Infortiatum de tortis.

¶ Soluto[a] matrimonio quē-admodum[b] dos petatur[c].

Ulpianus.

Dotis[d] causa[e] semper[f] et ubi qz[g] precipua est. nam et rei publice[h] interest. dotes mulieribus ꝯseruari. Cum dotatas[i] esse feminas ad sobolez[k] ꝓcreā dam replendāqz liberis[l] ciuitatem[m] maxime[n] sit necessarium[o].

Ulpianus.

Soluto[p] matrimonio solui dos[q] dz mulieri. Nec cogitur[r] maritus alij eā ab initio stipulāti ꝓmittere: nisi hoc ei nihil noceat. nā si icōmodū aliqd ma-

a Soluto matrimonio quēadmodū dos petat. Dixit. s. de iure do. per quos ꝯstituit dos: nunc econtra per quos repetat. vel sic. Dixit. s. ti. i. de matrimonijs dirimendis: nunc eis direptis quēadmodum dos petatur. Secundo nota q hic nō est caput libri: nā cū tres tm̄ sint libri singulares p dotibus: vt s. in prohemio digestorum. §. alterutri. et constat vnū esse de sponsalibus. aliū de dona. inter vir. et vxo. alium de impē. in re. do. fac. hic ergo non est caput libri: vt. C. de ve. iu. enucle. l. ij. §. post hos. Tertio q̄rit quare iste liber nominat infortiatum: rn̄. q2 cū Rome esset studiū destructuz. et Bononie inoleret eius recuperatione facta rauēne cum esset amissuz ius est redditum forte. cū multa adsint que decrāt: et sic ponit i pro valde: vt. j. d lib. et posthu. gallus. §. ille. et sic dictio ius vl digestū erit eius substātiuuz. Alij dicunt quia forte leges sunt in eo certe: et i veteri. Alij ab inuentore seu auctore: vt publiciana et trebellia-ria ar. s. bon. in. l. si. §. postea cū appius. qd diuinare ē. Uel potes dicere q nomina magistralia sunt quare de eis nō ē disputandū: q2 relinquit ptinacibus sm̄ Tulliū: q2 plura sunt negocia q̄ vocabula: vt. s. de p̄s. v. l. natura eni. Alij ab isfortiasi chaldeo vocabulo qd est dispositio: q2 vltime dispositiōes h sunt: et tractat hoc volumē de tribus. nā complet tractatū dotiū. Ite tractat de tutelis. Ite de testamentis: et que in eis ꝯtinent. et de his que pertinēt ad vltimas voluntates tā ex testamēto. q̄ ab intestato. Itē dicunt quidā q Jr. nō habuit hūc librū q̄si post eū inuentū. qd nō placet. Quarto et vltimo dic sol. ma. rc. qd. s. q dissoluat multis modis fit: vt. s. ti. i. l. i. et semp hic ti. locū hz: vt. j. de verbo. sig. cum querebatur. Item nota q dicit in matrimonio. alias enim vel nulla actio competit si sciens non valere dedit. vel conditio ob causam locum hz si ignorans: vt C. de condi. ob causam. l. i. accur.

b ¶ Quēadmodū. i. per quos: vt. j. e. l. ij. §. i. et s quibus: vt. j. e. l. si cum dotē. §. trāsgrediamur. et in q̄tuz: vt. j. e. l. maritū. et alijs et qn̄. qd ꝯstat soluto matrimonio: vt hic. et. j. e. l. ij. in p̄n. ac.

c ¶ Petat. i. repetatur. et ita simplex pro cōposito sic. s. de pig. actione. petenti. sic econtra reddere pro dare: vt. j. de le. ij. cū quidā vxori. et. j. de dote pre. l. i. alias. ij. in prin. ac.

d Dotis causa. Cā dotis priuilegiata est propter fauorez reipublice. qui in liberis procreandis versatur. h. d. Et diuide. vt in glo. i. Allex. imo.

d ¶ Dotis ꝓfectitie vel aduētitie. de quib9 vi. s. d iure do. l. ꝓfectitia. et ponunt hic tria: dictū. rō dicti: et ratio rationis: sic. s. de peti. here. sed et si lege. §. Item si res.

e ¶ Cā. i. actio. et hec cā causata. vt. C. p quas perso. no. acqui. l. i. vel est p cā causante actionē. et tunc dic dotis cā i. ipsa dos per candē. l. prout alio modo legitur. vel q2 ob cām. i. ob matrimoniū datur et sine eo nō est: vt. s. de iure do. l. iij. vel. i. dotis cōditio. i. aptitudo. et sic cōprehendat tā dotē q̄ actionē: nec est ius: q2 si dos ē priuilegiata. ergo et dotis actio. alias nihil valeret priuilegiū. et si actio est priuilegiata: ergo et dos: q2 propter dotez datur actio. Alij causa. i. titulus vel contractus. vt insti. de lega. §. si res. Alij vt. R. i. iudiciuz seu instantia vt citius forte expediatur. sic. C. d trās. l. causas. Alij. i. matrimoniū qd ē cā dotis: q2 matrimoniū pōt esse sine dote. non econtra: vt. s. de iure do. l. iij. ac.

f ¶ Semp. i. omni tpe et omni casu eoꝝ tempoꝝ. nāante matrimonium et ꝯstante matrimonio et eo soluto est precipua. i. sp̄alis. q. d. pre alijs capit multa. vel preter cōmunia aliaꝝ cōuentionū capit sp̄alia et sic ponitur precipū. s. d offi. pcu. ce. l. i. §. fi. et. s. fami. her. si filia. §. h āplius. et. §. precipere. et pone exempla de casibus pmi et scdi et tertij tpis. Ecce. n. ante matrimoniū nudo pacto cōstituit dos. item de bonis patris promissa creditur in dubio: lz alias ex nudo pacto actio nō oriat. et nemo suas pecunias iactare credat: vt. C. d do. pmis. l. ad exactionē. et. l. fi. et. s. de pac. l. iurisgētiū. §. agit. et. s. de pba. cū de i. debito. itē de tacita stipulatiōe tacita hypotheca: vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. i. et. ij. itē q2 in arbitriū alteri9 partis et q2 icerta: vt. s. de iu. do. l. cū post. §. gener. item ad hoc. C. ad vel. l. fi. et communia de le. sui. res. et. s. de iure do. qd aūt. et de ritu nup. q liberos. In scdo q2 nō pōt alienari: vt isti. q ali. nō lz. in p̄n. qd est contra regulas. insti. de re. di. §. venditē. Itē q2 ꝯstante matrimonio repetit ex cā: vt. C. de iure. do. l. vbi qd est p̄ id quod a pncipio senserunt: vt. s. de iure do. l. i. sed et primi tpis exēpla ad scdm tp̄s possunt aptari: si dos ꝯstante matrimonio cōstituatur qd fieri pōt: vt. C. de do. an nup. l. fi. In tertio p̄fert alijs in psonali et hypothecaria: vt. C. q po. in pig. ha. l. assiduis. Itē cōpēsatio nō opponit: vt. C. de rei vx. ac. l. vnica. §. taceat. sz ar. s. j. eo. l. maritū. et pp hoc i verbo vbiqz subaudi fere: et exēpla tertij ēt ad scdm temp9 aptantur si tunc dos possit repeti. Sunt et alia exempla ad predicta que inuenire laboriosum est magis q̄ subtile. et facit ad omnia. s. de iure do. l. in ambiguis. ac.

g ¶ Ubiqz. i. in omni casu: vt dixi. vel dic in omni loco: vt C. de tēp. in inte. resti. l. fi. vl. i. siue ex stipulatōe. siue nō.

h ¶ Et reipu. iterest. et pro ēt q. d. nō solū mulier9 sz ēt reipu. vt hic: et. s. de iu. do. l. ij. et. j. de pui. cre. l. ij. et de dote p̄. l. pē. l fi. et. s. de pac. do. l. ij. et sic ē rō p̄mi dicti. Itē no. q rō priuate vtilitatis concordat hic cū ratiōe publice: que ēt si discordēt preferē publica: vt. C. de cadu. tol. l. vnica. §. fi. Itē no. interesse hic pp liberas p̄sonas: sic ē ī. s. de his q deie. vel effu. l. i. §. sz cū homo. sed dic hoc ē inestimabile interesse: vt. j. de re. iu. l. nō ē singulis. §. fi. et sic aliās ē inestimabile aliās estimabile: et tūc qñqz dānū tm̄ ꝯtinet: vt. s. de ac. em. l. si sterilis. §. tū p vēditorē. qñqz ē i lucro: vt. s. d eo qd certo loco. l. i. §. fi. qñqz pp affectionē: vt. s. mā. l. cū seruus. qñqz p instinctū nature: vt. s. de ser. expor. l. seruus ea. qñqz q2 res fuit maioꝝ suoꝝ: vt. j. d bo. li. l. libertus q soluēdo. et. j. si qd in frau. pa. l. i. §. si qs in frau. et alī. §. videam9. et. s. de mino. l. si in emptionē. qñqz q2 vicina: vt. j. d le. ij. l. si cui.

i ¶ Cum dotatas. ratio rationis.

k ¶ Ad sobolē. i. ad nubendū et sic pariendū quod melius fiet cum dote et dition: vt in auc. de equa. do. §. q2 vo. et. s. de iure do. l. ij. et vt nō repellatur a viro presumptiue: vt in auc. de nup. §. si quis ante.

l ¶ Liberis legitimis. ad qd. C. de indic. vidu. tol. l. ij. et de bo. li. l. fi. sed et spurios qñqz habere expedit: vt. j. de decur. l. generaliter. §. spurios.

m ¶ Ciuitatē. romanā: p excellentiā et p hoc imperiū. Idē tm̄ i termino ex romanā vrbē habitātib9 cū cadē sit rō: ar. s. ad. l. aql. l. illud. et facit. j. de ventre in pos. mit. l. i. §. generaliter. et. j. de bo. dā. l. fi. §. pe.

n ¶ Maxime. i. valde.

o ¶ Necessarium. i. vtile: sic. s. de offi. prefec. pre. l. i. et facit ad id qd not. C. de studijs liberaliū artium vrbis ro. l. i. in si. li. xi.

Soluto matrimonio. Dos soluto matrimōio restitui dz: et ab initio ipsi mulieri pmitti dz: vel alij si marito nō nocet. h. d. vsqz ad vsi. qd si in patris. Et diuidit in duas partes. Primo logr de actuali restitutione. Scdo de sola pmissione. Secunda ibi: nec cogitur. Allex. imo.

p ¶ Soluto. expone: vt in rubrica dicitur.

q ¶ Dos dz. annua bima trima die olim. hodie imobilia statim mobilia. j. intra annū: vt. C. d rei vx. ac. l. vnica. §. exactio. sz hoc fallit qñ culpa mulieris solutū est matrimoniū: vt. j. e. l. iuous. in si. nisi et vir deliquerit: vt. j. e. cū mulier. et. l. viro. Itē fallit si pactū est lucrāde dotis interpositū: vt in auc. de san. epis. §. si vero ꝯstāte. et ad hoc ēt facit. C. e. l. si ꝯstāte. nisi in casu. vt. j. e. si ab hostib9. §. fi. Itē fallit si aliud pōt obijci mulieri: vt. j. e. si mulier. et. l. semel. Itē fallit si extraneus dedit et pactus ē sibi reddi: vt. C. de rei vxo. act. §. accedit. Ite fallit si ē in ptāte patris: vt. j. e. §. i. vel vt ista nō obstēt. dic mulieri. i. pri mulieris: vt oēs repetētē cōprehēdas. Itez q dicit soluto: qñqz ēt ꝯstāte in casib9 trib9. Prim9 ē. j. e. si ꝯstāte. in p̄n. Scds. s. de iu. do. quēadmodū. Terti9. C. de repu. l. i. Quart9 si marit9 dānet in metallū. nā nō soluit hodie matrimoniū: vt in auc. de nup. §. qd aūt. et tm̄ dos repetit: vt. j. e. si marito. his aūt casibus cogit. s. reddere dotē ꝯstāte matrimonio. Sūt et alij qñ pōt et valet restitutio: vt. j. e. l. q̄uis. et. l. se. alias si reddat vir nō liberat: nisi quatenus illa esset locupletior: et sic hz istar donationis: vt. C. si dos ꝯstante matrimonio. l. i. ac.

r ¶ Nec cogit. Dixit qñ so. ma. dos repetat: nūc qñ dos dat viro a muliere: q nō cogit alij pmittere si patit incōmodū: vel hz quosda et si ab extraneo det. nō cogit extraneo pmittere. i donatiōe dotis: qd nō placet: vt. C. de rei vxo. ac. l. i. §. accedit. et. s. de pac. do. cū dos. vel dic loqr eo casu quo. s. s. ma. sol. et dic de satisda. q̄ ē. j. e. si ꝯstāte. §. quotiens. et. §. si vxor. illa q̄ dz fieri mulieri q dotē dz repetere: nō alij si ē incōmodū viro. vel ēt si extraneus dedit et pact9 fuit nō decet ei satisdari a viro si ē incōmodū. i. labo-

riosi inuenire fideiussorē cū actio ei ꝯpetēs sit stricti iuris: vt. ff. de ꝯd. ob cāz l. vedi. sz mulieri est bonefidei: vt insti. de ac. §. fuerat ⁊ sic ei cauendū est: vt ff. ⁊. ff. de iudi. in oibus. ⁊ put pūo dixi dic ab initio. s. ante dotis siue ante matrimoniuz siue eo ꝯsistēte put dixi. Secūdo dic ab initio. s. so. ma. Itez dic stipulāti .i. stipulari volēti: vt. s. de ver. ob. l. si stipulatus. Itē q̄ dicit nocere expone sm̄ primū l. nocere possit: sic. s. de sta. h. l. labeo. ⁊. s. subijcit.

ff. de eo per quem factum erit l. si ⁊ s. id treb. l. imperator. Item si noluit ⁊c. Factū filie nō nocet p̄tri h. d. B. ic.
m Item si ꝓmittat extraneo: vt nec sibi nec patri rem. ... in ritus.
n Solus quando suo tantum.
o Adiuncta .i. in nomine suo ⁊ filie.

ritus suspectum hz nō debere cuz cogi alij q̄z vxori ꝓmittere: dicēduz est: hoc si sui iuris mulier ē. Nā si i patris potestate ē et dos ab eo profecta sit: ipsi' ⁊ filie dos est. Denicꝫ pr̄ non aliter q̄z ex voluntate filie petere dotē nec p se nec p procuratorē pot. Sic ergo ⁊ ꝓmittendum fabiat. Ei ergo ꝓmittendū erit cui vtercꝫ iusserit. Ceterum si pater sol' iusserit dotis actio filie nō erit adēpta q̄ñcꝫ sui iuris filia fuerit facta. Item si voluntate sol' filie ꝓmittat' remanebit dotis actio integra patri. Sz vt ⁊ agat solus: an ⁊ vt adiūcta quocꝫ filie psona experiri possit. Et puto nec eā actionez amissaz quā adiuncta filie psona pōt habere. Nā si sui iuris fuerit fcā filia: nocebit ei ista stipulatio. Voluntate autē filie cū pr̄ agit de dote: vtruz sic accipim' vt ꝯsentiat: an vo ne ꝯdicat filia. Et ē a ab iperatore antonino rescriptū: filiā: nisi euidēter ꝯdicat: videri ꝯsentire pr̄i. Et in l. libro. xlviij. digestoꝝ scripsit q̄si ex volūtate filie videri experiri patrē: si furiosaz filiā hēat: nā vbi nō pōt p demētiā cōtradicere: ꝯsentire qs eaz merito credet. Sed ⁊ si absens filia sit: dicendum erit nō ex voluntate eius id factū: cauēdūcꝫ a patre ratam rem filiam habituram. Ubi enim sapit scire eā exigimus: vt videatur non contradicere.

PAulus.

Non solum. In dote que est cõis patris ꝛ filie solutio sponta-
nea facta vni sine consensu alterius non liberat soluente ab alio
nisi pecunia sit conuersa in vtilitatem alterius directo vel per indire
ctum. hoc dicit. cum. l. se. alex.

a. Non solũ. in exigẽda. exigit ab inuito: vt. j. de leg. iij. l. fideicõmis
sa. §. si rẽ. ꝛ soluit mari
tus spõte. videbat. n. q
ꝫ nõ solus exigat tñ so-
lutio eẽ iudiciũ soluat vt in
contradicto: vt. j. de so. q̃d si
postulatus. nõ tñ est ita: ꝛ
cõtra exigit pcuratori
us. si tñ ei soluit: vt. j. de
so. l. hoc iure.

Que. fit relatio ad
id q̃d dat intelligi p̄ pce
dens. ꝛ dic q̃. i. cuius ex
actio. nã ipsa dos ẽ viri
psumpta forte. vel ipsa
dos ẽ cõis eo respectu:
q̄ vterqꝫ hꝫ actionẽ ꝑ
ea. vel dic q̃. i. q̄. Sꝫ q̄-
liter est actio cõis? rñ. si
cut duobus heredibus
actio hẽditaria. ꝛ sic ꝑ
diuiso qꝛ sic est in illa: vt
C. fa. her. ea. que. ꝛ pꝛ
exercet suã ptem ꝛ ptẽ
filie. vel vtrius vtriqꝫ ĩ
solidũ cõpetit vt duob⁹
reis stipulãdi. sꝫ plus cu
iuꝫ hꝫ pr. s. exercitiũ: vt
j. l. pri. §. deniqꝫ pr. ꝛ
C. de bo. q̄ lib. l. fi. §.
ubi ꝯsensu tñ filie: vt h:
nisi i casib⁹ notatis l. d.
§. deniqꝫ. ꝛ fm hoc non
eẽ q̄ ambulet actio de
vno ad aliũ q̃d raro fit
tñ q̃nqꝫ ꝯtingit: vt. ff. de vsufruc. l. adhuc. al's ẽ. l. sꝫ ꝛ si q̃s. §. si ope-
ras. sed vterqꝫ exercebit diuersis tñ casib⁹. vt. C. de rei vx. ac. l. i. §.
accedit. ꝛ. §. videam⁹. sꝫ fm hoc quare cauet de rato: vt. s. l. pri. j. fi.
fi. pp filie ꝯsensum qui abest sine quo nõ agit: nisi caueat: q̃d in duo.
reis stipu. nõ est opus cũ sine alterius ꝯsensu alter agat.

Alter alteri⁹. i. filie vel ẽt ẽ ꝯ̃nei q dedit totũ ꝛ stipulat⁹ ẽ inconti-
nẽti sibi reddi: vt. j. de sol. l. q boleꝫ. §. si gener. ꝛ. s. d ali. iu. mu. ca.
ac. l. i. ꝛ. j. de teg. iu. nõ dꝫ. ꝛ. C. de ãna. excep. l. vt perfectius.

Deteriorẽ. ẽt si soluat pr̃i: vt. C. de rei vx. ac. auẽ. sed q̃uis.

Peruenerit. q̃d ẽ qualitercũqꝫ in rẽ patris vertat: ẽt si se demo
potet ex ea cũ hoc on⁹ p̃ris sit. vt. s. d i rẽ v. l. ꝛ d i si. ꝛ. l. se. ꝛ. d. auẽ.
sꝫ q̃uis. idẽ si pr̃ nõ habuit cãm ꝯdicẽndi: vt. j. eo. si cũ dotẽ. §. i.

Tollet. qꝛ ipso facto ratũ hꝫ: vt. j. rẽra. ha. l. nõ tñ. ꝛ. C. de ꝯdi.
inde. l. i debitũ. ꝛ retrotrahit: vt. C. ad mace. l. fi. Itẽ no. q̄ liberoꝝ sol-
uẽdo alij dũmõ pecunia ad creditorẽ pueniat: vt. s. de peti. he. l. sꝫ ꝛ
si lege. §. si mior. ibi ꝛ si id ꝛc. ꝛ. s. d ne. ge. l. si hꝫ. ꝛ d sol. l. quotiẽs.

Si pater. dedisset. quod facere debuit: nisi clades aduenerit pa
tri: vt. C. de rei vx. ac. auẽ. sed q̃uis.

Repellit. vt. j. e. l. dotẽ. idem si exstit heres patri: vel habuit le
gatũ equiualens dotis: vt. j. e. si cum dotem. §. si pater. alias ipsa ꝯ
uenitur: ꝛ vir contra socerum vel eius heredem per condictionem in-
debiti aget: vt. j. de sol. l. qui hominem. §. si gener. accur.

De diuisione. Ubi precedit matrimoniũ ꝛ sequitur traditio
dotis. ex die traditionis dotis tp̃s cõputat ad discernendũ pro
quota parte fructus ad viꝝ ptineãt: ꝛ pro quota ad vxorẽ soluto ma
trimonio. h. d. Et de tribus temporibus hic dicitur: pmo de tẽpo-
re dotis promisse ꝛ non tradite. secundo de tempore matrimonij cõ
tracti. tertio de tempore dotis tradite. Alex.

De diuisiõe. dic ex q̃do ꝛ vsqꝫ quo fructus dotis sunt viri. ꝛ certe
ex quo hec duo ꝯcurrerunt. s. q̄ m̃rimoniũ ẽ: ꝛ dos data. alteꝝ tñ
nõ sufficit: nã añ date dotis fruct⁹ augẽt dotẽ: postea date ex die quo
est data fructus sunt viri: vt hic ꝛ in se. l. ꝛ hoc vsqꝫ ad vltimũ annũ
m̃rimonij si mõ ꝛ onera subijt alr̃s non vt. j. e. l. in insulaꝫ. §. vsuras.
ꝛ de exce. do. l. fi. in prin. ꝛ. s. de iure do. l. cũ post. §. in dominum. Qui
vltimus annus incipit habito respectu ad principium qñ predicta
duo ꝯcurrunt: vt hac. l. at fructus vltimi anni diuidunt: vt ꝑ quota
durauit m̃rimonium pro tota habeat vir: pro alia vxor: vt. j. eo. di-
uortio. ꝛ. C. de rei vx. ac. l. i. §. sꝫ ꝛ nouissimi. alij dicunt q̄ hic dura-
bit matrimonium ꝑ annũ vel minus: erunt ergo fructus viri ex quo
hec duo concurrunt vsqꝫ ad fi. matrimonij. ac.

Anni eius. i. vltimi anni matrimonij.

Tradita. constante matrimonio.

m Sibi. i. ad suum cõmodum vt lucret fructus.

Non solũ aũt in exigẽda[a]: sꝫ
ẽt i soluẽda dote que[b] cõis
est patris ꝛ filie vtriusqꝫ uolun-
tas exgrit: nec alter alterius[c] de-
teriorẽ[d] ꝯditionẽ facere põt. Sꝫ
si pecunia ad pr̃ez puenerit[e] quã
filia acceperit actio de dote vtri
usqꝫ tolletur[f]. Pompo.

Si pater sine ꝯsensu filie do-
tẽ a viro exegisset: ꝛ eandeꝫ
alij viro eiusdem filie noĩe de-
disset[g]: ꝛ mortuo pr̃e filia cũ pᵒ-
re viro ageret: doli mali excep-
tione repellitur[h]. Ulpian⁹.

De diuisione[i] anni[k] eius quo
diuortiũ fcm̃ est q̃rit: an ex
die cõtracti m̃rimonij: an ex die
traditi[l] marito fundi: maritus si
bi[m] ꝯputet tp̃s: ꝛ vtiqꝫ in fructi
bus fundi a viro retinendis: ne
qꝫ dies dotis constitute[n]: neqꝫ
dies nuptiarum[o] obseruabitur:
sed quo primum dotale prediũ
constitutum est. i. tradita posse-
sio est[p]. Paulus.

n Constitute. pacto. i. sine traditione ne sibi statim ꝯdicat.

o Nuptiaꝝ. s. ꝯctarũ si non tunc tradita erat.

p Possessio est. nuptijs p̄cedentib⁹: secus si possessiõis traditio nuptias
p̄cessit: qꝛ tũc augeret dotẽ: vt. j. l. pri. ꝛ. s. de iu. do. l. dotis fructus. §. i.
Preterea ꝛ alia rõne: qꝛ dotale p̄diũ nõ põt dici añ m̃rimonium ꝯctuꝫ: sꝫ
q̃si dotale dicat quo ad hoc
vt alienari non possit: vt. s.
de fun. do. l. iij. naꝫ dos sine
m̃rimonio ẽẽ non põt: sꝫ m̃ri-
moniũ sine dote possit: vt. C.
de do. añ nup. l. fi. Itẽ ꝯcto
primo m̃rimonio. s. añ dotis
traditionẽ non hꝫ marit⁹ fru
ctus donec secuta fuerit tra-
ditio. Imputari. n. dꝫ mari-
to q̄ fundũ sibi dari ñ petijt:
vñ nõ lucrat fructus sꝫ onera
subeat: ꝛ id nõ nisi a tpe mo-
re petet fruct⁹ extũc cũ actio
bo. fi. sit. s. ex stipulatu quaꝫ
hꝫ: vt. s. de vsur. l. mora. §. i
bonefidei. ꝛ. C. d rei vxo. ac.
l. i. §. sꝫ ꝛ si nõ ignoramus. sꝫ
vñ mulier ẽẽ in mora eo ipso:
q̄ pcepit fructus ꝛ vir subijt
onera. vt. s. d ac. ẽp. l. iulia.
§. ex vẽdito. ꝛ. C. d ac. emp.
l. curabit. Sꝫ pone mulierẽ
fructus nõ pcepisse: vt ar. s.
de vsur. l. videam⁹ in pri. vñ
pone eã obtulisse equũ ẽ in ma
rito suaꝫ negligentiã iputari
vt. C. d an excep. l. ut pfecti⁹
al's ẽ pter q̄ i istis duob⁹ casi
b⁹ ẽ i mora. ar. dictaꝝ. ll. ꝛ sa
cit. j. d vsufru. l. si aliena i pñ.

Si ante nuptias. Si p̄
cedat traditio noĩe dotꝫ
ꝛ sequant nuptie: ad cogno-
scendum pro q̃ rata tp̃is fructus spectent ad vir inspicit tp̃s nuptiaruꝫ: ꝛ
tõ fructus ante percepti: mulieri añ restituẽdi sũt. h. d. Alex.

q Si añ. secus si post: qꝛ tunc ex die traditionis: vt. s. l. pri.

r Ex die nuptiaꝝ. ꝯctaꝝ. tunc. n. incipit eẽ dotale: vt. s. l. pri. in fi.

s Obseruat vt sciamus quota pte vltimi anni durat m̃rimonium.

t Quandoqꝫ. i. dest quandocunqꝫ.

u Quasi dotis. illud q̃si ẽ expssiuũ veritatis: vt. s. de iure do. l. dotis fru
ctus. ꝛ. j. e. l. diuortio. §. itẽ si messes. Sꝫ q̃d si puellã. x. annoꝝ duxi de fa
cto ꝛ subeo onera eius: an lucrer fructus reꝝ suaꝝ: rñ. non p. l. istã ꝛ prece-
dẽte. sꝫ q̃dã vt azo. sic ꝛ hoc de eq̃tate: qꝛ q̃ ẽrõ q̄ lucret post m̃rimoniũ
qꝛ subijcit onera: eadeꝫ ꝛ añ q̃ide m̃ ms: arg. s. ad. l. aq̃l. l. illud. ꝛ ad hanc
ꝛ superiores ꝛ similes dicunt q̄ non subibat onera: sed per. l. municipaleꝫ
hec equitas seruatur bonone.

Fructus. De fructib⁹ diuidẽdis iter maritũ ꝛ vxorem debẽt añ oĩa
deduci impẽse facte grã ipsoꝝ fructuũ siue p vxorẽ: siue p maritũ siue
per vtrũqꝫ facte sint: ꝛ hoc siue matrimonium durauerit minus anno siue
pluribus annis: ꝛ residuũ fructuũ diuidi debet. h. d. Alex.

k Fructus. dixit supꝛioribus. ll. vir lucrari fructus pro eo ꝑ quo dura-
uit matrimoniũ: ꝛ p̄diũ fuit dotale. nũc de q̃bus fructib⁹ dicat audi. ac.

y Impẽsa. nõ q̃libet: sꝫ que gratia fructuũ fiat: vt. j. e. l. diuortio. §. ipẽ-
dia. ꝛ. s. de pe. he. l. si a patre. §. pe. nullus. n. casus ꝛc. vt. s. fa. her. l. fun
dus qui. ꝛ hoc inspecto exitu. interim tñ vere est fructus: sic ꝛ. s. pro socio
mutius. ꝛ facit. j. de leg. i. l. non amplius. in prin. ꝛ. C. de fruc. ꝛ li. ex. l. i.
ꝛ. j. ti. i. l. iij. §. i. ꝛ. s. de vsur. l. quod in fructus.

z Refert. ꝛ pmo ponit de expẽ. mulieris postea viri qñ matrimoniũ du
rauit minus anno: postea dicit qñ plurib⁹ annis.

ꝛ Mlier. nũc de mliere. ꝯ Pridie videmias. puta calẽ. septẽbris.

y Diuertit. puta calẽ. octobris: ꝛ sic p mensẽ durauit m̃rimoniũ: nã tñ
durat vindemia: vt. C. de fer. l. oẽs. ꝛ fꝫ hoc v̄bũ mox determinat. vt v̄bũ
diuertit: vel v̄bũ sublatis. al's aũt alr̃ accipit hec dictio mox. s. de iudi. l. p
interualla. ꝛ. s. si cer. pe. l. 2. a Ei. s. mulieri. ac.

b Dũtaxat. sine expẽsis. s. vt subijcit: nã cũ expẽ. restituit fruct⁹. et. mẽsis

c Sꝫ ꝛ impẽse. putat restitui: azo. quas fecerat mulier colẽdo vineaꝫ an
tequam traderet viro. d Fiant. i. anteq̄ diuidantur fructus.

e Igitur ꝛ si. nunc de viro. f Impenderit. vindemiando.

g Concurret. qꝛ quilibet suos deducet.

h Ita est. i. si mulier est si ꝛc. ꝛ quod subijcit necesse subest.

i Impẽsaꝝ. Berta nupsit ticio calẽdis octobris ꝛ vineã plenã dedit in
dotẽ in qua colẽda ipẽderat. x. ꝛ durauit m̃rimoniũ. x. an. ꝛ plus vno mẽ
se: ꝛ sic solutũ ẽ in calẽ. nouẽbris. sicqꝫ vinea reddit vacua mulieri: fructus
vltimi ãni diuidant ꝛ p. xi. ptib⁹ mulieri reddunt. p. xij. q̃ durauit m̃rimo
niũ viro relinquit. expẽsa tñ quã fecerat mulier in colẽdo añ datã vineã d
ducat. Si aũt vltim⁹ ann⁹ m̃rimonij fuisset cõplet⁹: qꝛ solutũ eẽt m̃rimoniũ

in cal. octobris ? sic vineā plenā restituisset vir sicut acceperat nō dedu- cet mulier expēsas antea factas qi nec vir quasi vltimo anno fecit: vt. s. l. pri. § interdū retinebit. ? § impedia. in fi §. Sed qdā indistincte dicūt q? h desine sit cōpletus vltimus annus siue nō. ? § impēdis in vito q nō deducit intelligunt. vtpote cū oēs fructus ei? remaneāt.

f. eo. l. §. nō solū. e Itaq3. nūc solunt predicta.
v Et quattuor. s. octobris. nouēbris. decēbris. ? ianuarij. Jo.
x Fructus. oēs deducta impensa. vt. s. l. priori.
y Cōfundi. i. cōuūsceri. sic. C. de colla. l. illā.
z Ex ea. i. vindemie estimatiōe. ? quarta portiōe mercedis. Jo.

Necesse ē primi anni computa ri tempus quod fit ante datum predium. Papinia.

Diuortio facto fruct? di- uidi aīt: nō ex die locatio- nis sed habita rōne pcedentis tpis: quo mulier i matrimonio fuit. Neq3. n. si videmie tē- pore fundus in dotē datus sit: eūq3 vir ex calē. nouēbris pmis fruendū locauerit: mēsis ianua rij supma die facto diuortio re tinere vir ? vindemie fructus ? eius anni quo diuortium fcm̄ est: quartam partem mercedis equū est: alioqn̄ si coactis vin- demijs altera die diuortiū iter cedat fruct? itegros retinebit. Itaq3 si in fine mēsis ianuarij diuortiū fiat ? qttuor mensib? matrimoniū steterit: vindemie fructus ? quarta portio merce- dis istātis anni ꝯfundi debe- būt: vt ex ea pecūia tertia por- tio viro relinquat. Cōtrio qq3 idē obseruādū ē. nam si mu- lier pcepta videmia statiz fun- dū viro in dotē dederit: ? vir ex

a Primi anni. s. matrimonij nō totus. s. anni. sed ei? qd cessit añ datū pdiū. s. in dotē siue simul cepit esse matrimo- niū: ? dos siue añ matrimoniū [illegible]

t Tertia portio. i. tres aurei. s. cur. nō ter tia. cū tertia pte anni durauit matrimoniū: rñ. non d3 añ cōputari illa [illegible]

[illegible]

statз.s.calē.nouēbris:ꝛ sic durauit.v.mēsibus.
a ¶ Duodecimā.p vno mese q̄ fuerit a die locatiōis vsqz ad diē diuortij. b ¶ Fuit.qui fuerunt.vj.vel.v.
c ¶ Debebať.p tota locatiōe. Itē ꝛ ꝯtribuit spes future videmie.vt j.ptи.§. Itē aūt distinguit i pdio vēdito nūc alij locato pus:vt.j.de iure fis l.fi.ꝛ i usufr. vt ff.de vsuf.l.defuncta.
d ¶ Itē si messes.berta nupsit scio calē.nouē.ꝛ in eodē anno postea diuertit calē.augusti.dederat aūt fundū i dotē:ps cuꝰ erāt vinee:vł p totū erāt vites i arboribus:vt ē luce.ꝛ in terra laboris:huc fundus vel mulier añ mřimoniū vł vir postea locauit colono ꝛ ꝯstituta mercede i nūmis p mēsibꝰ.xij.ꝛ p vindemia aliis.xij.ipē sa igiť messiū ꝛ pecunie future videmie ꝯtribuitur:vt p tribus partibꝰ vimpro q̄rta vxor hēat.cum p tribus partibus anni durauerit matrimonium.
e ¶ Sequať.q: nūmis colit q ppue colonus of vt.ff.loca.l.q merces.§.vis maior.vel dic sm azo.ꝛ.b.ꝙ colonꝰ a muliere cōduxerat:ꝛ ei statiз pecuniā soluerat:postea qz in eo anno durauit matrimoniū.ꝛ tunc diuidiť spes future mercedia futuri anni.ac.
f ¶ In cōputatiōe.pdicto modo facienda.
g ¶ Vindemie.i.pecunie q̄ loco videmie erāt azo.uel dic ꝙ fundꝰ ad messez erat locatꝰ nummis:sз nō ad vindemiam.ꝛ ita vir pceptурus erat.ꝛ not.ꝙ hoc casu mulier cauet. vt.j.e.§.interdum.

calē.martij eūdē locauerit:ꝛ calē.aprilis pmis diuortiuз fuerit subsecutū:nō solū ptez duodecimā[a] mercedis sз p mō tpis oinз mēsiū q̄ dotale pdiū fuit[b] ex mercede q̄ debebať[c] portionē retinebit. ¶ Itē si messes[d] eius anni q̄ diuortiū factū ē colonū ex forma locatiōis sequāť[e]:añ videmiam sol.mřimōio nihil omīnꝰ pecunia messiū i cōputatiōe[f] cam spe future vindemie[g] veniet. ¶ Appetꝰ[h] igiť ex his illos fructus q̄s mulier[i] pcepit añq̄z nuberet nō debere i ꝯtributōez venire[k]. ¶ Ob donatiōes[l].itē ob res amotas[m] ex his fructibꝰ q pꝰ diuortiū pcepti sunt[n] ꝯpēsationes[o] fieri pñt. ¶ Qd i anno[p] dř pōt dici ꝛ i sex mēsibꝰ si bis i anno fructꝰ capiāť:vt ē i locis irriguis[q]:ꝛ i pluribꝰ annis idē dici pōt:vt i silua cedua[r]. ¶ Itez si locatio agri talis sit vt sp̄ ānuā mercedem[s] qnquēnio q̄qz aliqd amplꝰ[t] pstareť. In eo.n.ꝙ āpliꝰ[u] ē tps ad qnquēniū computamꝰ. ¶ Nō solū[x] āt de fūdo:sз ēt de pecore idē dicemꝰ:vt lana ouiū fetusq̄z pecoꝝ pstet[y]. Quare etenī si maritus ppe ptū oues doti accepit. Itē si ,primas tōsure[z] post partū:ꝛ tōsas oues ,ptinꝰ diuortio fcō nihil reddat[ʒ]. Nā ꝛ h fructꝰ toto tpe q̄ curanť nō q̄ pcipiūť[ꝛ] rōnez accipere debemus. ¶ In seruo quoqz anni rō habetur:si in annū forte opere eiꝰ locate sūt:vt pteritiꝰ tpis ad maritū:post diuortiū aūt ad mulierē opere ptineāt. ¶ De pensionibus[ꝝ] quoqz prediorꝫ vrbanorū idē est qd in fructibus rusticorū. ¶ Si fundū viro vxor i dotē dederit:isqz inde arbores īciderit:si he fructꝰ itelliguť.p portione anni debebunt restitui[a]. ¶ Puto aūtē si arbores cedue[b] fuerūt vel germinales[c]:dici oз i fructu cedere. Si minus[d] q̄si deteriorē fundū fecerit maritꝰ tenebitur[e]. Sз ꝛ si vi tēpestatis ceciderint:dici oз preciū[f] earū restituēduз mulieri:nec in fructuз cedere.nō magis q̄z si thesaurꝰ[g] fuerit inuentus. In fructu.n. nō cōputabiť sз pars eius dimidia restitueť quasi in alieno[h] inuēti. ¶ Si vir[i] i fundo mulieris dotali lapidicias marmoreas inue-

mētū ꝛ i scdis mediū.mi.idē qd eēt si vno anno fertilior fructꝰ eēt i fūdo q̄ i alio. q ¶ Irriguis.i.aquosis. r ¶ Silua cedua.ex q̄ forte nō capiť fructꝰ:nisi singulis qnquēnijs uel alio sili spacio.quota q̄ pte qnquēnij durauit p tota uir lucrať.ꝛ si ultra qnquēniū durauit īspiciā ultimū quinquēniū:ut i āno dīci. s ¶ Annuā mercedē.puta plaustrū lignoꝝ.ac.
t ¶ Amplꝰ.uel dic amplius tps.s.qnquēnio post solutuз mřimoniū:ꝛ sз hoc cōputamus ad qnquēniū:ut si stetit mřimoniū sex mēsibꝰ q sūt decima qnquēnij lucrať vir decimā plaustri:q:.vj.menses sunt decima qnquēnij:vł dic amplꝰ.s.annua mercede ꝛc.ꝛ idē ē sensus.ꝛ pmo aduerbiū tpis:scdo quantitatis est hoc uerbū amplius.
¶ Nō solū. In aīalium et aliaꝝ reꝝ mobiliū fructu ꝛ in pdiorū urbanoꝝ pēsionibus fit diuisio inter uxꝫ ꝛ uirū.sic in fructibꝰ rusticoꝝ pdioꝝ.b.d.usqz ad.§.si fundū. Alex.
u ¶ Nō solū uxor oues pgnātes ꝛ lanificas doti dedit fructibꝰ p uiꝝ pceptis diuortiū statim fcm̄ eēt.restituet uir p rata āni quo nō durauit mřimoniū:ut.ff.e.l. de diuisiōe.ꝛ in hac.l.in prin.
x ¶ Prestet.a uiro uxori p rata āni q̄ si durauit mřimoniū.
y ¶ Tonsure.acceperit oues tepete.azo.
z ¶ Reddat.q.d. immo reddat cū nō sit rō q̄re non.
ꝛ ¶ Percipiunť.s. tm̄ sic.ff.e.l.diuortio.§.i.ibi neqz.n.ꝛc.ꝛ ē p snia Bulg. cū medio tpe ꝯpleta ē usucapio qd dic ut.ff.ex q.ca.ma.l.ab hostibꝰ §.sз ꝙ.ꝛ caue tibi ꝙ ñ sic eēt i partu āeillaꝝ dotaliū q: ex toto restituiť:ut.C.de rei ux.ac.l.i.§.itaqз.q: nō sunt fructus:ut.ff.de usu.l.in pecudū. ʒ ¶ Ut pteriti.añ diuortiū.ꝛ facit.ff.e.l.in prin.ꝛ.§.ecōtrario. ꝝ ¶ De pēsionibꝰ.ad hec oia facit.ff.d pe.hř.l.mercedes.sз inter ppietariū ꝛ fructuariū nō sic fit diuisio fructuū ultimi anni:ut.ff.de usuf.l.defuncta.sed ecōtra uideť idē:ut.e.ti.l.opas.sз dic ut no.eo.ti.l.adhuc.§.si opas.ꝛ.d.l.si opas.ac.

b ¶ Apparet.infert ex eo quod dictum est in.§.econtrario.
i ¶ Mulier.uel uir.ut.ff.e.l.si añ. k ¶ Venire.secus i pceptis ꝯstā.ma.añ ultimū annū tñ inchoatū:q: sunt uiri. Itē secꝰ i pceptis ultimo anno sine ꝯstet adhuc mřimoniū siue nō ꝛ tunc cautio exponiť:vt.j.§.interdū.finito aūt ultimo āno pcepti oīno restituūť:vt.C.de rei uxo.ac.l.i.§.fructidus.ꝛ de his dic ut.ff.e.l.de diuisiōe.
¶ Ob donationes. De pte fructuū restituēda uxori ꝑt obijci p uiꝝ cōpēsatio p rebus a uiro uxori donatis:uel p eam amotis ꝛ viro restituēdis.ꝛ ꝙ dř in anno.ut p q̄ rata āni durauit mřimoniū vir lucreť fructꝰ hз locū i semestri q̄i bis i āno idē fructꝰ colligiť:ꝛ sili si singulo qnquēnio unꝰ tm̄ fructꝰ recolligit.qnquēniū p vno āno hř.b.d.usqz ad.§.nō solū. Alex. l ¶ Ob donatiōes.fcās a uiro uxori.q̄ scō diuortio tacite ꝯfirmāť:vt.ff.de do.iter ui.ꝛ ux.l.cū h status.§.si diuortiū.ꝛ si extat uēdicať:alis ꝯdiciť.vt.ff.de do.iter uir.ꝛ ux.l.si spōsus.§.fi.ꝛ.l.se. m ¶ Amotas.p his hз uir actionē rez amo.vt.j.ti.ij.l.i.ac. n ¶ Percepti sūt.a viro ex fundo quōdā dotali. o ¶ Cōpēsatiōes.h ē p.C.de rei vx.ac.l.i.§.sз nec ob res.sol.h nō fuit dos lз actōe de dote petať.ut.j.e.l.si filio.§.fi.ibi ē dos tui fauoř exhibeť:vt.ff.l.i.sз adhuc ē ꝫ.ff de pig.ac.l.si ꝯuenerit.l pn.ꝛ.C.de rei uc.l.si ex pecunia.qbꝰ dř nō fieri cōpēsatio uē speciei ad spēm uel speciei ad quantitatē. Sol.h res amote ꝛ donate ꝛ fructus desierunt esse:unde q̄ntitas hincinde debetur.sic.C.ff compe.l.fi.ꝛ facit in.ꝯ.ti.l.neqз.ꝛ.C.re.am.l.i.
¶ Quod in anno. Statutū i āno hз locū i sex mēsibꝰ:ꝛ i qnquēnio si ibi eadē rō reperiť.b.d.Bal. Vel sic. Qd i āno dř. itelligiť de una cultura:siue sit maioris tpis siue minoris.b.d.Bar.
p ¶ Qd i āno.ut p quota pte anni durauit mřimoniū uir hēat fructꝰ p alia mulier. Idē i.vj.mēsibꝰ.s.ut p quota.vj.mēsiū durauit:p tota hēat uir.p alia mulier.ꝛ si totis.vj.mēsibꝰ duraret mřimoniū ex tota lucreť uir.ꝛ h idē dico si.v.ānis durauit mřimoniū q: ꝯputabo p.vj.mēses ꝛ dimidā ultiora.vj.mēses ut dictū ē.sз vř h nisi ānū īspici.ut.j.e.l.si fūdꝰ.§.ꝙ i semētē.sз h bis terra coliť:ꝛ ad simile fructū.s.aridū.ibi ad dissimile. Itē h bis seminať ꝛ i eodē loco qd ibi nō ē. Itē h directo a terra:ibi p obliquū.ul ad aliqd ē unꝰ fructus ut ibi.ad aliqd sicut h. Sз qd si i pmis.vj. mēsibꝰ ē melior fructꝰ.puta fru-

¶ Si fundū. Arbores cedue ꝛ germinales sunt in fructu:ꝛ id idē iuris ē de eis qd de alijs fructibꝰ fundi. Alie vō arbores nō sunt in fructu id maritꝰ eas cedere nō pōt.ꝛ si ꝯcecerit teneť ad interesse.ꝛ si tales arbores nō cedue tēpestate corrūpunť sunt vxoris.thesaurꝰ ēt inuentꝰ in fundo dotali nō est fructꝰ.ꝛ id pro medietate spectat ad uxorē:p medietate spectat ad inuentorē.ꝛ uir in fundo dotali lapidicinas inueniēs in qbꝰ lapides nascūtur vř fecisse fundū fructuosiorē:ꝛ id lapides inde eruti tanq̄ fructus ad eū spectāt:ꝛ expensa facta in dicta lapidicina inueniēda restituiť ei ab uxore:secus si lapides nō renascanť:q: tunc fundꝰ nō vř fieri fructuosior.nec i pēsa sibi restituiť:ꝛ lapides eius lucro nō cedūt.b.d.usqz ad.§.interduз.fm̄ nrm̄ intellectū.gl.i.§.si uir.alex. a ¶ Restitui.ut.ff.e.l.d diuisiōe.
b ¶ Cedue.i.que succise renascunť.ut.j.de verbo.signi.l.silua.
c ¶ Germinales.que a cespite aliaꝝ nascunť fulte ꝛ densecut granū nasciť que alꝭ dicunť pedamenta:ut.ff.de usuf.l.ex silua ꝛ est alꝭ germinales:alꝭ gremiales:ꝛ idē est sensus. d ¶ Si minus.i.si nō sunt cedue.
e ¶ Tenebitur.uxori actiōe de dote:ut.j.e.si marito.§.fi.ꝛ.ff. de iure dotiū.l.si ex lapidicinis vł.l.aql.l.si fuꝰ furi.§.si maritꝰ.ꝛ cū fuerit i culpa nihil lucrať.ut.ff.de ne.ge.l.sine hereditaria. h aūt nisi ad necessitatē:sicut fructuario lз:ut.ff.de usuf.l.arboribꝰ. f ¶ Preciū.si culpa uiri desijt eē.vel q: distraxit:uel in utilitatem suam conuertit. Azo.
g ¶ Thesaurus.qd hoc sit dic ut.j.de acq.rez do.l.nūq̄.§.thesaurꝰ.ac.
h ¶ In alieno.hoc est ꝫ nos q dicimꝰ mariti dñm rei dotalis:ut.ff.de iu.do.l.cū post.§.in dotē.sed dic ꝙ dictio q̄si notat uitiū:nō aūt est expressiua ueritatis:uel dic alieno.s.spe sic.j.e.l.si ꝯstāte.§.si maritus:ꝛ hoc no.C.de iu.do.l.si rebꝰ.sз si ē uiri ergo totꝰ thesaurꝰ dз eē suus:ut.C.de thesa.l.i.li.x.ꝛ insti.de re.di.§.thesaurꝰ.sed certe ꝛ fundꝰ est uiri:ꝛ tñ restituit.nā ꝛ uir nō retinet nisi fructū.nā nō incrementū alluuiōis:ut.ff.d iu.do.l.in. Item ancilla dotalis est uiri.ꝛ tñ ptū nō retinet uir.ut.C.d rei ux.ac.l.i.§.itaqз.fit ergo suꝰ lз restituet:ut bone fi.pos.q facit fructꝰ suos:sз restituit extantes.ut.C.de rei ven.l.certū est.ꝛ facit.j.de acq.re.do.l.si is.et de iure fis.l.nō intelligiť.§.fi.ꝛ.ff.de usufru.l.si absente.§.fi.ac.
i ¶ Si uir distinguiť aut renascitur ꝛ sic cū est fructus:eius est uiri:ꝛ ipensa

lapidicine ei restituitur. Aut nõ renascitur: ꝛ nõ est fructus nec ē viri: nec impensi ei restituꝫ. Et pmo casu fit fundus melior: scđo deterior. ac.

a ¶ Et fructuosiorē. qꝛ plus ex lapidicina recipit ꝙ si coleret. ac.

b ¶ Esse mariti. ꝛ ipēsa facta in lapidicina quętēda restituꝫ ei: vt. ꝭ. de

do. l. si ibi ergo nõ tm̃ necessarias ꝛc. ꝫ si minus fructuosus fūdus fieret.

nec marmor ē fructus: nec est viri: sed ipm vel eius ꝑcium est dos: vt. ꝭ. de iu. do. l. si ex lapidicinis. nec ipensa restituitur ei: vt in. d. l. si. ꝺ fun. do. in pn̄. ꝛ ꝥ subiicit ꝛ ipēsa ꝛc. ꝛ sic mutat ꝥ casuꝫ ꝛ impensam ꝛc. sub. alꝭ qñ fund⁹ deterior ē fact⁹. nã cũ sit in culpa nõ oꝫ ei ipēsa restitui: vt ꝭ. pri. §. ibi si min⁹ ꝛc. at euꝫ fructuosior: sic qꝛ ad ꝑpetuã vtilitatē agri refundit ...

nerit: ꝛ fundū fructuosiorē[a] fecerit: marmor qđ cesũ neqꝫ exportatũ ē mariti esse[b]: ꝛ impensa nõ est ei prestanda[c]: qꝛ nec i fructu[d] est marmor: nisi tale[e] sit vt lapis ibi renascaꝫ: quales sunt in gallia ꝛ in asia. Sed si cretifodine: vl argentifodine: vel auri: vl̃ cuiuslibet alterius[f] materie fuerit vel arene: vtiqꝫ in fructu habebūꝫ[g]. ¶ Interdū marito de fructibus a muliere caueꝫ[h]: ꝛ nihil retinet si fructibus stātibus[i] fundū mulier recipiat. ¶ Interduꝫ retinebit totū maritus: nihil restituet. i. si nõ plus[k] erit ꝙ ꝓ portione eũ retinere oꝫ. Interdum ꝺo reddet[l] si plus pcepit ꝙ euꝫ retinere oꝫ. ¶ Eadem cōditio erit ēt si cũ socero[m] vel cũ herede alterutrius[n] de dote agatur. ¶ Impēdia[o] aũt fructuũ pcipiendoꝝ cā pōpo. ait[p] qđ in arādo serēdoqꝫ agro impēsum est[q]. qđqꝫ in tutelam[r] edificioꝝ: egrũne seruũ curādũ. s. si ex edificio vl̃ seruo fructus[s] aliq pcipiebanꝫ: sed hec[t] ipense nõ repetunꝫ[u] cũ maritus fructũ totius anni[x] retinet: qꝛ ex fructibus pus ipensis satis faciendũ est[y]. ¶ Plane si nouã villã[z] necessario[*] extruxit: vl̃ veterē totam sine culpa sua[ɂ] collapsam restituerit eius ipense erit petitio[ꝛ]. Simili mõ ꝛ si pastinã istituit. hec. n. ipēse: aut in res necessarias: aut in vtiles cedũt: pariũtqꝫ marito[a] actõeꝫ. Pau.

Si fundus in dotē datus sit in, quo lapis ceditur[b]: lapidicinarium cōmodũ ad mariṫuꝫ ptinere ꝯstat: qꝛ palã sit eo aĩo ꝺ disse mulierē fundũ: vt iste fruct⁹ ad maritũ ptineat: nisi ꝯtiaꝫ volũtatē i dote dãda ꝺclarauerit[c] mulier. ¶ Nõ i semēteꝫ erogaꝫ si nõ rñderit messes ex vidẽmia[d] deduceꝫ: quia totius anni vnus[e] fructus ē. Pompo.

Si mora[f] ꝑ mulierē fuerit q̃ min⁹ dotē receperit: dolũ[g] malũ dũtaxat i ea re. n ēt culpã[h]

marit' pstare d3: ne fco^a mlieris in ppetuū agrū ei'^b colere cogatur^c. fructus^d tā q puenissent ad virū reddunt. ꝶ Idem.

S I ab hostib' capta filia q̄ nupta^e erat: & dotē a prē pfectā habebat: ibi decesserit: puto dicendū pinde obfuādū eē oīa gcsi nupta decessisset: vt ēt si i ptāte patris non fuerit: dos ab eo pfecta ad eū reuerti debeat^f. ꝶ Si vir vxorē suā occiderit: dotis actionē heredibus vxoris dādā eē pculus ait. & recte. Nō enim equū est virū ob facin' suū dotē sperare lucrifacere^g. adēq3 & ecōtrario statuendū est^h. ꝶ Idem.

S I alienā rē sciēs^i mlier i dotē dederit: reddēda^k ei ē q̄si suā3 dedisset. Et fruct' quoq3^l pportione anni quo din ortuz factum est. ꝶ Ulpianus.

M Aritū i id q̄d facē pōt^m cōdēnari exploratī iuris est: s3 hoc hrdi^n nō est pstādū. ꝶ Au.

Q Uia tale bñficiū^o psonale ē: & cū psona extiguit^p. ꝶ Ulpi.

A Lia cā ē dēfensoris^q quē placet sufficiēter videri defendisse: si tantū vxori pstet quantū cōsequeret si & ipsum maritū cōuenisset. ꝶ Eleganter q̄rit pō po. lib. xv. ex sabino. Si paciscat maritus ne in id q̄d facere possit maritus cōdemnetur: sed insolidum: an hoc pactū seruandū sit^r? Et negat^r seruari oportere. Qd quidem & mihi verū3 vr̄. Nāq3 ɔtra bonos mores id pactuz eē melius est dicere. Quippe cū cōtra receptam reuerentiam que maritis exhibenda sit: id esse appareat. ꝶ Paulus.

R Ei iudicate^s tps spectat q̄tenus marit' facere potest. ꝶ Heredi^t mariti: l3 insolidū3 ɔdemnetur: cōpensationes tñ q̄ ad pecuniariaz^u causaz respiciūt: pderunt: vt ob hoc min' sit obligatus^x: veluti ob res donatas & amotas & impensas. ꝶ Morū3^y vo cohertiōe3 non habet^z. ꝶ Socero^& quoq3 cum quo nurus de dote agit idē3 honor habetur: vt in id damnetur: quod facere potest. ꝶ Pompo.

Q Uia parentis^? locū socer^4 obtinet. ꝶ Paulus.

a ꝶ Ne facto. nō factū vocat factū. qd dic vt. j. de reg. iur. l. q nō fac. S3 qd si marit' l faciēdo cōmisit culpā leuē: vl leuissimā: rñ. tenet vt. j. ad. l. aql. l. i lege. & hic l nō dādo vel nō faciēdo loquit: vel negligēdo. s3 fm yr. q nec tūc tenet cū res sue sint: q̄ rō nō est bona: vt. j. e. l. si cōstāre. §. si marit'. erat tñ pro ea. j. de acq. re. do. l. in bonefidei.

b ꝶ Eius. s. mulieris.

c ꝶ Cogat. s. vir.

d ꝶ Fructus tñ. l3 colere nō teneat: si tñ colat reddat fructus. ut h. & ꝭ. de vsur. l. videam'. vt. ꝭ. de hr̄. vē. l. vēditor. & ð rei vē. l. solū. §. meum. & ð ɔdi. fur. l. si fruus. §. boue. nā dolus eēt nō reddere eos: vt ꝭ. mā. l. si pcuratore. §. dolo.

S I ab hostibus. Actio de dote pfecticia ɔsolidat in patrē si filia fingat decessisse in patris ptāte: l3 vere nō eēt tpe mortis: & vir vxorē interficiens totū cōmodū pdit. hoc dicit. & nō est alibi. §. si vir. fm Bal. in. §. tacet ut i fi. C. de rei vx. act. Alexan.

e ꝶ Nupta. nec enī3 nupta erat. captiuitate soluente mrīmoniū: vt. j. de cap. l. i bello. §. medio tpe in fi. §. & j. e. l. si qa. sed pp fictionē. l. cor. fingit mortua pā in bula hora captiuitatis: & sic vxor vt. j. de vul. sub. l. lex cor. sed hodie ɔ: q: nō soluit mrīmoniū per captiuitatē vt in aut. de nup. §. sed et captiuitatia. s3 deportato altero ɔiugū distiguitur ut. C. de repu. l. i. sed vtrū velit remanere mrīmoniū vel nō ille qui ē in captiuitate.

f ꝶ Debeat. si fuerat pact'. nō alr s3 Jo. l3 qdā d: vt no. ꝭ. e. l. ij. §. i. & facit. ꝭ. d iure do. l. pfecticia. §. si. & ð cmc. l. pr̄. & C. e. dos. vl de iure successiōis: q: pr̄ ei successit. Ul veri' loquit eodē cāu cū fuerat in ptāte pris: s3 tpe mortis nō: q: fuia hostiū: q: cuz fingit añ mortua cōpetit actio: & hoc si ɔstat eā eē mortuā. alr expectat. ut i. d. auc. ac.

ꝶ Si vir. Pactum de dote lucranda nō vendicat sibi locuz si vir occidit vxorem. h. d. Bar.

g ꝶ Lucrifacere. dic ex pacō qd fecerat ð dote lucrāda si ipsa pdecederet. & q dicit occidēt idē ē si negligētia ei' perijt q: medicū forte i eā curādo nō adhibuit vel in alā adhibuit: vt. j. de his qb' ut indig. l. iij. & ꝭ. de edil. edic. l. q si nolit. §. si mācipiū. & j. de hb. ag. l legare. & j. ad sill. l. si quis in grati. §. si tñ. vel dic scdo casu q nō fecerat pactū de dote lucrāda s3 volebat eā lucrari ex ptāte. l. C de repu. l. ɔsensu. & dica tūc q occiderit eā in adulterio deprehēsam qd ei non l3: l3 pri sit licitū: vt. j. de adul. l. nec i ea. §. iō. & j. marito. & l. si adulterū. §. impatores. & de sic. l. i. in fi. nec ob. j. ad sill. l. si qa i grati. §. si tamē. q: ignoscit ei ad minorationē pene nō vt in totuz releuet: vt in. d. l. i. de sic. & d. §. impatores. Itē no. hic q vnde quis debet puniri non debet lucrari: sic. ꝭ. de neg. gest. l. siue hereditaria. ac.

h ꝶ Statuendū est. vt vxor occidens virum non lucretur donationē propter nuptias ex pacto. Sed arg. ɔtra. C. de dona. inter virum & vxo. l. si maritus. in fi. sed dic ut no. ibi.

S I alienam. Mulieri repetenti dotē & fructus nō pōt opponi exceptio q res in dotē data sit aliena. h. d. Alex.

i ꝶ Sciens. subaudi ēt. multomagis si ignorat: vt ar. C. de agri. & cē. l. si coloni. li. xi.

k ꝶ Reddēda. ac. de dote agenti. secus si rei vē. vt. ꝭ. de rei vē. l. solū. §. meū. & C. de iure do. l. in reb' & arg. ꝭ. de iu. do. pculus. & de do. causa mor. l. si alienā. in pri. & l. q alienā. & ff. de cōdi. inde. l. indebiti. §. sed & si nūmi. & de pig. ac. l. in re3. §. pe. Alij dicunt etiā per rei ven. vt no. C. de nō nu. pe. l. i. & ꝭ. cōmo. l. ita. qd non placet vt ibi diximus.

l ꝶ Et fructus quoq3. s. reddēdi sunt. ad qd. ꝭ. de cōdi. fur. l. si seru' §. bone. S3 qd si ɔtrariat ver' dñs & mlier: rñ. pfert dñs: vt. ꝭ. depo. l. bonafides. l3 ar. ɔ. ꝭ. nau. cau. sta. l. i. §. Itē3 pōp. l3 rñ. ut ibi. & fac. l. si cer. pe. l. nā. & fi. & ð pub. l. cū spōsus. & ɔmo. l. ɔmodat. & C. ð rei vxo. ac. l. i. §. nouissime. & ꝭ. pro soc. l. cū duobus in fi. & l. q autem & d. l. qd enim & l. si igitur. ac.

M Aritum. Maritus habet priuilegiū ne ɔdēnet nisi in quātū3 facere pōt nec porrigitur ad heredes l3 porrigat ad defensorem. h. d. vsq3 ad. l. alia. §. eleganter. j. e. Bar.

m ꝶ Facere pōt. quod vbu3 expone: vt nota. j. de reg. iur. l. in ɔdēnatiōe. hita ɔsideratiōe ne egeat s3 q pōt viuere: vt. j. ad. l. fal. l. hrditati Item hoc priuilegiū h3 locū & si quiq3 alia actio intētat iter eos ɔsta. ma. nō posi: vt. j. de re. iu. l. nō tm. & l. s3 hoc ita.

n ꝶ S3 hoc hrdi. s. extraneo: vt. j. e. l. rei. §. i. & j. ð re. iu. l. sunt dō. s3 suo sic: vt. j. e. ēt. sic ecōtra nec mulieris hrdi extraneo: vt. C. de priule. do. l. i. & facit C. e. l. nec marit'. & de rei vx. ac. l. i. §. cum autem.

Q Uia. Beneficiū personale nō trāsit ad heredem. h. d. Bar.

o ꝶ Quia bñficiū. a lege inanimata cōcessu3 idē in ɔcesso a lege aiata. nisi aliud sit factū. vt. j. ð reg. iu. l. neratius. puta a principe vaxēte: vt in auc. de consul. §. fi. ac.

p ꝶ Extinguit. sic & pactuz pr̄sonale qñq3: & qñq3 aliter: vt. ꝭ. de pac. l. si tibi. x. §. pactus & l. idem. §. i.

q A Lia. defensoris. cū mādato vel sine: vt. j. de re iu. l. cū pcuratore: & subaudi q hrdis: vt. ꝭ. l. pxi. vel ēt fideiussoris: vt. j. de re iu. l. & si fideiussor. q: hra vel fideiussor suo noie ɔuenit. vt. ꝭ. mā. l. papi. & j. de dā. infec. l. qui bona. §. i. & C. de fideius. in. l. ij. licet sit arg. ɔ. ꝭ. de his q no. infa. furti. §. si quis alieno. sed in his defensorib' aſe cus: q: non possunt plus grauari q dñs preterq in satisdādo: vt. ꝭ. de procur. l. si minor. §. qm̄. & l. sed & he. §. de fendere. & facit. ꝭ. pro socio. l. verum. & insti. de act. §. item si de dote. & de consti. pe. l. q si maritus. ac.

ꝶ Eleganter. Pactū q marit' ɔuenat vltra q facere pōt eā p illō tollatur in ireuerentiale non valet: q: contra bonos mores. h. d. Alexā.

r ꝶ Eleganter. & negat: ɔtra. C. ð pac. l. pe. sol. hic spāle. Itē cōtra. j. de re iudi. l. si conuenerit. sol. hic rōne persone est priuil. ibi fauore actionis vl cōtractus. vt societatis. Item quid ecōtra si ille qui insolidum erat conueniēdus pacisceatur vt in quantū facere possit dāmnetur: rñ. val3: vt. ꝭ. de pac. l. si quis crediderit. Item quid si so. ma. fiat hoc pactum: rñ. nec tunc tenetur fm. R. per. l. istam. & pro eo. ꝭ. de relig. l. q si nulla. sed cōtra videtur ar. ꝭ. de pac. do. l. l3. & l. seq. Item an & si iuretur: rñ. nec tunc: vt. ꝭ. ð pac. l. iurisgen. §. & generaliter. ac.

R Ei iudicate. Ubi aliquē non esse locupletem est causa condemnationis moderande inspicitur tempus sentennie. Et heres pōt obijcere compensationem ob res donatas vel amotas nō ob malos mores ad finem lucrāde dotis. Et socero ex vtraq3 parte & etiā mulieri dat beneficiū de quo hic. hoc dicit. vsq3 ad. §. si in iudicio. Alex.

s ꝶ Rei iudicate. subaudi etiā nā & tpā litis ɔtes. inspicit fm quosdā3. ar. ɔ. ꝭ. de do. inter virū & vxorē. l. qd aūt. & de neg. ge. l. litis. sicut & sub auditur ꝭ. de pe. here. l. si a dño. §. quo tpe. sed nō placet. h. d. nisi dolo desiss3 possidere: vt. j. e. l. ēt. §. i. & facit. ꝭ. pro socio. l. verum. §. tempus.

t ꝶ Heredi. extraneo: vt. ꝭ. e. l. maritum. ac.

u ꝶ Pecuniariā. qd est cum res amota desijt esse: q: tūc condicitur estimatio: vt. ꝭ. de cōdi. fur. l. in re. nō aūt ob res: vt diximus. ā. co. l. diuortio. §. ob res. azo. & sic non ob. C. de rei vx. ac. l. i. §. taceat. q: ibi erat species: vl hoc corrigitur. vel hoc in herede. prima placet.

x ꝶ Obligatus. ipso iure facta cōpensatione ab hoīe. nō. n. fit a iure nisi in maleficijs vel negligentijs: vt. ꝭ. de cōpen. l. si quid. & l. quod labeo. & l. si ambo. & no. in summa de compen. azo.

y ꝶ Morū. repete ob. azo.

z ꝶ Non h3. s. heres cōpensationē: nā aut vir pp hoc eā nō reiecit: & nō licet heredi hoc excitare: vt ar. ꝭ. de reuo. do. l. si. in fi. aut reiecit qd potuit iure antiquo. & sic lucret dote l toto citra cōpēsationē. s3 hoc hodie nō pōt reijci: nec vos pp hoc lucri fieri: vt. C. ð rei vx. ac. l. i. §. taceat. & ð repu. l. fi. §. fi.

& ꝶ Socero. s. patri viri. ac.

? Q Uia parētia. s. natural. & ērō q: cū vxor vna caro fit cū marito & maritus sit i ptāte socer: & vxor quoq3 eē vr: s3 nō e. q: q nascunt pris sc. vt isti. ð leg. ag. tu. §. at q p. tñ vxor tua i sua & veri pris e ptāte: ut. C. ð cōdi. l. ser. l. si vxor. azo.

4 ꝶ Socer. s. pr̄ viri qm̄ ū min' marito q filio i plenisq3 h3 necesse puidere: az. vt. ꝭ. fam. her. l. si filia. §. si filiussa. in fine. §.

[illegible] ...er.§.pater mulieris. ...esse. hic neratius sibi 3dicit vt.§.de re iudi. l. sicut § fi. ...soluto vt subiicit in.l.se. sed et eo soluto subdistinguit ...gat aut vir eo soluto vt lucret dotem ex pacto vt.C. ...sneo aut honor no habet: vt.§.de iu.do.l.pe.ac.

cum actio.§. aqlie detur hero: vt.§.ad l.aq... ret § maritum cui dacur esse dnm rei dota... bis Item no. ex predictis q vbi in suis... mitti contra vxorem vbi in rebus dotalibus... in propriis sed sufficit qualitercumq3 sit fac...

Ex diverso si socer ex pmissione a marito 3ueniat: solet qri: an idem honor ei habendus sit? Nera. lib. mebranar et pculus scribut hoc iustu ee. ¶ Item si mulier ex pmissione 3ueniat: magis placet defendenda ea per exceptionem. Idem et pculus ait. sicuti cu socia fuerit dabit ei exceptio quamuis iure ciuili fit obligata.

¶ Si i iudicio dot3 iudex ignorantia iuris lapsus 3demnauerit maritu insolidu: nerati et sabi. doli exceptione vti oportere aiut: eaq3 tutu fore. ¶ Pompo.

Etia filios mulieris q ptis hedes extiterut in id qd facere pnt codenandos. labeo ait.

¶ Licet i dotalib rebus no solu dolu: sed et culpa maritus pster: cu3 tn qrit in iudicio de dote: an facere possit: dolus dutaxat coprehendit: qr in rex ipsi admnistratione no erat culpa ab eo exigeda. Quacq3 eu dutaxat dolu ei nocere pute si facere no possit que pp vxore adhibuit: ne ei solidu solueret: no pp quelibet aliu. ¶ Offilius at aiebat: si dolo mariti res dotales iteriisset et aliogn soluedo no eet: q3uis nihil dolo fecisse quominus soluedo esset: pinde tn eu danadum: ei rei dotalis noie i q dolu fecisset: at q3 si dolo ei factu quominus face posset. ¶ Ceteru si circa iteritu rei dotalis dolus malus et culpa mariti absit: actiones solas qs eo nomine quasi maritus h3 prestadas mulieri veluti furti vel damni i

iurie. ¶ Ulpianus.

Si mulier diuerterit et iudicio de dote 3testato reuersa fuerit i mrimoniu: reitegrato mrimonio expirat iudiciu: et oia i statu pstino manent. ¶ Paulus.

Quauis mulier no i hoc accipiat 3state mrimonio dote: vt es alienu soluat: aut pdia idonea emat: s3 vt libis ex alio viro egetib aut fratrib aut parentib 3suleret: vl vt eos ex hostibus redimeret: qr iusta et honesta ca est no vr male accipere: et io recte ei soluit: idq3 in filiafa. obseruat. ¶ Ulpianus.

Sed et si io maritus ex dote expedit: vt a latronib rediimeret necessarias mlieri personas: vel ut mlier ex vinculis vel dicet de necessariis suis aliquem: reputat ei id qd expesu e: siue pars dot3 sit p ea pte: siue tota dos sit expesa: acto dot3 euaescit. ¶ Et multomag3 idem dicedu e si socer agat d dote: qbe rone heri ei qd i ips3 ipesu3 e: siue ipse maritus § fecerit: siue filie ut faciat dederit: ¶ S3 et si n pr expiret: s3 p morte ei filia sola de dote ageret: idem erit dicedu. Cu.n. doli exceptio i sit de dote actioi: vt i ceteris bonefidei iudiciis: pt dici: vt et celso vr iee huc suptu actoi d dote: marie si ex volutate filie factus sit.

Si cu dote daret pr: ¶ Pe. vl extraneus p muliere i vnu casu3 pepigit: vl i diuortiu: vel in morte: dicedu e in eu casu3 i quem non pepigit esse mulieri

[illegible] ...Pau. de ca. Vel sic. Officiu ne conueniat maritus nisi ...it trasit in filios eiusdem mrimonii. b.d. alex. ...pa. leuem et: et diligentia quam in rebus suis adhibet: vt.§.§ ...g. et si couenerit in 3rarium: vt.§.de pac. do.l. popo. ...s casibus perdit maritus priuilegiu ne codenet vltra ...ona sua dissipauit dolose in necem et fraude mlieris. Item ...vel interire fecit res dotales. Propter culpa vo com... ...ia vel dotalibus hoc priuilegiu no perdit. b.d. vsq3 ... ...ando in rebus propriis comisit vsq3 ad v. offilius. po... ...dotalibus. Pau. de ca. ...ibus. ...t. vt ob hoc fiat in nouis condemnatio. ac. ...suas non dico dotales. ...at quo nin illam exceptionem habeat. b. et est ad hoc ...possessor. §. sicut aut. et ad.l. aql.l. legis. et C. ma.l.m ...dic.l. ediles. §. pedius. et l. eu aut. §. fi. et §. de tri.l.d ...hoc est p. Item ar. p. §. de his q sut sui uel ali. iu.l.1.§. fi. ...us. [illegible]

a ¶ Parte. s. actio dotis transeat.
c ¶ Sed et bonefidei. na et hoc e bonefidei: ... ignoram. q pmittit iudici extimare ex bo... quo et illo 3tinet: vt si qd inuice actore psta... quo dancer re: ut isti. de actio. §. i bonefide... rat vt.§.l. pri. in.§ no soluit mulieri vt ib... sine volucate si tn rata habeat: qr ratihabitio... trabit: ut. C. ad mace.l. fi. et §. d neg. ge.l. ... q marie supabudat. sic. C. de ma. te.l. fi. ... ratu: qr p rato d3 heri ut.§. de tu. et ta. dis... gest.l. popo. Item no. § spalia: als eni no co... donatois obtinet solutio. i. redditio dot... l.1. qq3 tame exigatur dos constan. ma. ...

Item dotem. Si pater vel extra... soli reddi in vnu casum soluti matri... lieri donasse: io in illu casum soli mulieris... hic approbat glo. in fi. et se quit ea Dy. [illegible] Ang. imo. et Pau. de ca. et ro. hic. Vel sic... [illegible]

si extraneus. que est ꝯtra: sed hec so. non placet: q: nec ibi casus omissus similis est expresso sed soluit ut ibi. Item nota ꝙ pactū factū in casum mortis valet per ingressum monasterii. vt. C. de epis. & de. l. deo nobis. secus si deportetur: vt. j. de verbo. obli. l. ex ea. §. pe. licz sit arg. contra. ff. pro socio. l. actione. §. publicatione. & j. de bo. pos. ꝯtra tab. l. i. in fi. Itez facit ad hāc. l. j. de lib. & posthu. l. cōmodissime. & ff. de do. inter vi. & vx. l. sed si mors. & j. de pac. do. l. pacta conuenta. & j. de solu. l. quo. sed arg. cōtra. C. de posto. here. insti. l. fin. Item op. quare i casu omisso nō est cōis dotz actio patri & filie. ut. ff. e. l. ii. §. i. & de vsur. l. si stipulatus in fi. siue pater ante stipulationem numeret siue post: rū. q: dicta numeratio vel datio qñoqz facta sit videtur fieri causa implende stipulatiōis: vt j. de noua. l. tum enim. Item eligendo vnum expresse videtur alii renunciare: vt argu. C. de procur. l. maritus. Alii dicunt in emācipata loqui quod nō placet: q: nil adderet cum ad ipsam esset pater extraneus quod esse nō debet: vt. j. de le. i. l. si quando. Alii dicunt ee mulieri vna cum patre: sz in alium casum soli patri & suis heredibus: pma placet. ac.

a Actionem. hoc dic vt supra. e. l. iii. in fi. b.

Si pater. Pater q sine volūtate filie dotē exigit eā beredē instituendo: vel eidē legādo intelligit fecisse aio ꝯpēsandi cū dote exacta. h. d. alex.

n Si pater. & fi. a. quāuis.

n Satisdatio. quam debuit subire: vt supra. e. l. ii. §. fi. & de pcu. l. nō solum. §. si de dote. b.

actionem[a]. Si post solutum matrimonium filiafamilias citra patris voluntatem[b] dotē cōmunem exactam[c] consumat[d]: patri & viua ea vel mortua actio superest[e]: vt dos ipsi soluatur: quod ita verum est si perditure soluatur. Ceterum si nō perditure: & ex iustis causis[f] soluta sit: nō supererit actio[g] sed mortuo patre[h]: nec etiam heres aget[i]: nec mulier[k]. Si mulier soluto matrimonio egentem reum dotis per nouationem decepta acceperit: nihilominus actio dotis ei manebit[l]. Si pater filia absente de dote egerit: & si[m] omissa sit de rato satisdatio[n] filie denegari dz actio: siue pri heres extiterit: siue in legatū tantum acceperit[o] quātū dotis satis esset. & ita iuli. in pluribus locis scribit: cōpēsandū ei in dotē qd̄ a patre dat: lucro quē[p] eius cedit: si tamē eo cōsecuta sit quantum ei dotis nomine debeatur a marito: q patri soluit. Si patri ꝓpter ꝯdemnationem rome vbi dos petatur esse non liceat[q] filie satis dotis fieri opz[r]: ita tamē ut caueat rem ratam patrem habiturū. Eo autē tempore[s] ꝯsentire filiā patri oportet quo lis ꝯtestatur. sz hec si filia[t] dicat se patri consentire & ante litis contestationē mutauerit[v] voluntatem: vel etiam emancipata sit: frustra pr[x] aget. Necnon illud quoqz probam[y]: quod labeo probat nonnunquā patri denegandam actionem si tam[z] turpis persona patris sit: vt verendum sit: ne acceptam dotem consumat. ideoqz officium iudicis interponendum est quatenus & filie[&] & patri competenter consulatur. Sed si latitet filia ne tali patri consentire cogatur: puto dari quidem patri actionem: sed causa cognita. Quid enim si filia verecunde per absentiam patri contradicat: cur non dicamus patri non esse dandam actionez. Nō si is pater sit cui

o Tantuz accepit. est ergo rō: q: ex qua psona &c. vt. ff. de pig. ac. l. solutū. §. solutaz. et j. de reg. iur. l. ex qua psona. qd admitto si habuit vltra fal. quantū est dos: vt. j. ad. l. fal. l. pr̄ filiā in prin. attende tū de qua fal. habet qd ut ibi no. est & alia ratio sm. R. q: vbi aliud nō liquet potius soluere ꝙ donare patre est verisimile: ne prestatione duplici heredē velit onerare. vt. j. de le. ii. l. cū pater. §. qui dotale & l. lucius. & l. ticia. §. qui inuita. & ar. ff. e. l. nō soluz in fi. & l. si pr̄. & j. de do. p̄. l. ii. §. i. & l. pe. & j. eo. l. dotē. & i auč. de equa. do. §. q: vo. col. vii. & C. de rei ven. l. cū a mře sed est cōtra. C. de rei vx. ac. §. sciendum. sol. h vir voluit eaz esse ꝯtentā altero. ibi non. vel ibi vir. h pr̄ legauit. Itē nō erat ibi exacta. Item ꝯtra. j. de le. i. l. huiusmodi. §. qui seruuz. so. sm Jo. ibi pp legitimū patris exercitiū & virilē eius portione als vtrunqz. vel ibi debitum cepit esse post testamētum: h ante.

p Lucroqz. prima facie non attento: vt. C. cōia delega. l. i. §. & h disponim. vel dic attento cōmodo dsi & sumptu litis: vt. j. de le. iii. l. ii. §. si rē.

Si post solutum. Dos soluta filie ilico perditure soluto matrimonio patri actionem nō perimit ea viua vel mortua: secus si fuerit soluta ex iustis causis mulieri. mortuo tū patre neqz mulier que dotem recipit neqz heredes patris ad dotē agere possint quantūcūqz ipsa dotem receperit perditura. h. d. alex.

b Voluntatem. que expressa exigit: vt. ff. de pcu. l. filiusfa. §. inuitus. lz secus econtra: vt. ff. e. l. ii. §. voluntatem.

c Exactam. a sponte soluente sola. n. nō agit: vt. ff. e. l. ii. §. i.

d Consum at. nō in rem patris: als secus: vt. ff. e. l. iii. in fi. b.

e Superest. pz ergo ꝙ nō hntur quasi duo rei stipulandi. quia tūc filie soluī posset: vt. ff. de pac. l. si vnus. az. sed an aget adiuncta sibi psona filie: rū. sic vt. ff. l. ii. §. sed vtrū. vel ibi in pmissione. h in solutione facta sm quosdā. Sz an cogek pater iterū dotare: ar. ꝙ sic. C. de do. pmis. l. fi. & in auč. de equa. do. §. q: vo lz quidā contra ac.

f Et ex iustis causis. q̄ sunt. ff. e. l. quāuis. & l. se. & de iu. do. l. mut. §. i. sed qd si amisit solutā iuxta ex cā: vr nec soluta vt ar. ff. de in rez ver. l. sed si seruus. §. sed si mutua: & cōtra ꝙ sic: vt. ff. de exer. acti. l. i. §. vnde querit offilius. sed primū verius: q: ex quo perdidit pditure est solutū: at hic exigit duo. s. nō perditure: & ex iusta causa. ac.

g Actio. quia qd legitime ab initio factum est &c. vt. C. de admini. tuto. l. sancimus.

h Patre. primo & secundo casu. ac.

i Aget. vt. C. de rei vx. ac. l. vnica. §. & hoc ex rei.

k Mulier. vt. ff. l. ii. §. i. in fi. & §. interim. ac.

Si mulier. Si mulier debitorē inopē ignorāter accipiat alo nouandi nō pimit actio de dote. h. d. & nō est alibi sm angelū. alex.

l Manebit. imo contra. ff. man. l. inter. §. abesse. sol. hic fauore dotis: vel decepta fuit hic dolo delegantis: vt ibi dicitur. Itē opponit q: videk dari de dolo actionē sm hoc: vt. C. de trans. l. sub pretextu. sed fauore eius datur actio dotis: q: ppetua & vsuraria: vt. C. de rei vx. ac. §. ex actio dotis. & §. cū aūt. qd nō est in actiōe de dolo: vt. C. de dolo. l. fi. Sed cū sit extincta ea qūo intendik: rū. restitutio dat ex clausula generali: vt. ff. ex qui. cau. ma. l. i. §. fi. vel dic verius specia le est: vt nō habeak pro extincta: ar. ff. e. l. i. & fact. de mino. l. pri. §. pe. & ad velle. l. quāuis. §. quotiēs. & §. si conuenerit. Itē qd si con stan. matri. fiat huiusmodi nouatio: Rū. tunc minus valet: quia nec solui potest: vt. C. si dos constā. ma. l. i. & q: nec nata est actio hz quosdam. quod alis nō placet: vt. j. de ma. l. seruū dotalē. sed dic vt no. j. de bon. aū. l. sed si alia. l. fi. & fact. C. de iuris & fac. igno. l. fi.

Si patri. Absente pr̄e admittitur filia ad agendum cum cautione rati. Et filia debet cōsentire patri tempore litis contestationis. & si ante consenserit potest vsqz ad litē cōtestatam penitere. Et ea contradicente denegak actio patri. si iustā causaz ꝯtradicendi habeat: & nō alr. h. d. vsqz ad. §. si maritus. alex.

q Si patri nō liceat. q: relegatus est: vt. ff. de ca. di. l. amissione. §. qui deficiunt. vel dānatus ex cā que ignominiam afficit: & sic rome habitare non liceat. vt. ff. de his qui no. insa. l. ii. §. ignominie in fi. & j. de re. mili. l. milites. §. missionum. ac.

r Oportet. nisi pater per nuncium vel per epistolā ꝯtradicat: vt. ff. de pcu. l. pōpo. §. fi. sm azo. & h. sed ꝯtra puto. nā ibi alterius noīe agebat cōiunctus. hic suo agit filia. vnde & procuratorē ordinare pōt. vt. ff. de procu. l. filius. §. sed puto. & sic etiam est. j. pri. §. nec ob. q: satisdat: q: ecōtra pr̄ agēs satisdat si filia est absens pp cōionem actionis. vt. ff. e. l. ii. §. fin.

Eo autem. Ante lit. cōte. potest filia mutare volūtatē. Item ex causa qñqz dak actio filie & patri denegak: vel econtra. h. d. Bar.

s Eo aūt tempore. sic ꝯtinuak. ff. eo. l. ii. dictum est ꝙ filia dz patri agēti de dote consentire. hic dicit quo tempore. ac. sm quosdam. h.

t Si filia. i. q: voluntas filie debet interuenire.

v Mutauerit. ar. ꝙ quis potest penitere ante lit. ꝯtest. & sic. ff. de rei vē. l. is qui se. & de iu. om. iudi. l. si cōuenerit. & j. de verb. ob. l. si quis stipulatus. & hec est rō: q: adhuc videtur res integra: & re integra reuocatur mandatum: vt insti. mā. §. recte. & ff. de procu. l. ante lit. & ar. in auč. de li. §. si vero initium. & j. iudi. sol. l. si ante. nec ob. ar. contraria signata. j. de op. le. l. apud aufidium. & de le. i. l. huiusmodi. §. si sticbum. quia licz h inatet voluntatem non sic cōditio viri deterior in aliquo nec aliquod dānuz ideo sentit. sed ibi secus est: vt ibi no. h. Nec. n. volontas non est illicita. vt ibi. sed nec obligatoria als secus. vt. C. de act. & ob. l. sicut. Item quod hic dicit: accipe si & cām mutāde voluntatis habuit: vt. j. e. l. dotem. ac.

x Pater ex primo consensu.

y Si tam. idest valde. Azo. ac.

z Filie. querela patris p dote nō admissa sz eius curatori agendi copia nō denegata: vel in subsidium filie actiōe seruata. ut. j. e. l. §. si soluto. & de tu. & cu. da. ab his. l. his qui. §. nec dubitet. azo. alii dicunt dotem sequestrandam. vt ar. j. ea. l. §. si vero azo.

& Cogak. nec reprobat que fuit agi a pr̄e. & nota ꝙ inuit hic cā cogēdā: vel datis pignoribus vel forte satis est si nō ꝯtradicat. vt. ff. e. l. ii. §. fi.

? Per absentiā. nō hoc ipso ꝙ est absens. s. at sola absentia ꝯtradictionem inducat. tunc. n. pater satisdans ageret. vt. ff. e. l. ii. §. fi. sed expressiz ꝯtradicat q: est absens. nā si esset pñs timens vbera forte non ꝯtradiceret: azo. alii dicunt ꝙ per solam absentiam videbak ꝯtradicere. azo.

a Juuenis. i. nimium crudelis vt dicunt. ac.

b Nimia. i. nimis diligit maritū q̄ ū meruit diligi. dī azo idē ⁊ si mereat: ⁊ sic subaudi maritue. sʒ alij 3ar. ff. de dona. l. si iussu. §. a. ⁊. C. de sacrosan. ecle. l. iubemus. §. primo.

Si maritus. Si alter ex ɔiugibus incidit in furorē: libellum repudij mittere nō pōt sed alter sic. si tñ oʒ: nisi furor ille intolerabilis sit ⁊ ppetu. Et ɔfaciens: idest sine cā faciens diuortium punit vt dotē seu donationeʒ ppter nuptias pdat. b. d. vsq; ad. §. si āt. pau. d ca. ⁊ ale.

c Si marit. mittere. ad repudiandum.

d Non posse. ff. de diuor. l. iulianus. ac.

e Qui tamē. s. furor.

f Ferendus est. nā puer lapides. nec aliqd male fac stātibus secum ac.

g Sciente. i. si hoc sciat.

h Culpa. amittit ergo vir donationē ut vxor dotē. ut. C. de repudijs. l. cōsensu. §. hec nisi. ⁊. §. virum etiam ac.

i Fortuitis. vel pspertis: vt C. de nup. l. si. sed ar. ɔ. C. d dona. inter vi. ⁊ vx. l. res. ⁊ facit. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. patre.

k Participē. qr vnū corp̄ ⁊ vna aīa sunt. b. ad qd. ff. de ritu. nu. l. i.

l Propter seuiciā furoris. sub. vult dirimere. Accur.

m Licetia. sic. C. de cur. fur. l. iij. sed hodie h causa nō numerat inter ceteras ⁊ sic esset dānū. vt. C. d repu. l. ɔsensu.

Si aūt in seuiss mo. Maritus tenet alere vxorem furiosaʒ ⁊ si dotē dissipat dos sequestrabit. b. d. vsq; ad. §. itē pater. bar. ⁊ pau. de cast.

n Cognati. noiatiui casus non genitiui. Azo. accur.

o Secundū quātitatē. maxime subau. alioquin si nulla dos est nō tenet maritus alimēta pstare vxori. b. qd ē falsum. ar. ff. d relig. ⁊ sump. fu. l. q si nulla. Itē vir iure canonico ei cōicatur.

p Dissipare. s. maritum.

q Seqstrari. pōt hic notari casus q dos repetit ɔstā ma. vt not. ff. e. l. ij. in prin. Item dic spāle de seqstratiōe: nā regulariter phibet vt. C. de p. bi. seq. pecu. l. i. ⁊ alia similia no. vt ibi dixi. ac.

r Familia. als filia.

Ite pater. Pater pōt agere pro se ⁊ filia furiosa: et pro ea repudium mittere. b. d. Bar.

s Quāuis. iste ver. respicit qd dixit. ff. §. si maritus i pn.

t Patrem. vt ⁊. ff. de diuor. l. iul. ac.

3 Ex volūtate marit. qr nihil interest mihi vel alij soluat volūtate mea: vt ⁊. ff. de iu. do. l. etiā si alij ⁊ C. de sol. l. nihil. ⁊ de pi. ac. l. solutū. §. solutā. fallit. ff. d so. l. fugitiu. Itē videor gerere. qd p aliū gero: vt ⁊. ff. de adiut tu. l. ita aut. §. gessisse. fallit. C. de thesau. l. i. li. x. §. in aliena. ⁊. ff. de vi ⁊ vi ar. l. cū fundū. §. quesitū. ac.

omino ɔsentire filiā decet: hoc est vite pbate filia leuis mulier vel admodū iuuenis[a]: vl' nimia[b] circa maritū nō merētē: dicendū ē potius patri acqescere pretoreʒ oportere: dareq; ei actionem. Si maritus vel vxor ɔstāte mrimonio furere cepit: qd faciē dū sit tractem[c]. Sʒ ⁊ illud q dē pculdubio obseruat. eā psonā que furore detēta est: qr sensum nō hʒ: nūciuʒ mittere[d] nō posse[e]. An aūt illa repudiāda est cōsiderādū est. ⁊ si qdē interuallū furor habeat: vl' ppetu[f] qdē morbus est q tñ[f] ferēdus est[f] his q circa eā sunt: tunc nullo mō oʒ dirimi mrimonū sciēte[g] ea psona q̄ cū cōpos mētis esset ⁊ ita furenti: quēadmodū dixim' nuncium miserit: culpa[h] sua nuptias eē direptas. Quid. n. tā humanū ē q̄ʒ vt fortuitis[i] casib' mulieris maritū: vel vxorē viri pticipē[k] esse. Sinaūt tātus furor est: ita ferox ita pniciosus: ut sanitati nulla spes sup sit: circa ministros terribilis. ⁊ forsitā altera psona: vl' pp seuitiā[l] furoris: vl' qr liberos nō hʒ: ɔpcrāde sobolis cupidie tenta ē: licētia[m] erit cōpoti mentis psone furēti nūciuʒ mittere: vt nulli' culpa videat eē mrimonū dissolutū: neq; i dānum alterutra ps icidat. Sinaūt i seuissimo furore mliere ɔstituta: dirimere marit' qdeʒ mrimonium calliditate non vult: spernit aūt ifelicitatē vxoris: ⁊ nō ad eā flectit: nullāq; ei cōpetētē curā iferre manifestissimū est: sʒ abutitur dote: tūc licentiā hēat: vel curator furiose vel cognati[n]. adire iudicē cōpetentē: qtenus necessitas iponat marito: oēʒ talē mulieri sustentationē sufferre et alimēta pstare: ⁊ medicine eius succurrere: ⁊ nihil ptermittere: q̄ruʒ maritū vxori afferre decet: sm dotis q̄titateʒ[o]. Si vo dotē ita dissipare[p] manifestuʒ ē: vt nō hoieʒ frugi: oʒ dotē tunc seqstrari[q] qtenus ex ea mulier cōpetēs habeat solatiū vna cū sua familia[r]: pactis videlʒ dotalib': que iter eos ab initio nuptiaruʒ inita fuerit: i suo statu durātib': ⁊ alteri' expectātib' sanitatem ⁊ mortis euētū. Itē pr furiose vtiliter itēdere sibi filieue sue reddi dotē pōt: q̄ʒuis[s]. n. furiosa nūciū mittere nō possit pſeʒ[t] ei' tñ posse certū est. Si soluto mrimonio pr furiosus sit[v]: curator ei' volūtate filie dotē peteř poterit. aut si curatoris copia nō sit agere filie pmittendū erit: caueriq; oportebit d rato. Idē dicēdū est: ⁊ si ab hostib'[x] captus sit pr puelle dādā actioneʒ d dote repetenda. Transgrediamur[y] nūc ad articulū būc: vt q̄ra m' aduersus qs cōpetit de dote actio: ⁊ aduersus ipm maritū cōpetē palā ē: siue ipi dos data sit: siue alijs ex volūtate[z] mariti vel subiecto iuri ei'[&] vl' nō subiecto. Sʒ si filiusf. marit'[?] sit ⁊ dos socero[x] data sit: aduersus socerū agef. Plane si filio data sit siqdē iussu soceri: adhuc absolute[a] socer tenebit. Nō si filio data sit nō iussu pris sabi. ⁊ cassi' rñdeft nihilomin' cū pře agi oportere. Uideri. n. ad eū puenisse dotē penes quē ē peculiū. Sufficit[b] āt ad id dānādū[c] qd ē i peculio vel si qd in rē pris versum ē. Sinaūt[d] socero dotem dederit: cū marito nō poterit experiri: nisi pri hēs extiterit[e]. Si mlier i ɔditiōe mariti errauerit: putaueritq; eē liberū: cū seru' eēt[f]: cōcedi oʒ q̄si pulegiū[g] in bonis viri mulieri: videlʒ vt si sint ⁊ alij creditores: preferat circa de peculio[h] actionem. Et si forte dño aliqd debeat seru' nō preferatur mulier[i]: nisi in his tñ reb' q̄ vel in dotem date sunt[k]: vel ex dote

r Juri ciuis. idest potestati: puta filio vel seruo.

? Sʒ si marit'. supradicta habet locū qñ marit' erat sui iuris: nunc quando erat in potestate patris.

x Socero. idest patri viri.

a Plane. absolute. distigue tñ an ɔtemplatiōe ei': voles tñ illū sibi obligare dederit: vel solū maritū vl' vtrūq; vt sic vel vterq;: vel alter tñ teneat: vt alā sb distiguere solemus. vt ff. de nego. gest. l. si pupilli. §. i.

b Sufficit. imo q̄nq; non sufficit: puta si res dotales extāt vel pr in eis dolū ɔmisit: vt. ff. d pecul. l. in bonefi. Iteʒ si nō est soluta dos que fuit pmissa a muliere: q' a tota obligatiōe dʒ eā liberare socer: vt ɔ. ti. l. deposui. §. i.

c Dānandum. s. patrem.

d Sinauteʒ socero. i. suo nomie tñ non alieno. accur.

e Extiterit hēs. hoc aūt sit heres actor probat: vt. C. si vt se ab here. absti. l. i. ⁊ d iure delibe. l. i.

Si mulier. Doti putatiue cōceditur priuilegium dotis uere contra omnes preter q̄ cōtra dominum in actione de peculio cū domino mulier in dote non prefertur: nisi in rebus in dotem datis: vel ex dote emptis: ⁊ extantibus: que tamē propter impensas possunt retineri. b. d. cum. ɔ. seqn̄. Alex.

f Seruus. esset. quia difficile potest nosci liber homo a seruo ⁊c. ut ff. de contrahen. emp. l. quia. ⁊ facit supra. de pac. l. in personam. §. qui pecuniam ac.

g Quasi priuilegiuʒ. hoc dicit quasi q: nullum matrimonium est vere: sed contuberniū: vt in auť. de nup. §. si vero decretū est ⁊. §. si vero ab initio. ⁊. §. hoc autem. ⁊. §. si vero ipse. M.

Si pater est furiosus ⁊ hʒ curatorē: agit curator cū volūtate filie: sed si nō hʒ agit filia cū cautione de rato. b. d. Pau. de cast.

v Furiosus sit. secus quando pater sapit ⁊ filia fuerit furiosa: tūc. n. repetit pater ne cauet filiā ratam habiturā lʒ caueat ea absente: vt. ff. e. l. ij. §. fi. azo. ⁊ facit ar. ff. de imur. l. sed ⁊ si vm'. §. filiofa. sol. vt. ff. e. l. ij. §. fi.

x Ab hostibus. ⁊ facit. ff. de ritu nup. l. si filius.

Transgrediamur. Dos soluta marito sui iuris vel alij de volūtate mariti ɔ maritū repetitur. sed si maritus erat in potestate pris dos repetitur contra prēm insolidum si soluta fuit patri. vel marito iussu pris. Si āt sine iussu patris: tunc ɔuenit pater de peculio tñ. ⁊ qñ dos fuit soluta patri filius nō tenetur: nisi sit heres patris. b. d. vsq; ad. §. si mulier. Alex.

y Trāsgrediamur. dixit qbus ɔpetat actio de dote nūc contra quos. ac.

h De peculio actionem. nam dabitur conditio ob causam de peculio: vt supra de condi. ca. da. l. i. quia actio de dote dari non potest: cū non sit dos que nō pōt esse sine matrimonio. sed matrimoniū sic sine dote: ut. C. de do. ante nup. l. fi. in prin. ⁊ ita habebit priuile. inter personales actiones. sed etiā tacitam hypothecā dicā eam habere ⁊ priuilegiatam: vt no. ff. de priuil. cre. l. ij. in fi. b. ⁊ facit. ff. de iu. do. l. si sponsa. ⁊. C. e. l. si ignorans.

i Mulier. ut. ff. de pecul. l. ex facto. b.

k Date sunt. i. exiſtunt: vt sit tertium adiacens: sic ponitur. ff. de lega. i. l. cum re. ij. rñ. ⁊ sm hoc puncta ibi date sunt.

a ¶ Comp atate sunt. i. extitit. vt ⁊ modo dici. ⁊ facit ad hoc. ff. de do na. inter vi. ⁊ vx. l. vxor marito. ⁊ ibi in vo. l. res ⁊. ff. ad mu. tu. l. circa.
b ¶ Quasi ⁊ he ⁊c. ⁊ he sunt dotales vt. ff. de iu. do. l. ita. sz hoc non adiuuttoꝛ: qꝛ illud ē cū tenet mřimoniū: ⁊ ita est dos. h nō ⁊ ideo dicit q̄si: vt ⁊ ff. dixit quasi pulle. Jte secus vbi mřimoniū esset vep: qꝛ tūc etiā in his rebus q̄ non extarent preferretur cete ris. h. ur. C. qui po. in pig. ha. l. fi. ac.
c ¶ Et si quid. impē sū esīta seruo vl' dño ad ꝑpetuā vtilita tē rei nō fructuū grati a tm. alioqn ꝫ. vt ff. e. l. diuortio. §. inpendia.
d ¶ Seruabit. quasi lo co pignoris. fic ⁊. ff. de ac qui. pos. l. si qs rez ī ff. aliud aūt est in vera do te: que ob eā cāz nō dif fert solui: vt. C. de rei vx. ac. §. sed nec ob ipē sas. ⁊. ff. de dote pre. l. dote. nō aūt dicas q̄ h corrigat. Jtem nec dica tur hic q̄ fiat cōpensa tio que h quātitate ad speciē locū nō hz: vt. ff. ... si conuene rit in pin.
e ¶ Si constante. propter mariti inopiā cū ɔstāte mři monio dos exigi potest ... apparet fa... ad dotis re stitutione sufficiēte nō esse. h. d. ... §. Alex.
f ¶ Unde. i. a quo tpe.
g ¶ Dotis. ⁊ hypothe... pro dote. ac.

ɔpate[a] sūt: q̄si[b] ⁊ he dotales sint

ET si qd ī eā doté ī-pēsū est[c]: nec a mliere red-datur: per doli mali exceptionē seruabitur[d]. **V**lpianus.

SI ɔstāte mřimonio pp ino piā mariti mulier ɔgē vo-let: vñ[e] exactioēz dotis initiū ac cipe ponam[f]. Et ɔstat extūde do-tis[g] exactioēm cōpetere ex q̄ eui dētissime appuerit mariti[h] facul tates ad dotis exactioēz nō suffi cere[i]. ¶ Si exhēdato marito mulier agat de dote[k]: magis est vt ex die adite pr̄is hēditatis i-cipiat ei dotis exactio. ¶ Quo tiens mlieri satisdādū est d solu-tioē[l] dotis post certū tp̄s: si mari tus satisdare nō possit: tūc dedu cto cōmodo medij tp̄is ⁊ ɔdēna tio residui repr̄ntat. ¶ Sz si cū marit[o] satisdare possit nollet in solidū eū ɔdēnādū mela[l] ait: nō hita rōne cōmodi tp̄is. ¶ Judi-cis igit offō ɔuēit vt aut satisda tioē interposita absoluat[m] mari tū: aut hita rōne ɔpēsatiōis eūz ɔdēnet[n]. qd gdē hodie magꝫ vsi tatū[o] ē. ¶ Nec ferēda[p] ē mlier si dicat magis se velle dilatioēz pa ti q̄ī i repr̄ntatioē deductionez. ¶ Siue aūt mariti[q] siue vxoris piculo dos fuerit: nihilomin[o] le gitimo[r] tpe dz soluere maritus. ¶ Si vir[s] volūtate mlieris ser uos dotales mānumisit: siqdē do nare ei mlier voluit: nec de opis libtatis cā ipositis eis[t] pr̄standis tenebit[u]. Qd si negociū[x] iter eos gestū ē vtiqꝫ tenebit[y] ut offō iudi cis caueat[z] r̄stituturū se mlieri qc qd ad eū ex bōis libti vl' ex obla tioē[a] puenisset. ¶ Si marit[o] seu[b] ī suos dotales fuerit[c]: videndū ē an d h possit ɔueniri[d] ⁊ siqdē tm̄ ī suos vxoris seu[e] fuerit: ɔstat eū teneri h noīe. Si vo ⁊ in suos: nā lis[f] ē: adhuc dicēdū ē imoderatā ei[g] seuitiā hoc iudicio[h] coercēdā. ¶ Quinimo. n. diligentiaz vxor eā demum ab eo[i] exigat quā re bus suis exhibet[k]: nec plus pos-

h ¶ Quando aut nascit actio de dote hic nō dicit sed dixi. ff. de bo. dā. l. v. in fi. ⁊ facit. ff. de dote pre. l. ij. §. per ɔtrariū. ⁊ §. idez iul. ⁊ plenius. C. de iu. do. l. in rebus. §. omnis autem. ac.
i ¶ Quotiens. Sp mariti nō satisdet cū possit: statī isolidū ɔdēnat: sz si ñ pōt satisdare: interusuriū medij tp̄is incōtinēti deducet. nec mlier pōt suā volūtatē mutare. h. d. Alex.
k ¶ Quoties de solutiōe. facienda insolidū: si ad meliorē fortunā peruenerit: vt. C. de rei vx. ac. l. vnica. §. cū aūt. i fi. sz quosdā q̄ñ placet qꝛ hunc ... sui ñ pl lra adaptanꝫ qꝛ ibi ñ ē certū tp̄s: qꝛ ɔmodū medij tēporis tūc estimari nō pōt. dic ergo de solutiōe facienda annua bima trima die vel ho die īfra annū in reb[o] mobilibus: vt. C. de rei vx. ac. l. i. §. exactio. ⁊ sic dices tp̄s certuz statutū a lege. vel die pcō ɔbentū: vt. ff. de pac. do. l. de die. ⁊ l. stichū[o]. ⁊ h ē rō qꝛ satisdet: qꝛ iudiciū est bone fi. vt insti. de act. §. fuerat. ⁊. C. de rei vx. ac. l. i. §. sz nō ignoram[o]. ⁊ sic pr̄stādā: vt. ff. de iu di. l. in oībus. Jtem ɔ hoc. C. ne fide. do. denī. l. i. ⁊ l. ij. sz h solu. ma. ibi conf...
l ¶ Mella ait. qd ... fm. R. per illud q̄ ... hoc falsū est oino: ... nitet ɔtumacia. cū ... fieret deductio qd ē ... h col. bo. l. i. §. si tm̄ ...
m ¶ Absoluat. ab ... ne iudicij. ac.
n ¶ Condēnet. qñ ... non potest. azo.
o ¶ Usitatū. i. in vsu habet. vt. ff. de vsuc. l. ij. ⁊ tunc ma...

...gd in socero. si ipse vergat ad iopiā: ⁊ recepit dotē: hic q̄ nō exprimit: nisi de marito vergēte ad iopiā: ⁊ alls ĝnaliter ... ɔstā. ma. vt C. de pre. xxx. an. l. cū notissimi. §. illud. puto ... socero qd in marito fuerit: qꝛ eadē rō eq̄tatis interuenit. ff. vt ... vt. C. ad. l. fal. l. fi. Jtē qd si maritus ⁊ socer teneant ... ad iopiā vergat: r̄n. sz bas. ll. ñ posse agi ɔstā. ma. qꝛ vtri... bona sufficiūt: ⁊ id nō agit vt hic: sz hodie aget qꝛ ne ... cepisse male geri res p dote astrictas. Jte qd si ñ mulier ... dedit agere: r̄n. adē cū ⁊ ipse teneat eā denuo dotare vt C. h ... ⁊ auc. sz ⁊ quāuis. Jtē qd si extraneus dedit p mulierē ⁊ e si ... pactus ī casu soluti mřimonij tm̄: vt. ff. de iu. do. l. post ... iā nō eēt vñ alere ipsā: ⁊ vit ⁊ filij. qd est q̄ñ ei reddit vt ... l. vbi i ff. petet q̄ mulier: q̄ñ in hūc casū nō sit pact[o]. vt ... ac. §. accedit. Jtē nec ē h casus reddēde dotis olor cum ad ... oneribus mřimonij. Jtē qd si alius recepit dote ⁊ se obligauit ... vt. C. de do. ca. l. fi. m̄. ide qꝛ eadem eq̄tas. ac.

[illegible]

p ¶ Nec ferenda. qꝛ nō tm̄ gratia mulieris sed etiā viri ē introdu... presentet pecunia ⁊ fiat deductio presente ⁊ volēte marito. ... le. ij. si ita relictū. §. pegasus. ⁊ de ver. ob. cū qui calēdis. §. quo... verius h loqui cū erat lata snīa ɔ mariū ⁊ facta deductio volēt... nō ergo pōt mutare voluntate vt h. ⁊. ff. e. l. si cū dotē. §. eo tpe... ob. l. si quis ita stipulet. pꝫ ex predictis qꝛ aut satisdat ⁊ differt ... nō satisdat cum possit ⁊ ɔdēnatur statim insolidū. aut nō pōt ... tio ⁊ deductio in quo eī ɔ. ff. man. l. si mādauero tibi. ij. r̄n. so. ... te. vel dic vt ibi. Jtem facit. C. de pre. imper. of. l. vniuersa. ... C. qui bo. ce. pos. l. fi.
q ¶ Siue aūt. Dos restitui dꝫ tpe legitimo cuiuscūqꝫ piculo ... iura donant: vident donari ⁊ cōmoda. sicut vbi quis ut ministe... tolerat seuicia viri in suis dotalibus sz tolerat in ppaio. Et qu... rem restituere tenet: statim ɔdenat. Qui vo pp culpā. dilatione... ad eam rem perquirenda. h. d. vsqꝫ ad. §. si bona. alex.

[illegible]

a ¶ Culpanda. nō tñ ut eo noīe conueniatur ut. ū.e.l. ēt.§.1.ar.ū.nan.cau. ff.a.l.fi §.seruor.q̄nq; tñ in suis cocreꝫ q̄ð dic ut insti. de his q sunt sui vel ali. iur.§ fi. Itē no. ꝙ in bono. s. diligētia exigitur. ꝛ sufficit p̄itas in suis ꝛ in dotalibus sed in malo nō tollerat̄ p̄itas. nam seuicia in suis tolerat̄ q̄ð nō fit in dotalibus. ꝛ hoc si in faciēdo. si aūt in negligēdo idē si nō est magna. nam q̄uis in suis sit negligens vltra naturā hōis nō sic debz cē in dotalibus. vt. ū. deposi. l. ꝙ nerua. ꝛ. j. ad treb l. mulier.§ sed ꝛ sicut. sed leuis vꝫ tollerāda: etiā in dotalibus. nec ob. ū.e.l. ēt.§.1. qꝛ etiā in faciēdo pōt loqui. nec illa i rebus: qꝛ ꝛ illa in faciēdo potest loq. p̄ro q̄ distinctiōe est. ū. ð vsur. l. sicut.§.ð p̄teritis. sed tutius est vt ōis leuis culpa veniat vt. ū. cōmo. l. si vt certo.§. nūc videdū. ꝛ sic intelli. ge j.e.l. si filio.§. mariti. ac.

dic is ꝛ de leui. vt no ū.e.l. si ꝯstāte.§ si marit⁹. nā cū dicit h̄ de dolo subau. ꝛ lata culpa. cū ergo subijcit culpa de leui intelligit̄ ar. j. de le.1.l. si q̄s pōt.n. esse culpa si cessauit fruitutib⁹ vti ꝛ sic amisse sūt. vt in.d.l. creditor. ꝛ i alijs vt. ū. de edil. edic. l. redhibere §.1.

u ¶ Iurauerit. ex hoc notāt q̄dā ꝙ actio ex stipulatu est arbitraria. lz sit bonef. vt. C. de rei vx. ac.§. sz ꝛ si nō ignoramus. sed hoc nō seq̄t̄ ꝙ iō ꝙ iurat̄ in litez sit arbitraria. qꝛ in oībus bonef. iurat̄ vt. ū. de i litē iurā. l.i actiōibus. ꝛ tñ ꝯstat ꝙ nō sunt arbitrarie. nā ōia arbitraria sunt stricti iuris. vel s̄m quosdā ē species. p̄pria actionū: vt alo no. Azo. insti. de ac.§. p̄terea. Itē sunt h̄ ꝛ alia remedia: vt. ū. de rei vē. l. q restituere. ꝛ. l. si culpa. ꝛ. l. ꝙ si possessor.

sit: attā seuitia q̄ i p̄prijs culpāda^a ē i alienis^b coercēda ē. hoc ē i dotalib⁹. ¶ Si vxor viri rē cōmodauerit: eaq; pierit^c videdū ē an cōpēsatiōem^d hoc noīe p̄stl possit^e. Et puto sigdē p̄hibuerit eā marit⁹ cōmodare stari deductiōem fieri^f. Si v̄o nō p̄hibuit^g eā ꝯmodat̄: arbitrio iudicis modicū t̄ps^h ei idulgeri cautōez p̄ebēti^i. ¶ Si bona mlīeris p̄ p̄te^k sint publicata supest mlīeri reliq̄ p̄tis dotis exactio. ¶ Plus puto ꝛ si p⁹ litē ꝯtestatā^l publicata sit p̄ p̄te dos: sufficiet arbitriū iudicis ad p̄tis ꝯdēnatiōez faciendā. Q̄ð si tota^m dos publicata sit expirabit iudicium. ¶ Au.

Si filiofa. dos data sit iniussu^n p̄ris ð peculio^o q̄dē agetur. ¶ Sz sine pp ipēsas a filio q̄dē familias fcās^p ageret: siue pp res donatas a filiofa. vl̄ amotas^q ab vxore res peculiares: hoc ipō ꝙ hz actiōez p̄r ex p̄sona filij: mai⁹ peculiū^r sit: ꝛ sic totū ē p̄stādū^s mlīeri q̄ð ē in peculio: qꝛ adhuc sit q̄ð vxori ðbeat. ¶ Maritū^t reddēda dote ð dolo malo ꝛ culpa^t cauere oꝫ. ¶ Q̄ð si dolo malo fecerit q̄minus restituē possit: dānādū eū quāti mulier i litē iurauerit^u: qꝛ inuitis nobis^x res^y nr̄as

ali⁹ retinere nō dꝫ. ¶ Si p⁹ diuortiū res dotales ðteriores facte sint: ꝛ vir i reddēda dote morā fecerit oīmō ðtrimētū ip̄e p̄stabit. ¶ Si q dotaliū fuor in fuga erunt cauē ðbit marit⁹^z se eos viri bōi arbitratu p̄secuturū ꝛ r̄stituturū. ¶ Si vir i q̄nquēnium locauerit fūdū ꝛ p⁹ p̄mū forte ānuz^a diuortiū īteruenerit: sabl. ait n̄ al's fūdū mlīeri reddi oportē q̄z si cauerit siq̄dē p⁹ vni⁹ āni^a locatōez marit⁹ dānat⁹ sit: id se p̄stitā iri. Sz ꝛ mlīeri cauēdū quicq̄d p̄ter^b p̄mū ānū ex locatōe vir ꝯsecut⁹ fuerit se ei restituturū.

Semel mora fcā^c n̄. ¶ Pō. Si n̄ū dotalez postea offerente marito mlīer accipē noluerit: et is ita ðcesserit^d n̄ ðbit^e ei p̄cīu eius marit⁹ vl̄ hēs ei⁹: ne dānū sentiat ꝙ postea offerēte^f eo mulier accipere noluit^g. ¶ Aulus.

Si p⁹ diuortiū mortua mlīere hēs ei⁹ cū viro parētene ei⁹ agat: eadē videt̄ ð restituēda dote iteruenire: q̄ ip̄a mulie age te^h obs̄uari solēt. ¶ Vlpian⁹.

Acē posse marit⁹ ēt id vl̄ q̄ð a muliere cōseq^i pōt. s. si iā ei aliq̄d absit ꝙ p̄ muliere aliq̄d expēdit vl̄ mādato ei⁹ p̄stiterit. ¶ Ceterū si nōdum ei abest

x ¶ Inuitis nobis. nisi nos habeat inte. vt. j. de supfi. l.1.§ is aūt. vl̄ iustā cām retinendi: vt ū. cōmo. l. i rebus.§. ꝙ sūt azo. ꝛ. j. ð acq. pos. l. si q̄s rē. b. ꝛ fac. j. ti. ij. l. si cū.§. fi. ꝛ. l. se. ꝛ. C. de pac. l. fi.

y ¶ Res nr̄as. s̄pe non re: sic. ū.e.l. diuor.§. si fundū. ꝛ. ū. si ꝯstāte.§. si maritus.

z ¶ Si post. oīmō ēt si apud mulierē erāt futurē ðteriores: vt. j. ð le. i.l. cū res.§. fi. alij ita ð mū si nō ꝯtigisz penes actorē: arg. ū. de pe. here. l. illud in p̄rin. ꝛ de rei ven. l. Itē si.§. fi. et ad exhi. l. de eo.§. si p⁹ ꝛ depositi. l. si plures. §. fi. ꝛ de iure dotiū. l. si is qui in p̄rinci. ꝛ q̄ð me. ca. l. si cū exceptione.§. ꝙ si homo. h. ꝛ ¶ Si qui maritus. si culpa eius interuenerit: alioquin contra. vt. ū. de rei vē. l. si a bonefidei. ꝛ. l. se. ꝛ depo. l. si fine. Azo. ꝛ insti. de diui. stipul.§.1. b.

b ¶ In alienis. s. i spe. ꝛ h̄ subijcit hoc est ꝛc. sic. ū.e.l. diuortio.§. si fundus. ꝛ sic no. ꝙ p̄senti t̄pe ispecto viri sunt vt ū. de iure do. l. q̄uis. sed spe futuri sunt mulieris. Itez facit. ū. de ac. emp. l. pe. ꝛ. C. ð iu. do. l. in rebus. ac.

¶ Si vxor. Qui pp dolū tenet restituere rē nō ꝯsequit̄ dilatiōnē ad eā p̄quirēdā al's secus. h. d. bar.

c ¶ Si vxor. pierit. i. p̄isse dicet̄ alioq̄n frustra diceret̄. i. cautionem p̄estari. azo.

d ¶ Cōpensationez. ad dotē.

e ¶ Possit. vxor.

f ¶ Fieri. de dote tantū quantū vxor viro dꝫ p hoc factū. dꝫ aūt simplū estimatiōis rei cōmodate p cōdi. fur. Itē dꝫ duplū p actionē furti. nam lz furtū factū sit durāte mr̄i. tñ demū eo soluto fit h̄ cōpensatio. ꝛ sic nō ob. C. rer. amo. l. ij. sed. h. dixit venire simpluz tm̄ in cōpensatiōe p. l. illam. Itē an hodie hēat locū hm̄oi cōpensatio: vꝫ ꝙ nō s̄m Azo. p. l. C. de rei vx. ac. l. i.§. taceat. sed certe h̄ casus nō est ibi. ac.

g ¶ Nō p̄hibuit. ꝛ sic p ꝯñs cōcessit: ar. C. ad vell. l. si sine.§. ꝙ si patientiam. ꝛ. ū. de euic. l. quidam.

h ¶ T̄ps. ꝛ. dictū vt. ū. de ꝯsti. pe. l. p̄missor. vel triū diertū. vt. C. de erro. aduo. l. fina. vel duor mēsiū vt. C. de fideius. l. sancim⁹. ꝛ. l. pe. vel quattuor mensiū: vt. C. de edifi. p̄riua. l. de operis. imo arbitrio iudicis vt hic dicit: ꝛ arg. j. de iure deli. l. i an si. alij quattuor mēsiū: vt. e. de iudi. l. si debitor. h.

i ¶ Prebēti. vt inueniat si possit ꝛ restituat: vt insti. de of. iu.§. sz in p̄nti. vel actionē cedat: vt. ū. de pecul. q̄ð debet. ꝛ facit. C. de fur. l. fi. h.

¶ Si bona. Quatenus bōa mulieris ꝯfiscata sunt eatenus ei desinit actio de dote cōpetere: qꝛ in fiscū trāsit: ꝛ p̄ illa parte iudiciū incoha tū extinguit̄. Et sufficit s̄nia ferri p̄ illa p̄te: que nō venit in ꝯfessiōe. h. d. alex.

k ¶ Si bona. p̄ p̄te puta p̄ tertia legis iul. de vi p̄. vt. j. ad. l. iul. ð vi p̄. l. fin.

l ¶ Contestatā in actione de dote.

m ¶ Q̄ð si tota accidit in. v. legibus. vt. j. de bo. dā. l. quinq; legibus. h. ꝛ dic vt ibi. ꝛ facit. ū. ad exhi. l. tigni.§. fi.

¶ Si filiofa. In peculio filij ðꝫ esse q̄cq̄d ex p̄sona filij p̄r petere possz ideo si illud petit pōt sibi obijci cōpensatio de eo q̄ð filius dꝫ. Et maritus cū dotē reddit tenet̄ cauere de dolo ꝛ culpa sua. ꝛ si dolo fecit quominus restituere possit iuratur ꝯ eū in litē. ꝛ deterioratio ꝯtingēs post moraz mariti spectat ad ip̄m. ꝛ si culpa eius s̄ui dotales in fuga sunt cogitur cauere de p̄sequēdo ꝛ restituēdo. h. d. vsq; ad.§. Si vir in q̄nquenniū. alex.

n ¶ Iniussu. i. sine iussu. sic. ū. de ori. iu. l. ij.§. ꝛ qꝛ Azo.

o ¶ De peculio q̄dem. ꝛ q̄nq; in plus vt. ū. de pecul. l. in bonefidei. ꝛ. l. de positu.§.1. ꝛ no. ū.e.l. si cum dotem.§. trāsgrediamur.

p ¶ Fcās. s. aget p̄r mādati. vl̄ ne. ge. vt. C. ð rei vx. ac.§. sz nec ob ip̄ēsas.

q ¶ Vel amotas. ꝛ s̄p dic ꝯsumptas vt hēat locū q̄ð sequit̄ de cōpensatiōe.

r ¶ Mai⁹ pecul. qꝛ iura in se ꝯtinet. vt. ū. ð pecul. l. quā tuberō.§. pe. ꝛ fi. ꝛ. l. peculiū nascit̄. sic ꝛ cōtrio: vt. ū. ð iudi. l. si fideicōmissū.§. tractatū. azo.

s ¶ Prestandū. s. p cōpensationē. sed hodie hm̄oi ꝯpensatio est p̄hibita: vt. C. de rei vx. ac.§. sed nec ob impensas. ꝛ facit. j.e.l. si filio. ac.

t ¶ Maritū. ꝛ culpa. s. lata vt no. ū.e.l. si mora s̄m azo. ꝛ p eo. ū. ð pig. ac. l. creditor. ꝛ. ū. man. l. si fideiussor.§. fi. sed in vtroq; subaudi ꝛ culpa. Itez p eo. ū. de rei ven. l. si post. sed ibi nō tenebat̄ custodire possessor. Cū ergo

¶ Si vir. Locationi facte p virū vxor stare tenet̄: ideo cauet de interesse si ꝯfecerit. Et pensio post solutū mr̄imoniū spectat ad eā: ꝛ iō vir cauet ei de restituēdo si eam perceperit. h. d. iste.§. Alex.

ꝯ ¶ Primū annū. ex quo cepit esse dotalis. h.

ꝶ ¶ Cauerit. s. mulier s̄m. h. ac.

a ¶ Unius anni. s. primi. eius. n. anni ōia incōmoda dꝫ sustinere vir: qꝛ oēs fructus ei⁹ anni lucrat̄: vt. ū. eo. l. diuortio.§. impēdia. azo.

b ¶ Preter. s̄o preter al's propter.

¶ Semel. Oblatio seq̄ns purgat morā p̄cedētē ꝛ ei⁹ effectū tollit. Bar. c ¶ Semel mora facta imo nō videt̄ cū omissa fuerit instātia debiti repetēdi: vt supra de vsur. l.1.§.1. sed dic ꝙ facta fuit sz postea fingit̄ nō fcā. d ¶ Decesserit. sine dolo ꝛ culpa mariti. h.

e ¶ Nō debebit. ip̄o iure: vt. j. de solu. l. qui. x.§. ꝛ sane. ꝛ dic vt ibi.

f ¶ Offerēte. oportuno loco ꝛ t̄pe: vt. j. ð so. l. si solutur⁹. idē ē si alijs modis purget̄ mora: puta qꝛ sibi p̄misit alo nouādi velēt nō aio nouādi re tñ p̄sente: vt in. d. l. qui. x.§.1. ꝛ. ij. ꝛ. ū. de ꝯdi. fur. l. pui. ac.

g ¶ Noluit. fact. ū. de peri. ꝛ cōmo. rei vē. l. illud. ꝛ de ꝯsti pe. l. sed ꝛ si alia. ꝛ. j. de ver. ob. l. si ita q̄s.§. feia. ꝛ. j. quor le. l. vlti.§. fi. et de ope. no. nū. l. p̄tor.§. si aliq̄s. ꝛ. ū.e.l. si mora. qꝛ vltia mora nocet.

¶ Post diuortiū. Licet p̄sona actoris mutet̄ nō tñ mutat̄ q̄litas actiōis. s. respectu ꝯuēti. Et i bonis mariti ꝯputat̄ q̄ð sibi ab vxore debet̄: secus si nō debet̄. sz debeu possit. h. d. cū. l. se. Alex.

h ¶ Muliere agēte. hoc quo ad partē ꝯuētā: vt. ū.e.l. rei iudicate.§. fi. ꝛ. j. ð re iudi. l. sic. i p̄n. p̄a hr agēs aut ē ꝯīne^a hēs ꝛ ñ hz p̄uil. vt. C. de p̄uil. do. l.1. aut de filijs: ꝛ tunc sic: vt. C. qui po. in pig. ha. l. fi.§. exceptis. ac.

¶ Acē posse. Marit⁹ ðꝫ esse solnēdo in eo q̄ð mulier eidem pure dꝫ: secus si sub conditione. h. d. Bal.

i ¶ Facere. vꝫ q. d. id computatur in facultatibus viri azo.

k ¶ Consequi potest. de iure ꝛ de facto. alioquin est ꝯ. ū. de dolo. l. nā hīs. azo. facit. ū.e. si filio. in p̄rin. Ac.

a Sub conditione. secus si pure: vt. ff. de neg. ge. l. si quis mandato. et l. ij. in fi. hoc tñ casu mulier ei cavet. ff. e. l. cũ mulier. alij exigit hic cum condẽnatum: vt ar. C. man. l. si pro ea.

Quotiens. Pr̃ appropriat sibi actionẽ de dote si añ mr̃imoniũ stipulet: vel post tpe traditiõis: alias secus nisi filia ei ɔsentiat hoc dicit. Bar.

b Si ex ɔtinenti. tpe traditiõis dotis. sine fiat traditio dotis tẽpore quo ɔtrahit matrimoniũ sive post: vt. C. de iu. do. l. cũ a socero. si aũt añ sic dic vt subiicit plane. ꝛc. Irñ no. ꝙ semp dicit h stipulet: secus est si sine stipulatiõe paciscatur: vt. C. de iur. do. l. una. ff. c. in pñeo vt ibi: ꝛ. C. de pac. co. l. i. ꝛ est ꝯõ vt ff. l. una no. ꝛ no. filia vbi stipulatio tz et nõ pactũ incõtinẽti: vt ff. de relig. l. ꝙ si locus.

c Interposito. nõ ꝗ dicatur incõtinenti fieri q̃ qd fit cõstã. ma. sup. dote. M. ɔ dicebat p. l. ff. man. l. q negocia. sz expone vt ibi. ꝛ dixi. ff. de pac. l. iurisgẽ. §. sz cum nulla. ꝛ facit. ff. si cert. pe. l. lecta. §. dicebã. et de pac. do. l. cũ dos. et. l. ob res. ff. de iure do. l. post nuptias.

d Plane stipulari. nec. n. dos nec dotis actio dr̃ mulieri queri nisi sol. ma. cũ nõ sit mr̃imoniũ. ꝛ sic paciscendo non nocet filie.

Si extra. Si extraneus stipulet dotẽ: solutio facta vxori maritũ nõ liberat. h. d. Bar.

e Ipsi. sol. ipsi scilicet danti.

f Solveret. qd̃ pactũ vz: vt. ff. de pact. do. l. ob res. §. i. ꝛ. C. de pac. ɔuen. l. legẽ. ꝛ. C. de rei vx. ac. l. i. §. accedit.

g Cõpetere. eẽ ꝛ maritũ a muliere cõdicere posse vt indebitũ. vt. ff. de sol. l. qui hominem. §. si gener. Ac.

vt puta si sub ɔditiõe[a] obligat[?] ꝯ nõdũ vr̃ facere posse. I. Idẽ.

Quotiens pr̃ dotem dat: ꝛ stipulat: ita demũ i suã psonã d dote actõez trãsfert si ex ɔtinẽti[b] stipulet. Ceterũ si iterposi to[c] tpe stipulari velit ñ nisi ɔsentiẽte filia poterit q̃mis i ptãte sit: qz d teriorẽ ɔditõez i dote filie facere ñ pt nisi ɔsentiat filia. Plane si añ nuptias dotẽ dederit: poterit ex iteruallo añ nuptias tñ ꝛ circa volũtatẽ q̃qz filie stipulari[d]. Si qs p muliere dotẽ dederit: ɔuenerit qz vt q̃ q̃mõ direpto mr̃imõio ipi[e] solueret[f]: postea marit[?] vxori dotẽ dederit: rectissime dicet exactiõez nihilomin[?] ei q dedit cõtra maritũ cõpetere[g]. I. Ulian[?].

Nupta[h] ñ ipedit q̃min[?] cũ priore marito d dote expiat. Quotiẽs[i] culpa viri accidit: ne dos a socero aut a q̃libet alio q mr̃ieris noie ꝓmiserat[k]: exigeret: si aut i mr̃imõio filia dcesserit[l]: aut mr̃a. facta: cũ q dotẽ repromiserat heredẽ instituerit[m]: satis ɔstat nihil ampli[?] virum[n] pstare debere: q̃ vt eos obligatione liberet. I. Idem.

Si marito publico iudicio dãnato[o] ps aliq̃[p] bonoꝝ ei[?] publicet: fisc[?] creditorib[?] ei[?] satisfacere necesse hz[q]: iter q̃s vxor q̃qz ẽ. Si pr̃ cũ ducenta filie sue noie dotis grã ꝓmisisset: pactus fuerit ne ãpli[?] q̃ cẽtũ a se[r] peteret: ꝛ soluto mr̃imonio exegerit[s] cẽtũ de q̃b[?] ɔuenit ne peterẽt nõ itelligũt[t] dot[?] eẽ. Qñ si mortuo pr̃e cũ h̃ede ei[?] marit[?] agere cepit[u] ista[x] q̃qz pecunia in dote erit. Si volũtate filie[y] ꝓcurator a pr̃e dat[?] litẽ de dote cõtestat[?] fuerit: ꝛ re ꝑ eũ iudicata[z] pr̃ decesserit: iudicati actionẽ filie pot[?] q̃ h̃edib[?] pr̃is dari oportebit. Cũ pr̃i[?] dos data esset: ꝛ ei[?] filius ex aliqua parte heres sub cõditiõe[?] institut[?] fuerit: ꝛ pẽdẽte ɔditiõe coheredes eius dotẽ ꝓ sua portione mulieri soluerint[a]: h̃ min[?] filius ex dote pr̃stare debebit[b]: quoniã nullam actionẽ eius pecunie[c] recuperande gratia aduersus coheredes habet[d]. Si fundũ[e] dotalẽ recepisset mulier nõ habita ratione fructuũ p portione anni quo nupta nõ fuisset: nihilominus de dote[f] agere põt: qz minorẽ dotẽ recepisset. hoc[g] .n. ad dotis augmẽtũ ptinet: queadmodũ si partũ ancillaꝝ[h] nõ recepisset aut legata vel hereditates q̃ post diuortiũ[i] p seruos dotales acq̃site marito fuissent. I. Idẽ.

Si prior marit[?] posteriori dotis noie[k] tanq̃z debitor mulieris dotẽ ꝓmiserit ñ pl[?] q̃ id facere possit[l] dotis futurũ eẽ. I. Africanus.

Quae dotis noie certã pecuniã ꝓmiserat: quosdaz adhibuerat q stipularent ptez dotis distracto matrimõio sibi solui: ea nulla data dote obierat eodẽ marito suo h̃ede relicto: isqz dãnosaz h̃ditatẽ eius adierat:

n Exegerit. pr̃ forte idẽ ꝛ in filia: vt. ff. de iu. do. l. si extraneus. azo.
t Non intelliguntur. vt. ff. de pac. do. l. si
u Agere ceperit. ꝙ pactũ fuit psonale: vt. ff. de pactis do. l. cũ pater. et l. ob res. §. fi. ꝛ matrimoniũ constabat adhuc vel pactũ fuerat dotis lucrãde ad alia centum: que non potuit petere a patre: q̃uis promiserat: quia fecerat pactum de non petẽdo ab eo tantum.

x Ista. s. alia centum: que pater non tenebatur solue[?].

Si volũtate. Actio iudicati post mortem patris consolidatur in persona filie sicut actio de dote. h. d. bar.

y Si voluntate filie. quia si contra voluntatez datus: aut non ageret aut filie nõ p̃iudicaret: vt. ff. e. l. ij. §. i. ac.

z Iudicata. secus in iudicio operaꝝ sc̃ã ɔdẽnatõe: vt. ff. de ope. li. l. q liber tin[?]. §. sz si id. sed idẽ si sit tñ lis ɔte. vel nõ cõte. vt eo. ti. l. si operaꝝ iudicio. ꝛ facit. C. de rei vx. ac. §. ꝛ hoc. sed ar. cõtra. ff. qui mo. pi. vel hyp. sol. l. sicut. §. si debitori. Itẽ facit. ff. de mi. l. sed si vnius. §. fi.

r Filie. q̃si ipa pcu. ɔdixisset.

Cũ patri dos. Quatẽ[?] p[?] sonitũ ẽ mulieri eatenus vir a coheredib[?] suis nõ repetit. h. d. bar.

? Cũ pri. alis. §. alis lex est.
? Sub conditione potestatiua. vel dic in defectũ ꝙ[?] exheredatũ. alis si valeret: vt. ff. de here. ins. l. suus quoqz.

a Soluerint. s. so. ma.
b Debebit. s. fili[?] cũ fuerit h̃s: alis non teneret: vt. ff. de dote pre. l. ij. §. per ɔtrium.
c Pecunie. s. vxori. iaz solute. azo.
d Hz. s. nunc lz si extaret mr̃imonium ꝛ fami. her. ageret ẽt instititutiõis cõditõe pẽdẽte nõdũ fact[?] heres posset vt. ff. fa. her. l. si maritus. ꝛ fac. ff. eo. ti. l. si filia. ꝛ de dote pre. l. ii. §. idez iul. ꝛ. ff. pater. §. si post. ꝛ. l. pe.

Si fundum. Fructus augent dotẽ. ꝛ id qd iuris est in dote erit ꝛ fructibus. hoc dicit. Bar.

e Si fũdũ. quo. s. q̃ portione vt sit figura synodoche. azo. ꝛ nota ꝙ fruct[?] vltimi anni debent diuidi: vt. ff. eo. l. diuortio. ac.

Nupta. Ius dotis ꝛ priuilegiũ nõ minuitur per transitum ad secunda vota. h. d. bal.

b Nupta. scdo viro: ꝛ facit. ff. de admi. tu. l. tutores q post. §. pe.

Quotiẽs. Nõ põt alteri iputari culpa ex q̃ sentit cõmodũ. h. d.

i Culpa viri. multo fortius idẽ erit cũ sine ei[?] culpa hoc acciderit. qñ periculũ spectat ad mulierẽ nõ ad viꝝ: vt. ff. de iu. do. l. si extraneus. ꝛ. l. promittendo. §. ij. ꝛ. §. fi. b.

k Promiserat. nec eã pactus fuerat sibi reddi vñ mulieri queritur actio: vt. C. de rei vx. ac. l. vnica. §. accedit. Azo.

l Decesserit. ꝛ sic nõ hz heredẽ: vt. ff. de castrẽ. pe. l. ij. Itẽ idẽ si diuortiũ factũ est. sm Azo. vt. ff. de pecul. l. deposui. §. i. accur.

m Instituerit. idem si ipsa promissori succedat: vt. ff. de iure do. l. promittendo. §. fi. azo.

n Uirum. nec enim põt qs obiicere culpã ex qua lucrũ hz: vt. ff. de iure do. l. cũ in fundo. §. i. azo. ꝛ facit. ff. de euic. l. scia fundos.

Si marito. Actio de dote datõ fiscũ in quẽ trãseunt bona mariti per confiscationem. Et dotẽ pacto remissaz pr̃ peterẽ nõ põt: ꝛ pactũ psonale psonã nõ egredit. h. d. vsqz ad. §. si volũtate. Alex.

o Damnato. casus ablatiui absoluti.
p Aliqua. puta tertia ꝛ sic quota. vt. l. iul. d vi pu. vt. C. ad. l. iul. de vi pu. l. ij. secus si certa res. vt insti. de fideicõ. here. §. sed illud ꝛ C. de sen. pas. l. si debitor.
q Necesse habet. vt ꝛ. C. e. l. ij. ipse aũt maritus dãnatus i ea parte non tenetur: vt. C. de fideicommis. l. i. ꝛ facit. C. de bo. pr. l. si vt proponis. ꝛ. C. de do. inter vi. ꝛ vxo. l. si res. ac.
r Al se. patre. s. non petat gener. ac.

f De dote. lz nõ sit dos sed dotis accessio. sic. ff. cõmo. l. si vt certo. §. vsqz adeo. Idem dic vt no. ff. de . v̄. ob. l. iul. §. i. g Hoc. i. fruct[?]

h Ancillaꝝ. sec[?] in fetu pecoꝝ q vt alius fruct[?] diuidit p portione anni: vt. C. de rei vxo. ac. §. itaqz. sed partus ancille non est in fructu. vt. ff. de vsufr. l. vetus. ar. contra. ff. ad. l. fal. l. paulus respondit. §. i. b.

i Post diuortium. vel constan. ma. vel añ cõtemplatione tñ mulieris: vt. ff. de iu. do. l. si ex legato. ꝛ. l. si seruo. ꝛ. ff. de vsufru. l. sed. ꝛ si quid donet. Azo. ꝛ facit. ff. de rei ven. l. ex diuerso. §. i.

Si prior. Maritus vtit exceptione si cõueniat vltra q̃ facere possit et contra eũ cui delegatũ ẽ per mulierẽ. h. d. Alex.

k Si prior. nomine. alis grã alis nomine.
l Possit. imo insolidum cui scds marit[?] sit creditor mulieris: vt. ff. de re iu. l. nesennius. circa prin. ꝛ de exce. do. l. pure. §. si cũ. ꝛ d noua. l. doli. in prin. ꝛ de condi. ob cãm. l. si donaturus. §. i. que sunt contra. So. hic promissor vir scdo per hec verba ꝓmitto qd mulieri debeo. ibi vo. ꝛ. q̃ mulieri debeo. vel qd ipsa mihi dedit in dotẽ: ar. de inren. l. cũ qui. §. si mulier. ꝛ de consti. pec. l. iii. ꝛ insti. de le. §. sz si vxori. Quid aũt si post hanc ꝓmissionem fiat nõ soluendo? Rñ. vt. ff. de iure. do. l. si extraneus.

Quae dotis. Adhibitus ad stipulãdũ dotẽ alio donãdi põt eã a marito repetere lz marit[?] ab vxore adhibẽte nõ q̃ recepit: si tñ sibi successit in h̃ditate q̃ q̃ h̃ditas nõ sit soluendo. h. d. ꝛ ꝑ istã lex cessant oia ɔtra. Alex. Et diuidit: primo ponit thema. Scdo rñdet q̃õni. Tertio rñdet cuidaz tacite obiectiõi. Scda ibi: nihilomin[?]. Tertia ibi: nec ad rem. ꝛ ẽ pulchra lex: ꝛ hz quotidianã materiã ꝛ subtilẽ. Bar.

a ¶ Tenebit si aio donadi ei' iul viuos fuerit adhibiti si se stipulati fuisse pmisit psumit qꝫ nō aio donādi vt. ß. d iur do. iter vi. et v. l. stipulata. ⁊ et q̄ liceri gen' auarissimū est vt. ß. de do. iter vi. ... psumit auar' vt. ß. de pba. l. cū de īdebito. ... cat: vt. ß. de pba. l. pauls. ⁊ ß do. iter vi. et v. ... facte donatōis: vt. ß. mā. l. si vo nō remunerādi. §. idē papinian'. ⁊ aliis casib' ibi no. ⁊ ita locū hꝫ actio mādati. non aūt teneret marit' stipulatorib': sꝫ fieret iter eos cōpensatio. si vo pbat aio donādi factū in dubio psumit cā mortꝫ: vt. ʃ. d le. iij. l. cū qs decedēs. §. nuptura. ⁊. ʃ. d dote pre. l. scia. ⁊ h' ēt pōt sic intelligi ⁊ iō posset reuocari: vt. C. de in. do. l. ij.

b ¶ Se ꝯpēsasse. sic. ß. d cōdic. l. si ei in pn. ⁊ §. si is. ʃ. de fide iuss. l. si ꝯ debitor. ⁊. ʃ. e. meuia.

c ¶ Ceteris. nisi fieret inuētariū: vt. C. d iur deli. l. scimus. §. ⁊ si pfatam. ⁊ i auc. de hr. ⁊ fal. §. si vo absunt. sꝫ i legato sec' ēt iure veteri: vt. ʃ. ad trebel. l. i. §. si is q. ⁊. ʃ. ad. l. fal. in rōne. §. qd vulgo. h.

d ¶ Teneatur. dissimiliter tn̄ qꝫ ceteris tenet insolidū: his i quātū facere pōt: vt. ß. l. pri. ⁊. ʃ. e. l. si maritus. Azo.

Titia diuortiū a seruo fec: hāc titi' i sua ptāte esse dicit: ⁊ dotē sibi reddi postulat. ipsa se m̄rē familias dic: ⁊ d̄ dote agere vult. ... Exceptio opposita a tertia psona tn̄' iter eas obstat ⁊ vult examinādā i iudicio ⁊ īpedit pcessū. h. d. fm̄ itellectū quē sequit̄ cōiter doc. ⁊ ē mu. ⁊ plus subtilis qꝫ credatur. bar. ⁊ alex. Vel sic. Pēdēte iudicio iter prēz ⁊ filiā sup filiatōe ⁊ pria ptāte nō admittit pr̄ ad agēdū ꝯ maritū p restitutiōe dotis. sꝫ ē supsedēdū quousqꝫ illud iudiciū sit terminatū p pre nec ēt postea admittit filia ꝯdicēte: nisi causam ꝯdictiōis habeat. h. d. ista lex singularis fm̄ intellectū glo. Pau. de ca.

nihilominus stipulatorib' teneb[i]tur: qm̄ adeūdo hēditatē debitricis itelligeret se cōpensasse: nec ad rē ptinere qꝫ soluēdo nō ēēt hereditas: qn ceteris ēēt creditorib' teneatur. ¶ Idem

Titia diuortiū a seruo fec: hāc titi' i sua ptāte esse dicit: ⁊ dotē sibi reddi postulat. ipsa se m̄rē familias dic: ⁊ d̄ dote agere vult. Quesitū ē qꝫ ptes iudicis sint: rñdi pr̄i nisi pbet filiā: si solū i sua ptāte eē: sꝫ ēt ꝯsentire sibi denegādā actionē sicuti denegaret ēt si ꝯstaret eā i ptāte eē. ¶ Au.

Liberta q̄ voluntate patroni discessit: de dote cū eo agere pōt: quā ei dedit. ¶ Paulus.

Si maritus min' facere pt: ⁊ dos publicata sit: in id qd facere pōt fisco marit' codēnandus est: ne i pniciē mariti mulier punita sit. ¶ Ulpian'.

Dotē voluntate filie' videri prēz recepisse: cū cās cōtradicēdi ei filia nō hēret: marime cū ab eo postea ampliore summa dotata sit. ¶ Marcellus.

Lucius titius cū esset filius fa. voluntate pris vxorem meuiā duxit: ⁊ dotē pr̄ accepit. meuia titio repudiū misit: postea pr̄ repudiati absēte filio spōsalia cū eadē noie filij sui fecit. Meuia deinde repudiū spōsalibus misit: atqꝫ ita alij nupsit. Quero si meuia ageret cū lucio titio quōdam marito ⁊ a pre hr̄ de relicto de dote: ⁊ pbet culpa mulieris m̄rimoniū dissolutū: an marit' possit pp culpā mulieris dotē retinere. Marcellus rñ dit ēt si vt hrēs institut' a pre titius ꝯueniret: tn̄ si spōsalib' non ꝯsensisset culpam mulieris mulctandam esse. ¶ Apinianus.

Viro atqꝫ vxore mores inuicē accusantib' cām repudij dedisse vtrūqꝫ pnūciatū est. Id ita accipi dꝫ vt ea lege quā ambo cōtēpserūt neuter vindicet. Paria. n. delicta mutua ꝯpēsatōe dissoluūt. ¶ De.

Post dotē datā ⁊ nuptias

hēr gt ꝯsensus talis nō ē ex quo dat actio vel exceptio. vel dius ēt si ꝯsensisset fili' nō noceret: qꝛ spōsalia mīt ā m̄rimoniū fuit ꝯtractū imo qd plus ē nec spōsalia vident ꝯtracta cū nō dixit: vt. ʃ. de ritu nu. l. si p pte. § vsum. ⁊ sic nō ob. ʃ. de re iu. l. et qꝫ psona. ⁊. C. de rei ven. l. cū a matre. que sunt cōtra h ergo subaudi marime si nō ꝯsensisset. ⁊c.

q ¶ Porta vel ... ea mutata cōpensatiōe tollit. h. d. bar. Vel sic. Exceptio adulterii tollit replicatōe lenocinii vel ē cū agit d dote cūlit vel donatōe pp nuptias lucrāda. h. d. ꝯcordat lex cum mulier. ʃ. e. Alex.

r ¶ Titio. quondā n̄. ʃ. loqtur de repudio. h.

s ¶ Accusantib'. a obijcientib' i ciuili cā. sic ponit i auc d san. epi. §. si qs aūt p pecuniaris. ibi vt accusata ⁊c. puta in cā do. pp nup. quā vir repetebat ab vrore: et dotis quā vxor repetebat a viro: sꝫ vterqꝫ se tuebat pp obiectū alteri' puta mulier pp lenociniū viri: ⁊ vir pp adulteriū vxoris qd qdē posset qlibet eor facere: vt C. d repu. l. ꝯsensu. nisi obijciens eēt i pari turpitudie. vl diuersor crimmū vel eiusde in quo vterqꝫ ꝯsensit. vt. ʃ. e. l. cū mlier. criali āt accusatiōe istituta vindicta posci possꝫ. nec. n. vn' aliū accusare phibet: nisi cū idē ppetrasset leuiusiue. tūc. n. nil iudic' ... inter se.

e ¶ Esse dicit iplorādo offi iudicis: vt. ʃ. de lib. exhi. l. iij. §. h aūt. Azo. nā ipsa erat in ꝙsi possessione existēte sui iuris. f ¶ Et dotē. s. aduēticiā nā pfecticiā pōt petere etiā si filia eēt emācipata: vt. ß. de cuic. l. pr̄ ⁊ de iu. do. l. pfecticia. § si. fm̄ quosdā. sed fm̄ Azo. ⁊ h. ēt in pfecticia optime legi pōt. ⁊c.

g ¶ Postulat. quā petit si filia est in ptāte p qua dedit ēt nullo petō appo sito: secus vbi dat p emācipata: vt. C. de rei vx. ac. §. accedit. ⁊ §. exceptum.

h ¶ Denegādā. p̄mū pbat corpus qꝫ pbat legitimā: vt isti. de pa. po. l pn. Scōm corpus qꝫ nō hꝫ cām ꝯdicendi: vt. ʃ. e. l. dotē. sꝫ an tūc pt agere iterum dū pēdet iudiciū de ptāte: rñ. sic fm̄ Az. vt. ʃ. de li. cā. l. ordinata. ⁊ fac. C. e. l. filie. ⁊. ß. e. l. ij. ⁊. ß. de inof. te. l. q de inofficioso. nec ob. ß. de pbat. si fili'. qꝛ h erat in possessiōe libertatis filia. vñ pr̄i icūbit necessitas pbādi. ibi non erat i pos. vel ei q dicit nō ei q negat icūbit on' pbādi. h dicebat pr̄ eam in ptāte. ibi fili' dicebat se liberū ⁊ ꝯ pbat. i ¶ Esse. ⁊ illā nō ꝯsentire.

Liberta. Libta q̄ legitie recedit a patrono ab eo pt petere dotē. h. d.

k ¶ Volūtate. secus si eo inuito: vt. ß. ti. i. l. si. B.

l ¶ Patroni. cui erat nupta. ⁊ facit. ß. ti. i. l. pe. ⁊. l. si. de ritu. nup. l. filio. ⁊. l. matrimoniū. ⁊ in auc. de nup. §. distrahunt. ⁊ de san. epi. §. si vo. Item hodie nō fit diuortiū consensu. nisi cā castitatis concupiscētie h fecerint ⁊c. vt in auc. vt lice. ma. ⁊ auie. §. qꝛ vero ex consensu.

Si marit'. Etiā si fisc' succedat vxori nō pdit puilegiū mariti. h. d. b.

m ¶ Publicata. dlicto mulieris: qd euenit qnqꝫ legib'. ut. ʃ. d bo. dā. l. iij.

n ¶ Ne in pniciē. ut. ⁊. C. de penis. l. sancim'. Itē ⁊ qꝛ nō plus qꝫ mulier cui succedit here dꝫ: vt. ß. de vsur. cū qdā. §. fiscus. ⁊. ʃ. de re. iur. l. in his. §. nō dꝫ. ⁊ facit. ß. e. l. si ꝯstāte. §. si. ⁊. ʃ. ti. ij. l. ad fiscum. ⁊c.

Dotem. Nō vr̄ filia ꝯdicere que iustā cām ꝯdicēdi nō hꝫ. h. d. B.

o ¶ Dotē. filie tacētis vel ꝯdicētis. Az. ⁊. h. nec. n. vr̄ ꝯdicere cum nō habeat iustā cām ꝯdicēdi. sic nō vr̄ fieri qd legitie nō fit: ut. ʃ. d re iudi. l. iij. §. ꝯdēnatū. ar. ꝯ. ʃ. de no. op. nū. l. i. i pn. ⁊ als fit p rōne volūtas. vt. C. de pac cū. sup do. l. hac. ⁊. ʃ. ad treb. l. qꝛ poterat. h tn̄ est rōne cōionis ⁊ pr̄e ptātis. Et est h optimū ar. ꝯ renūtiātes electioni. ⁊ facit. ß. e. l. ij. ⁊. l. si pr̄. ⁊. l. nō solū. ⁊. l. si cū dotē. §. eo aūt tpe. ⁊. ß. de spon. l. sed ea que.

Lucius. Spōsalia ꝯtra p prēz noie filij cū illa q̄ sine cā a filio diuerterat nō auferūt iura lucrādē dotis ex pmo diuortio si talib' spōsalib' nō ꝯsēsit fili': ēt si dos sit solūta pr̄i ⁊ fili' sit hrēs pr̄is. h. d. ista lex sing. pa. d c. ⁊ alex.

p ¶ Repudiū. meruit ergo amittere dotē: vt. C. de repu. l. ꝯsensu. Azo.

q ¶ Nō ꝯsensisset. tacite aūt ꝯsentire nō vr̄. l. ꝫ secus i filia: vt. ß. de spōsa. l. sꝫ ea q̄ ⁊. l. filiofa. Itē qd si expsse ꝯsensisset. rñ. vr̄ ei pudicari: vt ar. ʃ. ad. l. iul. de adul. l. si vxor. §. si. sꝫ vbi nō consensit pris consensus ei non nocet: sꝫ sic

iudeo nil cathelmis cethego vt. C. de hrti. l. qm̄. §. inter se.

t ¶ Ea lege. id ē finite dicit lege. ⁊ ē sic. ß. d inno. l. auriliū i fi. ⁊ i auc. vt li. ma. ⁊ auie. §. qꝛ vo ita cōpūnt. coll. viij.

v ¶ Paria. n. no. delictū cū delicto cōpēsari: sic. ß. ne qd i lo. pu. l. i. §. ide ait. ⁊ de dolo. l. si duo cū cōcor. ⁊. ʃ. qd vi aut clam. l. si vitē. §. si ad ianuā. ⁊ ne qs cū qui in ius vo. l. ij. ⁊ ʃ. de adul. l. si vxor. in fi. sꝫ at. ꝯ. ß. cōmo. l. rem mihi. §. in exercitu.

Post dotem. Inter alias lec. gl. tenēda ē tertia q̄ reddit banc. l. sing. sꝫ bal. ⁊ ang. h: q̄ ab olb' approbat ⁊ bñ pterqꝫ a Bar. ⁊ sꝫ hāc lec. hoc itēdit. Si pr̄ ex iteruallo volūtate filie stipulat dotē sibi reddi sō expssa psona cui reddi dēat cēset stipulari cōiter tam sibi qꝫ filie. ⁊ sic actio ex stipulatu erit cōis sicut fuisset actio pma si stipulat' nō fuissꝫ: ⁊ iō mortua filia sine liberis ꝯsolidat i prēz sꝫ viuēte filia cū actio sit cōis si agat sine filie volūtate repellet exceptiōe. Vel sic fm̄ lec. Dy. q̄ cōiter approbat iter lec. Doc. ⁊ ē multū notabilis. Pr̄ stipulādo dotē mādato filie vt stipularet vt ei' pcurator ex q̄ stipulatōe filia mortua sine libis agit pr̄ vt hrēs filie: sꝫ filia viuēte ius agēdi nō resideti pr̄e. h. d. alex. x ¶ Post dotē datā. Casus: pr̄ ex iteruallo filie volūtate stipulat' ē sibi soli dotē reddi scdo diuortio sub hac ꝯditōe. si filia sine liberis decessent. extitit ꝯditio diuortij. Itē mortꝫ ⁊ liberor defect' nulla pr̄i dotē repetēti obstat exceptio. sed si diuortiū tm̄ nō ēt mortꝫ ⁊ libor defect' extat pr̄i sine filia agēti ob. exceptio nisi caueat rē ra. filiā biturā. vel cā cognita oīo sibi actio denegat. vt. ß. e. l. ij. §. pe. ⁊ fi. ⁊. l. si cū dotē §. sꝫ si latitet: vl dic scdo diuortiū tm̄ fuisse ꝯditionē appositā: ⁊ tūc pr̄ si dfuncta filia sine liberis aget nō ob. exceptio. qꝛ ad solū prēz recidit actio. ⁊ h sbaudit in autē vt stati dicā. si vo filia viua agat pr̄ ob. exceptio ispecto iure actōis ex stipulatu q̄ pr̄i cū filia ꝯpetit: sꝫ qꝛ pr̄ postea sibi soli ꝯsensu filie ē stipulat' pmo ⁊ scdo casu replicat. ut. ß. e. l. quotiēs. §. ceter. Az. vel tertio dic qꝫ volēte filia fuit stipulat' simplr̄ nō sibi quo casu sibi ⁊ filie vr̄ stipulat': ut pinde sit ut lex dic cū nullo nō ē stipulat'. ⁊ sic ē cōis actio vtriusqꝫ ar. ꝯ. ʃ. de vb. ob. l. si ita stipulat' fuero. §. grisogonus. ibi secus sit. ⁊ nō dat replicatio pr̄i. ⁊ sꝫ hos tres casus filie volūtate determinet hāc ōrōnē stipulat' ē. vel qrto filie volūtate determinet scdo diuortio. ⁊ tūc dat replicatio. vel qnto vbū dari. q. d. ad volūtatē filie mihi reddes. i. si ipa tūc volet. Ergo si viuit reqrit ei' volūtas als si nō ꝯsentiat repellor exceptōe sꝫ ea mortua sine liberis nō ē cui' reqrat volūtas. Sꝫ si liberi extāt. adeqꝫ nō reqrat alicui' volūtas si dos est pfecticia q̄ legē metalio qn reqrit voluntas libertor. Si vo ponas qꝫ filia simplr̄ ꝯsensit mee stipulatiōi: ⁊ ego nō apposui aliā ꝯditionē nisi diuortij. q̄re ipediter agere facto diuortio ēt inuita filia. ⁊c.

a ¶ Stipulat⁹ ē. cōsentiente filia ſm tres p̄mos caſus. vł nō cōsentiente filia ſm alios duos.
b ¶ Si cōditio. vna tm̄. ſ. diuortij. nō aūt voluit filia qñ pater agit ſʒ omnes caſus. ac.
c ¶ Sine liberis. maxime: nā idē ſi cū libis. ꝛ dos ē pfectitia ſʒ. v. caſuʒ vel dic ꝙ hic caſus fuit cōplexus in ſtipula ſm p̄mū. ꝛ ſic ñ facit p bul. qui dicit dotē reddi patri: etiā ſi liberi extāt. Et ꝑ eo facit. C. ſol. ma. l. dos vbi ō hoc no. Sʒ p Az. facit. ff. de pac. do. l. inter ſocerum. i pun. ꝛ. §. ij. ꝛ. ff. de leg. iij. l. vxore. §. teſtō. ꝛ de mi. no. l. iij. §. ſyrtr. l ſi. §. ꝛ. ff. e. l. ſi ab hoſtib⁹. ac.
¶ Si pater. Indebitum ſolutū qd cadit in repetitione per viaʒ contractus non repetit per cōditionē indebiti. h. d. Bal. Vel ſic. Etiā pro dote ſoluta ſoluto m̄rimonio ꝯpetit actio de dote. h. d. Pau. de caſt. ꝛ Alex.
d ¶ Non p idebiti. Imo indebiti: vt. ff. loca. l. ſi qs fūdū. l. ipator ḡ ēʒ. ſo. vt ibi. ꝛ fa. ff. de iure do. l. quēadmodum. in ñ. ꝛ ō ꝯdi. inde. l. q exceptionē. §. ſi.
¶ In inſulam. Mors ciuil' pris contingens añ dotiʒ exactionem conſtāte m̄rimonio vel eo ſoluto facit actionem de dote in ſolʒ filiam conſolidari. h. d. no. Et p̄mo loquit qñ ꝯſtāte m̄rimonio pr deportatus eſt vſqʒ ibi poſt. Scđo qñ eo ſoluto Et ſic vnū dcm̄ p aliō ñ ē ſupfluū. pau. ō ca.

ꝯtractas ſtipulat⁹ eſt^k pr: filie voluntate diuortio fcō dotem daꝛ ſi conditio^b ſtipulationis ipleat: ꝛ poſtea filia ſine liberis^c deceſſerit non erit ipediendus pr q̄min⁹ ex ſtipulatu agat. viua autē filia ſi agere vult exceptiōe ſummouendus erit. ¶ Idem.

Si pater ignorās filiā diuertiſſe dotez ex cā ꝓmiſſionis numerauerit: non p idebiti^d conditionem: ſed ō dote actione pecunia petetur. ¶ Idem.

In inſulam pre ōportato^e q dotem ꝓ filia ōdit: actio do tis ad filiaʒ ptinet^f. ¶ Poſt diuortium quoqʒ pre dānato q cōſentiente^g filia dotem non petierat: eque dotis actio mulieris ē. ¶ Fructus^h ex prediis q in dotem data eſſe videbant: bōa fide pceptos ꝛ mulieris oneribꝰ ante cām liberaleʒ aſſumptos q̄uis ſeruam fuiſſe poſtea conſtiterit: peti non poſſe placuit. ¶ Sumptus vō neceſſarios ꝛ vtiles^i in predia q dotalia videbantur factos ꝯpēſatis^k fructibꝰ pceptis^l: ad fineʒ ſuperſui^m ſeruari conuenit. ¶ Uſuras^n autem numerate dotis ex ſtipulatu ſi pr in m̄rimōio ōfuncta filia petat^o: gener qui reſidue dotis ꝓmiſſe ſen⁹ ſtipulatus eſt: ita demum ad fineʒ vice mutua debite quantitatis compenſationē oppōere iuſte videtur: ſi proprijs ſumptibꝰ vxorem ſuam exhibuerit. alioquin ſi patris ſui ſumptibꝰ exhibita ſit inanis vſuraruʒ ſtipulatio^p compenſationi nō ꝓderit. ¶ Ad virum vxore poſt diuortiuʒ reuerſa: iudicium acceptum ex ſtipulatione quam extraneus qui dotē dederit ſtipulatus fuerat nō diſſoluitur^q: nec ex offō iudicis abſolutio continetur.

Ceuola.

Si marit⁹ in id qđ facere poteſt cōdemnat⁹ ſit: ꝛ nomina ſint ad dotis quantitateʒ^r: neqʒ amplius^s habebit: neqʒ^t mandare actiones debet. ¶ Idem.

Si ſocer a genero heres iſtitutus adierit hereditatem: quandocūqʒ mortuo pre cū hef de eius filiam de dote acturaʒ^u. Nerua ꝛ cato reſponderunt: vt eſt relatum apō pōponiū lib. vi. dig. ad ariſtonem^x lib. v. ibidem qʒ ariſto cōſenſit^y. Ergo dicem⁹^z ꝛ ſi emancipaſſet pater filiaʒ: ipſum quoqʒ ꝯueniri^† poſſe. ¶ Lucius titius filie ſue nomine cētū

domum. ꝛ de doli exceptione. l. ſi. in pn.
¶ Ad virum. Reconciliatio matrimonij non nocet extraneo cui queſitum erat ius ad repetionem dotis ex ſolutione iam facta. h. d. Pau.
q ¶ Non diſſoluitur. vt ꝛ. ff. de iure do. l. poſtulationē. niſi cōſenſerit demo vt. ff. de iure do. l. cum maritus. §. i. ꝛ facit. ff. e. l. ſi mulier diuerterit. ꝛ. ff. loca. l. Item queritur. §. j. Accur.
¶ Si maritus. Maritus nō tenetur per reſtitutionē dotis actionē de dote cedere: ſi aliud adiunctum ſufficiens ſibi nō remanet. h. d. Azo.
r ¶ Quantitatem. i. ſ. concurrētia vel paria. Bar.
s ¶ Amplius. in bōis preter dicta nomina que etiam nomina ſunt ei neceſſaria p victu. Ac.
t ¶ Neqʒ mandare. niſi forte talis ſit qui ex ſua pſona poſſit ſibi querere victum: ar. ff. de lib. agno. l. ſi qs a liberis. §. ſed ſi fili⁹. ꝛ ſm hoc habes bis neqʒ: ꝛ tunc icipe ſoluere ibi: neqʒ mandare ꝛc. ſtō deeſt ſcōm neqʒ: ꝛ non ē aliq̄ negatio. ꝛ ſic dic. i. non hʒ amplius aliud neceſſe niſi mandare actiōes poſtq̄ ꝯdemnatus eſt: cum nihil hēat vltra alimēta. ꝛ tunc recidit in idē cum prima. ſʒ i hoc differt qr incipit ibi ſoluere neqʒ āpli⁹ vel aliter nō habebit amplius. i. plus aliō neceſſe: niſi h mandare actiones. ſm yr. ꝛ hoc ſi ſint nomina ſufficiētia ad dotem ꝛ ad alimēta: ꝛ tūc ſimiliter incipit ibi ſoluer neqʒ amplius. vel aliter. idest cum facta ceſſatione nihil ad alimenta ſibi remanet. ꝛ hec communis eſt ad geminum neqʒ. ꝛ ad vnicam ſecunduʒ yr. vł aliter immo neceſſe habet ſi alias habeat ſufficientia alimenta: vt. C. de rei vx. actio. §. cum autem ex. in fin. §. ꝛ. ff. de ceſ. bo. l. qui bona. i. rñ. Azo. ꝛ hoc ſecundum yr.

e ¶ Deportato. aut diuortium: qđ appet ex lr̄a ſeqnti. ac.
f ¶ Pertinet. qr pr p mortuo hetur: vt. ff. de ꝯ ta. l. i. §. ſi. ꝛ de bo. lib. l. ſi neceſſe. §. ij. ff.
g ¶ Conſentiente. marie. nā ꝛ idē vbi conſentiēte ea petiſſet: vt. ff. e. l. ſi marito. §. ſi voluntate. vel dic nō petierat cū effectu. i. non exegerat. nam tunc ſecus eſſʒ. ꝛ facit. ff. ſol. l. ſal. l. pr filiā i pn. ꝛ. ff. e. l. ſi cuʒ dotem. §. ſi pr. ꝛ. ff. e. l. in his. §. filia. ꝛ. l. ſi ſocer. i pn. ꝛ. C. de rei vxo. act. §. videamus. ꝛ de ſo. l. q dolem. §. ſi gener.
¶ Fructus. Marit⁹ putatiuus nō lucraꝛ fruct⁹ dotis: tanq̄ marit⁹ tamen de ipſis retineat q̄tenus in vxorem putatiuā vel in predia dotalia neceſſarios ſumptus vł vtiliter ipendit. h. d. Pau. de ca.
h ¶ Fructus. i. in eo qr ſumptus excedunt fructus ſeruabit ō dote: vt. ff. ti. i. l. quod dicitur.
i ¶ Et vtiles. ad ppetuā rei vtilitatem.
k ¶ Cōpenſatis. ſo. m̄s. vel dic etiā conſtante: qr non fuit m̄rimonium nec hībuit neceſſe ſuſtinere onera matrimonij: nec lucrifecit fruct⁹ ea ratione qr ſuſtinuit onera. ſed quia bona fide percepit. ac.
l ¶ Perceptis. puncta ibi pceptis. ꝛ dic qr cōuenit ſuari ad finem. i. vſqʒ ad finem.
m ¶ Superflui. i. reſidui in quo ſumptus excedit fructū: vt ꝛ. ff. de rei ven. l. ſumptus. ꝛ. l. emptor. ꝛ facit. ff. ti. i. l. iij. ꝛ de dote p̄. l. i. §. ipēſe. ꝛ. ff. e. l. cum dotem. §. ſi. ꝛ. l. ſe. ſed quo iure ſeruatur: tm̄. vt. C. de rei vx. ac. §. ſed nec ob ſpenſas. vel dic iure exceptionis doli: qꝛ nō fuerit dos: vt. d. l. ſumpt⁹. ꝛ de peti. he. l. qr ſi ſumptus.
¶ Uſuras. Marit⁹ q non ſuſtinuit onera matrimonij nō pōt petere vſuras dotis ꝓmiſſe ꝛ non tradite. h. d. Sed ſi ſuſtinuit vſure cum vſuris cōpenſantur. hoc ē dicit hic Pau. de ca.
n ¶ Uſuras. dotis p parte dimidia: qr dimidiā dotē dedit ſocer i qua reſtituenda eſt in mora maritus facto diuortio. Item alterius dimidie fuit gener vſuras ſtipulatus: quas nō compenſat in vſuris vel q̄ petuntur ex mora.
o ¶ Si petat. ex mora qr iudiciū bo. ſi. eſt vt. C. de rei vxo. ac. §. exactio. ſm. R. qr ſtipulatus erat: qr hic dicit ex ſtipulatu.
p ¶ Stipulatio. qr ſocer tenebatur genero. ſi alterius dimidie differret ſolutionem. ꝛ fa. ff. mā. l. creditor. §. pe. ꝛ de iure do. l. cum p⁹. §. i

¶ Si ſocer. Facta ſolutio per ſucceſſionem non extendit vires ſuas extra perſonam ſuccedentis. h. d. Bal. Vel ſic. Licʒ ſocer ſuccedat genero non tamen filia perdit ius cōſolidationis: immo facta ſui iuris agere poterit ꝯ heredes pris ſui. vel etiam ꝯ ipm patrem tanq̄ heredeʒ mariti. h. d. pau. de ca. ꝛ Alex.
u ¶ Acturam. ergo aditio, hereditatis debitoris pro ſolutione non habetur: alioquin filie cum cauſam contradicendi non haberet denegaretur actio ut ſupra. e. l. dotem. ſed contra. infra de fideiuſ. l. ſi debitori. Reſpon. illud reſpectu ſuccedentis tantum dici azo. Item quantum ad fideiuſſores ꝛ acceſſorias obligationes non quantum ad alias: ut. j. ō fideiuſſo. l. vrannius. accur.
x ¶ Ariſtonem. retulit ariſto. qr ita pom. dicit et conſentit ꝛ confirmat dictum pompo.
y ¶ Conſenſit. ſcilicet pompo. ꝛ not. qr pater ꝛ filia videntur eſſe duo rei ſtipulandi. ergo licet vnus ſuccedat debitori: nihilominus in perſona alterius in ſuo ſtatu remanet obligatio: vt infra. de fideiuſſo. lege vrannius. accurſius.
z ¶ Dicemus. locus a pari. ꝛ not. ſoli filie competere actionem cum fuerat emancipata que fuerat ante communis: vt. C. de rei vxo. actio. §. ultimus. ſicque ambulat de patre in eam uel de communi etiaʒ in propriam filie. ſic. ff. de uſofru. l. adhuc. §. ſi opecas.
† ¶ Conueniri. actione de dote uenia petita. ut ſupra. dixi. ſed ſi eſt in poteſtate conſtituta non poteſt contra patrem intentare actionem aliquam communi iure etiam cum uenia: ut. C. de in ius uocando. l. qui in poteſtate. ſed de equitate officio iudicis conſulitur filie cum paternum ſic officium dotace filias. ne ſupra de ritu nuptia. l. qui liberos. ꝛ. C. de do. pro. l. finali. ꝛ de rei uxo. actio. ſed quāuis. ac.
¶ Lucius titius. Exceptio: dolo facis petendo qđ reſtituturus es: non poteſt opponi agenti quando reſtituturus eſt alij quam ei contra quem agit: ſed quatenus reſtituturus eſt ei bene poteſt opponi. hoc dicit. in effectu iſte. §. ualde pulcher ꝛ ſubtilis. Paulus de caſtro. et Alexander.

ī dotē promisit gaio seio: ꝛ inter gaium seium ꝛ luciuz titiū p̄rez mlieris ꝯuenit: ne dos a viro vi uo lucio titio. i. a p̄re mlieris pe teretur[a]: postea culpa mariti[b] di uortio facto: solutum est matri- monium: ꝛ pater mulieris dece- dens: alios heredes instituit fi- lia exheredata. Quero an ab he redibus soceri maritus exigē po test dotem: cum eaz mulieri red diturus[c] est. R̄n. cū filia alijs a pa tre heredibus institutis actionē de dote sua recuperanda habere ceperit[d]: necesse habebit marit[e] aut exactam dotez aut actiones ei p̄stare: nec vllam exceptio- nem habebūt soceri heredes ad uersus eum: cui[f] absurde dicit̄ do lo videri[f] eū[g] facere qui non ipsi[h] quem conuenit: sed alij[i] restitu- tur[k] petit: alioquin ꝛ si post mor tem patris diuertisset: nondum exacta dote excluderetur actiōe dotis maritus[k]. quod non ē ad- mittendum[l]. ¶ Sed ꝛ si ex par- te filia heres patri suo extiterit debebit maritus coheredes ei[9] p̄ parte[m] virili exigē ꝛ mulieri red dere: aut actiones ei p̄stare.

¶ Idem.

Gaius seius auus maternus seie nepti q̄ erat i patris po testate. certam pecunie quantita tem dotis nomie lucio titio ma rito dedit: ꝛ istrumēto dotali hu iusmodi pactum ꝛ stipulationez complexus est. Si inter luciuz ti tium maritum ꝛ seiam diuortiū factuz esset sine culpa mulieris: dos omnis seie vxori vel gaio seio auo materno redderetur: re stitueretur qz. Quero cum seius auus maternus statim vita decessisset: ꝛ seia postea sine culpa sua diuerterit[n]: viuo patre suo i culus potestate est: an ꝛ cui actio ex hoc pacto ꝛ ex stipulatione cō petat: ꝛ vtruz heredi aui mater ni ex stipulatu an nepti. Respon di in persona quidem neptis vi deri inutiliter stipulationem eē cōceptam: quam auus matern[9] ei stipulatus proponitur. Quod cum ita est heredi stipulatoris quandocunqz diuerterit mulier actio competere[o] videtur. Sed dicendum est seie dotem totam posse[p] solui: quāuis actio ei dire cto non competat: ac si sibi aut illi dari auus stipulatus esset. Sz permittendum est[q] nepti ex hac auita conuentiōe: ne commodo dotis defraudetur: vtilem actio nem habere: fauore[r] enīz nuptia rum ꝛ maxime propter affectio- nem personarum ad hoc decur- rendum est.

¶ Idem.

Qui dotem stipulanti vxo- ri p̄miserat, eidem testamē to quedam legauerat ita tamen ne dotem[s] ab heredib[9] peteret. ea que legata erant vxor capere non poterat[t]. Respōdi dotis a- ctionem mulieri aduersus hēdes non esse denegandam.

¶ Alist.

Si dotali instrumēto ita sti- pulatio interposita[v] sit vt li berorū noīe dos apd maritū resi deat: nepotū q̄qz noīe dos reti- nebitur. ¶ Scevola.

Cum mulier[x] viri lenocinio adulterata fuerit nihil ex do te retinebitur. Cur. n. improbet

a ¶ Peteret. i. ne vir peteret q̄ pactū valet: vt. ff. e. l. si marito. §. i. ꝛ de pac. do. l. cum pater. ꝛ. l. ob res. §. si ac.
b ¶ Mariti. ꝛ ideo donationē pp nuptias amittit: ꝛ dotez promissam exi git quam tenet restituere. azo.
c ¶ Redditurus ē. imo vr̄. q̄ cū ei sputari non possit q̄ patrem mulieris nō conuenerit vt. ff. de iur. do. l. si ex causa. cū ergo dotē non habeat nec culpa pōtei obij ci q̄ non habet nō potest con uenire ex culpa sua. vt. j. eo. l. mema. i. r̄n. longe min[9] pōt ei obijci cur p̄rem si viuat nō cōuenit: cum nec posset pro pter pactum. s. d. r̄n. h̄ cōtem plantōe dotis filia exhereda- ta fuit vnde dos ei legata vr̄ vt. ff. de rei ven. l. emptor. §. ancilla. ꝛ. j. de he. insti. l. qui volebat. ideo z ex p̄ris volun- tate imputat̄ marito q̄ alis non imputaret̄ cū p̄rez nō cō uenit. vel melius ē non lega ta dote agit filia: q: transit ad eā actio: vt. C. de rei vxo. ac. l. vnica. §. videam[9]. nec i- putatur marito q̄ p̄rem: sed q̄ heredes p̄ris non cōuenit i solidum. Azo. vel ac. nō ce- dat. vt. ff. de pecu. l. q̄ debet̄. in fi. azo. Ac.
d ¶ Ceperit. nec. n. hz eā p̄re viuente quātuz ad exercitiū: q: ē in p̄tāte. sed hz eam mor tuo p̄re: vt. C. de rei vxo. ac. §. videamus Ac.
e ¶ Eū. s. marito.
f ¶ Videri eum. s. petat idez q̄d restituturus est.
g ¶ Eum maritum.
h ¶ Ipsi. s. heredi soceri.
i ¶ Sed alij. regula ergo que dicit dolo facit q̄ petit q̄d re stituturus est locū hz q̄n eidē vt. j. de excep. do. l. dolo. ꝛ. j. de reg. iur. l. in ꝯdēnatione. §. fi. ꝛ in possessorio vt. j. de car. edi. l. iij. §. cause. nō quā do alij.
k ¶ Alij. idest mulieri.
k ¶ Dotis maritus. s. cū fue- rit actom quod post mortem posset petere.
l ¶ Admittendum. s. exclu- di maritum.
m ¶ Pro parte virili. i. p̄ nu mero personarum: vt. C. de ca. tol. §. fin autem legatarij. ꝛ. j. de leg. p̄ie. l. virilis. sz vr̄ p̄ hereditaria r̄n: vt. C. de bo. auc. iudi. pos. l. si vxor. Z. r̄n. hic propriis nominibus exp̄s̄ sis dānati fuerant soluere do tem. ꝛ ideo p viribus tenent̄. vt. j. ad treb. l. nānūq̄ azo. ꝛ. j. de le. i. l. si hēdes. vel dic q̄ equaliter oēs in- stituti erant ꝛ sic pro hereditaria portiōe: sed si inequaliter similiter p̄ here- ditaria portione.

iure fieri pōt. vt no. ff. de ꝯdi. ide l. si p̄curator. §. celsus. Ac.
p ¶ Posse solui. imo vr̄ q̄ non cū ad obligationem p̄sone seie fuerit posita: vt. j. de vb. ob. l. cum qui. §. q̄d si soli. sed hoc speciale. imo ꝛ actio datur q̄d plus est ꝛ vt subijcit sed per ꝛl. ac.
q ¶ Sed p̄mittendū est. s. de equitate. nā q̄d dictū est verū ē d̄ rigore iu ris. vt h̄ sequitur. ꝛ. C. de pac. cōuen. l. si p̄r. ꝛ ar. j. de aqua plu. ar. l. ij. §. item var[9]. in fi. §. ꝛ sic non ob. j. de v̄. ob. l. stipulatio ista. §. alte ri. que est contra. Item contra. j. ad treb. l. de- bitor. §. ea. sol. id nepti agit ex pacto aui m̄rni quia ageret in hoc casu nulla facta mētione cō uentionis: vt. j. de vul. ꝛ pu. sub. l. si filius. non aūt si ageret m̄r ex pa- cto filie vt ibi quia nec ageret m̄r si nulla fieret a filia pactio. Itē Z. C. de iure do. l. si genero. so. vt ibi. ꝛ fa. C. ad ex- hi. l. si res. ꝛ. ff. deposi. l. publia. ꝛ. j. de vb. ob. l. qcunqz. §. si quis ita. ꝛ. C. de dona. que sub. mo. l. quotiens.
r ¶ Fauore. imo nullus fauor ē qi extraneo dāt dotē nec paciscēte: vl minus legitime paciscē te: q: h̄ erat. dz dari mu lieri actio: vt. C. de rei vxo. ac. §. accedit. sed h̄ iure pacti exp̄ssi petit̄. ibi taciti a lege inducti. Accur.
¶ Qui dotem. Ac- ceptans legatū in- utile relictum aio ꝯpen sandi debitū non repel litur a petitione. h. d. pau. de ca.
s ¶ Ne dotez. hoc nō ad iecto consequeret̄ vtrū qz: sic et capat: vt. C. de rei vxo. §. p̄mum. ac.
t ¶ Nō poterat. vt qi le gauit ea q̄ edibus sunt affixa: vt. j. de le. i. l. ce- tera az. ꝛ facit. ff. de iu- re do. l. cum pater.
¶ Si dotali. Appel latione libertorum continētur nepotes. h. d. Alex.
v ¶ Interposita. appet. q̄ p̄pter liberos nō re- tinet̄ dos nisi esset p̄ess sic. ff. de pac. do. l. si p̄r. ꝛ sic est Z. in p̄o. Jo. sed ipse Mar. dicit sup̄uacuū fuisse h̄ pactuz: vt ff. de distrac. pig. l. quesitum. §. fi. sz. M. opinio p̄ualet. vt no. C. sol. ma. ff. dos. Itē no. hac. l. liberos in infinitum. sic. j. de vbo. sig. l. libe rorum. in p̄in. quinimmo ꝛ filij appellatione continentur nepotes: vt. e. ti. l. liberorum. §. sed ꝛ papi. ꝛ. l. filij. ꝛ de leg. iij. l. vxorez. §. cō cubine. sed ar. Z. j. de testa. tu. l. q̄d si nepotes. ꝛ insti. q da. tu. pos. §. fi. Item caue q̄ hoc pactū valet si p̄decedat mulier vt hic ꝛ in aut. ff. nup. §. dotes. ꝛ de san. epi. §. si vo cōstite. nō si vir. vt. ff. de pac. do. l. ij. si aūt fiat diuortium dic q̄ valet si sint liberi: alis non: vt. j. d̄ dote p̄e. l. i. §. i.

¶ Gaius seius. Ex stipulatione vel pacto extranei dotātis acquiritur actio mulieri: ꝛ si sit alternatiue cōcepta in personam mulieris vel ip- sius stipulantis ꝛ persona ipsius stipulātis hētur pro nō adiecta: ꝛ hoc de equitate fauore dotis ꝛ nuptiarum lz de rigore deberet actio acquiri ip̄si stipulatori: ꝛ persona mulieris censeri adiecta ad solutionem recipiendaz. h. d. ꝛ non est aliud s̄m angelum. Et p̄mo ponitur thema ꝛ q̄d vsqz ibi. r̄ndi. Secundo ponit̄ r̄nsio de rigore vsqz ibi. sed p̄mittendum. Tertio po nitur r̄nsio de equitate fauore dotis. Et sic no. ex ista. l. tria que sunt sp̄alia ꝛ singularia fauore dotis. Pau. de ca. ꝛ alex.
n ¶ Diuerterit. q: vtile per inutile non viciatur: vt. ff. si cer. pe. l. certi cōdi ctio. §. quoniam.
o ¶ Quod cum competere videt̄. Imo nullo modo videtur quia sua perso- na potius ad solutionem q̄ ad obligationem videtur inducta. vt. j. de v̄. ob. l. cum qui ita. §. qui sibi. R̄n. persona huius aui eiusdez stipulatoris ad obligationem potius vr̄ adhibita: q: sibi potuit stipulari: secus i extraneo cū dico mihi aut illi: quia ei stipulari si possum. ad. n. p̄sumendum est q̄d de

¶ Cum mulier. Siue marit[9] excipiat d̄ adulterio ut dotez lucre tur: siue ex aliter accuset: lenocinij replicatione uel exceptione re pellitur. alexan.
x ¶ Casus. Cum mulier sol. ma. repeteret dotem: vir obijciebat q̄ nō poterat repetere: q: adulteriū ꝯmisit ipsa vo replicabat q̄ ei[9] cō sensu deliquit. certe lex ista iudicat q̄ marit[9] non pōt dicere ꝯ repetitio- nem dotis de adulterio. Sed nunqd eam de adulterio poterit accu- sare: vr̄ q̄ sic: q: legislator dixit q̄ de adulterio nil potest tractari vl̄ obijci cum dos repetitur. cū fauore dotis sit hoc inductū. poterit igit̄

sm hoc eam de adulterio accusare sm.h.cum vo lege nō dicaſ ꝙ non possit de adulterio accusari: sed solum non posse obiici contra re-petitionem dotis de adulterio.ſ.d tñ ꝙ nō pōt.ꝛ hoc est ex mēte le-gis q̄uis non ex vbis q: q̄ rōne nō pōt obiici mulieri repetenti dotez de adulterio: q: vir fuit leno: eadem rōne nō pōt accusari ꝛ mulier q: excepit de lenocinio.

alienate p maritū dūmō sint in rerum natura ꝛ sine cōsensu mulieris alie nate fuerint.h.d.pau.de ca.

y ¶ Dēret.i.si aliqd ɔtigeret pp qd dēret reddi dos.q: fcit solutū mrimoniū
z ¶ Estimatio.prestaretur.
ꝛ ¶ Earum.ſ.rerum.

a ¶ Quos.ſ.bonos mo-res corrupit. Et quos.ſ.malos probauit. ꝛ sic vbum semel positū di-uersimode sumitur: vt ꝛ.ſ.si cer.pe.l.certi cō-ditio. ꝛ dic corrupit cō-sentiendo ei ꝛ probauit tacendo dānatā adul-terii vt dicūt: vt.C.de adul.l.castitati.ſʒ az. ꝛ.h.imo retinēdo adul-teram sciēs: vt.e.ti.l.si ne metu.i fi.ꝛ.ſ.ð adu.l.si vxor.§.iudex.ꝛ no. nō reprobat qd proba-uit: vt.ſ.de neg.gest.l. pomponi⁹.ꝛ.ſ.de min. l.ſʒ si vni⁹.§.i.i pn.az.
b ¶ Si tñ. videbatur ꝙ non: q: in lege nō ɔtine-batur nisi de dote sup q̄ repetēda dicebaſ nihil posse obiici mulieri de adulterio.vnð videbaſ sec⁹ esse i accusatione: q̄ si fauore dotis illud di-ceret.nō tñ est ita.hoc ē qd sequiſ: si tñ ꝛc.
c ¶ Audiēd⁹ ē.exceptio q̄ lenocinii repellit accu-santem ð adulterio.sed ſ.ſ.ð adul.l.ii.§.si pu-blico so.hic nō erat no-mē accusati receptū iter reos alr non repelleret viri: vt ibi.ꝛ eo.ti.l.si maritus.§.pscriptiōis. ſʒ ambo punirentur vt e.ti.l.si vxor.§.iudex. ſʒ eſneus receptus iter eos nō audireſ excipiēs ð lenocinio: vt.e.t.l.i.§ q ð dicit.ꝛ fa.C.de adul.l ita.ꝛ.ſ.e.l.viro.

marit⁹ mores quos[a] ipse aut añ corrupit,aut postea approbauit ¶ Si tñ[b] ex mente legis sumet q̄s.vt nec accusare possit q leno-ciniū vxori prebuerit audiēdus est[c]. Paulus.
Euia marito suo iter alias res dotis ēt instrm solidoꝝ.x. tradidit[d] quo[e] lucius eidē meuie cauerat datuꝝ se cū nuptū[f] ire ce pisset.x.ex eo instro marit⁹ nihil exegit q: nec potuit[g]. Quesitū ē si cū dos a marito petaſ[h] an com pellendus sit ēt illā summā[i] que in istro ɔtineſ refundeſ. Rñdi po-tuisse[k] qdē eū cui actiōes māda-te sunt.debitorē ɔuenire[l]: ſʒ si si-ne dolo malo vel culpa exigere pecuniā nō poterit.neq̄ʒ dotis noie eū ɔueniri posse[l] neq̄ʒ man dati[m] iudicio. ¶ Fūdus estima tus i dotē dat⁹[n] a creditore añce dente ex cā pignoris ablatus[n] ē. Quesitū ē an mulier si estimatio nē dotis repetat[o] exceptiōe sum mouēda sit. Ait[p].n.ppterea se ñ teneri[q] ꝙ pr ei⁹[r] dotē p se dedit cui[r] heres nō extiterit[s]. Paulus rñdit pdio euicto sine dolo ꝛ cul pa viri pcuñ peteti mulieri[t] doli mali exceptionē obesse[v]. Cōseq .n.cā pcuñ fūdi euicti euidēs ini-

q̄tas est: cū dolus patris ipsi[x] no cere debet. Sceuola.
Si estimatis rebus in dotez datis pactum intercessit.ut ex quacunq̄ʒ cā dos reddi debe-ret[y]: ipse res restituerētur habita rōne augmenti ꝛ diminutionis viri boni arbitratu.que vð non extarēt estimatio[z] earū[ꝛ]. Quesi-tum est cum res quedā quas ma ritus vēdiderat extarent.an sm pactuꝫ ꝛ he ad mulierem ptine-rent.respōdi res que extant si ne q̄ʒ volēte[?] nec ratū habente mu liere venissent[ꝛ] pinde reddēdas atq̄ʒ si nulla estimatio iteruenis-set. Hermoge.
Estimate[a] res vsu ēt mulie-ris piculo mariti deteriores efficiūtur[b]. Idem.
Marit⁹ dotē quā nō accepit: si post diuortiū[c] p errorē soluit repetet.q: ñ numeratā pecuniā cauerat[d]: exigi.n.ab eo nō potu it[e]. Tripho.
Si filiofa.data ē dos.ipse qui dē dotis actōe tenetur[f]: pa ter aūt ei⁹ de peculio[g]. Nec inter est in peculio rē vel pecuniā do-talē[h] hēat necne. ſʒ quatenus fa cere potest.hic quoq̄ʒ[i] condem-nandus[k] est. Intelligitur[l] autem

? ¶ Volēte.marie.alr ſ. isti. q.ali.h.i pn.hec.n.estiatio p nulla hētur: vt h.ꝛ.C.de iur do l.si iter.ēt q̄tū ad aliena tione: vt.ſ.ð fū.do.l.qd si fū dus az.vl dic h cāu posse vē di ɔsensu mulieris: vt.ſ.ð pa. do.l.fi.sec⁹ vbi nulla ē estima tio: vel recidit ad nullā vt di ctus.ll. Jte hodie vr ēt i non estiata posse uedi ɔsensu mu lieris ar.i auē.ut imo.añ nu-pti.do ibi ꝛ multo poti⁹ hec ꝛc.sed illō quo ad cetera idē quod in do. pp nup. nō quo ad alienationē et fa.ſ.de iu. do.l.plerūq̄ʒ.in fi.ꝛ.l.cū pr. §.cum res.
ꝛ ¶ Venissent.i. vendite ess ent a marito.
Estimate. Nota istam l.sm bal.q: quotidie cō-tingit ð scō i mulierib⁹ rustica-nis q̄ remanēt vidue: ꝛ rema nēt sibi vestes facte a pmo marito vl iocalia.nubūt secū do marito ꝛ tradūt istas ve-stes vel iocalia estiata. mari tus autem dimittit illas res apð vxorē ad ei⁹ vsum q̄ effi-ciuntur deteriores an soluto matrimonio maritus vel ei⁹ hs liberef restituendo easdē res: casus est h ꝙ nō: ſʒ ab ip sa muliere fuerit deteriorate. Et itelligo qñ estimatio faſ ēptiōeꝫ qd in dubio psumiſ. Et ē h vna gl. mirabilis q̄ di cit ꝙ estiatio iterdū fit ab ho mine iterdū censeſ facta a iu re.pau.de ca.
a ¶ Estiate res.ve.ſ.ab hoīe: vt h.ꝛ.ſ.de iure do.l.plerū-q̄ʒ.in pn.ꝛ.l.cū post.§.pe.ꝛ de dona.iter vi.ꝛ vx.l.mortis.§.i.ꝛ.C.ð iuſ do.l.cū dotē vl a lege q: sūt res q̄ vsu ɔsumūtur. vt.ſ.de iu.do.l.res.ꝛc.
b ¶ Efficiunſ.i.si efficianſ est mariti piculum.

Maritus. Dos cauta nō numerata p errōrē soluta repetiſ.Bal.
c ¶ Marit⁹.post diuortiū.sec⁹ si ɔstā.ma.q: tūc ēt acceptā repetit si restituit: vt.C.si dos ɔstā.ma.l.i.nisi in casu: vt.ſ.de iure do.l. quēadmo dum. aliud est si mulier vel alius credēs se debere marito soluit: vt.ſ.ð cō di.inde.l.cum id q̄ § si mulier.
d ¶ Cauerat.i.cōfessus fuit se accepisse qd nō acceperat.nec tpa exceptionis erant elapsa q̄ sunt.C.de do.cau.l.fi.ꝛ auē.ibi posita.ꝛc.
e ¶ Nō potuit.facit.ſ.ad mace.l.fi.ꝛ.ſ.de pac.do.l inter.§.i.ꝛc.
Si filiofa. Si filiusfa.recipit dotē sine iussu pris ipe obligatur mero iure insolidū: pr vo de peculio: ipe tñ pp puilegiū maritale nō ɔdēnaſ vltra ꝙ facere possit.ꝛ dr posse facere qten⁹ est i peculio etiā nō deducto qd debeſ pri qñ ipse ɔuenit eū aūt cōueniſ pr actione de peculio hn dedu rit añ oia qd sibi debeſ.h.d.no.l. Et pmo ponūtur duo dicta vnū in filio alterū in pre vsq̄ʒ ibi.nec iterest. Scðo ponūtur tria i filio dūtarat: vsq̄ʒ ibi: atq̄ʒ. Tertio ponūſ alia duo: vnū i pre.aliud i filio. pau.de ca.
f ¶ Teneſ.insolidum ꝛ iure ciuili.Bo.
g ¶ De peculio.i.peculio ten⁹ ꝛ iure pretorio.Bo.
h ¶ Dotalē.hēat.ſ.fili⁹ q ɔuenit.teneſ enim vtrobiq̄ʒ vir: sʒ iterest si q̄ras an teneaſ pr: vt.ſ.de pecu.l.in bonefidei.ꝛ.ſ.cōmo.l.iii.§.si filio.ꝛc.
i ¶ Hic quoq̄ʒ.ſ.filius.
k ¶ Cōdēnandus est.isolidū.i.non deducto qd pri debeſ: ſʒ tñ iquātū face re pōt vt pdixi. Jta no.vltra peculiū vt subiicit.ꝛ.ſ.de iudi.l. si filius. ſʒ in alia actione ꝙ dotis isolidū dānareſ filius ēt vltra peculium: vt.ſ.ð pe cu.l.si qs cū filiofa. Sed qd pdest h ɔdēnatio eū pr possit statim filio adi mere peculiū: ꝛ sic mulier nihil cōsequiſ: rñ.pdest ad tria.pmo q: pr pt cō ueniri actiōe i sctm ð re iudi.de pecu.vt.ſ.de pecu.l.iii.§.ſʒ ꝛ si filius de iudi.l tā ex ɔtrib⁹.qd pus nō erat: ſʒ pma ꝛc.fic. scðo q: facti⁹ pfsa.cōuem-ret nec āplius exigerent pbatōes a mulieſ vt.ſ.qd cū eo.l.ii. Tertio. q: currūt vsure cētesime p⁹ q̄drimestre tps: vt.C.de vsur. rei iudi.l.fi.si aūt si adimat pr vr fieri nōc executio i peculio ut h dicit.ꝛ.ſ.ð mino.l.iii.§.sed vtrum ibi.ꝛ qdem.ꝛc.ꝛc.
l ¶ Intelligiſ aūt.ꝛc.ſ.filius.

Maritus. Nō iputaſ marito si nō exigit nomē debitoꝝ si bi datū i dotē si exigeſ nō potuit sine sui culpa.h.d.pau. de ca.
d ¶ Tradidit.ſ.i dotē ex quo vir hʒ vtilē actōeꝫ: vt.C.ð ac.ꝛ ob.l.ii.
e ¶ Quo.ſ.instrumentū.
f ¶ Nuptū.i.cū iret ad nubendū sine ɔhēdū sic dr vado locuꝫ ꝛ vado gestum.ꝛc. g ¶ Nec potuit.vel ppter iopiā: vt.ſ.de dolo.l.nam is.vel ob aliam causam.ꝛc.
h ¶ Petaſ.so.ma.vl etiā cōstāte in casib⁹ i qb⁹ peti pōt ēt cōstā.ma.
i ¶ Illam summam.ſ.de decem.
k ¶ Potuisse.qdē enim.ſ.maritum so.ma.
l ¶ Cōueniri posse.vt.ſ.de pac.do.l.ob res.§.fi.ꝛ ð fū.do.l.si fūdū i fi.ꝛ ð iuſ do.l.si eſne⁹.ꝛ.ſ.e.l.nuptu.§.i.ꝛ ar.ſ.mādati.l. si pcura torem.§.fi.ꝛc.
m ¶ Mādati.pōt mulier cōuenire maritū soluto mrimonio.
n ¶ Fundus.si pdiuꝫ estimatū in dotē datū sine culpa euincaſ non de betur estimatio mulieri h.d.Bar.
n ¶ Fundus ablatus.i.euictus.
o ¶ Repetat.a viro.
p ¶ Ait enim.ſ.mulier.
q ¶ Nō teneri.ſ.de euictione.vel dic.i.non repelli exceptiōe.ꝛc.
r ¶ Cui.ſ.patri.
s ¶ Extiterit.mulier.
t ¶ Mulieri.a viro.
v ¶ Obesse.sed tñ pōt agere vir de euic.dū dos fuerit estiata.vt.ſ.ð ac.em l.creditor.§.prediā.ꝛ.C.de iuſ do.l. aliā.qño excipit. Rñ.si excipiat de euic.nō aget vt h.sed ac.cedet: vt.ſ.e.l.si socer.§.lucius. si non excipit de euic.aget: vt.ð.§.pdium.ꝛ sic eligat.
x ¶ Ipsi.ſ.filie.cū hēat cām lucratiuaꝫ.ꝛ iō dʒ sibi nocere dol⁹ pris si agat vt viri m⁹.ſ.ð re.iur.l.qd ipsi⁹.az.itē no.dolū pris noceſ filie sic ſ.ð iurep.l.q ſ.ꝛ si qs aliq.re.p.l.i.§.i.ar.ſ.ð car.edi.l.i.§.ii i fi.ꝛc.
Si estimatis. Fūdus estimat⁹ tali estimatiōe q̄ nō facit ēptionē pōt alienare muliere volēte.h.d.Bar. Vlti⁹. Si actū fuit ꝙ res date i dotē estiate restituāſ: si extabūt restituēde veniāt: ēt si fuerint

[illegible]

peculio tenꝰ facē posse qꝺ hꝫ rei iudicate tpe. Atqui si cū patre agat deducet ex peculio qꝺ p̄ri vel subiectis ei psonis filius debet. at si cū ipso agat: alteriꝰ debiti nō fiet ꝺtractio in cōputatōe in quātū facē possit filiꝰ. ¶ Ан.

Maritꝰ facere posse creditur nullo deducto ere alieno. Item sociꝰ: item patronꝰ parēs: ue: aut is qui ex donatōe ꝯuenit oī ere alieno ꝺducto facere posse intelligitur. ¶ Idem.

Quū mulier ꝺ dotis repetitione post solutū m̄rimonium agit cauere debet marito qui eidem nomie dām infecti cauit: si velit eaꝫ recipere vt piculū mariti amoueat. ¶ Idem.

Si quis sic stipulet a marito: si q̄ casu tecia tibi nupta esse ꝺsierit dotē dabis. hac generali ꝯmemoratione: ꝛ ab hostibꝰ capta ea cōmittet stipulatio. uel ēt si deportata fuerit vl ancilla facta fuerit. hac. n. cōceptiōe oēs ꝰbi continent. ¶ Plane quātuꝫ veniat in stipulatione vtruꝫ q̄si mortua sit an q̄si diuortiuꝫ fecerit: humaniꝰ qꝫ id cōpetē dixerit qꝺ pp mortē ꝯuenerit. ¶ Arcel

Usufructu in dotē dato si diuortiū interuenerit: nec pp̄etas rei apud maritū vel mulierē fit: cā dotis eē restōnē: vt maritꝰ caueat quādiu dixerit passurū se vtifrui mulierē hēdēqꝫ eiꝰ. ¶ Qꝺ an verū sit circa adiectionē hēdis dubito: ꝫ alī puto interesse quēadmodū sit vsufructꝰ in dotē datus. ¶ Nam si cūꝫ haberet mulier vsufructū: viro cuiꝰ erat pp̄etas fūdi vsufructuꝫ cessit nihil mulier hēdi suo relinquet. debebat enī ei vsufructꝰ: q ad hēdē nō solet trāsire. ¶ Qꝺ si fundi sui vsufructū mulier viro cesserit restitui is a viro dꝫ: cuꝫ pp̄ietate. n. ad hēdē eiꝰ trāsisset si vir in reddēdo nō fecisset morā. ¶ Si vo alienata sit pp̄ietas aut aliquis fundi sui vsufructuꝫ mulieris iussu viro eiꝰ ꝺderit in dotē: īspiciēdū ē p̄mū quēadmodū mulieri restitui possit. pōt aūt vl cautionibus iterpositis vt sicut p̄t vir iure suo cedat mulieri: fruiqꝫ eā patiat vel si se accōmodauerit dn̄s pp̄ietatis volēte eo mulieri ꝯstituatur usufru. nā aut fructū fūdi ille mulieri poterit cedere: aut aliqd videlicet p eo vt inter eos actū fuerit dare. ¶ Nā ꝛ finge hoc ipsum mulierē posse pp̄ietatis dn̄o vēdere: quo casu nō iniq̄ ēt mulieris hēde agēte vir facere cogetur. Quippe si ꝛ moram non fe-

[illegible]

a ¶ Non fecisset. i. uir in cōsentiendo vel restituēdo ut pōt. ac.
b ¶ Fructuum. quos uendidisset.
c ¶ Qd si facultatem non habuerit. q2 nō vult emere. ⁊ facit. ff. de iur. do. l. cum i fundo. §. ipsius aūt. in fi. ac.
t ¶ Nec de libertatis. s. cāde nō onerāde. ut. j. q̄rū re. ac. nō da. l. i. §. q̄ onerande: ⁊ fa. ff. e. l. si pstāte. §. si uir in pn.
v ¶ Et sic desinit liceret: ut. ff. l. pr. no. ⁊ ē sic. ff. mā. l. si vo nō remune. §. econtrario.

Seruus dotalis. In reb⁹ q̄ in alienum cōmodū gerūtur cōsiliū est illius uolūtatē exigere vt gestor se a periculo gestionis exoneret. Bar.

Si uero negocium. Si marit⁹ māumittit uxore nolēte eo aīo ut ei⁹ negociū geraf: restituit oīa q̄ ut pson⁹ pseqf mulieri ⁊ ei⁹ heredi: secus i eo qd seqf ut q libet. b. d. usq3 ad. §. ō uro. Bar.

¶ Seruus dotalis. i. testamētus: vt. C. de rei. ux. ac. §. ⁊ cum lex. ac.
¶ Mariti. qui est dn̄s. vt isti. q. alie. li. in pn. ⁊ C. de iur. do. l. i reb⁹. ac.
¶ Obligef. ⁊ h si ɔtēplatione vxoris est instītut⁹ si aūt uiri cōtēplatiōe uiro segratur restituet mulieri. qd q̄ estimetur colligitur. f. ō vul. ⁊ pu. sub. sed si plures. §. i arrogato. ⁊ C. de iur. ddi. l. cum aliquis. D.
¶ Cōsulendū. marito h mō ut seqtur ⁊ cōcor. sūt. ff. de iure do. l. si legato. ⁊ ō usur. l. sed ⁊ si qd. ⁊ ff. e. l. si marito. §. si fundū. ⁊ de pec. l. hic q̄ritur. §. pt aūt. ⁊ j. de acq. here. l. aditio.
b ¶ Repudiare. s. su⁹ dotalis q erat isttut⁹ hrs.
¶ Maluerit. s. uir q2 a3. accur.

Filie. Renūciatio siue repudiū fcm̄ in fraudē pñe stipulatōis pri non offic. B.
¶ Filie. s. redderet. eū i casu mortis tm̄ sibi pspexerit pr. s. si decederet i mrimonio: vt. ⁊. ff. ti. s. l. filia. ⁊ C. de rep. l. dubiū. ⁊ in aut. ō nup. §. est quoq3. Itē no. emancipatā q2 si i potestate esset non haberet hrdē in reistōe: vt. j. de castrē. pecu. l. s. ⁊. ii. Itē fac. ff. de euic. l. pater. ⁊ C. de rei vxo. ac. §. videam⁹ ⁊ qd no. in. §. extraneum.

Si filiafa. Pater q fecit expēsas funeris pro filia pōt statim agere ɔ maritum penes quem erat dos nō expectata dilatōe legati quā hēbat ad dotē restituendam. pau. de ca.
¶ Fecerit. qd facere nō tenef: sed vir ex dote. nisi q̄si nulla est dos: ut. ff. de reli. l. s3 si nōdū. ⁊. l. q si nulla. ⁊ fa. ad istam legem lex ɔ. quoq3. que est in eo. ti.
m ¶ Soluantur. i. tradanf. accur.

Pisset[a] p̄ciū fructuū[b] mulier heredi suo reliq̄sset. ¶ Qd si facultatē vsufruct⁹ vēdēdi ppⁱetatis dn̄o mulier nō habuerit[c]: paciētiā quā pcipiēdi fruct⁹ p̄stare ipsi debuit etiam heredi eius prestet. Modestinus.

Seruus dotalis hrs ab aliq̄ institutus mariti iussu: vl' adire vel repudiare dz hrditatem. S3 ne marit⁹ aut facile repudiādo: vl' temere suscipiēdo icognitā possessionē dotis iudicio vxori sue obligef[f]. ɔsulēdu3 ē mulierē corā testib⁹ iterrogari: utrū velit omittere: an acqrere hēditatē: ⁊ si repudiare[h] se dixerit facile mariti iussu repudiauit. Qd si hereditatē agnoscē maluerit[i] reddend⁹ ē a marito suus vxori ea ɔditōe vt eū iussu ei⁹ adierit. rursū marito retradaf ita ⁊ mariti sollicitudini ɔsulef: ⁊ vxoris ɔsiderio parebif. Vlpia.

Filie⁹ mee emācipate ⁊ egf nir in h repudiū misit: vt mortua ea dotē poti⁹ hrdib⁹ ei⁹ q̄3 mihi h reddēt. Sab. dicebat vtile mihi ei⁹ dotis retupāde iudiciū dādū eē. gav⁹ idē. Proc.

Si filiafa. nupta decesserit ⁊ pr̄ fun⁹ ei fecerit[l]. tametsi ei dotē post aliqd tps gener reddere dēberet. tñ ɔtinuo socer agēdo ɔseq̄tur vt ipensam funeris presentem recipiat: cetera dotis statuto tpe soluanf[m]. Pap.

Dotalē seruū vir inuita uxor manumisit[n]: heres sol⁹ vir a liberto istitutus portionē[o] hereditatis quā ut pronus ɔseqⁱ potuit ac debuit restituere dz[p]: alterā vo portionē dotis iudicio[q]: si mō vxor manumittēti refragatur.[r] Vlpianus.

Quod si vir[s] uoluntate mulieris seruos dotales manumiserit: cū donare ei mulier seruos uoluerit. nec de libertatis[t] cā opis ipositis ei p̄standis tenebitur. Paulus.

Et sic desinit seru⁹ in dotem eē q2 cui manumittendi cā donare liceret[v]: ei quodāmō donaret q permitteret manumittere. Vlpian⁹.

Si vo negocium gerēs[x] mulieris nō inuite[y] maritus dotalem seruū volūtate ei⁹ manumiserit: debet vxori restituere[z] q̄cquid ad eū puenerit. ¶ S3 et si quid libertatis cā marit⁹ ei iposuit[&]: id uxori p̄stabit. ¶ Plāe si ope⁹ fuerint marito exhibite: nō extimatio ea2: nō erit equu3 hoc noīe vxori maritū q̄ppiam[a] p̄stare[a]. ¶ S3 si post manumissionem aliqd fuerit ei liberto ipositum id uxori p̄standū ē. ¶ S3 ⁊ si reū marit⁹ accepat expromissorem ve eque aduersus ipm obligationē dz p̄stare. ¶ Itē quicqd ad eū ex bonis liberti peruenerit eque prestare cogef: si modo ad eū quasi ad patronū[b] peruenerit. ¶ Ceterum si alio iure nō cogef prestare. nec enim beneficium quod in eum libertus contulerit hoc vxori debz: sed id tātum quod iure patronatus assequif uel asseqⁱ potuit. ¶ Plane si ex maiore parte[c] q̄3 dz heres scriptus fuerit: quod amplius ē non p̄stabit. Et si forte tum ei nihil[d] deberet libertus: eū heredē scripsit: nihil uxori restituet. ¶ Dabit aūt ut ait lex[e] iulia quod[f] ad eū puenit. ¶ Peruenisse accipim⁹: siue iā exegit siue exigere pōt: q2 actio ei delata[f] est. ¶ Adijcif i lege[g] ut ⁊ si dolo malo aliquid factū sit quomin⁹ ad eū pueniat: teneaf. ¶ Si filiu3[h] exheredauerit patron⁹: ⁊ ad eū bona liberti puenīāt: videndu3 ē an hēs h noīe teneaf: ⁊ cu3 ni- q2 amisit ius succedendi electis muneribus ⁊ operis: ut. C. de ope. libe. l. si quam. ⁊ de bo. pos. ɔ ta. l. i. ⁊. j. de ope. lib. l. qui onerande. ac.

¶ Dotalem. Si vir māumittit uxore ɔdicente restituit oīa. bar.
n ¶ Dotalem manumisit. ⁊ valet libertas ut. j. ō manu. l. fuū. ⁊ C. de iure do. l. ⁊ fi. ⁊ C. de ser. pig. dato ma. l. i. si mō ē soluendo ut dictis legib⁹ dr̄. ⁊ h q2 ē dn̄s: ut. ff. e. l. seru⁹ dotalis. ac.
o ¶ Portiōe3. tertiā hodie olī alt: vt isti. ō suc. li. i pn. ⁊. §. s3 nr̄a. ac.
p ¶ D3. ex causa ō si p̄stita ē: ut. ff. e. l. si ɔstāte. §. si uir. vl' saltē cōditiōe sine cā. q ¶ Dotis iudicio. q̄si augmētū dotis: ut ff. e. l. si marito. §. si. sed sup ioⁱ cāu nō auget dotē: cū ius prono sit q̄sitū l3 reddat. ac.
r ¶ Refragaf. aīs sec⁹. ut. j. e. l. si vo. §. itē q̄cqd. ac.
Quod si uir. Si uir uolūtate mulieris donāt suos dotales manumittit: de ipositis opis ei cā libertatis p̄stādis nil restituit. bar.
s ¶ Qd si uir. uoluerit ⁊ potuerit h cāu: ut. C. e. l. marit⁹. ⁊. ff. ō dona. inter ui. ⁊ uxo. l. qd aūt. §. si. ⁊. j. l. pr. ac.

¶ Sed si uero negociū gerēs. cū mādato uel sine. nō q̄ donatarius ut. ff. e. l. q si uir. sed qd si ea ignorante. Rñ. ut refragatur ut. j. de fur. l. q uas. §. uetare. ⁊ no. ff. e. l. que dotis. ac.
y ¶ Non inuite. sed mādātis ut subiicit.
z ¶ Restituere. mādati actōe conuentus. qcqd eni ⁊c. ut. j. ad. l. cor. de fal. l. filius emācipat⁹. §. si. ⁊. ff. mā. l. ex mādato. ac.
& ¶ S3 ⁊ si qd. iposuit. s. i manumissione uel postea: ut. j. dicit. azo.
? ¶ Ope. fabriles uel obsequiales. azo.
a ¶ Quippiā. nec. n. ut inter infestos sunt h ɔtrāda: ut ⁊ als. ff. de dona. inter ui. ⁊ uxo. l. si id quod. §. u.
a ¶ Prestare. cedēdo actionem ɔtra expromissorem p̄ ipositis: sic. ff. mā. l. si pcuratorem. §. si. ⁊. l. qui mandatu3. §. etiā. ⁊ intellige nō iposituū cā onerande libertatis. nam tūc nō uxori s3 liberto si exegisset restituere tenef ut. j. q̄rū re. ac. nō da. l. i. §. pe. ac.
b ¶ Itē q̄si ad pronu3. ār. ad cam ambasiator mediolanēsium ad iperatorē cōstā. sic. j. de dote. pre. l. cū quis. §. na3 ⁊ si quis. ⁊ dixi. ff. ō ac. emp. l. si quis seruū. ⁊ dixi. ff. de pcur. l. qui proprio. §. pcurator ut in ceteris. Item no. de tācq̄. sic. ff. quod iussu. l. i. §. quid ergo. ⁊ qd cuiusq3 uniuersitatis. l. itē coīū. ⁊. j. ad trebel. l. debitor. §. si. ⁊ de li. le. l. si qs reum. in si. ⁊. ff. de adop. l. si pater. §. qui duos. ⁊. j. de acq. here. l. si quis nō. Item facit. ff. de ɔdi. inde. l. i summa. §. pe. ⁊ de neg. ge. l. si autem. §. itē. ac.
c ¶ Plane. ex maiore parte. olim dimidia. hodie tertia: ut insti. de succes. libe. §. pmo. ⁊. §. sed nostra. ac.
d ¶ Nihil ei. quia filios b3 in reuererent. als non. ut insti. de suc. libe. §. i. ⁊. §. sed nr̄a. uel
e ¶ Dabit lex iulia. forte de maritandis ordinib⁹ sic. j. ad. l. cor. de fal. l. filius emancipatus. §. si. ac.
f ¶ Delata est. sic. ⁊. ff. de peti. he. l. idem iulianus. sed eam cedēdo liberatur. arg. ff. eo. l. si socer. §. lucius. ac.
g ¶ In lege p̄dicta iul. ut ⁊. d. l. filius emancipatus. §. si. ⁊ fa. ff. de be. uē. l. ii. §. sed ⁊ si qd. ⁊. ff. de peti. he. l. sed ⁊ si lege. §. perinde. ⁊. ff. man. l. dolus. ⁊. j. ti. n. l. dolo. ⁊. j. de v. ob. l. i illa stipulatione. §. item ac.
h ¶ Si filium exheredauerit. mala mente tanq̄ igratum. ⁊ tunc puenerūt uoluntate liberti si uero non mala mente tunc etiam eo inuito b3 fili⁹ contra ta. ut. j. de bo. liber. l. si pron⁹. §. si quis nō. ⁊. l. paulus ⁊ semp obtinet quod hic dicitur. accur.
i ¶ Et ad. alias ⁊ si als ut si. ⁊ male. quibus est contra. ff. proxi. §. als etiam. ⁊ bene.

bil neqz ad ipsius personã neqz ad heredem eius perueniat: quo fieri pōt vt h noie teneat. ¶ De viro heresdeqz ei' lex tm̃ loqtur. ¶ De socero successoribusqz soceri nihil in lege scriptũ ē: ꝛ h labeo q̃si omissũ ãnotat: In qbus igitur casibus lex deficit: nō erit nec vtilis actio dãda. ¶ Quod ait lex quãta pecunia erit: tantã pecuniã dato: ostendit estimationem hereditatis vel bonoꝝ liberti: nō ipsaz hereditatem voluisse legez prestare nisi maritus ipsas res tradere maluerit. ꝛ h benigni' admitti dʒ. Ceuo.

Hec actio etiam cōstãte matrimonio mulieri cōpetit.

Iauolenus.

In his rebus quas pter numeratam pecuniaz doti vir habet: dolũ malũ ꝛ culpam prestare eum oportere seruius ait. Eaqz sententia publij mucij est. Nam is in licinia grachi vxore statuit: q2 res dotales i ea seditõne qua grachus occisus erat perissent: vt q2 grachi culpa ea seditio facta esset: licinie prestari oportere. ¶ Seruus vxoris vir nummos in uestiarium dederat: quo peracto. deinde intra annum diuortiuz intercesserat. placuit labeoni ꝛ trebatio q̃lia vestimẽta post diuortiũ cẽnt talia viro reddi. ¶ Idem iuris futurum fuisset si ipsa vestimẽta vir emisset ꝛ seruus dedisset. Quod si vestimẽta non redderentur tunc virũ pretium in dotem cōpensaturum. ¶ Filiafamilias diuortio fcõ: dotem patri reddi iusserat dein de pte dotis psoluta pater decesserat: reliquã partez si nec dũ de legata nec pmissa nouãdi aio patri fuisset: mulieri solui dẽbere labeo ꝛ trebatius putant: idqz verum est. ¶ Mancipia in dotem estimata accepisti: pactum conuentum deinde factum est: vt diuortio facto tantidem estimata redderes: nec de partu dotalium ancillarum mentio facta est: manebit inquit labeo partus tuus: q2 is pro periculo mancipiorum penes te esse debz. ¶ Mulier q2 certum dotis apud viruz h̃ebat diuortio facto ducenta a viro certe stipulata erat: labeo quanta dos fuisset: tãtam deberi siue prudens mulier plus esset stipulata: siue imprudens. ꝛ labeonis sententiam probo. ¶ Uxor diuortio facto partem dotis receperat: partem apud virum reliquerat. deide alij nupserat: iterum vidua facta ad priorem virum redierat cui centum. ꝛc. doti dederat: neqz ei' pecunie que reliqua ex priore dote erat mentionem fecerat. Reliqua diuortio facto ex priore dote hisdem diebus virum redditurũ ait labeo qbus reddidisset: si super matrimonium inter eos factũ non fuisset: q2 pecunias prioris dotis causa in sequentem dotis obligationem esset translata: ꝛ hoc uerũ puto. ¶ Si vir socero iniussu' vxoris: manente matrimonio dotem acceptaz fecisset: etiam si id propter egestatem soceri factũ esset: viri tñ periculum futurum ait labeo: ꝛ h verum est. ¶ Si quis pro muliere dotem viro promiserit: deinde herede muliere relicta decesserit: qua ex parte mulier heres esset: pro ea parte dotis periculũ qd uiri fuisset: ad mulierem ptinere ait labeo: q2 nec mulieris equius fuisset: q exigere uiro ab uxore nō potuisset ob id ex detrimẽto uiri mulierez locupletari: ꝛ h uerum puto.

In partem. Uir tenetur de dolo et culpa in inquirendo et conseruando peculij et fructus peculij spectant ad virum. Bar.
a In partem. i. pars dotis que reddi debet. ac.
b Restitui debebit. quod dos restitui preter quesita ex re viri vel opera serui dotalis: vt. C. de rei vxo. act. §. itaque. et preter fructus peculij: vt hic subijcit. ac.

f Prestiterit. aliquid subaudi. et fa. ff. ti. i. l. dimottio. §. plane. sed quomodo prestitit aliquid ex stipulatione cum non fuerit commissa. Responsio. prestitit ne forte committeretur super ipsa stipulatione transigendo vel donando aliquid vt remittere tur. cum esset mulieri vtile magis quam expectare stipulationis a se exposite euentum. ac. Uel vites inseruit propagando vel nouas in locum mortuorum ponendo. zen.

In partem dotis reddende erit id quod mulieri ex peculio fuit restitui debebit. Et ideo et dolum et culpam in eo peculio vel acquirendo vel conseruando maritus prestare debet: et fructus ex eo percepti quoquo modo cuiuslibet rei dotalis ad maritum pertinebunt.

Pomponius.

Incipit liber vigesimus quintus digestorum: et primus huius.

De impensis in rebus dotalibus factis.

Ulpianus

Impensarum quedam sunt necessarie: quedam vtiles: quedam vero voluntarie. Necessarie hee dicuntur que habent in se necessitatem impendendi. Ceterum si nulla fuit necessitas: alio iure habentur. In necessarijs impensis: hoc sciendum est: eas demum impensas dotem minuere que in dotem facte sunt. Ceterum si in dotem facte non sint: non habent in se reputationem. Inter necessarias impensas esse labeo ait moles in mare vel in flumen proiectas: sed si pistrinum vel horreum necessario factum sit in necessarijs impensis habendum ait. Proinde fulcinius inquit. Si edificium ruens quod habere mulieri vtile erat refecerit: aut si olineta reiecta restaurauerit: vel si ex stipulatione damni infecti nomine ne committatur prestiterit.

Paulus.

Uel in valitudine seruorum impenderit.

Ulpianus.

Uel si vites propagauerit: vel arbores curauerit: vel seminaria pro vtilitate agri fecerit: impensas necessarias fecisse videtur. Nos generaliter diffiniemus multum interesse: an ad perpetuam vtilitatem agri vel ad eam que non ad presentis temporis pertineat: an vero ad presentis anni fructum. Si presentis cum fructibus hoc compensandum. si non fuit ad presens tantum apta erogatio: necessarijs impensis computandum iulianus putat.

Paulus.

Et in totum id videtur necessarijs impensis contineri quod si a marito omissum sit iudex tantum eum damnabit: quanti mulieris interfuerit eas impensas fieri. Sed in hoc differt quod factarum ratio habetur: et si res male gesta est non factarum: ita si ob id res male gesta est. Itaque si fulserit insulam ruentem: eaque exusta sit impensas consequitur: si non fecerit denique ea nihil prestabit.

Ulpianus.

Quod dicitur necessarias impensas dotem minuere: sic erit accipiendum: vt et pomponius ait non vt ipse res corporaliter diminuatur: vtputa fundus vel quodcumque aliud corpus: et enim absurdum est diminutionem corporis fieri propter pecuniam. Ceterum hec res faciet desinere esse fundum dotalem: vel partem eius. Manebit igitur maritus in rerum detentione donec ei satisfaciat. Non enim ipso iure corporum sed dotis fit diminutio. Ibi

c Et culpam. fa. ff. e. l. l. hic. Item et ff. de iure do. l. si legati. et l. si seruo. et de pecu. l. hic queritur. §. i. accur.
d Quoquomodo. i. sic. ac.
e Pertinebunt. s. fructus. azo. vt et ff. de iure do. l. dotis. et C. de iure do. l. pro oneribus. et. n. tale peculium incrementum dotis. ac.

De impensis. Impensarum. Iurisconsultus. proponit vnam diuisionem generalem impensarum vsque ibi necessarie. vbi tractat de necessarijs vsque ad. l. quod dicitur vtiles. vbi incipit tractare de vtilibus vsque ad. l. voluntarie. ibi de voluntarijs vsque ad. l. vtilium. vbi incipit tractare communiter et permixtim de omnibus vsque ad finem. et hoc habetur loco summarij. bar.

Necessarie. Necessarie impense sunt quas maritus habet necesse facere. alias teneretur. B.
f Necessarie. fit hoc quia maritus necesse habeat eas facere: quia hic in hac significatione etiam vtiles dicuntur necessarie: quia dos res dotales tueri: vt. j. e. l. et in totum. et l. quod dicitur impensas: sed dominium necessarie quia in se habent necessitatem impendendi: et sic. j. e. l. impense et de v. s. l. impense. ac.
g Necessitatem. quo ad ipsam rem.
h Impendendi. a lege imposita quod dicitur: vt. j. eo. l. iiij. §. i. et de his vero vsque ad legem quod dicitur. §. fi.
i Habentur. quia vel sunt vtiles vel voluntarie.
k In necessarijs. in dotem. i. in res dotales et ad perpetuam agri vtilitatem: vt. j. e. l. iij. §. fi. nisi sit modica impensa: vt. j. e. l. olino. et l. pe. ac.
l Facte sunt. et ad perpetuam ipsius rei. in qua impenduntur vtilitatem pertinent. et non sunt modice: vt. j. e. l. pe. et contra. cum ad hoc. ff. de ri. nup. l. dote. et C. de rei vxo. ac. §. sed nec ob impensas. ac.
m Non sint. nec ad perpetuam agri vtilitatem pertinent: vt in conueniendo debitores. quorum nomina sunt data in dotem sibi quia sunt azo. conuenisse vel vt suo sumptu hoc faciat. vel quia in res mulieris non dotales expendit. Accur.
n Reputationem. s. in ipsam dotem minuendam. quod esset in necessarijs: vt. j. e. l. quod dicitur. §. i. et facit insti. de actio. §. item si de dote. l. si. ti. et. j. e. l. pe. et ff. de ri. nup. l. dotem. et de iure do. l. si is. §. quod dicitur. et C. de rei vxo. ac. §. sed nec. et. j. de vbo. sig. l. impense. ac.
o Proiectas. s. expendit vt reciperet vel expedit proijcere causa faciendi portum vel causa muniendi vel ne domus vel fundus rueret vel pro ducta pro molendinis vel similibus. ac.
p Factum sit. i. refectum. alioquin ff. j. e. l. veluti. et. j. de v. s. l. impense. §. in his que sunt ff. m. R. sed certe hoc potest esse quod si nouiter sit factum habetur inter necessarias impensas. et potest esse quod inter vtiles. arg. j. e. l. pe. accur.
q Utile erat. hec adiectio fit cum sequentibus. ac.

nendo. zen.
s Uel si vites. seminaria locus vbi frumentum ad seminandum reponitur: vt. ff. de vsufru. l. item si. §. pe. et. j. de fur. instru. l. cum de lanionis. §. pistores. ac.
Nos generaliter. Nota regulam an impensa fiat ad perpetuam rei vtilitatem aut ad vtilitatem illius anni. h. d. Bar.
t Uel ad eam. vel perpetuam vel ex positiue p. t. Sed quid si sic sit vt prosit ad decennium. tantum. idem quod si ad perpetuam vtilitatem cum non sit ad presens tempus tantum. et hoc hic per oppositum legi. ac.
u Fructum. s. tantum. ac.
x Si presentis. s. anni vtilitatem tantum: vt impensam. et facit. ff. sa. her. l. fundus q. et de dona. inter vi. et vxo. l. si id quod. §. i. et. j. e. l. olino. et ff. ti. i. l. fructus. et l. insulam. ac.
y Necessarijs impensis. hoc expone: vt. j. l. pri. ac.
Et in totum. Hic traditur regula que impense dicantur necessarie. et sufficit ab initio interesse: licet ex post facto desierit. h. d. Bar.
z Et in totum. id quod ad perpetuam vtilitatem agri pertinet et no. quod impensa necessaria dicitur duobus modis. primo: vt. j. e. l. impense. et de v. s. l. impense. et sic in peti. here. et rei ven. dicitur. Secundo vt hic. quia vir habet necesse facere. alias est reus culpe: vt hic subijcit et sic accipitur. ff. l. pa. n. et l. i. est ergo. hic persone necessitas: sed ibi rei que periret alias et in vtraque significatione accipitur: cum tractamus de impensis in rebus dotalibus factis sed. quod accipitur quo ad hoc vt facere teneatur. sed eis factis aliter vna quam alia repetitur. vt. j. l. pri. et C. de rei vxo. ac. §. sed nec ob. hic.
& Prestabit. vel quia semel cepit interesse. ff. si quis cau. l. qui autem. §. i. et de edi. l. vbi §. i. Sed forte hic fingitur non interfuisse sua propter casum. s. huius periculi. vel speciale est inter virum et vxorem. ar. j. e. l. olino. azo. et fa. ff. de neg. ge. l. sed an vltro. §. i. et l. siue hereditaria. et. j. de mag. con. l. i. §. si magistratus. et ff. ad. l. aquil. l. si quis fumo. §. fi. et. j. quod vi aut clam. l. si alius. §. et alia. et. j. ad tertul. l. ij. §. non solum. et ff. man. l. si procuratorem. §. mandati. ac.

Quod dicitur. Expense necessarie in dotem facte minuunt dotem et quantitatem l. dotem contentam non corporalia datalia. secus si extra dotem sint facte. Item muliere soluente eas dos crescat. h. d. Bar.
? Quod dicitur. vt insti. de ac. §. pe. et ff. de iure do. l. non is. §. quod dicitur. et C. de rei vxo. ac. §. sed nec ob. et. j. e. l. quod dicitur. ac.
p Propter pecuniam. impensam in dotem subaudi.
a Ceterum. si hoc admitteremus. ac.
b Dotalem. quod est absurdum. ac.
c Manebit igitur. etc. vel lege interrogatiue ceterum hec res etc. subaudi: dendo remanebit igitur etc.
d Sed dotis. i. vniuersitatis dotis quantum ad effectum: quia ex illa satisfaciet. et sic potest dici quod propter necessarias impensas cum solus fundus inestimatus datus est in dotem dos ipso iure minuitur non tamen ipse fundus dotalis minuitur. nam dos nomen est iuris. i. ipsum ius quod est in dote. Et facit ad hanc expositionem et hunc intellectum. j. de dote p. l. i. §. sed quod diximus. sic et cum aliquis est debitor in x. dicimus eius patrimonium minutum

ergo admittim⁹ diminutõez do tis ipso iure fieri: ubi nõ sunt cor pora sed pecunia. Nam in pecu nia ratio admittit diminutionẽ fieri. ¶ Proinde si estimata cor pora in dotem data sint ipso iur dos diminuetur propter impẽ sas necessarias. Hoc de his im pensis dictum est que in dotem ipsam facte sint. ¶ Ceterũ si ex trinsecus non diminuẽt dotez. ¶ Sed si impensis necessarijs mulier satisfecerit vtruz dos cre scat an vero dicim⁹ ex itegro vi deri dotem datã: ⁊ ego ubi pe cunia data est non dubito dotez videri creuisse. ¶ Si dos tota soluta sit non habita ratione im pensarum: videndũ est an condi tio possit id qđ pro ipẽsis neces sarijs cõpensari soler. et marcel lus admittit conditionẽ esse lo cum. sed ⁊ si pleriqz negent tñ p pter eqtatez marcelli sententia admittenda est. ¶ Utiles autẽ impense sunt quas maritus vti liter fecit: remqz meliorez vxo ris fecerit hoc est dotem.

Paulus.

Uelutí si nouelletuz in fun do factuz sit: aut si in domo pistrinuz aut tabernã adiecerit idẽ erit si seruos artes docuerit.

Ulpianus.

Uoluptarie autem impẽse sunt quas maritus ad volu ptatem fecerit. ⁊ q̃ species exor nant. Quarum vtiles ñ minuũt ipso iure dotez: vtu men habent exactionẽ.

Utilium noie ita faciendam deductionem quidã dicũt: si voluntate mulieris facte sint. Iniquũ enĩ est compelli mulie rem rem vendẽ vt impensas i ea factas solueret: si aliunde soluer non potest. quod summam habz equitatis rationem.

Ulpianus.

Pro voluptarijs impẽsis ni si parata sit mulier pati ma ritũ tollentem exactionem pa titur. Nam si vult habere rẽ mu lier: reddere ea que ipensa sũt de bet marito. aut si non vult pati: dz tollere: si mõ recipiãt separa tionem. Ceterũ si non recipiãt relinquẽde sũt. ita. n. pmittendũ est auferre ornamentuz qđ posu it: si futurum ẽ ei quod abstulit.

Paulus.

Quod si res in qbus impẽse facte sunt promercales fue rint: tales impense nõ volupta rie sed vtiles sunt. Ulpia.

In voluptarijs autez aristo scribit: nec si voluntate mu lieris facte sint exactionẽ petẽ. ¶ Donationem iter viz ⁊ vxo rem circa impensas quoqz inhi bitam esse ⁊ de sabinus scribit.

Paulus.

Omnino ⁊ i edificandis edi bus: ⁊ in reponendis propa

a Modicas.s. vsq3 ad duos aureos: vt ff de dolo.l.si oleã.§.fi.r.l.se. vel dic veri⁹ arbitrio iudicis: vt.ff.cõmo.l.in reb⁹.§.possunt. r ff vsufruc.l.bacten⁹.r ar.ff.de iure deli.l.i.§.i.a?s of modica q nõ excedit viros dotis vtm annuo donato a viro vxori vt.ff.de dona.iter vi.r vxo.l.ex ãnuo in pn.sed ad id qr dicit ipensam in edificãdo modicã3 nõ repeti.est 3.ff.de dona.inter vi.r vxo.l.s3 si mors.§.fi.q est 3.sol.ibi magna h aũt modica. Ite qr h inutr donatum ad reedificandũ repeti. si nõ est modicã.est 3.ff.de do.inter vi.r vxo.l. qr si uir.s3 põt dici qr ibi fuit modica.vl forte alr nd dicit.l.ista.s.qr si vir in res vxoris modicã facit ipensam: vr donare maxime in dotalib⁹ negociis.ut hic dicit: r sic cessat repetitio. sed si e magna impẽsa nõ presumat. r ita cõpetit ad repetendu neg. ge. actio. r pbat hoc aperte.ff.de dona.inter vi. r vxo.l. vty.r.f.e.l.qd ds. in fi.

b Arbiter .s.iudex. sic ff.de postul.l.qsqs. ac.

c Aliogn.i. si magna sit ipensa neg.gest.ac.s. repetet.uel aliogn.i. si dicam⁹ modicã impẽsaz repeti.iã non interent l cer ac.neg.ge. in qua et modica repetunt: r iudicium dotis in quo nõ repetunt modica. S3 quo modo posset adaptari iudiciũ dotis ad impensas: cũ illud iudiciũ contra vir. non aũt uiro detur: ni.logt ð ipensa facta ab uxore in re viri. qð non placet: vt illa repetat iudicio dotis. Alij vt.R. qr est actio de dote directa r 3ria que cõtra h dat.sed de hac cõtraria nõ memini me iuenisse. Nec et põt dici qr cõpetat ex stipulatu p expensis. Dic ergo iudiciũ dotis cõpetere vi ro pro expensis.i.deductione ex dote.nã aget vxor iudicio dotis: dicit vir volo ðducere ð iudicio.dicet vxor si potes.sed agas neg gest. Et no.qr qdam dicũt qr hec deductio p expensa nõ modica h3 locum tpe hui⁹.l.s3 hodie contra: vt.C.de rei uxo.act.§.s3 nec.sed.h.d.fm hec tempora non habere locum: sed antiqon tẽpore sic. r fa. ff.de lib. agno.l.si quis a liberis.§.si mater.ac.

gãdisq3 vineis: r ĩ ualitudie mãcipioz modicas^a ipensas nõ debet arbiter^b curare: aliogn^c negocioz gestoz3 potius q3 de dote iudicium videbitur.

Idem.

Neq3 stipẽdiũ^d neq3 tributũ ob dotalẽ fundũ pstitu3 exigere vir a muliere põt. onus enĩ fructuũ hec impendia sunt.

Ulpianus.

Impẽse^e necessarie su nt quibus nõ factis: dos minuit^f veluti aggeres facere: flumia aduertere: edificia vetera fulcire. iterq3 reficere: arbores in locu3 mortuarũ reponere. Utiles sunt veluti pecora pdijs ĩponere idest stercora. Uoluptarie sunt balnea extruere^g.

Neratius.

Quod n r impẽsas que ĩ res dotales necessario sunt facte dotem diminuere^h: ita interpretãdu3 ẽ: ut si qd extra tutelã^i necessariã in res dotales ĩpẽsu3 sit: id nõ in ea cã sit. nã tueri^k res dotales uir suo sumptu d3: alioquin tã cibaria dotalib⁹ mãcipiis data: r quis modica edificioz dotaliũ refectio^l r agroz quoq3 cultura dotẽ minuẽt.^m oia.n.hec in specie necessariaz ipensarum sunt. Sed ipse res^n ita pstate intelligunt^o: ut nõ tã ipẽsas^p ĩ eas quã deducto eo^q min⁹ ex his percepisse uidearis^r. Que ãt impendia fm eã distinctionẽ ex dote deduci debeat nõ ta3 facile in uniuersum^s diffiniri q3 p singula ex genere^t: r magnitudie^v impẽdiorum estimari possunt.

Idem.

Et ante oia qcunq3 ĩpẽse q̃rẽdoz fructuũ cã fcẽ erunt^x q3 quã eedẽ et colendi cã^y fiant. Jdoq3 nõ solũ ad pcipiẽdos^z fructus: s3 et ad ɔseruãdã^r ipsa3 rez spẽmq3 ei⁹ necessarie sunt: r eas uir ex suo facit^? nec ullã^x h3 eo nomine ex dote deductionem.

De actione rez amotarum.

Paulus.

Rerũ amotaz^a iudiciũ^b singulare introductu3 est r aduersus ea3 que vxor fuit^c qr non placuit cũ ea furti agere posse: qbusdam extimãtib⁹: nec qdẽ furtu3 eam facere vt nerua r cassio^d: qr societas^e vite quodãmodo dominam eã faceret. alijs^f vt sabino, p culo furtũ quidẽ eã facere: sicuti filia patri facit. s3 furti non esse^g actionẽ cõstituto^h iur. in qua sententia r iulianus rectissime est.

Gaius.

Nam in honorez^i matrimonij turpis actio aduersus uxorẽ negatur.

Paulus.

Et idõ si post uiri mortuũ easdez res ɔtractet. iã furti tenebitur^k. Itẽ si seruus eius furtũ fecerit: furti cu3 ea agere possu-

p Impensas.s.impendere videaris.ac.

q Deducto eo.s.quod impensu3 est: vt.ff.e.l.iij.§.nos generaliter.r.l.neq3 stipendium.r.ff.de peti. here.l.si a patre.§.fi.r.ff.ti.l.fructus.et l.diuortio.§.impendia.r.f de vsufru.leg.l.quero.

r Uidearis.quia fit compensatio cum fructibus.ac.

s In vniuersum.qr ois diffinitio in iure piculosa est: ut f.de re.iur.l.ois.r.ff.ð usur.l.mora.cum similibus.

t Ex genere.i.ex cã r qualitate.i.ad ppetuam rei utilitatem vel ad fructũ pcipiendum: ut.ff.e.l.iij.§.nos.

v Et magnitudine.i.qtitate: ut.ff.co.l.olo. r sic ex hidem ex qualitate r quãtitate impẽsaz potest colligi positum ipendentis an velit repetere vel non: vt.f.de auro r ar.le.l.sete.in fi.r.ff.de dona.iter vi.r ux.l. ve r sequens lex continuat ista.ac.

x Et ante.facte erunt.s. accipe r eas vir rc.

y Colendi causa.s.perpetuo per consequentiam.ac.

z Percipiendos fructus presentis anni.ac.

r Conseruandam.diuturnatur.

? Facit.i.facere debet.ac.

x Nec ullam.sic ergo ex te ipendentis indicatur necessaria.r minuit dotez iure.l.An nõ r cum fructibus compensat: ut.ff.l.pri.in.r fa.ff.fa.her.l.fundus q tis: r no.f.l.prox.ibi deducto eo rc.cũ concor.ac.

De actione rez amotarum.

Quia in soluendis matrimoniis per diuortium fiunt amotiones rez.io de iis dicit qr repetitioni dotis de q dixit.ff.de iure do.op ponitur compensatio ob res amotas: vt.C.e.l.i.ideo de hoc dicit.ac.

Rerum amotarum.

Licet vxor constante matrimonio furtũ faciat furti nõ tenetur: sed actione rez amotaz diuortio sub ɔuenit: nisi post diuortiũ ɔctauerit.h.d.vsq3 ad.§.itẽ si seru⁹.l.r id.bar.

a Rez amotaz.amoueri dicunt large: si celate delate consumpte r ɔtracte sunt dolose non errando vt.f.e.l.r iden.§.item vxor.r.f.de acq her.l.si seruum gs.§.amouisse.r.§.amouere.

b Iudicium.i.actio.sic.C.de transac.l.age.alij aliter dicuntur insti. q nõ est permis.fa.te.§.preterea.ac.

c Uxor fuit.aliogn sec⁹: ut.f.e.l.si ɔcubinã.ĩ pn. Ite no.q f.e.l.rez gdẽ.s3 ɔ.C.ð fur.l.si.§.fi.so.ibi.ac.

d Cassio.s.estimantibus.

e Societas uite.i.diuine r humane: ut.C.de cri.expi.her.l.aduersus.r.C.de fur.l.quis.r.ff.de ritu nup.l.i.r facit.f.ad manici.l.si.§.ij.r.ff.de iudi.l.exigere.r.f.de cri.expi.here.l.vxor.ac.

f Alijs.sub.extimantibus.

g Non esse actionem.ɔ.f.de fur.l.si quis uxori.circa prin.sed expone ut ibi.ac.

h Constituto.i.aperto: ut insti.de ob.que ex de.na.§.hi q in parentu3 vel dominoz potestate.r.f.de fur.l seru r filij.sed an condi. furtiua teneatur uxor uiro querit Jo.r non soluit.sed vr qr non: ut.f.l.prox.r.f.ð obseq.l.honori.r.l.parens.s3 ar.ɔ.f.e.l.r id.§.i.r.l.rez quidem.ac.

i Nam in honorem.uxorem amouentem.secus ergo si desijt esse uxor ca3 amouet: vel filius eius amouet vel ipsa añ ɔiugiũ: vel ipa extraneo cui uir fiat heres: ubi dicitur habere locum actio furti.sed fauore matrimonij ɔdi.fur.datur ut subijcit.ac.

k Et id.tenebit.sicut quilibet extraneus.r hoc ideo: qr ab initio si fuit nata actio furti: ut.f.de furtis.l.ei qui. Item no.qr h cã cessante ñ cessat effectus: cum facto diuortio nisi contractet non dat actio furti: sic.f.ð questionibus.l.uni⁹.§.seruus.r.f.de decu.l.si.r facit quod no. f.de vsucap.l.sequitur.§.si rem pignori.r.C.de nora.l.i.r.ff.de mino.l.uerum.ac.

Idem. Ex persona alterius inter uirum r vxorem datur conditio furtiua.hoc dicit. Bar.

Neq3 stipendium. Qui percipit fructus debet tributa r collectas soluere.hoc dicit Bar.

d Neq3 stipendiũ.stipendium r tributũ idem e: l3 ex diuersis causis dicant: vt.f.de v.si.l.ager.§.i r facit.C.sine cẽ.vel re.l.i.r.l.si.r.f.de vsufru.le.l.quero.r.ff.de vsufruc.l.hactenus.

Impense. Declarat iurisconsultus per exempla que dicant impense necessarie.h.d.Bar.

e Impẽse.facit.f.de v̇.si.l.ipense.r no.ex hoc qð h ds.r.ff.e.l.r in totũ qr necessaria ipensa ds duob⁹ modis: vt r ibi no.ac.

f Minuit.i depit in totũ vel in ptem: vt.s.l.impense.ac.

g Extruere balnea.s.cũ p illis nullus redditus recipit.ac.

Quod dicitur. Expense necessarie minuũt dotẽ si in dotẽ sunt facte ad perpetuam vtilitatem: secus si cã querendorũ fructuu3 vel ad temporalem rei custodiam.h.d.cum.l.se. Bar.

h Diminuere vt.ff.e.l.quod dicitur.cum concor.

i Extra tutelã.i.ppetuã rei utilitatẽ: ut.ff.e.l.iij.§.non generalr.

k Tueri.ad tps salte.sicut fructuari⁹ ut.ff.ð vsufru.l.hacten⁹.r.l.s3 r si qd.§.i.r possessor qbus: vt.ff.ad exhi.s3 r si hẽditas.§.i. r de rei ven.l.si res.r.ff.cõmo.l.in reb⁹.§.possunt.ac.

l Refectio.s.facta ut tutius habitet.ac.

m Minuet.qð ẽ falsum.ff.e.l.ois no.

n Intelligantur.s.tales impense.ac.

o S3 ipe res.s.dotales.ac.

mus. ¶ Sz ꝗ cũ vxoꝛ furti agere possibile est: si ei cum heredes sum furtũ fecerit: vel nobis an teq̃ꝫ nuberet tũ pp reuerentiaz personaꝝ in vtroqꝫ casu furtinã tñ ꝯditionẽ ꝯpetere: nõ ẽt furti actionẽ dicimus. ¶ Itẽ veꝝ est qđ offili⁹ ait ẽt eas res quas diuortij tpe mulier cõcederit vẽdiderit donauerit: q̃libet rõne consumpserit reꝝ amotaruꝫ iudicio otineri. ¶ Si filiafamilias res amouerit melius ꝗ fulcin⁹ aiunt de peculio dandã actionẽ: qꝛ displicuit eã furti obligari: vel in ipsam ob res amotas dari actionẽ. ¶ Sed et si pater adiuncta filia de dote agat: nõ aliter ei dã dam actionẽ q̃ꝫ si filiã reꝝ amotaꝝ iudicio insolidũ ꝗ cũ satisdatione ꝺfendat. ¶ Sz mortua filia pr̃em reꝝ amotaꝝ actionem dare non oportere proculus ait nisi quatenus ex ea re pr̃ locupletioꝛ sit.

Pompo.

Olo malove fecerit quominus ad eũ peruenerit.

Apinian⁹.

Jua quoqꝫ filia: qđ ad pr̃eꝫ ex rebus amotis peruẽit: vtili iudicio petendum est.

Au.

Ontra nuruꝫ quoqꝫ socero hoc iudiciũ dandum attilicinius ꝗ fulcinius aiũt. ¶ Quotiens filiofamilias dos data est soccrum ob res diuoꝛtij cã amotas. furti agere ñ posse. ¶ Iteꝫ cum rerum amotarum etiam in nurum datur iudicium si filiusfamilias maritus sit vtrum ꝺ peculio an in ipsum actio dari debeat: eadem repetemus que de filiafamilias diximus. ¶ Si post diuortium maritus decesserit: heres eius reruꝫ amotaꝝ iudicio vti potest. ¶ Item heres mulieris ex hac causa tenebitur sicut conditionis nomine ex cã furtiua. ¶ Sed si morte mariti solutum sit matrimoniũ heres mariti hereditatis petitõe. vel ad exhibendum actione eas consequi poterit. ¶ Aristo ẽt conditi ei posse recte putat: qꝛ ex iniusta cã apud eã essent. ¶ Qđ si mortuo uiro amouerit: nõ facit furtũ: qꝛ rei hereditarie nondũ possesse non sit furtum. Ideoqꝫ aut vendicari poterũt: aut in hereditatis petitionem venient.

Lpianus.

Ulier habebit reꝝ amotarum actionẽ aduersus virũ: ꝗ compensare potest mulier cum actione qua maritus agere vult ob res amotas.

Pompo.

Si cum dos solueretur mulieri: aut satisficeret doti. dictum non esset actũ iri reꝝ amotarum nihilominus agi potest: naꝫ ꝗ cum dos nulla sit eadẽ actio datur. ¶ Sabin⁹ ait si mulier res quas amouerit non reddat: estimari debere quanti in litem vir iurasset.

Aulus.

On enim equũ est: mulieꝛ suo precio res suas vendere.

Pompo.

Ideoqꝫ non debere eũ pro euictione promitter̃ q̃ ex cõtumacia mulieris id ita acciderit.

Lpianus.

Arcell⁹ libro octauo digestoꝛ scribit. Siue vir vxorẽ siue uxor uirũ domo expulerit ꝗ res amouerit: reꝝ amotaꝝ tenẽri.

¶ Actio rerum amotarum.

ac. l. p̄t deferri iusiurandū nisi alieno no- nō p̄t referre. h. d. Bar. cū. §. se. tron⁹ a liberta cōuētus vt. s. ō iureiur. l. pa de calūnia. h nisi sit p̄son⁹ cui remittit̄ etiā iusiurādū τ ad penas. §. h iusiurādū. ac.

actio. Bar. q Nupsit. C. ō īterdic. ma. [illegible] data: vt. C. de nup. l. si p̄. ac. s Alibi. vt. s. [illegible] t Diuortiū cā. nullū ēt ē diuortiū cū nullū sit m̄rimo- [illegible] istos q̄ s fas cōueniūt bonor̄ si debet in oib⁹ liber- [illegible] casdē τ ad istar m̄rimonij p̄hibeat: vt. s. ō dōa. iter [illegible]

[illegible marginal gloss]

Qui rer amotar istituit acti onē: si velit magis iusiurandū ōferre cogit̄ aduersarius iurare[a]: nihil diuortij cā amotū cē dum p̄ri⁹ de calūnia[b] iuret q iusiurandum ōfert. Iurare aūt tā vir q̄s vxor coget̄. Pater aūt amo- uētis iurare nō cogit̄: cū iniquū sit ō alieno fcō⁹ aliū iurar̄. Is ergo cogit̄ iurare q amouisse d̄r. τ iccirco nec her̄s⁹ ei⁹ qui queue amouisse d̄r iurare coget̄. Si q̄s delatum sibi iusiurandum re ferre velit non uidetur p̄etor p̄ misisse[c]. Paulus

Non magis q̄s si q̄s ei q fur ti agat iusiurandū deferat[f] an ipse fur sit. Vlpia.

Ide labeo scribit[g]: mulieri nō eē p̄mittendum referre[h] iusiurandū τ ita edictum ordina tum videtur. Paulus.

De reb⁹ amotis p̄mittendū ē marito vel vxori de q̄bus dā reb⁹ iusiurandū deferre: de q̄- busdam p̄bare[i]. Vlpianus.

Nihil interest: vtrū simul: an separatiz[k] habitauerint cū actio rerū amotarum cōpetat ēt aduersus eam q̄ ex ea domo sub traxit in qua nō simul[l] cū viro ha bitabat. Uxor[m] τ nurus τ p̄- nurus: viro τ socero τ p̄socero furtū facere possunt. Furti autē non tenent̄ nisi forte emancipa- tus sit filius. tūc eni nurus patri ei⁹ τ furtū facit τ furti tenetur. Her.

Ad fiscū mariti bonis deuo- lutis[n] vxor rer amota. nomie in simplū conuenit̄[o]: quāuis[p] alij in q̄druplū cōdēnent̄. Vlpia.

Si concubina res amouerit h iure vtimur: vt furti tene atur: cōsequēter dicem⁹ vbicū

q̄s cesset matrimoniū: vt puta in ea que tutori suo nupsit[q]: vel cō- tra[r] mandata conuenit: vel sicu- bi alibi[s] cessat m̄rimoniū: cessa- re rerum amotar actionē: q̄z cō petit diuortij cā[t]. Res amo- tas dicim⁹ nō solū eas quas mu- lier amouit cū diuortij consiliū inisset: s̄z ēt eas q̄s mlier nupta[v] amouerit si cū discederēt eas ce- lauerit[x]. Nō solum eas res q̄ extāt in rer amotar iudiciū ve nire. Iuli. ait: verū ēt eas que i re rum nā esse ōsierūt[y] sibi mō ēt cer ti[z] cōdici. eas posse ait. Que vi ro suo res pignori datas[c] amo- uerit⁹ h iudicio tenebit̄ rer amo tar. Paulus.

Sed τ dn̄o cōditio[a] cōpeteret: sed alterutri[a] agere p̄mitte- dum est. Vlpia.

Sed τ si diuortij tpe fures in domū mariti induxerit[b]: τ p eos res amouerit[c]: ita ut ipsa nō con tractauerit: rer amo. iudicio te- nebit̄. Uerū est itaq̄z q labeo scripsit uxorē rer amotar tene- ri: ēt si ad eam res non peruene- rit.[d] Marcellus.

Si rem quā marit⁹ bona fide emerat uxor amouit: uel opem furti tulerit[e]: idq̄z fecit diuor- tij[f] cā: rerū amotarū iudicio dā- nabitur. Pau.

Si mulier cū de viri vita de sperasset surreptis q̄busdā re- bus diuertisset: τ si cōualuerit vir vtilis[g] rer amotar actio ei dan da ē. Si seru⁹ mulieris iussu dn̄e diuortij causa res amoue- rit: pedi⁹ putat nec furtū eū face re. qm̄ nihil lucri sui cā fecet. nec videri furtū faciēti[h] opē ferr̄: cū mulier furtū nō faciat[i] q̄m is ser uus in facinoribus[k] domie dicto

[illegible marginal gloss]

spat⁹ fuerit. Bar. m Uxor. fal. s. e. oo. iter vi. τ vxo. l. sī. §. ab vxor. τ. §. fi. ac. amouet res viri cōfiscatas tenet̄ fisco ad sim [illegible] bar. [illegible] dānato i metallū. τ ita sol. ma. vt. s. de di- [illegible] viri amouit vxor. ac viro deportato non [illegible] eē solutū. vt. C. ō diuor. l. i. ac. [illegible] mariti tenet̄: vel vt ipsi viro cui nō te [illegible] hr̄. n. vt hr̄s vt. C. de sen. pas. l. si adē- [illegible] ac. p Quāuis. hēas alij plura- [illegible] cōdēnent̄: τ dic alij subtrahētes de rebus [illegible] latis: vl̄ fraudē ō fiscū cōmittētib⁹: vt. C. ō [illegible] l. sacrilegij [illegible]

si in titiū. ac. d Uer. ñ puenerit. sec⁹ ēt i cōdi. fur. [illegible] l. τ. s. ō cōdi. fur. l. ex cā furtīa. τ l. se. τ ibi no. ple [illegible] Hec actio cōpetit cōiugi p re a se bōa [illegible] e Opē furti tulerit. sec⁹ in condi. fur. vt no. [illegible] f Diuortij cā. als sec⁹: ut. j. e. l. rer. nisi in casu: vt [illegible] In cā q̄ cā mortis spare amouit vtil [illegible] mā lex. bar. g Utilis directa: q̄ h ñ fuit diuo [illegible] l. rer. vl̄ iō q̄ mors fuit cā amotōis ñ diuortiū: l̄z τ [illegible] diuertisset. ide hēat āt nulla dāda. q̄ cā mors p̄bu [illegible] amotōi q̄ cā cessāte cessat actō. s̄z certe diuortiū fuit [illegible] Si seruus. Etiā si in amouēdo furtū nō fiat m [illegible] tio tenet̄ rer amotar actōe. b. d. bar. b Fac [illegible] i Nō facit. imo vr̄. ut. i. ō fur. l. si q̄s uxor. i pn. [illegible]

a Amotarum. in qua sufficit res amotas et dolo malo et cā diuortij: et secutum diuortium. vt in summa ac.
Cum in dotem Ex facto serui dotalis mulier tenet si fuerit sciēs alias liberat dimittēdo p noxa. h. d. Bar.
b Nore. fa. j. de pig. ac. l. si seru⁹. et cōmo. l. si seru⁹. et j. mād. l. iter cās. §. si. d cū seruis. et loca. l. cum in plurea. §. serui.
Rerum Si res dotalis amoueat hz locū hec actio ꝓpter interusurium medij temporis. Bar.
c Rez. dic ꝙ si mulier amouit viro res dotales tenetur rez amo. lz postea actio dotis mulieri cōpetitura sit: et hoc vt vir hēat interusuriuz medij tpis: ar. j. e. l. ob res. ānua. n. bina trina die olim Hodie post annū huiꝰ mobilia restituūt. vt. C. d rei vxo. actio. §. exactio. nō ergo interim ē locꝰ cōpensatōi: vt. j. de cōpen. l. qd i die. et qn spe cies sunt amote. q. s. cōpēsatio alias locū hēt. vt. C. eo. l. f. sed an mulier incidit in. l. si qs in tantā. vel in decretum diui marci.
d Cōmodi rō. s. siue amissi rei qd fit. puta estimationē vel penā: qr rez amotā pstare negat aut creditā a se pecuniā cyrographo sublato pbare nō valet siue nō lucratur puta serui operas vel hereditatem in qua seruꝰ p vxorez amotus fuerat institutꝰ. multa quoqz alia cārum corpori coherētium exempla in dāno lucroqz in. l. aql. t. et de fur. inueniūtur. R. et facit. j. ne qd in loco publi. l. i. §. merito. ac.
Hec actio Hec actio ē psecutoria iō ꝑpetua. hoc dicit Bar.
e Finit. vt. j. de act. et ob. l. in honorarijs. ac.
f Furtiua. nō finit āno. h.
g Preterea. cōpetit vt et j. e. l. z. §. si post.
Hec vitio In actiōe ex maleficio nō est locus bñficio ne qs cōdemnet nisi in qūtum facere pōt. h. d. Bar.

audiēs eē nō debeat. lz rez amoᵃ. actio erit. At si i dotē seruus datus furtuz viro fecerit: si qdez mulier talē eū eē scierit: totū dānū viro sarciet ꝙ si ignorauerit tūc nō vltra ꝯdēnatiōem noxeᵇ mulctāda erit. Rezᶜ amo. actio dānū repsētat ēt si postea dotis exactio ꝯpetat. Cōmodiᵈ quoqz si quid amotis rebꝰ amiserit vir: rō ꝯhabenda ē. Hec actio lz ex delicto nascat: tū rei psecutionē ꝯtinet. et iō nō in āno finitᵉ: sicut et ꝯditio furtiuaᶠ ꝑterea et hēdibus ꝯpetitᵍ. Nec vito nec mulieri ꝓdest in h iuditio si facere nō pōtʰ. pendet enim id ex furtoⁱ. Ulianus.

Si ppter res amotas egero cū muliere: et lis estimata sit an actio ei danda sit si amiserit possessionē? Monet me: qr doloᵏ acquisiuit possessionē. rñdi. q litis estimationē suffert emptoris locoˡ hñdꝰ ē: iō qz si mulier cū qua rez amo. actū ē estimationez litis pstiterit: aduersus vēdicātē maritū vl hēdē mariti exceptionē hz. et si amiserit possessionē in rē actio ei dādaᵐ est. Si mulier mortis cā res amouerit: vel de mortuꝰ est maritꝰ hēditatis petitione vel actione ad exhibēdum consequi poterit heresⁿ id quod amotū est. Fri.

Reintegratoᵒ matrimonio si iterū ēt diuortiū factū erit: ob res amotas priorisᵖ diuortij cā: itē ob ipēsas donatiōesqz ꝓpore matrimōio factas manere actionē estimantᑫ. Ulpian⁹.

Ob res amotas vel pprias viri vl ēt dotales. et rē vēdicatioʳ qz ꝯditioˢ viro aduersus mulierē cōpetit: et in ptāte eius est q velit actiōe vtiᵗ. Marcia.

Rez quidē amotarū iudiciū sic hz locū si diuortij cōsilio res amote fuerit: et secutū diuortiūᵛ fuerit. Sz si i mrimōio vxor marito res subtraxerit: lz cessetˣ rez amotaz actio tñ ipsas res maritus ꝯdicereʸ pōt. Nam iure gētiūᶻ ꝯdici puto posse res ab his qui nō ex iusta causa possident. Auus.

Rerū amotarū actio cōditio estᶻ. Papinian⁹.

Rerū amotaz actio ob adulterij crimē q mlier postulata ē nō differtᵖ. Paulus.

Si vxor rē viri ei cui eaz vir cōmodauerat surripuerit: is qz cōuētus sit: habebit furti actionezᵛ quāuis vir habere non possit. Ripho.

Rerū amotarū estimatio ad tēpusᵃ quo amote sunt res referri debet nā in vitate furtūᵇ fit et si lenius cohercear mulier. Quare nec a bōefidei possessore ita res amote vsucapiūtᶜ sz si pluris facte ñ restituūt q amote sūt crescitᵈ estiatio vt i ꝯditōeᵉ

s Conditio. s. furtiua. et sic nō obstat. j. vsufr. qmadmo. caue. l. fi. et ēt a rei conditio. vt. j. si cer. pe. l. certi ꝯditio. §. sed ex cā. et j. e. l. si cō cubina. §. pe. vel dic rōne possessionis. vt. j. de ꝯdi. inde. l. indebiti. §. i. ac.
t Uti. cum vna p aliā tollit: vt. j. e. l. sed domino. ac.

Rerum quidem Pro rebꝰ amotis secuto diuortio competit hec actio si diuortiuz non esset secutum cōpetit cōditio. Bar.
v Diuortium. fuit ergo necessaria vt competat h actio. s. amotio et de dolo: vt. j. e. l. si mulier in fi. et cā diuortij: et ꝙ secutū sit vt h et no. fm azo. ꝙ iuꝰ cano. non hz locum h tñ. Si. n. tenuit mrimonium ergo nunqꝫ potuit separi postea nisi ex cā fornicatōis et tunc ēt non soluit mrimoniū: sed pōt negari debituz vxori. Si vo non tenuit mrimonium nō dat hec actio: vt. j. e. l. si concubina. nec est diuortium. qñ sepatur iure cognatōnis vel affinitatis. imo declarat nō tenuisse mrimonium: sed in casu qñ ipsa cā separate mortis amouit: forte ēt hodie locū hz. ut. j. eo. l. si mulier. §. fi. ac.
x Lz cesset. nisi post diuortium celet. vt. j. e. l. concubina. §. i. et est contra. C. de fur. l. fi. §. fin. sol. ut ibi.
y Cōdicere pōt conditione furtiua. nam furtū cōmittit lz furti agi non possit. ut. j. e. l. prima. vel dic conditione certi vel sine cā vt. j. e. l. proxi. diuī. et l. si cōcubina. §. ij. et h in honorem matrimonij: vt. j. e. l. ij. et C. eo. l. ij. ac.
z Iuregentium. qr iure naturali seu ex naturali obligatione tm actio nō pcedit. ut. j. de fideius. l. fideiussor. §. i. h. sed certe naturalis obligatio dicit. i. de iuregētium. item et de iuregentium nō sunt actiones: sz de iure ciuili vt. j. de ori. iur. l. ij. §. deinde. quare dic iuregentiuz ac. addita tamē actione de iure ciuili. vel dic ꝙ vocat iuregētium. s. cuiuslibet eo ꝙ ab omnibus gentibus est receptum. ac.

b Nō possunt. j. de re iudi. l. rez. ac.
i Ex furto. bona rō nā furtū nō fit sine dolo: vt insti. de ob. que ex deli. §. pe. ita nec h actio cōpetit sine dolo. Est et alia rō qr diuortiū ē secutum: vt j. de ne ge. l. diuortio. sed rō h posita locū hz ꝯstāte ēt mrimonio: vt. j. e. ij. l. etiam. §. lz. et j. de re iu. l. sed hoc in fi. h. Item secus in actiōe ex stip. pro dote q in hac actione.

Si propter Litis estimatio facit emptionē iō soluēs hz exceptionez et retētionē.
k Qr dolo malo. et iō nō videbat actio dāda. sed ꝯ est ut subijcit.
l Emptoris loco. vt. j. p emp. l. ij. in fi. et l. iii. et j. de pub. l. sz si res. ij. rñ. et j. cōmo. l. si vt certo. §. i.
m Dāda est si res erat pñs tpe date estimationis alias actio ei cedēda ē: vt. j. de rei vē. l. eiꝰ. et l. se. et de dona. inter vi. et vx. l. si donāte. secꝰ si dolo desijt possidere. vt. j. h rei vē. l. is q. in fi. nisi vt. j. de re iu. l. i deposita. Itē de euictōe ei nō cauet vt. j. e. l. idqz. sed qdā ꝯ. et ibi iō: qr passa ē iurari in litē ꝯ se. h nō sz ꝑ pma. j. h rei vē. l. ex diuerso. §. petitor. et de ꝯdi. fur. l. si seruus. § cauere.
Si mulier Si mulier amouit cā mortis q secuta ē tenet peti. here. actōe et ad exhibendum. Bar.
n Heres. s. viri. vt. et j. e. l. z. §. si. forte et utili actōe rez amotaz. vt. j. e. l. si mulier. in pri. ac.
o Reintegrato. alias reitegrato. alias reditegrato. scīpz summat. bar.
p Prioris. fuerūt ergo duo diuortia. ac.
q Estimauit. affrican⁹ de se ipso loqns. cessat ergo interi actio ꝑ pdictio. nō aūt extinguit vt. j. e. l. fi. sic et pscriptio ꝯ pupillū. vt. C. de ꝑ. xxx. an. l. sic. sic et dos reditegrat: vt. j. h iur do. l. si is. i fi. et fa. j. t. u. l. pe. §. vxor. ac.
Ob res Ob res amotas mulier tenet pluribꝰ actionibꝰ licz altera debeat eligi. Bar.
r Uēdicatio. siue estimate sint siue nō. si pactū interuenerit de lucrādo: vel ēt si nō ꝑpter interusurium. vt. j. e. l. si mulier. §. rerum.

Rerum Ista actio est in personaz. Bar.
r Conditio est. i. in personam actio: vt. C. de do. que sub modo. l. i. et insti. de act. l. sic itaqz. uel dic. i. naturam habet conditionis. s. vt non infamet. vt. j. de ac. et obli. l. cessat. ac.
Rerum Actio ciuilis proposita ab vno non differtur propter accusationem criminalem ppositam ab alio. h. d. fm primam lecturam. Uel aliter. Et ista ē scda lectura. Accusans criminalr nō pōt ꝯueniri ciuilr. vt in ꝯrio. Sz vnꝰ et idē pōt agere ciuilr et criaſtr ut h bar.
ꝯ Nō differt. Imo ꝯ. C. de adulte. l. adulterij. sol. h ab alio nō a viro accusat: ibi a viro: uel ibi vir accusat et mulier ciuilr agit quo casu differt ciuiliter ut. C. de ori. iur. l. qsi h vir. et accusat et ciuiliter agit. ac.
Si uxorem Pro re viri subtracta cōpetit actio furti extraneo cuiꝰ interest lz non uiro. Bar.
v Furti. actionē. C. de fur. l. fi. §. fi. ꝯ. so. ibi res aliena viro accōmodata erat quā surripuit h econtra rē suam vir alij cōmodauit.
Rerum Inspicit qūtum res valuit tpe amotionis: et postea qūti plurimi fuerit. h. d. Bar.
a Ad tempus quo amote. s. ad minus.
b Furtū fit. j. e. l. i.
c Usucapiūt ut insti. de vsuc. l. furtiue. ac.
d Crescit. ut. j. e. l. si mulier. §. rerum. ac.
e Conditione. ut j. de cōdi. fur. l. ex argento. et l. si in re fur. §. i. et j. de fur. l. in furti actione. et l. infitiando. §. infans. et fa. j. de re iudica. l. si reus. ac.

furtiue rei.

D Papinianus.

CUm soluto[a] mřimonio rex amo. iudiciū ɔtra mulierē īstituit: reintegrato rursus mřimonio soluit[b] iudicium.

De adgnoscendis vel agnoscēdis liberis vel parentib⁹ vel patronis vel libertis.

V Vlpianus.

Senatusɔ̄sultuʒ[c] qđ factū ē ď liberis agnoscēdis duas spēs complectit. vnā eoꝝ q̄ agnoscunt⁹ alterā eoꝝ q̄ falsuʒ[e] ptuʒ subiiciunt. Permittit[f] igit mulieri parētine ei⁹ i cuius ptāte ē. vł ei cui mādatū[g] ab eis ē: si putet ꝓgnātē ďnunciare itra dies[h]. xxx. p⁹ diuortium ɔnumerādo s ipsi marito: vł parēti i cui⁹ ptāte[i] est: aut ad domū[k] ďnūciare[l] si nulli⁹ eoꝝ copiā habeat. Domū accipe ďbem⁹ hospitiuʒ si in ciuitate māeat[m]. Qđ si ñ sit ī ciuitate ſʒ in villa[n] vel in municipio illic vbi larē[o] mřimonio collocaret[p]. Denunciare āt hoc tm̄ ďʒ[q]: eē mulierē[r] ex eo ꝓgnātē nō ergo ħ denunciat[s] vt mittat custodes maritus. Sufficit. n. mulieri hoc notū facere q̄ sit ꝓgnās[t]. Mariti ēt ē iā aut mittere custodes aut[v] ei[x] ďnunciare q̄ ñ sit ex eo ꝓgnās. Hoc āt uel ipsi marito uel alii noīe[y] ei⁹ facere pmittit. Pena aūt mariti ea est ut nisi aut custodes ꝓmiserit aut ɔ̄ ďnunciauerit[z] nō ex se eē ꝓgnantē: cogat maritus partuʒ agnoscere[a] ⁊ si ñ agnouerit ext̄ ordinē[b] coercebit. Debebit[c] igit rńdere nō eē ex se ꝓgnātē aut noīe ei⁹ ab alio rńderi[d] qđ si fcm̄ fuerit nō alr̄ necesse hēbit agnoscere nisi vē[e] filius fuerit.

Illud[f] notādū ē q̄ ďnunciatio a marito nō incipit: ſʒ a mulieř. Sʒ si marit⁹ vltro custodes⁹ offerat ⁊ ea ñ admittat[g]: uel si ei ñ ďnūciauerit mlier: aut si ďnūciauerit qdē: custodes aūt arbitrio iudicis non admiserit:[h] liberū est marito parentiue ei⁹ ptū tam nō agnoscere[i]. Si mulier eē se ꝓgnantē intra. xxx. dies nō ďnunciauerit. postea ďnūciās causa cognita[k] audiri debebit.

Omnimo ⁊ si ī totuʒ omisat denunciationē iulian⁹ ait nihil ħ nocere ei q̄ editur[l]. Dies autem. xxx. continuos accipe debemus ex die diuortii[m]: non vtiles. Eleganter autem apud iulianum lib. xix. digestoꝝ querit: si itra. xxx. dies marito mulier non denūciauerit ⁊ intra dies. xxx. partum ediderit an senatusconsulto locus sit: ⁊ ait plautianum senatusconsultum cessare[n] q2 de eo partu non videt sentire q̄ itra dies. xxx. nascat. Quippe dies. xxx. ad denunciāduʒ[m] pstat senat⁹ ſʒ hāc[n] rē nō facere ꝓ...

indiciũ ptũ arbitror. Quemadmodũ p ɔ̃triũ si marit⁹ vxore ɔ̃nũciante custodes miserit: nullũ ꝑiudiciũ sibi facit: licebit igit ei ptũ editũ ex se negare: nec nocebit ꝙ ventrem custodierit: ⁊ ita marcell⁹. lib. vij. digest. scribit. Ait. n. siue qs neget suã vxorẽ. siue ex se ꝑgnãtẽ: ⁊ sine ꝑiudicio recte mittit custodes: maxime si mittit idipsũ ptestet. Iulianus lib. xix. digesto. scribit ꝙ senatusconsulto ɔ̃prehẽsũ ẽ. Si mulier denũciauerit viro se ex eo cõcepisse: ⁊ is cui denũciatũ erit custodes ad vẽtrẽ custodiẽdũ inspiciendũqʒ ñ miserit: neqʒ ɔ̃testato dixerit eã ex se ꝑgnãtẽ ñ eẽ: ut ei id qḋ editũ sit agnoscer̃ sit necesse. ñ co ptiet: vt si qs agnoscer̃ se filiũ dicer̃ suũ hẽrdẽ hẽr̃t ɔ̃uis ex alio ɔ̃cept⁹ sit. Nũqʒ. n. intgt cepit cã agi. grãde ꝑiudiciũ afferit p filio ɔ̃fessio pr̃is. Idẽ p ɔ̃triũ quoqʒ ait. Si mlr̃ diuortio scõ ñ fecerit ea q̃ senatuscõsulto ꝑcipiunt̃ ut liceat pr̃i ñ agnoscer̃: ñ co ptiere: ut fili⁹ nat⁹ suũ se dicere ñ possit. sed ad id tñ vt ita⁹ pr̃ alere eũ cogat̃. si ɔ̃stiterit eũ filiũ eẽ. Idẽ iulian⁹ ait. Si vxore ɔ̃nũciante se ꝑgnãtem marit⁹ ñ negauerit: ñ vtiqʒ filiũ suũ illico ptũ effici: cogẽdũ tñ eũ aler̃. Cetez̃ fi eẽt satis iniuriosũ ait. Si qs lõgo tp̃e absuerit ⁊ reuersus vxorẽ ꝑgnãtẽ inuenerit ⁊ iccirco reiecerit: si qd ex his q̃ senatuscõsulto ɔ̃tinẽr̃ omisit: suũ hẽrdẽ ei nasci. Ex his ap pet siue vxor omisit q̃ eã ex senatuscõsulto obßuare oportuit: nihil ꝑiudicare filio si fili⁹ est. Nõ tñ in iure sui vez̃ nec ĩ alimẽtis q̃dẽ ẽm diui pij rescriptum: siue marit⁹ neglexerit facere: q̃ ex senatuscõsulto ds: natum cogit̃ alimõ alere. Ceterũ recusare poterit filiũ. Plane si ɔ̃nunciãte mliere negauerit ex se ꝑgnãtẽ: tã ⁊ si custodes ñ misit ñ cuitabit? q̃min⁹ q̃rat̃ an ex eo mlr̃ ꝑgnans sit necne? Que cã si fuerit acta apud iudicẽ ⁊ pnũciauerit cũ de h̃ ageretur: q̃ ex eo pregnãs fuerit necne. ĩ eadẽ cã cẽrt agnosci õbeat siue fili⁹ non fuerit siue fuerit. eẽ suũ. Vlia.

In oib⁹ cãis q̃re ⁊ frib⁹ suis ɔ̃sanguineus erit. Vlpia.

Siue ɔ̃ pnũciauerit non fore suũ ɔ̃uis suus fuerit. plʒ. n. ei⁹ rei iudicẽ ius facẽ. ⁊ ita marcellus li. vij. digesto. ꝓbat eoqʒ iure vtimur. Or plancianũ senatuscõsultũ ad eos part⁹ ptinet q post diuortiũ edunt̃. Aliõ senatuscõsul. tpib⁹ diui hadriãi factum ẽ vt ẽt si ɔ̃stãte mrimonio partus sit editus de agnoscẽdo eo agat̃. Quid ergo si qs post mortẽ pr̃is nascat̃ auo supstite ĩ cuius ptãte recasur⁹ ẽ aut si ex filio ei⁹ susceptus ꝓbetur uidendũ ẽ qd dici õbeat. Et certe ꝓbandũ ẽ cũ auo ꝑiudiciũ. De ptu agnoscendo similiter agendum. Quod si hoc ipʒ in q̃onẽ veniat vtrũ in mrimoniũ an postea editus sit: dicendum ẽ ⁊ super hoc ex senatuscõsulto agendũ. Et qd sit si an vxor fuerit discep tet̃: ⁊ iulian⁹ sexto cecilio affricão r̃ndit locũ eẽ ꝑiudicio. Illud tenẽdum h̃ senatuscõsultũ post mortẽ parẽtis cessare si is⁹ supersit ĩ cui⁹ potestate recasuri non sunt. Quid ergo ẽ in petitione hẽditatis quaʒ filius intẽdit: querer̃ vtrũ ex eo nat⁹ sit cui⁹ hereditateʒ petit an nõ. Adeo h̃ verũ ẽ vt iulian⁹ li. xix. digestorum scribit. Si viuo patre sit redditum preiudiciũ:

a ancq̃ snia ferat pr̃ decesserit: trã seūdū ad carbonianū edcm̃. Itē hec senatuscōsulta ptinent et ad eos q sui hr̃des agnoscūtur[b]. Ceterum si forte nō sint in ptāte re casuri[c] verius est senatuscōsulta cessare[d]. ℣ Pau.

Necare vr̃ nō tm̃ is q partuz prefocat[e] sʒ et is q abijcit[f] ⁊ q alimonia denegat[g]: ⁊ is q publicis locis[h] misericordie cā exponit: q̄ ipse nō habet. ℣ Vlpianus.

Si qs a liberis ali desiderat: vl' si liberi vt a parēte exhibeātur iudex d ea re cognoscet[i]. ℣ Sʒ vtrum eos tm̃ liberos q sunt in ptāte cogat qs exhibere: an ṽo et emācipatos: vl' ex alia cā[k] sui iuris ɔ̄stitutos videndū ē. Et magis puto et si nō sunt liberi i ptāte: alēdos a parētib⁹ ⁊ vice mutua aler̃ parētes dbere. ℣ Vtrū aūt tm̃ pr̃ez auūve patronū, p auūve: p̄ni aui pr̃ez ceterosqʒ virilis sex⁹ parētes alere cogamur: an ṽo et mr̃ez ceterosqʒ parētes ⁊ p illū sexū ɔ̄tingētes cogamur alere vidēdū ē. ⁊ magis ē vt vtrobiqʒ[l] se iudex iterponat[m] quorundā necessitatib⁹ facili⁹ succursur⁹ q̃rūdā egritudini. Et cū ex eqtate hec res descendat charitateqʒ sanguis: singulorū dsideria ppēdere iudicē oʒ. ℣ Idē i libis q̄ʒ exhibēdis a parētib⁹ dicēdū ē. ℣ Ergo ⁊ matrē cogem⁹ p̄serti vulgo q̄sitos[n] libos aler̃ nec ñ ipos eā. ℣ Itē diu⁹ pi⁹ significat q̄si au⁹ quoqʒ mr̃nus alere cōpellar̃[o]. ℣ Idēʒ rescripsit vt filiā suā pater exhibeat si constiterit apud iudicem iuste[p] eā ,pcreatā. ℣ Sʒ si filius possit se exhibere estimare iudices dbēt: necnō dbeāt ei alimenta discernere. ℣ Deide idēʒ diuus pi⁹ ita rescripsit ad titianū.

Cōpetentes iudices ali te a pr̃e tuo iubebūt p mō facultatū[v] ei⁹: si mō cū opificē te eē dicas: ⁊ i ca valitudine es vt opis[x] sufficere nō possis. ℣ Si vl' parēs neget filiū: idcirco quoqʒ alere se ñ dbere ɔ̄tēdat vel si fili⁹ neget parentē. summati[s] iudices oʒ sup ea re cognoscere: ⁊ si ɔ̄stiterit[t] filiū vel parētē eē: tūc ali iubebūt[v]. Ceterūʒ si nō ɔ̄stiterit nec dcernāt[x] alimēta. ℣ Meminisse aūt oʒ si ,p nūciauerit ali oportere: at tñ eā rē pindiciū nō facere[y] vitati[r]. nec .n. h ,pnūciat filiū eē: sʒ ali dber̃: ⁊ ita diuus marcus rescripsit.

℣ Si qs ex his aler̃ dtractet ,p mō facultatū alimēta ɔ̄stituētur. q̄ si nō p̄stent pignorib⁹[t] captis ⁊ distractis coger̃ snie satisfacer̃. ℣ Idē iudex estimare dʒ: nō hʒ aliqd[y] parēs vel pr̃ qd[a] merito filios suos nolit aler̃. trebatio dniqʒ marino rescriptū ē merito pr̃ez eū[b] nolle alere q eum[c] dtulerat[d]. ℣ Nō tm̃ alimēta uerū et cetera quoqʒ onera[e] liberorū patrē a iudice cogi p̄bere rescriptis ɔ̄tiet. ℣ Si ipubes[f] fili⁹ sit emācipat⁹: patreʒ inopem alere cogetur. iniqssimū .n. qs merito dixerit patrem egere cum fili⁹ sit in facultatib⁹. ℣ Si mr̃ alimēta q̄ fecit i filiū a pr̃e repetat[g] cū mō eā audiēdā: ita diu⁹ marcus rescripsit antonie mōtane l hec ṽba. Sʒ ⁊ q̄ʒtū[h] tibi alimētorū noie qb⁹ necessario[i] filiā tuā exhibuisti a pr̃e ei⁹ prestar̃ oporteat iudices estimabūt: nec ipetrare[k] dbes ea q̄ exigēte mr̃no[l] affectu in filiā tuā erogatura eēs et si a pr̃e suo educarer̃. ℣ A milite q̄ qʒ filio q in facultatib⁹ sit exhibendos parentes esse pietatis estimat ratio. ℣ Parēs quam uis ali a filio ratione naturali[m]

a ℣ Ad carbonianū. vt si fili⁹ est ipubes petat possessionē ex carboniano edicto vt. j. d carb. e. l. i. i p̄n. ⁊ in vtraqʒ aliter vt. s. de iof. te. l. qd de ioffciofo. ⁊. j. d car. e. l. si ia. §. an āt. ⁊ qd stat⁹ differt ex car. edi. vel ɔ̄stitutionib⁹. vt. j. de carb. l. iii. §. c̄tius. Ac.
b ℣ Agnoscūt. i. si nat⁹ ē. sic vt possit eē su⁹ hr̃s illi quē dicit pr̃ez. a30.
c ℣ Recasuri. s. futuri. sic s. e. l. §. qd ergo. Ac.
d ℣ Cessare. sʒ an alio iure sunt alendi. rñ. si sint ex legitio matrimonio sic. vt. j. e. l. si qs a liberis. §. i. ⁊ §. ij. de natis ex ɔ̄cubina ⁊ ex dānato coitu dic. vt eadē. l. §. idēʒ rescripsit. Ac.

Necare Dic iurisc̄ sultus ponit cāʒ q̄re itroductū ē remediuʒ sequētis legis d alēdis libens. q2 ille q negabat alimēta vr̃ necare. Bar.
e ℣ Prefocat. i. añq̄ nascar̃ extinguit: vel natuʒ strigendo ad fauces ⁊ sic h casu ⁊ sequētibus tener̃ l. cor. d sic. vt. j. ad. l. corne. de sic. l. si mulierez. ⁊ l. nihil. ⁊. C. de sic. l. pe. ⁊ et. l. pōpeia. d parri. vt. j. ad. l. pōpe. de parri. l. i. §. si Ac.
f ℣ Abijcit. puta i quod dā nem⁹ vt differat a fine. l. ⁊ h casu fit sui iuris: vt. C. de lati. lib. toll. l. i. §. scimus. arg. ɔ̄. C. de nup. l. pr̃ez. ⁊ facit. j. de infā. ex. l. ii. ⁊. C. de pa. po. l. nec filiū. Ac.
g ℣ Denegat. no. q non facit: sic. j. de iudi. l. nō omnes. §. q capt⁹. ⁊. s. d ritu nup. l. q libertos. Accur.
h ℣ Publicis locis. ad hospitale vel i forib⁹ ecclesie: vt fiat elemosyna: ⁊ sic misericordie cā hide ab alio quā ipe. ⁊c. ⁊ sic. C. d heri. l. ij. i fi. ⁊ s. ad mace. l. filiū. ⁊. s. d nego. gest. l. q aliena. §. q̄ q̄. Item fac. di. lxxx vi. c. nō satis. in fi. Ac.

Siquis Alimēta liberis a parētib⁹ vel a liberis parētib⁹ decernar̃ offo iudicis cognoscētis an sit fili⁹ vel pr̃: ⁊ an de facultatib⁹ ɔ̄uenti ali possit: ⁊ an sibi petēs sufficiat pp res ⁊ opas suas: vl' an sic subsit cā pter quā possit legitie denegari. b. d. Bar.

i ℣ Cognoscet. i. ,pcedato officio suo: vt h. ⁊. C. de bo. q li. l. fi. §. ipʒ āt. ⁊ h alē. li. p totū. ⁊ d pa. po. l. nec filium. sʒ ar. ɔ̄. s. d iudi. l. lis nulla. sol. h speciale. Ac.
k ℣ Ex alia cā. q̄ multe sunt: vt insti. q. mo. ius pa. po. sol. p totū. ac.
l ℣ Et vtrobiqʒ. s. p pr̃e ⁊ ei⁹ parentib⁹. ⁊ p mr̃e ⁊ ei⁹ parentib⁹.
m ℣ Interponat. sic l auc. vt li. ma. ⁊ aue. §. illud. ac.
n ℣ Vulgo q̄sitos. vt in auc. q. mo. na. effi. sui. §. opʒ. ⁊. C. e. l. fi.
o ℣ Itē cōpellar̃. s. vulgo q̄sitos: vel nō est aliqd subaudiēdū. ⁊ et verū si auus patern⁹ vel pr̃ alere nō possit: vt. j. e. l. pe. ⁊. d. §. illud.
p ℣ Iuste. vel et hodie ex ɔ̄cubina: sec⁹ si ex coitu illicito: vt in auc. q. mo. na. effi. sui. §. discretu. ⁊. §. fi. ⁊. §. oʒ. sed an sic frater fratrē vl' sororē. vr̃ q̄ nō: qi nec istituere heredem tener̃: vt. C. de inoffi. te. l. fratres. cōq q̄ sic: vt. j. vbi pu. edu. l. q filiū. qd ē eqns. vt no. C. e. l. pe. ac.
q ℣ Dedē ⁊ ... Pr̃ tener̃ aler̃ filiū nisi hēat aliūde: vnde se alat. Bar. q ℣ Deide. ,p mō facultatū. j. e. d alimētis. ⁊. §. si ipubes. ac.
r ℣ Et opis. i. opando. ergo a ɔ̄rio si potes ɔ̄ est. vt ar. s. de of. ci⁹ cui mā. est iurisdi. l. i. §. hui⁹. ⁊ fa. j. e. l. fi. ⁊. j. e. §. alimenta.

℣ Si vel parens In cā alimētorū pcedir̃ summarie. ⁊ snia lata nō facit pindiciū in cā filiationis ordinarie pcedenda seu exercēda. Bar.
s ℣ Sūmatim cū fili⁹ per offm̃ iudicis petit ali ⁊ sic intellige. j. e. §. solet. sed contra. C. de iudi. l. indices. so. h speciale. ac.
t ℣ Cōstiterit. per illā summariā cognitionem. ac.
v ℣ Iubebūt. iudices dando sniam interlocutoriam.
x ℣ Nec decernāt. nisi interis donec causa agir̃. vt. j. e. l. si neget.
y ℣ Meminisse. vitati. vt. ⁊. s. de his q sunt sui vel alie. iu. l. pe. sʒ ɔ̄. C. de or. co. l. ij. so. ibi. ⁊ codē mō. sol. C. d or. in di. l. i. i fi. q̄ est ɔ̄. ⁊ eodē mō. C. de si. istr. l. fi. in fi. ⁊ fa. s. ea. l. §. idē iul. ⁊. §. idep ɔ̄ritum. ⁊. j. e. §. solēt. ac.
z ℣ Si qs ex his. parētib⁹ vl' filiis. ⁊ idē in pr̃ono liberto vt ɔ̄stituanr̃ alimēta p modo facultatum: vt. j. §. pe. ⁊ ar. s. so. ma. l. si cuʒ dotē. §. finaūt. ⁊. s. e. l. in fi. i. rñ. ac.
t ℣ Pignorib⁹. hoc fallit in pr̃ono. vt. s. ea. l. alimēta. itē no. modū cogēdi sic. j. ti. i. l. i. §. ex h rescripto. ibi. Quid ergo ⁊c. ⁊ insti. de satis. tu. §. pe. ⁊ fa. C. de pa. po. l. nec si ini. ⁊. C. e. l. i. ⁊ de bo. que li. l. fi. §. ipsum. ac.
? ℣ Snie. s. iterlocutorie late sup alimētis: vel dic q ē diffinitiua: q2 finē controuersie alimentorū ponit: vt. j. de re iudi. l. i.
℣ Idem. Ex eadē cā q̄ pater pōt filiū exheredare pōt alimēta negare. b. d. Bar.
y ℣ Aliqd. i. cām aliquam.
a ℣ Qd. i. ppter quā cām.
b ℣ Eum. s. filium.
c ℣ Eum. s. patrem.
d ℣ Detulerat. ex q̄ cā pōt eū exher̃dare: vt in auc. vt cū de appel. co. §. cās. ⁊ idē si aliud tale fecerit p qd poterit exheredari. ar. C. e. l. fi.
e ℣ Nō tm̃. onera: vt vestimēta ⁊ hitatōes cū hec appellatione alimētorū ɔ̄tineanr̃: vt. j. d ali. le. l. legatis. ⁊. l. fi. ⁊ ṽbo vict⁹. cū sine his hō viuer̃ ñ possit: vt. j. d ṽ. si. l. ṽbo. ⁊. l. seq. ⁊. l. quos nos. §. fi. lʒ sit ar. ɔ̄. s. d trāsac. l. cuʒ hi. §. q trāsigit. sʒ dic vt ibi no. Itēʒ h p se ⁊ suis liberis ⁊ vxore: vt. s. fa. her. l. si filio. §. i. nō tñ es alienum: vt. j. e. §. parens. ac.
f ℣ Si ipubes. de magno nō dubitar̃: vt. s. e. l. in fi. ⁊ ṽsa vice ⁊c. sʒ tñ ⁊ h idē est: vt. j. de tute. ⁊ ra. dis. l. i. §. patrē quoqʒ. si aūt in ptāte de castrēsi idē: sʒ de aduenticio pater hʒ vsufructū: ⁊ ipse alit se ⁊ filiū. de pfectitio hʒ pater plenū dñium: vt. C. de bo. que lib. l. cum opʒ. §. i. ac.
℣ Si mater Alimenta que mater fecit in filium q a patre ali debebat a patre repetit. b. d. Bar.
g ℣ Repetat. neg. ge. actōe. cū id on⁹ p̄mo pr̃i vr̃ iniūctū: vt ar. j. e. l. pe. ac.
h ℣ Sʒ ⁊ q̄ʒtū. alia p̄cesserūt ṽba in rescripto.
i ℣ Necessario. hec necessitas quo ad filiū nō quo ad infem nisi qn̄ pr̃ eēt in ops: vt. j. l. pe. q2 tūc i distīncte nō repetit.
k ℣ Nec ipetrare. tibi reddi.
l ℣ Materno affectu. et nō modica. vt ⁊. s. h ne. ge. l. is q. nisi eēt ptestata vt. C. e. ti. l. nrennio. idē si modica. puta lac vel castaneas. ar. s. cōmo. l. in reb⁹. §. sʒ ⁊ id qd. ⁊ de dona. iter vi. ⁊ vxo. l. vtrū. ⁊. s. de ipen. l. oio. ītē illa que dʒ p̄stare: vt qn̄ pr̃ est inops et si ē ptestata: vt no. in. d. l. nenn⁹. ⁊ sm̃ h loqtur. C. de neg. ge. l. alimenta. ac.
m ℣ Parens. naturali: nō directa. sʒ turbata vt in successione. vt. s. de in off. testa. l. nam ⁊ si. ⁊. j. vnde liberi. l. rescripto. in fine.

obeat: tñ cū alienū ei⁹ non eē co gēdū exolnere filiū rescriptū ē. ¶ Itē rescriptū ē hrēdes filij ad ea pstāda q vm⁹ fili⁹ ex offō pietatis sue dabat: invitos cogi ñ opoztere nisi in summā egestatē pf ōducr⁹ fit. ¶ Solent iudices cognoscere ⁊ itra pronos ⁊ libertos: si de alendis his ogat: itaqꝫ si negēt se eē libertos: cognoscere eos oportebit. Qd si libertos eē ɔfiterit tunc dm̄ū decernere vt alāt. nec tñ alimētoꝝ decretū tollet liberto facultatē q̄minus ɔ̄ iudicio certare possit si libertū se neget. ¶ Alimēta āt ꝓ mō facultatū erūt pzebēda egētib⁹. s. pronis. ¶ Ceterꝫ si sit vñ se exhibeāt cessabunt ptes iudicis. ¶ Utꝝ āt tm̄ proni alēdi sint: an ēt pronoꝝ liberi tractari pt. Et puto cā cognita iudices ⁊ liberos qꝫ pronoꝝ alēdos discernere ñ qdē tā facile vt pronos sꝫ nōnunq̄ꝫ ⁊ ipsos. nā ⁊ obsequū ñ solū pronis verū ēt liberis eorū pbere pstari. Sꝫ ⁊ libert⁹ maternus alere cogit. ¶ Si qs a libti liberto ali se desideret: vel ab eo quē ex cā fideicōmissi manumisit. quēqꝫ suis nūmis redemit sꝫ dz audiri: ut ⁊ marcell⁹ scribit. exceptoqꝫ eū ei q mercedes exigēdo ius libertoꝝ amiserit: sꝫ ⁊ patroni filiū q capitis accusauit libertū p̄rnū negat exhibēdū. sꝫ ⁊ libertꝫ cogit pronū alere. ¶ De alimētis proni arbiter solet dari: arbitratur q̄ꝫtū sit in facultatib⁹: vt pinde possent alimenta moderari: q tādiu pstabunt q̄ꝫ diu liberto supsint: prono dsit. ¶ Prēm ⁊ matrē proni cū patron⁹ ⁊ filij ei⁹ minime supsint alere egētes liberti ipsi si idonei facultatib⁹ sint cogunt. ¶ Modest.

Alimēta liberto petēte ñ pstādo pron⁹ amissiōe libertatis cā ipositoꝝ ⁊ hrēditatis liberti punief: ñ aūt necesse hēbit pstare ēt si pōt. ¶ Impatoris cōmodi ɔstō talis pferf. cūꝫ pbatuꝫ sit ɔtumelijs pronos a libertis eē violatos vt illatis māu atroci⁹ qꝫ se eē pulsatos. aut ēt paupertate vl ēt corpis valitudie laborātes: relictos pmū eos in ptāte pronoꝝ redigi ⁊ ministeriū prebere dñis cogi. Sinaūt nec h mō admoneant vel a pside empto ri aducātur: ⁊ precium pronis tributur. ¶ Idem.

Si negetq marit⁹ fuisse dicatur m̄rimoniū eē ɔctū: eo q eā que se vxorē fuisse dicit ancillā eē pbare parat⁹ sit: alimēta q̄dē liberis pstare interim ɔpellēdus. Sinaūt ɔstiterit eā seruam fuisse nihil ei q pascēdos curauit ex h pindiciū generaf indi. ¶ Marc.

Non queadmodū masculoꝝ liberoꝝ nroꝝ liberi ad on⁹ nrm ptinēt: ita ⁊ i feminis ē. nā mānifestū ē id qd filia parit nō suo sꝫ p̄ri suo eē oneri: nisi pater ani ñ sit superstes aut egēs est. ¶ Pau.

In bonis supstitū libertorū nullū oio ius pron̄ liberine pronorū hñt: nisi rā eē se infirmos: tāqꝫ paupes psidib⁹ ꝓbauerit vt merito mēstruis alimētis a libertis suis adiuuari debeant: idqꝫ ius its plurimis pncipū ɔstōnibus manifestatur.

¶ De ventre inspiciēdo custodiēdoqꝫ partu. ¶ Vlpian⁹.

Emporibus diuoꝝ fratrū cūꝫ h icidisset ut marit⁹ gdē pgnātē mulierē diceret: vroz āt negaret: ɔsulti valeriāo pstiano ptori vrbano rescripserunt in h verba. Nouam rez desiderare rutilius seuerus videf: vt vrori que ab eo diuerterat ⁊ se non eē pgnantē pfiteaf. custodē apponat: ⁊ iō nemo mirabitur si nos quoqꝫ nouū ɔsiliū ⁊ remediū suggeram⁹. ¶ Si ergo perseuerat in eadem postulatione: cōmodissimū est eligi bone-

a ¶ Domicia nomē vxoris. ibi.ac. b ¶ Tres.ſ.e.§.ð īſpiciēdo.ʒ ſo. vt ibi.ac. c ¶ A te marito.imo a te valeriāo ꝑtore.vt.ſ.e.§.notā dū.ac. d ¶ Ut due ſic.C.ð fid.iſtr.l.ꝯpatiōes.ī ore. n. duoꝝ ꝛc. Itē no.ſtari aſſertiōi pluriū.ſic iſti.de ſatiſda.tu.§.i.ꝛ.ʒ.de teſti.l.uſ.ibi aſs nōer⁹ teſtiū ꝛc.ꝛ.ſ.c.l.ſi oēs.ꝛ ð credulitate ēt ſine iuramē to forte.aſs.ʒ.C.ð teſ. iuriſiurādi.ac.

e ¶ Renūciauerint.i.re ci.tulerint

f ¶ Perſuadēdū.ħ per ſuaſio īpōit neceſſitatē; vt.ſ.e.§.qd ſ ſi ñ ꝛc.ac.

g ¶ Deſideraſſet. quo caſu logꝛ.ʒ.ti.i.l.i.ī ꝑn acair.

h ¶ Nō ſi ad īuidiā.ſ.re pmēdā:ſic.ʒ.de of.ꝑ cō.l.nec qcq̄.§.pe.ac.

i ¶ Eſtimationē.i.famā bonā:vt.ſ.ð var.cog.l. pe.nſ.n.calūniat⁹. vt C.ð aduo.di.iu.l.i.vñ ēt l iuſ tenet qñ ſeē aīo iniuſādi.vt.ſ.e.§.ſi oēs. ¶ Ex ħ ꝛc. Poſitiōibus iuris nō ē rñdendū. ħ dicit Bart.

k ¶ Appet.pʒ.n.ħ ex ð bis īpoꝛ:vt.ʒ.eo.l.i.in princip. ꝛ.ʒ.ti.i.l.i.ꝛ l.iii.§.qr.ac.

l ¶ Diſſimularet.i.dice ret ſe ñ ꝑgnātē cū eſſet ꝛ hoc ſciret vñ dicit ſimulo qð ñ.diſſimuloqʒ qð eſt:vt.ſ.ð cōcuſ.l.i.

m ¶ Nec īmerito.nō bʒ locū ſenatuſcōſultū:ſed ſcriptū.nec īmerito re ſcriptū:q: ceſſat īterdictū ꝛ oē auxiliū:ꝛ vere. partus.n.ꝛc.

n ¶ Portio eſt.ſic.ſ.de nē.ipo.mit.l.curator.ꝛ gr.ʒ.de rei vē l.fructus pēdētes.ꝛ q̄ ī frau.cre.l. ſi.§.nō ſolū.ꝛ.§.vt fructus.ꝛ.ſ.ad.l.fal.l. lle ge.§.ſi.ſʒ ʒ.ſ.ð vſuc. l. ſi aliena.§.ſi.ꝛ.ſ.de.ꝟ. ſi.l.ꝑtū.ſo.ſʒ qd ē portio vt non ꝯpetat interdictū de liberis exhib.ſi cut nec ꝑ aure vel manu matris.vt.ħ. azo. ſed quo ad ħ vt ſit furtiuus ſic mr ſ vt ħ.ſol.vt ibi.

o ¶ Poſt editū. exhibi. īterdicū ð exhibēdis ē.ſ.de li.exhib.l.i.ī pri. ſʒ ð ðducēdis ē ī.iii.l.c. ti.ꝛ ꝙ ſubijcit extra ordinē.i cognitiōe ꝑtoris ſeu officio iudicis.qð bʒ locū qñ fili⁹ a nemie detinet⁹vt.d.l.iii. §.i.miſi caſu:vt.e.ti.l.ſi enʒ.ꝛ plene dic vt no. ʒ.ðrei vē.l.i.§.ſʒ in eo. Nō ħ vꝛ agi ʒ matrē.ē ʒ. ſ. ð lib.exhi.l.i.§.ī hoc iter dicto.ſo.ħ hēbat ſuſpitio de matre.ibi nō.

p ¶ Igit.apð eū.nā alś nō nocet:vt.ʒ.de interro.ac.l.i.in ſi.ac.

q ¶ Quid ergo ſenatuſconſul.plantiam vt ħ ſubijcit.ꝛ.ʒ.ti.i.l.i. §. illud. ace.

r ¶ Remedijs pretoris ħ ſequuntur.ac.

s ¶ Pignoraqʒ.ſic iſti.de ſatiſda.tu.§.ii.ꝛ.ʒ.ſi quis ius di.l.ſ.ꝛ.ʒ.de iterro.ac.l.de etate.§.qui tacent.ac.

t ¶ Uel multis.i. aliquibus dānis extraordinarijs ſʒ pena ð certa:vt .ſ. de v.ſi.l.aliō.ꝛ l.ſi q̄.ac. u ¶ Quid ergo.ſeqꝛ.plantiā.ꝛ alter⁹ qð ſoſt eſt tpibus diui adriani.ꝛ vtrūqʒ logꝛ de cuſtodia vētris:vt.ʒ.ti.i.l.i.ī pn. ꝛ.l.iii.§.qr.ac.

ſtiſſime femīe domū ī q̄ domicia[a] vēiat:ꝛ ibi tres[b] obſtetrices pbatiſſime artis:ꝛ fidei:q̄ cū a te[c] aſſūpte fuerit eā īſpiciāt. Et ſi qdē vel oēs vel due[d] renūciauerint[e] ꝑgnātē uideri: tūc pſuadēdum[f] mlieri erit ut pꝛide cuſtodē admittat atqʒ ſi ipa ħ ðſideraſſet[g]. Nō ſi enī ta ñ fuēit:ſciat marit⁹ ad īuidiā[h] eſtiationē qʒ[i] ſuā ptiere ut nō īmerito poſſit uideri captaſſe ħ ad aliquā mlieris iniuriam. ¶ Si āt vel oēs vl' plures ñ eē grauidā renūciauerit:nlla cā cuſtodiendi erit. ¶ Ex ħ[k] reſcripto euidētiſſime appet[k]. ſenatuſcōſulta ð liberis agnoſcēdis locū ñ hūiſſe ſi mlr diſſimularet[l] ſe ꝑgnātē vel ēt negaret:nec īmerito[m].part⁹.n.añq̄ edat:mlieris portio[n] ē vl' viſcerū. ¶ Poſt editū[o] plāe ꝑtū a mlier:iā pt marit⁹ uxī ſuo ſiliū ꝑ iterdctū ðſiderare:aut exhiberi ſibi:aut ducē pmitti ex ordinē. ¶ Igit[p] princeps ī cā necia ſubuēit:ſʒ qð reſcriptū euocari mlr ad ꝑtorē poterit:ꝛ apð eū interrogari an ſe putet ꝑgnantē cogēdaqʒ erit rñdere. ¶ Quid ergo[q] ſi ñ rñderit aut ñ vēiat ad ꝑtorē nūqd ſēatuſcōſul ri penā adhibebim⁹.ſ. vt liceat marito ñ agnoſceꝛ ¶ Sʒ finge eo ñ eē ꝯtentū maritū q ſe pſem potius optet:q̄ʒ carē filio velit:cogēda igiꝛ rmedijs[r] ꝑtoris ī ius vēiꝛ.ꝛ ſi uenerit rñdeꝛ pignoraqʒ[s] ei⁹ capiēda ꝛ diſtrahenda ſi cōtemnet. vel multis[t] cohercēda ¶ Quid ergo[u] ſi iterrogata dixerit ſe ꝑgnātē: ordo ſenatuſcō.expoſit⁹ ſeqtur. Nō ſi negauerit:tūc ſm ħ reſcriptum ꝑtor ðbebit obſtetrices adhibeꝛ. ¶ Et notādū ꝙ ñ pmittiꝛ marito vl' mlieri obſtetricē adhibē ſʒ oēs a ꝑtore adhibende ſunt. ¶ Itē ꝑtor domū hōeſte mrō ne eligere dʒ ī q̄ mulier vēiat ut poſſit īſpici. ¶ Quid ergo ſi inſpici ſe nō patiaꝛ vl' ad domū nō vēiat:eq̄ ꝑtoris auctitas iteruēiat. ¶ Si oēs[y] vl' pl'es rñciauerint ꝑgnātē ñ eē:an poſſit mlr iiuriaꝝ experiri[z] ex hac cā. Et magis puto agere cā iuriaꝝ poſſe: ſic tñ ſi iiurie faciēde[&] cā id marit⁹ ðſiderauit. Ceterū ſi ñ iiurie faciēde aīo ſʒ q: iuſte credidit vl' nimio uoto libꝛoꝝ ſuſcipiēdoꝝ duct⁹ ē:vl' ipa eū illexerit[?] vt crederet q[ꝟ] ꝯſtātē mrīmōio ħ oīno fingebat:eqſſimū erit ħ ignoſci marito. ¶ Meminiſſe āt oʒ tp̄s ñ eē ꝯſtitutū reſcripto[a] q̄ʒuis ī ſenatuſcōſultis[b] ð liberis agnoſcēdis.xxx.dies ꝯſtituanꝛ mulieri. Quid igꝛ ē:ſp dicem⁹ marito licere vxorē ad ꝑtorem euocare: an vero ꝛ ipſi.xxx.dies preſtitumus.ꝛ putem pretorem cauſa cognita debere maritum etiaꝫ p⁹.xxx.dies audiꝛ[c]. ¶ De īſpiciēdo vētre cuſtodiēdoqʒ partu ſic ꝑtor ait. Si mlr mortuo marito ꝑgnātē ſe eē dicet.ꝛ his ad q̄s ea res ꝑtiebit.ꝓcuratoribꝰue eoꝝ bis ī mēſe[d] ðnūciādū curet. vt mittāt ſi velit q̄ vētrē īſpiciāt. ¶ Mittāꝛ āt mlieꝛs libē dūtaxat qnqʒ[e] heqʒ ſil' oēs īſpiciant ꝛ ne q̄ eaꝝ dū īſpiꝛ inuita mlieꝛ vētrē tāgat. Mlier ī domū hōeſtiſſime femie pariat quā ego ꝯſtituā. ¶ Mlier añ dies.xxx.q̄ʒ pituꝛā ſe putet ðnūciet his ad q̄s ea res ꝑtiet:ꝓcuratoribuſue eorū vt mittāt ſi velit q vētrē cuſtodiāt. ¶ In q̄ ꝯclaui mlier pitura erit:ibi ne plures adit⁹ ſint q̄ʒ vn⁹.ſi erūt:ex vtraqʒ pte tabule ꝑfigāt. Añ hoſtiū ei⁹ conclauis:liberi tres ꝛ tres liberꝛ cū binis ꝯmitib⁹[f] cuſtodiāt. ¶ Quotieſcūqʒ ea mlier ī id ꝯclaue aliudue: qð ſiue ī balneū ibit cuſtodes ſi velit id āte ꝓſpiciāt ꝛ eos q introierint excutiāt. Cuſtodeſ q ſñ ꝯclaue poſiti erūt ſi voluerit oēs q cōclaue aut domū itroierūt excutiāt. ¶ Mlr cū ꝑturiꝛ icipiat his ad q̄s ea res ꝑtiet curatoribuſue eoꝝ ðnunciet: ut mitāt mlieꝛs qb⁹ pñtib⁹ pariat. ¶ Mittāꝛ āt mlieres libē dūtaxat.v.ita ut pꝛeter obſtetrices duas ī eo ꝯclaui:nec plres mlieres libē ſint q̄ʒ decē vl' ancille q̄ʒ ſex.ſʒ he q̄ ītus futuꝛ erūt excutiāꝛ oēs ī eo ꝯclaui ne q̄ ꝑgnās ſit. ¶ Tria lu̇ia nec min⁹ ibi ſint.ſ.q: tenebꝛ ad ſubijciēdū partū aptioꝛs[g] ſūt. ¶ Qð natum erit his ad q̄s ea res ꝑtiet ꝓcuratoribuſue coꝝ ſi īſpiceꝛ volēr oſtēdaꝛ. ¶ Apud cuʒ[h] educaꝛ apud quē parēs iuſſerit. Si aūt nihil parēs iuſſerit:aut is apud quēʒ voluerit educari curā ñ reipiet: apð quē educeꝛ cā cognita cōſtituā. ¶ Is āt apð quē educabiꝛ qð natū erit quoad triū menſiū ſit:bis ī mēſe[i] ex eo tp̄e[k] quoad ſex menſium ſit:ſemel in menſe.

x ¶ Quid ergo.auctoritas.ꝙ ʒ.dicit remedia ꝑtoris.ac.

y ¶ Si oēs.vel plures.ſic.ʒ.e. l.i.in pñ.

z ¶ Experiri ʒ maritum.

& ¶ Iniurie faciende.non alś: vt dicit.ꝛ.C.de iniu.l.ſi non conuitij.ꝛ.ſ.de iniu.l.illud.

? ¶ Illexerit. alś illexerit ꝛ alś illuxerit.q.d.duxit eū ad credēdū ꝙ eſſet pregnans qñ vellet forte pellem vel veſtē. acair.

ꝟ ¶ Quod.i.quia.

a ¶ Reſcripto. vltra qð vir non denunciet:ut.ʒ.in pñ.huius.l.ac.

b ¶ Cōſul.ʒ.ti.i.l.i.in pñ.

c ¶ Audire.idem.ꝛ.ʒ.ſʒ nō niſi cauſa cognita:ut.ʒ.ti. i. l.i.§.ſi mulier.ħ āt eſt cā co ipſo ꝙ petit niſi euidens appareat malitia.

d ¶ De inſpiciēdo uentre. in menſe.ſʒ nōne hoc ſupuacuū ē ꝑ ħ quod habuimus.ʒ.ti.i. l.i.uel eʒ.cū ħ ꝯſtituat.xxx. dies ad denūciationē.vnā.ħ nullū ꝑfigit tp̄s ħ ðnūciatiōe bis ī mēſe faciēde.rñ.nec eſt ʒ nec ſupfluum.q: ibi logꝛ ſcō diuortio ħ āt logꝛ mortuo marito.itē ibi denūciat ſe ex eo ꝑgnātē ħ aliō.ſ.ut mittāt heredes uiri muliꝛs q̄ uētrē īſpiciant poſtea āt cū ē ꝓpe ꝑtū.ꝑ.xxx.dies denūciat.ut mittāt qui uentreʒ cuſtodiāt.poſtea cū parit denunciat:ut mittāt qbus pñtibus pariat. In prima denunciatione mittuntur qnqʒ in ſecunda tres liberi ꝛ tres libere cum binis cōitib⁹. in tertia quinqʒ preter duas obſtetrices.

e ¶ Mittāꝛ.qnqʒ.ʒ.e.l.i.§. ꝛ.ʒ.ſo.ibi negabat ſe ꝑgnantē.ꝛ ita tres.ħ ꝯſitebaꝛ. ꝛ ſic qnqʒ q̄ñ.n.ſe ī gerēs ſddebat ſe ſuſpectam ħ:ut.ʒ.de ꝓcu. l.qui omnia.

f ¶ In quo.binis cōmitib⁹.i. q̄ttuor.ſicut ꝛ vna.ñ.ꝛ.ſʒ.xx. diſt.ut.ſ.ð le.i.l.ſi qs ī teſtō.

g ¶ Tria lumia.aptiores.idē ē ꝙ dꝛ furtū a furto.i. nigro qr clā ꝛ occulte ſit.ꝛ marie ð nocte ut iſti.ð ob.q̄ ex d.§.i. ꝛ illud Io.iii.c. q male agit odit lucem.

h ¶ Apð eū.iuſſerit.l teſtō in ſi pates cāʒ diuortij ꝯſtituiſſet ꝙ apð mrēʒ expēſis pris educari dʒ ut ī auē.ut li.ma.ꝛ.a. §.aliō.vl forte ħ bʒ locū ſʒ cū nulla alteratio ē fuerit ex eo ꝑgnās uel nō.nec aliq̄ ſuſpitiō ē ð muliere.itē ibi loqtur patre uiuo.ħ eo mortuo.

i ¶ Is aūt apud.bis ī menſe.ſ.oñdat ubi uolet ſi nolet oſtendere.ut.ſ.dicit azo.uel dic ē ī arbitrio ubi.ſed non an oſtendatur.

k ¶ Ex eo tempore.i.a tribus menſibus.azo.

nō filius si saltē modicū p se nō babeat. vt. ff. de car. ed. l. ...
cum directo carbo. locum babet. m. ad exemplum. antiq...
hodie vtile cū h derogatū sic. C. qui ex cau ma. l. si vel ...
edicto de ventre in pos. mit. cū h derogat: vt mulier n...

a sex mensibus quoad anniculus fiat alternis mensibus. ab anniculo quoad fari possit semel in sex mensibus vbi si volet ostēdat. ¶ Si cui ventrem īspici custodirive adesse ptui licitum non erit: factū ne qd erit quominus ita ea fiant vti supra cōprehēsū ē: ei qd natū erit possessionē cā cognita nō dabo: siue qd natū erit vt supra cautū ē īspici non licuerit: qs vtiqz actiones me daturū polliceor his qbus ex edcō meo bonoꝝ possessio data sit. eas si mihi iusta cā videbit̃ esse ei non dabo. ¶ Quāuis sit manifestissimū edcm ptoris: attā nō est negligēda iterptatio ei. ¶ Denūciare igit̃ mulierē oz his. s. q̄rum interest ptū nō edi: vel totā habituris hr̄ditatē vel partē ei siue ab itestato. vel ex testō. ¶ Sz ⁊ si seru his istitut fuerit si nēo natus sit: aristo scribit huic qq3 suo quāuis nō oia: q dā tn̄ circa ptū custodiēdu3 arbitrio ptoris eē ɔcedēda. Quam sniam puto verā. Publice. n. iterest ptu3 nō subiici vt ordinū dignitas familiarūqz salua sit: idqz ēt suus istc cū in spe cōstitutus successionis q̄liscunqz sit oz audiri ⁊ rē publicā ⁊ suā gerēs. ¶ Denūciari aūt oz his quos proxima spes successionis ɔtingit. vtputa primo gradu hr̄di istituto nō ēt substituto. Et si intestatus sit pr̄fa. his q pmū locū ab itestato tenēt. Si vo plures sint sil successuri oibus denūciādū ē. ¶ Nō ātpꝛor ait cā cognita se possessionē nō daturū vel actionē denegaturū eo pretor: vt si p rusticitatē aliqd fuerit omissum ex his q ptor suari voluit: ñ obstet ptui: q̄le ē si qd ex his q leuiter obsuāda ptor edixit ñ sit factū ptui denegari bonoꝝ pos. ¶ Sz ⁊ mos regiōis inspiciēdus ē: ⁊ sm cū ⁊ obsuari ventrē ⁊ ptū ⁊ infantem oz. Ulpi.

Edictū de custodiēdo ptu ɔrogatoriū ē ei qd ad carbonianū decreti exēplū ɔparatū ē: sz h aliqñ remittē ptor oz: si nō malicia sz ipitia mulieris factū fuit ne venter īspiceret aut ptus custodiretur. Paulus.

Qui ventri substituit est vl institutus: si vētrem seruare velit audiend ē. Scęuola

Is a quo si sine liberis decessisset: qcqd ad eū ex bōis puenisset sorori per fideicō. relictū erat: decessit postbuma herede istituta ⁊ substitutis alijs: q situ ē: cū vxor defuncti pgnātē se dicat an sorori procuratorme ei sm formā edicti ventrē īspicere: ⁊ ptū custodirē pmittēdū sit. Rñdi i eiusmōi spē i q queritur posse videri ab ei cuius fideicō. datū eēt sollicitudinē pspiciēdū eē idqz cā cognita statuēdū. ¶ Si vetris noīe mulier i possessionē missa: eadē possessio dolo malo ad aliū trāslata eē dicat̃. Ulpianus.

Hoc edicto rectissime ptor pspexit: ne dū in fauorē partus possessionem pollicet: alias pde occasionem pbeat. Ideirco cōstituit actionē i mulierē i fcm̄ q i aliū

que sit cetera cū gnale fuit. rñ forte pp q̄rtā trebel. ⁊ fa...
¶ Si ventris noīe ... possessionē ... dolo ... ad aliū trāslata ē ... dicat. Continuat. Hr. istā rub. ...

...mulieris et ei⁹ i cui⁹ ptāte est vel dic. l. dolo ei⁹. et ... d plurale. sic. C. de i ius vo. l. fi. et bñ. qr sufficit ... t ipse teneat q dolū adhibuit: vt. l. pri. §. i. ac. ... a pte nō ptinebat. et dic i edicto qd si habem⁹. ... interest aliū nō eē admissū in pos. a mulier. ac.

B. et in auc. de non ali. §. iconomus. et ff. locati. l. ... et si fādus. et facit ff. māda. l. dolus. ac. ... ut. ff. e. l. i. ac. p ¶ Et id. bona rō secus ... que scđm e. l. i. §. si plures. et ad. l. acq. l. ite mela. ... m. l. adeo. et ne qs eū qui i ius uo. l. pe. in fi. et.

hāc possessionē dolo malo transtulit: nō solū mulierem pretor choercet: verū etiā qqz i cui⁹ ptāte ea fuerit. s. si dolo ipsoꝝ ali⁹ i possessionem fuerit admissus. ¶ Actionēqz itātū pollicet i eos qzti ifuerit ei⁹ q expit. ¶ Necessario ptor adiecit: ut et q per dolū venit i possessionē cogat discedere. Coger āt eū discedere ñ ptoria ptāte: vl' mānu ministroꝝ: sed meli⁹ et ciuili⁹ faciet: si eū p iterdcm̄ ad ius ordinariū remiserit. ¶ Interest aūt eius q expit admissū aliū in possessionē ñ fuisse: cū forte bōafide fructus pceptos cōsumpserit: aut si predo veniret i possessionez a quo fruct⁹ cōsequi nō possit qr soluendo nō est. ¶ Hec actio ēt post ānū dabit: qr rei hz persecutionē. ¶ Et si filiasa. sit q dolo fecit in prem dabit actio si qd ad eū puenit. V Aul⁹.

Dolo facit mulier nō tm̄ q i possessionē veniētē nō phibet: sz ēt q circūscribēdi alicuius cā clā et p qzdā machinationē i possionē itroducat. ¶ Sz et patris⁹ et filie fcm̄ arguet: in alterū quē actor uelit reddēda est actio: qr in id qd agentis interest dat: et id⁹ si id qd ei abest ab eo q i ptāte est seruari possit preter sumptus litis causa factos: lutilis erit ei actio.

¶ Si mulier uētris noie i possessione calumnie causa esse dicet.

V Vlpianus

S I de possessione vētris noie qrat: et dferēte hēde mulier iurauerit se pgnātē eē: fuādū ē iusiurādū: nec tenebit mulier quasi calūnie cā fuerit in possessionez missa: nec vis ei faciēda ē post iusiurādū. ¶ Si tñ peperit qret veritas an ex eo pgnās fuerit. alteri. n. nec pdest nec nocet iusiurandū iter alios factū: nec partui igit nocebit. ¶ Et hoc edictū ex eadem cā pficisci q supius. dz. n. ptor quēadmodum facilis ē circa bonoꝝ possessionē dādam mulieri vētris noie: ita calūniā ei⁹ ipunitā ñ relinqre. ¶ Per calūniā aūt i possessionē fuisse vr. q sciēs prudēsqz se pgnātē ñ eē: noluerit in possessionē uēire. ¶ Hāc āt actionē ptor intra annū utilē pollicet ultra ñ: vz qsi penalē. ¶ Simili aūt mō et hic quāti agētis iterfuit ptor actōez pollicet. ¶ In pētē ēt ptor actiōez pollicet si mō p eū fcm̄ sit: vt i possessionē p calūniā vēiret. ¶ Cōpetit aūt actio hec ei cui⁹ interfuit i possessionē missaz nō esse: vtputa vl' choeredi sperāti partū: vel ei qui substitut⁹ fuit: vel q ab itestato si partus nō fuisset succedere potuit. ¶ Interesse aūt vr primū de alimētis q i vētrē sūt errogata. Nec. n. al's hec repetunt nisi p calūniā in possessionē venerit. ceterū si res calumnia caret nihil pstabit mulier qsi sine cā alita ē. ¶ Sub ptextu uētris nōnūqz augebit qd interest. Si quis forte dubitās an pgnās sit: exclusus sit hēditate. nā hēdi ei⁹ q exclusus ē dandā hāc actionē iulianus ait. ¶ Si qdē eius quoqz iterfuit nō fuisse calūnie cā in possessionē mulierē: qr hic si ñ fuisset adeūdo he-

reditatē instituit heredi suo locupletiorē hereditatē suā relinquereret. ¶ Sz ꝛ hoc iputaṫ mulieri ꝙ diminuta sūt multa i hēditate dū hic cōtēplatione ventris ñ attingit hēditatē. ¶ Dē

Si substitutus vētri manēte muliere i possessiōe decessit: heres eius eadē actiōe pcīū hereditatis a muliere exiget. ¶ Sz an decedāt legata cetera ꝗ onera hēditatis vidēdū ē. Et mihi vr̄ posse dici legatarios potius cū muliere vsuros hac actiōe: qr ꝛ ipsoꝝ interfuit adiri hereditatem. ¶ Libertati plane subueniendū erit aduersus cū q pp hereditatē hac actione eget. sꝫ ut fideicōmissarias cogaṫ is pstare: qui preciū vtiqꝫ ēt eorū cōsequtur. ¶ Sz ꝛ directis credo ptorem succurrere oportere: vt interuentu suo tueaṫ eorū libertatē. ¶ Si dolus filiefa. interuenerit ꝛ pticeps doli fuerit: pater suo nomine tenebiṫ.

¶ De concubinis.

Vlpianus.

Que in concubinatu est: ab inuito prono poterit discedere: ꝛ alteri se aut in mrīmoniū aut i concubinatū dare. ¶ Ego quidem puto in cōcubinā adimendū ei conubium si patronū inuitum deserat. Quippe cū hōestius sit prono libertam concubinam ꝙ mrēmfamilias habere. ¶ Cū attilicinio sentio ꝛ puto solas eas in ꝯcubinatu hēri posse sine metu criminis in ꝙs stupꝛū non committiṫ. ¶ Qui aūt dānatā adulterij in cōcubinā hūerit nō puto lege iulia de adulterijs teneri: ꝙuis si vxorē eā duxisset teneret. Si qua in prono fuit cōcubinatu: deide in filij eē cepit vel in nepotis vel ꝯ: nō puto eā recte facere: quia pro nepharia est huiusmōi ꝯiunctio ꝛ iō hmōi factū phibēdum ē. ¶ Cuiuscunqꝫ etatis ꝯcubinam hēre posse palā ē: nisi mioꝛ ānis duodecim sit. Paul.

Si pronus libertā cōcubinā hābēs furere cepit: in cōcubinatu eā eē hūanius dr̄. Mar.

In ꝯcubinatu pt esse ꝛ aliena liberta ꝛ ingenua ꝛ maxime ea ꝙ obscuro loco nata ē: vel ꝙstū corpore fecit. ¶ Alioquin si hōeste vite ꝛ igenuā mulierē in ꝯcubinatu hēre maluerit sine ꝯtestatōe h manifestū faciente: nō cōcediṫ: sed necesse est ei uel vxorē eā hēre vel h recusāte eo stuprum cum ea ꝯmittere. ¶ Nec adulteriū p concubinatū ab ipso ꝯmitti. nā qr cōcubinatus p leges nomē assumpsit extra legis penā ē ut ꝛ marcellus li. vij. digestoꝝ scribit. Pau.

Concubinaꝫ ex sola āi destinatione estimari oꝫ. Dē

Concubinā ex ea pꝛuīcia i ꝙ qs aliqd admīstrat hēre pt.

¶ Incipit liber. xxvj. digest. ꝛ secundus huius.

¶ De tutelis. Paulus.

Tutela ē vt ser. diffinit. vis ac ptās in capite libero ꝯstituta ad tuendū eum q ppter etatē suā spōte se defendere neqt. iure ciuili data ac pmissa. ¶ Tutores autē sunt q eā vim ac ptātē hūt. ¶ Ex q re ipsi nomē acceperūt. Itaqꝫ appellāṫ tutores ꝙ si tuitores atqꝫ defēsores: sicut edituij dicunṫ qui edes tuen-

⁊ potestatem. b. d. Bar.

a ¶ Tutores. alludit vocabulo. sic. ff. de acqui. pos. l. i. in prin.

¶ Etiam. k Tutores dicunt a tutela. b. d. bar. b ¶ Re. i. vi ⁊ ptā te. ac. a ¶ Tuent. vt. ff. de offi. pre. ur. l. i. §. i. accur.

¶ Mutus. Mutus ⁊ surdus tutores dari si possunt. b. d. Bar.

§. item inuiti. ⁊. ff. de minon. l. aut pretor. in ver. ⁊ ideo. Item ad negocia pupillus cogitur: vt. ff. l. proxi. adultus non. vt insti. de curatore §. item in uiti. An autem posset semp alis dari curator pupillo: distinguitur an habeat tutorem vel non: vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab. l. curatorem. ⁊. l. curator. vbi nō est idoneus tutor. vt insti. de cu. §. interdum.

b ¶ Nō pōt. testō vel a iudice nec a lege: vt. ff. de legi. tu. l. pe. §. fi. sꝫ pro curatore ad negocia non ad iudicia eē pōt: vt. ff. de pos. l. mutus. ⁊ eadē i surdo dicas per dictas leges.

c ¶ Surdū. qui omnino nō audit. als contra. ff. de le. tu. l. si. quinimo superueniens vitiū remouet: vt. ff. de excu. tu. l. post susceptaꝫ. Itē facit. ff. de post. l. i. §. pp casū. sed ꝯ. ff. de decuri. l. honores. §. i. sed a patrimonialibus non excusatur muneribus. sꝫ personalibus sic: sicut est in tela. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. i. §. illō. Itē hic inuit ipso iure cutū. sꝫ ꝯ. C. q morbo. l. vnica. ubi dicit excusandū. sꝫ dic q ibi improprie dicitur excusatio. acc.

¶ Non est. Tutor pōt dari etiaꝫ absenti. b. d.

d ¶ Petat. q2 ēt inuito datur tutor. vt h. ⁊. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. nec nō. secus in curatore: nisi ad litem: vt insti. de cura. §. item inuiti. ⁊. ff. l. proxi. §. si pupill⁹. ac.

e ¶ Proficiscat. ad domū vt vadat ad iudicē

¶ Ubi hec. Quādocūqꝫ concurrunt due cause. vna naturalis. alia accidētalis. preualet naturalis. b. d. bar.

f ¶ Qui hꝫ. xij. tabularū. q dat curatorē furioso: vt insti. de cur. §. itē furiosi. qō de minor. xxv. an. itelligo vt h dr. ac.

g ¶ Nō āt. i. ex eo q ⁊c. ⁊ dic pupilloꝝ. s. furiosoꝝ. vt dictū ē. ⁊ fa. ff. de cur. l. pe. accur.

h ¶ Cū magis. sic. ff. de arbi. l. sed ⁊ si i seruū. §. si iudex. ar. cōtra. ff. de iure do. l. cum pater. accur.

tur. ¶ Mut⁹ tutor dari nō potest qm̄ auctoritatē pbere non pōt. Surdū nō posse dari tutorem plerīqꝫ ⁊ pōponi⁹ li. xix. ad edictū pbant: q2 non tm̄ loq sꝫ ⁊ audire tutor dꝫ. Pompōi⁹.

Non est exigēdus a pupillo ut sibi tutorē petat sꝫ ut ad tutorem suum proficiscatur.

Ulpianus.

Qui hꝫ tutorē pupillus vel pupilla: si furere ceperit in ea cā sint vti in tutela nihilominus durēt. Que snia quinti ā qꝫ mutij fuit: ⁊ a iuliano pbat: eoqꝫ iure vtimur: vt cesset cura si tutele etas indigeat. Quaf si tutores hnt p furorē in curā nō redigent: sine nō hnt ⁊ furor eis acceperit nihilominus tutores accipef pnt: q2 lex. xij. tabularū ita accepta ē vt ad pupillos vl pupillas nō ptineat. Nō aūt in pupilloꝝ psona agnatos curatores nō admittimus ideirco putam⁹ vt si minor. xxv. ann. furiosus sit curatorē ei non vt furioso sꝫ vt adolescēti dari: qsi etatis eēt impedimentū: ⁊ ita diffiniem⁹. Et quē etas cure vel tutele subijcit nō eē necesse qsi dementi qri curatorē: ⁊ ita iperator antoni⁹ augustus scripsit: cū magis etati qꝫ dementie tātisp sit cōsulēdū. ¶ Si pupill⁹ pupillave cū iusto tutore curatoreve coꝝ cū quo lite agere vult: ⁊ curator in eā rē petif: vtrū ipsis poscentib⁹ dat: an ⁊ aduersario petēte: Et sciendū ē sive agant sive cōueniātur dari his curatorē posse: sꝫ si als qꝫ si ipe petat cui dati eū oꝫ. dniqꝫ

cassi⁹ li. vi. scripsit: talē curatorē nemine dari posse nisi pūtē neqꝫ cuiqꝫ nisi pūti ⁊ postulāti: itaqꝫ infāti nō pt dari. Ideqꝫ cassius ait: si pupill⁹ curatorē poscere si vult qmin⁹ cū eo agaf: cogi eū a ptore obuisse. ¶ Quolibꝫ loco ⁊ tpe huc curatorē dari posse pōponius libro. xvj. ad sabinū scripsit. ¶ Si pupill⁹ petat talē curatorē nec addat in quā rē: an in oēs ꝯtrouersias datus sit: Et ait celsus seruiū ꝯstituisse in oēs res natum videri. Paulus.

Quod dr si idistincte dat⁹ fit curator: ⁊ in totā litē datū videri fortasse eo spectat si familie herciscūde: aut cōi diuidūdo. aut finiū regundoꝝ actio eēt cū tutore. Et si idistincte dat⁹ eēt si solū i eo noīe curator eēt: q agere pupillus pupillave: sꝫ inuicē qꝫ q cū his agerel. ¶ Pōt vel plures in pluriū locū: vl vn⁹ in pluriū: vel vn⁹ in vnius loco: vel i vnā litē vel in plures curator peti.

Pompo.

Cum semel petit⁹ fit talis curator: qꝫdiu is curator maneat alius in eandē litē curator peti nō pt. Et si tutus vbi gra aduersus seruꝫ curator petitus sit: idem tuti⁹ aduersus aliū tutor eē poterit: vt ex diuersis cāis vnus duoꝝ curatoꝝ locum obtineat. ¶ Quod qdē ⁊ aduersus eūdē acciderit si in diuersas lites in diuersis tpibus idē petatur.

Ulpianus.

Muto itēqꝫ muto īpuberib⁹ tutorē dari posse verꝫ est.

¶ Quolibet loco. Curator liti pōt dari etiam die feriata. b. d. Bal.

r ¶ Quolibet loco. igitur a pcedente iudice dari potest nō solum ab eo qui sedet pro tribunali. sꝫ certe qui datur a iudice datur cum inquisitione: vt insti. de atil. tu. §. sed h iure. igitur cū cause cognitione. Inde est etiam q dicitur esse mixti imperij: vt. ff. eo. l. mutu. §. tutoris. ergo a procedente non videtur posse fieri: vt. C. de dila. l. a procedente. ⁊. ff. de bo. pos. l. iij. §. pe. sed est forte fauore pupilloꝝ vt. ff. de fer. l. ij. ⁊. ff. quis ordo i bo. pos. s. l. ij. §. dies. sꝫ hoc non potest stare: vt. ff. de ꝯfir. tu. l. naturali si. vel erit hoc intelligendū de eo qui datur sine inquisitione a quo exigēda satisdatio est. nam quādoqꝫ datur cum inquisitiōe: qūqꝫ sine inquisitione: vt. C. de tu. ⁊ cu. qui satis non dant. l. i. accur.

s ¶ Et tempore. etiam feriato: vt. ff. de fer. l. ij. accur.

¶ Si pupillus. Curator ad litem simpliciter datus intelligitur datus ad omnes lites quas pupillus habet cum tutore cum quo litigare intēdit. b. d. Barto. vel sic: Decretum indefinite appositū videtur interpositū generaliter. b. d. Ursic. Indefinita equipollet vniuersali in decreto iudicis. b. d. Bal.

t ¶ Talem. i. ad litem inter se ⁊ curatorem vel aliquē aliū accurs.

u ¶ Omnes res. i. in lites inter se ⁊ curatorem uertentes: vel inter se ⁊ illam contra quem petit. ⁊ facit. C. de an. excep. l. fi. ⁊. ff. de ap. l. scio. ⁊. ff. de ad mit. l. quotiens. §. fi. ⁊. ff. l. p. pxi. accur.

¶ Quod dicitur. Curator in duplicib⁹ iudicijs datus debet subire ptes actoris ⁊ rei. b. d. Bal.

¶ Si pupillus. Propter litē quā qs habiturus e cū tutore vel curatore dat curator q nō dat nisi pūti ⁊ petēti. Itē cogit qui petere bart.

i ¶ Si pupillus. cū iusto. i. legitime ordinato. als pudet ei ēt p aliuꝫ tutorē qō mō nō ē. cū habenti tu. ⁊c. ut insti. de cur. §. interdum

k ¶ Cum quo. i. aliquo. accur.

l ¶ Ult. rei vendicatiōe finita tutela: vel ēt durante: vt isti. de auc. tu. §. fi. sine etiam eo existe pupillo qnqꝫ: vt isti. q. mo. tu. fi. §. i. u. ⁊ tu. accur. m ¶ Posse. nisi plures sint tutores vel curatores: quādo vno ꝯtore pōt cōtra aliū agere: vt. ff. tu. ij. l. si plures. D.

n ¶ Presenti. aliud i tutore. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. illud. ⁊. l. fe. accur. o ¶ Presenti. ⁊ hoc aliud in tutore: vt. d. l. illud. ⁊ ēt in curatore adulti. vt. ff. de procur. l. mutus. §. is qui. accur.

p ¶ Infanti. i. minori septē annis: vt. C. de in. deli. l. si infanti. cū non possit fari: nec itellectū hēat. q ¶ Idē cassius. cogi sib ipsi ꝯdicit hec littera. nam. ff. dixit eum non cogi. sed tm̄ petenti dari hic dicit cogi. Solu. quidam dicunt q ibi agit: h conuenitur: sed hoc non valet q2 ibi de vtroqꝫ dicif. naꝫ dixerat sive agat sive cōueniat dic q ibi nō cogif. s. ut iudex ei inuito det si nō petat. hic ait cogi ad volendū vel dic nō cogif accipere hunc pūta tiū: cogit tm̄ aliquem noiare; sic ergo si agat pupillus: est idem quod in adulto vt non cogaf ut hic: nec tm̄ admittif ad agēdū nisi habeat. at si ꝯueniat adultus cogitur vt detur a iudice eo inuito si non petat: vt. C. qui pe. tu. l. i. ⁊ isti. de cur.

ne ⁊ rei. b. d. Bal.

p ¶ Quod dicitur. s. l. proxi.

y ¶ Ageretur. sic. ff. de procu. l. si defunctus. §. fi. ⁊. ff. de adul. l. denunciaf se. ⁊. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab. l. curatorem. sed ar. contra. ff. de acquiren. here. l. sitis cu. §. iussum. accur.

z ¶ Possunt plures. s. curatores. accur.

⁊ ¶ In plurium. s. pupillorum. sic. ff. de procura. l. si qs cū. §. vnius. ⁊ h pacis. l. si plures. sed contra. ff. iudica. sol. l. tam tū. §. si tū. sed ibi plures vnū defendere volebant. quod non licet: vt. ff. de procur. l. non tamen. qui casus non est hic. accur.

¶ Cum semel. In eadem causa dato vno curatore nō potest dari ali⁹. Item datus in una causa non potest dari in alia. b. d. barto.

? ¶ Talis. ad litem: vt superioribus. ll. tractatur. accur.

⁊ ¶ Nō potest. īmmo videtur q sic: adeo ut prior intelligatur remotus: vt ff. de procur. l. si quis cum. §. si. So. ut ibi. Item eadem. l. contradicere uidetur ad scōm rn. huius. l. sed dicas q ibi in eadem lite hic in alia. ⁊ sic remanet hic uterqꝫ tutor. accur.

a ¶ Tutor. i. curator. ut posita inuenit sic. C. de in lit. da. tu. l. ad litē. acc.

¶ Muto. Muto potest dari tutor qui ei poterit auctorari. b. d. bar.

b ¶ Uerum est. vt. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab. l. mandante. §. fina. ar. ff. eo. surdo. non autem ut furioso curator: vt. ff. e. l. qui habet in pau.

¶ Sub conditione. A iudice non potest dari tutor sub cōditione: ⁊ expressio eius quod tacite inest dispositionem conditionalem non inducit

a ¶ Sub cōditione. expressa vel tacita sūt. Ristuo sub ta... vt. j. e. l. furiosus. ⁊ ille qui datur in locū testamētarii videt' dari ... vel ex die q desinit tūc vt. j. ti. j. l. si sub cōditiōe. ⁊ i locū cap... de attili. tu. §. i. ⁊ absentis reipublice cā vt insti. de excu. tut. ... ſʒ sub expressa ſi ut h. ⁊ de re. iu. l. act⁹ ſc̄e⁹ l. procuratores. ut. ʒ. d p.

g ¶ Reuocari. eodem modo ac si alius tutor esset. ... ¶ Frans l. mimēdo ... extra ordinem punitur b. d. bar. ... cos nec tū inouent vt suspecti. vt. j. d suspe. tu. ... u ¶ Datio ut. ʒ. de offi. pre. ur. l. i. §. ite soler ...

Sʒ an aucitas eis accōmodari possit dubitat. ⁊ si p̄t tacētī: ⁊ muto p̄t. est āt veri⁹ vt ⁊ iulianus li. xxj. digest. scripsit: ēt tacētib⁹ auctoritatē posse accōmodare. ¶ Sub ɔditiōe^a a p̄sidib⁹. puiciaꝝ non posse dari tutorē plʒ. ⁊ si dat⁹ sit nulli⁹ eē momēti datōnem.^b ⁊ ita pōponi⁹ ait. ¶ Hāc āt adiectionem quā p̄sides^c. puiciaꝝ faciunt: tutorē do: si satisdederit. nō conditionē^d in se hēt: ſʒ ammonitionem nō aliter ei tutelam cōmitti^e q̄ʒ si satis dederit: hoc nō ē aliter ei gerere pmittēdū q̄ʒ si rē salnam fore caueret. ¶ Tutoris datio neqʒ imperii^f neqʒ iurisdictiōis ē: sed ei soli cōpetit cui noīati hoc dederit vel lex^g vl' senatuscōsultū^h vl' pnceps. ¶ Surdo ipuberi poterit tutor dari^i. ¶ Et cui⁹ pr̄ i hostiū ptāte ē: tutorē dari nō posse palā ē. ¶ Sʒ si dat⁹ sit an i pēdēti sit datio q̄ri p̄t ⁊ nō puto valere dationē^k. Sic. n. p⁹ patris regressum recidit in potestatē atqʒ si nūq̄ʒ ab hostib⁹ pater capt⁹ fuisset. Immo curator substātie^l dari debet ne i medio tempore pereat. Ulpianus.

SI filiusfamilias tutor a pretore dat⁹ sit: siqdē pr̄ tutelam agnouit insolidum dʒ teneri: si nō agnouit dūtaxat de peculio. ¶ Agnouisse aūt videt': sine gessit siue gerenti filio ɔsensit^m si

ue omnino attigit tutelā. ¶ Uñ cū qdā filio scripsisset: vt diligēter tutelā gereret. cū sciat sui periculum ad eos ptīere: diui huc quoqʒ videri agnouisse. Planeq̄ solum monuit^n filium non videtur agnouisse.

Pagnita. Idem.

Patron⁹ quoqʒ tutor liberti sui^o fidē^p exhibere dʒ: ⁊ si q̄ i fraudē creditoꝝ q̄uis pupilli^q liberti gesta^r sūt: reuocari^s ius publicū pmittit. Marcianus.

In cos' ex̄ ordinē aiaduertitur q. pbauit nūmis datis^t tutelā occupasse. vl' pcio accepto opā dedisse vt nō idone^x tutor daret': vl' ɔsulto i edēdo^y p̄rimōio q̄ʒtitatē minuerit: vl' euidēti fraude pupilloꝝ bōa alienasset. Ulpianus.

Etiā municeps^z tutor dari p̄t: dūmodo mūicipi^e det'. Paulus

Furiosus si tutor dat⁹ fuerit pōt itelligi ita dari: cū sane ɔmētis esse ceperit. Idē

Quesitū ē an hij q i locū absētiʒ reipu. cā tutores dati^a sūt morituo illo tutores pseuerāt: an alij petēdi eēnt. Paul⁹ rn̄dit: eos q i locū abs̄ntis dati sūt: nō reuerso eo in eadē cā pseuerare^a vsqʒ ad tps pubertatis. Pompo.

Solet ēt curator dari aliqn̄ tutorē hn̄ti^b pp aduersaʒ tutoꝝ valitudinē vl' senuū etatis: q magis administrator rerū q̄ʒ curator^c eē itelligit. Est ēt ⁊ adm...

... consistit in pecuniario ɔmodo tm̄. Item ⁊ nō est ibi gladius. b. d. e. ... iure magistratus: si facultas pupilli est infra qngētos solidos. ... attil. tu. §. nos aūt. ⁊ no. ʒ. de offi. eius cui mā. ē iuris. l. i. §. i. ⁊ ... iuris. om. iudi. l. i. accur.
g ¶ ... ta. ut insti. de le. agna. tu. in prin. accur.
h ¶ Senatusco. ut. j. e. l. penulti. accur.
i ¶ Surdo. dari ut. j. de tu. ⁊ tu. l. nec mandante. §. fi. sed ipse nō potest da... l. i. §. fi. accur.
¶ ... datis. Si cum statu est dubi⁹ nō pōt dari tutor: sed dabit... b. d. Bar. k ¶ Sʒ si datus. datiōem: secus in filio spor... nō ē fictio q̄ē h. ut. C. de senten. pas. l. fi. sed ʒ pater nō capt⁹ dat... ut. j. t. i. l. si qs. §. ij. Jtē ar. ʒ. huie §. ʒ. ad inate. l. i. § si pēdeat
l ¶ Substatie. nō pfoc. sic. C. de postli. reuer. l. ij. ⁊. ʒ. quibus ex... ab hostib⁹. §. ego aūt. ⁊. C. de bo. q̄ li. l. fi. §. finaūt in secunda. ⁊ ... §. curator autem. ⁊. j. de admi. tu. l. lucius §. sempronij. accu.
... Si pater consentit filio tutori dato tenetur insolidū. ⁊ ad... pro consensu non habetur. b. d. Bar.
m ¶ ... consentire autem uidetur. si presens non ɔtradicit. ut. j. ad mu... C. de filiusfa. ⁊ quemadmodū pa. pbis tene. ...

E Emine. Hodie secus. ut i auc. matri et auie. C. qd mulier tu. offi. fu gi potest. bar. x Dari. a testatore uel a iudice ... nostro. accur. y Est. ut. §. e. l. tutela. acc.
z A principe. et tunc debet confirmari eo qd dz interpo... tum administrationis: et tunc renunciat secundis nuptiis...

tutele quē solet ptor pmit- te tutorib' ɔstituere g nō pñt icē admistratōi tutele: its tñ io periculo eum constituat.

Ulpia.

Si arrogati sunt adhuc ipu- beres: vl' deportati sunt pu tutores habere desinunt. Itē si in seruitutē pupillus redi vtiqz finitur tutela. Ali- quoqz modis desinūt esse tu- tores si forte quis ab hostibus fuerit captus vl' pupillus vl' tu- tor. Sz et si ad tps fuerit qs da- tus testamento: tempore finito desinit tutor. Preterea si suspectus quis fuerit remotus desinit esse tutor. Sed et si ad cer- tam conditionē datus sit, eque euenit vt desinat esse tutor ex- tante ɔditione.

Idem.

Si qs tutor ñ sit capt' ab ho- stib': sz missus ad eos qsi le- gatus aut ēt recept' ab eis: aut transfugerit: qr seruus nō efficit tutor manet: sz interi s psidibus alius tutor dabitur.

Gaius.

Tutela plerūqz virile offi- cium ē. Et sciēdū ē nullam tute- lam hereditario iure ad aliū trā- sire: sed ad liberos virilis sexus pfecte etatis descendūt legitie: cetere ñ descēdūt.

Pau.

Cum plura senatuscon. fcā sūt: ut i locū furiosi et muti et surdi tutor alij tutores dētur.

Ner.

Femine tutores dari nō pñt qr id munus ē masculoz: nisi a pncipe filioz tu- telam specialiter postulent.

Gaius.

De testamentaria tutela.

Lege. xij. tabul. pmissū ē parentib': libis suis siue masculini siue feminini sex' si mō i ptāte sūt: tu- tores testō daī. Itē scire de- bem' ēt posthumis filijs vl' ne- potibus vel ceteris libis licere parentib' testō tutores daī: q mō i ea cā sint: vt si eo uiuo nati fue- rint i ptāte eius futuri sint neqz testm̄ rupturi. Itē ignorādū ñ est eū q filiū in ptāte: nepotē ex eo eqz i ptāte hēbit: si nepoti tu- torē dederit: ita recte dedisse vi- deri: si nepos p' mortē ei' i ptās sui ptātē recasur' ñ sit qd euēit si viuo testatore fili' in ptātē ei' esse desierit.

Ulpia.

Nec militē liberis recasuris in ptātem tutorem dare posse: a diuis fribus rescriptum est.

Idem.

Testamento datos tutores accipere dbem' ēt eos: qui codicillis testō ɔfirmatis rescri- pti sunt: sz eos demū testō datos accipere nos oportz q iure dari psunt.

Modest.

Pater hrēde instituto filio vl' exheredato tutorē dare potest. Mr aūt non nisi instituto fi- lio: qsi in rem potius qz in per- sonam tutorē dare videaī. Sz et inquiri eum qui in mris testō datus ē tutor oportebit. Cū s pre datus qzuis minus iure

tione: si noua causa supuāt. bar. a ¶ Inquisitiōe. aūt diligētiori. ac. b ¶ Pauperior. sic j. titu. e. l. vij. ⁊ l. penul. accur.

¶ Filius. Appellatiōe filiorum cōtinentur posthumi filii nō nepotes. Sed appellatione liberorum etiam nepotes continentur. appellatiōe vero posterorum oēs descēdētes continenē. b. d. bar.

datus sit: tū sine inqsitiōe[a] ɔfirmetur: nisi cā pp quā datus videbat in eo mutata sit: veluti si ex amico inimicus: vl' ex diuite pauperior[b] effect' sit. ¶ Ulpia.

Si qs filiab' suis vel filiis tutores dederit: ē et posthuime vr dedisse: qz filii vl' filie appellatōe etiam posthuma[c] ɔtinet[d]. ¶ Idem.

Quid si nepotes sint an appellatōe filiorum ⁊ ipsis tutores dati sint videndū ē: ⁊ magis est vt ipsis qq3 dati videāt si mō liberos dixit. Ceterū si filios sic ɔtinebunt[e]. Aliter .n. filii: aliter nepotes appellātur. ¶ Plane si posthumis dederit tā filii posthumi q̄ ceteri[f] liberi continebuntur. ¶ Paulus.

Tutores nō ab hērede: sz a testatore ptin' ,pficiscūt[g]: fil' atqz[h] aliqs hēs extiterit. Nam ⁊ ipe heres tutor potest: ⁊ p' mortem heredis tutor recte dari potest. ¶ Ulpianus.

Tutor dat': vetari tutor ēē potest uel testō vl' codicill[i]. ¶ Sz ⁊ si sub ɔditiōe fuerit tutor datus[k]. deficiēte ɔditiōe tutor nō erit. ¶ Tutorē aūt in testamēto ⁊ a certo tpe dare ⁊ vsqz ad certū tps[l] lz. ⁊ sub ɔditione[m] ⁊ vsqz ad ɔditionē. ¶ In tutoris datōe vtrū leuissima[n] cōditio an nouissima[o] vt in legato spectāda ē[p]. vtpote ita: titi' cū poterit tutor esto. tici' si nauis ex asia venerit tutor esto. ⁊ iulianus li. .xx. digestorum. recte scripsit nouissimā scripturā eē spectādā. ¶ Idem.

Si nemo hēditatē adierit: nihil vz ex his q̄ testō scripta sunt. Si vero vn' ex pluribus hēdib' adierit tutele statim[q] valent: nec expectandū erit vt oēs hēditatē adeāt. ¶ Ulpia.

Si hēditas nōdū adita sit. ex qua tutor sperat: verius est aliū tutorē posse dari[r] q̄si nōdū sit: nec speret. ¶ In tutelis testamētariis id ɔsequimur qd nouissimū est: ⁊ si ipsius tutor dat' sit[s]: nouissimā scripturam intuemur. ¶ Qui filiū ex eo nepotem hēat: si nepoti tutorē3 dederit: hz disceptationē: an aliquo casu sit vtilis datio: utpote si proponas filiū viuo prē decessisse: ⁊ nepotē ex eo successisse[t] viuo auo[v]. Et fortius dicendū ē tutelā qq3 ex lege velleia ɔfirmatā. nā ⁊ pomponius. li. vij. ad sabinū scripsit: valere tutoris dationē. Cū .n. cōfirmatū sit[x] testm̄: ɔsequenter tutoris qq3 datio valebit in eo testamēto scripta. qd ualet. Idē ubi nepos vel hēs istitut' vel nominatis[y] exhēdat' sit. ¶ Si furiosus testō tutor dat siquidē cū furere desierit tutorē esse recte datū, pculus existimat. ¶ Nō si datus sit pure negat ,pculus valet dationē. Sed est veri' qd pomponius ait: recte videri datum ⁊ tunc fore tutorem cum sapere ceperit[z]. ¶ Seru' alienus ita dari tutor pōt: si liber erit[&]: tutor esto. quinimo ⁊ si pure dat' sit videtur inesse hec conditio cū liber erit[2]. ¶ Pōt āt qs ⁊ ex tractu suo defendet ex hac cā fi-

b ¶ Posthuma. noīe filii mares ⁊ femīe nati ⁊ nascituri cōtinentur: sed econtra noīe filie nō continentur mares: vt. j. e. l. si qs. ⁊ de leg. ij. l. si ita. ⁊ ibi no. ⁊ etiam capti ab hostib': vt. j. e. l. si quis § .i. accur.

d ¶ Continet. aliud in legat: nisi aliq̄ parte testamēti mentionem posthumi fecerit: vt j. de le. ij. l. qui filiabus. ⁊ continua. l. seq. accur.

e ¶ Quid si. non cōtinebunt: immo videtur q sic. vt j. de verb. sig. l. filii. ⁊ l. iusta. ⁊ l. liberorū. que sunt ɔ. Sol. vt isti. e. § .pe. ⁊ no. sm̄. R. ap talis dicendi varietas non incidit in idiotam.

f ¶ Plāe. q̄ ceteri. s. nepotes ⁊ alii nascituri non natione sit ɔ. j. de verb. signi. l. nomen filiatum. accu.

¶ Tutores. Dies tutele cedit ab adita hereditate et immediate illa potestas transit a testatore in tutorem. b. d. Bar.

g ¶ Proficiscuntur. vt cetera q̄ relinquitur. ac.

h ¶ Atqz. i. postq̄. b. ⁊ facit e. l. si nemo. accur.

¶ Tutor. Tutela pōt adimi in codicillis. item testamentaria tutela recipit diem ⁊ conditionem. Item vltimū verbum preualet. b. d. bal.

i ¶ Tutor. vel codicillis. testamento confirmatis[*] vt isti. de codicil. § .i. vel forte aliud in hereditate tum tractatur de ademptione. azo.

k ¶ Datus. testamēto: ats sec' vt. ɔ. ti. i. l. muto. § .i. accur.

l ¶ Tutorem. certum tēpus: transit igitur ad tempus ī potestatem tutoris. sz non in potestatē patris. vt. ɔ. de adop. l. quesitū. sed alia ē potestas vnius q̄ alterius. nā multis modis dr. vt. j. de verb. sig. l. potestatis. accur.

m ¶ Et sub ɔditiōe. dic testō: vt insti. q. mo. tute. fi. §. sed ⁊ si vsqz ad certam. accur.

¶ In tutoris. In tutele datōe attēdit ēt nouissima scriptura. b. d. bar.

n ¶ Leuissima. hoc in libertate. acc. o ¶ Nouissima. hoc sit in legato: vt. de condi. ⁊ demon. l. qd traditum ē. ⁊ l. sequen. ⁊ dic ut ibi. accur.

p ¶ Spectanda est. sic. j. e. l. si hereditas. § .i. ⁊ hoc nisi prima derogat alii vt. j. de leg. i. l. si mihi ⁊ tibi. § .interdū. ⁊ C. de lega. ii. l. si qs in prin. lz sit arg. ɔ. j. de codicil. l. oēs. § .licet. ⁊ facit. C. de pactis. l. pacta acc.

¶ Si nemo. Non valent disposita in testamēto nisi adeat hereditas saltem p vnū ex pluribus. b. d. Bar.

q ¶ Si nemo. stati valēt. i. tutor stati est tutor nisi fuerit datus posthumo quando incipit eē cdito: vt. j. eo. ti. l. si nemo. §. fi. Itē nota hic inspiciendū tps adite hereditatis: an quis possit esse tutor: ⁊ sic regula catoniana n̄ ptinet ad tutoris datiōe3 sicut nec ad legata vel hereditates: ⁊ quorū dies cedit ab adita hereditate: vt. j. de reg. cat. l. antepe. Sz quid si sol' pupillus est institutus: cui ē tutor dat'. vr perplexio sine insolubile. sed pōt dici q auctoritate iudicis adeat arg. C. de iure deli. l. si infanti. in fi. vel dic q dabit curator ad hereditatē adeūdā: vt. C. de admini. tu. l. cū quedam. vel dabit sibi alius tutor vt hēs expresse stati. j. l. ,pxi. vbi ponit hic casus. ⁊ facit ad. l. istā. j. de bo. liber. l. iii. §. si patronus. ⁊ j. de ina. test. l. testamento. ⁊ l. si legato seruo. ⁊ j. ad treb. l. ita tamē. §. ii. ⁊ si qs te. h. esse. di. l. i. §. añ aditam. ⁊ j. de ɔta. l. illud ī pn. ⁊ j. l. ,pxi. in prin. accur.

¶ Si hereditas. Pēdente aditiōe hereditatis pōt dari tutor pupillo. bar. r ¶ Posse dari. a iudice ⁊ sic datiua hic precedit testamentariam cum testamentaria soleat ōes precedere vt. ɔ. eo. l. si quis sub

ɔdi. vicam ⁊ facit insti. de atti. tu. § item si pure.

¶ In tutelis. In tutelis attēdit' nouissimā scripturā. b. d. bar.

s ¶ Tutor dat' sit. vn' idē q3 sed pmo pure. postea sub ɔditiōe: vel econtra. vt. s. e. l. tutor. §. fi. l. vel dic vnius atqz alius. sz in vltima scriptura pōt fit reprobat': alioqn vterqz erit tutor: vt. C. e. l. ai. sed secus sit in datione procuratorū vt. ɔ. de procura. l. si quis. §. fi.

¶ Qui filium. Si nepos viuo auo incipit tenere locū sui. sicut cōfirmat testm̄ p l. velleiam ita tutele datio. Bar.

t ¶ Qui filiū successisse. i. in locum sui patris deuēisse' vt icipiat eē su'. a

u ¶ Viuo. vt insti. de exhere. lib. §. posthumor. vel dic viuo auo. s. tempore mortis filii: sz post mortē ipsius aui. accur.

x ¶ Confirmatū sit. videt hoc stare non posse. nā aut h filius ⁊ nepos ex eo sunt istitutus: vel alter tm̄. Si vterqz male vr poni. cū. n. ɔfirmatū ⁊c. cū3 statim teneat qd hic dicit in fi. Idem est ⁊c. nā vr idē repeteret tū dicit idē est ⁊c. Si āt alter tm̄ aut filius tm̄ ⁊ tunc nepos. siue sit exheredatus siue non: mortuo filio ⁊ viuo testatore deficit testm̄ cū null' inuenia ī eo heres qui adire possit: ergo ⁊ tutela deficit: ut. ɔ. e. l. si nemo. aut nepos tm̄: ⁊ tūc aut filius fuit exheredatus aut nō si exheredatus[?] statiz valuisset datio tutoris. ⁊ male diceret nepotē ex eo successisse: ⁊ ɔfirmatū testm̄ si fuit p̄teritus ab initio nullū fuit testm̄: nec ɔfirmat: lz fili' decedat viuo auo vt isti. de exhere. liber. i prin. lz sec' sit i posthuo p̄terito: vt. j. de iniusto test. l. posthum'. Si uero neuter. q̄ non valuit testm̄ cū nec alius fuerit istitut': ⁊ male oīa poneret q̄ dicit ī lra ad h tm̄. q fili' fuit institutus: ⁊ nepos ei s̄bstitut'. Et q dic ɔfirmatū: sub. ex. l. vell. s. q nō ab initio nullū fuit. sz q: nisi eēt legis velleie ɔsiliū obsuatū: ruptū eēt: vnū dic ɔfirmatū. i. ñ ruptū. vl' dic ɔfirmatū. i. ɔseruatū. azo. Idē ɔtra h videtur regule catoniāe. vt. j. de reg. cat. l. i. sz ñ ē: q: regula cat. ñ ptiet ad nouas leges: vt. j. de reg. cat. l. fi. lex āt vell. noua ē: vt. j. de libe. ⁊ posthu. l. gall'. §. si ei' q filiū hēat acc. y ¶ Vl nominati. ɔbebāt aūt mares nominati exheredari. femie poterāt īter ceteros: vt isti. de exhere. li. §. i. sz hodie nulla est drīa: vt isti. de exhere. li. §. sz nr a. sm azo: vt dicas idē sz nō p oia ide. nā si fuit nepos istitut'. uel cū filio uel fili' exheredat' h ɔfirmat. sz stati valet: mortuo postea auo. Itē si fuit exheredat' vterqz ⁊ extraneo' istitut': mortuo postea auo stati valet tutela: vt. j. e. l. si pi; si aūt fili' tm̄ fuit exheredat': tūc testm̄ aui nullū ē: si p̄moriat fili' auo: vt. ɔ. diri. ⁊ facit. ɔ. e. l. j. ⁊ j. de liber. ⁊ posthu. l. filius a patre. ⁊ l. si qs. sz ar ɔ. j. de reg. iur. l. penul. accur.

¶ Si furiosus. Inhabil' dat' tutor itelligit dat' cū fuerit habil. bar.

z ¶ Si furiosus. ceperit. dic ut. ɔ. ti. i. l. furioso no. ⁊ facit isti. e. §. furiosus. ⁊ j. de iudi. cū furiosus. accur.

¶ Seruus. Seru' alien' pōt dari tutor sb ɔditiōe libtat3. Et si simplr dett ī dubio vr ei data fideicōmissaria libtas. b. d. bar. & ¶ Si liber erit sb eadē ɔditiōe pōt hēs istitui: vt. j. de ɔdi. isti. l. Seru' alien'. Itē q dic dari dic a testatore. a iudice aūt nō nec pure nec cū libtate: vt. C. qui tu. da. pos. l. i. seruili. accur.

2 ¶ Cū liber erit. ɔtenet. sz ɔ isti. e. §. seru' ubi dicit nō ualere. So. ñ valet ut stati administret: vt ibi sz cū liber erit sic: vt hic dicit. accur.

a ¶ Scripserit. q.d. nihil. ꝛ h̄ q̄tū ad ipsaȝ libertatē ꝛ tutelā finalr. sȝ tn̄ i suo directā si fuerit scie: si ignorās fideicō. i alieno sp̄ fideicō. ut C. ð fideicō. liber. l. ꝛ si nō ascripta. ꝛ isti. e. §. seru⁹. ꝛ facit. C. e. l. si pupillorum. Accur.

b ¶ Nō pōt. quantū ad hoc: vt ita sit tutor sicut disposuit testator. sȝ tn̄ ge ad oīa erit tutor: vt. ꝟ. ti. i. l. q habet. §. fi. ꝛ ꝟ. ꝛ ℞. sed l. ex. ſ. pro. dicit ꝟ ꝛ in. l. qui hȝ. ē ali⁹ casus. Itē q͛ dicit causaꝝ est ꝟ. C. de insti. dā. tu. l. ad hec. Sol. ibi tutor. i. curator de quo ꝯstat: vt. ſ. ð tu. ꝛ cu da. l. vij. ac.

i ¶ Nec deductus. sic. ꝟ. de vsu ꝛ hab. l. plenum aūt. §. j. ꝛ ſ. de libe. ꝛ posthu. l. cum quid. Accur.

S Equis. Spes testamētarie facit cessare legitimā: ꝛ loc⁹ erit datiue. Itē si testāri⁹ desijt eē naturalr vel ciuiliter: iudice hoc p̄ncipaliter agente. Sec⁹ si desijt eē naturalr vel ciuiliter iudice h̄ p̄ncipalr nō agete: q: tūc legitimus succedit sȝ non succedit ubi aliquis ex testamētarijs superuiuit. h. d. Bar. Et est valde no. lex. Primo ponit q̄n testamētaria non cepit sed eius spes subest. Scḋo q̄n cepit ꝛ desijt naturaliter vel ciuilr iudice p̄ncipalr h̄ agente. Tertio q̄n cepit ꝛ desijt naturalr vel ciuilr iudice p̄ncipaliter hoc nō agente. Quarto q̄n testamētaria i vnius persona cepit esse ꝛ desijt: in alterius persona superest. Scḋa ibi si semel. Tertia ibi: ꝛ q͛ si tutor. cōiuncto ver. Ceterū q ē i fi. legis. Quarta ibi. plane. Bar.

b ¶ Dādus est: ut insti. de attil. tu. §. j.

c ¶ Habeat. i. habet p̄t sic. ſ. de stat. h. l. labeo. Accur.

d ¶ Idē dicimus. abijt: idest iudex eū remouet vel excusat. sic. ſ. de le. tu. l. tutela. §. quem. ꝛ facit. §. si duo. ꝛ l. intestato. ꝛ. ſ. e. l. idem fact. Accur.

e ¶ Quis hic senatusc͠ō, scilicet nominatum: ut ꝛ. ꝟ ti. i. l. cū plura. ꝛ dicebat q͛ q̄diu locus est testārie cessat legitima. Accur.

f ¶ Plane. in ciuitate eē: nota eq̄parat mors ciuilis naturali. Itē nota q͛ habenti tutorem datur tutor. sic. ſ. de excu. tuto. l. propter. §. j. ꝛ nota. ꝟ. titu. i. l. solet. Item no. q͛ testamentaria si non est excludit legitimam ꝛ datiuam. sed si ea nō est legitima excludit datiuā. tertio succedit datius deficiente legitima. Sed qd si fuit testamētarius ꝛ desijt: respon. referre an remaneant reliqui: vt q: excusatus ē. vel remotus: ꝛ tūc datius an nō: vt q: ē mortu⁹ naturaliter vel ciuiliter: ꝛ tūc aut aliquis alius testamentarius remanet ꝛ datur datiuus aut non: ꝛ tunc legitima. vt hac. l. Item quid si fuit legitim⁹ ꝛ desijt: r̄n. secūs legitim⁹ erit quocūqȝ mō desinat primus: vt. ſ. de leg. tu. l. tutela. §. fi. ꝛ. l. se. nā ꝛ datiuus iā dat⁹ reijcitur superueniēte legitimo. qui pri⁹ non erat: vt. ſ. de tu. ꝛ ra. dis. l. si tutor. §. i. multomagis īpedit̄ dari cum est legitim⁹. Item quid si datiuus desijt: r̄n. venit ad legitimum si est. alias ad aliū datiuū: vt arg. d. l. si tutor. §. i. Sed qd si mater desijt que tutrix fuit: r̄n. siue testamētariā siue legitimā siue datiuā dicas: habes respōsionem ex premissis. Sȝ qualis sit no. C. q̄n mu. tu. of. fun. auten. matri. sed hodie vr̄ q͛ ipsa poterit petere quod vult si secūdo nubat: vt in aut. de nup. §. si ante tutelā ꝛ. C. ad tertul. l. oēm. ꝛ. C. qui pe. tuto. l. matris. ꝛ facit. ſ. de admi. tu. l. lucius. §. pen.

g ¶ Dari alius. vt enim heredibus hereditas nō defert ex testō ꝛ ab intestato: ita testamētaria ꝛ legitima nō se cōpatiunt: sed testamentarius cum datiuo fit vt hic. Accur.

C Ertarum. Tutor non pōt dari certe rei: sed persone vel vniuersitati. h. d. cum duabus. ll. sequentibus. bar.

deicōmissariā libertatē. Quid .n. interest suū seruū an alienū tutorē scripserit[a]: cū pupilli fauor ꝛ publice vtilitatis grā assumpta libertas sit in psona eius: q tutor scriptus est. Pot igr ꝛ huic fideicōmissaria libertas defendi si voluntas apertissime non refragetur.

Idem.

S I qs sub ꝯditione vl' ex die tutorē dederit: medio tempore ali⁹ tutor dādus ē[b]: q̄mvis legitimū tutorem pupillus habeat[c]. sciēdū est. n. q̄ȝ diu testamētaria speratur tutela legitimā cessare. Et si semel ad testamētariū deuoluta sit tutela: deide excusatus sit tutor testamētari⁹: adhuc dicimus in locū excusati dādū: nō ad legitimū tutorē redire tutelā. ¶ Idē dicim⁹ ēt si fuerit remotus. nā ꝛ iccirco abijt[d] vt alius def. ¶ Nō si tutor testō dat⁹ decesserit ad legitimū tutelā redit: q: hic senatusconsultuȝ[e] cessat. ¶ Plane si duo pluresue fuerint tutores testamētarij: in locū ei⁹ q cessit vl' in ciuitate[f] eē desijt: poterit dari ali⁹[g]. ¶ Ceteꝝ si null⁹ supsit vl' i ciuitate sit: legitīa tutela succedit.

Idē.

C Ertaꝝ reꝝ vel causaꝝ testō tutor dari nō pōt[h] nec deducti sreb⁹.

Pomponi⁹.

E T si dat⁹ fuerit: tota datio nihil valebit.

Marcian⁹.

Q Uia psone nō rei[k] uel cause daf.

Vlpianus.

S I tū[l] tutor def testamento rei africāe vel rei syriace utilis datio est. h eniȝ iure utimur.

Idē.

S I qs ita ðderit: si filijs[m] meis tutorē do. in ea conditione est: vt taȝ filijs[n] q̄ȝ filiabus dedisse uideatur. filioꝝ .n. appellatōe ꝛ filie cōtinētur[o]. ¶ Si qs filio[p] tutorē ðderit: ꝛ plures filios hēat: an oib⁹ filijs dedisse uideaf? Et de hoc pōponi⁹ dubitat: magis ē āt ut oib⁹[q] dedisse uideaf. ¶ Si qs filijs tutores dederit ul' filijs: ꝛ hēat q̄sdā apd hostes: ēx ipsis dedisse uideri si nō aliō apte pbet testatorē sensisse. ¶ Si qs cū ignoraret se tituū filiuȝ hrē: filijs tutores dederit: utꝝ his solis dedisse uideaf q̄s in ptāte scit: an ei q̄ qȝ quem ignorauerit se hrē? Et magis ē ut huic dedisse nō uideatur: licȝ nomē filioꝝ admittat ꝛ ipsuȝ. sȝ q: de ipso nō sensisset dicer. dū ē cessare in psonā eius dationē. ¶ Proide ꝛ si credat filiū decessisse q superat: idē erit dicēdū. Nec. n. vr̄ ei dedisse quē obisse credebat[s]. ¶ Si posthumis dederit tutores: hiqȝ viuo eo nascanf: an datio valeat? Et magis ē ut utilis datio fiat ēt si viuo eo nascant.[t]

Idem.

T Estō datos tutores nō esse cogēdos satisdare rē saluā fore certo certi⁹ ē[u]. ¶ Sȝ nihil omin⁹ cū qs offert satisdationeȝ ut solus admistret audiēdus est: ut edicto cauef[x]. ¶ Sȝ recte ptor ēt ceteris detulit hāc conditionē: si ꝛ ipsi uelit satisdare. naȝ ꝛ si ipsi pati sunt satisdare nō debēt excludi alteri⁹ oblatiōe: sȝ impleta uidelȝ ab oib⁹ satisdatiōe: oēs gerēt ut q ꝯtentus ē pars satis accipere q̄ȝ gerere securus eēt. ¶ Nō oio āt is q satisdat pferēd⁹ ē. Quid. n. si supecta psōa sit. ul' turpis: cui tutela ꝯmitti nec

k ¶ Quia persone nō rei: ut insti. e. §. certe. sed contra insti. de excu. tu. §. datus. ꝛ. ſ. de admi. tuto. l. cuȝ plures. §. cū tutor. Solu. ibi: secūdario p̄ncipaliter non vt hic, in curatore cō: vt. C. de nup. l. i copulādis. accur.

l S I tū. rei affricane. h datur cuidaȝ vniuersitati ꝛ sic si obstāt. ll. precedentes. ac.

S I quis. Indefinito. in singulari vel in plurali p̄lata in tutelis equiualet vniuersali: non tamen comprehēdit eos: de quibus constat testatorem non sensisse. hoc dicit bar.

m ¶ Filijs. secus si dixisset filiabus: quia femininum nō concipit masculinum: vt. ſ. de lega. secundo. l. si ita scriptum. accur.

n ¶ Tam filijs. natis ꝛ nascituris: vt. ꝟ. eodem l. si qs. sed si posthumis dixerit. nō continentur iam nati: vt. ſ. de verborum significatioe. l. nomen filiarum. accur.

o ¶ Continentur. sicut fratrum appella. continetur soror: vt. ꝟ. de pact. l. tres fratres. azo. ꝛ facit. ſ. de verborum significatione. l. si quis mihi. ꝛ. l. filij appellatione.

p ¶ Si quis filio. non expresso proprio nomine. azo.

q ¶ Omnibus. sic. ſ. de verborum significatione. l. seruitute, ait. ꝛ. ſ. de lega. primo. qui filiabus. §. si quis. ꝛ de lega. tertio. l. si plures. ꝛ de lega. secundo. l. si ita legetur in principio. ꝛ. ſ. ad trebellia. l. finali. sed contra. ſ. de libe. ꝛ posthu. l. nominatim. sed non obstat: quia exheredationes odiose sunt: vt eodem titulo. l. cum quidam. .℞. Item facit in auten. ut lic. matri ꝛ auie. §. ad hec.

r ¶ Si quis liberis. videbitur si redeant: ꝛ hoc pp ius postliminij: vt argumen. ꝟ. de adoptio. l. si pater. circa principium. Accur.

s ¶ Proinde ꝛ si credebat. facit ad. §. ſ. de his que in testa. dele. l. prima. §. ideo. ꝛ. ꝟ. de contrahen. emptio. l. fundi. ꝛ de transactio. l. tuis aquilians. ꝛ. ſ. de liberis ꝛ posthumis. l. titius. in principio. ꝛ. C. de testamento militari. l. si ne. ꝛ. l. si cum. ꝛ. ſ. de supellectili. lega. l. labeo. Accur.

t ¶ Si posthumis. Nascantur. videbatur contra: quia mentione posthumorum facta non continetur iam natus: vt. ſ. de verborum significatione. l. nomen filiarum. ꝛ facit. ſ. de libe. ꝛ posthu. l. commodissime. ꝛ. C. de posthu. here. insti.

T Estamento. Testamentarij non coguntur a iudice satisdare: sed quandoque possunt offerre vt soli administrent. ad quod admittuntur: nisi alij etiam offerant idonee vel iudici cognoscenti aliud videatur. Quod si plures simul offerunt idoneor eligitur. hoc dicit cum. l. sequenti. Bartolus.

u ¶ Certius est. vt. C. de tuto. ꝛ curato. qui satis non de. l. penultima. ꝛ insti. de satisdatio. tuto. §. primo. ꝛ. C. de episcopa. audien. l. de creationibus. Hugo.

x ¶ Cauet. sed hec facultas oblatiōis ꝛ satisdatiōis: ꝛ nō est i p̄sonis ne spes successionis diminuat: vt. ſ. de le. tu. l. legitimos. §. pe. ac.

a Nõ oĩno asit. debeat vt ₇ ff. de suspec. tu. l. suspectus. ₇ l. qui ₇. Ac.
Admisit. sic ff. de suspec. tu. l. iij. § fi. iut. ₇ ff. de re mili. l. non oĩs. § barbario. Ac. c Duplex. sic ff. de arbi. l. celsus. b.
Estimationis ₇ fame. sic ff. de var. ₇ extraor co. l. pe. Ac.
Quod si plures. idoneor. sic ff. de leg. j. l. huiusmodi. §. fi. ₇ de sc. l. plures. ₇ de h. bo. ex. l. iij. §. hoc interdictũ. ₇ C. cõia de le. l. fi. in prin. ₇ ff. de col. lo. l. fi. ₇ ff. de dã. infec. l. l re fic. fed ar. ff. de iudi. l. in tribus. ₇ de vsuf. l. eqssimũ in pri. ₇ l. quotiẽs. ₇ ff. de ad mi. tu. l. iij. in fi. Ac.

Inquo Extraneꝰ volens satisdare non repellit tutores ab administratione. h. d. Bar. Uel sic: Persona q̃ nõ pticipat i iure pri cipali ñ pticipat i iure offe rendi. h. d. Bal.

Nõ ẽ audiendus. ar. contra. C. cõi di. l. iij. in fi. Ac.

Hoc edictũ Ad tutores datos ex ingsitõe vtraqȝ clausula porrigit. B.

Hoc edictũ. cuius verba nõ habemus. ac. b De satisdatiõe. f nõ exigẽda: vt ff. l. testamento. i. rñ. ac.

Hoc edictũ. na ₇ hi nõ satisdant: q: idonei sunt electi vt isti. de sat. tu. § i. soli. ex. legitimi ₇ datiui sine inquisitione satisdant.

Clausule. eiusdem edicti vel alterius. ₇ facit ad §. j. õ ₇. iii. l. iij. ₇. v. ₇ ff. de admi. tu. l. iij. §. pe. ac.

Testamento De eo qõ gerit ãte q̃ nascatur posthumus tenet actiõe negociorũ gestoꝝ. si vero post eũ natum gerat in actione tutele deuoluit. h. d. Bar.

Negocior. vtilis. vt. ff. õ tu. ₇ ra. dis. l. pe. ₇ de eo q p tu. l. i. §. si qs. ₇ de neg. gest. l. iij. §. i hac. ₇ l. cũ pater. ac.

Eadem actione. neg. ge. vtili. ac.

Uenit. ₇ sic ff. de rebus eoꝝ qui sub tu. l. quedam. ₇ ff. si cer. pe. l. proinde.

Tutor. Incertus tutor testõ dari non põt. h. d. Bar. Tam e icertitudinis materiam declara: vt of m. l. cũ quid. ff. de reb. du. bar.

Testamẽto. ẽt subaudi. nõ. q: certus tutor: vt isti. de le. §. tutor. ₇ ff. e. l. duo. ₇ certus ille cui daf. vt. ff. eo. l. tutor ita. Ite certus pcurator. vt. ff. de pcur. l. dũmodo certus qui constituitur heres: vt. ff. õ hei. isti. l. in tps. §. quotiẽs. ₇ ille cui legaf: vt institu. de leg. i. §. incertis. nec obstat. ff. de re. du. l. quidam. q: ibi hñ certus i telligitur legatarius. Ite nõ ob. C. de epi. ₇ cle. l. id qõ. ₇ l. nulli. ₇ l. si qs ad declinã. q: spãlia i fauore pauperũ ₇ captiuoꝝ.

p Consul sit. pñt tñ se excusare: vt insti. de excu. tu. §. ₇ q potestatẽ. at iudex nõ posset dare nisi sibi subiectis: vt no. ff. de tutel. l. etiam. ac.

Testamento Qui non põt ex testõ cape nõ põt in testõ tutor relinq. h. d. bal. q Testõ. als icipit si quidez rẽ. als testamẽto. ac.

Facio e. passiue hoc itelligas: q capere põt ex testõ. alioqn ff: vt insti. qui da. tu. pos. in pri. vbi filiusfa. põt esse tutor. nõ tñ põt testari active. Sed quo tpe erit hoc attendendũ: au obseruabit qõ i hereditate: vel qõ in legato dicimus attendẽdũ vt insti. de here. qua. ₇ dif. §. in extraneis. vel tps adire hereditatis tñ. qõ magis videt vt. ff. e. l. nemo. ₇ C. de caducis tol. §. in nouissimo. ₇ ar. tuis qõ dicitur de hereditate ₇ legatis cõditionalibus: vt. ff. de regula cato. l. catoniana. ac.

Africanus. Qui relinquit tutorem seruũ que putabat liberũ nõ vt libertatẽ seruũ. Ac.

s Seruũ. ẽt sui ad qõ e. ff. de testõ mili. l. neqȝ. §. fi.

t Liber ẽe. secus si sciret: q: tũc vel directũ si eẽt su-

cũ satisdatiõe debeat[a]: vl' qd si iã multa flagitia i tutela admisit[b] nõne magis repelli ₇ reijci a tutela q̃ȝ solꝰ administrare dẽat.

Nec satis ñ dãtes temere repellunt: ₇ q: plerũqȝ hñ pbati ₇ idõei atqȝ hõesti tutores ẽt si satis nõ dent nõ dñt reijci: qnimo nec iubẽdi sũt satisdare.

Duplex[c] igiĩ cãe cognitio ẽ: vna ex psõa eiꝰ q obtulerit: satisdationẽ qs ₇ q̃lis ẽ: alia ꝯtutoꝝ q̃les sũt non forte eiꝰ extimatiõisꝰ vl' honestatis sũt vt nõ debeãt hãc cõtumeliam satisdationis subire.

Ulistra.

Quod si plures satisdare parati sũt: tũc idoneorꝰ pferendꝰ erit vt ₇ tutorũ persone inter se ₇ fideiussorẽ ꝯparẽt.

Lpi.

Si nemo tutoꝝ puocet ad satisdationẽ: sȝ existat qdã q tutor ñ ẽ õsidẽtqȝ: ut aut satisdẽt tutores: aut si ñ satisdẽt paro sibi satisdaf ꝯmittãt tutelã: ñ ẽ audiẽdꝰ. Necqȝ. n. aut extero ꝯmittẽda ẽ tutela: aut testõ dari tutores cõtra ius satisdatiõi subijciẽdi sũt.

Hoc edictũ[e] õ satisdatione[b] ad tutores testamẽtarios pertinet.

Sȝ ₇ si ex ingsitiõe dati sint tutores: marcellus ait: ₇ ad hos ptinere h edictũ[i]: õ satisdatiõe ₇ id orõe ẽt diuoꝝ fratrũ significari: iõqȝ illi clausule[k] sunt subiecti: vt si cui maioꝝ ps tutoꝝ õcernat: is gerat queȝ maior ps eligat. quãuis vba edicti ad testamẽtarios ptineãt.

Testõ autẽ datus posthumo tutor nõdum est tutor nisi posthumus edatur.

Daf tamen aduersus eũ substituto pupilli negociorũ gestoꝝ actio.

Sȝ si ptꝰ editꝰ fuerit: deĩde hic tutor puisqȝ gesserit gereret remotꝰ a tutela fuerit: ₇ hic eadẽ actiõe[m] tenebitur.

Si qd plane gessit pꝰ editũ ptũ õ eo qqȝ qõ ãn gessit tutele iudicio tenebif: ₇ oĩs administratio in hãc actionẽ veniet[n].

Ulp.

Tutor icertꝰ dari nõ põt testamẽto[o].

Quẽlibȝ possumus tutorẽ dare: siue is ptoꝝ siue consul sit[p]: q: lex. xij. tabularũ id cõfirmat.

Idẽ.

Testõ[q] tutores hi dari possunt: cũ qbus testamẽti factio[r] est.

Idem.

Si qs tutorẽ dederit filio suo seruũ[s] quẽ putabat liberũ ẽe[t]: cũ eẽt seruus: is neqȝ tutor erit neqȝ liber.

Africanus.

Tutor ita recte nõ daf. illi aut illi filijs meis: vtri corũ[u] volet ticiꝰ tutor esto. qd. n. dicemꝰ ticiꝰ cõstruere nolit vtrĩ ex filijs tutor esse velit.

Ita ãt recte tutor dubif ticiꝰ si volet illi filio meo[x] tutor esto.

Abo.

Si plures[y] tutors sint: a ptore curatorẽ posci litis cã superuacuũ ẽ: q: altero auctore cũ altero agi põt.

Modesti.

Duobꝰ[z] pupillis tutor datꝰ ₇ si alterius[a] tutela se excusare põt: cum res separate[b] sint: attamen alterius tuto

Papi.

Iure nostro tutela cõmuniũ liberoꝝ mfi testõ pris fratri mandatur[z]: nec si puincie pses imperitia lapsus: patris voluntatem sequendaȝ decreuerit successoꝝ eius sententiam quam leges nostre non admittunt recte sequetur[a].

Honoris[b] causa tutor datus non videtur: quem pater[c] a ceteris tutoribus quibus negocia gerenda mandauit rationes accipere voluit.

Propter litẽ inofficiosi testamẽti ordinãdã: exhẽdato filio tuo tutorẽ paĩ dedit: eũdẽ a ptore ꝯfirmari oportet. Euentꝰ[d] ẽt

us vl' fideicõmissũ: vel si eẽt alienꝰ hẽt libertatẽ l fi. ₇ tñ e §. i ₇ fi. ut. ff. õ fideicõ li. l. gn liber. §. si qs tutorẽ. ac.

Tutor incertus Incertitudo circa psonã ĩbus daf tutoꝝ viciat dationẽ. Item õ vno certa põt ꝯsiui in ti volunt, eius q datur. h. d. bar.

v Utri coꝝ. videbaf q: ante ñ posuit l sua pñte. sȝ eni. adqȝ. ff. c. l. q hȝ §. si pupillus. sȝ incertitudo hoc dicit faĩ vt no. ff. e. l. tutor l certus. ₇ facit. ff. de noua. l. si stichũ. §. fi. ₇ õ stip. ser. l. sed si ita stipulet. ₇ õ le. ij. l. vnũ. §. rogo. sed ar. contra ff. de noua. l. si is si. Ac.

x Filio meo. ₇ sic õbꝰ filijs vl' dedisse lȝ singulari numero fuerit locutus: vt. ff. e. l. si qs. §. i. ₇ ff. de v. sig. l. seruꝰ ait. sȝ certe hñ hoc admitto. sȝ. l. ista nõ facit istã vȝ sȝ ãn valeat tutoris datio fcã sub hac ꝯditiõe si volet. vel sub illa vtricoꝝ volet azo. ₇ i pmo pp icertitudinẽ psone tũ daf nõ valet. i scdo ẽ certa: ₇ iõ valet: at i legato dic vt. ff. l. senatus §. legatũ. ₇ l. fi. sic in stipulatiõe dic vt. ff. de acc. ₇ ob. l. sub hac. ₇ õ ver. ob. l. centesimis. §. fi. ₇ dic q̃ dictio si: facit hic ꝯditionẽ q̃nqȝ nõ: vt. ff. õ ꝯdi. insti. l. vba. Acc.

y Si plures. secus si vnꝰ tñ. vt. C. de l lit. dã. tu. l. i. ₇ ff. õ tu. ₇ ra. dis. l. si tutor. §. si testõ i fi. §. ₇ isti. õ au. tu. §. fi. ₇ ff. de tutel. l. qui habet. §. si pupil. ac.

Duobus Excusatus a tutela vniꝰ pp hoc nõ excusat a tutela alteriꝰ. h. d. bar.

z Duobꝰ: vel diuersi fuerit testatores: ₇ tũc plana. vel vnꝰ sȝ filij hẽbãt bona mfna: vel alia seperata, nec. n. ergo q hõa eiꝰ pñi dimiserit: cũ ẽt exhrdati pñt dare tutores: vt. ff. l. pri. §. si Ac. ₇ Alterꝰ. forte liberti cũ iste sit ingenuus: vt. C. de excu. tu. l. excusationis. vel etiã pp numeꝝ tutelaꝝ fm pmũ casuȝ: ₇ ẽt sȝ alioȝ vt. C. õ li. cã. l. mitus. ac

? Sepate. alioqn. vna tute. itelligeret ñ due vt. ff. õ ex. tu. l. tria. ₇ isti. õ ex. tu. §. itẽ tria. sȝ qd tẽ forte erit: vt of. C. q. nu. tu. l. fi. i. fi. ac.

Iure nostro Mf non põt eẽ tutrix testamẽtaria nec a iudice ꝯfirmari. bar.

z Madaf. sȝ ꝯfilio eiꝰ geri recte mãdaf: vt. ff. õ admi. tu. l. qdã decedẽs. §. pap. ₇ repete h qõ no. ff. õ tute. l. fi. ₇ C. qñ mu. tu. of. fũ. l. i. ₇ auẽ. mfi ₇. ff. õ ne. ge. l. q aliena. §. quãquã. Itẽ vl' ꝯ. ff. ad tertu. l. ij. §. si mater. ibi qd tñ si pf ₇c. sed dic vt ibi. Ac.

a Sequetur. vt. ff. de rebus coꝝ l. quãuis. Ac.

Honoris Nõ vl' tutor honorariꝰ q ab alijs actões exigerẽ ꝯ. bar.

b Honoris. honorariꝰ of. q: honor e ei tũ daf: si aliquiꝰ dignitatis sit q daf aliꝰ. q: a ptor daf q̃ si plȝ: vt ₇ no. ff. õ sol. l. qõ si forte. §. i. Ac.

c Que pf. hoc ipso q̃ eũ pposuit alijs: sȝ ita si aliꝰ noluit gere sine isto: vt. ff. de admi. tu. l. ij. §. i. que ẽ ꝯ. vel dicut ibi.

Propter Datꝰ tutor testõ. õ cuiꝰ viribus dubitaĩ a ptore ꝯfirmabit inter erit tutor. sed q̃lis sit declarabit euentus. h. d. bar.

d Euentꝰ et iu. q: si succũbat i querela pupillꝰ erit tutorꝰ testãriꝰ: si obtineat erit datiuꝰ: q: cũ rũpif testim p q̃relã ₇ cetera q̃ ibi sũt rũpiif. vt legata ₇ tutele. vt. ff. õ inof. te. l. q repudiatis. §. fi. ₇ l. pap. §. fi. ₇ ff. e. l. ij. hodie secus: vt. C. õ lib. pre. auẽ. ex cã. ₇ ꝯtinua. l. se. cũ ista. ac.

indicate rei declarabit: utrum ex testamento patris: an ex decreto pretoris auctoritatem acceperit.

Triphonius.

Idem fiet si intestatum decessisse patrem pupilli noie ostendat: falsumne testium noie pupilli dicat. Et si patruus extet legitimus tutor futurus ab intestato: quia tutorem habenti tutor dari non potest. Nam commodius ipse quam scriptura continet a pretore dabit: ut sine ullo litis preiudicio iussus tutor auctor pupillo ad eam litem fiat. Cum autem ipse patruus quem tutorem legitimum sibi dicebat pupillus esse; filium subiectum criminaret: et ad se legitimam hereditatem pertinere contenderet: alium tutorem petendum iulianus respondit.

Papinia.

Qui tutelam testamento mandatam excusationis iure suscipere noluerit: ab his quoque legatis summovendus erit: que filiis eius relicta sunt. Modo si legata filii non affectione propria: sed in honorem patris meruerunt. Verbis fideicommissi manumissus: si iure tutor testamento datur: post libertatem itaque redditam ex voluntate testatoris ad tutelam vocatur. Impuberi liberto pro.n. frustra tutorem dabit: sed voluntatem eius si fides inquisitionis congrua est; pretor sequetur.

Idem.

Ex sententia senatusconsulti libonia ni tutor non erit: qui se testamento pupillo tutorem scripsit. Cum autem patris voluntas ipsam manu sua declarantis ambigua non esset: eum quamvis alii tutores essent; curatorem dandum respondi: nec admittendam excusationem quam iure publico habebat quia promisisse videbatur: nec ut suspectum removeri.

Paulus.

Duo sunt titii. pater et filius: datus est tutor titius: nec apparet de quo sensit testator. Quero quid iuris sit: Respondit is datus est quem dare se testator sensit. Si id non apparet non ius deficit sed probatio. Igitur neuter est tutor.

Scevola.

Si pater exheredate filie tutores dederit: et testamentum eius ruptum dicatur nato posthumo: commodissimum est eosdem tutores pupille dari ad petendam intestati hereditatem.

Paulus.

Quero an si eiusdem civitatis cives testamento quos tutores dare possit: pau. respondit posse. Idem pau. respondit: eum quoque qui propter rerum noticiam tutor datus est proinde in omnibus et administrationis et accessionis iure conveniri posse: atque ceteros tutores qui eodem testamento dati sunt. Lucius titius heredes instituit filios suos pupillaris etatis: eisque tutores

bis ṽbis ḋdit. Filius meis tutores sunto gaius meus & lucius heros: eu heroti libertatē nō dedit. Fuit aūt heros itra xxv. annū etatis. Quero an possit libertatē sibi vendicare. Paulus rñdit. Cū placet eū q a dño tutor est datus libertatē quoq3 meruisse videri: eū quoq3 ḋ q̄ erit in eadem cā hñdū: & liberū qdē ab adita hereditate eē: tutela āt p⁹ legitimā etatē⁹ onerari. Iabolenus.

Tutoribus ita dat: luciū titiū tutorē do. si is nō viuit: tūc gaium planciū tutorē do. lucius titius viuerat & tutelā gesserat: ḋinde mortu⁹ erat. Trebati⁹ negat ad planciū ptinere tutelam. Labeo ꝯ. pculus qḋ labeo. Ego trebatij sniam pbo: q3 illa ṽba ad mortis tp̄s referūt. Sce.

Cum codicill' iō alios tutores dari significasset: qm̄ te stō datos quosdā defunctos aut excusationē hre posse ꝯperisset: an nihilominus q eoꝝ viuerent nec excusati essent tutores pmanerent: Rñdi nihil ppon̄i cur nō permanerent.

De cōfirmādo tutore vel curatore. Modestinus

Et neq3 ḋ ꝯfirmādis q̄rētib⁹ tutorib⁹ relinq̄mus. pauca de his scrutemur. Sūt qdā dati recte tutores ḟ3 testamēta. i. & a quib⁹ o3 & qb⁹ o3 & qūo o3: & ubi o3 pr. n. filijs vel nepotib⁹ q̄sb3 in ptāte recte dat tutorē ſ3 i testō. Si āt fuerit psona tal' q̄ non pōt dari velut mr aut pron⁹: aut extrane⁹ qs: aut psona cui nō pt dari: velut pr filio nō existēti in ptāte. aut filie. aut si dixerit de pcoꝛ curā hre reꝝ. aut in codicill' qdē ñ ꝯfirmaris ḋderit tutorem aut curatorē: tūc qḋ ḋficit: fpleri a ꝯsulari ptāte ꝯstōnes ꝯcessit & ſ3 inerē ꝯfirmari tutores. Et si qdē pr fuerit q ḋderit: āpli⁹ nihil igrit q p̄est. ſ3 simplr cū confirmat. si aūt ali⁹ qs dederat tūc igrit psonā si ē apta. Amplius scire o3 qm̄ curator testō neq3 a pre recte dat: ſ3 datū assuetū est cōfirmari ab eo q p̄est. Hera.

Mulier libis non recte testō tutorē dat. sed si ḋderit: decreto ptoris: vel pcōsulis ex igsitōe ꝯfirmabit⁹ nec satisdabit pupillo rē saluā fore. Sz & si curator a mre testō datus sit filijs eius decreto confirmatur ex inquisitione. Ulianus.

Qui a pre tutor script⁹ est: aut non iusto testō: aut non vt lege p̄cipiebat: ꝯfirmandus est ad tutelā gerēdā: pinde ac si ex testō tutor eēt. a. vt satisdatio ei remittat. Au.

Si patron⁹ vel qlibet extrane⁹ impuberi quē heredē istituerit tutorē dederit: & ei ea nihil in bonis h3 pupillus: nō male dicetur iudiciū ei⁹ sequendū eē q & psonā ei⁹ quē tutorē eē voluerit nouerit: & ipuberē ita dilexit vt eū heredē istitueret. Api.

Tutores a patruo testō datos iussit ptor magistrat⁹ cōfirmare. Mi cautionē quoq3 accipe debuerūt: nec volūtas ei⁹ q tutorē dare nō potuit neligentia magistratuū excusat. Deniq3 ptor ñ añ decretū īterponere pt q̄3 p igsitionē idōeis pnūciatis vñ segt ut tutele tpe soluēdo ñ fuerit i id qḋ ḋ bōis eoꝝ fuari nō possit. ꝯ magrātus actio decernatur. Pe.

Si filio impuberi pater tutorē: aut puberi curatorem dederit circa iquisitionem pretor eos confimare debebit. Et.

t Sequēdū eē. cū inqsitiōe firmat. ... hoc erit verum proprio in extraneo in patrono ...

Ad magistrat⁹ q tutores cōfir... ...

...tur ex inquisitione. b. d. Bar.

...tu. §. nos āt. vel confirmatio d3 fieri cū inqsitione ... fecerunt confirmationem sine inquisitione ... sitionem omittebant: saltem cautionem exigere ... ce postea non ante decretum. &c.

Deniq3 iterponere. immo potest. ...

Naturali filio cui nihil relictum est tutor frustra datur a patre nec sine inquisitione confirmatur. ¶ Si queratur an ex inquisitione recte datus sit tutor quattuor hec consideranda sunt an hic dederit qui dare potuerit: et ille acceperit cui fuerat dandus: et is datus cuius dandi facultas erat. et pro tribunali decretum interpositum.

T Ri. In confirmando tutore hic pretor inquirere debet: an durauerit patris voluntas: quod in facili est: si prior mortis tempore tutores si iure: vel curatores scripserit pater: nam si aliquos annos ut spacio medio potuerit facultatum dati a patre si iure tutoris fieri diminutio: vel morum aliquam celata vel ignorata emerserit improbitas: aut inimicitie cum patre exarserunt.

P Aulus. Vel cum fisco aliquem contractum dannosum miscuissent.

T Ribo. Vtilitatem pupillorum pretor sequitur non scripturam testamenti: vel codicillorum. nam patris voluntatem pretor ita accipere debet: si non fuerit ignarus. scilicet eorum que ipse pretor de tutore compta habet. Quid denique si postea de eo quem pater testamento codicillisue non iure dedit: scripsit tutorem esse nolle: non nempe sequitur primam voluntatem pretor: a qua pater discessit.

S Ce. Quidam testamento nepotibus curatorem dedit fideicommisso ei relicto quesitum est an administrare curator compelli debeat: Respondi quidem curatorem non debere: sed cum aliquid testamento ei datum esset: teneri eum ex fideicommisso: si non curam susciperet nisi id quod ei datum esset nollet petere aut reddere esset paratus. ¶ Item quesitum est an iste curator satisdare nepotibus debeat. Respondi quod si curatorem non debere: sed cum fideicommissum peti ab eo posset: fideicommissi nomine satisdare debere.

¶ De legitimis tutoribus.

V Lpianus. Legitime tutele lege xij. tabularum agnatis delate sunt et consanguineis item patronis. id est his qui ad legitimam hereditatem admitti possunt: hec summa prudentia. ut qui sperarent hanc successionem iidem tuerentur bona ne dilapidarentur. ¶ Interdum alibi hereditas est: alibi tutela: veputa si consanguinea pupillo sit. nam hereditas quidem ad agnatam pertinet. tutela autem ad agnatum. Item in libertinis si sit patrona: et patroni filius: nam tutelam patroni filius: hereditatem patrona obtinebit: et tamdiu eque erit et si sit patroni filia et nepos. ¶ Si apud hostes sit frater inferioris gradus agnato tutela non defertur. nam et si patronus apud hostes sit patroni filio tutela non defertur: sed interim a pretore datur. ¶ Interdum autem et sine hereditate tutela defertur interdum hereditas sine tutela: ut puta in eo qui latitauit cum seruum suum rogatus esset manumittere. Nam generaliter diuus pius rescripsit aurelio basso ius patroni eum non habere his. Plane

a ¶ Naturali sec. i legitio et naturali. cum potest testator dare tutorem: siue aliquid ei reliquerit siue non: vt. s. ti. i. l. pr. accur.
b ¶ Nihil relictum est. aliogn confirmatur sine inquisitione: vt. C. e. l. fin. et C. qui mu. tu. of. fu. l. fi. i pn. si autem nullum reliquisset iure vocaretur ad tutelam: vt. d. l. C. qui mu. tu. of. fu. l. fi. vel dic quod si tu instituit vel aliquid ei reliquit confirmatur cum inquisitione: sed cum nihil est reliquit sine inquisitione non confirmatur vt hic dicitur i me. no. s. e. l. tutores. accur.
¶ Si queratur Hic ponitur forma quomodo tutor confirmatur ex inquisitione. bar.
c ¶ Datus sit a iudice. accur.
d ¶ An hic dederit. qui dare et cui et qui dari. hos. j. ti. ij. per totum. et maxime i l. i. et l. ius dandi. Item quod dicit decreto facit. j. de bo. pos. l. iij. §. pe. et qui ex. i bo. pos. l. ij. §. dies et §. i bonorum. sed contra ad idem s. de tute. l. qui hz. §. pen. Sol. vt ibi. et eodem modo tamen ad id quod est. j. ti. . ij. l. nec mandate. §. pen. est et aliud necesse: vt. j. de tu. et cu. da. ab his. l. fare. §. penul. accur.
e ¶ In confirmando. L. si pater dederit tutorem filio: tamen inquiri debet an voluntas patris mutata fuerit vel mutari debuerit. maxime si diu post testamentum factum decesserit. b. d. tamen duabus. ll. se. bart.
¶ In confirmando. i facili. i. facile scire potest: vel si R. sbaudi. s. durasse voluntatem. accur.
f ¶ Aliquos annos. s. pluries pater tutores dederit. et facit ad ea que sequuntur. j. de ad mi. tu. l. tres. §. fi. et s. ti. i. l. pr. et j. de adime. leg. l. iij. §. fi. et l. iiij. l. sit ar. contra i eodem ti. l. ex pr. te: sed dic vt ibi. Item facit C. de suspe. tu. l. et. et s. de iterro. ac. l. de etate. § ex ca. et j. ut i pos. le. l. si is a quo. §. fi. et l. se. et j. ubi pu. edu. l. prima. accur.
g ¶ Vel cum miscuissent. tutores. et dic quod id non confirmatur qui se excusant occasione contractus talis: vt. C. ne tu. vel cu. l. i. i fi. et C. qui da. tu. pos. l. fina. sed quosdam. sed si plus qui ibi de contractu vectigali: hic de alio. Item illa litera intelligitur: ut no. C. de excu. tu. l. coloni. sed hic ideo quia dannum esset pupillo: quia fisco omnia bona sectum habent obligata: ut. C. q. caus. pi. ta. co. l. i. li idem fit i pupillorum cui bona tutoris tacite pro administratione tenentur: ut. C. de admi. tu. l. pro officio. sed quia potior est fiscus tempore. quod et iure. sed regulam C. qui potio. i pig. ha. l. si fundus. quia sic est priuilegiatus fiscus ut pupillus. Item quod dicit dannosum. secundum di marie qui de facili posset esse dannum pupillo: ut prima facie appet. arg. pro dicam hunc locum quando ante assumptionem tutele contrahit cum fisco: si autem postea tenetur filius: ut. j. de fal. l. i. §. penul. accur.
h ¶ Vtilitatem confirmatur precedenti. l. et facit ad legem istam: quod magis mens quam verba est intuenda: ut. j. de adime. le. l. iij. §. conditio. et de an. le. l. vij. §. fi. et insti. de le. pa. tu. et ille quas dixi. j. l. confirmando. in fi. accur.
i ¶ Habet. i. nouit: ut videt: ut. s. de of. pres. l. illicitas. §. veritas.
k ¶ Discessit. sic. s. de tute. test. l. si hereditas. §. i. accur.
¶ Quidam Curator datus a patre non debet satisdare rem pu. sal. fo. sed de fideicommisso restituendo sibi relicto si curam admiserit. b. d. bar.
l ¶ Quidam. als quidam et als auia. m ¶ Relicto. ad hoc vt fit curator aliogn cessat hoc lex: ut. j. de his q. vt indi. l. post legatum. §. amittere. ac.
n ¶ Non esse recte datum ab auia. az. uel a patruo: vel ab auo cum curator non possit testamento dari: ut insti. de cur. §. i. accur.
o ¶ Susciperet. pro confirmatione iudicis. accur.
p ¶ Esset paratus. hoc intellige cum accepit legatum ignorans se curatorem datum i testamento. alias non posset relinquere curam cum legatum recepisset. ut. j. de his q. vt indig. l. post legatum. §. amittere.
q ¶ Debeat rem pu. sal. fo. quod post confirmationem esset faciendum si fieri debeat ut excusatio: ut. j. de excu. tu. l. nenseimus. accur.
r ¶ Non debere. s. satisdare rem pu. fo. et est ratio: quia inquisitione confirmatur. vt. s. e. l. i. et. ij. et iiij. et s. ti. i. l. qui tutelam. §. fi. et insti. de cur. §. i. sed et datus ex inquisitione non satisdatur insti. de sa. tu. et cu. §. ij. azo.
s ¶ Peti. i. repeti. t ¶ Fideicommissi. restituendi minori si eius curam non gereret voluerit azo. et facit. j. de fideico. li. l. generaliter. §. si quis alienum. ibi quod si legatum. et C. de lega. l. quod si legatarius. et s. ti. i. l. tutelam i pn. et dic ut ibi. Item s. e. l. tutores. ubi dicit eum satisdare debere. sed tu dic vt ibi dixi. acc.
u ¶ De legitimis tutoribus. Post tutores testamentarios et testamento confirmatos venit de legitimis: ideo ponitur hec rubrica de legitimis tutoribus. Quidam tamen habent et curatoribus in rubrica: quod non debet esse: quia licet tutela distinguatur in tres species. s. legitimam testamentariam et datiuam: tamen cura non quia in testamento dari non potest: ut. l. i. i fi. s. e. ti. et nulla cura est legitima nisi furiosi. ut. C. de epi. au. l. decurionibus. et j. de tu. et cu. datis ab his. l. mulieri. et l. vetri. §. pe. et j. de exc. tu. l. sed et milites. et l. amicissimos. Barto.
¶ Legitime. Legitima tutela ex verbis et ex mente. l. xij. tab. defertur cognatis ad quos defertur hereditas. fallit si mulier est in medio. bar.
x ¶ Agnatis. sunt autem agnati etc. ut. j. e. l. sunt autem. et dicuntur legitimi: ut insti. de le. ag. tute. i pn. sic et bonorum possessio vnde agnati vocantur vnde legitimi: vt. j. vnde leg. i rubrica. et vnde cog. l. legitimus. et dic si sint idonei non alias: ut. C. e. l. fina. accur.
y ¶ Consanguineis: et his qui sunt agnati et cognati naturales. nam quidam sunt agnati tamen: ut adoptiui et hi non vocantur. alij cognati tamen: nec hi vocantur.
z ¶ Idest his. alias est his etc. alias idem is etc. et da exemplum de patre qui emancipauit filium contracta fiducia: ut insti. de leg. ag. suc. §. fi. accur.
& ¶ Prouidentia. i. ratione naturali: ut potest. C. de i ius vo. l. ij. et s. de iusti. et iu. l. pe. in pn. sed hodie sicut hereditas agnatione non inspecta primis defertur: sic et tutela: vt in auth. de heredi. ab intes. §. ex his. sed sm iura ista secus: qui non succedebant cognati. vt. C. e. l. i. sed nunquid agnatis deficientibus poterant admitti cognati ad tutelam: nam ad hereditatem admittebantur vt insti. de suc. cog. et j. qui ordo i bo. pos. ser. l. i. i pn. forte non ex lege vocantur cognati ad successionem sed per pretorem tamen. sed tutela a testatore vel a iudice vel a lege defertur. Item non inuenitur aliquem de cognatis vocari ad tutelam ex lege aliqua azo. sed ar. contra. s. de capi. di. l. tutelas ibi ex nouis etc. sed nec ibi ponitur hoc exemplum. accur.
¶ Successionem. s. pupilli.
¶ Interdum. consanguinea. i. soror: vt insti. de le. agna. suc. i pn. §. ceterum. et facit ad hoc et ad sequens tamen. j. e. l. pe. et insti. de le. pa. tu. §. fi. Item et no. quod hereditas ad prox. defertur. vt. C. de le. here. auc. post fratres. et insti. de le. ag. suc. in prin. et §. si plures.
¶ Si apud. Spes primi legitimi facit tutelam non deuolui ad sequentem: sed opus est datiuo. h. d. Bar.
a ¶ Non defertur. quia proximior speratur adire: vt. j. de bo. li. l. si necesse. §. si deportatus. sed certe non est bona ratio. licet quidam approbent eam: vt. j. e. l. iij. §. non tamen autem. az. sed ibi non erat spes postliminij. accur.
b ¶ A pretore datur. nisi compatroni apud quos remanet tutela. vt. j. l. iij. §. si duo. et facit. s. de testa. tu. l. si quis sub conditione. accur.
¶ Interdum. Licet patronus propter delictum priuetur iure succedendi non tamen priuatur onere tutele. h. d. bar. c ¶ Latitauit. i. turpiter se occultauit: vt j. qui ex cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. quid sit. accur.
d ¶ Seruum suum. s. rogatus quo casu ex se. co. fco ab emilio uiteniano et iulio secero consulibus peruenit ad libertatem: ut. j. de fideico. li. l. si eum. §. si quis. sunt et alia se. co. ut etiam insti. de fideicom. li. accur.
e ¶ Non habere. tamen libertus eius qui manumittere debuit: ut. j. de fideico. li. l. in fideicommissarijs. sic et s. de in ius uoc. l. sed et si hoc. in fi. et an. accur.

a Tergiuersatio .i. dolus et fraus. Acc.
b Subuertere .i. totum destituere a prestatione libertatis. vt ff. ad turpil. l. i. § tergiuersatio. Acc.
c Idem erit assignatus sit quod fieri potest: vt. ff. de assigna. li. l. i. in prin. et facit. ff. e. l. tutela. § in et insti. de le. pa. tu. l. si. sed contra. ff. de tu. i. l. si impuberi. § primus. Sol. ibi. Accur.

tatibus que deferuntur agnatis in bonis agnatorum: vt. ff. de [illegible] cum. h. l. i. § liberos autem. Acc.
Si primo legitimus desinat sed iudicis [illegible] agentis locus in datiuo non sequenti legitimo. sed si desinit casu naturali vel ciuili iudicis principaliter non agente. b. d. cum. § sequenti.

Tutela legitima tollitur capitis diminutione. b. d. Istud est verum secundum illa tempora: sed hodie quia sublata est differentia emancipatorum et preteritorum quo ad libertatem: eodem modo quo ad tutelam: vt in auc. de here. que ab inte. § ex his. Ita enim Dy. et omnes doc. Bar.
d Diminutione. et minima vt si arrogatus: vt. ff. de tute. l. si arrogatio. in prin. et idem in ceteris tutelis quod in legitimis. et idem in capi. di. tutoris legitimi. in aliis secus: vt. ff. de cap. di. l. tutelas. et ibi. q. mo. tu re si. § si milites. nam et in aliis differt legitima ab aliis: quia hec transit ad libertos cetere non: vt. ff. de tute. l. apud. et. j. l. p. si. § si duo et facit ist. e. § si. ac.
Tutela. Ex lege. dicitur quod ex mente eius colligitur licet verba deficiant. Bar.
e Nominati .i. ex verbis legis: vt ish. de le. pa. tu. ubi deferri nomine naturaliter designato: vt ff. de capi. di. l. tutelas. Ac.
f Sed per consequentias. et sic ex mente quod tantundem valet: vt. ff. de v. si. l. nomen. § i.
g Sicut et compulsus. quia et ad hereditatem tunc admittitur: vt. C. de bo. pos. [illegible]

[illegible]

tergiuersatio[a] eorum qui subuertere[b] fideicommissariam libertatem uelint eo minus putatur ne ius patroni acquirant: ideo quem liberum esse noluerunt. Idem erit si filio liberti assignatus[c] sit: tutela quidem apud fratres remanebit (ut marcellus notat) legitima autem hereditas ad sororem pertinebit. Idem.

Legitimam tutelam capitis diminutione[d] pupilli etiam que salua ciuitate contingit. amitti nulla dubitatio est. Idem.

Tutela legitima que patronis defertur ex lege. xii. tab. non quidem specialiter vel nominatim[e] delata est: sed per consequentias[f] hereditatum que ex ipsa lege patronis date sunt. ergo manumissor ex lege. xii. tab. tutorem sine sponte manumisit: sine etiam compulsus[g] ex causa fideicommissi manumisit. Sed et si hac lege emitur[h] ut manumittere: et ex constitutione diui marci ad aufidium victorinum peruenit ad libertatem: dicendum est tutorem[k] esse. Plane si forte ex rubriano senatusconsulto peruenerit ad libertatem: non debebit tutorem eum qui rogatus est orcinus[m] libertus effectus ad familiam testatoris pertinebit[n]: in qua specie ideo et tutela ad liberos patroni primos pertinere: quia ad patronos non primum: quod quidem in omnibus orcinis libertis locum habet testamento manumissis. Si duo pluresue manumittant omnes tutores sunt. Sed si mulier fit inter manumissores: dicendum est solos masculos[o] fore tutores. Sed et si aliquis ex patronis decesserit tutela penes ceteros patronos est quamuis ille filium reliquerit. Sed et si ab hostibus fuerit captus iterum soli compatroni tutores sunt. Similiter et si in seruitutem redactus sit. apparet ceteros esse tutores. Sed si omnes patroni decesserint tunc tutela ad liberos eorum incipit pertinere. Proinde si alter ex patronis filium: alter nepotem reliquerit: utrum ad solum filium: an vero ad nepotem tutela pertineat: quia et nepos in familia patris sui proximus est. Et apparebit ex legitimis hereditatibus[p]. Legitima autem hereditas ad solum filium pertinet: ergo et tutela ad solum filium descendit. post filium tunc ad nepotem.

Queri potest si patroni filius sit remotus vel excusatus an nepoti tutela deferatur: et marcellus in ea sententia est ut succedi non posse scribat. Idcirco enim abierunt a tutela vt et alii in locum eorum dentur: non vt successio admittatur. Non tamen autem morte verum etiam capitis diminutione successio debet in legitima tutela admitti quare si proximior capite diminutus est qui post eum est succedit in tutele administratione. Si parens filium vel filiam vel nepotem vel neptem vel deinceps impuberes quos in potestate habeat emancipet: vicem legitimi[r] tutoris sustinet. Modestinus.

Quo defuncto si liberi perfecte etatis existant fiduciarii[s] tutores fratris vel sororis efficiuntur. Ulpianus.

Legitimos tutores nemo dat sed lex. xii. ta. fecit tutores[t]. sed etiam hos cogi satisdare certum est. In tantum[x] vt etiam patronum et patroni filium ceterosque liberos eius cogi rem saluam fore satisdare plerisque visum. sed hoc causa cognita pretorem statuere debere melius est: vtrum debeat satisdare patronus liberique eius an non: ut si persona honesta sit remittatur ei satisdatio et maxime si substantia modica sit. si autem patroni persona vulgaris vel minus honesta sit: ibi dicendum est satisdationem locum habere vt aut modus tutele aut persona aut causa admittat satisdationem. In legitimis et in his qui a magistratibus dantur quesitum est an vni decerni tutela[z] possit: posse enim aliquos vel absentes vel furiosos esse. Que sententia vtilitatis gratia admittenda est. vt uni decernatur administratio. An igitur et prouocare se inuicem secundum superiorem clausulam[2] possint. et magis est vt si omnes satis non dederint[?]: aut non potuerit. uel si finita est satisdatio[z]. Non nunquam enim satisdatio ab eis non petitur[a] aut satis desint esse cautum: aut magistratus municipales ab his qui dederint: aut non potuerint[b]: aut noluerint satis exigere: posse dici etiam in

h [illegible] ... deicom. h. l. cum vero. § subuentum. Acc.
i [illegible] ... vt insti. de singu. rebus per fidei ... Accur.
k [illegible] ... vt patroni filius ad ius libert... § enim. et fac. j. ti. i. l. si impubi. § i. acc.
l [illegible] ... deferri tutela: et aliquo deficiente re... vadit ad liberos eorum per eundem
o Solos masculos. facit. ff. e. ti. l. ... § si. et. ff. e. l. pe. Acc.
p [illegible] ... bonis libertorum: vt ff. et. ff. de opis. li. l. ... libertus preterito. § i [illegible] heredi...

sint patroni. h. d. Barto.
3 In legitimis decerni tutela .i. tutele administra... [illegible] testamento dat... tis non dederit .i. si nullus satisdedit. equipollet. n. ... currit preterea quotiens significatio sumitur ex vniuer... totam orationem falsam efficit: vt. ff. de re. iu. l. si ... tisdederunt quidam non. Nisi iter eos qui non satisdederunt ... [illegible] et dic non satisdederunt: quia si fuit petita: vel quia non ... fuit petita quod sumitur. accur. z Satisdatio. ... nonnunquam. n. et c. et interpositio et c. Ac. a Non pet...
b Potuerit. ... [illegible]

[illegible]

bis q̃ cãu cautum non ẽ: admittendã ꝓuocationẽ. ¶ An ergo et in pſonis idẽ ſit dicendum maxĩe vbi ceſſat ſatiſdatio: Et puto in pſonis nõ oportẽ admitti ꝓuocatõez: niſi ex magna cã: neqꝫ ſpẽ ſucceſſionis diminat: nã et ſi pſono tutela nõ fuerit cõmiſſa: poterit p cõpſonũ dãno affici q ſolus rem pupilli male adminiſtrat. ¶ Si qs legitimus tutor capite minutus ſit dicendũ ẽ deſinẽ eũ eẽ tutorẽ: et locũ eẽ iudicio tutele finita tutela. Ulpianus.

Inteſtato parente mortuo agnatis õfert tutela. ¶ Inteſtat ãt videt nõ tm̃ is q teſtm̃ nõ fecit: ſꝫ et is q teſtõ ſuis liberis tutores nõ dedit. quãtũ. n. ad tutelã ptiet: inteſtat ẽ. ¶ Idẽ dicem ſi tutor teſtõ dat adhuc filio ipubere manẽte deceſſerit, nã tutela eius ad agnatũ reuertitur. Gaius.

Sunt ãt agnati q p virilis ſexus pſoas cognatiõe cõiũcti ſũt q̃ſi a pre cognati: veluti frẽ eodẽ pre nat fris filꝰ nepoſue ex eo. Itẽ patruus et patrui filꝰ nepoſue ex eo. Paulus.

Si reliq̃ro filiũ ipuberẽ et fratrẽ: et nepotẽ ex alio filio: cõſtat vtroſqꝫ eẽ tutores ſi pfcẽ etatis ſũt: qꝛ eodẽ gradu ſũt. Gaius.

Si plures ſunt agnati proximꝰ tutelã nãciſcit: et ſi i eodẽ gradu plures ſint: oẽs tutelã nãciſcuntur. Hermo.

Agnato ꝓprior femĩa quominus ſit impuberis agnati tutor non obijcitur: ideoqꝫ patruus ſoror ẽ conſanguineaꝫ hñtis fris filij legitimꝰ erit tutor nec amita pſno magno vel matertera fris filij ne ſint tutores, obſtat. ¶ Surdus et mutꝰ nec legitimi tutores eẽ poſſũt: cum nec teſtõ nec alio mõ vtiliter dari poſſunt. Paulus.

Minus aũt audiẽs potest.

¶ De tutoribus et curatoribus datis ab his q ius dandi hñt. Et q̃ in quibus cauſis ſpecialiter dari poſſunt. Ulpianus.

Iure ꝓconſul: ſiue pſes ſiue ẽt prefectꝰ egypti ſiue ꝓcõſulatum obtineat ꝓuincie vel tpis cã pſide defuncto: vel qꝛ ipſi ꝓuincia regenda cõmiſſa eſt: tutorẽ dare poterit. ¶ Legatus quoqꝫ ꝓconſulis ex õr̃one diui marci tutorem dare põt. ¶ Oĩs ãt pmittit tutorẽ dare ꝓuincie pſidi: eis tm̃ pmittit: q ſunt eiuſdẽ pũcie vel ibidẽ domiciliũ habent. Idem.

Cum qdã tutores dati appellaſſent: quidã ãt non adeſſent: diuus pius reſcripſit dãdum tẽporarium tutorẽ q tutele fungat. Idem.

Ius dãdi tutores datũ ẽ oĩbus magiſtratibus municipalibꝰ: eoqꝫ iure vtimur: ſed illũ q ab eodẽ mũicipio vl agro eiuſdẽ municipij eſt. Idem.

Pretor ipſe ſe tutorẽ daŕ nõ põt: ſicut nec pedaneꝰ iudex nec cõpromiſſariꝰ ex ſua ſñia fieri poteſt. Gaius.

Illud ſemp cõſtitit preſidez poſſe tutorem dare: tã abſentem q̃ꝫ preſentem. et tam pſenti q̃ꝫ abſenti. Ulpianus.

Necnon ignorãti et inuito. Idem.

Non tm̃ ad dotem dãdã nupture curatorẽ dari opꝫ: verum etiam ei quoqꝫ que iã ẽ nupta. ſꝫ et ad dotẽ augẽdã daŕ

[illegible] do. aſ nup. l. ſi. 230. ⁊ fac. ⁊. 6 in. do. ſunt [illegible] ꝑmutatõe vt ex pecunia i rem vel econtra [illegible] do. l. ea constante. Acc. [illegible] datio nõ põt mãdari ei q nõ h̃z iuriſdictio [illegible] fic. Bar. b Nec mãdãtiſſimo vt q [illegible]

[illegible]

⁊ mutande quoqꝫ dotis grã curator dari poteſt. Idem

Nec mãdãte ꝑſide alius tutorem dare poterit. Si ꝑtor vel ꝑſes prouincie in furore aut dementia ꝯſtitutus dederit tutorẽ: nõ puto valere. Quãuis enim ꝑtor vel ꝑſes ſit nec furor ei magrãtũ abrogetur: attñ datio nullius erit momenti. Dari tutor omni die poterit. Furioſo ⁊ furioſe: ⁊ muto ⁊ ſurdo tutor ⁊ curator a ꝑtore vel ꝑſide dari poterit. Ar.

Impuberi ad hereditatẽ adeundã vt tutor def ex cauſa ꝑmiſſum eſt Idem.

Tutor ſi petitus fuerit habẽti ſi abſente eo quaſi nõ habenti datus ſit: datio nulla eſt. Nam ⁊ quoquomõ in petitiõe tutoris ſi erratum fuerit in facti cauſa: maxime poſt conſtitutionem duorum fratrum: non valet tutorum datio. Celſus

Curator pupillo vel pupille non datur. ſi tutor coruꝫ affuerit. Ulpia.

His q i ea cã ſunt: ut ſupeſſe rebus ſuis non poſſint daſ curatorẽ ꝓconſulẽ oportebit. Nec dubitet filiũ quoqꝫ pri curatorẽ dare. Quãuis. n. cõtra ſit apud celſuꝫ ⁊ apud alios pleroſqꝫ relatũ: q̃ſi indecorũ ſit patrẽ a filio regi: attñ diuus pius iuſto celeri. Itẽ diui frẽs reſcripſerũt filiũ ſi ſobrie viuat patri curatorẽ dãdũ magis qꝫ extraneũ. Diuus pius infis q̃relaꝫ de

[illegible] l. iij. § ſi quis qui ſi. ⁊ tenebit h̃ filius reddere rationẽ vt inſtitu de atti tu. § ſi. ⁊ ide l. inſe dicit vt. C. [illegible] § in illud aliud tamẽ obſeruatur in patre. vt C. [illegible] hoc procul dubio ⁊ in aut. de nup. § ſi vero expectet [illegible] curatore iur. l. j. § ſi. ⁊ l. ij. ⁊ l. furioſe.

filiis ꝓdigis adiuſit vt curatorem accipiãt in hec ṽba: Non ẽ nouũ quoſdã ⁊ ſi mẽtis ſue videbunt ex ſmonibus ꝯpotes eẽ: tñ ſic tractare bona ad ſe ptinentia: vt niſi ſubueniatur his deducant i egeſtatẽ. Eligendus itaqꝫ erit q eos ꝯſilio regat. Nã equũ ẽ proſpicere nos ẽt eis q quo ad bona ipſorum pertinet furioſuꝫ faciunt exituꝫ. Papinian.

Si impuberi libertas ⁊ hereditas per fideicommiſſum data ſit: ⁊ inſtitutus adire nolit, ſenatuſconſultum cenſuit: cum ſi impuberis noĩe deſideret adire cogendum ut tamen pupillo pupilleue tutor ab eo cui ius dandi erit def q tutelaꝫ retineat quo ad reſtitua hreditas: ⁊ rem ſal. fo. ab hr̃de caueaf. Poſtea diuus adrianus vt ideꝫ in eo ſuetur cui directa libertas data fuerit reſcripſit. Quãuis aũt a ꝑſono rẽ ſaluã pupillo fore non facile cautio exigat: tñ ſenat ꝓ extraneo hr̃i uoluit cũ q qõ i ipſo fuit: ẽt libertate ꝑuauit ipuberẽ: ⁊ ius q dẽ libti q h̃z q ex cã fideicõmiſſi manumittit nõ ẽ ei oblatũ. Tutela ṽo ſine vinculo cautiõis ñ ꝯmittit. Quid ergo ſi nõ caueat: ñ dubie tutela ñ erit apd ꝑſonũ. Sꝫ ſi puella duodecimũ ãnũ impleuerit: tutor ꝯſinit eẽ q̃ñ tñ miorib an nis ꝯſiderantib curatores dari ſolẽt. Si curator ꝑſonus pcta ſ. fides inquiſitionis ꝓ vinculo cedet cautionis. Idem

[illegible]

[illegible] ap. l. cũ vna. § j. Itẽ reſtitutio hereditatis [illegible] treb. l. ſi nec ipſi niſi pupillus eſſet infans: vt [illegible] de teſt. tu l. ſi tamen. Acc.

[illegible]

tel. teſtamen. l. idem ſiet.

Quoad. j. e. l. curatorẽ ⁊. Sol. ibi dicit ex cã. [illegible]

Caueaf. i. caueat q datur tutor. ꝙ cõſeruabit [illegible]

[illegible]

...bert⁹ .sperat. sūt q̄dā q̄ si sperāt: vt q̄si ex necessitate manumis... ...vt. ff. ō excu. tu. l. nequaq̄ȝ: alij vt. ff. de lib. agnos. l. si qs a libe... ...§. si qs a liberti liberto. & facit. C. de excu. tu. l. libertos. ac.
Noem. Curator dat⁹ i loco tutoris absentis dat i oēȝ rē. b. ...d. bar. b Dez. facit. ff. ō tutel. l. ꝯstitū. & ff. e. l. curator. ac.

...Ec. ille i oib⁹. no. ...ꝙ p⁹ acceptā tute... ...pauca deserūt. & cotū... ...deserūt alij ꝑrsus alij ...tp̄s deserūt. ꝙ dic p ...ēpla vt no. ff. de mio... ...l. vez. §. ex facto. ...hoc misuȝ itelligas ...is q̄ ꝓrsus deserūt: ...refert ad p̄n. l. hec ve... ...o. q̄ð ſȝ ad. l. p̄cedētē ...sit ad alios. q ad tp̄s ...ad totū refert. et h ...ā ē vitās: & facit. ff. ō ...e. & ra. dis. l. si tutor. ...de excu. tu. l. & si tn̄ ...p̄cedētī. l si. l. se. ac.
...Jq de statu. sed ...nonne debuit q̄ð ...tus i tp̄s pubertatis ...ferri: vt. ff. de carbo. ...ij. §. i. iñ. hic expe... ...bat pupillo. vt i p̄dī ...l. §. due. a30.
Teneat datio. f. v... ...ad pubertate: vt. ff. ...l. curatorē. & si liber ...ē vsq̄ȝ ad finē cāe: vt ...C. q ta. da. pos. l. i. ...& no. tacitā itelligī ...tionē. sic &. ff. ō tute. ...riosus. & de testa. tu ...l. iure nro. §. fin. & l. ...s sub ꝯditiōe. sub ex ...ssa nō potest: vt. ff. ō ...tur. l. scius. ac.
In dādo. ex ingsi... ...tione. q̄ttuo: attē ...da sunt: vt. ff. de cō ...tu. l. naturali. §. i. & ...ntum. vt. ff. eo. l. sci... ...§. cū reliquis. ac.
Senator. sic. ff. ō p... ...l. minor. §. is qui ex ...vt. ff. ō excu. tu. l. sp... ...§. fure. ac.
...Qm̄ rectores ...nō sunt in ciuitate ...oris datio remanet ...ad p̄ores vel ordinez ...urionū. b. d. Bar.
Dare possunt. p... ...magistratus.
Maior ps. p̄ntuū cū ...ptes adsint: vt. ff. ...cuiusq̄ȝ vni. l. nulli. ...plane. Itē dic ma... ...numero ꝑsonaꝝ vel ...te vel dignitate vel auctoritate: vt. ff. de p̃te. l. maiorem. Itē ...ff. de reg. iur. l. aliud. §. referē. & ad muni. l. q̄bernator.
...ex se. & ip̄ȝ etiā magistratū: vt. ff. ex. r. l. decreto. ac.
...Nō ē dubiū. imo certū ē ꝙ nō pōtȝ ponit qn. ꝑ ꝙ nō... iplicat ...negationē. & ē rō q̄ ē subdit⁹ iurisditiōi dātis vt. ff. eo. l. ius dan... ...& de manu. vt. l. apud. §. ap̄d. vel dic ꝙ satis pōt hoc ꝯcedi tñ in ...vnus alteri ꝯsentit: vt. ff. de iur. om. iu. l. ē receptū. & ſȝ hoc pe... ...qa ꝑiq. & caue qr hoc sit in defectū p̄sidis vel iussu ei⁹ non alr: vt ...l. ...si. vel qñ sba pupilli ē p̃ua. vt isti. ō attil. tu. §. pe. ac.
Entri. Cetri nō dat tutor. sed curator. b. d. Bar.
...Falleto. s. facto de vētre in pos. mit. cui⁹ vba nō habem⁹ ſȝ ...ā ē. ff. de vē. l pos. mit. l. i. §. quotiēs. & §. mulier. & §. eligit. & ff. ō ...pec. tu. l. iiij. §. nō tm̄. & §. si curator ...z. ff. tx. n. l. inter bonoꝝ. ...e eo q̄ p tu. l. i. §. si qs. ac.
Curatorē. regula. vt illa q̄ ...tat dari tutorē hn̄tī: vt isti. de curato. §. itē diū. vel illa alia. ſȝ ...cognita: sit: vt. C. qui da tuto. po. l. curatorē. no. ꝙ hic ē una d... ...ētia inter tuto. & cura. alia ē. in pn̄. huius. l. tertia. ff. de ap. l. cum ...§. alia q̄ curator nō datur verbō. Item quinta quia non dat ...tor nisi ad litem: vt isti. de curato. §. ſȝ curator. & §. item inuiti.

Libertus nō alijs quoq̄ȝ patroni patroneue liberis tutor eē cogit: ꝗȝ q iura patronatus sperare⁹ p̄nt. Paulus.

In oēm⁹ rez curator dādus est: i eius tutoris locū: q reipublice cā absfuit. Dez.

Nec ille ꝯsinit tutor eē: q̄ð & i oibus⁽ᶜ⁾ qui ad tp̄s excusantur iuris est. Ulpianus.

Qui q ō statu⁹ suo litigat: tutorē dari posse p̄ponius scribit. & verū ē vt ita demuȝ teneat⁽ᵉ⁾ datio. si liber ē. Idem.

In dādo tutor ex iqsitiōe⁽ᶠ⁾: & icū ingrit q senator⁽ᵍ⁾ ē: & ita seuerus scripsit. Paul⁹.

Ubi absunt hi q tutores dare p̄nt⁽ʰ⁾: decuriōes dare iubēt tutores: dūmō maior ps⁽ⁱ⁾ ꝯueniat: vbi si ē dubiū qn vnū ex se⁽ᵏ⁾ dare p̄nt.

Magistrat⁹ municipalis collegam suum: qn dare tutorē posit nō ē dubiū⁽ˡ⁾. Modesti.

Centri tutor s magfatibus populi romāi dari n̄ p̄t. curator pōt. nā de curatore ꝯstituē do edicto⁽ᵐ⁾ ꝯp̄hēsuȝ est. Curatorē hn̄ti quoniā⁹ alius curator def regula⁽ⁿ⁾ iuri s non est impedimento. Idem.

Cit⁹ oȝ magfatus: qm̄ curatrices mioribus mulieres n̄ creabūt⁽ᵒ⁾. Si mr sub hac ꝯditiōe scripsit filios herēdes. si absoluti a patris ptāte fuerint. absolutis his & ꝑpter hoc heredibus ipse pater curator creari nō poterit: & si voluerit. vt nō alia via⁽ᑫ⁾ h q̄ð voluit testatrix fiat. & h ita a diuo seuero promulgatum est.

Sed & si quis a parētibus ꝓhibitus fuerit tutor esse: hūc neq̄ȝ creari oportet. & si creatus nō recusauerit: ꝓhiberi esse eū tutore manente eputimio⁽ʳ⁾.

Eos q in legatione sunt nō creent tutores vel cur. magistratus: q̄r ſȝ tp̄s quo in legatione sunt periculū ad eos nō ptinet⁽ˢ⁾.

Sup̄fectorū hoiēȝ i legatōe exist̄ētē ro. p̄nceps ōderit tutorē: dimittet⁽ᵗ⁾.

Cuȝ religs op̄ȝ magfatū & mores creādoꝝ iuestigare. Neq̄ȝ. n. facultates neq̄ȝ dignitas ē ita sufficiēs ad fidē: vt bōa electio & benigni mores.

Sē p aūt marie h obseruēt magfat⁹ nō creare eos q volūt iniicer⁹ vl' igerere seip̄os: vt creēt: & q pecuniā dāt hos. n. & pene obnoxios eē lege ꝓmulgatū est. Idē.

Et q n̄ sūt ꝯsiliarij⁽ʸ⁾ vl' senatores: ꝯsiliarioꝝ vel senatorū filij tutores creant: sic & ꝯsiliarij vel senatores hi s q nō sūt ex ꝯsiliarijs vel senatorib⁹. Idē.

Simul plures tutores dari⁽ᶻ⁾ possunt. Paulus.

Diu⁹ marcus & seuer⁹ cornelio ꝓculo rescripserūt i h v̄ba. Si q̄ȝ desint i ciuitate ex q̄ pupilli oriūdi sūt q idōei videntur eē tutores: officiū sit magistratuū ingrere ex vicinis ciuitatib⁹ honestissimū quēq̄ȝ: & noia p̄sidi ꝓuincie mittere: nō ipsos arbitriū dādi sibi vēdicare. Idē.

Curatorē ipuberi datū q̄cūq̄ȝ ex cā⁹: ꝯsenerat⁹ i diē pubertatis i eadē cura rñdit: ergo post pubertatē aliuȝ curatorem sibi petere debebit. Scenola.

Sie egresse ānos. xij. decreto⁽ᵃ⁾ ꝑtoris ex iqsitōe dat⁹ ē tutor q̄si mior. q̄ro an excusare se oberet. Rñdi ſȝ eā q̄ ꝓpōerēt ei neq̄ȝ excusationē necessariaȝ⁽ᵇ⁾ esse neq̄ȝ obligari q nō gereret. Hermo.

o Scit. h lex ē greca & mul... ti non habent. ac.
p Non creabunt. vt. ff. de reg. iur. l. ij. sed quid in matre & in aua? Rñ. vt in auē. vt sine. ꝓhi. ma. debi. & exe. tu. mi. §. i. ac.
Si mater. Illud q̄ð ē. vna via ꝓhibitū alia via ꝑmitti non dȝ. b. d. Bar.
q Alia via. nō fuit: vt. ff. de trāsac. l. cū hi. §. si eū lio. ac.
r Sȝ & si. exputimio. i. volūtate testatoris. ac.
Eos. Absens cā reipublice non debet dari tutor: & si datur remittitur. b. d.
s Nō ptinet. & curator sterum datur: vt. ff. l. in omneȝ. pōt & ipse agere interiȝ ꝓ pupillo: vt. ff. de legatio. l. si absenti. §. i. lȝ nō ꝓ alijs: vt. ff. e. ti. l. paulus. in fi. ac.
Supfectorum. Etiā in actu principis hȝ locū rationabilis excusatio. Bal.
t Dimittet a tutela ſȝ pe. vel a legatione vt veniat ad administrādū tutelā. ſȝ pe.
Cum religs. Cū tutor dat ex inqsitiōe inqrit de moribus dandi. nec dȝ dari ille qui se ingerit. b. d. bar.
u Cū religs. benigni. sic. ff. de vb. ob. l. si qs stip. l si. ac.
x Sēp vincere. nisi sint idonei: vt. ff. de fal. l. vxori. §. i. & fal. §. ō pe. l. q̄ oia. §. i. ac.
Eqm. Nobiles possunt esse tutores popularū & ecōuerso. Bar.
y Et q ꝯsiliarij. i. senatores sic dicti qr eoꝝ ꝯsilio vtitur p̄nceps: vt. C. de le. & cō. l. humanū. dicit ergo ꝙ senator pōt eē tutor filio p̄uati: & p̄uat⁹. filio senatoris: ad q̄ð ff. de excu. tu. l. spadoneȝ. §. fure. ie silentiarijs secus vt C. de excu. tu. l. si. ac.
z Simul. dari p̄nt a iudice: vt faciat ad titulū. Itē a. l. vt. ff. tu. t. l. si plures. & a testatore. vt. ff. de testa. tutel. l. si quis sub conditione. §. plane. ac.

Diuus. Si idoneus tutor in ciuitate nō reperitur perquiritur in ꝯ ciuitatibus circūstantibus. b. d. bar.
r Uendicare. sed q̄d si eos dederit & ipsi ꝯsenserunt decreto: vt valeat datio. ve. ff. de iurisd. om. iu. l. est receptum & ff. e. l. vbi. §. si. fin. vnum intellectū. & facit. ff. de mu. & ho. l. vt gradatī. ... C. de ep̄is. & cle. l. ... & ff. de excu. tu. l. ... alio obseruat i dato i testō. vt. ff. de te. tu. l. q̄ro. ac.
Curatore. Curator dat⁹ ipuberi durat vsq̄ȝ ad pubtatē. b. d. bar.
ꝯ Ex cā. vt quia tutor ē absens: vt. ff. e. l. ut omnem.
x Perseuerare: vt &. C. q̄ tu. uel cu. esse desi. l. i. & no. q̄ derit ex causa aliud est si det ad cām q̄ tunc finita causa finitur cura: vt isti. de auc. tu. §. si. & ff. e. l. si impuberi. circa prin. ibi qui tutelā teneant vel que sunt cōtra. si autē dātur simplr: ad omnes causas dari uidetur: vt. ff. de tutel. l. qui habet. §. sui. facit. ff. e. l. curator. itē facit. ff. de admi. tuto. l. quotiens. §. constat. & ff. de pecul. l. eo tempore. ac.
Sie. Si tutor datur impuberi ei qui non est valet datio. Bar.
a Decreto. expresso errore in decreto. alias secus vt. ff. que sen. sine ap. rescin. l. i. §. r. ... & C. quando prouoca. non est neces. l. i. & ij. ac.
b Necessariam: quia decretum continet impossibile: vt. ff. que senten. sine ap. l. fina. ... & facit. ff. de vulga. subsb. l. in pupillari. & ff. de condi. &

demon.l.pater.§.conditionum.z.ff.de excu.tu.l.qui testamento.z ff de bo. li.l si filius.§.cu filius z ff.de eo qui pro tu.l.i.§.si quia quasi.z ff.de col. bo.l.filius emancipatus.z.C.de peti.heredi.l.si putant.ac. mater z liberti.nam no pot dici q soli matri z liberto iponat hec necessitas.vt.d.l.fcit.z.ff.ad tertul.l.ii.§.qd si iu ponitur vbi de auia dr sz hodie in cognatis vl id qd in agnatis vt in aut.de here.ab in.§. ex his.z tamen proximiorem dicit perdere non sequentes: vt.ff.ad tertul.l.ii.§.si.accur.

Pupillo. In loco originis datur tutor a iudice domicilij alias dat a iudice originis si in vtroqz habet bona.h.d.Bar.

a Pretor.s.tutorem dare potest.ac.

b Prouincialium.s.reruz que sunt.in prouincia.ac.

c Preses.fa.C.vbi.pe.tu.l.i.z.ff.de excu.tu.l.illud z.l.iur peritos.§.cu omnd.

d Libertio.excusauerit.qd potuit eo ipso q est ingenuus vt.C.de excus.tu.l.ii.z.iii. nisi sit patronus:vt.ff.de tutel.l.patronus.z facit.ff.de excu.tu.l.cu ex oratione.ac.

Romanus. Pot qs dari tutor ei p quo tenetur.h.d.Bar.

e Romanus:nam nec ipse fideiussor nec magistratus computat tale onus in numero triuum tutelarum:vt.ff.de ritu nup.l.si quis tutor.§.i.

f Ipse.s.apulius.accur.

g Ne in vna.hec est emus allegatio.

h Decreuit.Hic incipit respondere.ac.

i Deter.c.ille apulus.ac.

Si peregre. Tutoribus datis dz p iudicem.infra xxx.dies nunciari.h.d.Bar.

k Si pegre.i.absentes sint tutores dati a pside z nunciante magistratu.

l Magistratibus.magistratus defert noia creandorum psidi no aut ipse dat nisi iussu psidis:vt.ff.e.l.diuus.z.l. ius dandi.Idem magistratus post dationez denunciat dato tutori.infra.xx.dies.na ex tunc currunt tpa excusationis.l.vi. ru vt h.z.ff.de excu.tu.l.si re.§.quinquaginta.z.§.opz. potuit.n.dari et absens:vt ff.e.l.illud.ac.

m Fiat.s.tutoribus absentibus.

n Qui petant tutores zc. Inepta titulorum ordinatio: tum h ti.debuit precedere precedentem titulum.

m Atris. Mater tenet filijs impuberibus petere tutores z curatores no adultis.h.d.bar.

o Tutoribus:vt.C.e.l.matris pietas.ac.

p Quo casu:vt.ff.ti.i.l.curator.z.l.in oem.z.ff.de tes.tu.l.aiij.z de tute.l.iii.§.z l.solet.z.ff.de excu.tu.l.diuus.§.pe.z insti.de excu.tu.§.ite q.z.C.in q.cau.tu.habetur vel cura.da no pos.l.i.z c.ii.azo.z.ff.ad tertu.l.ii.§.quid si curatores.

Si minores. Pupilli petendi tutores sunt a matre alias punitur successione z a libertis q alias puniet.z alij agnati vl cognati pnt h facere;sz si neglexerit no puniet.h.d.Bar.

q Si minores.hec lex ex greco translata est in latinum.

r Defensores.i.tutores.vel curatores.ac.

s Propter etatem.quia pupilli sunt.

t Ex electione.i.sponte.z sub audi alij ex necessitate.z hic subijcit sunt autem zc.no.n.est.dicendu q affines z amici ex necessitate hoc faciant:sz nec z cognati.nec ob.C.de le.here.l.si tam q illud intellige l agnatis z illis qbus defert legitima hereditas ab intestato.vt ipsi habeant necesse petere sicut ex

Pupillo q tam rome qz i prouincia facultates hz:rerum q sunt rome ptor:prouincialium psides tutore dare pot. Libertino extraneo tutores liberi dandi sunt. Sz z si igenuus def:nec se excusauerit tutor pseuerabit. Paulus.

Romanus apulus a iudice appellauerat:dices se n obnixe dari in tutela collegam ei quem ipse cu magratus eet noiasset suo periculo:ne in vnius tutela duplex periculum sustieret. Decreuit imperator posse que z fideiussores p tutore ee z nihilominus tutore datum.ita deterius ei i tutela. Idem.

Si peregre agant q tutores vl curatores dati sunt:vt intra dies.xxx. notum his a magistratibus fiat diuus marcus rescripsit.

Qui petant tutores vl curatores z vbi petant. Marcell.

Matris sollicitudo in petendis filio tutoribus no et curatoribus obseruatur: nisi quo casu impuberi curator petendus est. Idem.

Si minores no habent eos q ex legibus sunt defensores, sig des tutoribus indigent pp etate pnt petere eis tutores zstitui cognati:z q fm affinitatem sunt familiares parentum masculorum z feminarum. Possunt z amici parentum z educatores ipsorum puerorum hoc petere. Alij qdez ex electione vel voluntate petunt tutores. Sunt aut qdam qbus necesse est petere tutores: puta matri z liberti:ex his enim hec qdem damnum patiuntur:hi at puniunt si non petierit eos q ex legibus defensores sunt. Mater enim expellitur a legitima filij hereditate qsi existes idigna accipe hereditatem legitimam: negliges eis zstitui tutore. Et no solum si no petierit sz z quantuncunqz petierit si pravitatis gratia petierit eum q dimitti poterat:deinde dimisso eo vl obiecto aliuz si petierit tursum vl ex studio malos petierit. Liberti aut ex his casis accusati apud psidez puniunt vt

emendet si apparuerit vel pp negligetia vel pp malicia n petisse. Que aut de matre dca sunt ostendit in epistola diui seueri cuius vba subiecta sunt. Idez.

Diuus seuerus vlpio ruffino. Oez me roez adhibere subuenendi pupillis:cu ad cura publica ptineat liquere oibus volo: et io inf q vl non petierit tutores idoneos filijs suis:vl pioribus excusatis reiectisue:n zfesti aliorum noia ediderit:ius n heat vendicandor sibi bonor.itestatorum filiorum. Greca. Si qde aliqs vl fenerator vl legatarius vel aliaz necessaria heat aduersus pupillum psecutioez:ipe qde n petet tutore pupillo:sz eos q petere pnt: rogabit petere.vel si hi neglexerit:tuc accedes ad pside hoc ipz dicet vt constituto tutore legitimo ea aduersus pupillum moueatur persecutio. Hec quidem de tutoribus. Minores autem sibiipsis petent curatores: siquidem affuerint per seipsos. Si aute absuerit aliquis eor petet per procuratorem. Sin aut alius petere per pcuratore potest minori quesitum est. Et vlpianus egregius.ita scribit q decet alium ei non petere:sed ipm sibiipsi. Et apud paulum libro.nono responsor.ita relatum est. Paulus.

Curatore ignorante nec mandante pupillo no recte ei a tutore petitus videri:periculum q eor q curator no iure datus gessit si sine roe cuius q petijt cogedum agnoscer:alia pte eiusde libri ita rndit. Si in fis iudicium princeps secat curatores filie eius dederit piculum admistationis eaz eam respicere debere. Pau.

Qui qlitercunqz dimissi sunt p excusatoez a tutela,necesse non hnt petere pupillis tutore:vt ait seueri z antonini constitutio. Pau.

Decreto decurionum z ipsum magistratus curatorem: da

u Omnium oem.qdaz si habet pcedentia sz h incipit.l.diuus pius z. z totu interptatio greca.

x Filiorum.i.ad tertul.l.i.§.si inf.

Si quide. Qui litigaturus e cu pupillo no dz ipse petere tutorem:sz alios reuocare: quibus negligentibus iudici dz referri.Bar.

y Legitimo.i.legale.vel dic et datiuu ex legitimu.ar.ff.de v.sig.l.lege.z fa.C.e.l.si filius.

Minores. Minores petunt sibi curatores p se vl p pcuratore.bar.

z Minores.pupilli z adulti.sic accipit minores.ff.i prin.huius l.ac.

z Petet p pcuratore. si hz tutore vel curatore aliquem dic eius auctoritate zstitui:vt.C.§ pcur.l.neqz.na dat curator hnti tutorem:vt.ff.de tutel.l.solet.et hnti curatore:vt.ff.ti.a.l.vetri.Sz qd si no hz tut.vel cu.cuius auctoritate ordinet:rn.petet per se.sed qda dicit q lex illa neqz loqt qn zstitutur pcurator ad aliqua cam ordinarie agenda: no ad vnu factu vt h: na z ipse minor in h habet legitimaz persona: vt hic dicit.ac.

? Sibiipsi.ergo isfanti no potest dari:vt.ff.de tu.l.q hz.§.si pupillus,z facit.ff.l.pri.ac.

Curatore. Tutor no pot petere curatore pupillo z q legitime no petierit tutore:p n legitio hr.bar.

z Videri:vt z.ff.pri.rn.sz z.ff.de pcu.l.mutus.§.is q.sz dic vt no. ff.de tute.l.q hz.§.i.ac.

a Eum tutorem.

b Qui petijt.s.curatorem.

c Judiciu.i.petitione.z facit.C.q admitti ad bo.pos.l.bonor.

d Debere:vt.C.si mater indenita.p.l.fi.contra.Sol.illud in petitione tutoris qd ex necessitate facit.hic curatoris quod non ex necessitate;vt.ff.l.i.ac.

Qui qualitercuqz. Remot a tutela non tenetur alium petere.h.d.Bar.

e Non habent,contra.ff.ti.a.l.tutores.§.qui se. Sol.ibi gessit.hic no.Ite ibi no erat tutor hic erat:sed executione habebat.ac.

Decreto Priores possunt dare aliquem in iudicem qui det tutorem.hoc dicit.Bar.

f Magistratu.alias magistratu.z alias magistratuu.z fa.ff.tut.l.vbi.z no.q ad vltima ptez rubrice respicit h lex.vel dic q ad vltima parte nihil in nigro ponitur. Sz.C.vbi pe.tu.sic z.C.de reb.z

samp. fu. et alec lusu. nihil de vltima parte dicitur. ac.

Credendum. Mater q tutor nō petit cōfirmari vel i locū excusati aliū dari cū ali⁹ nō supesset pdit successione filii nō id qd debetur ex testamento mariti. nec sibi imputatur si ut suspectum non petit remouere. b. d. bar.

ri posse rādi. Hermo.

Credendū ē et eā mrē ad pstōne ptineri q a pre nō legitie tutores testō vel codicillis datos filiis ipuberib⁹ ñ postulant decreto ꝯfirmari. Sinaūt idoneis datis tutorib⁹ plurib⁹ vn⁹ eorū vel decessit vel tpale excusatōez accepit mrq3 ppea i loco ei⁹ aliū ñ petit. numer⁹ reliquor admistratōi tutele sufficiebat icidit qdē hec i v̄ba ꝯstōis s3 snia excusat. Sz si suspecto tutore pupilli postulato decretū erit ei ad iūgi alios. Mr alios qq3 petere d3: et si ñ petit icidit i sniā ꝯstōis. Hec āt mr ab oi qdez bonor vēdicatiōe itestator filior u3 repellit. Si uero marit⁹ ei fideicōmissū3 a filio reliq̄tit: cui mlier ñ petiit tutorē si fine liberis decesserit: vl sub hac ipsa ꝯditiōe si itestat⁹ mortu⁹ erit fideicōmissi petitio q ex alieno iudicio dscendit: nō ē pempta. Que āt suspectū tutorē ñ fecit: nec v̄bis nec snia ꝯstōnis i penā icidit: q eiusmōi fcā diiudicare et estimare virilis animi est. Pōt ēt dlicta ignorare mr. Satisq3 ē eā petisse talē q ex igsitōe p ptorē habita idone⁹ appuerit et iō nec iudiciū ei⁹ sufficit ad eligēdos tutores: s3 ingsitio fiat ēt si maxime in bona ppria liberis suis testō tutores dederit.

De admistratiōe et piculo tutor vl curator q gesserūt vel nō, et de agētib⁹ vel ꝯueniendis ab vno vel a pluribus. Vlpia.

Ceret atq3 admistrare tutelā ex ordine tutor cogi solet. et q scit se tutorē datū si cesset tutor: suo piclo cessat. Id. n. a diuo marco ꝯstitutū ē: vt q scit se tutorē datū nec excusatiōez si quā h3 allegat inter tpa ꝯstituta: suo piculo cesset. Sufficit tutorib⁹ ad plenā defensionē: siue ipsi iudiciū suscipiāt siue pupilli ipis auctorib⁹: nec cogēdi sūt tutores cauer: vt dfensores solēt. Licētia igit erit vtrū maluerit ipi suscipe iudiciū an pupillū exhiber vt ipis auctorib⁹ iudiciū suscipiat: ita tñ vt p his q fari nō pñt vel absunt ipi tutores iudiciū suscipiant. Pro his āt q supra septimū ānū etatis sūt: et psto fuerint. auctoritatē pstēt. In cāis tñ adultor licētia erit agētib⁹: vl ip3 adultū pntē i iudiciū vocare vt ꝯsensu curatoris ꝯueniat: vl ꝯ curatorē agere: vt ipe litē suscipiat. In abntib⁹ āt adultis omni mō ꝯ curatorē agēdū. Nō denegari āt neq3 tutorib⁹ neq3 curatorib⁹ ēt dbitores pupillor vl adultor ex psona sua pspectu⁹ officij i iudiciū vocare: vel eis h facietibus suū accommodare ꝯsensum. Idem.

Si tutor ꝯdēnauerit: siue ipse ꝯdēnat⁹ ē pupillo et i pupillū poti⁹ actio iudicati dat. et maxie si ñ se liti obtulit. Sz cū ñ poss3 vl pp ifantiā vl pp absētiā auctor ei eē ad accipiēdū iudiciū: et h ēt diu⁹ pi⁹ rscripsit. Et exinde in stis rscriptis dclaratū ē i pupillū dādā actōez iudicati se p tutor ꝯdēnato: nisi abstieat. tē. n. nec i tutorē nec i pupillū: nec pignora tutor accipiēda eē sepe rescriptū ē. Ampli⁹ marcellus. li. xxi. digest. scribit: et si satisdedit tutor: mox abstinuit

Licentia. suscipiat. qd pōt pdesse: vt p lit. ꝯte. factam cum pupillo tutore auctore fiat interruptio prescriptionis. pupillus. n. rndebit: vt. C. de auc. p. l. clar. et in eius psona poterit ꝯcipi libellus. s3 tñ tutor de calumnia iurat. vt. C. de iura. calū. l. ij. §. q obseruari. nā illa. l. clar. et illa de iura. ca. sunt instituti. et ꝯcipiens v̄ba iuramenti in psonā tutoris. q ipse vr ager et rndere cu auctoritatez prestat: vt. C. de vete. iur. enu. l. i. §. oia. n. olim tñ non iurabat de calūnia. vt. C. de iura. ca. l. ij. §. fi. nisi in certis casibus vel i nou op. nū. vt. j. de no. op. nū. l. d pupillo. §. qui op⁹. et i dāno ifec. ut. j. de dā. ifec. l. q bona. §. q alieno. et in dilatōe iurametitat. ss. de iureiurā. l. iusiurādū. §. q iusiurandū. s3 p iustinianū cepit iurari in oi capitulo et sic plures in cāt. ut. C. d iura. ca. l. i. Tertio p eunde iustinianum tñ semel: ut in auc. de his q ing. ad ap. §. fi. Alij. distinguūt aliter a quo sit pstandū hoc casu ut no. C. d iura. ca. l. ij. i glo. ex hoc dicūt et. i filio dic ut ibi no. i alia glo. q incipit ut pr in bonis et.

t Nō pñt. ut minorib⁹. vij. an. ut. C. d iure deli. l. si isfanti. et. j. pri. bi. n. s3 azo. i ius uocari ñ dñt. ut. ss. d i ius uo. l. qsq3 in pn. et de ꝯdi. fur. l. ij. et. C. q legi. p. l. fi. in fi. ac.

u Vel absunt: ut. j. e. l. §. i absentibus. ac.

x Suscipiāt. pposita a tutoribus noie pupillor q̄rela.

y Auctoritatem pstent. pupillo i ius uocatur: se defendenti uel ipse tutor ꝯueniat. ut. ss. ea. l. §. licentia. ac.

z In causis. licētia. ut notari dfia iter pupillū et adultū ut primo casu sit electio ex pte minoris: ut. ss. §. licētia. scdo ex pte actoris. ut h. sed certe multo magis hoc ur eē ide qd. ā. nisi dic licere e uocare adultū si ipse uelit rndere uā et curator pōt ac.

& Ut ipse litem. si curator uult: nā adultum pōt exhibere et auctorari: ut. ss. in pupillo dictum est. ac.

ꝯ Nō denegari. ss. qñ ps minoris ꝯuenit: nūc qñ agit. ac.

ꝝ Ex psona sua. i. ipse curatorio tñ noie ut subijcit: et. C. e. l. debitoribus. ac.

a Prospectu. i. ut sic prospiciat officio suo.

b Facietibus. pupillis uel adultis. et fac ad hāc. l. C. d bo. q li. l. fi. §. i. et §. sinautem in secunda. et §. ubi autem puerilis. ac.

Si tutor. Iudicati actio non dat ꝯ tutorem nisi se liti obtulerit. sed ꝯ pupillū nisi ab hrditate cuius cā ꝯdēnatus ē se abstinuerit. Bar.

c Si tutor ꝯdēnauerit. i. ꝯdēnari fecerit: sic. ss. d his q no. isa. l. furti. §. mādati. et. C. d sa. san. ec. l. iubem⁹. §. is quoq3. et. ss. si ps be. pet. l. cū multi. i fi. ac.

d Dat. ēt durāte tutela: ut h dicit sm quosdā. alij dicunt demū finita offō trāsferri actionē i pupillū: ut. ss. si qs cau. l. fi. s3 et sm eos utilis dat i minorē: et durāte offō ut h dicit. ꝯstat. n. trāsferri. ut no. C. de iura. ca. l. ij. i glo. §. s3 ad qd et.

e Obtulit. nō. n. pōt dici se liti offerre cū hoc faciat ex necessitate: unde sec⁹ ē i pcuratore q se liti offert cū3 ad hoc nō cogat. s3 spōte faciat: ut. ss. de pcu. l. si pcurator. §. fi. et. l. plautius. et sic i ꝯtru differūt q: tutor nō tenet finita tutela: ut. j. qñ ex fa. tu. l. post mortē. §. fi. s3 pcurator sic: ut. ss. de pcu. l. pcurator q. et fa. j. de re iudi. l. iiij. et. C. qñ ex facto tu. l. i. ac.

f Sz cū. pp ifantiā. q b⁹ casibus cū necesse ut ipse iudiciū subeat. ut. ss. l. pri. §. ita tñ. ac.

a Confirmari. de h dic vt. ss. de ꝯfir. tu. l. ij. ac.

b Excusat. ꝯ. j. ad tertul. l. ij. §. q si nō omnes. So. h reliqui sufficiunt vt h3 ibi non. ac.

c Sz si. adiūgi alios qd fit qñ tutor vīculo necessitudis iūgit pupillo: vt. j. d susp. cu. l. si tutor.

d In sniam. et erit eadem pena vt. j. de v. si. l. nois. §. i. ac.

e Bonorū. sūt. n. multe vēdicatiōes: vt petitio hrditatis directa et vtilis et rei vēdicatio p singulis: s3 nō repellit a singulari fideicōmisso. ut. j. pri. §. ac.

f Filior. si ipubes moriat: vt. C. ad tertul. l. mater.

g Si v̄o. ex alieo iudicio. s. mariti: sic q nō obstat. l. C. d le. h l. sciāt q sibi excidit ab itesta. s3 ꝯ ad hūc. §. C. ad tertul. l. oēm s3 ibi magis dlqt mr: q trāsit ad secūda vota. et iō i subsitōe punit. vl forte sec⁹ i simplici legato: vl fideicō. q i sbstōe vlī vt ibi sm azo. et h. Tu dic q h fuit relictū i casu pubertatis: qd p3 p ꝯditiōes h isertas quo casu cessatū a pena erat: vt. ss. p. pri. dixi. si q simplr ē relictū amittet: ar. j. de excu. tu. l. amicissimos. itē ꝯ. j. ad syle. l. p p veneni §. tutori. s3 ibi dolus. h negligentia. Item alio casu loquitur.

h Que aūt virilis ai. pt. tñ si vult. ut isti. d suspec. tuto. §. ꝯns. Acc.

i Ignorare. secus aūt si sciuit nā et ptor pōt eraē. vt. j. ad tertul. l. ij. §. nō solū. et §. sequentibus. ac.

k Iudiciū. i. vltima matris voluntas. ac.

l Eligendos. i. dādos v e. j. ti. i. l. ticium. §. a matre.

m Sed ingsitio. vt. ss. de confir. tu. l. i.

n De administratione et periculo tutorum vel curatorum et.

Erere. Tutor cogit administrare: et ad eū spectat piculū ex quo scit se datum. b. d. Bar.

o Atq3. pro. i. et dic ad gerēdū accedere ne fit contra. j. e. l. ita autem. §. gesisse. ac.

p Ex ordine. i. offō iudicis et captis pignib⁹: vt isti. d satisda. tu. §. pe. vl inulcta idicta seu bāno. vt. ss. si qs ius di. ñ. ob. l. vnica. et fa. j. d mu. et ho. l. si qs. et. C. d suspec. en. l. iij. et. ss. d vē. isp. l. i. §. qd. q. ac.

q Tpa q sūt. j. d excu. tu. l. q̄q̄sita. s3 ꝯ. j. d auc. ps. l. si tutor. So. vt ibi. itē fac. j. e. l. si ita āt. §. fi. et. l. se. et. l. q iussu. et. C. e. i. et si scisse. ac.

Sufficit. Tutor pōt defendere pupillū p se vl eū defendēti auctoriare put elegerit ipe. Sz curator pōt defendere adultū p se vl eū defendēti auctoriare prout elegerit actor. Itē tutor et curator possunt agere vel agentibus auctoriare put ipsi elegerūt. b. d. Bar.

r Sufficit. tutores cauere. s. iudicatū solui quaz pstant defensores: vt. C. e. l. fi. §. defensionē. Itē nec de rato. vt et. C. e. l. tutores debitum nisi s3 q dicitur. j. e. l. vulgo. sed actor ab eis constitutus cauet vt. j. rem ra. ha. l. actor.

g Amplius. satisdedit creditorib⁹ pupilli de soluendo ad certu3 diem: non dicas iudicatum solui. ut. ss. l. proxi. §. nec cogendi.

h Abstinuit. tutor pupilli p i integrū resti. satisdādo. n. uideba adiuisse at. C. de iure delib. l. ij. et hoc si erat infans aut actus et uolūtas pupilli

est necessaria ar. vt. C. de iure deli. l. potuit. Sz qd si citra editionē tutor p̃dicto nō satisdederit: dic q sic vt. s. de ɔdi. cā ds. l. i. §. i.

a ¶ Eius. s. tutoris. b ¶ Sz si quēadmodū ipsi ꝑ tutori q restitui ꝙsi lesus sit pupillus i eo q satisdatū ē ei⁹ nole cui satisdadu ñ erat. Et ad hūc vltimū ⁊ penultimū casum facit. ff. de acqr. here. l. si pupillus. ⁊. s. de peuria. l. si minor. s. si qs cau. l. fi. sz ɔ. s. de minor. l. in cause. i. ⁊ C. de fideiuss. mi. l. ii. Sol. vt ibi.

q ¶ Secūdi. sic. j. e. l. quidam. §. vsq; adeo. ac. r ¶ Appet igit. Assertiue nō illatiue. vel dic illatiue q cōprobādo volūtatem patris in hoc. vt h. ⁊. s. l. a. §. i. satis videf velle q vnus geri etiam si pater non dixit. ac. s ¶ Administretur. cum pater h dicit quippe ⁊c.

c ¶ Uel ꝑ infante. i. minore. vij. ann. vt. s. l. i. §. ita tñ. ⁊ C. de iure deli. l. si īfanti. ac.

¶ Si plures. Ex pluribus tutorib⁹ vel curatorib⁹ q libet pōt administrare. ⁊ vni erit decernēda administratio p iudicē. Uel si vni erat decreta p testatorē illi stabitur. et alij nō gerētes tenēf ɔd ea q h exprimūf i tex. Bar.

d ¶ Curationē. als curatorē. als curatorē als curā.

e ¶ Decernet. vt tñ caneat ceteris: ⁊ sic administret solus. sz si nō decernet tñ quod vnus fecerit ratū ē. qr vr̄ alij ɔsentire nisi dissentiāt: vt. s. ɔ cur. fur. l. ɔsilio. §. pe. ⁊ fi. ⁊ facit. s. si vn⁹ ex pluri. l. i. ⁊ j. e. l. §. quod in curatoribus. ⁊ §. apparet.

f ¶ Putauit. ut insti. de satis. tu. §. i. ac.

¶ Si parens. Ex mala ɔuersatiōe presumitur quis suspectus. h. d. Bar.

g ¶ Testamento. minus legitime facto. ac.

h ¶ Cōfirmauit. qd debuit. vt. s. de confir. tu. l. ij. ac.

i ¶ Honorarios. sed cūsi teneanf rōnes ab alijs exigere: vt. j. subijcit q nō sunt honorarij: vt. s. de testa. tu. l. iure nro. §. i. q est ɔ. Sol. improprie dr̄ honorarius: vel dic q ibi administrabat cū alijs: ⁊ etiā rōnez ab eis exigere debebat: h nō administrabat ⁊ dic q̄re dr̄ ho. vt ibi no. ⁊ fa. j. ɔ sol. l. q si forte. §. i. vbi dicuntur etiā genera tutorum.

k ¶ Nec putet qsq. redūdat. si habeas nō: hñ ē nā reddūdat: vt. j. subijcit: ⁊. j. de ritu nup. l. si qs tutor. §. quid ꝙ. prius ɔuēto alio: vt. C. si tu. nō ges. l. i. ⁊ de periculo tutorū. l. i. ⁊ ē magr̃atu sz nos. Si hēas sine nō. dic. s. ɔd p̃sens redūdat: tñ p̃mo ɔueto illo ⁊ magistratu. Sz vr̄ q possit eligere ē nō gerētem prius: vt. j. ɔ cur. bo. dā. l. i. §. fi. Sol. ibi i curatorib⁹ rex: h in tu. vel cu. p̃sonaꝝ: vt ibi in creditoribus. hic pp gestionē sz. p. vt illa sz istā vt ibi no.

l ¶ Exigere. extra iudicium. nam in iudicio nō pōt durante tutela contutoris. sed aliter in curatoribus distinguit vt. j. e. l. cum plures. ⁊. l. actus. ⁊. l. cum curatore.

m ¶ Ad prediorum. sic. j. e. l. ita autem. que huic. §. continuatur. ac.

n ¶ Ostendimus. hoc. §.

¶ Quamuis. Ex causa receditur a volūtate defuncti: ⁊ alij q̃ testator dixit administratio conceditur. Idem in curatore ⁊ si testator non dixerit vnus eligitur. hoc dicit. Bar.

o ¶ Ignorante. si enim compertisset verisimile est q mutasset. ⁊ facit. s. de testa. tu. l. pater. ⁊ de cōfir. tu. l. vtilitatē. ac. p ¶ Cū duos. adiūgendos propter late diffusum patrimonij: vt. C. q. c. ba. tu. l. propter. ⁊ quāq; iūgunf cōtutores: vt. j. de excu. tu. l. pp. ⁊ de tutel. l. si qs tutor. ac.

pupillus: fideiussoribus quoq; eius[a] debere subueniri. Sed si pupill⁹ ñ abstinuit quēadmodū ipsi[b]. ita ⁊ fideiussorib⁹ ei⁹ subueniri: maxie si ꝑ absēte pupillo vl ꝑ infante[c] satisdederit. ¶ Dē.

Si plures curatores dati sūt, Pōpo. li. xxix. ad edem scripsit ratū hri debere ēt q p vnū gestū ē. nā ⁊ in furiosi curatorib⁹ ne vtilitates furiosi īpediant: p̃tor vni eoꝝ curationem[d] decernet[e]: ratūq; hıbebit: qd p eū sine dolo malo gestū ē. ¶ Si parēs vel q in p̃tāte hz destinauit testō qs tutoꝝ tutelā gerat: illū debere gerere p̃tor putauit[f]: meritoq; parētis stat volūtati: qui vtiq; filio recte p̃spicit. Tantū dē p̃tor facit ⁊ de his quos pr̄ ōstinauit testō[g]. Ipse autē ɔfirmauit[h] vt si parēs declarauit quem velit tutelā administrare: ille solus administret. ceteri ergo tutores non administrabūt sed erunt hi quos vulgo honorarios[i] appellam⁹. ¶ Nec putet qsq̃ ad hos periculū nō redūdare[k]. constat enī hos quoq; extrūssis p̃us facultatibus ei⁹ q gesserat conueniri oportere. dati sunt. n. quasi obseruatores actus eius ⁊ custodes: īputabiturq; eis q̃nq; cur si male cū ɔuersari videbāt suspectū eū nō fecerunt. assidue igif ⁊ rōnez ab eo exigere[l] eos oꝫ: ⁊ sollicite eos curare qualr ɔuersef: ⁊ si pecunia sit q̃ deponi possit: curare vt deponat ad p̃dioꝝ[m] comparationē. blādiunf. n. sibi q putāt honorarios tutores oino nō teneri: tenenf. n. sz ea que supra ostēdimus[n]. ¶ Quāuis āt ei potissimū se tutelā cōmissurū p̃tor dicat cui testator ōlegauit: attamē nōnunq; ab h recedef: vt puta si pr̄ minus ppenso ɔsilio h fecit forte minor. xxv. an. vl eo tēpore fecit q ille tutor bone vite ⁊ frugi videbaf: deinde postea ēt cepit male ɔuersari ignorāte[o] testatore: vel si ɔtēplatiōe facultatū ei⁹ vl res cōmissa ē: qbus postea exut⁹ ē. nā ⁊ si vnū pr̄ ōderit tutorē. nōnūq; adiūgūt curatores: nā ipator nr̄ cū p̃re suo rescripsit. ¶ Cū duos qs libros suos tutores ōdiss; vnū reꝝ italicaꝝ: aliū reꝝ aphricāaꝝ curatores eis adiūgēdos[p]: nec pr̄is secūti[q] sūt volūtatē. ¶ Qd i tutorib⁹ scriptū: ⁊ i curatoribus erit obs̄uādū: qs pr̄ destiauit a p̃tore ɔfirmādos. Appet igif[r] p̃tori curē fuisse: ne tutela p plures administref[s]. Quippe ⁊ si pr̄ ñ ōstiauerit qs gerē dēat: attū id agit vt p vnū administref. sane. n. facilius[t] vn⁹ tutor ⁊ actiōes exercet: ⁊ excipit: nec p multos tutela spergaf. ¶ Si nō erit a testatore elect⁹[u] tutor: aut gerē nolet[x]: tūc qs gerat[y] cui maior ps tutoꝝ tutelaz decreuerit. p̃tor igif iubebit eos ɔuocari[z]: aut si nō coibūt aut coacti nō discernēt: cā cognita ip̃e statuet qs tutelam geret. Placet si nō ɔsentiūt tutores p̃tori: sed velint oēs gerē: qz fidē non hñt electo: nec velint succedonei eē alieni piculi. dicēdū est p̃torē pmittē eis oibus[z] gerē. ¶ Itē si diuidi iter se tutelā velint tutores audiēdi sunt vt distribuaf[i] eis administratio. ¶ Dē.

Uel in partes vel i regiōes: ⁊ ita si fuerit diuisa[?] vnusq̃sq; exceptione summouebit p ea parte[?] vel regione quam nō administrat[u]. ¶ Dem.

Ita aūt[b] depositiōi pecuniarū locus ē: si ea summa corradi. i. colligi possit: vt cōparari ager possit[c]. Si n. tā exiguam esse tutelā facile p̃baf: vt ex nūmo[d] refecto p̃diū puero cōparari nō possit: ōpositio cessat. Que ergo tutele quātitas depositionem inducat: videamus. ⁊ cū cā depositionis exp̃imatur. s. vt p̃dia pupillis cōparenf manifestū est vel ad minimas summas nō videatur pertinere: quibus[e] modis p̃finiti generaliter nō potest.

t ¶ Facilius. vnde verius Seguius expediūt commissa negocia plures: ⁊ facit. j. de no op. nun. l. stipulatio. §. pe. ⁊. s. e. l. iu pu. ⁊ in aut. de here. ab inest. §. ex his. in fin. ⁊. s. de orig. iur. l. ii. §. nouissime. et j. ɔ cu. fur. l. cu hōis. §. fi. ⁊ insti. de satis. tu. §. i. ⁊ s. de excu. l. ij. ⁊. j. e. l. decreto. §. fi.

¶ Si non erit. Tutores possunt vni ex eis administrationem committere: vel omnes simul gerere: vel diuidere. h. d. Bar.

u ¶ Nollet. s. elect⁹. ac.

x ¶ Is gerat. pōt et cogi electus. vt. s. e. l. i. in pn. ⁊ no. et maiori parti fore stādū: sic. s. de pac. l. ⁊ sūt. §. fi. ⁊ de vētre inspici. l. i. §. i. ⁊. j. ɔ sepul. viol. l. iii. §. si plures. ⁊. j. ɔ reg. iu. l. aliō §. refert. ⁊. j. ad municı. l. qd maior. et. s. qd cuiusq; vniuer. l. nulli. ⁊. s. deposi. l. si plures. ⁊ insti. de satisda. tu. §. i. Itē si nō inueniatur maior pars que iudex eligit. ad qd. C. de iudi. l. fi. §. ex ɔtutore. ⁊ de iureiur. l. iusiurandū. §. si de qualitate. ⁊. C. de nup. l. i. ⁊ facit. j. de leg. i. l. hui⁹. i fi.

y ¶ Cōuocari. sic i aut. de here. ab intest. §. penul. in fi. ac.

z ¶ Eis omnibus. sic. s. de legit. tu. l. legitimos §. pe. in fi. ac.

⁊ ¶ Itē si. distribuaf. a p̃tore: ⁊ facit. j. e. l. act⁹.

? ¶ Uel in partes. diuisa. s. pretore et tore. actur.

? ¶ Pro ea parte. vnusquisq; tamen ex omni causa etiam quam non administrat conuenif: vt. j. e. l. inter. in fi. ac.

u ¶ Non administrat. istud tamē no. q si causa est agenda in regione tibi deputata p̃rebus tibi commissis illā ego prosequor: vt. j. e. l. tutores. qui post. §. heres. nisi in tua regione agere possis: vt. j. e. l. tricum. §. tutores. Az. et facit ad. l. istam. C. si ex pluri. tu. l. ij. ⁊ ɔ au. pre. l. fi. ⁊ de pericu. tu. l. ij. ⁊. j. e. l. si duo. in fi. ac.

¶ Ita aūt. In Dicta determinaf sm suā cām. h. d. Bar.

b ¶ Ita autē. hec cōtinuaf cū superiore. l. iij. §. i. in fi. §. ac.

c ¶ Ager possit. post depositōez. n. pecunie ɔparari ager dz q si neglexerit i vsuras astringif. vt. j. e. l. tutor q. §. si p⁹. ⁊. l. si tutor ɔstitut⁹.

d ¶ Nūmo. i. nūmis. vt. j. de verbo. sig. l. in vsu. ac.

e ¶ Que ergo. quibus. s. predictis modis nō possumus scire quātitatez pecunie deponende. sic. s. de testi. l. iij. §. i. ⁊ de vsur. l. mora. ⁊ facit. in aut. vt hi qui. §. pe. col. vi.

[illegible]

t. cũ facilius cã cognita per singu-
los possit examinari: nec tñ auscẽ-
da facultas ẽ: ẽt minores suum
eas iterdũ deponi postulare: si
suspecti tutores ẽẽ videantur.
Gessisse aut vr tutor: qcqd
omnino pupillare attigit ẽt si mo-
dicũ. cessantesqz ptes eorum q solent
cessantes cogere administrare.
Nõ si posteaqz gessit tũc se ge-
rendo abstinuit ẽt suspecti postula-
ri succedat. Nõ si qs tutelam
mãdauerit gerẽdam: gestaqz fue-
rit ab eo cui mãdatũ ẽ: loc9 erit
tutele actiõi. gessisse. n. vr q p aliũ
gessit. Nõ si ñ accessit is cui
mãdatũ ẽ: vtili actione cõuenit.
Debitor pris q tutelam ad-
ministrauit filie tutele iudicio te-
nebit ẽt ob id qd patri debuit.
Si tutor pupillũ suũ pube-
rem factũ ñ admõuit: vt sibi cura-
tores petẽt. sacris. n. cõstõnibus
hoc facere iubet: q tutelã admi-
nistrauit: an tutele iudicio tenea-
tur? Et magis puto sufficẽ tute-
le iudiciũ qñ cõnexum sit h tutele
off[icio]: qmuis post pubertatem ad-
mittat. Post cõpletũ. xxv.
an. etatis si nõdũ rõnes reddite
sint: nec ad cãm instra ptinẽtia:
fidei ac verecũdie curatorum cõue-
nit vt cõsilio ceptã litẽ pficiãt. si
igit cessent i his q cõsticuta sũt fa-
ciẽdis: magis puto sufficere ne-
gociorum gestorum iudiciũ ẽt si iã ac-
tio ẽ: si tñ huius rei rõ reddita nõ
sit. Ulpianus.

Quidã decedẽs filijs suis dederat tutores: et adiecerat: eos quoqz anologistas ẽẽ volo: et ait iuli. tutores nisi bonã fidẽ in administratiõe pstiterit dãnari debere: qmuis testõ cõprehẽsum sit vt anologisti essent: nec eo noĩe ex cã fideicõmissi qcqz cõseq debebũt vt ait iulia et est vera ista sñia. nemo. n. ius publicũ remittere põt huiõi cautiõibus. nec mutare formã antiq cõstitutã. dãnũ vo qdcũqz ex tutela qs senserit legari et p fideicõmissum ei relinq põt. Papinian9 lib. v. responsorum. ita scripsit. Pr tutelã filiorum cõsilio mris geri mãdauit: et eo noĩe tutores liberauit: ñ idcirco min9 officiũ tutorum integrũ erit: sz viris bonis cõueniet salubre cõsiliũ mris admitter: tã et si neqz liberatio tutoris: neqz volũtas pris: aut intercessio mris tutoris officium istringat. Usqz adeo aũt lz tutoribus pris pceptũ negligere: vt si pr caueret neqd rei sue distraheret: vel ne mãcipia distrahãt: vel ne vestis. vel ne domus: vel ne alie res q piculo subiecte sunt. tñ liceat eis cõtẽnere hãc pris volũtatẽ. Ex quo inotuit tutori se ẽẽ tutorem scire dz piculũ tutele ad eũ ptinere. Innotescere aũt qlitercũqz sufficit: nõ vtiqz testato eum cõueniri. nã et si citra testationem. s. vndecũqz cognouit: nulla dubitatio est quin debeat periculum ad ipm respicere. Idẽ.

Hoc aũt qd cognouit tutor pupillus pbare dz. Idem.

[illegible]

fol. h. legitimas vocat l. Ecclesias vt ⁊ ibi dixi ⁊ sic accipitur. C. ar. cu. l. curator. ⁊ de vsu. pupillaribus. l. cas dl legitima quaz glibet sm pditionē sue persone potest stipulari vt. C. de vsur. l. cos. §. per. ⁊ hoc modo dicitur pupillaris quam pupillus sm conditionem suam potest stipulari. accur.

Tutor q reptoriū nō fecit qđ vulgo inētariū appellat̄ do malo fecisse vr: nisi forte aliq necessaria ⁊ iustissima cā allegari posset cur id factuz non sit. Si qs igit inētariū dolo nō fecit i ea pditiōe ē: vt teneat̄ i id qđ pupilli iterest: qđ ex iureiurādo i litē extimat̄. Nihil itaqz gerē añ inētariū factū cū oz: nisi id qđ dilatiōez nec modicā expectare possit. Si tutor cessauerit in distractiōe carū rez q̄ tpe depereūt: suū periculū fac. Debuit eni ɔfestiz offō suo fungi. Nō si ɔtutores expectauit diffe ētes vel ēt nolētes se excusare. Tn ēt ignoscat̄ ei: ⁊ si facile ignoscet. Debuit eni ptib⁹ suis fūgi: nō qdē pcipiti festinatiōe: sz nec moratoria ɔctatiōe. Cōpetit aduersus tutores tutele actio: si male ɔtraxerūt. hoc ē si predia ɔparauerint ñ idonea p sordes aut gratiam. Quid ergo si neqz sordide neqz gratiose sz ñ bonā pditionē elegerit: recte qs dixerat solā latā negligētiā eos prestare i hac pte debere. Si p⁹ depositiōez pecunie ɔparare tutores pdia neglexerit: icipiēt in vsuras ɔueniri. Quāqz eni eos a ptore cogi oz ad cōparādū: tñ si cessent: ēt vsuris plectēdi sunt tarditatis gratia: nisi p eos fcm̄ ē: quominus ɔparent. Pecunie quā i vsus suos ɔuerterūt tutores legitimas vsuras pstant. Sz h ita demū: si euidenter doceant̄ pecuniā i vsus suos ɔuertisse. Ceterū nō vtiqz q nō feneraunt vel nō deposuit in suos vsus ɔuertit. Et ita diu⁹ seuerus decreuit. Doceri igit̄ dz i vsus suos pecuniā ɔuertisse. Uertisse i suos vsus pecuniā ñ accipim⁹ cū q debitor pris pupilli fuit: deinde ipse sibi nō soluit. hic. n. eas vsuras pstabit q̄s pri⁹ pmiserat. Si tutor pecuniā pupillarē suo noie feneraunt: ita demū coget̄ vsuras q̄s pcipit pstare si suscipiat pupillus ceterorū nominū piculuz. Si deponi oporteat pecunias ad pdioz cōparationē: si qdē factū ē: vsur nō currēt. Si vō factū nō ē, si qdē nec pceptū ē vt deponāt: pupillares pstabūt. Si pceptū ē ⁊ neglectū de mō vsuraz vidēdū ē. Et solent ptores cōminari vt si nō fiat depositio: vel q̄to tardi⁹ fiat legitime vsure pstentur. Si igit̄ cōminatio intercessit: iudex q qūqz cognoscet: decretū ptoris sequet̄. Idē solēt facere ptores ēt circa eos tutores q negāt hēr ad alendos pupillos penes se aliqd: vt qcqd cōstiterit penes eos cē, eius grauissima vsura pendat̄. ⁊ hoc psequi oportet iudicē palā ē: cū ⁊ alia pene adiectione. Residuaz aūt summaz pupillares vsuras depēdi opz. Que sunt aūt pupillares vsure vidēdū ē. ⁊ appa-

centesime. fm. b. sed fm Azo. pupillares: vt. ī. in glo. ibi que autem sunt. i. quando ⁊c. ac.

nit eis hec. quo casu decretum pro veritate accipitur ut subiicit: sed si negaverit etc. Tertio secundum azo. qui post preceptum fecit morã depositioni ut ibi: vel si morã etc. et s. ibi. si preceptum. e etc. sed hoc casu dicit. h. venire centesimã ut dixi: et hunc tertium ponit qui non precessit preceptum. Quartus e ibi. sed et si dum negat etc. Quintus ibi. idem si a debitoribus etc. Item adiicit Azo. vj. qui non precedente precepto iudicis e facta mora depositioni pecunie: ut. s. §. si vero factum non e. alias regitur debetur que levior sit in regione: ut. j. e. d. §. et ceteris.

o Sciendum. deberet: nisi obtulit et deposuit. ut. j. e. l. tutor. §. fi. et conso. nat. s. de usur. l. i. §. fi. et. j. e. l. lucius. §. quesitum. ac.

Si tutele. Tutor tenetur restituere pecuniã quam credidit advenien te die nisi in credendo non potuit sibi culpa imputari. h. d. Bar.

p Credite pecunie. Si alicui fit obligatus tutor nomine pu. in die qua non

ret hanc esse formã usurarum: ut eius quidem pecunie quã quis in usus suos converterit[a]: legitimam[b] usurã prestet. Sed et si[c] negavit[d] apud se esse pecuniã: et pretor pronunciaverit contra eum: legitimã solvere debebit. Vel si morã[e] depositioni fecit: et pretor irrogavit ei legitimas. Sed et si dum negat[f] aliquã quantitatem penes se esse pupillus ad onera sua expedienda imposuit necessitatem: et mutuã pecuniam sub legitimis[g] usuris accipiendi: tenebitur in legitimis. Idem si a debitoribus legitimas exegit. Et ceteris causis secundum mores provincie prestabit usuras: aut quincunces: aut trientes: aut si que alie leviores[h] in provincia frequentantur[i]. Usure a tutoribus non statim exiguntur: sed interiecto tempore ad exigendum et ad collocandum duorum mensium[k] spacium: idque in iudicio tutele servari solet. Quod spacium seu laxamentum temporis non oportet tribui his quinummos impuberum vel adolescentium in suos usus converterunt. Si quis usuras exactas tutor vel curator usibus suis retinuerit: usuras earum[l] agnoscere eos oportet. Sane enim parum refert utrum sortem pupillarem an usuras in suos usus converterint. Pecunie que in archa fuit: etiam heredes curatoris tandiu usuras prestabunt: quandiu non interpellaverint[m]: ut loco defuncti curator constituatur. Si tutor pro contutore condemnetur: an etiam in usuras condemnandus sit queritur? Et placet ut multis rescriptis continetur: et Papi. libro. xxij. questionum scribit etiam in usuras eum condemnandum si suspectum facere supersedit. Et quidem eas demum usuras cogendum prestare: quas etiam sue administrationis[n] cogitur. Sciendum est tutorem et post officium finitum usuras debere[o] in diem qua tutelam restituit.

Idem.

Si tutele agat is cuius tutela administrata est: dicendum est nonnunquam diem credite pecunie[p] expectandam. Si forte tutor pecunias crediderit pupilli nomine quarum exigendarum dies nondum venit. Sane quod ad pecunias attinet: ita demum verum est si potuit et debuit credere[q]. ceterum si non debuit credere: non expectabitur[r].

Idem.

Quotiens tutor pecuniam pupillarem fenori dat: stipulatio hoc ordine[s] facienda est. Stipulari enim debet aut pupillus aut servus pupilli. Quod si neque pupillus eius etatis[t] erit ut stipulari possit, neque servum habebit: tunc ipse tutor stipuletur qui me in eius potestate erit. Quo casu iulia. scripsit utilem actionem pupillo dandam. Sed et si absens sit pupillus oportere tutorem suo nomine[u] stipulari. Nequaquam[x] ambigendum est: si paterfa. eius pro quo fideiussit tutorem dederit filio suo: officio tutoris convenit ut cum dies pecunie preterierit: creditori debitum solvat. Et ideo cessante eo si pupillus sue tutele factus solverit[y]: ex causa fideiussoria: non solum mandati sed etiam tutele agere poterit. Hoc enim tutori imputatur cur pro se non solverit. Quod si in diem debitor fuerit iste tutor: quibusdam videtur non venire in tutele iudicium: si modo is dies post tutelam finitam supervenerit. Quod si dies adhuc durante tutela venerit: putant omnimodo devolvi in tutele iudicium. Ego et hoc[z] et superius, ita verum puto: si facultatibus labitur tutor cepetit. Ceterum si idoneus tutor fuerit nihil venire[z] in tutele iudicium. Nec quisquam pu-

a Convertit palam. ac.

b Legitimam. i. pupillarem. et no. quod incipit quintus casus. ac.

c Sed et si. et h. pupillares.

d Negavit. nec erat. sed decretum pro veritate accipitur. sed si esset a dic: ut subiicit. vel si mora etc. vel dic quod et hic falso negabat: vel ob aliam causam quod ut alimenta non prestarentur. et sic non centesima: sed pupillaris currit.

d Negavit. et pupillares.

e Vel si morã. non precedente precepto iudicis sed .h. secundum azo. precedente ut subiicit. et pretor irrogavit etc. i. comminatus fuit se irrogaturum: et tamen non debebatur centesima hoc casu secundum eum. ac.

f Dum negat. extra ius. accur.

g Legitimis. i. pupillaribus.

h Et ceteris. leviores non graviores legitimis: sed sit consuetudo: ut. C. de usu. l. eos. §. nec liceat. et facit. j. de le. i. l. apud iul. §. usurarum. et. s. de usur. l. i. ac.

i Frequentantur. sub. erunt prestande. ac.

k Usure duorum mensium. ab ingressu tutele: sed contra. j. e. l. si tutor constitutus. sol. ibi. Item post hoc tempus ita demum si potuerit collocare: ut. j. e. l. cum plures. §. fi. et. C. de usur. pu. l. iij. Item facit in aut. ut hi q. §. qui. ac.

l Si quis usuras earum. usuras tamquam sortis. ut et. j. e. l. quod negociationem. §. i. et fi. et. s. manda. l. idemque. §. si procurator. et C. de usur. pu. l. i. ac.

m Pecunie. non interpellaverit. quod facere debent. ar. s. eo. ti. ita autem §. si tutor. et. §. post completum sed et interpellatione facta debentur usure: si eam heredes consumpserunt: ut. j. de here. tu. l. cum ostendimus. Item. s. de usur. l. pecunie §. fi. ubi inculpabilis est debitor a maiore usura si creditor decessit. Sol. hic in culpa fuerunt heredes qui non petierunt curatorem constitui loco defuncti curatoris quod facere debuerunt: ibi non vel ibi fenerator non fuerat dominus pecunie Jo. vel dic secundum azo. non est simile: quia ibi creditor. hic debitor decessit qui differunt: ut. s. de nautico fe. l. fi. et de usuris. l. cum quidam. §. si pupilla. et facit. j. e. l. tutores. §. qui se.

n Si tutor sue administrationis. s. nomine sed. j. ad muni. l. libertus. §. fi. sol. ibi loquitur in fideiussore qui re pu. sal. fo. promittit. unde sufficit ibi prestare identitatem ut hic in contutore sed ar. contra huic sol. in eo. ti. l. lucius. §. i. quare dic hoc esse speciale eo casu quo suspectum facere supersedit: ut hic. et. C. de usur. pu. l. ij. sed posset dici ibi in. l. libertus. loqui non de pena que usura dicitur sed de alia: sed lex lucius obstat. j. de magi. conue. l. fi. ac.

vel expectanda dies. sed statim agit. ut. s. neg. gest. l. ij. et. l. si quis mandato. sed quidam contradixerunt ibi. sed agit ut liberetur: vel ut indemnitate caveatur. ut. s. man. l. si mandavero. §. ij. et iij. ac.

q Credere. h. s. quia forte nondum fecerat inventarium vel nondum satisdederat ut. s. e. l. tutor qui in prin. et. C. de tut. et cu. qui satis non dant. azo.

r Non expectabitur. sic. s. ad vel. l. aliquando. §. fi. ac.

Quotiens. Tutor debet facere pupillo si potest ut queratur directa. alias actionem utilem queri sufficit. h. d. Bar.

s Hoc ordine. sed ut hortari ne dici. nam cum pupillus directam ex sua persona: vel ex persona tutoris utilem habet: quid refert? Responsio. potest dici ut sic non puerbium illud. melius est meum quam iterum. nam cum durante tutela potest agere nomine suo et impuberis. finita vero ea neutra. sed tamen pupillus habet directam tutor non expirat suo nomine sed impuberis tamen: et in ea potius pularet semper in ite. restitui sed non in ea quas suo nomine iteret secundum azo. sed no. ex predictis. quod soluta est questio an valeat stipulatio. sed hic ne ordo turbetur quia valet. ac.

t Eius etatis. qui infans est qui stipulari non potest: ut. j. de verb. ob. l. i. in prin. et. l. mulier. nisi in casu. ut. j. re pu. sal. fo. l. servum. ac.

u Suo nomine. s. tutoris dicendo promittis mihi: sed si expressim nomine pupilli vel adulti stipuletur dico valere ad similitudinem constituti: ut. s. de consti. pe. l. eum qui. §. iul. sed quid si dicat promittis pupillo: forte utique: sed non invenitur nisi in constituta pecunia: ut. d. l. eum. §. si actori. Et facit ad hanc. l. C. quando ex facto tu. l. ij. et. j. quando ex facto tu. l. ij. et. j. de verbo. ob. si procuratori presenti. et. s. de procur. l. mutus. §. si procurator. et. j. rem pup. sal. fo. l. ij. et. in fi. sed contra. s. de pi. ac. l. sovarium. §. fi. sol. specialis hoc in tutore et curatore. ac ibi in procuratore. accur.

Nequaquam. Debitum ex alia causa in actione tutele devolvitur si tutor debuit et potuit solvere. et pupilli interest quod in actionem illa devolvatur. b. d. Bar.

x Nequaquam. alias est h. §. ius est hec lex que incipit si pater etc. ac.

y Solverit. idem si non solverit si tutor lapsus est facultatibus ut subiicit. ac.

z Ego et hoc. posterior est lra. nam illa conditio. si facultatibus etc. refertur ad id quod demonstrat hoc pronomen hoc. non ad id quod demonstrat verbum superius. sed cum illud verum puto dic quod superius. i. si erat in die debitor: et finita tutela venit dies: non deducitur in actione tutele omnino et pure verum est: quia nisi dies venit finita tutela non tenetur tutele actione: aliquatenus. non imputatur sibi non solvere cum solvere tenetur ante dies: h. i. ut teneatur tutele cum pater pupilli fideiusserat pro eo. ita verum puto si facul. etc. sed sine interpositione potest legi sic. h. s. pri. dictum. s. quando dies venit durante tutela omnino devolvatur, puto verum et superius id quod dictum est. in primo casu. cum pater pupilli fideiussit pure pro illo ut teneatur tutele tutor si non solvat creditori. illud similiter verum puto si facultatibus etc. Jo. Item hic dicit cepit: vel secus si subito labitur: ut. j. e. l. et. et. s. de neg. ge. l. divortio.

z Venire. ad hoc est. s. de neg. ge. l. divortio. in fi. et. l. quod sine usuris. i pu.

sꝫ hic erat obligatꝰ tutor ad liberãdũ pupillũ: vt puta hẽdeꝫ fideiussoria ex q̃ liberatiõe vel solutiõe nihil veniebat ĩ bursa pupilli: vñ posset trãsferre cõmodũ. ibi tenebat̃ soluere burse pupilli pecuniã: ex q̃ pecunia pupillus cõmodũ hẽre potuisset. a ¶ Effectũ hẽre. ſ. q̃ oĩ deuoluĩ vno casu vel duobꝰ. ac. b ¶ Et p̃uilegio. ſ. hypothece. vt. C. de adm. tu. l. p offõ. ⁊ p̃sonaliũ actionum: vt. ſ. de p̃uil. credi. l. ij. §. fi. ⁊ l. fi. q. ac.

¶ Jtẽ si tẽporali. Tutor tenet̃ a se exigere debitũ naturale. h. d. bar.

c ¶ Jtẽ si tp̃ali. Jdẽ ẽsi p̃petualis: secꝰ dicat̃ ĩ negociorũ gestore. vt. ſ. de neg. ge. l. diuortio. §. pe. ⁊ §. fi. veruꝫ ⁊ idẽ ibi dici posset vt ibi not. Jtem facit. ſ. de neg. gest. l. at qui natura. in p̃n.

d ¶ Tutele iudicio. si desijt obligatꝰ eẽ: vt. ſ. de ne. ge. l. q fine. l p̃n. ⁊ l. diuor. §. pe. ac.

e ¶ Fortassis. imo fine sorte: qꝛ ĩ exigẽdo aliũ ñ imputat̃ cul pa nisi trãsacto tp̃e quo agere potent. ĩ se aũt exigẽdo ñ dat̃ dilatio: qꝛ nec ẽ opus. vt hic dicit. ac.

f ¶ Nõ potuit. plerũqꝫ sub. q̃nqꝫ. n. offõ iudicis agit̃. vt in rest. minoꝝ ⁊ maioꝝ. ⁊ i ex pẽsis litis ⁊ ĩ salario aduocatoꝝ: ⁊ ĩ iure scolaꝝ. q̃d azo. dicit eẽ. ac. Jo. ſ. sꝫ ius q̃dã Az. st facit ad id q̃d hic dic. ſ. e. l. añ pe. ⁊. ſ. de neg. gest. l. si pupilli. §. fi. ⁊ l. fin. aũt. ⁊ ſ. de edẽ. l. i. in p̃n. ⁊ q̃d me. cã. l. extat. C. de iterdic. l. fi. ⁊. ſ. de peti. here. l. sꝫ ⁊ si le. ge. §. pe. Jtẽ e sic. ſ. si f. ven. l. latius. ⁊ de ꝯdi. inde. l. frater a fratre. in fi. ⁊. rñ. b.

g ¶ Potuit. igit̃ vr̃ q̃ naturale debitũ dꝫ a se exigeꝛ. vt ⁊. ſ. de neg. ge. l. at q natura l p̃n. nõ igit̃ donari dici põt: qꝛ ĩ necef. vt. ſ. de adimẽ. le. l. rẽ legatã. seruãt q̃ q dñt donari. q̃d dat̃ solo naturali iure cogẽte: vt. ſ. de re iur. l. donari. Accedit ad ꝯfusionẽ p̃dicti erroris. q̃ hõe fidei possessor ex hẽditate debitũ naturale deducit: vt. ſ. de pet. her. l. si qd possessor. §. ij. et ſ. de sol. l. stichũ. §. aditio. ⁊ ſ. de dona. l. hoc iure. § si qs. ⁊ ſ. de pecul. l. eo tp̃e. §. esse d ⁊ ſ si naturale debitũ tm̃ debeat pupillus tutori an potent tutor sibi soluere. nõ vr̃ vt. ſ. p̃xi. §. sꝫ ar. ſ. de pe. here. l. si qd possessor. §. i. et ſ. de sol. l. stichũ. §. aditio.

h ¶ Sꝫ si sub grauioribꝰ. centesimis. ſ. vt ex re iudicata: non ex contractu. quia tunc pupillares essent tam graues. ac.

i ¶ Et imputetur. si sortem vel vsuras non soluit. b.

¶ Sicut. Tutor põt sibi ⁊ alijs soluere. dꝫ enĩ bo. fi. agnoscere. bar.

k ¶ Q̃d dꝫ. pupillo. l ¶ Grauiores. i. graues q̃les oẽs sunt. vel dic grauiores illis sub quibus potest inueniri mutuo.

m ¶ Liberare. i. fatere q̃ ei ꝯ̃inat actio ꝯpetere sic ponit̃. ſ. de acceptil. l. i.

n ¶ Vtriqꝫ. si abudi ita demũ. azo. ⁊ facit ad hoc. ſ. de neg. gest. l. si pupilli. §. fi. ⁊ l. debitor. ⁊. C. q da. tu. pos. l. creditor. ⁊ auc. minoris. ac.

o ¶ Semp. sub. nec. a. nõ dꝫ. semp se vocari facere ad iustino dꝫ cãm pupilli si bona ẽ defendere. ac. p ¶ Si mala cã. ad q̃d ẽ. ſ. mã. l. ideoqꝫ. §. fideiussores. ⁊ l. gnẽ. ⁊. ſ. de ap. l. tutor. ⁊. C. de admi. tu. l. si bona. ⁊ l. nõ ẽ. ⁊. ſ. de pecu. l. q p̃prio. §. litis. q ¶ Denũciare. sibi. s. iudici. Jtẽ fallit. ſ. de ac. emp. em p̃tor. circa p̃ncipiũ. ⁊ ſ. de ꝯbenda emp. l. si sulas. §. i. ⁊. C. de adm. si. l pe. ⁊. ſ. de le. ij. l. q solidum. §. etiam.

r ¶ Oneraria. i. salaria p̃stita aduocatis.

s ¶ Bonam fidem. sic. ſ. man. si fideiussor. §. quedam. ac.

tet nullũ effectũ hoc hẽreª. nãqꝫ si q̃s dixerit in tutele iudiciũ deuolui: ⁊ priuilegio[b] locus est: et fideiussores tenebũt̃: si rẽ saluã fore cautũ ẽ. ¶ Jtẽ si tp̃ali[c] actione fuit obligatus tutor, dicẽdũ ẽ locũ eẽ tutele iudicio[d] vt p̃petua actio sit. Et gñalr̃ q̃d aduersus aliũ p̃stare debuit pupillo suo: id aduersũ se q̃qꝫ p̃stare dꝫ fortassis[e] ⁊ plus. Aduersus alios eñi expiri sine actõe nõ potuit[f]: aduersus se quoqꝫ potuit[g] ¶ Sꝫ ⁊ si sub vsuris grauioribus[h] p̃ri pupilli pecuniã debuit q̃̃ sint pupillares: vidẽdũ est an ei aliq̃d imputet̃. Et siq̃dem soluẽ: nihil ẽ q̃d ei imputet̃[i]. Potuit enim soluere nec onerare se vsuris. Si v̾o non soluit vsuras cogẽdus ẽ agnoscere: q̃s a se exigere debuit ¶ Sicut aũt soluere tutor q̃d dꝫ[k]: ita exigere a pupillo q̃d sibi debet̃, põt. si creditor fuit p̃ris pupilli. nã ⁊ sibi soluere põt. si mõ fuerit pecunia vñ soluat. Et si vsure fuerit grauiores[l] q̃ ei debebãt: releuabit̃ eas pupillus. qꝛ tutor se potuit liberare[m]: sicut alijs q̃qꝫ soluere: et potuit ⁊ debuit. Nec vtriqꝫ[n] necesse hꝫ si ꝯueniat̃ p̃ iudicẽ soluere semp[o]. tueri. n. dꝫ cãm pupilli si iusta ẽ. Jccirco q̃qꝫ si mala cãꝰ pupillaris ẽ: denũciare[q] vel sibi dꝫ. Denique iperator antoninꝰ cũ p̃re suo ẽt eos oneraria[r] iputare pupillo ꝓhibuit si supuacancas litẽ instituissent cũ ꝯuenirẽt̃ a vero creditore. Neqꝫ. n. ꝓhibẽtur tutores bonã fidem[s] agnoscere. ¶ Nõ tm̃ aũt sibi soluet̃ tutor: verũ ẽt sibi creditã[t] pecuniã scribere põt vt marcellꝰ libro octauo digestorum scribit. Seqꝫ de mutua pecunia poterit obligare sibi mutuam p̃scribendo.

¶ Consilitũ. Tutor põt a pupillo mutuo accipe ⁊ seipm̃ debitorẽ ascribere. h. d. bar. t ¶ Si creditã. sic q̃ se auctore obligat̃ pupillo ĩ mutuo. sic. ſ. si cer. pe. l. singularia. sñd idẽ alr̃: vt. ſ. e. l. non existimo. sꝫ pupillũ sibi se auctore nõ obligat: vt. C. de ꝯbẽ. em. l. si in emp. §. fi. nisi forte palã faciat ⁊ bona fide: vt. l. nõ existimo. ⁊ adde h q̃d no. C. de ꝯbẽ. emp. l. cũ ipse. ⁊ facit ad h. ſ. de auc. tu. l. pupillꝰ. §. ⁊. ⁊ §. pupillus. ⁊. ſ. e. l. tutorem rerum.

¶ Cõstat aũt cũ qui ad augmẽtũ dat̃: vtputa ad bõa materna: q̃ postea accesserũt[u]: vl̃ ad aliud augmẽtũ. administrar̃ p̃stina bona nõ solere. ¶ Si aũt suspectũ facere priorẽ tutorẽ supersederit: vel satis ab eo exigere[x] pleccet̃. ¶ Per contrariũ autẽ q datus ẽ simpliciter tutor pupillo, vel curator: si q̃d postea augmenti accesserit periculo tenet̃. q̃̃uis solet ⁊ ad augmentũ dari curator: que res non facit vt ipsa augmenta nõ p̃tineãt ad curam prioꝝ tutoꝝ: ad quos oĩa vtilitas pupilloꝝ dꝫ pertinere. ¶ Si ne igit̃ datus est cõmunicat̃ periculũ cũ prioribus: sine datꝰ non est tenetur administrationis necessitate is qui antea erat datꝰ.

Jdem.

Generaliter quotiensc̃uqꝫ nõ fit nomĩe pupilli: quod quiuis paterfamilias idoneꝰ facit: nõ vr̃ defendi[y]. Siue igit̃ solutionem[z] siue iudiciũ siue stipulationem[&] detractat: defendi nõ videtur.

Jdem.

Circa pupillum cuius tutor seruus erat pronũciatus diuus pius rescripsit in rebꝰ quas ex pecunia pupilli seruus cõparauerat, dominum non posse vti prerogatiua deductionis: quod etiam in curatore[?] obseruandũ est.

Paulus.

Cum plures tutelas gerũt: nulli eorum in contutorem actioᵡ pupilli nomine datur. ¶ Que bona fide a tutore gesta sunt, rata habentur etiam ex scriptis diui traiani ⁊ adriãi. Et ideo pupillus rem a tutore legitime[ꝫ] distractam vendicare nõ potest. naꝫ ⁊ inutile est pupillis si administratio eorum non seruatur: nemine. ſ. emente. Nec in

¶ Cõstat. Tutor datus ad augmentũ p̃rimonio supueniẽte ñ tenet̃ de anteriori: sꝫ p̃or tutor tenetur de augmẽto obueniẽti. h. d. bar.

u ¶ Accesserunt. ſ. pupillo.

x ¶ Exigere. repete supersederit ẽt. facit. ſ. e. l. et cõtutores. ⁊ l. cũ ibus. Jtẽ facit. ſ. de tutel. l. iij. §. pe. ⁊. §. fi. ⁊. C. in quibus casibus tu. ha. l. fi. ⁊. ſ. de excu. tu. l. p̃pter. §. fi. ac.

¶ Per contrariũ. Tutor datus sup augmẽto p̃rimonij nõ tenetur de anteriori. sed tutor prior tenet̃ de augmento obuenienti. hoc dicit. Bar.

¶ Generaliter. Tutor q non facit ea q̃ faceret q̃libet legitimꝰ defendens nõ vr̃ recte defendere. h. d. Bar.

y ¶ Defendi. vt. ⁊. ſ. e. l. ꝯtutoribus. ac.

z ¶ Solutionẽ. vt. ſ. l. p̃xi. §. item. in fi.

& ¶ Stipulationẽ dãni ifecti vel similẽ q̃d tamẽ q̃nqꝫ fallit. vt. ſ. de p̃cura. l. ⁊ h. §. fi. ⁊. l. sc. ⁊ facit. ſ. iudi. l. recte dñdi. ⁊. ſ. qui. ex cau. in pos. ea. l. hoc aũt. §. i. ⁊. ſ. de pecu. l. non solum. l p̃nci. ⁊. l. sꝫ he. §. non solum. ⁊. C. e. l. finali. accur.

¶ Circa pupillũ. Jn rebus emptis per tutorem qui est inuentus seruus. dominus nõ hꝫ ius deductionis. h. d. Bar.

? ¶ Curatore. qui seruus est pronunciatus. ⁊ facit. ſ. de pecu. l. ex facto. §. plane. ⁊. ſ. sol. ma. si cum dotem. §. fi.

¶ Cum plures. Durãte tutela nõ potest agi actione tutele. hoc dicit. Barto.

ᵡ ¶ Actio. i. tutela. nam alia bene datur. ⁊ illarum que dantur q̃dã exerceri possunt durante tutela q̃dam nõ: vt. ſ. de tu. ⁊ ra. di. si tutor. §. fi. ⁊. l. se. ⁊ insti. de auc. tu. §. fi. Jdẽ ⁊ accipe ex eadẽ tutela. secus si ex alia: vt. ſ. de suspe. tu. l. iij. §. queri. Jtem adde quod no. C. eo. l. ij. ⁊. l. rationes et sic non ob. ſ. rem pu. sal. sol. nõ quasi. §. hac. Jtem facit ad. l. istam. ſ. e. l. actus. ⁊. l. cum curatore. ⁊ de tu. ⁊ ra. di. l. nisi. in p̃n. ⁊. §. fi. ⁊. ſ. de suspec. tu. l. tutor. in p̃nci. ⁊. ſ. de p̃oca. l. qui p̃prio. §. fi. ⁊. l. qui duos. ac.

¶ Que bona. Que legitime ⁊ bona fide alienata sunt: nõ retractantur ex eo q̃ bona pupilli fuerunt. h. d. Bar.

ꝫ ¶ Legitime. cũ decreto si erat res imobilis: vel sine decreto. si mobilis que seruari nõ põt. quando imputatur tutori si non distrahat: vt. ſ. e. l. tutor qui. in p̃n. ⁊. §. i. nec ẽt rõne etatis nisi sordes, vl̃ gratia tutoris interuenit: vel enormẽ dãnum: vt. ſ. e. l. tutor. §. competit. ⁊. ſ. de mino. l. ⁊ si fine. §. questitum. ⁊. l. si ex causa. ⁊. l. pe. b.

tutor solvendo fuerit necne. Cum bona fide res gesta sit: firmã [illegible]: si mala fide alienatio non [illegible]. ¶ Nimium est tutori licere [illegible] ectu estiationis pupilli erogare [illegible] ex bonis eius: quod ex suis si bone [illegible] me esset erogatur. ¶ Cum [illegible] no rebus dutarat: sed et mori pupilli proponat. In primis [illegible] cedes preceptoribus non qua mi[illegible] ns poterit: sed pro facultate pa[illegible] moniij: pro dignitate natalium co[illegible] et. Alimenta suis libertisque, non[illegible] s et exneis ceteris si hoc pu[illegible] expediet: prestabit. Solennia [illegible] ra parentibus cognatisque mit[illegible] sed non dabit dotem sorori alio [illegible] nate: et si aliter ea nubere non [illegible] ut. nam et si honeste: ex libera[illegible] e tamen fit: que servanda arbitrio [illegible] lli erit. ¶ Si tutor pecu[illegible] pupillarem credere non potu[illegible] pro non erat cui crederet, pupil[illegible] cabit. ¶ Idem.

Tutor secundum dignitatem facultatesque pupilli modum suorum [illegible] are debet: que circa eum futuri sunt. ¶ Non est audiendus tutor cum [illegible] ideo cessasse pupillarem pecu[illegible] collocare: quia idonea nomina non [illegible] niret: si arguatur eo tempore suam [illegible] niam bene collocasse. ¶ In [illegible] edis legatis et fideicommissis [illegible] endere debet tutor ne cui non de[illegible] solvat: nec nuptiale munus [illegible] ri pupilli vel sorori mittere: [illegible] d est si matri forte aut sorori [illegible] lli tutor ea que ad victum neces[illegible] sunt, prestiterit: cum semetipsas [illegible] nere non possint. nam ratum id

habendum est. Nec enim eadem causa est eius quod in eam rem impendit: et quod muneris legatorumve nomine erogatur. ¶ Paulus.

Etiam contutoris factum imputatur collegae si potuit eum obvi[illegible] et suspectum facere. Interdum et si debuit satispetere. nam si idoneus subito lapsus est: nihil collegae imputari potest. ¶ Idem.

Si tutor constitutus quos invenerit debitores non convenerit: ac per hoc minus idonei efficiantur: vel intra sex primos menses pupillares pecunias non collocaverit: ipse in delatam pecuniam et in usuras eius pecunie quam non feneravit, convenitur. ¶ Idem.

Cum queritur iudicio tutele que nomina a tutore facta agnoscere pupillus debeat marcellus putabat. si tutor pecuniam pupilli mutuam dedisset et suo nomine stipulatus esset: posse dici nomina integra pupillo salva esse. deperdita et male contracta ad tutorem pertinere. Sed verius se putare posse tutorem eam conditionem adolescenti deferre ut id quod gessisset tutor in contrahendis nominibus: aut in totum agnoscere: aut a toto recedere: ita ut perinde esset: ac si tutor sibi negocium gessisset. Idem est et si pupilli nomine eque credidisset.

¶ Pomponius.

Qui iussus est ab eo qui ius iubendi habet tutelam gerere: si cessasset ex quo iussus est: indem

Quum tutor negocia pupilli gessit: quamvis in nulla re auctor pupillo fuerit, qu tutele iu- dicio teneat dubitare non op3. Quid.n. phibet ita patrimoniū pupilli cōpositū esse vt nihil ge- rere necesse sit: in quo tutoris au- ctoritas iterponi dēat? ¶ Ex duobus tutoribus si cum altero actum fuerit: alter non libera- bitur.

Ulpianus.

Actus sui rōnez curatorē cō tutori reddere nō eē cōpel- lendū. sed nisi cū eo administra- tionē cōicet: aut si non ex fide cu- ras gerat, suspectū postulari pos- se.

Idem.

Tutor vl' curator cui iniusta appellatio, pnūciata erat cu- iusue excusatio recepta nō fit: ex quo accedē ad admistratōes de- buit, erit obligat.

Marcell.

Lucius titius gavū seiū filiū- fa. testō filio suo tutorē de- dit. gavus seius sciente τ cōsen- tiente patre tutelā administra- uit. Quero an dfuncto gavo seio actio tutele aduersus patrē ei' τ inquantū cōpetat? Marcell' re- spondit fm ea que, pposita eēnt, actiōe de peculio: τ de in rē ver- so patrē teneri. Nec multum vi- deri in hoc casu facē patris scien- tiam τ ɔsensū ad obligandū eū insolidū: nisi forte cōtutore vel aliquo alio volente eū facere su- spectū, intercessit pro filio τ qua- si in se periculum recepit.

Paulus.

Tutor ad vtilitatē pupilli: τ nouare: τ rē in iudiciū de- ducere potest. donationes antez ab eo facte pupillo non nocēt.

Ulpianus.

Vulgo obseruat ne tutor ca- ueat ratā rem pupillū ha- biturum: qz rē in iudiciū dedu- cit. ¶ Quid tamē si dubitet an tutor sit: vel an iuret tutor: vel an gestus illi cōmissus sit? equū est aduersariū non decipi. Idez τ in curatore est vt iulianus scri- bit.

Paulus.

Decreto ptoris actor cōsti- tui piculo tutoris solet, q- tiēscūqz aut diffusa negocia sint: aut dignitas vel etas aut valitu- do tutoris id postulet. Si tū nō- dum fari pupillus pōt: vt pcu- ratorē facere possit: aut absens sit. tunc actor necessario ɔstituē- dus est. ¶ Si duobus tutela si- mul gerēda pmissa est: vel a pa- rente vel a contutorib' vel a ma- gistratibus, benigne accipiendū est etiam vni agere permissum: qz duo simul agere nō possunt.

Ulpianus.

Si minoris actum fuerit cū tutoribus assistentibus cu- ratoribus: τ pupillus ob h ege- rit cum curatoribus τ ei sint cō- demnati in id quod sua inte- rerat: minoris tutores culpa eo- rum ɔdēnatos non esse: an resti- tutio aduersus tutores cess3? Et papi. lib. ij. responsorum ait: τ ni- hilomin' posse restitui. ¶ Et iccirco curatores si nondum in-

Quum tutor. Tutela potest geri τ tutor obligari, lic3 in nullo inter- ponat auctoritas. h.d. bar.

a ¶ Quum tutele. i. qz nō, 93. τ facit. j. de statu li. l. si libertate. §. si. accur.

b ¶ Debeat. rū. nihil.

c ¶ Ex duob'. actū fuerit vel trāsactū: vt. j. de tute. τ ra. di. dis. l. si et duo- bus. τ C. de transac. l. i.

d ¶ Non liberabit. imo videt q sic: vt. j. de tute. τ ra. dis. l. si ex duob'. que est ɔ. sol. h ip- so iur nō liberat. ibi p excep. sic fm yr. vel fm Jo. nō ipso iure nec p exceptionē: l3 bona fide que nō vult bis idem exi- gi: vt. j. de reg. iur. l. bona fi- des. vel distingue an fuit ac- tū τ nihil adhuc exactū: l3 tū ɔcestatio facta: τ tūc alter nō liberat. vt hic. aut totū exac- tū: τ in totū tūc alter liberat vt ibi. si ait pro parte. τ tunc pro parte exacta liberat alter vt ibi. τ. ɔ. dpos. l. i. §. si apd τ. ɔ. de his qui g dere. vel ef. l. perceptione.

Actus sui. Durante administratione non tenet quis reddere rōnez col- lege sed eū ad administratio- nē admittere. h.d. bar.

e ¶ Compellendū. repete hic que no. ɔ. e. l. cū plures. i pn. τ. C. e. l. aduersus. l. rōnes. et facit. ɔ. e. l. iij. §. si parens.

Tutor. Tutor q succū- bit in excusatione tenet ex quo debuit gerere. hoc di- cit. Bar.

f ¶ Recepta. per dictā sniaz. τ no. q a datiōe nō appellat s3 a reiecta excusatione: vt. j. qū ap. sit. l. i. §. si quis tutor.

g ¶ Debuit. is ex die iussus. ut ɔ. e. l. q iussus. vel ex die quo sciuit vel scire potuit se datū τ admistrare debere: vt. ɔ. e. l. i. τ. l. quidā. §. si. τ facit. C. de excu. tu. l. iij.

Lucius. Si pr ɔsentit filio q admistrat vt te- stamētarius nō obligat nisi d peculio τ de i revso. h.d. bar.

h ¶ Dedit. qd fieri pōt: vt in- sti. q da. tu. pos. i pn. τ. j. si tu- to. vel cur. ap. τ. j. eo. l. tuto- res. §. tutor datus.

i ¶ Insolidū. l. imo cōtra vt. ɔ. de tute. l. si fili'. sol. h de testa- mētario loqtur. ibi de datiuo. τ pōt esse rō qz nō ita eget cōfirmatione pretoris testamētari' vt datiuus. vl ibi agnouit volēs ipse teneri ac si ipse gereret: h ɔsentit tm: vt sic fili' posset obligari τ agere pro pupillo in causis: vt in. C. de bo. que li. l. fi. §. i. τ facit C. qd cum eo. l. i. τ quod ibi no. ac.

k ¶ Eū. s. filiū. τ subaudi in axie. nā idē τ si alius recepent periculū. ac.

l ¶ Intercessit. s. pr p filio. nō dico fideiubēdo s3 qsi fideiubere. τ sic q iussu: vt. ɔ. q iussu. l. i. τ sic dictio qsi no. similitudinez. vel dic quod no. veritatē sic insti. de iur. na. §. lex.

m ¶ Periculū. i. culpā sic. j. de magis. cōue. l. nō similiter. ac.

Tutor. Tutor rem pupilli donare non potest. h.d. Bar.

n ¶ Nō nocēt. qz pupilli arbitrio sunt relinquēde vt. ɔ. e. l. tu3 plures §. pe. Itē q dicit de donatōib' fallit i casib' assignat. ɔ. e. l tū pēs. §. pe. τ. j. d m. τ ra. di. l. i. §. i. τ. C. si aduer. dōa. l. i. l3 lex illa alr itelligi possit. Itē qn ex magna vtilitate minoris hoc fieret cognitiōe iudicis. vt. j. d cur. fu. l. si. τ hoc de dona. simplici. at in dona. ob cām vt dos τ de dona. pp nu- ptias dic vt. ɔ. d pdiis minor. l. predis. τ. C. si minor se. l. si. §. si. τ. C. e. l. lex que. in pn. τ. ɔ. de iure do. l. qro. τ. l. siue. τ facit. ad l. C. e. l. nō tm. τ. j. e. l. tutor. τ. ɔ. de iureiur. l. iusiurandū. §. ij. τ. j. d noua. l. si. §. i. τ. l. nouare. §. i. τ. j. de acceptil. l. τ per iusiurandū. §. tutor. τ. j. e. l. lucius. in si.

Vulgo. Tutor nō d3 cauer de rato nisi d ei' ptāte dubitet. h.d. bar.

o ¶ Pupillū. nec iudica. sol. ut no. ɔ. e. l. i. §. i. sed actor ab eo consti- tut' sic vt. j. rē ra. ha. l. actor.

p ¶ Decipi. sqz cauet de rato vt. ɔ qd cu iusqz vni. l. itē. §. actor. s3 cū erit fact' pubes vt. j. de noua. l. si pupill'. h. vel dic fm Jo. q h nō est cautio de rato. s3 q aduersari' nō patiet dānū p

id q iste nō sit tutor: ut h. τ. C. e. l. tutor. τ sa. C d eo q p tu neg. l. i.

Decreto. Ex causa constituitur actor per tutorem decreto iu- dicis. h.d. Bar.

q ¶ Actor. i. adiutor vel admistrator: vt. ɔ. de tute. l. solet. l si. τ qū- qz tutor vel curator sine piculo tutoris: vt. d. l. solet. in prin. accur.

r ¶ Id postulet. itē alr: vt. j. e. siue. in si. τ l si. de cur. §. si. ac.

s ¶ Necessario. supra sola fit necessitas rei. i. ad- ministratiōis: s3 nō psone actoris: qz τ p pcura- torē poterat nō solū p actorē pruderi. h rei et psone: vel dic q. ɔ. nec psone nec rei sine necessitas. l3 cā qz diffusa ne- gocia vl' pp etate vl' pp valitudinē. hic vo est p- sone necessitas. τ facit C. de pcu. l. neqz. τ caue- at de rato: vt. j. de ra. ra. ha. l. actor.

Si duobus. Un' ex plurib' tutorib' pōt agere. h.d. bar.

t ¶ Permissum. insoli- dū ɔ debitore pupilli. ad qd est. C. si vnus ex plurib' tu. l. i. τ. d anc. §. l. si. s3 ar. ɔ. ɔ. mā. l. sēpe. §. duob'. τ dar- bi. l. sicuti. τ de pcur. l. q ppno. §. si. τ. l. seq. τ C. de s p. l. in offerēdis §. si vo. ac.

u ¶ Non psit. cōmode i- solidū: vt. ɔ. e. tu. l. iij. l §. apparet. vel qz ipe- dit alter eoꝝ: τ sic d im- potētia sci nō iuris dic- sic ist. d codil. §. i. ac.

Si minoris. Au- xiliū. ordinariū nō īpedit extraordinariū qd cōpetit ɔ diuersos. Itē bnficiū restōnis pt in alios p cessionē trās- ferri. h. d. Pilo pōit vnū dictū. Scdo illatōes ex dcō. Tertio po- nit vnā qōnē circa pre- missa. Scda ibi: τ iccir- co. Tertia ibi. quid ta- men. Bar.

x ¶ Si minoris. q tenēt tutores: dic casū. Cu- ratores noie adulti p- posuerunt ɔ tutores q q actione tutele indistincte vt redderent rōnem administratōis. in pcessu cause culpa3 iputāt frumēti male ven- diti in. x. cū possent estimare culpā in. xx. iudex dānauit tutores i. x. adulto. hāc culpā pōt iputare curatorib'. qd si facit: cedet curatori- bus in integrū restōnis auxiliū ɔ sniam τ actionē tutele. tutores aūt nō cōuenmunē ab adulto s l3 iam ɔsecutus est a curatorib' qd sibi debe- tur. qz de pda eēt sollicit'. si aūt poneres q actio opposita eēt in. x. ip- so iure nō ob. in minori sūma ex eadē vl' ex alia spē debita vt isti. d ac. §. si min'. Itē si poneres agi ex vna spē puta frumenti: τ nūc ex alia: ipso iure nō ob. exceptio. rei iu. j. de excep. rei iu. l. cū qrit. s3 in nro cāu indistincte egit: s3 spē3 frumeti sunt ɔsecutus τ de ceteris absolut'. τ sic h3 locū replicatio i alijs iure cōi. τ sic cessat restō in integrū: vt. ɔ. de mino. l. l causē. τ. C. de iudi. l. l3. In spē vo frumēti i itegrū restō ɔ sniam locū h3 s potest etiam dici q h ab initio non fuit actum nisi in specie frumenti τ snia cōdemnatoria in. x. τ in alijs absolutus. ac.

y ¶ Et ei adulto.

z ¶ Condemnati. curatores. ac.

τ ¶ Minoris. q deberent. ac.

ɔ ¶ Posse restitui. ordinariū nō excludit extraordinariū. sic est ɔ. ɔ. d mino. l. i cāe. τ. C. de iudi. l. pperādū. §. si. sol. vt. C. si tu. vel cu. l. si. Itē ad qd defē restō cū habeat in factū de re iudi. τ sic nō interest ei'. q Rñ. ut possit eā cedere: vt. ɔ de mino. l. q si minor. §. i. vel qz habet plures reos interest. ut. j. de h. le. l. iij. in si. τ qz expedit sibi hēre cura- tores locupletes vel dic q nō est oppositio p dictā. l. C. si tu. l. si. ac.

a ¶ Pronocātes. azo. et. b. dicunt a sententiis quas minori spē damnati sunt tutores: q̄ deberēt: vt. ff. posuit. et bocio qr. s. dicit actiones cedē das. s. tutele: et de rōnibus distrabendis. que nō possunt etiā cedi: nisi etiam appellatū esset: sed sm̄ bocin qua cā obiicit exceptio doli: rn̄. l ac. in factum. qr agitur cōtra tutores: vel dic appellantes a sententia lata cōtra se curatores pro adulto. et tunc benestat exceptio doli. sz tūc actio ceditur: si sententia prima transiut in rem iudicatā: rn̄. l int. g. resti. vt. ff. de mi no. l. q si minor. Item tutele nō cōpetit prebabita restitutiōe. con ditionalis. n. obligatō nis pōt fieri cessio: vt C. de dona. l. spē. Alii dicunt a neutra appel lantes. i. reclamantes. Item q̄n post senten tiaz opponit exceptio doli peremptoria: rn̄. in cā appellationis sm̄ scōm casum: vt. C. de temp. et re. appel. l. p banc. sm̄ primuz et ter tiū. dic q hic est casus specialis. s. cedendarū actionum: vt. j. de fide iuss. l. fideiussor. §. idez et no. ff. ad mace. l. tam et si. ac.

b ¶ Mandentur. in eo q non est petitū in ea specie. ac.

c ¶ De preda. quod est nō debz. vt. C. p emp. l. eum. et. ff. ad vell. l. si mulieri soluero. et d ia re do. l. quotiens. ac.

d ¶ Nisi forte. hoc casu non prodest tutoribus soluisse. qr cōgementur ex iure cesso: sz q̄n fit cessio post solutionez: rn̄. sm̄ Jo. fuit tūc actum: vel etiā si nō sunt pacti: vt. j. no. de fideiusso. l. cū his. et de sol. l. modestin⁹. et. l. sicut s. §. si mādato. et facit ad. l. istā. j. d tu. et ra. di. l. alteri⁹. §. si. et. C. si ad uersus sol. l. i. et. C. de cōtra. ac. tu. l. i. et. ff. de pe. here. l. si quid. ac.

dicatum fecerint: posse pronocā tes[a] per exceptionem doli cōse qui: vt eis mandet[b] aduersus tu tores actiones. ¶ Quid tamē si iam fecerūt iudicatum curato res: hoc proderit tutoribus: q̄n nihil minori obest, qui d preda[c] magis q̄z de damno sollicitus est: nisi forte[d] mandare actiones paratus sit curatoribus.

P Aulus.

C Um curatore[e] et procurato re etiam manente admini stratione agi potest. I Dem.

T Utor qui tutelā gerit quā tum ad prouidentiam pu pillarē[f]: domini loco haberi de bet. M Arcellus.

T Utor pro pupillo in iudi cium vocatus solēniter ca uit[g]. si intra moras puer ad pu bertatem peruenit, nō est cogen dus accipere[h] iudicium. ¶ Tu tor qui post pubertatez pupilli negociorū ei⁹ administratiōe ab stinuit, vsuras prestare nō dz[i]: ex quo obtulit pecuniā: quāuis in stus dicit mihi eū per quē nō ste terit[k] quominus cōuentus resti tueret tutelā[l] ad prestatiōez vsu rarū nō compelli[m]. Ulpianus[n] notat: non sufficit obtulisse: nisi deposuit obsignatam in tuto lo co. I Dem.

e ¶ Cum curatore. i. pcuratore plana est: sed l curatore dic vt agatur cū eo furti vel dāni iniurie: sz secus in tutore vt. j. de tute. et ra. dis. l si tutor. §. si. et. l. sed vel in scōo pone in rei vēdicatiōe qua pōt cū eo agi sicut et cū tutore: vt insti. de auc. tu. §. si vel tertio in sti pulatione rē adulti sal. fo. in q̄ sec⁹ in tutore: vt. j. rē pu. sal. fo. l. nō q̄ si. §. banc actionē: vel q̄rto dic curatorē. i. eū q gerit putās se curato rez cū non sit: ar. j. rē pu. sal. fo. l. nō q̄si. §. illud. nō aūt intelligas ne gocior. ge. vt reddat rōnem totius admistratiōis: vt. ff. e. l. actus. q̄ est contra. et plene nota. C. e. l. ij. ac.

T Utor. Tutor qui bn̄ facit habetur pro dño. bar.

f ¶ Pupillarē. nō tn̄ eū spoliat: vt. j. d cu. fu. l. ab agnato. et. ff. e. l. tutor ad vtilitatē. et. j. p emp. l. q fundū. §. si tutor. et. C. e. l. non omni. ac.

T Utor. Finita tutela finiunt satisdatiōes iudiciales. b. d. bar.

g ¶ Pupillo. cauit iudicio sisti. vt. ff. si quis cau. l. si. ac.

h ¶ Accipere. si nōdū acceperat p ptestationē. alī secus: vt. C. vt p⁹ puber. ad cau. l. i. et. j. de ap. l. negociorum gesto. §. si. et. l. tutor. et. l. si. §. si. et ad idem. ff. e. l. ij. ac.

¶ Tutor. Ille per quem non stat quominus reliqua soluat: ad vsu ras non tenetur. b. d. bar.

i ¶ Non debet: nisi erat cōuētum negocium. quo casu iputat tutori si se abstineat. vt. ff. e. l. ita autem. §. tutor. ac.

k ¶ Nō steterit. i. nō fuit interpellatus: et sic nō fuit in mora cōi.

l ¶ Tutelā. i. administrate tutele rōnez et nō dicas q si se obtulit. vt si ei reddat rōnes vt id euadat vsuras: vt. ff. de vsu. l. i. §. si. sed expo ne vt. j. l. proxi. que hinc tn̄. continuatur.

m ¶ Non cōpelli omni tpe. qr nō post. xxv. annos: vt. s. l. ppi. notat.

n ¶ Ulpian⁹ notat. corrigit q̄d de oblatiōe dixerat et facit. ff. d vsur. l. i. in si. oblatio tn̄ sola ipedit cursuz vsurarū q̄ nō icepissent currere

vt. C. de vsur. l. si parte. sed hic incipit currere statim finita tutela ex quasi mora: vt. C. in qui. cau. in inte. resti. non est ne. l. in minorum. et facit. C. de pig. ac. l. nec creditores. et de vsur. l. ex predio. et. l. ij. et. j. de vsur. l. q semisses. §. si. et. l. cū quidā. §. si pupillo. et. l. debitor.

o ¶ Maxime. s. dñus nō teneri ad vsuras: si fort est p eū vel p tutorē q̄d dicit. ff. l. pri. q̄ netiam: sz hic ca sum q tutor post finitā tutelaz stetit per. xx. an. vel plus q nō fuit cōuentus tutele vel interpellatus: et sic non fuit i mora cōi. sz fuit q̄si mora. certe non damnat in suis vsuris pro tēpore qd labitur postq̄ minor fact⁹ est maior. xxv. an. sed pro anteriori sic. nā cursu tēporis desinit illa quasi mora: vt. j. de le. ij. l. titia. §. vsu ras. et sm̄ hoc intelligit. ff. l. p xi. §. quinetiā. sed pro post tē pore sic. Itē pro futura si no ua interpellatio interuenit: vt ibidem dicit. nec hic colligi tur q actio tutele tollat. xx. an. saltem pro vsuris: vt qui dam dixerūt: vt patet ex pre missis imo. xxx. an. durat: vt C. ar. tu. l. tutores. et facit. j. e. l. lucius. §. quesita. ac.

M Aximeq̄z[o] et hēdē tutoris: nā piniquū est eū[p] forte cū post. xx. an. vel amplius in mentez[q] venit tutelā reposcere: etiā vsuras postulare. I Dem.

T Utoris precipuum est offi cium ne indefensuz[r] pupil lum relinquat. M Odesti.

D Iui seuerus et ātoninus au gusti sergio iulia. forma[s] qua singuli tutores, put quisq̄z gessit tutelaz nōnunq̄z[t] insolidū tenentur: dūtaxat intra puberta tis tempora locū habet. nō etiā si post pubertatem administra uerint. I Dem.

S Ine herede tutor decessit: q̄ro an curator pupillo da tus cū neq̄z inuētaria: neq̄z alia instrumēta a fideiussore tutoris exhibeantur, possit eundez fide iussorez conuenire ex stipulatio ne q̄nti pupilli interest: Mode stinus rn̄. in id qd tutor ꝯuenire po tuit fideiussorem conueniri pos se[u]. ¶ Modestinus rn̄. damnum[x] si quod accidit: eo qr cautiões sol ui vectigalis[y] inuente nō sunt, ad tutorē cui⁹ nulla culpa admissa ꝓponit[z] minime ptinē. ¶ Mo destinus. rn̄dit tutorem eorum reddituum rationem pupillo reddere debere: qui ex fundo bonafide percipi potuerunt[&].

p ¶ Eum. s. pupillum factum adultum. ac.

q ¶ In mentē. equiuocat vulgare: venit mihi in corde. ac.

r T Utoris. indefensuz: in iure: vt. et. ff. e. l. genera liter. et. C. e. l. si non in cōtra ctu: vt. j. de auc. tutu. l. si tu tor. ac.

O Mnis. Donec plures gerant ex officio publi co tenentur insolidū: secus cū incipiant gerere ex priuato. hoc dicit. Bar.

s ¶ Forma. i. cōstitutio vel lex. sic. C. de §. preto. l. formam. quasi diceret lex que dicit. tu tores teneri. s. quilibet prout gessit. i. gerere debuit quādo testatore vel a iudice fuit di uisa. nonnunq̄. i. aliquando dicit teneri insolidūz: vt q̄n a nullo est diuisa: vel a seipsis: lo cum hz de gestis an̄ post pubertatē. nā tunc indistincte pro partibus quas gerere tenent et ac. ne. ge. non tutele. et hoc vbi cōiuncta erat administratio: vt. j. de tu. et ra. dis. l. si tutor post. et. ff. de neg. gest. l. eū actū. et. l. at qui. §. sceuola. Item constat quādo a testatore vel a iudice q pro partibus tenen tur: nisi in tribus casibus: sed quādo a se nullo modo quilibet insolidūz. vt C. de diui. to. l. ij. et. j. e. l. si duo. et. l. tres tuto. in prin.

t ¶ Nonnunq̄. quidā repetunt. Itē formā qua et. sed nō est opus aliquid repetere. et facit ad hanc. l. ff. de neg. gest. l. si pupilli. in si. et. l. pompo. et. l. se. et. C. de neg. gest. l. tutor.

S Ine herede. Mortuo principali sine herede tenetur fideiussor ad id ad quod principalis tenebatur. b. d. Bar.

u ¶ Cōueniri posse. sine simpliciter: sine in omnez causam intercessit. vt. j. vt le. no. ca. l. i. §. bellissime. et. j. de fideius. l. si quis pro eo. §. si nummos. et no. q aduersus tutorē et heredem eius iurat in litem ob hāc causam: vt. C. de in litem iur. per totū. qr cōuenit actione tute. que est bonefidei. nō aūt cōtra fideiussorē qui ac. ex stipu. que est stricti iuris in qua non iurat. vt. ff. de in lite iur. l. in actionibus.

¶ Modesti. respo. Tutori nō iputatur damnū absq̄z sui culpa contin gens. Et in reddēda rōne sufficit cōtra tutorē pbari q fructus bona fide p cipi potuerūt: lz percepti per eū nō pbentur. b. d. vlq̄z ad. §. interpositor. Et est notāduz ex hac vltia clausula vt q̄n agis in faciēdo articulos nō di cas q percepit fruct⁹: qr forte nō posset pbari: sed dicas q tantum potuit pcipi. et sic cōter pcedit. Bar.

x ¶ Dānū. quidā hūc h. l. dānū. qdā. §. mode. et dic dānum: vt. C. de vecti. l. ij. et no. C. e. l. si tutores. et facit. C. de fidis pa. l. ij. ac.

y ¶ Uectigal. i. tributi vel pēsiōis. sz pprie vectigal dr de certa cuiuslibz rei q̄ vehit: vt. C. d vec. et cō. l. ex pstatiōe. et. ll. allegatis. ac.

z ¶ Proponit. sed si ppont admissa: aliqd ipse pbabit casuz fortuitū quasi psumat culpā cōmisisse: ar. j. de custo. re. l. si. et. ff. de edē. l. si qs. §. pe. h tn̄ qd plen⁹ dr a nobis als. et azo. vt. ff. de edē. d. l. si qs. et. j. d le. ij. oia. §. spe cies. et. C. de pig. ac. l. si creditor. ac.

& ¶ Mode. potuerit hōeste: vt. ff. d rei vē. l. fruct⁹. et fa. C. ar. tu. l. qq̄d. ac.

Itē rn̄. si minus tutor a seruo recepit q̄z bona fide ex fūdo pcipi potuit: ex eo de q̄ pupille sit obstrictus q̄ztū ex peculio serui fnari possit, eidē tutori pficere debē. s. si nō pdituro seruo administrationē credidit. Interposito curatore adolescēs fūdū titio vēdidit: postea agnita fraude in integrū restitut⁹ i possessionē induci iussus est. Quero an cū ex hac vēditiōe melior fact⁹ nō est: neq̄z in rē suā q̄c q̄z vsuz pbetur, pciū emptori restituē nō debeat? Modestin⁹ rn̄dit pciū fundi ab adolescēte venūdati: si rōnib⁹ eius nō pfuit: nec q̄cq̄z d eo a iudicāte de in ite. resti. statutū est emptorem frustra postulare. Itē rn̄dit sumptib⁹ volupta tis cā ab emptore factis adolescētē onerādū nō esse: qui tn̄ ab eodē edificio ita auferri pñt: vt in facie pstina. i. q̄ fuit añ vēditionez edificiū eē possit: ēptori auferre pmitti oporte. Lutius titius coheres z curator sororis sue: cū eēt ex ciuitate i qua vsitatū erat ipsos dños pdioz nō cōductores onera annonaz z contributionū tpaliū sustinere: morē hūc z ɔsuetudinē semp obseruatā secut⁹: z ipse p cōi z indiuidua hēditate ānonas prestitit. Quero an in rōnib⁹ dādis opponi curatori possit: q̄z nō recte p pte sororis tales ipēsas fecerat? Modestin⁹ rn̄. i id demū curatorē adulte reputare ex ea cā de q̄ q̄rit posse: qd ipsa si rē suā administraret erogaē compelleretur. Tutores duo post vēditiōez pupillariū rerū factā pecuniā inter se diuiserāt. post quā diuisionē alter eoz in exiliū dat⁹ est durante tutela. Querebaē an acto re ɔstituto ɔtutor ei⁹ ptē pupillaris pecunie petere ab eo potest? Mode. rn̄. si hoc q̄rit: an contutore relegato cōtutor ei⁹ tutele actionē exercere possit: rn̄. nō posse.

Paulus.

A Tutoribus z curatorib⁹ pupilloz cadē diligētia exigēda est circa administrationē rerū pupillariū, quā pr̄fa. reb⁹ suis ex bona fide prebere d3. Officiū tutorū curatorib⁹ cōstitutis finē accipit: ideo q̄z oīa negocia q̄ inita sūt: ad fidē curatoz ptinēt. Idq̄z et diuus marcus cum filio suo ɔmodo rescripsit. Heredibus q̄q̄z pupilloz electio dē aduersus tutores in quo potissimū ɔsistere velint: cōpetit, q̄ ipsis quoz tutela admistrata sit. Principalib⁹ ɔstitutionib⁹ declaraē: sumptuū q bona fide i tutelā: non qui in ipsos tutores fiunt, rō haberi solet: nisi ab eo qui eum dat: certū salariū eī cōstitutum ei est.

Ulpianus.

A D instruēdā diligētiā iudicātis: z pupilloz vtilitatē admittēdā: seruos q̄q̄z eorū interrogari posse.

Papinia.

T Utor siue curator nōia q̄ iuste putat nō eē idonea: a tu

a Itē rn̄. concessit tutor seruo pupille administrationē fundi qui seru⁹ eū posset reddere. ex. reddit rn̄. z. q̄ desunt d3 tutor pupille. s3 seru⁹ teneē naturaliter tutori z pupillo de peculio vn̄ si tantū ē in peculio fit cōpēsatio. nō aūt dicās suo eīnei q̄z si tūc fieret oēā cōpēsatio dānuz heret pupilla. tū q̄z sūptib⁹ z litib⁹ vexareē minor: vt. s. de mi. l. minor. tū q̄z cuetus iudicij i certus ē: vt. s. de pecul. l. qd debeē. vn̄ meli⁹ eēt si tutor p. mo satisfaceret pupille z ipse postea d pecul. experireē. z fa cit. s. de neg. gest. l. nā z seru⁹ §. fi. ac.

b Minus. q̄z decē. ac.

c Percipi. q̄z. xx. pcipi potuerunt.

d Proficere. s. vt opponat cōpensationē pupille in quātū ipsa est obligata act. d pecul. ipsi tutori. azo.

e Non pdituro. z pdidit. vt hic. z. s. de mi. l. q̄ si minor. §. pe. s. tūc enim si pdituro cōmisisset nō agit de pecul. tanq̄ exneus ppter officiuz tutele: q̄z tali nō debuit ɔmittere administrationē. azo. z facit. s. de neg. gest. l. sine hr̄de. ac.

Interposito. Restitutus ad rē vēditā non d3 restituere pciū nisi q̄ten⁹ ex eo factus est locupletior: nec expēse volūtarie sibi auferri pñt. Bar.

f Curatore. eo prestante auctoritatem. ac.

g Vendidit. cū decreto. s. alio quin non indigeret in integ. resti. vt. C. de predi. mi. l. si q dem. z. l. nō est. s. vel loquitur in pdio vrbano qd fm hec iura poterat alienari sine decreto hoc dicit. l3 hodie sec⁹: vt. C. e. l. lex que. in pn. ac.

h Fraudem. s. emptoris: vt. s. d mi. l. tutor. z. l. pe. l pn. ac.

i Probet. s. quis ergo pbet? dic. vt. C. de predi. mi. l. prediorū. z facit ad hoc in. e. tit. l. si pdiū. z. s. de mi. pn̄. §. pdiū. z. §. Itē ex diuerso. ac.

k Postulare. s. s. de mi. l. q̄ si minor. §. restō. z. l. non oia. dic plene ut ibi.

l Itē rn̄. onerandū. vbi erat prouincialis: vt. s. de impē. l. pro voluptariis. z de rei vēdica. l. nec venalem. ac.

m Oportere. s. nisi paratus esset minor tn̄ dare quantū habiturus esset his ablatis vel cōtrasi. vt. s. de rei ven. l. in fundo. azo. z facit. j. pro emp. l. si quis cum. z. s. de mino. l. inter. §. fi. z de peti. here. l. vtiles. ac.

Lutius. Cōsuetudo q̄ respicit rē sicut ligat maiores: ita z minores. bar.

n Usitatū erat. s. cōtra. s. de vsufru. l. hacten⁹. z. C. d pig. l. i sūma. ac.

o Non cōductores. i. prediorum. ac.

p Et indiuidua. i. indiuisa. ac.

q Reputare. als imputare. z ita est in libro dn̄i. accursij.

r Compelleret. sed ipsa compelleē ratione cōsuetudinis: vt. s. de le. z se. con. l. de quibus. si erat inducta ex certa scientia ɔtra legē. aliogn ɔtra. vt in eo. ti. l. quod nō ratione. z. C. que sit lon. con. l. ɔsuetudinis. ergo et ipsa agnoscat eam. azo z facit. C. de agri. z cen. l. litibus. z. C. de mr. en. l. ii.

Tutores. Relegatō nō finiē tutela: nō tutor ɔueniri nō pōt. h. d. B.

s Durante tutela z ante exilium z post: vt. j. de sol. l. q̄ si forte. §. i. et statim dicam. h.

t Constituto. i. petito a tutore relegato constituit: q̄z ipse impediē gerere. z constituto a iudice: vt insti. de cur. §. fi. sed z curator loco ei⁹ pōt constitui. vt. j. de sol. l. q̄ si forte. §. i. s. fm hoc dic in exiliū. i. relegatus est. sic etiam ponitur. j. de interdic. z releg. l. exilium. z. C. de epis. au. l. nemo. z. s. d mi. l. pap. exuli. aliter ponē z proprie: vt. j. de pub. iu. l. ii. z tunc nō posset curatorem ɔstituere cū bonis amissis nudus exulat z ciuis esse desinat. vt. s. de ca. di. l. tutelas. §. i. z. §. fi. z. l. ii. sed fm quosdam posset constituere fiscus ad quem bona ptinent. s. sed quomodo cum in tutelam non succedat: vt. s. de his qui no. infa. l. furti. §. pen. s. Item hoc casu quasi finita tutela pro illi⁹ deportati tpē posset agi ɔ fiscū. vt. C. ad. l. iul. de vi pub. l. tutores.

v Ab eo. s. contutore. relegato.

x Non posse. q̄z nō est finita tutela. ergo nec actio tutele nat a. vt. j. de tute. z ra. di. l. si tutor. §. fi. q̄z licet sit relegatus remanet cum: vt. j. d interdic. z rele. l. relegator. §. ad tempus. z tutor remanet. licet loco eius actor vel curator debeat constitui vt h. z. s. de tu. l. si quis tutor. s. alij dicit q̄ h relegat⁹ manet tutor p⁹ relegationē. vsq̄z dum ɔstituatur curator. non post. p. l. q̄ si forte. §. i. quod nō placet sm. h. vt h dicitur. ac.

A Tutoribus. Tutor teneē facere illud quod diligēs paterfamilias factur⁹ esset. h. d. bar.

y Debet. s. not. q̄ non dicit solet sicut lex dicit in socio. ut insti. de soc. §. fi. z facit. j. de tu. z ra. dis. l. i. in pn. z j. de regu. iur. l. contractus. z. de peric. tu. l. i. in pnn. ac.

Officium. Curatoribus cōstitutis in eos administratio transfertur z officiū tutoris finitur. h. d. bar.

z Accipit. s. nisi cōnexa sit administratio: vt. C. vt cause post pubertatez adsit tu. l. i. z. j. de ap. l. tutor. z. j. d heredibus tu. l. i. z. j. de tu. et ra. dis. tutor post. z. s. g. l. ita sūt. §. si tutor. vel dic idem. z si connexa fuerit cū curatores fuerint constituti z curatio administrationis reddita: vt. C. arbi. tu. l. tutor post. z facit ad istam. C. e. l. i. z de peric. tutu. l. fi. z. j. eo. l. tutor qui post. §. i. ac.

Heredibus. Ius eligendi vnum ex reis trāsit ad heredes. bar.

z Electio. conueniendi quē velint eorū qui gesserunt. vt. C. de admi. tuto. l. ii. q̄z omnes insolidū teneēē. vt. j. eo. l. tutores. in princ. s. verū si idonei sunt tēpore finite tutele: habēt bñficium diuidēde actiōis: vt. C. de diuidē. tute. l. i. secus ē in princ. personalis actionis. vt. j. e. l. ex pluribus. z. j. de princ. credi. l. dabimus. §. i. ac.

Principalibus. Expense facte circa psonā tutoris nō imputanē pupillo nisi per iudicē salariū ei fuerit ordinatū. h. d. bar.

2 Nisi ab eo. h exceptio nō refereē ad proximū dictū: s3 ad id qd dicit sumptuū factoz in tutelā hēri rōnē. qd vez ē nisi ab eo. zc. z q̄ dicit certū salariū. subaudi p sūptib⁹ i tutelā erogādis. s. vl satis pr tolerari vt referaē i id qd dic nō hēri rōnē sūptuū fcōz i tutores nisi zc. qd hū vl q̄ potuit iudex certū salariū ɔstituere tutori p remuneratione sui laboris sic. s. mā. l. si remunerādi. i pn. nō dico ad postulatiōez tutoris: tū forte als nollet eē tutor. q̄z tūc alio cētur no. s. de tu. z cura. da. ab his. l. i eo. s. Itē hū dic certū: q̄z icertū peti nō posset: qd dic ut no. s. mā. l. salariū z. l. q mutuā. §. pe. z. C. mā. l. salariū. a3. z fac. C. e. l. ii. z. j. d tu. z ra. di. l. i. §. si pupill⁹. z. s. mā. l. idēq3. §. idē labeo.

3 Salarium. als solarium z ita in libro dn̄i. ac.

Ad instruendā. In causa suspecti possunt torqueri serui pupilli. h. d. bar.

a Ad instruendā. als. §. ius. z als lex ad instruendam. ac.

b Interrogari. z torqueri: vt. C. de adm. tu. l. lex q3. ibi. nam z hu. zc. z. j. de suspec. tu. l. fi. z. j. d tu. z ra. dis. l. i. §. de seruis. ac.

Tutor. Secus administrator noia fcā a pmo n̄ teneē recipe suo piculo. h. d. bar.

c Nō eē. als ē n̄ ast d est. mā idonea z ñ idonea cogiē suscipe n̄ suo piculo tn̄: s3 si spōte r idōea accipiat sibi pjudicat: vt j. e. l. q noib⁹. s. minore āt dic ut. s. e. l. cū q̄rit. z. j. l. q noibus. l. tn̄. ac.

a ¶ Suscipere. per cessionē si priori erant actiones. quesite alis p traditionē instrōx vt. C.de pi.tu.l.fi.et qsi ex facto tu.l.fi. ac.

INter Hec lex legit quattuor modis. Primo fm Jo. Scdo fm quosdā alios de quox opi. fuit metio facta in lec. Az. Tertio legit fm azo. Quarto fz Hug. psequit lec. az. tāq̄ veriorē fz quā breuiter.h.d. Diuisio q̄li

tertiuq3 facta nō l pedit quin de re ptinente ad administratōem vni' contra aliū possit obijci cōpensatio et dari pe titio.h.d. Primo deter minat qōnem. Scdo p bat per rōnez. Tertio ponit vnū dictū ex quo sumit argumentum ad pbationē predictoxz. Scda ibi. Naz diuisio. Tertia ibi. nec experiri. Bar.

b ¶ Inter duo erāt tutores ticius et meuius: diuisa est tutele administratio p iudicē: vt ti tius italica: meuius syrica negocia gerat. agit meuius i.x. 3 semproniū debitorē pupilli ex contractu italico. sempronius cōpensat. x. q̄ sibi dz meuius ex 3ctu rex syrie videbat q̄ nō possit cōpēsare: vt. C. de compen.l.eius. sed cōtra est inspecta psona pupilli debitor et creditor est sempronii ex 3ctibus vel ptis vel in vel tutor: qui oēs vnā personā.s. pupilli representāt. sed i.l.et'. ca diuersis fuerat 3ctū. fm hoc q̄ dicit nā et. non inducit aliū casuz: sed circa eundē reddit rōnem.et q̄ in fine dicit nō dz obstare volēti ex

tore priore vel curatore suscipere quidē cogit: nō tñ exactiōem periculo suo facere. Idem.

INter tutores diuisa tutela ē: eqtas q̄ merū ius cōpēsatiōis iducit pp offm̄ et psonam agētis tutoris nō differt. nā diuisio tutele q̄ nō iuris: sz iurisdictionis est: et modū administratōis facit: et iter ipsos locū bz: nec experiri cum pupillo volentibus obstare debet. Idem.

TUtorez qui tutelā gerit sabin' et cassi' put gerit in singulas res per tpa: velut ex pluribus causis obligari putauerit. fm quā sitiaz seru' institor dñice mercis: vel ppositus debitis exigendis si liber fact' in eodē actu pseuerét: q̄3uis tpe fuitutis obligari ñ potuerit: tñ pteriti tpis noie actione negocioxū gestoxū nō inutiliter 3uenieē: eoxz.s.rerū que 3neraz rōnez cū his que postea gesta sunt habuerūt. Sic.n. et tutele iudiciū carū quoq3 rerū eā retineri placuit: q̄ post pubertatez administrant: si posterior actus priori cohereat: neq3 diuisus proprias rationem habeat. ¶ Inde descēdit qō que vulgo circa filiūfa. tractata est. Qui tutor testō dat' post tutelā gestam emācipatus: in eodē officio pseuerauerit: fm sabini et cassii sententiā 3uenieē vt de eo qdez qō post emācipationē gestū est insolidum 3ueniri possit. de pterito aūt fine peculiū nō sit adeptus. si ue adēptū sit in id qō facere possit. ¶ Qō si superioris tpis nomine patrē de peculio pupillus 3uenire maluerit: annus ei vtilis ex quo tutele agi posse ceperit, cōputabit: ne capiatur pater inducta totius temporis causa: tempus ex quo filiusfamilias tutelam gessit, comprehendendū erit. Idem.

SI plures tutelā nō administrauerit: et oēs soluēdo sint, vtrū q̄ nulle ptes administrationis inueniunt: electiōi loc' erit: an vt eiusdē pecunie debitores excipere debebūt piculi societatē: qō magis rō suadet. Si qdā ex his idonei nō sint, onerabunt sine dubio ceteri. nec iniq̄ cū singulox cōtumacia pupillo dānū isolidū dederit. ¶ Unde 3rendū est an actiones pupillus ei q solus 3uenitur: in alterx ptē

de diuisionē ibi de ipsa tutela dicit. Accur.

e ¶ Et inter ipsos.s. tutores et pupillū qñ a iudice nō vo in iudiciū alior. vel dic inter s. tutores tñ quando a s. facta est diuisio. naz nec pupillo nocet: vt. C. de diui.tu.l.ij.§.fi. ac.

f ¶ Nec id est non dz et. est.n. littera suspensiua vsq3 hic.

TUtorem. Si variat cōditio psone gerentis vel ei' cui' negocia ex necessitate getunt: obligatōis 3ditio variat hoc dicit. Primo ponit vnam regulaz. Scdo illa exeplificat p 3trario: exepla ibi fz qua.b.

g ¶ Tutore. oem liberū et seruum patrēfa. et filiūfa. vt probant inferiora. ac.

h ¶ Velut. bene dicit velut. vere.n. vna ē oī.s. tutele. sed vt ex pluribus obligat. ac.

i ¶ Obligari.s. naturalr tñ. nā ciuilis obligatio forte tunc demū nascit cū et actio.i. demū finita tutela: vt. j. de tu. et ra. dis.l. tutori.§.fi. vel dic oritur ciuil et naturalis obligatio. sz tñ nō orit actio nisi demū finita tutela: sic. ff. de pat.l. iurisgē.§. i. et de re.pmu.l.ex placito. vel subaudi obligari demū finita tutela. Azo.

k ¶ Cōueniri ergo ē nō 3ueniri nō tenet. et sic facit ad pn.l.et adde qō no. ff. de nego.gest.l. cū actū et.l. at qui natura.§. sceuola. ac.

l ¶ Sic.n. ad 3neximo. ad.l. prin. inducit simile vt h. et.j. de tu. et ra.di.l. si tutor p'. ac.

m ¶ Qui tutor. an eode officio. nec.n. desinit ee tutor: vt.j.de tu. et ra.di.l. si filius. ac.

n ¶ Facere possit. vt. ff. qō cū eo per totum. azo.

o ¶ Superioris. nā noie posterioris tpis pr nō tenet. vt. j. de tu. et ra.di.l. si fili' tutelā. ac.

p ¶ Et quo turcie.s. demū nō añ: vt. ff. qñ ac. de pec. est an.

periri.i. 3pēsare. et sic q compēsat expirit. sic et alias dicit expiri q se defendit: vt. j. de re iudi.l. sepe. Jos Vel pone fm az. q̄ diuisa fuit a se ipsis tetēto primo casu in prima pte.l. q̄ aūt subijcit. nā et. dic vt diuisionē tutele nō obstare compēsare volētibus. nā nec agere volētibus obstat. et q̄ l.fi. dicit expiri. pprie dicit. pinde.n. habet quo ad alios agere volētes ac si a nullo fuisset diuisa vt. C. de diui.tu.l.i. et l.ij.§.fi. et de aut.pres.l.l.fi. et. C. si ex plu.tu.l.i.et.ij.et. C. de pac.l. debitor. et.l. pactos. sed certe in supiori casu qñ a testatore vel a iudice vel idem: vt nō obstet diuisio volētibus agere. et p hoc est q̄ dicit q̄ h diuisio nō est iuris. et sic qlibet remanet insolidū tutor cōmuniū rerū pupilli: lz gestio diuidat. inde est q̄ vni imputat si aliū suspectum nō accusat: vt. C. de diui.tu.l.ij. et sic creditur q 3rit cū tutore gerete italica 3uenire aliū q gerit syrica. vt tñ cō 3penset p.l. istā. cū.n. alienus nō respicit certi loci facultates: vt. ff. de iudi.l. si fideicōmissum.§.i. et ad treb.l.i.§. si h. ecōtra lz qlibet tutor 3ueniat ex quolibet 3ctu cōtuitōis vt dictū est. nō tñ agit: vt. ff. e.l.ij. et.l. vel in ptes. et. j. e.l. ticiū. et.l. tutores. et.§.fi. et ei vēdicatiōe tñ qlibet p rebus sue administratiōis 3uenit: vt. j. e.l. si duo. et hoc fm az. sed fm.b. nō placet q̄ qñ est diuisa a testatore vel a iudice q̄ vn' 3ueniat ex 3ctu alterius. vel dic ex fm.b. q̄ tutor italicus dz pupillo.x. sub vsuris. sed tutor syrie ex psona pupilli alia.x. dz tutori italico. fit 3pēsatio ipso iure vt vsure nō currāt: vt. ff. de 3pensa.l. ide.§. sed muicē. sed 3pensatio videbat differēda sicut et tutele actio differt naliē: vt. j. de tu. et ra.di.l. vbi et.l. tutor.§.fi. et.l. se. Itē et alia rōne: q videbat alius tutor agere 3tra pupillū. pupillus aūt 3pensare volebat qō alius tutor debebat qō nō videbat posse fieri: vt.d.l. eius. sed hoc remouet hec lex. ac.

¶ Officiū. q diuisum bz officiū et psonā: q agens gerit personā creditoris cum cōtractus sit italicus ex quo agit: et nō persona debitoris quam alius tutor gerit: et ideo videbat differri vsq3 ad finē tutele qñ pupillus subibit personam vtriusq3.

¶ Nō iurisditiōis. nō.n. iure ipso sz iudicis assignatōe inter eos tutela diuidit. Jo. et fm hoc facta fuit a iudice diuisio. vel dic nō iure.i. et debita et credita et iura nō iō diuidunt a quocūq3 sint diuisa. sz est diuisio iurisditionis.i. administratiōis. nec ob. ff. de tute.l. muto.§. tutoris. vbi dicit q̄ tutela nō est iurisditiōis. sed mixti imperij naz h

l.i.§. annus. sic. C. de prescrip.xxx. vel.xl. an.l. tum notissimi.§. illud. ac.

q ¶ Nec capiat.i. ne teneat. ac.

r ¶ Totius temporis.i. si teneret de peculio. etiam pro tempore post emancipationem. ac.

s ¶ Filiusfa.s. demū vt. j. de tu. et ra.di. filius. Itē 3tra. ff. de nego.gest.l. pomp. in neg. So. vt ibi. Itē facit. ff. pro socio.l. si id qō.§.fi. et. ff. de tute. l. si filius. C. ar.tu.l. tutor 3st. ac.

SI plures. Inter tutores 3tumaciter nō gerētes bz locū bñficiū diuisionis: nō aut cessionis.h.d. Et ē no. Primo loqt de bñficio diuisiōis. Scdo loquit de beneficio cessiōis. Scda ibi. vñ 3rendū. Itē prima. Primo ponit vnū dictū Scdo circa illō examinat vnū dubiū. Scda ibi. si qdē. Bar.

t ¶ Administrauerint.i. nullus gessit.

v ¶ Administratiōis. nec.n. erat diuisa administratio. vel erat sed a tutoribus tñ. als quilibet pro sua parte administratiōis tenet vt. C. de diui.tu. l.ij.§.i. imo fm az. nullo modo erat diuisa: nec adiistrauerūt: vñ oēs tenentur insolidū. nec est primo vnus pro altero conueniendus: vt. C. si tutor nō ges.l.fi. et. j. e.l. tutores.§. in eum. ac.

x ¶ Societatē. vt fiat diuisio quod verum est. Item vt fiat cessio quod non erit. vt subijcit hac.l. ac

y ¶ Ratio suadet. vt sit faciēda diuisio actiōis p portionibus inter eos fm b. q pp̄ij maleficij penā subeūt exemplo tonū qui debet insolidū pecuniā ex fideiussoria causa. Ide hodie si deberet principalr vt in auē. de duo. reis in prin. sz azo. dicit dolosis 3tumaciter cessantibus. vt h erat, nō dari bñficiū diuisionis. nā qua rōne dolosis nō cedit actio insolidū: nec p parte vt h subijcit. et. j. de tu. et ra.di.l.i.§. plane. eadez facit vt nec diuidat actio. sed hec lrā 3 eum est scd̄m Cassium. sed eū excusis et dicas q̄ in hoc sit societas vt vnus an te aliū nō possit eligi: sed simul vt euidenter hic vl dicere. et. j. e.l. tutores.§. in eū. et. C. si tutor nō ges.l. fi. prima placet. ac.

z ¶ Idonei nō sunt tpe litis contestatiōis tpe depositi officij vt. C. de pba. l. persona. et. j. de diui.tu.l.i. et. j. e. cuiuſmo. ac.

& ¶ Ceteri. etiā anteq̄ 3ueniant magistratus hoc casu fm azo. sed h prio dicit veniri hoc casu ad magistratu in portione deficiente vt ar. j. de tu. et ra. di.l.i.§. plane. ac. ? ¶ Conueniat altero nō soluendo existete. ac.

¶ Pro parte. non ergo insolidum licet extraneo sic ar. C. de dolo.l.i. et est h at. vt vni correo aduersus correū nō sit cedēda actio insolidum. sed p parte. et arg. ff. de pecul.l. quesitum.§. sed si. pro parte. et. j. de tu. et ra.di.l.

scilicet ꝓstare debeat. Sed cũ ꝓpa cu iusq; ꝯtumacia puniat. q̃ frõte potenit h desiderari. ¶ Idem.

Tutores q post finez tutele p errorẽ in officio durãtes: rez admistratiões retinuerunt: noĩz ꝓ tpe nõ pculũ q̃ post pubtatez adolescẽtis idonea fuerãt: ꝓstare cogẽdi nõ erũt: cũ actionẽ nõ potuerũt iferre. ¶ Curator a pr̃e testõ datus: si ipuberis negocijs se p errorẽ imiscuit: postea a ꝓtore tutorib' alijs datis, pculũ futuri tpis ille q postea nihil gessit ñ ꝓstabit. ¶ Qui se i negocijs ipubis nõ iure tutor dat': s; pris volũtatẽ imiscuit: errore cõpto tutorẽ a ꝓtore ꝯstituti ꝯsulti' petẽz: forte si rẽ ceptã dseruerit: fraudis vl' culpe cã cõdẽnet. ¶ Nõ idẽ fuat: si qs vltro negociũ alienũ gesserit: cũ satis abũdeq; sufficiat: vl' i vna specie p amici laborẽ dñõ ꝯsuli. ¶ Hẽs istitut' q nõ hñit subꝯstitutũ, pusq; hẽditatem adiret quã ipuberi restituẽ dbuit ita dcessit: cũ hẽditas i italia cẽt: scriptꝰ at hẽs i ꝓuincia vita decessisset: tutores ꝓuicialiũ rerũ culpe noie ꝯdẽnãdos existiaui. si cãz testamẽti nõ ignorãtes: vtilitatez ipuberis dseruerũt. nã hẽditatis i ꝓuicia fideicõmisso ꝯstituto cãz qdẽ iuris expediri potuisse. Rez aũt administratiões cos recidere debuisse: q tutelã in italia suscepissent. ¶ Aduersus tutorẽ q pupillũ hẽditate pris abstinuit: actionẽ dnegari nõ oz creditorib': q cũ ipo tutore ꝯtrit' quãuis tutor pecuniã i rez ipuberis verterit. ¶ Curatores adolescẽtis mutui pculi gfa cautiõez iuicẽ sibi ꝓbuerũt: z i eã rẽ pignora dederũt: cũ offõ dposito soluendo fuissent: irritã cautiõez cẽ factã z pignoris viculũ solutũ apparuit. ¶ Tutor dat' aduersus ipaz creatiõez ꝓuocauit: hẽs ei' postea vict' pteriti tpis pculuz ꝓstabit: q2 nõ vl' leuis culpa ꝯ iuris auctoritatẽ mandatũ tutele offm̃ dtractare. ¶ Rez ꝓuicialiũ tutores: i vrbe cãs appellatiõis ipuberũ agẽtes: rez italicarũ curatores: vt ipuberib' ꝯstituãt: ad offm̃ suũ euocare dbẽt: alioqn si pusi ꝓuiciã redierit: dolũ aut culpã eoz i ea q̃q; pte recte iudex ꝯueniet. ¶ Patru' testõ fratris filio tutor dat': cũ i italia domiciliũ hẽret, tã italicarũ rez q̃ ꝓuincialiũ administrationẽ suscepit: atq; ita pecuniaz ex vẽditionib' rome refectam in ꝓuincia transiecit: z in calẽdariũ pupilli ꝯuertit: tutor i locũ

---

terponende tollitur effectus cautionis interposite. h. d. bar.

u ¶ Mutui periculi. vt si vnus ex persona alterius damnuz alter ei restituat. h. d. ac.

x ¶ Soluẽdo: q2 iam alter pro altero conueniri nõ põt: vt. C. de tu. l. i. z de proba. l. iij. z. C. in quibus ca. tu. ha. l. fi. ac.

¶ Tutor. Periculũ tpis correctis pendẽte appellatione frustra ... interposita ad heredẽ tutoris pertinet. h. d. Bar.

y ¶ Creationẽ. i. suiam reprobãtẽ eius excusationẽ: vt. C. de ... l. ... nõ ab ipsa creatiõe: vt. j. eõ ap. sit. l. i. §. si qs tuto ... muneribus: vbi ab ipsa creatiõe appellat. vt. C. de ap. l. ...

a Rome substitutus. ad bona italica qd fieri potest: vt. ſ. de excu. tu. l. propter. §. fi. τ. ʒ. e. quotiens. §. ↄstat. ⁊c.

Curatores. Procuratores tenentur insolidũ vt tutores. hoc dicit Bartolus.

b Inutiliter. q: in testo nõ iure facto vel nõ vt. l. precipitur. vel dicas a matre: vt. ʒ. d eo. fir. tu. l. i. τ. ii. vel a filio emãcipato: vt insti. de tute. §. fi. vel codicillis testo nõ ↄfirmatis: vt. ʒ. d test. tu. l. iij. ⁊c.

c Vice mutua. i. insolidũ vt sic ẽt altero non soluendo alter teneat in totum.

d Sponte. q. d. q: in solidũ vt curatores obligare se volunt.

e Iuris adminiculũ. idest nulla fcã diuisiõe administratiõis p testatore vel iudicẽ: q: tũc p partib⁹: vt. C. de diui. tu. l. ij. §. i. vel dic adminiculũ iuris. i. cũ inf dati nõ essent: τ sic non tenebãtur gerere.

f Intulerunt. aĩs inierũt. i. administrare inceperũt. aĩs inuenerũt. i. ĩspexerunt. aĩs inuenerunt. aĩs interuenerũt.

g Et qui. i. vnus de p dictis datis inutilr dbuit petere vtiliter confirmari τ super hoc iplorare officiũ pretoris: sic. ʒ. de confirma. tu. l. naturali.

Tutoribus. Vn⁹ heres nõ teneť ex sua psona si non exegit herede alteri⁹ tutoris. h. d.

h Functis aliquo tpe τ est post depositũ offm.

eius rome substitut⁹ administratione pecunie que nõ ptinet ad tutelã suam suscipere nõ cogit. Curatores testamento vł tutores inutiliter[b] dati neqz decreto ptoris confirmati: si negocia gesserũt vice mutua[c] periculũ p stare cogunt: cuz offm sponte[d] citra iuris adminiculũ[e] itulerit[f]: τ qui[g] fuit idone⁹: decretuz ptoris curatores vel tutores ↄstituẽtis iplorare debuerit. Tutorib⁹ idoneis diez functis[h] vice mutua periculũ[i] ad hredes eoꝝ nõ redũdat: qd nõ[k] habuit locũ offo tutele manẽte. In eũ[l] qui tutelaz gerere noluerit: post ceteros qui gesserũt actionẽ tutele dari placuit. qd tñ ex tutela non puenit ad eos q se negocijs miscuerũt: sz cõi negligẽtia perijt citra substitutõis ordinez: equaliter[m] ad oĩz periculuz spectat. Tutores pubere pupillo cõstituto litez appellatiõis incohoatã insu ↄsiluz ob noticiã rei pfecerũt[n], cũ[n] iudicatuz[o] psequi nõ potuerũt, periculo culpe nõ subijciuntur. Ab eo qui rẽtiõnis auxilio s iuuat[p] questio culpe tutoꝝ ↄuentione remitti pot: nec donatuz[q] sed trãsactum[r] videt negligẽtia tutoꝝ[s]. Periculo[t] nominuz que pater vsuris maiorib⁹ fecit ↄscripta pupilla qdez actiõez calendarij[v] pstare cogit. exactas ãt vsuras tutele tpe citra vllã compensatiõem retinet. Adolescens tutorib⁹ ↄuentis: a qb⁹ totum seruari nõ potuit: aduersus curatores q tutelã ad se negligẽtia nõ transtulerũt[x]: itegrã actionez retinet[y]. neqz. n. tutele iudicio ↄsultuz[z] videt q alterius officij querelã habuit. Tutor qui tutoris idoneum heredem ↄuenire pupilli noie noluit: dãni vicari⁹ substituit: vt τ is q nõ idoneuz[τ] tutele tpe suspectuz facere supsederit. Tutele iudiciu⁹ iõ differri nõ opz: q fratris τ coheredis ipuberis idez tutelaz sustineat. Nõ de peculio sui actoris quẽ adolescens postq res suas administrare cepit[ↄ] mãumisit τ retinuit: aut retinẽ potuit[a]: i rõne reddẽda[b] curatorẽ per iudicez accepto feret[c]. ⁊ Dez.

sin. τ q nõ videť ex cã donationis sed trãsactionis. h. d. Bar.

p Ab eo. nõ iuuatur. q: maior τ sub. maxime. nam τ minor curatorez nõ habens vel habẽs eo auctore põt trãsigere l3 lesus restituat. vt. C. si aduer. trans. l. i. τ. ij. secus sine eo: q: ipso iure nõ valet: vt. C. de in integ. rest. mi. l. si curatorẽ τ ad casuz subauditũ per verbũ maxime ↄuenit qd dicit nec donatum ⁊c. q: minor nõ posset trãsigere aĩo donãdi. sicut nec eius curator: vt. C. de pact. l. pactũ tu. τ. ʒ. e. l. tutor ad. ni si fiat bona fide sciẽs nihil sibi deberi: vel nõ hẽat pbatiões: vt. C. de trãsac. l. pñs. τ. ʒ. de iureiur. l. iusiurãdũ. τ. l. tutor vel dic nõ sub. maxie. τ sic in maiore tñ dicat. Itẽ qd dicit ↄuentionẽ nõ gratuitã. s3 aliquo dato ⁊c. vt. ʒ. de trãsa. l. de trãsactio. ⁊c.

q Nec donatũ. q: tũc nõ valeret in minore. vel dic in maiore nõ donatũ: q: aliquo dato ⁊c. vt dixi. τ sic nõ est donatio: vt. ſ. de dona. l. i. in prin.

r Trãsactũ. aliquo dato vł pmisso vel retẽto. aĩs pprie si posset dici trãsactio: vt. C. de transac. l. transactio.

s Negligẽtia tutoꝝ. i. cũ negligẽtibus tutoribus.

t Periculo. psſa. fecit noia sub maiorib⁹ vsuris q frequẽtarent in regione: legitime tñ erãt: quo defuncto pupilla herede ei tutor dat⁹ neglexit noia exigere τ facta sunt debitores nõ soluẽdo. nũc pupilla finita tutela agit ↄ tutorẽ qd põt: vt C. eo. l. debitoribus. dz ergo cedere actiões in anca tutori τ ei⁹ piculo. τ fm hoc dic pater. s. pupille τ vbuz ascripta est vna dictio: sed vsuras iam exactas retinet ipsa pupilla. Vel secũdo. titius pater sempronij mutuauit noie cuiusdam pupille cuius tutor erat pecuniam pupille. τ sic directe actiones pupille quesite sunt: vt. ʒ. si cer. pe. l. certi cõditio. §. si nũmos. τ secundũ hoc ascripta pu. sũt ablatiui absolutiũ: hic qdã scripserit q ascripta sunt duo ptes sed q esset suppositũ verbi cogitur. cum ergo pupilla nolit habere rata. vtpote nõ idonee persone mutuata cedet tutori: vel heredi actiões inanes: vt. C. si cer. peta. l. si absentis. τ recipiet solutionem ab eo: vt. C. ar. tu. l. ij. τ qd de vsuris dicit. dic q retinet pupilla quasi ex sua re. vel dic retinet tutor vel eius heres. quia in totum debet pupilla approbare vel reprobare. vt. ʒ. e. l. tum queritur.

v Calendarij. dic vt. ſ. de le. iij. l. qui filiũ. in fi.

Adolesces. Per actionẽ propositam contra tutores non tollit actio contra curatores nisi quatenus est exactum. h. d. Bar.

x Non trastulerunt. i. nõ fecerunt sibi reddi pecuniam τ reliqua. ⁊c.

y Retinet. no tamen agit nũc cura perseuerante: vt. ʒ. eo. l. actus.

z Consultum. aĩs consum ptum. aĩs ↄsulen. τ facit. C. de suspec. tu. l. ij. ⁊c.

Tutor. Tutori imputatur negligẽtia si heredem contutoris non conuenit sicut si tutorem suspectum facere neglexerit. h. d. bar.

τ Nõ idoneũ. vt. ſ. sicut. τ facit. C. d diui. tu. l. i. τ. ij. τ fa. ſ. e. l. emili⁹. ⁊c.

ↄ Tutele. idẽ. s. tutor. nã põt vnius tutela finiri: τ alterius durare: vt q alter adoleuit vel legitime etatis est factus. vñ hoc casu differt testamentarius a datiuo: vt. ſ. de cu. τ tu. da. ab. l. si tutor. §. a. τ facit. ʒ. so. ma. l. nuptura. sed argu. contra. ſ. de car. edic. l. iij. §. ibidem. ⁊c.

ↄ Nõ de peculio. cepit adolescens ad qd debuit habere. xx. an. l3 hodie sufficiat minus: vt insti. qui. ma. nõ pos. §. eadem. τ. C. qui. ma. non pos. l. si minor. τ auc. ibi posita. vel dic etiam aũ. xx. an. sed fuit vna de causis ibi positis. τ fm hoc dic cepit adolescens vel cepit manumissus. τ dices eum manumissum vt sic pcurator: vt. §. i. insti. qui ma. nõ pos. ⁊c.

a Retinere potuit. sed maluit ei donari. azo. sed nõne malefecit curator qui permisit manumittere τ peculiũ cõcedere: vt. C. si aduer. lib. l. quos retrahi: Rñ. ibi fuit curator manumissus. vel expone ibi culpa vel fraudẽ. i. fraudulenti culpa vel si leuis nõ veniat hoc casu vt hic. sed lata sic vt ibi: sic. ʒ. eo. l. tutor qui. §. cõpetit. vel hic erat maior. xxv. an. q: dicat cepit administrare: vt. ʒ. de mi. l. i. in fi. τ qd dicat adolescens. s. quondam. ⁊c.

b Reddenda a curatore.

c Accepto feretur. a iuuene. i. iuuenis accepto feret curatoribus ne teneatur vel de seruo vel de peculio quod peruenit ad iuuenez. azo. τ facit. ʒ. e. l. si ne herede. §. idem rñ. ⁊c.

i Periculũ. s. qd vn⁹ p altero ↄueniatur: ad heredes eoꝝ nõ redundat: q: nec ad eos si viuerẽt tutores redũdaret si fuissent soluẽdo tpe depositi officij. l3 forte mõ cum decederet vnus eoꝝ nõ sit soluendo: vt. C. de diui. tu. l. i. τ fm hoc qd subiicit nõ ⁊c. s. q heres vnius non teneat p herede alterius. nõ hz locũ qñ desierũt durate tutela: q: tũc heres vnius ↄuenit pro herede alterius. sicut ecõtra. ʒ. e. l. a tutorib⁹ §. heredibus. q: τ ad eos cũ decesserunt totũ spectabit periculũ. vł aliter hñ dico heredẽ vnius pro herede alterius nõ teneri.

k Qd nõ. i. q: hoc piculũ nõ habuit locũ. i. nõ cepit imminere durãte officio τ sic in fi. depositi nõ erat. sed hñ erat soluendo: vt. C. de diui. tu. l. i. quod satis in idẽ recidit. vel dic scdo nõ redundat piculũ. s. vt heres vni⁹ tutoris teneat ex sua psona si nõ exegerit heredẽ alterius tutoris q: finita est tutela: vt. ſ. e. l. tu post in prin. τ qd dicit q non ⁊c. i. qd periculũ nõ cepit durãte tutela: An aũt vn⁹ ↄtutor ab altero debeat exigere: rñ. nõ: vt. ʒ. e. l. cũ plures in prin. nisi fiat nõ soluẽdo. quo casu remouet τ postea ↄueniri dz ⁊c. Itẽ teneť tutor fm azo. si non exigat heredẽ contutoris: vt. ſ. e. l. §. tutor. ⁊c.

In eum. Primo teneť gerens q nõ gerens p gestis. pro neglecto quilibet equaliter. h. d. bar.

l In eum contumacia vel malicia: secus si errore: vt. ſ. de excu. tu. l. qui testamentum.

m Equaliter. s. qd ex cõi negligẽtia perijt fuerit ex appẽdicijs eoꝝ q gesta sunt: vt. ſ. e. l. tres tutores. §. itẽ in eo. τ facit ad hoc. ſ. rem pu. sal. fo. l. nõ qui. §. i. τ. C. si tutor nõ ges. l. ij. τ. C. ar. tu. l. cũ iterdicte.

Tutores. Quãuis finita tutela cã cepta posset agi p tutorẽ: nõ tamen põt agi iudicati per eum. h. d. bar.

n Perfecerunt. anteq redderent rõnes: vt. ſ. de ap. l. tutor. τ facit in eo. ti. l. negocioꝝ. §. i. τ. C. vbi cause post pu. l. i. τ. C. ar. tu. l. tutor post. τ. ʒ. e. l. ita aũt. §. si tutor. ⁊c.

o Iudicatũ. i. actione in factũ agere nõ potuerũt. nã nõ est cõnexa sicut cã appellationis. nã nec procurator qui obtinet agit iudicati: vt. ʒ. de procura. l. si procurator. ⁊c.

Ab eo. Dic casuz. Tutores dãnificarũt pupillũ i centũ: postea pupillus factus maior cepit agere ↄ eos: τ cu vellet litigare dederũt ei quinquaginta τ ipse remisit eis actionẽ tutele. Primo qrit an teneat remissio. Scdo an videat remissio ex cã donatiõis vel transactiõis q: aliqd est datũ: τ rñdet q remissio tenet: q: fuit facta a maiore. xxv.

Impuberi. Priuilegiu͂ concessum militibus circa testamenta intelligit concessum circa eorum bona: nec vltra se extendit. b. d.

a Centurio. s. pater.

b Dedit. de facto. de iure enim nõ tenet qui impuberi: vt. s. de confir. tu. l. i. filio suo vnã lecturã. Jtẽ qui in testamẽto: vt insti. de cura. §. i. ac.

c Nõ secuto. de confirmatiõe idest si nõ fuerit secuti.

d Nõ astringet. vt. s. C. e. cõ. fir. tu. l. i. z. ij. z qui daf tuto. pos. l. iij. secus si admi̅straret vt. s. l. pri. §. i. z. ij. z. § cura tores testamento.

e Nã priuilegiu͂. q. e vt possit testari vt voluerit: vt. C. de te. mili. nuc. milites. ac.

f Ad alienã. s. curatoris da ti si cogeret. z est ad hoc. C. de emanci. li. l. nec auus. z. s. ne qd in lo. pu. l. ij. §. si qs a pu. z. s. ad trebellia. l. sed cuz ab herede.

g Jmperitie. s. iure. s. si nõ seruet solẽnitatẽ iuris. nã imperitia ppe iuris dicit. vt in sti. de iure natu. circa prin. ibi vidimus zc.

h Patrie ptãtis. vt cui possit paganus dare tutorẽ in testamẽto: possit z miles cũ pagan⁹ nõ põt dare tutorem vt curatorem nõ possit miles: vt ...

Impuberi filio centurio[a] curatorẽ dedit[b] decreto ptoris nõ secuto[c]: si nihil curator datus administret periculo cõtumacie vel negligentie nõ astringetur[d]: nã priuilegiu͂[e] militum ad alienã[f] iniuriã porrigi non põt: nec in alijs circa supremam voluntatem imperitie[g] venia daf: qz in bonis militum. filij vo tutela iure patrie potestatis[h] non militie premio mandaf. Idem.

Qui plures tutores habuit vnum qui soluendo non fuit: rationẽ actus sui venit reddere: qm̃ eius liberatio quod ex tutela percepit. aut dolo cõtraxerit: nõ est relicta[i]. Cõtutores[k] qui suspectuz facere neglexerũt ex culpa recte conueniuntur. tutor eniz legatarius ex culpa que testamento remissa est non tenetur[l]. Idem.

Ex pluribus tutoribus insolidum[m] vnum iudex tutorẽ condemnauit in rem suam iudicatus[n] procurator[o] datus priuilegium[p] pupilli nõ habebit: qd nec heredi pupilli daf[q]: nec eniz cause sz psone succurrit: q̃ meruit ꝑcipuũ fauorez. Pau.

Cum post mortem pupilli[r] desinit esse nomen idoneum. tutor periculo eximit[s]. Qui cuz esset[t] fratris sui filie curator: quadraginta dotis nomine marito eius se daturum promisit: quero an succurrendum sit ei cuz postea ere alieno emergente[u] supra vires patrimonij eius doo promissa[x] sit: qm̃ in instrumento ita scriptum sit ille patruus et curator stipulanti spopondit.

Mouet questionem q non vt de suo dotem daret: sed cum crederet rationem pupillarem sufficere promisit. Preterea z illud hic potest tractari vt si sciens curator nõ sufficere promiserit vel donasse videaf[y]: vel qm̃ dolo fecit nõ illi succurraf[z].

Rñdi curator cũ offm̃ suum egressus[a] spõte se obligauerit: n puto ei a ptore subuenire debere nõ magis q̃ si creditori pupille pecuniã se daturum spopondisset[b]. Sed is de quo tractam⁹ si nõ donandi aĩo: sed negocij gerendi[c] causa dotem promiserit[d]: habet mulierez obligatam[e]: et poterit dici etiã manẽte matrimonio eã teneri qz hz dotez[f]; sicut in collatione bonoꝝ dr[g] vel certe post diuortiuz siue exacta sit[h] dos siue maneat nomẽ: qz pt efficere vt ei accepto feraf. Nõ si mulier suũ curatorez adiplere id qd supra vires p̃rimonij ei⁹ ...

Curatores. quemadmodum ... quod cum pupillus non possit cedere actiones ... qz nõ põt conueniri ppter remissionẽ factã in testa[mento] ... est ac si pupillus heres remisisset: qz eadem est perso[na] ... de iureiur. a mouen. in prin. ergo nõ dz posse age[re] ... nõ remouet cõtutore suũ suspectum: vt. s. de so. l. ...

... misit vltra. vt h̃ dicitur in illo verbo monet. z in illo ... habet mulierem obligatam. vt si quidem iam soluerit ... de dote recipiatur vel si solum promisit vt ei acceptu[m] ... siue constante matrimonio siue eo dissoluto vt ibi. ha[bet] ... obligatam zc. vt ibi vel certe zc. vsqz ad. §. q si mulie[r] ...

a Nõ queat. i. noluit: dic duob⁹ mõis. Primo q̃ petit ipsa restitu qd põt: vt. ff. de mi. l. si ex cã. §. i dotis. sed tũc dubitat̃ an hec restitu tio pficit curatori: an non. et ipsa petat ex sua psõa etiã eo petere volẽ te. ad istar fideiussoris minoris dolo iducti: vt. C. de fideius. mino. l. ij. quod qdam dicũt. sed tu dic cũ vnã psonã repsentet puella et cura tor pficere curatori re-stitutionẽ puelle: maxĩe qr nõ põt cõueniri nisi cu ratorio noie: et ita noie adulte durãte cura: po stea nullo mõ: vt. s. de re iudi. l. si se. Secundo etiã si nõ petat puella restitu. qd tñ posset vt dixi. hẽat tñ ipa q̃ cura tor exceptões i eo qd vl tra modũ ẽ si nõ caueat marito ut subijcit. et se-cũdũ hoc denũciabit cu ratori ne soluat. Pone et secũdo casũ. si aũt cu-rator cõuenireĩ noie suo tunc distingue: aut sic p misit et teneĩ cũ effectu: vt. s. aut curatorio no mine pmisit. et tunc nõ tenetur ipso iure et sine ope exceptiõis. sʒ op. i mo vĩ nõ excepti: sʒ ipso iure inuãdũ curatorẽ: ut ff. de iure do. l. siue gene ralis. So. ibi vltra pr̃i-moniũ. hic vltra uires pfundi. vt ibi no. Item videĩ q̃ nec excepti. ha beat constante mr̃imo nio: vt. ff. de condi. ob. cãm. l. si donaturus. §. i. ne habeat mulierẽ in-dotatã vt ibidẽ dĩ. sʒ in ſo. ibi totũ erat idebitũ qd extrane⁹ pro muliere pmiserat: et sic oĩo fieret indotata. h aũt solum qd ẽ vltra modũ. vel aliud i curatore vt h ne offĩ̃ suũ sit sibi dãnosũ: vt. j. quẽadmo. tes. ape. l. sʒ si qs ex signatorib⁹. et de furtis. l. si seru⁹. §. qd vo. sʒ certe et in 3no su⁹ error eodẽ mõ nõ dʒ illi extrãeo nocere. ar. ff. de 3di. idebi. l. sʒ et si me. vel ibi suũ negotiũ et suo noie vt ipse ex sua psõa teneret. lʒ mãdatu mulieris fecit. vt hic gessit negociũ minoris et ex noie se obligauit. vñ cũ minor iuuaĩ: et ipse iuuaĩ. vel sm Joã. ibi credẽs se debere pmisit spõte. h sciẽs se nõ obligatũ mulieri: credebat tñ esse tantũ in bonis ei⁹ q̃ sufficeret ad hãc dotẽ: et ex necessitate officij sui pmisit: ideo et subuenĩ: vt. j. de his qui. vt indig. l. tutorẽ. vel h mr̃ nõ erat dignus maiorẽ dote q̃ facultas mulieris patiẽ. ibi erat dign⁹ tota dote pmissa. et alias nõ accepisset eã in vxorẽ. ac.

b Nec cautionẽ. sic. C. de rei vxo. ac. §. cũ autẽ. ac.

Quorum nõibus. Qui noia q̃ sibi u puore administratore assi gnanĩ agnoscit: eorum periculo est astrictus. h. d. bar.

c Qui noibus. q. s. tutores vel curatores. vt. j. de tutel. et ra. dis. l. pbatũ. et q̃ dicit agnouerũt. s. tñ q̃ idonea alias ñ vt. ff. e. l. tutor: si-ue. et dicunĩ agnoscere ut dĩ. ff. de tute. lege. si filius. Itẽ q̃ dicit piculũ subaudi tũc imines. Nã si tũc nõ iminebat. sed postea ceperunt eẽ minus idonei debitores nõ iputaĩ eis nisi in culpa fuit, q̃ nõ cito exe gerint si facere potuerunt: ut. C. e. l. debitorib⁹. Itẽ dicit q̃ cogunĩ il-la noia in se trãsferre ẽt si mun⁹ fuit idonea si tñ agnoscere: ut. ff. e. l. tu tor sine. uĩ dic qr illa quor tutella vĩ cura ẽ gesta. ut. s. e. l. cũ qrẽ. ac.

Sed si pupillus. Per receptionem usurar pupillus nõ pdit priuilegium. h. d. sm let. feci dñ quã tenet barto.

d Reliquatiões. als relegatiões. als reliquor rõnem. et dic q̃ tutor dicebat et hoc habui et ibi expendi. unde adultus fuit cõtentus et libe rauit eum oĩno. et etiam accepto tulit usuras. et sm hoc reliquatio. i. retẽtio sicut et põiĩ. j. e. lucius. in prĩ. sed sm hoc qño eius priuilegiũ ẽ saluũ: Rñ. petita in integ. restit. puns. si aũt i usuras tñ liberasset i alijs remanet ius saluũ adulto sine restitu. uel dic scdo reliqtiões. i. reliquor assignatiões et repsentationẽ. nã dicebat. c. apud se eẽ de reliquis. et inde usuras minori sepe soluit. sic poniĩ. ff. de pac. l. tale. §. post diuisionẽ. et sm hoc minor fuit cõtẽtus dictis. c. p reliquis. et sic bñ dicit saluũ priuilegiũ. sʒ tũc ẽ 3. j. de priuileg. credi. l. si uentri. §. i bo nis. ubi depones pdidit priuilegiũ accipiẽdo usuras. So. et ibi spo-tes ẽt diceĩ sʒ hãc lecturã acceptauerit. i. libauerit: et nõ erit. d. l. 3

e Priuilegiũ qd. ẽ in tacita hypothecatur. C. e. l. possessio.

Si pupillus. Quãcumqz unus ex tutoribus est liberat⁹ scd̃o pu-pilli cãteri⁹ alteri⁹ noie cõueniri nõ põt. h. d. uel sic. Qui teneĩ ce dere actione si cã cedere nõ põt scd̃o suo: repelliĩ exceptiõe cedendarũ actionũ. h. d. bar.

f Libasset. forte trãsigẽdo modico accepto. ac.

in dotẽ dare pmisit: nõ queat[a]: curatorẽ qdem in hoc qd super-fluũ est: p exceptionẽ releuari: mulier vo nec cautionẽ[b] in ma-ritũ exponẽ debet. Qd si qñque locupletior ↄstãte mr̃imonio fa cta fuerit: dotis reliquũ marito soluat. Idem.

Quorum nõib⁹ a curatorib⁹ pori bus susceptis siue tutorib⁹ noia agnouerũt piculũ in se trãs ferũt. Sʒ et si pupill⁹ post pu bertatẽ rõnibus a tutore accep-tis reliquationẽ[d] ei⁹ secutus. vsu ras acceptauerit: priuilegiũ[e] suũ nõ amittit in bonis tutoris ven ditis: ptor enim priuilegium ei seruare debet. Idem.

Si pupill⁹ alter ex tutorib⁹ post pubertatẽ auctoritate curatoris liberasset[f]: iprobe al-terũ illius noie[g] conabiĩ iterpel lare. Idẽqz dicem⁹ in duob⁹ magistratib⁹ collegis[h] quor al terũ respublica ↄuenit. sʒ hec in magistratib⁹ tractanĩ qsi duo rei eiusdẽ debiti essent oĩo. qd non ita est[k]: nã si vterqz idoneus est: electio locũ nõ hʒ[l]. Is aũt q[m] pe liberat⁹ ẽ nõ ei similis est q[n] nihil habet[n]: sed ei q satisfecit[o]. hʒ. n. qd obijciat petitori. Idem.

Lucius tici⁹ curator gaij sei[p] tpe cure fundũ cornelianũ locauit sempronio. q sempronij reliq traxit[q]: pupill⁹ etate[q] pba tus eundẽ quõdã colonũ sempro niũ fecit pcuratorẽ[r]. Quero an ex eo q̃ ille vt procurator egit: omne debitũ[s] adolescens agno-uisse videaĩ: eoqz noie curatorẽ suũ liberasse. paulus rñ. nõ eo q̃ adult⁹ eũ qui pdia ei⁹ coluit pcu ratorẽ hẽre voluit: debitũ qd ex ↄductione reliqtus[t] ẽ agnouisse eũ videri[u]. Sẽpronij: qui ex pollicitatõe[x] debitor patrie[y] sue extiterat: bona respublica iussu presidis possedit q̃r bonor ma

g Illius noie. sʒ hoc qño tñ ambo uiriliter tenebanĩ: Rñ. qñ unus gessit et alter nõ liberauit gererẽ quo casu prio gerẽs erat ↄueniẽdus. ut. ff. e. l. tu tores q se. §. in eũ. Uel dic q̃ ñ erãt soluẽdo tpe ↄpositi offici als si. c. ut C. de diui. tu. l. i. nam nõ posset hic cedere actiõem ↄ liberatũ. ut. j. d sol. l. sticum. §. pe. et. j. de fideius. l. si stipulator. §. si. ubi alterum fideiussorẽ insolidũ cõuento altero liberato. Sol. ut ibi. Itẽ arg. ff. j. de leg. i. l. ab oĩb⁹. i. rñ. accu.

h Collegis. s. ut uno liberato alter tñ p uirili teneaĩ. ac.

i Tractan. ego paulus.

k Quod nõ ita ẽ. ut isolidũ teneanĩ magistrat⁹ idistĩcte. sed si ex dolo ↄuenĩ̃ẽ et ex culpa: ut. j. de magistra. ↄue. l. a ñp. et. C. de ma. cõ. l. ij. ac.

l Locũ nõ hʒ. q̃ ut dixi uiriliter tenentur. nisi alter sit nõ soluẽdo. tũc. n. alius teneĩ iso lidũ. sed si unus sit tpe liberatus soluisse uidetur. et iõ alius in uirilem tñ tenetur ut subijcit. accur.

m Tẽpore liberat⁹ ẽ. s. xxx. an. q̃ currit ↄ acti. tutele. sed qño põt unus añ aliũ liberari i cõtestatiõe litis: uel agni tiõe debiti. nõ ut. C. de duobus re. l. fi. rñ. qdã q̃ añ fuerat finita tutela i psona uni⁹ q̃ alterius. s. morte. uel qr usqz ad diẽ uel ↄdi. fuit datus in testõ. ut insti. q. mo. testa. i fir. §. sed si usqz. et de tutel. §. ad certũ. Sed hoc hodie non ualet: qr nõ currit in pupillari etate: ut. C. ↄ pscrip. xxx. an. l. sicut. §. nõ serus. Tu ergo dic hoc posse cõtigere. ut qr finita tutela uni⁹ post mortẽ uel diẽ uel ↄdi. ut dixi minor fuit li. conte-sta. et sic in. xl. an. fuit ppetuata. ut. C. ↄ prescrip. xxx. anno. l. finita. altero postea ãno fuit finita tutela alteri⁹. et sic ei⁹ actio durat. xxx. an. tũc nec potest dici et isti⁹ ppetuatã. in. xl. an. cũ nec nata erat tpe lit. ↄtest. ut. j. de tutel. et ra. di. l. si tutor. §. si. et. l. se. Pieterea sm. h. et si uno tpe finiaĩ in psona utriusqz ↄtutoris forte nõ nocet alteri cõtestatio facta ↄ alter. qr nõ in solidũ sed uiriliter teneĩ duo tutores finita tutela si i eius sine ambo erant soluẽdo. ut. C. de diui. tu. l. i. si dicas ẽt idẽ esse hodie p auĩ. in duob⁹ reis et nõ teneaĩ nisi uiriliter imo certe insolidũ si alter est absens uel mun⁹ idoneus ut i auĩ. de duobus reis. §. i. qd in tutoribus ãmodo nõ ẽ. lʒ alter fiat inops: ut. d. l. i. de diui. tu. et. j. e. l. enibus sed hoc nõ placet ut ponamus qñ finita tutela omnes sunt idonei: qi opʒ nos ponere quando unus in da fectam alterius tenetur insolidum. nisi eẽt liberatio uel prescriptio quod non est in dictis tutoribus. ut dictum est. accur.

n Nihil hʒ: ut ita alter teneaĩ isolidum.

o Satisfecit. pro parte sua ita ut alter teneatur in uirilem tñ. differunt tamen quia soluens ipso iure: prescribens exceptione liberatur: ut insti. q. mo. tol. ob. in prin. et. j. de actio. et obliga. l. obligationum fere. §. placet. Item ad hoc idem. ff. de constitu. pe. l. item illi. §. quod additur. accur.

Lucius. Si adultus debitorem suum procuratorem constituat non uidetur eum ut debitorem idoneum ex causa preambula approbare h. d. Bar.

p Traxit. i. partem mercedis soluit: et partem apud se retinuit. accur.

q Etate. xxv. an. nam non potest facere procurator nisi auctoritate tut. uel cura. vt C. de procura. neqʒ. acc.

r Procuratorem. uel generalem vel aliqnam causam vel contra curatorem quondam per quod videbatur, multum de eo confidere. accur.

s Omne debitũ. i. obligationẽ debiti sempronij.

t Reliquatus est. i. retinuit apud se et sic ponitur uno modo. ff. e. l. q nominib⁹ sm vnum sensum. accur.

u Uideri. ne sibi preiudicet. vel etiam contra sempronium ne ex mora petat usuras. uel ne teneatur quia a se non exegit: vt. ff. manda. l. qui mutuam. §. non ideo. vel contra curatorem si tempore cure potuit exigere a colono. et adulto emolumentum querere et non fecit. vt. C. arbi. tute. l. quicquid. Azo. uel si colonus tempore cure factus est non soluẽdo negligente curatore: vt. C. eodem. l. debitoribus. accur.

Sempronij. Diuisio facta inter plures tutores a sepsis non facit quin vnus pro alio teneatur anteq̃ perueniatur ad magistratum: secus in diuisione facta a pluribus reipublice administratoribus hoc dicit. Barto.

x Pollicitatione. facta ob honorem vel etiam sine causa sed inceperat sol uere alr non diceretur debitor: vt. j. de polli. l. i. accur.

y Patrie. puta ciuitati sue. accur.

a Republice. s. illius ciuitatis propter dictam pollicitationem. accur.
b Apud grecos. i. hoc est grecum.
c Si pupillo. ff. i. quamuis. accur.
d Actiones. s. neg. gest. vt. ff. de neg. gest. l. cum alicui. licet non sint contemplatione gesserint: hoc ideo quia in rem eius versa est eorum gestio. sine fructus quos isti procurabant. ar. C. quod cum eo. l. ei. qui i fi. immo quia re ipsa eius sunt negocia ex postfacto: vt. ff. de neg. ge. l. item si pupilli. §. fi. Alii dicunt in factum. quod non placet. sed illa dabitur i magistratum vt statim dicet. Item dicit decerni propter id quod est. ff. de origi. iur. l. ii. §. omnium. quod hodie nõ est: vt. C. de formulis. l. i. vnica. accur.
e Conueniri oportere. s. acti. in factum: vt insti. de satisda. tu. §. sciendum. vel act. neg. gest. q: videntur gessisse p alium vt. ar. ff. eo. ita aut. §. gessisse. et ar. s. de magi. conue. l. fi. ac.
f Administrant. sub. sine publico officio vel dignitate: sed vt priuati vt i nostro casu. alioquin contra. ff. eo. l. si pupill. et. s. de magi. conue. l. antep. et q dicit alia causa et c. quia i uentu vno curatore non soluendo omisso alio venitur ad magistratum. sed in tutorib vno soluendo prius ad contutore q ad magistratum. quod est si tutela non est diuisa: vel si e a seipsis est diuisa. sec. si a iudice vel testatore: vt. C. de di. tu. tu. l. ii. Item facit. s. eo. l. §. cum testamento. et. s. de tut. et ra. di. l. i. §. nunc tractemus. Item q dicit teneri magistratum pro nõ idoneo: immo videtur pupilli esse damnum: vt. ff. de neg. gest. l. cũ alicui. q est contra. so. ibi dicit periculum esse legitimi vt non conueniat alium curatore: sed magistratum sicut h dicitur. azo. vel h durante officio desiit ee soluendo: ibi eo finito. argumen. C. de proba. l. ex persona. et argumen. de magistrati. conuenien. l. i. §. magistratibus vel sol. vt ibi. Item videtur ad contutorem veniendum et non ad magistratum: sic. s. de iure fis. l. aufertur. §. fi. sol. ibi agit fiscus vel magistratus contra curatores seu administratores. h minor cuius bona fuerunt administrata accur.

gistratus rei publice[a] tres curatores constituerunt q apud grecos[b] vocant q postea inter se sine consensu rei publice administratione bonorum sempronii diuiserunt: ex quibus quidam cum reliqui traherent idonei i ipso tempore administrationis esse desierunt. Postea pupillus his sempronii q absens erat ab imperatore impetrauit vt bona paterna ei restituerent. Quero an ex bonis eorum q idonei sunt identitati pupilli prospici debeat: cum indiuiduum his officium cure a magistratibus iunctum sit? Re. paulus. Si pupillo[c] in curatores bonorum actiões[d] decerni placuerit: pro eius portiõe q idoneus nõ sit a magistratus cõueniri oportere[e]. Alia e. n. causa tutorum: alia eorum q reipub. negocia administrant[f].

Tutorem q pecuniã pupillarem quãuis suo noie[a] feneraut: nõ uideri c cõstitutiões fecisse: q prohibẽt pecuniã pupillarem i usus suos conuertere[b]. Quesitũ e an eius pecunie q tutor vsus e post finitã quoq tutelã in diem iudicii accepti casdẽ vsuras[i] prestare debeat? Paulus respõdit. finita administratiõe eas vsuras debere cõputari: q in tutele iudicio cõputãtur. Paulus rñdit propter ea que post pubertatẽ nulla necessitate cogẽte sed ex volũtate sua tutor administrauit: fideiussorẽ q saluã rẽ fore cauit nõ teneri[k]. Tutele iudicio[l] tutor conuẽtus[m] edidit librum rationũ[n]: et sm cũ cõdẽnatus soluit: postea cũ a debitoribus paternis quorũ noia libro rõnum[n] nõ inerãt: exigere vellet pupillus: et plate sunt ab his appoce[o] tutoris. Quesitũ est vtrum aduersus tutorem: an aduersus dbitorẽ actio ei cõpetat? Paulus rñdit si tẽpore administrãde tutele tutori tutelã gerenti[p] debitores soluissent: liberatos eos a pupillo ipso iure[q]. Sed si cũ tutore actũ esset: posse eundẽ adolescentẽ propter eã cãm tutele experiri: et aduersus exceptionem rei iudicate[r] doli mali vti replicatiõe. Cum in testamento duo tutores dati essent[s] pupillo: et alter ex his vita defunctus fuisset: in locũ eius petẽte matre[t] ex presidis prouincie precepto[u] a magistratibus tutor datus est[x] alius: a quo magistratus satis exegerunt rem saluam fore. Tutor testamento datus postea datum suspectum fecit. Quesitũ est in quantum teneatur? Paulus respondit tutorem testamento datum pro ea parte cõueniri oportere pro q parte administrauit. Pro contutoris autem portione prius eos cõueniri debere qui pro eo[y] se obligauerũt: vel magistratus[z] qui eum dederunt. tunc si solidũ pupillus consequi non potuerit, de officio contutoris querendum an suspectum facere debuerit[7]: presertim cum suspectũ eum quoq postulasse dicatur. alias[9] quidem cum magistratus plures tutores dant: non prius ad eos reuerti pupillus potest: q

tra pupillum: licet ipse contra tutorem habeat regressum. hoc dicit Bar.
l Tutele iudicio hic debet esse. §. quia si legeretur cũ sequenti nõ bene quereretur an teneat fideiussor tu. iu. nam ex stipu teneret si teneretur. et si non est. §. dic huc fideiussore successisse tutori. vñ sicut tutor non teneretur tutele nisi esset connexitas: sic nec eius heres. sic. s. de tutel. et ra. distrahen. l. tutor post. et tunc tenetur fideiussor quando non est connexa. vel dic tutele iu. idest propter tutele iudiciũ qd datur in tutorem: q: nõ dator. sed nego. gesto. vt dicta. l. si tutor accusus.
m Tutor conuentus. indistincte actione tutele proposita: vt. s. patet accur.
n Rationum. totum quod ad rem pertinet: vt. ff. de eden. l. argentarius. §. i. et que sit ratio dic vt eo. ti. l. si quis. §. rationem. ac.
o Appoce. s. in quib. de debito fuerat tutor confessus. s. se recepisse: vt. C. de fide instrum. l. plures. ac.
p Gerenti. alioqn sec. vt. s. de so. l. q si forte. §. i. acc.
q Ipso iure. sententia iudiciali interueniente: vt. C. eo. l. seimus. als ab ipso iure. tu dic etiã sine iudice: vt. s. eo. §. sina. licet detur restitutio vt institu. qui. alie. licet §. nunc admonendi. ubi de hoc nota. acc.
r Rei iudicate. apparet ergo q indistincte fuit proposita actio tutele: sic et. C. de iudic. l. ii.

Cum testamento Si tutor testamentarius et datiuus gerunt diuisim pro datiuo prius puenitur ad magistratum q ad contutorem. secus si omnes essent datiui hoc dicit s3 lecturã quã teneo. et est singularis casus. Bartolus.

Tutorem. Si tutor facit de re pupilli id ad quod tenetur: licet suo nomine. ad vtilitatem tamen pupilli facere presumitur. hoc dicit et est casus no. Bar.
a Suo nomine. quod potest: vt. ff. e. l. quotiens. circa prin. gerẽdo tamẽ negocium pupillare: sic. et. C. de mater. bo. l. i. accur.
b Conuertere. s. tutorem. quando dicatur in suos vsus conuertere. dic vt. ff. e. l. tutor qui repertorium. §. pecunie. accur.
Quesitum. Finita tutela ante solutionem currunt vsure que per cur rebant. h. d. Bar.
i Easdem vsuras. s. centesimas si fecit clam. si pulam pupillares: vt. s. e. l. creditimo. et. ff. e. l. tutor. q. §. pecunie. sic ergo finita causa non finitur effectus. sic. et. ff. rerum amo. l. et ideo. et fa. ff. e. l. tutor. qui. §. fi. et de vsur. l. i. §. fi. et. ff. eo. l. tutor pro pupillo. §. tutor.
Paulus. Fideiussor tutoris non tenetur ad ea que tutor post pubertatem sponte gessit. h. d. bar.
k Non teneri. sic. ff. de pac. l. fi. et. ff. loca. l. item queritur. §. qui impleto. et. C. locati. l. cum hermes. et. ff. e. l. ita autem. §. quis. et. l. tutores. §. curatores. et. s. de iure fisci. l. iii. §. cum quinquennium. accur.
Tutele iudicio Appoce tutoris debitoribus date fidem faciunt cõ

s Dati essent. et a testatore diuisa tutela: vt. s. patet. acc.
t Petente matre. q habet necesse petere: vt. ff. tit. i. l. i. et. ii. licet q doq excusetur si non petat in locum mortui: vt. ff. titulo. i. l. fina. in principio.
u Precepto. magistratus: ergo dedit presidis precepto: vt hic dicit. sic institu. de atili. tuto. §. sed hodie. sed contra. ff. de tutori. et curatori. da. ab his. l. nec mandante. sol. ibi. accur.
x Datus est tutor. ergo habenti tutorem. sed h casu permittitur: vt. ff. de testa. tu. l. si quis sub conditione. accur.
y Pro eo. s. tutore. puta fideiussores. accur.
z Vel magistratus. non autem fideiussores magistratuũ: sic. s. de magi. con. l. i. accur.
7 Facere debuerit. tacens quod fecit. accur.
9 Alias. scilicet quando non est diuisa tutela. vel est inter se. Item exigitur q gesserint omnes. vt. s. de magistra. conue. l. si duo. si vero vnus gessisset alius non. primo conuenitur magistratus quã tutor qui non gessit nisi imputetur non gerenti quod contutorem non accusauit suspectum. vel tarde vel accusando prodidit iura eius: vt. s. de tu. et ra. di. l. i. §. nunc tractemus. azo. et. C. de diui. tute. l. ii. ac cursius.

a Excussi fuerint. alis excusati. s. per excusationem. ac.
b Collegam. s. qui magistratum qui col. et c. ac.
c Dimidias. quod aut obseruet tunc. s. dictum est. ac.
Tutoribus. Tutor potest solutionem recipere non donare uel pro modico sine causa transigere. b. d. bar.

d Ipso iure. vt. j. de so. l. si pupilli. et sine iudice secundum. R. h cum iudice vt no. s. §. tutor. accu.
e Donare. nisi in casibus vt no. s. e. l. tutor. ac.
f Diminuendi causa sed bona fide bene pot transigere. vt. j. de furt. l. i tardum. §. q tutelam. et. C. de trans. l. preses. et facit. C. de pac. l. pactum et de iureiurando. l. iusiurandum. §. si tutor. et. j. pro empto. l. qui fundum §. si tutor. et. s. eo. l. tutor qui tutelam. et de offi. pcura. cesa. l. i. §. si re et. C. e. l. omnium. et. j. de fur. l. tutor. et insti. quibus alienare lz. §. penul. et. §. fin. accu.

Ticium et meuium. Iussus facere cum consilio alterius. siquidem est particeps officij tenetur eum requirere et sequi. alias secus. hoc dicit Bar.
g Ticium et meuium. hic meuius erat frater testatoris. ac.
h Irritum sit. ergo si obstat: vt. j. vt solu. l. q si forte. §. i.
i Exegit. sequitur grecum volo vsque illuc tici et c. secundum azo.
k Dedisset. aliognus si non esset contutor et sic si haberet administrationem. secus esset: vt. j. ea l. §. i. et. s. e. l. quidam. §. pro po. quod sunt contra. et facit s. man. l. idemque. §. siquis. et. s. de gesta. l. i. §. si plures sar. contra. j. de condi. et demo. l. cum tale. §. si arbitratu. ac.
k Dedisset. et bene dedit administrationem meuio fratri suo. vt cum dicit in pri. l. ticium et meuium tutores do. et c. sic ergo non recte solutum est ticio tunc. ac

oes tutores excussi fuerint[a]. In proposito tum vnus a magistratibus datus proponeretur non est visum prius collegam[b] conueniendum quam et suspectum fecerit et testamento datus est: perindeque habendos singulos ac si in partes dimidias[c] tutores dati essent. Tutoribus concessum est a debitoribus pupilli pecuniam exigere vt ipso iure[d] liberentur: non etiam donare[e]: vel etiam diminuendi causa[f] cum his transigere: et ideo eum qui minus tutori solnit a pupillo in reliquum conueniri posse. Scevola.

Ticium et meuium[g] tutores quos dedit: et cauit ita. Volo et rogo omnia fieri cum meuij fratris mei consilio: et quod sine eo sit, irritum sit[h]: ticius solus a debitoribus exegit[i]: an liberati essent: quaeritur? Respondi si administrationem meuio dedisset[k] non recte solutum. Quantum autem filio meo diurnum sufficiat[l] mariana et ianuaria estimabunt. Quero an contenti esse debent tutores arbitrio[m] mulierum? Respondi sumptum boni viri arbitrio faciendum. Tutores dati ad res italicas: instrumenta rome reperiunt debitorum prouincialium[n] vt pecunia rome aut vbicunque petitum fuerit: soluatur. Quero cum neque debitores in italia essent neque eorum predia an hec exactio ad italice rei tutores pertineat? Respondi si prouincialis contractus esset non pertinet[o]: respicere tamen ad officium eorum[p] ne instrumentorum[q] ignorantia[r] contractus eos ad quos[s] administratio pertineret: lateret. A matre datus testamento tutor: cum putaret se tutorem esse distraxit[t] bona materna et paterna pupillorum: et decessit non soluendo[x]. Queritur an pupillus res possit vendicare? Respondi si manent[y] res pupilli vendicari ab eo[z] posse. Prefectus legionis ita testamento cauit. volo vt sit in arbitrio tutorum filij mei si voluerint huius summe[t] vncias inferre vsurarum nomine: ita ne nummi dispergantur. Quero si apparuerit pecunia fenerata[?] a tutoribus que iudicio tutele: vncias vsuras: an vero eas quas stipulati sunt prestare debeant? Respondi si secundum voluntatem defuncti elegissent vsurarum prestationem: neque pupilli nomine in fenus dedissent[¥]: id prestatur quod testator voluisset. Lucius ticius[a] mutuam pecuniam a tutore[b] accepit et rem hereditariam pignori ei dedit[c]. post triennium iam puberibus[d] his quorum tutela administrata est: fisco bona defuncti adiudicata sunt: quia mortem eius heres[e] non est vltus. Queritur an id nomen pupillus recusare possit? Respondeo secundum ea que proponuntur id nomen ad onus tutorum non pertinere[f]. Altero ex duobus fratribus socijs bonorum[a] et negociationis defuncto herede filio: tutor patruus venditis omnibus communis negociationis mercibus: et alijs sibi redemptis: negocium suo nomine exercuit. Quesitum est vtrum compendium negocij: an vsuras pecunie prestare debeat? Respondi secundum ea que proponuntur pupillo vsuram non compendium[b]

t A matre datus testamento. Res non legitime venditas potest pupillus vendicare. b. d. bar.
t A matre. putaret. non tamen erat nisi confirmaretur: vt. s. de confir. tu. l. i. accur.
u Distraxit. de facto: de iure enim non tenet. et ideo vendicat. vt h. et. j. de rebus eorum qui neque. et. C. de tu. cu. qui satis non dant. l. in dubium. et. j. de doli excep. l. apud celsum. §. siquis non tutor. accur.
x Non soluendo. idem esset si soluendo esset: vt. C. si tu. vel cu. l. etiam. sed tunc posset aliquid consequi pupillus agendo contra heredem tutoris. Nam contra eum agere potest si velit: vt. s. e. l. tutores q. §. i. et. ij. s. §. curatores testamento. Item cum decessit non soluendo in hereditate eius non est locus legi. vt. j. de here. insti. l. si quis solidum accur.
y Si manent. i. quia. nec. non potuit prescribi pupillo: vt j. de acquiren. re. do. l. bonefidei. i si. i. secundum azo. vel pone conditionaliter: et dic manerent. i. extarent. Item et si esse desierunt dolo possidentis vel si sciens tutorem eum non esse emisset. accur.
z Ab eo. emptore.
Prefectus. Ea que tutor pot facere pro pupillo. et pro se licite: faciendo simpliciter videretur facere pro se. b. d. bar.
t Prefectus eius summe. puta centum marcarum quas habebat in archa in sterlingis et dic quod testator timens ne pecunia predicta dispergatur vel perdatur si tutor eam mutuet diuersis nominibus voluit vt esset apud tutorem. et faceret quod vellet et daret pupillo vnciam de libra vel denarium de solido in capite anni. nam vncia est duodecima pars assis: tutor eam mutuet diuersis nominibus. licet plus ab alijs tutor percipiat et valet hoc legatum: vt. j. de lega. iij. l. fideicommissa. §. si heres rogatus: nunc ergo non habet pupillus nisi vnum nomen scilicet tutorem. et facit. s. eod. l. iij. §. apparet.

l Quantum. sufficiat. ad alimenta. ac.
m Arbitrio. non arbitrio mulierum cum non sint tutrices. vt. s. e. l. quidam. §. pap. alioquin contra vt. s. pri. dicit sed nunquam exigeret tutores opinionem mulierum: tamen non: quia tutores plenam administrandi habent potestatem: secus si filijs non institutis legasset in alimenta arbitrio illarum tunc exquirit earum arbitrium: et si iniquum esset corrigeret vt. j. de lega. ij. l. i. et de an. lega. l. si cui annuum. hic autem filios instituerat et eis prestari alimenta arbitrio mulierum voluit. tamen si diceret ipse tutrices essent quod esse non potuit ar. vt. s. de testamen. tute. l. iure nostro. et facit ad legem mam. s. pro socio. l. si societatem. §. si. et. l. se. et. j. de ver. obli. l. siquis arbitratu. et. j. de operis liber. l. si libertus.
Tutores. Ad tutorem apud quem instrumenta ad administrationem alterius pertinentia reperiuntur. pertinet alteri totum facere. alias tenebitur. b. d. bar.
n Prouincialium. continentia vt predia et c. ac.
o Non pertineret. vt. s. e. l. nec in patres sed contra s. l. tutores qui. §. heres. sed ibi bene pertinebit ad eum. ac.
p Officium eorum. tutorum italie. ac.
q Instrumentorum. et hoc dico ne et c.
r Ignorantia. i. propter ignorantiam contractus lateret et c. et facit s. tutu. i. l. fina. ac.
s Ad quos. tutores prouinciales et no. quod tenetur vnus docere alium eo quod pertinet ad administrationem doctor et facit. s. eo. l. tutores qui. post finem. §. heres. ac.

? Fenerata. non nomine pupilli. accur.
¥ Dedissent. quia tunc teneretur prestare quas stipulatus esset tum quia nomine pupilli fenerasset. tum quia hoc faciendo videtur elegisse contrarium voluntati defuncti. et facit. C. de sol. l. viij. et. s. mandati. l. idemque. si mandauero. et pro socio l. si vnus ex socijs. accur.
Lucius ticius. Damnum subitu emergens in re pignorata tutori non imputatur. b. d. bar.
a Lucius ticius. heres cuiusdam cuius mors erat vendicanda. accur.
b A tutore. quorundam pupillorum. accur.
c Dedit. lucius. azo.
d Puberibus. s. factis. accur.
e Heres non est. scilicet lucius. et recte fuit: vt. C. de his qui. vt indig. l. j. et ita apparet modo non tenere obligationem rei hereditarie.
f Non pertinere. quia tempore finite tutele bonum erat nomen: vt. s. e. l. cum posset. in prin. et. C. de pericu. tu. l. si. et. j. e. l. emilius. accur.
Altero. Tutor qui est debitor pupilli in genere si rem emit suo nomine non videtur emisse de pecunia pupilli. hoc dicit Barto.
a Bonorum. scilicet aliquorum: vel etiam omnium. nam morte socij societas finita est.
b Non compendium immo compendium: vt. s. pro socio. l. actione. §. si rem. et. §. morte. et. l. verum. §. in heredem. So. hic suo proprie nomine non communi. s. communia vtriusque iudi. l. si patruus. vel vt ibi in. §. si rem et facit. j. de le. iij. l. fideicommissa. §. siquis illicite. ac. contra. j. eo. l. qui negotiationem. ac.

prestandum. ¶ Tutor rerum italicarum conuentus a creditore prouinciali vbi rem pupillus habuit: soluit. Quesitum est an id tutele iudicio reputari potest? Respondi nihil proponi cur non possit.

Hermo.

Inter bonorum ventrisque curatorem: et inter curatorem furiosi. Itemque prodigi pupilli pupilleue magna est differentia. quippe cum illis quidem plenarie rerum administratio. duobus autem superioribus sola custodia et rerum que deteriores future sunt: venditio committitur.

Paulus.

Ob fenus pupillaris pecunie per contumaciam non exercitum: aut fundorum omissam comparationem: tutor si non ad damnum resartiendum idoneus est: extra ordinem cohercebitur.

Hermogenes.

Si res pupillaris incursu latronum pereat: vel argentarius cui tutor pecuniam dedisset (cum fuisset celeberrimus) solidum reddere non possit: nihil co nomine tutor prestare cogitur.

Emil.

Si duo pluresue tutores tutelam administrent: in fideiussorem quidem insolidum per quemlibet eorum committitur stipulatio. ¶ At si inter eos diuisa sit tutela regionibus (quod plerumque fit) et alius vrbica negocia: alius peregrina administraret: tunc ex substantia cuiusque rei: aut committi contra fideiussorem stipulationem: aut non committi dicemus. Nam licet omnes tutores sint et tutelam gerant: tamen cum quis de ea re que extra suam regionem erit experiri: vel ad iudicium vocari ceperit: perinde non committitur stipulatio atque si ei administratio tutele permissa non esset. Quantum enim facit in totum denegata: tantundem valet si ea re de qua agitur denegata sit.

Neratius.

Curator pro minore non tantum dotem dare debet: sed etiam impendia que ad nuptias facienda sunt.

Paulus.

Emilius dexter: magistratus sui tempore datis tutoribus cessauerat in exigenda satisdatione: deinde quibusdam excusatis: a sequentibus magistratibus: dexter tutor assumptus fuerat creatus: conueniebatur insolidum duplici ratione. Quod cum magistratus esset et tutores dedisset: satisdationem non exegisset. Ex diuerso dictum est: licet satis exactum non esset: tamen in diem tutele finite idoneos fuisse tutores: neque cessationes curatorum obesse tutoribus debere pronunciauit: si in diem finite tutele idonei permansissent tutores: licet ei satis non esset exactum curatorum esse periculum: simi-

¶ Tutor. Tutor vnius regionis potest soluere creditori alterius regionis. hoc dicit Bar.

a ¶ Tutor rerum. s. rem. i. contractum. vel de vbi idest in italia. ergo potest ibi agi. vt. ff. de iudi. l. heres absens. §. i. et l. omnium. sed contra. ff. de cura. bo. da. l. i. §. quod si per regiones. sed et illud intelligitur fm istam. et facit. ff. e. l. vel in partes. et l. tutores qui. §. heres. et no. in l. inter. accur.

b ¶ Reputari. s. pupillo ab ab isto tutore. accur.

Inter bonorum. Ponit differentiam inter curatorem ventris et bonorum ex vna parte: et curatorem furiosi et prodigi et pupilli ex altera parte. bar.

c ¶ Curatorem. ex vna parte accur.

d ¶ Pupille. ex alia. accur.

e ¶ Illis. s. curatori furiosi prodigi et pupilli. accur.

f ¶ Plenarie. alias plene: alias plenarie. i. indistincte. vel indifferenter seu simpliciter. nam in alijs distinguuntur res periture a non perituris. accur.

g ¶ Duobus. s. curatori bonorum ventris et rerum. b. d.

h ¶ Deteriores facit. ff. de here. insti. l. si quis instituatur et de carbo. edic. l. sed si is. §. quotiens. et etiam interpellatur vsucap. vt. ff. de mi. et bo. l. i. §. fi. et alia que sunt necessaria. nam propter ea alterum si dilatio est damnosa vendit. vt. ff. qui. ex cau. in posses. ca. l. falcinius §. additio. in fi. §. sed alij faciunt etiam voluntaria bona. sed videtur quod tutori assimiletur: vt ff. de ventre in pos. mitten. l. i. §. item si periculo. so ibi quo ad ea que necessitatem habent. accur.

Ob fenus. Tutor qui non est soluendo ob negligentiam punietur in corpore. b. d. bar.

i ¶ Non exercitum. quod non feneravit pecuniam pupilli. vel omisit fundorum comparationem quod facere non debuit vt. ff. e. l. ita autem. et l. tutor qui. §. si post depositionem. et §. si depo. et C. e. l. nisi et hoc si fecit per contumaciam. vt hic et ff. de suspec. tut. l. iii. §. tutores. Nam si nihil potest ei imputari. contra est vt. ff. e. l. cum plures. §. fi. et l. tutor. §. i. hodie tamen circa fenerationem est secus: vt in auc. vt hi qui ob. §. quoniam ait. accur.

k ¶ Idoneus est. sic. ff. de pe. l. i. §. generaliter. ff. de offi. pre. l. illicitas. in fi. ac.

Si res. Casus fortuitus non imputatur tutori. bar.

l ¶ Si res. latronum computatur hic casus inter fortuitos. sed secus in furto. vt. ff. nau. cau. sta. l. idem. §. fi.

m ¶ Cogitur. non enim tenetur de casu fortuito nisi culpa vel pactum precedat vel mora: vt. C. de nego. gest. l. negotium. Item hic tenetur cedere actionem: vt. ff. de peti. here. l. Item videndum et facit ad hanc legem. C. de peri. tu. l. iii. et. iiii. et. ff. de reg. iu. l. Ictus. §. fi. et. C. de pig. ac. l. que fortuitis. ac.

Si duo. Eo modo quo vnus tutor tenetur pro alio eodem modo tenetur fideiussor eius. b. d. bar.

n ¶ In fideiussorem. dic hunc fideiussorem nomine singulorum tutorum teneri et nomine omnium negociorum pupilli. et in sequenti casu licet teneatur pro quouis tutore non tamen pro omnibus negocijs pupilli nomine singulorum tutorum sed huius nomine pro isto illius nomine pro illis teneatur. accur.

o ¶ Per quemlibet. s. pro quouis tutorum delinquente. vnde patet quod pro omnibus fideiussit rem pu. sal. fo. sed. ff. non pro quouis delinquente. quia non pro eo quod delinqueret extra suam administrationem. Item in alio potest esse differentia: quia hic vno delinquente tenetur et alter contutor. vnde potest dici fideiussorem teneri etiam pro non delinquente. quod. ff. non est quia non tenetur pro delinquente. nec pro non delinquente. accur.

p ¶ At si inter. diuisa sit non audeo dicere a testatore: quia tunc non satisdant. nisi inter se. vt insti. de satisda. tut. §. i. dic ergo a iudice. Sed pone quod sit diuisa ab eis inter se. videtur forte quod quilibet pro sua administratione esset primo conueniendus. Item eius fideiussor et postea alius: qui alia bona administrasset: qui ita sic video: primo conuenitur qui administrauit et postea qui non administrauit: vt. ff. e. l. tutores. §. an cum. et. C. si tutor. non ges. l. fi. et. C. de diui. tu. l. fi. et hic in fi. dicit enim quantum etc. sed fm azo. et. b. verius puto tunc habere actionem pupillum quem ex tutoribus velit conuenire et insolidum. et sic fideiussorem. vt. C. de diui. tu. l. ij.

q ¶ Nam licet. experiri. si experiatur contra debitorem cuius exactio ad se non pertinet: delinquit sed pupillo non preiudicat licet succumbat: vt. ff. co. l. vel partes. et sic stipulatio contra se vel fideiussorem rem. p. sal. fo. non committitur. Idem si conueniatur extra suam regionem rei ven. pro rebus sibi non commissis: sed alij tutori. delinquit quidem defendendo se: sed tamen stipulatio non committitur contra eum: vel fideiussorem. et licet succumbat non nocet pupillo. secus in personalibus. nam contra quemlibet tutorem indistincte proponuntur. vt. ff. eo. l. inter. uel aliter vt ibi no. accur.

r ¶ Denegata sit. s. administratio. vt hic fuit a iudice per diuisionem quam fecit. et no. quantum etc. sic. ff. pro socio. l. actione. §. renunciare. et. ff. de acq. here. l. si seruus cuius qui. et C. fami. hercis. l. quotiens. et de quadri. pres. l. ij. et de pres. xxx anno. l. omnes. et. ff. de vsuris. l. quid sit. sed ar. contra. ff. de vsufru. l. quotiens. §. fi. et de mino. l. illud. §. si talis. ac.

s ¶ Curator pro minore. puella. accur.

t ¶ Impendia. ad hoc. C. e. l. sumptus. et l. si curatores. et de nup. l. in copulandis. et ff. de iure do. l. quero. et l. fine. et. ff. e. l. cum post. §. i.

Emilius. Ad contutorem et magistratum pertinet periculum tutoris qui satis non dedit si tempore finite tutele non reperitur soluendo. hoc dicit. Bar.

u ¶ Cessauerat in exigenda. sunt enim quidam magistratus qui habent ius exigendi satisdationem tantum. quidam dandi tutores tantum. et quidam vtranque potestatem habent. Qui habent dandi tantum: non conueniuntur: ut insti. de satisda. tu. §. neque. et. ff. de magis. con. l. i. §. neque autem. alij conueniri possunt ut in actione tutele uel in factum: ut. ff. de magis. con. l. fi. et no. insti. dicto. §. neque. accur.

x ¶ Sequentibus. desijt ergo emilius dexter esse magistratus. accursius.

y ¶ Fuerat. uerbum fuerat cum precedenti uel sequenti littera legi potest accur.

z ¶ Duplici ratione. Vna quia tutor fuit: et hanc non ponit: quia patet. altera quod cum etc.

et ¶ Satisdationem. i. satisdatio rem pupilli sal. fo. ac.

9 ¶ Fuisse tutores. s. dictum est.

x ¶ Cessationes. qui negligunt conuenire tutores statim finita tutela: vnde fuerunt in culpa vt. ff. eodem. l. tutores. §. adolescens. et l. a tutoribus. §. i. accur.

a ¶ Obesse tutoribus. s. alijs quos ex facto contutorum nunc volunt conuenire. accur.

b ¶ Pronunciauit. scilicet iudex super hoc cognoscens. accur.

c ¶ Licet ei. alias ei pupillo idest ad eius vtilitatem Satis idest satisdatio. et est sic vel seruo suo uel sibi uel seruo publico: ut. ff. de magistra. con. l. i. §. exigere. alias est eis. i. a tutoribus.

nus tutor et magistratuum[b]: hoc est tunc esse periculum eius qui suspectum non fecisset[c]: aut satis non exegisset[d]: cum finita tutela non inueniretur idoneus[e] fuisse.

Triphoni.

Non existimo maximis[f] vsuris subijciendum eum[g] qui a contutoribus suis mutuam pecuniam pupilli accepit: et cauit[h]. certasque vsuras promisit: quas et alij debitores pupillo dependunt: quia hic sibi[i] non consumpsit: nec clam nec quasi sua pecunia licenter abutitur: et nisi his[l] vsuris a contutore mutuum ei daretur: aliunde acceptisset[m]. et multum[n] refert palam aperteque debitorem se vt extraneum[o] et quemlibet facere[p] pupillo: an[q] sub administratione tutele pupille pupillique vtilitate latente sua commoda pupilli pecunia iuuaret[r].

Idem.

Tres tutores pupillo dati sunt[s]: vnus tutelam gessit et soluendo non est: secundus ticio gerendam mandauit: et ticius quedam administrauit. tertius nihil omnino gessit. Quesitum est quatenus[t] quisque eorum teneatur? Et tutorum[v] quidem periculum commune est in administratione tutele: et insolidum[x] vniuersi tenentur. Plane si pecunia numerata pupilli inter eos distributa est[y]: non in maiorem summam quisque eorum quam accepit, tenetur. Sed et si ipsi tutores rem pupilli inter eos distributam furati sunt[z]: videamus an ea actione que proponitur ex lege .xij. tabularum[*] aduersus tutorem in duplum, singuli insolidum teneantur. Et quamuis vnus duplum prestiterit, nihilominus et alij teneantur. nam et in alijs furibus eiusdem rei pluribus non est propterea ceteris pene deprecatio: quod ab vno iam exacta est[?]. Sed tutores propter admissam administrationem non tam inuito domino contractare[p] eam videntur: quam perfide agere. Nemo denique dicet vnum tutorem et duplum hac actione[a] prestare: et quasi speciem conditionis[b]: aut ipsam rem: aut eius estimationem. Non solum[c] ergo gessisse tutelam is creditur qui alij gerendam mandauit[d]: sed et is qui satis a contutore accepit rem saluam pupillo futuram: eique permisit administrationem totius tutele[e]. Nec potest se defendere constitutionibus[f] que iubent ante conueniri eum qui gessit. Item in eo quod nemo gessit: non vtique eius periculum est qui et quedam gessit: sed communiter omnium. Exigi autem ab eo solo periculum ob alia que non gessit non oportet[g]: nisi si qua talia sunt que vel consummationem ceptorum ab eo desiderabant: vel ita connexa fuerunt: vt separari[h] non debuerunt. Nos autem dicitur[i]

a Si minus. idest non sunt idonei tempore finite tutele.

b Et magistratuum. secundum ordinem quem dixit tam in magistratibus quam tutoribus: vt et .s. codem. l. liuius. §. cum neque. et .j. de tu. et ra. distraben. l. i. §. nunc tractemus. et .j. de magis. con. l. i. Accursius.

c Non fecisset: vt contutores. ac.

d Non exegisset. vt magistratus. ac.

e Idoneus. s. tutor a quo debuit exigi satisdatio. et facit. C. de proba. l. ex persona. ac.

Non existimo. Tutor potest accipere pecuniam pupilli mutuo a contutore. vel a seipso palam et bona fide et non clam. h. d. bar.

f Maximis. s. conuentis.

g Eum. contutorem. ac.

h Et cauit. de ea reddenda. Et nota quod tres casus hic ponit. Primus quando a contutore accepit quod potest: vt hic. et .j. de auct. pre. l. v. in prin. et §. i. et tunc conuentas vt hic si modo non excedant legitimas. Secundus quando clam quod non licet: et tunc centesimas: vt .s. §. neg. gestis l. qui fine. Tertius quando palam ipsemet accepit sibi quod potest vt hic et .s. e. l. quotiens. §. non tantum et tunc pupillares. vt .s. e. l. tutor qui. §. que autem. quas potest pupillus stipulari secundum conditionem sue persone. vt C. de vsuris. l. eos. §. super. ad primum casum facit quod no. C. de contrahen. emp. l. cum ipse. ac.

i Quia hic. hic latenter intrat secundum casum. accur.

k Sibi. bene dixit sibi: quia si ipse tutor de pecunia pupilli clam accepit tenetur ad centesimas: vt .s. e. l. tutor. qui reper torium. §. pecunie. accursius.

l His. s. conuentis. ac.

m Accepisset. sic .s. de ne. gest. l. et in contraria. ac.

n Et multum. accedit ad tertium inferendo adhuc secundum casum. ac.

o Extraneum. nota argu. de tanquam: sic .s. de adopti. l. si pater. §. qui duos. Accur.

p Faceret. s. tutor.

q An. hic est secundus casus. et tenetur ad centesimas. ac.

r Iuuaret. hic et furti tenetur. vt. ff. l. pri. §. i. et de tu. et ra. di. l. i. §. pen. Item facit. §. de ritu nup. l. si. ac.

Tres tutores. Ista lex diuersimode legitur secundum diuersos doctores. ego diuido eam ponendo casum secundum quod videtur mihi processisse de mente iurisconsulti. Primo ponitur thema et questio vsque ad versi. Et tutorum. et in hac parte est variatio: quia quidam ponunt quod tertius tutor non gessit per se sed contutoribus tutelam commisit. Alij quod tertius nullo modo gessit: nec alteri commisit. et hoc mihi placet propter tex. qui dicit nihil omnino gessit. sequitur. ver. et tutorum. Et hec est secunda pars in qua iurisconsultus antequam respondeat ad questionem propositam examinat generaliter de natura obligationis plurium tutorum, et dicit quod hec est natura seu regula. scilicet vt periculum sit commune et omnes teneantur insolidum. h. d. bar.

s Tres tutores. dati sunt. a testatore vel a iudice. ac.

t Quatenus. i. inquantum. accursius.

v Et tutorum. aliud ordiatur.

x Insolidum. hoc cum non est diuisa: vel etiam a testatore secus: vt C. de diui. tu. l. ij. et .ff. eodem. l. si duo.

y Distributa est. i. diuisa a testatore vel a iudice: ne contradicat superiori rn. prope. et facit .s. depositi. l. si duo. ac.

z Sed et si. furati sunt. s. omnes vnam rem.

* Ex. xij. tab. s. de rationibus distrahendis: non autem de ratione furti: quia de ea aliud exigit. s. sed tutores et c. Item quia illa ex legibus non ex l. xij. tabu. secundum Azo. sed certe immo ex lege. xij. tab. furti non manifesti vt insti. de noxali. §. sunt autem. licet manifesti pretoria vt insti. de perpet. act. §. i. accur.

? Exacta est. vt .s. C. de condi. fur. l. i. et .j. de furtis. l. vulgaris in fin. et .s. ad. l. aquilia. l. item mela. §. si plures. accursius.

p Contractare eam. s. pecuniam. et ita velamen administrationis temperat furtum sic .j. titu. i. l. i. in principio arguments. contra .s. de seruis fugitiuis. l. athletas. §. aut pretor.

a Hac actione. s. de rationibus distrahendis que datur et in duplum precij rei: vel ipsius pecunie surrepte, non in duplum interesse: vt .j. de tut. et rati. distraben. l. i. §. considerandum. sic ergo nota duplum posse peti per hanc actionem et simplum per condi. Sed contra .s. de condic. furti. l. si pro fure. §. furti. et pro socio. l. rei communis. que sunt contrario ibi in furti actione hic in actione de rationibus distrahendis. et hoc quia in ea vnum simplum est rei persecutio. vt .j. de tutel. et ratio. distraben. l. hac actione in fine. et hac ratione tollitur per actionem tutele: et illa per istam vt dicto titu. l. i. §. in tutela. Sed quare hic non est totum duplum pena vt in furto? Responsio. administratio tutele mitigat delictum: vt hic dicit. sed tutores et similes alij soluunt quod nemo dicit scilicet male. nam bene dicit qui hic dicit peti duplum et simplum. Alij quod ab vno totum possum habere simplum et duplum. vel ab altero duplum ab alio simplum: ceterum habere duplum et simplum ab vno. item et ab alio nemo dicat. prima placet.

b Conditionis. scilicet furti que que datur in tutorem: vt .j. de tute. et ratio. distraben. l. actione. §. i. et venit in ea res vel estimatio vt hic. et .s. de conditio. fur. l. in re furtiua. vel. i. actione tutele que est condictio cum personalis sit actio: vt insti. de acti. §. appellamus. Item et penam furti scilicet duplum dicam venire in actione tutele: quia proxima actio furti nascitur quam tutele: quia tutela durante lis intentari non possit: nisi quando finitur: vt .j. de tut. et rati. distrahen. l. si tutor. §. si. et .l. seq. ergo deuoluitur in ac. tutele: vt .s. de neg. ges. l. diuortio. ac.

c Non solum. quia gerentes tenentur insolidum: vt .s. in princi. ergo dic quis dicitur gerere. ac.

d Mandauit: vt .s. eo. l. ita autem. §. gessisse. sed ac. contra .j. de excusatio. tute. l. si. accursius.

e Tutele. quod fieri potest: vt insti. de satisda. tu. §. i. ac.

f Nec potest. constitutionibus. quarum mentio est. C. de diui. tu. l. si. et C. si tutor non ges. l. si. et .s. e. l. tutores. §. in eum. ac.

g Non oportet. vt. C. si tutor non ges. l. si. in. si. ac.

h Separari. vt labor colligende segetis labori excutiende granorum a paleis: et ad hoc .j. de magistra. conuen. l. duo. et .s. de procur. l. qui proprio. § item queritur. et .j. de tute. et rati. distraben. l. si tutor post. et .s. de neg. gest. l. cum actum. et .s. de redhibitoria. l. plerunque. et .j. si quid in fraudem pa. l. i. §. quamuis. et. C. eodem vtrinsque iu. l. possessionem. ac.

i Quod autem dicitur in principio huius. l. dicitur enim tutorem ibi si visse esse soluendo. scilicet tempore administrationis: vel non fuisse ab initio. et dicitur contutores prestare debere hoc damnum pupillo. quia ibi dicitur vniuersos insolidum teneri. Est enim eis imputandum quia non exegerunt satisdationem: vel non remouerunt eum vt suspectum: vt .s. eo. l. emilius. et l. etiam. et. l. quotiens. §. constat vnde cum non sit soluendo tempore depositi officij alij pro eo tenentur: vt. C. de probati. l. ex persona. et C. de diui. tut. l. i. et .ij. secus tamen obseruatur in magistratibus quia non tenentur pro tutore si ab initio fuit soluendo: vt .j. de magist. conue. l. i. §.

si magistratus. et secundum hoc ponitur aut pro certe. Accursius.
a Desisse. subaudi pro eo qui dicitur desisse. etc.
b Permansisse licet non sit additum: et tunc non sit in culpa ea vero sit in culpa licet nihil sit diminutum. accur.
c Sed hoc. nunc rn.
d Ex qualitate. que bone-sta est et carens omni suspitione et tunc non imputatur contutori si secus si erat suspectus et modice fidei azo. Item et de hoc dicat. j. nam apte etc. acc.
e Extimationem. adest sen-tentiam vel opinionem azo. Et nota quod innuitur hic quod etiam ex voluntate patris excusari possit qui non petijt satisda-ri a contutore si pater eum de-sciret talem cum dedit tuto-rem vel post mortem cepit es-se male tunc secus. idem si ere-debat testator eum esse alte-rius vite quam erat.
f Prodigo. s. contutori: quod est. j. et ecce persone qualitas non autem hic intercapedo. quia a iudice fuit datus: vt subij-cit. accur.
g Obreptum. i. per mendacium impetratum sic. j. de rebus. eo. l. magis. §. pe. et de fideicom-miss. li. l. cum vero. §. pe.
h Permittere. s. pretor.
i Non debet. et etiam si satis-det prodigus quia satisdatio etc. vt. j. de suspec. tu. l. quia. Item no. considerari statum eius cuius bona veneunt: sic et. ff. de procura. l. titius. Item nota quod hic loquitur de tuto-ribus datis in testamento: vel a iudice: vel etiam a lege iam administrantibus: vt vnus vult sibi ab alio satisdari: vel propter paupertatem vel sus-pitionem: vel quia transfert ad eum administrationem: vt in princi. ho. legis. nemo ait loquitur in ipsa confirmatio-ne: quia non tunc dicerentur contutores adhuc. Item quia iter alicui eorum imputaret culpa: cum adhuc tutor non es-set. Idem dici potest quod hi-is dixit: si iam confirmati erant et nondum administrare ince-pissent. accur.
k Et potuit. hec est interca-pedo et etiam persone quali-tas. et facit. ff. de confir. tu. l. in confirmando. et l. vtilitatem. accursius.

desisse[a] soluendo esse vel si esse: contutores prestare debere: videamus qualem intellectum habet. i. vtrum sufficit nihil diminutum esse de facultatibus contutoris: ex quo tempore datus est: sed eandem faciem patrimonij permansisse[b]: an et si nihil post accidit quod palam faciat diminutionem patrimonij: debet tamen contutor inquirere fortunas contutoris. sed hoc[c] et ex persone qualitate[d] et ex temporis intercapedine: quo testamentum factum est vsque ad mortem patris: aliam extimationem[e] accipere debet. Nam aperte prodigo[f] vel cuius bona venierunt: licet obreptum[g] fuerit pretori: qui decreto eum dedit: permittere[h] contutori administrationem non debet[i]: et potuit[k] aliquid pater eorum post testamentum factum accidens ignorasse: aut cum destinacum haberet mutare testamentum: id non fecisse. Scevola.

Tutor rerum[l] et animalium pupilli venditionem fecit: sed quedam animalia emptoribus precium non soluentibus retinuit: et apud se habuit precium. Idem[m] rationibus pupilli accepto tulit[n]. ex his aliquot nata sunt. defuncto tutore[o]: heres eius eandem tutelam administrauit: et animalia annis pluribus possedit. Quesitum est: an eum is cuius tutela administrata est annis. xiiij. esset: iure animalia vendicare posset? Respondi secundum ea que proponerentur pupillum ea vendicare non posse[p]. Idem.

Chyrographis debitorum incendio exustis: cum ex inuentario contutores[q] conuenire eos possent ad soluendam pecuniam: aut ad nouationem[r] faciendam cogere: cum ijdem circa priores debitores propter eundem casum fecissent: id omisissent circa debitores pupillorum: an si quid propter hanc cessationem eorum: pupilli: damnum contraxerunt: iudicio tutele consequatur. Respondi si approbatum[s] fuerit eos tutores hoc per dolum vel culpam pretermisisse: prestare ab his hoc debere. Ab eo[t] quem sententia presidis bonis adeptis[u] relegatus erat: cum ex permissu principis appellatio eius recepta sit: quam is qui pronunciauerat non receperat, fundum emerat pupillus: interuenientibus tutoribus: et appellatione iniusta pronunciata fundus ei ablatus est[v]. Quesitum est an tutele iudicio precium fundi pupillus consequi a tutoribus possit? Respondi si scientes emerunt ab eo qui in ea causa esset vt obnoxius sententie prioris[x] esset: tutele iudicio eos teneri. Idem.

Qui negotiationem per pamphilum et diphilum prius suos postea libertos exercebat: suo testamento eos reliquit tutores: et cauit vt negocium eo more exerceretur quo se viuo exercebatur. hi quoque tutelam administrauerunt non tantum cum impubes patroni filius fuisset: sed et post pubertatem eius. Sed diphilus quidem cum incremento negociationis rationem obtulit: pamphilus autem putauit sibi reddere oportere: non ad incrementum negociationis: sed ad computationem vsurarum: vt in tutele iudicio solet. Quesi

ctus tales non quod ipse tutor a se potuerit emere et hec ratio est bona in natis ex animalibus pupilli qui sunt fructus: non in ipsis principalibus in quibus remanent prime due solutiones. vel dic quarto quod ad omnia que hic palam et bona fide emit. ut. j. ti. a l. pupillus in. §. sane. et C. de contrahen. emp. l. cum ipse et predictis modis soluunt alia contraria. ff. de contrahen. emp. l. non licet. et l. si in emptione §. si. accur.

q Chyrographis. Imputatur tutori si ex instrumentis in inuentario exemplatis potuit conuenire debitores et neglexit. h. d. bar.
q Contutores. i. qui simul erant tutores. Sed tria quero primo quomodo probatur per exemplar: ut in aut. vt spon. lar. §. si. que est contra. Responsio. auctoritate iudicis fuit publicatum: ut in auc. ut fratris filij. §. illud. sicut fit in testamento condito l scriptis: ut. C. de testa. l. ij. ideoque dicas secundum azo. quod tota series instrumentorum contineri debet in inuentario: licet secus in creditoribus ut. j. de bo. auc. iudi. pos. l. si. Secundo numquid sufficeret probatio amissionis seu casus Responsio non ut. C. de testi. l. testium. in fi. ubi contra illum qui causam amissionis prestitisset: ut. C. de probatio. l. si de possessione. Tertio queritur quomodo probatur per exemplum cum nec ipsum chyrographum pareret: Responsio. quia ibi eius fuerat subscriptio trium testium: et causa debiti adiecta: et sic proficiebant ad comparationem litterarum et ad veritatem adiuuandam: si aliud adminiculum esset puta vnius testis. ut. C. de proba. l. instrumenta. et de non nu. pecu. l. generaliter. et si. de instru. l. comparationes. non dico quod superessent testes qui interfuerunt confessioni facte causa adiecta: quia tunc per eos solos pareret secundum azo. et hec si non video quare fiat comparatio quia combustum est: et in

Tutor. Rem pupilli iuste venditam potest tutor sibi licite retinere: si emptor precium non soluit: et ipse tutor precium de suo in vtilitatem pupilli conuertit. h. d. Et est nota. et singu. casus Bar.
l Rerum. vel dic quod seruari poterat res ista et animalia. vel dic quod erant superuacua. vel dic quod loquitur iure isto ne sit. ff. C. e. l. lex in fi. vel dic cum decreto vendita. Item ad bruta animalia referas non ad ancillam cuius partus non dicitur fructus vt. ff. de vsuris. l. in pecudum. et sic non haberent locum sequentia
m Idem. idem precium: vel idem tutor.
n Tulit. i. expendit.
o Defuncto tutore. idem si eo viuo quantum ad fructus fructuum: quia non vt pre(dicto) quedo qui precium numerauit: vt. ff. de peti. here. l. sed et si lege. §. scire ac.
p Non posse. ergo tenet emptio quam sibi fecit se auctore: et sic e contra. j. ti. i. l. i. et. l. v. §. item ipse tutor. que est contra. Solutio. non vendicat nisi reddat quod in vtilitatem suam versum est secundum quosdam: ut. C. de predi. mino. l. si predium. vel non vendicat: quia vsucapta sit ab herede tutoris. ti. pro herede ut. j. pro herede. l. plerique. et erit hoc in extraneo herede non in suo: ut. C. pro herede. l. nihil. Item in extraneo ita demum si tutor habuit bonam fidem licet in iure erraret: vt. ff. de peti. here. l. sed et si lege. §. scire. arg. contra. ff. de iur. et facti. igno. l. in omnis ignorantia. et. l. error. sed dic vt no. in. d. §. scire. sed. M. dixit extraneum posse vsucapere etiam si defunctus habuit scientiam rei aliene. et no. quod hec in herede non in tutore habent locum. cum iuris error nocet. ut. j. de vsuris. l. vnquam. vel tertio ideo non vendicat quia bona fide percepit fru-

uetarium habet alias litteras ex quibus fiet comparatio. Item nec dicas poterit inuentarium fit combustum quare dicas quod hec chyrographa fuerunt publica istra. cum enim dicitur a chyros quod est manus et grapha. et ita istra publica fiunt priuata possunt dici chyrographa. sic large ponitur. C. et ob chyrographariam pe. in rubrica. Item collige hic inuentarium debet fieri coram iudice ordinario: cum fuerit publicatorum: vt et no. C. e. l. tutores. et no. ff. e. tutor qui repertorium in prin. ac.
r Aut ad nouationem. i. ad promissionem nouam faciendam. sic nota quod si amisit istrum cogitur debitor promittere vel si est debitor natura item fit. acc.
s Approbatum. a parte pupilli: quia presumitur pro tutoribus. quia tamen conuenerant quosdam debitores vt predixi. Item et quia quod dolum dicit etc. vt. ff. de proba. l. quoties. §. qui dolo. sed potest hic no. quod est. C. de pig. ac l. si creditor. vel hic si dicit amisisse: sed pretermisisse. et de his dici. ff. de edi. l. si quis. §. si. et l. fe.
t Ab eo. Facta appellatione pendente: si appellans succumbit officium iudicis appellationis in statum pristinum reducitur. h. d. bar.
t Adeptis. s. expresse non tacite: vt C. de penis. l. deportatorum. et. j. de inter. et releg. l. relegatorum. §. ad tempus. vel dic quod nec expresse licet sententia teneat vt. l. d. §. ad tempus.
u Ablatus est sed contra vt tunc agatur ex sententia secunda tamen cuius tempore si erat res alienata vt. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. i. Responsio. officium iudicis implorat: vt alienatio facta pendente appellatione rescindatur: quia nihil no. pen. ap. ut. j. nil no. ap. pen. Azo. Item ff. e. l. titius. §. lucius sed ibi non erat mota controuersia: vel lata sententia tempore ap. hic sic. Item ibi tutores ignorauerunt hic sciuerunt sententiam propter quod abstinere debebant.
x Prioris. alias iudicis prioris.

usuras prior. l. sententie. accur.

O Ti negociatio Si tutor facit id quod testator iussit presumitur in dubio nomine pupilli facere: licet non exprimat. h. d.
a Quia lucrum sidem habes in procur. vt ff. de procur. l. qui propo. §. vt i ceteris: ⁊ gestore sine mādato: vt. ff. de ne. gest. l. finaut. §. i.

uxo. vt. j. de tutel. ⁊ rati distrahen. l. si tutor. §. si testamento. accur.
p Datos. ad eos qui dicit. j. datos. ac.
q Iussi sunt administrare. ⁊ facit. j. de excu. tu. l. gayus. accur.
Pupillo. Tutor tenetur si relictum pupillo negligit a fratre ipsius petere. h. d. bar.

⁊ in omnibus: nisi fecerit lucrū tanq̄ q̄libet: ⁊ ita suo nomine non tan tanq̄ tutor vel procurator vel gestor: vt. ff. sol. matri. l. si vero. §. item quicquid. ⁊ sic soluitur cōtra. ff. eo. l. ticium. §. altero. vel dic q̄ h isto mō dati sunt tutores. vt ibi societas que morte finitur. hic mandatū post mortē incohādū. vt. ff. mā. l. si vero nō remunerandi. §. si vero. h quod dixi. C. ar. tu. l. quod. ⁊ facit. C. de ānonis ⁊ tribu. lib. x. l. iudices. ⁊. ff. de peti. heredi. l. si possessor. §. quod in debitum. ac.

Ex duobus. Quod tutor ab alio exigit noīe sortis vel vsurarum quātum od cum loco sortis habet. bar.
b Accepto. quod facere dz als vicari⁹ suo periculo substituit: vt. ff. e. l. tutores q. §. asipe. ac.
c Quanti. puta. c. de sorte. ⁊. xx. de vsur. accepit superstes tutor ab herede defuncti: ⁊ queritur an dicte sortis tm̄ an etiam vsurarum debeat vsuram pupillo superstes tutor: ⁊ distiguit.
d Pubes. ff. supersti tem. acc.
e Portionis. s. de ex. tum. accur.
f Eius summe. s. cx.
g Pupillo. i. ad vtilitatem pupilli. accur.
h Vsuras prestādas. als centesimam: si dz. vel pupillares vel palaz: vt. ff. e. l. nō estimo. acc.
i Neglexisset. vt dicta c. ⁊ xx. exacta: ⁊ non potuisset. als fenus: vt. ff. e. l. cum plures in fi. ⁊. l. ob fenus. ac.
k Fungi debet: vt. ff. e. l. tutor qui. §. antep. subaudi ergo in nostro casu vsura est facta sors ⁊ sic prestabit tutor superstes usurā de ol̄b⁹. c. xx. in his duobus casibus. s. cum uertit in rem suā vel q̄n non fenerauit cū potuit. ac.

tum est an sm voluntatē defuncti exemplo diphili: pāphilus quoq; rationē reddere debeat? Rńdit debere claudius tryphonius: q2 lucrum^a facere ex tutela non dz. Ex duobus tutoribus pupilli altero defuncto: ad huc impubere pupillo q̄ superat: ex psona pupilli sui iudice accepto^b cōsecutus est cum vsuris quantū^c ex tutela ad tutorem defunctū peruenerat. Quesitum est iudicio tutele quo experitur pubes^d factus: vtrū eius tm̄ portionis^e que ab initio ex tutele ratione ad eum peruenerat: ad defuncti contutorem vsure veniant: an etiam ei⁹ summe^f q̄ ex sortis vsuris prestādis pupillo^g aucta post mortem eius ad superstitez cū cū sorte translata sit, aut trāsferri debuit? Respondi si eaz pecuniam in se vertisset oium pecuniaz vsuras prestādas^h. Sed si pecunia mansisset in rōnib⁹ pupilli, prestandū q̄d bona fide percipisset aut pcipere potuisset. Sz si fenori dare cū potuisset neglexisset^i: cū id q̄d ab alio debitore noīe vsuraz cuz sorte dat: ei q̄ accepit totū sortis vice fungit: vl' fungi dz^k. Testamento dati tutores q̄d ruptū^l videbat: cessauerūt^m in administratione tutele: ⁊ a preside tutor datus est pupillo: iussi aūt sunt ⁊ hi^n qui dati erant testō tutores tutelam^o administrare: piūcto eo q̄ a preside datus cepat administrare. Quesitū est: ex testō datos^p piculū administrationis vtrū ex aptis tabulis: an ex q̄ iussi sunt^q ptineat ad eos? Rńdi ad eos de q̄bus q̄rere tur nullū antecedētis tpis periculū ptinere. Pupillo herede istituto filie exheredate duo milia nūmoz aureoz legauit^r: eosdēq; tutores vtrisq; dedit. Quesitum est an ex eo die q̄ duo milia potuerūt a substantia hereditatis separare: ⁊ in nomina collocare^s neglexerint: vsuraruz noīe pupille tutele iudicio teneant? Rńdi teneri. Quesitū ē. an vsure pupillaris pecunie: q̄s tutores debuerūt cum ad curatorem transferunt: in sortem cōputent: ⁊ vniuerse sūme vsuras debere curatores incipiant? Rńdi oīs pecūie q̄ ad curatores trāsit parez cām esse: q2 omnis sors efficit^t. Idem.

C Uz hereditas pris ere alieno grauaret: ⁊ res in eo statu videret vt pupilla ab hēdītate paterna abstineret: vn⁹ ex tutorib⁹ cū plerisq; creditoribus ita decidit^u: vt certa crediti portione ptenti essent: acciperētq; curatores^x. Iidem iā viripotentes accepti^y cū plerisq; creditorib⁹ deciderūt. Quesitū est an si aliqs tutor^z creditor patris pupille solidā pecuniam expensaz sibi ex re pupille cū vsuris^⁊ fecerit, reuocari a curatorib⁹ pupille ad portiones eas possit q̄s ceteri q̄q; creditores acceperūt? Rń. eum tutorem q̄ ceteros^2 ad portiōes vocaret eadem parte ptentū eē d̄bere. Idem.

S I tutoris hēs execut⁹ est^p q̄ tutor icohauit^a tutele ēt eo noīe tenet. Idem.

A Pud aristonem ita scriptū est: q̄d culpa tutoris pupillus ex hēditate^b d̄sijt possidere^c: ei⁹ estimatio in petitione hēditatis sine vlla dubitatione fieri debebit: ita^d si pupillo d̄ hēditate cautuz sit. Cautum aūt eē^e vr ēt si tutor erit idone⁹: a quo seruari possit id q̄d pupillus^f ex litis estimatōe subierat^f. Sz si tutor soluendo non est videndum erit vtrum calamitas^g pupilli ad detrimentuz esse d̄beat petitoris: perindeq; haberi de-

r Legauit. scilicet pater. accursius.
s Collocare. nomine. pupille. ⁊ facit. ff. eod. l. §. ex duobus in fi. ac.
Quesitum. Quantū ad recipientem pro sorte habet quod ei ab initio pro usuris datur. h. d. bar.
t Efficiatur. sic. ff. eo. l. §. ex duob⁹. ⁊. l. tutor qui. §. si usuras. ⁊. ff. man. l. idemq;. §. i. ⁊ non obstat. C. de usur. l. fin. quia hic facta est sors. accursius.

C Um hereditas. Pactum quod tutor facit cum creditoribus pupilli tenetur obseruare in se ipso. h. d. Bar.
u Decidit. i. transigit.
x Curatores. scilicet qui ante fuerunt tutores qui tamē non coguntur ut insti. de excu. tu. §. qui tutelam nisi sēt libertus: ut. C. de excu. tu. l. libertos. uel dic idez. s. pactū accur.
y Accepti. i. dati.
z Tutoruz. i. aliquis tutor qui fuit creditor patris, accursius.
⁊ Cum usuris. i. soluit sibi sortem ⁊ usuras ⁊ nihil remisit. accur.
2 Qui ceteros. s. creditores. ⁊ adde quod notatur. ff. de pac. l. cum in eo. ⁊ no. q̄ officium suum est ei damnosuz: sed non est quia ⁊ si tutor non esset ad idem cogeret. s. consentiēte maiori parte. in hoc autem q̄ ceteros tenetur vocare ad remittendum nō potest negari damnosum eē. Itē facit. ff. de pac. l. iurisgen. §. hodie. ⁊. l. maiorem.

S I tutoris. In actione tutele uenit quod factuz est ab herede tutoris implente incohoata p defunctum. h. d. bar.
p Executus. est quod facere dz: vt. j. de here. tu. l. i. accur.
a Inchoauit: aliogn nō tutele: sz actiōe negocioz gesto. tenet ut no. ff. e. l. tutores qui in prin. ac.

A Pud. Pupillus tenetur ex culpa tutoris quatenus ē locupletior: ⁊ ēt ultra si tutor est soluēdo. sz liberatur cedendo actionem h. d. bar.

Testamento. Tutores dati inutiliter in testamento non tenentur de periculo ante confirmationem contingente. h. d. bar.
l Ruptum videbatur. etiam in ueritate erat. ⁊ forte idē si nō erat si esse probabiliter credebatur: vt ar. ff. e. l. qui iussus. accur.
m Cessauerunt. alioquin ab eo tempore spectaret periculum ad eos vt. ff. e. l. tutor qui. §. i. ⁊. ij. ⁊. §. curatores testamēto.
n Et hi. a preside repete.
o Tutelam. i. curam. nam erant curatores: ut. C. de confir. tu. l. si vt proponis. ⁊ hoc iō ne refragēt regula quia habenti tutorem ⁊c. ut. ff. de testa. tu. l. idem vel forte tutores curatores dicent. maxime si ponas simul dationem tutoris: ⁊ confirmationem horum factam. Item est argu. huius legis q̄ illi tutores confirmati debeant dici datum non testamentarii: cum testamentaria soleat datiuam precedere

Primo põit dictū unū aristonis. Secūdo circa illud auctor legis mouet duo dubia. Tertio dictū aristonis approbat. Quarto seipsum redarguit d eo q̄d male dubitauerat. ⁊ dictū aristonis q̄d simpliciter approbauerat limitat: ex quo colligit solutio dubitatiōis prime. Quinto soluit dubitationē quā fecerat. Scda ibi. sz si tutor. Tertia ibi. tu q̄d putas. Quarta ibi. sed quare. Ultima ibi. impune. bar.
b Ex hēditate. quā possidebat pupill⁹ ⁊ sup q̄ pūiebat petitiōe hēditatz
c Desijt possidere. sciꝫ quia uēdidit rem uerū preciū uel acceptū: uel res ipsa uemat in petitione hereditatis dicti. ff. de pe. here. l. ite uenīūt. §. si. ⁊. l. se. §. pe. ac. d Ita. s. uerum est.
e Cautum. id quod pupillus. licet non satisdedit tutor pupillo rem pupilli saluā fore. f Subierat. no. q̄n ē soluēdo soluit aristo. sz q̄n nō tūc uerit pōponi⁹: sz nō soluit ad presens: ut subiicit sz ⁊ si ⁊c. ac.
g Sed si tutor. calamitas. i. dānū debeat esse pupilli. accur.

het ac si res fortuito casu iteriisset. similiter atq; si ipse pupill' expers culpe qd ex hereditate diminuisset corrupisset pdidisset. ¶ De possessore quoq; furioso queri pot: si qd ne in rez nã esset p furorez eius accidisset: Tu qd putas. Pompo. puto eu vetum dicere. ¶ Sed qre cancta tus es si soluendo nõ sit tutor eius dãnum esse debeat: cum alioqn elegãti' dicere poterit actiones durarat qs haberet cum tutore pupillus petitori hereditatis prestandas esse. Sicuti hfs vel bonoz possessor si nihil culpe eius fcm sit: veluti si õ fundo hfditario vi deiectus sit, aut seruus hfditarius vulneratus ab aliq sit sine culpa possessoris: nihil plus qz actiones qs eo noie hz pstare debeat. ¶ Idem dicendũ est & si p curatorem furiosi culpa vel dolo qd amissum fuerit. Queadmodũ si qs stipulat' tutor vel curator fuisset: aut vendidisset hfditariã rẽ. ¶ Impune ãt puto admittedũ qd p furorẽ alicui accidit. quo si casu aliquo sine facto psõe id accidisset.

¶ De auctoritate & cõsensu tutoz seu curatoz.

Vlpianus.

Vtrãquam regula sit iuris ciuilis. in rẽ suã auctorẽ tutorem fieri non posse; tñ pot tutor, ppri sui debitoris hereditarẽ adeunti pupillo auctoritatem accõmodare: qñuis p h debitor eius efficiat. Prima. n. rõ auctoritatis ea est vt heres fiat, per qñs cõtingit vt debituz subeat: se tñ eo auctore ab eo stipulari non pot. cũ gdaz auctoritatez accõmodaret pupille sue: vt seruo suo stipulãti spõderet. Diuus pius antonin' rescripsit iure pupillam non teneri: sed in quãtũ locupletior facta est dandam actionez. ¶ Sz si auctor fiat vt filio suo qd tradat: nulla erit auctoritas. Euidenter enim sua auctoritate rẽ acqrit. ¶ Tutor si inuitus retentus sit p vim vz qd agitur, neq; enim psentia corporis sufficit ad auctoritatẽ: vt si sono: aut morbo cõmiciali occupatus tacuisset. I D E.

Nulla dfia est, non interueniat auctoritas tutoris, an pperã adhibeat. Paulus.

Etiam si non interrogatus tutor auctor fiat: vz auctoritas eius cũ se probare dicit id quod agit. hoc est enim auctorẽ fieri. Pompo.

Et si pluribus datis tutoribus vnius auctoritas sufficiat. tñ si tutor auctorẽ cui administratio tutele ɔcessa non ẽ:

---

a ¶ Perdidisset. quibus casibus bone fi. pos. hẽtur pupillus vel ẽt nõ pupillus non tenet cum locupletior nõ fit ut. s. de pe. hef. l. sz & si lege. §. consulut. & facit. in c. ti. l. de pditum. & no. q; huic casu non soluit. sed in dubio reliquit pompo. Accur.

b ¶ De possessore quoq;. aliene hereditatis. & hanc soluit. j. in fi. l.

c ¶ Tu qd. loqtur pompo. sibi ipsi & qrit an aristo bñ dixit in primo in casu qñ tutor ẽ soluẽdo. & dicit pz sic. sz i articulo alio in quo dubitasti s. quãdo non est soluendo: qre dubitasti o põpo. certe idubitanter debuisti dicere non teneri pupillũ cum & i primo vbi ẽ soluẽdo inclius dixisset aristo pupillũ nõ teneri nisi ad cessione. & sic corrigit aristonẽ: & seipm in eo q; approbauit eũ; dic ergo sm azo. & h. q si pupillus est locupletior ex dolo vel culpa tutoris semp tenebit sit pupillo cautũ vel nõ. sit soluẽdo tutor vel nõ. vt. s. de ac. emp. & ven. l. iul. §. idẽ iul. i fi. & j. de dol. ex. l. apud celsũ. §. illa. & huic. l. vndet. z. & de euic. l. illud si vo nõ ẽ locupletior tenet: vt tñ liberet cedẽdo actionẽ: siue sit soluẽdo: siue nõ: vt. h pariter dicit. nec obstat q; lex qñq; dicit si ẽ soluẽdo: vt. s. de tribu. l. iii. §. i. & õ pecul. l. sũma. §. sz volo. & j. ne vis fi. ei. l. i. §. hoc edicto & j. ti. i. & alij plures. q: tunc tenet. s. cedere maxie si ẽ soluẽdo tutor. Idẽ nõ obstat. j. de reg. iur. l. neq;. vbi ẽt cedere nõ dz q: in rẽ suam cõmisit tutor dolũ & sic pupillus non tenet in aliquo illud cõstat q; si dolo pupilli aliqd factum ẽ & ipse erit doli capax q; tenet: alias nõ nisi sit locupletior: vt. s. de dolo. l. qd. n. & l. precedente. accur.

d ¶ Vel bonoz. pratatiu vel dic vero q alij vendiderat hereditatem. vel rogatus erat restituere.

e ¶ Prestare debeat. vt. s. de pet. here. l. qd si i dic. §. iul. vsq; in fin. nec obstat. l. at vbi. i eo. ti. vt ibi no. ¶ Idẽ dicedũ. qd dictũ est. s. cũ vi deiect' ẽ vel suus vulnerat' eẽt sz nõ oĩno idẽ. q: s. sufficit cedi actiões: q: sine culpa possessoris datũ e dãnũ vel possessio amissa. h nõ: q: culpa amissũ ẽ: vtrobiq; tñ cedũt si actor velit: aliogn hoc scdo casu poterit actor petere oẽ dãnũ peti. hf. õ tutorẽ vel õ possidẽte pro possessore: vel aget ad veri q; s. cessionẽ & dãnũ. sz cessio actionis minuit dãnũ. Item huic ẽ p. s. de here. vel act. vẽ. l. vẽditor ex. i fi. expone vt ibi. accur.

g ¶ Stipulat'. ex reb' hfditatis cui' possessor erat pupill': stipulat' dico ab aliquo ẽtneo q rẽ aliquã õ hfditate possidebat. vel erat debitor hfditari'. vel vẽdẽdo vt õtrahẽdo sup re hfditaria aliqd stipulat' ẽ vel mutuũ qd dedit nun' idoneũ fit: vel vẽdidit minori pcio vel nun' idoneo hoĩ: nã dz pupill' cedere actiões quã hz õ tutores vel cura. vel imo cõtra promissores.

h ¶ Si casu. vt. & s. ad. l. aql. l. sz & si qñq;. §. ij. & de rei vẽ. qd infans. excusat. n. eũ ifelicitas facti. vt. j. ad. l. cor. de sic. l. infãs. Ite satis ipso furore punit. vt. j. ad. l. põp. de pari. l. fi. in fi. & s. de offi. pre. l. diuus. nec ẽ oddenda afflictio afflicto. vt. ad. l. rhodi. de iactu. l. nauis. ac.

¶ De aucto. itate & consensu tutorum seu curatorum.

Vtrãquã. Quod non licet iure directo licet p ɔñam. Itez qs si põt auctorari i negocio ex quo sibi acqrit pncipalr. h. d. bar.

i ¶ Posse. vt. j. e. l. pupillus. in prin. ac.

k ¶ Accõmodare sño. q; aliqd qd nõ dz fieri directo fit per ɔñam sic. & j. e. l. qd dicim'. & C. de adim. tuto. l. cũ gda. & j. de libe. leg. l. si is q duos. & s. de in inte. resti. l. non solũ j fi. sz ar. õ. s. de his q no. in'a. l. arbitras. §. fine ası. ac. l ¶ Efficiat sed no administrabit aimodo: nisi de adiuncto curatore: ut l auc. vt hi q. ob res minoz. §. sed & si qs. colla. vj. ac.

m ¶ Prima. n. ratio. i. pncipalis vel propria. accur.

n ¶ Non põt. sed promittere ei põt: q: meliore &c. vt insti. eo. §. fi. & j. e. l. obligari. Item & sine stipulatione obligatur ei pupillus contraria si quid i pendat tutor in rem pupilli: vt. j. de contra. iu. tu. l. i. in prin. Item hoc in si palam & bona fide: ut. j. e. l. pupillus. §. sane.

o ¶ Dãda actione. tutori in pupillũ. quia non debet trahere occasione iniqui ad iniquum compendium: ut. C. de usucap. pro emp. l. fi. accur.

p ¶ Sed si rem acqrit & acgrere nulla. d pone hoc casu filiũ stipulari rem causam castrensem vel quasi. vel et hodie aduenticiam. tñ ualet auctoritas nisi in aduenticia quo ad usufructum qui patri quereret: ut. C. de bo. que lib. l. pen. Item hic uidetur solui qstio si filiusfa. uelit donare causa mortis ipsi patri: uel seruo patris: & hoc patre auctore. ut. j. de dõa. causa mor. l. tam is. §. i. q; non possit. & idem si fratri. s. promittat fr quo ad usufructum. accur.

q ¶ Tutor. Non ualet auctoritas interposita a tutore inuito: nec presentia corporis cũ ignorantia. h. d. bar. ¶ Per uim. ut aucto retur. accur.

r ¶ Nõ ualet. imo uidet q; ualeat ipso iure: sz hbeat rescindi postea per actionem quod me. causa: uel alio iure restitutionis. ut. s. qd me. cã. si mulier. §. pen. & j. qd cũ falso tu. au. l. iterdũ sed dic hic speciale sũt i dote. ut. s. quod me. cã. l. si mulier. §. si dos. sic in matrimõio & iudicio vt ibi no. Item & in testamento. ut. j. de testamen. l. qui testamento. §. fi. Item. & j. de acqui ren. here. l. vi. §. fi. sed ibi fuit fallens & od hoc j. quod cum falso tu. l. nouissime. §. quod sicõ pulsus.

s ¶ Corporis. sic. j. de cap. l. nihil. & s. õ arb. l. diem. §. coram. & õ nego. gesto. l. atqui natura. §. si libero. & j. e. nõ multum. accur.

t ¶ Vt. idest sicut. accursius.

u ¶ Morbo. s. caduco.

Nulla differẽtia. Quod. s. proxime dixit in specie. nunc ponit in genere. bar.

x ¶ Nulla differentia. pone exemplum. s. l. proxi. in fi. & j. e. l. obligari. §. pe. & j. de acqui. here. l. si quis mihi bo. §. iussum. Item facit s. qui satisda. cogã. l. quotiẽs. & de interro. ac. l. de etate. §. nihil. ac.

Etiam. Sufficit auctoritas tutoris interponi parte non interrogante. h. d. bar.

y ¶ Valet auctoritas. sic. & s. de interro. ac. l. si sine. accur.

z ¶ Probare. dicẽs approbo: uel agnosco: uel equipollẽs. sic in ratihabitione. ut. j. rem ra. ha. l. quo enim: imo ẽt si tacet vr auctorari si sciat q; fit & si sit presens. ut. j. e. l. ipubere. & l. nõ multũ. sm azo. & ar. C. ad uelle. l. si fine. ar. õ. j. de reg. iur. l. q tacet: uel forte sz. h. erit distinguẽdũ: ut. s. q. mo. pig. uel hypo. sol. l. siat. §. non uidet. sz hec non placent imo oportet euz loqui ut hic nec illa impuberes dicit õ sua taciturnitate sz pupilli: qñ re contrahitur obligatio. sed illa nõ multũ obstat: nisi sub. inũ maxie ibi. s. sup illo vbo ignorauerit. acc.

Et si pluribus. Sufficit unius tutoris auctoritas: si potest administrare. h. d. bar.

¶ Et si pluribus. super hac. l. dic & in summa eo. ti. i. §. prestare oz usq; ad. §. potest tutor. &c.

¶ Sufficiat. ut. & C. e. l. fi. in casu cum soluitur tutela: ut ibi ac.

¶ Cõcessa nõ ẽ: min uidet posse auctorari. ut. j. de acqui. here. l. pupillum. que est contra. So. expone hic non est concessa. i. denegata a iudice uel a testatore: siue in totum: siue in partem: vt quod facit in totum quo ad totum sic in parte quo ad partem: ut. s. ti. i. l. si duo. & l. iii. §. i. & fi. & l. se. in contrario non fuit negata. Sed sm hoc quid differt hoc a fi. istius. l. in. aliud ẽ eũ remouere oĩno, aliud iterdici administratione: & sic nõ desinit esse tutor: ut. s. ti. i. l. iii. §. i. sic i epo aliud e eũ deponi. aliud ẽ administratione auferri. sz sit ar. õ. j. ti. ij. l. he. n. §. si proi. sed ibi exponẽs si est ɔcessa uni non e ut alius denegata: respon. aut cõmittit uni: ut ille solus hẽat necesse gerere

alii tñ possunt si volũt ⁊ tũc oẽs possunt auctorari: vt .d.l. pupillum. ⁊ .j. de solu. l. q si forte. §. 1. aut alii repellant ⁊ tunc nõ: vt hic. ⁊ .d.l. q si forte. aut ẽ dubiũ ⁊ tũc oĩno possunt: vt ar. .ff. de iudi. cũ ptor. ac.
ᵇ Sciẽs. idẽ ⁊ si ignorãs quo ad hoc q dicit dñm me nõ posse fieri. sed secus est quo ad hoc vt habeat locum edictum quod cum fal. tu. vt .j. qd cũ fal. tu. l. i. §. 1. ⁊ .j. si. ac.

o Nullius momenti sit. sic .C. quod me. cau. l. pe. ac.
p Palã. s. tutor a pupillo se auctore palã prestãdo auc. ⁊ bona fi. ⁊ ita in hoc casu pstat in re sua auc. sic .ff. ti. i. l. nõ cesstimo. in fi. ⁊ .l. tutor rerum. ⁊ de tu. fisc. l. non intelligit. §. si quis. ⁊ hoc innuit sequens casus. sed si creditor cõsilii hoc referũt ad casum illũ qñ tutor accepit a cõtutore: ⁊ p hoc est ar. .ff. ti. i. l. nõ cesstimo. in prin. ⁊ facit ad hoc .ff. de ritu nup. l. si. ⁊ .C. in ad. l. ab anastasio. ac.

b Itẽ remotus. .ff. ergo lz vni cõcessa ⁊ alteri denegata: cũ tñ remotus nõ fuit a tutela: vt ibi no: ⁊ facit .j. p emp. l. q fundũ. §. qui scĩs. accur.

Pupillus. Pupillus tutori tutor auctoritate nõ põt obligari naturaliter nisi qtenus fact⁹ ẽ locupletior: sz cũ auctoritate alteri⁹ tutoris poterit. b.d. bar.

c Nõ pot. vt .ff. l. 1. in pri. lz ⁊ sine eius auctoritate pot ex cã administrationis. vt .j. de ptra. tu. tu. l. a. in prin.

d Plane. sufficiat. nã aligs ẽ qñqz tutor cui⁹ auctoritas non sufficiat: vt .ff. l. preci. ac.

e Sz ⁊ si. nõ erit obligatus, et naturaliter. si clam ⁊ nõ ẽ locupletior ⁊ iungit huic sequẽs dictio naturaliter: secus si palã ⁊ bona fide: vt .ff. ti. i. l. nõ cessimo: ⁊ .j. e. l. §. sane. sz cõtra pt se obligare pupillo accipiẽdo ab eo mutuũ. vt .ff. ti. i. l. quotiẽs. §. nõ tñ. ⁊ adde qd notat .C. d inuti. stipu. l. 1. ac.

f Naturaliter. ⁊ si con tumes fugion plana ẽ. si vo inferion tũc subaudi. ⁊ euiliter ex quo locupletior ẽ. Idẽ ⁊ si dolũ cõmitteret. q: hec sunt paria: vt .ff. deposi. l. 1. §. an in pupillũ. ⁊ facit .C. d neg. gest. l. ij. ⁊ .ff. d cõdi. inde. l. qd pupillus ⁊ .l. naturaliter. §. fin. ⁊ .l. sc. ⁊ de ac. ⁊ ob. l. pupillus. ⁊ .j. qñ di. le. ce. l. cu illud. §. heres.

Pupillus. Pupillus in ptu vltro citroqz obligatorio sine auctoritate tutoris nõ obligat: sed aliũ sibi obligat. b.d. bar.

id ratum a ptore haberi non dz. Et id puto verius esse qd ofᶠ filio placebat: si eo tutore auctore qui tutelaz non gerebat emeram a pupillo: sciens⁹ aliũ eius tutelam gerere, dominũ me non posse fieri. Item si eo auctore emã qui a tutela fuerit remotus⁰ nec enim id ratũ haberi debet. Ulpianus.

Pupillus obligari tutori eo auctore non pot⁰. Planeᶜ si plures sint tutores quorũ vni⁹ auctoritas sufficiat⁰: dicendũ ẽ alio auctore pupillũ ei posse obligari: siue mutuaz pecuniã ei det: siue stipulet ab eo. Sz ⁊ si cum solus sit tutor mutuam pecuniã pupillo dederit, vel ab eo stipulet: non erit obligatus tutori. naturaliterᶠ tñ obligabit in quantũ locupletior factus sit. nam in pupillaz non tm̃ tutori: verũ etiam cuius alij actionez in quantũ locupletior fact⁹ est dandaz diu⁹ pius rescripsit. Pupillus vendendo sine tutoris auctoritate non obligat: sed nec in emẽdo: nisi inquãtũ locupletior fact⁹ est. Item ipse tutor emptoris⁰ ⁊ venditoris officio fungi non pot: sed .n. si ptutorez habeat cuius auctoritas sufficit⁰ procul dubio emere pt. Sed si mala fide⁰ emptio intercesserit: nulli⁰ erit momenti. ideoqz nec vsucapere⁰ pot. Sanẽ si sue etatis⁰ fact⁰ cõprobauerit emptionem: ptus valet. Sed si p interpositam personam rem pupilli emerit: i ea causa est vt emptio nullius momenti sit⁰. q: nõ bona fide vf gessisse rez. ⁊ ita est rescriptum a diuo seuero ⁊ antonio. Sane si qdem emit ipse palã⁰: dedit aũt nomen⁰ non mala fide: sz simpliciter⁰ vt solẽt honestiores nõ pati noĩa sua instrumentis inscribi⁰: valet emptio. Nõ si calliditẽ id emerit idez erit: ac si p interpositam psonaz emisset⁰. Sz ⁊ si creditor pupilli distrahat⁰: eqᵉ emere bona fide poterit. Si filius tutoris vel q̃ alia psona iuri ei⁹ subiecta emerit: idem erit ac si ipse emisset⁰. Pomponius.

Tutores qb⁹ administratio decreta non⁰ est: tanq̃ extraneos recte a pupillo emere placet. Ulpianus.

Quod dicimus⁰ in rem suaz auctoritatem accõmodare tutorem non posse: totiens verũ est quotiens per semet: vel per subiectas sibi personas acquirit⁰ ei stipulatio. ceterũ negocium ei geri per ꝯsequentias (vt dictum est)⁰ nihil prohibet auctoritas. Si duo rei sint stipulandi ⁊ alter me auctore a pupillo stipuletur: altero tutore auctore: dicendum est stipulationem valere: sic tamen si auctoritas tutoris vnius sufficiat⁰. ceterũ si non sufficiat⁰ dicendum erit inutilez esse stipulationem⁰. Si ⁊ pater ⁊ filius q in potestate ei⁹ fuerit: tutores fuerit ⁊ pater sit stipulatus filio auctore: nulli⁰ momenti erit stipulatio: iccirco: q: in rem patris auctor esse filius non potest⁰. Idem.

Et si conditionalis ptus cũ pupillo fiat: tutor dz pure auctor fieri. nam auctoritas non

q Nomen. i. emptorem qui emeret. ac.
r Inscribi. no. sic .C. de contrahen. ⁊ cõ. stipu. l. optimã. accur.
s Emisset. quo casu nõ valet. ac.
t Distrahat. et pacto habito cũ pre pupilli vt et .l. sic no. q admittit vt quibet. ar. .ff. C. de dolo. l. 1. ac.
u Si ipse emisset. sic i donationib⁹ vetitus a iure ciuili: vt .C. d dona. inter virum ⁊ vxo. l. cũ inter. ⁊ facit .j. l. q dicimus.

Tutores. Tutores nõ possunt administrare: nisi eis administratio decernat ⁊ tunc possunt emere vt extranei. b.d. bar.

x Decreta non est. i. denegata est. ut .ff. e. l. ⁊ si plurib⁹ no. nã ⁊ h dicit eos extraneos. sih q cũ auctoritate ꝯtutoris emunt: non autem se auctoribus: cũ nõ possunt prestare auctoritatem: sed administratores possunt sibi auctorari palam: ⁊ bona fi. vt .ff. l. proxi. §. sane. alij dicunt hos posse emere predicto modo. sed q administrabant nullo modo quod non placet. ac.

y Quod dicimus. ut .ff. e. l. prima. in principio. ⁊ .l. pupillus. in principio. accur.

z Acquiritur. i. acquirere vult. vel etiam et alio cõtractu: vt .ff. eodem. l. pupillus. §. finali. ⁊ .j. eadem. l. fina. ⁊ .j. e. l. potest. §. primo. ⁊ .l. seq. ac.

⁊ Ut dictum est. vt .ff. eadem. l. 1. secundo responso. Accursius.

Si duo. Diuersitas duorum auctorantium non impedit constitutionem duorum reorum. hoc dicit Bar.

auctoritate tutoris nõ obligat: sed aliũ sibi obligat. b.d. bar.

g Sed nec i emẽdo. ille tñ cũ quo ꝯtrahit sibi obligat: vt insti. eo. in pri. ⁊ .ff. de ac. emp. l. iij. §. si qd a pupillo. ⁊ h cũ res erat talis quã licitũ erat ei alienare: aliogn sm Jo. aliud cẽt. ⁊ sic claudicat hic contractus ab alia parte. ar. .ff. de ar. l. pedius. ac.

Item. Inter emptorẽ ⁊ vẽditorẽ dz eẽ diuersitas. b.d. bar.

h Emptoris. alias emptiõis ⁊ vẽditiõis. ⁊ ita in lib. domini. ac.

i Et vẽditoris. vt q: emat ab eo se auctore: sunt .n. hec correlatiua emptor ⁊ vẽditor. ⁊ ali⁹ dz eẽ ẽptor ⁊ ali⁹ vẽditor: vt .ff. d reg. iuris. l. prima. ac.

k Sufficit. hic dic vt no. i pri. hui⁹ legis. ac.

l Mala fide. psumpta: vt q: si auctore emit. alij referũt ad primũ qñ emit auctoritate cõtutoris: ⁊ dicũt malã fidẽ in eo q precio minore vel sciens rem alienam.

m Nec vsucapere. h intelligas cũ res aliena emebat a pupillo, alias frustra ponet de vsucapiõe. sz .ff. .j. p emp. l. ij. § tutor. solu. ubi tenuit emptio: q: auctoritate cõtutoris. alij palã ⁊ bo. fi. qd h nõ fuit. Item intellige hoc nisi palã forte ⁊ bona fide auctoret sibi ipsi. sm Jo. arg. .j. e. l. §. sane. ⁊ .ff. ti. i. nõ cessimo. ⁊ .C. de ꝯtrahẽ. emp. l. cũ ipse. Item cõtra .ff. de ꝯtrahẽ. emp. l. si in emptiõe. §. si. Sol. ut ibi. ⁊ .d. l. cũ ipse. ⁊ eisdez modis soluit: ⁊ eo ti. .ff. l. ⁊ .ff. ti. i. l. tutor rerũ. ⁊ .l. quotiens. §. si tñ. ac.

n Sane si sue etatis. s. xxv. an. vt .C. d his qui ve. eta. impe. l. si. ⁊ facit .C. si mi. se. ma. dix. l. a. ⁊ .ij. ac.

tolus.

ᵛ Sufficiat. quod est semper. ut .ff. eodem. l. si pluribus. nisi fuisset dictũ vt vnus sine altero non obligaretur: nec auctoritatem prestaret: vt .ff. titulo primo. l. tercium. in principio. vel nisi alias denegata: vt no. d. l. ⁊ si pluribus. sed nonne vterqz tutor videtur consentire ⁊ auctorari etiam alteri: cum presens sit: vt .j. e. l. impuberes. Rñ. h forte exprimebat vterqz se prestare auctoritatem vni tantum. vel vterqz ignorabat alterum alteri prestare auctoritatem. accur.

ᶻ Non sufficiat. expone vt .ff. e. l. pupillus. in principio. ⁊ hoc modo no. Accur.

a Stipulationem. s. illam cui deest auctoritas: vel tota est nulla si fuit auctoritas illius qui non potest prestare: vt .ff. titulo primo. l. tercium. Azo. ⁊ Hugo. vt argumen. .j. de duobus re. l. his verbis. ⁊ .j. si ex duobus. §. fina. accur.

Si et pater. Filius tutor non potest interponere auctoritatem tum trahente patre in cuius est potestate. b.d. bar.

b Non potest. ⁊ econtra. vt .ff. in principio huius. l. ⁊ .ff. l. prima. §. primo. ⁊ ibi notatur. ⁊ facit .ff. de iurisditione omnium iudicum. l. qui iurisditioni. Sed argumentum contra. supra. de iudicijs. l. in priuatis.

Et si conditionalis. Interpositio auctoritatis est actus legitimus: qui conditionem non recipit. hoc dicit. bar.

a ¶ Nō ꝯditionaliter/no ꝙ nō recipit dieꝫ vel ꝯditionē auctoritas: sicut ꝛ qdā alij act⁹ ciuiles: vt ī. ō reg. iur. l. act⁹. ꝫ. d. adop. l. quesitū. ac.

Obligari. Negatio ꝓposita signo vniuersali facit equipollere suo ꝯdictorio. b. d. bar. b ¶ Ex oī. a. ex nullo pt obligari sic oīs bō nō currit. i. null⁹ bō currit. ꝛ dic. vt no. C. de inuti. sti. l. i. ac.

c ¶ Nō pōt. nisi infans sic: vt ī. ō v. ob. l. i. ꝛ l. mulier/nisi ī casu vt. ī. rē pu. sa. fo. l. i. §. seruū. ac.

d ¶ Sz credēdo. i. numerando alicui pecuniam ex cā mutui pecuniā reddēdo procuratori suo. ac.

e ¶ Nihil alienat/nisi demū ꝯsumpta pecūia: vt. ꝫ. si cer. pe. l. nō oꝫ. §. fi.

f ¶ Ex h nec manumittet, ē eni manumissio alienatio. vt. C. ō re. alie. nō alienā. l. fin.

g ¶ Debet ex lege. q̄ ꝓhibet minorē xx. an. manumittere sine cā ꝓbata: qð dic vt insti. q ma. nō pos. §. eadē/nisi sit īfans. q ēt apud cōciliū non manumittat. vt. ī. ō mā. vindic. l. pe.

h ¶ Pupill⁹. liberabit. vt. ī. ō so. l. ꝙ si forte. §. fin. ꝛ. ꝫ. si cer. pe. l. nō ois. §. fi. ac.

i ¶ Pupill⁹. hereditatē. nō pōt. sz cū tutoris auctoritate ꝑt nō curatoris vt. ī. ō appe. l. cū in vna. §. tutor. ac.

k ¶ Quāuis lucrosa. vt insti. e. §. neqꝫ āt. ꝛ. ī. de re. mili. l. offi. §. sz scio. Itē ꝛ q̄ videtur lucrosa qñqꝫ ē dānosa: ut ꝫ. ō mio. l. minor an. xxv. azo. ꝛ adde qð no. C. q admit. ad bo. pos. l. bonoꝝ. ꝛ ō iure deli. l. si īfanti/sz ꝯditiōi parere pōt: vt. ī. ō cōdi. ꝛ demon. l. quinta. ac.

l ¶ Sine tutoris auctoritate/nec tutor sol⁹: nisi cū pupill⁹ ē īfans vel abest: vt. ī. ad trebel. l. restituta. ī fi. ꝛ. l. seq. ꝛ. C. ad trebel. l. sancim⁹. ī ꝑncipio. ac.

Tutor statim. Auctoritas dꝫ ī ipso negocio interponi. b. d. bar.

m ¶ Tutor. dꝫ sī h ꝑdesse pupillo existimabat: vt isti. eo. § pe. nec tn̄ ꝑ̄ise cogit: vt. ī. e. l. si tutor/ꝫ dic pñs cū pupillo: nō āt cū eo q ꝯtrabit cū pupillo. vt. ī. e. l. §. fi. sic q̄ auctoritas tutoris interueniit ī ipso negocio: vel post incōtinēti/sz alió ē ī iussu facto a pñe vel dño ō adeūda hereditate q ꝑcedit: vt. ī. ō acq. here. l. si qs mihi bona. §. iussum. que est contra. vel dic vt ibi. ꝛ insti. co. §. pe. ac.

conditionaliter[a] sz pure interponenda est: vt ꝯditionalis ꝯtus confirmet. ¶ Ulp. Alius.

Obligari ex omni[b] cōtractu pupillus sine tutoris auctoritate non potest[c]. Acquirere autem sibi stipulando: ꝛ ꝑ traditionem accipiendo ēt sine tutoris auctoritate pōt: sz credendo[d] obligare sibi non pōt: q2 sine tutoris auctoritate nihil alienat[e] potest. ¶ Ex hoc aūt ꝙ pupillus nullam rem sine tutoris auctoritate alienat ꝑt: apparet nec manumittere[f] eū sine tutoris auctoritate posse hoc amplius, lz tutoris auctoritate manumittat: dꝫ ex lege[g] eliescentia apud cōciliū cām cōprobare. ¶ Pupillus ex oib⁹ causis soluendo sin̄ tutoris auctoritate nihil agit, q2 nullū dñiūz trāsferr pōt. ¶ Si tn̄ creditor bona fide pecūiā pupilli consumpserit: liberabitur[h]. ¶ Pupillus hereditatem adire sine tutoris auctoritate nō ꝑt[i], q̄uis lucrosa[k] sit ne vllum habeat dānū. ¶ Nec ex senatusconsulto trebelliano hereditatez recipe pupillus: sine tutoris auctoritate[l] pōt. ¶ Tutor statiꝫ ī ipso negocio pñs debꝫ[m] auctor fieri. Post tps[n] vō aut ꝑ epistolā[o] interpositam eius auctoritas nihil aget. ¶ Etiā si nō exaudiat tutoris auctoritatē is q cum pupillo ꝯ-hit: scriptis[p] tn̄ h approbet: recte negociū gerit: veluti si absenti pupillo ꝑ epistolaꝫ vendā aliqd

aut locem: ꝛ is[q] tutoris auctoritate ꝯsentiat[r]. ¶ Paulus.

Tutor q ob valitudinez: vel absentiam: vel aliam iustam causam auctor fieri non potuit. non tenet[s]. ¶ Paulus.

Si ad pupillū: aut furiosum bonoꝝ possessio ptineat: ex pediēdaꝝ rerꝫ gratia: ꝛ in agnoscenda ꝛ in repudianda bonoꝝ possessione volūtatē tutoris curatorisqꝫ[t] spectari oꝫ placuit. Qui[u] scilicet si qd eorum contra modū pupilli furiosiue fecerint: tutele curationisue[x] iudicio tenebunt. ¶ Ulpianus.

Si seruus cōis tuus ꝛ titij a pupilla tua te auctore aliqꝫ rem ꝑ traditionem accepit: tota ad titiū ptinebit[y] marcel. notat[z]. Naꝫ qð cunqꝫ ad oēs dños non pōt ptinere, id ꝑ solido ad eum cui acqri pōt ptinere veteres cōprobauerunt[&]. ¶ Idem.

Impuberes tutore auctore obligant[9] ēt si taceant[ꝝ], nam cū acceperint[a] pecuniam mutuā q̄uis nihil dicant: auctoritate tutoris īterposita tenent[b]. Quare ꝛ si non debita pecunia his ꝑsonis soluta fuerit: q̄uis tacuerint interposita tutoris auctoritas sufficit vt ꝯditione[c] teneant. ¶ Idem.

Non multū[d] iterest. an affuerit tutor cū negociū ꝯ-heret: an pñs ignorauerit q̄le esset qð ꝯhebat. ¶ Marcis.

Accipientis[e] ꝛ edētis[f] iudiciū

l. i. §. tutori/Itē ad id qð dicit curatorē posse acqrere ꝛ repudiare ē cōtra. ī. de suc. edic. l. i. §. furioso vbi nō repudiat. ꝛ. ī. ō bo. pos. l. furioso ꝛc. ꝛ. l. i. an pñ. vbi nō acqrit. sz dic nō repudiat ꝛ acqrit quo ad fructus. vt habeat vel ꝑdat: nō quo ad ꝑprietatē bonoꝝ que ad eos vadit suo ordine si in furor decedat: vt. C. ō cu. furio. l. si §. tali. ac.

a ¶ Qui. tutor ꝛ curatores predicti. accur.

x ¶ Tutele curationis. ue. s. neg. gest. vt C. de neg. ge. l. curatoris. ac.

Si seruus. Si seruus cōis acquirit ex vni ex dñis nō ꝑt quem querit alteri cui potest b. d. bar.

y ¶ Pertinebit. h̄ dic qdā. marcell⁹ notat: ... ego habeo ꝛ dic. s. ... nū qð dictū ē. ac.

z ¶ Marcell⁹ notat. ... ait vel deest illō marcel ... notat. ac.

& ¶ Cōprobauerit. vt ... ī. de stipu. ser. l. i. §. ... ꝛ isti. ō stipu. s. §. fi. sz ꝯtra ī. de stipu. ser. l. ꝑinde §. i. sz dic vt no. ꝫ. ꝑ socio. l. ... §. suo. Itē facit. ī. ... ge sal. l. plautius. ac.

Impuberes. ... ꝯtu q. nō celebrat verbis nō ē necesse pupillū loq. ꝛ ei tutor ... erit auctorari. hoc ... ac bar.

9 ¶ Obligāt. s. ciuiliter ꝛ naturaliter nā ꝛ sine tutore obligant naturaliter: vt. ī. ō noua. l. ... §. ac.

ꝝ ¶ Etiam si taceant. s. impuberes.

a ¶ Acceperint. s. pupilli. accur.

b ¶ Tenent/no. ꝙ duo exēpla ponit qbus cōtrahit obligatio re. ꝛ sic nō ē opus verbis vt ... sti. q. mo. re con. ob. ... ꝑim. ꝛ. §. i. vnde sz. h. stec⁹ est in stipulatione. ꝛ facit. ī. cod. l. iter pupillos. ac.

c ¶ Cōditiōe. s. indebiti. accur.

n ¶ Post tēpus. non modicum. ac.

o ¶ Per epistolā/qd si presente pupillo mittit titio tutor epistolā qua dicit se vedere rē ꝛ auctorat: ꝛ postea titi⁹ cōsentit. Dicat. M. nō valere: q2 si titi⁹ cōsentit fit ꝯtr⁹: vt. ꝛ. ꝫ. cōia pre. l. fi. ꝛ sic auctoritas remota ē a ꝯtu: ꝛ est ante. cum debeat esse perfecto negocio. vt. d. §. iussum.

Etiam. Sufficit tutorē auctorare pupillo presenti: licet alias pars sit absens. b. d. bar.

p ¶ Scriptis vel testib⁹: vt. C. ō si. istru. l. i. exercēdis. ꝛ ō pac. l. pactū. ac.

q ¶ Is. s. pupillus.

r ¶ Consentiat nā solo consensu contrahitur emptio ꝛ locatio: vt insti. de ob. ex con. §. ideo. ac.

Tutor. Nō imputat tutori. si īpeditus non auctorat. b. d. bar.

s ¶ Tutor. nō tenet. s. tutele illi pupillo/sec⁹ si nō impediretur. vt. ī. e. l. si tutor. Accur.

Si ad pupillum. Hereditas vel bo. possessio nō pōt agnosci sine auctoritate tutoris vl curato. ꝛ furiosi q tenet si nō vtiliter fuerūt auctorati. b. d. bar. t ¶ Curatoris. s. furiosi ō quo casu h dicit/at curatori adulti vel īpuberis an possit adire vel aditiōi auctorari. dic vt no. ī. ō appel. l. cū in vna. §. i/Ite sol⁹ pupill⁹ auctoritate iudicis: cū nō hꝫ tutorem vel curatorē bono. pos. petere pt: vt. C. q admit. ad bo. pos. l. bonorū. ꝛ de iure deli. l. si īfanti. ī fi/Itē sol⁹ tutor nō pt repudiare: lz sol⁹ acqrere possit: vt. ī. de bo. pos. l. tutor. sed pupill⁹ eo auctore sic vt hic. ꝛ. ī. ō suc. edi.

d ¶ Non multū. q2 neutro casu itelligit auctoritas prestita. ꝛ facit. ꝫ. e. l. i. in fi. ac.

Accipientis. Una voce potest interponi auctoritas duobus diuersis actibus. b. d. bar.

e ¶ Accipientis/potest poni casus sicut innuitur ī littera quādo vnꝰ tutor erat duorum pupillorum: quorum vnus conueniebatur a sempronio pro boue: ꝛ alius agebat contra eundem sempronium pro domo: ꝛ ita sufficit vnū sacramentum calumnie: ꝛ vna auctoritas vtriqꝫ pupillo. dic ergo accipientis. s. de boue. ꝛ edentis idest actionem proponentis ō domo ꝛ vtriqꝫ. s. pupillo/vel dic ꝙ vnus erat pupill⁹ q agebat ad domum contra sempronium: ꝛ reconueniebatur ab eodē sempronio vel ab alio pro boue: ꝛ secundum hoc dic vtriqꝫ. scilicet iudicio. ꝛ secundum hos duos intellectus non est contra. ꝫ. de procurato. l. lz. §. si plures/Uel tertio scōm. R. ꝙ vnus erat tutor duorum pupillorum: quorum vnus agit contra alium de boue nam auctorabitur utriqꝫ pupillo. sed hoc non placet: quia qualiter iuraret de calumnia. nam si unum credit iuste litigare: ergo alium iniuste. Item quomodo ipse tutor nomine unius condemnabitur sibi ipsi nomine alterius: ut dicto. §. si plures/posset tamen defendi si ponas utrunque habere intellectum ut ipsi iurent auctore tutore non iutoerut si hoc fieri posset. ut. ꝫ. titulo primo. l. prima. §. sufficit. uel secundum uetera iura quando non iurabitur. uel tertio quādo non fuit exactū. ꝛ sic utriqꝫ pupillo litiganti auctorabit. sicqꝫ nō obstat dict⁹. §. si plures. ac.

e ¶ Accipientis. s. pro bob⁹. sm primam. ac.

f ¶ Edēte. i. actionem proponentis de domo. sm primaꝫ. accur.

a Etiã.fact⁹ sit ex postfacto.sic ⁊.ꝟ.ꝺ postul.l.i.§.casuz.nã a pri
cipio cec⁹ dari nõ pt.vt.C.q da.tu.l.imminib⁹.lz videaẜ ꝙ se
habeat excusaẜ.vt.C.q morbo.l.i.sꝫ ipropne dẜ excusare ibi. Item
qñ ex postfacto põt se excusaẜ:vt.ꝟ.ꝺ exc.tu.l.post susceptã.ac.

Si tutor. Nõ cogiẜ tutor icerto ꝯctu auctorari pupillo.b.d.bar.

b Nõ dzsimo vt.C.ꝺ admi.tu.l.si.sol.ibi in iudicijs vt cogaẜ:vel tñ ꝙ suspect⁹ remoueatur ꝗ i ꝯcub⁹ nõ iꝺ remouetur.⁊ ẽ rõ:q2 ibi certã ẽ ꝺ dãno pp missionem. l pos.q̃ fieret.hic ẽ dubium.ꝟte ꝫ.ꝟ.ti.l.l.ij.in pinci.⁊ insti.de satisda.tu §.qb⁹.sꝫ cogiẜ i generẜ administrare:nõ i hac spẽ.s.auctoritatẽ pstaẜ.vel dic ẽt ꝙ ẽt nõ administrat nõ auctorãdo cũ hoc expedit:vt.ꝟ.ꝺ p.qu.l.sꝫ ⁊ he.§.si.⁊.l.se.Itẽ ẽ hic arg.ꝫ.C.i q.tan.iꝫ inte.rest.nõ est necel.l.si.

Potest. Que sunt hereditas cũ alio possunt expediri tutore auctore.sec⁹ si cũ ipso tutore.tũc.n.nec põt auctorari nec ad id ꝑcuratorẽ faceẜ.b.d.bar.

c Delegare.s.⁊ actione cedere:⁊ sic apparet oratione dum fieri ad noia ptinere:vt.ꝟ.ꝺ re.co.l.i.§.i.nec.l.cõstãtine:vt.C.ꝺ admin.tu.l.lex q̃ tutores.accur.

d Liberet.s.ipsemet ꝗ a se exigeẜ dz:vt.ꝟ.de neg.gel.l.diuortio.i fi.⁊.ꝟ.ti.l.l.quotiẽs.§.si.cut.⁊.ꝟ.ꝺ fideiu.l.tutor qꝺ si faciat:curator i eã cãm cõstituedus ẽ:vt in fi.c.§.fiet.sed hodie q debitor ẽ pupilli ab initio non admittiẜ ad tutelã:vt i auẜ.vt hi qui ob.§.i.Itẽ no.hic i fi.n. re nõ posse fieri auctorẽ:vt.ꝟ.l.i.in prin.⁊ facit.ꝟ.e.l.si.acc.

idẽ tutor auctor vtriqꝫ fit. Sꝫ hoc vtrũ ita est si bis auctor factus est:an ⁊ vna auctoritas sufficiat eo aĩo vt ad vtrũqꝫ ptineat:dubitat qdez põp. sꝫ fortiter defendiẜ sufficere vnam auctoritatem.

Paulus.

Etiã si tutor cec⁹ fact⁹ sit⁹ auctor fieri põt.

Idem.

Si tutor pupillo nolit auctor fieri:nõ dz[b] eũ pretor cogere.pmũ q2 iniquũ ẽ ẽt si nõ expedit pupillo auctoritatez eũ pstare.deinde ⁊ si expedit tutele iudicio pupillus hanc iacturam ꝯsequiẜ.

Idem.

Potest pupill⁹ tutore auctore debitorẽ suũ ticio ꝺlegare[c]. Sꝫ cũ tutor dz pupillo: dicẽdũ ẽ:neqꝫ delegari eũ:neqꝫ ꝑcuratorẽ aduersus tutorẽ dari ipso tutore auctore posse: q2 futurꝫ sit vt auctoritate sua libere tur[d].

Idem.

Curatorẽ ẽt impuberi[e] dari posse[f]:sꝫ ad ea q̃ solẽnitatẽ iuris desiderant explicãda[g] tutore auctore op⁹ eẽ.

Sceuola.

Inter pupillos p̃ine hereditatis diuisio fcã est pñte tutore[h] sꝫ non assignante[i] instro diuisiõis.qsitũ ẽ an ei stare opor tet:rñdi si tutor auctor fuisset si icirco mın⁹ standũ esse diuisiõi ꝙ nõ assignasset.

Idem.

Defendente[k] tutore pupill⁹ ꝯdẽnatus ex ꝯctu pris accepit curatorẽ[l]: iter quẽ ⁊ creditorẽ acta fcã sunt apud ꝑcuratorẽ cesaris infracripta. Priscus ꝑcurator cesaris[m] dixit facias iudicata[n]. Nouellus ꝑcurator[o] dixit: abstineo pupillũ. priscus procurator cesaris dixit responsuz habes[p]. scis qd agere debeas[q]. Quesitũ est:an sm hec acta adolescẽs bonis pris abstent⁹ sit: Rñdi ꝑponi abstentũ[r]

Labeo.

Si quid[s] est qꝺ pupillus agẽdo tutorem suum liberatus est:id ipso tutore auctore agi recte non potest.

Quñ ex fcõ tutoris vl curatoris miores ageẜ vl ꝯueniri pñt.

Pomponius.

Ob dolũ[t] malũ vel culpã tutoris aristo ait pupillũ possessorẽ ꝯdẽnãdum: sꝫ non puto qꝫti actor in litẽ[x] iuraret: ⁊ tñ illud[y] its est:si rẽ a tutore pupillus seruare possit.

Vlpianus.

Si tutor vl curator pecunia eius cuius negocia administrat,mutua data[z] ipse stipulat⁹[⁊] fuerit: vel predia in nomen suum[?] emerit: vtilis actio[℞] ei cu-

Curatorem. Curator pẽ dari pupillo ad agẽdũ nõ ad auctorã dũ.b.d.bar.

e Impuberi.non solum puberi.accur.

f Dari posse.ad litẽ.ꝟ.vt.C.ꝺ in litẽ da.tu.l.i.⁊.ꝟ.ꝺ tu.⁊ cura.da.ab.l.curatorem.accur.

g Explicãda.vt si hereditatẽ adeat:vt.ꝟ.de appel.l.eẜ l vna.§.l.aꝫo.⁊.C.de l litẽ da.tu.l.finali.accur.

Inter. Nõ ẽ necesse tutorẽ auctoritatẽ diuisiõi se subscribere.b.d.bar.

h Presente tutore.s.speciali singulorum pupillorum:nec enim vnus vtriqꝫ auctor ee põt nisi id fiat vt no.ꝟ.e.l.accipiẽtis.ac.

i Nõ assignãte.s.scribẽdo qd cuiqꝫ pupillo in portionẽ veniet.nã satis ẽ ꝙ cõsentit:vt.ꝟ.e.l.impuberes.azo.vel dic assignãte.i.subscribẽte:sic ⁊ poniẜ.C.ꝺ reb⁹ alie.nõ alienã.l.ij. Item vẜ huic legi ꝯtrã ꝟ.ꝺ reb⁹ eo.l.si pupillorũ.⁊.C.de ꝑdijs minorũ.l.pe.vlt.qbus diciẜ minorẽ nõ posse prouocare ad diuisionẽ. Sol.i hac hereditate nõ erãt nisi mobilia.vel ꝺ fuit decretũ ⁊ nihilomin⁹ auctoritas tutoris vel curatoris ẽ necessaria.ar.C.si pp pu.pen.l.si nec obstat.ꝟ.de minor.l.aut ꝓto.§.pmittiẜ q2 maior solẽnitas i alienatione ꝗ qñ eo soluiẜ ẽ necessaria.⁊ ẽ rõ vt ibi no.⁊ sꝫ hoc nemo vocauit eos ad diuisiõem:sed spõte venerũt.vel tertio dic ꝙ qdã coheres eorũ maior eos prouocauit.vt.C.de predijs minorum.l.pe.

Defendente. Petitio restitutiõis ipedit executionẽ sñie.bar.

k Defendẽte.pupill⁹ tutore auctore cõuẽt⁹ fuit a fisco ad.c.ex ꝯctu paterno cuius hereditatẽ adierat:⁊ ꝯdẽnatus.tñdẽ accepto curatore petebaẜ mãdari sñia executioni corã ꝑcuratore cesaris:sed curator vt euitaret executionẽ abstinuit pupillũ hereditate.⁊ dicit qꝺ quomodo non tenetur ille minor.ac.

l Accepit curatorẽ.nõ apparet an durãte tutela fuerit dat⁹ tutor qꝺ posset fieri ad litẽ ob aliquã cãm:vt.ꝟ.de tutelis.l.solet.vel postea.ꝑ pria ẽ qꝺ.ꝟ.dicit.ibi abstineo pupillũ pria scba qꝺ dicit.in fi.adolescens abstentus.sm.R.non est ius.⁊ si pmũ teneas dic.i.adolescẽs

ñ tũc eẽ ꝑponiẜ qstio sceuole.si scbam dic.i.pupillũ.s.quondã.acc.

m Cesaris.cognoscens inter fiscum ⁊ minorem in actione in factum que proponitur pro executione.accur.

n Facias iudicata.i.cõdẽnationẽ solue sic poniẜ.ꝟ.si cer.pe.l.si.ac.

o Procurator.si habeas procurator dic.i.curator.ac.

p Respõsum habes.i.tu respõdes.vt ita loquatur curatori.vel tu ꝑcurator fisci audi respõsuz aduerse partis.accur.

q Debeas.tu curator minoris.vel dic vt ꝑcurator fisci.accur.

r Abstentum.⁊ sic nõ tenebitur decetero actiõe l factum de re iudi.vt.ꝟ.ti.l.l.ij.l si.⁊.ꝟ.si qs cau.l.si.sꝫ qño curator solis ⁊ nudis vbis potuit abstinere: Rñ.sm.P.adierat sine tutore: ⁊ sic poterat dimittere sine restitutiõe.vt ꝟ.ꝺ acq.here.l.impuberibus.alij vt azo.ꝙ adiuit sol⁹ tutor sine cõsensu pupilli: ⁊ sic non tenuit aditio:vt.C.ꝺ iure delib.potuit vnde ⁊ sine restitutione põt se abstinere vel tertio sm.Ꝺ.hic fuit petita restitutio ⁊ causa cognita data ut fieri dꝫ:vt.ꝟ.ꝺ minor.l.in cause.§.cã.⁊.l.etiaz.§.fina.accur.

Si quid. Actus qui tendit ad liberationem tutoris non potest fieri eo auctore.b.d.bar.

s Si quid.vt acceptilatio pactum de non petendo:vel transactio vel delegatio: ut ꝟ.e.l.potest.secus si soluat: quia liberatur a prima.licz teneatur actione tutele propter eam pecuniã:ut.ꝟ.ꝺ nego.gest.l.diuortio.et sic soluitur contrarium.ꝟ.de sol.l.tutor.§.fina.quia ibi solutiõe.vel sol.ut ibi.

t Quando ex facto tutoris: vel curatoris minores agere vel conueniri possunt.

Ob dolum. Quando pupillus conueuitur ex dolo tutoris nõ admittitur probatio per iuramentum in litem.b.d.bar.

s Ob dolũ.conueniebatur impubes rei uẽ.uel peti.here.si dolo uel culpa tutoris facta est deterior res que petitur:tenetur pupillus sm aristonem si tutor sit soluendo.ut hic.⁊.ꝟ.ti.ij.l.fina.in princi.adeo ut quidam dicunt ut non liberetur cedendo ac.sed falsa est ut i.d.l.plene de hac materia notaui.Quod ergo in fi.hic dicit si rem ⁊c.subaudi maxime.nam tunc maxime tenetur.ut tamen sufficiat cessio.Alii hic ponunt casum quando dolo uel culpa tutoris res peruenit ad pupillum:sed littera in fine hoc non patitur.accur.

x In litem.sic.ꝟ de fideiusso.l.fina.⁊.ꝟ.de in litem iuran.l.i.accur.

y Illud.quod dixit aristo.Item contra.ꝟ.si quis ius dicen.non obtem pera.l.i.§.si procurator.ac.

Si tutor. Quod tutor uel curator acquirit ex pecunia minoris efficiẜ minoris.b.d.bar.

z Data.suo proprio nomine.alias iure communi quereretur conditio certi ex mutuo minori: ut.ꝟ.si certum petatur.l.certi.§.si nummos.Accur.

⁊ Stipulat⁹.s.sibi tutori uel cura.Acc.

? In nomen suum.idest nomine suo proprio.⁊ dic tutor emit ꝺ pecunia pupilli.si autem nomine pupilli accepisset tunc dic directã:vt.C.per qꝯ perso.l.i.ac.

℞ Utilis actio.ex stipulatione cum fuerit mutuum stipulatus: vt ⁊.ꝟ.titulo secundo.l.quotiens.§.primo.⁊ plene notatur.C.eo.l.prima.Itez vtilis in rem quando emit de pecunia minoris.⁊ est speciale in eo.sic ⁊ in milite:vt.C.de rei ven.l.si vt proponis.⁊ etiam in vxore.vt.ꝟ.de do.inter virum ⁊ vxorem.l.vxor marito.et idem in ecclesia que vicem habet pupilli.vt.C.de sa.san.eccle.l.fina.quia est contrarius regulariter:vt.C.de rei.ven.l.si ex eo.Sed ad stipulationem est contra.ꝟ.de pig.ac.l.solutum.§.per liberam.Solu.hic vtilem dicit quari per tutorem: ibi negat directam.Accur.

ius pecunia fuerit dat ad rē vendicandam: vel mutuam pecuniā exigendam. Ap.

Solus tutor pupillo neqꝫ nocere neqꝫ ꝓdesse ōꝫ. Nō ēt vulgo dr̄ tutoris dolū pupillo nō nocere: tūc verū est: cū ex illius fraude locupletior pupill⁹ fact⁹ non est: q̄re merito sabi. tributoria actione pupillū ꝯueniēdū ex dolo tutoris extimauit. l. si p iniquam distributionem pupilli rōnib⁹ fauit. Nō in depositi q̄qꝫ actione dicendū est. Itē i hereditatis petitione, si nō q̄ tutoris dolo desijt: pupilli rōnibus illatū ꝓbet. Up.

Et si extrinsec⁹ aliqd tutor dolo amiserit pupillo nihil nocere ōꝫ. Apinianus.

Post mortē furiosi nō dabit in curatorē q negocia gessit, iudicati actio: nō magis q̄ꝫ i tutores si nō nullū ex ꝯsensu post depositū offiṁ nouationē fcāꝫ ī curatorem vel tutorē obligationeꝫ eē translatā ꝯstabit. In tutor q pecuniam solutum se cauit. in quā pr̄ pupilli ꝯdēnatus fuerat: actionē post tutelā finitā recte recusat. nō idē ī eo placuit q suo noīe mutuā pecūiā accepit: ⁊ iudicatuꝫ ꝓ pupillo fecit: nisi forte creditor iō ꝯrit vt ī cāꝫ iudicati pecūia trāsiret. Ide.

Tutor interposito decreto ꝑtoris actorē relīqt: ſꝫ eū snīa dcā iudicati transfert ad pupillū actio: nō min⁹ q̄ꝫ si tutor obtinuisset. Ce.

Tutor q īfantē defendit succurrit vt in pupillū iudicati actio det. Idem.

Tutor q ⁊ coheres pupillo erat, cū ꝯueniret fideicōmissi noīe⁹ īsolidū ipse cauit. Quesitū ē an ī adultū pupillū ꝓ pte dāda sit vtilis actio. Rn̄di dādā.

De suspectis tutoribus ⁊ curatorib⁹. Ulpianus.

Ec clausula frequēs ⁊ p q̄ꝫ necessaria est. q̄tidie enim suspecti tutores postulant. pͥmū igitur tractem⁹ vn̄ descendat suspecti crimē ⁊ apō q̄s postulari q̄s possit suspect⁹ tutori vel curator. Deinde qd ⁊ q̄ ⁊ ex qbus causis remouetur: deqꝫ pens suspecti. Sciendū est suspecti crimen ex lege. xij. tab. descēdē. Damus āt ius remouēdi suspectos tutores rome ꝑtorib⁹: in ꝓuinciis ꝓsidib⁹ eaꝝ. An aūt apō legatū ꝓconsulis suspectus postulari possit dubiū fuit: ſꝫ imperato. cū diuo seuero brande mario ꝓcōsuli sphrie rescripsit posse: q̄r mandat iurisdictione officiū ad euꝫ totū iurisdicendi trāsit. Ergo ⁊ si ꝑtor mādet iurisdictionem similī mō dicenduꝫ est: suspectū posse apud eū postulari: cui mandata est. cū. n. sit iurisdictio ꝓuincia hoc rescriptū: consequēs erit dicere ēt eum cui a pretore mandata est iurisditio posse de suspecto cognoscere. Ostendimus q possint de suspecto cognoscere. nunc videamus qui suspecti fieri possint. Et qdeꝫ oēs tutores pn̄t: siue testārij sint siue nō sint: ſꝫ alteri⁹ generis tutores. Quar ⁊ si legitim⁹ sit tutor accusari poterit. Nō si pron⁹: adhuc idē erit dicēdū: dūmō nō meminerit

Ecclausula. Procedit p modū simē. ... inducit ad tractādū seu tradēdū istā materiā ... q̄ requirunt ad hoc vt ista materia itelligat ... nē tractat p totū istū titulū. partes patēt. bar.

Crimē. i. accusatio criminis ...

De suspectis tutoribus ⁊ curatoribus.

a Quod si. parcendũ. qr cũ remotũ nõ sequit infamia q̃ alias seque ret: vt hic. et C. e. l. si. alii dicũt q̃ nõ remouet: sz curator adiũgit: vt j. eo. l. si tutor. sed illud ẽ cõsilium. vt dixi. hoc preceptum. ac.

Consequens. Quilibet admittit ad accusandum tutorem d su specto et mulier si ex pietate mouet. h d. Bar.

b Postulare. i. accu sar. alias ponit. ff. d po stula. l. i. §. postular. ac.

c Hac actionẽ. i. accu satione. sic põit. C si tu tor nõ ges. l. i. et j. de se pul. vio. l. iii. §. pe. acc.

d Patere. alias pe tere: et ita in lib. dñi. acc.

e Mater. sec⁹ in iura mẽto in litẽ vt. ff. de in litẽ iurã. l. videam⁹. ac.

f Perpẽsam. i. mode ratã. acc.

g Egrediẽtis. q̃ esset qui faceret vt cetib⁹ vi ronĩ posset interesse. ar. C. de procu. l. maritus. admittit q̃ mulier que libet ad a. cusationem istã dũmodo ex hõesta cã moueat et d fauor pu pillor: alias mulieres nõ admittunt ad accu sationẽ nisi suã vel suo rum iniuriã psequãtur vt. C. q accusa. nõ pos. l. de crimine. et j. de ac cu. l. q accusare. et facit i sti. e. §. cõsequẽs. et ff. d procu. l. feminis. ac.

Si quis. Ob facta atrocia tutor nõ solum remouet: sed et punitur h. d. Bar.

h De plebeis. nã non oẽs sic puniũt sed humi liores tñ: vt. j. e. l. tuto res q. acc.

i Atrociora. puta qa psens alimẽta denega uit. et pbatũ ẽ eius men daciũ vel si data pecu nia tutelã redemerit. vel si inuẽtariũ nõ fecit vel si pecuniã deponer

rimus pfono pcendũ[a]. Con sequens ẽ vt videamus q pñt su spectos postulare[b]: et sciendũ ẽ q̃ si publicam eẽ hãc actionẽ[c]. hoc est oib⁹ patere[d]. qñimo et mulie res admittũt: sz he sole q̃ pietate necessitudinis ducte ad hoc pce dũt: vt puta mr[e]. Nutrix q̃qz et auia pñt: põt et soror. nã i sororẽ ẽt rescriptũ extat diui seueri. et si q̃ alia mulier fuerit cui⁹ ptor p pensam[f] pietatẽ itellexerit: non sexus verecũdiã egrediẽtis[g]: sz pietate pducta ñ ptinere iniuriã pupillor admittet eã ad accusa tiõem. Si q̃s de plebeis[h] ob fcã atrociora[i] i tutela admissa fu erit: apud ptorẽ accusat⁹ remit tit ad prefectũ[k] vrbis grauiter[l] puniendus. Idem.

Libert⁹ q̃q̃z si fraudulenter gessisse[m] tutelam filior pro ni pbet: ad pfectũ vrbis remitte tur puniendus[n]. Idem.

Tutor quoqz ptutorẽ pt su spectũ facere: siue duret ad huc tutor[o] siue iã desierit[p]. Ipse ãt[q] ptutor maneat tutor: et ita di uus seuer⁹ rescripsit. Plus diu⁹ pi⁹ cellio perio rscripsit posse tu torẽ suspectũ[r] remotũ ptutores suos suspectos facere. Liber ti q̃q̃z pupillor grate[s] faciunt si tutores vel curatores eor male gerẽtes rẽ pronor vel liberor patronorum suspectos fecerit. Sz si pronũ suũ[t] vt suspectũ i tutela facere velint: meli⁹ ẽ lib tos ab accusatõe repelli ne i ipa cognitõe grani⁹[u] aliqd emergat cũ hoc alijs oib⁹ pateat. Nõ tñ ãt adolescentis curator: sz ẽt furiosi vl pdigi vt suspectus re moueri pt. Sz et si qd curam vẽtris bonorũue[x] administratiõez gerat ñ carebit hui⁹ criminis[y] me tu. Preterea videndũ ẽ: an sine accusatõe possit suspect⁹ re pelli. et magis ẽ vt rpelli dbeat[z] si ptori[e] liqat ex aptissimis[?] rer argumẽtis suspectũ eũ eẽ. qd fauo re pupillor accipiẽdũ ẽ. Nũc videam⁹ ex qb⁹ causis suspecti tu tores remouẽat. Et sciẽdũ ẽ aut ob dolũ in tutela admissũ suspe ctũ licere postulare: si forte crassat⁹[r] sit i tutela: aut sordide[s] ege rit vel pniciose[b] pupillo vl si ali qd itercepit[c] ex reb⁹ pupillarib⁹ iaz tutor[d]. Qd si qd admisit: añ tñ admisit q̃z tutor eẽt: q̃uis in bonis pupilli vel in tutela: ñ põt suspect⁹ tutor postulari: qr delictũ tutelam precessit. pinde si pupilli substantiam expilauit: sz anteq̃z tutor esset: accusari dz expilate hẽditatis crimie[e]. si mi nus furti. Queri põt: si tutor fuerit pupilli: ideq̃z sit curator ꝯfirmat⁹[f] adolescẽti: an possit ex

um. i. istius accusantis. et ideo melius dicit: quia incurrere posset patro ni sui offensam quia ob hoc solum posset eum in seruitutem reuocare vel petere castigari. vt. C. de liber. et comm. libe. l. secunda. et j. de iurepatro na. l. prima. nam licet famosam accusationem possit libertus contra p a tronum nomine alterius proponere etiam sine venie impetratione: vt. ff. de in ius vocan. l. qui. situm. licet lex illa aliter intelligi possit: non tamen accusat eti am si suam iniuriam prose quatur: vt. j. de accusa. l. hi tamen. §. primo. et sic intelli gitur. l. illa. C. si tutor non ges. l. prima. licet quidam ali ter intelligant: vt ibi notat. vel tertio potest intelligi q̃ erat libertus communis pu pilli et eius tutoris. Accur.

u Grauius. quia forte in ter eum et patronum et liber tum magna discordia orire tur: et magna verba: et etiam ad accusandum procederent et quod dicitur omnib⁹ alijs scilicet libertis. quasi dicat si conceditur istis conceditur et omnibus alijs libertis accu sare patronos. arg. j. de re mili. l. officium. §. sed scio. vel dic aliud idest non nocet pupillo si libertus repella tur: quia omnibus alijs de populo competit hoc ius vt . ff. l. prima. §. consequens. Accur.

x Sed et si. bonorum alio rum q̃ ventris. vel dic bono rum etiam ventris naz quã doqz idem: quandoqz diuer si constituuntur curatores vẽ tri et bonis. vt. j. de ven. in pos. mit. l. prima. §. hoc iu re vtimur. et facit. j. e. l. si cu rator ventri. et. ff. de admini stratione tutorum. l. inter bo norum. acc.

y Criminis. idest accusatio nis de suspecto. ac.

Preterea. Tutor po test remoueri iudicis officio sine accusatione. hoc dicit Barto.

vel in emptionẽ prediorum ꝯuerter noluit iussus a iudice: vel eviden ti fraude bona pupillorũ alienauit. Itẽ si libert⁹ fraudulẽter gessit tu telã filiorũ patroni: vt insti. eo §. si qs. et §. libert⁹. et. ff. de off. pre. vr. l. pria. §. item. et. ff. de tutel. l. in cos. et. ff. de admi. tuto. l. tutor. q. §. idem solent. et j. eodem. l. iii. §. tutor. qui. et §. tutores. j. l. proxima. et C de admini. tuto. l. nisi.

k Prefectũ. qr ad eũ spectabat iurisdictio siue cura: vt. ff. de offi. p. vr. l. i. §. idem solent. ac.

l Grauiter. suo arbitrio. vt. C. de adm. tu. l. nisi. ac.

m Libert⁹. fraudulẽter gessisse. sec⁹ si nullo mõ: gessit: qr ingrat⁹ re digit i seruitutẽ. vt. j. d iurepa. l. igrat⁹. ar. ff. C. d lib. cã. l. solo.

n Puniẽd⁹. et de suspecto accusari põt: vt. C. q. pe. tu. l. i. et facit in sti. e. §. libertus. et C. de admi. tu. l. nisi. ac.

Tutor. Tutor põt accusare cõtutorẽ suspectũ et si fuerit remo tus. h. d. bar.

o Tutor quoqz. adhuc tutor. q aliũ accusat contutorem.

p Desierit. finita tutela p capitis dimi. tutoris q ẽ postea restitut⁹ aso. vel dic q̃ fuit dat⁹ ad certã condi. vel diem. vt insti. qui. mo. tu te. fi. §. sed et si. et. §. preterea. acc.

q Ipse autem. s. accusandus. qui nunc remouebitur propter accusa tionẽ contutoris quendam. et secundum hoc manet quando ille desijt sed non manet post finitam accusationem de se factam acc.

r Suspectum. i. dicere non solum si alia causa desijt: sed etiam quã do per accusationem suspecti. tunc enim desinit. vt institu. qui. mo. tu fi. §. fina. quo casu videbatur quod nihil dolosus doloso.

s Liberti grate. ergo si omittant committunt ingratitudinem: vt . j. de iurepatrona. l. ingratus. et C. qui pe. tu. l. i. nisi sit argu. contra. C. de lib. causa. l. solet. ac.

t Sed si suum. s. pupilli. et bene dico melius est quia optimum con silium est adiungi concuratorem: vt j. eodem. si tutor. et secundũ hoc libertus impuberis accusat patronum pupilli impuberis. vel dic su

z Debeat. ideo forte non erat tunc infamis: vt. C. si tu. non ges. l. pri ma. Accur.

e Si pretori qui et preses dicitur: vt. ff. de offi. pre. l. prima. et sic non ob stat. j. ad turpillia. l. prima. §. suspecti. Item pretori vt iudici. vt no. ff. de offi. pre. l. illicitas. §. veritas. Item liquet sine alicuius accusatiõe pu ta fraudulose videt eum agere causam pupilli coram se vel aliter per of ficium inquisiuit: vt. j. eodem. l. fina. et j. eodem. §. si tutor inimicus. et. j. vbi pu. edu. l. fina. et ad idem. ff. de procuratori. l. non solum. §. fina. et sic est in lenocinio et quibusdam alijs: vt notatur. j. de adulte. l. prima. §. si publico. si vero alius postulet tutorem remoueri principaliter hoc insti tuendo: nunquam sine accusatione admittitur: vel notatur. ff. eodem. l. prima. §. primo. accur.

? Apertissimis. sic. C. de proba. l. sciant. ac.

Nunc. Tutor remouetur ob dolum in tutela commissum: secus si ex tra tutelam. Item secus si in alia tutela si est qui in eum actione tutele cõ ueniat. h. d. usqz ad. §. si tutor inimic⁹. Bar.

r Nunc videamus. crassatus. idest studiose male gessit. acc.

s Aut sordide. per precium. acc.

b Perniciose. per gratiam alienando.

c Intercepit. sibi accipiendo acc.

d Tutor. in bonis pupilli et in tutela dicitur tutor. acc.

e Quod si quid. crimine cũ subtrarit res hereditarias ante aditam here ditatẽ vel post aditã hereditatẽ: sz ante apprehensaz possessionẽ. et q̃ subij cit si min⁹. i. cũ subtraxit post aditã hẽditatẽ et apphensaz possessionẽ. s. ab herede pupillo tũc. n. cõuenirii pt furti: qr rei hereditarie nõ fit furtũ ni si i casib⁹: vt. ff. d fur. l. rei hereditarie et. ll. se. et. j. d crimi. expil. herdi. l. ii. et. l. fi. vel dic si min⁹. i. si nõ põt accusari crimine expilate hereditatis: qr nõ hz locũ qd ẽ vt diximus q̃ h q̃ p ante gestis nõ põt accusari: vt suspect⁹. et sic est cõtra insti. eo. §. sed et anteq̃. solutio. vt ibi. acc.

f Queri. confirmatus sponte. nec enim cogitur. ut. ff. de administra tione tuto. l. cum hereditas. acc.

a Ex delictis tutele.i.admissis i tutelarib⁹ negocijs idē erat tutor. ac.
b Tutele.s.actiōe.ac. c A cōtutoribus.i.a cōcuratoribus.accur.
d Deposito officio.s.tutele alias nō posset agi actiōe tutele:vt.s.de tutelis ⁊ rationibus distrahēd is l.nisi.accur.
e Supto.s.cure.ac. f Idem erit.datus a testatore.accur.

o Copiā.s.e.l.īpuberibus.l fi.⁊ ish.co.§.si quis tutor.⁊.s.ubi pu. edu.l.fina.accur.
p Fide inqsitionis.q corrupit iudicem qui debebat inquirere de eius moribus:⁊ sic approbatum dare.accur.
a Cōstitucū.tutorē.ac. b Hic ḡ.q p mēdaciū dixit se ñ posse alere

delictis^a tutele^b suspect⁹ postulari.⁊ cū possit tutele ꝯ tutorib^c ꝯueniri: ꝯsis erit dicere cessar suspecti actusationē: q2 tutele agi possit deposito officio^d:⁊ alio supto^e. Idem erit querendu3:⁊ si ꝑponas aliquē desijsse esse tutorē ⁊ rursu3 cepisse: vtputa vsq3 ad tps vel ad ꝯditione3 erat dat⁹^f: deinde ite3 vel supueniente cōditione testamētaria^g: vel ēt a ꝑtore postea datus ē: an suspect⁹ possit postulari. Et q2 due tutele sūt:si ē q eū tutele iudicio ꝯueniat^h: essignuū erit dicere cessare crimē suspectiⁱ. Si āt^k ipe tutor est solus:nūqd: q2 tutele cessat^l: remouēdus sit ab hac administratiōe q̄si in hac suspectus ex eo q in aliam male ꝟsatus sit^m? Ergo ⁊ i eo q curator solus post tutelam finitam cōfirmatus est: idem dici pōt^n. Nō si qs tutor ita dat⁹ sit q̄ad in italia erit: tutor esto:vel quoad trās mare nō ierit:an possit suspect⁹^o postulari ex eo gestu que3 administrauit anteq3 trās mare abesset. Et magis est vt postulari possit q̄si vna tutela^p sit habens iteruallū. Si qs absutur⁹ reipublice cā desiderauerit in locū suū ꝯstitui aliū tutorem^q:an reuersus ex ante gesto suspectus postulari possit? Et q2 pote ster priori gestu vtili actiōe^r ꝯueniri: cessabit postulatio. Si curator ventri bonisq3^s datus fraudulenter ꝟsatus sit:deide tutor dat⁹ ē an postulari suspect⁹ pp fraudes in cura admissus possit: dubitari pōt^t? Et si qdem h3 contutores: non poterit postulari: q2 conueniri pōt:si ñ habeat ꝯmoueri potest. Si tutor inimicus^u pupillo parentibusue^x eius sit: ⁊ generaliter si q̄ iusta cā ꝑtore3 mo

nerit^y cur non debeat in ea tutela versari reijcere eum debebit. Seuerus ⁊ antoninus rescripserunt epicurio: tutores q res vetitas sine decreto: distraxerūt: nihil qdem egisse^z. ve3 si p fraudem^a id fecerunt remouere eos oportere. Tutor q ad alimēta pupillo ꝑstandu copiam^b sui non facit suspect⁹ est. poterit q3 remoueri. S3 si non latitet: sed presens nihil posse decerni ꝯtendit:q̄si iopi. Si datis pupillo aduocatis in mēdatio res indicat ad ꝑfectum vrbis remittēdu3 ē Neq3.n. interest id agere quem q̄3 vt corrupta fide inqsitionis^z tutor ꝯstituat: an bonafide ꝯstitutum^a velut ꝑdone3 bonis alienis incūbere:hic ergo^b nonquasi suspectus remouebit^c: s3 remittetur puniendus ea pena^d qua solent affici q tutelā corruptis ministerijs^e ꝑtoris redemerūt. Tutores q repertorium^f nō fecerunt^g vel q pecuniam ad prediorum emptionem^h conferre: neq3 pecuniam deponere pertinacitterⁱ prestant quoad emptionis occasio inueniat: vinculis^k publicis iubentur contineri: ⁊ insuper p suspectis^l habentur. Sed sciendu m est nō omnes hac seueritate debere tractari s3 vtiq3 humiliores^m. Ceterū eos qui sunt in aliqua dignitate positi non opinor vinculis publicis cōtineri oportere. Is tutor qui inconsideranter^n pupillu3:vel dolo abstinuit hereditate: suspectus postulari potest. Qui ob animi segnicie3:vel rusticitatē vel inertiam vel simplicitatem vel ineptiam^o remotus sit^p in hac causa est. vt integra estimatione tutela vel cura abeat. Sed et si quis ob

g Testāria. hoc id dicit q a iudice nō pōt dari sub conditiōe vt s.de tute.l.muto §.i.s3 a testatore sicut hic.⁊ s.de testa.tute.l.tutor dat⁹ ⁊ insti.de attil.tu.§.i.ac.
h Cōueniat.de facto puta ali⁹ tutor.vt.j.e.l.§.si cura tor.⁊ sic nota q vt accusatio suspecti locū nō habeat o3 q de iure ⁊ d facto possit argui tutor.vt ⁊ no.C.eo.l.i.Ite3 3.s.de admi.tu.cū plures.s3 ibi ꝑ eade tutela tutor ⁊ curator conueniri non possunt hec alia.
i Crimē suspecti.nec remouebit ob hoc solum q in alia male ꝯuersatus ē:nisi ubi nō ē q eum ex priori cōueniat tutela vt subijcit. Si aūt aliu de q̄ ex eo q male gessisse dicatā prima suspect⁹ dē. Dicūt quidā ldistincte q potest nec obstat q agi potest tutele:q2 ex hac causa agi nō pōt sed certe sanspt responderi ad ꝯriū s.q nō possit remoueri qd eni si cā illa suspitionis remota ē:vt j. d adminē. le.l.iii.accur.
k Si āt.facit.j.e.l.§.si curator. Accur.
l Tutele cessat.i.q tutele eum conueniat.accur.
m Versat⁹ sit.s.baudi ⁊ certe sic.⁊ sic no.q q in vno malus ē ⁊ i alijs:sic.j d mino.l. nō oēs.§.a barbaris.⁊.s. de trāsa.l.cū hi.§.i psona.⁊.s. d testa.tu l.testō.§.nō oīno ⁊.j.d ac.l.sicuti.§.hisdē.
n Idē dici pōt.s. q possit remoueri.accur.
o Quod si qs.possit suspect⁹.q2 durat tutela.nō ḡ concurrit actio tutele ⁊ postulatio d suspecto.vt h ⁊ supioribus.§.⁊.j.pxor.accur.
p Una tutela.durat.n.eadē nisi ⁊ testator dixisset ꝯ:vt j.ti.i.l tuc⁹.⁊ fac.j. d testa. tu.l.qd dī.§.miles.accur.
q Si qs.tutorē.i.curatorē: vt dici.s.d tute.l.q̄sitū.acc.
r Utili actiōe:q̄ finita fuit tutela p excusatione:vt.j.de tute.⁊ ra.dis.l.si tutor.i pn. ⁊ insti.de excu.tu.§.itē q rei ⁊ no.j.ti.i.l.pe.l pnc. accur.
s Si curator.bonisq3.aliqñ idē dat⁹ aliqñ diuersi danē ventri ⁊ bōis:vt no.s.e.l.§.nō tm.Nō. curator: q2 tutor vētri dari nō pōt a iudice:vt.s.de tu.⁊ cura.da.ab his.l.ventri. s3 a testatore sicut.s.de testa.tu.l.si quis filiabus.accur.
t Pōt.vtili neg.ge.⁊ ē ar.s.e.l.§.si autē.⁊ quod ibi no.
Si tutor. Propter inimicitias cū pupillo vl parētib⁹ remouet tutor vt suspect⁹.b.d.bar. u Inimic⁹.inimicitia capitali.nec iterue nit recōciliatio:vt isti.de excu.tu.§.Itē propter inimicitias.
x Parētib⁹.ex linea ascēdēti i infinitū:vt.s.d in ius vo.l.qs3.§.parentes.nec⁹ si cū fr̄e vel alijs trāsuersalib⁹.⁊ facit.s.d arbi l.l3.⁊ d procu.l.filius.i fi.ac. y Mouerit.vl q per officium hic inquirat.qd dic:vt s.§.preterea.idem tn̄ si aliquis accusante.accur.
Seuerus. Proter res male vēditas pōt tutor vt suspect⁹ remoueri b.d.bar. z Et antonin⁹.egisse.s.quo ad alienatione:vt ⁊.C.d ꝑ.mi. l.iiij.⁊.l.si qdē.ac. ⁊ Per fraude. vt totā pecuniā ꝑtcue sibi vsurpēt
Tutor. Tutor.q denegat alimēta idebite potest vt suspect⁹ remoueri vel etiam puniri.b.d.bar.

c Remouebit.s.nec il le qui corrupit remoue vt hic euidēter probat. nā ⁊.s.dixit.neq3 enim interest ⁊c.alij.sub. tantū q.d.nō tm̄ remo. et iud et fiet alterum quod iu dex volet.fin.B. arg. s.§.si tutor.⁊ sic no ex mēdatio quē puniri ve nota.s.quod cum eo.l. iiij.accur.
d Pena. extraordi. vt.s.de tutelis.l.Eos. accur.
e Ministerijs.i.ministris non vt inquireretur de moribus ⁊ puni tur hic secundum azo. quia pupillo fecit iniuriam corrumpendo officiales vt.j.de iniur.l. item apud.§ item ar3 sed certe:secundu3.B. imo ibi fecit iudici. ac ibi dicit ⁊ facit.s. d of. ꝑ.vr.l.i.§.itē solēt. ac.
Tutores. Qui nō facit inuentarium. vel pecuniam ad compara tionem non deponit ꝑ tinaciter in vinculis est puniēd⁹: nisi fuerit positus in dignitate.bar.
f Qui repertoriū.i. inuentariu3:vt.s.d administ.tu.l.tutor.q.ac.
g Non fecerunt. mor sub. vt.C. de admini. tu.l.tutores. quod expone ut ibi .s.⁊ hoc nisi iusta causa fugerit quare noquinerit:vel nisi remissū fuerit inuentarij confectio a testatore.vt s.de administra. tuto. l.tutor.in principio .⁊ C.ar.tu.l.fina.§.fina. accur.
h Emptionem. alias comparationē.hoc dic vt.s. d administratio. tuta.l.ita autem.in principio.accur.
i Pertinaciter.alias ptinaciter a per.i. valde ⁊ tenax.alias perutcaciter.alias pficaciter. q2 fortiter resistunt cu3 iudex eis ꝑcipit qd o3. vt.s.d admi.tu.l.tutor.q.§.si depon. Item alias prestant.alias perstant.accur.
k Uinculis.hoc est cū inopia dignoscit laborare:ut.s.de admi.tu. l.ob fenus.⁊ ar.j.d penis.l.i.§.fi.⁊.j.d iniur.l.fi.⁊.s.d offi.ꝑ.l.illicitas.in fi. Itē ⁊ infamia notant:⁊ grauioribus penis subijciunt. vt.C. ar.tu.l.fi.in fi.⁊.s.de admi.tu.l.tutor q.§.si dpō.⁊.§.seqntib⁹. ac.
l Suspectis.idemq3 ⁊ si vnus tutor non cōicet cōtutori in administratione:vt.s.de admi.tu.l.actus.ac.
m S3 sciendū.humiliores ut ⁊.s.e.l.i.in fi.nāq3 maiores nisi vt.in. j.d pe.l.capitaliū.i fi.⁊ d iniur.l.fi.⁊ d icen.tur.naufra.l.pedi⁹. acc.
n Is tutor.inconsiderāter.s.lata uel leui culpa:ut j.pri.§.accur.
Qui ob animi. Remotus ꝑpter culpa3 non est infamis.idem in eo cui alius adiungitur.b.d.bar.
o Ineptiam.alias imperitiam.hec adnumerant culpe:ut.s.d off. pre.l.illi.§.sicut. p Remotus sit.idest ob negligentiam vel culpam non latam. omnia enim ista uere idem significant:⁊ unū est expositio alterius.⁊ est quasi uerborum cōculcatio fed

fraudē non remouit aliquē: sz ei subduxerit: nō erit famosus q2 nō ē abire a tutela iussus. ¶ Idē.

Hec.n. cause faciūt vt integra estimatione tutela vel cura abeat. ¶ Decreto igit' debebit cā remouendi significari: vt appeat de estimatiōe. ¶ Quid ergo si ñ significauerit cāz remotionis decreto suo? Papinia. ait debuisse dici hūc integre eē fame. z verū est. ¶ Si ptor sñia sua nō remouerit a tutela. sz gerere phibuit: dicēdū est magis eē vt [illegible] desinat tutor eē. ¶ Qui nihil gesserūt ñ pñt suspecti postulari. Sz ex ob ignauiā vl negligētiā vel dolū: si dolo fecerunt pñt remoueri. ¶ Idem.

Suspect' fieri is quoqz q satis nō dederit vel nūc offerat pōt. expedit.n. pupillo rem saluā fore magis q̄ tabulas cautionis habere. Nec ferēdus ē tutor q iō collegam suū suspectum non fecit: qm cautum erat pupillo. ¶ Ulpia.

Uia satisdatio ppositū tutoris malivolū ñ notat: sz [illegible] ius craffandi in re familiari facultatē pstat. ¶ Ulpian.

Impuberibus quidem non permittit suspectos facere. Adolescētib plane volenti suspectos facere curatores suos pmittit: dummō ex ōsilio necessarioz suoz id faciāt. ¶ Si

frans admissa nō sit: sz lata negligentia: q2 ista ppe fraudē accedit remoueri hūc q̄si suspectum oz. ¶ Preterea accesserunt quedam spēs et epistola imperatoris nri z diui Seueri ad atriū colonum. nā aduersus eos q ne alimēta decernant: sui copiam pseuerant non facere: vt suis rebus careāt: precipit. reiqz seruande causa pupillus in possessionem mittatur eius q suspect' sñia sua factus ē. Queqz mora deteriora futura sunt curatore dato distrahi iubent. ¶ Itē si qs tutor dat' nō cōpareat: solet edictis euocari. Nouissimeqz si copiā sui non fecerit: vt suspectum remoueri ob hoc ipsz q copiam sui non fecerit: qđ z perraro z diligēti habita inqsitione faciendū est. ¶ Idem.

Suspectū tutorez eū esse putamus q moribus talis est vt suspectus sit. Enimvero tutor quamuis paup est: fidelis tñ z diligēs remouendus non est quasi suspectus. ¶ Modest.

Si tutor aliquo vinculo necessitudinis vel affinitatis pupillo ōiūctus sit, vel patronus pupilli liberti tutelam gerit: q̄s eoz a tutela remouendus videat: optimum factū est curatorem ei potius adiūgi q̄ eundē cū nota fidei z existimatione remoueri. ¶ Papinia.

sz ibi spale qñ ob inuentarium non factum: hic ob aliã cãm. vel econtra il la determinat per istam vt in aliis tutoribus intelligat non in istis. Et no. rõne consanguinitatis aliq̃ fieri que alas non fierent. sic. ff. de receptatorib⁹. l. iii. ʒ. ff. de pactis. l. antepenul. ʒ. ff. de le. i. l. si domus §. q confitet. ʒ. ff. de vsufr. l. si extraneo. ʒ. ff. de minoribus. l. si in emptiõe. ʒ. ff. so. ma. l. ga ius in fi. ʒ. ff. de his qui diec. vel effu. l. si vero. §. hoc autem.

Decreto. Post remotionem non spectat ad tutorem periculum tutele. h. d. Bar.

a Non timet. q: ab eo tpe quo cepit eã suspecta moueri interdicit ei administratio vt insti. e. §. si qs auté. ʒ no. q in duobus casib⁹ defendit quis se in cãm suspecti p procuratorem: vt. ff. de pen. l. non solum. §. fina. quod est contra regulam. ff. de publi. iudi. l. penulti. §. ad crimen. cõstat autem hoc esse publicum iudicium. vt. ff. eadé. l. i. §. oñs. Ité no. hic q consequit qs ex eodem facto pmium ʒ penã sic. C. d his q sibi ascrip. in testã. l. i. argu. ff. ff. de nego. ge. l. fine hereditaria. vbi de hoc no.

Post. Finita cã litis finit instantia. hoc dicit.

b Soluit. vt insti. e. §. sz suspecti. ʒ. C. e. l. i. q: agi pt tutele: vt. ff. de tutelis ʒ romb⁹ distra. l. nisi. ʒ. l. si tutor in fi. ʒ. l. se. ʒ os q agi posset de iure ʒ d fcõ ad hoc vt cesset accusatio suspecti: vt. ff. e. l. iii. §. nūc videam⁹. ʒ. §. qñ. ʒ. §. si qs absutur⁹. ʒ. §. si curator azo. Ité no. q desistés ab accusatõe ñ ladit i turpil. vt. ff. ad turpil. l. i. §. suspecti. Ité no. ñ rfert qlr fiat accusatio: dūmõ fiat remotio sic. C. d in fi. ʒ sub. sub ɔdi. fa. l. iii. vbi de hoc dixi. accu.

Nihil. A seruus pupilli pot ingri ʒ inuestigari d fraude tutoris. hoc dicit. Bald.

c Proponi. scribere. i. excipere sic ponitur. ff. de adulteriis. l. si maritus. §. prescriptiones. Accur.

Decreto ptoris vt suspect⁹ remot⁹: picluũ futuri tpis si timet. Iniquũ. n. ut remoueri qdé a tutela vl cura. In futur ãt nõ eẽ secur. Idem.

Post finitã tutelã cognitio suspecti tutor quãuis pdé recepta: soluit. Ulianus.

Nihil pponi cur scribet curator possit i cognitõe suspecti: q minus religio ptoris a pupillari seruo ɔtegẽte fraudes instruat. Impator hadri. hrstafio poliõi legato lugdunẽsi in hec vba rescripsit. Isidor⁹ marcus qũuis filiusfamilias sit tutor idoneus eẽ vr: pr ãt eius icirco cauere ñ vult: vt filiũ suũ tutela eximat: ʒ i hoc artificio ɔsenerauit: existio te huic fraudi fcte occursurũ: vt ʒ filius ʒ ipse ad tutelam liberorum dementis gerendam compellatur.

Incipit li. xxvii. ʒ tertius hui⁹ De excusatiõib⁹ ʒ ty⁹b⁹ cau.

Ulpianus.

b Erẽnius modestin⁹ ignatõ dextro ɔscribens librũ: vt mihi vr vtilissimũ (quem de excusatione tutele ʒ cure vocauit) hũc tibi misi: faciã ãt (vt possibile erit) de his doctrinã manifestã: enarrans legalia in grecor voce, ʒ si cognoscã inepta ad transferendum ea eẽ. Apponã aũt dicẽdor narrationi ipsa legũ vba si tñ cor erit necessitas. Dicẽdũ est igit pmũ quos non oz creari. Libertinis pupillis ingenuos non dabũt presides tutores vel curatores: nisi oĩmoda penuria sint locũ illũ libertor est. Libertinis. n. libertos solos oporter dari qui ex eodẽ loco sunt diui marci oratio iubet. Si aũt dabit diu⁹ senetus impuber curã habens obligatum eũ esse tutele: nisi iuste ratiões reddiderit: rescripsit. Nõ põt curator esse sponse sponsus vt senatus dicit. Creatus aũt absoluit. Idem.

Excusant a tutela ʒ cura ʒ q septuaginta annos cõpleuerint. Excessisse aũt oz septuagita annos tpe illo in q creant: aut in q qs hereditaté adierit: aut in q ɔditio que testõ iscripta est: cõpleta est: nõ infra tpa excusatiõis. Etas ãt pbat: aut ex natiuitat scriptura aut ex aliis demonstrationibus legitimis. Remittit a tutela vel cura ʒ filiorũ multitudo. Legitimos aũt liberos esse oz oẽs ʒ si nõ sint in ptãte. Oportet ãt liberos viuos eẽ qñ tutores patres dant. Qui. n. antes decesserũt his nõ ɔnumerant. Nec qz rursus nocet: q postea moriũtur. ʒ hoc insigt cõstitutio diui seueri. hoc ãt vr qdez dñi eẽ de tutore dato fz testm. Conuenit ãt hoc ʒ in oĩ alio. Qui autez in ventre est: ʒ si in multis partibus legis comparsi pro iã nato: tñ neqz in pñti qone neqz in

d Possit. scilicet cum effectu quia non potest. vel possit. idest debeat ex necessitate nam hic non habet necesse facere: quia ʒ si opponat parum prodesset: vt. argumen. ff. de administra. tuto. l. ad instruendã. ʒ. ff. de tutel. ʒ ra. dis. l. i. §. de his. ʒ. C. de admi. tu. l. lexqz. §. i. ff. ar. ɔ. C. de testi. l. seruos. sed hoc speciale fauore pupillorum. sic. ff. eodem. l. tutor. §. preterea. Accur.

Imperator. Pater cogitur se obligare pro filio tutore si est necesse. h. d. Barto.

e Isidorus marcus qũuis ʒc. qdam hñt hanc legem hic: sz est in textu. ff. ti. l. si quis inter tres. §. imperator. ʒc.

De excusationibus tutorum. Dictum est. ff. qui ʒ a qbus constituantur tutores ʒ curatores. hic qualiter constituti se excusent: vt no. C. e. l. fi. ma. Dy. ray. ʒ bald.

f b Erẽnius. sub. ego. ʒ no. q nři doctores intelligunt q ex legibus latinis antiqs herẽnius fecit librum trasferendo in grecum: ʒ q hñ cõpillauit reassumptus ẽ in latinum vt hic: ʒ facit p eis qd est. i. in grecor voce. sz certe bene põt dici ɔ. q ex greco in latinum transtulit herẽnius. ʒ dices in grecor. i. ex grecor voce. ʒc.

g Vocauit. ego herẽnius modestinus.

h Legalia. i. leges ipsas. ʒ no. q innuit q prio fuerunt leges i latino: q: dicit voce grecor. ʒ dicit trãsferenduz. sz certe aliq prius in latino: ʒ aliq prius in greco. hoc tñ est q a grecis habuerunt origine: vt insti. de iure na. §. ʒ non ineleganter. sicut in qlibet artiũ vt in pricipio sui tractatus dicit priscianus. tñ ɔstat hanc legum cõpositioné in latino prius fuisse conscriptam: vt. C. de vete. iure enu. l. ii. §. hoc aũt. quod ab initio. in fine prime colũne fm azo. ʒ h sẽt ergo melior alia expositio. ʒ dic transferendum de greco in latinum. Acc.

i Inepta. q: sepe non põt bñ fieri trãslatio de vna ligua in aliam.

k Dicendorum. i. eorum que sunt dicturus. M.

l Verba latina vt dicit. melius dic greca. nam ʒ alias hoc frequenter fit. q verba greca ponunt in legibus latinis: vt pz. ff. de pub. en. l. i. §. pen. ʒ in multis aliis locis: vt illi. de [illegible] trahẽ. emp. vbi habemus grecum. acc.

m Libertinis. ingenuos nec illos q hñt ius anulor aureor: vt. ff. e. l. [illegible] ex ofone. accur.

n Penuria. necessitas lege nõ hz. sic no. ff. de of. ɔsu. l. i. §. ie aũt.

o Dabit. s. ingenu⁹ libertis tutor. s. d fcõ, [illegible] d iniut h nisi se excuset vt. C. e. l. iii. ʒ. ff. d ex. cu. da. ab his. l. pupilli. §. i. nã multa fieri nõ hẽt: fcã tñ tenent: vt. ff. qñ ap. sit. l. i. §. biduũ. ʒ. ff. d se. l. i. ʒ ibi no.

p Curã hñs. i. pubertinã multa tractarie [illegible] d vtilitate ipuber. ʒ. ff. of. tu. ʒ cn. vt. j. d reb⁹ eor q sub tu. vel cura. sunt. l. i.

q Nõ põt. sponse [illegible] vxoris marit⁹ vt ibi. e. §. pe. ʒ ipso iur nulla [illegible] datio. ʒ ipropue [illegible] nit vbũ excusatiõis: vt. ʒ. ff. e. ti. l. ité maior [illegible] qdẽ primo erãt. contra sposalia vel infirmoni vex é q dari ñ pt. s [illegible] tur forte abñs ʒ ignorans petet aliũ loco sui ɔstitui: vt. C. e. l. amplissimi. ʒ. l. lz. ʒ d itegruma. l. cũ pponasti [illegible] pro sit dat⁹ ñ pe possẽ here cũ illa vl sposalia vl infirmoniũ: vt. C. [illegible] terdic. ma. p toti. ʒ. ff. d ritu nup. si qs tutelã pu. ʒ. §. quis spon [illegible] ré ãt ɔstat mariti [illegible] eẽ sue vxori vl sposẽ. C. d ɔc. l. ii. ʒ. l. mar.

Excusantur. Hic tractat quot annus debet esse ʒ quot filios habeat quis vt excuset a tutela. bar.

r Excusant. ʒ hec ẽ greca.

s Septuagita si alio ɔsonali [illegible] co munere. lz. ut. C. q etate. ti. ʒ. l. fi.

t In quo creant. a iudice vt a lege. ʒc.

u Adierit. istitut⁹: q: tūc icipit tutela testamẽtaria vt. ff. d testa. tutel. l. tutores. ʒ. l. si nemo sũ in casu ut ibi dr ʒ glosa hic. R. ʒ Jo. s. necessario instituto: vel ipso herede tutore dato.

x In testõ. caute dicit i testõ q: a iudice nõ põt dari sub cõdi. ʒ. ff. ti. i. l. iii. §. qñ pt. ʒ ea existe incipit eẽ tutor: vt h. ʒ. ff. d test. tu. l. [illegible] quia sub condi. i pan. ʒ. l. tutor datus. in pan. ʒ insti. d attil. tu. i [illegible]

y Scriptura. i. pfessione natalũ de qua habes. ff. de sta. ho. [illegible] tor. ʒ. C. de li. cã. l. nec omissam. accur.

z Demõstrationib⁹. alias pbatiõibus. ʒ ita in libro domini. accur.

ʒ Legitimis. testib⁹ vel istrumẽtis: vt. C. de fi. istru. l. i. [illegible] ẽt mater i tali cã admittit: vt. ff. d pba. l. ẽt matris. ʒ facit ad d. l. [illegible] eo. ti. nõ tñ dicas fm azo. q ex his natalib⁹ fiat plena pbatio: sz [illegible] cit psumptiões ʒ ẽt pbationem plenã faciũt cũ aliis indiciis: q: ʒ [illegible] nõ prosunt singula multa iuuant: ut. C. d pba. l. rõnes. ʒ. l. instia. ʒ. [illegible] non epistolis. ʒ. l. nõ nudis.

? Remittit. i. relaxat. ʒc.

ʒ Legitios. ʒ naturales. nã nec soli naturales psũt vt h. nec legitimi tñ: ut adoptiui. s. pri adoptiuo lz psi naturali sic: vt isti. e. i pn. nisi forte dat⁹ ãt auo vel pauo: ut tũc psint adoptãti. ar. isti. d adop. §. sz hodie.

a Libos. s. viuos. ʒc.

b Decesserũt. vl ẽt capti sũt ab hostib⁹: ut. ff. q nũero li. l. ii. l. ʒ. Ité d ẽ vex nisi i acie decesserit: ut isti. e. i pn. ʒ. j. e. l. libello.

c Hoc ãt. s. q deñi ẽ d mortuis.

d Alio. datiuo vl legitio. ʒr.

e In multis. quotiẽs d ei⁹ ɔmodo agit: ut. ff. d sta. ho. l. q in utero. ʒ. ff. d acq. here. cũ qdam. §. i. accur.

a In reliquis. vt si vocetur ad honores vbi prosunt filij iam nati ad implendū numerum annorum: vt. ff. de mino. l. ij. et. j. de mu. et ho. l. ad rē. nō tn̄ prosunt ad recipiēdam administrationem rerū suarum: vt C. de in integ. resti. l. ij. et ff. de admi. tu. l. ḋ bis. et. C. qui et aduersus quos l. i. Item. psunt ad excusationē personalium muneruz filij nati: vt. C. h. t. de his qui numero. h. l. iij. et fi.

cesse se excusare: vt insti. e. §. itē maior. et. j. e. l. scire oportet. §. ḋ de his. et C. de appel. l. nolationes. sed demū lata sn̄ia ɔtra eū a qua nō appellauerat vt ar. j. e. si ia qui tres.

x Illi⁹. si hec sn̄ia plana est. si habes finem dic finis tertie.

y Terminus est. i. terminatio est q̄rte. nam si tenet in tertia nō tenet i q̄rta: sic et als video finē vni⁹ cāe esse initium alterius: vt. C. ḋ ordi. iudi. l. fi. et de fal. vbi.

b Non solū. illi⁹ locum facit. C. ḋ bis qui nu. li. l. iij. h. t.

c Auo. isti nepotes.

d Numerantur. sic isti. de be. ab intesta. §. cum filius.

e Extendit. vt. j. de ḋ. sig. l. liberorū. et. l. iusta. et. l. nomen. ac.

f Determiatū. Rome tres. in Italia quattuor in prouincis qnq3: vt isti. e. circa prin. et. C. de his qui nu. liber. lib. x.

g Creantur. s. tutores.

h Nam et si. als nam si et bene est als nō si et tūc abundat vnum non sic. C. de testa. ma. l. fi. §. fin autem. ac.

Amplius. Due i. perfecte excusatōes eiusdem generis cōstituunt vnā pfectam. Bal.

i Excusant. hoc ideo q2 iste permute sunt eiusdem generis als secus: vt. j. e. spadonē. §. quitura. et. C. q numero tutelarum. l. i. §. fi. ac.

k Dicit eadē hoc est in dictum ad sequentem. l. que est vlpi.

l Vlpianus. als vlpiam. s. cōstitutio. s. tractās de tribus et c.

m Tria. hec ē glosa.

n Onerasi. tres onerose tutele et nō affectate: vt insti. e. §. item tria. et. j. e. spadonē. §. fina. si enim essent affectate non inferunt onus: q2 portantur leuiter q8 portat qsq3 libenter: vt. ff. si quis cau. l. ij. §. fi. et. ff. ex q. cau. ma. l. iij. et. ini. et. v. et hoc eodem modo exponitur. C. q numero tu. l. i. vbi dicit nō desiderate: vel expone illud vt ibi sed hoc non mato. ac.

o Separatio. sic ergo generaliter intelligas ꝙ modo sine ꝑ tumulo debitur pro patrimonio ꝗ pro numero psonarū: vt ff. ḋ pac. l. maiorē. et. l. si plures. et. C. qui bo. ce. pos. l. fi. et facit ad. l. astā. j. ad tertul. l. ij. §. non solum. et. ff. e. t. excusantur. §. fi. ac.

religs^a ciuilib⁹ mūerib⁹ ꝓdest patri. et hoc dem̄ est in ɔstitutōe diui seueri. Nō solū aūt filij remissionē tutele tribuūt et filie: sz etiā nepotes ex filijs mascul' nati masculi et femine. Auxiliantur aūt tūc qñ pr̄e eoꝝ mortuo illi⁹ locū^b cōplēt auo^c. Quotcūq3 aūt nepotes fuerūt ex illo filio numeranf^d pro vno filio. hoc autē ex cōstitutionib⁹ q̄ de liberis loquunf possibile est colligere. Nunq̄3. n. facile ē inuenire q ḋ filijs loquaf constitutio: sz de liberis. Appellatio aūt hec et ad nepotes extendif^e. Numeꝝ aūt liberoꝝ determinatū^f ɔstitutionib⁹ eē oz vnicuiq3 tūc cū creanf^g. nā et si^h post creationē generanf nō auxilianf: vt ɔsticutio in qt seueri et antonini. Amplı⁹ aūt et q h3 tres tutelas: aut tres curas, aut cōmixtas tres curas, et tres cutelas et adhuc manentes. hoc est nondū excedentib⁹ etatē minorib⁹: hi excusanf^i ad tutelā vl' ad curā vocati. Sz tn̄ et si curator qs fuerit nō impuberis sz furiosi seu ꝓdigi: i nūeꝝ turaꝝ et hec cōputabif cura. Nō sic se hr̄e docet constitutio seueri et antonini. Dicit eadē^k et nobilis vlpian⁹^l de tutelis tribus.

Vlpianus.

Tria^m onera^n tutelarū dant excusationē. Tria aūt onera sic sunt accipiēda: vt non numerus pupilloꝝ plures cutelas faciat: sed pr̄imonioꝝ sepatio^o: et iō q tribus fratrib⁹ tutor dat⁹ est: q indiuisum patrimoniuz habe rent: vel qbusdaz tutor vl' qbusdā curator: vnam tutelam suscepisse credif.

Modestinus.

Otium^p tres habentes tutelas ad q̄rtaz non vocati. Quesitū ē igif. si qs duas habens tutelas deinde ad tutelaz tertiā vocat⁹ appellauerit^q et adhuc pendēte iudicio appellationis ad q̄rtaz cutelā promouebitur^r: utrū a q̄rta se excusans memoriam faciet et tertie^s: aut oīo dimittet illā^t. Et a diuo seuero et antonino ɔstitutū inuenio nō oportere^v ad q̄rtā ꝓmoueri a tertia appellātē: sz pendēte tertie creationis excusatōe: illi⁹^x finez expectare terminū^y futurū q̄rte creationis recta rōne. Si. n. ordine prepostero quartā suscipiet qs: eueniet vt post tertiam stante^z iniusta tertie appellatione appareāte q̄ttuor onerib⁹ grauabif ex leges^z. Si pr̄ in tribus fuerit mūerib⁹ aut tutele aut cure: fili⁹ ei⁹ nō vexabif: et ita constitutū est a diuo seuero et anto.

Hoc aūt et ɔ̄rio est q opz filios^a cutelaꝝ remissionē pr̄i dare. Et cursus vtrisq3 cōes. i. vnā filij et duas pr̄is, aut econuerso. tūc aūt hec ita se habēt cū omnis vni domui^b non separatis^c attingit. Scribit^c āt et vlpia. nobilissimus hec eadē.

Vlpianus.

Tria^d onera in domo una sufficit esse. ꝓinde si pr̄ alicui⁹ vel fili⁹ vel fr̄ q est in eiusdē ptāte tria onera sustineat: q̄ ad pꝛicuꝰ pr̄is sui spectent: q2 volūtate^e ei⁹ administrat oibus^f excusatio a tutela cōpetit: sz si non uolūtate pr̄is administret, non prodesse^g sepe rescriptū ē.

Modestinus.

Si duas^h habēti tutelas: alie due simul superinducte fuerit: quo ordie^i tertia auxiliabif et ad remissionē q̄rte: et si ipator fuerit q q̄rtaz iniūxerit aut tertiaz: et. n. anq̄3 cognoscat ipatoris mādata ꝓmot⁹ erit ad aliā^k. Si aūt ordo ñ appuerit: sz i una die due creatōes^l ꝓpōnenf i diuersis creatis^m: nō q creat⁹ eē: sed q creauit^n eliget quam opz eū su-

z Post stantez. i. post existentem.

z Extra leges. i. cōtra leges nam contra leges est vt debeat grauari quarta tutela. sine vt verius dicā preter legē non sm̄ legem. sic ponitur ɔ̄ pro preter: vt. ff. de pac. l. pacisci. ac. et facit. j. e. si duos in prin. et de ritu nup. l. si qs. §. quid ergo si enim. ac.

? Hoc aūt. ecōtrario. q. d. non in contrario idē est.

¥ Filios. qui sunt in ptāte vt statim subijcit. vt et. j. l. pxi. accur.

a Vni domui. vt q pr̄es cū filijs oīa cōia hnt et simul habitant: vt. ff. l. pꝛoꝛi.

b Non sepatis. s. domibus. als separatim. ac.

c Scribit. faciendo. l. sequentem.

d Tria. hec est vlpi. et latina.

e Quia voluntate. hoc dic. vt. ff. de tutel. l. si filius. et de admi. tut. l. lucius. et per hoc apparet q aliud oz esse i magistratu et fideiussoribus tutoris: vt. j. e. l. spadonem. §. sz ciuitatis. et. ff. de ritu nup. l. si quis tu. §. i. que sunt cōtra ne. et est rō quia illi non tenētur: ideo q2 cognouerunt tutelam. vel q2 eorum volunta te gesta sint. sed hic pater sic: vnde perinde est ac si ipse pater gesserat. arg. ff. de admi. tu. l. ita autē. §. gessisse. et. ff. ne quis eum qui in ius voca. vi. ex. l. si quis in prin. vñ hic forte statim conueniri pōt: sz ibi illi in subsidium tantum excusso eo qui gessit. ac.

f Omnibus. tam pr̄i q̄ filijs. accur.

g Non prodesse. sz pr̄ de peculio teneatur: vt. ff. de tute. l. si filius. quia etiam inuitus de eo obligatur ut. ff. de pec. l. si quis seruū. §. etiam. et quasi filij patrimonium reputatur non patris: ut. ff. de pec. l. peculium. et facit. ff. l. pxi. ac.

Si duas. Ubi apparet de ordine seruandus est ordo: vbi autem oritur dubium in ordine oz per iudicem declarari. h. d. bal.

p Diuitius. Appellatione pendente: nil est innouādū. nec i cā in qua est appellatum: nec in causa i qua est appellādū: nec in alia q̄ fit de appellatiōn. fine. h. d. Bal.

p Otium⁹. ff. in. l. excusanf. §. fi. et hec et illa sūt herenij et grece. ac.

q Appellauerit. lata sn̄ia ɔ̄ cum super excusatione ꝓpositā aliogn tontra: vt insti. e. §. q āt. et. j. qñ appella. sit. l. i. §. si quis. et. j. eodem. scire in princi.

r Promouebitur. i. vocetur.

s Faciet et tertie. q. excuset se propter tertiam.

t Illam. s. quartam. quasi ipso iure nō teneat vocatio: nec egeat excusatione. ac.

v Non oportere. et sic videtur q ipso iure interim non teneat vocatio ad quartam. et sic interim pēdente cā appellationis nō habet necesse se excusare

h Si duas. hec greca est. ac.

i Quo ordine. i. aliquo ordine, ita q vna ꝓmota alia posteriori tempore. vel lege iterrogatiue et ibi incipit responsio. et ñ imperator et c. et postea cum dicit aut tertiam subaudi vere tertia prodest ad excusationē quarte et enim et c.

k Ad aliam. s. tertiam. et non de ordine seruando. sic et. ff. de fideicom. li. l. generaliter. §. qd ergo. sz arg. cōtra. j. de sola. l. nec enim. ac.

l Creationes. i. duarum tutelarum. i. duo decreta. ac.

m Diuersis creatis. i. l diuersis creationibus eiusdem psone. Dy.

n Eliget. i. si ordo non apparet eligit iudex: vt hic. et argu. j. de accu. l. si plures. alias cōmittitur sorti: vt. ff. de iudi. l. in tribus. et. C. cōia de le. l. fi. in princ. alias nihil oz quod fit: vt. j. de heredi. insti. l. qui soluendo. et. ff. ḋ vsufru. l. quotiens, aliquando cōmittitur priuato: ut. j. ad trebellianum: l. here des. §. fi. que omnia sunt arg. contra. sed hoc sit fauore pupilloruz:

[illegible] incertus tutor nõ pot eis dari: vt. ff. de tes. [illegible] si a diuersis denf tertia ⁊ q̃rta ⁊c. ad supe [illegible] iudi. l. duo. quod itellige q̃n vterq3 est ori [illegible] originarius. vt. ff. ad mu. l. libertus. §. [illegible] l. x. Dy. ⁊ facit hec. l. ad id qđ no. C. de [illegible]

[illegible] di. l. si pictor. ⁊. ff. ne quid in lo. pu. l. fi. ⁊. ff. ad trebel. l. [illegible] cum pictor. Item arg. contra đ qui satisda. cog. l. si ab [illegible] ne. gest. l. pomponius vbi de hoc. Item facit. C. de epi [illegible] liter. ⁊. đ. l. prox. in fi. accur.

[illegible]

scipef Grãmatici. sophyste[s]. rhe-tores medici qui poyouse idest circuitores[t] vocantur. queadmodũ a reliqs munerib[us]: ita ⁊ a tutela ⁊ a cura requiem habent.

Est autẽ ⁊ numerus rhetorũ in vnaquaq3 ciuitate q vacationem munerũ habent ⁊ heredes[u] quedam proposite leges: qđ manifestum est ex epistola antonini diui pij que scripta quidem ẽ comiti asie: vniuerso autem orbi cõueniens est, cuius est capitulum subiectũ hoc. Minores[e] quidem ciuitates possunt quinq3 medicos immunes habere ⁊ tres sophystas ⁊ grãmaticos totidem. Maiores aũt ciuitates septem[f] q curent: quattuor qui doceant vtrãq3[g] doctrinam. Maxime[d] aũt ciuitates decẽ medicos ⁊ rhetores quinq3 ⁊ grammaticos totidẽ. Super hunc autẽ numerum neq3 maxima ciuitas immunitatẽ prestat. Decet autẽ maxĩ modo quidẽ numero vti metropoles[h] gentium. Secũdo aũt q̃ habẽt vel forum cãrum[i]: vel loca iudiciorũ. Tertio aũt reliquas.[l] Excedere hũc numerũ quidẽ nõ licet[m] neq3 sententia senat[us] neq3 alis aliqua adinuentione. Minuere aũt licz q̃m pro ciuilib[us] munerib[us] appet hoc tale fcm̃[n]: ⁊ vtiq3 non aliter ĩ immunitate hac fructũ habẽt nisi dogmate senat[us] inscripti fuerunt numero cõcesso ⁊ circa operationem negligentiam[o] non habeant. Et phylosophos liberari a tutelis: ⁊ paul[us] scribit[p] ita. phylosophi oratores[q] grãmatici qui publice iuuẽtib[us] psunt excusantur[r] a tutelis. nam ⁊ vlpianus libro quarto de officio proconsulis ita scribit. Lpia.

Sed ⁊ reprobari[r] meditum posse a republica q̃uis semel probatus sit imperator noster cum patre suo lelio basso rescripsit. De phylosophis autem eadem constitutio diui pij ita dicit. Phylosophorũ[i] autẽ[y] non constitutus est numerus qr rari sunt q phylosophant. Extimo autẽ q̃m qui diuitijs supabũdant: voluntarie tribuãt pecunias in vtilitates patrie[x]. Si autem proprie loquantur de substantia: inde iam manifestũ[z] essent non phylosophantes. Est autem imperatoris commodi constitutionibus inscriptum capitulum ex epistola diui antonini pij in q̃ manifestatur ⁊ phylosophos hẽre immunitatem tutelarũ. Sũt autem hec verba. Similiter autem de his omnibus diuus pater meus ingrediens mox principatum: constitutiones honores ⁊ immunitates certificauit: scribẽs phylosophos rhetores grãmaticos medicos immunes ẽẽ a gymnasijs[s] sacerdotij stãtes[c]: ⁊ neq3 frumẽti ⁊ vini ⁊ olei ẽptionis ⁊ ius prepositiõis: ⁊ neq3 iudicare[?]: neq3 legatos esse: neq3 in militia numerari volẽtes: neq3 ad aliud famulatum eos cogi. Ampli[us] ⁊ illud scire oz: q̃m ⁊ hi q in pria ppa docẽt: aut medicãtur: immunitatem hãc hñt[z]. Si n. existẽs comaneus[a] i cesaris[b] docet aut medicaf: apđ comanẽses immunitatẽ[c] nõ hz ⁊ hoc ita ꝓmulgatũ ẽ a diuo seuero ⁊ antonino. valde tñ disciplinatos: ⁊ q sup numerũ: ⁊ q in aliena pria morã faciũt eẽ immunes paulus scribit dicẽs diuũ pium antoninũ ita iussisse. In roma phylosophantẽ cũ salario vel sine salario remissionẽ[e] hẽre ꝓmulgatũ ẽ a diuo seuero ⁊ ãt omnoit sac si in ppa patria doceret. q[ui]b[us] ꝓmulgatiõib[us] põt q̃s illũ adducere sermonẽ[f]: q̃m cõi opinata ⁊ existẽte pria regis vrbe: docẽter vtiq3 tanq̃ĩ ĩ ppa pria vtilẽ seipm̃ tribuẽs vel exbibẽs imunitate fruet. Legum ꝟo doctores i aliquo presidatu[f] docentes[g]: remissionẽ non habebunt. In roma[h] autem docentes

[illegible]

[illegible] Phylosophorũ. [illegible] est grecum. [illegible]
[illegible] Autem [illegible] quasi dicat [illegible] sunt tñ q[ui] [illegible] pecunias [illegible] patrie: ⁊ [illegible] q̃z dicãt [illegible] phi vt subiicit. ac.
z Pfie. [illegible] phylosophi [illegible] sophie [illegible]
y Si ad [illegible] de phylosophis [illegible] cunias cõ[illegible] vaca. mu. [illegible] ⁊. C. [illegible] fessio h. t. ac.
z Sit. [illegible] sacerdota[illegible] genos [illegible] labor siue [illegible] prepositi [illegible] rico princ [illegible] C. ad. l. [illegible] g[illegible]. ⁊. C. [illegible] h. t. Ro.
⁊ Stãtes [illegible] subijcit: ⁊ [illegible] ⁊ neq3 cog [illegible] positiõs. [illegible] i. ⁊. [illegible] Sol. [illegible] tas: vel [illegible] gn teneat [illegible] mẽtum [illegible] cessitat[illegible] tas vt ⁊. C. [illegible] ra inducen [illegible] gs excusat [illegible] mu. ⁊ bo. l. [illegible]
? Judica[illegible] đ arbi. l. [illegible] Sol. đ log [illegible] gatõis qđ [illegible] suscipere [illegible] di. m. l. sci [illegible] ⁊ bo. l. fi. §. [illegible] bẽat excus [illegible] ĩ prio logẽ [illegible] cogit ex q[illegible] te arbitrii [illegible] ac. ff. đ va [illegible] aũt. ⁊. §. [illegible] Simp [illegible] grãmatici [illegible] pria hz ex[illegible] la: sec[us] si do[illegible] na. nisi sin [illegible]

[illegible] reprobari: vt. ff. l. proxi. in pn. ac.
[illegible] sic incipit lex latina phylosophi. ac.
[illegible] doctores.
[illegible] prias litteras docẽt: vt. ff. de vaca. mu. l. ij.
[illegible] de pfes. ⁊ medic. l. poete. ac.
[illegible]

[illegible] plinati: qr tunc vbiq3 docẽtes eẽ numerũ excusatões cõ[illegible]
[illegible] phylosophãtib[us] i ciuitate romana ⁊ legũ doctorib[us] [illegible]
[illegible] ue sine salario doceant. b. d. bar. x Ampli[us]. bñt [illegible]
[illegible] me. ⁊. ff. đ ma. et bo. l. fi. §. fi. ac. a Comane[us]. i. de [illegible]
b In cesaria. i. l alia terra docet. c Immunitatẽ [illegible]
[illegible]

in oppido berytensiū vel in aliqua ciuitate regia vt bonon. vt no. l. d. §. hec autem. nō vltra appositū q: extra ciuitatem vetere est nō mutiū non regiū. Item dic roma veteri. vl' noua que melioribus nō veteriorib⁹ dedicata est augurijs: vt. C. ð vete. iur. enu. l. i. §. fi. & C. ð pfes. liber. ar. l. i. & de pu. vrbis. cōstā. l. i. Item dico q: habēt excusationē nō solū a tutelis sed ab oībus munerib⁹ publicis & ciuilibus et filij & vxores eorū: vt. C. de pfes. & me. l. medicos. sed quid de patrimonialibus: rn. dic vt in dicta. l. medicos.

p Dat⁹ tutor. q: hic dixi ð quo inimic⁹ ē. vl' ex alijs piecturis apparet q: si mutauit aīum aduersus eū quasi firmat vindictā nō dādo ei labores. & facit. j. de adimē. lega. l. iiij. & ṡ. de arbi. l. l cū. & C. si pp̄ter inimicitias creatio facta sit. l. i. q Debito. si male gessit: vel faltē reddere rōnē: vel accipe mutuo pro pupillo: vt cōueniet a creditorib⁹ pupilli. ac.

Athlete. Athlete & presides & magistratus dū sūt in magistratu: a tutelis & cur. que sunt munera ciuilia excusant. h. d. vsq: ad §. Dat. B.

a Athlete. latina est h lex & erant athlete qui sine mercede virtutis gr̄a certabāt & certaminib⁹ sacris deseruiebāt: vt. ṡ. ð his q no. infa. l. athletas. non dicas de illis q hodie certant: q: sūt infames vt. ṡ. de his qui no. infa. l. ij. in fi. vñ nō debēt hr̄e pmiū vñ penā merētur: vt. ṡ. de ne. ge. l. sine hereditaria.

b Coronati. s. ter. vt C. de athlet. l. i. li. x.

c Gentium. Cessante cā priuilegij cessat priuilegiū. h. d. bal.

c Gentium. nam cessante cā cessat effect⁹. vt C. de epi. & de. l. generaliter. & ṡ. de pac. l. qd dictum. & insti. e. §. itē diuus marcus. & §. item qui reipublice. & §. inimicitie.

d Munus vtilitate. s3 auctoritate sic: vt insti. e. in pn. que est contra. s3 vtilitate secundario est publicum q: expedit reipublice &c. vt insti. ð his q sunt sui vel alien. iur. §. pe. & sic. ṡ. de edendo. l. argētari⁹. §. i. ac.

a tutela & cura remittunt. Ulp. Athlete^a habent a tutela excusationē: s3 qui sacris certaminib⁹ coronati^b sunt. Gentium^c p̄sidatus: puta asie bithinie capadocie tribuit immunitatē a tutela: hoc est quoad in p̄sidatu sunt. Tutela non ē rei publice munus^d: nec quo^e ad impēsam^f ptinet. sed ciuile^g nec prouinciale^h videtur tutelam administrare. Remittunt a tutela & cura magistratus ciuitatum^i.

Dat remissionē tutele & capital^k inimicitie creatio^l facta^m aduersus pr̄em pupillorum nisi f̄m testm̄^n apparuerit datus tutor: nisi prius q̄^o scriptū ē testm̄ capitale certamē eis adinuicē constitit: vel nisi antiquior qdē ē testō inimicitia. Propter hoc aūt vl' eē dat⁹ tutor^p: vt supponat debito^q. & negocijs: & hoc ex epistola seueri imperatoris ostēdit. Amplius sūt absoluit a tutela cum q̄stionē quis pupillo ð statu mouet^r. cum vl' hoc autē non calūnia^s faciēs: s3 ex bona fide & hoc diuus marcus & seuer⁹ promulgauerūt. De rusticis aūt & humilib⁹ & illiteratis scribit paulus ita. Mediocritas^t & rusticitas^v iterdum^x excusationē prebēt f̄m epistolā diuoz adriani & antonini. Eius aūt qui se neget l̄ras scire excusatio accipi nō d3 si modo^y expers non sit negociorum. Ulpianus.

Pauptas^z sane dat excusatio nem si quis se imparē^z oneri iniuncto possit p̄bare: idq3 diuoz fratrum rescripto continet. Modestinus.

Sed & milites q honeste^? cōpleuerint militie tēpus remissionem habēt tutelaruz^x aduersus omnes hodie p̄uatos. Aduersus āt filios eorum q eodem ordine^a cōicauerūt & eoz q olim milites fuerūt^b: infra annum^c quidē dimissiōis remissionē habēt: post annū aūt non habēt. Coequalitas. n. honoris militie fortior^d videt olim militū priuilegio: nisi fortassis al's habuerit iustas tutele excusatiōes: vtputa numerū annorum^e, vl' aliquid tale^f quale & p̄uatos aduersus oēs excusare cōsueuit. Nec aūt^g de filijs non de nepotib⁹ eorum qui oli3 milites fuerūt. Ne potes enim eorum q olim milites fuerūt in eodē loco tum reliquis priuatis esse creduntur^h. Qui numero ignominiose dimissi sunt: similes his qui nequaquam militauerunt, estimantur^i: & propter hoc: neq3 ipsi habent p̄uilegium: neq3 filij eoz^k. Qui olim^l fuerūt milites tutores dati obligabūt^m. Quādoq3 autem non complent quidam militie tempus: & tamē habent restitutionē tutelarū. s3 eādē^n cum his qui compleuerūt. Qui enim vigesimū annum

Amplius. Nota per calumniaz nō excusar' mouētem: nec cum opitulat in aliquo. h. d. Bal.

r De statu mouet. vel de olb⁹ bonis: vel plurima parte: vt. j. e. l. pp̄terea. & insti. e. §. itē pp̄ litē. Itē idē ēsi a parte pupilli huic fuit q̄stio status mota: vt insti. eu. §. item is qui.

s Calūnia. vt eutet tutelā ar. ṡ. si qs cau. l. ij. §. fi. ac.

De rusticis. Qui habēt animi peritiā nō sūt habēdi p rusticis. Bal.

t Mediocritas. i. pauptas & sic fa. j. l. pr. & dicvt ibi. ac.

v Rusticitas. i. simplicitas no. sic. C. de testa. l. fi. ac.

x Interdū. nā distinguit in paupe: vt. j. l. pri. Itē & l rustico: nam qdam sunt sagaces. ac.

y Ex⁹. q. si nō. aliogn recipienda est excusatio: vt insti. e. §. si mulier. & facit. C. de posītu. l. ij. & deindi. l. certi iuris ar. j. §. ðre ia. l. pō. §. vni. &c.

Paupertas. Qui allegat pauptatē d3 illā probare. h. d. Bal.

z Pauptas. al's. §. al's. l. ē

z Imparē. i. incōueniētē p̄pter pauptatē. & est planū si ita pauperē vt d3 eū laborare. vt inde alat. al's d' paup q non h3. l. aureos. in bonis: vt. j. de accu. l. nōnulli. a3. vl' dic q: tn̄ nō h3 i bonis quantū pupillus cui dat tutor. sed h talis cū alijs tutorib⁹ hr̄i pt administrare solus nō: vt. C. de p̄icu. tu. l. i. sic & in aut. vt dif fe. iudi. §. i. vbi ordinari⁹ suspect⁹ si solus sed cū epo cognosciti. Itē propter pauptatē remouet q̄nq3 vt suspect⁹ q̄nq3 nō: vt ṡ. ti. i. l. suspect⁹ & l. suspectum. ac.

Sed & si. Par l parē nō h3 p̄uilegiū. tn̄ remoto p̄uilegio reponit q̄s sub iure cōi. h. d. Bal.

e Nec quo ad ipensam nō. n. h3 tutor necesse de suo facere sumpt⁹ tutele: vt. ṡ. ð admi. tu. l. a tutoribus. §. fi. ac.

f Ad ipensaz. nō p̄rimoniale: sed p̄sonalē.

g Sed ciuile. i. de iure ciuili: vt. ṡ. de tutel. l. i. & f̄m h d' mun⁹ ciuile q: munez ciuiliū triplex est diuisio. vt. j. de mu. & ho. l. fi. in pn̄. ac.

h Nec prouinciale. i. nō est tale qualia sunt alia munera que fiunt in prouincijs. que sunt publica auctoritate & vtilitate. ac.

i Remittunt. curatū. ad hoc. j. e. l. non tn̄. §. sane. & l. administrantes. & insti. e. §. q in p̄tāte. in municipio secus: vt. j. e. l. pp̄ter. ac.

Dat. Capitalis inimicitia excusat a tutela: nisi fit seruata reconciliatio vera & non ficta. h. d. Bal.

k Dat. re: capitalis. hoc expone duob⁹ modis: vt insti. eo. §. inimicitie.

l Creatio. al's cautio. ac.

m Facta. i. nata. s. inimicitia aduersus &c. a quacūq3 p̄te puenit cui pa. sed hic vl' q: puenit a parte tutoris. ac.

n Nisi f̄m testm̄. quo casu aū facta vl' modo remitti p testamētū: & sic appet q: pr̄ pupilli fuerit offensus. ac.

o Nisi prius q̄. al's est postq̄ & est bona. & est exceptio exceptiōis. q. d. inimicitia dat excusationē nisi in testāria: & tūc nō nisi post testm̄ ē fcā: quo cū nō pōt dici remissa p testm̄: cū nec tunc erat nata: sed p⁹ testm̄ orta si dia stetit: et potuit testm̄ mutare & nō mutauit satis vl' remissi se: vt ar. ṡ. ð admi. tu. l. tres tutores. & de confir. tu. l. in confirmando. & l. vtilitatē. Alij hūt prius q̄. & tūc op3 q: excipiat a p̄mo dicto. §. inimicitia dat excusationez: nisi p̄us &c. sed certe tunc videt eadē superior exceptio: nā & hic et ibi fuit aū testm̄ inimicitia: & d3 tūc dicere q: nisi ponit h expositiue. q. d. nisi f̄m te &c. i. p̄usq̄ scriptū fit &c. sicut al's. ṡ. de procu. l. nisi. & iō prima melior. ac.

? Honeste. est. n. honesta &c. vt. ṡ. de his qui no. ifa. l. ij. §. ignominie. & j. de re mili. l. milites. §. missionū. ac.

x Tutelarū. et postq̄ desint: vt. C. de excu. ve. l. i. & ij. & ar. j. de vetr. l. fi. & de q̄stio. l. vni⁹. §. seruus. sed ar. contra in eo. ti. l. i. §. item munio.

a Ordine. vt filios cōmilitonū.

b Fuerunt veteranorum.

c Infra annū. hoc spaciū hr̄t ad nouas tutelas vocati. al's statum reassumāt veterē: vt insti. eo. §. item q rei.

d Fortior. ex vna p̄te dānū est ex alia p̄te labor vitat.

e Numez annoz. vt. ṡ. e. l. excusat. in pn̄. ac.

f Tale puta liberoz numer⁹. vt. j. e. l. §. i. & alie cause q̄ ibi sequunt.

g Nec aūt. s. locū h3. q: nō excuset.

h Credunt. s. appellatione ergo filij nepotes non cōtinent. vt & insti. qui da. tu. pos. §. fi. & fa. j. e. l. non tn̄ §. illiensib⁹. & §. fi & l. administrātes. §. fi. & l. spadonē. §. si aūt liberi. & j. e. l. pe. & de re mili. l. iij. & ṡ. de tu. l. etiam.

i Qui estimant. nisi in casu: vt. j. §. sed & ignominia. ac.

k Neq3 eoz filij. innuit filium militis non ignominia missi: posse excusari p̄pter pr̄em. pro quo est. ṡ. e. l. tra. al's sed falsu3 ē: vt. j. ð va. mu. l. i. honoribus. §. vacationum. ac.

l Olim. sub audi illi qui olim. &c. ac.

m Obligabunt. habebant tn̄ excutionē cum veterani essent: sic. & ṡ. eo. l. i. §. si autem dabitur. ac.

Quandoq3. Complens militie tempus prefixum a principe: vl' als habet immunitatem perpetuam: non complens non habet immunitatez perpetuam. sed interdum nullam interdum temporalem f̄m mēsuram tēporis quo seruiuit. h. d. Bal.

n Sed eandem. i. f̄m illud qd habent q impleuerunt. al's sed eadē. i. eadē

habēt priuilegiū quē habēt qui cōpleuerunt vel eandē immunitatē vel eādē ... ducdoq3 vt subijcit'r facit. C.de his qui nō ... assūpt⁹ qō er ituel mai⁹ vl min⁹.xx.ānoz. ... que cum sing committur.

militie excessit: similis eē credit ei q compleuit temp⁹ militie. Qui aūt infra hos annos dimissus ē non hʒ continuā tutelarū immunitatē: sed ad tp̄s: quēadmodū z reliquoz ciuiliū munez remissionē hʒ. Qui enim infra qnq3 ānos a militia solut⁹ ē: nullā sibi vēdicabit imunitatē. Qui aūt post qnq3 ānos: vnius āni hʒ immunitatē. Qui aūt post octo: biēniū. Qui autē post duodeci: triēniū. Qui āt qndeci: q̄driēniū. Qui āt post. xx (sicut supra dixim⁹) cōtinuo absoluetur. Qui aūt inter nocturnos custodes q sūt rome militauerit: āni solu⁹ hʒ remissionē. Hi aūt si honeste absoluti fuerint sicut dictum est propter egritudinē causariā vocatā remissionē acceperūt. Est.n.z hec hōesta. Qui .n. ignominiosā potiē remissiōe: nō hʒ vacationē. Veteran⁹ autem eē credit nō solū legionarius: sed z omnis q qualitercunq3 militauit z honeste: est z ipse absolutus: filioꝝ tn̄ tutor creabit. etenim legionari⁹ eius q inter nocturnos custodes militauit, filiorum tutor fit. Iā aūt militi ipuberi curator dabit q oli miles fuerit. s. si pr̄ hui⁹ mortuus fuerit: siue ēt hi emancipati fuerint. filii z de vniuersis his constitutiones testantur. scribit autem z vlpianus ita. Sed z ignominia missi ab vrbicis plane tutelis excusabuntur: quia ingredi vrbē eis non lʒ. Plane si qs i cohortib⁹ vrbanis militauit, lʒ aū viginti ānos mittit: tn̄ ppetuā hʒ a tutelis excusatōnē. Quesitū ē aūt vtrū vnā z semel tutelā accipiūt: q olim fuerunt milites: vel vno tp̄e nō amplius q̄3 semel. Quiescēte āt pma tutela rursus pruilegiū recipient: aliter i pustis q gceuerunt non.n. auxiliant his q habuerūt neq3 iter tres adnumerant. Ita z in his q oli fuerūt milites nō pdest creatū eē. Hoc aūt z in curiis est pmulgatū: vt ostēdit diui seueri z antonini constitutio. z nihil differt q̄lr idigēt filii pmilitonis tutore vel curatore: vtrū emancipati vel patre mortuo. Primipilarij ex constitutionib⁹ iperialibus excusationē habent reliq̄rū tutelaz. Primipilarij aūt tutores filiorum erunt. Primipilarij aūt extimant qui exercent pmipilū. si autem nō exercēs mortuus fuerit hui⁹ filiorum pmipilarius non tutor erit. Vlpianus.

Si tribunus i cohortib⁹ pretorijs pmilitauerit: ēt collegarum filiorū tutela excusabit beneficio diui seueri imperatoris nostri. Modest.

Non solum. Quicūqꝫ abest cā reipublice habꝫ annū post reuersionem vt non voccetur ad tutelas. h. d. Bal.
Non solum. greci est ꝛ alꝭ est caput. l. ꝛ alꝭ non. ac.
Caligatas. ı. viles. ꝛ obscuros vt in auc. qui. mo. na. ef. le. §. qsqꝫ. vñe vt no C. de nup. l. a caligato.

Si libertus. Spes testamētaris facit iterꝫ venire ad datiuū: ꝛ repellit legitim⁹ ꝛ spes pons legitimi fac̄ iterꝫ venire ad datiuū excluso sequē legitimo. ꝛ dicitur eē i spe illud qđ est in potentia naturali. h. d. Bar.
Dabitur in testamento. Ac.
Impubes. ı. minor. xxv. annis. sic ponit. ff de acq. he. l. ipuberibus.

Non soluꝫ aūt q ad caligatas militias ꝛ reliqꝫ primipilarij militauerūt: sed ꝛ q quali tercūqꝫ necessitatis publice plebis romanoꝝ grā abſētes fuerūt ānū hñt vacationē post reuersionē. Ann⁹ deniqꝫ hic nō soluꝫ bis q cōpleuerūt ꝯsuetū militie tps i reliqs publicis necessitatibus daf: sꝫ ꝛ bis q ǭliter cūqꝫ generūt a publica necessitate ꝛ reuersi sunt: ꝛ si minus tps eo tpe quo ꝯstitutū ē consumauerunt. Quas deniqꝫ pri⁹ habebāt tutelas. pp hoc aūt deposuerūt. qm̄ q publici negocij grā abibāt has cū reuersi fuerint ꝯfestim recipient: nihil eis auxiliāte āno. Ann⁹. n. ad futuras nonas daf nō ad eas q̄ resumi debent. Annus aūt copulatoꝝ dierꝫ seruabit ex quo qs reuersus ē rectā viā dirigens vel dirigere debens: nō eā q̄ ē ex circuitib⁹. Et q i testamēto dati sunt tutores reuenient fm leges administratōēꝫ eaꝝ q̄ in alia prouincia sint possessionū, q̄s ostēdit subiecta diui seueri ꝯstitutio. Diu⁹ seuer⁹ ꝛ antonin⁹ augusto valerio. testamento tutor datus ante prefinitū diem adire presidem prouincie debuisti: ꝛ postulare vt ab administratōe earū rerū q̄ in alia prouincia erant liberareris. Qui primipilū explenit: si cū tutelam suscepisset ꝛ vni⁹ filiū: rursus in militares necessitates assumpt⁹ erit: deponet sollicitudinē tutele. Sisr ꝛ i locū illi⁹ tutoris: quē postea sibi collegā qs adduxerit dabif curator vt ait ꝯstitutio diui seueri: quā adaptans re cte oīb⁹ similib⁹ capitul: curatorē dati licꝫ i locū eoꝝ q tpis vacationes recipiūt. Si libert⁹ ipubes dabif a patrono curator: filiis suis: vl alī⁹ qcūqꝫ mior. xxv. an. donec qdē ipubes fuerit ñ molestabif. Interi āt alter i locū ei⁹ creabif curator. Silis est huic ꝛ legitim⁹ tutor: si ipuberē eē ꝯtigerit. eteni in locū ei⁹ curator iterī dabif. Si qs fit egrot⁹ fuerit vt oporteat eū ñ oīo dimitti a tutela i locū ei⁹ curator interī dabif. senat⁹ āt hic rursus recipiet tutelā. Si āt ꝛ qs in insaniā iciderit, silis ē huic: ita ꝛ ulpian⁹ scribit. Aduersa quo qꝫ valitudo excusat: sꝫ ea q̄ ipedimēto ē quominus qs suis reb⁹ superesse possit: vt imperator nr̄ cū patre rescripsit. Paulus.

Et nō tm̄ ne incipiāt, sed ab accepta excusari debent.

Idē vlpianus Modest. scribit. Sꝫ in hoc rescripto adiectū est: solere vel ad tps vel i ppetuū excusari put valitudo ē q̄ afficif. Furor aūt nō i totū excusat: sꝫ efficit vt cura iteri def. Sūt ꝛ alij q ꝛ si iā sint tutores uel curatores: tñ ꝯtinue ō reliquo absoluūf a sollicitudie: puta q2 domicilium alīs trāstulerit ex rescripto ipatoris scientis qdē tutorē eē eū: trāsmigrare āt exp̄ssim ei ꝯcedētis: ꝛ hoꝝ alter utrū lr̄is significantis. Idem.

Scire opꝫ etiā: qm̄ neqꝫ dati tutores: neqꝫ testamētarij ꝓuocare necesse hñt: vt ostēdit cōstitutio diui seueri ꝛ antonini. Hoc sūt obseruari oꝫ ꝛ in datis curatorib⁹. i paucis. n.

Et reliquas. nō caligatas: vel ad nocturnas ff. e. l. sed ꝛ militem. in anton. ac.
Ann. ad min⁹ quod de abitium reip. cā: dicꝫ si ē i militia tūc sꝫ: vt. ff. l. sꝫ ꝛ milites qsqꝫ. h ergo min⁹. xx. annis abfuit.
Annus. ꝯpleuerunt: tempe i reliqs ꝛc. q. d. ñ ex. annos q ꝯsueuit in militib⁹: sine minus alijs publicis necessitatibus steterant habent annum.
Quenerunt. ı. quātū redierunt. ac.
Et si min⁹. cōstitutū militibus. ex an. ac.
Habebāt. alꝭ abibāt tutela ꝛ recesserant: vl hēbant: solꝫ excusationē. ꝛ facit insti. eo §. item qui rei. ac.
Ann⁹ aūt copulatoꝝ. ı. iunctoꝝ vn⁹ post al. i. q. d. ꝯtinu⁹ ē alꝭ cōputatoꝝ: ꝛ tūc dic fm cōputationeꝫ q̄ fit. ff. si qs. l. i. ꝛ. ff. de v. s. l. iij.
Seruabit. alꝭ serua tur.
Ex circuitibus. nisi i it⁹ fuerit iusta ex cā ff. ō va. mu. l. temp⁹ ꝛ ex q. can. maiores. ꝛ ibi. §. fi. ꝛ. l. sequē. ꝛ min. §. i. ꝛ. ff. si qs cautionibus. l. ij. §. pe. ac.
Et qui. Tutor excusatur ab admistratione rerꝫ alterius puincie. h. d. Bal.
Qui in testō dati. f. supplica ꝛ sic habuerunt excusationē reb⁹ i alia prouincia cōstitutis, si aūt expressisset eos se dare in reb⁹ ei⁹ puincie vn de sint ipso iur̄ sunt immunes ab alijs. Iteꝫ iō dicit in testō: q2 ꝛ ꝯ iudici constat si det rebus alterius prouincie ꝙ vnde ē iudex vel p̄ses ꝙ ipso iure nulla ē datio. ꝛ sic nō ē opus excusatione: nisi cū datus esset ab iperatore vel ab aliquo iussu. ꝛ probantur. hec. ff. e. l. illud. ꝛ. C. e. l. ij. ꝛ. l. testamēto. ꝛ. ff. ō tu. vel cu. da. l. pupillo. ꝛ similē dr̄m no. ff. de test. tu. l. quero i pn.
Quan. alꝭ que. alꝭ quas. f. leges.
Diuus. alꝭ lex.
p Datus. tutor loqtur. ac.
Prefinitū. alꝭ ꝯstitū qnquaginta dierū ꝛ si non fecisti potent pp diffusum patrimoniū adiūgi curator: vt. C. e. l. testō. ac.
Qui primipilum. Publicū offm̄ post tutelam iniunctum excusat ab administratione ꝛ interim daf alius. ꝛ priuilegiū qđ taliter conceditur extendit ad eius collegam. h. d. Bal.
Qui primipilū. ı. primipilarā adminstratiōēꝫ. azo. ꝛ est greci. ac.
Expleuit. alꝭ exeuenit. ac.
t Et vni⁹. f. primipilarij.
Filiū. f. in tutelā suā suscepisset. ꝛ dic vni⁹. f. comprimipilarij sui: ꝛ. ff. e. l. sed milites. §. fi. ac.
x Deponet. ꝛ curator dabif i locū ei⁹: vt insti. e. §. itē qui. vt. ff. de tutel. l. qsitum. ꝛ. l. se. ac.
Collegā. tutor qdā iuit p collega primipilarij i loco ei⁹ dabif curator vel dic ꝙ vn⁹ tutor fecit sibi aliū adiungi in collegā qđ qnqꝫ fit: vt ff. qbus cau. tu. habē. l. propter nam hic collega fuit primipilari⁹ ꝛ curator dabif in locum eius. Accur.
Quā. f. ꝯstitutionē subaudi fecerat.
v Tpis. vt reip. cā.

vl subaudi maxime. naꝫ idem si pubes: q: minor. xxv. an. ipso iure nō pōt eē tutor: vt. ff. de test. tu. l. qro. §. fi. in fi. ꝛ insti. e. §. itē maior. ꝛ. C. de leg. tuto. l. fi. ꝛ sꝫ hoc oportet ꝙ hic sit prope. xiiij. an. ꝛ pupill⁹ annicullus vel infra annū vt ita tutor citi⁹ veniat ad. xxv. ānos ꝙ pupillus ad. xiiij. vl dic hic loqui fm vetera iura fm que adulti poterāt eē tutores: nisi excusarēt se: qđ hodie est sec⁹: vt insti. e. §. itē maior. ac.
a In locū ei⁹. Primo videf ꝙ q est in seqnti gradu debꝫ vocari. ꝛ sic apō aliū erit hereditas apud aliū tutela: vt insti. de legi. pa. tu. §. fi. ꝛ. ff. de legi. tu. l. i. l. fi. ꝛ. l. agnato que sunt ꝯtra. So. hic spes ē huic efficit maiorem: ꝛ sic posse puenire ad tutelā: ibi nō ꝙ femina fiat mas. arg. ad hoc. ff. de legi. tu. l. i. §. si apōi vel posset dici ꝙ hic non erat ali⁹ legitim⁹ habilis vl oēs alij mortui erant vl hēbant aliā excusationē. primum verius.
b Si qs. a tutela quia spes est sanitatis alꝭ secus: vt. ff. e. l. sed i hoc l pan. ac.
c Sin aūt. similis est: vt non excusef oīno sed curator def: vt. ff. e. l. sed ꝛ i hoc. §. i. sed ꝛ ff. eo. l. post susceptum. sol. vt ibi. Accur.
d Aduersa. latina ē ꝛ facit insti. eo. §. itē pp ad. ꝛ. ff. de off. con. l. i. §. sane. ꝛ institu. de cur. §. fi. ꝛ. ff. de procur. l. non cogitur. §. i. ac.
e Et non tantū. icipiant: esse tutor ꝛ est latina.
f Idem. sed in hoc ꝛ ē latina. ac.
g In ppetuū. qđ nō est i eo q pp valitudinē de militia dimittitur: nā sēp at⁹ non reuocat: vt. C. ō re mi. l. semel. ꝛ facit. ff. de iudi. l. si lōgi⁹ far. ꝛ. ff. si quis cau. l. ij. §. illud. ac.
h Furor. sic. ff. e. l. nō solum. §. si qs ita sed cōtra. ff. e. l. p⁹ susceptum. sol. ibi. ac.

Sunt. Idē opaf certa scientia pncipis qđ opaf clā nō obstāte. Bal.
i Sunt ꝛ alij. greci est qđ hic dicitur in lati. trāslatum.
k A sollicitudine. f. tutele.
l Significātis. vtrūqꝫ oꝫ īteruenire: sꝫ suffic̄ alteꝝ lr̄is significari sꝫ Jo. ꝙ scit imperator eū esse tutorē vel ꝙ ꝯcedit sibi alio migrare: sꝫ tm̄ ar. ff. ff. de in. o. tu. l. pe. Itē sunt alij q susceptā tutelā deponūt: vt q reip. cā absentes ee cepint: vt insti. e. §. itē q rei. ꝛ vl forte ibi loqf i illis duob⁹ casib⁹ q ponūtur. ff. de mio. l. verū. §. ex scđo. vbi ꝛ no. alios casus vbi cepta amittif. Itē p̄dicti idē in casib⁹. ff. pri. positis i. l. nō solū. §. si qs ita egrot⁹. ꝛ. §. se. ꝛ. l. nō tm̄ et hac. l. i pn. sꝫ i his qdā dicūt ꝯtra. f. vt nō possit deseri. sꝫ curator def sꝫ nō ne inseritur de furioso. Itē de eo q ppetua valitudie detinef: vt ꝛ ita ppetuo excusef: vt. ff. hac. l. i pn. ꝛ. §. i. ꝛ superiori. §. si qs. ac.
m Scire oportet. A tutela nō appellaf: nisi p iudicem legitima excusatio repellatur. idem in curatore. h. d. Bar.
m Dati. ı. datiui. idē dicas de legitimis vt insti. eo. §. q autem.
n Prouocare. ı. a datione.
o Necesse. sꝫ excusare se dēt oēs ēt testārij: vt. C. ō testa. l. si tibi pf. datio teneat nō alias: vt. C ō ꝯfir. tu. l. ij. Itē sec⁹ i vocatꝫ ad alia mūera q hīt necesse appellaf ab ipsa noiatiōe dū tñ teneat noīatio: nisi sint veterani. vt. j. qñ ap. sit. l. i. §. si qs. ꝛ. l. noiatiōes. ꝛ. C. qñ puo. ñ ē ne. l. veterāo. ac.
p Hoc āt. i paucꝫ. differūt. n. qñqꝫ. vt. ff. ō tu. ꝛ cu. da. ab his. l. vētri. §. i.

valde distant curatores a tutoribus. Aduersus denique sntias suscrentes eis excusationem, licentiam habebunt appellandi.

Multa vero obseruari oz: vt ꝯcedant[a] tutores vel curatores causas remissiõis tribuere[b]. Oz n. eos ẽẽ i ꝯstituto tpe legaliter ad iudicẽ accedere[c]. Sũt aũt cõstituta tpa hec. Qui. n. i ipsa ciuitate est vbi creat: vel infra centesimũ miliariũ[d] a ciuitate: ifra quinquaginta dies[e] excusabit: postea aũt nõ cõcedet: sz ꝯtinebit ad sollicitudinẽ. Et si hoc qd nõ fecerit, erit in eadẽ cã i q ẽẽt si apparuisset ꝓprio piculo ipm negligere. Nec vlla ẽ ei via derelicta ad excusationẽ. Qui aũt super centuz miliaria a ciuitate distat: viginti miliaria habebit nũerata ei p vnãquãqz[f] diẽ a q cognouerit. Oz aũt ei manifestari a presidib[g]: vel i faciez[h] uel ad domũ[i]: z extra hos alios[k] triginta dies habeat ad excusationẽ[l]. Hoc aũt cõuenit z his qui i testamento dati sunt: siue tutores fuerit: siue curatores: quos curatores[l] ꝯfirmari[m] consuetudo est a magistratibus. Aliud aũt inuenimus ex diui marci pmulgatione[n] ingsitione digniũ. Etenim qui in ipsa ciuitate est in qua creatus est. uel intra centũ miliaria: quinquagita diez dedit legislator spatium. ei vo q vltra cẽtũ miliaria habitat: p vnãquãqz diez oportere nũerari uiginti miliaria iussit: z ex hos ali[o] trigita dies adiecit ad excusationez. vñ ꝯtingit si fuerit qs a. clx. miliariis hitationẽ faciẽs: huic eẽ spatium octo z xxx. diez. octo qdez. clx. miliariorũ[p] tanq̃ p vnãquãqz diem. xx. miliariis nũeratis. xxx. vero eo qd ad excusationẽ. Erit igit i deteriori ordie qui longi[q] habitat eo q itra cẽtũ miliaria ẽ: vel i ipsa ciuitate. Si utiqz[r] his qdem sp q̃dragita dies spatii sunt. Illis[s] vo pauciores. Sz z si[t] maxime vba legis hunc hẽant itellectũ, tñ mens legislatoris aliud vult. Ita n. cheridius z bolas et Paulus z domicius vlpian[u] uertices[x] legum prudẽtum scribunt dicẽtes: ita oportẽ hec obseruare: ut nũq̃ alicui minus dei quinquaginta dierũ spatiũ, tũc autez longi[y], tũ annumeratio eorũ qui in via sũt dierũ adiectis. xxx. diebus: qs ad excusationez lex dat: excedit quinquagita dies: utputa si aliquẽ dixerim[z] a q̃dringẽtis. xl miliariis habitare hic. n. ure q dẽ habebit dies. xxii. ad excusationẽ autem alios. xxx. Obseruabũt aũt hoc tpis spatiũ[a] oẽs q q̃litercũqz excusant a tutela ul' cura vl' pte ei[b]. Consequẽs ãt est credere: q si aliq̃ spẽ excusatõnis fuerit qs vsus: ñ aliter audiet nisi obseruauerit ꝯstitutũ tẽpus[c]: si non forte aliqs alteri[d] ciuitatis[e] ciuis ẽ: ita vo necesse est custodire constitutũ tps. Nõ si excusatus[f] fuerit dimissus: non liberari eũ diuus seuer[g] z anto. ostẽdũt: in ꝯstõne iubẽtes nõ detineri eũ. q in locũ ei[h] creat[i] ẽ: tanq̃ nõ liceat dari i locũ extãtis tutoris. Sufficit aũt intra cõstitutũ tps excusare se solũ. Si n. postea ei nolẽs õficerit ñ ei nocebit[k]. Ideoqz si represẽtauerit quis se solũ. nõ pmãserit ãt postea vt se excuset: p[o] ꝯstitutũ tps exceptione repellet. z dicit hec ꝯstõ iperatorũ seueri z anto. Si. n. qs propter egritudinẽ vl' ppter aliã necessitatẽ puta maris vl' hyemis: vel incursus latrõnũ aut aliã aliquã similẽ instituto tpe nõ poterit uenire: ei ẽ ignoscẽdũ. cui[l] sidẽ sufficit firmare ẽt ex ipsa naliiusticia: uerũtñ z cõstitutio ẽ ipatoz seueri z anto. hoc dicentiuz. Scire ãt oz[m]: qm ñ suffic accedẽ ad iudicẽ: sz oz eũ d spẽ remissiõis testari[n]. Et si multa hz q̃ ad remissiõez sũt iusta oia noiare: si ãt nõ[o], sufis ẽ ei q neq̃ quã[p] accessit, aut accessit qdẽ iustũ ãt qd remissiõis ñ noiauit. Quinq̃ginta vo dies ꝯtinui numerant icipiẽtes a tpe cognitõis i q̃ qs cognouit seipz[q] datũ eẽ. Oz ãt vnã[r]

Multa. Nisi qn cõpareat in termino dato a lege z nihil de contingentibus omittat: audiri non oz. h. d. Bar.

a Concedant. i. egeo.

b Tribuere. i. allegare. accur.

c Accedere. s. non iudex ad eũ: vt. j. quis or. in bo. pos. scr. l. ij. §. si preses.

d Sũt aũt. miliariũ vl' lapidez qui designat miliaria: vt insti. e. §. qui aũt. ac.

e Dies qui incipiunt ex quo cognouit se datum: vt. j. eo. l. quinquaginta. z etiam no. §. de admi. tuto l. 2. i prin. z. l. qdam decedes. §. fi. z l. se. z l. q iussus. z. j. e. l. quinquaginta. z. C. e. l. quinquagita. ac.

f Qui aũt. vnãquãqz sic. s. si qs cau. l. i. ac.

g In faciez. s. sue psone. ac.

h Domuz suo. sic. C. de an. ex. l. vt pfectus. z. j. quod vi aut clam. l. aut. §. i. z. s. d dã. infec. l. iii. §. totiens.

i Alios. sic loqtur q̃st. s. dedit. xxx. qd est falsum. sic. s. d pcu. l. non solum. § querit. z simile est tps. s. de lib. agno. l. i. in prin.

k Ad excusationẽ. s. proponendam. ac.

l Hoc aũt. curatores. dati i testamẽto. z dic post ꝯfirmationẽ non añ: vt. j. e. §. oportet. z. j. eo. l. gayus. ac.

m Confirmari. vt. s. de confir. tu. per totum. z insti. d curatoribus. §. dantur. ac.

n Aliud autem. Denotiens ex vbis legis simpliciter itellectis pferr iniquũ equo: recedimus a verbis z stam[us] rationi legis. h. d. Bar.

o Aliud autem. pmulgatione z. ingsitione. ac.

p Miliariorum. i. pro. clx. miliariis.

q Si vtiqz. qui sunt i ciuitate vel infra cẽtũ miliaria. ac.

r Illis. q longius distant.

s Sed z si. mens que est seruanda qd dic: vt. s. de legi. z sena. consul. l. contraria. z. l. se. sed ar. contra. j. qui z a q. l. prosperit.

t Uertices. i. interpretes. erant enim quasi capitanei legum. ac.

u Obseruabunt. spaciũ statutum. s. s. hac lege. ac.

x Uel pte eius. s. i. dicere siue excuset a tutela in ppetuũ: si ue in ptem. i. ad tps: vt. s. e. l. sed in hoc in pn̄s vel. z. cum vnus solus datus est tutor z se excusat vl' cũ duo. z sic vn[us] eorum se excusat q d'r excusari a pte tutele vel cum forte excusat se ab admĩstratiõe rerum alterius puincie: vt. j. e. l. illud.

y Consequens. Tria sũt que ipso iure post terminum datum a lege non valẽt. s. p positio, pbatio z snia. Bal.

z Consequens. tps. s. quinquaginta dierum. ac.

Alterius ciuitatis. cui maius tps q̃sqz dat rõne itineris: vt. s. hac lege. §. qui aũt. z. §. se. vel forte q non hz necesse se excusar[e] q nõ tenuit datio vel forte q non fuit datus a magistratu sue ciuitatis: vt. s. e. l. nõ solũ. §. z q in testo. z §. diui seuerus z. s d tu. z cu. da. ab his. l. pupillo.

Nõ si excusatus. p ambitionem. vl' q obrepsit falsas allegationes iducendo vel falsas probationes. vt. C. s ex fal. al. l. i. z fi. z. s. de trãsac. l. cuz hi. z. §. si ptor secus in alia snia: vt. j. ad tre. l. fuo. §. cum pretor. z dico h sntiam ipso iure nullam: vt. isti. e. §. si vbi de hoc ipso iudicio pendente causa fuerit mota vt. C. de fide instru. l. si sed alias lata snia p falsum instrm vl testes: dico ipso iure valere sed rescindit postea per restitutione vt. j. de re iu. l. diuus. sed si precio fuerit iudex corruptus vtiqz dico ipso iure nullam. vt. C. q̃n puoca. non est ne. l. venales. a ꝯsz certe hoc solum velle vl' q post tps venit nõ als falso vsus est.

Sufficit. Sufficit in termino facere id ad quod termin[us] statutus nec requiritur nõ tñ sufficit venire si qs non fecit. nec sufficit comparere in termio dato ad excusandũ vel excipiendũ nisi exceptio vel excusatio imponatur nolatz. Item succurrit impedito. Bal.

r Nocebit, desisteri. ab accusatione qn possit penitere: vt. C. de app. l. si qs libelloe. vel aliter leges. i. nõ ei nocebit quo minus possit adhuc ppo nere excusationẽ suam z pbare: z hic sic nolens s sũt cõtra voluntatez suam ob aliquã iustaz z pbabilem cãm vt dixit g[l] statuz. h. n. affectasset ab sentiã secus esset: vt. s. si qs cau. l. ii. i fi. ac.

? Cui[us]. s. necessitatis sz py. vel cõstõnis z fact. s d auc. tu. l. tutor. qui.

x Scire aũt oz. qdã habent hic. §. sed hõ oz eẽ q que sequũtur sunt vba ꝯstõnis seue. z anto.

a Testari. i. pstari. i. pponere coram iudice vel coram pluribus ĩp̃sentia iudicis: vt. j. e. §. ii. ac.

b Si aũt nõ. s. accessit sed non oia noiauit cum plures hz excusationes vel accessit ad iudicez sz nullas pposuit excusationes. ac.

c Neq̃ q̃. quãtũz ad nõ noiatas. sic. n. q nihil noiauit nihil pdest z ita ei q q̃dã noiauit q̃dã ñ ãt pdest quo ad nõ noiata z est ad lege istã. insti. e. §. qui aũt. z. j. de excep. l. nemo phibetur. z. s. d transac. l. cum hi. §. si ptor aditus ibi sed z si nõ de omnib[us] z c. Item contra. C. de inof. test. l. contra maiores. sed hic pñt oẽs excusatiões simul pponere ibi non. als sibi esset contrarius z sic repellendus: vt. j. quãdo appel. sit. l. ii. §. 2. Item contra. j. e. l. propter litem. sed ex predicis patet. so.

d Quinq̃ginta. cognouit se qs hoc pbare debeat no. s. de admi. tu. l. i. in prin. z. l. qdam decedens. in fi. z. l. se. Item ad tempus continuum est sic. j. de vsuca. l. in q̃. §. i z. j. e. l. quinquaginta. z insti. e. §. qui aũt. z. C. e. l. quinquagita. z. s. e. l. non solum. §. annis.

Oportet. Excusatio est pponenda cõiter iudice sedẽte pro tribunali. z examinatio testium põt per iudicem cõmitti. z defensio vl' allegatio põt fieri viua voce z p scripturam. Bal.

e Oportet autem vnam. s. excusationem. ac.

a ¶ Tribunalitria s o. q: ꝑpositio excusationis oꝫ fieri corã iudice sedente ꝑ tribunali vel viua voce ab eo qui se excusat vt h: vel p libellũ a seipso datũ vt subijcit e pôt aût ꝛc. vel sm no. q: ꝑductio testium in cã excusationis pôt fieri et non corã iudice sed apud alium volũtate iudicis: ꝛ hoc dicit aliter ꝛc. ni et poterit ꝑ pcuratorē absẽte illo q se excusat. Tertium est q̃ ipsa cã ꝛ sñia super excusatione delegari non potest: q: cã cognita ꝛ iudicis officio non iure actionis expediť hec cã: vt. s. de offi. pcon. l. nec qcq̃. §. i. ac.

b ¶ Et libellos. i. scripturam côtinentem excusationem. sed contra. s. e. l. excusare. so. ibi.

¶ Hec de his. Terminus datus ad oẽm defensionem faciendaꝫ nô excludit allegatôes nullitatis. b. d. Bal.

c ¶ De his agere. pñ precedentib⁹. ꝛ dic agere. i. excusare. vel cum sequẽti ꝛ tunc. i. dicere.

d ¶ A qbus. iudicib⁹ vel testatoribus.

e ¶ Non oꝫ. minores vel feminas. ꝛ caue q: nô côprebendo hñtes excusationem: sed eos tñ q carẽt excusationes nô pñt esse.

f ¶ Quibus. vt maiorib⁹ vt. s. ð tuto. ꝛ cu. da. ab his. l. scire.

g ¶ Quo nô. si hêas qñô bene als sub. vl dic: quo s. loco.

h ¶ Neqꝫ administrauerint. q: tunc secus: vt. s. de admi. tu. l. tutores q §. i. ꝛ. ij. ꝛ. §. curatores. ꝛ. §. pronus. Itez fa. s. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. f. ꝛ. iij. ꝛ. l. pupillo. ꝛ. s. de côfir. tu. l. naturali. ꝛ l. vt neqꝫ. Item vide h que notanť. s. de admi. tu. l. quidam dece. §. ex quo. ac.

i ¶ Diui. latinum est.

k ¶ Silr. grecũ est. nã hec lex modestini ē q trãstulit: vt. s. e. l. i. i pn. ꝛ fa. s. de iu. om. iu. l. si. ꝛ. C. q da. tu. pos. l. neqꝫ.

Libertum. Hoc vbum filius non solũ designat ðscẽdentes sed gradũ primum ꝛ nepotes scđm sed nomẽ libertorũ nô coartať ad certũ gradũ. Bal.

l ¶ Libertuz. greca est q: nô pôt se excusare a tutela pronũ: vt. s. de tu. ꝛ cu. da. ab his. l. libert⁹. ꝛ. C. e. l. libertos. azo.

m ¶ Pris. p̃nos libertos dicim⁹ nros. sꝫ libertos liberoꝝ nroꝝ nô dicimus nros: vt. s. de vb. sig. l. lꝫ. §. paternos.

n ¶ Deinceps. sic. s. de i ius vo. l. sꝫ ꝛ si. §. liberos. ꝛ. j. ð v. si. l. liberoꝝ.

o ¶ Sꝫ ꝛ si ius. sic. j. de iure anre. ann. l. i. ꝛ de bonis liber. l. iij. l pn. sꝫ côtra. j. e. l. cum ex oratione. so. ibi.

p ¶ Qui ppria. nequaqꝫ. nec sic qui p fideicômis. vt. j. e. l. nequaquã.

q ¶ Si plures. vn⁹ oiuꝫ.

r ¶ Liberis. s. pronũ. libertorũ. i. vn⁹ de numero oium libertoꝝ.

s ¶ Trib⁹ tutelis. i. lꝫ hi liberi pronũ sint vltra tres q: pro vna hêtur. numerositas enim pupilloꝝ non plures tutelas facit: sed pnmonioꝝ separatio: vt. s. e. l. tria. ꝛ lꝫ habeat tres tutelas vl q̃tuor liberos nô p dest vt h. ꝛ. C. e. l. libertos. sꝫ pm h est contra. C. e. l. nec senatorũ. sol.

testari asi tribunal vel aliter i submemorationib⁹. ¶ Pôt aût ꝛ libellos dare vt iidem ipsi aût impatores. ¶ Hec de eis q obseruare constitutû tps debêt: de his aût q nô subiecti sunt ꝯstitutis tpib⁹ agê scrutemur. ¶ Qui nô iuste dati sunt tutores: hoc ē a qb⁹ nô oꝫ: aut hi quos nô oꝫ: aut qbus non oꝫ: aut quo nô oꝫ mô, si neqꝫ ꝯfirmenť neqꝫ administrauerint sunt imunes: neqꝫ opponet qs eis: qm̃ ꝯstituta tpa excusationû non obseruauerint. neqꝫ.n. habêt excusatôis necessitatē vt ostendiť in subiectis ꝯstitutionib⁹ qs exêpli gra subiecit: adaptanť vtiqꝫ aût oib⁹. ¶ Diui seuer⁹ ꝛ antoni. augu. narcisso ab auo m̃o tutor dat⁹. necesse nô habuisti excusari: cû ipso iure non tenearis. Si igiť administrationi te nô immiscuisti potes esse securus. ¶ Silr aût ꝛ si cû q non supposit⁹ ē iurisditioni creabunt magistrat⁹ tutorē vel curatorē: neqꝫ hic necessitatē hꝫ obseruare ꝯstituta tpa: vt puta eû q neqꝫ ciuis neqꝫ incola ē. ¶ Idem.

Libertû in rône ð excusatione tutorum ꝛ curatoꝝ scire opꝫ: qm̃ non solum pris pupilli sed ꝛ matris intelligere decet. ¶ Sed ꝛ si cum quesierim⁹ ð liberis patroni scire opꝫ: quoniã appellationem hanc nô in pmo gradu sistem⁹: hoc ē filium ꝛ filiam: sed ꝛ nepotes ex vtroqꝫ latere: ꝛ eos qui sunt deinceps. ¶ Sꝫ ꝛ si ius annuloꝝ aureorꝫ impetrauerit adhuc custodit libertorû ordinem in hec que rescripsit diuus magn⁹ antoninus. ¶ Qui ppria pecunia emptus ꝛ manumissus ē nequaqꝫ connumerať religs liberis. ¶ Si plures liberti fuerit: vn⁹ oiuꝫ liberis tutor dabiť. ꝛ trib⁹ tutelis n absolueť. ¶ Idem.

Spadonē quoqꝫ creabunt tutorē: nullã.n. hꝫ excusationē vt constitutio ostêdit impatorû seueri ꝛ antonini. ¶ Qui psi pmisit tutor esse liberoꝝ: excusari ab hac tutela nô pôt: et si alr hꝫ ius excusatiôis. ¶ Scire oꝫ qm̃ dignitas nulli tribuet excusationē. vñ si qs senator fuerit hic tutor erit. ꝛ eoꝝ q iferioris ordinis sunt senatorû: qđ rescripsit diu⁹ marc⁹ ꝛ cômod⁹. ¶ Si āt qs tutor vl curator fuerit: nô senatoris vel aliter in dignitate positi: deinde postea fiet senator ꝯtinuo absolueť a sollicitudine. ¶ Si āt liberi quoꝝ tutelã aut curã admistrabat: erãt senatoris: non absoluetur a cura. ¶ Silr aût q iferioris ordinis ē: non excusabiť a tutela vl cura maioꝝ. ¶ Neqꝫ librarios neqꝫ calculatores quos vulgo rôcinarios dicim⁹ hêre immunitatē dicût diue ꝯstiônes. ¶ Iã aût et iudei nô in deoꝝ tutores erût: sicut ꝛ reliqꝫ administrabût. Côstitutiones.n. illis solis non sine molestia eos eē iubêt p que cultus inquinari vr. ¶ Rôcinatio ciuitatis neqꝫ i numerû vni⁹ tutele pcedit. ¶ Liberti vroꝝ senatorû ꝛ si disponãt res eoꝝ: n absoluûtur a tutelis. hoc enim masculorum senatorû libertis solû concessum ē. ¶ Si ciuitatis pnceps.i. magistratus incidente ea creatione obnoxius fuerit periculo tutele: hanc nô cônumerabit alijs tutelis: quêadmodum nec fideiussores tutele. Sꝫ neqꝫ qui ob honorē tutores ꝯscripti sunt. ¶ Qui vectigalia conduxit a ciuitatib⁹: n excusať a tutela. ¶ Qui iura multa habet dicere quorû vnûquodqꝫ per seipm non ē validum: si poterit excusari quesitum est. puta. lex. qdē annorum non est neqꝫ tres hꝫ tutelas: sꝫ neqꝫ qnqꝫ filios: aut aliđ aliqđ ius excusatiôis hꝫ: nimitꝫ duas tutelas ꝛ duos filios ꝛ. lx. annorû ē. aut alia qđam talia dicit: per seipa quidē pfectû auxilium nô pbentia. Ea vô q adminicē in côione sint iusta apparêtia sed visum ē hunc non excusari.

nouas reiecit vt ibi. nô pteritas ut hic. vl aliter ut ibi. ꝛ fa. j. e. l. libe⁹.

t ¶ Spadonē quorũ appellatio gñalis ē: vt. j. ð v. sig. l. spadonē. ꝛ ē greca.

v ¶ Creabunt. magistratus.

¶ Qui patri. Acceptatio officij in vltima volũtate decreti fcã i vita testatoris artat post mortem. Vñ si qs ē relictus in testô volês ꝛ acceptãs: n potest postea renũciare commissariam. Bal.

x ¶ Qui. facit insti. e. §. itē si ppter. ꝛ. j. ð fal. l. vxori. §. ac.

¶ Scire. Dignitas ad aliqđ valet sꝫ non p oiavꝫ. bal.

y ¶ Scire opꝫ. dignitas. sine administratione. ꝛ sic non obstat. s. e. l. athlete. §. gentes. ꝛ. §. remittuntur. ac.

z ¶ Et eoꝝ. s. pupilloꝝ.

ꝛ ¶ Ordinis. sunt tñ alicuius dignitatis. als sec⁹ vt stati dic.

ꝯ ¶ Si aût. positi. ꝛ sic priuati ꝛ ipse erat silr priuatus. ac.

ꝑ ¶ Postea. h tutor. ac.

a ¶ Continuo. als confestim.

b ¶ Absolueť. ꝛ sic ē iste vnus de casib⁹ vbi suscepta tutela deponitur no. s. e. l. sꝫ i h. §. sunt ꝛ alij. ꝛ fa. s. de ar. l. non distinguemus. §. sũma. ꝛ. j. ð vs. mu. l. pe. sꝫ ar. ꝯtra. C. ð nup. l. pe. ꝛ. j. e. l. tutor. ac.

c ¶ Senatoris. s. filij.

d ¶ Silr. Iferioris. s. senatoꝝ.

e ¶ Maioꝝ. q ipse sit accur.

f ¶ Neqꝫ librarios. i. scriptores. de qbus loqtur. j. ð reg. iu. l. si librarius. ꝛ. j. de op. libe. l. antepe. ꝛ. C. de vete. iu. enu. l. ij. §. ãtepe. ac.

g ¶ Calculatores. q: p calculos. i. minutissimos lapillos faciunt côputationes qui dicunť nô immerito calculi: q: nô lpune pedib⁹ calcanť: vñ ðr i tubio. C. de errore calculi.

¶ Iam autem. In hûanis actib⁹ iudei nobiscû pticipãt non in diuinis: neqꝫ i aliquo actu superioritatis. h. d. bal.

h ¶ Judeoꝝ. i. xpianoꝝ nô solum alioꝝ iudeoꝝ. ac.

i ¶ Administrabût. vt tutelã ꝛ curam. q: autē possit facere ea pp que inquinareť. i. polueretur cultus ut missam vl aliud officium xpianoꝝ exercere: illud non est eis pmittēdũ. ꝛ h subijcit: ꝯstôneť. n. ꝛc.

k ¶ Solis. subaudi. i. ab illis solis muneribus. ꝛc. ac.

l ¶ Eos. s. iudeos.

m ¶ Cultus. diuin⁹ xpi plat⁹ i aliqua ecclia nô erit nec ēt dignitatē tpalē ðꝫ hēr: vt. ð in dc. l. si sꝫ olim ꝯtra: vt. j. de cur. l. gñaliter. §. ij. ac.

n ¶ Ratiocinatio. s. côputabat introitus ꝛ exit⁹ ciuitatis: ꝛ ðr vt calculator gñaliter. ac.

o ¶ Liberti. eoꝝ. i. senatoꝝ si nô habes in tex. idē ī vroꝝ.

p ¶ Senatoꝝ. q sunt pronũ: vt. j. e. l. cum ex oratione l si. ꝛ. C. e. l. senatorum.

¶ Si ciuitatis. Obligatões i quas incidit magistrat⁹ nô reputãt munerũ tutelarũ. h. d. bal.

q ¶ Creatione. s. q: creauit aliquẽ aliquẽ i tutorez. ꝛ facit. s. de ritu nup. l. si qs tutor. §. i. sed ꝯ. s. e. l. tria. sol. ut ibi. ac.

r ¶ Qui vectigalia. s. cura. secus eꝫ. ut. C. ne tu. uel cu. ve. cô. l. i.

¶ Qui iura. Plures semiplene defensiões nô ꝯstituũt vnã plenã defensionem. h. d. Bal.

s ¶ Multa. excusare: ut. C. q nume. tu. l. i. si sed ꝯ. s. e. l. ij. §. ampli⁹. sol. ut ibi. ꝛ facit ad hoc illa. l. in pn. ꝛ. §. remitte.

t ¶ Conumeratione. als deest istud in côone.

v ¶ Sunt. i. si ita crût sociꝫ ponẽtur simul ꝛ inducẽt excusationem. ac.

Omni accipit. Verbum publici muneris absolute prolatum intelligitur de eo quod est publicum auctoritate et utilitate: non autem de auctoritate tantum. b.d. Vel sic. Verbum absolute platum intelligitur de eo quod est simpliciter tale: non de eo quod est tale secundum quid. b.d.bal. Qui accipit. excusabitur. innuit hoc quod tutela non sit publicum munus vel ciuile...

done. §.i. et sic intellige. et C. de confir. tu. l.i. et sa. ff. e. l. pe. §. de adm. tu. l. qui negociatione. §. testo. et insti. e. §. qui tute... Non tamen. Dppe per sex menses nihil distare videtur... Ille ... prope pubertatem qui non distat a pubertate nisi per sex menses. b.d.Bal.

Qui accipit vel habet immunitates ciuilium vel publicorum munerum: hic a tutela vel cura non excusabitur[a]. Qui absolutus[b] est a tutela vel cura non omnino depositionibus[b] sub memorationibus ad remissionem alterius curationis utetur. Si non extiterint ei iura remissionis qui dixerit seipsum ignotum esse patri vel matri pupilli: non propter hoc excusabitur. Est autem[c] quandoque[e] is qui tres habet tutelas vel curas: non tamen habet ius remissionis: puta si quis[f] affectauerit suscipere. Iam autem et qui modici patrimonii factus est tutor affectasse videtur.

Ulpia.

Si quis[g] iter tres tutelas emancipati filii sui[h] tutelam administret: an ei hoc in numerum procedat: scio dubitatum. Inuenio tamen rescriptum emancipate filie tutelam numerari inter onera oportere. Si quis creabitur tutor existens in patris potestate deinde pater noluerit pro eo cauere: inferunt leges et ipsum patrem creari tutorem ut nullo modo impediatur tutele cautio[i]: ut ostendit diui hadriani constitutio[k]. Imperator hadrianus britasio pollioni legato lugdunensi in hec verba rescripsit. Isidorus marcus quamuis[l] filiusfamilias sit: idoneus tutor esse videbitur. pater autem eius ideirco cauere non vult ut filium suum tutela eximat: et in hoc artificio perseuerauerit. Existimo te huic fraudi recte occursurum ut et filius et ipse ad tutelam liberorum clementis[m] gerendam compellantur.

Dez.

Gayus testamento suo Nigidium filio suo tutorem dedit: eundemque usque ad vicesimumquintum annum curatorem constituit. Quero cum liceat nigidio a curatione[n] etiam citra appellationem[o] se excusare[p] ex quo die tempora que in excusationibus[q] obseruanda diuus marcus constituit: computanda sunt: utrum ex die aperti testamenti: an ex quo ad negocia gerenda vocatur: idest post. xiiii. annum impletum? Modestinus respondit excusationem a cura tunc necessariam esse quum decreto pretoris seu presidis confirmatus[q] curator fuerit.

Calistratus.

Non tamen magnitudo patrimoniorum intuenda[r] est susceptarum trium tutelarum que suscipienda[s] est. sed etiam etas pupillorum consideranda est. nam si priorum pupillorum etas prope pubertatem sit ita ut tantummodo semestre[t] tempus reliquum fuerit: aut eorum quorum suscipere tutelam cogitur, non dabitur excusatio: idque principalibus constitutionibus cauetur. Iliensibus et propter inclytam nobilitatem ciuitatis: et propter coniunctionem originis romane: iam antiquitus et senatusconsultis et constitutionibus principum plenissima immunitas tributa est: ut etiam tutele excusationem habeant. scilicet eorum pupillorum qui ilienses non sint[v]. idque diuus pius rescripsit. Eos qui in corporibus sunt veluti fabrorum immunitatem habere dicimus: et circa tutelarum[x] exterorum hominum administrationem habebunt excusationem: nisi facultates eorum adauncte fuerint: ut ad cetera quoque munera publica suscipienda compellantur[y]. idque principalibus constitutionibus cauetur. Non omnia tamen corpora vel collegia vacationem tutelarum habent quamuis muneribus municipalibus obstricta non sint: nisi nominatim id priuilegium eis indultum sit. Is qui edilitate[z] fungitur potest tutor dari. nam edilitas inter eos magistratus habetur: qui a personalibus muneribus excusati sunt: secundum diui marci rescriptum. Sane nouum est quod gerentibus honorem[&] vacationem tutelarum concedi placuit. Vacare autem eos quos tunc primum vocentur ad suscipiendum officium tutele. Ceterum eos qui se iam immiscuerint administrationi: nec tempore quidem magistratus vacare eque notum est. Diui namque non videntur beneficia ista priuilegia ut a tutela vacent[a] idque diuus traianus rescripsit.

Gayus. Ante confirmationem curator adulti non habet necesse excusare se. b.d. vel subtilius. Actus indigens confirmatione antequam confirmetur non dicitur habere essentialem perfectionem. loquitur ista lex in officiis. et est multum nota. bal.

[n] Gayus. a curatione. non a tutela: ut C. de test. tu. l. si tibi pater.

[o] Appellationem sic. s. e. l. scire oportet. in prin. ac.

[p] Se excusare. ob hoc ipsum quod tutor fuit nisi esset libertus: ut C. e. l. libtos.

[q] Confirmatus. scilicet tempore confirmationis. ut. ff. e. iurisperitos. in fi. nam si pateretur se confirmari non resistendo: tacite videtur renunciasse excusationi: ut. s. e. l. spa...

munon azo. ut. s. e. l. sed et reprobari. §. de phylosophis. in...

[z] Excusati sunt. non tamen a tutela.

[&] Sane. honorem. cum administratione. sic. ff. e. l. administratem... e. l. athlete. §. i. et §. remittit. et sic non ob. s. e. l. spadonem. §...

[a] Vacare. ve dicimus. vel subaudi placuit.

[b] Diui vacet. sed ab aliis muneribus quandoque excusantur: ut. ff. de... ne. l. bi. qui. et concor. ff. de iure immu. l. semper. §. immunita... diuus. et §. licet.

nē.§.scit. n. Dat tutor et h sunt 3.C.q pe.tu.l.eū inf.t.§.δ te.tu.l.idē fiet.t ish.δ cura.§.iterdū sol. ibi sufficiebat pmus.h non. vel dic h specia le vt t alias no. C.in qui.cau.ca.ba.l.pp ter. Item facit.ff.de censi.l.for ma.t de vbo.sig.l.pupillus.§.territorium. Gometri vt baldnynus.

Ingluni castrorū a tutelis ex cusari solent: nisi eorū q et ipsi ing luui sunt et in eodem castro: eadē qz cōditione sunt. Vlpia.

Bello amissi ad tutele excu sationē psunt. Quesitū est aūt q sunt isti: vtrū hi q i acie sunt interempti: an vo oēs qui p cām belli parentib⁹ sūt abre pti: i obsidione forte. meli⁹ igit pbabit eos solos: q in acie amit tunt, pdesse debere cuiuscūqz se xus vel etatis sint: hi enim p re publica ceciderūt. Idem.

Illud vsitatissimū ē vt his q in italia domiciliū hnt admi stratio rex puicialiū remittat.

Si pupillū patru⁹ Au. cōtendat exheredatū esse: et se heredem eē scriptū: equū ē ali um tutorem pupillo dari: rece pta patrui excusatiōe. vel si nol lit excusationez petere remoto eo a tutela ita litez de heredita te expedire. Martian⁹.

Propter litem quam qs cū pupillo hz excusare se a tu tela non pōt: nisi forte de omni b⁹ bōis: aut plurima pte eorū cō trouersia sit. Qui se vult ex cusare si plures hēat excusatio nes: et de qbusdam nō pbauerit alijs vti intra tpa nō phibetur. Lz dat⁹ tutor ad vniuersum patrimoniū dat⁹ est: tn̄ excusat se pōt. nec vltra centesimū lapi dem tutelā gerat: nisi in eadē p uincia patrimoniū pupilli sit: et ideo illarū rex dabūt tutores in puincia psides ei⁹. Nec sena tores vltra centesimū lapidem vrbis tutelaz gerere cogunt. ha benti ergo tutorē dat tutor: sz aliarū rex non earūdem dat.

Scevola.

Geometri a tutelis non va cant, hi vo qb⁹ pnceps curaz ali cuius rei iniunxit excusant a tu tela donec curam gerūt.

Vlpianus.

Propter magistratū quem i municipio qs erat admini straturus: tutele excusationē nō hre respondi. Si in castris merentes: non ab eo tutores dē tur qui in castris merebat: excu sationem habere respondi.

Papinianus.

Nequaquaz credendum est ei privilegium excusatio nis ablatum: cui fideicommissa ria libertas soluta est. nam in to to fere iure manumissor huius modi nihil iuris vt patron⁹ ad uersus liberti personam conseq tur: excepto q in ius vocare pa tronum nisi iussu pretoris is nō debet. Vlpianus.

Excusare se tutor per libel los non poterit.

Paulus.

Mensores frumentarios ha bere ius recusationis appa ret: vt ex rescripto diuorū mar ci et cōmodi quod rescripserunt prefecto annone.

Marcia.

Legatarius qui rogatus ē omne legatum restituere: si maluit se excusare a tutela: lega tum propter fideicōmissarium consequitur: cui similis est qui δ falso egit nec obtinuit.

Papinianus.

p Donec. curā. sic isti. e.§. nō dui⁹. et C.e.l. exactores.

Propter. Quātum ad tutele datione nō hz lo cū progatio. h.d. Bal.

q Nō hre. alis ē hre sine nō. et tūc dic q iā cepat admini strare. alis nō hret excusatio nē: vt.ff.e.l.ñ tm̄.§. vacare. alij hnt ñ hre. et tūc nō icepat vel dic ēt ñ cepat ñ hz magi strat⁹ municipij: lz aliud sit i magistratu ciuitatis: vt.ff.e. l. athlete.§. remittit ff. ar. ff.δ si qs cau.l.ij.§. si qs mu nicipales. accur.

r Si in castris miles fuit da t⁹ tutor a iudice sub quo erat filio cōmilitonis: tz datio nō ne dātis: q: iurisditionē hē bat in isti ex rōe dati. vt ar. ff.e.l.ñ tm̄.§. si. cum filib⁹. et dās et dat⁹ merebāt stipēdia i castris. si āt ab alio nō iudi ce suo et alij eēt dat⁹ nō tene ret rōne dātis nec rōne datī: ēt si velit miles. neqz hz ne cesse se excusat: sz ipso iur ñ tz datio: vt isti. e.§. idē i in milite. et ita improprie h dicit excusa. vt et als isti. eo.§. pe.

Nequaquā. Manumit tēs ex necessitate: ex ipsa manumissione non cōsequit cōmoda nec honorem manu mittētiū nec filij ei⁹. h.d. bal.

s Ablatū. pot. n. pponere excusationē si quā hz ...

Vel dic.i. per pcuratores. et tūc ē sic. C. de his q ve. et. ... bet. l. paulus. ff. δ admi. tu. l. ita ait.§. gessisse ... rectos p nunciū vel per pcuratorē ad iudicē ... sed non obstat q: ibi dicit q veniēs ipsemet ad iudicē ... sationē continentē vel dic.i. nō sufficere dare libellū ... nenf. sic exponim⁹. C. de pdi. mi. l. minor vel pōt dici ...

Tutor. Priuilegiū supradictis nō pdest l actu pacto seu exercita. Bal.
a Ansi dica. an q decerneret esse tutorem vo cōpeteret ei excusatio vel nō. 330. z facit. ff. de iuris. om. iu. l. cū quedā. z de iud. l. si qs posteaq̄ ff. si qs cau. l. q aūt. z ff. e. l. spadonē. §. si et. z l. nō tm̄. §. vacare. z ff. au. z bo. l. his onerib⁹. §. sictis. l. ptor. §. si post.

Tutor petitus ante decreti diē: si aliquod priuilegiū querit recte petitionē institutā excludere si poterit. ¶ Que tutorib⁹ remunerande fidei cā testō parentis relinquunt: post excusationē ab heredib⁹ extraneis quoq; retineri placuit. qđ nō hēbit locū in psona filij quē pf impuberi fratri coheredē z tutorē dedit: cū iudiciū patris vt fili⁹ non vt tutor pmeruit. ¶ Tutorem ad tps⁹ exulare iussum excusari si opz: sed p tps exilij curator l locum ipsi⁹ dz dari. ¶ Marcell⁹.

Plane si in exiliū dat⁹ sit tutor: pōt se excusare si i ppetuū dat⁹ fit. facili⁹ āt excus ignorātia q cōtutorē suspectū facere nō potuerit, veniā hēbit. ¶ Pap.

Turispitos q tutelaz gerere ceperūt in ɔsiliū principū assūptos: optimi maximiq; principes nostri constituere excusandos: qm̄ circa latus eorum agerent: z honor delatus finem certi temporis ac loci nō haberet. ¶ Cum oriundus ex prouincia rome domicilium haberet: eiusdem curator decreto presidis ac pretoris constitutus: rez administrationem vtrobiq; suscepit. placuit cum duas curatiōes administrare non videri: q vide licet vnius duo patrimonia non viderentur. ¶ Qui priuilegio subnixus est: fratris curationem suscipere non cogit. ¶ Patronus impuberi liberto quosdam ex libertis tutores aut curatores testamēto dedit: q̄uis eos idoneos esse constat: nihilominus iure publico potuerūt excusari ne decreto ɔfirmentur. ¶ Paulus.

Sijs q tres tutelas administrabat: duob⁹ pupill' diuersis decretis tutor datus ē: q potuit excusari: z priusq; causas excusationis allegaret: vnus ex pupillis quorū iam tutelam administrabat decessit: vbi desijt cōpetere ei excusatio: statim tenuit cum prius decretum: quasi i locuz tertie tutele quarta surroganda. nam ipso iure tutor est anteq̄ excusatur. ¶ Potuit ergo a tutela ei⁹ qui tūc quarto loco in uenit excusari: sed cum non sit excusat⁹ necessario subeundū ē on⁹ illius quoq; tutele. ¶ Nec me mouet q dicat aliqs hoc nō exigi an administretur tutela. Hoc enī eo ptinet ne sit finita administratio. Ceterū si piculū sustinet cessatōis puto ei putandā quoq; cā tutelā. ¶ Idez euenit pt si duob⁹ testamētis tū hēt tres tutelas tutor dat⁹ ē: vbi si apertis tabulaz tps īspici dēbit: si q̄ rit q̄ por dlata sit tutela ß adite hēditatis vl' ɔditōis existentis. ¶ Illa q̄z erit dfis tutelaz d q b⁹ dixim⁹ si tertia z q̄rta fit delata lz i q̄rta p⁹ dter fit: q hui⁹ .i. q̄rte ex q̄ iussus ē administrare: illi⁹ ex q̄ dat⁹ est piculum sustinet.

est op⁹ excusatione. vt. C. de te. tu. l. i. z ff. e. l. gay⁹. z l. sire. §. hoc bis si no. h q an ɔfirmationē se excusat: sic intellige dictā legē gay⁹.
Si vna ex trib⁹ tutelis deficit anteq̄ excusatio pponat: quarta tutela in ordine efficit tertia z nō dat excusatio ob ea. quinta vero efficit quarta z cōpetit excusatio si pponat. als tutor detinet etiā in quarta. z hoc verum sin. oēs sint datiue siue q̄dā z alie testamētarie intelligas vel legitime. Et ordo inter testamentarios sumit non ex ordine aperture testamentorū sed ex oie qua incipiunt sine instigit on⁹ tutelarū. h. d. Bal. Et diuidit in quattuor ptes vsq; ad. §. tuz q. Primo ponit vnum casum z eū dterminat vsq; ibi. nec me. Scdo rńdet cuidaz oppositiōi. vsq; ibi. idē euenire. Tertio pōit casum similem vsq; ibi. illa quoq;. Quarto circa illū casum similem pōit quandam declarationē vsq; ibi. cum q. Et pōt dici q ponit nonum dictū. Bal.

Cōe tutoribus. Pfl telligit relinqūte filio vt filio et non vt bñmerito nec contem de remuneratōis. Bal.
b Remunerande. nō ita si relictum est vel expse velle dare et si tutelam administraret: vt. ff. e. l. nemus. §. fi. z l. sesidē si nō fiserit p eū quominus esset z. vt. ff. de le. ij. l. cū fili⁹. anjs. z. C. de le. l. armate legatari⁹. z. ff. e. l. pro ff. de te. tu. l. q tutelā. z le. i. l. etiam. ac.
Iudicium. puto institutū de se factā in media hereditate. fic. ff. co. l. amicissi. n. rñ. fic no. d tāq̄ qđ ff. de adop. l. si pf. §. q. z facit. ff. q pe. tu. l. fi. fina.
Tutorē. Tutela. nō fi exiliū tpale nec excusatur sed p ppetuū exiliuz non fini. tñ dat excusatio. d. Bal.
Ad tempus. hic ad tempus sed in. l. se. i perpetuū. non excusat sed curator ibi excusat z dat ali⁹ eu. iudice. vt. ff. de te. tu. l. sub con. §. i. ac.
Qui ē in exilio si ɔsumit scire q̄ fiunt in ciuitate. Bal.
Tutor iā constitut⁹. l. qui erat creatus tutor anteq̄ et in exiliū: vel posset in exilio ɔmo dat⁹ est.
Dat⁹ fit. f. in exiliū.
Facili⁹. i. facile. q. d. si se nō excusat nūqd dz cōtutorē q domi remāsit de suspecto accusare: dicit q nō. tū quia ignorat eū male gerere. tum qr nō pōt aliqn aliud esset: vt. C. d dim. tu l. ij. Sz non quid potuit per pcuratorez: vt. ff. de mino. l. papi. exuli. Rñ. relig̃t sed mortu⁹ est: vt. ff. q. ex ca. ma. l. nec nō vel veri⁹ vt dicam nō pōt fieri h accusatio suspecti p pcuratorez: qr cā quodāmodo ē criminalis z infamie. sed ad destudendū q̄nq; ɔcedit ali cui hēre pcuratorē: vt. ff. de pcu. l. non solū. §. fi. aln. q h casu nō erat tutor ille qui erat in exilium datus. z cōtutorem exponit. i. tutorem. vel ē forte vel mater vel agnatus cui pciut in hereditate impuberis quam alias perderet: vt. C. de adm. tu. l. fi. ac.
Iurispertos. Officium ad beneplacitum principis vel sedis intelligit esse perpetuum. Bal.
Excusandos vt. C. eo. l. fi. z. ff. de mino. ver. §. ex facto. z. ff. e. l. geometri.
f Nō hēret. q. d. nesciunt q̄tum tenebit eū. nam sine licētia recedere non debet. vt. C. de decur. l. si quis. z ita non curator sz tutor ei dabitur isto perpetuo excusato. ac.
Cum oriundus. Tutor q decernit administratiōi diuersoz patrimoniorū. dz decerni per vtrūq; iudicem nō per alterutrū. h. d. Bal.
Cum oriūdus. pupillus. acc.
Presidis. id de vtroq; qr alter in alteri⁹ presidatu non possit dare. vt no. ff. e. l. nō solū. §. q testō. z facit. ff. e. l. propter. §. lz. ac.
m Nō videri. h pdest scire ppter id qđ habes. ff. e. l. iij. §. amplius.
n Non viderent. ar. ff. f. de te. mi. l. si certarū. §. iuf.
Qui priuilegio. Priuilegiū pfert fraternitati. h. d. vel sic. Ita hz locū priuilegiū in causis coniunctor sicut in causis extraneorū. hoc. d. Bal.
o Fratris. subaudi et sic in pfe. vt. ff. e. l. amicissimos. §. fi. z fa. C. e. l. voluntarie. secus in liberto vt. C. e. l. libertos.
p Patron⁹. excusari: si quā haberet excusa. z fa. ff. d test. tu. l. quero. §. fi. z de confir. tut. l. ij.
q Ne decreto. q. d. cum ventum fuerit ad decretū confirmatiōis: an non

r Si is q. duob⁹. ponit cōe pfmoniū hēntib⁹ et ita erāt due tutele: alioqn esset vna. vt. ff. e. l. fi.
s Administrabat. s. anteq̄ daretur duobus vltimis.
t Ubi. idest postq̄.
v Tenuit eū. efficaciter. ita q excusatio aliq̄ ppter numez triū tutelarū ei nō subuenit mō. lz in pncipio subuenit excusatio. qr tenuit hoc tū nominatōis. lz nō efficaciter. z hoc ē q subsicit nā ipso iure zc. z facit. ff. eo. l. cum ex oratione.
x Tutela subaudi. a. s. non ē in tex. ac.
y Quarto loco. pu⁹ autem erat in q̄nto.
z Nec me mouet. ad h vel sm Jo. ad hoc. ac.
a Administret. sub. nonq; qr nō semp cōputatur in numero triū tutelarū eū adhuc tueant reddere rōnem. h ergo lz administrare non teneat. tenet tū reddere rōnem: ergo dz cōputari in numero triū tutelarū: sed nō ē ita qr finita erat pmant z abinde nō sustinet piculū cessatōis. si aūt non ē finita administratio esset contra.
o Eo pertinet. s. h considerare. ac.
p Cessationis. qr administratio non sit finita. ac.
q Imputandam. ad excusationem. ac.
Idem euenire. Dictū est. ff. de quarta z q̄nta tutela decretis iudicem h q̄n relinquitur per diuersos testatores. Bal.
b Idem euenire potest. quod. ff. dictum est.
c Hereditatis. vt. ff. de te. tu. l. tutores. z l. si nemo. z l. si hereditas in pn. z l. tutor datus. in pnci. z l. si quis sub con.
d Illa quoq;. pponit z alium casum circa predicta.
e Diximus. f. duarum tutelarum delatarum diuersis temporib⁹. ac.
f Tertia z quarta. idest alicui habenti duas delatas est tertia et quarta.
g Detentus sit. qr non excusauit se ante tempora constituta z sic ser te iussus est administrare.
h Iussus. idest ex quo lapsum est tempus excusatiōis: quia in ea habebat excusationem quam prosequi potuit vt no. ff. de adm. tuto. l. quidam. §. ex quo.
i Illius. f. tertie.
k Ex quo datus. idest ex quo sit se datum: vt. C. de administra. tuto. z l. si scisses. z. non expectatis. l. diebus cum nullam haberet excusationem. z plene no. supra de admin. tuto. l. i. in prin. z l. ita autem. §. fi. z l. qui iussus. z l. tutor vel cu. z sic non est contra. C. e. l. quinquaginta. accur.

¶ Enim qui. Magis pōderat on⁹ in tutelis ꝙ numer⁹. h. d. bal.
a ¶ Eā qdā nō hnt hic. §. ẞ hnt ꝛ cū ꝛc. ſʒ melius ē cum. §.
b ¶ Qui pupillum. ꝛ ita non hʒ niſi ouas.
c ¶ Ceteꝝ. p certe. vł oici a q̄rta excuſandū. ſʒ certe imo ꝛ a ſcd̄a q̄ſq̄ʒ vt hic. ꝛ. ꝯ. e. l. ſi tñ. ꝛ q̄ſq̄ʒ nec a q̄rta: vt. ꝯ. e. l. ſpadonē. §. c̄āt. ꝛ in. ſi. e. §. item tria onera.
d ¶ Crediderit. accipe vt pro pluribus cedat. ꝛc.
e ¶ Neq̄ʒ igit. fa. ꝯ. co. l. tria. ꝛ. l. vtrum⁹. §. ſi.

¶ Nenſennius. Nō ſeruās ꝓceptū ōfun cti nihil cōmodi oʒ hr̄e ex ipſi⁹ teſtō. ſʒ ħ alle gat p Ja. ꝺ are. ꝛ nō eſt illa allegatio vſq̄ʒ qua q̄ʒ vera: vt. ꝯ. e. amiciſſi mos i pn̄cipio. Et iō ve rus mod⁹ allegādi ē iſte. Qui nō ſubit on⁹ teſta menti nō oʒ ex teſtō por tare cōmodū qđ gr̄a illi us oneris ē relictū vł ꝓ ſumit ee relictū. bal.
f ¶ Paulo ſalutē. ꝛ q̄ſ nem hanc.
g ¶ Cōfirmat⁹ ſi. dū ōhe ret ꝯfirmari vel. ꝛ. ꝯfir mādus: ꝛ iō ꝯfirmādus: q̄ʒ ñ valuit datio: vt. ꝯ. ꝺ ꝯfir. tu. l. ꝛ. ꝛ. ij. ꝛ ꝺ te ſta. tu. l. pater.
h ¶ Dat⁹. i. vād⁹. ꝛ ħ ca ſus ſolnit. ſ. in. l. et his.
i ¶ Rn̄di q. ſub. ꝛ ille rn̄. ſ ꝺ pri. k ¶ Cōfirma tus. i. ꝯfirmādus. ꝛ facit ſ d hāc. l. ꝛ ſeq̄ntes q̄ cō tinuāt cū iſta vt. ꝯ. ꝺ te. tu. l. q tutelā i pn̄. ꝛ. C. ꝺ le. tu. l. ꝺ admiſtratō nc. ꝛ. l. pe. ꝛ. ſ. ꝺ his q. vt idi. l. v. §. amittere. ꝛ ꝯ. e. l. legatari⁹. ꝛ. l. tu tor. §. i. ꝛ. ſ. ꝺ le. n. l. cuʒ ſili⁹. §. nō iuſ. ꝛ ꝺ le. i. l. et. ꝛc. l ¶ Judiciū. ꝛ iō q̄ſi ipſe ōfunct⁹ ꝓfecte dediſſe videtur. ꝛc.
m ¶ Jdē in mr̄is. nūc rn̄. ad primā. n ¶ Siſis. nūc ad ſcdāʒ. nā de mr̄e ꝛ ꝺ ex̄neo ꝛ ꝺ p̄re q̄ſnit.
o ¶ Dedit. i. religt. fa. ſ. ti. i. l. i. in ſi.
p ¶ Q: euʒ. hoc contigit ſ. l. pri. q̄ huic ꝯtinuat.
q ¶ Nebis. q̄ dixit i. l. nēſenni⁹. ibi nam ꝛ ptor ꝛc. ꝛ fa. ſ. ꝺ his q. h⁹ vt idi. l. i. §. amittet.
r ¶ Pretor. tñ ſi pſ. io.
s ¶ Nā vere non ꝯtra iu diciū. nam ꝛc.
t ¶ Quid aūt. nō excu ſauerit. legatari⁹ datus tutor a teſtatoꝛ.
v ¶ Ceteri. tutores. cum eo dati.
x ¶ Nō potuiſſet. vt ꝛ. C. ꝺ admi. tu. l. ꝛ ſi ceſſet. vn̄ videbat nō eē a lega to repellendus.
y ¶ Sʒ hoc. ſ. ꝙ pōt con ueniri in ſubſidiū: non ē querendū vt. ſ. non ad mittat ad legatum imo pdit vt ſubiicit. ꝛc.
z ¶ Judicio pr̄is. ſ. lega to relicto ſibi in iudicio patris.
& ¶ Remouend⁹. ita ma

¶ Cū⁹ q pupillū ¹ bōis pr̄nis ab ſtinuerat ōtinēdū i q̄rta tutela exi ſtiat: q̄ſi ōpoſita illa. Ceteꝝ ᶜ pu tarē recte factuꝝ ptorē: ſi ē t vnā tutelā ſufficē crediderit ᵈ: ſi tā dif fuſa ꝛ negocioſa ſit: vt p plib⁹ ce dat. Neq̄ʒ igit ᵉ fr̄es ꝯſortes plu riū loco hn̄di ſunt: neq̄ʒ ſi fr̄es ſi idē p̄rimoniū hn̄t. ꝛ rō adminiſtra tiōis pariter reddenda ſit. ex di uerſo fratꝝ diuiſo p̄rimōio due tutele ſint. Nō. n. vt dixi nūerus pupilloꝝ ſʒ difficultas rōnū ꝯſi ciēdaꝝ ꝛ reddēdaꝝ ꝯſiderāda ē.

¶ Dē. Nenſenni⁹ apolina ris iulio paulo ſalutē ᶠ. Mr̄ filiū ſuū pupillū: vel q̄s ali⁹ ex̄ne us ex̄neū eq̄ pupillūʒ ſcripſit he redē: ꝛ titio legatuʒ ꝺdit: eidem pupillo cū tutorē aſcripſit. titi⁹ ꝯfirmat⁹ ᵍ excuſauit ſe a tutel a: q̄ ro an legatū amittat. Et q̄dēʒ ſi teſtō tutor nō ſit ſcript⁹ legatuʒ tñ accepit datuſq̄ʒ ʰ a ptoꝛ tutor excuſet ſe: an eq̄ue repellēdus ſit a legato: ꝛ an aliq̄d itērſit ſi a pa tre vł emācipato pupillo tutor dat⁹ ſit vł puberi curator? Rn̄di ⁱ q nō iure dat⁹ ſit vł curator vł tu tor a pr̄e: ꝯfirmatus ᵏ a ptore ex cuſatōis bn̄ficio uti maluit: r̄pel lendus ē a legato: idq̄ʒ ꝛ ſceuo le nr̄o placuit. Nā ꝛ ptor q cū cō firmat tutorē. ōfuncti ſeq̄t iudi ciū ˡ. Jdē in mr̄is ᵐ teſtō dicendū ē. ¶ Siſis ⁿ ē mr̄i q̄s ex̄ne⁹ q pu pillū hr̄dē iſtituit: eiq̄ʒ ꝛ i tutoꝛ dādo ꝓſpicē voluit: q̄les ſunt a lūni nr̄i. Recte ergo placuit euʒ q̄ ſcuſat id on⁹ qđ teſtator reliq̄t: ab eo qđ perit: qđ idē ꝺdit ᵒ r̄pel li debē. ¶ Non ſemꝑ tñ exiſtio eum: q̄ſi on⁹ tutele recuſauit re pellendū a legato: ſʒ ita demū ſi legatum ei iō aſcriptum appare at, ꝙ eidem tutelā filioꝝ iniūxit, nō ꝙ aliōqn datur⁹ eēt ēt ſine tu tela. Jd apparere potuit: ſi po ſueris teſtō legatū aſcriptuʒ. Co dicillis ꝺo poſtea factis tutorē datuʒ. Jn hoc. n. legato pōt dici nō iō ei relictum: q̄ꝛ eū ᵖ tutoreʒ eē voluerit teſtator.

¶ Dēʒ. Sed hec nimiuʒ ſcrupuloſa ſunt nec admittēda niſi eui denter pr̄ exp̄ſſerit uelle ſe dare ēt ſi tutelā nō adminiſtrauerit. Sē per. n. legatū aut ānecedit aut ſe quit tutelā.

¶ Dem. Nebis ᵠ appet nō eē his ſimi le eum quē ptor ʳ tutorē dederit cū poſſe vti imunitate. hic. n. ni hil ꝯ iudiciū fecit teſtatoris. nā ˢ ꝛ ille quē nō dederit tutorē eum voluiſſe tutelā adminiſtrari filij di cere non poſſumus.

¶ Dēʒ. Quid āt ſi ſe nō excuſauerit ᵗ ſʒ adminiſtrare noluerit ꝯtē dens ꝙ ceteri ᵛ idonei eēnt, ꝛ hic poterit ꝯueniri ſi ab ill' res ſua ri nō potuiſſet ˣ. ſʒ hoc ʸ nō querē duʒ ē ſʒ ꝯtumacia puniēda ē ei⁹ q quodāmodo ſe excuſauit. mul tomagis q̄s dicere debebit indi gnuʒ iudicio pr̄is ᶻ: q ut ſuſpect⁹ remouēdus & ē a tutela.

¶ Dēʒ. Amiciſſimos quidē ꝛ fideliſſi mos parētes liberis tuto res eligere ſolere: ꝛ iō ad ſuſcipi endū on⁹ tutele ēt honore lega ti cos p̄ſeq. ſʒ cū ꝓponat is de q̄ querit in teſtō legatū meruiſſe: ꝛ idē pupillo ſubſtitut⁹ ᶻ ᵃ nō ē ꝺi ſimile hūc demū eū teſtatorem ſubſtituere voluiſſe: ſi ꝛ tutelam ſuſcepiſſet ᵃ: ꝛ iō eū de quo q̄ꝛi tur a legato q̄dē ſi adhuc viueret pupillus repellēdū ᵇ fuiſſe: a ſub ſtitutōe aūt nō eē ſummouēdū ᶜ: tū eo caſu ēt ſuſcepta tutela fini ret ᵈ. ¶ Luci⁹ titi⁹ ex trib⁹ filijs i columib⁹ vnū hʒ emācipatū ei⁹ etatis ut curatores accipe debe at: q̄ro ſi idē titi⁹ pr̄ petēte eodē filio emācipato curator a ptore def ᵉ: an iure publico uti poſſit ᶠ ꝛ ꝛ nihilomin⁹ triū filioꝝ noīe va catiōes poſtulare: Rn̄di p̄ma q̄ dē pr̄i qđ pp numeꝝ liberorū ei cōpetit ōnegati nō oportere: ſʒ eū filio ſuo curator petat ꝯ natu rales ſtimulos facit: ſi tali excu ſatōe vtēdū eē tētauerit ᵍ.

¶ Ceuola. Qui teſtō tutor dat⁹ fuerat adito ptore dixit ſe tres li beros ʰ hr̄e. adiecit ꝓterea hn̄ti ⁱ patruū legitimū tutorē ſe ut tio ſe tutorē datū ᵏ. pretor ita decre uit: ſi legitimum tutorem habē ti datus es ˡ: non eſt tibi neceſſa ria excuſatio ᵐ. Quero cū nemo patruus impuberi tutor eēt: an nihilominus tutor remanſit? Rn̄. ſcḋm ea que proponerent: q̄ ſi ius iuſtam cauſam excuſationis haberet: non tamē excuſatuʒ eē propter vitium ꝓnūciationis ⁿ. ¶ Jtem quero ᵒ ſi acquieuiſſet ſententie an ad id ꝙ non geſſit tutelam vtilis ᵖ actio in hunc da ri debeat? Rn̄. ſi errore potius ꝙ ſe pro iure triū liberorum quod allegabat excuſatum crediderit

le gerit alias remotus. ꝛc.
¶ Amiciſſimos. Lʒ tutor q ſe excuſat a tutela repellat a legato: non tñ repellit a pupillari ſubſtitutōe. h. d. vel ſic. Nō intelligit relinq̄ p pter offm̄ id qđ relinq̄t poſt ōpoſitū offm̄. h. d. Et no. hic caſum q alibi nō habet. Bal. ꝛ ¶ Amiciſſimos. i. p̄res ſolent dare fideles amicos tu tores filijs ſuis. ꝛ ēt legata eis relinquunt.
z ¶ Subſtitut⁹. in hr̄ditate.
a ¶ Suſcepiſſet. ēt ſi excuſat ſe a tutela ꝙ ſubſtitutio eus neſcat.
b ¶ Repellendum. eo ꝙ ex cuſat ſe a tutela.
c ¶ Sūmouendū. remouetur a legato ſʒ nō a ſubſtitutōe. vt. ꝯ. e. l. tutor petit⁹. §. i.
d ¶ Finiret. ſic. ꝯ. de vſufr. l. titio.
¶ Lucius. Cōnumerat q̄s in nūero contra ſeipm̄. h. d. Bal.
e ¶ Lucius. def. i. dari petat.
f ¶ Uti poſſit. i. ſe excuſarē q tres hʒ libos rome: vt inſti. e. in pn̄. ꝛ ē ar. l. iſta. ꝙ lʒ pr̄ nā cſcat legitimā tutelā ipube ris filij emācipati: vt inſti. ꝺ leg. pa. tu. nō idē ſit i cura. ar. ꝯ in auč. vt hi q obe. §. i. vel hic logt eo caſu cū excu ſatōeʒ hr̄at iuſtā: vn̄ videret eū alr̄ vocari ad legitimā ei⁹ curam ſicut ad tutelam.
g ¶ Tētauerit. ſic. C. ꝺ lib. cā. l. cū affirmes. ꝛ. ſ. de he. inſti. l. q̄dem. §. pe.
¶ Qui teſtō. Si in ſn̄ia ſſe rit falſa cā ꝛ taceat vā: nulla ē ipſo iure ſn̄ia. h. d. vel. ꝛ eſt caſus ſin. ꝛ nō hōs alibi. vel ſic. Lʒ q̄s foueat iuſtā cāʒ tñ nō obtinet ſi i ſn̄ia ſit viti um. h. d. ſcḋm Jac. de are. vel ſic. Sn̄ia lata ſub ꝯditōe fal ſa ꝺ pn̄ti nihil opat. h. d. iſtō pn̄. vſq̄ʒ ad ꝟ. item q̄ro. bal.
h ¶ Qui teſtō. tres liberos. i ciuitate romana: vt inſti. e. i pn̄ci. ꝛ hec erit bona ꝛ vā rō.
i ¶ Hn̄ti. i. pupillo hn̄ti. h.
k ¶ Datum. hec falſa ꝛ non bona. in hoc caſu q̄ñ quia tutorē hn̄ti tutor dari nō po teſt a iudice qꝛ legitima ꝓce dit datiuā: vt. C. qui da. tu. poſ. l. ſi ſorons. niſi i caſu: vt ꝯ. de te. tu. l. ſi q̄s ſub condi. videbat allegatio hec vali da ſʒ ħ erat dat⁹ i teſtō ꝛ die ſolēni vel ēt non ſolēni.
l ¶ Datus es. tutor.
m ¶ Excuſatio. qꝛ ipſo iure nulla ſit datio. igitur nō hēs neceſſe te excuſare. vt. C. qui da. tu. poſ. l. ſi ſorons. ꝛ. ꝯ. e. l. fore op̄ʒ. §. ħ de his.
n ¶ Pronūciatōis. q̄ falſuʒ de patruo allegauit ꝛ ſic nō tenet ipſo iure: vt inſti. e. §. ſi. vel qꝛ ſub cōdi. falſa. ſi au tē eſſet vera tunc lata tene ret: vt. ſ. quādo ap. ſit. l. i. §. biduum.
o ¶ Jtem quero. dixit ꝙ re manet tutor ſed an teneat tutele ſi non geſſit: diſtingui tur vt ſubijcit errore vel ma licia. ꝛc.
p ¶ Utilis. que ſolet dari in eum qui non geſſit: vt. ꝯ. de admini. tuto. l. tutores. §. in eum.

t Plane. miliarium. sic. ff. e. l. propter.

v Libert⁹. nō excusat. nisi solus agat ... lucinio nisi l ipso senatore vel sorte ... vxorio senator. vt. ff. e. l. spadonē. § liber...

q̄ malicia ab administratōe cessasset: vtilē actōz n̄ dādā. Pau.

Quinq̄gita dier spaciū tm̄mō ad ɔtestādas excusatio nū cās ptinet. Peragēdo. n. negocio ex die nōiatōis ɔtinui. iiij. mēses ɔstituti sūt. Triph.

Si cū ipse istituerīt vt pferret excusatōes: mora ɔdictōis i pedit⁹ ē: q̄min⁹ dcreto libaref ex cusatione recte pbarī. Paul⁹.

Post susceptam tutelā cec⁹ aut mut⁹ aut surd⁹: aut furiosus aut valitudiari⁹ ōponē tutelā potest. Paupertas: que operi ɩ oneri tutele ipar ē, solet tribuere vacatōem. Et.

Admistrātes res ɔncipū ex i dulgētia eoz lz citra codicillos a tutela, itēq; cura tpe admistratōis delata excusanf. Idēq; custodif i his q ɔfecturā annōe vl vigilū gecunt. Eoz q reipu. cā absunt comites q sunt itra statutū numez: ō tutela q abn̄tib⁹ vel ɔfecturis delata ē excusanf. nā susceptā antea nō ōponunt. Qui corpis item collegij inf excusanf a collegaz filiozq; eorū tutela n̄ excusanf: exceptis his qb⁹ hoc spāliī tributū ē. Paul⁹.

Plane vltra centesimū miliariū ab vrbe filioz collegatū suorū tutelam suscipere nō cogūtur. Ermogēian⁹.

Libert⁹ senatoris filiorū ei⁹ tutelā admistrans ab alijs tutelis nō excusaf. Tripho.

Quum ex ōrone diui marci in genu⁹ libertino tutor dat⁹: excusari ōbeat: eandē excusationē cōpetere ēt ei q ius ānulozū ipetrasset: ipator nr̄ cū diuo senato pre suo rescripsit. Ergo si pupillo libtīo h̄nti ius annuloz dat⁹ fit ingenu⁹ tutor vl curator ɔs̄is ē vt excusatio ei⁹ ob hāc cōditionū diuersitatē n̄ ōbeat acci pi. At si ant̄q̄ pupill⁹ vel pubes minor an. xxv. ius annulorū

accipet: luci⁹ titi⁹ ei dat⁹ vt ingenu⁹ excusat⁹ fuerit: post ipetratū bn̄ficiū denuo idē tutor curator ve dari poterit. Exēplo eo quo placuit: ɩ rescriptū ē eū q ɔ tpe q̄ itra ānuz erat ex q̄ reipublice cā abesse ōsierat excusat⁹ fuit: eo ɔterito ipm suo loco dari posse. Et q̄uis libtinus q senatori ɔfono ɔcurat: excusatōez ab aliorū tutela hēat: iste tn̄ q ius ānulor ipetrauerit: q in ordinē igenuoz trāsit: tali excusatione vti non posset. Idem.

Titi⁹ filijs meis q̄ ad reip. cā nō aberit: tutor esto. Gessit tutelā ex testō delatā: deide reipu. cā abesse cepit ɩ ōsijt: an q̄si noua tutela nūc ōlata excusari ōbeat: ēt ob abn̄tiā reipu cā. ɩ q̄z precessit testm̄ ob publicā cām: ɩ est ab eo iā admistrata tutela: nō oz eū excusari. Nō si libos iterea suscepit: aut aliā excusationez ɔauit: magis ē vt h vna tutela sit ɩ iō nec excusationē ei ɔpetere: nec agi tutele ob ɔ⁹ tps posse. Sz si ita scriptū i testō fuerit, titi⁹ tutor esto, cum reip. cā. aut ob aliā aberit: tutor ne esto: cū redierit tutor esto. qd ō excusatōne aut abn̄tia reip. cā aut ob aliā q post obuenerit dici oporteat videam⁹. Procedit āt alia q̄ō. Testō ex die vl sub ɔditōne tutores dati: an se excusare an̄ diē ɔditionē ve necē hēant? Et i ɔmis an tā dies. l. eis cedāt itra q̄s necesse ē cās excusatōis exercef. Sz vez ē nō an̄ eē tutorē q̄z dies venerit. nā nec an̄q̄z adita sit hēditas. Qz igif ex eodē testō iā gesta fuit tutela: ɩ q̄z excusat⁹ ē als absutur⁹ reip. cā fuer sus ɔtino cohēt tutel an̄ suscep tis ēt itra ānū. Sz hic ex ipo testō ōsijt eē tutor. ɩ iō ex scia iure la excusare se pōt. Si s ɔtore del curator mēte capto aut muto siue vētri: excusaf iur libor.

Rome datos tutores: eos tantum accipe debemus: qui vel a prefecto urbis vel a pretore vel in testamento rome confecto: vel in continentibus dati sunt.
Si tanta corporis aut mentis valitudine ab agendis rebus liberis prohibeatur: ut nec suis quidem negocijs sufficiat: necessitati erit succurrendum: ne impossibile ei iniungatur tutele munus: quod obiri a libero non potest nisi cum incommodo pupilli et adversus utilitates eius. Papinia.

Qui in collegijs pistorum sunt a tutelis excusantur: si modo per semet pistrinum exerceant: sed non alios puto excusandos quam qui intra numerum sunt. Urbici autem pistores a collegarum quoque filiorum tutelis excusantur. Sed et hoc genus excusationis est: si quis se dicat ibi domicilium non habere ubi ad tutelam datus est: idque imperator noster antoninus cum divo patre significavit.

Ubi pupillus educari vel morari debeat: et de alimentis ei prestandis. Ulpianus.

Solet pretor frequentissime adiri ut constituat ubi filij vel alantur vel morentur. non tantum in posthumis: verum omnino in pueris: et solet ex persona et ex conditione et ex tempore statuere ubi potius alendus sit. Et nonnunquam a voluntate patris recedit pretor. Denique cum quidam testamento suo cavisset: ut filius apud substitutum educaretur. Imperator severus rescripsit pretorem existimare debere: presentibus ceteris propinquis liberorum. Id enim agere pretorem debet: ut sine ulla maligna suspitione alatur partus et educetur. Quamvis autem pretor recusantem apud se educari non polliceatur se coacturum: attamen questionis est an debeat etiam invitum cogere: utputa libertum parentum: vel quem alium de affinibus cognatisve: Et magis est ut interdum debeat id facere. Certe si male dicet si legatarius vel heres educationem recuset testamento sibi iniunctam: denegari actiones debere exemplo tutoris testamento dati. quod ita demum placuit si iccirco sit relictum. Ceterum si esset relictum: et si educationem recusaturum sciret: non denegabitur ei actio: et ita divus severus sepissime statuit. Idem.

Officio iudicis qui tutele cognoscit congruit reputationes tutoris non improbas admittere. utputa si dicat se impendisse in alimenta pupilli vel disciplinas. Modus autem si quidem pretor arbitratus est: is servari debet quem pretor statuit. Si vero pretor non est aditus: pro modo facultatum pupilli debet arbitrio iudicis estimari: nec enim permittendum est tutori tantum reputare quantum dedit si plus equo dederit. Hoc amplius et si pretor modum alimentis statuit: verumtamen ultra vires facultatum est quod decretum est: nec suggessit pretori de statu facultatum: non debet ratio haberi alimentorum omnium: quia si successisset aut diminuerentur iam decreta: aut non tanta decernerentur. Sed si pater statuit alimenta liberis quos heredes scripserit: ea prestanda tutor reputare poterit: nisi forte ultra vires facultatum statuerit. tunc enim imputabitur ei cur non adito pretore desideravit alimenta minui. Idem.

Ius alimentorum decernendorum pupillis pretori competit: ut ipse moderetur quam summam tutores vel curatores ad alimenta pupillis vel adolescentibus prestare debeant. Modum autem patrimonij spectare debet cum alimenta decernit. et debet statuere tam moderate: ut non universum redditum patrimonij in alimenta decernat: sed semper ita sit ut aliquid ex redditu supersit. Ante oculos habere debet in decernendo etiam mancipia que pupillis deserviunt: et mercedes pupillorum et vestem et tectum pupilli: etatem etiam contemplari in qua constitutus est: cui alimenta decernuntur. In amplius tamen positis patrimonijs non cumulus patrimonij: sed quod exhibitioni frugaliter sufficiat modum alimentis dabit. Sed si non constat quis modus facultatum sit inter tutorem et eum qui alimenta decerni desiderat: suscipere debet cognitionem nec temere alimenta decernere: ne in alterutram partem delinquat. prius tamen exigere debet ut profiteatur auctor quid sit penes se summa: et comminari graviores se ei usuras infligi eius quod supra professionem apud eum fuerit comprehensum. Idem ad instructionem quoque pupillorum vel adolescentium pupillarum: vel earum que infra .xx. an. constitute sunt solet decernere: respectu facultatum et etatis eorum que instruuntur. Sed si egeni sint pupilli de suo eos alere tutor non compellitur. Et si forte post decreta alimenta ad egestatem fuerit pupillus perductus: diminui debent que decreta sunt. quemadmodum solent augeri si quid patrimonio accesserit. Idem.

Qui filiũ heredẽ instituerat: si lie dotis noie cũ in familia nupsisset ducẽta legauerat: nec non q̃ p̃terea: ⁊ tutorẽ ei sempronium dederat a cognatis ⁊ a ꝓpinquis pupille pducto ad magistratus iussu ẽ alimẽta pupille ⁊ mercedes vt liberalib⁹ artib⁹ instrueretur pupille noie p̃ceptorib⁹ dare. pubes fact⁹ pupill⁹ puberi iã fcẽ sorori sue ducẽta legati cã soluit. Quesitũ ẽ an tutele iudicio ꝯseq possit q̃ i alimẽta pupille ⁊ mercedes a tutore ex tutela p̃stitũ sit: Rñ. existio ⁊ si extra magistratuũ decretũ tutor sororẽ pupilli sui aluerit: ⁊ liberalib⁹ artib⁹ instruxerit: cũ h̃ aliter ei ꝯtingẽ ñ possz: nihil eo noie tutele iudicio pupillo aut substitutis pupilli prestare debere. Ulpia.

Si disceptet vbi morari vel educari pupillũ oporteat: cã cognita id p̃sidẽ statuere oportebit. In cãe cognitõe vitandi sunt q pudicitie ipuberis p̃nt insidiari. Tripho.

Si absẽs sit tutor: ⁊ alimenta pupill⁹ ꝯsideret: siq̃dẽ negligentia ⁊ nimia cessatõ i administratione tutoris obiciat: q̃ ẽt ex h̃ arguet q̃ p absẽtiã ei⁹ deserta derelictaq̃z sunt pupilli negocia: euocatis affinib⁹ atq̃z amicis tutoris: p̃tor edcõ ꝓposito cã cognita: ⁊ absẽte tutore: vl̃ remouẽduz eũ q dign⁹ tali nota videbit̃ decernet: vel adiũgẽdũ curatorẽ. ⁊ ita q dat⁹ erit expediet alimẽta pupillo. Si ꝓ necessaria absentia tutoris ⁊ iprouisa acciderit. forte q̃ subito ad cognitõez p̃ncipalẽ ꝓfect⁹: nec rei sue ꝓuidet: nec ꝯsuler̃ pupillo poterat: ⁊ speratur redire ⁊ idoneus sit tutor: nec expediat aliũ adiũgi: ⁊ pupillus alimenta de re sua postulet: recte ꝯstituet̃ ad h̃ solum vt ex re pupilli alimẽta expediat.

De tutelis ⁊ rõnib⁹ distrahẽdis: ⁊ vtili curatõis cã actione. Ulpianus.

Non oib⁹ q̃ tutor fecit cũ facer̃ ñ debẽt. Itẽ i his q̃ nõ fecit rõnez reddet hoc iudicio: p̃stãdo dolũ ⁊ culpã: ⁊ q̃ztã in suis reb⁹ diligentiã. Unde q̃rit̃ apd iul. li. xxi. dig. si tutor pupillo auctoritatẽ ad mortis cã donationẽ accõmodauerit: an tutele iudicio teneat̃: Et ait teneri eũ: nã sicut testi factio ingt pupill̃ ꝯcessa nõ est: ita nec mortis q̃dez cã donatões pmittẽde sũt. Sz ⁊ si non mortis cã donauerit tutore auctore idẽ iul. scripsit plerosq̃z q̃dẽ putare nõ valere dõationẽ: ⁊ plerũq̃z ita ẽ. Sz nõnullos casus posse existere qb⁹ sine rep̃hensione tutor auctor fit pupillo ad diminuenduz decreto .s. interueniẽte: veluti si mr̃i aut sorori q̃ aliter se tueri ñ possunt, tutor alimẽta p̃stiterit. nã cum bõefidei iudiciũ sit: nemo feret inqt aut pupillũ aut substitutuz ei⁹ querentes q̃ tã coniũcte personẽ alite sunt. Quinimo ꝓ ꝯtrariũ putat posse cũ tutore agi tutele si tale officiũ p̃termiserit. Officio tutoris incũbit etiam rõnes actus sui conficere ⁊ pupillo reddere. Ceterũ si nõ fecit aut si facts non exhibet: hoc nomine iudicio tutele tenebitur.

De seruis quoq̃z interrogatiões: sed ⁊ q̃ones h̃ndas: ⁊ h̃ officio iudicis eueire placuit. Nã diu⁹ seuerus decreuit cum neq̃z inuẽtaria: neq̃z rõnalia ꝓferant̃ remedio eo uti dz̃bere: vt rõnes a seruis q rẽ gesserunt ꝓferãtur. Has rõnes si esse mala fide cõscriptas a seruis dicũt tutores: ẽt in q̃one serui iterrogari poterũt. Preterea si mrẽz aluit pupilli tutor: putat labeo iputare eũ posse. sz veri⁹ ẽ nõ: nisi ꝓ q̃z egenti dedit: iputare eũ oportere de largis facultatibus pupilli. Utrũq̃z igit̃ ꝯcurrer̃ oz: ut ⁊ mater egẽs sit: ⁊ fili⁹ in facultatib⁹ positus. Sed si mun⁹ nuptiale mr̃i pupilli miserit: nõ eũ pu-

...dmi. tu. l. tuto: fin. §. fi. sz contra. l. cum ... Filius nõ tenet votare mẽz nec mitte... Qr assi. igit a pupillo eodẽqz patrono ... vt. ff. de lib. agno. l. alufita. z. j. de iuf.

bent locũ dcm marcelli. z sic nõ abũdat dictio nõ. Scdo sz. b. qd enl. i. cer te q marcellus z alii dicũt pmo cõueniri ẽt non gerentẽ q magistratũ qd vl pmũ dicto impatoris. sic ẽ intelligendũ dcm marcelli si nõ cõtutor zc. at fm hoc dic abũdare non. vel dicen q includit in vbo voluit qd bis sumat f. nõ voluit facere suspectũ vel non voluit satis exigere. sic. z. j. d car. edi. l. cũ fine. §. at similiter.

pillo imputaturũ labeo scripsit nec perqz necessaria est munera tio ista. Si pupillis tutores pr dederit: inter quos z libertũ suũ per quẽ voluerit tutelã suaz administrari: z tutores certã sũmam ei statuerũt: qr alit se exhibere non poterat: habendaz eius rõnem quod statutũ est mela existimat. Ergo z si ex inqsitõe ppter rei noticiam fuerit dat tutor: eiqz alimẽta statuerit contutores, õbebit eorũ rõ hẽri: qr in ista cã est pstandi. Sz z si suis cibariis pstiterit vel libertis. s. rei pupilli necessariis dicendũ ẽ reputatur. Idẽqz est ẽt si liberis hoib: si tñ rõ pstandi iusta intercedat. Itẽ sumptus litis tutor reputabit z viatica: si ex officio necesse habuit aliquo excurrere vel pficisci. Nũc tractemus si plures tutelã pupilli administrauerint pro qua qsqz eorũ pte conueniẽdus sit. Et sigdẽ oẽs sil gesserũt tutelã: z oẽs soluẽdo sunt, eqssimũ erit diuidi actionẽ iter eos pro portõib virilib exẽplo fideiussoz. Sz z si nõ oẽs soluẽdo sint: iter eos q soluendo sunt diuidit actio: sz pro put qsqz soluendo ẽ poterũt cõueniri. Et si forte qs ex fcõ alteri tutoris cõdẽnat pstiterit: vl ex cõi gestu: nec ei mãdate sunt actiões: cõstitutũ ẽ a diuo pio z ab impatore nro: z a diuo pre ei vtilẽ actionẽ tutori aduersus cõtutorẽ dandã. Plane si ex dolo cõi cõuẽtus pstiterit tutor: neqz mãdande sũt ei actiões: neqz vtil actio cõpetit: qr ppi dlicti penã subijt. que res indignũ eũ fecit vt a ceteris qdẽ consequat doli pticipi

bus. Nec. n. vlla societas malefictoz: vel cõicatio iusta dãni ex maleficio ẽ. Usqz adeo aũt ad cõtutores si vẽit si sint soluendo cõtutores: vt prius ad magistratus: q eos dederũt: vl ad fideiussores veniat: z ita ipatoz nr vlpio pculo rescripsit. Nõ eni marcelli. viij. dig. scripsit: qdqz sepissime scriptũ ẽ. qzdiu duo vel vnus ex cõtutorib idoneus est: nõ posse ad magfatus q dederũt veniri. sic erit accipiẽdũ: si nõ cõtutor ob hoc cõueniat q suspectũ facere vl satis exigere noluit. Hãc actionẽ ẽt i hrdez tutoris cõpetere cõstat. Sz z hrdi pupilli eque cõpetit similibusqz psonis. Nõ tñ aũt añ cõdẽnationez: sz ẽt post cõdẽnationez õsiderare põt tutor mãdari sibi actões aduersus cõtutorẽ: pro quo cõdẽnatus ẽ. De rõnibus distrahendis actõe nõ solũ hi tenent tutores q legitimi fuerũt: sz oẽs q iur tutores sunt: z gesserunt tutelam. Cõsiderandũ est in hac actione: vtrũ pcium rei tñ dupliciter: an ẽt qd pupilli intersit? Et magis eẽ arbitror i hac actõe qd interest nõ venire: sz rei tñ estimationẽ. In tutela ex vna obligatõe duas actiones eẽ constat: z iõ siue tutele fuerit actũ: de rõnibus distrahendis agi nõ põt: siue econtra tutele actio quo ad spẽm istã pempta ẽ. Hũc tutorem tñ q itercepit pecuniã pupillarez z furti teneri papi. ait. Qui z si furti teneat hac actõe cõuẽtus: furti actõe non liberat. Nec enim eadem est obligatio furti ac tutele vt quis dicat plures eẽ actões eiusdẽ fci. Sz plu

r Unus ex cõtutorib. in nõ gerentib. ac.

s Accipiendũ dcm impatoris fm Jo. vel dcm marcelli fm. b. z adde hic disti. sz az. si dati sunt plures tutores z nihil gesserũt. cõueniunt primo q magistrat: vt. ff. d ad mi. tu. l. si plures. z ita ẽidẽ ac si gessissent oẽs. Si vnus eorũ gesserit alii nihil gesserit: siqdem nõ est diuisa administratio. vel ẽ diuisa: sed a seipsis inter se cõueniũt pmo gerens: scdo magistratus. tertio nõ gerens nisi obiciat nõ gerẽti q cõtutorem nõ remouit vt suspectũ: vel tardere mouit. vel cito qdez sz in eo iura pupilli pdidit. vel non exegit ab eo satisdationẽ rez pupil. sal. fu. cũ videret eum eẽ desinere soluendo: z finita tutela inuenit non soluendo ...

...nc. fi. de. l. iij. z. j. ad municipales. l. impatores.

t Hanc actionem. tutele. ut C. e. l. tutele. ac.

...so. l. nec prermittendũ. sz qd si null ges... cedat nec vtil deest vt. ff. de admi. tu. l. si ... fiat inter dolosos: rñ. si nõ administrãt sic ... trant hic non vetat: vnde vi idẽ l. sz az. in ... sufficiũ dari dolose gerentib vel cõtuma... pdicta C. de contra. iudi. tu. l. ij. z ar. tu. ... u. sal. so. l. fi. z. C. de fideiuf. l. iij. z. j. d so... rẽ mihi. §. in exercitu. ac. ... n. nã. ff. oẽs gesserũt cõiter: vel inter se di... si inter oẽs diuisa fuerat administratio ... ic. ff. oẽs conueniunt añ magistratum: vt ... scdo: qr primo magistrat q tutor non ... as. s. duob marcelli. ... gerentiũ. nõ dico fideiussorem magistrat: ... . de magi. cõue. l. j. in pri. ac. ... ge q seqnont duob modis. Primo fm ... sz qr marcellus dicit z alii qdã cõtũ pdi... accipiẽdũ. s. dcm impatoris nostri. s. vt p... ad nõ gerentẽ si nõ cõtutori zc. qr tũc ha...

v In heredẽ. alr q in tutorẽ. vt. C. de here. tu. per tutum. ac.

x Pupilli. aliter q in pupillo: vt. ff. de admi. tu. l. si ex pluribus. ac.

Non tantum. Beneficium cessionis potest opponi post sententiã. hoc. d. Bal.

y Non tñ. post condẽnationem. spãle. est vt post sñiam opponat peremptoria: vt. j. de fideius. l. si fideiussores. §. ide rñ. regulariter. ff. C. sentẽ. rescin. nõ pos. l. peremptorias. similia quere ibi.

z De rõnibus. nunc de secunda parte Rubrice.

Considerandum. Aliud est interesse. aliud precium seu extimatio rei. hoc. d.

a Tñ estimationem. s. duplandam. non interesse duplandũ. z facie. l. proxima in fi.

In tutela. Quando ex vno facto z vna qualitate oriunt plures agendi forme vna per alteram perimit. sed si oriunt diuersi titul z diuerse forme agendi vna per alteram non perimit. h. d. Bal.

? In tutela. non põt et ad penã: vt. j. l. pri. in pri. ac.

z Siue econtra. i. si actũ fuerit actõe de rationibus distrahẽdis tutele.

n Pap. ait: vt. j. l. pri. §. q si furandi. z. j. de fur. l. tutorum.

b Eiusdem facti. vt sic vna per alterã tollat: vt. j. d ac. z ob. l. plura. sz nõ ẽ ita. nã hic interceptione sola illa ex dolosa interceptione dat. nã etiã de

dolo non cōmisso hꝫ locū hic: vt. ſ. l. proxi. §. i. q̄d in furto ſecus. ſic alis ſūt duo precepta arbitri. vnū pecuniā dari. alter̄ uſuras dari. vt. ſ. de ac. bi. l. celſus. Item hic qꝛ ꝑ fide agit. illa qꝛ mutuo dno: vt. ſ. de admi. tu. l. tres tutores. §. ſed tutoris. ⁊ ſic nō ob. ſ. de ac. ⁊ ob. l. q ſeruū in fi. ⁊ ſ. vi bo. rap. l. ij. ⁊ ſ. cōmo. l. vnde querit in fi. ⁊ facit iſra de pua. delic. l. vnū. q̄ ⁊ hec ē rō q̄re tollit̄ ꝑ cōditionē furtiua: vt. ſ. l. pri. §. fi.

a Nā ⁊ tutele. ut. a ſimili.

b Hāc actionē. ſ. de rōnib⁹ diſtrahendis. na ſic⁹ in actione tutele: vt. ſ. c. l. §. hāc. qꝛ penalis eſt in vno ſimplo. vt. l. pri. §. fi. igit̄ non dat in heredem niſi lite ꝯteſta. vt inſti. de ppe. ⁊ tēpo ac. §. non ōe. ſꝫ in eo q̄ ē tei pſecutoria: vꝫ dari poſſe. C. ne ex delic. dſūc. l. i. ac.

Hec actio. Q̄ñ ex vna radice eiuſdem obligatōis oriunt̄ plures agendi forme ſi oūt vna p⁹ius q̄ altera. h. d.

c Hec actio. ſ. de rōnib⁹ diſtrahendis.

d Finita. vt. ſ. e. l. ūlt.

e Actione. abſtulerit. dolo vel nō dolo vt quia credebat ſibi licer̄ vl̄ pupillā ꝯceſſum. az.

f Oō ſi furādi. ⁊ ita dolo. nā furtū nō eſt ſine dolo. vt l ſñ. de ob. q̄ ex delic. §. i.

g Tenet̄. vt. ſ. pri. §. cōſiderādū ibi hūc tamen ⁊c.

h Altera. i. actio de rōnib⁹ diſtrahēdis nō tollit actionē furti vel ecōtra. ſic inſti. ſi q̄drū p au. ſe dī. §. fi. ⁊ ē rō vt no. ſ. l. pri. §. pe.

i Sꝫ ⁊ cōditio. tollit̄ h iudiciū. ergo ⁊ in penā ⁊ ſic ē ar. ꝯ ſ. de ac. ⁊ ob. l. q ſeruū ī fi. ſm vnā l̄ram az. ⁊ ſ. vi. bo. rap. l. i. ſꝫ hic ſpāle: qꝛ ambe oriū tur ex eadē cā qꝛ ꝑfide agit: vt ſupra d admi. tuto. l. tres tutores. §. ſi tutores. q̄d ſec⁹ eſt in actione furti: vt no. ſ. l. proxi. §. pe. ac.

Hec actio. Ubicūq; fit mentio dupli ſemp in dubio meſt ſimplū. h. d. Bar.

k Hec actio. ſ. d rōnib⁹ diſ.

Si tutele. In dubio ē ſatiſdādum non tamē preciſe dicandū. hoc dicit Bal.

l Si tutele. pone cōtraria: qꝛ agit quōdā tu. vel pcu. vl̄ tu. vel cū mā. vel ſine ꝯ pupillū vel nouū tutore vel adultum ſeu curatorē nouū vl̄ nouū pcuratorē ꝑ eo q̄ durāte officio vel pro pu. vl̄ adulto: vel dño ſe obligat trāſferēs in ſe obligationē vel in diē certe caueb it̄ ⁊ de indēnitate adueniēte die vel conditiōe: ſic. ⁊ ſ. ꝑ ſo. l. oēs. ⁊ l. ꝓ ſocio. §. arbiter. ⁊ hꝫ hoc dic aduerſariū. i. a pu. vel adul. uel domino. Itē quod ſubijcit tutori ⁊ pcuratori. ſ. quōdā. ⁊ dic pcur. cū mādato vel ſine mādato: qꝛ dicit de ac. neg. ge. Itē q̄ dicit abſit i. abeſſe pōt: uel tu. uel cu. vel pcur. quondā. forte enī nō ubſerit qꝛ nō eēt ſtet conditio. poſſet poni ⁊ indirecta ⁊ tūc dic ab aduerſariū. i. a tu. vl̄ cura. quōdā ⁊ q̄ ſubijcit tutori. ſ. nouo. ⁊ ſic de aliis. Item eis obeſt. i. pupillo ⁊ aliis qb⁹ forte oberit ex contractu inito a quodā tutore vel curatore vel procuratore.

Si adhuc actio inepto tempore ꝑpoſita ē nihil operatur: ⁊ licet agens ſuccūbat non abſorbet̄ ius agentis. Bar.

m Non pōt. ut. ſ. e. l. ſi tutor in fi. ⁊ l. cū tutor in fi. ⁊. ſ. e. l. l. in fi. ⁊ inſti. de attil. tu. in fi. ⁊ ar. ſ. de inur. l. nec magiſtratib⁹ ſic ⁊ econtrario: vt infra tu. i. l. i. §. finito. ⁊ cōtra. ſ. rē pu. ſal. ſo. l. i. ⁊ ſ de admi. tu. l. act⁹. ⁊ l. cum curatore. ⁊ l. cū pſes. in ꝑn. ⁊ C. d admi. tu. l. rōnen. ⁊ l. h. ⁊ q̄d ibi nota.

n Etiam morte. Itē ⁊ aliis modis: ut inſti. q. mo. tu. fi. ꝑ totum.

o Filiūſamilias emācipatum maxime: nam idem ſi ē in poteſtate: vt infra de ac. ⁊ ob. l. filiuſfamilias.

res obligationes. nā ⁊ tutele[a] et furti obligat̄. Hāc actionez[b] ſciēdū eſt ꝑpetuā eē. Et heredibus ſiſibuſq; perſonis dari ex co q̄ vīuo pupillo captū ē.[c] Sꝫ in heredē ceteroſq; ſucceſſores nō dabit: qꝛ pēalis ē. Hec actio[c] tūc cōpetit cū ⁊ tutele actio eſt. hoc ē finita[d] ōmū tutela. Ulp.

Actione de rōnib⁹ diſtrahendis nemo tenet̄: niſi q i tutela gerenda rē ex bōis pupilli abſtulerit[e]. Oō ſi furādi[f] aio fecit ēt furti tenet̄.[g] Utraq; āt actōe obligat̄: ⁊ altera[h] alterā ñ tollet. Sꝫ ⁊ ꝯdictio ex cā furtiua cōpetit. ꝑ quā ſi ꝯſecut⁹ fuerit pupill⁹ q̄d fuerit ablatū: tollit̄ hoc iudiciū[i]. qꝛ nihil abſit pupillo. Hec actō[k] lꝫ i duplū ſit i ſimplo rei pſecutionē ꝯtinet: ⁊ nō tota dupli pena ē. Pomp.

Si tutele[l] aut negocioꝶ geſtor agat̄: i certo h ꝯtuꝫ ab aduerſariis dbet̄ tutori, pcuratori ve arbitratu iudicis cauendū ē q̄d eo noie eis abſit. Paulus.

Dīſi finita tutela ſit: tutele agi nō pōt[m]. Finit̄ āt ñ ſolū pubtate: ſed ēt morte tutoris[n] vel pupilli. Filiūſa. emācipatū[o] ſi tutelā adminiſtret: ēt difecto teneri iulian⁹ putat. Si adhuc impubes tutele agat[p]: nihil ꝯſumit̄. Cū furioſi curatore nō tutele ſꝫ negocioꝶ geſtorū actō eq̄ ꝯpetit: ēt dū negocia gerit[q]: qꝛ nō idē ī hac actōe q̄d i tutele actōe dū ipubes ē is cui⁹ tutela gerit̄: ꝯſtitutū ē[r]. Ulpia.

Si tutor rē ſibi dpoſitā a patre pupilli: vel cōmodatā ñ reddat: nō tm̄ cōmodati vel depoſiti: veꝶ tutele quoq; tenet̄[s].

Sed ⁊ ſi accepit[t] pecuniā[v] vt reddat[x]: plerīſq; placuit caꝫ pecuniā dpoſiti vl̄ cōmodati actione repeti[y] vel cōdici poſſe. quod hꝫ rōnē qꝛ turpiter accepta ſit. Idem.

Si filiuſfa.[z] tutelaꝫ adminiſtrauerit: ⁊ liberatus patria poteſtate dolo aliqd fecerit: an actio tutele pſem quoq; hoc noie teneat queritur: Et equū eſt vt cum dūtaxat dolū pater pſtet qui cōmiſſus eſt ante emancipationez filij. Idem.

Si pupillus heres extiterit ei cuius tutelaꝫ tutor ſu⁹ geſſerat: ex hereditaria cā cum tutore ſuo habebit actionē[&]. Si tutor in hoſtiū poteſtatem peruenerit: qꝛ finita tutela intelligit̄: fideiuſſores q ꝑ eo rē ſaluam fore ſpopōderint: ⁊ ſi quis cuſtat defenſor ei⁹ q paratus eſt ſuſcipe iudiciū tutele: vel ſi qs curator bōis eius ſit ꝯſtitutus: recte cōuenietur. Papinia.

Quāuis iure poſtlimini tutelam priſtinam poſſit[a] integrare. Ulpia.

Si tutor reipu. cauſā abeſſe ceperit: ac per hoc fuerit excuſatus[a]: q̄ reipu. cā aberit: tutele iudicio[b] loc⁹ eſt. Sed ſi deſierit reipub. cā abeſſe: conſequenter deſinit is qui in locum ei⁹ datus eſt[c]: ⁊ tutele[d] conueniri poterit. Si duob⁹ impuberib⁹ fratribus tutor dat⁹ ſit[e]: ⁊ alter eorum in legitimam tutelam fratris ſui perfecte etatis conſtituti reciderit: eum qui datus[f] eēt tutorē eſſe deſiſſe neratius ait. qꝛ igit̄ deſinit eſſe tutor tutele actio erit etiā ex ꝑſona[g] impuberis.

p Si adhuc. tutele agat. cū tutela non ſit finita ⁊ ſic nec actio nata: vt in pu. l. non ergo nocebit cū erit nata qñ tunc agatur: vt ⁊. ſ. de ꝑ gno. l. grege §. ſi ſub condi. poſtꝫ cū eē ipubes. ⁊ tñ tutela eēt inita.

Tutor ⁊ curator adulti nō ꝯueniunt̄ durāte adminiſtratione. ſec⁹ in curatore furioſi vel ꝑdigi. h. d. Bal.

q Cū furioſi. dum negocia gerit. ſecus in curator adulti vt. C. d admi. tu. l. ſecūda. ⁊ l. rationes. ⁊ eſt rō qꝛ h neſcimus vſq; quo expectetur: vt. C. de ꝓſeſſoc. l. ambigui. ſed ibi certū eſt qñ poterit agi. ac.

r Conſtitutū ē. ut. ſ. in ꝑn. hui⁹. l. ac.

Si tutor. Ille q debet ſoluere ſi ꝑ ſoluendo aliquid recipere turpiter recipit ⁊ reſtituere tenet̄ hoc d. bal.

s Tenet̄. non ergo extinguitur lꝫ ⁊ ſecūda teneatur. ar. ⁊ ſupra de ne go ge. l. diuortio. in ꝑn. ⁊ in fi. ⁊ facit ſupra mā. l. qui negocia.

t Accepit. ſ. tutor.

v Pecuniam. ſ. x. ſolidos.

x Ut reddat. ſ. pecuniā pupilli pupillo quā hēbat apud ſe tutor vel ex cā depoſiti vl̄ mutui quā reddere noluit niſi pupillus daret ſibi. x. ſolidos.

y Repeti vt ⁊ ſupra de condi. ob tur. cau. l. q. ſ. l. ſi.

Si filiuſfamilias. Fideiuſſio quā pater tenetur pro filio ille ge finitur cum fili⁹ eſt factus ſui iuris Bal.

z Filiuſfa. facit. ſ. ꝑ ſo. l. ſi id quod. §. ſi fi⁹. ⁊. ſ. de admi. tu. l. tutore. ⁊ infra. e. l. ſi filiuſfamilias.

& Si pupillus. actione. ſ. tutele. ſꝫ hodie repellit̄: vt in aut. ſi bi q. §. i.

Si tutor. Pendentia fictionis interim prohibet ius agēdi. Itē valet iudicium contra illuꝫ qui eſt in carcere hoſtium. h. d. Bal.

a Conſtitutus. quod ſieri poteſt vt ſupra quē ex cau. maio. l. ab hoſte

bus. in princi. ⁊ facit infra rem pupil. ſal. fo. l. non quaſi. §. ſi ab hoſtibus. accur.

Quāuis. poſſit tutor reuerſus. ⁊ fa. infra. l. proxi. ⁊ inſtitu. de attili. tu. §. ij. ac.

Si tutor. Intermiſſio tutele facit cenſeri tutelam denuo reaſſumptam eſſe nonam tutelam. Bal.

a Excuſatus. ad tpꝰ ut inſti. de excu. tuto. §. item que reipub.

b Tutele iudicio. vtili non directo: ut. ſ. de excu. tu. l. tutius. uel dic vtibi. ⁊ fa. ſ. de ſuſpec. tu. l. iij. §. queri. in fi. ⁊ §. ſequenti.

c Dat⁹ eſt. tutor vel curator: ſi non habeat in tertia curator.

d Tutele. ſi fuit tutor ul ne. ge. ſi curator ad q̄d. ſ. de tutel. l. ꝯtrā.

Si duobus. Tutela datiua cedit legitime ⁊ legitima teſtamētarie. hoc dicit. Bal.

e Datum ſit. quorum vn⁹ ſit anniculus vel circa. alter parū diſtans a pubertate. ⁊ ſic citiun habebit. xxv. anteq̄ alter habebit. xiiij. vel dic q̄ olim ēt adultus poterat eſſe tutor niſi ſe excuſaret quod hodie eſt ſecus: vt inſti. de excu. tu. §. item maior.

f Datus a iudice.

g Ex ꝑſona. i. puberis: vt ⁊. ſ. de admi. tu. l. tutores. §. tutele.

a ¶ Impuberē. sic ergo datiua cedit legitime sz gd si primior agna tus sit minor seques q2 maior admittit. si primior incipiat esse ma ior niigd posterior desit ee tutor: rn̄. vt no. s. de excu. tu. l. nō soluz. §. si libertᵒ. Itē gd si duo tutores fuerint dati in testō 7 i locū vnius excusati ad t̄ps def tutor. vel def tutor i locū defuncti: 7 postea de cedat testamētarius tu tor: n̄igd datiuus desi nit eē 7 legitimᵒ admit tit: ar. q: so. s. ō tutel. l. quesitū azo. s. ō lex ē ar. q desinat fm̄ io.

b ¶ Cedit. vt. s. de test. tu. l. si qs sub cōditione. 7 C. de testa. tu. l. iu.

¶ Sed i testō. Du rāte eadē tutela si cogit tutor ad redditionē rō nis. secᵒ si fit noua tute la. 7 c. n. ɔuenit p pcu. vl p ɔtutorez. b. d. Bal.

c ¶ Sub ɔditiōe. qō nō posset a iudice fieri: vt j. de re. iur. l. actus.

d ¶ Desinit. fac. s. ō tes. tu. l. si qs sub ɔditiōe 7 insti. ō attili. tu. §. i. 7c.

e ¶ Erit. s. q finito tpe fit locus tutele. 7c.

f ¶ Perseueraret: vt s. e. l. nisi. in pn̄. 7 s. de excu. tu. l. titius.

g ¶ In qua accepisset. sic ergo pōt ɔueniri: vt 7. s. de su spec. tu. l. uj. §. queri. 7 §. sequētibᵒ 7 adde qō no. C. de ad mi. tu. l. iij. Itē ɔcordat s. de admi. tu. l. cū plu res. 7 l. actus. 7 l. cū cu ratore. 7c.

h ¶ Quē igit. p specia le. nūc. rn̄. 7 b̄ n̄ vt isti. ō aucto. tu. §. fi.

i ¶ Accipere. hoc casu nō petat curator: vt. s. de tute. l. si plures.

¶ Si tutori. Adiū ctio curatoris nō fuit offi ciū tutoris: secus si tu tor fit ɔfiscatᵒ. b. d. bal.

k ¶ Tutor māet. si erat agnatus vel patronus: vt. C. de suspe. tu. l. si tu tor. vl dic q loqt qū pē dēte cā suspecti adiūgit curator: vt. C. de suspe. tu. l. cū quē. 7c.

l ¶ Sz 7 si tutor. ɔfisca tus. q2 fuit pp delictuz deportatᵒ 7 sic bona cō fiscata: vt. C. de penis. l. deportatox. 7 tutela finita: vt insti. q mo. tu te. fini. §. sed 7 capitis. igit tutele agi pōt vt b. 7. C. de bonis proscrip. l. si vt proponas. 7c.

m ¶ Cedere ɔpetunt. i. nate sunt: sed nō inten tant. vt. j. l. pri. g actio tutele. nec ēt nata e durāte tutela cū ipa ceterax regla n̄ ɔuincat: vt b̄ dicat: 7 p3. s. e. l. nisi in pn̄. nisi de dicas i actiōe ō rati. distra. vt. ā. e. ti. l. i. §. fi.

n ¶ Cōdictio. furtiua. 7 dic facto furto durāte tutela.

o ¶ Sed nō dant: vt ipsemet eas intentet. sed p pcuratorē datum li ti fm̄ quosdā. qō nō placet vt. C. de admi. tu. l. ii.

p ¶ Intereant. q2 penales sunt. s. furti 7 dāni iniurie. in eo q crescūt ex repetitione triginta dierx: 7 iō ad heredē nō trāseat: vt. C. ex deli. defunc. l. i. 7 insti. de ppe. 7 tēp. 7c. §. nō tm̄. 7 s. ad. l. aql. l. inde ne ratius. §. hāc. 7. C. de fur. l. furti actio. cōdictio vo furtiua ē rei ɔsecu toria: iō ad heredē cōpetit: vt s. de cōdi. fur. l. si p fure. §. fi.

q ¶ Herede eius. s. tutoris. arcar.

r ¶ Actionē h3. s. tutele: vt. s. de neg. gest. l. finaūt. §. idē erit. 7c.

ris: q̄zuis si ex testō datᵒ fuisset nō desinit eē tutor eius q adhuc erat ipubes. q2 sp legitia tutela testamētarie cedit. ¶ Sz i testō sub ɔditiōe tutor datᵒ sit: dein de aliᵒ tutor medio tpe ex ingsi tōe: dicēdū ē locū eē tutele iudi cio existe ɔditōe: q2 tutor eē de- finit. ¶ Sz 7 si qs testō vsq3 ad t̄pa fuerit datᵒ: idē erit dicēdū. ¶ Et gnāliter q traditū ē pu- pillū cū tutore suo agē tutele n̄ posse hactenᵒ: vex ē si i eadē tu- tela sit. absurdū. n. erat a tutore admistratiōis rōez negociox pu pilli expositi in q̄ adhuc pseuera ret. ¶ In q̄ autē desijt tutor: 7 itex cepit eē: sic ex pstina admi- stratiōe tutele dbitor ē pupillo: qūo si pecuniā credita a pr̄e eiᵒ accepisset. ¶ Quē igit effectū h̄ snia hēat videamᵒ. nā si solus tutor ē vtiq3 ipse secū n̄ aget: sz nel p spālē curatorē ɔueniēdus ē, vl pone eū curatorē hr̄e q pos set aduersus eū iudicē accipe: ex q cā cū eo tutele iudicio agi p̄t. ¶ Nimimo et̄ si medio tpe solnē do eē desierit: iputabit ɔtuto- ribᵒ cur nō egerūt cū eo. ¶ Si tutori curator fit adiūctᵒ q̄zuis suspecto postulato: non tn̄ cogeř tutele iudicium tutor suscipeř: q2 tutor manet. ¶ Sed 7 si fuerit tutor ɔfiscatus aduersus fiscum dādā esse actionē cōstat ei qui lo co eiᵒ curator datᵒ fit vel cōtuto ribᵒ eius. ¶ Cetere actiōes p- ter tutele aduersus tutorē com- petunt 7 si adhuc tutelaz admi nistrat: veluti furti dāni iniurie condictio. Paulus.

Sed nō dātur pupillo dum tutor tutelā gerit. q̄zuis. n. morte tutoris itereāt: tañ pu- pillus cū hr̄de eius actionē h3 q2 sibi solnē debuit. Ulpia.

Si filiusfa. tutelā administra uerit deinde fuerit emanci patus: remanere cū tutorē Iul. ait. ¶ Et cū pupillᵒ adolēuerit agendū ē cū eo eius gdē tpis qō ex aī emācipationē inḡstū face re pōt: cuius vo qō ē post emāci- pationē īsolidū. cū pr̄e vo dūta xat de peculio actio daṫ Mane- re vo aduersus eū ēt post puber tatē ō peculio actionē. neq3. n. aī annus cedit itra quē de pecu lio actio daṫ q̄z tutela fuerit fi- nita. Paulus.

Alius aūt tutor pp h̄ suū fa- ctū cū pr̄e agere n̄ pt aī pu bertatē: q2 nec finita tutela hoc ab eo erigi pōt. Ulpianᵒ.

Si tutor pᵒ pubtatē pupilli negocia admistrauerit: i iu- dicium tutele vēiet id tm̄ sine q ad mistratio tutele expediri n̄ pōt. ¶ Si vo pᵒ pubtatē pupilli le g tutor eiᵒ fuerat fūdos eiᵒ vēdi derit: 7 mācipia 7 predia ɔpara uerit: neq3 vēditiōis huiᵒ neq3 ēptiōis rō iudicio tutele cōputa bit. Et ē vex ea q̄ ɔnexa sūt ve- nire ī tutele actōez. ¶ Sz 7 illō vex ē si cepit negocia admistra- re pᵒ tutelā finitā: deuolui iudi- ciū tutele i negociox gestox ac tōez. oportuit. n. eū a semetipso tutelā exigeř. ¶ Sz 7 si qs cū tu telā admistrasz: idē curator ado lescēti fuerit datᵒ: dicēdū ē neg. ge. eū ɔueniri posse. Gaius.

Si pᵒ pubtatē tpe aliquo lz breuissimo intermiserit ad mistratōez tutor: deide cepit ge rere sine vlla dubitatōe tā tute- le q̄z negociox gestoruz iudicio cū eo agendum est. Ulpia.

Si ex duobᵒ tutoribᵒ cū alte ro g a trāsegisset: q̄zuis ob dolū cōez: trāsactio nihil pderit alteri. nec īmerito: cuz vnusq̄sq3 doli sui penā sufferat. ¶ Nā si ɔuētᵒ alter pstitisset: pficiet id qō prestiterit ei q ɔuentus nō ē. lz enim doli mali ambo rei sint tamē sufficit vnū satisfacere: vt in duobᵒ qbᵒ res cōmodata ē: vl deposita: quibusq3 mandatū est. Idem.

s ¶ Debuit. tutor quod ex quacūq3 cā pupillo debuit: vt. s. de neg. gest. l. diuortio. in fi. 7. j. de fideius. l. tutor. 7c.

Si filiusfamilias. Uariatur qualitas 7 modus agendi propter varietatem temporum. b. d. Bal.

t ¶ Insolidū. filio p vtroq3 ingstuz facere pōt: vt. s. de neg. gest. l. pōpo nius. in negocijs. q̄ ē s. Sol. tbi dn̄i negociox. hic gerētis fuit mutata ɔditio: vt 7. s. ō admi. tu. l. tutorē. §. pinde. s. p sol. l. si id qō. §. filiᵒ. 7c.

u ¶ Post pubertatē. ō eo qō aī emācipationē gessit nō qō post: vt. s. e. l. si filiᵒ. Itē hoc est ēt si multi anni transeant post emancipationē an̄q3 fit pubes. neq3. n. 7c.

x ¶ Finita. nā prius agi nō pōt tutele de peculio: vt. s. e. l. nisi. ergo nō currit annus q daṫ post emācipationez: q2 vtilis est: vt. s. qn̄ ac. de pe. est an. l. i. §. annus.

Alius aūt. Nō q̄ suspendit pncipale suspē dit 7 accessoriū. b. d. bal.

y ¶ Filius āt. ɔtinuat pcedē ti. 7 dic casum q filius gessit tutelaz 7 male: 7 sic pr̄ teneř pupillo de peculio nō potest filius idēq3 tutor agere ɔ pa trē noīe pupilli: q2 nō ē nata actio tutele de peculio. Itez nō iputaṫ filio si nō agat. 7c.

z ¶ Suā scil̄. i. malā gestiōez

7 ¶ Ab eo, s. filio.

ɔ ¶ Erigi potest. i. imputa ri pupillo.

Si tutor. Administra tio coherēs tutele venit in actionē tutele. secus si non sit administratio ɔtigua sed distracta. b. d. Bal.

7 ¶ Si tutor. nō pōst. i. si cōne xa erat administratio q2 pus inceperat domū q postea p- fecit. secus si n̄ cōnexa vt sbij cit. 7 ad hoc. C. at. tu. l. tutor post. 7. j. de eo q p tu. l. i. §. cū eo. 7. s. de admi. tu. l. tuto rē. 7. j. ti. i. l. gd g. §. iudicio.

a ¶ Computabitur. alias cō tinebitur.

b ¶ Sz 7 illud. i. negocioruz. sic. s. de neg. ge. l. si pupilli. §. fi. 7. l. finaūt sed ar. s. j. e. ti. l. diuortio. §. ceterum. sed dic h̄ remiserat vsuras in ac tione tutele.

Si pōst. Ex duplici of ficio oriuntur due agēdi forme. b. d. Bal.

c ¶ Tempore aliquo. aliogn pro vtroq3 agetur tutele 7 i connexis.

d ¶ Cum eo. tutele pro pri ma gestione neg. gestionis pro secunda que tutele de uoluitur in nego. gestionu. si interest: non alias: vt. s. l. prox. no. accur.

Si ex duobus. Minus operatur transactio q̄ solutio quo ad exten dendam liberationem ad aliam personam. b. d. Bal.

e ¶ Cuz altero subaudi vt pacti: sed quia solutum est: vt. j. vicit. Iō sic non ob. s. j. de fideius. l. stipulatus. §. i. 7 facit. C. de trāsac. l. i. 7c.

f ¶ Penā. vt. ā. l. i. §. nūc tractemus. ibi plane. 7c.

g ¶ Quod si pstitisset ex snia nō ex transactione vt differat a supiori ca su. vel dic ex transactione. 7 facit. s. de eo per que fa. erit. l. i. §. si plures. 7 s. si agrimē. fa. mo. dix. l. iii. in prin.

h ¶ Cōmodata est. vt. ā. commo. l. si vt certo. §. fi. 7c.

i ¶ Uel deposita. vt. ā. depo. l. i. §. si apud. 7. l. si duo.

Si cum tutore. Nō pōt pius intentari actio cumulata q̄ pincipa lis. Uel sic. Suspensa actio pnmitiua. omnis actio que habet origiē

ex eodem fonte suspenditur. h. d. Bal.

a ¶ Si cum adhuc. alias si cum adhuc. ali ...

b ¶ Ex stipulatu. s. ex stipula. rem pu. sal. fo. ac.

c ¶ Non potest. vt. s. e. l. nisi in prin. ac.

d ¶ Vtilitatē. pp quā differt tutele. s. qr absurdū ē ꝛc. vt. s. e. l. si tutor. §. si tesdō differt ꝛ hoc vt ꝛ. s. rē pu. sal. fo. l. nō qsi. §. hāc stipulatione. ꝛ. §. si tutor. ꝛ. §. generaliter. secus aūt i curatore ēt ipuberis vbi agit̄ etiā añ finitā tutelā vt h̄ subijcit ꝛ. s. rē pu. sal. fo. l. nō quasi. §. illud sciendum.

e ¶ Cū curatore. agi poterit. ex p̄dicta stipulatōe: vt. s. rē pu. sal. fo. l. nō qsi. §. illud sciendū. secus in generali actione negocioꝝ ge. vt. C. de ad. tu. l. ij. vbi de hoc notat̄. ꝛ. s. de admi. tu. l. actus. saly dicit hic datū ad litē vel ali quā aliā spēm: ibi de gñali. vel tertio posset intelligi: vt s. de ad. tu. l. cū curatore. ac.

Imperatores. Nemo tenetur aduersario suo facere contra se ipm sumptus litis. h. d. Bal.

f ¶ Imperatores. tua. a. tu.

g ¶ Litis. q̄ vñr iter te ꝛ eos siue finita sit administratio siue nō dūmodo agi possit ꝛc. ar. contra. s. de inoffi. test. l.

Si cū tutore adhuc[a] ex stipulatu[b] agat̄ vel cū his q pco interuenerūt: erit dubitatio an q2 tutele agi nō pōt[c]: nec ex stipulatu agi possit. ꝛ pleriqz putāt ēt hāc actionē pp eādē vtilitatē[d] differēdā. ¶ Cū curatore pupilli siue adolescētis agi poterit[e]: ꝛ si adhuc cura perseueret.

Idem.

Imperatores seuerus ꝛ anto. rescripserunt i h̄ verba. Cū h̄ ipm q̄rat̄ an aliqd tibi a tutorib⁹ vel curatorib⁹ debeat̄: ñ hz rōnē postulatio tua[f] volentis in sumptū litis[g] ab his tibi pecuniā subministrari. Papi.

Cum tutor negocijs ipuberis adinistratis[h] pupillum pt̄na h̄ditate abstineat: bōis patris vēditis[i] tractari solet vtilis actio pupillo relinq: an creditorib⁹ ꝯcedi dēat. ꝛ pbare actōez[k] iter pupillū ꝛ creditoꝛs pt̄is eē diuidēdā. s. vt. qd rōni bonoꝝ p tutorē[l] ꝯderit creditorib⁹ reddat̄[m]. ¶ Qd āt dolo vl culpa tutorꝫ i offō pupilli ppera abstēti ꝯctū ē[n]: puero flinqt̄[o]. q actio[p] si ne dubio ñ p̄us ꝯpetet q̄z pupillus ad pubertatē puenerit[q]: sed illa ꝯfestiz creditorib⁹. Ulp.

Si pbatū[r] ē nomē debitoris a curatoꝛ nouissimo frustra tutorē[s] ꝯ eo ꝯueniri[t]. Papi.

Alteri[u] curatoris. hēdē minorē ut i maiore[x] pecūia cōdēnatū: i itegrū restitui placuit. Ea res mā3 litis aduersus alterū curatorē istaurādo nō debit[y]: q̄si i minore pecunia ꝯdēnatū: si ñ sit el⁹ etatis actor: cui subueniri debeat: sz eqtatis suadēte rōne per vtilem actionē ei[z] subueniri inquantuz alter releuatus est, oportet. ¶ Non iccirco[a] actio que post. xxv. an. intra etatis restitutionis tempus aduersus tutorez in minore pecunia tutele iudicio condemnatuz redditur, inutilis erit: q adolescenti curatores ob eam culpam condemnati sunt. Jtaqz si non iudicatū a curatoribus factum ē: per doli exceptionem curatores consequi poterunt[b] eam actionē prestari sibi.

Idem.

Cum pupillus[a] tutele actionem contra tutorē alterum tutori quem iudex insolidum cōdēnauit: cessit: q̄uis postea iudicatum[a] fiat: tamē actio data nō intercidit. qia pro parte[b] condēnati tutoris nō tutela reddita[c]: sed nominis precium solutum videatur. Pau.

Defensor tutoris condemnatus[d] non aufert priuilegium[e] pupilli: neqz enim sponte cum eo pupillus contraxit[f].

Idem.

Conuento herede tutoris iudicio tutele: curatorem eiusdem[g] neqz ipso iure liberatum videri: neqz exceptionem rei iudicate ei dandā. ¶ Jdēqz in heredibus magistratuum obseruandum ē. Idem.

Posthumo tutor datus nō nato posthumo: neqz tutele quia nullus pupillus ē: neqz pro tutore quia nulla significa-

tiua fact⁹ maior ꝛ sic finita eā egit ꝯ h̄ iij. ꝛ habuit. xv. Jtē egit ꝯ curatorē viuū ꝛ habuit. v. ꝛ de reliquo fuit absolut⁹ viu⁹. nūc restituit ... cōtra curatorē viuū absolutū ... vel dic scdo q sci⁹ lesus restituit̄ ꝯ curatorē viuū. cui ꝯficit h̄ij lesio. ꝛ sm vtriqz dic de eqtate non de rigore.

x ¶ Maiore. q̄ obtinet.

y ¶ Ea res. nō dabit. s. de iure stricto. sz de eqtate sec⁹: vt subijcit. ac.

z ¶ Ei. s. titio scdo maiore ... ꝯ minorē pōt restitui vt. C. si aduer. trāf. ... restituit̄ antiqua actio vt hic. ... dic ei. a. scdo i maiori pecunia dānato qui nō repetit vel nō pōt ... repetere a titio certe restituet̄ ꝯ curatorē viuū.

¶ Non iccirco. Curatores soluētes ...

b ¶ Propte. hic punctat: ꝛ dic tutela ꝯdēnati ...

tio est:[a] neqꝫ neg.ge[b].iudicio tenet: q2 admistrasse negocia eius q nat[9] nō eēt nō vr: ꝛ iō vtilis[c] in eū actio dabit. Rr.

Non solū tutele[d] priuilegiū dat in bonis tutoris: sed ēt eius qui pro tutore negociū gessit: vel ex curatiōe pupilli pupilleue furiosi furioseue debebit si eo nomine cautū[e] non sit.

De ꝯris ꝛ utili actōe tutele[f]. Ulpianus.

Contrariam tutele actionē pretor pposuit: induxitqꝫ vsuꝫ: vt facili[9] tutores ad administrationē accederēt. scientes[g] quoqꝫ pupillū sibi obligatuꝫ fore ex sua administratione. Quāq̄z .n. sine tutoris auctoritate pupilli nō obligent[h] nec ī rē suā tutor obligare pupillum possit[i]: attñ receptū est vt tutori suo pupill[9] sine tutoris auctoritate ciuilr obliget[k]. ex administratōe scꝫ. eteni puocādi fuerūt tutores vt pmptius de suo aliqd pupillis ipendāt: dū sciūt se receptutos id qđ ipenderit. Hec actio[l] nō solū tutori: uerū ei q p tutore negocia gessit competere dꝫ.[m] Sed ꝛ si curator sit vel pupilli: vl adolescētis: vel furiosi: vel pdigi: dicendū est ēt his cōtrariū dādū iudiciū[n]. Idē in curatore quoqꝫ vētris pbandū est. Que sntia sabini fuit existimātis ceteris quoqꝫ curatorib[9] ex hisdē causis dandū cōtrariū iudiciū. Finito aūt officio hāc actionē cōpetere dicemus tutori. ceterū q̄zdiu durat[o] nōdū cōpetit.[p] Sed si p curatore negocia gessit: vl curā ēt administrauit: locus erit iudicio ēt statim: q2 hoc casu in ipsum quoqꝫ statiꝫ actio cōpetit. Preterea si tutele iudicio qs cōueniret: reputare[q] pōt id qđ in rē pupilli ipendit: sic erit arbitrij ei[9] vtrū cōpēsare an petere velit sumpt[9]. Quid ergo si iudex cōpensatōis ei[9] rōnē nō habuit: an ꝯrio iudicio experiri possit: ꝛ vtiqꝫ pōt. Sꝫ si reprobata est[r] hec reputatio ꝛ acquieuit nō dꝫ iudex ꝯrio iudicio id resarcire. An in hoc iudicio nō tm̄ que in pupillū vel ī rē eius ipensa sunt veniāt: verū ēt ea quoqꝫ q̄ debebant a[9]s tutori: vtputa a pre pupilli: si qd debitū fuerit q̄rit. Et magis puto cū itegra sit actio[s] tutori: nō eē i contrariū iudiciū deducendum. Quid tñ si iō expectauit q2 tutor erat: ꝛ iō nō exegit[t]: videamus an ꝯrio iudicio tutele indēnitatē cōsequat: qđ magis pbandū ē. nā sicuti q̄scunqꝫ aliud gessit p vtilitate pupilli: id ꝯrio iudicio cōsequi. Ita ēt id qđ sibi debet cōsequi dꝫ: vel eius securitatem: Ergo ꝛ si ex cā que parte finitur obligatio aliqua fuit: in tutele cōtrariū iudiciū esse ei opinor. Hanc actionē dandam placet: ꝛ si tutele iudicio nō agatur. etenī nōnunq̄z pupillus idcirco agere tutele nō vult q2 nihil ei debebat: imo plus in eum impēsum est. q̄z qđ ei abest. nec ipediendus est tutor contrario agere[u]. Ulta.

Longe magis dandū est[x]: ꝛ si de rōnibus distrahēdis actio itendat[y]. Ulpianus.

Quid ergo si plus in eū ipendit q̄z est in facultatibus[z]: videamus an possit conseq hoc. ꝛ labeo scripsit posse. sic tñ accipiendū est si expedit pupillo ita tutelā administrari: ceterū si nō expedit dicendū est absolui pupillū oportere: neqꝫ .n. i hoc administrantur tutele. vt mergant pupilli: iudex igitur q cōtrario iudicio cognoscit vtilitatē pupilli spectabit: an ꝛ tutor ex officio[&] sumptus fecerit. Contrariū iudiciū an ad hoc quoqꝫ ꝯpetat vt quis a pupillo exigat liberatione[?] videndū ē. ꝛ nemo dixit i hoc agere quē ꝯrio posse vt tutele iudicio liberet. sꝫ tm̄ de his que ei pp tutelā absunt. Consequi aūt pecuniā si quā d suo[z] consumpsit ēt cum vsuris: sed vel trientibus[a] vel his que i regionibus obseruantur[b]: vel his quas mutuatus est: si necesse habuit mutuari vt p pupillo exsu xta cā prorogare: vel his a qb[9] pupillum liberauit vel quibus caruit tutor: si nimiuꝫ[c] pfuit pupillo pecuniam esse exolutam. Plāe si tutor forte aliquid pecunie hūit fenerari: aliquid[d] ipse pro pupillo soluit: nec ipse usuras cōsequitur. nec pupillo pstabit[e]. Quare ꝛ si in vsus suos cōuertit deinde aliquid ipendit in rē pupillarē: q̄z tum impēdit vertisse desinit[f]. ꝛ exinde usuras nō prestabit. Et si ante impēdit in rē pupillarē mox in vs[9] suos[g] vertit non videbit. uertisse quātitatē: que concurrit cum quātitate sibi debita vt ei[9] summe nō pstet usuras. Usuras verū tādiu consequet tutor quādiu tutor est an ēt post finitā tutelam uideamus. an ex mora tm̄ ꝛ magis est ut quo ad ei reddat[h] pecunia consequat. Nec .n. debꝫ ei sterilis esse pecunia. Si tantū fuit in substantia[i] pupilli unde

a Significatio ē. q̄ posset dici pro tutele. ac.
b Negociorum gest. s. s. directa.
c Utilis. neg. gest. vt ꝛ sic intelligit. s. ti. ii. l. i. §. si qs. ꝛ .s. d re iud. l. si nemo. §. si. ꝛ .s. d neg. ge. l. cū pf. ac.
d Non solaꝫ tutele. s. qđ dat ī hac. psonali. ꝛ sic cōcor. s. de piu. cre. l. dabimus. §. si qs. ꝛ l. se. ꝛ l. si negociis ꝫ heredi nō dat vt. s. de admi. tu. l. ex pluribus. sꝫ qd erit de tacita. hypotheca: vide vt no. C. d admi. tu. l. pro officio ꝛ d videtur velle. ac.
e Cautū. s. satisfactū.
f De contraria ꝛc. De duab[9] actiōib[9] dicit. s. d de ꝯria tutele. Item de vtili neg. gest. ꝯria.
g Contrariā. scientes. hac rōne est inuenta neg. gest. contraria: vt insti. de ob. q̄ ex quasi cō. §. i.
h Nō obligent. vt. s. de auc. tu. l. obligari.
i Possit. vt. s. de auc. tu. l. i. in prin.
k Ciuiliter obliget. sb audi. ēt nō solū naturaliter: ꝛ hoc qr venit obligatio ex re. sic. s. d act. ꝛ ob. l. furiosus. alis naturaliter tm̄. quod dic vt no. s. de auc. tu. pre. §. pupillus.
l Hec actio. s. ꝯria in genere accepta. nam dicit postea de contraria neg. ge. actione. ac.
m Debet. vt. j. ti. i. l. si. accur.
n Cōtrariū. iudiciū. s. actionis neg. ge. ac.
Finito. Cōtrarioꝝ ꝛ relatiuoꝝ idē ē tēpus eadē natura ꝛ cōditio. h. d. vl sic. Cōtrarioruꝫ eadē ē disciplina. bal.
o Durat. s. officiū vel tutela. ꝛ sic est i actione tutele: vt. s. ti. i. l. nisi. secus autem in cōtraria p ꝛ ꝯtraria vtili tu. ac. vt. j. pri. sed cur. tā varie. stati. rñ. q2 rē.
p Sꝫ si p. q2. hoc casu h est bona rō ad ac. pro tu. vt. j. t. i. l. i. §. cū eo. ꝛ nego. ge. ꝫ ceteros vt s. t. i. l. nisi. §. si. sꝫ l adulta curatore vl sec[9]: vt C. de admi. tu. l. cū curatore.
Preterea. Aliō ē exceptionē nō admitti aliud discussaꝫ reprobari. q̄a exceptio nō admittit non ob. exceptio rei iudi. secus si p interlocutoriā vl diffinitiuā reprobetur. h. d.
q Reputare. vt. s. d ꝯdi. inde. l. cū indebitū ꝛ l. si. §. tutor. ꝛ arg. s. cōmo. l. in rebus. §. quod autem. ꝛ C. eo. l. si.
r Sed si reprobata ē. sic s. de neg. ge. l. sinaūt. §. quocūqꝫ modo ꝛ de compen. l. qđ in diem. §. si.
s An in hoc. integra sit actio. que contra patrem pupilli competebat. ꝛ est ar. ad .l. C. de in litē dā tu. l. iu.
t Tēpore fini. vt redhibitoria quā nō exercuit nec sibi exigit propter vtilitatē pupilli. ac.
Hac actiōem. Licet exceptio nō possit oppom vbi non agitur tñ ꝯria actio potest proponi. h. d. bal.
u Cōtrario agere. sic. s. cōmo l. in cōmodato. §. i. ꝛ l. i rebus. §. si. ꝛ C. e. l. si. ac.
x Longe dandū est. s. cōtrariuꝫ iudiciū tutele.
y Intendatur. ꝯ tutoreꝫ ꝛ dicit magis ideo quasi liceat sibi vendicare. ad quod ē. s. de bo. lib. l. qui cum maior. §. si libertus. ac.
z Quid ergo. in facultatibus. i. in facultate soluēdi. alias quomodo pupillus redderet. sic exponitur. de verb. sig. l. nepos proculo. vel dic q lꝫ plus expendat cōdemnabitur pupillus ꝛ exiget qñ erit soluēdo. ac.
& Ex officio. i. ex pietate: vt. s. e. l. §. pe. ꝛ fa. s. d pig. ac. l. si seruos. ac.
Cōtrarium. Cōtraria actio tutele nō competit ad liberandum sed ad soluēduꝫ qđ debetur tutori. h. d. bal.
? Liberationeꝫ. finito offō quā multi hodie extorquent cū iuramento: que si nō fraudet tenet: vt. C. si aduersus vēdi. auc. sacrā puberum.
z De suo. sic. s. de neg. ge. l. ii. ꝛ .s. man. l. si vero nō remunerandi. §. si mihi.
a Trientibus. si tales sint ꝯdi. siue persone ei debentur: vt. C. de vsur. l. eos. §. sup.
b Obseruāt. si sint minores legitimis: vt. d. l. C. de vsur. l. eos. §. ceteros. ac.
c Si nimiū. i. plus q̄ colligant he vsure vt. s. de vsur. l. ꝛ in contraria.
Plane. Sūme ad tutorem perueniē ꝛ de suo expēse adinuicem compēsantur. hoc dicit. Bal.
d Aliqd. de sua ppria pecunia. ac.
e Prestabit. ipso iure facta compensatione: vt. s. de compen. l. cum alter.
f Desinit. sic. s. de in rem ver. l. si pro patre. §. vsum.
g Usus suos. d pecunia pupilli. accur.
h Usuras. reddatur. ꝛ ita durante tutela ut postea. ac.
i In substātia pupilli. durante officio. ac.

a ❡ Non oportere: vt. ff. de admi. tu. l. quotiens. §. sicut. ⁊c.
b ❡ Quid ergo. impetrauit. i. obtinere non potuit: sed quare iniuriam sibi factam vertit in pupillum? R̃n. quia pupillo fuit facta. nec tutor prebuit causam: vt. j. de fideiu. l. exceptione.
❡ Sufficit. Nõ sunt commendanda que commendat fortuna: sed que ratio cõmendat. h. d. bal.
c ❡ Et si euentũ. q non potuit perfici. vel dic euentũ p̃seqũte: vt ⁊. ff. de neg. ge. l. sꝫ an vitro. §. i. ⁊c.
d ❡ Judicio. añ tute. s. finitã
e ❡ Et post tutelã. s. finitã si negocia ⁊c. vt. ff. ti. i. l. si tutor post.
f ❡ Qd añ. s. tutelã icohatã. qd esse põt. si nego. ⁊c.
g ❡ Añ impensum. i. añ tutelã incohatã. nec forte distinguit cõnexum vel nõ: lꝫ post eaꝫ finitã distinguat: qꝛ ⁊ qd añ debuit verti in actionem tutele directã sic eꝫ quod ei debet vti in ꝯria. sed quod capit deberi ex negocio nõ cõnexo post finitã tutelã nõ venit in directã. ergo ⁊ si qd impedit i tali negocio nõ cõnexo nõ venit in ꝯriã vt hic dicit. accur.
h ❡ Bona fide. h. ff. e. circa pn. dixit ex officio.
i ❡ Hac actionẽ perpetuã qꝛ sic est in directa. vt. C. e. ti. l. tutoris. ⁊c.
k ❡ Heredi qꝛ sic est in directa: vt ff. ti. i. l. i. §. hanc actionem. ⁊c.
A Tutela. Idẽ operat remotio iudicis qd expiratio tpis. ⁊ lꝫ qs sit a tutela remotus: tñ qd impẽdit debet recuperare. h. d. bal.
l ❡ Remot⁹. vt suspect⁹. ⁊c.
m ❡ Finita. s. pubertate pupilli. nã ⁊ h finita ẽ. vt ⁊. ff. d sup. cu. l. decreto. ⁊ ish. qui. mo. tu. fi. in fi. secus vbi suspecto ẽ adiũgẽdus curator: vt. ff. ti. i. si tutor. §. pe. ⁊ sa. ff. e. l. i. § finita.
n H Eredem tutoris. si. ff. mãda. l. heredem.
S I tutor. Officialis põt agere ẽt si nõ dũ tenet in obligatione. h. d. bal.
o ❡ Añq̃ soluat. q̃r ei abesse q: est obligatus: vt. ff. de neg. ge. l. si qs mãdato. ⁊ l. i. ⁊. ij. ⁊. ff. mã. l. si mãdatu. i pun. s. eius in fideiussore: vt C. man. l. si pro ea. ⁊ que ẽ ratio dixi in. d. l. si qs mãdato.
p ❡ De eo q p tutore vel ⁊c. Una pars est pro tutore. vt C. de neg. ge. l. qui pupille. sicut bonoꝝ pos. vt. j. de bo. pos. l. iij. §. hereditas.
P Ro tutele. Cũ eo qui. Sicut tutela putatiua nõ hꝫ principiũ sic effectũ: ita nõ hꝫ terminũ effect⁹: ⁊ ideo non est spectãda pubertas. hoc dicit.

consequi posset: dicendũ est non oportere[a] euꝫ vsuras a pupillo exigere. ❡ Quid ergo si de re pupillari nõ potuit sibi soluere: qꝛ erat deposita ad p̃dioꝝ cõparationẽ: si qdẽ nõ postulauerit a p̃tore vt pmat̃ pecunia vel h mi nus deponat̃: sibi iputet. Si vo h desiderauit nec ĩpetrauit[b]: dicendũ est nõ deperire ei vsuras i ꝯrio iudicio. ❡ Sufficit tutori bñ ⁊ diligẽter negocia gessisse: ⁊ si euentũ[c] aduersuꝫ habuerit qd gestũ ẽ. ❡ Judicio ꝯrio tutele prestat̃ ⁊ id qd in rẽ pupilli versuꝫ ẽ ante tutelã[d] vel post tutelaꝫ[e] si negocijs tutele tpe gestis cõnexum pbatur. Et qd ante[f] impẽsum ẽ: siue pro tutore negocia gessit: ⁊ postea tutor cõstitut⁹ ẽ: vel ventri erat curator. ❡ Sꝫ si nõ p tutore negocia gerebat: dꝫ venire qd añ impẽsum[g] ẽ. ❡ Deducunt̃ enim in tutele iudicium sumptus quoscũqꝫ fecerit in reꝫ pupilli: sic tñ si ex bona fide[h] fecit. ❡ Hãc actionẽ pperuã[i] eẽ palã est: ⁊ heredi[k] ⁊ in heredem dari ceterosqꝫ successores et ad q̃s ea res ptinet ⁊ i eos. ❡ Ul.

A Tutela remot⁹[l] eo loco haberi dꝫ: quo eẽt finita[m] tutela. ⁊ sicut actiões patit̃ pinde ac si pupillus pubes factus eẽt: ita ꝯrio iudicio si qd ei aberit pseq̃ debebit. Nihil eni pꝛhibet suspectum tutorem esse cũius cõplura in rẽ pupilli ĩpenderit: q̃ cum amittere nõ oportet. ❡ Lpia.

H Eredẽ tutoris[n] si eaꝫ summã soluerit in qua obligati pupilli fuerint: actionem cõtrariam aduersus eos habere posse respondi. ❡ Paulus.

S I tutor pro pupillo se obligauit habet contrariã actionem ⁊ anteq̃ soluat[o].

❡ De eo qui pro tutore vl curatore negocia gessit[p]. ❡ Lpi.

P Ro tutele actionẽ necessario pretor pposuit: nam qꝛ plerũqꝫ i certũ ẽ[q] vtrũ qs tutor[r] an vo quasi tutor[s] p tutore administrauerit tutelam: ideirco in vtrãqꝫ cãm[t] actionẽ scripsit[u]: vt siue tutor est siue nõ sit qui gessit actiõe tñ tenet̃. Solẽt. n. magni errores intercedere vt discerni facile nõ possit vtrum qs tutor fuerit ⁊ sic gesserit: an vero non fuerit. p tutore tñ munere functus sit. ❡ Pro tutore aũt negocia gerit q munere tutoris fũgitur[x] in re ipuberis: siue se putet tutorẽ: siue scit non eẽ, fingit tñ esse[y]. ❡ Proinde ⁊ si seruus q̃ si tutor egerit diuus seuer⁹ scripsit dandũ in dñm iudicium vtile[y]. ❡ Cũ eo q p tutore negocia gessit, ẽt ante pubertatẽ agi posse tutele nulla dubitatio ẽ[z]: qꝛ tutor nõ est. ❡ Quare si qs finita[⁊] tutela p tutore negocia impuberis gessit tenebit̃. Sed ⁊ si pus p tutore administrauerit: deinde quasi[?] tutor: eque tenebitur ex eo q̃ p tutore negocia administrauerit: cũius deuoluat̃[v] hi gestus in tutele actionẽ. ❡ Si qs q̃si tutor negocia gesserit ei⁹ q iaꝫ pubes est neqꝫ tutorẽ hr̃e põt[a]: p tutele actio cessat[b]. ❡ Si mihi mõ ⁊ si eius q nondũ natus est[c]. nã vt p tutore qs gerat: eaꝫ esse personã dꝫ: cuius etas recipiat tutorẽ. i. impuberẽ esse dꝫ: sed erit negocioꝝ gestoꝝ actio[e]. ❡ Si curator ipuberis a pretore datus negocia gesserit an q̃si pro tutore gesserit teneatur: q̃ritur[?]. Et est veri⁹ cessare hãc actionẽ[f]: qꝛ officio curatoris funct⁹ est. ❡ Si quis tñ cũ tutor nõ esset cõpulsus a p̃tore vel a p̃side duꝫ se putat tutorẽ gesserit tutelam: videndũ est an p tutore teneatur? ⁊ magis est vt cũius cõpulsus gesserit: teneri tñ dbeat[g] qꝛ animo tutoris gessit: cum tutor nõ esset. at iste[h] curator non q̃si tutor sꝫ q̃si curator gesserit. ❡ In protutele iudicio vsure quoqꝫ veniunt: sed vtrũ solummodo in id qd gessit tenebit̃: an vero in id ẽt qd gerere debuit?

subneit actiõe tñ ⁊c. altero ẽ sit õi distinctiõe tutele ⁊ ptutele. Ite to indistincte ptutel. vt dictu est. ⁊ h im lꝫ: vel dic hoc pncipiũ loqui adultus eiucertus administrauerit verus tutor eẽt: aut nõ eẽt: ⁊ q dicit in vtroqꝫ casu. i. quolqꝫ casus sit du tñ dubiũ est dicoan ptutele. Si aut cert⁹ ẽ de veritate hẽat locu p̃dicta distinctio. ⁊ sꝫ hãc litterã facit qd scrib solet. n. ⁊c. Ite q dicit sive tutor ẽ siue nõ sit dã in dubio ẽ. ⁊c.
x ❡ Pro tutore. fungit. in hoc casu dat̃ ei neg. ge. in eũ q sp̃õte gerit. Sꝫ cũ dico p tutore agere: ergo neg. ge. hꝫ locũ. vt h. ⁊. C. de testa. tu. l. iij. in fi.
y ❡ Utile. i. actionẽ ptutele vtilẽ de peculio: vt. ff. d pecu. l. ex facto. Ite ar. ff. j. e. §. si qs ꝯsi Ite sa. C. e. l. i.
z ❡ Cũ eo. nulla dubitatio ẽ: vt. ff. ti. a. l. a. § finito. ⁊. j. rr pupil. sal. fo. l. nõ quasi. §. sed ⁊ i eo.
⁊ ❡ Finita. ad tp̃s fore daturus. ⁊c.
? ❡ Sꝫ ⁊ si. ⁊ deinde q̃si. vere tutor ẽ n h q̃si veritatis expssiuũ. ⁊c.
v ❡ Deuoluat̃. vt ⁊. ff. ti. ij. l. si tutor p⁹. § fi.
❡ Si quis. Act⁹ a tutore sit l pacientie ꝯposito. h. d. Bal.
a ❡ Hr̃e põt. vt. ff. d tu. ⁊ cu. da. ab. l. sed ⁊c.
b ❡ Actio cessat. secus ergo sibi non cessat vbi qs se putat tutorẽ dari ei nõ poterat: vt. ff. e. §. pinde. q̃ eat. sꝫ m. qꝛ fuus aliquãdo põt tutor dari. s. testamentari⁹. vt infi. qui da tu. pos. §. a si. sꝫ puberi nõ põt dari vllo mõ: sꝫ si dari inuenias aliquem q nullo mõ possit dari dic idꝫ vt cesset ptutele vt infi. ite: vt. C. q da. tu. pos. l. armate. sꝫ certe p̃us nũq̃ exñs seruus põt tutor: vñ dic s̃m nõ pupillis debitum notat differentiam. ⁊c.
c ❡ Natus est. qꝛ adhuc ẽ in vtero nec nasci ⁊ nus vel nullo mõ nasci ⁊ ita nullus oino vr fuisse: vt. j. de vb. sig. l. qui mortui. ⁊ ita cũ nullo tẽpore appareat tenuisse dationẽ tutoris nõ p̃tutele agi lꝫ neg. gest. vtile. vt subijcit. ⁊. ff. tu. l. postbumo. ⁊ de nego. gest. l. cum pater. ⁊. ff. testa. tu. l. si nemo. §. fi.
d ❡ Actio. vtilis.
❡ Si curator. Impubes potest habere curatorem ad negocia. hoc dicit. Bal.

q ❡ Incertũ est. pupillo quondã: nunc adulto. ⁊c.
r ❡ Quis tutor. s. vere exñs. accur.
s ❡ Quasi tutor. s. cum non sit tutor.
t ❡ In vtranqꝫ cãm. idest si vere fuerat tutor siue vere nõ fuerat. ⁊c.
u ❡ Actionẽ scripsit nõ aperit quã. vñ dic qñ tutor vere fuerit, distinguit an sciuerit se tũc tutele. an ignorauerit ⁊ tunc p tutelis: vt. ff. e. l. q̃ro. ⁊. ff. e. l. §. si curator. Si vo nõ erat tutor tũc indistincte siuerit vel nõ dũmodo gesserit vt tutor habeat locũ actio ptutele: vt. ff. e. l. §. protutore. et qd

e ❡ Hanc actionem. s. ptutele sed datur actio neg. ge.
f ❡ Curatorẽ. ve. n. erat curator ⁊ h sciebat ⁊ sic gerebat: vt. ff. e. l. q̃ro.
❡ Si quis. Cõpulsio. iudicis ñ excusat a rõib⁹ reddẽdis. h. d. bal.
g ❡ Debet. actione protutele.
h ❡ At iste. h. quo. ff. pri. §. dixit q̃ ve erat curator. Alij dicũt q̃ non tutor gerens vt tutor teneatur ptutele: sꝫ nõ curator gerẽs vt curator nõ teneat̃ ptutele. qd lꝫ veꝝ sit hec lr̃a nõ patit̃. an aũt cõcurrat actio neg. gest. cũ ista ⁊c. q̃dã dicũt q̃ sic: qꝛ gerit suspitiõe necessitatis

Et si quidem omnino non attigit tutelam non tenebitur. neque enim attingere debuit qui tutor non fuit. Quod si quidam gessit videndum est: an etiam eorum que non gessit teneatur. et recte, hactenus tenebitur, si alius gesturus fuit. et si cognito quod tutor non sit desinuit se ab administratione, videamus an teneatur si necessarios pupilli non certiorauit ut ei tutorem peterent. quod verius est.

Abole.

Si is qui pro tutore negocia gerebat, cum tutor non esset, rem pupilli vendidit: nec ea usucapta est, petet eam pupillus quamquam ei cautum est: non enim est eadem huius qui tutoris est rerum pupilli administratio.

Ulpianus.

Quero an is qui cum tutor testamento datus esset: et idipsum ignoraret pro tutore negocia pupilli gesserit quasi tutor: an quasi pro tutore negocia gesserit: teneatur? Respondeo non puto teneri quasi tutorem. quia scire quis se tutorem esse debet: ut eo affectu negocia gerat quo tutor gerere debeat.

Pompo.

Qui pro tutore negocia gerit eandem fidem et diligentiam prestat: quam tutor prestaret.

Ulpianus.

Ei qui pro tutore negocia gessit contrarium iudicium competit.

Quod falso tutore auctore negocium gestum esse dicetur.

Ulpianus.

Huius edicti equitas non est ambigua: ne contrahentes decipiant dum falsus tutor adhibetur.

Verba autem edicti hec sunt: quod eo auctore ingestum quod tutor non fuerit. Verbis edicti multa desunt. quid enim si fuerit tutor: is tamen fuit qui auctoritatem accommodare non potuit: puta furiosus vel ad aliam regionem datus. Sed Pomponius libro xxx. scripsit interdum quamvis a non tutore gestum est: non pertinere ad hanc partem edicti. quid enim si duo tutores alter falsus alter verus auctoritatem accommodaverint: non valebit quod gestum est. Item hoc edictum licet singulariter scriptum sit: si tamen plures intervenerint qui tutores non erant: tamen locum habere debere Pomponius libro xxx. scribit. Idem Pomponius scribit. et si pro tutore negocia gerens auctoritatem accommodaverit nihilominus hoc edictum locum habere: nisi forte pretor decreverit ratum se habiturum id quod is auctoribus gestum est. tunc enim valebit pretoris tutorem non ipso iure.

Ait pretor. si id auctor ignoraverit dabo in integrum restitutionem. Scienti non subvenit merito: quoniam ipse se decepit.

Au.

Si id ingestum actor ignoravit. Labeo. et si dictum sit ei, et ex bona fide non crediderit.

Ulpianus.

Plane si is sit: qui auxilio non indiget: scientia ei si nocet nec pata si pupillus cum pupillo egit. nam cum nihil actum sit scientia ei non nocet.

Paulus.

Minoribus. xxv. annis succurritur. Et si scierit.

Idem.

Interdum tamen et si scientia noceat, tamen restitutio facienda

a ¶ Compulsus. qui sciens esse falsum tutorem eum qui secum volebat age[re] ... re nomine alterius pupilli. ac. ... falso alteri⁹ pupilli ... vt. ff. e. l. plane. ac. ... vt ei min⁹ succurrat. b. sic. ff. de tribu. acti. l. ... pupillo. ... tutorem p stip. ... pu. sal. so. ...

b ¶ Norales. igit ex delicto sunt alioqui si ex ... de peculio ... ff. de his q deii. vel ef. l. i. § suus. sed cū sit rei persecutoria nō ... vt. ff. e. l. nouissime. § q agit. q vltra annū ⁊ in heredē dat ... ⁊ ob. l. in honorarijs. ⁊ C. ne ex delic. de. l. i. sed dic q b ... uenerit ad ꝯuenti. vñ quo ad eū penalis ē: alio esset secus. ...

[illegible]

erit: si a ꝑtore cōpulsus⁸ ē ad iudiciū accipiēdū. Paulus.

Pupilli^b scia cōputāda nō ē: tutoris ei⁹ cōputāda ē^c. vtiq3 ⁊ si pupillo⁸ cautū sit. melius^e enī dr̄ rē suā restitui pupillo^f. q3 incertū cautiōis^g euentū cū spectare. qđ ⁊ iulian⁹ si al's^h circūuētus sit pupillus rn̄dit. Vlpia.

Nouissime ꝑtor ait l eū q cū tutor nō eēt: dolo malo tutor fact⁹ esse dicet: iudiciū^i dabo vt q̄tti ea res erit i tātam pecuniā ꝯdēnet. ¶ Nō semꝑ tutor ꝯuenit: nec sufficit si sciēs auctor fuit: nec ita demū si dolo malo auctor fuit. ¶ Quid. n. si cōpulsus: aut metu ne cōpelleret: auctoritatē accōmodauerit: nōne ꝯbebit eē excusat⁹^l? ¶ Qđ ait^m ꝑtor q̄tti ea res erit mag; puto nō penā s3 ṽitatez^n his ṽbis cōtineri. ¶ Pōpo. li. xxx. scripsit recte ēt sumptuū^o i hoc iudicio rōnez h̄ri: quos facturus ē actor restitutorio^p agēdo. ¶ Si plures sint: q auctores fuerant: ꝑceptiōe^q ab vno facta ⁊ ceteri liberant nō electione. Paulus.

Et iō si nihil aut nō totū seruatū sit^r: in reliquos non denegandam^s in id quod deest sabinus scribit. Vlpianus.

Huius actiōis^t exemplo pōpo. li. xlj. scribit dādā actionē^u aduersus eū: q dolo malo adhibuit vt alius auctor daret inscius. ¶ Has actiōes^x i factum hr̄dibus qdē cōpetere ceterisq3 successorib⁹: in eos^y ṽo nō reddi labeo scribit. Nec in ipm^z p⁹ annū: qm̄ ⁊ factū^& puniūt; ⁊ i dolū^? cōcipiunt. Et^a aduersus eas psonas^r q alieno iuri subiecti sunt^a norales^b erunt. Gaius.

Si falso^c tutore auctore actū sit: ⁊ interea dies actiōis^d exierit: aut res^e vsucapta^f sit: omnia icōmoda pinde sustinere d3^g ac si illo^h tempore vero tutore auctore egisset. Vlpia.

Falsus tutor: qui i ꝯhendo auctor minori. xij. vel. xiiij. annis fuerit: tenebitur in factuz actione^i pp dolum malū eiusq3 ꝯditionis fuerit^k vel sui iuris vel alieni^l. ¶ Qui dolo malo auctoritatez accommodauerit: tenebitur^m hoc edicto. ¶ Sed ⁊ si quis filiefa.^n auctor^o factus sit: ad contrahendum^p tenetur. ¶ Idēq3 iuris est si ancille quis tutore^q auctore credidisset. Nā omnibus istis modis ꝑpter tutorē decipitur is qui contraxit: q2 aliter cū ipubere ꝯcturus nō fuerit: q3 si tutoris auctoritas itercessisset. Jul. tractat lib. xxxj. dig. ¶ An ēt in prēm debeat dari h actio: q filiā minorez. xij. an. nuptui dedit: Et magis probat pr̄i ignoscendū esse q filiam suā maturius in familiaz sponsi pducere voluit. affectu. n. ꝑpensiore^r magis q3 dolo id videri fecisse. Quod si intra. xij. an. hec decesserit cū haberet dotem putat. Jul. si dolo malo ꝯuersat⁹ sit is ad quē dos ptinet^s: posse maritum doli^t mali exceptione cōdicentem^u summouere in casib⁹ in qbus dotē vel in totū vel in partē si ꝯstabat matrimonium, fuerat lucraturus^x. Idem.

n ¶ Pupilli. ... [illegible]

o ¶ Supplā. vt. ff. pe. §. viri.

p ¶ Restitutorio. ex edicto posito. ff. eo. l. i. in fi. s. ꝯ pupilli cū quo ꝯtraxit falso tutore auctore: ei3 nōne habuit pmo iudicio totū interesse: ad qđ ē postea restitui: rñ. hic nihil aliud petit nisi vt nō noceat sibi q facit cuz eo: vel dic q noluit auctor ꝑus petere nisi q nō poterat petere a pupillo p i itē. rest. ... benti secum. ⁊ ideo hunc casum repetat vt addat sequentes. ac.

q ¶ Si plures. perceptione: sic. ff. de dolo. l. si plures: ac. ff. de his q deiece. vel effu. l. perceptione. accur.

r ¶ Et ideo. seruatum sit: ab vno falso tutore. ac.

s ¶ Denegandam. hanc actionem ex hoc edicto. sic. ff. qđ me. causa. l. si cū exceptione. §. fi. ⁊ l. sequen.

¶ ... l. 3 excuset pncipalis si excusat ille q curat fieri p dolū. bal.

t ¶ Actionis. s. in factū ex hoc edicto que datur contra falsum tu. qui datur ex verbis. ⁊ ex snia: vt. ff. e. l. nouissime. in principio. ac.

u ¶ Actionē. s. vtilē i factū ex snia hui⁹ edicti ē vbis: vt. ff. si q̄dru. pau. l. i. ⁊ pe. ac.

x ¶ Has actiōes. s. q dant ꝯ falsuz tutorē: vt. ff. e. l. nouissime. in prin. ⁊ alia que ex eius exemplo competit in eum qui do. ma. adhibuit ⁊c. vt. ff. e. in princi. huius. l.

y ¶ In eos. s. heredes.

z ¶ Nec in ipsum. falsum tutorē vel eū qui dolo malo adhibuit ⁊c.

& ¶ Ex factum. i. delictū. facto ei obligatio oritur ex delicto. vt insti. de ob. ex delic. in prin. nam ex delicto videntur venire. ac.

? ¶ Et in dolū. i. pp dolum. vt. ff. e. l. nouissime. ⁊ in prin. huius. l. ac.

r ¶ Personas. puta seruos qui gerentes se vt tutores auctoritatem prestiterunt pupillo mecum contrahenti. ac.

a ¶ Subiecte sunt. iure seruitutis nō filiationis: vt insti. de noxa. §. fi.

n ¶ Filiefamilias. asserens se tutorē ⁊ illā suā pupillā cū eēt alterius filia. ac.

o ¶ Auctor. alias tutor. ac.

p ¶ Ad contrahendum. cum aliquo.

q ¶ Tutore auctore. s. falso qui se tutorem ⁊ illam liberā ⁊ pupillam suam asserebat.

¶ An etiam. Ubi matrimonium non subsistit, propter etat[em] ... Pactum lucrande dotis nō pōt habere vires ut pacti s3 in dolo ...

r ¶ Propensiore. presumitur enim causa affectionis fecisse ma[gis quam] dolo sic. ff. de ri. nup. l. non solum. §. denuo. ⁊ ff. de adop. l. nec eorum. ⁊ in aut. vt sine probi. in prin.

s ¶ Pertinet. puta pater vt dixit qui dotauit. Idem si extra[neus] dotans eā sibi reddi stipulatus.

t ¶ Doli. nō pacti: q2 vbi nō tenet matrimoniū nec pactū: vt. ... di. ob. cau. l. i. sed pacto non opposito nō daretur exceptio. ac.

u ¶ Condicentē. p condictionē ob cām vel sine cā: nō actione de [dote] q2 dos nulla cū matrimoniū nullū: vt. d. l. C. de ꝯdi. ob cau. l. ... de cōdi. ob cau. l. fi. ⁊ C. de dona. añ nup. l. fi.

x ¶ Lucraturus. puta p pactū qđ fecerat o ea lucrāda si ꝑdecede[ret] in matrimonio. Sed nunqd actio ex hoc edicto dabitur aliquo ... rū. sic si soluta nō eēt. ⁊ esset promissa sub predicto pacto. Ite[m] ... ꝑtiōe doli ⁊ actōe ex hoc edicto pōt h̄ri rō fructuū q eēnt viri ...

[illegible]

trimonium eēt nūc nō sunt. vt. ff. de iu. do. l. dotis fructus. in pn. ac.

Ex eo. Mādatum quod nemini nocet non punitur: secus si alteri nocet. b. d. Bal.

a Nō interrogatus. forte in iudicio ꝯfitendo corā iudice se tutorē.

b Rñso. facto in iudicio accepto noīe pupilli: vel alīs in ꝯtractu aliquo inito noīe pupilli.

c Utilē. ex hoc edicto sine cuius mente. ac.

d Dādaz pupillo vel adulto facto. ꝯ ē hoc ꝗt vñ remediū. Alij dicūt hic loq de actiōe ꝯtutele. sed certe de ea dicit. ff. ti. i. ⁊ i h differt h ti. ab illo vt no. ff. i. Rab.

sunt ex psona defuncti tenet sīr de dolo ⁊ lata culpa defuncti nō leui nisi i casib' crib': vt. C. de here. tu. l. i. at ipse defunctus tenebat de dolo lata culpa ⁊ leui: vt. C. arbi. tu. l. quod. Itē ⁊ illud ꝯstat φ ēt leuis culpa seu negligētia. et iputat si nō explicet incohata p defunctū: vt. ff. e. l. i. ac.

z Prestare dz. sed ꝯ. ff. p sol. l. sociū q. i pn. ⁊. §. i. sꝫ expone vt ibi. ⁊ facit. j. ti. i. l. nō similiter.

Ex eo φ interrogatus[a] tutorē se eē rñdit: nulla eū actione teneri. Si tñ cū tutor nō eēt rñso[b] suo in aliquaz captōez adolescentē induxit: vtilē[c] actionē aduersus eum dandam[d].

De fideiussorib' ⁊ noiatorib' ⁊ hrdib' tutoꝝ ⁊ curatorum.

Pomponius.

Uāuis hrs tutoris tutor nō ē[e]: tñ ea q̄ p defunctū icohata sunt[f]: p hrdez si legitīe[g] etatis ē ⁊ masculus[h] sit, explicari[i] debēt: ī qbus[k] dolus ei' admitti pt. De eo'qd penes tutorē fuit hrs quoqz eius redddere debz. Qd apud pupillū is[m] reliq̄rit si hrs capit[n] nō qdē crimine[o] caret: sed extra tutelam est: ⁊ vtili actione[p] hoc reddere compellitur.

Ulpianus.

Postulat[q] tutorē vr ⁊ q p aliū postulat. Itē noiare ⁊ q p aliū hoc idē facit.

Idem.

Etiaz fideiussorē ⁊ heredes fideiussoris ad rōnem eādē vsuraꝝ[r] reuocādos esse ꝯstat: ad quā ⁊ tutor reuocat.

Idem.

Cum ostendimus[s] hrdē qqz tutele iudicio posse cōueniri[t]: videndū ē an ēt ꝓprius eius dolus vel ꝓpria administratio[v] veniat in iudicio? Et extat smij snīa existimātis si post mortē tutoris hrs ei' negocia pupilli gerere pseuerauerit[x]: aut in archa tutoris pupilli pecuniā inuenerit ⁊ ꝯsumpserit: vel eā pecuniā quā tutor stipulat' fuerit, exegerit: tutele iudicio eū teneri suo noīe. Nā cū pmittat aduersus heredē ex ꝓprio dolo[y] iurari in litē: apparet eum iudicio tutele teneri ex dolo ꝓprio. Negligētia[z] plane ꝓpria hrdi nō iputabit. Usuras quoqz ei' pecunie quā pupillarē agitauit p̄stari dz[e] hrs. tutoris. Quātitas[?] aūt ⁊ cui' tpis vsuras p̄stare debeat: ex bono ⁊ equo ꝯstitui a iudice dz. Fideiussores a tutorib' noiati: si p̄sentes fuerunt ⁊ nō ꝯdixerunt: ⁊ noīa sua referri i acta publica passi sunt: equū ē p inde teneri atqz si iure legitimo[z] stipulatio iterposita fuisset. Eadem causa videtur affirmatoꝝ quidē. s. cū idoneos eē tutores affirmauerint[a]: fideiussoꝝ vicem sustinent.

Paulus.

Si cū fideiussoribus tutoris ex stipulatione rē saluā fore ageret: easdē reputarōes[b] habebūt quas tutor.

Papinianus.

Pupillus ꝯ tutores eorūqz fideiussores[c] iudicē accepit iudice defuncto p̄usq̄ȝ ad eū iret. ꝯ solos fideiussores alter iudex datus ē. Officio cognoscētis cōuenit si tutores soluēdo sint et administratio nō dispar[d]: sꝫ cōis fuit: portionū virilū admittere rōnez ex psona tutoꝝ.

Idem.

Si fideiussores[e] q rē saluā fore pupillo cauerāt: tutorez adolescens vt ante ꝯueniret petierant: atqꝫ iō stipulāti ꝓmiserant se reddituros: qd ab eo seruari nō potuisset. Placuit inter eos q soluēdo eēnt actionez residui diuidi: qd onus[f] fideiussoꝝ susceptū[g] videret. Nam ⁊ si mandato pluriū pecunia credat eque diuiditur[h] actio. Si enī qd est datuz pro alio soluit: cur species actionis[i] equitatem diuisionis excludit?

Paulus.

Heres ei' q nō iure tutor vł curator dat', administrationi se nō imiscuit: dolū ⁊ culpam p̄stare nō dz[k]. Paulus rñdit tale iudiciū in heredem tutoris transferri opportere: q̄le qdē de

Ex eo. De fideiussorib' ⁊c.

Quāuis. Heres tutoris nō succedit in officio: sꝫ in ꝓsecutiōe officij quo ad icepta. ⁊ tenet de defuncti reliqjs. Itē de dolo ⁊ lata culpa ex psona defuncti. Itē de dolo ⁊ lata culpa ⁊ leui ex propria psona. b. d. Bal.

e Nō est. vt ⁊. ff. de his qui not. infa. l. furti. §. pe. ⁊ ac. ff. pro sol. l. heres socij. ac.

f Incohata sunt. sic. ff. de tute. ⁊ ra. dis. l. si tutor post. ac.

g Legitime. nam minori nō ē legitim' administratori. vt. C. de leg. tu. l. si. accur.

h Et masculus. nec femina. vt. ff. de legi. tu. l. pe. accur.

i Explicari. sed in iudicio secus vt. ff. de iudi. l. tā ex cōtractu. §. certe. ac.

k In qb'. explicādis.

l De eo. alīs adest de eo ⁊ ē. §. qd penes. alīs ē §. de eo ⁊c alij habēt. §. heres. sꝫ tu habeas. §. quod apud ⁊c.

m Is. s. tutor.

n Capit. i. accipit vel aufert pupillo.

o Crimine. s. dolo.

p Utili actiōe. s. tutele si hrs tutoris ē: vt. j. e. l. cū ostēdimus: vel vtili neg. ges. si ē hrs curatoris: vt. C. de neg. ges. l. curatoris. ⁊ sic not. φ nō loqt de incohatis p defunctū. ⁊ fa. ad predicta. ff. de admi. tu. l. si. §. pe. ⁊ de tutel. l. ampliu. ⁊. j. e. l. si. §. i. ⁊. ff. de neg. ge. l. nā seruus. §. si viuo. ⁊. l. qui aliena. §. tutoris. ac.

? Quātitas. dz. qui seruabit. l. ff. de vsur. l. i. in pn.

Fideiussores. Qui patit se in acta ascribi i fideiussorē vel affirmatorē seu approbatorē tenet perinde ac si obligaret se per solēnē stipulationem. b. d. bal.

z Iure legitimo. i. solenni stipulatione. ⁊ sic no. stipulationē ubi nō ē: vt. ff. de adop. l. his vbis. ⁊. C. de re. vx. ac. in pn. ⁊. j. de dā. isec. l. si finita. Itē no. patiētiā ⁊ p̄sentiā p̄iudicare. sic. ff. de iudi. l. qdā ⁊ de exercito. l. i. §. magistratū. ⁊. ff. mā. l. si remunerādi. §. si passus. ⁊. j. ad mun. l. ij. §. i. ⁊. ff. nau. cau. sta. l. i. §. si. ⁊. ff. lo. l. cum in plures. §. locator. accursi.

a Affirmauerint. sic. ff. de pig. l. fideiussor. §. pr. ⁊ de istitio. l. cuicūqz. §. sed ⁊ cum fallo. accur.

Si cum. Defensio q̄ dat tutori dat fideiussoribus eius ex vtriusqz persona. b. d. Bal.

b Si cū fideiussorib' reputationes. vt. ff. de cōpen. l. iij. ⁊. C. de excep. l. defensionis. quas aūt hēat tutor. habes. ff. de cōtrario iudi. tu. l. i. §. si. ⁊. l. ij. ⁊. iij. p to. ac.

Pupillus. Inter plures fideiussores a diuersis tutoribus datos locuz hꝫ beneficium diuisiōis ex persona tutorum. bal.

c Fideiussores. dic a singulis tutoribus singulos fideiussores datos: vł dic ab vniuersis vniuersos: vnde sicut tutores ita ⁊ ipsi hñt bñficiū epistole: sec' si ab vno tutore darētur plures fideiussores: vt. j. rē pu. sal. fo. l. si. nisi adultus fatus sibi preiudicet denuo stipulando. vt. j. l. proxi. vel aliter eam expones.

d Nō dispari. nō diuisa a testatore vel a iudice: qz tunc ipso iure fideiussor vnius nō tenet pro altero: vt supra de admini. tuto. l. si minoris et fa. ad. l. istā. j. de fideius. l. inter eos. ⁊. l. fideiussores. i pn. ⁊. l. inter fideiussores. ac.

Si fideiussores. Inter fideiussores q pmittunt quātitatez que a principali

q Postulare. corā iudice q dare dz: vt. j. de dā. isec. l. iij. §. postulare. at noīare iter a cōites vt qñ magrat' mittit noīa quorūdaz p̄sidi q̄s sint idōei: vt. ff. de cu. ⁊ cu. da. ab his. l. diu' nā ⁊ hi tenēt i subsidiū. vt. C. de ma. ꝯue. l. i. ⁊. l. iiij. ⁊ q postulat tenet nisi sit femina: vt. C. de admi. tu. l. si. §. psonis. ⁊. C. si mr indē. p. l. i. ⁊. j. e. l. cū ostēdim' §. si. ⁊ no. φ q p aliū ⁊c. vt. ff. de admi. tu. l. ita aūt. §. gessisse. ac.

r Etiam vsurarum. ad quem modum vocetur tutor habes. ff. de admi. tu. l. tutor qui repertorium. ac.

s Cum ostēdim'. alīs. s. in qbusdā nr̄is libris. sꝫ ⁊ pōpo. dixit. ff. e. l. i. §. qd penes. t Cōueniri. ex facto defuncti. ac.

u Propria administratio. nō cōnexa cū eo qd defunct' icohauit. ac.

x Perseuerauerit. alias. noua inchoando.

y Proprio dolo vł lata culpa. qd dic vt. C. de i litē iur. l. ij. ⁊. l. alio.

z Negligētia. i. leuis culpa. sꝫ lata sic: vt. C. de neg. ge. l. curatoris.

tutore seruari nō poterit hꝫ locum bñficium diuisionis. b. d. bal.

e Si fideiussores. fideiussores q cauerāt rē pu. sal. fo. petierāt vt adultus p̄umo ꝯueniat tutores φ eos q hēbant electionē: vt. C. de fideius. tu. l. i.

f Onus. qd erat ne diuideret actio' vt. j. rē pu. sal. fo. l. si. ac.

g Susceptū. ab adulto p cautionem scdaz: vt. j. de ꝯsto. sti. l. pe. ⁊ dic q adulto scd fuit scā pmissio. ⁊ sic ibi p̄iudicauit. alīs nō haberet locū bñficiū epl'e: vt. j. rē pu. sal. fo. l. si. alij distinguūt i fideius. vni' tutoris. aut simpliciter intercesserūt: ⁊ tūc cesset epla: vt. d. l. si. an ēt a pncipio pmiserūt φ ab alio fuari nō poterit. vel re pu. sal. fo. qd idē est: vt. C. e. l. si. ⁊ tūc i illo residuo locū hꝫ epla vt hic dicit: sꝫ hec littera nō bene patit hunc intellectuz.

h Eque diuidit: vt. C. de ꝯsti. pe. l. si. i Actionis. vbi ergo eadē eqtas ⁊ eadē rō ⁊ idē ius: vt. ff. ad. l. acql. illud. ⁊. C. de h. p. l. i. itē fa. ff. e. pr. cū si.

k Hrs. nō dz. qz nec is cui successit si viueret teneret: vt. C. de te. tu. l. i.

Paulus. Instātia trāsit ad heredē sic q̄lificata sicut est cum de-

functus suscepit. Hoc eo ptinet vt nõ excusef hẽs si dicat se istrũa tutelaria nõ iuenisse. Nã cũ ex oib⁹ bonefidei iudicijs pp dolũ õfũcti hẽs teneat. Idẽ puto ser-nãdũ ⁊ i tutele actõe. Sz psti tutorib⁹ subuẽtũ ẽ ignorãtie bẽ dũ. Hoc tñ tũc obsuãdũ ẽ cũ p⁹ mortẽ tutoris hẽs puenitur: nõ si lite ptestata tutor decesserit. Nã litis ptestatiõe ⁊ penales actio-nes transmittunt ab vtraqz pte ⁊ tẽporales ppetuãtur.

De magistratib⁹ puenĩẽdis: ⁊ eor hẽdibus. Ulpian⁹.

Nã ordinẽ subsidiaria actio nõ dabit: sz i magistrat⁹, nec i fideiusso res eor. Hi.n.rẽ pu. saluam fore pmittunt pupilli. Proinde nec noiatores magistratuũ ex hac cã tenebũt: sz soli magrat⁹. Sz si ordo recepit i se pıculũ dici dz teneri eos q pñtes fuerũt. Parui .n. refert noiauerit vel fideiusserit: an in se piculũ recepint, vtilis ergo i eos actio cõpetit. Sz si a magistratib⁹ municipalibus tutor dat⁹ sit: nõ vr p ordinẽ electus. Neqz ptor neqz qs ali⁹ cui tutoris dãdi ius ẽ actiõe tenebit. Si pses puincie denũciare magistrat⁹ tñ de facultatib⁹ tutor voluit vt ⁊ ipse daret: videam⁹ an ⁊ qtenus teneat. Et extat diui marci rescriptũ q voluit eos q psidi renũciãt: ñ pinde teneri atqz si ipsi dedissent. Sz si õceperũt gra forte aut pecũia falsa renũciãtes. Plane si pses puincie satis eos exigere iussit: nõ dubitam⁹ teneri eos ẽt pses si õderit. Si pses puincie nominib⁹ ab alio acceptis ad magistrat⁹ municipales remiserit vt se de noib⁹ instruãt: ⁊ pinde istruct⁹ dederit tutores: an exẽplo eor q ptorẽ istruũt õbẽt magist⁹ teneri qrit. Utriqz.n. iterest vtrũ ipi magrat⁹ nois electa dederint psidi: an ea q ab alio pses accepit igsierit. Et puto vtroqz casu sic teneri qsi dolo vl lata cilpa vsari sint. Nõ tñ pupilli sz ẽt successores eor subsidiaris agẽ pñt. Si curatores fuerũt min⁹ idonei dati. dicẽdũ ẽ teneri magrat⁹ oportere: si ex suggestu eor vel noib⁹ ab eis acce ptis pses õderit. Sz si ad eos remiserit: vt ipsi dent: vel post donationem vt exigerent satisdationem: piculum ad eos pertinebit. Magistratib⁹ imputatur etiam si omnino tutor vel curator dat⁹ nõ sit. Sz ita demũ teneñt si moniti nõ dederint. Idõ dãnũ qd ipuberes vel adolescentes medio tpe passi sunt: ad eos magrat⁹ ptinet nõ ãbigit: q munere mãdato si pcerũt. Sciendũ ẽ aũt si magrat⁹ municipales data opa traxerit ꝙ tutelaz distulerit i successores suos: vel si satisdatiõe data opa traxerit q ad successores accipiãt: nihil eis pdesse. Diu⁹ adrian⁹ rescripsit ẽt i eũ q elect⁹ ẽ ad estimandas tutor satisdatiões actõez dãdã. Si iter magrat⁹ hõ cõuenerit vt alteri⁹ tñ piculo tutores darẽt: puẽtiões pupillo ñ pıudicare diu⁹ adrian⁹ rescripsit Cõuẽtiõe i duũuiror ius publicũ mutari ñ põt. Prius.n. arbitror puenıẽdũ eũ: q hõ suscepit: deide excussis facultatibus ei⁹ tũc veniẽdũ ẽ ad collegã. quẽadmodũ si solus dedisset dicẽm⁹ pus eũ: deide collegã aggrediẽdũ. Si qñ desint i ciuitate ex q pupilli oriũdi sũt: q idonei videãt. offiñ ẽ magratuũ exqrere ex vicinis ciuitatib⁹ honestissimũ quẽqz: ⁊ noia psidib⁹ puicie mittẽ: ñ ipos arbitriũ dandi sibi vẽdicare. Si magrat⁹ ab initio tutorẽ idoneũ dedit: ⁊ satis ñ exegit: ñ sufficit. Nã si satis exegit: ⁊ idoneũ exegerit qñuis postea facultatibus lapsi sint tutores vl fideiussores: nihil ẽ qd ei q dedit iputet. Nõ.n. debẽt magratus futuros casus ⁊ fortunaz pstar pupillo. Sz ⁊ si satis nõ exegit: idoneus tam tutor eo tempore fuit quo tutele agi potest, sufficit. Probatio autem nõ pupillo incumbit vt doceat fideiussores soluendo non fuisse cum acciperentur: sed magistratibus: vt docerent eos soluendo fuisse.

q Ipse preses. ac.

o Ut se. presidem.

k Agi potest. l. finita tutela: vt. s. de tu. ⁊ ra. ... diui. tu. l. i. ac.

l Fuisse. qr. n. hodie sunt non soluendo presu... quod dicit ut. s. de proba. l. non est neces.

... Bona magistratus nõ oblig...

a Priuilegiũ.psonale vel hypothece. Exigere. Ex stipulatiõe officialis ei cui⁹ interest q̃rit vtilis actio si. ne cessione.bal. b Exigere.subaudi.ac. c Seru⁹ publice⁹ põt intelligi i vo suo vl' in tabellione q̃ seru⁹ eẽ nõ põtuit.C.de tabel.l.generali.z sic dr̃ q cuilibz de populo fuit.sic ponit.ff.de adop.l.nõ aliter.z fac.ad.§.j.re pu.sal fo.l.ii.z.l.nõ q̃rit.ff.de p̃x.l.itẽ magri.z.ff.de ɔsti.pec.l.cum q̃.§.si actoꝝ.z.ff.de admi.tu.l.quotiẽs.i pn.z.ff.de p̃cur.l.mutus.§.si procurator.

q Uo.cõmisisset.facit.C.de diui.tu.l.ii.z.j.ad municip.l.qd ergo.in fi.z.ff.de admi.tu.l.luti⁹.§.cũ testõ.z.l.tres tutores.z.j.e.l.pe.et adde quod no.ff.de tu.z ra.di.l.i.§.nũc tractemus.

r Quod ad heredes. Qui oĩa omittit a negligẽtia ñ p̃t excusari.b. Omitteret.hec est lata culpa magistratus de qua tenet heres.ut ff.e.l.non similiter.ac.

Priuilegiũ[a] in bonis magistratus pupill⁹ nõ hz:sz cũ ceterĩs creditorib⁹ partẽ habiturus est. Exigere[b] aũt cautionez magistratus sic oz vt pupilli seru⁹[c]: aut pupillus ipse si fari põt z in presentiarũ est stipuletur a tutoribus.Item fideiussoribus eorũ rẽ[d] saluam fore pupillo.aut si nemo ẽ q stipulet.seru⁹ publicus stipulari oz rẽ saluaz fore pupillo: aut certe ipe magrat⁹. Plane vbi seru⁹ public⁹ vl' ipse magistrat⁹ stipulat̃ dicẽdũ ẽ vtilẽ actõnez pupillo dãdã. Si filiusfa.fuit magrat⁹ z cauere pupillo nõ curauerit:aut si ñ idonee cautũ sit culpa ei⁹:an ẽt q̃ten⁹ i p̃rez ei⁹ actio dãda sit:q̃rit.Et ait iul. in p̃rez de peculio[e] dãdã siue voluntate ei⁹ fili⁹ decurio fact⁹ sit siue nõ. Nã z si voluntate p̃ris magistratũ admistrauerit:atñ non oportẽ p̃rem vltra q̃z de peculio ɔueniri:q̃si rẽ pu.saluã fore p̃mittat qui dat voluntatẽ vt fili⁹ decurio creetur. Idem.

Proponebat[f] duos tutores a magratib⁹ mũicipalibus datos cautõe nõ exacta:q̃rũ alterũ iopẽ ɔcessisse:alteꝝ isolidũ cõuẽtũ sati pupillo fecisse. Et q̃rebat an tutor iste aduersus magistratũ mũicipalez h̃re possit aliq̃z actõez cũ sciret a ɔtutore suo sat. nõ eẽ exactũ? Dicebã cũ a cõtutore suo satis pupillo fcm̃ sit:neq̃z pupillũ ad magrat⁹ redire posse:neq̃z tutorẽ cũ nũq̃z tutor aduersus magrat⁹ h̃eat actõez[g]. Senat⁹.n.ɔsul.pupillo subuẽit[h] p̃serti cũ sit q tutori iputet sl'.q satis a ɔtutore nõ exegit vl' suspectũ nõ fec:si scit vti.p̃ponit magistratib⁹ eũ ñ cauisse. Ulia.

Quod si tutor[i] ab hac parte culpa vacet:nõ erit iniquũ aduers⁹ magrat⁹ actõez ei dari[k].

Non sili[l] tenent h̃s des magratuũ vt ipi[l] tenẽtur. Nã nec h̃s tutoris negligẽtie[m] noie tenet. Nã magrat⁹ q̃dẽ in oẽ periculũ[n] succedit[o]: h̃s ipius dolo.p̃xime[p] culpe succedanea est. Ulianus.

Quo tutores p̃titi sunt iter se admistratiõez tutele:alter sine h̃de ɔcessit. Quesitũ est vtrũ i magratũ:q nõ curassz vt caueret:an i alteꝝ tutorẽ actio pupillo dari dẽat? Rñdi[q] eq̃us eẽ in alteꝝ tutorẽ dari q̃z i magratũ. Debuisse.n.cũ cũ sciret pupillo cautũ nõ eẽ vniuersa negocia curare:z i ea p̃te quã alteri tutori ɔmisissz[q]:sileẽ eẽ ei:q ad administratiõez q̃rũdã negocioꝝ pupilli nõ accessissz.nã z si ali q̃z p̃tem negocioꝝ pupilli admistrauerit tenet ẽt ob rẽ quã nõ gessit cum gerere deberet. Lpia.

Quod ad h̃dẽ magrat⁹ p̃tinet:extat diui pii rescriptũ: cã cognita debẽ dari actõez. Nã magrat⁹ si tãta fuit negligentia ut oẽz cautõez omitteret[r]: equũ est h̃eri cũ loco fideiussoris:vt z h̃s ei⁹ teneat[s]. Si vo cauit z tũc idonei fuerũt:z postea dficet sic z ipe magrat⁹ p̃be recusaret[t] hãc actiõez:ita z h̃s iusto iustius. Nouissime[u] nõ alr̃ ait in h̃dẽ actionẽ dãdã:q̃z si euidenter magrat⁹ cũ min⁹ idoneis fideiussorib⁹ ɔbunt. Elsus.

In magistratus qui tutorẽ dedecunt: rogo ut scribas vtrũ p virili portiõe actio dãda sit:an optio sit ei⁹ q pupill⁹ fuit cũ q̃ potissimũ agat? Rñdi si dolo[x] fecerũt magrat⁹ vt minus pupillo caueret:i quẽ vult ei actõ i solidũ[y] dãda ẽ. Sz si nulla[z] culpa dũtarat[τ] eoꝝ[ɔ]:neq̃z dolo[ꝛ] malo id fcm̃ ẽ:equius esse existimo pro portione in quẽq̃z eorũ actionem dari:dũz pupillo res salua sit. Modestinus.

Magistrat⁹ a curatorib⁹ adulti cautionẽ exigerũt rez saluã fore. Ex his[a] alter sine herede decessit:q̃ro an indẽnitatẽ insolidum collega eius prestare debeat? Modestinus respõdit: nihil proponi cur non debeat. Idem.

An in magistratus actione data[b] cum vsuris sors[c] exigi debeat:an vero vsure peti non possint[d]: q̃m cõsticucuz ẽ penarum[e] vsuras peti non posse[f]:quesitum est. Et rescriptum ẽ a diuo seuero z antonino peti posse et vsuras. Quoniam eadem in magistratibus actio[g] datur que cõpetit in tutores.

d Rẽ.pupilli.no.pupillã.vt.ff.l.i.i p̃n.ac.

e Si fili⁹.de peculio.vt.ff.de pecul.l.lz.§.si.sz ɔ.C.q̃d cũ eo.l.i.in fi.vbi dic isolidũz.sol.ibi dat⁹ fuit tutor fili⁹:b ipse aliũ ɔdit.Itẽ ff.i.ad muni.l.ii.§.pe.vbi eq̃parat p̃rez fideiussori fc'cessit apõ rez pu.sz fideiussor nullo mõ tenet q̃ nec pr̃ ut ibi dic. Rñ.non tenet pr̃ ut fideiussor pupillo suo nomie.vl' de suo aliq̃d dare:sz nole filii z vt p̃re de bonis filii.s.de peculio:ut h dicat:lz alij h somniẽt in parnaso.

Proponebatur. Tutor solucẽs habet regressuz ɔ cõtutores nõ ɔ magraeñ.nisi iste tutor regrediẽs sit sine culpa z magratus cum culpa.h.d.bal.

f Datos.inisu p̃sidis nõ alr̃ hoc iare hodie:q̃nq̃z sec⁹:ut ifr̃.de attil.tu.§.sz hoc iure.

g Hẽat actiõez.de stricto iure.de eq̃tate q̃nq̃z sic:ut.j.l.p̃x.z sic ñ abũdat p̃sertz de stricto iur̃.q.d.si nõ ẽ i culpa nõ dat actio.z sic ẽ ɔ.j.l.p̃x.sz ibi de eq̃tate qõ ẽ j.vel dic nõ hz vnq̃ cũ est zc.z abũdat p̃sertz vt alr̃ maxime:vt.C.de test.ma.l.si.§.si.

h Subuenit.dũtarat q̃si nõ tutori sz ɔ magistratũ.s.vtili actione.

i Quod si tutor.cũ superiori ɔtinuat.

k Dari actiõem.s.tutori cũ ei iputari nõ p̃t quod satis zc.vt diri.ff.in.l.p̃xi.ac.

Non similiter. Ex psona h̃dis q̃litas actiõis alteratur. hoc dicit.bal.

l Nõ similiter.ut ipsi.s.magistratus.ac.

m Negligẽtie.i.noie culpe dfuncti:qõ dic ut ff.a.l.i.cũ ostẽdimus.

n Omne p̃iculũ.i.oẽz culpã.sic.ff.deposi.l.i.§.sepe.nõ.n.casuz p̃ter vt.j.de admi.rerũ ad ci.per.l.ii.§.si eo.z facit.l.magratus.

o Succedit.i.obligat.sic vbũ h̃es.C.q da.tu.pos.l.curatorẽ.ac.

p Proxime.i.de dolo z lata culpa defuncti tenet.nõ de leui.ut.C.eo.l.ii.z.j.eo.l.quod ad heredem.

s Teneatur.sicut heres fideiussoris.accur.

t Recusaret.vt.ff.l.i.§.magistratus.ac.

u Nouissime.euidenter.i.cum aliquo dolo vel lata culpa de quibus tenetur vt dixi.Accur.

In magistratus. Magistratus ratione doli tenetur q̃libz insolidũz.sed ratione culpe tenet quilibet pro parte.bal.

x Si dolo.vel lata culpa ut j.patet.

y Insolidum.noie doli quĩ nõ põt pro parte cõmitti:vt ff.deposi.l.si duo.accur.

z Si nulla est.alr̃ est in littera si nulla culpa.s.latã que dolo cõparatur.

τ Dũtarat.i.sola sine dolo.

ɔ Eorum.s.magistratuuz.

ꝛ Neq̃z dolo zc.z subaudi.sed leuis z leuissima culpa interuenit:de q̃bus tenet:ut.ff.e.l.nõ similiter.alr̃ est in l'ra sine lata culpa dũtarat eorũ zc.que plenior.z est idem sensus.z facit.C.e.l.si tu.z collega.z de admi.tuto.l.si plures.z.l.si pupillus.

Magistratus. Pro eo qui nõ reperit in rerum natura ita tenet collega sicut pro eo qui nõ reperit nõ soluendo.Bal.

a Ex his dic.s.curatorib⁹.vt.ff.e.l.duo vel dic.i.magistratibus.vt.C.e.l.iii.z facit ff.e.l.i.§.si magistratus.ac.

An in magistratus. Pena accedit pene.h.dicit.Bal.

b Data.s.pupillo in factũ sed subsidiaria.ac.

c Sors.scilicet in q̃ntũz tenetur tutor.nam z idẽ tenet magistratus in subsidium.

d Non possunt.quod videtur.q̃si zc.accur.

e Penaruz.q̃ exigit a magistratu pena ẽ quo ad euz.p hoc videbat excusari ab vsuris:vt h z.C.de vsur.rei iud.l.i.l.ii.z.vel dic penaꝝ.i.vsuraꝝ.q.d.sicut alr̃ nõ p̃stat vsura vsure vt ẽ cõstitutũ:ita nec vsura huius pene pro qua est.ff.de neg.ge.l.si sine vbi vsurã vocat penam.ac.

f Posse.j.ad muni.l.luti⁹.§.paul⁹.vbi nõ tenet alius i vsuris p officialiũ.h ipsemet magrat⁹ gessent rẽpu.z sic tenent reipublice p se nõ p alio:qõ nõ credo:q: quo ad pupillũ h loquit:dic q̃ q h tenetur pupillus ad vsuras ibi vo rei publice.vel solue vt ibi.

g Actio eadez.s.tutele vtilis tñ.sidẽ si erat curator q̃ dabitur in magistrat⁹ vtilis nego.gest.vel dic scdo eadem quo ad genus non eadẽ quo ad spẽs:cũ ibi tutele:h in scm̃ subsidiaria simile idem quo ad gen⁹:diuersum quo ad spẽs.ff.si cer.l.ii.i pan.z ar.j.de duobus reis.l.iii.in fi.

¶ rebus eorum qui sub tutela vel cura sunt etc. Imperatoris. Auctoritas patris pot facere rem pupilli aliena bilem. Bal.

a ¶ Curatores. pupillorum non adultorum: vt. ff. proxi. dicam.
b ¶ In senatu. et id quicquid vocat senatuscon. vt. C. e. l. i. quicquid oratio. vt. C. de cura. fur. l. ij.
c ¶ Preterea. et curatoribus. pupillorum sm Joan. qui et ipsi quandoque habet curatorem: vt i. sti. de cura. §. interdum. nam ad curatores adultorum et aliorum porrigitur sntia non verba: vt. ff. e. l. qui neque. §. i. licet hec lex videatur cotra. et C. eo. l. i. et de cur. l. ij.
d ¶ Suburbana. vt orti in ciuitate. vt. C. e. l. si pdium. bodie idest in vrbanis et omnibus rebus que pnt seruari vt C. de admini. tuto. l. lex que tutores.
e ¶ Cauerint. tunc enim etiam sine decreto vt hic et C. quando decreto opus non est. l. i. et. ff. e. l. magis. §. si fundus. sed si est irritatum. vt. ff. e. l. si. dummodo ser uet formam l testo datam: vt. C. de admi. tu. l. tutelam.
f ¶ Alienum. vt. C. e. l. ob es si no. tria necessaria. decretum et causam alienandi. puta es alienum vt hic. Item prima tutoris vel curatoris: vt. C. si propter publicas pensi. l. si. ac.
g ¶ Obreptum. vt. ff. e. l. magis. §. pe.
g ¶ Obreptum. idest per mendacium impetratum a pretore vt alienetur.
h ¶ Socius. s. maior. alioquin secus. vt. ff. e. l. pupillorum. et C. eo. l. inter oes. et ar. C. de fun. do. l. si. aliis est in tex. vel litera. maior.
i ¶ Ius exequitur qui vendit. vt. ff. e. l. si pupillorum. §. si pupillus. et C. si aduer. ven. pig. l. ij. vbi plene no.
k ¶ Censeo. qui poterit hoc fieri sine decreto et huiusque sunt verba orationis.
¶ Si defunctus. Licet pater habuit rem venalem: tamen pupillus eius heres non pot eam vendere sine decreto. h. d. bal.
l ¶ Si defunctus. no. non spectari consuetudinem patrisfa. sic ff. de offi. pre. l. sed licet sed ar. contra C. de epis. au. l. ij. in pn. et ff. de pig. ac. l. vel vniuersorum. et C. de vb. fi. l. i. et de edil edic. l. qui si uolit. §. qui assidua. ac.
¶ Si minor. Ex conuentione precedente dominium non pot obligari res minoris sine decreto nisi obligatione legali vel nisi fauore pupilli. h. d. bal.
m ¶ Emerit. et per traditionem acceperit vt apparet p sequentia. sed ante traditionem bene tenet loco pignoris: vt. ff. de ac. emp. et ven. l. iul. §. offerri. et de here. ven. l. si hereditatis. vel dic quod eo ipso quod pignus accepit videtur tradere vt arg. C. de dona. l. quisquis.
n ¶ Ubi. i. postquam.

¶ De rebus eorum qui sub tutela vel cura sunt sine decreto non alienandis vel supponendis.

Ulpianus.

Imperatoris Seueri oratione prohibiti sunt tutores et curatores[a] predia rustica vel suburbana distrahere. que oratio in senatu[b] recitata est theophilo et clemente consulibus idibus iunij. et sunt verba eius huiusmodi. Preterea patres conscripti interdicam tutoribus et curatoribus[c] ne predia rustica vel suburbana[d] distrahant: nisi ut id fieret: parentes testo vel codicillis cauerint[e]. ¶ Quod si forte es alienum[f] tantum erit vt ex rebus ceteris non possit exolui: tunc pretor vrbanus vir clarissimus adeatur qui pro sua religione estimet que possunt alienari, obligarive debeant: manente pupillo actione: si postea potuerit probari obreptum[g] esse pretori. ¶ Si communis res erit et maior socius[h] ad diuisionem prouocet. Aut si creditor qui pignori agrum a parente pupilli acceperit: ius exequitur[i]: nihil nouandum censeo[k]. ¶ Si defunctus[l] dum viueret res venales habuerit: testo tamen non cauerit vt distraherent: abstinendum erit venditioni. Non. n. vtique quod ipse voluerit vendere: idem et postea distrahenda putauit. ¶ Si minor. xxv. annis emerit[m] predia vt quoad precium solueretur essent pignori obligata venditori: non puto pignus valere. Nam vbi[n] dominium quesitum est minori: cepit non posse obligari.

Paulus.

Sed hic[o] videtur illud moueri[p] quod cum domino[q] pignus quesitum est[r] et ab initio obligationi inhesit. ¶ Quod si a fisco emerit[s] nec dubitatio est quin ius pignoris saluum sit. Si igitur talis species[t] in priuato venditore inciderit: imperiali beneficio opus est vt ex rescripto pignus confirmetur.

Ulpianus.

Sed si pecunia alterius pupilli alteri pupillo fundus sit comparatus: isque pupillo vel minori traditus an pignoris obligationem possit habere is cuius pecunia fundus sit emptus? Et magis est ut saluum sit ius pignoris[u]: secundum constitutionem imperatoris nostri et diui patris eius: ei pupillo cuius pecunia comparatus est fundus. ¶ Pignori tamen capi iussu magistratus vel presidis vel alterius potestatis et distrahi[x] fundus pupillaris potest. ¶ Sed et in possessionem mitti rerum pupillarium a pretore quis potest: et ius pignoris[y] contrahitur siue legatorum seruandorum causa: siue damni infecti vt procedat[z] iuberi et etiam possideri[&] poterit. Hec enim obligationes sine alienationes locum habent: quia non ex tutoris vel curatoris voluntate id fit: sed ex magistratuum auctoritate. ¶ Item queri potest si fundus pupilli a tutore[?] petitus sit nec restituatur an litis estimatio oblata alienationem pariat? Et magis est ut pariat. Hec enim alienatio non sponte tutorum fit. ¶ Idemque erit dicendum et si fundus petitus[z] sit: qui pupilli fuerit: et contra pupillum pronunciatum tutoresque restituerunt. Nam et hoc valebit alienatio propter rei iudicate auctem grece. ¶ Si ius[a] emphiteoticarum habeat pupillus videamus an distrahi hoc a tutoribus possit. Et magis est non posse: quamuis ius predij potius[b] sit. ¶ Nec vsufru. alienari pot pupilli si solus fuit vsufruct. pupilli. ¶ An ergo hoc non vtendo amittatur si tutor causam prebuerit huius rei[d]? Et manifestum est restaurari[e] debere. ¶ Sed si proprietatem[f] habeat pupillus pot vsufructum vel vsum alienare quamuis oratio nihil de vsufru. loquitur. ¶ Simili modo dici pot nec seruitutem imponi posse fundo pupilli vel adolescentis: nec seruitutem remitti[g].

t ¶ Talis species. vt. ff. l. proxi. dixi.
¶ Sed si pecunia. Pignus pretorium iudiciale cadit in rem minoris et omnis alienatio que fit cum iudicatur. h. d. bal.
u ¶ Ius pignoris. vt. ff. qui po in pig. ha. l. idemque. et dicit ibi no. sic nota duo rem emptam alterius pecunia esse ei obligatam quod est speciale: vt. C. arbi. tu. l. curator. et ff. de suo pig. ... l. si creditoribus ... quod priuilegiatus contra priuilegiatum priuilegio vtitur. sic ff. de mi. no. l. ve... §. si. et ex qui cau. in a. l. si. ac.
x ¶ Distrahi. contra. l. ex qui cau. l pos ca. in possessionem. §. i. sed hoc intellige cum conuenitur pupillus ex contractu patris non suo vt. i. e. ti. l. apud ... ca. et §. i. ac.
y ¶ Ius pignoris. ... cum ventum fuerit in possessionem: vt de pig. ac. l. non est.
z ¶ Ut procedat. s. ... ad secundum decretum.
& ¶ Possideri. ex ... decreto non tamen est ... hoc festinandum. et si ... poterit restitui pupillus: vt. ff. de dam. infect. l. si finita. §. si forte. et ... postea. et ad ide ... ff. de minu. l. si ex ... ac.
? ¶ Idemque queri a tutore. i. tutor petit ... aliquo nomine pupilli.
¶ Idemque erit. Et sententia declaratoria ... fert dominium secundum ... ditione. Bal.
z ¶ Et si fundus petitus. i. aliquis petitus a tutore nole pupilli. et sic est contra ad superiorem. sed arg. contra ... ff. de transac. l. cum his. §. si cum his. et fa. ff. si ... do. l. i. ac.
¶ Si ius. Sicut pupillus non pot alienare ius proprietatis ita non potest alienare vtile dominium vel ius vsufructus: vel iura quecunque omnium ... tuum. h. d. bal.
a ¶ Si ius. s. emphiteo... sis in predio suo ... nam: vt. C. e. l. ... hz vtilem in re ... li predio. vt. ff. si ager vecti. l. i. et ij. idem ... cas in seruitute. vt. ff. eo. §. simili modo. ac.
b ¶ Quamuis. per quod videbatur quod posset alienari. sed non pot alienari: quia in fauorem pupilli non pot alienari.
c ¶ Potius. quam pupil... li. sic. ff. de neg. gest. l. qui alienam. §. si.
d ¶ Nec vsufructus. huius rei idest non vtendo.
e ¶ Restaurari. p in inte. resti. ergo petit. sic est contra. ff. quemad. ser. amit. l. si communem. Sol. illud in prediali seruitute que non ita facile amittitur vt vsufructus. Item ff. de acq. rer. do. l. bone fi. sol. ibi in rebus corporalibus. vel dic verius ad vtrumque contrarium quod hoc non amittitur. et quod dicit restauratur. s. quatenus de facto exiuit de bonis eius. ac.
f ¶ Si proprietatem. s. plenam. ac.
g ¶ Remitti. p pena. sed non vtendo sic vt. ff. dicetur vt et ar. ff. de vsufr. l. si q. §. si. sed quosdam quod si plz. vt. ff. quemad. ser. amit. l. si communem. ac.

¶ Sed hic. Confirmatio facit validum quod erat inualidum. h. d.
o ¶ Sed hic. i. in casu superioris. l.
p ¶ Moueri. s. contra pupillum. ac.
q ¶ Domino. alias dominio. alias domino.
r ¶ Quesitum. i. dominium absolutum non habuit sed vt pignori esset apud venditorem quamdiu hic minor emptor soluer et precium.
s ¶ Emerit. s. pupillus. vt. C. in qui. cau. pig. ta. contra. l. ij.

a In fundo. s. dato aliem ab aliquo in dotem.
b Dotali. vt. s. de fun. do. l. v. ꝛ. vi. ꝛ. ff. de ali. iu. mutan. cā fcā. l. non solū. §. ad iura. ꝛ. C. de rebus ali. nō alie. l. fi. ac.
c Si lapidicinas. que alia i. aliqua alia. ac.
d Stipterie. genera metalorū. ꝛ ↄtinua leges sequētes cū ista.

Magis. Si pupillus. Res pro qua minor hꝫ publicianam nō potest alienari sine decreto. h. d. bal.
e Magis. ex sniā. nō per verba. ac.
f Si pupillus. hunc posse. sine decreto cum sit pupillus q̄si dn̄s hꝫ enim publicianā: vt. s. de publi. l. i.
g Valet. alr̄ est in lr̄a nō valet ꝛ bona ē ꝛ loq̄tur in eodē cāu quo. s. alr̄ est valet sine nō: et tūc dic ꝙ nō erat pupillus nec hēbat tutorem sed sciēs alienum possidebat: vt. j. vt in pos. le. l. in cui. §. bonorū. ꝛ §. fi deposita. ꝛ tūc loq̄tur alio casu ꝙ. s. ꝛ valebit sine decreto ꝛ sm̄ vtrūqꝫ dic eiꝰ scilicꝫ fūdi qui q̄si a pupillo distractus est vñ ꝛc. ꝛ facit ad. §. s. de ali. iudi. l. ex hoc. §. alienare. et l. nō solū. ꝛ. C. eo. l. iij. ꝛ si q̄s igno. rē mi. l. i. ꝛ s. de nora. ac. l. quotiens. §. i. ꝛ. j. de adulte. l. si postulauerit. §. de eo. Itē q̄d si rē alienā bōa fide sine titulo possidet an potent vendi sine decreto: videtur ꝙ sic. nam emptor vsucepit: vt. j. pro emp. l. ij. §. si a pupillo. ꝛ de do. li excep. l. apd. §. si q̄s nō tutor. ꝛ. s. de his q̄ pro tu. l. ij. Et si vsucapio non est ꝓhibita nec ergo alienatio: vt arg. j. de verb. sig. l. alienationis. Ecōtra videbatur ꝙ non q: verba oratio nis late patēt. nec enim dicūt ꝑdia minorū: sed simplr̄ ꝑdia. Itē iste casus hic vr̄ dici eius ꝛc. s. n. at pupillaris existens venditur non valet: vt hic. ac.
h Si pupillo. possint. ꝛ vtiqꝫ potuerūt: habet enim ꝛc. ac.
i Possideant. sic. s. de iure doti. impe. l. fi. accur.
k Possidere. ex scīo decretoꝛ sic fit dn̄s si ꝑtor erat dn̄s. alr̄ vsucapit: vt. j. de dāno īfect. l. si finita. §. iul. ac.
l Si ↄfunctꝰ. restitue re. i. prestare sic ponitur. j. proxi. §. in fi. ac.
m Rem suam. testatoris. ꝛ facit. j. de ma. vin. l. si rogatꝰ. in ꝑn.

quod ꝛ in fundoa dotalib platuit. Si lapidicinas vl̄ q̄ aliac metalla pupillꝰ habuerit stipteried vel cuiꝰ alteriꝰ materie: vel si cretifodinas: argētifodinas: uel q̄d aliud huic simile. Paulus. Quod tamen ꝑuatis lꝫ possidere. Vlpianus. Magis puto ex sniāe ōronis īpediri alienatōēz. Sꝫ ꝛ si salinas hēat pupillꝰ idē erit dicēdū. Si pupillꝰ alienum fundū bonafide ēptū possideat: dicēdū puto nec hūc alienare tutores possef. Etenim si q̄si pupillaris distractꝰ est: vēditio nō valetg. Si pupillo fūdꝰ pignoratus sit: an vēdere tutores possinth. hūc. n. q̄si dbitores h est ut alienū vēdūt: si tn̄ impetrauerat pupillꝰ uel pr̄ eiꝰ ut iure dn̄ii possideāti ↄsa erit dicē nō posse distrahi q̄si ꝑdiū pupillar. Idē qꝫ ē ꝛ si fuerit ex cā damni īfecti iussus possidēk. Si fundꝰ legatꝰ uel p fideicōmissū fuerit relictus scio a pupillo hr̄de istituto: an tutores restituēl hūc fūdū possint sine auctoritate ꝑtoris. Et puto sigdē rē suām legauit cessare orōnē. Si vō ō re pupilli dicēdū erit locū eē orōni: nec i cōsulto ꝑtor posse alienar. Si pupillꝰ stipulāti spopōderit: an soluere possit sine ꝑtoris auctē. Et magis ē ne possit. aliogn inē ta erit alienādi rōo. Sꝫ si pr̄ stipulāti fundū spopōderit successeritqꝫ pupillꝰ in stipulatūp: fortiꝰ dicer̄ sine ꝑtoris auctē posse eū redderea. Idēqꝫ ꝛ si in re hr̄ditario aliꝰr successerit qui erat obligats. Eadē qꝫ rōne ꝛ si parēs fundū vēdiderit: ul̄ q̄s aliꝰ cui pupillꝰ successerit: pōt di ci pupillū cetera vēditōis icōsulto ꝑtore posse ꝑficere. Fūdū āt legatū repudiare pupillꝰ sine ꝑtoris auctē nō pōt. Eē. n. ꝛ hāc alienatiōēz cū res sit pupilli ne mo dubitat. Nō passimu tutoribꝰ sub obtētu eris alienix permitti debuit vēditio. Nāqꝫ nō eē viā eis distractiōis tributā: ꝛ iō ꝑtori arbitriū huiꝰ rei senatus dedity. Cuiꝰ offō ī ꝑmis ↄuenit h, excutē: an aliūde pecunia possit ad extenuādū es alienū expediri.

Querē ergo dꝫ an pecūiā pupillꝰ hēat ul̄ in nūerato ul̄ i noībꝰ q̄ ↄueniri pñt: ul̄ i fructibꝰ ↄditꝫ: ul̄ ēt ī rdditū spe atqꝫ obuētiōnꝫ. Itē regrat nū alie res sint ꝑter ꝑdia q̄ distrahi possint: ex q̄r ꝑcio eri alieno satisfieri possit. Si igr̄ deꝑhēderit n̄ posse aliū de exolui q̄ꝫ ex ꝑdior distractōe tūc ꝑmittꝫ distrahi mō si vrgeat creditor: aut vsurar modꝰ pendū eri alieno suadeat. Idē ꝑtor estiare dēbit vtrū vēdē potiꝰ an obligar ꝑmittat. Necnō ꝛ illō vigilāter obſuar ne plꝰ accipiar so obligatōe ꝑdior fenorꝫ q̄ꝫ qō opꝰ sit ad solnēdū es alienū. Aut si distrahēdum arbitrabar ne pp modicū es alienū: possiō magna distrahar. Sꝫ si sit alia possessio mīor ul̄ minꝰ utilior pupillo: magꝫ ꝑmitti eā iubē distrahi q̄ꝫ maiorē ꝛ utiliorē. In ꝑmis igr̄ q̄tiēs ōsiderar ab eoz ut ꝑmittat distrahi: regrē dꝫ eū q se istruatꝰ ō fortūis pupilli. Necnimius tutoribꝰ ul̄ curatoribꝰ crdēt, q nōnūq̄ꝫ lucri sui gr̄a asseneraf ꝑtori solēt: necesse eē distrahi possessiōēz uel obligari. Regrēt qꝰ necessarios pupilli ul̄ parētes: ul̄ libtos aliq̄s fidēles: ul̄ quē aliū q noticiā rer pupillariū habeat aut si nēo inenir: aut suspecti sūt q ineniuntur: iubē dꝫ edi rōnes. Idēqꝫ si iopsa sit pupillarium bonor aduocatū pupillo dar: q istruē possit ꝑtorꝫ fligiōēz. an assentir vēditōi: ul̄ obligatōi dēat. Illō q̄ri pt si ꝑtorb aditꝰ ꝑmiserit distrahi possiōnē ꝑuicialē: an valeat qō fec. Et puto valēc si mō tutela Rome agebar: ꝛ hi tutores eā q̄qꝫ admistratiōēz subierātd. Ne tn̄ titulo tenꝰe tutores ere aliēo allegato pecūia abutantur (quā mutuaz accepantf) oportebit ꝑtorē curar ut pecūia accepta creditoribꝰ soluar: h ꝛ dcernē: dareqꝫ viatorēg: q ei renūciet pecūiaz istā ad h ↄuersaz pp qō desiderata ē alienatio ul̄ obligatio. Si es alienū nō iteruenitat: tutores tn̄ allegēt expedire hec ꝑdia vēdere vel alia cōparare: uel certe istis carere. vidēdū est an pretor debeat eis ꝑmittere. Et magis ē ne possitb.

Si pupillus. Nō vr̄ alieatio necessaria q̄ sumit origiē a voluntario actu. h. d. bal.
n Pretōris. alr̄ ꝑtoris. alr̄ tutoris. ac.
o Rō nō dꝫ aperiri via malicis. sic. s. ō trib. l. illo ī fi. ꝛ. s. ō trāsac. l. cū hi §. si cū his. ac.
p In stipulatū. i. obligatōe ex stipulatu q̄ pr̄ tenebar.
q Reddere. i. dare: vt. j. de vb. si. l. l. ybu rcd. ꝛ. s. pri.

non ↄ tutorē vl̄ curatorē. alr̄ aūr nō credar. Rū. vt notat. s. de c vt. l. i. §. ꝛ sane. ꝛ. C. de accu. l. ea q̄de. Itē facit. s. de iudi. l. fi. ꝛ ecclesiasticarum re. alie. §. ementibus. ac.
Si es. Non dꝫ ꝑmitti vēditio vniꝰ rei ꝑ alia re emēda: lꝫ ꝑmittar ꝑmutatio. hoc dicit. bal.
b Si es. ne possit. vt. j. e. l. si fundus. ac.

§. i vbo restituere. ꝛ fac ad. §. C. si aduer. vē pi. l. ij.
r Aliu. s. ꝙ pr̄ ac.
s Si pareꝰ. fac. s. pr. §. ꝛ. s. ō obe. ēp. l. fistulas. §. i. ꝛ C. q̄n decreto opus sit. l. i. ac.
t Pupilli. nā recta via ad eū dn̄iūꝫ rei legate trāsit a morte testatoris nō ab adita hr̄ditate: vt. j. de le. ij. l. legatū. ꝛ vbi repudiat maior. xxv. an. nō ꝙ vr̄ fuisse eiꝰ: vt. j. de le. i. l. si tibi hō. §. cū seruꝰ. Itē cō tra huc. l. vr̄. s. de dona. iter vi. ꝛ vxo. l. si sponsus. §. si maritus. vbi dicit ꝙ nō vr̄ donare neqꝫ alienare aliq̄d de suo sꝫ magis nō lucrari. sꝫ ibi aliud est q: nō amare nec tanq̄ iter īfestos sunt donatiōes reputāde iter cōiuges vt in. c. ti. si id qō. §. si quas.
Non passim. Alieātio rerū pupilli sine cause cognitiōe ꝛ sine ordie iuris ꝑmitti nō dꝫ p ꝑtorē. vsar aūt ī ordi ne ut ad decretū ꝑcedar precmissis his que minꝰ pupillum ledūt: ꝛ citatiō seu regsitis citandis. h. d. Bal.
u Nō passiꝫ. i. nō sine distinctiōe vel cause cognitione sic ponr̄. s. ō postu. l. a. l ꝑnc. ac.
x Eris aliem. eris aliem h iō sit mētio: q: hec ē illa vera cā ꝑ quā ꝑmittir distractio ut C. de ꝑdiis mi. l. ob es. est et alia per ↄtōnem: vt in dote ꝛ donatione pp nuptias cū decreto vt. C. si minor ma. fac. sine decreto factā alienatiōēz confirma. l. fi. §. tuꝫ aūt. ꝛ de admi. tu. l. lex que tutores. in ꝑnn. l.
y Dedit. ut. s. e. l. i. §. i. ac.
z Permittet. facit. s. ō pi. ac. l. tutor. in ꝑin.
ꝛ In ꝑmis. ab eo: pretore.
ↄ Instruat. sic. s. ti. i. l. i. §. si preses. ac.
ꝝ Credere. sic. s. ō re mi. l. nō oēs. §. a barbaris. ꝛ. s. de eo ꝑ quē facta erit. l. i. §. i. et C. ō assesso. l. fi. vbi nec facile rē. Itē excipe hic parētes pupilli qui sunt tutores: vt. j. e. l. si pupillorum. §. si pater.
a Si inops. alr̄ est si inops: ꝛ tunc dat aduocato certum salariuꝫ de publico: vt no. s. de postulan. l. i. §. ait pretor. alr̄ est si opus sit. ac.
Illud. Ratione persone voluntaria iurisditio effectū suum extendit ad res extra territorium iudicis firmatas. hoc dicit. Bal.
b Illō q̄ri. si ꝑtor vrb rome.
c Valere. ↄ videbar q: in ꝑuinciali re tn̄ ꝑses īteruenire dꝫ vt. C. e. l. ob es. ac.
d Subierāt. alr̄ nō q: decretum in nō sibi subiectū nō tꝫ. aꝫo. ꝛ. b. ut. s. ō iurisdi. om. iudi. l. fi. ꝛ insti. ō attil. tuto. in ꝑin. ꝛ. §. sed hoc. ꝛ. s. ō offi. ꝑfec. vr. l. fi. ac.
e Ne tn̄ tituloten. allegāt titulū debitiꝰ sꝫ non ꝑbāt. ac.
f Acceperāt. sub hypotheca rei minoris: ꝛ idē si ex precio vendatur: nam de vtroqꝫ subiicit.
g Viatorem. an aūt viatori huic credar: tn̄. hoc cāu sic cū ꝛ si vex nō dicar ↄsultū sit minori ↄ tutorē ... officio preside. ... iudi. l. fi. ꝛ in aut. de ...

a ¶ Non liberum. sic. ff. de transac. l. cum hi. § si pretor. ac.
b ¶ Es alienum. vel similis causa quod dic vt C. e. l. ob es. ac.
c ¶ Nullam esse. no. non tenet decretum iniustu: vt ℓ dicit Jo. j. e. l. si pre-
dium. ℓ dicto. § si pretor. ac.

¶ Manet. Ubi decretum est obrepticium non transit dominiu. hoc di
cit. Bal.

d ¶ Manet. sic. C. si aduer. ven. l. in integrū restitutiōe. ℓ C. eo. l. ℓ si presen. ℓ ff. e. l. i. § i. ℓ de in iusvo. l. sȝ si hac § iii. ac.

¶ Communia. Ubi non est communio non habet locum diuisio. h. d. Bal.

e ¶ Cōia. exponit h vltimā partē orōnis posite. ff. e. l. i. § i. ibi si cōis.

f ¶ Cōia sunt. ergo ℓ p diuiso pōt dici res cōmunis. alr vt j. de verbo. sig. l. locus. § i. lȝ non hic. accur.

g ¶ Cessante orōne. illa parte orōnis que est l. § si cōmunis. sed non tamen cessat prima pars orōnis ut h subijcit.

h ¶ Sed si forte. cesset h pri. que est. ff. l. i. § i. ibi si cōmunia ℓc. sed no cessat prima pars: qꝛ nec vsufruct⁹ nec proprietatē alienari pōt sine decreto: vt. ff. eo. l. si pecunia § nec vsufruct⁹. ℓ § seq. ac.

i ¶ Nulla cōmunio. vt. ff. de pecul. l. sed hic queritur. § i. nec vsufructus cum possessione. vt. j. de acqui. pos. permisceri. nec possessio cū proprietate: vt. j. e. tit. l. naturaliter § nihil. ℓ vti possi. l. si duo. i fine. ac.

¶ Si pupillorum. Pupillus pupillū non prouocat ad diuisionē. h. d. bal.

k ¶ Necessaria sit. maioris. ut ff. l. i. § si cōis. ℓ C. e. l. pe. sȝ hic neuter est maior.

l ¶ Neuter. n. secus in ecclesia que posset cum alia permutari: vt. C. de sacrosan. ecc. nul. item maiorē. ergo ℓ diuider cū diuisio sit quedam permutatio: vt no. de transact. l. cum tu. accur.

¶ Si pupillus. Si index interposuit decretū in obligatione porrigitur effectus decreti ad alienationē que inde sequitur. h. d. Bal.

m ¶ Exequi. vendēdo nd qd C. e. l. ii. Accur.

n ¶ Tuti⁹. sic. C. de pig. l. iii. ℓ j. de sol. l. si stipulatus. § si lancē. ꝯ no. cōsilin. l. est tutiorem partē eligere. sic. C. de interdic. ma. l. cū proponas. e. j. ad treb. l. qui totaȝ. ℓ vt in pos. le. is cui. § si ex duobus. ℓ ff. de inof. test. l. si. ℓ qd quisqȝ vin. no. l. si. ℓ de peri. ℓ commo. rei vendi. l. i. § lȝ. ac.

Pretori. n. non liberū[a] arbitriū est datum distrahendi res pupillares: sȝ ita demū si es alienū[b] vrgeat. sed si pupillus res permiserit[c]... Pretori. n. non liberū arbitriū est datum distrahendi res pupillares: sȝ ita demū si es alienuȝ[b] illi mineat. ¶ Proinde ℓ si pmiserit ere alieno non allegato: cōsequenter dicem⁹ nullā esse[c] venditionem: nullūqȝ decretū. Nō. n. passim distrahi iubere ꝑtori tributum est: sȝ ita demū si vrgeat es alienū. ¶ Manet[d] actio pupillo si postea poterit ꝓbari obreptum eē ꝑtori. ¶ Sȝ vidēdum est vtrū in rē: an in ꝑsonam dabimus ei actionē. Et magis est: vt in rē det nō tm̄ i ꝑsonā aduersus tutores siue curatores. ¶ Cōmunia[e] ꝑdia accipē debem⁹ si ꝓ indiuiso cōia sint. Ceterū si ꝓ diuiso cōia sunt[f]: cessante oratiōe[g] decreto locus erit. ¶ Idem.

Sed si forte ali⁹ ꝓprietatē fundi hēat ali⁹ vsufructum magis est vt cesset hec pars[h] orationis q̄ de diuisione loqtur. nulla enim cōmunio[i] est. ¶ Idem.

Si pupillorum sint cōia ꝑdia, q diuersos tutores hñt videamus an alienatio locū habere possit. Et cū ꝓuocatio necessaria sit[k] puto alienationem impediri. neuter en[l] poterit ꝓuocare: sed ambo ꝓuocationē expectant. ¶ Itē si eosdē tutores habent: multo magis qs ipeditā alienationē dicet. ¶ Si pupillus dedit res pignori ex pmissu pretoris: nōnulla erit dubitatio an alienatio possit ipediri. Sed dicendum est posse creditorē ius suū exeq[m]. Tutius[n] tn̄ fecerit si prius ꝑtorē adierit. ¶ Si pr̄ vel parens tutor sit alicui ex liberis: an ꝑtor adeundus sit si obligare velit. Et magis est vt debeat[o]. pro mior[p] tn̄ eē pretor dȝ ad cōsentiē dus pr̄i. Si ꝑtor tutorib⁹ ꝑmiserit vēdere: illi obligauerūt: vel ꝯ: an valeat qd actū est? Et mea refert opinio cū q aliud fecit q̄ qd a ꝑtore decretū est nihil egisse[q]. ¶ Quid ergo si ꝑtor ita decreuit. vēdere obligareue ꝑmitto: an possit liberū arbitriū hēre qd faciat? Et magis ē vt possit[r] dūmō sciamus pretorē nō recte partib⁹ suis functū. debuit enim ipse statuere ℓ eligē[s] vtrū magis obligare: an vēdere permittat. ¶ Si obligauerit[t] rē tutor sine decreto. Quis obligatio nō valeat: est tn̄ exceptiōi doli mali locus[u]. s. tūc cū tutor acceptā mutuā pecuniā ei soluerit: q sub pignore[x] erat creditor. ¶ Itē vidēdum est an ℓ obligare ei[y] rē possit: ℓ dicēdū est si eandē sortē acceperit: nec grauiorib⁹ vsuris valere obligatōē i ius ꝑoris[z] creditoris ad sequētē trāseat. ¶ Idem.

Quinecȝ tutores sunt ipso iure necȝ curatores: sȝ pro tutore negocia gerunt vel ꝓ curatore eos nō posse distrahere[a] res pupillor vel adolescentium nulla dubitatio est. ¶ Sȝ si curator sit furiosi vel cuius alteri⁹ nō adolescētis⁹ vidēduȝ est vtrū iure[z] veteri valebit vēditio: an hāc orōnem admittemus. Et puto qꝛ de pupillis ꝑnceps loquitur: ℓ coniuncti tutorib⁹ curatores accipiunt ꝑtinere[a]. Et de ceteris puto ex snīa orationis idē esse dicēdū. ¶ An obligari cōmunia[b] possint: ꝗrit? Sed nō puto sine decreto obligāda. Nam quod excipit oratio[c] ad hoc tm̄ pertinet vt perimat cōmunio.[d] non vt augeatur difficultas cōmunionis[e]. ¶ Idem.

¶ Si obligauerit. ¶ Ex cōtractu vtili respectu ℓ habili respectu forme sive solēnitatis non dat ius agēdi sȝ excipiēdi. h. d. Bal.
t ¶ Si obligauerit. puta prediū rusticū vel suburbanum. accur.
u ¶ Doli mali locus. aliquando ergo non tenet pignus. est tn̄ locus retēndi. vt ℓ no. C. si rem ali. pi. da. sit. l. i.

x ¶ Sub pignore. al... idem si sub nullo: vt. ff. e. l. si fundus. § ... ℓ C. e. l. vtere. si autem sub eodem tūc tenet: vt. j. ... priori. rē. Accur.
y ¶ Ei. qui postea ... didit. ℓ dic rem ... pignorauit priori. ac.
z ¶ Jus potis. vt ℓ C. de his qui in priorum cre... di. l. i. ℓ ff. qui po. i pig... nō l. qui prior.

¶ Quinecȝ. Gerere se ꝓ tali ℓ ... talis nihil operat... sic. Non tenet decret... interpositum ad petitionem falsi tutoris ... tu. h. d. bal.
a ¶ Qui necȝ. distrahe... re: vt ℓ ff. de eo qui ... tu. l. ij. ℓ C. de in ... qui satis non de. l. ... bium. ℓ j. ti. l. l. ... § i. sed cōtra. j. de ... li excep. l. ipsō. § ... non tutor. maȝ ... emptionē vsu... tur tenue alicatio ... quin non pcederet ... capio⁹ vt. j. de vsucap. l. celsus. Sol. h loquit de re ipsius pupilli ... de aliena prout ... ta. ℓ facit. C. de eo qui pro tu. l. ij. ac.
? ¶ Sȝ ℓ si curator ... adolescentis. hoc ... quia in oratione ... dicitur: ℓ sm hoc ... dicit de pupillo ... de adultis. Itē ... cit curatores. s. furio... ℓ similis. s. mentecap... esse coniunctos tuto... s. ratione similitudi... nis. ℓ qꝛ subijcit. ℓ ... ris sub. comm ... rebus super esse ... sunt. ℓ similium. ℓ ... hoc qꝛ dicit in pupillo... vel cuius alterius. s. ... milis: vt mentecaptu... ℓ hoc si velis dicer ... ba pertinere ad cura... tores adultorū ... non adolescentium ... iudi tm̄. ℓ qꝛ dicit ... to. soluit de curato... adultorum qui sunt coniuncti tutoribus eo qꝛ finita tutela ipsi assumuntur: vt insti. qui. mo. tu. fi. § fi. ℓ etiam ratione similitudinis. ac.
y ¶ Jure. innuit qꝛ ante orationem valebat venditio. ac.
a ¶ Pertinere. scilicet ad curatorem adulti ad similitudinem tutorum vel curatorū pupilli: ℓ hoc ex mente orationis. ℓ idem de curatoribus aliorum vt subijcit: ℓ j. e. l. si predia. ac.
b ¶ An obligari cōmunia. pupilli ℓ minor ℓ dic qꝛ possunt a pupillo vel eius tutoribus. nam socius eius suam partem bene potest obligare pro indiuiso. ac.
c ¶ Excipit oratio. vt possit diuidere maiore prouocante: vt. ff. e. l. i. § si communis. ac.
d ¶ Perimatur cōmunio. qꝛ consueuit inducere discordiam: vt. ff. de le. ij. l. cum pater. § dulcissimis. ac.
e ¶ Ut augeatur difficultas communionis. quod fieret si permitteretur obligatio. ac.

¶ Quoniam. Decretum obrepticium est nullū ℓ impetrans debet puniri iudicis officio. ℓ etiam successor illius iudicis ... tur. ℓ declarat decretum non tenere. hoc dicit. Bal.

¶ Si pater. Etiam si pater sit tutor nō potest alienare sine decreto. h. dicit. Bal.
o ¶ Si pater. debeat. vt. C. e. l. iii. accur.
p ¶ Promior. ꝙ alij tutori vel curatori: vt. ff. e. l. magis. § i ꝑmin. ℓ est rō affectio: vt. ff. de ri. nup. l. nō solū. § de illo. ℓ de bo. q̄ li. l. fi. § h procul dubio.
¶ Si pretor. A forma decreti nō est recedendū. Item in decreto alternatiuo: eius est electio cui decretum dirigitur. h. d. Bal.
q ¶ Nihil egisse. facit. ff. qui. mo. pig. vl hypo. sol. l. sicut. § si debitor. ibi: sed si permisit ℓc.
r ¶ Magis est ut possit. lȝ ergo fieri non debuit factum tamē tenet. sic sententia sub conditione lata vt. j. quando appella. sit. l. i. § biduū. secus in sententia lata sub tali alternatiua que esset incerta: vt. j. de verbo. ob. vbi autem. § quid qd. ℓ ita non valet vt. C. de sentē. q̄ sine cer. quāti. l. fi. tenuit ergo decretum illud iniustum: vt. ff. quod me. cau. l. fi.
s ¶ Eligere. vt. ff. e. l. magis. § non passim. ac.

a Fraudem. puta q: clã faciebat vel nõ auctoritate alteri9 ɔtutoris: vt. §. de ɔben. emp. l. si in emptiõe. §. fi. ⁊ l. nõ lz. aliogn̄. ʒ. vt. C. de ɔben. emp. l. cũ ipse. ac. b Fidē quã dz pupillo. ac. c In exẽplũ. sic. j. de penis. l. si qs aliqd. §. q abortionis. d Coercet. cũ ordine imponẽdo ei pena. vt. j. d penis. l. sanctio legũ. ⁊ p ɔ̃s tractabit decretũ ante cessoris: vt. §. de testa. tu. l. iure nr̃o. in pnc. sz qd est q: nullũ fuit vl in iustũ q: si ipse pdecess̄ sorviueret infringeret pos set: vt. C. distr. pig. l. ⁊ q sub imagine. ⁊ C. de accusa. l. iiij. aliogn aliud cẽt vt. C. sen. resci. nõ pos. l. i. ⁊. j. d penis. l. diui fr̄es i9 pn. ac.

Quanis accessor pdicis decreuisset ea pdia venũdari: q tutor pupilli subiecto noie alteri9 ẽptoris ipse sibi cõparabat. tñ si fraudẽ[a] ⁊ dolũ ɔ senatuscõsulti auctoritatẽ ⁊ fidez[b] tutoris cõmissaz cõprehẽdisset: successor eius estimabit quatenus taz callidum cõmentum in exemplum[c] coercere[d] debeat. Idem.

Llicite[e] post senatuscõsultũ pupilli vl̃ adolescẽtis pdio venũdato: si eo noie apõ iudicẽ tutele[f] vel vtilis actiõis estimatio fcã ẽ: eaq3 soluta: vẽdicatio pdij ex eqtate inhibeat. Idem.

Si pdia[g] minoris. xxv. an. distrahi ɔsiderent: cã cognita pses puincie dz id permittere. Idẽ fuari dz ⁊ si furiosi vl̃ pdigi vl̃ cuiuscũq3 alteri9 pdia curatores velit distrahẽ[h]. Mar.

Non fit ɔ se. cõsul. si cui9[k] tutor creditori[l] pr̃is pupilli exoluit vt eius loco succedat[m]. Paulus.

Si fund9 sit sterilis vel saxosus[n] vel pestilẽs[o]: videdũ ẽ an alienare eũ nõ possit. Et ipator antonin9 ⁊ diuus pr̃ ei9 i hec ṽba rescripserũt. Nõ allegatis i fructuosũ eẽ fundũ quẽ vẽdere vultis nos mouẽ[p] nõ põt cũ vtiq3 p fructuũ[q] mõ pciũ inuẽtur9 sit[r]. Quãq3 aũt neq3 distrahere neq3 obligare tutor pupillare pdiũ possit: attñ[s] papinian9 libro. v. rn̄sorum ait tutorẽ rẽ pupilli sine decreto ptoris nõ iure distrahere neq3 obligare. Si tñ ingt errore lapsus vẽdiderit ⁊ pciũ acceptũ creditorib9 pr̃is pueri soluerit: q̃sq3 pdiũ dño cũ fructib9 vẽdicãti: doli nõ inutiliter opponit exceptio: pciuz ac mediũ tpis vsuras q creditorib9 debent nõ offerenti: si ex ceteris facultatib9 ei9 es alienũ solui nõ poterit. Ego aũt notaui ⁊ si solui non poterit: si tñ ille res saluerũt: et qrũ pcio eri alieno satisfieri potuerit: dicẽdum ẽ adhuc doli exceptiõez obstat si lucrũ captet pupillus ex dãno alieno[t]. Idem.

Paulus[u] rñ. ⁊ si testm̃ pr̃is postea irritũ[x] eẽ appucrit: tñ tutores pupilli siue curatores si lij nihil ɔ orõnẽ diuoꝝ pncipuz fecisse videri: si fz volũtatẽ ɔfuncti testamẽto scriptã prediuz rusticũ pupillare vendiderunt.

De curatorib9 furioso vl̃ aliis ex minores dãdis. Vlpia.

Lege[y] xij. ta. pdigo iterdicit bonoꝝ suoꝝ admistratio. Qd moribus[z] qdẽ ab initio introductũ ẽ. Sed solẽt hodie ptores vl̃ presides si talẽ hoiez inueneritt: q nec tps neq3 finẽ expensaꝝ hz: sz bona sua dilacerãdo ⁊ dissipãdo pfundit: curatorẽ ei[c] dare exẽplo furiosi. ⁊ tãdiu erũt ãbo i curatõe q̃dm vel furiosus sanitatem: vl̃ ille sanos mores recepit. Quid si euenerit: ipso iure desinũt[9] eẽ in ptãte[x] curatorũ. Curatio autẽ eius cui bonis iterdicit filio negabat pmittenda. Sz extat diui pij rescriptũ filio poti9 curatõez pmittẽdaz in patre furioso si tã probus sit[a]. Paulus.

Sed ⁊ aliis[b] dabit proconsul curatores: qui reb9 suis supesse nõ possunt. vel dari iubebit. Nec dubitabit[c] filiuz quoq3 patri curatorẽ dari. Vlpian9.

Cum deliberarẽt[d] hr̃des instituti adire: bonis a ptore curator datur. Idem.

Furiose mr̃is curatio ad filium pertinet. Pietas. n. parentib9 (⁊ si iequalis[e] ẽ eoꝝ ptãs) equa[f] debebitur. Gaius.

Curator ex senatusconsulto cõstituitur cũ clara persona veluti senatoris vel vxoris ei9: si in ea cã sit vt eius bona venire debeant[g]. Nam vt honestius ex bonis eius quantũ potest creditoribus solueretur curator cõstituitur: distrahendorũ bonorũ gratia: vel a pretore vel in prouincijs a preside. Vlpia.

e Licite. Jus exercipiendi q̃stiũ actori trãsit in singularẽ successoĩe sine cessiõe. hoc dicit. Bal. Jllicite. qñ sine decreto vel cũ eo sed per obreptiontui. ac. f Tutele. hoc ẽ dicet tutor fuit ɔuẽtus actione tutele vl̃ curator pupilli vtili actiõe ne. ge. ⁊ restituit pciũ mioii vl̃ estimatione rei aliena. te qd ẽptor est securus. sic ẽ. §. de pe. he. l. nec vllã. §. pe. ⁊. j. d sol. l. sicbũ. §. dolo. vbi dic soluete doloso nõ liberari possidetẽ. Sol. ibi possessor hũit cãz a doloso: hic non sz a pupillo cui9 noie tutor vẽdidit. vl̃ dic q agit d minor ɔ emptorẽ rei vẽdicatiõe qd põt: vt. §. e. ti. l. i. §. nif. ⁊ fcã ẽ estimatio tutele vel vtilis neg. ges. i. rei alienate a tutore vl̃ curatore pupilli: ⁊ deq tenebat actiõe tutele vel vtili ne. ge. nã ẽ tut9 ẽptõ: vt. §. e. l. iij. §. itẽ qn pt. ac. g Si pdia. pmittes. ex s̃nia orõnis: vt. §. e. l. q neq3. §. i. ac. h Distrahere. et hoc ex mẽte ñ ex vbis: vt. §. e. l. i. §. i. ⁊ l. q neq3. §. i. nota. i Non fit ɔ se. cõ. qd nest. §. e. l. i. §. i. sz cõtra. i9 auc. vt hi qui. §. q si quis. ac. k Si cuius. i. si alicui9 pupilli. l Creditori. cui pr̃ pupilli pdiũ obligauerat. m Succedat. i pignore in alia psona d fieri posset. vt. §. e. l. si pupillorũ. §. fi. ⁊ facit. §. ad mace. l. sz vl̃. §. pe. ⁊. §. d do. iter vi. ⁊ vx. l. si donator. §. i.

s Quanq3. attñ. ab hoc loco attñ vsq3 illuc: si eñ ⁊c. vr̃ absurdare. ac. ad. l. fal. l. iij. qd nõ est verisimile vt. §. d pba. l. cũ de idebito. §. i. ac. t Ex dãno alieno. nã nõ dz trahet occasionẽ iuris ad iniquũ cõpendiuz: vt. C. pro emp. l. fi. ⁊ facit. §. e. l. si pupilloꝝ. §. pe. ⁊. §. fi. ⁊. C. e. l. vtere. ⁊. l. si pdium ⁊. j. ti. i. l. consilio. §. i. ac.

Paulus. Testm̃ irritũ pbat volũtatẽ ɔfũcti. h. u Paulus. al's incipit paulus al's si testm̃. ac. x Irritũ. p capitis di. testatoris vt isti. q. mo tes. isr. §. alio. quo testõ ɔtiebat pdiũ d bere vẽdi: vt. C. qñ dec. op9 ñ ẽ. l. ij. ⁊. §. e. l. i. §. i. d tutor ãt si curo an dat9 erat code testõ vl̃ al's erat legitim9 vl̃ datiu9. De cura. furio. vl̃ aliis ⁊c.

y Lege. Datio curatoris pdigi lege lacedemonioꝝ ⁊ duodecim tabularũ introducta ẽ. ⁊ excepto q ali qs sit pdig9. s. pcul a regimie dat ei curator p iudicẽ: q cura finit si iste pdig9 redierit ad sanos ⁊ solertes mores h. d. Et diuid ẽ. Pmo põit vñ tractat originẽ cura pdigorum. Scdo põit modũ dãdi curatores. Scda ibi: sz solẽt. Tertio ibi: ⁊ tam diu. Bal. Leges. s. auctẽ legis p iudicẽ tñ fit iterdictio: vt. j. e. l. iuli. ⁊. l. si furioso. §. i. ⁊ h ĩ mr̃e vl̃ alio petẽte: vt. §. d tu. ⁊ cu. da. ab his. l. fi. ⁊ añ hoc pt alienasse9 i furioso cui stati ad ueniẽte furor ipo iur9 ẽ iterdictũ: ⁊ fm h itellige q ãbo sũt i curatiõe agnatoꝝ: vt isti. de cura. §. furiosi. sz furiosus statiz p9 furorẽ: pdig9 stati post iterdictiõez. sz ar. §. ñ. de tu. et cura. da. ab his. l. his q. §. fi. vbi in aliquo cõueniunt. ac. z Qd morib9. s. lacedemonioꝝ: vt isti. d iure na. §. ⁊ nõ ĩelegãter. vl̃ dic añ. l. xij. tab. Curatorẽ ei. si ñ hz a lege vt isti. de cura. §. furiosi. ⁊. §. sed solet. Itẽ si ẽ maior. xxv. annis dabit ei vt minori: vt. §. de tutel. l. qui habet. ac. Desinũt. C. e. l. cũ alius. sz ibi nõ finit si spet redit9 furor. Sol. ibi hẽbat iteruallũ h cõtinuus. vel solue vt ibi. ac. In ptãte. i. cura sic accipitur. §. de tute. l. i. ac. Curatio. Quo ad ptãtẽ ⁊ auctez regiminis pr̃ põt eẽ subiectus filii vt hic. Itẽ mr̃: vt. j. e. l. furiose. h. d. Bal. a Probus sit sic. j. l. pri. furiose. ⁊. §. d tu. ⁊ cura. da. ab his. l. his qui. Prob9. s. curatõ eẽ possit. b Sed ⁊ aliis. puta mẽtecaptis surdis mutis: et q morbo ppetuo laborant vt isti. d cura. §. sz ⁊ mẽtecapti. ⁊. §. de postu. l. i. §. fi. ⁊. ll. se. c Nec dubitabit. ut. §. l. i. i fi. ⁊. l. i. ⁊ de pauul. cre. l. cũ idẽ.

h Si fundus. Res tñ valet q̃tũ ae fructib9 reddet. Bal. n Saxosus. i. satis plenus nihil vel parũ vtilitatis hñtibus. o Pestilens. i. pestiferas herbas ferens vt. C. de edi. edic. l. pe. p Mouere. ⁊ sic appet alienari nõ posse. vt h ⁊. §. eo. l. magis. §. si os alienũ sz ɔ in eccia. C. de sacro san. ec. auc. itẽ pdiũ ĩ sñ sec9 in trãsac. alimẽtoꝝ: vt. §. de trãsac. l. cũ hi. §. eã trãsactionẽ. Itẽ arg. cõtra §. ad vell. l. q̃uis. §. marcellus. q Fructuũ. no. estimari rẽ fz reddit9: vt. C. d rescin. vẽ. l. quos. r Inuẽturus sit. s. fundus. nisi hoc ɔtigerit ẽptoris stulticia. vt. j.

d Cum deliberarẽt. facit. j. de cura. bo. da. l. i. ⁊ de pauul. cre. l. cũ idẽ. ⁊. j. quibus ex cau. in pos. ea. l. si diu. ac.

Furiose. Fili9 dz pr̃i ⁊ mr̃i parere pietate: ⁊ i ĩ ipsis egenis dz pariter subuenire: nec dz pr̃ez pferre. h. d. bar. e Inequalis. q pr̃ hz i ptãte mr̃ nõ. vt insti. de adop. §. femine. azo. Vel dic q parẽtes habẽt filios in ptãte: sed filii nõ habẽt parentes. prima placet. ac. f Equa. filiis erga parentes ⁊ ecõtra: sic. §. de inoffi. te. l. nam ⁊ si. g Curator. debeãt. ẽt cũ presentibus qd in aliis personis nõ est ita fm. h. sic ⁊ al's habent pennile. vt. C. de tu. ⁊ cura. illus. per. l. i.

Obseruare pretorem opor tebit: ne cui temere citra cāe cognitionem plenissimum curatorem det: quoniam plerique vel fauorem vel clementiā fingunt: quo magis curator accepto onera ciuilia detractent. ℂ Ulpia.

Consilio et opera curatoris tueri debet non solū patrimonium sed et corpus ac salus furiosi. ℂ Curator dementi datus decreto interposito vti satisdaret non cauit. Et tamen quasdā res de bonis eius legitimo modo alienauit. si heredes dementis easdē res vendicent quas curator alienauit: et exceptio opponeretur. si non curator vendiderit: replicatio dari debeat. aut si satisdatione interposita sm decretum vēdiderit. ℂ Quod si ex precio accepto curator creditores furiosi dimisit: triplicatio doli tutos possessores prestabit. ℂ Cum dementis curatorem: quia satis non dederat et res male administrasset: Procōsul remouerit a bonis: aliumque loco eius substituerit curatorem: et hic posterior cum nec ipse satisdedisset: egerit cum remoto negocio. gesto. posteaque heredes dementis cum eodem nego. gestorū agāt: et is exceptiōe rei iudicate inter se et curatorem vtatur: heredibus replicatio danda erit: aut si is qui egerit satisdederit. ℂ Sed an triplicatio curatori profutura esset iudex existimauit. Nam si curator sequens pecuniam quā ex condēnatione consecutus fuerat in rem furiosi vel demētis vertisset: doli triplicatio obstabit. ℂ Quesitum est an alteri ex curatoribus furiosi recte soluatur: vel an vnus rē furiosi recte alienare possit? Rn. recte soluitur. Eū quoque qui ab altero ex curatoribus fundū furiosi legitime mercatur vsucapturum: quia solutio. venditio. traditio. facti magis quam iuris sunt. Ideoque sufficit vnius ex curatoribus psona. quia alter intelligitur alteri cōsentire. Denique si pars sit et vetet solui: vetet venire vel tradi: neque debitor liberabitur: neque emptor vsucapiet. ℂ Ulpianus.

Bonorū ventris noie curatorē dari oportet: cūque rē saluā fore viri boni arbitratu satisdari proconsul iubet. Sed hoc si sine inquisitione detur. nā si ex inquisitiōe cessat satisdatio. ℂ Eratius.

Cuius bonis distrahendis curatores facere senatus permiserit: eius bona creditoribus vēdere non permisit: quamuis creditores post id bñficiū bona vēdere mallent. Sicut. n. integra re ptās ipsorum est vtrū velint eligendi: ita cū alterū elegerint ab altero abstinē debent. ℂ Multoque magis id fuari equum est: si et factus est curator per quē bona distraherent: quamuis nondū explicato eo negocio decesserit. Nā et tūc ex itegro alius curator faciēdus est neque heres prioris curatoris est onerādus: cum accider possit: vt negocio vel pp sexus vel pp etatis infirmitatē: vel propter dignitatē maiorē minorē ne quā in priore curatore spectāda erat: habilis nō sit. ℂ Possint et plures hrdes ei existere. Neque aūt p oēs id negocium administrari expediat aut queqd dici possit cur vnus aliqs ex his potissimū onerādus sit. ℂ Lpia.

Ulianus scribit eos qbus p pretorē bonis interdictum est: nihil transferre posse ad aliquē: qa in bonis nō habēt: cum eis diminutio sit interdicta. ℂ Curator furiosi rem quidem suā quasi furiosi tradere poterit et dominium transferre. ℂ Rem vero furiosi si quasi suam tradat: dicendum est ut non trāsferat dominiū qa non furiosi negociū gerens tradidit. ℂ Paulus.

§. antepenul. qui incipit. apparet. ac.
e ℂ Per omnes. heredes.
g ℂ Possit. i. allegari.
h ℂ Ex his heredibus. qa magis idoneus. ac.

Pignus a curatore furiosi datum valet si utilitate furiosi exigente id fecit. Marcellus.

Ab agnato vel alio curatore furiosi rem furiosi dedicari non posse constat. Agnato enim furiosi non usquequaque competit rerum eius alienatio: sed quatenus negociorum exigit administratio. Iulius.

Sepe ad alium ex lege .xii. tabularum curatio furiosi aut prodigi pertinet. Alii pretor administrationem dat: scilicet cum ille legitimus inhabilis ad eam rem videatur. Paulus.

Neratius uxori mentecapte curatorem dari non oportet. Paulus.

Et mulieri que luxuriose vivit bonis interdici potest. In curatoris bonis privilegium furiosi furioseve servatur. Prodigus et omnes omnino etiam si in edicto non sit eorum mentio in bonis curatoris decreto privilegium consequuntur. Tryphoninus.

Si furioso puberi quamquam maiori .xxv. annis curatorem pater testamento dederit: eum pretor dare debet secutus patris voluntatem. Manet enim ea datio curatoris apud pretorem ut rescripto divi marci continetur. Mis consequens est ut si prodigo curatorem dederit pater voluntatem eius sequi debeat pretor: eumque dare curatorem. Sed utrum omnimodo an ita si futurum esset ut nisi pater aliquid testato cavisset: pretor rei bonis interdicturus esset. Et maxime si filios habeat iste prodigus. Potuit tamen pater et alis providere nepotibus suis: si eos iussisset esse heredes: et exheredasset filium: eique quod sufficeret alimentorum nomine ab eis certum legasset. Adita causa necessitateque iudicii sui. Aut si non haberet in potestate nepotes: quia emancipato iam filio nati fuissent: sub conditione eos heredes instituere ut emanciparentur a patre prodigo. Sed quid si nec ad hec consensurus esset prodigus. Sed per omnia iudicium testantis sequendum est. Neque pater vero consilio prodigum credidit: eum magistratus propter aliquod forte suum vitium idoneum putaverit. Iulianus.

Curator furiosi nullo modo libertatem prestare potest. Quoniam ea res ex administratione non est. Nam in tradendo ita res furiosi alienatur: si id ad administrationem negociorum pertineat. Et ideo si donandi causa alienet, neque traditio quicquam valebit: nisi ex magna utilitate furiosi de cognitione iudicis faciat.

Explicit liber .xxvii. digestorum et tertius huius. Incipit liber .xxviii. digestorum et quartus huius.

De testamentis et qui testamentum facere possunt: et quemadmodum testamenta fiant.

Ulpianus.

Testamentum est voluntatis nostre iusta sententia de eo quod quis post mortem suam fieri velit. Labeo.

In eo qui testatur eius temporis quo testamentum faciat integritas mentis, non corporis sanitas exigenda est. Idem.

Consensurus. nec etiam cogi poterat: ut insti. dicto ti. in fi.

Sed per omnia. nunc solum. ac.

Vitium. qui precio corruptus ut .s. divi. l. magistrat. et sic

Item nota de premi testimonii auctoritate. sic insti. de

Curator. Curator potest ea que sunt administrationis

Pignus a curatore. Dedicatio non est in administratione patrimonii. b. Curator non potest aliquid pro anima donare.

C. e. l. non codicillis. lz fit sententia de eo quod quis velit fieri post mortem

... antiquitas. et de epi. au. l. de creationibus. ac.

[illegible]

Testamenti[a] factio non privati: sed publici iuris est. Ideoq[b] forma eius privatorum pactis non leditur. ¶ Ulpianus.

Si querimus an valeat testamentum: in primis animadvertere debemus: an is qui fecerit testamentum habuerit testamenti factionem[c]. Deinde si habuerit requiremus an secundum regulas[d] iuris civilis testatus sit. ¶ Ulpianus.

Qua etate[e] testamentum masculi vel femine facere possunt videamus. Et verius est in masculis quidem quartumdecimum annum spectandum. In feminis vero .xij. completum[f]. ¶ Utrum autem excessisse debeat quis .xiiij. annum ut testamentum facere possit an sufficiat complesse[g]. Pone aliquem calendis ianuarijs natum testamentum in ipso natali[h] suo fecisse .xiiij. anno. an valeat testamentum? Dico valere[i]. ¶ Plus arbitror[k] etiamsi pridie calendarum fecerit post sextam horam noctis[l] valere testamentum. Iam enim complesse videtur annum quartumdecimum ut Marciano videtur. ¶ Ulpianus.

Qui in potestate parentis est[m] ius testamenti faciendi non habet[n]: adeo ut quamvis pater ei permittat nihilominus[o] tamen iure testari possit. ¶ Surdus[p] et mutus testamentum facere non possunt: sed si quis post testamentum factum valitudine adversa aut quolibet alio casu mutus[q] aut surdus esse ceperit: ratum nihilominus permanet testamentum. ¶ Marcellus.

Si mutus aut[r] surdus licere sibi testamentum facere a principe impetravit: valet[s] eius testamentum. ¶ Ulpianus.

Eius qui apud hostes est[t]: testamentum quod ibi fecit non valet: quamvis redierit.

[illegible]

Si cui. Dānatio q̄ pdit vitā libertas vel ciuitas īpedit testm̄ fieri ꝛ rūpit iā fcm̄ sec⁹ ī dāuat de p quā fama tm̄ ledit. h.d. bar. ut ibi. Item contra. ff. de se. tabu. l. q ex liberis. §. testamento. ꝛ insti. quibus mo. te. infir. §. non tamen. quibus dr̄ irritum capitis diminutione. So. ibi bona in alium transierunt: ꝛ sic de aliēis testat. hic remanent nullius. a: ubi tm̄ qualitas corporis mutatur nihilominus valet: vt. s. e. l. qui in potestate. §. fi. accur.

a Et igni. i. cui⁹ locū successit hodie deportatio: vt. ff. ad. l. iul. pe. l. iii. ꝛ facit. ff. de le. iii. l. i. § hi quibus. in pau. ꝛ. i. fi. hodie ēt in loco eius succedit exheredatio. accur.

Si cui aqua ꝛ igni^a interdictum sit: eius nec illud testm̄ valet qd ante fecit: nec id quod postea fecerit. Bona q̄qz que tunc habuit, cum dānaretur publicabunt^b: aut si nō videantur lucrosa^c: creditoribus concedentur. In insulā deportati^d in eadē causa sunt. Sed relegati i insulam: ꝛ qbus terra italica ꝛ sua prīncis interdicit testamenti faciendi ius retinent^e. Hi vero q ad ferruz^f aut ad bestias aut in metallum dānantur libertatem pdunt^g: bonaqz eoꝝ publicantur: vnde apparet amittere eos testamenti factionem^h.

Vlpianus.

Si qs post accusationem in custodia fuerit defunct⁹ indānatus^i testamentum eius valebit.

Paulus.

Qui manus amisit testm̄^k facere pōt: quāuis scribere ñ possit.

Vlpianus.

Obsides^l testari non possunt, nisi eis permittatur^m.

Iulianus.

Lege cornelia testamēta eorum qui in hostium ptāte decesserint: perinde confirmantur^n ac si hi qui ea fecissent in hostium ptātem non peruenissent, ꝛ hereditas ex his eodez modo ad vnūz queq̄z^o pertinet. Quare seruus heres scriptus ab eo qui in hostium potestate decesserit: ꝛ liber ꝛ heres erit seu velit seu nolit^p: lz minus proprie necessarius heres dicat. Nam ꝛ filius eius qui in hostium potestate decessit: inuitus^q hereditati obligatur. Quāuis suus heres dici non possit^r qui in potestate morientis non fuit.

Marcianus.

Qui a latronibus^s capti sūt cū^t liberi manent,^u possunt^x facere testm̄. Item qui apud extraneos^y legatione fungunt^z possunt facere testm̄. Si qs in capitali crimine dānatus appellauerit^ꝛ: ꝛ medio tpe pendēte appellatione fecerit testm̄ et ita decesserit: vz^? eius testm̄.

Paulus.

Qui i dn̄i testō manumissus est^p: si ignoret dn̄m decessisse: aditāqz^a eius hr̄ditatem esse, testm̄ facere non pōt: lz iaz p̄rfamilias ꝛ sui iuris est. nam qui incertus de statu^b suo ē: certam legem testō dicere non pōt^c.

Vlpianus.

De statu^d suo dubitātes vel errātes testm̄ facer̄ nō pn̄t:

b Publicabunt. hodie corrigit qd hic. ꝛ. ff. hac. l. dicitur de bonis publicādis: vt in auc. ut nul. iu. §. qm̄. ꝛ. §. pen. nec tn̄ testabit. tn̄ q: ī hoc iura non corrigunt. tum quia certis personis ex precepto dicte. l. in ꝯtinēti dāt. acc.

c Lucrosa. q: nihil sup est deducto ere alieno. vn̄ fiscus nō hz: vt. ff. de iure fis. l. i. §. an bona. ꝛ l. nō possunt. ac.

d Deportati. s. bona ꝛ hō corrigit: vt. s. ꝛ facit C. de penis. l. deportatoꝝ. ꝛ de bo. pscrip. l. ii. vbi dicit de post q̄stus nō posse testari. ac.

e Ius retinent. siue ī ppetuū siue ad tp̄s sint relegati. nā ciuitatē ꝛ libertatē ꝛ bōa ēt retinēt alii pdicti inferiores nō vt. ff. de interdi. ꝛ releg. l. relegatorum. §. fine. ꝛ C. de penis. l. deportatorum. ac.

f Ad ferrū. vt decapitentur. qd fit. vt. C. de adul. l. q̄uis. Itē ad bestias: vt. ff. de fal. l. qciqz Itē in metallū: vt. ff. ad l. iul. pe. l. sacrilegii. §. fi. quis. accur.

g Perdūt. statī post sniam: vt. ff. de penis. l. qui ultimo. hodie ꝯ vt i auc. de nup. §. qd aūt. Itē q dicit publicū bodie ꝯ: vt in auc. ut nul. iud. §. fin. nec tamen testatur ut hac. l. no. §. i. acc.

h Factionē. tam actiue ꝛ hō q̄ passiue: vt. ff. de pēis. l. qdā ꝛ facit. ff. e. l. q a latrōib⁹. §. si qs. ꝛ. ff. de iniusto rup. test. l. si qs. ex. §. irritū. ac.

Si quis. Testamentū factū pendente processu sup crie capitali valet: ꝛ si morit testator añ latam sniam remanet validum. h. d. pau. de cast. Vel sic. Pēdēte pcessu principali nō ipedit qs facer testamētū. h. d. bar.

i Indānat⁹. i. nō ꝯdēnat⁹ vt. ff. de inof. rup. l. si qs ex. §. pinde. ꝛ. ff. de dona. l. post cōtractū. ꝛ. ff. e. l. qui a latronibus. §. fi. secus si cōdēnatus ita q nō possit itractari: vt. ff. de accu. l. ex iudicioꝝ. Itē sec⁹ i crimine lese maiestatis: vt. ff. de dona. l. donationes. §. fi. ꝛ in aliis similibus q̄ sunt i. d. l. ex iudicioꝝ. Itez hoc nisi mortē sibi ꝯsciuit ut dicto. §. pinde. ꝛ. C. si reus vel accu. mor. l. defunctus. Item ē ar. contra. ff. de mann. vin. l. qui pene. accur.

Qui manus. Qui non hz manus potest testari. h. d. bar.

k Testm̄. nūcupatiuū ꝛ in scriptis: vt. C. e. l. iubem⁹. ꝛ auc. ibi signata. ꝛ facit. s. eo. l. ii. bar.

l Obsides. dati romanis ab hostibus pro captiuis vel pro pace cōponēda, vel sm̄ Io. ēt facta tenēda. ꝛ idē intellige ecōtra in obsidibus datis ꝑplo romano hostib⁹. h. ꝛ est rō. q: bōa quesita ī obsidatu sunt fisci. sed relictoꝝ domi perdunt dominium vt ipsi capti: vt. ff. de iure fis. l. omnis. ꝛ. ar. s. e. l. eius. accur.

m Permittat. a pncipe expsse nō ab alio⁹ vt. s. e. l. iii. vel etiam tacite: vt. ꝯcesso vsu toge romane: vt. ff. de iure fisci. l. sed si accepto. ac.

Lege cornelia. Captus ab hostibus si ibi morit ex testō qd prius fecerat pōt habere necessariū hrde suū. q: lz ei⁹ testm̄ p captiuitatē fuerit ruptum tamen fictione legis cornelie reconualescit quo ad oēs effectus ac si mortuus fuisset, pteambula hoc a captiuitatz. h. d. Et primo premittit vnū vsqz ibi. q̄re. secūdo infert ad id de quo queritur ꝛ ibi debes assumere casum. Pau. de ca.

n Confirmantur. vt. ff. ad. l. fal. l. i. §. lex. ꝛ. ff. de iniusto te. l. si quis. §. quatenus. ꝛ. ff. de bo. li. l. iiii. §. i. ꝛ. C. de cap. l. captum. ꝛ de suis ꝛ le. l. apud. accur.

o Vnumquemqz. agnatum vel cognatum vel scriptū: vt dictis legibus: vt. ff. de suis. ꝛ le. here. l. i. § i. sed ꝯ. ff. de v. sig. l. iii. in fi. So.

p Nolit. vt. ff. de acqui. here. l. necessarius. in fi. h.

q Inuitus. de iure ciuili nō pretorio: vt. d. l. necessarius. ꝛ insti. de here. qua. ꝛ dif. § sui. accur.

r Non possit. imo est suus: ut insti. de here ab intest. §. in terdō. que est contra. So. ibi fictione ei postliminii non ve ritatem considerauit. accur.

Qui a latronibus. Capti a latronibus. relegati apud extraneos possunt facere testm̄. h. d. Bar.

s Qui a latronibus. de captiuo a mutinensibus dicit: vt ff. de cap. l. hostes. vel prope a quolibet latrone. vt. ff. e. ti. l. postliminium. §. a patris. sed si incertus non potest. vt ff. de leg. iii. l. i. in prin.

t Cū liberi. hac rōe ꝛ filiusfa. sed ille in potestate legitima alterius: nec dominia rerum plene habet. item damnati de crimine capitali. item liberi. Sed ꝛ illi dominia rerum nō habent: vt. s. e. l. eius. §. fi.

u Manent. vt dictis legib⁹ ꝛ. C. de inge. ꝛ manu. l. cuz cognatum. ac.

x Possunt. sed nō ꝯhere cū quolibet: vt. s. qd me. cā. l. q i carcere. accur.

y Extrāeos. i. hostes. vt. ff. de cap. ꝛ postli. re. in prin. vel dic de illis q dicunt i. l. postli. §. in pace. q similes sunt hostibus: ut ibi digit. accur.

z Fungitur. et si sint ibi capti cum non debuerint: vt. ff. de le. l. fi. accur.

Si quis. Dānat⁹ de capitali crimine Potest appellatiōe pendente testari. ꝛ si decedat añ sniam testm̄ firmū remanet. h. d. Pau. de ca.

ꝛ Appellauerit. igit extiguit pnūciatio: vt. ff. ad turpil. l. i. §. fi. ꝛ facit. ff. de penis. l. ii. §. fi. ꝛ. ff. de iniusto te. l. si qs ex. §. hi. ꝛ. s. e. l. si qs post. ꝛ. s. de his q no. infa. l. furti. sed ar. ꝯ. ff. ad munici. l. libertus. §. in q̄nibus. sed illud iō. q: nec de facto infamis admittitur: vt. C. de dig. l. neqz. accur.

? Valet. nisi sit dānatus crimine lese maiestatis: vel repetūdarū: vt. ff. de acc. l. ex iudicioꝝ. ꝛ nisi sit de aliis ibi notatis qui sunt ser. item nisi mortem sibi ꝯsciuerit ut. ff. de iniusto te. l. si quis filio exheredato. §. eius qui. Sed quidam dicunt speciale in crie maiestatis ꝛ repetūdaꝝ. ꝛ h vltio. itē q dixi valere pendente appellatione. dic q eo saluo q si p sniaz bona specialiter damnato adimantur ēt post mortem cū bonoꝝ duret. est ergo i pēdenti nunc an valeat testamentum.

Qui in domini. Ista lex ponit casum in terminis sequens ponit similem. h. d. bar.

ꝑ Qui in dn̄i. manumissus est. i. iussus ē liber.

a Aditamqz. tunc n. cedit dies relicte libertatis vt. C. de ta. tol. l. i. §. i nouissimo. etiā ignorante seruo: vt. ff. de fideicō. li. l. iii. §. i. ibi quid ergo si quid ꝛc. ꝛ h colligitur. accur.

b De statu. primeuo a natura. siue iure naturali tributo quem nunc recuperauit. ꝛ sic pōit. s. de sta. ho. l. libe⁹. ꝛ si cer. pe. l. ei⁹ qui. accur.

c Non potest. nisi sit miles: vt. ff. de testa. mili. l. ex militari. §. fi. vel veteranus: ut. ff. de codicil. l. aristo. ꝛ facit. ff. unde le. l. ii. §. fi. ꝛ. ff. de le. iii. l. i. ꝑ. fi. ꝛ. ff. de acquiren. here. l. heres. ꝛ. ff. l. proxi. item facit. C. de rep. auc. sz hodie. ubi tenet matrimoniū factum cū soluta quā credo ligatā.

d De statu. pone exemplum. ff. de le. iii. l. i. in princi. ꝛ est differentia inter dubitationem seu titubationem ꝛ ignorantiam: ꝛ errorem ꝛ nescientiam. quia dubitans applicat animum suum ad plurima: ꝛ nescit qd eligat. Ignorans est qui nihil scit sed scire debet. at nescientia est cum scire non tenetur. errat quando credit vnum ꝛ est aliud. sed quantum ad titulum de iuris ꝛ facti ignorantia nel condi. inde. non est differentia. ut. C. de condi. inde. l. fi. lex tam en uidetur facere differentiam in hoc. ff. de acq. here. l. vi. §. i. sed ibi reprobamus. item hec lex fallit in milite ꝛ veterano vt. s. l. proxi. no.

Filiusfa. Qui non habet testamenti factionem actiue absqz sui defecto pôt habere testi. factione passiue. h. d. bar. τ omnes.

a. Posthumus. ét alien⁹ hodie. lz oli sec⁹: vt istu. ō leg. § posthumo. acc.

b. Pôt accipitur ergo actiue τ passiue: vt insti. de here. qua. τ diff. § ac stamenti. τ de surdo dic vt. C. e. l. discretis.

c. Notat. addendo non corrigendo. b.

d. Ignorantibus. vt. ĵ. de acqui. pos. l. i. §. itē acquirim⁹. τ. ŝ. quēad. s. amit. l. si partē. §. i. τ. ĵ. de lega. i. l. cū pater §. surdo. ergo τ furioso. vt. ĵ. de act. τ ob. l. si a furioso. τ qd̄ dicit in personalibus idem ī realibus: vt. C. cōia de lega. l. i. τ τ. ĵ. ō fur. l. a tutio. τ. d. l. si patrem. sed quidam dicunt tunc demum tum agnouit. sed tūc dic irreuocabiliter. τ facit insti. de here. ab inte. §. posthumi. τ. C. e. l. furiosum. τ. ŝ. e. l. iij. τ. l. qui in potestate. ac.

In aduersa. Alienat⁹ mente propter infirmitatem non potest facere testm̄. h. d. secus autem si esset infirmus corpore lz autem sanus mente. vt ŝ. e. ti. l. ij. de quo dic vt ibi. Bar.

e. Non potest. vt. ŝ. e. l. ij. τ C. e. l. iij. τ. l. furiosum.

Is cui. Interdictio scā bonis a iudice impedit testamentum fieri: τ testamēto testificari τ iam factū non tūpit. h. d. bar.

f. Is cui vt hstiis oib⁹: vt C. de here. τ mani. l. machebeos. Item ut. C. ad. l. iul. ma. l. si. sed h vr falsum qd̄ ante interdictū verū est τc. ideo pone in prodigo cui lege. i. p legem a iudice interdictum est bonis: vt insti. e. § item. τ. ŝ. de cur. fur. l. i. sed in eo vr male dicer̄ merito τc. sed sat̄ potest concedi illud esse verū. τ hoc cū debeāt esse integri fructus. ŝ. vt de tesh. l. quesiti. alij dicunt lege interdici cuz certum est eū prodigum. si vo dubium: tunc a iudice. vt insti. de cur. § furiosi.

vt diu⁹ pi⁹ rescripsit. Mo.

Filiusfamilias τ seruus alienus τ posthumus⁹ τ surdus testi factionem habere dicunt. lz enim testm̄ facere non pñt[b]: attamen ex testō sibi vel alijs acquirere pñt. Marcellus notat[c] furiosum quoqz testi factionem habere: lz testm̄ facere non pōt. Ideo āt hz testi factionē: qz pōt sibi acqrere legatum vel fideicōmissum. Nam ēt cōpotibus mētis psonales actiones ēt ignorātibus⁹ acqrunt. Aulus.

In aduersa corporis valitudine mētecaptus eo tpe testamentum facere non pōt[e].

Vlpianus.

Is cui lege bonis īterdictū ē, testm̄ facere non pōt: τ si fecerit ipso iure non vz. Quod tñ ante interdictionem vetustius habuerit testm̄: hoc valebit. Merito ergo nec testis ad testm̄ adhiberi poterit[g] cum neqz testi factionem[h] habeat. Si qs ob carmē famosuz dānet̄. se. cō. expssum ē vt Itestabilis[k] sit, ergo nec testm̄ facer̄ poterit nec ad testm̄ adhiberi vt testis[l]. Modest.

Si filiusfamilias[m] aut pupillus aut seruus[n] tabulas testi fecerit[o]: signauerit: sz eas bonorum possessio dari non pōt: lz filiusfamilias sui iuris aut pupillus pubes aut seruus liber fact⁹ decesserit[p]: qz nulle sunt tabule testi. quas is fecit qui testi faciendi facultatem non habuerit.

Vlpianus.

Qui testō heres instituit: in eodem testō testis esse non pōt: qd̄ τ in legatario τ in eo qui tutor scriptus est ō habetur[q]. hi enim testes pñt adhiberi, si aliō eos nihil ipediat: vtputa si ipubes vel in ptāte sit testatoris. Ptātis aūt verbum non solum ad liberos q sunt in potestate referendum est: verum etiam ad eum quem redemit ab hostibus: qz nis placeat hunc seruum non esse, sed vinculo[r] q̄dam retineri donec pciū soluat. Per ōrium queri pōt: an pater eius q ō castrensi peculio potest testa r.: adhiberi ab eo ad testm̄ testis possit? Et marcellus libro decimo digestorum scripsit posse[s]: τ frater ergo poterit. Quecūqz antez in testō diximus[t] super pbibendis uel inhibendis testimonijs eorum qui in ptāte sunt in oibus testimōijs accipias ubi aliqd negociū gerit̄ p qd̄ aqrat̄. Nec furiosus qdē testis adhiberi pōt: cum cōpos mētis nō sit: sz si hz ītermissionē eo tpe adhiberi pōt. Testm̄ qqz qd̄ añ furorem ōsumauit ualebit: τ hoc

q. ij super prudentium. τ insti. de testa. § sed neqz. accur.

r. Potestatis. Verbum potestatis referri ad quemlibet pleno vel semipleno iure subiectum. hoc dicit bartolus.

r. Vinculo. pignoris vt ĵ. de leg. i. l. senatus. § i. τ. C. de cap. l. ij. τ h si liber fuit redemptus. alis si redimetur. vt ĵ. de cap. l. in bel. lo. §. si quis seruum.

Per contrarium. In testamento filij militantis pater potest esse testis item τ frater testantis. hoc dicit pau. de ca.

s. Posse. cum ā mi[illegible] sionem tes[illegible] post⁹ vt insti. eo. § sed si filius. que est contra. naz τ sine vllo teste vel sine solemni numero testium valeret testamentum valeret quando huiusmodi adhibeantur dicitur de muliere [illegible] datur actio et stipulatu ubi nulla fuit stipulatio. multomagis [illegible] vbi aliqua fuit licet inutilis: vt. C de rei vx. actio. in princi. Item ĵ. C. de testi. l. v. c. ŝ. [illegible] si l. testis idoneus. sed hoc est speciale fauore militis. b.

Quecūqz. Sed filius non potest esse testis in testamento patris ita nec in aliquo [illegible] quod patri aliquid acquiratur hoc dicit. Jo. de imo.

t. Diximus. refert se ad alios prohibitos testificari patri in testamento. idem enim in alijs negocijs si queratur aliquid patri. et est vtilitas [illegible] lij testimonium. si autem non patri sed filio queratur tunc τ alia ratio

g. Adhiberi poterit. ut testis. nec dicere ei testimonium: vt. ĵ. e. l. cum lege. τ. ĵ. de se. ta. l. i. §. sed quis. τ insti. de tes. §. testes. accur.

h. Factionem. capere ex testō actiue: sed passiue sic: vt. ĵ. de acqr. here. l. mutū. §. i. fallit tñ in furioso qui pōt capere ex testō non tñ testat̄. acc.

i. Si quis damnetur. accusatus vel cōuictus ex illa iniuria: ut. ĵ. de iniur. l. lex cor. §. si quis. τ. l. quod senatus. acc.

k. Intestabilis. vt. ŝ. de test. l. ob. carmen. τ h exponit statim.

l. Adhiberi. vt testis. item nec ei dicetur testimonium: vt. ĵ. e. l. cuz lege. An autem capere possit? quidam dicunt ꝙ non. Sed azo. sic. quia τ is cui bonis est iterdictum non potest adhiberi τ tamen capit: vt. ĵ. de acqui. here. l. mutum. §. i. sed ioan. dicit ꝙ nec ille capit. quod potest esse verum qñ a lege vt in heretico. si autem propter prodigalitatem bene capit sed iste sm̄ eum. sed dicam ꝙ non capit: vt pote criminosus vt hic in fi. quod non est in prodigo: vt no. d. l. mutum.

Si filius. Testamentum quod ab initio non valet ex defectu testantis impedimento cessante non confirmatur. h. d. bar.

m. Si filiusfamilias in castrensi peculio vel quasi: vt insti. e. in prin. acc.

n. Aut seruus publici in casibus: vt no. C. communia de suc. l. seruus. accursius.

o. Fecerit. testando. τ sic sequentia: vt. ĵ. de bo. pos. se. ta. l. i. §. exigere. τ facit. ŝ. e. l. ij. τ. iij. τ. ĵ. de leg. iij. l. i. §. i. τ. ĵ. de regu. iur. l. penulti. τ in aut. de testi. §. si vero. τ. ŝ. ad maced. l. i. §. certe. τ. C. de interdic. ma. l. si patris. accur.

p. Decesserit. secus in legato: vt. ĵ. de lega. iij. l. i. §. i. accur.

Qui testamento. Heres in potestate testatoris constitutus non potest esse testis in testamento. secus in legatario. item pater τ frater militis testamento possunt adhiberi. vt testes. h. d. bar.

q. Habetur. ut insti. eo §. legatarijs: et. C. e. l. dictantibus. sed contra. C. de testa. l. omnibus. So. ut ibi. quia hic pro solemnitate ibi pro ueritate. τ in tutore non tamen in causa pupilli potest esse testis. Itē facit. xiiij.

ne repellitur: qz in re sua vt si pater pro filio velut legitimus administrator agit, si autem nec patri nec filio queritur: tunc sm̄ hoc filius est testis patri vt hic innuit. sed obstat ꝙ dicit prohibendis vel subaudi non prohibendis. Item sm̄ hoc non obstat insti. eo. §. sed si filius. ubi non queritur patri vel filio: τ tamen repellitur quia in dubio patris testimonio: de quo dic vt. ŝ. proxi. in. hic filij. τ est ratio ut plus nius repellatur pater: quia plus diligit filium ꝙ econtra filius patrem vt. ŝ. quod me. causa. l. isti quidem. §. fina. patet ergo ꝙ in testamento non potest filius esse testis patri, nec distinguo. queratur vel non queratur uni uel alteri. vt. ŝ. hac. l. sed in alijs distinguitur an queratur uel non ut hic dicit. sed dicunt quidam referri ad proximū etiam scilicet de patre τ fratre quia dicit prohibendis. vel sm̄ hoc expone eorū idest pro eis qui τc. ꝙ dicit per quod acquiratur glosa ita. subaudi maxime. nam idem est in illis negocijs in quibus nihil patri acquiritur. nam post missionem pater non potest esse testis filio mili. etiam si ei non acquirit. vt insti. eo. §. sed τ filius. vnde generalis videtur esse prohibitio ne pater dicat testimonium pro filio. τ hoc ratione affectionis. τ eadem ratione mater τ dicas acquiratur ipsi patri: vel sm̄ Joan. ipso filio nam siue negocium geratur per quod debeat acquiri ipsi filio pater non erit testis vt ibi. siue per quod queritur uel non queritur patri filius non testificabitur. τ sic generaliter admittitur ad testimonium filij: τ ita non subauditur maxime sed hoc quod dicit intellige esse dictum in ancente milicia filij vt insti. cod. §. sed τ si filius post missionem. ut dixi in superiori §. hic. sed hec glo. loquitur quasi dicat de prohibēdo cum sm̄ eos de permittendo dicat nisi dicat de prohibēdis scilicet certis casibus quasi dicat alos prohibendis. τ super hoc fundatur glo. sed primam approbo.

Nec furiosus. Furiosus tempore furoris non potest esse testis in testamento. testamentum autem factum ante furorem valet. h. d. Jo. de imo.

a ¶ Et bonoꝝ possessio. ſm tab. vel ct ꝯ ta. nã vtraqꝫ ꝯpetit ex testõ: vt iſti. de bo. poſ. §. ſut ãt. ⁊ facit. ꝫ. e. l. q i ptãte. §. i. ⁊ l. is cui. ⁊ iſti. vt iſti. de bo. poſ. §. ſz ⁊ ſi qs. ⁊. j. de ſe. ta. l. i. §. ſi qs. ⁊. C. e. l. furioſi ac. c. §. furioſi. ⁊. §. ſz ⁊ ſi qs. ⁊. j. de ſe. ta. l. i. §. ſi qs. ⁊. C. e. l. furioſi ac.
¶ In qu. Qui ñ pt eẽ teſtis i iudicio nec et i testõ. b. d. Jo. d imo.
b ¶ Eã. n. non poſſe. iſtud nõ deeſt pl. ſed azo poſuit i ſuo libro. ⁊ hꝫ bes ide. j. ad. l. iul. repe. ⁊ eade. §. i. ⁊. ꝫ. de teſti. l. repetundaꝝ.
c ¶ Om. no. hãc rõnẽ ꝗ fallit in bereticis: vt. C. de here. l. qm̃ in ſi.
d ¶ In indiciũ. i. ſignũ vel indiciũ aliquod quare legatum vel legatarius agnoſci poterit. ac.
¶ Mulier. Mulier nõ põt eẽ teſtis in testõ ſed in alio negocio ſic niſi ſit iſamis. Jo.
e ¶ Mulier. nõ poterit ꝗ fragilis ⁊ corruptibilis ſz in codicillis nõ vetat ꝗ põt: vt. ꝫ. de teſti. l. i. nã ⁊ nõ rogati pñt eſſe ibi: vt. C. de codicill. l. ſi. l ſi. acc.
f ¶ Argumẽtoꝝ ẽ ſ ꝯrio ſenſu: vt. ꝫ. de teſti. l. ex eo. ⁊. ꝫ. de mino. l. ⁊ ſi ſi ne. §. ſed qꝺ pap. ⁊ d of ſi. eius cui mã. eſt iu. l. i. §. ſi. ſ no. ꝯꝛiũ ſenſum legis p lege accipi. ⁊ facit iuſti. e. §. teſtes.
¶ Seruus. Seruꝰ nõ põt eſſe teſtis in testõ. b. d. Jo. de imo.
g ¶ Ad ſolẽnia. teſti ſiue ſit teſtis vl teſtatoꝝ. accur.
h ¶ Ciuilis. p qꝺ fuit pmo teſtm̃ inuẽtũ: vt iſti. eo. circa pñ. ſz quod ſerui p inortuis ſunt: vt ꝫ. ſ. j. de reg. iur. l. ſeruitutẽ. ⁊. l. qꝺ attinet. ac.

noꝝ poſſeſſio^a ex eo testõ cõpetit. ¶ Eũ q lege iul. repetũdaꝝ dãnatus ẽ: ad teſtm̃ adhiberi ñ poſſe^b extiſtio: qm̃^c i iudiciũ^d teſtis eẽ vetat. ¶ Mulier teſtimoniũ dicere i testõ qdẽ ñ poterit^e: alſ ãt poſſe teſtẽ eẽ mulierẽ: argumento ẽ^f lex iulia d adulterijs: ꝗ adulterij dãnatã teſtẽ pduci vl dicẽ teſtimoniũ vetat. ¶ Seruꝰ qqꝫ merito ad ſolẽnia^g adhiberi ñ pt. cũ iuris ciuil^h cõionẽ ñ hẽat i totũ nec ptoris qdẽ edicti^k. ¶ Et veteres putauert eos q pp ſolẽnia teſti adhibẽt: durarẽ obẽre donec ſuprema ꝯteſtatio^l pagat: ñ tñ itelligẽtiã ſmõis^m exigimꝰ. h. n. diuꝰ marcꝰ d iuo iulião i teſte q latine loq ñ nouerat reſcripſit: nã ſi vel ſẽſu pcipiat q ſ cui rei adhibitꝰ ſit ſufficẽ. ſz ſi dtẽti ſint iuuiti^n ibi reſteſputãt ñ valẽ teſtm̃. ¶ De

h

Eredes palã^o ita vt exaudiri poſſint nũcupãdi ſũt, licebit ergo teſtãti vel hẽdes nũcupare^p vl ſcribere^q. ¶ Sꝫ ⁊ ſi nũcupat: palã dꝫ^r. ¶ Quid eſt^s palã: ñ vtiqꝫ i publicũ ſꝫ vt exaudiri poſſit. ¶ Exaudiri ãt nõ ab oibus ſꝫ a teſtibꝰ. ¶ Et ſi teſtes pluresfuerit adhibiti ſufficit ſolẽnẽ numeꝝ^t exaudiẽ. ¶ Si qd poſtꝰ ſcm̃ teſtm̃ mutari^u placuerit, oia^x ex integro facienda ſunt. ¶ Qꝺ voꝰ qs obſcurius i testõ vl nũcupat^y vel ſcribit: an pꝰ ſolẽnia^z explanari poſſit ꝗri. vt pnta ſtichũ legauerat cũ pleſ hẽret: nec delarauit de ꝗ ſentiret^a. Itẽ titio legauit amico ſuo cũ multos titios amicos hẽt: ⁊ errauerat i noie^a ꝑnoie vl cognomie: cũ i corpe ñ errasset: poterit ne poſtea declarare d ꝗ ſenſerit. Et puto poſſe^b. Nihil. n. nũc dat: ſꝫ datũ ſignificat^c. ¶ Sꝫ ⁊ ſi notã^d poſtea adiecẽit legato: vl ſua voce vl lrĩs: vel ſũmã uel nomẽ legatarij qꝺ ñ ſcripſerat: vel nũmoꝝ qlitatẽ: an rẽte fecerit. Et puto ẽt qlitatẽ nũmoꝝ poſſe poſtea addi. nã ⁊ ſi adiecta ñ fuiſſet: vtiqꝫ placeret ꝯiectõẽꝫ fieri ex qꝺ relīgt: vl ex uicis ſcripturis: vel ex ꝯſuetudine pñſfamilias^e: vel regiõis. ¶ In teſtis i qbus teſtes rogati adeſſe dñt: vt teſtm̃ fiat alterius rei cã forte rogatos ad teſtãdũ ñ eẽ idoneos^f plꝫ. qꝺ ſic accipiẽdũ eſt: vt lꝫ ad aliã rẽ ſint rogati vel collecti: ſi tñ añ teſtimonũ certiorẽt ad teſtm̃ ſe eſſe ad

p ¶ Nũcupare. qñ ſine ſcriptis.
q ¶ Scribere. qñ in ſcriptis
r ¶ Debet. ſ. nũcupare. acc.
s ¶ Quid e. ſ. ⁊ ſic iſtud ꝗ palã dꝫ nũcupare locũ hꝫ in nũcupatiuo non i testõ in ſcriptis. qꝛ i illo põt iubere ut eiꝰ ſcet nomẽ vſqꝫ pꝰ mortẽ ſuã. ac.
t ¶ Numerũ. ſic. j. de ſe. ta. l. cum tabule.

¶ Si quid. Teſtator ex interuallo ſi uult aliqd mutare circa inſtõnes heredũ remãentibꝰ alijs in ſuo ſtatu dꝫ omnia ex itegro facere: ſꝫ ſi uult aliqd declarare circa inſtões uel legata põt abſqꝫ eo ꝗ omnia faciat ex integro. b. d. Et primo logẽ qñ uult imutare vſqꝫ ibi. qꝺ vero. pau. de caſtro.
u ¶ Poſt. ſi añ cõſmatũ teſtamentũ qd imuter vl neqꝫ datũ. ſed ſi poſt tunc datũ ſꝫ adẽptũ: vt. j. de leg. i. l. ſi ita ſcriptum. ⁊ de his que in teſ. de. l. i. §. ſi. ⁊. j. de here. inſti. l. ſi in equalibus. ⁊ tunc qñ pꝰ ſcm̃. accur.
x ¶ Mutari. addẽdo. adimẽdo ⁊ trãſferẽdo. ⁊ facit. C. e. l. hac ꝯſultiſſima. §. pe.
y ¶ Oia. ⁊c. vt h ẽt legata: ⁊ eũ caſſata inſtõne cetera ſingula na caſſenẽ. ex h ꝗ dicit. P. ꝗ legatũ in testõ relictũ adimi nõ põt: niſi ẽt in testõ alio vel codicillis testõ ꝯfirmatis ⁊ pro h. j. de re. iur. l. nihil tã naturale ſm Jo. ꝯ tã expreſſa volũtate. vt in auc. de teſti. ſi deico. §. tam manifeſtũ. col. ix. ⁊. j. de ali. le. l. libtis. i. rñ. ⁊ inſti. de adep. le. §. legatoꝝ ⁊ d vul. ſubſti. §. ſi qs eñ. ⁊. j. de li. le. l. ſi ſolũ. §. liberatio. ⁊. C. de te. tu. l. ij. ⁊ inſti. d ac. §. ſi qs agens. ſed. p. has leges ſigebat codicilli testõ cõfirmatis ſed ꝯ eũ ẽ quia ẽt in tacita volũtate adimit. vt. j. d adi.

k ¶ In totũ. i. i totũ caret: ut dictis. ll. ſ vl ĩo dicit: qꝛ ĩ eri alibꝰ ⁊ qbuſdã alijs itereſſe põtuit. ꝫ. d iudi. l. aut. ⁊ ibi no. Itẽ nec ciuilibꝰ officijs ſũgi põt: vt. ꝫ. d iud. l. cũ ptor. ñ ãt. Itẽ fac. ſ. d ſuſc. l. nõ inicꝯ. §. fiuns. le. l. iij. §. ſi. ⁊. j. d adi. le. l. aliũe. §. ab hẽdibꝰ. ⁊ i ſi. §. agit magis expreſſa: vt. ꝫ. lo. l. ad certũ. qñimo ⁊ hereditas adimit p eplam: vt. C. de his q. ut
h ¶ Edicti. ut. ſ. de no. op. nũ. l. de pupillo. §. i. ⁊ de iure delib. l. i. ⁊. j. de fal. l. nullo. Item facit inſti. e. §. teſtes. acc. indi. l. hẽditas qꝺ ꝗ h of obtinet quo ad iſtões heredũ ꝗ ſine cãcellent pꝰ ſcm̃ teſtm̃: ſine alijs modis dicat eos nolle eẽ hẽdes nihilominꝰ ſũt hẽdes: lꝫ qñqꝫ eis ⁊ indignis auferat ſi vt indignos eos teſtator vocauit: vt. j. d
¶ Et veteres. Hic incipit tractare de forma teſtamenti ⁊ hꝫ tendit. Teſtis adhibitus ad teſtm̃ dꝫ perſeuerare donec teſtm̃ perſruatur ⁊ teſtificari dꝫ de eo qꝺ ſenſu percipit. b. d. Jo. de imo. teſt. mi. l. milit. §. veteranꝰ. ⁊ d his q. vt idi. l. cũ qdã. ⁊. C. e. l. noſtra. nec obſtat. j. d adimẽ. le. l. aliũe. §. i. qꝛ magis ꝯueit pdictis: vel ibi ex donatione iter viuos petit ſcia. ⁊ adde qꝺ no. iſti. de ademp. le. §. legatorum.
l ¶ Cõteſtatio. i. totũ teſtm̃ qꝺ corã teſtibꝰ fit. ſꝫ hoc niſi neceſitas aliud ꝑmittat: vt. C. e. l. caſus. ⁊. l. cũ antiquitas. ⁊ facit. ſ. l. priori. §. ſi. accur.
z ¶ Qꝺ vo. ſtichũ legauerat. circa iſtõnẽ dbuit exẽplũ põeẽ. ſꝫ idẽ ibi erit. ac.
m ¶ Sermonis. i. nõ itelligat teſtis: ⁊ ipſe eũ intelligit ⁊ hoc innuit. h eni tẽ vel dic ꝗ nec ipſe itelligit. ſ. ſerie teſti ⁊ ſic de testõ i ſcriptis loquit: ſecus in alio: ut. ſ. l. pri. in pñ. ⁊. C. e. l. hac. conſultiſſima i pñ. ⁊. §. p nũcupatione. Itẽ hoc uerũ ẽ niſi in ruſticis: ut. C. e. l. ſi. vel dic ꝗ illud in ruſtico ẽ nũcupatiuũ. lꝫ ſcriptura ſemp deſiderẽ. ac.
a ¶ Nũcupat. i testõ nũcupatiuo dicat
a ¶ Solẽnia. i. teſtm̃ ꝯpletum.
a ¶ Sẽtiret. adeo ẽ obſcurũ vt nõ valeat. vt. j. d reb. dub. l. ſi fuerit. ac.
n ¶ Inuiti. ad ꝗ. ꝫ. d an. tu. l. i. §. ſi. ⁊ d tu. l. ij. itẽ adh. ſ. d. v. ſi. l. corã
a ¶ In noie. alio caſu ꝗ. ꝫ. qꝛ. ꝫ. in noie nõ errauit. ⁊c.
b ¶ Poſſe ſ ſine aliq ſolẽnitate. ſm azo. ẽt corã duobꝰ teſtibꝰ: vt. j. d aſſig. l. i. §. aſſignare ſ ſꝫ ad qd fit oĩ ẽt ſine ea valeat: cũ de corpe ꝯſtet: vt. C. eo. l. ſi qs. Rñ. ut ſit dant: utĩ co. ti. l. ſi iuſ Itẽ qd ſi in corpe errasset: vt in Eſau. ubi ẽ i corpe erratu lꝫ ſecꝰ ibi fuerit ſuatũ. alſ tñ nõ valet: vt. j. de here. inſti. l. quoties. ⁊ iõ ſolenniter oꝫ ꝗ fiat. ſed ſupiori caſu valebit. Itẽ an idẽ i iudice vt poſſit dclarare. ar. ꝗ ſic: vt. j. d re iudi. l. paulus. ⁊. ꝫ. de in teg. reſti. l. diuꝰ. ⁊. C. de fruc. ⁊ li. ex. l. terminaco. ⁊. j. de appel. l. ab executiõe i pñ. Itẽ facit. j. d le. i. l. ſi qs a filio. §. i. ⁊. C. d fideicõ. l. voluntates. ⁊ j. d her. iſti. l. aſſe. ⁊ d le. i. l. vnũ ex familia. ⁊ de pro. ſti. l. in ꝑtorus. acc.

h

¶ Heredes. In testõ in ſcriptis hẽdes debet ſcribi. In testõ nũcupatiuo debẽt palã noiari ut teſtes exaudiãt. b. d. Jo. d imo.
o ¶ Palã ſ alr ponit h vbũ. ꝫ. de ritu nup. l. palã ⁊ facit iſti. d teſta. §. ſi. ⁊ C. e. l. hac cõſul. §. per nũcupationẽ. ⁊. j. de v. ſi. l. palã. ſꝫ not. ꝗ qdã dixerũt nũcupatiuũ teſtm̃ poſſe pbari p publicũ inſtrumẽtũ tabellionis qꝺ ꝯtinet duoꝝ uel triũ boĩum pñtiã: ⁊ ꝯtinet teſtatorẽ ꝯdidiſſe nũcupatiuũ teſtm̃ corã teſtibꝰ. vij. ar. C. ar. tu. l. ſi. ⁊. C. d edicto di. adri. tol. l. ſi. ⁊ d. dona. l. i dõatiõibꝰ ſ Jo. ꝫ. ar. C. d ſi. iſtru. l. i exercẽdis. cũ. n. teſtes ad h pbãdũ pauciores. vij. ñ ſufficiũt. C. e. l. hac cõſul §. nũcupationẽ. ⁊ de fideicõ. l. ſi. ꝯſtat. ꝗ nõ credaẽ inſtrõ. alſ ſi crederẽ inſtrõ qꝺ ꝯtinẽt teſtatorẽ ꝯdidiſſe teſtm̃ corã. vij. teſtibus nõ eẽt eadẽ uis inſtrumẽti ⁊ duorũ teſtiũ: ſꝫ maior ẽẽt inſtrĩ: qꝛ per inſtrũ probarẽ teſtm̃ ſcm̃ corã. vij. teſtibꝰ. qꝺ nõ ẽ niſi i caſibꝰ ut C. ſi mi. ſe. ma. di. l. pe. ⁊ d nõ nu. pe. l. generalr. nẽo ꝗ perſuadeat ꝗ magis credaẽ inſtrõ uniꝰ tabell. ꝗ. vij. teſtibꝰ probatẽ opinionis ſitẽ dicunt qdã ꝗ teſtm̃ nuncupatiuũ pbari nõ põt niſi per teſtes ut. C. de ſi. inſtru. l. ſi. ibi. cũ. ⁊c. ſolu dut. C. de ſi. inſtru. l. i exercẽdis ſi mõ hẽbat pñtiã. vij. teſtiũ ⁊ ſm azo. h obtiet ſm ꝯſuetudinẽ ciuitatiſ. ⁊ de his ẽt ibi no. C. d ſi. iſtru. Itẽ ꝗrit an teſtm̃ i ſcriptis poſſit fieri ſine legatis ⁊ fideicõ. quod uerum ẽ ut dr. j. de here. inſti. l. i. §. q ne.
c ¶ Significat. ſic. ꝫ. ſi ſer. uẽ. l. ſi cui. §. ſ, ſi ꝗrẽ. ⁊. j. de tõ. ⁊ de. l. ſilie. §. ꝯ tio. ⁊. ꝫ. d do. iter ui. ⁊ vt l. ſi dõate res §. i. ſꝫ ar. ꝯ. j. d v. ſi. l. lege. ⁊ facit. ꝫ. d ar. l. qd tñ. ⁊. C. d le. l. ſi ſotidianũ. in ſi. ⁊. j. de le. iij. l. ille aut ille. §. i.
d ¶ Sꝫ ⁊ ſi notã. i. ſignũ ut idiciũ aliqꝺ ꝗre legatũ vl legatariꝰ agnoſci pñt.
e ¶ Prisfamilias. hẽta i loqñdo vt hñi i vtẽdo. ut d ui. tri. ⁊ oleo le. l. iij. ꝗ ẽ ꝫ. ⁊ facit ad h. j. de le. iij. l. nũmis. ⁊ de re. iur. l. ſemp i ſtipulatiõibꝰ. ⁊ l. ſemp in obſcuris. ⁊ de le. i. l. ſi ſeruꝰ pliuꝫ. §. ſi. ⁊. ꝫ. de uſur. l. q ſanuſſes. ⁊ de pig. ac. l. vniuerſoꝝ. ⁊. C. de epi. au. l. nemo. ⁊. j. de here. inſti. q milita. bar. §. i. in ſi. §. ⁊ de eden. l. ſi qs. ⁊ ex. §. ſi initium.
¶ In teſtamentis. In testõ debent eſſe teſtes rogati h eſt certiorati: qꝛ ad hoc ſunt adhibiti. bar.
f ¶ Rogati. ſic in auc. de teſti. §. ſed lꝫ. que eſt. C. de teſti. auc. rogati. Itẽ ſic. ꝫ. de uulgo. l. nullam. ſed contra. C. de codicill. l. ſi. in ſi. ſed aliud eſt in codicillis. Item regulariter contra: vt. ꝫ. de teſti. l. ad fidem. ut ibi no. b.

a ¶ Idoneos. sic. j. de test. mi. l. minus. accur.

¶ Uno contextu debz fieri testm̃ h. d. bar. a ¶ Actionis. i. act⁹. vt in auc. hoc ius por. in prin. b ¶ Alienum. nisi ex necessitate vt. C. e. l. cum antiqtas. et nisi ad abūdātiā abūdās. n. cautela nō nocz vt. C. e. l. fin. calefactio cere nō ē extraue⁹ act⁹ vel filio. et h subijcit q p sed nec. et fa. cit. j. de v. ob. l. cōtinuus. et h duo. reis. l. duos. et ff. et h adul. l. qd ait. et de usucap. l. possessionē. Itē qd si in testō dicā. vēdo vel dono tibi rez talē. p. c. et tu consentias. Rñ. valet vēditio: vt. j. de assigna. lib. l. assignare.

¶ Ad testium. Ad nūerū. vij. testiū possūt adhiberi pr et filius et plures q sint in eius dē ptāte. h. d. bar.

c ¶ Ad testiū. ptāte. vt isti. e. §. pe. et. j. de test. l. pater.

¶ Conditionem. Qn̄ testes requirunt ad solemnitatez actus sufficit q fuerint habiles tpe actus celebrati. nec nocet inhabilitas superueniens b. d. pau. de ca.

d ¶ Cōditionē. sunt liberi vel serui. hec ē. n. cōditio: vt isti. de iur. p. §. i. et dic de vl puta ...

bibitos: posse eos testimoniū suū recte phibere. ¶ Uno contextu actionis testari oz. Est aūt uno contextu nullū alienū actū testō intermiscere. q si aliqd ptinēs ad testm̃ faciat testm̃ non uitiat.

Ad testiū numerū si Idē. Am l' adhiberi possum⁹: ego et pr et plures q sum⁹ in eiusdē ptā te. ¶ Cōditionē testiū tūc inspicere debem⁹ cū signarēt, nō mortis tpe. Si igr tūc cū signarēt tales fuerint ut adhiberi possint: nihil nocet si qd postea eis contigerit. ¶ Si ab ipo testatore anulū accepo et signauero testm̃: vz q̄si alieno signauerit. ¶ Si signa turbata sint ab ipo testatore, nō uz signatū. ¶ Si qs ex testib⁹ nomē suū nō ascripserit: uerūtn̄ signauerit: p eo ē atqz si adhibit⁹ nō eēt. sz sicut multi faciūt scripserit se nō tn̄ signauerit adhuc idē dicem⁹. ¶ Signū āt utrz anulo tm̃ impsso adhibēs: an v° et sine anulo: uez alio qdā impsso. uarie. n. homines signant. et magis ē ut tm̃ anulo qs possit signare dū tn̄ habeat characteres. ¶ Posse et nocte signari testm̃ nulla dubitatō ē. ¶ Signatas tabulas accipi oz et si lit heo q tabule inolute sūt signa impssa fuerit. Idē.

Si testm̃ qd resignauerit te stator itez signatum fuerit .vij. testiū signis non erit impfectū: sz vtroqz iur valebit taz ci

uili q̄z ptorio. Ulp.

Omnium testm̃ pluribus exēplis consignare qs pōt. idqz interdum necessariū ē forte si nauigaturus et secū ferr: et domi relinqre iudicioz suorum testationem velit. Idē.

Si is q testm̃ faceret hrdib⁹ pmis nūcupatis priusqz secundos exprimeret hrdes obmutuisset: magis cepisse eū testm̃ facer, q̄z fecisse Uarus. ffoz. h. i. ser mū scripsit rndisse. Itaqz pmos hrdes ex eo testō nō futuros. Labeo tn̄ h vez eē existimat: si constaret uoluisse plēs cū q testm̃ fecisset: hrdes pnunciar. ego nec fuisium puto alios sensisse. Gai⁹.

Qum lege qs itestabil iubet eē: eo ptinet: ne ei⁹ testimoniū recipiat. et eo āpli⁹ (ut putāt qdā) neue ipsi dicat testimoniū.

Omici⁹ labeo Celsus. celso suo salutē. Quero an testiū nūero hñdus sit is q cū rogat⁹ ē ad testm̃ scribēdū: idez q̄ qz cū tabulas scripsisset signauerit. Iuuētius celsus labeoni suo salutē: aut nō itelligo qd sit de q me consulis: aut ualde stulta ē cōsultatio tua. plus. n. q̄z ridiculū ē dubitare: an aliqs iure testis adhibitus sit: qm̃ idē et tabulas testi scripserit. Modest.

Seru⁹ lz alienus: iussu testatoris testamētū scribere nō prohibetur. Paulus.

¶ Si ab ipso. Testis pōt sigillare anulo testatoris vel alteri⁹. h. d. bar. itellige tn̄ q faciat d h mētiōez. als si cū alieo tāq̄ suo pssiret de falso fin dy. j. d fal. l. lege cornelia. itē itellige h i teste vl pse qi notan⁹ nō pōt appōere alio signū q̄ suū ppuz vt i. l. i. §. sz consult⁹. j. d bis q i testō delent. Pau.

f ¶ Alieō. qd lz. vt isti. e. §. pnit. lino tn̄ ppo et cera vt isti. d pup sub. §. igr sz dic vt ibi. Et no. q q̄si consitituo pcuratore ēt alieo sigillo possū signar. ac.

¶ Si signa. Si testator turbauit signa nō vz signatū. h. d. bar.

g ¶ Si signa. testiū. dic plene: vt. C. e. l. nā et itē h vt isti. e. §. ex eo. et C. e. l. hac cō. §. sigs. so. vt ibi. et facit. j. de testa. mi. l. in fraudē. §. fi. accur.

h ¶ Turbata sint. ās pfectū. sec⁹ p⁹. vt. j. de bis q i test. de. l. i. §. sz consulto.

¶ Si quis. Requiritur signatio et subscriptio et alterū sine altero nō vz. h. d. bar. et Pau. de ca. i ¶ Nomē suū. vt dicitur. j. e. l. pe. et facit. C. e. l. si vnus. et de bis qui. vt indig. l. pe. et. s. de edē. l. i. §. pe. ac.

¶ Signum. Signari pōt anulo vel sigillo vel quouis alio signo. h. d. b.

k ¶ Tm̃ anulo. h iure cauet. sed i consuetudine nō hēt vel sub. signatorio vt sic credadat nō signatoriū: vt. j. de aur. et ar. le. l. argēto. §. ornamēto nō īt alio sigillo. maxīe q lex simplr dicit. C. e. l. hac cōsul. in prī. et qui testa. fa. pos. l. hac consul. et facit. C. e. l. si vnus. et ola sūt rotunda nā in anulo id forte. q ylo ipmebat p trāsuersū vt fieret circulus postea indirecte cū characterē. hic. n. circulus i cera q e in charta et circūquaqz incidere cerā i quo rotundo iponet anulus cū charactere et ipmat vt ibi stāt signa.

l ¶ Nocte. C. de trāsac. l. nō minorē. et. s. de fer. l. more. acc.

¶ Signatas. Signate tabule dicūt sic signatū illo qd eis adhēt. h. d. b.

m ¶ Impressa. vt. C. e. l. hac consultissima. i pnsz at. s. j. q si aur. cla. l. si ali us. §. notauimus. et. s. p socio. nā soci⁹. acc.

¶ Testamentum. Si testamentū restauret sufficiūt noua sigilla cū subscriptōibus primis. h. d. bar. n ¶ Resignauerit. i. apperuit. sic reserō idest apio. reformare. i. rescindere: vt. C. de trāsac. l. interpositas. b.

velle. j. et facit. j. e. l. ex ea. et facit. s. fa. her. l. i hoc iudicio. et. j. ac ... ba. l. amplius. et de codicillis. l. fi. §. i. et de bis qui. ut īdig. l. pe. et ... de inoffi. te. l. si mater. accur.

¶ Cum lege. Uerbū intestabilis iportat ne qs possit facere testm̃ nec esse testis in testō: nec ei testimoniū dicit. h. d. Bar.

t ¶ Cū lege. pone exēplū i dānato de crimine famoso: ut. s. de test. l. ob carmē. itē in furioso mētecapto et simili fin Io.

u ¶ Putāt. et male fin quosdā vel dic ab initio. sz a volētib⁹ ... fin az. dic i testō tm̃. nā cū nō possit testari nō poterit ei dici ab alio testioniū. In contrib⁹ igit poterit ei dici testioniū ne uio suū peat. et sic facit h lex ad titulū suū. h. et. R forte erit itelligēdū ēt i contrib⁹ sed dices i tali q de grauiori sit crie dānat⁹ ita q pdat libtate vl pciuitatē et sic nihil bz et d talib⁹ logr h lex. et sic i testō et i alijs. Est qlibz vocat iste nō pōt testari q̄lis ē filiusfa. et files et tn̄ sūt testes. aliud qn̄ pcipl ei intestabilis q tunc ita iportat. s. ut testm̃ nō faciatur. s. e. l. is cui ... nō. t. et nec sit testis. itē nec ali⁹ sibi. ut i hac. l. an aūt possit cape ... no. d. l. is cui. §. fi. et fac. s. de test. l. seia. et. C. de apost. l. ... q ifamis nō pōt eē testis i testō. sz falsū ē qi et fin⁹ nisi obstet apud ... bar.

¶ Domicius. Scriptor testi nō phibet eē testis in testō. bar.

x ¶ Rogat⁹. de facto ad scribēdū. qz nō ē necesse ut rogēt ad scribēdū. sed ut sit testis rogādus ut subijcit vel dic de iure ut testis ... s. e. l. heres. §. fi. y ¶ Signauerit. ut testis.

z ¶ Stulta. mixti⁹ rñ. ut. C. de trāsac. l. ut rñsum. et ¶ Adhibitus ... go tabellio cōputat i nūero testiū. sic. C. q te. fa. pos. l. hac. cō. §. sed ... qz. et facit. C. e. l. cū antiqtas. §. fi. et in auc. de fi. inferu. §. sed ... le. vi. sed ar. s. i auc. de fi. ... §. sed et si istr. sz spāle i dictis ... ut no. d. l. hac cōsul. ite facit. s. de pac. l. si plures. §. nemo et unus.

¶ Seruus. Licz priuata scriptura pōt fieri p suū qz nō ē scriptura solēnizatur. h. d. bal. et ¶ Seru⁹ phibet. ut. C. e. l. hac ...

consultissima. in prin. et l. iubemus. et auc. ibi posita. nec obstat. C. de te. l. generali. li. x. quia hic non est publica scriptura cum et ipse testator possit scribere. sed postea publicavit. C. e. l. ij. accur.

¶ Ex ea. Et scriptura non lecta vel publicata coram testibus non habet testam. h. d. Bar. vel sic. quando testamentum est nullum ratione imperfecte voluntatis clausula codicillaris nihil operatur sed alia ratione sic: quia facit ut relicta i testo debeantur a venientibus ab intestato. h. d. tota lex. et in utroque dicto est notabilis. Et primo loquitur quando ratione imperfecte voluntatis quia licet est scripta non fuit publicata coram testibus. Secundo quando alia ratione quia non erant testes sufficientes numero. et ex primo dicto suppletur lex si is qui. s. eo. Pau. de castro.

a ¶ Posse. ut. C. de codicillis. l. si. in prin. et de fideicom. l. si vitas. et C. e. l. si unus. et s. e. l. si is. et C. de ma. te. l. si iure. et s. de le. iij. l. xi. §. i. et s. de iure codi. l. i. h.

¶ Ex his. Clausula si non valeat iure testamenti valeat iure codicillorum importat ut debeantur relicta a venientibus ab intestato. Hoc dicit. Vel sic et magis ad litteram. Testm quod non valet iure testamenti transit in vim codicillorum si hec sit intentio testatoris de qua intentione apparere potest quibuscumque verbis ad hoc aptis Jo. de imo.

b ¶ Verbis. forte talia erant in greco. legata que reliqui et fideico. dari volo ab omni herede meo etiam ab intestato: ut. C. de fideicom. l. eam. vel talia ut. s. de lega. ij. l. cum pater. §. filius. vel talia. ut. s. de codicillis. l. si. h. vel dic ut. s. de iniusto testamen. l. posthumus. §. fina. sed nunquid tota hereditas debetur ab heredibus venientibus ab intestato instituto in tali non perfecta voluntate: Respon. sic. ut ar. s. de iniusto testamen. l. posthumus. §. fi. et ad trebe. l. si quis propter. nam et totum appellatione relicti continetur ut in auten. de here. et fal. §. et hec quidem sed argu. contra. s. de inoffi. testame. l. ticia. sed ibi est alia ro. accur.

EX ea scriptura que ad testamentum faciendum parabatur: si nullo iure testamentum perfectum esset: nec ea que fideicommissorum verba habent peti posse[a]. ¶ Ex his verbis[b] que in scriptura paterfami. addidit: videri eum velle voluisse omnimodo valere ea que reliquit et si intestatus decessisset.

Idem.

SIngulos testes qui in testamento[c] adhibentur proprio chyrographo[d] annotare convenit. quis et cuius testamentum signaverit.

Idem.

EIus bona[e] qui se imperatorem facturum heredem esse iactaverit: a fisco occupari non possunt.

¶ De liberis et posthumis heredibus instituendis vel exheredandis vel preteritis[f].

Ulpianus.

Quid sit nominatim[g] exheredare videamus. Nomen[h] et pronomen[i] et cognomen[k] eius dicendum est, an sufficit vel unum ex his[l]: et constat sufficere[m].

Idem.

NOminatim exheredatus filius ita videtur. filius meus exheres esto. et si[n] nec nomen[o] eius expressum sit si modo unicus sit. Nam si plures sint filii[p] benigna interpretatione potius a plerisque respondetur exheredatum nullum[q] esse.

Idem.

ET si pepercerit[r] filium dicere ex seia[s] autem natum dixerit: recte[t] exheredat. Et si cum convitio dixerit non nominandus: vel non filius meus latro. gladiator. magis est ut recte exheredatus sit. Et si ex adulterio[u] natum dixerit. ¶ Pure[x] autem filium exheredari iul. putat quia sententia utimur. ¶ Filius autem inter medias[y] quoque heredum institutiones recte exheredatur: et erit a toto[z] gradu submotus nisi forte ab unius persona eum testator exheredaverit[&]. Nam si hoc fecerit vitiosa erit exheredatio. Quemadmodum[?] si ita eum exheredaverit: quisquis mihi heres erit, filius exheres esto. Nam ut iulianus scripsit huiusmodi exheredatio vitiosa[z] est: quoniam post aditam hereditatem

i ¶ Pronomen. ab eventu. alias prenomen. et est idem.
k ¶ Cognomen. a cognitione.
l ¶ Ex his. scilicet tribus.
m ¶ Sufficere. etiam unum si modo per eum possumus esse certi. ut. s. si certum petatur. l. cum certum. et s. de heredi. insti. l. quotiens. in principio sed ar. contra. s. de transac. l. cum his. §. si pretor.

¶ Nominatim. Quando nomen appellativum congruit uni tantum equivalet nomini proprio secus si pluribus. h. dicit Bar.

n ¶ Et si. i. quamvis. accur.
o ¶ Nomen. proprium. accur.
p ¶ Nam si plures. filii. et dixit filium meum exheredo. accur.
q ¶ Nullum esse propter odium exheredationis. est enim odiosa ut. s. e. l. cum quidam sed ubi est favor. ut. s. de te. tu. l. si quis ita. §. si quis filio et s. de adimen. leg. l. iij. §. si duobus. et de le. i. l. qui filiabus §. i. et de li. le. l. ij. et s. de accep. l. pluribus. que sunt argu. contra. sed in eis est favor et ideo prorogandus ut. d. l. cum quidam. et facit. s. de consti. pec. l. fina. et facit. s. de rei ven. l. si in rem. §. lz. et §. si vestimenta. et l. pompo. in fi. et C. e. l. iii. et s. de le. i. l. filiusfa. §. divi. et de rebus du. l. si fuerit. et s. de ma. testa. l. cum ex pluribus. et s. de testamen. tu. l. duo. accur.

¶ Et si. Adiectio matris quod facit videri nominatum exheredatum. et adiectio convitii exheredationem non vitiat. bar.

r ¶ Pepercerit. i. noluit dicere
s ¶ Seia. uxore. alias inepta esset exheredatio: ut. s. de ver. obliga. l. quidam. Item unus ex ea erat iustus. alias contra.

¶ Singulos. Subscriptio non potest committi alteri. et ideo tabellio non potest subscriptionem et sigillum alteri demandare. h. d. Bar.

c ¶ Testo. in scriptis. accur.
d ¶ Chyrographo. i. in propria subscriptione in qua nomen suum et testatoris designetur ut hic. et quandoque nomen heredis similiter: ut C. eo. l. iubemus. apparet hic quod non subscribit unus pro alio nisi in testamento rustici: ut. C. e. l. hac consultissima. §. fina. sed forte idem est nuncupativum licet scriptum. et facit. C. e. l. hac consultissima. §. fin. et s. e. l. ad testium. §. si quis. accur.

¶ Eius. Verba prolata causa iactantie non inducunt dispositionem hoc dicit. Bar.

e ¶ Bona. et facit. C. de testa. l. nolumus. et C. de cadu. tol. l. i. §. fin. et l. ex imperfecto. et insti. qui. mo. test. in fir. §. fina. accur.

f ¶ De liberis et posthumis et c. Post testamenta incipit de institutione et exheredatione liberorum natorum et non natorum. sed. s. de heredi. insti. generaliter de omnibus institutis dicit. et no. quod dicit pretentis non pretereundis: quia hoc faciendum non est. sed instituendi vel exheredandi ut. s. e. l. antepe. accur.

q ¶ Quid sit. Illud dicitur nominatim fieri quod ita sit explicite et dare ut nequeat de eo dubitari. hoc. d. Joannes de imola et Alexander.

g ¶ Nominatim. quod erat olim opus in masculis non in feminis. hodie contra. ut. C. eodem. l. fina. et insti. de ex here. liber. circa principium. et §. nostra. accur.

h ¶ Nomen. proprium.

s. l. priori.

t ¶ Recte. i. secundum ordinem iuris.

u ¶ Ex adulterio. valet exheredatio licet sit contra. s. de car. edi. l. i. §. idem ait. cum quidam contra. So. illud verum quantum ad carbonianum: sed quantum ad hoc ut vere sit exheredatus necne distinguitur. aut credebat eum ex adulterio natum et non erat: et tunc non valet: ut. s. e. l. si posthumus. §. fina. si vero sciebat filium tunc valet ut hic. Item contra. s. de le. i. l. Carpia. So. hic stetit in genere ibi in specie: quia talem hominem occidit: ut. s. de here. insti. l. his verbis. §. i. et l. quotiens. §. si quis. Item facit hic ad finem ut. s. de inofficio. testamen. l. si instituta. accur.

¶ Pure. Exheredatio debet esse pura non autem conditionalis vel in diem hoc dicit. Joan. de imo.

x ¶ Pure. non sub conditione: ut. s. de here. institue. l. si quis sempronium i si. et l. iam diu. et s. de contra ta. l. sub conditione nisi in casu ut cum filius instituitur sub conditione casuali. et in defectum eius exheredatur. ut. C de inst. et sub. l. si pater. et dicta. l. iam diu. Item in alio: ut. s. de ven. in pos. mit. l. i. §. sed et si certum. vel dic ut ibi no. h.

¶ Filius. Clausula posita inter unum capitulum ad illud tantum refertur: sed posita inter plura capitula vel ante omnia vel post omnia: ad omnia refertur. Item exheredatio facta a tertia persona vel sub conditione non valet. h. d. usque ad. §. sed ita. Dy. istum §. dividit: in primo loquitur quando exheredatio est facta intra gradum. Secundo quando a certa persona. Tertio quando post aditam hereditatem. Quarto quando ante omnes gradus. Quinto quando inter gradus. Sexto quando post gradus et intra gradus. Secunda ibi nisi forte. Tertia ibi. quemadmodum. Quarta ibi. ante heredis. Quinta ibi sed etiam inter. Sexta ibi. in eo Barto.

y ¶ Inter medias. i. inter unum institutum et alium institutum et sic inter gradum. hoc casu etiam loquitur. s. §. fi. et s. ti. i. l. iij. §. si non autem est hoc inter gradus. licet quidam contra: ut. s. ti. i. l. penulti. et s. eo. l. penulti.

z ¶ Toto illo non aliis gradibus. quod dic ut. s. ti. i. l. penulti. §. penulti.

& ¶ Persona cum exheredaverit hoc adiecto ut. s. de contra ta. l. non putavit pretor. §. si ab uno. quod in dubio non erit credendum ne quis eligat viam ad impugnanda sua iudicia: ut. s. de mili. te. l. iij. accur.

? ¶ Quemadmodum. in hoc est similitudo quia utrobique non valet exheredatio.

z ¶ Vitiosa. ut ex eo gradu non obveniat tunc hereditas ista. quippe conditionalis est: ut. s. de vulga. substitutio. l. qui liberis. ergo nulla: ut. s. pro

rimo.§.diri.b.

a ¶Submoueri.i.exheredatu esse sub coditione.s.si adiret hereditas.ante ergo inueniebat se preteritum:quare ipso iure testm nullu est.Et no.q ex hoc expssa no.na hoc no expresso ita dmu tenet exheredatio si institutus sit heres.sec tn hoc debet exprimi:vt hic.et.j.de here.insti.l.si quis semper.§.fi.et.j.de cotra ta.l.pe.§.sed cum exheredatio.et est ar.j.de condi.et demon.l.non omnis.et.de re.iur.l.act⁹ accur.

b ¶Ante heredis institutionē.Primus gradus est institutorum.Secūdus substitutorum.exheredatus ante omnes ab omnibus videtur exheredatus:vt hic idem si post omnes:vt.C.e.l.i.Item si inter primu et secundu gradu vt in fine huius.§.si aut iter unu institutu et aliu istitutu:vel iter vnum substitutum et aliuz substitutu obtinet.s.e.§.fili⁹ et sic est vis iter gradu et grad⁹.s.plurale et singulare.Itē no.v.necessaria in exheredatiōe.q noiatim est faciēda:vt.s.l.pri.Itē pure.itē a gradu toto.nō a psona certa:vt.s.hac l.Itē ab hereditate non a re certa:vt.j.e.l.cu qdā.Itē hodie cā est inserenda:vt.C.co.aut.non licet.ac.

c ¶In eo.submotus est.nam a primo est exheredat⁹ q: p⁹ oēs gradus.a tertio est exheredatus q: inter gradus.et sic hic dicit vt pz per superiora.

¶Si it. Si non valet institutio testm incipit a substitutione.h.d.Bar.et oēs.

d ¶Filium.iam natum.secus i posthumo:vt.j.ti.i.l.nam et fi.§.fi.hoc io q: posthumus nō rumpit gradus nisi demu natus ante ergo q nascat valet primus:et secundus pēdet ex eo q: primo vitiato per natiuitatem posthumi vitiatur et accessorium.sed in iam natz secus quia hic gradus a quo ē preteritus statim est nullus.secundus ergo vel etiam precedens ex eo non pēdet sed ex se sumit vires.cum ergo ab eo gradu hic secundus non pendeat:merito illo non valente h secundus non vitiatur.et sic aīs differunt vt no.C.de posthu.l.ij.et ad hoc.j.ti.i.l.iij.§.ex his.accur.

volnit eum submoueri^a:qd ē impossibile. ¶Ante hrēdis institutionem^b exheredatus ab omnib⁹ gradibus submotus ē. Sz et inter duos gradus exhrēdat⁹ ab vtroqz remotus ē fz secūdā sniam:quam puto verā. ¶In eo q immiscuit duos gradus exhrēdationem valere marcianus recte putat.veluti primus hrēs esto ex semisse.Si primus hrēs nō erit secūdus ex semisse hrēs esto.terti⁹ ex alio semisse hrēs esto.et filium exheredo.Si tertius hrēs non erit qrtus hrēs esto.Naz ab vtroqz gradu submot⁹ ē^c. ¶Si ita testatus sit pterfamilias vt a primo qdē gradu filiuz^d preteriret:a scdo solo^e exheredaret.fabinus et cassius et iulian⁹ putant pe rēpto primo gradu,testm ab eo gradu exordium capere^f vnī fili⁹ exheredatus ē:que snia comprobata ē. Idem.

Placet oēm^g masculū posse^h posthumuz hrēdem scribere:siue iam maritus sit:siue nondū vxorē duxerit.Nā et maritus repudiare^i vxorē pōt.et q nō duxerit vxorē:postea maritus effici pōt.Naz cū maritus posthumū hrēdem scribit:non vtiqz is sol⁹ qqz posthumus scriptus vr:q ex ea quā hz vxorē ei nat⁹ ē:vl is q

l ¶Deoqz posthumū simpliciter.aliud si dixerit quē hēo posthumū meū vel ex tali femi.nasciturū:vt.j.e.fili⁹.§.si qs.et arg.de.l.suta.et.s.de ler.vr.pre.l.si su⁹.et facit.s.l.pri.accur.

¶Sed est quest. Qui ipedit generare pp accn̄s nō ipedit posthumū istituere:sec⁹ si a natura.h.d.Bal.et ioā de imo.et Bar.

rāc in vtero ē:vel^k is qqz q ex qcumqz vxore^l nascit. Labo.

Deoqz q posthumū^l hrēdez instituit:si p⁹ eius testm factum mutauit mfimonium:is institutus vr qui ex posteriore matrimonio natus ē.

Ulpianus.

Sed ē qsitum an is q generare facile non possit posthumum hrēdem possit facere:et scribunt cassius et iabolenus posse^m.nam et vxorē ducere^n et adoptare^o pōt. ¶Spadone^p quoqz posse^q posthumū hrēdem scribere et labeo et cassius scribūt:quoniā nec etas^r nec sterilitas eius rei ipedimēto^s ē. ¶Sz si castratus sit:iulianus pculi opinionē secut⁹ nō putat^t posthumū hrēdem posse istituere.q iure vtimur. ¶Hermophroditus^u:marie si in eo uirilia pualebūt:posthumū hrēdē instituere poterit. Paulus.

Si filius eius qui in ptāte ē pteritus^x sit:et viuo pre decedat:testm^y non vz:nec supius^z rūpet:et eo iure vtimur. Idem.

Si a primo^et hrēde istituto filium exhrēdauero:a secūdo^a aūt substituto non exheredauero.et dum pēdet an prior^b aditurus sit:filius decesserit:fz sniaz

m ¶Nō posse.vt seq accur.

n ¶Ducere.vt.C.de nup.l.fi.accur.

o ¶Adoptare vt.s.de adop.l.si pf.§.fi.ac.

p ¶Spadones.nomen est generalis appellatio vt.j.de uer.si.l.spadonum.

q ¶Posse.si an generaliter esset spado et erat in vtero:uel intelligit hoc de eo spadone qui hz [illegible] solu testiculu [illegible] est ad generandū.[illegible] intellige de eo posthumo quē adoptant posse non de legitimo.generali.nam hoc posse adoptare:vt.s.de adop.l.i.§.illud.accur.

r ¶Nec etas.de qua [illegible] dicit si quoquo nō potest generare [illegible] ter.et.j.e.si qs posthumos.in prin.

s ¶Impedimento.unde et contrahit matrimonium:vt.s.de iure do.l.si serua.§.fi.

t ¶Non putat.sed an adoptare potest:vt insti.de adop.§.sed illud nec contrahit matrimonium:vt.s.de iure do.l.si suo.§.fi.et de castratus.i.castrati natus qui propter sui frigiditatē nec agere nec generare potest.Spado qui casu vel ex accidenti amisit q potest agere sed non generare.accur.

u ¶Hermophroditus.

preualebunt:als si muliebria preualeant:tunc q: pregnans esse pot instituere posthumū.et fm hoc habeas maxime et non abundat,vel dic q semp abūdat:et vbū poterit ponitur p debebit et io secus erit in muliere q ipsa nō habet necesse instituere vel exheredare vt dic.s.l.placet.als ē i l.sa plane.et tūc silr dic poterit.i.debebit et est plaus et facit.s.de sta.ho.l.qrit.et de testibus.l.repetūdari.§.4.accur.

¶Si filius. Testm secūdū in quo fili⁹ in ptāte ē pteritus nō rumpit pcedēs validū ei iure etiā si fili⁹ uiuo testatore decedat.h.d. primo repetit thema ex quo tacita elicit qō.Secūdo ridet qōi pdicte.Tertio soluit vnū dubiū circa pdicta.Quarto pfirmat et approbat supradicta et ex facti obseruātia.Secūda ibi.testm.Tertia ibi.nec superius.Quarta ibi.et eo iure.ioan.de imo.

x ¶Preteritus.in secundo testamento.

y ¶Testm.scdm in quo fuit pterit⁹:vt isti.de exhere.libe.in prin.ac.

z ¶Superi⁹.primū in quo fuit exheredat⁹ uel cū alijs institut⁹.ac.

et ¶Rūpet.p h in quo pterit⁹ ē fili⁹.et h qdā dicūt verū cū i prio erat institutus venientes ab itestato:vt.C.de testa.l.hac cōsultissima.§.si qs ii.nu.sed alius ē ibi casus.Itē et deficit ibi scdm rōne omisse solennitatis:hic rōne pteritiōis regulr vt pfectū nō tollat p no pfectū:vt in posteriori.§.si qs.in prin.Sz vr huic.l.s.isti.q.mo.testa.infir.§.in posthum⁹.sed at ibi scdm ab initio tāmē h nullū fuit.Itē s.j.ti.i.l.posthum⁹.§.fi.et.C.ud ē in posthumo q i filio iā nato.et ē rō quā dixi.s.e.l.iij.§.fi.et.C.e.l.ij.Itē facit.j.ti.i.l.filio.et.j.de vul.sub.l.si qs.§.fi.ac.

Si a primo. Filius iam natus rūpit spē eius gradus a quo preteritus ē icontinēti.posthumus vo statim cū nascit.h.d.Bar.

a ¶Si a prio.dic istituo ticiū.filiū exheredo.i sitituo seiu.si mei non heredes nō ēent:substituo semproniū.et sic exheredatio citra gradus.vt.s.e.l.ij.§.fi.et q dicit.si a prio.dic.i.istitutis prio gradu nec obstat s.e.l.iij.§.fili⁹.vel dic prio hrēde.i prio gradu i genere loqui:sz als dicūt expressim ab vno gradu posse exhrdari:vt no.s.e.l.iij.§.fili⁹ p quos ē hec lex.et dicut primū et scdm esse ppria noīa.accur.

b ¶A scdo.s.gradu substitut⁹.ac. et ¶Prior.i.istituti i prio gradu.

e ¶A secundo solo.hoc expresso vt quidam ponunt sic.semproniuz instituo et ei ticium substituo a quo filium meum exheredo.sed certe hec exheredatio nulla est cum a persona certa sit exheredatus:vt.s.e.l.filiuz autem.Ponamus ergo cum facta ē exheredatio inter gradum quare vr exheredat⁹ a toto et solo illo gradu vt h et.s.e.§.fili⁹.no.fm azo.tu potes dicere vt a persona nō valeat noiando psonā.at a gradu sic:vt a secundo vt a prio gradu exheredo:ut h.et.j.e.si a primo.et.l.si posthumus.accur.

f ¶Capere.sic econtra facere pōt:vt.j.ti.i.l.pe.azo.et.j.e.l.si a primo.et facit ad hoc.j.de vulg.subsh.l.ex facto.§.lucius.et.j.de 3 ti.l.non putauit.§.a primo.et de heredi.insti.l.si filius.et.j.ti.i.l.naz et si.et.l.si miles.et ar.j.de here.insti.l.si is qui soluendo.accur.

Placet. Institutio posthumi trahitur ad omnē posthumū ēt ex alia vxore natum.h.d.bar.

g ¶Omnem.s.testantem.

h ¶Posse.i.debere.sic.s.de qui.re.ad eū.in.ea.l.i.et subaudi vel exheredare.als natus preteritus rūpit testm:vt.j.ti.i.l.iij.i.rn.secus aūt in femina que preterire pōt:q: eius preteritio vz pro exheredatione:vt insti.de exhere.li.§.mater.et.j.e.l.gallus.§.nunc de lege.nisi.vt.C.de inof.te.l.iij.vbi habetur pro institutione.

i ¶Repudiare uxorem.et ita efficitur non maritus.accur.

k ¶Is quoqz q ex qcūqz vxore.hō.mirabile pp fauorē istitutiōis et testi cōseruandi et pp odiū preteritionis ut ita euitet.ad qd facit.j.l.cū qdā.et.j.de ver.ob.l.quotiens.et.j.de leg.ij.ticia.§.lucius.et.s.e.l.ij.et fm hoc nō faciunt contra.j.de ver.sig.l.bouēs.§.hoc sermone.et.qui et a qui.l.inuimonii.et.s.de iure do.l.dotis promissio.scā tn exheredatio dicto mō oēm posthumum cōprehendit:vt.j.ti.i.l.iij.§.pe.et facit.j.de condi.et demon.l.hec conditio.et.l.filie.§.ticia.et.s.quod me.cā.l.si mulier.§.quod ait.et.j.de le.iij.l.cum pater.§.pater.et.j.de uulga.subsi.l.in substitutione.accur.

s Non erit scds i. institutus in scdo est nō accipiebat primus institutus. ac.
b Sed et idem accidet ut natus. falsum dicit quia non fuit dictus
sz qp filius uiuo uel nō uiuo patre moriatur [illegible]
heredatus tm a gradu primo et non a scdo [illegible]
pro et. et sic non expositiue. et qp dicat uiuo [illegible]
uerbū moriatur: qz mortuo patre. et dum heredes instituti deliberant p mortuus secus aūt si patre uiuo. qz testm̄ ualet iure pretorio: ut. j. ti. i. l. posthumus. Itē post mortem huius heredes repudiant et non admittantur substituti ut hic dicit. et. j. e. l. si posthumus. ij. responso.
c Cum natus ē. nō prius k̄ruoie testamēti. alias aūt habet p̄iam natos: ut. s. de sta. bo. l. qui in utero. Item qp dicit qz i initio et c. et sic. j. de reg. iur. l. noia. et. l. qui in initio. et. C. de le. et con. l. si dubium. et. j. de uulga. sub. l. si quis. et. j. ti. ij. l. pe. §. fina. et. C. eodē. l. i. et ij.

Siquis posthumos Non potest quia posthumū ut suū instituere quem non lz habere impediente natura uel iure. secus si haberi potest lz cum difficultate. h. d. bar.
d Habere nō potest. [illegible] hebit habebunt hereditatē uel intelligo instituisse ne[illegible]

qua viuunt) non erit secundus hrs quasi ab initio inutiliter institutus: cum ab eo filius exhredatus non sit. Sz et si in posthumo filio idē acciderit ut natus viuo pre a quo exhrdat sit, moriat. Eadem dicenda erunt de substituto, qm̄ cum natus ē filius loco eius ē, qui supstes ē.

Paulus.

Siqs posthūos quos p etatem aut valitudinē hre forte non pōt: hrdes instituit: superius testm̄ rumpit. Nō nā magis i hoie generādi et ɔsuetudo spectāda ē: qz tpale vitium aut valitudo pp quam abdicat hō a generandi facultate. Sz et si ex ea q̄ alij nupta sit: postumuz qs hrdez instituerit. ipso iure n̄ vz: qz turpis sit istitutio. Si filium exhrdauero. nepotēqz ex eo pteriero: et aliū hrdem instituero: et supuixerit filius p' mortē meam: lz nō aditam hrditatē decesserit: non tn̄ nepotē ruptum testm̄. iulianus et pōponius et marcellus scribunt. Diuersum qz ē si in hostiū ptāte filius sit: et decesserit in eodē statu. Rūpit

enim his casib' nepos testm̄. Nō si moriēte auo filius repudiauerit. non abscissum ē ut superiore casu fuerit. Sz et si hrs institutus omiserit hrditatez: erit legitimus hrs: qm̄ hec vba si intestat' moriē: ad id tps referunt q testm̄ destituitur: non quo moriē. Sz si ex ea quam nephas sit ducere posthumū heredē instituero: nō putat rumpi testm̄ pōpo. Sz si p adoptionem sororē factam habeam: potero posthumum ex ea instituere hrdem: qz adoptione soluta possū eā postea ducere i vxorē.

Pom.

Commodissime is qui nondum natus ē ita hrs instituitur siue viuo me siue mortuo natus sit heres esto. aut ēt pus' neutrius tēporis habita mentione. Si alteruter casus omissus fuerit eo casu q omissus fit nat' rumpit testamentum: qz hic filius nec sub conditione quidez scriptus heres intelligitur. qui in hunc casum nascitur: qui non ē testamento comprehensus.

Paulus.

l. penulti.
p Nō si moriente. vel habeas si. vel subaudias. et dic moriente. i. mortuo: vt. C. de epi. et de l. nulli. §. finaūt psona. ibi omi. i. ortus ē. et. s. de negō. ges. l. iij. §. hec verba. et est illud ideo. qz eo uiuo nulla eēt repudiatio: ut. C. de inoff. testa. l. si quando. §. illud. Item dic qp repudiant post aditam hereditatē: qz aū nulla esset repudiatio: utpote nec nata querela: vt. s. de inof. test. l. papi. §. si ɔditione. accur.
q Repudiauerit. als peperit. i. repudiant. s. querelam [illegible]
r Nō abscissuz ē. i. erit. s. testam cuiā. i. non est dicēdū ut rumpat testm̄. als exponit nō abscisse. i. indistincte. vt. j. de iure imu. l. semp. §. ij. accur.
s Supiore casu. cū decessit [illegible] captiuitate filius. et sic est similitudo per ɔtrarium. vel referas ad primū. et est recta similitudo. accur.
t Fuerit. pterita ɔiunctiui als subiunctiui p pterito indicatiui. i. fuit. Itē nec hz h ḡre [illegible] utpote a patre repudiatam. vt. C. de transac. l. cum mota.
u Institutus. in testō i quo fuit filius exheredatus: nepos pteritus. vt in prin. §.
x Omiseritsi. repudiauerit. co. f. casu quo adire potuit. s. prox. in principio huius. §. i medio autem cum adire non possit: vtpote testō rupto. nec repudiare pōt. vt. j. de acq. here. l. is pōt. Quod āt si adiuit primo et tertio casu: habz nepos querelam ex psona patris nisi pt eaz repudiauit vt predixi. accur.
y Legitim' hrs. s. nepos et filius: vt insti. de heredi. abin. §. cū aūt queritur. azo.
3 Hec vba. s. legis. xij. ta. vt insti. de here. ab. in prin. accur.
2 Destituit. repudiatiōe sic q hic nepos succedit ab intestato vt su'. si rūpit testm̄ vt su'. hic qz filius pcedebat tpe mortis. nā vt qs rūpat os qp tpe mortis nullus eū pcedat. sed ad hoc vt sit suus ab intestato oportet qp fuerit in ptāte testatoris tpe mortis. hic autem nō queritur nisi [illegible] nullum ex testō heredem esse. et hoc ideo qz donec est locus successioni ex testō nō pz locus ab intestato: vt. j. de acqui. here. l. qū diu. et facit ad hunc §. j. ti. i. l. figs filio in pn. et insti. de here. q. et dif. §. fin. et de le. ag. suc. §. pr sui. et. j. vn liberi. l. scripto herede et desu. et leg. l. i. §. sciendum.
Sed si ex ea Non potest institui posthumus nephane nasciturus: sed ille sic cuius natiuitas non e turpis. h. d. Jo. de ymo.
? Sed si ex ea. rūpitur testm̄ p q̄si posthumū preteritū: vt. [illegible] uersumqz ē et c. sed quandoqz non rumpitur etiam p verū [illegible]
f Ducere. puta monachā. et hm̄ vel scenicā vel arenariā. h [illegible] de nup. l. imperialis: et vt. j. proxi. §. Item in consanguinea [illegible] accur.
a Testm̄. s. primum cum hoc sit nulluz vt hic. j. e. l. §. i. [illegible] contra. j. e. l. si filius. §. pe. so. vt ibi.
b Vxorē. ut. s. de ritu nup. l. per adoptionem. et insti. de nup. [illegible] et. j. de v. ob. l. si stipulerse nec inciuile est casū emancipationis expectare [illegible] dēt sit inciuile expectare casuz diuortij. ut. s. e. l. §. i. que est [illegible] et. ut. j. de uer. ob. l. inter stipulantē. §. sacram. Item hic ē p [illegible] re ciuili ibi de naturali. sicut. et. s. proxi. rn̄. ubi dicit nephas [illegible] naturale refertur: vt. s. de inf. et in. l. i. §. si. et. l. ii. [illegible] terium cum. §. et Item facit. j. e. l. filius. §. si. quia ibi non [illegible] ctare eam fieri nubilem uel liberam. accur.
[illegible]
b iiij

In suis heredibus euidentius apparet continuationem dominij eo rem perducere vt nulla videatur hereditas fuisse: quasi olim hi domini essent, qui etiam viuo patre quodammodo domini existimantur. ¶ Unde etiam filiusfa. appellatur, sicut paterfamilias sola nota hac adiecta: per quam distinguitur genitor ab eo qui genitus sit. ¶ Itaque post mortem patris non hereditatem percipere videntur: sed magis liberam bonorum administrationem consequuntur. ¶ Hac ex causa licet illi non sint heredes instituti, domini tamen sunt: nec obstat quod licet eos exheredare: quos et occidere licebat.

Ulpianus.

Quod dicitur filium natum rumpere testamentum: natum accipe: et si exsecto ventre editus sit: nam et hic rumpit eius testamentum scilicet si nascatur in potestate. ¶ Quid tamen si non integrum animal editum sit: cum spiritu tamen: an adhuc testamentum rumpatur? et hic tamen rumpit.

Iulianus.

Si ita scriptum sit, si mihi filius natus fuerit: ex besse heres esto: ex reliqua parte vxor mea heres esto. Si vero filia mihi nata fuerit ex triente heres esto: et ex reliqua parte vxor heres esto: et filius et filia nati essent. Dicendum est assem distribuendum esse in septem partes: vt ex his filius quattuor vxor duas: filia vnam partem habeat. Item enim secundum voluntatem testantis filius altero tanto amplius habebit quam vxor. Item vxor altero tanto amplius habebit quam filia. Licet enim subtilis iuris regula conueniat ruptum testamentum fieri, attamen cum et vtroque nato testator voluerit vxorem aliquid habere, Ideo ad huiusmodi sententiam humanitate suggerente decursum est: quod et iuuentio celso aptissime placuit. ¶ Regula est iuris ciuilis qua constitutum est hereditatem seruo adimi non posse: propter quam liber et heres esse iussus est. Sed quamuis dominus ademerit eodem testamento libertatem: nihilominus et libertatem et hereditatem habebit.

¶ Testamentum quod hoc modo scribitur. Titius post mortem filij mei heres esto: filius exheres esto. nullius momenti est: quia filius post mortem suam exheredatus est. Quare et contra tabulas paternorum libertorum huiusmodi filius bonorum possessionem accipere poterit.

Africa.

Si posthumus primo gradu exheredatus sit: a secundo preteritus: quamuis eo tempore nascatur quo ad heredes primo gradu scriptos pertineat hereditas: secundum tamen gradum vitiari placet: ad hoc vt pretermittentibus institutis ipse heres existat. ¶ Immo et si defuncto eo posthumo heredes instituti omiserint hereditatem non posse substitutos adire. ¶ Ita quod et si a primo gradu exheredatus: a secundo preteritus: a tertio exheredatus sit: et viuentibus primis et deliberantibus decedat. Queri solet omittentibus primis aditionem, vtrum ad eos qui tertio gradu scripti sunt: an potius ad legitimos heredes pertineat hereditas? Quo et ipso casu rectius existimari putauit ad legitimos eam pertinere. ¶ Nam et cum duobus heredibus institutis: et in singulorum locum facta substitutione a primis exheredatus posthumus: a secundis preteritus fuerit. Si alter ex institutis omiserit: quamuis posthumus excludatur: non tamen magis sub

a ¶ Admitti. quattuor sunt. institutus q nō omisit. Itē substituti. nā posthumus. Itē legitimi testatoris. ecce q substituti repellunt qr ab eis preterit⁹ vt hic. Itē coheres ab eadē parte excludit qr habuit sub stituti. quimo et suā perdit vtpote toto rupto testō. vt. j. ti. i. l. pen. nā idē testat⁹ et intestat⁹ decedat: vt. j. de re. iu. l. ius nrm̄. Item legitimi admittunt vt hic. nā dic. §. nā et cū rc. posthum⁹ āt nō preterit⁹ legitimus admittit. Et q hic dicit cum excludi ver ē vtroqz instituto adeūte abintestato. vel ver⁹ ñ admittit vt substitutus sed vt legitim⁹ sic. accursius.

¶ Quod vulgo. Si filius institut⁹ i p̄mo gradu i totū vel i partē lz sit preterit⁹ i s̄cdo testm̄ non rumpit. h. d. bar.

b ¶ Nō debere. ex necessitate. accursius.

c ¶ Exheredari. sed substitut⁹ fili⁹ dz a primo gradu exheredari: ut. j. de vulga. sub. ex facto. §. lucius. Accursius.

d ¶ Ticio et meui⁹. et ē explana. alias tici⁹ et meuius: et dic singulos singulis substitutos: et itel ligē de alio ticio i substitutiōe q̄ in institutione. et facit. j. de here. insti. l. su⁹. §. fi. et l. iā dudū.

¶ Si quis ita. Exheredatio facta ō filio tanq̄ extraneo per errorē. qa testator putabat ipsum nō eē filiū: p̄bata filiatione reddit nulla. h. d. pau. ō ca. vel sic. Exheredatiōe fcā cum cā q̄ respicit filiationē si cā falsa p̄bet testm̄ rumpit. hoc dicit bartolus.

e ¶ Probet ipse vl per aliū. qr nō erat i possessione filiatiōis: vt. C. de p̄ba. l. nō nudis. et l. nō epistolis. et qr verbū p̄ris ē contra eum: ut. ff. de proba. l. fi. et. j. de lib. ag. l. 1. §. iulian⁹ sed si ecōtra heres p̄bat nō filiū non tenet exheredatio. vtpote inepta in extraneo: ut. j. de verbo. obli. l. qdam cū filium. Ad qd ergo expectat cū in vtroqz euentu ē nulla. ut arg. ff. ad vell. l. aliqn̄. §. fi. et de cōdi. indebi. l. iul. et. j. de acquirē. here. l. cū heres. §. 1. Rn̄. qr interim tenet vt magis valeat testm̄ q̄ eius preritiōe dicatur nullū. ut. ff. e. l. iij. in p̄ric. q̄ ē ff. Solu. vt ibi. hec tñ exheredatio non nocet car. vt. j. de carbo. e. l. 1. §. idem ait cum quidā. sed nec institutio sic fcā nocet ō p̄baueris te filiū: ut. j. de cōditio. et demonstra. l. lucius Accur.

f ¶ Quasi filium. sed quasi extraneum. acc.

g ¶ Cū elogio. i. sermone. nā elogium idem ē qd sermo vl verbum testamenti.

h ¶ Filiū. i. hunc qui ē filius nō ut filiū sed ut extraneum. azo.

i ¶ Eam causam. quia non putabat filium. azo.

k ¶ Probat. qr si p̄bet ex eo nat⁹ nō nocet exheredatio qr testis nota errorē testatoris nō nocere. sic. j. de cōdi. et demō. l. demōstratio. et. C. de testa. l. neqz p. et de her. isti. l. si p̄ssed ar. ff insti. q ma. non poss. §. semel. et. j. de vsufru. leg. l. si aliū. Itē ē arg. ff. ff. de mor. test. l. si instituta. §. 1. vel dicatur. ff. e. l. iij. in principio. accur.

l ¶ Non est. adulterum. alias adulterum. alias alterum. accur.

¶ Si filius. Qñ filio datus ē substitutus vulgariter: existentia sui heredis nō operat transmissionē. alias secus. h. d. Et diuiditur i duas partes. Et p̄io loqtur quandō fili⁹ fuit institutus pure dato sibi substituto nepote vulgariter. Secūdo loquit qñ substitutus ē sub conditione potestatiua que non pōt ipleri vltimo vite spiritu nullo dato substituto. Secūda ibi: q si nemo. Itē secūda subdiuidit qr p̄io ponit deīn̄ s̄cdo exemplificat. Secūda ibi: sicut euenire solet. bar.

m ¶ Institutus. dic pure: alij dicūt sub cōditione potestatiua q̄ vltio vite momēto potuit iplerī: ut si dederit x. et in fine loquit de ea que nō potuit impleri vltio momēto: ut si ascēderit capitoliū: et sic discrepat āms a p̄nci. alij dicunt contra. ac.

stitutū admitti^a. ¶ Quod vulgo dī cum gradū ō quo filius p̄teritus ē sit non valere: nō vsquequaqz verū ē: naz si primo gradu heres institutus sit filius: non obere^b eū a substitutis exheredari^c. Ideoqz si filio et ticio heredibus īstitutis: ticio^d meui⁹ substitut⁹ sit: omittente ticio hereditatē: meuiū eaz adire posset: quāuis filius ex secundo gradu exheredatus non fit. ¶ Si qs ita scripserit. ille quē scio ex me natū ñ eē exh̄s esto. hanc exheredationem ita nullius momēti eē ait. si probetur^e ex eo natus: non eni videri quasi^f filiū exheredatū eē cū elogio^g pater eum filium^h exheredare proposuisset: et adieciset eum pp eam cām^i exheredare: qr probatur^k patrez circa causam exheredationis errasse.

Ulpia.

Idem ē et si ita dixerit ille illius filius exheres esto: patrem eius adulteruz^l p errorem assignans.

Africanus.

Si filius hēs institutus^m sit: omisso posthumo^n: filioqz substitutus nepos ex eo sit: si iterim^o moriat filius posthumo nō nato^p: nepotē taz patri q̄ auo^q suū heredē futuruz. Nō si nemo filio substitutus sit: et solus ipse institutus sit: tunc qr eo tempore quo is moriatur: certum esse incipit neminē ex eo testamēto heredem fore: ipse filius^r intestato patri hēs existet. ¶ Sicut euenire^s solet cū sub ea ꝯditione q̄ in ipsius p̄tāte erit, filius heres institutus p̄ius q̄ ei pareret moriatur.

Florenti.

Alij etiam hoc modo exheredātur: filius exheres sit: filius exheres erit^t.

Ulpia.

Multi non note^u cā exhēdāt filios: nec vt eis^x obsint, sz vt eis consulant vtputa ipuberibus: eisqz fideicōmissariam hereditatez dant.

Paul⁹.

Quidam filiū ex asse heredē scripsisset: filioqz quē in potestate habebat. x. legasset: adiecit: et in tertia^y pte exheres mihi erit. Et queritur an recte^z exheredatus videretur: Scevola rñdit non videri: et in disputando adijciebat. ideo non valere qsi nec fundi exheres esse iussus: recte exheredaret. Aliāqz cām esse institutionis que benigne acciperetur^&: exheredationes autez non eēnt adiuuande^?.

Modestinus.

n ¶ Posthumo. filio.

o ¶ Si interi. i. ante aditam hereditatez vel viuete testatore: alij. i. pendente conditione. acc.

p ¶ Non nato. non natus non rumpit ut h. et. j. ti. i. l. iij. §. ex his. sed nat⁹ rumpit et quidem totum gradum a quo ē preteritus et sequentes. ut. j. ti. primo. l. pe.

q ¶ Quā auo. suo ex testō qr substitutus patri abintestato: vel ēt ex testō si pr̄ fuit testatus de castrēsi i uita sui patris: vel etiam postea de quocūqz. et sic verbuz suū diuersimode accipitur. sic. ff. de off. procon. l. ij. alij dicūt q ē heres patris et per eum auo qr heres heredis ē rc. ut C. de here. insti. l. fi. quod nō placet. qr filius nō fuit hēs.

r ¶ Ipse filius. ideoqz nepos. et sic erit vtriusqz patris sui et aui abintestato. sm̄ nostraz positionem et suum. sed nōne pater precedebat: rñ. non cōstabat aliuin decessisse intestatuz: ut. j. de here. abinte. §. cum autem. Idem si filius non fuit pure institutus: sed si sub conditio. que vltio uite spiritu potuit impleri. et hoc subiicit. alij dicunt filius scilicet p̄mi decedentis. et hoc caz fuit institutus sub cōditione illa si in capitolium ascenderit. azo.

s ¶ Euenire solet. alias vbi nepos non interuenit. et dic differri a princip. vel ibi pure hic sub conditione: ut ibi dixi. uel secundum alios diuersificat ut ibi notatur. et facit. j. eodem. l. filius a patre in principio. et. j. de heredib⁹ instituen. l. suus. §. sed si filio et l. sequenti. et. j. de conditi. institu. l. final. et de suis et legi. heredi. l. prima. §. fiendum. et. C. de institutio. et sub sti. l. iiij.

¶ Alij etiam hoc modo. Exheredatio potest fieri per verba presentis preteriti temporis et futuri. hoc dicit Paulus de ca. et Joan. de imo.

t ¶ Filij. erit. Item et sic ille fili⁹ me⁹ alien⁹ mee substātie rc. vt. C. e. titulo. l. tertia. et facit. C. de testa. l. quoniam. et. j. de here. isti. l. his verbis. et. l. prima. §. fi. ac

¶ Alij. Exheredatio fit quandoque propter bonum. hoc dicit bar. Vel sic. Exheredatio potest interdum fieri ad commodum filij et nō ad incommodum hoc dicit Paulus de castro. et Joannes de imola. et baldus.

u ¶ Note. idest infamie. ac.

x ¶ Eis. exheredatis. et facit. j. de bo. li. l. si patronus testamento. §. si quis non mala. et. l. paulus. et de contrata. l. si emancipatus. et. C. de inofficioso testamento. l. si quis. in fine. et. l. filius matrem. et supra de usu. tis. l. in fideicommissi. §. cum pollidius. et. j. de vulga. et pupilla. substi. l. cum ex filio. ac.

¶ Quamquidam. Odia restringi. fauores conuenit ampliari. Bartolus. Vel sic. Non valet exheredatio facta a re certa vel quota sed institutio sic: quia trahit ad se residuum tanquam fauorabilis. sed exheredatio non tanquam odiosa. hoc dicit paulus de ca.

y ¶ In tertia. alias incerta. alias in tertia quod idem ē.

z ¶ Recte. s. in re certa non valet exheredatio. sicut nec a persona certa sz a gradu toto sicut. ff. e. l. iij. § filius. ac.

& ¶ Acciperetur. et valeret: ut. j. de here. insti. l. i. §. si ex fundo. et. C. de here. insti. l. quotiens. ac.

? ¶ Adiuuande. no. fauorem et odium. Joannes. quod odia restringenda: fauores ampliandi. sic probatur duabus legibus. infra de adimen. le. l. legatis. et. l. finali. et supra de transactio. l. cum hi. §. qui transegit. supra de in ius vocan. l. quesitum. et. l. sed si hac lege. §. finali. Item et supra de mino. l. tertia. §. minorem. et infra de diuer. et tempo. prescrip. l. in vsucapio. et. C. de edic. diui adria. tollen. l. finali. in fine. argumentum contra supra de his qui notantur infa. l. quod ait. §. exercitum. Azo. et facit supra eodem l. secunda. et infra de penis. l. interpretatione.

Sub conditione filius heres institutus: si pendente conditione ad arrogandum se dederit, necessarius heres non erit.

Pompo.

Si filium nominatim exheredauero: et cum postea heredem instituero: heres erit.

Neratius.

Cum posthumus heres sub conditione instituitur: si prius quam nascatur, conditio extiterit: non rumpitur testamentum posthumi agnatione.

Papinia.

Filio quem pater post emancipationem a se factam iterum arrogauerit, exheredationem antea scriptam nocere dixi. nam in omni fere iure sic obseruari conuenit: ut veri patris filius adoptiuus nunquam intelligatur: ne imagine naturae veritas obumbretur: vel quia non translatus sed redditus videretur: nec multum puto referre quod ad propositum attinet: quia loco nepotis filium exheredatum pater arrogauit. Siticius heres institutus loco nepotis adoptetur: defuncto postea filio qui pater videbatur: nepotis adoptiui successione non rumpitur testamentum ab eo qui heres inuenitur.

Paulus.

Posthuma sub conditione heres instituta: si pendente conditione viuo patre nascatur: rumpitur testamentum.

Idem.

Ticius testamento heredem instituit: et filium heres sic exheredationem posuit. ceteri omnes filii filieque mei exheredes sunto.

Paulus respondit filium recte exheredatum videri. Postea consultus an videatur exheredatus quem pater putauit decessisse: respondit filios et filias nominatim exheredatos proponi: de errore autem patris qui intercessisse proponitur: apud iudicem agi oportere. Lucius Ticius cum suprema sua ordinaret in ciuitate: et haberet neptem ex filia pregnantem rure agentem: scripsit. id quod in vtero haberet ex parte heredem. Quero cum cum ipsa die qua Ticius ordinaret testamentum in ciuitate hora diei sexta: eadem die calescente celo: rure sit enixa menia masculum: an institutio heredis valeat: cum quo tempore scriberetur testamentum: iam editus esset partus? Paulus respondit verba quidem testamenti ad eum pronepotem directa videri qui post testamentum factum nasceretur. Sed si vt proponitur eadem die qua testamentum factum est: neptem testatoris antequam testamentum scriberetur: enixam esse: licet ignorante testatore: tamen institutionem iure factam videri recte respondi.

Paulus.

Filiusfamilias miles similiter vt paganus nominatim a patre aut heres scribi: aut exheredari debet: iam sublato edicto diui augusti quo cautum fuerat: ne pater filium militem exheredet.

Idem.

Posthumum ex qualibet vidua natum sibi: vt filium heredem instituere potest.

Triphonius.

Filius a patre cuius in potestate est: sub conditione que non est in ip-

...fius p̃tãte heres institutus: ⁊ in defectum conditionis exhereda tus decessit. Pendente[a] ẽt tunc 9ditione tã institutionis q̃3 ex hẽdationis: dũ eũ [b]hẽdem ab intestato[c] mortuum esse: qz dum viuit neqz ex testamento heres neqz [d]exhẽdatus fuit. Here de aũt scripto ex parte filio. co heres post mortem filij institut9. Filiusfamilias miles d castrensi peculio fecit testm̃: hẽs filium in eiusdẽ potestate[f] ⁊ cum militare desijsset patre[g] codẽqz suo defuncto: quesitum ẽ an rũ peretur eius testm̃? Non quidẽ adoptauit: nec hodie ei natus ẽ filius: nec priore subducto d po testate suo hẽde vlterior succes sit in primum locum[k]. Sed tñ in potestate sua habere cepit quez non habebat. Simulqz paterfa milias ẽ: ⁊ filius sub eius reci potestate: rumpetur ergo te stamentum. Sed si heres fit institutus vel exheredatus iste filius: non rumpit qz nullo circa eũ nouo[o] facto: sed ordine quodam naturali nactus est p̃tã tes. Si qs[m] ex certa vxore na tũ scribit hẽdem: in piculũ rum pendi testm̃ deducit[n] ex alia suce ptis libis. Si qs eo tpe quo nõdũ ei[9] vxor eẽ posset, testator natũ[r] ex ea scripsit hẽdem: an po stea 9cto licito m̃rimonio nat9: heres ex testõ esse possit querit. veluti si scribas hodie heredem q tibi ex ticia natus erit. quãdo ticia ancilla[q] vel mior ãnis. xxv. ca cuius pr̃ tuus tutelam admi strauit: aut tutor tu ipse fuisti po stea ticia vxor tibi iusta fuerit: vl libertatem adepta: aut tpe[s] ela pso: an. xxv. utilis. anni: ⁊ ratio num allegatione[t] edita: an nat9 heres esse poterit? Nemo certe dubitabit. ex ticia que tunc pp tenorem etatis uxor dici nõ po tuit quando testm̃ fiebat: natum postea ea uxore ducta heredẽ[u] eẽ posse. Et generaliter nato p9 testamentum herede scripto adi tus est ad hereditatem in quali cunqz statu[v] testamenti faciẽdi tpe fuit: q̃ postea testatori ciui liter nupta est. Quid ãt si fi lium post testm̃ natum ex besse: filiam aũt post testm̃ natam ex triente scripsit hẽdem: nec vllaz cohẽdez dedit: nec substituit in uicez: nec alium: vnus natus so lus ex testõ sit heres[x]. Ce.

Allus[y] aquilius sic[z] posse[t] institui posthumos[2] nepo tes induxit. Si filius[3] meus

Allus. Rex fama. dif ficilis ẽ hec lex. ⁊ glo. vl tima huius legis dicit quod ẽ difficilior aliqua que sit in corpore iuris ⁊ magis perfe cte suam materiã exprimat. Et diuiditur tota i tres par tes. secundum Dynũ. Pri mo ponitur consilium galli cum reprehensionibus ⁊ sup pletionibus Sceuole vsque ad. §. nunc de lege. Secun do põitur prouisio legis vel leie cum duobus capitibus vsque ad. §. Ille casus. Ter tio ponitur prouisio iuliani in casu difficili vsque ad fi nem. Item prima subdiuidi tur in quinque partes. Pri mo ponit consilium vsqz ad §. quidam recte. Secundo ponuntur reprehensiones ⁊ suppletiones Sceuole vsqz ad versiculum. instituens. Tertio ponitur quedam bre uis ordinatio testamenti vs qz ad. §. si eius. Quarto q̃ dam dubitabilis questio vs qz ad. §. in omnibus. Quin to ⁊ vltimo quedam regule generales vsqz ad. §. nũc de lege. Et prima pars hoc in tendit in sũma vsqz ad ver sicu. quidam recte. Consili um galli ẽ vt nepotes nasci turi post mortem aui insti tuantur in casu in quo futu ri essent sui. ne preteriti rum pant testamentum. h. d. Jo an. de imo.

y Gall9. scilicet qui cogno minatur aquilius: ut. j. e. l. §. ⁊ bene. 130.

z Sic. idest tali cautela...

sic. l. his verbis si filius meus ⁊c. 130.

2 Posse. ſ. necesse esse ne testamentum rumpatur: ut. j. titulo primo. l. posthumorum. ⁊ dic institui. idest substitui. nam omnis substitutio ẽ institutio: sed non conuertitur. ⁊ dic quod pro constanti habuit gal lus quod hic precessit filij institutio: alias ip... mentum: ut insti. de exhere. libe. in prin... nibus.

a ¶ Me viuo s. ideo dicit q cum filius post mortē patris moritur nepos nō rūpit testamentum aui per .l. vell. vt .j. ti. i. l. si quis exheredato. in pri. ci. et .ff. e. l. si quis posthumos §. si filii. et .C. de inoff. test. si quis et ita pōit gallus eos tris casus quibus testator habuit necesse instituere nepotē. ac.

b ¶ Me. auo. accur.

c ¶ Morietur. alias morit. s. moueretur. s. naturaliter. presens p° o futuro vt. j. § vt. si. l. verbū erit. et in hoc reprehēdit a scauola. vt .j. §. et qd si.

d ¶ Tunc s. idest in eū casum vel idest mortuo filio vt ar. j. de condi. et demon. l. iij. in fi. accur.

e ¶ Neptis. s. hoc abūdat cū poterat ɔcipi sub masculino vt .j. de verbo. signi. l. i. acc.

f ¶ Post mortē meā s. vel me viuo eadē rōne. vt. C. e. l. fi. et .j. eadē. l. §. nam et si filius sz quosdā. sed certe id per velleiumvt. §. nunc de lege. id per gallum vt h dēr sic etiā hic reprehēdit per velleium ex iterptatiōe: et in. §. nā et si. vnde subaudi me mortuo vel me viuo. accur.

vino me morietur: tunc si quis mihi ex eo nepos siue que neptis post mortē meā in .x. mēsibus proximis quibus filius meus morietur natus natave erit: heres esto. ¶ Quidam recte admittendum credunt: Et si non exprimat de morte filii: sz simpliciter instituat: vt eo casu valeat q ex verbis concipi possit. ¶ Idē credendū et gallū existimasse: et de pronepote vt dicat testator. si me viuo nepos decedat tunc q ex eo pronepos et cetera. Sz et si viuo filio iam mortuo nepote cuius

vxor prgnans eēt testm̄ faceret: pōt dicere. si me viuo filius meus decedat tūc q. pronepos et c. ¶ Nā et si filius et nepos viuant ɔcipere vtriusqz mortuis viuo se: tunc q. pronepos nasceret. Quod similiter admittendum ē. Ita sane si prius nepos deide filius decederet. Ne successione testamentū rumperetur. ¶ Et qd si tantum in mortis filii casum conciperet. Quid enim si aque et ignis interdictionez pateretur: qd erit si nepos ex quo pronepos instituerētur vt ostendimus: eman

.f. prox. solus filius. at illo sequēti viuit vterqz. Itē no. q hic et sequēti casu incidit Sceuol in vitium superfluitatis. de quo reprehendit gallum .f. proxi. §. nam dicit deo. dat sed dic q referendo verba galli qre illud hoc facit non approbando vitium. accur.

n ¶ Sed et si viuo. alia reprehensio insufficientie circa eundem pronepotem. accur.

o ¶ Cuius. nepotis.

p ¶ Faceret. auus. accursius.

q ¶ Dicere. s. auus. tūc qui pronepos et c. et repete: vt. §. prox. dixi. accursius.

r ¶ Nam et si filius [illegible] nam. alias num [illegible] dic duobus modis casum. primo in filio instituto nepote [illegible] et pronepote substituto: hic patulo [illegible] cundo q filius et nepos fuerunt instituti et pronepos substitutus [illegible] qz eorum mortuo viuo testatore.

s ¶ Concipere .s. potest auus substitutionem [illegible]

g ¶ In .x. mēsibus proximis s. mortui filii. naz tanto tempore potest ex eo nasci non vltra. nisi forte per paucos dies sm physicos. vt. j. de suis et legitimis l. intestato. §. post. x. et in aut. de resti. et ea que pa. §. fi. et facit .ff. de sta. ho. l. septimo mense. et dies mortis computat in .x. mensibus. Sed quid si post duos dies post .x. mēses nascat: videtur preteritus: vt .ff. eo. l. cōmodissime. sed dico contra vt ibi no. per l. C. eo. l. fi. ac.

¶ Quidam recte. Hec est secunda pars prime partis in qua reprehenditur primo gallus de superfluitate. Scdo de insufficientia circa numerū personarum. tertio de insufficientia circa casus. Secūda in. §. idez credendū. Tertia in. §. et quid si tm̄. et hec intendit. Institutio facta de filio et nepote trahitur ad nepotem nasciturum post mortem filii. hoc dicit. Vel sic. Cum sit substitutio de nepote in casu de quo gallus prouidit nō est necesse vt de morte filii fiat mentio. h. d. Io. de imo. et bar.

h ¶ Quidam. prima reprehensio. accur.

i ¶ Credūt. s. vt valeat institutio siue substitutio nepotis et nō facta mentione mortis filii: et valebit eo casu qui ex verbis .s. galli concipi posset. sic dicad admittendum et c. s. vt eo casu et c. et in idem tendit. accur.

k ¶ Non exprimat s. nō dicit illa verba si filius meus viuo me moritur. sz simpliciter. i. ita dixit si quis mihi nepos post mortē meā nascet heres esto et dic sic instituit. i. substituit. vt in prin. l. vide si dixi filium et nepotem qui ex eo mihi nascetur post mortem meam heredes instituo. vel etiam sic. si filius heres non erit nepotem qui ex eo nascetur substituo. Vel sic. Filium instituo et nepotē substituo. Vel sic. filiū et nepotem ex eo instituo sentiens de nasciturus. nam et his omnibus casibus videor eum instituere in euz casum in quem rumperet preteritus. s. in casu galli quando me viuo morit filius: et postea me mortuo nascitur nepos infra decem menses et c. vt enim testamentum non rumperet hoc feci. Quid ant si filium et nepotem natū instituit: Responden et tūc videor eodē ordine instituisse. arg. j. de le. ij. l. peto. §. fratre. et l. cū pater. §. penul. et .C. de verb. si. l. fina. et .j. e. l. §. instituens. et .ff. de vsufruc. l. quotiens. et etiā hic intuit sed argu. contra. ff. de vsufru. ac. l. si mulieri. et .j. de le. j. l. si quando. §. i. et .j. de solu. l. nec enim. et in aut. de mona. in si. colla. i. Itē .ff. C. de impu. et alys sub. l. fin. sed ibi testator erat extraneus. hic pater et auus. sed quidam dicunt dicto casu filium esse heredem et nepotē et filio viuo. vt si emancipet filium et nepotē post mortem aui et sic queritur nepoti: vt. j. de leg. iij. l. si a patre. alias nec momento esset heres: vt. j. de acquiren. here. l. placet. et hoc etiam dicit per hoc. §. et exponunt ex verbis .s. testatoris. nec reprehenditur gallus scdm eos. Solutionem primam teneas.

¶ Idem. Hic ponit secūda reprehensio sceuole contra gallum de insufficientia circa numerū personarum. Et primo loquit qn solus nepos superest et pronepos nasciturus ex eo speratur. Scdo quando viuit solus filius et speratur pronepos nasciturus ex nepote premortuo. Tertio qn viuit tā filius q nepos et pronepos speratur. Quarto limitat proxime dictū sm vnuz intellectū vel sm illū ponitur rō primi et secūdi casus. Secūda ibi: sed et si viuo. Tertia ibi: nam et si. Quarta ibi: sane prout ponit limitatio. sed prout ponitur ratio que ē ibi. ne successione. hoc intendit. Sicut institui pōt nepos nasciturus ex filio sm consiliuz galli sic pronepos ex nepote siue solus nepos superstit tempore testamēti: siue solus filius: siue superstit filius et nepos: hoc tamen testamentum euertitur si contingat viuo proauo decedere filium institutum. deinde nepotem preteritum. h. d. Io. de imo.

l ¶ Credendum. secunda reprehensio et ē de insufficiētia: s. curialiter sit magis q si diceret hoc omisit.

m ¶ Pronepos subaudi siue proneptis post mortem meam in .x. menses proxi. quibus nepos morietur et c. vt in prin. l. et no. q h solus nepos viuit

nepotis hoc modo si filius et nepos moriantur me viuo tunc qui pronepos nascetur post mortem meam in .x. mensibus proxi. quibus nepos meus morietur heres esto. et no. q dixit post mortem meam. q de hoc loquitur gallus: sed velleius etiam de nato in vita testatoris vt .j. e. §. nunc de le. ac.

t ¶ Admittendum. vt valeat dicta substitutio. et ē reprehensio galli de insufficientia.

u ¶ Ita sane. s. ē hoc admittendum. h.

x ¶ Prius nepos. q si filius decederet prius nepos rumperet testamentum per legem vell. non ergo pronepos ex nepote natus denuo inueniret ruptum. quia quod iam ruptum ē amplius rumpi non potest: vt. j. titulo primo. l. nam et si et .j. eod. §. in omnibus. et hoc primum casum sz secundum alium non est vis quis ante decedat modo non decedant ambo in vita patris et tunc subaudi h maxime. vel etiam secundum eundem dic priusquam. scilicet auus. et deinde nepos. quasi dicat si vnus et alter ante auum decedat.

y ¶ Ne successione. scilicet nepotis preteriti secundum primum casum vel pronepotis. secundum alium. Sed tunc hic versus ne successione et c. refertur non ad proximum. sed ad superius. scilicet quod admittendum ne et c. vel etiam referas ad illud admittendum et etiā ad hos superiores §. scdm eundem casum. et sz hoc dic ne rumpat successionem cum sit preteritus. ac.

¶ Et quid. Hic reprehenditur gallus de insufficientia circa casus. et hoc intendit. Substitutio facta de nepote in casum mortis filii extenditur ad omnem casum per quem filius desineret esse in potestate testantis. Et potest diuidi in tres partes. Primo ponuntur duo casus improuisi per gallum. Secundo respondet cuidam obiectioni. Tertio reducit predictos casus ad prouisionem galli et sententia legis velleie. secunda ibi: hi enim. tertia ibi: h omnia. h. d. Io. an. de imo.

z ¶ Si tamen. alias quid tamen. alias quid si tantum. et dic casum secundum pr. quod tres fiant hic oppositiones contra superiorem proximum. §. et non soluantur. Prima super eo quod dixeras verum nam quid si in casum mortis filii tantum. et de nepote taceat. Secunda de deportatione. Et tertia de emancipatione super verbo mortis quasi dicat dictis tribus casibus non ē improuisum. Sed absoluendum videtur quod Sceuola contra seipsum opponat et non soluat. quare dic casum quod vna sit questio contra verba galli qui de naturali tantum morte filii dixit per quam filius exit de medio. querit h ergo an sufficienter videatur dixisse cum et alys modis possit filius exire de medio: vt deportatione emancipatione et alys et c. certe non et sic reprehenditur gallus de insufficientia. Alii referunt ad omnia supradicta vbi de morte fit mentio.

& ¶ Conciperet. scilicet testator substitu. non videtur sufficiens enim et c.

? ¶ Quid. s. erit.

& ¶ Aque et ignis. loco cuius ē deportatio vt. j. ad. l. iul. pe. l. iij. q est mors ciuilis. vt de contra ta. l. prima. §. filium. et .ff. p so. l. ac. ne. §. publicatione. ac.

a ¶ Pateretur iste filius.

b ¶ Si nepos. substitutus.

c ¶ Instituerētur. i. substituerētur. ac.

d ¶ Ostendimus .ff. §. idem credendum. et de filio de quo incipit transit ad nepotem vt ostendat idem in vtroqz.

cipat⁹ eēt. Mi. n. casus ꝛ oēs ex qbus suus hēs post mortē suam scʒ aui nasceret, non ptinēt ad legē velleiā: sʒ ex snia legis velleie. ꝛ hec oia admittēda sunt vt ad silitudinē mortis ceteri cāus admittēdi sint. ¶ Quid si is q filiū apud hostes hēat testaret, q̄re nō idurit vt si añq̄ fili⁹ ab hostib⁹ redierit: q̄muis p⁹ mortem pris decederet, tūc deide nepos (vl' ēt adhuc illis viuis) p⁹ mortē .s. aui nasceret si rūpet. Nā hic casus ad legē velleiā non ptinet. Et meli⁹ ergo ē vt i hmōi vtilitate ꝑserti post legem velleiā: q̄ ēt ml̄tos casus rūpēdi abstulit:

interꝑtatio admitteret. ¶ Instituens nepotē q sibi post mortē suus nasceret: recte instituisse videat. Quibuscunqʒ casibus nepos p⁹ mortē nat⁹ suus eēt: cūpereqʒ ꝑteritus. Atqʒ ēt si gnālit: qcqd sibi liberoꝝ natum erit p⁹ mortē: aut qcunqʒ natus fuerit: sit istitutus: si su⁹ hēs nasceret. ¶ Si eius q filiū hēbat, ꝛ nepotē ex eo istituerat: nurus ꝑgnans ab hostib⁹ capta sit: ibiqʒ viuo ano ꝛ ei⁹ filio pareat, morꝫ ille nepos p⁹ mortem pris atqʒ aui redeat. Utrū hic casus ad legē velleiā respiciat: an ad ius antiquū aptādus sit. possitqʒ ul'

a ¶ Emācipatus esset non soluit. quod gl. dicūt qdam non contineri: vt ar. ꝫ. e. l. cōmodissime. ꝛ ꝫ. so. ma. l. si cū dotem. ꝛ. j. de vb. ob. l. ex ea. §. insulā. ꝛ sic bene reprehenditur gall⁹. ꝛ qd subiicit admitti hos casus ex snia. l. velleie. exponūt ut testator possit eos exprimere non q habeant p expressis lʒ de morte sit expssum sed tu dic eos haberi p expssis ex snia. l. velleie. sed forte galli sentētia fuit eadē. sed reprehendit q nō expressit. nā sicut morte filius desinit eē suus ꝛ erit ꝫ medio: sic ꝑportatiōe cū similis mortuo deportatus sit ut dixi. Itē per emācipationē iure cum li. desinit eē suus ꝛ exit ꝫ medio: secus si p errorē vt. j. de bo. pos. l. si tuʒ ꝑnon. §. i. quia gl. casus omissus silis expsso habēd⁹ est. ē. n. mortuo similis deportatio vt dixi ꝛ emācipatio: ut. C. ꝫ isti. ꝛ substi. l. si mr. nec refert qd ꝫ egpolētibus corrigat. ut. C. ꝫ do. q̄ sb mo. l. si nec ob. l. mr. de here. ab. §. insulā. ubi toll' hr dña emācipatiōis: qr allō qn nullū ē fcm testm. Sʒ qd si emācipat⁹ readoptet: nō nocere nepoti: ut. j. si ta. te. nul. ex. l. i. §. si qs filius. secus i filio ꝺportato restituto: ut. j. de contra ta. l. i. §. fina. nisi restitutio esset post mortem aui: qr tūc cum nepos ē heres nō pōt desinere: ut insti. de fideicō. her. §. restituta. ꝛc. b ¶ Mi. n. nil nocet gallū non dixisse qr lex velle. dicit: sed hoc ē falsum ꝛc. c ¶ Omnes. s. similes qn uiuēte testatore ꝑcedēs persona de medio tollit ut si fiat seruus penę: ut isti. q. mo. ius pa. po. sol. §. pene. hi. n. nō ptinēt ad velle. qr prio capite. l. velle. caueſ de nepote nato in uita aui post mortem filii: vt. j. eo. §. nūc de lege. In secūdo cū tpe testamenti erat natus nepos ꝛ filius. ꝫ āt nasciſ suus post mortē aui. qd accipe. i. si fuisset nat⁹ viuo auo in sua ptāte futurus erat. ut isti. ꝫ here. ab lte. §. posthumi. sʒ snia locū hʒ ut subiicit. dicit. n. verba eius si qs ex suis heredib⁹ suus hēs eē desierit: ut. j. e. §. nūc de le. ꝛ hm̄ vba se habent ad omnes casus ptinentia. i. qualitercūqʒ su⁹ heres eē desierit p mortē vel per emancipationem vel deportationem. ꝛ hoc ē quod hic subiicit.

d ¶ Et. alias ꝛ. ꝛ alias vt. e ¶ Admittēda ut testm̄ non rūpat: ꝛ nepos ex substitutione admittaſ. nam hi casus habenſ pro expressis. ut dictum ē. f ¶ Sunt. alias sint. ꝛ alias sint.

g ¶ Ceteri. alias certi. alias ceteri. s. similes predictis.

¶ Quid si is. Scevola aliā materiā alio stilo ꝑsequit. ꝛ dic q ad huc ponit scevola suppletiones ad dcm̄ galli circa cōtingentiam casuum. Et diuidiſ iste. §. in qnqʒ partes. Prio ponit casum ꝑtermissum per gallū. Scdo ponit ꝑuisionē. Tertio ponit effectū sue ꝑuisionis. Quarto remouet quandā tacitā obiectionē. Quinto infert supplendo ad dcm̄ galli propter vtilitatē publicam. Scda ibi: quare nō idurit. Tertia ibi: q̄uis. Quarta ibi nā hic casus. Quinta ꝛ vltima ibi. Et melius ergo. Bal. ꝛ hoc intēdit. Si filius instituaſ ꝛ nepos nascituras sibi substituaſ sub cōditiōe si filius decedat uiuo auo. substitutio locū hēbit si fili⁹ tūc erat i captiuitate. ꝛ i ea moriaſ. h. d. io. ꝫ imo.

h ¶ Quid si is q. idurit gallus: ut testator sic diceret. filiū si de hostibus redierit instituo. aut si filius añq̄ ab hostib⁹ redierit: subaudi decesserit tūc q mihi ex eo nepos in. x. mēsibus qbus filius ē captus: natus erit heres esto. deficit. n. istud hic. ꝛ sunt hec verba testātis. quod aūt sequit. q̄uis ꝛc. sunt verba scevole reprehēdentis gallū de insufficientia vsqʒ in fi. Nō si gallus iduxisset ꝛ testator dixisset nepos nō rūperet qd ē in fine. q̄uis post ꝛc. ꝛ fm hoc hēas aut: sed alias ē ut. ꝛ tūc ꝑit eē vba ola scevol. q. d. quare nō idurit gallus aliquē modū: ut si filius decederet apud hostes nō rūperet testm̄: ut. ꝫ. tt. i. l. lege. vnde debuit exprimere hūc morti sile. ꝛc. i ¶ Decederet. filius.

k ¶ Deinde. sic cōstrue duobus modis. tūc deinde nepos post mortē .s. aui nasceret qd ē. j. nasceret. vel cū ēt decederet adhuc illis uiuis. s. auo ꝛ filio: vel scdo sic. q̄uis post mortē patris decederet filius apud hostes deinde nepos post mortem aui. s. nasceretur. vel etiā decederet adhuc. vel uiuis. s. auo ꝛ pronepote. ꝛ fm primū intellectū istū ablatiui illis uiuis determināt verbum nasceret. fm aliū vbum decederet. ꝛ vere gallus hoc nō dixit cū exigebat filiū mori uiuente auo. Item nepotem nasci mortuo auo ꝛ mortuo suo patre: ut. ꝫ. in prin. huius l. quod hic non est quocūqʒ duorum predictoꝝ modoꝝ exponat. Tertii dicit illis uiuis. i. illo pre uiuo. ꝛ ponit plurale pro singulari sic. ꝫ. de pe. here. l. diuus. in fi. ꝛc.

l ¶ Nam hic casus cū post mortē aui apud hostes decedit filius. adhuc cum se restringat: ꝛ continua lʒ gallus nō dixit: lex velleia forte dicit

sed non est verum. nam ꝛc.

m ¶ Non pertinet qr ea loquit cū posthumus seu nepos iste nascitur uiuo auo: sed pertinet quo ad mentem vt. j. e. §. videndum.

n ¶ Melius. i. bonū. vel. i. q̄ contrarium.

o ¶ Utilitate. alias utilitatem. ꝛ habeas in fi. admitteret. i. administret. vel vtilitatem. ꝛ tunc habeas i fi. admitteret. vel dic huiusmodi iterpretatio admittet vtilitate. i. propter vtilitatē publicā. ne testamenta. rumpant ut istituēs ꝛc. ꝛ tūc sit continua fine. §. ꝛ habeas vt py. alias deest ut ꝛ incipit. §. instituēs ꝛc.

p ¶ Casus consuluit gall⁹ superius auo in nepote ꝛ pronepote si moriaſ filius vel incidat in casus qui ex interꝑtatiōe morti equiparant: nūc vult etiam ei consulere in casu q fili ex iterpretatiōe morti similis utpote captus fuerit ab hostibus filius sic. auus ita dicat in institutiōe si fili⁹ meus anteq̄ redeat ab hostibus filiuʒ susceperit sit mihi heres nepos meus. nam postea nūq̄ rumpetur testamētum aui. Et ē istud verum siue filius antequam redeat decedat post mortem patris vel ante. vel siue nepos nascatur adhuc viuo auo siue post mortem aui. quamuis casus iste non pertinēat ad. l. velleiam. principaliter que multos casus abstulit rumpendi testamentum. ꝛ ex interpretatione tantum admittaſ.

q ¶ Abstulit. ut. j. e. §. videndum. ꝛc.

r ¶ Admitteret. sit testator possit hūc casum exprimere. ꝛ sunt ola plana. vel dic etiam vt omissus habeaſ p expresso. q' dicit tn̄. fm cōsiliū galli ꝛ eius vba. nō āt de hostibus fecit mētionē. ut ar. ꝫ. e. §. qdā. ꝛ no. ꝫ. prori. §. ꝛ fiet hec iterpretatio ꝛ suppletio p scevol. sup vbis galli q̄si gallus hoc senserit. cū. n. dicat ꝫ mortuo filio uiuo auo. vt. ꝫ. in pinc. siue hic decedat apud hostes uiuo pře hīt locū verba galli pria. si me uiuo ꝛc. siue eo mortuo hʒ locū mens cū fingat mortuus prima hora captiuitatis. vt. ꝫ. ti. i. l. lege. sed illa vba illis uiuis obstāt huic itellectui. siue dicas nasceret. s. nepos siue decederet. s. fili⁹: cū gall⁹ exigat nepotē natū post mortē aui ꝛ filii dic q huiusmodi iterꝑtationū exteſio fiat circa vba. l. vell. cū sunt generalia si qs su⁹ hēs ꝛc. vt. j. e. §. ꝛ hm̄. ꝛ q dicit multos. s. alios: vt. d. §. videndū. ꝛ. ꝫ. pri. sʒ ꝑterit⁹ dict⁹ nepos rūper. vt. ꝫ. e. l. si qs posthūos. §. i. ꝛc.

¶ Instituens. Nepos istitutus simpliciter dr istitutus in oi casu i quo tpe mortis aui reperit su⁹. h. d. Et diuidiſ i duas ptes. prio ponit breuis ordinatio testi generalis quo ad oēs casus spāliter ꝛ quo ad psonas. Scda breuis ordinatio quo ad oēs casus ꝛ quo ad psonas. fm itellectū pzie glo. fa ibi: atqʒ. bar. s ¶ Instituēs. alias ē. §. instituēs. fm py. alias e vt instituēs ꝛ deest. §. et dic q scevol. habet generalem substitutionem q̄ sic fit nepos qui post mortem nascetur suus heres esto. ē enim generalis quo ad casus omnes siue filius post mortem desinat esse suus siue per aliuʒ casum morti similem. ꝛ sic nepos preteritus rumperet. sic enim dicat nascetur suus sicut ꝛ iste sunt generales. quicquid liberorum ꝛc. aut quicunqʒ ꝛc. sed iste sunt generales quo ad oēs casus: ꝛ etiam quo ad oēs inferiores qui nascerentur sui: sed prima ad nepotes tantum. accur.

t ¶ Atqʒ. i. perinde generaliter videtur substituisse per verba superiora. atqʒ. i. sicut generaliter dixisset quicquid ꝛc. ꝛc.

u ¶ Institutus. s. recte ꝛ generaliter videtur instituisse: ita subaudi si suus ꝛc. non igitur nepos cum pronepote simul: sed ordine admittuntur: ut ꝛ no. ꝫ. e. §. quidam recte. ꝛc.

¶ Si eius. Hec est quarta pars prime partis in qua ponuntur dubitabiles questiones vsqʒ ad. §. in omnibus. Et diuiditur in tres partes vsqʒ ad. §. forsitan. nam primo ponit vnam questionem in nepote. secundo aliam in pronepote secundum veram litteram. Tertio determinat vtrāqʒ. secunda ibi. Item querendum. certia ibi: sed cum testamentuʒ. Et hoc intendit. Nepos apud hostes editus viuo patre ꝛ auo: rediens illis mortuis non rumpit testamentum aui in quo reperitur pater substitutus quod habet locum etiam in pronepote ab hostibus redeunte patri suo substituto. h. d. Io. de imo.

x ¶ Si eius. filium. quem dicit institutum. alias non tenet testamentum. vt. ꝫ. eodem. in principio. ꝛc.

y ¶ Nepotem. nondum natum. qr dicit pregnans. ꝛc.

z ¶ Ex eo. filio nasciturum.

ꝛ ¶ Uiuo. alias viuo auo ꝛ eius filio ꝛ bene. Et si non habeas. subaudi.

ꝯ ¶ Ille. s. nepos. ꝛc.

ꝑ ¶ Atque aui. primo pater postea auus moritur. alias non rumperet nepos: vtpote filio cum precedente. vt. C. de inofficio. testamen. l. si quis filium. ꝛc.

ex iure antiquo: vel ex lege velleia institutus nō rumpe. ¶ Idē ꝗrendū ē si iā mortuo filio, pnepotē īstituat heredē: redeatq̄ᵹ mortuo eo. ¶ Sᵹ cū testm̄ ab eo n̄ rūpat nihilqᵹ iefert vt ꝑ ex iur̄ ātiquo an ex lege velleia excludat. ¶ Forsitā adhuc dubitat qs an istis casib⁹ nepos post testm̄ nascat viuo pr̄e suo: deīde ex eo ꝯcipiat, isqᵹ mortuo pr̄e deinde auo nascat: an nō potuerit hr̄es īstitui: qꝛ ꝑ ipsius nō recte institut⁹ eēt; qđ minime ē expauescēdū. hic. n. su⁹ hr̄s nascat:

ꝛ p⁹ mortē nascat. ¶ Ergo ꝛ si pnepos admittet q nat⁹ erit ex nepote postea viuo filio: atqᵹ si ex eo nat⁹ eēt adoptat⁹. ¶ In oibus his speciebus illud obseruādū ē: vt ꝛ filius dū̄tarat q eſt in ptāte ex aliqua pte sit heres institutus. naᵹ frustra exhereda bit post mortem suam. qđ non ē necesse in eo filio q apd hostes ē si ibi decedat. Et certe i nepote. ꝛ i pnepote ꝗrūᵹ si liberi hr̄des instituunt: institutionem nunqᵹ exigimus: qꝛ possint preteriri. ¶ Nūc d lege velleia videam⁹

a Natos. institutos vel exhered[ata]tos. Jo. b Sil[icet]. sicut natos post mortem gall[i]. rumpere non voluit. Jo. c Primum caput. quod aliquid debz dici magistrat[us]. sz secundum respectum primi dr: ut. s. de re. du. l. q[ui] duos. §. i. pposita. Itē qr. i. dici sequenti pte. Jtē. s. §. videndū. posteriori parte.

q[ue] voluit viuis nobis natos[a] fili[b] non rūpe testm̄. Et vr primū caput[c] ad eos spectare q cum nascerent, sui hr̄des futuri eent. Ergo[d] si filium habeas et nepotē nōdum natū: tm̄ ex eo hr̄dem[e] institutas[f], si filius decedat mox viuo te[g] nepos nascat[h]. Et verius dicendū ē non rūpi testm̄ vt non solū id primo capite notauerit: si nepos q co[i] tpe instituat q fili[9] non sit: verum ēt si viuo patre[k] nascat. Quid[l]. n. necesse ē tps testi faciēdi respici[m]: quinz satis sit obs[er]uari id tps q nascit[n]: nā et si[o] ita vba sunt: testm̄ q faciet: is ois vitilis seruus et q ei su[9] hr̄s futurus erit et c. Etiam si parē te viuo nascant[p]: sequēti pte[q] succedētes in locū liberoꝝ: nō vult lex[r] rūpe testm̄. Et ita iterp̄tādū est vt et si filiū et nepotem et pnepotez habeas mortuis vtrisqz[s]: pronepos institutus succedens in sui heredis locum non rumpat. Et hēc verba[t] se hēt si qs ex suis heredibus suus heres eē desierit ad omnes casus pertinē tia: quos supplendos in galli aq lij[u] sententia diximus: nec solū[x] si nepos viuo patre decedat nec succedēs pnepos auo mortuo rū pat. Sz si supuixerit pri ac decedat dūmō hr̄s institut[9] fit: aut exhr̄dat[9]. Uidēdū ē nū hac posteriori pte[y]. sigs ex suis hr̄dib[9] suus hr̄s eē desierit: liberi ei[9] et ceteri[z] in locū suoꝝ sui hr̄des succedāt[a]: possit p iterp̄tationē īduci vt si filiū apud hostes[b] hn̄s nepotem ex eo hr̄dē instituat: non tm̄ si viuo te fili[9] decedat: sed ēt p[9] mortē anqz ab hostib[9] reuersus fuerit succedendo[a] nō rūpit. Nihil. n. addidit[b] q significaret tps. nisi[c] qd (lz audacter[d] hoc possis dicere) viuo patre hunc suum heredem esse desijsse[e]: licet post mortez decedat: q nec redit nec potest[f] redire. Ille casus in-

nepos pteritus. et nepos primo decessit qz filius alioquin aliud esset: vt dixi. s. e. nam et si filius

t Et bene verba. secundi capitis: ut probatur. s. prox. §. et sunt hec verba si quis. et plenissime. s. prox. §. alij dicunt hec esse verba sceuol. que extendunt verba. l. vell. que sunt. s. proxi. §. ibi. qui eis suus heres futurus erit. et extendunt ad omnem casum quo quis suus esse desinit. sed prima placet. et dic hoc secundū caput habere locum quando tempore testamenti viuit filius et nepos. vel nepos et pronepos. vel ēt omnes et timetur ne medius vel medij tollantur de medio et vltimus incipiat esse suus q non erat: ut hic. et. s. ti. i. l. posthumorum.

u Galli aquilij. qui gallus de morte tantum naturalis filij dixit. sed Sceuo. supplet in emancipatione deportatione per quos quis desinit esse suus: ut. s. in princi. et. §. qr si is at hec. l. hoc capite comprehendit omnes casus quibus quis desinit eē suus dūmodo viuat tempore testamenti. accur.

x Nec solum. s. pertinēt verba: et dic habeo filium. et ex eo nepotez. et ex nepote pronepotez: institui filiū quod est opus: vt. s. eo. §. in omnibus. preterij nepotem. substitui pronepotez si me viuo decedat filius. erit ergo consultum per dictam substitutionem in duos casus. s. si nepos preteritus decessit ante suum patrez: et postea pater

deinde auus qui ē proauus ad nepotem qui modo non rumpet testamentum proaui. Itē in alio si ponas filium institutū predecessisse et deinde nepos decessit. et tertio pau[9]: lz hoc casu ergo nepotem vel institutum vel exheredatum alias rumperet premortuo suo patre, ut. s. §. naz si. et. §. i omnibus. et. s. ti. i. l. posthumorum. accur.

Uidendum. Si filius captus ab hostib[9] moriat ad hostes viuo pr̄e vel eo iam mortuo: nepos institut[9] nō rūpit testm̄ ex prouisiōe et interpretatiōe scdi capitis. l. vell. h. d. Hic repetit vba scdi capitis ut ea per interpretationē extēdat et declaret. et diuidit in tres partes. qr primo ponit questionē et eius exēplū. scdo rationem dubitādi. tertio rōnem decidēdi et decisionē. Scda ibi. nihil. n. tertia ibi: nisi qr. Jo. de imo.

y Uidēdum parte. i. scdo capite. l. vell. que dicit si quis et c. alij dicunt hoc verba sceuol. et subandiūt q pruidet et c. z Liberi. i. filij. a Cete-

a ¶ Ualde difficilis. i. valde difficilis. sic. ff. ad silleia. l. si qs i gratu i pn. ꝛ i aut quo op. ꝛ. § a duob'. §. dãnosi dicit q cũ istitui nepotẽ nascituꝝ ex filio viuete q nascitur post testm̃ viuo me ꝛ suo pr̃e. q̃ro an rũpat testm̃ si filius me' pmonẽ ꝛ postea ego. qd vr q: nõ istituat testm̃ p ɔsiliu galli. nec p. l. vell. prio vel scdo capite. uno eẽ iur ciuili n̄ ẽ istitutio l posthumo tali. sz vell. dicit nõ rũpi. sz i quo ẽ difficilis: Rñ. pp p̃dcã ro. q̃ nõ pñt aptari. nã aut in stituo nepotẽ iã natu eo tpe quo morir' ẽ fili' vl ẽt viuit. ꝛ hz locũ scdz caput. l. vell. aut nascituꝝ me viuo ꝛ tũc fiiã fili' p̃decesserat hz locum pmũ. Jdẽ si fili' viuebat tũc sz post testm̃ morit añq̃ nepos nascat. nã ꝛ tũc hz locũ pmũ saltẽ quo ad sñiaz. aut nascituꝝ me mortuo ꝛ tũc hz locũ gall'. aut nascituꝝ: sz nascit pr̃e suo viuo. ꝛ h ẽ difficilis. q: p̃dcã ɔsilia cessant.

b ¶ Pr̃e. c. q: pr̃ eũ pcedit. vñ cessat pmũ capot. l. vell'. qd dicit. qcũqz nascerent sui heredes futuri ẽẽnt. vt. s. e. §. nũc d lege. c ¶ Posteriori. s. capite scdo. s. vell'. scz gradu ali' succedẽdo phiberi vr̃ rũpere q̃ q iã nat' erat. nã loqtur scdz caput cũ istituit iam nat'. ꝛ no. s. pr. §. ꝛ no. q q dã hñt ali ꝛ tunc dic ali posteriori succedẽdo. i. succedẽti loco suo heredũ phiberi vr̃. i. phibitio fit. ꝛ idẽ ẽ sensus. Jtẽ. j. qdã hñt quã q q. d. q: rũpit nat' rũpit ꝛ nascituꝝ sed q̃q̃. sz male lr̃e sunt.

d ¶ Uidet. scdo capite.

e ¶ Deniqz. adhuc pbat cessare pmũ caput ꝛ hñt qdã libri ẽẽ tũc nõ dz eẽ vbũ pmittat nisi semel. alij nõ hñt ẽ ꝛ tũc sic. f ¶ Capite. pmo.

Difficilis' ẽ. si filiũ hñs ꝛ nepotẽ nõdũ natũ istituas: isqz nascat vi no pr̃e suo: ac mox pater ɔcedat. Nõ. n. su' hr̃s ẽ tpe q nascit: nec posteriori' ali' succedẽdo phibeRI vr' rumpe q̃ q iã natus erat. ¶ Deniqz i supiori capite vt liceat istitui nõdũ natos: q cũ nascerent sui erũt pmittit. Posteriori capite n̄ pmittit istitui: sz vetat rũpi: nenc ob eã rẽ min' ratũ eẽt qd succedat. ¶ Porro pcedẽ nz: vt vtilit' sit istitut': qd nullo iur' potuit fieri q nõdũ nat' erat. ¶ Julião tñ vr̃ duob' q̃si capitib' legis ɔmittis i h q̃ qz iducere legẽ: ne rũpant testã. ¶ Querem' tñ cũ recepta ẽ iulia ni sñia: an si nascat nepos viuo pr̃e suo deide emãcipet: sponte adir̃ possit h̃rditatẽ: Qd magis pbãdũ ẽ. nã emãcipatiõe suus h̃rs fieri n̄ potuit. ¶ Ans.

Inter cetera q̃ ad ordinãda testã necessario ɔsiderant pn̄cipale ius est de liberis h̃rdibus instituẽdis ꝛ exh̃rdãdis: ne p̄teritis istis rũpat testm̃. nãqz filio q in ptãte est p̄terito inutile est testm̃. ¶ Paulus.

Cum apd hostes ẽ fili': pr̃ in re fecit testm̃: ꝛ rẽte cũ p̄terijt: cũ si i ptãte eẽt fili': nihil valituꝝ eẽ testm̃. ¶ Arcianus.

Si filio emãcipato exh̃rdato: is q i ptãte ẽ p̄terit' sit: ipse qdẽ emãcipatus: si ɔ̃ tabulas petat nihil agit. ¶ Ab itestato ãt ꝛ su' ꝛ emãcipat' veniẽt.

¶ De iniusto rupto. ꝛ irrito facto testõ. ¶ Papinia.

Testm̃ aut n̄ iure fcm̃ dr̃ vbi solẽnia iuris defuerũt, aut nullius eẽ momẽti: cũ fili' q fuit i pr̃is ptãte p̄teritus ẽ: aut rũpit alio testõ: ex q̃ heres existere potuit: vel agnatiõe sui heredis rũpit: aut in irritũ ɔstituit: nõ adita hereditate. ¶ Ulpianus.

Tunc ãt prius testm̃ rũpit: cũ posteri' rite pfectũ est: nisi forte posterius vel iure militari' sit fcm̃, vel in eo scriptus ẽ q ab intestato venire põt'. tũc. n. ꝛ posteriore non pfecto supius rũpitur. ¶ Idem.

Posthũi p virilẽ sexũ descẽdẽtes ad silitudinẽ filioꝝ nominatim exh̃rdãdi sunt ne testm̃ agnoscẽdo rũpãt. ¶ Posthũos ãt dicim' eos dũtaxat q p' mortẽ

g ¶ Sui erũt. vt. s. e. §. nũc d lege. sed iste nõ est suus cum nascit. ꝛc.

h ¶ Posteriori capite. l. vell'. i ¶ Nõ pmittit istitui. subaudi nascituros. sz iã natos hñ pmittit: vt dixi. s. §. pr. ꝛ vr. j. ti. i. l. posthumoꝝ. ꝛ vetat rũpi p iã natos istitutos. vt supiori. §. i pn. vel dic nõ pmittit et iã natos istitui. s. expssim. at. j. d manu. te. l. i. sz tacite. nã dicẽdo istitutos non rũpe: vt. s. i pn. ꝛ. s. pr. §. tacite dicit q istituãt: ut nõ rũpãt. ꝛ d iã natis itelligas. vl dic scdm caput nõ pmitter istitui natos. sz coget n̄ nolũt rũpi testm̃. at pmitti vr̃ qd nolũt pmittat: ut. C. d iur. ꝛ fa. ign. l. i. vl dic nõ pmittat istitui: nepote q: alien' posthum' sz istitutũ vetat rũpi: ut. j. l. pr.

k ¶ Ratũ eẽt. testm̃ ꝛ firmũ: q: succedit nepos iã nat' loco sui h̃rdis pcedẽte psona d medio sublata. l ¶ Utiliter. i. iur galli vl vell' scdo capite vel d iure. i. nõ ɔ̃ ius. m ¶ Nullo iure. p gallũ nec p vell. ut dixi. uel ɔ̃ ius. j. xij. tab. sz ptorio posset: ut isti. d bo. pos. circa pn̄. ꝛ d le. §. posthum'. ꝛ. §. posthũo. ꝛ. s. d ios. tes. l. posthum'. Jtẽ p ɔsti. p̄t ut dcõ ti. d bono. pos.

n ¶ Potuit. fieri. o ¶ Nat'. p h remouet scdm caput. l. vell. qd l iam natis nepotib' loqt. p ¶ Legis. s. vell. q ¶ Cõmittis. i. coadũses.

r ¶ Induceret legẽ. s. vell. sic q ex duob' ɔ̃ijs fit vna amẽtũ sẽ ãt h ex prio capite q: istituit nascitur'. Jtẽ d scdo q: de eo nepote dr̃ q nascit adhuc filio viuo qui postea de medio tollitur.

¶ Queremus. Si nepos substitutus post testm̃ emãcipet nihilomin' ex substitutiõe succedit filio d medio subducto: nõ tñ erit necessari' sz voluntari' heres. Pau. s ¶ Querem'. sñia: l casu difficili: ut. s. prox. §.

t ¶ Nepos. istitutus ꝛ postea emãcipat'. u ¶ Spõte. i. ut volũtarius heres non ut suus ꝛ necessarius h. x ¶ Probandum est. ut sit voluntarius. hodie cõstat beneficio pretoris ꝛ suũ abstinere posse et volũtariũ repudiar: ut isti. d her. q. ꝛ dif. §. fin. y ¶ Emãcipatiõe. s. scã. h.

z ¶ Su'. ꝛ necessari'. ꝛ ¶ Potuit. sz erit volũtari' ꝛ dicit fieri. i. remanere: ut. s. d iudi. l. iul. sz certe in eo ppue psona media d medio sublata sicut casus ponit: vt. s. pn. §. i pn. Ulti'o no. q i filijs natis ꝛ nascituris p usus ẽ p alios. sz i nepotib' nõ ad plenũ. vñ gall' puidit i natis post mortẽ pr̃is ꝛ aui. Secũdo. supplevit circa pnepotes natos filr post mortẽ pr̃is ꝛ aui: ꝛ circa eos q nõ natural' sz ciuil' d medio tollũt. Tertio vellei puidet circa natos i vita aui post mortẽ tñ sui pr̃is q pr̃ vl uiuebat tpe testi uel p̃decesserat: ꝛ h pmo capite. Jtẽ circa natos uiuo auo ꝛ filio ne filio de medio sublato nepos p̄terit' rũpat. ꝛ h scdo capite. q̃rto iul. i casu difficili. Et no. hãc l. difficiliorẽ d corpor iuris plen' tñ sũa materiã expedire.

¶ Inter. Filio i potestate p̄terito testm̃ ẽ ipo iur nullũ. h. d. bar. ꝛ oes.

¶ Cum apd. Cũ p̄terit. iterũ sz redit' rũpit testm̃ si non redeat. h. d. bar. ꝛ oes. vt. s. e. l. gall'. §. i oib'. ꝛ. j. ti. i. l. si qs exh̃rdato. §. sed ꝛ si pater.

a ¶ Fili'. p̄terit'. ut. j. l. proxi.

¶ Filio. Ab testato su' ꝛ emãcipat' succedũt [illegible] exh̃rdat' nõ hz [illegible] duob' modis. [illegible]

b ¶ Filio. i ptãte. s. nepos ex eo. imo dic filius eius frater.

c ¶ Nihil agit. i. nõ [illegible] cesse vt petat [illegible] dã. imo nullo mõ [illegible] p̄t cũ sit exh̃rdat' [illegible] j. de ɔ̃ta. l. nõ [illegible] in principio.

d ¶ Ueniẽt. p edict. de ɔiũgẽdis cũ emã. lib. qd hodie tollit [illegible] ti ex eo i ptãte [illegible] sz certe h nihil [illegible] te. sed dicẽs [illegible] ꝛ ẽ plana. ad [illegible] fitionẽ facit. [illegible] l. cũ pponas [illegible] pr̃s ɔ̃te no. q: hz [illegible] h exh̃rdat' qd p [illegible] sic. s. d res pi. ob. l. [illegible] sto. ꝛ. j. d car. edi. l. [illegible]

§. ibidẽ. ꝛ d le. pstã. l. si duo. ꝛ. l. si is q. §. i. ꝛ. l. nõ puto. §. sz ꝛ si exh̃rdat'. Jte facit. s. e. l. iter cetera.

e ¶ De iniusto rupto testã. ꝛc. Dixit. s. ti. i. liberos ꝛ posthumos d[illegible] here istitui uel exheredari. nunc ɔudi si hoc non fiat quid iuris sit.

¶ Testamentum. Testm̃ e nullũ altero d duob' modis. q: deficiũt solẽnia iuris. vl q: su' e p̄terit'. h. d. ꝛ sz gl. [illegible]

f ¶ l. v. ptes. tñ diuidit i tres pncipes sr. q: prio loqt d testm̃ iniusto ponẽs duo exepla scdo de rupto illi' duo exepla [illegible] ens. tertio d irrito ponẽs exeplũ. fa ibi: aut rũpit. tertia ibi: aut irritum. f ¶ Testm̃ qnqz modos põt irritatiõis [illegible]

g ¶ Solẽnia. s. circa testes ꝛ sigilla ꝛ silia. sz lferius circa p̄teritionẽ. alij dicit fin sub prio posse ɔtineri. Jtẽ no. solẽnitatẽ iuris [illegible] s. de i ite. resti. l. diu'. C. d testã. l. testã. [illegible] ɔ̃. C. d formul. l. i [illegible] lc. ij. l. codicillos. §. fi. h ¶ In ptãte. ut. s. ti. i. l. iter [illegible] pato. i ¶ Alio testõ. s. sec' i milite q cũ duob' testamentis [illegible] de: ut. j. de te. mi. l. q̃rebat. ꝛ. l. milites. §. miles castrẽsis [illegible] dicit potuit. i. possibile fuit. ꝛ sic significat h naturalẽ possibilitatẽ [illegible] j. e. l. cũ i scdo. ꝛ isti. e. §. i. qnqz ãt vbũ p̄t significat potẽtiã h[illegible] s. de ɔd. ob cau. l. q su'. i fi. qnqz iuris. ut. j. d ɔd. isti. l. fili' q [illegible] ɔ̃. j. d his q. ut idig. l. cũ qdã. sz ibi pñt h̃rdes eẽ sz ut idignus [illegible] tur h̃rditas. k ¶ Agnatiõe sui h̃rdis. puta arrogauit filiũ post [illegible] vt isti. q. mo. te. isc. i pn. Jtẽ põe: ut. j. e. l. posthũoꝝ. i pn. l ¶ [illegible] tate. ut. s. d te. tu. l. si nẽo. ꝛ. j. d ɔ̃ta. l. filiũ. §. sz cũ exh̃rdatio [illegible] her. ab ite. i pn. Jtẽ sbaudi capi. dimi. ut isti. q mo. tes. infir. §. [illegible] continua. l. sequentem.

m ¶ Tunc ãt rũpit. q sz ne sit ɔ̃. C. d te. l. nrã. n ¶ Perfectũ. ut ex eo possit eẽt h̃rs: ut l. pr. o ¶ Militari. [illegible] j. d mi. tes. l. ei' militis. §. militia. ꝛ. p ¶ Põt. h forte a [illegible] rib' ẽ additũ cũ theodosi' videat inenisse ꝛ sit qnqz testes i hac [illegible] h̃tate necessarij. ut. C. e. l. hac ɔsultissima. §. si qs ãt. ꝛ dic plene [illegible] ibi no. Jtẽ facit isti. e. §. ex eo. ꝛ. §. i.

¶ Posthumi. Posthũi sũt noiati exh̃rdãdi. ꝛ posthũi no[illegible] humi nascit vl q p' testm̃ agnoscũt. h. d. Barto. ꝛ io. d imo. [illegible] l. gall'. §. noiati. q ¶ Posthũi. p uirilẽ sec' sz p fẽmĩnũ: ut. s. ti. i. l. [illegible] d le. ꝛ isti. d exhe. li. l. mr. ꝛ d ɔ̃ta. l. iul'. §. ad testã. h. r ¶ Noiati [illegible] dic ut. j. e. §. noiati. ꝛ. C. d li. p̄teri. l. fi. sz hodie n̄ p̄t exh̃rdatio [illegible] d ios. te. l. sigs filiũ. §. fi. ꝛ fa. isti. d exhe. li. §. sz fẽmina. s ¶ Posthũi.

ditatat. cōtingit hoc statī3. §. pri. vł subaudi h. ꝑpe ex vi verbi q̄si p⁹ humationē pris nat⁹. vt. i. sti. de dona. §. ē ꝛ aliud.
a Sz ꝛ hi. als sed ꝛ hi: ꝛ est plana. als sed cū hi: ꝛ ē defectiua. sed tūc vbi inter gradus exheredari pōt supple placet ēt in his ide dicedū ec qō in vere posthumis.
b Uelleiaz. in pmo capite: vt. §. ti.

etiam nunc nullus ē etiā si moriaꝶ posthum⁹: vt. §. ti. i. l. si posthum⁹ a pmo ꝛ. l. si a pmo in fi. ꝛ. j. l. proxi. que continuatur cum ista.
z Nam ꝛ si ꝓbat subtiliter qō dixerat ꝫ sibi rūpit. n. s. nat⁹ grad⁹ substitutoꝝ: lꝫ eo tpe nascaꝶ quo non poterat hēditas a substitutis adiri. ꝛ dic rumpere q̄tum ad h ne possit adiri hereditas a substitutis. sic ꝛ in sequenti casu rūpit gradū instituto subsitutoꝝ sub cōditione a qbus erat preteritus: licz nascaꝶ eo tpe quo nōdum pōt adiri hēditas a substitutis. b.

l. l. gallus. §. nūc ō lege.
c Gradus. institutoꝝ ꝛ substitutorū. ꝛ supple vel post gradus: vt. C. e. l. i. Accur.
d Idē in posthumo, qui debeat institui vel nolatim exheredari. de filio. n. constat: vt. §. ti. i. l. inter cetera. ꝛ sic ad pan. huius. l. se refert, vł dic ad pri. vt aū gradus vel qsiqz vt ꝛ fili⁹ de quo cō stat: vt. §. tit. ꝛ. l. iij. §. i. ij. ꝛ. iij.
e Diuersitatis. Et idez ius sic. C. e. l. i. ꝛ. j. ō v. obli. l. a titio. ꝛ. §. ad. l. aquil. l. illud. ꝛ. C. de cō sti. pe. l. si. b. ꝛ. §. de le. ꝛ se. cō. l. de qbus. §. inne terata.
f Ex his qz dixit i pn. i. posthumū, agnoscēdo rumperat nat⁹ ꝑterit⁹ nō rūpit: sed facit eē nullū: vt. §. ti. i. l. inter.
g Illi. s. iam nati.
g Faciūt. s. ab ipso initio.
h Hi. s. posthumi.
i Si nascunt. ad nullū declinantes monstrū vł ꝓdigiū: vt. j. de v. si. l. q̄ritur. ꝛ. l. ostensum. ꝛ. C. ō posthu. l. iij. ꝛ. §. de statu ho. l. nō sunt, sz vł qr debeāt hēri p nat⁹: vt. §. de sta. ho. l. q in vtero. ꝛ. j. de v. si. l. qr dicim⁹, sz h spāle id qz dubium ē an nascaꝶ viuus an mortu⁹ qz cū mortu⁹ nascaꝶ nec cōcept⁹ vł: vt. j. de v. si. l. q mortui. az. sz sic semp posset dici, vnō fauore ne testm̄ rūpaꝶ fac differre.
k Sz ꝛ si stāte h. s. testō quo posthum⁹ ē exhēdatus nolatiz ut ꝑcipit sic ꝛi in ꝑn. huius. l.
l Non sit. s. ꝑteritus.
m Heres. i. posthum⁹ als desicit hēs. ꝛc.
n Per inferiusstec⁹ in iā nato in pmo exhēdato. in scdo ꝑterito: vt. §. ti. i. l. si filius.
o Per posthumum. s. eo preteritū. b.
Nominatim. De re que non hz nomē ꝓpriū vł nolarim disponi si sub noīe sui gn̄is noīe tur. b. d. Bar. ꝛ omnes.

parētis nascūꝶ. sz ꝛ hi⁹ q p⁹ testm̄ fcm̄ i vita nascunt: ita demū p lege velleiā⁹ rūpe testm̄ ꝓhibenꝶ: si nolati sunt exhēdati. vn̄ ꝛ aū hēdis istōnē: vel itra medias hēdū istōnes. vel intra gradus exheredari pōt. Nā dm⁹ marc⁹ dcreuit idē in posthumo⁹ qō ꝛ i filio suū dū: nec rō diuersitatis reddi pōt.
Ex his appet aliā cām eē filioꝝ supstitum: aliaz posthumorū. Illi⁹ iniustū faciūt, hi rūpūt. Illi sp: hi⁹ si nascanꝶ: ne iueniāt se exhēdatos. Sz ꝛ si stāte h⁹ aliud testm̄ a q posthum⁹ exhēdat⁹ nō sit: scm̄ sit: plz: siue post mortē testatoris nascaꝶ: siue viuo testatoꝶ nascaꝶ hēs: vtrūqz ruptū eē. ꝛ supi⁹ p iferi⁹ ꝛ inferi⁹ p posthumū⁹. Nolatim aūt exhēdat⁹ posthum⁹ vł: siue ita dixerit: qcūqz mihi nasceꝶ: siue ita ex seia, siue ita venter exhēs esto. Sed ꝛ si dixerit posthumus exheres nat⁹ vel post mortē: vel viuo testatore: nō rūpeꝶ.
Licet aūt posthum⁹ preteritus agnoscēdo rūpat: tū interdū euenit ut ps testi rūpaꝶ: vtputa si ꝓponas a pmo gradu posthumū exheredatū: a scdo ꝑteritū. nā ꝛ si h pm⁹ gradus valet: scdus ruptus ē. Idem.
Denīqz ꝛ deliberātib⁹ pmo gradu scriptis hēdib⁹: q scdo gradu scripti sunt hedes: obtiere hēditatē n̄ pōt. Gradu enī rupto ꝛ isirmato: āplr⁹ hēditas ide obtieri n̄ pt. Dez.
Nā ꝛ si sub ꝯditōe sit hēs istitut⁹ qs: a q posthum⁹ nō ē exhēdat⁹: tū pēdēte ꝯditōe rūpiꝶ grad⁹. vt iulian⁹ scribit.
Sz ꝛ si sit ei subistitut⁹ qs: etiam dsiciēte ꝯditōe pmi grad⁹: n̄ admitteꝶ substitutus a q. s. posthum⁹ exhēdat⁹ nō ē. Puto igiꝶ exīte qdē ꝯditōe pmi gradus posthūo poti⁹ locum fore.

Post dsectū āt ꝯditōis natus posthum⁹: gradū n̄ rūpit qa nullus ē. Rūpēdo āt testm̄ sibi locū facē posthum⁹ solet: qz nis fili⁹ seqntē gradū a q exhēdat⁹ ē patiaꝶ valē. Sz si h a pmo gradu ꝑterit⁹ a scdo exhēdat⁹ sit: si eo tpe nascaꝶ posthum⁹ q aliqs ex istitutis vixerit: totū testm̄ ruptū ē: nā tollēdo pmmz gradū sibi locū faciet. Idē.
Si qs filio exhēdato nuru ꝑgnāte relicta dcesserit: ꝛ ex neā sub ꝯditōe p⁹ mortē pris, vł dliberāte hēde istituto ō adeū da hēditate, exhēdat⁹ fili⁹ dcesserit: ꝛ nepos fuerit nat⁹: an rūpat testm̄? Et dicem⁹ testm̄ n̄ rūpi: cū nec exhēdari hmōi nepos dēberet ab auo: quez pr ꝑcedebat.
Plane si forte institut⁹ omiserit hēditatē: hūc auo suū futurū hēdē ab itestato nō dubitaꝶ.
Utrūqz ꝓpriis rōnib⁹. Naz agnoscēdo qdē is rūpit: quez nemo ꝑcedebat mortis tpe. Ab itestato uero is succedit cui ante eum alii non ē delata hēditas.
Non fuisse autem filio delatam hereditatem apparet cum deliberante instituto decesserit.
Sz hec ita si aui mortis tpe i vtero nepos fuit. Ceterū si postea cōceptus fuerit marcel. scribit: neqz vt suū neqz vt nepotē aut cognatū ad hereditatez vel ad bonorum pos. posse admitti.
Sz ꝛ si pater eius q mortis aui tpe in vtero fuit, apd hostes erat, nepos iste pre in eadē cā ō cedente p⁹ mortem aui succedēdo: testm̄ rūpet: qr supzascripta ꝑsona ei non obstat. Nec enīz creditur in rebus humanis fuisse cum in ea cā decedat. Quāqz captiuus reuersus patris sui iniustū faceret testm̄: in eo ꝑteritus. Siue āt in ciuitate nepos fuerit conceptus: siue apud

y Pendente conditione. si nascatur posthum⁹. az.
z Rūpit. nato posthumo. ꝛ ꝓbat per sile.
ꝛ Grad⁹. ne possit adiri hēditas ab institutis: vt. §. t. i. l. posthuma. ꝛ fac. §. ad vell. l. aliqn̄. §. si sub conditione. ꝛ j. de acqui. he. l. cū hēditas. §. i.
ꝯ Sz ꝛ si sit ei. instituto sub conditione.
ꝝ Primi grad⁹. instōnis.
a Exhēdatus non eīdem ꝛ si fuerit exhēdatus. vt. j. §. si. ꝛ. §. l. pri. his sz az. ponit h qr a pmo fuerit exhēdat⁹: vt §. l. iij. §. si. ꝛ ibi adiūgit hūc §. quo casu bene distinguitur sit exheredatus a substituto vel non.
b Exīte cōditione subaudi qō ꝓbaꝶ p pri. huius. l.
c Posthūo. potius q̄ substituto.
d Quia nullus ē. simile. §. ō edi. edi. l. houē. §. si. ꝛ ō capi. di. l. liberos. §. fin. ꝛ. j. de vsufr. le. l. semproni⁹ circa pn ci. ꝛ. §. rer. amo. l. si cōcubinā in prin. ꝛ. j. de le. i. l. si fundū. §. pessz ar. ꝫ. §. de ser. l. i. § si vo. ꝛ de ac. emp. l. empto. §. is q. ꝛ. j. eo. l. qui vxorē. ꝛ. §. vsufru. quemadmo. ca. l. iij. §. i.
e Rūpendo. solet. ꝛ totū rūpiꝶ: vt. j. pri. q̄uis ꝛc. ꝛ ērō vt no. §. titu. i. l. iij. §. si.
f Quāuis. hic versus optime eēt in fi. legis.
g Fili⁹. iā natus ꝑteritus.
h Sed si aduersatur ei qō ō filio non qō de posthumo dixit. ꝛc.
i Dixerit, alioquin tū nullus sit pm⁹ nec secundus pēdeat ex eo. tpe natiuitatis posthūs nō rūpiꝶ secūdus a quo ēst exheredatus vt. j. de ven. in pos. mit. l. i. §. si venter. ibi: qr si non viuant ꝛc.
Si quis. Nepos ꝑterit⁹ rūpit testm̄ si tpe mortis aui ipm fili⁹ nō ꝑcedit vere vł ficte sed ab Itestato succedit vt suus: si tpe quo destituiꝶ testm̄ proximior inueniꝶ si tū tempore mortis aui erat conceptus. h. d. Et diuidiꝶ i qnqz nam pmo poniꝶ determinatio vnius dubij. secūdo determinatio alterius. tertio rō vtriusqz. q̄rto limitatio pmi dicti. secūda ibi: plane. tertia ibi: vtrūqz. q̄rta ibi: sed hec. qnta ibi: sed si pater.
k Si qs exheredato. nō rūpi ipso iure. vt. §. ti. pri. l. si qs posthumus. §. si filium, sed per q̄relam: vt. C. de inoffi. te. l. si quis filium.
l Hmōi nepos. q nasciꝶ ex filio mortuo p⁹ auū. als secus. ut insti. de exhe. li. §. posthumorum.
m Ab intestato, non ergo ob. iure intestati. i. hēs omittens qō obstat iure testati. s. si hēs adeat: qr excludiꝶ nepos ꝛ vt j. vn̄ lib. l. scripto.
n Mortis. s. testatoris: vt insti. de he. ab inte. §. ita demū. ꝛ. j. e. l. posthumoꝝ.
o Ab intestato. rōe scdi dicti.
p Hēditas. vt insti. de he. ab ite. §. cū āt q̄riꝶ. ꝛ de le. agna. suc. §. pri. ꝛ j. de suis le. l. p⁹ ꝯsanguinitatem. §. pri.
q Sed h ita facit. j. de suis ꝛ leg. l. i. §. scēdū. ꝛ. l. tia⁹. ꝛ. j. vnde cog. l. i. §. si quis primior. ꝛ qō no. in sti. de he. ab inte. §. cum aūt queritur.
r Sz ꝛ si pr. s. a. §. ti. i. l. gall⁹.

p Noiatim. exponitur qō in prin. l. dixit. ꝛ dic vt ibi.
q Siue ita dixerit ꝛ h ē alius modus exhēdādi.
r Non rūperet. ipso iure, sz p q̄relam: vt. §. ō inof. te. l. posthum⁹. ꝛ fa. j. de vetre in pos. mit. l. i. §. sed si exhēdatio.
Licet. Posthum⁹ rūpit eū gradum vel spē ei⁹ grad⁹ a quo repiꝶ ꝑteritus ꝛ qō dependet ex eo. qō aūt non consistit re nec spe rumpi nō potest. h. d. cum. l. sequen. bar.
s Licet. naz hic. alias nā ꝛ si. ꝛ dic ꝛ si pro q̄uis. ꝛ. j. subaudi. tū scdus ꝛc. als desicit si: ꝛ est plana. ꝛ dic ruptum ē statiz nato posthumo vt. j. l. proxi. que continuatur cum ista.
t Primus secⁿ econtra: vt. j. e. l. nā ꝛ si. §. si. Ac.
v Denīqz. nō possunt: tū qr pmi nondū repudiāt: tū qr eoꝝ grad⁹

.§.q si is.⁊.§.I omnib⁹.⁊.§.videlʒ.⁊.I.e.pe.§ ʒ ad finē hui⁹.§.f.e.ʒ nec.Sol.ibi.

Siue autem. Nepos apō hostes siue I ciuitate ꝯcept⁹.si pterit⁹ repe ritur testm̄ rūpit nisi posthum⁹ sit ist itut⁹ vel exheredat⁹.h.d.Bar.

a Siue aut.q̄si oaf:vt.C.de cap.l.i.⁊ no.ā.ex q.cas.ma.l.ab hostibus.§.i.⁊.ā.t.i.l.gall⁹.§.si ciua.

b Valeat.pōt.n.ee q̄ nōva let aliquo liberoꝶ pterito:vt ā.ti.i.l.si.

c Quocūqʒ. siue p captiui te:defierunt dico in ptāte ei⁹ sine p tē.az.⁊ habes ibi.§ irritū.⁊ nō h siue ⁊.nec ibi quoties.

Irritum. Et⁹ g pdit ciuitatē vel libertatē vel vitam p sniam testm̄ rumpit. fallit in milite si ei p sniam a iudice reseruet.⁊ q pōt ō nouo testari fortius pōt pmuʒ testm̄ confirmare.h.d.Jo.de imo. vsqʒ ad.§.eius qui.

d Captus sic fit seru⁹ hostium:⁊ sic perdit ciuitatē ⁊ libertatē.vt.ā.de capit̄ di.l.si.recipit tm̄ vires testm̄ eo reuerso:vt.j.e.§.qten⁹ sed si ciuitatē tm̄:vt deportatus tūc idem:vt.ā.de testa.l.ei⁹.§.is cui ⁊ dē si minimam capitis diminutionē sit passus:vt in si.q.mo.te.infr.§.alio.ac.

e Passus sit.in quo dicitur oz sit necessaria vt no.ā.de statu ho.l.seruoꝶ.§.i.ac.

f Passus est.nam trahit h sniā statim ad se excusationē vt j.de penis.l.q vltimo.vt dicūt decretiste de snia excōcationis.

g Seru⁹ efficit. hodie nemo hm̄ nat⁹ ⁊c.vt in auc.de nup. coll.iij.§.qd autē. Item facit.ā.de testa.l.eius.§.si.

h Delicto.q̄ multa sunt vt ā.de re mili.p tutū.

i Permittitur. si impetrauit a iudice cum dānaret vt ā.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.cum hic stat⁹.§.similes.⁊ ad de qd ē.C.de tes.mi.l.⁊ militib⁹.⁊ facit.j.de vete.⁊ mili.suc.l.i.⁊.ij.Ac.

k Militari. ā.C.d inof.tes.l.si qn̄.Sol.ibi vt pagano h vt militi fuit concessum.⁊ sic cuiqʒ suo iure testari concedi videtur vel aliter vt ibi.

l Permittitur.a iudice.

m Si militari.icipit rñdere.⁊ facit.j.de tes.mi.l.idem erit dicēdū.⁊.l.ex militari.⁊ l.idē ⁊ si pf.⁊ de le.iij.l.si qs in pn̄.§.i.

Eius Si dānatio suspēditur p rescriptionem pncipi scām: testm̄ non rumpit etiā si reus decedat nisi cōscias criminis se occiderit.h.d.bar.

n Eius qui deportat. nō statim. hoc cū a pside.si aūt a pfecto vrbis statī:vt.j.de penis.l.ij.§.i.⁊ de iterdic.⁊ rele.l.iter penas.⁊ de le.iij.l.i.§.hi. Sed q̄re hoc cum hʒ merū Iperiū? Rñ. vt no.ā.de of.p.l.illicitas.§.q vniuersas.⁊ facit.j.qsi ap.sit.l.i.in prin.

o Filio decurionis ⁊ nepote q idem hñt pulegiū:vt.j. de penis.l.moꝶ §.iste fere. p Principi. qd facere non ipse punire dʒ.j. de penis.l.diui fr̄es.§.decurionib⁹.⁊ de bo.eoꝶ q mor.l.ij. sic ⁊ alias pncipi snīa fuat vt.C.vbi sē.vel da.l.quotiēs. q Decesserit.etiā in carcere.vt.ā.de tes.l.si quis post.⁊.j.de iure fis.l.in fraudem.§.i. r Tedio vite.vt fecit vido. s Jactantia. vt fecit empedocles.Jo. t Epistolā.alias epistola alias epl'am ⁊ subaudi mittens.⁊ facit.j.de remil.l.oē.§.qui si.⁊ j.de bo.eo.l.iij.⁊.C q te.sa.pos.l.iij.⁊ qd ibi no.⁊.j.ad sille nia l.a.§.si quis non nictu.

u Ei⁹.cognatis vt.j.de vete.suc.mi.l.i.⁊.ij.

x Non sint.aliqui cognati.

hostes (qm̄ dāt ⁊ ptui postliminium) succedendo testm̄ rumpit. Succedendo itaqʒ sui nō rūpunt siue fuerint instituti vel exheredati ab eo gradu ad quē hereditas defertur.s.si gradus ille valeat. Quocunqʒ aūt mō parentes pcedētes i ptāte eē desierit: succedētes liberi si fuerit instituti vel exheredati nō rūpent testamentum siue per captiuitatē siue per mortē vel penā. Irritum fit testm̄ quotiens ipsi testatori aliquid cōtingit: vtputa si ciuitatem amittat p subitam seruitutem: ab hostib⁹ verbi gratia captus: vel si maior ānis.xx. venundari passus sit ad pcium participandum. Sed ⁊ si qs fuerit capite dānat⁹: vl' ad bestias: vel ad gladium: vel aliam penā q̄ vitaʒ adimit: testamētum ei⁹ irritum fiet: ⁊ non tunc cum consumpt⁹ ē: sed cū sniaʒ passus est. nā pene seruus efficitur nisi forte miles fuit: ex militari delicto dānatus. naʒ huic pmittit testari vt diu⁹ hadrianus rescripsit. ⁊ credo q iure militari testabitur Qua rōe igitur dānato ei testari pmittit: nunqd ⁊ si qd ante habuerit factum testm̄: si ei pmissum sit testari valeat. an vo postea irritum factum: respiciendum est: ⁊ si militari iure ei testandū sit: dubitari nō oʒ qn si voluerit id valere, fecisse id credatur. Eius qui dportat nō statim irritum fiet testm̄: sed cū priceps factum cōprobauerit. tūc.n. ⁊ capite minuitur. Sed ⁊ si ō decurione puniendo vl' filio nepote eue: pses scribēdū pncipi inter locutus ē. non puto statim eum pene serū: lʒ in carcere soleat diligētioris custodie cā recipi. Nec huius igitur testm̄ fiet irritū, priusqʒ pnceps ō eo supplicium sumendum rescripserit. Proinde si an̄ decesserit utiqʒ testm̄ ei⁹ valebit: nisi mortē sibi ꝯsciuerit. Naʒ coꝶ q mori, magisqʒ dānari maluerint ob cōscientiam criminis testā irrita cōstōnes faciunt: lʒ in ciuitate decedant. Nō si qs tedio vite: vel valitudis aduerse ipatientia vel iactationis (vt qdā philosophi) mortem sibi cōsciuerint in ea cā sunt vt testā coꝶ valeāt. Quā distinctionē i militis q̄qʒ testō diu⁹ hadrian⁹ dedit epistolam ad pomponium falconē mittens: ut sigdem ob ꝯscientiā delicti militaris mori maluerit, irritum fit ei⁹ testm̄. Nō si qs tedio vite vel dolore, ualere testm̄, aut si testato decesserit ei⁹ cognatis, aut si nō sint: legiōi ista sint vendicanda. Vi aūt oēs quorū testā irrita dānatione fieri diximus: si puocauerint capite nō minuunt. atqʒ iō neqʒ testā q̄ antea fecerunt irrita fient: ⁊ tūc testari poterūt. Hoc.n. sepissime ē ꝯstitutū nec videbunt qsi de statu suo dubitātes nō hēre testi factionē. Sūt eni certi status: nec ipsi ō se iteri icerti. Quid tn̄ si appellationē ei⁹ pses nō recipit: sed impatori scribēdo penā remoratus ē? Puto hūc qqʒ suū statū iteri retinē: nec testm̄ irritū fieri. nā ut ē ofone diui marci exp̄ssuʒ: tā ⁊ si puocātis: ul' ei⁹ p q̄ puocat appellatio nō fuerit recepta: pena tn̄ sustinēda ē q ad pnceps rescripsit ad lfas psidis: ⁊ libellum rei cū lfis missum. nisi forte latro manifestus. uel seditio prupta: factioqʒ cruenta: ul' alia iusta cā q̄ mor pses lfis excusauerit: morā nō recipiat. si pene festiatiōe: sʒ puenīēdi picuł cā. tūc.n. pūire pmittit dinde scribē. Nō si qs fuerit dānat⁹ illicite pēa ñ sūpta: an testm̄ ei⁹ irritū fiat uideam⁹. utputa decurio ad bestias: an capite minuit: testmqʒ ei⁹ irritū fiat. ⁊ si puto cū snia cū ñ tenuerit. Ergo ⁊ si qs eū q ñ erat iurisditōi sue dānauerit, testm̄ ei⁹ ñ erit irritū quēadmōuʒ ē ꝯstitutū. Sʒ nec eoꝶ qdē testā rata st: sʒ irrita fiet qrū mēoria p⁹ mortē dānata ē: puta ex cā maiestatis vl' ex alia tali cā.

y Legioni. in qua militabat:vt.C.de here.decur.l.ij.

Si autem. Testm̄ dānatoꝶ nō rūpit si est appellatum siue appellatio fuerit recepta siue non: nisi cū p appellationē executio non differtur.h.d.Bar.⁊ Jo.de imo.

z Dixim⁹.ā.eo.l.§.irritum.

⁊ Constitutū est.ā.de test.l.qui a latronib⁹.§.si ⁊ arg.j.de penis.l.ij.§.si.⁊.j.ad turpil.l.i.in si.⁊.ā.de his q no.infa.l.furti.§.i.et q satisfa.cog.l.sciendū.§.si fidei Itē facit.j.d acu.l.pe.⁊ de solu.l.reo.⁊ an per alicū cāe ap.l.ij.⁊.ā.specu.l.q ppzio §.item.

ꝯ Factionē vt.ā.de testa.l.statu.

ꝑ Incerti.s.interim vt statum subijcit nō respectu furti.

a Libellū. repete adde facit.j.nil noua.l.i.⁊ de ap.re.l.sciendum.

b Factio.h semp i mala pte ponitur.ac.

c Excusauerit.i.explanauerit excusando q fecit.i.excusando seq̄ statim imposuit penā alias excusauit.ac.

d Permittit. non.h. oʒ tunc deferre appellationi:vt.j.de ap.l.constitutionis.⁊.C.quo appel.nō rec.l.ij.⁊ ar.C.d of.pf.p.l si quos.⁊.j.de re mili.l.ij.⁊ arg.ā.ad h.xi.q.ij.si eps.

Quod si quis Sētentia que est irritanda alio modo q̄ p appellationem vel que est ipso iure nulla: factionem nō tollit.⁊ in casib⁹ in quib⁹ defuncti memoria dānatur testm̄ retro irritatur.h.d.Jo.de imo.

e Illicite. statis pone exemplum.ac.

f Sūpta. in presenti. vt sunt.ā.proxi.ri.ac.

g Non tenuerit. incommutabiliter tenuit q̄ sed tamen commutari potest a principe nō ab eo qui eam tulit.vt.j.d penis.l.moris.§.iste.

h Non erit irritum.sic.C.si rei com.iudi.l.si ac ne de sta.defun.l.si pater.⁊.j.de penis.l.ij.in fi.⁊ ad hoc.ij.q.i.c.in pris.

i Maiestatis. ꝯ principem: vel rem pub. armatus ē ut.j.ad.l.iul.maie.l.ij.⁊ insti.de here.ab inte.§.p ꝯtrium.

k Alia tali cā vt repetundaꝶ:vt.j.de accu.l.et iudiciorum. Item heresis:vt.C.de hereticis.l.iiij. Item apostatatus:vt.C.de apost.l.apostatarum.

Quatenus. Licet de iuris rigore testm̄ capti ab hostibus irritet eo reuerso fictione postliminij vel eo ibi mortuo fictiōe.l.cornelie ab

firmatur q obtinet et in restituto a principe. b. d. Jo. de imo.
a Dicimus. ff. e. §. irritu.
b Iure postliminij. vt insti. qui non est per. fa. te. §. fi.
c Confirmari. d. §. insti. et ff. de testa. l. lege.
d Conualescet. vt ar. ff. de bo. lib. l. iij. §. si deportatus. et de leg. iij. l. i. §. si quis. et de sente. pas. l. fina.

Filiusfamilias. Mutatione status in media testm no rumpitur. b. d. sm Bart. et alios omnes.
e Ad testandu et quasi ad alia vt insti. q. no est pmis. fa. te. in pn. et ff. ad mace. l. ij. et ff. de fur. l. si qs vxor. §. i. ac.
f Emancipatione quasi videbatur magis dubitari. q: isto casu patitur capitis diminutione sed in supiori no. vt. ff. ad mace. l. si filius. §. fi. ac.

Nam et si miles. Rupto primo gradu qui valet iure spali secundus q dependet ex eo no rumpitur. b. d. Barto.
g Nam si miles quidam bsit nam et si. et continuat sic dici veterani militis testamentu tenere et post annu a die missionis: et et si emancipatio interuenerit: sz h vbi iure coi testatus e no iure ciuili. i. militari cora duobus vel tribus testibus ac. qd no plz q: tunc post annu no valet i aliquo gradu sz h lex vult ff. dicit ergo principium l. si miles. et qd de iure ciuili. i. coi. s. cora. vij. testibus fecit testamentu.
h Militari. vt deportatu. vt. ff. de test. mi. l. neq3. §. i.
i Scdo. sic. ff. ti. i. l. iij.

Certum. Adoptione vel arrogatione filij rumpitur testm: emancipatum tn no rumpunt. hoc. d. Jo de imo.
k Certum e adoptione nam esse transit h iur i ptate. vt. ff. de adop. l. ult. sz hodie cotra. et sic no tenetur eu instituere: vt. C. de adop. l. cu in adoptiuis. §. sed ne articulo in. et §. sed si q desiderat in arrogato vt h. et d. l. §. fi.
l Solet rumpi. vt. ff. e. l. filius. §. i. et insti. q mo. te. infir. i pn. et hoc nisi sit institutus ante adoptione vt. ff. ti. i. l. filio. §. fi. que est contra.

Quatenus tn diximus[a] ab hostibus capti testm irritu fieri: adiciendu e postliminio reuersi: vires suas recipe iure postliminij[b], aut si ibi decedat lege cornelia[c] confirmari. Ergo et si qs danatus capite i integru idulgentia principis sit restitutus: testm eius conualescet[d].
Filiifamilias veterani: sui iuris morte patris facti testm irritu non fieri constat. nam quasi ad testandu[e] de castrensi peculio pro patrefamilias habendus e. et id nec emancipatione[f] irritu fieri militis vel veterani testamentu verum e. Ulpianus.

Nam et si miles[g] iure ciuili testm fecerit: et primo gradu heredem eu scripserit que iure militari[h] poterat, scdo[i] eu quem coi iure pot: et post annu missionis decesserit: primus gradus irritus fiet: et a scdo incipiet testm eius. Idem.

Certu est adoptione[k] vel arrogatione filij filiene testm rumpi qm sui heredis agnatione solet rumpi[l].
Filia cum emancipatur vel nepos[m]: q: una[n] emancipatione exeunt de ptate: testm[o] non rumpunt. Idem.

Si pater ab hostibus capiatur filio manente in ciuitate: reuerso eo[p] no rumpitur testm[r]. Idem.
Sed nec filius[s] postliminio rediens rumpit patris testm vt sabinus existimauit.

Ulpianus.

Si bine tabule pferant diuersis tpibus facte: vne prius, alie postea: vtreq3 tn. vij. testium signis signate: et apte posteriores vacue inuente sint. i. nihil scriptu habetes oino, superius testm no e ruptu q: sequens nullu e[t]. Idem.

Posthumus[v] pteritus viuo testatore natus decessit: licz iuris scrupulositate nimiaq3 subtilitate testamentuz ruptu videatur: At tamen si signatu[x] fuerit testm bonorum pos. sm tabulas accipe heres scriptus pot: hereditatemq3[y] obtinebit, ut ipator nr: et diuus adrianus rescripserunt. Idcirco legatarij et fideicomissarij habebunt ea que sibi relicta sunt[z] securi. Idem et circa iniustum et irritum testm erit dicendu si bonorum possessio data[p] fuerit, ei q rem ab itestato auferre possit. Si paganus q habebat iam testm, aliud fecisset, et i eo comphendisset fidei heredis comittere[a] vt prioes tabule valerent: oimodo prius testamentu ruptu e. Quo rupto pot quari an vice codicillorum id valeret: cu et h verba sint fideicomissi! Et sine dubio vniuersa q illic scripta sut i ca fideicomissi erut si solu legata et fideicomissa: sz et libertates[b] et heredis istitutio.

Ayus.

Posthumorum loco sunt et hi q in sui heredis loco succedendo quasi agnoscendo fiunt parentibus sui heredes: vt ecce si filium et ex eo nepotem neptemue in potestate habeam: q: filius gradu precedit: is solus iura sui heredis hz: quamuis nepos quoq3 et neptis ex eo in eade ptate sint. Sed si filius meus me viuo moriatur: aut qlibet alia rone exeat de ptate mea, incipit nepos neptisve i eius loco succede. et eo modo iura suorum heredum quasi agnatione nanciscuntur. Ne ergo eo modo rumpat mihi testamentu: sicut ipm filiu, vel heredez instituere vel exheredare noiatim debeo, Ne no iure faciam testm: ita et nepote neptemue ex eo necesse e mihi: vel herede instituere: vel exheredare. ne forte me viuo filio mortuo succedendo in locum eius nepos neptisve: quasi agnatione rumpant testamentum: idq3 tabu.

r Testm. qd fecerat pater ante captiuitate. nam si in captiuitate no valeret. vt ff. de testa. l. eius a quo. alij dicunt filiu fuisse testatum patre capto: q: non rumpitur reuerso patre post morte filij qd non plz: q: no pot testari cum sit incertus sui status. ut. ff. vfi leg. l. ij. §. si decesserit. aliud in filio deportati. qd dic vt no. C. de sen. pas. l. fi.

s Sed ne filius. subaudi institutus. et sic no ob. ff. e. l. si quis exheredato. §. fi. et si pater in fi.

Si bine. Per secundas tabulas vacuas prime non rumpuntur. b. d. bar.
t Si bine. nullum e q: non e ibi testatio mentis qd e necesse. vt. ff. de testa. l. i. et facit insti. q. mo. tes. infir. §. i. et ff. ad vell. l. quis. §. si conuenerit. et ff. de adi. le. et si transferam. et insti. qui. mo. tol. ob. §. preterea. b. et ff. ti. i. l. filius.

Posthumus. Testamentum ruptum posthumi agnatione eo decedente viuo testatore recoualescit de iure pretorio. Idem si filius iam natus pteritus viuo testatore decedat. vel ipedimentu capitis diminutionis tpe mortis cessauerit. b. d. bar. et diuidit in tres ptes. q: primo ponit vnu dictu. scdo illius illatio. tertio duo dca cu quada limitatione. secunda ibi: idcirco. tertia ibi: idem. Jo. de imo.
v Posthumus. videatur vt ff. e. l. iij. §. ex his.
x Signatu. ad qd. C. de se. ta. l. ij. W.
y Hereditatemq3. alias remq3. sz ff. C. de posthu. he. i. l. ij. sol. ibi post morte defuncti decessit: h in vita. vel alias vt ibi dixi. Item ff. insti. de exhe. li. in pn. So. ibi i nato tpe testi: h p. Item ar. ff. ff. e. l. q vxore3 So. ut ibi. ac.
z Relicta sunt. sz. ff. de le. ij. l. si qs testo. So. ibi. de rigore h de eqtate: vt illo i filia ab intestato venientibus. ar. ff. de le. l. celsus. §. fi. h i extraneo veniete ab itestato. q: i codicillis fuerat heredit as relicta p fideicomissu: veniete ex testo p se. ta. sz oz. et fa. ff. ti. i. l. si a primo. et l. si posthumus. ij. resp. et ff. de codicil. l. conficiuntur. §. si qs p. i si. §. et ff. de fideico. li. l. si pater duos. et ff. ad treb. l. cuz heres instituta.
& Iniustu. nulla qd e filio pterito ut e exemplu. ff. e. l. filio.
ꝯ Irritu p capitis. di. testatoris q postea fit sui iuris: ve insti. q. mo. tes. infir. §. no tn. et qd subiicit. si bonoru pos. s. ff

Filia. Preteritione filij vel nepotis emancipati testm no rumpitur. b. d. Bar. m Filia vel nepos. ex filio. nam ex filia sequeretur sui patris ptatem non aui materni. ut insti. de pa. po. §. fi. ac.
n Una vna. alias cum vna. alias deest eo. Item dic q dictio vna e ad verbum. q. d. simul cu emancipatione exeunt. vel dic q sit nome adiectiui de emancipatione. q. d. filia erit vna et nepos alius emancipatione. sed in filius exigunt tres sm antiqua tpa q h considerauit. hodie i oibus sufficit vna: vt. C. de adop. l. fi. no q est h lex pro eis q dicunt emancipato filio p his videri nepotem emancipatum qd reprobaui: vt. ff. de adop. l. si nepos. nam nec h qcq de filio dicit.
o Testm. qd postea fecit pater idest q no faciet nullu lz preteream tur quod facerent si essent i potestate: vt. ff. e. l. i. ac.
Si pater. Per reuersionez testatoris ab hostibus vel filij instituti testm non rumpitur. b. d. cum. l. se. bar.
p Si pater. filio instituto a patre. q Eo. s. patre.

p Data. i. delata. fuit ei. s. filio pterito no tn ca volute sed remit q ac. et sm h refert se tn ad iniustu no ad irritu h. v. si bonorum ac. sz oz. alij referunt ad vtrunq3 et dicunt si bonorum pos. sz ta. fuerit data subaudi et accepta ei. s. heredi scripto q rem ac. subaudi marie. erat. n forte alius filius institutus et alter pteritus: ut et ff. ti. i. l. fi. sz pteritus no vult et sm h dic auferre ab extraneis vel etiam a fratre p parte.
Si paganus. Si testm primus confirmatur p sz valet iure codicillorum. bar.
a Fideicomittere. b Libertates. et directe. et institutio trahitur ad fideico. ut insti. de tes. mi. l. hereditas. et facit insti. q. mo. tes. infir. §. sz si qs. et ff. ad trebel. l. si qs fore. et ff. de here. insti. l. fina. et qd no. ff. de his q no. infa. l. furti. §. i. acon.
Posthumorum. Filio sublate de medio nepos tz loco sui: et testm rumpitur si no repitur institutus vel exheredatus. Bar. et Jo. de imo.
c Posthumoru is solus vt insti. de he. ab ite. §. ita demu. et ff. de ff. ta. l. si lud. §. i. et insti. de here. q. et dif. §. sui. d Me viuo. demumsec si postea: vt. ff. e. l. si quis filio. i. resp. nisi apud hostes filius decesserit: ut. d. l. si qs. fi.

lege velleya prouisum est.

Idem.

Si ita facta sit exheredatio. si filius natus natave sit exheres esto utrisque natis rumpitur testamentum.

Abo.

Qui uxorem pregnantem habebat in hostium potestatem peruenit. Queto an nato filio qui tempore testamenti in ciuitate fecit rumpatur. Et si filius eius moriatur quam pater: quero an scripti heredes hereditatem habituri sint. Respondi non puto dubium esse quin per legem corneliam: que de confirmandis eorum testamentis: qui in hostium potestate decessissent, lata est: nato filio continuo eius testamentum qui in hostium potestate sit rumpatur. Sequitur ergo ut ex eo testamento hereditas ad neminem perueniat.

Pompo.

Quum in secundo testamento heredem eum qui uiuit institutum sine pure siue sub conditione si tamen conditio existere potuerit: licet non extiterit superius testamentum erit ruptum. Multum autem interest qualis conditio posita fuerit. nam aut in preteritum concepta ponitur: aut in presens aut in futurum. In preteritum concepta ponitur: veluti si ticius consul fuit: que conditio si vera est, id est ticius si consul fuit: ita est institutus heres ut superius testamentum rumpatur. tunc enim ex hoc heres esset. si vero ticius consul non fuit superius testamentum non est ruptum. Nos si ad presens tempus conditio ascripta est herede instituto: veluti si ticius consul est. eundem exitum habet ut si sit possit heres esse et superius testamentum rumpatur. Si non sit nec possit heres esse nec superius rumpatur testamentum. In futurum vero collate conditiones si possibiles sint et existere possunt licet non extiterit efficiunt ut superius testamentum rumpatur: et si non extiterit. Si vero impossibiles sunt veluti si ticius digito celum tetigerit heres esto. plus pinde esse quasi conditio ascripto testamento non sit: que est impossibilis.

Papinia.

Filio preterito qui fuit in patris potestate: neque libertates competunt: neque legata prestantur: si preteritus a fratribus parte hereditatis auocauit. Quod si bonis se patris abstinuit: licet subtilitas iuris refragari videatur: attamen voluntas testatoris ex bono et equo tuebitur.

Ceuola.

Si quis heres institutus est: et a testatore arrogetur potest dici satis ei factum: quia et ante quam adoptetur. institutio ut in extraneo locum habebat.

Idem.

Si ego et ticius instituti sumus: et a nobis postumus exheredatus sit, a substitutis nobis si sit exheredatus: ticio defuncto nec ego quidem adire potero. Iam enim per instituti personam a qua postumus exheredatus est in cuius locum substitutus vocatur: a quo postumus exheredatus non est: ruptum est testamentum. Sed si ego et ticius inuicem substituti sumus: quamuis quasi in parte substitutionis exheredatus non sit: mortuo vel repudiante ticio me posse adire puto: et ex asse heredem esse. In prima tamen specie et si viuat ticius: neque ego sine illo: nec ipse sine me adire

...latus posthumus. a3. ...no sic ne possit retractari. b. ...150. ...atore si sane mētis ñ rūpit. b. d. bar. ...qd dic vt no. C. de testa. l. nās3.

feccisse inductiōes q̄ ab alio icōsulte fcē erāt: certe manēt deleta. s. valida.
q ¶ Et si ademerit. s. icōsulte ⁊ est plana: vel dic ɔsulte: s3 tūc nō erāt adem pta. s. alia q̄ p aliū icōsulte deleta erāt. vel dic ademit. i. scripsit se ademisse q̄ erāt deleta. nō videnṫ adēpta. s. alia q̄ p aliū incōsulte deleta erāt.
r ¶ S3 si legi. ad principium bene accōmodatur.

[illegible]

poterit: q? incertū ē: an adhuc altero omittēte rumpaṫ testm̄. Itaq̄ simul adire possumus. ¶ Ulci⁹ titi⁹ integra ¶ DE. mēte ⁊ valitudine testm̄ fecit oz. postea cū i valitudinē aduersaз icidiss3: mētecapt⁹ eas tabulas incidit. Quero an his tabul' istituti adiṙ possint hereditatē? Rñdi s3 ea q̄ ppo nerent: nō iō minus adire posse.

¶ De his q̄ in testō dlent indu cunt ⁊ inscribunt. ¶ Iplanus.

Que in testō legi pñt: ea incōsulto dleta ⁊ in ducta nihilominus valēt: ɔsulto nō valent. ¶ Id vo qd ñ iussu scriptū iductū deletū ve ē: p nihilo ē. ¶ Legi aūt sic accipiē dum ē nō itelligi? s3 ocul' pspici q̄ scripta sunt. Ceteꝝ si extrisec⁹ itelligunṫ nō videbunṫ legi posse. ¶ Sufficit aūt si legibilia sūt icōsulto dleta sine ab ipso sine ab alio: s3 volētib⁹ inducta scripta sciendum ē: ⁊ si perducta sint. Qd igiṫ icaute scm̄ ē, p ñ fcō esse legi potuit. ¶ Et iō ⁊ si nomine(ut solet)testō fuerit ascripta iras iductōes supinductōes fecit: si uidebiṫ referri ad ea q̄ icōsulto ɔtigerūt. Proīde ⁊ si icōsulto supscripsit idurisse se: adēpta būt: ⁊ si ademerit ñ erunt adēpta. ¶ S3 si legi ñ pñt q̄ in icōsulto dleta sunt dicēdū ñ ē deberi. ¶ S3 h ita dmū si añ ɔsumatione testi scm̄ ē. ¶ S3 ɔsulto gdē dleta exceptiōe petētes repellūṫ. icōsulto vo nō repellūtur siue legi pñt siue ñ pñt: qm̄ si totū testm̄ ñ extet: ɔstat valē ea q̄ i eo scripta sūt. ¶ Et siqui dē illud ɔcedit testator denega-

bunṫ actōes. si vo ali⁹ inuito testatore ñ bn̄ denegabunṫ. ¶ Et cū hēreditatis portio adēpta ē: vl' tota hēreditas si forte sit substitut⁹ adēptio iure fcā videbiṫ ñ quasi adēpta. qm̄ hēreditas semel data adiri facile ñ pt. s3 q̄si nec data. Si qs codicillos i testō cōfirmauit: ⁊ codicill' aliqd ascripserit: mox dleuit ita ut appeat: ñ dbeaṫ: ⁊ pōpo. scribit codicillos dletos nō valeṫ. ¶ DE.

Cancellauerat qs testm̄ vel iduxerat ⁊ se pp unū hēredem facē dixerat: ⁊ id postea testm̄ signatū ē. qrebaṫ d iurib⁹ testi: d q3 portiōe ei⁹ pp quē se cācellasse dixerat. Dicebā. si qdē uni⁹ ex hēredib⁹ nomen iduxerit: sine dubio ceterā pte testi valeṫ: ⁊ ipsi soli dnegari actōes. S3 legata ab eo noīati relicta dbebunṫ: si volūtas ea fuerit testātis ut tātū hēredis instō iprobeṫ. ¶ S3 si istituti nomē iduxit: ⁊ substituti reliqt. institut⁹ emolumtum hēreditatis nō hēbit. ¶ S3 si nomina oīa iduxerit(ut ppoiṫ) asscripserit aūt iccirco se id fecisse q2 unū hēdē offensū hūerit: multū iterē arbitror utz illū tm̄ fraudare noluerit hēreditate. an vo cā illi⁹ totū testm̄ ifirmare. ut l3 un⁹ cām inductōis pbuerit, verū oib⁹ obfuerit. Rñ. ⁊ siqdē soli ei adēptā noluit portionem: ceteris nihil nocebit inductio: ñ magis q̄ si nolē s unū iduceṫ hēdē: iuit⁹ ⁊ sltū iduxit. ¶ Qd si putauerit totū testm̄ delēdum ob uni⁹ mltū, omnibus merito dnegabunṫ actiōes. ¶ S3 an legatariis denegari actio dbeat: qd ē. in ambiguo tñ interptandum erit ⁊ legata dberi: ⁊ coheredis

[illegible]

a ¶ Factū est. i. contingit de letio. al's contra vt. j. §. pri. ⁊ hoc e ideo qz presumimus q si ea prestari voluisset iterū ea reliqsset ⁊ refecisset: sic vt bene possent legi cū igiṫ ñ fecerit v' penituisse ⁊ voluntatē mutasse. ⁊ ē sic ad istum §. ar. ã. de testa. tu. l. si qs. §. ñ qs cuz. ⁊. ã de testa. l. heredes. §. i. ac. D.

t ¶ Sed consulto. p⁹ consumationē testamenti vt hēat locum qd de exceptione dicit: vt. j. d leg. i. l. si ita scriptū. ⁊ vt offerat. n precedenti. ac.

v ¶ Exceptiōe. j. j. e. l. pe. §. sed nōnullos. So. vt ibi.

x ¶ Possunt. post ɔsumatione. secus si añ vt. ã. pri. §.

[illegible]

vt. j. de adimē. le. l. iij. i. m. ⁊ de leg. ij. l. pe. §. ... tio. qd in hēde nō est. Itē q sit hēs iure mero ... sco hēditas: sed ad heredes ab intestato: qd ... q iō id fecit testator vt pueniret ad legitimū: ... pmo testō istituerat: vt. j. d se. ta. l. pe. §. testa ... testa. l. nostrā. ⁊. j. de mlo. l. ⁊ si sine. §. sed qd p... gulas. ⁊. j. de mili. test. l. si certarū. §. si codē te... te. ⁊. l. legatū. §. pf sed ar. S. in eo. ti. l. si filio. ...

¶ Si quis. Ex codicillis cōsulto deletis nih...
c ¶ Si qs. appeat. quid est deletū.
e ¶ Deletos cōsulte vt dixit l3 possit legi: vt ...
¶ Cancellauerat. In dubio cācellatio re... ni adiectā. h. d. Bar.
f ¶ Signatū ...
... totū fcm̄: q2 tūc nō eēt dubiū.
g ¶ Ceter...

[illegible]

instõnem non esse firmandam.

Marcellus.

Proxime ī cognitione pncipis cū qdaȝ hrdū noia iduxisset: ⁊ bona ei^u ut caduca a fisco vendicarent^b; diu ð legatis dubitatum ē: ⁊ maxie ð his legatis q̄ ascripta erāt his q̄rum insto fuerat inducta. ¶ Pleriq̄ ēt legatarios excludēdos existimabant. q̄ð sane sequendū aiebāt: si oēm scripturā testi cacellasset: s̄ nōnullos opiari id iuř ipo pimi q̄ inductuȝ sit: cetera oia valitura. ¶ Quid ergo nō ⁊ illō iterdū credi pōt. cū q hrdū noia iduxerat satis se cōsecutum putasse: ut itestati exitū faceret. s̄ ī re dubia bēigniorē iterptatione seq nō min^9 iusti^9 ē q̄ tutius. Snīa ipatoris ātōni augusti pudēte ⁊ polliōe ꝯsulib^9. cū valerius nepos mutata volūtate: icidēit testm̄ suū: ⁊ hrdū noia iduxerit: hrditas ei^9 ſm diui patris mei ꝯstōneȝ ad eos q scripti fuerāt ptinere ñ vr. ⁊ aduocatis fisci dixit. Uos hētis iudices vestros. Juni^9 zeno dixit. Rogo dñe ipator audias me patiēter ð legatis qd statues? Antonin^9 cesar dixit. vr tibi voluisse testm̄ valere q noia hrdū iduxit? Cornel^9 p̄scian^9 aduocat^9 leonis^9 dixit nomina heredum tātuȝ induxit. Calphurni^9 lōgin^9 aduocat^9 fisci dixit. pōt ⁊ illō testm̄ valē: qð hrdeȝ ñ hȝ. P̄scian^9 dixit. manumisit q̄sdā ⁊ legata ðdit. Antonin^9 cesar remotis oibus cum ðliberasset ⁊ admitti rursus eosdeȝ iussisset dixit. cā p̄ns admittere vr humaniorē iterptatiōeȝ vt ea dūtaxat existimem^9 nepotem irrita eē voluisse: q̄ iduxit.

¶ Nomē sui quē liberȝ eē iusserat induxit. Antoninus rescripsit liberū cū nihilomin^9 fore: q̄ð videlicet favore constituit libertatis.

Papinia.

Pluribus tabul' codeȝ exēplo scriptis vni^9 testi volūtatē codē tpe dñs solēniter ꝯpleuit: si q̄sdam tabulas i publico deposítas abstulit: atq̄ deleuit: q̄ iuř gesta sint p̄sertim cuȝ ex ceteris tabulis q̄s nō abstulit res gesta declaretur: nō cōstituenř irrita.

¶ Paulus notat: s̄ si vt itestatus morereř incidit tabulas: ⁊ h approbauerit hi qui ab itestato venire desiderāt: scriptis auocabitur hereditas.

¶ De hrdibus istituēdis. Rl.

Qui testař ab hrdis istitutiōe plerūq̄ ꝯ initiuȝ face testi. lȝ ēt ab exhēdatiōe, quā nomiati facit. nā diu^9 traia rescripsit posse noiatim ēt añ hēdis istitutionē filiū exhēdare. ¶ Institutū āt hēdē cū q̄q̄ dicim^9 q hēs scriptus nō ē: s̄ solūmō nūcupat^9.

¶ Mut^9 ⁊ surd^9 recte hēdes instituī p̄nt. ¶ Qui neq̄ legatur^9 ē quid neq̄ quē q̄ exhrdatutus ē: q̄nq̄ vbis p̄t face testm̄ ut dicat luci^9 tici^9 mihi hēs esto ¶ Hec aūt scriptura ptinet ad eum q nō scriptura testař: q potuit ēt trib^9 vbis testari. ut lucius hēs esto. nā ⁊ mihi ⁊ tici^9 abūdat. ¶ Si ex fundo fuisset aliquis solus hēs istitut^9: valet i[nstitutio]

stitutio contracta[a] fundi mentione. ¶ Si autem[b] sic scribat. lucius[c] heres. licet non adiecerit esto: credimus plus nuncupatum minus scriptum[d]. Et si ita. lucius esto[e]. tantundem dicimus. ergo et si ita. lucius solummodo. Marcel. non insubtiliter[f] non putat hodie hoc procedere. ¶ Diuus autem pius cum quidam portiones inter heredes distribuisset: ita ille ex parte tota[g]: ille ex tota[h]: nec adiecisset heres esto[i]: rescripsit valere institutionem: quod et iulianus scripsit. ¶ Item diuus pius rescripsit illa vxor mea esto: institutionem valere. licet deesset heres. ¶ Idem iulianus. illum heredem esse non putauit valere[l]: quoniam deest aliquid. sed et ipsa valebit subaudito[m] iubeo.

Circa eos qui ita ‖ Idem. heredes instituti sunt, ex partibus quas ascripsero: non putat[n] marcellus eos heredes nullis ascriptis partibus. ¶ Quemadmodum sit ita heredes esse[n]t instituti: si eis partes ascripsero.[p] Sed magis est vt sic vtraque institutio accipiatur[o]: si voluntas defuncti non refragatur: ex quibus partibus ascripsero. ¶ Si minus[pp] ex eis quasi duplici[q] facta institutione: quam sententiam celsus lib. xvi. dig. probat. ¶ Aliter atque probat[r] in illa institutione. ex qua parte me titius heredem scripsit: seius heres esto. Tunc enim si non est a titio scriptus[s]: nec seius ab eo. nec immerito hic enim creditur inesse conditio[t]. ¶ Sed marcel. hec similia putat[x]: licet non recte. ¶ Potest autem interesse[y]: vt rursus ita quis scribat. ex his partibus quas ascripsi an scripsero: vt superioris[z] modo dicas nullis ascriptis partibus nullam esse institutionem. ¶ Quomodo in illis[&] marcel. ait ex his partibus quibus testamento matris scripti fuissent: heredes sunto[?]. si intestata mater decesserit hos non esse institutos.

‖ Idem.

Seruus alienus[a] vel in totum, vel pro parte[b] sine libertate[c] heres institui potest. ¶ Si seruum meum pure heredem scripsero: sub conditione liberum: differt institutio in id tempus quo libertas data est[d]. ¶ Si quis ita scripserit. si titius heres erit: seius heres esto[e]: quasi queuis conditio, expectatur titii aditio vt seius heres fiat. Et sane et iuliano et tertul. hoc videtur[f]. ¶ Qui si deicommissariam libertatem sub conditione accepit: potest ab herede[g] pure cum libertate heres institui[h]: et non expectata conditione: libertatem et hereditatem consequitur et erit interim necessarius: et existente conditione voluntarius heres efficietur: vt non desinat heres esse: sed vt ius in eo mutetur successionis[k]. ¶ Aperture[l] tabularum dilatio necessarii heredis ius non mutat, vt solemus in substituto impuberi dicere. nam est relatum

pubens sui iuris fuerit: ais erit volūtarius: vt. d. l. cū conditione. ꝛ. ff. de vulg. testa. l. antepe. vl ſm hūc casum dic ꝙ post mortē īpuberis dedit se ī arrogationē ꝛ sic ponit ꝓprie eū necessarium fore. ꝛ ꝑ hac positione ē. ff. ti. t. l. sed si plures. §. quos possum. ꝛ ſm hoc mutatio fit ēt post mortē. Pos set etiam ſm Jo. h lra legi i vita: vt mutet qū filiū emācipauit pꝰ testiñ: vel

suum manumisit quē istituerat: vt. ff. fiont solem. ꝛc. sed in rā: vt. ff. fiont solemꝰ ꝛc. sed in h alio casu cōtrio qñ de extraneo fit necessariꝰ vt qz arrogatꝰ ē institutū extneū. ꝛ ſm hoc nō dilatō facit pncipalē mutari: sz ipse status cōmutatus dilatiōe facit mutari ius necessarij hrdis. Jtem pōt poni ſm vtrāqz lrām ꝙ filius īpubes pdictus dedit se in arrogationem post mortē pris. nā erit pri necessariꝰ ꝛ ñ erit, put erit sui iuris: vl non sui iuris tpe mortꝫ fratris īpuberis: vt pz ex pdictis. vl dic ꝙ olim erāt sui heredes añ aptas tabulas ꝛ trāsmittebāt sz extnei ñ nisi pꝰ aptas tabulas: ꝛ sic iste arrogatꝰ est suꝰ ꝛ pōt dici tūc ꝛ tūc non.

a Dederit. patri īpuberis.

Suus. Suus heres pōt sub oī cōditione istitui. filius vō sub ptātiua tñ: cui ñ nō paruerit ab hereditate excluditur. ꝛ coheres statim pōt adire non expectato ꝙ ipleat ɔditionē. h. d. Primo ponit vnū dictū. Scdo excipit a dcō. Tertio format vnā qōnē circa pmissa. Quarto ponit illationē. scda ibi: sz si excipiendum. tertia ibi. sz vtꝝ. quarta ibi: ꝛ id. Bar.

b Suus quoqz hrs. i. q pōt esse suꝰ vt nepos ꝛ pnepos ꝛ deinceps vt. ff. e. l. ij. §. i sed est lex. iij. put ē ibi lex apꝰ iul.

c Cōditione. qz nō sub casuali nisi in eius defectū exhrdetur: vt. C. d' iſti. ꝛ sub. l. si pr.

d Jn ipsiꝰ. vt si dederis vni li vnū nūmū vl aliqd leue: vt ff. e. l. i. §. puto.

si se ad arrogandū dederit^a substitutꝰ: īpuberi ɔfuncti filio: necessarium eum fore. ¶ De.

Suus quoqz hrs^b sub oī ɔditiōe^c hrs pōt istitui. ¶ Sz excipiendus ē filius qz nō sub oī condītione institui pōt. ¶ Et quidem sub ea ɔditione que ē in potestate ipsiusᵈ pōt. de h. n. iter omnes constat^e. ¶ Sz vtrū ita demum instō effectū hēat si paruerit ɔditioni: an ꝛ si non paruerit ꝛ decesserit. Julia. putat filiū sub huiusmodi^f cōditione institutū, Etiam si^g conditioni non pãruerit submotū^h eē. Et idⁱ si coheredez hēat ita istitutus^k: nō ɔbere eũz^l expectare donec ɔditiōi peat^m filius: cū ꝛ si pñez itestatū faceretⁿ non parendo ɔditiōi: pculdubio expectare ɔberet. Que sentētia° pbabilis mihi vr: vt ꝛ sub ea cōditione istitutꝰ q̄ ī arbitrio eiꝰ sit pñez intestatū nō faciat. ¶ Putoᵖ generalr recte diffiniri vtrū in ptāte fuerit: ɔditio an nō fuerit: facti ptās ē. Pōt. n. ꝛ hec si alexādriā pueñit si eē ī arbitrio pp hyēis ɔditionē. pt ꝛ esse si ei q a pmo miliario alexādriā agit fuit interposita. ¶ Pōt ꝛ hec si x. ticio dederit esse idifficilᵠ. si ticius pegrinet ī longinq̄ itinē. pp quead gñalē diffinitionē^r recurrendū est. ¶ Sed ꝛ si filio sub cōditione q̄ i eius ptāte^s ē hrde isti tuto: nepos sit substitutꝰ: siue extneus: puto viuo filio non extiturum hrdez substitutum^t: pꝰ mortē vo extiturūᵛ. nec necessariā substituto filij^x exhrdatione: cū ꝛ si fuerit fcā frustra ē: post mortē n. filij fcā ē. quam inutilez als ostendimus^y. ¶ Opinamur igif si filiū si sit institutꝰ sub ea cōditōe q̄ sit in eiꝰ ptāte, ñ indigere exheredatione a sequentibus gradibꝰ: aliognᶻ ꝛ cohēs idigebit. ¶ De.

Apud iulianū lib. xvij marcellus notat^z. Si eiusmōi sit ɔditio sub qua filiꝰ hrs istitutꝰ sit vltimo vite^ꝯ eius tpe certū sit eā existere ñ posse: ꝛ pēdēte ea ɔditione ɔcedat: itestato pri heres erit^ꝫ. veluti si alexādriā ^a puenerit hrs esto. ¶ Qđ si ē t nouissimo tpe ipleri pt: veluti si. x. ticio ɔderit hrs esto ɔ puto^b. ¶ Lpi.

Sed ꝛ si i ɔditiōe^c dies sit adiectus: vtputa si capitoliū intra. xxx. dies ascēderit: tūc dē pōt dici vt si nō paruerit ɔditiōi: substitutꝰ possit admitti elapsis. xxx. diebus filio repulso. qđ ɔsequēs ē siue iuliani ꝛ nr̃e. ¶ Nepotes^d ꝛ deinceps ceteri liberi q ex lege velleya istituti nō rūpūt testamētū: sub oīꝰ ɔditōe istitui pñt:

vite spū viuēs qñ non poterat ipleri in fine vite. Uel pꝰ mortē filij q pōt impleri in fine vite: vt. ff. e. §. apud iul' ꝛ. ff. de cōdi. insti. l. si. ꝛc. Bar ꝛ io. de imo.

¶ Vuso. Conditio dicit ptātiua siue id qđ freqēter accidit. h. d.

p ¶ Puto. diffiniri. i. pro regula tradi. ꝛ hoc qđ sequitur facti potestas ē vtrū ꝛc. i. an fas sit de facto possit adimpleri. sed ꝛ iuris ē. vt. ff. de cōdi. insti. l. filius. ꝛc.

q ¶ Jndifficilis. i. valde difficilis. sic. ff. de libe. ꝛ posthu. l. gallus. §. ille. ꝛ sal. ff. si qs. cau. l. §. diuinus. ꝛc.

r ¶ Ad gñalē diffinitionē. s. predcā; facti potestas ē ꝛc. vt ɔsideretur an possit de facili adimpleri vel nō. ꝛ sic ad arbitriū iudicis. sic. ff. de pen. l. pe. §. fi. ꝛ de verbo. l. mora. ꝛ de le. ꝛ se. con. l. non possumus generalem dif. i. considera qđ generalius ꝛ frequentius fit. nā ꝛ hec. si exieris de scholis ē potestatiua lz accidere possit ꝙ exire non possis. sed frequentiꝰ ɔtigit ꝙ possis.

¶ Sed ꝛ si filio. Pendēte pestatiua ɔditione instituti nō admittif substitutio vulgaris: sed deinde ea ɔfecta. h. d. Bar.

s ¶ Sz ꝛ si filio. in eiꝰ potestate. ꝛ que pōt impleri in vltimo momento vite ꝛ sic non erit substitutus heres viuēte filio. sz nec exhrdari pōt in casu ꝙ post mortē suam mittatur exhrdatꝰ. secus si sit alia conditio potestatiua que nō pōt ipleri vltimo momēto. tunc enim etiam viuēte filio pōt substitutꝰ hrs esse. s. ex quo certum sit cōditionē ipleri nō posse per filiū: vt. ff. de condi. insti. l. si. ꝛ h ērō in pmo casu: vt quādiu viuit non sit locus substitutioni: quādiu locus ē institutioni non ē locus substitutioni. ꝛc.

t ¶ Hrdem substitutū. tū ultimo vite spiritu possit ipleri ɔditio. ꝛc.

v ¶ Extiturum. qz tūc pmū sit verū defecisse ɔdi. ꝛc.

x ¶ Substitutio filij. als filio als filij. ꝛ ē sensus ꝙ valet secūdus gradus licet ab eo non sit filius exheredatus: vt. ff. de libe. ꝛ posthu. l. si posthumus. §. quod vulgo.

y ¶ Ostendimꝰ. vt ꝛ. ff. de li. ꝛ posthu. l. si ita. §. fi. ꝛ. l. gallꝰ. §. in omnibus. ꝛ ē h id qz non pōt locū hre exhrdatio donec ɔditio institutionis ipleri pōt. ac ipleri pōt q̄diu viuit filius ꝛ sic viuente filio nō hz locū exheredatio: postea frustra fieret ut h. ꝛ in dictis. ll. ꝛ. ff. de bo. li. l. libertus sub. §. estio.

z ¶ Alioquin. s. si diceres in superiori casu filiū exheredari deberet cum recte sit institutus. s. sub cōditione ptātiua. similiter diceres ꝛ ī h alio casu coheredē dēre exheredari vbi recte fuit īstitutus sub cōditione ptātiua: vt. ff. e. l. §. i. qđ ē falsuz. nā vbi recte ē institutus exhrdari nō dz: vt. ff. de li. ꝛ post. l. si posthumꝰ. §. qđ vulgo. equipollet. n. ei q ē. ī. e. l. tā diu.

ꝛ ¶ Marcellꝰ notat. alias lex alias. §. incipit. ꝛ dic notat addendo.

ꝯ ¶ Ultimo vite. ff. de ɔdi. demon. l. hec ɔditio. cōtra. sz si sub. ēt. ꝛ fa. C. de ɔben. sup. l. fi.

ꝫ ¶ Heres erit. ꝛ transmittit ad suos hrdes ꝛ hoc nisi hēat substitutū vt. ff. l. pr. ꝛ. ff. d ɔdi. insti. l. fi. ibi nā superior q dē spēs ꝛc. vel ad coheredē vt. ff. e §. i.

a ¶ Alexādriā. tū sit ppe als ñ eēt ptātiua. vt. ff. e. l. §. puto.

b ¶ Cōtra puto. ñ. n. erit filiꝰ hrs ab itestato nec trāsmittit alij sequentis gradus cum nec h sit substitutꝰ vel coheres. vt. ff. de con. insti. l. fina. §. altera.

¶ Sed ꝛ si. Ubi ē ɔditio ꝛ dies: ɔditio nō pōt ipleri pꝰ diē. Bal.

c ¶ Sed si in conditione. facit. ff. l. pri. in fi. ꝛc.

¶ Nepotes. Nepotes liberi sequentis gradꝰ pꝰ filiū pñt sub oī ɔditiōe istitui. h. d. Bar.

d ¶ Nepotes. sub oī istituunf ꝙ h nepos ne pmortuo filio viuo auo pterit nepos rūpat p. l. vell. ut. ff. d iniust. ꝛc. l. posthumoꝝ. tūc. n. sub ɔditōe istitui pōt: vt h. ꝛ. ff. e. l. suꝰ. ꝛ. ff. d suis ꝛ le. here. l. i. §. scđm, qđ aūt si filiꝰ nō ēēt. tunc ꝛ idem qđ i filijs sui.

o ¶ Que snīa. s. vt valeat testm̄ filio instituto sub potestatiua: ꝛ sic nō possit filiꝰ dicere nullū testm̄ vt subiicit cū hēat pucam vt dixit ꝛ h si heat coheredem vel sbstitutū. als facit nullum nō parēdo ꝛ pñem itestatū. Uel vltio

e ¶ Constat. ē. n. pro pura hnda: vt. ff. si quis. o. cā te. l. i. §. q sub cōditione: dz q esse possibilis ꝛ honesta: vt. ff. de cōdi. insti. l. filiꝰ ꝛ. l. fi. ꝛ. ff. de ɔdi. ꝛ demon. l. lucꝰ. Joan. sed hodie oē grauamē reucif q̄tum ē in debito bonorū subsidio vt. C. de inof. te. l. qm̄. Sed qd si sub mixta fuerit īstitutus filius B. distinguit. aut impeditur casu. aut spōte sua ñ vult parere. Si casu ab intestato ē heres. si spōte repellif. Jo. cōtra. dicit enim ab initio nullā esse instōnem. arg. ff. de arbi. l. litigatores. §. itē iul. ꝛ. l. itē si vnus. §. si i duos ꝛ adde qđ no. ff. de insti. ꝛ sub. l. si pater.

f ¶ Huiusmodi. potestatiua.

g ¶ Etiā si. abundat ēt. sic. C. de manu. te. l. fi. §. i. vel dic qđ nō iniust idem in contrario casu. sic. ff. de vbo. obli. l. qcunqz. §. si quis vl adiūge ad dictionem filiuz. ꝛc.

h ¶ Submotū. i. submouendū: vt. ff. si quis. o. cā te. l. i. §. q sub ɔditione. ꝛ. ff. de se. ta. l. sub cōditione. §. sed si is. ꝛ colligif. ff. d cōdi. isti. l. fi. ꝛ. ff. de le. p. l. itē si a substituto, sed qd si fuit iussus: sed nō potuit: vr admitti q̄si si sit ptātiua hz io. sz ɔ vr īspici gnalitas. vt. ff. pxi. §.

i ¶ Et id. qz filius pōt institui sub ptātiua vt valeat testm̄. ꝛ id ꝛc.

k ¶ Jnstitutus. sub cōditione ptātiua.

l ¶ Eum. coheredem.

m ¶ Pareat filius. imo statim adire dz: ꝛ si postea filius nō peat ɔditioni ꝛ sic decesserit non facit patrem intestatum. ꝛ accrescit eiꝰ portio coheredi. M. at substitutus expectat vt. ff. e. §. sed ꝛ si filio.

n ¶ Faceret. i. facere posset: vt qz sub mixta eēt institutus. nā quas hz tunc vias filius. vel ꝙ non pareat cōditioni ꝛ dicat nullū testm̄. vl ꝙ velit parere ꝛ tūc eo parēte admittif cohrs. ar. ff. de iniuf. te. l. filio. sic ꝛ als instituti expectāt parentes: vt. ff. de ɔra. l. aliud. §. fi. vel dic faceret. i. si diceremus heri pñem intestatū si filius nō pareat ɔditiōi ptātiue dz coheres expectare: vt mō dixi de mixta. qđ tñ dicere non debemus vt statim subiicit. vel dic facere qñ nō hz cohrdez vel substitutū. ꝛ dic expectare dz filius vsqz ad finem vite ipsius testatoris vel pꝰ mortem.

Jo. ꝛ azo. vt tñ sub ptãtia possit institui. ꝛ hoc subijcit ꝛ si redigāt ꝛc. i. redigi possint. q. d. p̄dicto casu vbi fili' precedit sub qualibꝫ: licꝫ possit redigi ad ꝯditionē filij fili' nō eēt: qꝛ tūc vt filius dꝫ istitui sub ptãtia tñ. Aliꝫ ꝫ ꝛ dicūt redigaꝛ. s. quo ad alia si quo ad hoc. ꝛ p proximo q̄ liberi pui grad' plus soli bēant ē. C. ad trebel. l. iubem'. §. fi.

hereditaria: sꝫ vt singulare cōmodum q̄ de herede in alium consueuerūt vari: sed hoc ipse sibi vt h. ꝛ. j. de acq. here. l. ex parte. qꝛ ergo non hꝫ eaꝫ vt heres non pōt ei adimi vt hēdi. nam ꝛc. sicut a simili non pōt sibi legari libertas vel ipsemet sibi cū ipse sit hēs: ita nec adimi. sic. ꝛ. j. de adimē. leg. l. legata inutilr. §. si sed vr q̄ possit legari sibi ipsemet: vt. C. d cōi ser. ma. l. fi. ꝫ. Sol. ibi erat alius hēs institutus vñ libertas vr q̄ possit legari sibi. at h̄ ipse solus institut' e. vñ se si bi dare non pōt. ꝛ sic sol. j. d le. a. l. senat'. §. fi. ꝫ. nā ibi nō erat istitut'. qnimo nec alia res pōt sibi a se legari: vt. j. de le. i. l. si q̄dē. ꝛ. l. legatū. §. hēdi se ꝛ alia rō q̄re nō pōt libertas adimi. qꝛ q̄ simul sūt data. s. hēditas ꝛ libertas ñ pñt sepatim adimi. pp quaꝫ rōnē ēt hēditas sine libertate adimi nō pōt. vt. ꝫ. d lib. ꝛ posthu. l. si ita. §. regula. sed in nro casu ē p̄dcā spālis rō. Item ꝛ alia qꝛ si libertas possꝫ adimi. ergo ꝛ hēditas q̄ si dꝫ eē. vt insti. d codicill. §. fi. nota ergo q̄ ptinus ē liber ꝛ hēs: vt ist. d hē. q̄ ꝛ dif. l pñ. ꝛ. ꝫ. si cer. pe. l. ei'. q. ꝛ ē rō q̄ a semetipso qꝛ si oꝫ te d hēditate dicere: q̄ a semet ipso accipet. ac hic notabilr. tñ d libertate dicit. Itē cūꝫ hēat libertatē a seipo vt hic. ergo cur ñ pt ei a seipo legari: rñ. ibi sunt opposita hēs ꝛ legatari': vñ i eodē eē non psit. h hēditas ꝛ libertas nō sunt opposita: imo q̄si ꝯnexa. ꝛ hec ē rō qꝛ libertas non ē res hēditaria: vt dictū vel spāle ē in libertate.

Solemnis. Incapacitas medij tpis instōeꝫ nō viciat. h. d. bar. ꝛ io. de imola.

a Solem'. media tpa. i. tpa. tps testa. tria sunt tpa. tps testamenti mortis ꝛ additionis. sꝫ. n. i medio eoꝝ eēt seus hēs fiat nō capax: si tñ hēs tpib' sit capax satꝫ ē. vt h. ꝛ. j. e. l. si alienū. §. i. ꝛ insti. de here. q. ꝛ dif. §. in extneis. ꝛ sa. j. d se. ta. l. i. §. sꝫ ꝛ si q̄s. ꝛ. j. e. quotiēs. §. seruus cū libertate. ꝛ. l. seruūꝫ meū. ꝛ. j. l. proxi.

b Peregrin'. i. deportatus ꝛ sic nō capax: vt C. de here. isti. l. i.

c Peruenerit. p restōne. in integ. vel p indulgentiā pncipis: vt. C. de sen. pas. l. i. ꝛ. l. cū indulgentiā.

Seruus. Ubi lex cōsiderat certū ꝛ determinatū tpa q̄dā a pncipio impediūt q̄ medio tpe nō īpediūt. h. d. io. d imo.

d Sub ꝯditōe. vt si dederit illi. x. vł simili. aliud forte si sub ea si liber erit. qꝛ alien' sub ea institui pōt. sꝫ ppri' nō. vt. j. de ꝯdi. isti. l. seru' alienus ita. sic ergo si eēt sic

ꝛ si redigant ad filij ꝯditionem. Solem' media dicē tpa nō nocēt vtputa ciuis roman' scriptus hērs viuo testatore factus ē pegrinus: mor ad ciuitatem romanā puenerit: media tpa non nocēt. Seru' alien' sub cōditione hērs script': tradit' ē seruo hēditario: mor vsucaptus ab extraneo. non ē viciata institutio. Si fuū cōez cū libertate domin' hērē scripsit: ꝛ cū redemerit, necessari' efficitur. Sꝫ si substitutus sit ipuberi ꝛ ptem redemerit ipubes, necessari' nō efficiet' iul' scribit. Sꝫ si sit cū libertate institut' an ei libtaris datio codicill' adimi possit apd iulianum q̄rit: Et putat in eum casū q necessari' fieret adēptionē ñ valē: ne a semetipso ei libtas adimaꝛ. Seru'. n. hēs istitut' a semetipso libtatē accipit q̄ snia hꝫ rōnem. nā sicuti legari sibi nō pōt: ita nec a se adimi.

Si seruus cōis Ulla. sub ꝯditōe hērs istitutus, viuo testatore libertatē cōsecutus sit: ēt pendēte ꝯdi. testāie libertatis adiꝛ hēditatē pōt. Itē sine testator eum aliēauerit: siue hēs p' mortem testatoris iussu dñi hēditatē adhibit. Idem.

Uos socij quēdā seruū cōem testō facto hērē ꝛ liberū eē iusserūt. h ruina simul oppssi perierunt. pleriqꝫ rñderūt h casu duobus orcinū hērē existere ꝛ id ē verū. Sꝫ ꝛ si sub eadē ꝯditiōe fuū cōem vterqꝫ soci' liberū hērē dēqꝫ eē iusserit: eaqꝫ extitisset: idē iuris erit. Ulpian'.

Uotiens volens aliū hērēdem scribere: aliuꝫ scripserit: in corpore hois errans veluti frater' me': patron' me'. placet neqꝫ eum hērēꝫ eē q script' ē: qm̄ voluntas deficit. neqꝫ euꝫ quē voluit: qm̄ scriptus non ē. Et si i relīqs' errauerit: vtputa dū vult lancē relinqueꝛ vestē leget: neutrum dēbebiꝛ. h' siue ipse scripsit siue scribendum dictauerit. Sed si non in corpore

institut' forte viciaret institutio si tradit' eēt seruo hēditario vel ipsi testatori. qꝛ peruenissꝫ in eū casum a quo sic istitui nō possꝫ. Itē hñ dicit sub ꝯdi. qꝛ si pure forte viciata eēt instō cū traditus eēt seruo hēditario vel ipsi testatori. qꝛ peruenissꝫ in eū casū ꝛc. qꝛ sic pure sine adiectione libertatis seruū ppriū instituere nō pōt hoc iure. vt insti. d here. isti. in pn. sꝫ hodie ꝫ vt ibidē dr. vel dic sm Jo. si hēditari' mãsissꝫ eēt viciata cū nō eēt cui q̄reret si tūc ꝯditio extet. nā ipsam sibi ipi q̄rere p seruū istū absurdū ē. sꝫ tūc alienat' q̄rit nouo dño. ꝛ facit. ꝫ. §. pr.

e Mor vsucaptus. i. stati captus pendēte ꝯditōe: vt qꝛ aliquo mō bona fide vel iusto ti. peruenit ad illū extneum possessio hec.

f Non ē viciata. ꝛ sic extite conditione iussu illius dñi adire poterit hereditatem ꝛ sibi querere.

Si seruus. Si seruus cū libertate institutus redimaꝛ in vita testatoris efficiꝛ necessari'. secus si post mortē. Bar.

g Si seruū cōeꝫ. cū libertate. dicas q̄ alienū nō possum instituere cū libertate. ꝛ si postea fiat testātis. sꝫ sine. vt. j. e. l. si alienū. ꝛ. ꝫ. pr. §. at ppriū cū libertate: nō alr olim. hodie ꝫ: vt. ꝫ. no. pri. §. si aūt cōem. aut cū libertate. ꝛ si valet vt sit necessari' nisi postea partem socij redimat vt h. ꝛ. j. pri. rñ. sꝫ socio accrescebat vt insti. d dona. §. fi. hodie ꝫ. naꝫ erit liber ꝛ necessari' heres dato p̄cio ptis socio: vt. C. de cōi ser. ma. l. i. §. i. ibi sꝫ ipse cōis seruus ꝛc. sꝫ si simplr tꝫ: vt. ꝫ. e. l. seru'. ꝛ ēt hodie accrescit hēditas socio: vt. d. l. d cōi ser. ma. ꝛ. j. ad. l. fal. l. plauti'. ꝛ. C. e. l. ai. ꝛ. ꝫ. pso. l. vcp. §. fuo cōi. ꝛ facit. j. l. pri. ꝛ. l. duo. ꝛ. j. ti. a. l. si seru' cōis.

h Impubes. q̄ erat aliena ꝛ sic hꝫ totum.

i Nō efficieꝛ. sꝫ voluntarius: vt ifra ti. i. l. seru' cōis. ai. rñ. ꝛ ē rō quia quos possum ꝛc. vt. j. ti. i. l. sed si plures. §. i. at seruū cōem nō possuꝫ facere necessariū nisi eū redimā. ergo nec filio meo. sꝫ ipse redimat.

Sed Si fuus solus cū libertate istituaꝛ libertatē recipit a seipso: id a seipso adimi nō pōt. h. d. Bar. vel sic. Si seruo cū libertate instituto libertas sola adimi nō pōt: qꝛ sicut legari nō pōt a seipso ita nec ademptio fieri a seipso sm Bal. ꝛ Jo. de imola.

k Sꝫ cū libertate. itelligas vbi totus fu' erat fu'. nā si cōis si possꝫ institui cū libertate. aꝫ. vt. ꝫ. pri. §. no. sm Jo. dicēt in cōi secus.

l Fieret. quod erit si non fuerit alienatus vel manumissus. vt isti. d here. insti. §. seruus aūt. vel sm Jo. quod erit si redimaꝛ.

m Nō valere. non nec i testō ꝯcedit eodē nisi adimaꝛ vtraqꝫ: vt. ꝫ. d li. ꝛ postb. l. si ita. §. regulā. ꝛ fac isti. d codicil. §. nec codicill. l fi. ac.

n A semetipso. i. nec libertas quā a se hꝫ ei adimaꝛ. fu'. n. ꝛc. ꝛ no. q̄ libertas serui istituti cū libertate non pōt alij legari: nec ab ipso instituto adimi. ꝛ e rō qꝛ hꝫ eam a seipo. i. non hꝫ vt hēs. qꝛ sic eēꝫ res

Si seruus. Conditio cuius effectus nihil operaꝛ non dꝫ expectari. h. d. Jo. de imo.

o Si seru' cōis, tria sunt. nā hereditas sub ꝯditōne. Itē libertas eodem testō sub alia ꝯditōe relicta fuit. Itē postea liber ē fact' viuo testatoꝛ. Jo erit ergo hēs dño volūtarius si existat ꝯditio hēditatis lꝫ pendeat conditio in testō date libertatis. ad hoc. ꝫ. e. l. seruos. §. q fideicōmissariam.

p Sub ꝯditōe. si āt pure tota hēditas vr acq̄rēda socio: vt. j. ad. l. falcidiā. l. plauti'. h.

q Adire pōt. cū iā extitit ꝯditio hereditatis.

r Heres. i. q eēt hēs. si hic seruus ꝯditione defecerit. vel dic coheres q eū seruum nō extite conditione libertatis. nec alias eo libero alienauit: ꝛ tunc extitit cōditio hēditatis. sed sm hoc non vr q̄ possꝫ dare preciū partis: vt. j. ti. a. l. si seruus cōis. sed nūq̄d hec alienatio per heredem fcā seruo adimet libertatem sicut hereditatem: Rñ. non. vt. j. e. l. pr filio. ac.

s Dñi. noui: vt. j. e. l. quotiens. §. seruus. ac.

Uos socij. Si hereditatis delate duob' dñis simul cedit dies. seru' vtriqꝫ erit necessarius. h. d. Bar. ꝛ Jo. de imo.

t Duo. sic. nā si alter pu' remaneret fuus alteri' eius solus possꝫ eē āmodo necessari'.

v Extitissꝫ. idē ꝛ si diuersis dñiꝫ eodē tpe existant sm Jo. sic ergo diuersis tpibus secus: vt no. in. l. p̄. sed si in conditione. §. si seruum. ac.

Uotiens. Lex tota pncipalr diuidiꝛ in duas ptes. pria tractat d forma instōnis. Secūda de instōnis effectu. scda ibi heredes. pma subdiuidiꝛ. pmo ponit q̄ū fuit erratū in corpore. scdo q̄ū in q̄titate. tertio q̄ū in ipsa instōne. quarto q̄ū ē erratū in appōne persone extrinsece. qnto quādo dubitaꝛ de incerticudine psone. Secūda ibi. sed si non in corpe. tertia ibi: tñdē. quarta ibi: sed si cū primū. qnta ibi: si q̄s nomē. Et. h. d. Error in corpore viciat instōnem ꝛ legatum. Bar.

x Quotiens. aliuꝫ. recogitās d alio certo ꝛ acciderit mihi ali' quem puto esse illum, non ergo iacob heres fuit de iure Isaac. at neqꝫ Esau. quia de altero errauit in corpore: de alio noluit.

y Frater. aut credo hunc seruum eē titium frēm meū, cū non videam ꝛ nō valet: at h. aut credo hunc seuū eē frēm: ꝛ obtinet. C. e. l. si pr. aut nō credo sed frēm noio: ut. j. e. l. nemo. §. qui fr. aut in nomine tñ ppio error: vt. C. de testa. l. si q̄s in noie. ꝛ. j. de rebus dn. l. q fiaccū ꝛ facit. j. de iure dcli. l. fi. ꝛ. C. de tes. l. neqꝫ professio. ac.

z Nō e. nec nōcupatus. ꝛ facit. j. de supel. le. l. labeo. §. item tubero. ꝛ d rebus du. l. in ambiguo ꝛ p emp. l. ij. §. q stichum. ac.

ꝛ In reliq̄s. als e in rebus q̄s. i. appellatiuis noibus. cum ē in reliq̄s. i. noibus rerum appellatiuis. ꝛ facit. j. de le. i. l. iij.

ꝯ Hoc. s. verum ē.

Sed si non. Error in q̄titate continua vel discreta dispositionē non viciat. ꝛ quod ē verū preualet ei quod ē scriptum. Bar.

a ¶ Sz si nō. in parte. s. quota rerum.
b ¶ Ex semisse. imo vl' ex quadrāte: vt. s. de le. i. l. g quartā. Sol. vt ibi.
c ¶ Nūcupatū. facit. ff. e. l. i. §. finaūt. z. s. de ɔdi. z de. l. cum aūt.
d ¶ Testātus. s. scribens testm̄.   e ¶ Semissem. s. scripsit.
f ¶ In semisse. maiori sūme minor inest. sic. ff. de arbi. l. die §. si plures. z de ver pecu. l. hic querit. z. s. de ver bo. ob. l. i. §. si stipulanti. z de re iudi. l. si qs cū reo. Itē facit. C. de testa. l. errore. z. ff. de statu ho. l. imperator.
g ¶ Pro cētuz. que relinquere volebat.

dio intelligunt equaliter instituti h. d. bar.
3 ¶ Heredes. successores sunt vt z. ff. de edē. l. qdam. §. nihil. ec.
z ¶ Equalr. sic insti. e. §. si plures. z. s. l. pri. z. s. pr. §. z de le. i. l. legata inutiliter. §. fi. z insti. pro soc. §. sed z si qdem. z. s. de pecu. l. in fi. z. s. de ap. l. si qui se. §. quotiens.

erraverit: sz ip te[a] pnta si cum dictasset ex semisse[b] aliquez scribi: ex q̄drāte fit script[c]. Celsus. lib. xij. q̄o nutn posse ōfendi ait ex semisse heredē fore: q̄si pl[9] nūcupatū sit, nam[d] scriptū q̄ sniā rescriptis adimat gnalib[e]. ¶ Idēqz ē z si ipe testator min[9] scribat cū plus vellet ascribē. ¶ Sz si maiorē ascripserit testamētarius[9] vel qd difficili[9] ē pbatione ipe testator: vt p q̄drāte semissem[f]. pculus putat ex q̄drāte fore hedē: qm̄ inest q̄drās i semisse[g] quā sniam celsus pbat. ¶ Sz si qs p cētū[g] ducēt z p notā[h] scripsit idem iūris ē. nā z ibi vtrūqz scriptū ē: z qd voluit z qd adiectū ē. q̄ snia si ē sine rōne. ¶ Eādē marcellus tractat z i eo q cōditionē dēnās infere si addidit. nā z hūc p nō istituto putat[k]. ¶ Sz z si cōditionē addidit dū nollet hedē futuz[l]: ōtracta ea nec nūcupatū videri[m]: qd ē volūtatē scriptuz ē: q̄z sniāz z ipe z nos pbamus. ¶ Idē tractat z si testāri[9] ōvolūtatē testatoris ɔditionē ōtraxit[o] vl' mutauit, hedē ñ futuz[p]: sz p ñ istituto hn̄dū. ¶ Sz si cū p mū[q] hedē ex pte dimidia scribē ōstinasset: pmū z scōm scripsit[r]: solus pmi[9] script[9] hēs videbit: z solus hēs existet q̄si ex pte dimidia institut[9]. ¶ Si qs nomē heredis q̄dē ñ dixerit: sz indubitabili signo eū ōmōstrauerit qd pene nihil a noie distat[s]: ñ tñ eo qd ɔtumelie[t] cā solet addi: valet institutō. ¶ Hēs āt istitui nisi vt cert[9] ōmōstret,[v] nemo pt[x]. ¶ Si qs tñ ita dixerit: vter ex frībus meis titio z meuio feiā vxorem duxerit ex dodrāte: vter ñ duxit ex q̄drāte hēs esto: recte fcāz institōnē certū[y] ē: sz qs ex q̄ pte sciē tū est. ¶ Plane erit simil' si ita istō fcā fuerit: vter suprascriptis frīb[9] meis feiā vxorē duxerit: heres esto. ¶ Sz z hāc pnto valere instōnē q̄si sub ɔditione factam. ¶ Hēdes iuris successores[3] sūt z si plures istituant dividi inter eos a testatore ius oz. qd si ñ fiat oēs eq̄lr[z] hēdes sunt. ¶ Si duo sint hēdes istituti: vn[9] ex pte tertia fundi corneliani: alter ex besse eiusdē fundi. Celsus expeditissimā labi. sniam seqt: vt ōtracta[?] fundi mentōe q̄si sine ptib[9] hēdes scripti hēditate potirent: si mō voluntas pr̄ssa. manifestissime ñ refragat. ¶ Si qs ita scripserit. stich[9] liber esto. z postea[a] q̄z liber erit hēs esto. labeo neratius z ariño opinat ōtracto vbo medio postea simul ei libertatē z hēditatē[b] ɔpetere: q̄ snia mihi q̄z vā vr. ¶ Si qs pmū[c] ex triēte: scōz ex triēte hedē istituerit. z si scōs hēs ñ erit: tertiū ex besse hedē scribat: h scōo repudiante, bessem hēbit: nō solū iure substitutōis[d]: sz ēt instiōnis. i. triētez iure substōnis: triētem iure institutōis. ¶ Seru[9] cū libtate hēs istitut[9]: si sit alienat[9]: iuberi adire[e] ab eo pōt cui alieat[9] ē[f]. ¶ Sz si redēpt[9] sit a testatore[g] instō valet: z necessari[9] hēs erit[h]. ¶ Si seru[9] q ex die libtatē accepit: et hēditatē pure, mox sit alienatus vel manumissus[i] videamus: an institutio valeat[k]: z quidē si alienatus non eēt pōt defendi institutionē valere: vt die veniente[l] libertatis que hereditatem morabat[m] competēte libertate z heres necessarius existat. ¶ Sz z si i die[n] libertas aut hēditas sub ɔditōe data sit: si cōditio posi diem[n] aduenietē extiterit liber et hēs erit. ¶ Sed z si pure fuerit hēs institut[9] libertate in diē data: si sit alienatus[o] vel manumissus[p]: dicit debere eū posse hēdez

t ¶ Cōtumelie. q: tūc nō valeret: vt titiū q: occidit seruū institito: vt. s. de le. i. l. turpis. s. pñ. sz ē s. e. l. his vbis. §. i. Sol. ibi stetit in genere maledictōis: vt z. ff. de lib. z posth. l. iii. in pñ. h in spē dixit. sic z alib in cōmendatōe dicim[9]: vt. ff. de dolo. l. qd vēditor. Alij vt. R. faciūt dfiam iter ɔtumeliā vt hic z maledictionē vt in 3no.   v ¶ Heres. ōmonstret. p pō noie vel indubitabili signo: vt. ff. pri. §. vel ɔditōis euētu. vt. s. pri. §. z p se nō p aliū: vt. s. e. l. illa. sz oppone ignot[9] pōt fieri hēs: vt. C. e. l. extraneū. ergo ignot[9] ē cert[9].
x ¶ Nemo pōt: vt. s. e. l. in tpe. §. quotiēs. z. C. de testa. l. iubem[9] fidē in legatis: vt. s. de vsufru. le. l. q plures. z de reb[9] du. l. v. z in tutore. vt. ff. de tes. tu. l. tutor incertus. vt insti. de le. §. tutor.
¶ Si quis tamē ita. Sufficit psonam ee certam licz distributio portionū ex futuro euētu ōpēdeat. h. d. bar.   y ¶ Si qs tñ. certū ē. sa. s. de ɔdi. ist. l. vter. z de se. ts. l. ii. §. si qs ita hēdes. z de leg. i. l. fu[9]. le. §. hui[9]. ec.
¶ Heredes. Per institutū in ius ōfuncti succedit. z plures instituti i ou

dit libertatē: q: tūc nec hēditatē suspēdit h. d. z pmo ponit duas qōnes. scōo determinat duam aliā. tertio reassumit pmā. scōa ibi. z qdē. tertia ē ibi: si pure. Jo. de imo.   i ¶ Si seru[9]. manumissus a testatore.   k ¶ Valeat. hanc soluit. s. ibi. sz si pure zc. qd valet.
l ¶ Die veniēte. nō aū ēt hodie. lex. n. que psumit seruo istituto serui eū liberū: vt insti. q ma. nō pos. §. i. loqt vbi nō appet dñi voluntas, z naalias nō ē loc[9] presumptionis: vt. s. de vbo. oblig. l. continu[9]. §. cū ita. hic. n. demū post diem dari voluit. ec.
m ¶ Morabat. nō. q: hereditas per se ad diē morari vel dari nō possit: vt. s. eo. l. hereditas sed libertas ex die dari pōt. z sic p eā ut hic dicit morat hereditas. azo. z facit. ff. eo. l. seruū alienū. §. i.
n ¶ Post diem. quid si añ. h.   o ¶ Alienatus. a testatore.
p ¶ Manumissus. a testatore.

a Heredem existere volūtarium, et dic a testatore in vtroqz casu sci[licet] si anteq̄ adeat iussu dn̄i fiat liber. vt insti. eo. §. seruus autem. et §. alien⁹. quinimmo et si non esset liber puta alienatus poterit iubente nouo domino adire: vt C. eo. l. iij. et sic si postea fiat liber adibit suo arbitrio vel dic etiam nō manumissus heres erit alij: et sic improprie: vt j. de acq. here. l. placet. acceat.

b Alienatus. a testatore.

c Institutio. i. equa.

d Differt. hodie autē videtur quod non debeat differri immo statim adueniente die libertatis fit liber et hēs et necessari⁹: nihilominus durec ī eo vsufruct⁹. q: hīc pōt hodie proprietari⁹ volēte vsufructuario eī dare libertatem: vt C. cō. munia de ma. l. i. §. si aūt proprietarius.

Si alterius Plures instituti et diuersis reb⁹ admittunt equaliter vt instituti. hoc. d. Bar.

e Si alterius. idem si eiusdem: vt. ff. e. l. quotiens. §. si duo. Joā.

f Portiones. s. hereditarie.

g Perinde habendum q̄tum ad portiones hereditarias. nam quātum ad eos fundos nō perinde: vt. j. e. l. ex facto. §. i. et. ff. eo. l. i. §. si ex fundo et. j. ti. i. l. coheredi. §. si. et j. ad treb. l. si qs pro re sua. ff. e. l. pri. So. cō cessio melior rei vt par tis non facit: vt plus videatur esse datum ō heredi. vt hic. sed copulatio plurium personarum in eandem rem vel partem contingit eos in vnā dimidiam. et alter cui tes per se institutione iure est collata habet aliam dimidiam: vt ibi.

h Nec fundum. quantum ad partes hereditarias. sed iure prelegationis hoc habent: vt i fra. e. l. ex facto. ac.

i Nominasset et ita deductis partibus equaliter erunt heredes.

Titius Coniunctim instituti ex re certa habentur pro vno quo ad diuisionem hereditatis faciendam cum alio instituto. h. d. Bar.

existere[a]. Sed si non ipse fu[b]it alienatus sed vsufruct⁹ in eo: eque institutio[c] valet: sed differtur[d] in id tempus: quo extinguitur vsufructus. Paulus.

Si alterius[e] atqz alteri⁹ fundi pro partib⁹[f] equis heredes qs instituerit. perinde habebit[g] quasi nō adiectis partib⁹ heredes scripti eēnt. Nec enim facile ex diuersitate pdiorum portiones[f] inueniunt: ergo expeditius ē quod sabinus scribit: pinde habēdum[g] ac si nec fundum[h]: nec partes noiasset[i]. Abo.

Titius fundi corneliani heres esto mihi. duo titij illi⁹ insule hr̄des sunto. hic[k] hēbunt duo titij semissē[l], at titi⁹ semissē. Idqz, pculo placz. quid tibi v[ideur]? Rn̄di vera ē pculi opinio. Paulus.

Si inequalibus partibus duris ita adijciat: quos ex disp[ar]ibus partibus hr̄des institui: eque hr̄des sunto. estimandū ē equari eos. s. si hoc aū peractum[m] testamētum scriptū sit. Lpis.

Interdū hec adiectō[n]. eque hr̄des sunto. testatoris voluntatē exp̄mit: vtputa prim⁹ et fratris mei filij[o] eque hr̄des sunto. Nā hec adiectio d̄clarat oēs ex virilib⁹ partib⁹ institutos: vt et labeo scripsit. qua detracta: semissem fratris filij: semissez primus haberet. Paterfa. distribuere hr̄ditatem in tot partes pt: quot voluerit: sz solēnis[p] assis distributio, in. xij. vncijs fit. Deiqz si minus[q] distribuit ptās iuris i hec[r] reuolunt[s]: vtputa si duos hr̄des ex quadrante scripsit. nam hēditas ei⁹ residua accedit: vt ex semissibus videant scripti. Sed si alter ex quadrante alter ex semisse heredes scripti sunt cui accedit[t] quadrans pro partibus[v] hereditariis eis accrescit. Sed si excesserit in diuisione. xij. vncias[x] eque pro rata decrescet[y]: vtputa me ex. xij. vncijs heredem: te ex. vi. scripsit. ego hereditatis habeo bessem tu trientē[z]. Sz si duos ex asse heredes scripserit: alios duos ex. xij. vncijs. an eque distributio fiat: apud labeonem lib. iiij. posteriorum querit. Et putat labeo et illos[a] ex semisse, et hos q ex. xij. vncijs scripti sunt ex semisse heredes fore. cui sententie assentiendū puto. Et si duos ex asse hr̄des istituerit: tertiū autez heredem ex dimidia et sexta eodem lib. labeo ait ī xx. vncias assem diuidendum: octo laturum ex dimidia[z] et ex. vi.[a] scriptum, illos duos. xij. Apd eundem[a] refertur titius ex parte tertia[b] deide asse expleto[c] idē ex parte sexta[d] i. xiiij. vncias hereditatem diuidendam[e] trebatius ait.

Abole.

Si quis heredes ita instituit. Titius ex parte pma: seius ex parte secunda: meuius ex parte. iij. sulpicius ex parte. iiij. heredes sunto. eque partes[f] hereditatis ad institutos pertinebunt: q: testator appellatione numeri scriptui[g] magis ordinē q̄z modū[h] partibus[i] imposuisse videtur.

Lpianus.

Iulianus quoqz. lib. xxx. refert. si quis ita heredem cōscripserit. titius ex parte dimidia[k] heres esto. seius ex parte dimidia. ex qua[l] parte seium instituit: ex eadem parte[m] dimidia sempronius heres esto. dubitari[n] posse vtrum in tres semisses

o Filij. oes. n. cōiūcti loco vni⁹ habent: vt. j. eo. l. iulia. et. ff. l. titi⁹. et. j. titu. i. l. si pr. et. j. de le. i. l. planc. in pri. sed ar. cōtra. j. de le. ij. l. lucius. §. lucius. Sol. vt ibi.

Interdum Dictio eque facit coniūctos et disiunctos equaliter admitti. Bar.

n Hec adiectio eque.

Paterfamilias Primo ponit vnū dcm̄. secundo in v. denuqz. ponit quomodo testator relinqt vni partē: et alteri partē. primo equalem. secūdo inequalez. Tertio ponit qūo vni totū relinquit: alteri partez. Quarto qūo vni relinqt totuz et alteri totū. Quinto quomodo relinqt totū plurib⁹. et alteri partem. Secūda pars principalis ibi. denuqz. secūda vni⁹ partis ibi. sed si excesserit. Tertia ibi: sed si duos. quarta ibi: et si duos. et breuiter h̄ intēdit. Hereditas pōt diuidi in tot ptes quot vult testator. ols tñ hereditas pōt reduci ad diuisionem legalem: q: diuidit in. xij. vncias: sine trāseat ad dipondiū siue nō. Jo. de imola.

p Solēnis. i. frequens.

q Minus. q̄ in. xij.

r In hec. xij.

s Reuolunt. alias resoluitur. s. hec distributio minor. et nota volūtatem testatoris in ptātem iuris resolui.

t Cui accedit. i. q superest.

v Pro partib⁹ hereditariis. vt. j. de secū. ta. l. si ita. et C. de testa. in. l. iij.

x Vncias. sic: q: habent ppria nomina he partes vt i. ff. i. eo. §. hereditas.

y Decrescet. q̄tum ad numerū vnciarū non quantum ad substantiam.

z Trientem Ino videt adimere primo q̄tum confert secūdo: vt. C. de le. l. cū questio in fi. trahe hanc ad illam vel h cōstabat talez fuisse voluntatem: vt transiret ad dipōdium quod pōt: vt hic. et insti. eo. §. videamus. vt plenius contrario.

a Illos ex asse institutos. et ita decrescat eis q̄tuz ad numerū vnciarū non q̄tum ad substātiam hereditariatum: vt. j. de leg. i. l. si qs testamento. §. i. et. l. si plurib⁹. et potest hoc. s. facere. et hoc cōtra. C. de le. l. q̄z questio. sol. vt. ff. pri. §.

z Ex dimidia. s. pte assis.

a Ex sexta. s. parte assis. et

k Titius. hic. s. in tali casu. ac.

l Semissem. fac. j. l. iij. ij. rñ. et. §. sed si duos. et. l. item. quod. §. sed si expleto. et. l. liber homo. §. si titi⁹. et ar. ff. de vsufru. ac. si qs titio. et l. si proprietas. et. j. de vsufru le. l. sempronius. §. fi. et insti. e. §. videamus. et C. de impu. et alt. sub. l. fi. in fi. sed precedens casus ē. ar. cōtra sed expone vt ibi.

Si inequalibus Etiam in distributione partium vltimum dictum preualet. h. d. Bar. et Jo. d̄ imola.

m Si inequalibus. peractum idem et si post peractum. sed ideo sic dicit qi si ante peractum nō opz iterum adhiberi de nouo aliam solēnitatem. alioqn sic. vt. ff. de tes. l. heredes. §. i. fm R. vel ideo sic dicit qi vbi aū ipso iure non videtur dare inequales partes: sed equales tñ finguntur date. si autem postea videntur adempte equales non ipso iure nō darent: ar. j. de le. i. l. si ita sit ascriptum. az. et ff. de his que in testa. dele. l. i. §. sed si leg. et. §. sed si incōsulto. et fac. ff. eo. l. si ita scriptum fuerit.

fa. ff. e. l. titius. fundi.

a Apud eundem. s. labeonem.

b Tertia. i. quattuor vncijs et q̄dam alium in. vij. vncijs subaudit.

c Expleto. alio istituto in besse.

d Sexta. i. assis. h.

e Diuidēdā. vt titi⁹. vi. alius octo habeat: vt. ff. prox. §.

Si quis Ordo loquēdi n̄ designat ordinē succedēdi. h. d. bar. et bal.

f Si qs. eque ptes. i. equales partes.

g Scripture. vt sic dixisse videat pmo loco heredem instituo et c.

h Quā modū. diuersum a pmo. azo.

i Partib⁹. singulis. ac.

Iulianus Relatum qs. i dubio facit relationē verā. et ppriam; hoc psonalem et in specie et in genere. h. d. Jo. de imo.

k Iulianus. ex parte dimidia. repete heres esto: vt. et. ff. l. i. §. diuus.

l Ex qua. hic incipit institutio tertij.

m Parte dimidia.

n Dubitari pōt. dubitabatur esset ne relatio simplex an personal: et certe

potius ē personalis. alr ē simplex: vt. C. de pac. con. l. ex morte. ac.
a ¶ Terti. alr ponit. ff. e. l. si tc. §. si. zz. ꝛ facit. ff. de vᵒ. sig. l. triplici. § fi.
b ¶ Quadrātes. s. duos. ꝛ hoc ē quilibet tres vncias: ꝛ sic sex īter ambos. ac.
c ¶ Idem. si primus heres sit institutus.
d ¶ Ex semisse. alio repete sit institutum. ac.
e ¶ Questionem. qd vel quātum voluit vnūquenqȝ habere. ac.
f ¶ Habituros. primū ꝛ secū dum. tertium vo nihil. ac.
g ¶ Si repudiauerit. primᵘ.
h ¶ Quidecim ptes. nam voluit excedere assem cū cōnumerauerit plures vncias ꝙ duodecim. ꝛ hoc presumitur sȝ han leges hodie presumitur in dubio contra: ꝛ sȝ hoc tertiᵘ hodie habebit. ix. vncias. secūdus tres: vt tres videanf sibi adempte: vt. C. de le. l. cum questio.
i ¶ Sex. ꝛ ē rō. qꝛ tertius ī nouem vnciis ē substitutus primus ī. vi. vncias pⁱmi ꝛ tres suas. secūdus vo in sex tm̄ ē institutus.
k ¶ Nam tertium. instituti sub eadem conditione s. si primus heres non esset. R. ꝛ no. vnum vicem plurium sustinere. de quo no. s. de pactis. l. si plures. acc.
l ¶ Sustinere. nota quem vicem duorū sustinere. accur.
m ¶ Partes. i. vncias q̄ sūt tres partes de. xv.
n ¶ In sex. s. vncias ꝛ facit. s. e. l. quotiens. §. si qs pⁱmū accur.

Item quod sabinus. Hic incipit tractare aliam materiam qd iuris sit qñ aliquis instituit sine parte. ꝛ de hoc pⁱmo tractat in pncipio. l. Secūdus ver. vñ idē. tractat de iure accrescēdi an habeat locum inter institutos sine parte: ꝛ hoc vsqȝ ad ver. sed si asse expleto. Ibi reuertif ad materiā ipsiᵘ ꝛ illā prosequif vsqȝ ad finē. ꝛ hoc innuit. Institutᵘ sine pte asse nō distributo intelligif institutᵘ in eo quod supest hoc pⁱmo. Et si testator quosdam instituit in. xi. vnciis sine ptibus: vnā vnciā que restat habebūt illi q sunt scripti sine ptibᵘ. Et si vnᵘ ex eis repudiat: semiunciā. Et accrescit oībus. hoc. d. secūdo. Et si asse completo plures sine ptibus scribunf heredes: oēs illi in vnum assem vocanf. Et si vnus scribitur sine parte duo coniunctim simul sine parte: tantum habebit ille vnus ꝙtum illi duo. Et si distributo dipōdio: tertiᵘ sine parte vocef: tres partes de hereditate fient non due. Et qd statuif in dipōdio vel asse distributo habȝ similiter locum. vbi ē distributū dipōdiū vel tripondium. Et vbi pars dipondij vel tripondij est distributa institutus sine parte intelligif in residuo institutᵘ. h. d. cum. l. seq.

diuidere voluit hereditatez: an duo ī vnū semisses seū ꝛ sempronii coniūgere. qd ē veriᵘᵃ. Et id coniuncti eos videri īstitutos. Sic fiet vt titiᵘ semissem. hi duo quadrātesᵇ ferant. ¶ Idē codē li. scripsit. si pmᵘᶜ ex semisse: scds ex semisseᵈ. si pmᵘ heres nō erit: tertiᵘ ex dodrāte substitutus sit. Facti qdez qōnēᵉ eē. vez recte dr: sigdem pmᵘ adierit: cāles ptes habiturosᶠ. si repudiauerit ᵍ xv. partesʰ futuras. ex qbus. ix qdez laturum tertium: sexⁱ secūdum.

Ulpianus.

Nam tertiumᵏ ꝛ instituti et substituti psonaz sustinerˡ: ꝛ ī tres ptesᵐ institutū videri in sexⁿ substitutum. Ulpianᵘ.

Item qd sabinᵘ ait. si cui ps apposita nō ēᵒ: excutiamᵖ duos ex qdrantibᵠ heredes scripsit. tertiūʳ sine pte qd assi deest. fert, hoc ꝛ labeo. ¶ Unde idez tractat. si duos ex vndecim: duos sine pte scripserit: in ox vnus ex his qui sine parte fuerunt repudiauerit vtrū omnibus semiuncia: an ad soluz sine parte scriptuz pertineat. ꝛ variatˢ. sed seruius omnibus accrescereᵗ voluit. quam sententiaz veriorez puto. nam quanquȝ ad ius accrescēdi non sunt ꝯiunctiᵘ qui sine parte instituunf. quod ꝛ celsus. lib. xvi. dig. probat. ¶ Idemqȝ putat ꝛ si expleto asse duos sine parte heredes scripserit: neqȝ hosˣ neqȝ illos coniunctos. ¶ Sed si asse expleto alium sine parte heredem scripserit in alium assem veniet. ¶ Aliter atqȝ si ita scripsisȝ. expleto asse: ex reliqua parte heres esto. quoniam tum nihil reliquum ē ex nullaʸ parte institutus ē. ¶ Sȝ si expleto asse duo sine ptibᶻ scribāf: vtruȝ in singulos asses isti duo: an in vnum assem coniūganf: q̄ritur. Et putat labeo ꝛ verius ē in vnum assem venire. ¶ Naz ꝛ si vnᵘ sine pte duo coniuncti sine parte instituanf: non tres trientes fieri celsus libro. xvi. scripsit: sed duo semisses. ¶ Qd si qs dipondiumᶜ distribuit: ꝛ tertium sine parte instituit: hic nō in alium assem sȝ in trientem venit: vt labeo li. iiij. posteriorum scripsit. nec aristo vel paulus ut pote probabile notantᵇ. Paulᵘ.

Quesitum ē si plus asse pfamilias distribuisȝ: ꝛ alique sine pte fecisset hr̄dez. vtrū ne is assem habiturᵉ foret an id duntaxat qd ex dipondio deesset! Et hanc eē tollerabilissimā sententiam puto: ut eadem rōᶜ ī dipondio oiqȝ re deinceps que in asse seruetur: paulus libro questionum eadem rōne in secundo asse que ꝛ in primo. Ulpianᵘ.

Ex facto etiā agitatū pōponius ꝛ arianus referūt. si qs vacua parte relictaᶠ: instituerit. Si mihiᵍ seius hers nō erit: quem non instituerat ʰ: sempronius heres esto. an hic seius occupare posset vacantem portionem: ꝛ pegasus quidem existimat ad eam partem admittiⁱ. Aristo contra putat qꝛ huic ps eēt dataᵏ q̄ nulla eēt. quā sniam ēt iabolenus pbat: ꝛ pomponius: ꝛ arianus. ꝛ hoc iur vtimur.

Paulus.

o ¶ Item qꝫ sabinus. nō est. habeat quod deest.
p ¶ Excutiamus. quibus casibus locum habeat.
q ¶ Ex quadrantibᵘ. hoc est quilibet ex suo quadrante.
r ¶ Tertiū. alr ē tertiᵘ in libro. accursij. s ¶ Et variat. s. labeo.
t ¶ Omnibᵘ accrescere. imo ad solum coniūctum: vt. C. de cadu. tol. l. i. §. si vero qdam ex his. ꝛ. s. de vsufru. ac. l. i. §. idem si duobus. que sunt contra. sol. dic qꝫ ibi non coniungit verbis hos sine parte instituens. alr secus: vt. s. e. l. heredes sine. sed huic distinctioni videt contra. s. e. l. si ita qs heredes. vbi erant coniūcti verbis ꝛ tamen ē idem quod hic dicit: sed dic qꝫ ibi erant disiuncti re propter verbū eqs: ꝛ sunt sic ibi inequales coniunctis vbis tm̄ ꝛ coniunctᵉ re tm̄. ꝛ facit. s. de le. iij. l. re coniuncti. sȝ dic qꝫ oēs sunt coniuncti re. nā ambo sepersitim ꝛ sic i solidū sine parte sunt instituti: ꝛ sic tā inter se ꝙ alijs sunt coniuncti re.
u ¶ Non sunt coniuncti. q re sola coniungūtur. ꝛ coniūge ita qꝫ preferatur

alijs cum ꝛ illi erant re coniuncti.
x ¶ Neqȝ hos. dic qꝫ oēs sunt instituti verbis disiūctisᵘ ꝛ ...
...tum ꝛ alij primi. vt. s. e. §. sed si expletū. ꝛ. s. pr. §. sed ...
... habūt ius accrescendi: vt. s. proxi. iij.
y ¶ Ex nulla. secus si aliqū pars vacaret: qꝛ tunc reliquū ...

dio ꝛ tripōdio ꝛ quadripondio qꝫ in asse seruari.
d ¶ Omniqȝ re. i. tripondio ꝛ quadripondio.
e ¶ Seruetur. s. vt heat qd deest de dipōdio ꝛ sic de alijs: ... si pluenibus si plures vncie ꝛc. nūȝ l assem sic vt. s. e. l. ... obstat. s. e. l. ex vncijs. imo cōcordat. ꝛ facit. s. de se. ta. l. ...

Ex facto. Uerba enūciatiua conditionaliter prolata ... dispositionem. hoc dicit. Bar.
f ¶ Ex facto. s. facta. qꝛ qndā istituerat l. x. vncijs. ꝛ sic vacab...
g ¶ Si mihi. verba testantis.
h ¶ Nō instituerat. alr non instituerat. s. testator ꝛ sunt vba ... seqr semp ꝛc. sunt vba testantis alr ē quē institueram ꝛ ... testantis. sed falsum dicebat qꝛ cum instituerat.
i ¶ Admittᵢ. quasi testator ꝯsenserit esse heredem si vellet.
k ¶ Esset data. s. vᵗ eē dats inducta in similitudinē alterius ... s. e. l. itē. §. si asse. nā vt ibi nō appet ps ita h nō appet ps ... fuerit in substituto: aut nō ponit qōnez qꝛ in eo p ꝯsequēti... fm sȝ. s. qꝫ admittat: tn qꝛ sub ꝯditōe fuerit institutus: qꝛ ... qꝛ eis substientus ē institutᵘ sȝ qdā hsic. s. an tertiᵘ. s. semp... formāt qōnem i substituto quē dicūt nō admitti qꝛ nō fuit ... sȝ substitutus qd nō placet: ꝛ fa. s. d adimē. le. l. legata ... tes. l. titia. §. si sȝ ar. ꝫ. ii. d dona. l. ex hac scriptura. sed ...

debẽt intelligi perinde ac si esset idẽ ... Jo. de imola.
... substitutos cũ ptib⁹ / vel dic quo loco ... acãtem: vt. ff. e. l. q adãuilli. §. filius. ⁊ ... de le. §. an hẽdis.

tẽt vendere vt non heres. ⁊ vt glibȝ rem alienam ... adã sit tñ deficiat conditio ⁊ mihcut⁹ ẽ talis q pretẽ ... possessione vt p contra ta. vt. ff. ꝺ ꝯ ta. l. sub ꝯditiõe ... renẽ: vt. ꝺ. de ac. emp. ⁊ ven. l. si alienã.
Sed si bonorum. Dicit log⁹ qd hẽat facere ...

Quo loco^a scribat hẽs sine parte: vtrũ primo an me dio vl' nouissimo nihil^b interest. Si iam mortuo: quadrans: ... dodrans dat⁹ sit: ⁊ ali⁹ sine ... scripť sit. Labeo ait eũ q ... parte heres institut⁹ sit: alterũ ... habituꝝ: ⁊ hanc mentem ... stantis: qd ⁊ Iulian⁹. pbat et ... Qd si vni⁹ ⁊ mortuus ... dimidia ꝯiũctim hẽdes ... tuti sint: ex altera alius: eꝗs ... eos habituros ait: qr mor... s pro non scripta habeť.

Pompo.

Rebati⁹ ait sic nõ recte scri ... bi: q̃sq̃s mihi hẽs erit stich⁹ ... hẽs esto. liberꝝ tñ eũ futurũ ... o ⁊ hẽdẽ eum futurum recte ... Seruo libertatẽ pu... hẽditatẽ sub cõditione dari ... rissimũ puto: vt tã vtrũ... ꝯditõe pendeat^h. Ulia.

Expleta quidem conditiõe liber hẽsq̃ȝ erit quocũq̃ȝ lo... bertas data fuerit. deficien... t ꝯditõne pinde habeť ac si ... tas sine hẽditate data fue...

Omponi⁹.

Si q̃s institust hẽs in diem certum^l vel incertuȝ^m: is bonoꝝ possessionẽ agnoscere pot^n, ⁊ tanq̃ȝ hẽs^o distrahere hereditatẽ. Sȝ si bonoꝝ possessionem nõ admittat^p; sed conditionẽȝ trahat^q: tũ facile pareť posfit: veluti si seruũ quem in ptãte hȝ manumiserit: nec mãumittat: he ptoris erũt ptes vt vtatur edictũ^r suũ illud: quo pfinit tps^s intra qd adeat hẽditas. Item si ꝯditõi heres parere nõ potuerit: quẽ in sua ptãte ñ hẽbat: veluti instõne^t collata in alteri⁹ factũ^u: aut quẽdam casũ: si ille puta ꝯsul fact⁹ fuerit: tũc postulantib⁹ creditoribus^x ꝯstituet ptor: nisi itra certũ tps hẽditas obtigerit^y aditaq̃ȝ fuerit: se bona defuncti creditorib⁹ possideť iussurũ ⁊ interim q̃ vrgebũt^z p curatores^a distrahi iussurꝝ. Sȝ si sub ꝯditione q̃s hẽs institutus sit: ⁊ graue es aliẽnũ sit quod ex pẽa crescit: ⁊ maxime si publicũ debitum immet: p curatorẽ^b soluẽdũ ẽ es alienũ: sicut cũ vẽter^b in possessione sit: aut pupillus hẽs tutorem nõ hẽat^d. Et iõ ait^b cãuse cognitionem^c adiectã pp eos q sine dilatione^d pegre cẽnt: vel egritudine^e vel valitudine ita ipedirenť vt in ius pduci nõ possint nec tamen defenderentur.

Celsus.

Titius ⁊ seius^f vterue eoꝝ viuet heres mihi esto. Existimo si vterq̃ȝ viuat ambos hẽdes eẽ: ⁊ mortuo altero^g eũ q superit ex asse heredem fore. Ulpian⁹.

Sed si sub conditõe. Diuidiť in duas ptes. Primo firmat vnam q̃õnem circa predcã ⁊ eã determinat. Secũdo circa suam determinationem tollit vnam dubitatõeȝ. secũda ibi. Et ideo. Bar.

Curatorem. datum bonis.
Cum venter. facit. ff. de ventre. in pos. mit. l. curator. §. pe. ⁊ ꝺ. §. pr. ⁊ infra de iure deli. l. vl.
a Non habeat / ⁊ debȝ ex persona pñs. alias nõ fieret venditio: vt infra q. ex cau. in pos. ea. l. apud iulianum.
Et ideo. Aduersus facta p talem curatorem nõ restituiť pupillus sȝ absens vel aliter impedit⁹. hoc dicit sm tertiã lec. glo. Bar.
b Ait ss. pror. ff. q̃b⁹ ex cau. i pos. e. l. ij. ⁊ l. fulcinius. §. 1. qd est falsum: q ibi nõ sunt h vba / vel dic sm Jo. in quadã pte edicti quã nõ habem⁹. ⁊ sȝ hoc ois inferiora vba videnť loq de illo edicto / vel m eli⁹ ait põpo. ꝯditor ... legis loquẽs ꝺ seipso in tertia psona. sic ⁊ ꝺ. solu. ma. l. diuortio. i pn ... sm ꝺ dic adiectũ a ptore: q i quodã edicto ꝺdit restõnẽ in itegꝝ ill' cõ ... tra quos ẽ fcã missio ⁊ vẽditio ⁊ cã cognita: nã nõ ad pupillos referť q nõ restituunť in iteg. ob ea q̃ facta sunt p pcuratorẽ talẽ: vt. ꝺ. ꝺ mi. l. in integrũ restõne. sec⁹ in absẽtib⁹ iusta cã. ⁊ in his alius q hic sequunť: vt. ꝺ. ex q. cau. ma. l. 1. in fi. ⁊. ff. q̃b⁹ ex cau. in pos. e. l. in possessionẽ. §. cũ vẽ.
c Cognitionem. alias conditionem. accursius.
d Sine dilatõe. i. iniusta vel iusta a zo / vel dic sine dilatione. i. iudicis. nã aliã nõ pcederet iudex interim ad faciẽdum missionem vel venditionẽ: vt. C. ꝺ dila. l. fine pos / vl' dic a creditoř. q nec tũc pcedeřt ad vẽditionẽ. vt ff. q̃b⁹ ex ca. i pos. l. fulcini⁹. §. sȝ i diẽ. sȝ ad missione sic: vt. l. i possione. e. t.
e Egritudie / nõ. solõnẽ ñ differri pp egritudinẽ vl' missionẽ vl' vẽditõeȝ. sȝ an ad litis cõ. vel ad sniaȝ. Jo. sic nõ ad cetera cãe cũ pcuratorẽ possit mittẽ. sȝ dic vt. ꝺ. si q̃s cau. l. ii. §. si q̃s iudicio. ar. vl' plñ⁹. j. ꝺ di. ⁊ tẽ. §. l. t.
Titius. Substitutio vulgaris pt fieri ꝟbis affirmatiuis. h. d. cũ duabus legibus seque. io. de imola.
f Titius. altero mortuo ad hoc. infra de le. i. l. si fundum. §. his verbis. ⁊ infra. e. l. cornelius. accursius.

Perpetuum ... Pendeat. ... si e solus hẽs. nã tũc pẽdet vtrũq̃ȝ ex conditõe: q: non pot eẽ liber anq̃ aliq̃s sit hẽs. nec eẽt hẽs añ aduenũ cõditionis / vl' si dicas q hẽat coheredẽ dic q vtrũq̃ȝ pẽdet ex conditõe. i. an existat vtrũq̃ȝ: nã ꝺ vno. i. de libertate constat alio existente coherede. vt. ff. l. prox. ⁊ d. l. cum seruus.
Expleta. quocũq̃ȝ loco / i. gradu pmo vel scdo aȝ. vel sm. R. ex testõ vel ab intestato si hoc expressit testator. ac.
k Perinde habeť / cãute posuit sic volẽs diceř cõpetat libertas vel nõ / sȝ pinde hẽ ⁊c. q pot eẽ q cõpetat si hẽat aliũ coheredẽ q adiuit. ⁊ pot eẽ q nõ si nullũ hẽat cohẽdẽ q adeat. vl' nullũ habuit. nã ñ adita hẽditate ex testõ nulla i eo relicta valẽt. vt. ff. ꝺ ꝯ ta. l. filiũ. ⁊. ff. ꝺ ꝯdi. ⁊ demõ. l. aliqñ. ⁊. C. de fideicõ. li. l. ex testõ / nisi legitimi sint tuti. vt. ꝺ. ꝺ inoffi. te. l. titia. ⁊ facit. ff. de manu. testa. l. cũ seruus.
Si quis instituatur. Missus in possessionẽ pendẽte conditiõe pot oia facere que curator dat⁹ posset. h. d. principiũ. Et ista est difficilis lex. Et pncipiũ diuidiť in duas ptes pncipales. Primo ponit qd pot facere hẽs institut⁹ in diem certũ vel incertũ. Scdo qd potest facere iudex. Scda ibi. sed si bonoꝝ possessio. Bar.
l Si q̃s institať. certũ / ite tolliť dies certa ꝺ medio: vt. ff. e. l. hẽditas.
m Uel incertũ / i. sub cõditõe. nã dies icert⁹ ẽ. vt. ff. ꝺ ꝯdi. ⁊ demon. l. dies. ⁊. ff. quãdo di. le. ce. l. sicut. ac.
n Agnosceř pot. et pendẽte ꝯditõe. vt. ff. ꝺ se. ta. l. ij. §. si sub conditione.
o Et tanq̃ hẽs / hoc refert ad eũ casum quo institut⁹ ẽ in diẽ certũ. nã si sub incerto. i. sub ꝯditõe cũ petat pẽdente ꝯditõe bonoꝝ possessionẽ q iuris sit nõ q̃ facti. vt dcõ. §. si sub ꝯditõe. ⁊ l. hi de iure. sȝ qdã dixerũt ꝯ. s. q illa q̃ facti p. l. C. ꝺ inoffi. test. l. fili⁹. ⁊ illa q̃ iuris sine effectu sit. nisi existat ꝯditio. vt. ff. de se. ta. l. ij. §. si q̃s ita in si. §. nõ pot pẽdente ꝯditõe aliqd facere: vt hẽs: nec alienare dñium vel aliqd facere vt hẽs. ⁊ ita iuris ẽ tñ nõ facta. i. cũ aliquo effectu. nã nec de iure ciuili pot iterum adire: vt. ff. de acq. heř. l. item is q. sȝ po...

a Q Uia. substitutio. s. vulg. ... que sit hoc casu verbis affirmatiuis. sic C. e. l. fi. regulariter contra. vt insti. de vulg. sub §. i.

b I Demqz. senatus. cuius nomen non habemus. scilicet eundem heredem.

S Ite. Ubi prius institutio est pura. secunda in codez testamento facta ni... Hic operatur ide vbi sub pluribus conditionibus disiuncta nec vel vbi separatim sit institutio. h. d. et tres sunt partes: sicut sunt tria dicta que patent. secunda ibi. sz si te. tertia ibi. sz si plures. Jo. de imo.

c Si te. instituero et substituero tibi. in partem illam tu ex qua sub conditione te institui.

d Nō. nunc respondit.

e Sequentem institutionem/ nisi habeat coheredem: vt. j. eo. l. si quis ita scripserit. sz. / sz videtur contra. j. de condi. et demonstra. l. nam ad ea. sz ibi in legatis: hic in institutionibus, vt j. ti. i. l. fi. accur.

f Prior. puta.

g Eadem parte in genere. eadem puta instituo te in triente si imperator intrauerit italiam. te eundem si nauis venerit ex asia instituo in alio triente: / vel dic quod sit eadem omnino: vt instituo te si imperator intrauerit italiam ex triente et si nauis ex asia venerit in eodem triente. et dic quod disiunctim posuit conditionem: secus si copulatiue: quia tunc omnes debent existere: vt insti. e. §. pe. et j. de vbo. obli. l. si quis ita stipulatus: et j. ti. ij. l. si plures: vel dic vt in. l. illa si plures. no. Item facit in eo. t. l. si heres.

h Id faciet. vt denique existat faciat institutionem valere.

S I ita. Uarietas ordinis institutionem nō vitiat. hoc dicit Bar. et Jo. de imo.

i Placet. vt. j. titu. i. l. ij. §. fi. et de se. ta. l. ij. §. si quis ita scripserit. et C. e. l. quo loco. et l. ex facto. / Itez no. hic quod nō nocet ordinem peruerti cum demum omnia locum habent perfecto testamento. et mortuo testatore.

H Oc articulo. Nomen quisqz est collectiuum sed fauore institutionis accipitur vt distributiuum. h. d. Et diuiditur in tres partes. Primo ponit verborum propriam significationem. Secundo dicit mentem seruandam. Tertio ponit qualis mens in dubio presumatur. Secunda ibi: in quo puto. Tertia ibi: Sed humanius. Bar. et Jo. de imola.

k Hoc articulo quisqz. alias quisquis.

l Omnes significantur: vt C. de pac. l. si creditores. accur.

m Habuerit. s. iam vt hoc verbum habuerit preteriti temporis sit/ sed si futuri: vt. j. de his que pro non scrip. l. i. in fi. que est. et j. eo. l. si ita quis.

n Omnes. verbum plurale diuisum geminat significationem singularis: vt. j. de codi. et demon. l. falsa demonstratio. §. fi. et j. e. l. pater. azo.

o Quoniam. no. quod ad omnium factum sermo refertur in quo puta testatoris mentem inspiciendam.

p In quo sermone: vt infra de le. ij. non aliter. accursius.

q Humanius est, in dubio. accursius.

r In tantam. erit ergo vnus heres et nō alius sic. s. e. l. pater. et j. de condi. et demon. l. falsa demonstratio. §. fi. et infra de condi. insti. l. ij. §. fi. sed contra. C. de impu. et alijs sub. l. quamuis. et j. com quidam. sed in primam inequalitas. in alia fraternitas tollit contra. Item facit supra eo. l. ij. sz qd de alia parte erit respon. vt. j. eo. l. si quis ita scripserit. / Et quod hic dicit in tantam intellige quando ambo instituti erant. / sed quid si quilibet in dodrante hunc scripsit. vel econtra quilibet in triente: Rñ. tot vncie fient de hac hereditate quot ille esse videntur. argu. s. eo. l. interdum. §. pater. et l. quod habuimus. Item facit. j. de leg. ij. l. si ita relictum. in prin. et l. si pluribus. primo rñ. in verbo quilibet. accur.

P Ignori. Nexus seu obligatio pignoris nō impedit existentiaz sui heredis in creditori satisfiat. hoc dicit. Jo. de imo.

s Pignori satisfac. res non aliter vt. C. de necess... et insti. de nora. ac. §. finautem damnum. et. C. de ... ma. et l. ab eo.

N On minus. Persona dominorum non ... est quantum ad capacitatem vel incapacitatem relicti. h. d. primo. Et seruus hereditarius potest heres relinqui hic dicit. secundo. Joan. de imo.

Q Uia tacita substitutio[a] inest videtur institutioni. Ul. I Demqz et in legato eodem modo relicto senatus[b] censuit. Pompo.

S I te solū ex parte dimidia pure: ex altera sub conditione heredem instituero: et substituero tibi[c]: Nō[d] extante conditione substitutum ex ea parte heredem fore celsus ait. Sz si te hēdem instituero et deinde sub conditione te eundem instituam nihil valere sequentem institutionem[e]: quia satis plana prior[f] fuisset. Sz si plures institutiones ex eadem parte[g] sub diuersis conditionibus fuerunt facte: vtra prior conditio extiterit id faciet[h] quod supra diximus si pure et sub conditione idem instituatur. Ulpia.

S I ita quis substitutus sit. titius heres esto: si secundus heres nō erit: deinde secundus heres esto. placet[i] primo gradu secundum eē institutum. Pomponius.

H Oc articulo[k] quisqz: omnes[l] significantur: et ideo labeo scribit si ita scriptum sit. Titius et seius quanta quisqz eorum ex parte heredem me habuerit[m] scriptum: heres mihi esto. nisi omnes[n] habeant scriptum heredem testatorem: neutrum heredez posse eē. quoniam[o] ad omnium factum sermo refertur: in quo[p] puto testatoris mentez respiciendā. Sz humanius[q] eē eum quidem qui testatorem suum heredem scripserit: in tantam[r] partem ei heredem fore. Qui aūt eū non ascripserit: nec ad hereditatem eius admitti. Ulpianus.

P Ignori obligatum seruum necessarium domino posse fieri imperator seuerus rescripsit: ita tamen si paratus sit prius creditori satisfacere[s]. Gayus.

N On minus[t] seruos quam liberos heredes istituere possumus, si modo eorum. s. serui sint quos ipsos hēdes instituere possumus: cum[v] testamenti factio cuz seruis ex persona dominorum introducta est. Hereditarium seruum[x] io placuit ante aditam hereditatem institui heredem posse: quia[y] creditum est hereditatem dominaz esse: et defuncti locum obtinere[z]. Idem.

I Lla institutio[r]. quos titius voluerit ideo vitiosa est, quia alieno permissa est arbitrio. nam satis constanter veteres decreuerunt testamentorum iura ipsa per se firma esse oportere: nō ex alieno arbitrio pendere[?]. Is qui apud hostes est recte heres instituitur: quia iure postliminij[ᵻ] omnia iura ciuitatis in personā eius in suspenso retinentur: vel nō[a] obrumpuntur[b]. Itaqz si reuersus fuerit ab hostibus: poterit adire hereditatem. Seruus quoqz eius recte heres instituitur: et si reuersus fuerit ab hostibus, pōt eū iubere adire hereditatem. Si vero ibi decesserit[c] quamuis heres extitit potest per seruum[e] heres fieri. Idem.

t Non minus. facit. j. de le. i. l. si mihi. §. ... la. et dic vt ibi. et C. e. l. neqz. et j. de acqui. here. l. si seruus. sed ... tra. s. de edil. edic. l. ... iam. §. fi. accur.

v Cum testamenti fac... quod testamenti factio cum seruis ex persona dominorum introducta est.

x Hereditarium posse. ab extraneo.

y Quia / nota hereditatem dominam esse et defuncti locum obtinere. accur.

z Obtinere/ sic in. l. e. §. fi. ... alienus. et j. e. l. seruus. et j. de le. i. l. legatum. §. seruo hereditario. et de acqui. re. do. l. hereditas. et de vsuc. l. ... et j. de le. ij. l. debitor. in fi. et de nona. l. nouatio. in fi.

I Lla institutio. Ultima voluntas non debet ex alieno arbitrio pendere. hic d. Bar. et io. de imola.

r Illa institutio/ nota testatorum iura per se firma esse et non ex alieno pendere arbitrio. accursius.

? Pendere. et est ratio quia vult conferre in alienum arbitrium quod viz suo permittitur. scilicet statuere de rebus suis cum casum quo sine futurae non sunt: et facit infra eodem. l. ille autem et l. si quis sempronium et l. captatorias. et l. de meno. §. fi. et insti. de here. ab intes. §. at hi. ibi: quod ideo et c. et infra de condi. et demon. l. ... nunquam. et supra de arbi. l. item si vnus. §. adem pompo. queritur sed no. fm azo. argu. quod non debeat valere cum sic dicit testator vt tabellio scribat legata sibi deberi cuicunqz iusserit titius. vel lego centum cuicunqz dixerit titius. quia confertur in arbitrium titij factum. secus si confertur in eius arbitrio id quod de iure est vt si dicat. volo te ita scribere sicut dixerit aliquis sapiens quo magis videbat valere et tenere: que reliqui in testamento: et que ibi statui. / Item in libertate hoc fallit: vt infra de fideicom. lib. l. fideicommissa/ sic ergo ex hac glo. habes argu. quod compromitti potest vt feratur sententia prout videbitur de iure alicui sapienti. accursius.

Is qui. Captus ab hostibus et seruus eius possunt heredes institui propter spem postliminij. Bar. et ioan. de imo.

ᵻ Is qui. iure postliminij. nota quod iure postliminij omnia iura ciuitatis in persona eius in suspenso retinentur. accursius.

a Non obrumpuntur. i. non tolluntur. accursius.

b Obrumpuntur/ sed contra videbatur: quia ciuis romanus non est. ad quod supra eodem. l. sed si in conditione. §. solemnis. et infra ad l. fal. l. prima. in princi.

c Decesserit dominus.

d Qui. ei. s. capto.

e Per seruum. vt pote hereditarium. R. et facit infra de le. i. l. id quod. et l. seruus ab hostibus, et de bo. lib. l. si necesse. §. si deportatus. accursius.

Nō oz expectari conditio cui⁹ euent⁹ nihil opatur. b.d. Bar. & Jo. de imo.

a Si qs. idē titi⁹. qd ergo si ali⁹ sit institut⁹ sub ꝯditōe nūqd hic iteri erit heres i solidū. rn. Jo. nō. q̄ quicūqz pōt ee loc⁹ institutio nō ē loc⁹ substituto. vñ institut⁹ pro 𝔭 te: pro ea sola interi ē heres. s3 ar. ff. d. fa mi. her. l. si heres. & ar. ff. d affig. lib. sub ꝯdi. s3 ff. Jo. ē ar. ff. dbo. poss. se. tab. l. ij. §. q̄dm. & ff. si ps here. pe. l. ij. azo. s plene dic vt no. ibi.

b Ex asse sit heres, nisi si ꝯditōali habuerit cohe rede substitutū. vt. ff. de acqre. here. l. si cū heres. §. q ex pte. & ff. e. l. si te solū. & facit. ff. de acq. he redi. l. si ita expresse ar. gm. contra. ff. qn̄ado di. le. ce. l. hmōi. ac.

c Jam. al's etiam.

d Cōditōe. s. q̄ nō pōt decedere pro parte testa t⁹ & p pte intestatus.

e Preterea. al's ppter ea. accur.

f Quisquā ali⁹. s. idem si ali⁹ q heres nō ē. vt. ff. de re. du. l. vtruz ita azo. & sic totū hz. ff. e. l. hoc ar ticulo. & ff. e. l. pssa. si. & l. q filio. §. si. & l. seq.

q Familie herciscūde iudicio. i. actione fami. herciscūde.

r Nihil amplius. q: nihil plus ē in hereditate: nisi duo fundi, vt subijcit vel dic nihil amplius. s. debz habere iure prelegationis.

s Accipiet. al's pcipietur: vt in libro domini accur. correctus ē.

t Corneliano. q valet dodrantem: vt subijcit. azo.

v Liboniano. q valet q̄drā tem: vt hic subijcit. azo.

x Eqs ptib⁹. s. quota tñ he reditas sit iis: vt. ff. e. l. quo tiens. §. heredes. imo loco le gatoꝝ sunt habēdi: vt. C. e. l. quotiens. que ē ꝯ sꝯ. ibi erat ali⁹ et vniuerso. hic non. vel dic q̄ licz obtineāt vicem le gatarij quo ad actiones ta men vere sunt heredes. pri ma placet.

y Quasi. exp̄ssiuum est veri tatis.

z Adiudicet. partim iure p̄ legationis. partim iure here ditario: vt. ff. de testa. mili. l. si certarū. & ff. de acq. pos. l. i. §. si ex pte. & ad treb. l. ōdu cta. §. nimis. & facit. ff. de le. ij. l. peto. in ij. i. rñ. & ff. ō le. iij. l. post emancipationem. §. fi. & C. fami. herci. l. si q̄. accursius.

Si qs ita scripserit. Titi⁹ ex pte dimidia heres esto. idē titi⁹ ex altera pte dimidia: si na uis ex asia venerit heres esto. cū ex pura institutiōe institut⁹ heres a dierit: q̄uis ꝯditio alteri⁹ institutō nis pēdeat: ex asse[b] sit heres. s. iā[c] ꝯditōe[d] deficiēte: cū nō psit ei qc q̄ hec ꝯditio existēs. Quippe cū nō dubitet: qn si qs ex parte dimidia heres institut⁹ sit: nec ꝑterea[e] q̄squā alius[f]: ipse ex asse heres institut⁹ videat. Papi.

Hereditas ex die vel ad die[g] nō recte dat: sed vitio[h] tpis sublato tz institutio. Ulpia.

Ex facto ꝑpōebat q̄ndā[i] duos hēdes scripsisse: vnuz re rū ꝓuincialiū: alteꝝ italicaꝝ re rū. Et cū merces ī italiā duehe[k] soleret[l]: pecuniā dimisisset in ꝓ uinciā ad merces cōpādas q̄ cōpa rate sunt: vl' viuo eo vl' p⁹ mortē, nōdū tñ in italiā duecte. Quere bat[m] merces vt⁊ ad euz ptineāt q reꝝ italicaꝝ heres script⁹ erat: an vo ad eū q ꝓuincialiū. Dice bā[n] receptū eē reꝝ certaꝝ[o] hēdē īstitui posse[p]: nec eē inutilē instō nez: s3 ita vt officio iudicis fami lie herciscūde[q] iudicio cognoscē tis cōtineatur: vt āpli⁹ nihil[r] is q ex re heres īstitutus ē quā rem ex qua heres scriptus ē, cōsequat. Itaqz res accipiet[s] Ubi gra pone duos eē hēdes institutos: vnū ex fundo corneliāo[t]: alterū ex fundo liboniano[v]: & fundoꝝ alteꝝ qdē facē dodrātē bonoꝝ: alteꝝ q̄drantē. Erūt qdē hēdes ex eqs ptibus[x]: q̄si[y] sine partib⁹ instituti. Uerūtñ offō iudicis cō tinebit: vt vnicuiqz coꝝ fundus q relict⁹ ē adiudicet[z] vel attribu atur. Unde scio quesitū eris alie ni onus ꝓ qua pte agnosci debe at: Et refert papinia (cui⁹ sniam tpe[a] quoqz ꝓbani) pro heredita rijs ptib⁹ eos agnoscere es alie nū debere hoc ē ꝓ semisse[b]: sūdos etenī vice ꝑceptōis[c] accipiēdos. Quare si forte tm̄ sit es alie num: vt nihil detracto eo supesse possit[d]: cōsequenter dicem⁹ insti tutiones istas ex re[b] factas nulli us[c] eē momēti. Et si forte fal cidia īteruenie̅s recisionem eēt legatoꝝ factura: hic & officio iu dicis recidet ꝑceptōes[e] istas[f]: vt nō plus q̄sqz eoꝝ habeat q̄ eēt habiturus si legatuz[g] accepissz[h]: vel aliud[i] vel ēt preceptiones. Nā si fuerit īcertum an falci dia īteruentura sit: rectissime ꝓ baf officio iudicis cautiones eē[k] interponēdas[l]. Cum hec ita sint: hec ēt institutio de qua[m] q̄ri tur nō est repellenda[n]: si ali⁹ reꝝ ꝓuincialium: alius italicaꝝ heres scriptus fuerit: officioqz iudicis attribuētur singulis res q̄ ascri pte[o] sunt: erūt tñ heredes ex eqs ptib⁹[p]: q̄z nulla[p] pars[q] ascripta ē. que res[r] facit vt si forte in alijs[s] facultatibus plus sit: in italicis forte q̄ in ꝓuincialib⁹: ī alijs[t] mi nus: & eris alieni rō vrgeat: dici oportebit diminutionē eādē fi eri quā supra ōndim⁹[v]. Pro inde & si alijs[x] fuerint legata reli cta cōtributio[y] admittēda erit. Reꝝ sūt italicaꝝ vel ꝓuincia lium significatione[z] q̄ res accipi ende sint vidēdū ē. & facit[&] qdez totū[?] voluntas defuncti. naz qd senserit spectādū ē. verūtamē[ꝝ] hoc intelligēdum erit: reꝝ itali caꝝ significatiōe eas cōtineri q̄s ꝑpetuo quis ita habuerit atqz ita disposuit vt ꝑpetuo hēret. Ceteꝝ qn̄ si ipse tpe aliquid trāstulit in aliū locū: nō vt per-

g Hereditas ad die cer ti: vt ish. eo. §. heres. l. certū. n. pōt vt. ff. e. l. q filio. & l. i tñs. s pn. & ō li be. & post. l. fili⁹ a pa. n. nisi idē qd hic ē in liberta te: vt. ff. ō ma. te. l. liber tas. & l. i. ōqz. s3 in mili te sec⁹: vt. C. ō testa. mi li. l. certi. & ff. ō testa. mi li. l. milites. ita. & l. i fra udē. §. pe. & facit ad. l. ff. ō adop. l. ōstitū. & ish. de here. isti. §. īpossibil. s3 ar. ff. de re. iu. l. act⁹ s3 ibi nulla sit mētio isti tutionis. Jtē. C. de hef. insti. l. extraneum.

Hereditas. Here ditas ex die certa dari non pōt. sīr nec ad die certā vel incertā. ex vtroqz cāu dies adiecta institutōi reijcit de istitu tōe. & sic opabit & rema net istitutio pura & per petua. b. d. Jo. de imo.

h Uitio. nō q sublato vitio tpis valet istitutō.

Ex facto. Institu tio facta plurib⁹ ex reb⁹ certis valet & sūt he redes equalr. & res illas tanq̄ plegatas accipient. Jtē ibi ot eē res vbi ꝑpetuo dz eē: non vbi ad tps. b. d. Et diuidit in duas ptes. q: p̄mo ponit thema & qd vsqz ibi dicebā. Scdo declarat quasdā dubitationes ptinētes ad materiam qōnis ꝑposite vsqz ibi. cū hec ita sint. Tertio dterminat vnā qōnem q colligit ex themate vsqz ibi: reꝝ. Quarto ponit quādā ꝯseq̄ntiam ad determinationē alteri⁹ qōnis: que ex themate colligit & in tex. ex pressa fuit vsqz ibi. q̄ res ī proposito. Quito dterminat illam qōnez vsqz ad fi. Bar.

i Ex facto. quēdā. s. testatorem. ac.

k Deuehere. s. de prouincia.

l Soleret. s. testator qui erat mercator.

m Querebat. missio hui⁹ qōnis differt vsqz in fi. hui⁹ legis. ibi q̄ res ī ꝓposito &c. ac.

n Dicebā. ego vlpia. & no. q ali⁹ exorditur materiam anteq̄ soluat. accur.

o Reꝝ certarū. s. tunc si nullus ē ali⁹ d totum hebit: vt. ff. e. l. i. §. si ex fundo. si vero alius ēant ex diuerso: & tūc habz locū. C. e. l. pe. aut ex re certa. & tūc hoc quod hic dicit. ex diuerso

p Posse. vt fuit in principio legis.

a Ipse. s. ego vlpia.

? Pro semisse. sic. C. si cer. pe. l. i. & C. e. l. si compensan di. accursius.

ꝝ Uice ꝑceptionis. que ꝑ ceptio ē vltra medietatē cu iuslibet fundi. accursius.

s Possit i toto p̄rimonio.

b Ex re. i. ex fundis.

c Nulli⁹ eē. quo ad h vt va leant ꝑceptōnes, heredes tñ sunt. q: hereditas d' etiaz q̄ solutō nō ē. vt. ff. de v. sig. l. hereditatis. & facit. ff. ad tre bel. l. i. §. deniqz. & ad. l. fal. l. in rōne. §. qd vulgo. accur.

d Legatorum. s. extraneis relictorum. accur.

e Preceptōes. s. locū ha bet falcidia in istis prelega tis. sicut in alijs legatis.

f Istas. vt. C. ad. l. falci. l. a coheredib⁹. & ff. ad. l. fal. l. nesenni⁹. & dic recidet. s. lex falcidia vel iudex. & dic qñ & alijs legatis ē grauat⁹: al's ēt q: hz quadrātem cū hēat vl tra quartā semissis nō dedu ceret falci. Item q habz iu re plegatōis nō pficit suis le gatarijs: sed coheredi sic: vt d. l. nesennius.

g Si legatū. s. nō plus ꝯse quet vn⁹ ab alio de fundis in qb⁹ istituti sūt q̄ si eēt eis le gatū: alijs hēdib⁹ institutis.

h Accepisset. tanq̄ extraneus non tanq̄ heres. accur.

i Uel aliud. vt fideicōmissum. accur.

k Esse. inter se coheredes.

l Interponēdas. de reddēdo retro q̄cq̄d appuerit vltra fal. accipi. vt. ff. si cui plusq̄ p. l. fal. l. i. p̄mo rñ. ac.

m De qua. in pn. l. diri.

n Repellenda. sed approbanda. ac.

o Ascripte. s. in qb⁹ instituti sunt.

p Quia nulla. s. quota. & pone hic contra. C. eo. l. quotiens Sol. vt. ff. modo no.

q Pars. s. expressa.

r Que res. quia si sunt heredes ex equis partibus. accursius.

s Alijs. puta vineis.

t In alijs. puta pratis.

v Supra ostendimus. s. vt pro equis partibus teneantur ad es alienū: vt supra ea. l. §. vnde scio. accursius.

x Et si alijs. non solum coheredi. azo.

y Contributio. vt omnes insimul tribuant ad supplementum falcidie. accursius.

z Rerum significatione. idest appellatione. accursius.

& Facit. non. patrimonium constitui ex voluntate patrisfamil'. accursius.

? Totum. idest responsionem omnem.

ꝝ Uerūtamen. scilicet in dubio.

ꝝ Quin. idest alioquin.

a ¶ Haberet. subaudi perpetuo. si non habeo in tex. accur.
b ¶ Augebit. s. res que sunt eo loco quo ※. azo.
c ¶ Minuet. s. res que sunt ibi vn. ※. ⁊ facit. ff. de lega. ij. l. quesitū. i. resp. ⁊ §. si ⁊. l. si ita legatum. ⁊. l. q filium. ⁊ no. ff. de pig. l. debitor. ⁊. C. de vb. sig. l. i. ⁊ ff. de aur. ⁊ argē. le. l. si vxori. §. cum ita. ac.
d ¶ Reuersuros. i. recursuros
e ¶ Eos. s. seruos. ac.
f ¶ Pertiere. idest antequā sunt missi in prouinciam.
g ¶ Agasone. q ducit equos vel mulos vel asinos: vt. ff. si qua. paupe. fe. di. l. agaso. accursi⁹.
h ¶ Ibi esset. perpetuo. acc.
i ¶ In agro. non destinato eis. accursius.
k ¶ Agros. in quos erant destinati. accur.
l ¶ Legatum. illius fundi in quo destinabantur aliquando. accur.
m ¶ Pertineant. repete superius non. ac.
n ¶ Que nūc soluit primam questionem in principio legis. accur.
o ¶ Proposito. i. in pposita questione. accur.
p ¶ Iuras. pecunias. ar. ff. de re. du. l. qdam relatus. ⁊ facit. ff. de fun. instruc. ⁊ instru. le. l. quesitum. § papinian⁹. ⁊. l. sepe. §. idez quesiit. ⁊. l. predia. §. i.
q ¶ Eo viuo. s. testatore. acc.

Quis ita. Defect⁹ cōditionis que depēdet ex facto testatoris institutionē non viciat. hoc dicit. Bar.
r ¶ Si quis ita heredem. i. testamento. accursius.
s ¶ Scripsero. s. de futuro nō sit conditio vt impediat⁹ sz de preterito sic vt ff. ※. ff. eo. l. ij. §. potest aūt ⁊ isnec ob. ff. e. l. clemens. §. fi. ibi dices. ⁊ hoc vbi sibi testator apposuit conditionem. sīt aūt extraneo: tūc si de preterito valz: vt. ff. e. l. ij. ⁊. l. hoc articulo. si de futuro non: qz est captatoria. vt. ff. e. l. ille. ⁊ ff. ō his que pro non scrip. ha. l. ij. in fi. Sed quare hoc⁹ quando sibi apponit conditionem de futuro: ⁊ aliud quando extraneo: R̄n. fm Jo. cum conditio pendet ex testatore: si deficiat habetur pro pura. ⁊ facit. ff. de condi. insti. l. institutio. ⁊. C. de insti. ⁊ sub. l. pe. Sed contra. ff. eo. l. quotiēs §. tantūdem. sed dic vt ibi. Item no. q̄ alicubi videtur esse conditio. ⁊ non est: vt ff. ⁊. ff. de op. leg. l. illud aut illud. ⁊. ff. de adi. leg. l. a filio. §. fi. sz ar. contra. ff. de vsufruc. leg. l. qui cum plures. accur.

petuo ibi hēret^a sz vt dn̄o ad p̄stinū locū reuocaret: neqz augebit^b: q̄ transtulit: neqz minuet^c vnde trāstulit. vtputa ō italico p̄rimonio quosdaz seruos miserat ī prouinciā forte galliā ad erigēdum debitū: vel ad merces comparandas reuersuros^d si cōparassent. Dubiū nō ē quin ōbeat dici ad italicū patrimoniū eos^e ptinere^f debere. ¶ Ut ē apud mutiū relatum. Cum fundus erat legatus vel cū instr̄o vel cū his q̄ ibi sunt. Agasonē^g. n. missum in villā a p̄refamilias non ptinere ad fundi legatū muti⁹ ait: qz nō icirco illo erat missus vt ibi eēt^h. ¶ Proīde si seruus missus fuerit in villā interim illuc futur⁹: qz dn̄m offenderat q̄si ad tp̄s relegat⁹: visum ē eum ad ville legatū nō pertinere: quare nec seruī qdem q operari in agroⁱ ɔsuenerint: q in alios agros^k reuertebātur: ⁊ q̄si ab alio ɔmodati ita sint ɔditione vt ad legatū^l ptineant^m: qz nō ita in agro fuerāt vt ei agro videnē ōstiati ¶ Queⁿ res in ppōsito^o quoqz suggerit: vt italicaz rerū esse credātur heres quas in italia eē testōr voluit. ¶ Proīde ⁊ si pecuniā misit in puinciā ad merces comparandas: ⁊ nec dū cōparate sint: dico pecuniā que iccirco missa ē vt p eā merces ī italiā adueherenē: italico p̄rimonio adiūgendam. ¶ Nā ⁊ si dedisset in prouincia ō pecunijs q̄s in italia exercebat: ituras^p ⁊ redituras dicendum et hāc quoqz italici patrimonij esse. ¶ Rōnem igitur efficere dixi: vt merces quoqz iste que ɔparate sunt vt romā veherentur sine profecte sint eo viuo^q: siue nōdum: ⁊ siue scit siue ignorauerit ad heredez eū pertinere: cui italice res sint ascripte. ¶ Dez.

Si q̄s ita scripserit heredē^r. Ex qua pte codicillis titiū heredē scripsero^s: heres esto. etiam si pars in codicillis nō fuerit ascripta, tū heres quasi sine parte institutus sit. ¶ Ulian⁹.

Cum in testamēto^t ita scribitur^v. Si fili⁹ meus me viuo moriet tunc nepos ex eo p⁹ mortē^x meā nat⁹ heēs esto. Duo gradus^y heredum sunt. nullo. n. casu vterqz ad hereditatē admittit. Ex quo appet si nepoti titi⁹ substitut⁹ fuit^z: ⁊ filius p̄ri heres extiterit ñ posse titiū vna cū filio^a heredē eē: qz nō in primū sed in scōm⁹ gradūz substituit. ¶ Nec vba: publi⁹ marc⁹ ⁊ gaẏ⁹ inuicez substituti: hēdes mihi sunto. sic interpretanda sunt: vt breuiter videret testator tres^a instituisse hēdes: ⁊ inuicē eos substituisse pīde: ac si ita scripsisset ille ⁊ ille instituti hēdes ⁊ substituti sunto. ¶ Qui tres filios hēbat et ita scripserit filij mei hēdes sunto. publi⁹ fili⁹ meus heēs esto. videri pōt p̄ima pte duos dūtarat^a filios hēdes instituisse^b. ¶ De.

Qui filio^c ipuberi exhēdato pāphilū legat, eūdem^d post mortē filij^e ex pte heredē instituere eodē iā^ō pōt: quo is q seruū cōem sempronio legatū: eundē^f post mortē sempronij ex pte heredē instituit. ¶ Seru⁹ testamēto heres pure script⁹^g: liber aūt iussus^h esse si intra kalēdas decēbris decē dedisset: si codicill̄ pure libertatē accepit. Intra kalēdas qdem neqz liber^i neqz heēs erit: nisi decē dederit. si intra kalendas nō dederit liber ex codicillis^k erit. ¶ Si qs seruū suum

latur: vt. ff. de acqui. here. l. ij. ⁊ facit. ff. ti. i. l. si mater. accur.
¶ Dec̄ verb. Copula vltimo loco posita si est inter precedentes posita censet fuisse apposita. h. d. prout ē ibi ⁊ gayus. Quando habeūt sine. ⁊ tunc. hoc dicit. Soluta soluit in coniūctam. h. d. Bar.
y ¶ Tres instituisse. hic inter duos gradus compiehendit[illegible]. ff. ti. i. l. lucius. §. aliter. accur.
¶ Qui tres. Iudeum. ta oratio non complectit[illegible] dit illud quod sp̄aliter p̄unsum. hoc. d. Bal. Sequens scriptura specialis detrahi generali tam prior in scriptura. Jo. de imo.
a ¶ Duos dūtaratsolūtum. qd si duos tm̄ habebat ⁊ idem scripsit. Respondeo cum heredem fuisse. ff. ti. i. l. si qs cum quis in p̄ri. Item nota q sequens scriptura determinat ⁊ restringit precedentem. sic. ff. de verbo. sig. l. si cum fundum. ⁊ ff. de acqui. pos. l. his qui. ⁊ ff. de calum. hec actio.
b ¶ Instituisse. no. sequentem scripturaz determinare ⁊ restringere precedentem.

Qui filio. Plures tez legatarij post seruus legatus pro parte hēs institui. h. d. bar. ⁊ Jo. de imo.
c ¶ Qui filios sine legis testator seruum suum filio exhēdato siue extraneo potest eundem seruum instituere post mortem legatarij quia incertus est alias tollitur dies: vt. ff. eo. here. dit. ass. sed an valeat legatum serui si hic idem seruus post mortem legatarij est institut⁹. Resp̄ō. non: quia ante mortem legatarij non: qui mo est heres post legati libera persona incipit tur legata. ⁊ facit. ff. e. i. l. si seruus communis. §. fi. ⁊. l. sequen. ⁊. C. de necess. ser. l. pe. §. fi.
d ¶ Eundem. s. pamphilum.
e ¶ Filij exheredati.
f ¶ Eundem. seruum.
¶ Seruus. Conditio tacite adiecta hereditati non potest in codicillis adimi. hoc dicit Bal. ⁊ Jo. de imo.
g ¶ Pure scriptus. s. quo ad verba. effectus autem eius ē vt conditionē adimpleat libertatis. sic dic scriptus. i. solus. fm Joannem.
h ¶ Iussus est. sub hac conditione si inter ※.
i ¶ Neqz liber. s. ex testamento non est liber: quia non existit adhuc conditio: ⁊ per consequens nec heres: qz non liber. ⁊ qz sub eadem conditione retardatur hereditas: vt. ff. eo. l. seruus alienus. §. i. ⁊ ar. ff. de condi. insti. l. cum seruus. ⁊. ff. e. l. trebatius. §. fi. ⁊ argumen. ff. de sta. vt. pre l. iij. §. qui habet. Item nec ex codicillis ē liber pendente conditione: vt hic dicit: quia vo'uit lex expectari: an habeat vtrunqz ex testamento ⁊ sic sit necessarius quod ē si existat conditio alias voluntarius fm. b. Item si esset liber in codicillis videretur remota conditio libertatis. ⁊ per consequens hereditatis: ⁊ sic directo daretur hereditas in codicillis remouendo conditionem quod esse non debz: vt insti. de codicil. §. finali.
k ¶ Liber ex codicillis. s. heres voluntarius fm. b. vt argu. ff. e. l. si seruus communis. nec obstat. C. de necess. ser. l. qdam. §. sed cum veteres. vbi est necessarius: qz ibi nil de libertate dicit in testamēto: sed alij dicūt

¶ Cum in testamento. Non admittit concursus instituti ⁊ substituti hoc. d. Bar. Et primo ponit vnum dictum. Secundo infert ad casū questum. secūda ibi ex quo. Jo. de imo.
t ¶ Cum in testamento. als in testamento. accur.
v ¶ Scribit. subaudi filium instituo: als non essent duo gradus.
x ¶ Post mortem. fecit fm galli consilium: vt ⁊ supra de libe. ⁊ posthu. l. gallus. in princi.
y ¶ Duo gradus. instituti ⁊ substituti vt filius quidem institutus. nepos autem habeatur substitutus. accur.
z ¶ Titius substitutus fuit etiam vulgariter. s. si nepos non erit heēs ※. ⁊ sunt tres gradus. accur.
a ¶ Una cum filio. l. z testator dixerit si nepos heres non erit titius heres esto: vt hic nepos non est heres. accursi⁹.
b ¶ Sed in secūdum. s. in locū deficientis secundi gradus ex quo cepit posse adiri hereditas: sed hic non cepit posse adiri heredez: ergo titius repel-

vt Jo. et R. quod hic non est heres vtpote deficiente conditione: sed isti liber. vt argumen. ff. e. l. et expletas: sed tunc libertate quoquomodo consequitur cum non existente ex eo testamento herede nil valeat: vt. C. de fideicom. li. l. eam. ff. habebat coheredem: vel illud de relictis in testamento: hic aut in codicillis. sed est hic opus adire hereditatem, a legatario alias non valet libertas: vt. C. de cadu. tol. §. in nouissimo. et sm hoc potest. in fine legis cum non sm Joannem qui habebat ex codicillis non erit. l. non adita hereditate a legatario. accur.

bere nisi medietatem serui et mediam institutionis serui: que erat quarta totius: sed tamen statim corrigitur. accur.

r Notat. i. reprehendit ita. immo et c.

a Distractus. et traditus. et sic apparet corrigi quod dictum erat. ff. l. proxi. in §. plane non totum et c. et facit. j. de ac. em. et ven. l. iul. §. si quid seruos. Sed tu non habet aliquid venditor cum testator sciebat seruum esse venditoris. et in contemplatione serui instituit in dubio: vt. C. de vsufruc. l. e. l. fi. et. j. de le. pres. l. iii. §. i. Item quomodo coheres petit vltra quam sit heres: vt. C. de rei ven. l. res alienas. Respondeo quia testator videtur eum voluisse habere totum cui et partem dedit. vt ar. j. de condi. et de mon. l. si quis ei quem. Perinde enim habetur ac si emptor proprium seruum instituisset sine libertate et sic hereditas tota et seruus dabitur heredi emptoris.

Si quis seruum. Sublata causa vnio testatore per quam conditio vni rei adiecta alteri intelligatur repetita: cessat repetitio conditione pendente: secus si tempore quo taliter prior causa conditio iam esset defecta. h. d. Et primo loquitur quando seruus est institutus pure et libertas data sub conditione. Secundo quomodo libertas data seruo sub conditione: et eidem datur legatum pure. Secunda in ver. igitur. Jo. de imo.

a Consistit institutio. per conditionem defectam sub qua et ipsa institutio facta videtur quantum ad querendam hereditatem seruo. R. Sed nunquid si postea conditio extiterit restituet emptor hereditatem seruo. respondeo. ne quaquam. azo. expectatur ergo hic conditio quando seruus in eodem mansisset statu. nam ante conditionem nec seruus nec aliis potest facere heredem: sed alienatione facta et que faciat heredem. et non conditio non expectatur: quia si conditio. sed quia propter naturam libertatis differtur institutio eo. s. non alienato.

liberum sub conditione, heredem pure scripsisset: cumque vendidisset: pendente conditione iussu emptoris seruus adire hereditatem potest: quia et consistit institutio[a] et est qui ius imperandi[b] habet. Quod si post defectam conditionem[c] alienatus fuisset: non potest iussu emptoris hereditatem adire: quia eo tempore ad eum peruenisset: quo iam extincta institutio inutilis[d] fuerat. Igitur[e] cum seruus sub conditione liber esse iubetur et legatum pure acceperit: si pendente conditione[f] manumissus vel alienatus fuerit: legatum habebit[g] aut domino[h] acquiret quamuis mortis[i] tempore conditio libertatis extincta[k] fuerit[l]. Si vero post defectum conditionis manumissus aut alienatus fuerit: legatum ad irritum recedit[m].

Cum venditor seruum ante traditionem ab emptore pro parte heredem scriptum adire iubet: restituere coheredi serui necesse habet: quia lucrum facere eius serui quem iure vendidit non debet[n]. Plane non totum[o] quod acquisierit restituet: sed pro ea duntaxat parte qua seruus coheredem habuerit. Marcellus. Idest[p] partem dimidiam sui et quartam hereditatis[q]. li. xxxij. dig. Juliani marcellus notat[r]. Immo et id debet prestari quod consequi venditor non potuisset si priusquam adierit seruus partem hereditatis distractus[s] esset: quod est verum. Ul.

Si paterfamilias tuum quem ingenuum[t] esse credebat[u]: heredem scripserit: eique et si heres non esset sempronium[x] substituerit: deinde titius: quia seruus fuerat iussu domini adierit hereditatem, potest dici semproninm in partem[y] hereditatis admitti. Nam qui scit[z] aliquem suum esse et eum heredem scribit: et ita substituit[&]. Si eius heres non erit[9] sempronius heres esto. intelligitur tale quid dicere si stichus neque ipse heres erit: neque alium[ꝝ] heredem. At qui si eum quem liberum putaret[a] heredem scripserit hoc sermone. si heres non erit[b]. nihil aliud intelligitur significare quam si hereditatem vel sibi non acquisierit: vel mutata[c] conditione alium[d] heredem non fecerit. que adiectio ad eos pertinet qui patresfamilias heredes scripti postea in seruitutem deducti fuerint. Igitur in hoc casu[e] duo semisses fiant ita vt alter semis iter eum qui dominus instituti heredis fuerit: et substitutum equis portionibus diuidatur[f].

Pomponius. Et hoc tiberius[g] cesar consti-

Si paterfamilias. Propter repugnantiam iuris communis admittitur concursus instituti et substituti. h. d. Bar. Ista est satis bona lex et diuiditur in quattuor partes. Nam primo ponitur thema et questio. Secundo quedam distinctio et ratiocinatio. Tertio quesiti decisio. Quarto decisionis probatio per exemplum. Secunda ibi: nam q. tertia ibi: at q. quarta ibi igitur. sed tu potes dicere quod in secundo ponitur decisio quesiti in nube et quedam distinctio ex qua infert ad decisionem in specie: cum illa distinctio non videtur bene posse adaptari ad casum quesitum. et h. d. Uel sic. Propter conflictum et repugnantiam regularum atque rationum concursus admittitur instituti et substituti. io. de imo.

t Ingenuum. idem esset et si libertum. Azo.

b Imperandi. nouus dominus.

c Defectam conditionem. libertatis que forte erat si nauis venerit ex asia hinc ad mensem: et dic quod defectus conditionis et libertatem et hereditatem sub conditione tacite repetita datam viciat: alienatio solam adimit libertatem: vt insti. e. §. seruus.

d Inutilis: quia perinde est modo habendum ac si fuisset pure institutus: et simpliciter sine libertate data aliquo modo. h. quod hoc iure non valet. hodie secus. vt. C. de neces. ser. l. quidam.

e Igitur. quod dixi in hereditate seruo relicta: idem in legato cum sub conditione libertas sit ei relicta.

f Pendente conditione. s. libertati ascripta. accur.

g Legatum. habebit ipse manumissus: quia legatum pure cepit deberi manumissione facta. h.

h Aut domino acquiret. cum fuit alienatus.

i Mortis. scilicet domini.

k Extincta: sic videtur quod non cedat dies huius legis quantum ad hoc vt valeat vel non a tempore mortis quod est bene notandum: vel satis potest dici quod cedat tempore mortis. h.

l Fuerit. s. seruus. ac.

m Recedit: habuit enim quasi tacite quo ad seruum acquirendum legatum conditionem libertatis adiectam. Responde vel sic: quia perinde habendum est ac si legatum simpliciter sine libertate fuisset ei relictum quod nullum esset vt. C. de le. seruus et facit. j. de le. ii. l. quesitum. §. i.

Cum venditor. Venditor tenetur restituere heredi emptoris quicquid acquirit per seruum venditum. h. d. cum l. sequen. Bal.

n Non debet venditor.

o Non totum. de subtilitate iuris. ac.

p Idest. Nam videtur voluisse testator venditorem habere partem dimidiam serui cum eum instituerat pro dimidia. h.

q Hereditatis. totius cum enim fuit institutus seruus pro dimidia et medietas serui remansit penes venditorem: ergo medietas illius dimidie: et sic alia emptori restituenda que est quarta totius hereditatis. h. et econtra: quia heres non erat nisi in dimidia. non poterat ha-

n Credebat. forsan. nos enim ignoramus quid ipse crediderit. accur.

x Sempronium. institutum.

y In partem. quartam vt in fi. dices.

z Qui scit. ergo et est seruus. accur.

& Et ita substituit. in his verbis.

9 Heres non erit liber puta de nouo factus. ac.

ꝝ Neque alium cuius est iuri subiectus per arrogationem vel seruitutem. Accur.

a Putaret. i. esset

b Non erit. subaudi talem institutio.

c Mutata. de libertate in seruitutem.

d Alium. puta dominum suum. accur.

e Igitur. in hoc casu. s. in primo casu huius legis.

f Diuidatur: sed quid fiet de alio semisse: respondeo. dominus instituti habet quem inspecta potius veritate quam opinione. licet quidam contra. et est etiam pro hoc. j. l. proxi. quia verisimile est quod imperator sibi precium acceperit: sed videtur distingui aut voluit alium fieri heredem si apparet seruus: et tunc substitutus in totum repellitur si paruerit domino in adeundo. Aut voluit et tunc in totum admittitur: vt. C. e. l. cum proponas. que est contra Sol. ibi erat certum quid voluit per verba: si non erit heres significantibus contra. nam dubitabatur an testator crediderit liberum. item si crediderit liberum dubitatur quid volebat per predicta verba. et distingue. vt §. fi. de vul. sub. §. fi. et fa. ff. de ver. ob. l. si stipulatio. §. fi. et. j. de acqui. here. l. vij. et. C. de iure deli. l. cum aliquis.

Et hoc tiberius. Princeps in causa propria est iudex: idem in quolibet qui non recognoscit superiorem. hoc dicit Barto. sed nullus alius doctor senentiat.

g Et hoc tiberius. insti. de vul. sub. in fi. dicitur titius. et sic bi nomi. Sed opponitur si testator crediderit liberum ergo substitutio ei facta intelligitur facta vt libero: ergo dominus nihil habet. sed substitutus totum. Respondeo opinioni testantis est veritas contraria: quia est seruus que preualet cum ignoramus certitudinem voluntatis. nam potest esse quod licet liberum putabat tamen voluit si quo casu detegeretur eius conditio et seruus apparet quod dominus haberet: sed latebat hoc quid voluerit.

[illegible]

ruit in psona parthenii: q tāq̄ i genu᷒ heres scriptus adierit he reditatē quū esset cesaris seru᷒. nā diuisa hr̄ditas ē iter tiberiū ꝛ eū q parthenio substitut᷒ erat vt refert sextus pōponi᷒. Ul.

Q Ui soluendo nō erat duos appolonios liberos here desq; eē iusserat: altero añ aper tas tabulas testamēti mortuo: nō inelegāter defendi poterit: eū q superit liberꝝ ꝛ solū necessa- riū hr̄dez fore. Nō si vter- q; viuit institutionē nulli᷒ esse momēti pp legē elie sētiā q̄ am plius q̄3 vnum necessarium he- redem fieri vetat. Paulus.

T Imicem enim eos sibi ob- stare. Alphe.

P Aterfa. testō duos hr̄des i- stituerat: eosq; monumen- tuꝫ facere iusserat i dieb᷒ certis, deinde ita scripserat. Qui eorū si ita fecerit oēs exhr̄des sunto. alter hr̄s hr̄ditatē ptermiserat: reliqu᷒ hr̄s ꝯsulebat: cū ipse mo numētū ꝯstruxisset: nūqd minus hr̄s eēt ob cā rē q coheres eius hereditatē non adijsset? Rn̄di neminē ex alterius facto: neq; hr̄ditari alligari neq; exhere- dari posse: sed vtiq; q condītio nē implesset quāuis nemo alius adijsset; propterea tamen eum heredē esse. Idem.

S I meuia mater mea: ꝛ filia filia mea vixerent: tunc mihi lutius titius heres esto. Seruius rn̄dit si testator filiā nū q̄ habuerit: mater aūt supuixis- set: tū titiū hr̄dez fore: q2 id qd impossibile i testō scriptū eēt: nullā vim haberet. Africa.

Q Uidam cū filiūfa. heredē instituere vellet: ne ad pa- trē ei᷒ ex hereditate q̄cq̄ pue- niret: voluntatē suā exposuit filio. filius cū patris offensā ve reref: petijt a testatoꝛ ne sub cō ditione: si a patē emancipat᷒ es- set heredē eū istitueret: ꝛ impe- trauit ab eo vt amicū suū here dē institueret: atq; ita testamē- to amicus filij ignotus testato- ri heres institutus ē: nec q̄cq̄ ab eo petitū est. Querebatur si ille amicus aut adire nollet: aut aditā nollet restituē heredita- tē: an fideicō. ab eo peti possit: aut aliqua actio aduersus eū eēt ꝛ vtrū patri an filio cōpeteret? Rn̄: eē si manifestū sit scriptū he redē fidē suā iterposuisse: nō tū aliter ab eo fideicōmissum peti posse, q̄3 si ꝛ ipm testatorē fidem eius secutū esse probaret. Si tū cū a filiofa. rogaret amicus et aditurꝫ se hereditatē recepisset: ꝛ restituturꝫ patrifa. facto. Non absurde dici posse mādati actio nē futurā: ꝛ eā actionē pr̄i inu tilē fore: q2 non sit ex bona fide id ei restitui qd testator ad eū p- uenire noluerit: sed nec filio vul garem competituram: verꝫ vti lem: sicuti dare placeret ei qui cum filiusfa esset pro aliquo fi- deiussisset: ac paterfamilias fa- ctus soluisset. Idem.

S I ita scriptum fuerit titius imo seius heres esto. seiū so lum heredem fore rn̄. Sed ꝛ si ita titius. heres esto: imo se- ius heres esto. idem erit dicēdū seiū solū hr̄dē fore. Quidā testamento ita heredem istituit Titia filia mea heres esto. si qs igitur mihi liberoꝝ me viuo si- ue mortuo nascetur: tunc qui vi rilis sexus vnus pluresue nascē- tur ex parte dimidia ꝛ quarta: qui feminini sexus vnus pluresue nate erunt ex quarta parte mi- hi heres sit: posthum᷒ ei nat᷒ ē. cōsulebatur ex quota parte po- sthumus heres esset. Rn̄. eā he reditatem in septem partes di stribuendam: ex his filiam quat tuor posthumū tres habiturū: quia filie tot᷒ ... posthumo do

[illegible]

... feceisset. ... no. l. si quis ita scripserit. in fi. ff. no. B. pce- ... quia dixit qui eorum ... ꝛc. si alias nō seruatur ... imus. ꝛ de condi. ansh. l. quedam. ꝛ est rō: q ... cum concordan. dictis.

demo. Vel sic. Ultima conectiua deroga ... tuo immo sue ponatur in vna oratione ... recuse si proferatur sine culpa. Bal. ... Fore spōnitur ergo conectiue verbum ...

[illegible]

a Posthuma quoq3.s. posthumus ⁊ posthuma.ac.
b Habiturus esset. ⁊ tunc diuidit hereditas in.xxiiij.vncias.ac.
c In proposito.cum solus posthumus est natus.accur.
d Cum as filie.iam nate.accur.
e Vigintiunum.quod tantu3 est quantum.⁊.vij.predicte.
f Filia.iam nata.sed contra hunc.C. de le.l. cum questio.vbi tantu inferetur priori quantu confertur secudo. Sol. illud in natis.hic in posthumis:qui nō sic nascerunt cum inueniant insolidum heredem. vel h̄ secundus ī certis vncijs ibi secūdus in medietate:vel tertia eius quod reliquerat priori: vel h̄ voluit excedere assem ibi erat dubiū.an voluerit vel nō:⁊ ita nō excedit vt ibi:⁊.j.e.l.q non militabat.§.filius.Item cōtra.insti.eo.§.si plures.ibi partibus.n.⁊c. vbi asse distributo. postea institutus in tantudē admittit.alias advacante.Sol.ibi in natis. vel hic coniungitur s3 ṗr. vel verius hic voluit testator habere tantūde3 cum diceret ex quarta parte.s. dimidia ⁊ quarta vel tm̄ quarta. Ite3 contra.j.e.l.qui nō militabat.§.filius. vbi vr̄ ademisse de asse quātū secundo cōtulit.sed ibi dubium erat an voluerit assem excedere h̄ cōstabat q̄ sic. vel q̄ hic as expressu3 filie fuit insignatus:ibi simpliciter institutio facta:q̄d nō placet:q: h̄ lex hoc non dicit.⁊ facit.j.ad treb. l.marcellus.⁊.s̄.delib. ⁊ posthu.l.si ita scriptū ⁊ de le.a.l.si quis testamento.§.i.ac.

o Si in patre.s̄.s.heredis.nisi patre.s.prīncipe.cū.n. de substantia p̄sone erratur tunc secus:vt.s̄.e.l.quotiens in p̄n.⁊ facit.j.de redu.l.quotiens.⁊.l.qui h3.⁊.C de testa.l si in nomine.⁊ insti. de le.§.quis in nomi ne.⁊.j.de condi.⁊ demonstrationi.l.falsa.circa prin.

Si alienum. Inutilis est institutio serui alieni facta cum libertate. nec tractu temporis confirmat.h.d.Bart.⁊ io.de uno.

drana datus est: vt quartā portionē amplius filia q̄3 posthumus ferre debeat. Ideo si posthuma quoq3 nata cēt tantūde3 sola filia quātū vterq3 posthumorū habiturus cēt. Itaq3 in pposito tū as filie:dodrās posthumo sit datus.xxi.partes fieri vt filia.xij. nouē filius habeat. In testō ita scriptū ē. lucius titius ex duab9 vncijs:gaius attitius ex parte vna: meuius ex parte vna:sei9 ex partibus duabus heredes mihi sunto.consulebatur quid iuris cēt. Respon. hanc scripturā illā iterpretationē accipe posse vt luti9 titi9 duas vncias habeat:ceteri autem quasi sine partibus istituti ex reliquo dextāte heredes sint: quē dextantē ita diuidi o3 vt seius qncūcem:attitius ⁊ meuius alterū qncūce3 hēant. Arcia.

His verbis. Titi9 hereditatis mee dñs esto. recte institutio sit. Illa institutio valet filius meus impijssimus male de me merit9 hēs esto.pure eni heres instituit cū maledicto. ⁊ omnes hmōi institutiones recepte sunt. Interdum nec cū libertate vtiliter seru9 a domina heres istituitur: vt constitutiōe diuorū seueri ⁊ antonini significat cuius verba hec sunt. Seruum adulterij accusatum: non iure testamento manumissum ante sententiā ab ea muliere videri que rea fuerat eiusdē criminis postulata rōnis est: Quare seqtur vt in eundē a dña collata institutio nihil momenti hēat. Si in patre vel in patria vel alia simili assumptione falsu3 scriptū est.dū de eo q demonstrat9 sit cōstet:institutio valet. Lore.

Si alienū seruū liberu3 ⁊ heredem esse iussi:⁊ is postea meus effectus ē: neutru3 valet q: libertas alieno seruo inutiliter data ē. In extraneis heredibus illa obseruant: vt sit cū eis testamēti factio siue ipsi heredes istituant:siue hi q i ptāte eor sunt. Et id duobus tpib9 inspicit.testamēti facti:ut cōstiterit istitutio:⁊ mortis testatoris:vt effectū hēat. Hoc ampli9 ⁊ cū adijt hēditatē eē d3 cū eo testamēti factio siue pure siue sub cōditiōe hēs istitut9 sit. Nā ius hēdis eo maxime tpe ispiciē dū ē quo acqrit hēditatē. Medio aūt tpe inter factu3 testm̄ et mortē testatoris uel cōditionē institutiōis mutatio iuris heredi nō nocet:q: ut diximus tria tēpora inspicimus. Lpia.

Seruū meū heredē institutu3 cū libertate si nisi9 uēdidero ei cū quo testamēti factio nō ē:postea q3 eū redemero: ex testō mihi hēs eē poterit. Nec mediū tp̄s quo apud eu3 fuerit, uiciauit institutionē:q: verum ē vtroq3 tpe tā testamenti faciē di q̄3 mortis tpe in eū fuisse. Unde si apud eu3 remanserit uitiat institutio. Uel si cū eo testamenti factio ē:iussu ei9 adeū do acqret ei hereditatē. Si in nō faciendo impossibilis cōditio in institutione heredis sit expressa:s̄m omnium sententiā

In testamento. Qui pauciores relinqt vncias postea partes itelligitur partes facere de residuo.hoc dicit Barto.⁊ Jo.de imo.

g Atticus.propriu3 nomen:vt ibi gayus attitius.ac.

p Si alienū.prorsus secus in cōmuni.vt.s̄.e.l.s3 ⁊ l cōditione.§.seruum cōmune3. ⁊.§.se.⁊ ibi no.⁊ secus in pprio. vt.s̄.e.l. quotiens.§. seruus cum libertate.

q Neutrum.nec institutio nec libertas.

r Libertas.directa:vt.C.de manu.testa.l. seruo tuo.ac.

s Inutiliter.inspecto initio fiunt ⁊.j.de vsuca.l.sequitur §.sin autem.⁊.j. de reg.iur. l.penultima.⁊.s̄. de nora.l. in delictis.§. si extraneus.⁊ quod iussu.l ij.§.si.⁊ insti.q da.tuto.pos.§.seruus.⁊.j de cōdi.⁊ isti.l.suus alien9.ac.

t Data est.no. q illud q̄d ab initio nō valet nō potest postea valere.l3 recidat i eū casum a quo incipere potest.

In extraneis. In extraneis heredib9 requiritur capacitas tribus temporib9 videlicet tempore testamenti:mortis ⁊ aditiōis hereditatis.media vero tpa nō curantur.hoc dicit Bar.⁊ Jo. de imola.

v Testamenti factio. passiue:vt subijcit.ac.

x Duobus.nis tribus. nisi duobus.sed adijcitur certu3 ⁊ sic ide3 est.

y Hereditatē.nota ergo in extraneo triapt hic ⁊ isti.eo. §.in ex̄neis, s3 in suo ⁊ necessario duo tantū.s.testi ⁊ mortis:q: post mortē statī ē hēs etiā si nō adeat.sed sm̄ Joā. in suis mortis tantū : vt isti. de here.qua.⁊ dif.§.fin. In necessario tantū duo.s. testamēti ⁊ mortis:vt.s̄.i pri. huius legis, Sed certe q̄d dixi i suo.idē in necessario nō ⁊ est verum quo ad hoc vt sciam9 vtrū sit suus vel necessarius, nō quo ad hoc vtrū sit capax Unde dic in necessario exigi tria tpa:vt.s̄.l. pri.§.interdu3. q: mitti hre ex testō idē in suo.sed ⁊ ipse mittitur hhere ex testamento: sicut qlibet extraneus. Uerumtamē tempus mortis ⁊ aditionis idem sunt. Si ab intestato tunc sufficit tempus mortis in suo. Item in legatis sufficit tp̄s mortis:vt.j.de lega.ps̄tan.bo.pos.cōtra ta.pe.l.interuenit.⁊ de iure fisci.l.nō intelligitur §.quando mir.⁊ de reb.dub.l.si cognati. Item contra.j.de le.ij.l.non d3 solu.vt ibi. Item ꝯtra.j.eodē.l.in tempus.solu.vt ibi. Item cōtra.j.de acqu.here.l.seruus eius qui capere.sed illud de benignitate receptū est. Item argu.contra.s̄.de sta.ho.l.⁊ seruoru3.§.ingenui.⁊.C.de hēti.auc. item de nestorianis.sed spālia sunt. Item facit.j.pro empto.l.ij.in.p̄nc. ⁊ de se.tab.l.i.§.exigat.⁊.j.pro herede.l.si.⁊.s̄.eo.l.sed ⁊ si in conditiōe §.solem9.⁊.j.e.l.lib.§.si.heres. Itē.j.de vsuca.l.cū vir.ar.cōtrarium.

h Dextantem.i.decem vncias.insti.e.§.hereditas.⁊ facit.s̄.eo.l. si quis ita heres.accur.

His verbis. Uerbum dominij seu sonans in dominium intelligitur de directo ⁊ sic intelligitur de potiori ⁊ maiori significato.hoc dicit.Barto.

i Dominus est.nam heres ⁊ dominus idem est:vt insti. de here.quali.⁊ differen.§.penul.idem si dicam bona mea tibi relinquo: vt institu.de testa.mili.§.idem priuilegium.⁊.C.de testa.l.quoniam. ⁊ de se.nup.l.hac edictali.in principio.⁊ hoc nisi alium instituisset heredem.tunc enim videtur fideicom.

k Cum maledicto.i.cum maledictione ⁊ pure videtur institui licet illa verba filius meus impijssimus heres esto fuerint dicta.ijo.

Illa institutio. Uerba maledictionis vniuersalem institutionem non vitiant.hoc dicit.Bar.⁊ Jo.de imo.

l Illa.huiusmodi.s̄.eo.l.quotiens.§.si qua nomen.3.sol.vt ibi.

Interdum. Seruus de adulterio accusatus a domina nō potest heres institui.h.d.Bar.⁊ Jo.de imo.⁊ Bal.

m Accusatū.alias accusatū.alias maculatū.⁊ facit.insti.e.§.ē nāt.et j.e.l.si nō lex.⁊ de leg.ij.l.cū filius.§.fuus.⁊.C.de coll.dete.l.i.

n Manumissum.simpliciter sine hereditate.

Si in patre. Falsa demonstratio non vitiat institutionē si constat de persona instituti.h.d.Bar.⁊ Ja.de imola.

z Mutatio.s.captiuitas.

Seruum. Media tempora non nocent.h.d. Uel sic. Qui non est capax vltime voluntatis.tamen capax est contractu.h.d.Bal.

⁊ Uitiauit.⁊ facit.s̄.eo.l.seruus alienus.§.si.ac.

ꝯ Factio.no. q̄ tribus temporibus debet esse heres extraneus capax:suus temporibus duobus.

ꝑ Hereditatem.facit insti.eo.§.seruus.⁊.s̄.eo.l.quotiens.§.si seruus. ⁊.s̄.eo.l.non minus.⁊.j.de le.i.l.si mihi.§.regula.

Si in non faciendo. Impossibilis conditio de institutiōe reijatur hoc dicit.Bar.

ꝑ Si in nō faciendo.vt si digito celum non tetigeris:vt insti . de inuti.

stipu.§.impossibilis.⁊ ff.de verbo.obli.l.impossibilis.idem est si est in faciendo.vt insti.eo.§.impossibilis.

Hereditas. Iurisconsultus ponit omnia nomina unciarum. Bar.

a Hereditas plerumque.quia quandoque plures quandoque pauciores. vt insti.e.§.hereditas.⁊.§.non autem.

b Appellatione assis.⁊ librae vel pondo vel pondium. nam hec tria sunt nomina synonyma ⁊ idem significantia.azo.

c Sextans.i.vncia ⁊ dimidia.s.e.de of.te.l.papi.§.pinde si sint.⁊.ff.de le.pte.l.fi.ku.ii.rii.⁊.C.de li.pre.l.fi.§.cum et.⁊ sic nullum nomen est quod significet vnciam.

d Sextans.i.due vncie.

e Quadrans.hoc ⁊ sequens nomen non ab vnciarum numero sed a certa portione assis sumpta sunt.

e Quadrans.i.tres vncie.

f Triens.i.quattuor vncie.

g Quincus.i.quinque vncie.

h Semis.i.sex vncie. ⁊ sic medietas hereditatis.

i Septuns.i.septem vncie.

k Bes.i.octo vncie.

l Dodrans.i.nouem.

m Dextans.i.decem vncie.

n Deuns. vndecim vncie.

o As.i.xij. vncie ⁊ sic appellatione assis tota hereditas continetur.

Talem. Verbum appositum in testamento quod aliquid operari non potest habetur pro non adiecto. h.d. Bal.⁊ io.de imo.

p Talem putant.⁊ male fecit.

q Adiectum.ff.de condi. insti.l.seruus alienus.⁊.l.qui non sol.ibi.⁊ facit.s.e.l.quotiens.§.si quis ita.

Siquis. Seruus eo casu in quo quis iuspatronatus retinet.h.d.Bar.vel sic.Defectus conditionis expresse vel tacite intellecte vitiat dispositionem.⁊ seruus esse dicitur ille qui est manumissus in quo iuspatronatus retinet. io. de imo.

r Si quis.hoc.s.si meus erit ⁊c.

s Hoc.s.si manumiserit.⁊c.

t Si manumisset.sed per ipsum nouus dominus fieret heres.vt.s.l.pri.in prin.⁊ fa.ff.de condi.insti.l.iij.⁊.ff.e.l.si quis sempronium.ac.

u Palam est.cum non sit versile io voluisse testatorem ei auferre hereditatem:que festinauit ei dare libertatem:sed ff.de leg.iij.l.qui concubinam.§.si stichus sol.ibi dicit si meus erit sed si erit in potestate mea.vel illa determinat per istam.

x Neque verba.s.si meus erit.

y Libertus est.ergo non est alienatus.R.⁊ facit.ff.de pe.le.l.cum omnes.in fi.

heres erit:perinde ac si pure institutus esset. ¶ Hereditas[a] plerumque diuiditur.i.xii. vncias que assis appellatione[b] continetur. Habent autem ⁊ he partes propria nomina ab vncia vsque ad assem: puta hec sextus[c] sextans[d] quadrans[e] triens[f] quincus[g] semis[h] septus[i] bes[k] dodrans[l] dextans[m] deuns[n] as[o].

Marcia.

Talem institutionem quidam valere non putant[p]. stichus liber esto:⁊ si liber erit heres esto. Sed diuus marcus rescripsit hanc institutionem valere perinde ac si non erat adiectum[q] si liber erit. ¶ Si quis[r] ita scripserit. stichus[s] si meus erit cum moriar liber ⁊ heres esto. alienatus non poterit iussu emptoris adire hereditatem, quamuis ⁊ si non erat hoc[t] expressum, Non aliter liber ⁊ heres fieri poterat quam si manumisisset[t] eius. ¶ Sed si viuus manumiserit celsus lib. xv. digest. scribit fieri hunc heredem. Non enim hunc casum testatorem voluisse excludere palam est[u]:neque verba[x] omnino repugnant. nam quamuis seruus eius non est attamen certe libertus est[y].

Paulus.

Seruus hereditarius heres[z] institui potest:si modo testamenti factio fuit cum defuncto[⁊]:licet cum herede instituto non sit.

Marcellus.

Lucius titius seio ⁊ sempronio ex semissibus heredibus institutis:⁊ ceteris[?] exheredatis inuicem heredes substituit:deinde legata ⁊ libertates dedit: postea ita subiecit.cornelius ⁊ salustius:⁊ varo equis partibus heredes sunto:quos inuicem substituo. Quero quantum vel priores duo ex semissibus instituti vel posteriores[ꝝ] habere debeant. Marcellus respondit in obscuro esse cornelium ⁊ salustium ⁊ varonem primo an secundo[a] vel tertio[b] gradu heredes instituere voluerit. sed secundum scripturam testamenti que proponeretur alterum assem datum[c] eis videri[d].

Neratius.

Pater filio impuberi[e] seruum heredem substituit:liberumque eum esse iussit:eum[f] pupillus vendidit titio. titius eum iam primo testamento facto[g] in secundo testamento liberum heredemque esse iussit. Superius[h] testamentum titii ruptum est:quia is seruus liber ⁊ heres potest esse:⁊ vt superius testamentum rumpat sufficit[i] ita posterius factum esse vt aliquo casu potuerit ex eo heres existere[k]. ¶ Quod ad vim autem eius institutionis[l] pertinet: ita se res habet:vt quamdiu pupillo ex ea substitutione heres potest esse:ex titii testamento libertatem hereditatemque[m] consequi non[n] possit. ¶ Si pupillus in suam tutelam peruenerit:perinde ex titii testamento liber heresque sit ac si pupillo[o] substitutus non fuisset. ¶ Si pupillo heres extitit proprius est:ut titio quoque si velit[p] heres esse possit.

Paulus.

Si is qui soluendo non est primo loco stichum: secundo[q] cum cui ex fideicommissi causa libertatem debet liberum ⁊ heredem instituerit. Neratius secundo loco heredem scriptum[r] fore ait[s]:quia non videtur creditorum fraudandorum causa manumissus[t].

Idem.

Potest quis ita heredem instituere si intra annum septuagesimum decessero[u]:ille mihi heres esto.

d ¶ Videtur non ordinem scripture non seruari.

Pelit. Vt primum testamentum tollatur sufficit esse possibile quod ex secundo adeatur hereditas. ⁊ seruus substitutus pupillo cum libertate erit ipsi pupillo necessarius heres sic tempore mortis pupilli non reperitur esse heres ipsius pupilli.h.d.Bar.⁊ io.de imo.

c ¶ Impuberi. heredi instituto.

f ¶ Cum.s.seruum.ac.

g ¶ Testamento facto. scilicet proprio titii.ac.

h ¶ Superius.s.primi.

i ¶ Sufficit.vt insti.quibus mo. testa. infir.§.post...

Seruus. In seruo hereditario inspicitur conditio defuncti non heredis futuri.hoc dicit.Bar.⁊ Jo.de imo.

z ¶ Heres.facit.s.e.l.non minus.§.hereditarium.⁊ insti.e.§.seruus alienus.⁊.ff.de le.ij.l.debitor.⁊.ff.de acq.re.do.l.in eo quod iure.in.fi.⁊.l.se.

⁊ ¶ Defuncto.no.cum seruus hereditatis iacentis instituitur sufficit quod fuit testamenti factio cum defuncto:licet non sit cum herede.ac.

Lucius. Si testator expleto asse alios heredes instituit videtur illos ad alium asse vocare ⁊ non substituere.h.d.Bar.⁊ io.de imo.

? ¶ Ceteris.puta filiis.alias est inepta.vt.ff.de vb.ob.l.quidam.ac.

ꝝ ¶ Posteriores.ex equis partibus instituti.ac.

a ¶ An secundo.s.ante institutionem primorum.

b ¶ Vel tertio.quia videbatur quasi ad primiores sit facienda relatio.ar.ff.de le.i.l.seruus plurium §.fi.⁊ quasi ordo scripture sit seruandus.ac.

c ¶ Datum videri.ergo primo gradu videntur instituti.s.seius ⁊ sempronius sicut ⁊ alij.⁊ facit.s.e.l.titius.ac.

Si his. Illius seruus institutio preualet qui creditorum fraudandorum causa institutus non reperitur hoc dicit Bar.⁊ io.de imola.

q ¶ Secundo.s.substituendo vel etiam instituendo.ac.

r ¶ Scriptum.s.tamen non primum:vt.ff.l.iij.⁊ erit voluntarius vt.ff.e.l.si seruo.alias si non debetur ei libertas.qui tunc primus.vt.ff.e.l.qui soluendo.ac.

s ¶ Ait.nota casum in quo valet substitutio ⁊ non institutio.ac.

t ¶ Manumissus, qui secundo loco scriptus est heres.y.⁊ facit insti.qui manu.non pos.§.lz.⁊.q ⁊ s q.l.si quis heres.⁊.s.e.l.si ita.i.iij.ac.

Potest. Potest quis facere testamentum sub conditione si infra certum tempus decessero.h.d.Bar.⁊ io.de imo.

u ¶ Decessero.non obstat regula catoniana.sed si poneres cum ita dixisse instituo si decessero post tale tempus. videtur obstare.non.n.tenet institutio si moriatur:ut.ff.de re.ca.l.i.in pri.sed videri potest non obstare:quia sicut si vt institutus sub conditione.⁊ si decedit infra illud tempus utpote deficiente conditione non extitit heres. Idem esset si sub qualibet alia conditione fuisset institutus:⁊ ea defecisset testatore viuente.nam sufficit ad hoc

vt testamentum teneat q̄ adiri potest hereditas ex eo. Uel dic q̄ nō habet locū regula catoniana quotiens ex volūtate testatoris apparet aliud esse dicendū. i. quotiens testator voluit eā cessare. vel dic vt dixi. ff. de reg. ca. l. iij. r iiij. vel dic regula catatoniana habet locum in legatis: hec lex in hereditatibus.

de cas. tol. §. in ita. r §. finaūt ex his q. r ff. e. l. heredes. r de le. iij. l. recoiunctis. r facit. ff. de le. ij. l. nemo. in prin. r ff. e. l. itē q̄ sabinus. §. r.

o ¶ Substitutus. nō dicas substitutū cū instituto vocari: sed si plures sunt substituti. r vnius pars deficit accrescit alijs substitutis scdm p̄dicto mō.

¶ Si heres. Media tpa nō nocent. h. d. Bar. r io. de imo.

a ¶ Pro parte. qi tunc institutus haberet quā docūqz decederet sicut hz totū ex pte institut⁹ sed hic nō hz si post tps decedat qī deficit cōditio. nō ergo p parte suecceatus dicit testatus pro parte nō. sed in totū testatus sub cōditiōe. ac.

Si quis. Substitutus p̄fert̄ instituto qn̄ando institutus heres esse nō potest. h. d. Joā. de imola.

b ¶ Si is. liber. aliquē r facit institu. qui ma. non possunt. §. licet.

c ¶ Substituto. no. aliū casum similem huic. sic ff. de lib. r posthu. l. sed r si pepercerit. §. fi.

Nemo. Pronomē hic hec hoc. ē demōstratiuū rei p̄sentis ad oculum. h. d. Bar.

d ¶ Corā. sic. ff. e. l. quotiens. §. si qs nomen. et ff. si cer. de. l. certū. ac.

¶ Qui frater. Nolatus tanq̄ frater ex magna dilectiōe testatoris: lz nō sit frater tn̄ institut⁹ vt frater succedit testatori. hoc dicit Bal. r io. de imola.

e ¶ Instituit̄. vt. ff. de cō di. r demō. l. falsa. affectionē. n. denotare voluit: vt. C. de offi. di. iu. l. singuli. r ff. de adi. le. l. cassiue. in prin. lz ꝯ. C. de testa. l. neqz. r C. e. l. nec apō. r l. si p̄f. sol. h testator sciebat nō eē fratrē quem instituit. sꝫ credebat fratrē r filiū cū nō esset. r i dubio videt eū credere fratrē nisi p̄bet ꝯ. vt ar. ff. d le. iij. l. nō aliter.

Si liber. Si liber homo adit hereditatē vt seruus iussu alterius nō valet aditio. h. d. bar. r Jo. de imo.

res esto. Non. n. p parte^a testat⁹ intelligi debet: sed sub conditione instituisse. Idem.

Si is qui soluēdo nō ē: seruū cū libertate heredē istituerit: r liberū^b substituerit: sū incipiēdū erit a substituto^c. lex enim eliescētia ita demū ei q i fraudē creditoꝝ hēs institut⁹ ē ꝯseruat libertatē: si nemo alius ex testō heres esse potest. Idem.

Nemo dubitat recte ita heredē nūcupari posse. h mihi hēs esto. cū sit corā^d q ostēdit.

¶ Qui frater nō ē sed fraterna charitate diligit: recte cū suo nomine sub appellatiōe fratris heres instituitur^e. Celsus.

Si liber homo cū tibi seruiret heres institut⁹ iussu tuo adijt. trebatius esse eū heredem labeo tūc nō esse^f heredē: si necessitate id fecerit: nō q^g alioquin^h vellet obligari. ¶ Si qs ita heredē instituerit. Titius q̄ ex pte mihi socius ē in vectigali salinarū: p ea parte mihi heres esto. q dā putāt si asse descripto^i id ita adiectū sit vt maxime^k soci⁹ fuerit: titiū nō eē heredē. sed si qus ps^l vacua relicta fuerit: ex ea heredē eū esse. Quod totū ineptū r vitiosum est. Quid. n. vetat asse ascripto vtiliter titiū ex parte forte quarta: ex qua socius erat: heredē institutū eē. ¶ Titi⁹ heres esto. seius r meuius heredes sunto. veꝝ ē quod pculo placet duos semisses eē: quoꝝ alter cōiunctim duob⁹ datur^m. ¶ Cū quis ex institutis q cum aliquo^n ꝯiunctim institutus sit heres nō

est: pars eius oībus p portionibus hereditatis accrescit. neqz refert p̄mo loco quis institut⁹ ē: an alicui substitutus^o heres sit. ¶ Si heres institutus scribendi^p tpe testamēti ciuis roman⁹^q fuit: deinde ei aqua r igni^r interdictū ē heres fit: si intra illud tēpus quo testator decessit redierit^s: aut si sub ꝯditione hēs institutus^t ē: quo tpe cōditio extitit. Idē r in legatis^u r in bonoꝝ possessionibus. ¶ Titius ex semisse heres esto. sei⁹ ex quadrāte heres esto. titi⁹ si capitolium ascēderit ex alio q̄drante heres esto. an q̄ capitoliū ascendat si p herede gerat ex semisse^x hēs erit. r si capitoliū ascēdat ēt ex quadrāte^y hēs erit. Necerit ei necesse p hēde gerere qppe iam heredi. ¶ Si ita scriptū fuerit. titi⁹ ex pte tertia: meuius ex pte tertia hēdes sunto. titi⁹ si intra tertias calēdas nauis ex asia venerit ex reliqua pte heres esto: videam⁹ ne titius statī ex semisse hēs sit. nā duo hēdes instituti sunt: sꝫ titius^z aut ex semisse^r aut ex besse^9 itaqz sextās^v vtiqz erit i pendēti^s vt si conditio extiterit ex besse heres erit: si nō extiterit ille sextans^b meuio accrescet. ¶ Sed si decesserit titius antequam cōditio existat: deinde conditio extitit: tamen ille sextans non titio heredi^c: sed meuio accrescet. nam cum adhuc dubiū est titio an meuio is sextans dat⁹ esset titius decessit. nec pōt itelligi datus ei q tpe dandi in reꝝ natura nō fuit. ¶ Si attilicinus^d titiū

p ¶ Scribēdi. secus si sit nuncupatū. qi nō curat̄ tempus testamenti sm quosdam qd nos placet. ac.

q ¶ Ciuis romanus. cui soli legari potest. vt. ff. ad. l. fal. l. i. in prin. ac.

r ¶ Et igni. cuius loco ē dportatio: vt ff. ad. l. iul. pe. l. iij.

s ¶ Redierit. in ciuitatē.

t ¶ Heres. institutus subaudi redierit in ciuitatē eo tempore quo r̄c. h.

u ¶ In legatis. verum in legatis tm̄ inspici vnū temp⁹ dz nō vt in heredibus tria: vt no. ff. e. l. si alienū. §. i. r facit. ff. eo. l. seruū. r. ff. ti. i. l. si is qui. r de in annuis. lega. l. aristo.

¶ Titius. Institutus ex parte pure. r ex parte sub cōditione. si habet coheredem adeūdo ex pura: ex illa ē heres: r etiā pro parte cōditionalis institutionis quā habiturus est in oēm euētū esse heres cōditione pendēte: sꝫ ex existente ē heres in totū sine noua aditione. r decedens interim ꝯditione pendente nō trāsmittit parte: q erat i pēdenti. h. d. cū §. seq. Bart. r io. de imo.

x ¶ Ex semisse. r ēt ex ea parte quadrantis que eū tanget et ꝯditione deficiēte: vt. ff. e. l. si qs ita scripserit. r ff. proximo. §.

y ¶ Etiā ex quadrante toto. vel dic residue partis q̄drātis sine vlla aditione vt hic. r ff. eo. l. si te solū. r ff. de se. ta. l. ij. §. si duo. sed cōtra. ff. de acq. here. l. si solus. sol. h ob qz veꝝ ē. qz statī adeū do vnam acquiro alteram si iam delata est. si vero nōdū delata acquiram eam cū defertur. nec erit op⁹ noua aditione: vt ibi no.

z ¶ Si ita scriptum. Titius de quo p̄mo dictum est qui fuit institutus ex semisse. ac.

r ¶ Aut ex semisse. si conditio deficiat. ac.

f ¶ Homo. non eē. ideo subaudi fecit.

g ¶ Quod. idest quis.

h ¶ Alioqn. i. alr̄ r fa. ff. de acq. here. l. ꝯditio. r l. vl. r l. q putat. r l. q. in aliena. §. i. r §. fi. r de acq. re. do. l. liber homo. r dic vt plene no. inst. per qs p. ac. §. itē placet in glo. Jo. ibi. ignarus nulli.

i ¶ Descripto. i. assignatū alijs heredibus.

¶ Si quis. Potest relinqui portio hereditatis per rescriptū ad portionem alterius rei. h. d. Bar. r Jo. de imola.

k ¶ Ut maxime. q. d. ēt si maxime r̄c. r est pro eis qz forte longe maior quantitas est in societate. sed certe non ad quantitatem: sed ad quotitatem se refert. r sic tenet. C. de pac. conuen. l. ex morte.

l ¶ Pars. i. assis.

¶ Titius. Duo ꝯiuncti habent vnū semissē: r alius disiūctus hz aliū. hoc dicit. Bar. r io. de imola.

m ¶ Duobus dat̄. vt. ff. eo. l. titius. r l. interdum. ij. re. r l. lucius. r de vb. sig. l. triplici. sed ꝯ ff. de le. ij. l. lucius. §. lucius. Sol. geminatio verboꝝ istoꝝ heres esto. vel repetitio q̄ hic sit tollit ꝯ. Itē contra. C. de impu. r ali. sub. l. si. i. re. sol. illa sm istam. vt ibi no.

¶ Cum quis. Portio deficiens ei qui nemini erat coniunct⁹ accrescit omnibus. h. d. Bar. r io. de imola.

n ¶ Cū aliquo. si. n. cū aliquo ꝯiunctus eēt ei soli accresceret: vt r. C.

9 ¶ Ex besse. si extat conditio.

v ¶ Sextans. i. due vncie.

s ¶ In pendenti. Quemcū interim pēdente ꝯditione tn̄ quilibet coꝝ ac si nihil in pēdenti eēt: vt. ff. ad. l. fal. l. q fundū. §. si tn̄. sꝫ dic q alteri⁹ sextātis statī ē hēs titius vt hic dicit. sed pone nō extitit ꝯditio ergo non habet iure institutionis. Irē nō iure accrescendi: q deficit pars socij: vt. ff. de acqui. here. l. si dolus. re. nō vr̄ sub ꝯditione relictus cum in oēm euentū est habiturus: vt. ff. e. l. si quis ita r ff. proxi. §. alterius autē sextātis nō est heres: quia forte conditio deficiat. ac.

b ¶ Sextans. i. ille due vncie.

c ¶ Nō titio heredi. ad quod. C. de cadu. tol. l. i. §. sin autem sub conditione. sed cōtra. ff. de acqui. here. l. q ex duabus. sol. ibi nō habuit coherede. R. ibi glo. sanerit cōtrarium: sed male vt no. ibi per. l. precedentē. M ec sequens glosa in alijs libris raro reperitur.

d ¶ Si attilicinus. cōtinet duos casus. Primus est talis: pone attilici nō titium seium r meuium instituit heredes ex equis partibus duobus d eliberantibus: titius tn̄ pro sua parte adiuit hereditatem attilicini: dein decondidit suum testm̄ r seiū ex asse sibi herede instituit: modo queritur an seius possit adire hereditatem titij r omittere hereditatē attilicini: R. n. q sic sed iterum erit heres ipsi attilicino ex semisse. Sed quid erit r si sei⁹ adeat hereditatem attilicini: R. n. q tunc ex persona titij erit heres atti-

lieni ex triente: ex sua ex alio triente: et sic habebit besse[m]. Scdo e talis pone attilicinus tm̄ instituit titiū et seiuz postea solus titius adiuit here ditatē attilicini et seium instituit: q titio extitit heres modo queritur an seius posse omittere hereditatem attilicini. an necessario attilicino ex asse heres erit? Rn̄. qr ille est heres. cū ipse solus ē heres titij: q p pte adi- nit hereditatē attilicini. et sic solus partiū ē heres attilici ni p parte. Si igit non adeat ex psona sua: tūc cū totā hereditatē titi[us] adiuit. ptē quā omisit ex sua psona ex psona titij habebit: et sic idez ē ac si partiū ipse solus fuisset hrs institutus: secus aūt si nō essent tm̄ duo instituti ab attilicino: vt in ann. §. dicitur.

nem induxunt. b. d. Bar. et io. de imo.

y ¶ Exheredare. videbatur q non quia eam non exheredauerat. sed tamen videtur bene exheredata: q dixit q esset contenta dote: et sic eam alienam fecit a sua hereditate: et hoc est etiam exheredare. vt. C. de lib. pre. l. iij. azo. et facit. ff. de rei vendi. l. emptor. §. si. et ff. sol. ma. l. si socer. §. i. et. ff. de ali. le. l. cū virum. §. fin. et. ff. de dona. l. ex hac. sed ar. ff. ē. eo. l. ex facto. Item no. voluntatem magis q verba inspici. sic. ff. de adi. le. l. iij. §. conditio. ar. contra. ff. de vsufruc. leg. l. si alij.

z ¶ Voluntate. no. voluntatem magis q verba inspici. ac.

et meuium et seium equis partibus heredes instituit: et titius interim solus adijt[b] hereditatem: et seium[c] heredem instituit: poterit seius titij[d] adire hereditatem[e] attilicini: vel adire vel omittere: sed attilicino autem adeat uel omittat eius[f] hereditatē ex semisse[g] heres erit. si adierit seius si attilicini hereditatem titius[h] ex triente dūtaxat heres erit. et p hereditatez titij triens[i] dūtaxat ad seiū peruenit: alterū trientē ex sua institutione habebit[k]. ¶ Quid ergo si ab attilicino titius et seius heredes instituti sunt: titius adierit hereditatem: titio[l] seius[m] heres extiterit: potest ne attilicini hereditatē omittere: an necessario ei[n] ex asse est[o] heres? Quippe cum alius nemo heres institutus est q is[p] ipse: qui ex aliqua parte is[q] heres[r] est: pinde ē q̄si vn[us] h[e]r[e]s[s] p titiū[t] institutus sit. ¶ Celsus.

Qui soluēdo nō erat seruū p[ri]mo loco et alter seruū secundo[t] loco heredes scripsit: solus is q p[ri]mo[u] loco script[us] ē hereditatē capit[x], nā lege elie sentia ita cauet vt si duo pluresue ex eadez cā heredes scripti sunt: vti quisq; p[ri]mus scriptus sit heres sit. ¶ Modestinus.

Qui volebat filiam exheredare[y] sic testamento cōprehendit. Te autem filiā ideo exheredaui quoniā contētā te eē dote uolui. q̄ro an efficaciter exheredata sit? Modestinus rn̄dit nihil pponi cur nō eēt voluntate[z] testatoris exheredata. ¶ Idē.

In tempus capiende hereditatis institui heredē posse beniuolentie ē: veluti lutius titius cū capere[a] poterit heres esto[b]. idez et in legato. ¶ Quotiens[c] nō apparet qs heres institutus sit: institutio non valet. Quippe euenire pōt: si testator q̄ plures amicos eodem nomine hēat: et ad dsignationē nominis singulari[a] nomie vtat: nisi ex alijs apertissimis probationib[us] fuerit reuelatū pro quā psona testator senserit. ¶ Idē.

Heredes sine partibus vtrū coniuncti an separatim scribantur hoc interest: q si quis ex coniunctis decesserit: hoc nō ad oēs sed ad reliquos q coniuncti erant pertinet. Sin autē ex separatis ad omnes qui testamento eodē scripti sūt heredes: portio eius pertinet[b]. ¶ Idem.

Eius seruum[c] q post mortē meā natus erit: heredē institui posse labeo frequenter scribit: idq; verū esse manifesto argumento cōprobatur: qr seruus hereditarius priusq̄ adeat hereditas institui heres pōt q̄uis iste testamenti facti tēpore nullius sit. ¶ Idem.

Hereditas ad statium[d] primuz nullo iure pertinet: cū institutus heres nō sit. nec q̄cq̄ ei[e] prodest quod abeo aliqd legatum est. aut libertus ei defuncti testamento cōmendatus fuisse ex quo[f] si manumissus nō est: seruus ē. ¶ Pomponius.

¶ Si et attilicinus. Addiōs hereditatē heredis defuncti ex pte instituti si suā ppriam dimittit eius portio p parte sibi accrescit si hz coheredem alis insolidū erit heres. h. d. Et diuidit in duas partes pn̄cipales. Nā p[ri]mo loq[ui]tur qn̄ heredes tres fuerūt instituti. Secūdo qn̄ duo tā tum. Secunda ibi. quid ergo. Jo. de imo.

d ¶ Si attilicinus. in p[ri]mo casu sūt tres. i scdo duo hr̄des.
d ¶ Attilicinus. i. testator.
a ¶ Titius. primus heres.
b ¶ Adiit hereditatez p parte sua. s. tertij. ac.
c ¶ Seiū. i. coheredē suam.
d ¶ Titij adire hereditatez. et seiū suum coheredem titij sui coheredis a quo fuit institutus.
e ¶ Adire hr̄ditatem. suo p[ro]prio nole. Ray. vel adire p sua parte que est tertia. ac.
f ¶ Eius. titij.
g ¶ Ex semisse. i. ex medietate hereditatis. trientē enim hz ex sua institutione. hereditatē trientis titij habet iure accrescendi si eius hereditatez non adijt: alius medio triens est in suspenso. ac.
g ¶ Ex semisse. s. interim. et hoc ex persona tití. nā et si repudiat ex sua persona: tñ ex semisse heres erit. ac.
h ¶ Tit[ius]. ex triēte dūtaxat heres erit. i. fuisse. dicēdus ē.
i ¶ Triens. hereditatis pone titij. accur.
k ¶ Habebit. s. seius.
l ¶ Titio testatore.
m ¶ Seius. dūtaxat. s. hi dño et sub. et titius et c.
n ¶ Ei. attilicino.
o ¶ Ex asse heres est. et certe ex asse heres est saltem per titiuz cui succedit vt. C. de cadu. col. §. his ita. et. ff. e. ti. l. si plures. §. ij. C. de iure deli. l. quidam. et in auc. de here. et fal. §. primum. ac.
p ¶ Quam is. scilicet seius. ac.
q ¶ Heres est. attilicinum per medium titium. ac.
r ¶ Heres cum non vult esse heres ex testamento attilicini. ac.
s ¶ Per titium institutus sit. s. ab initio q̄si heres heredis et c. vt et. ff. e. b. v. fis. l. sciendum. et. C. de vsufru. l. antiquitas. sed certe imo videtur partē hereditatis attilicini eū directe habere: aliam per obliquū per medium titium: vt. ff. eo. l. quotiens. §. si quis primum. contra: sed ibi voluit sic habere: hic noluit habere: vt ex testamento attilicini.

Qui soluendo. Seruus primo loco institutus ab eo qui nō ē soluendo est heres necessarius. h. d. Bar. et io. de imo.
t ¶ Secundo loco. in secundo gradu tamen. ac.
u ¶ Qui primo. quasi maiorem ad eum affectionez habebat: vt hic et. ff. e. l. si nō lex. §. temporibus. et ar. ff. de fideicom. lib. l. generaliter. §. quid ergo si plures. et. ff. de vsufru. l. quotiens. sed hoc fallit. s. q et a qui. l. si quis heres. et. ff. e. l. si is qui soluēdo. que sunt ar. ff. ite facit. ff. e. l. qui soluēdo.
x ¶ Capit. nota ordine scripture seruandum.
Qui volebat. Verba enunciatiua etiam in actu odioso dispositiua

a ¶ Cum capere. s. licz non sit capax testamenti tpe si tñ postea cessante capax erit heres. Secus si simpliciter eū instituisset qn̄ nō teneret institutio: si tunc cū instituit nō esset capax: vt. ff. e. l. si alienū. §. i. que ē. Itē contra. ff. e. l. hereditas. et insti. e. §. heres sed ibi ex certo die h et incerto. Itē cōtra. ff. de regu. caton. l. i. sed hic testator noluit regulaz habere locū: et facit. ff. de le. ij. l. si ita qs testō. et. ff. ti. i. l. si is qui heres.
b ¶ Hr̄s esto. nota heredem posse institui cum erit capax: lz non sit heres capax tempore testamenti. ac.
¶ Quotiens. Vitiatur institutio propter incertitudinem personaruz. hoc dicit. Bar. et io. de imo.
c ¶ Quotiēs. hic vt no. ff. de le. ij. l. si qs seruu. §. si iter duos. et. l. si qs titio. §. si. et facit. ff. de his quibus du. l. si fuerit. et. ff. eo. l. quotiēs. §. his et ff. de test. tu. l. duo sunt titij et de ma. test. l. cum ex pluribus. et de adi. le. l. iij. §. si duobus. et ff. de di. et demon. l. falsa demonstratio. §. i.

a ¶ Singulari nomine. veluti titius amicus sit mihi heres. nā si vteretur plurali nomine vterq; esset heres. y. Item. ff. e. l. qui soluendo. contra. sed ibi vnus superest.

Heredes. Portio coniuncti deficiens accrescit cōiunctis: sz portio disiuncti accrescit oībus. h. d. Bar. et io. de imo.
b ¶ Pertinet. vt et. C. de cad. tol. §. his ita. et. ff. e. l. liber homo. §. si quis. et. ff. de le. iij. l. re coniuncti. nec ob. ff. e. l. itē q sabinus. §. i. quia ibi non fuerunt coniuncti verbis: vt ibi no.

Eius seruum. Potest institui seruus eius qui post mortez testatoris nascitur. h. d. Bar. et io de imo.
c ¶ Eius seruum. facit institu. eo. §. seruus alienus. et supra. e. l. non minus. §. i.

Hereditas. Non videtur quis instituere eum quē legando granauit. h. d. Bar. et io de imola.
d ¶ Ad statium. proprium nomen statius primus.
e ¶ Ei statio. vt videatur institutus. ac.
f ¶ Ex quo. i. ex qua cōmendatione si manumissus nō esset. alij. s. nō sit liber. et facit. ff. e. l. ex facto. et alij dicunt seruum fuisse cōmendatum ut liberum. et tunc dicunt fallere in milite: vt. C. de testa. mili. l. ex his. Item dic legatum non valere. vt. ff. de le. iij. l. si fuerit. §. fi. et. l. sc. et facit. C. de iur. et facti igno. l. cum testamentum.

S i ita. Coniunctus re tm̃. et coniunctus verbis tm̃ ad portionē vacantem pariter admittitur. h. d. Bar. et io. de imo.
a Titius heres esto. per hoc apparet quod totam hereditatem ei assignare videtur.
b Ex equis. ergo fuerunt isti duo non re coniuncti: sed verbis tm̃: quia per copulatiuam coniunctionem: vt. ff. de le. iij. l. re coniuncti. ac.
c Syllaba. et dictio ē
d Si quis. gayus vel meuius. nā de titio nō esset dubitatio: quia idez est in eo.
e Celeriter. .i. electiue. q. d. non coniunxit. s. re quia dixit pro equis: aliud esset secus si omissum sit pro equis vt. ff. e. l. iter dūs. sz celeriter dixit. s. coniungēdo verbis. sicqz dixit celerius quam si dixisset. gaius heres esto: et meuius heres esto. Alij dicunt vt azo. et. h. quod coniunxit. s. re. nam quantum ad ius accrescendi re omnes videntur coniuncti. quasi testator id dixisset celeriter: vere tamē duo verbis: alter re coniunctus ē. et sic sm eos fictione sunt re coniuncti. apparet ergo gaium coniunctum eē meuio verbis et titio re: et sic simul admittuntur per. l. istā licet alij preferant re cōiunctum. alij. verbis cōiunctum. vt. ff. de le. iij. l. re coniuncti. et hoc dicunt quod re tantum sunt coniuncti. et quod dicit syllaba. et facit coniunctionem. s. aliās nō hic: quod non placet. Si autē re et verbis aliquis eēt coniunctus deficiētī ille pfertur: vt. ff. eo. l. heres. et. d. l. re coniuncti. et facit. ff. eo. l. liber homo §. titius. et. ff. de leg. ij. l. meuio. et. C. de cad. tol. §. his ita. et. ff. d le. ij. lutius. §. lutius. ac.

S I ita quis heredes instituerit: titius heres esto[a], gayus et meuius ex equis[b] partibus heredes sunto. quamuis et syllaba[c] coniunctionem faciat: si quis[d] tamē ex his decedat non alteri soli ps accrescit: sed omnibus heredibus pro hereditarijs portionibus: quia non taz coniunxisse quam celeriter[e] dixisse videat.
I Dem.
S I ita scriptum fuerit[f] titius et thytasus si in capitolium ascenderit[g] heres esto[h]: et hytasus heres esto: secunda scriptura potior[i] erit, plenior[k] est enim quam prior.
I Dem.
S I quis sempronium heredē instituerit sub hac conditione, si titius in capitolium ascenderit, quamuis non alias heres esse possit sempronius nisi titius ascēdisset in capitolium: et hoc ipsuz in potestate sit repositum titij: quia tamen scriptura non est expressa voluntas titij: erit vtilis ea institutio. At quin si quis ita scripserit si titius voluerit sempronius heres esto: non valet institutio. Quedam[l] enim[m] si in testamentis exprimantur nullum effectum habent[n], que in verbis tegantur eandem significationē habent quam haberent expressa: et momentum[o] aliquod habebunt[p]. Sic enim filij exheredatio cum eo valet: si qs heres[q] extiterit: et tamen nemo dubitat: quin si ita aliquis filium exheredauerit: titius heres esto: et cuz heres erit titius filius exheres esto: nullius momenti esse exheredationem.
P Roculus.
C Ornelius[r] et meuius[s] vter eorum volet heres esto. vterqz vult. Trebatius neutruz fore heredem: Cartilius vtrunqz Tu cui assentis, proculus[s] cartilio assentio. et illam adiectionez vter eorum volet: superuacuaz[t] puto. id enim etiam ea non adiecta futurum fuit: vt vter vellet heres esset: et vter nollet heres nō esset. Quod si hi ex numero necessariorum heredes essent, tunc id non frustra adiectuz eēt: et non solum figuram[v]: sed vim[x] quoqz conditionis[y] cōtinere dicerem[z]: tamē si vterqz heres eē vellet: vtrunqz heredem esse.
P Apinianus.
C Aptatorias[z] institutiones non eas senatus[?] improbauit que mutuis affectōibus[?] iudicia prouocauerunt[a]: sed quarum conditio[b] cōfertur ad secreta aliene[c] voluntatis.
P Aulus.
I Lle autē institutiones[d] captatorie non sunt: veluti si quis ita heredes instituerit. Qua ex parte titius me heredem instituit: ex ea parte meuius hrs esto. quia in preteritū nō in futurū istō collata[e] ē. Sz illud qri pōt an idē suadū sit quod senatus cēsuit[f]: et si in

S I ita scriptum. Institutio plenior preualet. h. d. Bar. et omnes.
f Fuerit scilicet titius.
g Ascenderit. s. qualibet eorum. ac.
h Esto. simpliciter pure. ac.
i Potior. .i. pleniorem voluntatem seruandam. ac.
k Plenior. est enim pura ad quod. ff. eo. l. si te soluz. §. i. et. ff. de cō di. et demō. l. nam ad ea.
S I quis. Institutio non pōt conferri in alterius voluntatē expssam. sed tacitam sic. h. d. Bar. et io. de imo.
l Si quis. quedam. nocent quedam expressa nocent que tacita non nocerent. ac.
m Quedam enim. non tamē omnia: vt. ff. l. proxi. ac.
n Effectum hēnt, concor. ff. de condi. et demon. l. nonnunquā. et. l. si in diem in fi. et. ff. eo. l. illa. et. ff. de le. ij. l. si ita legetur, sed arg. contra. ff. eo. ti. l. i. sol. vt ibi. Itē facit. ff. eo. l. talem. §. i. et de verbo. obli. l. tuz qui. §. i. et. ff. de le. i. l. si ita legetur. §. i. et. l. senatus. §. legatum. et. ff. de testa. tu. l. tutor ita. ac.
o Momentum. .i. firmitatem. ac.
p Habebunt idest valebunt.
q Si quis heres. dic quod sunt verba legis. q. d. nulla ē exheredatio nisi heres institutus sit et adeat vt. ff. de contra. ta. l. filium. §. sz cum exheredatio. et sic lex intelligit hanc conditionez: que ab homine nō potest poni vt subijcit: quia non potest fieri exheredatio sub conditione: vt. ff. de libe. et posthu. l. iij. §. pure. et quod si fiat ille gradus nō valeret habito filio preterito: vt. ff. ti. i. l. ex facto. §. lutius. cū enim exheredatio debeat precedere effectum institutionis ne filius inueniatur preteritus. hic non esset ita immo precedere inueniatur institutionis effectus cum sic dixit: si titius heres est.

C Ornelius. Expressio eorum que tacite insunt nihil operatur si exprimantur prout insunt: secus si alio modo exprimantur. h. d. Barto. vel sic sm Dy. Ray. Ang. et Io. de imo. Institutio collata in voluntatē expssam certaliter instituta non reddit institutionem conditionalem. Iiez in suo necessario: quia non facit institutionem conditionalem. sed facit de necessario voluntarium. hoc dicit. sm predictos.
r Cornelius. tu procule.
s Proculus. in secunda et prima persona de seipso dicit. ac.
t Superuacuam. superuacua ē in hereditate: quia etiam eo non adiecto non acquiritur inuito. vnde nō transmittitur hereditas non adita ad hēdem: vt. C. de cad. tol. §. in nouissimo. secus tamen in legato: vt. ff. de le. i. l. si ita legatur. §. illi. et. ff. de condi. et demon. l. si ita expressim: quia legatum post mortem testatoris transmittitur vt predicta l. dicitur. si ita legatum. sed nonne hereditas in quibusdaz casibus etiam nō adita trāsmittitur: vt. C. de his qui ante aper. ta. l. vnica. an ergo tunc erit idem quod in legato? Respon. quod non. sed videtur idez ar. eiusdē. l. ac.
v Figuram. s. verborum superuacuam: que. s. non dicemus: vt. ff. de ac. et ob. l. nō figura. ac.
u Figuram. .i. formam.
x Vim. .i. potestatem.
y Conditionis. quia si nollent esse heredes non inuiti: quod esset nisi hec conditio esset: vt hic. et. ff. de conditio. institu. l. verba. et. ff. eodem l. si in diem in fi. et fa. ff. eo. l. titius seruus. et. ff. eo. l. proxi. cū suis concor. ac.
z Dicerē. modo soluit primam questionem.
C Aptatorias. Blanditie institutionem nō vitiant. hoc dicit. Bal. vel sic sm ange. Institutio facta blando sermone interueniente non est captatoria. Institutio autem captatoria repprobatur senatusconsulto. et illa intelligitur esse captatoria cuius essentia et substantia intrinseca confertur in voluntatem alterius. hec dicit. Io. an. de imola.
z Captatorias. idest deceptorias. et nota quasdam licitas et quasdam illicitas. sic et alias permittitur deceptio in precio rerum: vt. ff. de mino. l. in cause ij. in fi.
? Senatus. libonianum: vt innuitur: vt. ff. de his que pro non scri. l. i. et de le. ij. l. lutius. §. sempronius. ac.
? Affectionibus. vt si induco testatorem blandis verbis vt me instituat vel mihi leget. hoc tamen valet. non enim ista per sena. consul. improbatur: sed ille quorum conditio ē. vt quos titius voluerit heredes instituo. accur.
a Prouocauerunt. vt infra si quis aliquem testamen. pro. l. fina. Accursius.
b Conditio. de futuro non de preterito: vt. ff. l. proxi. et da exemplum. ff. eo. l. illa institutio.
c Aliene. idest non testantis. et fa. C. de testa. mi. l. captatorias. et. ff. de le. i. l. captatorie. et. ff. de conditio. insti. l. mulier. §. fi. et. ff. eo. l. si quis sempronium. versi. at quin.
I Lle. Non potest quis astringi ad instituendum alium spe premij. ioan. de imola.
d Institutiones. que non faciunt condi. vt. ff. si cer. peta. l. itaqz. et facit. ff. eo. l. hoc articulo. et. ff. e. l. ij. ac.
e Collata. et ideo valet.
f Censuit. libonianus prohibens fieri in futurum: puta si feceris me heredem heres esto, vt. ff. de his que pro non scrip. l. i. in fi. ac.

a Ostenderit. futurum subiectiui. sic et in verbo probauerit: et sic de futuro. de futuro poterat esse considerabat. hic pro verum.
b In infamiam. debet enim institutio ex mera affectione fieri non per metum pene: vt. ff. de verbo. ob. l. stipulatio hoc modo. nec cupiditate lucri. et sic qui renunciat hereditatem vt alius habeat: libere facere debet. hic autem ponitur in voluntate heredis. f. vt si alium instituat etc. et si non hoc esset in eius potestate. et facit. ff. l. pen. cum suis concor. ac.

p Idem. s. seruus.
q Et hereditatem. ex testamento domini erit etc. vt. et. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. vxori. accur.
r Potest. vt. C. de leg. l. seru. et. ff. de leg. i. l. plane. §. si coniunctim. et. ff. e. l. si socius. sed et contra. C. de necess. ser. l. quidam. §. illo.

Si quis. Non capax est capax in sui odium. h. d. vel sic. Non inductum est in alterius odium non debet in eius fauorem redundare. Bal.
c Solidum. vt filius naturalis. vt. C. de natu. li. l. ii. Item vt. C. de imp. l. i.
d A lege. i. occasione legis impedientis. ac.
e Legi. n. que id quod insolidum capere vetat vt commodum sentiat totius hereditatis: nec et ne onera sustineret solus. pena enim nemini immunitatem prestare consueuit: vt. ff. de in terdi. et rele. l. ante pe. §. fin. sic ergo pro vtilitate aliorum hoc habet non pro sua. sic. ff. ad treb. cogi. §. his. et. ff. si quis aliquem test. pro. l. i. §. i. et. ff. de le. §. bo. pos. pe. contra ta. l. iii. §. pe. et ff. ti. i. l. si is q. et. ff. de contra ta. l. non putauit. §. si quis sua. et ff. de le. ii. l. cum ei. ac.
f Non est nota non capacem esse capacem in odium sui.

Sub conditione. Conditio apposita in institutione non videtur tacite repetita in substitutione vulgari. h. d. Bal. et omnes.
g Sub conditione. casuali aliud forte in potestatiua vel mixta que semper intelligitur repetita: vt. C. de ca. tol. §. pro secundo. et. §. ne autem.
h Repetemus. expresse. ac.
i Pure. i. sine ea conditione que imposita erat instituto. inest tamen in substitutione illa conditio si institutus heres non erit: vt insti. de vulg. subst. in prin. cur ergo intelligitur repetisse easdem partes in substitutione: vt. ff. ti. i. l. qui liberis. §. fi. Item eadem legata vt. ff. de le. i. l. iz imperator. Item in legato translato eadem conditione: vt. ff. de adime. le. l. legatum. que sunt contra. Resp. hic substitutus de nouo grauatur quadam alia conditione qua non grauabitur institutus. s. si ille heres non erit. pro quo vel releuari a prima. ar. d. l. iz. Item et quia institutiones sunt fauorabiliores. Item. ff. de le. ii. cum pr. §. ab instituto. Sol. et tibi. Item no. contra repetitionem: et sic sunt ar. contra. ff. ad l. aql. l. quemadmodum. in fi. l. et de iudi. l. si iudex.

aliam personam captatione[a] diterent: veluti si ita scripserit. titius si meum tabulis testamenti sui heredem a se scriptum ostenderit[a]: probaueritqz heres esto. quod in sententiam[b] senatusconsulti incidere non est dubium.

Terentius.

Si quis solidum[c] a lege[d] capere non possit: et ex asse sit institutus heres ab eo qui soluendo non est. Julianus ex asse eum esse heredem respondit. legi enim[e] locum non esse[f] in ea hereditate que soluendo non est.

Gaius.

Sub conditione[g] herede instituto si substituamus: nisi eandem conditionem repetemus[h]: pure[i] eum heredem substitutum esse intelligemus.

Licinius rufinus.

Si ita quis heres institutus fuerit excepto fundo et excepto vsufructu heres esto. perinde erit iure ciuili atqz si sine ea re[k] heres institutus esset. idqz auctoritate galli aquilij factum est.

Papinianus.

Si filiusfamilias substituatur ei a quo preteritus est non vt intestati patris sed ex testamento habebit hereditatem[l]: quoniam et quolibet alio substituto si fuisset ab eo exheredatus[m]: inde testamentum inciperet vbi filius esset exheredatus[n].

Idem.

Seruus vxori a marito mortis causa donatus: mariti manet[o] vt Juliano quoqz videtur. Idem[p] si accipiat libertatem simul et hereditatem[q] viro necessarius heres erit. Nec sine libertate aliquid ei legari potest[r].

Idem.

Asse[s] toto non distributo ita scriptum est. Quem heredem[t] codicillis fecero heres esto. titium codicillis heredem instituit: eius quidem institutio iure valet. ideoqz licet codicillis dari hereditas non possit[u]; tamen hoc testamento data videtur[x]. sed hoc tantum ex hereditate habebit quantum ex asse residuum mansit.

Idem.

Qui non militabat[y]: bonorum maternorum[z] que in pannonia possidebat: libertum heredem instituit. paternorum que habebat in syria titium. iure semisses ambos habere constitit: sed arbitrium[&] diuidende hereditatis supremam voluntatem factis adiudicationibus et interpositis propter actiones[?] cautionibus[?] sequi: salua falcidia[a]. scilicet vt quod vice mutua prestaretur: doli ratione quadrantem retinendo compensetur[b]. Lucio titio ex duabus partibus: publio meuio ex quadrante scriptis heredibus. assem in dodrantem[c] esse diuisum respondi. Modum enim duarum partium ex quadrante declarari[d]: quia veteres in nummis titio legatis nummorum specie.

Asse. Agitur ex scriptura declarante ex declarante. h. d. bar. et io. de imo. vel sic. In vnius scriptura videtur contineri id quod in alia ad quam refertur. hoc dicit bar. et io. de imola.
s Asse non distributo. puta instituto seio in viii. vncijs. ac.
t Heredem. nota quem institutum esse heredem in codicillis. ac.
u Non possit. vt. C. de codicil. l. ii. nisi sit miles vt. ff. de testa. mi. l. querebatur.
x Videtur. similis. ff. de condi. et demon. l. si ita scripsero. et. ff. de condi. insti. l. institutio. et C. de codicil. l. i. et. ff. de le. ii. l. vnum ex familia §. si de falcidia. et. ff. de verbo. sig. l. lege. et. ff. l. proxi. §. i. et. ff. de le. iii. l. si quis. in prin. et. C. de infirma. testa. l. i.

Qui non. Illud quod quis capit ab herede computatur in quartam seu falcidiam integre exceptione doli. h. d. io. de imo. Vel sic. Generis ad speciem fit compensatio. Vel sic. Tempus excipiendi compensatur cum alio iure capiendi. h. d. Bal.
y Qui non militabat. secus in milite: vt. ff. de mil. her. l. heredes. §. i. et. ff. ad treb. l. cogi. §. sed et si miles. et. ff. de mi. test. l. si certarum. §. i. ac.
z Maternorum. non est vis in paternis vel in maternis: vel aliis bonis.

Si ita quis. Adiectio contra naturam institutionis vitiatur et non vitiat institutionem. h. d. io. de imo.
k Sine ea re. i. sine exceptione eius rei. s. fundi. vel vsufru. vt. ff. e. l. i. §. si ex fundo. totum enim simpliciter debet habere cum non sit alius institutus: vt. ff. e. l. ex facto proprio. §. i. idem est si plures instituti sunt vt. ff. e. l. si alterius. azo. et. l. quoties. §. si duo. ac.

Si filius. Preteritus in primo gradu et vulgariter substitutus succedit ex substitutione vulgari. h. d. Bal. et io. de imola.
l Hereditatem. quia valet testamentum a substitutione.
m Exheredatus. ab instituto preteritus erat.
n Exheredatus. ergo et hic incipit testamentum valere vbi esset institutus: quasi tamen faciat institutio quantum exheredatio. azo. et facit. ff. de lib. et posthu. l. iii. §. fi. et. ff. ti. i. l. ex facto. §. lucius restat ergo vt perinde habeat filius ac si ab eo testator cepisset: quia primum institutum a quo filium non exheredauit nullo modo instituisset: sed si esset posthumus totum testamentum rumperetur.

Seruus. Donatio inutilis non vitiat testamentum: nec immutat qualitatem heredis. h. d. Jo. de imo. vel sic. Donatio non impedit quominus de rebus donatis possit disponi per donantem. Bal.
o Manet. vt. ff. de do. inter vi. et vxo. l. si cum. §. fi. et. l. quia. et. l. sed interim sed contra. ff. e. l. si is seruus. vbi dicitur esse in pendenti. sed ibi fictione. vel quod

& Sed arbitrium. repete constitit. ac.
? Propter actiones. legatorum seu prelegatorum...
? Cautionibus. s. ab vno quoqz vt alteri restituat si ei plus quam fuerit legatum.
a Salua falcidia. quam vnusquisqz habet in parte socij: quam retinet in re sibi prelegata: sed ergo sed quia ... solutio per compensationem etc. cautio fit quia est dubium an habeat locum falcidia. si vero certum est tunc statim fit compensatio: vt. ff. e. l. ex facto. §. et si fomo. et. §. quia si fuerit. vel dic dictam cautionem fieri pro soluendo ere alieno pro dimidia. et sic propter actiones creditorum et legatariorum: vt et. ff. e. l. ex facto. §. vnde scio. ac.
b Compensetur. ecce bona in quibus libertus erat institutus valent. ccc. titij. c. et pone. ccc. deberi. cum quilibet sit heres ex semisse. et quilibet soluet. lx. et sic liberto remanent. ccxl. et titio. xl. si quis dicat titius non habeo falcidiam semissis. f. l. et tu liberte habeas. ccxl. quia ex persona tua: et. xxx. ex mea. ex illis quia quos habes ex persona mea volo falcidiam. xxx. libertus dicet et tu habes. xl. f. xx. ex tua persona: et. xx. ex mea. illa xx. quos habes ex me compenso tibi. et sic non debeo nisi. x. et hoc satisfacit quia habet titius. l. que sunt quarta semissis titij hereditatis sic ergo fit compensatio generis ad genus. sic. ff. de le. ii. l. vnum ex familia. §. si de falcidia. et. ff. si pars here. pe. l. ii. et fa. ff. eo. l. ex facto. et. ff. famil. her. si vater. et. C. fa. herc. si cogitatione. ac.
Lutio. Due partes intelliguntur due de duodecim partibus hereditatis nisi ex aliquo adiecto alio appareat testatorem sensisse. h. d. secundum bar. et io. de imo.
c Lutio. in dodrantem. i. dest in. viii. vncias. ac. d Declarari.

quia hoc ipso q quadrantem relinquat cum p'mo duas partes uiij reliquisset in ar. tm vncias vl' diuisisse hereditatē: quarū duar ptes debebat haberi: tertiā publi' vel. ⁊ no. q sequēs scriptura determinat p'cedentē. vt ⁊ s. e. cum in testamento. §. fi. ⁊ de testa. l. heredes. §. sed ⁊ si nocam. ⁊ j. proxi. ⁊ s. l. proxi. ⁊ j. §. proxi.

So. ibi circa eādē personā. s. esto heres ex q pte te istituaz. h' circa diuersā. s. in q̄tū istituā titiū in tāti ser' sit h's sz Joā. vel dic q h' dicit videbatur inanis nō tñ erat per leges illas, uel est inanis vt cōditionalis ē tñ valida: vt puta tacita p. ll. p'dictas que due vltime in idem recidunt. ac.

Si quis. De volūtate defuncti pri' est locus successiōi ab intestato q̄ ex testō. h. d. ⁊ est singularis sō eā tene menti. bar. vel sic. Volūtas testatoris pōt etiam intestati pponere cāe testati. Vel sic. Substitutio vulgaris potest fieri ab intestato. h. dicit. bal.

b ¶ Receperit. vt si in aliis legatis facta ē mētio certe pecunie de eo dē genere intelligat: cū indistincte nummos legauit: vt. j. de le. iij. l. si nūmus. ⁊ de le. i. l. si ser uus plurū. §. fi. ⁊ s. p' mi.

¶ Filius. Indefinita locutio restringit ⁊ declarat per spālez subsequentē. h. d. De natura particularis orōnis est restringere orōnem indefinitā. Bar. ⁊ ioā. de imo.

c ¶ Filius. pro duabus vnciis. s. institutis. ac.

d ¶ Accepisse. sequens scriptura exponit ⁊ restringit p'mā sic. s. §. proxi. no. sed contra. s. eo. l. si ita. §. quidam. vbi exceditur as. Sol. ibi.

e ¶ Portionē. s. a testatore expressam: aliogn habebit dimidiū hereditatē. s. alias. xij. vncias: vt insti. eo. §. pat ribus. s. e. l. itē q fabi us. §. sed si asse. ⁊ l. lecendū. §. ij. ⁊ §. iij. ho. die vo hoc casu cū certa portio dat asse ēt no minatiz expleto nō ex cedit as: sz diminuit p'so q̄rtū datur scdo. vt j. de le. l. eū q̄s.

f ¶ Non inuenit. s. l as. s. iā distributo asse. at e n̄ro casu nō est tot' s in aliū translat' nominatum. ac.

g ¶ Nihil. In q̄cūq; parte testi qu sit institutus sine pte: os' iuita ad illā q̄ nō ē distributa. h. d. ioā. de imo.

¶ Instituat. asse non distributo: aliogn dimi dabit: ut dixi mō. ⁊ s. e. l. quo loco.

¶ Seruū. Appellatio p'tis icludit ex mente testātis totū ⁊ simili appellatio residui. d. ioā. de imo.

non demonstrata ceterorū legatorū contemplatiōe receperūt[b]. ¶ Filiis heredibus equis partibus institutis ac postea fratris filio pro duabus vnciis[c]: vnum assem inter omnes videri factum placuit: ⁊ ex eo decem vncias filios accepisse[d]: ⁊ tunc enim ex altero esse portionē[e] intelligi recte relictam: cū asse noiatiz dato vl' xij. vnciis, distribut' residua portio nō inuenit[f]. ¶ Nihil aūt interest quo loco sine portiōe quis heres istituat[g]: quo magis assis residuū accepisse videat. ¶ Seius meum et parte quā per legē capere possit heredē istituit: ex reliqua titiū si meu' solidū capere poterit: titi' adiectus aut substitutus h's nō erit[i].

I Dem.

Quod si nō sit reliqui facta mētio[k]: tantūdē in altero asse habebit meui' quantuz titius in primo[l].

I Dem.

Quod si meuius nullius capax sit: in totuz substitut' admittitur[m].

P Aulus.

Clemens patronus testō cauerat: vt si sibi natus filius fuisset h's eēt: si duo filii ex equis partibus heredes eēnt: ⁊ si due filie similiter. Si filius ⁊ filia: filio duas partes: tertiā filie dederat. duobus filiis ⁊ filia natis. Querebatur quēadmodum in proposita specie partes faciemus: cum filii debeant pares esse: vel etiā[n] singuli duplo plus q̄ soror accipet. quinq; igitur partes fieri oportet: vt ex his binas masculi: vnā femina accipiat[o]. ¶ Si ita scripserit testator. Quanta ex

parte a me titiū heredē istitutū recitassez: ex ea parte sempron' mihi h's esto: nō est captatoria[p] institutio. ¶ Plane nullo recitato testō ab ipso testatore: inanis videbat institutio ⁊ remota[q] suspitione captatorie istitutōis.

S Ceuola.

Si quis ita h's instituat: si legitimus heres vēdicare nolit hereditatem meam[r]. Puto deficere conditionez testamēti illo vendicante[s].

I Dem.

Si nō lex elicescentia[t] sed alia lex[u] vl' senatusconsultū[x] aut etiā cōstō[y] seruū libertatē ipediat, is necessari' fieri nō pōt: et si nō sit soluēdo testator. Tpibus diui adriani senatus cēsuit.[z] Si testator qui cū moritur soluēdo non fuit, duob' pluribusue libertatez dedit: eisq; h'ditatē restitui iusserit ⁊ institutus h's suspectā sibi hereditatez dixerit: vt adire cā cogat: ⁊ ad libertatē[a] pueniat q priore loco script' fuerat: eiq; hereditas restituat. ¶ Idē seruandū est in his q̄bus p fideicō. libertas data fuerit[?]. Igit si primo loco scriptus h's[?] desideraret[a] adire h'ditatē: nulla difficultas erit. Naz si posteriores[b] q̄q; liberos se eē dicerēt: ⁊ ei restitui h'ditatem desiderēt: an soluendo sit h'ditas: ⁊ omnib' liberis factis restitui deberet apud pretorē quereret?[c] Absente antē primo si sequēs desideret adiri h'ditatem: nō est audiendus: q̄z si primus velit[c] sibi restitui h'ditatem preferēdus est: ⁊ hic' seruus futurus est.

P Aulus.

Si suo fideicōmissaria data sit libertas[e]: deide h's hūc eundem seruum cū libertate he-

r ¶ Si quis ita. mea. titiuz institue.

u ¶ Vendicātē. s. sz an ex testō vendicat legitimus vel ab intestato. v' q ex testō ne obsit regula. quādiu ex testō poterit adiri cessat ab intestato: vt j. de acq. here. l. q̄diu. ⁊ j. de reg. iu. l. q̄diu. Itē ad h. s. q bus mo. vsufr. amit. l. iter. et j. de excep. do. l. i. §. fi. ⁊ j. e. l. intius. Sz tu dic ab intestato nec obstat dicta regula q ī speciale est hac ppter dfuncti volūtatē: qui voluit vēdicatio nē legitimā esse quasi quādaz cōditione vt no. s. cōtra d' succes. l. ante.

Si non. Quādo plures leges cōcurrunt ad vnū effectū: licet vna cesset remanet alia ⁊ eius effectus. h. d. Bar. ⁊ ioā. de imo.

t ¶ Si nō lex elicescētia. q̄z tūc demū vn' nō plures vt. s. eo. l. qui soluendo.

u ¶ Lex. vt lex iul. de adul. ut C. de adulte. l. vba vel fama vt. j. de ma. l. ij. ac.

x ¶ Senatuscōsul. vt ī fraudē fisci vt. j. qui ⁊ a quib. in fraudem ciuitatum.

y ¶ Constitutio. vt. s. e. l. his vbis. §. interdū. Itē. C. q nō pos. ad. li. l. i. ⁊ ij. Item. C. si man. ita fu. ali. l. ea quidem.

¶ Temporibus. Primo noiat' fideicōmissari' ex suis testatoris q decedit existente nō soluēdo: h's de scripto nolēte adire: succedit. ⁊ scdo noiatus absēte p'mo succedere non pōt. h. d. Et diuidit in duas ptes p'ncipales. nā p'mo loquitur qn plurib' suis dat libertas directo ex testō ⁊ h'ditas p fideicōmissū. scdo ibi: idē. ⁊ vt dicit bal. l3 sit diuersitas in facto iter istos casus tñ est idēntitas in pācto: seu ī dispositione iuris. ioā. de imo.

z ¶ Tpibus. vt adire. censuit ⁊ directo manumissus.

p ¶ Scriptus heres. s. seru' cū eo. l. filius. §. i. ac.

h ¶ Seius. titiuz. instituit vel substituit. ac.

i ¶ Non erit. sic. s. e. l. item q fabinus. §. aliter atq;. ac.

Quod si nō. mentio. sed simpliciter fuit institutus. ac.

l ¶ In p'mo. i. tātū vn' q̄cū ⁊ alter cū meui' sit capax als secus: s. l. pri. Itē nota q meli' dixisset scdo cum dixit primo. ac.

Quod si meui'. admittitur. nam residui ⁊c. vt. C. e. l. ij. ⁊ j. de verbo. sig. l. ceterorū.

Clemens. Dispositio puidēs dimisz ēt cōnexi puidet vt. h. d. b.

¶ Clemens. vel etiā. vel p'o ⁊. ac.

¶ Accipiat. sic. s. de lib. ⁊ posthu. l. si ita. ⁊ s. e. l. si ita. §. i. Sz qd contra si due filie ⁊ vnus filius: rñ. tantū eni3 ille filius q̄tū ille due habebit per hanc legem ⁊ per predictas.

Si ita. Si cōditio de p'terito in testō ē adiecta: illa nō facit institutionē captatoriā: sz si ē falsa reddit istitutionē inutilē. h. d. io. d' imo.

¶ Si ita. captatoria. sq̄z non est collata in secretum aliene voluntatis summo testatoris. sic etiā vr. s. e. l. captatorias. ac.

¶ Et remota. ⁊ p etiā. ⁊ hoc q̄z deficit conditio q̄ inesse videbat sz s. e. l. ij. in p'n. ⁊ l. si q̄s ita. in p'n. ⁊ l. si quis ita scripsit heredem

senatus dico.

r ¶ Ad libertatem. directā ⁊ directo manumissus.

? ¶ Data fuerit. h'ditasq; restitui iussa. qui in effectu quodāmodo heres est: vt. s. q̄ cū eo. l. filius. §. i. ac.

a ¶ Desideraret. solus. ⁊ dic adire. i. sibi restitui vel adire p'mo gradu institutum: vt sibi restituat. ac.

b ¶ Posteriores. i. noiatim p' p'mū suuz.

c ¶ Prim' velit. si aūt nolit remanebit su' ⁊ posterior hēbit h'ditatem sic C. de tes. ma. l. fi. §. si vo q̄dā ex seruis. ⁊ sic forte aliud erit in sh. iur' q̄z cū h's institutus plures p'mas ē h's necessari' ⁊ lib siue velit siue nolit: vt. s. eo. l. q soluēdo. vl' forte idē ē ī illis fideicōmis. vt ar. j. ad tre. l. facta. §. fi.

d ¶ Et h. posterior. ⁊ facit. s. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. si ipuberi. ⁊ j. ad tre. l. mulier. §. non est. ⁊ l. si cui in p'n. ⁊ l. si res. §. i. ac.

Si seruo. Si instituitur seru' cui de necessitate testator dz libertatez prestare: nō erit sibi necessarius: sed voluntarius. h. d. ioā. d' imo. Vel sic. Non prestat beneficiū qui ipendit debitum. h. d. bal.

e ¶ Si seruo. data sit libertas. pure si in diem. tunc añ diē est necessarius: vt j. de acqu. here. l. si seruum quis. §. si quis. Item si sub conditione: vt. s. eo. l. seruus alienus. §. qui fideicommissariam. ⁊ l. pater.

redē reliquisset. Quesitū ē an necessarius fiat heres? Et humanius ꝛ magis eq̄tatis rōne subnixum nō fieri necessariū. Qui.n. etiam inuito defuncto poterat libertatem extorquere: is liber eē iussus nō magnū videt̄ bñficiū a defuncto consequi: imo nihil cōmodi sensisse: sꝫ magis debitam sibi accepisse libertatē. ¶ Idē probandū erit ꝛ in illo suo quē testator ea lege emerat vt manumitteret si hēs fuerit institut⁹. nā et hic seposito bñficio testatoris ꝓprio iure poterit ad libertatē ꝑuenire ex ꝯstitutiōe diui marci.

¶ Idē ꝛ in eo qui ꝓpria sua data pecunia empt⁹ est ab aliq̄: nā ꝛ hic poterit ab ipo testatore libertatē extorquere.

Ceuola.

Lucius titi⁹ q fratrē hēbat testō ita cauit titi⁹ fr̄ meus ex asse mihi hēs esto. Si mihi titius hēs esse noluerit. aut (qđ absit hominoꝝ) pri⁹ morieť q̄ȝ meā hereditatē adierit: aut filiū filiāue ex se natū natāue nō hēbit: tunc stich⁹ ꝛ pāphilus fui mei liberi ꝛ hr̄des mihi equis ptibus sunto. Quero cū titi⁹ hr̄ditatē adierit: ꝛ liberos adite hr̄ditatis tēpore nō habuerit an stich⁹ ꝛ pāphilus ex subst̄ōe liberi ꝛ hr̄des eē possint. Itē q̄ro si ex subst̄ōne: neq̄ꝫ liberi: neq̄ꝫ hr̄des esse possint: an in p̄tē hr̄ditatis videant̄ adiecti? Rñdi appet qdē nō eā mētē testatoris fuisse: vt quē q̄ꝫ heredē adhiberet fratri quē apte ex asse hr̄deꝫ instituisset. Igit̄ si frater adijt: stich⁹ ꝛ pamphil⁹ hr̄des nō erūt: quos eo amplius nolit hr̄des esse: si frater priusq̄ꝫ hr̄ditateꝫ adiret decessisꝫ libris relictis. nā prudēs ꝯsiliū testantis animaduertitur. nō.n. fratrē solū hr̄dem ꝓtulit substitutis: sꝫ etiā eius liberos.

Marcellus.

Iam dubitari nō pt̄ suos q̄ꝫ hr̄des sub hac ꝯditiōe instituti posse: vt si voluissent hr̄des eēnt: ꝛ si hr̄des non essent alium quē visum erit eis substituerēt. ¶ Negatū q̄ꝫ hoc casu necesse esse sub ꝯtria cōditione filiuꝫ exheredare. ꝓmū. q̄ꝛ tunc tm̄ id exigeretur cū in p̄tāte eius nō eēt an pr̄i hēs existeret: expectato extinsec⁹ posite cōditiōis euētu. deinde q̄ꝛ ꝛ si q̄cunq̄ꝫ posita cōditione deberet fili⁹ sub ꝯtria cōditione exhēdari: in ꝓposito nec q̄dē possibilis repiri possꝫ certe si v̄bis exprimereť inepta fieret huic ēt ꝯditiōi: si volet hēs esto. que alia v̄ba ꝯtria cōcipi pñt q̄ꝫ h: si nolet hēs esse exhēs esto: qđ q̄ꝫ sit rediculū nulli non pateť.

¶ Nō ab re autē h loco velut excessus hic subiungetur. Suis ita heredibus institutis si voluerint heredes esse: non permittendū amplius abstinere se hereditate: cum ea conditione instituti iaꝫ non vt necessarij: sed sua spōte heredes extiterit. ¶ Sꝫ ꝛ ceteris conditionibus que i ipsorum sunt potestate: si sui pareant ius abstinendi assequi non debent.

Ermoge.

Ex vncijs sex primo herede instituto: ꝛ scđo ex. x. si tertius ex residua parte: vl̄ nulla portionis facta mentione heres instituatur: quinq̄ꝫ vncias hereditatis tertius habebit. In. xxiiij. etenīꝫ partes hereditate distributa tertio ratio calculi velut i. xx. partibus instituto: quinq̄ꝫ vncias assignauit. Amis.

Si qui. Qui semel est heres in perpetuum non pot desinere esse heres.b.d.sm bar.vel sic sm bal. Fieri potest per posterius qd sic potest per prius.b.d.ioa.de imo.
Si qui.adiciat. videbatur ex quo habebat aliquem liberum q non posset habere seruum heredem: vt.s.e.l.si is qui.sed fallit hoc casu.et

usione et rusione imperatorum. Scda ibi: igit. vel i.v.tii. vt potes dicere q s.do pmissa rone dubitandi et successiue decidendi ponit pnusioez, ipator.io.de imo.
o Pacumeuius mutauit testm.s.testator.
p Ruffum.alo ruffum: et est proprium nomen alo ruffum.
q Modum.s.cam.ut.j.de codi.et demo.l. demonstratio.et est hoc.s.q heredes.rc.q fal.non ds ei.i.qnd solet rc.ut.C.de fal.cam ad l.i. p totum.et.j.de codi.et de.l.falsa.nisi pbet q testator non erat relicturus: vt.j.de pdi.et de.l.cum tale §.falsa.et hoc subiecit.p bar.n.b per pfationem quia heres rc.

Si qui solūendo nō est aliquo casu euenit vt et seruus cum libertate hēs existat, et praeterea alius heres adijciatur vel instituatur: veluti si seruo cū libertate hēde instituto adiectū sit.si mihi stichus heres erit tūc titius quoq; hēs esto.nam titius antequā stichus ex testō hēs extiterit: hēs esse nō pōt.cū aūt semel hēs extiterit seruus nō pōt adiectus efficere[b]: vt qui semel heres extiterit[c] desinat hēs esse. Paulus.

Si socius hēs institutus sit ex asse et suo cōi legetur pure sine libertate[f]: hoc legatū non cōstituit[g]. Plane sub ꝯditione ei vtiliter et sine libertate legabitur: quā et proprio suo[h] ab hēde recte sub cōditiōe legatur: quare et hēs institui sine libertate: vt alienus[i] socio hēde scripto poterit: quia et proprius[k] cū dño hēs istitui poterit. Tri.

Testamēto dñi seruus sub ꝯditiōe cū libertate hēs istitutus pēdēte adhuc ꝯditiōe necez dñi deterit: eūq; pretor mereri libertatē ꝯcreuit[l] et si postea ꝯditō testi extiterit aliūde līb ē.i.ex pmio si ex testō.igitur[m] nō ē necessarius dño heres.lz[n] aūt volenti adire hereditatem. Paulus.

Imperatorē litis[n] cā hēdez institui inuidiosū est: nec calūnie facultatē et pncipali maiestate capi oportet. Idem.

Pacumeius[o] adrostbenes: pacumeiā magnā filiā pacumeij magni ex asse hēdē istituerat: eiq; prez eius substituerat: pacumeio magno occiso et rumor plato quasi filia quoq; eius mortua mutauit testm̄: nouiūq; ruffum[p] hēdē istituit hac pfatōe: quia heredes quos volui mihi hēre nō potui cōtingere: nouius ruffus hēs esto. pacumeia magna supplicauit imperatoribus nr̄is: et cognitiōe suscepta lz modus[q] institutiōibus ꝯtineret: quia falsus rumor non solet obesse.tū ex volūtate testātis putauit impator ei subueniēdū.igitur pnūciauit eius hēditatē ad pacumeiā magnā ptinē[r]: sz legata[s] ex posteriore testō eā pstare debere pinde ac si i posteriorib tabulis ipsa fuisset heres scripta.

De vulgari et pupillari substitutione. Modestinus.

Heredes aut instituti dicuntur: aut substituti. instituti dicunt pmo gradu[t]. substituti secūdo vel tertio. Heredis institutio: aut duplex est: aut simplex[u]. simplex est velut lucius titius heres[x] esto. si mihi lucius titius hēs non erit: tūc seius heres mihi esto. duplex veluti. filius meus mihi hēs esto. si hēs nō erit[y] sine hēs erit: et itra pubertatem decesserit tūc gayus seius[z] heres mihi esto. Substitue[et] liberis tā heredibus institutis q exhēdatis possumus: et tā eū hēde quē nobis istituimus q alteru.

Si quis. Qui semel est heres in perpetuum non pot desinere esse heres.b.d.sm bar.

...quo liber nō est heres...
b Efficere: vt et.s.e.l.si quis ita.
c Extiterit. sic.s. de ...l.et si fine.§.sed qd ... et insti.de fideicō. ...e.§.restitutā.rc.

Si socius. Seruo cōmuni nō pōt legari pure sine libertate socio herede instituto sed sub cōditione legari pōt tāq; proprio q cōi. et etiā seruus cōis heres institui simul cum socio sicut pōt seruus alienus institui cū dño suo. ...dicit.sm Ang.io.de imo. Et hec lex ponit tres casus in quibus seruus cōis equiparatur proprio.bar.

Si socius.i.tribus casibus artificat seruū cōmunē proprio: ut ecce ego et socius hēmus seruū et si istituā titiū hēdē nō possum legare cōi: quia nec suo proprio: hoc pure.idem sub ꝯditiōe pōt legare cōi. quia et proprio herede instituere possum cōem vna cū socio et suū proprium alicui cum dño.

Institutus sit. a socio. Libertate i. fideicōmissaria. nam tūc valet vt.j.de le.iij.l.si le ...§.i.
Nō ꝯstituit. per regulam hocē.n.cē in ...hēdis: vt ist. de ...an suo. et.d.l. nō ...catus.§.i. quod quidē valeret socio nō instituto herede: vt.j.p ...l.verum.§.si seruo.
Seruo.hēdis.az. de testatoris cōstat: vt.s.e.l.si seruus vxoris.
Ut alienus. testatori et hēdi. et no.q suus et dñs sūt istituti ab aliquo.
Proprius. seruus hēdis.az.ositē quare institui pōt cum dño et non ...q tūc non ds dominus ei dare aliquid.

Testamento. Non sufficit mortis tpe quē fuisse suū si añ cōditiōis euētū libertate a lege ꝯsequitur.b.d.bar.vel sic sz ang. Seruus ...atus a dño sub cōditione eidē voluntarius heres existit: si illa prius in libertatem eripitur a lege.ioa.de imo.
Testamento.decreuit.j.de bo.li.l.si necesse.et.C.pro quibus cau. ...propri.effi.l.i.
Igitur. hic valet vt insti.e.§.seruus aūt a dño.et.ar.s.e.l.si seruo ...suus cōis.sed videtur ꝯ.s.e.l.ii.§.q fideicō.nisi postea sit necessarius. sed ibi ab hoīe hic a lege sit hō. publica.n.vox puate preiudicat.
Licet.i.licitum est.

Imperatorem litis. Imperator non potest heres institui quesito colore litigii.b.d.Jo.de imo.
Imperatore lit.i.ad mouende vel ecōtra sibi nō mouēde.et sic cā ...di iudicij.sz vt hoc licere.vt.de al.iudi.ex hac.§.sed hēdi.so... i pncipe.q plus sibi caueri ds.sic.j.de iur.fis.l.res.§.lites.et ist .q. ...fis.§.fi.et si.et.C.vñ vi.l.meminerit.et.C.de test.l.volumus.

Pacumeius. Falsa cā ꝯcernēs institutione hēdis et nō legata reddit institutionē inutilē: sz legata nō vitiat.b.d. Et ē singularis q alibi nō reperit sz Bar.io Bal.dicit illā diligenter notādā. Et pōt diuidi i duas ptes pncipales. Nā pmo ponit facti narratiōem et suplicationē factā imperatori p hēde istitutā i pmo testō: deinde ponit diuisione et rūsione ...

r Pertinere.nō q̄z scōz testm.sed ꝯ.s.de iof.test.l.si i... stituta.§.fi.et.l.seq.vbi valet qd patz: quia rūpit p q̄relā.sol. hoc est hoc pp pmū testm vel p pter pfatione scōi p quā patet q testator nolebat valere secundum.
s Sz legata.no.spāle ꝯ regulā q est.C.de fideicō.l.eaz quā: vt ibi no.fa.ad hāc legē C.de test.mi.l.si cū.et.j.de se... ta.l.g ex li.in pn.et.s.de pac. l.tale.§.fi.et.s.de testa.tu.l. pe.et insti.qui.mo.testa.infir. §.si quis priore.

De vulgari et pupillari substitutione. Dictū est supra de institutionibus in pmo gradu. mō seqtur de illis q sunt instituti i scdo grada. vez qr hoc fit p substōnez vulgarez et pupillarē: iō post precedetē titulum ponit iste titulus. Bar. et est subtilis et valde vtilis hec materia. Uñ refert Raphael cuma. se audiuisse bal. ex ea lucratū fuisse in ꝯsulēdo.xv. milia ducatoz.iō aduertatur. Substitutio est scda institutio etiā si sit vlterior: vt et secūde nuptie sunt post pmas.ut.C. de se.nup.in rubrica.et dicas q.v.sunt genera substitutionum vulgaris pupillaris exemplaris.breuiloqua. Item compendiosa: que fit a milite tantū et habet naturaz pupillaris: et fideicōmissarie ut no. C.eo.l.precibus. Item est fideicōmissaria duplex vt insti.e.§.fina.

b Heredes. Diuiditur in tres partes pncipales. Nā in pma ponitur vna diuisio ex qua colligitur dria inter institutionē et substōnez. In scda ꝯsequitur scōm mebrū subdistinguēdo ex quo colligitur dria inter vulgarem et pupillarē. In tertia parte incipit tractare de pupillari. scda ibi: heredis. tertia ibi: substituere. et illa tertia subdiuiditur. quia primo ponit quibus possit substitui pupillariter. et qs possit substitui. scdo qualiter possit fieri rōnem subnectēs. scda ibi: substituere. nec possz alr summari.ioa.de imo. Nota q vbuz institūo est vbuz directum qd pz: quia refertur pprie ad vocatos in pmo gradu et pmo loco: ad que primū gradū et locū non pōt venire qs nisi directo veniat. et non per manū alterius. quandoq; tñ impropriatur hoc vbū ꝯbitur et ad sensum obliquū. et fideicōmissariū.
t Heredes. gradui.i.loco: vt.j.de se.ta.l.ij.§.fertot.azo.
u Simplex. simplex est vt pupillaris tm vel vulgaris tm. duplex quādo vtraq; simul.
x Lucius titius heres. ista est institutio. et eā ideo apposuit: quia substitutio non potest esse sine institutione.azo.vt.j.ea.l.§.fi.azo.
y Heres non erit. hec est substitutio vulgaris.
z Gaius seius heres.mibi. hec dictio mibi nihil nocet. quominus et aliena bona q patris veniāt in pupillari et quominus ipsi pupillo sit hrs et quasi per obliquū mihi vt.j.de se.ta.l.si ita.§.qui filio.et insti.de pupil.subsi.§.pnn.ibi quo casu rc.et.s.titu.i.l.pater in si.
et Substituere. q exheredatis. sic pupillariter. vt insti.e.§.non solum. et.C.de leg.l.cum quidā.et.j.ad.l.fal.l.qui fundum.§.qui filios: nō per fideicō.vt.j.e.l.coheredi.§.cū filie.ibi: et ideo si pater sed an preterit possit substitui pupillariter: rñ.cum nullū sit testamentū etiā sed bas.si. vt ist.de exhere.li.in pnn.sequitur vt nec pupillariter valeat. vt insti.de pu.sub.§. liberis.et.j.e.l.proxi.§.sed si eos.et.§.quisquis.

let: vt illi. de adop. §. i. itē nec in arrogato valz subst°. ab arrogāte: vt. ū. de adop. l. si arrogator. §. sed an ipub.
r Miles vt. j. de testa. mi. l. milesita. §. si. ...
s Euanescat. j. C. e. l. iij. Sol. ibi l vulgari ... in pupil ...
de pupil. ... l. pater in pn. Sol. ut ibi. ... j. de acq. ...

[illegible]

Substituere liberis pr non pōt: nisi hrdē sibi istituerit. nā si-ne hrdis institutiōe nihil i testō scriptū valet. Ulpian°.

Moribus itroductuz est ut qs liberis impuberib° testamētū facere possit: donec masculi ad. xiiij. annos pueniant: femine ad. xij. qd sic erat accipiendū: si sint in ptāte: ceterū si emācipatis nō possumus. Posthumis plane possumus. nepotibus ēt possum°: ⁊ deinceps si q non recasuri sint in pris ptāte. Sed si eos patres pcedant ita demū substitui eis pōt: si heredes instituti sint uel exhrdati. Ita n. pp legez velleiā succedēdo nō rūpūt testm̄. nā si pricipale raptum fit testm̄ ⁊ pupillare euanuit. Sz ⁊ si extraneū qs ipuberē heredez scripsit: poterit ei substituere: si mō eū i locuz nepotis adoptauerit vl' arrogauerit filio pcedēte. Quisqs autē ipuberi testm̄ facit sibi qoqz dz facere. Ceterū soli filio nō poterit, nisi forte miles sit. Adeo aūt nisi sibi quoqz fecerit, nō valet: vt nisi adita qoqz patris hereditas sit: pupillare testm̄ euanescat. Plane si omissa cā pncipalis testi: ab itestato possideat hereditas: dicēdū est a pupillo sbstitutū seruādū. Interdū etiam pupillaris testi causa cōpellendū heredē institutuz adire hereditatē: vt ex secundis tabulis fideicōmissuz pualescat: vt puta si iaz pupillus decessit. Ceterū si adhuc viuat iprobū cē iulian° existimat euz q sollicitus est de viui hereditate. Ergo ēt si minor. xxv. adeūde hrditatis cā fuerit restitut°: puto pficere secūdis tabulis vt ptor vtiles actiones decernat substitutis.

Prius autē sibi qs dz heredem scribere: deinde filio substituere, ⁊ nō puertere ordinē scripture: ⁊ hoc iulian° putat prius sibi debē deinde filio: hrdez scribere. Ceterū si añ filio: deinde si testm̄ faciat: non valere. que sentētia rescripto imperatoris nostri ad virū lupū britanie presidem cōprobata est: ⁊ merito. cōstat eniz vnū esse testm̄ lz due sint hrditates. Usqz adeo vt quos quis sibi facit necessarios: eosdē etiā filio faciat. Et posthumū suū filio impuberi possit qs substitue. Sz si qs ita fuerit testat°. si fili° me° intra. xiiij. an. decesserit: seius hrs esto. ⁊ deinde fili° hrs esto: valz substitutio: lz puersa scriptura filij testamentū fecerit. Sz si ita scripserit si fili° mihi hrs nō erit: seius hrs esto: fili° hrs esto. scdo gdem gradu seius script° est hrs. ⁊ si filius heres non extiterit pculdubio seius ei heres erit. Sed ⁊ si extiterit fili° hrs et

[illegible]

itra pubertatē defunct^9 est: scius admittēdus^a recte videt: vt non ordo^b scripture sz ordo successio nis spectet. ¶ Nō igit^c dictū ē singulis liberoz substituere lice re: iō adiectū est ut declaret non esse a filij testamento incipiendū impuberis. M Odest.

Q Uam filio ipuberi pater ita substituit. qsqs mihi heres erit: idē filio ipuberi heres esto. placuit ad hāc substitutiōez scriptos^e tm̄mō ad hr̄ditatē admitti. ¶ Itaqz dn̄s^f cui p snū he reditatis portio q̄sita sit: ex substitutione ipuberis hr̄s effici n̄ poterit: si su^9 ab ei^9 exierit^f ptāte

N Az h^g inte vtimur I Dē. ex diui marci z seueri ɔstō ne: vt cū pater ipuberi filio in al terū^h casū substituisset: in vtrun qz casū substituisse intelligat: si ne fili^9 heres nō extiterit siue ex titerit z ipubes decesserit. ¶ Nō ius^i ad tertiū q̄qz genus^k substō nis tractū ē videt. nā si pr duos filios ipuberes hr̄des instituat: eosqz inuicē substituat: in vtrūqz^l casū reciprocā^m substōnez factā videri^n diui^o pi^9 cōstituit. ¶ Sz si alter pubes alter ipubes: hoc cōi v̄bo. eosqz inuicē substituo. si bi fuerint substituti: in vulgarez tantūmō casum factā videri substitutionē seuer^9 z antonin^9 constituerūt. Incōgruēs. n. videbat ut in altero duplex substitutio i altero sola^o eēt vl'garis. ¶ Hoc itaqz casu singulis separatiz substituē pr debebit: vt si pubes heres nō extiterit, ipubes ei substituat^p. ¶ Si aūt ipubes hr̄s extiterit: z itra pubertatē decesse

rit: pubes sr̄ i portionē cohr̄dis substitust. ^r Quo cāu i vtrūqz^q euētū substitut^9 videbit. ne si vulgari^r tm̄mō ipuberi q̄qz substituat volūtatis q̄ōnez relinquat: vtz de una vulgari tm̄mō substōne: ā utrusqz psona sensisse itelligat^r. Ita. n. i altero^t utraqz substō itelligit si volūtas parētis nō refragēt uel certe euitāde q̄ōnis gr̄a spāliter in utrūqz casuz ipuberi substituat fratrē: siue hr̄s nō erit, siue hr̄s erit: z itra annos pubertatis decesserit. G Ams.

S I i testō heredes scripti ita aliciu^u substituti fuerit. ut si is^x hr̄s nō eēt, qsqs sibi^y hr̄s eēt^z: is i pte q̄qz deficiētis^a eēt hr̄s p qua^z parte qsqs hr̄s extitisset^a: p ea pte eū q̄qz in portiōez deficiē tis^b vocari placz. neqz itteresse utrū instōnis quisqs ex maiori parte heres factus eēt: an q per legem^c alterā partē alicuius^e vendicasset^d. H Eren.

S I is q ex bōis testatoris solidū cape nō possit^f, substitut^9 sit ab eo^g ipuberi filio ei^9: solidū ex ea cā capiet quasi a pupillo capi st^h. ^f Sz h ita iterptari iulian^9 nr̄ vr̄: ut ex bōis q̄ testatoris fuerāt āpli^9 cape nō possit. ¶ Nō si pupillo aliqd p̄ter ea^k seqsituz eēt: aut si ex hr̄dato eēt substitutus^l: nō ipediri euz capere quasi a pupillo captat. P Apinia.

V Erbis ciuilib^9m substōnem post. xiiij. an. etatis frustra^n fieri ɔuenit. ¶ Sz q nō admittit ut substitut^9: ut adiectus^o hr̄s quādoqz^p nō erit: ne fiat ɔ uoluntatē^q: si fili^9 nō hēat totā iteri qō ei testō pr dedit. V Lpia.

Qui liberis. Substitutio pupillaris pōt fieri pure. ꝛ cum cum concipitur sub conditione non babet locū nisi illa formaliter impleatur. boc dicit. Joā. de imo.

a Qui liberis. pure. sic videt boc falsum: qꝛ nulla substitutio est que non sit institutio conditionalis vt apparet ex ipsis verbis: rn̄. nō babuit h̄ ista cōditionē respectū ad illam cōditionē sed ad aliā que extrinsecus posset apponi. Azo.

ne h̄ cōtra. ʃ. de acq. bere. l. ... patris. vt ibi ...

Quos. Testator pōt ... poterat ꝛ sibi. Joan. de imo.

n Quos possum. eos oēs ... l. ij. §. pmo. ꝛ ʃ. de acq. be. l. ...

b Siue solus. i. solūmodo. sic. C. de testi. l. i. ꝛ in euangelio nō ex solo pane viuit bō: vt. ʃ. de vsu. ꝛ ba. l. ij. Azo.

c Idest. pro sic: vt. ʃ. de au. leg. l. p e. Azo

d Cui similis. quo ad verba eadem quo ad sensum. azo.

e Ex suprascriptis. institutis sub conditione. azo.

f Heres erit. idē sit heres filio meo. azo.

g Similem. simile est quod idem est. accur.

Hec verba. Qui est heres per mediā personā alterius: non admittitur per substitutionē factā per hec vba. qsqs mibi beres erit. b. d. Uel aliter. Qui est beres defuncto. non ex eius iudicio admittit ad substitutionē factā p hec verba. qsqs mibi beres erit. boc dicit. bar.

h Hec verba. beres erit. directo ꝛ ex testō. azo.

i Extiterit. ex testō vel ab intestato directe vsp obliquū.

k Ex testō. directo vt subijcit. ad qd. ʃ. de cōdi. ꝛ demō. ...

Qui liberis ipuberib⁹ substituit: aut pure[a] aut sub cōditiōe solet sbstitue. Pure vo sic si filiꝰ meꝰ itra pubtatē dcesserit seius bēs esto. Siue seiꝰ iste bēs istitutꝰ sit: ꝛ ipubi sbstitutꝰ nullā bz cōditiōez, siue sit sol⁹[b] substitutus. Sub cōditiōe āt istitutū si sbstituat: idē[c] si mibi bēs erit, si alʃs extitēt bēs ex substōne: nisi ex instōne bēs fuerit. Cui silis⁹[d] ē ꝛ h̄ substō: qsqs mibi ex suprascriptz[e] bēs erit[f]: bz. n. i se eādē cōditiōez similē[g] supiori. Hec vba qsqs mibi bēs erit[h]: idē ipuberi filio bēs esto, būc bnt sensūz vt ei nō ois q pri bēs extiterit[i]: sz is q ex testō[k] bēs extiterit substitutus videat: ꝛ iō neqꝫ pr q p filiūz: neqꝫ dñs q p suūz extiterit: ad substōnez admittet[l], neqꝫ bēdis heres[m]: qꝛ non ex iudicio[n] veniunt. Partes q̄qꝫ[o] eedē ad substitutos ptinēt, q̄s in ipsi⁹ patrisfa. babuerunt bēditatē. Labeo.

Si pr filio ipuberi cosdē q̄s sibi[p] ꝛ te vnū[q] ptērea bēdē instituit[r]. bonoꝝ filij te dimidiūz, ceteroꝝ pris bēdes cōiter dimidiū ita bēre: vt vniꝰ semis[s] apud te maneat: alteri⁹ semissis p bis ptib⁹ inter bēdes pr̄nos diuisio fiat, qb⁹ ex ptib⁹ bēditatez pater nam baberet. Ulpianus.

Sed si plres sint ita substituti. qsqs mibi ex suprascriptis bēs erit: deide qdā ex illis postq̄ bēdes extiterit[t] pri, obierunt: soli supstites ex substōe heredes existēt pro rata ptiū ex qb⁹ istituti sunt: neqꝫ qcq̄ valebit[u] ex psona defunctoꝝ. Quos possū[v] bēdes mibi facere necessarios: possum ꝛ filio[x]: vt suū meū ꝛ fratrē suū[y] q̄uis i reb⁹ bumanis nō dum sit: igit posthumus erit fratri bēs necessarius[z]. Filio ipuberi heredi ex asse istitutū substitutus quis est: extitit ꝛ pri filiꝰ bēs: an possit substitutus separare bereditatē vt filij babeat, patris nō bēat. nō pōt: sz aut vtriusqꝫ dz bereditatez babere, aut neutrius. Juncta. n. bēditas cepit eē. Idēqꝫ ē: ꝛ si pater me bēdem scripserit ex pte: ꝛ filiuz⁹ ex pte: ꝛ ego patris bēditatē repudiauero. nā neqꝫ filij bēditatem bēe possum[a]. Si ex asse heres institutus filio exbēdato substitutꝰ repudiauerit pris bereditatē: cū nō baberet substitutuz[b], nō poterit filij bēditatē adire. Nec enim valet filij testm̄ nisi patris adita[b] fuerit bereditas. Nec enīz sufficit ad secūdarū[c] tabularuz vim sic factū esse testm̄: vt ex eo adiri bereditas possit. Ad substitutos pupillares ptinet: ꝛ si que res postea pupillis obuenerit. Neqꝫ eni suis bonis testator substituit sed ipuberis: cū ꝛ exberedato substituere q̄s possit[d]: nisi mibi pponas mitē[e] esse q substituit bēdem bac mēte vt ea sola velit ad substitutūz ptinere q̄ a se ad institutū puenerūt. In arrogato[f] q̄qꝫ ipubere dicem⁹ ad substitutū ei⁹ ab arrogatore datū, nō debē ptinere ea q̄ baberet[g] si arrogatꝰ nō eēt: sz ea sola q̄ ei ipse dederit arrogator. nisi forte distinguam⁹ vt quartā qdē quam oīmō ex rescripto diui pij debuit ei relinq̄re: substitutꝰ bēe nō possit vt supsiuz babeat. Sceuola tn̄ li. x. qōnū putat vel boc[h] arrogatori pmittēdū: q̄ sila bz rōez. Ego ēt amplius puto: ꝛ si qd bñficio[i]

... ti. i. l. si sub conditione. sz ar. contra. ʃ. de codicill. l. si quis cum te. ꝛ. ʃ. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. sed si donātē. §. i. az.

n Judicio. i. voluntate testatoris.

o Partes quoqꝫ. vt inst. de vulga. sub. §. si ex disparibus. ꝛ de pupil. sub. §. substitutus. ꝛ. ʃ. e. l. v. ꝛ. ʃ. eo. l. si plures. ꝛ. l. coberedi. §. ex bis. sed ar. contra. C. e. l. si. Sol. vt. ʃ. l. prox.

Si pater. Difunctus in vnā dimidiā ꝛ plures conuenti in aliā dimidiam pro bereditarijs portionibus ad substōnez vocant. b. d. Bar.

p Si pater. ꝛ te vnum. sc̄z de institutis forte eras sm quosdam.

q Institutꝰ. i. substituit.

r Semis. totius bereditatis. nō dicas illius dimidie quā dixit. testa. ceteros babere cōiter. Azo. ꝛ fa. ʃ. ti. i. l. lutius. ꝛ. l. interdū. ij. rn̄. sed ar. cōtra ʃ. de leg. ij. l. lutius. §. lutius. Sol. vt ibi. item cōtra. C. e. l. si. i. rn̄. vbi viriliter diuidunt. Sol. ibi propria eoꝝ noia sunt adiecta. h non. ar. ʃ. ad tre. l. non nunq̄. vel bic de bonis filij: ibi patris vt bic innuit. vel bic erat de institutis h specialiter nominatis: ibi non vel bic contigit. vel ut ibi. item contra. C. e. l. i. sol. immo concordat.

Sed si plures. Spes substōis papillaris ad bēdē n̄ trāsit. b. d. bar.

s Hēdes. extiterit. fa. ʃ. de suis ꝛ le. l. si plres. ꝛ. ʃ. e. l. si plres. ac.

t Ualebit. vt ꝛ. ʃ. e. l. qui liberis. §. bec verba. ibi neqꝫ beredis ꝛ. ꝛ po-

tis asr spāliter disponeret. b. d. bar.

fit: vt isti. e. §. si solū. ꝛ. ʃ. ad. l. fal. l. q fidū. § ... quidam. ac.

e Militē. vt. ʃ. de testa. ... facit puberem pro parte testatū. ꝛ pro pte ... pauato secus vt insti. de bere. insti. §. nō aut ...

In arrogato. Pr legitim⁹ tn̄ pōt substitui solū i bis q̄ ab eo pfecta sūt. b. d. bar.

milite vt i supion. §. in fi. ac.

g Baberet ...

b Uel boc. vr p saltē: vl p et. ꝛ dic boc. ʃ. po... qd erit vex vsqꝫ ad pubertatē. sz i alijs i qb⁹ ... tuere: poterit et p fideicō. vltra pubertatē ... l. si arrogator. §. sz an ipuberi. ꝛ sic corrigit ... bonis dicit restitui illis q baberēt arrogatio ...

i Bñficio. ad boc. ʃ. de iur. do. l. pfectitia. ... l. si vo. §. itē qeqd. ꝛ. ʃ. ad treb. l. fcā. §. si bēs ... ꝛ qd. ꝛ. C. de p ac. eō. sup no. l. ex morte i fi. ꝛ. ... ꝛ. ʃ. de pec. l. bic q̄rit. §. ... facīūt ... l. qui ppro. §. vt i ceteris. sed ar. ... ʃ. de acq ...

ab intestato &c. & sic per testm nõ dz fieri de
sit separare: alij dicut aliter vt no. in d. §. s
l. si quis filiumfamilias. §. si filius.
y Justius. i. iuste. vel iustius q̃ 2num.
s Hereditate. paterna. &c. z Sole

arrogatoris acquisiuit: & h substitu tum posse habere: vtputa arrogatoris amicus vel cognatus ei aliqd reliquit. Nemo institutus sibi[a] substitut[b] sine cãe mutatione[b] quicq̃ pficit: sz h̃i vno iuliani[c]. Ceterũ si duo sũt grad[d]: pot dici valere substitutione[e]: ut iulian li. xxx. dige. putat. Si quis sic substitutus[f] sit sibi cum haberet cob rdẽ titiũ, si sticb[g] heres erit: liber[h] & hrs esto non valere substitõnez[i]. Qd si ita[l] si titius heres nõ erit: tũc sticb[9] liber & heres & in eius[k] pte esto: duos gradus ee: atq3 ideo repudiante titio sticbum liberum et heredem fore[l]. Aulus.

Si is[m] qui hrs[n] istitutus esse filio[o] substitutus sit nihil ob eam substõne[p]: si tũc capere possit cũ filius[q] decessit. Contra quoq; pot penas[r] in testamento pupillari pati licet i pris passus nõ sit[s]. Apinianus.

Si fili[9] q patri[t] ac postea fratri[u] ex secũdis tabulis heres extiterit, hereditatem pris recusaverit: fraternã aũt retinere malit: audiri dz[x]. Justius[y] eni ptorez factum cristiano si fratri separato bonoz pris cõcesserit. et eius vicẽti ppositũz est liberis oneribus hereditarijs[z] non

sponte susceptis liberare: non invitos ab hereditate[t] removere: presertiz q̃ remotis tabulis secundis legitimam heret fratris hẽditatẽ. Itaq3 legata dũtaxat ex scdis tabulis pstari debent habita rõne facultatum in falcidia: nõ pstãt als soler[e] fieri sed impuberis. Ompo.

Quo gradu[a] hrs libis substituat nihil iterest. De.

In pupillari substitutione lz longius tps comprehensum fuerit[a]: tamẽ finiet substitutio pubertate. Apinis.

Centurio[b] filio si intra vigesimũquintuz an. etatis sine libis vita decesserit: directo[c] substituit, intra quatuordeciz ãnos: ẽt ppria bona filij[d] substitut[e] iure cõmuni[c] capiet. Post eam[f] autẽ etatem[g] ex privilegio militũ patris dũtaxat[h] cuz fructibus invẽtis in hereditate.

Omponius.

Si qs cuz que[i] in testõ suo legauit, rursus a substituto filij liberũ esse iusserit: liber erit[k]: quasi legato adẽpto. nã in legato & i testamẽtis[m] nouissima scriptura erit spectãda: sicut i codez testamento vel codicillis confirmatis[n] obseruaretur. Si suo testamento perfecto alia rursus

dicit. In ista lege tractat materia substõnis ... dividit in duas partes. Nã primo loquit in filijs ... tẽ. Scdo de decedẽtib[9] postea. Scda ibi: pos...
b Centurio, miles erat q centũ militib[9] p̃e...
c Directo, si ille sit ei heres. &c. d ...
e Cõi. s. paganoz. vt. s. l. pri. &c.
g Etatẽ. s. filio decedẽte. h Dũtaxat...

bo2a pater filio testamentū fecerit adhibitis legitimis testib⁹ nihilomin⁹ id valebit: ⁊ tū pris testiū ratū manebit. Nā si ⁊ sibi ⁊ filio testiū pater fecisset: videt sibi tantū: vtrūq₃ superius rūpetur. ¶ Sed si scđz testamentū ita fecerit pr: vt sibi heredē īstituat si viuo se filius decedat: pōt dici nō rūpi superius testiū q₂ scđm non valet in quo filius preterit⁹ sit. ¶ Dez.

Substitui liberis is ēt pōt, q p⁹ mortē ei⁹ nat⁹ fuerit, cui substitut⁹ hēs fuerit. ¶ Lp

Si seruus cōmunis substitutus sit impuberi cū libertate: siquidem a patre sa. fuissz redemptus: erit puberi necessarius. si vero ab impubere redēptus sit: non necessarius sed voluntarius fit heres ut inl. si. xxx. dig. scripsit. Qđ si neq₃ a patre neq₃ a pupillo fuerit redempt⁹: eq̄tatis ratio suggerit vt ipse preciū partis sue dñio offerens possit ⁊ libertatē ⁊ hereditatez ꝯsequi. ¶ Si titio fuerit legatus faus posse cū ipuberi substitui tū libertate, quēadmodū īstitui potuit legatari⁹ ⁊ euanescit legatuz existente conditiōe substitutionis. ¶ Alia.

Idem ē ⁊ si post mortem legatorij substitut⁹ sit seruus ¶ Lpia.

Patris ⁊ filij testamētū p vno habet etiā iure ptorio. Nā marcellus libro nono digestorū in scribit. Sufficit tabulas esse pris signatas: ⁊ si testignate sint filij septē signis pris sufficiūt. ¶ Sz ⁊ si pr sibi p scripturā: filio p nūcupationē vl ꝯ fecerit testiū valebit. ¶ Dē.

Si qs ita substituerit. si fili⁹ me⁹ intra decimū annū decesserit seius heres esto: deinde hic an quartūdecimū annū post decimū⁹ decesserit. Magis ē vt nō possit bonorū possessionem substitut⁹ petere. nō.n. videbit. ī hūc casū substitut⁹. ¶ Ains.

Si q ꝯ tabulas testamēti patris bonoꝝ possessionē petierit: si fratri impuberi substitutus sit repellitur a substitutione. ¶ Apni.

Qui plures hēdes īstituit ita scripsit. cosq₃ oēs inuicē substituo. p⁹ aditā a qbusdaz ex his hēditatē vno coꝝ ꝯfūcto si ꝯditio substōnis extiterit alio hēde ptē suā rpudiātē: ad supsti

...q.d.nō ad heredes mortui: lz secus sit in iure ac ...l.luci⁹.§.fi.z.ff.de le.here.l.si ex plurib⁹. Itē qz ...perint ex instōne vt admittant ex substitutioe: ... ...z.C.de iure delib.l.quidā.z.ff.e.l.lz plures ...pater.§.libertis.

diante totum habebit.h.d.Jo.de imo.
Utrāqz partem.neutro heredum adeunte.quod dic vt insti.e.§.lz z si instituto.z facit.ff.e.l.coheredi.i.in pn.
Lex cornelia. Fictio legis corneliae fient testm confirmat pn̄ūc:ita z pupillare si pupillus post mortē testatoris vere vel ficte in pupillari etate decesserit.h.d.cum.l.se. Et pcedit hoc ordine: qz pmo ponit vnū dcm̄. Secundo ex eo infert. Scda ibi: q̄ propter. Itē illa scda subdiuidit in q̄ttuor ptes. Nā prima logr qn̄ ipubes post mortem testatoris decesserit vere in ciuitate. Scda qn̄ ficte. Tertio qn̄ añ mortē testatoris fili⁹ decessit ficte z viuit. Quarto qn̄ añ mortem testatoris fili⁹ decessit ficte: p⁹ mortem aūt vere. scda ibi: lz si pater. tertia ibi: si vo viuo. q̄rta ibi: q̄re etiam. Bar.

...tes^a tota portio ptinebit: qm̄ inuicem i oēm^b casū z singuli substituti videbunt. Ubi eni qs hēdes instituit: z ita scripsit: cosqz inuicem substituo hi substituti videbunt q hēdes extiterint^c. Idem. Paulus.

Si plures sint instituti ex diuersis ptibus z oēs inuicē substituti: plerūqz^d credendū ē ex eisdem ptib⁹ substitutos ex qbus inuicē instituti sunt^e: ut si forte vn⁹ ex vncia: scds ex octo: terti⁹ ex q̄drāte sit institut⁹: repudiāte tertio in noue^f ptes diuidat q̄drās: feratqz octo ptes q ex besse institutus fuerat: vnā ptē ferat q ex vncia script⁹ ē: nisi alia forte mēs fuerit testatoris: qd vix^g credendum ē: nisi euidenter fuerit expssum. L. Ulia.

Si pater impuberes filios inuicem substituerit^h z ei q nouissimus mortuus fuerit tertium substituit: rñdendum ē solos fratres bonoz possessionē^i accepturos: z quodāmodo^k duos grad⁹ hmōi istōnis factos: vt pmo fratres inuicem substituerēt. si illi nō essent, tunc tercius vocaret. L. Idem.

Si pr filiū^l ipuberē hēdē scripserit z ei substituerit sic: si qs sibi post mortē^m natus fuerit^n deinde viuo fratre^o posthum⁹ natus fuerit: testm̄ rūpet^p. Post mortē aūt fratris viuo pre nat⁹ solus hēs pr̄i suo existet^q.

L. Idem.

Si ticius coheredi suo substitut⁹ fuerit: deinde ei semproni⁹: verius puto i vtrāqz ptem^r sempronium substitutum eē. L. Idem.

Lex cornelia^s q̄ testā eoz q i hostiū ptāte decesserint cōfirmat: non solū ad hēditatē ipsorū qui testā fecerunt ptinet: lz ad oēs hēditates q̄ ad quēqz eorum ex testō ptinere potuissent, si in hostium ptātez non puenissent. Quapp cuz pater in hostium^t ptāte decessit^v filio ipubere relicto^x i ciuitate: z is īfra tps pubertatis dcesserit, hēditas ad substitutū ptinet^y pinde ac si pr i hostiū ptāte ñ peruenisset. Sz si pr i ciuitate dcessit, fili⁹ ipubes apd hostes. sigdem mortuo pre^z filius^a ipubes i hostiū ptātē peruenerit: nō icōmode df hēditatem ei⁹ ex ea lege^b ad substitutos ptinere. Si vo viuo pre fili⁹ in hostium ptātem peruenerit^c nō existimo^d legi cornelie locum esse: qz nō efficitur p eā ut is qui nulla bona in ciuitate reliqt hēdes hēat^e. Quare etiā si pubes^f fili⁹ viuo pre^g capt⁹ fuerit: deinde mortuo in ciuitate pre ipse i hostiū ptāte dcesserit^h: pris hereditas ex lege.xij.tab^f.nō filij^g ex lege cornelia ad agnatū proximū pertinet. Sceuola.

Si pr captus sit ab hostibus mox fili⁹^h: z ibi ābo dcedāt^i

...der: vr eos instituere z substituere breuib⁹ verbis. ...§.h verba.si aūt simplr filios instituit: z si mo... vltimo momenti vr substitutus titi⁹.C.e.l.pe. ...vt.ff.de bo.pos.se.ta.l.ij.§.defert.ac.
...uiter: vt diri p.l.cū in testō.z fm hoc non compu... z fm hoc caute dicit istōnis.vel dic quodam... gradus insti.z substōnis.z fm hoc non computat ... breuib⁹ verbis.z fa.ff.e.l.vel singul.z.ff.d vsufr. ...z de reb.du.l.q duos.in pn.ac.
...stitutio vulgaris hz locum etiaz instituto viuo te... ...b.d.Bar.
...sibi patri viuenti.ac.
Post mortem illius ipuberis quem instituerat.ac.
Fuerit.sub.filio meo substituta.p quod vr tm̄ facere vulgarē cum designaret ipuberē mortuū in vita pris: z ita nō hēdem.ac.
Fratre posthumi.ac.
Rumpet. qz eo casu nat⁹ ē q non ē testō cōprehensus: vt.ff.de li. z posthu.l.cōmodissime.z.l.posthuma.azo. sed p.C.de posthu.hē.l.fi. ...vt dixi.ff.in.l.cōmodissime.ac.
Existet.tam extāte conditōe z eo casu i quo fuit institut⁹. ut.ff.de li.z posthu.l.cū sub conditōe. diceret qs q̄liter h substitut⁹ pupillariter eē pōt cū istitut⁹ in pn̄o viuo testatore decessit: z irritu fcō paternū.irritat z pupillare.ut.ff.e.l.ij.§.i. Rñ. ñ ē: qz hic posthu. ex testō pn̄o ē heres nō ex pupillari.nec.n.ipubes extitit heres q in pupillari etate decessit. z iō substitut⁹ pri ē heres nō ipuberi: ut isti. de pu.sub.in pn. Itē nōne ē incertus heres. z sic non valet.ut.ff.ti.i.l.quo... ...in pn.z.§.heres. Rñ. imo certus indubitabili signo.f. ex se na... ...scitur⁹: ut.ff.ti.i.l.quotiēs.§.si qs nomē.z.§.si qs ita dixeret.ac.
Ticius. Substitutus vulgariter vni coheredum vtroqz repu...

Lex cornelia.de hoc hēs.ff.de tes.l.lege.z inst.qb⁹ nō ē per.fa.te.§.fi.z.ff.d iniust.te.l.q uxorem.ac.
Cū pater in hostiū.aut capit pr z fili⁹ remanet vt hic. aut eōtra: ut.ff.§.sed z si pr. in fi. aut uterqz: vt.ff.l.proxi.
Decessit. añ filiū als cessat cornelia: vt.ff.de capti.l. qz si fili⁹.in pn.ac.
Relicto instituto z ei substituto dato pupillariter zc. z non relicto. secus si p⁹ mortem ipuberis capet pr sicut z in filio.ff.distinguit in.§.z si pr.z.§.si uero.
Pertinet.ex testō pupillari.azo.
Mortuo pre. prius uerē. nō fictioe.l.corne.ac fit cōtra.l.pr.z statim dices.ac.
Filius ipubes. si non hēs ia tec.impubes.ac.
Ex ea lege. non ex verbis cum fecūd e tabule sint irrite capi. di ut.ff.de iniust.te.l.si qs.ex.§.irritū.sed suppletione z benignitate pretoris ut in contrario: ut infra h cap.l.pater.§.si mortuo. sed oppone qz pater capitur: deinde filius.tertio pater in captiuitate moritur.quarto morit ibidem filius: ecce pater fingitur prima captiuitatis hora mor: ergo filio viuente: ergo debz succedere posthumus filij per hunc.§.quod lex infra pxi.negat.sed rñ.quod.ff.dixit siquidem mortuo patre zc. z subaudit vere z ñ ficte.ac.
Peruenerit. z ibi decessit impubes: quia i pubes ex.l.cornel. fingit decessisse.secus si reuertat z pubes decesserit.azo.
a Non existimo. sed hoc.f.ut ex testō pupillari aliquis sit heres.est tamen locus cor.ut substitutus ex testamento sit heres.f.ex vulgari expressa uel saltem ex tacita.
b Habeat.non distinguitur quis prius moriatur.f. filius apud hostes uel pater domi.ut infra proxi.
c Pubes.factus impubes predictus.
d Patre.prius.
e Decesserit.f.post quando ē plus dubij qz si econtra filius ñ dcessisset.
f Duodecim tabularum. ad agnatum zc. z hoc intelligo cum non erat aliquis institutus: uel si erat obierat uiuente patre: alias ille admittit ex vulgari expressa uel saltem tacita que in pupillari expressa continetur. ff.e.l.iam hoc iure.
g Nos filij. q̄ nulla. Joan. z adde distin. quam habes.infra de cap.l.pater in fi.ac.
h Si pater.mor filius. f. in eodem momento. sic econtra eodem momēto.i.statim z unum post aliud: ut supra communia pre.l.si tñ. duas secundum Jr. sicut dic.idest incontinenti: tunc perinde est ac si simul. quia ea que incontinenti fiunt inesse uidentur. uel idest eodem bello.i.eodem tempore. quid ergo si ex interuallo? Respō. habeat locum substitutio filij fm.h. sed hul. dixit idem etiam si ex interuallo: ut in distin. infra de capti.l.pater in fi.ac.
i Decedant. tunc autem pertinet quoniam zc.ut infra de cap.l.qz si filius in fi.ac.

1 8

a Substitutus. ex pupillari pmoriente pre vel vulgari vel tacita vt expsi sa pmoriente filio. to aut huius. l. e qr nō pōt vici heres filius cum pr spe ratur reuerti ergo substitut° locum nō hz. ac.

vocantur i virilē respectu vni° defuncti. sed itra se i hereditarias portiones. b. d. Bar. Et est singularis lex fm Bar. a Ang.

Quidam. Ex presumpta voluntate defuncti cōiunctus pfertur substituto. b. d. Bar.

y Qui cum plures. q̄ctuor puta computato atticio. ac.

z Adiecit. substituendo nō istituendo. alioqn ē si atticius nō adiret nihilomin° hēs esset ticius: vt. j. d se. ta. l. ij. §. si quis ita scripserit.

b Et ex quarta. i. dodrāte.

c Leptitanorum. nomen ville vel ciuitatis. Ac.

d Quā tres qr in dodrāte ci erac institutus. Ac.

e Decesserūt. sicq3 eor ps ē in cā caduci: vt. C. de ca. tol. §. a cū triplici.

f Quietū. cohēdem.

g Tertio gradu. ciuitatem a alios. seu alios tm. ac.

h Tota hereditas. i. tā gradus institutor q̄ substitutor primo loco.

i Distribuisset. i. distribute essent. Jano non dicas q distribuerit. q. d. substituti admitterent. ergo ciuitas in dodrāte a alij in quadrāte. Itē quietus hz a ipse dodrātem: a sic fuerunt. xij. vncie. sicq3 quietus nō hz dodrātē toti° aliis qd testator voluit. igit i totum substituti repellantur. Supplet ergo dictū testatoris ne aliqd inepte dicat: vt a. s. e. l. i. §. si. a. j. l. si. Itē appet q verba illa qd si neq3 a h. copulatiue ponuntur. sic. s. ti. i. l. lucius.

k De qua. pculus erat institutus. azo. a fa. j. de vsufru. se. j. codicillis in pn.

In substitutione. Sufficit quē semel heredem extitisse nisi testator eū hēdē esse tpe mortis requirat quō ex conditione tūc psumit. h. d. Bar.

l Suprascriptis. scripserat. n. aliquos hēdes cū filio vel etiam exheredauerat filiū.

m Queritur qsqs. sub. an.

n Qnq3. i. qncunq3. Ac.

o Fuisset. breuis solutio.

p Forte. s. aduerbium forte varietatem facti nō iuris dubitationez inducit. nā cōstat heredem eē istitutū ali plată querelā: qr dicit ōbstet vt. j. de leg. iur. l. nō pōt videri. a s. de inof. te. l. ij. itē a constat q in aliis varijs casib° qs desinit esse heres: vt si fiat seruus heres: vt. j. e. l. ex facto. §. si. Itē insti. de here. q ab intes. §. in contrarium. i qb° erit idem qd b. sed op. q semel est heres ac. vt. s. de mino. l. sic ptor. §. sz qd papi. i si. §. sol. illud regulare: vt a. s. ti. i. l. cū q. in si. vel dic nō p ptorē vt ibi: sed p certi. l integ. qr nec facit heredem vt insti. d bo. pos. §. quos autem. sed iure ciuili sic: vt in premissis casibus. Ac.

quamuis pōt pr decedat: lex cornelia ad pupilli substitutionem non pertinebit: nisi reuersus i ciuitate impubes decedat: qm a si ambo i ciuitate decessissent veniret substitutus. Ulia.

Quidam testō pculū ex pte quarta, a getū ex pte dimidia; a ex quarta hēdē instituit. deinde geto fiorum: a pculo sosiā hēdes substituit. deinde si neq3 flor° neq3 sosia hēdes essent: tertio gradu ex pte dimidia a quarta coloniā leptitanorum: a ex quarta q̄z plures heredes substituit. In plures vncias q̄z tres quietus hēditatem adijt: pculus a sosia viuo testatore decesserunt. Querit qdrās pculo datus ad getū an ad substitutos tertio gradu ptineat. Rū. eā videri voluntatē pfissa. fuisse vt in tertio gradu scriptos hēdes ita dimū substitueret: si tota hēditas vacasset. Idq3 apparet euidenter ex eo q plures q̄z. xij. vncias iter eos distribuisset: a idcirco partem quartam hēditatis d qua querit ad quietū pertinere. Idem singuli.

In substitutione filij ita scā. qsquis mihi ex suprascripti hēs erit: idē filio meo hēs esto. Queritur qsqs heres erit a q̄nq3 fuerit intelligat an qsqs tunc hēs erit cū fili° moriat: placuit prudētib° si q̄nq3 hēs fuisset. q̄z. nis. n. viuo pupillo hēs eē desijsset: forte ex cā de inofficioso q. p pte mota ē: futur tñ eū hēdem ex substitutiōe creditū ē. Nō simili modo. in hac specie dicendum ē si qs cū duos filios hēret: Gayū puberē: luciū ipuberē ita filio substituisset. si luci° fili° meus ipubes decesserit nz mihi gayus filius meus hēs erit: tūc se-

ius hēs esto: nā ita prudentes h iterptati sūt vt ad ipuberis mortez ɔditio substitutionis esset referenda. Idem.

Qui cum plures hēdes ex disparib° partibus instituerat a in his atticium. si attici° si adierit: ceteros ex hisdem ptib° qbus instituerat hēdes ei substituerat: deinde si attici° nō adiss: ticium cohēdez his q substituti sunt adiecit. Quesitū est quā ptem is a quā ceteri habituri essent: Respondi ticiū virilē ceteros hereditarias partes veluti si tres fuissēt a ticiū quartā ptez atticiane partis habituz: reliquorum partium hēditarias partes ex quibus instituti erant reliqs habituros esse. Qd si nō soluz ticiū sed etiā alios adiecisset heredes: hos qdem viriles partes habituros, veluti si tres puta cohēdes fuissent substituti: extranei duo adiecti. hos quartas ptes atticiane partis, reliquos autez cohēdes hēditarias partes habituros eē dixit. African°.

Si mater ita testetur: vt filiū impuberem cum erit annorum quatuordecim, hēdem instituat, eiq3 pupillaribus tabulis si sibi heres nō erit aliū substituat: valet substitutio. Si fili° a ex eo nepos posthum° ita heredes instituant vt gallo aqlio placuit: a nepoti si is hēs non erit tici° substituat. a filio hēdē existente ticiuz omnimodo id ē etiā si nepos natus non fuerit excludi respondit. Idem.

Ex duobus impuberibus ei qui supmus moreretur heredez substituit: si simul morerētur vtriq3 hēdē esse respondi: qr

Quā partem. atticiane partis cum nouis adierit.

9 Tres fuisset. s. substituti pter ticium. ac.

x Hēditarias. sic non hz solus medietatem. vt s. ti. i. l. ticius fundi. nā qn oēs sepatim fuerūt substituti. at oppositi ergo habent hēc viriles. vt insti. d here. insti. §. si plures. Rū. ve esset nisi posset partiū distributio i institutione. tūc. n. vr eas partes repetisse in gtem eorū tñ quos istituit. s. e. l. si plures. azo. neq. obstat. s. e. l. si pro filio. sed a ibi coniunctim fuerunt istituti. vel b substituendo noiatim dixit p partibus hēditariis vos substituo vt ibi pz qd ibi non fecit. Itē contra. C. e. l. si. §. i. vbi hēt oēs viriles. sed ideo qa ita habuerāt in institutione vt ibi no. a fa. j. de sta. h. l. q pecuniam. Ac.

a Quitas. i. q liber quartam.

Si mater. Mater pōt istituere filiū in tps pubertatis a ei substituere vulgariter. b. d. Bar.

b Cum erit. nec filius intelligit ad tps institutionis sed pure: vt. C. qui te. fe. ce. l. ex his. a j. q. de le. ce. l. firmio. §. i. nisi aliud sensisse testatorē phetur. j. de ma. te. l. si ita scriptus facere. §. cū ita. a tūc vitio tpis substantia hēs erit: vt. s. eo. l. heredas. sed est autem dubitatio de substōne: q videbatur scā anq posset valere istitutio: sz vt ex p pura ē institutio. ac.

c In pupillaribus. nō q pupillaris substitutio sibi fiat: sz qr pupillus ē institutus. sunt. n. vulgares. femine. n. pupillarē substitutionē nō faciunt qr filios i ptāte nō hnt: vt. s. e. l. ij. i. si. Ac.

q Pro parte. secus si i totum qr pupillare euanescit: vt. s. de inof. testa. pa. §. sed nec. accur.

r Non simili. s. per contrarium.

s Substituisset. dic q instituerat vel exheredauerat ipuberē. alias non valeret testm. Itē puberem instituerat vt pz. Ac.

t Gayus. filius institutus. ac.

v Esto. s. substitutus. Et ē quidā tertius b seius a habeas. s. neq3 mihi ac. alij nō hūc neq3 a gayū a seiū idē esse dicūt. a sic vnus fili° alij filio substitutus fm nos. a no. q b articulus tūc denotat diuersitatem iter hūc a supiore casum: vt. j. de condi. a demon. l. iij. in si.

x Morte. vt tūc sit hēs gayus vt b a capax vt. s. e. l. si is q heres. a facit ad hūc. l. j. de adimē. le. l. alitie. §. si. a de codicil. l. si quis i si. i. tñ. a s. e. l. qui libertus. §. si. ac.

Qui cū plures. Ex presumpta volūtate defuncti plures cōiuncti

d Substitutio. nec in substitutione vr repetita eadē conditio sed nō est: ut. s. ti. i. l. si sub conditione fa. a j. de le. i. si cui. ac.

Si filius. Si institutus ē heres euanescit substitutio vulgaris prima a omnis posterior. b. d. Bar.

e Placuit. s. si fili° moritur viuo testatore a nepos post mortem testatoris nascat: ut. s. de li. a posthu. l. gallus. in pnci. Accursius.

f Excludi. vt a. s. ti. i. l. cū i testō. in loco cui deficiētis pmi a sbi gradus vt cum substituisset: ut. s. e. l. qdam testō. a. s. ti. i. l. lucius. Sz pone q fili° viuit p° mortē defuncti a repudiauit hēditatem. Itē si ne nepos repudiauit: nunquid admittet tici°? vr q nō qr fili° extitit hēs ipso iure: licet postea repudiauerit. ez vr admittēdus: qr nec fili° nec nepos hēditatem admitti: imo vterq3 repudiant. sed certe nō ē admittēdus. illa. s. rōne: qr filius nō decessit testatore viuo a substitutio ita facta erat si fili° me viuo moreret. Itē vba supiora si hēs nō erit ponetū esse possent: qr filius pmoreretur nō hēs. a fa. j. de aq. he. l. ...

Ex duobus. Supremus nel ultimus est p° quez nemo sequitur. b. d. Bar.

g Heredem. substituuntur: vt. j. de re. ...

casu si ponas pupillū esse i vncia istitutū: extrāeū in. xi. z pupillo substitutū datū: z relicta legata ab vtroqȝ. si habeat pupillˀ ȝtu. omisso sibi ĕdeo puberē ptermissū: z sic hēat dimidiā hereditatis pearata dabit substitutˀ legata nō p vncia tm̄. z hoc oibus. naȝ z pupillus teneret: vt p. vi. vnciis nō p vna tm̄ sed solūmō ꝯiunctis. Et ȝ decreſcit onˀ legatorū si pōas pupillū in asse institutū z puberē agente ȝ ta. ablatū ei dimidium. nā pro dimidia oabunt legata nō p asse sed a substituto oibus a pupillo ꝯiuncte. Et pbant et hec. ff. de le. ps. l. filiū qs. z de leg. iii. l. si. §. si. z de ȝ tu. l. nō putauit. §. si. In exhedato pupillo ponere nō potes. tū q: nō hȝ ȝ ta.

...supremus: nō is demū q pˀ alique ē sȝ ēt pˀ quē nemo sit itelligit. Sicut z cōrio pmˀ nō solum q ast aliquē ē: sȝ ēt is añ quem nemo sit itelligit. ¶ Filiū ipuberē z titiū hēdes istituit. titio eiusq substituit: filio q́sqs sibi hēs eēt ex suprascriptis substitutis: titiˀ omisit hēditatē: meuˀ adiit. Mortuo deinde filio putat magis ei soliˀ ex substitutiōe ꝯferri pupilli hēditatē q patris eiˀ hēditatē adierit. ¶ Etiaȝ ȝ tabulas pris bonoꝝ possessio petita sit: substitutō tñ pupillaris valet: z legata oibˀ pstāda q a substōne data sūt. ¶ Dē.

Et si ȝ tabulas pris petita sit a pupillo bonoꝝ possessio: i sbstitutū tñ eiˀ actōez legatādā ēē ita, vt augeanť: ppter qˀ filiˀ exhēis non debuerit. ¶ Sic z crescere a substituto data legata si p bonoꝝ possessionē eius ad filiū puenisset quēadmodum z ipse filius plus exceptis haberet. ¶ Nis ꝯña eē existimo: z si ipubes ex asse hēs scriptus sit: z p bonoꝝ possessionē semis ei ablatˀ sit substitutˀ in ptez bonoꝝ: legati nomie exponereť: ut quēadmodū portio q́ p bonoꝝ possessionē accesserit auget legata: ita z hˀ que abscesserit minuat.

Marcia.

Potest qsˀ i testō plures gradus hēdū facē: utputa si ille hēs nō erit ille hēs esto. z dei̇ceps plures ut nouissimo loco i subsidiū uel sui necessariū hēdē istituat: z uel pl'es iunlˀ locū pōt substitui uel unˀ in pluriū: vl' singuli i singul': uel iuicē ipsi q hedes istituti sunt. R. Lo.

Uel singul' liberis: uel ei qui eoꝝ nouissimˀ morieť hēs sbstitui pōt. Si quis nemine eorū intestato ȝcedē velit: nouissimo si ius legitimaꝝ hēditatū itegꝝ iter eos custodiri velit.

Paulus.

Quī plures liberos hȝ pōt q̄busdā substituē: nō vtiqȝ necesse hēat oibus: sicuti pōt nulli substituere. ¶ Ergo z ad breue tpˀs etatis substituē pōt: utputa si filiˀ meus itra annū decimuȝ ȝcesserit: titiˀ ei hēs esto. ¶ Ita qȝ z si diuersos substituat post finē etatis admittēdū erit veluti si itra annū decimū ȝcesserit. titius ei hēs esto. si post decimū intra. xiiij. meuiˀ hēs esto. ¶ Si a pfe istitutus rogatusq́ȝ hēditatē restituē coactˀ a fideicōmissario adierit: q̄uis cetera q́ in eodē testō relicta sunt p eā aditionē ꝯfirmenť: ut legata z libertates: scōas tñ tabulas nō oporťē resuscitari: ꝯstituto iā iuř ciuili testō qntˀ mutiˀ scevola nř dicebat. Sȝ pleriqȝ i diuersa sūt opiniōe: q: z pupillares tabule ps sūt poris testī: quo iuř vtimur.

P Otest. Licitū ē cessanti facere tot gradˀ res pōt substitui in locū vnˀ z eȝ. Et ei q n vř ius legitimaꝝ hereditatū ꝯseruatū.

¶ Pōt quis. vt insti. de vul. sub. in prin.

Uel singulis. legitimaꝝ. sic isti. e. §. vel fi.

Cum ex filio I Abole. qs duos nepotes impubes hēbat: sȝ alterum eorū in ptāte: alteȝ non: ꝛ vellet vtrūqȝ ex eqs ptib⁹ hēdeȝ hēre: ꝛ si qs ex his impubes ōcessissȝ ad alterū ptē ei⁹ trāsserre. Ex cōsilio labeonis ofilij. caselij trebatij eū quē i ptāte hēbat solū hēdē fac: ꝛ ab eo alteri⁹ dimidiā ptē hēditatis: cū i suā tutelam venisset legauit. ℭ Qd si is q i sua ptāte eēt impubes decessissȝ: alteȝ hēdem ei sbstituit. ℭ Filio ipuberi i singulas cās aliuȝ atqȝ aliū hēdē substituere possum⁹ veluti vt ali⁹ si sibi nullus filius fuerit: ꝛ ali⁹ si filij⁹ fuerit ꝛ ipubes mortu⁹ sit hēs sit. ℭ Quidā q̄ttuor hēdes scri pserat: ꝛ oib⁹ hēdib⁹ p̄ter vnum substituerat. vn⁹ ex illis cui ñ erat q̄sq̄ȝ substitut⁹: ꝛ ex ceteris alter viuo p̄fesa. ōcesserat: pteȝ ei⁹ cui nemo erat substitut⁹ ad substitutū q̄qȝ ptinere offili⁹ ꝛ caseli⁹ rñderunt: q̄rū sniā ē vera. D Api.

Causa cognita ipubes arrogatus ōcessit queadmoduȝ lris hēdib⁹ auctoritate p̄ncipali p̄spicit viculo cautiōis. Ita si forte substituit nālis pr ipuberi succurrendū erit substituto: nā ꝛ lris hēdib⁹ futuris nō alie q̄ȝ vtiles actiones p̄stari psit. I Idē.

Cum hēdi sbstitut⁹ p⁹q̄ȝ hēditatē adierit aut ꝯditio sbstitutōis existeret vita ōcessit: ad sbstitutū ei⁹ sine an̄ substōnē siue postea substitutus sit vtraqȝ portio ptinebit. nec itererit p̄oȝ substitutus post istitutum an̄ an̄ ōcedat. ℭ Ex his v̄bis: Eosqȝ inuicē substituo: nō adeūtis portō scrip. heredib⁹ p mō sibi vl alij q̄site portionis defert. ℭ Cuȝ filie vel nepoti q locū filij tenuit aut p⁹ testm̄ cepit tenere pens substitut⁹ si qs ex his mortis q̄ qȝ tpe non fuerit i familia sbstitutio pupillaris sit irrita. ℭ Qd si hēdē filiuȝ pr rogauerit si impubes diē suū obierit: ticio hēditatē suā restituere: legitimū hēdem filij salua falcidia cogendū pris hēditatē vt ab ipubē fideicōmisso p⁹ mortē ei⁹ dato restituere placuit: nec aliud fundū: cū sbstōnis ꝯditio puberē etatē verbis p̄carijs egredit. Que ita locū hēbūt si pris testm̄ iur valuit: aliogn si ñ valebit ea scriptura q̄ȝ testm̄ eē voluit, codicillos ñ faciet: nisi h exp̄ssū ē. nec fideicōmisso p̄p̄e facultates filij tenebūt: ꝛ et iō si pr filiū exhēdauerit: ꝛ ei nihil reliq̄rit: nullū fideicōmissuȝ

... C. de fideicō. l. pe. sꝫ substitui pōt ei directo qꝛ i hoc nō gra ... vt. ff. e. l. ꝛ ideo. §. pe. Debebit. at ꝯdictū a substituto ei⁹ nō debebit: vt. C. de leg. l. cū qui ... singularia rogat⁹ alijs re ... dam. ñ est ꝯtra. ꝛ no. circa. falci. qꝛ legatari⁹ singulariter rogat⁹ alijs ... non deducet fal. vt h ꝛ plene no. C. cōia de leg. l. i. §. fi.

m ¶ Cū pr. duas filias pupillas habebat. ꝛ ei que vltimo in pupillari eta te decederet substituit. ꝛ facit. ff. e. l. vel singulis.

¶ Non videri. Iste. §. legitur duob⁹ mōis. ꝛ vterqꝫ ē pulcher casus. Et fm primā lec. h. d. Substitut⁹ i parte admittit i totū si nō reperiat aliud h. d. bal. Secūdū aliā lec. h. d. Substitutio fcā a filio si ipubes decesserit va let lꝫ vo istitutio nō pcedat qꝛ pcedere fingitur. bar.

erit. ¶ Alioqn si legata vel fidei cōmissa fili⁹ accepit: itꝫ modū coꝝ fideicōmissū hereditatis a fi lio datū citra rōnē falcidie debe bit. ¶ Qui discretas portōes cōiūctis plurib⁹ scripsi ādit ac p⁹ oēs instōnis ordinē ita scripsit: qs heredes meos inuicē substituo. cōiunctos primo loco vice mutua substitue vr: qb⁹ instōnū ptes nō cognoscerib⁹: ceteros oēs cohere des admitti. ¶ Qui prez ꝛ filiū pro pte heredes istituerat ꝛ inuicem substituerat: reliqs coheredib⁹ da tis p⁹ cōpletū assem ita scripsit. Hos oēs inuicē substituo. volūta tis fuit qd an cōmemoratōne oī mi prez ꝛ filiū substōni coherēdū immiscuissꝫ: in eā scripturā ad ce teros oēs transtulissꝫ. qd magis dixisse vr pp spālē iter prez ꝛ fili um substōnē. ¶ Cohēs ipubi fi lio dat⁹: eidēqꝫ substitut⁹: lega ta scdis tabul' relicta pinde prsta bit ac si pure pte ꝛ sub cōditōe p te alterā accepissꝫ. ¶ Non idē seruabit alio substituto nā ille fal cidie rōnē inducet: qsi plane sub cōditōe pmis tabul' hēs istitut⁹: tā ꝛ si marie cohēs filio dat⁹: q drātē legem obtineret. Nā ꝛ cū legatū pmis tabul' titio dat: secū dis ꝯ tabul' eadē res semproio: semprōnius. qsiqꝫ titio ꝯcurrit. ¶ Cū pr⁹ ipuberi filie q nouissi ma die suū obijsꝫ: tabulas scdas fecisset: ꝛ ipubes filia supstite so rore pube vita decessissꝫ: irritam eē factā substōnē placuit i psona eius qdēꝫ pōris. qꝛ si nouissima deces sit: i alteri⁹ vo qꝛ puberē etatem cōpleuit. ¶ Nō videri cū vicio factā substōnē his vbis placuit. Ille fili⁹ me⁹ siqd abhominor in tra pubtatis ānos decesserit: tūc i locū ptē ve⁹ ei⁹ titi⁹ hēs esto. si magis qꝫ si p⁹ dinōstratā ꝯditio nē sibi hedē eē sbstitutū iussissꝫ. Nā ꝛ q certe rei hrs instituit cohēde si dato bonoꝝ oīuꝫ here ditatem obtinet. ¶ Idem.

Qui duos ipubes filios he redes reliqrat ita substitu it. si ābo mortui eēnt. deīde pue ri p⁹ mortē pris simul perierūt. due hereditates substituto dfe runt. ¶ Sꝫ si diuersis tpib⁹ vi ta dcedāt i hereditate nouissimi pueri ei⁹ fratris q pri⁹ mortuus ē, hereditatē substitut⁹ inueniet. sꝫ i rōne falcidie pueri pōris here ditas nō veniet nec substitut⁹ am pli⁹ qꝫ sex vncias iure testi dfide rabit. Legata qꝫ q̄ a substituto ei⁹ filij data sūt: q pōr itestato d cessit ad irritū recidūt. Paulus.

Ex fcō querit q filium hēbat mutū puberē: impetrauit a pncipe vt muto substituere ei liceret: ꝛ substituit titiū. Mut⁹

n ¶ Pateruc. hoc facit dubi uꝫ qꝛ dicit ptē sꝫ nō nocet. qꝛ toto cōprehēdit pbat. in ff. ꝛ. ff. ti. i. l. i. §. si ex fundo. ꝛ. j. ad tre. l. si qs. i pri. ꝛ. ff. ti. i. l. quotiēs. §. si duob⁹. et qꝛ dicit cōditus. i. aliā qꝫ si de cesserit. alij dicūt dubiū. qꝛ hic nō fuit expssa institutio: sꝫ qꝛ dicit i locū videor institu ere ac si expsse istituisset ꝛ condi. adiecisseꝫ si heres ꝛc. sic ꝛ alias admittit istitutio d parte ꝛ valet ut subijcit. ꝛ fa. ff. ti. i. l. lucius.

Qui duos. Si duo im puberes simul decesserūt substitutus succedit vtriqꝫ eorū i pupillari directa. alis vltio tm̄ i cuius hereditate reperiret hereditatē primi: tāqꝫ bona aliūde qsita. h. d. bar. Et prio logt qn fir mor tui sunt vsqꝫ ibi sꝫ si diuersis Scdo qn diuersis tēporib⁹. Et ista scda subdiuidit. quia prio point vnū dictum vsqꝫ ibi. sꝫ i rōne. secūdo pōit du os effectus illius dicti. pmus vsqꝫ ibi legata scds vsqꝫ i fi nem pau. de ca.

o ¶ Due hereditates. vter qꝫ ergo ex testō succedit: vt. ff. eo. l. ex duobus. ꝛ. j. d re. du. l. qm duos.

p ¶ Inueniet. ut aliā qualī bet rē acqsitā. ut. ff. eo. l. sꝫ si plures. §. ad substitutos. sic ergo hꝫ nō ut prio substitut⁹ sed ut augmētū bonoꝝ scdi: nā prim⁹ itestat⁹ decessit ꝛ le gitimū herede fratrē habuit vt. j. ad. l. fal. l. pr. §. fina. ꝛ. C. e. l. pe. sꝫ scds testat⁹ per testamētū qd pr fecit p eo. Sꝫ opp. ergo pr p parte intestatus. Rñ. im mo testatus i totū. sed unus pueroꝝ intestatus. alter testatus.

... tedēte ti⁹ totā hereditatē hꝫ pti ex pmis: parti ex pupillarib⁹ tabu lis. pcut legata ex pupillarib⁹ op. falc. Dicit hic qꝫ nō pt oppōi cuꝫ ... hēat qrtā ꝛ plus cōputata pte quā hūit ex pmis ta. qꝫ dꝫ cōputari ac ... parti pure pti sub cōditiōe eēt aliqs istitut⁹. Aliud erit hic scdo ca su si pr dedit coheredē tiā: sꝫ si substituit pupillariter seiū ꝛ a subst ... legauit. nā sei⁹ deducit fal. lꝫ pars titij pigu⁹ remaneat titio. ... pinguedo titij nō nocet seio ad ipediēdū fal. sꝫ pinguedo titij i ... paterna nocet eidē i pupillari pte. ꝛ vere dicto scdo casu cēsent cohe redes ut sic quilibet suā fal. deducat separatī. s. titi⁹ coheres ꝛ sei⁹ sub stitut⁹ nā ꝛ duo legatarij eiusdē rei legatē: unū i paternis: aliū i pupil larib⁹ ta. cēsent collegatarij. ꝛ ꝯcurrūt ut ābo hēant ac si i eisdē ta. essēt eis legata. ac.

e ¶ Prestabit. nā hec legata augent pp ter pi ... pte hui⁹ coheredis: ꝛ eadē rōne relicta ab ipsa coherede istitutio ... prima tā dꝫ augeri pp ter partē pupilli. sꝫ sec⁹ ē in his q sunt relicta a pupillo i istitutiōe. ut. j. ad. l. fal. q fundū. §. q filiū. ꝛ. l. i rōe ... qd vulgo. ꝛ. §. qsiti. az. appet ergo i hoc casu qꝫ fit cōtributio reli ... i principalib⁹ qꝫ i secūdis ta. ꝛ sic si habeat qrtā salvā de por ... sibi data oīa secūdis ta. relicta itegre dabit. Sed ar. contra. ff. q. ... mo. vsuf. ami. l. si sub cōditiōe. i fi. sꝫ hic paternū ꝛ pupillare vnū ē. ... idē. no. qꝫ nō vt extraneus deducit fal. sic. j. ad. l. fal. l. cū em ... azo ꝛ ar. C. de dolo. l. f.

g ¶ Alio substituto. q nō ē istitut⁹ ... ac.

h ¶ Plane. f. simpliciter. ac.

i ¶ Dat⁹. ꝛ nō sub ... azo.

k ¶ Quadrātē integrā. ē toti⁹ hereditatis vel forte ... suā dimidiā p qd videbat seiū subsh totū nō iducere falci. sed se ... qꝛ i singulis hered tb⁹ rō. l. falci. ē iponēda. ut. j. ad. l. fal. l. i fin ... ac.

l ¶ Nā ꝛ cū re. hic sei⁹ itelligit coheres titij cū pupillo ... qꝛ si cui i testamento pr nō legatur: ꝛ eadem res alij in pupil ... collegatarij videntur: ut hic. ꝛ. j. de le. i. l. plane. §. si coniunctis. ... Jo. ꝛ fa. j. ad. l. fal. l. qꝫ si alterutro.

¶ Cum pater. Substitutio pupillaris facta vni persone non tra ... ad aliam personam. h. d. Jo. de imo. scdm bal.

q ¶ Nō veniet qꝛ. vi. vncias prioris nō cōputabit sibi in fal. sꝫ cōueniat qꝫ legatis ab vltio relictis. fm. y. vt. ff. ad. l. fal. l. pr. §. fi. azo. ꝛ ē rō qꝛ substi tut⁹ nō ē ei ex testō coheres. nec. n. ex alia portione detrahet quis falci. qꝫ ex qua institutus inuenitur. at institutus ē in dimidia cuius quarta est se mincia. sꝫ Ray. i. vncia ꝛ dimidia vt. ff. d iof. te. l. papinian⁹. §. pide. ac.

r ¶ Desiderabit. principaliter ex sua persona: sed per obliquum ex perso na eius cui successit habet alias sex. fm Jo.

s ¶ Recidūt. hoc referri euidēter pōt ad pmū casuꝫ ubi simul perissent sꝫ ꝛ optie refert ad proximū. ut si ita legauit pater i pupillari substōne. si fili us meus vel aliquis filioꝝ meoꝝ decesserit in pupillari etate: lego tibi cē tuꝫ nō ita dixit si decesserit intestatus: lꝫ hec lra videat innuere. Cū. n. ex filij testō sit relictū: ergo si decedat intestatus nō dꝫ fm Jo. sic ergo ipsa in stitutio recidit ad irritū ex quo prior decidit. sic legata. itē contrariuꝫ huic legi. ff. de inu. res. l. pe. fm Jo. ut. C. e. ti. l. pe. ac.

Ex facto. Substitutio exemplaris impedimēto cessante vel liberis postea susceptis expirat. h. d. Et diuiditur in qttuor partes pricipa les. primo ponit questio ꝛ thema. Scdo ponitur quedā preambula ad q stionis determinationem. Tertio qōnis determinatio. Quarta determinat nouam qōnem dpendentem ex premissis. Scda ibi. respōdit. Tertia ibi. igitur ēt agnatiōe. Quarta ibi. nec interest usqꝫ ad. §. itē quero. Scda po test subdiuidi: qꝛ primo premittit vnū ad sui excusationem. Scdo probat vnum dcm ex uerbis rescripti. Tertio probat per similitudinem pupilli. Quarto per similitudinem furiosi. Quinto p determinationē ad absurdū Scda ibi: verū. Tertia ibi: vt quemadmodū. Quarta ibi: nā ꝛ si. Quinta ibi. Etenim. Bar. ꝛ Jo. de imo.

t ¶ Liceret. directo sicut in pupillo vel furioso habem⁹: vt. j. ibi. nā ꝛ si fu rioso. nā p fideicōmissum hoc facere poterat iure cōmuni. vnde non ē op⁹ i petrari per puilegium: vt. C. de thesaur. l. i. li. x. ꝛ. j. ad municipa. l. i. i fi. a. j. d le. ij. l. qn. ꝛ fa. C. qui testa. fa. pos. l. discretis. ꝛ de testa. l. si mutus.

a Errorem. quod pōt. vt. ff. de iur. &. l. mutus. l3 non loquat. ac.
b Interpretari. vt. ff. de reg. iur. l. neratius. & ff. ð vbo. obli. l. i quentiona libus. & ff. de iudi. l. si q̄s. in ɔtractu secus: vt. ff. de pac. l. veterib⁹. ac.
c Inspicientibus. nobis & no. q̄ non r̄ndet nūc sed. j. ibi. igit̄ & agnatiōe ac. sed ex his suam responsionem confirmabit. azo.
d Testamētū: vt. C. e. l. hu manitat. & ideo dicit̄ exēpla ria: vt ibi dicit.
e Auferret. q̄ recedit̄ ab eo

a Scriptis. s. ex substōne i q̄ttuor vnciis admittet̄ sicut i instōne.
b Esset. sic. ff. de sc. emp. l. iul. §. offerri. s3 ɔ̄. j. de aq. he. l. si totas. So. vt ibi. Itē arg. ɔ̄. ff. ð sena. l. qui indignus.
c Punitus. sic. ff. de offi. pre. l. diuus. ac.
d Idē dicerē, vt i q̄rela: vt. ff. e. i. l substōne. & in redacto i suitutem vt. j. prl.
e Portionē. ex substi tutione delatam.
f Quantā amisit.

duxit vxorē[a] p⁹ mortē patris: & nascit̄ ei filius: quero an rūpat̄ ei⁹ testm̄: r̄ndi bñficia qdem p̄n cipalia ipsi p̄ncipes solēt inter pretari[b]: verū volūtatē p̄ncipis inspicientibus[c] pt dici caten⁹ id eum tribuere voluisse q̄tenus fi lius eius i eadē valitudine perse uerasset. ¶ Ut quēadmodū iu re ciuili pubertate finit̄ pupillar testm̄[d]: ita princeps imitatus sit ius in eo q propter infirmitatē non potest testari. ¶ Nā si furio so filio substituisset, decernim⁹ d̄ finere valere testm̄ cū resipuisset q2 iam posset sibi testm̄ facē. & n. iniquuz icipit fieri bñficiū p̄nci pis, si adhuc id valere dicam⁹. au ferret[e]. n. testi factiōez homini sa ne mentis. ¶ Igit̄ & agnatiōe sui h̄rdis dicendū est rūpi substō nem: q2 nihil interest aliū h̄rdez instituerit ipse fili⁹[f] postea an iu re h̄re cepit suū h̄rdē. Nec. n. aut p̄rem aut p̄ncipem ð h̄ casu cogi tasse v̄isile ē: vt eū q postea nasce ret̄ exh̄rdaret. Nec interest quē ad modum bñficiū p̄ncipale iter cedat circa testi factiōem: vtr3 in p̄sona illius an in pluriū. ¶ Itē q̄ro si ita facta p̄ponat̄ substitu tio. fili⁹ me⁹ meuius si intra. x. an nos decesserit ticius h̄s esto. si i tra. xiiij[g]. meui⁹: filiusq3. viij. an. decesserit[h] vtrū tici⁹ sol⁹ ex substi tutione ei h̄s erit: an meui⁹ q a certum ē & intra decimū annū & i tra q̄rtūdecimum ānū filiū decel sisse: R̄ndi oē qdem spaciū qð ē ltra pub̄tatez liberū eē p̄ri ad sub stituenduz filio: s3 finis huī⁹ pub̄ tacis ē[i]. Magis āt est in vtroq3 cozū tp̄s sunz sepatim fuari[k]: ni si, ɔ̄ria voluntas testatoris aper te ostendat̄. ¶ Lucius ticius cū h̄ret filios in p̄tāte vxorē h̄rdē scripsit: & ei substituit[l] filios. Que situm est an institutio vxoris nul lius momēti[m] sit: eo q̄ ab eo gra du filij nō essent exh̄rdati: R̄ndi eum gradū a quo filij p̄teriti sūt nullius momēti: & ideo cū ijdez substituti p̄ponant̄ ex testō eos heredes extitisse videri. s. q2 nō i totum testm̄ īfirmat fili⁹: sed tm̄ eum gradū q ab initio nō valuit. ¶ Sic r̄nsu3 ē[n]. Si a p̄zlo sit fili us p̄terit⁹: a scdo exh̄rdat⁹. nihil aūt interest[o] q̄ rōne secūdi h̄rdis institutio valeat vtrū q2 ab eo si lius exh̄rdat⁹ ē: an q2 ipse fili⁹ sb stitut⁹ ē. ¶ Julian⁹ longin⁹ pat̄ eos q̄s sibi h̄rdes instituerat fili is ita substituit, q̄squis sibi heres eēt[p]. vnus ex h̄rdibus institutis qui tacitā fidez accōmodauerat[q] vt nō capienti[r] ptem[s] ex eo qð ac ceperat[t] daret: ad substōnē impu beris[v] admissus: vtrū p2o ea pte p2o q̄ scriptus fuit vetuat[x]: an ve ro p ea quā acceperat[y] ita vt au geat̄ eius[z] ps in substōne. R̄ndi q in fraudē legū fidē accōmodat[a]: adeūdo heres efficit̄: nec d̄finet⁹ h̄s eē: l3 res q̄ ita relicte sūt au ferātur[b]. ¶ Unde & ex secūdis ta bulis i tantuz h̄s esse pōt i quā tum scriptus[c] eēt[b]. Satis. n. pu nitus[c] ē in eo in q̄ fecit ɔ̄ legem. q̄nimmo. & si d̄fineret h̄s eē idē dicerē[d]. ¶ Quēadmodū intelli gendū ē in eo q cū scriptus esset h̄s: & postq̄3 adijsset h̄rditatem in suitutem redactus ē: & postea libertate donatus: cui permissū est ad substōnem venire: que ei i testō fuerat relicta. l3 enī h̄rdita tez ex insōne amisit: tā ex substō ne istaz portionē[e] quantā amisit[f] pceptuum.

¶ Idem.

Ex pupillari testō supius p̄n cipale[g] neq3 ex pte neq3 i to tum[h] confirmari posse meccianus scripsit[i]:

¶ Idē.

Uci⁹ tici⁹ legitimū[k] filiuz et alterū nālē[l] h̄rdes instituit: eosq3 inuicē substituit. Tici⁹ legi tim⁹ fili⁹ quē p̄r ānicaluz reliqt: p⁹ p̄ris mortē īpubes d̄cessit sup̄ stite matre[m] & fratre nāli: quē ēt coh̄rdez habebat. Quero an h̄r ditas ei⁹ ad ticiū nālē f̄rem ex cā substitutionis ptineat: an v̄o ad matrē: R̄ndi ad primuz casuz[n] ñ extitium h̄rdū: substitutionē d q̄ q̄rit̄ ptinē: non ad seq̄ntē[o]: si quis eozū postea[p] decessisset intra pu bertatē: cū in naturalis filij p̄so na duplex[q] substitutio locū h̄re non possit & iō ad mr̄em legiti mi filij h̄rditas abintestato pti net. Aliter si eiusdē etatis[r] h̄bi[s] i stituti inuicemq3 substituti fuis sent: tunc enim altero defuncto i tra pubertatē: eius successio nō ad matrē[t] sed ad substitutum fra trem eius deuoluitur. ¶ Pau lus respondit. Si omnes institu ti hēdes: omnesq3 inuicem substi tuti eēnt: ei⁹ portionē q quibus

...i. l. ei q solidū. i ff. & ff. ð mi. l. & fine. §. s3 q̄ pap.
...vt. j. ð his q. vt idig. l. q tici. l ff. & l. q tablas. l ff.

stitutiones ɔ̄tinentur. l. due vulgares: & due pupillares ... & sic m̄r reijcit̄ sicut i cōpendiosa dicimus. C. e. l. pre...

dam defunctis postea portionē suam repudiauerit: ad eum solū qui eo tēpore superuixit ex substitutione pertinere. ¶ Idem.

Pater filia, pmis tabulis postumo hrede instituto: secūdis tabulis sibi vel filio si intra pubertatem decessisset gayū seium fratrē suū substituit: deinde ticiū gayo seio: ꝛ postea sic dixit. ꝙ si gayus seius frater meus pmo loco substitutus heres mihi eēt: tunc ticio fideicō. relinquo. Que cū filius pri hrs extiterit eoqꝫ intra pubertatē mortuo: frater testatoris ex substōne hēs fit an fideicō. debeat cū ita relictū sit: si gayus seius frī suo sibi hēs extitisset? Rndi defuncti frēm q in vtrūqꝫ casū institutus vl substitutus ē: filio ipubere ꝺfuncto: ea q̄ testator reliqt pstare ꝺbē, nec aduersari hͬ vba. ꝙ si gayus seius mihi hrs erit: tunc dari volo. cum verū sit ei testatori heredē extitisse. ¶ Ceuola.

Qui habebat filium ꝛ filiā ipuberes: instituto filio herede: filiam exhrdauit. ꝛ si filius intra pubertatē ꝺcessisset: filiam eidē substituit. ſꝫ si ille si anꝫ nuberet decessissꝫ vxorē suam, itē sororē suā substituit. Quero cū filia ipubes ꝺcesserit por: deinde frater eius ipubes: an filij hrdi tas ad vxorē ꝛ sororē testatoris iure substitutionis ptineat? Rn. in ea q̄ proponeretur non ptinere. ¶ Idem.

Seruum cōem habens: ꝺ hrs script' ē: ꝛ si hrs nō sit: meus illi substitutus ē: alterius iussu ꝺñorū adijt hrditatē: alterius non. Querit an substituto locus sit an nō? Et veri' ē substituto locū esse. ¶ Ticius heres esto. stichū meuio do lego. stich' hēs esto. si stichus hēs nō erit stichus lib heresqꝫ esto. In hac qōne i primis q̄rendū ē: vtrū vnus gradus sit an duo: ꝛ an cā mutata sit substitutionis: an eadē pmaneat? Et qdē i plerisqꝫ casib' q̄rit. an ipse sibi sbstitui possit. Et rndet cā istōnis mutata sbstitui posse. Igitur si tici' hrs script' sit: ꝛ si hrs ñ sit idē hēs iussus sit substō nulli' momēti erit. Sꝫ si sib ꝺditōe q̄s hēs script' sit, pure āt sbstitut' ē, cā imutat qm pt ex istōne ꝺficē cōditio: ꝛ sbstōni aliqd afferr. ſꝫ si extiterit ꝺditio due pure sunt: ꝛ iō nulli' momēti erit sbstō. ¶ Contra si pure q̄s istituat: ꝺinde sb cōditōe sibi sbstituat nihil fac sbstitutio ꝺditioal nec mutata itelligat. qppe cū ꝛ si extiterit ꝺditio due pure sūt sbstōes. ¶ Scōꝫ h posita qō maifestet tici' hēs esto stichū meuio do lego. stich' hrs esto. si stich' hēs ñ erit: stich' lib hēsqꝫ esto. ñ ꝺicim' qm eodem testamēto ꝛ legat' sit stich' ꝛ libtatē accepit: pualē libtatē. ꝛ si pualet libtas ñ ꝺeri legatū ꝛ iō iussu legatarij ñ posse adir hrditatē: ac p h verum est stichum hēdem ñ esse. ꝛ ex sequentibus ꝺbis libtatem illi competere: cum vnus gradus videatur. ¶ Quid er-

pale substitutio cu3 nulla que valeat precessit instõ. vl' dic vn⁹ grad⁹. s. substitutionis. ideoq3 secundus vl' respectu instõnis facte ob alterius cõmodũ e subaudi et cũ vnus. ⁊ sic satis põt dici q̃ sit vn⁹ gradus: q: eadẽ psona est instituta ⁊ substituta. ⁊ ad h' vt sint duo gradus o3 plures ẽe psonas. s. vnu3 institutũ ⁊ aliũ substitutũ: vt isti. ỏ gradi. §. hacten⁹. ⁊ tñ hĩ vz talis substõ: l3 sit vn⁹ gradus. q: cã est mutata cum pma institutio ad cõmodum legatarij: secũda ad suũ fuerit fcã. ⁊ sm hoc ẽ vn⁹ gradus ⁊ cã est mutata. sicq3 solute sunt qõnes supradicte. Item potest dici q̃ sint duo gradus. vt cum dicit. si stich⁹ hẽs nõ erit pinde sit ac si diceat. si meus p stichum hẽs non erit: vt insti. de vul. sub. §. fi. ⁊ ff. ti. i. l. si pr. ⁊ sic sunt due psone institutas ⁊ substitutus: ḡ duo gradus. vt. ff. e. l. i. an prin. q: ex his appeat q̃ hẽs erit cum valeat substitutio.

a ¶ Quid ergo l3. adiuit co hẽs qd ḡ tc. ⁊ dic incipit. s. i dubitãter eẽ hẽs ⁊ liber etiã si testator voluit preferre legatarium libertati. ⁊ hoc rõne impossibilitatis vt subijcit. nam titio nõ adeũte non trãsit seruus in dñio legatarij nisi adita hẽditate a suo iussu legatarij. sed eẽ legatarius iubere nõ põt nisi su⁹ sit.

b ¶ Illũ heredem. s. stichum ex primis verbis. sed ex secũdis ut sic vt subijcit. vel dic melius illum. s. legatarium per seruum. ac.

c ¶ Non eẽ. rõne impossibilitatis: o3. n. vt primo sit legatarius postea eius iussu adeat. ⁊ econtra: oportet q̃ prio adeat. ⁊ sic fiat suus qđ ẽ impossibile. a3o: q: non põt vtrũq3 prius esse quam alterum. Joan.

go⁹ si ñ adierit titi⁹: icipit ex substitutõe stich⁹ lib ⁊ hẽs eẽ: porro q̃dm ñ adijt iussu legatarij: nec ex cã legati: itelligit legatarij eẽ effect⁹ ⁊ iõ certũ ẽ illũ hẽdẽ non esse acp h' ex his ṽbis si hẽs non erit stichus: liber hẽsq3 esto: lib ⁊ hẽs existet. h' aũt qđ sentim⁹: iulianus quoq3 i libris suis pbat.

¶ Si pupillus substitutu3 sibi seruu3 alienauerit eiq3 ẽptor libertã hẽdemq3 instituerit: nũqd iste in substitutione habeat stati vniuersu3. vt siqdem pupill⁹ ad libertatez puenerit necessari⁹ ex testõ emptori heres extiterit. si vero itra pubertatẽ decesserit: ex substõne qdẽ lib ⁊ hẽs sit: ⁊ necessari⁹ pri pupilli: ẽptori autẽ voluntarius heres extiterit.

¶ De cõditionib⁹ instõnum.

Ulpianus.

Ab ipossibili ɔditiõe vel alio modo factam instõnem placet non vitiari. Idem.

Si testõ ɔphẽ su3 sit ille hu⁹ si me⁹ erit: aut q me⁹ erit cu3 moriar hẽs esto: qtẽn⁹ accipiat me⁹: querit⁹. Et siqdẽ3 alienauerit i co vsufructũ nihilomin⁹ ipi⁹ est⁹. ¶ Si v̇o ptem in eo alienauit an deficiat ɔditio istitutiõis q̃rit. Et verius est ñ defecisse cõditionẽ nisi euidentissimis pbationib⁹ testatorẽ voluisse apparuerit p hac ɔditione h' ṽba isseruisse si totus suus i dominio ei⁹ remãserit: tũc. n. pte alienata cõditio defecit. ¶ S3 si duo sui ita sint hẽdes instituti pmus ⁊ secũdus si mei erũt cum moriar libi ⁊ hẽdes sũto ⁊ alter ex his sit alienatus: celsus recte putat sic accipiendum: atq3 si singulos sepa ratim sub eadem ɔditione here des instituisset. Pau.

Si ita hẽs institut⁹ sim. si decem dedero ⁊ accipe noluit cui dare iussus su3: pro ipleta cõditio habetur. Ulpianus.

Si q ita sint instituti: si socij vniuersorũ bonoꝝ meoꝝ p manserit: vsq3 ad ãnos. xvi. heredes sunto. inutile3 esse instõnẽ sm verborum significationem marcell⁹ ait. Julian⁹ aũt quoniã ⁊ añ adita3 hẽditatẽ imiri socie-

pp pluritatem occurrit ipossibilitas. itẽ 3 vt insti. de inuti. stip. §. ipossibilis vbi vitiat' s3 ibi i ɔtu. ⁊ ẽ rõ: q: ibi vtriusq3 cõsensus exigit⁹ vt ff. de pac. l. i. ibi duorum ɔsensus tc. ⁊ ff. de act. ⁊ ob. l. nõ solũ. at h' ex volũtate testãtis tñ. s3 i contractibus inouãdis secus q̃ i alijs. q: ita ibi agit' si fuit ipossibilis sicut ⁊ possibilis fuisset ɔditio. non cõdicatã cessante: vt. C. ỏ ɔdi. ob cau. l. si militẽ. vel ibi agit' cũ re cõtrahit' obligatio. sec⁹ si cõsensu ɔp bis. v'illa nõ ẽ impossibilis conditio vt. C. ỏ cur. l. ita demũ. Itẽ qñ i psonã tertij fuit apposita cõditio ipossibilis: tñ pro nõ apposita habet' vt. ff. ti. i. l. si mora. sed qdã3 ɔ. Itẽ qđ si matrimoniu3 vel sponsalia fiant sub ipossibili cõditione: dicũt qdam valet ⁊ fa. ad. l. istã. ff. ti. ii. l. si seruũ meũ. §. pe. ⁊ de inst' tc. l. cũ in secundo. in fi. ⁊ ff. de cõdi. ⁊ de. l. iij. ac.

Si testamento. Conditio si me⁹ erit verificat' i ppetate tñ to ti⁹ vel ptis nisi 3ꝑ volũtas appeat defuncti. h. d. Bar.

n ¶ Qui meus. hec pars sunt vt. ff. de le. iij. l. super. in fi. ac.

o ¶ Querit'. an plenã vel nudã vel totã ppetatem ɔtineat vel ei⁹ pte ayo.

p ¶ Ipsius ẽ. qđ si contra fecerit v' idẽ. arg. ff. de vsufr. l. iij. sed dic 3. vt. ff. ad sil. l. i. §. i. ac.

q ¶ Nõ defecisse ɔditionẽ. l3 q̃s erit hẽs. Rñ in seruo cõi dirigit' vt. ff.

d ¶ Exister. tñ hoc cãn pp ipossibilitatem q̃ vt ita generaliter h' cõcludat nec obstat. ff. e. l. sed si plures. §. fi. vbi dicit non valere hmõi substõnem fui: q: ibi ẽt pma istitutio erat cũ libertate: ⁊ sic nihil cõmodi affert substõ hic prima erat sine libertate: ideoq3 secunda cõmodũ affert.

¶ Si pupillus. Seruus substitutus pupillo ⁊ alienatus ab eo existẽte cõditione pupillaris substõnis erit ipsi pupillo necessarius hẽs ⁊ liber. h. d. Bar. ⁊ Jo. de imo. s3 Bal. ponit ẽt alia sũmaria ⁊ dicit sic. Alienatio pupilli nõ officit pupillari substõni. vl' sic. Res q̃ subiacet directe substõni pt interim alienari. h. d. Bal. e ¶ Iste seruus.

f ¶ Uniuersum. rñdi sicut s tc. vt ff. ti. i. l. pater filio.

g ¶ Patri pupilliq pri suo extitit hẽs. ⁊ sic eo medio suus necessarius q: hẽs hẽdis tc. ut. ff. e. l. pfra. in fi. ⁊ ff. de acq. he. l. si qs filium. §. fi. in fi. ac.

h ¶ Extitent. nũqd tũc abstiere potent? Rñ. Jo. ita ⁊ nihilomin⁹ erit hẽs sicut in suis abstinentib⁹ est. ⁊ facit isti. de here insti. §. seruus. ⁊ ff. l. s3 ⁊ si plures. §. quos. ⁊ ff. ti. i. l. suus alienus. §. q fideicommissariam.

i ¶ De cõditionibus institutionum. Quia in instõne hẽdum apponit' cõditio: ⁊ iõ de hac dicit. ⁊ dic q̃ alia impossibilis. vt. ff. l. i. alia possibilis: ⁊ tũc aut casualis aut ptãtiua: aut mixta vt. C. de ca. tol. §. finautem: ⁊ differt ab illo. ff. de condi. ⁊ demõ. q: hec circa instõnes ⁊ illa circa singularia relicta.

Ab impossibili. Cõditio ipossibilis vel illa q̃ hẽtur p nõ adiecta. instõnem nõ vitiat ⁊ remanet istitutio tãq̃ pura. h. d. bal. a pau. de ca. k ¶ Sub ipossibili. ỏ fcõ: q: natura resistit: vt. ff. e. l. si quis ita institutus. ac. l ¶ Alio mõ. i. de iure impossibilis: vt. ff. e. l. conditiones. vel dic alio. i. cõtrario ipossibili vt tota die dicimus nisi aliud conuenit ⁊ ibi quicq3 aliud euangelizauerit. i. 3ua3. ac.

m ¶ Non vitiari vt ⁊ insti. de here. insti. §. ipossibilis. ⁊ ff. e. l. condi. ⁊ l. cõditiones. s3 3 insti. de leg. §. si Sol. hic apposita fuit honorato: ut tibi relinquo si celũ tetigeris digito: ibi onerato vt vel hẽs si celum digito tetigerit sm a3o. ⁊ est rõ. q: nõ dz auferri beneficiũ honorato tñ pũdere voluit p sequentem volũtatẽ. sic ⁊ si lego vsufructum sine aditu nõ valet adiectio: vt. ff. si vsufr. pe. l. i. §. i. q. d. tãge si potes. vel ibi nõ fuit ipossibilitas i cõditione: sed in pmo relicto vt dca illi chymeraz ⁊ si nõ dederis ⁊ a. x. nomine pene. ⁊ sic. x. nõ sunt legata sub cõditione sed nõie pene relicta. Item ff. ff. e. l. filius. So. fauore honorati habet' pro nõ apposita vt h' s3 si ex pediat sibi totam istitutionẽ dicẽt nullã. vt q: ab intestato libertus ẽ habiturus. põt vt ibi: vt ar. C. ỏ leg. ⁊ cõ. l. qđ fauore. s3 i filio spãle q: nõ põt sub cõditione nisi ptãtiua istitui: vt ibi. Item ff. ff. e. l. si tici⁹. Sol. ibi spãle qñ

de he. insti. l. sed ⁊ si i ɔditõe. §. fuit cõe3. ar. ff. e. l. s3 si duo. Ite no h' qđ cõe est: meũ ẽ. sic. ff. de v. si l. pupillus. §. si ⁊ ff. ỏ ritu nup. l. i. s3 ar. 3. ff. ỏ pecu. l. põpon⁹. §. s3 ia. ⁊ ff. ỏ le. i. l. fui electõe. §. labeo. ⁊ l. se. ⁊ ff. ỏ te. vi. l. i tñ. §. vniuersitatis. ⁊ de iter. ac. l. si desensor. §. q interrogat⁹. ⁊ ff. de an. le. l. qnt⁹ i pnn. s3 i dubio dicas nõ dici meũ nisi totũ sit meũ. ac. r ¶ Inseruisse. ad qđ. ff. de ɔdi. ⁊ de. l. in cõditionalibus. ⁊ de le. iij. l. mi' §. seruos.

¶ Sed si duo. An a pitalitas gemiat plures singularitates. h. d. h. s ¶ Sub eadẽ ɔditõe. s. si me⁹ erit ⁊ no. q̃ p h' pt reprobari illa ppositio. duo ⁊ tria sunt quinq3. vl' duo ⁊ duo ⁊ tria sũt septẽ. a3. ⁊ h' h' qđ h' ost est vera. i. duo sunt de numero septe3. ⁊ tria sunt de nũero septẽ hl. Itẽ no. ṽbũ plurale gemiat significationẽ singularis sic. ff. ỏ le. iij. l. q ɔcubinã. §. stich⁹. ⁊ ỏ cõdi. ⁊ de. l. falsa. in fi. ⁊ l. cu fund⁹. ⁊ ff. de he. isti. l. h' articulo. ⁊ l. paterfami. testõ. sed ar. ff. C. ỏ ipu. ⁊ ali. sub. l. ij. ⁊ l. q̃uis. ⁊ l. pe. item facit. ff. ti. ij. l. tale. §. i. ac.

Si ita. Cõditio ptãtiua hẽt' p ipleta si stat p eũ i cui⁹ psonã o3 ipleri. h. d. Bar. t ¶ Si ita. sufficit n sola oblatio: vt. ff. ỏ sta li. l. statu liberos. §. stich⁹ nisi absit cui dandũ ẽ: q: tũc dz depoi. vt. ff. i. e. ti. l. cũ hẽs. i pn. s3 an iste cui ẽ dãdũ loco legatarij sit: tñ fi. at. ff. si qs o. cã te. l. si qs sb ɔditõe. ar. ff. ff. ỏ le. iij. l. fideicõmissa. §. cũ cẽt. a3. itẽ q̃ h' dic hẽt p ipleta. nec ẽ in istõne. porro i legatu sec⁹ ẽ. nã si stati posit iplere qđ ẽ i dãdo hẽt' p ipleta si phibet' legatari⁹ iplere: s3 si ñ poterat stati iplere: ut q: dcẽ lego tibi si feceris domũ hic ad. c. dies: s3 phibeat facere: tp̃s tñ spectat' ut. ff. ỏ v. ob. l. in illa stipulatõe si calẽdas. sec⁹ si ita relinq̃t libtas aretbuse: si tres pepit. ⁊ p hẽdẽ stat quomin⁹ possit pere. tũc. n. pp maliciã hẽdis stati hẽt p ipleta: vt. ff. ỏ sta. li. l. statuliberos. §. i. ⁊ fi. ⁊ l. se. ⁊ l. si peculiũ. §. pe. ⁊ sa. ff. ỏ ɔdi. ⁊ de. l. mi' cum fi. ⁊ ff. de regu. iu. l. in iure. ac.

Si q ita. Ua3 instõ sub ɔditõe ɔcepta si istituti pmãserint socij bonoꝝ testatoris certo tpe ⁊ pt 3bi societas sup acgredis. h. d. bal. v ¶ Permãserit. erat. n. testõr soci⁹ oiu3 bonoꝝ cum aliquo⁹ vnde ad xv. an. x ¶ Significatõe3. h' iõ q: ex ṽbis colligit' q̃ testõr pri⁹ volunt eẽ hẽdes q̃ socios. sic. n. dixit meoꝝ hẽdes. itẽ ẽ 3 q̃ ñ pñt pri⁹ eẽ heredes q: o3 q̃ sit ipleta ɔditio ut. ff. e. l. si q ita hẽditatẽ. rursus socij in alienis bõis eẽ ñ pñt añq̃ eẽnt dñi uel herdes s. q: põt inriri societas añ aditam hẽditatẽ ⁊ sic postea adiri pt v3 instõ hm a3o s. an deant stare i societate p. xv. ãnos añq̃ adeãt: a3o. vl' q̃ nõ: q: ɔditõe ipleta remanet sol⁹ dies qui hẽt p nõ adiecto: vt. ff. ti. ij. l. hereditas s3 contra

m Que sub conditione. Ptor reputauit quãdam conditionẽ turpẽ impo[n]i que non vr turpis. vt ecce instituo te vel tibi lego vel cã mortis dono: si iurauerís aliqd te daturum vel facturum. ꝛ ẽrõ quare sit habenda turpis qꝛ qdam facile iurant ꝛ forte non seruant. alij potius relictũ dimitterent ꝙ iurarent. ac.

tas põt q̃si rei future valere institutionẽ: qd verũ ẽ. Idẽ iulianus scribit eũ q ita heres institutus ẽ: si seruũ hr̃ditarium nõ alienauerit: cauentẽ coheredi implere conditionẽ. Ceterũ si solus heres scriptus sit sub impossibili conditõe: heredẽ institutũ videri que sñia vera ẽ. Pau.

Si hr̃di plures conditiones coniũctim date sint: oĩb[9] parendũ ẽ. qꝛ vnius loco habent. si disiũctim sint: cuilibꝫ. Vlpia.

Si qs ita institutus sit: si monumentũ post mortẽ testatoris i triduo, primo mortis ei[9] fecissꝫ. Cũ monumentũ i triduo perfici nõ possit: dicendũ erit cõditionẽ euanescere quasi ipossibilem. Pompo.

Si qs sub conditõe hr̃des instituisset sic: si iurẽ cauissent se legata eo testõ relicta reddituros, placet remitti eis conditõeꝫ: qꝛ ad fraudeꝫ legũ respiceret que vetarẽt quosdaꝫ capere legata. q̃ꝙ ꝛ sicautũ eẽt: in ipa exactione exceptõe tuendus eẽt: ꝫ pmissor. Vlpia.

Que sub conditõe iurisiurãdi reliquunt a ptore reprobant. puidit .n. ne is q sub iurisiurandi conditõe qd acceperit: aut omittẽdo conditionẽ pderet hereditatem: legatũ ve. aut cogeret turpiter accipiẽdo cõditionẽ iurar. Volnit ergo eũ cui sub iurisiurãdi conditõe qd relictũ ẽ: ita cape vt capiũt hi qbus nulla tal iurãdi cõditõ inseritur. Et recte. cũ .n. faciles sint nõnulli hoĩuꝫ ad iurandũ contẽptu religionis: alij pꝙ timidi metu diuini numinis: vsqꝫ ad supstitionẽ. Ne vel hi vel illi aut consequerent aut pderẽt qd relictũ ẽ: ptor consultissime interuenit. Eteni potuit is q voluit factuꝫ eẽ qd religionis cõditõe astrigit: sub conditõe faciendi relinquere. ita .n. homies: aut facientes admitterent: aut nõ facientes deficerẽt conditõe. Hoc edictuꝫ ẽt ad legata ptinet nõ tm̃ ad heredũ instõnem. In fideicommissis quoqꝫ oportebit eos q ò fideicõmisso cognoscũt subseq ptoris edictuꝫ. Ea pp qꝛ vice legatoꝝ fungunt. Et ĩ mortis cã donationib[9] dicẽdũ ẽ edicto huic locũ eẽ. Si forte quis caue rit nisi iurasset se aliqd facturuꝫ: forte se restituturum quod accepit: oportebit itaqꝫ remitti cautionẽ. Si qs sub iurisiur. cõditõe ꝛ pterea sub alia sit institutus huic vidẽduꝫ ẽ an remittat cõditio. ꝛ magis ẽ vt remitti iurisiurãdi cõditõ dbeat. lꝫ alij cõditõi parendũ hẽat. Sꝫ si sub

n Reprobant. quo ad iuramentũ sꝫ cõditio ẽ implenda nisi sit turpis als: vt .j .e. §. quotiens. ꝛ .j. pri. voluit ꝛc. vt .j. de condi. ꝛ demõ. l. hec scriptura.

o Accepit destinatõe. azo.

p Omittedo. pp religionẽ.

q Conditõem. iuramenti. azo.

r Accipiendo. s. relictũ cogeret turpiter iurare.

s Conditõe. s. se ipleturuꝫ.

t Voluit. s. pretor.

v Conditõe. s. se impleturũ.

x Capere. s. absoluere.

y Faciles. ad id qd dicit faciles ẽ sic. C. de indi. vidui. l. ij. ꝛ ad id qd dicit difficiles ẽ sic. C. ad. l. iul. repe. l. fi. ꝛ. C. de fi. instru. l. fi. §. fi.

ꝫ Perꝙ. i. valde.

ꝛ Timidi. repete sũt ad iurandum.

ꝯ Ad superstitionem. i. putat eẽ superstitiosum iurare vel. i. dicere ppter supstitionẽ volũt iurare qd nõ lꝫ si sit publice iprobata vt p iuno nẽ apollinẽ ꝛ similia. sec ĩ supstitiõe nõ publice reprobata vt p crede nubi: qd est iuramẽtũ monachoꝝ: vt. ff. de iureiurã. l. nõ erit. §. om[9] pius. ꝛ. §. sed ꝛ si qs. ac.

a Hi. faciles ad iurandũ.

a Vel illi. difficiles ad iurandum.

b Interuenit sint facim pre dictũ remitteret: vt. ff. in pn. hu[9]. lꝫ ꝫ. ff. de iureiur. l. si qs eũ. ꝛ. C. cõia vtri. iud. l. si cũ pfono. Sol. ille in ꝫctib[9] hic in vltima voluntate. hec nõ plꝫ. vt. ff. de penis. l. pactum. sed dic ibi de preterito hic de futuro erat iurãdum. item contra. j. de manu. testa. l. si quis li-ber. Sol. ibi spãle fauore eius: qꝛ talis posset eẽ conditio quã seru[9] implere non posset: vt cum tua contrahere matrimonium: ꝛ eum seruo ẽm leges: lꝫ secus ẽm canones. ꝛ sepe sub iuramento conditur quod seruus facere non posset. vel dic ꝙ ibi de preterito. Item contra. j. de condi. ꝛ demon. l. municipibus. Sol. spãle ibi. vel dic ꝙ ibi dicit dbeat remitti conditio iurisiurandi. vel non. sed fit possibilis vel non ꝛ qualiter ꝛ per quos possit ei parere. vel dic ꝛ ibi de preterito. Item contra. j. de acq. here. l. antistius. Sol. vt ibi. vel dic ꝛ ibi de preterito. ꝛ fꝫ ad hanc generalem solutionem de preterito qꝛ in preterito nõ põt aliter impleri conditio qꝛ non põt amodo non dare vel non facere. ꝫ sic de futuro. sic dicimus de periuro ꝙ sit infamis: vt. C. de transl. l. si quis maior. ꝛ facit ad hoc. j. ad treb. l. aut facta. §. si sub conditione. ꝛ. j. de le. l. l. si quis ingenuos. in fi. ꝛ. j. de condi. ꝛ demon. l. hec scriptura. ꝛ. j. de le. i. §. si quis. ꝛ. j. de le. fi. l. cũ pater. §. filius. ꝛ. C. cõia de le. l. ij. ꝛ. j. qñ dies.

a Iurisiurādi. vt vadat romā. ꝛc.
b Conditioni. de dandis decem. ꝛc.
c Cōditionē. sacramēti tñ nō facti vel dādi qḋ sub sacramento contineret: vt. ſ. de condi. ꝛ demon. l. hec scriptura. §. i. ꝛ no. ī. in pn. huiꝰ. l. nisi turpe contineret sub iuramēto: vt. ſ. pri. ꝛc.

pus confirmatōis vt hic. Et pt pcedere ꝯfirmatio ... ſ. de h. le. Aureliꝰ. §. testō. Itē pt seq vt l aut. ... Bal. Preter filiū. vt. ī. ō here. isti. l. seruū ... pteriti tpis. vt. ſ. proxi. §.

d Quod interdū ē: vt. C. ō codicil. l. ij. ꝛ. ſ. e. l. ...

iurisiurādi conditōe sit īstitutꝰ: aut si. x. ōderit h ē alternata cōditōe vt aut peat ꝯditōi aut iurēt. aliḋ gdē videndū ē nūgd remitti ei ꝯditō si ōbeat: qꝛ pōt alteri ꝯditōi paredo eē securꝰ. sꝫ ē hiꝰ remittēdā ꝯditōez ne aliā rōne ꝯditō alia cū vrgeat ad iurandū. Quotiēs hēs iurare iubetur datur se aliqd vel factuꝝ qḋ ē nō īprobū ē: actōes hēditarias nō alr̄ hēbit q̄ꝫ si ōderit: vel fecerit id qḋ erat iussus iurare. Mortuo aūt vel manumisso sticho viuo testatore qui ita hēs īstitutꝰ ē: si iurassꝫ se stichū manumissuꝝ nō videbit defectꝰ ꝯditōne hēs q̄ꝫuis verꝫ sit cōpellendū eū manumittē si viuēt. Idē ē ꝛ si ita hēs īstitutus eēt gs. Titiꝰ heres esto. ita vt stichū manumittat: aut ticio centū ita lego vt stichū manumittat: nā mortuo sticho nemo dicet summouēdū eū. non vr̄. n. ōfunctꝰ ꝯditōe: si parere cōditōi ñ possit. Implēda ē. n. volūtas si ptꝰ. De h iureiurando remittēdo nec ē necesse adire ptorē. Semel. n. ī ppetuū a ptore remissum ē: nec p singula remittēdū. Et iccirco ex q̄ dies legati cesserit remissum vr̄ etiā ignorante scripto hēde: ideo q̄ꝫ in hēde legatarij recte pbaf vt pꝰ die legati cedentē. si ōcesserit legatariꝰ debeat hēs eius actione legati vti: quasi pure legato relicto ei cuiꝰ heres extiterit.

Paulus.

Conditiones q̄ ꝯ bonos mores īserunt remittēde sunt veluti si ab hostibꝰ pꝛeꝫ suū non rede

meritꝫ ꝛ si parētibꝰ suis vel patronis alimēta nō pstiterit. Lp.

Institutio tal. si codicill' selū hēdē scripso hēs esto nō ē inutil'i quonis herede instituto pter filiū. Est. n. ꝯditō al'istō: nec vr̄ hēditas codicill' data: qḋ interdū ē: vū ꝯditional' ē h istitutio q̄ testō data eēt. Proinde ꝛ si ita scripsit: cuiꝰ nomē in codicill' scripso ille mihi hēs esto. pari rōne dicendū erit istōnē valere nullo iure īpediente. Si quē ita īstitutū ponamꝰ ille seiꝰ quē codicill' heredē scripsi hēs esto. valet istō ēt in filio q in prāte ē: cū nulla sit ꝯditio q̄ in pteritū ꝯferat. vel que in pn̄s: veluti si rex parthoꝝ viuit; si nauis i portu stat.

Ulianus.

Si qs i testō h mō scripsit. filiusꝰ meꝰ si ticiū adoptauerit heres esto. si nō adoptauerit exheres esto. ꝛ filio parato adoptare ticiꝰ nolit se ad arrogādum dare, erit filiꝰ hēs q̄si expleta ꝯditōe.

Erba h publiꝰ. Ermo. meusꝰ si nolet heres esto. i necessario ꝯditōem faciūt vt si nolitꝰ heres non existat. naꝫ ī volūtaria heredis persona frustra addunt: ꝛ si non fuerint addita inuitus non efficitur heres.

Ulia.

Si quis itaꝰ hereditatē vel legatum accepit: si decē dederit neq̄ꝫ hereditas neq̄ꝫ legatuꝫ aliter poterit acqri, q̄ꝫ si pꝰ impletam conditionem id egerit scriptus heres vel legatarius: per quod hereditas aut legatuꝫ acquiri soletꝰ.

d Ne alia. i. si ei nō remitteretur alia rōne ꝛc. i. qꝛ alia alternata ei ꝯiūgit: cogeret ad id ad qḋ ñ cogit ī simplici. et sic ꝯditio alia. s. alternati iuncta. vel dic ꝯditio alia puta grauis cui ñ pōt parere cōmode coget ꝛc. ꝛ sunt similia ī. ō trāsf. l. cū hi. §. sꝫ cū lis. ꝛ de rebꝰ eo. q sub tu. l. magis §. si pupillus. ꝛ ō suspec. tu. l. tutor. §. sꝫ si patronꝰ. ꝛ de iudi. l. ij. §. sꝫ si agāt. ꝛ. l. sed suscepit. §. i. sꝫ ar. ꝯ. ī. q ꝛ ii gbꝰ. l. fi. §. is qui opas. ꝛc.
e Alia. alternatim iuncta.
Quotiens Lꝫ remittatur iuramētū dꝫ tñ ipleri id pter qḋ ōbebat iurare si impleri pōt. si āt ipleri nō pōt ꝯditio vel modus p casuꝫ superuenientē: remanet dispō tanq̄ pura. h. d. Bal.
f Nō improbū ē. tūc secꝰ: vt ſ. l. pri. ꝛc.
g Iussus iurare. solo iureiu. ei remisso: vt. ſ. de ꝯdi. ꝛ demō. l. hec scriptura. ī. ō manu. tes. l. si qs libertatē. ꝛc.
h Qui. s. heres.
i Defectꝰ ꝯditōe. imo videbat deficere. ꝛ sic ē ꝯ. ī. ad. l. agl. l. inde neratius. §. idem iul. Sol. ibi post mortē testatoris ōcessit. hic eo viuo hoc nō valꝫ, qi ꝛ ibidē facit idez qñ añ. Alij qꝛ hic ñ erat l mora manumittendi: ibi sic. vel hic alr̄ erat relictusꝰ: ibi nō. tu dic qꝛ ibi fuit ab alio occasus: hic sua morte obijt. ꝛ qꝛ dicit hic viuo: idē si pꝰ mortē dūmodo añ morā: vt. ſ. de cōdi. ꝛ demō. l. süpe. §. i. Itez ꝯ ad idē. C. ō ꝯdi. inser. l. legatū. ꝛ. ſ. de ꝯdi. ꝛ demō. l. i testō. sed ibi erat ꝯditio que pēdebat ex sḋo ꝛ alterꝰ fcō. s. si illi nubat. hic ex fcō manumittētis tñ: qꝛ inoitꝰ manumittit: vt. C. ō manu. tes. l. fi. §. lꝫ. n. ꝛ adde h distictionem qua hēs. C. ō isti. ꝛ sub. sub ꝯdi. fac. l. i. ite fac ad. §. ſ. ō le. i. l. turpia. §. i. ꝛ. l. si fundū. §. int. ꝛ. C. ō cadu. tol. §. ne. aūt. ꝛ. ſ. de ē. fi. l. q̄ret aliqs. i fi. ꝛ ō re. iur. l. iure ciuili. ꝛ ar. ſ. ō cur. bo. da. l. i. ꝛ. ſ. e. l. si qs testō.
k Eū. heredē.
l Uiueret testator.
m Uolūtas. s. ōfuncti. ab hēde vel legatario.
n Si pōt. hēs vel legatarius.
De hoc Quod a iure remittit nō ē necesse remitti a iudice. Itē tacita ꝯditio nō īpedit trāsmissionē. h. d. Bar.
o Remittendo. sci aūt. ō heredi. ꝛ fal. circa pn. ꝛ. C. ne liceat. po. l. i. in pn. xxiiij. q. i. c. i.
p Remissum ē. per hāc legē.
q Cesserit. i. dies mortis testatoris venerit a quo solent pura legata cedere: vt. C. de cadu. tol. l. i. §. i. ꝛ l. §. l nouissimo. sꝫ vr̄ remāere conditio: vt det vel faciat: vt. ī. e. §. quotiēs. Rñ. ꝯditio expressa ꝛ hōs. i. testātis non fuit nisi iurādi. sꝫ legis tacita ē ō dādo vel faciendo qḋ erat iurandū q̄ tacita non facit rem conditionalē: vt l fra de ꝯdi. ꝛ demō. l. ꝯditiones. ē ergo hic puꝝ q̄tū ad trāsmittenduꝫ qꝛ conditionalem non trāsmittit: vt. C. de cadu. tol. §. finaūt. ꝛc.
Conditiones. Filius naturalr̄ tenet liberare prēm ō carcere ꝛ eum redimere. Bar.
r Conditōes. ñ redemerit. s. eum inuitus: vel ex lego ad qḋ naturalr̄ filius tenet. alr̄ non pōt exheredari: vt. C. ō episc. ꝛ cle. aut. si captiui. ꝛ facit inst. de le. in fi. ꝛ. C. de his que pe. no. l. i. ꝛ. ſ. eo. l. conditiones ꝛ quod no. ī. e. l. i.
Institutio Una scriptura vr̄ continere id quod continet in alia ad quam illa refert. h. d. Bar. Uel sic. Instō fcā in scriptura confirmata vr̄ fcā in scriptura confirmante. h. d. vel sic. Confirmatum trahit ad tempus

rem. §. hers vbi dicit inualidū eē relictū sub tali ꝯditōe relictū. Sol. ibi stetit p filiū. hic ñ. vt hic dicit parato ꝛc. ad qḋ. ſ. ō ꝯd. ꝛ emō. l. ... re ciuili. ꝛ. l. multa. ꝛ. ſ. ō reg. iu. l. iure ciuili. vel dic qꝛ hec conditio si ... adoptauerit eꝯ bonos mores: ꝛ iō inualida ꝯditio seu rogatio ō adoptando vt ibi dicit: ꝛ iō pro ñ adiecta dꝫ hēri. ꝛ quod h dicat filio parato subaudi maxime. non aūt dicit ibi qꝛ instō vel legatum non valeat sꝫ rogatum de adoptando.
Verba Uerba ꝯditōalia tūc iportāt ꝯditōez qñ tal' ꝯditio ... sꝫ qñ iest tacite id qḋ p modū ꝯditōis exprimit: ñ iportat conditō. h. d. bal.
x Uerba h. i necessario. q̄ē filꝰ ꝛ suus. ut isti. ō hē. ... ꝛ dif. in pn̄. ꝛ. §. sui.
y Si nolit: ridiculū tñ ē fieri exhrēdatōem huc casum: vt. ī. ō here. isti. l. iā dubitari. ꝛ facit. ī. de her. ... neliꝰ ar. ꝯ. ſ. de manu. tes. l. si qs locuplex. in fi. ꝛc.
a Frustra. sic. C. ō fideicō. l. si iur. ꝛ. ī. māda. q mutuā. ꝛ. ſ. ō ... si ita sti. fuero. §. si titiꝰ. sꝫ ar. ꝯ. ī. ō vsu. l. si stiptꝰ. ꝛ. ſ. ō le. i. l. si ...
Si quis ita. Implementum conditionis non inducit adicionem vel legati acquisitionem irreuocabilem. h. d. bar.
b Si qs ita. alr̄ si qs ita. alr̄ ei q ita.
c Impletā. ī. h. n. ꝛc. ... adipleri conditōem. ut. ſ. de condi. ꝛ demō. l. q beredi. §. si. ꝛc.
d Acqri solet. i. adierit hereditatē vel legatū agnouerit. sꝫ ī hēditate pōt h tollerari. sꝫ ī legato q̄r cū statim ipleta ꝯditōe ... legatario: ut. ī. quēad. s. ami. l. si ptē. §. i. ꝛ. ſ. ō le. ij. l. si legatū ... quitur hic de ea acquisitōne que ē repudiabilis ꝛ incommutabilis.

quod contingit post agnitionem legati. an.n. quesitum ē:sed non sic vt repudiari nō possit. ⁊ fere nō quesitum dr cū pp̄ter repudiationē perinde hēatur ac si legatum nō esset:vt.ff.de le.i.l.seru⁹ filij.§.si qs ⁊.l.si vbi hō.§.cum seru⁹.⁊.ff.ad.l.aql.l.nā sicut ergo acqri solet incōmutabilr ꝗ ā querit ꝗ incōmutabilr.¶ Itē ad hereditatē ē contra i fra de acq.her.l.antistī⁹. vbi sic hēs implēdo conditionē. Sol.ibi implemt condītionē vt heres nō vt eē possz:⁊ purificaret conditionez ⁊ haberetur pro pure institu to quem ↄstat non eē he redem nisi adeat. ad qđ ff.de condi.ob. cau.l.i. §.i.⁊ de condi.inde.l.in summa.§.ꝗ ⁊ agetur.⁊.ff. ⁊.l.si pupillus. ⁊ ħ hu iu.l.⁊.Itē ꝗ.ff.de her.isti.l. idonitari.l si. Sol. ibi impleuit cōditionē vt eēt hes⁹ ħ vt purificaret con ditionēꝗ alij hāc distin ctionē i cōnico admittūt ꝗ sus semper fit ex tunc heres.vt.d.l.iā dubita n.ar.pro eis.ff.de cōdi. ⁊ demō.l.conditionib⁹ pupill⁹. ꝗ hoc cōtingit. ff.de acq.her.l.cum bo- nis.vbi idem in vtroqꝫ dicit.

Conditiões. Ordinatio legis facit recedi ab ordinatiōe testamenti.h.d. Uel sic. Conditiōes contrarie legib⁹ vel bonis morib⁹ nō habent pro conditioni- bus.Bal.

M Arcel.

Conditiões contra edicta imperator[a] aut contra leges[b]. aut que legis vicē obtinent[c] scripte: vel que ↄtra bonos mores[d] vl' dirisorie[e] sunt: aut hmōi quas pretor[f] iprobauerit: pro nō scriptis habent ⁊ perinde ac si cōditio hēditati siue legato adiecta non eēt: hereditas legatūve capietur[g]. P Apinianus.

Filius q fuit in ptāte sub cōditōe scriptus heres: quaꝫ senatus aut princeps iprobauerit[h]: testm̄ isirmat[i] pris: ac si cōditio non eēt in ei⁹ ptāte[k]. nā que facta ledunt pietatem estimatio nem[l] verecūdiam nrām. ⁊ vt generalr dixerim que cōtra bonos mores sūt:nec facer nos posse[m] credendum ē. M Arcia.

Si titius heres erit[n]. sei⁹ heres esto: si seius heres erit: titi⁹ heres esto. Julianus inutilē⁹ eē instōnem scribit:cū cōditō existet nō possit[o]. F Lorentin⁹

Si plures[p] instōnes ex eadeꝫ parte[q] sub diuersis[r] cōditionibus fuerint: conditio que prior extiterit occupabit institutōnem. M Arcia.

Cum seruus[s] pur liber: ⁊ heres scriptus[t] sub conditōe[u] sit: ⁊ si heres non extiterit[x] legatum acceperit: in legato repetitam videri conditionem[y] diuus pi⁹ rescripsit. ¶ Hac rōne ⁊ papinianus scribit: cū auia nepotē sub conditione emancipatōis p parte heredem istituit: ⁊ postea codicillis scriptis ħ amplius ei legauit[z] ꝗ q heredem eum istituit: repetitā videri conditōem emancipationis: etiam in legato: quāuis in legato nullam vt i hereditate substōnem fecisset. I Dem.

Si ita scriptum fuerit. titi⁹ heres esto. si titius hēs erit meuius hēs esto. si titius suspectam adierit⁹ hereditatem: potest meuius suo arbitrio adire, ⁊ quartam retinere. L Abeo.

ditionem.s.volendo fieri heres ⁊ adire ab eodē ⁊ simul fiunt: hoc ab alio. vnde dꝫ impleri conditio pri⁹ ꝗ alter possit adire. vt.ff.e.l.si ita scripti. quod euidenti⁹ apparet: si ponas conditioneꝫ que egeat longo temporis tractu: vt si domum fecerit. ¶ Item an erit idem econtra si dicam titi⁹ hēs esto: si seius heres non erit. ⁊ seius heres esto si titius heres nō erit. ꝗ potest ibi dici ꝗ extensio hui⁹ ubi erit dabit vtilem vel inutilem instōnem. ⁊ sic expectabit alteri⁹ repudiatio. vl' dicas ꝗ q prio adierit ille fit heres. ⁊ si alius postea velit non pōt: vt.ar.ff.de v̄. ob.l. si titius. sic ergo aliud ē in cōditōe faciendi ⁊ aliud in nō faciendi. sic alr̄m altera cauet: vt.ff.e.l.si qs ita.⁊.ff.de condi.⁊ demon.l. mutiane. altera impleri dꝫ añ: vt.ff.de here.insti.l.iij.§.si qs.⁊.ff.de condi.⁊ demō.l.q hēdi.§.si. p¶ Nō possit. vtraqꝫ vel altera. dne.n. fiunt.ac.

Si plures. Ex pluribus instōnib⁹ conditionalib⁹ conditio prima existens attēditur ⁊ altera conditio non expectatur.h.d. Uel sic. Nō ē expectāda conditio ex cui⁹ existentia non augetur effectus Bal.

q¶ Si plures. instituti titiuꝫ ex triēte si nauis ex asia venerit. Idem seium ex eodeꝫ triēte si nauis venerit ex africa. ⁊ sm hoc proprie dic plures instituti ⁊ nl ē contra: vel dic ꝗ eundem sic institui. ꝗ tunc quō plures? Rñ. qr his facta fuit tamē in eandē partem.⁊ in eundē heredeꝫ. ac.

r¶ Eadem pte. in specie. sed qđ si ex alio triēte primo. ⁊ ex alio secūdo instituit eūdem sub diuersis conditionib⁹: nā. existente conditōe vn⁹ institut⁹ ex ea erit heres. ⁊ si in secūdo hēat institutus substitutū expectatur conditionis euent⁹ illius instōnis. alioqn idē quod hic vt insolidum fit hēs: ut.ff.de acq.her. l.cū heres.§.si.⁊.l.se.⁊.ff.ō here.isti.l.si te solum in pn̄.⁊.§.i.ac.

s¶ Sub diuersis conditionib⁹.; in diuersis testamenti partibus appositis sm Jo. sed contra.ff.de condi.⁊ demon.l.sub diuersis.⁊.l.quod traditū ⁊.l.nam ad ea. Sed dic a primo recedere volunt. ⁊ hoc expressit. alioqn contra presumitur. vel dic fuerunt alternatiue posite. azo. ⁊ simul. ad quod ē qđ no.ff.e.l.si heredi, vel hoc in hereditatibus in qb⁹ non fuit tantuꝫ expectandum vt testamentum valeat: illud in legatis. fac.ff.de curato. l.pluribus.ac.

a¶ Imperator. vt institutio te hēdē si eā ducas in vxorē quā de sacro fonte leuasti.vt.C.de nup.l.si qs alūnam.§.si.idē magis si ↄ fidē sciēti. ac. b¶ Cōtra leges. vt senator libertinā ducat: vt.ff.de ritu nup.l.lege. c¶ Uicē obtinet. vt contra se.cō. curator adultaꝫ sibi coniugat: vt.C.de interdic.ma.l.i.

d¶ Bonos mores. vt ne prēm ab hostib⁹ redimas. vel ne patronum alas: vt.ff.eo.l.conditiones.ac.

e¶ Derisorie. vt si ludibriū sui pprio faciat: vl' vt vocet vespilio: vt i fra ad treb.l.scredū.⁊.l.fcā.§.si in dāda i fi.§. vl' vt.ff.e.l.qdā.

f¶ Pretor. vt si cogeris illū p metū tibi vēdere istituo te hēdē vel tibi lego. vel si iuraueris te aliqd daturū vel facturū: vt.ff.e.l.q sub cōditōe.in pn̄.§.quotiēs.ac.

g¶ Capier. vt.ff.e.l.i.nisi ei a quo relinqt iposita sit. vt isti.de le.§.si.⁊ facit.ff.de le.i.l.si qs inglinos.in pn̄.⁊.§.pe.⁊.§.si.

Filius. Cōditio turpis adiecta in istōne filij viciat testm̄. Itē nō dicimur posse qđ honeste nō possum⁹. h.d. Bal.

h¶ Improbauerit: pone exēplū: vt.ff.l.pri.ac.

i¶ Infirmat. nō ita vt patron⁹: nā nō tūpit per ↄtra ta. ꝗ ↄditio habetur p nō apposita: ⁊ ex testō ē heres: vt.ff.ō bo.li.l.si libert⁹ sub cōdi. Itē quare non habet ħ ↄditio p io nō adiecta: vt.ff.pr.⁊.l.conditiōes. que sunt ꝗ. Rñ. vt.ff.e.l.i.no.ac.

k¶ Ptāte, quod est necesse vt valeat istō: vt.ff.de her.isti.l.suis ⁊ C.de isti.⁊ subsi.l.si pater.ac.

l¶ Estimationē.i.famam. vt.ff.de varijs cog.l.pe.

m¶ Nō posse.ꝗ de fcō fieri facile possit. ad hoc.ff.ō v̄.sig.l.nepos ⁊ ħ ar.⁊ ar.le.l.vestis.§.vestimēta.⁊.ff.de fur.l.pe.⁊.ff.de vsur.l.iij.⁊ in.⁊.ff.ex q.cau.ma.l.in eadē.⁊.xxij.q.ij.c. faciat hō quod pōt.

Si titius. Cōditio impossibilis rōne pplexitatis viciat istōnem. h.d. Bar. Bal.⁊ Pau.de ca.

n¶ Heres erit. hic titi⁹ ergo dꝫ eē primo heres: vt.ff.de her.isti.l.seru⁹ §.si qs.⁊ alter primo eadē rōne: qđ eē nō pōt vt in phemio.ff.§. dixi supra li.az.sin qr quod primā ⁊c.⁊.ff.ti.i.l.si.§.titi⁹ in si.§.

o¶ Inutilem istō ē in euidenti: qr vt fit titi⁹ opꝫ vt primo ei⁹ cōditio impleat.a.ꝗ seius primo fit heres: vt.d.l.de here.insti.ꝗ sei⁹ hoc facere nō pōt nisi ⁊ sua conditio ipleat. s. ꝗ titi⁹ primo hēs fit. inuicem ergo propter perplexitatē v̄borū se impediūt. sic.ff.de v̄bo.ob.l.si titi⁹.⁊ de re.iur. vbi repugnātia. sed vbi eēt impossibilis de natura vel de iure valeret istō vt ea habita pro non scripta: vt.ff.eo.l.i.⁊.l.conditiōes. ⁊.l.si qs ita institut⁹.⁊ insti.de here.isti.§.ipossibilis. que sunt contra. Item vl' supervacua ħ conditio: vt.ff.e.l.vba. sed ibi implere cō

Cum seruus. Conditio adiecta in istōne vr in legato repetita. h.d.Bar. Et primo loqtur quando legatum fuit factum in defectum istōnis.s.si heres nō erit vsqꝫ ibi hac rōne. Secūdo quando nō in defectum istōnis usqꝫ in finem. Pau.de ca.

t¶ Cum seruus proprius testatoris. alij de alieno nec testatoris ꝗ viuo testatore alienato.

v¶ Script⁹. p io pte ut conueniat cū sequenti casu. ⁊ qr dicit de legato qđ non valeret nisi ab testato eēt repetitum si coheredem nō hēret: ut. C.de fideicō.l.cū. u¶ Sub conditōe. si titi⁹ fuerit consul⁹.

x¶ Extiterit. qr dficit conditio. z¶ Conditionē. s. ꝗ titi⁹ sit consul. ⁊ dicēt libertatē ut hic.⁊.ff.ō condi.⁊ demon.l.auia. alioqn inutile eēt legatū: ut.C.ō le.l.seru⁹.⁊ adde de libertate ut dr.⁊ no.ff.ti.iij.l. trebatius.⁊.l.se. Item ħ nisi sit talis conditio que legatū reddit inutile: ut.ff.ō le.i.l.seruo alieno.§.ab impubere.⁊.l.si qs a filio.⁊.ff.de fideicō. li.l.si.⁊ ō v̄b.ob.l.titia.§.idē rñdet. que sunt ar.ꝗ.azo.

z¶ Hoc amplius ei legauit: predia illa sub. ut.ff.de condi.⁊ demō.l.auia. ⁊ no.de repetitione sic ut infra de condi.⁊ demon.l.cum seruus. in pn̄. ⁊ de le.ij.l.latinus in si.⁊.ff.ō ma.tes.l.diuus.⁊ ō le.iij.l.in repetēdis.⁊.ff. de vsufruc.le.l.codicillis ꝗ ar.contra.ff.ti.iij.l.sub conditōe.⁊.ff.de an. leg.l.seio.§.uxori.⁊.ff.de ac.emp.l.si venditor. ⁊ no.insti.ad.l.aquil.§. ex hoc capite.

Si ita scriptum. Coacta aditio: aditio ē. ⁊ purificat illā ↄditionē si heres erit. h.d Bal. ¶ Si ita adierit, coact⁹ ergo pp fideicō. qr erāt rogati alij restituere. Itē ad eūte titio cōpleta ē cōditio meuij: ut.ff. ti.iij.l.iij.§.si qs. Dubitatio āt hui⁹.l.erat ħ sm azo. qr cū titi⁹ suspectā adijt pinde ē ꝗtum ad eā ac si nō adijssꝫ: videbatur ꝗ hic adire nō possꝫ: ut qa titi⁹ fuerit coact⁹ adire videbatur ꝗ ⁊ hic coactus adire dēberet. ⁊ sic qrtā retinere nō dꝫ: qr q coact⁹ adierit qrtā nō retinet. ut.ff.ad treb.l. qr poterat.

Mulier. Coditio de nō petendo in vltimis voluntatib⁹ p acceptilationem iplef idem si alio modo de iure peti nō pōt. h.d. Bar.

a Debebat. s. pacto lucrāde dotis. si ipsa pmoriat: vt hēant locū sequētia.

b Instituerat. pro parte.

c Neqꝫ petisset. i. accepto ferret. ⁊ sic iure sunt: vt. j. de lib. le. l. iij. §. nūc de effectu. als locū haberet cautio mutiana: vt. j. de con di. ⁊ demō. l. mutiane. ⁊c.

d Pro nō scripta, vtpote ipossibilis cū non ē cui caueat: vt. s. e. l. si q. §. idē iul. ⁊ i fra de condi. ⁊ de. l. mutiāe. ⁊ facit ad hoc. s. de here. in sti. l. si compensandi.

e Heres eēt. ⁊ hec instō nulla videbat cū deberet prius manumittere seruū hereditarium q̄ heres eēt: vt. s. de here. isti. l. iiij. §. si qs. ⁊. j. de condi. ⁊ demon. l. q heredi. l. si. ⁊ manumittere nō poterat nisi heres eēt: vtpote nō pa munus: vt. C. de his q a non domino. l. iij. valꝫ tamē instō gis per volūtatem defuncti q̄ per manumissionem.

Si quis hereditarium. Si cōditio non pōt impleri de iure: sufficit q implea tur de fcō. h. d. Bar.

f Manumisisset. s. de facto, ⁊ sic nō sufficit de facto fieri. ⁊ si de iure non teneat. sic infra ꝯ sta. lib. l. pe. ⁊. l. stich⁹ si bꝯdi. ⁊. j. de mann. testa. l. seruū testamento. ⁊. j. de condi. ⁊ demō. l. meuius. ⁊. j. de verbo. ob. l. qdam in fi. sꝫ argu. ꝯ. j. de condi. ⁊ demon. l. hec conditio. ⁊. s. quod quisqꝫ iur. l. si. ⁊. C. si mā. ita fu. ali. l. ea quidem. accur.

g Connalescit, contra. j. q ⁊ a qb⁹. l. si seruo. vbi nō cōnalescit. Sol. non ipso iure vt ibi: sed tn̄ si veniat contra factum suū obstabit exceptio. vt. s. ꝯ pig. ac. l. rem alienā. ⁊. l. i. ⁊ ꝯ pig. l. si a titio. ⁊ fa. ad h. C. de li. cā. l. si ab eo, ⁊ quod ibi no.

Si quis. Omnis substitut⁹ ē proprie institutus. et cōditio relata ad instōnem verificat in substōne. hoc. d. Uel sic: Uerbū instō ē cōe ad oēs gradus instōnis. Bal.

h Te instituit. in preteritū nō in futurū: vt. s. ti. in. l. hoc articulo. ⁊ infra de his q pro nō scrip. l. i. in fi. i Uel qd. sub. ēt modicū.

Seruus. Seru⁹ alien⁹ pōt istitui cū erit liber. sec⁹ in seruo pprio. pau.

k Nō pōt. s. vt instō sit conditionalis: sed erit pura conditōe habita pro nō scripta. tu dic q nulla ē oino fm Jo. vt hic dicit: sed cōtra. s. ti. ij. l. talem in pri. Sol. ibi bis data fuit libertas seruo. pmo pure ⁊ vtiliter secundo sub conditōe ⁊ inutiliter vt hic. quare lꝫ ex secūda datione nō teneat. tꝫ tn̄ ex pma pura ⁊ vtile. Itē facit insti. q tu. da. pos. §. seru⁹. vbi eodem mō distiguit in suo tutore dato: sꝫ illa distictio videat tolli p. l. s. de testa. tu. l. hꝯditas. §. si. vbi nō refert iter seruū suū ⁊ alienū tutorē datū: sed tu dic q vterqꝫ liber ē: sꝫ alter directo cū suus. alter per fideicō. cum alien⁹.

l Uia rō: si volo seruū meū hꝯdem instituere debeo ei libertatē relinquere vel pure vel in diem vel sub conditōe: nec debeo fortune cōmittere vt fiat liber ab aliquo dño futuro vt sic postea sit heres. azo.

l Rō. s. vt nō pendeat ex alieno arbitrio: vt. s. ti. ij. l. illa. Item ⁊ ille q pōt stare certo; nō stet incerto vt dicit puerbium. vt hic. ⁊. s. ti. ij. l. quotiens. §. heres. m Libertatem dare. s. ex quo dat ei hereditatē, sed ꝯ. s. ti. iij. l. hereditas. Sol. libertas ⁊ hereditas pōt differri vt p⁹ paschꝯ sit liber ⁊ heres. sed tn̄ heres non. verū in predcō casu subducit tempus q̄tum in hereditate. vt sic habeat cōmodū medij temporis fm azo: vel dic ex die incerto: vt. s. ti. iij. l. in tempus. ⁊. l. q filio. ⁊c.

n A quolibꝫ futuro domino quasi fcō cōmittendo. ad quod. j. de cōdi. ⁊ demō. l. iij. i fi. ⁊ de le. iij. l. sed ⁊ si sic. ⁊c.

Uter ex fratribus. Hec conditio vter ex fratrib⁹ duxerit vxorē sit heres in maiore pte: vter non duxerit in minori: non facit instōnē conditionalē sed solam partium distributionē. ⁊ ille per quē impleffe videt.

Mulier que uiro suo ex dote promissam pecuniaz debebat[a] virum hꝯdē ita istituerat[b]: si eam pecuniā quā doti promisisset: neqꝫ petisset[c] neqꝫ exegisset. puto si vir denūciassꝫ ceteris hꝯdibus: p se non stare quominus acceptū faceret id quod ex dote sibi debebat: statim eum hꝯdē futurū. Qd si solus hꝯs istitut⁹ eēt in tali conditōe: nihilominus puto stati eū heredē futurū: qꝛ ipossibil' ad agnatos hec conditio pro non scripta[d] accipienda ē. Si qs hereditarium seruū iussus ē manumittē ⁊ hꝯs eē[e]: cꝫ is si manumiserit nihil agat, eū hꝯs erit. Uez ē. n. eū manumisisse[f]: sꝫ post aditionez libertas seruo data fm voluntatem testatoris connalescit[g]. Si qs te heredē ita istituit[h] si tu heredē euz instituisses: aut qd sibi legasses: nihil iterest q gradu is a te hꝯs institutus sit: vel qd'[i] ei legatum sit: dummodo aliquo gradu id fecisse te probes. Celsus.

Seruus alienus ita hꝯs istitui pōt cū liber erit: prius sūt ita institui nō pōt[k]. Ari⁹.

Uia rō[l] suadet: eum qui libertatē[m] dare pōt ipsuꝫ debere: aut presenti die: aut in diem: aut sub ꝯditōe dare libertatem. nec hēre facultatem in casu a q̄libꝫ[n] obueniētis libertatis hꝯdem instituere. Marcellus.

Uter ex fratrib⁹ meis consobrinā⁰ nr̄am duxerit vxorē ex dodrāte[p]: q nō duxerit ex quadrante hꝯs esto[q]. aut nubit alteri: aut nō vult nubere. Consobrinā q ex his duxerit vxorē: hēbit dodrantē, erit alteri⁹ quadrans. Si neuter eā duxit vxorem nō qꝛ ipsi ducere noluerit: ambo in ptes equales[r] admittuntur. Plerūqꝫ[s] enim hec conditio si vxorem duxerit. si dederit. si fecerit. ita accipi opꝫ q per eū nō stet quominus ducat. det[t]. aut faciat. Papinianus.

Uter ex fratribus meis ticiā consobrinam vxorez duxerit: ex besse hꝯs esto. q nō duxerit ex triente hꝯs esto. Uiuo testatore[v] consobrina defuncta am bo ad hꝯditatē veniētes: semisses hēbunt. qꝛ ver⁹[x] ē eos hꝯdes institutos: sꝫ emolumēto portionū euētu nuptiarum discretos. Modestinus.

Sub conditione heres seru⁹ institutus: sine iussu dñi ꝯdi tioni parere ñ pōt[y]. Pompo.

Si pupillus sub conditiōe[z] heres institutus fuerit: cōditioni etiaꝫ sine tutoris auctoritate parere pōt. Idēqꝫ ⁊ si legatū ei sub conditione relictū fuerit[&]: quia conditione expleta pro eo ē quasi pure ei hꝯditas uel legatum relictum sit. Modestinus.

b. d. cū. l. seq. Bar. o Uter. consobrinam. qsi dicat consobrina. hēa msti. de gradib⁹. §. quarto ⁊ hectū ē tale mstrimoniū sꝫ lege. vt insti. de nup. §. duoꝝ aūt. ⁊ intelligo hoc verū quando honeste nubere poterat. alias conditio pro non adiecta habebit. vt. C. de insti. ⁊ sub. l. ij. ⁊. j. de condi. ⁊ demon. l. cū ita. ⁊. l. se. ⁊. l. titio. §. i. ⁊ sic vterqꝫ admittit ī semisse: vt. j. l. proxi. sed contra phat se d secūdo casu ꝯstat talem conditionem p nō adiecta debere haberi cū interdictū sit talem matrimonium. azo.

p Dodrāte. i. ix. vncias.

q Heres esto. hec insti eē pura: sed distributio partium sub conditione: vt. j. l. prox. in fi. vn de viriles hꝯs portōes deficiente conditione: sꝫ non ē. j. de condi. ⁊ demon. l. in testō. vbi als distinguit: qꝛ ibi sub conditione fuit relictū.

r Equales admittunt. qd si alteri nupserit: q alter non stetit quominus nupsit: tūc sꝫ Jo. alter. ix. alter. iij. hꝯbit. lꝫ finis hui⁹. l. ei sit ꝯ. azo. sꝫ nō obstat qꝛ vtiqꝫ nubere nō poterat. Itē pone q neuter vult eā ducere. Jo. vult admitteret qꝛ duplex ē institutio. s. pura sine parte. Itē cū ptib⁹ discretis sub condi. vt. j. l. pxi. sic cū sunt duo arbitri s. cepta: vt. s. ꝯ arbi. l. ad fine. cū deficit conditionalis remanet pura: vt. s. ti. iij. l. si qs ita scripsit. ⁊ sic. iiij. casibus vterqꝫ admittit ī simile portionē ⁊ equalē. i. vterqꝫ in semissez: puta si illa moriat viuo testatore. vt hic postea dūmodo antequā sit in mora ꝯhendi: vt infra. l. proxi. ⁊. j. ꝯ ⁊ de. l. pe. §. i. Item si illa non vult nubere. Item quādo vterqꝫ sine vult eā non vult. Itē quādo honeste eā ducere non possꝫ vt dcm̄ ē, cꝫ in duob⁹ inequalr. s. si alter nupserit p⁹ morte testatoris: vel in vita p⁹ testm̄ vt h. ⁊. C. de insti. ⁊ sub. l. si qs hꝯdē. Itē si alter noluit ducere volentē vt h in si colligi.

s Pleriqꝫ nam quandoqꝫ non sic ē: vt pōt colligi ex distinctione quam no. supra. e. l. i. H.

t Det, sicut autē. vt exac. instā. do. §. si. ⁊ facit ad. l. j. ꝯ le. ta. l. i. §. si qs ita. ⁊ de an. lega. l. meuia. in pn. ⁊. C. ꝯ ꝯdi. iser. l. iij. ⁊. C. de insti. ⁊ substi. l. i. ⁊. j. ꝯ le. i. l. turpia. §. ij. ⁊ ꝯ ꝯhen. emp. l. ꝯ vēditio. ⁊ ꝯ hꝯ. isti. l. quotiēs. §. si qs. ⁊. j. ꝯ ꝯdi. ⁊ ꝯmō. l. si titi⁹. ⁊. j. l. pr. ⁊c.

Uter ex fratribus. Lꝫ conditio deficiens faciat deficere distributionem nō tn̄ facit deficere distributum. h. d. Bal.

v Uiuo ex fratribus. viuo testatore, uel p⁹ moram: vt. s. l. prox. ⁊c. Item dic q in vita testatoris pōt impleri ut ibi no.

x Quia verum ē. hec ē ratio quare hec ⁊ superior. l. non obstat disiunctioni que fit infra de condi. ⁊ demon. l. in testamento. ⁊ no. s. l. prox. cum suis concor.

y Sub ꝯditione. non pōt. vt dñs fiat hꝯs: paret tn̄ ⁊ facit purā: vt dñs possit iubere adire: vt. j. de condi. ⁊ demō. l. in conditionibus. §. i. que ē ꝯ, vel dic q nec eā purificat si dño ñ plꝫ q faciat. alioqn sic vt ibi: vt ita possit iubere adire. ⁊ fa. j. l. proxi. ⁊c.

Si pupillus. Pupillus pōt parere cōditōi et sine tutoris auctoritate. ⁊ eidē parēdo non consegt hereditatē ⁊ legatū. h. d. bal.

z Sub conditione. si seruierit illi per mēsem. sec⁹ si in dando: vt in. j. de condi. ⁊ demon. l. in conditionibus. in pn. ⁊c.

& Relictum fuerit, q. d. non eo ipso queritur hꝯditas vel legatum nam nec pure relicta statim querunt: vt. s. e. l. si qs ita. ⁊ ibi no. ⁊. j. de condi. ob cau. l. i. §. i. ⁊c.

Quidam in suo testamento heredē scripserat tali conditōe: si reliqas eius in mare ꝓyciat. Querebat cum hēs institutus conditioni non paruiss᷒: an expellendus est ab hereditate? Modestinus respondit: laudandus ē magis q̄z accusandus heres q̄ reliqas testatoris nō i mare ſm ipsius voluntatem abiecerit: sed in memoriaz humane cōditionis sepulture tradidit. Sz ꝛ h ipsum prius inspiciendum ē: ne homo q̄ conditionem talem ipsosuit neq̄z cōpos mentis eēt. Igit si perspicuis rōnib hec suspitio amoueri pōt: nullo modo legitimus heres de hereditate controuersiaz facit scripto heredi. Heredi quem testamēto pure instituit: codicillis ascripsit conditionem. Quero an ei parere necesse habet? Modestinus respōdit: hereditas codicillis: neq̄z dari: neq̄z adimi pōt. porro in defectum conditionis de adēptione hereditatis cogitasse itelligitur.

Papinianus.

Si filius sub conditione heres erit: ꝛ nepotes ex eo substituantur. Cum non sufficit sub qualibet conditione filiū heredem institui: sz ita demum testamentum ratuz ē ꝛ si conditio fuit in filij ptāte. consideremus nunq̄d itersit que conditio fuerit ascripta: vtrum que moriente filio ipleri non potuit: veluti si alexandriam ierit filius hēs esto. isq̄z rome decesserit. An vō que potuit etiam extremo vite momento ipleri. veluti si titio .x. dederit filius meus hēs esto. que conditio nomie filij p aliū ipleri pōt. Nam superior q̄dem spēs conditiōis admittit viuo filio nepotes ad hēditatem: q̄ si neminem substitutū hēret dū moritur: legitimus pri hēs existeret. Argumētoq̄z ē quod apud Seruiū quoq̄z relatū ē. quēdaz .n. refert ita heredez institutuz. si in capitoliū ascenderit. q̄ si nō ascēdisset: legatū ei datū: eū q̄z anteq̄z ascēderet mortē obiisse. De quo rñdit Ful. ꝯditōem morte defecisse: ideoq̄z moriente eo legati diē cessisse. Altera vō spēs ꝯditōis viuo filio n̄ admittit nepotes ad hēditatē: q̄ si substituti non eēnt ab itestato suo heredes existerent. neq̄z .n. filius videtur obstitisse post cuius mortem pris testm̄ destruatur. Queadmodū si exhēdato eodē filio: nepotes cum filio moreret heredes fuissent instituti.

s Quendam. extraneum.

t Morte obiisse. ꝛ sic cū cōuiuēte defecisse.

v Conditionē. instōnis.

y Cessisse. ꝛ sic ad heredem transit quod alias nō fieret: vt. C. de cad. tol. §. sin autem.

De iure deliberandi. Cum hereditate non adita creditores hereditarii non habent nec quem conveniant nec quis eis solvat, permissum est eis per edictum pretoris ut possint adire iudicem et facere vocari heredem et precipi quod adeat vel repudiet hereditatem, et sic sciant quid facturi sint. Et similiter providit heredi si non vult inconsulte adire vel repudiare ut possit petere terminum ad deliberandum et iudex debeat sibi concedere et de hoc loquitur iste titulus. Pau. de ca.

Si servus. Terminus debet assignari per iudicem personabili non inbabili. B.

b Non ipsi quia nec conditionis sue iussu domini parere possit, ut s. ti. i. l. sub conditione: nec adire nisi precedat iussus: ut. ff. de acq. her. l. si quis mihi. §. iussu. Sed nolle adire potest: ut. C. de here. ins. l. iii. in §. 130.

c Apud pretorem nec competentibus ad ius tinile: ut infra de re iu. l. quod notiet. et l. sui tutorem. et ff. de re sta. l. q testo. §. fu. nec pretoris edicto ut ibi et hic. et ff. de no. ope. nun. l. de pupillo. §. suo. et ff. de vi sica. l. nunc. §. servum.

Ait pretor. Terminus non debet dari nisi petenti. Et ubi lex non statuit certum terminum relinquitur arbitrio iudicantis. b. d. b.

d Peteret. heres non sunt ut legatarium cum tamen lucrum afferunt legatum: ut. ff. manda. l. si hereditatem, et no. quod hic dicit de maiore quam sit pupillus. et ff. co. l. ait pretor. dicit de pupillo.

e Potestate. sic. ff. de bo. auc. iudi. pos. l. in venditione. §. in tempore. et infra de le. i. l. si quis a filio §. si qui plures. et ff. de effrac. l. i. §. expillatores. et infra de ver. ob. l. continuus. §. ita.

f Quem dierum. dummodo non ultra ix. menses nobis annum: ut C. e. l. fi. §. sed quia quedam. azo.

g Prestituat. post. c. dies tamen: ut infra. l. priori.

h Taque. per ct. vel illative quia pretor diem non adiecit itaque nos adiicimus.

Nec non. Terminus ad deliberandum potest sepius dari ex magna iusta causa. b. d. bal.

i Sepius. dummodo ultra c. dien et minus. ix. mensibus a iudicibus et minus imino n nobis lterposito: ut. C. eo. l. fi. §. sed quia quod est possibilis quilla contingit et hodie hoc tempus est supervacuum si fiat inventarium: ut. C. e. l. fi. §. i. et insti. de her. qua. et dif. §. pe. et facit. ff. de edi. l. si quis ex arg. §. fi. et l. se. et C. de dil. l. i. et infra ut leg. no. ca. l. i. §. fici. et infra de le. iii. l. xi §. si quis. x. et C. si sepius in inte. re. pe. l. i. et ff. de bo. auc. iudi. possi. l. fi. §. fi. et ff. de mino. l. si ex ca. §. fi. et l. seq.

De iure deliberandi. L. Si servus fuerit heres institutus: utique non ipsi prestituemus tempus ad deliberandum, sed ei cuius servus est: quia pro nullo iste habetur apud pretorem. Ideoque si plurium servus sit: utique omnibus dominis prestituemus.

Ait pretor. si tempus ad deliberandum peteret dabo. cum dicit tempus: nec adiecit dierum: sine dubio ostendit esse in ius dicentis potestate quem diem prestituat. P. Au.

Itaque pauciores centum dierum non sunt dandi. Ulpia.

Nec non illud sciendum est nonnunquam semel: nonnunquam sepius diem ad deliberandum dandum esse: dummodo pretori suadetur tempus quod primum aditus prestituerat non sufficeisse. Mo.

Sed hoc impetrari non debet nisi ex magna causa. Idem.

Aristo scribit non solum creditoribus: sed et heredi instituto pretorem subvenire debere, hisque copiam instrumentorum inspiciendorum facere ut perinde instruere se possint: expediat necne agnoscere hereditatem.

Si maior sit hereditas et deliberat heres: et res sint in hereditate que ex tractu temporis deteriores fiunt: adito pretore potest is qui deliberat sine preiudicio eas iustis preciis vendere: qui possit etiam ea que nimium sumptuosa sint: veluti iumenta aut venalicia. Item ea que mora deteriora fiant vendere. quoque preterea curaturus sit: ut es alienum quod sub pena vel per piorosis pignoribus debeatur: solvatur.

Situr siquidem Idem. In hereditate sit vinum et oleum frumentum numerata pecunia: inde fieri debebunt impendia. Si minus a debitoribus hereditariis exigenda est pecunia. Quod si nulli sint debitores: aut iudicem provocent venire debent res supervacue. Ulpianus.

Ait pretor. si pupilli pupilleve nomine postulabitur tempus ad deliberandum, an expediat eum hereditatem retinere: et hoc datum sit ei: si iusta causa esse videbitur: bona interea diminui nisi causa cognita boni viri arbitratu vetabo. Merito pretor impedit interim diminutionem quamdiu in nomine pupilli petitur tempus ad deliberandum. Quid si aut diminui vetabo videamus. His verbis autem pretor non tantum alienationem impedit: verum etiam actiones exerceri non patitur. Est enim absurdum ei cui alienatio interdicitur permitti actiones exercere: et ita labeo scribit. In causa autem cognitione hoc vertitur an iusta causa sit ut diminuere pretor permittat. Ergo et funeris causa diminui permittet. Item eorum que sine periculo non possunt preteriri. Vescendi gratia eque diminui permittit. Sed et ubi urget. Et aliis quoque causis permittere eum oportet: ut edificia sarciantur: ne agri inculti sint. Si que pecunia sub pena debetur ut restituatur ne pignora distrahantur. Ex aliis quoque iustis causis pretor aditus diminutionem permittit. neque enim sine permissu eius debet diminutio fieri.

Si quis suus heres postea se abstinuerit: tunc petatur tempus ad deliberandum. videamus an impetrari debeat magisque est ut ex causa debeat impetrari cum nondum bona venierint. P. Au.

Alius dum deliberat: alimenta habere debet ex hereditate. Marcel.

Si plures gradus sunt heredum institutorum: per singulos observatur se ait pretor. id quod de prefiniendo tempore deliberationis edicit: videlicet ut primo quoque ad sequentem translata hereditate quamprimum inveniat successorem qui possit defuncti creditoribus respondere. Abole.

peti. l. plures. in fi. et l. bone fidei pos. et ff. de procu. l. procurator. et infra. et l. aut. proc. et ff. de ser. l. solent.

p Situr. facit ad hoc. C. de bo. li. l. fi. §. ut aut. et C. de adminis. tu. l. lex. in fi. et l. se.

q Venire. i. vendi.

Ait pretor. Qui non potest alienare non potest in iudicium deducere. b. d. hoc est verum [illegible] qui vult producere nomine [illegible]. Si in aut alieno no. [illegible] de ca.

r Postulabitur. per tutorem.

s Actiones exercere. in procuratore secus [illegible] creditum demandat [illegible] tamen vendit ut. ff. de procu. l. procurator totorum tutore et curatore: ut ff. de admi. tuto. l. fi. Item omni ecclesiastica persona: ut. C. de sacro san. ec cle. l. iubemus. Item hic dicit est verum [illegible] sint res perniture: ut. ff. e. l. aristo. §. i. cum con cordan. et infra hic l. et supra de peti. here. l. [illegible] mus. et infra ut in pos. le. l. si is cum. §. qui legatorum. et l. penultima.

t Permissu. sed non ne alias vendit [illegible] ne iudice res que servari non possunt: ut. C. de admini. tut. l. lex que in fi. respon. ibi erant pupilli. hic nondum. Item quare de pupillo specialiter dicit in pena. hu ius. l. cum. ff. l. i. generaliter dixerat: respondeo quia hic pupillo plus permittitur. quia etiam causa vescendi quod supra non erat. Item sine erat hereditas maior sive non. quod. ff. in. l. aristo. §. i. non erat sine pe.

Si quis. Suus habet abstentionem. suum heres habet beneficium deliberandi et immiscendi. hoc dicit. bal. due.

v Venierint non. Suus repudiantem postea adire indistincte si bona sint in suo statu ut ff. e. supra de repu. here. l. i. in princi. hodie maxime infra triennium. nisi res alienate sint. minor habere triennium post velle auten enate sint. minor habere triennium post velle auten num etiam rebus alienatis per in integ. resti. ut infra. e. l. fi. sed tunc huic et illi. C. de iur. et fac. agno. l. iii. sol. ibi in tacendo. hoc erquel se: vel verius ibi erat substitutus: at legitimus suum non excludit [illegible] si post triennium hodie: ut ar. supra de mino. l. quod si minor. §. scevola: vel dic ut no. plene. C. de iur. et fac. igno. l. ii. Item quid etiam in emancipato. Item quid in materna hereditate repudiata: respondeo ut notavi. C. de repu. here. l. fi. et facit infra ad tertul. l. filii mater. §. i. et infra de opt. le. l. mancipiorum. in fi. Item extraneus potest repudiare non adire. ut. C. de repu. here. l. sicut. nisi minor in quo dic ut. ff. de minori. l. quod si minor. §. scevola.

x Alius. illud in extraneo nisi sit pupillus. Io. ut. ff. e. l. ait pretor. et facit. ff. de inof. tes. l. si instituta. §. de inofficio. et C. de ca di. cog. l. fi. et ff. de pet. here. l. heres su. §. sed et si quid et infra ut in pos. lega. l. qui legatorum.

Si plures. Cum sunt plures gradus heredum cuilibet de per se assignatur tempus ad deliberandum. b. d. Pau. de ca.

y Si plures. facit. ff. ti. i. l. quidam institutus. et quod no. C. de cu. bo. de. l. i.

Aristo. Terminus ad deliberandum qui statuitur heredi respicit favorem heredis et creditorum. Et debent creditores heredi facere copiam instrumentorum ut possit heres deliberare. Bal.

k Debere. statuendo diem adeunde hereditatis: ut. ff. de cu. bo. de. l. i. et de bo. auc. iu. pos. l. si servus. et ff. de here. insti. l. si quis instituatur. §. i.

l Hisque. heredi. et creditoribus ad quod infra de acq. her. l. aristo. et de bo. auc. iu di. pos. l. fi. sed post aditam creditores non petunt instrumenta rei.

m Instrumentorum hereditariorum: ut. d. l. aristo vel sunt quosdam existunt penes creditores hereditarios. et facit quod no. ff. de eden. l. i. §. edenda. et. d. l. de bo. auc. iudi. pos. l. finali.

Si maior. Pendente dilatione iudicis officium non congescit in hiis que necesse est interim expediri. b. d. Bal.

n Si maior. quia sunt onera. quia multe res sunt in ea.

o Venalicia. i. servi venales. et facit infra de cu. s. bo. de. l. i. et de ventre in pos. mitte. l. i. §. multum. et infra de acq. here. l. pro herede. §. servo. et ff. de

Qui filium. Appellatione filij continet naturalis in seruitute cō ceptus: in figura msimonij. hoc dicit pau. de ca.
Libertinus habuit. n. ex ancilla sua: vel ex aliena. & postea fuit ma numissus: & sic non erit legitimus sed naturalis.
Tutelā. i. adultā etate. vt. s. de le. iij. l. cum filio.

fal. §. si quis aūt. & §. ex imperfecto.
Genus testandi. s. iure comuni.
Iudicia. s. iure spāli. & ad h qr eligens vnum ... l. claudius. & infra si qs omis. ca. te. l. qr aūt. ... l. non codicillum. & s. de dinor. l. si.

Qui filium libertinū hēbat hēdē eū istitueāt. deide ita scripsāt. Si mihi fili9 null9 erit q in suā tutelā veniat: tūc damas fu9 liber & hēs esto. Js ali9 pupil lus & libertin9 erat. qrebāt si da- ...cēt. Trebati9 negat qr fi...latoē libertin9 q̄z 9rine... loco ē qr eo loco ver9 filiū ...z. Trebatii sniam pbo: si ...orē de h filio locutū esse ...

Explicit. xxviij. dig. & qrtus ...

Incipit. xxix. & v. huius.
De militari testō. Vlpia.

Militib9 liberā testamēti factionē p̄mus quidem diuus Juli9 cesar cō cessit: sz ea conces sio tpalis erat. postea vo p̄mus diuus titus dedit. p9 hos domicia nus: postea diu9 nerua plenissi mā idulgentiā i milites cōtulit: eāqz & traian9 secut9 ē: & exinde mādatis inseri cepit capl'z tale. Cū in noticiā meā platū sit: subinde testā a cōmilitōib9 relicta p ferri: q possint i controuersiā de duci si ad diligentiā legū reuocē tur & obseruantiā. Secut9 ai mei fegritudinē erga optimos fide lissimosqz 9militōes: simplicitati eoz 9sulendū existiam: vt q̄ quo mō testati fuissent rata esset eoz voluntas. Faciāt igit testā q̄ quo mō volent. faciāt quoq̄mō poterint. sufficiatqz ad bonoz suoz diuisionē faciēdā nuda voluntas testatoris. Miles āt appellat vel a militia. i. duritia quā p eo nobis sustiet. aut a multi tudine: aut a malo qd arcere milites solēt: aut a numero mille hominū ductū a greco vbo tractū a tagaiace. nā greci mille hoiūm multitudinē tagia appellāt: q̄si millesimū quēqz dcm: vn̄ ip̄z ducē xiapsson appellāt. Exercitus aūt nomē ab exercitatiōe trarit.

Dē militis testō Afr9. iō9 sepati pconsul edicit: q optime nouit ex 9stōnib9 princi palib9 ppria atqz singularia iura in testō eoz obsuari. Vlpia.

Si miles q 9stiauerat cōi iure testari: añ 9cesserit q̄z testaret: pōp. dubitat. Sz cur si i milite diuersum pbet. neqz. n. qvo luit iure cōi testari: stati bñficio militari renūciauit. Nec credendus ē qsq̄z gen9 testandi eligere ad ipugnanda sua iudicia: sz magis vtroqz gñe voluisse pp fortuitos casus. Quēadmodū plerīqz pagani solēt cū testm̄ faciunt p scripturaz adijcē velle hoc ēt vice codicilloz valē; nec qsq̄z dixerit si ipfectū sit testm̄ codicillos ñ eē. nā sz nrās sniās 7 diuus marcus rescripsit. Idem.

Iure militari surdū & mutū testm̄ facere posse añ cāriaz missionē i nūeris manēt̄ pl3.

Milites ēt his q hē Idē. redes eis extiterit pnt substituere in his dūtarat, q sunt ex testō eoz consecuti. Idem.

Si miles vnū ex fundo hēdē scripserit: credit q̄z tū ad residuū p̄rimonij itestat9 9cessisse. Miles eni p pte testat9 pt 9cedere: & p2o pte intestat9. Idem.

Qui iur9 militari testatur. si ignorauerit pgnantē vxorem: uel ñ fuit pgnās: hoc tñ aio fuit ut nellet qlqs sibi nascēt eē hēdē eē, testm̄ ñ rūpit. Marcel.

Idem ē & si arrogaue rit filium: nepos ve successerit i locum filij. Vlpianus.

Idēqz erit dicēdū & si nato filio vno se maluit eodem testō durāte 9cedere. nam videt iure militari refecisse testm̄: ut ē rescriptum a diuo pio in eo: qui cum esset paganus fecit testamētum mox militare cepit. nam h quoqz iure militari incipiet valere si hoc maluit miles. Idem.

Facere testm̄ miles in hostium ptāte positus: nec iure militari potest. Idem.

Ex militari 9flicto capite dāmnatis testm̄ facere l3: super

... in territorio. & tunc sunt duo necessarij. vt infra. e. l. diuus.
Miles alludit vocabulo. sic. j. de acq. pos. l. i. in pn̄.
Millesimum. qr de mille vnus strenuus eligebat.
Dē militis tō. sic infra de muz. l. item apud. §. hoc edictū.
Si miles. Illud quod ex nrā voluntate depēdet intelligimur facere cōi iure quo melius facere possumus. Bar.
Dubitat. an valeat iure militari vel non.

Idemqz. Qui pōt facere aliquid a principio pōt etiam illud refecere. h. d. Bal.
Eodem. s. testamento quod ante fecerat.
Maluit. de hoc dic ut infra. e. l. tribunus. §. i.
Facere. s. de testa. l. eius. in pn̄.
Ex militari. Priuilegium alicui concessum intelligitur eē concessum sm̄ conditionem eius persone. h. d. Bal.
Licet secus in pagano: ut. s. de testa. l. eius qui. §. i. & §. si.

bõis dũtaxat castrẽsib⁹. ¶ Sed utrũ iure militari an iure cõi q̃rit? Magis aũt ẽnt iure militari ei testandũ fit. nã cum ei q̃si militi tribuat ius testãdi: cõñs erit dicere iure militari eũ testãdũ q̃d ita intelligi oz si nõ sacri fides rupta sit. ¶ Si miles incert⁹ an sui iuris sit testm̃ fecerit: i ea cõditõe ẽ testm̃ ei⁹ vt valeat. Nã ⁊ si⁹ incertus an pr̃ su⁹ viuat testm̃ fecerit, testm̃ ei⁹ valebit. ¶ Si filiusfa. ignorãs pr̃em suũ decessisse de castrẽsi peculio i militia testat⁹ fit: ñ ptinebũt ad hẽdẽ eius patris bona sꝫ sola castrensia. Api.

Milites. n. dũtaxat ea q̃ hñt scriptis reliquunt. Lp.

Idẽ ẽ⁹ ⁊ si de testõ mutando cogitauerit: nõ q̃r adimẽ volebat castrẽsia bona heredi scripto: sꝫ q̃r de pr̃nis testari volebat: ⁊ alium heredem scribere. ¶ Sꝫ si iam veteran⁹ decessit. vniuersa bona ẽt pr̃na ad hẽdẽ ptinere castrẽsium. Arcel.

Neq̃ꝫ enĩ iam potuit de pte bonoꝝ testari: ⁊ õ pte nõ. ¶ Deportati ⁊ fere oẽs hi qui testi factionẽ nõ hñt: a milite heredes institui pñt. ¶ Sꝫ si suũ pene hẽdem scribat: istitutio nõ valebit. ¶ Sꝫ si mortis tpe i ciuitate inueniatur: instõ icipit conualescere q̃si nũc data hẽditate. ¶ Et generalr̃ in oib⁹ id poterit dici quos miles scribit hẽdes: ut instõ icipiat vires hẽre si mortis tpe talis inueniat vt a milite istitui poterit. ¶ Si seruũ pp̃rium: quem liberũ eẽ credidissꝫ miles heredẽ sine libertate instituit i ea conditione ẽ vt instõ non valeat. ¶ Cũꝫ miles i testõ suo suo libertatẽ dederit: eidẽq̃ꝫ ⁊ a pmo⁹ ⁊ a so⁹ hẽde p fideicõmissũ hẽditatẽ reliq̃rit: q̃uis ⁊ pm⁹ hẽs ⁊ substitut⁹ priusq̃ꝫ adierint hẽditatẽ morte obierũt: si õbere itestati eruntũ facẽ: impator nr̃ cũ diuo seuero rescripsit: sed piu de hñdũ ẽ ac si eidẽ suo libertas simĩ ⁊ hẽditas directo data eẽt. q̃ vtraq̃ꝫ ad eũ puenire testatorẽ voluisse negari ñ põt. Arcia.

Tractabat an tale aliq̃d ⁊ i paganoꝝ testamẽtis idulgendũ eẽt: ⁊ plꝫ ñ sine distinctõe h fieri. Sed siq̃dẽ viuo testõre ⁊ sciẽte decessissꝫ: nihil noui statuendũ. si aũt ignorãte aut p⁹ mortẽ ei⁹ oĩmõ subueniendũ. L.

In fraudẽ plane creditorũ nec miles ampli⁹ q̃ꝫ vnũ necessariũ facer̃ poterit. ¶ Sicut aũt hereditatẽ miles nuda voluntate dare põt: ita ⁊ adimere põt. Deniq̃ꝫ si cãcellauerit testamẽtũ suũ vel iciderit: nulli⁹ erit momenti. Si tamẽ testamentũ cãcellauerit ⁊ mox valere voluerit: valebit ex supremis voluntate. ¶ Et iõ cũ miles iduxissꝫ testamẽtũ suũ: mox anulo suo signasset q̃ sup ea te cognitur⁹ erit: cõsiderabit quo pposito idfecerit nã si mutate volũtatis eũ penituisse pbabitur: renouatuꝫ testamẽtum itelliget. Quod si ideo ne ea que scripta fuerãt legi possint: causa irriti facti iudicij potior eri: stuũ abitur ¶ Testamentum ante militiam factuꝫ a milite si in militia decesserit: iure militari valere si militis subiuncta voluntas contraria non sit: diuus pius rescripsit. ¶ Siqs se scribat heredem in testamento militis: non remittitur ei senatusconsulti pena. ¶ Miles ⁊ ad tempus heredeꝫ facere potest: ⁊ alium post tempus vel ex conditione vel in conditionem. ¶ Iteꝫ tam sibi q̃ꝫ filio iure militari testamentũ facere potest ⁊ soli filio: tũ ⁊ si sibi non fecerit

p ¶ Seruum pene. ad hoc. ſ. de his q̃ pro non scrip. l. iiij.
q ¶ Cõualescere. sic. ſ. de reb. du. l. si cognatis. ar. ꝫ. ſ. de re. iu. l. q̃ ab initio.
r ¶ Mortis tpe. i. alus tria tpa: vt. ſ. de here. insti. l. si alienũ. §. i. ac.
¶ Si seruum. Testm̃ militis viciat rõne erroris. h. d. Bal.
s ¶ Si seruũ pp̃rium. valeat: vt ish. q. da. tu. pos. §. plane. sic. ⁊. ſ. de fideico. liber. l. gñalr. §. si qs tutorẽ ꝫ. C. de hẽ. insti. l. cũ pp̃as. vbi tꝫ testm̃ sol. nec ibi tꝫ instõ in pmo casu. ⁊ iõ substitut⁹ admittit.

¶ Testamentũ. Mutato psone statu plen⁹ valet pma volũtas. h. d. bal.
b ¶ Testamentũ. non solẽne. ac.
i ¶ Añ militiã. sꝫ q̃do erat miles añ militiã. rñ. miles
hoc itellige. sec⁹ si pagan⁹ erat vt h. ⁊. ſ. e. l. tribun⁹. §. si.
k ¶ Iure militari. mutato psone statu

.§. quisquis autem. ... filius filij. acci. ... legium testantis non prorogat terminum ... b d.bar. ... vel anni: vt lfi. de bo. pos. §. ex liberis. ac.

castrē. pecu. l. pater. b. Item dic q̄ nisi fuisset ... cupasset: vt. j. de castren. pe. l. ij. ¶ Sed si miles. In legatis relictis i militia fal... tis post militiā bñ hz locū. diminutio vo q̄ fit ... locū i vtrisqz. b. d. cū. l. se. b. k ¶ Sz si miles ...

qd̄ testm̄ valebit si forte pr̄ vel i militia vel itra annū militie decessit. ¶ Bonoꝝ possessiones vltra tpa edicto determinata nec militis posse agnosci pa. li. xiiij. scribit. qz generalis est ista determinatio. Paul.

Ob talē fūdū si legauerit miles non erit ratum legatuz pp legē iuliam. Ulpi.

Si certaꝝ reꝝ hēdes istituit miles: veluti aliū vrba. prediorꝝ: aliū rusticoꝝ: aliū ceteraꝝ reꝝ: valebit institutio. p indeqz habebit: atqz si sine ptib° heredes eos istituisset: tesqz oēs suas p pceptionē cuiqz legādo distribuisset. ¶ Iul. ēt ait: si qs aliū castrēsium reꝝ: aliuz ceteraꝝ scripsisset: q̄si duoꝝ hoīum duas hēditates itelligi: vt ēt i es alienū qd̄ in castris ɔctū eēt solus is teneat q castrēsium reꝝ hēs istitut° eēt. ex castra ɔcto ere aliēo is solus obliget: q ceteraꝝ reꝝ hēs script° eēt. Cui. s. ɔuēiēs vr̄ rūdisse vt ex q̄ cā debeat militi vl huic hēdi: vt illi ipso iure debeatur. ¶ Nō si alterutra p s bonoꝝ eri aliēo qd̄ ex ea cā pēdebat nō sufficiat: ꝛ pp h is q ex ea pte heres institut° ē non adierit: alterum q adijsset compellēdum esse: aut defendere totaz hereditatē aut totū creditorib° soluere. ¶ Si codē testō miles eundē hēdez: deide exheredez scripsit adēpta vr̄ hēditas: cū in paganoꝝ testō sola hēditas exheredatione adimi nō possit. ¶ Si pr̄ a filiofa. ꝛ milite ex castrensi peculio hēs i stitutus: omissa cā testi aliqd ex peculio possidebat dolone malo fecit q̄minus possideret. daf i

eum legatoꝝ actio. ¶ Sz si miles testm̄ in militia fecerit codicillos p° militiam: ꝛ intra annū missionis moriat: plerisqz plz i codicillis iuris ciuilis regulaz spectari debere: qz n̄ sunt a milite facti. nec ad rē prinet q testō ɔfirmati sunt: ideoqz in his legatis q̄ testō data sūt: legi falcidie locum non eē: at in his q̄ codicillis scripta sunt locum esse. Tripbon.

Si vo composita vtraqz legata tā ea q̄ testō q̄z q̄ codicillis data sunt vltra dodrantē sint: q̄rit q̄tenus minuant ea in qbus falcidia locū hz. Cōmodissime aūt id statuet vt ex vniuersitate bonoꝝ insolidū solutis legatis q̄ testō miles dederat. id qd̄ superit. p dodrante ꝛ q̄drante diuidatur iter hēdes: ꝛ eos qb° codicillis legata data sunt. ¶ Quid ergo si ɔsumant vniuersoꝝ bonoꝝ quātitatē legata que testō data sunt: vtrū nihil ferēt hi qbus codicill legatū est an aliqd. Et qm̄ si adhuc miles h q̄z legasset ɔtribuebant oīa ꝛ p rata ex oibus decedebat ea portio: quā amplius legauerat: q̄z i bonis habuerat: nūc quoqz idē fiet. Dein de ɔstitute q̄ztitate legatoꝝ q̄ codicillis data sunt: ex sūma que efficiebat obita: si equo iure oīa deberent: q̄rtam deducēt his solis qbus codicillis legata sunt. ¶ Nō si p° vtraqz legata solida cōputata dep̄henderet qd̄ remaneat apud heredē nō tā sufficiens q̄rte eorūdem legatorū: quod ei deest detrahatur his solis quibus codicillis legata data sunt. Ulpia.

decedet de quolibet q̄rta: tā de legatis testi q̄ codicilloꝝ ꝛ sic legatarij ... codicilloꝝ debēt hre. lxxx. ex qb° dtrahat q̄rta. s. xx. at legatarius testamenti ... detrabitur sed detracta quta q̄drigētoꝝ. s. lxxx. quod n̄ erat i bonis solis ... residuum hnt. s. cccxx. sic ponit casus. j. ad. l. fal. l. si post missionem.
r ¶ Locū hz. ut sūt relicta i codicillis: vt. s. l. proxi. in fi. s ¶ Bono... sūt. cccc. ac. t ¶ Dodrāte. ut dodrātē legatarij q̄drātē hēs ferat. ac... ¶ Quid ergo. Relicta testi diminuuit p relictū codicilloꝝ. ꝛ relicta c... cill fingit relicta i ipso testō. h. d. bal. a ¶ Si testō data sūt. qz. ccc... stamēto codicill c. legauit. x ¶ Et qm̄. nūc adduc sile p qd̄ soluet. ...
y ¶ Adhuc miles. nōdū missus. de militia. acc. z ¶ Legasset. i testō ... dit i codicillis. acc. ꝛ ¶ Amplius. premitte legauerat āpli... ꝛc. h. n. fieri dz: vt insHtu. ad. l. falci. in fi. ꝛ facit. C. e. l. in testō. §. fane. ... ad. l. fal. l. in ratione. §. quod vulgo.
ɔ ¶ Constituta. i. considerata que est. lxxx.
ꝝ ¶ Equo iure. nam si nulli detraberet. falcidia ita bis deberet totū ... detracta q̄ in bonis nō erat vt legatarijs testi. sed i isto casu nō debet eq... iure cum his detrabat fal. als. non.
a ¶ Et his solis. i. ab his solis. b ¶ Qd̄ si post. redit ad pinū casum ... gio. c ¶ Quarte. i. que sunt. xx. de. lxxx.
d ¶ Legatoꝝ. i codicill relictoꝝ: vt in prin. casus huius. l. non autem di...

q᷑ hs retineat sibi q̄rtam totius hereditatis de legatis codicillorũ: q̄ nec nihil eis remaneret.

Querebatur. Miles in secundo testamēto pōt p̄mũ ꝯfirmare testm̄ vt valeat iur̄ fideicōmissi vel iure directo. ⁊ ꝯfirmatio testi porrigit ad legata ⁊ fideicōmissa: ⁊ omnes testamenti clausulas. h. d. Bal.

si miles. item facit. ſ. de iniu. ⁊ iur. l. ius ciuile. ⁊. ſ. eo. l. idem ⁊ ſ. ⁊. ſ. eo. tra predio l. ſi.

r Non pertinebit. vt. ſ. e. l. titius (nec ob. ſ. e. l. in fraudem. § testamentū. q̄ ibi miles non militans ſ paganus fuit testatus.

Quod. A verbis legis vel statuti vel priuilegii recedere non debemus: nec possum⁹ priuilegia extēdere. h. d. bal.

Querebaẗ si miles q̄ hēbat iam fcm̄ testm̄. aliud fecisset: ⁊ in eo cōphendisset fidei hr̄dis ꝯmittere vt priores tabule valerēt qd iuris eēt: Dicebaz militi lz pl'ra testã facẽ: sz siue semel[b] fecerit siue sepatim vtiqz valebũt: si hoc spāliter expſſerit nec supius[c] p inferi⁹ rūpeẗ. cum ⁊ ex pte hr̄dez istituere possit. h ẽ ex pte testato ⁊ ex pte itestato decedere[d]. Omnimo ⁊ si codicillos ante fecerat poterit eos per testm̄ sequēs cauēdo i ptãte istitutiōes redigẽ ⁊ efficere directã istitutionẽ q̄ erat pcaria. Scōz h in ꝓposito[e] referã: si hoc aio fuerit miles vt valeret[f] prius fcm̄ testm̄: ideq̄ cauit[g] valere oportere: ac p h efficit vt duo testã sint. Sz in ꝓposito[h] cū fidei hr̄dis cōmittaẗ vt valeat prius testm̄ apparet cum non ipso iure valere voluisse: sz magis[i] p fideicōmissũ .i. in cã fideicōmissi ⁊ codicillor: viz poris testi ꝯuertisse[k]. Utrꝫ āt totũ testm̄ in eã cãm ꝯuersum sit h ẽ hr̄dis istitutio: an ṽo legata tm̄ ⁊ fideicōmissa ⁊ libtates q̄riẗ: Sz mihi vr̄ si solum cetera p̄ter institutionem hr̄dis sz ⁊ ipsam institutionẽ in cãm fideicōmissi vertisse: nisi aliud testatorem scripsisse ꝓbeẗ. Si q̄s a milite hr̄s ad tp̄s[l] scriptus eẽt: ⁊ alius ex parte: Queriẗ an posterior hr̄s a priore relicts legara dz: ⁊ arbitror hunc nō debere[m] nisi alia voluntas militis ꝓbeẗ.

Ulianus.

Tribunus militũ si intra dies certos postq̄ȝ successor eius in castra venerat: manẽs in castris codicillos fecerit[n] ⁊ ibi dcesserit. q̄m d̄finit[o] militꝭ loco haberi postq̄ȝ successor ei⁹ in castra venerit iō cōi iure ciuiũ romanorum codicilli ei⁹ estimandi sunt. Cum aliqs scō testō militare ceperit: idq̄ȝ testm̄ qd anteq̄ȝ militare cepit fecerat: aliquo casu intelligeẗ militie tpe scm̄. Ueluti si tabulas icideriт[p] ⁊ legerit testm̄: ac rursus suo signo signauerit[q] ampli⁹ ⁊ si aliqd iterleuerit: pduxerit: adiecerit: emēdauerit. Qd si nihil horum inciderit. testm̄ eius ad priuilegia militum non ptinebit[r].

Africa.

Quod ꝯstitutũ[s] ẽ vt testm̄ militie tpe factum ẽt itra annum p⁹ missionẽ[t] valeret: quãtum ad verba eius[u] ad eos dũtaxat q̄ mitti[x] solẽt: id bñficium ptinere existimaui. sm̄ qd neqȝ pfectos neqȝ tribunos aut ceteros q̄ successoribꝫ acceptis militare[y] desinunt: hoc priuilegium habituros.

Marcia.

Miles filiusfa. si capite[z] minutus fuerit: vl' emancipatus fuerit vel in adoptionẽ datus a pr̄e suo: testm̄ eius vz quasi ex noua voluntate[?].

Tertul.

Idem ⁊ si paterfami. miles d castrẽsib⁹ rebus dũtarat[⁊] testatus: ad arrogandum se dederit. Si ṽo missus[a] iam hoc fecerit[b] non vz testamentum.

Florẽn.

Diuus traianus[c] statilio seuero ita rescripsit. Id priuilegium qd militantib⁹ datum ẽ[d] vt q̄q̄ mō facta ab his testã rata sint: sic intelligi dz: vt vtiqȝ prius ꝯstare[e] debeat testm̄ factuz eẽ qd ⁊ sine scriptura ẽt a non militantibus fieri pōt. Si ergo miles de cuius bonis apud te q̄riẗ: ꝯuocatis[f] ad h hoibus vt voluntatẽ suam testareẗ: ita locutus ẽ: vt declaret quem vellet sibi hr̄dem esse ⁊ cui libertatẽ tribueret potest videri sine scripto hoc mō esse testatus: ⁊ volũtas eius rata habenda ẽ. Ceterz si vt plerunqȝ sermonib⁹ fieri solet: dixit alicui. Ego te hr̄dez[g] facio: aut tibi bona mea relinquo. non oz hoc pro testō obseruari: nec vllorum magis interest: q̄ȝ ipsorum: quibus id priuilegiũ datum ẽ: eiusmodi exẽplum nō admitti[h]: alioqn non difficulter post mortez alicuius militis testes existerent: qui affirmarent se audisse dicentem aliquem relinquere se bona sua cui visuz sit. ⁊ per hoc iudicia vera subuertũtur.

Marcellus.

a Licet. i. licitum est.

b Semel. als sil. als semel si. coniunctz vnũ post aliud. vt ſ. si cer. pe. l. lecta. §. dicebã.

c Nec supius. in priuato ṽo semp vnũ p aliō rūpit: vt. ſ. de iniusť. testa. l. i. ⁊. ii. (vl' vtrũqȝ vice vnius hētur: vt. ſ. de scōis tabu. l. i. §. sed si i duob⁹ ⁊c. at codicillos plures priuatus pōt facere: vt insti. de codicillis. §. codicillos.

d Decedere. ut. ſ. e. l. si miles. in si. accur.

e In ꝓposito. i. in primo casu legis. accur.

f Ut valeret. prius testamẽtum. s. directo iure q̄uis verba non portent quia fideicommisit heredis.

g Cauit. expresse.

h In ꝓposito. codẽ p̄rio. ſ.

i Magis p fideicōmissũ. ſ. e. l. si militis. §. i. ubi vtrũqȝ directo valz. So. hic miles vr̄ expssisse vt pores tabule iure fideicō. valerent sic. n. dixit. fidei heredũ aliogn si in secundis nō faceret mentionẽ priorũ. vtrũqȝ valeret directo vt ibi. nec ob. qd superius dixit si h spāliter ⁊c. quia subaudi ibi maxime vel exigiẗ expsse qn verba non portant.

k Cōuertisse. q̄ istitut⁹ tm̄ i scōo casu hr̄ditatẽ restituit institutio in p̄rio casu: qui legata relicta in primo soluet tanq̄ȝ i secundo relicta ⁊ hoc subiicit vtrum ⁊c.

Si quis. Ubi testator inter heredes distribuit tẽpora nō dicit substituere vnũ alteri. Et relicta a p̄rio nō videẗ repetita a secũdo. h. d. vel sic Inter equales institutos licz tpa sint distincta per pri⁹ ⁊ posteri⁹ nō iterptaẗ scã tacita repetitio legator. Bal.

l A milite. ad tp̄s. ſ. e. l. in fraudẽ. §. pe. acc.

m Nō debere (aliud in substituto pupillo: vt. ſ. ad. l. falci. in rōne. §. qd vulgo. ⁊ vulgari: vt. ſ. de leg. i. l. lz. hic aũt nō ẽ substitut⁹. ⁊c.

Tribunus. Priuilegiũ qd ꝯceditur ꝓpter officiũ finito offō terminaẗ. h. d. bal.

n Codicillos fecerit (sciẽs successorem aduenisse: aliogn forte sec⁹: vt. ſ. d of. p̄se. l. si forte

o Desinit haberi (⁊ sic ⁊ simplex miles tm̄ dũ est in numeris. vt. ſ. e. et eo. lz antea fcm̄ duret ibi postea per annum: qd hic nō ẽ vt. ſ. l. pr. Itẽ fa. ſ. de bo. pos. ex testa. mi. l. i. (sz ar. ſ in auẗ. de admini. §. pe. colla. viii. vbi p. x. dies ante desinit presce.

Cum aliquibus. Emendatio vel detractio in quibusdam videtur cetera confirmare. h. d. vel sic. Instrumentum in aliquo interlineatuz correctum non valet in eo sed in reliquis valet. h. d. bal.

p Inciderit. s. incidendo filum vel aperiret ⁊ legeret. accur.

q Signauerit (per qd probare videtur: vt. ſ. qd iussu. l. i. §. si serui ex. ⁊. ſ. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. titius. §. fina. ⁊. ſ. de codicil. l. conficiuntur. §. l. fina.

d Datum est. ut. ſ. e. l. ii.

e Constare legitimis probationibus: vt. ſ. e. l. lucius.

f Conuocatis (sic ergo debẽt eẽ rogati testes cũ nō est mortis angustia ꝓpedit⁹. qd dicut no. C. e. l. milites. ⁊ fa. j. de le. iii. l. papinia. ... mortis ipedit⁹. ⁊ ẽ sic. C. de te...

g Heredẽ ce (si rogãdo nec augustia mortis ipedit⁹ ...

h Nō admitti. sic. C. d̄ fcī. uẽ. l. naturꝫ. ⁊ sic. ad. l. fal.

s Constitutum. vt in si. eo. §. ⁊ q̄ in castris. ⁊. ſ. eo. l. quod vtcunqȝ ⁊ C. eo. l. ex testamento. accur.

t Post missionem (s. ...suariam vel honestam. sunt. n. multa genera: vt. j. de re mili. l. milites. §. missionũ. accur.

u Eius. constitutionis ⁊c.

x Mitti. i. remitti solent.

y Militare (s. militie preesse. non enim erant milites: vt. j. de bo. possess. ex testamen. mili. l. i. sunt enim quidã ad pugnandũ inepti: sed ad disponendam ꝯꝑs vt de cap. di. l. postliminium §. si. secus ergo si isti fuissent commilitones. ⁊ facit. ſ. eo. l. tribunus. in prin. ⁊. ſ. quib⁹ ex cau. ma. l. abesse. accur.

z Miles. si capite. minima capi. diminutione vt subijcit. si autem maxima dic vt. ſ. de iniusto testa. l. si quis ... heredato. §. sed ⁊ si quis si autem media tunc ... de glo. insti. de cap. dimi. §. cum autem ... idem quod in maxima ca. di. ⁊ hoc fuit ... militis. secus in paganis.

⁊ Uel pro idest.

? Uoluntate. scilicet prima quoquomodo retineat voluntatem ... ptum enim fuerat ... ma cap. dimi. vt ... mod. testamen. infir. ... alio. ⁊. §. non tamen ... fa. istu. e. §. sz ⁊ si ...

⁊ Idem ⁊ ... pat. secus fecerit ... alius.

a Missus. idest remissus de militia. ⁊ sic iam paganus factus.

b Hoc fecerit. idest dedit se ad arrogandum quia rumpitur postquam desijt militare.

Diuus. Si miles facit testamentum existens in actu militie non valet: nisi sine ... testes rogati. item verbum relinquo trahitur ad institutionem heredis. bal.

c Traianus. de verbo ad verbum habes ... e. §. i. ⁊c.

Titius princeps tribunus legionis factus erat: testm fecit: et postea cinctus manere eodem defunctus est. Quero an militis testm videatur esse? Marcellus rndit testm quod ante tribunatum fecisset: nisi postea ab eo factum esset, dictum esse probaret: quod valere vellet. ad cõe ius ptinet. Constitutionibus. n. principum non militum testamenta: sed que s militibus facta sunt cfirmant. sed plane fecisse testm eum interpretandum est qui se velle testamentum quod ante fecerat valere aliquo modo declaravit.

Marcellus.

Testamenta eorum qui ignominie causa missi sunt: statim desinunt militari iure valere: qui anni spacium testis eorum qui honestam vel causariam missionem meruerunt: tribuitur. ¶ Ius testandi de castrensi peculio quod filiisfamilias militantibus concessum est ad eos qui ignominie causa sunt missi non ptinet: quia hoc premij loco merentibus tributum est.

Papinia.

Centurio secundo testo postumos heredes instituit: nec quos substitutos dedit: quibus non aditis ad supius testm se redire testatus est. Cetera que fo testo scripserat esse irrita placuit nisi nominatim ea cfirmasset ad priorem voluntatem reversus.

Ul.

Cum filiusfamilias miles decessisset filio impubere herede instituto eique substituisset in aui ptãte manenti tutoresque dedisset. Diui fres rescripserunt substitutionem quidem valere. tutoris autem dationem non valere: quia hereditati quidem sue miles qualem vellet substitutionem facere pot, verumtamen alienum ius minuere non pot.

Mar.

Si a milite scriptus heres sua spõte adierit hereditatem: et rogatus totam hereditatem restituerit: ex trebelliano transeunt actiones. ¶ Miles testo suo manumittendo nihil efficit in eo cuius libertas lege eliescentia vel alia impediatur. ¶ Edictum ptoris quo iusiurandum heredibus institutis legatariisque remittitur: locum habet etiam in militum testis sicut etiam in fideicomissis ideoque si turpis esset conditio. ¶ Patri eius qui in emãcipatione ipse manumissor extitisset. contra tabulas testi dandam bonorum possessionem debite plus exceptis his rebus quas in castris acquisisset: quarum liberam testamenti factionem habet.

Paulus.

Nam in bonis castrensibus non est dandam contra tabulas filij militis bonorum possessionem: diuus pius antoninus rescripsit.

Marcel.

Si miles ticio et seio seruum legauerit: et cum ticius manumisisset deliberante seio: moxque is legatum omisisset: liberandum fore dico. quia et si heres seruum alienum legatum iterum manumisisset: deinde legatarius repudiasset liber esset.

Mod.

Si secundum probabilem voluntatem militis hereditas eius non adeatur: nec castrenses res heredibus competunt.

Tertul.

Si filiusfamilias miles fecisset testm more militie: deinde post mortem patris postumus ei nasceretur: utique rumpitur eius testm. ¶ Uerum si perseuerasset in ea voluntate vt vellet adhuc illud testm valere: valiturum illud quasi rursum aliud factum: si modo militaret adhuc eo tempore quo nasceretur illi posthumus. ¶ Sed si filiusfamilias miles fecisset testm: deinde postea viuo eo: et adhuc auo quoque superstite nasceretur ei posthumus: non rumpitur eius testm. quia cum id quod nasceretur in ptãte eius non pueniret: non videtur suus heres agnasci. ¶ Ac nec auo quidem suo hunc nepotem posthumum tum viuo filio nasceretur suum heredem protinus agnasci. Et ideo nec aui testm rumpi: quoniam licet in ptãte aui protinus esse inciperet. tamen antecederet eum filius: secundum que si filiusfamilias miles testamentum fecerit: et omiserit posthumum in errorem: quia non volebat exheredatum: deinde posthumus post mortem aui viuo adhuc filio idem patre suo natus fuerit: omnimodo rumpet illius testm. Sed siquidem pagano iam illo facto natus sit nec conualescet ru-

---

in principio. Accur.

Titius. Qualitas iniecta verbo vel principio debet intelligi secundum tempus verbi vel principij. b. d. Bar. et Bal. secundum Bal. alius modus esse. vel sic. Qualitas que est causa alicuius effectus debet inesse: tunc temporis cum de illo effectu disponitur. b. d. vel sic. Qualitas que certo tempore requiritur postea superueniens non patrocinatur. b. d. Bal.

a ¶ Titius. paganus nec ob. s. e. l. i. frande. §. testamentum.

¶ Eodem testo. i. non facto alio.

c ¶ Testo. s. quibus. accur.

d ¶ A militibus. i. in actu militie existentibus et fuit. s. e. l. ideoque. in fi. et l. tribunus in fi. et. j. de le. ij. l. i. §. i. accur.

Testamenta. Ex delicto quis si debet consequi pmium sed potius penam. b. d. vel sic. Priuilegia conceduntur in premium et ideo ad odiosos et demerentes non ptinent. bal.

e ¶ Quod. i. idest quia.

f ¶ Eorum. s. testm. nam vnde esset pmium non debet priuilegium importari. vt. s. de neg. ges. l. sine hereditaria. et fa. s. e. l. quod constitutum. et. j. e. l. quod ex. in prin. et. §. a

g ¶ Quod. i. quia hoc.

Centurio. Si post secundum testm miles dicat se redire ad primum: secundum testm cum omnibus suis clausulis et capitulis est cassum. b. d. vel sic primum testm in virtute confirmationis extreme efficitur tertium et preualet secundo Bal.

h ¶ Quibus. s. substitutis.

i ¶ Testatus est. fecerat. s. primum testm postea secundum in quo instituit posthumos et quedam reliquit. Unde in fine testi adijcit redeo ad primum testm. vnde queritur an prio instituti debeant relicta a posthumis. et non quia omnia que in eo scdo scripta erant videtur retractasse. et sic non ob. s. e. l. militis. §. i. vel dic quando dicit in fine scdi testi si posthumi heredes non erunt redeo ad primum. nam tunc retractatur scdm si posthumi non sint heredes et sic non debent primi legata a posthumis: licet aliud sit in substitutis: vt. j. de le. i. l. licet.

k ¶ Cetera. nunc rem. et facit. s. de vul. sub. l. si quis tam.

Cum filiusfa. Priuilegium militum dat extendi ad dispositionem bonorum suorum non autem extendi ad diminutionem iuris alterius. b. d. vel sic. Miles post hereditati ppriae non alienae ptãti legem imponere. bal.

l ¶ Non valere. vt. j. e. l. miles. §. nec tutorem. et. s. de testa. tu. l. ij. et de admi. tu. l. impuberi.

m ¶ Qualem vellet. etiam exheredato filio et directe. vt. C. eo. l. in testo. accur.

n ¶ Ius. s. patrie ptãtis. Accur.

o ¶ Non pot. ad hoc. C. e. l. si ruffinus. et de statu. et imag. l. et virtutis. acc.

Si a milite. In testo militis habet locum auctoritas senatusco. trebell. bal.

p ¶ Transeunt. actiones: vt. j. ad trebel. l. i. §. i fi. dem. et fa. j. eo. l. militis. §. ij. et. s. co. l. idemque.

ij. si tamen quartam retinet: vt. s. e. l. §. denique. nec ex milite. et sic quo ad quidam habet locum trebel. et quo ad quidam non.

q ¶ Miles. eliescentia. vt. C. e. l. si ruffinus

r ¶ Vel alia. s. alia lege puta fauia: vt. s. de man. l. lege. et. s. q. et a q. l. ij.

Edictum. In testo militis habet locum remissio ptoris. b. d. bal.

s ¶ Edictum de quo fit mentio. s. de condi. insti. l. quod sub conditione.

t ¶ Si turpis. vt habeatur pro non adiecta: vt in testo pagani. vt. s. de condi. insti. l. conditione. et l. conditio.

Patri. Contra tabulas quod dat emãcipatis competit in alijs bonis quam castrensibus. b. d. bal.

u ¶ Patri. manumissor i. propter hoc. s. de of. pco. l. ij.

x ¶ Debite. quod est tertia si est maior centenario. et liberos non habet. sic. in pfono: ut insti. de suc. lib. §. cum vo. idem quod in pfe: vt. j. si a pa. quis fu. ma. l. i. in prin. et insti. quibus mo. ius pa. po. sol. §. preterea. in fi. accur.

y Nam. non esse: vt. j. si a pa. quis fu. a ma. l. i. §. est et aliud. et. j. de bo. li. l. etiam. §. fi. pfonus fiec querela inoff. te. ut. C. de inof. te. l. fi. et. s. de inoffi. te. l. pap. §. i.

Si miles. Ius accrescendi retro fingit et actum cuiuslibet facit. b. bal.

z ¶ Si miles. isque. s. seius.

& ¶ Liberandum. i. liberum. quia retro accreuisse videtur ei dnium: vt. s. qd. l. aql. l. quia retro. accur.

? ¶ Liber esset. ut et. j. de ma. l. ij. et. j. de opt. le. l. cum optio. et fa. s. si cer. pe. l. proinde.

Si secundus. Ex testo militis ex quo hereditas non aditur non debentur legata. b. a. Bal.

¶ Si secundum probabilem voluntatem: vt quia sub conditione honesta eos instituit.

a ¶ Heredibus. s. scriptis. R. et facit. s. de her. insti. l. iij. §. si quis

Si filiusfami. Posthumus rumpit testm filij militis nisi nascatur viuo auo: quia tunc non agnascitur patri suo: unde nascendo non rumpit. sed superueniendo rumpere potest. Item non potest rumpere nepos testamentum patris et aui: quia non potest vtrique agnasci. b. d. bal. Et secundum bar. to. ista lex ponit duos casus per pulcherrimam rationem. Et vnus casus est quando posthumus natus est milite existente in militia. secundus quando nascitur post militiam. bar.

b ¶ Filiusfa. post mortem patris. qui est auus quo ad posthumum secus si in vita: vt. j. §. proxi. accur.

c ¶ Aliud secundum. s. testamentum sola voluntate. non quia hec voluntas sit testamentum. sed pinde primum resuscitatur ac si nunc fieret: vt. s. eod. l. militis filius. accur.

d ¶ Militaret. aliud si desijt militare: vt. j. co. l. §. sed si quidem.

e ¶ Auo. quantum ad nascentem.

f ¶ Antecederet eum filius: vt institu. de exhere. libe. §. posthum. et C. de posthu. l. iij.

g ¶ Exheredatum. tunc enim secus: vt. s. e. l. qui iure. et C. co. l. sicut. acc.

h ¶ Omnimodo rumpet illius testa. an autem resurgat statim distinguit accursius.

[illegible]

ptū. ¶ Si vō militāre adhuc natus fuerit: rūpetur. deinde si voluerit ratū illud eē p̄s ꝯualescet: q̄si sit denuo fcm̄. ¶ Sz si viuo auo nascat̄ postumus: hic nō rūpet ꝯtinuo pr̄is testm̄. Sz si supuixerit p̄ aui mortē viuo adhuc pr̄e rūpet. q̄ nouus illi nūc p̄m̄ hrs agnascit̄: ita tn̄ vt nūq̄ possit uno simul testā rūpere ꝛ aui ꝛ patris.

Papinia.

Eius militis q̄ doloris impatientia vl' tedio vite mori maluit: testm̄ valere. Uel itestati bona ab his q̄ lege vocant̄ vēdicari diuus adrianus rescripsit. ¶ Si militia missus intra annū testm̄ facere cepit: neq̄z pficere potuit. pōt dici solutū ita eē testm̄ qd̄ in militia fecit: si iure militie fuit scriptū: aliogn si iure cōi valuit: non eē iure rescissum. Nec m̄ circa militē eadē adhibebit̄ distinctio: nam quocunq̄z mō testm̄ fecerit: nouissima volūtate rescindet̄: q̄m voluntas quoq̄z militis testm̄ ē.

Idem.

Miles si testm̄ impfectum relinq̄t: scriptura q̄ pfert̄ pfecti testi ptātē obtinet. nā militis testm̄ sola pficit̄ uoluntate. q̄q̄z plura p dies uarios scribit: sepe testm̄ facere vr̄.

Idem.

Militis codicillis ad testm̄ factis ēt h̄reditas iur̄ videbit̄ dari. Quare si parte dimidiā h̄reditatis codicillis dederit: testō scriptus ex asse hr̄s partē dimidiā h̄reditatis habebit. legata aūt testō data cōiter ōberi.

¶ Miles castrēsium bonoꝝ ꝛ nō castrēsium: diuersis h̄redibus istitutis: postea castrēsiū bonorum alios h̄redes instituit prioribus tabulis tm̄ abstulisse videt̄ q̄stum in posteriores cōtulerit nec vr̄ mutare: ꝛ si prioribus tabulis unus hr̄s scriptus fuisset.

¶ Miles i supremis ordinandis ignarus uxorē eē p̄gnantē: uētris nō habuit mētionē: post mortē pr̄is filia nata ruptū esse testm̄ apparuit: neq̄z legata ōberi.

¶ Si q̄ vō medio tpe scriptus hr̄s legata soluisset: utilis actō nōs filie datis ob iprouisū casū eē reuocāda. nec institutus cū bone fidei possessor fuerit qd̄ ide s̄uari nō potuisset p̄stabit.

¶ Ueteranus moriens testm̄ iure cōi tpe militie fcm̄ irritū eē noluit: ꝛ intestatus eē maluit. Nedum institutōes in codē statu māsisse placuit. legata vō petētes exceptione doli mali fm̄ ius cōe sūmoueri placuit: cui exceptiōis uires ex psona petētis extimatur: ꝛ aliogn potior ē iure paricā possessoris. Miles iure cōi testatus: postea testō iur̄ militie sup bonis oībus facto p̄ annū militie nita decesserat: prioris testi qd̄ ruptū eē ꝯstabat: non reintegrari uires ꝯstitit.

Pau.

Si duobus a milite liberto scriptis h̄redibus alter omiserit h̄reditatē: p ea pte itestatus uidebit̄ uefunctus decessisse: q̄ miles ꝛ p pte testari pōt: ꝛ cōpetit pfono ab intestato bonoꝝ possessio: nisi hec uoluntas ōfuncti pbata fuerit: ut omittēte altero ad alteꝝ uellet totā redire h̄reditatem.

Idem.

Quod vr̄ si miles intra annum quo missus ē ōcesserit ualere eius testm̄ qd̄ iur̄ militari fecerat neq̄z est ēt si p̄ annum conditio instōnis extiterit: mortuo eo intra annum: ꝛ ideo si h̄redi filio substituerit: nihil iterest

[illegible]

qui filius moriatur. ¶ Sufficit
n. itra annu pres obiisse. ¶ Miles
testm fecerat: dein ignominie
a missus rursus ciet i alia e mili
tia. querebat an testm ei qd i mili
tia fecerat valeat? ¶ Quesitum vtrum
iure militari an coi iure testat est? et
siquidem iure coi testat e nulla dubi
tatio e qn valeat. si si vt miles fe
cisset testm agitari cepit quo qn essu
ptus fuisset. Postea qz dsijt i nuerz
e utrum itra annu an post annu cogno
a itra annu eu assuptu: ergo sic
adbuc iure militari vz rursus eo
iure posse testari. Aliqd et post
annuz eo mortuo testm valeat?
Me monebat qz alia militia est
posterior. sz humanius e dice vale
testm quasi coniuncto munere mili
tie: nō loquor d eo q voluit va
lere testm et assumpt s.n. quasi i
militia sequenti fecit testm exeplo
eius qz paganus fec: deinde mili
tare cepit. T. Idem.

Si filiusfamilias miles captus apd hostes decesserit: di
cemus legē corneliam et ad eius
testm ptinere. ¶ Sz si quamuis si
t eius pus i ciuitate decesserit
relicto nepote ex filio: an filii ter
testm pris rūpat? et dicēdū e nō rū
pi testm: qz ex eo tpe q captus e vr
decessisse. T. Idem.

Lucius ticius miles notario suo
testm scribēdū notis dicta
uit et anteqz lris pscriberet vita
functus e. Quero an hec dicta
tio valere possit? Rndi militibus
quoqmō velit et quoquomō pnt
testm facere pcessum ee ita tn vt
hoc ita subsecutū ee legitimis p
batiōibus ondat. ¶ Idē rndit
ex testō eius q iure militari testa
tus eēt seruus q lz sub cōditiōe le
gatum meruit: et libertatē pos
se sibi vēdicar. ¶ Idē rndit lu
cius ticius miles testm ita fecit.
Pāphila serua mea ex asse mihi
hrs esto. alio deinde capite sem
pronio cōmilitōi suo eandē pā
philam reliqt: cuius fideicōmi
sit vt eā manumitteret. Quero
an hrs eēt pāphila: atqz si dire
cto accepisset libertatē? Rndi in
telligēdum militē q ancillaz suā
hrdez instituerat ignorasse: pos
se ex ea istitutione et libertatē ei
ɔpetere: et iō fine cā postea a cō
militōe petisse vt eandē manu
mitteret. cum ex priore scriptu
ra libera et hrs effecta est. postea
nullo pjudicio voluntati frustra
fcō: legata e. T. Ripho.

Miles ita hrdem scribere pt
quad viuit ticius hrs esto
post mortē eius septicius. ¶ Sz
si ita scripserit ticius vsqz ad an
nos decem hrs esto. nemine sub
stituto intestati cā post x. annos
locum habebit. et qz diximus ex
certo tpe et vsqz ad certū tps mi
lites posse istituere hrdem: his
ɔñs e: vt anteqz dies veniat q
admittat institutus: itestati he
reditas deferat. et qd in bonorū
portione ei lz hoc et in tpis spa
tio: lz non modicum sit: ex eodē
pulegio cōpetat. ¶ Mulieri
q turpis suspitio cadet pōt: nec
ex testō militis aliqd capere pt:
vt diuus adrianus rescripsit.
¶ Nec tutorē ei q i aliena ptā
te e miles dare pōt. ¶ Si mi
les exhrdauerit filiuz: vel sciēs
cum filiū suum eē: silētio ptereie
rit an legatuz a substituto ex da
ri possit quesitum e? dixi nō posse:
lz ampla legata reliqrit. ¶ Ex
heredato miles et emācipato fi
lio substituere pōt. vez hoc ius
in his exercebit q ab ipso ad eū
cui substituit puenerunt: non et
in his si que habuerit vl postea
acqsierit. naz et si filio suo viuo ad
huc auo substituit: post acqsitam
aui eius hereditatem: nemo di
ceret ad sbstitutū ptinere. ¶ Si
militis adita non fuerit heredi
tas an substitutio quam pupillo
fecit valeat queritur et ɔñs erit
hoc dicere. qz permittitur mili
tem filio facere testamentū quā
uis sibi non fecerit. T. Ulpia.

Ex eo tempore quis iure mi
litari icipit posse testari: ex
quo in numeros relatus e, ante
non. ¶ Proinde q nondū in
numeris sunt lz etiam electi ty
rones sint et publicis expēsis iter
faciunt nondū milites sunt. de

est nisi suscepta infula: vt. C. de quadri. pres. l. i. in fi. nec tribunus nisi accepto cingulo: vt. s. e. l. tribunus: nec miles nisi sit in numero scriptus vt hic: nec magister: vt. s. de excu. tu. l. duas. §. munere. nec pistor. ne. s. de excu. tuto. l. fi. sed argu. contra insti. quibus mo. ius pa. po. sol. §. filius & in auc. de defen. ciui. §. & fi. eade. & C. de decur. l. fi. & j. de bo. pos. ex test. mi. l. uni ca §. fi. So. ibi.

k Iter facult. ar. contra. s. q. ex ca. ma. l. qui mittuntur. §. ante. & pe. accur.

a In numeros referri. Item insigna. hoc est nota publica brachijs eorum ds isigi. vt. C. de fabricen. l. stigmata. & alia q no. s. ex quib. cau. ma. l. fi.

Filiusfami. Proxim cingi habetur pro cincto. h. d. vel sic Paria sunt aliqd esse factum vel in proximo faciendum. vel sic. Propinqua potentia actui reputatur pro actu. bal.

b Equestri. no. militia equestris. Item celestis vt clericorum. Item legalis: vt advocatorum: vt. C. de aduo. di. iudi. l. aduocati. Item remiges & vigiles milites sunt: vt. j. de bo. pos. ex te. mili. l. i.

c Confestim. habetur cinct qui statim est cingendus. habetur perditum quod statim est perdendum: vt. j. pro em. l. si quis cum. habetur datum quod paratum est vt detur: vt. j. de le. ii. l. ite legato. & in auc. vt ex ac. instan. do. §. fi. deficit coditio qua costat statim defecturam vt potestatiua q non potest impleri vltimo vite spiritu: vt. s. de codi. isti. l. fi.

bent enim in numeros referri[a].

Papinia.

Filiusfamilias equestri[b] militia exornatus & in comitatu principum retentus: cingi confestim[c] iussus: testum de castrensi peculio facere pot.

Ulpia.

Rescripta principum ostendunt oes omnino qui eius sunt gradus vt iure militari testari non possint[d]: si in hostilico[e] dephendantur: & illic decedant: quo velint & quo possint testabunt: siue preses[f] sit prouincie: siue qs alius qui iure militari testari non pot.

De acquirenda vel amit. here.[g]

Paulus.

Qui totam[h] hereditatem acquirere[i] pot: is pro parte eam scindendo adire non pot[k].

Ulpia.

Sed & si qs[l] ex pluribus ptibus in eiusdem hereditate institutus sit: non pot quasdam partes repudiare: quasdam agnoscere[m]. Idem.

Quamdiu prior heres institutus hereditatem adire pt[n]: sub stitutus non pot[o]. Idem.

Nolle[p] adire hereditatem non vr qui non pot adire. Idem.

Mutum necnon surdum et ita natos pro herede gerere & obligari hereditati posse constat.

Eum cui lege[r] bonis interdicitur: hereditatem institutum posse adire hereditatem constat[s]. Idem.

Qui in aliena[t] est ptate non pot inuitum hereditati obligari eum in cuius est ptate: ne eri alieno pater obligetur[u]. Sed in bonorum possessione placuit[x] ratam haberi[y] posse eam quam citra volutatem agnouit is qui ptati subiectus est. Sed & si legitima hereditas filio delata sit ex senatusconsulto[z] orficiano mris: idem erit probandum[&]. Sed & si non adierit filius: diu tamen possedit pr[?] hereditatem: credendus est[?] vterque adisse hereditatem vt diuus pius & imperator nr rescripserunt. Si is q

Rescripta. Miles & quicumque alius si inter manus inimicorum moriatur sine vlla solennitate possunt testari. h. d. bal.

d Non possunt. quia non sunt milites. e Hostilico. als hostili loco als hostico. f Preses. qui non erat de numero militum sed ob aliquam causam illic erat. & sic de alijs vt hic. & s. l. quod constitutum. & j. de bo. possessio. ex te. mi. l. i. sed contra. C. e. l. firmatos. so. vt ibi.

g De acquirenda hereditate. Post deliberationem adit institutus vel repudiat. & ideo de hoc dicit. & dic adire & repudiare extraneorum: immiscere & abstinere suorum: vt insti. de here. qua. & dif. §. extraneis.

Qui totam. Aditione partis totum quod potest acquiri queritur: siue simul siue discretis partibus hereditas deferatur. h. d. cum. l. se. bar. & bal. vel sic sm baldum. Aditio partis trahit ad se totu siue ex vnica institutione siue ex pluribus partibus discretis. bal. Et sm bar. diuiditur in duas partes primo loquitur quando tota hereditas fuit delata vni sine distinctione partium. secundo vni per distinctionem partium. bar.

h Qui totam. pone casum. vt. C. de impub. & alijs subst. l. testo. vt aliqd videatur adere lex sequens non dicit. Sed & si qs &c. Item pone in instituto ex asse qui se gerit hrede pro parte tota hrditate videtur agnoscere: vt. j. e. l. si ex asse & sm hoc non pot pro parte adire & successiue. & facit. j. e. l. si solus. §. idem puto. & C. de omni agro deser. l. iiij. li. xi.

i Acquirere potest alioquin secus esset. vt. j. e. l. si solus. §. idem puto. in fi. §. Ite hoc si per se. si asit per se & per aliu dic: vt. j. e. l. si ego. & l. si ex parte accur. k Non potest. idem in legato vnius rei sed in hrde legatarij sit secus: vt. j. de leg. i. l. si legatarius. & de leg. ij. l. neminem. & l. grege. secus si plura legata essent. nec onus sit vni iniunctum: vt de le. ij. l. si duobus. ac.

l Sed & si quis. primo ex tertia. s. est institutus ticius. & idem ticius secundo ex alia tertia. tertio & idem ticius ex alia tertia. accur.

m Agnoscere. imo agnoscendo aliquam ex eis ceteras acquirit nec e opus aliqua aditione et si no delate erant cetere partes cum adijt vnam quia sufficit semel adiuisse. hoc intelligas in eadem persona: non tum per alium est acquirenda hereditas: vt. j. e. l. si solus per totam. quod ergo dic hic. & s. l. p. xi. non potest. s. quin sit heres in totum. sed cum partem repudiat partem aditur preualet aditio: tm. quia fauorabilior. ar. s. de lib. & posthu. l. cum quidam. Item quid si partem repudiat & aditionem aliarum differat: tm. non valet: vt. j. e. l. si solus in prin. & est ratio quam dixi. & facit. C. e. l. quidam. & quod ibi no. accur.

Quamdiu. Quadiu est locus institutionis substitutus non admittitur. h. d. Jo. de imo.

n Potest quod est vsque ad. xxx. an. vt. C. e. l. si curatoria. Est enim de iure ciuili aditio. ergo perpetua: vt insti. de perpe. & te. ac. in prin. sed pr. dicerat vsque ad annum per. l. C. e. l. cum antiquioribus. sed ibi de herede heredis qui non adit post annum. sed ipse viuens sic perpetuo: nisi statutum sibi tempus vt adeat sit elapsum: vt. j. e. l. quadiu institutus. vel nisi repudiet: vt. C. de repu. here. l. sicut.

o Non potest. ut. d. l. quadiu in prin. hoc tamen fallit in casibus: vt. s. de vul. sub. l. fin. §. ticius. l. fi. & de here. insti. l. si pater. & j. de bo. lib. l. libertus pro no. sed hec vltima pot aliter intelligi. & facit. j. de se. ta. l. ii. §. sfere. & §. pro gradu. & C. de edi. di. adri. tol. l. i.

Nolle. Actus & priuatio: actus est positio vel affirmatio h. d. vel sic. Ubi non assistunt potentia voluntas est inanis & vacua. h. d. Bal.

p Nolle. als nollet sensus: non pot repudiare. qui non pot adire. ad quod. j. e. l. is qui. & l. is pot. alij hnt. talle. q. d. si aliqs gerit pro herede in bonis viuentis non potest: vt. j. e. l. ne mine. & l. qui superstitis ergo est priuatio cuius affirmatio & econtra sic. j. de reg. iur. l. cuius & l. qui pot. §. quod qs.

Mutum. Hereditas pot adiri muto. h. d. bal. vel sic. Mutus & surdus & prodigus cui bonis est interdictum pot adire hereditatem. h. d. Pau. de ca.

q Hereditati. s. qui aditione non desideratur nisi voluntas declarata. profectum est. n. opus quod intelligat qd agat: vt. j. de bo. pos. fu. co. l. si & j. de here. qua. & dif. §. fi. Ite pot iussu dni adire. aut alium adire iubere: vt. j. e. l. pater. §. i. & ij. & facit. s. de here. insti. l. i. §. mutus.

r Cum cui lege. s. a iudice per. l. vt. s. de cur. fu. l. i. in prin. no. & de quo prodigus. secus si pp delictum vt si comisit crimen maiestatis vel quia hereticus fuit: vt. C. ad. l. iul. ma. l. pe. & de hereticis. l. manicheos. ac.

s Constat. s. cum auctoritate curatoris: ut. C. de admi. tu. l. cum [illegible] nec obstat. j. de re. iur. l. furiosi. quia nulla voluntas est. s. in alienando secus in acquirendo. ar. j. de reb. cre. l. certi conditio §. sed si [illegible] ro. & de vb. ob. l. is cui. & facit. s. de testa. l. filius. & is cui.

Qui in aliena. Hereditati quocunque modo delate filius adeundo non obligat patrem nisi precedat iussus. sed in bonorum possessione sufficit si ratihabitio subsequatur. h. d. bar. & Jo. de imo. primo loquitur in hereditate delata ex testamento usque ibi sed bonorum secundo in bonorum possessione usque ibi: sed & si. Tertio in hereditate delata ab intestato. Pau. de ca.

t Inuitum. s. eum cuius non pcessit volutas. & differat a casu [illegible] sed in bonorum &c. sed ibi est aliaro. ne eri. &c. precedere. n. debet iussus. vt. j. e. l. si qs mihi. §. iussu. sed bene se obligat hodie: ut. C. de bo. que lib. l. fi.

u Obligetur. s. inuitus.

x Sed in bonorum. placuit et si ab initio non consentiat

y Ratam haberi: ut. C. qui admit. ad bo. posses. l. i. & j. rem ra. ha. l. bonorum. & sic trebellianica restitutio potest haberi rata: ut. j. ad trebel. l. seruio. in. §. i. sic & peti potest per procuratorem sed hereditas non aditur: ut. j. e. l. paulus.

z Senatusconsulto: ut insti. ad orfitia. se. con. nam & ea legitima dicitur licet non sit ex. l. xii. tab. ut. j. unde le. l. ij. §. fi. & l. se. accur.

& Idem erit probandum ut s. non possit adiri.

Sed et si. Ex diuturnitate temporis cum patientia presumuntur omnia solemniter acta. h. d. Pau. de ca. & Bar. & Bal.

? Diu. longo tempore: vt. j. qui & a quibus. l. sed si fideicom. §. manifesto. b.

? Pater. filio sciente & non contradicente. idem & si postulasset filius. ut. s. de pe. here. l. si filius. azo. & argu. s. ad mace. l. si filius [illegible] pore ergo presumitur solemnitas obseruata. sic. s. de usur. l. cum de in rem verso. accur.

? Credendus est uterque. idest pater & filius. azo. vel dic pater in quem transeunt obligationes sm bas. ll. ut. j. eo. l. placet.

Si is qui. Qui iussu alterius adit presumitur solum iubentem [illegible] rere velle si iussum credat ualere. secus si sciat inualidum vel [illegible] su adit. h. d. Bar.

te suo hrdi acqreret adoptāti: vt. ff. de adop. l. si pr in pn. ⁊ sic iā dnuo adiri seu acqri nō pōt. Itē ⁊ fims nō posset bn̄ adaptari. Itē nec alie due positiōes casus valent: sʒ h valet vt dicas ꝙ ticius filiū suū exhrdauit ⁊ extraneū istituit: eoqʒ mortuo anteꝙ adiret a filio exhrdato ē adoptat⁹.

n ℂ In ptāte. adoptātꝭ vel pris ei⁹. ac.

putabat se filiūfamilias: patris iussu adierit: cū neqʒ sibi neqʒ ci q iusserit quesiysse hereditatē cō stat. ꝙꝫ ꝙꝫ is quē pr iusserit adire ⁊ decesserit: si adierit is mortuo pre obliget se hereditati vt Julianus lib. xxx. ffoꝝ scripsit. nā tum⁹ q dubitat vtrum filiusfamilias an paterfamilias morte patris factus sit posse adire hereditatē magis admittit. ℂ Interdum filiyfamilias ⁊ sine aditione acqrent hrditatem his in qrū sunt ptāte: vtputa si nepos ex filio exhrdato heres sit istitutus. pfem enim suū sine aditio ne faciet hrdē: ⁊ qdē necessariū. ℂ Sʒ ⁊ si qs hrs institut⁹ ado ptet a filio exhēdato necessariū eū nō facit: sʒ iuberi dʒ vt adeat: qm̄ mortis tpe ī ptāte si fuerit. nā p eū qs existere necessarius ñ pōt q ipse ñ eēt extitur⁹. ℂ Celsus li. xv. ffoꝝ scripsit. Eū q metu hboꝝ vł aliq̄ timore coactus falles adierit hereditatē: siue liber fit heredem non fieri: pl3: si

ne seruus fit dn̄m heredem non facere.

Paulus.

Si qs filiumfamilias heredem istitucrit: ⁊ ita scripserit. si mihi ticius iste filiusfamilias heres nō erit sempronius hers esto. filio adeunte iussu pris subsitutus excludit. ℂ Si fili⁹ prius ꝙꝫ sciret se necessarium extitisse pri heredem: decesserit: relicto filio necessario pmittēdum ē nepoti abstinere se ab aui hereditate: q2 ⁊ patri eius idez tribueretur. ℂ In omni successione q ei⁹ heres extitit: q² ticio heres fuit, ticio quoqʒ heres videtur esse: nec potest ticij omittere hereditatem.

Ulpianus.

More nostre ciuitatis neqʒ pupillus neqʒ pupilla sine tutoris auctoritate obligari pnt. ℂ Hereditas autem qn̄ obliget nos eri alieno: et si nō sit soluēdo plus ꝙꝫ māifestū ē. ℂ De ea āt hrditate loqmur in q̄ ñ succedūt hmōi psōe q̄si necessarie.

o ℂ Nā p eū. hō dico ꝙ nō fac eū necessariū naʒ ⁊c. hec tn̄ regula fallit. ff. de castrē. pec. l. ex castrensi. ⁊ dic vt ibi no.

p ℂ Extiturus. f. necessarius.

ℂ Celsus. Protestatio pcedēs actū sequēti contrariū: facit vt actus subseqns nihil operetur h. d. bar. ⁊ Jo. de imo.

q ℂ Celsus. als. §. celsus. als. l. eum.

r ℂ Fallēs. vt q2 psciēs se cogē dū clā corā qbusdā fuit ptestat⁹ ꝙ lʒ adiret pro nihilo volebat eē ad qd. ff. de le. ij. l. si qs in prin. accur.

s ℂ Nō fieri. li-no fit: sʒ abstiet vt. ff. qd me. cā. l. si mulier. §. si metu. ⁊ ff. c. l. si met⁹. q̄ sit ff. Bo. h fallēs ibi nō. alij dicūt ꝙ h de eqtate ibi de rigore. alij ꝙꝫ ꝙ ibi de eqtate prona h d stricto iure. i. ciuili. alij ꝙ ñ fit hrs. f. cū effectu q2 abstinet ⁊ pria pl3. ide oppōit met⁹ hboꝝ nō fuit iust⁹: g nō ipedit fieri hrdē: vt. ff. quod me. cau. l. v. vi. ⁊ vij. ⁊ q et cau. ma. l. met⁹. so. h falles. vñ si et null⁹ fuisset met⁹ nō tenuisset aditio. Itē op. C. e. l. eum aliqs. sʒ ibi p iudicē cogit adire. sic. ff. ad se. cō. treb. l. nā qe. §. qui compulsus.

t ℂ Nō facere. hoc pōt ītelligi cū suus ab aliquo cōpellit nō a dnō: aliogn ff. vt. ff. si q̄s om. ca. testa. l. i. §. i. azo. ⁊ fac ad l. ff. de ne. ge. l. at q natura. §. si libero. ⁊ d tute. l. q testō. in fi. ⁊ de iudi. l. ij. circa pn. ⁊ de auc. ps. l. i. in fi. ⁊ ff. de acq. rer do l. hō liber. in pn. ⁊ ff. ff. de ritu. nup. l. si a patre.

ℂ Si quis. Vulgaris substitutio expirat si pa- reditas acqrat. h. d. Bar. Pau. de ca. ⁊ Jo.

u ℂ Filiusfamilias. alteri⁹ ⁊ sciebat eū filiūfam- seruo. vt. ff. de her. isti. l. si pr. ⁊ l. se.

ℂ Si filius. Suus hrditatē pris nō agnitā- di pront etiā hēbat ipse defūctus. h. d. Bar. ⁊

y ℂ Sciret. l. q̄d si ignorauit. nā ide nisi se imisc- hrē paternā. sʒ si vellet abstiere a pr̄na ⁊ hrē a- here. ab. l. i. ⁊ l. ij. ⁊. C. vñ li. l. q se. az. ⁊

ℂ In omni. Hrditatē agnitā p defūctū nō p- bar. ⁊ Jo. de imo. ꝫ ℂ Qui ei. puta seio.

a ℂ Videt. no. q2 heres hrdis ⁊c. ut. ⁊. C. de her- hrdis. ⁊ ff. de peti. here. l. iij. §. sʒ si ticio. ⁊ dic-

ℂ More. ... ℂ Hereditas. ...

rio: vt. ff. l. proxi. §. i. et. ff. de fideicomis. li. l. cum quasi. §. si et si qs. Itē necessarius heres tñ qñq3 se abstinet quo ad quid vt. ff. de here. insti. l. iij. §. qui fideico. quod qualiter sit intelligēdū dicā. ff. e. l. necessari⁹. et. ff. de in. l. ait pretor. §. non solum. azo.

a ¶ Impubes. maior infante als sol⁹ pt: vt. C. e. l. si infanti. in prin.

b ¶ Consilij. plenū aliqd hēt vt. in. et facit. ff. l. pater. accur.

c Pupillus. Pupill⁹ potest cum tutoris auctoritate hereditatem adire. h. d. bar. et Jo. de imo. sed bal. addit si pupillus maior infante fuerit.

c ¶ Si fari. f. maior infante. als sol⁹ tutor: vt. C. de iure de li. l. si infanti. §. i. vel infās tutore auctore: vt. ff. ad trebe. l. seruo inuito. §. si pupillo. subaudi ḡ hic marie sed i hoc differt quia si ē maior non pōt solus tutor vt stati dices.

d ¶ Discernere pōt. sic. ff. de in rein. l. qui iurasse. et de iur. et facti igno. l. regula. et. ff. de fal. mo. l. a. et. ff. rē pu. sal. fo. l. si. i si.

e ¶ Furiosus. sz in isto adit solus curator: vt. C. de cu. fu. l. fi. §. tali. et. ff. e. l. qui fur⁹ suus. sed an faciat furiosum heredē dic vt ibi. at hic oportet ambos consentire: vt. C. e. l. potuit. et ad hoc. ff. de re. iur. l. i. in negocijs.

f ¶ Cum tutoris. vt. ff. l. pri. no. at curatorum non sufficit pupillo: vt. ff. de a p. l. cum in vna. §. tutor. sz adulto sic: vt. vt. C. de admi. tu. l. nō qdā3. Item in bo. pos. solus tutor: ff. de bo. pos. l. tutor. ac.

¶ Impubes⁸ q i alterius ptāte ē: si iussu ei⁹ adierit hēditatē: lz ꝯsilij^b capax ñ fuerit: ei acqrit hereditatē. Paulus.

Pupillus si fari^c possit: lz huiusetatis sit vt^d cām acqrende hēditatis nō itelligat: q̄uis non videatur scire hmōi etatis puer: neq3. n. scire: neq3 discernere tal' etas pōt⁹ ñ magis q̄ furiosus^e: tñ cum tutoris^f auctoritate hēditatē acqrere pt. hoc. n. fauorabiliter ei pstat. Ulpia.

Si ex asse heres destinauerit ꝑtē^g hēe hēditatis: vī i asse3 ꝓ hēde gessisse. Pompo.

Impuberibus^g libēs oimō abstinēdi ptās sit. ¶ Puberibus aūt ita si se non imiscuerint. Ulpia.

Ei q se non imiscuit^h hereditati paterne: siue maior sit siue minor^i: non eē necesse ptorē adire: sz sufficit se non imiscuisse hereditati. ¶ Et ē in semestribus iuris octauio victorino rescriptum non eē necesse pupillis in integrum restitui et auito cōtractu: quorum^k pater^l constituerat non agnoscere hereditate3^m nec qcq3 amouerat^n: vel pro herede gesserat^o. Idem.

Is q hēs institutus ē: vel is cui legitia hēditas delata ē: repudiatōe hēditatē amittit. hoc. ita^p ve3 ē si i ea cā erat hēditas, vt adiri possit. ¶ Ceteru3 hēs institutus sub ꝯditione si añ ꝯditionem existētē repudiauit, nihil egit^q q̄lis q̄lis^r fuit ꝯditio: et si i arbitriū^s collata ē. ¶ Si qs dubitet^t viuat testōr necne repudiādo nihil agit^u. ¶ Si qs institut⁹ q̄q3 s̄liter si añ repudiet q̄3 hēs istitut⁹ dcernat ō hēditate^x: nihil valebit^y rpudiatō. ¶ Nā3 filiusfamilias^z repudiādo sūi pře ñ3 pr̄ sine filio alteri nocet: vtriq3 āt pñt repudiaf. Paulus.

Idē ēt ē si legitia^& hēditas siliys obuenit. Ulpia.

Is q putat se necessariū^ꝯ: cū sit volūtarius si poterit^ꝑ repudiare.

Si ex asse. Heres insolidum institutus adeūdo ꝓ parte totā hereditatem acqrit. h. d. Jo. de imo. vel sic sm bal. Qui partez indiuidui facit totū fecisse videt. Bal.

g ¶ Partē. tñ vel sciēs se insolidum hēdē. vel credēs tñ ō parte quā vult adire et dic destinauerit. i. pposuerit cū effectu. s. adeūdo. vt. ff. e. l. i. et. ij. et. ff. de le. ij. l. neminem. et. l. si cruuen. et. ff. e. l. qui se. et de le. i. l. legatarius. sz contra. ff. e. l. ex semisse. so. ibi.

Impuberibus. Minus solemnis aditio non officit beneficio abstinendi. secus si aditio teneat lz restitutio in integrum competat. qr tūc opus est restitutione in integrum. h. d. bal.

g ¶ Impuberibus. per hanc. l. dicit. py. non eē necessariā in integ. restitu. īpuberibus etiā cum tutore adeuntibus alioqn idem esset in impuberib⁹. quod puberibus. nam et puberes restituūtur: vt. ff. eo. l. si minor. sed tu dic ꝙ hic impubes sine tutore pubes sine curatore adierunt cū non haberent tutorem vel curatorem quorum aditio non tenet ipso iure vt. ff. e. l. pupillus. ergo sine restitutione deserit. at puberis tenet cum curatorem non h3. vt. C. de in integ. resti. mi. l. si curatorem. et iō non sine restitutione iuuatur si adiuit vt hic et. ff. e. l. necessarius. Si autem curatorem habet similis est pupillo: vt. d. l. si curatorem. Uel secundo intellige ꝙ impuberes vocet minores. xxv. an. qui iuuantur etiam si adeunt vel ipso iure vel per restitutionem vt ex premissis patet. at puberes vocat maiores. xxv. an qui nullo modo iuuantur: vt hic et. C. de repu. here. l. iiij. et hoc sm hoc non facit hec. l. pro. p. in eo ꝙ dicit pupillum soluēte debitum naturale condicere: non prehabita restitutione: vt. ff. de condi. inde. l. interdum. quia hic nec ante aditionem tenebatur: nec post cū sine tutore adiuit. at ibi naturaliter saltē tenebat. et iō nō cōdicit solutā et cōsūptā sine restitutione: vt ibi no. et facit. ff. de mi. l. ait pretor. §. sed et si heredi. et. l. proxi. accur.

Ei qui. Suus qui se non immiscuit potest abstinere beneficio edicti pretoris sine aditione iudicis. h. d. Jo.

h ¶ Immiscuit. erit ergo suus: vt in rubrica no.

i ¶ Siue minor. sed minor etiam potest: vt. ff. l. proxi. accur.

k ¶ Quorum. pupillorum.

l ¶ Pater. cui successerant pupilli. accur.

m ¶ Hereditatem. aui. i. patris sui. idem si decessisset ignorans delatam: vt. ff. e. l. si quis. §. i. accur.

n ¶ Amouerat. quia tunc beneficiū abstinēdi amisisset cum sit fur⁹: vt. ff. e. l. si seruus. §. pretor aut. in extraneo secus. vt. ff. e. l. si extraneus. accur.

o ¶ Gesserat. in bonis aui. et facit. C. si se. ab here. ab. l. i. et. ff. l. proxi. et. ff. e. l. necessarius. accur.

Is qui. Illa hereditas ꝑ repudiationez ꝑdit q̄ pōt adiri. sec⁹ si tūc adiri nō poterat. h. d. bal. et Jo. de imo.

p ¶ Hoc ita. s. ꝙ institutus repudiet. et sic ad primū ñ ꝯtinuū dcīū refert. vl sic h ita. vt. s. cā ce dlatā si adit. ñ sic h ita. s. delatā posse rpudiaf si i ca. et. qr hec cōuertibilia sūt esse delatā et posse adiri vt. et sic male loqueretur.

q ¶ Nihil egit. nisi cotā iudice creditorib⁹ instātib⁹ aditur dicat et si conditio extiterit: vt. ff. de cu. plurimū. ist. ḡ sunt ꝯ. ar. ff. ō orig. iur. l. ij. §. et cū

puratur. ff. de le. ij. l. i. itē qdā dsit ꝙ si expssum sit ꝓ pura ꝙꝙ stati possit acqrere: et tūc sallit prio debeo purificare. sz dic vt pdixi. et no. ff. de

Si quis. Qui nō pōt adire ꝑpter dubitationem vel cōditionis pendētiā nō pōt etiā repudiar.

t ¶ Dubitet. qs dr dubitare. dic vt. ff. e. l. cū q

u ¶ Nihil agit. qr nec adire pōt. vt. ff. e. l. here

x ¶ De hereditate. s. repudianda. acc.

y ¶ Nihil valebit. qr nec adire pōt: vt. ff. e. l. in l. ꝙdu. et facit. C. de cap. l. nec nos. et. ff. e. l. qu

Neq3 filius. Hereditatē filio delatā testamentariā vel legitimā pr̄ et filius sil' repudiare pñt. sz nō alter sine altero. h. d. cu. l. se.

z ¶ Neq3 filiusfa. institut⁹ fili⁹ ab aliquo cōtēplatiōe pr̄is. et sic pr̄s cia. s. sit hereditas: ut. ff. de vulg. et pup. sub. l. sed si pr̄s §. i. arrogato vel sui cōtēplatiōe: et sic aduētitia nō pōt repudiare vt pr̄ nō vocat sed iubebit adhuc eū adire: vt h. et. C. de pac. l. fili⁹. et eū pr̄ non nocet filio: qr nec antea ptinebat ad filiū: vt. ff. e. l. placet. vel si nocet ꝙ p̄ morte pr̄is adire poterit. sed an ipsi pr̄i. forte ñ. ar. ff. so. ma. l. in. p. dēiq3. At secūs lex qñ ab itestato vt ꝑ orsicianū art. ff. e. l. q i aliena. §. sed si legitima. sz nono iure h3 qō querit ꝑprietas filio in aduēticia indubitanter obtinet qō hic dicitur. C. de bo. q li. l. fi. Ubi dicit hic a mr̄e filiū istitutū et i. l. se. ab eadē hereditatē dlatā ab intestato et dicitur et iure isto eā ḡri filio p. l. ff. e. l. q i aliena. §. h et si. qō nō pōt qr prio ꝑ ꝯstātinū hoc fuit iuētū: ut. C. de bo. ma. l. i. et lz filio delata tur stati pr̄i q̄rit. itē op p. insti. ꝑ q̄s p. §. i. vbi pr̄ dat cū vult. sed pr̄ acqsitū usf. qi iā nō ē spes filio. sz añ qr spes ē filio si fiat sui iuris nō potest pater repudiare sicut in seruo: ut insti. de here. insti. §. alieni. tpe enī additiōis in hereditate cōsideratur ꝯditio istituti. secus i legatis et stipulatiōib⁹ ut ibi nositē sec⁹ in dño et seruo vt. ff. de le. i. l. legatū seruo. et de sic edic. l. i. §. per seruū. et facit. C. de repu. bo. pos. l. si lio. et. ff. de iure iur. l. quanto magis. ibi ipsi aūt re. et. C. e. l. te. et de fideicō. l. ex repudiatione. ac.

& ¶ Idem etiam ē si legitima. et ex orsiciano: ut. ff. e. l. qui i aliena. §. et si legitima.

Is qui. Error an quis sit voluntarius vel necessarius impedit repudiationem. et aditione. h. d. Bar. et ioan. de imola.

ꝯ ¶ Necessariam. quis sit suus et necessarius vel necessarius tñ hic insti. de here. quali. et diffe. in prin. accur.

ꝑ ¶ Non poterit. in eodem errore consistens. ut sic verba ad vtrumque referantur: sicut arbor mala non facit fructus bonos. s. cōis imola. et qr de quo ē rō credēs qr se necessariū credit se non posse repudiare. et qr de quo sibi non ē certus qō omnium heredū cōe est.

a Repudiare. vel adire. vt. j. l. proxi. b Plus est. q in aio consistit aditio: vt insti. de here. qua. z dif. §. fi. z no. generale dictum vt. j. de usur. l. cum qui. §. fi. z. l. ite apud. §. interdu3. z. s. qui. mo. vsuf. amit. l. is qui. sed or. s. j. de en. expi. her. l. fi. z pro emp. l. ij. §. si a pupillo. z insti. de le. §. si quis re. z. j. de ma. vin. l. iiij. qua ex ca ad eu3 pertineat ex testo vel ab intestato: vt. j. e. l. si is ad que. sz regula huius. l. fallit. nam tutor quandoq3 solus adit vt infanti acquirat. vt. C. e. l. si ifanti. §. i. z de bono. pos. l. tutor. z. l. si pupillus. sed repudiare nunq̃. vt. d. l. tutor. z. j. de suc. e. l. i. §. tutor. item servus repudiare no potest: sed potest nolle adire: vt. C. de here. insti. l. iij. in fi. quid autem in filiofa. habuisti: vt. s. e. l. is q in fi. Item decretalem possessionem bonoz acquirere qs pot. non tn repudiare. z e co vt. j. de succes. e. l. i. §. decretalis. concor. sunt. s. e. l. iiij. cu suis cocor. z. j. e. l. si qs extraneus. §. sed ita.

pudiare^a. nam plus e^b in opinione q̃ in veritate.

Idem.

At econtrario^c q se putat necessarium voluntari^o existere non pot^e.

Idem.

Nec is^c q si valere testm̃: aut falsuz ee putat: repudiare pot^h. Sz si certu sit^b falsum si ee qd falsum vr: sicut adeundo acqrit: ita z repudiando amittit hereditate. Heres istitut^o ide q3 legitimus^i: si istitutus repudiaverit: q̃si legitim^o non amittit^k hrditatem. Sz si q̃si legitim^o repudiavit: siqdez scit se hedem istitutum credendum e vtru q3^l rpudiasse. Si ignorat ad neutram ei repudiatio nocebit. Nec q3 ad testamentariam: q̃m hanc non repudiavit: neq3 ad legitimam: quoniam nondum ei fuerat delata^m.

Paulus.

Is pot repudiare^n qui z acqrere potest.

Idem.

Qui hrditate adire: vel bonoz possessione petere volet: certus ee o3 defunctu^o ee testatore^p.

Ulpia.

Pro hrde^q gerere vr is q aliqd facit q̃si heres^r. Et gnalit iulian^o scribit: eu demu p herede gerere q aliqd q̃si hrs^s gerit. p herede at gerere n ee ta facti q̃z animi^t. na hoc aio ee o3 vt velit hrs ee. Ceter si qd pietatis ca fecit, si qd custodie ca fecit, si qd q̃si n heres egit: sz q̃si alio iure dn̄s: appet n videri p herede gessisse: z io solet testari^v liberi q necessarii existut: n aio hrdis se gerer q gerut sz aut pietatis aut custodie ca^x aut p suo^y: vtputa patre sepelivit vel iusta^z ei fecit si aio heredis p hrde gessit. Eni vero si pietatis ca hoc fecit: non vr pro herede gessisse. Servos hereditarios pavit iumenta aut pavit aut distraxit. si h vt heres gessit p hrde. aut si no vt heres: sz vt custodiat: aut putavit sua: aut dum deliberat qd^a fecit: cosules vt salve eent res hereditarie. si forte ei non placuerit p herede gerere: appet no videri p herede gessisse. Proinde z si fudos aut edes locavit vel fulsit vel siqd aliud fecit: n h aio q̃si p herede gereret: sz dn̄ ei q substitutus e: vel abintestato hrs extitur^o pspicit: aut res tpe piutas distraxit: in ea ca e vt p herede non gesserit: q2 no h aio fuit. Si quid tn̄ quasi heres

c At econtrario. sz in quo e econtra q̃ idez videatur: rn̄. s. non repudiat: hic econtra non adit. sed utroq3 hic erat voluntarius: sed putabat q esset necessarius. sed nunquid si i veritate erat necessarius: sz se voluntariuz credidit rn̄. si necessari^o est puta suus e here: vt insti. de here. qua. z dif. pon. nisi in casu q̃si sit de necessario voluntarius ut. s. de here. istu. l. iij. §. i. fidei. sed q̃daz dnt eu no fieri protinus heredem per hunc casuz huius. l. z in hoc dicit econtrario. si sit suus z necessarius: e p pretore voluntarius: ut no. s. eo. l. more. z ideo adire non poterit vel repudiare. cu in suo iure erat.

d Non potest. s adire hereditatem etia si velit i errore permanes. ac.

Nec is. Qui dubitat de viribus testi non pot adire. ite aditio alterius non impedit eum qui e certus h. d. bar.

e Nec is. alis incipit q z decet nec. z tunc primus z secundus casus ide sit. si tn hes nec z erit uno casus.

f Repudiare. vel adire. vt. j. l. proxi.

g Potest. et si nolit q de iure suo est incertus. ac.

Qui hereditatem. Nullus pot se pro herede gerere nisi mortuu testatorem sciat. h. d. bar.

o Qui hereditate. defuncti .i. mortuum.

p Testatore. z alia q̃daz: vt no. s. l. proxi. z facit. j. eo. l. nemine. z. l. qui superstitis.

Pro herede. Nunc incipit tractare de ipso actu adeundi. s. tractavit de facultate adeundi. vl sic. Qui facit aliqd tanq̃ heres oneribus hereditariis obligatur. secus si alio aio facit qd apparere pot vel ex prestatione vel ex qualitate. h. d bar.

q Pro herede. alr accipit hoc verbu pro herede cu tractatur de pe. hered. vt. s. de pe. here. z per totu ti. z alr cu tractat de vsucap. pro herede. vt. j. pro herede. l. i. z per totum ti. azo.

r Quasi heres. sic. s. fami. herc. l. qui errat i fi. z. l. z puto. s. sed z in ge. sic. s. de iur do. l. prodigentia. §. si pater.

s Quasi. Electiue pot. naz solus aius sufficit: vt insti. de here. qua. z dif. §. fi. az. z. j. e. l. gerit. z. C. e. l. si avia. per factum tn probatur voluntas: vt. C. de repu. here. l. i.

b Sed si certum sit. puta cu ipse hrs vr falsum commisisse: tuc certus e de iure suo: z io adire vel repudiare pot. sec^o si ali^o vr fecisse falsu: vt hic: z. j. e. l. cu falsis. z. l. cu qda i fi.

Heres. Repudiatione vnius iuris no vr aliud repudiatuz: nisi repudiatu non poterit sine illo repudiari. h. d. bar. z Io. de imo.

i Legitimus. q2 proximior. k Non amittit. pot ergo vno iure repudiare z altero amplecti: sicut z ille q iure civili z pretorio succedere potest: vt no. C. e. l. puberem. z hoc veruz si nulli sint legatarii. alias tenetur ad onera ac si ex testo adiisset: vt. C. si omis. can. test. l. ij. in pun. Item pot hic ro colligi quid operetur substitutio duobus extraneis institutis: vos invicem substituo. cuz iure accrescendi sint sibi consecutur: q2 vno iure repudiari altero amplecti poterunt.

l Utriq3. i. hereditatem vtroq3 iure obvenientem. z est. sic. j. e. l. in plurimum. sed contra. s. e. l. is qui. ij. rn̄. in eo q pot h repudiari legitima q non est delata. so. j. e. l. illud. ac.

m Fuerat delata. bona ro. vt. s. e. l. is qui. ij. rn̄. z. j. de suc. e. l. j. §. cum furiosi. habes ergo q adhuc potest adire ex testo q2 no tenuit repudiatio cum ignorabat sibi delatam. sed si potest adire ex testo non est locus ab intestato: q diu est locus testamentarie zc. vt. j. e. l. q̃diu. z. j. de re. iur. l. q̃diu. z. C. coia de suc. l. asi. z. C. vn. li. l. ij. z facit. j. de excep. rei iudi. l. ex sertate. i pn. z. j. de re. iu. l. quoties ex duplici. ac.

Is potest. Qui h3 ius adeundi pncipaliter z per se no ipeditus ad sui vtilitate is repudiare pot z alter no. h. d. bar. z Io. de imo.

n Is pot repudiare. z tunc qs adit z qui possit acqrere dic homo liber paterfa. compos mentis. maior. xxv. an. q sit testatorez mortuu z sibi delatam hereditatem. servus ergo z filiusfa. adire non possunt nisi potestat iussu: vt. j. e. l. si quis mihi bona. §. iussu. Ite furiosus non: vt. C. e. l. qui servu. In minore dic. vt. s. e. l. more. z. l. pupillus no. Ite scire o3 testatore mortuum. vt. j. l. proxi. z sibi delatam scire q pure institutus vel purificata e institutio: z hoc sit: vt. s. e. l. is hrs. z. j. e. l. hrs. §. i. z. j. de scdis. ta. l. i. §. sciaz. Ite o3 ee certus q testator potuerit testari alias de viribus testamenti dubitat: vt z. j. e. l. heres §. fi. Item q nullus cum precedat scire o3. alias de virib^o testamenti dubitare videtur: vt. j. e. l. cum quida. §. i. ite3 scire debet

t Testari. i. protestari coram pluribus. sic. s. de neg. gest. l. nesennius. Sed an habeat necesse. s. protestari: rn̄. h. non. sed causa tollende dubitationis. z pro eis. s. de relig. l. ac si quis. §. pleriq3. sed illud funerando: no aliud gerendo. vnde dic fm io. z azo. necesse esse. alias presumitur heres: vt. j. e. l. duo fratres. z. C. de repu. here. l. i. z. d. §. pleriq3. Nam cum quis aliquid gerit qd suo iure facere potest magis suo iure facere presumitur q̃ alieno: vt. j. e. l. iulianus. §. si servum. z hoc in suis. in extraneis dic. vt. j. proxi. §. vel dic tertio ut statim ibi dices. ac.

v Custodie causa. sic. s. de iure deli. l. aut pretor. z. l. aristo. ac.

x Pro suo: q2 putat re aliude sua vel forte materna vl aliude. azo.

y Iusta. i. que pro sepeliedo iusta sunt. alias iusti alias busta: qr olim comburebantur in rogo cadavera mortuorum. sic z ponitur. s. de in ius voca. l. ij. in fi. ac.

z Animo heredis. s. hoc fecit. z facit. s. de inof. testa. l. si vt proponis. §. pe. accursius.

a Servos. quid. i. aliquid. ad quod. s. ti. ij. l. aut pretor. z. l. aristo. Sed quis hoc probabit: distinguitur suus ab extraneo sive emancipato: vt. j. e. l. iulianus. §. si servum. z. C. de repu. here. l. i. z. C. de iure deli. l. i. sz forte in emancipato e co: q2 de iure civili e incognitus vt insti. de here. q ab intesta. de. §. emancipati. sed aditio hereditatis e de iure civili. sz in extraneo non videtur quare aliud sit q̃ in suo. melius ergo videtur perpendendum ex qualitate heredum psonarum eoru z ex qualitate actuum z rerum quas attingerent: ut sic quandoq3 non habeat necesse probare se non fecisse aio adeundi: q̃si ab adversario probetur fecisse aio adeundi. az. aliquis tn actus in suo presumit aditionem qui in emancipato non psumitur ut manumissio: ut. j. e. l. iulianus. §. si servum. z. C. de iure deli. l. i. ac.

Si quid. In his que non transeunt ad heredes extraneos nomen heredis intelligitur de filio: z ideo si illum actum facit ut heres: oneribus hereditariis non obligatur. h. d. Bar. uel sic fm bal. Filius tanq̃ heres petendo operas incertas que ad heredem extraneum non transeunt se immiscere videtur: z in isto iure operarum creditores possunt inniti fm prima lec. bal. qui ultra istam alias tres ponit ut ibi videri potest. uel alr sic fm ioan. de imo. Filius agens ut heres intelligitur se talem heredem asserere qualem requirit natura petitionis. io. de imo.

petit: sz ex his q̃ ad heredem eẽ neum non trãsẽunt videam an oneribus se imiscuerit hẽditatis vtputa a liberto parentis opas petit: q̃s heres extneus petere n̄ poterat: h̄ tñ petẽdo ɔseq pōt. Et ɔstat ꝓ herede eum non gessisse: cum petitio eaꝝ ẽt creditoribus ɔpetat: ⁊ marie futuraꝝ. ¶ Sz ⁊ q in sepulchrū hẽditarium mortuū itulit: obligari pr̃nis creditoribus non ẽ existimãdus: ut papinianus ait: q̃ sñia humanior est licz iulianus contra scripserit. ¶ Papinianus. scribit filium heredẽ istitutum q se bonis pr̃nis abstinuit. vulgo putare q̃sdaz si a statulibero pecuniã accepit. ¶ A creditoribus conueniẽduz: siue nūmi peculiares fuerint siue nō fuerit qꝛ ex defuncti voluntate accipit qd̃ cōditionis iplẽde cā daẽ. ¶ Julia. ãt ⁊ si non abstinuit idẽ existimauit. Ita demum aũt ꝓ herede gessisse ait papinia. si sol heres sit. ¶ Ceterum si coheredẽ habeat ⁊ coheres adiit h̄ ẽ cogẽdus ingtis q accepit a statulibero: actões creditoꝝ suscipe: nam cuz se filius abstinet idẽ debebit conseq inf̃ ptorio qd̃ emancipatus ɔsequit q hẽditatem repudiauit: q̃ facto statuliber filio noiatim pecuniã dare iussus potuisset ⁊ n̄ heredi dãdo ad libertatem peruenire. ¶ Itaqz tunc ꝓ herede geri dicẽdum cẽ ait: q̃tiens accipit qd̃ citra nomen ⁊ ius heredis accipere non poterat. ¶ Si sepulchri violati filius ageret: q̃uis hereditariꝭ: qꝛ nihil ex bonis pr̃is capit non videbit se bonis imiscere. h̄. n. actio penam ⁊ vindictam potius q̃z rei psecutionem continet.

¶ Idem.

Si qs extneus rem hẽditariã q̃si surripiẽs vl expilãs tẽn̄ ꝓ herede gerit. nã id ɔmissuz ɔ̃riã volũtatẽ dclarat. ¶ Inter...

Jtẽ sm hãc dic creditoribus scilicet filii ⁊ ita ẽ bona rō vt suo nō hereditario iure hẽat eas filius. ⁊ qd̃ dicit marie futuraꝝ. i. earum rerum quarũ dies cessit postq̃ ipsi creditores filii missi sunt i pos. bonoꝝ filii nō defensi. nã ĩ eis potiꝰ ius hñt creditores q̃ i primis: ut ar. ff. q̃ i frau. cre. l. q aũt. §. sciẽdū. nã nisi dies earum cessisset peti nō posset. cedit ãt cũ idicte fuerit ⁊ nō ante. ⁊ hoc i icertis de qbus loqtur hic: sed operaꝝ certarũ cedit dies statim. cũ petite sunt... fuerit i mora: ⁊ pbant hec. ff. d ope. lib. l. si qs hac. §. iudiciū. ⁊ l. cũ p... nus. i prin. ⁊ l. quotiẽs certa. vel dic de creditoribus pr̃nis hoc mō... petatio creditoribus paternis: nec p hoc fiũt heredes: multo fortiꝰ i filii... hoc mutat casum ⁊ dicat d certis q̃ ad heredes trãseũt. vel ẽt d incer... rum dies cessit viuo pr̃e ⁊ pecunia erat deducta i cōdẽnationẽ. alias... siret ad heredes extneos: vt. ff. d op. li. l. si operaꝝ. ⁊ l. q libertinus... lii. ⁊ l. a duobꝰ. ⁊ q dicit futuraꝝ. i. postq̃ creditores ceperint cōue... trẽ viuentẽ. Sz si h̄ de icertis dicat. Quomodo alius debeat q̃ patro... ff. de cōdi. idẽ. l. si nō forte. §. libertus. ⁊ d ope. li. l. opere. §. i. ⁊ ii... sit propter inopiã vel necessitatẽ. ut no. i distinctiõe operarũ q̃ ẽ sup... §. libertus. ⁊c. f ¶ Nō ẽ existimãdus. qꝛ exheredatꝰ ẽt isertꝰ ut... h. l. vel que alias. vel q az. ⁊ dic q iferre pōt ẽt si nolit ẽẽ heres: ut i... operarũ. ut. s. pr. §. os. ⁊c. g ¶ Humanior. q̃ tenẽdam ẽ. C. d iud. l. pl... ¶ Papinianus. Filiꝰ accipiẽdo cã cōditiõis iplende vr̃ se imis... solꝰ erat istitutꝰ: secꝰ si coheredẽ hẽbat. ⁊ ois actꝰ q nō pōt fieri citra nomẽ heredis iducit aditionem. h. d. bar. ⁊ Jo. de imo.

b ¶ Papinianus. ẽ hoc si filiꝰ solus ẽ heres istitutus ⁊ statuliber ro... ẽ dare. ⁊ heredi. nō ẽ dubiũ qn videat ꝓ herede gessisse accipiẽdo a statulibero cōditione ipleta. idẽ ẽẽt ⁊ si nō facta ẽẽt mẽtio heredis: sz dicit... vt det filio. Si ãt hz filius istitutꝰ coheredẽ: tũc distinguit qbꝰ vbis testator. nã si dixit heredibꝰ: tũc filius accipiẽdo ꝓ herede gerere vi... dixit ut filio daret filiꝰ accipiẽdo nō obligat se hereditati. sm Jo.

¶ Quo facto ... pato repudiãte vel suo abstinente. ⁊c.

¶ Nominatim. ... si simpliciter tunc ... non nisi ut heres accipere potest. ut. ff. de statu li. l. ita. ⁊ l. que pecu... sm. habeat vel non habeat coheredem.

¶ Non heredi. ... emancipato q repudiauit: vel suo qui abstinuit.

¶ Circa nomen. ... effectuz heredis habet tantum ille cui restituit hereditas per trebell. Item bonorum possessor. Item is cui bõa sunt s dicta causa libertatum conseruandarum. Item is nomen solũ habet q restituit. vt infr. de fi... deicõ. her. §. restituere. Item qui abstinuit... ff. de fideicõ li. l. cũ ... §. sz ⁊ si quis. Item q per resti. in integ. dim... sitꝰ ut. s. de mi. l. ⁊ si q...

...ne. §. sed q papi. ⁊ tamen constat q qui restituet hereditatem accipiet a statulibero quod datur causa implende conditionis. lz quandoqz debeat restituere fideicõmissario. quandoqz non: vt ff. de condi. ⁊ demon. l. qui heredi. §. cum hereditas. ⁊ s. de peti. here. l. vllã. §. plane. item bonorum possessori datur causa implende conditionis...

...

¶ Sepulchri. ...

¶ Spoliat ... ¶ Bona hereditaria. ...

¶ Dem. Brutus ...

¶ Expilans. hereditatem.

¶ Ad commissũ. i. delictum.

¶ Declarat. s. q volũt esse heres ...

¶ Inter... Si quis quasi heres rem non hereditariam adire voluerit. b. d. bar. ⁊ Jo. de imo.

a ¶ Non hereditaria, quā putabat hereditariā: vt. j. e. l. gerit. magis si erat hereditaria. ₇ cū si hereditaria fuit vsus ut nō hereditaria nō fit heres vt. j. e. l. cū bonum. ₇ h iō qꝛ animus ispicit ₇ opinio. vt ₇ C. e. l. si aīa. ₇ j. e. l. si serui. §. pe. sed ar. ƺ. j. de eri. expi. here. l. si.
b ¶ Agere. alias agere. ₇ tūc ē. §. si qs pater. ₇ ƺ. ƺ. e. l. his q heres. §. 1. ₇ j. de ver. sig. l. delata.
c ¶ Sciendum. Ergo error in quota nō īpedit aditionē nec ignoratia existēt. ꝯditiōis. h. d. bar. ₇ Joan. de imo.
d ¶ Ignorauit. qꝛ erat i seruitute ex maiori qꝫ putaret. sic si putaret se i seruitute in maiori qꝫ eēt in veritate: vt ar. j. eo. l. si qs mihi bona. §. sed ₇ si mandatum. ₇ l. pr. is qui. ₇ ƺ. eo. l. si ex asse. ₇ j. e. l. q putar. in pn. sed hoc nō valet p. l. j. e. l. ex seruisse. q ē ƺ. dic q at tēdendū an ei ꝓpositi erat ₇ volūtatis: vt ex quacūqꝫ vel quotacūqꝫ por tiōe eēt institut⁹ vellet adire: vt tūc sit heres ₇ nihil noceat error: vt ƺ. An nō: ₇ tūc nihil agit: vt. d. l. ex seruisse. p qua solutōe est ƺ. e. l. j. l. qui aure. vez cū ē istitut⁹ ex maiore qꝫ putet. visum l. est tūc eū velle adire vel pone instituti quotacūqꝫ mihi nati erūt ₇ lucrū. nā adibit luc⁹ qꝫ qua suā ptem ignoret: vt. ƺ. si p s here. pe. l. illud in fi. ac.
e ¶ Nō ignorat. quāqꝫ tñ ₇ si ignoret: vt. j. eo. l. q putat. in pn. sed nō videt ibi ignorare sed scire lz quātitatem ignoret.
e ¶ Extiterit. alās sec⁹: vt ƺ. e. l. si is q heres. §. 1.

n ¶ Veluti. addit tertium exemplum prout est hic. §. veluti. Accursius.
o ¶ Proferantur. i. adducantur in propatulo. ac.
p ¶ Pro domino. idest pro herede: vt insti. de here. qua. ₇ dif. §. fin. ₇ ƺ. de libe. ₇ posthu. l. in suis. ac.

dum sūt animus solus eum obstringet hereditati: vtputa si re si hereditaria[a] quasi heres vsus sit sꝫ ita demus ꝓ hrēde gerēdo acqret hēditatē: si iam sit ei delata. Ceterꝫ ex qbus causis repudiātē nihil agē diximus: ex hisdē cāis nec ꝓ herede gerēdo qcqꝫ agē[b]. ¶ Sciēdū ē si qs ptē ex q̄ īstitutus ē ignorauit[c]: iulian⁹ scripsit: nihil ei nocere qꝫminus ꝓ herede gerat: qđ ₇ cassius ꝓbat si ꝯditionē sub q̄ heres īstitut⁹ ē: non ignorat[d]: si tñ extitēit[e] ꝯditō sua q̄ īstitutus ē. ¶ Quid tñ si ignorat ꝯditionē extitisse[f]: puto posse[g] adire hereditatem: quēadmodū si ignoret: an cohēdis cui substitutus est repudiatione portio ei[h] delata sit.

N Au.

Si is ad quem legitima hereditas ptinet: putauerit defunctū seruum eē ₇ q̄si peculium[i] cuius nact⁹ sit: plꝫ ñ obligari[k] euꝫ hereditati. ¶ Idem ergo dicem⁹ vt ait pōp. si q̄si libertini fuit cū is[l] ingenu⁹ eēt bona eius occupauit[l] nam cum qs ꝓ herede gerendo obstringat se hereditati: scire dꝫ q̄ ex cā[m] hēditas ad eū ptineat. ¶ Veluti[n] agnatus ꝓximus iusto testō script⁹ heres an teqꝫ tabule ꝓferant[o]: cuꝫ estimaret abintestato patremfamilias mortuum: quāuis oīa pro dño[p] fecerit: heres tñ nō erit[q]. ¶ Et idē iuris erit si non iusto testō[r] scriptus heres, plaris tabulis cū putaret iustum esse quāuis oīa ꝓ dño administrauerit hereditatē tñ ñ acquiret[s].

Pompo.

In repudianda[t] hereditate vel legato: certus[v] esse dꝫ dē suo iure is q repudiat[x].

Vlpianus.

Aliud qōnis an ꝓ herede gerere videatur: qui precium hereditatis omittende mortis causa cepit[y]: ₇ obtinuit huc pro herede quidem non gerere: qui ideo accepit ne heres[z] sit: in edictum tamen pretoris incidere[ꝛ]. siue igitur a substituto hers accepit siue a legitio: mortis cā accepisse videt. Ideqꝫ iuris erit ₇ si non accepit. sꝫ promissa sit ei pecunia: nam ₇ stipulando[ꝯ] mortis causa cepit.

Idem.

Si qs mihi bōa fide seruiat fu⁹ alien⁹ iussu meo hēditatē adeūdo: nihil ꝓmouebit[ꝭ]: nec acqret mihi nec fructuari⁹[ꝫ] qdē.

q ¶ Nō erit. qꝛ ignorat cām ₇ qꝛ ei⁹ conditionē faceret determinatē: vt. j. eo. l. si qs mihi. §. aliter. ad hoc ergo adhibuit ex testamento cum non videatur ob hoc repudiasse: vt ƺ. e. l. nec his. §. hers. ₇ de inof. test. l. mater. ₇ j. e. l. illō. ₇ l. in plurium. ac.
r ¶ Si non iusto testō. econtra ad superiorē. ₇ est ꝯtr⁹ casus legis. ac.
s ¶ Non acquiret. nec repudiare videt ab intestato: vt in superiori casu dicit. ₇ facit. j. e. l. pater. ₇ ƺ. de pac. l. si cū te. ₇ no. hac. l. q adeundo ex cā putatiua non fit heres: lꝫ si ex vera adisset heres sic iudex si ferret sniaꝫ ex causa falsa non nocet sententia cū effectu licet motus veris probationibus eandem pertulisset ₇ valeret vt. C. si ex falsis instrumentis. l. iii. no.
t ¶ In repudianda. sic etiā in adeunda: vt. ƺ. l. pe. ₇ i. ad paria enim iudicantur repudiatio ₇ aditio. vt. ƺ. e. l. is potest. ac.
u ¶ Certus. vehementi opinione: vt. j. eo. l. cū quidam. §. l. fin yr. ₇ sic accipe dictionem illā. s. superioris scire debet.
x ¶ Repudiat. cū ignorat sibi delatam si repudiet nihil agit: vt. ƺ. e. l. is qui heres p totam ₇ sequētibus vsqꝫ ad l. qui hereditatē. ₇ ar. C. de do. l. nec ignorans. ₇ ƺ. de inoffi. testa. l. mater. in fin. ₇ l. nihil. §. si eum. ₇ de pac. l. si cum te.

f ¶ Extitisse. q̄ vere extitit.
g ¶ Puto posse. in casuali nō habꝫ locū: vt. j. de cōdi. ₇ de. l. multū ꝫ nec in ptatiua vt. j. de cōdi. ₇ demō. l. ij. in fi. cōtra. Sol. hec fm illā multi vt de cōditiōe iuris intelligat nō facta. Vel fm hec lex loquit qñ qs ꝓ parte pure ₇ ꝓ pte sub cōditiōe: puta si coheres non erit vel sub alia est īstitutus. nā lꝫ alterius partis ignoret cōditionē extitisse adire pōt. ₇ sꝫ hoc qđ subiicit quēadmodū ₇c. ponit exēplificatiue nō similitudinarie. sed fm primū casuꝫ similitudinarie ponit. vel dic duplex ē ignorātia. vna q̄ habet secū vehementē opinionē q conditio extiterit: licet verꝫ ignoret. ₇ hec nō nocet vt hic. alia q̄ nō habet. ₇ illa sic: vt ibi. Itē cōtra. j. l. pri. So. ibi.
h ¶ Ei. i. sibi.
H ¶ His. Error in cā acqsitionis impedit aditionē. h. d. Bar. ₇ Jo. de imo. ₇ fm pau. de ca. ponit quattuor exēpla. In pmo putabat bona eē sua cū nō eēnt. In scdo putabat hereditatē sibi debitā cū nō eēt. lꝫ esset delata. In tertio putabat sibi delatā ab intestato cū eēt delata ex testamento. In quarto econuerso. Paulus de castro.
i ¶ Peculiū. nā non potest seruus habere heredē nisi in casibus: vt no. C. cōia de suc. l. seruus. ac.
k ¶ Non obligari. qꝛ ignorat causam ex qua possunt bona ad eum peruenire: vt. j. eo. l. pater. ₇ l. hac lege. ac.
l ¶ Occupauit. iure patroni cū esset heres vt agnatus: ₇ sic errauit in causa ₇ occupauit ab intestato: fuit etiā error in conditione testantis qui nocet: vt. j. eo. l. heres. §. i. accur.
m ¶ Ex q̄ cā. ꝯsū vel heredis agnati⁹ ut vel patroni. Itē ex testō vel ab intestato vel institutionis vel substitutiōis iure: vt hac. l. ₇. j. eo. l. si qs mihi bona. §. alter atqꝫ. ₇ l. pr. sed cōtra. ƺ. l. prox. in fi. sed non obstat: qꝛ hic bene sciebat ibi ex qua causa ad eū pertinebat hereditas: qꝛ ex testamento licet ignoraret condi. extitisse: qua de cā nihil addi ꝑt ad conditione. ₇ econtra nec aliquid habet vnum commune cum altero. accur.

Aliud. Qui accipit pecuniam vel prouisionem: vt repudiet non videtur adire. hoc dicit Joannes de imola. Vel sic. Illud quod fit ad vnum effectum non inducit effectum contrarium. pau. de ca.
y ¶ Cepit. causa cepit. dicitur enim mortis causa capere quod occasione alicuius mortis ad eum obuenit. siue ex voluntate eius scilicet defuncti siue non: vt. j. de dona. causa mortis. l. qui precio. ₇ l. mortis causa capitur in prin. §. sine donatione. ac.
z ¶ Ne heres fit. sic. ƺ. eo. l. si quis extraneus. in prin.
ꝛ ¶ Incidere. si omissa cā testamenti: vt. j. si quis omissa cā testa. l. i. §. i. ₇ l. ij. ₇ C. si quis omis. causa testa. l. i. ac.
ꝯ ¶ Stipulando. vt. j. de dona. causa mortis. l. mortis causa capitur. ₇ l. mortis causa donatio. ₇ l. senatus. in fine. ₇ argumentum. C. ad. l. falci. l. fi. accursius.
Si quis. Seruus bona fide possessus si adit iussu bone fidei possessoris hereditatem acquirit. hoc dicit Joannes de imola. ₇ Bartolus.
ꝭ ¶ Promouebit. quia mihi non queritur. sed cōtra. j. eo. l. aditio. §. ₇ qđ a quibusdam. que est contra. Sol. ibi loquitur in libero homine bona fide possesso qui suam conditionem sciens voluit mihi querere. ₇ sic adiuit me iubente: ₇ sic mea ₇ sua ibi concurrit voluntas. Et in alieno seruo eadem ratione non mea tantum sed veri domini exquiritur voluntas. ₇ sic non obstat ₇ cogit tunc dominus si mei contemplatione est institutus iubere adire: vt. j. l. aditio. in fi.
ꝫ ¶ Nec fructuarius. seruus non querit hereditatem fructuario iubenti: vt. j. eo. l. aditio. §. preterea. ₇. j. de acquiren. re. do. l. fructuario. sed contra. ƺ. de vsufru. l. si serui. ₇ l. sequen. sol. ibi dominus iubet vt hic. sed mihi restituit per condi. sine causa: vt. j. de stipu. ser. l. penul. ₇ sic mihi queritur. in contrarius quasi ex re mea vt. j. eo. l. aditio in fi. ₇. ƺ. de vulg. substi. l. sed si plures. §. in arrogato. ₇ ad hoc potest agi vt ibi plene no. i. l. si seruus. sed legatum quod mihi queritur etiam sine iussu alicuius queritur. ₇ est ratio quia nulla opera ē in eo. vt. j. de acqu. re. do. l. liber homo. item fm hoc intellige insti. per quas personas nobis acquiritur. §. de his Accursius.

¶ Seruus municipij[a] vel collegij vel curie hẽs istitutus vel manumissus vel alienatus adhibit hereditatem. ¶ Si seruus fisci istitutus sit: iussu ꝓcuratoris cesaris adhibit hereditatẽ[b]: vt ẽ sepe rescriptũ. ¶ Si qs plane fuerit seruus pene effectus: ad gladiuz vel ad bestias vel in metallum dãnatus[c]: si fuerit hẽs istitutus ꝓ nõ scripto[d] h̃ habebit. idqȝ diuus pius rescripsit. ¶ Iussũ[e] eius q̃ i ptãte hȝ non ẽ sile tutoris auctoritati: q̃ iterponit ꝑfecto negocio[f]: sȝ p̃cedere dȝ[g] iussus vt gaius cassius.li.vij. iuris ciuil' scripsit. ⁊ putat vel p nuncium fieri posse[h] vel p epistolaȝ. ¶ Sȝ vtrũ generaliter quecũqȝ tibi hereditas fuerit delata: an spãliter[i]? Et magis plȝ vt gaius cassius scripsit spãliter[k] debere mandare. ¶ Sȝ an nominatiȝ ď viui h̃editate mandari possit querit': sȝ ego non puto[l] recipiẽdum eẽ vt de viui[l] hereditate mãdet'. ¶ Plane si tumor[m] fuit lucium ticium decessisse: poterit ei mandare vt si scripsit heredem eũ[n] adeat: aut si clause adhuc tabule sunt: ⁊ sic icertum an fili' script' sit[o] hẽs. ¶ Sȝ qd si mandauit vt hereditatem colligat: an videt' mandsse ut adeat. ¶ Quid si ut petat bonoruȝ[p] possessionem: aut ut rem hereditariam distrahat. Aut qd si petitã bonoꝝ possessionem ratam habuerit mox filius adeat[q] hereditatem: Uel qd si ꝓ herede gere[r] mãdauit ⁊ filius adijt hereditatem an iussu videatur adijsse: dubitari potest[s] immo uerius est ex his oibus aditionem esse itroducendam[s]. ¶ Pater scio filio ita scripsit: scio fili q̃ pro tua prudentia inuigilabis hereditati delate tibi lucij ticij: puto iussu patris adijsse[t]. ¶ Quid si mãdauit[u] si expediat adiri adito. si putas expedire adito. erit iussu aditum. ¶ Si coram ticio[x] iussit adire si arbitrio lucij ticij recte puto[y] iussisse. ¶ Sȝ si manda

a ¶ Seru' municipij. adhibit hereditatẽ. p'mo casu suo arbitrio. scdo iussu dñi noui. vt insti. ď here. isti. §. seru'. ⁊ ĩ. e. l. antist'. §. ij. at si ĩ sua cã per mãsent iussu curie mũicipij vel collegij adhibit ⁊ ei acqret. nec obstat vniuersitas ď nõ posse ꝯsentire: vt sr. ẽ. ď dolo. l. sȝ si ex dolo. §. i. ⁊ ĩ. ď libe. vniuer. l. i. q: sub. ibi facile: vt pbat. ẽ. qď me. cã. l. metũ. §. i. ⁊ ĩ. ď acq. pos. sic f l. i. §. fi. ⁊ l. se. ⁊ ẽ. ď ori. iur. l. ij. §. oĩuȝ. uel adhibit iussu eoꝝ p quos vniuersitas regit' ar. ĩ. ď ꝯdi. ⁊ dmõ. l. municipib'. ⁊ h̃ itellige eũ collegiũ ẽ licitũ qď ẽ tũc demũ cũ aliq̃ lege ꝯcedit' ut. ĩ. ď colle. illi. l. ij. ⁊ ẽ. qď cuiusqȝ vni. l. i. Si ẽ illicitũ nõ põt ei acqri: ut. C. ď he. isti. l. collegiũ ⁊ ĩ. ď re. du. l. cũ senat'. ⁊ nota q̃ suus vniuersitatis nõ ẽ singuloꝝ. ut ẽ. ď re. di. l. ĩ tñ. §. p'mo. accursius.

¶ Si seruus. Seru' vniuersitatis iussu rectoris ⁊ seru' fisci iussu ꝓcuratoris cesaris adhibit hereditatẽ. su' ãt pene nõ ẽ capax alicui' hereditatis. h. d. Jo. de imo.

b ¶ Hereditatẽ opulẽtã: vt. ẽ. ď of. ꝓcu. ce. l. i. i fi. ⁊ l. ij. ⁊ ĩ. ď iur' fi. l. i. §. an bona. et. l. aufert'. §. seru'. ⁊ ď' opulẽta q̃ affert opes sine vexatione. sȝ locuplex q̃ ẽt vexatõez hȝ. Jtẽ i alio ꝓcur. sec' ut. ĩ. eo. paul'. nec tñ iste repudiat: ut. ẽ. ď of. ꝓcu. ce. l. i. §. i. Accursius.

c ¶ Si qs dãnat'. sic. n. statĩ fit suus vt h̃: ⁊ ĩ. ď penis. l. qulti'o. ⁊ isti. q. mo iuspa. po. sol. § pene. nõ sic ĩ deportato. q liber remanet: ut. C. de bo. pscrip. l. ij. ẽ. lȝ ciuitatẽ pdat' vt. ĩ. ď penis. l. qdã. Jtẽ gladiũ dic nõ alio ferro: vt. ĩ. ď pe. l. aut dãnũ. Jtẽ hodie nemo bene nat' ⁊c̃ ut in auc. de nup. §. q̃ vero. coll. iiij. Jtem ad bestias damnatus olim efficiebatur seruus. hodie vero nemo bene natus. ⁊c̃.

d ¶ Pro nõ scripto. ⁊ sic remanet penes substitutũ vel cõiunctũ vel venientes ab itestato vt oli ⁊ ita hodie ut. C. ď ca. tol. §. i p'mo. Jtẽ bñ dicit ꝓ nõ scripto haberi: q: nõ ẽ seruus fisci: nec cesaris. sȝ pene. ⁊ h̃ itellige siue p'mo fuerit dãnat' ⁊ post ĩstitutus siue ecõtra. Jdẽ ĩ legato nisi ad alimẽta: vt. ĩ. ď iur' fi. l. i metallũ. ⁊ ĩ. ď his q̃ ꝓ non scrip. l. si in metalluȝ. ⁊ ĩ. ď alimen. le. l. is cui. ⁊ de pecul. le. l. quidam. sic ⁊ in priuati seruo tenet legatũ od alimenta. vt. ĩ. de ali. le. l. seruos. ac.

¶ Jussum. Jussus dȝ p̃cedere. auctoritas vo põt seq. Jtẽ iussus dȝ spãliter fieri respectu certe hereditatis lȝ p iubẽtẽ dubitet' de cã acqsitionis. hoc dicit Jo. de imo. Et diuidit' i quattuor partes. Quia p'mo ponit tria q̃ requirunt' ad h̃ vt iussus valeat vsqȝ ibi. sȝ qd si mãdauit. Scdo ponit p q̃ vba iducat' iussus. vsqȝ ibi: sȝ si mãdauit. Tertio ďclarat qñ i iubente fuit error: an hoc habeat viciare iussum. ⁊ an valeat aditio non seruata forma tradita per errorẽ vsqȝ ibi: sed si postea. Quarto ⁊ vltimo ďclarat an iste iussus possit reuocari re integra expresse vel tacite. pan. de. ca.

e ¶ Jussum. alias iussũ ⁊ i neutro: ⁊ aľs iussus. ⁊ dic loq' i ꝓfecticia hereditate. s. si cõtẽplatiõe pr̃is vel aduẽticia. s. si cõtẽplatiõe filij sit ĩstitutus. q: i vtraqȝ. s. hereditate h̃ iure oĩa q̃rebant' pr̃i: ut isti. p quas p. no. §. p'mo.

f ¶ Perfecto negocio. subaudi ẽt. nã an ꝯstat q̃ põt: vt. ĩ. ď vsuca. l. nũq̃. sȝ h̃ inuit q̃ ẽt post contractũ. ⁊ sic sunt contra. ẽ. de auc̃. tu. l. obligari. §. tutor. ⁊ ĩ. de vsuca. l. nũq̃. i p'i. ⁊ isti. de auc. tu. §. tutor: sol. iterp'tat' aľs auctorat' ꝑfecto negocio. sȝ ꝑperã. q̃ nihil ẽ. vel ꝑfecto. i. ad ꝑficiẽdum negociũ lȝ sub cõditiõe. ꝯbitur. n. vt. ẽ. de auc̃. tu. l. ẽt si nõ. sed dic ꝑfecto icõtinẽti tñ vt hic: nõ ex itervallo. vt i ꝯtis. ⁊ no. isti. d. §. ⁊ no. hic ar. q̃ consensus pr̃is post sñiam non valet ut no. C. de bo. que li. l. fi. §. i. Jtẽ no. q̃ pr. dicit q̃ ẽt statĩ post consensus interueniẽs sufficit. ⁊ sic i matrimonio filij: vt isti. ď nup. i p'i. ⁊ no. q̃ i filio ⁊ seruo h̃ loq' q põt nõ parer': ut. C. de here. insti. l. iij. i fi. lȝ sit ꝯtũ. ar. ĩ. si qs omis. cã te. l. i. §. i. dic vt ibi. accur

g ¶ Precedet' dȝ. s. iussus. sed alias mãdatũ. sȝ ⁊ fideiussor p̃cedit ⁊ subsequit'. vt. ẽ. mãda. l. si vo nõ remunerãdi. §. si post. sed i casib' nõ dȝ interuenire iussum ĩ castrẽsis hereditas fit: vt. ĩ. ď castrẽ. pecu. l. v. Jtẽ i alio. ẽ. co. l. q ĩ aliena. §. interdũ. Jtem i alio. ĩ. e. l. cũ heres. Jtẽ ⁊ alias. ẽ. e. l. q ĩ aliena. §. sed ⁊ si nõ adierit: ⁊ alias. vt. C. de peti. her. l. si fili'. itẽ hodie i aduẽticia fili' sine pr̃e ⁊ pr̃ sine filio adit. vt. C. de bo. q̃ lib. l. fi. item no. hec specialia i iussu vt precedat: alias tantũ valet sequẽs ratihabitio quã rũ p̃cambulũ mãdatũ. ut. C. ad macedo. l. fina. ⁊ ĩ. de aqua plu. arcen. l. si autem. Accursius.

b ¶ Fieri posse. s. iussuz. secus in auctoritate tu. vt insti. de auc. tu. §. tutor. contra. quod verũ ẽ q̃tum inter tutorẽ ⁊ pupillũ. sed sec' est quantũ inter tutoreȝ ⁊ contrahentem cũ pupillo: vt. ẽ. de auc. tu. l. obligari. §. fina. ac.

i ¶ An specialiter. s. exigun' interuenire iussum. ac.

k ¶ Spãliter deberet ... ta spãle mãdatũ. sic. ẽ. ď in. l. illud. §. i. ⁊ ď ... tu nup. l. generaliter. ⁊ ĩ. ad treb. l. q ita §. ... ⁊ ẽ. si qs cau. l. sed ⁊ si. §. questiũ. ⁊ qď cuiusqȝ vni. l. itẽ. §. sȝ si ita ďcreuit. ⁊ ĩ. ď iniur. l. ... apõ. §. h̃ edictũ. ⁊ ẽ. ď ꝓcur. l. põpo. i p'i. ⁊ l. ... nõ solũ. i fi. ⁊ l. q tamen. sed regulariter ꝯtra. ẽ. qď iussu. l. i. §. i. ⁊ ẽ. mãda. l. i. ⁊ ď admi. tu. l. si duo. ⁊ p socio l. veni. ⁊ . l. sctõe. §. renũciare.

l ¶ De viui ... nõ dȝ esse sollicit' ď hereditate viuẽtis: vt. ẽ. ď vulg. sub. l. ij. §. iterdũ. ⁊ facit. ĩ. eo. nemineȝ. ⁊ l. qui su... perstitis. agitur hoc cũ post mortem ... mandatum. ac.

m ¶ Plane si tumor. falsus. qui a viuo ... ẽ. ď here. insti. l. final.

n ¶ Eum. s. heredẽ ... net iussus dũmodo tẽpore aditionis decesserit. ⁊ hoc sciat adeo: vt. ĩ. eo. l. heres. in prin. ⁊ ẽ. eo. l. is qui heres. §. si quis dubitet. ⁊ l. q hereditatẽ. ⁊ C. ď cap. l. nec nos.

o ¶ Et script' sit. s. sub. poterit mandari predicto modo dũmõ hoc tempore aditionis sciat sibi delatam. lȝ tabule aperte non sint. alias adire non potest: nisi sciat sibi eẽ delatam ⁊ qualiter: vt. ẽ. e. l. is qui heres. p'mo rñ. ⁊ ĩ. e. l. heres. §. erit. ergo icertũ tempus mandat. sed non aditionis: vel incertum patri non filio. ⁊ no. sm azo. q̃ filius institutus etiaȝ clausis tabulis adire potest pro parte eis apertis deinde vt sit suus heres: vt. ẽ. de iur. ⁊ facti ignorantia. l. p'ma in fi. ⁊ C. de iure deli. l. si fratris. ⁊ C. de cad. tollen. §. p'mo. hodie sec' vt. in. §. in nouissimo. C. eo. ac.

¶ Sed quid. Jussus itelligitur quocũqȝ modo ⁊ per quecũqȝ verba voluntatem patris appareat precessisse. h. d. Jo. de imo.

p ¶ Petat bonorum. s. non decretam. ⁊ ideo poterat filius desistere alias non posset: vt. ĩ. de suc. e. l. i. §. decretalis. sed oppo. nõne ꝓ herede gerit se pro herede. ⁊ sic querit. quomodo ergo amplius adire denuo querit: vt. C. eo. l. puberem. Rñ. ibi fuit decreta vel habita ꝓ decreta per iura. C. sm que sufficit sola agnitio: vt. C. qui admit. ad bono. posses. l. penul. ⁊ l. fi. hic non. ⁊ sic ratihabitio non operat' hic ad bonorum posses. que posset operari si decreta eẽt: ut. ĩ. ad trebellia. l. seruo inuito. §. finali. sed operatur iussum ad sequentem aditionem.

q ¶ Adeat. solo uerbo uel animo quod sufficit: ut insti. de here. qua. ⁊ dif. §. fi. uel mandauit ut adiret iure ciuili ⁊ ipse petijt iure pretorio per bo. pos. uel contra.

r ¶ Gerere. i. de facto administrare.

s ¶ Introducendam. si post hoc adeat.

¶ Pater. Uerba enũciatiua monitionẽ ⁊ mãdatum inducũt. hoc dicit. Uel sic. uerba excitatiua inducunt iussum tacite. bal.

t ¶ Adijsse. si adeat post hoc. ⁊ facit. ẽ. de tute. l. si filius. ⁊ ĩ. eodem. l. eum qui bonis. §. i. ⁊ no. q̃ iussus importat h̃ necessitatem. sed argumentum contra insti. de atillia. tuto. §. penul. ⁊ in auc̃. ut nulli iudi. §. ⁊ h̃ uero.

u ¶ Mandauit. s. hoc modo si expediat ⁊c̃.

¶ Si coram. Pater potest iussum limitare in modo uel in ... ta. quam limitationẽ nõ lȝ egredi si per eam fieret patris conditio deterior: secus si melior. h. d. bar. ⁊ Jo. de imo.

x ¶ Ticio. i. filio iussit q̃ adeat ⁊ in tempore aditionis debeat ticius presens. uel q̃ adeat arbitrio lucij ticij.

y ¶ Recte puto. sed quid si adiuit sine eius consilio: rñ. nulla est aditio. ut ar. ẽ. ď isti. ⁊ sub. l. sȝ ⁊ si pu. §. cõditio. ⁊ ď exerc. l. i. §. si plures ⁊ ẽ. de admi. tu. l. si ticium. in pun. ⁊ ẽ. mã. l. idqȝ. §. si qa. azo.

...ni institutum. ... si quis extraneus. §. sciendu. sed si error ... non nocet: vt. j. e. l. ex semisse. dic vt ibi no. et fa. ... l. pf. ac. ... mandatu factu cotemplatione certe cause pot ex ...

nit qsi ex asse instituto et inueniat ex pte non puto ex iussu adijsse. Nō si ex pte iussit: pōt ex asse adire. Alr atqȝ si mādauit q si abintestato et ex testō adijt. nā nō puto qcquā egisse: atsi ex testō mandauit poterit abintestato: qsi non fecit deteriorē conditionem pris. Idēqȝ ē: et si quasi instituto precepit: et inueniat substitutus vel ꝯ. Sed et si mādauit ut pris adiret: sit āt et impuberi substitut9 nō sufficit iussum. Plane si sic mandauit. si qua ex testō lucij titij deferat hereditas: pōt defendi iussu adisse. Sȝ si posteaqȝ iussit penitentiam egit prius qȝ adierit nihil egit adeundo. Item si se ad arrogandum dederit prusqȝ filius adiret nō ē acqsita hereditas. Iul.

Si ego et seruus meus vel filius hrs institutus sit: si iussero filio vel seruo meo adire: statim et ex mea institutione me heredem esse pomponius scribit. idem et marcellus pbat et iulianus. Pompo.

Neminē p hrde gerere posse viuo co in cuius bonis gerēdū sit: labeo ait. Vlpi.

Aristo existimat ptorē adituri facultatem facere debere hrdi rōnes defuncti ab eo petere penes quē deposite sunt: ꝺ liberanti de adeunda hrditate. Pompo.

Qui hrs institut9 ē phibeat ab eo: q vna institutus iam hrditatē adijt: tabulas lras rōnes inspicere mortui: vā scire possit an sibi adeunda eēt hereditas: ideo videtur pro herede gerere. Vlpia.

Cum qdam legationis causa abēs: filium hrdem institutum non potuisset iubere adire in prouincia agentē: diuus pius rescripsit ꝯsulibus subuenire ei oportere: mortuo filio: eo qȝ reipu. cā aberat. Nō dr prius a filio posthumo hrs: dūȝ mulier pgnans esset aut putat eē: adire hrditatē si pr sȝ si scit nō eē pgnantē pōt accipē. prim9 a vētre q sui hrdē pariturus ē. Et non solū ad testatos hec ...

cius edictis ageret. sed nō ē verū ut. j. l. pri. q heres plus iure mouet qȝ nō ē heres. et sic iu sin ad se nō ptinet petitur. ꝯ. de iure dli. l. aristo. dicā ... factū extra ... qd i uarijs figuris ... C. de sac. san. ec. l. sancimus. uel offi ... iudicio et est mirum. qd hic dicit sed pp fauore vltie volūtatis. ac.

Qui heres. Cum petit infra ... p hoc nō vr hereditatē adire. b. d. bal.

Qui heres. vna .i. simul.

Nō vr, imo magis vt deliberet uf hoc peter exhiberi nō āt iō adit. sunt. n. exhibenda sibi ut deliberet. ut. ꝯ. l. pri. aristo. et ꝯ. de iure delibe. l. tertia.

[illegible]

... non sufficit iussuȝ: qr pupilli hereditas pōt eē grauata legatis. Iussu adisse ēt pupillare qr testm pupillare ps ē prni: vt isti. de pupil. sub. §. liberis. a30. ... ut nulla fuerit pupillaris: sȝ tc nulla eēt dubitatio. ac.

Sed si postea. Nuda penitētia iubētis reuocat iussus. Itē mutatio status eius qui iubet. b. d. bar. Uel sic. Jussus pōt reuocari et i posse effect9 lȝ nō deducat i noticiā eius cui dirigebatur. bal.

Penitētiā egit. s. pr idē si furere cepit: vt. j. e. l. qȝ sunt ... [illegible]

Egit. fili9. Dederit. s. pr.

... acqsita. qr iussum ei9 expectari oȝ. cui ē quereda: ut. j. e. l. ... de here. insti. l. si seruus communis. ac.

Si ego. Qui vult portionē sibi delatā p aliū vr velle ēt suā. b. d. ... Si ego. heres institut9 sit sub ... Pōponi9 scri. cur sec9 ... [illegible]

Neminē. Ut qs gerat se p herede necesse ē illū mortuū eē ... Neminē. viui ca. vere uel opinioe he ... Labeo ait. qr viui hrditas nulla ē ... [illegible]

miserat: ut. C. ex q. cau. ma. l. i. sȝ eē pone filiū fuisse absētē ... p hoc si heas sic lras absētē ... sed an h auxiliū ... sente restituit ... maiori succurri ... sed si habeas ab ...

Quod dicit. ... pedit sequētes ... opinio adeūtis ... i tres ptes pricipales ... du primior alius ... cui9 scia regrat ... nit regulā antiqu ... qsi putat ... mo dr regulā pc ... stamēto siue ab ... sit nō suū dūmō ... tono. Quito ... ibi: et i eo. qrta ... ta h lex āmodo ...

A filio posth ... lȝ post illū nullū ... Putat. ... Nō pt. pedet ... Sed si scit ... [illegible]

dimidia quoque fiunt. ff. si pars her. pe. l. illud. & l. pron. Item si exheredat⁹ fuit admittit. Institut⁹ p eadem. l. illud. & tunc nō hz locum qd hic dicitur.

a ¶ Idem accipias. ut sequentes differat. b ¶ Legitimū. i. agnatum.

c ¶ Consanguineū. i. cognatū. s. defuncto hz tertio vel quarto gradu. nam sequentes differunt qm̄ &c. vt & ff. de sta. ho. l. q in utero. & l. si. & ff. si ps her. pe. l. antiq. & ff. de vetre i pos. mit. l. vbicūqz. & vñ cognati. l. i. §. si qs pxi. & de suis. & le. l. in testo. §. utiqz. Item dicūt qdā legitimū & consanguineū ad diuersas psonas referri. qsi nō possit aliqs eē legitim⁹ & consanguine⁹ sed certe imo pōt cū ois agnat⁹ ē cognat⁹ sz nō cōuertit. Item dicūt qdā legitimū sequētib⁹. sz defuncto suū pp h qd postea dicit de vētre i pos. mit. & ponāt qr decessit tuc⁹ relicta vxore pgnāte & fratre ad quē part⁹ erat futur⁹ legitim⁹ vel relicto filio vl nepote emācipato ad quē pt⁹ erat futurus cōsanguine⁹. nā differūt donec ptus speratur sz certe h casus erat. ff. i pnc. §. nec obstat qd dicat postea. ff. de vē. in pos. mit. quia ibi mutatur casus.

verba: vez ad intestatos quoqz ptinēt. ¶ Et in eo vētre idē accipias⁹ q legitimū^b vel cōsanguineum^c parturus ē^d qm̄ mortis tpe q in vtero ē: quātum ad morā faciēdā inferiorib⁹^e: & sibi locū faciēdum si fuerit edit⁹ p iaz nato habet. ¶ Ideōqz & p bonoz^f possessionē edictalē^g. ¶ Deniqz p toz vētrē mittit i possessionem. ¶ Siue igit putē^h pgnātē: siue sit re vera pgnans^i: q cum partura ē^k: & q suus hēs futurus est adire hēditatem non possum^l: qm̄ & i eo ē vt rumpat testm̄: nisi proponas ventrez institutum^m vel exheredatum. ¶ Nō dicit si putet eē pregnans sic accipiendum ē: si dicat se pgnantē. Quid ergo si ipsa non dicat: sed neget. alij dicant pgnantem eam esse? adhuc adiri hēditas n̄ pōt. finge obstetricesⁿ dicere. ¶ Quid si ipse putet^o solus: si iusta^p rōe ductus non pōt adire: sz sm multorum opinionem: pōt^q. ¶ Quid ergo si pregnans fuit cum putaret^r heres non esse pgnantem & adijt mox abortū factum ē? pro cul dubio nihil egit^s. totiēs igit ei sua psumptio proficit^t qtiens ocurrit cum veritate. ¶ Sz & si ipsa mulier heres instituta sit^v que se pgnantem fingit^x adeūdo acqret hēditatem. ¶ Per ōtrū sūt si acqret si se putet pgnantē cum non sit^y. ¶ Suum^z hēdem certū ē ex asse hēdē eē & si putat^& eē pgnantē mulierem: q non est pgnans. ¶ Nō si vnum in vtero habeat ōn ex pte dimidia sit hēs^a siue institutum posthumuz pponas^? siue intestatum prem decessisse: qd & sextum pōponiuz opinatum tertulianus. li. iiij. qd num refert. Putat. n. sicuti cum vacuo vtero suus ex asse hēs est: ita & cum vnum gerit nec p nām humane ōditionis alium ptum formare pōt. Quod qdē post certum tēpus^? conceptionis euenit. ex pte dimidia^a & ignorantē fore heredē nō ex quarta vt iul. putat. ¶ Scientia aūt vel opinio: si filiusfamilias vel suus instituti sūt^b utrz ipoz: ad dm̄i vl pris accipiēda sit: finge p rez putasse pgnātē: filiū certū eē finge^c. & sic

tit nō tenet aditio vt hic. & ff. & ff. dicit.

v Heres instituta sit. pterito posthumo: ut. ff. e. §. nō solū. q spe rabat nasciturus, nullus tamen erat. azo. x ¶ Fingit. cū cōtra putet cōi opinione. azo. alioquin aliud esset. b.

y ¶ Cum non sit. cum pro q̄uis vel causatiue. Hugo.

¶ Summ. Lex fingit certa ē & eo qd e... titudo hois non ... aditione q p lege ... cit. h. d. bar. & bal. ... Existētia sui heredis ... ueritate non ab opinione regulatur. bald.

y ¶ Suus pcedēta ... nia sunt ut extraneo herede uel istituto vel legitimo. hoc casu ... imo idē i extraneo ... tur ut. ff. de pe. he. l. ... lud. sed certe veri ... vēter ē institutus vl exheredat⁹ vt ... fec⁹ vbi ptent⁹ ... & dic suum natum.

z ¶ Si putat. s. p ...

& ¶ Si heres. i ...

? ¶ Proponas. ... nato.

? ¶ Post certū temp⁹ ... l. xl. dies Ioan. ... ex eo pcipit ... xl. die post partum ... nisi denno pcipere ... ff. si pars her. pe. l. antiqu. & tāto sētus concipit eum certu tempore tantum portatum vtero: ut in aut. de resti. & ea que pa. §. ... & potest dici quod pomponius tunc demum ... sunt hunc esse heredem pro dimidia: cum iam certum sit in ... natura quod alium concipere non potest: quia clause sunt cellule que sunt septem. ut. ff. de sol. l. si pater.

d ¶ Parturus ē. i. si qd parturus ē.

e ¶ Inferiorib⁹. vl patrib⁹ ergo. i. secū istitutis. nō obstat. ut. d. l. illud. ite alius sine. ut. ff. e. l. suū. ite i remotioribus ut posthum⁹ faciet ptē. alijs todē gradu cōstitutis nō faciat i totū differt. ut. ff. de su. & le. l. testo. §. vbicūqz. Sz i quo differt s suo: tū. qz suus in totū ē heres si nullus ē in vtero hic p quarta tm̄: ut. l. antiq. & ff. §. suū. & ff. de su. & le. l. i testamēto. §. ē sūt. Item si vnus ē i utero su⁹ p dimidia. sz po. hic p quarta. sm oēs: ut. ff. §. quid si vnum. ac.

f ¶ Per bonorū. q. d. sicut pximus a posthumo nō pōt iure ciuili adire ita nec bo. possessionē accipere iure ptorio nisi qm̄ ē eodem gradu quo posthumus: vt no. ff. §. qr si vnum. nisi emancipato do contra. ac.

g ¶ Edictalē. si hēas edictalē icipit versus deniqz &c. si habeas talē icipit versus talē &c. & semp dic qr redit ad posthumū suū. nā alias nō fieret missio ex edicto de ve. i pos. mit. ut. ff. de vē. i pos. mit. l. i. §. i. itē dic qr bonorū possessio alia ē edictalis q prefert edicto pretoris mortui de q dr. ff. de bo. pos. l. iij. §. proinde. & hec repudiari pōt cū cōpetat. alia decretalis. & illa nō nec ante decretā nec post. & ē rō ut. ff. de suc. e. l. i. §. decretalis. itē qr dicit p bo. possessionē edi. i. pp. nā pp edictalē petit decretalis. vl dic decretalē q nō tribuit ius sz p decretū daf ipsa possessio. ut car. & vētris. & illa h daf. itē decretalis dicitur q tribuit ius ut unde liberi. hec qdē nō daf. & sic large ēt p decretali ponit h decretalis. Sed qd si tcius ē mihi i gradu qrto & vēter sete similiter in quarto gradu an differt: non videtur vt hic.

h ¶ Putē. lz nō sit. i ¶ Re vera pgnans. quicquid ego putem.

k ¶ Partura ē semper. dic vt quem partura esset.

l ¶ Non possum. qui sum in gradu remotiori.

m ¶ Vētrē istitutū. tūc. n. nō rūpit testm̄. isti. de exhere. li. §. posthumi. in prin. Sz an interi alius adire possit: qdā dicūt qr nō. sz tu dicut. ff. §. non solū. h §. §. loqt cū intestatus decessit vel testatus sed posthumo pterito.

n ¶ Obstetrices dicere. cā eē pregnātē q pbabili⁹ debēt scire qr alie persone vtpote familiares. sic. ff. de car. edic. l. iij. §. due. & C. de repu. l. cōsensu. §. super plagis. & ff. de vētre inspi. l. i.

o ¶ Quid si ipse putet. s. non esse pregnantem nec ē.

p ¶ Si iusta. alias nō iusta et plana ē. alias sine nō & tūc subaudi ppria tū. non cōi ut differat a sequenti. alias dic si pro q̄uis.

q ¶ Pōt. s. adire. & ad h. ff. de fun. inst. l. cū delaniōis. §. sfinē. in fi. §. & ff. de of. pre. l. barbarius. & C. de test. l. i. & insti. de testa. §. sed cū aliquis.

r ¶ Cum putaret. cōi opiniōe vel nō cū vere erat pregnans.

s ¶ Nihil egit. adeūdo nec obstat isti. de exhere. li. §. posthumi. vbi nō nocet aditiōe partus abort⁹: vt. ff. de ver. sig. l. q mortui. ubi pro non natis habentur. quia verū z e quo ad hoc ut modo possint adire si velint post abortum. non ante. nec ante obstabat sibi nisi communis opinio: que erat eam esse pregnantem et in veritate erat.

t ¶ Proficit. sed nec tūc semp sed ita si communis opinio sitiut. ff. §. qr si ipse. et nota qr qnāticūqz se involuat hec ē summa qz tria cōcurrere dbent: vt possit adire. s. ppria opinio. ite cōmunis. & veritas quorū si qd desit.

a ¶ Ex dimidia. sic. ff. de pe. here. l. illud. sed contra in eodem titulo. l. antiqui. in fine. & de iudi. sed & si rescri. §. finali. ubi approbatur sententia iulia. solu. hec ē sententia pompo. que ibi reprobatur. vel dic ut dicta. l. antiqui. nota. sed cum iulianus fateatur hunc in solidum cum nullus ē in uentre: quare non habet partem pro dimidia cum ventre ē unus: respon. quia facilius ē scire an sit pregnans q̄ et qui ē quot sint. Ultimo distingue quia vel decessit intestatus qui ventrem reliquit: aut testatus. primo casu: si habet suum natum illo habet statim totum si nullus ē in utero alias virilem. sm Pomponium sed sm Iulianum quartam quod preualet: ut hic. si autem natus erat emancipatus: habet statim quartam: ut. l. antiqui. que videtur indistincte loqui etiam in emancipato. Sed quidam dicunt eum non admitti in aliquo iure ciuili: sed per bono. possessionem unde liberi. et dicam in quarta. si autem est remotior interim tacet cum posthumus speratur: ut supra. §. quod dicitur. & ff. unde cog. l. proxima. §. antepenultimo. vbi autem testatus decessit. aut instituit suum: aut non suum. si suum natum adit etiam pterito posthumo et etiam si est grauida vt hic. nam admittitur ab intestato ut uterum adeat. multo magis institutus. si autem posthumus est institutus cum nato: vel exheredatus non ē dubium: ut notatur supra. §. non solum. emancipatus autem vel alius non suus potest adire si venter ē institutus cum eo. vel exheredatus. secus si pteritus: ut notatur supra. §. non solum. Quod dixi emancipatum institutum non posse adire posthumo pterito. verum est iure ciuili. sed habet contra tabu. quasi aperta sibi via per posthumum preteritum etiam antequam nascatur: ut. ff. de contra tabu. l. illud. §. finali. & l. sequenti. & de car. edic. l. scriptus. & ad sill. l. si quis. §. eleganter. et. ff. eodem. l. ventre. Item hic dixit uentrē obstrare inferioribus. non paribus.

b ¶ Instituti sunt. pterito posthumo. ut supra eodem. §. nō solū.

¶ Scientia Adeuntis scientia inspicitur filij vel serui non patris vel domini iubentis. hoc dicit bart. et bal. Vel sic. Persone in qua actus principiatur: scientia vel ignorantia consideratur. vel sic. In actione hereditatis inspicitur scientia et ignorantia prout inest adeunti non prout inest iubenti. bal.

c ¶ Certum eē finge. hic finge precedentia determinat. et dic certum. s. non eē pregnātē cōi opinione nec ē.

Sed contra. si filius putet pregnantē p(er) nō. l. Fetibum aliter distin gui. ut no. ff. de contrahen. emp. l. inhibem(us). et de edil. edi. l. cum ma. et fa ci. l. pro emp. l. ii. §. si seruus. Item arg. ff. de iur. om. iudi. l. si qs alio. §. pe. et de eo per quem. l. i. §. i.

Certus. Qui est certus per sensum proprium non reducitur propter lites. b. d.

f. e. l. qui se putat. §. fi. et facit. f. e. qui se pupillo. sed nō sic presumitur pa ter viuere. ergo et hic filius. ergo adire non potest. R(espo)n. iustis presumptionibus mouebatur patrem mortuum credere.

q Dictum est. ut. ff. e. l. §. nam cum. sed cōtra. ff. e. l. is qui putat. et l. se. Sola. refert utrum in omnem aduentum velit acquirere quod potest ut hic. an nō ut ibi. ut plene nota. in. d. §. nam cum. vel hic in acquirendo: sed contraria in repudiādo. naz aliquis acquirit quod non repudiat. sz non econtra: ut. ff. e. l. is pt.

adire. an acqrat hereditatez? puto acqrere: sz Ju(lianus) non acqrere. Si certus sum non eē falsum testm̄ vel irritum vel ruptum licet dicat(ur) esse possum adire hereditatem. Paulus.

Heredi cū posthumo institu to reliq̄ partes accrescunt q̄ posthumo date sunt: si certum sit non eē pregnantem: lz heres ignoret. Ulpianus.

Heres institutus si putet testatorē viuere: q(ua)uis iaz defunctus sit: adire hereditatem non pōt. Sz si scit se herdē institutū: sz utrū pure an sub ɔditiōe ignoret: nō poterit adire hereditatez: lz pure heres institutus sit: vl sub cōditione: lz paruerit conditiōi. Sz et si de cōditione testatoris icertus ē p(at)erfa. an filiusfa. sit: non poterit adire hereditatē: et si eius ɔditionis sit ut in veritate testari poterit. Paulus.

Quod si dubitet an apd hostes decesserit: an ciuis romanus: q(uonia)m utroqz casu est ius adeundi: et in re ē ut possit adire: dicēdum ē posse adire.

Ulpianus.

Sed et si de sua cōditione qs dubitz: p(at)erfa. an filiusfa. sit: posse eum acqrere hereditatē iam dictum est. Cur aūt si suam ignoret ɔditionem adire pōt: si testatoris non pōt. illa rō ē: q(uia) q cōditionē testatoris ignorat an valeat testm̄ dubitat: q de sua q dē: de testō certus ē. Sz et si cum ēt pure istitut(us) putauit sub ɔditione: et ipleta ɔditiōe: quā inectaz putauit adijt: an possit acqrere hereditatem? ɔñs ē dicere hereditatem posse eū adire: maxime cum hec suspitio nihil ei obfuerit: nec periculum attulerit. Facilius qs admittet. Si qs pure istitut(us) putauit sub ɔditōe se istitutū: conditioneqz ipletā quā i euentū putabat: nā i nullo hec suspitio nocuit. Idē.

Si quis heres institutus ex parte: mox ticio substitut(us): anteq̄ ex causa substitutionis ei deferatur hereditas: p herede gesserit: erit heres ex causa quoqz substitutiōis: q(uonia)m inuito quoqz ei accrescit portio. Idem

r Cur autem. dubitat. videtur non aditur. f. e. l. cū falsū et ff. e. l. cum quidam. §. fina. et l. nec is. in prin. quod ē verum cum dubitat decessit paterfa. vel filiusfa. seruus vel liber. vel an fecerit testamentum vel non. sed secus si dubitat decessit in ciuitate vel apd hostes. et ita ciuis vel seruus. quia tunc bene potest esse certus de testō an valeat aut nō. et si certus ē adire pt. ut. ff. e. l. heres. i fi. et l. se. b.

s Qui de sua. s. conditione dubitat.

t Certus ē. i. esse pōt.

Sed et si. Institut(us) pure q putat se institutum sub conditione non poterit adire nisi ea purificata. b. d. B. et ioan. de imo.

u Sed et si. sub conditione potestatiua. si daret. x. ut differat a sequenti.

x Impleta a se vel ab alio pro se cuz sit potestatiua. ac.

y Facili(us). cur nō dicit eodē mō? R(espo)n. quia potestatiua a sciente ē adimplenda. ut. f. de condi. et demon. l. secūda. casualis etiam cum inscio herede impleta proficit: ut. ff. eo. l. si quis extraneus. §. sciendum. sed certe imo oportet q(uod) eo sciente: ut f. de condi. et demon. l. multum. sed forte aliud ē cum fuit vere apposita: aliud cum putatur et non est. vel dic ideo facilius quia in ista desideratur factum vel voluntas heredis in ea implenda: in superiori secus. nam non facto sed per se uel per alium pro eo ē implenda: ut dictuz ē.

z Sub conditione. casuali ut subijcit: et sic differt a precedenti. R.

& Impletam. putabat repete non curo sit impleta vel non. vel melius subaudi putās. i. verum sit eam impletam esse et sciebat eam impletā esse.

? In euentū. fortune appositum et ita erat casualis vel mixta: ut. f. de be redi. insti. l. fuus. et de condi. insti. l. fi. et C. de insti. et substi. l. si pater. ac.

℞ Nocuit. alias obfuit. Impleta enim condi. se pure institutum putat. ut. ff. de condi. insti. l. si pupillus. que opinio veritati consonat. sic enī vere fuit institutus at in contrario. ff. e. l. heres. ibi. et sub cōdi. a veritate dissonat. ideoqz nō adit. ar. ff. e. l. cum quidam. §. quid ergo. uel dic q(uod) ibi ignorabat pure uel sub condi. esset institutus et non applicabat animum suum ad unum magis q̄ ad aliud. sed h bene putabat se institutuz sub conditione sed hoc nihil aliud est dicere q̄ q(uod) h ignorabat ibi dubitabat quam rene sed hoc nihil aliud est dicere q̄ q(uod) h ignorabat ibi dubitabat quam re. probauimus. ut. f. eodem. l. sexta. §. nam cum. uel dic q(uod) ibi fuit completa conditio eo inscio. scilicet facto hic a se sciente. uel eo sciēte casualis uel ibi ē casus econtra. quia ibi sub conditione institutus putauit pure. h cō.

Si quis heres. Aditio ex institutione trahit ad se partem prouenientem ex substitutione vulgari uel ex iure accrescendi qz ista sunt appendicie institutionis. b. d. Uel sic. Quod iuris est de principali. idem iuris est de appendicijs eius. b. d. bal.

a Tertio. coheredi.

b Ex causa. quoqz. q. d. non solum in parte in qua est institutus: sed et in parte in qua est substitutus. et dic heres erit ea delata. non prius. et etiā sine alia conditione. secus ubi per alium fit heres. ut. f. eo. l. si solus. in fi. Sed quid si vult habere ut coheres iure accrescendi non ut substitutus? dicunt quidam q(uod) potest. et h subaudiunt. si noluit. quod euidentius ostenditur in hoc exemplo. ubi sunt tres heredes: et unus solus alteri substituitur: quo decedēte si iure substitutiōis veniat: sol(us) hz. si iure accrescēdi nō. imo et alter cū eo ueniet. imo certe uī ēt si noluit habeat iure substitutionis et iure accrescendi. nam postea dicit q(uod) accrescit quoqz ei inuito. q. d. ignoranti accedit substituto qz et eo inuito. ut. f. de reg. iur. l. qui potest. et fa. C. de impu. et ali. substi. l. testō. et de iure deli. l. quidam. et ff. de uulg. sub. l. sz et si. §. filio. uel dic ex cā quoqz substi. non solum iure accrescēdi et ignorās i utroqz. qz et iuit(us) ut subijcit. Itē fa. f. de suis et le. her. l. si ex plurib(us).

[Left marginal gloss, partly cut off at the gutter:] ...ber. et Jo. de imo. ...sicut cōi opinio ...sec(us) nō. i alio casu. ...f. e. l. §. q(uod) si ipse putet ...sit certus et possit eē ...q(uod) ego id falsū ...f. e. l. cū fal ...secus. in. ff. ...accr. Heredi. Portio ...accrescit et ...cū effecta. b. d. ...Uel sic. Iure accre ...cōsiderāt utrū non ...opinio. bal. Cū posthumo. qui ...sed nō ē. ac. Relique partes. i. reliqua pars. plurale p singulari. sic. ff. §. de iu. ...l. ii. §. ex actis. vl dic q(uod) plures portiōes erāt da te posthumo: vna pos ...vel alia pars. alia sub cōditiōe. sic. f. e. l. si sol(us). i pri. et C. e. l. qñ. Certū sit. i. a re na tura l q̄a oia certa sunt: ut. ff. si iudi. lz et si. §. fi. et insti. de verbo. oblig. §. conditiones. b. Ignoret. ignorātia ergo accrescit nā cū ēt in uito et ignorāti qd e. f. ...i. fi. gl. ut. C. de ca. to. §. is ita. et f. e. l. si qs he res. et l. si duo. nisi i mi... Sed et si. ...sub vel non. ...tut. ut. l. e. l. et ...ter...et Sciet. ...rit: ...sub ...uel tantum mortis testatoris vel existētie cōditiōis: et ...testator fuerit sui iuris ipedit aditionē nisi scienz p(ro)fecto eēt valiturū. b. d. cum. l. se. Jo. de imo. ...esse hereditatē cū nihil aliud et. ut. f. de verb. ...nulla ē hereditas. ut. ff. de her. ven. l. i. b. ...potius sua dubitatiōe q̄ rei veritate. ut. ff. e. l. si ...ii. Sub ɔditiōe. s. istitutus ve. et subaudi pure adire nō poterit: lz et. qz facto iplet quod sufficiat. vel noli subaudire q(uod) putet se istitutū pure. sed ignorabat pure vel sub cōditione. lz esset vere pure vel vere sub condi. et paruisset. nam pro certo scire debet conditionem insertam. ut. ff. e. l. si quis et. §. sciendū. et ff. de cōdi. et de. l. ii. vel putaret. ut. f. e. l. sed et si de sua. ...sed et si cū. et sic non ob. f. e. sed et si. de sua. §. pe. et vl. R. An filiusfa. q testari nō potuisset. ut. ff. de testa. l. qui i ptāte. Testari poterit. qz vere erat sui iuris. sic ergo no. q(uod) h et superioribus casibus inspiciatur potius opinio q̄ veritas. et sic ē argumē. cōtra ff. pro emp. l. secūda. §. si sub conditio. sed aliud in acquisitione aliarum rerum q̄ hereditatis. Item ad finem huius. l. ē cōtra. C. de edic. ...adria. tollen. l. secunda. Solu. ibi possessorio h petitorio. ut. C. de pe. here. l. liber. vel ut ibi. Item facit. ff. de testa. l. de statu. et si pars her. pe. l. illud. et f. de scdis tab. l. i. §. sciendum. et f. unde leg. l. ii. §. pe. et ad tertul. l. prīa. in pri.

Quod si dubitet. Dubitatio inter duo extrema non viciat si quodlibet extremorum est eiusdem nature. b. d. bal.

a Quod si dubitet. decesserit. constabat tamen eum decessisse. alias contra. ut supra eodem. l. qui hereditatem. et C. de cap. l. nec ...Accursius.

...Utroqz casu. quod non ē in superiori. l. in fi. cum qua hec cōtinuatur et hec pcul alet altero casu. per. l. cōr.

...In re. idest in veritate. sic. f. p emp. l. secūda. §. si a pupillo. et ff. de acquiran. l. quotiens.

Sed et si. Error in conditione persone adeuntis aditionem nō impedit: quia per hoc de causa acquisitionis non dubitatur. hoc dicit barto. et ioan. de imo.

...De sua. an filiusfami. sub. vel non. ad quod. f. de usuc. l. iusto. §. ...f. de condi. et demon. l. multum. in fi. idem si ante sit liber: ut.

s ¶ Erunt nãqz heredes ꝓpꝛ ꝛ dñs. ꝛ fm̃ ꝺ bene dicit idẽ. ꝛ bñ sequit. sunt eni ꝛc. sed hoc ẽ falsum. imo manumissuz ꝛ emãcipatũ seqt. ut. j. e. l. si sol⁹. §. 1. q̃ ẽ ꝫ. dic gerũt heredes. s. filꝰ ꝛ fuus. nõ ãt q̃ sequitur ad subandiẽ referẽ ꝺ mõ dixeri vbi adierũt. secꝰ vbi nõ adierũt. tũc. n. dicimꝰ idẽ qꝛ. ꝫ. scilicet qꝛ babeat substitutionẽ q bꝫ institutionẽ. erũt nãqz ꝛc. ꝗꝛ oĩat appẽditie. q. d. applicẽtur substitutiões eis q bñt institutiones. nõ ãt dicas qꝛ pẽdeat sb̃stitutio ex institutione. ut ubi vna valeat ꝛ alia. ꝛ ubi non vna nec alia. qꝛ qñqz valet vna ꝛ ñ alia. ut. ꝫ. de li. ꝛ po. l. iij. §. fi.

¶ Si exclusus. Acqsitio ne pr̃is nõ querit alia eo iurẽ quo deficit nec ea q̃ dꝫ p aliũ acqri nisi noua aditio superueniat. h. d. bar. ꝛ io. ꝺ imo.

b ¶ Si exclusus. dic pr̃em ꝛ fi liũ institutos. sed pater sub cõdi. filius pure.

c ¶ Dicẽdũ erit. ꝺ iõ ne sem p cunctaret iplere cõdi. qꝺ faceret si sine ea iure accrescendi alia prior portio sibi daretur. ꝛ fm̃ ꝺ i ꝯtãtiua ponit. sꝫ melius ẽ dicere qꝛ pr̃ iubẽdo filiũ adire nõ acqrat ꝺ ipso ex sua psona suã portionẽ: qꝛ deferẽ ꝯditio. aliogn secꝰ eẽt vt. ꝫ. e. l. si ego. sꝫ bñ sibi acqrit ex psona serui iure accrescẽdi q̃ñ accreuit ipi suo ne alio qn inuenaẽ p parte testatus ꝛ p parte itestatꝰ. qꝺ eẽ non dꝫ nisi i milite: vt instit. ꝺ here. instit. §. nõ aũt. alii hic dicũt pr̃em institutũ sub cõditione ꝯtãtiua. ꝛ filiũ substitutum.

d ¶ Eum. filiũ: vel dic pr̃ez.

e ¶ Suam. s. patris.

¶ Sed si ex duobus. Ex duabꝰ portiõibus delatꝫ mi hi p diuersos lꝫ ego acqsiuerim vnã nõ ppea eo ipso acqro aliã sine nouo iussu ꝛ noua ditione. h. d. pau. de ca.

dico ꝛ si filiusfamilias vel seruus iussu dñi vel pr̃is adierit hr̃editatẽ, mox emancipatus vel manumissus ex cã substitutõis adeat: erunt nãqz hr̃desᵉ. sunt. n. appẽdẽtie pcedẽtis istitutõis. ¶ Si exclususᵇ p ꝯditionem sibi datã pr̃ filium iussit adire hr̃ditatez: dicẽdum eritᶜ eũᵈ non ꝗsisse suazᵉ portionẽ. ¶ Sꝫ si ex duobus filijs vnũ iusseritᶠ: ꝛ aliũᵍ filiũ debit iubere adire. P. Om.

Si ex sua pte dñs vel pr̃ adierit necessariumʰ ẽ iussum vt filius vel seruus cohr̃des adeãt. I. Dem.

Heres in oẽ iusⁱ mortui non tm̃ singularium rez dñium succedit: cum ꝛ ea q̃ in oĩbus sũt: ad hr̃dẽ transeant. V. Lpia.

Si duo sũt hr̃des necessarijᵏ instituti: quoꝝ alter se abstinuitˡ: alter posteaq̃ prior abstinuit imiscuit se: dicẽdum ẽ hunc nõ posseᵐ recusare q̃mius tota onera hr̃ditaria subeat. Qui. n. scit aut scire potuitⁿ illo abstinẽte se oneribus fore iplicitum: ea ꝯditõe adire vrᵒ. I. Dẽ.

Quãdiu potest ex testõ adiri hereditas: ab intestato non defertur ᵖ. I. Dem.

Quesitum est an lꝫ qs pater ne hereditatis nihil attingat: aliqd tñ pp patris voluntatẽ habeatᑫ vel faciat: an creditoribꝰ pr̃nis cogatur rñdere: vt puta si ipuberi fuerit substitutus. In q̃ specie iulianus libro vicesimoseptimo ꝺigꝫ. scripsit: incidere eũˢ in edictũᵗ: si se imiscuerit ipuberis hereditatiᵗ. Nam qᵛ iudiciũ parentis oppugnaueritˣ, si dꝫ ex eadem hereditate qcq̃ cõseqᵞ. Sꝫ marcel. ita eleganter distinguit multum interesse vtruz ex asse fuerit istitutus pr̃is testõ: an ex pte, vt si ex pte potuerit sine metu remota patris successione impuberis hereditatem amplectiᶻ. I. Ulia.

Filius q se p̃ pr̃na hereditate abstinuitᵃ: si ex hr̃dati fr̃isᵇ hereditati se imiscuerit: ꝛ p herede gesserit: poterit ex substitutione hereditatem obtinereᶜ. I. Ulianus.

Si pupillusᵃ paterna hereditate se abstinuisset ᵇ: deinde ei aliqs heres extitisset: si esse eumᶜ compellendum creditoribus paternisᵈ respondere: nisi substitutus eiᵉ fuisset. Inclinatᶠ enim in hoc: vt putetᵍ substitu-

f ¶ Unum iusserit. s. adire.

g ¶ Aliũ. vt p illũ fiat heres q tñ põt nolle adire. vt. C. de here. ist. l. iij. ꝛ tũc habet iure accrescendi. vt. C. quãdo nõ pe. par. l. 1. ꝛ facit. j. l. prox. ꝛc.

Si ex sua parte. Lꝫ qs adiuerit pro parte sua nõ efficiẽ heres i parte in q̃ filius eiꝰ vel seruꝰ ẽ institutus nisi interueniat noua aditio cũ iussu. hoc dicit pau. ꝺ ca. b ¶ Si ex sua parte necessariũ. secꝰ i necessario casu. ꝛ ẽ rõ. ut. ꝫ. e. l. si ego. contra. ꝛ facit. j. l. prox. in fi.

Heres in omne ius. Per hereditatis aditionẽ acqrit quis nõ solum dominiũ sed ẽt oĩa iura actiue ꝛ passiue. h. d. pau. de ca.

i ¶ Heres i oẽ ius. si ẽ vnus alias nõ ẽ i omne sꝫ in vniuersum ius mortui: vt. j. ꝺ vb. sig. l. nihil. ꝛ de re iu. l. nihil. ꝛ. i. heredẽ. ꝛ dic i id ius qꝺ potest ad heredẽ trãsire. nõ q̃ vsufr. vel alia iura q̃ cũ psona finiuntur. ꝛ facit. j. ꝺ bo. pos. l. 1. ꝛ. ij. ꝛ. iij. in prin. ꝛ. §. 1. ꝛ. ij. ꝛc.

Si duo. Qui vult unam partẽ vr̃ velle alterã accrescentẽ. h. d. Bar. ꝛ Joannes. k ¶ Necessarij. ꝛ sui. l ¶ Abstinuit. qꝺ potuit. ut. ꝫ. e. l. necessarius. sed necessarius tãtũ nõ. vt insti. de here. quã. ꝛ dif. §. 1.

m ¶ Nõ posse. ẽt si velit suã portionẽ recusare, qꝛ ẽ sibi imputãdũ si adiuit sciẽs aliũ abstinuisse. secꝰ si nõdũ abstinuisset vel abstinuisset, sꝫ ꝺ ignorat qñ habet locum. ut. j. eo. l. cum hereditate.

n ¶ Scire potuit. ꝯsulẽdo peritiores. sic. j. ꝺ bo. pos. l. i bonorũ. ꝛ. ꝫ. ꝺ iu. ꝛ fa. ign. l. regula. §. sꝫ iuris. ꝛ ꝺ tñ facile scire potuit. vt. d. §. sed iuris. ꝛ ar. j. ꝺ vb. si. l. nepos proculo. Itẽ no. qꝺ iuris ignorãtia nocet ꝺ i dãnis. ꝛ sic ẽ ꝯ. ꝫ. ꝺ iur. ꝛ fac. ig. l. error. l si. ꝫ. l. iuris ignorãtia. ꝛ. l. regula. Sol. ꝺ fallit: vt ꝛ alias. ut in. ꝫ. illis. no. vel dic fingiẽ hic scir. tñ qꝛ ogñẽ bꝫ a lucro. tũ qꝛ agnoscebat i sua parte sciẽter fingiẽ idẽ uelle in accrescẽte vt hic subijcit sed quidam reddunt rationem quasi poterit consulere peritiores.

o ¶ Adire vr̃. ut oĩbus satisfaciat. nec admittiẽ pbatio i ꝯriũ. qꝛ ẽ fictio nõ psumptio. ꝛ facit ad ꝺ qꝛ inuito accrescit. C. qñ nõ pe. l. 1. ꝛ. ꝫ. l. 1. ꝛ. iij. ꝛ. l. si qs heres. in prin. ꝛ. C. de impu. ꝛ ali. subst. l. testamento. ꝛc.

Quãdiu. Cã testati põr ẽ qꝛ cã itestati. h. d. bal. alij nõ summant.

p ¶ Nõ deferẽ. fallit hec regula. ꝫ. ꝺ here. ist. l. si quita. Itẽ non obstat. j. vñ lib. l. vl. sꝫ ibi nõ poterãt adiri ex testõ. utpote deficiẽte ꝯdi. istitutionis q̃ erat si emãciparet. infra. x. dies. Itẽ qd ẽ qꝛ alias dicit lex. qꝛ q̃ diu põt dari ꝯ ta. nõ dabiẽ fm ta. vt. ꝫ. de scõis ta. l. legitimũ. in prin. ꝛ. §. prio. ꝛ de ꝯ ta. l. illud. §. fi. nã ꝯ ta. daẽ ab itestato. ut. C. de col. l. vt liberis.

Rñ. non dari ab intestato eũ sed ex testõ: ut. C. de col. l. hic dos ꝛc. sꝫ. de bo. pos. §. sunt ãt. ꝛ. j. ꝺ bo. pos. l. sꝫ cũ. §. 1. nec ẽ dicẽdũ ꝛc. ab itestato. nisi cũ nullꝰ adire ex testõ. nã ꝛ tũc daẽ. vt. j. ꝺ ꝯ ta. l. in pri. Itẽ qꝛ dixi nõ dari fm ta. q̃ diu hꝫ loci ꝯ ta. nõ tñ qꝛ ve ... nili adire nõ possit. vñ forte adhibit. lꝫ ꝯ hoc. d. l. illud. in fi. ꝛ facit ... bãc. l. j. ꝺ re. in. l. ... ꝛ. ꝫ. e. l. nec is. §. ... e. l. illud. ꝛ. l. in ... ꝛ. l. ... ꝛ. C. ... hic. l. qñ. ꝛ. j. si ta. ... nul. ex. l. i. §. 1. ꝛ ... ꝺ here. ꝛ sal §. ad ... colla. i. ꝛ. ꝫ. ꝺ testa ... l. si qs sub condi. ...

Quesitum. Qui repudiat hereditatẽ paternam põt adire pupillare si hꝫ heredez cuiꝰ aditiõe cõfirmatur testm̃. alias secꝰ h. d. bar. ꝛ Jo. de imo.

q ¶ Habeat. ex substitutiõe facta filio.

r ¶ Eum. substitutum.

s ¶ In edictũ. ...

t ¶ Hereditati. s. pupillari paterna hereditate.

u ¶ Nã q̃ q. d. ... vult pr̃nã dimittẽ ... pupillare ꝛ ... qꝫ vel nullã. ꝛ ẽ ... j. ad treb. l. ita §. ... spectã. ꝛ ꝺ ꝯ ta. ... di. §. fi. ꝛ ꝺ his q ... di. l. v. §. q pñapale ... de le. ꝓ l. q sim ... ꝛ. §. non solu. ꝛ. ꝫ. ... ga. sub. l. is qui.

x ¶ Oppugnauerit. spernendo hereditatem patris.

y ¶ Cõseq. rõne pupilli. z ¶ Amplecti. s. ex asse nõ qꝛ nullꝰ adit paternã. q̃ vitiaẽ testm̃ pmũ sꝫ: ꝛ p cõsequẽtiã pupillanis. ut. ꝫ. ꝺ vul. subst. l. ij. §. adeo. habebat igiẽ hic coheredẽ q adiuit. ꝛ dic coheredem. s. extraneũ nõ pupillũ: qꝛ tũc secꝰ: vt. ꝫ. de vul. sub. l. sed ꝛ si. §. ... que ẽ contra. ꝛ dic distinctionem que ẽ. C. e. l. quidam.

Filius. Existentia sui heredis confirmat tabulas pupillares ad vtilitatẽ abstinentis. h. d. bar. ꝛ ioan.

a ¶ Abstinuit. in qua erat institutus.

b ¶ Fratris. cui fit substitutꝰ. ut i fi. j. ꝛ ꝺ potuit fieri. ut ist. ꝺ pu. s. §. nõ solũ. ꝛc. c ¶ Obtinerẽ. imo cũ sit adita ex pr̃no nõ tꝫ pupillare. ut. ꝫ. ꝺ vul. sub. l. ij. §. adeo. ꝛ. §. fi. l. pr. i fi. Sol. ꝛ ꝺ aliꝰ cũ filius fit istitutꝰ: q adiuit, vel dic spãle i filio abstinẽte: qꝛ adhuc vr̃ et hãc vt. j. ꝺ fideicõ. li. l. cũ q̃si. §. sed ꝛ si qs. vel illud fauore libertatis se tenebat ꝓ rima, vel dic spãle alia rõne qꝛ ab intestato erat habiturus nõ ẽ ergo ei inuidẽdũ si ex substitutione habeat qꝺ ab intestato erat habiturus sed in contrarijs extraneus erat ex asse istitutus. ... ꝫ. de vulga. sub. l. si filius.

Si pupillus. Existentia sui heredis cõfirmat tabulas pupillares ad commodum ipsius cui ẽ facta substitutio. h. d. Et primo ponit dictum iuliani quod continet regulã ꝛ exceptionem. Secundo ponitur reprehensio marcelli circa exceptionẽ. Tertio ꝯcludit marcelli opinio iuliani esset vera. Quarto addit declarationem reprehensionis. Secunda ibi: que sententia. Tertia ibi. alioquin. Quarta ibi. Sed quod in fratre. Bartol. ꝛ Joannes. de imola.

a ¶ Si pupillus. alias incipit lex iul. alias si pupillus.

b ¶ Abstinuisset. per in integ. resti. postq̃ se immiscuerit. vel dic ab initio se immiscuerat, vel ab initio se abstinuit sed habebat coheredem qui adiuit. vel nullum habebat coheredem qui adiuit ... iam dicam.

c ¶ Eum. s. heredem pupilli.

d ¶ Paternis. i. patris pupilli.

e ¶ Ei. s. pupillo.

f ¶ Inclinat. i. nil per hoc qꝛ dicit nisi substitutus.

g ¶ Ut putet. sed male. vt statim subiungit.

tra.vi.l.si postea.z.ff.de nego.gest.l.cum actum.z.l.procułus.z.l. ac q natura.z.l.nam z seruus.z de mi.l.iii.§.fi.z.§.scio.

¶ Si seruum. Qui manumittit seruuz paternū secus si suum pprium castrensis peculij manumitteret.

¶ Si sui.filius suus.secus i emācipato:qr de iure ciuili ...

tum etiam patris onera subita rum que sententia a marcello re- cte notata est. Impugnat enim vtilitatem pupilli:qui ipse sal- tem potest habere successorem. Metu enim onerum patris:timi dius quis etiam impuberis he reditatem adibit. ¶ Alioquin inquit.z si frater fuerit:omissa causa testamēti ab intestato pos sidebit hereditatem.z quidem impune. Nec enim videtur vo luisse fraudare edictum: qui sibi prospicit ne oneribus patris pu- pilli hereditas implicaretur. ¶ Sed quod i fratre scripsit cre- do ita intelligendum:si non im- puberis frater fuerit:sed testato ris. ¶ Ceterum vtiqz si frater a patre fratri substitutus impube ri sit:sine dubio necessarius hrs existet. ¶ Si in societate quaz viuo pre incohauerat filius: post mortem patris perseuerauerit. Julianus recte distinguit:interes se vtrum rem ceptam sub patre perfecit:an nouam incohauerit nam si quid nouum in societate i- cohauit:non videri se immiscuis se hrditati pris scripsit. ¶ Si seruū prnū filius manumiserit: sine dubio miscuisse se paterne hereditati videbitur. ¶ Pro- ponebatur filius a pre de castrē- si peculio seruos ꝯparasse:eosqz a patre manumitteret rogatus ē: cuius heres esset ab eo institutus. Querebat si se abstinuisset pater na hereditate.eosqz manumis- sisset an miscuisse se paterne he- reditati videatur. Dicebamus nisi euidenter quasi heres manu miserit:non debere eum calum- niam pati quasi se miscuerit he reditati.

I. Ulianus.

Heres p seruū hereditariuz eiusdē hereditatis partem: vel id qd eiusdē hereditatis sit acqrere nō potest.

I. Dem.

Quotiens pupillus pri he- res extitit:z abstinet se he reditate qcumqz pris bōa sub cre ditoribus fiant:tn rata haberi de- bent:quecūqz pupillus bona fi- de gesserit.Et ideo ei q fundū tu tore auctore a pupillo emerit: succurrendū erit.nec interest pupil lus soluendo sit:necne.

I. Dē.

Aditio hereditatis non est in opera fuiu:ideirco si fu dotalis adierit:actiōe de dote eā hereditatē mulier recupera- bit:qcumqz ea q ex operis dotali um acquirunt ad virū pertine- ant. ¶ Et cū questus z compē dij societas initur : quicquid ex operis suis socius acquisiuerit:i medium confert.Sibi autem qs qz hereditatez acqrit. ¶ Pre terea nec fructuarius qdē ser- uus iussu eius qui vsufructuz in eo haber:adire hereditatez po terit. ¶ Et q a quibusdam re spōdetur:si liber homo:qui bo na fide mihi seruiebat: propter me heres institutus erit : posse eum iussu meo adire hereditatē potest verum esse: vt intelliga- tur non opera sua mihi acquire

testato erat habiturus bona impuberis qr patruus.

¶ Ceterū.nā fr pupilli rndebit creditoribus pris:aliogn ... Sz hoc ... vtrū ille fr ipuberis erit istitu- tus in pte z substitutus in alia pte: an substitutus tm:primo casu pt prnā repudiare z pupillarē adire:vt.ff.de vul.substi.l.si filius.In scdo nec pupillar ... vt.ff.de vulg.substi.l.ij.§.adeo.Rn.fuit h istitutus p pte z substitutus i alia.z si expōas vt dicas eū teneri creditoribus pris:sz ita fr testatoris:ex stat volūtari.sz fr pupilli necessarius:qr quos possū zc. vt.ff.de vulga.sub.l.sz si plures.§.i.Azo.z erit hic necessarius pri vel ... vt.d.l.vers.h.sed z tūc poterat adire ex substitutiōe: z impetra re separationē bonorū prnorū ex eqtate pretoria:vt.ff.de vul.sub.l.si filius.z hoc omit h.Rn.lz abstinere possit.R.vel aliter itellige.l.illā: ... z adde dist.quā feci ad solutionē misteriū legū:vt.C.e.l.qdā z.e.l.a.z.l.ij.z.ff.de vul.sb.l.sz z si.§.filio.z.l.si filius.z.ff.e.l.qsitū.

¶ Existet.patri nec non impuberi.sed poterit abstinere a paterna ... vt.ff.de vul.substi.l.sed si filius.zc.

¶ Si in societate. Qui pseuerat in incohatiōe in vita patris vi- detur se immiscere:secus si noua icohentur.h.d.bar.z Jo.de uno.

¶ Perfecit.z tunc adire videtur.

¶ Incohauit post mortem patris.azo.

¶ Nō videri.hoc ideo qr sui iuris factus volūtati patrisse dici nō pt. ... nō assensit.vbi vo ceptā pris iussu pficit:pris iussu parē- do adire videt.azo.sic als refert gficiat qs ceptū an icohet nouū: vt ... l.si ul qd.§.si filius.z.ff.de adm.tu.l.tutorē q.z.ff.de tute.

Quotiens. Gesta p pupillum bona fide habentur rata eo q p resti- tutionē abstento habentur.h.d.Bar.z Jo.de uno.

a ¶ Et abstinet.per in integ.resti.

b ¶ Bona gesserit.ipse vel eius tutor.secus si mala.vt.j.q in frau.credi. l.pupillus.z de condi.inde.l.tutores.z.l.nec est nouum.

c ¶ Fundum.ex hereditate.z facit ad hanc.l.j.de bo.auc.iu.pos.l.si nō expedierit.§.i.z.ff.de mino.l.in inte.z.l.si mulier.

Aditio. Aditio hereditatis non est in opa.ideo requiritur iussus dn̄i. h.d.bar.Et diuidit qr pmo ponit vnū dictum:secundo ex illo facit tres illationes.tertio rndet cuidam obiectioni.secunda ibi.z cū questus tertia ibi.z q a quibusdam.Jo.de imo.

d ¶ Aditio.ponit.l.ista vnum quod dicit in primis verbis.z illud nititur p bare esse verum eribus rōnibus.siue ar.siue exemplis.quarto inducit ar. in ꝯtrariuz siue rōne:z ei rndet.primū est illud ideirco zc.scdm z cū questus zc.tertiū preterea zc.quartum.Et q a quibusdam.z ei quarto ar.in contrariū re- spondit cum dicit pōt verum eē vt intelligit zc.azo.

e ¶ Adierit ad h.ff.so.ma.l.si dotale.z de pecul.l.hinc qrit.§.potest.

f ¶ Ex opis.vt ex re mariti:vt.C.de rivx.ac.§.cūqz.z.ff.de iur do.l.si legato

g ¶ Acqrit.vt.z.ff.p socio.l.cohrdi.z.l.seqntibus.z.l.duo.§.fi.h at verū nisi sint socij oium bonorū:vt.e.l.iij.§.i.vel ibi ꝯtēplatiōe societatis sit ali qs istitutus:vt arg.j.l.si.huius legis.z no.ff.p socio.l.socium q.§.fi.z.l.se.

h ¶ Hereditatem poterit:vt.ff.e.l.si qs mihi i pnci.z dic vt ibi no.ac.

i ¶ Rndet.vt.j.de acq.re.do.l.hō lib.ac.

dicat illius suū illū:vt.C.e.l.cū aliqs.

k ¶ Propter me.qd psuit si

l ¶ Nō opa.qr libhō ē.

n

...facit insti.p quas p.§. Itē nobis acqrit qō... liber.atē facit.ff.de vsu.t ba.l.p seruū.ac. ...falsi non impedit aditionem eius qui facto ...testi.b.d.bar.t io.

re:sȝ ex re mea sic stipulādo: t p traditionē accipiēdo ex re mea mihi acquiret. Africa.

Quāz falsū testm̄ diceret. si qdē ipse hēs accusaret: qm̄ certus esse debeat se falsū nō fecisse: recte adhibit hēditatē. sin aūt alius argueret circa ɔsciētiā eius: nō pōt adire: quasi dubitet verū eē testamentum. Idem.

Qui suū suū hēdē institutū adire iusserat: pusqȝ ille adiret furiosus est factus: negauit recte suūȝ aditurū: qm̄ n̄ nisi volūtate dn̄i acqri hēditas pōt. furiosi āt volūtas nulla ē. Ulp.

Si qs alicui mādauerit vt si estimauerit: peteret sibi bonoȝ possessionē: t postqȝ ille petijt furere cepit: nihilominus acqsita ē ei bonorum possessio.

Qd si anqȝ ille petat is qui mādauit petēdū furere cepit: dicēdū ē n̄ statī ei acqsitā bonorū possessionē. Igit bonoȝ possessionis petitio ratihabitōe vȝ cōfirmari. Africa.

Pupillū ēt eo tutore auctore q tutelā n̄ gerat: hēditatē adeūdo obligari ait. Mode.

Si p epl'aȝ suo pupilli tutor hēditatē adire iusserit: si p' scriptā epl'aȝ tutor moriat anqȝ ex epl'a seruus adiret: nemo dicturus est obligari postea pupillū hereditati. Africa.

Cuȝ q duob' testis' eiusdē testatoris hēs scribit: cū dubitet an posteri' falsum sit: ex neutro' eoȝ posse adire hēditatem placet. Filiusfamilias hēs istitut' prēȝ suū certiorē fecerat: videri sibi soluēdo eē hēditatē: pr rescripserat sibi paȝ idoneaȝ renūciari: itaqȝ debē eū diligēti' explorar: t ita adir si idoneā cōpisset. Fili' acceptis lris pr'is adijt hēditatē: dubitatū ē an recte adijsset. Sȝ pbabili' dicet qȝ cū psuasū ei nō sit: soluēdo eē hēditatem prēȝ non obligasse.

Sȝ t si qs ita dixerit: si soluēdo hēditas ē adeo hēditatē: nulla aditio est. Marci.

Cum hēs istitut' erat filius: t hēbat prēȝ furiosū i cui' erat ptāte: iterponere se suā beniuolētiā: diuus pius rescripsit vt si filiusfamilias adierit: pinde habeat atqȝ si paterfamilias adijsset. pmisit itaqȝ ei t seruos hereditatis manumittere.

Cum qui duobus Si dubitatur de... potest hereditas adiri.b.dicit bar.t io...

Cum.qui duobus testamentis.diuersis...

Itaqȝ pro t. t sic sunt verba remissiue ep... as ibi.§.filius.fin.R.quod placet.vel dic... sponsio.t erit ibi.§.filius.

Explorare.scripsit pr sȝ.R.

Acceptis litteris.quibus pater scripserat...

...ol.ma.l.ij.§.voluntate.de his q sunt sui vel... si per epistolā.t.ff.e.l.si qs mihi bona.§.si. ...supueniens nō reuocat ea que sunt pfecta vi... ...sit pficienda.b.d.bar.t Io.de imo. ...suo institutis: vt.ff.e.l.si quis mihi bona.§...

Cum ex parte. Non expectatur conditio cui⁹ event⁹ nihil ope-ratur. h. d. Bar. ⁊ Io. de imo. a ¶ Solus. accipere ex asse ⁊c.
b ¶ Omnino. exitus vel deficiat cōditio alterius partis ne inueniatur decedere p pte testat⁹ ⁊ p pte intestatus: vt insti. de here. insti. §. nō autē q̄ bonā ē expectet cōdi. cū in omni euētu sit et illā partē habiturus: vt ar. ā. de here. insti. l. si quis ita scripserit. ⁊ l. si q̄ ita scriptus. ⁊ l. si q̄ ita scriptus. ⁊ ā. ad psene heredem. ⁊ ā. ad velleianū. l. aliqñ. §. fi. ⁊. j. e. l. si q̄ s hes ita. et ā. de iniusto. test. l. nā ⁊ ā. de iure. ⁊ de libe. ⁊ po. ā. in pn. ⁊ de libe. ⁊ postbuma. ⁊ de sfba. l. postbuma. ⁊ de conde. inde. l. nil. i. ⁊ l. ar. ā. ⁊ ar. ā. l. e. l. §. i. ⁊ ā. si cer. pet. l. pecunia. et j. q̄ si oi. le. ce. l. bonus. ⁊ j. q̄ si oi. le. ce. l. bonus. ⁊ de verbo. obli. l. in illa stip. §. liberis.
¶ In cōditionalē quo ad expectat̄ effect⁹ pd. ⁊ sic ē p opinione Jo. ⁊ sēa. l. q. qui facim⁹. ā. si ps hs. pe. l. n. ⁊ fac. ā. c. l. i. ⁊. ā. c. j. l. pe. i. su.

Qui ex parte heres institut⁹ ē pure: ex pte sub cōditiōe: solus ē et pendente cōditione si adierit hereditatē: ex asse hēs erit: q̄ sol⁹ hēs futurus est oīmō, nisi habeat in conditionalem partē substitutum. ¶ Ulus.

Qui ex duabus partib⁹ heres istitutus fuerit: ex alia pure: ⁊ ex alia sub cōditione. ⁊ ex pura institutiōe adierit: ⁊ decesserit. posteaq̄z cōditio extiterit: ea quoq̄z ps ad hrēdē ei⁹ ptinet. ¶ Qui semel ex aliq̄ pte heres extiterit deficientiū ptes ēt in⁹t⁹ accipit. i. tacite ei deficiētiū ptes ēt inuito acrescūt. ¶ Flor.

Heres quicūq̄z hrēditatē adeundo: iam tunc a morte ō fundi successisse defuncto intelligitur. ¶ Marcell.

Quam hrēditate pris necessarius hēs se abstineat: conditio cohrēdi siue suo siue extraneo ō fert: vt aut totā agnoscat: aut a tota recedat. ⁊ ita se abstinet̄ potest pp aliū q̄ p suā psonā nō poterat. ¶ Si tū creditores dicāt se ptentos eē eius portione q̄ nō pōt exonerari nisi defera

tur cōditio: ⁊ alterius parte abstinere se creditores debent. vt eius actiones ei qui consentitur dentur. ¶ Ulpianus.

Si is q̄ imiscuit se hrēditati ō cessisset: deīde alter se abstinet eadē cōditio deferenda ē heredi ei⁹ que ⁊ ipsi q̄ marcel. ait. ¶ Ulus.

Necessarijs hrēdib⁹ nō solū īpuberib⁹ sz ēt puberibus abstinendi se ab hrēditate pconsul ptātez facit: vt q̄uis creditorib⁹ hrēditarijs iure ciuili teneant̄: tñ in eos actio non det: si velint relinq̄re hrēditatē. ¶ Sz īpuberibus qdē ēt si se immiscuerint hrēditati pstat abstinēdi facultatē. Puberibus qdē ita si se nō īmiscuerint: sz tñ ⁊ puberibus minorib⁹. xxv. an. si temere dānosaz hrēditatē parētis appetierint: ex gñali edicto q̄ ē ō minorib⁹. xxv. an. succurrit̄. cū ⁊ et si extnei dānosaz hrēditatē adierit ēt ex ea pte edicti i integz cos restituit. ¶ Seruis aūt necessarijs heredibus siue puberes siue impuberes sint: eis hoc non pmittitur. ¶ Ait.

accep. l. ⁊ p iusiurādū. §. ⁊ si fideiussor. ⁊. j. de h. le. l. si is q̄ duos. ar. contra. j. de bo. li. l. q in seruitutē. ⁊. j. ad tre. l. antepe. ⁊. ā. tri. i. l. si certarū. §. i. ⁊ hoc no. ā. que res pig. ob. pos. l. aristo.
n ¶ Eius portiōe. s. q adiuit ⁊ nūc vellet dimittere. s. p dimidia dūtaxat pte cū cōuenuit creditores: subaudi pñt hoc facere: q: tūc. s. nō pñt. vl̄ subaudi dicēdū ē: q: nō pōt rē
o ¶ Exonerari. pte adita a se.
p ¶ Cōditio. s. hāt cū creditores dnt se ptētos ei⁹ portiōe si deferat̄ ei cōditio pdicta ⁊ iō nō exheredat̄ in totū. azo.
q ¶ Et alterius. qui se abstinuit. s. vt pro ea iste qui non adiuit non conuematur.
r ¶ Ut eius actiones. s. qui se abstinuit. vel dic eius partis. s. nō adite actiōes ⁊c. q. d. pars. nō adita det adeūti suā vel dic det. i. remittat̄. ⁊ ita emolumētū habit iste in totū. sed p pte a se adita tñ sentiat onus. posset tñ satis dici q̄ portio illius q nō adiuit sine q se abstinuit applicari debuit creditoribus. isto casu exponēs vt eius actiones ⁊c. i. eius portionis quā hz ex sua psona q adiuit. ea. i. in eū q cōuenit̄ nūc a creditoribus dent̄ ei⁹ portiōis dico dūtaxat. nec obstat. j. ō reg. iu. l. ius nrm. q: dico hūc eē hrēdez insolidū: sed portionē eius q nō adijt dz cedere creditoribus: cū creditores h velit: ⁊ velit eē ptenti cōueniri cū p sua portiōe tñ. ⁊ facit. vt. j. l. pri. ⁊. C. e. l. qdaz sz ā. ā. e. l. q ex duabus. §. q semel. Sol. hoc in suo q non abstinet nisi p priuilegiū pconsuli: vt. j. l. necessarijs q ō ñ dz dari in alterius iniuriam: vt C. de emā. l. nec auus. at extraneus iure cōi repudiat. h nō placet: dic q̄ ex inuitus accipit nisi. s. velit aliā ptē dimittere. sic solnit̄. C. de ipu. ⁊ ali. sb. l. testō. et C. ō ca. tol. §. si ita. ⁊. ā. e. l. i. ⁊. C ō repu. hr. l. uj. Jtē ñ ob. ā. e. l. si duo.
s ¶ Is conditio. i. electio.
t ¶ Et ipsi. s. vt hrs eius pp coheredem abstinentem se abstinet̄ posfit: vt. ā. l. proxi. vbi plene no.

Qret duabus. Qui hrēdi heredis acqrit p pte ponto i cōditionis euentu. h. d. bar. ⁊ io. de imo.
d ¶ Qui ex duabus. s. ō sm. R. ⁊ Az. q̄ i dimidia pure: ⁊ i alia dimidia sub cōditione fuit institutus. ⁊ in ei⁹ defectū dat⁹ substitut⁹: vt. ā. l. pa. l. si. vel dic hz eosdē q in tertia pure in alia tertia sub cōditiōe l alia fuit dat⁹ cohrs: vt. ā. ō hrēd. insti. l. liber hō. §. si ita. i. ri. si ait ponēdos eidē pure i pte. ⁊ sb cōdi. in aliā ptē: ⁊ nullo dato coherede vel substituto. tunc obtinet. ā. l. pri. §. fi. sed sm hoc h quō trāsmittere̅t ad herede cū cōditio nō extiterit viuēte istituto: vt. ā. de here. insti. l. liber hō. §. si ita. ii. ri. ⁊. j. de suis ⁊ le. her. l. si ex pluribus. i si. Rū. nō sine ceditō hrs heredis rōne cōdi. q̄ extitit post mortē instituti: sz cū ipse iā sit heres pro parte adita ⁊ esse velit nō potest testatoi decedere p parte testatus. ⁊ p parte intestatus. ac si dicas magis iure accrescendi q̄ iure succedēdi p eandē. l. si ex pluribus. i. ri. sed. h. dicit q̄ nec coherede nec substitutū habeat. vt nō obstent dicta iura. ⁊ q̄ dicit h cōditio extitit subaudi maxime ne obsit. ā. l. pri. ⁊c.
e ¶ Ea quoq̄z ps. eiusdē hereditatis q̄ imitat̄ ius accrescēdi. vt. ā. ō suis ⁊ le. here. l. si ex plurib⁹. §. fi. azo. secus i alia hrēditate ex eodez testō. vt. ā. de vul. sub. l. q ex plurib⁹. §. fi. sz. R. ⁊ sm hūc casum facit. ā. e. l. si quis heres. in pn. Jtē facit. j. §. pri. ⁊c.
Qui semel. Portio deficiēs accrescit cohrēdi inuito. h. d. Bar.
f ¶ Qui semel. inuito: hoc q̄ repudiātes sunt extnei ali⁹ secus: vt. j. l. fi. sz quosdā. vel dic idē i oib⁹. ⁊ facit. C. de ipub. ⁊ ali sb. l. testō. ⁊ qui nō pe. par. l. i. ⁊. j. ō bo. pos. l. iij. §. fi. ⁊. l. se. ⁊. ā. e. l. hrēdi cū. ⁊. ā. e. l. ⁊. uj. ⁊. C. de ca. tol. §. bis ita. ⁊. j. de in. deli. l. qdam.
Heres. Hereditatis aditio retro trahitur ad tempus mortis. hoc dicit. Bar. ⁊ io. de imo.
g ¶ Quicūq̄z. al's q̄cūq̄z. al's q̄ñq̄z. ⁊ dic vel ppe mortē vel diu post.
h ¶ Intelligit. i. fingit. sz rei veritas ē ex qno adit: vt. j. ō stipu. ser. l. sterre. §. fi. ⁊ de le. i. l. si tibi hō. §. cū su⁹. sz hec fictio nō semp locū hz. ⁊ iō. j. de reg. iur. l. oia. apposuit fere. nā fallit in multis: vt. j. ō stipu. ser. l. seruus hereditarius. ⁊. l. vsufructuarius. ⁊ de acquir. re. do. l. in eo. q̄ ⁊. j. de fur. l. a titio. ⁊ de acqu. rerū do. l. hereditas. et j. ō vsuca. l. fi. ⁊. j. de iniur. l. i. §. labeo. ⁊. ā. de pecu. l. sz in fi. ⁊ ri. ⁊ de in. ex. her. l. ij. ⁊ facit. j. ad sil. l. exheredat⁹.
Quam hereditate. Propter vnū abstinētē pōt ali⁹ q adiuit a tota recedere nisi creditores p pte abstinētis eū voluerit molestare. ⁊ idē i eius hrēde. h. d. cū. l. se. Bar. ⁊ Jo. de imo.
i ¶ Necessarius. i. idem intelligit io. in omni hrēde repudiante. azo.
k ¶ Cōditio. i. electio.
m ¶ Nō poterat. vt. C. ō repu. here. l. sicut. ⁊ no. hic q̄ō nō possum p me possum p aliū: sic. ā. quēad ser. a. l. si cōem. ⁊. j. de decur. l. decurio. ⁊. ā. de lib. ⁊ postbu. l. fi. ⁊ de pig. ⁊c. l. si pignore. §. si pdo. ⁊. j. ō l ¶ Totam. s. hereditatem.
Necessarius. Suus heres hz būficiū abstinēdi a ptore si se solēniter nō imiscuit. sz si se imiscuit tūc sec⁹ nisi restituat̄ vt minor: necessarius vero nullo modo se abstinere potest. h. d. bar. ⁊ Jo. de imo.
u ¶ Necessarijs. ⁊ suis. nam de necessario tantuz secus vt. j. e. §. fi.
x ¶ Puberibus. s. ēt necessarijs cum non se imiscuerint.
y ¶ Proconsul. i. pretor: vt insti. de here. qua. ⁊ dif. §. sz ⁊ hrs. sic. ā. quod cum eo. l. i. ⁊ fa. j. de le. i. l. nam nec. ⁊. ā. e. l. si quis filium. §. i.
z ¶ Teneantur. facit hoc valde p snia quorūdā q dixerunt filiū exitatem in ptāte statim effici suū herede ⁊ necessariū ⁊ statim teneri creditoribus. ar. p mili. Si fili⁹ q̄ ⁊ hrs. nos fatemur suū ⁊ necessariuz: vt isti. de here. q̄. ⁊ dif. §. sui sed hoc q̄tum ad nomē nō q̄tum qd cōmodū vel incōmodum nisi se imisceat. et ita q̄ō h dicit intelligi pōt: vel q̄ dicit teneantur teneri videant̄ pina facie. q̄ñq̄z tñ libertatis fauore dr ac si statim imiscuisset: vt. j. de fideicō. li. l. cū q̄si. §. sz ⁊ quis. lz aliter posset. l. illa expom. vt ibi no. pro nostra opinione est. C. si se ab here. absti. l. i. ⁊. ij.
⁊ ¶ Si se imiscuerint. sine auctoritate tutor. alioquin restitutio locuz hz. azo. lz quidam ēt tunc sine restitutione: vt no. ā. e. l. impuberibus.
? ¶ Puberibus curatores nō habentibus. alioquin idem est in pupillo. vt. ā. de in integ. resti. mi. l. si curatorem.
ꝑ ¶ Non immiscuerint. alias non: vt. ā. de here. insti. l. sā dubitari. §. fuis. ⁊. C. e. l. sicut nisi in casu: vt. ā. co. l. hereditate. ⁊ supra. l. proxi. nisi sit minor ut subijcit.
a ¶ Extranei. genitiuus vel nominatiuus. ⁊ facit supra de mi. l. iij. §. scio ⁊. l. ait pretor. §. sed ⁊ si hereditatem.
b ¶ Edicti. quod est. ā. de mi. l. i. continebat enim edictum plura ⁊ inter cetera de minoribus dicebat. ⁊c.
c ¶ Permittitur. ā. de mino. l. ait pretor §. non solum. contra. sol. nō restituitur: q: semper heres manet: sed restituitur: vt bona que acquisiuit post aditā hereditatē separent̄ si mixta sint per in integ. resti. q: minor ē. si autem non sint mixta. iure cōi separari petit si minor vel maior: vt. j. ō separa. l. i. §. fi. ⁊ insti. de here. qua ⁊ dif. §. i.

Ex parte. Suus licet habeat coheredem extraneum: ex sua parte est necessarius: nisi sub conditione fuerit institutus. b.d. Bal. z10. de imo.

a Ab semetipso. q.d. non ab alio. quod dic vt. s. de her. instit. l. sed si in conditione. §. fi. [illegible]

b Cum quis mihi. quia quam heredem primo adire hereditatem: qui institutus est seruus sub conditione quam primo debet adimpleri: vt. j. de condi. et demon. l. qui heredi. §. fi. et. s. de here. instit. l. ij. §. alr atque. et. l. demens. §. fi. et. l. iij. §. i. et. l. ei qui soluendo. nam hoc monosyllabum cum: facit conditionem et tamen valet quantum si. vt. j. de ver. ob. l. huiusmodi. et. l. quod cum. §. non solum. et. s. de condi. inde l. qui promisit. et videtur hoc intellexisse cum quis. i. si aliquis alius a seruo. i. coheres. nam de suo non potest intelligi: cum de sua persona antequam sit coheres: impossibile sit impleri illam conditionem. i. quod sit heres antequam sit coheres: vt. s. de here. insti. l. si titius heres.

Qui patri. Ius accrescendi transit ad heredem. et si est vnitum cum pupillari substitutione trahitur ad eam vt habeat locum post aditam hereditatem et trahatur etiam ad bona impuberis. h.d. Et est singularis et alibi non reperitur. Et diuiditur in tres partes. Nam primo ponit vnum dictum. Secundo declarat illud habere locum in hede heredis. Tertio [illegible] [illegible] ...

[illegible] vt. C. e. l. quidam. de equitate secus cum sit frater impuberis: vt. s. de vul. sub. l. si filius. vel aliter intelligitur illa. l. vt ibi no. et adde distinctionem que est C. e. l. quidam.

e Recipiendum. i. intelligendum et procedendum.

g Necessario. i. de necessitate.

i Obligat hereditatis paterne aditio.

k Eam. i. hereditatem impuberis coniungi paterne et vna intelligatur.

l Patris heredi. primo vel secundo. quia heres heredis etc. vt h. et. s. e. l. si quis filium. §. fi. et dic etiam inuito vt perdidit: vt. C. de impu. et al. sub. l. testo. et. C. e. l. quidam. sed in eo quod transit ad heredem pupillariter substituti est. contra. s. de vul. sub. l. qui liberis. §. fi. et. l. sed et si plures. in prin. sol. secundum. R. hoc proprium nomen substituti. dicit ibi per appellatiuum quisque mihi heres erit. ad quod. j. de le. ij. l. si heredes. et ad treb. l. nonnunquam. vel dic quod hic iure accrescendi vt hic dicit: non autem iure substitutionis vt ibi et hoc puta verum cum alij iure substitutionis admitti non possunt vel quia nullus alius erat vt hic. vel quia mortuus fuit. vel quia noluit. tunc enim illi preferentur: vt. d. l. sed et si plures in prin. quia ius successionis vel substitutionis est potentius iure accrescendi. vt in auc. de here. et fal. §. si vo. in fi. et. s. de vulg. sub. l. qui habebat. Alij dicunt quod hic pupillus adiuit. et sic transferat. ibi non: et sic non transferat. Item adhuc contra. j. de iure et legi. l. si ex pluribus. in fi. vbi heres substituti non admittitur nisi extitit conditio viuo substituto. Sol. ibi in vulgari hic in pupillari. vel hic suus substitutus ibi extraneus. vel hic substitutus erat qui admitti in parte quam erat institutus. sed ille substitutus: non erat institutus. et ideo ibi non defertur heredi. hic sic. vt non pro parte decedat testatus et pro parte intestatus. sicque hoc iure accrescendi: quod potest vt in eadem. l. in prin. ubi quod ius accrescendi ibi locum habere non potest. Item contra ad idem. j. e. l. totiens. Sol. ibi et facit insti. ad [illegible] §. fi. et. l. ad treb. l. [illegible] et. C. de ta. tol. §. his ita. ac.

Iulius. Institutus qui adit ab intestato videtur repudiare ex testamento et facit locum substituto. h.d. Bar. z10. de imo.

m Bonorum possessionem: vel hereditatem. quia emancipatus est necessarius. suis voluntarius: vt in. de here. ab inte. §. emancipati [illegible] patris [illegible] ...

n Labeo ait. i. male.

o Si pbaret. quod probat hoc ipso [illegible]

p Non probat frustra: vt. C. de codicil. l. nec codicillos [illegible]

f Extiterit. s. substituti.

h Nam et si ipsum. s. substitutum.

Ex parte heres institutus seruus nondum adita hereditate a coherede eius liber et heres fit necessarius. quia non a coherede: sed a semetipso[a] accipit libertatem. nisi ita institutus fuerit: cum mihi quis[b] heres erit: Stichus liber et heres esto. Neratius.

Qui patri heres extitit[c] si idem filio impuberi substitutus est: non potest hereditatem eius pretermittere[d]: quod sic recipiendum[e] est: etiam si viuo pupillo mortuus erit: deinde pupillus impubes decesserit. Nam is qui heres extiterit[f] pupillo quoque heres necessario[g] erit: nam et si ipsum[h] inuitum obligat[i]: coniungi eam[k] paterne hereditati: et accrescendi iure acquiri cuicunque patris heredi[l] existimandum est. Iabol.

Filium emancipatum pater solum heredem instituit: et si his heres non esset: seruum liberum et heredem esse iusserat. filius statim patre demens fuisset eius bonorum possessionem[m] ab intestato petijt: et ita hereditatem eius possedit: labeo ait[n] si probaret[o] sana mente patrem testamentum fecisse: filium ex testamento patri heredem esse: hoc falsum puto[p] nam filius emancipatus cum hereditatem testamento datam ad se pertinere noluit: continuo eam ad substitutum heredem transmisit[q] nec potest videri pro herede gessisse: qui vt hereditatem omitteret: ex alia parte edicti possessionem bonorum petat. Paulus et proculus labeonis sententiam improbant: et in iaboleni sententia sunt. Marcel.

Si minor annis posteaquam ex parte heres extitit in integrum[r] restitutus est: diuus seuerus constituit: vt eius partis onus[s] coheres suscipere non cogatur: sed bonorum possessio[t] creditoribus detur. Iabolen.

Attistius labeo ait. si ita institutus sit. si iurauerit[u] heres esto. quamuis iurauerit: non tamen eum statim heredem futurum antequam pro herede aliquid gesserit: quia iurando voluntatem magis suam[v] declarasse videatur. Ego puto[x] satis eum pro herede gessisse: si vt heres iurauerit. proculus idem. eoque iure vtimur. Si seruus alienus[y] heres institutus. post iussum domini antequam adiret alienatus esset: nouum iussum posterioris domini: non iussum prioris exigitur[z]. In libro singulari regularum pomponij marcellus notat[&]. furiosus acquirere sibi commodum hereditatis ex testamento non potest[*] nisi necessarius patri aut domino heres extitat per alium autem acquiri ei potest[#] veluti per suum: vel cum quem

tur qui demens ex [illegible] quibus vtilis: vt. s. de condi. insti. l. quidam. et in. [illegible] [illegible] et cu. os. ab his. l. is cum. et. j. de questio. l. de minore. §. fi. ac.

p Puto. Iabolenus cuius est h. l. et quod dicit. in fi. loquitur de seipso in tertia persona. sic et alibi. s. sol. ma. l. diuortio. vel dic puto ego ne [illegible] [illegible] heres in prin. idem. et tunc dicat. in fi. iaboleni sententia est. s. talis qualis nostra. vel dic [illegible] refer hic verba iabol. et sic [illegible] ait iabol. vt [illegible]

q Transmisit: hoc [illegible] sciebat sibi delatam [illegible] qui contra: vt. s. de inof. test. l. mater. ar. s. e. l. ne [illegible] §. heres. et. l. si [illegible] sic ibi adhuc adire [illegible] vel potest h. loqui cum [illegible] rauit: vt. s. si quis [illegible] pa. l. si patronus. [illegible] et facit. C. de ipu. et al. s. l. iij. et. j. e. l. claudius. et. j. si quis omis. ca. test. l. si non solus. et. l. si testamento. in prin. ac.

r Si minor. [illegible] [illegible] restitutionem in integrum non accrescit coheredi [illegible] h. d. Bar. z10. de imo.

s Non cogatur: [illegible] nunquid potest [illegible] vt. j. e. l. pe. et ad [illegible] l. i. §. si quis adeu. e. l. [illegible] §. si bonorum. sed [illegible] cum hereditate. et. l. qui ex duabus. §. sen. Sol. ibi non fuit heres repudians. hic fuit [illegible] non potest [illegible] petatur. vt. s. de mino. l. ait pre. §. sed quod pa. [illegible] not. et no. C. de ipu. et al. sub. l. post aditam. ac.

t Bonorum possessio. factum non ius hoc [illegible] cat. nam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] remanet [illegible] confideiussor [illegible]

resti. hic autem pro parte. nam et ibi idem esset quod hic si pro parte tenebitur: vt. C. ad vell. l. si paternam. ac.

Attistius labeo. Qui implet conditionem non videtur adire nisi expresse hoc animo adeundi fecerit. h. d. 10. de imo.

t Si iurauerit. s. se credere [illegible] [illegible] [illegible]

u Voluntatem suam. in iurando. non in adeundo. azo. [illegible] tio pro para habeatur [illegible] [illegible] [illegible]

x Ego puto. non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible]

y Si seruus. Si dominium serui mutatur [illegible] quiritur. h. d. Bar. z10. de imo.

y Exigitur. vt. j. [illegible] [illegible] [illegible] hibo. §. i. et. §. fina.

z In libro. Furiosus non acquirit voluntate sua. [illegible] legis vel alterius cum iussu curatoris. h. d. 10. de imo.

& In libro notat. i. reprehendit pomponium [illegible] [illegible] [illegible] ...

* Non potest. [illegible] ...

Necessarius. [illegible] ... Et pot. [illegible] ...

ẽ ʒ: vt ibi pʒ. Itẽ ʒ. ṡ. de mi. l. ait ptor. §. ʒ q pap. vbi minor institut' pōt admitti ⁊ tñ substitut' admittit. Sol. ibi p restitutionẽ: nō iure cōi. nō enī repudiauerat minor. ⁊ codẽ mō rñ. ad illā. q si minor. §. sceuol. l codẽ ti.
q Eueniet igit. vt lōga mora fiat substitutio igitur. ⁊c.
r Substituto. circa duo iterponit se ptor. s. vt statuat tēpus pmo institu-

in potestate^e habet. Labeo.

Seruus unoꝝ heres institutus fuit: ⁊ adire iussus^b: si alteri^o uni^c iussu adierit: deinde manumissus fuerit: poterit adeundo ipse ex pte dimidia^d heres esse. Paulus.

Et si substitutū haberet idē seruus ita si heres non erit: ille heres esto. substitutus locuz non habet^e. Ulpian^o.

Si seru^o cōmunis vel vni ex dñis vel pluribus^f: vel omnibus heres extiterit necessari^o nullus coꝝ^a hereditate se poterit abstinere. Idem.

Seruus cōis ab extero hēs institutus: si iussu vnius adierit hereditatem: nō pro maiore parte: interiz heredem eū facit q̄ꝫ p dñica^b. deīde ceteris socijs nō vinentibus^i tacito iure ptes ei accrescant^k. Paulus.

Cum solus filius hēs institutus sit: sicut licet^l vno tēpore oīum dñoꝝ iussu adire hēditatē: ita ⁊ separatis tpibus singuloꝝ iussu recte adhibit. nam q̄ꝫ sepius adit: nō ex testamēto^m sʒ ex iure dñorum venire^n vtilitatis causa videtur: ne alteri^o festinatiōe alteri^o ius ledat^o. U. L.

Quādiu institutus admitti pōt^p: substituto locus nō ē. nec an succedere pōt: q̄ꝫ excluso hēde īstituto: eueniet^q igit ut necessariū sit r̄mediū ptoris: ⁊ iccirco denegādas p̄io actiōes ⁊ circa pstituēdū tp̄s substituto^r: q̄ꝫ intra quē pmo pstitutū neqꝫ adire hēditatē pōt: neqꝫ p hēde gerere^s. Is aūt qui tertio gradu scriptus ē: si pmo deliberāte secūdus decedat: ipse pōt^t succedere. ergo expectam^o in singulis vt pus eis ōferat hēditas tūc dūm posteaq̄ꝫ delata ē: expectamus diē pstitutū itra quē diē nisi aut adeat: aut p hēde gerat: denegamus^v ei actiones. Paulus.

In pluriū hēdū gradibus hꝫ suadēdū est: vt si testm̄ pferat pus a scriptis incipiat^x: deinde trāsitus fiat ad eos q̄s legitima^y hēditas ptinet: etiā si idē fit ad quē vtroqꝫ^z mō ptineat. nā hoc gradatiꝫ ꝯsequit vt pus ex testō delatā: deinde legitimaꝫ repudiet. Idē iuris ē in bonoꝝ possessiōe vt pus script^o repellat^a bonoꝝ possessionē^b: deinde is q ab itestato petere pt. Si vo ei ad quē legitima hēditas pōt ptinere ꝯditio data sit^c: nihil ꝯstituere^d pōt ō legitima: aū q̄ꝫ dies ꝯstitutōis ad se trāseat. Et iō dicēdū ē: ⁊ in eo^e casu si respōderit neutrā^f hēditatē ad se velle ptinere: bona defuncti^a a creditoribus possidenda sunt. Ulpianus.

Si seruū quia alienū ab hostibus redemerit: ⁊ heredē eū tum libertate instituerit: magis puto eū fore liberū ⁊ necessariū heredē: nācū scribit ei liber-

s Pro herede gerere. cū non sit ei delata: vt in prin. huius. l. quod ē opus: vt. ṡ. e. l. is qui. §. 1.
t Is aūt. ipse pōt. s. q tertio loco scriptus ē. sed pmus repudiat uel nō adit īfra tēpus ei statutū. ⁊ fa. ṡ. de iure deli. l. si plures.

Denegamus. hodie omnino ē heres nisi repudiet: vt. C. e. l. fi. §. si aū tem hoc. ⁊ §. si quis non temerario. fm azo. ⁊ c. b. que sunt contra. Alij q̄ ibi ad instantiam creditoꝝ: h substituti. ⁊c.

In pluriū. Siue succedatur de iure ciuili siue de iure pretorio. scripti precedunt legitimos: ⁊ si conditio sit adiecta. ⁊ interī non pōt heres repudiare nisi coram iudice. h. d. Bar. ⁊ io. de imo.

Incipiatur. circa adeundum uel repudiandum. ⁊c.

Legitima. s. ab intestato: vt. ṡ. p socio. l. iij. §. de illo. ⁊ facit. ṡ. e. l. quādiu potest. ⁊ C. cōmunia de suc. l. ante.

Utroqꝫ modo. s. primo ergo ut testamēto repudiet heres: ut. ṡ. e. l. nec is. §. fi. sed contra. ṡ. e. l. illud. Sol. ibi sciens. h ignorans. Item facit. ṡ. de suc. edic. l. 1. §. sciendum. alias sed uidendum. azo.

Repellat. i. repudiat. Jo.

Bonorum possessionem. fm tubu.

Data sit. i. sub ꝯditione ē institutus. s. si titius fuerit consul.

Cōstituere. s. adeundo. sed an repudiando statim dixi.

In eo casu. quando conditio transit ⁊ extitit conditio. ⁊ sic concordat. ṡ. e. l. illud. accur.

Neutram. i. neutro modo: ergo sciens.

Bona defuncti. sed q̄ño potuit aū ꝯdi. ut. ṡ. e. l. is pōt. §. is q. i. rā. in manu iudicis: vt ar. ṡ. de on. iur. l. ij. §. ⁊ cū placuisset. ⁊ de offi. §. l. fega. tus. uel dic q extitit conditio: ut modo dixi.

Si seruū. Seruū alienū ab hostib^o redemptū pōt quis heredē necessariū sibi facere: sʒ dño estimatio debet. h. d. Bar. ⁊ io. de imo.

Si seruum. qs alienū. necessariū heredē: est enim eius effectus: vt. ṡ. de cap. l. in bello. §. si quis seruum. Item hoc si nesciebat alienum. alias secus: ut in. d. l. in bello. §. manumittendo. in fi. §. ⁊c.

...nq3 iudicio resoluit vt. C. de cap. l. liber. ...3 vt pstino dño. 7c. nō ut fiat denuo fu⁹ ei⁹. ...at qa dño redditur: vt. C. de cap. l. sicut. ...l. si seru⁹ cōis. §. i. 7 ish. 6 nox. §. finat 7. ...

pn. 7 de seruo corrup. l. doli. 7 ā. e. l. pro herede. §. ... ff. de iniur. l. cum qui. §. si iniuria. 7 ā. de le. 7 se. con. l. ...
s Uerba hec. que sunt. ā. e. §. pretor.
t Deinde. i. postea.
u Abstinet. i. abstinere vult. 7 abstinet de facto⁹ nā ...

tatē: vinculo suo resoluit[s]: 7 ib solu3[b] redit iure postliminij: vt non iter3 seruus eius fiat: cuius erat añq3 caperet (hoc. n. satis iniquū est): sed vt pstino dño suā estimationem omnimō offerat[c]: vel maneat ei obligatus: donec pciuum soluat. qđ libertatis fauor introductū est. Si qs hac⁹ lege emptus sit. vt intra certū diē manumittat: 7 cū libertate hrs institutus sit: an ei succurrēdum sit: vt se abstineat videam⁹. Magisq3 ē ut donec dies non exierit possit ei necessarius hrs effici: 7 nō possit se abstinere. Sin aūtē dies pteritus fuerit: tūc non necessarius: s3 uolūtarius hrs efficit: 7 pōt se abstinere fm exemplū ei⁹ cui fideicōmissaria libertas sub ɔditōe debebat[e]. Si qs[f] dederit nūmos dño vt manumittat: puto huic oimō esse succurrēdū. Pretor ait: si p eū[g] eūue factū erit q̄[h] qđ[i] ex ea[n] hrditate amoueret[i]. Si qs suus[m] se dicit retinere hrditatē nolle: aliqđ aūt ex hrditate amouerit: abstinēdi bñficiū nō habebit. Nō dicit ptor si qd amouerit[n]: s3 si p eū eāue factu3 erit: quo qd ex ea amoueret: siue ergo ipse amouerit: siue amouendū curauerit[o]: edictū locū habebit. Amouisse aūt eū accipimus qcqd celauerit: aut interuerterit aut ɔsumpserit. Ait ptor q̄ qd ex ea hrditate amoueret: siue aūt una res[p] siue plures fuerint amote: edicto locus ē: siue ex hrditate sint: siue ad eā hereditatē ptineāt[q]. Amouet

nō vī[r] q nō callido aīo nec maligno rē reposuit. nec is qdē qui i re errauerit: dū putat nō esse hereditariā. Ut igit nō animo amouendi: nec vt hereditati dānū det rē abstulisset: dū putat nō esse hereditariā: dicendū ē eū amouisse nō uideri. Hec uerba[s] edicti ad eū ptinēt: q aliquid ante amouit: deinde[t] se abstinet[u]. Ceter3 si añ se abstinuit: deinde tunc amouit: hic videamus an edicto loc⁹ sit. Magisq3 ē vt putē hic sabi. sentētiā admittēdā. s. vt furti poti⁹ actione creditorib⁹[x] teneat. Et. n. qui semel se abstinuit: quēadmodu3 ex p⁹ delicto[y] obligat[z]. Au.

Si quis heres ita script⁹ fuerit ut intra certū tps adeat hereditatē: 7 ita si nō adierit ali⁹ ei substituatur. Prior autē3 heres anteq3 adiret decesserit: nemo dubitat quin[a] substitut⁹ ultimum diem aditionis expectare non soleat. Idem.

Si quis non quasi heres: s3 quasi patroni filius[b] egēs[c] a liberto paterno[d] ali uelit: procul dubio hoc extra cām est immiscendi se bonis paternis. 7 ita recte labeo scribit. Idem.

Qui putat se decē dare iussum: cum quinq3 iussus sit si decē dederit: fiet heres[d] adeū do. at si qnq3 putet se iussum dare cum decem dare iussus est: et dat quinq3: non implet conditionem[e]: sed aliquid proficit: vt si adimpleuerit reliquum aliorum quinq3 datione uideat conditio esse impleta. Qui bo-

...erpositas. 7. C. de lib. cā. l. post certi.
... amoueri curās qd ex hrditate pdit bñficiū ab ... patruū: nisi fiat sine dolo vel nisi pcesserit ... propter maleficiū pdit bñficiū. bal. et diuidit in ... edicti. scdo pōit casū i edicto. tertio iapit expo... tertia ibi: non dicit. bar. 7 Io.
b Quo. prout. i Quid. i. aliqd.

non iō suspēderet: ex quo cessaret primus: vt. ā. de he... ditas ex die. at ibi est legatum quod ex die dari pōt.
Si quis. Quod quis facit vt filius non vt heres ... mixtionem. h. d. Bar. Pan. de ca. 7 Io. de imo...
a Si quis. filius. s. patroni mortui.
b Non quasi. egens. alias secus. vt. ā. de lib. ag. l. si q... ris §. alimenta. 7 §. de alimentis.

...iussu alteri' adeŭdo ñ obligat ...pote adeat .h.d.cū.§.se.bar.τ io.d mo. ...Nõ obligabit. ēt si sui ɔtēplatiōe ē isti... adiut: vt.s.e.l. cū q metu.§. celsus. als in ...io.j.de acq.re.oo.l.liber hō.τ.l.ho liber.τ beat sequentē ptē nõ aditā: s; accrescēdi iure cū nõ erat t... e.l.si solus.in fi.ac. ... Mihi.i.tibi.τ ad me.i.ad te... ius τ ser'cēnt hrdes s; qdā dicūt q; hic fuerūt tres istitu... tutio.τ ppue hec vba poni debēt q; dicit ad me solū.f.s... cui titio accrescet cū τ ipse suā portionē repudiauit q̄ǫ nõ...

...na fide seruit[a]: si quasi iussu domini adierit non obligabitur[b]. ¶ Similis ē huic statuliber q iussus ab hrde adire hrditatez: p' ɔditiōez libertatis existētem, cū h ignoraret adijt. ¶ De eo[c] q hrs istitut' ab aliq̃: dubitat an libertas ei ex testō dñi obtigerit cū nesciat ɔditiōez' libertatis extitisse: vel hrditatē[e] aditā: an ad eūdo hrs fiat vidēdū ē. Juli. dic huc fieri hrdē[f]. Marcellus. Ex semisse titi' hrs script' est quadrātis bonoꝝ[g] possessionē p errorē petit. q̄ro an nihil actū sit. an h̄o pide oia fraūda sūt: at si q̄drās noiat' ñ sit? Rñdi nihil magis actū eē: quēadmodū cuz ex semisse script' hrs ex q̄drāte p errorem adijt hereditatem[h]. Jabolenus. Si tu ex pte[i] sexta sub ɔditio ne[k] istitut' fuisses hrs: τ omittēte[l] ptē suā titio cui substitut' eras: ex substitutiōe adijsses. deinde ɔditio iure sextātis extitisset: q̄ro an adire necesse[m] habueris: ne sextās tu' itercat[n]? Rñdi nihil iteresse vtrū ex subītōne pus adierit[o]: an ex pma instōne: cū ab vtraq;[p] cā vna aditio suffi ciat[q]. Sextās itaq;: q sub ɔditio ne dat' mihi[r] ē: ad me solū ptinet. ¶ Jtē si tu sextātis ex q̄ instituti[s] cēs hrs omiseris[t] aditionē: nūqd dubitas qn ex substitutiōe adeūdo[v]: titiane ptis habitutus ptē[x] eēs? Rñdi nõ dubito qn i pma istitutiōe adeūdo[y] hrs eē possim[z]: in potestate mea[c] sit quam partem hereditatis aut omittere? velim aut vendicare. Pomponius. Illud dubitari pōt: an si tuz testō hrs institutus essez ab eo: q ēt si intestat' decessisset: legitima hereditas eius ad me ptineret: an simul vtrāq;[a] hrditatē repudiare possiz: q̄m añq; ex testō[b] hrditatē repudiaueris: legitima nõduz ad me ptinet: τ tñ eodē mōsito itelligor τ ex testō τ legitimā repudiar̄ sicut si legitimā velim ad me pertinere: cū sciam[b] testamento mihi relictā: videbor ante repudiar̄ testamētum[c]: τ ita legitimam acquisiuis se[d]. Idem. Duo fratres fuerāt τ bona cōia habuerūt. eoꝝ alter intestato mortu': suū heredē non reliquerat. frater q superat nolebat ei hrs esse: consulebat num ob eā rē q; cōibus cū sciret eum mortuū eē: vsus eēt: hrditati se alligasset? Rñdi nisi eo consilio vsus eēt q; vellet se hrdē eē: nõ astringi. Itaq; caueri oz ne qua[e] ī re plus sua pte dñationem interponeret[f]. Ulpianus. Placet quotiēs acqrit̄ p aliquē hrditas: vel qd aliud[a] ei cuius est quis in potestate: cōfestim acquiri ei cuius est in po...

...tatio. ar.s.l.pri.l.fi. Uel melius in oī ...et si sciret maiorē ptē adiret. vel nõ ...l.q iure. qd ē dissimile vbi erat ma ...grauata. Alij ad oēs dicūt: q; hic iso ...te. s; tūc nõ ē dña inter sūētē τ errā ...rit vtrāq; dimittere qñ sciet de alia ...o. τ.l.cū hrditate. qd nõ placet: q...

...11.τ.C.eo.l.quidam. quibus dicitur non posse vnam repudiari τ aliam amplecti. preterea in legibus illis omnes partes deferebantur iure institutionis. h altera iure substitutionis vulgaris: sed tamen hoc est idem quo ad effectū: vt diri. si autem iure substitutionis pupillaris pars deferetur: dic vt.s.eo.l.quesitū. C.eo.l. quidam nõ indistincte.

¶ Illud Qui vult consequens vult τ antecedens. h.d. vel sic. Ad positionez consequentis sequit̄ positio antecedentis. bar.

a ¶ Illud. vtrāq;.i. testamētariam τ legitimam.i. hereditatem ex vtra causa. h.

b ¶ Et ex testō. duo.n. actus interuenire videntur. azo. sic.s. de dona. in... vi.τ vro.l.iij.§. sciendum.

b ¶ Cum sciam. aliud si ignorem. vt.s.e.l.nec is in princi. τ.§.i.τ.l. si is quem. τ ibi no. Item videtur contra huic.l.i.τ.ij. dicto.s.eo.l. in plu... m. sed ibi sciens: vt ibi no. item facit. C.de impub. τ ali. sub.l.iij.

c ¶ Testamentum. idest testamentariam.

d ¶ Acquisiuisse. nā qñq; queritur τ repudiatur sic.j.de nou.l. si sicubi... j. sed quomodo eodem momento. cū non ex eodem modo deferatur ...s.eo.l. quādiu. respon. fingitur primo fieri de quo primo est faciendū ...od facile fieri potest cum animo tantū cōstat vtrunq;: vt insti. de he... qua. τ dif.§. fina. itē arg. contra.j.de inur.l. itē apud.§. si qs vberato.

¶ Duo fratres. Usus rerum cōmunium aditionem hereditatis soci non inducit nisi quis vltra fecerit q̄ ex necessitate cōmunionis facere ...eretur. h.d. bar. τ io. de imo.

e ¶ Duo fratres. cauere ne qua.i. ne in aliqua re cōmuni.

f ¶ Interponeret. alias adire videtur. τ facit.s.eo.l. pro herede.§.i. ar. pro socio.l. merito.

¶ Placet Que nobis acquiruntur per eos qui sunt in potestate nostra momento non resident apud eos. h.d. bar. τ io. de imo.

a ¶ Placet. quid aliud. minus large loquitur. est ergo cōtra.s.de condi.

Sibi ne. vel dico q. l. ista loq̃r cũ tres fratres fuerũt instituti. ... duo. ⁊ q̃ dicit hic ad herede nõ trãsfert substitutionẽ. ... stitutiõis. vt. j. de suis. ⁊ l. here. l. si ex plurib. sed iure accrescẽdi transmittit. ⁊ sic potest intelligi. ã. c. l. qui ex duabus. in prin. ⁊ l. heres. §. fi. ⁊ l. si quis heres. in prin. fin. B.

... in naturali obligatiõe ... bolez. §. qdã. vbi fili⁹ ẽ hẽs. ⁊ sic ↄfundit oblig̃tio ... directo tenebaſ. qꝛ iussu eius ↄtractũ fuccat vel i ... fusio. vel illa loqr fm noua iura fm q̃ filij hñt aduẽ ... trensis. sed aliter vt ibi no. Jtẽ ↄ. j. de le. i. l. cũ filio.

testate. neq̃ȝ momento aliq̃ subsistere in personam eius per quẽ acquiritur: ⁊ sic acquiri ei cui acquiritur. Paulus.

Si solus hẽs ex plurib⁹ ptibus fuero istitut⁹: vnã prez omittere nõ possuȝ. nec itereſt[a] i q̃buſdã habeã ſſstitutũ necne. Jdẽ puto ẽẽ si alijs mixti ſ heredib⁹ ex plurib⁹ ptib⁹ hẽs istitut⁹ sim q̃ ⁊ h adeũdo vnã portionẽ oẽs acq̃ro: si rñ ↄlate sint[b]. Jtẽ si fu⁹ me⁹ ex pte hẽs institut⁹ sit pure: ex pte sub ↄditione: dato. ſ. coherede[c] ⁊ iussu meo adierit. deĩde eo mãumisso ↄditio alteri⁹[d] portionis extiterit. verius ẽ nõ mihi eẽ acq̃sitã illã portionẽ: sȝ ipm comitari[e]. Oĩa .n. paria[f] pmanere debẽt i tpẽ: q̃ alteri⁹ portiõis ↄditio exter: vt acq̃raſ ei[g] cui⁹[h] por portio acq̃sita ẽ[i]. Ego q̃dẽ puto ⁊ si adhuc i potestate sit itez adeũdũ eẽ si ↄditio extiterit. Et illud q̃ð ðr semel adeũdũ: i eiuſdẽ[k] psona locũ h ȝ: nõ cũ p aliũ[l] acq̃rẽda est hereditas. Ulpianus.

Totiens heres videtur istitutus: ẽt in cã substitutiõis adijsse[m] quotiens acquirere sibi possit[n]. nam si mortuus esset[o] ad heredẽ non transferret substitutionem[p]. Tertulia.

Si suus eius q capere nõ potest. hẽs instituaſ: ⁊ aſicȝ iussu dñi adeat hẽditatẽ: manumissus alienatusue sit: ⁊ nihil i fraudẽ legis factũ eẽt. ipse admittiſ ad hereditatẽ[q]. Sȝ ⁊ si ptez cape nõ possit dñs ei⁹: eadẽ dicẽda sũt de pre[r] quã ille cape ñ pt. nihil .n. itereſt vtrũ de vniuerso q̃raſ q̃ð capere non possit: an de portione. Ulpianus

Si totã[s] hereditatẽ aut ptẽ ex qua q̃s heres institut⁹ ẽ: tacite rogat⁹ sit restituere[t]: apparet nihil ei debere accrescere quia rem non videtur habere: Papinianus.

Uentre preterito si filius q fuit emãcipatus: aut extraneus heres institutus sit: q̃ȝdiu rumpi testm̃ põt. nõ deferſ ex testamẽto hẽditas[v]. Sed si vacuo vẽtre mulier fuerit: ⁊ incerto[x] eo filius in familia[y] retẽt⁹ vita decessit: heres fuisse intelligitur[z]. Emancipat⁹ ṽo aut extraneus nõ aliter psit hereditatem q̃rere: q̃ȝ si nõ esse p̃gnantẽ sciant[z]. Ergo si ventre pleno sit mulier: nõne iniquũ erit dicere

... af. ⁊ tũc alia ps est mihi acq̃sita adueniẽte ↄditõe.
g Et. ſ. dño. h Cui secutus.
... non fuit vni alteri vna. alij altera pars referſ. nec ...es. §. i. vt ibi no.
... q̃ siue institut⁹ in asse siue semel siue in plurib⁹ vi... adeũdo ẽt modicũ: video: adire in totũ in quo sũ ...dũ sum heres: vt. ↄ. e. l. si ex asse. ⁊ l. si ego. Jtez ...rte sub ↄditione ⁊ in diẽ nullus datus coheres nec ...ditionis. ⁊ tunc idẽ. vt. ↄ. e. l. cuȝ heres. §. i. ⁊ his ...i hec regula: vt vna aditio sufficiat. si añt habeo in ...stitutũ. vel habeo coheredẽ i aliqua parte tũc sec⁹. ...la vt in ea nũc nõ possit fieri heres: vt. ↄ. de here. l. ...ↄ. e. l. cũ heres. §. i. alij ↄ. vt. ↄ. eo. no. l. qui ex dua...ũ hec regula in casu sequentis legis.
...liũ vel seruũ: secus si p eũȝ cui succedo vt heres. vt ...bo. §. fi. sic ergo nõ hic refert siui heres p me vel p ...de vul. sub. l. q liberis. §. fi. ⁊ alij. j. de opi. li. l. cuȝ

...ni nõ psone. ideo qui perdit portionem perdit ius accrescendi ... men heredis retineat. h. d. Bar. ⁊ so. de imo.
s Si totam. ſ. hereditatem: si non habes in textu.
t Restituere. non capaci. nam verbum tacite vicium notat ... q̃ hic est non capax: ⁊ non datur sed. j. l. proxi. indignus. ⁊ ... ⁊ dic. vt. C. de his qui. vt indig. l. hereditas. ⁊. j. de iure fisci ... ij. ⁊ ar. ſ. de verb. sig. l. aliud. ⁊ dic q̃ secus est si iure substitutionis differatur hereditas huic tacite rogato. vt. ↄ. de vulg. substi. ...

...mācipatū imo fuñ. vt discrepet a se. casu.
...certe sic relinquit. ergo cōtra ta. vel etiā s3 ta.
...us ꝛ nollet deferre: vt. j. de ꝯtra tab. l. illud. §.
...mulier ven no. l. i. §. sub pretextu. Sol. vt ibi
...itur nō adita hereditas seu bo. pos. sic. j. d car.

re hereditatē sub. pris fuit: ꝛ hoc dico suspensa cognitione perduellionis.
u Perduellioīs. i. accu. sic. C. d adul. l. v. ꝛ. l. q̄uis ꝛ. j. ad sil. pp ve. §. si.
u Perduellionis. i. leg. iul. maiesta. vt. j. de ve vbo. sig. l. quos nos.
x Suspēsa. i. pēdete principali cā vel appellationis.
y Pōt q̄rere. nō dicit ꝙ possit alienare. Ite nec ꝙ in accusatiōe nō procedat. ꝛ sic nō c̄ ꝯ C. ad. le. iul. ma. l. pe. ꝛ fi erit q̄ hr̄s lteri3 h3 desinet secūta ꝯdēnatiōe et post mortē vt isti. de br. q̄ ab ite. i. §. p ꝯuñ. ꝛ. j. de le. l. cū filius. §. fi. s3 ꝫ. ꝫ. e. l. oī falsi. vbi dicit ꝙ de alieno scō nō sum⁹ certi: ꝛ sic nō adire. Sol. h est certus quo ad opinionē az0. s3. b. dicit debere reliq̄ quo ad ṽitatē q̄ dicebatur certa die ꝛ hora reliquerat certo loco: ꝛ h fili⁹ sciebat nō cēvex: q̄ scū alibi tūc fuer. filius. ꝛ facit. j. d vo. l. post ꝯctū. ꝛ. l. vo. §. fi. ꝛ de so. l. q̄ forte. §. qd ergo. ꝛ. l. reo.

interea defunctū filiū3ᵃ hr̄di suo relinquere nihilᵇ. Ideoq3 decretoᶜ filio succurrēdū est: q2 siue frater ei nascatur: siue nō nascaf: patri heres futurus est. Eadē q3 ratio fac: vt emācipato quoq3 subueniri debeatᵈ: qui alterutro casuᵉ rez oīmō habiturus est. *Abole.*

Si mer⁹ cā adeat aliqs hr̄ditatē: fiet vt q2 mutuus hr̄s ei existat: detur abstinendi sibi facultasᶠ. *Dem.*

Pantoni⁹ auitus cu3 inclita pcuraret: hr̄s institut⁹: añ vita decesserat ꝙ hr̄dē se institutum cognosceretᵍ; q2 bonorum possessionēʰ quā procurator ei⁹ petierat heres auiti rata3 habere nō potueratⁱ; ex psona defuncti restitutionē in integr̄ implorabatᵏ: que stricto iure non cōpetit: q2 intra die3ˡ aditionis auit⁹ obijssetᵐ. diuū tamē piū ꝯ constituisseⁿ. Metianus lib. xj. q̄onu3 refert: in eo g legatōis cā rome⁰ erat: ꝛ in filio g mr̄is delatā possessione3ᵖ abs̄s omiserat: sine respectuᑫ ei⁹ distinctiōisʳ restitutionē locū habere. qđ ꝛ hᵗ humanitatis grtia obtinendum est. Reiᵗ pduelliōisᵘ hr̄ditatē susᵗ pensaˣ cognitiōe: filius emācipatus cui de pr̄is inocētia liq̄t: pōt quærere eʸ. Pro hr̄de gessisse filiū placuit: qui moriēs cōptoᶻ matrēᵃ suā intestatā vita decessiss̄e: codicillisᵇ petitᶜ ab hr̄de suo vt maternorū bonorū seruū manumitteret: ac sibiᵈ parētibusq3 suisᵉ in possessiōe matris monumentū extrueret. *Dem.*

Q Uā demū bonisᶠ pr̄is se miscere ꝯuenitᵍ: q remotoʰ familieⁱ vinculo p hr̄de gererevr̄: ꝛ ideo fili⁹ qui tāq3 ex bonis matris: cui⁹ hr̄ditatē suscepit: agrū ad hr̄ditatē pr̄is ptinētē: ut mīnum ignorās possedit: abstinēdi ꝯfiliu3 quod i bonis pr̄is tenuit amisisse non vr̄ᵍ. Pupillis quos placuit oneribus hr̄ditariis esse liberandosʰ cōfusasⁱ actiones restitui oporteatᵏ. *Paulus.*

G Erit pro hr̄de: qui animo ꝯgnoscit successionem: l3 nihil attingat hereditarium. Unde ꝛ si domum pignori data3ˡ sibi hereditaria3 retinuit: cuius possessio etiā qualis q̄lisᵐ fuit i hereditate pro hr̄de gerere videtur. Idēq3 est ꝛ si alienāⁿ rem vt hereditaria3 possedisset. *Scevola.*

S I pupillus se ab hereditate abstineat⁰: succurrēdū est ꝛ fideiussoribus ab eo datis si ex hereditario contractu cōueniantur. *Paulus.*

Pro herede. Ultima volūtatē ꝯcēdo pōt qs hereditatē adire. h. d. bar.
s Cōperto. sic. C. e. l. si auus sec⁹ si ignorās. vt. C. e. l. qm̄. ꝛ de leg. i. l. huiū. §. si quis.
t Matrē. quodā hec. n. erit citra ius ꝛ nomē heredis non pōt facere. ꝛ iđ ē hr̄s. vt h: et ꝫ. e. l. p hr̄de. §. pe. ꝛ. l. iul. §. seruū ꝛ. §. pponebatur.
z Codicillis. sui filij.
ꝫ Petit. s. filius.
a Sibi. s. filio.
b Suis. s. filijs.

Tam demum. Ille actus qui in extraneo inducit aditionez in suo inducit immixtionem. h. d. Bar. ꝛ Ioā. de imo.
c Ex bonis demū. ꝛ oēs. ꝯ3.
d Cōuenit. i. ꝯuenies est intelligi sic vel q. d. su⁹ hr̄s eo facto se immiscuit quo extrane⁹ p hr̄de gereret. Et no. differentiā inter adire ꝛ immiscere vt h. ꝛ isti. de hr̄. q̄. ꝛ dif. §. extrane⁹. quoq3 tū ponit vnū p alio. ut. j. ad ter. l. ij. §. si bonoꝝ. ꝛ. C. de le. here. l. si defuncti.

...tra ius commune. Secūdo dictum metiani cō...
...secūda ibi: metianus.
...rgo tp̄s sit vtile. vt. C. qui admit. ad bo. pos. l.
...cepit currere: vt. ꝫ. de his qui no. infa. l. gn̄o. ꝛ
...es. l. i. ꝛ. ꝫ. de calū. l. annus. ꝛ de edil. edic. l. ꝯ3
...sta. in. l. i.
...ssionem. fm tab.
... q2 cū rata habet̄ pinde est ac si nō peteret̄ h3 nō
...3 per hr̄dē peti pōt: q2 a defuncto nō fuit rata.
... bonoꝝ. ꝛ. l. si is cui. ꝯ3. ꝛ. j. d bo. pos. l. iij. §. ac
... Implorabat. heres auiti; sic ergo officium iudi...
... minor. ꝫ. de mino. l. ꝙ si minor. §. si.
... erat de liberis. vel. r. dicitū si extraneus vt isti.
... ꝛ. j. de suc. edic. l. i. §. largi⁹; improprie ergo di...
...onis bo. pos.
... habebat in integ. resti. cū adhuc ipso iure causa
...tingit ad heredē ius petendi in integ. resti. non
...to iure hr̄s petere ex persona aui in integ. resti.
... eqtate: q2 aīt ad bo. pos. petendam venire non
...in auus ad heredez bo. pos. transmittere. az0.
...§. acquirere.
... si residez: ꝛ sic est ꝫ. C. d resti. mi. l. iij. so. vt ibi.
... decessit: vt superior.
...norum sub.
...ribit enim sine ꝛ.
...cessit ante exactos dies vel post.
...ntonij proposito.
... suspectus de crimine lese maiestatis potest he...
...Bar. ꝛ Io.
... emācipat⁹ cui de pr̄is innocētia liquet pōt q̄re...

e Remoto. i. si remotū eēt.
f Familie. i. patrie ptātis.
g Nō vr̄. qi nec extrane⁹ p hr̄de gereret vel adiret: vt. ꝫ. e. l. p hr̄de. ꝛ. l. si seruū. §. pe. sic eꝫ. j. e. l. gerere. l. si. ꝛ. ꝫ. e. l. si extrane⁹. §. interdū. in aliquo tū vr̄ differre su⁹ ab extraneo fm quosdā, put no. ꝫ. e. l. pro hr̄de. i. ꝛ. ij. casu legis.
Pupillis. Minore restituto restituūt actiōes cōfusse. h. d. bar. ꝛ io.
h Liberādos. per in inte. resti. q2 adierat: vt. ꝫ. e. l. necessarius.
i Cōfusas. i. q̄s hebat ꝯ hr̄ditatē. vel ecōtra. k Op3. maior ait ex cā q̄ quoq3 desinit hr̄e hr̄ditatē actiōes restituunt̄: nisi dolū adhibuit. vt. j. d his qbus vt indi. l. hr̄dē. ꝛ ad sil. l. pp. §. neptis. ꝛ. ꝫ. de rei vē. l. pe. §. pe.
Erit. Hr̄ditas aīo adit̄ l3 nihil hr̄ditariū attingat. h. d. Et primo pōit dictum. Scđo illud limitat ꝛ pbat p exēplū de re nō hereditaria in qua ius habat defunct⁹. Tertio p exēplū de re nō hr̄ditaria i qua nullū ius habat defunct⁹. scđa ibi. vñ ꝛ si domū. tertia ibi idēq3. bar. ꝛ Io. de imo.
l Datam. defunctū aliquo suo debitore. ꝛ sic cepit possidere ciuiliter: ꝛ naturaliter. vt. j. de acqui. re. do. l. per seruu3.
m Qualis qualis. sed nonne vera. vt. j. de act. ꝛ obli. l. qui a seruo. Rñ. Ioā. non vera. vt. j. si quis test. lib. l. i. §. sceuola. ꝛ no. j. de acquiren. pos. l. si de eo. §. i.
n Alienam. etiā ꝛ si in ea nullū ius habuit defunct⁹. vt ꝛ. ꝫ. e. l. si quis ex. §. interdū. solus enim animus sufficit q̄lītercūq3 declaraf. ut isti. de hr̄. q̄. ꝛ dif. §. fi. ꝛ. C. vñ le. l. nō h ꝛ. ꝫ. de rei ven. l. si ager. ꝛ. C. eo. l. si sorons. ꝛ. l. si aui a. ꝛ. ꝫ. e. l. pro herede. in prin. ꝛ. §. i. sed contra. ꝫ. eo. l. pro herede. §. si quid tamen. Sol. ut ibi.
Si pupillus. Restitutio pupilli prodest fideiussori eius. h. d. Bar. ꝛ Ioā. de imo.
o Abstineat. per in integ. rest. quia adierat cum tutore.
p Conueniant. ab hereditarijs creditorib⁹ qbus eos dedit. sic. ꝫ. d admi. tu. l. ij. ꝛ de procu. l. si minor. Sed cōtra. C. de fideius. mino. l. i. ꝛ. ij. Sol. h creditoribus datur in alium regressus. ibi nō. vt ibi no. ꝛ. e. mō sol. ꝫ. d in. l. in causę. ꝛ de arbi. l. si pupillus. vel ut ibi.

hereditas adiri non pōt per procuratorem. peculium eē castrense b.d.

Per procuratorē hereditatē acq̄ri nō posse ↄstat. ¶ Idē rn̄dit si iussu aui nepos p̄ris q̄ de castrēsi peculio testm̄ fecit: hereditatē adijsset: acq̄siuisse ei ea de q̄b⁹ pr̄ testari pōt: quia castrēsia eē mutatione p̄sone desierūt.

Idem.

Si is q̄ bonis p̄ris se abstinuit p supposita p̄sonā emptoris bōa p̄ris mercat⁹ ē ꝓbet: pinde eū ↄueniri oportere a creditoribus atq̄ si bōis paternis se immiscuisset.

Idem.

Filiusfamilias duxit vxorē: ea filijs sublatis itestata decessit: filij iussu p̄ris nō aui adiert hereditatē. Quero an auo acq̄sita sit hereditas? Paulus rn̄dit ꝑ ea que ꝓponunt nihil actum eē.

Idem.

Pater quotiēs filio mādat adire: cert⁹ esse debet: an ꝓ pte an ex asse. ⁊ an ex istitutōe an ex substōne. ⁊ an ex testato: an ab intestato fili⁹ suus heres existat. Aut⁹ pr̄ vel dn̄s filio vl̄ suo heredib⁹ institutis: magis ē vt si itellectu nō careat: nutu iubē possit adire hereditatē: vt ei iure eius cōmodum q̄ri possit qđ facile explicari possit sciētia litterarū. ¶ Mutus seruus iussu dn̄i ꝓ herede gerendo obligat dominam hereditati.

Hermo.

Qui suspectis bona repudiat: p⁹ mortē ei adire hereditatē. itē bonorum possessiōes petere nō ꝓhibetur.

Paulus.

Recusari hereditas nō tm̄ verbis: sed etiam re potest: et alio quouis indicio voluntatis.

Hermoge.

Qui se pupillum falso existimās cum esset pubes pro herede gessit: quominus heres existat, nihil error talis ei nocebit.

Paulus.

Clodius clodianus facto prius testamento: postea eundē heredem in alio testō inutiliter facto heredē instituerat. scriptus heres cū posteri⁹ putaret valere. ex eo adire hereditatē voluit. sed postea noluit: hoc inutile repertū est. Papinianus putabat repudiasse eū ex priore hereditatem: ex posteriore autē non posse adire. Dicebā nō repudiare eū qui putabat posterius valere. ꝓnunciauit clodianum intestatum decessisse.

Sceuola.

Que neptis sue noīe quā ex filia hēbat: sempronio tot dotis noīe spopōderat: ⁊ p vsuris i exhibitiōes certā sūmā prestabat: decessit relicta filia ⁊ alijs heredibus: cum quibus

luntatis.b.d.bar. ¶ Recusari. vbis. solū tatē q̄le vba declarant: vt. j. de sup. le. l. labeo. ¶ Re. ⁊ vbis. rē a se abdicādo. sed ēt sine vbis apparet eum velle: vt insti. de here. q̄. ⁊ dif. §. fi.

¶ Mutus. Iussus de adeūdo pōt nutu ⁊ lr̄is ¶ Mutus. facit isti. de here. qua. ⁊ dif. § fi.

p ¶ Litterarū. scribendarū ⁊ nō. vbi voce nō est. ... ẽ.co.l.fi. per epistolam.a30.

semproni iudicio egit. condenatiq; pro portionibus hereditariis singuli heredes iter quos et seia sempronio cauerunt: summa qua quisq; condenatus erat: usuris eisdem q ad exhibitionem a testatrice prestabantur. postea excepta seia filia ceteri heredes abstinuerunt se hereditate beneficio principis: et tota hereditas ad seiam ptinere cepit. Quero an in seiam q sola heres remansit: et oia vt heres gesserat: pro eorum quoq; portionibus: q beneficio principali hereditate abstinuerunt: utilis actio dari debeat? Respondi pro parte eorum qui se abstinuerint: actiones solere decerni in eam que adisset et maluisset integra hereditaria onera subire.

Pomponius.

Aristo in decretis frontianis ita refert. cum due filie patri necessarie heredes extitissent: altera se prius abstinuerat hereditate: altera bona patris vendicare: totumq; onus suscipere paratus erat. sed cassium pretorem cum cognita actiones hereditarias utiles daturum recte pollicituruq; ei: que ad hereditatem patris accesserat. denegaturum ei: que se abstinuerat.

Quemadmodum testamenta aperiantur vel inspiciantur: et describantur.

P.

Omnibus: quicumq; desiderant tabulas testamenti inspicere vel etiam describere: inspiciendi: describendiq; potestatem facturum se pretor pollicetur: quod vel suo vel alieno nomine desideranti tribuere eum manifestum est. Ratio autem huius edicti manifesta est. Neq; enim sine iudice transigi: neq; apud iudicem exquiri veritas de his controuersiis que ex testamento proficiscuntur aliter potest: quam inspectis cognitis verbisq; testamenti. Si quis neget sigillum suum agnoscere: non ideo quidem minus aperiuntur tabule sed alias suspecte fient.

Ulpianus.

Tabularum testamenti instrumentum non est unius hominis hoc est heredis: sed universorum: quibus quid illic ascriptum est: quin potius publicum est instrumentum. Testamentum autem proprie illud dicitur quod iure perfectum est: sed abusiue testamenta quoq; ea appellamus que falsa sunt: vel iniusta: vel irrita: vel rupta. itaq; imperfecta solemus testamenta dicere. Ad causam autem testamenti pertinere videtur id quodcumq; quasi ad testamentum factum sit: in quacumq; materia fuerit scriptum: quod contineat supremam voluntatem et tam principales quam secunde tabule edicto continentur. Si plura sint testamenta: que quis exhiberi desideret: universorum ei facultas facienda est. Si dubitetur utrum uiuat: an decesserit is cuius quis quod ad causam testamenti pertinet, inspici describiq; postulat: dicendum est pretorem causa cognita statuere id debere. ut si liquerit eum viuere non permittat inspici tabulas vel etiam ut ipsam scripturam quis inspiciat et sigillet. et quid aliud ex tabulis. velit spectare.

Inspectio. Cui conceditur inspectio conceditur lectio. h. d. Bar.
a Inspectio. et hoc verbum erat in edicto. quod hic exponit. i. ex quo permittitur inspectio a remotiori et lectio de primo permittatur. quia cum quod conceditur et id quod ex co. ff. quib. ar. ff. de iuris. om. iu. l. ij. et eo. cum quod prohibetur de le. et eo. l. in dubiis.
Eadem. Inspectio et descriptio tabularum testi fieri debet sine die et consule. h. d. bar. et Jo.
b Nam inspectio. nedum rescriptio et lectio. nam viso die possit probari quod testator eo die fuisset alibi: vt. ff. de ede. l. i. §. editiones. et §. die. et id non fit vt h. et C. e. l. iij. in fi. sed contra ff. de ede. l. pretor. vbi rationes cum die et consule eduntur: quia sunt communes vt testamentum et cum omnium scripte vt et testamentum. sed ibi me mandante. hic non vt. e. l. si quis ex. §. ex hoc. Item hic maior timor falsitatis: vt. C. de fideicom. l. fi. item not. quod tollitur vis maliciis. sic. C. de indi. vid. tol. l. ij.
Terminus. Ex causa datur terminus ad exhi. tabulas. hoc dicit. Bar. et ioan.
c Debeat dari. sic. ff. de ede. l. pretor. §. fi. et l. se. et ad ex. l. sed si hereditas. §. i. et insti. de offi. iu. §. quod si neget. et ff. de ta. exhi. l. i. §. i. et arg. ff. de interrog. act. l. qui interrogatur.
d Prolixitates. ad hoc. C. de dila. l. i. et ff. de fer. l. orone.
Si quis. Hoc edictum competit contra confitentem. contra negantem vero competit interdictum de tabulis exhibendis. et heredi competit rei vendicatio et actio ad exhibendum pro ipsis tabulis testi. h. d. ioan. de imola.
e Non compelletur. per hoc edictum. ac.
f Si tamen neget. vel non neget: sed causam contre non exhibeat ptendat: vt. ff. de tabu. exhibe. l. i. §. i. ac.
g Ipsi tamen. vendicatio tabularum. hoc post aditam hereditatem. ac.
h Et ob id. s. quia datur vendicatio datur ad exhibendum quod est speciale in chartis. vt ita demum detur ad exhibendum si et mere sint charte vt h. et ff. ad exhi. l. iij. §. pe. alias sufficit quod alterutrumque interfit exhiberi: vt. ff. ad exhi. l. i. et l. iij. §. est autem cum sequenti. §. et facit in ea. l. in. §. si quis extra heredem. An autem hoc edictum detur heredi: Rn. vt. ff. e. l. ij. in prin. et C. eo. l. ij. et iij. ac.

Inspectio[a] tabularum est lectio non earum indicat. Diem autem et consulem tabularum non patitur pretor describi vel inspici. Ideirco ne quid est fiat falsi. nam inspectio[b] materiam falso fabricando instruere potest. Utrum autem incontinenti pretorem inspiciendi vel describendi iubet: an desideranti tempus dabit ad exhibitionem? Et magis est vt dari debeat[c] secundum locorum angustias seu pluritates[d]. Si quis non negans apud se tabulas esse: non patiatur inspici et describi: omnino ad hoc compelletur[e]. Si tamen neget[f] apud se tabulas esse: dicendum est ad interdictum remitti quod est de tabulis exhibendis. Ulpia.

Ipsi tamen hereditatis vendicatio[g] tabularum sicut ceterarum hereditariarum rerum competit: et ob id[h] ad exhibendum quoque agere potest. Ulpian.

Cum ab initio aperiende sint tabule: pretoris id officium est vt cogat[i] signatores convenire: et sigilla sua recognoscere[k]. Paulus.

Vel negant se signasse. publice enim expedit suprema hominum iudicia exitum habere. Ulpia.

Sed si maior[l] pars signatorum fuerit inventa: poterit ipsis intervenientibus resignari testamentum et recitari. Idem.

Sed si quis ex signatoribus[m] aberit mitti debent tabule testamenti vbi ipse sit vti agnoscat: nam revocari eum agnoscendi causa onerosum est. Quippe sepe cum magna captione rebus nostris revocamur. et sit iniquum: et damnosum[n] cuique esse officium suum. Nec ad rem pertinet vnus absit an omnes. et si forte omnibus absentibus causa aliqua[o] aperire tabulas vrgeat[p]: debet proconsul curare vt intervenientibus optime opinionis viris aperiantur[q]: et post descriptum et cognitum factum ab eisdem quibus intervenientibus aperte sunt obsignentur[r]. tunc deinde eo mittantur vbi ipsi signatores sint ad inspicienda sigilla sua[s]. Ulpia.

Pupillares tabulas etsi non fuerit suprascriptum ne aperiantur: attamen si seorsum eas signatas testator reliquerit: pretor eas aperiri nisi causa cognita[t] non patietur. Paulus.

Si mulier ventris nomine in possessione[u] sit: aperiende sunt secunde tabule vt sciatur cui demandata sit curatio[x]. Ulpi.

Si in duobus exemplariis[y] scriptum sit testamentum: alterutro[z] patefacto aperte sunt tabule. Si sua natura tabule patefacte sunt: apertum videri testamentum non dubitatur. non enim queremus a quo aperiantur[&]. Si tabule non compareant: vel exuste sunt: futurum est vt subveniri legatariis debeat[?]: idem et si suppresse vel occultate[℞] sint. Paulus.

Cum ab initio. Ad pretoris officium spectat compellere signatores seu testes vt veniant ad recognoscendum sigilla vel negandum se sigillasse: et licet aliquas pars signatorum non inveniatur potest tamen testamentum aperiri et recitari. et ex causa omnibus etiam absentibus coram personis optime opinionis. et tunc presentes aperture debent ipsum reassignare et postmodum mitti ad signatores in quocunque loco consistant vt eorum sigilla recognoscant aut negent. h. d. cum tribus se. Et primo loquitur quando omnes testes sunt presentes in eodem territorio. Secundo quando quidam presentes quidam absentes. Tertio quando omnes sunt absentes. secunda ibi ij. l. sed si maior. tertia in. l. sed si quis. vsque ad lege pupillares. ioan. de imo.
i Cogat. capitis pignoribus. vt ar. insti. de satisda. tu. §. pen. vel penulti. dicto: vt. ff. si quis ius di. non ob. l. i. et no. testes cogi ad testificandum: vt et ff. de ta. exhi. l. locus. §. exhibere. et C. de testi. l. si quando. Item dicas eos cogi si presentes sint. alias non: vt. ff. eo. l. sed et si quis.
k Recognoscere. iurando dicere verum sint sua vel non. et in fit testimonium illius. vt h. et ff. l. prox. nec. n. aliter creditur testibus vt. C. de testibus. l. iurisiurandi.
l Sed si maior. non est attendendum de maiori parte quod idem esset et si nulli invenirentur: vt. C. e. l. ij. et ff. l. proxi. ac.
m Sed si quis ex signatoribus aberit, in alterius territorio vel alioquin venirent: vt. ff. e. l. cum ab initio. et C. de test. l. si quando in prin. et de fide instru. l. iudices. vel refert inter hanc cognitionem et testimonia. azo. quia etiam in eodem territorio constituti non cogantur venire: cum et sue domui possit ostendi eis. sed testificatio fit coram iudice cause. in casu tamen vbicunque sint co

eodem. l. proxi. Accur.
u Si mulier. in possessionem missa per pretorem quia pregnans invenitur post mortem viri. vt. ff. de ven. in pos. mit. l. i. in prin.
x Curatio. s. ventris. nam curator non tutor datur ventri a magistratu: vt. ff. de tut. et cura. da. ab his. l. ventri. Nec tamen hec curatio a testatore: sed debet per iudicem confirmari vt. ff. de confir. tu. l. i. at pupillo qui est in ventre potest a testatore tutor dari. vt insti. de tutel. §. pe. ac.
Si in duobus. Sufficit vnum ex exemplaribus aperiri vt tabule testamenti dicantur aperte. h. d. Jo. de imo.
y Exemplariis. hoc fieri potest et vtrunque est autenticum vt ff. de testa. §. pe. et ff. de se. tabu. l. i. §. si in duobus. et ff. de testa. l. vel secus si alterum est exemplum: vt. ff. e. l. fi. ac.
z Alterutro. i. altero sic. ff. de leg. i. l. si ex toto. §. i. in fi.
Si sua natura. Quod natura facit non eget ministerio seu auxilio iudicis. h. d. Bar. et ioa. de imo.
& Aperiantur. vt et ff. de se. tab. l. i. §. si rose. et ff. de iniusto testa. l. fi. et ff. de his que in testa. dele. l. i. §. sed consulto. et C. e. l. nostram. et arg. ff. de verbo. ob. l. cum servus. et de cdi. et demon. l. ii. et de legatis in. l. fideicommissis. §. si cui. et de aqua quo. l. i. §. quesitum. ac.
Si tabule. Subveniendum est legatariis si tabule sint exuste vel aliter exuste. h. d. Jo. de imo.
? Debeat. vt agant si ignoraret quid contineatur in testamento ... habitur vt sequatur condemnatio: vt ar. ff. depost. l. i. §. si quis argentum ...
℞ Occultate. et dicuntur ac si non sint. vel ac si aperte sint ...

Sicut codicilli. Tabule pupillares et codicilli sunt pars principalis testamenti: et ideo debent aperiri cum ipso testamento principali nisi seorsum sint signate vel aliud testator iusserit. b. d. Jo. de imo. Sed codicilli sunt pars: et tamen pupillares possunt per se aperiri: vt. C. e. l. fi. et fac. j. de codic. l. quidam. Scie tabule. vt. s. possint per se aperiri nisi fuerint seorsum posi-ta: vt ex testamento iam adiri non possit.

Si proponatur. Si idem est sibi substitutus potest rationem omittere ex pre-supta volutate defuncti. b. d. b. Substitutus, coheredi et facit. s. ti. ij. l. q. situ. et l. iul. circa prin. vbi ait vt. s. de vul. sub. l. fi. §. i. et fac. j. e. l. quatenus §. plane.

Pretermittere. Pretermittere est in effectu repudiare in suo: absti-nere in instituto: conditionem potestatiua conditionem non implere. b. d. bar.

Si quis omissa causa testamenti ab intestato vel alio modo possideat hereditatem.

Sicut codicillis pars intelliguntur testamenti ita secunde tabule principalium tabularum partem obtinere videntur. Ulpianus.

Si quis fecerit testamentum et exemplo eius quidem aperto: nondum apertum est testamentum. quod si autenticum patefactum est totum apertum est.

Si quis omissa causa testamenti ab intestato vel alio modo possideat hereditatem. Papinia.

Pretor voluntates defunctorum tuetur: et eorum calliditati occurrit: qui omissa causa testamenti ab intestato hereditatem totam partemve eius possident: ad hoc ut eos circumueniant: quibus quid ex iudicio defuncto deberi potuit: si non ab intestato possideretur hereditas: et in eos actiones pollicetur. Et parui refert vtrumque per semetipsum an per alium regrere potuit hereditatem: nam quocumque modo potuit si non acquisierit hereditatem: in ea causa est ut incidat in edictum pretoris. Pretermittere autem causam testamenti videtur: qui cum possit iubere noluit id facere. Quid ergo si seruus eius cum iuberetur adire hereditatem: edicto audiens non fuit: sed compellendus est seruus hoc facere: idemque dominus ab intestato veniens in edictum incidit. Si autem certioratus dominus est a seruo et postea ipse ab intestato possideret hereditatem: non dubie incidet in edictum nisi fingit ignorantiam. Si proponatur idem institutus et substitutus et pretermiserit institutionem: an incidat in edictum queritur? Et non puto incidere quoniam testator hanc ei dederit facultatem qui eum substituit. Pretermittere est causam testamenti: si quis repudiauerit hereditatem. Qui sunt in potestate statim heredes sunt seu ab intestato seu ex testamento: nec quod se abstinere patitur quicquam facere. Non si postea miscuerit ex testamento videntur heredes nisi abstinuerit quidem se testamento: verum ab intestato petierit bonorum possessionem. Hic enim incidet in edictum. Qui sub conditione institutus heres potuit parere conditioni nec paruit: cum conditio talis sit vt in arbitrio sit heredis instituti: deinde ab intestato possideat hereditatem: debebit edicto teneri: quia eiusmodi conditio pro pura debet haberi. Non quicumque qui pretermissa causa testamenti: ab intestato hereditatem possideat: utrum iure legitimo possideat an vel parte eius an non. nam et quamquam iure possideat hereditatem vel partem eius: conueniri hoc edicto poterit. Utique si non ex alia causa possideant: vtputa si quis omiserit quidem hereditatem: sed ex causa fideicommissi possideat: missus in possessionem fideicommissorum seruandorum causa: vel si proponas cum crediti seruandi causa venisse in possessionem: nam nec ex causa legatariis respondere cogetur. Totiens igitur edicto pretoris locum habebit quotiens aut quasi heres legitimus possidet: aut quasi bo. pos. acceperit ab intestato: aut si forte quasi predo possideat hereditatem: fingens sibi aliquem titulum ab intestato possessionis. Quocumque enim modo hereditatem lucrifactus quis sit legata prestabit. Sane interueniente cautione euicta hereditate legata reddi. Sed et si non possideat quis hereditatem: dolo autem malo id fecerit quominus possideat: eueniet ut perinde teneatur: atque si hereditatem adiisset. Dolo autem malo fecisse videtur quominus possideat: qui ad alium transtulit possessionem per fraudem: ut legatarii ceterique: quod in testamento acceperint careant his que sibi relicta sunt. Sane questionis fuit: vtrum is demum dolo malo facere videatur quominus possideat: qui per dolum eam possessionem dimittat. quam aliquando habuit: an vero is qui hoc ipsum maliciose fecit: vt ab initio possidere inciperet. Labeo sibi videri ait non minus delinquere eum qui non incipiat possidere quam eum qui desinat que sententia obtinet. Si quis per fraudem omiserit hereditatem: vt ad legitimum perueniat: legatorum petitione tenebitur. Idem.

Adiisset ex testamento si hoc poterat. b. d. Et primo ponit mentem edicti. secundo incipit exponere. secunda ibi. Et parui. Bar.

Tuetur. quis publice expedit here ... vt. s. ... l. vel negare. ac.

Calliditati. demum fecit non fraude: vt. j. eo. l. quam ... §. si proponatur. in fi. ... et fac. s. t. ij. l. fint.

Possident. omissa ad hoc ... 230.

Tanc pollicetur. vtiliter ex testamento.

Et parui. Qui potest ... per se vel per alium ... omittit ex testamento et habet ab intestato tenetur hoc edicto. b. d. Bar.

Ergo ... quo ad hoc ... nihil. sed alibi ... s. ti. ij. l. si ego. et ... ex parte sua. et no. i. l. ... j. e. l. cum. ... s. de iof. tes. l. nihil.

Acquisierit. ex testamento.

In edictum. hoc. s. vt videatur adiisse ex testamento. ac.

Pretermittere. vt dominus seruo suo instituto. ac. Hereditatem. ex ... Sed compellendus est. hoc est ratio. et est sic. C. de iure deli. ... C. de her. insti. l. cum proponas. in fi. sed quod hic dicitur id est quia semper possunt fingi suum nolle adire: sic. s. de transac. l. cum hi. §. sed cum ... Item secus ... hoc dicitur cum seruus adire non potuit vt. j. e. l. excusatus. ac.

Ab intestato: repudiando suo. ex testamento. aliter non est locus ab intestato: vt. s. ti. ij. ... Sed an solus dominus potest repudiare? quidam non. sicut ... adire. sed dicendum. vt. j. de suc. edic. l. i. §. per seruum. ac.

A seruo instituto quia ipse seruus sit institutus. hic tamen cum sciuit ... ex testamento adire iubere.

Possidet. dominus iam defecta conditione in testamento pos-

Hereditatem testamentum. ac.

Qui sunt. statim, post mortem testatoris.

Nec quicquam facit. quominus ipso iure sint heredes. facere tamen potest abstentio quominus teneantur creditoribus: vt. s. ti. ij. l. necessarij. Item vt hoc edicto teneantur: vt. j. pr. Item quod dicit statim verum est nisi sub conditione potestatiua instituantur: vt. s. de her. insti. l. suus. et l. iam dubitari. et de condi. insti. l. si.

Non si postea ex interuallo post mortem testatoris.

Videntur. ex nunc quo ad effectum et in hoc edictum non incidunt nisi etc.

Abstinuerint. antequam se immisceant: nam postea abstinere non possunt: ut. s. ti. ij. l. necessarij.

Verum. pro etiam.

Hic. i. hoc casu.

Qui sub conditione. heres debet; quo ad hoc edictum non aliter: ut. s. de acq. here. l. is qui here. et de condi. insti. l. hec verba. et ad hoc. j. e. l. mater. §. l. summa. et l. si quis sub condi. et j. de reg. iur. l. qui potest. ac.

Non. Qui omittit ex testamento tenetur hoc edicto si possidet pro herede ab intestato vel pro possessore vel dolo desiit possidere vel possessionem acquirere. hoc dicit. Bar. vsque ad §. vlti.

Oueniret. ex alia causa. non lucratiua sed alia vt subijcit statim. et. j. e. l. si.

Fideicommissi a defuncto debiti respondeo. fecerat enim quidam tertius primo testamentum in quo legauerat mihi. x. prestanda ab isto defuncto. modo quem instituerat qui postea me instituit: ego omitto ex testamento: et mittor in poss. pro fideicommisso mihi dato a defuncto ex testamento cuiusdam primo testantis. vel etiam creditor testatoris: et pro debito mittor in posses. omittendo hereditatem: nam non teneor creditoribus his duobus casibus. et hoc dicit debiti. rationem ut argumen. C. de bo. auc. iudi. pos. l. i.

Cautione. scilicet prestabit ad quod. C. de peti. here. l. si. §. i.

Dolo. acceperint. destinatione.

Non minus delinquere. sic. j. de verbo. ob. l. in illa. §. i. et s. de rei vendi. l. ij. §. non tamen. et de peti. here. l. sed et si lege. §. per inde, sed arg. contra. s. pro socio. l. nemo. §. i. et que in fraudem credi. l. qui autem in principio. et. j. si quid in frau. pa. l. i. §. verum. accur.

Si quis. Qui omittit hereditatem vt vadat ad legitimum tenetur legatariis si pecuniam recipit possessore prius excusso. hoc dicit. Bar.

Tenebitur. scilicet omittens. sed contra. j. e. l. si quis pecuniam. ibi. vbi vero gratis etc. vbi possessorem tantum dicit conueniri. Sol. ibi gratis omittit hic accepta pecunia et sic conuenitur excusso prius tamen legitimo: vt infra l. proxi. sic et distingue in eo qui omittit vt vadat ad substitutum. vt infra l. proxi. sic et ... codem. l. si non solus. pe. respon. et. C. eodem. l. i. alij dicunt quod hic idem erat legitimus et omittens quod non placet. alij dicunt tenebitur scilicet qui possidet. nec hoc placet.

o primo substituto eodemque possessore. b. d. bal. ... de pe. her. l. nec ulla. §. plane si accepta. ac. ... secus si gratis. tunc n. possessor tenet: ut. §. ... vero gratis. ac.

netur ad prestationem fideicomissi a se relicti. Bal.

t Serpit. alias serpit. alias repsit. et est sensus. i. trahitur

u Conueniri. fraudis particeps conuenit.

Licet pro herede gerere non videatur qui precio accepto pretermiserit hereditatem: tamen dandam in eum actionem exemplo eius qui omissa causa testamenti ab intestato possidet hereditatem: divus adrianus rescripsit. proinde legatariis et fideicomissariis tenebitur. Sed utrum ab eo erit incipiendum: et sic ad heredem veniendum an convertemus ordinem. Et mihi videtur humanior esse hec sententia ut possessor hereditatis prius excutiatur: maxime si lucrativam habet possessionem. Pomponius.

Si pecuniam a substituto acceperis ut pretermitteres: isque adierit: an danda sit legatariis actio dubitari potest. Et puto si ipse quoque pretermiserit et ex lege ad se redierit: possidebit hereditatem: in utrumque videtur dandam: ut ei tamen ab utroque legatum sit: in alterum tantum detur actio. Ulpianus.

Si quis pecuniam non acceperit: simpliciter autem omisit causam testamenti: dum vult prestitum ei qui substitutus est vel legitimo: nunquid locus non sit edicto? Plane indignandum est circumventam voluntatem defuncti. Et ideo si liquido constiterit in necem legatariorum hoc factum quamuis non pecunia accepta: sed nimia gratia collata: dicendum erit locum esse utili actioni adversus eum qui possidet hereditatem. Et recte dicitur ubicumque quis dum vult prestitum ei qui se repudiante venturus est: non repudiaturus nisi prestitum vellet: et maxime si ob evertenda iudicia id fecit, ibi dicendum est adversus possessorem competere actionem: sic tamen ut ibi qui de pecunia accepta repudiavit: ibi dicemus eum qui omisit conveniendum. ubi vero gratis in fraudem tamen eorum quibus quid relictum est: possessorem debere conveniri utili actione. Quamquam de heredibus instituendis videatur pretor loqui: attamen et ad alios quam heredes heredes serpit: ut si sit legatarius a quo fideicomissum relictum est: et hic id egisset ut omittatur hereditas: doloque id fecit: conveniri debet. Si quis vendiderit hereditatem: utique possidere videtur: nisi dolo fecisset quominus possideat. Marcellus.

Excusatus videtur patronus qui institutionem pretermiserit: cum asserceret a liberto scriptus heres, quem eum instituti oporteret. nam et si servus eius ex asse institutus fuerit: et per quemcumque casum non potuerit iussu domini adire hereditatem: impune pretermitteret ex testamento hereditatem. Ulpianus.

Qua autem is qui ab intestato possidet hereditatem conveniri potest: si omittat causam testamenti: quesitum est. si quis ex voluntate testatoris videatur omisisse an cogatur prestare: ut puta fratrem suum scripsit heredem: et codicillos fecit ab intestato: petiitque a fratre ut si legitima hereditas ad eum pertinuerit: fideicomissa prestaret quibusdam. Si igitur omissa causa testamenti ab intestato possideat hereditatem: videndum est an legatariis cogatur respondere? Et iulianus li. xxxi. digestorum scripsit. cogendum primum legata prestare: mox dimissis legatis si quid superfuerit ex dodrante: tunc fideicomissa cogi prestare. Ceterum si legata assumant dodrantem: tunc nihil fideicomissariis prestandum. heredi enim integrum quadrantem legitimum habendum esse. Ordo igitur iuliani adhibetur ut prius legata prestentur: deinde ex superfluo fideicomissa: dummodo quadrans non tangatur. Ego puto iuliani sententiam ita accipiendam: ut si omissa causa testamenti ab intestato possideat hereditatem: cogatur omnimodo legata prestare. Nec enim utique omittere ei hereditatem permisit: qui fideicomissa ab eo reliquit ab intestato. Plane si nominatim id ei permisit: dicemus non eum incidere in edictum, quia usus est facultate ea quam ei te-

minatur. et legata que debentur tamquam ex testamento prius sint soluenda ...

ero legasse: ut. §. de le. i. l. ...

... accepit: ut bac. l. et. §. l. proxi.

x ¶ Exhausta. hodie tollit oē grauamē ut īsti. de suc. li. §. sʒ nfa i fi. §. sʒ oli nō sic: vt. ī. de le. ij. l. cū pron⁹. ⁊ ibi dixim⁹. ⁊ ī. ō ɔd. ⁊ de. l. si is legatū ē. b.
y ¶ Legatoꝝ a se relictoꝝ. nā pp fraude pu legū puttʒ. y. vl qr iter totum hʒ legitimā ve subnēit. Itē relictoꝝ a cohr̄de cū quo collusit: vt. ā. e. l. si qs pecuniā. ⁊ q̄ subijciet titulū. s. cohr̄de q̄ tenet ō relictis a se. Itē tenet ō relictis a pfono si sol⁹ pron⁹ omitteret vt. ī. ō le. ij. l. cū pron⁹. §. 1.

…ator ɔcessit. ¶ Nō si nō ei cōcessit^a spāliter testator omittē: …a ordo erit sequēdus quē iu lia. …sidit^b. ¶ Quid. n. dicem⁹ si ij …ē: ⁊ ex testō legata ⁊ fideicōmis… ab itestato fuerit derelicta^c. et …terea alijs fideicōmissa: an or…inē illū ōbeam⁹ facē quē iul. de…mōstrat^d: an vo ɔtribuem⁹ oēs fi…deicōmissarios^e q̄si eq̄les: Et ma…gis ē: vt ita distiguam⁹ multū in…teresse vtrū icidit i edictū hei es…n nō. nā si icidit p̄ferēdi erūt hi…b⁹ testō relicta fuerunt q̄dam^f. ¶ Si vo nō iciderit^g: qr ħ fuit …testatoris volūtas vt daret ei fa…cultatē ⁊ ab itestato succedēdi. n… alia^h cā itercessit: q̄ sʒ ea q̄ su…pra scripta sunt nō offendit edi…ctū: dicēdū ē ɔtribui fideicōmis… debē q̄si exeq̄ta. ¶ Nō sim…pliciter aūt p̄tor pollicit⁹ ē se da…turū actionē: sʒ cā cognita. nā si… iuenerit testatorē hui⁹ rei au…torē eē: ipsūq; pmisisse ab inte…stato succedere: aut si q̄ alia iusta …omittendi iteruenerit: vtiq; …nō dabit actionē in eū legatoꝝ. Itē si iuenerit bona ad aliū pti…nere^k nō dabit^l actionē: si tū nul…la^m collusiōis suspicio religionē …toris instruxerit. ¶ Sin autē …s cui auferri h̄r̄ditas pōt^n aliq̄d …possideat de h̄r̄ditate: ⁊ possideat… ō…sierit sine dolo malo: magis …vt desinat ɔueniri^p. ¶ Nō er…go tp̄s spectabimus possideat: …necne: litis^q ɔtestate tp̄s specta… dʒ. ¶ Certe si vacātia bōa qs …possederit^r: ⁊ q̄driēniū^s p̄terierit …indubitanter ɔueniri poterit ex …hac pte edicti: qr ⁊ omisit cāʒ te…stamēti: ⁊ qr abitestato possedit: ergo per oīa idez esse ac si ex testō adita esset h̄r̄ditas.

⁊ quidem sicut prescriptiōe qua driēnij tutus sit. ¶ Si pronus ex debita sibi portione^y h̄rs scriptus: dato sibi coherede^x ex alia parte: omiserit^z institutiōem: qr debita pars eius erat exhausta^a: omiserit. ⁊ coheres. deīde possideat pron⁹ ab itestato legitimaʒ h̄r̄ditatē totā: dādā i eū legatorū actionē celsus li. xxi. digestoꝝ ait: que i titiū cōpeteret: sufficeretq; pfono q̄ integrā debitaʒ seu portionē h̄eat. hec autē ita sunt si coh̄rs collusit cuʒ pfono: aliter. n. nō eē patronū cogēduʒ legata p̄stare. neq;. n. interdictū est ut qs omittat h̄r̄ditatē si sine fraude^c id fiat. ¶ Hoc edictuʒ^e ēt ad cōtra ta. bonoꝝ possessionem ptinē magis dicēduʒ ē. s. vt is qui accipiēdo ɔtra ta. bonoꝝ possessionē liberis parētibusq; legata p̄staret. si omiserit cā bonoꝝ possessionē liberis: ⁊ abitestato possideat h̄r̄ditatē: cogat ea p̄stare q̄ p̄staret si cōtra ta. bonoꝝ possessionē accepit. ¶ Si libertas sub cōditione fuerit data si decē dederit: ⁊ omissa cā testamēti fuerit: nō aliter libertas competet q̄ʒ si conditioni paritum⁹ sit.

Marcianus.

Quidā titiū ⁊ meuium instituit h̄r̄des: ⁊. c. titio legauit^z. vterq; omisso testamēto legitimam adijt h̄r̄ditatem: non probe legatoꝝ actionē titius postulabat^a. Idez est si vtriq; legasset.

Vlpianus.

Si quis sub conditione dandorum. x. vel qua alia que in dando vel in faciendo fuerit: heres institutus: omissa causa^b

s ¶ Sine fraude. vt. ⁊. ā. ti. ij. l. si pupillus. §. 1. ⁊. ā. l. pti. ⁊ ī. ō le. ij. l. cū pf. §. titio. ⁊. ī. e. l. p̄terea. ⁊. l. si qs omissa. ⁊ C. eo. l. ij. ac.

¶ Hoc edictū. Qui omittit contra ta. ⁊ adit abitestato tenetur hoc edicto. Bar.
t ¶ Hoc edictū. pone casum fm ioā. i filio i ptāte ɔstituto ⁊ p̄terito: q hʒ si vult bonoꝝ pos. ɔ ta. vt. C. ō lib. p̄. l. 1. §. sancim⁹. q̄ petita p̄stabat legata q̄busdā: vt. ī. ō le. p̄. l. 1. ⁊. C. ō bo. pos. ɔ ta. l. 1. Itē p̄t dicere nullū ipo iure testm̄ si vult: vt īsti. ō exhe. li. l. 1. i pn. q si faciat i fraudē eoꝝ q. h⁹ p̄staret legata si peteret ɔ ta. nō factur⁹ ali⁹ mihi lomin⁹ tenet eis: ve at. ā. e. l. si qs pecuniā. i emācipato potiu non pōt qr ipse citra bo. pos. ɔ ta. adit⁹ nō pōt: qr aditio ō iur ci… sed nec vā liberi hʒ dō… nec ē loc⁹ bo. pos. ɔ ta. vt. ī. si ta. nul. ex. l. 1. ī pn. sʒ i p̄te rito suo vr reprobari: vt. ī. ō leg. p̄. l. is cui i pn. ⁊. ā. si duo. vbi nō p̄stat legata su⁹ p̄teritus: ēt si p ɔ ta. venit. nisi dicas q fraus ō faciat eā p̄stare: ⁊ sic reat⁹ bñficiū excludit: vt. C. vbi se. ul'da. l. 1. pone q̄ sʒ azo. in suo institutoꝝ hʒ ɔ ta. si alius preteritus cōmisit edictum: vt. ī. de bo. poss. cōtra ta. l. iij. §. si quis ex liberis. ⁊ de leg. pres. l. is qui. §. vbi vo ⁊. §. sʒ si scriptus. si ergo omittat ɔ tab. ⁊ accipiat abintestato: hʒ locū qd hic dicitur. sed tūc ad oīa teneri videtur: vt. ī. e. l. si filius quare p̄ma positio bona ē. uel pone sicut no. ī. de cōtra. ta. l. illud §. si. in q̄ōne ibi facta. Itez facit. ī. co. l. si filius qui. ⁊ quod ibi no.

¶ Si libertas. Relicta cō seruant ex hoc edcō cū sua cā si ɔditionalia debeātur cōditione impleta. h. d. bar.
y ¶ Si libertas. paritū sit. pʒ h̄r̄ditas: ut. ī. e. l. duo. §. si. ⁊. l. si dolo. §. si. ⁊. l. pe. ⁊. C. e. l. si. ⁊. ī. de le. pre. l. is q. §. si. ⁊ facit. ī. ō ɔdi. ⁊ demō. l. qui h̄r̄di in fi. ⁊. ā. de condi. insti. l. que sub condi. §. quotiens; sed ar. contra. ī. eo. l. si quis sub cōdi.

Quidam. Prelegata per hoc edictum non cōseruantur. hoc dicit. vl sic. Participans in fraude non agit ex fraude. bal.
z ¶ Legauit. s. prelegauit.
a ¶ Postulabat: qr alter alteri quod omisit causa testamenti obijcere non potest. qr vterq; in ea. cā est. ad quod facit. ī. e. l. si non solus. §. 1. vnde iuuenalis. nil catbelina cethego. ut no. C. de hereti. l. q̄ri. ⁊. C. de inoffi. tes. l. in harenā. ⁊ facit. ī. de le. pres. l. bonorum.

Si quis. Illud quod venit per modum conditionis obligationē non parit: ⁊ per cōsequens peti nō potest. h. d. bal.
b ¶ Si quis sub ɔditiōe. omissa cā. sed aliter potuit omittere. i. repudiare aū ipletā cōdi. cū nec fuerit delata abintestato vel ex testō. vt. ā. ti. ij. l. is q heres: rū. hic delata erat abintestato defecta iā cōditiōe. que implēda erat infra certū tp̄s. lex vo seq̄ns loquit cū adhuc supererat de tp̄e ⁊ iō hñ. rū. in. l. se. cum non teneri hac parte edicti. q. d. non hʒ locū hoc edictū cū nec repudiare ex testō: nec adire abitestato potuerit. In superiori vo casu locū hʒ edictū sed non in illis in quoꝝ persona fuit adimplenda cōditio: vt h: sed in psona condition alium legatoꝝ fic: vt. ā. l. 1. §. qui sub conditione. ac.

testamēti ab intestato possideat hereditatē. videndū ē an huic: cuius psona ɔditio collata ē: subueniri debeat. Et magis ē ne subueniatur. Neqꝫ enim legatariusᵃ est.

Paulus.

Sed si adhuc parēdiᵇ ɔditōi tps habeat: hac parte edci non tenetur.

Ulpianus.

Si nō solusᶜ: sed cū aliquoᵈ possidet hereditatēᵉ: isᶠ qui omisit cāmᵍ testamēti: rectissime iulia. ait: qđ ⁊ marcellus pbat: dādam in ipsūmʰ quoqꝫ legatorum actiōez vtilē. Nec enim aspnari dꝫ obesse sibi scām hdis scripti: cuiⁱ ēt psueritᵏ. Hoc aūt ita ē nisi pecuniā accepit is q omisit cām testamēti: tūc. n. isolidūˡ tenebit.

Cū substitutᵐ ab istitutis legata fuissent relicta: ⁊ tā instituti qꝫ substituti omissa causa testi possideant abitestato hēditatē: diuus pius rescripsit: neqꝫ iprobe: neqꝫ iprudēter istitutos legata recusare substitutis data. Recte. n. recusat in se dari legatorū fideiue cōmissoꝝ petitionē substituto: cui liberū fuit adeūti hēditatē: nō fideicōmissum petē: sꝫ vniuersa bona obtinē.

Si duoⁿ sint heredes institutus et substitutº: ⁊ ābo omissa cā testamenti abintestato possideāt hēditatē: qōnis ē: an. ambo cogant legata pstare: ⁊ vtrū vnusqsqꝫ ea legata que a se relicta sūt: an ꝟo ambo vtraqꝫ legata cogātur pstare? Ego puto insolidū aduersus singulos legatoꝝ petitionē dādā. Sꝫ vtrūº eoꝝᵖ que a se legata sunt: an ꝟo ēt eoꝝ que ab altero herede: videamᵠ ⁊ alsʳ proponamus istitutū solū possidere hereditatē: an eoꝝ legatorū q̄ sint a seˢ relicta: an ēt eoꝝᵗ que a substituto relicta sūt actionem patieſ. Dicendum ē ita demum etiā eorū si dolo substituti perueniat ad institutos hereditas sine pecuniaᵛ. Nā si pecuniā accepit substitutus: ipseˣ erit conueniendusᵗ.

Itē si solus substitutus possideretᶻ: si qdē pecunia accepta istitutus omisisset⁊: dicemus institutū suis legatarisᵖ rñdere debē: substitutū suis.

Si aūt sine pecūia: aduersus substitutūᵘ dabimus actionem. Nūc aūtˢ tuꝫ ambo possideant: melius dicet singulos suis legatarijs rñdere debē.

Iabolenus.

Si ab instituto ⁊ substituto eadē res mihi legataᵇ fit: et omissa cā testamēti possideant hēditatem legeᶜ: etiā si ab vtroqꝫ herede solidū mihi debet: tamen ab vno legatū cōsecutº: ab altero petere non potero. eligere itaqꝫ reū potero.

Ulpianus.

De libertatibusᵈ quoqꝫ in hoc casu quesitū ē: an competant taꝫ heᵉ que ab instituto: qꝫ he que a substituto date sunt. Et magis ē vt competant tam directeᶠ qꝫ fideicommissarie.

Heredē eius qui omissa causa testamenti ab intestato possidet hereditatem: insolidum legatorum actione teneri cōstat. Magis ē enim rei persecutionemᵃ qꝫ penaꝫ continere: ⁊ ideo perpetuam esse. Hoc autem ita est nisi propter dolūᵇ defuncti conueniatur heres. tunc eniꝫ in id quod ad eum peruenit conueniretur.

Ulpianus.

a Neqꝫ enim legatarius. immo videt q sic. vt. ꝭ. de le. ij. l. rj. §. cū ēēt. sꝫ ibi fuit pura institutio sub modo facta: vt dēt heredi rogato certā sūmā. ħ si. h ɔditiōe: vt. ꝭ. de condi. ⁊ demon. l. g heredi. in fi. ⁊. l. meuiº. alij ꝙ ħ fuit expressa. ɔditio. ibi nō. Itē cōtra. ꝭ. de cōdi. ob cāu. l. dedi. §. fi. Sol. ibi habuit institutꝰ: qꝛ dare voluit qđ debebat dare: ħ nō. vñ quasi in pncipio est actio nata in factū. arg. ꝭ. de polli. l. 1. §. 1. Itē ar. cōtra. ꝭ. de trāsac. l. cum hi. §. hec rō. ibi sed ⁊ si cōditio ⁊c. Itē ar. cōtra. ꝭ. e. l. qui antē. §. fi. sed ibi hꝫ recipere: hic dare debebat. Item cōtra. ꝭ. de leg. j. l. quidā testō. §. fi. sꝫ potest grauari si habuit: non autem dici posse peti dandum causa implende cōditionis. tim ponet. ⁊ est rō qꝛ hꝫ pecuniā: ⁊ sic hereditatem habere videt. ꝭ. de peti. here. l. si rē. sꝫ d cōtra. ꝭ. e. l. lꝫ. vbi dicit pmo possessori qui omisit pecunia accepta. Sol. ⁊ hoc intellige sm eandē ordinem. ⁊ sic ergo prius conuenit hic institutus quantū i relictis a se.

b Sed si adhuc parēdi. expone vt. ꝭ. piori. no. Si non solus. Possidens cū doloso in fraudem creditoꝝ conuenitur simul cum eo. hoc dicit. Bal.

c Si non solus. scriptus.

d Cum aliquo. puta titio sine suo.

e Hereditatem. abintestato vt subijcit.

f Is. ſ. scriptus.

g Omisit causam. gratia alterius. ſ. titi qui vna cum eo veniebat abintestato.

h In ipsum. ſ. titium cum quo possidet institutus. ⁊ dic pro parte vt statim patet. ac.

i Cui. ſ. titio uenienti abintestato cum scripto: cum forte fratres erant. ac.

k Profuerit. factū heredis scripti. sic. ꝭ. de regu. iur. l. ex qua psona. ⁊. ꝭ. e. l. mater. §. fi. actoris tñ dolus nocet hñti causam lucratiuā: vt. ꝭ. de except. do. l. apud celsum. §. si quid ait. Iteꝫ ⁊ ħ participauit fraudem. presumit. n.

l Insolidū. ſ. non pro parte tm. azo. ⁊ dic tenet omittens q̄si hereditatē hñs cū pcurū habeat pfis ⁊ alterutrā hꝫ ptē: vel dic etiā titiū teneri insolidū cū sit deterius precio corrūpere qꝫ precibus flecti i sententia: vt. C. qñ pro. nō ē ne. l. venales. ⁊. ꝭ. ad tre. l. suo. Item ꝭ. ꝭ. e. l. lꝫ. nā ħ nō seruatur ordo ɔuentiōis. ibi sic. Sol. ħ vterqꝫ possidebat ibi alter tm. Iteꝫ ⁊ ħ ɔuenit qui gratis omisit cām testamenti. ⁊ ħ ideo qꝛ possidebat. et sic non ob. ꝭ. e. l. si quis pecuniam. ibi: vbi vero gratis ⁊c. Item ad hoc. ꝭ. e. l. si pecunia.

r Omisisset. qui abintestato succedere nō poterat. azo.

? Suis legatarijs. ſ. tantū. ⁊ ē ratio. quia relicta a substituto nō videntur repeti ab instituto. az. sed certe [illegible] videt quilibet ⁊ p [illegible] buslibet ⁊ p[illegible] for. i. in quo tamē con[illegible] tra. ꝭ. e. l. licꝫ. Sol. [illegible] ibi: qꝛ ibi dem ab vtroqꝫ. hic secus.

? Aduersus substitutum. pro omnibus ſ. i [illegible] relictis ab istituto [illegible] mū si participauit fraudem cuꝫ instituto [illegible] aliter vt. C. e. l. iiꝫ. [illegible] institutus in subs[illegible] p relictis a se [illegible] qdaꝫ dicūt q sic per [illegible] licꝫ. qđ nō placꝫ. qꝛ [illegible] pecunia accepta. vel hic qꝛ etiā in [illegible] nō tenet istitutus: vt. ꝭ. eo. l. si qs pecuniā. [illegible] vbi vero gratis ⁊c.

s Nunc autē. soluit questionem facti in p[illegible] ci. §. ⁊. ꝭ. e. l. duo. [illegible]

Si ab instituto. Legatarij communes possunt conuenire quē volunt istituti vel substituti. h. d. Bar.

b Si ab instituto legata sit: expresse vel tacite ab instituto. vt. ꝭ. de leg. i. l. lꝫ. azo.

c Lege. i. abintestato [illegible] testiter. l. rij. ta. vt [illegible] ⁊ fact. ꝭ. e. l. iij. ⁊. l. c. l. duo. ⁊. l. fuerūt. [illegible] cōtra. ꝭ. eo. l. lꝫ. sol. [illegible] Item fact. ꝭ. de leg. [illegible] planc. §. si eadem [illegible]

d De libertatibus. Vel cōtinua superiori prīnc. vel ill. ꝭ. non solus in fi.

Cum substitutis. Si institutus ⁊ substitutꝰ repudiāt i fraudē legatarioꝝ: nō pōt substitutus petere legata relicta sibi ab instituto. h. d. bal.

m Cum substitutis. cui liberū. q. d. ideo cū ipse omisit: omittētē incusare non pōt. sic. ꝭ. e. l. quidam. Item est alia rō qꝛ pōt habere totū: vt ħ ⁊. C. ꝭ impu. ⁊ ali. sub. l. iiij. vnde sibi imputet: vt. C. de testa. ma. l. si. §. 1. sed cōtra. ꝭ. e. l. si ig testō. §. fi. Sol. vt ibi.

Si duo sint. Si institutꝰ ⁊ substitutus repudiāt in fraudē legatoꝝ: vnusqsqꝫ tenet suis legatarijs isolidū. ⁊ interdū substitutꝰ tenet olbꝰ. bal.

n Si duo. institutus. als instituti ⁊ substituti. als institutus ⁊ substitutꝰ.

o Sꝫ vtrū. repetit qōnez qꝛ nō clare eū. qualiter intellexit insolidū. ac.

p Eoꝝ. legatorū.

q Videamus. ⁊ certe quilibet pro relictꝫ a se vt. ꝭ. in fi. ibi nunc aūt ⁊c. sed cōtra. ꝭ. e. l. lꝫ. vbi seruat ordo. sol. ibi. ac.

r Et als ⁊c. aliā pponit ⁊ soluit. ſ. si institutus dedit pecuniā substituto. vt lꝫ ipse institutus repudiet ex testō nō tñ substitutus adiret ex substōne. vt sic institutus hēt abintestato: qꝛ abintestato veniebat vt substitutus.

s A se. ſ. tm.

t Etiā eoꝝ. que sunt relicta a substituto. ac.

u Sine pecunia. tunc. n. substitutus conueniri non pōt vt. ꝭ. eo. l. si quis pecuniam. ibi. vbi vero gratis ⁊c.

x Ipse. ſ. substitutus.

y Conueniēdus. pro omnibus relictis: etiam ab instituto relictis. ⁊ ē ratio qꝛ a substituto repetita videnꝫ: vt. ꝭ. de le. i. l. lꝫ. h. sꝫ secꝰ in instituto: vt sta

e Tam he. sic azo. sed als sic tam his que ab instituto qꝫ que a substituto.

f Tam directe. directe sine dubio. in fideicommissarijs dubitatur. que vt. ꝭ. quisqꝫ teneat suis: vt. ꝭ. eo. l. si non solus. §. item si solus. vel dicimꝰ vtrūqꝫ insolidū tenetur fauore libertatis. ⁊ facit. C. e. l. [illegible]

Heredem. Ex dolo defuncti descendit obligatio in heredem: si in heredem descendit res aliqua. secus si nihil in eum descendit. hoc dicit. Bal.

a Persecutionem. ſ. rei que peruenit ad heredem. azo.

b Dolum. ſ. tm̄ sub. quia non possedit abintestato. tunc eni heres tenetur insolidum. ⁊ da hoc exemplum. veluti cum in legatorum [illegible] cem dolose quis egit ne ad se sed vt ad alium hereditas deueniret vt. ꝭ. eo. l. 1. §. penul. Sed nunquid sm hoc locum habet edicta [illegible] si defunctus sine dolo omisit: respon. certe non. vt. ꝭ. de leg. ij. l. [illegible] pater. §. titio. ⁊. ꝭ. e. l. qui aūt. §. si patronus. in fi. §. quid ē ergo qđ ħ dicit: respon. si heres heredis qui omisit dolo malo ex testamento conueniat quasi adiuerit abintestato teneatur insolidū [illegible] tur ppter dolum defuncti admissum in hoc: qꝛ defunctus heres [illegible] quasdam voluit adipisci. lꝫ defunctus pro omnibus teneret: vt. ꝭ. l. i. §. sane. heres tamē si quid ex rebus als nō adeptus defuncti quesierit: i id quod ad se peruenit tenebitur. azo. ⁊. h. d.

Etiam minima possessio idē operat: q5 vniversalis possessio. b.d. Bal. Vel sic. Siue partem siue rem ab hereditate quis possideat hoc edicto tenet. b.d. Bar.

a Tenetur hoc edicto: ⁊ insolidum. vt ⁊. ff. e. l. i. §. non querimus. sꝫ competitur minor: vt. ff. e. l. si dolo. ac.

b Quauis. hereditatis q5 videbatur q̄ vt in rubrica videt ⁊ facit ff. de fideicom. here. §. si qs vna sic nec res singule sunt ps hereditatis vt. ff. de acqu. pos. l. qui vniuersas / sꝫ fit contra q̄ area fit ps vt. ff. de sol. l. qui res. §. aream.

c Nec iniquū. mitior fit ff. de re. iu. l. q5 quis ex sua.

d Cum enim. possideat: vt. ff. de pe. here. l. iiij. ⁊ l. regulariter. ⁊ l. legitimam.

Si quis. Licitum est obmittere hereditatem: nec potest quis cogi adire: nisi p fideicō. vniuersale. b.d. Bal.

e Omissa dolo. vel nō dolo gratis nullo precio accepto inde: qꝫ tūc secus: vt. ff. e. l. licꝫ. ⁊ l. si quis pecuniam.

f Nō possideat: nec alius quis eam possidet: alio quem possessor cōuenit, si fraude adhibuisset: si autem fraudis ignarus erat nō conuenitur lꝫ in fraudem omisisset azo. vt. C. e. l. i.

g Intercidant. vt et C. e. l. ij. ⁊. ff. e. l. qui dt. §. si patronus ⁊ facit. ff. de vi et vi ar. l. iij. §. si qs autem. ⁊. ff. e. l. si seruuz §. i.

h Prouisum. est: vnde hominus ⁊ hoc edictum habet locum: vt. ff. e. l. si seruum. §. i.

i Non magis. nam nec ille nec ille: vt ⁊ ad trebel. l. nam quod. §. fi. ⁊ l. mulier. §. fi. ⁊ l. si pꝓposi. §. sed ⁊ si.

Duo. Plures obmittentes ab intestato possidentes acsi ex testamento adiuissent conueniuntur. b.d. Bar.

k Pro partibus ad h. ff. e. l. si non solus in prin. ⁊ §. si duo. in fine.

Admonendi. Ex hoc edicto petuntur legata salua rōne. l. fal. vel portionis alio iure debite. b.d. Bar.

l Falcidie ad hoc. C. e. l. si. ⁊ l. cum seruus. et l. pe. ⁊. ff. eo. l. qui autem §. fin. ⁊. ff. ad. l. fal. l. i. §. ad eos. sed contra hanc l. ad prin. ff. de dolo. l. si duo vbi insolidum tenē tur duo dolosi sed ibi cur en idem hic circa suaꝫ partem quilibet.

m Preterea. debite: que est tertia: vt insti. de suc. li. §. nostra. ⁊ fa. ff. e. l. qui autem §. si plures.

Et si nō totā hereditatem aliquis: p̄ter ve eius ex q̄ hēs institutus ē ab intestate possideat. Sed vel nimiam portiūculā vel etiam vnam aliquā rem: tenetur hoc edicto[a]. Idem.

Quauis non proprie ps hereditatis[b] in vna re intelligatur. Idem.

Nec id iniquum ē cum ex suo quisqꝫ vitio[c] hoc incommodo afficiatur. Idem.

Cum hēditas enī ab eo quo qꝫ peti possit q vnā aliquā rem hereditario nomie possideat[d] dubitari nō opꝫ: qn verum sit quod diximus. Idem.

Si quis omissa[e] cā testamenti omnino eam hereditatē non possideat[f] excludunt legata eius. Nam liberum cuiqꝫ eē debꝫ et lucrosam hereditatem omittere: lꝫ eo modo legata libertatesqꝫ intercidant[g]: sed in fideicōmissarijs hereditatibus id prouisum ē[h]: vt si scriptus hēs noller adire hereditatem iussu pretoris adeat ⁊ restituat: quod beneficium his qbus singule res p fideicōmissum relicte sunt si magis[i] tributum ē quaꝫ legatarijs. Idem.

Duo heredes instituti si ambo omissa cā testamenti ab intestato possideant hereditatē, tunc qꝛ vterqꝫ pretorio iure p inde hr: atqꝫ si ex testō hēditatē adijsset pro partibus[k] i singulos competit actio. Admonēdi sumus huic in quē ex hac parte edicti legatorꝫ actio datur, beneficium legis falcidie[l] concedēdum. Idem.

Preterea patrono quoqꝫ q ex asse hēs institutus ē si ab intestato possideat hereditatē: cōmodum partis debite[m] q̄ habiturus foret si ex testō adijsset hereditatem saluum debꝫ ei eē. Ulpianus.

Si eadem res diuersis personis ab[n] instituto ⁊ substituto fuerit relicta: non vterqꝫ: sꝫ qui ab instituto accepit[n] solus vēdicabit. Ulianus.

Si filius meus a me sua heres scriptus fuerit: ⁊ ego testamenti cā omissa bonorꝫ possessionē[o] eiusdē filij nomine petiero: actō legatorū in me dari debebit nō secus ac si ipse[p] hēs script⁹ omissa cā testamenti bonorꝫ possessionem ab intestato accepisset. Idem.

Si in testō ita scriptum fuerit. ticius heres esto. ⁊ si ticius heres erit: meui⁹ heres esto: ⁊ ticius omissa cā testamenti hereditatem legitimaꝫ possederit meuio aduersus eum petitio hereditatis dari nō debꝫ[q] pro parte qua habiturus eēt: si testamēti cā omissa non fuissꝫ. Cum enim omisso testamēto hereditas possideat: legatorū quidem ⁊ libertatum rō habenda ē: qa aliter quā ab herede dari non potuerūt. hereditatis vo que ita data ē rōnē habere pretor non dꝫ. sua. n. culpa[r] testator sub hac conditiōe hereditatis partem dedit quā potuit pure dare. Quare ⁊ si ita scriptum fuissꝫ ticius heres esto seius heres esto. quisqs mihi ex suprascriptis heres erit stichus liber ⁊ hēs esto. ⁊ ticius omisso testamento hereditatē possideat: libertatē[s] pretor stichi tueri nō dꝫ[t]: nec hēditatis petitionē ei[v] dare. Si quis hoc modo testamentū scripserit ticius heres esto: si ticius heres non erit: meuius hēs esto. quisquis mihi ex suprascriptis hēs erit meuio si mihi heres nō erit. c. dato: dein de ticius omisso testamēto legitimā hereditatem possideat: an meuio cuius in potestate[x] fuit vt ex substitutione adeundo totam hereditatem haberet legatorꝫ actio[y] dari dēbeat: queritur ⁊ placet dari: qꝛ nihil prohibꝫ meuium iustam cāꝫ habuisse propter quā nollet negocijs hereditarijs implicari. Ulpianus.

Si filius qui mansit in potestate patris. Item filia heredis istituti pretermisso p̄re emācipato: qui cōtra ta. accipere bonorum possessionem potuit vt intestati patris bonorum possessionez acceperit[z]: legata om-

Si eadem. Legatarius instituti ⁊ substituti non debent in eadeꝫ re concurrere nec faciunt sibi ptem per ꝯcursum. b.d. Bal.

n Accepit destinatione ⁊ dic solus institutus adijt ex testamēto vel ab intestato omissa causa testamenti: vt. C. de fideicom. l. quotiens. sed ⁊. ff. e. l. si ab instituto secus.

z Accepit filius et filia instituti Azo. ⁊ etiam emancipatus vna cum eis secundum. r.

Si filius. Pr ad quem peruenit hereditas rōne patrie potestatis tenet ex h edicto. b.d. Bal.

o Bonorꝫ possessionem vnde legitimi: vt. ff. vnde leg. l. ij. §. fi. ⁊. l. iij.

p Ipse. s. ego: sed. ff. e. l. mater. §. a. secus.

Si in testamento. Per hoc edictum nō cōseruatur directo institutio. b.d. Bal.

q Non debet sed nonne extitit conditio: nam ticius heres est. respon. non quia itellexit ex testamento ad quod ff. de vul. substi. l. qui liberis §. i. ⁊. ff. de here. insti. l. seru⁹ aliquis. §. si quis ita.

r Culpa. non bona ratio qꝛ ⁊ in legato eadē ratione posset obijci testatori q̄ ea ab intestato non relinquit immo non: quia secundum hanc legem ab intestato non valebat vt insti. de fideicom. here. §. preterea sed in fideicommis. bene obijci potest. Azo.

s Libertatē. quoniam hanc ab herede non debuit accipe sed a seipso: vt. ff. de here. insti. l. sed si in condi. §. fi.

t Non debet: sed quare nonne eam tueretur si mēuio hereditatis habita non fuisset: certe sic: vt. ff. e. l. de libertatibus. in princip. perdit ergo quia plus est ei datuꝫ. respō: imo perdit ideo qa testator eum noluit a seipso consequi libertatem sub condi. s. si ticius heres esset: vt. d. l. sꝫ si in con. §. fi.

v Ei. s. seruo.

Si quis. Substitutus omittens iusta ratione non i fraudem petit legata sibi data ab instituto qui repudiauit in fraudē. hoc dicit. Baldus.

x In potestate. vt et. C. de impube. ⁊ ali. substitu. l. iij. ⁊ supra titulo. secundo. l. filium.

y Dari contra. supra. e. l. si non solus. §. i. sol. ibi vterqꝫ possidebat hic alter tm̄ sed secundum hoc illus legis ratio nihil valeret quare dic quod hic omisit iusta causa: vt argumen. ff. de lega. i. l. filio pater vel hic iusta causa adijcitur vnde contrariū cessatur azo. que sit iusta causa: dic vt supra. e. l. qui excusantur. ⁊. l. qui autem. §. plane.

Si filius. Soror que conuenitur ad legata hoc edicto: quia censetur heres testamentarius non confert dotem. hoc dicit. Baldus.

nibus prestabunt: nec dotem suam filia fratri confert: cũ vt scripta videatur hereditatem habere.

Paulus.

Si dolo tutoris omiserit pupillus causaꝫ testamenti: et legitimam hereditateꝫ possideat: danda est legatorum actio in pupillum: sed eatenus quatenus hereditas ei acquisita ẽ. quid enim si cum alio possideat hereditatem: sed hoc ꝛ in eo qui pubes ẽ pleriqꝫ putãt obseruandum vt pro qua parte possideat teneat: quamuis pretor perinde in euꝫ det actionem atque si adisset hereditatem.

Celsus.

Cui seruus ipsius substitutus est seruum suum heredẽ adire iussit: si idcirco fecit ne legata prestaret vtraqꝫ prestabit: ꝛ quia heres ẽ ꝛ quia omissa causa testamenti possidet ex substitutione hereditateꝫ salua falcidia ei seruata.

Papini.

Iulianus scribit patreꝫ qui filiam sibi substitutaꝫ iussit adire hereditateꝫ: legata que ab ipso data sunt ex sentẽtia edicti prestaturum. Quoniam filia patri substituitur in casu non vt arbitrium eligendi reliquatur. Sꝫ si varia legata supra dodranteꝫ data sunt eorum prius rõnẽ habendã que a filia relicta sunt: nõ enĩꝫ caret dolo pater qui honore proprio omisso propter compendium alienam instõnem maluit: deniqꝫ si filie pater substitutus adijt hereditatem nihil cũ dolo facere iulianus existimat: qꝛ nemo filie prẽm contra votũ parentum substituere videt: sed vt arbitrium eligẽdi relinquat.

Idem.

Mater secundis tabulis impuberi filio substituta: locũ edicto facit si omisso testamẽto legitimam hereditatẽ filij possideat. ideꝫ iuris erit ꝛ si filio heres data sit ꝛ substituta. ¶ In sententiam edicti propter legatorum cãm frater incidisse nõ videbatur: qui filium suum substitutum impuberi testamẽto fratris non emancipauit: sed ab intestato per eum bona possidere cepit. ¶ In eum qui testamẽto scriptus heres nõ fuit si fraudis consilio cum heredibus scriptis participato legitimaꝫ hereditatem solus possideat actio legatorum ex sententia pretoris dabitur.

Nerati.

Si seruum heredem substitutum dominus qui ipse rogatus fuerat fideicomissum prestare priusqꝫ adire iuberet vẽdiderit: prestare id debet cum per preciũ serui hereditatis quoqꝫ estimationem consequatur. ¶ Institutus hẽs ꝛ rogatus restituere hereditateꝫ si omissa causa testamẽti legitimã hereditatẽ possideat: non dubie vt legata ceteraqꝫ fideicõmissa ita hereditatẽ quoqꝫ restituere ꝯpellendus ẽ: libertates quoqꝫ tã directas q̃

a ¶ Omnibus. nõ obstat. ꝫ. e. l. qui ass. §. pe. vt ibi nota. ꝛ no. hic breuiter suum institutum preterito emancipato ꝛ petentem cõtra tab. habere tria remedia. nam adire põt ab intestato. ꝛ qꝛ tunc facit in fraudem omnibus prestat legata. vt hic. ꝛ hoc si coheredem non potest. alioquin coheredi accresceret. Item potest adire ex institutione ꝛ tenebitur tunc in parteꝫ ascriptam. nisi maior sit virili et prestat omnibus legata. Itẽ bo. pos. contra ta. põt petere ꝛ tunc tenebitur in virilem ꝛ certis tantum personis prestabit legata: sed hoc forte accrescenti portione: sed nunquid de ascripta prestabit omnibus azo. dubitari potest: vt ꝛ. ꝫ. de leg. pre. l. is qui. §. vbi vero. sed ille. §. si scriptus est contra his que dicta sunt: sed ibi solue. M.

b ¶ Confert. et quasi adisset prestat legata ex testamento autem secundum hanc legeꝫ non fiebat collatio. vt. C. de codicil. l. i. hodie secus in auten. ibi posita.

Si dolo. Dolus tutoris nocet pupillo quatenus ex eo peruenit ad pupillum. h. d. Bal.

c ¶ Acquisita ẽ. dic sm. ꝛ. aut delinquendo ꝛ in nihil tenet pupillus: vt. C. vnde vi. l. meminerint: de reg. iur. l. neqꝫ aut contrahendo ꝛ tunc insolidum etiam si non est soluendo tutor: vt. C. de eui. l. illõ ꝛ. C. de his quib9 vt indig. l. polla. administrare cu tenetur [illegible] medium inter hoc et obtinet quod hic ꝛ. ꝫ. ne vis fiat ei. l. i. §. hoc edictum. v. Item facit ꝫ. de doli excep. l. apud. §. illa. ꝛ. ꝫ. de tributoria. l. iij. §. i. in maiore cõstat q tenetur insolidum: vt. ꝫ. e. l. ꝛ si non totam. ꝛ. l. i. §. pe.

Cui. Qui obmittit ex institutione sua ꝛ adit ex substitutiõe serui hoc edicto tenetur. h. d. Bar.

d ¶ Cui. s. instituto.

e ¶ Ipsius. instituti.

f ¶ Legata. a se relicta.

g ¶ Et quia heres est, ex substitutione prestat a substituto data.

h ¶ Causa testamenti: in quo erat institutus ꝛ ideo tenetur ad relicta a se ac si ex testamẽto adisset.

i ¶ Salua falcidia ex legatis a seruo relictis ꝛ sic non obstat. ꝫ. l. prox. vel aliter. i. salua falcidia quã detrahit nole sm. h. ꝛ facit. ꝫ. e. duo. §. finali. ꝛ C. e. l. fina.

Iulianus. Honor est commodo preferendus qui non prefert reputatur dolosus. h. d. Et sm Bar. diuiditur: qꝛ primo loquitur qñ aliud est substitutus filius qui ẽ in eius ptãte. secundo quando eius filij est pater. secunda ibi: deniqꝫ. item prima subdiuiditur qꝛ primo dicit habere locuꝫ tunc tamen. secundo q̃ legata prius diffalcentur. secunda ibi: sed si varie. Item secunda subdiuiditur: qꝛ primo ponit dictum, secundo rationem. secunda ibi: quoniam. Bar.

k ¶ Patrem institutum.

l ¶ Iussit. in fraudem legatorũ a se patre relictorum.

m ¶ In casu. alias in testõ ꝛ als in casu. s. proposito quasi substituta fuit vt si pater nolet vel non posset esse heres. ipsa esset substituta: nõ aũt vt si pꝛ habeat electionem: an velit esse heres per se vel per filium: ꝛ per institutionem vel per substitutionem.

n ¶ Data. idest aliqua a patre: ꝛ alia a filia. ꝛ si omnia soluantur excedant dodrantem.

o ¶ Prius. quantum ad hoc: vt ex eis fal. detrahatur sed de relictis a patre non detrahitur sed quantum ad solutionem faciendam prius est habenda ratio relictorum a patre. i. prius ea debent solui: ꝛ hoc est quod dicitur. ꝫ. ad. l. falci. l. nesennius. §. penulti. Item contra. ꝫ. l. proxi. Solu. ibi. M.

p ¶ Non enim. merito pater ex edicto tenetur non ꝛc.

q ¶ Honore. i. institutione qua fuit honoratus pater.

r ¶ Compendium. s. nõ prestandorum a se legatorum.

s ¶ Institutionem. i. substitutionem.

t ¶ Deniqꝫ. bene infert deniqꝫ ꝛc. cum. n. puniatur vt dixit cum quis minus cum proprium omittat honorem ergo vbi non omittat nõ tenetur: vbi autem omittit institutioneꝫ [illegible] honorem nõ omisse [illegible] lio habitum. vt. ꝫ. de le. pre. l. iij. §. non solum.

v ¶ Adijt. ex substitutione Azo.

x ¶ Votum. natura ita ordinauit quod liberi parentibus secundum votum succedant: [illegible] stator videtur patrem substituisse vt haberet arbitriũ adeundi ex quo vellet si autem testator intellexisset quia tunc demum pater admitteret si filia non esset heres videretur sentire: ꝙ pater post filiam remaneret ꝙ est contra votum parentum: vt. ꝫ. vnde lib. l. scripto in fi. et secus ꝙ propter naturam aliter hic statuitur ꝙ supponi in casu. sic. ꝫ. de condi. et de. l. cum tale. ꝛ no. hoc l. honorem lucro preferendum. Item de voto parentum.

y Mater. lenitiaꝫ per tertulianum.

In sententiam. Qui non implet conditionem potestatiuaꝫ directam ꝛ adit ab intestato nõ tenetur hoc edicto. h. d. Bar.

z ¶ Frater testatoris.

ꝛ ¶ Substitutum. filio [illegible] di. si esset emancipatus ꝫ. e. dies.

ꝯ ¶ Impuberi. filio fratris.

ꝫ ¶ Sed ab intestato defecta iam conditione interim dum penderet ꝫ. de regu. iur. l. quamdiu.

a ¶ Per eum filium. Sol. nonne ipse pater preuenit filium in gradu ꝛ sic in suadendo: sed dic ꝛ ipsum repudiasse. Item contra. ꝫ. eo. l. i. §. qui sub condi. Sol. patria potestas inestimabilis est vt. ꝫ. de le. i. l. [illegible] fa. §. seruus ꝛ eodem modo soluitur. ꝫ. e. l. filius meus. Item. C. de in offi. testa. l. filius. So. ibi nolebat accipere ex testamento cum non impleta esset conditio hic ab intestato defecta conditione ꝛ facit. ꝫ. de condi. ꝛ demõ. l. si cui.

In eum. Tertius possidens ab intestato tenetur si cum instituto participauit fraudem. h. d. Bar.

b ¶ Solus. secus si cum heredibus possidebat: vt. ꝫ. eo. l. si non solus in prin. an aũt ꝛ omittens in subsidium teneatur: ꝛ distingue habuit precium vel non: vt. ꝫ. e. l. licet.

Si seruum. Qui habet precium videtur habere hereditateꝫ ꝛ relicta a se prestare tenet. h. d. Bar.

c ¶ Rogatus. sin autem seruus rogatus fuisset directo ab emptore peti posset hic autem non potest quia seruus rogatus non fuit ꝫ. ꝛ facit. ꝫ. de lega. i. plane. §. i. ꝛ. l. cum filio. ꝛ de lega. ij. l. si alienus seruus.

Institutus. Fideicommissa vniuersalia conseruantur per hoc edictum salua trebellianica. h. d. Bar.

d ¶ Hereditatem. quoqꝫ videbatur ꝙ hic erat hereditas restituenda: cui agere ex hoc edicto non posset: ꝛ quia alia via est ei consulendum si per trebellia. vt cogat heredem adire: vt. ꝫ. e. l. si quis omissa causa. in insti. de fideicõ. is concor. ꝛ qꝛ fideicommissarius loco heredis est: vt insti. de fideicõ. here. §. restituta. ꝛ. ꝫ. de reg. iur. l. in pari. §. i. ꝛ ad trebel. l. i. in prin. heredi autem hoc edictum non prosit. vt. ꝫ. e. l. si in testamento

tamen secus est qd nō per ol'a: vt heres teneretur: quia nec iura sepul... habet: vt. j. ad trebel. l. perinde. §. i.

a ¶ Fideicommissarias: vt. j. co. l. de libertatibus.

b ¶ Debebit. i. manumittere.

c ¶ Decessionem. i. vt diminutionem ppter predicta vel propter alia hereditaria onera z fa... vt. j. ad. l. fal. l. filiusfa. z. C. e. l. ij.

d ¶ Hereditas. per trebellianum.

¶ Qui omissa. Per hoc edictum cōseruantur libertates saluo iure patronatus. h. d. Bar.

e ¶ Qui omissa. ne eis. s. seruos. vt. ff. de alie. iu. l. ij. in principio z si quis ... l. ij. §. pe. z. j. de se... l. i. §. ex contrario z. j. de reg. iur. l. non dz.

¶ Qui omissa. Qui omisit ex testamento z possidet aliquo iusto titulo inter viuos nō tenetur hoc edicto. h. d. Bar.

f ¶ Pro donato. quia ē enim ab aliquo donata hereditas: secus autem si ex se lucratur etiam ab intestato vt. ff. e. l. ij. in fi. z facit. ff. e. l. §. nunc q̄... ...

¶ Ad senatusconsultum sillanianum. Et hoc titulo punitur heres si adeat ante questionem habitam a familia.

¶ Iam aliter. Domestici dicuntur de familia. h. dicit Bartolus.

g ¶ Domus q̄ debet esse tutissimum refugium: vt. ff. de in ius vo. l. plerique.

h ¶ Capitis. vt. j. e. §. potuisse.

i ¶ A domesticis. i. hi qui sunt de familia: nam vt ait vetus: nulla pestis efficacior ad nocendum q̄ familiaris inimicus.

k ¶ Necatorum. s. nomine z hic torqueri familiam nomine necati. s. a quacumque: vt. ff. pri. vel dic ... s. familie z tormenta ad eruendum veritatem nomine necati a familia z subaudi: vel ab alio necati vt patet. ff. pri. z in sequentibus vt dicas: vt alius qui nō sit de familia torqueat. vt. j. §. in eo. z. §. de matre.

¶ Domini. Dominus est qui habet proprietatem licet non vsumfructum. h. d. Bal.

l ¶ Alienus. sic ad hoc. j. de le. iij. l. si qs fru. z. ff. de acqui. here. l. si quis ... bo. in prin. z. j. de ... l. item apud. §. si ... z. ff. qui satis. co... l. sciendum. §. ij. z. iij. z. ff. de relig. l. ij. §. i. sed argu. contra. ff. de ... ne magis. §. i. z. j. de adulte. l. si postula. §. de eo. z. j. de le... ff. de nova. l. quotiens. §. i.

¶ Seruus. Qui cum ad necem domini pertinet. suus pignoratus sub dominio dñi dicitur. h. d. Bar.

m ¶ Datus non esset. sic. ff. qui satis. cog. l. sciendum. §. creditor.

¶ Serui. In legatis conditio existens non retrotrahitur. hoc. d. Baldus.

fideicōmissarias[a]: sed si alienos seruos rogatus sit manumitter: vtique redimere eos debebit[b]. eā autē decessionē[c] patietur is cui restituta fuerat hēditas[d]: quā is qui restituit passurus fuit.

Vlpianus.

Qui omissa causa testamenti ab intestato possidet hereditatē seruos ad libertatē perducere debz. ne eis[e] factuz noceat eius qui ex testamēto adire noluit. sic tamē: ut hēat libertos.

Hermoge.

Qui omissa causa testamēti pro emptore: vel pro dote vel pro donato[f] siue alio quolibet titulo exceptis pro herede vel pro possessore possideat hereditatē a legatariis z fideicommissariis non conuenitur.

¶ De senatusconsulto sillaniano z claudiano: z quorū testamēta non aperiantur.

Vlpianus.

Cum aliter nulla domus[g] tuta esse possit: nisi periculo capitis[h] sui dominis custodiam tā a domesticis[i] q̄ ab extraneis prestare serui cogantur. Idō senatusconsulta introducta sunt de publica questiōe a familia necatorum[k] habenda. ¶ Domini appellatione continetur qui habet proprietatem: z si vsufruct' alienus sit[l]. Qui seruum bona fide possedit: domini appellatione non continebitur, nec qui vsufructum solum habuit. ¶ Seruus pignori datus (quod attinet ad debitoris necem) per omnia perinde habetur, atque si pignori datus non esset[m]. ¶ Serui appellatione etiam hi continētur: qui sub conditione legati sunt: naz medio tēpore hēdis sunt[n]: nec quidem conditio existēs efficit: vt desinat eē hēdis facit ne videantur interim eius eē. Idē que erit dicēdum z in statulibero. ¶ Sed in eo cui fideicōmissaria libertas pure debetur[o]: extat rescriptum diui pii ad iubentiuz sabinum quod ostendit non eē festinandū ad tormenta eius cui fideicommissaria libertas debetur: z magis est ne puniatur[o] ob hoc quod sub eodez tecto fuit, nisi particeps sceleris fuit. Domini appellatione etiā pro parte domininz[p] contineri dicēdum ē. ¶ Domini appellatione etiam filiusfa. ceterique liberi qui in potestate sunt continentur[q]. Senatus eniz consultuz sillanianum non solum ad patresfa. veruz ad liberos quoque pertinet: quid deinde dicemus si liberi non sint in potestate. Marcellus lib. digestorum. x. dubitat z ego puto plenius accipiendum vt etiam ad eos liberos pertineat qui in potestate[r] non sunt: in eo[s] qui ē in adoptionem datus[t] non putamus locum habere senatusconsultū[v]: quamuis in adoptato[x] locum habeat: sed nec in alumno occiso locus ē senatuscōsulto. ¶ De matris seruis filio filiaue occisis questio non habetur[y]. ¶ Si pater ab hostibus captus sit: questionem de seruis habendaz z suppliciuz filio occiso elegāter sceuola ait. quod etiam post mortez patris probat[5] si antequam suus ei hēs existat occisus fuerit. idem sceuola ait constantius defendendum herede instituto filio[?] de his questionem habendam z suppliciuz, q pure legati vel manumissi sunt ante aditam hereditatē filio occiso. quāuis enim si viueret herede eo existente[x] ipsi[9] non eēnt futuri[s]. attamen vbi decessit qa extinctum legatum: z libertas ē, senatusconsulto fore locum dicit. ¶ Si pater necatus sit an de seruis filii questio habeatur si forte castrensis peculii seruos habuerit z magis est questionez de seruis filii habendam suppliciumque summendum: licet non sit ī potestate[b] filius. ¶ Si vir aut uxor occisi esse proponātur, de seruis eorū questio habetur: quāquaz neque uiri serui proprie

n ¶ Heredis sunt. vt. z. ff. de rei vendi. l. nondum. z. ff. fa. her. l. post litem. §. res que. sed arg. contra. j. ad. l. fal. l. in ratione. §. i.

¶ Sed in eo. Illud quod fieri debet de proximo habetur perinde ac si factum esset. h. d. Bar.

o ¶ Ne puniatur. s. capite. z fa. C. de quest. l. nec si mors. z. j. l. iij. §. de his quoque. et ff. de here. institu. l. si seruo fideicom.

¶ Domini. Appellatione domini dominus pro parte filiusfamilias z emancipatus continetur. h. d. bal.

p ¶ Pro parte dominum. sic ff. de ritu nupt. l. illud. z. j. ad. l. fal. l. statuli.

q ¶ Continetur. in his deest sola administratio: vt. ff. de libe. z posthu. l. in suis. z facit. j. e. l. si pater. z. l. si exheredatus.

r ¶ In potestate. nec enim repelli non potest: ut institu. ff. here. ab intest. §. eadem. z facit. j. ti. i. l. i. §. i.

s ¶ Ego. in eo occiso.

t ¶ Datus. a me alij.

v ¶ Senatusconsultum. s. vbi me serui torqueantur. tanquam sui z puniantur.

x ¶ Adoptato. a me occiso. scilicet.

¶ De matris. Serui materni ob necem filii supplicium aliquod non patiuntur. h. d. Baldus.

y ¶ Non habetur. qz filius est patris z non de matris familia vt insti. de le. agna. tu. §. i. si autem est hic quia filium in potestate esse oportet: vt. ff. eo. §. quid deinde dicemus. z facit. C. de adulte. l. uerba.

¶ Si pater. Patre ab hostibus capto seu etiam occiso filioque in potestate occiso de seruis paternis questio non est habenda si cum filius emācipatus añ aditam hereditatem decesserit occisus serui supplicium patiuntur. h. d. Bal.

5 ¶ Probat. sceuola. mouebat hic qōnem sm. R. illō qō patre capto filius certe nonduz erat heres.

z ¶ Statuimus. ergo qō viri mouebat qōnez secundū. R.

? ¶ Instituto filio. emancipato. suus. n. statz esset hēs vt vij. n. sui vtpote liberi nō torquerent. vt. ff. e. l. §. in eo. azo.

¥ ¶ Existente. s. adita hereditate accur.

s ¶ Futuri. vt. j. de furtis. l. aticio.

¶ Si pater. Ob pñem occisuz serui filij ī potestate seu emancipati torquendi sunt. h. d. Bal.

b ¶ Licet nō sit in ptāte idem eʒ. vt. ff. e. §. domini ap. etiam filij.

¶ Si uir. Ob maritum occisum seruorū vxoris questio est habenda: ita

ergo: ꝛ quod statutum l suis mariti idem statuitur l suis soceri. h. d. Bar.

a ¶ Si vxoris. s. serui.

b ¶ Neqꝫ vxoris. s. serui.

c ¶ Viri sui dicantur.

d ¶ Una dom⁹. no. ergo vnā domū eē viri ꝛ vxoris ꝛ vnaꝫ familiaꝫ eē ꝛ sic est ar. q vn⁹ nō possit eē testis pro alio vt C. de testib⁹. l. etiam ꝛ sic est ff. reruꝫ amo. l. i. C. de adul. l. vba. ꝛ ff. qui satisda. cog. l. sciedū. §. si fundus. ꝛ ff. si qs cau. l. sed si quis. §. preterea. ꝛ de ind. l. itē dū. ꝛ C. de cri. expil. here. l. aduersus. ꝛ ff. de ritu nup. l. i. sed argu. cōtra. ſ. de qō. l. i. §. seruū mariti.

¶ Occisorum. Non tenētur serui de morte domini si ei opem ferre non potuerūt. h. d. Bar.

e ¶ Occisoruꝫ. necatum l facit ff. ad l. aql. l. si seru⁹ seruū. §. huius legis. ꝛ §. si qs. ꝛ §. si qs igitur ꝛ ff. de lib. agno. l. necare.

f ¶ Puniēdi sunt. capite: vt ſ. e. l. §. potuisse.

g ¶ Potuerūt expone. vt. ſ. §. potuisse. ꝛ facit. ff. loc. l. itē querit. §. exercitu. ꝛ l. si cuius fundum. §. si.

h ¶ Necatus. non a familia et sic potest adiri hereditas ante vindictam vt hic subijcit: ꝛ ſ. e. l. necessarios. §. si. ꝛ l. pp veneni. l pnn. ꝛ C. e. l. cū ffem. secus si a familia: vt. ſ. l. iii. §. ad cām. ꝛ §. si. ꝛ l. seq̄. ꝛ l. necessarios. i pnn. q̄ est contra.

i ¶ Conscij. non ex sua cōsciētia eos teneri.

¶ Si sibi. Serui tenentur iuuare dominum: ne strangulet seipsuꝫ. ꝛ istud nō ē iniuriam facere sed opem ferre. h. d. Bal.

k ¶ Locus non est. quo ad tormenta.

l ¶ Pena capitali. vt. ſ. e. §. potuisse az. ꝛ facit adoptauerunt: vt. ff. §. ceteꝫ. Itē fa. ff. d pecul. l. sed si damngu. §. si ipse.

m ¶ Si qs non tedio vite. fa. ff. proxi. §. ꝛ C. qui. test. fa. possunt. l. ij.

¶ Item illud. Pri⁹ dꝫ cōstare de maleficio q̄ aliquis torqueat p malefactore repetiendo. h. d. Bal.

n ¶ Loc⁹ sit. sed ego q̄ro ad qd fiat hec questio. rñ. ad inquirendā mortē. deficit: vt. ſ. p ri. §. sed hec questio nō fit nisi cū liquet eū scelere interfectuꝫ: vt hic. nūqd ergo fit qō semp qñ liquet. rñ. liquet dꝫ eū scelere defunctuꝫ: ꝛ si persona ignoretur q̄ fecerit ad psonā ergo declarandaꝫ fit qō q̄ ignorari potest ēt si cōstet eū scelere occisuꝫ azo. sed de cōi seruo hꝫ qō si vnus ex dominis nō cōpareat: vt. ſ. e. l. ꝛ si pcussor. §. si vn⁹. Itē no. nō veniri ad qōnē nisi pcedāt īdicia: vt. ſ. de qōni. l. i. i pn.

o ¶ Qōnē. facit. ſ. de iniur. l.

vxoris^a dicantur: neque vxoris^b proprie viri^c: sed quia commixta familia est ꝛ vna domus^d ē, ita vindicandum atque in proprijs seruis senatus censuit. Sed neqꝫ vxore occisa: neqꝫ marito de seruis soceri questionem habendaꝫ senatus censuit. Marcellus autem. lib. xij. digestorum etiam i soceri seruis idem quod in mariti recte dixit. ¶ Occisorū^e appellatione eos ꝯtineri labeo scribit qui per vim aut cedem sunt interfecti: vtputa iugulatū: strāgulatū: pcipitatum vel saxo vel fuste vel lapide percussum: vel aliquo telo necatuꝫ. Quod si qs puta veneno vel etiam alio aliquo (quod clam necare soleat) interemptus sit: ad hoc senatuscōsultum vindictā mortis eius nō pertinebit: hoc idō: qꝛ totiens puniendi^f sunt, qui auxilium dño nō tulerunt: quotiens potuerunt ei aduersus vim opem ferre: ꝛ non tulerunt. ceterū quod potuerūt^g facere aduersus eos qui veneno vel quo alio more īsidiant. Plane si venenum per vim infusum sit: senatusconsultum locum habet. vbicunqꝫ igit vis adhibita est que interimere solet ibi dicēdum est locum senatusconsulto fore. Quid ergo si dominus veneno non per vim necatus^h eē pponatur: impunitum erit factuꝫ nullo modo: licet enim cesset senatusconsultum syllanianuꝫ: nec questio suppliciumqꝫ de his qui sub eodem tecto fuerunt habeat, tamen si qui conscij^i fautores sceleris fuerunt hi deniam supplicio afficiunt. ꝛ adiri hēditas apeririqꝫ tabule etiam ante questionem habitam possunt. ¶ Si sibi manus qs intulit senatuscōsulto quidem syllaniano locus non est^k: sed mors eius vidicatur. s. vt si in conspectu seruorum hoc fecit: potueruntqꝫ eum in se seuiēteꝫ prohibere pena^l afficiantur. si vero non potuerunt liberent. Si quis non metu criminis imminentis: sed tedio vite^m vel impatientia doloris sibi manus intulit eius testamētū aperiri ꝛ recitari mortis casus nō impedit. ¶ Item illud sciendum est: nisi constet aliquem esse occisum nō haberi de familia questionē. liq̄re igitur debet scelere interemptum vt senatusconsulto locus sit^n. questionem^o autem sic accipimus non tormenta tantum sed omnem inquisitionem ꝛ defensionem mortis. ¶ Hoc autem^p senatusconsultum eos quidem q sub eodem tecto fuerunt omni

modo punit. eos vero qui nō sub eodeꝫ tecto fuerunt: sed in eadē regione nō aliter nisi cōscij fuissent. eodem autē tecto qualiter accipiatur videamus vtrum inter eosdem parietes: an ꝛ vltra ꝛ intra eandē dietā vel cubiculuꝫ vel eandē domū vel eosdē hortos vel totā villā. ꝛ ait sextus sic esse sepe indicatū vt quicunqꝫ eo loci fuerunt: vnde vocē exaudire potuerūt hi puniātur quasi sub eodem tecto fuerint: licet alij validioris vocis sint: alij exiguioris sint. nec omnes vndiqꝫ exaudiri possunt. iuxta hoc tamen videtur ꝛ diuus adrian⁹ rescripsisse l hec verba: serui quotiēs dominis suis auxilium ferre possūt nō debent saluti eoruꝫ^q suaꝫ anteponere. ¶ Potuisse^r autē ancillam que in eodem conclaui cū domina sua fuerat, auxiliū ei ferre si nō corpore suo aut certe voce plorando: vt hi qui in domo fuerant: aut vicini audirent hoc ipsum manifestū est quod dixit^s percussorem sibi mortem minatum si proclamasset, vltimū itaqꝫ supplicium pati debet: vel h^t ne ceteri serui credāt in periculo dominorum sibiqꝫ cōsulere debe. Hoc rescriptum multa^v continet nam ei nō parcit qui codē conclaui fuit ꝛ ei q timuit mori non ignoscit ꝛ qō vel voce^x oportet seruos dominis auxiliū ferre ostēdit. Si qs in villa agens occisus sit: plusquā iniquū^y est si forte diffusa late pdia habeat de omnib⁹ qui in ea regione fuerunt seruis ꝛ questionem haberi: ꝛ suppliciuꝫ sumi. sufficiat ergo eos qui cū ipso qui occisus dicitur fuerunt ꝛ qui in suspitione cedis aut conscientia attingi videbant: de his qōneꝫ haberi. cū domin⁹ in itinere^z esset occisus d his qui vna cuꝫ eo fuerūt cū occideret vł cū vna fuissent profugerunt suppliciuꝫ sumē dō est. qō si cū dño nemo fuit cū occideretur cessant ista senatuscōsulta. ¶ Impubes^z seruus vel ancilla nondum viripotēs si in eadem cā erunt. Etas eniꝫ^y excusationē meretur impuberi autem vtruꝫ in supplicio tm̄ parcimus an vero etiaꝫ in qōne^z ꝛ magis est vt de impubere nec q̄stio habeat. ꝛ alias^a solet hoc in vsu obseruari: vt impuberes nō torqueant terreri tm̄ solent: ꝛ habena vel ferula^b cedi. ¶ Excusant autē hi q auxilium tulerunt sine dolo malo. nam si finxerit qs auxilium ferre: vel dictis^c gratias tulit^d nihil hoc cōmētum ei proderit. Tulisse aūt auxiliō si tm̄ is

item apd labeo. §. ...
¶ Hoc autem. ...sepe indicatus ... q optia ... ducit ex sententis ... b. d. Bal.

p ¶ Hoc aūt. senatuscōsultū indicat ... cūduꝫ ... C. e. l. si. ... ſ. e. l. com. dominos.

q ¶ Saluti eoꝝ. ſ. ... sui enim ... nō ... ni nec saluos ... hꝫ a dñis hoc ... de his q sunt ... in. §. i. ꝛ not. ar. ... los.

¶ Potuisse. ... do quo sit ... ancilla dñm iuuare ... tur als punit. b. d. bal.

r ¶ Potuisse. ... potuit opē ferre ...

s ¶ Qō dixit ... pdest ... qō ...

t ¶ Uel h. s. ... vel p saltem ... nō. qō patit supplicii exēplū sic. C. ad l. iul. ... petū. l. i.

v ¶ Hoc rescriptū. ... q̄ tria alias ... multa: vt ... §. fina.

x ¶ Uł voce vel p ...

y ¶ Si qs in plusq̄ ... quū vt. ſ. §. pri. ꝛ C. de adul. l. in adulteriū ... contra. ſ. qui ꝛ a quibus. l. pspecit ... eto ... hic de equitate q̄ pualet. vt. C. de ... l. placuit. vel dic ... d. l. in adulterii.

z ¶ Cū dominus in itinere. sic. ff. prox. §.

¶ Impubes. ... aut ancilla impuberes p pter etatē si ... iuuāt ab vltio supplicii excusant: ... tiunt castigationē. h. ...

z ¶ Impubes. supplicio. s. in pena capitis.

y ¶ Etas. ... vt ꝛ. C. si aduersus ... ctum. l. i. ꝛ etiaꝫ ... vt. ſ. e. l. iij. §. ignoscit ꝛ. C. qui etate ... l. i. ꝛ adde q ... puantur.

z ¶ Questione. ... da veritate.

a ¶ Et alias. ... terio qō hꝫ ... ꝛ facit. ſ. d questi. l. ... bero. §. de minore. l. ... minore.

b ¶ Ferula. sic. C. de ... publico. l. i. li. xij.

¶ Excusantur. ... fantur serui si ... caso quātum ... opeꝫ tulerunt ... lo malo ꝛ ... ligatur opem vel ... nun fere hic declaratur. b. d. Bar.

c ¶ Dictis. alias ... gratias.

d ¶ Tulit. i. ... lere alias ... tulit. i. ...

iudicium per iudicem.
Bicq. i. sicut.
Para ec. si debilitati per vulnera non iuuerunt postea dsm.
Domnus. Non pñt hredes dñi seruus apponere: seu obiicere
auxilium nõ pstiterunt si dñs viuens tacuit. h. d. Bal.

vt. ff. de adul. l. si adulterium. §. imperatoris. z l. nec in ea. §. adeo autẽ. z l. marito. i. iii. z ad. l. cor. de sic. l. i. §. si.
m Restituerunt. not. non est culpa non resistere. sic. ff. de noxa. l. iii. §. si extraneus. z de actio. empti. z ven. l. emptorẽ ibi z si non defendat zc.
Si cũ omnes. Omnibus dominus aggressurã patientibus in seruis eorum habet locuz gratificatio. h. d. Bal.

preterito auxilium nõ ... Si dñs superuixerit ... quod ex eo vulnere non ... decessit. ff. ad. l. acql. ... hunc scripture fz. z svt ... etiam si decessit qua ... simulatione remisent ... vt ff. d mur. §. si. z C. ... de reuocan. dona. l. i. in ... z l. si. et d mos. test. l. ... quomodo z ff. de pro ... ba. l. procula. z de pen. ... fur. l. furioso. §. fz si his ... consequeris: sed ar. ad h ... ff. l. vi. §. i. arz facit. ff. l. ... pena.
Dinus. Dominus percussus põt purgare innocentiam suorũ seruorũ h. d. Bar.
d Pisoni. presidi prouincie.
e Pro seruis torquendis.
f Nec sollicitudo. que cogat heredem testatoris vindicare necem. ac. z facit. C. fami. hercis. l. ... ipsius. z ff. l. pegri in ... go ibi notatur. sed an ... occisores põt dominus absoluere. an. nõ cum ea actio competat vnicuiqz d populo vt. ff. d pub. iud. l. i. quippe in faciendo. ac seruis in omittendo delinquerunt.
Siquis. Seruus grauiter vulneratus excusatur licet dominum nõ defendit. h. d. Bar.
g In grauis. valde sic supra pro socio lege pro duobus. §. damna. z l. gallus. § ille casus. ff. d ... z posthu.
Dixime. Assertio ... non probatur: nisi ... aliter moro illa ... h. d. Bar.
h Credendũ domino. contra seruos: sed pro se ... vt. ff. l. propo. z ff. l. i ...
Si si. quãuis: z facit. ... de carbo zdic. l. i. §. si ... nõ obstat. ff. ad vel. ... l. i. z de mosi. te ... non est enim psena ... z C. ut. tu. ff. l. ... z de proba. l. rationes: z ... z de testa. l. ... ha. z in auten. vt cum d ... appel. cognos. §. sinc igi ... tur ... cõtra. ff. de ... bo. liber. l. qui cũ maiore. ... l. paul. §. i. z. ff. ... de curatore. fur. l. ... so §. i. z C. d calumn ... l. mater.
Si maritus. Ignoscendũ est seruis marito aut vxoris pp adulterium occise si auxilium non prestiterunt. hoc dicit Baldus.

videtur q seruauit dñz hoc ẽ q potuit ita opẽ ferre: vt saluus eẽt dominus. verũ ẽt is quoqz q qcqd potuit fecit tñ z si dominus interfectus ẽ veniri si qs exclamauit: vt ad auxiliũ conueniretur: aut terruit aggressores: atqz si quis turbã cõuocauit: aut si corpus suũ obiecerit vel alias corpe suo auxilium tulit. Nõ tamẽ semp qui clamore visus ẽ auxiliũ tulisse videtur qd. n. si cum posset manu d pellere a domino periculũ ille clamorẽ inanem eligit: plectendus vtiqz erit. Quid si vulnerati sint serui cũ protegerẽt dñz dicendũ ẽ pci eis debere. nisi aut ipsi sibi vulnera ista fecerunt data opera ne punirent aut talia vulnera isti acceperũt ut possent nihilominus opẽ ferre si voluissent. Si dominus mortifere vulneratus superuixerit: nec de quoqz seruorũ suoz cõquestu sit etiaz si sub eodem tecto fuerunt tamen parcendum illis erit.

Ulpi.

Diuus marcus cõmodus pisoni rescripsit in hec verba: cũ constiterit apd te piso carissime iuliũ donatũ posteaqz pterritus ẽ aduentu latronũ z profugerat in villaz suaz vulneratũ eẽ: mox testamẽto facto purgasse officiũ seruorũ suorũ nec pietas p seruis nec sollicitudo heredes obtinere dz: vt ad penã vocẽtur quos absoluit dominus ipse.

Ulpianus.

Si qs in grauis valitudine affectus opem ferre domino nõ potuerit subueniẽdum ẽ ei. Si qs moriẽs dixisz a seruo nim mortis sibi illatam eẽ dicẽdum ẽ nõ eẽ credẽduz domino si moriens hoc dixit: nisi potuerit ẽt comprobari. Si maritus vxorez noctu intra cubiculũ secuz cubantẽ necauerit, vl vxor maritum serui pena senatuscõsulti liberabunt. Sed si exaudissent z opẽ nõ tulissent plectẽdi erũt: nõ tantũ si pprij eẽnt mulieris. sed ẽt si mariti: si tamen maritus in adulterio deprehensam occidat: quia ignoscitur ei dicenduz est nõ tantũ mariti: sed etiaz vxoris seruos liberandos: si iustũ dolorem exequenti domino nõ restitgerunt. Si cum omnes domini aggressuram paterẽtur, uni seruus opem tulit: an sit excusandus, an vo quia omnibus nõ tulit plectendus: z magis est ut siquidem omnibus ferre potuit quãuis quibusdam opez tulerit supplicio afficiendus. Si uero simul omnibus non potuit excusandus: quia quibusdam opẽ tulerit. Nam illud durũ ẽ dicere si cum duobus auxilium ferre non possz: eligit alteri eẽ auxilio. electione crimen eum contraxisse. quare z si seruus mulieris marito domino magis auxilio fuit quã domine. vel contra. dicenduz est ignosci debere. Subuenitur eis qui eo tẽpore quo dominus dominaue occisa ẽ clausi ita fuerunt sine dolo malo ut erumpere succurrendi causa: aut comprehẽdendi eos qui cedem fecerunt non potuerint: nec iter est a quo clausi tenebuntur: sic tamen si non data opera noluerit se ita includi ne opem ferre possent. Clausos accipere debemus z si sunt uincti si tamen ita uincti sint: ut omnino erumpe uincula z auxilio eẽ non potuerunt. Ignoscitur etiam his qui etate cõfecti sunt. surdus quoqz iter imbecilles numerandus ẽ: aut inter eos qui sub eodem tecto nõ sunt: quia ut illi per spacium ita hic p morbuz nihil audit. Cecus quoqz ueniam mereri debz. mutum simili modo excipimus: sz ibi ubi uocis tantuz auxilium suffecit, furiosos excipere nequaquam dubium est. Si qsquã eorum seruuz seruauit ex ea familia qui eius facinoris notius erit, receperit uel celauerit: sciẽs dolo malo in ea causa ẽ: acsi lege que de siccariis lata est facinoris notius fuerit. Si ex stipulatu seruus debeatur z cedez domini arguerit z pro hoc premio liber eẽ iussus sit ex stipulatu actio stipulatori non datur: nam z si supplicio affectus fuisset non daretur: quod si sub eodem tecto non fuit ex stipulatu actio in estimatione serui utilis erit creditori. Utrum au-

n Contrarisse. est ergo gratificationi tunc locus vt z. ff. de reli. l. si. z ff. locati. z conduc. l. in naue saufbeii. z ff. ad. l. fal. l. pater filium.
o Ignosci ei debere. quidaz interrogatiue legunt: z dicunt non debere seruo vxoris ignosci qui pretulit virum et ecõtra si seruus viri pretulit vxorem sed lego plane z dico q possit eligere qñ sit eorum communis. vt z. ff. eo. l. §. si vir. z ff. e. l. §. si marit.
Subuenitur. Seruo in aliquo loco clauso non data ab eo opera subuenitur si domino auxiliũ ñ prestiterit. h. d.
p Subuenitur. voluerit. sic. ff. quod me. causa. l. si mulier in prin. z ff. quod vi aut claz. l. i. §. sed z gristo.
q Etate. ff. senectute. vt notum. ff. eo. l. i. §. impubes.
Si quisquam. Qui defendit vnum ex seruis malefactoribus videtur esse notius criminis. h. d. Bar.
r Si quisquam. notius. q. d. nõ debet quis recipere aliquem notium de seruis occisi alias punitur lege corne. de sicca. sic. ff. de rece. l. i. Itẽ facit. ff. de ser. fug. l. i. §. i.
s Qui seruus. et sa. ff. l. lege in prin.
t Eius occisi.
v Ex stipulatu. arguerit. p bando: vt. C. pro quibus ca. ser. pre. acci. lib. l. i. sed videtur: z. ff. prox. §. expon.
x Nam bona ratio.
y Non fuit. ergo non iure est affectus supplicio: hec ergo iniuria creditori non obstat. h.
z Creditori. contra heredẽ sed videtur dicere i primo dicto heredem teneri cum a fisco habeat precium vt. C. p quibus causis. ser. l. ij. contra sed dic quod hic a fisco nõ hz vt ibi notatur. z. ff. ad. l. falci. l. z in vel aliter lege hũc. §. q in primo casu erat sub eodez tecto. z non prebuerit auxilium: sed post conuicit occisores: vnde euitabat penã z cõsequitur premium: in secundo secus quia non cõuicit: tertio vero non erat sub eodem tecto vnde consequitur dato precio domino a fisco quod i primo casu non datur cum si non conuicisset capitis penã esset passus sic nihil. haberet heres. z facit. ad. §. ff. de suis z le. l. iij. §. q si necem. z. ff. d v bo. obliga. l. si seruum stip. z l. qui seruum. z. ff. e. l. si seruus accu. z l. domino. z. ff. de bo. lib. l. si necem.

k Si maritus. sic. ff. l. i. §. si vir.
l Ignoscitur. quantũ ad penã legis corne. de sicca. sed non in totum
Utrum. Non vr vindicasse: qui non vltro vindicauit z fauore publice vtilitatis generalis locutio recipit restrictionẽ. h. d. Bar.
a Utrum. expanit pri. §. superiorem. vel expont. l. ff. e. l. legi. in prin. et

no. differre spontaneū. sic. ff. de bo. lib. l. qui cum maior. §. si libertus. ꝛ. §. fi. ꝛ. ff. ō leg. i. l. qui vnum ex fam. §. i. ꝛ. C. ne tu. vel cu. nec con. l. f.
a ¶ Utile. vt ꝛ. ff. pro socio. l. actione. §. labeo. ꝛ in aut. ð resti. ꝛ ea que pa. §. ea vero. sol. hic speciale: vt etiam pactum ad libertatem perueniat. ꝛ fa cit. ff. §. si ex stipul.

¶ De his. Maiori pena sunt digni qui maiora pmia sunt expti vnde beneficiū auget maleficium. h. d. Bal.
b ¶ Supplicium. ꝛ questio: vt. ff. e. l. si exhere. §. fi. ꝛ itel- lige vt dicitur. ff. e. l. §. sed in eo.
c ¶ De his sumēdum est. ꝛ h dic: vt. ff. l. i. §. sed in eo. vl' h aliud: qꝫ profugere: vt ar. ff. e. l. lege.
d ¶ Indulgentiaꝫ. i. dationē libertatis.
e ¶ Ipsorum. s. dn̄orum.
f ¶ Quā indulgentiam. ꝛc.
g ¶ Quisqꝫ. i. quicūqꝫ seruo- rum. s. habēt pleniorēꝫ vt qꝛ directam vel sine condi. vel die.
h ¶ Eo. i. ideo ꝛ. l. ad quod. C. de epis. ꝛ cleri. l. presbyteri. ꝛ C. de reuo. donati. l. fi. ꝛ. ff. ō re iudi. l. libertatis. ꝛ. C. ō of fi. preto. l. i. ꝛ facit. ff. pro- §. ꝛ. ff. e. l. si ex he. §. fi.
i ¶ Quod ad cām. pertinens scilicet scriptum testamētum vel codicillos sic.
k ¶ Edicto cauetur. s tria notat ꝛ per consequens quartaꝫ. s. aditionem. que ante ap. ta. fieri non poterat: vt. C. de ca du. tol. §. cum igitur ratio est vt facinus pprio commodo p- feratur: vt. ff. §. non tantuꝫ. ꝛ si fiat contra. etiam si primus e. aur. punitur: vt. ff. e. l. lege §. ex hoc edicto. sed si adiuit here. confiscatur: vt. ff. e. l. ne cessarios. §. i. ꝛ no. C. e. l. si ea ꝛ. l. cum fratreꝫ. sed quid si iō vt sciret an sit heres qꝛ igno- rare potest. vt. C. de testa. l. hac consul. tū. non tenetur cū dolus eius cesset ad quod est quod notatur. ff. quemad. te- sta. ape. l. ii. in principio. itē contra. ff. e. l. i. §. occisorū ibi quid ergo ꝫ domin'; vbi au- tem permittit aperiri. Sol. ibi ab extraneo h a familia.
l ¶ De noxis. s. a familiarib' occisoribus ꝛ non succurrenti bus.
m ¶ Sumptuꝫ fuerit. i. idest pe- nam capitis imponi postula uerit.
n ¶ Naturalr clause. s sine ali- quo extrinseco adiuncto.
o ¶ Per rusticitatem. sic. C. de testa. l. fina. in principio. ꝛ. ff. de eden. l. i. §. fi. ꝛ de iu- risdictio. om. iudi. lege si qs. §. doli. ꝛ. ff. de iur ꝛ fa. igno. l. regula. sed argu. contra. ff. ad. l. falci. l. diuus. dic vt ibi nota.

¶ Si autem. Qui in par te delinquit in totum est re us. h. d. Bal.
p ¶ Utrum totum an pars. s generaliter qui delinquit in p- te in totum reus est sic. C. de vete. iur. enu. l. ii. §. pe. ꝛ. ff. de le. i. l. etiam.
q ¶ Si quis codicillos. ad hunc. §. facit. ff. quemad. test. ape. l. ii. §. i. ꝛ. §. ii. ꝛ. ff. de tab. exhi. l. i. §. ii. sed ar. ff. ff. de fal. l. si qs le. in prin.

tem his solus videatur vindicas se vl' arguisse qui ad hoc prosiliit vltro. an etiam is qui cum accu- saretur ipse detorsit in alium cri men. ꝛ magis est vt ille hoc pro hemio dignus sit q vltro ad accu sationem prosiliut. hi quoque: q non potuerunt alias ad liberta- tem peruenire vtputa: si hac le- ge distract' erat qꝫ ne manumit- teretur: potuerūt ppter hoc qꝫ in cōmune vtile est ad libertatē peruenire. ¶ De his quoqꝫ ser uis qui testamēto manumissi sūt perinde atqꝫ ō seruis supplicū[b] sumenduꝫ est. de his qui ante qꝫ testm̄ occisi occiseue apiretur p fugissent posteaqꝫ apto testamē to liberi scripti inuenirētur pin- de ac si de seruis questio habēda suppliciumqꝫ sumēduꝫ est[c]. Nā est equissimū dominorum vltio ni non obstare indulgentiam[d] ip sorum[e] qꝫ[f] quisqꝫ[g] pleniorēꝫ esset expertus eo[h] grauiorem sceleri suo penaꝫ merebitur. ¶ Quod ad cām[i] testamenti pertinens re lictum erit ab eo qui occisus esse dicetur id ne quid sciēs dolo ma lo apiendū recitandum describē dūqꝫ curet edicto cauetur[k]; prius qꝫ de ea familia questio ex sena- tuscōsulto habita suppliciū ō ō noxiis[l] sumptū fuerit[m]. ¶ Ape- rire autem hoc ille videtur: qui naturaliter aperit siue sint signa te siue nō sint ligate sed tātuꝫ na turaliter clause[n]. aperire accipere debemus prohibitos nos vl' pa lam vel publice vel secreto. oīs enim apertura phibita ē. ¶ Si quis ignorans occisum aperue- rit. non debet hoc edicto teneri. Et si sciens non tantum dolo ap uerit eque non tenebit si forte p imperitiaꝫ vel rusticitatē[o] igna- rus edicti pretoris uel senatuscō sulti apuerit. Si qs tabulas qdē non apuit naturaliter, linum aūt inciderit excusatus erit quia do- lo caret qui tabulas nō aperuit. ¶ Si autem non totum testa- mentuꝫ sed pars eius aperta sit dicendum est in edictum incidis se euꝫ qui aperuit. parui enim re fert vtrum totum an pars[p] ape- riatur. ¶ Si quis codicillos[q] a- peruerit testamentum vero non apuerit in edictum incidit. Naꝫ ꝛ codicilli ad causam testamenti pertinent. Item siue iure valeat id quod apertum est siue non va leat attamen edicto locus ē. Ea dem seruanda sunt etiam de his que ad causam substitutionis p- tinent. ¶ Si pupillus pupilla- ue occisus occisaue esse dicetur. Si alius[r] apuit ali' recitauit ali' descripsit[s]: omnes in edictum in cidēt qui singula eorū fecerunt. Non tantum[t] ex testamento sed etiam ab intestato hereditas ad hoc edictum pertinet vt ne qs adeat bonorūue possessionē pe- tat antequam questio de familia habeatur. ne heres propter cō- pendium suum[v] familie facinus occultet. ¶ Eleganter sceuola ait vt, quia ad heredem suuꝫ[v] vti les actiones[x] transmittat si forte ante aditioneꝫ[y] decessit explora- tum esse debet. Iccirco eum non adire: qꝫ senatusconsulto edicto qꝫ[z] terreatur. ¶ Si conditioneꝫ intra diem[r] ex die mortis presti- tum parere iussi[?] ignorantia nō paruerunt: si iccirco ignoratū ē: quia metu senatusconsulti ape- riri tabule nō potuerunt: succur- ritur eis ad implendā[x] conditio nem ꝛ si aliud impedimētum fit de non adeunda hereditate vel aperiendarum tabularum fit se- natuscōsulti[a]: nihil pdesse ipedi mentum senatusconsulti si ꝛ aliō hic fuerit veluti si pregnās vxor occisa fuit vel etiam putabat et propterea adire hereditatem i- stitutus non potuerit[b]. ¶ Api.

Qui postumos heredes in stituerat[c] non natis vxoreꝫ suam secundo loco[d] scripsit nō na tis postumis heredem euꝫ a fa milia diceretur testamento neca tus vxor diem suum obierat: he redes mulieris actiones[e] ex con stitutione[f] sibi dari postulabant. eos ita demū audiendos esse re- spondi. Si mulier quam in vte- ro nihil gestare cōstabat[g] ppter senatuscōsultum hereditatē adi re noluit. Alioqn[h] pregnāte[i] ea ō functa nullam iniurie querelam interuenisse[k].

r ¶ Si alius. sic. ff. ad. l. aql. l. item mela. §. si alius.
s ¶ Descripsit. i. exemplauit.
t ¶ Non tantum. edictum quod est. ff. §. qꝛ ad causam. ꝛ adde quod ibi nota.

¶ Eleganter. Hereditas non adita propter impedimentum se natusconsulti transmit titur ad heredem. h. d. Bal.
v ¶ Suum. s. quemcumqꝫ etiam extraneum.
x ¶ Actiones. vtiles hereditarias. [illegible]
y ¶ Ant aditionem [illegible] factam. iō quia per sen. con. impediatur h au- tem cōstare debet vt fa tum subiicit. azo. ꝛ sunt similia vt hereditatem non aditam transmit- tat vt no. ff. de acq. he. l. in neutro. sed regula- riter ff. vt. C. de cadu. tol. §. in nouissimo.
z ¶ Edictoqꝫ. s. solo vt ff. pri. §. probatur.

¶ Si conditionem. Heres qui non imple- uit conditionem intra diē implendi pōt iplere postea si hoc potest ex hrdis ignorātia ꝛ igno- rantia processit quia nō potuit aperire testamē tuꝫ propter prohibitio nem legalem. h. d. bal.
r ¶ Intra dieꝫ. s. puta cē tesimam.
? ¶ Iussi. s. heredes adꝫ. C. de anna. ex. l. i. §. fi. ꝛ ff. de cōdi. ꝛ demon. l. a testamento.
x ¶ Implendam. s. etiaꝫ post diem.
a ¶ Si alio senatuscon- sulto. qꝛ ē. ff. §. quod ad causam.
b ¶ Non potuerit. vt. ff. de acqui. here. l. cum qui- dam. §. quod dicitur ꝛ l. uentre. ꝛ. ff. l. pe. ꝛ ō cor. ff. de dā. infec. l. fu- turum. §. ideꝫ [illegible] ni. ꝛ. ff. depo. l. i. §. me rito. Item no. magis spaci quod obest qꝛ qꝫ dest. quia ꝛ sine hoc im pedimento tamen adi re non potuisset: vt ar. ff. man. l. antepe. §. i. ꝛ ff. de le. pre. l. iii. §. i. [illegible] ar. contra. ff. de iur. [illegible] l. iii. §. si quis palam. ꝛ ff. de sena. l. emancipa- tum. §. fi.
c ¶ Qui postumos. i. stituerat: primo loco.
d ¶ Secūdo loco. i. sub- stituit si hēdes nō ess.
e ¶ Actiones. hēditarias.
f ¶ Ex cōstitutione. sena. c.
g ¶ Cōstabat. s. recipiunt ea nō apōs heres quo ad oplonez cōeꝫ vt no. ff. de acqui. here. l. cum qui- dam. §. qꝫ dicitur.
h ¶ Alioqn. s. si aliud fu it impedimentum qꝫ se natuscon. puta qꝛ pre- gnans nihil habebit heres eius.
i ¶ Pregnāte. ideoqꝫ adire nō potuit. vt. ff. l. pri. §. fi.
k ¶ Interuenisse. s. si hereditas ei' non prestetur hēdibus: vt. ff. l. pe. §.

¶ Hoc est dicere nihil habebit heres in litteris q: hereditatem nõ adi... sam ad heredẽ mulier non trãsmittit. vt. C. de iure del. l. quoniam. ... sinet. ff. l. prox. §. qđ ad causam. ... Pena que imponitur extraneo adeunti iponit ... suo se immiscenti. h. d. Bar.

p ¶ Et in libertos qui p̃ronis suũ apetierit: vt. ff. pri. §. ꝛ qđ hoc sit extra ordinarium dic: vt. C. de lib. ꝛ eorum lib. l. ij.
Senatusconsulto. Alienatio non impedit vindictam fisci. hoc dicit. Bal.
q ¶ Pene, capitis.

Ulpianus.

Necessarios hẽdes puto edicto cõprehendiᵃ si se misceant hẽditati nec bonoꝝ possessionem peti pretor permittit et ego puto ad omnes bonoꝝ possessionesᵇ hoc edictuz pertinet. ¶ Non alias bona publicãtur: quaz si constabat eẽ occisum patremfamilias ꝛ hẽdẽ ante questionem õ familia habitam supplicium sumptuz adisseᶜ hereditatem. ¶ Ubiᵈ quis in curia necatus ẽ vel medici insidijs adiri quidem hereditas potestᵉ. Sed heredi suo defensio mortisᶠ incumbit.

Paulus.

Et si certus sit percussor tamẽ habẽda ẽ questioᵍ vt cedis mandator inueniatur. vtiqz antez ipseʰ maxime questioni dabitur. quamuis ꝛ ceteriⁱ puniantur. ¶ Quamuis alias in caput domini ᵏserui non torqueantur recte tamẽ fiet questio etiaz si hẽdemˡ accuset. siue extraneᵘˢ heres siue ex suis sit. ¶ Si vnᵘˢ ex dominis non compareat. querẽdum est de casu eius per seruos quos cõmunes habuerunt. Magisᵐ enim de salute aut vltione domini non comparẽtis quaz ĩ caput presentis torquebuntur. ¶ Si appetitus fitⁿ nec occisus dominus nihil senatusconsulto cauetur. Ipse. n. familiã suaz põt animaduertereᵒ.

Idem.

Et in libertosᵖ extraordinariuz auxiliuz habebit.

Idem.

Senatusconsulto pisaniano cauetur vt si peneᑫ obnoxiᵘˢʳ seruus venisset quãdocũqz si ad uersum in eum esset: vt vẽditor preciuz prestaretˢ ne emptori iniuriam fecisse videatur senatusconsultuzᵗ. ¶ Si filiusfamilias qui in castrẽ peculio testatus ẽ, occisus sit omnimodo id defendendum ẽ. vt ex quibus casibus ad fiscum patrisfamiliasᵛ bona ptinẽt. his casibus. ꝛ huius peculium potiusqzˣ ad heredes qui deliquerunt in adeundoʸ ꝛ similibᵘˢ vlti vlteve non suntᶻ.

Gaius.

Cum fisco caduca bõa defuncti addicantur propter inultam mortẽ in eum legatoruz actio datur ꝛ libertates rate sũt eorumᵃ scilicet qui senatusconsulto excipiunturᵃ.

Paulus.

Si exheredatus filius antequã adiretur patris hereditas occisus sit ex euentu inspicieturᵃ: vt si adita fuerit hereditas quasi alienᵃ fuisse videantur. Si vero irritum testamentuz factũ sit. quia ipsius essent si viueret: omnia perinde aguntur ac si dominusᵇ esset. ¶ Sub diuoᶜ traiano constitutuz ẽ de his libertis quos viuus manumiserat questionem haberiᵈ.

Tryphonius.

Denmqzᵉ erit ꝛ de his libertis qui ius annullorumᶠ peterant.

Paulus.

Si seruus a testatore occisoᵍ legatus. sit ꝛ p̃tor pro p̃mio statueritʰ liberum eum eẽ dicendũ ẽ non impediri libertatemⁱ.

Venuleius.

Saturninus.

r ¶ Obnoxius. quia sub eodẽ tecto constitutus domino occiso opem non tulit: vt. ff. l. i. in prin. ꝛ §. hoc autem. sc. con. si interim per heredẽ vl' per alium venditur vz dici ꝭ vt. ff. de edili. edic. l. cum autem. §. excipitur: ꝛ l. qꝛ sic. §. antepe. alias eo oblato emptori per pene impositionez venditor redit preciuz. vt ꝭ.
s ¶ Prestaret. i. redderet
t ¶ Senatusconsultuz. sylla. nec a lege debet nasci iniuria sic. C. vnde vi. l. meminerint
Si filiusfamilias. Castrense peculium confiscatur propter delictum hẽdis filij. h. d. Bal.
v ¶ Patrisfamilias. aliciuᵘˢ occisi a familia quod est si heres adiuit hereditatem ante aditã qõnem familie: vt. ff. e. l. iij. §. qꝛ ad cãm. ꝛ l. necessarios. §. i.
x ¶ Potius. s. ad fiscum. pertineat.
y ¶ In adeundo. ante habitam questionez familie ꝛ supplicium sumptum.
z ¶ Non sunt. defuncti necẽ.
Cum fisco. Ad fiscum transeunt bona cũ onere legatorum. h. d. Bar.
t ¶ Eorum. seruorum.
9 ¶ Excipiuntur. ut qui nõ fuerunt sub eodem testamento nec conscij. vt. ff. l. i. §. hic senatus. Itẽ impuberes ꝛ alij vt. ff. e. l. excipiuntur. ꝛ facit ff. ti. i. l. ij. §. fi. ꝛ de leg. ij. l. si seruus plurium. §. si quis. et ff. õ his quibus vt indig. l. cũ ta. in fi. ꝛ. ff. ad trebel. l. marcellus. ꝛ. C. ad. l. fal. l. fi. ꝛ õ fideicom. l. eam quam. ꝛ. ff. õ iure fisci. l. iij. §. cuz ex causa. ꝛ. l. dicitur. ꝛ. ff. de vbo. sig. l. princeps.
Si exheredatus. Quando non apparet õ delicto inspecto tempore perfecti debet expectari futurᵘˢ euentᵘˢ. h. d. Bal.
x ¶ Inspicietur. torquerantur serui patris pro filio ante nõ Azo.
a ¶ Alieni serui. ꝛ sic non torquendi. nec supplicium sumẽdi. Accursius.
b ¶ Si dominus. scilicet filius seruorum cum fuit occisus. ꝛ sic torquetur. vt ꝛ supra. eo. l. prima. §. domini appellatione etiaz filij. ꝛ facit ad hoc qđ retrahatur. vt supra de acquiren. heredita. l. heres. quandoque. ꝛ. ff. de rebus du. l. quedam. ꝛ. ff. de sup. seruorũ. l. quedam. ꝛ de reg. iur. l. omnes. ꝛ l. omnia.
c ¶ Sub diuo. quos simplex relatio sic. infra de iniur. lege dominum.
d ¶ Haberi. maiorem enim reuerentiam. ꝛ est vt supra. lege. iij. §. de his.
e Denique. quo ad hoc ꝛ quedam alia non habetur ingenuus lz regulariter sit: vt. C. de iur. aur. an. l. ij.
f ¶ Annullorum. s. aureorum.
g Si seruus occiso opposito in adiecto vt homo mortuus.
h ¶ Statuerit. q: necem defuncti vindicauit. vt. C. pro quibus. cau. lege prima.
i ¶ Non impediri libertatem. propter legatum: sed an heres dabit extimationem legatario: qꝛ videtur: vt supra. l. iij. ꝛ. l. ex supu. ꝛ. l. senatus. ꝛ. ff. e. l. domino.

Necessarios. Suo se immiscenti. h. d. Bar.
a ¶ Comprehendi. vt sᵘˢ feratur eis hereditas.
b ¶ Omnes bonoꝝ possessiões. que sunt. vij. ordinarie. ꝛ. vij. pretorie: vt insti. de bo. pos. ꝛ no ... ta suum non fieri hẽdez ipso iure. nisi nominetenus. ff. õ aqui. he. l. necessarius. ꝛ fa. ff. l. pri. ꝛ ... ꝛ. ff. §. i. ꝛ. l. i cognitio ... ꝛ. C. eo. l. iij. sed con. tra. ff. e. l. i. §. qđ si domi ... Sol. ibi ab extrãeo: ...
Non alias. Publicantur bona: nisi aduersus sit secura. h. d. bar.
c ¶ Adisse. vt ꝛ. C. e. l. si ea. hoc autẽ sit primo accusantis ꝛ cõmertis occidentibus: vt C. vbi causa se fiscalis. l. i. nõ ergo putatur si putãs mortuum adiuit cum sit viuus: vt. ff. de fur. l. inter. §. pe.
Ubi. In occiso non habet locum edictum. hoc dicit.
d ¶ Ubi in curia aliterᵘˢ. qꝛ heredis alias per hoc ipsum fieret indignus: vt. ff. de his quibus vt i dig. l. indignum.
e ¶ Potest. vt ꝛ. ff. l. i. §. qđ si dominus. ꝛ. C. e. l. cum fratrem.
f ¶ Defensio mortis. i. vindicatio sic. C. e. l. i.
Et si. Habenda est questio certi percussoris: vt alij consocij occulti manifestentur. h. d. Bar.
g ¶ Et si percussor. questio. torquetur percussor: vt indicet mandatorem: vt ff. e. l. primus. ꝛ argu. ff. de iure fisci. l. ij. §. diuᵘˢ. sed argumen. ff. C. de accu. l. fi. sed hic est principalis criminosus. Item facit. C. de accusa. l. non ideo. ꝛ. C. e. l. minoribᵘˢ
h ¶ Ipse. percussor.
i ¶ Ceteri. s. mandatores.
k ¶ Quamuis. in caput domini. s. regulariter: sed hic fallit hic ꝛ in alijs. vt. C. de questio. l. i.
l ¶ Heredem. vtriusqz aliquis q occiderit defunctum ille heres ad qꝛ C. e. l. sororem. est ibi publica. accusatio. vt. ff. de pu. iud. l. i. vl' dic qđ aliquis accusat occisorem aliquem de familia qui videtur accusarᵉ hedem qui adiuit ante mortem vltã. nam finita accusatione ista corã preside auferentur bona heredis per procur. cesaris. vt. C. vbi cause fi. l. i. ꝛ in vtroqz casu serui torquenẽ ꝛ contra heredez vel directo vt per obliquum torqueri videntur. vel dicas adiungi hunc casum cum precedenti qua percussor nolat heredem mãdatorem per quod videtur ei accusare vel inculpare.
Si vnus. Ille qui non apparet presumitur interfectus ꝛ de nece eius debet inquiri. h. d. Bal.
m ¶ Magis. sic. ff. pri. §.
Si appetitus. Insultatus aĩo occidẽdi põt in ipso insultu occidere insultantem. h. d. Bal.
n ¶ Si appetitus. sit. i. inuasus a seruis.
o ¶ Animaduertere. occidendo de eis vt bestijs cum causa sit iusta. vt l. de leg. i. l. quid ergo. §. si heres. vt. ff. de vbo. ob. l. q seruũ ꝛ nos. ff. de his qui sunt sui vel ali. iu. l. i.

In cognitiõe aperti aduersus senatusconsultum testamenti eius qui a familia sua occisus dicatur quinquenij tempus constitutum est senatusconsultũ: tauro ⁊ lepido ꝯsulibus ꝙ tamẽ ad extraneos pertinet. Namqꝫ eos qui paricidij pœ̃a teneri possunt semper accusare permittit. eodem senatusconsulto.

Ulpianus.

Excipiuntur eodem senatusconsulto sylaniano impuberes serui. Trebatius autem germanus legatus etiam de impubere sumi iussit supplicium. ⁊ tamẽ non sine ratione naꝫ is puer nec multum a puberi etate aberat ⁊ ad pedes domini cubuerat cum occideretur: nec postea cedeꝫ eius prodiderat. vt enim opem ferre eum non potuisse cõstabat ita silentium prestitisse etiam postea certum erat: etiam his duntaxat impuberibus senatusconsultuꝫ parci credebat, qui tantuꝫ sub eodem tecto fuissent. Qui vero ministri vel participes cedis fuissent ⁊ eius etatis quamquam: nondũ puberis vt rei intellectum capere possent, his nõ magis in cedẽ domini quaꝫ in nulla alia causa parci oportere.

Marcianus.

Si sequẽs gradus vltus fuerit necẽ testatoris: an prior hereditas ad illum transferat. Et ait papinianus nõ esse hoc. Naꝫ pena illius huius premiũ esse non debꝫ. Cum ex parte heredi institutum legato quoqꝫ erat ⁊ in vlciscẽda morte cessauerat diuus seuerus ⁊ ãtoninus rescripserũt tã hereditatis portionem quam legatum ei auferendum: heredibus aũt qui in vlciscenda morte defuncti cessauerãt tam ex testamento quaꝫ ab intestato auferuntur bona: forte ⁊ si quasi patronus venit quãuis hi suo iure admittantur.

Marcellus.

Domino a familia occiso seruus communis necem eius detexit: fauore libertatis liber quidem fieri debet. precij autem partem sibi contingentem socium consequi oportet.

Modest.

Prius de se familia torquẽda est ⁊ si cõfiteatur. tunc interrogetur quo mandante flagitium admissum sit.

Idem.

Ex inofficioso testamẽto querenti idem ⁊ mortem vindicare defuncti nõ prohibetur ideoqꝫ paulus respondit.

Idem.

Cum dominus occidit auxilium ei familia ferre debet ⁊ armis ⁊ manu ⁊ clamoribus ⁊ obiectu corporis. Quod si cum posset non tulerit merito de ea supplicium sumitur.

Papinianus.

Heres qui venenũ cãm persequitur res hereditarias vrgentes ordinare salua probationum indicijs nõ prohibetur.

Idem.

... ob solam aperturã sine aditione nõ perdit he...

nullo modo adiuit nec adierat cum non debuerat. resp... idem. sed Jo. idem argu. contra i aut. de he. ⁊ falsi. §. ... sub. ⁊ ff. ad tertul. l. ij. §. fi.

... cõmitteret id delictum: nõ dico ꝙ hic cõmisit ape... ff. de paricidijs. l. i. ij. ⁊ iij. ⁊ iiij. ... vel dic. i. deferre per directum huic. l. est contra ... C. de fal. l. querela. Sol. hic spãle: immo ⁊ hoc ... de homicidio: sed non quo ad effectum confiscando

... impubes qui non iuuat dominuꝫ nõ tenetur senatus ... concurrãt que exprimit hec lex. h. d. Bar. ... §. impubes. ⁊ §. impuberi. ⁊ l. cum filio. in fi. ... de silentio. facit. C. de incest. nup. l. ij. in fi. ⁊ l. iij. l ...

neꝫ: ⁊ facit supra. e. l. ⁊ si percussor. ⁊ ff. de iure fisci. l. ij. ... gumentum contra. supra de eden. l. i. §. rationem. sed ... patet alias est in littera quo in anno flagitium ⁊c. ⁊ tunc ... ꝙ testis est interrogandus de dictis: sic in auten. de testib ... ⁊ causam testi. ⁊c.

x Ex inofficioso. Propter defuncti mortẽ non su... la inofficiosi testamenti. h. d. Bar.

y Idem, filius exheredatus. ⁊c.

z Non prohibetur, immo tenetur vt successor ab intesta... quam. §. fi.

Cum dominus. In familia. q nõ iuuat dominum ... supplicium. h. d. Bar.

a Cum dominus. facit. s. e. l. i. §. e. ⁊. §. pe. ⁊ ff. de inn...

Mors clandestina ab extraneo facta aditio- non finitur decennio: nec morte heredis. hoc. d. Bar.
... a familia facta esse dicatur. hoc. d. Bar. t Questus est sed non creditur. vt. s. eo. l. iii. §. i. accur.
... ab extraneo illata: et sic intellige. C. e. l. cum fratre. v Decimum sed non videtur herere vltra quinquennium. vt. s. eo. l. an cognitione contra. sol. ibi in alio casu loquitur. s. cum dicitur heres amisisse q tabulas aperuit vel hereditatem adiuit an habita questionem. et supplicium ...
c Profertur. i. prorogatur.
e Recte petatur. s. bo. pos. accur.

Propter veneni questionem tempus petende possessionis non profertur. Cum eo quoque suspenso crimine recte petatur aliud senatui placuit cum a familia dominus necatus dicitur seruorum videlicet causa quorum libertate questionis habende gratis negligi necesse est. Neptis que possessionem ante petierat mortem eius interfectam esse sciens non defenderat fideicommissum quod auia ex alio testamento nepti debuit in restituendis fisco bonis non esse deducendum placuit: dolus enim heredis punitus est. Si autem negligentia mulier emolumentum bonorum amiserit fideicommissum esse retinendum integrato iure debiti rationis est. Presidis iniquitate reis illate cedis absolutis heredibus qui non defunctorie debitum officium impleuerat quamuis non prouocasset hereditatem auferri non oportere visum est.

Paulus.

Gaius seius cum languesceret questus est se veneno occidi a suo suo. et sic expirauit. Cum heres extitit lucia ticia soror et mortem eius exequi neglexit et ipsa post annum decimum decessit: extitit qui bona nunciaret gaii seii. Quero an morte ticie extinctum sit crimen: paulus respondit causam de qua queritur cum sit pecuniaria, morte ingrate heredis extinctam non videri.

Marcianus.

Si antequam pateficeret testatorem occisum tabule testamenti aperte essent: deinde innotuisset id admissum esse: causa cognita puto compellendum institutum adire hereditatem quam suspectam diceret et ex trebelliano senatusconsulto restituere.

Ulpianus.

Si quis quasi suspectam hereditatem coactus adiit non tenetur edicto pretoris.

Gaius.

Lege cornelia canetur de premio accusatoris qui requisiuit et renunciauit eos seruos qui ex ea familia ante questionem fugerint. vt in singulos seruos quos conuicerat quinque aureos ex bonis occisi: aut si inde redigi ea quantitas non possit ex publico accipiat. Quod premium non in omnes seruos qui sub eodem tecto loco ve fuerint. sed in eos solos qui cedem admisissent accusatori attribuitur. preterea canetur: vt de his qui ante questionem habitam fugerit si aperto testamento liberi scripti inueniantur lege de sicariis iudicium fiat: ita vt ex vinculis causam dicant: et conuicti perinde ac si serui puniantur et qui conuicerit deni aurei premii nomine daretur ex bonis damnati. Ex hoc edicto actio proficiscitur contra eum qui aduersus edictum pretoris tabulas testamenti aperuisse: vel si quid aliud fecisse dicetur. nam vt ex supradictis apparet plura sunt propter que pena edicti constituta est. Palam est autem popularem actionem esse cuius pena in centum aureos ex bonis damnati extenditur et perinde partem dimidiam ei cuius opera conuictus erit premii nomine se daturum pretor pollicetur partem in publicum redactum.

Marcellus.

Fideicommissum quod ex testamento fratris patruelis gaius seius ticio debebat ab heredibus seii ticius accepit. quesitum est cum necem gaii seii heredes eius non vindicauerit an ticius nihilominus heredes vt indignos accusare possit ob id quod

a familia. hic sunt eo. q non vindicauit necem defuncti vel illud intellige secundum finem i. l. s. an eo herede q pariter pena teneri potest. vt hic dicit post. s. i. qui heres ... uerat. s. an. non dicit de lapsum a die adite hereditatis et facit. C. ne de sta. de. l. iii. s. de carbo. edic. l. ... de vsufr. le. l. vt ... in fi. et C. vbi cause fi. l. ... C. si pen. appel. l. iii. in ...
x Crimen. non accusatoris. accur.
Si autem coguntur. Et ... fideicommissarius cogit heres adire an vindicata ... tem defuncti. h. d. bar.
y Occisum. a familia ... ne idem et notum est heredi ... non qui tunc applicatur ... fisco et fiscus conuenire ... s. e. l. cum filio. et. s. ad treb. l. marcellus. §. fi. sed hic ... ratia eum excusat. vt. s. ... in. §. si que ignorans.
z Cognitus. i. si talis ... sona cui debebat restitui ...
a Adire. nec per hoc ... in edictum. vt. s. l. pro ...
Si quis hereditatem ...
Non tenetur. iuste ... dicis excusat sic. s. de ... l. aut pretor. §. i. accur.
Lege cornelia. ... quolibet seruo ... ex conuicto conuicti ... rei de bonis conuicti si bona ... fisco datur. h. d. Et diui... primo loquitur qui ... seruos testo non ... Secundo qui vincit ... missos testamento. Secunda ... terea. bar.
a Premio. no. premio ... sic. s. de vi et vi ar. l. i. ... et. s. eo. l. iii. §. vtrum.
b Cedem admisisset. quia ... delictum est in faciendo ... do. c Iudicium. ... tur. l. cor. de sic. qui dominum ... occidisse.
d Ex vincul. qui fugerunt et si satisdarent: secus si non fugissent vt. s. de cust. reor. l. ii. in pn.
e Si serui hoc generale. vt. s. de penis. l. i. in prin.
f Damnati forte et si non suffi ciunt ex publico. vt supra. et C. de seruis q pro. pre. ac. li. l. ii. et facit. s. e. l. iii. §. de his. accursius.

Ex hoc edicto. Qui tab. tamen aperuit contra edictum tenetur ad. c. aureos in actione populari quorum medietas est actoris alia medietas est fisci. h. d. bar.
g Aduersus edictum quod est. s. e. l. iii. §. quod ad causam.
h Palam est. aperire recitare describere. vt dicto. §. domini.
i Popularem. vt. s. de sepul. vio. l. iii. ii. respon. et §. fi.
k Damnati. s. heredis hac actione conuicti etiam postea si heres non adeat secundum Jo. quia ob hoc solum quod aperuit non obligatur bona secundum. h. sed alii contra. vt no. C. e. l. iii. et. s. e. l. in cognitione. et secundum eos bona publicantur. et c. aurei prestantur de bonis heredis.
Fideicommissum. Qui debitum accepit ab heredibus non prohibetur eos accusare de vltima morte defuncti. h. d. Bar.
l Patruel. filii duorum fratrum patrueles sunt. vt insti. de gradibus. §. iiii. et dic quod frater meus patruelis instituit gaium. et mihi ab eo fideicommissum reliquit gaius decessit occisus. heredes eius soluerunt mihi fideicommissum post accusso eos quia mortem gaii non vindicarunt. possum non obstante quod accepi ab eis fideicommissum. nam et fiscus debet mihi soluere. vt. s. e. l. cum fisco.

... habetur per scō. i. per adita ex testamento et sic restet falcidiam ... bonorum. i. hereditariorum. vel. i. bonorum pos. ac. ... actione extinctam resuscitari ad quod. s. de her. ve. ... l. herede. et dec. l. si maritus. ac. contra. s. e. l. si se ... ad trebel. l. penul.
... dubio non videntur heredes indigni si non pro... ... bar.
... iniuria dicitur. vt insti. de iniur. in pn. ac.
q Illate. defuncto. r Defuncto.
... quod. s. de le. i. l. si seruus plurium. §. ii. in fi. ac.
... ergo appellare tenetur. vt hic. et sic est contra. C. eo. l. ... hic propter inopiam necessitas remittitur. vt arg. s. ... si ignorantes. sed Jo. et azo. hic vel ibi alter appel... non appellat: vel non tenetur appellare vt hic ... tenetur: vt ibi. arg. contra. s. de euic. l. herennius. §. ... vt supra de nego. gesto. liberto. §. fi. C. de procu. ... ptore. vt dicto. §. gavo. accur.
... bonorum contra heredes occisoribus condemnatis

Si de pluribus. Delictum vnius ex heredibus non nocet alij. hoc dicit Barto.

a ¶ Portionem. videtur ergo quod ex solo apertura perdatur hereditas: quod est verum secundum quosdam vel si velis tueri alios dic quod et adita. hic sunt hereditas a quibusdam. vt no. ff. e. l. in cognitione. et no. dolum vnius alteri non nocere. sic. ff. de here. insti. l. paterfa. et C. de dona. inter vi. et vxo. l. res vxoris. nec prodest: vt. ff. si quis cau. l. si duo. i. resp.

b ¶ Si quis aliquem testari prohibuerit. Aliam causam ponit perdende hereditatis et habet locum quando cogo te vt me instituas. Item et quando cogo te vt alium instituas licet hoc casu quidam secus. vt C. e. l. i. Item et quando impedio testari vel de nouo vel qui velis testamentum primum mutare. vt. ff. l. i. in prin.

q ¶ Vt cum. Ab eo qui prohibet testamentum fieri vel mutari aufertur hereditas. vt ab indigno. h. d. Bar.

c ¶ Qui cum extraneus institutus vel agnatus non institutus.

d ¶ Vel ex testamento. vnde facto in quo institutus erat. accursius.

e ¶ Testamentarium. i. notarium scripture testamentum. accursius.

f ¶ Eo. cuius hereditas captatur.

g ¶ Facere te hoc ad legitimum.

h ¶ Mutare. hoc ad extraneum.

i ¶ Fisco locum immo aduenientes ab intestato vtroque casu. vt. ff. l. ij. §. fratris contra vbi fratri non aufertur. et ar. ff. si tab. testamenti. nul. ex. l. i. §. pe. Sol. hic iste prohibens proximior erat alius alias delictum eius prioribus nocere non debet: nec etiam partibus in suis partibus. vt. ff. arg. contra sed tantum in parte delinquentis. vt. ff. l. ij. in prin. et C. de his quibus vt indig. l. hereditas et fact. ff. ad trebel. l. iij. §. fi. et de his quibus vt indig. l. cum q. §. fi. et in auten. vt cum de ap. cog. §. si conuictus. et C. e. l. ij. Item nota haberi pro facto quod prejudicium prohibentis sic. infra de condi. et demon. l. iure ciuili. et supra de rei ven. l. item si. §. fi. accur.

necem eius non vindicarint. Nec obsit ei quod ab hisdem fideicommissum ex testamento fratris patruelis consecutus sit respondi nihil proponi cur obstaret.

Calistrat.

Si de pluribus heredibus quibusdam inuitis: aut ignorantibus apertum erit testamentum non amittunt portiones suas qui culpa carent.

¶ Si quis aliquem testari prohibuerit vel coegerit.

Vlpianus.

Vt dum captat hereditatem legitimam. vel ex testamento prohibuit testamentarium introire volente eo facere testamentum vel mutare: diuus adrianus constituit denegari ei debere actiones. Denegatisque ei actionibus: fisco locum fore. ¶ Si dominus dolo fecerit ne testamentum mutaretur in quo seruus eius scriptus erat. quamuis manumissus adierit hereditatem actiones ei denegantur: cum et liberis eius si quid fuerit datum denegari debeat. Etsi non fuerint in potestate. ¶ Sed si legatum ei male relictum sit idque restitui alij sit rogatus consequens erit dicere admitti eum ad legatum quod non ipse habiturus est: sed ad alium sit translaturus. ¶ Si plures heredes instituti sint: et omnes dolo fecerit quominus testamentum mutaretur dicendum est: actiones omnibus denegari. quia omnes dolo fecerunt.

Paulus.

Si quis dolo malo fecerit vt testes non veniant. et per hoc

¶ Si dominus. Dolus prohibitus mutari testamentum nocet seruo et alijs institutis non legatarijs. h. d. Bar.

k ¶ Actiones ei domino si forte quid ei a seruo legatum erat quod potuit. vt insti. de le. §. si ex diuerso azo et h. imo dic ipsi manumisso. vt. ff. quibus non compe. bo. pos. l. i. et quod proxime dicit de liberis. accur.

l ¶ Et si non fuerint. eo tempore quo competunt actiones fuerunt tamen eo tempore quo pater vel dominus prohibuit mutari testamentum alioquin contra secundum Joan. alij etiam quod si vtroque tempore fuerunt sui iuris. ar. ff. ti. i. l. i. §. si domini. et. ff. quibus non compe. bo. pos. l. prima.

¶ Sed si. Reputauit dignus propter alium qui est indignus propter se. h. d. Bar.

m ¶ Ergo prohibent. vt. ff. de his que pro non scriptis. l. fi. que tamen est arg. contra. sed non est eo quia heres distribuit hic indignus. accursius.

n ¶ Quod non sab. ideo quia non est. vt. ff. de le. ij. l. ei quis et. ff. de excusa. tu. l. legatarius. et. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. meminisse. et. ff. ad trebel. l. cogi. §. hi qui et fact. ff. de his q. vt indig. l. post le. §. si pater. et §. si seruus et §. si filius. et. ff. ad tre. l. facta. §. fi. et. ff. de le. pre. l. iij. §. sed si proponas. et. ff. de excu. tu. l. tutor petitus. §. i. et de his que in tes. de. l. ij. sed ar. contra. ff. de le. ij. l. debitor in fi. et. ff. de acq. here. l. si seruus eius qui capere. ac.

o ¶ Si plures. omnes dolo. alias isti non dolosis denegantur. vt infra. l. pro

xi. §. i. et supra ti. i. l. fi. accur.

¶ Si quis. Qui impedit testes adire impedit testamentum fieri. hoc dicit. Barto.

p ¶ Dolo. facultas sic. et. ff. de itinere actuque pri. l. veteres. et. ff. l. i. i. fi.

q ¶ Denegande. cum enim in rem ex parte opponitur ex altera in persona. vt. ff. de do. ex. l. ij. in prin. accur.

deficiatur facultas testamenti faciendi: denegande sunt actiones ei qui dolo fecerit. siue legitimus heres sit siue priore testamento scriptus. Fratris sui facinus fratri non nocet. Si fidei eius qui dolum admisit commissum est vt hereditatem restitueret ea hereditas caduca cum suis oneribus fiet vt commodum legis falcidie fiscus sentiat dodrantis sui fideicommissarius.

Papinianus.

Virum qui non per vim nec dolum quominus vxor contra eum mutata voluntate codicillos faceret intercesserat. sed vt fieri assolet offensam egre mulieris maritali sermone placauerat in crimen non incidisse: respondi: nec ei quod testamento fuerat datum auferendum.

¶ De iure codicillorum.

Vlpianus.

Diuus Seuerus et Antoninus rescriptum et constitutum est eum qui testamentum facere opinatus est: nec voluit quasi codicillos id valere. videri nec codicillos fecisse. Ideoque quod in illo testamento scriptum est licet quasi in codicillis poterit valere tamen non debet.

Iulianus.

Si ei qui post testamentum factum et ante codicillos per fideicommissum aliquid daretur. vtile est. Quod si ei qui post testamentum factum et antequam codicilli scriberentur mortuus esset datum esset pro non scripto habetur.

¶ Codicillorum ius singulare

est in causis singularibus. accur.

r ¶ Factum. prohibitionis.

s ¶ Non nocet. propterea non nocet quando testator prohibuit improprie. et prodest quando solus frater prohibuit mutari. sic. ff. de offi. pro. l. ij. et dic et solue contra. vt. ff. l. i. in prin. alij hic referunt etiam ad primum casum. ar. ff. de reg. iur. l. alteri. et facit quod alterius factum alij non nocet. vt. ff. ti. ij. l. si here di. §. fi. et. ff. de sl. ma. l. i. item ad hoc quod prodest. ff. de inof. test. l. postumum. §. si quis eius.

t ¶ Si fidei fecit. infra ad trebel. l. iij. §. fi. et. ff. in. cum fisco. et C. ad l. fal. l. iij.

v ¶ Admisit. vt testamentum non mutetur.

x ¶ Legis falcidie. sed trebellianice. accursius.

¶ Virum cum a testatore placare blando sermone. h. d. bar.

y ¶ Virum qui fecit C. e. l. fi. et ar. C. de sententiam passis. l. fi. in fi. et fami. hercis. l. in ipsius sed ar. contra. ff. de vul. l. item a paula in pri.

z ¶ De iure codicillorum. Post maiores voluntates ponit de minoribus in quibus v. testes adhibitionem non solemnem exiguntur. vt. C. e. l. i. §. fi. et insti. e. in fi.

¶ Epissime. Testamentum non trahitur ad codicillos nisi testator voluerit valere iure codicillorum. hoc dicit secus in specie vltime voluntatis facit eam non valere vt valere potest. h. d. bal.

r ¶ Sepissime. rescriptum

s ¶ Et constitutum in commune.

t ¶ Nec voluit. expressim. vt. C. e. l. fi. §. illud. et. ff. de vul. sub. l. centurio. nec valet. vt azo. nec valet. vt redi. §. cum filie. et no. hic generale: quod si non valet vt ago. nec valet. vt ... valere potest. sic. ff. de consti. pe. l. i. §. ij. et C. de test. ma. l. si mater et. ff. ti. iij. l. fideico. §. i. et l. fi. et. ff. de testa. l. antepe. sed ar. contra insti. de fideico. §. fi. et. ff. de ser. rust. pre. l. via. i. re. et. ff. de le. ij. l. codicillis. et. ff. l. pri. §. i. item contra. ff. ad trebel. l. seuola. sed ibi de equitate loquitur. hic loquitur secus ideo quia voluit facere testamentum. sed hic codicillos. ar. ...

¶ Si ei. Potest relinqui ei qui non est tempore testamenti sed tempore codicillorum secus econtrario. h. d. bar.

a ¶ Si ei postumo alieno factum primo loco scriptos secundo loco.

b ¶ Vtile est in scripto tempore codicillorum non testamenti quo ei qui nondum natus erat. s. postumo alieno legari non poterat ... iura. hodie secus insti. de le. §. postumo quoque alieno.

c ¶ Testamentum factum. primo.

d ¶ Scriberentur secundo loco

e ¶ Datum esset. in codicil. azo.

f ¶ Pro non scripto. tempus ergo codicillorum inspicitur. vt arg. ff. eo. l. omnium. §. fi. et l. quedam. et l. quidam et sic pro non scripto. C. de cadu. tol. §. et cum triplici. et. ff. de here. insti. l. quo loco in fi. accur.

re[a] est: ut quecunque in his scriberentur: perinde haberentur: ac si in testamento scripta essent. Ideoque servo qui testamenti facti tempore testatoris fuisset, codicillorum tempore alienus non recte libertas directa[b] datur. Et contra si cum testamentum[c] fiebat alienus esset, codicillorum tempore testatoris, intelligitur alieno suo libertas data. Et ideo licet directe[d] libertates deficiunt: attamen ad fideicommissarias eundum est[e]. Furiosus non intelligitur codicillos facere[f]: quia nec aliud quicquam[g] agere intelligitur. Cum per omnia et in omnibus absentis[h] vel quiescentis loco habeatur. Hereditas testamento inutiliter[i] data: non potest codicillis quasi hereditas[k] confirmari. Sed ex fideicommisso petitur[l] salva ratione legis falcidie[m].

Idem.

Si quis cum testamentum nullum[n] habebat: codicillis fideicommissa hoc modo dedit. quisquis mihi heres erit bonorumve possessor eius fideicommissa[o] prestari debent. Quia paterfa. qui testamenti factionem[p] habet et codicillos faceret: perinde haberi debet ac si omnes heredes[q] eius essent, ad quos legitima eius hereditas vel bonorum possessio perventura[r] esset. Sed et si post codicillos factos natus qui esset proximus agnatus vel suus heres fideicommissum prestari debebit. intelligitur enim is quoque heres scriptus: et ideo non perinde[s] habendus est: ac si rupisset[t] hos codicillos. Testamento facto etiam si codicilli[x] in eo confirmati non essent: vires tamen ex eo[y] capient. Denique si hereditas ex testamento adita non fuisset: fideicommis. ex huiusmodi codicillis nullius erit momenti[z].

Idem.

Cum qui codicillorum tempore solvendo sit[&] recte libertatem dare placuit[?]: quamvis testamenti facti tempore solvendo non fuit.

Papinianus.

Ante tabulas testamenti codicilli facti non aliter valent: quam si testamento quod postea factum est, vel codicilli confirmentur: aut voluntas eorum quocunque indicio[?] retineatur: sed non servabuntur ea de quibus aliter defunctus novissime iudicant[a].

Marcia.

Divus severus et antoninus rescripserunt: nihil egisse matrem qui cum pure liberos suos heredes instituerit: conditionem emancipationis codicillis adiecit: quia neque conditionem heredi instituto codicillis adiicere[b], neque substituere directo potest. Codicillos etiam plures[c] quis facere potest et ipsius manu neque scribi[d]: neque signari[e] necesse est. Licet in confirmatione[f] codicillorum paterfamil. addiecerit: ut non alias valere velit[g] quam sua manu signatos et subscriptos: et tamen valent facti ab eo codicilli: licet neque ab eo signati neque manu eius scripti fuerint[h]; nam ea que postea geruntur poti-

Codicillorum. Facta in codicillis perinde habentur ac si essent facta in testamento tunc. hoc. d. Bar.
a Singulare est eo quod ibi finguntur quedam facta aliter quam sint ut statim patebat. b Directa. in codicillis: quia nec in testamento daretur servo alieno. ut insti. de singul. re. per fideicom. re. §. libertas. et C. de fideic. l. fin. sed est liber. ut est in codicillis directe. et in codicillis directe dare posset si tempore codicillorum esset eius et testamento codicilli sunt confirmati. ut. j. de ma. test. l. libertates.
c Sicut testamentum quo relicta est libertas directa subaudi et sic non obstat lex una que dicunt tempus codicillorum inspici. ut. s. de test. ma. l. i. et. s. de testa. mi. l. si certam. §. fi. sed Jo. dubitaverit in positione huius casus. h.
d Licet directe. quia eo tempore quo dabatur dominium testatoris in servo non erat: et dic quod refertur ad primum et ad secundum casum.
e Eundum est contra. s. eo. l. i. sed non obstat ut dixi ibi in solutione illius contrarii sceuola. ac.
f Furiosus facere. s. possunt. ut. C. e. l. nec codicillos.
g Nec quicquam. nisi deliberetur voluntas vel consensus de novo: et sic hoc non obstat. s. so. ma. l. ij. §. fi. et de his qui sunt sui vel al. iur. l. pfe. que sunt contra.
h Absentis. contra. s. de procuratoribus. l. ij. Sol. non habetur ibi absens. ut possit habere ratum et sic concordat. et facit. j. de re. iudi. l. furioso. et. s. de arbi. l. diem. §. si quis litigat. j. quib. ex cau. in posses. ea. l. si pupillus.
Hereditas. Hereditas non potest directo dari vel confirmari in codicillis: sed ad fideicom. trahitur. h. d. Bar.
i Inutiliter. quia non. vis. vertes vel non rogati que sunt necesse. ut. C. de te. sta. l. hac. co. k Quasi hereditas. s. iure directo.
l Petitur. s. a legitimis heredibus. nam per fideicommissum hereditas codicillis potest relinqui: ut et insti. e. §. fi. et C. e. l. ij. et ad trebel. l. et fine. et j. si quis omis. cau. testa. l. quod autem circa prin. et ad trebel. l. sceuola. et. j. e. l. conficiuntur. §. i. et. j. ti. i. l. ante. et. j. l. proxi.
m Falcidie. s. trebellianice. accur.
Idem. Per codicillos factos ab intestato videntur rogati omnes quocunque iure succedentes inter natos et nascituros. h. d. Bar.
n Nullum factum.
o Fideicommissa. ut dz illa et illa. ac.
p Factionem habet. aliter enim codicilli non valent. ut. j. eo. l. divi. §. pe. et confirmantur. §. codicilli. et. l. aristo. et. s. e. l. ij. §. furiosus. accur.
q Heredes ex testamento.
r Essent scripti.
s Perventura. ab intestato: nota quod secus probatur in substitutione pupillari. ut. s. de vul. sub. l. qui liberis. §. hec verba. et insti. de pupilla substitu. §. liberis. in fi. §. accur.
t Non perinde. quod dixit quisquis etc. secus si simpliciter reliquisset: ut. C. eo. l. i. vel dic nec tunc rumpi codicillos tamen non est factum testamentum a quo dicatur pendere. ut dicta. l. nota. accur.
v Rupisset. quia videtur ex voluntate testatoris succedere: ut. j. e. l. deficiunt. §. i. sed contra. j. de le. iij. l. i. §. fi. Sol. ibi et facit. j. de le. iij. l. ij. l. si fundus per fideicom. §. fi. et l. ante pe. et. s. l. proxi. in fi.

x in sti. eo. in fi. et. s. de vul. sub. l. in substitutione. accursius.
Testamento. Ad confirmationem codicillorum requiritur aditio ex testamento si factum est. hoc. d. Bar.
x Codicilli facti post testamentum non ante secundum has leges. ut. j. eo. l. ante pe. et dic ut ibi. y Ex eo. ex testamento nascitur actio propter ea que codicillis data sunt. ut. j. e. l. ab intestato azo. vel agi ex ipsis codicil. i. utili ex testamento quia fit testatio mentis vel condi. ex. l. ut no. C. com. de le. l. ij. §. fi.
z Nullius momenti. non est ergo per omnia idem ac si non fuisset factum testamentum sic. n. valerent codicilli. ut insti. de fideicom. here. §. preterea azo. et est ratio. quia facto testamento videtur in codicill. rogare scriptos. qui cum non adeant non fiat fideicom. accur.
& Cum qui solvendo sit. videbatur codicillum trahendum ad tempus testamenti: sed contra est ut. s. e. l. ij. in prin. et. j. e. l. divi. §. fi. et C. de test. ma. l. i. et. s. de testa. mi. l. si certam. §. fi. et dic testamentum factum ante codicillos: sed certe idem videtur et si post secundum y.
? Placuit. alias non valeret fideicom. et solo eventu inspecto. sed in directa est consilium ut. C. qui ma. non pos. l. i. et fi. et hoc propter. l. eiusdem. ut in si. quibus non est permissum fac. testa. in prin.
Ante. Per sequens testamentum revocantur codicilli: nisi aliquo iudicio confirmentur. h. d. bar. vel sic. Codicilli habent tacitam relationem ad testamentum si sunt post testamentum. secus si ante secundum papinianum. sed secus hodie: quia non est querendum ante vel post. h. d. bal.
? Iudicio. expresso. sed quid si post. m. secundum quosdam idem ut. j. e. l. ab intestato. immo secus est etiam hoc iure. ut. s. e. si quis cum. §. fi. que est contra sed hodie sive ante sive post semper confirmari videntur nisi reprobentur. ut insti. eo. §. non tantum. et C. e. l. fine in initio: et sic corrigitur pa. insti. dicto. §. per divum sceuola et ista lex. accur.
a Iudicavit. aliquod relictum codicillis postea ademit in testamento confirmans codicillos in aliis. ac.
Divus. In codicillis non potest adiici conditio institutioni pure facte. hoc. d. Bar.
b Adiicere. ut et insti. eo. §. fi. sed contra. s. de condi. insti. l. pe. §. pe. sol. hic forte in suo herede ibi in extraneo. vel dic ut ibi. Item contra. j. e. ti. l. institutio. sed alius est omnino casus. et facit. j. eo. l. quod per manus. ac.
c Codicillos plures. secus in testamentis. quia per secundum rumpitur primum nisi in milite. ut. s. de iniusto testa. l. i. et insti. quibus non est per. fa. tes. §. i. et. s. de testa. mi. l. querebatur. accur.
d Scribi. secus in testamento in scriptis. ut. C. de testa. l. iubemus et facit insti. eo. in fi.
e Signari. i. sigillari.
Licet. Nemo potest sibi legem imponere a qua non liceat recedere. hoc. d. bar.
f In confirmatione. que in testamento fiebat. accur.
g Velit. codicillos facturos.
h Fuerint. simo contra. ut. j. de le. iij. l. si quis. in prin. ti. nisi expresse prioris voluntatis peniteat. ut ibi dicit. sol. et hic expresse penituit. et hoc subiicit. nam ea etc. et similiter ibi. in prin. j. dixerat valere secundo relicta. sed postea determinat. vel so. ut ibi. Item contra. j. e. l. conficiuntur vel sol. ibi non expresse. Item contra. j. ti. ij. l. si mihi et tibi et ibi non expressit. Item contra. j. ti. ij. l. fi. in prin. so. et ibi expressit. et sic concordant facit predicta an valeat privilegium contra legem indultum non obstante tali. l. quod dic. ut. C. si contra ius vel util. pub. l. fi. accur.

a ¶ Priorib*. derogant. ad hoc. ff. de procur. l. si qs asit. §. fi. ⁊ de cōtra. ben. emp. l. pacta. ⁊. C. de pactis. l. pacta. accursius.
b ¶ Codicillos. testm̄ facere de iure: vt ⁊. j. e. l. conficiunt. §. codicilli. ⁊. ff. e. l. si qs cū. in p̄n. sed de facto sec⁹. q⁊ q non pōt de facto: q⁊. vii. testes non hz: pōt codicillari si hz. v. vt insti. ean p̄n. itē facili⁹ confirmant. vt. j. de lega. iii. l. i. §. i. ⁊ facit. j. ti. i. l.
ij. accur.

¶ Si post. Codicilli fcī ab eo q desinat eē testabil' nō referunt ad testamentū. Item vba plata in codicillis intelligūtur ut ex tūc non vt ex tē pore testamēti. h. d. Barto.
c ¶ Mortuo. s. iam.
d ¶ Pro nō scriptu. videbatur codicillū trahi ad tps testamēti: vt ⁊ videbat̄ similr. ff. e. l. cū. ⁊ sic videbat̄ esse in cā caduci legatū. sic. j. e. l. qdā. sed tamē non ē in cā caduci: sz pro nō scriptū vt hic. ⁊ ff. e. l. ii. in p̄n. ⁊ q pro nō scriptū. ⁊ quod in cāz caduci dic vt. C. de cadu. tol. §. ea enī ⁊ facit. j. l. proxi. accur.

Quedam. Per fictionē aliqd retro non fingitur vbi ōficit extremū a quo vel ad quod. h. d. Bar. vel dic regula quod codicilli referūtur ad testamentū. i. ad tēpus testamēti in quo fuerūt codicilli cōfirmati quod ē verū regulariter fallit si codicilli rōe efficiēt sint nulli. itē fallit: si in codicillis ōmōstretur aliud tempus codicillorum: q⁊ quo ad rem demōstratāz inspicitur aliud tempus demonstrationis. ⁊ non testamēti. h. d. Et ista lex est multū no. vtruz id quod ab alio confirmatur referat̄ ad tempus confirmationis: nec ne. Bal.

e ¶ Quedā. Sunnt quod regule que sunt in codicillis respiciunt testamentuz: quod ē verum: nam si non tenet testamentū: nec codicillus. vt. ff. l. pri. §. pe. Item rupto testamēto rumpitur codicillus. vt. C. e. l. i. ⁊ sic semper idem respiciunt. vt. j. e. l. ab intestato in fi. sed hoc fallit. vt hac. l. si enim referuntur valent codicilli facti in captiuitate: vel cum alias desijt posse testari inspecto tempore testamēti: quo ⁊ confirmauit codicillos futuros: sed hoc non debz eē in exemplis huius legis. ⁊ infra de capt. l. in bello. §. codicillis. ⁊ supra eo. l. proxi. §. fi. ⁊. j. e. l. cum. ⁊. l. ii. in prin. ⁊. C. de tes. ma. l. i. ⁊ facit. j. de verbo. ob. l. tercia. §. idem. respō.
f ¶ Desierit habere qd multis modis contingit. vt no. ff. de testa. ⁊ no. qd confirmatio non trahitur in id tempus quo facere vel confirmare nō pōt. fic. j. hs ver. ob. l. cum qtā. §. fi. ⁊ ar. ff. de ar. l. si cum dies. in prin. sz ar. contra. j. de verbo. ob. l. si fili⁹. ⁊ supra de condi. insti. l. institutio. ⁊. ff. de tes. mi. l. quod dicitur. accur.
g ¶ Que non iuris. superiora fuerunt iuris. naz iuris ē posse testari vl' nō. vt. ff. de tes. l. iii. ⁊. iiij. sed ⁊ in his que sunt facti idem: vt non trahantur ad tēpus confirmationis: vt subijcit exempla.
h ¶ Tot annis. i. tot annos. ⁊ facit. j. de aur. ⁊ ar. le. l. si ita.

Conficiuntur. Iurisconsultus ponit hic determinationem qbus modis fiant codicilli ⁊ hoc dicit quattuor modis hic in tex. positis qs potest codicillari dūtamen non impediatur testamentum impedimento iuris secus impedimento facti. hoc. d. Bar.
i ¶ Conficiuntur. i. confecti confirmantur vt statim subijcit.
k ¶ In futurum. vt codicillos quos faciam confirmo. accur.
l ¶ In preteritum. vt codicillos quos feci.
m ¶ Testamento facto. non iure: vt coram testibus. vt ⁊ dixit si non valz iure testamenti valeat iure codicillorum.
n ¶ Aut sine testamento. vt omnino volens intestatus decedere facit codicillos: saltem coram. v. testibus. vt. C. eo. l. fi. ⁊ ad hoc subijcit. sed ideo vt. ⁊ facit. C. de na. lib. l. quando. accur.
o ¶ Possunt. cōmittit enim fidei heredis legitimi. vt faciat que in codicillis continebantur.
p ¶ Quoniam creditur. ita quod non pōt probari contrarium: q⁊ magis ē fictio. vt hic. ⁊ supra. e. l. si quis cuz. in princi. ⁊. C. de adop. l. cū in ado.

bus* derogant. Codicillos^b is d̄mū facere pōt: q ⁊ testamētū facere potest. ¶ Si post testamētū factū mortuo^c codicil. qs legauerit: lz testamento confirmatis pro non scripto^d legatum sit.

Idem.

Quedaz^e non referuntur ad confirmationem codicillorum veluti si ante captiuitatem qs codicillos confirmauerit: et i captiuitate codicillos scribat. naz non valent. idem ē si aliquo modo ius testamenti faciēdi desierit^f habere. preterea in illis q non iuris^g sed facti sunt nō ē prindē habendum quod codicill' scribitur, atqz si ibi cōfirmatio scripta fuisset: veluti si ita in codicillis scriptum erit. vestez q mea ē codicillorum tempus spectādū, non quo cōfirmantur. item si tician⁹ vivus ē vel si tot annis^h ē: codicillis legauit scio tempus codicillorz non quo tempore sit testamentū spectandum.

Paulus.

Conficiuntur^i codicilli quattuor modis: aut enim in futurum^k cōfirmantur; aut in preteritum^l: aut per fideicōmissum testō facto^m: aut sine testamēto^n sz ideo fideicōmissa dari possūt^o ab intestato succedentibus quoniā credit^p paterfam. sponte suis relinquere legitimā hereditatē. Codicilli^q totiens valent, quotiēs quis testm̄ quoqz facere pōt: non tm̄ hoc ita intelligim⁹ vt exigam⁹ potuisse eū eo tēpore quo scribit eo s codicillos^r, testamētū facē. qd. n. si sufficientiū testiū facultatē nō habuit: sz si^s iure testamēti factionē habuerit. ¶ Si post^t factuz testm̄ codicillos^v qs confirmauerit: deīde ad arrogandū se p̄buerit: ⁊ ibi^x codicillos fecerit: atqz ita emācipatus decesserit: q̄rit an ex codicill' legata debeant: nā ⁊ testm̄^y valz: sz eo tpe^z eos fecit quo testamenti factionē nō habuit^a. nec similis^? ē muto: q recte codicillos cōfirmauerit^y: licet. n. is^a testm̄ facere non possit^b: tamen testamentum quod ante fecerat in eodez statu est: huius antem^c testamentum sublatū ē^d: et d alienis quodammodo rebus testatur^e. sed dicemus codicillos valere^f: naz ⁊ si posthumus natus ruperit testamentum ⁊ decesserit^g nihilominus codicilli valent^h. ¶ Si miles testamentum^i quidez ante militiaz: sed codicillos in militia^k fecerit: an iure militari

q ¶ Codicilli potest de iure. vt subijcit.
r ¶ Codicillos. de facto. nam stipulatio vicistur impotentia iuris. ff. de inutili stipu. §. impossibilis. nota de facto. vt infra de verbo. oblig. l. continuus. §. illud. accursius.

s ¶ Sed si sub... ⁊c. ⁊ sic loqtur. ff. e. l. diuus. §. pe. ⁊ insti. e. §. i. nec obstat. j. ⁊ ca. l. in libello. §. codicilli. fi. §. vt ibi patet. accur.

¶ Si post. Valent codicilli facti medio tempore quo qs erat intestabilis si tempore testamenti ⁊ mortis erat testabilis. hoc. d. Primo ponit questionem. Secundo vnam rōnem. Tertio tollit aliam ... onem. que videbatur facere. Quarto soluit ⁊ illaz partē determinat. Secunda ibi. nam ⁊ testamentuz. Tertia ibi. nec simil. Quarta ibi. sz dicemus. hac ratione confirmatione testamenti includitur cōfirmatio codicillorum. hoc. d. ... fic. Facit tempore habili ratione superuenientis confirmatione ... bit ad tempus habilem ē hic casus in quo valet dispositio de rebus alienis. lz aliquas dispositiones de alieno si tm̄ cōfirmationis tpe sit suum valet dispositio. hoc. d. Bal.
t ¶ Si post testamentum. s. cōpletum post formam huius confirmauit codicillos futuros. accur.
v ¶ Codicillos. quos facturus sit accur.
x ¶ Et ibi. s. in arrogatione constitutus. accur.
y ¶ Nā ⁊ testamentum.

predictū tz iure pretorio. nō ciuili. vt insti. q. mo. test. infir. §. ... ⁊. j. de secūdis tab. l. q ex h. §. fi. ⁊ sic videbantur codicilli valere. ...
z ¶ Sed eo tempore. alias: sed eo tēpore. ⁊c. alias cum eo tēpore ... alias si eo tunc si pro quāuis.
a ¶ Nō habuit. ⁊ iō valere non videbatur. vt. ff. proxi. §.
? ¶ Nec similis. alia rō quare non videbantur valere: q⁊ iure ciuili testamētū ē irritū: lz secus in muto vbi non irritat̄ p secūtē mutationē.
y ¶ Confirmauerit. ante q̄ fieret mutus. ⁊ recte dicat q⁊ sine ... pende confirmationis per mutitatem. accur.
a ¶ Is. i. mutus. accursius.
b ¶ Non possit. cum ē mutus nisi sciat litteras. vt. C. qui tes. fa. pos. l. discretis. c ¶ Huius autem. s. arrogati. accursius.
d ¶ Sublatum ē. iure ciuili non pretorio. vt. ff. dixi. accur.
e ¶ Testatur. faciendo codicillos testatur: cum sit testamenti ... tio mentis. vt insti. de testamentis. in princi. ⁊ vere de alienis ... cit hic non tamen proprie dicat̄ testamentū. ⁊ ideo dicit quodammodo ⁊ sic determinatur verbum testatus per hec verba quodammodo ⁊ cum statim dicat valere codicillos nota quem testari de alienis ... sic ⁊. C. de sacrosan. eccle. auté. si qua. ⁊ insti. de pupil. sub. § ... lum. sed certe h fuerunt sue tēpore mortis: vnde remanet nota in contrarium quod nemo in alienis testatur. accursius.
f ¶ Valere codicillos. contra. C. e. l. ⁊ Sol. ibi ē ruptum testamentum iure ciuili posthumi agnatione. hic capitis di. ⁊ iure pacto. vnde ... huc valet testamentū ibi nullo modo.
g ¶ Et decesserit. post ruptum. vt. C. e. l. prima. accur.
h ¶ Valent. de iure pretorio non ciuili. vt. ff. de iniusto test. l. postumus ⁊ hoc vbi decessit adhuc viuo testatore: si aūt eo mortuo ... non tz nec codicilli ex tunc. sed ex nunc si oberat postea eo mortuo ... tūc valet que codicillis legauerat. vt. C. eo. l. i. ⁊. j. d le. iii. l. i. § ...
¶ Similes. Codicilli facti a milite postq̄ militare ... ad testamentum non referuntur. hoc dicit. Bar.
i ¶ Testamentum. iure communi.
k ¶ In militia. corā duobus testibus quod pōt etiā testari. vt. C.

a ¶ Quent. videtur q nō q̄si rc. &c. testamentū tenet iure mi. vt. ff. de testa. r facit l. si certar. §. fi. ... ab initio confirmas ex postfacto. r spe... testatoris sublata. h. d. Bar.

tale. §. fi. r. j. de vbo. ob. l. cū qui. §. i. sed ibi inter viuos. sed hic non. item b noiati a filio. ite b filius pter volūtatē b successit: q ibi non erat.
¶ Tractari solet. Si testator fecit mētionem heredis in dubio videtur voluisse testari. hoc. d.
o ¶ Voluerit. qd potuit. vt. j. ad trebel. l. ex facto. in pn. r. l. sceuola'. ac.
p ¶ Hoc casu. f. proximo. accursius.
q ¶ Intelligitur. vt r. C. d testa. l. non codicillum. accursius.

valeant codicilli q̄ritur[a]. qm̄ testamentū iure cōi valet: nisi militie tēpore resignauit[b] vel q̄dā adiecerit, certe codicilli militie tēpore facti non dēbēt referri ad testm̄: sed iure militari valent.
¶ Si ei[c] a filio q testō legatuz acceperit libertas codicillis det: uti se legatuz eē dicem[d] quasi ab initio cōstiterit legatū. ¶ Si quis certi gn̄s codicillos cōfirmauerit: puta quos nouissimos fecero non vtiqz stati que codicillis dantur ɔsistere[e] videbunt q̄z diu alij quoqz fieri possunt: r ideo si alij postea fiant legata in priori bus data non valebunt[f].

Marcellus.

Aristo[f] negauit valē codicillos ab eo factos q paterfa. necne eēt ignorasset. Ulpianus notat nisi veteranus[g] fuerit. tūc enim r testamētuz[h] valebit.

Papinianus.

Quod per[i] manus traditū ē codicillis hēditatē dari[k] nō posse[l] rōnē illaz habz ne per codicillos qui ex testamēto valent: ipsuz testam̄tuz quod vires per institutionē heredu[z] accepit, cōfirmari videntur.

Idem.

Qui graui vtero vxorē esse ignorabat codicillis ad filiam[m] scriptis libertates dēdit. nata post mortē patris filia cuz de ea nihil patrem sensisse constitisset: placuit libtates a solo filio[n] prestari posse.

Idem.

Redemptis a sorore partibus.

Idem.

Illud sine dubio dici nō pōt etiaz filiaz manumittere cogendaz cuz ab ea nihil pater petierit: r iure suo hēs extiterit.
¶ Tractari solet d eo qui cū tabulas testamēti non fecisset: codicillis ita scripsit: ticiuz hēdez eē volo. sz multū interest vtruz fideicōmissariā hereditatē a legitimo per hanc scripturaz quā codicillorū instar habeē voluerit[o] relinquerit: an pro testamentuz facere se existimauerit: nam hoc casu[p] nihil a legitīo peti poterit. Voluntatis aūt q̄stio ex eo scripto plerūqz d̄clarabitur. naz si forte a ticio legata religt substitutū ascripsit heres si non extitisset sine dubio non codicillos: sz testamentū facere voluisse intelligitur[q].

Sceuola.

Quidaz referunt quantuz repeto[r] apud iulianū sabini r cassij r proculi expositā eē in questione huiusmodi controuersiā: an legata que postesq̄z instituti mortem obierint[s] codicillis ascripta[t] vel adēpta sunt a substitutis debeātur. i. an perinde datio r ademptio[v] etiā hoc tempore codicillis facta valeat: ac si testamento facto eēt quod sabinū r cassiuz respondisse[x] aūt proculo dissentiēte.[y] mirum aūt sabini r cassij collectio[z] quā r ipsi reddunt illa ē quod codicilli p parte[r] testamēti habentur: obseruationēqz[ɔ] r legē[ɔ] iuris inde traditā seruent: ego[a] autē ausus suz sentētiaz proculi verissimā dicere. nullius. n. momēti ē legatū qd datū ē ei q tēpore codicillorū in rebus humanis non ē[b] licz testamēti q tēpore fuerit esse. n. dēbet cui detur, deinde sic querit an datum consistat. vt non ante iuris ratio quaz persona querēda sit[c] i proposito igitur[e] quod post obituz hēdis codicillis legatū vel adēptū ē nullius momenti ē q̄ hēs ad quē sermonē conferat[f] in rebus humanis non ē: ea que adēptio r datio n̄sic vana efficitur[g]: hec[h] in eo hēde qui ex asse

¶ Quidam. Duas habet ptes primā quādo vnū heredem instituit r ei substituit: r post mortē pmi codicillos fecit secundam quādo plures hēdes instituit r substituit r codicillos fecit post mortē vni[s]. Secūda: ibi q si duo. pma pars breuiter hoc dicit sicut legatū ē nullū q̄ñ relinqtur ei q tempore legati nō ē: ita quod relinqtur ab eo qui tempore legati nō vi[x]it. hoc. d. Bar.
r ¶ Repeto. i. recordor. accursius.
s ¶ Obierint. viuo testatore ante codicillos.
t ¶ Ascripta. i. relicta ab institutis qui tamen iam erāt mortui.
v ¶ Ademptio. legato rum.
x ¶ Respondisse. r male.
y ¶ Dissentiēte. r bene.
z ¶ Collectio. i. argumentatio ex qua seqtur ergo vl igitur q ē collectiua vl illatiua cōiunctio sic. n. inferebāt vicem testamēti repsentant: sz in testamēto data valēt igitur r in codicillis, vel dic collectio. i. illatiua ɔiunctio ex qua vel igitur quā ibi inferūt ex sequentib[us] inferūt r cōcludunt.
r ¶ Pro parte. sic. ff. quēad modū testa. aper. l. fiant.
ɔ ¶ Obseruationem. obseruationem vocat non solēnitatem hoc enim falsum ē: sz ius quod statuitur vt is demum faciat codicillos qui r testamentum r ei demum legetur in codicillis cui r in testamento.
ɔ ¶ Et legem. vt infirmetur testamentum ipso iure quo codicilli: r econtra. r supra d [illegible] vendi. l. que de tota. in princi.
a ¶ Ego. sceuola. accursius.
b ¶ Non ē. sed quid ad rumbum. Respon. reprobat a simili vt sicut legatum relictū non valeret relictum ei persone que non ē in rebus humanis. ita r relictum ab ea persona que non est in rebus.
c ¶ Licet testamenti. vt r supra. e. l. diui. §. fi. accur.
d ¶ Persona querenda fit. tam eius qui relinquitur r a quo. vt hic. r ita tim subijcit q: etiam relinquentis. vt. ff. de testa. l. si queratur. r ē sic. ff. d cōtrā. l. cum hi. §. sed r personarum. r. j. de verborū obli. l. si ita stip. §. grisogonus in fi. vbi in persona ē speciale: vt non subintelligatur: licet in stipulatione r conditione sic quandoqz. accur.
e ¶ Igitur a simili.
f ¶ Conferat faciendo codicillos. r facit infra titu. iij. l. cum quis decedēs §. sciam. sed argum. contra. infra titu. ij. l. cum pater. §. cum donationis in fi. accursius.
g ¶ Efficietur. adde q codicilli ad tempus testamenti non referuntur. vt supra. e. l. diuus. §. fi. r. l. quadam.
h ¶ Hec. s. predicta vera sunt.

a Institutus. & postea ante codicillos mortuus idē si plures & ... mortui sunt ante codicillos. vt in questione. §. posuit. secus si al... perest tempore codicillorum vt subijcit.

b Substitutis. datis ita q cuilibet suo separatim. accur.

c Vnusqz. eorum institutorum. azo.

d Legata. q nullā auctoritatem a testatore requirere. i. ab instituto q decessit cū per se valeant & teneātur nec ex accidenti rūpi possunt: & tamē reducantur omnia ad tēpus testamenti. vt. §. e. l. diui. §. fi. simul tamē cū testamento incipiūt valere. i. post aditionē hereditatis.

institutus[a] erit dato substituto ita vt ab instituto codicilli ɔfirmarentur, q si duo instituti sint substitutis[b] datis vnusqz[c] eorū ɔcesserit vtilis videtur legat[d]: sz circa cohēdē[e] erit tractat[9] nunquid totū[f] legatuz ɔbeat. si quisquis mihi hēs erit legatū erit: an ɔo q non sit substitutus hēs qui partē faciat[g] licz ipse nō ɔbeat[h]: idē ēt pōt circa nomina expssa tractari: multoqz magis solū cohēdē totuz ɔbere puto: q2 is[k] adiunctus[l] sit: quin ēt tunc cū ad iungebatur[m] in rebus humanis non erat.

Africanus.

Ab intestato factis codicillis relicta[o] etiam postea natus intestati successor debebit. q canqz enim ab intestato successerit locum habent codicilli. nam vnus casus[p] ē nec iterest qui succedat: dum ītestato succedat. ad testamētuz autē[q] quod quoquo[r] tēpore perfecissz: ptinēt[s] codicilli: & vt manifestius dicaz intestato[t] patrefa. mortuo nihil desiderant codicilli: sz vicez testamenti exhibēt: testamēto autem scōm ius[v] sequuntur eius.

Paulus.

Sed cuz ea testatoris[x] voluntas fuerit vt vniuersa hereditate legata[y] erogarentur: dicēduz ē scriptis heredibus pfuturaz doli exceptionem si amplius quaz hēditaria portio petatur[z].

Idem.

Litterę quibus hereditas p mittitur[a] vel animi affect[9] exprimitur: codicillorum vim nō obtinent.

Celsus.

Prociana celso suo salutē. lucius titius his verbis ītacauit: si qd tabu. aliōue quo genere ad hoc testamētū pertinēs reliquero ita ualere uolo. quero an codicilli q ante hoc testamentuz scripti sunt ɔbeāt rati esse.[a] Iubētius celsus prociane salutē. hec verba si qd ad hoc testamentū pertinēs reliquero valere volo: ēt ea que ante testamentum scripta sunt comprehēdere[b].

Marcel.

Is qui unū filiū habebat cū codicillos ad eū scripsisset ɔcessit intestatus: herede eo[c] relicto quē postea procreauit. agnitionez sui heredis nemo dixerit codicillos euanuisse[d]. igitur si nihil tūc de posthumis spauit codicilli non euanescunt & que relicta sunt pro parte dimidia[e] filius ad quem codicillus factus ē soluere compellitur. non etiam posthumus. sz & si codicillos reliquisset duobus superstitibus filiis decedēs cum putaret alterum ex his prius ɔcessisse. similimodo dici[f] pōt p omnia perinde debere filium ad quem scripti sunt codicilli: atqz si sol[9] heres extitisset patri: inmo[g] dūtaxat partem debet eorum tantū que pro parte prestari non possunt[h] nihil eorum[i] prestandum. quoniam ille[k] non fuerit filio ablaturus. nisi solus putaret successorem sibi futurum.

Paulus.

Si palam[l] hēs nūcupatus sit legata autem in tab. collata

Littere hereditas promitti non potest, & ille qui p... hereditatem seruit de vento. hoc. d. Bar.

a Promittitur dicendo ego faciā te heredem vel dic... detur eum instituere dicendo. ego facio te heredem meum...

? Affectus dicendo diligo te vt filiū, vel dic quod ...

... est supra. e. l. quidam. in st.

b Non possunt, vt sunt seruitutes prediales. vt. j. de ...

t Intestatoiā. nullo omnino facto testam... in fi. huius legis patet: & dicimus. §. eo. l. si quis cū. §. ... tur insti. de here. ab intesta. in prin. azo.

... testamētū ē factū: tunc sunt plures casus. nam si valet ... codicillus si nō nec ipsi valent. accur.

... vires ex eo capiunt. & tunc desideratur: vt teneat te... firmato & illi infringuntur. vt. j. l. proxi. & facit infra ... &. §. ij. & j. ti. iij. l. i. §. fi. & l. ix.

... statoris qui testamentum solēne fecit: & codicillos in q... iquit & natus ē postea posthumus qui rūpit testamen... liter scriptus frater erat posthumi. ar. §. de inoffi. te. ... d videtur in totum rūpi. vt. §. de iniusto tes. l. penult.

q non sic valere potuit: vt. C. de testa. l. iubemus ⁊ auth. ⁊ eo. ite nec vt mancipatum qr noluit cum dicit tabulas: vt ar. ff. eo. l. i. sed valeret vt codicillus. accur.
a ¶ Non est. vt ⁊. ff. de here. insti. l. quotiens. §. i. respon. ⁊ insti. de le. §. ... hereditas.
b ¶ Testamentum. al. ... testam alias tabulas, sed quomodo valent: vt eo. ... dallis. vt. ff. eo l. i. que est contra. sol. hic rogamus legamus de his legatis: vel dic si simplicit relinquit credit facere codicillos potius quam testamentum qr in eo non est institutio vel exhereda tio: vt. C. de test. l. nō co dicillum ⁊ ne pereat qr agit: vt infra de reb. du. l. quotiens. ⁊ est ad hoc. C. de fideicō. l. eam quam ... heredes nō possunt adire: ⁊ sic tenent legatarii vt ibi os nec obstat. ff. l. i. qr ibi scriptū erat nomē heredis: ⁊ si q alia solēnia deerant. item cō tra. C. de testamētis. l. errore. sol. vt ibi. Item C. e. l. si §. illud contra sed magis est simile. ac.

fuerint. iulian⁹ ait tab. testamēti non intelligi quibus heres scriptus nō est: ⁊ magis codicilli quam testamentum cristimandi sunt: ⁊ hoc puto rectius dici.

¶ Incipit liber. xxx. digestorum ⁊ sextus huius.

De legatis ⁊ fideicō. primo.

Ulpianus.

Per omnia exequata sūt legata fideicōmissis. Idem.

Sciendum est eos demū fideicōmissum posse relinquere qui testandi ius hēnt. Idem.

Hec verba testatoris quisqs mihi ex suprascriptis heres erit: aut si heres erit seius vel si hereditatem adierit: subiectū legatum vel fideicōmissum non faciunt conditionale. Idem.

Si quis in fundi vocabulo errauit: ⁊ cornelianum pro semproniano nominauerit debebitur sempronianus. sed si in corpore errauerit: non debebitur. Quod si quis cū vellet vestem legare, supellectilem ascripsit: dū putat supellectilis appellatione vestem contineri: pōponius scripsit vestem non deberi: quemadmodum si quis puter auri appellatiōe electrū vel auricalcum contineri: vel quod est stultius vestis appellatione etiam argentum contineri. rerum enim vocabula immutabilia sunt: hoim mutabilia.

¶ Si quis hēdes instituerit ⁊ ita legauerit: quisqs mihi galli canarū rerū heres erit: dānas esto dare tot: ab omnibus heredibus videri legatum: quoniam ad omnes eos res gallicane pertinent.

Paulus.

¶ De legatis primo. Potest etiam aliter fieri cōtinuatio hoc modo supra dictū est de testamētis ⁊ aliquibus dependentibus ab eis ⁊ successiue de codicillis: verum quia etiam in testamentis et codicillis consueuerunt legata ⁊ fideicōmissa relinq ideo ponitur iste titulus. alexāder de imo ... de testamētis: nunc de accessorijs testamenti. i. legatis sed quia ... in tres libros diuiditur iste tractatus. ... vt. ff. de le. iii. i. Rubrica.

¶ Per omnia. Uirtus legatorū est attributa fideicōmissis. h. d. Bar. vel sic virtus fideicōmissorū attribuit legatis. h. d. Pau. de ca. ⁊ Jo. de imola.

c ¶ Exequata. Imo in multis differunt: nam fideicom. non possunt peti efficaciter hoc iure: vt insti. de fideicom. here. in pn. sed legata sic. item legata in testamento tm̄ relinquunt: vt i. insti. de fideicō. here. §. preterea. item post mortem heredis non legari sed fideicōmitti potest: vt insti. de le. §. p⁹ mortem. Item a legatario non legat sed fideicōmittit: vt insti. de sig. re. per fideicō. re. in princi. que sunt contra. sol. hoc est de media iuris prudentia hodie per iustinianū approbata: vt. C. cōmunia de le. l. i. ⁊. ii. at illa sm antiquum tempus vel hec erat vlp. opinio. sed alij omnes erant in contrarium vt legibus illatis. iustinianus approbat sententiam vlpi. vt. C. cō. munia de le. l. i. ⁊. ii. ⁊ inst. de le. §. sed non vsqz. vel dic qr aliquid est hic detractū a vbis vlp. a cōpilatoribus noui iuris: ⁊ illud detractū in ... nouitatem fraternizāt ergo hodie vt cōmunes hēant actiones ⁊ effectū ⁊ nomen: vt. C. cōia de le. l. i. ⁊. ii. sed in casu quo ad vsum. ... de iure remaneat differētia nominis: vt fideicom. hereditas ⁊ libertas vocat nō legataria. Item hec cōio non est ad vniuersalia fideicō. ... heres cogat adire hic nō. vt. ff. si qs omis. cā testa. l. si qs omissa. ... ad l. fal. §. ex diuerso. ⁊. ff. ad treb. l. mulier. §. si. ac.

¶ Sciendum. Is demum pōt legare ⁊ fideicōmittere q hz testamenti factionem. h. d. Bal.

d ¶ Ius testādi. vt ⁊. ff. ti. i. l. diui. §. penul. ⁊. ff. ti. ij. l. i. in pn. ⁊. C. de ... l. ex testamēto. q autē sunt illi: dic omnes q nō prohibent, sunt ... persone prohibite: vt no. ff. de testa. l. si queramus. sz oppo ... de dona. cā mor. que relinquntur a filio q testari non pōt: vt. ff. de do ... cā mor. l. tā his. sed illud non est legatum vel fideicō. imo i mul ... differt vt notam insti. de dona. §. i. in vbo fere. itē econtra legatur ... qr dic: vt insti. de le. §. legari sed hic parificet testari ⁊ le ... tamē facilius legatum: seu fideicō. qr testamentum confirmatur: ... ti. ii. l. i. §. i. accur.

¶ Hec verba. Expressio conditionis: per eum mōdū per quem ex necessitate tacite inest nil opatur. h. d. Bar. vel sic conditio que ... inest si per testatorem exprimat legatum conditionale nō reddit. Pau. de ca.

e ¶ Ere subaudi ticio. i. vel cū plures instituisset.

f ¶ Seius. sub. vel ticio. ⁊. ⁊ solus: secus si duobus institutis lego ti... si vnus de institutis puta seius sit heres: vt. ff. quando di. le. ce. l. si ticio in fi. accur.

g ¶ Adierit. sub. vel ticio. ⁊. ac.

h ¶ Subiectū. i. quod fuit relictum vt dixi.

i ¶ Faciunt. verba testamenti. accur.

k ¶ Conditionale. i. vt ius legati cōditionalis sortiat hoc est: vt ad heredē nō trāseat pēdente conditione mortuo legatario: vt. ff. d. l. si ticio. §. i. idem est: ⁊ si sub eadem conditione leget sub qua heres instituit. vt. ff. qn̄ di. le. ce. l. si dies. §. si sub cōditione: ⁊ est rō in predictis: qr idem eēt etiam conditiōe nō apposita. vt ar. C. de fideius. l. non recte. q. d. heres prestat hoc illi: q nō prestat nisi heres: ⁊ magis suspenditur hereditas qr legatum: ⁊ ad hoc. ff. de condi. ⁊ demon. l. aliquādo. ⁊. l. in conditionibus. §. i. ⁊. ff. de here. insti. l. talem. in pn.

¶ Si quis. Error nominis proprij nō viciat legatū secus si erraretur in corpore vel in nomine appellatiuo. hoc. d. Bar. ⁊ Pau. de castro.

l ¶ Uocabulo. i. nomine proprio ⁊ no. si erret in proprio nomine non nocet. i. nomine pprio ⁊ ita erratur in pprio nomine. Item in corpore rei seu substantia ⁊ hoc nocet. Item ⁊ in appellatiuo: ⁊ talse nocet: vt. ff. accur.

m ¶ Nominauerit adiecta aliqua demōstratione que fungatur vice proprij nominis vt dicendo cōfines. vel qr sic sibi olivetum forte: vt. ff. si cer. pe. l. certum. ac.

n ¶ Sed si in corpore: vt si intendebat testator legare pratum: qr iuxta ticium credebat esse: ⁊ dixit lego fundum quem habeo iuxta ticium cum ibi erat vinea ⁊ sic neutrum debetur. nota ergo qr error proprij nominis nō nocet: sed corporis: sic. C. de le. l. si fortidianū: ⁊ de test. l. si in nomine: ⁊ in. ff. eo. §. si quis in nomine. ⁊ infra de uerbo. ob. l. si in nomine. ⁊ supra de here. insti. l. quotiens. in princi. ⁊ de rei vendi. l. pomp. si fru. §. penul. ti. ⁊ de contrahen. emp. l. in venditionibus. ⁊ infra ti. ii. l. patronus. §. libertis. ⁊ infra de aur. ⁊ ar. l. pedicul. §. argento. Item facit infra de reb⁹ du. l. penul. accur.

o ¶ Quod si qs. nota si in appellatione erretur: nocet. accur.

p ¶ Putat. sed male putat: vt. ff. de supel. le. l. i. accur.

q ¶ Non deberi. qr uestem non scripsit. nec supellectilem: qr de ea non sensit. vt. ff. de re. du. l. in ambiguo. ⁊. ff. de suppel. leg. l. labeo. in fi. sz contra. ff. ti. i. l. librorum. §. qr tamen. Sol. ut ibi. accur.

r ¶ Puter. idem si sciat. ut. l. in ambiguo in fi. ⁊. l. labeo accur.

s ¶ Electrum. genus metalli. accur.

t ¶ Rerum. nota rerum vocabula immutabilia sunt hominū mutabilia: ⁊ cetera. accur.

v ¶ Uocabula. i. que habent hoc ipso quod sunt res sine impositione hominis qualia sunt appellatiua: vt si ego legem equum: ⁊ cū de mulo sentiā: licet hoc constet qr de mulo sentiam non valet: ut hic ⁊ modo dixi de velle. ff. de suppel. le. l. labeo in fi. nisi hoc actum erat ante inter testatorem ⁊ legatarium cum dicam equum de mulo sentiam: nam ⁊ nutu posset legare: ut. ff. ti. ij. l. nuto nisi cōsuetudo cōmunis loci: sic uteret eo nomine. vt. i. de suppel. le. l. labeo. §. nec mirum. ⁊. §. nec uerum. accur.

x ¶ Hominum uero. s. i. imposita ab hominibus ⁊c. vt supra in princi. hu. ius. l. ⁊ facit. C. de muta. nominis. l. i. alij. dicunt inspici hic frequentiam: nam cetere res frequenter in appellatiuis nominibus stāt. ⁊ raro in ponitur proprium: ⁊ sm hoc nō expōes. i. iposita ⁊c. sed dic hoiū vocabula. vt stichus ⁊ ticius. econtra contingit in homine: quia vix stat in appellatiuo quin assumat proprium. ⁊ ideo illa non mutantur: hic sic non ergo nocet si alio nomine uocem stichum in legando: ⁊ est ratio secundū Jo. an. quia probabilius dubitatur in tali nomine qr in appellatiuo: sic infra de triti. ⁊ ole. le. si quis uinum. sic ergo substantiua ⁊ appellatiua nō mutantur: sed quid de adiectiuis. Respon. idem quod de proprijs cum sint accidentalia ut albus niger rufus. ut supra de rei uendi. l. si in rem. ⁊ facit. supra si certum peta. l. certum ⁊ de aqua quoti. l. prima. ⁊ iij. et facit infra titu. ii. l. librorū. §. qr tū cassius. ⁊ de act. ⁊ oblig. l. in oībus nego.

y ¶ Si quis ab omnibus. ad quod est. infra ti. i. l. si pluribus here. in pn. ⁊ hoc nisi uni sint assignate. ut. ff. de here. insti. l. ex facto.

¶ Si quis heredes. Distributiuum quisquis quod requirit duo

verba secundum quod distribuit actum primi verbi ita distribuit actu secundi verbi. h.d. bar. et bal.

n Electione. Electione facta semel variare non licet in vltimis voluntatibus. h.d. Alex. de imola. et pau. de ca.

a Seruus: que testator: legat mihi vnum de seruis suis quem elegerim.

Possumus. In vltimis voluntatibus non possumus in electionibus variare. hoc dicit.

b Possumus. vt et j. de opt. leg. l. apud offidium. et arg. ff. de tribut. l. que in heredem §. eliget: et hoc si tenuerit electio. ad quod plura sunt necessaria: quia de seruis testatoris. Item que tota familia exhibita. Item que hereditas erat adita: vt. j. de op. leg. l. ii. et iij. et l. optione et que erat maior: vt. ff. de mi. l. et si sine. §. pompo. alias incipit ait pictor. et quia dixi eligo: non volo eligere: vt infra de verbo. ob. l. si quis stip. et que sit sui iuris optans: vt. j. e. l. iul. sed ar. contra. infra de verbo. ob. l. eum qui certam. §. fi. ac.

Labeo ait. Quod commune est meum est quantum ad dispositionem mee partis. hoc d. Pau. de ca. et alex. de imo. et Bar.

c Ait. et male.

d Persona. s. serui. ac.

e Communis. nota que commune est: meum dicere possum. sic ff. de seruis vr. pre. l. in re communi. et facit infra de pecul. l. domin⁹. §. domin⁹: et de verbo. sig. l. pupillus. §. fi. Item facit. ff. de condi. insti. l. ij. §. fi. et j. de condi. et de. l. falsa §. fi. ac.

Cum fundus. In dubio legando rem videtur quis legare partem quam habet in re. hoc d. Bar.

Seruis electione legata semel duntaxat optare possumus[b]. Labeo ait[c]: cum certa res, aut persona[d] legatur ita quis meus erit cum moriar heres dato illi: et communis[e] fit, totum deberi: trebatium vero respondisse partem deberi cassius scripsit: quod et verius est. Cum fundus communis legatus sit et non adiecta portione sed meum nominauerit: portionem deberi constat[f].

Ulianus.

Stichum qui meus[g] erit cum moriar heres meus dato: magis[h] conditionem legato iniecisse, quam demonstrare voluisse patremfamilias apparet: eo quod si demonstrandi causa[i] hec oratio poneretur, ita concepta esset stichum qui meus est: non qui meus[k] erit: sed conditio[l] talis accipi debet quatenus meus erit vt si totum alienauerit legatum extinguatur[m]: si partem pro ea parte debeatur que testatoris mortis tempore fuerit.

Paulus.

Legatum seruo delatum dominus potest[n] repudiare.

Pomponius.

Si ex toto fundo legato testator partem alienasset[o], reliquam duntaxat[p] partem deberi placet: quia etiam si adiecisset[q] aliquid ei fundo, augmentum legatario accederet. Si ita scriptum sit: lucius ticius heres meus: aut meuius heres meus decem seio dato: cum vtro velit[r] seius aget, vt si cum vno actum sit et solutum: alter liberetur quasi duo rei promittendi in solidum obligati fuissent. quid ergo si ab altero partem petierat: liberum ei erit ab alterutro[s] reliquum petere. idem erit et si alter partem soluisset. Si ita legatum sit lecticarios[t] octo, aut pro his in homines singulos certam pecuniam vtrum legatarius volet. non potest legatarius partem seruorum vendicare: pro parte nummos petere[v]: quia vnum in alterutra[x] causa legatum sit: quemadmodum si olei pondo. l. aut in singulas libras certum es legatum sit: nec aliter obseruantibus est vno homine legato[y] diuisio concedatur[z]: nec interest diuisa[&] ea summa an coniuncta[?] ponatur: et certe octo seruis: aut pro hominibus certa pecunia[ꝑ] legata non posse institutum heredem partem pe-

f Constat. etiam si post testamentum incipiat esse suus totus. vt infra de auro et ar. le. l. si ita: sed cur pars alterius non debetur cum si totus esset alienus totus deberetur: si testator hoc sciret: vt insti. e. §. si res aliena: quia dixit suum. respon. quia dixit suum vnde ius quod in eo habet videtur legare: vt infra. e. l. si domus. §. fi. secus ergo si dixisset cornelianum. Item facit infra de aur. et ar. le. l. quintus. §. ij. et. j. ti. ij. l. qui concubinam. §. qui fundum. et de l. vxori. et. j. de fun. instruc. l. fundus. sed ar. contra. j. de no. ope. nū. l. stipulatio. §. fi. accur.

Stichum. Relatiuum quis vel qui iunctum verbo futuri temporis inducit conditionem. iunctum vero verbo presentis temporis demonstrationem. Et conditio que venit implenda in re de qua fit dispositio restituitur in quantum. h. d. Pau. de ca. et Jo. de imola.

g Qui meus. i. si meus erit vt statim probat. ac.

h Magis. comparatiue non electiue: nam vtraque continet. s. conditionem et demonstrationem: vt. j. de su. et ar. le. l. scribit. §. fi. et ad hoc. j. de condi. et de. l. nominati. §. fi. sed contra. ff. de here. insti. l. ij. in prin. vbi verba que s. ex partibus ascripsero non faciunt conditionem. sed certe et ibi est conditio: si ad diuersitatem partium fiat ascriptio alias quia totum testamentum periret non est conditio. Item arg. contra. ff. de here. insti. l. talem. §. i. et infra de condi. et demon. l. si in diem. §. fi. sed ibi ratio diuersitatis apparet. ac.

i Demonstrandi causa. s. solummodo.

k Qui meus est. vel stichum m cum non autem dixisset que meus erit. et c. sic. C. de cadu. tol. §. fin autem ad deficientium: ibi sed vt varietas et c.

l Conditio: talis tacita.

m Extinguatur. hoc dic: vt infra ti. ij. l. xi. §. si rem et de adimen. le. l. rem le. et facit. ff. de condi. insti. l. ij. §. fi. et ff. l. proxi. et ff. de le. iij. l. imperator si. et j. de condi. et de. l. filie. §. ticia. et. j. e. l. si quis legauerit. et. j. ti. ij. l. iul. §. serui. et de adimen. le. l. cum seruus. et l. legatum. §. pater: sed ar. contra. j. de ver. ob. l. si decem.

n Legatum potest (non tamen domino adimi potest: vt. j. de adimen. le. l. legatum. et concordat huic. j. e. l. si fundus. §. i. et de op. le. l. si pamphilo. et de suc. edic. l. i. §. per seruum: sed contra infra ti. i. l. ticia. §. lucia. sol. vt ibi. Item contra. ff. de acq. here. l. is qui. §. fi. sol. plus iuris habet filius quam seruus. accur.

Si ex toto. Si res legata detrahatur legatum minuitur si adiciatur legatum augetur. h. d. bar. et pau. de ca. et Jo. de imola.

o Alienasset animo adimendi: que dicit infra ti. ij. l. ti. §. Item et de adime. le. l. rem le. et ff. e. l. stichum in fi. l.

p Duntaxat. que testator non alienauit.

q Adiecisset. vt et j. e. que in rep. §. ij. et. j. ti. i. l. cum fundus et l. pen. et facit. j. e. l. ... et j. de an. et ar le. l. ... et. j. de adime. leg. l. ... de don. inter vi. et vx. l. cum hi stantes. §. ... et. j. de fundo instruc. l. mancipia. et. j. de condi. et demo. ... accur.

Si ita. Alternatiua posita inter grauatos facit eos teneri in solidum vt duos reos ... per petitionem vel partis perceptionem ... ab vno non in ... h. d. ... omis.

r Cum vtroque velit etiam in solidum ... et sic econtra. j. ... re. sti. l. antepe. sol. ... testator voluit eos teneri in solidum que prius ... nando separauit ... potuit infra. eo. ti. ... dem: ibi coniunctim ... omnibus: vt. C. de cadu. tol. §. fin autem ad deficientis. sol. vt ibi. et sic infra ti. ij. l. ille aut ille. ac.

s Ab alterutro. ... etiam ab eodem ... non iam exegerat pro parte: et sic est contra. C. de pac. l. si creditores et de fideiuss. l. liberum ... citur quod ad eundem potest redire: sol. habeas hoc altero et nihil est contra vel si habes alterutro: pone pro altero sic. ff. de libe. et posthu. l. si ita scrip. ... nato et c. et ff. de pactis. l. rescriptum. §. si pacto, vel dic que est hic ... legati quod dictum sine que responsio non valet. quia idem in aliis. vt C. de fideius. l. reos: dic ergo que hic vnum tantum pro parte exegerat et sic ad eundem pro alia parte reditur et sic is dicta. l. reos. ac in ... ris omnes conuenit et ab vno vel quibusdam exegit: vel dic vt si ... l. si creditores no. Item contra. C. de verbo. sig. l. pe. ibi in bono ... hi in onerato.

Si ita legatum. Si in vna parte alternatiue legatum est vnum licet in alia plura illud quod est vnum non recipit diuisionem propter plura. h. d. alex. de imola.

t Lecticarios, qui sciebant facere lecticas: et facit vim in hoc quod dixit viij. quia secus si singulariter eos nomino vel pro quolibet. x. quia tunc plura legata: et esset secus quam hic dicit et sic potest loqui. j. de verbo. ob. l. ... debemus. §. stipulationes.

v Nummos petere. ff. de acti. emp. l. si sterilis. §. fi. contra ... in vltima voluntate: quia vnum legatum est vnde diuidi non potest ... fra titu. i. l. nemine. h. vel ibi quot annis viuit tot obligationes habitationum et pensionum hic vna obligatio que semel tantum cedit.

x In alterutra, sic dicas alterutra. i. vtraque et sic vnum legatum ... sic infra ti. i. l. si illud: sed tunc est contra infra ti. i. l. viii. §. i. et infra de verbo. oblig. l. scire debemus. §. stipulationes. et infra. e. l. plane. ... si vero dicas propterea: quia in qualibet causa fit vnum. i. vel ... num: vel in. x. erit contra dictam. l. si illud: quare dic que est vnum propter vnam prestationem sed duo propter duas res nominatas in legando. accursius.

y Legato. supple aut. x. prout legatarius volet. ... l. ii. §. i. ...

z Concedatur, que esse non debet. vt infra de uer. ob. l. si non fecerit. §. ... cusationibus. §. pro parte. et supra de condi. inde. l. si non ... pe. et infra ti. i. l. si quis duobus. et facit infra. e. l. ... l. cum filius. §. uaris.

& Diuisa. s. pro singulis seruis lego. x.

? Coniuncta. ut subiicit certe et c. ac.

ꝑ Certa pecunia. puta accur.

a ℭ Debere.i. cum effectu vt soluatur no. variationem reprobari sit.ar. de procu.l.in causa.sed.ar.contra.ff.de coll.bo.l.nonnunquam in prin. sed ibi speciale: vt ibi not. item facit.ad.§.ff.de acquirend. heredita.l.cum hereditatem.ff.de duo.rei.l.iij.§.fi.ff.tit.i.l.si ticio aut se.l.si quando.§.fi.accur.

b ℭ Quod. Id in quo habemus spem postliminij potest legari.h.d.hic et Jo.b.imo li. et alex.de imo.

ℭ Id consistere.i. valere legatum: nam et in here. venit: vt ff.fam.heredi.l.item la.ff.fam.here.l.si est in venditione et in stipulatione: vt ff.de acti.empt.l.fina.sed hoc si fuit nostrum alias secus si semper fuit hostium: vt ff.de v.obl.l.liber homo.in fi. Item facit.ff.de here.l.fi.l.illa.§.i.et ff.eo.l.si seruus ab hostibus.et l.ab oneribus.§.etiam.

c ℭ Julianus. Jus optionis per filium solum non potest explicari.h.d.alexan.b.imo la.

ℭ Julianus optari posse.i.filius non potest optare.l.3 optio alicuius rei sit ei relicta et sic est contra.ff.de ver.ob.l.fi.in princi.So.ibi inter viuos: vel ibi mera voluntas hic optio que cum deliberatione fit vel ibi supple quod et iussus sit necesse per istam.l.ibi per suam permissionem habet electionem: quia sic fuit stipulatus quod volam et.c.hic non.

d ℭ Nec ante aditam.i.etiam cum iussu sunt enim plura necessaria: vt possit optari.vt.ff.e.l.serui.accur.

ℭ Cum filiofamilias. Qui capit commodum per mediam personam alterius ex vltima voluntate potest onerari fideicommisso grauatur si extraneo restituitur grauatur. tunc vt heres trebellianicam quartam deducet si ei per quem acquiritur non videtur grauatus vt habes nec quartam deducet et fideicommissario mortuo ante diem cedentem fideicommissum remanet penes grauatum.h.d.Bar.

e ℭ Cum filiofamilias.i.cuius reliquit filio vel seruo seu hereditatem vel legatum vel patri vel domino acquirendum potest rogari pater vel dominus vt restituat: et aut ipsi filio vel seruo et tunc tenetur pater vel dominus ex sua voluntate scilicet si manumisserit.sed extraneo tenetur ad voluntatem fideicommissarij detracta fal. quod non detrahit quando filio restituit et est ratio quia heres retinere consueuit vnde primo casu ex persona filij qui est heres retinet in secundo non. quia non pater.sed filius est heres et quia non vt heres restituit sed vt heredi non retinet.sed si ante emancipationem decedit filius remanet patri ex cuius voluntate pendebat fideicom.

f ℭ Patris.alias patris vel domini alias patri vel domino.q.d.potest grauari pater vel dominus cum commodum ei queratur licet per obliquum vt vsufructus.ut.C.com.de le.l.i.§.heredis.et ff.ti.i.l.si alienus.in prin.et ff.si quis omis.ca.test.l.si seruum.et ff.ad.l.fal.l.neuseruus.§.seruo et ar.l.si a seruo.et ad trebel.l.quidam ita.§.si seruo.accur.

g ℭ Ex persona ipsorum.i.patris: vel domini.i.ex eorum voluntate.

h ℭ Capit vires.i.valet.

i ℭ Cum ipsis.i.filio vel seruo et c.sed si extraneo: tunc habet necesse pater restituere velit nolit vel dic ex persona patris vel domini.i. non filij vel serui: quia sibi ipsis non debet sed ipse pater vel dominus si fiat sui iuris quod est verius.sed quomodo filio vel seruo restituit cum si vna in eis det alia queratur ei vt etiam per momentum non stet apud filium vel seruum: vt.ff.de acquiren.here.l.placet.resp.fuit rogatus sub conditione vel in diem restituere ante conditionem vel diem emancipat vel manumittit vel etiam secundum nouas leges cum pater habeat vsufru.nisi a testatore sit vetitum: vt in auten.ut li.ma.et n.in prin. non haberet locum quod hic dicit secundum.R.vel dic si pater sibi retinere si vult nec filium emancipare restituat filio res illas et detur curator illis bonis: ut.C.de bo.que lib.l.fi.§.finautem pater.in seruo hoc non dico. Item cogitur pater restituere si dissipat: vt.ff.ad trebel.l.impe.tamen vel dic pure rogatum teneri quando erit sui iuris: vt.ff.ad trebel.l.vbi pure.inest ergo tacita conditio si fiat sui iuris accur.

k ℭ Denique.i.nunc dicit quando extraneo restituere rogatus est pater accursius.

l ℭ Ex trebelliano.i.alias ex trebelliano alias ex tertio.alias ex testamento alias extraneo.accur.

m ℭ Falcidie.i.trebellianice.

n ℭ Quam ex persona filij.ergo vt heres retinet hoc autem ea ratione euenit quoniam pater vel dominus ex persona filiorum vel seruorum eadem ratione et modo tenetur.qua teneretur vel filius vel seruus si manumissi essent.sed si manumissi essent etiam tunc tenerentur ex persona sua et quartam detraherent: ergo et domini vel pater ex eorum persona tenerentur vt detrahant. Item si manumissi essent sibi ipsi a seipsis legari si posset vel relinqui ut.ff.e.l.et quidem.nec ergo hic ex persona eorum tenebit relicti a patre et hoc subijcit ipsi uero et c. Item ad id quod dicit ex persona filij. quasi filius teneatur est contra.ff.ti.i.l.si alienus.ibi: nec seruus et c. So.vt ibi accur.

o ℭ Non admissa.i.non retenta quarta.habent tamen locum alia remedia trebel.ut.ff.ad trebel.l.i.§.sed filio accur.

p ℭ Non posset.i.ideoque pater non ex persona filij.tenetur filio sed ex sua.et.ad quod est.ff.h.eo.l.si ei cum.ij.resp.et ex sua non ut heres: quia sic filium faceret heredem vtiliter restituendo quod non facit: quia ipse filius directo est heres.et ad hoc.ff.ad trebel.l.mulier.§.fi.accur.

q ℭ Sed ut pater.i. ut homo qui integra omnia ei reddit et in hoc potest grauari: et nihil detrahit: quia hoc consueuerant facere heredes non alij, assimilatur ergo magis legatario qui nil retinet. vt nota.C.communia de le.l.i.§.i.sed uidetur contra.C.ad trebel.l.iubemus.§.idem que in te.so.ibi pater fuit institutus et suo filio rogatus restituere. sed quero quis est heres resp.hic dicitur filius est heres sed ob.ff.de acqren.here.l.placet.ubi pater uel dominus uidetur heres: sed ibi non dicit patrem heredem: sed ei queri hereditatem: sed pro hoc quod filius sit heres est.ff.de solu.l.hominem.§.quidam.uel si dicas quod pater hic quod potest rogari: ut heres: et tunc retinet quartam: uel ut pater commodum sentiens et tunc non: et sic hic fuit et sic non refert filio uel extraneo sit rogatus prima placet. et caute tacet de seruo ab illo.§.denique.usque ad fi.quando non restituat supra dixi accur.

r ℭ Relictis.i.nota ad duo singularia dari adiectiuum plurale.uel uerbum plurali numero: sic.C.de repu.l.consensu.§.hoc ubi.in fin.et ff.ad.l.iuliam de adulte.l.si postulauerit.§.pe.et de cap.l.ij.et ff.de lib.et posthu.l.gallus.§ para.et ff.ut leg.no.ca.l.filio.et ad trebel.l.i.§.si filio.et ff.de offi.presi.l.illicitas.§.ne tenuis.et ff.de tu.et rationi.distra.l.i.et ff.de distrac.pig.l.cum seruus.§.i.accursius.

s ℭ Patris.i.ex uoluntate.ut in prin.huius legis nota.secus ergo si esset relictum extraneo.tunc enim: quia ex persona filij teneretur: non fideicommissarij extranei licet decederet filius non pertinet legatum azo. Item huic uerbo est contra.ff.ti.i.l.si idem seruus.solu.ibi speciale in libertate.ut non pendeat ex uoluntate domini accur.

t ℭ Retenturum.i.fidei et in singulari fideico.sic relicto post mortem heredis.ut ff.de condi.et demonstra.l.heres.meus so.resp.sed in vniuersali est hoc plus quia etiam rogato herede si decedat fideicommissarium filium uel alius non transmittit ante rest.ut.ff.ad tre.l.apud §.utrum.et §.antisti.et l.postulante: sicut nec hereditas non adita.ut.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.nec bonorum possessio.ut.ff.de bo.pos.l.iij.§.acquirere.sed hic forte transmittit ius deliberandi: ut hereditas.ut.C.de iure deli.l.cum antiquioribus.sed secundum hoc quare hoc dicit fideicom.et c.cum supersit idem ius cuicunque legetur resp.sub.maxime vel uerius: quia secus si extraneo retento: eodem casu quod filius decesserit: non quod fideicommissarius extraneus: sed an heres rogatus cogatur adire et restituere.resp.ut no.C.e.l.cum quam.accur.

u ℭ Receperit.i.sic ipsum si valeret honoraret uerum si deficiat.hec lex.de cadul.tol.eiusdem commo.cedet.R.et facit.ff.de condi.et de.l.si tibi.§.fi.et l.se.et C.de fideicom.l.quamuis.

Si mihi et tibi. Si legatarius succedit collegatario post idem legati conditionem potest repudiare ex persona defuncti et totam rem legatam consequi ex persona sua uel contra: et si semel est consecutus ex persona unius totum non potest amplius petere ex persona alterius.d.Pau.de cast.

x ℭ Legata fuerit.i.insolidum uel coniuncti et sic parte iure suo per iure accrescendi uel dic disiunctim et sic insolidum suo iure per alium non diminutum.ut.C.de cadu.tol.§.ubi autem.et §.si vero non ois et c.et facit ista.e.§.si duobus.et ff.e.l.si pluribus.

y ℭ Cedente.i.quod est in morte testatoris quo ad transmissionem: ut.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.

z ℭ Ex meo.i.partim iure meo: partim iure accrescendi: secundum primum casum: uel dic totum uno iure secundum alium casum.accur.

cuiue partem mancipiorum debere[a].

Idem.

Id quod apud hostes est legari posse octauenus scripsit et postliminij iure consistere[b].

Paulus.

Julianus[c] nec a filiofa. sine iussu patris optari posse[c] nec ante aditam[d] hereditatem putat quod est uerum.

Papinia.

Cum filiofa.[e] vel seruo alieno legatum vel hereditas datur, fideicommitti patris[f] vel domini potest: ac tunc demum ex persona ipsorum[g] fideicommissum vires capit[h] cum ipsis[i] per quos commodum hereditatis vel legati patri domino ne queritur: fideicommissum hereditatis relinquitur. denique[k] iulianus non insubtili ratione motus patrem cuius filius heres institutus est ex trebelliano[l] quidem habita ratione legis falcidie[m] restituere hereditatem resp. quam ex persona filij[n] teneretur. ipsi vero filio non admissa[o] falcidia: quia ex persona sua sibi filius obligari non posset[p]: ac pater non vt heres: sed vt pater[q] rogari videtur. et ideo si filio rogatus sit pater post mortem suam quod ad se peruenit ex legato vel hereditate filio relictis[r] restituere, isque viuo patre decedat omnimodo patrem id retenturum[t]: quoniam fideicommissum ex persona patris[s] sui iure receperit[u].

Papinianus.

Si mihi et tibi eadem res legata fuerit[x]: deinde die legati cedente[y] heres tibi extitero: liberum mihi esse labeo ait: ex meo[z] legato an ex eo quod tibi heres sim acquiram legatum. et si

volucro eam rez ex meo legato ad me ptinet vt tota[a] mea sit: ex hereditario legato petere eum me non posse[b]. pculus ait. ¶ Si qs seruos quos gadibus[c] habe-ret eo testo quod rome morans fecerat: tridno quo mortuus fue-rit hered? dare mihi damnaue-rit ratum e? legatu? et angustias[d] tpis nihil legato nocere. ¶ Re-gula iuris ciuilis ? que efficit vt quibus ipsis legare possumus[e]: eorum quoqz seruis legare pos-sum[?]. ¶ In legatis[f] nouissime scripture valet: qz et mutari cau-sa precedetis legati vel in diem vel in conditionem vel in totuz ademptione pot. sz et si sub alia vel alia conditione legatuz ade-ptum ?: nouissima[g] ademptio spe-ctanda est. ¶ Interdum tn in lega-tis non posterior: sed precedes scriptura vz. nam si ita scripsero quod ticio infra legauero id ne-qz do neqz lego qd infra lega-tuz erit non valebit[h]. nam et cu' sermonem quo presentia lega-ta[k] data in diem pro feruntur: ad postea[l] quoque scripta lega-ta pertinere placuit. voluntas ergo facit qd in testamento scri-ptum valeat[m].

Idem.

Cum incertus[n] ho legatus tibi esset hrs stichum seruo tuo[o] tradidit: neratius rsdit: si volutate[p] domini tradiderit vl ratum hoc dominus habuerit: perinde eum liberatum[q] atque si stichus legatus esset[r].

Vlpianus.

Si ita sit ascriptuz[s] si cui bis legauero, semel heres ei da-to: vel vt semel ei debeatur: et ei-dem duas quantitates ascripse-rit: vel duos fundos an vtrun-qz debeatur. Et ait Aristo. vnuz videri legatum[t] nam quod ade-ptum[u] est: nec datum videri sm celsi et marcelli sententiam: que vera est. Sed papinianus libro decimonono questionuz ait. Et si post legata sepius ascripta. ide hec subiecerit semel pstare vel-le: et hoc ante impletuz testame-tum fecerit ipso iure[x] videri cer-te legata adempta. Sed qd ma-gis erit ademptum non enim ap-paret. et ait posse dici exiguum[y] esse prestandum.

Paulus.

Qui quartam partem bono-rum legare voluit dimidi-am scripsit. pculus recte ait pos-se defendi quartam legatam: qz inesset dimidie. ¶ Idem erit et si quinquaginta[z] voluit legare: et centum scripta sint: quinquagin-ta eni debebunt[?]. ¶ Sz et si plus legare voluit et min? scripsit: va

a ¶ Ut tota. videtur qd partem tantum alter i repudiata: vt. j. ti. i. l. si ti cio. fo. ibi sed quid prodest hoc posse. rn. pp onus impositum pti defecte quando disiunctim: et sic insolidum fuit ambobus legatuz: vt. C. de cadu. tol. § sinautem ad deficiete. accur.

b ¶ Non posse. non ob. ?. de actio. emp. l. non est. nota contra: qz ibi no fuit cause lucratiue hic sic: et ideo hic sufficit semel percipi qd no est ibi. vt ar. j. de ac. et ob. l. omnes. et facit. j. de sol. l. si duo. et. ?. de euic. l. si ei. §. i. et j. eo. l. duob?. et. l. seruo meo. sed an partem iure meo par-tem iure hereditario. rn. hic innuit qd possim ibi ut tota. mea ?. quasi possim velle co-tra: sed alij contra causa mi-nuendarum litium vt. no. d. l. non est. Item si velit dimi-diam suo iure petere et alte-ram repudiare: an possit: rn. quando disiunctim non: vt. j. ti. i. l. neminem. quando con-iunctim videtur qd sic. vt. C. 6 ca. tol. l. vbi ante. et sic po-test loqui. j. t. i. l. si ticio et mi-hi. accur.

¶ Si quis. In testamen-tis difficultas prestationis sub ducitur et legatum firmuz re-manet. hoc dicit bar.

c ¶ Gadibus. nomina quorun-dam locorum que sunt distan-tia a roma.

d ¶ Angustias. i. breuitatem sed contra insti. de ver. ob. §. loca. ?. de eo qd cer. lo. l. ij. §. si quis ita. sol. ibi iter viuos. vel solu. ut infe nota contra. Item contra insti. eo. §. si. et. C. de his q pe. no. l. i. vbi pos-sibilitas vitiat legatum. solu. ibi impossibile ab initio fuit hic possibile: nam testator po-terat tantum viuere: qd serui poterant romam duci. vel hic remouetur quod est impossi-bile: scilicet festinatio: sed non tollitur legatuz quasi sit uni preceptum habens duo mem-bra. sic. ?. de ar. l. celsus. §. ite nit: et nota. angustiam tempo-ris non nocere: vt. C. eo. l. no tantum et infra de iure fisci. l. edicto. §. item et. ?. ex quib. cau. ma. l. necnon. et siquis cau. l. ij. §. quod ait dirimus. et. j. de dam. infec. l. in hoc amplius. §. i. sed ar. contra. ?. de con-stitu. pe. l. Item illa. accursius.

¶ Regula. Seruus dicitur esse capax si capax ? domin? hoc dicit. Bar. vel sic: quod possum tibi legare id et possu seruo tuo legare. hoc dicit alex. de imola.

e ¶ Possumus. sed fallit: quia aliquid seruo potest legari quod non domi-no: vt si seruo lego rem domini: vel qd ei debeo valet. sed si domino no va-let: vt. j. ti. i. l. debitur. §. fi. et econtra aliquid domino quod non seruo: vt seruitutem ad predium domini vt. j. de seru. le. l. et si maxime: et sic nec q-dem omne nec id solum. sed dicas id euenire mixta ratione persone et rei. B ratione persone tantuz quia sit no capax: vel capax. vt. d. l. debitor. in fi. et facit. ?. de here. insti. l. non minus. et. l. seruum meum in prin. et. C. de he-re. insti. l. neqz accur.

¶ In legatis. Sequens voluntas seruatur: nisi precedens si derogato-ria. h. d. omnes.

f ¶ In legatis. a pponendo diem vel conditionem in legatis puris: vt. j. eo. l. talis vel adimendo in totum: vt. C. eo. l. datum. sed si ponas legatuz pure ademptum: et postea sub conditione adimi quid adimitur rn. adime-do sub conditione denuo legare videtur: argumen. contra in auten. quib. mod. na. ef. le. §. quoniam. ubi faciendo repudium videtur confiteri matri-monium. vt. ?. de acquiren. here. l. illud. accur.

g ¶ Nouissima: facit. j. de adimen. le. l. translatio in fi. et de condi. et demon stra. l. quod traditum. et. ?. de testamen. tu. l. tutor datus. §. fina. Accur-sius.

h ¶ Interdum. non valebit: vbi expresse prioris voluntatis dicat se peni-tere: vt. j. ti. ij. l. si quis in princi. et. ?. titu. ij. l. diuus. §. licz: sed quid si i p-mo dixit quod non liceret sibi penitere rn. nihilominus potest penitere si exprimat qualitatem illius prime voluntatis in secuda. vt dicta. l. si qs

Accursius.

i ¶ Nam et cum vere prior scriptura magis spectatur: quia et hoc ... alibi nam ?. azo. et facit. j. proxi. l. si ita.

k ¶ Presentia legata. ut si dixero que pure legauero tali die ... tur.

l ¶ Postea ... go et hoc non tam ... riorum scriptura ... prior spectatur. vt. j. ... talis. in fi. nam tota ... lnt vna scriptura vide-tur. vt. ?. ... tur. §. si ei seruo ... tra. j. tim. b. l. ... i. sed non est contra ... ibi paret.

m ¶ Valeat. vel ... leat azo. et fac. j. de c... ditio. et de. l. ... ne accur.

¶ Cum incertus. In legato ... is videtur legatu ... postea legatum ... tus. h. d. bar.

n ¶ Cum incertus. sed ... in genere ... gat: vt not. ?. ... hero. s. l. heredes. §. ... certo.

o ¶ Tuo. scilicet lega... ri.

p ¶ Voluntate. alioqu... non: vt. j. eo. l. seruo le... gatus. §. i. accur.

q ¶ Liberatum. hoc ... si pleno iure stichus ... ctus fuerit legatum ... j. eo. l. si a seruis. §. ... mo.

r ¶ Esset. stichus ... gatus non erat ... dum hoc soluere ... pro debito: vt. ... sol. l. i. et ... tol. obli. in ... contra. j. titu. i. l. ... §. duobus. ibi ... enim ?. sed dices ... net singulos quo ad so... lutionem non ad obli... gationem ut singuli ... deatur obligati vel ... in obligatione nec obstat. ?. de condi. inde. l. cum his. §. fina. ... no. accur.

r ¶ Esset. scilicet tantum in specie accursius.

¶ Si ita. Siue ademptio precedat siue sequatur in eodem testame-to legatum perimit ipso iure et quod minimum est debetur. hoc dicit. barto.

s ¶ Ascriptum. s. testamento.

t ¶ Videri legatum. vt. ?. eo. l. si mihi. §. fina. ibi expresse priori vo-lunt atis se penituisse dicat: vt ibi no. et facit. ?. 6 pdi. isti. l. si nuo...

u ¶ Ademptum. eodem testamento: et statim dicet. accur.

x ¶ Ipso iure: quasi nec datum alioqum si post perfectum testamen-tum in alia voluntate sit quidem solemni: vt testamento alio ipso iure admittitur: si non solemni vt codicillis tunc per exceptionem vt ?. de his que in testamen. delen. l. i. §. sed hoc ita. et. §. sed si ... et. l. pro. §. sed nonnullos. azo. Item et hoc quando expresse ... tacite tunc per exceptio. doli: vt. j. de adimen. le. l. ij. §. fi. et. l. ... te. §. fina. accur.

y ¶ Exiguum. no. exiguum esse prestandum. sic. j. titu. ij. l. per con-cubinam. §. i. et. l. nummis. et. j. eo. l. apud. §. seio. et de regu. iur. ... per in obscuris. et de verbo. obliga. l. si ita. sed argu contra. j. de re. du. l. si fuerit. sed ibi est ambiguitas in personis: vbi vtrumqz ... ademptum hic in rebus. Item argumen. contra. j. de auro et argen. le. l. qui lancem. Sol. ibi. et. l. ticia. §. seia. argumen. contra. So. ... Ite. ar. ?. j. p. ep. l. eptor fidi. So. ibi. Ite ar. ?. j. ... bit. §. Ite. So. ibi. Ite ar. ?. j. pdi. et demon. l. idest que ... in libertate accipitur quod est vtilius in seruo.

¶ Qui quartam. Voluntas testatoris probata preualet scrip-ture in augmento et diminutione legati. barto.

z ¶ Debebunt: vt. ?. 6 hedi. isti. l. quotiens. §. sed maiorem. accur.

a Valebit legatum. in minus vt ibi innuit. sed et si plus. et ar. ff. l. pr. § si stipulati. sed ar. contra ff. de hered. insti. l. quotiens. ff. e. t. ff. de v. ob. l. i. § si stipulati. sed si nõ in corpore. vbi valet in eo quod plus voluit. Sol. ibi constabat de voluntate per verba: hic nõ erat scripta. hic steterat in finibus voluntatis. vel dicas valebit in eo quod est plus. et sic concordat: et fac. ff. de ar. l. dic. § si plures. et C. plus vale. quod agi. l. i.

insti. l. clemens. et de peti. here. l. illud in fi. accur.

b ¶ Si vni. Qui repudiat hereditatem. consequitur prelegatum totum h. d. Barto. Vel dic. Pro parte cui factum est prelegatum. si adiit hereditatem. partem rei legate habet iure hereditario: aliam partem consequitur iure prelegati. si vero repudiat hereditatem totum consequitur a coherede tanquam quilibet legatarius h. d. cum. l. se. alex. de imo.

¶ Si quis. Nomina collectiva seu appellativa relata ad plures cõiunctionem verbalem inducunt: et ideo eos est ius accrescendi. h. d. Bar.

b ¶ Sentiret. quod est si de ea fiat mentionem alicui in testamento. vt. ff. e. l. q. filiabus.

Si duobus. Qui nõ est sed esse speratur facit partem. h. d. bar.

c ¶ Debeti ũmo concto dz dari. vt. C. de cadu. tollen. § i prio. et § pro secundo. So. fm. R. hic non erat in rerum natura: sed sperabatur. vt. ff. e. l. § fin. ibi nõ sperabatur puta mortuus: vnde hic habz partem. f. intermin. vel fm Jo. hic loquitur in casum caducariorum et quod dicit nõ fuerit. s. tempore mortis testatoris: sed tempore testamenti sic. et fz hoc contingit per illum § pro secundo. ac. i. pro nõ scripto etiam olim concepto debebatur. vt. ff. de here. insti. l. quo loco. § fi. s. dicto. § an primo. Item nõ facit partem etiam q. si admittitur ad partem. sic ff. e. l. plane. § si coniuncti z. l. hmo. § si ticio. ac.

¶ Heres. Heres tenetur ad totum onus iniunctum sibi et erga testatore gravari potuit. h. d. Bar.

lebit legatum[a]. ¶ Si quis vnam summam filiabus[b] legaverit vt etiam posthuma sentiret[b]: si ea nõ est nata superstiti solidum debebit.

Pomponius.

Si duobus res coniunctis legata sit: quamvis alter in rerum natura non fuerit: alteri debert[c] solam partem: et hoc puto verum esse. ¶ Heres adiecto ei nomine cuiusdam qui heres nõ fit dare dãnatus[d]: totum[e] legatum dz. nam et si duos ex heredibus suis nominatim quis dãnasset: et alter hereditatem non adisset, qui adisset totum deberet[f] si pars eius qui non adisset ad eum qui adisset[f] pervenerit. ¶ Si ticio[g] et posthumo legatum sit: nõ nato posthumo totum ticius vendicabit. ¶ Sed et si testator ticio et posthumo viriles partes dari[h] voluisset: vel etiam id expressisset[i]: totum legatum ticio debetur: non nato[k] posthumo.

Ulpi.

Quum filiabus legavit si mentionem aliqua parte testi posthume fecit[l]: videtur in filiarum legato et de posthuma sensisse. ¶ Si quis ita legaverit: si que filia mihi genita erit: ei heres meus centum dato. pluribus natis videtur singulis tantundem legasse[m] quod ita accipiendum est: nisi evidens sit contraria sententia testatoris. ¶ Si vni ex heredibus fuerit legatum[n]: hoc deberi ei officio iudicis familie herciscunde manifestum[o] est. Sed et si abstinuerit se ab hereditate consequi eum hoc legatum posse constat.

Julianus.

Et quidem totum legatum[p] petere potest quamvis a semetipso[q] inutiliter ei legatum fuisset.

Ulpianus.

Legata[r] inutiliter[s] data papinianus putat lib. questionum confirmari per repetitionem: idest per hanc scripturam postea forte in codicillis factam. hoc amplius ei heres meus dato[t]. diversum est in illa scriptura quas pecunias[u] legavi: quibus dies appositus non est annua bima trima die heres meus dare damnas esto. Non enim hoc egisse testatorem vt confirmaret que inutilia sunt, sed vt dies vtilibus prorogaret. ¶ Idem in eodem loco et in substituto impuberi[x] scripsit: vt si fuerit ab impubere inutiliter legatum: substitutus hoc debeat: si hoc amplius legatum ab eo sit relictum aliquid: nec ille pri[y]bus extiterit et impubes decesserit[y].

n ¶ Legatum. idest prelegatum.

o ¶ Manifestum. vt. C. familie her. l. si qua. et ff. fam. her. l. si tale. et continua. l. se. accur.

p Et quidem totum legatum. cum enim repudiat hereditatem pars quam iure hereditario habebat in legato accrescit coheredibus cum certa parte hereditatis: sed cum suo onere. et sic totum habet iure legati vt hic. et ff. de his qui. vt indig. l. eum qui. § . pro parte. et ff. e. l. quesitum. § . duobus. sed contra ff. ti. i. l. miles § . i. ibi pro parte coheredis tantum habet. Solu. hoc in suo propter verbum abstinendi quod est ff. l. proxi. in fi. ibi in extraneo vel aliud in eius herede vt ibi. ar. C. de cuic. l. fina. vel dic vt ibi. Item contra. ff. de. doli exceptione l. apud. § . si ex vncia. ii. rñ. Solu ibi. Item in eod. ti. l. fina. § . fina. contra. sol. ibi. Item argumen contra. ff. ad trebel. l. si patronus. § . quid ergo. Item facit. ff. eo. l. filio. et l. nã nec. et. l. qd § . i. rñ. sed ff. e. l. sz als. et. l. qd § . § . i. sed ibi apparet testatorem voluisse contraque potest esse solutio omnium. accur.

q ¶ A semetipso. vt. ff. eo. l. legatum. § . i. sed nonne servus heres institutus habet libertatem a seipso. sz dic vt. ff. de here. insti. l. sz si sub cõditione. § . fi. ac.

Legata. Verbum hoc amplius inducit repetitionem per quam legata precedentia invalida confirmantur: secus in aditione que fit ad dilationem concedendam heredi hoc dicit Bar. Primo loquitur quando repetitio facta est in primo gradu. Secundo quando dilatio solutionis est concessa. Tertio quando repetitio est facta in secundo gradu. Secunda ibi. et diversum. tertia ibi. idem in eodem. h. d. bar.

d ¶ Dãnatus. vt ticium heredem et regem anglie dãno. et. seio prestare. accur.

e ¶ Totum dz. sic. ff. ti. i. l. qdã i fi. et. ff. ad treb. l. si aliena res. i fi. et. ff. e. l. qdam. § . quotiens. et. ff. de pac. l. tale. i fi. et. ff. de v. ob. l. eum q. § . i. et ff. ti. i. l. mortuo. § . fi. sz z. ff. ti. i. l. celsus. § . pe. vbi nihil debet. So. ibi repudiãte tñ dãnavit: h vtrũqz: vel ibi vnus sol[us] erat et ille omisit. ac.

f ¶ Qui adisset. utpote coniuncti re et verbis. erant enim et alii disiuncti: vt. ff. vbi dicit ex heredibus ad quod facit. C. de cadu. tol. § . si vo qdã. ac.

g ¶ Si ticio. Qui nõ est in rerum natura nec esse speratur nõ facit partem: sz tm si debet coniuncto re tantum: vel re et verbis: vel verbis tantum. h. d. Et habz tres partes. Primo loquitur in coniunctis re tantum. Secundo in coniunctis re et verbis. Tertio in coniunctis verbis tantum. partes patent. h. d. bar.

g ¶ Si ticio scilicet prio et posthumo postea: et sic sunt re tantum coniuncti: sed in secunda re et verbis: in tertio verbis tantum et sic sunt tres casus.

h ¶ Dari. s. tacite. re. et verbis eos coniungendo. acc.

i ¶ Expressisset. vt haberent viriles: et ita coniunctum verbis tantum. et sic datur ius accrescendi: vt. ff. de her. insti. l. si quis heredes. et. ff. de vsufruc. accrescen. l. i. si. rñ. et. l. pe. quod sunt contra. ibi nullomodo erant coniuncti: quoniam l. pe. a diversis erat singulis legatum: et sic et soluitur. ff. ti. i. l. et peculio. Item no. quod non facit partem qui nõ admittitur ad partem vt no. ff. e. l. huiusmodi. § . si ticio.

k ¶ Nõ natosi. qui incõmutabiliter facit eum non nasci. sic. ff. de. v. ob. l. qui g. § . fi. et facit. ff. de re. du. l. vtrum in prin. et. ff. ti. ii. l. re coniuncti. ac.

Quum filiabus. Appellatione filiarum continetur posthuma si de ea testatorem aliquo iudicio appareat sensisse. h. d. Bar.

l ¶ Fecit. nõ alias. vt. et. ff. e. l. q certã. § . fi. sz z isti. q da. tu pos. § . fi. et. ff. de tutela testamentaria. l. si quis filiabus. So. h legatum affectionis: ibi tutor ratione filiationis datur. et facit. ff. de v. sig. l. nomen filiarum.

¶ Si quis ita. Distributivum si quis: actum primum verbi attribuit pluribus insolidum: et eos insolidum ad emolumentum vocat. h. d. Bar.

m ¶ Legasse. hoc facit charitas vt. ff. e. l. si servum plurium. § . fi. alias secus. vt. ff. ti. i. l. si quis ticio. § . fi. vel hic distributiva sunt verba ibi aliã idem no. omnes comprehendi. sic. ff. de re. du. l. vtrum. ii. rñ. et arg. C. de fideicom. h. l. cum inter. in fi. sed. z. ff. de li. et posthu. l. ii. Solu. in exheredatio odiosa nullum comprehendit. Item facit. ff. de he-

r ¶ Legata. testator in testamento minus solenni reliquit legatum fundi ticio: et sic inutiliter vel fundus erat ticii: et sic non valet legatum postea fecit codicillos: et eidem ticio sic legavit: ticio hoc amplius lego. c. certe per hoc quod dicit hoc videtur legare iterum et fundum. et sic confirmavit si tempore codicillorum fundus invenitur alienus: secundo dicit esse secus in hoc casu testator inutiliter legavit fundum ticio pure: et postea eadem scriptura vel alia dixit: que legata pure reliqui: volo deberi: et post annum. nam non intelligitur confirmare sed tñ prorogare solutionem: tertio addunt casum similem primo si testator instituto filio suo impubere reliquit legatum fundi inutiliter et deducit substitutum. s. si heres non esset. et post ab eodem substituto religt his verbis hoc amplius ticio lego. c. videtur repetere legatum fundi et confirmare.

s ¶ Inutiliter. propter defectum solennitatis: vel quia per inepta verba secus si propter personam legatarii: quia non capax: vel rei quia legari nõ possit: vt. ff. e. l. apud. § . fina. et facit. ff. e. l. si quis a filio in princi. et. l. servo alieno. § . penulti. et. ff. ti. ii. l. si pure. et. l. si sic. § . penulti. et ar. ff. de testam. mil. l. tribunus. § . fi.

t ¶ Datos. s. decem. accur.

u ¶ Quas pecunias. quia plura legata reliquit: et in uno decem: et in altero altera decem: et sic de singulis quorum legatorum quedam utilia quedam inutilia.

x ¶ Idem. impuberi s. exheredato fm. R. et fm hoc dic idem quod in primo casu scilicet vt non valeat repetitio vel verius institutio: et sic idem quod in primo casu. l. s. dic inutiliter eodem modo quo. et ff. non ut. R. quod sic exheredatus: ideo dico institutum quia aliis non potest relinqui etiam a substituto: vt. C. eod. l. cum quidam. et. ff. ad. l. falci. l. qui fundum. § . qui filios ibi nec contrarium est. et. ff. ti. ii. l. fi. i. rñ. et. ff. e. l. plane. i. rñ.

y ¶ Et decesserit. et pupil. nam vtroque casu admittitur substitutus. s. sine non sit heres sive fit et decedat impubes et tenet repetitio quando inutili

ter prius data fuerit: alias si veliuter non tenet repetitio eo casu quo esset vt. ff. de reg. ca. l. i. sz rn. dies legati vsufr. cedit ab adita
hrs impubes: sz debebit substitutus tunc vt hrs ipuberis. nõ aūt ex repeti tione vt. ff. eo. l. si fundu. §. si pater. τ l. seruo. alieno. §. sed si pf. τ facit. ff. ti. y. l. ij. τ. ff. eo. l. si fundum. §. fi. τ l. sc. ac.
ut. C. de ca. tol. §. i nouissimo. τ. §. qui di. vsufr. hc. ce. l. §. i. casu maiua regula cessat: qr nõ hz locū nisi in legatis quorum dies cedit a morte testatoris. ut. ff. h re. cat. l. iij. τ i alijs casib⁹ fallitur. C. e. l. a. c. ij.

¶ In legato. Si partes nõ adijciunt in legato itelligūtur eq. b. d. bar.

a ¶ In legato. eque seruant et si ynī sepi⁹: vt. C. e. l. cū qd. §. fi. Jtē h nisi aliud appareat ex volūtate testatoris expssa: vel tacita vt h. τ. ff. de hf. inst. l. quotiens. §. hrdes. τ. l. ri cius. τ l. interdū. τ. ff. ad treb. l. quotiis.

Qui duos seruos. Si legatur incertum de certis legatarij est electio. Bar.

b ¶ Unū ex his. non noiando pprio noie: qr tūc heres eligeret vt. ff. eo. l. si qs a filio. §. si qs plures. τ l. apud. §. seio. q sunt contra.

c ¶ Legatarij, a principio est fm. R. hoc hrde differete eligere: vt. ff. eo. l. hmōi. §. fi cui. sed ibi in genere τ nõ erat aliquis suus in familia. qd dicit ut. ff. e. l. legato generali. Jtē in seruitute legata qs eligat locum. dicunt. ff. de ser. vr. pre. l. si via. Jtē cōtra. ff. e. l. gres. § sed si stichus. sz ibi alternatiue: h vnū de seruis suis cum duos tm̄ hēret. Jtē aliud in vēditiōe: vt. ff. de ac. emp. §. fi. sz So. h testator necessariū legatario vt ei eligare. sed certe τ emptor: sz dic fauore vltime voluntatis. ac.

Grege legato. Uniuersitati legate accedūt postea nata. b. d. Bar.

d ¶ Pertinet. s. et mora nõ intercedēte: vt. ff. h vsur. l. eqs. rn. quimo τ viuo testatore. vt isti. eo. §. si grex. τ. ff. e. l. si ex toto. in pau. τ facit. j. l. pri. ac.

¶ In legato pluribus relicto si ptes adiecte non sunt eque seruantur[a].

Pomponius.

Qui duos suos hēret: τ vnū ex his[b] legasset: vt nõ intelligeretur quē legasset: legatarij[c] ē electio.

Ulpianus.

Grege legato τ que postea accedunt ad legatariū pertinent[d].

Pomponius.

Si grege legato aliqua pecora viuo testatore mortua essent in eorūqz locū aliqua eēnt substituta: eundē gregem[e] videri. τ si diminutus ex eo grege pecus esset vel vnus bos supesset: eum vendicari posse[f] qūuis grex desisset[g] esse. Quemadmodum īsula legata si combusta eēt area posset[h] vēdicari.

Paulus.

Si qs bonorum partē legaverit: vt hodie[i] fit: sine fructibus restituit[k] nisi mora itercesserit heredis.

Pom.

Quod i rex natura adhuc nõ sit[l] legari posse: veluti qcqd illa ancilla pepisset, cōstitit[m]. vel ita ex vino q in fundo meo nasci tur ē: vel fetus tm̄ daro. ¶ Si vsufructum habeā, cūqz legauerij: nisi postea pprietatē eius nactus siz: inutile[n] legatū ē. ¶ Si qs post testm̄ factum fundo ticiano legato partē aliqz adiecerit: quā fundo ticiano destinaret: id qd adiectum ē exigi a legatario[o] pōt. Et si id ē cā alluuiōis: τ maxime si ex alio agro q fuit ei⁹ cū testm̄ faceret eam partē adiecit. ¶ Qd si p⁹ testm̄ factum ex fundo ticiano aliqd ōtraxerit τ alij fundo adiecit: vidēdum ē: vtrū ne eā quoqz ptē legatarius petiturus sit an hoc minus: qsi fundi ticiani eē desierit: cum nostra destinatōe fūdoz noīa τ dom[p] non natura ōstituerent. Et magis ē vt qd alij destinatum ē id adēptum eē videaf. ¶ Et si nauē legauero τ spāliter eam[q] ascripsero[r]: eāqz p ptes totā rfecero: caria[s] eadem manente[t] nihilominus recte a legatario vendicaretur.

Pau.

A filio[u] herede ēt pure patri legari potest[x]: nec iterest an die cedēte[y] legati in patris ptāte sit[z]. igitur τ si iussu[&] patris adita sit hrditas: iputabit[ꝯ] ei in fal-

---

Si grege. Uniuersitate legata qd superest tempore mortis debetur licet mutata fuerit vel ad vnū peruenerit. b. d. Bar.

e ¶ Gregem, vt. τ. j. de vsuca. l. rerum mixtura. §. fi. τ. ff. de iudi. l. proponebatur τ facit. ff. ti. i. l. peculium. τ. ff. l. proxi.

f ¶ Posse. s. qui. mo. vsufru. ami. l. fi. que est cō. So. ibi in legato vsufru. h proprietati: nlle facilius extinguitur vt in domo combusta: vt. j. proxi. τ i. sti. de vsufruc. §. fi.

g ¶ Desisset e. s. immo nõ deest vt. ff. quod cuius. vni. l. sicut. §. fi. Sol. nomie durat vt ibi. non re vt h. vel ibi duo sunt vniuersitas τ res eius. vnde lz ad vnum redeat remanet in vno propter res: hic autem solus numerus.

h ¶ Posset vendicari. forte quia area est insule pars: τ quidem maxima: vt. ff. de so. l. qui res. §. aream. Jtē cō. j. e. l. si ita legatum. §. fi. sed alius casus est. accur.

Si quis. Legatari⁹ partis bonoz nõ petit fruct⁹ nisi a tpe more. Hoc verum nisi voluntate testatoris expresse vel presumptiue aliud appareat ut in glo. bar.

i ¶ Hodie fit, i. ōsuetum est fieri. s. sic nota partem bonorum posse legari vt. j. ad treb. l. mulier. §. fi. τ. ff. e. l. non amplius. §. fi. τ. j. ti. i. l. si qs seruū. §. fi. τ sc. τ. ff. de vul. sub. l. cum ex filio. accur.

k ¶ Restituit. vt. τ. ff. de vsur. l. paulus. τ. j. de ali. leg. l. cum vnus. §. verbis. τ ad treb. l. fideicōmissariam. §. quotiens: h autem fm Jo. si non presumatur testatorem contrarium voluisse ex legatarij affectione: vel verborum ōceptiōe: ut. ff. de vsur. l. fideicommissi. §. nonnunq. τ. §. cū pollidius τ eodē modo rndēdū ē ad. l. j. ad trebel. l. balista. τ de do. pre. l. cum quis vxor. in fi. τ. j. ti. i. l. si ita relictum. §. pegasus. acc.

Quod. Qd futurū est legari pōt. b. d. bar. τ bal. τ pau. de ca.

l ¶ Non sit, sed speratur per hoc q dicit adhuc: est conditionale tale legatum: vt. j. de condi. τ demon. l. conditionis. acc.

m ¶ Cōstitit. v tinsti. e. §. ea quoqz. τ. j. ti. ij. l. ex. τ. j. de condi. τ demō. l. i. in fi. τ. j. de an. le. l. legatum. §. vini. τ. ff. de ōtra. emp. l. nec emptio. τ de vb. obli. inter stipulantem. §. pro quo. τ. l. interdum.

¶ Si vsufructum. In dubio videtur quis legare ius quod habet in re lz eius morte sit periturum. b. d. bar.

n ¶ Inutile. vt. C. e. l. uxor patrui. sed cur nõ tenet v t rei aliene cum fuerit sciens: vt. j. ti. ij. l. concubinam. §. fi. τ de usufruc. le. l. sticho. Rn. q: credebat credens posse legare: alias non legaturus vel dic vt no. d. l. vxor. Jtē si

¶ Si quis. Si res legata augeatur legatum crescit: si diminuatur decrescit. b. d. Bar.

o ¶ Legatario. s. quasi heres ē in hoc: vt. j. de us. ca. l. ad tempus. §. fin. τ fa. ad h. τ ad sequentia. ff. de pi. acti. l. si conuenerit. §. si nuda. τ. ff. de vsufr. l. si tacio. §. fi. τ. j. ti. ij. l. si cui. τ. l. sepe. τ. l. si chorus. §. area. τ. j. de aur. τ ar. le. l. pediculis. § fi. τ. ff. e. l. si ex toto cum suis cōcor.

p ¶ Quod si. τ domos. pariete in medio posita in domo τ fundo per regionem: ut. ff. cō. pre. l. si qs duas. §. si qs partem. τ. j. e. l. plane. §. fi. τ de uer. signi. l. locus. τ. ff. cō. diui. l. cōi diui. §. Jtē nota q detractio est ademptionis loco: vt. j. ti. ij. l. predius. par... tum. τ. l. item. §. fi. ac.

¶ Et si. Eadē causa que destruitur τ reficitur eadem carina manente. bar.

q ¶ Eam. s. enim singulariter nauem legasset eius esset: ut. j. eod. l. si domos. in prin. sin. fundo secus. τ est ratio vt no. ff. de in. do. cōz pdi §. gener. accur.

r ¶ Ascripsero. s. in testamento. accur.

s ¶ Carina. s. idest uentrem. Jo.

t ¶ Manente. s. alioquin distinguo quo animo dissoluitur: vt. j. de verbo. ob. inter stipulantem. §. τ nauis. τ de so. l. qui tres. §. aream. τ. ff. qui. mo. usuf. amit. l. qd tamen. §. si nauis.

A filio. A filio herede potest legari patri: sed si aduenit iussu patris non videtur legatum. b. d. bar.

u ¶ A filio. s. filium fa. institui eius patri pure legari prestandum a filio: ualet legatum: nec curo tempore mortis in ce erat sui iuris vel aliud verum refert utrum tempore quo adijt est sui iuris ut τ tunc ualeat: uel non est sui iuris: τ sic iussu meo adit τ non ualet legatum. τ sic remanet in hereditate: τ submouet falcidiam aliorum legatorum. τ sic no. q in ver igitur τ si patris τc. incipit loqui quando non valet. τ sic iure ueteri potest loqui. uerum iure nouo potest loqui in aduenticio peculio. τ sic est tota plana. τ q in fi. dicit: imputabitur i falcidia deducitur falcidia de hoc vt de alijs.

x ¶ Potest, ut τ. j. e. l. quesitum in princi. τ infi. e. §. ex contrario. sed nonne ecōtra scilicet filio, a patre instituto. τ quere ibi rationem: ut insti. eo. §. an seruo.

y ¶ Cedente, idest cum moritur testator: ut. C. de cadu. tol. §. cum ut ... tur. accur.

z ¶ Patris sit, subaudi uel non sit: quia utrobiqz tenet legatum. illud tamen interest sit in patris potestate: necne: cum eius iussu adi... tur hereditas: quia altero casu tenetur legatum. s. cum non sit in potestate altero non ut. j. quando di. le. ce. l. legato. i fi. τ insti. e. d. §. ad hunc subanditum casum scilicet quando non tenet quia est in potestate: ut. j. dicit. infert. igitur τc. v sqz in fi.

& ¶ Iussu, p h patet q non loquitur in castrensi uel quasi ... j. de castren. pecu. l. v. τ per id quod sequit pfem retinere falcidiam.

ꝯ ¶ Imputabitur ei i falcidia. s. ut eā submoueat: non ut eam videatur legata seu p ut. j. ad. l. fal. l. si a seruo. τ. l. si ex asse. in fi. sed videtur legata in fal. seu in quartam nõ iputari: sz lucro hrdis cederetur. j. ad. l. fal. l. id aūt. τ. ff. in quartam. τ. l. in ratione la. ij. §. pe. que sunt contra. sed illud quando ualet: h quādo non ualet hoc casu quo hoc dicit: ut. d. l. ex asse. in fi. Alij dicunt hanc loqui fm iura noua in aduenticio peculio. dicunt imputari in fal. i. contribui secum in fal. ut eā detrahat fil uio de hoc legato ut de ceteris qd nõ placet. accur.

[illegible] cōdi ... [illegible]

cidia. Pom.

Non amplius legatorum nomine ad quemq; pertinere vr: q̄ q deducto eo qd explē de cōditionis cā datuz eēt: superesset. ¶ Si certuz corpus hrs dare dānatus sit nec fecerit quominus ibi vbi id eēt traderet: si id postea sine dolo & culpa hrdis perierit deterior fit legatarij cōditio. ¶ Cum bonorum pte legata dubium sit vtrum rerum ptes: an estimatio debeat. sabinus qdē & cassius estimationem: proculus & Nerua rerum partes eē legatas existimauerunt. Sed oz heredi succurri: vt ipse eligat siue rerum ptes: siue extimationem dare maluerit. ¶ In his tñ rebus ptem dare heres conceditur: q̄ sine dāno diuidi possūt. Sin autē vel naturaliter indiuise sint: vel sine dāno diuisio earū fieri non pōt: estimatio ab hrde oimō pstanda est. Paulus.

Potest aūt heres vel paucioribus: vel in vna re relictā partē legatario dare: in quā vel legatarius consenserit. vel iudex estimauerit. nec necesse haberet legatarius in oībus rebus vendicare portionē. Ulpia.

Si creditori meo tutus aduersus eum exceptiōe id qd ei debeo legē: vtile legatum ē: quia remissa ei acceptio vr: sicut aristo ait. ¶ Id qd honoraria actiōe mihi debet: si legeē mihi legatum valere: q2 ciuilis mihi daē actio p honorariis. ¶ Marcel. li. xxviij. dige. putat rē quam ex stipulatu mihi debes si legaueris mihi vtile eē legatum vt neq3 falcidia hoc minuat. Paulus.

Si aūt neq3 mō neq3 tpe neq3 cōditione neq3 loco debitum differaē: inutile est legatuz. Ulpianus.

Talis scriptura: q̄s pecunias legaui qbus dies appositus nō ē: eas hrs meus annua bima trima die dato: Ad corpora legata non ptinet: sz ad ea q̄ pondere numero vel mēsura ptinentur. ¶ Et ad ea tñ legata ptinēt qbus dies non ē appositus. Proinde si forte pure legatū est: ex hac adiectione prorogabiē. ¶ Qd si forte .c. mihi legata sit pñtia: vtrū annua bima tria die dabūnē: an vo pñti: Et ait Fuius & labeo pñs deberi. Quāuis igit supuacua sit hec adiectio quātū ad vim & effectū legati ptinet: tñ adhuc pficiet vt pñti die legatū debeaē. ¶ Sz si i ānos singulos aut i singulos mēses sit legatum relictū cessabit ea scriptura: q2 hoc legatū & initiū & finez hz. sz & si sub cōditione sit legatū relictū pt dici cessaē annuā adiectionē: q2 dies icertus appellaē cōditō. Cui ɔgruit qd trebatius estimat: si tui legeē qñ annoꝝ viginti erit vulgarē hanc clausulā cessare. ¶ Item si legetur pecunia q̄ in archa est: vel vinū qd in

¶ Talis scriptura p quā legata pecuniaria quib' dies non est adiecta prorogantur: non pertinet ad corpora. nec ad legata quibus dies est gratia deferēde solutionis vel multiplicande obligationis vel inducēde conditiōis adiecta. & porrigitur ad legata precedentia et sequentia et postea in codicillis relicta. h. d. tota lex. Et diuiditur: q2 primo ponit verba testatoris Secundo exponit verbuz q̄s pecunias. Tertio expōit verba quibus dies adiecta non ē dicens q potest intelligi die quadrupliciter vt patet ex casu summario. Quarto ponit verbum legaui. secunda ibi. ad corpora. tertia ibi. et ait seruius. et labeo. quarta ibi. hanc autem. Bart.

p ¶ Talis. corpora & pecunias testator legauit & pure & non pure. accursius.

q ¶ Non pertinet. contra. j. titu. iij. l. quisquis. Solu. ibi i summas: hic i pecunias. Item ibi futuri temporis: hic preteriti verbum posuit. ac.

r ¶ Continentur. sic accipitur. s. si cer. pe. l. ij. §. item mutuum: alias largius alias strictius ponitur vt ibi no. sed quare non ad omnia que legauerat trahitur? quia facile erat ei dare que legaui nisi restringere voluisset. sic. C. de cadu. tol. §. finali ad deficientis. ac.

s ¶ Pure. exponendo pure vel simpliciter. ac.

t ¶ Prorogabitur. quia hic dies appositus non est. sed contra. j. de do. p. l. cum vulgari. sed ibi dies erat appositus a lege vel speciale in legato solius representationis vt ibi.

u ¶ Presentia. hoc expresso: presentia ergo die apposita.

x ¶ Pertinet. vt vterq3 statim possit exigi siue simpliciter siue in presenti sit relictum.

y ¶ Presenti die. .i. non pure considerato hoc extrinseco scilicet prorogatione: sed videtur pure: vt. j. de verbo. obli. l. liber homo. §. i. contra. sed ibi effectum considerauit: & nihil extrinsecus. item. contra. j. titu. i. l. ticio. Solu. ibi. & facit. j. de reg. iur. l. in omnibus. ac.

z ¶ Annuum. certitudinem temporis in se continet. & ideo non habet locum repetitio. & fa. s. de dona. causa mortis. l. senatus. §. a. accursius.

¶ Conditio et contra. vt. j. de condi. et demon. l. dies. ac.

a ¶ Spes. accipit ergo pecunia ut spes quoque: vt. j. e. l. plane. §. sed hoc. ac.
b ¶ Hanc autem scripturam. quibus dies [illegible] ut in pauci. hinus. l.
c ¶ Universa. let quod sequuntur: dummodo sint in numero: pondere et mensura: vt in pri. l. et fa. j. de v. sig. l. sceuola. i. rn. et j. l. pri. et j. de re. du. l. si. sed [illegible] in dona. quae sunt inter viuos: quia variis tpibus [illegible]. ij. l. uxori. §. uxori. So. secus in dona. quae sunt inter viuos: quia variis tpibus

earum dies cedit vt valeant vel non: sed legata oia simul cedunt. 230. ar. ad h. ff. cõia p. l. si. i. fi. et ff. de dona. cã mor. l. senatus in fi. sed hoc non placet cum ibi loquatur de illis dona. quae morte confirmantur oes. nec ob. ff. de dona. inter vi. et vxo. l. donationes. quia verum est trahi retro non quantum ad dominium sed quantum ad fructus. h. dic quia ibi erant [illegible] ius futurae: ad quas lex suam fictionem non extendit. ar. C. de [illegible] di. iser. l. ij. Item ibi substantiam confirmauit h solam adiicit quantitatem. Item ar. [illegible] hunc sim. ff. q. ex cau. ma. l. sed et si p priorem §. deinde adiicit. et de postulando. l. i. §. tum q. accur.

¶ Sed et. postea. p verbum postea determinat vel confirmatis vel legata. q. d. sint facta postea vel ante. et no. h et superiori. l. in fi. preteritum porrigi ad futurum. et sic est. j. ti. i. l. cum pater. § fidei. et ff. l. pri. in fi. et ff. e. l. si nubi. et tibi. §. fi.

¶ Si quis a filio. Repetita a substituto intelliguntur repetita pure nisi aliud exprimatur. h. d. bar. Vel sic In repetitione facta a substituto de legatis factis ab instituto non subintelligitur repetita conditio apposita in legato relicto a primo instituto si et ea viciaret repetitio alex. de imo. et pau. de castro.

¶ Suam. i. in pubertatem: vt. j. ti. ij. l. cum filio. et sic sub conditione et in dies. si autem pure ab vtro quo distingueret adiret impubes vel si: vt. j. e. l. fuo alieno. §. sed si pr. et l. si fidum. §. si pater
¶ Isidem diebus. i. sub eade conditione si in suam tu. et c. l. ita datum sicut filius teneb. ad dare non aliter sed filius non tenebatur dare: quia decessit impubes: ergo nec h. et est hec nugatio quedam sicut. ff. [illegible] om. mo. pi. vel hypo. sol. l. si debitor. §. i. 230.

apothecis est: dicendum est cessare clausulam: quoniam quoties species[a] legatur cessare diximus. ¶ Hanc autem scripturam[b] non solum ad precedentia legata sed ad uniuersa[c] que testamento ascripta sunt extendi gallus aquilius: offilius: trebatius riderunt: idque uerum est.

Paulus.

Sed etiam ad ea que codicillis confirmatis postea[b] legata fuerint hec clausula pertinet.

Ulpianus.

Si quis a filio pupillo herede instituto cum is in tutelam suam[c] uenisset: pecuniam legauerit: et a substituto herede legata repetierit: et impubere filio mortuo: secundus heres legatum non debebit. quod ita uerum esse tamen sextus quoque pomponius putat: si repetitio legatorum ad eum modum concepta sit ueluti que a filio meo legaui: quaeque eum dare iussi, si mihi heres erit: id heres meus isdem diebus[f] dato. ¶ Sed si ita repetita fuerint legata que a filio meo legaui heres meus dato. pure repetita videbuntur legatum dubitarat[g] demonstratione eorum facta. Igitur et hoc ipsum legatum de quo queritur presens debebitur.
¶ Si quis plures[h] stichos habens stichum legauerit: si non appareat de quo sticho senserit, quem heres elegerit[i] debet prestare. ¶ Si parti ciuitatis aliquid sit relictum quod ad ornatum uel compendium reipublice spectat sine dubio debebitur[k].

Paulus.

Si pluribus eadem res legata fuerit. si quidem coniunctim. et si alter vendicet alter ex testamento agat[l] non plus quam partem habebit is qui ex testamento agit. ¶ Quod si separatim: si quidem euidentissime apparuerit ademptione a priore legatario factam ad secundum legatarium testatorem conuolasse[m]: solum posteriorem ad legatum peruenire placet. ¶ Sin autem hoc minime apparere potest pro virili portione[n] ad legatum peruenire. sed enim si ipse testator ex scriptura manifestissimus esset vtrumque eorum solidum accipere noluisse. tunc enim vni precium[o] alij ipsas res assignat. Electione rei uel precij seruanda eius prior de legato fideiue commisso litem contestatus[p] est: ita tamen ut non habeat licentiam altero electo ad alterum transire.

Ulpianus.

Plane vbi transferre noluerit legatum in nouissimum[q] priori non debebitur tamen et si nouissimus talis sit in cuius persona legatum non consistit[r]. At si coniuncti disiunctiue commixti sint: coniuncti unius[s] persone partem fungunt. ¶ Si eadem res sepius legetur in eodem testamento: amplius quam semel peti non potest sufficitque uel rem consequi uel rei estimationem. ¶ Sed si duorum[t] testis mihi eadem res legata est bis petere potero ut ex altero testamento rem consequar ex altero estimationem. ¶ Sed si non corpus sit legatum sed quantitas eadem in eodem testamento sepius[u] diuersis[x] scripsit tunc sepius prestandam summam si euidentissimis probationibus

duos. §. fi. et j. de mo. testa. l. in fi. ac.

tem disiunctim: partes sibi faciunt per concursum nisi testator voluerit primo adimere vel cuilibet in solidum concedere. h. d. cum ipsa. l. se. bar. Et ponuntur hic tres casus principales. Primus quando oes sunt coniuncti vsque ibi. quod si separatim. Secundus quando oes sunt disiuncti vsque [illegible] de omnibus posita vsque ad legem plane. v. At si coniunctim Tertius quando quidam sunt coniuncti quidam sunt disiuncti. Item secunda pars continet tres casus. primus quando constat quod legando secundo eandem rem quam legauerat priori: voluit a primo adimere et [illegible] secundus habent vsque ibi. Sin autem. Secundus casus est quando hoc non constat. nec constat quod voluerit vtrumque habere solidum: et tunc quilibet habet partem a principio sed [illegible] si vsque ibi. nisi Tertius quando voluit vtrumque habere solidum. i. vni rem alteri estimationem vsque ibi electione. Ibi notificat et declarat duo dubia circa casum vsque ad legem plane ibi vero declarat vnum dubium circa primum casum. pau. de ca.

l ¶ Agat. ut et j. e. l. duobus. et facit ad scripturam. j. de duo. re. l. reos. §. i. et C. si plures vna sen. l. i. et j. de v. ob. l. cum [illegible] ij. rn. et insti. eo. §. si eadem. et C. e. l. si fornicarium. accur.
m ¶ Conuolasse. sic. j. de his quae pe no. l. i. et j. [illegible] ij. l. vxori. §. scholasticus.
n ¶ Portione. sicut siquidam coniuncti re et verbis alii re tantum coniuncti. si vero disiuncti tunc coniuncti vnius modo pro uno reputantur: vt. j. l. pri. ij. rn. et tamen [illegible] hic vnam medietatem: alii disiuncti viriles hic partes alterius medietatis. 230.
o ¶ Precium. sic. j. ti. ii. l. si res mihi. et j. ti. i. l. q duos. §. fi. et j. de mo. testa. l. in fi. 230.
o ¶ Precium. sic. j. ti. ii. l. si res mihi. et j. ti. i. l. q

¶ Dubitarat. q. d. non conditio repetita. non enim debet videri conditio repetita que viciaret legatum sic. j. de v. ob. l. tutia. §. i. in dubio non vt repetita: vt. j. e. l. seruo alieno. §. si ab impubere. et l. si cum. §. si a filio. et l. l. sed et ff. de here. instit. l. sub conditione. et fa. j. ti. i. l. cum pater. §. ab instituto. et ff. eo. l. legata inutiliter. accur.
¶ Si quis plures. Si testator sensit de certo: et dubium est de quo: electio est heredis. bar.
¶ Plures. puta. x. et no. sm. R. quod hec et alia que legatarius electionem dant: sic sunt intelligenda vt nec heredi ex pluribus deteriorem: nec legatario meliorem eligere concedatur: vt. j. e. l. legato.
¶ Heres elegerit. si quandoque etiam post suam moram: sed sm. R. aliud sit quando in genere: vel quando non sensit de certo: vt. j. e. l. legato. et ff. e. l. q duos. quod sit [illegible] et reddebat rationem: quia non sic vbi singulare vt generale transfert electionem sua dic ad l. qui duos quod h. s. sit testator de aliquo certo: quod ex eo apparet: quia nomen sibi apposuit: pro quo nomen quisque dignoscitur: vnde voluntatem defuncti heredis magis ut dei quod velut pro legatario interpretari concedit. ff. vo de nullo certo sensit: quia non nomen proprium adiecit vnde legatarij est electio sicut et vbi in genere: vt. j. e. l. legata. et l. si seruus legatus. §. cum ho. et no. ff. fa. her. l. heredes. §. si incerto. Item ff. ff. de te. tu. l. duo. sed ibi incerto indicio dicit in tutela cauere: vt isti. e. §. tutor. sed adhuc subest quod. sed dic periculosum esse pupillo si esset ille de quo non sensit. h. autem quia quid habeat legatarius sibi commodum est. Item fa. j. de vi. tri. et ol. le. l. cum certum. sed ar. ff. de in. deli. l. i. in fi. Item quid si dicit vnum de stichis: tamen hoc loco. l. q duos: quia non sensit de certo.
¶ Si parti. Valet quod relinquitur parti ciuitatis. h. d. Barto.
k ¶ Debebitur: vt. j. ti. i. l. cum pater. §. fi. et j. cod. l. si heres. §. i. accur.
Si pluribus. Si pluribus eadem res legatur coniuncti. cuilibet debetur pars si au

p ¶ Contestatus. est sic. ff. de pecu. l. pluribus. quia tamen expectatur [illegible] melior conditio: ut. ff. de nora. l. si quis a minus. et j. de pecu. l. si [illegible] quod h. dic io. quod ante litem conte. nulli debetur: et tunc demum lite contestata [illegible] alioquin et duo haberet actionem in solidum: dummodo in solidum: quod est impossibile. sed et dici potest pro parte cuique officium: sed sub conditione in solidum: si prius lite [illegible] tur quo casu alio contestante alteri tamen quantum [illegible] sed Io. et fa. j. de [illegible] iurantum actio. et ff. v. ob. l. si tres. et de cad. tol. §. vbi at legatarius. et ff. de iudi. l. q por. et no. i si. ff. de variatione. simile no. ff. de pecu. l. i. cõe. i pu. ac.
q ¶ Plane. non constituitur: ut. j. de adi. leg. l. si transferam. accur.
r ¶ Si coniuncti. h. continua. ff. l. pri. ibi pro virili [illegible] et ut ibi dicit [illegible]
s ¶ Partem. s. et id solum ab ambobus prestetur quod vni soli prestaretur. R. et fa. j. de [illegible] tem. l. ij. ij. rn. et C. de ipu. et aliis. sub. l. fi. et j. e. l. huiusmodi. §. si ita [illegible] cio. et ff. de here. insti. l. si ticius. et ff. de vsufruc. accre. l. si quis h.
¶ Si eadem res. Si circa idem corpus multipliciter a testatore [illegible] gatur legatum non debetur nisi semel: secus si a diuersis testatoribus: sed circa quantitatem vel genus plures debetur si de voluntate testatoris constet. h. d. bar. et pau. de ca.
t ¶ Testo. i. eiusdem. nam sine eodem testo [illegible] stamento et codicillis idem est ut h. et j. de le. ij. l. menius §. duos et [illegible] C. de le. l. tum questio. §. fi. et ff. si quis omis. cã testa. l. si ab instituto [illegible] cus si sunt duorum iste voluntates: ut. j. sub [illegible]
u ¶ Duorum. quorum alter alterius non sit heres. ut. j. e. l. heredi. §. si sempronius. que est contra.
x ¶ Bis petere. hec sunt si prius habeat [illegible] mationem ex altero: secus econtra ut isti. de le. §. si res aliena. et j. de ac. et obl. l. omnes que sunt contra. et arg. ff. de vsufru. l. si alii. §. rem. et hoc si directo: secus si per obliquum quod dic ut. j. e. l. si seruus legatus §. i. Accur.

…ergo pbat. sȝ certe. imo hr̃s. vt. s̃. de preba. l. … hic fm illã vt dicat hic legatarius probare eo … tn dic fȝ. R. ꝛ aȝ. ꝙ ibi i diuersis scripturis … ge. j. de ademe. le. l. cũ certũ. ꝛ fa. s̃ de iu. do. … ã pmitti variare ꝛ si ponũt. j. de col. bonorũ

o ❡ Heredes. alicuius. ꝛ dic casuȝ fm Jo. ꝙ duo sunt instituti. alter ex. xi. vncijs: alter ex vna. ꝛ a quodam legatario cui legata fuerunt. c. legatus est fundus heredibus: certe habebunt fundum pro hereditarijs portionibus. s. vnus pro. xi. partibus alius. pro. xi. quia ꝛ pro eisdem partibus senserãt onus de. c. ꝛ fm hoc habeas in littera. xi. vnciarum heredem. vel si habe-

oñdat testatorem multiplicare legatum noluisse. ❡ Ideoq̃ ꝛ in fideicõmisso ꝯstituit: eiusq̃ rei rõ euidens ẽ ꝙ eadeȝ res sepius ꝑstari non põt. Eadẽ summa nolente testatore multiplicari ꝑt. ❡ Sȝ h ita erit accipiẽdũ si nõ certuȝ nũmoꝶ corp⁹ sit sepi⁹ relictum: utputa. c. q̃ in archa hȝ sepi⁹ legauit. tunc. n. fundo legato eẽ ꝯpandum credo. ❡ Sȝ si põdus auri uel argenti sepius sit relictũ papinianus inidit magis summe legato ꝯpandũ: merito qm̃ non spẽs certa relicta videatur. Proinde ꝛ si qd aliud ẽ qd põdere nũmeõ mẽsurave ꝯtinet: sepius relictũ idẽ erit dicẽdũ. i. sepi⁹ deberi si hoc testator voluerit. ❡ Qd si rẽ emi issem mihi legatã vsq̃ ad ꝑciũ qd mihi abest ꝯpetit mihi ex testõ actõ. ❡ Et multo magis hoc dicẽdum est si duobus testis mihi cadẽ res legata sit: sȝ alter me restituere rogauerit: vel ipsam pro ea. nã hactenus mihi abesse res vr̃: quatenus sum ꝑstaturus. ❡ Si cõiunctim res legef: constat ptes ab initio fieri. ❡ Nec solum hi partẽ faciunt in quorum ꝑsona ꝯstiterit legatum: veꝶ hi q̃ȝ in quorum ꝑsona non ꝯstiterit legatuȝ vtputa si ticio ꝛ suo ꝓprio sine libertate legef. ❡ Sȝ si in pupillari testõ legauerit aliȝ eandẽ rẽ quã mihi in suo testõ legauit iulian⁹ scribit ꝯcursu ptes nos habẽ. Interiȝ igif preȝ habebit is cui i suo testõ legauit. ❡ Si duob⁹ res sit legata quoꝶ alter hr̃s instutus sit a semetipso ei legatum inutiliter vr̃. ideoq̃: qd ei a se legatum ẽ ad collegatariuȝ ꝑtiebit. ❡ Inde dr̃ si duo sint hẽdes: vnus ex vncia: alter ex vndecim vncijs: ꝛ eis fundus legatus sit: vndecim vnciaꝶ hr̃dem. xi. ptes in fundo habituꝶ. coheredẽ vnciam. ❡ Plane si alter ex legatarijs hr̃s extiterit hr̃di: a q̃ legatum erat relictuȝ non iõ minus ptes collegatario faciet. retinet enim pro pte legatum. ❡ Si ita ticio legef: funduȝ semꝑianum vel usufructum eius sibi habeto: duo esse legata: ꝛ arbitrio eius eẽ an uelit usufructum uendicare. ❡ Sed ꝛ si qs ita leget: ticio fundum do lego ut eũ ꝓ pte habeat: mihi vr̃ posse dici partẽ habituꝶ: uideri eniȝ fundi appellatione non totũ fundũ sȝ ad partẽ appellasse. nam ꝛ ps fundi fundus recte appellatr̃.

Paulus.

Si alienum hoiem hr̃s dare danatus sit: ꝛ hic a dño manumissus sit nihil ex hoc legato debetur.

Pompo.

Ticie textores meos oẽs ꝑter q̃ȝ q̃s h testõ aliȷ legaui. lego. Plocie uernas meos oẽs ꝑter q̃ȝ q̃s aliȷ legaui: lego: cũ essent quidam uerne idẽȝ ꝛ textores: labeo ait qm̃ nec quos ticie textores non legauerit, aliter apparere possit q̃ȝ si cognitum fuerit quos eorum plocie legauerit: nec quos plocie uernas non legauerit. Intelligi põt neutri⁹ legato exceptos eẽ eos de qui-

Item facit. j. ti. i. l. si quis seruum. §. i.

❡ Si alienũ. Interitu speciei sine culpa heres liberatur. Bar.

3 ❡ Heres. secus si suum vel testatoris: vt. j. qui ꝛ a quibus. l. hr̃s seruum. accur

ꝛ ❡ Nihil nisi culpa vel mora possit ei obijci: vt. j. de verbo signi. l. si seruũ. §. ij. ꝛ l. is qui. ꝛ insti. eo. §. si res. cum. §. sequen. accur.

Ticie. Si duobus diuerse species seruorum legantur serui qui participant de vtraq̃ debentur: siue fuerunt excepti obscure siue non excepti: secus si clare fuerunt excepti hoc dicit. ꝛ diuiditur. Quia primo legauit nihil: ꝛ legãdo excepit obscure. Scdo legauit ꝛ excepit. Tertio legauit ꝛ excepit clare. secunda ibi. hoc enim. tertia ibi ꝙ si hoc. hoc dicit. Barto.

? ❡ Ticie. cum quidam testator haberet plures seruos textores quosdam empticios: quosdam natos de ancillis qui dicuntur verne dixit sic in testamento: omnes seruos textores lego ticio: preter illos quos aliȷ legaui hoc testamento: ꝛ omnes uernas lego plocie: preter illos quos aliȷ legaui hoc testamento: certe cum omnes sint textores nihil videtur primo legatum quod in exceptione non videatur secundo datum. unde: perinde est ac si diceret ticio ꝛ plocie omnes seruos meos textores lego. secus quando primo omnes legat: ꝛ excipiẽdo nulli legat: quia nulli aliquid debetor. nota ergo ꝙ exceptio debet discerni ab eo a quo excipit ut ualeat.

ꝑ ❡ Intelligi potest subaudi aliter ꝙ si apparuerit quos vernarum ticio legauit. accur.

[Left marginal gloss:]

❡ Ostẽdat. legatari⁹ ergo pbat … ꝑsona gratia. q̃ ẽ s̃. So. hic fm ill… ipso ꝙ sr̃ hat s̃. fm Jo. tn dic fȝ … hic i vna ꝛ fm hoc itellige. j. de a… Loi pater. Itẽ no. h q̃dã pmitti … Lum nung̃. sed h magis addidit ꝙ variare … ni. Item fa. j. ti. ij. l. … §. i. accur.

b ❡ Cõparandã. not. ẽ … accipi q̃nq̃ vt … spẽ vt hic. ꝛ. j. e. l. sȝ si certos. ꝛ. s̃. e. l. ta §. … legef. ꝛ. e. l. seru⁹. … quinq̃. ac.

c ❡ Sȝ si põdus. relictũ … marcha argẽti. ac.

d ❡ Nõ spẽs. imo q̃titas ꝙ ꝯsistit põdere: vt … q. mo. re. s̃. ob. i pn.

e ❡ Aliud. vt. r. põdo. … vel olei. ac.

f ❡ Idem. qd. s̃. §. sed si … corpus. accur.

❡ Quod si rez. Si res legata efficitur mea ex alia cã eatenus valet legatũ quatenus ꝑ eam mihi abest. b. d. Bar.

g ❡ Emissez. ab alio nõ ab hr̃de. aliogn actiõe ex ẽpto repeteret ꝑciũ: vt. j. e. l. huiusmodi. §. q seruũ. ꝛ. s̃. de ac. ep. l. cũ res. ꝛ fa. j. ad. l. fal. … accur.

h ❡ Restituere. quo casu id nõ vr̃ mihi relictũ quod mihi nõ remanet: vt. j. ti. i. l. cũ qui. ꝛ. j. e. l. non quocunq̃. accur.

i ❡ Prestaturus. vt. s̃. e. nõ ãplius i ꝑn. ꝛ. j. de adi. ꝛ de l. sȝ si hoc. §. i. … s̃. j. ad. l. fal. l. ad veteram. §. si cui. atẽ fa. s̃. de nego. ge. §. si qs mã.

❡ Si coniunctim. Cõiunctus in cui⁹ ꝑsona quoquo mõ ꝯsistat legatũ vel sperat ꝯsistere facit parte cõiũcto. b. d.

k ❡ Ab initio fieri. i. si de … vt insti. de legatis. §. si eadem. accur.

l ❡ Facit pre…. ut partẽ nõ totũ legatũ heant vt. j. de re. du. l. vtrũ. … mihi pure ꝛ no. ꝙ lȝ h legatũ … ti. i. l. statuliberũ. in pn. ꝛ de adi. … hr̃s esse ꝛ. vt. C. de necess. ser. l. … le. Itẽ s̃. j. e. §. si duobus.

m ❡ Propo. testatoris si ticio: vt. j. ti. i. l. si legatũ actiõe deficiat. vt. C. de le. l. seruis. ꝛ. j. de adi. le. l. ꝛ si trãsferã. uõ tñ ipu hr̃des de … ser. l. qdam. §. illud. vñ fm. r. nõ ẽ oĩo inuti… plene dic ut. j. e. l. hmõi. §. si ticio.

n ❡ Concursu. ꝙ ꝑ repetitum a substituto: vt. j. eodem. l. heres.

o ❡ Partem. i. suã pleno iure fm Io. ꝛ sic facit ꝑ Jo. in qõne proposita. s̃. si pars here. pe. l. ii. sed azo. ꝛ. b. dicunt aliã quã forte ali⁹ … ꝛ sic nõ facit per Jo. nã de sua nõ ẽ dubiũ. ꝛ pro h. s̃. q. … vsufru. a. l. si sub condi. ꝛ facit. j. ti. i. si ticio.

❡ Si duobus. Heres adeq̃ legatarius ab initio non facit parteȝ collegatario: secus si collegatari⁹ ꝑ ꝑsonã mediã heres fiat. h. d. bar.

p ❡ Inutiliter. vt. j. e. l. legato gñalr. §. i. ꝛ. j. ti. i. l. ticia. §. i. ꝛ. l. si. §. … s̃. de vsuf. accre. l. si qs ticio. so. ibi. Itẽ s cohr̃ de põt ei legari … ponẽdo casũ: vt. j. e. legatũ. §. i. Itẽ a legatario põt legaf hr̃di … sȝ vnã lecturã. fac. s̃. e. l. q filiab⁹. §. fi. ꝛ. l. sẽ. ac…

q ❡ Pertinebit. s̃. §. ꝯiunctim. cõtra. sed dic. vt. j. e. l. huiusmodi. §. si non. item continua hic. j. plane. accur.

❡ Inde. Si a legatario legatur heredibus heredes admittunt ꝑ hereditarijs portionibus. h. d. fm primã. lec. vel aliter. Si heredes grauantur inuicẽ ꝑstare corpus hereditarium. quilibet capiet pro hereditaria portione. h. d. sȝ aliam lec. bar.

r ❡ Dr̃. q: inutiliter legatur heredi a semetipso: ergo ꝙ non a semetipso dȝ valere. accur.

[Right marginal gloss, continued:]

…res vnciarum heredem sȝ ꝑ litteram dic casum vt prius. ꝙ duo sunt instituti alter ex. xi. vncijs alter ex vna. ꝛ adiecit testator vobis lego fundũ. nam tale est ac si dixisset a te instituto. in. xi. vncijs lego coheredi fundum. ꝛ ab alio instituto in vna legaui aliȷ fundũ quibus casibus video: grauate institutuȝ. in. xi. vt det. xi. partes fundi aliȷ: ꝛ alium vt det hunc vnam: secus si unum tm̃ onerasset restituere. qr tũc ille suo coheredi tenetur in solidum. sed hec littera non placet. R. ꝛ fm neutram positionem legatur heredi a seipso. ꝛ sic non ob. s̃. proximo. §. si duobus. Item contra. j. e. l. seruus. §. si ex pluribus. So. ut ibi. item facit. s̃. de sta. li. l. ita. §. i. contra.

t ❡ Plane legatarius. s. extraneus. nam adiungitur ad pn. §. si duobus.

❡ Duo. In alternatiua si referũtur verba executiua ad legatarium eius erit electio Barto.

u ❡ Arbitrio. si. j. ti. i. l. lucio ꝛ. j. de vsufru. le. l. si fundus ticio. sed s̃. s̃. de iu. do. l. plerumq̃. in. fi. So. i vltima voluntate speciale. item contra. j. ti. i. l. si ita relictum. §. fina. So. ibi est dato. hic habeto. vel sol. ibi.

❡ Sed et si quis. Pars fundi dicitur fundus si de mẽte legantis apparet. bar.

x ❡ Parte. quod intelligitur dimidia: vt. j. de ver. sig. l. nomen filiarum. §. portionis.

y ❡ Recte appellatur. sic. s̃. cõi. di. l. cõi. di. §. i. ꝛ. j. de v. si. l. locus. ꝛ. l. appellatiõe. ꝛ. s̃. e. l. quod in rerum. §. si. ꝛ de fun. do. l. dotale predium. §. i. sic ꝛ in domibus pariete interposito: vt. s̃. cõ. pre. l. si qs duas. §. plane. sed contra hoc §. j. ti. i. l. gaius. §. si. So. ibi.

bus querit: z ideo cōes ambob' ē. ¶ Hoc enim iuris ē: z si neutrius legati noie quicq̄ esset exceptum. ¶ Nā si hoc mō eēt legatuz textores oēs p̄ter vernas z rursus vernas oēs p̄ter textores: q z verne z textores sūt neutri fuisse legatum. ¶ Nihil interfert vtrum ita legef. ticio z menio: an ita: ticio cū menio vtrobiqz enim ɔiunctim legatum videf. ¶ Si alteri stichum hēs ṅderit quē duobus dare dānatus fuerit: z anteq̄z interpellaref ab altero stichus mortuus est: hēs non tenef: q2 nihil p eum factū fuisse intelligif.

Ulpianus.

Legato generaliter relicto veluti hominis: gaius z cassius scribunt id eē obseruandū. ne optim' vel pessimus accipiatur: que sn̄ia rescripto iperatoris nostri z diui seueri iuuat: qui rescripserunt hoie legato: actorem non posse eligi. ¶ Si d' certo fūdo sensit testator: nec appareat de q̄ cogitauit electio heredis erit quē velit dare. aut si appareat ipse fundus vēdicabif. sz z si lancez legauerit: nec appeat quam: eque electio ē hēdis quā velit dare.

Pomponius.

Legatarius p pte acqrere: p pte repudiare legatū ñ pōt. Heredes aūt eius possunt vt alter eorum ptem suam acqrat alter repudiet. ¶ Si legatū nobis relictuz ɔstituerimus nolle ad nos ptinere: pro eo erit q̄si nec legatum q̄dem sit z ideo n-cemus nec ɔfusas scruitutes si forte p̄dium mihi legatum predio meo obuēit suitutes. ¶ Sz z integra furti actio manebit: z si seruus legatus sit ei cuius nomine furti agere poterit legatarius.

Paulus.

Quum seruus legatus in fuga esset vel longinq̄ absens erigatur: operaz p2estare hēs dz: vt eam rez acqrat z prestet. z ita iulianus scribit. nam z sumptuz in hanc rem facere heres dz.

Africa.

Apud iulianum querif. putatqz sumptum p̄standum. quod z ego arbitror sequendūz. ¶ Fructus sūt hi deducuntur in petitionem: nō q̄s hēs percepit sed quos legatarius pcipere potuit. Et idē in operis seruorum uel vecturis iumentoz vel nautis nauiū dicendū ē. Qd' in fructibus dr. hoc z i pensiōibus vrbanoz edificioz intelligēdūz erit. ¶ In vsuraruim st quātitate mos regionis erit sequend' iudex igif vsurarum moduz estimabit z statuet. Ipsius quoqz rei interitum post morām dz sicut in stipulatione. ¶ Si post moram res interierit estimatio eius prestatur. Itez partus ancillarum. ¶ Et si seruus fuerit legatus: z hereditas vel legatū uel qd p eum acqsitum sit: heres dz p̄staf. ¶ Si ticius rem a me emisset: z eandē mihi legasset an q̄z ei traderem: mox ut tradidero z p̄cium recepero: videf q̄dez

... quod meū est ampli⁹ meū fieri nō pōt:vt isti.e.§.sȝ ... pp:ias sȝ tñ ḃ vȝ:q: poti⁹ qđ ei debet vl' mi... vñ saltem ɔsequoꝛ liberationē.ꝛ fa.ad hoc.ſ. ... vsufru.l.quociēs.§.ſi colono.ꝛ.ḃ.loca.l.ſi in ... hoīo.§.ualet.ac.

ſed dic lite iguoꝛātes:vt ueditoꝛ teneaꝛ:vt.ſ.e.ti.l.ꝛ libi,uel solue ... ꝛ fa.ḃ.de of.pcur.ce.l.i.§.i.ꝛ de trāsac.l.nulli.ꝛ fa insti.c.§.nō.sol... n Sed ſi res non hȝ hoc ē ad legatariū nō ptinet siue hr̄e nō pot... qꝛ est mutus ꝛ legata est ei militia cantoꝛis vel debilis.ꝛ militia ... ſoꝛis.vel suus ꝛ militia liberi:ꝛ hoc sciebat testatoꝛ:vt.ſ.de leg.iii.l.fidei...

is pꝛima facie rem mihi meā legasse:ꝛ iō legatum non ɔsistere^a. sȝ exempto actione liberatus^b vtrūqȝ p legatum rem vēdicare potero:quā tradidi. ℭ Sȝ ſi nō dum erat solutum mihi pciūȝ iulianus scripsit ex vendito qdem me actuꝝ: vt pcium ɔsequar: ex testō vero vt rē quam vēdidi ꝛ tradidi recipiā. ℭ Idē subiungit:ſi pcium qdem mihi erat solutum reȝ aūt nondum tradideram ex testō me agentem liberationem consequi. I Dē.

IDē iul'.scribit.ſi fūdū testoꝛ quē ab alio emerat mihi legauerit: hr̄dem cogēdum mihi actionē ex empto^c pstare.ſ.ſi non dum res tradita fuerit vel dfuncto vel hr̄di. ℭ Si qs alicui legauerit licere lapidē cedere^d: q̄situm ē an ēt ad hr̄dem ḃ legatū transeat:ꝛ marcel. negat ad hr̄dē ḃ legatū trāsmitti niſi nomē hr̄dis adiectum legato fuerit. ℭ Heres cogiꝛ legati pdiȝ soluere vectigal pteritum^e vel tributum: vel salariū^f: vel cloacariū vel p aq̄ forma. ℭ Scio ex fcō tractatum. Cum qdam duos fūdos eiusdē nominis hr̄s legassȝ fūdū coꝛnelianū: ꝛ eēt alter pciȝ maioꝛis alter minoꝛis: ꝛ hr̄s diceret minoꝛē legatum.legatari⁹ maioꝛem: vulgo fatebaꝛ^g vtrūqȝ mioꝛē^h cū legasse ſi maioꝛē ſi potuerit docē legatarius. ℭ Constat ēt res aliēas legari posse.vti qȝ ſi ɔpatari possint:ēt ſi difficil' eaꝝ ɔparatio ſit. ℭ Si q̄o salustiāos hoꝛtos q sūt augusti.vl' fūdū albanū q pncipalib^{ik} vsib⁹ deseruit legauerit qs: furioſi ē talia legata testō ascribē. ℭ Itē cāpū marciū^l aut foꝝ romāoꝝ vl' edē sacrā legari ſi posse ɔstat. ℭ Sȝ ꝛ pdia cesaris q̄ i foꝛmā pꝛimōiȝ

redacta sub pcuratiōe pꝛimoniȝ sūt ſi legēꝛ:nec estiario^m eoꝝ dȝ pstari:qm ɔmertiuȝ eoꝝ niſi iussu pncipis ſi ſit:cū distrahi ſi soleāt.

Sed ſi res aliēa cui⁹ I Dē. ɔmertiū legatari⁹ ſi hȝ^n: ei⁹ ius possidēdi ſi ē p fideicōmis sū reliqꝛ:puto estimatōeȝ ðberi.

Cetera^o igiꝛ pter ḃ I Dē. videam⁹ ꝛ qdē coꝛpa legari oīa ꝛ iura^q ꝛ suitutes pñt. sȝ ea q̄ edib⁹ iūcta sūt legari nō pñt^r: qꝛ hec legari ſi posse senat⁹ cēsuit^s: auiola ꝛ pansa ɔsulib⁹. ℭ Tractari tñ poterit ſi qñ marmoꝛa vel colūne fuerit separate ab edib⁹ an legatū ɔualescat.ꝛ ſi qdem ab initio nō ɔstitit legatū:ex postfacto ſi ɔualescit. quēadmodū nec res mea legata mihi ſi p⁹ testm̄ tēm fuerit alienata^t:qꝛ vires ab initio legatū ſi habuit. ℭ Sȝ ſi sub ɔditiōe legeꝛ poterit legatū valere ſi exstītis ɔditōis tpe mea ſit vl' edib⁹ iūcta ſi ſit:ſȝ eos q ꝛ emi rē meā sub ɔditōe ꝛ pmitti mihi stipulāri^u ꝛ legari posse aiūt ℭ Poꝛꝛ^x igiꝛ legatū catōiana regula ipedit: ɔditionale ſi: qꝛ ad ɔditōalia^y legata catōiana ſi ptinȝ. ℭ Itē qri pt^z:ſi qs hr̄as edes hr̄s alteras legauerit:ꝛ ex alteris aliqd iūctū ei ē cui edes legauerit: an legatū valeat: moꝝ qōnē:q ex senatuscōsulto ꝛ ɔstōib⁹ lȝ^& nobis ex edib⁹ nr̄is in al'as edes trāsferre possessoꝛib⁹ eaꝝ futuris^2 .i.nō distracturis:ꝛ ita ipatoꝛ nr̄ ꝛ diu⁹ seuerus rescripserūt.nunqd ergo ꝛ legari possit ei cui aliā domū leget:ſȝ negādum erit.qꝛ cui legatū ē:nō est possessoꝛ futurus. ℭ Si duob⁹ domum legauerit semp ꝛonianā ꝛ ex ea alteri coꝝ marmoꝛa ad extructionem domus seiane quā ei legauerat: non male agitabiꝛ an valeat: qꝛ

... cōmissaria.§.ſi qs suo. Et di... stinguit aut nulli ē cōmertiū ... tei legate:vt qꝛ sacra vel religiosa uel liber hō:ut ē cum graui difficultate:ꝛ tunc nec estimatio debeꝛ niſi i cāu ut.ſ.l.pri.§.ſi.ꝛ.ſ.c.senatus.§ ſi.aut ſi ē hr̄di:sed legatario ē:ꝛ tūc ualet:ut.ſ.ti.i.l. moꝛ tuo.§.labeo.ut.rñ.aut eȝ:ꝛ tūc aut pp delictū suuȝ ut qꝛ iudeus vel heretic⁹ cui legatur mancipiuȝ xp̄anum ꝛ nō ualet:ut.ḃ.d.§.labeo.ꝛ ḃ ḃ. ob.l.multū.aut pp coꝛpoꝛis uicium:ꝛ testatoꝛ sciuit:ꝛ tūc ðbeꝛ estimatio aliogn nō ut ḃ ꝛ.d.l.fideicommissa.§.ſi qs suo.ꝛ.ſ.e.l.filiusfa.§.ſi quid alien.

o ℭ Ei cui.qdā dicūt.i.ei cuius nō sit illa res.cetera sua res frustra ei legareꝛ uel dic ei cui rē.ſ.ex pdicta cā.ac.

ℭ Cetera. Oia pñt legari que nō sunt phibita. ꝛ itelliguntur lite phibita q̄ sūt edibus iuncta.h.d.bar.

p ℭ Cetera.ḃ qbus dubitaꝛ an possint legari.

q ℭ Iura.i.actiones.

r ℭ Non pñt.ut ea debeant: sed debebiꝛ estimatio.ut.ſ.e.§.ſi duobus.

s ℭ Cēsuit.hidem diuus vespasianus:vt.C.de edif.pri.l.ii.ꝛ fa.ḃ.ḃ contrahe.emp.l.senatus

ℭ Tractari. Legatū parui ab initio inualidum nō ɔfirmatur ipedimēto cessante.sec⁹ i legato cōditionali.h.d.bar.

t ℭ Alienata,imo vl' ualeꝛ. ut.ſ.de reg.cato.l.i.ſ ſi.sol. ibi in vita alienauit hic post moꝛtem.sed non placet hoc so.ut insti.e.§.ſi res.ꝛ fact. C.eo.l.pꝛopꝛias.

u ℭ Stipulanti.vt.ḃ.de v.ob.l.ſi rē.ꝛ.l.ſi duo.ꝛ.l.nēo.ꝛ de ȝbē.ēp.l.cxistimo.

x ℭ Poꝛꝛ.cuius dic cedit a moꝛte testatoꝛis:nō aūt illa quoꝝ dies cedit ab adita hr̄ditate:ut.ꝛ.ſ.de reg.ca.l.iii. q̄ autem cedant ab adita hereditate habes.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.hoc autē fallit in casu.ut.ſ.de ope.le.l.ſi optio.ubi legatum seruo legato cedit ab adita hereditate ꝛ tamen uiciatur p regulam ſi est heres necessarius:

y ℭ Ad conditionalia.quoꝛum conditio etiam ſi incontinenti moꝛeretur testatoꝛ suspenderetur.alioquin quid dicemus Sticio rem suam lego sȝ hac conditione ſi sua non erit cum moꝛiaꝛ.sed certe per regulam catonianam viciatur sm.R.ut.ſ.tit.i.l.heredem.ꝛ fa.ḃ.de condi.insti.l.mulier.§.pe.ꝛ de condi.ꝛ demō.l.meuius.

ℭ Item queri. Ex unius edibus possunt res affixe in alias transferri ſi unius est dominus vtrūqȝ insolidum:secus ſi unus vel pro parte hoc dicit cum.§.ſi ex duobus.Bar.

z ℭ Potest ex alteris scilicet retentis.ꝛ repete legauit ei cui ꝛc.accursi⁹.

& ℭ Licet.ut.C.eo.l.ii.ꝛ.l.ſi quis post hanc.

2 ℭ Futuris.vtrarumqȝ edium uel.i ille de quo cogitauit senatus scilicet uerus dominus.ꝛ est hoc ratio:quia in traditione potest constitui seruitus ut.ḃ.de ser.vr.p̄.l.binarium.ꝛ facit.ſ.tit.ii.l.fideicōmissa.§.ſi quis illicite.ꝛ.ſ.de dā.infec.l.ſi.

Left margin glosses:

... Ns ... q̄ quod meū est ... ſi legatarii.ꝛ.C.e.l.pp:ias ... in legare ep q̄ ſit meū ... de h.le.l.ſi ei cui.ꝛ.ḃ.de usufru.... hoc.§.ſi.ꝛ.ſ.e.l.ſi tibi hoīo.§....

b ℭ Liberat⁹ p traditionem quā feci.ac.

ℭ Idem iulianus. Potest qs legare rē suā siue debitā actiōe p sonali:ꝛ vl' legasse actionē quā hȝ ꝛ heres cedē do liberaꝛ.h.d.pau.

c ℭ Ex empto.qꝛ videt legasse ius qđ habebat.ut ... §.

ℭ Si quis. Quando seruitus sonat in fcōi ex pluribus p legatarii: cē sē ē psonale ꝛ ad legatarii ei⁹ nō trāsit. pau.

d ℭ Cedere.ḃ posset esse ... predialis ſi ad utilitatē pdii qđ heret legatari⁹ ei legareꝛ.ut.ḃ. ...ꝛ.ut.ꝛ.ii.ꝛ.i. uel ... ꝛ transiret ad hr̄des ḃ ... ſi habet pdiū ad cui⁹ necessitatē ɔstitueret il la suit⁹.vñ ius ē psonale nō dico suitus psonalis:ut no.in codē ti. l.pecons.ſic ꝛ alibi.ſ.ḃ vsufruc.le.l.i.ꝛ de ser. ... l.pater. Idem in.d. l.pecons.accursius.

ℭ Heres. Opus tributi ꝛ vectigal spectat ad hr̄deȝ p tpe pterito h.d.Bar. Vel sic.On⁹ rei legate p tpe pterito pertinet ad hr̄dem:sed postqꝫ ad legatarium puenit ad eum pertinet h.d.pau.de ca.

e ℭ Preteritū.imo legatari⁹ possessoꝛ.vt.ſ. ḃ pub.ꝛ vec.l.ipatoꝛes ... l.vti pactiōes.ꝛ.C. ... ſi.ꝗ sunt ... So.dic cogiꝛ soluere legatarius:vt.ſ.de censi l.cū possessoꝛ.§.ſi.ꝛ fa. ... ii.l.q ɔcubinā.§.q ... accursius.

f ℭ Salariū.als.solariū a solo als salariū.ꝛ oia ... agnoscit fructuari⁹ q pro futuro tpe.vt.ſ.de vsufruc.lega.l.oro.ꝛ.ḃ. de vsufru.ſi pēdentes. §.ſi quid cloacariū.ꝛ.l. ... ac.

ℭ Scio. In dubio ḃ hr̄s qđ minimū est si he... vale.h.d.Bar.

g ℭ Fatebatur.i.dicebatur a sapientibus.accursius.

h ℭ Minorē.sȝ ſi vollet hr̄s daꝛ maioꝛē vtrūqȝ potuit:vt.ſ.de ḃ.ob. ... ex pluribus.nā is mioꝛ itelligiꝛ:vt isti.de act.§.pterea.ꝛ.ſ.ḃ ɔdi.ꝛ demō.l.sub diuersis.ꝛ.l.nouissimā.ꝛ sic itellige.ſ.i.ti.i.l.ſi ita relictū ... ꝛ no.maximū videre legatū qđ plene no.ḃ.e.l.legato.ꝛ sȝ ar.ḃ.ſ. ... l.gaius.Itē.ḃ.ſ.de an.ꝛ ar.le.l.q lancē.So.minoꝛ ibi media di... ... de insti.de capi.di.§.i.itē.ar.contra.ḃ.de testa.tu.l.duo.

ℭ Constat. Res q̄ nō est in cōi cōmertio vel est cū magna difficul... ... nō pōt legari.secus ſi ē in cōmertio cōi sȝ nō legatarii absqȝ eius ... estimatio tñ debeꝛ.h.d.cum.l.se.Bar.

i ℭ Constat.difficilis.sȝ nō multū difficilis:aliogn ȝvt in ſi.huius.l.ꝛ ... de lla lib.l.cum heres.§.nō ē.ꝛ.ſ.ti.ii.l.non dubium.§.ſi.

k ℭ Principalibus.vt ibi solacietur vel faciat basilludium.

l ℭ Marcium.ad vsum publicum ꝛc.

m ... estimatio.ḃ.ḃ ȝbē.ēp.l.pacta.§.ſi.ɔtra vbi dicit posse vēdi.

a ¶ Si duobus. vtriusqz alterius in solidu͂: et alterius p pte p quā videbatur valere: vt. s. proxi. §. et no. dici dn͂s qui ē dn͂s partis. sic. s. e. l. fun. §. fi. l. §. i. q̄ videtur contra.
b ¶ Nō valeat. s. in rem. et sic loq̄. s. e. l. §. i. q̄ videtur contra.
¶ Sed et l. quis. Pōt detrahi et legari ex edib⁹ ad vtilitatem reipublicæ in cuius territorio res ē et non alterius. Bar.
c ¶ Nō cōmercij. in quo casu vetat: vt. s. d contrahē. emp. l. senat⁹. sz si negociādi cā sit p hibitio eīr ꝓhibent legari. Rñ. q illud quodāmodo ex negociatione dicit legatario: vt. s. p so. l. nec adieci. et l. ita. et facit. j. d dā. ifec. l. fi. ac.
d ¶ Cōstrucū. vt. C. d edi. p ua. l. si qs post hanc.
¶ Hoc. Hoc senatuscōsultū hz locū vbiqz. et p debito publico domus nō dz distrui. b. d. bar.
e ¶ Senatuscōsultū. adiūge cum precedenti. §. ac.
f ¶ Urbē. i. romā p excellētiā vt ish. de iu. na. §. sz quotiēs
g ¶ Ob debitū. publicū. i. ob pecuniā quā debebāt reipu.
¶ Hoc. Prohibitio senat⁹ extēditur ad oē edificiū vt ei iūiūcta nō detrahant. secus in his q̄ nō sūt affixa. Bar.
h ¶ Senatusconsultū. d quo dicitur. s. e. l. §. i. ac.
i ¶ In edib⁹. als porticū sine edibus. s. applicatū. ac.
k ¶ Idē i bibliothecis. i. armarijs: vt ti. iij. l. librorū. §. sed et si bibliothecam. ac.
l ¶ Cācelli. i. ostia qb⁹ murus ptorij an domū positi tecto non coopertus clauditur.
m ¶ Uela. q̄ frigoris cā vl vēti ponunt: vt. j. de fun. instru. l. quesitum. §. si idem.
n ¶ Castelli. quid sit legit. j. d aq̄ quoti. et esti. l. i. §. hoc interdictū. et videt in masculino genere d poni. als in neutro. gener: vt. s. d ac. ēp. et vēdi. l. fundi. §. castella. accur.
o ¶ Cemētaria. als oratoria puta tabulas pictas: vt. j. d fun. instruc. et instru. le. l. q̄sitū. §. si domus. accursius.
p ¶ Cātbari. sub. sūt et hi vulgariter doce. ac.
q ¶ Sigilla. sigilla sūt qdam annuli de ferro qui ponūtur ad murum.
¶ Sed si parauerit. Lz res sit edib⁹ destinata non p hibet legari: sz legatū extinguit si postea p testatorē iūgit: secus si p hēdem. Bar.
r ¶ Domū. sic. s. d act. emp. et vendi. l. granaria.
s ¶ Extictū. sic. j. d au. et ar. le. l. seia. i fi. sz ar. s. j. ti. ij. l. fideicom. §. si rem.
t ¶ Siue sciuit. sic. j. ti. i. l. si heres rez. et s. loca. l. sz addes. §. si inqlinus. sz ar. cōtra. s. de cōdi. inde. l. in summa. §. pe.
u ¶ Senatus. estimationez hoc qz ē affixa. nō als ipsam rem nō estimationem: vt. j. ti. ij. l. muta. §. si. q̄ est. s.
x ¶ Petus. q̄ sint. s. d ꝯtē. ēp. et vendi. l. senat⁹. et. j. de dā. infec. l. fi.
¶ Marcellus. Parua domūcula rustica pt distrui et p ꝯns legari. Bar
y ¶ Ei. i. ad ei⁹ cōmodū: sec⁹ si nihil ē laturus nisi ut officiat: vt. s. de ipē. l. p voluptarijs. et fa. s. de dona. iter. vi. et vxo. l. marcellus. et qd ibi no.
¶ Legatarij. Legatum pōt conferri in liberā volūtatē legatarij nō sic hēdis vel extranei. b. d. tex. cum glo. b. d. pau. de ca.
z ¶ Aliena. s. legatarij. ut: et. j. e. l. si ita. §. ult. et. j. de condi. et de. l. si ita exp̄ssim. q̄ dr aliena respectu hēdis. sic. j. de fabia interdic. si dicam lego tibi si voles. ac in extranei voluntate taceta sa non pt. j. e. l. captatoue. et. j. cōdi. et dmo. l. nonnunq̄. et l. si qs sempronium. sed s. j. ti. i. l. i. sed expōe vt tibi ꝗ ra cum conferaꝰ i arbitriū boni viri. Dy.

dn͂s ē vtriusqz legatari⁹. ¶ Et si qs qdē domum deductis marmoribus legauerit q̄ voluit hēdē habere ad extruēdam domū q̄z retinebat in hēditatē. sz melius dr in vtroqz detractiōez n̄ valere: legatum tn̄ valebit vt estimatio eorū p̄stet. ¶ Sz et si qs ad op⁹ reip. faciēdū legauerit puto valē legatū nā et pap. li. xj. rñ. refert impatorē nr̄m diuū seuerū ꝯstituisse eos q reip. cā ad op⁹ p miserant posse detrahere ex edibus suis vrbanis atqz rusticis. et his ad id opus vti. qz hi q̄qz nō ꝯmercij cā id hūt. ¶ Sz videam⁹ vtrū ei soli ciuitati legari possit i cuius territorio ē: an et d alis ciuitate i aliā trāsferre possit? et puto n̄ eē pmittēdum q̄z ꝯstitutū sit vt d domo quā aliqs hz ei pmittat i domū alteri⁹ citatis trāsferre. ¶ Hoc senatusconsultū n̄ tm̄ ad vrbē sz ad als ciuitates ptiū. sz et diuoꝝ fratꝝ ē rescriptū ad libellū pcuilāt et epiticbani ob dbituz publicū ꝯsiderātiū vt sibi distrahē pmittat q ei ius distrahēdi ānegauerūt. ¶ Hoc senatuscōsultū⁹ nō tm̄ ad edes sz ad balnea vel aliud qdlibet edificiū vel porticus i edib⁹ vel tabernas vel popinas extēditur. ¶ Itē h ꝓhibet legari qd n̄ als p̄stari pt: q̄z vt edib⁹ dtrahat sub ducat. i. marmora vel columne. ¶ Idē et i regul. et i tignis et i ostiis senat⁹ cēsuit. ¶ Sz et idē i bibliothecis pietib⁹ inherētibus. ¶ Sz si cācelli sint vel vela legari poterūt nō tm̄ fistule vel castelli: sz aut cementaria aut si q cātbari p q̄s aq̄ saliūt: poterunt legari. maxime si ipositicij sint. ¶ Quid ergo i statuis dicēdū n̄ qdē inherent pietib⁹ n̄ licebit. si vo alio exstāt dubitari pt. verū tn̄ snia et mēs senatuscōsulti plenius accipiēda ē. vt si q̄ ibi fuerit p petuo q̄si portio ediū distrahi n̄ possint pinde dicēduz ē nec tab. ediuz affixas et pietib⁹ iniunctas vel singula sigilla adeq̄ta legari posse. ¶ Sz si parauerit q̄dā testator q̄si trāslatur⁹ i aliā domū et h legauit dubitari poterit an valeat et puto valē. sz si ea q̄ legauit edib⁹ iūxit extinctū erit legatū. sz si hēs ea legata iūxit p̄ito n̄ extigui. L. Dem.

Siue sciuit vl ignorauit. L. Dē.

Senat⁹. n. ea q̄ sūt edium legari n̄ pmisit. hec āt mortis tpe ediū n̄ fuerūt hēs ergo estimationē p̄stabit. ¶ Sz si dtraxerit et p̄stiterit pēis erit loc⁹ quāuis n̄ vt vēdat dtraxit: sz vt exoluat. ¶ Marcellus et scribit: si marit⁹ dietā in uxoris hortis q̄s i dotē accepat fecerat posse eū hec dtrahē q̄ usui ei⁹ futura sunt sine mulieris tn̄ dāno: nec ad h ei senatuscōsultū futuꝝ ipedimto: Ergo si n̄ ē obfuturū q̄min⁹ detrahat: dici oportebit posse eū hec legaꝛ q̄ detrahē pt. ¶ Legatū i aliena volūtate pōi pt. i hēdis n̄ pōt. ¶ Qui ab hostib⁹ redēptus ē legari sibi poterit. et pficiet legatū ad liberationē uinculi pignoris qd i eo habuerit q redemit. L. Dez.

Seruū filij sui castrēsis peculij legare p̄r pt: et si uiuo p̄re mortu⁹ sit filius: et apud p̄rēz peculiū remansit ꝯsistit legatū. cū enim iure suo non uixit fili⁹ retro credit p̄r dn̄ū i suo peculiari habuisse. ¶ Si qs rē sibi legatam ignorans adhuc legauerit: postea cognouerit et uoluerit ad se ptinere legatū ualebit. qz ubi legatari⁹ n̄ repudiauit: retro ipsi⁹ fuisse uī res: ex quo hēditas adita ē. si vo repudiauerit retro uī res r̄pudiata fuisse hēdis. ¶ Si pocula qs legauit et massa facta ē: uel econtra. Item si lana legetur: et uestimētum ex ea fiat: Julianus lib. xxij. digesto. scribit legatuz in oībus consistere supra scriptis: et deberi qd extat. Quaz sententiam puto uerā: si modo non mutauerit testator uoluntatē. ¶ Sz si lancē legauit et massam fecerit mox poculum: debebit poculū durāte. s. uoluntate. ¶ Si aree legate dom⁹ iposita

d ¶ Consistere. sic. j. ti. ij. l. quesitum. §. illud. et l. item. sz ar. le. l. seia in fi. sol. in ꝯtra. in eo. ti. i. l. lana. et. j. de aur. et ar. le. l. seia in fi. sol. ꝯtra heres hoc fecit. Item in vsufructu legato qui rei mutatur vt. s. qui. mo. vsuf. a. l. quid tamen. §. si masse. et de vsufructum. circa prin.
¶ Si aree. Quod edificatur in area legata ꝯ dicitur. Bar. et Alexan.
e ¶ Imposita. a testatore. accursius.

...l3 dom⁹ iposita sit: vt.j.de so.l.q res.§. ...omũ ⁊ eã decedent viuo testatore: qr desi ...i sit.§.si dom⁹.⁊.j.de v.ob.l.iter.§.fa- ...te ti.i.l.si arec.⁊.§.e.l.si ex toto.i pn. s3 ...so.ibi mutauit volũtatẽ. Jtẽ 3.§.g.mo.

dato fdimet' ab ipo legatario: vt.§.de 9di.lde.l.s3 ... l.i.⁊ d ac.ẽp.l.si tibi.⁊.j.co.l.si fũdũ.§.q fũdum.⁊.§. ... idẽ ẽ si fũdũ alienasset: vt isti.eo.fiu.R.⁊ fa.§.de ser. ... olimpico.⁊.l.si binarii.⁊.§.de relig.l.si qs sepulc... Si a substituto. Qd 9tigit medio tpe nõ viciat ...

sit: debebit legatario[a]: nisi testator mutauerit volũtatẽ. ¶ Eũ q chyrographũ legat[b]: debitũ legare non solũ tabulas: argumento ẽ vẽditõ. nã cũ chyrographa veneunt nomẽ sine corp⁹ venisse vr[c]. ¶ S3 ⁊ si nomen legetr: benigne id qd debebit accipiendũ ẽ vt actiones aduersus debitorẽ cedant[d]. ¶ Si idẽ seruus ⁊ legatus ⁊ liber eẽ iussus sit iterdum ꝓcedẽ solum legatũ poterit: vtputa si i fraudẽ creditoris[f] data eẽt libertas: vel si is sit seruus: q i ꝑpetuam seruitutẽ venierit[g] idẽ erit: vl' si suus sit forte pignori[h] datus. ¶ Si statuliber hs legauerit: expediat hrdi ipsi statuliberũ pstare magisq3 estimationẽ. Eteni estimationẽ verã pstabit[i]: ipsum vo si oderit siete 9ditione nullũ sentiet dãnum. iã enũ estimatio postea petit ab eo dominus liberi[k]. ¶ Si duos[l] fundos habens tĩ alterius mihi vsufructũ: alterius ticio leget aditũ: mihi legatarius[m] nõ[n] debebit: s3 heres coget redimere[o] aditum ⁊ pstare.

Pomponius.

Si a substituto pupilli ancillas tibi legasset[p]: easq3 tu a pupillo emisses, ⁊ anteq3[q] scires tibi legatas eẽ alienaueris: vtile legatum eẽ neratius ⁊ aristo ⁊ offilius ꝓbant. ¶ Heres suum generaliter dare dãnatus: sanũ eẽ ꝓmittere non d3[r]: s3 furtis noxijs solutum eẽ ꝓmittere debebit: qz ita dare d3 vt eum hre liceat[s]. sanitas ãt sui ad proprietatẽ eius non ptinet: s3 ob id qd furtum fecit suus: aut noxa3 nocuit: euenit quominus eum habere dño liceat: sicut ob id qd ob ligatus ẽ fundus accidet possit: vt eum hbere dño non liceat. ¶ Si vo certus hõ legat⁹ ẽ talis dari d3 qlis ẽ.

Idem.

Que de legato[t] dicta sunt eadẽ trasferre licebit ad eum q vel stichum. vel hoiem dare[v] ꝓmiserit.

Vlpianus.

Cum res legata ẽ[x]: sqidem ꝓpria fuerit testatoris: ⁊ copiam eius h3 hẽs moraz facere non d3 s3 eam pstare absq3 mora: q[y] intercedẽte vsuras[z] ⁊ oẽm vtilitatẽ pstandam sabinus ait. ¶ S3 si res alibi sit: q3 vbi petitur: pcius qdem 9stat ibi eẽ prestandum vbi relicta ẽ[a]: nisi alibi testator voluerit nã si alibi voluit ibi pstanda ẽ vbi testator voluit: vel vbi verisile⁹ ẽ eũ voluisse ⁊ ita iul. scripsit t3 in ꝓprijs q3 in alienis legatis[b]. ¶ S3 si alibi relicta ẽ alibi ãt ab hrde translata ẽ dolo malo eius. nisi ibi pstetur vbi petit[c], hrs 9dẽnabit doli sui noie. Ceter si sine dolo ibi pstabit q trãstulit[d]. ¶ S3 si id petat qd pondere numero mẽsura continet: sqidem certum corpus legatũ ẽ: veluti: frumentum ex illo horreo: vel vinũ ex apotheca illa. ibi pstabit vbi relictum[e] ẽ nisi alia mens fuerit testantis. Sin vo si fuerit certa spẽs: ibi erit pstandum vbi petit[f]. ¶ Itaq3 si stichus sit legatus ⁊ culpa hrdis ñ appareat, debebit estimationẽ eius pstare. ¶ S3 si culpa ei⁹ nulla iteruenerit, cauere[h] hrs d3 de restitutione[g] sui, ñ estimationẽ eius pstare. Jdẽ ⁊ in alijs[h] in rẽ actiõibus iul. putat. ¶ S3 si alienus[i] suus i fuga sit sine culpa hrdis idẽ dici põt. nã[k] i alieõ culpa admitti pt. Cauebit[l] ãt sic:

h ¶ Pignon. ... generaliter: vt.C.de s.pig.da.l.ab eo. nec ob.j.d fideicõ.li.l.ge ... §.si qs suo. qr ibi generalr. vel ibi d eqtate. Jtẽ hoc nisi su⁹ in ... §.de hr.isti.l.pignon.⁊ fa.C.de neces.ser.here.isti.l.i.ac.

¶ Si statu. Legato statulibero expedit hrdi ipsum soluere poti⁹ estimationem hoc dicit bar.

¶ Prestabit. si legatarius volet recipere. nec n. cogiẽ nisi in casu: vt ... l.si domus.§.qui confitetur.

¶ Liberi. qz nõ h3 estimationem: vt.§.ad.l.rho.de iac.l.ij.§.cum i ... §.temporum. accursius.

¶ Si duos. Qui legat vsufructum in fundo videtur legare viam si aliunde non habet hoc dicit. Bar.

¶ Si duos. plenius est.j.de vsufr.le.l.dña.§.i.

¶ Legatarius. s.ticius.

n ¶ Non debebit. obligatione psonali ... dãdo aditũ vr ꝓhibere vti frui hẽo cõfessoriã vtilem.ut.§.si ... ¶ pe.l.i.§.i.⁊ si seruit⁹ vẽ.l.ij.§.recte.sm.R.s3 certe ibi debe... fundo fructuario h nõ nisi cõstituat. qr antea esse non po... ¶ ... fundi erant eiusdẽ dñi.vt.§.quẽad.se.a.l.i.

o ¶ Redimere aditũ. quẽ aut retẽtione aut 9di.icerti. ⁊ sine cã nullo ...

a ¶ Relicta est. i. exigit.

b ¶ Petit. de iure qd ẽ in trib⁹ locis: vbi ẽ maior ps hrditatis. item vbi hrs habet domicilium. item vbi res ẽ: vt.§.de iu.l.si fideicommissum.in pam.⁊.§.si.⁊.l.sed si susceperit.§.ea ⁊ no.in.d.l.qr legatur.

c ¶ Transtulit. nisi actor velit dari sua impensa vbi petitur: vt.§.de rei vẽ.l.si res.⁊ ad exhi.l.si hrditas.§.i.⁊.§.depo.l.si i aña.§.i.ac.

d ¶ Vbi relictum est. i. existit. ⁊ not. quod qntitas vt species relinquitur. sic.§.co.l.plane.§.sed hoc ita.

e ¶ Vbi petitur. ratione fori quod dic vt dixi in.l.quod legatur. accursi⁹.

f ¶ Itaq3. infert ex illo.§.sed si alius.⁊.§.ceterum. non et proximo accu.

g ¶ De restitutione. si ipsum apprehenderit: vt.j.sequitur sed ar. contra §.de rei ven.l.si a bonefidei.⁊.l.si vero.⁊.l.si culpa.a30.ar.

h ¶ Idem ⁊ in alijs. s. vt fiat talis distinctio qlis est ab illo vbo itaq3 si stichus vsq3 huc. ac.

i ¶ Alienus. que legauit testator. ac.

k ¶ Nam. ⁊ hñ dico sine culpa ⁊c. vt qr salte fuit in mora.j.de v.ob.l.si seruum.§.finautem.⁊.j.ti.i.l.si qs suum.⁊ qr subijcit. cauebit.s. qñ et non fuit in culpa.⁊ fa.§.co.l.cum suus.⁊ qd ibi no.

l ¶ Cauebit. s. heres.

vt si fuerit apprehensus aut ipse aut estimatio pstaretur. qd' et i seruo ab hostib' capto pstat. ¶ Sz si stichus aut pamphilus legeť, et alter ex his vel in fuga sit vel apud hostes. dicēdū erit pńtez pstari aut absentis estimationē. Tociēs.n. hr̄di electio ē pmittēda quotiēs morā nō ē facturus legatario. ¶ Qua rōne placuit et si alter decesserit alterz oimodo pstandū: fortassis vel mortui pciū. sz si ambo sint in fuga non ita cauendum ē: vt si in ptātē ambo redirēt: sz si vel alter: vel ipz vel absētis estimationem. pstandam. ¶ Itē si res aliena vel hereditaria sine culpa hr̄dis pierit: vel nō pparēat nihil amplius q̄z cauere eū oportebit: sz si culpa hr̄dis res pierit stati dānandus ē. ¶ Culpa āt q̄liter sit estimāda uideamus an nō solū ea q̄ dolo pxima sit: uez ēt q̄ leuis est. an nunqd et diligētia q̄z exigenda ē ab hr̄de qd' uerius ē. ¶ Itē si fundus chasmate pierit: labeo ait utiqz estimationē nō deberi: qd' ita uerum est si non post moram factam id euenerit. potuit n. eum acceptum legatarius uendere. Pom.

SI hr̄dis fu'rē legataz ignorante dño subtraxisset et uendidisset ait attilicinus in factū dandam actionē ut uel noxe seruū dederit dn̄s: uel ex peculio pstaret qd' ex uēditione eius rei haberet. ¶ Si unus ex hr̄dib' suum legatum occidisset: oīno mihi non plz cohr̄dez teneri cuius culpa factū nō sit: ne res i rerū nā sit. Vlpian.

SI cui legeť cum. xiiij. annoz erit. uti in iur certo iur: ut tūc sit. xiiij. an. cum eos iplenerit. et ita impatorez decreuisse marcellus scripsit. ¶ Ergo cum cēt sic relictum: cum ad. xiiij. annoz puenisset annua bima trima die et . xvij. an. mortis tpe inueniať pnsens legatū erit. Proinde si. xv. an. consequenter dicemus p' biennium deberi si. xvij. post annum debebit. sz si mēses desint ad septimum decimum annū residuis mēsibus. debetur. Hoc ita si putās minorē eē. xiiij. an. cū iam excessisset sic legauit. Si vo scit triēniuz ad legati pstationē: ex testi facti numerabim'. ¶ Hoc aūt legatum et pditionale ē et in diē. pditōale ē tādiu q̄z dm. xiiij. ānus sit pplectus et postea i diē. Et iō si qdem ante. xiiij. annuz decesserit ad hr̄dem nihil trāsit: certe postea ad hr̄dez transferť. ¶ Quod si testi facti tpe mioz xiiij. annis filius inueniať: puto tps annua bima trima die pstationis ex die cōpleti. xiiij. anni statim cedere nisi euidēs alia mēs probareť testatoris aliud sentiētis. ¶ Si ticio decē que ego obeo legauero: et rogauero eadē meo creditori pstare, fideicōmissum quidē in creditoris psona non valet. qz nihil eius interest. hr̄s vo pōt cuz legatario agere qz ipsius interest creditori solui ne eum conueniat: ergo pp h valebit legatum. ¶ Sed si testator decem mihi sub fideiussore debuit: fideicōmissi petitio non solum hr̄di sz fideiussori competit. Interest.n. ei' solui

potius mihi q̃ in ipsum ꝯuentum mandati actionem intende re: nec interest soluẽdo sit necne.

Ulianus.

Si fideiussor creditori legat est qđ ei deberet ꝺm legatum valeret: et ait creditoris qdez interesse. verum debitorem habere testo actionem. Interest enim ipsius liberari. qppe ꝯueniri a fideiussoris hꝛde ñ poterit. Quod si idem fideiussor ticio legatum ꝯsenserit: vt creditori debitori ⁊ fideiussoris hꝛes cum ticio et eã fideicommissi potest: qꝛ vtriusqꝫ interesse legatariũ soluere. Meminisse enim oꝫ ñ q̃ dãnaꝛ hoc solum fundum vẽdere non gratis dãnari facere: sꝫ hoc solum vt vendat pro suo. Quod si certo pretio sit dãnatus facere necesse habebit tanti vẽdere quanti dãnatus est.

Idem.

Si seruus pluriũ sit: pro dñiũ portione legatum et relictũ agere. Si hꝛditatis iudex ꝯ sidem pronũciauerit: non agente vsufructuario agentẽ nihil nocebit legatarijs: qđ ergo si in iniuriam fuerit pronũciatum: si tñ pronũciauerit: iniuria et fcã ñ nocebit legatarijs vt ⁊ sabinus significat. Si tñ hm substitutũ pronũciet an ille legatarius teneatur videam. Et cũ ius facit hec ꝯ pronũciatio ꝺ attinet ad ipsius psonã: nũqd legatarijs teneaꝛ. Nec n. tã iprobe causari pôt ꝫ se iudicatũ p gratiam. Rñdebit igr legatarijs ⁊ creditoribꝰ. Si qs ab aliq̃ de familia habitam adierit hereditatem vel necem testatoris ñ defenderit legatorum pꝯsecutio aduersus fiscũ locũ hꝫ. Quid tñ si fiscus bõa ñ agnoscat: ex necessitate redũdabit onꝰ legatorum ad hꝛdez. sꝫ nõ subiecit delatorẽ sibi vt ei hꝛditas adiudiceꝛ ⁊ oneribꝰ careꝛ vel minꝰ plene defendit cãm: nõ se exonerat: exẽplo eius q collusorie de hꝛditate litigauit. Si numerus nũmorum legatus sit: neqꝫ appet q̃les sint legati: ante oĩa ipsius pꝯfisfa. ꝯsuetudo: deide regionis in q̃ vsatus ẽ exqrenda ẽ: sꝫ ⁊ mens pꝯfissa. ⁊ legatarij dignitas ⁊ charitas ⁊ necessitudo. Item ea tum que precedunt vel q̃ sequũtur summatum scripts sunt spectanda.

Papinianus.

Sed ⁊ si certos nũmos velut quos in archa hꝫ: aut certam lancẽ legauerit non numerata pecunia sꝫ ipsa corpa nũmorum rei legate continẽtur: neqꝫ permutationem recipiunt: ⁊ exemplo cuiuslibet corporis estimanda sunt.

Paulus.

Si cui hꝛi oẽs cũ peculio legati sint: ẽt hi hm debẽtur q nullũ peculium hꝫt. Si a filio ipubere sub conditione legatus sit ⁊ filius hꝛs extiterit: deinde mortuus ẽ: pôt dici patrẽ fa. q a filio sub ꝯditione legauit a substituto pure repetijt: stati voluisse a substituto dari si filiꝰ pendẽte ꝯditiõe ꝺcessisset.

Ulp.

Quid ergo si maiorẽ q̃titatẽ a substituto religt: qđ excedit hoc erit q a substituto reli-

[Gloss:]

[illegible] … ꝺ ꝯpẽsa. l. iij. ⁊ . ſ. pꝛ. §. … expssũ eẽ pricipale. h. d. … als lex si fideiussor. ac. … soluat creditori. accur. … gratis liberareꝛ reꝰ sine …

Si numerus. Legatũ obscurũ dclaraꝛ ex ꝯiecturis hac lege ex … b. d. bar. vel sic. Legatũ obscurũ dclaraꝛ ex ꝯiecturis h expssis. ⁊ si pe… legauit ꝺ spẽ de ea vt ꝺ spẽ iudicaꝛ. Et dicti ꝯ cũ: ponꝛ augmẽtatiue taratiue. h. d. alex. ꝺ imo. u Nũmorũ. pauca. c. solidos. x … ꝯsuetudo no. ex septẽ colligiꝛ ꝺ qbus senserit testator. p̃mũ ꝯsuetudo testoris. s. loquẽdi nõ vtendi … ne sit. ꝫ. j. ꝺ triti. vi. ⁊ oleo le … ga. l. cũ certũ. itẽ arg. ꝫ. j. de … vsufru. le. l. dãnas. §. fi. ⁊ de … ali. le. l. pe. Scđo ꝯsuetudo regiõis. ad qđ. j. ꝺ fu. instr. l. cũ dclaraciõis. §. fi. i fi. ⁊ … gi. ⁊ se. ꝯsul. l. nã ad ea. §. … j. ꝺ triti. le. l. cũ certũ. … ud l ing. ⁊ filibꝰ q̃ in … ꝫ. R. Tertiũ. mẽs q̃ colligitur ex pmissis ⁊ sequẽtibꝰ … ẽt qꝛ expssit ⁊ h añ oĩs … rescꝛ. ut. C. ꝺ libe. pꝛe. … hef. l. iij. ⁊ . j. ꝺ reg. iur … Quartũ dignitas legatarij. ut. ⁊ . ꝫ. ꝺ iudi. l. ꝫ ⁊ si in … rit. §. ꝫ ⁊ si ppđas. ⁊ . j. … ⁊ ar. le. l. ticia. Quintũ charitas. i. dilectio: ut. j. ꝺ re … l. si fuerit. ⁊ . l. si is q. §. … h. le. l. pe. Sextũ. necessitudo. i. ꝯsanguinitas: ut. ꝫ. … fi. ⁊ iur. l. fi. ⁊ . j. de li. le … relicꝰ. §. ticiꝰ. iij. Septimũ cõtinui scripture. sic. ꝫ. ꝺ … l. hefdes. §. ꝫ si notã … l. q filiabꝰ. i. fi. ⁊ . ꝫ. ꝺ p … l. i. §. deinde aduꝛ: ⁊ . j. … ⁊ ar. le l. plautiꝰ. ⁊ . l. … ⁊ . C. fami. her. l. quot. … ex his nõ apparebat … ferit exiguiores ꝺbent: … ti. ij. l. nummis.

y Sed ⁊ si certos. ꝯtra … fic. ꝫ. e. l. plãe. §. … ꝺ do. ꝑle. l. i. §. ꝫ si doti … nd. l. fal. l. i rõne. §. dili… ⁊ . j. e. l si seruꝰ legatꝰ. § … qꝫ. ⁊ . ꝫ. ꝺ pecul. l. si cred… accur.

z Permutationẽ. ut … ꝑ eis soluaꝛ sic i alijs sp… ẽut. C. ꝺ so. l. cũ a quo … & Estimanda. i. bđda … fallit qñqꝫ: ut. ꝫ. ꝺ i lit. … nũmis. ⁊ . j. de fideiu. l. … in si. accur.

Si cui Dictio cũ ponitur augmẽtatiue … ratiue. h. d. bar.

? Nullũ. qꝛ vba illa de peculio causa augendi non minuendi sunt adiecta: ut. … triti. vi. et oleo le. l. cũ vi…

… in si. et. ſ. de auro ⁊ argen. lega. l. si quis. sed argu. contra. j. de triti. lega. l. cum certus. ac.

Si a filio. Repetitio a substituto facta simpliciter intelligatur pure ⁊ impubere adeunte debetur ex primis tabulis nisi relictum sit vltra vel commuctus sit datus. h. d. cum prin. l. se. B.

x Sub conditione. si nauis ex asia venerit.

u Legatum sit. ⁊ a substituto expresse repetitum: ut statim colligitur.

b Extiterit. sub. marime quantum ad ea que hac. l. dicuntur: sed quantum ad id quod. j. l. proxi. dicit: non subaudio qꝛ ex vtriusqꝫ tabulis posset ꝺberi legata: quod ibi concedit az. vt ibi dices.

c Pure. h. distigue q̃ñ qs ĩstituit aliquẽ hꝛdẽ ⁊ ab eo legat: deĩde ĩstituit intelligunꝛ a substituto repetita legata tacite: nisi aliqua coniectura pareat mens testatoris contraria: ut. j. e. l. ꝫ. ⁊ sub eadem die ⁊ conditione. ut. j. ti. i. l. cum pater. §. ab instituto. q̃ si expresse repetijt legata: repetit conditionẽ vel die pure prestanꝛ a substituto: ut h. ⁊ . ꝫ. eo. l. si quis a filio. §. sed si ita. si vero repetijt diem uel cõdi. expectabitur ea nisi esset talis que viciat legatum: ut. ꝫ. eodem. l. si quis a filio. in principio. ⁊ ꝫ. fideicom. h. l. fina. §. primo. ⁊ . j. codem. l. si fundum. §. fina. ⁊ facit. ꝫ. de re. vsuf. l. sub conditione.

d Quid ergo. maiorem forte ab instituto decem. a substituto. xx. reliquit.

e Quod excedit. nunc respondet.

… Sponsor … ꝺ fideiussor … mandati … creditorem … accur. … p Defendent. accusando occisorem … testa. l. i. ⁊ dic vt no. C. ꝺ his qbꝰ vt idi. l. ij. ⁊ . l. cum fratrem. … fisci. ad quẽ bona veniunt: vt. ꝫ. ad sill. l. cũ fisco. ⁊ . ꝫ. ti. ij. l. ij. ⁊ … trebel. l. marcellus. §. fi. ⁊ . C. ad. l. fal. ẽt. … Quis lesinaz qb eiꝰ odio est iductũ. s. heredis nõ dꝫ cedere nd eiꝰ … vt. ſ. de interdi. ⁊ rel. l. relegatorum. §. fi. sꝫ ẽ at. ad qõnẽ vtrũ … implẽs volũtatẽ defuncti oĩbus alijs deficientibꝰ cõpellaꝛ ipse … legata ⁊ dare: vt in auꝫ de hꝛ. et fal. §. si qs aũt nõ iplẽs. ac. … fisco. vel delatore nõse fisci: vt sic non subeat hereditariis … ⁊ facit. C. e. l. si in fraudẽ. t Litigauit. vt. ꝫ. pꝛi. §. dicit.

a ¶ Inde. ex primis tab. l. tātū ab ipubere relictum nō a substituto. z hoc qz impubes adiuit hereditatē: aliogn tanq̄ a substituto relicta deberentur: .j. ad. l. fal. l. q fundū. §. q filiū. h. z h ꝯsideraſ necesse est pp fal. si queraſ de tpe impuberis vel substituit fit grauatnē vel non. sic no. j. ad. l. fal. l. q si alterutro. Item no. q partim ex vnis tabulis: partim ex alterius, debetur: vt z. s. l. priori. no.
b ¶ Sed z si. l. q̄uis.
c ¶ Repetierit. s. ergo dim. vbi est repetitū a substituto tum augmento: h cū diminutione. accur.
d ¶ Legatū. vnius fundi cuz duos legasset. z h si hēas cuz aliū si vo cū alio tōc plana ē.
e ¶ Ut pars mihi debeat. etiā viuente impubere: vt. s. e. l. plane. §. si ꝯiūctim. fa. s. de vsufr. ac. l. si quis ticio. z. s. e. l. ticie. §. nihil.

¶ Si quis. Quod relinquitur a diuersis heredibus proinde est ac si relinqreť i diuersoꝝ testamētis. h. d. Bart.

f ¶ Legatū esset. distinguitur ergo prius rē vel estimacōez petat: vt insti. de le. §. si hēs. z. s. e. l. plane. §. sed si duob' h ꝯ. j. ti. a. l. meuius. §. cum. So. distingue vt no R. j. ti. i. l. si pluribus. z az. ibi supplevit. z fa. j. e. l. suo alieno. §. ii.

¶ Si heres. Si heres rez legatā interimit iuste non teneť: secus si iniuste vel nō diligēter se habuit. h. d. Bar.

g ¶ Merētem. vt qui cū filia vel vxore inuenit. z fa. j. h v. ob. l. q seruū. z. s. de pig. ac. eleganter. §. fi. z. C. de adulte. l. gracchus. ac.
h ¶ Puto teneri. immo vť q non: qz z talis fuerat dandus qualis erat: vt. s. e. l. si a substituto. §. fi. z. l. si legati. z. s. de rei ven. l. a quo. in fi. q̄ sunt ꝯ. So. h erat alias tm̄ de legatariis. ar. C. de fidei. cō. l. predia. vel h sciebat non tm̄ testator. argu. j. e. l. si rem obligata. vel dic q h magis expediebat retinere eū q̄ non tam dare. ar. j. h bo. auc. iu. pos. l. pretor. §. his verbis. z s. de peti. here. vtiles. z dep cu. l. vel iopis. z de rei vē. l. sinaūt. §. i re petita. ac.
i ¶ Non vt carnē. imo ad carnem. z commū: vt. s. de conditio. furti. l. si seruus. §. bone. z. s. de rei ven. l. solum. que est contra. Solutio. rei vendi. agitor vt ibi. non actione ex testō vt hic. z sm hoc occidit post aditam hereditatē. vel dic q hic occidit ante aditā hereditatē. ibi post: vt. s. de dolo. l. elegāter. §. itē si seruum. vel dic q h erat alienū aīal legatū: vt. j. ti. i. l. mortuo. ac.
k ¶ Itē si edes. passus ē. heres z dic ex scdo decreto: vt iā non sit locus cautioni: vt. j. de dā. infec. l. si finita. §. postea aūt. als si ex pmo tm̄ non possidet: vt. j. de acq. pos. l. iii. §. fi. l ¶ Repromittere. si hoc erat melius non als: vt. s. de pi ocu. l. sz h. §. fi. ac. m ¶ Nō tenebiť: vt. s. de reli. l. scriptus heres. §. fi. ac. n ¶ Ex testō nō tenebiť. et ad preciū.
o ¶ Debebit pstare. vt z. j. ti. a. l. meui'. §. l fūdo. z. s. h relig. l. fi. z. rū. nc.
p ¶ Ad hoc pcessit. s. seruus. q ¶ Seruus. legatus dolo z culpa: vt s. co. l. cum res. §. pe. z. l. h amplius. §. i.

ctum ē. Quod vero cōcurrit cuz summa supioribus tab. inscripta inde[a] debebiť. ¶ Sz z si[b] repetierit[c] legatum[d]: cū aliuz forte fūdum mihi legauerit ab ipubere: z repetiit hūc ab ipuberis hęde mihi z scdo repetitō hec efficiet vt pars[e] mihi debeaf. ¶ Si qs duos heredes scripserit z dānauerit vnūquēqz solidam rem legatario pstare. idez ē atqz si duobus testis legatum eēt[f]. Nam z si mihi z filio vel seruo meo eēt eodē testō legatum: sine dubio valeret legatum vtriusqz: vt z mar. apud iul. adiecit. ¶ Si heres hominē legatum occiderit ob facinus. h ē merentē[g] sine dubio nicēdum erit eum ex testō si teneri. Sz si noxe dedit an teneaf qz pōt redimere? z puto teneri[h]. ¶ Sz si aīal legatum occiderit puto teneri non vt carnē[i] pstet vel cetera: sz vt pstet pciuz quāti eēt si viueret. ¶ Item si edes legatas ob dānum infectū possideri passus ē[k] puto eum teneri. debuit eniz repromittere[l]. ¶ Sz si mortuum intulit fecitqz religiosum locuz vel legatū: sigdem patremfa. intulit cū alio inferre non posset vel taz oportune non haberet: ex testō nō tenebiť[m] ¶ An vo teneaf vt preciuum loci prestet: sigdem ipse paterfa. illo inferri voluit: ex testō nō tenebiť[n]. Quod si hēs intulit: suo arbitrio debebit pstare[o] si sit in hēditate vū precium prestef. testator enim q legauit: vel alio voluit inferri vel pcium loci legatario offerri. ¶ Item si seruū non ipse occidit: sz compulit ad maleficium vt ab alio occideref vel supplicio afficeref eqssimum erit pcium eum pstare: Nō si sua mala mente ad h pcessit[p] cessabit estimatio. Seru'[q] legatus si ab hostibus captus sit sine dolo hēdis: nō pstabiť: si dolo: pstabiť.

Pomp.

Turpia legata q̄ denotandi magis legatarij gr̄a scribūtur odio scribētis p nō scriptis[r] hētur. ¶ Si ticie legatum relictum ē si arbitratu seij nupsisset z viuo testatore sei' decessisset z ea nupsissz legatū ei deberi[s]. ¶ Sz z si serui mors ipedissz manumissionem: cum tibi legatum eēt si eū manumisisses nihilomin' debetur tibi legatum[t]: qz p te nō stetit quominus pueniat ad libertatē. ¶ Si pars hēdum nominata sit in legando: viriles partes hēdes dāt. si vo oēs: hēditarias.

Idem.

Nemo pōt testō suo cauere ne leges in suo testō locuz habeant: qz nec tpe aut loco aut conditione finiri obligatio hēdis legatorum nomine potest.

Idem.

Si legati serui noīe stipuleť legatarius: fugitiuum eum non eē pstari: nihil venit in eam stipulationē: qz qualis sit talis ex testō prestari dz: nec vllū in legato dānū facere intelligitur.

Ulpianus.

¶ Sed z si. Si cōditio potestatiua deficiat per casum non per ... relictum. h. d. pau. de ca. t ¶ Legatum. s. aligd. ac.
v ¶ Qui a p te non stetit: sed per casuz decessit: ergo viuo testatore ... postea ante mortē: vt. s. de ꝯdi. insti. l. q̄ sub ꝯdi. §. quoniam ... si post mortē: vt. j. de ꝯdi. z demō. l. ai spe. §. i. si aut nō casu ...

Turpia. Legata scā p vba diffamatoria legatarij non valent. h. d. bar. z alex. r ¶ Pro non scriptis. imo videť q valeant: vt de here. insti. l. his verbis. §. i. ꝯ. sol. refert an exprimaf cā turpitudinis: vt illi adultero: vel ille ex monacho nato. z tūc nō valeť sunt in genere: vt illi impio illi maledicto: z tunc tz vt ibi. sic ē in cōmendatione rei vendite: vt. s. de dolo. l. q venditor. Itē ꝯ. s. de h. z posth. l. z si peperat. §. i. sed ibi in priuando ab hereditate hic in dando legato. z fa. s. de here. insti. l. quot. §. sed z si nomen. item fact. C. qui ad testa. ape. l. iii. ac.

¶ Si ticie. Defectus cōditionis inualide nō viciat legatū. h. d. barto. z pau. de ca. s ¶ Deberi. vt z s. de condi. z demon. l. filie. et ē rō: qz si eēt suspensū qz viueret seius p nihilo foret: vt. j. de cōdi. z demon. l. cuz tale. §. arbitratu.

Et diuidiť sm bal. i duas partes. Primo ponit regulā generalē. Scdo applicat eā ad spēm. scda ibi. qz. t ¶ Nemo ne leges ... hoc dicat in gn̄e: nā nō valet in substātialib' testamenti: sine forma ... dicēs nolo nocere q septē testes nō adsint vel nō rogati vel nō ... res: vel nō masculi: vel nō liberi: vel aliud substātiale. Bal ... i. l. codicillis. §. fi. sed ibi erat volūtas solemnis iure codicillor. ac.
? ¶ Qd nec tpe. finiri. accipe finiri qd ē. j. z subaudi. lz testator ... nā qz i sequētibus trib' casib' volūtas nō opaf q ... bus. Et dic tpe sic: qz testator dicit: nolo q si hēs non petiit ... x. an. vel. v. q nō possit postea agere nō. n. p h finiť actio ex testō ... durat. xxx. an. vt certe psonales: vt. C. de ꝯsti. pe. l. ii. §. sz ... exceptiōe pōt repelli. ar. s. de seru. l. iii. z. j. h ac. z ob l. ... nū. fere. §. placet. Itē non finiť obligatio loco forte qz dicit ... nolo ꝯueniri heredē ubi hz domicilium. z ipse alibi nō inueniť ... qd certo loco. l. i. vel dic q heres mutauit domicilium z ... ad mun. l. domiciliū. vel p dignitatē: vt. j. e. ti. l. ... laic' fact' ē clericus: z sic de loco z foro epi. vel pagan' z factus ... les: z sic locū fori mutauit: qz sub magro militū āmodo erit ... certe nō p hoc liberaf lz testator dixerit. qd dic de rigore ... te pōt dici: vt in alio articulo dixi. Itē q dicit ꝯditione ... pūo vel scdo anno deficiat: nō iō tm̄ obligari desinit hēs ... z de. l. i. §. fi. z h v. ob. l. inter stipulātē. §. sacrā. posset dici ... expssa si deficiat. ideo eniz pōt dici finiri obligatio ... it obligatio ꝯcta. vt. j. de v. sig. l. cedere. z de cōdi. z demō. l. ... fructus: vel pone in expssa seruitute pdiali: vt. s. de ser. l. ...

il qd dicit de tpe est. C.e.l.fi.ubi ad tps legat. solutio ibi. Item ad ... .§.stipulatio hui⁹.sz ibi nõ tm tps sz mors le ... t ãnuũ legatũ dũ uiueret. ite facit ad hoc. C. ... .ff.de adm.tu.l.qdã.z.j.de re.iu.l.nec ex ... cerdoné.z.l.cũ donãdoe.z.j.ad.l.fal.l.qd de

[illegible]

Si res obligata p fideicõmissum fuerit relicta: sigdẽ sciẽ eã testoꝛ obligatã: ab hrde⁹ luenda ẽ. nisi aio alio fuerit: si nesciat a fideicõmissario, nisi vel hanc vl aliam rẽ relicturus fuisset si scisset obligatã, uel nisi pr⁹ aliqd eẽ superstuum ex soluto ere alieno. ¶ Nõ si testoꝛ eo aĩo fuit ut q̃z q̃z liberandoꝝ pdioꝝ onus ad hrdes suos ptinere uoluerit: nõ tñ utiqz apte de his liberandis senserit poterit fideicõmissarius p doli exceptionem a creditoribus: q hypothecaria secum agerent, ꝯsequi ut actiones sibi exhiberent. Nõ quã q̃z suo tpe nõ fecerit tñ p iurisditionem presidis puincie id ei prestabitur. Papinianus.

Om⁹ hrditarias extstas ⁊ hrdis nũmis extructas: et ex cã fideicõmissi post mortẽ heredis restituendas boni viri arbitratu sumptuũ rõibus deductis: ⁊ edificioꝝ quãtitatibus extimatis respondi. Ulpia.

Si mõ nulla culpa eius incẽdiũ ꝯtigisset. Idem.

Quod si nulla ratõe fcã domum tradidisset incerti cõditio ei competeret: quasi plus debito soluerit. Papinia.

Sumptus aũt i reficiẽda domo necessarios a legatario factos: petẽti ei legatuz cui⁹ postea ꝯditio extiterit: non esse reputãdos existimaui. Paulus.

Si ancilla cum liberis legata sit: ⁊ ancilla sola si nõ fuerint liberi ⁊ soli si non sit ancilla debentur. Cel.

Si ãcillas oẽs ⁊ qd ex eis natũ erit testoꝛ legauerit una mortua huius ptum eius negat deberi. qꝛ accessionis loco legatus sit qd falsum puto. ⁊ nec uerbis nec uoluntate defuncti accõmodata h sentẽtia ẽ. Gaius.

Captatorie scripture siml mõ nz in hrditatib⁹ neqz in legatis ualent. Idem.

Si ita legatũ sit seio seruos dcẽ do pter eos decẽ q̃s ticio legaui: sigdẽ decẽ tñ inueniant in hrditate inutile ẽ legatũ: si vo ampliores p⁹ eos q̃s tici⁹ elegerit ceteris v₃ legatũ. sz si in ampliores q̃z decẽ q legati sũt. Nõ si min⁹: i tãtos quãti inueniãtur. ¶ Illi si uolet stichũ do. ꝯditionale ẽ legatũ. ⁊ non aliter ad heredẽ trãsit q̃z si legatari⁹ uoluerit. q̃uis aliq̃n sine adiectiõe si volet legatũ sit: ad heredẽ legatarij trãsmittit. Aliud ẽ enim iuris si qd tacite cõtinetur aliud si vbis exprimat. ¶ Si domus fuerit legata. lz pticulatiz ita refecta sit vt nihil ex pristina materia supsit, tñ dicemus utile manere legatũ. At si ea domo dstructa aliã codẽ loco testatoꝛ edificauerit. dicem⁹ interire legatum nisi aliud testatorẽ sensisse fuerit approbatum. Idem.

soln. h erat legata sub conditio. ⁊ ea pendente extruxit eã hers ibi pure debebat restitui. fz. R. vel dic ut no. ff. de cond. inde. l. qui exceptionem. §. si pars.

Sumptus. Hec lex cõtinuat ad precedentia et legitur duobus modis. Primo in sumptibus factis a legatarijs q heres eos non deducat. ⁊ h ponitur in prima glo. ⁊ in secunda. in fi. Secũdo modo legitur in sumptibus factis ab herede. ⁊ hoc ponitur. in prin. scd̃e gl. ¶ Sumptus. legatari⁹ cui legatum erat sub conditio. ea pendente reficit conditio ne existente heres vult dedu cere has impensas quasi legatarius voluisset donare ea occasione quia fecerat pendẽ te conditione. ¶ Necessarios. puta ex custodia ⁊ diligentia rei legate debita. R. ⁊ fm eum refecit particulatim. puta circa sarta tecta. vel etiam in totum si id culpe ratio induxit vt. ff. eodem. l. cum res. R. ⁊ fm hoc facit. ff. de vsufru. le. l. si vir. §. quoniam. ⁊ l. seq. vel dic necessarios quo ad rẽ non quo ad personam legatarij: ⁊ omnia sunt plana. ¶ Si ancilla. Dictio cum ⁊ dictio ⁊ apposita inter personas seruorum legatorũ coniungit principaliter. hoc dicit cum. l. se. bar. ¶ Debent. spõit q̃ cũ pro ⁊. vt. ff. de usufru. ac. l. si mulieri ff. e. l. si cu. ⁊. j. de pecu. le. l. iij. ⁊. iiij. ⁊. j. de ma. test. l. ita fuerit. §. si. ac. ¶ Si ancillas. falsũ: ut et. j. de pecu. le. l. iij. acc. ¶ Captatorie. Legatũ quod in alterius volun

tate confert nõ ualet. B. ¶ Captatorie i. adulatorie. R. ⁊ sunt exempla. ff. de here. insti. l. illa. ⁊. l. captatorias. ⁊. C. de testamẽ. mili. l. captatorias. sed in libertate ẽ₃. ut. j. de fideicom. lib. l. fideicõmissa. Itez cõtra. j. titulo primo. l. i. sol. ibi.

Si ita legatũ. Dictio pter habet excludere eos ad quos refert. b. ¶ Ticio legaui, cui vere legauerat: alias per h verba nõ vr legare: ut. j. ti. i. l. titia. in principio. ¶ Elegent. elegit legatarius. ⁊ sic. ff. e. l. qui duos seruos in contractibus vt. ff. de contrahen. emp. l. comprehensum. ¶ Quãti inueniãt. ad h. ff. d ꝯhẽ. emp. l. q fidiũ. §. q age. ⁊. l. si debitoꝛ. §. primo.

¶ Illi. Expressio eoꝝ q̃ tacite isunt p aliũ modũ q̃ isunt aliqd opatur. ¶ Ad heredẽ. legatarij₃ videtur non valere. ut. C. de ꝯhẽ. emp. l. in vendetis ff. Sola. h ẽt si nõ dicat tñ erit eius arbitrio. ibi sec⁹. ut. C. h sc. ⁊ ob. l. sicut. Item vr non conditionale. ut. ff. e. l. iij. que est contra. solu. ibi heredi h legatario fuit apposita. accur. ¶ Exprimat. ut. ⁊. j. de cõdi. ⁊ dmõ. l. si ita expressim. ⁊. l. nõnunq̃. ⁊. l. si in die. ⁊ de reg. iur. l. actus. ⁊. j. ti. i. l. i. ⁊. iij. ⁊. j. de verbo. ob. l. cum q. §. si. sed ar. contra. j. de condi. ⁊ demon. l. aliquando. ac.

¶ Si domus. Si domus legata particulatim reficiat legatum non extinguit. secus si in totum destruatur ⁊ a testatore reficiatur. ¶ Interire. sic. j. de fun. instru. l. tabernam. ⁊. j. d v. ob. l. iter stipulãtẽ. §. sacrã. ⁊. j. de so. l. qui res. §. areã. ⁊. j. ti. ij. l. si chor⁹. §. areã. ⁊. ff. q. mo. usufruc. amit. l. qd tñ. §. i. ⁊. ff. e. l. cetera. §. si. sed ar. ꝯ. ff. e. l. fun₃ filij. §. si aree. sz ibi ẽ ff. casus. Itẽ ẽ ff. ff. d pig. l. si fund⁹. §. si res. sz ibi de damno uitando agit. h de lucro captando. Itẽ ar. ff. ff. co. l. si grege. in si. ibi combusta ⁊ non refecta h destructa ⁊ refecta. et sic ẽ nihil ibi a testatore per qd uidetur mutari uoluntas ac.

puto. ubi ẽt l scõ suo tolleraf ignorãtia: qꝛ illud l vãno uitandũ qd ... fuerat sine sua vl antecessoꝛis voluntate. ¶ Si sciuisset obligatã ... erat ꝯiecta psona. ut. C. de fideic. l. pdia. ac. ¶ Uel nisi. ptere ... qd trahit ex vbo nisi. ⁊ sic diuisũ ponit i repetitiõe. sz Jo. ... §. si. ⁊. j. ti. i. l. meuius. circa pri. ibi debitoꝛ ... ⁊ sic no. trib⁹ casib⁹ heredem luere. ac. ¶ Doli exceptionẽ. ... necesse pbare illũ animũ. ¶ Exhiberentur i. cederẽtur. Suo tempore i. ante sententiam i hypothecaria latã ad qd ẽ. j. d ... l. si fideiussores. §. idem respondit. vel dic antequam soluat: ... restitutam hypothecam per sniam: nam adhuc viuit psonalis ... debitorẽ. alias sit si post solutionẽ: secus. ut. j. de sol. l. stichũ. §. ... l. modestin⁹. vel dic ẽt post sol. quia fecit in mõdo hypothe ... n. sic rei liberãde cã soluisse vr q̃ cã heredis: ut. ff. man. l. ... ideo non tollitur actio: ut dictus. ll. ⁊. j. de fideiu. l. cũ is. sz quo ... officio iudicis hoc consequitur legatarius vt ei fiat cessio: vt ... per iurisditionem ⁊c. ac.

Omnis. Expense facte in repetẽda re sub conditione legata a legatario repetantur inspecto rei valore. bar. ... hereditarias. i. legatas. ¶ Extstas. casu. vt. j. colligit. Extimatis. alias examinatis. sed cum sciens in rẽ alienã ipendit: ... posse deducere. ut. C. de rei vẽ. l. si qs sciẽs. que est contra. Sol. ... i ppria sua re ipedit ⁊ noie suo: lz alienã sciret. h eo aĩo ipedit ... haberet obligatũ ad quẽ sciebat rem peruenturam. Itez h per ... erat obligatus. ibi non: lz rei vẽ. ibi teneret: ut insti. de ac. §. ... cõtra. j. code. l. si ita legatũ. §. i. sol. ibi in vita testatoris. Si modo culpa. lata vel leui. de leuissima non tenetur ut no. ff. eodem. l. cum res. §. penul. Item caute dicit eius. s. heredis. nã ... culpa non sit facile incendium. ut. ff. de peri. ⁊ cõ. rei vẽ.

[illegible]

At si equo precio emere vel vendere iusserit heredez suum testator adhuc vtile legatum est. quod. n. si legatarius a quo emere fundum heres iussus est: cum ex necessitate eum fundz venderet: nullum inueniret emptorem. Vel ex diuerso. quod si legatarij magis interest eum fundum emere: nec aliter heres venditurus esset quam si testator iussisset. I. Idem.

Seruus vnius ex heredibus legatus: si quid in hereditate maliciose fecisse dicatur. forte rones interleuisse: si aliter adiudicandus est quam vt ex eo volentibus coheredibus quod habeatur. Idem est et si extraneo fuerit legatus. Si ex pluribus heredibus ex disparibus partibus institutis duobus eadem res legata sit: heredes non pro hereditaria portione sed pro virili id legatum habere debent. I. Ulpia.

Si post mortem patris filio legetur: dubium non est quin mortuo patre ad filium pertineat legatum. Nec interest an patri heres extiterit necne. Sed si seruo post mortez domini relictum est legatum: si quidem in ea causa durauerit: ad heredem domini pertinet. Usque adeo vt idem iuris est et si testatore domini liber esse iussus fuerit. ante. n. cedit dies legati quam aliquis heres domino extitat: quo fit vt hereditati acquisitum legatum: postea herede aliquo existente ad eum pertineat. Preterquam si suus heres aliquis aut necessarius domino ex eo testatore factus est. tunc. n. quia in vnum concurrunt: vt et heres existat et dies legati cedat: probabilius est ad ipsum potius cui relictum est pertinere legatum quam ad heredes eius a quo testator libertatem consequitur. Si pure legatus fuerit seruus sub conditione liber esse iussus fuerit: sub contraria conditione vel legatum: et non existente conditione legatum primum: deficiente ad legatarium pertinebit. Et non si pendente conditione libertatis legatarius decesserit: postea quam defecerit conditio libertatis: ad heredem legatarij non pertinet legatum. Quod si idem pure legatus sit. et ex die liber esse iussus erit omnino inutile legatum est: quia diem venturam certum est. et ita mihi quoque videtur. vnde ait si seruus ticio legatus sit idem post mortem ticij liber esse iussus fuerit: inutile legatum est. quia moriturum ticium certum est. I. Idem.

Seruo legato legari posse receptum est: quia adita hereditate statim seruus acquiritur legatario: deinde sequitur legatum. Si seruum sub conditione legatum heres alienauerit deinde conditio extiterit: placet nihilominus a legatario vendicari nec extinguitur legatum. Si testator quosdam ex heredibus iusserit es alienum soluere non creditores eius habebunt aduersus eos actionem: sed coheredes quorum interest hoc fieri. Non solum hoc casu aliter habent actionem quam cui testator dari iussit. sed alio quoque casu veluti si filie nomine genero aut sponso dotem dari iusserit. Non. n. gener aut sponsus sed filia habet actionem cuius maxime interest indotatam non esse. Si fundus qui legatus est seruitute debeat imposita qualis est dari debet. Quod si ita legatus sit: vti optimus maximusque est liber prestandus est. Seruus qui in negocio fuerit legatus: non ante tradi debet quam rationes explicet: Et si ad iudicium itum sit: iudicis eadem partes esse debent. Si res que legata est an in rerum natura sit dubitetur. forte si dubium sit an homo legatus viuat: placuit agi quidem ex testatore posse. sed officio iudicis contineri vt cautio interponeretur quod heres caueret eam rem se persecuturum: et si nactus fit legatario restituturum. I. Idem.

Si seruus ticij furtum mihi fecerit deinde ticius herede me instituto seruum tibi legauerit non est in-

quā tale seruū tibi tradi. qualis apud titiū fuerit.i. vt me idēnē pstet furti noīe qđ is fecerit apō titiū. Nā ⁊ si fund⁹ q meo fundo seruiebat legat⁹ tibi fuerit. non aliter s me tibi pstari dʒ. q̄ʒ vt pristinā seruitatem recipiam. Nec dissimile ē ei q mandato alicui⁹ seruū emit vel ei q seruū redhibet: q oēs non aliter restituere seruū cogunt q̄ʒ ut rō habeat furti: qđ ab eo seruo factuz fuerit: uel an̄q̄ʒ negociū ɔherer nel postea. Quare ⁊ si post aditā hreditatē seru⁹ legat⁹ heredi furtū fecerit: ita pstari dbebit ut ob h delictuʒ q̄si litis estimatio a legatario offeratur heredi.

Ulpianus.

Si dom⁹ alicui simplr sit legata, neqʒ adiectuʒ sit q̄ domus: cū de certa domo testator senserit nō tñ appet de q̄: coget heres quā domuʒ nellet ex his q̄s testator habebat legatario dare. Quod si nullas edes reliquerit: magis derisoriū ē q̄ʒ utile legatū. De euictiōe an cauere dʒ is q seruū pstat ex cā legati videam. Et regulariter dicēdū ē: quotiēs sine iudicio psta res legata euincit, posse eā ex testō peti. Ceterū si in iudicio petita ē. offō iudicis cautio necessaria est: ut sit ex stipulatu actio. In pecunia legata ɔstitui heredi modicū tempus ad solutionē dandū ē: nec vrgēdus ad suscipiēduʒ iudiciū. Qđ qdeʒ tēpus ex bono ⁊ equo pretoreʒ obseruare oportebit. Cum cōfitet se qdē debere: iustā autez cām affert cur vtiqʒ pstare non posit, audiēdus ē. utpata si alienas res legata sit negetqʒ dn̄ʒ eā vēdere, uel immēsuʒ pciū ei⁹ rei petere affirmet. Aut si seruū hereditariū neget se dbere pstare forte patrē suum vel matrē uel fratres naturales: equissimū ē eniʒ cōcedi ei ex hac cā estimationeʒ officio iudicis pstar. Cuʒ alicui poculuʒ legatū esset: velletqʒ heres estimationē pstare: ga iniquū eē aiebat id separari a se nō ipetrabit id a pretore. Alia eniʒ cōditio est hominū: alia ceterarū rerū. In hoibus enī benigna rōe receptū est quod supra pbauim⁹. Si fundus municipuʒ vectigalis ipsis municipibus sit legat⁹ an legatū cōsistat: petiqʒ possit videam. Et iul.li.xxxix.dige. scribit. quāvis fundus vectigalis municipū sit attamē q̄ aliqđ ius i eo is q legauit hʒ valere legatū. Sʒ ⁊ si nō municipib⁹: sʒ alii fundū vectigale legauerit nō videri proprietatē rei legatā: sʒ id ius qđ in vectigalib⁹ fundis habem⁹.

Paulus.

Si qs legauerit fundū cornelianū exceptis vineis que tpe mortis eius erūt: si nulle vinee erunt legato nihil decedit.

Gaius.

Si heres iussus sit facere ut lutius .c. hēat, cogēdus ē hēs .c. dare: q̄ nemo facēpt vt ego hēaʒ .c. nisi mihi dederit. Ciuis legata perinde licere capere atqʒ ciuitatib⁹ rescripto ipatoris nr̄i significat.

Ulpia.

Licet ipator noster cū patre rescripserit videri ex volūtate testatoris repetita a substituto q̄ ab intestato fuerāt relicta: tamē h ita erit accipiēdū si non fuerit euidens diuersa volūtas: que ex multis colligit an qs ab herede legatum vel fideicōmissuʒ relictū voluerit a substituto deberi. Quid eniʒ si aliā reʒ reliquerit a substituto ei fideicōmissario vel legatario q̄ʒ ab instituto non reliquerat. Uel qd si certa cā fuerit cur ab instituto

reliquerat, que a substituto cessaret. Vel qd si substituit ex parte fideicomissarium cui ab instituto reliquerat fideicomissum. In obscura agitur voluntate locum hec rescriptum dicendum est. ¶ Idem.

Si sic legatum vel fideicommissum sit relictum si estimauerit heres: si comprobauerit: si iustum putauerit: et legatum et fideicommissum debebitur: quoniam quasi viro potius bono ei commissum est: non in meram voluntatem heredis collatum. ¶ Si mihi quod titius debet fuerit legatum: neque titius debeat: sciendum est nullum esse legatum. ¶ Et quidem si quantitas non sit adiecta euidenti ratione nihil debebitur: quia non apparet quantum fuerit legatum. ¶ Nam et si quod ego titio debeo ei legauero quantitate non adiecta constat nullum esse legatum. ¶ Cum si .x. que titio debeo: legauero: nec quicquam titio debeam falsa demonstratio non perimit legatum: ut in legato dotis iul. scribit. ¶ Quod si addiderit .x. que mihi titius debet lego: sine dubio nihil erit in legato. Nam inter falsam demonstrationem et falsam conditionem siue causam multum interest. ¶ Proinde et si titio .x. que mihi seius debet legauero nullum erit legatum. Esse .n. debitor debet. Nam et si viuus exegissem extingueret legatum: et debitor maneret: actiones aduersus eum heres meus donatarat prestare cogeretur. ¶ Si quis ita stipulatus stichum aut .x. utrum ego velim legauerit quod ei debebatur: tenebitur heres eius ut prestet legatario actionem electionem habituro utrum stichum an .x. persequi malint. ¶ Proinde si stichum legauerit cum ille ei stichum aut .x. deberet: incerti actio legatario aduersus heredem competit, ut scribit iul. libro .xxxiij. digest. per quam actionem compellat heredem expiri. Et si stichum consecutus fuerit prestabit ei .x. nihil consequetur sicut erit in arbitrio debitoris an sit legatarius is cui stichus legatus est. ¶ Ulianus.

Quod si quis stichum aut pamphilum stipulatus: sempronio stichum legasset: meuio pamphilum: oneratus heres intelligitur ut necesse habeat alteri actionem suam: alteri estimationem stichi aut pamphili dare. ¶ Ulpia.

Si pecunia fuerit deposita apud aliquem: eiusque fideicommissum fuit ut eam pecuniam prestet: fideicommissum ex rescripto diui pij debebitur: quasi videatur heres rogatus remittere id debitori. Nam si conueniatur debitor ab herede doli exceptione uti potest: que res utile fideicommissum facit. Quod cum ita se habeat ab omni debitore fideicommissum relinqui potest. ¶ Idem.

Fideicommissum quod a legatario relinquitur ita demum ab eo debetur: si ad legatarium legatum peruenerit. ¶ Ul.

Si quis testator ticio et seio decem dari iusserit: nullam hec verba recipiunt ambiguitatem: ut dena dixisse videatur qui decem dixit. ¶ Apud iul. li. xxxij. dig. marcellus notat: is qui sola .xxx. reliquerat ticio .xxx. legauit seio .xx. meuio .x. massurius sabinus probat ticium .xv. seium .x. meuium .v. consecuturos: ita tamen ut ex his pro rata portionis falcidie satisfiat. ¶ Ulia.

Sed fundu. Per legatu hereditas no aufert dominium legatario officii. ...Dicit aut eide. dic vt. j. ti. i. l. ...Post si ait pmo. dic vt. j. ad. l. fal. ...l. si fundum. t. ß. e. l. seruo leg... Un⁹ ex dnis pōt legatu ...

...Sit. sic in stipu. vt ...stipu. ser. l. i. §. cō. ...seruus. ac. ...Stichum. Existe ...sub̄ditionis facte ...legatu trāsit ...in sue statuti.

...Pertinere. imo vt ...cōtrō ad aust ...victorinū t face ...libe. vt. C. si vn̄ ...ita fa. ali. l. ij. t ne ...pōt facere vt. ß. e. l. ...testatō ...facere. nec ob. ...vt ibi notat ...refert pcepit vt ...tc. tūc sic ...āi posset in ...volūtate: t tūc nō ...de 9di. ib. l. ...vel certo mō pu ...volunt sien ...missione quo casu ...vt. j. de v. ...tune. §. sextē⁹.

Cui fundū. Qui ...edificiū vt exci ...solū. in quo 9sistur ...Et p rē legatā ...ptinu tūs cū ...testator. b. ...Bar.

...vēdicabit. nā sup⁹ ...solū: vt. j. e. ac. ...obligationuz se. ...placet. t. ß. ō p̄s. ...doino. ac.

...Iter t actū in ea ...sine hoc n. habita ...posset: nō tā erat ...vt ß. de ser. ...olimpico. ac.

Ipso iure. ... ...enim penit ...de sol. l. stichuz. §. ...natural. R. certe immo ...t h dic. l. que ...fructus de iure: qō ñ ...casu non dicas ...ipso iure sine 9ditōne: ...debebit ac. ...emp. l. tibi li. a ...t ad hoc cogit lega ...ex volūtate testa ...alias nō valeret hbitatio. sec⁹ si talis volūtas nō appereat: ut ...de ser. rusti. §. l. via. ō. si. q̄ ē cōtra. vel ibi iter viuos. vn̄ sibi iputet ...de futute sibi nō cauet. fac. ß. si vsufru. pet. l. i. t si fuit⁹ vē. l. testa ...t. j. ō ser. le. l. i. t. ß. eodem. l. seruum filij. §. fi. ac.

Seruiret. qō fieri potest: ut. ß. cōtra predio. l. iij. §. fi. ac.

Cogitasse. ß. de ser. ru. p̄. l. q duo. ß. Sol. ibi ex eo q̄ aq̄ fuitutez ...fit in. x. pedibus seruitatem excepisse videtur. Itē est arg. ...legauit nucem ut t solum videatur legasse t viam. ac.

Si libertus. Un⁹ ex heredib⁹ i specie hrditaria granat⁹ pro ...sua tm̄ granat⁹ vt i re: t estiatio testatoris nihil opat. b. d. b.

Ex ceteris. s. v. vncijs.

Mihi ali⁹ s. a. pfono. t ita li. ...q̄ prono voluit cōsulere: ut i suis retineret portionē suā: alij ĝ ...suas tātū nō p̄stabūt: qz nihil āpli⁹ hnt nec here pnt: ut eri ...a pfono cui 9spexit testator lz alio i q̄titate. t ē rō: qz isolidum ...pōt de coni pte quos onerauit testator: h. sō. ut. j. e. l. ab oib⁹ ...q ē ß. t fa. j. tit. i. l. si tibi. §. i. t. j. ti. i. l. cū pr. §. pr q filiā. t. l. ...

Totū. legatariū. ac.

Quicūce. nā i tm̄ erant ...alij instituti. ac.

Nō mutat. videbat cōtra p id qō mō dici ...quātitate. ac.

Oporteat. qz nō remanet eis q̄rta usu...

Sed fundū sub 9ditōe legatū. hrs pēdēte 9ditōe sub alia 9ditiōe alij[a] legasset: t post[b] exti stēte 9ditionē q̄ pore testō ppo sita fuisset: tūc ea 9ditio sub qua hrs legauerat extitisset: dñium a pore legatario non discedit. Si suo cōi res legata fuisset pōt alter dñs agnoscere legatū: alter repellere[c]. nā i hac cā suus cōis q̄si duo sui sūt[d]. Stichū sempronio do lego. si sēpronius stichū itra annū nō mānumiserit. eūdē stichū titio do lego q̄situ ē q̄d iuris eēt: Rn̄di sempronius iteri totū habiturū. Et siq̄dē in tra ānū mānumisisset liber cū effectū. Sināt h̄ si fecisset: totū ad titiū ptinere[e]. Qui fūdū excepto edificio legat. appellatiōe edificij aut supficiez significat, aut solū. q̄qz cui edificiū suppositū ē. Si de sola supficie excepit nihilomin⁹ iure legati totus fund⁹ vēdicabit[f]. s3 exceptione doli mali opposita 9sequere tur hrs id vt sibi habitar i villa liceat. i q̄ inerit. vt iter[g] quoq3 t actū i ea hēat. Si do solū quoq3 exceptū fuerit. fund⁹ excepta villa vēdicati debebit. t fuitus ipso iure[h] ville debebit. Nō secus ac si duor fundor dñs alterū legauerit ita vt alteri fuiret[i]. S3 inclinādū ē testatorē ēt d solo cogitasse[k] sine quo edificiū cōstare nō pōt. Si libert⁹ patronū ex septē vncijs heredem scripserit alios ex ceteris[l]: t ita legauerit: q̄sq̄s mihi[m] ali⁹ ex sui prascriptis cū patrono meo heres erit: seruos illū t illum titio do lego: q̄s estimo singulos vicenis aureis. intelligēdū erit a cohrēde pfoni dūtaxat legatū datū: t iō titiū[n] nō ampli⁹ q̄ncice[o] i fuis vēdicar posse. Adiectio aūt illa q̄s estimo singulos vicenis aureis: nō mutat[p] legati cōditionē: si legis falcidie rōez habere oporteat[q]. Nihilomin⁹. n. vez pciū suor in estimatione deducet. Titio fundū do lego si heredi meo decē dederit, si decē heres titio debuisset: t ea titius accepta fecisset ex fundū vēdicare pōt[r]. Si titius cui stich⁹ legat⁹ fuerat. añq̄ sciret ad se legatum ptinere[s]. decesserit: t eūdē seio legauerit: t heres titij legatū nō repudiauerit[t]: stichuz seius vēdicabit. Si paterfamilias ab ipubere filio[v] titio fūdū legauerit: t a substituto[x] eundē eidē titio: t pupillus prī hrs extiterit: siue vēdicauerit titius legatū: siue repudiauerit: q̄uis fili⁹ ipubes decesserit: a substituto vēdicare nō poterit[y]. Hoc. n. qō rursus a substituto legat: pinde hēdū ē ac si repetita legata eēnt[z]. Quar t si pure. a filio[&], sub 9ditiōe a substituto legatuz fuerit: pinde oia fuabūt: ac si tm̄ a filio legatū fuisset[9]. Cōtra aūt si a filio sub 9ditiōe. a substituto pure legatū fuerit t pupill⁹ pēdēte 9ditiōe decesserit. ex substitutione sola[a] legatum valebit. His vbis: lucio t titio cor ve[a] tui[b] fūdū do lego. vtrī legat. t si vterq3 vixerit vtriq3[c]: si alt[d] alteri totū debebit[e]. Cū statu[f] lib[g] sb 9ditiōe[h] legat⁹ ē[i]: t pēdēte 9ditiōe legati, 9ditio statute libtat3 defecerit[k] legatū vtile fit[l]. Nā sic statuta[m] libtas tūc[n] dimū pimit[o] legatū cū vires accepit[p].

tuitiōis: ut isti. ad. l. fal. §. i. t fact. j. ad. l. fal. l. precia. t. j. ti. i. l. cum pater. §. pater qui filiam.

Titio. Liberatio habet p solutiōe ēt quo ad cōditionē iplēdā. b. d. Bar.

r Pōt. sunt. n. paris dare t accepto ferre: ut h. t. j. de cōdi. t demō. l. iul. ait. t. ß. de condi. ob cām. l. si mulier. t. ß. de calū. l. ij.

Si titius. Dñiū qaod erat apō defunctū trāsit i legatariū ēt si defunct⁹ ignorabat t possessio apud eum nō erat. b. d. Bar.

s Pertinere. ptinebat tñ qz cesserat dies ei⁹: ut qñ dies leg. ce. l. fi. t fact. j. eo. l. seruum. §. i. ac.

t Nō repudiauerit. s3 q̄no hrs titij pōt repudiare tā in scd3 legatariū trāslatum: ut. ß. quead. s. amit. l. si psez. §. i. Rn̄. añ aditaz hrditatē titij a se. t sic no e trāslatuz: ut. j. e. l. si tibi. §. cū hu⁹. s3 tūc nec sibi cōpetit vn̄ repudiare ñ pōt. ut. ß. de acq. hr. l. is q. dic ergo q̄ hic nō dicit q̄ teneret repudiatio. ac.

Si pater. Repetitio facta a substituto ipuberis h3 locū si legata nō ceperit deberi ab instituto. b. d. Bar.

v Filio, instituto.

x Substituto. s. papillari l3 tacita sit vulgaris: ut. ß. de vul. sub. l. iam hoc iure.

y Nō poterit, utpote cum hoc legatū repudiauit: vnde pinde est ac si haberet.

z Legata eēnt ab istituto. ita ut nō nisi semel debeant ut. C. de le. l. cu3 q̄d. §. fi. uel dic relicta ab istituto ipubere vt repetita a substituto: qō nō v3 ut debeant expressa repetiōe: sed ex tacita: ut j. e. l. seruo alieno. §. si quis. ij. m. s. ß. e. l. licet.

& Filio instituto.

9 Fuisset. si hnt uel repudiauit: ut. ß. uel ex neutrum fuit: ut. j. e. l. seruo. §. si qs.

a Sola. h iō: qz nō v3 ab istituto relictū expsse: nec ĝ tacita repetitio. ut ar. ß. d ser. rust. p̄. l. i. tē. §. fi. refert ĝ iter sit legatarij valere petitionē expssaz: t tūc v3: ut h. an nō. t tūc ñ v3: ut. ß. pxi. Rn̄. ide est qz q̄nq3 tacita repetitio nō itelligitur t v3 expssa: ut. j. e. l. si suo. §. si ab ipubere. q̄ e ß. s3 vt q̄ aut ex intervallo reliqt a sbstituto. t v3 scd3 legatu tm̄. aut icōtinēti t tunc utrūq3 et quo eliget petere: ut. j. de condi. t demō. l. nam ad ea. que est cōtra. Sol. ibi nō erat tacita repetitio per. l. h sic. t facit. ß. de vul. sub. l. ex facto. §. fi.

His uerbis. Hec uerba. uobis uel alteri uestrum intelligunt si omnes non supersunt. b. d. Bar.

a Ue. ve pro uel. t fa. ß. de here. insti. l. titius: t seius. t. l. se. ac.

b Tui. i. alicui.

c Utriq3. s. debebit.

d Si alter. s. vixerit.

e Debebit. ex ordine littere hoc colligit: ut. j. tit. i. l. cum pater. §. pe.

Cum statu. Defectus conditionis libertatis ualidat legatum serui b. d. cum. §. seq. Bartol.

f Statu. titius reliquit stiche libertatem si seius erat consul. heres titij legauit eundem stichum si nauis ex asia venerit. ac.

g Liber. qui debebat esse liber: si seius esset consul.

h Sub conditione. si nauis ex asia venerit. ac.

i Legatus. ab herede defuncti.

k Defecerit. quia decessit seius. ac.

l Fit. i. fieri potest: existente eius conditione.

m Statuta. si titius fuerit consul.

n Tunc. s. demū: si nō habes in terra.

o Perimit legatum heredi relictum.

p Acceperit. quia titius factus est consul.

a Legatum. ab herede relictum.
b Eius, statute libertatis. ⁊ facit. de op. le. l. cũ ita. in fi. ac.
c A filio impubere. instituto. ac.
d Legat⁹. s. huius ⁊ dicitur qdã sub ɔdi. ac. si ad pubertatẽ puenerit: qȝ va let: vt. s. e. l. huio legato. §. pe. sȝ hui hoc idẽ vr̃ repetere cũ dicat si idez ser uus ⁊c. s. qꝛ sub ɔdi. fuit lega tus. vñ dic qꝛ pure fuit lega tus. in pmo casu: sȝ cũ postea relinqt libertas a substituto vr̃ relinq sb ɔdi. ⁊ sic vr̃ adẽ ptũ cẽ legatõ sub ɔtra ɔdi. vt s. ẽ ɔdi. ⁊ de. l. aliqñ. i fi. ide est qꝛ debet: nisi pueniat pu pillus ad pubertatẽ. ⁊ facit C. de neces. ser. l. qdã. §. fi.
e Uendicabitur. i. legata rius vendicabit.
f Hoc fuari. s. vt hu⁹ iste p ueniat ad libertatẽ. ac.
g Legat⁹ sit. ⁊ liber iussus a substituto est.

Non quocũqȝ. Si res ex cã lucratiua nobis de bita ad nos puenerit sb spe recedẽdi: alia actio ex cã lu cratiua ɔpetẽs nõ pimit.
b Nõ quocũqȝ, regit tradi tur duas lucratiuas cãs i ea dẽre ⁊ psona ɔcurrere nõ pos se: vt. s. de ac. ⁊ ob. l. oẽs. hic ẽ qꝛ si res mihi legata ab ali quo fiet mea ex cã lucratiua p aliũ desinit mihi deberi ex cã legati: vt ist. ɔ le. §. si res. hoc autẽ ẽ verũ si ita fiat mea vt mihi auelli nõ possit. als sec⁹ de quo hic põit duo exẽ pla. Ponimuȝ titius legauit mihi rẽ gaij pure: deinde ga ius ei⁹ dñs legauit sub ɔdi. eãdẽ rẽ seio. hẽs gaij pẽdẽte ɔditiõe oñs exñs mihi dona uit. certe lȝ sit mea: tñ quia auelli mihi põt p seiũ exñte ɔditiõe sui legati: adhuc pe tã ab hẽde titij. Aliud exem plũ ẽ titi⁹ ex cã donatiõis mi hi pmisit rẽ gaij pẽdẽte ɔdi. dñs exñs mihi dõauit: qꝛ pt mihi auferri p seiũ: ideirco ad huc agã ex stipu. ɔ titiũ.
i Die cedẽte. s. sub. ẽt: nã idẽ si añ: vt insti. de le. §. si res.
k Rẽ. s. gaij.
l Legata sit. a titio q eã rez sciuit alienã. vel erã ɔiũctus ita qꝛ mihi legasset ẽt si nis ser: als nõ tenerel hẽs ɔ eius. vt. C. de le. l. cum alienam.
m Cedẽte. sub. ẽt: vt. s.
n Eo herede. s. gaij: cuius erat res. ac.
o Legata. i testõ gaij vt. s. l. priori. in prin.

ita legatũ[a] quoqȝ nõ añ pimi po test qȝ dies eius[b] cesserit. A filio ipubere[c] legatus[d] ⁊ a substi tuto liber esse iussus: si quidẽ pu pill⁹ ad pubertatẽ puenerit: ab eo cui legat⁹ fuerat vendicabi tur[e]. Mortuo hõ pupillo li bertas compet. Longe magis hoc seruari[f] conueniet si idẽ ser uus sub cõditione ab impubere legatus[g] sit: ⁊ pendente cõditio ne filius intra pubertatez decesserit. Idem.

Non, quocunqȝ[h] mõ si lega tarijs res fcã fuerit die ce dẽte[i], obligatio legati extinguit, sȝ ita si eo mõ fuerit ei⁹ quo auel li nõ possit. Ponam⁹ rez[k] q̃ mihi pur legata sit[l] accipe me p traditionẽ die legati cedẽte[m] ab eo hẽde[n] a quo eadẽ sub cõditio ne alij legata[o] fuerit. Nẽpe agã[p] ex testõ qꝛ is stat⁹ ẽ eius[q]: vt exi stẽte ɔditione discessurũ sit a me dñium. Nã[r] ⁊ si ex stipulatio ne[s] mihi stichus[t] debeat[u]: ⁊ is cũ sub ɔditiõe alij legat⁹[x] eẽt fact⁹ fuerit[y] meus ex cã lucratiua: ni hilominus existẽte cõditione ex stipulatu agere potero[z]. Si ex bonis eius q reipublice causa aberat: rẽ vsu acqsieri: ⁊ ea añq̃ȝ eminceret mihi legata fuerit[a]: deide postea euincat: recte ex te stamẽto petã eã mihi dari opor tere. Fundus mihi legat⁹ ẽ. ꝓprietatẽ eius fundi redemi de tracto vsufructu. postea vẽditor capite minut⁹ ẽ: ⁊ vsufruct⁹ ad me ptinere cepit. si ex testõ ege ro iudex tãti litẽ estimare debe bit: q̃ȝtũ mihi aberit[b]. Marcel. Idẽ erit ⁊ si ptẽ redemero. pata mihi legata ẽ aut donata ptem enim dũtarat petere debeo[c]. Julianus. Nõ si legatũ mi hi ẽ qȝ ex pãphila natum erit: ego pãphilã mercatus sũ: ⁊ eã apud me pepit: nõ possum vide ri ptũ ex cã lucratius hẽre: qꝛ ma trẽ eius mercatus sum[a]; argumen tũ rei ẽ qꝛ empto eo actio ex em pto[b] ɔpetit. Qui gaium ⁊ lu tiũ eiusdẽ pecunie reos hẽbant si ita legauerit qȝ mihi gai⁹ de id heres meus sempronio dam nas esto date qȝ mihi luti⁹ dȝ id hẽs meus meuio dãnas esto da re. eã ɔditionẽ heredis sui cõsti tuit vt hẽs is necesse habeat al teri actiões suas: alteri litis esti mationẽ pstare[c]. Si tñ viu⁹ te stator gaio acceptũ fecit: necesse ẽ vt sempronij ⁊ meuij legatum inutile[d] sit. Cũ mihi stichus aut pãphil⁹ legati fuissent duo rum testamẽtis[e]: ⁊ stichũ ex alte ro testõ ɔsecutus fuissẽ: ex alte ro[f] pãphilũ petere possũ[g]. q. et si vno testõ stichus aut pam philus legati fuissent ⁊ stich⁹ ex cã lucratiua meus factus fuisset nihilominus pamphilum pete re possum. Arcianus.

Titius si stichi[h] partem tibi legauit: eiusdem stichi par tem sei⁹ tibi legauit: ex vtriusqȝ testamento ɔsequeris[i]. Ulia.

Huiusmodi legatũ si titi⁹ he di meo cauerit. c. meuio fo daturũ: heres meus titio. c. da to: vtile legatum[k] est. Quem admodum quod alicui legatur vt ex cã fideicõmissi restituatur. Eadẽ ratione[l] hoc quoqȝ legatum vtile sit: si titius heredi meo ca uerit se in municipio ex. c. aureis opus facturum: tunc ei. c. aureos hẽs meus dare damnas esto. Si sempronius titiũ hẽdẽ instituerit: ⁊ ab eo per bienniũ fun dum dari iusserit meuio, titius:

p Agã. vel statiȝ: vel re mihi iã oblatu ɔdi. exñte. R.
q Eius, rei legate. ac.
r Nam a simili. ac.
s Ex stipulatione, interposita ex causa lucratiua: ac.
t Stichus huius.
u Debeat. a titio nõ dño cũ eẽt gaij. ac.
x Legat⁹. a gaio ei⁹ dño. ac.
y Fuerit. qꝛ hẽs gaij mihi donauit pẽdẽte ɔditiõe legati relicti. ac.
z Potero. ɔ titiũ. ⁊ fa. j. ɔ acq. pos. l. nõ vr̃. ⁊. s. e. l. seruo. §. i. ⁊. l. plane. §. i. ⁊. j. e. l. si huius stichum. ac.
Si ex bonis. Regula catoniana cessat qñ ĩpedimẽtũ subest ve ñ tñ iurisdictiõe. Bar.
a Legata fuerit. sȝ vr̃ qꝛ valeat legatũ cũ res sit legatarij: vt isti. e. §. sȝ si rẽ legatã. ⁊. s. e. l. apud iul. §. si titi⁹. sed rñ. non vr̃ suscepisse cũ ab eo res auferri possit: vt. s. de in inte. re. l. nemo.
a Legata fuerit. ab alio cuius nõ erat ⁊ fuit sciẽs vel ɔiũcta psona lega tarij: vt. C. de leg. l. cũ alienã. ⁊ sic non ob. j. ti. i. l. cum pater. §. euictio. ⁊ j. de vsufruc. l. sticho. que sunt contra. ac.
Fundus. Quatenus res ad me ex causa lucratiua peruenit catenus actio ex alia causa lucratiua perimitur. b. d. Bar.
b Aberit. videbat qꝛ nihil possem ɔsequi cum vsufructus vicez dñij ob tineat: vt. s. de vsufru. l. iij. ⁊ cũ sim ɔsecutus ex causa lucratiua: vt. s. e.

[illegible]

si sed aliq̃ administratiõe. als sec⁹: vt. l. meui⁹. §. duobus. j. ti. i. Bar.
h Stichi alieni. vñ dic testatorẽ sciuisse alienũ: vel ɔiunctã lega tario fuisse.
i Cõsequeris. dimidiam. nam appel. partis. vt. j. de verbo. signifi. l. nomen. §. portionis. ⁊ ita totum stichum. j. ti. i. l. meuius. §. duobus. ibi. sed si pars.
Huiusmodi. Legatũ sub ɔditiõe si cauerit de aliquo dãdo vel faciẽdo assimilat legato cum [illegible] modi vel fideicõmissi [illegible] tur. bar.
k Legatũ. qȝ titio relinqt. sȝ vr̃ pus grauari. c. titi⁹. vt. C. ad. l. fal. l. pe. ⁊. s. de ɔdi. isti. l. mulier. §. i. in fi. nec ẽt grauar si non vult cauere dȝ q̃. c. accipere sȝ rñ. qꝛ ⁊ pus petere põt. c. [illegible] Itẽ ñ vr̃ valere cautio⁹ qꝛ alteri stipulari [illegible] vt. j. de vb. ob. l. stipula tio ista. §. alteri. rñ. sȝ. h. qꝛ dȝ soluere meuio vel ei cauere: qꝛ hoc fu it testatoris volũtas. ar. j. ad tre. l. cogi. circa pri. ⁊ argu. j. [illegible] hic cauet hẽdi sic. s. vt valeat pacta recipienti noie meuij ⁊ sic credit meuio: vt ar. s. de neg. ge. l. pe. Itẽ quid si titius nõ vult legatum. rñ. nõ cogetur cauere: qꝛ nec heres adire posset cogi p singulari [illegible] cto vt. j. ad trebel. l. cogi. §. generaliter.
l Eadẽ ratione. hic oppone ⁊ responde vt prius.

deinde ab herede suo eundem fundum menio pri ti dicus legauerit. et menius precium fundi ab herede ticij acceperit: si ex testo sempronij fundum petere velit: exceptione repelli potest si pro fundi contentus non erit. Si autem hoc legatus fuisset. et postea legatarium stetisset quominus stichum quem heres tradere volebat acciperet mortuo sticho exceptio doli mali proderit. Edes quibus heredis edes seruiebant legate sunt: et tradite legatario non imposita seruitute: dixi posse legatarium ex testo agere quasi non plenum legatum accepisset. nam et eum qui debilitatum ab herede seruum accepit. recte ex testamento agere. Qui seruum ex testo sibi legatum ignorans eum sibi legatum ab herede emit: si cognito legato ex testo egerit: et precium accepit, actione ex vendito absolui debet. quia hoc iudicium bone fidei est et continet in se doli mali exceptionem. Quod si precio soluto ex testo agere instituerit. hominem consequi debebit. et actione ex empto precium recuperabit quemadmodum recuperaret si homo euictus fuisset. Quod si iudicio ex empto actum fuerit. et tunc actor comperit legatum sibi hominem esse et agat ex testo: non aliter heredem absolui oportebit, quam si precium restituerit et hominem actoris fecerit. Cum pater pro filia sua dotis nomine centum promisisset: deinde eidem centum eadem legasset doli mali exceptione heres tutus erit, Si

genere ex promissione et puella ex testo agere instituerint: conuenire .n. inter eos oportet vt alterutra actione contenti sint. Si ita legatum cui esset: si tabulas chyrographi mei heredi meo reddiderit: heres meus ei .x. dato huiusmodi conditio hanc vim habet: si heredem meum debito liberauerit. Quare et si tabule extabunt non intelligetur conditioni satisfecisse creditor: nisi acceptum heredi fecerit. Et si tabule in rerum natura non fuerint: extimabitur impleisse conditionem si heredem liberauerit. Nec ad rem pertinebit: iam tunc cum testamentum fiebat tabule intercciderint an postea: vel mortuo testatore. Si ticio et menio legatus fuerit stichus qui ticij erat: debebitur pars stichi menio: nam ticius quamuis ad legatum non admittatur partem faciet. Stichum aut pamphilum vtrum heres meus volet ticio dato. si dixerit heres stichum se velle dare sticho mortuo liberabitur. Cum autem semel dixerit heres vtrum dare velit: mutare sententiam non poterit. Legatum est ita fundum cornelianum et mancipia que in eo fundo dum moriar mea erunt heres meus ticio dato: ancilla que in eo fundo esse consueuerat: mortis tempore cum in fuga esset enixa est. quero an vel ipsa vel partus eius legato cedat? Respondi ancilla quamuis in fuga sit legata est. Et licet fugitiua erat perinde habetur: ac si in eo fundo fuisset

a Sequat. accessoriū sequit̄ principale. sic. ſ. de pecul. l. ſi. ac.

Si titio. Si vna ex reb⁹ alternatiue legatis a testatore donat alia legato remanet. b. d. bar.

b Mallet. ex h notat̄ qd̄a q̄ ab legatario nō eligeret nisi a testatore ei data esset electio. sz est falsum. r hic subaudi marie. si. n. hoc casu heredi dares electionē posito q̄ testator dederit legatario iā eligeret pāpbiluz r sic legatū eēt inutile: qd̄ eē nō dz. imo sic interp̄tari dz vt valeat: vt. ſ. ti. i. l. titia. §. lucı⁹. r ar. ſ. co. l. ſi tibi. §. ſi r. l. ſe. r. l. non quocunq3. §. ſi. ac.

Quibus. Coniūctio vbalis nō inducit ius accrescēdi i reb⁹ p̄sus diuersis. b. d. bar.

c Quibusſic. §. de vsufru. ac. l. ſi. ac.

Duis. Plures simul venientes ad legatū concordare coguntur q̄ actione agant: sec⁹ ſi veniant separatim. b. d. cuz l. sequen. Bar.

d Uti vellet. scz cū plures ei competant: vt. ſ. ti. i. l. cū filius §. varijs.

e Simul. secus ſi separatī: vt. ſ. l. proxi. ac.

f In p̄sonā. ſ. ex testō. r facit. §. de vsufruc. l. quotiēs. i prin. z So. ibi. r d ser. ru. pre. l. itinere. z sol. ibi. Jtē facit. §. qbus modis vsufru. amit. l. ij. in prin. r. §. ſi.

Duobus Perceptio estimatiōis succedit loco rei r impedit ius accrescēdi. b. d. Bal.

g Duobus coniunctim. s. re r verbis vel re tm̄. vt. C. de ca du. tol. l. i. §. vbi autē. r. §. ſi autem.

h Personalem. ex testamento. accur.

i Uēdicare p rei vēdicatio.

k Uoluit. pro virilib⁹ portionibus: vt. ſ. e. l. ſi mihi in p̄n. r. l. ſi plurib⁹. in p̄n. ac.

Si tibi Si res mea pignorata mihi leget ab extraneo tenet heres mihi soluēdo pign⁹ liberare. b. d. bar.

l Si tibi homo. ſ. tuı⁹. ac.

m Dederas. Jn nō legāta, aliogn aliud eēt: vt. ſ. de lib. le. l. i. §. i. ac.

n Luat. pignoris enim luitionē potius legasse q̄ dñiuz eius voluisse testatorē ē verisimile. R. sz argu. z. ſ. ti. i. l. meuius. §. pe. r no. hic q̄ valet legatum rei mee in qua alius habet ius. ac.

Si testamento Qui consecutus ē estimationē tot⁹ a granato singulr nıl dz consequi a grauato vltra. b. d. Et p̄mo loquit qn̄ relinquitur a pluribus heredib⁹ separatim nō tenet insolidū imo semel tm̄ dz legatarius ab oībus h̄re. Scd̄o q̄ ſi grauet vnū in certa specie ille teneat in totū. Innuit enīz h q̄ ſi codicilli nō essent ille singulr grauat⁹ isolidū tenebat. Tertio dicit q̄ solutiōes facte ab vno alios liberant ipso iure. Bar.

o Ab oībus heredib⁹. sec⁹ ſi ab alio sp̄aliter eadē res: vt. z. e. l. qd ergo. §. i. r. ſ. e. l. seruo. §. i. r. z. e. l. ſi fundum. §. ſi pater. ac.

p Cōsecutus. petendo stichū nō estimationē. sed q̄ non p̄stitit eum in estimationem dānat ille heres a quo fuit relictus. ac.

q Nō pōt. q̄ multū cōmodū eē pōt. als cōtra. ſ. ti. r. i. meuius. circa prin. Jtē z. ſ. e. l. §. cum. so. ibi. r dic plene vt ibi no.

Cum seruus Relegata vere oñus transit ab adita hereditate: r eodem modo debentur que rei legata accedunt. Bar.

r Jn suspēso. nec obstat. ſ. e. l. legatum. §. ſi. q̄ refert suspendat legatū

moriēte patrefa. Huic consequēs ē vt patr⁹ q̄qz in eum seq̄t r p inde legato cedat ac ſi i fundo cdit⁹ fuisset. Si titio stichus aut pāpbilus vtrū eorum mallet^b legatus ē deinde pāphilu3 testator titio donauerit: stich⁹ i obligatōe manet. Qui bus^c ita legatū fuerit: titio r meuio singulos suos do lego: constat eos: nō concursuros i eūdē seruū: sicuti nō concurrūt cū ita legat titio suū do lego. Si is cui legatū fuerat: añq̄3 constitueret q̄ actiōe vti vellet^d decessit duob⁹ h̄dib⁹ relictis: legatū accipe simul^e venientes nisi consenserit nō poterunt. Quare q̄zdiu alter rē vēdicare vult: alter i p̄sonā^f agere nō pōt. Sed ſi consenserit rē communiter habebunt. Consentire autem vel sua sponte debēt: vel iudice iminente.

Paulus.

Duobus coniunctis^g fundus erat legat⁹ alter ex his p̄tis estimationē p actionē p̄sonalē^h abstulit. alter ſi totū fūdū vēdicareⁱ velit exceptiōe doli mali repellit p p̄te dimidia: q̄ tñ̄ fructus semel ad eos legatū puenire voluit^k.

Julianus.

Si tibi homo^l quē pignori dederas^m legat⁹ ab alio fuerit: actionē ex testō habebis aduersus h̄dem vt pignus luatⁿ. Si testō stichus ab vno herede legat⁹ fuerit meuio, r eidē codicillis idē Stichus ab oib⁹ h̄dibus^o: r añq̄3 codicilli aperirent: meuius litis estimationez consecutus^p fuerit: ipso iure vēdicari ex codicillis nō pōt^q: q̄z testator semel legatū ad eū peruenire voluit. Cuz seru⁹ legat r ipsius sui status: r oium q̄ personā eius contingūt in suspēso^r est. Nā ſi legatari⁹ repulerit a se legatū nunq̄z eius fuisse videbit. Si nō repulerit ex die adite hereditatis^s ei⁹ itelligit fuisse hēc re

gulā: r ne iure eoz q̄ p traditiones suus acceperit aut stipulat⁹ fuerit: neq3 his q̄ legata vel donata ei fuerint statuet: vt vel heredis vel legatarij suus singula gessisse estimet. Si fundus^t ab oib⁹ h̄dib⁹ legat⁹ fuerit qui vni⁹ h̄dis eēt. is qdē cui⁹ fūdus eēt nō āplius q̄z p̄tē suā p̄stabit ceteri i reliq̄s partes tenebunt. Ualet^u legatū ſi sup̄ficies legata sit ei cui⁹ i solo fuerit: lz is dñs soli sit. nāq3 consequetur vt hac seruitute liberet: r superficiem lucrifaciat^x.

Papinia.

Filio pf quē i p̄tāte retinuit h̄de p p̄te istituto: legatū quoq3 reliq̄t. uerissima snīa ē existimāriū denegādā ei legati^y petitionē ſi p̄us abstinuerit hereditate. Non enī impugnatur iudicium ab eo q iustis rōnibus noluit negocijs hereditarijs iplicari.

Marcellus.

Sed ſi nō alias voluit eū pater h̄re legatū nisi h̄ditatē retineat: tunc neq3 aduersus coheredē dādā ei legati petitōez sz aristonis sniāz constat: cū ipsi filio nō videret eē soluēdo h̄ditas. r hoc ita ē: lz nō conditionaliter exp̄ssit itellexisse tñ̄ manifestissime approbet.

Ulia.

Nam nec emancipatus hereditate omissa legatuz ab herede petere, p̄hibetur. p̄tor. n. permittendo his qui in potestate fuerint abstinere^z se hereditate paterna: manifestuz fecit ius se in persona eorum tribuere: qd̄ futuruz esset ſi liberum arbitriū adeūde hereditatis habuissent.

Papinianus.

Quid ergo ſi ita legauerit h amplius filio meo: nō dubie voluntatis quidem qd̄ erit. sz n̄ absimilis ē p̄oris casus circa filij p̄uidētiam nisi euidēs voluntas cōtraria p̄ris p̄bet. Plāc⁹ ſi pluribus^z filijs institutis iter

sua pte: vt ibi p alia. n. semp valet. r id trāsmittit vt ibi. ... excep. l. ſi. sol. vt. C. e. l. cū miso.

z Cuius. vel nō ... r facit. z. ſi qs omni. ca. ... r prōne volūtas vt. ſ. ad tre. l. q̄ poterat. ... sta. l. ſi in testō. in ſi. r. ſ. ti. ij. l. sertilia3. ac.

Nam nec. abstinere. pmittit. n. q̄ ius ciuile nō facit. vt. z. de acq. here. l. necessari⁹. r isti. de here. q̄li. r dif. §. sed his.

Quid ergo. plāc. fecit qdā testm̄ suū filios suos h̄des istituit r ... ausit iter eos hōa: vt vn⁹ h̄ret vltra renū r alter citra renū ... iste q̄ h̄ebat citra renū. hz ī quolibz cespite medietatē iure ... medietatē iure p̄legatiōis. ſi q̄ velit h̄re id qd̄ hz iure p̄legatiōis ... repudiare nō pōt. sz z. ſ. e. l. q filiab⁹. §. ſi. sz ibi p̄legatū est a testatore ... reb ac hz illō p̄legatū a lege.

z Si plurib⁹. h itelligit q̄ ...

s Posset. ff. ti. i. l. miles. §. fi. contra. sol. ibi. ac.
Seruo legato. Legatū ambulat cū psona legata
t Seruo. pertinebit. ff. §. ii. z. ff. qn di. le. ce. l. cum legato. ac.
u Si qs stichum, debebitur. s. §. ii. z. ff. qn di. le. ce. l. cum legato. ac.
Si mihi seruus. Ea q acquirunt p seruū viuo testatore

cos vbis legatoꝝ bona diuiserit: volūtatis rōne legatoꝝ actio denegabit ei q non agnouit hereditatem. Ulianus.

Quesitū est si filiusfa. q filiuz habebat heres istitutus fuisset: cū esset vterqz in potestate alterius an ab eo filio eius legari possit? Rndi. cū possit a filio ps legari: ɔsequēs est vt vel fratri ipsius vel filio vel ēt suo patri legeē. Presenti qdē data libertate seruo legari pure vel sub ɔditione potest. Cū vero libertas sub conditione data fuit alias vtiliter als inutiliter pure legabitur. Naz si ɔditio libertatis fuerit: vt patrefa. statiz mortuo possit adita hereditate existere conditio veluti si stichus. x. titio dederit vel capitoliū ascenderit liber esto: utile legatum est. huiusmodi aūt conditiones si hrde derit: si post aditaz hereditatem capitoliū ascenderit: inutile legatum efficient. Necessario autē herede scripto exsse et he conditiones que ante aditā hereditatē impleri possunt inutile legatū efficient. Duobus heredibus institutis: alteri stichuz legauerit: z eidē sticho. x. cū stichus viuo testatore ad libertatē peruenisset totum legatum ei debebitur. naz insolidum constitisse causam legati in eius persona: hoc quoqz argumento est: q si heres cui legatus fuerat: hereditatem non adisset, solidū ab altero herede cōsequi posset. Seruo legato legatuz datuz est: si alienatus a testatore fuisset: legatū ad emptores pertinebit. Cū suus: z eidē seruo aliquid legaē: fidei titij cōmitti potest vt aut

seruū alicui restituat: vel ea que suo legata sunt: vel hoc amplius ēt ipsi seruo cū liber erit fideicōmissum a titio dari pōt. Si qs stichū legauerit z eundē alienauerit uel manumiserit: deinde codicillis eidē dederit legatuz: vel manumisso vel emptori legatū debebit. Si mihi seruus a te herede legatus fuerit: z eidē seruo aliquis legauerit: et uino eo qui mihi seruuz legauerit dies legati seruo dati cesserit: ɔfestim id legatū hereditati acquirit. Et ideo q̄uis postea moriat is q mihi seruū legauerat: ad me id qd seruo legatū est nō pertinebit. Cū hō ex testamēto petitus ē: cā eius tēporis quo lis cōtestabit representari dz actori: z sicut partus ancillaꝝ sic z fructus fundoꝝ interiz percepti in h iudiciū deducunt: itaqz seruo legatorū uel hrditatis nomine interim obuenerit: prestandum est petitori. Idem

Si fundū p fideicōmissū relictū vnus ex heredib exensso pcio fm redditū eius fundi mercat fit: propter es alienū hereditariū psente z assignante eo cui fideicōmissuz debebatur: placet nō fundū sz pciuz eius restitui debē. Marcellus notat si fundū restituer malit hrs: audiē dum existimo. Ulianus.

Si titio pecunia legata fuerit: z eius fideicōmissum: ut alienū suuz manu mitteret: nec dñs eū vēdere velit: nihilominus legatū capiet: qz p eū nō stat quominus fideicōmissum pstet. Nā z si mortuus fuisset seruus ēt a legato nō submoueretur. Sicuti cōcedit unicuiqz ab eo: ad quē legitima eius hrditas:

…bertate legatum semper valet.

f Marcellus notat. cōmēdo vt …

Si titio. Si modus adiectus legato deficiat p factū …

b Uelut idem si velit sz inuento …

Quod si pt iplere modū …

casus valde singularis. Bar. cō. l. ex testō. ac.

b ℭ Filij īstituti nō exheredati: vt. C. de le. l. cū qdā. ℭ. ff. e. l. plane. in pn. cū. n. posset p eo testari: vt isti. de pupil. sub. l. pn. ℭ. si nō facit ipe pr vt relinquere legitimis filijs: vt. ff. e. l. ℭ. cū circa pu. vel dic q pr testatus obijt: sz codicillos fecit p filio. sec. l. testō: qd si filio faceret q nō valeret m si ℭ pater sibi faciat: vt. ff. de vul. sub. l. ii. ℭ. prius.

c ℭ Quod si fideicōmissuz. euanescit: sic substō pupillaris euanescit adueniēte pubtate vt isti. de pu. sb. ℭ. i.

d ℭ Plane cogēdus: vt. ff. ti. ii. l. si. ℭ. C. de le. l. cū qdā. ℭ. ff. ad. l. fal. qui fundū ℭ. qui filios.

e ℭ Heres fuerit. sic. ff. ad. l. fal. l. in ratione. ℭ. si. ac.

ℭ Qui rogatus. Vēditor sui hēdis de restituēdo rogati tenet fideicōmissario si eēt solnēdo: alias contra emptorem habet regressus. Bar.

f ℭ Vēdidit, anteq iuberet adire hereditatez. ℭ sic iussu emptoris adhibit vt isti. de re. insti. ℭ. alienus. alias si iā adisset apud vēditorē remaneret: sicut aliud ei⁹ peculiū: vt. ff. de pb̄ē. emp. quotiēs.

g ℭ Habeat. p mediū fiducia. n hēditatis qrende cat⁹ emit: ℭ no. p̄ciū succedere loco rei. vt. C. de pe. he. l. si ℭ rē.

h ℭ Peruenerit, qr emptor serui iussit adire.

i ℭ Nō erit. sic. ff. de co p quē fa. c. l. si. l pn. sz qd i nro casu si eū manumisit anteq adeat iussu dn̄i. rn̄. māumissū tenēri. vt. ff. ti. i. l. si alien⁹ fu⁹.

ℭ Si cui. Grauatus dare unā de rebus alternatiue relictis tenetur ad illam etiaz si aliam elegerit. b.

k ℭ Steterit. ē ℭ alia rō qr is vt melior que elegerit: vt in sti. de actio. ℭ. huic autē. als nisi essent iste rōnes eēt ℨ. ff. ti. i. l. imperator.

ℭ Qui testō. Cui ē pmissum nō pecuni inter grauari nō pōt. h. d. Barto. Uel sic honorat⁹ libertate. onere pecuniario grauari nō pōt nec debēt ipom ope. h. d. Bal.

l ℭ Manumittit directo. i dē si p fideicōmissuz vt statir manuit. sz ar. ℨ ff. de manu. test. l. libertas. ℭ. hec scriptura. ℭ l. meuiā. sz reddere rōnes nō soluit de suo. ℭ accēdere cāde las nō ē pecuniariū. ℭ sic nec p h pt grauariiut. ff. pri.

m ℭ Māumittere. nā nō est locupletior q libertū hz: vt. ff. de reg. iur. l. nemo. ℭ. ff. de assig. li. l. assignare. ac.

mm ℭ Manumittere. nō. n. pseuerauerit cōmodū: vt. ff. e. l. quedam. ℭ. si tibi.

n ℭ Operas. Idēdū. aliq. f dare. vt dic ad dātionē ptinēs. accur.

o ℭ Erigūt. vt. C. de ope. li. l. mi. ēt si h dicit testator: vt. ff. de ope. lib. l. cerdonez. ℭ l. cāpanus: nisi eēt fili⁹ testatoris: ℭ pr hoc precepit: vt. ff. de bo. lib. l. q ex cā. ℭ de fideicō. lib. l. si fili⁹. in prin.

ℭ Quidā. Designatio vñ legatū soluat p⁹ legatū relictū apposita ipm ɔditiōale nō facit.

p ℭ Uictore. i. castaldo.

q ℭ Quos. aureos.

r ℭ Intecisse. sic. ff. ti. i. l. luti⁹. in pn. ℭ. ff. ti. ii. l. paulo callimacho. ℭ. si. ℭ. ff. de adi. le. l. lutius. ℭ. ff. ti. ii. l. prediis. in pn. ℭ. l. fideicōmissa. ℭ. si rem. ac.

ℭ Quotiēs. Bona vadunt ad fiscū cū onere legatoꝝ. h. d. Bar.

---

vel bonoꝝ possessio puētura ē: fideicō. dare[a]: ita ℭ ab eo ad quē impuberis filij[b] legitima hereditas vel bonoꝝ possessio puentura est, fideicommissa recte dabuntur. Ulpianus.

Quod fideicōmissum hactenus quatenus impubes ɔcedat valebit. ℭ Ceterū si pubes factus decesserit euanescit[c] fideicōmissum. Idem.

Plane si filiū īpuberē exheredauerit: fideicōmissuz legitim⁹ hēs n̄ erit cogēdus[d] pstare: nisi eidē ℭ pri heres fuerit[e].

ℭ Qui rogatus erat hēditatē ex q̄ fu⁹ hēs ei⁹ istitut⁹ erat restituere: alij fuū vēdidit[f]. Quesitū ē an hēditatē restituere cogēdus ē is: ad quē hēditas ex emptiōe fui hēdis scripti puenerit. Dixi cōpellēdū eē ad fideicō. restituēdū cū q fuū suū hēdez scriptū vēdidit: cū p̄ciuz hēditatis quā restituere rogat⁹ ē habeat[g]. Is aūt ad quē hēditas ex emptiōe fui hēdis scripti puenerit[h] ex cā cogēdus erit fideicō. pstare .i. si domin⁹ fui hēdis scripti soluēdo nō erit[i]. ℭ Si cui stichus aut damas legat⁹ eēt: electiōe legatario data: ℭ fidei ei⁹ cōmissuz eēt vt stichū alteri pstaret: si damā vēdicare maluerit: nihilominus stichū ex cā fideicōmissi pstare debebit. Sine. n. pluris ē damas ɔpellēd⁹ stichū redimere, siue minoris: eq̄ stichū iuste dare cogit: cū p eū steterit[k] q̄min⁹ ex testamēto habeat q fideicō. fuerit.

ℭ Qui testō manumittit[m] ℭ neqz legatū neqz hēditatē capit. fideicō. pstare cogēdus nō ē. ℭ At nec is qdē q fuū legatū rogatus fuerat manumittere[m]. Is. n. demū pecuniā ex cā fideicōmissi pstare cogendus est: qui aliqd eiusdez generis vel simile ex testamento consequitur. Ulpianus.

Operas idēdū ē tn̄ nūqd si vice operaz rogauerit eū aliqd[n]: debeat h fideicōmissuz valere. Et nequaq dicendū ē: qr neqz ope iponi huiusmodi libto pnt: nec iposite erigunt[o] quis testator id cauerit. Ulpianus.

Quidaz testō vel codicillis ita legauerat. aureos q̄dringētos pāphile dari volo: ita vt infrascriptū ē. A iulio actor[p] aureos tot: ℭ i castris q̄s[q] hēo tot: ℭ i numerato q̄s hēo tot: p⁹ multos annos i eadē volūtate manēte ɔcessit. Cū oēs sūme i alios vsus trāslate eēnt. Quero an debeat fideicōmissuz? Rñdi verisimile ē patrēfamilias demostrare potⁱ⁹ hēdib⁹ voluisse vñ aureos q̄dringētos sine icōmodo rei familiaris ɔhere possint: q̄z cōditionē fideicōmisso iniecisse[r]: qd i initio pure datū eēt. ℭ iō q̄dringēti pāphile ɔbebūt. ℭ Quotiēs lege iulia bōa vacātia ad fiscū ptinēt: ℭ legata ℭ fideicōmissa prestāt q̄ pstare cogeret hēs a q̄ relicta erāt. ℭ Si tibi fu⁹ legat⁹ fuerit ℭ petitū a te vt titio aliqd pstares vsqz ad p̄ciū fui. Deinde fu⁹ decesserit[s] nihil fideicōmissi noie pstare cogēd⁹ eris. ℭ Si script⁹ ex pte hēs rogat⁹ sit percipere pecuniā: ℭ his qb⁹ testō legatū erat distribuē: id qd sub cōditiōe legatū ē tūc pcipe⁹ debebit: cū ɔditio extiterit. interim ɔo aut ei aut his qbus legatuz est[t] satisfacere oz. ℭ Cū statuliber pecuniā dare iussus ē[v]: is rogari pōt vt eādē pecuniā alicui restituat. Nā cū possit testator codicillis pure libertatē dare: ℭ hoc mō ɔditionē extinguere: cur nō ēt p fideicōmissuz eandez pecuniā adimendi potestatem habeat. Idem.

Si mihi stich⁹ legat⁹ eēt: fideiqz mee cōmissū ut aut stichū[x] aut pāphilū meū fuū redderē ℭ in sticho aliqd ex legato p p legē fal. pdidissez: necesse habeo aut pāphilū fuū meū titio totū dare: aut eā p̄cℯ⁹ stichi quā legatoꝝ noie accepero. Idē.

Seruus[z] ab hostib⁹ capt⁹ recte legat. hoc. n. iure postliminij fit: vt quēadmodū hēdez instituere possum⁹ fuū q in hostiū potestate est: ita legare enz quoqz possemus. Idem.

---

tarius deducat si ei deductū est. fol. ibi in relicto ... nisibili. sic ℭ als. ff. e. l. si fundū sub ɔditione. ℭ. si libertus ... oibus. i. rñ. ℭ no. de hoc. C. cōia de le. l. i. ac.

ℭ Seruus. Is in quo est ius postliminij pōt legare. ... ℭ Seruus. fact. ff. de here. insti. l. illa. ℭ. i. ℭ. ff. co. l. ... ℭ. l. ab oibus. ℭ. ēt. ℭ. ff. e. l. id quod. sed ar. contra. ff. de ... l. liber homo. acquir.

Glo ... [illegible] ... solum ... ffr ... ymus et ... alter Solut ...

Cui optio est legata potest optare seruũ speciali- ter alteri legatum. h.d. Bar.

b Seruo eius dñi. s. pãphilo.

Si dño, puta pãphili.

Data. s. vt optet vnum ex illis cũ duo tũ essent. aliogn generale in vno seruo de familia nõ derogeret spẽali: ut. j. de legatũ optionis.

ten ad onus integrũ tenebuntur. Bar.

n Ab oĩb⁹. tota. c. s̃. e. l. si fundũ sub ɔditione. §. si libert⁹. cõtra, sol. ibi. Jtẽ ar. cõtra. s̃. de adm. tu. l. si pupillus. z. j. de leg. ii. l. cum ab vno. sed p hoc. j. de duo re. l. pe. z. j. de fideiusso. l. si stipulatus. §. i.

In testo Legatario mortuo añ ɔditiõis existẽtiaz possibilis legatũ extinguit. sec⁹ i ɔditõe ĩpossibili. h.

S I dño⁹ stichus legat⁹ eẽt: et suo ei⁹ᵇ optio data^c: ptẽ dimidiã stichi dico ad dñm ptinẽ: q̃ᵈ possit seru⁹ manumissus eũdẽ stichũ optare^e. Idem.

S I mihi ᶠsẽproni⁹s titio hr̃de legauerit: titiusq̃z mihi sub eadẽ ɔditiõe eãdẽ rẽ legauerit. exite ɔditione capiam legatũ ex testõ sempronij. Idez.

S I suo^g meo stich⁹ legat⁹ fuerit testõ: idq̃z legatum repudiauero. deide platis codicillis appatuerit mihi eũdẽ stichũ legatũ eẽ: nihilominus eũdẽ suuz vẽdicare possũz. Si ei q i hostium ptãte est legatũ fuerit: z is apð hostes decesserit: nulli⁹ momentiʰ legatũ erit: q̃uis postlimio confirmari potuit. Idem.

S I mior q̃z. xx. an. dñs suum cã nõ pbata manumiserit: z postea legatũ ei ðderit: isq̃z alienatus ad libertatẽ pfect⁹ fuiss̃z: legatũ nõ capit: Nã pinde nullius momẽti ẽ legatũ aci sine libtateʰ datũ fuisset. Idez.

I N tacitis fideicõmissis fraus legi fieri vr̃: quotiẽs qs neq̃z testõ neq̃z codicillis rogaretᶦ. Sz domestica cautõe vl chyrographo obligaret se ad p̃standum fideicommissũz ei, qui capere non põtᵐ. Idem.

A B oĩbus heredibus legatum ita erat. Quisquis mihi hr̃s erit dãnas esto titio dare centũ. Deinde. i. comprehensũz erat ne vnus ex hr̃dib⁹ ei daret. Queritur reliqui hr̃des vtrũ illius tota centũ dare debent: an deducta vni⁹ hr̃ditaria portõe? Respõdi veri⁹ eẽ reliquos hr̃des tota c.ⁿ dare debere: cũ z significatio vboz nõ repugnet huic snĩe: z voluntas testatoris congruat. In testõ sic erat scriptum: lucio titio si is hr̃di meo tabulas qb⁹ ei pecuniã expromiserã ðderit. c. dato: titi⁹ deinde anteq̃z tabulas hr̃di redderet decesserit. Quesitũ ẽ an hr̃di ei⁹ legatũ ðberet: Cassius rñdit si tabule fuissent nõ deberi. Quia nõ redditis dies legati nõ cessit. Julian⁹ notat. Si testi faciendi tpe tabule nulle fuerit°: eã rõne dici põt legatũ titio ðberi qð conditioᵖ p nõ scripta habet. Etiaz res hostiũ posse legari sabin⁹ ait si aliq⁹ casu emi possit. Si titioᵍ ita legatuz fuerit: q̃squis mihi hr̃s erit: dãnas esto. hr̃di titio x. dareʳ ðducta sua pte titi⁹. x. petet. Jtẽ si iussus fuisset hr̃sᵗ decez dare z fũdũ sibi hr̃e: deducta sua pte decẽ dabit^v. Deniq̃z cõstat cũ ita legatũ fuisset. q̃sq̃s mihi hr̃s erit damnas esto: heredi meo^x decẽ dare: exeq̃ri oĩuz heredũ ptes: eo q̃ vnusquisq̃z z sibi z cohr̃di suo dare dãnatus videtᶦ. Cũ qdã hr̃dẽ ĩstituit q̃ñcunq̃z mr̃ ei⁹ᶻ decessisset: deide scðs hr̃s⁹ script⁹ fuisset: z ab eo legata ei q sub ɔditiõe hr̃s scriptus fuisset: relicta fuissent: isq̃z viua mr̃e decessisset^b postq̃z dies legati cesserit^c. Quesitum est an hr̃di eius^d legata deberent: veri⁹ est legatuz deberi heredi siue pure a substituto^e legatũ datuz est p̃mo hr̃di: siue sub hac ɔditiõe si hr̃s nõ fuerit: q̃z moriẽte eo ɔditio impletur^f. Si socero a gene-

o Nulle fuerũt. s. sic tũc z nõ vitiat: vt isti. de hr̃. isti. §. impossibilis. z h subiicit z. j. de ɔdi. z demon. l. obtinuit.

p Cõditio. hoc est grecũ qð significat ipossibile, sz vr̃ nõ haberi p nõ adiecta. q̃z ðz accepto ferre: ut. s̃. eo. l. huiõi. §. si ita. q̃ e z̃. so. quo ad ipsas tablas reddẽdas oĩ ipossibil.

q Etiã. si aliquo si. i. q̃z sm quosdã: z facit. s̃. de act. ẽpt. l. si is z̃. j. de v̄ ob. l. liber hõ. z dic vt ibi. Jtẽ facit. s̃. e. l. ad quod seruus ab hostibus.

Si titio Si est relictum vni heredũ ab hr̃dib⁹ sua portiõe ðtracta ðz. Si vo ab vno hr̃dũ hr̃dib⁹ sua portiõe ðtracta ðz. Si aũt ab hr̃dib⁹ inutile est relictuz. h. d. Bal.

r Si titio. als a titio. ut z h z. j. z dic testator instituit. v. hr̃des: z titio q erat vnus ex his legauit. i. plegauit. x. q̃nta deducta petit octo a cohr̃dib⁹ i sua. n. pte nõ tz legatũ. vt z. s̃. e. l. z qdẽ. z fa. j. ð ɔdi. z demõ. l. q hr̃di. §. si. ac.

s Dare x. ðducta. s. de. x. sibi. n. metipse titi⁹ z sui cohr̃des decẽ dare dãnati videntᶦ: sec⁹ si in spẽ ɔsistat plegatũ q̃ nihil deduceret: vt. s̃. e. l. plane. §. si duob⁹. z̃. z. j. ti. i. l. cũ pr̃ i pu. z. j. ad tre. l. deducta §. nũmis. z. j. ad. l. fal. l. si in quarta: aliĩ dicũt ðducta sua parte. s. hereditatis.

t Jussus fuiss̃z hr̃s. s. titi⁹ z dic. x. dare hr̃dib⁹. s. oĩb⁹ z sic sibiipĩ z aliqr̃ut i si hui⁹. §.

v Dabit. s. coheredibus et percipiet fundum.

x Hr̃di meo ipersonalr̃ non adiecto pprio noĩe: vel dic psonaliter puta titio. x. det sempronĩ⁹. z sempronio. x. det titius. z sic admittiᶦ cõpẽsatio ab vtraq̃z pte. h. z facit. s̃. faber. l. hr̃des. §. si. z. i. se. sic q̃ pz ex p̃dictis q̃ aut relinquit vni hr̃dũ ab hr̃dib⁹ aut econtra ab vno herede hr̃dib⁹ aut heredibus ab hr̃dib⁹. ac.

Optare. de rigore verboꝝ vel dic q̃ erãt duo tñ: vt dici. z scðm vtrũq̃z sunt partes cõsorũ. nõ põt eligere sibi ... in optione hõs cu le gatur ... Sz hinc. l. ... per spẽm derogari ... per gen⁹ ... de reg. iur. l. in toto. ... appet. so.

Simili. Dispõ hr̃dis ñ tollit dispõnẽ defũcti. hoc not. Bar.

Si mihi. facit. j. ti. i. l. neu⁹. ... j. ad l. fal. fundo sed z̃ s̃. e. l. plane §. i. sol. vt dixi ... l. huiõi. §. i.

Si suo Qm repudiat ex persona sua potest agnoscere ... sua. Bar.

Si seruo. vt. j. ti. s. lex duobus. z. l. si mihi pure. z. s̃. de trãs. l. cum aquiliana. z. l. qui cum tutoribus. in prin. ... de inoffi. testa §. mater. z. §. ceterum.

Si ei qui. Qui decedit apud hostes videtur mortuus tempore captiuitatis: qui reuertiᶦ vr̃ semper fuisse in ciuitate. h. d. Bar.

h Momenti. hr̃. ii. hoc legatũ pro non scriptum. vt. C. de ca. tol. l. vn. in prin. z facit. s̃. eo. l. seruus.

Si minor. Legatum pure relictum seruo non iuste manumisso non valet: nec confirmatur si postea manumittatur. B.

i Alienatus. ab illo testatore viuente postea.

k Sine libertate. nã nõ põt minor sine cã pbata corã iudice dare libertatẽ i vltia volũtate ut. h. z isti. q ma. ñ pos. §. eadẽ. lz ibi ad. xx. an. reducaᶦ: z hodie p auc. ad. xiiij. an. ut. C. q mãu. nõ pos. auc. ... hodie. z sic nõ ob. C. e. l. suus, sz cũ tpe mortis minor sit lib vr̃ va... sz certe id nõ valz: q̃z sub ɔditiõe vr̃ legatũ. s. hac: si ex manumissione peruenit ad libertatẽ. ut. s̃. de ɔdi. inde. l. seruo. ac.

In tacitis. Tũc in fraudez vr̃ qs fidẽ assumere qñ nõ publice sz secrete de restituendo promittit. h. d. Bar.

l Rogaretᶦ. expsse z euidẽter lz dicat facias qð scis. vel da ei cui scis me velle. ac. m Non potest. ad hoc. j. de iure fisci. l. iij. in pri. z. l. in fraudem. z. s̃. de vsur. l. cum quidã. §. in tacitu.

Ab omnibus. Si testator vnũ ex hr̃dib⁹ exemit ab onere: ceteri ad onus integrũ tenebuntur. Bar.

y Videtur. quare vtpote illusorium nullum est legatum. accur.

Cum quidam. Conditio adiecta in institutione nõ videtur repetita in legato eidem ab alio gradu relicto. h. d. vel sic Conditio tacita vel expressa que tacite inerat transmissionem non impedit. h. d. Bar.

z Heredem. s. puta titium. ac.

Eius. s. titij. ac.

Heres secũdus. i. secũdo in testõ scriptus: z sic p̃prie z improprie. j. vocat substitutũ. vel dic substitut⁹ sub ɔdi. si p̃mus heres non esset. ac.

Sub conditione. i. sub die incerta. s. q̃ñ mater eius morietur: que p cõditione habetur: vt. j. de ɔdi. z demon. l. dies. a Jsq̃z. s. titius. ac.

b Decessisset. sic ergo institutionis conditio defecit. ac.

c Cesserit. q̃ est a morte testatoris.

d Heredi eius. s. titij. qui primo fuit institutus. ac.

e A substituto. i. qui est scðo institutus. vel dic proprie vt. s̃.

f Conditio impletur. hec. s. si heres nõ erit. vtpote cũ decedat añq̃ conditio extet sub qua erat hr̃s institutus. i. anteq̃ mater moriatur. Jtẽ videbatur dic legati viua matre nõ debere cedere cu pendeat ex institutiõe facta sub conditione cum mater decesserit sed ob hoc nõ cedit tardius: vt. j. quãdo di. leg. ce. l. heredis, z facit. j. ti. i. l. si pecuniam. §. i. cõtra. Sol. pz ex. l. heres meus. in prin. j. de condi. z demon. ac.

Si socero Hr̃s restituit fideicõmissuz deducto eo qð sibi debetᶦ. bar.

a ¶ Ea deducta. vt et ar. ff. ad. l. fal. l. pater filiam. et C. de iure delib. l. fi. §. in computatione. et ff. de vsufruc. le. l. fi. et c.

¶ Legatum. Qui legat qd alius sibi dz vr legare actiões. h. d. Bar.

b ¶ Actiones. sic. s. e. l. si sic. §. i.

¶ Si in testamento. Oratio perfecta presicitur ex presumpta voluntate defuncti. h. d. bar.

c ¶ Testõ C. de testa. l. errore. et de fideicõmissis. l. vbi. et. s. de hr. insti. l. qui neq. et ff. ti. i. l. cum pater. §. cum imperfecta. et c.

¶ Si a pluribus. Legatarij pñt conuenire oẽs heredes pro hereditaria portiõe. vel eũ heredẽ q factus est executor insolidũ. h. d. Bar.

d ¶ Pluribus. et prestare. sic ergo bis legauit. i. semel ab oibus et semel ab vno. nec p hoc multiplicauit: vt. s. eo. l. plane. §. ij. et iij. et facit. s. fami. her. l. si filia. §. pompo. et §. idem papi. et ff. ti. i. l. cum ab vno. et C. de epis. et cle. l. nulli. et s. e. l. quidã. §. scriptus.

¶ Si quis. Seruo legato potest legari cum moriatur. et acquirit legatario. h. d. bal.

e ¶ Seruũ. s. leget. et quod est ff. et dic qd pure legauit seruũ titio. et eidẽ seruo .x. cũ morietur ipse seruus. valet enim: vt s. sr. ff. de cõdi. et demon. l. heres meus. secus ecõtra si suũ legat titio cũ morietur seruus. et ipsi seruo .x. quia sic inuenit legare suo seruo sine libertate qd nõ valet: vt. C. e. l. seruus. nec enim potest tunc cedere dies legati. vt. s. e. ti. l. quesitum. §. pñti et facit. ff. de op. le. l. si optio. in prin. et ff. ti. i. l. si legatarius. §. i.

¶ Si seruus. Seruus q fugit post testamentũ ante morte debet prosequi sumptibus legatarij. Bar.

f ¶ Fugisse. postquã legauit et ita heredem nõ commisisse culpã certũ est. secus si cum legabat erat in fuga: vt. s. e. l. cũ seruus. et l. se. que sunt cõtra. et ff. ti. i. l. si quis seruũ. et s. eo. l. seruo legato. §. fi.

g ¶ Debz. vbi relictũ est. q̃ñ et. vt et no. s. eo. l. cũ res.

h ¶ In quo. vt hrdis quidẽ sit inquisitionis labor. legatarij vero periculũ sit et dispendiũ. R. et facit. s. ad exhi. l. sed si hereditas.

¶ Si id. Due cãe lucratiue que habuerit originẽ in personis diuersorum possunt i eadem re concurrere. Bar.

i ¶ Testõ actio. nam per seruum meũ deterior mea cõditio fieri nõ põt. Itẽ hoc nisi i rem meam sit versum. vel habuit ratũ: vt insti. eo. §. si res aliena. et s. e. l. cũ seruus. et c.

k ¶ Recipiendum est vt. C. d pac. l. seruus.

¶ Cum. In legato generali legatarij ẽ electio. h. d. bar. et Pau.

l ¶ Homo. in genere.

m ¶ Legatarij. legatarius eligit act. vt hic. et ff. ti. i. l. cum filius. §. varijs. Item rem legatam. sed hoc dicit. R. si heres differat eligere. sed tu dic sm Jo. etiam a prin. vt no. s. fami. her. l. heredis. §. si incerto. vt tamen mediocrem eligat: vt. C. eo. l. legato. et arg. ff. de aur. et argen. leg. l. q lancẽ et facit. s. eo. l. q duos. et insti. e. §. generaliter. sed arg. s. s. e. l. si qs a filio. §. ij.

¶ Huiusmodi. Potest legari vni ex duobus qui prius conditionem impleuerit. h. d. Bar.

n ¶ Utile esse. vt insti. eo. §. sub certa. et ff. de re. du. l. si fuerit.

o ¶ Utiliter legari. vt. ff. de re. du. l. quotiens.

p ¶ Existimauit. vt. s. de here. insti. l. quotiẽs. §. si quis ita. In predictis autẽ erat causa dubitandi obscuritas. vt. ff. de iniurijs. l. pretor. §. quod autem pretor. accus.

ro suo herede instituto: pars hereditatis alij legata fuisset: deducta quoq; dote eũ debiturũ esse partẽ hereditatis legatũ sabinus respondit. Quemadmodũ si pecunia ex crediti causa socero debita fuisset: ea deducta partẽ hereditatis daturus fuisset.

Idem.

Legatum ita erat que lucius titius mihi debet ea heres meus cornelio dãnas dare esto. nihil amplius ex h legatu quã actiones suas heres prestare dz.

Alphe.

Si in testamento scriptum esset heres meus aureos .c. licinio dãnas esto: neq; ascripsisset dare: deberi ei legatum constat.

Africa.

Si a pluribus heredibus legata sint: eaq; vnus ex his percipere iubeatur et prestare: in potestate eorum quibus sit legatũ debere esse ait: vtrum ne a singulis heredibus petere velint: an ab eo qui percipere sit iussus. Itaq; cũ qui percipere iussus est: cauere debere coheredibus indemnes eos prestari. ¶ Si quis seruum cui aliquid sine libertate legauerit: cum morietur ipse seruus leget: minime dubitandũ quin vtile legatum futurũ sit. propterea scilicet q moriente seruo id quod ipsi legatũ erit: ad eũ cui ipse legatus fuerit peruenturũ sit.

Idem.

Si seruus legatus viuo testatore fugisse dicatur, et impensa periculo eius cui legatus sit: debet reddi: quoniam rẽ legatam eo loco prestare heres debeat i quo a testatore sit relicta. ¶ Si id quod ex testamẽto mihi debes quilibz alius seruo meo donauerit: manebit adhuc mihi ex testamẽto actio: et maxime si ignorem meã factã esse: alioqui consequens erit vt etiam si tu ipse seruo meo eam donaueris inuito me liber eris. qd nullo modo recipiendum est. Quoniam nec solutione quidẽ inuito me fcã liber eris. ¶ Cũ homo titio legatus esset quesitũ est vtrũ arbitrium heredis est quem velit dandi an potius legatarij? Respondi verius dici electionẽ eius eẽ: cui potestatis sit qua actione vti velit idest legatarij. ¶ Huiusmodi legatũ illi aut illi vter eorum prior capitoliũ ascenderit: vtile esse euidẽti argumento probari ait. q constat vsufructum libertis legatum: et ei qui eorũ superuixerit proprietatẽ vtiliter legari. Idq; et de herede instituendo dicendũ existimauit. ¶ Stichũ quẽ de te stipulatus erã titius a te herede mihi legauit. Si quidẽ nõ ex lucratiua causa stipulatio itercessit. vtile legatum esse placebat. Si vo ex duabus tunc magis placet inutile legatũ esse: qz nec absit quicq;: nec bis eadem res prestari possit. ¶ Sz si cũ mihi ex testõ titij stichũ deberes: eũdẽ a te hrde sempronius mihi legauerit: fideiq; mee cõmiserit vt eũ alicui restituã: legatũ vtile erit: qz nõ suũ habitur. ¶ Idẽ iuris erit et si pecuniã a me legauerit. Multo magis si in priore testõ fideicõmissũ sit. ¶ Itẽ si in priore testõ falcidie locus sit qd inde abscidit rõne falcidie ex sequẽti testõ consequar. ¶ Item si dño hrs ex titero qui non eẽt soluendo: cuius fundũ tu mihi dare iussus esses: manebit tua obligatio sicut maneret si eũ fundũ emisses. ¶ Si ita scriptũ erit: ãplius quã titio legaui hrs meus seio decẽ dato: dubitandũ nõ erit quin et titio suũ legatum maneat et seio nihil vltra .x. debeat. ¶ Naz et vsitatũ fere est sic legare lucio titio tot: et hoc amplius vxori et liberis ei tot. ¶ Si ei cui nihil legatũ est: cũ hac adiectione .s. cũ hoc amplius aliqd legetur: minime dubitãdũ ẽ qn id qd ita legauerit debeat. ¶ Multoq; minus dubitãdũ si ab eo q nihil mihi debet ita stipulatus fuero. amplius quã mihi dbes .x. dare spondes quin .x. debeãtur.

¶ Stichum. Due cause lucratiue nõ possunt concurrere circa idẽ nisi ex altera aliquid absit ex ipsa re vel eius occasione. h. d. Bar.

q ¶ Ex duabus. s. causis lucratiuis: q stipulatio erat ex causa lucratiua non solum legatum. et est ad h. ff. de v. obl. l. inter stipulantem. § si rem. et de act. et obliga. l. si is qui. et l. in. ij. l. nemo. §. ij. [illegible] contra. s. eo. l. plane. §. iij.

r ¶ Nec absit quicq̃. nihil legatario. et ca. eatenus valet. [illegible] respon.

s ¶ Item si dño. [illegible] non soluendo sue creditoribus fecit me heredem fundum cuius titius legauit mihi sempronius petam legatum nam non habeo ex causa lucratiua sed onerose: vt insti. e. §. si res aliena.

¶ Si ita scriptum. Dictio amplius quando facit [illegible] actus ad actum [illegible] et repetitionem. [illegible] rei ad rem [illegible] tionem indicat [illegible] titur quid repetit [illegible] dicit. cũ. §. sed.

t ¶ Nihil vltra. [illegible] ff. ti. ij. l. si sic. et l. [illegible] pure. et ff. de co. [illegible] l. qui ita legat. [illegible] bus dicit addunt [illegible] gato in primo legato. Sol. verbum hoc [illegible] lit cõtra. [illegible] prori. [illegible] et. q ibi non dicit q nihil vltra suum legatum [illegible] beat. Item [illegible] ri. §. quia [illegible] ex nihil vltra. [illegible] am in primo legato [illegible] admanistratur. [illegible] vt. R. dicunt q hoc [illegible] verum regulariter [illegible] dubio. nisi ex verbis [illegible] dignitate vel [illegible] tive vel coniecturis [illegible] li aliter appareat [illegible] legibus [illegible] l. pater. §. [illegible] cunt. [illegible] repetende [illegible] legatario. et tũc obtinet qd. s. aut soli hrdi vt in [illegible] et pro hoc illa lex si tibi pure. sed non placet. vt in predicta. l. si sic.

u ¶ Si ei debeatur. participat etiam primo: vt no. s. prox. §. [illegible] ultima voluntate [illegible]

x ¶ Multoq; minus. argu. quod valet in vltima voluntate [illegible] valet inter viuos. sic. s. de pac. l. pactum. sic. econtra [illegible] ca. tol. §. fi. et facit. ff. de ver. sig. l. verbum amplius. et c.

gl[illegible] nihil minus [illegible] reprobat glo[illegible]

...tile legatū per inutilem libertatis dationem nō ...

...nā pōt qs legare ut insti. eo. §. non solum. ac. ...nenus ut. C. de manu. testa. l. seruo. ꝛ no. vt ibi. ...§. e. l. si fundū sub ꝯdi. §. cū statuli. ꝛ. j. tit. i. l. si qs

Siquando. Uerba debēt intelligi ut aliquid operent. h. d. bar.
n Uulgari, ut lego ea que ei donaui.
o Aut. africanus de se loques. sic. s. de neg. gest. l. si ex duobus.
p Nō sint, vt sunt regł'r oēs iter viuos. lz fallat is casib⁹: vt. s. de do. inter vi. ꝛ vxo. l. si sponsus. §. cōcessa. vsqz. ad. §. si.

Si seru⁹ alien⁹ liber esse iussus ꝛ legat⁹ sit peti eū ex legato posse ait. Nā cū libertas nulli⁹ momēti sit: absurdū eē sit p eaz legatuz infirmari: quod alioqn valeret si solum datum fuisset.

Qui quinqz in archa habebat ita legauit vel stipulāti promisit decē que in archa habeo: ꝛ legatū ꝛ stipulatio valebit. Ita tamē vt sola qnqz vel ex stipulatione vel ex testō debeant. vt vo quinqz que deerūt ex testō peti possunt vit⁹ ratio patietur. Nā quodāmō certum corpus qd in rerum natura non sit legatuz videtur. Qd si mortis tpe plena sūma fuerit ꝛ postea aliquid ex ea deperierit sine dubio soli heredi deperit.

Si seruus legat⁹ sit ꝛ morā heres fecerit periculo eius viuet ꝛ deterior sit: ut si debilem forte tradat nihilominus teneat.

Cum quid tibi legatum fidemie tue cōmissuz sit ut mihi restituas. si quidez nihil preterea ex testō capias: dolum malū dūtaxat in exigendo eo legato. Alioquin etiā culpā te mihi prestare debere existimaui. sicut in contractib⁹ bonefidei fuatur: vt siquidē vtriusqz cōtrahētis commodum versetur: etiaz culpa vnius soli⁹: dolus malus tantummō prestetur.

Qui margaritam titio pignori dederat: filium heredē instituit, ꝛ filiam exheredauit. Deinde ita cauit te tici rogo fideiqz tue committo vt margaritā quā tibi pignori dedi vendas: ꝛ deducto omni debito tuo: qd ampli⁹ erit id omne filie mee restituas. Ex ea scriptura filiam a fratre fideicommissuz petere posse: vt is actiones suas aduersus debitorē ei prestaret. hoc enīz casu eū qui creditor fuisset, debitorē intelligendum eius scilicet qd preciuz pignoris summam debiti excedat.

Non autem mirandum si cum alius rogatus sit: alius fideicommisso obstringatur. Nā ꝛ cum in testamēto ita scribitur. rogo te tici vt acceptis centum illum seruum manumittas: vel sempronio quidem prestes: parum quidez aperte scribi. Uerum eque intelligendum est heredis fideicommissum vt pecuniam titio prestet. Ideoqz ꝛ ipsuz titium cum herede acturum ꝛ libertatem seruo vel sempronio qui rogatus sit prestare cogēdū.

Auidius filij sui fideicōmisit vt certaz pecuniam quattuor libertis suis mutuaz daret: ꝛ vsuras leuiores taxauerat. placuit h fideicōmissuz vtile totuz esse.

Idem.

Si quando quis vxori sue ea que vulgari modo legeret: nō de aliis donationibus eum videri sensisse ait qz de his que iure valiture non sint. Alioquin ꝛ frustra legatus sit: atqz si ita exprimat. que vxori mee iure donauero: ea ei lego. vel ita: que vxori manumissionis causa donauero ea ei lego. Nam inutile legatum futurum est.

Heres cuius fideicōmissum erat vt mihi fundum aut cētum daret: fundū titio vēdidit. Cū electio ei relinquitur vtraqz malit dandi, vt alterum tamē solidum prestet: pretoris officio conuenire existimo: vt si pecuniaz titius offerat inhibeat fundi persecutionē. Ita etenīz eadem causa cōstitueretur que futura esset si alienatus fundus non fuisset. Quando etiam aduersus ipsum heredem officiū pretoris siue arbitri tale esse deberet: vt si fundus nō prestaretur neqz pluris neqz minoris qz centum estimaretur.

Idem.

Si generaliter heres seruuz quē ipse voluerit dare iussus, sciēs furē dederit: isqz futurum legatario fecerit: de dolo malo agi posse ait. Sz qm illud verū est heredē in hoc teneri vt non pessimuz det, ad hoc teneat vt ꝛ aliū hominē prestet. ꝛ hūc pro noxe deditione relinquat.

Marcianus.

Etiaz si ptis bonoꝝ se excusauerit tutor: puta italicarum

q Frustra sic eo. intelligi scripturā. vt aliqd opereꝛ ꝛ addat sic s. o vsur. l. si stipulatus. j. ad mun. l. i. ꝛ si sz ar. s. j. v. ob. l. stipulatio ista. §. eū l. q sic. ite no si e voluntate intelligi: ut nō pereat. sic. j. de re du. l. quotiens. ꝛ. s. de libe. posthu. l. gallus. §. i.
r Iure donauero. qd est in casib⁹: ut modo notaui.
s Manumissionis. ut. C. de dona. iter vi. ꝛ vxo. l. mant⁹
t Futurū est: ut nihil pl⁹ fi in legato. ar. insti. e. §. cōno...

Heres. Facultas soluēdi aliud p alio trāsit ad singularem successorē. h. d. bar.
u Relinquit. et post alienationez. ꝛ hoc est gñali regula vt. s. de iure do. l. plerūqz in fine. ac.
x Prestet nō ergo ptē vnius ꝛ ptē alteri⁹: vt. s. e. l. si ex toto. §. fi. ꝛ. j. ti. i. l. si qs duobus ꝛ. j. de sol. l. qui holem in pn. ꝛ. de vbo. obli. l. fi. §. pe.
y Titius possessor.
z Nō pstaret. qd fieri poterat: vt. s. ibi cum electio ꝛc. no. ꝙ vl hic pmo ferenda sententia de fundo pstādo. sz non est ita: qz nō fert sñia. sed ... ꝛ iterrogat an velit fundum pstare si dicat nolo dānabitur in. c. a30.

Si heres. Qui soluit furem nō malū actione de dolo teneꝛ ad dānū: ꝛ actione ... teneꝛ ad rē legatā. h. d. bar.
a Si heres. d dolo malo. l. ex testō uoie doli ad solidum dānū: vt ar. s. de pig. act. l. ... pignoris vl dic de dolo ... licz. n. actio ex testō ... aliqua hēat eū bonef. vt. C. qui. cau. in integrū resti. l. in minorum est tamen stricti iuris cum non sit nūerata inter bonef. actiones: vt insti. de actio. §. actionuz. ergo ad ex eo contractu vel quasi: sed de dolo agitur: dolo cōmisso vt s. de dolo. l. eleganter. §. non solum in fi.
b Non pessimuz det. vt. j. de verborum. obligationi. l. quicquid. ꝛ. s. eodem. l. legato. ꝛ. C. de dona. l. si quis argentum.
c Prestet. actione ex testamento conuentus.
d Relinquat. si voluerit legatarius qui insolidum agere potest si velit vt dictū est. sed in dolo eadem ratione liberaretur si quamlibet aliam speciez prestet pro sors legatario volenti. Respon. verū est. sed non ipso iure sed per exceptionem. at cū illud prestatur, ad quod prestādū quis teneꝛ ipso iure liberatur: vt. j. de ver. ob. l. si. §. fi. in prin. vel dic qd hic contigit qd. s. dixit dari de dolo insolidum. et aliud in actibus: vt. s. de pig. act. l. si fuus cū filiib⁹ ibi no. h igiꝛ liberaꝛ dando p noxali si vult pstare litis estiationē. ꝛ fac. s. o cdil. edic. l. cū āt. §. iul.

Etiam. Onus pro parte recusatum facit legatarium perdere totuz hoc dicit. Bar.

...j. ti. ij. l. fideicōmissa. §. iterdū. ꝛ. s. e. l. suo legato ...s. ii. l. iiij. ꝛ. l. paulo calimaco. §. i. ꝛ. l. cū qs decedes ...e. l. alio. sz ar. cōtra. C. de fideicō. l. eā quam. ...oīs de mutuando alicui inutiliter valet. h. d. bar. ...gratuiti ō mutuādo leuiorib⁹ vsuris. h. d. pau. ō ca. ...l. ꝛ si equo. ꝛ. j. ti. ij. l. si. §. si heres.

a Tot.s.plus vt egredi pena q̄ delicti. ⁊ facit ar. ɔtra. ff. de his q. vt indig. l. rescripto. ⁊ ī. de admi. tu. l. si duo ⁊ facit ad. l. ī. de excu. tutu. l. tutor petitus. §. i. ⁊ de test. tu. l. qui tutelas. in prin. ⁊ ff. de his qui. vt indi. l. post legatum. §. amittere. ⁊ C. de le. l. pe. in fi.

Si legat res cui⁹ nō ē cōmerciū separati ab alia debet estiatio. b.

b Inglinos .i. ascripticios.

c Inutile. qr nec vendi possunt sine solo: vt. C. de agri. ⁊ cen. l. quemadmodum.

d Ex volūtate. expressa vel ēt tacita: qr erat ɔiuncta possa vel alio mō: vt. C. e. l. cū alie nā. ⁊ ī. e. si seru⁹ plurium. §. fi.

vel, pūincialiū rex: totū⁹ qd̄ testō datū ē aufert: ⁊ ita diuus seuer⁹ ⁊ antoni. rescripserūt. *l. Dez.*

Si quis inglinos^b sine p̄dijs quib⁹ adherent legauerit: inutile^c est legatū. Sz an estimatio debeat ex volūtate^d defuncti: statuēdū eē diu⁹ marcus ⁊ ɔmodus rescripserūt. Cū suū sini h̄rs dānat⁹ est dare: eū manumiserit. tenet in ei⁹ estimationē. Nec interest si sciret an ignorauerit legatū. Sz ⁊ si donauerit suuz h̄rs: ⁊ eū is cui donat⁹ ē manumiserit: tenet h̄rs quāuis ignorauerit a se eū legatū esse. Si ita legatū^f fuerit titio cū seio do lego. vtrisq; legatum est. Sicut vtrunq; legatum est. cū fundus cū domo formiana legatus est. Si qs scripserit testō fieri qd̄ cōtra ius est: vel bonos mores: nō valz veluti si qs scripserit cōtra legē aliqd vel ɔ edictū pretoris vel ēt turpe^g aliqd. Diui seuerus ⁊ antoni. rescripserūt insurādū ɔ vim legū ⁊ auctoritatē iuris^h in testō scriptum nulli⁹ eē momenti. *l. Dem.*

Seruo alieno ita legari pōt quoad fuat^i. Uel si forte seruus titij^k erit vt ⁊ marcellus ait. Si qs post tp̄s libertatez seruo suo dederit^l: ⁊ interea rogauerit h̄rdē donec ad libertatez ɔueniat cibaria ei^m dare testatoris volūtati obtēperādū^n eē diui seuer⁹ ⁊ antoni. rescripserūt. Si qs a primo^o h̄rde cētū legauerit aliu: ⁊ eidē a sc̄o. cc. posteaq; gn̄alr repetierit legata. ccc. vr repetisse. Sz si pr̄^s ipuberi filio substituerit^p. ⁊ a sb̄stituto legata^r repetierit. si pupill⁹ h̄rs extiterit: ⁊ intra pubertatē decesserit: repetitio nō valz. Quia defuncti volūtas hec ē ut semel debeat^s.

Si ab ipubere legatū fuerit sub ɔditione^t si ad pubertatez puenerit ⁊ a substituto repetitu^z^v fuerit legatū: debetur ⁊ a substituto. Nec videt repetita^x cōditio q̄ inutile legatum facit. Ineptas volūtates defunctorū circa sepulturā veluti vestes vel si q̄ alia supuacua ei vt in fun⁹ ipēdantur nō valere^y papinianus libro. iij. r̄isorūz scribit. *l. Dē.*

Filiusfamilias miles vl ve teranus lz sine testō decedat potest fideicōmittere^a a pr̄e. Quia ēt testm̄ facē pōt^b. Si libertus ab itestato decesserit: a patrono pōt vsq; ad partē debitā fideicōmissum relinquere. Quia si testm̄ faceret licebat ei partē debitam solā relinquere. Qui ab intestato^c decedit ⁊ scit bona sua ad fiscū puētura vacantia: fidei fisci cōmittere pōt. Apud marcellū lib. xij. digestorū talis q̄stio agitat. Quidaz ab eo cui fundū legauerat fideicommisit ut eū fundū post mortem suā^a restitueret sempronio. eiusdez legatarij fideicōmiserat ⁊ ut titio daret^b. c. Querit quid iuris sit? Et ait marcell⁹ si titio testator. c. ex fructib⁹ quos viu⁹ legatarius perceperit reliqrit: ⁊ legatarius post tantum temporis decessisset: vt ex fructibus. c. fierent: titium. c. accepturum. Si post acceptum legatū confestum decessisset legatarius: titij fideicommissi extingui quia placet nō plus^c posse rogari quē restituere q̄z q̄ztum ei relictū ē.

pub⁹. ⁊. ff. de manu. tes. l. si qs libertatē. qd̄ nō valz: vt. C. de le. ⁊ cō. l. nō dubiū. ex ... ⁊ ar. ff. q satis. co. l. fi. ⁊ ī. proxi. §. relinqui seruo proprio. h. d. Bar. ... le. l. fi. ⁊. j. ti. i. l. debitor. §. fi. ac. ... tus titij.

sit: vt. ī. ti. i. l. si quis cū. ⁊ sic non ob. j. de castr. pōt testari de iure ⁊ codicillari: vt. ī. ti. i. l. ...

a Potest. aliter tū miles q: iure singulari. a ... cō: ut insti. de testa. mi. §. i. ⁊ facit. ff. pri. §. ⁊.

b Si libertus. vsq; exclusiue. nam in ea non ... de suc. lib. §. sed nr̄a. ff. nōne eo decedete itest ... bita. certe sic ut. d. §. lz. nr̄a. ff. rn̄. h dicit debi ...

marcellus. ꝛ male. accur.
Quanto amplius. scilicet ꝙ legatarius ex fundi fructib⁹ percipit
...ꝙ obeat. R.
Sed vir est. auctor. l. corrigit marcellum.
Percepisset. ꝛ ideo non est verū qḋ dixit marcellus. s. fideicō. cō

potest ante conditionem restitui fideicommissario in pñte constituto: etiā si sunt plures fideicommissarij. Item ante diem quis nō cogitur restituere sed cauere. als patiť missionem ꝛ missio patris vel dñi pōt prodesse seruo vel filio. h. d. multum notabiliter ꝛ magistraliter. Primo loquiť in fideicō misso conditionali. Secundo in fideicommisso in diem. ibi. idem principes. Bar.

Sed si titij fideicō. nō est in tempus mortis legatarij collatum: ait marcellus cōfestiz fideicō. titio datuz: sed cautōe exacta quanto amplius ceperit reddi: quā cautionē ita committi si prius legatari⁹ decesserit ꝙ ex fructibus. c. pceperet. sed vir est vt legatariuz ex redditib⁹ voluerit ante dare ꝙ fructus legatarius pcepisset. Certe erit legatarius audiēdus si velit totū fundū pstare: si de restituēdo caueť. Absurdum enim est de suo eū pstare c. marie. si fundus. c. vel nō multo pluris est quo iure vtimur. Si qḋ alicui licite fuerit relictū: vel ius aliō qḋ ipse qdē pp corporis sui vitiū: vel pp qualitatem relicti: vel aliā quācunqz pbabilez cām hře non potuit: alius tñ hoc hřere potuit quāti solet cōparari tantā estimationem accipiet. Ut qs hřdem instituat aliquē rogari nō potest. Plane senat⁹ cēsuit pinde hřdū atqz si rogassz hřditatē restitui. Quid ergo si hřs p⁹ mortez suā rogat⁹ fuerit hřditatis sue ptē qrtā restituere: veri⁹ esse existimo qḋ ꝛ sceuola notat: ꝛ pap. frōtonio scribit: valere fideicō. atqz de hřditate sua restituēda rogat⁹ eēt: ꝛ eaten⁹ restituēda ē qtenus hřditas testatoris patiť. Scđm vulgarē formā iuris si liberos suos emācipare rogatus fuerit: non cogiť hoc facere. ptās eniz patria iestimabilis ē.

Edes ostruende neqz legari neqz p fideicō. relīq pñt: ꝛ ita senat⁹ cēsuit. Si fideicōmissuz relictū fuerit suo aliō sine libris: ꝛ ad libtatē puenerit: dicēdū ē posse eū ad capiendū admitti. Diui seuer⁹ ꝛ anto. rescripse rūt: eū q rogat⁹ ē sub ꝯditiōe si sine filijs restituē. ꝛ ait die fideicō missi cedēte nec qdē ex voluntate coꝝ posse restituē: his i ptāte pris agētib⁹. cū possit die fidei cōmissi cedēte. sui iuris cōstituti ipis debere restitui. vl si aliqs ex his añ decesserit ñ oib⁹. Idē pncipes rescripsert filijs añ die fideicōmissi veniētē. restitui hřditatē mīnā nec ē. sz pstare posse vulgarē cautōez. aut si pstare eā nō poterit mitti liberos in pos. fideicommissi fuādi cā: vt p pignore ñ vt p dñis posideāt. vel alienandi ius. sz vt pignus habeāt. ut fili⁹ p přem fructus ꝯsequať. ꝛ seruus per dñm. Cū qs erit rogat⁹ si sine liberis decesserit p fideicōmissuz restitue. ꝯditio defecisse videbiť si pří supuixerit liberi. nec qriť an hřdes extiterit. Diui seuerus ꝛ antoni. rescripsert eos q in testō vetāt qd alienari. nec cām exprimūt pp quā id fieri velint, ni si iueniatur psona cui⁹ respectu hoc a testatore dispositū est, nullius eē momēti scripturā qsi nudū pceptū reliquerint. vel qz talem legē in testō nō pñt dicere. Qḋ si libis aut posteris aut

t Sub conditiōe. emācipationis: vt. C. de mostr. te. l. filis vel dicēt ex neo. ꝛ tūc dic. s. sub condi. si nauis venerit ex asia.
u Cedente. s. qḋ est existente conditione vt. C. de cad. tol. §. sin autem.
x Agētib⁹. si ergo emācipetur sic: vt. C. de fideicō. l. post mortez. que est ꝯ. qñ psumať pater distulisse fauore filioꝝ: vt ꝛ. j. titu. i. l. si ita. §. pegasus. Alij dicunt h plurib⁹. s. in l. ꝯ. vm erat facienda restitutio: ꝛ dic ut ibi.
y Ex his decesserit. s. possit habere restitui solis q superit: ꝛ dic sz azo. et si decesserit post ꝙ cessit dies fideicommissi.
z Idē principes. mater instituit ex neam ꝛ post tps precepit restitui filijs suis.
& Non esse. imnio quādoqz non posse vt. ꝯ. proxi. §.
ꝯ Uulgarem cautionē. que prestatur noīe singularū relictorū vt. j. vt le. no. ca. p totū. ꝛ etiā noīe hřditatis vt h. ꝛ. C. vt in pos. le. l. cum archimedoꝛam. ꝛ dic vt ibi.
ꝛ Poterit. vel nolit.
a In possessionē. s. rerū hereditariarum statim. sed heredis post. vi. menses: vt. C. ut in pos. le. l. certa.
b Per patrem fructus. scilicet custodientes vt res principales nō vt lucretur: vt. j. vt in pos. leg. l. is cui. §. querit. ꝛ. §. qui legatoruz ꝛ facit. j. qui. ex cau. in pos. ea. l. cum legari. ꝛ. j. que in frau. credi. l. patrem. ꝛ. C. vt pos. leg. l. qui legati.

Cum quis. Quo ad cōditionis defectum sufficit extare liberos lz nō sint hřdes. hoc. d. Bar. Uel sic. Conditio si decesserit sine libis deficit si decedat cū eis: lz nō sint heredes

...Non potuit. facile nō tamē legatario eius rei que legať sit inter... cōmercium azo. s. ait sui delictum: vt qz hereticus vel iudeus ...mancipium xpianum. qz tūc nec estimatio: vt. j. ti. i. l. mor ...labeo. i. in. ꝛ. j. de verbo. ob. l. multum.
...Ut quis. Uerba directa trahuntur ad fideicommissum si iure ...nō pñt valere. h. d. Bar.
Hereditatem. rogantis. vt. j. ad treb. l. ex facto in prin. ꝛ fa. j. ...in prin. ꝛ. l. imperator. §. pe.
Sue. s. rogati. o Sua. s. rogātis. ꝛ fa. j. ti. i. l. cū pf. §. titio. ac.
Secundum vulgare. Nō pōt qs grauari vt filiū suū emācipet. h. Scđm vulgarē. i. strictā iuris regulā sec⁹ de equitate vel iur actio ...sed cogetur officio iudicis: vt. j. de condi. ꝛ demō. l. si cui. §. est cō ...eodem mōꝛū. ꝯ. de cur. fur. l. pe. que est ꝯ. ꝛ facit. j. ti. ij. l. vxo... ꝛ. ꝯ. de ꝯdi. insti. l. si qs testō. ꝛ. j. h. reg. iu. l. nō est. §. i. ac.
Edes. Non possunt legari edes destruende. h. d. Bar.
Edes. pone lego tibi. c. vt edes tuas destruas que forte mihi ob... ...sm glosam. Jmo sic lego tibi edes vt eas destruas ꝛ alias for... ...ꝛ facit. j. de dam. infec. l. si. ꝛ. l. curatores. ꝛ. C. de edifi. p. ...ꝯ. e. l. cetera. §. i. ꝛ de contrahen. emp. l. senatus.
Si fideicomissum. Legatum seruo acquiritur ei si liber reperitur tempore quo dies cedit. h. d. Bar.
Peruenerit. anteqꝫ dies legati cedat: vt. j. qñ di. le. ce. l. v. §. si.
Posse. nisi dominus quondam repudiat: vt. j. de op. le. l. si pa... ꝛ facit. j. pri. §. ac.
Diuus seuerus. Fideicommissum vniuersale conditionale nō

redes decedentis. h. d. notabiliter. ꝛ semp allegatur. Pau. de cast.
c Liberis. quod dic vt. j. ad trebel. l. ex facto. §. si quis autem.
d Extiterint. ergo etiam exheredati. argu. ꝯ. de relig. l. familiaria. marime non mala mente: vt. j. de bo. lib. l. si patronus. §. si quis vel dic secus si exheredentur quia filiorum causa vt habeant apposita videretur cōditio. ꝛ qꝫ dicit non queri an sint heredes. subaudi dum tamen esse possint ex testamento vel ab intestato, sed contra vtrunqz. C. de condi. inser. l. i. vbi videtur qꝫ debeantur institui. sed sub. ibi maxime. ac.
e Diui. Prohibitio alienationis facta sine cā non respectu certe persone non valet als valeret non tñ in preiudiciuz creditoꝝ. h. d. vsqz ad. §. enim pater. Primo ponit dictū quādo prohibitio est facta sine causa ꝛ absqz respectu certe persone. Scđo quādo eēt facta respectu certe persone. Tertio illud scđm dictuz limitat. ibi. ibi: qꝫ si liberis. tertia ibi: lz h neqz.
f Eos. carere regimine hic accusatiue eos propter obligationem iurisconsulti. sed dic eos. i. eoꝝ scripturam qḋ est. j. sic casus pro casu: vt. C. de fideicom. l. eam quā. ꝛ pone casum in legatario cui fundus est legatus ea lege ut nō alienet. vel ēt in hřde vel hřdib⁹ vetito vel vetitis alienare fūduz neqz appareret cā. vel quare: nisi cā ipius prohibiti ut sibi remaneat. certe non valz ut hoic.
g Causam. ut quia velit familia remanere: vt. j. ti. i. l. cum pater. §. libertis. ꝛ l. peto. §. fratre. ꝛ no. de cā sic. ꝯ. de transac. l. cum hi. §. in cā ꝛ. §. vl. ꝛ. ꝯ. manda. l. si procurator. in prin. ꝛ. l. seu ob aliam. ꝛ. j. de libe. cā. l. si pater. ꝛ. C. de iudi. l. properandum. §. illo.
h Respectu. vt quia voluit certam personam habere si contrafieret.
h Non possunt diceret sed nōne gřa heredū vt apposita si iub. l aliō ap...

libertis aut hrdib9 aut alijs qui busdã psonis ɔsulentes eiusmõi volũtatẽ significarẽt fuandam eã eẽ. ¶ Sꝫ hoc neqꝫ credito rib9 neqꝫ fisco fraudi eẽ: nã si hrdis pp creditores testatoris bo na venerit: fortunã cõeꝫ fideicõ missarij qꝫ sequunt. ¶ Cum pater filio hrde istituto ex quo tres hũerat nepotes fideicõmi sit ne fundũ alienaret: ꝛ vt in familia relinqueret ꝛ fili9 decedẽs duos hrdes istituit: tertiũ exhrdauit: eum fundũ extraneo legauit. Diui sever9 ꝛ antonin9 rescripserũt verũ eẽ nõ paruisse volũtati defuncti filiũ. ¶ Sꝫ si cuꝫ duos exhrdauit: vnũ hrdẽ instituit: fundũ ex̃neo legauit: putat marcel. posse exhrdatos petẽ fideicõ. Qd euenit. ꝛ si viu9 filios emancipasset: ꝛ postea fundum alienasset. ¶ Sꝫ si oẽs filij hrdes istituti sint ex disparib9 partibus: nõ pñt petẽ fideicõ. ex minore pte scripti vt viriles nõ hrditarias ptes leo hẽant. vex est eni in familia reliqsse lꝫ vni reliquisset. ¶ Itẽ si vnũ hrdẽ istituisset nec qcqꝫ legasset: exhrdati nihil interiꝫ qꝫdiu in familia res est petẽ pñt. ¶ Interdũ ẽt cũ lucro hrdis moriẽ fu9 legatus vel p fideicõ. relict9: veluti si alien9 vl' pp̃rius pluribus tñ separatiꝫ ẽ ita relict9: vt vnusqsqꝫ isolidũ capiat. s. si sine culpa hrdis mortuus sit. ¶ Vlpianus.

Ciã hoc mõ. cupio vt des: opto vt des: credo te daturũ: fideicõmissũ ẽ. Flore. Legatũ est delibatio hereditatis qua testator ex eo qꝫ vniuersum hrdis foret alicui quid collatũ velit. ¶ Hrdi a semet ipso legatũ dari nõ põt: a cohrde põt. ¶ Itaqꝫ si fund9 legatus sit ei qui ex pte dimidia heres institut9 est: ꝛ duob9 ex̃neis: ad hrdeꝫ eius cui legatũ ẽ sexta pars fundi ptinet: qꝛ a se vẽdicare nõ põt: a cohrde vo semissario duob9 extraneis cõcurrẽtibus: nõ ampli9 tertia parte. ex̃nei aũt ab ipso hrde cui legatuꝫ est semissem ꝛ ab alio hrde triẽtẽ vẽdicabũt. ¶ Alienus seruus hrs institutus legari ipse a se: nec tot9 nec p parte potest. ¶ Seruo hrditario recte legatur: lꝫ hrditas adita nõ sit: quia hrditas psone defuncti q eã reliquit vice fungitur. ¶ Fundus legatus talis dari debet: qualis relictus est. Itaqꝫ siue ipse fundo hrdis seruitutẽ debuit: siue ei fundus heredis: lꝫ confusione dominij seruitus extincta sit pristinum ius restituẽdum est. nisi legatarius imponi seruitutem patiatur: petenti ei legatũ exceptio doli mali opponetur. ¶ Si vero fundo legato seruitus non restituatur actio ex testamento superest.

Marcellus.

Si quis. Quod relinquitur in honorem ciuitatis valet. Bar.
Si. Ol. C. torū valet. Jo. vt. C. de here. insti. l. hereditatis. r. ff. ad treb. l. ciuitatibus. r. ff. e. l. ciuitatibus. b Siue in qd aliud. si hoc tuē est honore ciuitatis. ceterū si non sit iusta cā non valet. ff. de dona. l. hoc iure. nisi in casibus tribus. qr cepit facere vel ab alio in contemplatione e ce pit vel cepit soluere: vt. ff. de pol. l. i. §. a. r. l. [illegible] §. i. fin quosdaz. vel illud quādo iter vi [illegible]

Aleo mō. Per quodlibet verbū ex quo exprimit volū tas 9funcii pōt fieri le gatū b. d. pau. de ca. Valet. cōtra. ff. e. l. pater. §. pe. so. vt. ff. eo. l. et hoc modo.

Si seruus. Remis sio reddendarū rō nū non se extēdit ad re liqua. nec ad volū nec ad peculiū. Bar.

Fiat. ff. ad municip. l. qui plures. r. l. quādam decedens. r. ff. de lib. le. l. non solū. §. fi. heref. r. l. si quis rōnes. r. l. aurelio. §. gaius. r. l. aurelius. §. menia. r. §. filius. r. l. creditor.

Nihil proponi tur. Onus ꝓstan doꝝ reddituū aliena tionē ꝓprietatis nō impedit. Bar.

e Nihil pponit. prece pit testator reddit9 ci uitatū domus dari ad sportulas vel alimēta cuiuis vel officiali vt. ff. e. l. si qd. r. l. ci uitatibus in pri. nihilo minus hēs poterit do mum vendere: vt. ff. de 9tra. emp. l. fi. §. fi.

f Cū legati. ꝓstandi ab hēde vel possessore fundi vt. ff. de vsufr. l. fundi. r. ff. de vsufru. l. hactenus. r. ff. de an. le. gi. l. liberto. i. rñ.

Omnibus. Quo ties ꝓhibitū est aliqd 9sensu eoꝝ in quoꝝ fa uorē ꝓhibitū est efficat fauorē. b. d. bar. Vel sic. Cōsentientes aliena tioni rei q̄ dz ad eos p uenire: sibi p̄iudicāt rā respectu rei q̄ precij: q̄ consent oi iure renun ciasse. pan. de ca.

Si quid relictū sit ciuitatibus oē valet: siue in distributio ne relinquat siue i op9: siue in ali mēta. vel i eruditōez pueroꝝ. siue in qd aliud[b]. Erati9.

Aleo mō relictū exigo, desi dero vt des fideicom. v3[c]. Sz r ita: volo hēditatē meā titij eē. scio hēditatē meā restitu turū te titio. Arcianus.

Si seru9 vetit9 est a testatore rōnes reddere: nō hoc cōse quitur: ut nec qō apud eū sit. red dat r lucrifaciat: sz ne scrupulo sa inq̄sitio fiat9: h est vt negligē tie rō nō hēatur sz tm̄ fraudum. Jdq3 r manumisso nō vr peculi um legari per h q̄ vetitus est rō nes reddē. Ulpianus.

Nihil pponit[e] cur ꝓhibeat hēs edificia distrahē: q̄rū redditi9 sportule sunt relicte: sal na tñ cā legati[f]. Oib9 qb9 fi deicōmissū relictum ē ad distra ctiōez 9sentiētib9: nullā fideicō. petitiōez supfuturā[g]. Fruct9 ex fundo pure legato p9 aditaz[h] hēditatē a legatario pceptos ad ip3 ptinē: colonū aūt cū hēde ex 9ducto hēe actiōez. Af.

Si qs legauerit titio cū me uio[k] r sine altero alter ad le gatū admittit[l]. nā r cū dicit pre tor vētrē cū liberis i possessio ne eē iubeo: r si nō sint liberi ven ter i pos. mittet. Aulus.

Ciuitatibus legari[m] pōt: et qō ad honorē ornatūq3 ci uitatis ptinet. Ad ornatū. puta qō ad instruēdū forū, theatrū sta dium legatū fuerit. Ad honorē. puta qō ad munus[n] edēdū, vena tionē[o], vel ludos scenicos[p], ludos circēses relictū fuerit, aut qō ad diuisionē singuloꝝ ciuiū vl' epu lū relictū fuerit. Hoc ampli9 qō in alimēta etatis ifirme puta se nioribus vel pueris puellisq3 relictū fuerit ad honorē ciuita tis ptinē videt. Luti9 titi9 et gayus seius publio meuio. x. da re dānas sunto: gayus sei9 hēs[q] nō extitit: sabi. ait titiū solū lega tū debiturū. nā seiū pro non scri pto habēdum eē. hec snīa vā est hoc ē titi9 tota decē dare debe bit. Cū cui fund9 sub hac cō ditione legatus est. si cētuz hēdi dedisset. si tātū[r] sit in pcio fundi quātū hēdi dare iussus est. nō est cogēdus legatari9 fideicōmissū a se relictū pstare[s]: qm̄ nihil ex te stamēto videt capere q tātū ero gat q̄tum accipit. Marcel.

Lucius titius cū duos filios hēdes relinqueret testō ita cauit: quisq3 mihi liberoꝝ meo rū hēs erit: ei9 fideicōmitto: ut si quis ex his sine liberis decedat: hēditatis[t] mee bessez cū morie tur: fratribus[u] suis restituat. fra ter decedēs fratrē suū ex dodrā te fecit hēdē[x]. Quero an fideicō misso satisfecerit: marcel. rñdit: id qō ex testō lutij titij fratri te stator[y] debuissz: p ea pte q̄ alius hēs[z] extitisset peri posse: nisi di uersū sensisse eū pbaret. Nā pa rū iter hāc spēz: r alias interest: cū creditor debitori suo hēs ex titerit. Sz plane audiendus[?] erit cohēs si pbare possit ea mē te testatorē istituisse fratrē suū vt 9tētus istitutiōe: fideicōmisso abstineret. In testō ita scri ptū est. gayo seio illud r illud he res me9 dato r te sei rogo: fidei q3 tue mando vt ea oīa q̄ supra scripta sunt reddas: sine vlla mo ra ei[?] reddas ipse. Quero an taci tū3 fideicō. sit: cū psonā testator cui restitui velit testō non signi-

n Ad munus. de frumento vel vino in die natalis. arg. ff. de verbo. sig. l. inter.
o Venationē. ut si legat ve natoribus vel decurionibus.
p Ludos scenicos: ut cū re linquitur recitantibus ysus vel comedias in scena. aliter aūt ponit. ff. de his q no. Isa. l. ii. §. aūt ptor r fa. s. r. l. si hēs. §. vius. r. l. si qd. r. ff. de ope[?] ri. pu. l. pecuniā. r. ff. de an. r ar. le. l. lutius. r. ff. de an. leg. l. v. r. vi. r. ff. de vsufru. le. l. legatum. r. l. quod mi. [illegible]

q Lutius. Porro hēdita tis pro nō scripta accrescit cū onere coheredi simul cū de ficiente grauato. b. d. bar.
q Heres. accrescit ergo cū onere hēdi cū suo honore et onere vt. C. de ca. tol. l. i. §. his ita. r facit. ff. eodē. l. si duob9. §. heres. r. ff. tit. i. l. si titio. r. l. mortuo. §. fi. r. ff. ti. i. l. qdā. §. ff. ti. i. l. celsus. §. fi. so. ibi.

r Lutius. Non potest quis i plus grauari q̄ apud eum re maneant: deducto onere con ditionis. b. d. bar.

r Tātū sit in pcio. r nō pl9.
s Pstare: vt oia 9tra tol las dic q. r. nō sūt in legato. vt h r. ff. si qs omi. cā test. l. [illegible] si qs sub codi. sed fundi lega tum valet qr pōt interesse le gatarij eum habere l3 nō va leat plus: vt. ff. ti. i. l. si cui. et ff. ad. l. fal. l. si fundus in pars ea. que sunt contra. r argu. ff. e. l. r si equo. que sunt 9tra. si aūt non interesset non valet vt qr. c. legata. sic. c. de her. dicit. d. l. si fundus. in fi. Jtē contra. ff. titu. i. l. imperator §. i. sed ibi vtrunq3 est legatū r quod alicui reliquitur r qō ab eo. r valet vtrunq3 ut ibi dicit. sed non dicit q̄ primus ca gatur accipere cum nullū cō modum habeat. tantum er go cogitur cedere actiōes: vt ff. ti. ii. l. si legatar9. sed si acce pit tenetur alteri dare: vt in contrario dicit.

Lutius. Si creditor de bitori succedit: creditu3 extinguitur pro parte heredi taria nisi probetur testatorē compensare voluisse. Bar.

a Superfuturā: vt et C. e. l. quotiēs. r. ff. ti. i. l. cui3. pr. §. libertis. §. 3. ff. e. l. si fundū p fidei. cō. ff. sol. ibi tacitūt hic expresse cōsensit. ul' hic in fundo ibi in pre cio vel ibi distinguit quo aio sit concessū: vt. ff. ti. i. l. codicillis. §. i.

Fructus. Legatarij non tenētur stare colono. b. d. bar. Vel sic. Fructuarius propria auctoritate pōt repellere colonū pprietarij. b. dicit. Bal.

h Aditā. ante lectis: vt. ff. tit. i. l. quod semus: r facit. ff. de vsur. l. heremus.

i Colonum. que fuit expulsus a legatario quod potuit fieri: vt. ff. lo ca. l. qui fundu. r. C. e. l. emptori. r. ff. de vsufru. l. arbores. §. i. sz vt q talis sit dandus qualis est: vt. ff. e. l. si domus. §. fi. r. l. si a substitu to. §. fi. r. l. legatū. §. fi. que sunt. ff. sol. ibi alius ius in re hēbat: h nō nisi qd in persona locatoris habet ius colonus. s. personale.

Si quis. Dictio cum siue proferatur a testatore siue a lege con iunctionem inducit. b. d. bar.

k Cum meuio. s. ergo coniunctim: vt. ff. e. l. titie. §. pe. R.
l Admittitur. hēditatis erat ex eo quod est. ff. de condi. r demon. l.

pe. in prin. r facit. ff. ad. l. aquil. l. titio. r. ff. de ma. test. l. si ita. §. dilio. acc.

Ciuitatibus. Ciuitas potest petere quod relinquitur in honore vel ornatum ciuitatis. b. d. Bar.

m Ciuitatib9 legari. no. hanc. l. que ad honorem vel ornatum ciuitatis pertinet.

t Hereditatis. totum pro parte accepit: idest hereditatem pro semisse r vnam bessem pro triente accipe. R. idest dicere bessem siue duodice qō est iii. vncie totius hereditatis.
u Fratribus. s. fratri. duos. n. tm̄ reliquerat. ac.
x Heredem. s. sub. extraneum ex quadrante.
y Testator. s. vnus de filiis sine liberis decedens.
z Pro ea parte. s. quadrante. ac.
r Heres. quia pro rata tantū institutionis extinguitur debitum: vt. C. ad. l. falci. l. irritum. r de bono. auc. iudi. possi. l. si vxor. r de nego. gest. l. si sub eo.
? Audiendus. vt r. C. de here. isti. l. si compensandi. r. ff. ti. i. l. creditorez. r facit. ff. ti. i. l. si. §. pe. r de ali. le. l. pe.

In testamento. Si ex vbis testatoris nō appet psona cui debz fieri restō q̄ hr q̄ lis psumptio assumit cāre fidei i fraude legū assumpte. b. d. bar.
? In testō. eī non dicit cui. sed addit reddes ipse. s. tu. r ita ex his ver bis presumitur ta[?] fcij fideicommisso aliquid secretum collatum quod palā dicere erubesceret testator sm. R.

a Prodesse pōt.s. ad euitandam penam.
b Estimandus est .s. hōmodo de persona cui verbis talibus prospicere voluit testator ex testamēto illius capere sit legibus vetitum. R.
c Voluerit.s. ac si oīa tacuisset testator. aut ergo palā relinquit capaci vel nō capaci: nō patitur heres penā: vt.j. de iure fis.l. nō intelligit.l pn. aut tacite vt qr nihil testator dixit. sed alr in secreto: vel ēt dixit s; nō clare: ꝛ tūc si est non capax patit penā: qr pdit nec si se deferat. quo casu retinet partē: vt. C. ad.l. fal.l. etiā ꝛ ibi no. si aūt sit capax nulla ē pena. In dubio vr̄ presumere heredē nō capacē. s; magis videt contra: qr nō pōt heres facere quin testator talia dixerat: est tn̄ qualis p̄sumptio ut hic dicit. ꝛ facit.j. ti.ij.l. cum quis.§. titia. ꝛ.j. de iure fisci. l. ita fidei heredis commisit.

Heredes. Noīati nomine pprio tenent in viriles: si appellatiuo tenent i hereditarias portiones. Bar.
d Viriles.§.j. de duo. reis l. fine. vbi dicit hereditarias sol. ibi. Item facit.§.e.l. turpia.§. fi. ꝛ.j. tit.i.l. si plurib⁹ ꝛ ad trebel.l. nonnūq̄. ꝛ.§.l. an.in fi. ꝛ.j. de stipu. ser.l. si cōis seruus.

Heres. Sicut legata p̄ tabulas p̄som minuunt ita pceptiōes hēdis. bar.
e Si hēs. qdā eꝛne⁹ a liberto cuius dā instituit⁹ ꝛ hoc preterito patrono.
f Restituere. pata memo.
g Cōtra tab. ꝛ sic tertiā hs.
h Legata. p tertia ptenient legata ꝛ pro eadē pte minuant vt h. ꝛ.j. de cōdi. ꝛ demō.l. plautius. in pn. ꝛ hoc i c̄ tab. patroni. sed in c̄ tab. libertorū in totū cassant. vt. C. de bo. pos. c̄ tab. liberti.l.i. ꝛ facit.§.e.l. si mihi fuebus.

Exheredati. A substituto vel legatie exheredato nō pōt legatū relinqui: secus in istituto q hñ cio pteriti succedit per cōtra. hoc dicit. Bar.
i Dat. vt. C.e.l. cū qdā. nec ab ipo exhēdato vt ibidē no.

ficauerit. Marcel. rn̄. sit in fraudē legū tacitā fidē sei⁹ accōmodasset nihil ei pdesse pōt^a: si his verbis paterfa. cū eo locut⁹ eēt. Nō enī ꝫ iō circumuenisse min⁹ leges estimandus est^b: cum perinde incertum sit: cui prospectū eē voluerit^c.

Neratius.

Si hēdes noīatim enumerati dare qd dānati sunt: prius est ut viriles^d ptes debeāt. qr psonarū enumeratio hūc esse ctū h; ut exequent in legato prestādo. qr si noīati nō eēnt: hēditarias ptes debituri forēt.

Ulianus.

Si hēs^e. c. percipē iussus sit. ꝛ restituere^f hēditatē: ꝛ p̄ronus bo. pos. c̄ tab.^g petierit. sicut legata^h: ita ꝛ pceptio p pte quā p̄onus abstulit minuetur.

Paulus.

Ab exheredati substituto i-utiliter legatū datur^i: ergo nec a legitimo exhēdati fideicōmissum dari poterit: qd^k ꝛ legitimi eo iure prestare cogunt quasi scripti fuissent. Sed si committente^l aliquo ex liberis edem ptoris quo c̄ ta. bo. pos. pollicetur^m: script⁹ quoqz fili⁹ c̄ ta. bo. pos. petierit: substitutus ei⁹ legata pro modo p̄rimonij^n qd ad filiū puenit: p̄stabit. pinde ac si id qd per bo. poss. filius habuerit a patre accepisset. Cum a postumo^o ita legetur si heres erit. ꝛ nō nato posthēo substituti adeūt: legata eos debere^p existimādum est que ille si viueret debiturus erat.

Idem.

Heredi^q posthumo fideicommissum dari potest. sola.n. voluntas^r seruat in fideicommissis: ꝛ obtinuit sn̄ia galli: alienos quoqz posthūos legitimos^s nobis heredes fieri.

Marcel.

Si tutor pupillam suā^t contra senatuscon. vxorem duxerit: illa quidē ex testamēto ei⁹ capere potest. ipse autē non potest^u: ꝛ merito. Delinquūt enim hi qui prohibitas nuptias contrahūt: ꝛ merito puniendi sunt. quod imputari nō potest mulieri que a tutore decepta^x est.

Incipit liber. xxxi. digestorū e septimus huius.

De legatis ꝛ fideicommissis. secundo.^y

Ulpia.

In arbitrium^z alterius conferri legatū, veluti conditio^a potest. Quid enim interest: si titius in capitoliū ascenderit mihi legetur: an si voluerit^b? Sed cū^c ita legatum sit pupillo siue pupille arbitrio tutorū: neqz conditio inest legato neqz mora^d: cū placeat in testamentis legatum in alterius arbitriū celatū pro viri boni arbitrio accipi. Que enī mora est in boni viri arbitrio: qꝛ iniectum legato: velut certam quantitatem exprimit pro viri-

k Quod.i. qr. vt.j. ti.ij.l.i.§. fi. ergo a cōtrario a cuius substituto nō possum. nec ab eius legitimo vt h dicitur. ac.
l Sed si committente. pone casum vt.j. ti.ij.l. fi.§. fi.
m Pollicetur. libertis.s. preteritis.
n Patrimonij.s. pro besse personis exceptuatis: sed ab ipso sunt repetita insolidum: vt.§. de vulga. sub.l. ꝛ si contra.

Cum a posthumo. Relicta a posthumo instituto debentur a substituto non nato posthumo. Bar.
o Cum a posthumo. hec conditio superflue ponitur. nam ꝛ non dicta intelligitur. sic. C. de fideius.l. iij. in fi. ac.
p Eos debere. qsi ab istituto pure relicta: ꝯditio enim si heres erit. quasi nulla conditionale legatū nō facit. vt.j. quādo di. le. ce.l. si dies.§. si sub cōditione. ꝛ.l. si titio.§. quedā. ꝛ.j. de cōdi. ꝛ demō.l. aliquando. ac.

Heredi. Posthumo alieno pōt legari ꝛ pōt heres istitui. h.d. bar.
q Heredi. als hi di. ꝛ als fratri. ꝛ dic relinqui a coherede vel ab aliquo legatario a quo pōt legari vni hēdū: vt lib. de fin. re. p si. cō. re. in pn.
r Voluntas. siue ex verborū pprietate siue ex eorū consueta interpretatione reliquerec. ꝛ fa.j. ad treb.l. heredes.§.i. ꝛ. C. de fideicō. cum virū. ꝛ.j. ꝛ.l. cum proponeretur. ꝛ.j. ti.ij.l. fideicōmissa.§. item si quis.
s Legitimos. ergo iure veteri poterat institui posthumus alienus. nā ius galli dicit vetus. sed legis velt. nouū. vt.§. de lib. ꝛ posthu.l. gallus. sed iure vetustissimo secus: vt insti. eo.§. posthumo. que est contra.

Si tutor. Qui accipit vxorem illegitime scienter: ab ea non capit: sed ipsi relinqui ei potest. h.d. Bar.
t Suam.s. quōdam. nam dum est pupilla virū habere non potest etiam extraneum: vt ꝛ insti. de nup. in prin.
u Non potest. facit.j. de his qui. ut indi.l. ij. ꝛ.§. de ritu nup.l. prefect⁹

ꝛ de dona. inter vi. ꝛ vxo.l. cū h statuo.§. si. ꝛ. C. de interdicto ... si pater.
x Decepta. sic. C. de rap. virgi.l.i.§. ꝛ hinc.
y De legatis ꝛ fideicommissis secundo. Quare dicit de legatis ... vt.§. ti.i. in Rubrica.

expressa.s. si titi⁹ voluerit qr nō valz. qd.n. ꝛ.i. aliqd iteres ... si titius ascēderit capitoliū. ꝛ hāc si voluerit qr p̄ma valet ... j. de cōdi. ꝛ demō.l. nōnū q̄. ꝛ de reg. iur.l. expssa. ꝛ.§. de ... qs sempronio. ꝛ s; h qd eni ꝛ. nō legit iterrogatiue. i arbitrio ... tei pōt ꝯferri: s; an cogat arbitrari: rn̄. nō meminime legis ... min⁹ tn̄ valz: sed si nō arbitret deberi: vel arbitret ꝛ male ... ad aliū: rn̄. sic: vt.j. de reg. iur.l. i psona.§. generalr. s; i ... semp: qr nō arbitrāte eo nō recurrit ad aliū. s; si male ... hē. emp.l. fi. ꝛ ō v. ob.l. si qs arbitratu. ꝛ.§ ... ꝗ hoc arbitrari si arbitrat p virib⁹ p̄rimonij testatoris: vt ... ius.l. ꝛ s; merita legatarij vl charitatē. nā s; hoc dicunt ... ta: vt.§. p soc.l. nec adiecit. Ultio no. qr legatū arbitrio ... lictū valet siue dicat ad arbitriū siue si voluerit: vt j. de cōdi ... si ita. si aūt hēdis refert dicat ad arbitriū an si voluerit ... at: scdo nō: vt.§. ti.i.l. senat⁹.§. pe. ꝛ.j. ti.i.l. fideicōmissa.§ ... eni eēt in ei⁹ arbitrio an deberet qd eē nō ds vt.j. de ac. ꝛ ob ... hac. ꝛ.§. de c̄hē. ēpt.l. si i ēptiōe.§. pe. si aūt eēnet aut si voluerit ... nō valet. ut.j. de ꝯdi. demō.l. nōnūq̄. aut si arbitret ꝛ sic in ... tionis ꝛ obtinet qd h dicit: aut si in vim cōditionis. vt lego arbitrio titij ꝛ tunc obtinet quod h subijcit.
z Si voluerit. arbitrari sub.i. si volūtas fuerit arbitrar⁹ ... cer. pe.l. qr si ab. ꝛ de reru di.l. fi. nō enim volūtas sed arbitrium ... videri paritū conditioni. ꝛ facit.§. ti.i.l. si ita.§.i. ac.
a Sz cū.s. inest ꝯditio p si. h nō ꝛ hic dicat sed ꝛ si ... ꝓtessa q̄titas si arbitret titi⁹ h nō. Alij cōmunt ad casum ... q.d. in arbitrio heredis sed certe ꝛ in arbitrio titij ...
b Neqz mora. vt differat obligatio vl dies cessio ...

...tione q differt pp incertas vires p[ri]mo... rio vt.j.e.l.cum qdam fideicomissum ... insti.l.si qs instituatur. ... atum tz pro virib[us] p[ri]monij: sed an recur... ed videtur nō valere hoc casu: vt.s. ...

...z.l.plane.§.si duobus.sed ut dixi ibi spale est.z facit.§. l.si mihi z ticio.

q ¶ Quinqz. nunc respondet.

r Si qs seruum alienum. multo magis si suu[m]: vt.s.tit. ... cū res legata.§.i.z.ij.fin.b.ac.

...ribus videlz p[ri]monij. An.

Quotiēs nominati plures res i legato exp[ri]munt: plura legata erūt. ¶ Si aūt suppellex, aut argentū: aut peculiū: aut instrumētū legatū sit: vnū legatū est.

Idem.

Si ita legef. hēs dare dānas esto si in capitoliū nō ascenderit, vtile legatū ē: q[uonia]m in sua potestate eius sit ascēdere, vel non ascēdere.

N. Er.

Nemine eiusdē rei legate sibi partē velle z partez nolle viuus est.

Idem.

Sed duob[us] legatis relictis: vnū quidē repudiare: alterū vo amplecti posse rndef. ¶ Sz si vnū ex legatis on[us] habz: z hoc repellaf non idē dicendū ē. vt p[ro]ponē. n. eū cui. x. z stichus legat[us] ē: rogatū seruū manumittef: si falcidia locū habz z. x. vtriusqz legati quarta ddicef. igitur repudiato seruo non euitabif on[us] deductionis: sz z legatarius ex pecunia duas quartas relinquet.

Idem.

Grege aūt legato non pōt quādam res spni. qdā vēdicari: qz non plura sz vnū legatum est. ¶ Idēqz dicimus peculio legato: vel veste vel argēto z similibus.

Idem.

Si ticio z ei qui cape non potest decē legata sunt: qz duobus hēs dare damnatur: z vnus capere non pōt: qnqz sola ticio dantur.

Idem.

Si quis seruum heredis vel alienum legauerit: z is fugerit: cautiones interponende sunt de reducendo eo. ¶ Sz siquidem viuo testatore fugerit: expensis legatarij reducitur. Si post mortez: sumptibus hēdis. ¶ Si ita legetur sempronio decem, aut si noluerit stichū hominez do lego: hoc casu duo legata sunt: sed vno contētus eē debebit. ¶ Si quis ita legauerit ex illo dolio amphoras. x. z si nō x. sed pauciores inueniri possunt: non extinguitur legatum: sz hoc tantūmodo accipitur quod inuenitur. ¶ Si inter duos dubitetur de codē legato: cui poti[us] dari oporteat: vtputa si ticio relictum ē: z duo eiusdem nominis amici testatoris veniant z legatum petant z heres soluere paratus sit, deinde ambo z dēfendere hēdē parati sint: eligere dbz hēs cui soluat vt ab eo dēfendatur. ¶ Certam pecuniam legatam: z si legatarius z substituti legatarij petierint: z hēs soluere paratus sit: si ambo defendef herede sunt parati: eligere dbet heres cui soluat: vt ab eo defendatur. Et si neutrius manifesta calūnia videatur: ei poti[us] soluēdum: cui p[ri]mū legatū ē. ¶ Si

cui certam partem hereditatis legauero diuus hadrianus rescripsit: vt neqꝫ precia manumissorum neqꝫ funeris impensa ducerentur. Modesti.

Cum āt ꝑs bonorū ita legatur bonorum meorū q̄ sunt cum moriar dodrans manumissorum precia de medio deducenda sunt. Sabi.

Cum fundus nominati legatus sit: si quid post testamentum factum adiectum est: id quoqꝫ legato cedit: etsi illa verba adiecta nō sint. q̄ meus erit si modo testator eā ptē no separatim possedit: sꝫ vniuersitati prioris fundi adiunxit. Pomponi.

Statuliber ab herede nec tūc quidē cū dubia eius sit ex testo libertas: legatū sine libertate accipere posse labeo ait: q2 seruus eius eēt. Sꝫ si heres eadē cōditione legato iseruiit: q̄ libertate a testatore data ꝓposita fuerit: valet legatū. Nā et si cū morieē heres seruus liber iussus sit: recte sine libertate ei ab herede legari posse cōstituit. Quia supuacuū eēt ei libertatē dare quā ex testō heredis captur nō sit: sꝫ ex testatoris hēt. Stichū aut pāphilum vtrū heres meus volet titio dato. dū vtrū velit dare eo die quo testamētū meū recitatū erit: dicat: si nō dixerit heres meus stichū aut pāphilū dare maluit: pinde obligatū cū eē puto ac si stichum aut pāphilū dare dānatus eēt: vtrum legatarius elegerit. Si dixerit se stichū dare velle: sticho mortuo liberari eū. Si ante diē legati cedētē alter mortuus fuerit: alter q superit in obligatiōe manebit. Cū aūt semel dixerit heres vtrū dare velit: mutare sētētiā non poterit: et ita iuliano placuit. Paulus.

Si pecunia legata ī bonis legātis nō sit: soluēdo tū hereditas sit: heres pecuniā legatorꝫ dare cōpellitur: siue de suo siue ex vēditiōe rerū hereditariarū: siue vn̄ voluerit. Qd ita legatū ē heres cū morieē lucio titio dato. et cū icerta die legatū ē ad heredes legatarii legatū nō ptinet: si viuo herede decesserit. Papi.

Qui duos reos eiusdē pecuniae habēs titiū atqꝫ meuiū ita legauit. qd mihi titius dz meuio heres meus dato: qd mihi meuius dz: seio dato. his verbis onerat heredē. nā cū actiōes suas heres meuio ꝓstiterit aduersus titiū videbitur meuius facto eius liberatus eē: et iccirco seio heres tenebitur. Si is q vnū reū habebat. qd is sibi deberet duobus i solidū sepatiꝫ legasset: onerat heres duobus satisfacere: vni actionē cedēdo: alteri pecuniā soluēdo. Paulus.

Si idē seruus et legatus et liber esse iussus sit: fauor libertatis ꝓualet. Sin aūt et i posteriore scriptura legatus sit: et eīdēs ademptio libertatis ondit: legatū ꝓpter defuncti voluntatem ꝓualebit. Seruo alieno herede istituto: post mortē dn̄i eius cui acqsita hereditas ē: libertatē fideicōmissariā dari posse constat. Celsus

Si qs duobus heredibus istitutis ita legauerit. stichū aut x. heredes dato: nō pt alter heredū quoqꝫ alter ptē stichi dare. sed necesse ē vtrūqꝫ aut stichū totū, aut x. soluere. Idem.

Si titio aut seio vtri heres vellet legatū relictū ē: heres alteri dādo ab vtroqꝫ liberat. si neutri dederit: vterqꝫ pinde petere pōt atqꝫ si ipsi soli legatū foret. nā vt stipulādo duo rei constitui possunt ita et testamēto potest id fieri. Marcellus.

Si qs titio decē legauerit, et rogauerit eū vt ea restituat

meulo: meuiusq3 fuerit mortu(us), ticij cōmodo cedet: n̄ hr̄dis: nisi dūtaxat vt ministr(um) ticiu3 elegerit. Idē est ⁊ si ponas vsufructu3 legatū. ¶ Si hr̄s dānatus eēt decē vni ex libertis dar(e): ⁊ nō cōstituerit cui daret, hr̄s oībus cadē dcē pstare coged(us) ē.

Cels.

Heredē meum(us) ita tibi obligare possum: vt si qn̄cunq3 ego morior tu(us) fu(us) stich(us) n̄ erit: dare tibi eū dānas sit.

Idem.

Si is cui legatus sit stichus aut pāphilus: cū stichū sibi legatū putaret vēdicauerit: amplius mutāde vendicatiōis ius non h3. Tanq̄3 si dānatus heres alterutrū dare stichu3 ōderit: cū ignoraret sibi permissum: vl̄ pāphilum dare nihil repetere possit.

Idem.

At p(er)eulo placebat ⁊ a patre suo sic accepi. qd̄ suo cōi legatus sit: si alter dn̄o(rum) ommitteret: alteri non accresceret. Non.n. cōiunctis: s3 partes videri legatas nam si ambo vendicarēt eā quē q3 legati partē habitur(um): quam in seruo haberet.

Idem.

Cum quidam vxori sue dotem reddidisset. ⁊ xl. ei legare voluisset: ⁊ quāquā sciret dotē ei redditam: hoc tn̄ pretextu vsus eēt quasi dotis reddēde nomine eā summā legaret: existimo dēberi quadraginta. etenī v(er)bum reddēdi quāq3 significationem hēat retro dādi: recipit tn̄ ⁊ per se dādi significationē.

Idē.

Lucius tici(us) in testō suo publio meuio militiā suam reliquit: sine pecuniam eius qcunq3 redigi ex uēditione eius potuerit cum suis cōmodis. s3 cum supermixerit testator: lucius ticius militiam vēdidit: ⁊ precium exegit: ⁊ hoc vedit ei cui militiam illam vel p(re)ciu3 eius et testamēto dari voluerit. Post mortē lucij ticij iterum publi(us) meuius vl̄ militiam vel p(re)cium ei(us) ab hr̄dib(us) lucij ticij exigebat. Celsus ait. existimo p(re)cium militie p(re)stare non oporte(re) nisi legatari(us) ostēderit testatorē: ⁊ post facta3 solutionē itez eum p(re)cium militie accipe voluisse. ¶ Qd̄ si nō totum p(re)cium militie. s3 partem eius testator legatario ōderit, reliqui supesse exactionē nisi hers ab h recessisse testatorē ostendetur. Onus.n. probandi mutatā eē voluntatē ōfuncti ad eum p(er)tinet q fideicōmissum recusat.

Marcel.

Lucio ticio fundū seianum, vl̄ vsufructū fundi seiani lego. Pōt legatarius vl̄ fundum vēdicare vl̄ vsufructū: qd̄ facē nō pōt is cui tm̄ fundus legatus ē.

Idem.

Cum quidam ita fideicōmissum reliquisset: rogo vt restituas libertis meis: quib(us) voles. Marcellus putat hēdē posse ⁊ indignum p(re)ferre. ¶ At si ita quos dignos putaueris: petere posse ait eos qui nō offenderit. ¶ Idē ait: si nemmem elegerit: omnes ad petitionem fideicōmissi admitti videri. quasi iā p(re)nti die datu3: cum sic relinquitur quib(us) voles nec vlli offerat. ¶ Plane si ceteri ōfuncti sunt: supersiti dandum vel hr̄di ei(us) si p(ri)usq3 peteret decesserit.

supstes. a Notat. s. qd marcellus dixit supstiti ... autem ceterorum heredib⁹ ... cederet nō tñ spreuerunt. azo. b Noluerunt nō agnouerunt legatū ... c Offert. s. ab herede ac. d Ad heredem trāsmiserūt. s. z ptate hāc petēdi. z sub. z certe trāsmittūt azo. e Utiqz si vno. s. de supstitib⁹ vel heredib⁹ pmortuorū. z not.

primo cōmitti morā. z sic oes posse petere supstitem z heredes mortuoz. s. adhuc pt offerre hrs z eligere ası purget morā vt pb ant hec ibi. si oes petere zc. z ibi cū nulli offert ceterū si vnus ex pdictis i iure petat: aufert heredi electionem z. b. d. vbiqz zc. q. d. trāsmittit ad heredes ita q hrs nō purget morā. vtiqz zc. sz an petēs auferat ius alijs legatarijs. rn. q sic q̄si sint plures rei credēdi. ar. s. de duo. re. l. ex duob⁹ z. s. de cōst. pe. l. idē ē. l a. ij. nisi p in integrū restitutōez iuuet. vt. s. l. pri. vel dicas q nō: sz soli mō heredi aufert electio. ac.

f Uidet. n. merito marcellus notat. q2 hoc ēt ex verbis ei⁹ apparet. videt. n. ac.

g Interuallo. maxie modico qđ magis itellectu q̄ elocutiōe pt exprimi. vt. s. ð sol. l. ratā. z. s. ad l. fal. l. i. §. itē si ita hoc āt cōtigit cū ē i mora eligēdi vel eligit idignū. ac.

h Petitionē. at multo magis cū relinqtur his quos dignos eē putauerit. cū minus sit i cōditōe relictum. azo.

i Notat⁹ ē. s. marcell⁹ eo. s. quod dixit. s. ea. l. § plane z statum repetit.

k Iustū. qđ ē modicū tēpus p⁹ qđ cedit dies legati. z vsqz tūc vr cōditioāle: z iō pendēte cōditōe legatari⁹ ad heredē nō trāsmittit. vt. C. ð cadu. tol. §. fina. aūt. ac.

l Si tū. psēti. cū iam fuerit hers i mora eligendi et sic psēti die vr relictū. ac.

m Cā cognita. s. talis q̄ indulgeat ratiōnē vel non fm. R. qđ ē falsū apter: q2 lz innita cā sint absētes nō tñ petūt legatū p ratiōnē sz suo iure. az. sz ē itelligēdū q explorabit iudex z statuet tps infra qđ z veniāt z petāt si voluerint z si nō venerit nō admittetur p⁹: vt. s. de bo. suc. in. pos. l. iiij.

Scenola autem notat si omnes petere potuerunt, z alij noluerunt: cū nulli offeret cur nō z q decesserint ad heredē trāsmisse-rūt: vtiqz si vno petēte: iam eligere nō pt cui det. Uidet enim marcello cū fideicōmissum ita relinqt ex libertis cui volueris arbitrari: nisi offerat cui hrs velit: statim offerat sine aliq̄ scz iternal-o: stati cōpetere oibus petitionē. Cū oib⁹ igit cōpetat merito notatus est cū supstiti soli putem dādū: nisi forte anteq̄ iustū tps pterierat: quo potuit eligere cui potius offerat: ceteri decesserit.

Marcellus.

Si tū quibusdā absētib⁹ psentes petāt. cū psenti die relictum sit fideicōmissum: cā cognita statuēdū ē explorādumqz: an z alij sint petituri.

Idem.

Is cui⁹ in fuo pprietas erat, fructuario hrde istituto: alij cui eū fuū legauit: nō pt hrs doli mali exceptiōe vti: si legatari⁹ vēdicare seruū vellet: nō relicto hrdi ei⁹ fui vsufructu.

Cele.

Si illud aut illō legatum sit: vnū legatū ē: si sub contrarijs cōditiōib⁹. Aliud atqz aliud legatū ē vnū legatū esse arbitramur: neqz refert hrdū z eoz quibus legatū ē diuersas psonas eē. veluti si ita legatū ē: si nerua cōsul factus erit titi⁹ heres det titio fūdū: si nō erit nerua cōsul factus: sei⁹ heres meuio centū dato.

Marcellus.

Cum patronus ex debita pte istitutus ē: fideicōmissum relictū ab eo pstare nō cogitur si omiserit istitutionē: q eā ptē vēdicaret. Utrū eodē mō retinere eā: an vo pstare debeat fideicōmissum: z magis ē deberi sibi fideicōmissū: qm qđ illi⁹ psone pstaret: hoc nequaquā ad aliū pertinere deberet.

Idem.

Celsus pr me⁹ referebat cum eēt i cōsilio ducenij viri cōsulis iterlocutū i sniam suā vt cetalitius catullus filia ex asse herede istituta liberto. cc. legasset: z petissetqz ab eo vt ea cōcubine ipsius daret z libert⁹ viuo testatore decessisset: z qđ ei relictū erat apud filiā remāsisset: cogeret filia id fideicō. cōcubine reddere. Qđ alicuius hrdis noiatim fideicōmittit: pt videri ita dimū dari voluisse si ille extitisset heres. Si filio hrdi ps eius a quo noiatim legatū ē accrescit nō pstabit legatum qđ iure antiquo capit.

Idem.

Quidā i testō ita scripsit. rei publice gallicanoz lego in tutelā vie reficiēde: q̄ ē in colonia eoz vsqz advia aurelia. q̄situ ē an hoc legatū vz. Iubētius celsus rndit: ppemodū qdē imꝑfecta ē hec scriptura i tutelam vie aurelie. q2 sūma scripta nō ē: pōt tñ videri tāta sūma legata: quāta ei rei sufficeret: si mō non appareat aliā fuisse dfuncti volūtatē aut ex magnitudie eius decunie: aut ex mediocritate facultatū quas testator reliqt. tūc eni officio iudicis fm estimationem patrimonij z legati q̄titas diffiniri pōt.

Modest.

Si qs quos nō poterit manumittere legauerit vt manumitterent: nec legatū nec libertas valet.

Idem.

n Scenius. Hrs nō pōt retinere vsufructū i re legata onerea sibi debitū. bart.
o Legauit. pure vel sub cōditiōe: vt. s. e. l. cū filio §. dns. diuersū tñ i seruitutib⁹ pdialib⁹: vt. s. de fun. l. pap. z. s. ti. iul. si fu⁹ titij. z est rō q2. h duas res vr legasse quod non potest dici i seruitute predialt: vt. d. §. dominus. b. z sa. s. de verbo. obli. l. qui usufructum.
Si illud. Legatū alternatiue sub diuersis cōditionib⁹ relictū ē vnū respectu vni⁹ solonis. b. d. bar. Uel sic. Propter vnicā solonē reputat vnicū legatū siue sit alternatiuū de plurib⁹ reb⁹: siue sub diuersis cōditiōibus fuit vel vnū ē p plib⁹ vel plib⁹ ab vno: vel plurib⁹ a plib⁹. bal. z pau.
p Unū legatū mirum ē h casu. z magis i iferiori qđ ē vnū. vt. s. qñ. di. le. ce. l. cū illō. z sic ē z. s. t. i. l. plāe. §. si. so. vnū ē. q2 vni⁹ rei pstatōe libatio cōtigit. sz duo pp duas res nolatas i legādo. sic dr i duob⁹ reis sti. vel debēdi. vt. s. de duo. re. l. iij. §. fina. z. l. eadem. §. fina. z insti. de duo. re. §. fin. Item contra. s. e. l. si quis seruū. §. si ita. sol. vt ibi.
Cum patronus. Priuilegiū psonale nō trāsit ad heredē. b. d. bar.
p Cū patronus. ex debita. s. oli dimidia hodie tertia: vt isti. ð suc. li. i pn. §. sz nsa. b. q Nō cogit. nisi qđ relictū ē liberis z parētib⁹: vt. s. de cōdi. z de. l. si his legatū. hodie āt bz debitā pte sine oi grauamine. vt isti. de suc. lib. §. s. nsa. b. r Deberi sic. s. de admi. tu. l. ex plurib⁹ z. s. ð reg. iur. l. pulegia. z. s. si qs omis. cā. te. l. q2 āt. §. si pson⁹. z facit. s. ti. i. l. si. z. s. de vulg. sub. l. si. z. z. s. ð his q̄ i test. dele. l. ij. z. s. ð ie. pstan. z

h dicit i dādo. vn̄ si deberet distigui. Tn dic sz az. q h ... tiquū qđ hodie corrigit: vt. s. e. l a tuto. §. ... cā. ca. vt. C. ð ca. tol §. ne āt i h. §. s Si filio. ... spē. i. l filio q videbat teneri q̄si magis debeat adiplere ... tñ idē ē. t Qđ. s. legatū vna cū alijs bonis accrescit ...
3 Capit. i. capet ð iure antiquo. i. l. vnodeci ta. ... vt isti. ð here. ab ite. i pn. si āt dico q suū hēat iure istōms ... ab ites. q2 sic p pte testat⁹ z p pte itestatus decedet. qđ nō pōt eē. ... sti. de here. isti. §. si āt vel dic capit ppe iure antiquo. i. l. ... mat testamētari an successiōes: vt. s. ð v. si. l. lege. z sa. s. ... tūs duplici. z. s. pri. §. z quod ibi no.
Quidam. Legatū icertum ad viam reficiendā valet. b. d. ...
r Uiqz ad inclusiue. ut. s. p3 ibi i tutelam vie aurelie.
? Sufficeret. sic ergo valet fauore relicti: sic. s. ti. i. l. ...
an. le. l. si cui. z. s. ð ali. le. l. pe. sz regulr ... nisi cōferat i arbitriū alicui⁹ ...
gener. z. s. e. l. titia. i. rn̄. nisi cōferat i arbitriū ... legatū nō remanet apd ...
Si quis. Si deficit fideicōmissū: legatū ... ministrū. b. d. Bar. Uel sic. Si om⁹ ... erat iplēdū sup re legata non tenet a principio ... pan. ð ca. x Manumittere. q: ad libertatē ... sec⁹ si i fraudē creditoz faciat tūc. n. iterdictū: z legati ...

...valeat legatū: lʒ nō liber... so. h vt i ministro legabat. ...§. ti. i. l. si seruus. §. si seru⁹ ...in fi. ac. ...adita hereditate. h. d. bar.

lia: ut sic p⁹ nosatos admittunt oēs q primiores sunt i gradu siue agnationis siue cognationis et sm hoc nō ē qð q sit an post noiatos admittantur pcedentes: vt fratres ɔfuncti et paenti. et dicit q non qr p hāc lrāʒ post eos vocent tm seqntes nō pcedentes. sʒ dic post eos defunctos vocare ordine successionis nō ordine graduū. Itē ex eis arg. ʒ. ʃ. ɔ succes. edi. l. i. §. qb⁹. ac.

Omnia q testis sine die vel cō ditiōe ascribunt. ex die adi tae hereditatis pstabūtur. ¶ Fundum sub cōditione cōpletā ab hē rede traditū: sʒ a legatario de ducēs vēdicare cū fructib⁹ poterit. ¶ Cum ita legatur illi h⁹ amplius fundum illū cū oib⁹ re bus que in eodē fundo erūt: mā cipia quoqʒ ɔtinētur. Idem. Cum ita legatur: qcqd i hor reo meo erit: et is cui legatū ē ex hēdib⁹ nō legatis ignorāte eo ampliādi legati sui grā i hor reū intulerit. qð illatū ē non vi detur legatum. ¶ Qð a legatario petitur vt alij restituēt: si le gatarius ɔcedat: hēs quoqʒ ei⁹ legatum ē pstare ɔbebit. ¶ Spēs noiatim legate si non repiant: nec dolo malo hēdis ɔ fecerunt: peti ex eodē testō nō possunt. ¶ In fideicōmisso qð fami lie relinqf: hi ad peticionē eius admittunt: qui noiati sunt: aut post eos oēs extinctos: qui eo no mine ɔfuncti fuerunt eo tpe quo testator moreret, et qui ex his pximo gradu pcreati sunt, nisi spā liter ɔfunctus ad vlteriores vo luntatem suā extenderit. Idē. Legatorum petitio aduersus hēdes pro ptib⁹ hēditarijs cōpetit: nec p his q soluēdo nō sunt onerari cohēdes oʒ. ¶ Qui plures hēdes instituit testamen to: quibusdam nominatim reli quit legata: postea codicillos ad oēs hēdes scripsit: quero q legata ɔbeantur. Modestinus rndit. Cū manifeste testator testamēto expsserit a quibus hēdibus lega ta pstari vellet: lʒ codicillos ad oēs hēdes scripsit: appet tn ea q codicillis ɔdit: ab his pstanda eē quos munere fungi ɔbere te stamēto suo oñderit testator. Idem. Ticia cū testō facto ɔcederet hēdib⁹ institutis meuia et sempro nio filijs suis ex eqs partib⁹: pe tijt a meuia vt stichum suū suū manumittēt in hec ɔba. A te āt meuia filia mea charissima peto vt stichum suum tuū manumit tas: cum ministerio tuo tot ca pita seruorum tibi his codicil lis legauero. nec legauit. quero qd his ɔbis relictum videat: cū vt supra castum ē duobus hēdib⁹ institutis: defuncta testatrice: et mancipia hēditaria duarum pso narum fuisse: et codicillis nihil relictū sit ɔ prestandis mancipi is: nec possit vtile fideicom. pu tari quod datum non sit: cum qs legasse se dixerit: nec adiecit spe ciem legati: nec ab herede vt p staret mancipium pecierit. Mo destinus respondit ex verbis cō sultationi insertis meuiā neqʒ legati: neqʒ fideicommissi peti tionem habere: neqʒ libertatē seruo suo date compelli. ¶ Lu-

n ¶ Extinctos. s. noiatos ... o ¶ Qui. sub. alij pñt admittunt qui et. p ¶ Moreret. imo et tpe ... vt. ʃ. de re. du. l. si cogna... q ē cōtra. so. ibi nō erat o... in succedendo: et iō tps te... menti ispicit. oēs. n. cog... ibi vocant quocūqʒ gradu ... h per ordinem admittun... noiatos: vt. C. ɔ v. si. l. ... an sit capax tpe mortis i... citur: ut. ʃ. de iure. fis. l. nō... telligit. §. qñ. ac. q ¶ Et q ex his. s. ɔsobri... vel dic ex his. s. ex primo... pore mortis. ac. r ¶ Proximo. quiqʒ q sunt in gradu impari equalr ad... tunt ut filij fratrū cum fr... bus. C. ɔ leg. here. auē. ce... te. ac. s ¶ Ad vlteriores. puta patrueles ut dicunt. vel ad qntū vel ad sextū gra... Itē facit. ʃ. ɔ au. et ar. le. ... pnn. ac. Legatorum. Non... nec qs ad legatū ex ... na cohēdis q nō ē soluen... h. d. Bar. t ¶ Legatorū. als. l. legat... als. §. idē rndit. v ¶ Cōpetit. nisi nosauit ... des oēs vel quosdā ppri... minib⁹. et tūc tenetur ad ... les. ut. ʃ. ti. i. l. turpia. §. ... ʃ. ti. i. l. si plures. et. ʃ. ad ... hel. l. nōnunqʒ. et. l. quot... ¶ Qui plures. Clau... generalis restringit ad spe... cata tm si plura fuerūt. b... bar. uel sic et clarius. Gen... dispositio sequēs iter gra... tos restringit ad spālem ... dentem: si pōt restrictio ... salua rōne recti sermoni... d. p. m. de ca.

...ati nō extinguit fideicōmissuʒ. ...sibi relictū. nec. n. cogit nec he... ʃ. sʒ heres legātus. vt. ʃ. e. l. cel...

x ¶ Qui plures. heredes scripsit. s. precipiens heredes suos idistincte b... ta pstare. R. y ¶ Munere. s. onere et facit. C. fami. her. l. quotiēs ... ɔ uli. le. l. gayo in pn. et. ʃ. eo. l. meuius. §. cū. ar. ʒ. ʃ. ɔ v. si. l. sicut fildi... T ... Uerba enunciatiua de futuro emissa pp aliud vel enūciatiu...

r iij

Lucius. Verba testatoris ex ppria significatione vbo[rum] itelligunt vt legati nõ reddat inutile. b. d. bar. vel sic. Si alig[ui]s ex h[er]edib[us] iussus sit cẽ h[er]edicariã a seipso pcipere: totã rẽ percipe põt: lz pte h[abe]at a se ptem a coh[er]ede. nec pp v[er]bã. vba a seipso tenet coh[er]edi pciũ soluere. b. d. pau. de ca. Villã. i. vniuersitate q[ua]dam pdiorũ, z bouz. vel. i. domũ. nam. ʃ. vocat prediũ.

nõ vxor vt. ʃ. de v. s. l. penes. nisi vxor testi tpe amoueat rem: z testator sciebat: nã tũc liberatione legasse v[idet]. nisi h[er]edes ... fal. cũ adie. le. l. 1. q[uo]d põt iussi testator iurauerit ... mo. pres. §. i. Vindere, non ergo debent trãslata ... ʃ. de ɔdi. z de. l. cũ ita. §. falsaz. sed ibi certa ...

cius ticius in testamento suo ita cauit. g.

Octauiane stratonice dulcissime filie me salutẽ. volo cã a seipsa accipere villam[a] gazam cũ impositionib[us] suis omnibus. Octauiano alexãdro dulcissimo meo filio saluteʒ. pcipue volo eum a seipso accipe sincatesin[b] agonophorã romianã cũ oibus q[ue] hz ipositionibus. Quero an huiusmõi scriptura itegruz pdium singulis h[er]edib[us] datum esse videat[c]: an ꝟo pte h[er]editariã dũtaxat cõtineat[d]: cũ iustit a semet ipso quẽqz eorũ quã habebat ptẽ accipe voluerit. Modestinus rñdit nõ sic iterp[re]tãdũ[e] scripturaz ꝟ qua q[ue]rit: vt fideicõ. inutile fiat. Itẽ q[ue]ro si integrũ pdiũ relictum cẽ videat an pciũ portiõis fratri z coh[er]edi soluẽdum sit: ut hoc ipso q[uo]d a semetipso accipere pcepit pcio illato integz eũ h[abe]re voluerit. Itẽ rñdi ad solutionez pcij fideicõmissariũ minie cõpellẽdũ. Lucia ticia itestata moriens a filijs suis p fideicõ. aliẽo suo domũ reliquit[f]: post mortẽ ei[us] filij: ideqz heredes cũ diuiserũt h[er]editatẽ matris: diuiserũt ẽt domum. In q[ua] diuisione dñs seruus fideicõmissarij q[uas]i testis affuit[a] q[ue]ro an fideicõmissi p[er]secutiõez acq[ui]sitã sibi p seruuz eo q[uo]d interfuit diuisiõi: amisisse videat[ur]. Mode. Rñdit fideicõ. ipso iure amissuz non cẽ[b]: q[uo]d nec repudiari quidẽ potest: sed nec per doli exceptionẽ submonetur nisi euidẽter apparuerit omittendi fideicõmissi causa hoc eum fecisse. Gayus seius cum domuz suaz haberet: z in pretorio vxoris sue trãstulisset[c]: quasdam res de domo sua in eodẽ ptorio trãstulit: ibiqz post multos dies decedẽs: testamento vxorem suam heredez z alios q[uo]qz plures reliqt. Quo testamẽto significauit verba que ifra scrita sũt. In p[ri]mis sciant h[er]edes mei nullaz pecuniã esse penes vxorẽ[k] meam sed nec aliud quicq[ue]: ideoqz eam hoc noie iquietari nolo. q[ue]ro an ea que viuo eo in ptorio vxoris ei[us] trãslata sunt communi hereditati vẽdicari possint: z an ẽ[tia]z v[er]ba testamẽti prescribi coheredibus possit a patre vxoris defuncti. Modesti. respon. si ea q[ue] i domum seu ptoriũ vxoris defũctus trãstulit precipue ad eam ptinere voluit: nihil proponi cur voluntati ipsius testatoris standũ non sit. Necesse igitur hz mulier talem fuisse testatoris volũtatẽ ostendere[l]. q[uo]d nisi fecerit in hereditate mariti sui etiam hoc remanere oz. Si ea ɔditõe liberto fideicõmissũ relictũ ẽ ne a filijs ei[us] rcedẽt: z p tutorẽ fcm ẽ q[uo]min[us] ɔditõez ipleret: iniquũ est eũ cũ sit iculpat[us] emolumẽto fideicõmissi carẽ[m]. Qui inita[n] filia ꝟ dote egerat dcessit: eadẽ illa exh[er]edata: filio h[er]ede instituto: z ab eo fideicõ. filie dotis noie religt q[ue]ro q[uo]d tũ a frẽ mulier ɔseq[ui] debeat: Modestin[us] rñ. q[uo]d in primis[o] ẽ nõ cẽ ɔsuprã ꝟ dote actionez mulieri. cũ pri suo nõ cõsenserit[p] vtiqz non ignorans[q]. Si. n.[r] res explicat: vt sigdẽ maior[s] q[uan]titas l pore dote fuerit: illi[us][t] portiõe[u] sit tñmõ mulier ɔtẽta: q[uo]d si i summa dotis noie legata amplius ẽ q[uam] i dote pncipali: cõpẽsatio[x] fiat vsqz ad eãdẽ sũmã q[ue] cõcurrit: z id tñmõ q[uo]d excedit in sequẽti[y] sũma ex testõ cõsequat[ur]: nõ ẽ. n. verisimile[z] patreʒ duplici pstatione dotis filiũ eundẽqz heredẽ onerare.

b Nõ ẽ. tria no. ad pmum. s. q[uo]d nõ pudicat ... fideicomissor. §. 1. z g. mo. pig. vel hypo. so. l. luci[us] titi[us]. §. ... iter sciam dñi z cãm q[ue]re iterfuit diuisioni distinguit ... an eo ɔdicente poterat fieri z tũc pstita vel scia si no ... nocet vt in ɔtrio: vt no. ʒ. de pig. ac. l. gay[us]. Itẽ ʒ ad ... §. 1. sol. ibi cõsenserunt. Itẽ ʒ ad ideʒ. ʒ. n. 1. l. si fundũ ... q[uo]d assignauit z sic non in fundũ: sed in preciũ remanet ... q[uo]d subijcit nõ posset dñm repudiare ... nõ põt tali excido vt testis. alio mõ sic. ut sub. videri ... agnouerat iã vt. ʃ. de suc. e. l. 1. §. decretalis. z fact. ʃ. ... z de so. l. sichuã. §. vsufructũ. z. l. si stipulatus. z ꝟ doli ... quesitum.

... enũciatiua nõ iducũt dispositionẽ vltra vbo[rum] significatiõem ... z Bar. Vel sic z meli[us]. Verba enũciatiua ei[us] q[uo]d est in ... missa pncipalr pp se nõ tñ inducunt dispositionẽ: sz enũ ... vba enũciatiua vel subiecta p modũ cãe sm illa intelligi ... Peacs vrore q[uo]d z vetri erat q[uo]d testator: penes se ...

ɔtradicere. ut. ʒ. so. ma. l. ij. in fi. sub. ergo hic ...
r Sic. n. mutat casũ. nã. ʒ. nõ agnouit leg...
s Maior q[uan]titas, puta dos fuit. x legatum ...
t Illius. s. dotis que excedit legatum.
u Portiõe. s. v. z dic cõtẽta a fratre residuã ...
a marito cõseqtur ac. ex stip. de dote ...
z onus ei iiictuʒ agnoscere cogit vt. ...
pator. §. si cẽtũ. z. ʃ. ad. l. fal. sed si nõ ...
ta a uiro. s. de. v. agẽdo ʒ cũ viri. nec ...
ratus vt dictis legib[us]. Pria nõ placet ...
nullũ ius hz vel habuit ʒ fratrẽ. Sʒ ...
dotẽ a viro recipe. m. pt h. n. finit ...
te supesse. x Cõpẽsatio. dotis ...
nõ sit hic inde debiti cõtributio nisi ...
pẽ. l. 1. sʒ ẽ tale. i. reputatio. sic. ʒ. de ...
l. nesem[us]. y In sequẽti sũma ...

...r.C. de ipo. lu. de. l. i. §. ab eïneo vtrūqȝ hodie ... esset olim per interdictum de alterutro: vt. C. ... fm. b. ... aret q̄ q̄ volūit filiā vtrūqȝ hr̄e: sicut opina... filia se posse exigere credebat. ⁊ est ad. l. istā. j. [illegible]

tima charta. ⁊ insti. co. in princi.

Relicta. ⁊ ab hr̄de p̄stāda. ⁊ h̄ differt a donatiōe cā m... cto: q̄ñqȝ ab hr̄de dat. s̄ȝ ⁊ legatū q̄ñqȝ a defūcto p̄stat. vt... [illegible]

Qui testamento inutiliter. Utile p inutile nō vi... ⁊ bal. Qui testō inutiliter. puta sit liber po... [illegible]

rare voluisse: p̄terea cū putaue rit se efficaciter l̄ȝ non ɔsentiēte filia instituisse aduersus generū ꝺ dote actionē. Lucius ticius relictis duob⁹ filijs suis hr̄dib⁹ diuersi sexus istitutis addidit caput gñale: vt legata ⁊ libertates ab his hr̄dib⁹ suis p̄starētur: quadā tñ p̄te testamēti a filio petit vt oēs on⁹ legatoꝝ in se sustineret hunc modū. Et quecūqȝ in legatis reliq vl̄ dari p̄cepi ab atticiano filio meo ⁊ hr̄de dari p̄starique iubeo. deinde subiecit in preceptione relinqueñda filie sue h̄ verba. Paulie dulcissime filie mee si que me viuo ɔparaui ꝺdi tibi hr̄e iubeo: cui⁹ rei qōnē fieri veto: ⁊ peto a te filia mea ne vexira sci q̄ ampliorē substātiā frī tuo reliquerim: quē scis magna onera sustētatuꝝ: ⁊ legata que supra feci p̄statuꝝ. Queroan ex his extremis v̄bis: qbus cū filia sua in testamēto suo p̄ locut⁹ ē effectū videat vt hr̄ditariis actionibus ⁊ oib⁹ onerib⁹ filiū suū soluȝ onerauerit, an v̄o iā solum pp on⁹ legatoꝝ allocut⁹ esse videat: petitiones aūt hr̄editarie in vtrūqȝ heredē creditorib⁹ dari ꝺbeant? Modestinus rñ. vt actiones creditoꝝ filius solus excipiat iussisse testatorē non pponi. Ticia cū nuberet gavo seio, dedit in dotē p̄dia: ⁊ q̄sdā alias res: postea decedens codicillis ita cauit gavo seio. S.

Gavū seiū virū meū ɔmēdo tibi filia oſera, cui volo dari ad vite

vsufructū ⁊ pticipatōeȝ castelli nuceloꝝ quā ꝯueni ꝺdisse i dotē cū corpib⁹ q̄ l̄serunt dotē: ⁊ i nihil lū molestā eū ꝺ dote. Erūt. n. p⁹ mortē ei⁹ tua ⁊ filioꝝ tuoꝝ. Preterea alia multa huic eidē marito legauit. ut q̄ȝdiu viuet hr̄et. Quero an pp hec q̄ codicill' ei ex dotē relicta sunt: possit p⁹ mortē gaij seij ex cā fideicōmissi petitio filie ⁊ hr̄di ticie ɔpetē: ⁊ earū rerū noīe q̄s i dotē gay⁹ seius accepit? Modestin⁹ rñ. l̄ȝ si ea v̄ba pponāt ex qb⁹ filia testatricis fideicō. a gavo seio posiq̄ȝ p̄stiterit q̄ i testō legata sunt: petē possit: tñ nihil pphibȝ pp volūtateȝ testatricis post mortē gaij seij fideicōmissum peti. Idem.

Legatis vxori his que vsus ei⁹ cā parata sunt: eos suos ad eaȝ non ptinere: q non ppriȝ ipsi⁹: s̄ȝ cōis vsus cā parati sunt. Idem.

Legatū ē quedā donatio testamēto relicta. Sabi.

Qui testō inutil' māumissus ē: legari i eodē testō p̄t: q totiēs efficatioꝝ ē libertas legato, quotiens vtil' data ē. Idē.

Quod fu⁹ legat⁹ añ aditam hr̄ditatē acqsiuit hr̄ditati acqrit. Idem.

Si aree legate p⁹ testm̄ factū edificiū ipositū ē vtrūqȝ debebit: ⁊ solū ⁊ supficies. Idē.

Si duob⁹ s̄uis meis eadē res legata ē: ⁊ alteri⁹ s̄ui nomie ad me eā ptinere nolo: totū ad me ptinebit q̄ p̄tē alteri⁹ serui p alteꝝ seruū⁹ acqro p inde ac si meo ⁊ alterius suo eēt legatū. Modestin⁹.

Menio fundi p̄tē dimidiaȝ

n. Possit. non. n. rogauit virū vt filie resti... ditum. vt. j. de an. ⁊ ar. le. l. spēs. ... q̄ cū reliqt donec viueret: videt nolle vt post ... restituat. Itē q̄ dicit. erunt tua. vt. C. de do ... [illegible]

n. Accursius.

Legatū. si tūc dñs alteri⁹ legatū repudiet. nā mihi acc... f. ⁊ paulo seruo. Sol. ibi vni seruo cōmuni duoꝝ. vñ nō sun... faciāt pres p cōcursum s̄ȝ dñicas: hic duobus seruis diuer... [illegible]

r iiij

feio ptem dimidiaz lego: eundē fundum ticio lego: si seius decesserit pars eius vtriqz accrescit. quia cum separatiz ꝛ ptes fundi ꝛ totus legatus sit: necesse est vt ea pars que cessit ꝓ portione legati cuiqz eoꝛuz qbus fundus separatim legatus est accrescat.

A me herede istituto vxori mee ita legatum est. Quicqd per ticium ad seiuz dotis nomine peruenerit: tantam pecuniaz seius heres me⁹ det ticie q̄ro an deductiones impensaꝝ fieri possint: que fierent si de dote ageretur: Respondi non dubito quin vxori sue quod ita legatum est: a te herede peto quicquid ad te peruenisset: vt tm̄ ei dares: tota dos sine ratione deductiōis ipēsarum mulieri debeatur. Non autem idem ius seruari debet ex testamento extranei. quod seruatur in testamento viri qui dotez vxori legauit. hic.n. taxationis loco habendum est quicquid ad te peruenerit: illic autem vbi vir vxori relegat: id videtur legare quod mulier iudicio dotis consecutura est.

Idem.

Cum ei qui partem capiebat legatum esset vt alii restitueret. placuit insolidum capere posse.

Pompo.

Si ita relictum fuerit q̄ztum quis heres meus habebit: tantum sticho dari volo. pro eo est quasi ita sit scriptum: quantū heredes omnes habebunt. Quod si ita fuerit quantū vn⁹ heres hēbit tm̄ sticho hēdes me

os dare volo. minor pars accipienda erit que venit in legato.

Pegasus ita solit⁹ fuerat distinguere: si in diem fideicom. relictum sit: veluti post annos. x. interesse cuius causa tp̄s dilatatū sit: utꝝ ne hēdis. Quo cāu fruct⁹ hēdem retinere debere: an legatarii: veluti si in temp⁹ pubertatis ei q impubes sit fideicom. relictum sit. tunc eni ꝛ fructus p̄stā dos etiā añcedentis tp̄is: ꝛ h ita intelligēda sunt: si non nominum adiectum ē: ut cū incremēto heres fideicō. p̄stet. Si ita sit scriptum. x. aut. xv. heres me⁹ dato. ꝓ eo ē ac si. x. sola legata sint at si ita sit post annū aut p⁹ biēnium q̄z ego decessero hēs dato. post biēnium vr legatū. q2 ēt herēdis esset p̄tās i eligēdo.

Idē.

Si pluribus heredib⁹ istitutis ita scriptum sit: hēs meus damnas esto dare aureos. v. si qlibet hēs: sed omnes vi debent dānati ut una. v. dent. Si ita legatū fuerit. luci⁹ tici⁹ hēs me⁹, v. aureos sticho dare dānas esto. Unde alio loco ita: publi⁹ meui⁹ hēs meus sticho. v. aureos damnas esto. daꝛ. nisi tici⁹ oñderit id sdimēdi cā a publio meuio legatū esse relictum: quos aureos ab utroqz accipiet.

Idem.

Si ita scriptū sit filiab⁹ meis. c. aureos do: an ꝛ masculini generis ꝛ feminini libis legatuz uideaꝛ. Nā si ita scriptū eēt. filiis meis hos tutores do. nisi ē ēt si liab⁹ tutores datos cē. Qd nō ē ecōtratio accipiēdū vt filiaꝝ nomine ēt masculi ꝯtineātur. Exēplo eni turpissimū ē feminio vo

cabulo etiam masculos contineri.

¶ Si sub conditione vel ex die certa nobis legatum sit, ante cōditionē vel diē certum repudiare non possumus: nam nec pertinet ad nos anteq̄ dies veniat vel cōditio existat. ¶ Si pater filie sue testamēto aureos tot heredē dare iusserit: ubi ea nupsisset, si filia nupta sit cū testm̄ fit: sed absente pr̄e et ignorante, nihilominus legatum debetur. Si enī hoc pr̄ non ignorabat: videtur de aliis nuptiis sensisse.

Ceuo.

Si ita scripsisset qui legabat. quicquid mihi lucium ticiū dare facere oportet: sempronio lego. nec adiecit pr̄sens in diem ve: nō dubitarē quantum ad verborum significationē attinet: quin ea pecunia comprehensa non esset: cuius dies moriente eo qui testamentum fecisset: nondum venisset. Adiiciendo autē hec verba pr̄sens in diē ve aperte vr̄ mihi ostēdisse: eam quoq pecuniam legare voluisse.

Idem.

Sempronius proculo nepoti suo salutem. Bine tabule testamēti codem tempore exemplarii causa scripte (vt vulgo fieri solet) eiusdē patrisfa. proferuntur. In alteris .c. in alteris quinquaginta aurei ticio legati sunt. Quero vtrum .c. quinquaginta aureos: an .c. dūtaxat habiturus sit? Proculus in idit in hoc casu hēdi parcendū esse. ¶ Ideoq vtrūq legatū nullo mō debetur: sed tm̄modo quinquaginta aurei.

Idem.

Licinius locusta proculo suo salutē. cū faciat cōditionem in relegāda dote: vt si malet vxor mācipia: q in dotē dederat, q̄ pecuniā numeratā recipere: et si ea mācipia vxor malit nūquid ea etiam mācipia q postea ex his mancipiis nata sunt vxori debeātur quero. Proculus locuste suo salutē. Si vxor malet mancipia, quā dotē accipere: ipsa mancipia que estimata in dotē dederit: nō partus mancipiorum ei debebunt. ¶ Bonorum possessione dementis curatori data: legata a curatore: qui furiosum defendit, peti poterunt. Sed qui petēt cauere debebunt: si hēditas euicta fuerit quod legatorum nomine datum fuerit reddītum iri.

Paulus.

Mortuo boue qui legatus est: neq corium: neq caro debetur. ¶ Si ticio thessera frumentaria: vel militia legata sit: et is decesserit, quidam putant extingui legatum: sed hoc non ē verum. nam tm̄ thessera vl' militia

a ¶ Vocabulo. qz q̄s min' dignū ē digni' nō ptinet. vt. j. de v. si. l. i. et l. pcommunatio. in pn̄. et. s. de sena. l. i. et de consti. pec. l. i. §. i. et s. de negociis gestis. l. iii. et. j. et. i. l. q duos. sed in duob' casib' non continet vt. j. de ven. in pos. mit. l. i. §. sed si incertum. vbi exheredatū filio si vr̄ exheredari femina: qz est odiosa exheredatio. vt. s. de lib. et post. hu. l. cū quidā alius. j. de iur. imm. l. i. §. si. vbi data immunitas masculis et scendētib' non vr̄ dari descendentib' ex femina: et illud ne infringat publica vtilitas. Item sr̄ contra. j. de op. lib. l. ... in pn̄. et. §. si. ac.

¶ Si sub conditio. Aduenientē diei vel conditionis legatum nō potest repudiari. b. d. bar.

b ¶ Non possum', sic. s. de acq. here. l. is q heres. et. l. as pōt. et. j. de ... sc. c. l. i. §. decretalis. ... s. de pac. l. i. Sol. aliud ē repudiare vt h̄ et pacto remittere. vt ... s. de pac. l. et heredi. §. filia. ac.

c ¶ Pertinet. pp̄e quo ad conditionale qz nō cessit ut debeat: nec vt transmittat: et improprie quo ad diem: quia cessit quo ad vtrūq. vt. j. q̄n di. le. ce. l. si dies et. et. C. de cadu. tol. l. i. §. cū igitur. et. §. sin autem. non tn̄ trāsit in me dūm statim. vt no. j. eo. l. an pe. §. si. et est sic in iud. potero. ar. s. si cer. pe. l. certi cōditio. Alii vt. R. dicunt diē et conditionē certam quo ad nominationē: non quo ad euentum. et sic dicit de incerta die que ē pro conditione. vt. j. de cōdi. et de. l. dies. diuersis ergo respectibus dies dr̄ certa et incerta sic et trāsactio dr̄ fieri de re certa et incerta diuersis respectib'. vt. C. de trāsac. l. si de certa. et. s. de trās. l. ... facit. j. de cōdi. et de. l. i. et. j. de op. le. l. homine. ac.

¶ Si pater. Conditio nuptiarum intelligit de futuris nuptiis nisi testator ignorauerit pn̄tes. b. d. bar. vel sic. Si conditio extiterat tempore testamēti et testator ignorabat legatū reputat purum: sed si sciebat expectatur vt iterum existat. b. d. pau. de ca.

d ¶ Si pr̄. vbi ea nupsisset. i. postq̄. uel cum. vel si.

e ¶ Ignorāte. quō h̄ cū matrimoniū nō valuit sine voluntate pr̄is. ut I. si. de nup. in pn̄. et. s. de sta. ho. l. paulus. rn̄. erat emācipata et hec. et. j. de condi. et de. l. si iam. et. l. solemus. et. l. si ita legatū. et. C. de in ... et substitu. l. si qs. ac.

Si ita. Verba pn̄tis tpis non porrigūtur ad debita in diē vel cōditionalia. nisi aliud exprimat. b. d. bar. vel sic. Qui legat que sibi debent: cense legasse debita pura: nō aūt cōditionalia. b. d. pau. de ca.

f ¶ Significationē. cui statur nisi etiam contrarium ostendat. ut. j. ti. i. l. non aliter.

g ¶ Quin ea. i. q. q. d. non debet sed qd si euenisset tpe mortis: non aūt venerat tpe testi. Rn̄. nō debebit. ar. j. ti. i. l. ... rn̄. §. si. et de an. et ar. le. l. si ita. az. sz ar. s. j. e. l. si ita qs testō. sed dic ppter largā significationē vbi pōt. Item s. j. e. l. cū filius. §. heres. Sol. ibi ne pereat legatū. Itē hz ibi pncipiū viciatis. h̄ non. Itē facit. j. de v. ob. l. si stipula. fucro. §. i. et. l. si a colono.

Sempronius. Si duab' scripturis pncipalib' eiusdē testi apparent diuerse quātitates legate minor debet. b. d. Bar.

h ¶ Salute. et hanc questionem.

i ¶ Exemplarii. q: cum vellet ire vltra mare vel ad bellum fecit scribi duo testā: quorū vnū portauit secum: aliud dimisit in domo sua i quorum vno legata sunt. c. ticio: in alieno eidē ticio quinquaginta. debebuntur tn̄ quinquaginta. accur.

k ¶ Solet. ut. j. de secūdis ta. l. i. §. si qs. vnū tn̄ ē testm̄. ut insti. de te ... §. pen.

l ¶ Aurei. imo vr̄ vtrūq. ut. s. de proba. l. quinquaginta. Sol. ibi duarum voluntatum due scripture erāt: que simul pos sunt esse h̄c. at h̄ vni' tm̄ volūtatis due scripture: quarum vna alterā non patit sed seorsum cēsētur. aut. n. c. aut quinquaginta legata sunt. R. sed s̄ huic solutionē. j. de alimē. le. l. libertis. in pn̄. sed dic. ut. d. l. quinquaginta et facit. s. ti. i. l. plane. §. i. et. s. e. l. si ita relictū. in pn̄.

Licinius. Fruct' et partus pcepti conditione pendente ad legatariū nō pertinent. b. d. Bar.

m ¶ Locusta. faciat. i. mariti: ideoq testator. dixit enim lego tibi mācipia q in dotem estimata mihi dedisti si magis volueris q̄ estimationē. ē enī conditionale. vt. s. t. i. l. si ita l. gatū. §. illi. ac.

n ¶ Conditionem. si elegerit mācipia. que si noluerit eligat pecuniam.

o ¶ In relegāda. aliis legāda. als plegā. et nihil ibi opat p̄. vt. j. de dote ple. p totū. ac.

p ¶ Nū. i. estimationē factā.

q ¶ Dotē. i. dotis estima.

r ¶ Nō et partus. sic. s. de in re dotiū. l. si mancipia. et sol. ma. l. in his. §. si mancipia. et. j. ti. i. l. vxorem. §. sororis. et C. de rei vxo. ac. §. cūq. ibi estimatorū enim et c. et e h̄ rō qz cum macipia debeātur ex cā legati non debētur partus nisi a ... quesiti dominii ex cā legati: quod dic vt. s. de vsur. l. herennius. Sed qd si pure homi mancipia vir legasset: rn̄. idem sed hoc plus ē in pure legato: qz et estimationem dotis et mācipia haberet. Item et a puta ea que post aditā hereditatē nascerentur legatarii cēnt in conditionali vt h̄ erat. ea tātum que nascūtur post existentem conditionē. i. declarationem voluntatis. s. istius vxoris. vt. s. ti. i. l. si ita legatū. §. i. et. C. de fideicō. liber. l. cum libertatem. Item contra. j. de pecul. le. l. si.

s ¶ Bonorum. Curator qui bo. possessione pro demente accepit et cognouit tenet ad legata cautione recepta. b. d. bar.

s ¶ Bonorū pos. sm̄ tab. vel aliqua ab intestato. ac.

t ¶ Data. accepit ergo bo. pos. que ius tribuit. Alioqn quādo peteretur legata cum nec esset pro eis actio: rn̄. vere non ē acqsita nisi resipuerit: et tūc velit. ut. C. de cur. fur. l. si. §. tali. sed pro quesita interim habetur anteq̄ furiosus factus sane mentis agnoscat vt. et. C. de curato. fur. l. si. §. i. vnde interim petuntur legata: sed qz vere et incōmutabiliter non ē quesita prestatur cautio licet nulla qō moueat. q̄uis. R. dicat cōtra. s. caueri mota demum questione. az. et ē h̄ cautio necessaria. ut. s. qui satis. cog. l. de die. §. item legatarius.

v ¶ Defendit. nam si non defenderet non peteret ab eo: cum ab administratione remoueatur. vt. C. de procura. l. cum. ac.

Mortuo boue. Quod superest mihi ex re debita ante moram per emptā non debet. b. d. Bar.

x ¶ Mortuo boue. anteq̄ sit fact' legatarii. vt qz sub conditione legatus et decessit aū conditione: vel non erat legātis. alioqn contra. s. de rei vē. l. solum. §. i. vbi. n. in domo testoris legata et postea dirupta distinguit. aut post cedētē diē legati. et maxime post aditā hēditatē ruat: ut et tūc debeat area quasi ps rei. ut. s. e. l. si aree. et. j. ti. i. l. si chor'. §. areā. als si aū secus vt. s. ti. i. l. si ita legatū. §. si dom'. sic l boue distiguit. ut ar. j. e. l. peculiū. §. qdrige. et. s. qbus mo. vsufru. a. l. qd tn̄. §. si. et. l. se. et. j. de pecu. le. cū inutile. Alii ut. R. dixit idem qō hic et si post aditā hereditatē. si hēs non sit in culpa vel mora quod admitto in personali in qua interitu speciei liberātur. vt. j. de v. ob. l. si ex legati cā. et. j. e. l. ante pe. §. si. at in rei vendicatione secus vt in dicta. l. non solum. §. i. et in condi. fur. que et ipsa datur nō. vt. s. de condi. fur. l. si seruus. §. boue. facit. s. quib' mo. usufr. ami. l. i. pe. et. s. ti. i. l. qd ergo. §. si hēs.

¶ Solum vero. Legatum cuius estimatio debetur ita ad heredem trāsmittitur sicut qū res legata debetur. b. d. Bar.

y ¶ Thessera. erat forte vas quo soli ciues romani: et eo solo men surabāt. ar. s. de iudi. l. sz si suscepit. §. si libertis. Iste aūt legauit pulcrali ... idā thesserā frumentariā: et sic cū ea mēsura metiri nō possit vr̄ legatū nul lū. sz tn̄

legaẽ: estimatio vẽ legata. ¶ La
beo⁹ refert agr̃ cui⁹ cõmertiũ nõ
habes legari tibi posse trebatiũ
rñdisse: qđ merito pscus fulcini⁹
falsũ eẽ aiebat. sed pculus ait. si
qs hẽdẽ suũ cũ fundũ tui⁹ cõmer
tiũ is hẽs ñ habz dare iusserit ei
q ei⁹ cõmertiũ hẽbat: putat heẽ
dẽ obligatũ eẽ. qđ ꝟius ẽ, uel vt
ip̃az rẽ ñ hec in bonis testatoris
fuerit: vl' si ñ ẽ in ei⁹ estimatiõez.
¶ Si testator dari qđ iussisset:
aut op⁹ fieri aut mun⁹[ab] dari pro
portõe[c] sua eos p̃stare qb⁹ ps he
reditatis accrescẽt: eque atqz ce
tera legata placet. Mar.

Et hẽdib⁹ substitui põt⁹ ita
ẽt legatariis. Videam⁹ an
idẽ fieri possit ꝛ cũ mortis cã do
nabiẽ: ut id p̃mittat ille alteri si
ipse cape non põt[e]: qđ magis ẽ:
qꝛ ĩ posterioris quoqz psona do
natio confertur.[f] Paulus.

Si ticius mihi stichũ aut de
cẽ ðbeat[g]: ꝛ legauero, tibi sti
chũ quẽ mihi[h] dz: placz extingui
legatũ ðcẽ mihi solutis.[i] Et ex
diuerso si alij decẽ: alij stichus le
gatus fuerit: ex euẽtu[k] solutiõis
legatũ valet[l]. ¶ Cũ ita legatuz
ẽ q̃ta pecuniã hẽs meus a ticio
exegerit: tãtã meuio dato. si sub
ꝯditõe legatũ ẽ: añq̃z exacta pe
cunia sit legatari⁹ agẽ non põt[l].
Nõ si stati diẽs legati cedit[m]: ut

publius recte putat: legatarius
agerẽ põt vt actiones p̃stẽtur.

Vlpianus.

Si ita qs in testõ suo cauissz,
illi q̃tum plurimũ per le
gẽ accipe põt: tm̃ dari volo. Vti
qz tunc q̃nqz[n] cape poterit vẽ ei
relictũ.[o] Sz ꝛ si dixerit quã ma
ximã partẽ dare possum: dãnas
esto dare ei hẽs meus. Idẽ erit
dicẽdum. ¶ Is eni in tẽpus li
berorum tertia pars relicta est.
vtiqz non poterit adoptãdo ter
tiam partem conseq[p].

Nerarius.

Non oportet[q] p̃ri⁹ õ cõditio
ne cuiusq̃z queri quã ad cũ
hẽditas legatum ve ptineat[r].

Idem.

Cum ab vno hẽdum mulie
ri p̃ dote compensandi ani
mo[s] legatum esset: eaqz dotem
suam ferre, quam legatum malu
it: vtrum in omnes heredes: an
in eum solum a quo legatum est
actio de dote[t] ei dari debeat: q̃ri
tur. Et iulianus in eum solum ã
quo legatum sit actionem dãdã
putat[v]. nã cũ aut suo iure[x]: aut iu
dicio mariti[y] contenta eẽ ðbeat:
equũ eẽ eum ã quo ei marit⁹ ali
qđ p̃ dote legauerat usqz ad q̃
titatẽ legati onus[z] eris alieni su
stinere: reliq̃ pte dotis ab here
dibus[&] ei prestanda. ¶ Eadem

n ¶ Cõpensandi aio. aliogn vtrũqz conseq. ...
t ¶ De dote. que vocaẽ ex stipulatu. vt insti. ...
v ¶ Putat. ex stipulatu. ut. ...

a Eadem dicenda. s. ut sit contēta iudicio ðfuncti vł suo iur. C. ð he. ve. ast. l. si compensandi.
b Instituta. vel sola. vł cū alia.
c Jn substitutū. s. ex mulieri.
d Dotis actio. s. ex stipulatu vel dic ex testō noīe dotis. vt. ſ. viri.
e Ex psona sua. puta duo sunt hr̄des tici° ꝛ meui°. vnusq̄sq3 h3. xii.

hr̄ditan. l3 institui possit. vt. ſ. ð hef. ist. l. seru°. Jtē ꝫ. j. e. l. ðbitor. §. suo. sed ibi erat viuens dn̄s. Jtē ꝫ. j. de noua. l. nouatio. vbi hr̄dis personā obtinet hr̄ditas. Sol. ibi. ac.
s Accipe pōt. de hr̄ditate in qua ē seru° legatarius. ac.
t Pars illi° legati. M.

erūt dicēda[a]: si hr̄s īstitut[b] p do reomisit hēditatē: vt i substitutū[c] actio def: ꝛ hoc verū ē. Sz ð legatis ꝛ legis falcidie rōe valde dubitaf: vtrū is in quē solam actio dotis[d] daf: legata integra ex psona sua[e] ðbeat. perinde ac si oēs hr̄des dotē totam ꝑstarēt: an dotē totā i ere alieno cōputare: q2 in eū solū actio eius detur, qð sane magis rōnē hr̄e vr̄[f].

SJ cui fundus. c. di[g] Dez. gn° legat° fuerit si centū hr̄di vł cuilibet aliū ðderit: vberrimū[h] vr̄ eē legatū. nam al's interest legatarij fundū poti° hēre q̄3 centū. Sepe. n. ꝯfines[i] fundos ēt supra iustā estimationē interest nr̄a acqrere. Arus.

SJ ticio ꝛ mihi eadez res legata fuerit: ꝛ is die cedēte[k] legati ðcesserit me hr̄de relicto: ꝛ vel ex mea ꝑpa cā vł hr̄ditaria legatū repudiauero, magis[l] placere[l] video ptē[m] defecisse. Si eo hr̄de īstituto: q vel nihil vel non totū cape pōt[n] seruo hr̄ditario legatū fuerit. tractantib° nobis de capacitate[o] vidēdum est: vtrū hr̄dis[p] an ðfuncti[q] psona an neutri° spectari ðbeat. Et p°mł tas varietates placet: ut q2 nullus ē dn̄s in cuius psona ð capacitate q̄ri possit sine vllo īpedimēto acqraf legatū hr̄ditati[r]: at q3 ob id oīmodo ad eū ptineat: qcūq3 postea hr̄s extiterit s3 q accipe pōt[s]. reliq̄ aūt ps[t] ad eos q iure vocantur[v] venit. Ic. De.

QUod pncipi relictū est: qui āte q̄3 dies legati cedat[x] ab hoībus[y] relectus ꝛ ereptus ē: ex constitutione diui antonini successori eius debetur. Ulpi.

SJ auguste legaueris: ꝛ ea in ter hoīes eē ðsierit[z]: deficit qð ei relictū ē: sicuti diu° adrian° in plotine: ꝛ prime īpatoꝛ antonin° in faustine auguste psona cōstituit: cū ea añ inter hoīes eē ðsiit: q̄3 testōꝛ ðcederet. Arus.

SJ cui[a] res legata fuerit: ꝛ oī no aliq̄ ex pte voluerit suaz eē: totā acquirit. Neratius.

SJ mihi pure: ꝛ suo meo vel pur[b] vel sub ꝯditōe eadē res legata° ē: ego quoq3 legatuz qð mihi datū ē repudiē: deide cōditione existente id qð suo meo legatū ē vellē ad me ptinere: ptez legati deficere rn̄su3 ē[b]. nisi si qs dubitet: an extāte ꝯditōe si seru° viuat[c] oīo legatū meū[b] fiat. qð se mel ad me ptinere voluerit[c]. qð eg° eē vr̄. Jdē ē ꝛ si duob°[d] suis meis eadē res legef. Ulpia.

IUlian° ait: si a filio hr̄de legatū sit seio: fideiq3[e] ei° commissuz fuerit sub hac ꝯditōe[f] vt ticio daret: ꝛ tici° pēdēte ꝯditōe ðcesserit: fideicōmissum ðficiēs[g] apd seiū[h] remanet: nō ad filiū hrē dē ptiet: q2 i fideicōmisso potio rē cāz hr̄e eū cui° fides[i] electa fit senat° voluit. Idem.

SJ ticio ꝛ meuio hr̄dib° instituti q. cccc. relinq̄bat[k] a ticio. cc. legauerit: ꝛ q̄sq3 sibi hr̄s eēt cen-

v Uocanf. s. ad hr̄ditatis ptē. quā hic institut° cape vetat. ꝛ sunt ibi cohr̄des vł substituti. vel vxoꝛ. vel fiscus: ꝛ facit. ū. de hf. insti. l. non minus. §. i.

QUod principi. Relictū sub noīe dignitatis trāsit ad successorē in dignitate si dignitatē qs h̄ebat p se. secus si p ꝯsequentias. h. d. cū. l. se. Bar. ꝛ pa. de ca. vł sic. Relictū dignitati: quā qs h3 p se nō pōt effici caducū: q2 dignitas nō morit. Secus si relinqt dignitati quaz qs h3 per aliū: q2 tal' dignitas morit cū persona. h. d. Bal.

x Cedat. loqf de iure veteri sm̄ qð cedebat dies legatoꝛ ab aptura tabulaꝝ: nisi in parētib° ꝛ liberis. ut. C. ð ca. tol. §. i. ꝛ nisi i pncipe. vt. h. ꝛ s3 h dic cedit. i. añ aptas ta. hodie vo cōiter a die mortis. vt. d. l. C. ð ca. tol. §. eu3 igif. vel dic loqf ēt sm̄ noua iura. ꝛ sm̄ hoc dic cedat. s. añ q̄ decedat testatoꝛ: sed p° testm̄. quo casu p̄uatus nō trāsmittit: pnceps sic. vt. C. ð cadu. tol. §. pro so. ꝛ h s3 vtrāq3 positionē est ꝫ. C. q te. fa. pos. l. cū hr̄des. vbi dicit cōi iure eos vinci. Sol. ibi quo ad testam̄ti solēnitatē: h quo ad trāsmissionē. Jtē ꝫ. j. pr. l. sol. ibi. y Ab hoīb°. al's ab oīb° ꝛ al's ab hoīb°.

z SJ auguste. ðsierit. ꝫ. ſ. l. pr. nā cū eadē vberet hr̄e p̄uilegia augusta q̄ pnceps. vt. ſ. ð le. ꝛ sen. cō. l. pnceps. ꝛ. j. ð iur. fisci. l. si fiscus ð. fi. h nō h3. Sol. h ē p non scriptū: supioꝛi lege in cā caducaꝝ ꝛ s3 h dic añq̄ testator ðcederet: subaudi. ꝛ añq̄ faceret testm̄. vel dic eadē p̄uilegia: s3 nō oīa. naz nec legis condende. ac.

f ... Uidef. vt cū tici° eēt institut° in dimidia hereditatis que dimidia valebat. xii. libras bo. et grauatus ad dotē: que ē octo. ꝛ ad legata q̄ valebant. iiii. libras bo. vni. ... alteri alia. xl. ꝛ sic ad totā dimidiā: deductis. viii libris bo. p dote dabis a ticio remanēt. iiii. libre bo. penes ticiū: ꝛ ð his q̄tuor h3 soluef legata ꝛ si soluerit legata q̄ sunt. iiii nihil penes eū de sua pte id est. xii. libris remāet. ergo ðducet fal. de his q̄tuor legatis nō de octo: q̄ octo vt es alienū deducunf. ...

g SJ cui. Ualet legati rei vendende p iusta estimatōe. h. d. Bar. vel sic. Ualet legatū. l3 sciti sub cōditione dādi tm̄ q̄tum valet res legata. h. d. pau. de ca.
h Uberrimū. vt. ꝛ. j. ad. l. fal. l. si fundū. in pn. Sz ꝫ ibi: ī si. l. ꝛ. ſ. ti. ... cautatibus. §. si. vbi plene solui. ac.
i Cōfines. s. rōne ꝯsanguinitatis. vt. ſ. ð mino. l. si in emptionē. ꝛ ð ... ꝛ ra. dis. l. i. §. s3 nō vllos. ꝛ. ſ. ti. i. l. si equo. ꝛ. j. ð bo. li. l. libert° q ... soluende. ar. ſ. mā. l. tū seruus.

SJ ticio et mihi. Pars legati pōt repudiari qñ delata est vno iure ꝛ altera alio iure. h. d. pau. de ca.
k Die cedēte. Jdē ꝛ nō cedente die. q2 tūc ꝛ ðficit ꝛ accrescit. vt. ſ. de cad. tol. §. p scdo. s3 de die id dicit q2 tūc demū repudio qð delatū ē: ... vt. j. seqf. ꝛ. ſ. e. l. si ita. §. si sub ꝯditiōe. a3.
l Magis. electiue. ponif. ac. l Placere. sapientib°.
m Parte repudiatā. queciq3 sit illa. aut cuicūq3 ðlata. sed tm̄. accrescit alteri pti nō repudiāti. vt. ſ. ti. i. l. si mihi ꝛ tibi. que ē ꝫ. vt. ſ. e. l. si duob° seruus. aliȷ dicūt q2 erat ibi legatū: vt vterq3 hr̄et insolidū. hic vniliter q2 eē poss3. ut. ſ. ti. i l. si plurib°. sed non pl3: q2 tūc si accresceret q2 lex illa ꝫria dicat. s3 ex se hr̄et. vt. d. l. si plurib°. ꝛ. C. ð cadu. tol. §. si vo nemo.

SI seō. Hr̄ditas repn̄tat psonā defuncti ꝛ ñ hr̄dis. bar.
n Cape pōt q mulieri sunt. vt no. īsti. e. §. legati. ac.
o De capacitate. eē. n. d3 psona cui def, deinde queri an datū consi ... he. vt. ſ. ti. i. l. qdā. p Hr̄edis. q nō ē capax.
q Defuncti. q ē capax. r Hr̄ditati. velut dn̄e. vt ꝛ. ſ. ti. i. l. le gati. §. suo. h sec° in hr̄ditate ei relicta ꝛ vsufru. vt. j. de acq. re. do. l

SJ cui. Qui agnoscit ptē vr̄ agnoscef totum legatū. h. d. bar. qð nota. ꝛ Si cui. facit. ſ. ꝛ. i. l. legatari°. ꝛ. ſ. e. l. ij. uij. ꝛ. v. ꝛ. vi. ꝛ de acqr. hef. l. si ex asse. ꝛ. C. ð iure ðlibe. l. qdā. vbi plene notaui. ac.

SJ mihi. Pōt qs ex sua psona repudiare: ꝛ ex psona sui agnoscere. h. d. Bar. ꝛ Legata ē. in eiusdē testō. Jo. al's nō diceret. j. ptez deficere cū si totum deficeret ex vno testō ꝛ totū peteret ex alio. ac.
z Respōsum ē. ꝛ bn̄ vt nec ad me ptineat nisi p ius accrescēdi. ꝛ hoc ē ni si ꝛc. ꝛ no. ſ. eo. l. si ticio ꝛ mihi. ac.
a Uiuat. s. apud me non alienatus extāte conditione. ut. j. quando di. le. l. si vsufructus. §. si. ac.
b Meū. partim iure meo ptim iure accrescendi q2 pars deficiētis alteri accrescit. c Uoluerit. testator.
d Duobus. facit. ſ. e. l. si duobus. ac.

IUlianus ait. Si fideicōmissum deficit legatū remanet penes legatarium: ꝛ ad heredem non redit. h. d. Bar. ꝛ Pau. de ca.
e Eius. s. sei. ac.
f Conditione. s. aliqua.
g Deficiens. deficit. n. vt. ſ. e. l. si pecunia. §. quod ita.
h Seiū. q non vt minister tm̄ fuit electus: vt. ſ. e. l. si qs ticio. ꝛ. j. titu. i. l. pater. §. tusculanus. ꝛ. ſ. eo. l. si qs quos. ꝛ dic vt ibi notaui in. l. si quis ticio. ac. i Fides. non vt minister tm̄ vt dixi ꝛ facit. j. de adimen. le. l. pecunie. ar. ꝫ. j. de alimen. le. l. filio. §. i.

SJ ticio. Si portio non grauata accedit grauate fit cōtributio ꝛ legata solida prestantur. h. d. pau. de ca.
k Relinquebat. in hereditate.

[illegible] ... his ergo.c.mevius si adiret pro medic... ... propter acrescentē prē que ticius suo in ... ticius nō adiuit sed meuius: ... duo propter ptem ticij. vt in pri.§.2.C.ad ... celsus.§.pe.2.§.fi.2 fact.ff.ti.ij.l.gdā.

tactum s glo.2 doc.2 reputo difficilem intellectum ...
p Proponebat. casus. Ticius instituit duos filios ... 2 fundum per fideicō. reliqt duobus extraneis sub ... rit et asia.2 cū pupillariter substitueret ... os.habuit mentionē q̄ eos duos adinuicem ...

[illegible]

tū; neq̄ meuius hereditatē adierit ... ticius obebit. Julianus qdez sit si alter ex letis heredibus repudiassz portionē: cū eēt ab eo fideicōmissum relictū: coheredem eius cogēdū non eē fideicōmissū pstare. portionē.n.ad coherēdē sine onere ptinet. Sz post rescriptū seueri quo fideicōmissa ab instituto relicta a substitutis debētur: 2 hic quasi substitutus cum suo onere consequtur accrescētez portionem.

Ucinius.

Si alienus seruus heres institutus fuerit a dño eius fideicōmissū relinq pōt. Sz ita hoc fideicō. dñs pstare dz si p seruū factus sit hrs. Nā si antequam iussu eius adiret hereditas seruus manumissus fuerit: 2 suo arbitrio adierit hereditatē: dñs id nō dz: quia hrs factus non ē: nec seruus: quia rogatus non ē. Itaq̄ vtilis actio hoc casu cōpetit: ut is ad quē emolumētuz hereditatis ouenerit: 2 fideicō. pstare compellatur.

Paulus.

Si hrs rē legatā ignorās in firmus ōsumpsit: ad exhibendū actiōe non tenebitur: quia nec possidet nec dolo malo fecit q̄ minus possidēt: sz p in factū actionem legatario consulitur: vt indēnitas ei ab herede pstetur.

Papinianus.

Cum pponebatur in scriptura fideicōmissi q̄ pluribus sub odicione fuerat relictū p errorē omissam mutuā substitutionez: quā testator in scdis tab cum eosdem substitueret expssit. diuus marcus 2 cōmodus impatores rndetunt voluntatez manifestā videri mutue facte substitutōis. Etenī in cā fideicōmissi ubicunq̄ pcaria volūtas qreretur: coniectura potuit admitti.

Idem.

Peculiū legatū augeri 2 minui pōt si res peculij postea eē incipiāt aut desinant. Idē in familia erit, siue vniuersam familiā suā siue certā veluti vrbanam aut rusticā legauerit: ac postea suorum officia: vel ministeria mutuauerit. Et eadem sunt in lecticarijs aut pedisequis legatis. Quadrige legatum equo postea mortuo perire quidā ita credunt: si equus ille decesserit: q demōstrabat quadrigā. Sz si medio tpe diminuta suppleat ad legatariū ptinebit. Ticio stichus legat post mortez ticij

[illegible]

libertatē accepit: et legatum adita hereditate: et libertas post mortē ticii cōpetit. ¶ Idēq3 est et si moriēte ticio liber esse iussus ē: si tamē ticio ex parte herede istituto seruus legatus sit: et post mortem eius liber esse iussus sit: siue adierit hereditatē ticius siue non adierit: post cuius mortē libertas ei data ē: eo ōfuncto libertas ɔpetit. ¶ De.

Meum fundū mihi ac ticio sub conditione legauit: heres aūt eius eundē sub eadē ɔditione mihi legauit. verendum est iulianus ait ne exite ɔditiōe pars eadē ex vtroq3 testō mihi ōbeatur. ¶ Voluntatis tñ q̄stio erit. nam incredibile vr id egisse heredē vt eadē portio bis eidē deberet: sz verisimile ē de altera parte eum cogitasse. ¶ Sane ɔstō principia qua placuit eidē sepe legatum corpus non onerare heredē: ad vnū testm̄ ptinet. ¶ Debitor aūt non sp quod dz iure legat. Sz ita si plus sit in spē legati. Si. n. adē sub eadē ɔditōe relinquitur qd emolumētū legati futurum ē. ¶ Duorum testamētis pars fundi q̄ meum ē, ticio legata ē: nō ieleganter probatū est ab vno herede soluta pte fundi q̄ meum fuit: ex alio testō liberationē obtingere. neq3 postea pte alienata reuocare actionē semel extinctam. ¶ Sz si pars fundi simplr q̄ meum fuerit legetur: solutio porrumpit alterā fictionē. ¶ Atq3 est hāc eadē pte aliquo mō suā fcām poterit alter heres soluere. ¶ Neq3 plures in vno fūdo dñium iuris itellectu nō diuisione corpis obtinēt. ¶ Non idē rñdet cū duobus testis gñalr hō legat: nā q solnēte altero legatarii factus ē: q̄uis postea sit alienatus, ab altero herede idez solui nō poterit. ¶ Eadez quoq3 rō stipulatōis est. ¶ Hominis enim legatum orationis com-

Legatum trāsferat ad alium non trāsfertur conditio. b. d. bar. vel aliter. Si seruo legato relinqt libertas p fideicōmissum ponenda a legatario post eius mortem vel cum mouet valet legatū serui et est libertas. hoc d. pau. de ca.

a ¶ Libertate. hec sunt vba testatoris.

b ¶ Et legatū. hic incipit ... et le. et c. et q dicere ... et legatū sibi relictum ... ita non ē ... q̄ legato. et ita. l. si post mortem. §. si fuo. et §. vsq3 ... St aūt dicere ... libertatē et pecuniarum legatum relictū suo post mortē ... non valet ... vel aliter ibi ab ... legatū: ab alio liber ... relicta hic ab eo ... intellectus secūdo ... mō. Jo. ... multas solutiones que nil valēt: ... necessaria ... vt ibi. pieterea. vel ... heres aliena fuit legata seruo. ibi testatoris. ... ad hoc pri. et si. hu ... §. ti. i. l. si post mortem ... Sol. vt ibi.

c ¶ Hereditatē. et q ... legauit. R.

d ¶ Idēq3 est et dixit post mortē ticii hoc tñ h plus ... hic est ... ticio ... morendo tñ competit libertas. vt. j. de ma. tes. l. q duos. §. i.

e ¶ Legatus. i. plegatus.

f ¶ Nō adierit. alr tñ adiit. vt. j. b testa. tu. l. si nemo.

g ¶ Cuius. s. ticii. et facit. j. e. l. si idem seruus. ac.

Meum. Debitor ptis fundi si creditori sub eadē conditōe quā debebat legauit: intelligit aliā ptem nō illā quā debebat legat. b. d. Et pmo ponit thema et qo. Secundo determinatio qōnis. Tertio rñsio ad vnā obiectionē que fit in ɔtrū. Quarto rñsio que fieret ad illā. Scda ibi. voluntatis. Tertia ibi: sane. Quarta ibi debitor aūt. bar.

h ¶ Ac ticio. acp et. non aūt heres a ticio. ac.

i ¶ Iulian. k ¶ Pars eadem. i. ex vtraq3 pte eidē vt cōfuse potius ... i. vna dimidia ex vno et alia dimidia ex altero. ac.

l ¶ Voluntatis. sz cā pro iuris qōne posuerit ... qd tñ ignotū ē ... vt attendā qd magis psumat. psumā. n. alterz magis. ... et sic hñ dixit voluntatis eē qōnem: cū vtrūq3 testator possit vel ... eade ex vtroq3. vel ex vno vna. ex alio altera. et magis vr vl ... et sm h ponit nā continuatiue. sed. R. ponit. pcerte.

m ¶ Nā incredibile. possibile tñ ē. ut. j. de fideius. l. heres ad. §. non ē. ... ar. ɔ. j. de v. ob. l. q bis sed expō. ut ibi.

n ¶ Parte. cuius estimatio prestabitur.

o ¶ Sane. p3 de vno grauari heredē circa eādē rem et sic ob. ɔstō. ut. s. de le. a. l. plane. §. i. sed h. Rñ. Jtē et nō circa idē h dicit: sz circa aliam ptem non prius legatā eidem.

p ¶ Corpus. ab vno qō ipse q legat facere pt. nō aūt heres eius q est debitor legat. et h ē. debitor aūt et c. nec ergo fit inutile fcā relatiōe ad ptē debitā ... legatū ad alterā non debitā. sic. s. ti. i. l. si qñ. i pri. et. s. e. t. ... §. i. vel dic nō obest huic. l. ɔtō. sz nec qō debitū alis legauerit ... debitor aūt et c. facit. s. de insti. l. in eū. §. taberne.

q ¶ Unum testm̄. i. vnius hois testm̄. nā si idē plura fecerit et in eis sepe ... corpus legauerit: idem erit. ut. j. e. l. §. cum. ac.

r ¶ Debitor aūt. ut heres meum erat. ac.

s ¶ Plus sit. qō quattuor modis attendit. ut insti. de ac. §. plus. Jtez ... nō. ut. s. ti. i. l. si creditori. §. id qñ. et facit. s. ti. i. l. hmōi. §. i. ... de do p. l. i. et de li. le. l. si id quod mibi. et. j. ti. i. l. nutu. et insti. e. ... contrario.

t ¶ Legati futurum. q. d. nullum.

Duorū testamentis. Due cause lucratiue in eiusdē persona et in eadem spē que vere posset ad oculū demonstrari non possunt concurrere eodem tpe quo ad effectū solide exactionis. b. d. et cessant ... Et diuidit in tres ptes principales. Prima logt de legato generis. i. quātitatis scd simpliciter non adiecta certa demonstratione ... legata est ps fundi que meum ē. Secunda logtur d legato generis. i. quotitatis scd simplr non adiecta certa demonstratōe. Tertia logtur de legato generis alterius puta hois in genere. Secūda ibi: ... pars. Tertia ibi. non idē. Et quelibz pars subdiuidit in alias ptes ... quas psequor ponēdo casum in terminis. Bar. vel sic. Si eadē res debeat eidē ex diuersis causis lucratiuis et a diuersis l3 sit talis q non possit ad oculum demonstrari tēpore contracte obligatōis: vel post solutione: tñ fcā ex vna cetere obligationes tollunt et alij liberant. Sed si obligatōes consistebāt in genere et sic nulla spēs in obligatōe soluta vna spē ex vna cetere nō tollunt: sed eade spēs et non desinat esse creditoris ipso iure to nō pōt solui ex alia cā lucratiua dūmō sit talis q fcā demonstratione possit ad oculum demonstrari als sec. b. d. iste. §. difficil et terribilis maxime scholaribus: qr tractat vnā materiā exqsitā cōsistentem in apicibus iuris quā Bar. repetit in iuuentute sua cū legeret pisis. quā voluit ponere in lectura et nihil addere vel minere vt posteri viderent a quāta perfectione intellectus incepit crescere. Pau.

v ¶ Duorum testis. i. duorum. s. ticii et sempronij. ac.

x ¶ Meum ē. hēbat ergo meuius fundum cōmunem cum alio p indiuiso.

y ¶ Obtingere. propter regulā. j. de act. et ob. l. oēs. et ist. e. §. si res.

z ¶ Postea. hñ dicit postea. secus forte si alienet viuente testatore altero ex cuius testamēto non ē soluta: qr tunc ex eius testō solui poterit.

et ¶ Parte. s. soluta. ac.

? ¶ Semel. solutione ab vno fcā sm quosdā.

? ¶ Extinctā. sic. j. de sol. qui res. §. areā. et de v. ob. l. iter stipulantē. §. sacrā. circa pri.

a ¶ Sz si ps. dimidia si aliud non liqueat vt uicesimā. ut. j. de v. si. l. nomen. §. i. uel dic p indiuiso. ac.

b ¶ Legetur. puta dixit vnus testator lego ticio medietatem fundi corneliani et alter testōr eodem modo dixit.

c ¶ Nō pūmit. et erō qr soluta ps ab vno non erat ab altero debita illa eadē ps soluta qr si eēt ab eodē debita illa ps iā eēt sublata solutione ab vno facta: qr non possunt due lucratiue cause i eadem persona concurrere: ut dicta. l. oēs. ac. et. s. si ps her. pe. l. i. §. i. ij. et iij. et. j. statim ibi. neq3 plures.

d ¶ Hāc eādem. male dixit hāc cum per hāc. i. per hāc dictionem hāc corpus visibile et pro indiuiso debeat ostēdere. dic ergo hāc. i. eādem iuris intellectu et pro indiuiso. et h ē q subdiuidit neq3 plures et c. hoc mō dixi solui posse eādem ptem iuris intellectu non fcā demonstratōe ad corpus: qr nō pōt dare aliquā ptem vt dimidiā insolidū. neq3. n. plures. i. legatarius tot ps soluta e: et alter heres q non soluit aliqd. et sic ē cū soci collegatario. ex repete neq3 obtinēt dñium in vno fundo vel pte aliq fundi insolidum ut possit hic vel ille dicere hec ps tñ mea ē non tua. non obtinent qd ē iuris intellectu. ... intelligit quēcūq3 hēre dimidiā indiuisibiliter in qualiber pte que posset ostendi non fcā diuisione. et sic non offendit regula. j. de act. et ob. l. oēs. cum non possit designari ad oculum ps in q due cause lucratiue concurrant: aliogn fcā diuisione. ego meū: tu tuum dicere possumus. ut. j. de v. si. l. recte. §. qntus. et tunc offendit regula. si eādem partē diceremus solui posse. et sm h subaudit. n. ibi neq3. n. et c. vel dic sz. R. neq3 et c. s. ob h q dixi eādem ptem solui posse. nā intelleri de pte indiuisa: que sensu percipit non oculo vr nec. n. videri pōt. et ita nō subaudit. n. ibi. neq3 plures et c. et facit. s. cōmo. l. si vt certo. §. si. et. j. de castre. pecul. l. pe. §. pe. et. s. ti. i. l. non quecūq3. in prin. ac.

e ¶ Suam alterius heredis.

f ¶ Neq3 plures. i. singuli. g ¶ Non diuisione. s. facta.

h ¶ Non idem. s. quod dixi quādo simplr ps fuit legata: sed certe imo idē qr sicut. s. ita nec h vno soluēte liberat alius. ē tñ hic aliud qr hō q ab vno mihi soluit si desinat eē meus non soluet ab alio. qr ostendi pōt hō ad oculum in quem concurrit huiusmodi cā lucratiua. vñ et solutus vr in obligatione solus fuisse: et non alius et h est hominis. n. et c. sed pars fundi soluta nō pōt ostendi. vnde nec fuisse vr ex cā lucratiua debita unde cadez solui pt. a3.

i ¶ Duobus. i. duorum.

k ¶ Legatur eidem. l ¶ Nā q. puta stichus.

m ¶ Alienatus. s. legatario.

n ¶ Stipulationis. puta si fm stipulatus a te hoiem in genere. et ab alio fm stipulatus similiter hominem in genere. aliud autem si ab vno essem tñ stipulatus: qr poterit solui qui meus fuerat. ut. j. de sol. l. qui. r. §. stichum. et. l. si quis duos. q̄ sunt contra. uel h de rigore ibi ō equitate. dicit enim ibi cum. f. in ypsa. l. qui decem. accur.

o ¶ Orationis. s. si homo legetur. h. n. est et c.

non permisit lea actionem

hoc est uera lo... forte h...

... sed ... declarat videre —

... ista est notabilis ... in creditori ... eodem modo

a Cōtinet boles, q̄tum ad solutionē: q̄n gliber in solutōe ē. non aūt q̄tum ad obligationē: vt probaf. ff. ti. i. l. cū incertus. cū faciunt ibi similitudine inter legatum bois in gn̄e et legatū stichi. et sic ñ ob. ñ. de pac. l. si vn⁹. §. lz si generalr. sic⁹ dico cū qs pmittit stichū aut pāphilum sub alternatō neq; vterq; e in obligatōe lz gdā ff. vt. ff. de muno. l. et si sine. alias ē. l. dit ff tor. et ald. §. pap. ait et si sine. et. ff. de vbo. ob. l. si duo. alij dicunt continet. i. pcinuisse vr ēt quo ad obligatione scā solutione ei⁹ g solutus ē. ac.

In fundo. Si res legata tradit si perfecte: actio ex testō adhuc durat ad ipsam h. d. Bar. vl sic. Si hēs fundū legatū facit religiosū tenetur legatario q̄to minoꝝ effectus e fundus habito respectu ad p̄ciuz tot⁹. Et si tradit fundū nō habita rōne deteriocatōis pōt conueniri ad eūdem fundū vt illam cōsequaf ffm glo. pan. de ca.

b Sepelierit, suo arbitrio nō testatoris.

c Totū p̄ciū, vt appeat, q̄tum min⁹ valeat pp sepulturā sic. ff. fa. her. l. men⁹. §. si.

d Solutus pro pte q̄ super erat vel dic solut⁹ lz inefficaciter quo ad religiosam partē. ac.

e Et testō. Imo in fcm. vt. ff. e. l. si her̄ rē. q̄ est ff. So. h alibi poterat cōmodū inferri. vnde q̄si dolo desiit possidere: aliogn mero iure liberatus ē. sed h fit solnēdo agitur in fcm. vt ibi et. ff. de reb. l. script⁹ in fi. et. l. at si qn. §. sed si res leg.

f Locū. loc⁹ ē pars fundi. vt. ff. de vbo. fig. l. locus et no. ...

pēdio singulos boles ꝯtinet[a] vt q̄ ab initio nō ꝯsistit i his q̄ legatarii fuerunt: ita frustra soluif cuius dn̄uz postea legatarius adeptus ē: tam et si legatari⁹ dn̄s postea eē desinit. In fundo legato si hēs sepelierit[b] estimatio referenda erit ad totū p̄ciuz[c] fundi, q̄ potuit añ sepulturā estimari: q̄re si fuerit solut⁹[d] actionem adhuc ex testō[e] pp locū[f] alienatum[g] durare rōnis ē. Cū q ab vno ex hēdibus: q solus onerat⁹ fuerit. litis estimationez legate rei[h] abstulit: postea codicillis[k] aptis ab oib⁹ hēdibus[l] eiusdem rei relicte viri dn̄ium non q̄rere. cū. n. q pluri⁹ sp̄eb⁹ iuris vtereḟ[m] nō se pi⁹ eandē rē[n] eidē legare. sed loq sepius. Fundo legato si vsufructus alien⁹ sit, nihilomin⁹ ab hēde⁹ petēdus ē. Usufruct⁹. n. et si in iure et nō in pte⁹ ꝯsistit emolumētū tn̄ rei[q] continet.[r] Fūdo vo⁹ relicto ob reliq̄s[s] p̄statione: q̄ legatū[t] sequūf agef.[x] Verbi grā. si fund⁹ mihi pignori datus, vel aliena possessio sit. Nō idē placuit ō ceteris fuitutib⁹[5]. Si aūt res mea[c] mihi legef legatū pp istas cās⁹ non valebit. An municipib⁹ hēdibus scriptis dtracto vsufructu legari ꝓprietas pōt: q2 non utendo[r] possunt vsufructū amittere. IDē.

Unum[a] ex familia propter fideicōmissum a se[b] relictū[c] cum moreretur hēs eligere debet[b]. Et ei quez elegerit frustra[c] testamento suo legat qd postea q̄z electus ē: ex alio testamto[f] petere pōt. Utrū ergo nō ꝯsistit qd daf q̄si creditori relictum: an q̄zdiu pōt mutari volūtas[g] nō recte creditori cōpabif: fine tamē[h] duret electio fuisse videf credi-

naleur vtpote cum plenā et sine legato fm habitum lo mortuo fm. R. Idem dici pōt in qualibz prediatur legāti in p̄dio meo quod mihi legat: vt h innt. ... us. §. dn̄s. az. et fm hoc referf hic ad p̄imum et ad p̄dio. Sz si hz ius pignoris v idē q̄ non videat ... az. sed ꝯ fm. p. vt. ff. de libe. le. l. i. et. ff. ti. i. l. senatus ...

Q. Rei. p̄prietas.

r Cōtinet. i. vsufr. sed fundi legati continet ... vsufr. pōt possetur ... l. si alr ... parte contingit liberatio quasi in pte ppriet...

[illegible] d.l.fal.l.pf filiũ.r.ff.c.§.si duos.ac. [illegible] at.nã pmo elect⁹ ex nullo testõ petet.aliogn si [illegible] ganbus cũ ceteris cõpetit petitio.vt.s.e.l. [illegible] i notte hrdis i suspẽso sic creditor an nõ.rc.sic. [illegible] si posse mutari.vt.s.cc.i.l.hmõi.§.s; sic bus

a Portionib⁹.trib⁹. Jo. b Hereditario.i.h ipso q̃ sunt hr̃des ro gati nõ tñ ex ei⁹ testõ s; legãtis.vt.s.e.l.i pn.a;.meli⁹ ergo dixisset lega. tario.h. c Si alteri.q̃ eẽt de familia.fact.n.h tñ gñalia collõ q̃tu; spalis.ut.C.de secũ.nup.l.si qs porus.§.certũ.s; ar.ẽ.in auc.nũc aũt ibi posita.q̃ ẽ.j.in auc.de nup.§.soluto.

tor^a: sine mutet^b ex neutro testõ petitio ꝯpetit. Si ð falcidia^c q̃rat: pi de oia siuabunt ac si noia ti ei q postea elect⁹ ẽ pmo⁹ testõ fideicõmissũ fuiss; relictũ. Non .n. facultas necessarie^e electõis p pte libalitatis bñficiũ;^f ẽ. Quid eni est q̃ si suo vr̃ reliq̃sse: q qð re liq̃t oimõ reddẽ ðbuit? Ita- q; si cũ forte tres ex familia ex- sent.ei⁹ q fideicõmissũ reliq̃t eo dẽ vr̃ dispari gradu, satis erit vni reliq̃sse. nã post q̃; paritũ ẽ volũ tati, ceteri ꝯditione^h deficiunt.
Sz si vno ex familia hr̃dis i- stituto^i: ille fũdus^k extneo relict⁹ est: p inde fideicõmissũ ex illo^l te stõ petet^m: ac si nemo de familia hr̃dis heres extitiss;^n. Uerũ is q heres scriptus ẽ rõne doli ex- ceptiõis^o ceteris fideicõmissum petentib⁹ facere ptẽ intelligit^p. Nã que rõ^q ceteros admittit: ea dẽ tacitã inducit compẽsatõez.
Si duos de familia non eq̃s portionib⁹ hr̃des qdẽ scripsit^r: ꝛ partẽ forte quartã extero eius- dem fundi legauerit: pro his q- dem portionibus^s quas iure he- reditario^t retinent: fideicõmissũ non petet. non magis q̃; si alte ri^u fundum plegasset: pro altera^x pte q̃ in alter collata ẽ: viri lem q sunt ð familia petant^y: ad missa, ppter hr̃dũ virilẽ portio- nẽ cõpensatione^z. Sz ꝛ si futu dũ heres vni ex familia relique rit: eiusq; fidei cõmiserit vt eũ extero restituat. Quesitum ẽ an hoc fideicõmissum ab extneo^a pe ti possit? dixi ita demũ^b peti pos se: si pterea tñ dẽ eidẽ^c relictum eẽt: qð fũdi pciũ efficiat^d. Sz sigdem ille por testator, ita fidei cõmissum reliq̃ss; rogo fundum cui voles: aut qb⁹ voles ex fami- lia relinq̃s rez i expedito fore^e.
Qð si talia v̄ba fuissent: peto ne fũd⁹ ð familia exeat. hr̃dis he redẽ^f pp seq̃ns fideicõmissũ qð i exter collatũ ẽ oneratũ^g itelligi. Petituris ðinceps a ceteris ex pmo testamento^c fideicõmissũ: post mortem videlicz eius^f, q p mo electus est. Et ideo si^a ele- cto vno fideicommissum in exte rũ non ꝯferatur^b non alis ei q ele ct⁹ est fideicõmissum pstãdũ erit

x Pro altera.s.quarta.
y Petãt.s.si simul veniãt ad petionem aliogn q̃ sunt plures rei credendi q i fami lia ꝯtinent graduũ dignita te ꝛ absentiũ ex iusta cã rõne seruata: occupãtis erit actio ꝯditioq; melior.vt.s.e.l.si ticio ꝛ.l.si qs ticio.ꝛ.l.cũ q̃ dã.ꝛ.l.si tñ.ꝛ.l.oia.ꝛ.ff.e.l. pe.§.fratre.R.
z Cõpensatõe. hoc expone. vt.s.pr.§.nã si ꝯueniant hr̃ des rogati actõe ex testõ vel ẽt rei v̄e.cũ nõdũ tradiderit extero excipiẽt vt retineant viriles i illa quarta. Itẽ ꝛ si extero ẽ tradita ꝛ ipse ꝯueni atur rei ven.qð põt.vt.j.e. l.cũ pf.§.libertis. excipiet ex psona hr̃dẽ.ꝛ hoc no.s. pri.§.
Sed ꝛ si fundum. Eli- gẽs nõ põt electũ grauare vt alteri r̃stituat nisi eidẽ tñdẽ relinq̃t.ꝛ ẽt tunc poterit ab extneo vẽdicari si a testatore donũ fuerit ne exeat ð fami- lia.h.d. pmo soluit vnã.q.ꝛ põt limitationem. so soluit aliã ꝛ ponit illationẽ ex ea. ꝛ ait br̃ q̃ si talia.bar.
a Ab extraneo.s.i. an extra- neus petere possit.
b Dixi ita demũ.s. vr̃ hr̃s satisfecisse volũtati legãtis si pterea.ꝛ ẽ ver si põr testa- tor ita dixit cui voles dato. sec⁹ si ita.ne pdiũ exeat ð fa- milia.tũc.n. post mortẽ ele- cti legatarij ceteri petũt.vt.ff.in v̄.petituris.rc.a30. c Tñdẽ ei. dẽssec⁹ si min⁹.nã in eo qð vltra ẽ onerari nõ põt q̃scũq; varies: nisi in ca sib⁹ duob⁹.ut.j.e.l.i pator.§.si centũ.ꝛ.j.ad.l.fal.l.s; si nõ seruus.ac.

[illegible] traher fal.s; mõ detrahit: q: non puenit ex eo le [illegible] n.ẽ rc.l; eligere possit cũ ẽt vlteriori q: hic ha- [illegible] s.e.l.cũ qdã.si vo familie relicti eẽt pores in gra [illegible] l.cũ ita.§.i fideicõmisso.ꝛ no.C.de v̄.si.l.fi.acc. [illegible] b Conditione.legati tacita.cũ.n leget te [illegible] alia dato singulis alteri nõ ðdit dare iussus vide [illegible] n quidam.R.
[illegible] vn⁹ ex ceteris istituatur ꝛ fundus extraneo lega- [illegible] ðducta portõe hr̃dis h.d. hic iuriscõsult⁹ deter- [illegible] a eãdẽ materiã.ꝛ sic h; duas ptes.sa ibi. ver h. [illegible] hr̃de rogãtis.i.ipsi⁹ pmi testatoris.ꝛ dic insolidũ [illegible] i pte hr̃ditatis ꝛ pte fundi põt casum.ac. [illegible] an⁹ q vni ex familia cũ moreret hr̃s iussus est re [illegible] illo.testõ s.pmo puta sempronn. [illegible] alij de familia q non sunt istituti hr̃des ab insti [illegible] pposita act.psonali ex testõ cũ possent ageret i rẽ [illegible] ossidentẽ.ac. n Heres extitisset. hoc vr̃ fal [illegible] de vr̃ eũ elegisse.vt.j.e.§.s; ꝛ si fundũ.ẽ so.h re [illegible] neũ.vt nec momẽto apud heredẽ maneat.vt.s. [illegible] §.i.ibi.l; nullo rc.ꝛ de fur.l.a ticio.qð.j. ẽ sec⁹ [illegible] o Doli exceptõis, que trãsit ad legatarium si [illegible] ar.s.de pac.l.si tibi.x.§.pactũ.hr̃s aũt legãtis [illegible] legaci nõ põt.ut.j.e.§.si rem.a30. [illegible] f,i.vt hẽat ptes tñ viriles deducta pte institu- [illegible] no.s.e.l.si ticio. q Que rõe aũt h rõ.q: ð [illegible] eligt extraneo.ergo ꝛ ipe cũ sit de familia admit [illegible] t.ꝛ h vocat cõpensari.i prope tñ.istitut⁹.n.ẽ obli [illegible] tat ac.ex testõ hia q sunt ð familia.s; cõ illi nullo [illegible] gati.nec.n.plures legatarij sunt inuicẽ obligati. [illegible] det tenet alijs rei vẽ.nõ ergo põt dici cõpensatõe [illegible] icij.vt.s.de cõpẽ.l.i.põt ergo p ꝯpẽsatõe.sic.s. [illegible] gdã tñ dicũt ꝯnotãtes ꝛ dicẽtes h ꝯpẽsari qð vtri [illegible] tis ꝯcedi ðt p.l.s.ð hr̃.insti.l.q nõ militabat.i. [illegible] l.i.§.pe.lex tñ ista nõ pbat hoc sm a;. [illegible] ures ex ceteris istituant: ꝛ ps fundi extraneo relin [illegible] excepta pte q̃ istitutis cõpeteret.h.d.bar. [illegible] ogatus restituere fundũ botrianũ.ac.

a Efficiat. cũ determinatõe quã subijcit.s; siqdẽ rc.s.qñ testator dixit fũ dũ cui voles.aut qb⁹ ex familia voles.si aũt dixit ne fundũ alienaret ex fa miliã.tũc locũ h;.§.q̃ si talia vt si petãt illi ð familia nisi mortuo scðo he rede.i.gayo q ẽ vn⁹ de familia. b In expedito fore.q: tũc erit ver qð dcm ẽ.ꝛ sic ẽ determiatio pcedẽtis dicti.s; s.s.e.§.s; si vno.nã ibi tci⁹ vr̃ eligisse hr̃dẽ suũ: ꝛ cũ ei relictũ ẽ q̃ facit pciũ fundi: ꝛ plus.nec tñ extneus fundũ sibi relictũ ab eo peter põt ꝛ hẽre imo ꝛ ceteri ð familia petẽt.sol. h spãlr contulit in vnũ ð familia legãdo vt extero restituat.ibi gñalr insti tuẽdo heredẽ.ar.in auc.ð nop.§.soluto.vñ ibi nullo momento stetit apð heredẽ.hic sic apud legatariũ ut ꝛ ibi no.q̃sq; tñ facit gñ al collo: q̃tum spãlis ꝛ ccontra si ponas fundũ in hr̃ditate mãsisse.vt.s.§.si duos.vl at tẽde.an pptera istituat aliquẽ heredẽ de familia vl ei legat pciũ fundi q̃ extneo velit fundũ botrianũ dari an nõ. In pmo casu satisfactũ ẽ testanti. i scðo nõ.q: alia mente: vt q: meruerat vel cognat⁹ erat potuit eũ istitue re.ꝛ h ẽ q̃ dicit pterea tñ rc.ꝛ in hr̃ditate psumã nõ ppterea relictũ q̃ le gat extneo: aliogn nõ faceret ptẽ alns qð tñ facit.ut.s.§.si duos. at in le gato psumã q̃ sp ppterea leget ut eũ grauet de fideicõ.q: alr diceret nul lũ cũ alia rõne eũ grauare si possit.ut.a.e.ticia.§.i.in fi.q rõ i hr̃de falsa ẽ.alij dicũt si ab istituto leget nullũ ẽ legatũ.vt.s.sec⁹ si p fideicõ.ab insti tuto relinquat vt h q: aliquo tpe fuit penes rogatũ dñium qð displicet. q: nõ differũt legata a fideic.ut.s.ti.i.l.i.ꝛ.C.cõia de le.l.i.ꝛ.ij.
c Heredẽ.s.rogati ne de familia exeat.q: hr̃s reliq̃t vni ð familia puta gayo rogauitq; eũ gayũ vt extero restituat. d Oneratũ.i. estiatõe fundi q̃si testator.s.tici⁹ sciẽs reliq̃sset p fideicõ.rẽ alienã.ut.C.e.l.cũ alie nã.ꝛ h.tũc cum ceteri ð familia petẽt qð qñ sit subueñt. e Et pmo testõ.s.sempronij. f Videl; ei⁹.s.legatarij.s.gaij q erat ð familia ꝛ rogat⁹ erat extero pstar.nã dõec iste legatari⁹ viuit cũ sit ð familia n dz. ꝛ q: hr̃s vr̃ eũ ali⁹ hẽat ab eo.s; eo mortuo cũ extneũ.i.fideicõmissariũ relin ꝛ q: hr̃s vr̃ eũ ali⁹ hẽat ab eo.s; eo mortuo cũ extneũ.i.fideicõmissariũ relin quat successorẽ i ea re ceteri admittũt.poss; tñ ꝛ alr distigui.ut no.j.e.l. peto.§.pdiũ.i fi. a Et iõ si.s.i.ꝯuis.q.d. multomagis sit h cautio ðq̃ h subueniret vt i extneũ ꝯferat sm. R.i nel lege sm a;.si ꝯditõ alr.q: si roga uit heres tici⁹ eũ legatariũ q erat ð familia vt extero restitueret cessaret cautio.vtpote cum in extraneũ ꝯferat ex heredis expssa volũtate.ac.
b Nõ ꝯferat.s.i.si rogauit eũ q erat ð familia cui legauerat vt extero dast.

a ¶ Interpositis caut. i. cautione. ad quod. j. de au. ⁊ ar. le. l. si vxori. §. si. ⁊. l. ticia. Ite facit. j. ti. i. l. pater. §. ij. ⁊ de rebus du. l. vtrum. §. i. ac.
b ¶ Restitui. ipsi danti. cū dans sit de familia. ⁊ alioquin caueret se restitutum familie. vt. j. eo. l. peto. §. fratre. azo.
¶ Rogo. Iussus cum moriet eligere, pōt donec viuit eligere: ⁊ ante nullus admittit sed eo non eligente oēs. h. d. bar. Uel sic. Heredis ē eligere cui de familia restituat: interi nullus admittitur ad petendū. licʒ sic hēs moriatur ārequā eligat nō trāsmitteř ius eligendi. sʒ oēs de familia admittūtur ad legatum. h. d. bal.
c ¶ Rogo. quo ad verba: nō minus quo ad sententiam.
d ¶ Pferri. quod ē superuiuente rogato. vt. §. e. l. in pan.
e ¶ Datum est. i. dari potuit per elec. vt. j. de sta. lib. l. labeo. vel ponitur pro dando. azo.
f ¶ Unus. i. tantum.
g ¶ Sed omnes petāt. sed simul veniant. ꝙ dic vt. §. e. l. cū qdā. ⁊. l. si tamē. accur.
h ¶ Quod. sub. illud qd ⁊c.
i ¶ Datum ē. ex primo testamēto voluit. n. vnū eligi. nō omnibus dari precepit. sed q: non ē electus omnes petent az. ⁊ facit. j. eo. l. cū pater. §. hereditate. ⁊. §. rogo. ⁊. j. ti. i. l. pater. §. filiā. ⁊. j. de rebus du. l. vtrū. §. i. ⁊. j. de bo. lib. l. si filius. §. cum si li^s. ⁊. j. vnde cog. l. i. §. si qs. ⁊. j. §. iure fis. l. edicto. §. idē ⁊. §. cū asit. ⁊. §. si pars here. pe. l. antiqui. ⁊ supra ti. i. l. si pluribus. accursius.
¶ Si rem. Si testator legat rem heredis vt suam valet legatum. hoc. d. bar.
k ¶ Si reʒ. non cogendū: nā in aliena locuʒ habet: vt hic subijcit. ⁊. C. e. l. cum alienā. ⁊ de fideicō. l. predia. ⁊. §. ti. i. l. si qs inquilinos. §. i. sed ar. contra. §. ti. i. l. si domus. §. i. ⁊. l. non quocunqʒ. §. i.
l ¶ Redimere. quod erat extranei. h autem ipsius heredis. accursius.
m ¶ Faciliores. ⁊ ideo q: iure heredis e eadē facultas. naʒ sicut ppriā ita hēdis legare possumus vt insti. e. §. non solū. ⁊. j. de vsufr. le. l. sticho.
¶ Si omissa. Lʒ verba fideicōmissi sint defectiua: tamen debetur si ex mente colligatur. hoc. d. Bar. Uel sic. Imperfecta scriptura dummodo possit recipere sanum intellectum non viciat. B.
n ¶ Uerba. solēnia que olim exigebantur: hodie non: vt insti. de sing. re. per si. §. si. vel pone ⁊ hec ē melior: sic ꝙ testator semplene relinquit fideicō. ita. s. hēs meus per fideicō. fundus sempronio. lʒ. n. verbum dato. vt equipollens non sit expssum: tamē q: scriptura congruit sensui testatoris: sicut ⁊ ea que debuerant scribi: tenet fideicō. vt. C. de fideicō. l. i. sic eni ē in institutione. vt. §. de here. insti. l. i. §. q neqʒ. ⁊. §. sinsūt. ⁊. l. qaotiens. §. i. ⁊. C. de testa. l. errore. ⁊ in legatis. vt isti. e. §. nostra autē. ⁊. C. cōmunia de lega. l. ij. ⁊ supra ti. i. l. si in testamēto. vel dic tertio. quia testator legauit chartas suas intelligens libros. nam significatio verbi non cōgruit sensui testatoris. sed quia aliquo modo potest aptari tenet. vt infra ti. i. l. librorum. §. ꝙ tamen cassius. accursius.
¶ Itē marcus. Uerba emancipatiua futuri euentus ad grauatuʒ directa fideicommissum inducunt. Bar.
o ¶ Item marcus. vxor eius heres instituta.
p ¶ Bonor. habitus a viro vxori. accur.
q ¶ Transacti. i. finiti per morteʒ non mala gratia per diuortium.
r ¶ Qui melius. i. bene vel melius q̄ʒ modo ipsa facere velit. accursius.
s ¶ Prouidentissimus. prouidentia in armis. religio in legibus. vt insti. in pemio. in pn. ibi iuris religiosissimus ⁊c. ⁊ ibi summa prudentia.
t ¶ Uerba. solenia vel ēt consueta hodie. nam oia cessabant: ⁊ tunc valet vt h. ⁊. j. ti. i. l. pāphilo. ⁊ de adi. le. l. aliūe. sed contra. j. e. l. cū pr̄. §. mādo. sol. ibi dādo consiliū. Itē contra. j. ti. iij. l. generali. sol. ibi. Item contra. §. ti. i. l. pr̄ filiū. §. penul. Sol. ibi. Itē facit. §. ti. i. l. ⁊ hoc. ⁊. l. eo mō.

q̄ʒ iterpositis cautōibus^a fundū cū morieř: si ñ in familia cū effectu relinq̄retur: restitui^b. ¶ Rogo fundū cū morieris fr̃ibus ex libertis cui voles: qd ad vba^c attinet ipsi erit electo. nec hoc petere q̄sq̄ʒ poterit quādiu p̄ferri^d pōt ali^e. Defuncto eo pri^f q̄ʒ eligat petant oēs. Itaqʒ eueniet vt qd vni datū ē^e viuis plurib^s vn^f petē nō possit: sʒ oēs petāt^g qd^h nō oib^s datum ē:^i ⁊ ita omñ petē possit vn^s si solus moriēte eo superfuerit. ¶ Si rē tuam quā estimabā meā a te hēde instituto tibi lego legē: nō ē Neratij prisci sententie: nec cōstōni loc^k: quia cauet ñ cogēdū^l p̄stare legatū hēdē. Nā succursum ē hēdibus ne cogātur redimeř^l qd testator suum existimās reliq̄rit. Sūt. n. magis in legādis suis reb^s q̄ʒ in alienis comparādis: ⁊ in onerādis hēdib^s faciliores^m volūtates: qd ĩ hac spē nō euenit: cū dñiuʒ rei sit apud hēdē. ¶ Si omissa fideicōmissi vba^n sint: ⁊ cetera q̄ legūtur cum his q̄ scribi debuerūt congruāt: recte datū ⁊ minus scriptum exēplo institutionis legatorūq̄ʒ intelligetur. Quam sniam optim^s quoqʒ impator noster seuer^s secutus ē. ¶ Item marcus impator rescripsit vba quibus testator ita cauerat non dubitare se quodcunqʒ vxor^o eius hēs instituta cepisset: liberis suis redditurā: p fideicōmisso accipiēda. Quod rescriptū summā hʒ vtilitatē ne. s. bonor^p hñ trāsacti^q matrimonij, ⁊ fides ēt cōmunium liberorū decipiat patrē: q meli^r de matre p̄sumpserat. Et idē princeps prouidentissimus^s ⁊ vir religiosissimus: cū fideicōmissi verba^t cessare animaduerteret: eum sermonē pro fideicōmisso rescripsit accipiēdum.

Paulus.

Sequēs q̄stio ē: an ēt que viuus p donationē in vxorē cōtulit in fideicōmissi petitionē veniēt? Rñdi ea extra bonorū cāni^u defuncti computari debere: ⁊ propterea in fideicōmisso nō cōtineri: q: ea habitura eēt alio herede exsīte. Plane nominatim maritus vxoris fideicōmittere pōt: vt ⁊ ea restituat. Pap.

Peto luci^x tici vt cōtētus sis c. aureis: fideicōmissum valere placuit^y: idq̄ʒ rescriptū est. ¶ Quid ergo si cū hēdē ex pte instituisset^z ita locut^s ē. peto vt pro pte tua cōtēt^s sis luci tici. c. aureis: peteř poterūt cohedes partē hēditatis eo^a retinēte sine pcipiēte q^r cōtētū eē voluit dfunct^s. sine dubio facili^b ē hoc pbar^c. q̄ʒ pbari potuit illo^d: cū fideicōmissū ibi^c petař ab his^d cū qb^s testator locut^s nō ē. ¶ Idē dicem^e

⁊ infra. e. l. peto. §. ⁊. iij. respō. ⁊. §. ti. i. l. filiusfam. §. vt quis.
¶ Sequens. Ea que quis caper alio herede existente non ex eius ultima voluntate in fideicōmissum generalē non veniūt. h. d. sic. In generali fideicōmisso non veniūt ea que grauat^s hʒ non ex vltima voluntate. sed ex contractu inter viuos lʒ morte confirmata.

cui nihil erat relictuʒ: inducunt cōmodū ⁊ petitionem. Relata vero ad instituta inducunt vt teneatur restituere residuū coheredi si ipsum hʒ vel veniret ab intestato si nō habʒ. h. d. vsqʒ ad. §. prediū. Ponit tres casus. Primus quādo refert ad illū cui nihil erat relictū vsqʒ ibi. Quid ergo. Secundus quando ad institutum pro parte vsqʒ ibi. dicemus. Tertius quando ad institutum in solidum. Pau.
y ¶ Peto luci. primo casu loqtur fideicōmissario. ... In tertio ibi. Idē dicem^s ⁊c. heredi ex pte. ⁊ sic onerato.
z ¶ Placuit. s. c. aureor. ⁊ sic heres prestabit lucio ticio. ... fideicō. quasi tacite relictū: vt h. ⁊. j. ti. i. l. fideicōmissa. §. si qs ...
¶ Instituisset. s. lucium ticiū. ac. ¶ Eo. s. lucio ticio.
a ¶ Quo. subaudi illo. ¶ Hoc pbare. s. qd dem ē in secō casu.
b ¶ Illud. qd dem ē in primo casu. ac. c ¶ Ibi. s. i primo casu.
d ¶ Ab his. s. heredibus. vt ipsi heredes prestent cū quibus ... quos nō direxit sermonē. In secundo casu secus: ⁊ ita facilius ... tur. ⁊ ponitur hoc verbum facilius comparatiue. nā ... sic pbatur non eē necessarium, vt testator loquatur cū eo ... ret si tamen apponat vba preceptiua ut hic. Secus si ... eum si dirigat ad legatarium non valʒ. secus si ad eum ... vt. §. e. l. vnū. §. si. ⁊. j. de usufru. le. l. generali. i. respon. ... respon. contra. j. e. l. cum pater. §. pater qui filio. Sol. ibi ... tra. §. titu. i. l. filius. §. diuus. sed hic tacite videtur ... hibitionis. quia videtur noluisse residuum a. c. aureis esse ... dum per fideicōmissum coheredibus. nam veniens ab intestato ... non possʒ. qui sic pro parte decederet testatus ⁊ pro parte ... quod eē nō debet. ut insti. de here. insti. §. non aūt. ... e ¶ Idē dicemus. ... se qd esse pōt. Itē facit. §. ti. i. l. pe. ac. ... deicō. tacite contineat quicquid sit vltra. c. aureos ...

si cū ex asse scripsisset hrdē: eius grā^a q legitimus hrs futur^9 eēt ita loquat^b. pero pro hereditate quā tibi reliq: qq3 ad frēm meū iure lrio redirer^c: ptētus sis.c.au reis. Prediū^d qd noie familie relinqt: si nō uolūtaria^e fcā sit alienatio: sz bona hrdis^f uenīāt tādiu retinere emptor pt q3diu debitor^g hret i bonis non vēditis: p^9 mortē eius^h non habiturus^i: qd ext̄ne^9 hrs^k pstare coget.

Mater filio impubē hrde instituto^k: tutorē eidem ascripsit: eiusq3^l fideicōmisit: vt si fili^9 su^9 intra.xiiij.an. decessisset: restitueret hrditatē sempronio. nō iō minus fideicōmissu3 recte datū intelligi d3: q2 tutorē dare mr nō potuit^m. Nā 7 si pr non iure fcō testō tutoris fideicōmiserit eque pstabit^n: queadmodū si iur testm fcm fuis3. Sufficit.n. vt ab impube datū fideicō. videat ab eo dari: quē is q dabat tutorē ōderat: vel ēt tutorez fore arbitrabat^o. Idē i curatore ipuberis vl'minoris annis d3 pbari^p. Nec interest tutor recte dat^9 vino pre moriat: vel aliq puilegio excuset: vel tutor eē nō possit pp etatē ei^9 cui tutor fuerat datus: qb^9 certe casib^9 fideicō. nō intercedit: qd a pupillo datū vi^r. Hac ōniq3 rōne piacuit a tutore q nihil accepit fideicō. relinq pupillo n posse: qm qd ab eo rlinqt extero: n ipsius pprio sz pupilli ure debet. Frē hrde instituto petit ne domus alienaret: sz ut i familia relinqret. Si nō patuerit hrs volūtati sz domū alienauerit: vel extero^v hrde istituto ōcesserit: oēs fideicō. petēt q in familia fuerunt. Quid ergo si sint eiusdē gradus ita res tēpari d3: vt primus gsq3^x prio loco videatur inuitatus. Nec tamen ideo sequētiū causa pp supiores in posterum ledi d3. sz ita prim^9 gsq3 admittēdus ē si paratus sit canet^z se familie domū restituturū^a. Qd si cautio n fuerit ab eo q primo loco admissus ē desiderata: nulla qdē eo noie^x nascetur ōditio^y: sz si dom^9 ad exterū qnq3 puenerit: fideicōmissi petitio fālie ōpetit. Cautionē^z āt rōe doli mali excep tōis: puto iuste ōsiderari^a q3uis nemo aliuf ulterior ex familia illa supersit.^b Si qdē sint postea emācipati: tractari pt an hi qq3 fideicō. recte petant. 7 puto fcte petituros: qm familie^c appellatione, persone quoq3 he^e demonstrate intelliguntur. Idem.

Imperator anto. rscripsit legatariū si nihil ex legato accepit ei cui d3 fideicōmissū, actionib^9 suis posse cedere^e: nec id cogēdū soluere. Quid ergo si n totū sz ptem legati relicti restituere rogatus. abstineat^f eo, vtrū actiōib^9 suis in totū coget cedere: an vero nō: nisi ad eā q3-

titatē q̄ fideicōmisso ↄtinet: qđ rō suadet. Sȝ ⁊ si legatū pcepit ñ amplius ex cā fideicō. cogēd͛ erit soluer: q̄ȝ pcepit. Si.c.legatis duplū restituē rogat͛ fit. ad sūmā legati videbit ↄstitisse. Si āt p͛ tp̄s fideicōmissū relictum fit: vsuraȝ dūtaxat additamētū admittet. Nec mutanda sñia erit q͛ forte legato percepto magnū emolumētū ex aliq̄ negocio ↄsecutus ē: aut penā stipulatiōis imminētē euasit. Hoc ita si q̄ȝtitas cū quātitate ↄferat. Enīuero si pecūia accepta rogat͛ sit rē ꝓpriā quā q̄ȝ maioris p̄cij estimaret: restituē: nō ē audiēdus legatari͛ legato pcepto si velit ↄputar. Nō.n.eq̄tas hoc pbat pati si qđ legatoȝ noīe pcepit: legatarius offerat. Cū qdā filio suo ex pte hēde istituto: patruū filij eius cohēdē ei ōdisset: ⁊ ab eo petisset vt filiū suū ꝓ virili portiōe filijs suis coheredē faceret: siquidē minus esset in virili portiōe q̄ȝ fr̄is hēditas hēt: nihil amplius peti posse. Qđ si pl͛ eēt fructuū q̄s patru͛ pcepit: vł q̄s pcipe potuerit: dolo si pcepit: hñdā eē rōnē. nīsum ē.ñ sec͛ q̄ȝ si cētū milib͛ legatis roget p͛ tp̄s maiorē q̄ȝtitatē restituē. Cū āt rogat͛ fit ut qc qd ex hēditate superit p͛ mortē suā rstituē: si ō p̄cio reȝ vēditaȝ alias cōparat: diminuisse q̄s vēdidit non videtur. Idē.

Sed qđ ide ↄparatū ē vice p mutati dn̄ij rstituet. Idē.

Idē s̄uandū erit: ⁊ si ꝓprios creditores ex ea pecunia dimiserit.ñ.n. absumit: qđ i corpe r̄imonij retineat. Idē.

Si qđ ex pāphila nascet legatū mihi fuerit: si ego pāphilā emā: eaq̄ȝ apud me sit enixa: rōe sūma rñsū ē ñ ex cā lucratiua ptū itelligi meū scm̄: idq̄ȝ peten dū ex testō totū tāq̄ȝ istū emisse: vt.s.p̄cij ↄtributōe scā: ↄseq̄r tm̄ quāti puer ōducta mr̄is estimatiōe ↄstitisse mihi uidex i cā legati dat͛ estimauerit. Idē.

Titio.c.aureos hēs p̄sti die dato. dinde ꝓtulit diē legatoȝ nō ē veȝ qđ alphenus rettulit.c.p̄sti die deberi: q͛ diem ꝓprium habuerant. Idem.

Miles ad sororez ep̄lam͛, q̄ȝ p͛ mortē suā apiri mandauit. talē scripsit. Scir te volo donare me tibi aureos octingētos fideicōmissū ōberi sorori ↄstitit necalīud ꝓbādū i cāusibȝ sup ma uolūtate. Plȝ.n. ↄsistet fidei cō. ac si ōsunet cū eo loquar: quē p̄cario remunerat. Pro pte hēs institutus cui p̄ceptiones erāt rlicte: p͛ diē legatoȝ cedētē ā ādita hereditatē vita decessit: ptē hereditatis ad cohere des substitutos ptinet placuit. p̄ceptionū āūt portiones q̄ pro parte coheredū ↄstituerunt. ad hēdem eius trāsmitti. Idē.

b ¶ Nō ampli͛. nisi i casib͛ vt.s. pr. §.ubi s. ad hoc ⁊ ad l. seriote pr. §. ⁊.j. de v.si l. aliō. ⁊.C. [illegible] q̄ sub mō.re.l.ij.⁊.s.ti.i.l. filius.⁊.j.ti.i.l.cū qs scedū.⁊.j.de alimen.le.l.stichos.⁊.s.ti.i.l. si ser. [illegible] reb͛ p fideicō.re.in p̄a.⁊.j.ad.l.fal.l.si fundus [illegible] ac.

a ¶ Dōī.vltimū.ac. ita rē.uot.⁊ faciūt cōiter ad hoc cōtra de le.l.i §.si.⁊ de his q̄ sub mō [illegible] p̄n.⁊.l.si.i p̄n.⁊.l.i.§.scedū.⁊.j. [illegible] §.cū qd ⁊ insti.de sing.reb͛ p [illegible] in si.⁊.s.ti.i.l.ciuitatib͛.ac.

¶ Si centum. Oneratus in q̄titate ñ pt vltra grauari q̄ȝ sit illa ⁊ eius vsure si onus in quantitate ↄsistat. sec͛ si in specie propria.b.

c ¶ Legatis duplū. puta.cc.⁊ facit.s.pri.rñ.accur.

d ¶ Fideicōmissum.s.de prestando duplum.dy.

e ¶ Relictū.s. duplū vt post quinquēniū prestet duplū.

f ¶ Additamētū. q͛ si iterim colligat vsuras q͛ possit soluere duplum qđ teneatur.

g ¶ Percepto.a primo le.

h ¶ Emolumētū.sic.s.ō acti.emp.l.si sterilis.§.cū p venditorem.ar.cōtra.s.de in litē iur.l.nisimus.⁊ de eo qđ cert.lo.l.ij.§.si.accur.

i ¶ Cū quātitate.idē si hēditas cū hereditate: vt.j.pri.§.⁊.l.cū pf.§.ticio.ac.

k ¶ Propriam.s.legatarij.secus si alienam quā prestare ñ potest nisi redimat: vt.s.e.l.vnum.§.si rem.accur.

l ¶ Offerat.sic ē no.casū: vbi i plus grauar q̄ȝ honorer.ē ⁊ alius.j.ad.l.fal.l.sȝ si nō seruius.⁊.s.de minor.l. si minor ⁊ alius.j.e.l.cū pf.§.mēse.⁊ alius.s.ti.i.l.plane.§ si cui. Regulariter ō.vt.s.i p̄n.huius.§.⁊.s.pri.§.i si.cuȝ suis ↄcor.⁊.s.mā.l.si hēditatē.⁊ i sn.de singu.re p fideicō.re.in p̄n. Itē no.de vsura medij tēporis.sic.s.ti.i.l.filius.§ apđ ⁊.j.de an.le.l.ticia.⁊ de ali.leg.l.stichus.§.ticia. Itez facit.j.e.l.cū pater.§.qui dotale.⁊.j.ti.i.l.ij.§.iul.acc.

¶ Cum quidam. Oneratus i quota nō pōt grauari in alia quota ultra vires relicti. Barto.

m ¶ Patruū.s.fratrē testantis.accur. n ¶ Ei͛.s.filii.

o ¶ Suis.s.patrui.accur. p ¶ Faceret.qđ valet iure fideicō.si directo: vt.s.ti.i.l. fili͛.§.vt qs.⁊.j.ad trē.l.ex scō.§.si tn̄.⁊ facit.j.e.l.cū pf.§.ticio. q ¶ Amplius.s.q̄ȝ virilē. r ¶ Fructuū.s.hēditatis secūde pci pe potuit. s ¶ Habēda eē.virilis ergo ad virilē fit cōpēsatio vel cōputatio. sicut i pecunia.s.pri.§.dixi: qđ est debitū in genere sicut dixi.s.si ps heredi.pe.l.i.§.penul.aȝ.⁊ facit.j.de do.pre.l.iij.⁊.s.de rei ven.l.venditor.⁊ ibi.quēadmodū ⁊c.⁊.j.ti.i.sȝ si sic.⁊.s.si cer.pe.l.rogasti.§.si dē.

¶ Cū autē. Preciū ⁊ res ↄparata ex p̄cio succedit loco rei i vniuersalibus.h.d.bar. t ¶ Vēditaȝ.i.quas vēdidit. u ¶ Alias.i.res

x ¶ Nō vł.ē ergo in fideicō.qđ cōpatū ē:vt.j.l.pri.sic.s.de iur do.l.itaq̄ȝ.⁊.s.so.ma.l.si cū dotē.§.si.⁊ de pe.here.l.si rē.i si.sed contra.j.e.ti.l.sed ⁊ si lege.§.i.So.hic enīt noīe hēditatȝ.ibi noīe suo.ar.ī eo.ti.secȝ de pe.here.l.itē veniūt.§.i.⁊.ij.⁊.iij. Itē qd si alio mō alienauit q̄ȝ vēdēdo: vt q͛ dissipauit vel donauit: rñ.distiguit an fecerit cā iteruertēdi fideicōmissū.an nō: vt.j.ad treb.l.ticius.⁊.s.de pe.here.l.sed ⁊ si.§.q͛ autem.⁊ hoc iure veteri.hodie āt oīno quartā seruare cogit nisi in casib͛: vt.C.ad treb.auc.ↄtra rogatus. Itē ↄ.j.e.l.cū pf.§.dulcissimis.So.ibi.⁊ facit.s.de do.iter vi.⁊ vxo.l.vxor mea.⁊.j.de adimen.le.l.pater.⁊.s.quod me.cau.l.si tpa.⁊ de dolo.l.itaq̄ȝ.⁊ de pecul.l.sed ⁊ si quis.⁊.j.e.l.codicil.§.insulam.

y ¶ Idē seruandum.facit.j.de.sol.l.in pupillo.⁊.s.ti.i.l.meuius.§.i fi do.sed ar.contra.j.ti.i.l.in predijs.i.rñ.accur.

z ¶ Absumit.i.ↄsumit. ⁊ ¶ Retineat.fictiōe iuris per aliam rem emptam.vt in primo.vel per hoc q͛ iste soluens pecuniam hereditariam creditori proprio.⁊ sic ipse effectus est debitor hereditatis.accur.

¶ Si quod. Partum dicitur qs habere eo titulo quo hȝ matrem. bar.

ↄ ¶ Pamphilam.grauidam. Jo.Iȝ.R.dixerit forte.

⁊ ¶ Lucratiua.ergo videor emisse partum.⁊ sic est.ↄ.s.de euicti.l.vace.⁊ l.si pregnans.s.So.non enī sed matrem cariorem emi propter hoc q͛ erat grauida.⁊ hic subijcit tanq̄ȝ ⁊c.eo ergo emptio non [illegible] stipul itē. ve in contrarijs: sed ex empto: vt.s.de euic.l.[illegible] s.ti.i.l.nam quocunq̄ȝ.§.iul.⁊ est arg.ad hoc quod no.[illegible] ne que habetur.C.de furtis.l.ancille.vbi dico q͛ in partu [illegible] tilus.⁊ ideo [illegible] ens [illegible] hic apud me [illegible] ceptus esset [illegible] dicitur.vt.s.ti.i.l.[illegible] quocunq̄ȝ.§.[illegible]

a ¶ Constitisse.[illegible] mater [illegible]

¶ Titio centum. Prolongatio diei legatoȝ [illegible] ēt ad ea q̄ die hñt.bar.

b ¶ Legatorum.[illegible] diē habētiū ⁊ [illegible] tiū.secus si [illegible] legata sine die [illegible] s.⁊.i.l.[illegible]

c ¶ Quia.[illegible] nuin. ⁊ sm hoc [illegible] s.plane.[illegible] pheno quasi [illegible] diei pertineat [illegible] ta sine die nō [illegible] bȝ diem vt.[illegible] ar.ↄtra.j.de [illegible] her homo.[illegible]

¶ Miles. Non refert cū quo qs loquat si verba dispositiua proferuntur.Bar.

d ¶ Ep̄lam in p̄ma.[illegible] testū facta.[illegible] let.vt.C.de codic.l.si.§.si.⁊.l.i.⁊ [illegible] l.⁊ in epistola.

e ¶ Morte p͛ [illegible] cō.⁊c.

f ¶ Donare me.[illegible] putabatur donare [illegible] uiuos.

g ¶ Nec aliud.[illegible] insiste.azo.

h ¶ Cuiuslibet.[illegible] gam.accur.

i ¶ Cū eo.s.[illegible] sano lȝ cū eo nō loquatur testator.[illegible] azo.

k ¶ Quē precario.[illegible] gat heredem de [illegible] do fideicom.azo.

l ¶ Remunerat.nam ob precedens meritum videtur dari: vt.s.[illegible] socio.l.nec adiecit.⁊ facit.j.e.l.cum pater.§.donationis.[illegible] l.fideicommi.fieri per uerbum dono.nam donatio est.que i[illegible] ferat a legato.dic vt.s.ti.i.l.legatum.

¶ Pro parte. Prelegata non ueniunt in substitutione vulgari b.dicit.Dy.Bar.⁊ Bal.

m ¶ Relicte.puta duo fundi ante partem

n ¶ Cedentem.quod est a morte testatoris: vt.C.de cadu.tol.§.[illegible]

o ¶ Substitutos.uulgariter.accur.

p ¶ Placuit.quia hereditas non nisi adita ad heredes transmittitur.ut.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.

q ¶ Constiterunt.i.ualuerunt iure legati.ad heredem.[illegible] ⁊ ē ad hoc C.de ca.tol.§.in nouissimo.pro alia autem parte qua ipse fuerat he[illegible] res non ualuerunt q͛ heredi a se ipso nō potuit legari: vt.s.ti.i.l.[illegible] gatum.§ heredi. Sed ↄ.s.ti.i.l.q filiabus.§ si.⁊.l.[illegible] ro repudiante totum alteri deberi. So.hic coheres fuerat.[illegible] stitutus in omne quod iure hereditario capiebat qui decessit.[illegible] portionem preceptionis.quā noīe hēdis vel iure hereditario habe[illegible] bat substitutus capit: ibi non fuerat substitutus.sed iure [illegible] et offerebatur vel aliter sub cōditione videtur ei legari [illegible] re.s.si heres non erit que hic deficit eo decesso mortuo.⁊ sic [illegible] dente ↄdi.unde nō trāsmittit.ut.C.de cad.tol.§.[illegible] ⁊ sic extitit conditio eo viuo quia repudiat. Vel ibi loquitur [illegible] herede quod patet ex eo q͛ dicit abstinuit.[illegible] eni transmittit hereditatem: ut.C.de his qui ante apertas [illegible] dem modis so.s.ti.i.l.quesitum.§.duobus.que est contra.[illegible]

co.ti.l.ticia.§.i.vbi in totum valet f.d ibi ambo vincit: et ambo ade unt et oes sunt heredes. vñ i vna oñiz hz iure hereditario: in alia ex legata. et fa. C.e.l. cum questio.f.ti.i.l.cũ sextilia.et. C. de fideicõ. l. in persona accur.

Cum filius. Si testm̃ rumpitur p parte: prelegata non debent: sunt nec legata cõmeis. libertates debent et pre stantur insolidum. p ser uitute actio dat insoli dũ. sed pro parte ob. ex ceptione nisi partis esti matio offerat. b. d. sm̃ op. et bar. vel sic et dari op. et bar. rupto pro parte testõ p querelã: rumpuntur legata p eadem portio ne. Item et legata omn̄ dia sec⁹ i libertatib⁹ alia to legata isolidũ debẽt. si servitut prestari ptẽ ex timatiõis. hoc.d. Istud pinc. tractat õ quatuor. s. de prelegatis: de lega tis diuiduis: de liberta tibus: et de legatis indi uiduis: et de seruitutib⁹. In primis diuidit for ma petendi et consequẽdi. In libertatib⁹ nihil di uiditur. sz i aliis indiui duis non diuidit forma petendi seu exigendi.

co.ti.l.si is qui quadringenta.§.fi.accur.

p Filius. vltro respondens pro instituto animo nouandi: vel dic institu tum conuentum habere excep. ex facto filij si insolidum conueniatur. si et fi lius dare velit seruitutem: accepta parte estimationis. accur.

q Falcidie. nam legatarius seruitutis offerre dz estimationẽ fal. hrẽdi: si vult integram seruitutẽ: vt. s. ad.l.fal.l.lege fal. interuenie te. et. s. de doli excep. l. pure. §.i. et facit. s. de seruit. le. l. fi. et. s. de codicil. l. g grauis. Itẽ no. in quo imutet predicta p aut. ex causa que ẽ. C. de li. p. accur.

Cum filius[a] diuersis tribuna libus[b] actionẽ[c] inofficiosi te stamenti m̃ris ptulisset: atq3 ita varie sñie iudicum extitissent: hr̃ dem q filium vicerat[e] p ptibus: quas aliis cohr̃dibus abstulit fi lius[f]: nõ habitur̃ pceptiones si bi[f] datas: si magis q̃z ceteros le gatarios actões ɔstitit[g]. sz liber tatẽ ex testõ cõpetere placuit[h]. cũ[i] p pte filius de testõ m̃ris liti gasset[k]: qd[l] non erit trahẽdu3 ad seruitutes q̃ in pte[m] minui n̄ psũt: plane petet̃ itegre seruit[n] ab eo[n] q filium vicit. Partis at̃ estima tio[o] p̃stabitur: aut si paratus erit filius[p] accepto p̃cio seruitutem p̃ bere: doli submouebit̃ exceptio ne legatarius si non offerat par tis estimationez: exẽplo. s. legis falcidie[q]. Lucio sempronio le go oẽm hereditatem publij me uij[r]: sempronius ea demum one ra[s] suscipiet: q̃ meuiane heredita tis fuerũt: et in diẽ mortis eius[t] q heres meuij extitit, ɔ̃senerauẽ runt. Sicut vice mutua ɔ̃stabun tur[u] actiones q̃ ei prestari potue rũt. Dominus hr̃de fructua rio scripto fundum sub cõditiõe legauit voluntatis tõ non patiat̃ ut heres ex cã fructus emolumẽ tum retineat. Diuersum in ce teris p̃dioz̃ seruitutibus quas he res habuit[x] risum ẽ: q̃m fructus portionis[y] instar obtin3. He res meus ticio dato qd ex testõ sempronij debet̃ mihi: cũ inf no nationis quaz legatarius: idẽq3 añ testõz fecerat: legatũ ex testõ[z] nõ debeat: placuit falsam demõ strationẽ legatario non obesse: nec in totum falsũz videri quod veritatis[&] p̃mordio adiuuaret̃. Seruus pure manumissus[?]: cui libertas pp iuris ĩpedimẽtũ post aditam hr̃ditatẽ non com petit (q̃[r] status eius extrinsecus suspendit̃: forte pp adulterij qd nem[f] ex eodem testõ: neq3 lega ta neq3 fideicõmissa pure data: sperar̃[b] potest: q2 dies inutiliter cedit. Pater cum filia pro se misse herede instituta sic testa mento locutus fuerat: peto cum morieris: licet alios quoq3 fili os susceperis sempronio nepo ti meo[c] plus tribuas in honorez

r Publij meuij. cui meuio testator hrs fuerat: vt. h. su bicit. et facit. C. de here. insti tu. l. fi. accur.

s Onera. promittendo cre ditoribus aio nouandi vel ipso iure vt no. s. e. l. si qs seruum. §. fi. azo. et insti. de fideicõ. he redi. §. post qd. et. §. sz qr. ac.

t Eius. lucij sempronij. ac.

u Prestabũt. p cessionem et sine ea habet utilẽ: vt. C. eo. l. ex legato. et facit. C. ad treb. l. cogi. §. sz et si nõ. et. s. ti. ij. l. non amplius. §. fi. et. s. e. l. lu cius. §. ij.

Dominus. Heres non potest retinere vsufructũ vel partem rei legate. secus in ce teris seruitutibus. h. d. Bar.

x Habuit. in predio testa toris qui prediũ seruiens sub condi. legauit. accur.

y Portionis. sicut si testa tor partem habet in predio legato. et partem heres ei⁹ te neretur dare totũ. ar. s. eo. l. vnum. §. si rez ita et vsufructũ q instar dñij ɔtinet: vt. s. de usufru. l. iij. et. s. e. l. meuius. §. fũdo. Et no. q distinctio hui⁹. §. tollit ɔtraria quorũdã legũ. s. s. e. l. is cuius. et. s. ti. i. l. seru⁹ tici. q de vsufru. dicũt. et. s. ti. i. l. legatũ. §. fũd⁹. et. s. de seru. l. pa pinianus. q de ceteris seruitutib⁹ dicũt. et fact. s. de rei ven. l. fruct⁹. accu.

Heres. Non videtur esse falsũ quod iuuatur primordio veritatis. b.

Primo ponit dictum seu thema. secũdo respondet annectendo ratio nem q falsa demonstratio non viciat legatum. tertio annectit aliam ratio nem: ibi: Nec in totum. h. d.

z Ex testamẽto. s. actiõe. debet̃ tñ ex aquil. stipulatione aio nouandi fcã secus si esset p acceptil. extincta: vel alio modo: vt. s. e. l. si ita scripsisset. et l. si ita quis. et. s. de do. pre. l. i. §. adeo. et. s. ti. i. l. si sic. §. i. in prin. que sunt cõtra hic autem nũq̃ desiit debitũ. ut. C. si cer. pe. l. ex precio. accur.

& Veritatis. no. q origo obligationis non titulus actionis cõsiderad⁹ ẽ. sic et. s. de fideiusso. l. tutor. et de dona. l. q id. et. C. ad mace. l. si filius. et. s. de li. le. l. fi. et. s. de ɔsti. pe. l. itẽ. §. q dicit ar. ɔ. s. de ɔdi. sine cã. l. i. §. siue autem ab initio. et. s. de cap. l. i bello. §. codicil. et s. de here. uen. l. i. Idẽ fa cit. s. de auro. et ar. leg. l. quintus. in fi. ac.

Seruus. Si aliquo casu libertas ĩpeditur tẽpore quo cedit dies lega ti. vitiatur legatum. h. d. Bar.

? Manumissus. i. iussus esse liber a domino et ei legatum relictum qd po test esse. vt. C. e. l. seruus. nisi aliud impediret: vt hic fuit.

r Quod. i. idest quia.

a Questionem adulterij. cum domina a seruo cõmissi. vñ accusatur: ut. s. de here. insti. l. his verbis. §. interdum. alij dicunt. ut. R. cũ dña ab alio cõmissi. et sic interim differtur libertas: ut de seruo possit haberi. qd vt. j. qui et a quibus. l. prosperit. qd nõ placet. q2 tõc speraret legatũ post pur gationem criminis. ut ar. C. ad sil. l. penul. Item si als ex delicto serui n̄ cõpetit libertas: ut. C. qui non pos. ad. li. per. l. i. et quibus ad li. pcla. non licet. l. ij. Quid dicos? n̄i. idẽ qd hic ar. s. cõia pre. l. fi. i fi. nec obstat. C. q̃ñ pos. ad. li. per. l. i. i fi. q2 dicit ibi eo tẽpore. s. finito tpe pene. Sz. R. dixit hic et alibi: percipi p̃io legata finito impedimẽto. sec⁹ si ex se. cõsulto sil. is impeditur. ut. C. ad sil. l. pe. ac.

b Sperare. audi. R. sz ipse dicit añ inocẽtiã ab eo purgatam. et sic no. sm primũ actum mouẽtis non suspẽdi. sic. s. cõmunia pre. l. fi. in fi. ac.

Pater. Qui legat uni ex ceteris plus videtur oĩbus legare: et exces sum in illo heredis arbitrio ponere videtur. Bar.

c Nepoti meo. nato ex eadem filia. ac.

a Cum filius. et pone casum. vt. C. de inof. te sta. l. cum duobus.

b Tribunalib⁹. i. apud diuersos iudices p tri bunali cognoscẽtes. idẽ dico et si ẽent delegati. vel si vnus eẽt tm̃. quia actor ɔ vnũ nõ ɔ alium apud iudicẽ probauit. azo. ad quod. s. de inof. si. te. l. nã. et fi. §. fili⁹ ac.

c Actionẽ. i. querelã.

d Vicerat. i. litigando obtinuerat. dy.

e Filium. ibi puncta.

f Sibi. i. heredi qui vicit filium. accur.

g Cõstitit. nã iure isto rupto te. p q̃relã annibilant̃ legata: vt. s. de i of. te. l. pap. §. fi. ac.

h Placuit. s. in totũ et p parte. q est re cisa ɔiuliẽ ni filio p pte offõ iudi. vt. s. de ex. rei iudi. l. iudice. vel dic aliter sm. R. et vt no. C. de iof. te. l. cũ duobus. hodie nõ cũ vale at p se vt. C. de li. p. auc. ex cã. accur.

i Cum. i. q̃uis. vel dic cũ pro parte. s. tm̃.

k Litigasset. et obtinuisset. h.

l Qd. i. q dici in legatis vt legata minuant̃. Io. et est plana. vl dic qd. i. dici in libertatibus. est enim itẽ ea diuersa: q2 seruus põt dicere se totũ liberũ. ac seruitutẽ in toto predio legatarius vendicare non põt. q2 prediũ pro parte liberũ est: vt in cõfusione dicit̃. est enim p cõ fessionẽ vel tacite p pte facta ɔdẽnatio. sed expressim nõ põt: vt. s. s. de l. vt pomum. §. fi. et. l. pro parte. §. fi. licet aũt seruitus pro parte extinguat̃: obligatio tñ et actio ex testõ p eo cõpetens ɔtra institutũ q vincit insolidum durat: q2 obligatus remanet vt in vtraq3 parte cõ stituat: licet vtranq3 nõ habebat. q2 et in aliena põt qs ɔmittere ser uitutem. habet tamen exceptionẽ nisi partis offerat̃ estimatio: vt h. et. s. s. hr̃. l. heredes. §. an ea. Prestita autem estimationis parte necesse hz cum filio conuenire vt patiat̃ seruitutẽ imponi: aliogn ds natur ad interesse sm azo. Itẽ ad hoc quod de libertate dicit est cõ tra. s. de codicil. l. pe. So. ibi agnatione posthumi. hic per querelã rumpitur. vel vt ibi.

m Que in parte. s. vna. i. ea que apud institutum qui vincit residet: nã p illa durat. p alia quã habet filius extinguitur seruitus. azo. vel dic nõ minuitur quo ad actionẽ vt insolidũ duret vt in õ not. cũ eẽs sunt indiuidue preter vsufr. vt. s. ad. l. fal. l. i. §. si vsufruct⁹. et hic sub iũge plane. vt. et dic petetur actione ex testamento q̃ isolidũ durat. ac.

n Ab eo. s. hrẽde. et lege passiue. idest legatarius petet ab herede. vl alius. n. intuitus conuenire non potest. azo.

o Partis estimatio. idest pars estimationis. sic. s. de iure do. l. cũ in fundo. §. si fundus. nec enim põt propter poni quia seruitus partẽ n̄ recipit preter vsufru. vt modo dixi. idem in his que diuiduntur vt insolidum estimetur: q2 maior et vniuerso fit estimatio: vt. s. e. l. meuius. §. in fundo. et. s. ad. l. fal. l. i. §. si vsufructus. et sic ponitur in

a Nominis. q̄ vocatur vt testator. Et no. p hec v̄ba duo voluisse testa- torē. s. nepotibus restitui. z vni plus: primum necessitatis. scd'z ad arbitriū tore. z si hoc secundū non fuisset: viriles deberēt restitui nepotib': vt hic: z. s. e. l. cū qdā. ij. rn̄. si sūt arbitri. f quātū plus habeat illi stabit: dūmō parum. q: hoc indicat dictio plus: vt. j. de v̄. sig. l. hec adiectio. z ar. j. de reg. iu. l. in personam. §. i. z de operis li. l. si libertus. z si nō arbitretur: morte preuēta iudicis stabitur arbitrio. vel nil plus habebit. ar. s. eo. l. cum quidam z. j. de ver. obliga. l. triticum z facit. j. eo. l. cum pater. §. hereditatem. accur.

Non tutore. Ille per quē non stat quo mi' tutela suscipiatur: nō priuat legato. b.

b Dato matri. q̄ eum non instituit heredem. vt no. s. e. l. peto. §. mater. accur.

c Cōsentiat. sīnō ergo stat p. eū: vt hic. z C. e. l. ab administratiōe. als sec'. vt. C. e. l. pe. ptra alij distinguūt aut dicit iō lego vt sis tutor: z tūc obtinet s̄nā. aut non. z tunc qd h z facit. s. de excu. tu. l. tutor. §. i. z l. nesennius. z de te. tu. l. q tutelā. z facit. s. d ptr. tu. l. i. z de his qbus vt idig. l. v. §. ei q tutor. z. s. vbi pu. edu. de. l. i. z. s. ti. i. l. etiam. accu.

Qui mutianam. Qui venit contra cautionem mutianam tenetur restituere rez cum fructibus. b. d. Bar.

d Non faciendi: vt. j. de cōdi. z de. l. mutiane.

e Fructus. nam z fructus z rē pmittere dz z reddere si p̄ faciat. vt hic. z. j. de ẏdi. z de monstra. l. heres meus. §. qui p'. z C. de idic. vi. l. ii. z auc. cui relictum.

nominis[a] mei: necessitas quidez restituendi nepotib' viriles partes p̄cedere videbat. s̄z moderande portionis quā maiorē in vni us nepotis psonā ɔferri voluit: arbitriū filie dat. ¶ Non mr̄ tutori dato mr̄[b] legauit si ɔsentiat[c] vt decreto ptoris ɔfirmet: z pretor si idoneuz existimet: actio legati non denegabit. ¶ Qui mutianam cautionē alicuius nō faciendi[d] cā interposuit: si postea fecerit: fructus[e] quoqz legatorum q̄s in principio ɔmitti necesse ē restituere dz. ¶ Uarijs actōib' legator[f] simul legatarius vti nō pōt[g]. q: legatū datum in ptes diuidi non pōt. Non. n. ea mēte datum[h] ē legatarijs pluribus actionibus vti[i]: s̄z vt latior eius agendi facultas sit: ex vna interim q̄ fuerit electa[k] legatū petē. ¶ Repetēdor legator facultas ex co testō solutor danda ē[l]: qd irritū cē post defuncti memoriā dānatam apparuit[m] mō si iaz legatis solutis[n] crimen pduellionis[o] illatum est. ¶ Idem.

Cum pr̄ filios eorūqz mr̄em hr̄des istituisset: ita scripsit. peto a te filia: vt acceptis ex hereditate[p] mea in portionē tuam. c. aureis z p̄dio tusculano[q] pte z[r] hereditatis restituas matri tue. rn̄. p̄dium qdem[r] hr̄ditariū iudicio diuisionis de cōi filiā habiturā[s]. pecuniā[t] aūt de pte sua retēturā. ¶ Eor qbus mortis cā donatum ē fideicōmitti quoquo[v] tpe pōt: qd fideicō. hr̄des[x] salua falcidie rōne: quā in his quoqz donatiōibus exēplo legator locū hr̄e placuit: p̄stabunt. ¶ Si pars[y] donationis fideicōmisso ɔtineatur: fideicōmissum quoqz munere falcidie funget. Si tn̄ alimenta p̄stari voluit[z] collationis totum onus[&] in residuo donatiōis cē. rn̄dēdū erit ex defuncti voluntate: q de maiori pecunia p̄stari n̄ dubie[ɔ] voluit itegra[y]. ¶ Mater filijs suis vulgo ɔceptis: dotē suam mortis cā donando stipulari pmisit[a]: cū alijs heredib' īstitutis petisset[b] a filijs viro dotē restitui: totuz viro fideicō. dotis debere[c] si falcidie rō[d] non itervenerit: iō retētionem dotis viruz hr̄e placuit[e]: aliogn[f] falcidie partem[g] heredibus a filijs exstiter detrahes de fideicō. ex volūtate defūcte: que presumitur nō d se talis vt ultra dimidiam eius quod ex donatione habeat...

f Legatorū. s. nominc. accur. g Nō pōt. qd fieret si legatarius partez rei peteret rei uc. z sic haberet rem z partē. ac. ex test. z sic haberet estimationem. b. Itē si vni legatario duo sunt heredes. vt. s. ti. i. l. huiusmodi. §. fi. sed quid econtra si duo sunt heredes: videtur secus accur.

h Datum est. idest concessum a lege. accur.

i Uti. scilicet vt eas simul exerceat.

k Electa. hec electio. tpe dati libelli: vt. C. de eden. l. edita. z eligere legatarius vt hic. z. s. ti. i. l. si seruus legatus. §. cum homo. sed ɔtra tum le. l. i. §. q aūt. vbi non eligit actor. So. ibi in odium rei qui nō significat actorem de modo possidendi. cetera dic vt no. s. de tribu. l. q eodem. §. fi. z facit. C. cōia. de le. l. i. z. j. de ac. z obli. l. plura. accur.

Repetendorum. Dānata memoria testatoris repetuntur legata soluta.

l Dāda est. s. fisco. qui obtinuit si de hereditate sint soluta. z hoc debiti licet alius soluat: vt. s. de cōdi. inde. l. i. §. i. z. l. ij. z. iij. z. iiij. vero de pecunia heredis ipse repetit: vt. s. de pe. here. l. q si possessor.

m Apparuit. licet defuncto viuo mota non fuit questio. qd ē in hoc crimine magis speciale. z quibusdam alijs: vt. j. de accu. l. ex iudiciorum. alias regulariter s. vt. C. vbi cause fis. l. i. z. C. si reus vel accu. l. i. accur.

n Si iam solutis. nam si postea sint soluta: aliud esset. q: non repetit heres sed magis fisco tenetur. vt. j. ad. l. fal. l. dolo.

o Perduellionis. i. hostilis. nā pduelles dicūt hostes: vt. j. dē v̄. si. l. hos. alij dicūt iō q: h solo casu pmittit duellū: qd n̄ plz vt i illo casu tal sm legē romanā: vt no. s. ad. l. aq. l. q actiōe. §. si quis in colluctatione.

Cum pater. Si debet retineri species z pecunia: species de hereditate deducitur. pecunia de parte restituētis. tm̄. b. d. Bar.

p Ex hr̄ditate. p h videbat et vniuersa hr̄ditate. c. cē dūcēda q̄ monet. R. q Partem, tuam filie.

r Predium tusculanum.

s Habituram. imo videtur q veniant in restitutionē qd habet filia in p dio iure hereditario: vt. j. ad trebel. l. in fideicōmissariam. §. fi. sed hoc quando vult detrahere quartam trebell. z tunc restituit in quartam imputando azo. quod hic etiam faceret si esset necesse detrahi quartam.

t Pecuniā. quare secus q pecuniā quā de pte sua tm̄ retinet. vt. s. ad trebel. l. deducta. §. nūmis. z ar. j. de sol. l. si is cui. z si cer. pe. l. fi. i fi. z. C. depo. l. fi. z no. q mater videt rogari de sua parte p̄dium.

res. R. z sm hoc non est falcidia. sed magis oneris partitio. z facit. cot. j. ad. l. fal. l. penales. §. fi. vel sic patitur diminutionē fideicōmissarius vt solent legata pati: quatenus falcidie manus penes heredem maneat. Ho. z Prestari voluit. s. aliqua mortis cā donata. b. Idem in quolibet alio legato. ut. n. cetera legata: sic alimentorum diminuuntur per. l. fal. ut. j. ad. l. fal. l. hereditatum. sed hic ea est ratio: q: non pars donationis: sed extrinsecus onus continet fideicō. ut z. s. ti. i. l. si mihi stichus. azo.

& Onus. s. ut alimenta prestentur.

ɔ Non dubie. i. sine dubio z dic maiore q̄ esset onus alimentorum q. d. si plus esset onus q̄ sint emolumētū: necesse haberet subire... z si maius eēt q̄ donatio quandoqz tenetur donatarius vt. s. ti. i. l. si mihi stichus. non est igitur ita exponēdū. i. de pecunia donata... de falcidia nil reseruasset. nec enim est ar. necessarium si de pecunia maiori te onerauit: z de minori: q: fallit vbi ps dōatiōis ē i fideicō...

y Integra. alimēta. z facit. j. ad. l. fal. l. penales. §. si tuto... z ad trebel. l. ... So. ibi plene dicos. z facit. j. de an. le. l. liberto. §. i. z... cum filie. z. s. e. l. ... cta. §. si ticius. z. s. de vulg. sub. l. coheredi. §. cum filie. z. s. e. l. ... cio. §. i. z. j. si cui plus q̄ per. l. fal. l. videamus. z. s. e. l. ... ɔdi. z demon. l. plancius. §. fi. z. j. pror. §. accur.

Mater. Legatario eidemqz debitori non solum actio competit sed exceptio. b. d. bar.

a Permisit. s. viro qd fieri pōt nisi ex damnato coitu sint nati... ish. ad orfic. §. nouissime. z in auc. quibus mo. na. effi. sui §. fi. accur.

b Petisset. donationis ergo in filios collate permisisse vr. accur.

c Debere. f. viro a filijs donatarijs qui grauari pōt. ut. s. ...

d Ratio falcidie. q: non est exinanita hereditas.

e Placuit. in totum.

f Alioqn. i. si falcidie rō iteruenit. az. ut. i. si f. donatiōe p̄stiterunt...

g Falcidie partē. i. falcidiam que erat pars donationis: vel dic falcidie partem que fal. debetur ex omnibus legatis: accipe ex dote... z per in factum act. rc. Sed quare tenent filij heredibus si nolūt habere donationes: rn̄. q: stipulando semel incommutabiliter agnouisse videntur. sed aliud in legatis: vt no. j. de dona. cā mor. l. ... facit. j. ad treb. l. mulier. z. l. facta. in principio. ac.

Falc. non dubie hec ... non bene leg...

Surdo. Legati onus et emolumentum queritur etiam ignoranti. hoc dicit. Barto.
Surdo. quare commutabiliter. nam adhuc post repudiare: ergo non obstat. ff. de acqui. heredi. l. si quis ita hereditate. que est contra et facit. ff. que res. amit. l. si patrem. §. i. et C. qui di. l. ce. l. fi. et ff. de iudi. l. cum fu... nosus. et nu. in fi. et ff. de rebus eo. q sunt sub tu. l. magis. §. fundum autem legatum. et ff. de act. et ob. l. si a furioso. ac.

Hereditatem. Deportatione status non perditur ius eligendi: et persona vilis non facit conditionem existere: sed naturalis. h. d. Bar.
Filiis suis. sic. C. ad trebel. l. iubemus. ac.
Deportato. et sic ciuitatem tamen amisit. secus in damnato in metallum: vt. ff. ad treb. l. ex facto §. si quis rogatus. et C. de dona. inter vi. et vx. l. res vxoris. et ff. de do. inter vir. et vxo. l. sed si mors. et ff. de verbo. ob. l. ex ea. §. insulam. ac.
Pena. deportationis.
Conditionem. q bona restituantur filiis.
Mortem. s. naturalem.
Existere. s. incommutabiliter: vt dici. vt. ff. e. l. pe. §. a filia. i. vt inuitus aliam restituere teneatur. volens. n. et ante restituere pot: vt. C. de fideicomis. l. post mortem. do tamen duret voluntas: vt. ff. e. l. vnum.
Viriles. s. neminem eligent. aliaquin contra. vt ff. e. l. cum quidam. ita. et l. cum filius. §. pater. et l. vnum. §. rogo. ac.
Non fuerit. vt quia fit mortuus q eliger debuerat: vt. ff. e. l. vnum. §. rogo. cum n. conditionale fuerit fideicommissum pendente conditione non potuerunt transmittere: vt. C. de ca... du. tol. §. finali. l. sed quia contra. p. l. C. de his q an. aper. ta. et facit. ff. ti. i. l. vxorem. §. secta. et ff. e. l. §. pe. et ff. de reb. dub. l. vtrum. §. cum quidam. ac.

pulatu cum viro agentibus ex dote per in factum actionem esse reddendam. Surdo et muto q legatum accepit, vt cum morietur restituat: recte mandatur. nam et ignorantes astringuntur fideicommisso: quibus ignorantibus emolumentum ex testamento queritur. Hereditatem filius cum moreretur filiis suis vel is cui voluisset restituere fuerat rogatus. Quo interea in insulam deportato eligendi facultatem non esse pena peremptam placuit. Nec fideicommissi conditionem ante mortem filii heredis existere. Viriles autem inter eos fieri q eo tempore vixerint: cum de aliis eligendi potestas si fuerit. Qui dotale predium contra legem iuliam vendidit. vxori legatum dedit: et emptoris fideicommisit vt amplius ei pecuniam restituat: emptorem fideicommisso non teneri constabat. Si tamen accepto legato mulier venditionem irritam facere velit: eam oblato precio doli placuit exceptione submoueri. Menio debitori suo reus stipulandi mandauit: vt titio cui mortis causa donabat: pecuniam debitam solueret. cum sciens dominum vita decessisse meuius pecuniam dedisset: non esse liberationem secutam constitit. Nec si meuius soluendo non esset in titium actionem solidi: vel iure falcidie dandam esse. Quia mortis causa cepisse non videtur. Diuersum probandum foret si meuius ignorans dominum vita decessisse: pecuniam errore lapsus dedisset: tunc enim portio iure falcidie reuocaretur. Cum pater fideicommissum prediorum ex testamento matris filie deberet: eandem pro parte ita heredem instituit: vt hereditatem fideicommisso eademque compensaret: predia filio exheredato dari voluit: quamque filia patris hereditatem suscipere noluisset fideicommissum tamen ab heredibus esse filio prestandum: ad quos hereditatis portio quam accepit filia redierat: placuit. Quod si aliam filie substituisset eum oportere filio fideicommissum reddere. Euictis prediis que pater (qui se dominum esse crediderat) verbis fideicommissi filio reliquit: nulla cum fratribus et coheredibus actio erit. Si tamen inter filios diuisionem fecit: arbiter coniectura voluntatis non patietur eum partes coheredibus prelegatas restituere: nisi parati fuerint et ipsi patris iudicium fratri conseruare. Pater certam pecuniam ex hereditate filie verbis fideicommissi reliquit: eamque nupture dotis nomine dari voluit: filio dotem stipulante. cum mi-

sequens donatio. h. Item non audeo dicere q solutio per mandatum debet fieri post mortem: q tunc non finiretur morte: vt. ff. man. l. si vo non remunerandi. §. fi. hic ergo inter viuos fuit ceptum. sed quantum ad effectum post mortem concipi: q tunc demum firmatur donatio vnde quedam media via in finiendo mandato eligitur: scientia ab ignorantia separata: vt hic subiicit. ac.
Decessisse. ergo sciebat vel scire debebat mandatum reuocatum: vt. C. man. l. mandatum. et insti. man. §. recte. et ff. man. l. inter causas. in prin.
Dandam esse. heredibus institutis. s. condi. sine causa. q consueuit dari pro reuocandis huiusmodi donationibus infirmatis in solidum. vel si sunt confirmate. quo ad fal. vt hic. et ff. de dona. cau. mor. l. senatus. §. i. et C. ad l. falci. l. si mortis. et redditur hic bona fide. sed an q soluit possit repetere: et non vr q possit: q sciens soluit indebitum nisi ponas q errore iuris soluerit id indebitum. Et sic nota q stulticia soluentis lucratur donatarius: vt. ff. ad. l. fal. l. in. in princi.
Reuocaretur. per heredes domini. et nota mirabile q ignorantia alterius. s. meuii facit non finiri donationem a creditore in titium collatam: et sic est contra. ff. de iur. et fa. igno. l. iniquissimum. vel q meuius promisit causa mor. titio iussu creditoris. et eidem iussit soluere. sic ergo ignorabat meuius cum ille precepit debitum repeti non possit. secundum azo. Item no. q hic finis corrigitur p. l. C. de dona. l. si quis argentum. §. fi. quasi in nihilum hodie reuocetur secundum R. quod hic scripsit: respicit antiqua tempora et. quod. h. non placet. quia dicit mandatum finiri morte. et per consequentiam videtur reuocata donatio: nisi quando sciuit meuius. et facit. ff. de iudi. l. de qua re. §. fi. et ff. de sol. l. fi. et C. de ac. et ob. l. si quidem. et ff. de do. l. hoc iure. §. si quis.

Cum pater. Portio deficiens defertur substitutis et coheredibus cum onere suo. hoc dicit. Bar.
Pater. ab vxore institutus et rogatus vt quedam predia filie daret per fideicommissum.
Eandem. s. filiam.
Compensaret. quod potuit: vt. ff. ti. i. l. cum ab vno. sed hoc non dicto fideicommissum deduceret et hereditatem haberet: vt. C. ad. l. fal. l. i. ponenda. ac.
Accepit. destinatione. accur.
Redierat. vel iure accrescendi. et sic cum onere: vt. C. de cadu. tol. l. i. §. his ita. vel quia erant substituti vt statim subiicit.
Eum. substitutum: vt. ff. eo. §. ab instituto. et ff. co. l. si trino. §. i. et C. ad trebel. l. non iustam. et ff. ti. i. l. si duobus. §. i. et ff. ti. ii. quidam. Item no. secundum. h. q hoc videtur hodie correctum: vt. C. communia de le. aut. res que.
Euictis. In priuilegio vni non debetur euictio: secus si pluribus prelegetur. hoc dicit. secundum doc.
Euictis. refert an vni tantum filiorum rem certam prelegauit quo casu non agitur nomine euictionis. an omnibus quo casu agitur. Sed in prima non videtur agi: cum sit coniuncta persona: vt. C. e. l. cum alienam. Sol. hic speciale. ne crescat inuidia inter fratres: vt. C. de bo. que libe. l. cum oportet. §. i. vel vt ibi. Item ad idem contra. C. de inoffi. testamen. l. si quando. §. i. Sol. ibi. Item contra ad idem. ff. tit. i. l. non quocunque. §. i. Sol. ibi. Item contra. ff. ti. i. l. qui concubinam. §. si heres. Sol. hic in genere: ibi in specie fuit legatum. Item facit. C. de euic. l. ij. et ff. de dona. l. aristo. et ff. de vsufruc. lega. l. sticho. §. fi. accur.
Fecit. s. pater.
Eum. s. cui prelegata sunt euicta: et sic ope exceptionis sed et potest dici q habeat act. quasi fuerit diuisio inter eos facta ab eis. vt. C. communia vtriusque iudi. l. si fratres. vel refert diuidat testator vt hic. an partes vel iudex: vt ibi: quod est verius. et facit. ff. ti. i. l. si domus. §. i. et quod ibi no.
Pater. Si testator iubet heredem dotem filie stipulari: intelligitur ea manente in matrimonio: non ea superueniente. Item sermo simpliciter prolatus intelligitur pro prima vice. h. d. Bar.
Stipulante. hoc totum voluit pater. s. filium et stipulari dotem. ac.

Dotale. Qui legat precium rei videtur legare animo compensandi cum re. hoc dicit. Bar.
Dotale. vel. insti. quibus ali. licet. in prin. ac.
Dedit. in quo erat etiam minus quam in fundi precio: vt. ff. e. l. imperator. §. si centum. ac.
Emptoris. istud fuit istud fideicommissum.
Amplius. quam legatum relictum ab heredibus.
Precium. iustum. accur.
Constabat. imo potest ab omni debitore fideicommissum relinqui: vt. ff. ti. i. l. si pecuniam. in fi. et l. si seruus. §. qui margaritam. que sunt contra. Sol. valet ab emptore siue a debitore vt hic: nisi debitor vtatur exceptione doli contra heredem. sicque agnoscat tacitum sibi legatum: vt. d. l. si pecuniam. secundo resp. sed heres tenetur cedere actiones: vt dicto. §. q margaritam. alii dicunt q hoc constabat quibusdam peritis: et male. Tertii dicunt q totum precium fuerat solutum defuncto. sed aliquid plus valuerat fundus q venditus fuerat. et illud plus precepit testator solui vxori quod non potuit. cum non erat vltra dimidiam iusti precii. et secundum hoc quod dicit posita precio. s. iusto. facit. ff. de fundo do. l. dotale. §. fi. et ff. sol. ma. l. si cum dotem. §. cum pater. et ff. man. l. si diligenter. §. i. ac.
Legato. relicto ab heredibus.
Eam. vxorem.
Precio ab emptore.
Menio. Qui soluit contemplatione mandati reuocati scienter: donare videtur: secus si ignoranter. h. d. vel sic. Mandatum simplex cuius effectus confertur post mortem: reuocatur morte si mandatarius sciuerit: secus si ignorauerit. hoc dicit Bar.
Donabat. promittendo per stipulationem reus stipulandi titio olim vt hodie sine stipulatione secundum azo. aliquin non video quare eum sequentia si non reuocaretur: cum mandatum mortuo mandante sit finitum: et per consequens

[illegible]

nores filius dotē dedisset[a]: superfluū esse filie reddendū ɔstabat. diuortio quoqꝫ secuto fideicommissuz filiā recte petiturā: vt actio stipulationis sibi p̄staret̄ qm̄ verisimile nō erat patrē iterponi stipulationē voluisse[b]: q̄ filia post p̄mas nuptias idorata constitueretur. ¶ Ceteꝝ si postea nuberet ad secūdas nuptias cautionē extendi nō oportere[c]. ¶ A filia pr̄ petierat vt cui vellet ex liberis suis[d] p̄dia cū moreref restitueret. Uni ex liberis p̄dia fideicōmissi viua donauit: nō esse electionē[e]: p p incertū diez fideicōmissi certe donatiōis videbatur. nā i eū[f] destinatio dirigi potest: q fideicōmissuz inter certos habitur[g] ē: remota matris[h] electione. ¶ Fidei[h] heredū meorū cōmitto ne fundū tusculanuz alienent: ꝛ ne de familia nominis mei exeat: s̄m voluntatem eos quoqꝫ inuitatos[i] intelligēdum ē: qbus hr̄des[k] ex̄ mei fideicōmissam libertatē reddiderāt. ¶ Fidei tue cōmitto vxor: vt des: vt restituas filie mee cū morieris qcqd ad te quoquo noie d bonis meis puenerit. Et ea que postea codicillis vxori dedit fideicōmisso ɔtinebunt[l]. Nam ordo scripture[m] nō ip̄edit causā iuris ac voluntatis. Sed dos p̄legata retinebit[n]: qm̄ reddi[o] poti⁹ vr̄ q̄ꝫ dari[p]. ¶ Uolo p̄dia dari liberis meis. Qđ si qs eoꝝ sine liƀis vita decesserit: ptē ei⁹ ad reliquos ptinere volo. collibertū patris eūdēqꝫ filiū ex volūtate substitutionē excludef placuit[q]. ¶ Curatoris sui frustra fideicōmisisse videbaf vt heredi fratri nego. gesto. rationem[r] redderet q̄ꝫ q̄ꝫ igitur[s] testamento cautuz esset: vt cum ad statum[t] suum puenisset frater: ei ōmū solueref: tamen sub curatore alio fratrez agentem recte placuit actionē[v] inferre: cum illis verbis fratri potius consultuz videtur q̄ꝫ solutio que iuste fieri potuit, eē delata. ¶ Ab instituto extraneo predia libertis cum moreretur. verbis fideicōmissi reliquerat, ꝛ petierat ne ex nomine familie alienarentur. substitutuz[x] ea predia debere[y] ex defuncti voluntate rn̄di: sed vtrū cōfestim an sub eadēꝫ conditione voluntatis q̄stionē esse: sed coniectura ex volūtate testatoris capiēda: mors instituti[z] expectanda ē. ¶ Mēse[a] negociū ex cā fideicō. cū indēnitate heredū p cautionē susceptuz: emptioni simile vr̄. ꝛ ideo nō erit querēdū amplius in ere alieno sit q̄ꝫ in questu[b]. ¶ Pater filie mācipia[c] q̄ nubēti dedit. verbis fideicōmissi prestare voluit, part⁹ susceptos: ꝛ si matres ante testm̄ mortue fuissent, etiā ex cā fideicōmissi p̄standos[d]. rn̄.

[illegible]

...estimate: vt. C. de rei vxo. ac. §. itaqz. et ff. de iure do. l. cum post. §. ...R. et eodē mō nō obstat. ff. de vsur. l. paulus respondit. §. mora. in ...c. §. i. nā ibi nō pcesserant a legante matres vt hic fuit. l3 ergo si ...in dotē dati sed potius nati: quasi p mediū in dotez dati et ipsi ...ident occasiōe matrū. siue lestimate sm. R. siue et estimate fz azo.

multa. Bar. vel sic. Jmpfecta. i. semiplena vel non proprie significās scri ptura: recipit supplētionē nō extraneā sed verisimilē. Bal.

y ¶ Jmperfecta. duobus modis dr̄ imperfecta. Primo. i. semiplena prout dixit sempronio. x. superiori aūt parte vel inferiori dixit titio nomina to fundū lego. et sic vbiz lego est cōe. sic. ff. de edē. l. si quis ex. §. si initium: secus si nō congruit puta titio. x. lego sempronio rome. Secundo imperfecta: qz nō proprie significat quid testator sensit: qz dixit transfero illum. x. vel mitto. naz quia aliquo modo adaptari pōt. significatio positorum his q̄ debuerunt poni tenet. secus si esset omnino extranea: vt. j. ti. i. l. librorum. §. qz tn̄ cassi. et ff. ti. i. l. inj. et facit. ff. tit. i. l. si in testamento. ac.

nec aliud[a] in vxore ꝯfirmatis do nationibus[b] pridē obseruatū ē. ¶ Hereditatē[c] post mortē suam rogati restituere noiuz piculoq̄ p diuisionē obtigerūt inter coheredes interpositis delegationibus nō astringunt. non magis q̄ prediorum[d] cū[e] pmutatio rerum discernens cōmunionē[f] interuenit. ¶ Filia[g] mea pcipiat sibi qz hr̄e volo rē[h] mr̄is sue: fructus quos medio[i] tp̄e pr̄ pcepit nec in separato[k] habuit: s3 assumpsit: vel in suū patrimoniū cōuertit[l]: nō vident filie relicti. ¶ Dulcissimis[m] fratrib⁹ meis: auunculis autē tuis: quecūqz mihi supsunt in pāphilia syria: vl̄ vbicūqz de maternis bonis cōcedi volo. nequaq̄z[n] cū his cōtrouersiaz habeas. oīa corpora mr̄ne hereditatis que in eadē cā[o] diuj mā- serunt: ad voluntatē fideicō. ptinent. ex eisdē igit̄ facultatibus pcepta pecunia[p] et in corpus p- prij[q] primonij versa[r]. Jtez iure diuisionis res pprie facte nō p̄- stabunt: cū discordijs[s] ppinquorū sedādis pspexerit[t]: quas materia cōmunionis solet excitare[u]. ¶ Pater pluribus filijs heredibus institutis moriēs: clauē et annulū custodie cā[x] maiori natu filie tradidit et libertū eidē filie qui[x] presens erat: et res quas sub

cura sua habuit assignari iussit. cōmune filiorum negociū gestū intelligebatur[y]: nec ob eā rē apud arbitrū[z] diuisionis precipuā cāz filie fore[a]. ¶ Cū iperfecta[y] scriptura inuenitur: ita demū vbiz fideicōmissi vel legati quod pcedit vl̄ sequit ad cōmunionē assumit: si dicto scriptuz[z] congruat. ¶ Filius matrē heredē scripserat et fideicōmissa tab. data cū iurisiurādi[a] religiōe pstari rogauerat: cū testm̄ nullo iure[b] factū esset: nihilomin⁹ matrē legitimā cogendā heredez fideicō. pstare rn̄. nā eiure[c] volūtatis pces ad oēm successionis[d] spēm porrecte videbantur. ¶ Mādo filie mee pro salute sollicitus eius[e] ut q̄ ad liberos tollat. testamentum nō faciat. Jta enim poterit sine periculo viuere. fideicōmissariam hereditatez coheredi sorori nō videri fluctā apparuit[f]. quod nō de pecunia sua testari[g] sed obtentu consilij[h] derogare iuri[i] testamentuz fieri prohibēdo voluit. ¶ Rogo filiavt[k] bona tua[l] quandoqz distribuas libertis tuis vt quisqz de te meruerit: videtur omnib⁹ libertis et si non equaliter meruerint fideicōmissuz relictū: quibus matris electione cessante[m] sufficiet si non offenderint[n]. Eos autem

a ¶ Nec aliud. imo idē ...simo magis qz trahit ...: vt. C. de dona. inter virum et vxorem. l. ...recepe. accur.

b ¶ Donationibus a viro viuente collatis. R. et dic tacite vl̄ expsse. az.

¶ Hereditatem. Per simplicē diuisionē nō tollitur ius fideicommissi: et nō tenet qs d pe ...alio rez vltra q̄ tenere pro. b. d. bar.

c ¶ Hereditate. duo instituti et de restituendo post morte rogati: nō tenentur de periculo nominum vel corporaliuz rerum q̄s diuiserunt hoc l. ter se. et hoc nisi lata cul pa intercedat: vt. j. ad trebel. l. mulier. §. fi. n. et l. deducta. §. cū autē. et ff. ti. i. l. si seruus legatus. §. cum quid. ac.

d ¶ Prediorum. s. periculo. azo. ac.

e ¶ Cum. s. quando.

f ¶ Cōmunionem. p diuisionem. az.

¶ Filia. Qui legat hereditatem sibi quesitaz non videtur legare fructus quos ipse ꝯsumpsit. hoc dicit. Bar.

g ¶ Filia. pater loqt. ac.

h ¶ Rē. que olim in totū hodie ad vsufructū patri queritur. ac.

i ¶ Medio. ante mortē et post testamentum.

k ¶ Nec in sepato. tunc. dicit ... vt. j. ti. i. l. ... §. item. et ff. de adi. le. l. pe. §. fi. Jtem ff. i. d pe cu. le. l. fi. Sol. ibi. ac.

l ¶ Conuertit. ff. e. l. lutius.

¶ Dulcissimis. Dictum restringitur per rōnem. b. d. Bar.

m ¶ Dulcissimis. mater est que loquitur fratribus relinquens bona: que cōia cum eis hebat ex successione matris eorum cōmuni.

n ¶ Nequaq̄z. hic obijciebat ab auunculis. et sic no. qz hic restringit p̄ma generalia verba. nā cū. ff. dixerit generaliter de omnibus bonis ...: et nō cōibus cū fratribus matris. restringitur ad cōia: hoc nequaq̄z cum his et. sic. j. de acqui. pos. l. si is qui. ac.

o ¶ Jn eadē cā. sicut p maternā successionē p indiuiso ad hunc testatorē puenerūt: et sic cōia cū fratribus. et facit. j. ti. i. l. predijs. i pn̄. ac.

p ¶ Pecunia. ab ista matre.

q ¶ Proprij. non cōmunis nominibus.

r ¶ Versa. imo tamē. nam idem dicam et si habent eam separatam. vt ... subiicit de rebus diuisis: tunc rō sequens idem probat: sed ac... contra. ff. e. l. idem seruandum. ac.

s ¶ Discordijs. no. ispici. cāz legādi. sic. j. d ꝯdi. et de. l. illis libis. ac.

t ¶ Excitare. sic. C. qū et qbus quar. pars. l. ij. et ff. de ser. vrb. predi. l. in re cōi. et C. de dona. l. sumus. §. si autem. Jtem ad hoc. j. e. l. in... in pn̄. et l. gaius. et ff. e. l. §. curatoris.

¶ Pater pluribus. Traditio clauium et assignatio rerum in ... presumit cū custodie sit titulus habilis nō precedit ad dominij translationē. b. d. Bar. Uel sic. Idē actus numero sm diuersaz ... agentis diuersos operatur effectus. b. d. sm Ol. Bal.

u ¶ Custodie causa. quod semper presumitur.

x ¶ Qui libertus.

y ¶ Jntelligebatur. alias intelligitur.

z ¶ Arbitrū. i. iudicem famil. her. ordinarium vel delegatum.

a ¶ Fore. refert ergo quid dator clauium agat. R.

¶ Cum imperfecta. Oratio imperfecta perficitur ex precedentibus vel sequentibus congrue fieri potest. b. d. tene mentem: quia facit ad

z ¶ Scripti. i. id quod non fuit scriptū: si fuisset scriptū bn̄ ꝯueniret cū dictis sm primū. vel scripti. s. i. proprie cōgruit dicto idest ei quod dicere voluit sm alium.

¶ Filius matrem. Juramentum testatoris vel heredis habet vim repetitionis ab intestato. b. d. vel sic. Ubi iurat testator vel heres iuramentum habet vim codicillorum: vt si nō valet iure testamenti valeat iure codicillorum. b. d. et non reperitur alibi. Bal.

a ¶ Jusiurandi. a se testatore prestitur. ar. j. ti. i. l. cū quis decedēs. §. codicillis. et i aut. de iurerur. a morie. pre. §. i. vel ab herede prestandi. voluit. n. matrem iurare de his prestandis: vt. C. cōmunia de leg. l. iii. in principio. et forte ideo sic fortiter rogabat. qz testamento suo solēnitatem deesse credebat. ac.

b ¶ Nullo iure. quo ad fideicom. solēnitatem.

c ¶ Eiure. alias eiure. i. ponere: et sic ad adiectiuū preces vl̄ substantiuū volūtatis alias ... c. i. vinculo iuramenti firmate et. ac.

d ¶ Successionis. etiam ab intestato. et sic est contra C. de fideicommiss. l. si veritas. et l. ex testamēto. et l. eam. Sol. hic speciale propter iuramentum. accur.

¶ Mando filie. Uerba que proferunt in modum consilij. non impor tant necessitatem. b. d. Bar.

e ¶ Ipsius. s. filie.

f ¶ Apparuit. s3 antequam liberos habeat testetur azo. sed contra. j. e. l. penul. §. pe. sol. ibi. Jtem contra. j. ad treb. l. qui filium. sol. ibi alia euidenter voluntas testatoris apparet.

g ¶ Testari. s. prohibuit. sequens. n. verbum phibendo hic concipit. azo.

h ¶ Consilij. nota verba preceptiua esse consiliaria: vt hic. et ff. e. l. i. §. curatoris. et econtra suasoria inducunt necessitatem: vt diximus. ff. eo. l. pe... et l. vnum. §. fi. azo.

i ¶ Juri. s. cōmuni. ad tempus consilendo: ne faciat testamentū: qz est fi... hoc pōt et renunciare: vt. C. de pac. l. pe. et hic dr̄.

¶ Rogo filia. Si non eligantur vnus ex certis omnes admittuntur qui non sunt indigni. hoc dicit. Bar. Uel sic. Omnis qui non offendit promeruisse videtur. hoc dicit. Bal.

k ¶ Ut. i. sicut.

l ¶ Tua. que es habitura a me habes a testamento et mihi sis heres: vt. j. e. l. §. a titio. accur.

m ¶ Cessante. io. cessante. si enim nullum eligat vel eligat indignos omnes admittuntur: tam illi qui seruierant q̄ illi qui offenderant vt hic. et in fine huius. §. et supra. e. l. cum quidam. si vero eligat eos qui seruierant: alij qui non seruierant: licet non offenderint expelluntur. Si vero sint q seruierunt quos tamen cū alijs non eligat: ipsi admittuntur. et hoc indicat verbum soli. j. positum. accur.

n ¶ Non offenderit. nam et alias presumitur quod legitime factū: vt in fi. de fideicom. §. fi. et. j. de iniur. l. iniuriarum actio. §. i. et facit. j. de ina testa. l. seruos. et. j. d statu lib. l. labeo. in fi. et. ff. e. l. §. hereditatē. et l. cū quidā.

...l. vnū. §. rogo. ꝛ. ff. ti. i. l. ri. §. ꝗꝗ. ꝛ. C. de fideicō. l. i. l. ſi cū. §. ex iuſta. ac.
a ¶ P̄ meruiſſent. quo caſu nō ſufficit liberis alijs nō offendiſſe.
b ¶ Non admitti. i. repelli.
¶ Donationes. Qū ſunt verba diſpoſitiua nō refert cū quo qs loquatur ſed in quē voluntatis intentio dirigatur. h. d. Bar.
c ¶ Non ſubnixā. .i. ſtat bono. c. filio meo. hec eni verba non fideicōmiſſū ſed donationē innuunt.
d ¶ Depoſuit. apud edituū.
e ¶ Ad edituū. i. ad eū qui edes cuſtodit: vt iſti. de tutel. §. i. azo. i. aliquē magiſtratū. ac.
f ¶ Poſt mortē. ex hoc videtur fideicōmiſſum.
g ¶ Nō eni querit. nota bonū verbū. ſic. ff. e. l. miles. i pn. ... l. vtrū in fi. ꝛ. l. peto. i pn. ... ff. ti. ij. l. quidam. ꝛ. ff. ti. i. l. cum quis. §. ſcia.
¶ Libertis. Qui venit cōtra voluntatē defuncti in eo quod eſt cū fideicommiſſi ab eius petitione repellit. h. d. In prima parte alienauerūt oēs vno excepto. In ſecūda oēs ſimul nullo excepto. In tertia pmo vnus poſtea alius. In qrta nullus. ſed deceſſit vltimus exīnco hrde relicto. Scōa ibi: aliogn. Tertia ibi: ceterū. Quarta ibi: at ſi nemo. Barto.
h ¶ Reliquit. ſ. patronus.
i ¶ Ne alienarēt. forte aliud eſt cū pater duobus filiis iſtitutis viciſſim eos p fideicō. ſubſtituit. nec expreſſim phibuit alienationem. nā ibi lz vnus alienet: nihilominus alterius partē reuocabit: qr nō videt expſſe ꝯtra volūtatē. Et nullo mō tenet alienatio: qr teſtator phibuit eā. ſed ibi tenet ſtatim: lz reuocetur ex poſtfacto ſm azo.
k ¶ Uendiderint. vnus poſt alium. accur.
l ¶ Uolūtatē. lz ſi ꝯſenſit nū qd ſtati pcium petet: vr ꝙ ſic: vt. ff. ti. i. l. ſi fundum per fideicō. an pn. ſed ꝯ. ff. e. l. codicillis. §. inſulam. azo.

quos mihi elegerit fore potiores ſi ſoli promeruiſſent[a] eſtimaui. Quod ſi neminē elegerit: eos ſolos nō admitti[b] qui offenderint. ¶ Donationis predioꝝ epiſtolā ignorante filio mihi i ede ſacra vbis fideicōmiſſi nō ſubnixā[c] depoſuit[d] et lr̄as tales ad edituuz[e] miſit. Inſtrumētū volūtatis mee poſt mortem[f] meā filio meo tradi volo. Cū pluribus hr̄dibus inteſtata diē ſuū obijſſet: itelligi fideicō. filio ſuo relictū eē. Nō eni querit[g] oīz cū quo de ſupremis qs loquitur: ſed i quē volūtatis intētio dirigat.

¶ Libertis prediū reliqt[h]: ac petijt ne id alienarēt[i] atqz in familia libertoꝝ retinerent. Si excepto vno ceteri ptes ſuas vendiderint[k]: qui nō vendidit ceteroꝝ partes quibus nō dedit alienādi volūtatē[l]: integras petet. Eos enim ad fideicō. vr inuitaſſe: qui iudicio paruerint[m]. Aliogn[n] per abſurdū erit vice mutua petitionē induci. ſ. vt ab altero ptē alienatā qs petat: cū partē ſuā alienādo pdiderit[o]. Sed hoc ita procedere[p] pōt ſi pariter alienauerint. ¶ Ceteꝝ pro vt quiſqz prior[q] alienauerit: partē poſterioris nō faciet[r]. Qui vero tardius[s] uēdidit: ei qui nō vendiderit[t]: in ſuperioꝝ partibus[v] feciſſe partē itelligit. At ſi nemo vendiderit[x]: et nouiſſimus ſine liberis vita deceſſerit fideicōmiſſi petitio non ſuperit. ¶ Cū iter libertos ad prediū legatū liberta quoqz fuiſſz admiſſa[y]: quod patronus petit vt de noīe familie[z] nō exiret: hr̄dē liberte filiū partē predij quā mater accepit retinere viſum eſt.

¶ Cū extimaret[z] ad ſolā cōſobrinā ſuā bona peruentura: codicillis ad eā factis pluribus fideicō. reliquerat: iure ſucceſſionis ad duos[a] eiuſdē gradus poſſeſſione[b] deuoluta: rōnibus[c] equitatis ꝛ ppetui[d] edicti exēplo pro parte dimidia mulierē releuandam eē. Sed libertates ab ea preſtandas[e] quas interdicere dāni cauſa[f] dutū videbatur. ¶ Pater qui filio ſemiſſem dederat: ꝛ ſororibus eius ipuberibus relictis quadrātes: quibus fratrē tutorem dedit: ita fuerat locutus fili ꝯtentus eris pro tuo ſemiſſe. cc. aureis[g]. ꝛ vos filie pro vr̄is quadrātibus cētenis aureis: vice mutua liberis fideicōmiſſum hereditatis[h] reliqſſe nō videbat: ſz eſtimatiōez (vt a parētibus frugi[i] fieri ſolet) patrimonij ſui feciſſe: nec iccirco frēz iudicio tutele bn̄ficij rōnes quoqz preſcriptiōe quātitatis demonſtrate excluſurū[k].

m ¶ Paruerint. i. nō alienauerūt vel conſenſerunt.
n ¶ Aliogn. i. ſi alienauerūt vel ꝯſenſerūt ſm. R. ſz male: qr ꝛ is qui alienauit inuitat a ptibus alienatis puſqꝫ ipſe alienauerit. vt. ff. ſeqt. Itē ſi cōſentit quibuſdā tn̄ in alijs nō parat ei preiudiciū: vt hic innuit. Intelliges ꝙ hic in partibus alienatis poſtqꝫ alienauit is qui vult reuocare alienatū ab altero: ſecus ſi ꝯſentiat alienāti: qr fauori ſuo vr renūciare: vn̄ ptes alienatas poſtea ſine ſe reuocat. quia in nullo peccauit. ſm Azo.
o ¶ Perdiderit. ſ. ius petendi. in alienatis poſt: ſecus ſi ante. azo.
p ¶ Procedere pōt. ſ. vt iure alienet vel vt nemo repetat alienatū: quia abſurdū ſit vt dictū eſt vice mutua induci petitionē. azo.
q ¶ Prior. pone titius ꝛ meuius ꝛ ſeius ꝛ gaius ſunt liberti. alienauit titius pmo. meuius ſecundo. ſeius tertio. gaius quarto. In alienatis a pmo oēs tres ſequentes admittunt. In alienatis a ſecundo admittitur tertius ꝛ quartus. In alienatis a tertio ſolus admittit quartus. In alienatis a quarto nullus. Et ita regula eſt vt de alienato poſtqꝫ alienaui nihil petam. in alienatis prius pet am pro parte. azo.
r ¶ Nō faciet. i. nō faciet vt alij qui forte nōdū alienauerūt. ſ. tertius ꝛ quartus vendicent tm̄ pro pte partē ſcdi alienatā. imo totū petent nō obſtante pmo qui ſuā antea alienauit. At lz huic ſcdo alienāti ammodo actio non nascatur: nata tn̄ pmo in parte primi perſeuerat.
s ¶ Tardius vendidit. puta tertius. ac.
t ¶ Non vendiderit. puta quartus. accur.
v ¶ Partibus. primi ꝛ ſecundi qui antea alienauerunt. ac.
x ¶ Qui nō vendiderit. ēt. nā ꝛ ei qui vēdidit poſterius faciet partē azo. ꝛ fa. ff. ti. i. l. nihil. §. i. ꝛ. ff. de in. le. l. quotus. ꝛ. C. de fideicō. l. quoties. ꝛ. ff. ti. i. l. filiusfa. §. diui. ꝛ. ff. ti. i. l. pr. §. quidecim. ꝛ. ff. de mino. l. auxiliū. i fi.
y ¶ Cum inter. Filius liberte cōnumerat i familia libertoꝝ. h. d. Bar. vel ſic. Alienatio alicui interdicta nūqꝫ videt interdicta filio ppter corporis. vel ſic. Prohibita alienare extra familiā non intelligit phibita in pproprium filium lz vere non ſit de familia. h. d. Bal.

z ¶ Aduiſſa. vt. ff. de verbo. ſig. l. liberti. ac.
z ¶ Quod. ſub. deco ꝙ ꝛc. vel quod. ſ. legatū prediū.
z ¶ Familie. libertorum ac.
z ¶ Filiū forte conlibertoꝝ ceterum familie materne ... ret: tn̄. certe nihil: vt. ff. de obſeq. l. hereo. ꝛ. ff. de iur. l. ...

c ¶ Rationibus. equitatis.
d ¶ Perpetui. i. generalis quo cōtinebat vbi emolumentū ... ꝛ onus. ſic ꝛ inſtituto: ut. ff. ti. i. l. fi. in fi. ſed certe ſmo adhuc ... tenet conſobrina: ut. ff. ti. i. l. poſt emācipationē. §. adē quaſi ... hic de equitate. ut hic predictū. vel dic ut ibi. ac.
e ¶ Preſtandas. ſ. reſpon. ac.
f ¶ Damni cauſa. i. ea ratione ꝙ habeat damnum conſobrina. non hoc non attenditur. Sed cur non preſtatur ab vtroqz: ſicut fideicō. reſpon. quia fideicom. pro parte preſtari poteſt: libertas non. vnde ab eo ſolo preſtatur qui rogatus eſt. azo. Relictus idest redempto partibus a coherede. ſcilicet iſtius ſerui qui debuit manumitti. ... ti. i. l. qui grau. ꝛ. l. ſe. ſed videtur ꝙ a nullo: ut. ff. ti. ij. l. pe. ... lu. hec equitas: ut. ff. e. l. cum filius. in prin. ibi rigor. ꝛ facit. ff. de ... rei iudi. l. iudicante. i prin. ꝛ de libe. cauſa. l. duobus. ꝛ. C. de ... teſta. l. cum duobus. ꝛ. ff. de pac. l. tale. §. fi. ꝛ. ff. de verbo. oblig. ... tum qui ita. §. de ꝛ titium. ꝛ. ff. titu. i. §. fi. ꝛ. ff. l. ſi quis teſtamentum ... ꝛ ad trebel. l. epiſtolam. ac.
¶ Pater qui filio. Si fideicōmiſſum inuicē datū cōtinet ... dem in quotitate ꝛ quantitate non valet. Item eſtimatio teſtatoris nullam neceſſitatem inducit. h. d. Bar.
g ¶ Aureis. cc. per hec uerba videbatur legaſſe. cc. filio ꝛ eū rogaſſe reſtituere quicquid habet de hereditate. ſic cōtra dic filiabus quod remouet hec lex. ac.
h ¶ Hereditatis. nec etiam aureoꝝ: nā ... dat filius in ... tum recipit: ꝛ ſic filie dat. ꝛ eodem modo in partibus hereditatis ... videt ridiculū: ut. ff. ad. l. fal. l. ſi fundus. in fi. ſecus ſi apparet ... tas eius cui relinquit: ut. ff. e. l. peto. in prin. que eſt contra. ac.
i ¶ Frugi. i. fruges ſuas eſtimantibus. q. d. bene ſeſſiat ꝙ ... vobis: quia valet tantum. ac.
k ¶ Excluſurū. i. frater ideo tutor nō excludet rōnes ... quantitatis ... teneat. lz teſtator videat eā taxaſſe. ꝛ h ...

Titio[a] fratri suo[b] meuius hereditatem seiꝫ a quo[c] heres institutus erat[d] post mortem suam restituere rogatus[e]: eodeꝫ titio herede scripto[f] petiꝫ vt moriens titius tam suam[g] q(uam) seiꝫ hereditatem sempronio restitueret: cu(m) ex fructibus[h] medio te(m)pore perceptis: fideicommissi debitam quantitatem[i] titius percepissꝫ: eris alieni loco non esse deducendum fideicommissuꝫ respondi: quoniam ratione compensationis[k] percepisset debitum videbatur. Plane si ea lege meuius titium heredem instituat ne fideicommissum ex testamento seiꝫ retineat[l]: falcidiam[m] compensationi[n] sufficere: sed iniquitatem[o] occurrere. Prudentius aute(m) fecerit si ex testamento fratris hereditateꝫ repudiauerit: ꝛ testati possessionem acceperit. Nec videbitur dolo fecisse cum fraudeꝫ exclu(s)erit[p]. A te peto marite: si quos liberos habueris illis predia relinquas: uel si non habueris: tuis sine meis p(ro)pinquis: aut etiaꝫ nostris libertis: non esse dataꝫ electioneꝫ: sꝫ ordine[q] scripture factam substitutionem respondi. Vicos[r] ciuitati relictos qui proprios fines habeant ex causa fideicom[s]. non ideo minus deberi placuit q(uod) testator fines eoruꝫ se significaturuꝫ: ꝛ certaminis formam[t] (quam celebrari singulis annis voluit) alia scriptura se declaraturuꝫ promisit: ac postea morte preuentus[u] non fecit. Idem. Qui solidum fideicommiss. frustra[x] petebant: herede falcidiam obiiciente: si partem[y] interim soli sibi desiderauerit: neqꝫ acceperit[z]: in ea[&] moram passus[?] intelligitur. Cum post[a] mortem emptoris venditiones reipubli. prediorum optimus maximusqꝫ princeps n(oste)r seuerus August. rescindi heredibus pro precio restituto iussisset[a]: ꝺ pecunia legatario cui predium emptor ex ea possessione[b]

o Iniquitate(m). q(uia) ꝛ falci. meuiane sine onere ꝛ fideico. seiane debet habere fi(n)em. R. arg. C. de iure do. l. cu(m) patrem. sꝫ contra. ff. ad trebel. l. lu(c)i(us). §. marit(us). vbi sufficit si habet tantuꝫ in hereditate testatis qua(n)tuꝫ erat dos debita. Dic ergo iniquitate(m) esse q(uia) iure co(m)muni sic soler co(n)tingere: vt falci. habeat ꝛ debitum deducat: vt. C. ad. l. fal. in imponenda. ꝛ l. irritum. sed hic non facit sic. ergo iniqu(u)m. sed tamen q(uia) ipse sciens voluntateꝫ defuncti adeundo ꝛ cauendo co(n)sensit cogitur parere: vt. ff. ad. l. falc. l. si debitor. azo. Si modo tantu(m) est in fal. meuiane qua(n)tum est seiana: vt dicto. §. maritus. Accur.

p Exclu(s)erit. nota sic. ff. ad trebel. l. recusare. §. penul. et ff. de inoffi. test. l. papinian(us) §. cum igitur. ꝛ l. nihil. §. si cu(m) filius. ꝛ de nego. gest. l. at qui natura. §. cu(m) me. ꝛ de aq. plu. arce. l. i. §. denıqꝫ. ꝛ ff. si quis omis. ca(usa) testa. l. qui auteꝫ. §. quid deinde dicemus. ꝛ insti. ad. l. aquil. §. iniuria. ꝛ ff. de excep. doli. l. i. §. i. Iteꝫ facit ad. §. C. de bo. auc. iudi. l. i. ꝛ ff. de do. pre. l. iii. ꝛ de auro. ꝛ argen. leg. l. qui vxori. ac.

A te peto. Disiunctio posita inter personas inter quas cadit affectio ordinata: no(n) resoluitur in coniunctam. h. d. Bar.

q Ordine. nota de ordine. sic. ff. de vsufruc. l. quotiens in princi. argu. co(ntra). ff. §. fidei tue. item videtur q(uod) simul admittantur: ꝛ ita vel pro ꝛ ac vt. C. de ver. sig. l. cu(m) quidam. ꝛ C. de insti. ꝛ subsi. l. generaliter. in prin. sol. fin. R. ex sermonis conceptione ꝛ persona(rum) affectio(n)e h(ic) ꝛ illa verba aliter ꝛ aliter intelligenda proculdubio p(atet). ac.

r Vicos. Valet legatum: lꝫ non fuerit adiecta qualitas quam testator adiecturum se dixit. h. d. Bar.

s Vicos. expone: vt. ff. ti. i. l. si heres. §. i. ac.

t Fideicommissi. in testamento perfecto relicti.

t Formam. quam formaꝫ voluit seruari in illo predio. puta volebat fore ꝛ ut ibi fieret ludus graticorum ꝛ hanc formam dixit se dicturu(m) in alia voluntate.

u Preuentus. prima scriptura per omnes suas partes iam perfecta et sic non obstat. ff. de vsufruc. le. l. qui cum plures. Item contra. ff. eo. l. titia in prin. ꝛ ibi. item contra. ff. de here. insti. l. quotiens. §. sed ꝛ si quis pro eo. Sol. ibi. ꝛ C. de insti. ꝛ subsi. l. pe. ac.

Qui solidum. Iusta causa in parte non tollit moram in alia parte. hoc dicit. Bar.

x Frustra. propter fal. que resecat. ꝛ dic q(uod) commode poterat diuidi.

y Partem. q(ue). scilicet deberi poterat ad minus puta tres partes: ꝛ dic q(uod) non offerebat satisda. alias totum petere potest: vt. C. de vsufruc. leg. l. p. Accur.

z Acceperit. q(uia) heres non dat.

& In ea. s. parte.

? Passus. ꝛ sic ad vsuras. ꝛ acces. tenet(ur) heres vt. C. d(e) vsur. ꝛ fruc. le. l. i. ꝛ l. etiam. ꝛ l. si quis seruo. Item hoc si heres credebat se teneri: vt. ff. si certum peta. l. quod te. ꝛ de vsuris. l. sciendum. ꝛ facit. ff. de rei vendica. l. que tota.

Cum post. Legatario debetur estimatio ipsius rei vel partis que ad heredis locum peruenit. hoc dicit. Bar.

a Post. respublica vendidit pos. titio in qua erant plura predia quorum vnum titius alii legauit. tandem respublica restituta in integrum recuperauit predia ꝛ precium restituit heredibus titii. de hoc precio dicit satisfieri legatario s(ecundu)m valentiam predii legati. ac.

a Iussisset. per in integ. resti. vt. C. ex qui. cau. maio. l. respublica. accur.

b Ex ea possessione. per predia diuisa. vel a republica. vel a titio quod potest fieri: vt. ff. ti. i. l. quod in rerum. §. si quis. ac.

a ¶ Volūtatis.i.tētī.nō qua rōne voluit habere prediū: eadē ⁊ eius pciū.
b ¶ Estimationis/cū subtiliter perpenditur quātum pro eo precio dati fuit: vt ff. de edil. edic.l.pe.⁊ ff. de euic.l.i.⁊ ff.e.l.si quod/ Sz in videt huic.l. cōtra.ff.e.l.cum pater.§.euictis.sed ibi rē alienam legauit hic suam ⁊ quodam speciali iure euictam:⁊ ideo ei.i.legatario quodā speciali iure fuit uidendum sic.ff. de euic.l.maior.accur.

c ¶ Soluendā/ab heredibus quibus respublica restituit vtili forte actione ex testamēto: vel offi.iudi.ac.

¶ [illegible]. Respublica propter morā tenet ad vsuras. ppter temeritatem ad ipēsas litis sz hēat regressum contra administratorē.idē in pupillo ⁊ tutorib⁹.h.d.bar.vel sic. Cum propter morā vel temeritatē administratoris generatur preiudicium dño in accessionib⁹ ⁊ expēsis litis. Istō dānum resarcietur dño p administratorem reipublice vl' pupilli hoc dicit. Baldus.

d ¶ Respublica.i.statuta ⁊ granata.ac.

e ¶ Vsuras/vt.j.e.l.si quis seruo.⁊.j.ad.l.fal.l. diuus.§.i.⁊ ad trebe.l.oducta.in pñ. ⁊.j.e.l.titia.§.i.⁊.ff.e.l.i pñ.

f ¶ Ex ea re.i.mora:vt in vsuris.vel alijs accessionib⁹ ac.

g ¶ Ab his/.i.rempublicā administrantibus.

h ¶ Sarciendum.i.restituēdū reipublice:sic.ff.si cer.pe.l.ciuitas.⁊.C.vt in pos.le.l.fi.

i ¶ Supersederunt/vel etiam ante si prius mora fuit:vt.C. de vsuris ⁊ fructibus le.l.i. no.ac.

k ¶ In litis sumptib⁹:quos ħ derūt administrantes tunc rē publicā victori de pecunia rei publice:qr dederūt ei publice ⁊ no.si nō ⁊c.quia tasta ignorantia excusat a litis sumptibus etiam olim quod dic.vt C.de iud.l.properandum.§. si autem alterutra.ac.

l ¶ Ignauiam/.i.stulticiā.sic ff.de iur.⁊ fac.igno.l.regula. §.q̄ imperitia.ac.

m ¶ In tutoribus.vt damnū ex eorum mora:vel malitia ī litigando refundāt pupillis: sic.C.de iudi.l.pperandū.§. fi.⁊ ar.ff.de admi.tu.l.quotiens.§.fic.⁊.C.de admi.tu.l.non est.ac.

legauerat:cōiectura volūtatis[a] pro modo estimationis[b] partē soluēdam[c] esse respon. ¶ Etiā respublica[d] fideicommissi post morā vsuras[e] prestare cogitur: sed dānū si qd ex ea[f] re fuerit secutum ab his[g] sarciēdum[h] erit q post dictā sniam iudicatum soluere supsederunt[i]. ¶ Nec aliud seruabitur in litis[k] sumptibus si ratio litigandi non fuerit. Ignauiam[l] etenim pretendētes audiri nō oportere:qđ in tutorib⁹[m] quoq̄ probatur. ¶ Prediū pater de familia liberorū aliena ri verbis fideicō.prohibuit. Supremus ex liberis qui fideicom. petere potuit[n]:nō iccirco min⁹ actionem[o] in bonis suis reliquisse visus est:q̄ heredem extraneū[p] sine liberis decedēs habuit. ¶ Si creditor[q] ab eo qui testamentum fecit[r] domum acceptā iure[s] pignoris vendidit:contra emptorē fideicō.causa tametsi voluntatē defuncti non ignorauerit:nihil decernetur.

Idem.

Que fideicommissū morięns libertis viri debuit[t]: eorundē prediorum suis quoq̄[u] libertis fructum reliquit: iuris ignorantia[x] lapsi:qui petere predia ex mariti testamento debuerunt:scđm fideicōmissum inter ceteros longo tempore perceperunt:non ideo perēptā[y] videri petitionem fideicō.prioris constituit.

Idem.

Legatū[z] ita dñiū rei legatarij[a] facit:vt hēditas[b] hēdis res singulas:quod eo pertinet:ut si pure[c] res relicta sit ⁊ tē legatarius nō repudiauerit: defuncti volūtate recta via dñiū quod hereditatis fuit ad legatarium transeat nunquā factum heredis.

Paulus.

Si quis testamēto facto a filijs suis quos heredes instituisset.fideicō.reliquisset:non vt a legitimis[a] hēdibus:sz vt a scriptis filijs:⁊ testamentū aliquo casu[b] irritū factū sit:filij ab intestato venientes fideicom.ex testamento prestare compelli nō possunt.

Idem.

Debitor.x.legauit creditori,que ei post annū sub pignore debebat:nō(vt quidā putāt) medij tpis tñ cōmodum ex testō debei:sed tota.x.peti possunt. Nec tollitur petitio si interim[c] annus supuenerit. Nā sufficit q̄ vtiliter[d] dies cessit. Qđ si viuo testatore ānus supueniat: dicendū erit inutile[e] effici legatum:quāq̄ cōstiterit ab initio. Sed ⁊ in dote prelegata responsū est:totā eā ex testō peti posse. Alioquin scđm illā sniam si interesse vsurarum tñ est in legato:quid dicemus si fundus legatus sit ex die debitus. Nam nec pecunia[f] peti potest que non est legata. Nec pars fundi facile inuenirctur:que posset peti p cōmodo. ¶ Si primo ⁊ secūdo ⁊

¶ Prediū pater. Vltim⁹ de familia prediū alienare phibitus:ei⁹ petitionem ad extraneum heredem transmittit.h.d.Bar.

n ¶ Potuit/alijs alienantibus.ac.

o ¶ Actionē/p quā reuocat alienationē factā ab eis.sic ergo extraneus hic hēs hēbit actione p partibus aliorū alienatis ⁊ reuocabit.

p ¶ Herede extraneū/nā qr nullus est q petere possit et extraneū istituit: vt ⁊ ff.e.l.cū pater.§.libertis in fin.nec ob.ff.e.l.peto.§.fratre in fi.vt ibi dixi azo.⁊ facit.C.qñ di.le.ce.l.ii.⁊.j.ti.i.l.pater filium.§.fundum.⁊.l.iulianus.⁊.l.lucius.⁊.ff.ti.i.l.filius.§.diui.ac.

¶ Si creditor. Qui vocant ad fideicōmissum:pđio alienato nō reuocāt ab eo qui emit a creditore testatoris.h.d.Bar.

q ¶ Creditor/⁊ est rō qr debitor nō potuit īpedire vēditionē:vt.C. debitorē ve.pig.impe.nō pos.l.i.alr est ī herede.⁊ tūc est eadem rō vt heres nō teneat.h cū casu imputat heredi si soluere potuit.⁊ non fecit.ac.

r ¶ Fecit testamentum.⁊ eam domum per fideicō.reliqt.ac.

s ¶ Iure pignoris/ex pacto:vel ex lege.si aūt vendita nō eēt quis debeat luere:dic:vt.ff.ti.i.l.si res obligata.ac.

¶ Que fideico. Qui per ignorantiam iuris patitur aliquem vti re sibi debita non cadit a debito.h.d.Bar.

t ¶ Fideicōmissū.debuit ex testō mariti sui ea moriēs eorūdem ⁊c.

u ¶ Suis quoq̄.q.d nō solū libertis mariti.

x ¶ Iuris ignorātia.qr putabāt q̄ vxor testm̄ mariti sui possz imutare.ac.

y ¶ Peremptā/⁊ sic nō nocet h iuris error.sed cōtra.j.si in frau.pa.l. pronus herce.Sol.quarta q̄ debet pro non debetur q̄si debita:vt ⁊ arrogato:

ff. de inoffi.testa.l.papinianus.§.si q̄s impubes.hic [illegible] detur debitū.sic ⁊ filij hereditas dicit q̄si debita [illegible] dicillis.l.fi.§.i.⁊ ideo errore iuris perdere vt.C.[illegible] contra.ff.de acq.here.l.clodius.in pñ.⁊ in fi.vbi [illegible] iuris perdit debitā hereditatē.sol.vt ibi.[illegible]

stato quod posset nisi in casu:vt.ff.de inoffi.testa.[illegible]

b ¶ Aliquo casu.vno excepto scđm h iura:vt.ff.de [illegible] bimus.que est ꝯtra hodie rupto ꝑtentione vel [illegible] valēt:vt.C.de libe.prete.aut.ex cā.vel in.l.posth[illegible] ꝑtorio fuit ruptū.hic vtroq̄ vt maxima vel media [illegible] tonis.⁊ facit.C.de fideicōmis.l.eā quā.⁊.l.ex testō.[illegible] §.filius.⁊.j.e.l.lutius.§.filiam.⁊.l.codicillis.§.[illegible]

¶ Debitor. Quādo superuenit cā tendens ad [illegible] existente dispositio ab initio nō valuisz:disp[illegible] hoc dicit. Primo ponit dictū. Secundo circa illud [illegible] dubia. Tertio dictum probat per simile de dote [illegible] to probat dictum per reductionem ad inconueniens [illegible] tollitur. Tertia ibi:sic ⁊ in dote. Quarta ibi:alioq[illegible]

c ¶ Debitor. interim.i.lite pendente post testatoris [illegible]

d ¶ Quod vtiliter.qr post mortem testatoris.ac.

e ¶ Inutile/.i.sine ꝯmodo.valz tñ legatū:vt accide[illegible] sit:vt insti.e.§.ecōtrario.que est.ff.ad qđ est.j.de [illegible] ⁊ de fideius.l.heres.§.nō est nosuū.vel illud noui h[illegible]

f ¶ Nec pecunia.i.vsura.⁊ sic ergo in primo casu ho[illegible] gato ⁊ non vsura vel commodum medij tps.sed tñ [illegible] detrahi posse cōmode videtur legatum esse:vt.j.[illegible] creditori.⁊ facit.ff.ti.i.l.si creditori.⁊.l.seq.⁊.j.de[illegible] tor.⁊.j.ad.l.fal.l.vbis.⁊.e.ti.l.meuius.§.debitor [illegible]

¶ Si primo. Si plures sunt substituti quibz [illegible] licta ab institutis in quorum loco succedunt.h.d.[illegible]

¶ Domino. nam ꝛ hic videtur vitiari regula predicta: qꝛ seruo relinquitur qđ libero non potest relinqui cum liber esse non possit. sed tamen ꝛ hic valet ex persona serui: licet ad vtilitatem domini. ut superiori casu dixit. accursius florentinus.

¶ Legari posse. ꝛ queritur hereditati statim non inspecto sit capax heres vel defunct⁹. vel no. ȝ postea inspiciatur: vt. š. e. l. si mihi ꝛ titio. §. fi. ac.

¶ Itaq. d. pȝ ex predictis esse verū: rem dñi ꝛc ac.

¶ Possit. vt in pnci. §. no.

tertio hẽdibus isūtutis sic legata dent: si primus hẽs mihi non erit, secūdus titio. x. dato. si secūdus mihi hẽs nō erit: prim⁹ seio fundū tusculanuȝ dato. Utrisqȝ omittentib⁹ hẽditatẽ primo et scđo q̄rebat substitutis quos eis dederat an ꝛ cui legata pstare debeāt: ab vtroqȝ substituto legata debent. ¶ Seruo alieno posse rē uñi legare valens scribit. Itē id qđ domino eius pure debetur. Cuȝ enīȝ seruo alieno aliquid in testō damus dñi persona ad hoc tm̄ inspicit: vt sit cū eo testamēti factio. Ceterū ex psona serui cōstituit legatū. Et ideo rectissime iul. diffinit id demū seruo alieno legari posse: qđ ipse liber factus capere posset. Calumniosa est eni illa annotatio: posse legari seruo ꝛ q̄ȝdiu fuist: naȝ ꝛ hoc legatū ex psona sui vires accipit. alioquin ēt illud annotaremus eē quosdā suos qui licet libertatē consequi non pñt: attamen legatū ꝛ hẽditatē possint acquirere domino. ¶ Ex illo igitur pcepto q̄ dicimus serui inspici psonā in testamētis dictū est suo hẽditario legari posse. Ita nō mirū si res domini et qđ ei debetur seruo ei⁹ pure legari possit q̄ȝuis domino eius nō possit hoc vtiliter legari.

Idem.

Latinus largus prime ex facto incidit spēs: talis libertinus pronum ex semisse hẽdem instituit: ꝛ filiā suaȝ ex alio semisse fideicommisit filie: vt quibusdaȝ ancillis patroni restitueret semisseȝ cū he manumisse eēnt: ꝛ si eadē filia hẽs non eēt substituit ei easdē ancillas: quoniaȝ filia non voluit heres existere ancille iussu domini. i. patroni adierūt defuncti hereditatē. Post aliquantulū tempus ab eo manumisse querebāt an fideicō. petere ab codeȝ patrono possint: rogo ergo qđ ð hoc existimes rescribas. rñdi nec repetitū videri in hūc casuȝ fideicō. sȝ alterutrū datum: uel fideicō. uel ipsam hereditatem. Melius autem dici in eundem casum substitutas videri: in quem casum fideicommis. meruerūt. ꝛ ideo ad substitutionem eas vocari. ¶ Cum eniȝ seruo alieno fideicōmis. ab vno ex heredibus sub conditione libertatis fuerit datum: idemqȝ seruus ei heredi substituatur: licet pure substitutio facta sit: tamen sub eadem conditione substitui videtur: sub qua fideicommissum meruit.

Idem.

Si quis seruo suo fideicommissariam libertatem reliquit ꝛ aliud quid ascripsit. quaȝ dicunt quia placebat ab herede eum manumitti debere: futurū esse vt non admittatur ad fideicommissum. Sed hoc iniquum est. In huiusmodi enim persona vtriusqȝ quodāmodo dies cessit ꝛ libertatis ꝛ pecunie petēde: adeo vt putem si mora fiat prestande libertatis etiam fideicommis. moram videri factam: ꝛ vsurarum onus accedere. nam ꝛ cetera que medio tempore acquisiuit domino: duȝ moratur prestare libertatem: eidem restitui oportere rectissime respōsum est.

Idem.

inde. l. cū seruus. ꝛ. j. de pdi. ꝛ demō. l. aina. sic q̄ hẽditas dño nō q̄ritur: que nō erat delata: vt. j. de reg. iur. l. que legata.

Si quis. Si libertas per fideicommissum debita retardetur nihilominus ipsa ꝛ fideicommissum pecuniarium debetur. h. d. Bar.

¶ Fideicōmissariā. indirecta non erat dubium quia simul cedit dies legati ꝛ libertatis. sed hic suspenditur dies legati propter libertatem: vt. š. ti. i. l. quesitum. §. i. ꝛ. C. de cadu. tol. §. in nouissimo.

¶ Manumitti. ergo domino. i. ab isto herede qui est dominus modo. ac.

¶ Dies cessit. s. de equitate licet rigor aliud innuat.

¶ Acquisiuit. et hoc pȝ q̄ seru⁹ est adhuc licet mora sit ei facta. quia ut domino querit: vt h. nec enim pōt ð dia bonefidei pos. ut ex ea causa queratur. cū interpellatus sit se debere: vt. j. de acqui. re. do. l. quesitū. Ite lex vocat eā que est passa morā vt. j. ad treb. nō est cogendus. ꝛ. j. de suis ꝛ legit. here. l. i. §. queri. sed tamen ex serua: vt ibi dicitur nascitur ingenuus. cōpetit ergo libertas morā passo cū iudicatum est libertatem deberi: vt. j. de fideicommis. li. l. cum vo. § subuentum. ꝛ. C. de fideicō. li. l. ancillā. az. ꝛ facit. š. e. l. qui solidū in pri. §. ēt. ꝛ. j. e. l. titia. §. vsuras. azo. š. ti. i. l. apō §. ipsius. ꝛ de fideicō. li. l. cū vo. §. i. ꝛ. C. ad sil. l. pe. ꝛ. j. ti. i. l. si legatarius §. seruo heredis. ꝛ. l. patronus. in pnn. ꝛ. l. qui cōcubinā. §. cum testō. ꝛ. j. ad. l. fal. l. impuberem. §. i. ꝛ de ali. le. l. cum vnus. §. i. ac.

Creditorē cui res pignoris iure obligata a debitore legata esset. non ꝓhiberi pecuniā creditā petere si voluntas testatoris cōpensare volentis euidēter nō ostenderet. Idem.

Gaius seius ꝓnepos me⁹ heres mihi esto ex semisse bonorū: exceptis domib⁹ meis paternis in qbus habito cū omnibus que ibi sunt. Que oīa sciās ad portionē hereditatis quā tibi dedi nō ptinere. Quero cum sit in his domib⁹ argentū: noīa debitorum: suppellex: mācipia. an hec oīa q̄ illic inueniunt ad alios heredes institutos debeant pertinere? Pau. r̄n. noīa debitorū nō cōtineri. Sed oīa hec esse cōis. In ceteris vero nullū ꝓnepoti locū esse. Titius cū fratris filio fundos vrbana predia legaret in his etiā fundū seianū legauit quē ipse paterfa. quoad viueret vno quidē noīe vniuersorū habuit: sꝫ quo facilius ↄductorē inueniret: p duas ptes locabat. ita ut ex q̄litate loci superiorem ptē seianū superiorē: inferiorē aūt partē seianū inferiorē appellaret. Q̄ro an is totus fundus ad fratris filiū ptineat? Pau. r̄n. si testator fundū seia. vno noīe vniuersum possedit: quāuis eūdē diuersis partib⁹ locauerat: vniuersum eū ex cā fideicō. p̄stari oportere: nisi heres de q̄a parte testator senserit euidēter ꝓbauerit. Idem.

Titia seio tesserā frumētariā cōparari voluit p⁹ dieꝫ xxx. a morte ipsius: q̄ro cū seius viua testatrice tesseram frumentariā ex cā lucratiua heres cepit: nec possit id qđ hꝫ petere: an ei actio competat. Paul. r̄n. ei de quo queritur preciū resserē prestandum: quoniam tale fideicō. magis in quātitate q̄ꝫ in corpore consistit. Usuras fideicō. post impletos annos. xxv. puelle ex quo mora facta est deberi. r̄n. quāuis enim cōstitutū sit vi minoribus. xxv. an. usure oīmodo prestentur: tamē nō pro mora hoc habendū est: quā sufficit semel interuenisse ut perpetuo debeantur. Seia libertis suis fundū legauit: fideicō. cōis ita commisit. Fidei autē uestre uere ↄ sapide committo ut eū fundum uendatis: enimqꝫ ex uobis ultimus decesserit cū morietur restituat sempronio liberto meo: ↄ successori meo ↄ bursillo ↄ sapido: quos infra manumisi: quine ex his tunc superuixerit. Quero cum hec in prima parte testamēti qua fundū prelegauit eos substituit. in scda tamē adiecerit uerbū qui ultim⁹ decesserit. an pars unius defuncti ad alterū ptineret? Pau. r̄n. testatricē uideri in eo fideicō. de quo querit duos grad⁹ substitutionis fecisse. unū ut his qui ex duobus prior morietur alteri restitueret. Alterum ut nouissimus his restitueret quos nominatim postea enumerauit. Imperator Alexan. aug. claudio iuliano prefe. vrbis. Si liquet tibi iuliane carissime auiaꝫ ex causa intervertende inofficiosi querele patrimonium suum donationibus in nepotem factis exinanisse: ratio deposcit id quod donatum est pro media parte reuocari.

¶ Lucius. Is cui donatur inofficiose pōt onere fideicōmissi grauari. Item querela pōt in modum replicationis ppom. h. d. Bar.
a Supra scriptum est. vt. s. h. proxi. §.
b Scdm voluntatem patris fideicō. relinquentis.
c Subueniēdū iure replicationis. d ¶ Subuenerit, iure actiōs [...]

y ¶ In futurum: quod ipse debuit sub condi. que adhuc pendet. τ dic φ φ hec mater filios τ quosdam alios instituerat heredes.
z ¶ Rcion, pro. i. fin. R. vel dic tertiuz esse membrum. s. olim debitum: sed per hāc satisfactum: vnde nolebat φ filij hoc refunderent alijs heredibus. accursius.

¶ Lucius ticius cum hēret quinq3 liberos: vniuersos emancipauit τ in vnū filium gaiū seiū amplissimas facultates donationibus ɔtulit: τ modicū sibi residuū reseruauit: τ vniuersos liberos cū vxore scripsit hēdes. In eodem testō: duas possessiones q̄s retinuerat: eidē gaio seio plegauit: τ ab eo petit vt ex redditibus p̄dioꝝ q̄ viu⁹ ei donauerat meuie filie tot aureos daret. Itē꞉ alteri frī alios tot. q ɔuctus a meuia sorore sua: legē fal. iplorat. Quero cū sanctissimus impator vt supra scriptum ē[a] ɔ̄ voluntatē donantis ea q̄ donata sunt reuocati p̄cepit: an gaius seius cōpellēdus sit fm voluntatē pris[b] ex donationibus fideicōmissum p̄stare hēdi sororis: Paulus. rn̄. post litteras impatoris nr̄i dubitari non oportere quin in hac quoq3 specie de qua queritur subueniē dum[c] sit liberis: quoꝝ portio in vnum filiū donationibus collatis immuta ē: presertim cam imperator noster ɔ̄ voluntatem patris subuenerit[d]. In ꝓposita āt cā etiam voluntas[e] pris pro his qui fideicom. petunt intercedit. Sz si falcidia lex intercedat fideicōmissa insolidū eē p̄standa pp̄ imodicarum[f] donationum rationem. § Ceuola.

Ucius ticius testō ita cauit. Si qd cuiq3 liberoꝝ meoꝝ ddi: aut donaui: aut in vsū ɔcessi: aut sibi acqsiui aut ei ab aliq̄ datū aut relictū ē: id sibi pcipiat. summat. habeat. filij noīe calēdariū fecerat[g]: postea fnia dicta[h] ē τ placuit id qđ sub noīe ipsius filij i calēdario remāserat: ei dberi: non ēt id qđ exactum in rōes suas pr̄ ɔuertiss3. ¶ Quero si id qđ exegisset pr̄ ex noibus filij an restim[i] fcm. Item post testm̄ fcm̄ i nomē filij ɔuertiss3[k]: an ad filiū fz sniaz ptineret: rn̄. id qđ ex eadē[l] cā exactum ē in eandem[m] cām redisse deberi. ¶ Peto a te tici fideicōmitto vti[o] curam ɔdēdi corporis mei[p] suscipias. τ p hoc x. aureos e medio pcipito. Quero an si lucius ticius minus q̄z x. aureos erogauerit reliq̄ summa hēdibus pficiat. Rn̄di fm ea que ꝓponerent hēdum cōmodo pficere[q]. ¶ Que marito[r] hēs extiterat ita testō cauit. Meui τ sempronii dilectissimi filij pcipitote oē qcqd ex hēditate domine[s] ticij dn̄i[t] mei patris vestri ad me[v] peruenit mortis ei⁹ tpe: ita tn̄ ut oē onus eiusdē hēditatis: tā[x] in p̄teritū q̄z in futuꝝ[y] nec non[z] ēt si qd post mortem ticij dn̄i mei solui agnoscatis. Quero an si qd soluiss et post mortem mariti: cū ipsa fruct⁹ cepisset. dedisset[τ] ad on⁹[ɔ] eorum ptinerent: Rn̄di. fm ea q̄ ꝓponerent: ea dumtaxat one ra legatarijs imposuisse q̄ superessent. ¶ Quisquis mihi heres hēdesue erunt hoc amplius lucius ticius q̄z ē꞉ eum hēdem[a] institui: ex media hereditate fimi to sibiq3 habeto vna cum pāphilo quem liberuz eē iubeo: instrumentuz taberne ferrarie ita vt[a] negocium exerceatis. lucius ticius viua testatrice decessit p̄s hereditatis eius ad cohēdem ptinuit. Quero an pamphilus codez testamento manumissus: ad petitionem partis instrumenti admitti possit: lz taberna vt voluit testatrix exerceri nō possit: Rn̄. admitti[b]. ¶ Sēpronia substituta hēdi instituto legata accepit[c] si hēs non esset. Mouit[d] contra institutum actionem qua dolo eius fcm̄ eē dicebat: q̄minus testatrix[e] volēs prio loco scribēt cā hēdem testm̄ mutaret: nec ob

τ ¶ Dedisset. ad onera hereditaria. τ hoc si habes l. tex. sed tn̄ hoc est τc.
ɔ ¶ Ad onus [hoc est in quibusdam libris cancellatum: sed bene posset poni azo. τ facit. s. eo. l. cum filius. § . i. τ de rei ven. l. emptor. τ. l. sumptus. h.
¶ Quisquis. Legatarius per quem non stat quominus impleat moduz etiam si stet per casum admittitur ad legatum. hoc dicit. Bar. Uel sic. Defectus mōi per casuz cōtingentē in persona vnius legatarij non viciat legatuz quo ad alium legatarium. hoc dicit vl' sic. Modus mixtus per casum deficiens legatum non viciat. hoc dicit. Sed in conditione mixta dic vt no. j. de cōdi. τ demō. l. in testamento. Bal.
p ¶ Eum heredem [vnde non videbitur esse necessarium φ interim restituetur. quod fit per hec verba hoc amplius τc. vt. j. de an. le. l. seio. §. vxori. sed tamen testator quia forte offense inter eos interuenerunt hoc fecit quod prodest heredi: vt j. de adi. le. l. iij. §. fi. τ. l. se. τ l. ex parte. non tamen vt habeat maiorem: vt. C. de le. l. cum questio. §. fi. licet sit ar. contra. j. de sup. ser. l. iij. τ sic in diuina scriptura. dicitur discipulis eius τ petro. vt. C. de ser. τ aqua in rubrica.
a ¶ Ita vt [ergo sub modo qui fit per vt. j. de condi. τ demon. l. demonstratio. §. fi. na. Accursius.
b ¶ Admitti [scilicet quia pamphilus nō remanet quominus pareatur modo idest exerceat tabernam cum lucio: vt. C. de. le. i. sed ad quā partem admittatur: ad suaz dimidiam constat eum admitti. sed dic fm azo. ad dimidiam alterius dimidie q̄ fuit lucij: nam suam dimidiā habiturus erat lucius partis iure hereditario in qua non valebit legatum τ hoc vadit ad coheredem. aliam quartam iure legati: τ hoc ad pāphilum collegatarium: vt. s. eo. l. miles. §. fina. τ. C. de cadu. tol. §. his ita. τ. §. pro secundo. Alij dicunt totam dimidiam lucij habere coheredem quasi coniunctum re τ verbis: τ sic pamphilus suam dimidiam tantum: τ facit. j. de condi. τ de. l. qui. τ. j. titu. i. l. vxorem. τ. j. de vsufruc. le. l. illi. τ. s. eo. l. cum filius. §. nō iure. accursius.
c ¶ Accepit. sub ista conditione que sequitur. dy.
¶ Sempronia. Qui factum heredis impugnat non testamentum: nō est indignus legato hoc dicit. Barto.
d ¶ Mouit. dicta sempronia actionem de dolo vel in factum ad interesse. vt at. s. de dolo. l. si quis affirmauerit. τ de p̄script. ver. l. quotiens. hodie cōditionem ex lege ad duplum. ut in au. vt nulli iudi. §. τ hoc peruenit. coll. ix. nam he confiscantur. vt. s. si quis aliquem te. probi. l. i. §. accursius.
e ¶ Testatrix. scilicet testamentum mutaret quod volebat testatrix sed institutus prohibuit. accursius.

[...] apud eam debet [...] vt. s. eo. tit l. ticio. τ sic non obstat. s. man. l. antepe. §. si [...] quia τ ibi si defecerit usura tenebitur de suo supplere maritus: [...] τ facit. s. man. l. ex mandato. τ. s. de condi. ob. ca. l. si hēs. τ [...] j. de an. τ ar. le. l. fi. §. fi. τ. j. de an. le. l. libertos. § lucius. τ. j. ti [...] τ. j. de ver. si. l. cum testō. τ. s. de ne. ge. l. qui aliēa. §. liber [...] de reli. τ sump. fu. l. at si quis. §. equum. τ. j. de condi. τ de [...] §. fi. accursius.
¶ De marito. Cum iniunguntur onera preterita τ futura intelligitur de preteritis precedentibus nondum finitis. hoc dicit. Bar [...]
r ¶ Que marito [domino ticio. accursius.
s ¶ Domine [i. facultatibus. accursius.
t ¶ Domini [qui fuerat maritus. accursius.
v ¶ Ad me vxorem.
x ¶ Tam in preteritum [i. pure a defuncto debitum.

a ¶ Saluam haberet. immo perdit: vt. C. de his quibus vt indi. l. aliam. ⁊. ff. de his quibus vt indi. l. post legatum. §. i. in fine que sunt contra. So lu. hic non egi contra testamentū sed de dolo cōuenit heredem. ibi vo con tra testamentum dicens falsum. Idez quod hic si dixit non iure factū: vt dicta. l. post legatum. §. i. in princi. ⁊. l. penulti. ⁊ facit. ff. titu. i. l. ab omni bus. §. cum quidaz. ⁊ in auc. vt cum de appel. cog. §. cās.

¶ Testator. Solutum ab herede plus debito nō cedit ad incōmodū alioꝝ legatoꝝ. h. d. ſm primā lecturam. vel aliter. So. aliquorum legatorum facta ante diem non p̄iudicat heredi: vel alia legata ante diē soluere teneatur. hoc dicit. Bar.

b ¶ Testator. casus ita ponitur ſm. R. Testator reliquit plura legata ticio soluenda post quinquēnium. quedā soluit heres ante quinquenniū. nūc aduēiēte ex tpe alius vult tantū detrahere quātū fuit cōmodum representationis. sicut si soluisset plus re. quod remouet. Uel ſm Azo. sic. Heres soluit quedam ante quinquēnium: nunc conuenitur ab codez ⁊ ab aliis. vt ⁊ alia soluat quasi in solutis ⁊ soluendis sibi preiudicauit quod remouet: ⁊ ſm hoc dic nō ꝑpterea minus subaudi vel plus/ vel etiam pone minus pro magis: qḋ in idem recidit. Et sic est ar. contra. C. ad legem fal. auc. sed cū testator. sed ibi re. hic tempore plus soluta. Idē cōtra. C. de fideicommis. l. i. sol. ibi re ⁊ est fauor alimentorum. acc.

c ¶ Representationem. i. cōpensationem representationis ſm primum casum. Ac.

d ¶ Possit. scilicet legatari⁹ ſm primum. vel. i. heres ſm alium. ac.

e ¶ Deberi. sua die. ⁊ facit. ff. ad. l. fal. l. iij. ⁊. l. penales. §. annua.

¶ Lucius. Plures cōmuniter admittunt ad viriles portiones si res prohibetur alienari extra familiam. hoc dicit Bar.

f ¶ Lucius. perueniat. q. d. etiam si vnus solus superest de familia. ac.

g ¶ Portionem. virilem.

h ¶ Ad viriles. imo sola quātum omnes alii: vt. C. de impu. ⁊ aliis sub. l. fi. §. alia applicatur. ⁊. §. in secūda. ⁊. ff. de vul. sub. l. si pater. ⁊. ff. d vsufru. accre. l. si quis titio. ⁊. ff. de here. insti. l. interdum. ij. rñ. So. omnes liberti ⁊ liberte viriles partes habebunt. i. vnam dimidiam aliam hꝫ seia. vel dic ex vbo quod vetuit alienari extra familiam presumitur voluisse cuiqꝫ dari virilem: qꝛ magis voluit prouidere familie ꝙ seie: que nō erat de familia. vel hic fuit appositum verbum eque vel aliud equipollens quod denotat equas portiones esse faciendas. sic. ff. de here insti. l. interdum. i. rñ. vel dic vt not. in dicta. l. C. de ipu. ⁊ ali. substi. l. fin. ⁊ facit. ff. de vsufru. le. l. codicilis. §. fi. ⁊. e. l. fi. C. de impu. ⁊ ali. sub. in prin. ac.

¶ Impuberem. Duplicatio legatorum trahit ad legata que cōsistūt in q̄titate: non ad ea que consistunt in spē. h. d. Bar.

i ¶ Instituit. scilicet aliquis. ac.

k ¶ Substituit. aliquos extraneos. ac.

l ¶ Sensisse. forte io. qꝛ in specie dos consistebat. ars contra: vt. ff. ti. i. l. plane. §. sed si non corpus. ⁊. l. si seruus. ⁊. ff. e. l. cum quidam. vel qꝛ ad dotē inuitatur mulier tanꝙ ad es alienum: vt. ff. ad. l. falci. sed ⁊ si vsufructus. §. i. alias est. ff. in. l. si is qui quadringenta. incipit si vsufructus. ⁊. ff. ad trebel. l. cum heredes. h. accursius.

m ¶ Non posse. aliud in quantitate: vt. ff. ti. i. l. plane. §. i. ⁊. ff. e. l. si plu-

tinuit. quero an legati ꝑsecutionē saluā heret⁹? Rñ. ſꝫ ea q̄ ꝓponerent saluā hre. ¶ Testator^b legata aſi gnquēnium vetuit petiꝑstariqꝫ: ſꝫ hrs q̄dā sua spōte aſi gnquēniū soluit: q̄sitū ē an eius qḋ aſi diē existentē solutū ē: repsentationē^c in reliq̄ solutiōe legati repudiari possit^d? Rñ. si ppeaminus relictū ōberi^e ꝙ aliqd aſi diē sit solutū. ¶ Lucius ti. testō ita cauit. p̄diolum meū dari volo libertis libtabusqꝫ meis: q̄s ⁊ ⁊ quos hoc testō māumisi: ⁊ seie alūne mee: ita ne ō noie familie mee exeat: donec ad vnūz ꝓprietas pueniat^f. Quero an seia i cōmuniōe cū libertis habeat portionē^g: an ꝟo sibi partem dimidiā eius p̄dioli vēdicare possit? Rñ. ꝑspicuam esse testatoris voluntatez: oēs ad viriles^h partes vocantis. ¶ Impuberez filium hrdem instituitⁱ: vxori dotem p̄ legauit. Itez ornamēta ⁊ seruos ⁊ aureos. x. ⁊ si impubes decessisset substituit^k a quibus ita legauit. Quecūqꝫ primis tabulis he di eadez omnia ab hrdibus quoqꝫ hrdis mei in dupluz dari volo. Queritur an ex substitutione impubere mortuo dos quoqꝫ iteruz debeat? Rñ. non videri ō dotis legato duplicando testatorē sensisse^l. ¶ Item q̄ro cum corpora legata ēēt nunc ex lucratiua cā possideant an a substitutis peti pōt? Rñdi non posse^m. ¶ Ciuibus^n meis do lego chyrographū^o gaij postea codicillis vetuit a seio exigi: ⁊ ab hrde petijt vt ex alterius ibitoris debito quē codicillis nominauit eadē sūmaz rei daret: q̄situm est si posterior idoneus non eēt: an integraz quāti-

tatē hrs ꝑstare ōeat^p? Rñ. hrdez reip. aduersus eum ūsitarat ōbitorē q i nouissimus codicillis vt ꝓponit designatus ē actionem p̄stare^q debere. ¶ Filiam ex asse instituit^r hrdez, eiqꝫ substituit nepotem suum: ⁊ ita cauit si qs ab hoioꝝ neqꝫ filia mea^s neque nepos^t meus hrdes mei erunt. tūc portionē meaz ptis dimidie^u fūdi illius ad libertos meos ptinere volo. Querit cuz aſi testatorē filia ⁊ nepos decessetunt: ⁊ intestati bōa ptinuerūt ad pronepotē eius: an fideicōmis. ad libertos ptineat? Rñdi ſm ea q̄ proponerētur: si nullus alius hrs istitut⁹ sbstitutusqꝫ eēt: q̄ꝫ filia ⁊ nepos: uidēi legitimoꝝ fideicōmissū^x eē vt p̄staretur. ¶ Quisquis mihi heres erit sciat me debere demetrio patruo meo denaria tria. ⁊ deposita apud me a seleucho patruo meo denaria tria que etiaz protinus reddi ⁊ solui ei iubeo. Quesitum est an ⁊ si non deberētur actio esset? Respon. si non deberētur nullam quasi ex debito^y esse actionem: ſꝫ ex fideicōmisso^z. ¶ Lucius ticius dāmaz ⁊ pamphilum libertos suos ante biennium mortis sue de domo dimisit^⁊: ⁊ cibaria que dabat prestare ōsijt^ꝰ mox facto testō ita legauit Quisquis mihi hrs erit omnib⁹ libertis meis quos hoc testamēto mānumisi: ⁊ quos ante habui: quosqꝫ vt manumittantur petij. alimentorum nomine in mēsea singulos certam pecuniam dato. Quesitum est an damme ⁊ pāphilo fideicōmis. debeatur? Respon. ſm ea que proponerentur ita deberi si hi qui peterēt manifeste docerent^ꝫ eo animo circa se

¶ Ciuibus. Si legatur nomen debitoris herēs liberetur cedendo actionem hoc dicit Bar.

...ribus. §. i. ⁊ est ad hoc insti. e. §. si res. ⁊. ff. ti. i. l. nutu... ob. l. omnes. ⁊ de verbo. ob. l. inter stipulantem. §. i. ⁊. ff. ti. i. l. ... cius. §. se igro ui.

n ¶ Ciuibus. per hoc [illegible] detur contra [illegible] re: vt. ff. de te. [illegible] accursius.

o ¶ Chyrographū. hoc videtur legare [illegible] chyrographi. vt. ff. [illegible] l. qui chyrographum. accursius.

p ¶ Debeat. quod [illegible] debatur fauore [illegible] blice qḋ remouet.

q ¶ Prestare. sic. ff. ti. i. l. si sic. §. i. sed contra. ff. ti. i. l. paulo [illegible] §. fi. sol. ibi heres [illegible] rat pecuniam a fisco ⁊ fiscus a debitore vide cum ad heredem peruenerat pecu̇a [illegible] eam de suo. ⁊ facit. ff. de vino tri. ⁊ ol. le. l. cū [illegible] tus. ⁊. ff. e. l. seruuz [illegible] §. cum. Item ar. cōtra. ff. ti. i. l. quidam [illegible]

¶ Filiam. Relictum in defectum [illegible] rum videtur [illegible] venientibus ab [illegible] to. Item verbum pertinere trahitur ad fideicommissum hoc dicit Bar.

r ¶ Instituit. pater.

s ¶ Mea. instituta.

t ¶ Nepos. substitutus.

u ¶ Partis dimidie. i. que ē dimidia pars hebebat. ergo communem cum alio. accur.

x ¶ Fideicommissum. [illegible] est ratio. quia si [illegible] dixisse cum [illegible] erunt. si neqꝫ filia. neqꝫ nepos. [illegible] alios [illegible] ⁊ perinde est ac si [illegible] pōset si decedat [illegible] tus. ⁊ sic non est contra sed concordat. C. de fideicom. l. cum [illegible] l. ex testamento. sic. ⁊. l. cum pater. §. [illegible] ff. l. pron. §. fi.

¶ Quisquis. Confessio debiti a testatore [illegible] pbat debitū ſꝫ [illegible] missi petitione [illegible] h. d. Bar.

y ¶ Ex debito. [illegible] C. de pba. l. rōnes. nisi iurauerit: vt. ff. ti. i. l. cū qs. §. codicillis. [illegible] C.

z ¶ Sꝫ ex fideicōmisso [illegible] de nō. nu. pe. l. generaliter. ac. [illegible] l. ex. hac. ⁊. C. de do. l. si donatio. ſꝫ. ff. de pba. l. q testī. sol. ibi nō capar. Ibi h nisi ꝓbet testatorē p errorē scripsisse. vt. ff. de [illegible] ⁊ ar. sc. l. qui vxori. ⁊. C. de fal. cā adie. l. i. ⁊ facit. ff. ti. i. l. si sic. §. i. ⁊. ff. de libe. le. l. legaui. ⁊. ff. ti. i. l. lucius. §. i. ac.

¶ Lucius. Ostendentib⁹ nō ꝓbantib⁹ sequēs mentis legantis [illegible] bet. h. d. ſꝫ dy. vel aliter. Uerba gn̄alia ēt i bn̄ficiis restringūtur [illegible] sa nō ꝯprehēdant. h. d. ſm Ja. de are. Uel aliter ⁊ sic. Relicta p gn̄alia vba nō trahit ad eos q offēderunt nisi primo recōciliati [illegible] dy. Uel sic. Si testator legauit alimenta libertis. non vr legare [illegible] quos expulit ō domo: nisi ꝓbet cū eos sibi recōciliasse. h. d. bal. ſꝫ [illegible]

⁊ ¶ Dimisit. i. licētiauit ⁊ nō aleus postea. acc.

ꝰ ¶ Desijt. offensus a seruis quōdam qui modo sunt liberti.

ꝫ ¶ Docerent. sequentib⁹ eoꝝ meritis [illegible] qꝛ offensus fuerat [illegible] tron⁹. aliogn si nō fuit offensus sec⁹ puto cū gn̄alib⁹ vbis [illegible] quib⁹ standū est: vt. ff. ti. i. l. nō aliter. azo. ⁊ ad hoc. ff. de [illegible] l. iij. ⁊ fi. ⁊. l. iij. ⁊. C. fami. bercis. l. in ipsius.

Dāme. Sz heres in suo testamēto relīqt qð testator legauerat: ... ex primo testamento: non ex scdo. Item appellatione filiorum ... naturales in seruitute concepti. h. d. bar.
... manumiserat. s. felicem testatrix. directo. accursius.
... fundum dedit: i. legauit pure accursius.

do fideicō. deficiat ex postfacto secus est q: vz legatū vt. s. e. l. si qs hic. ... z ibi nota. z. j. ti. i. l. pf. §. tusculan°. z. s. ti. i. l. si fundū p fideicō. §. iul. ... sit ɔ̄mu exigat vt iuuister. vt dictū est. Si aūt solum sit nullū: aut a prīci pio: vt p si scriptū. z tūc nec fideicō. tz. Si autē ex postfacto z sic i cā cadu ci z tūc sic: vt. C. de cadu. tol. §. in prīo. z. §. p secundo. Ex pdictis nota q aut ē vtrūqz nullū pp rē vel aliā cām: aut alter z tūc fideicōmis. soluz refert vel ab initio vel ex post facto. Idem si legatum solum. nam z ibi distiguitur vel a principio: vel ex postfacto. Item ex predictis patet nō esse cōtra. C. de cadu. tollen. §. in primo. vbi legatum inutile non remāet apud legatarium: hic sic. qz h est inutile pp fideicōmissariū non pp se. ibi pp seipsū. Item ex predictis videtur q male scripsit hic. R. sic. s. si tibi legef vt tertio rstituas vt valeat vel deficiat fideicō. illius tm̄ inspicitur persona cui fideicō. relinquitur vt. s. de mo/ti. testamē. l. papinianus §. meminisse. ibi eo aūt solo etc. z. s. si quis ali. te pro. l. i. §. i. z de excusa. tut. l. legatarius. z. j. de le. pre. bo. pos. s tabu. pe. l. in. z. j. de bo. li. l. in seruitute. R quinimmo z hic legatarii tm̄ inspicitur psona quo ad aliquid. s. ut habeat restitutionē: vt hic dicit.
Insulam. Si liberti cōsentiunt heredi patroni alienanti rez eis relictam presumitur alo donandi: nisi aliud appareat. h. d. bar.

patronū cum testm̄ facerē. esse, cepisse vt his quoqz legatum dari vellet: alioqui nisi ipsis pstef.
Dāme z pamphilo: qs testō manumiserat[a] fundum[b] dedit: ita ut post mortē suam[c] filijs suis[d] restitueret. Eodez testō petijt ab hrdibus suis vt pāphila manumitteref[e]: q pamphila filia naturalis erat pāphili[f]. Idez pāphilus post diē legati sui cedētez[g]: testō hrdem instituit meuium: eiusqz fideicōmisit vt hrditatez suaz. i. fundi subscripti partē dimidiaz quam solam[h] in bonis ex testō patrone sue habebat: pamphile filie sue cum primum libera[i] fuisset: restitueret. Quero pamphila manumissa vtrum ex testō superiore[k] patris sui patrone eam partez petere possit: an vero ex testō patris naturalis ex cā fideicōmissi habita rōne legis falcidie[l]? R. ex his que proponerentur probari pamphilaz dūtaxat ex testō superiore fideicō. petere posse[m]. Claudius qz creditur[n] appellatione filiorum[o] z naturales libos idest in seruitute[p] susceptos: contineri.

Scevola.

Codicillis gaio seio. c. legauit. eiusqz fideicōmisit ut ancille testatoris ea daret. Quero an vtile fideicōmissū sit qð legatarius ancille testatoris daf iussus ē? R. non eē[q]. Itē si vtile non est: an legatarius hrdi cuius ancilla ē restituere compellat[r]? rū. non compelli sz nec ipsum legatarium legatum peter posse[s].
Insulam[t] libertis vtriusqz sexus legauit: ita vt ex redditu ei° masculi duplum: femine simplū pcipiant: eaqz aliēari vetuit: ex ɔsensu oīum ab hrde venundata est[u]. qro an ex pcio insule duplum mares: simpluz capetēt femine? rū. ob pcium nullam fideicōmissi psecutionē eē nisi ea mēte[x] vēditioni ɔsenserunt: vt similiter ex pcio mares quidē duplum. femine aūt simpluz ɔsequanf[y]. In stituto filio alio hrde z et eo[z] nepotibus emancipatis[&]: ita testator cauit: volo aūt meas domos nō vēdi ab hrdibus meis: neqz fenerari[?] sup eas: sz manere eas firmas[☧] simplices[a] eis filijs[b] z nepotibus p vniuersum tps. Si aūt aliqs eoz voluerit vēdē ptē suam: vl fenerari sup eam: ptātē habeat vēdere cohrdi suo z fenerari ab eo. Si aūt aliquis pter h fecerit: erit quod obligaf inutile atqz infirmum. queritur cum filius defuncti mutuam pecuniam a flauia dionisia acceperit z locatis edibus pro pte sua pēsiones sibi debitas creditrici delegauerit: an cōdirio testamēti extitisse uideaf: vt filijs suis fideicommissi nomine teneatur? respon. sm ea que proponerentur non extitisse[c]. Matre z vxore hrdibus institutis ita cauit. A te uxor charissima peto ne qd post mortem tuam fratribus

t Insulam. s. quo ad proprietatem. z. j. vetat alienari. sz z redditus eius posset codez modo legare: vt. j. de an. le. l. liberto. i. rū.
u Venundata est. quod esse potest: vt. C. de fideicō. l. quotiens. z. s. tit. r. l. nihil. § accursius.
x Ea mente. s. eo pacto. eorum. n. mēs tantūmō nō sufficeret. vt ar. s. de cōdi. inde. l. qð quis. ac.
y Cōsequantur. tunc ergo vt aliqua sit exceptio psecutio erit fideicom. ad preciū. sz hoc quomodo cuz non sit legatum: sed insula: vt. dicta. l. liberto. que in hoc est contra. R. sm ban. hic nullam fideicom. persecutionem esse. vel ex alia causa: nisi etc. z sm hoc agetur ex pacto vel mandato vel ex stipulatione. Jo. vel dic sm. azo. agi actione ex testamento ad precium cum loco rei succedat vt. s. tit. i. l. imperator. §. fi. z sm hoc intellige. s. tit. i. l. si fundum per fideicommis. in princ. que est contra. z in. l. liberto non consensit legatarius venditioni.
Instituto. Prohibitus vendere vel alienare non videtur prohibitus locare. hoc dicit. vel sic. Qui obligat nomen conductoris domus alienari prohibite non videtur aliēare domū vel obligare. h. d. bar.
z Et eo filio.
& Emancipatis. institutis repete.
? Fenerari. s. obligari feneraticio creditori. sed nec non feneraticio. qr per hoc venitur ad alienandum. Item statim simplices dicit. ac.
☧ Firmas. i. non alienatas.
a Simplices. i. non obligatas.
b Filius. fratris. s. defuncti nepotibus. nam vetando alienari vel obligari videtur per fideicō. missum relinquere: ut. s. eo. ti. l. cum pater. §. libertis. Accursius.
c Non extitisse. non ob. C. de reb° alie. l. fi. qr pensionem: uel ius pensionis obligauit hic: ibi rē. z est hic ar. q si qs alienare phibitus locet. c. an. uel mille q nō alienet. sic. s. loca. l. non solet.
Matre. Prohibitus alienare in personas certas prohibetur in eas ab intestato legitimo iure transferre hoc dicit bar. Vel sic. Prohibitus in aliquem alienare uidetur iussus facere z curare ne ille ab intestato succedat. hoc dicit.

n Credif. a sapiētibus pp similitudinē ... m. s. de iure delibe. l. fi. ac.
o Filiorū. s. cauit. n. testator vt post mortē restituat filijs suis. ac.
p Idest in seruitute. iō glosauit sic claudius. qr secus in his q sūt ex ... nisi in casib°: vt. j. ad treb. l. ex facto. §. si qs. qlibz tm̄ naturalis ... si succedat vt restituatur: ita demū si naturales z legitimos ... sz restituat: vt. C. de insti. z subsi. l. generaliter. §. fi. z facit. s. e. l. ... §. volo. z. j. ad trebel. l. ex facto. §. si qs. z. l. heredibus. §. fi. ac.
Codicillis. Si onus iniunctum legatario ē inutile mixta ɔsidera ... testatoris z fideicōmissarij legatum efficif inutile quo ad da... nō quo ad retentione. h. d. Et ē singularz casus. bar. uel sic. Si fideicōmissum est inutile a prin. legatarius cui erat onus fideicōmissi ... repellif ab agendo. sed si possidet hz ius retētionis: z sic est ... cōditio possidentis h. d. dy. vel sic. Nisi legatarius ipleat mo... fideicōmissum quatenus de facto pōt implere reppellif p excep... sed si possidet non datur exceptio cōtra eum. hoc dicit Bal.
q Non esse. sic. C. e. l. seruus.
r Compellat. s. et solutum. z sic no. potiorem cōditionē possidentis.
s Petere posse. hanc regulam serua q potior sit heredis vel legatarii possidentis ɔditio vbicūqz fideicōmissum ē ab initio nullaz mixta ... testantis z eius cui dandum est habita. Idē si z legatū ... pp rem q legaf: nam z ibi neutrū tenet. adeo dico z si quali... deficiat a pricipio fideicōmissum. z ita expone qð est. s. e. l. ... j. de cōdi. z de. l. si qs cū. s. vt nō teneat legatū vt pos... tū vt hēat exceptione nisi eligaf vt iuuister. Si vo solūmo

tuis reliquas. Habes filios socro cum tua: quibus relinquas. Scis unum fratrem tuum filium nostrum occidisse: dum ei rapinas faceret: sed et alia mihi deteriora fecit. Quero cum uxor intestata decessisset et legitima eius hereditas ad fratrem pertineat. an filij fideicommissum ab eo petere possint? Respondit. fideicommissum posse ostendi deberi. ¶ Lucius ticius hoc meum testamentum scripsisse sine ullo iurisperito: rationem animi mei potius secutus, quam miseriam et nimiam diligentiam. et si minus aliquid legitime minusue perite fecero: pro iure legitimo haberi debet hominis sani uoluntas deinde heredes instituit. Quesitum est intestati eius bonorum possessione petita: an portiones ascripte ex causa fideicommissi peti possint? Respondit. secundum ea que proponerentur posse.

Idem.

Testator filium suum et uxorem suam heredes instituit. postea epistolam scripsisse dicitur qua et quicquid in peculio habuit filius ei donauit: et adiecit precipua hec eum suique iuris. et post mortem suam habere uelle. Quero cum testator significauerit si quid obsignatum recepisset id uice codicillorum ualere: epistola autem non sit obsignata an que epistola continentur ad filium pertineant? Respon. si fides epistole relicte constaret: deberi que in ea dare se uelle significauit. ¶ Qui indiuisam cum fratre suo rem habebat: filias suas heredes instituit: et ita cauit. Propter res uniuersas que mihi cum fratre meo patruo uestro communes sunt: quas estimationes constiterit esse uniuersas duorum milium aureorum fidei uestre committo: ut pro portione uestra mille aureos a lucretio pacato patruo uestro accipiatis. Hunc testator quinquennio superuixit: et abunde patrimonium reliquit. Quesitum est an heredes lucretij pacati secundum uerba suprascripta offerentes mille aureos fideicommissum consequantur? Respondit. secundum ea que proponerentur non facere uoluntatem: ut uniuersa datis mille aureis restituerentur: sed estimationis que mortis tempore in rebus fuerant obligationem debere fieri. ¶ Seio quem heredi substituerat ita legauit. Seio si mihi heres non erit. et uxori eius marcelle argenti li. xv. dari uolo. Quero cum seius heres extitit an marcelle legati dimidia portio debeatur? Respondit. secundum ea que proponerentur deberi. ¶ Lucius ticius intestato moriturus cum haberet uxorem et ex ea filiam emancipatam: codicillis hec uerba insecuit. pertinent autem hi codicilli ad uxorem et filiam. primum autem rogo: ut sic inter uos agatis ut me uiuo egistis: Itaque rogo ut quicquid aut ego reliquero, aut quod uos ipsi habetis commune uobis sit: filia itestati patris bonorum possessionem accepit. Queritur an aliqua pars hereditatis lucij ticij ex causa fideicommissi a filia matri debeatur: et quanta? Respondi secundum ea que proponerentur dimidiam partem deberi: si modo uxor parata sit in commune bona sua conferre. ¶ Quattuor filios suos equis partibus instituit: et fundum per preceptionem singulis legauit: filij cum uniuersa bona patris obligata essent mutuam acceptam pecuniam hereditario creditori soluerunt: et posteriori obligauerunt: qui cum ei debitum non solueretur: predia uniuersa lege pignoris uni ex heredibus uendidit. Queritur an cum iste filius ex causa emptionis ea possideat fratribus et coheredibus fideicommissi petitio competat: an uero ea perempta esset communiter uniuersa sequenti creditori obligauerit? Respondit. actionem quidem fideicommissi in personam competere

l. tractatur de persona legantis et testantis. Bal.
m ¶ Incertus, vel errans. vt. s. de test. l. de statu suo. ac.
n ¶ Captiuus. s. ab hostib⁹. quod dic vt. s. de cap. et postli. ... testari non potest: secundus sic. ut. s. de testa. l. qui a latrū...
o ¶ Obsessus. idest detentus.

omnibus unicē manē: non autem id fideicom. restituēdū ē nisi prius debituz ab eis sēptori eidemqz cohēdi psoluerct. ¶ Si deicōmisit filie in hec vba. peto s te filia mea vt dotalē cautionē post mortē meā mutes: et ita renoues vt fratres tui dotē stipulent. Hoc casu: ut si sine libis vno pluribusve i matrimōio morieris dos ad eos pueniat. Post mortez patris decessit marit⁹ anteqz renouaretur cautio dotalis: et postea nupta alij decessit: nullo liberorum relicto viuo adhuc ticio vno ex fratrib⁹. Quesitū est an ticius petitionē haberet rerū q̄ i dote fuerāt? Respō. posse fideicom. ab hēdibus sororis peti si per eam stetit quominus dotē frater stipularetur. ¶ Filiū et filiaz hēdes instituit: et libertis legata dedit. eorumqz fideicommisit in hec vba. A vobis peto vt qcquid vobis legaui contenti sitis viuētes vt post vos filijs meis restituatis. Defuncta testatricis filia meuia: libertus decessit herede istituto patrone filio ex parte debita et altera extraneo. Quesitum ē: an adita hēditate patrone filius a coherede suo ptem eorū q̄ ex testamēto matris ad meuium libertum puenerūt peterē potest? Respon. eius qd ei debetur si hereditatez non adiisset partem a cohēde petē posse. ¶ Maritus vxorē ex asse hēdem instituit: cuius post mortē codicillos aperiri testator precepit: prediuum hēditarium vxor i fructuosum rationi sue estimans vēdidit: emptor querit an retractari hec vēditio possit p⁹ mortem mulieris ab is quibus codicillis per fideicom. hēditas data deprehēderetur: an vo soluz quantitas precij ab hēde vxoris fideicommissarijs deberet? Rñ. pp iustam ignorantiam taz mulieris qz emptoris hēdem mulieris vt fundus apud emptorē remaneat: fideicōmissario precium dare debere.

¶ Incipit liber. xxxij. digest. et viij. huius.

¶ De legatis et fideicō. iij.

¶ Vlpianus.

Si incertus qs sit: captiu⁹ sit: an a latrūculis obsessus testamentum facere si pōt. ¶ Sz et si sui iuris sit ignarus: puteqz se per errorē: q a latrōib⁹ capt⁹ ē: suuz eē: velut hostiū: vel relegat⁹: q nihil se a captiuo differe putat: nō posse fideicōmittē certū ē: q nec testari pōt: q an liceat sibi testari dubitat. ¶ Sz si filiusfa. vl fuus fideicōmissum reliquerat non valet. ¶ Si tamē manumissi decessisse, pponantur, cōstanter dicemus fideicōmissuz relictū uideri: quasi nunc datum cū mora ei contigerit videlicet si durauerit uoluntas post mānumissionē. Hoc utiqz nemo credit in testamētis nos esse probaturos: q nihil in testamēto valet: quotiens ipsum testamētum non valet: sed valet si al's fideicōmissuz quis reliquerit. ¶ Hi quib⁹ aq̄ et ignis iterdictum est. i. deportati fideicom. relinquere non pos-

si quis plane. accur.

a ¶ Manumissionem. hoc pprie in seruo: im proprie in filio. ut. s. qñ ac. ... de. est an. l. i. §. annus sic verbum semel positum ac. supra ti. i. l. si ita ... ptum. §. si sub condi. ac. 130.

b ¶ Hoc utiqz. s. q legata debeātur ex vltima voluntate. dy.

c ¶ In testamentis. factis a filiusfa.

d ¶ Quotiens ipsum. qnqz tamen quod medio tempore deficit cōualescit iure ptono ex postfacto: si in initio valuit: ut de iniusto tes. l. postbum⁹. ... insti. q. mo. te. in. §. non tamē. Item fallit hec regula in plurib⁹ casib⁹: ut ... nota. C. de fideicō. l. eā quā. accur.

e ¶ Si alias, puta in codicillis vel epistolis corā. v. testib⁹ facta: ut. C. de codicillis. l. si. §. in ol. sed videt q qui non pōt testari: nec codicillari. ut. s. ... iure codicil. l. diui. §. codicillor. sol. facilius codicilli confirmantur q̄ testamentū. ut. s. de re. iur. l. ola que in s. ti. et. s. de testa. si filius. et. j. de se... tab. l. i. §. exigit. Item contra ad id quod de codicillis hic dicit. s. de sta... bo. l. paulus. sed ibi non phibet confirmari matrimoniū. ac.

¶ Hi quibus. Deportatus a preside pōt testari anteqz eius snia per principē confirmetur: secus in deportato a prefecto pretorio: uel eo qui eius vice cognoscit. h. d. Bar.

f ¶ Hi quibus. i. deportati. bene exponit. ut. j. ad. l. iul. pecul. l. immo et ante factum rumpitur. ut. s. de testa. l. eius. §. i. secus autē in relegatis.

t

sunt: quia nec testamenti faciendi ius habent: cũ sint apolides [a]. ¶ Deportatos autem eos accipere debemus qb[us] princeps insulas annotauit [b]: vel de quibus deportãdis scripsit [c]. Ceterum priusq̃ƺ sententiã presidis princeps comprobet [d]: nondũ amisisse quis ciuitatem videtur. ¶ Proinde si ante [e] decessisset cuius decessisse videtur ꝛ fideicõmissũ qđ ante reliquerat, quã sententiam pateretur valebit. [f] Sed ꝛ si post sententiam antequã imperator noster comprobet valebit qđ factum [f] est: quia certum statum usq̃ƺ adhuc habuit. [g] A prefecto vero pretorio vel eo qui vice prefecti [h] ex mãdatis principis cognoscet. [h] Item a prefecto vrbis deportatos: quia ei [b] quoq̃ƺ epistola diui seueri ꝛ imperatoris nostri ius deportãdi datũ est statim amittẽ ciuitatẽ: ꝛ ideo nec testi ius faciendi nec ius fidei cõmittendi constat habere. ¶ Si quis plane in insulam deportatus codicillos [i] ibi fecerit ꝛ indulgẽtia imperatoris restitutus sit: ꝛ hisdem codicillis durãtibus decesserit: potest ostendi fideicommissum valere si modo in eadẽ voluntate durauit [k]. ¶ Sciẽdum est autem eorũ fidei cõmitti quẽ posse ad quos aliqđ peruẽturum [l] est morte eius vel dũ eis datur vel dũ eis non adimitur [m]. ¶ Nec tantum primi bonorũ possessoris verum inferioris [n] quoq̃ƺ fidei cõmitti possumus. Sed ꝛ eius qui nõdum natus ẽ fideicõmitti posse: si modo natus nobis successurus sit. ¶ Illud certe indubitate dicitur. Si quis intestatus decedens: ab eo qui primo gradu ei succedere potuit: fideicõmissum reliquerit: si illo repudiante ad sequentẽ gradũ deuoluta sit successio: cũ fideicõ. nõ debẽ [o]. ꝛ ita imperator noster rescripsit. ¶ Sed ꝛ si a patrono [p] sit relictũ: ꝛ aliquis ex liberis eius mortuo eo [q] admissus [r] sit ad bonorum possessionem [s]: idẽ erit dicendum.

Gaius.

Ex filio [t] preterito licet suus hẽs erit fideicõ. relinqui nõ potest.

Ulpianus.

Si mulier dotẽ stipulatus fuerit, ꝛ accepto tulẽrit marito in hoc dotẽ ut fideicõmissum det [v]: dicẽdũ ẽ fideicõmissum deberi. Percepisse [x] .n. aliqđ a muliere videtur. hoc ita si mortis causa [y] donatura mulier marito fecit acceptum. ¶ Sed ꝛ si mortis causa auxerit [z] marito dotẽ. Uel in matrimonium eius mortis causa redierit [ꝛ]: pot dici fideicõmissum ab eo deberi. ¶ Julianus scribit [ꝯ]. Si seruus mihi legatus sit eumq̃ƺ manumittere rogatus sim: fideicõmissum a me relinqui nõ posse [ꝫ]: scilicet si pure rogetur [a]. Nã ꝛ si sub conditione vel in diem propter fructũ medij temporis [b] posse me obligari nec iulianus dubitat. ¶ Si rẽ quis debeat ex stipulatu: eiq̃ƺ [c] rem legauerit: fideicõmittere eius nõ poterit: licet ex legato cõmodũ [d] sentire videatur: quia [e] dominiũ nanciscitur statim [f].

---

vt. ʃ. de interdi. ꝛ rele. l. relegatorũ in prin.

a ¶ Apolides. i. sine ciuitate: ab a quod est sine ꝛ polis ciuitas: vt. ʃ. de penis, l. quidam. Accur.

b ¶ Annotauit. i. designauit ꝛ hoc iuxta sniam presidis. vel ab alio: vt presidis. vel ab alio: vt prefecto. vel vrbis: vel cognoscit vice principis: vt. ʃ. subijcit. ꝛ. ʃ. de iterdi. ꝛ releg. l. relegatorũ in prin.

c ¶ Scripsit. approbãdo sententiam presidis ꝛ assignando insulam: vt. d. l. relegatorum in prin. ꝛ. l. inter penas. ꝛ. ʃ. qui test. fac. possit. l. i. in prin. ꝛ. ff. de iniusto rupto irrito facto testamẽ. l. si quis ex. §. eius. Accur.

d ¶ Cõprobet. princeps si non habes in textu.

e ¶ Si ante. s. quã princeps facti comprobet.

f ¶ Quod fact. s. si decedat ante cõprobationẽ principis alias secus. vt. ff. de testa. l. eius. §. i.

g ¶ Uice prefecti. vt si in locum prefecti defuncti donec alius eligatur substituatur: vt. ff. de off. prefecti. eius cui mãda. ẽ. l. ij. ꝛ nota quod no. ff. de of. prefi. l. illicitas. §. qui vniuersas. ꝛ facit. ʃ. de inter. ꝛ rele. l. inter penas. ꝛ. ff. de offi. prefec. vr. l. i. §. relegandi.

h ¶ Ei. s. prefecto vrbis.

i ¶ Codicillos. secus si testamenti. vt. ff. e. l. §. i. in fi. ac.

k ¶ Durauit. aliquo voluntatis iudicio: vt vo. ff. e. l. §. i.

¶ Sciendum. Ab illo possum fideicom. relinquere cui relinquo vel cui non adimo: cum possim adimere. Dy. hoc dicit. Bal.

l ¶ Peruenturum. s. demum nõ tamen semper. nam non nisi pupillus vel alius qui non pot testari.

m ¶ Non adimitur. datur heredi instituto: legatario. fideicõmissario donatario cã mortis a quibus potest relinqui vt hic. ꝛ. C. de fideicõmis. l. l. habeo. Item ꝛ ille qui capit cã mortis. vt. ff. ti. ij. l. qui testamento. §. fi. Item non adimitur vt venientibus ab intestato a quibus similiter potest relinqui. vt hic. ꝛ. ff. de codicillis. l. conficiuntur. in prin. ꝛ. §. i. Item facit. ʃ. eo. l. sed si sic in fine. ꝛ. l. si fuerit in fine.

n ¶ Inferioris. agnati.

¶ Illud. Relictum nominatim ab eo qui est in primo gradu non debet ab eo qui est in secũdo si ad eum hereditas ptinet. h. d. Bar. Ul. sic. Fideicommissum a certa persona relictum non debetur si hereditas ad aliũ gradum ab intestato deuoluitur. h. d. Bal.

o ¶ Non debere. Imo videtur quod sic. vt. ff. de codi. l. si quis cum. ij. re. so. hoc nominatim. ꝛ specialiter ab eo qui erat primo gradu: ꝛ ita a certa persona vt. ʃ. e. l. qui graui. ꝛ. l. is qui. in prin. ꝛ. l. cum pater. §. cũ estimaret. ꝛ. l. celsus. §. pe. ꝛ. §. fi. ibi ab omni qui ab intestato succederet relinquitur ꝛ eodem mõ. ff. ti. i. l. si ticio. §. iul. que ẽ contra vel dic vt ibi. ac.

p ¶ A patrono. libertus in testamẽto decedẽs reliquit legata a patrono successuro ab intestato. qđ pot vltra legitimã: vt. ff. tit. ij. l. filius. §. i.

q ¶ Eo. i. patrono ante aditam hereditatem.

r ¶ Admissus. ex sua persona. secus si ex persona patroni: qđ aliquã fit. vt. ʃ. de tab. l. illud. §. fi. ꝛ. l. se. ac.

s ¶ Ad bonorũ possessionẽ. s. olim vnde liberi patroni. hodie vero vnde legitimi vt insti. de bo. pos. §. sexta. ꝛ. §. cũq̃ƺ. ꝛ. ʃ. vnde legitimi. l. ij. §. i. ꝛ fa. ff. de le. i. l. fundum per. §. fi. ac.

Ex filio. Nõ valet fideicõmissum qđ relinquitur a preterito. h. d. Bar. Ul. sic. A preterito non potest nolatum legari. vel fideicom. Bal.

t ¶ Filio. alias ex filio ꝛ alias a filio: ꝛ pone in matre vel auo materno quorum preteritio pro exheredatione habetur: vt insti. de exhe. li. §. finali. dic ergo mater extraneum instituit filium preteriit. a quo reliquit legatum. si filius agit querelam: ꝛ rũpit testamẽtum: ꝛ habeat bona, non tamen valet fideicõ. vt. ff. de inoffi. te. l. ticia. vel pone in emãcipato preterito a patre qui grauatus non pot: vt. C. de fideicõ. l. pe. ꝛ sm hoc etiam si generaliter ab intestato repetisset nõ valeret: vt. d. l. ticia. ꝛ. ʃ. e. l. patronus. in fi. vel tertio pone quod pater instituit nepotem: filium preteriit ꝛ legatum reliquit a nepote: nõ valet: cũ nec valeat testamentum propter preteritione filii. ꝛ sic hoc construe licet suum heres erit subaudi natus ex filio ꝛc. ꝛ sic hoc tertio casu non ponitur vbique suus. vt ponit insti. de heredi. quali. ꝛ diffe. §. i. Uel quarto pater filium in potestate preteriit alium instituit a filio preterito reliquit legatum. filius tunc nullum. vel per presta. rumpit qđ fit vt. C. de libe. pre. l. si. §. fin. ꝛ tunc bona nõ tenet fideicõ. nonne ẽ suus hoc casu ab intestato filius: ꝛ hic reliquit a succedente ab intestato. Uel etiam qđ sit dicit. vt ẽt ab intestato generaliter debeantur vt quod valeant hic ꝛ supra in casu proponitur. s. l. pri. §. sciendum. ꝛ hic quidam dicunt ꝛ subaudiunt hoc non potest s. vt valeat ex testo sed ab intestato sic. si hoc voluit testator. Sed contra videtur quia contra voluntatem patris filius habet bona. tunc autem ab intestato valent quando testator non ademit bona successoris ab intestato per quod videtur eis relinquere: vt dicto. §. sciendum. ꝛ. ff. de codicil. l. conficiuntur. Accur.

Si mulier. Ab eo cui mortis causa donatur vel relinquitur potest fideicõmissum relinqui. h. d. Bar. Ul. sic. Donatarius causa mortis potest grauari onere fideicommissi. h. d. Dy. ꝛ ponit tria exempla. Primum in acceptilatione dotis causa mortis. Secundum in augmento dotis cũ pacto donationis cã mortis. Tertium in ea que redit ad virum exemplum ibi. sed ꝛ si mortis. Tertium ibi vel in matrimonium. Bal.

v ¶ Det. s. maritus ex testamẽto vxoris. vel det. i. relinquit mulier a viro.

x ¶ Percepisse. quia nihil interest: vt. ff. de condi. ob cãm. l. si mulier. hic enim ẽ necesse: vt. C. de fideicõ. l. ab eo. ac.

y ¶ Si mortis cã. quid si inter viuos: siquidem teneat statim certum ẽ quia non ex testamento: sed vi pacti astringi pot secus si non teneat ut a uiro vxori sm quosdam. ego contra quia tunc cõfirmatur lege post mortem: non tamen habet ex iudicio vltimo sed inter viuos habito quod exigit oneris impositio: vt. ff. e. l. proxi. §. sciendum. ꝛ. ʃ. e. l. sed si sic. §. fi. Accur.

z ¶ Auxerit. simul cum pacto de lucranda dote: ꝛ sic auxit pacis cã.

ꝛ ¶ Redierit. culpa uiri solutum erat matrimonium ꝛ amiserat donatione propter nuptias: vt. C. de repu. l. consensu. §. hec mulier. hic redit ad uirũ ꝛ remittit penã donãdo cã uiro cã mortis: ꝛ no. quod alias reducere ꝛ alias redigerit.

ꝯ ¶ Julia. scribit. in personale verbum scribit sm. R. ac.

ꝫ ¶ Non posse. ut ꝛ dixi. ff. ti. ij. l. plane si filium. §. fi. ꝛ. ʃ. de manu. te. l. iul. ait. ꝛ. ff. de prescrip. ver. nãlis. §. fi. ꝛ. ʃ. de re. iu. l. nemo. §. fi. ac.

a ¶ Roger. manumittere.

b ¶ Medij tpis. sic. ff. ti. i. l. imperator. ꝛ. ʃ. de dote pre. l. iij. §. fi. ac.

¶ Si rem. Licet legatũ certe rei pure debite ualeat non tamen potest legatarius onere fideicom. grauari. h. d. Bar.

c ¶ Eiq̃ƺ. s. creditori. ꝛ fa. ff. ti. ij. l. si creditori. §. fi.

d ¶ Commodum. duplex: ut sequitur. Ac.

e ¶ Quod. i. quia.

f ¶ Statim. adita hereditate: vt. ff. ti. ij. l. si tibi homo. §. seruus. ac.

glo. Si mortis ubi ego contra ... glo ... [illegible]

ℭ Fortassis. Temperamētuz phylosophicū est. valet. n. legatū sum ... nō q per hoc possit grauari vt subijcit. certū. n. ē q in ꝓprieta ... legata est stipulator nullū habet ius lʒ haberet ꝑsonale ac... ꝑmin vnū ... vel ex testō. Et sumptū q fit i lite ista petit actio ... testō legatarius quē sumptū si ageret ex stipulatu ḋ suo faceret: tra. ſ. l. ꝑᷓori. Sol. vt ibi.

Sed et si sic. Heres hr̄dis pōt onere fideicōmissi grauari sub nole appellatiuo. nō sub nole ꝓpo. h. d. bar. Et ē magistralis casus.

p ℭ Utile. quasi de eqtate potius q̄ de rigore.

q ℭ Ab hr̄de. lʒ lucius titius ab herede suo nihil petierit. azo.

nec expectat ex stipulatu actōez. ℭ Fortassis^a qs dicat ⁊ sumptum litis quez sustineret: si ex stipulatōe litigaret euz lucrari. Sʒ neq̄ ꝗ̄ dicendū est huius fideicommittē. me posse. ℭ Sed si habē ti tibi proprietatē, vsufructum mortis causa cessero: potest dici fideicommittere me^b posse. Nec quēquaz moueat q vsufruct^c solet morte extigui. Nā mediū potius temporis quo viuat qui donauit ꝯmodū cogitem^{de}. ℭ Si aūt pignus debitori liberauero mortis cā: ⁊ eius fideicōmissero, nō potest^e valere fideicōmissuz.

Paulus.

A Patre^f vl' domino relictū fideicōmissuz: si hr̄ditas ei ñ queritur^g: ab emācipato filio^h vl' seruo manumisso vtilibus actionibus^i postulatur. Penes eos^k. eni quesite^l hr̄ditatis emolumētū remanet. Ulpianus.

Si fuerit municipio legatuz relictuz^l: ab his^m qui rē publicā gerūt fideicōmissum dari^n pōt. ℭ Si qs nō ab hr̄de vel legatario: sed ab hr̄dis vel legatarij hr̄de fideicōmissuz reliq̄rit. H valere benignuz est^o. Paulus.

Sed ⁊ si sic fideicōmissum dedero ab hr̄de meo Te rogo lucij ticij ut ab herede tuo petas dari meuio decez aureos: vtile^p erit fideicō. ſ. vt mortuo ticio ab hr̄de^q ei^r peti possit. idq3 iulian^s rñdit. ℭ Sic antē fideicōmissū dari nō poterit. Si stich^s seu hr̄s factus^t iussu ei^s hr̄ditatez adierit rogo det. quoniam q fortuitu ſ iudicio testatoris cōsequitur^t hr̄ditatem vl' legatū nō dʒ onerari nec recipienduz est vt cui nihil dederis eū rogando obliges.

Idem.

Si deportati suo fideicō. fuerit ascriptū: ad fiscū ptinē dicēdū ē nisi cū deportat^s viuo testatore alienauerit: vel fuerit restitutus: tūc enim ad ipsuz^t ptinē debebit. ℭ Si miles deportato fideicōmissū relinq̄rit:^v verius ē q marcellus ꝓbat cape euz posse^x. ℭ Si qs creditori suo legauerit id qd dʒ: fideicōmitti eius nō poterit nisi ꝯmodū aliqd ex legato cōsequat forte exceptiōis^y timore vl' si qd in diē debitū fuerit vel sub cōditione. Paulus.

Si legatari^a a quo fideicō. datū est petierit^z legatum: id tm̄^3 qd per iudicem exegerit prestare fideicommissario cogetur. vel si non exegerit actionē cedere. Ad cuz eni litis periculū spectare iniquū est: si nō culpa^e legatarij lis perierit. ℭ Seruo hr̄dis fideicōmissum vtiliter nō relinquitur nisi^7 fidei eius^p commiserit vt seruum manumittat. ℭ Cum ita petisset testator vt

ℭ Sed si habenti. Nota casum. si cōcedo tibi habēti ꝓprietatē vsufructum cā mortis possuz te grauare fideicōmisso ... ḋ ... Bal. Uel sic. vsufruct^s pōt cā mortis donari in q̄ donatōe venit fruct^s medij tpis. ... Ite credo in ē ... ⁊ quolibʒ iure lʒ ... a ꝑsona. bal.

... Ne mutat ꝑsonas. ... Cogitemus. si aūt cō modo post suā mortem ... ꝓprietario legauit valet. ut hic innuit ... ṡ. ti. i. l. meui^s. §. pe. ... ac.

... Nō pōt valere. quia ... debitori nihil fit legatū. qꝛ remissio pignoris nō ē donatio. ut. ſ. ... l. si pign^s. ergo nec legatū. ut. ṡ. t. ... l. legatū. ⁊ facit. ſ. ḋ le. lega. l. i. in fi. ⁊ C. ad vel ... l. et. ⁊ l. iubem^s. ⁊. ṡ. qb^s mo. pig. vel hypo. sol. l. i. §. i. sʒ arg. contra. ṡ. de pactis. l. post ꝗ̄.

A Patre. Fideicōmissum relictū a pr̄e ꝓpter institutionem filij ... cō modū istōnis residet i filio. adē i dn̄o ⁊ suo. bal.

ℭ Preiḋone casum. ut. ṡ. ti. i. l. si alienus seruus. ac.

ℭ Non queritur. filiū ⁊ seruū institutos: qꝛ non sunt iussi adire: vel ... nō paruerūt. ut. C. de here. isti. l. cū ꝓponas l si ... si adisset pr̄e ... ipso in pr̄āte. dy. ut. ṡ. ti. i. l. cū filio. ac.

... Suo post dn̄ū testm̄. ac. b ℭ Utilib^s actiōib^s. ex testamēto vl' ... ⁊ seruo. qꝛ alī^s soluit ⁊ ab alio relinq̄t. ut. ṡ. t. ij. l. si seruus. §. q ... i ℭ Eos. filiū vel seruū. ac.

ℭ Quesite. s. filio ⁊ seruo p aditionē post manumissionē factā. vt in ... §. ex diuerso. ... quesite seruo añ manumissionē destinatione testatoris. re uera tñ ei queri nō poterat: ēt si adiret: qꝛ nec modo post aditionē penes eū uel filiū remaneret. ut. ṡ. de acq. here. l. ... sed hic dn̄s vel pater non auocat eā hereditatē vt institu. de he... §. alien^s. ⁊ facit. ṡ. ti. ij. l. plane si filium. §. i.

Si fuerit. Grauamē impositū administratoꝛi: ipsi dn̄o vl' inniunctū ... h. d. bal. ℭ Fuerit relictū. ⁊ id on^s fideicōmissi. ac.

ℭ Ab his. incipit missio tacite intellecte qōnis.

ℭ Dari. reling velut instituto pupillo pōt reling a tutore. ut. ſ. t. ... §. mater cū cōcor. o ℭ Si qs. benignū ē. quasi de eqtate ... de rigore iuris. ⁊ facit. ṡ. ti. ij. l. filius. §. apud. sed hoc fallit in ... a legatarij ꝗ̄ heredi nō possum legare. ut. C. ḋ le. l. añ pe. Itez ... nisi pa^s reliq̄rit ab hr̄de heredis ꝗ̄ heredi. tūc. n. non valet ... si relinquat a ticio q postea extitit heres heredis. qꝛ ab ini... ar. ṡ. de pu. sub. l. ij. §. pn^s. sic q hic dicat intelligi si p... sec^s ergo si econtra fm̄. R. sed azo. ⁊ h. idez in vtroqz ... ē eade. l. §. fi. ⁊ illud ar. cōtra. Sol. ut ibi no. Itez cō

r ℭ Sic aūt. seu hr̄s fact^s. iussu tui seu heredē: ⁊ addidi si stichus seru^s seu fuerit heres institut^s a suo dn̄o: ⁊ iussus adire hr̄ditatē: ⁊ adierit tūc dēt stichus. ⁊. Sed ṡ. ṡ. l. pn̄. §. fi. Sol. hic ꝓpo nomle expsso ibi appellatiuo. vt. ſ. de stipu. ser. l. seru^s hr̄ditari^s. ⁊. l. si extre. §. fi. ⁊ ē rō: qꝛ stichū eē hr̄dē: ē de fortuna cū multos alios hr̄e pōt: uel aliquē habere in genere ex testō vl' ab testato: ē necesse. uel si deest heres in lr̄a dic me institui se stichū seruū alienū. ⁊ grauasse seu si stich^s fuerit fact^s suus. ⁊ ei^s iussu adeat hr̄ditatē: ad qd. ṡ. ti. i. l. si alien^s. et sic non ē ꝯ. ṡ. l. pn̄. in fi.

s ℭ Cōseq̄r. vt ⁊. C. ḋ fideicō. l. ab eo. ⁊. ṡ. e. l. i. §. sciendū.

Si deportati. Fideicōmissum relictū seruo deportati acq̄r̄ fisco si die fideicō. cedēte seru^s erat in dn̄io ḋportati: sec^s si tūc erat alienatus: uel deportatus erat i integꝝ restitut^s. qꝛ tunc acq̄r̄ ipsi restituto vel nouo domino. Bal.

t ℭ Ad ipsm̄. restitutū vel ad nouū dn̄z qꝛ tpe mortis quo cedit dies legati dn̄s serui capere pōt ex testō. alī nō quereret ei. ut hic. ⁊. ṡ. ḋ acq. here. l. si seru^s ei^s. ⁊. ṡ. ti. ij. l. si mihi ⁊ tibi. §. regula. ⁊. ſ. de reb^s du. l. si cognatis. §. certe nō ergo sufficit tpe testamēti dn̄z serui eē capacē: vt dictis legib^s. nec obstat. l. si cognatus. in pn̄. qꝛ sub. ibi ⁊ in oīqꝫ sʒ cū bona deportatoꝝ confiscentur. vt. C. ḋ pe. l. ḋportatoꝝ. quomodo pōt alienare qd hic dicit^s Rñ. hic sententiatū erat a pside. nō tñ prius ceps comprobauerat. ut. ṡ. e. l. i. §. hi qb^s. fm̄. R. sed certe tūc legatū si bi non fisco queri. ut dcō. §. vnde dic q hūc seruū p^s deportationē quesierat ex aliquo ꝯctu: ⁊ forte sic suus non fisci. ut. C. de bo. pro. l. ij. ⁊ facit ad hāc. l. insti. de here. qua. ⁊ dif. §. in extraneis. ⁊. C. de heredi. insti. l. i.

v ℭ Si miles. posse iure singulari. ut. ṡ. de testa. mili. l. ij. §. i. ac.

x ℭ Si qs. exceptionis tunc ergo eaten^s pōt grauari quaten^s ē emolumētū ut hic ⁊. ṡ. ti. ij. l. si creditori. in pn̄. ⁊. ṡ. ti. i. l. debitor. in pn̄. ⁊. ſ. de do. ꝓ. l. ij. §. fi. ⁊ falcidia detrahit. ut. ſ. ad. l. fal. l. i. §. si qs creditori. sʒ aliquando ēt si nō sit pecuniariū cōmodū valet: ut cū tenebat iur ꝓtorio tm̄. ut. ṡ. ti. ij. l. si creditori. §. i. sed nō puto q p hoc possit grauari. ac.

Si legatarius. Grauat^s onere intrīseco eaten^s tenet quaten^s exigit vel exigere pōt. quo casu liberat cedēdo iura: nec pertinet ad eū periculum litis nisi fuerit in culpa. h. d. bar.

y ℭ Petierit. ⁊ ita agnouit. ſ. parēdo. alī nec agere nec cedere cogeret. et no. ṡ. ti. i. l. imꝑator. in pn̄. Itē nec fuit minister tm̄ qꝛ tunc nō ageret: nisi in casib^s. ut no. ṡ. ti. i. l. si qs ticio. voluit. ij. testator in hunc trāsire dn̄iuz: ⁊ de eo in fideicōmissariū. ut. C. cōia de le. l. i. §. pe. ⁊. ṡ. si vsufruc. pe. l. q vsufructum. ac. z ℭ Id tm̄. nisi post tempus sit rogatus restituere. ut. ṡ. ti. i. l. imꝑator. §. i. ac.

⁊ ℭ Si nō culpa. sub. maxime: nā de culpa non tenet. sʒ ḋ dolo tm̄. qꝛ nil cōmodi remanet. ut. ſ. si qs omis. cā testa. l. si pecunia. §. ꝗ̄. ⁊. ṡ. ti. ij. l. si seru^s. §. cum qd. vel si aliquod cōmodum sibi remanet nil subaudico. ut dicto. §. cum quid.

ꝯ ℭ Seruo. nisi. facit. C. de le. l. seruus. ⁊. ṡ. de here. insti. l. añ pe. ⁊ insti. e. §. an seruo ⁊. ṡ. ti. i. l. statuliberū. in pn̄. ⁊. l. si quis seruo sed contra. ſ. ad trebel. l. cogi. §. sed si seruo. sol. ibi. Itē facit. ṡ. ti. ij. l. seruo alieno. §. i. ac.

ꝑ ℭ Eius. s. debitoris.

ℭ Cum ita. Quādo duo recipiunt unam determinationem intelligunt eam uniformiter recipere. h. d. Bar. uel sic. Fideicōmissum a pr̄e relictū

filio percipiendū vltra portionē bonoꝝ paternoꝝ extendit ad temp⁹ mortis patris. b.d. Bal. vel sic. Quando vna determinatio sequit duo determinabilia: que simul pōt ꝯprebēdere: tūc ea duo determinat vniformiter quo ad tempus. b.d. Ray. sm Bal.

u ¶ Ad p̄sens. s. quoddā factum extraneū quē heredē faciebat.

b ¶ Succ. s. heredis.

c ¶ Habitura. s. illa filia. i. meā hereditate in qua pater illi⁹ filie est heres habeat filia illa ante partem.

d ¶ Post mortem. sic. j. e. l. si deicommissa. §. si filio. ⁊ j. ad treb. l. vbi pure. ⁊ l. epistola. §. fi. ⁊ j. d aur. ⁊ ar. le. l. filiā. ⁊ C. d fideicom. l. cūius. ⁊ ita tacita mora interueniet ex voluntate defuncti. ac.

Si ita. Uerba generalr plata referuntur ad omnes. ad omne tempus. b.d. bar. Uel sic. Nomine cuiuscūqꝫ heredis itelligunt etiā heredes de quib⁹ testator nō cogitauit. b.d. Uel. sic. Si testator reliquit fideicōmissum ab omni successore: si succedit is quem non credebat succedere tpe testamenti valet fideicommissum. b.d. dy. sm Balduz.

e ¶ Familiam. per adop. naz ⁊ hi ab intestato succedūt: vt insti. de adop. §. 1. ac.

f ¶ Eius quoqꝫ. s. mulieris extranee q̄ fuit nupta huic testatori: q postea ab intestato decessit hec ei successit p edictum vnde vir ⁊ vxor: ⁊ hoc subijcit.

g ¶ Ex edicto. s. vnd vir ⁊ vxor vt. C. vnde vir ⁊ vxor. l. 1. ⁊ facit. ff. de codicillis. l. si qs cuz testamentum. ⁊ l. ab intestato. Ac.

Si tibi. Conditio iserta: vni coniunctorum in eius persona deficiēs non minuit legatum alteri⁹. b.d. textus. Immo auget per ius accrescendi. b.d. glo. Bal.

h ¶ Si. s. q̄uis vel pp̄ue.

i ¶ Nō minuet. habebis ergo. l. sic. C. de codi inser. l. pe. et ff. ti. 1. l. lucius. §. q̄sqs. ⁊ §. pe. ⁊ l. fi. §. scio. ⁊ ff. d testa. tu. l. qui tutelam in pu. aliq dicunt te habere integra. c. q̄ tibi non minui debēt. qꝺ eēt si disiūctiꝫ eēt nobis legatū at hic cōiūctiꝫ fuit legatu: vt C. d ca. tol. l. vnica. §. vbi āt. ⁊ §. si vo. non omnes. accur.

quicquid ex bonis eius ad p̄sēs[a] puenisset: filie sue[b] ita restitueret vt eo ampli⁹ hēret q̄ꝫ ex bonis patris habitura[c] esset. Diuus pius rescripsit manifestum d eo tempore sensisse testatorem: qꝺ post mortem[d] patris futurum esset.

Etia.

Si ita fuerit fideicommissuz relictuz. Ad quēcunqꝫ ex testamento meo vel ab intestato. vel ita. Ad quemcunqꝫ q̄quo iure bona mea puenīāt hac rone: ut ⁊ ei⁹ qui postea natus erit: in ue familiaz[e] uenerit: ⁊ ei⁹ quoqꝫ qui postea cognat⁹ esse cepit fideicōmissum videt. Eius quoqꝫ[f] q̄ nondū nupserat: sꝫ postea eo casu q̄ ex edicto[g] ad vxorē bona mariti intestati solent priné.

Ale.

Si[h] tibi ⁊ ei qui ex trib⁹ libis meis i fun⁹ meū veniret centum aureos legauero: nō minuet[i] in tua persona legatū si nemo venerit.

Lpianus.

Fideicōmissa q̄cunqꝫ sermone relinqui possunt: nō solū latino: vl' greco. sꝫ ēt punico[k] ⁊ gallicāo. vel alteri⁹ cuiuscūqꝫ gētis. ¶ Quotiēs[l] qs exēplū[m] testamēti preparat: ⁊ prius decedat q̄ꝫ restatur nō vꝫ[n]: q̄si ex codicillis q̄ i exēplo scripta sunt: licet vba fideicōmissi scriptura hēat. ⁊ ita diuuz piū decreuisse metian⁹ scribit. ¶ Si ita qs scripserit. illuz tibi cōmēdo. Diuus pius rescripsit fideicōmissuz nō deberi. Aliud est. n. psonam cōmēdare: aliō voluntatem suam[o] fideicommittentis hēdibus isinuare. ¶ Cuz esset[p] qs rogat⁹ restituere portionem accepta certa quātitate. Responsuz est vltro petere ipsum fideicōmissum[q] ab hēde[r] posse. sed vtrum si volet pcipiet[s] restituet qꝫ portionem[t] an vo ⁊ si noluerit, cogatur accepta certa[v] quantitate portionē restituere. Proprie est deliberationis. ¶ Et sane[x] cuz quis rogatur accepta certa quātitate portionē restituet, duplex est fideicōmissuz vnū. s. vt possit petere quātitatem pat⁹ portionez cedere. Aliud vt si non petat, tamē cogatur fideicommissario restituere parato prestare q̄ntitatem[y]. ¶ Si qs ita scripserit sufficiant tibi vinee: vel fūdus[z]. Fideicōmissum est. Quoniā ⁊ illud fideicommissum eē arbitramur: contentus esto illa re. ¶ Sic fideicōmissū[&] relictū. Nisi hēs meus noluerit illi decē dare volo: q̄ si cōditionale fideicōmissū ē ⁊ p̄ imā volūtatē exigit[2]. Idqꝫ p⁹ primaz uoluntatē nō erit arbitriuz hēdis dicēdi se noluisse[y]. ¶ Hoc[a] āt legatū cū voluerit tractū[b] hꝫ. q̄ꝫdiu viuat is a quo fideicōmissuz relictū ē. Uerū si añq̄ꝫ dederit; decesserit: hēs ipsi[c] p̄stat[e]. ¶ Sꝫ ⁊ si fideicōmissarius anteq̄ꝫ hēs cōstituatur decesserit: ad hedez suum nihil transtulisse videt. Conditionale. n. eē legatū nemini dubiū ē. Et pendēte cōditiōe legati videt decessisse[f] fideicōmissariū. ¶ Quāq̄ꝫ[g] aūt fideicōmissum ita relictū si volueris[h]: nō debeat: tñ si ita ascriptū fuerit: si fueris arbitrat⁹. si putaueris. si estimaueris. si vtile tibi fuerit visuz: ul' videbit, debebitur. Non. n. ad plenuz[i] ar-

p ¶ Esset. testator instituit tres hēdes. vnū rogauit restituere suā partem tīcio accepta. c. a coheredibus. ac.

q ¶ Fideicommissum. s. quantitatis. ac.

r ¶ Ab herede, vna cū eo instituto. ac.

u ¶ Percipiet. s. quātitatem. ac.

t ¶ Portionem. s. hereditatis. ac.

v ¶ Accepta certa. s. a coheredib⁹. vt. ff. v. s. fideicōmissario. ac.

x ¶ Et sane modo. [illegible] repetēdo questione. ac.

y ¶ Prestare quātitatem. hoc fideicōmissum quātitatis valet si fideicōmissarius hoc velit non [illegible] cogitur [illegible] quid aliud ex testamēto percepit. ⁊ sic pōt solui [illegible]. j. ad treb. l. facta §. rescripto. ⁊ alī. j. ad l. fal. l. in rōne. §. tam ⁊ si. ibi quo loco [illegible] ut tibi. Item ar. contra. ff. ti. 1. l. fi. §. 1. sed ibi ut esset precium fuit taxata quātitas. ⁊ ideo nō statur ei si plus valuit tempore mortis. ac.

z ¶ Si quis. fundus. [illegible] te ⁊ certus alius nō valeret: vt. ff. de in re. co. l. a post. §. gener. ⁊ facit. ff. ti. 1. l. peto. in gauc. [illegible] ar. contra. ff. de ex. [illegible] l. sepe. ac.

¶ Sic fideicom. Hic p̄sequit quadruplicē conceptionem. Primo legauit testator nisi hēs noluerit. In secūda legauit cū hēs voluerit. In tertia legauit si hēs voluerit. In quarta legauit nō per vbū volueritis: sed per vbū estimauerit vel putauerit vel per aliquod quod importat arbitriū boni viri. De prima vsqꝫ ad vñ. hoc autem legatū. De secunda vsqꝫ ad vñ. [illegible] q̄ꝫ. De tertia ⁊ quarta cōceptione a vñ. quāq̄ꝫ vsqꝫ ad. §. h vba hec aliter nō sunt. sic [illegible] sm bal. Legatum potest i volūtate extraneī viciatum relictū. b.d. Bal.

& ¶ Fideicōmissū. relictū. s. si voluerit.

Si ita. Super principio hui⁹. l. dy. dicit dictum est. ff. qs ⁊ a quo. hic qbus vbis ⁊ qualiter ⁊ quo tempore debeatur: ⁊ quādo cōtingat ⁊ quando debeat legatuz: ⁊ q̄si estimatio. ⁊ quotiēs debeat. ⁊ cui detur fideicō. petitio. ⁊ cōtra quos ⁊ inquantum ⁊ ad quid. b.d. per totam. l. istam. sm Dy. Bar. ⁊ Bal.

k ¶ Punico. s. affricano. ⁊ ē. j. de v. ob. l. 1. §. fi. immo etiam nutu. ⁊ facit. j. de supel. le. l. labeo.

l ¶ Quotiens. s. no. casuz mirabilē q̄ si aliquis tabellio fecit imbreuaturā testamenti nec legit eaꝫ corā testib⁹: nec i charta publica scripsit q̄ nec vꝫ iure testamēti nec iure codicillorum ēt si a fideicō. sit ibi relictum.

m ¶ Exemplum. s. qꝺ dicitur feda: vt. C. de fide instru. l. contractus. ⁊ imbreuiatura in vulgari.

n ¶ Non valet. vt. C. de codicillis. l. 1. ⁊ de testa. l. ex ea scriptura. ⁊. j. de se. tab. l. 1. §. si quis in duobus. in fi.

Si ita. Uerbū cōmēdo fideicōmissuz nō inducit. b.d. Bar.

o ¶ Si ita qs. suam. s. sui est ergo cōmēdare. i. laudare. sic. C. de fideicō. li. l. ex illa. ⁊ ff. man. l. si vo nō remunerandi. §. cū qdaꝫ. ⁊ hic q̄nqꝫ p deponere. vt. j. de uer. si. l. cōmendare. ⁊ ff. depo. l. lucius.

Cum esset. Ablatiui absoluti nō solū cōditionē: sꝫ ēt dispositionem inducunt q̄si referūtur ad eos quos testator pōt grauare. b.d. Bar.

2 ¶ Exigit. s. qꝺ semel velit.

y ¶ Noluisse. sufficit semel voluisse. sic. j. d aqua. plu. ar. l. in diez. ⁊ j. quorū le. l. 1. §. prodest. sed cōtra. j. de vbo. ob. l. si qs stipulatus. salut no. ff. ti. 1. l. statuliberū. §. fi. ⁊ fa. j. pri. §.

a ¶ Hoc aūt. s. idem in legato libertatis: vt. j. d manu. test. l. [illegible] ⁊ sic habet dilationem. ac.

b ¶ Tractum hꝫ. s. cōditionale est.

c ¶ Dederit. s. dare voluerit. et sic ē ꝯtra. j. de vbo. obli. l. cētesima. §. si ita. vbi heres nō dat: sed ibi in stipulatione. vel expone hic dederit. i. dare voluerit q: dixit hoc. vel aliter cōstat de eius volūtate. ⁊ sic cōcordat. l. illa. Ac.

d ¶ Ipsi. s. heredis.

e ¶ Prestat. s. statim. Accur.

f ¶ Decessisse. s. vñ legatū ē sem caducū: vt. C. d ca. tol. §. si aūt. dies. ali. fert⁹ ē ꝯditiom. vt. j. de cōdi. ⁊ de. l. dies. ⁊ ff. ti. ij. l. labeo. ⁊ ꝯ. Item huic. §. ⁊ pcedenti ē ꝯ. ff. ti. ij. l. senatus. §. legatū. sol. vt ibi.

g ¶ Quāquam. s. nota ex isto. §. expressa nocere. Item nota differentiā inter si: ⁊ cum. Accur.

h ¶ Volueris. tu heres. i. si tu nō vis nō debet. vt ⁊ ff. ti. i. l. statuꝫ. §. legatum. Ac.

i ¶ Ad plenam. s. als deest ad.

y Arbitrium. sed que e differentia inter primum et secundum casum? R. qui primo libere voluntati heredis committitur et lz testatori appare... heredi permittitur ex ea libera voluntate interpretari equum ... equum: inequum equum. qd e absurdum. at in secundo casu solum permittitur ut equum videatur an sit equum. Qd si e no permittitur heredi ali... interpretari sm. R.
... et sic nota ex ipsa ... ut. j. de condi. et demon. l. dominus ... inter fi et ci. sic e contra. s. de codi. ... l. g. pmisit. sol. ut ... Sic contra. s. ti. ij. l. ... §. legatum. sol. ...
b Viro bono. sic. j. de ... l. xviij. §. cu ita. et ... l. sed si vni. §. ... et de fideico. ... fideicommissa. ac.
c Viri bo. arbitrium et ... alicuius ... ad arbitrium boni viri.
d Sane debebit ... bec duo. et. s. ... l. cu qda. et l. cum pf. ... rogo.
e Hec verba. Ver... fideicommissum. b. d. Bar.
f Continere. s. specta... mente testatoris ... verbis. et sic non ob... j. e. l. pf. §. pe. et est ... l. viij. §. fi. et. s. e. ... j. e. l. cu pam... phi... in pri.
Contino. Si pfe p de... filio si verba sapi... quoquo modo ut si ... in tps ex... suus videatur ... b. d. Bar.
g Pater. s. pf fuit institu... ab extraneo. et filio ... legatu relictu.
h Posset ita. s. expressum.
i Intelligi posit. s. ex mente.
k Effici. s. ex morte testa... s. c. fi lega... §. fi. cu pcor. ac.
l Si cui. No refert qd ex equipollentibus fiat. hoc d. Bar.
m Non videri. s. videba... p morte pris ... sui iuris. sz ... extitit: quod ... ut. i. ad tre... l. mulier. an pri. et. j. ... le. credit. l. si ita ...

arbitrium[a] voluntatis suo heredi dedit: sed quasi viro bono[b] fideicommissum relictum. Proinde si ita sit fideicommissum relictum: illi si te meruerit: omnimo fideicommissum debebit: si nomeritum quasi apud virum bonum collocare fideicommissarius potuit.[c] Et si ita sit: si te no offenderit. eque debebitur. nec poterit heres causari non esse eum meritum: si alius vir bonus et si infestus meritum potuit admittere. Hec verba te fili rogo ut predia que ad te pervenerint pro tua diligentia diligas et curam eorum agas: ut possint ad filios tuos pervenire: lz non satis exprimunt fideicommissum sz magis consilium quam necessitatem relinquendi: tamen ea predia in nepotibus post mortem patris eorum vim fideicommissi videntur continere[e]. Si filio a patre[f] herede instituto fideicommissum relictum fuerit: et si verbis non sit ita[g] relictum. cum pater moreretur: sz intelligi ita hoc possit[h] puta quia sic relictum est ut relinquat filio, vel volo eum habere. vel volo ad eum pertinere. defendetur in id tempus fideicommissum relictum esse in quo sui iuris filius efficitur[i]. Si cui ita fuit fideicommissum relictum: si morte patris sui iuris effectus fuerit: et emancipatione sui iuris factus sit non videri[k] defecisse conditionem: sz et cum mors patris contingat quasi extante conditione ad fideicommissum admittetur[l].

Si rem suam testator alicui legaverit: eamque necessitate[m] urgente alienaverit: fideicommissum peti posse nisi probetur adimere ei testatorem voluisse: probationem[n] autem mutate voluntatis ab here

dibus exigendam[o]. Ergo et si nomen quis debitoris exegerit, quod per fideicommissum reliquit: non tamen hoc animo ut quasi vellet extinguere fideicommissum, poterit dici deberi: nisi forte[p] interest eius. Hic enim extinguitur ipsa substantia[q] debiti: ibi res durat tamen et si alienata sit. Cum tamen quidam numen debitoris exegisset[r] et pro deposito[s] pecuniam habuisset putavi fideicommissi petitionem superesse: maxime quia non ipse exegerat[t], sed debitor ultro pecuniam obtulerat: quam offerente ipso non potuit non accipere[v]. Paulatim igitur admittemus[x]. Et si ex hac parte pecunie rem comparavit: quoniam non hoc animo[y] exegit ut fideicommissarium privaret fideicommisso: posse adhuc fideicommissi petitionem superesse. Si quis illicite edificasset. i. hoc quod dirui constitutiones iubent[z]: an fideicom. relinquere ex eo[a] quis possit videamus? Et puto posse. cum. n. dirui necesse sit: nulla dubitatio est quin senatusconsultum impedimento[b] non sit. Si heres rogatus sit certam summam usuris certis fenori dare utile[c] est fideicom. Sz metianus[d] putat non aliter cogendum credere quam si idonee[e] ei caveatur. Sed ego proclivior sum ut putem cautionem[f] non esse exigendam. Si servo alieno militia[g] relinquatur: an domino queratur legatum queritur? Et aut scit servum esse. et dico estimationem deberi[h]. Aut ignoravit. et denegari[i] fideicommissi persecutio debeat: quia si scisset servum non reliquisset[k]. Ex his apparet cum per fideicom. aliqd relinquitur: pre

res fuit alienata. ut. j. de al. le. l. cu servus. et facit insti. eo. §. si rem suam. et. s. de proba. l. iij. et l. cum. ac.
p Forte. phylosophycum temperamentum e. na vere interest ut subiicit: et hic interest. s. inter hec sm ... pisana.
q Substantia debiti. s. ex hac differentia opz hic legatarium probare: ut hic et. s. ti. ij. l. non quocumque. §. qui gravum. et l. si sic. §. i. in fi. et l. lucius. i. re. et l. cu pf. §. fi. ha. et. j. de auro et ar. lega. l. seia. in fi. et. j. de li. le. l. no solum. §. liberatio. qd secus e in superiori casu ubi heres probat. accur.
r Exegisset. s. sponte solut... et sic improprie ut sequitur. accur.
s Pro deposito. aliud si pro deposito si habuisset: ut modo no. p plures. ll. et sic no. h qualiter probetur animi perseverantia. ac.
t Exegerat. nota ergo exigere. i. ab invito extorquere. sic. j. que i fraude credi. l. pupillus. Item. s. s. ti. i. l. si tu... us. so. ibi. ac.
v Non accipe. s. ronabiliter. cum videatur velle durare donum debitoris. nam qui accipit mutuum servus e senerantis. ad hoc. j. de sol. l. si debitor.
x Admittemus. s. valere fideico. ac.
y Non hoc aio. et hoc probatur per hoc quod habuit eam in deposito: vel alio mo. Et no ... quod qdam habent cancellatum hunc vsum. et fere hac rc. et facit. j. de adi. le. l. pater.
Si quis illicite. Ex edificio necessario diruendo possunt legari et marmora et columne. b. d. bal.
z Iubent. ut in loco publico ut. j. ne quid in lo. pu. l. ij. in pri. et l. fi. vel contra hanc legem. s. finiu regu. l. fi. ac.
a Ex eo. s. edificio illicito puta unam columnam: secus in licito ut. s. ti. i. l. cetera. et l. filius. §. edes. et facit. j. eo. l. nutu. §. fi. accur.
b Impedimento. hunc legato columne.
c Si heres. utile. ut. s. ti. ij. l. si servus legatus. §. fi.
d Idonee. s. cum fideiussoribus vel pignoribus. ut. s. man. l. si mandata. §. fi.
b Cautionem. s. talem. ut dixi. sed nuda sic. ut supra ... l. in omnibus.
Si servo. Si rem legatam legatarius habere non pot absque sui delicto. prestatur estimatio si testator fuit sciens. h. d. Bar.
c Militia. s. qua servos fuerat insuetum habere: non tamen iure aut natura vetitum penitus sm. R. vel forte de iure e vetitum. ut. C. q mili. no pos. l. super servus. et per totum.
d Deberi. s. hoc enim relicto talis inest natura. ut supra titu. i. l. mortuo. §. i. R.
e Denegari. s. sed hic militia posset legari ei libero ergo ei servo. ut. s. ti. i. l. debitor. §. servo. que e contra. Sed dic non oe sed id quod nec rone rei legate vel psone legatarij impeditur pot legari libero et servo: et quod impeditur nec uni nec alteri. hoc autem non rei persone ve ratione impeditur olino legatum: sed ex coniectura mentis defuncti. presumitur enim quoniam non consueverant servi militiam hre. si scisset servum nil ei esset relicturus testator. nam et alias ex legatarij usu et scientia testatoris voluntas colligitur. ut. s. de usu. et ha. l. plenum. §. sed si pecoris. et §. equicij. et. s. de le. i. l. servus plurium. §. fi. et. s. de iudi. l. sed et si susceperit. §. i. et §. ij. ac.
f Non reliquisset. hoc enim h presumitur: sic in re aliena legata et i substitutione servo instituto heredi vulgariter fca: aliud voluisse eu presumitur ut. C. e. l. cum alienam. et. s. de here. insti. l. pater filio. ut.

... de usu. et subst. l. ius. cu concor. ubi nota nil referre qd ex equipollentibus fiat et pro hoc. s. quemadmodum testa. ape. l. antepe. ij. re. ar. co... C. de his qui ve. e. un. l. fi. ac.
l Admittetur. s. procul dubio nam et ante extitit ut dixi. et pro hoc optime ... inter vi. et vxo. l. si mors. §. i. et argu. j. de cap. l. in bello. §. si ... servum. accur.
Si rem. Dividitur in duas partes. Primo loquitur in alienatione rei legate. Secundo in actione debiti legati. secunda ibi. ergo et si nome. nec ali... hunc. §. summat Bar. sed sm Bal. dic. Necessaria alienatio non ... legatum secus in voluntaria. et hoc si extat rei substantia. sed si ... in substantia extinguitur legatum nisi p aliquas coniecturas pro... q testator noluerit extingui. h. d. Bal.
m Necessitate. s. rei familiaris. ut. C. de rescin. ven. l. non idcirco. vel quia ... ut. s. de rei ve. l. item si verberatum. §. si quis aliud si ex vo... ut. j. de adi. le. l. rem legatam. et ar. j. de fideicom. lib. l. cum ... heredis.
n Probationem. s. nota probationem mutate voluntatis heredi ...
o Exigendam. s. nunc. sed contra tunc opz probari a legatario: cum sponte

a Prestari nõ potest) huic vbo minime est inherendum. difficultatis. n. & non ipossibilitatis respectu h nõ posse dr: vt in re aliena legata quã dñs nõ vult vẽdere. Ceterũ iure naturave relicto resistẽte nihil oĩo dabit: vt in mancipio orthodoxo heretico: vt in fundo marcio & hole libero relictis dr. vt. ẽ. ti. ij. l. apud iul. §. fi. & l. cetera. & distinguet ibi no. in. l. sz si res. & fa. j. de aur. & ar. le. l. ticia. §. i. & ẽ. ti. ij. l. filiusfa. §. iuj. & j. de vbo. ob. l. multũ. ac.

Si quis. Dictio rursus verificatur in duab⁹ vicibus tm̃. Barto.

b Cautionem) s. a legatario.

c Fideicõmissum) scz a legatario.

d Exigendaz) s. non exigat heres cautionem.

e Semel) contra. ẽ. qui. mo. vsufru. ca. l. sicut. sed ibi dixit quotiens. hic dixit rursus, itẽ nota. sufficit semel, & qñqz sit vt no. C. de iure deli. l. fi. §. sz qi. Item no. cõtra ifinitatem sic. j. de dã. infe. qui bona. §. fi. & ẽ. de ar. l. non distinguemus. §. q̃situm. & j. de re iu. l. a diuo. §. si emptor. & C. de sacro. san. ec. l. fi. §. sed ne. et ẽ. p socio. l. si socius pro filia. §. q si salua. & j. vt le. no. ca. l. i. §. si cui, sed arg. ẽ. j. de fideius. l. si ita stipulatus a seio & ẽ. de inst. iur. l. videam⁹. §. iurare. & in auc. de non ali. §. si vo minus. ibi in quo optima mẽsura &c. ẽ. de eden. l. veluti. §. h vor. gz.

f Infinitum) no. infinitatem vitandam.

Item si quis. Fideicõmissum relictum animo compensandi petitionẽ non inducit. h. d. Bar.

g Cui) i. alicui.

h Posse) no. q facilius cõpensamus q̃ soluamus.

i Sa. i.) sc gayus instituit si deicõmissariũ qui gayus fuerat debitor testatoris secundũ. &c.

k Voluntatem) tacitam q̃si sub hac cõdi. legauerat si ille gayo seio fuerit heres & compensauerit. facilius cnĩ minimũ remittimus q speram⁹ q̃ demus que possidem⁹: sic. ẽ. de le. ij. l. vnum. ex. §. si rem. & facit. j. titulo. primo. l. i. ac cursius.

l Fideicommissum) not. q in fideicõmisso precipue spectãda suãdaqz est testatoris voluntas.

m Voluntas) vt. & ẽ. ti. ij. l. pe. no. & j. de suppel. leg. l. labeo. & j. de aur. & arg. le. l. l. quintus.

Plerumqz. Usqz ad §. si i opere. diuiditur in tres partes. Primo loquitur qñ testator nomiat vnũ cui vult prouidere & plurium interest Secundo quando vult prouidere pluribus & plures nominat. Tertio qñ vult prouidere vni & nominat alium. Secunda ibi. sic. n. euenit. Tertia ibi interdum. nec aliter summat hunc. §. Bar.

standum ipsum qd relictum est. cum vo ipsuz prestari nõ potest, estimationẽ esse p̃standã. Si quis. x. p fideicõ. alicui reliq̃rit: & si pdidisset id qd ex testõ relictuz est rursus ei reliq̃rit. Querebatur an sequẽs fideicõ. valeat. vel an exigere heres debeat cautionẽ salua fore x. ne cogat ad p̃stationem. & an si sepius perdidisset sepius ei sarciatur fideicõmissum. Diu⁹ pius rescripsit neqz cautionẽ exigẽdaz: & non amplius q̃z semel post q̃z perdidisset prestandum. Nõ n. onerãdus est heres vt in infinitũ quotiens perdiderit restituere ei tãtumdem dz: sed vt per fideicõ. posterius duplicata legata eius videantur. Nec amplius ad periculuz heredis pertineat si qd postea is consump serit ex soluto ei posteriore fideicommisso.

Itẽ si qs certam quantitatẽ cui reliquerit, & addiderit: facilius hanc summam posse compẽsari. Cum debitor sit fideicõmissarius ex causa hereditatis gaij seij nec velit ille adire hereditatem gaij seij sed petat fideicom. Imperator noster ꝯ voluntatẽ testantis petere euz fideicõ. rescripsit: cuz in fideicõmissis precipue spectanda seruandaqz sit testatoris voluntas. Plerumqz euenit vt multorum intersset id quod relinquitur: verum testatorez vni voluisse honorem habitũ & hec fsia marcelli v̄issima. Sic. n. euenit vt interdũ si pluribus testator honorem habere voluit: & õ pluribus sensit: quãuis vnuz legatũ: si tamẽ ad psecutionem ei⁹ plures admittuntur: vtputa si decẽ fuerint eiusdẽ rei stipulandi et heres vl fideicõmissari⁹ rogat⁹ est vt eis solueret hic. n. & si omniũ iterest: & de omnib⁹ senserit testator: fideicõmissuz relictum oẽs petẽ poterũt. Sz vtruz in pte agãt: an insolidũ videam⁹ & credo, put cuiusqz interest consequetur. Unus igitur qui occupat: agendo: totũ ꝯsequitur: ita vt caueat defensuz iri aduersus ceteros fideicõmissarios eũ qui soluit: siue socij sint siue non.

Interdũ alteri⁹ nomẽ scribitur in testamẽto: alteri vo fideicõmissi petitio vel legati cõpetit: utputa si fidei heredis committatur: vt ipse publicão proticio prestet: fideicõmissum hoc vel legatũ non publicanus petit: lz sit ei ascriptũ sed ipse petere poterit, p quo legatũ relictũ est. Multum autem interesse arbitror cui voluit, pspectũ: cuiusqz contemplatiõe testator fecerit. Plerunqz aũt itelligẽdũ est priuati causa hoc fecisse lz emolumẽtuz publicano queratur.

Si in opere ciuitatis faciendo aliqd relictũ sit: vnumquemqz heredũ insolidũ teneri: diu⁹ marcus & lucius seuerus pculeio rescripserũt. Temp⁹ tñ coheredi prestiterũt inter qd mittat ad opus faciendũ. post qd solã pculam voluerunt facere iputaturã coheredi sumptũ pro parte ei⁹ ergo & in statua & in seruitute: & in ceteria que diuisionez ñ admittunt idẽ diu⁹ Marcus rescripsit.

Si qs opus facere in fñus paratus sit pecuniã dare rei publi. ut ipsa faciat. cũ testator p ipz id fieri voluerit: non audiet & ita diu⁹ marcus rescripsit. Pau.

Stichus liber esto: & ut eum heres artificiũ doceat vnõ se tueri possit peto. Pegasus iutile fideicõ. eẽ ait qz gen⁹ artificij adiectũ nõ eẽt. Sz ptor aut arbiter ex uoluntate dfuncti et etate & ꝯditione & nã igenioqz ei⁹ cui relictũ erit statuat qd potissimũ artificiũ hẽs docẽ eũ sũ ptib⁹ sua debeat. Metia.

Si sic locutus erit testator: heres meus illi fundum dato seio hoc ampli⁹ decem. non erit dubitandum qn seius & fundi partem & x. ex testõ percipere debeat. Gaius.

r Si pluribus. creditoribus tiei.

s Cuius) s. legati.

t Eiusdem) s. hominis. ac.

v Rei) non testatoris.

x Stipulandi) testatoris.

y Rogatus est) [illegible] erat non debitu.

z Oium) s. creditorum.

& De oibus) s. hominibus. ali ogn ager debitu: vt j. pn. §. r fa. ẽ. i. l. si fideiussor.

? Agant) s. quilibet p parte debiti sui.

ꝯ Defensu) in. j. de le. leg. l. quid ergo. ac.

a Eum) s. heredem.

b Soluit) legatum.

c Interdum) nõ publicanus, cũ nulla ei⁹ gra sit relictum: imo vt minister eligitur. ẽ. ti. i. l. si quis ticio. & alias fecit: vt. j. de cõdi. & de. l. titio. §. ticio genero. & ẽ. & l. pn. §. & ẽ. de vsufru. & re. l. trib⁹ an. & circa tra. & facit. ẽ. ti. ij. l. si deiussor. & l. seruo legato. §. si testator. & l. si fruus. le. §. pe.

d Voluit) testator.

e Queratur) p suma facit. ac.

Si in opere. Individuus quilibet heredum tenetur insolidum. h. d. Bar.

f Proculeio) ipsi pculeio supplicãti. que sola pulsabatur. ac.

g Coheredi) pculeo genitiui casus. ad qd c. ẽ. h vsur. l. cũ quidã. §. fi. et j. d ope. pu. l. si legatũ. §. i. ac.

h Mittat) s. ille coheres. ac.

i Solam procula) s. iudicio conuentam.

k Sumptuz) in reliqua fa. her. vt. ẽ. fa. he. l. heredes. §. non tantum.

l Admittunt) q diuisionem non admittit insolidum ab heredi⁹ ei heredib⁹ debetur. vt. ẽ. fami. her. l. heredes. §. antea. & j. de seruitu. lega. l. fi. & facit. j. titulo. i. l. quintus. §. ad auctoritatem.

m Si quis) nõ audiet. ut. j. de polli. l. ante pe.

Stichus. Legatũ incertum relictum lz hui que alimenta respiciunt. valet. h. d. Bar.

n Au) & male.

o Voluntate) C. de fideicom. l. voluntatis. accursius.

n Plerumqz) nota ex pncipio huius. §. illi soli deberi fideicõmissum quẽ testator voluit honorare. ac.

o Uni) s. ergo soli ei ex fideicõ. tali cõpetit actio. aco.

p Habitũ) pone exemplũ si plures sunt rei debendi. & vni legat liberatio vel si lego tibi qd titius tibi dz qui est forte nõ soluendo: nã refert gra vni⁹ vel plurũ: vt. j. de li. le. l. ij. §. fi. j. e. §. interdum.

q Verissima) vt ei tñ debeatur quẽ testator voluit. honorare, ac.

p Ingenioqz) nota q ex ingenio natura & etate & ꝯditione alumnus eius consideratur offm. ac.

q Artificium) valet ergo relictum lz incertum pp̃ter fauorem alumn commun: vt no. ẽ. ri. i. l. qdam. & facit. j. de sol. l. artifices. ac.

r Si sic. fundum dato) s. adiecto nomĩe aliogn inutile est relictum. vt ẽ. de iure do. l. cum post. §. gener. aco.

s Decem) s. dato.

t Debeat) vt. j. e. l. si pure. & ẽ. si cer. pe. l. lecta. circa prin. & ẽ. & ti. ij. l. si seruus legatus. §. si ita. sed hoc pnomẽ hoc soluit cõtrarietatem: lz. R. alr soluat: vt ibi. aco. Item facit. j. eo. l. si seruus. §. si cer. et

o Nolim ratum. qd' semp presumit nisi 9trarium sit liquidum.
p Quia' videbatur q̃ ꝛc.
q Nuda. a sermone. a͛3o. ꝛ ad hoc. C. d' fideicõ. l. fid. le. l. ex parte. ꝛ. l. certa. et de his qui. ut indig. l. com. si quis pnoie. et d' suppel. le. l. labeo. ꝛ insti. q. mo. testa.

Al. inde neratiꝰ. § nõ solũ. ac. ... modis. Primo q̃ loquatur ... ... ipsõ nupre ne secundas ... nupti ... est. C. de indi. vidui. aut. cui. sed in ... l. quotiens. ꝛ. l. cum ita legatum

N On dubium est quin si uxori legatum sit si non nupserit: idq; alij restituere rogata sit cogenda est si nupserit restituere. Heres quoq; cui iurisiurandi conditio remittitur: legatum ꝛ fideicommissum dz. Sed si legatum relictum est: vt alienam rem redimat: vel pstet: si redimere non possit q̃ dominus non vẽdat nec i modico precio vendat: iustam estimationẽ referat.

M Ar.

H Eres testatoris legata q̃ in profundo eẽ dicuntur: quã appatuerint prestat.

P Ompo.

H Epe legatum plenius restituitur fideicõmissario q̃s relictum: veluti si alluuione ager auctus eẽt vel etiam insulate.

M Etia.

E Tiam ea que futura sunt legari possunt: vt insula vel in mari vel in fluminibus nata. Seruitus quoq; seruo predium habẽti recte legatur.

P Omp.

S I iure testamẽto facto fideicõmissum tibi reliquero: deinde aliud postea fecero non iure: in quo fideicõmissum reliquã tibi vel aliud q̃s quod priore testamẽto vel omnino non sit relictum: videndũ est an mens mea fuerit facientis posterius testamentum ut nolim ratũ eẽ quod sit priore testamẽto relictũ: quia voluntate nuda fideicõmissa confirmarentur. Sz vix id obtinere põt: fortassis iõ q2 ita demũ a priore testamẽto recedere velim si posterius valiturum sit: nunc ex posteriore testamẽ. to fideicõmissum ei non debetur etiam si heredes vtroq; testamẽ. to instituti: ex priore extiterũt.

V Alen.

S I tibi legatum est nl' fideicõmissum relictum: uti qd facias etiam si non interest heredis id fieri: negandã tibi actionem si nõ caueas heredi facturuz quod defunctus voluit nerua ꝛ atilicinus recte putarunt.

V Lpianus.

S I res mihi p fideicõmissum relicta sit: eadẽ tibi legata vel p fideicõmis. relicta sit: nõ cõmunicandi animo: sed utriq; in solidum dandam: ambigẽdum non est si alteri sit soluta: alteruz nullum quidez ius in ipsa re habere: sed actionem de pcio integram eum habere.

P Aulus.

N Utu etiam relinquitur fideicõmissum: dummodo is nutu relinquat q ꝛ loqui potest, nisi superueniẽs morbus impedimẽto ei sit. Fideicõmissum relictum: ꝛ apud eum cui relictuz est ex causa lucratiua inuentuz: extingui placuit: nisi defunctus estimationẽ quoq; eiꝰ prestari voluit. Columnis edium vel tignis per fideicõmissum relictis eatantũmodo amplissimus ordo prestari noluit: nulla estimationis facta mẽtiõe que sine domus iniuria auferri possunt.

H Ermo.

S I quis in pncipio testamenti ascripserit cui bis legauero semel deberi volo. postea eodez testo vel codicillis sciẽs sepe eidem legauerit: suprema voluntas potior hetur. Nemo. n. eã sibi põt legẽ dicẽ vt a pore ei recedere nõ liceat. Sz hoc ita locũ hẽbit si spẽaliter dixerit prioris voluntatis sue penituisse: ꝛ voluisse ut legatariꝰ plura legata accipiat. Miles in eum ex militari delicto capitali dicta

... Epe. i. frequenter.
... Pictius. i. pinguius.
... Auctus. sic. ff. ti. ij. l. qđ in rerum. § si quis. ꝛ. ff. de acq. rerum do. ... ꝛ ff. de pig. l. grege. ac.
... Etiaz. in fluminibus. quod frequenter accidit. sed in mari raro vt. ff. de acqui. reruz domi. l. adeo. § insula. ꝛ cuz de futuris di... nata. i. nascitur a sit. C. de le. ꝛ se. con. l. i. ꝛ ff. pro socio. l. om... et de verbo. sig. l. vbum erit. ac.
... Seruitꝰ. prediũ. als deest seruo. ꝛ est plana. ꝛ concor. ff. commu... l. i. ꝛ als est seruo hñti pecul. ꝛ tunc dic in peculio nõ domini... ff. de seru. le. l. maxime. et. ff. ti. i. l. si debitor. § fi. ac.
... Iure. Legatũ relictũ in voluntate solẽni per voluntatẽ minꝰ so... lẽne non intelligitur tacite reuocatum. h. d. Bar.
... Fideicõmissum. i. in primo testõ relictum. Dy.

ta. ꝛ. l. filius. § edes. ꝛ. ff. eo. l. fideicommissa. § si quis ilicite. ac.
e Auferri. nota non posse de domo aliquid legari propter quod domus destruatur.
S Iquis. Si prima voluntas est derogatoria vltime. prima valet nisi prima per vltimam specialiter reuocetur. h. d. Et diuiditur in tres p... tes. Primo ponitur dictum. Scđo rõ dicti. Tertio limitatio dicti. Scđa ibi nemo eum. Tertia ibi sed hoc ita. Bar.
f Potior. si modo hoc exprimatur ut ꝺ subijcit. als esset contra. ff. de leg. i. l. si mihi. § fi. ac.
g Nemo. nota neminem sibi posse legem imponere ut ab ea recedere nõ possit. Item nota q̃ quãtumcunq; dicat testator. nolo me posse reuocare hoc meum testm nihilominus põt reuocare si mõ hoc exprimat in vltimo testamento. accur.
h Accipiat. als prima quasi vltima valz ut ꝺ. ꝛ dicta. l. si mihi. § fi. ꝛ. l. si ita. Sz ff. ꝺ. titu. i. l. fi. in prin. Sol. ibi. Itẽ ff. de codicil. l. diuus. § ...

So. valet quidem vt ibi dicitur. sed si agat obstat exceptio. Ut distingue an in eodem testamento fiat hec determinatio que quasi ademptio est in quo postea legat sicut z. ff. de leg. i. l. si ita scriptum dicimus. illud non multum placet vt dicam. h determinauit antequam legaret: vnde facilius impeditur legatum postquam legauit. nam z ibi facta videtur ante: quia dicit. nam ea que postea. vel sol vt ibi. Item quid si dicat nolo valere si quod testamentum fecero? respon. hec lex locum habet. Item quid si dicat nolo valere si quod fecero: nisi fiat illo vel illo modo. vel nisi tales sint testes. vel nisi expressim hec verba reperiantur: respon. semper videtur quod habeat locum hec lex quod valeat primum: nisi specialiter reuocetur primum per secundum, tunc enim primum vitiatur. ar. C. de testa. aut. hoc ita i. l. hac consultissima. z ar. ff. de verb. ob. l. q rome. §. flauius. Item no. h ar. prescriptis: vel priuil. contra l. quod valeant: si dicat princeps non obstante z c. z. C. de testa. aut. h ita. super. l. hac consultissima. z. C. si contra ius. sup. l. fi. nota. Item facit. de vulg. sub. l. si quis cum. z de leg. z se. con. l. non est. z. ff. fami. her. l. ex parte. §. fi. z ff. de dona. tio. cau. mor. l. si alienam rem. sed ar. ff. in co. ti. l. vbi ita. item nota ex sola scia non presumi voluntatem, sed ar. ff. ff. de vsu. z habi. l. plenum. §. equitu. et C. de test. mili. l. sicut.

a Miles. consequitur. facit ff. de mili. test. l. ex militari. z. ff. de dona. inter vi. z vxo. l. cum hic status. §. si miles. z. ff. de inust. te. l. si quis exhereda to. §. irritum. z no. C. de test. mili. l. z militibus.

b Mortis. patitur. vt nec estimatio debeat. secus si post moram decedat. sic. ff. ti. ii. l. cum res. §. fi. z. ff. tit. i. l. si quis seruo. z. ff. de v. ob. l. si ex legati. Item facit. ff. tit. ii. l. si filius. in fi. zc.

c Ex imperfecto. verecundum est inuerecundum i. valde: sic. ff. de libe. z post hu. l. gallus. §. ille. z fa. C. de test. l. iii. z q testa. face. pos. l. tum heredes. z insti. q. mo. testa. infir. §. fi. z. C. de le. z se. con. l. digna. z. ff. de iudi. l. si quicquid. zc.

d Decet. no. decet tante maiestati eas leges seruare quibus ipse solutus esse videtur.

sententia permittente eo in ipsa sententia quam damnauit: sicut testamenti faciendi ita fideicommissi relinquendi potestatem consequitur[a]. Mortis damnum per fideicommissum sui relicti antequam mora fiat fideicommissarius solus patitur[b] si alienus relinquatur.

Paulus.

Ex imperfecto testamento legata vel fideicommissa imperatorem vendicare verecundum[c] est. Decet[d] enim tante maiestati eas seruare leges, quibus ipse solutus esse videtur.

Heren.

Creditori[e] ita potest legari, ne indebitum ab eo repetetur.

Paulus.

Ille aut ille heres scio centum dato. potest seruus ab vtro[f] velit petere[g]. Cum in verbis nulla est ambiguitas: non debet admitti voluntatis questio[h].

Idem.

Is qui fideicommissum debet post moram[i] non tantum fructus: sed etiam omne damnum quo affectus est fideicommissarius[k] prestare cogitur.

Idem.

Paulo calimacho et parte herede instituto: filie eiusdem[l] iubentiane decem cum in familia nupsisset testamento legauit: deinde post tempus codicillis factis centum eidem calimacho reliquerat[m]: non adiecto[n] hoc amplius. pronunciauit[o] vtramque summam[p] deberi: maxime cum in codicillis filie calimachi nihil legatum fuisset. Pomponius herinippus filium herinippum ex dodrante: filiam ticianam ex quadrante heredes instituerat, et predia certa singulis prelegauerat. preterea si sine liberis herinippus moreretur: aliam possessionem filie dari iusserat post testamentum factis codicillis: certa filie predia dederat. eamque his contentam esse voluit pro omni hereditate eius. et his que in testamento reliquerat[q]: Herinippi bona ad fiscum peruenerant. Ticiana soror fideicommissum petebat. querebatur vtrum pro hereditate[r] tantum: et an pro his que post mortem frater rogatus erat restituere: pater eam voluisset accipere: ea que codicillis reliquerat. mihi[s] ab omni voluntate recessum videbatur[t]. Placuit humanius interpretari ea sola que viuente fratre acceptura erat: adempta videri. Non etiam[u] que post mortem eius reliquerat: si sine liberis decederet et ita pronunciauit[x]. Iulius seuerus decedens: institutis quibusdam heredibus: alumno suo. l. legauerat: eaque a iulio mauro colono suo ex pensionibus fundi debitis ab eo prestari voluerat. Eidemque mauro quedam legauerat. Cum de hereditate[y] fiscus questionem mouisset: iussu procuratoris maurus pecuniam fisco soluerat. Postea heres scriptus obtinuerat aduersus fiscum. alumno autem mortuo heres eius[z] fideicommissum ab herede[&] mauri petebat. Placuit imperatori non videri eius fideicommissum: sed demonstratum vnde accipere posset: et ideo heres seueri hoc prestare debet.

Idem.

Si fidei mee committatur vt quod mihi relictum fuerat supra quod capere possum alii restituam. posse me id capere constat.

Labeo.

Qui concubinam habebat: ei vestem prioris concubine vtendam dederat: deinde ita legauit. Vestem que eius causa empta parata esset. Caselius et trebatius negant ei deberi prioris concubine causa paratam: quia alia conditio esset in vxore.

e Creditori. dic putatiuo cui iam est solutum indebitum: z sic factus est debitor. vel dic creditori vero contra quem debitor habet excep. fauorabilem vt mulier velleiani. nam siue iam soluerit mulier valet legatum vt hic ne condicat heres conditione indebiti. siue non voluerit tenetur heres soluere: z solutum non repetere quod repeteret alias vt. ff. de condi. indebi. l. qui exceptionem.

f Ille. ab vtro. i. a quo vult.

g Petere. vt. ff. ti. ii. l. si ex toto. §. i. z facit. ff. ti. i. l. si ticio aut seio. z sic aut pro tunc. C. de verbo. si. l. pe. zc.

h Cum in verbis. quod dicit. ff. e. l. non aliter. z fa. C. de fideico. l. voluntatis. et ff. de testa. l. heredes. §. pe. z. ff. de suppel. le. l. labeo. z. ff. de aur. z ar. leg. l. pediculis. zc.

i Is q. post moram. facit. ff. e. l. si quis. in prin. z. ff. de vsur. l. eqs. z de vsufru. le. l. si vsufructus. z. l. quesitum. z. ff. ti. ii. l. a pad. §. Item. z. ff. de ali. le. l. cum vnus. §. nebis. z. ff. de an. leg. l. ii. z. C. de vsufru. l. si pater.

k Fideicommissarius. vt qui a res perijt: secus si in rebus suis proprijs patiatur damnum. azo.

Paulo. Legatum filie in testamento non reuocatur per legatum factum patri in codicillis. h. d. Bar.

l Eiusdem. i. pauli.

m Reliquerat. per preceptionem.

n Non adiecto. nam preter h. c. nil in codicil. fuerat relictum azo. In R. idem est si aliud quid: non tamen aio mutande prime voluntatis ut. l. e. l. si in re.

o Pronunciauit. s. paulus auctor huius legis. Accur.

p Summam. s. herippo nem z filie legatum.

Pomponius. Verba generalia preterita non futura comprehendunt. h. d. sm Dy. vel aliter. Si testator vbi aliquem esse contentum aliqua re certa pro his que in testamento reliquerat intelligitur de relictis pure non sub conditione. h. d. bar.

q In testamento reliquerat. hinc oritur dubitatio. zc.

r Pro hereditate tm. sub. z pro legato a vita fratris.

s Mihi. paulo auctori huius legis.

t Videbatur. quia id verborum angustias vij ma facie. zc.

u Non etiam, sed certe imo et futura videntur adimi: vt. ff. de v. ob. l. q rome. §. si que est pena. vbi duo fratres hereditatem communem diuidentes z promittentes non venire contra. et ratione fideicommissi non possunt venire contra. Sol. hic ragio est equitas, vel hic pater inter filios quam ibi inter fratres: nam vt ait. R. ecco immo ardenti desiderio presentium respecto z voto et charitate transmittendi tum ad liberos facultatis sic princeps interpretatur. vt hic. z ar. C. de institutio. z substi. l. generaliter. §. cum aut. sed aliud in contractu et in eo quod in vltima voluntate vt hic. zc.

x Pronunciauit. scilicet imperator vel eius procurator: qui inter fiscum z dictam filiam cognoscit. illa agente actione ex testamento.

Iulius. Si debitor demonstrat vnde soluatur seu ex eo fiat solutio non videtur grauatus debitor sed heres. hoc d. Bar.

y Cum de hereditate. i. seueri. accursius.

z Eius, i. colonus. alias alumni. accur.

& Ab herede mauri. i. alumni.

? Unde accipere. sine incommodo rei familiaris. vt supra ti. ii. l. quidam. in prin. z fa. ad hoc. j. de condi. z demon. l. in conditionibus. sed contra. ff. ti. i. l. ante pe. §. cimbus. Sol. ibi. Item quare non tenetur vt legatarius. quedam enim alia erant in auro legata. nam quia non est vt a legatario. sed vt a debitore fuit ab eo relictum vt patet ex verbis. sed certe etiam a debitore potest legari. vt. ff. ti. ii. l. si pecuniam. z. l. si seruus legatus. §. pe. sed R. n. coactus fuit per iudicem soluere alii vel non agnouit legatum liberationis tacite ei relicte opponendo exceptionem: vt no. in. d. l. si pecuniam.

& Si fidei. committatur. dic casum concordantem. vt. ff. ti. i. l. cum e. zc.

Qui concubinam. Duo adiectiua plata respectu vnius generis vincit dispositionem in altero. licet vtriusque vires non concurrat. B.

& Qui concubinam. q: alia, q. d. iam video aliud in vxore formula cum sic legatur. vt. j. e. l. si quid cor. sed differunt sm istos.

tatem donare festinauit. & sic non e. ff. de her. insti. l. tale. §. si qs. qr ex eo quod e ibi suppletur qd hic deficit, vl sol. vt ibi. Itez facit. ff. de leg. i. l. vi. & j. de au. & ar. le. l. scribit. §. item. & ff. de condi. insti. l. ij. item no. hic qz pluralis locutio geminat singulare significationẽ. sic. j. d. ȝdi. & de. l. falsa. §. si. sz ar. ȝ. C. de ipu. & ali. sub. l. quis.

re. Labeo id nõ pbat: qr i huiusmodi legato nõ ius uxoriũ sequẽdũ: sz vboꝝ iterptationẽ eẽ faciẽdã. Idẽqz vl i filia vl q̃libet alia psona iuris eẽ. labeonis sñia vã ẽ. Cum ita legatum eẽt vt ticia uxor mea tñdẽ partẽ hẽat, quãtulã vnꝰ hẽs. Si nõ eq̃les ptes eẽnt hẽduz qntꝰ mutius & gallus putabãt maximã ptẽ legatã eẽ qr in maiore parte minorꝰ quoqz ineẽt: seruiꝰ ofilius mĩimã. qr cũ hẽs dare dãnatus eẽt: in ptãte eiꝰ eẽt quam ptẽ daret. labeo h pbat: idqz verũ ẽ. Cũ ita legatũ eẽt quanta pecunia ex hereditate ticij ad meᶠ puenerit: tãtaz pecuniã heres meꝰ seio dato. Id legatũ putat labeo qd acceptuz in tabulˢ suis ex ea hereditate testator retulissz. Ceteꝝ negat cauẽdũ hẽdi a legatario si qd forte postea eiꝰ hereditatis noĩe hẽs dãnatꝰ eẽt: ego puto ȝ: qr nõ põt videri ad herẽdẽ puenisse qd eiꝰ hẽditatis nomie pstaturꝰ eẽt. Idẽ alphenꝰ varus suo placuisse scribit. qd & veꝝ ẽ. Si heres tibi suo gñaliter legato stichũ tradiderit: isqz a te euictus fuissz posse te ex testõ agere labeo scribit: qr non vr hẽs dedisse qd ita dederat vt here nõ possis: & h uerum puto. Sz hoc ampliꝰ ait dẽbere te pusqz iudicium accipiat dñũciare hẽdi: naz si aliter feceris agẽti ex testamẽto opponeẽ tibi doli mali exceptio. Si stichꝰ & damas seruĩ mei i ptãte mea erunt, cũ moriar: tũc stichꝰ & damas sui mei liberi sunto: & fundũ illũ sibi habeto. Si alteꝝ ex his pꝰ testũ factũ dñs alienasset, vl manumisisset, neutrũ libeꝝ fieri labeo putat. Sz tubero eũ q remãsissz in ptãte libeꝝ futuꝝ & legatũ hitũ putat. Tuberonis sñiam voluntati defuncti magis puto cõuenire. Qui q̃ttuor pocula oleagina paria hẽbat ita legauit. Pocula oleagia duo paria. Rñdi vnũ par legatũ eẽ. qr non ita eẽnt bia pia: neqz ita poculoꝝ paria duo: idez & trebatius. Qui ortos publicos a re publica ȝductos hẽbat: eoꝝ ortorũ fructꝰ vsqz ad lustꝝ quo cõducti eẽnt: aufidio legauerat: & hẽdẽ eã ȝductionez eoꝝ ortoꝝ ei dare dãnauerat finereqz eum vti & frui: Rñdi: hẽdẽ teneri sinere frui. hoc ampliꝰ hẽdẽ quoqz mercedẽ ortoꝝ meoꝝ reip. pstaturꝝ. Cũ in testõ scriptũ eẽt: sticho seruo meo hẽs. v. dato: & si stichꝰ hẽdi meo p biẽniũ seruierit liber esto. Post biẽniũ legatũ dẽberi existimo qr i id tẽpus & libertas & legatuz referri debẽt: qd & trebatiꝰ respondit. Si fundũ mihi vẽdeẽ certo pcio dãnatꝰ es: nullos fructꝰ eiꝰ rei ea vẽditõe excipe tibi libeꝝ eritᵉ: qr id pcium ad totã cãm fundi ptĩet. Qui fundũ mãdato meo in societatẽ mihi & sibi emerat: deide eũ finibꝰ diuisẽrat, & pusqz mihi traderet ita cũ tibi legauerat. fundũ meum illi do. negam ampliusqz ptẽ illi dẽberi. qr dissimile non eẽt ita testatũ eẽ patrẽfa. vt mãdati hẽs eius damnareẽ. Uxori mee dñ cuz filio meo capue erit hẽs meꝰ. cc. dato: filiꝰ a mre migrauit. Si ambo capue hitassent: legatuz mri dẽbitũ iri putaui, q̃uis una nõ hitassent. Sinaũt i aliud municipiũ trãsissent: vniꝰ anni dẽbitũ tñmõ iri, q̃ vna hitassent q̃tolibet tpe trebatiꝰ ait. Uideamꝰ an his v̄bis dũ cuz filio capue erit nuz ȝditio significeẽ sz ea scriptura p supuacua dz hñi. qd nõ pbo. Sinaũt p multerẽ mora nõ ẽ q̃minꝰ cũ filio hitaret legatũ ei dẽberi. Si edes alieñas ut dares dãnatꝰ sis, neqz eas vlla ȝditione emere possis, estiare iudicẽ oporteẽ athenꝰ scribit quãti edes sint: ut pcio iusto soluto hẽs libeẽ. Idẽ iuris ẽ

s Cõuenire ergo p&equaler: vt. d. l. falsa.

t Qui q̃ttuor. als. l. als. §.

v Oleaginã. plena oleo vl apta ad oleum reponendu; vel tenendum. b. ac.

x Pariasi. equalia.

y Duo pariasi. duo pocla.

z Qr. i. ita legatũ. acc.

Uxori. Legatũ quo ad cũ filio moratur dẽbeẽ sp si p filiũ stat: sz si p casum: debeẽ p eo ãno tñ quo morari icepit: nõ p futuris. b. d. Bar.

a Uxori. ccss. singulˢ ãnis. ac. b Migrauit. i. recessit. i Nõ hitassent: qr steterit p filiũ. k Quãtolibz tpe. q̃to tpe hitaẽ suffic. puto hoi vari arbitratui ȝmittiẽ vl dic q ẽt si i minima pte hitauerit dz hẽ p toto: ut. j. d an. le. l. a nobis. & l. in singulos. & fa. j. de al. le. l. gayo. §. impator. & l. stichus. §. si. & C. d leg. l. i. & j. t. i. l. mema. §. pe. & si. & l. annua. & j. d an. & ar. le. l. ticia. & j. d cõdi. & demon. l. si qs ita. ac.

Si edes. Qui nõ põt emeẽ qd testator iussit: teneẽ ad estiatõez. bar.

l Ulla ȝditione. i. nõ video q̃ p pcio i mediocre. & l. fundum. §. si.

a ¶ Potuisses emere, pcio imodico nõ iusto. sed qd si iusto potuisset pu' emere pcio: nunc aut dñs nullo mõ vendere vult: dico te non liberari õ p stãdo iustã estimationẽ. ut pbatur. j. ad. l. fal. l. cũ pf. §. si. z. l. seq. z. ff. de in lit. iurã. l. i. z facit ad hoc qd detur estimatio. ff. ti. ij. l. si res. z l. filius. §. si qd. z. l. apud. §. fi. z. l. se. z. C. de fideicõ. l. pdia. z. ff. ti. i. l. mortuo. §. f. z. l. codicill. §. insulã.

Scui. Rõne adit' iudi cat ẽ cenaculo cui cedat Bar.

b ¶ Ediũ erit. sñã qcqd ẽ edifi catũ solo ceditur ut insti. de re. di. §. cũ in suo. z natura cohere solo superficies. ut z i fra de ac. z ob. l. obligatõuz fere. §. placet.

c ¶ Alterarum. legatarum.

d ¶ Accedit. qbus legatis cõ claue debet ex via testatoris nepe ex viu testatoris ei' vo luntas qsiqz colligit. ut. j. de vsufru. leg. l. dñas. §. fi. z. j. e. l. seruus legatis. z. j. si ser. vendi. l. testatr. z. Jtẽ quod hic dicit ẽ verũ non solum si contiguatio qua conclaue su stinet. onet ex pte illarũ edi um in qua vsum con uersuz erit. sed z si contigua tota in aliarũ ediũ parte te. debit: vt. j. de dã. infec. l. pe. in pri. z fa. j. e. l. predys. §. bal neas. z. §. fi. ac.

Sextiliam. Prelegata non veniunt in substi tutione vulgari. h. d. Bar.

e ¶ Substituit. s. vulgariter.

f ¶ Marito. p preceptionez. i. soli ceter si iure diuisionis. i. singul' prelegasset res cer tas sec' contigeret. ut. ff. t. ij. l. qd ergo si ita. R. h. z azo. z fa. ff. ti. ij. q filiabus. §. fi. z l. se. z. l. si filie. z. j. de his q. vt indig. l. eũ. §. pe. z. j. e. j. si tacitus. z. C. de le. l. cũ miso.

g ¶ Non esse. hoc in substõne vulgari. in fideicommissaria aũt dic. ut. C. de fideicõ. l. cũ viri. z. j. ad trebel. l. marcel lus. §. pe. ac.

Uxori. Dom' pro parte legata rõne incertitu dinis debet tota. hoc. d. fm Dy. z aliter. Jbi df qs morari vbi cũ familia sua morãtur. h. d. Bar.

h ¶ Legauit. sicut alij.

i ¶ Cubicula. quod ẽ. j.

k ¶ Morari. s. habitare.

l ¶ Cũ familia. non ergo hor rea aut penus continebũtur tali relicto: sed tota alia domus continebitur si totaz cũ familia habitationem occu pabat. nec enim de vna parte magis poss; dici qs õ alia z ita propter incertitudinez nomine partis continebitur totuz: sicut in figura synodo che. secundum. R. dicitur. z facit. C. de here. institu. l. ij.

z si cam potuisses' emere nõ emeris. Idem.

Si cui edes legare sint is oẽ bẽbit id edificiuz qd supra solũ earũ ediũ erit:ᵇ paulus h tũc õmũ falsum eẽ: cum oñs edium binarũ aliquod cõclaue qd supra concamerationẽ alterarũᶜ ediũ eẽt, in vsum alterarũ cõuertit: atqz ita bis usus facit. nãqz eo modo alteris edib' id accedit' alteris õcedit. Scen.

Sextiliam filiã ex quadrãte, ex reliqz seium z martiũ sororis filios scripsit hedes. Sextiliã substituitᵉ martioᶠ: z martiũ sextilie. Dedit aũt p pceptionẽ martio certas spẽs. Martius partẽ hditatis ex q scriptus erat omisit: z eo itestato defuncto bona ei' ad fratrẽ legitimũ seiũ õuoluta sunt. Quesitũ ẽ an sextilia ex substõne ẽt hec que p legata martio erant iure substõnis a legitimo hde õfuncti sibi vẽdicare possit? Rñdi fm ea q p ponerẽtur sextiliã in legatis q martio data sunt substitutã nõ eẽᵍ. Idem.

Uxori sue inter cetera ita legauitʰ. Et dom' eã ptẽ i q morariⁱ õsueuim'. Quesitum ẽ cũ taz testamẽti faciẽdi tpe q̃ mortis totã domuz i vsu habuerit: nec qcq̃ ex ea locatũ sit: an ea tantũmodo videat legasse cubiculaʲ i qb' dormire consueuerat. Rñdi ei oẽm partẽ i qua morariᵏ cum familiaˡ sua consueuisset. ¶ Uxori sue iter cetẽa ita legauit. Uxori mee quicqd viuus õdi dõaui: vsibusve ei' cõparaui: cõcedi volo. Quero an qd post testm̃ fcm̃ ei donatũ ẽ id quoqz concessuz ei videat. rñdi fm vba q propo nerentᵐ nihil p futuro tpe signi ficat. ¶ Cũ seius pro vxoř c. au reos creditori soluerit: z ornamẽtaz pignori positumⁿ luerit. postea aũt testõ facto vxori sue

vinos: potest declarari ex verbis in vltima voluntate platis. hic dicit. Bar.

n ¶ Positum. ab vxore.

o ¶ Ab eum. s. creditorem vxoris. R.

p ¶ Jnue stipulatum. talis ẽ lra p x. z ponitur vel pro et. z dic in stipulatum idest in eius stipulatione vel obligatione soluenda.

legauit qcquid ad eumᵒ inue stipulatũᵖ eius pcesserit. z hoc amplius vicenos aureos annuos. Quesitũ ẽ an hos. c. aureos hedes viri ab vxore vl ab hedib' eius repetant? Rñdi si donationis cã creditori soluisset: teneri hedes ex cã fideicõmissi si repetant: atqz exceptiõe ẽt petẽtes submoueri. quod psumptum eẽ dz, nisi õrium ab herede approbetur. Idem.

Nomen õbitoris in hec vba legauit Ticio hoc ampli' dari volo. x. aureos: quos mihi hedes gaij scij debet. aduersus qs ei actionem mandari volo: eiqz eorundẽ pignora tradi. Quero vtrum hedes tantũ õcẽ dare debeant: an oẽ debitum hoc est z in vsuras õbeant mandare? Rñdi videri vniuersam eius nominis obligationẽ legatam. ¶ Jtẽ quero cum ignorante matrefamiliasᵗ actores in prouicia adiectis sorti vsuris õcem stipulati sunt an ex causa fideicommissi suprascripti etiam incrementum huius debiti ad ticium ptineat? Rñdi ptinereᵘ. ¶ Filioˣ ex parte hde scripto pceptionẽ õditʸ inter cetera his vbis. Ticio filio meo nomina ex kalẽdarioᶻ q elegeritᵃ filius meus sibi. x. dar õ õnas suntoᵇ sine dolo malo. Eidẽ filio viuus omnium rez suaz administrationẽ pmisit: qui post testamẽtuz factũ añ mortẽ patris annis õcẽ quibus procurabat patri cõtra vetere consuetudinẽ patris q kalẽdarium exercebat multos nouos õbitores amplaz pecũiaz fecit: z i pores quos pf exiguaz fortunaz hẽbat: mai' creditum õtulit: ad hoc vt. xx. noib' ppe oĩs substantia kalẽdarij eẽt. quesitũ ẽ an huic filio eoz nominũ q ipe fecit pceptio pmittẽda ẽ. Rñdi ex his electionẽ hde que

filio. argu. supra titu. i. l. cum pater. §. fidei tue. sed alia hic signant. accursius.

q ¶ Concesserit. pro sua vxore. R.

r ¶ Sibi. Subi.

s ¶ Creditori. s. vxoris.

t ¶ Soluisset. s. vir.

v ¶ Fideicõmissi. nã cũ fuit donatio: li. liter potuit confirmare vt. C. de do. inter vir z vxo. l. aũpe. si vo non isset donatio nulla esset confirmatio. ut. ff. t. i. l. si quando. z. j. de lib. le. l. petitor. ac.

x ¶ Quod presumptum. i vt sit donatio. quia sic dixi: qcqd dedit si pro vxore ad ei' obligationez soluendã õlo go. nisi enĩ vellet donare q donasset non posset illud verbum dici. si. q ibi soluisset pro ut eam obligaret. ẽ ut C. õ dona. l. si donatio. si ergo pro alio sit q eius. vt z. ff. ad sill. l. fi. ff. vel ideo presumitur donatio: q: erat nobilis z diues. vt. ff. de do. iter vi. z vxo. l. m. alij aliter dicerunt in. no. C. de dona. inter v. z vxo. l. si filij. z. h. si. ff. de iu. do. l. cum po. l. respon.

Nomen. Jn lega to nominis cõtinetur debitum z vsura. h. d. Bar.

y ¶ Legauit. s. quedã mulier. acur.

z ¶ Tãtum. q. d. n vsuras.

t ¶ Matrefamilias. s. legauerat ticio. x. vt dictum est.

u ¶ Pertinere. facit. ff. ti. ij. l. seruũ filio. §. chyrographũ. z. j. de le. l. aufit'. §. a. z. u. l. creditor. §. pe. z. ff. q po tio. l pig. ba. l. luci'. ac.

Filio. Uerba fm ri tpis pp fraudẽ hedis trahant ad tps testamẽti. h. d. bar.

x ¶ Filio. s. datum casu.

a ¶ Dedit. testator.

b ¶ Ex kalendario. s. quod fit hoc dic ut infra. e. l. quũ filium. acur.

c ¶ Elegerit. s. ipse filius. z hoc verbum futuri temporis facit pro

¶ Uxori. Ea que post testamentum sunt donata non continentur etiam in legato. hoc. d. fm Dy. vel aliter. Uerbum preteritum lz alias porrigatur ad futurum non tamen porrigitur ad ea que a iure cõmuni exorbitant. hoc. d. Et iste videtur magis de intellectu glo. nostre. Bar.

m ¶ Proponerentur. s. a qbus non receditur nisi appareat testatorem contrarium sensisse: ut infra. e. l. vl. §. fi. z. l. non aliter. sed contra. ff. ti. i. l. cũ pater. §. fidei. z facit. ff. de vsu. z habi. l. si ita. §. lz. Sol. ibi. Jtem contra supra ti. i. l. si mihi. §. fi. z. l. talis. in fi. Sol. vt. d. l. talis. in fi. Jtez cõtra j. de ali. le. l. mella. sol. hic in preteritum loqtur vt euidenter appareat: z facit. j. de li. le. l. aurelius. §. titius. accursius.

¶ Cum seius. Si dubium erat qua mente quis faceret aliquid inter

d ¶ Ex. nomina. i. xx. personales actiones contra debitores.

e ¶ Sũto. s. mihi omnes mei heredes quo casu deducta sua pte e hedes dare debent. ut. ff. ti. ij. l. ab omnibus. §. si ticio. ac.

f ¶ Sine dolo. hec odo z cũ supioub' z inferiorib' medij legi põt. ac.

g ¶ Nomina. subaudi personales actiones. ac.

h ¶ Consuetudine. ergo z contra voluntatẽ: nisi contrarium sit [illegible] nimir ex õsuetudie inuetũ. z comm mouentũ voluntates psumitur. ut. ff. ti. ij. l. si seru' plurĩũ. §. fi. z. j. e. nimis. z. j. de aur. z ar. le. l. vestem. ac.

i ¶ Prope. oĩs substantia: et hoc q fere ois dolus presumitur. ut. j. que in frau. cre. l. omnes. §. lucius.

...in testamenti tempore. sic. ff. de au. et ar. le. l. medico. ff. ... opt. le. l. fi. Sol. hic pter rigorē vboꝝ qbus in legādo sit pater ... tobiciebat. et cā transcursus tēporis et dolus sunt. et pfin ... ō quā filiꝰ nomina amphauerat. R. et sic ēt soluitur. ff. de al. ... l. ticia. §. i. que ē ꝯ. et ff. de liber. leg. l. fi. in fi. Sed dicas ibi tunc. i.

n ¶ Usqꝫ. inclusiue. ac.
o ¶ Capadocie. que ipsa sit citra galatiam.
p ¶ Finibꝰ. ipositum in codē extra prediū quod vocatur gaas.
q ¶ Et hoc deberi. quasi non nocet falsa demonstratio vel qꝛ in finibꝰ sit erratum. ut. ff. §. fi. et ff. e. l. predijs. §. ticio. et §. fi. et de re. du. l. penul. et C. de le. l. si fortidianū. et de testa. l. in nomine. ac.

in testamēti tpe testator in kalēdario habuerit. ¶ Uni ex hēdibꝰ pceptionē testatrix religt ea qꝫ ex pdio sui viri aretōis ei superāt: eiusqꝫ fidei cōmisit: hoc eidē restituē nepoti cū erit annis. xvj. i qbꝰ h vba adiecit. Itē rogo ut reliquū es alienū qd ex bonis aretonis dēbetur oibꝰ creditoribꝰ ex redditibꝰ eoꝝ bonorū soluas reddas satisqꝫ facias. Quesitū ē an si pbauerit hēs nō sufficē redditū bonoꝝ ad totiꝰ dbiti solutionē: nihilominꝰ tn̄ ipe dz agnoscē onꝰ eris alieni. Rn̄di manifeste pponi ex redditibꝰ bonoꝝ eoꝝ iussum eē alienū es solnēf nō de pprioꝰ. ¶ Pr̄ filio et filia hēdibꝰ institutis cū singulis certa pdia et kalēdaria plegasset ita cauit. A te āt fili charissime peto qcunqꝫ legaui pstari volo. et si qd euenerit eris alieni. si qd in tps. p mutuo accepā et dbuero a te solui volo: ut qd sorori tue relig integꝝ ad eā ptineat: qsitū ē an qd ex qcunqꝫ cā dbuit pr̄ a filio sit pstādū: rn̄di posse filiā ex fideicō. id ꝯseq vt releuaref qd magis integꝝ qd testator dedisset ad eā puenisset. Idem.

Patronꝰ liberto stati tribuꝫ emi petierat: libertꝰ diu morā ab hēde psoni passus est: et decedēs hēdē religt clarissimū virꝫ: qsitū ē an tribꝰ estiatio hēdi ei dbeaf: Rn̄di dberi. Itē quesiȝt an et cōmoda et pcipales libtates quas libertꝰ ex eadē tribu vsqꝫ i diē mortis sue cōsecuturꝰ fuisset, si ei ea tribꝰ fm uoluntatē psoni sui tunc cōparata eēt: an vo vsuf estimatōez hēdi eiꝰ dbeaf: Rn̄di qcqd ipse ꝯsecuturus eēt id ad hēdē suū trāsmittē. ¶ Sēpronio ita legauit: Sēproniꝰ sumito pdia mea oia q sunt vsqꝫ ad pdiū qd nocaf gaas: finibꝰ galatie sub cura villici primi: ita ut h oia istructa sunt. Quesitū ē cū in eodē ꝯfinio pdioꝝ vnū sit pdiuꝫ nō gallatie: sꝫ capadocie finibꝰ sub cura tn̄ eiusdē uillici: an etiā id pdiuꝫ cū ceteris ad semproniū ptinet: rn̄di et hoc deberi. ¶ Libtis quos noiauerat ita legauit. Fūdū trebatianū q ē in regiōe athelacia. Itē fundū satrianū q ē i regione nisana cū taberna dari uolo. Quesitū ē cūꝫ inter fundos qs supra legauit sit qdā fundꝰ vocabulo satrianꝰ: i regiōe

tn̄ nisana ñ sit. an ex cā fideicōmissi libtis dbeaf: Rn̄di si nullꝰ eēt satrianꝰ in regiōe nisana: et do eo sensisse testatorē certū sit q alibi eēt nō minꝰ dberi: qꝛ i regiōe dsignāda lapsus ē. ¶ Codicillꝭ ꝯfirmatis ita cauit. Tiburtibus municipibꝰ meis amātissimis q̄ satis balneū iulianum iūctuꝫ domui mee: ita ut publicoꝰ sumptu hēdū meoꝝ et diligētia. x. mēsibꝰ totiꝰ anni pbeaf gratis. Quesitū ē an et sumptꝰ refectōibꝰ necessarios hēdes pstaf debeant: Rn̄di sꝫ ea q pponerēf: uideri testatorē et sup calefactiōis et pbitiōis onꝰ dbis qꝫ sensisse: q ad quotidianā tutelaꝫ ptineāt: qbꝰ balnea: aut istruanf: aut deniqꝫ iter solitas cessatōūꝫ vices parati purgariqꝫ, vt habiles ad lauandū fuerint sint solite. ¶ Apd sceuo. li. xviij. diges. claudiꝰ notat. Nec fideicōmissa ab itestato data dbētur ab eo cuiꝰ de iofficioso testō ꝯstitissꝫ. qꝛ crederef qsi furiosus testm̄ face ñ potuisse. ideoqꝫ nec aliud qd ptinēs ad supma eiꝰ iudicia valet. Sceuola.

Quam qs dcedēs scie mri fundū q pus mris erat legauerat, ab ea petierat ut eundē cū moreref flauie albie ꝯiugi sue restitueret. Post mortē testatoris mr apd magistratū pfessa est nihil se aduersus volūtatē filij sui facturā: paratāqꝫ se fundꝫ flauie albine tradēf si sibi ānua bina pstarent redditiū noīe: sꝫ neqꝫ possessionē tradidit. neqꝫ annua bina accepit. Quesitū ē an fundū d iure alij vēdē possit: Rn̄. si d iure legati fideiqꝫ cōmissi qrerēf fm ea q pponerētur nec voluisse qꝛ mri suū legabatꝰ: neqꝫ onꝰ fideicōmissi pcessisseꝰ: si mō nihil pter ea mr cepisset. ¶ Qui testō hēdē scripserat, ducēta meuio legauit: et fidei eiꝰ ꝯmisit vt centū daret laudie: alpidie āt. l. postea meuiꝰ volēte testatore lfas emisit ad eas fm voluntatē testatorisꝰ restituturū. Postea testator fecit codicillos qbus et hoc pcepit vt pter hos codicillos si qd aliōs platū eēt nō ualeat. Quesitum ē an meuiꝰ q. cc. accepit. qa mutauit volūtatē: de ea epla testator a mulieribꝰ ꝯueniri ex cā fideicōmissi possit: Rn̄di fm ea q pponerenf frustra meuiū cā fideicōmissi ꝯueniri siue. cc. siue pdiuꝫ

...pe testamēti con... ac.
¶ ... here. Legata ... hereditatis non ... ad onera nisi ... ... fuerint oneri ... ... destinate. bar.
¶ Religt. s. testatrix.
¶ Aretonis. pprii nomen viri. ac.
¶ Nō de pprio. s. psine ... aretonis. als multo minus de pprio ipsius hēdis.
¶ ... si. Uerba ad declaratioē apposita debent diminutionē inducere. b. d. Bar.
¶ Prelegasset. s. p diuisione assignasset.
¶ Ex quacūqꝫ cā. s. et ... ac.
¶ Releuaretur. s. filia erat qꝛ dicit eris alieni. Itē qꝛ dicit dbuero. Itē ... integꝝ dicit ad eā: sꝫ ... qꝛ specificauit ... dic ergo releuaref ... ere alieno et nō a ... tn̄ sꝫ ipsum solutū noiatuꝫ. et facit ... hercif. l. fi. filia. ... et ... pup. ... l. ... legato. §. ij. ... noiatur et alij le... ff. e. l. fideicō. §. ...
¶ Patronus. Si heres ē iussus rem aliq cōparare post morā ... ad estimationeꝫ cō... b. d. Bar.
¶ Tribū. s. pꝑemē ser... ... extribu neptalim. ac.
¶ Petierat. ab hēde. ...
¶ Morā. qꝛ potuit statim tribum emere et nō ... accur.
¶ Dberi. s. quare non ... Rn̄. qꝛ certe ... vt liberto volu... sed pꝑter moraꝫ ... estimatio. et fa. ff. ... in pñci.
¶ Consecuturꝰ. s. et hoc ... pꝑter morā heredis. ... l. q solidꝫ. §. ... l. q soeruo. et. ff. ti. ... l. apud iul. §. apsiꝰ ... §. fi. ac.
¶ Sempronio. Dicit vsqꝫ quando ponit ... dum pdia ... ponit inclu... Al. aliter. Di... vsqꝫ ... et... voluntate defuncti ponit ... adiecta ... quod de ne... separatum ... b. d. sed ... summarii plꝰ pla... Bar.

¶ Tiburtus. Error regionis non nocet si d corpore cōstat. b. d. Bar.
r ¶ Lapsus esset. sic. ff. prox. §. cū suis concordantijs. et ff. t. ij. l. iij.
¶ Codicillis. Legato vsu balnei videntur legata oia necessaria ad balneū. Bar.
s ¶ Confirmatis. s. testamento quod erat olim opus si fierent post testamentū: hodie vero non: vt in instit. de codicil. §. i.
t ¶ Ita. s. lego vt et cetera et sic no. qꝛ vsu balnei legato et necessaria legari videnf.
v ¶ Publico. s. publice sumptu heredum ac.
¶ Apud sceuolam. Rupto testamēto per querelaꝫ nō prestātur legata nec ab intestato fuerūt repetita. bar.
x ¶ Data. s. relictā. et facit. ff. de inoffi. tes. l. ticia. et l. papinianꝰ. §. fi. et quod no. ff. e. l. ij. et facit. C. de fideicō. l. qdam. et ff. ti. ij. l. ante pe. ac.
¶ Cum quis. Si non tenet legatū: nec onꝰ fideicōmissi adiectū. b. d. Bar.
y ¶ Matri. als ē glosa sue matri. ac.
z ¶ Professa. s. et hinc qstio oriebaf. et p hoc. ff. de testam. tu. l. ex snia. et ff. de fal. l. v. ron. §. i. que fiunt contra.
et ¶ Annua bina. s. duobꝰ annis duo pondo auri vel argenti. ac.
ꝯ ¶ Legabat. vt et. C. eo. l. ppias. et dicit ibi no.
ꝫ ¶ Precessisse. s. cū effectu. cū non posset onerari q honoraturus non ē. ut et. C. d fideicō. l. ab eo. et ff. ti. ij. l. plane. §. fi. et ff. ti. i. l. imperator. §. i. ac.
¶ Qui testamēto. Promisso facta cōtēplatione certi monumēti. ipso casso non tenet. b. d. Bar.
a ¶ Testō. laudie alpidie. s. ticie et seie fm. R. Sꝫ ēaꝝ enim nomina posuit in greco. as.
b ¶ Quinquaginta. als viginti.
c ¶ Lras. quibꝰ adhēbant fideicōmissarie: quasi ex ppria cautione meuiū legatarium sibi teneri ostendentes.
d ¶ Testatoris. pmittendo se ac.
e ¶ Fecit codicillos. s. qbꝰ legauit prediū meuio p. cc. vt in fi. patet et precepit ac.
f ¶ Hos codicillos. qbꝰ meuio pro. cc. prediuꝫ legabat. R.
g ¶ Aliud. vel in epistola ad eos missa. Azo. vel in testamento. ac.
h ¶ Cc. accepit. in testamento. accur.

a ¶Pro his accepit. in testamẽto vel codicillis. ac. ¶Seiam. Uerba directa in codicillis plata trahũtur ad fideicõmissum b.d. Bar. b ¶Substituit. s. vulgariter. c ¶Pupillum suum. eundẽqꝫ patronũ cui erat tutor. ꝫ id. ꝯ. dñm hic veꝛo pupillum vocat suum. ac. d ¶Codicillos. s. futuros.

pro his accepit. ¶Seiã ꝛ meuiũ libertos suos equis partibꝰ herẽdes scripsit. Meuio substituit semproniũ pupillũ suũ: dein de codicillos p fideicõmissuz cõfirmauit: qbꝰ ita cauit. Luciꝰ titius sere hẽdi sue: quaz pro parte dimidia hẽdẽ instituit salutẽ. Meuiũ libertũ meũ quẽ in testamẽto pro pte dimidia hẽdẽ instituit: eaz partẽ hẽditatis vero accipere cuius in locuz partẽ ve eiꝰ publiũ semproniũ dñm meũ heredẽ eẽ uolo: ꝛ meuio ad quẽ hẽditatis portionẽ nolui puenire cũ h elogio fideicõ. reliqui: ꝛ meuio liberto meo nihil ð me merito dari volo lagenas vini vetusti cẽtuz quinquaginta. Quesituz ẽ cum uoluntas testatoris h fuerit ut oĩ modo pueniat portio hẽditatis ad semproniũ pupilluz: an fideicõ. ex ṽbis supra scriptis ualeã intelligaꝫ: ꝛ a quo sempronius peterẽ possit: cuz ad certã psonã codicillos scripsit: mihi id fideicõmissum a meuio peti. ¶Pr emãciparo filio bona sua vniuersa exceptis duobꝰ seruis non mortis cã donauit ꝛ stipulatus ẽ a filio in hec verba. Que tibi mancipia queqꝫ pdia donationis cã tradidi: cessi. p te non fieri dolo ve malo: neqꝫ per eũ ad quẽ ea res ptiebit quominus ea mancipia, queqꝫ ex his agnata erunt: eaqꝫ pdia cuz istrumẽto cũ ego uolã: uel cũ morietis. Queqꝫ eorũ extabunt: neqꝫ dolo malo: aut fraude facto ve tuo: eiusqꝫ ad quẽ ea res ptinebit: ita in rerũ natura: aut in potestate eẽ desijsset: si viuaz mihi, aut cui ego volã reddantur ꝛ restituantur: stipulatus ẽ lucius ticius pater. spopondit luciꝰ ticiꝰ filius. Idẽ pater dcedẽs fideicõmissariã epistolã ad filiũ suũ scripsit i hec ṽba. Luciꝰ ticiꝰ filio suo salutẽ. certus ð tua pietate: fidei tue cõmitto: vti des: pstes illi: ꝛ illi certam pecuniã ꝛ lucrionem seruuz meũ liberũ eẽ volo. Quesituz ẽ cum filius patris nec bonorũ possessionẽ accepit nec heres ei extiterit an ex epistola fideicõmissa ꝛ libertatẽ prestare debeat: rñdi ꝛ si neqꝫ hẽditatẽ adijsset neqꝫ bonorũ possessionem petisset ꝛ nihil ex hẽditate possideret: tamẽ nihilominꝰ ꝛ ex stipulatu ab hẽdibus pris: ꝛ ex fideicõmisso ab his quoꝝ interest quasi debitorẽ conueniri posse: maxime post constitutionẽ diui pij: que hoc inducit. ¶Nuptura duobus filijs suis: quos ex priore marito habuerat, mandauit: vt uiginti que doti dabat stipularẽtur in omnẽ casuz quo solui posset matrimoniũ: ut etiam alterutri ex his tota dos soluaꝫ. Constante matrimonio vno ex filijs mortuo: vxor p epistolaz petijt a superstite filio uti quandoqꝫ partẽ dimidiã dũtaxat dotis exigeret: ꝛ ea contentus eẽt: alterã autẽ partẽ apud maritũ eius remanere concedat. Quesitum ẽ postea matrimonio muliere dfuncta: an maritus si de tota dote conueniatur a filio doli mali exceptione se tueri possit: ꝛ an ultro ex causa fideicõmissi actio ei cõpetat: ut ð parte obligationis accepto ei feratur: rñdi exceptionẽ utilẽ: fore: ꝛ ultro ex fideicõ. peti posse. ¶Idem querit an de reliqꝰ dimidia parte mãdati actio vtilis sit heredibus mulieris aduersus filiũ eiꝰ: respõdi sm ea que proponerentur post lrãs ad filiũ scriptas nõ fore utilẽ. Claudius: quoniam in his exprssit vt contẽtꝰ eẽt partis dimidie dotis quibus ṽbis satis fideicõmissum filio relictum placuit. ¶Codicillis: ita scripsit.

Volo omnia que infra ordinata sint firma esse. maximo domino meo denaria decez milia, quinquies mille, que accepi in deposito a patruo eiꝰ Julio maximo ut ei viro facto vel adulto reddam cum usuris que fuerint triginta milia ei dari volo: ita enim patri suo iurani. Quesitũ est an ad depositam pecuniam petendam sufficiant verba codicillotum, tum hanc solam nec vllam probationem habeant: respondi ex his que proponerentur: scilicet cum iusiurandum dedisse super hoc testator affirmauit credenda est scriptura.

e ¶Cõfirmauit. s. ita. s. cõmitto fidei heredũ meoꝝ ea que in ꝫ dicã in codicillis. az.
f ¶Lucius ticius. s. testator.
g ¶Accipe. s. cape. volebat eni eã restitui sempronio. nã directo non põt adimi hereditas in codicillis. az.
h ¶Dñm. s. patronũ. sic eũ cã honoris vocat. ac.
i ¶Elogio. s. sermone q sequitur.
k ¶Lagenas. s. quasdã mensuras. accur.
l ¶An fideicõmissuz. portionis hẽditatis relicte meuio.
m ¶Ad certaz psonã. puta seiã qð tñ non nocet fideicõmisso. ut. s. ti. i. l. peto. i pn. ꝛ. l. vnum. §. fi. ꝛ. l. cũ pr. §. donationis. ac.
n ¶A meuio. non tñ a seia. qꝛ ipsa nõ hẽbat eã ptez nec eã poterat dare: lꝫ ad eã codicilli sunt facti: ꝛ no. ꝙ dnõ obijciebãtur sempronio codical. sol per ṽba directa: nec dari nec adimi posse hẽditatẽ: ita nec adimi meuio nec dari sempronio. ut insti. ð codical. §. pe. Itẽ ad seiã ꝛ nõ ad meuiũ q erat honorãdus codicillos fore directos. Sꝫ ad primũ dic ꝙ in codical. ṽba directa trahunꝫ ad fideicõmissuz. ut ꝛ. j. ad tre. l. se uola. qð ẽ notãdũ. ꝛ sic n ð rigore ṽboꝝ: sed ex benignitate tñ. ꝛ facit. j. ð his q. vt indig. l. iu. sed ar. contra. s. de condi. isti. l. pe. in fi. Sol. ibi. Itẽ facit. j. de excep. do. l. apud celsum. §. pterea. s. ð testa. mili. l. milites. ac.
¶Pater emãc. Dõatario obligato pt ipom onꝰ fideicõ. tanꝙ debitori. bar.
o ¶Dõauit. s. inter viuos sub mõ. aĩs nulla eẽt qð. nã taz a legatario ꝙ donatario causa mortis pt legatari. vt. s. e. l. i. §. pe. ꝛ. l. iij. in pñ. ꝛ. l. v. §. i. accur.
p ¶Reꝝ natura. s. sub. eẽ. dijs set. ꝛc. ac.
q ¶Ab hẽdibꝰ pris. s. tñ veteri iure. hodie ṽo illis fideicõmissarijs daꝫ ex stipulatu: vt. C. ð dona. que sub mo. l. quotiens. ac.
r ¶Quasi debitorẽ. a quo ðbitore põt legari. ut. s. ti. i. l. si pecuniã. ꝛ. l. si seruꝰ legatus. §. q margaritã. ꝛ facit. s. de dona. l. hẽditate. ꝛ. s. ti. ij. l. filio. ꝛ. s. eo. l. sextiliã. ꝛ. j. ad treb. l. si cui.
¶Nuptura. Qui stipulãtur dotem sibi reddi mandato mulieris in dubio presumitur vt minister adhibitus. b. d. Bar.
s ¶Mandauit. s. volens illis quicꝙ dari: sed in stipulatione illius negocio illoꝝ filioꝝ volens vti ministerio. R. ac.
t ¶Dabat. s. ðo marito.
v ¶Per epistolaz. s. v ituꝛ volunt. ꝛtis: vt ꝛ. C. de fideicõ. l. i. in epsa. ꝛ hoc ꝯ declarat. hoc que fit. infra. accur.
x ¶Peti posse. s. quasi a debitore ut liberet. vt. s. de liberatione. leg. l. iij. §. ult. ꝛ. §. pri. §. s. ut liberet. vt. s. de lij. Sol. ibi voluit filio donare. hic non. ꝛ codẽ mõ. m. s. de pac. do. l. cũ maritus. §. s. ꝛ sim. ma. l. que dotis. ꝛ. j. de do. pre. l. seia. que sunt contra. ac.
y ¶De reliqua. s. que nõ remanet in viro. ac.
z ¶Maxime. abũdãter statim subijcit. sic. C. de ma. tes. l. fi. §. i. pterea nulla eẽt fideicõ. si post ante lrãs non teneretur mãdati: qꝛ ei donatum esset. azo.
ꝛ ¶Claudius. cõstitutio predicta.
? ¶Dimidie. s. pertinẽt dimidie.
ꝝ ¶Reliqꝫ placuit. s. ergo presumiꝫ ab inicio donatũ filio: alioqꝛ ... mõ valeret fideicõmissi eiꝰ quod ei donass. ꝛ ... facit hec lex ad id quod no. s. de ne. ges. l. ... nius. ac.
¶Codicillis. Codicillo dõti facta in ... mento si testator iurauerit vel iurasse se ... bationẽ inducat. Bar.
a ¶Codicillis. hec ... dio ẽ grecum. et ... interptatio: volo oĩa ꝛc.
b ¶Maximo. pupillo ... men est.
c ¶Ut ei. s. nepoti. ac.
d ¶Uiro. s. no. virum ... mũ esse adultum ... mulier corrupta. ut. s. ð ... hen. emp. l. alioqꝫ. ac.
e ¶Iurani. vsqꝫ huc ... greci interpretatio: ... interpretationẽ. R. ... hẽbat que vaticinatur ... dicẽs ꝙ hec pecunia ... et ab aliquo deposita a... pud testatorem. vel a ... apud virũ de hereditate ... suis: ꝛ sic fuit in grecu ... fessus ꝛ ꝙ iurauit ... hec confessio ꝛ iuramentum pari pdest. arg. l. de pba. l. rõnes. ꝛ. l. exemplo. ꝛ. s. de iureiu. l. ij. §. i. fin. R. sed certe ... mo pdest vt hic expressit ... se dicit qꝛ ꝓ se ẽ ꝯfessus. ꝛ dẽt. ll. loquunꝫ ꝙ pro se ꝛc. ad hoc. s. de inter roga. ac. l. ð etate. §. i. ꝛ. s. depo. l. publia. §. ꝛ. C. ð fal. cã. adiec. l. i. ꝛ. s. ð leg. ij. l. ampe. §. ... ga. ꝛ. j. de dõa. l. ex hac scriptura. ac.
f ¶Credenda. ab heredibus tñ. vt in auc. de ... reum. a mo. p. §. i. ꝛ. C. cõia vtri. iudi. l. scripturas. ar. contra. j. post. §. sed ꝛ si non crederetur vim haberet fideicom. vt. d. §. quisquis. ac.

Ticia bone. Si testator confitet se debere nō capaci nō opat ta... ꝰfessio. h. d. bar.
a Ticia. q Calumachꝰ.
... hic. Sic ergo fuit in scriptis.
Ita cauit hāc disposi ꝛ volui dari decē milia noīe mercedis.
Exigi posset. q̄si sit nōcapatio q̄ merces obeat ticie ꝯfessiōe.
p Noiaui. manumittendo. ac.
q Defuncta herede. ꝛ relicto herede alioq̄ non fit de familia. R. ac.
r Et legatarius. alº ē ad legatarios vnas. ꝛ tūc dic ad vnū libertum. s. aliū non vernam. Item fm̄ hoc dic ad eum. i. ad eos oēs. vulgari enim ꝛ simplici sermone ꝟ sceuola. vtitur nā ad tuꝫ per eos oēs ponit sic. ꝟ. ti. i. l. cum qdam. ꝛ. l. si pluribꝰ in ꝓn. ꝛ ꝓpt ponit virilem: vt. C. de cadu. tol. §. vbi autē alᵒ ē in lr̄a ꝛ legatarius vernis. s. defunctis oībus ꝓter vnum. ꝛ q̄ dicit ad vnum. s. vernā. ꝛ ꝓpt. ponit eū sed q̄ dicit virilem continet totū ex quo vnus tm̄ verna superest. nam pro toto pars sicut pro plurali singularis numerus ponitur. ut. j. de vb. sig. l. virili. ꝛ. l. in vsu. ꝛ. j. e. l. lucius. §. collegiuꝫ. ꝛ sic vniuersitas remanet in vno. vt ꝟ. quod cuiusq; vni. nomi. l. sicut. §. fi. ac.

Ticia honestissima femīs cū i negocijs suis opa calumachi sp vteret. qª ex testō cape n̄ poterat testō facto manu suaᵇ: ita cauitᶜ.

Ticia dieuna disposui ꝛ volui dari calumacho mercedis grā dnaria decē milia. Quero an hec pecunia ex cā mercedis ab h̄rdibꝰ ticie exigi possit: Rn̄deo non. ideirco q̄ scriptuꝫ exigi possetᵉ in fraudēᶠ legis relictū. Ex hisᶠ ꝟbis testamēti oībus quos quasue manumiserā: siue his tabulis siue qbuscūq; alijs filios filiasue suasᵍ oēs ꝯcedi uolo. q̄situ ē an his quos viuus manumisi debeantur filij: Respondi his quoq; quos quasve añ testm̄ factū manumisi filios filiasve ex cā fideicōmissi p̄stare opoztere. I. De.

Pater filiū h̄rdēᵇ instituerat, ꝛ p̄dia alienaꝛ seu pignori ponē prohibuerat: ſꝫ conseruaꝛ liberis ex iustis nuptijs: ex ceteris cognatis fideicōmisserat: filius p̄dia que pater obligata reliquerat: dimisso h̄ditario creditore nūmis noui creditoris, a p̄ore in sequētē creditorē pignoris hypothecene nomine trāstulit. Quesitum ē an pignus recte contractuꝫ eēt: Respondi ſꝫ ea que proponerētur recte contractūⁱ. Idē quesij t. cū filius predia h̄reditaria vt dimitteret h̄ditarios creditores distraxissꝫ: an emptores q fideicōmissuꝫ ignorauerunt, bñ emerint: Respondi ſm ea que proponerētur recte contractū si non erit aliud in h̄ditate vnde dibituꝫ exoluissꝫˡ. Duobᵒᵐ libertis sticho ꝛ herote h̄rdibꝰ institutis ita cauit. Fundū cornelianuꝫ de noīe coꝝ exire veto. vnus ex h̄rdibus stichus ancillaꝫ arethusam testamēto liberā eē iussit: eidēq; partē suaꝫ fundi legauit. Quero an heres ꝛ ceteri colliberti stichi ex cā fideicōmissi eius fundi partē ab h̄de stichi peteꝛ possint: Rn̄di nō contineri. Filiā suā h̄rdē scripserat: ꝛ ita cauerat. Ueto āt a te edificiū ꝺ meoⁿ noīe exire. ſꝫ ad ꝟnasᵒ meos quos hoc testamēto noīauiᵖ ptinere volo. q̄situ ē ꝺfuncta h̄deᵠ ꝛ legatariusʳ vernis an ad vnū libertū qui remāsit totū fideicōmissum ptineret. respondi ad eū qui ex ꝟnis supeēt: ſm ea que proponerētur virilē partē ptinere. Fundū ticianū a filio quoad vineēt vetuit venundari: donari: pignorari: ꝛ hec ꝟba adiecit. Qꝺ si aduersus voluntatē meaꝫ faceꝛ voluerit: fundū ticianū ad fiscū ptinē. Ita eni fiet vt fundus ticianus ꝺ nomine vestroˢ nunq̄ꝫ exeat. Quesitū ē cuꝫ viuus filius eū fundum ſꝫ voluntatē patris retinuerit: an defuncto eo nō ad h̄des ᵗscriptos a filio: ſꝫ ad eos qui ꝺ familia sunt ptineat. respondi hoc ex volūtate defuncti colligi posse. scilicet filiuꝫ quoad viuereꝛᵛ alienare uł pignorare non posse. testamēti aūt factionē ꝛ in eo fundo: ꝛ in extrāneosˣ ēt heredes habiturū. Iulius agrippa p̄mipilaris testamēto suo cauit: ne vllo modo reliquiasʸ eius, ꝛ predium suburbanū, aut domū maiorēᶻ h̄rdes eius pignorarēt: aut vllo modo alienarēt. Filia eius heres scripta heredē reliquit filiam suā neptē p̄mipilaris: que easdē res diu possedit: ꝛ ꝺcedēs ex̄neos īstituit h̄des. Quesituꝫ ē an ea p̄dia extraneꝰ h̄ēs h̄eret: an ꝟo ad iuliā dominā: q̄ habuit patruū maiorē iuliū agrippā ptinerēt: Rn̄di cū hoc nudū preceptuꝫ ē: nihil ꝓponi ꝯ voluntatē ꝺfuncti factūᵉ quo minꝰ ad heredes ptineret. Quidecim libertos quos nominauerat p̄dio luꝫ suū cum taberna legauerat, ꝛ adiecerat hec verba: sibiq; eos h̄re possideꝛ volo: ea lege ꝛ cōditione ne quis coꝝ partemᵉ suam vēdere donaꝛ aliudve quid facere alij velit. Qꝺ si aduersus ea qd factū erit, tunc eas portiones prediūve cū taberna ad reꝫ publicaꝫ tusculanoꝝ pertinē volo. qdam ex libertisᵇ his uendiderūt partes suas duobus collibertis suis ex eodē corpore. emptores añt defuncti gayum seiū extraneū h̄rdē reliqrunt. quesitū ē partes q̄ uendiderunt, vtrū

Ab hone. ... ꝰfessio. h. d. bar. ... Ita cauit hāc disposi ... Exigi posset ... suspicionis ... In fraudem. q̄ꝺ semꝑ ... R. vt dicta ... Uerbis. Uerba generalia ... Ex his. instituerat. ... Suas. ... Pater fi. Prohibitio alienationis. ad alienatione necessariam non se extēdit ſꝫ ad voluntariā. h. d. Bar. ... Recte ꝯtrā. ... Ignorauerūt. ... Exoluissꝫ. i. solum posset. ꝓhibita ergo alienatio volūtaria: nō ꝓhibetur nō necessaria. ... ſup illo. Duobus. Libertꝰ liberti nō cōtinet appellatione libertoꝝ. h. d. bar. m Duobꝰ. no. continetur ancillam istā nomine ... Sol. ibi. ... Fundū ... Res cōtentione plurium ꝓhibita ... q superest tempore alienationis. h. b. Bar.

n Meo noīe. hic ꝟbo ceteri liberti q nō erāt ꝟne ꝯsidebāt. ſꝫ ppe ... R. ac. o Sꝫ ad ꝟnas. s. domesticos ex ancillis suis. s. natos ... hic aūt ꝓxima.

Fundum. Alienatio ꝓhibita ad tempus videt esse permissa post tempus. h. d. Bar.
s Nomine vestro. loqꝛ familie. ꝛ ex hoc oritur dubitatio.
t Heredes scriptos. s. ex̄neos.
v Quoad viueret. solummodo.
x In extraneos. vnde apparet q̄ suꝑflua sint illa verba. ita. n. ꝛc. ꝛ fa. C. de fideicō. l. voluntas. ꝛ. ꝟ. ti. ij. l. filiꝰ. §. omi. ꝛ. §. cū pr̄. ꝛ. l. qui solidū. §. prediū. ꝛ. j. pn. §. Itē contra. ꝟ. ti. i. l. peto. §. fratre. Sol. ibi.
Iulius. Nudū preceptum vel ꝓhibitio alienationis sine cā alienationem non impedit. h. d. Bar.
y Reliqas. puta monumentum quod vna cū p̄dio ī quo ē posset alienari vel pignorari nisi eēt prohibitū. vt. ꝟ. de ac. emp. l. si mercedem. §. i. ꝛ. ꝟ. de contrahen. emp. l. ꝛ liberi.
z Maiorē. ffem aui pr̄ni: vt insti. de gradibꝰ. §. ijij.
e Factū. immo extraneum instituendo facit contra voluntatem. ut. ꝟ. ti. i. l. peto. §. fratre. que ē contra. Sol. transit ad heredem etiā extraneum: ut hic. sed agiꝛ ad interesse. at ad legitime institutum transiret sine pena ſꝫ Io. sed contra. ꝟ. ti. i. l. codicill. §. matre. ubi excluditur legitimus omnino sed certe ibi fuit sp̄aliter ꝓhibitus legitimus. vel hic fuit p̄ceptū nudum in. l. illa peto. ꝛ in illa codicill. nō fuit nudū apꝰ quod est. supra ti. ij. l. filius. §. diui. Item ad hoc. ifra. e. l. lucius. in princi. ꝛ. ꝟ. ti. i. l. cum pater. §. libertis. ꝛ. l. q solidum. §. prediū. ꝛ. ꝟ. pr. §.
Quindecim. Qui prohibetur alienare partem suam non videtur ꝓhibitꝰ alie

nare partem quā redemit. h. d. Bar.
a Partem suam. no. partē suam. ac.
b Ex libertis. qꝺ punit tacite defunctus. ut. C. de fideicō. l. voluntas. ꝛ. l. quotiens. R. ꝛ in fi. huius. §. ac.

a ¶ Ad gayū seium. ad libertos.n.pertinet.qr si alienarent non ipsi sed republice testator eas voluit restitui.R.ac.
b ¶ Non pertinerent, sed ipsoꝝ ptes quas ex testamēto habuerunt reipublice debebuntur. et sic eo hīc de instituto.vt.ſ.ti.i.l.peto.§.fratre.q ē ɔtra. q̄libet.n.de familia ɔ parte sua tm̄.et non de ptē eoꝝ q sunt de familia rogatus ē et quacūqz cā cā ptē querat.sed ptē suā q̄libz necesse hz seruare ut dixi.
c ¶ Conditio extitit.s. qr fuerant ptes vendite cū libertis sed extitit qr extraneum istituit.vt.ſ.ti.i.l.peto.§.fratre.que ē contra fz.b.ubi dic nec tunc nisi in partib⁹ suis quas ex testō habent vt dixi ſm.R.et fa.ī.e.§.fundū ticianum.et.ſ.ti.i.l.cum pater.§.libertis.et.l.q soldū.§.p̄dium.et.l.vnam ex.§.i.
¶ Tusculanus. Fideicōmissum qr tenuit a p̄ncipio: si deficit ex postfacto remāet apud legatariū.h.d.Bar.
d ¶ Non stetit.sed per casuz fortuitū.sed contra.ſ.ti.i.l.si gs ticio. Sol. h als erat legatur⁹ ibi non fz vt ministro Item ɔtra.ſ.ti.i.l.codicill. in p̄n.sol.vt ibi. Item cōtra ī.de adi.le.l.filio.§.i. Sol. et ibi:vt ministro. Item facit ſ.ti.i.l.si gs quos.et.l.iul.et ſ.ti.ij.l.si gs fundum p.§.i. accur.
¶ Pater. Non solū ex verbis sed et ex mēte testatoris fideicōmissum inducit.h.d. Uel aliter. Prohibitio alienationis facta contēplatione hr̄dis vel successoris ipsius alienationē non impedit h.d.Bar.
e ¶ Nihil pponi.s.quo ad verba.secus ex mente q̄ preualet.ut.ſ.e.l.fideicōmissa.§.h verba.et.ſ.ti.ij.l.et hoc modo.et.l.et eo modo.et.ſ.titu.i.l.vnum.§.fin.et facit infra eo.l.iul.§.i.
¶ Ex parte. Uerba institutiōis trahūtur ad fideicōmissum.h.d.Bar.
f ¶ Deberi.l3 non nomine fideicōmissarij:sed coheredis sit vocatus.et facit.ī.e.l.luci⁹ §.fi.sed contra.ī.e.l.iul.§.ex his.sed illud de rigore:ut infra proxi.no.vel alia verba sunt ibi.ac.
¶ Pamphilo. Uerba enūciatiua ad grauatum directa dispositionem inducunt.h.d.Bar.
g ¶ Pāphilo.pspectam habeo.s.q.d.et iō nominatim et expssim te non grauo.acc.
h ¶ Cum sententia.i.tacita.
i ¶ Defuncti.s.qui plurimum confidens de liberto nō grauauit eum expressim.
k ¶ In simili specie.ſ.iter virum et vxo.vt.ſ.ti.i.l.vnum ex.§.fi.et facit ifra de adi.le.l.alumne.in p̄n.et fa.ſ.l.pri.§.pe.cū suis concordan.ac.
¶ Propositum. Uerbum volo seu vellem inducit dispositionez q̄ſ a testatore profertur.
l ¶ Non habētem.s.quēdam militem.
m ¶ Accersitis.s.vocatis.
n ¶ Contubernali.s.ex hoc v̄bo liquet testatorem hunc fuisse militē.cū contubernales proprie dicantur in exercitu in eodem puta tentorio duo milites vel tres.ut.ſ.cōmo.l.rē mihi.§.in exercitu.R.ac.

o ¶ Dixisse.ppositum ē quod ē.ſ.in p̄n.§.
p ¶ Redegisse.i.vocauit de h testes.non alr fuit scriptum.
q ¶ Inserto.s.quod dixit se dixisse.nā ad interrogatum in latino videtur responsum in greco.ut insti de inuti.stipu.§.preterea.et cum hic grecum.et facit.ſ.de testa.mili.l.diuus.

ad gayū seiū extraneū:an ad supstites collibertos suos:q ptes suas non vēdiderūt ptinerēt. Rñdi ſm ea que pponerētur ad gayum seiū pertinere. Itez quesiit an partes vēdite ad rēpublicaz tusculanoꝝ ptinerent[b]? Rñdi nō ptinere. Claudius. qr nō possidētis psona qui nunc extraneus est respiciēda ē:sz emptorē qui ſm voluntatem ɔfuncte ex illis fuerūt quibus pmiserat testatrix vēnundari: nec conditio extitit[c] dati fideicōmissi reipublice tusculanoꝝ. ¶ Tusculanus fideicōmisit eius cui duo milia solidoꝝ legauit in hec v̄ba. ¶ A te petroni peto uti ea duo milia solidoꝝ reddas collegio cuiusdā tēpli. Quesitum ē cū id collegium postea dissolutuz sit vtruz legatuz ad petroniū ptineat an uero apud hr̄dē remanere ɔbeat? Respondi petroniū iure petere vtiqz si p euz non stetit[d] parere ɔfuncti volūtati. ¶ Mater filio heredes scripserat: et adiecit. Predia q̄ ad eos ex bonis meis puētura sunt nulla ex cā alienēt sz cōseruēt successioni sue: deqz ea reinuicē sibi cauerēt. Ex his v̄bis q̄situz ē an p̄dia p fideicō. uideātur relicta? rñ. nihil ɔ fideicōmisso proponi[e]. ¶ Ex parte dimidia hr̄di instituto p p̄ceptionez fundū legauit et ab eo ita petiit. Peto vt uelis cohēdez tibi recipe in fundo iuliano meo quez hoc amplius pcipe te iussi claudiū verum nepotē meū cognatū tuū: q̄situz ē an pars fundi ex causa fideicōmissi nepoti ɔbeat. respondi ɔberi[f]. Idem.

Pamphilo liberto hoc amplius q̄z codicillis reliq dari volo.c. Seio oīa que tibi pamphile relinquo ad filios meos puētura, cū3 affectionē tuam circa eos bñ perspectaz habeo[g]. Quero an v̄bis suprascriptis pāphili fideicōmisit, vt post mortē filiis ɔfuncti.c.restituat: rñdi ſm ea q̄ proponerētur non videri quidem quātum ad v̄ba testatoris ptinet fideicō. pamphili vt centum restitueret, sed cū3 sñia[h] defuncti[i] a liberto ɔcipi satis inhumanū ē centū ei relictos filiis testatoris ɔbere restitui: qr ī simili spē[k] et imp̄ator noster diuus marcus hoc constituit. ¶ Propositū ē non habentē[l] liberos neqz cognatos in discrimie vite cōstitutū p īfirmitatē accersitis[m] amicis gayo seio cōtubernali[n] dixisse[o] q̄ vellet ei reliquē p̄dia q̄ nominasset: eaqz dicta in testatiōe gayum seiū redegisse[p]: ēt ipso testatore interrogato an ea dixissz. et responso eius tali inserto[q]. q̄situ ē an p̄dia q̄ ɔstinata eēnt ex cā fideicōmissi ad gayū seiū ptierēt. Rñdi super hoc non dubitanduz eē quin fideicommissuz valeat. ¶ Duas[r] filias equis ex partibus hr̄des fecerat: alteri[s] fundū plegauerat et petierat[t] ab ea[v]: vt sorori sue.xx.daret. Ab eadē[x] filia petiit ut partē dimidiā fundi eidē sorori restitueret. quesitum ē an.xx. p̄stari non ɔberēt. Rñdi non eē p̄standa[y].

Idem.

Post emancipationem patris suscepta[z] filia a patruo vt legitimo[ɔ] herede petierat vt partem hereditatis auunculo[ꝛ] suo daret. et agros duos. Ad vtrūqz autem ut proximum cognatum successio eius pertinuit per bonorum[ꝑ] possessionem. Quesitum est cum in parte hr̄ditatis fideicommissuz non constiterit quam suo iure per bonoꝝ possessionem auunculus habiturus est: an nihilomin⁹ in parte agrorū ɔsistat: ut ticius partes agrorum duas[a] .i. vnam quaz suo iure per bonorum possessionē haberet: alteram v̄o partē ex causa fideicōmissi petere debeat? rñdi petere posse[b]. Idez quesiit si ab eodem patruo fideicommissum aliis q̄qz dederit, vtruz insolidū an v̄o p pte ab eo p̄standū sit. rñdi īsolidū p̄stari[c]. ¶ Sciā ex do

¶ Duas. Reuocato legato videtur reuocatū onus legato appositum. Bar.
r ¶ Duas. puta titiaz et seiam.
s ¶ Alteri.s.ticie.ac.
t ¶ Petierat.s.grauāds ius prelegati.
v ¶ Ab ea.s.titia.ac.
x ¶ Ab eadem.s.titia.et sic prelegati ī solidum.
y ¶ Prestanda. ut mag certum sit testatorē penituisse de plegato [illegible] go et ɔ onere proposito vr̄ penituisse.et sic no.ſm.R.qr sm ex heredibus aliquid plegat et partem onerat aliquid aliud cogetur restituere pro eo quod ā. [illegible] valet relictum.
¶ Post emancipa. Grauatus p[illegible] re fideicommisso tenetur ad illud insolidum [illegible] l3 tam ipse q̄ alius ex eo succedat ɔfuncto iure q̄ defunctus vale[illegible] ret. sed in eadem [illegible] ne. Bar.
z ¶ Suscepta.s.ɔcepta vt insti. qui.mo.ius pa.po.§.fi.ac.
ɔ ¶ Ut legitimo.s.scripsit codicil. rogauit ut q̄ possunt grauari legitimi.ut.ſ.ti.ij.l.conficitur.ī p̄n. Uō. qr hic [illegible] rabat ius agnationis [illegible] finitū per emācipation[illegible] sui p̄ris hodie tamē non tollit̄ inter patrem et filium: et sic nec inter hanc neptē et patruū.ut insti. de le.ag.suc.§.fi.ac.
ꝛ ¶ Auūculo.s.sic per fideicō.auūculū heredē [illegible] eū voluit simul cum patruo.s.quē spabat ei successurum.ac.
ꝑ ¶ Per bonoꝝ poss[illegible] cognati.qua vocitur [illegible] agnati e capite minu[illegible] insti.de suc.cog.in p̄n.et sic deuētū ē eo quo [illegible] eta uoluntas alio tran[illegible] te.
a ¶ Duas.non dicit [illegible] as respectu terte. s.i. ambas eas diuisas in duas partes.
b ¶ Posse.s.q̄ erunt. h enī volut testatrix. ut p̄dia insolidum haberet auunculus.ac.
c ¶ Prestari.non a[illegible] quo. v̄isi dicas ab v[illegible] q3 ob.ſ.ti.i.l.celsus.§.pe.ubi neuter p̄stat nec is q spabat: nā ē uer[illegible] alius q ē preter spē. sol. illud est cum fit testm̄ et vn⁹ instituit. tunc n. si ipse non e heres nō valet testm̄. et iō nec legatū. hic ā seus codicillos. l3 dicas a patrono solo: sic. n. h querit. ad quod vr̄ eē erronū. sed uide ī3.ſ.ti.i.l.cū pr̄.§.cū estimaret. et de codicil.l. is q. Sol. hic de equitate ibi de rigore. vel ibi vnū tm̄ credebat successurū. unde non mirū si legatum minuatur. h aūt de ambobus credidit et ambo simul3 eo tramite q̄ spabat: et sic patruus solidum prestat.

g Serum Jussus aliquod corpus hereditarium retinere pro parte ... retentionē: pro pte cohereduū ēt petitione hēbit.b.
h Receptus. hic cavetur qđ. ut. j. dicam.
i Fideicōmissum videri. dz sit retinere eo tm̄ que iā hēmus. ꝛ facit l. cū pr. in prī. ꝛ. s̄. ti. y. l. si seruus legatus. §. fi. ꝛ ð ali. le. l. a fi- lia.

k Uxorem Si verba legati sunt ambigua legati ē inspiciē. b. bar.

l Vendices. i. diuidas ... pecunia ... fi ... vroz hēret di- ... aliā diuidiam ... cum filio per ... sic fili⁹ hēret ... ꝛ reliquā vroz. vt. j. ... l. dñs. §. do ... ꝛ facit. C. si qs al- ... vel sibi. l. maritū. et ... l. seruū elec. §. fi.

m In testamento. ... est verisimile testatorē voluisse grauarē hereditatē duplici prestatiōe. b. d. Bar.

n Applicito. i. eidē do- nato.

o Et alio capite. i. ita scriptum sit. b.

p Oneratus. i. omnib⁹ ... aliter. ꝛ tm̄ spāliter. ... estimatione die- ... cellarij et hoc dam- ... ex superiori vo sibi ... totū legatum: qđ ... readitꝰ hoc nisi ... appareat voluisse testatorē. ut. C. de ca. ... l. §. pe. ꝛ. s̄. ti. i. l. ... §. i. Item nō ... s̄ ti. i. l. q duob⁹ ... in ciuitate. Si ... legata bis eidem ... ꝛ. s̄. ti. i. l. pla- ... §. i. ꝛ. C. e. l. cum que ... §. fi. hic ergo ... legatem ... quēri secūdo ... contenti esse suo spe ... q: sic vt testator vo- luisse. vt. s̄. ti. i. l. si plu- ... ꝛ. C. e. l. cū questio: ...

q Codicillis. Non ē verisimile testatorē vo- luisse durā separationē iniungere. b. d. vel ali- ter legato gñali per mi- nus generale derogatur. b.

r Codicil. aut dāme. ... casas dāme.

s Pietatis intuitu. ... nominat a iure cō- ... receditur: nedū a ... uxore. ... ergo ... pietas vt nō separētur. ... l. si dom⁹. §. ... C. cōia vtri. ... possessionū. ꝛ. j. e. l. ... ꝛ ē alia rō ... derogat generi ... §. pri. §. ꝛ. j. ... l. in toto. ꝛ. j. ... vrbanus. §. fi. ... hic q: non relīqt ... ꝛ fa. s̄. ti ...

t Felicissimo. Non ... verisimile testatorem voluisse separationem iniungere. b. d. vel aliter genus per speciem derogatur. b. d. Bar.

drante: meuiā ex quadrāte insti- tuit hēdes. fidei scie cōmisit in h̄ ꝟba. A te peto tueqz fidei cōmit- to vt qcqd ex heredıtate mea ad te puenerit: restituas filio tuo: re- tētis tibi ortis meis. Quesitū ē cū gñali capite fideicōmisisset. q̄s hēs erit: ð oib⁹ vt p̄starēt qcū- cunqz legassz. p̄stari fierive iussis- set an cū oodrātē hēditatis resti- tuēt ortos i assem vēdicare scia obeat: rñdi ēt cohedis fideicō- missum videri⁹ vt q̄drātē quē in his ortis habēt sete redderet.

Uxorē ꝛ filium [l] Dez. cōem hēdes instituit ꝛ vxo- ris fideicōmisit in hec ꝟba. Pe- to a te dña vxoꝛ mea ne ex fun- do ticiano partē tibi vendices: cū sciās me vniuersam emptōez ei⁹ fundi fecisse: sz bñficio affectō nis ꝛ pietatis quā tibi ðbui: eaz emptionē cū nūmis meis cōpa- rassem, tecū cōicassez. q̄situz ē an cum fundū insolidū filij eē volu- erit. rñdi eū ð q̄ q̄rit̄ pinde rōnez i fundo hēri voluisse ac si vniuer- sis hēditari⁹ eēt vt p pte dimi- dia ꝛ vxoꝛ ꝛ fili⁹ agꝛ hēditariuz hēant. In testō ita scriptū fu it domū meā cum ortis applicī- to libertis meis concedi volo: ꝛ alio capite testi scriptum erat: fortūio libto meo ex domo mea quā libertis meis ðdi dietā in q̄ habitabā. Itē cellariū iunctū ei dē diete ab hēde meo ei concedi volo: q̄situm ē an hēs testatoris onerat⁹ videat in p̄stādo legato fortunio q̄ q̄ dom⁹ vniuersa li- bertis sit plegata: rñdi non esse oneratū. Codicillis cōfirma- tis ita cauit. oib⁹ aūt libertis me- is ꝛ quos viu⁹ ꝛ quos his codi- cill'manumisi vel postea manu- misero cōtubnales suos. Itē filios filias lego: nisi quos quas- ve ad vxorē meā in testō ptinēt volui: uel ei noiatim leganero. idez postea in epistola petijt ab hēdib⁹ suis ut rgionē vmbrie tu scie in piceno cohēdes vxori sue restituerēt cum oib⁹ q̄ ibi erunt: ꝛ mācipijs rusticis uł vrbanis: ꝛ actorib⁹ exceptis manumissis: q̄ situz ē cum heros ꝛ stich⁹ fui i oi cz ut testatoris i umbria in pice no actu admistrauerant fint: aut dāme q̄ quā testator viu⁹ manumi- serat, filij nāles utꝛ eidez dāme ex ꝟbis codicilli ab hēdib⁹ p̄stā- di sunt: an ꝟo ad setā vroꝛem ex uerbis epistole ptineāt: rñdi ex codicillis ad p̄rem naturalē eos pietatis intuitu ptinere. Fe- licissimo ꝛ felicissime qbus testa- trix libertatē ðderat fundū gar- galianū legauit cū casa. ꝛ alio ca- pite ticio filio quē ex q̄rta parte hēdē scripserat, plegauerat in h̄ ꝟba: ticij hoc amplius ð medio sumito legata mea q̄ mihi tā p̄ tu⁹ p̄sens q̄z clodius iust⁹ frater p̄ris reliquerūt. q̄situ ē cū fūdus gargalianus testatrici a marito ei⁹. i. a p̄re ticij filij legat⁹ sit: cui fundus ex cā fideicōmissi debea- tur filio vtꝛ ticio tm̄: an felicissi- mo ꝛ felicissime, an trib⁹? rñdi non eē ꝟisimile eam q̄ nihil ali- ud felicissimo ꝛ felicissime nisi h̄ q̄ spālr̄ legauit, ad filiū eiu ꝛ hēdi tatis sue ptem reliqt legatū gñā li sermone transferre uoluisse. Testamēto ita pueros legaue rat publio meuio. domino meo ab hēdibus meis dare uolo pue ros qnqz ex meis dūtarat intra annos septē, post annos cōplu- res quā fecit testm̄ mortꝰ: q̄situz ē cu⁹ etatis meuio mācipia ðbe- antur: utꝛ neqz testi fci tpe itra septez ānos fuerūt: an q̄ mortis tpe itra eā etatē inueniant. rñdi eā videri etatē ðsignataz, q̄ esset cū a testatore relinq̄ret. Cō- cubine īter cetera his ꝟbis lega uerat fundū i appia cum villico suo ꝛ cōtubernali ei⁹ ꝛ filijs dari volo: q̄situz ē an nepotes quoqz uillici ꝛ ꝯtubernales ei⁹ testator ad ꝯcubinā ptinere voluerit: rñ. nihil ppon i cur non ðberentur. Legauerat p fideicō. meuio ita qcqd in patria gadib⁹ possi- deo. quesituz ē an si quā suburba nā adiacētem possessionē testa- tor hēret: hec quoqz ex causa fi- deicōmissi meuio ðbeat: rñ. pos- se ad hanc quoqz ꝟborum signi ficationē extēdi. Itē quesituz ē an si kalēdarij q̄ in p̄ria sua: uł intra fines eius ðfunct⁹ exercuit, instrumēta in domo quam i pa- tria sua hēbat relinqt: an id quo qz kalēdariū propter ꝟba supra scripta meuio ex cā fideicōmissi ðberetur. rñ. nō deberi. Itē que-

... quesitum.
Testamento. Uerba p̄sentis tpis. restringunt ad tē- pus testamenti. Bar.
m Intra annos septem. i. q̄ sunt minores. vij. ānis. et facit. j. de ꝟ. sig. l. pueri. i fi.
n Cum a testatore. i. immo mortis tpe: ut ð au. ꝛ ar. le. l. mella. §. i. Sol. ut ibi. Itē s̄. j. de cōdi. ꝛ de. l. fiue. §. fi. ꝛ. j. de fun. instru. ꝛ instru. le. l. pe. ꝛ fac. s̄. eo. l. nomen. §. i. ꝛ quod ibi no. ꝛ. j. de au. ꝛ ar. le. l. si ita.
Concubine. Propter durā separationē vitandam ꝟbum filij porrigit ad nepo- tes. b. d. bar.
o In appia. nomen regio- nis: sed als mancipia.
p Cur non deberentur. nā appellatione filij continent nepotes cā pietatis: uł ð dura separatiōe tractatur: ut hic ꝛ. j. de verbo. sig. l. liberorū. §. i. ꝛ sic pōt intelligi. j. eo. t. l. iij. ꝛ. l. iusta, ꝛ sic soluitur contra insti. q. da. tu. pos. §. fi. vel aliter vt ibi no. ꝛ facit s̄. e. l. §. codicil.
Legauerat. Appellatō ne patrie etiam suburbia cō tinentur. Item kalendaria ꝛ pecūia ad kadalēdariū de stinata non cedūt legato eo rum que sunt in loco. hoc. d. Bar.
q Meuio. als meuius. s. te stator. sed est falsa. ut. j. pa- tet.
r Gadibus. sic enim vocat illa patria de qua fit mētio. s̄. ti. ij. l. si mihi. §. i. ꝛ subest Venetijs: ē sedes eorū pa- triarchalis: als autez est hic gadibus: ꝛ similiter nomen loci.
s Suburbanaz. i. suburbio ciuitatis. sed quandoqz po- nitur pro rustico. ut. C. ð pre dijs. miso. l. si prediū. b.
t Extendi. sic. j. e. l. cuiqz. ꝛ. j. de verbo. sig. l. ij. ꝛ. l. vt alphenus. ꝛ. l. edificia. ꝛ. l. q̄ is continentibus.
v An kalendarij. hoc expo ne. vt. j. e. l. q̄ filium.
x Intra. i. iuxta. sic. C. ð po sibu. here. l. fi.
y Quam. i. domum.
z Patria sua. i. gadib⁹ p̄- dicta. a3o.
ꝛ Reliquit. i. dimisit istru menta kalendarij in domo. nos dicas q ea legauerit. et sic non continetur dictis ver bis hic ꝛ quicquid ꝛc. ut hic ꝛ supra titu. ij. l. gaius. ꝛ sic fuit verba iurisconsulti non testatoris. als recte contradi ceret. j. e. l. q chyrographuz. ꝛ. s̄. ti. s. l. seruū si. §. eos. ꝛ certe si sint iurisconsulti q̄re non continent instrumenta. Respondeo q: non vt perpetuo ibi sint erāt ibi. gl. s̄. de her. insti. l. ex fa cto. §. rerum. ꝛ. j. proxi. Rñ. no.

gadibus ... uxori

... regiones umbrie ... in piceno

a ¶ Supra responsum est .s. non deberi per hoc quod nec kalendarium nec instrumenta debentur. et hoc si ad tempus sit ibi .s. ut feneretur non perpetuo ut thesaurus. ut .s. eo. l. si chorus. §. i. et l. si fundum. et .s. de au. et arge. le. l. si vxori. §. si ita. et .s. ti. ii. l. generali. §. vxori. et .s. de fun. instr. et in. le. l. cum delanionis. §. fabinus. et l. predia. §. i. et ar. .s. e. l. prediis. §. ticia.

o ¶ Cautio. ne ad sciam aliqua ratione perueniat. Jo. et sub pena .c.
t ¶ Cuiusque .s. cuilibet ex illis quibus est prestanda.
v ¶ Prestanda sit, a publio meuio qui solus vult.
x ¶ Prestatur .s. pro dimidia. et sic sub pena .l. vel si totum [illegible] potuit dici sub pena integra .c. promitteret.

¶ Testamento. Ex legato reuocato: vel cui renunciandum est nil petitur. h. d. secundum bar.

b ¶ Cui nubes .s. tecape more nis.

c ¶ Dedit .s. ei. vt .s. dixit et quod .s. c. §. legauerat. vnde legatum didicit adimisse. vt. C. e. l. filia.

d ¶ Cum dote. eadem quod hodie facere tenetur. vt. C. de rei vx. ac. aut. sed quamuis.

e ¶ Matrimonio secundo .s. filias suo: alias secundo. et dic mortuus est .s. pater.

f ¶ Recuperauerat .s. quod facere potuit: vel ex stipulatione patris. vt .s. solu. ma. l. gayus. et .s. de vb. ob. l. quecunque. §. i. vel ex stipulatione legali. ut. C. de rei vxo. ac. §. videamus. et §. hoc.

g ¶ Heres eius .s. maritus eius .s. puelle.

h ¶ Non teneri, tribus rationibus .s. tum quia pater dotem dando sibique vel filie stipulando voluntatem testamento expressam creditur mutasse. tum quia mater et frater fideicommissum repudiasse videntur: cum sorori dant consentientes stipulationem omiserunt. preterea quod nec ad filiam legatum peruenire possit: sed pro ea in dotem viuus pater dedit quod testando ante reliquerat. vt. C. de le. l. filia et facit .s. ad treb. l. filia.

¶ Heres eorum. Onus de aliquo adoptando et fideicommissi defectum adoptionis in quantum non tenet. h. d.

i ¶ Non esse ad hoc .s. vt ille qui adoptatus non est petere possit hereditatem vel legatum quasi ex tacito fideicommisso. secus tamen quantum ad illum qui iussus est adoptare: quia hic si paratus est hoc facere. ut .s. de condi. in sti. l. si quis testamento. vel dic quod vocat hic fideicommissum .i. rogamen de adoptando quod non valet: nec hic nec ibi. quia contra bonos mores: vel dicimus sed liber remanet apud rogatum: et illam expone vt ibi no. aliud autem si rogetur de emancipando. ut .s. de condi. et demon. l. si cui lis sit argu. contra .s. ti. ii. l. filia vsfa. §. secundum vulgarem.

¶ Agri pla. Vno ex his cui heres iussus est vendere parato emere competit vendicatio partis. h. d. secundum intellectum dy. B.

situm est an pecuniam que in archa domi gadibus iuncta esset: uel ex diuersis nominibus exacta et ibi deposita ex fideicommisso debeatur. responsum supra responsum esse. ¶ Testamento quo filium et vxorem heredem instituerat filie per fideicommissum certum cum in familia nuberet legauit: et adiecit ita fidei tue committo filia vt cum in familia nubes et quotiensque nubes patieris ex dote tua (quam dabis) partem dimidiam stipulari fratrem tuum et sciam matrem tuam pro partibus dimidiis dari sibi si in matrimonio eius (cui nubes) siue diuortio facto prius quam dos tua reddatur eove nomine satis factum erit morieris nullo filio filiave relicto ex eo. Pater filiam virginem nuptui collocauit: cuiusque nomine dotem dedit: et post diuortium eandem recepit: et alii in matrimonium cum dote dedit: et stipulatus est eam sibi aut filie sue reddi: manente filia in matrimonio secundo mortuus est eodem testamento relicto eiusque heredes extiterant filius et vxor, postea marito defuncto puella dote recepta nupsit alii parentibus consentientibus matre et fratre quam etiam dotem ei auxit: et neuter eorum stipulatus est dotem mox matri et filius et filia heredes extiterunt: deinde, in matrimonio decessit filia marito herede relicto. quesitum est cum puella non ex causa legati pecuniam in dotem ab heredibus patris acceperit: secundum mortuo secundo marito materfamilias facta dotem recuperauerat an heres eius ex causa fideicommissi fratri defuncti teneatur in eam pecuniam quam percipere posset si dotem stipulatus esset. Respondit secundum ea que proponerentur non teneri. ¶ Heres vel legatarius rogatus est vt quendam adoptaret his verbis adiectis si alias fecerit exheres esto: vel perdat legatum. Quesitum est si non adoptauerit: an ei qui adoptatus non est actio quedam ex fideicommisso competat. Respondit fideicommisso quo quis rogatur vt adoptat ratum non esse. ¶ Agri plagam que est in regione illa meuio publio et gayo transcribi volo precio facto viri boni arbitratu et hereditati illato duple euictione expromissa: ita vt reliquis heredibus sub pena .c. promittant eam agri plagam partemve eius ad sciam posterosve eius non peruenturam quacunque ratione: quesitum est an legatum valeat cum publius emere velit, gayus nolit. Respondit eum qui fideicom. prestari sibi velit posse partem dimidiam eius agri qui legatus est petere, quamuis alter prosequi nolit. Item quesitum est cautio que interponi debeat secundum voluntatem pro quota parte cuiusque heredum prestanda sit. Respondit pro ea portione que ex fideicommisso prestatur. ¶ Sorori legauit homines quos nominauit testamento eiusque fidei commisit vt eadem mancipia filiis suis, cum obiret restitueret. Quesitum est agnata ex his an defuncti filiis: an heredibus restituenda sint post mortem legatarii: an remaneant apud heredem eius. Respondeo que postea agnata essent verbis fideicommissi non contineri. ¶ Pater naturalis filie sue ex testamento mariti eius fideicommissum debebat. cum ea mulier nuberet alii, non mandato mulieris dotem marito eius dedit: et sibi reddi eam stipulatus est si sine liberis filia moreretur: filiam mulier suscepit. quesitum est an fideicommissum a patre exigere possit. respon. si nec ratam habuisset dotem datam superesse fideicommissi petitionem. Item quesitum est an si pater accepto facere stipulationem velit mulieri persecutio fideicommissorum deneganda sit. Respondit supra responsum eumque patrem de quo quereretur si ita dedisset vt mulier ratum haberet posse

¶ Sorori legauit. Appellatione mancipiorum non continentur postea nati ex eis. h. d. secundum Bar.

y ¶ Homines .s. ancillas vt pz .s. eo dicit de pu. et n. eodis generis.

z ¶ Filiis .s. defuncte: dic non institutis sed coheredans vel cum aliis ... institutis.

¶ Agnata .s. nata.

? ¶ Heredibus .s. [illegible] dam. .s. filiorum: [illegible] ... tur eis quod ... conditionale: ... transmittatur. ut. C. quando di. le. ce. l. vn. et ... extitisse conditionem ... filios: vel dicas ... sed dicas non condition... vel esse heredes filios ... quod comprehenduntur sub verbo liberorum ... ma sententia ... vnde et filii et heredes testatoris erant ... heredes legatarie ... ergo heredibus .s. testatoris: siue filii nullo ... sit heres: siue sit ex aliis.

ꝝ ¶ Non contineri .s. legata nec sunt relicta. ... accessionis iure deberentur .s. cum post mortem testatoris et ante mortem ... sic ante mortem ... sunt: alias secus est. ut .s. de le. i. l. apud iul. .s. ... partus .s. de hered. ... ber. l. cum vo. §. ... et C. de fideicom. liber ... iii. et .s. de op. le. l. pe. ... .s. de vsur. l. pauliu ... et .s. ti. i. l. lucinus ... tra .s. ti. i. l. cum pater ... pater filie. vbi part ... betur. Sol. ... testatoris scia ... tur facit ... talis ancille partus ... mus quod ipsa mater ... talis intelligitur. ut .C. ... rei vx. ac. §. ... ille legate partus ... legatarius iure ...

¶ Pater naturalis. Pater naturalis dotem dando filiam in dubio non videtur habere animum donandi sed magis animum compensandi cum eo quod filie debetur. h. d. Bar.

a ¶ Pater institutus a marito filie naturalis.

k ¶ Plagam .i. partem.
l ¶ Illa septentrionali vel australi. h.
m ¶ Et gayo. qui pro parte fuerant heredes scripti: et alii plures cum eis: ut pz ex sequentibus.
n ¶ Transcribi .i. vendi quod valet etiam iusto precio: vt h. et .s. ti. ii. l. et si equo.
o ¶ Expromissa. meuio et gayo a ceteris heredibus.
p ¶ Promittant. meuius et gayus.
q ¶ Ratione quacunque: alias quacunque: alias qua. et semper dic .i. aliqua et sunt verba testatoris: vsque illic quesitum est etc. vel si hoc qua possit ibi incipe questio quaratione quesitum est etc.
r ¶ Petere. nil mirum. quia etiam totum si velit potest. ut. C. de cadu. tol. §. vbi autem. R. et facit .s. ti. ii. l. si quis le. in fi. ti. et .s. ti. i. l. ante pe. §. iii.

b ¶ Naturalis .s. tamen non legitimus vel de suo dedisset: nec a fideicom. videtur liberatus. vt. C. de dot. promiss. l. si.
c ¶ Fideicom. .s. alias fideicommissi debitor: alias fideicom. debebat: ut quia maritus filie instituerat patrem et eum fideicom. grauauerat.
d ¶ Si nec ratam .s. ratam ausit dote habere tunc cogetur pater si vult: et promittat stipulationem viro: alias nullus est effectus ratihabitionis cum sine stipulatus est pater cum in eius dote vtilis negocium ipsi pater gessisset. ut .s. de nego. gest. l. que vtiliter. in pri. §. si. et .s. de do. excep. l. si opa. R.
e ¶ Responsum. ut non sit deneganda nisi ratam habuit dotem datam.
f ¶ Eumque. tertium annectit casum.
g ¶ Ut mulier ratum .s. ut ita demum apud virum remaneret. etc.

g a [illegible] hoc nome

a Condicere. f. cōditione ob cām: ea ratuz non hūte: vt. C. de cōdi. ... l. si donaturus. §. 1. et ff. a. j. de col. do. l. 1. §. pe.

Seia marit. Restitutio fideicōmissi facta ante diem: aliq nō pre... ut. b. d. Bar.

b Scripsit. f. liberta. et h si hēas seu. aliq ē seia.

la. §. fi. sed ibi alia volūtas fuit vt ex verbis ibi apparet.

Titius. Is cui cura monumenti committitur ad expensas in solidū non tenetur. hoc dicit. Bar.

r Instituit. bis vbis seiā.

s Extruēdū. aliq iferēdū. Et ad hoc cogit pōtificali vel p̄sidis auctoritate: et ptous offō. vt. ā. de peti. he. l. hereditas et h relig. l. at. si q̄s. §. se...

condicere[a]. Seia maritū scripsit[b] heredē. eiqz substituit[c] appiam alūnaz fideiqz heredis cōmisit[d] vt post mortē suā hereditatē eidē alumne restitueret[e]; aut si qd ante contigisset[f] alūne: tūc valeriano fratris filio restitueret eandē hēditatē: quesituz est si seius viuus gcquid ad eū ex hereditate peruenisset alūne restituisset an scōz volūtatē defuncte id fecisse vr: p̄zesertim cū hec eidē eque substituta esset: Rñdeo si viuo seio appia decessisset[g] nō esse liberatū[h] a fideicōmisso valeriano relicto. Sceuola[i] respondit cū heres scriptus rogatus esset cū volet alij restituere hereditatē interim[k] nō est compellendus[l] ad fideicōmis. Claudius post mortez[m] vtiqz credit datū. Heredis scripti fideicōmiserat ut seie uxori uniuersā restitueret hereditatē. et vxoris fideicōmisit in hec vba: a te seia peto ut gcquid ad te ex hereditate mea p̄uenerit exceptis his si qua tibi supra legaui reliquuz omne reddas et restituas meue infanti dulcissime. a qua seia[n] satis exigi veto. cū sciā eā[o] potius rē acturā[p], quā detrimēto futurā: q̄situ ē an statiz meui[q] fideicōmissuz a seia petē possit: rñdi nihil p̄poni cur ñ possit[r]. Mō.

Titius heres instituit[s] seiaz vxorem ex p̄te duodecima: meuiā ex reliquis ptib[9] et de monumēto qd sibi extrui nolebat: ita cauit: corpus meū vxori mee nolo tradi sepeliendū in fundo illo. et monumētū extrui usqz ad quadringentos aureos: q̄ro. cuz in duodecima p̄te nō amplius q̄ cētū gnquaginta aurei ex bonis mariti ad uxorē p̄ueniāt an hac scriptura ab ea sola monumētū sibi testator extrui uoluerit: respōdi ab utroqz herede monumētum pro hereditarijs partibus extruendum[t]. Ul.

Si filie pater dotē arbitratu tutoris dari iussissz: tubero perinde hoc habēdū ait: ac si viri boni arbitratu legatuz sit[u]: labeo querit: queadmoduz appet q̄ntaz dotē cuiusqz filie uiri boni arbitratu ꝯstitui opz: et ait id eē difficile ex dignitate ex facultatibus ex numero liberoꝝ[v] testamentū facientis estimare. Pomponius.

Si fundus[x] legat[9] sit cuz his que ibi erūt. q ad. tēpus ibi sunt. nō uidentur legata: et iō pecunie que fenerandi cā[y] ibi fuerunt nō sunt legate. Ulpi.

Hoc legatū uxoris cā cōparatū[z] generale est et cōtinet et uestē. q argētū. aurū. ornamētū. ceteraqz q̄ uxoris gfa cōparātur: sz q̄ uideant uxoris gfa comparari sabin[9] libris ad uitelliuz ita scripsit. qd i usu[a] freqntissime vsat: ut i legatis uxoris adijciat q̄ eius cā parata sint hāc iterp̄tationē obtinuit: qd magis vxoris cā. q cōis p̄miscuiqz[9] usus cā foret paratū: neqz iteresse[z] utrum ē añ ductā uxorē id p̄fam̄ parauisset: an postea. an ēt ex his rebus quib[9] ipse uti soleret uxori aliquid assignauisset dum id mulieris usibus proprie attributum esset. Paulus.

Ea tñ adiectio[a] legatū alias pleni[9] efficit: al's exiguū augetur[b] cū sic scriptuz ē q̄qz eius cā parata sūt: id. n. significat[c] et si qd p̄terea q̄ dicta sunt[d] ei[9] cā paratū ē. Minuit[e] detracta[f] ꝯiunctione qz ex oibus supra cōprehensis[g] ea sola diffiniūtur[h] que eius cā parata sunt. Ulpianus.

c Substituit. vulgari ... f. bis ñ ... marit[9].

d Cōmisit. f. si hēs ... ēēt.

e Restitueret. sic aliā ... vulgariter: et fideicō... missi uere seio fuit resti... tuta. R.

f Contigisset. aliqs accu... ... decederet aliā ... vt. j. de vgb. sig. l. ... vulgar. §. al's sic q̄ appa... ret dupliciter suspēsuz ... reductum. s. in die ... mortis heredis. Itez et ... si tūc viueret ipsa alūna: ... nullo mō testatricis vo... luntate appie restitutā ... hereditatez dici potest ... in casu proposito: at ta... simpliciter relicta post ... mortē heredis. secus di... ceretur. vt. C. de fidei... cō. l. post mortē. et ā. ti. ... l. cū pater. §. heredi... tatem. et §. a filia. R. et ... ā. de lega. j. l. si alūnsa. ... §. diuus.

g Decessisset. vnde se... ... appie relictū et cōdi... tio alteri[9] s. valeriani ... ... s; vtriusqz dies ... s. mortis viui. tūc quo... ... penderet. R.

h Liberatū. non ergo ... testatricis volūtatē ... ... restituisse ē dicen... dū. sed esset liberatus si ... ... supuixisset: vt. C. h... ... sub ꝯdi.

Sceuola. Rogat[9] ... restituere cū voler post ... mortē rogatus vr. b. d. ... Ud alter. In vltimis ... volūtatib[9] monēdo gs ... velle videt. b. d. bar.

i Sceuola. al's. §. et dic ... ... rogatus restitue... re post mortē. vñ tacite ... qñ vellet prius vr roga... tus. vt. C. de fideicō. l. ... post mortem. vel dic q ... ... volles ... vel velles fm diuersas ... ... secus si velles: vt ... ... s. e. l. fideicom. §. si ... ... r. j. de vb. ob. l. cen... ... §. i. al's deest. § ... ... s. R. pone: vt. s. ... ... rogatus restitue... re alune qñ vellet taci... ... ipsa p̄decederet ... valeriano. q̄ā nō suspēdit post mortē.

t Legatū sit. ho c. n. gñale ē: vt. j. de vb. sig. l. illa vba. et ā. p so. l. societatē. et ā. tit. i. l. ... et j. ti. 1. l. si cui. et ā. e. l. si fideicōmissa. §. sic. et ā. de iure do. l. q̄ro. et l. cū post. §. gener. et C. de nup. l. si sario si. et C. de adm. tu. l. si curatoris. sed contra. C. de do. p mis. l. 1. Sol. ibi.

u Ex numero liberoꝝ pp quos minor ꝯstituit dos. ar. j. de sententiā pas. l. fi. §. fi.

Si fundus. Nō videntur esse in loco q̄ ibi sunt ad tempus. b. d.

x Fundus. q̄ nō rñdet.

y Fenerandi cā. vel alteri ad tps: et fact. j. e. l. si ita le. et ā. e. l. si vxori. §. legauerat et j. ti. 1. l. generali. §. vxori. et j. de aur. et ar. le. l. si vxori. §. 1. et ā. ti. 1. l. gñi[9]. in prin. et C. de verbo. signi. l. 1. et ā. de pig. l. debitor.

Hoc legatum. Ea videnē alicuius cā parata q̄ ad eius vsum p̄prium sunt destinata: secus est ad vsum cōem eius alteri[9]. b. d. Uel aliter verbuz qñ se hz p p̄us et posteri[9] sint p̄ir sumptū accipit p p̄us. b. d. fz pe. bar.

z Comparatū. f. do lego.

a Qd in vsu. hec sunt vba sabini vsqz illuc neqz et c. quibus concor. ā. ti. 1. l. legatum vxori. et j. de aur. et ar. leg. l. gnitus. in prin. et j. e. l. idē. §. p̄inde. et j. de vbo. sig. l. i lege. §. quod. et j. h fun. istru. et inst. le. l. quesitū. §. quod. et ā. e. l. vxori. §. 1.

? Promiscuis. j. e. l. cū q̄reretur. §. lana. in fi. ā. sol. ibi.

z Interesse. j. e. l. si quid.

l Cōpellēdus. si sponte pōt.

Interim. duz viuit..

m Post mortem heredis tantum et non quandocūqz vellet ipse he... ... fm tertium casum.

Heredis. Fideicōmissuz pur relictū pōt peti sīe distinctiō: et q vel... ... satisdatione exigi nō vr fideicōmissi diē differre. b. d. Bar.

n A q seia. s. i scda psona dixit sete: nūc. i tertia dic de ea. et dic satis... ... dare de restituēdo fideicōmisso vniuersali īfanti q als p̄storet ... testator remisisset. vt. C. vt in pos. le. l. cū archimedorū: an aūt re... ... tā h scdo: rogatā. dic vt. C. ad treb. l. sancimus. §. fi.

... seiā vxorē.

p Rē acturā. s. restōez facturā quā decet. et. ... adesset seia si restitutionē differret: et al's ē actura.

q Possit. s. statim. dubiū aūt erat qz p h qd satis remisit videba... ... fideicōmissum distulisse. qd ē falsam. nā et p puro p̄stat satisda... ... multas moras hēat iudiciū: vt. j. vt i pos. le. l. ēt. l. p̄n. et sat. ā. ... et j. de cōdi. et demō. l. 1. in prin. sed ā. j. ad treb. l. epistola. §. fi.

Ea tamen. Relatiuū qua vel qui positū sine copula precedentiū significationē restringit: sz si copula apponat augebit. b. d. bar.

a Adiectio. s. que eius causa parata sunt do lego. R.

b Augetur. scilicet legatum ea adiectione.

c Significat. s. tali adiectione.

d Que dicta sunt. s. noiatim puta si dixit vir: auꝝ et argentū et vestē quecūqz ei[9] cā sunt pata. vxori do lego. R. nā et si qua alia sunt p̄ter p̄dicta ei[9] vsu sunt legata: sz Jo. dic. in hoc augeri: vt etiā que cōis vsus causa sunt parata videant relicta. p̄mū placet: sic in copula seu. vt. j. de aur. et ar. le. l. si ita quis le.

e Minuitur. scilicet legatum adiectione tali.

f Detracta. cōiunctione. s. copulatiuā: sic puta aurū et argentū vestem que eius gratia vel causa parata sunt vxori mee do lego.

g Comprehensis. s. noiatim puta aurū et argentū vestem.

h Diffiniunt. s. determinant et sic p inferiora restringunt superiora: vt. j. h supel. le. l. legata. ij. rñ. et j. h fun. istr. et istr. le. l. cū de lanionis. §. cū fundū.

a ¶ Si quid. adiunge cum lege precedenti.
b ¶ Cōparauisset. relicto sic legato q̄ cā vxoris mee sic parata ei do le go. vt hic z. §. eo. l. hoc legatum. §. neqȝ interest.
c ¶ Empta. pro ɔparata alio mō q̄sita. vt p mutatōe. vt. §. ꝙ ꝟbē. ꝓp. l. i. §. i.
d ¶ Retēta. nō alienasset nisi ꝑ eo retinuisset. ⁊ h̄ siue sit ibi copula. siue n̄.
e ¶ Vxoris. hoc si fuerunt ei assignata: alias non. vt. j. e. §. que enim. ⁊ ff. §. e. l. q̄ concubinam. in prin.

y ¶ Vtroqȝ casu. i. siue empta siue parata legent: vel. i. vtroqȝ modo legato relicto. ℟. vt quia empta parataqȝ ⁊c.
z ¶ Assignaturus. tñ empta fuerunt. vtroqȝ viuente viro ⁊ vxore ante dubiū factū. vt. j. de au. ⁊ ar. le. l. ij. ⁊. iij. ⁊. iiij fact. §. e. l. si vxori. ⁊. §. e. l. hoc legatū. ⁊. l. ea. ⁊. l. si qd. ⁊. §. ii. ⁊. l. legatis.

¶ Inter emptum. Ad positionē speciei seqȝ positio gn̄is: nō econuerso. h. d. bar.
f ¶ Inter emptū: vt in specie esse patū: vt gen⁹ iest speciei nā si ē emptū ē paratū sȝ nō ɔuertit: sic i agnatis vt i specie ɔtinent cognati: vt gen⁹. vt. j. vn̄ legi. l. iter agnatos. in pn̄. inest ḡ genus speciei. ꝑ positionē siue ɔsequētiam qr posita specie: ponit genus et ad spēm seqt genus. vt hō ē: ḡ animal ē. ⁊ species inest generi p ɔtinentiā: qr in genere species ɔtinet: naȝ legata familia ⁊ dispēsator debetur nisi fuerit exceptus: vt. j. de aur. ⁊ ar. le. l. i. i pn̄. Itē paratis legat̄ queciiqȝ empta ɔtinent legata sȝ nō ɔuertit: nā generalibus specialia insunt: vt. j. de reg. iur. semp. ⁊ sic no. hic qr totū ē in pte: q̄d ē ver̄ ſm qd: vt ex premissis apparet.
g ¶ Nō ɔtinuo. ɔtinuo. i. semper. quasi dicat nō q̄cq̄d ē paratū stati ⁊ ɔtinuo ē emptū.
h ¶ Eum. virum.
i ¶ Et si ei. prioni vxori.
k ¶ Legato. relicto p̄me vxoris his v̄bis q̄ eius cā parata sunt do lego.
l ¶ Posteriori debent. si sint ei relicta sui causa parata.
m ¶ Cogitatū. s. in emendo sicut de priore cuius cā fuerunt empta.
n ¶ Nā nec. is lex paulus nā nec ⁊c. ⁊ ɔtinua vere huic legato assignatio ꝓdest qr ei⁹ ɔrriū. i. ademptio nocet: vel sic brī dico nō deberi qd̄ nō est traditū: nā ⁊ q̄n qȝ ⁊ si sit traditū nō tñ cedet legato. ℟. nam nec. ⁊c.
o ¶ Item legato. s. p̄dicto l. s. vxoris cā paratū ei lego. vt. §. e. l. hoc legatū.
p ¶ Lecticarij. q lecticas vel lectos domine faciūt: vl' veri⁹ q portant eā i lectica: vt subijcit q solū. i. solūmodo ⁊c.
q ¶ Iumenta. q̄ dominā portabant vel detrahebāt in lectica. i. carecta: ⁊ ipsa lectica ⁊ sella. idest sabusa: ad q̄d ē. §. de ser. ru. pre. l. q sella. et j. de aur. ⁊ ar. le. l. vxor. Itē bardones. i. baculi q̄b⁹ appodiabat dn̄a: vel ēt illi q cā portabāt. ⁊ semp repete cōtinet legato.

Si quid[a] eaȝ reȝ ante cōparauit quā vxorē duxit: si id ei vt vteret tradiderit: perinde ē q̄si postea cōparauisset[b]. ex eo aūt legato ea ptinēt ad vxorē q̄ ei⁹ cā empta[c] cōparata q̄qȝ retēta[d] sunt. In q̄bus ēt q̄ p̄oris vxoris[e] q̄qȝ filie neptis vel nur⁹ fuerūt ɔtinent. ¶ Inter emptū[f] ⁊ paratū q̄d iterest q̄rit: ⁊ respōsuȝ ē i empto paratū inesse: in parato nō ɔtinuo[g] emptū ɔtineri: nec luri[?] figs q̄ p̄oris vxoris cā emisset, posteriori vxori tradidisset. ⁊ eas res eū[h] posterioris vxoȝ cā parauisse: nō emisse ɔstat. Ideoqȝ q̄uis maritus posterioris vxoris cā nihil emerit: tñ tradēdo q̄ prior habuerit ei⁹ cā parauisse vr̄. q̄ enim p̄oris vxoris cā parata sunt: ⁊ si ei[i] assignata nō sūt legato[k] cedūt: atqȝ prioris vxoris cā parata sunt ita posteriori debent[l]: si ei assignata sunt: q2 si ē ita de posteriore vxore cogitatū[m] cū cōpararent. ¶ Paulus.

Nam nec[n] id q̄d ē quod traditū ē postea ademptuȝ sit, legato cedit. ¶ Vlpianus.

Item legato[o] ɔtinent mācipia puta lecticarij[p], qui solā matrēfamilias portabant. Itēȝ iumēta[q] vel lectica vel sella uel bardones. Itē mācipia alia: puelle[r] fortassis q̄ sibi comatas mulieres exornāt: sȝ ⁊ si forte viri[l]ia ei q̄dā donauerit[s] quēadmodū eius cā parata videbūt: p inde ⁊ si q̄dā ꝓmiscui vsus sint solitus[t] tam fuerit ab ea quasi vsu mutuari: dicēdū erit ipsi⁹ cā uideri parata. ¶ Itē iterest ipsi⁹ causa parata sint ei legata, an et ipsius cā empta, paratis. n. omnia cōtinent: q̄ ipsius vsibus fuerunt designata: empta v̄o ea sola[v] que pp eā empta fecit maritus: vn̄ nō ɔtinebūt emptis solū legatis: q̄ alia rōne[x] pfa. scq̄sita ei designauit. vtroqȝ[y] aūt legato cōtinebunt: ⁊ q̄ maritus emi mādauerat: uel que emerat nec dum tamen assignauerat ei assignatur[z] si uiriss. ¶ Parui[r] autem refert vxori an concubine quis leget que in eius causa empta parataue sunt: sane enim nisi in dignitate[z] nihil interest. ¶ Si uxori aurum quod in ei⁹ causa paratum est legatum sit: ⁊ postea sit conflatuȝ[x]: materia tamen maneat[a] ea[b] ei debetur[c]. sed ut legatum ualeat mortis tempore uxorem esse debere scripsit proculus ⁊ ueruȝ est: separatio[d] enim dissoluit legatum. Hoc legatum[e] ⁊ filio ⁊ filie relinqui potest que eius gratia parata sunt ⁊ seruo[f] ⁊ serue continebuntur q̄ ipsi[g] sunt attributa[h] uel destinata[i]. ¶ Idem.

Cum filiofami[k]. ita legatur: cum is in tutelam suaȝ peruenerit, pubertatis tempus significatur: ⁊ sane si impuberi[l] filiofami. sit legatum pleruqȝ sentiēduȝ est quod sabinus ait ut non fiat paterfami. sed ut pubes. ceteruȝ si mater que suspectaȝ habuit mariti a quo diuerterat uitam: filio suo quāuis impuberi leget: nō uidetur sensisse de eo[m] tēpore quo impubes ē: sed d̄ eo quo ⁊ pubes ⁊ paterfa. esset. naȝ ⁊ si pubes fuerit[n] multo magis[o] dicemus de patrefa. eaȝ sensisse acsi dixisset in suam tutelaȝ ⁊ in suā potestatē peruenerit. Quod si quis patrifa. i puberi leget cuȝ sue tutele fit: de pubertate sensit interdū ⁊ vigintiquinqȝ annis[p] si mens testantis apparet. naȝ si ita puberi minori tamen vigintiquinqȝ annis legauit ꝑculdubio anni viginti ⁊ quinqȝ erunt prestituti. ¶ Item si furioso vl' prodigo uel ei cui pretor ex causa curatorem[q] dedit ita sit legatum[r]: puto ⁊ de eo sensisse casu: quo cure ⁊ tutele[s] liberentur.

x ¶ Parui refert. q̄ā tū ad emptionē pa. rauie significationē. vt §. e. l. qui cōcubinam.
z ¶ In dignitate. q̄ꝫ viri tribuūt. vt. j. de senato. l. femine. nō cōcubinarū, v̄l dic. i. uti q̄ dignius ⁊ fauorabilius ē relictum vxore quam concubine.
x ¶ Si vxori. cōflatum. voluntate nō mutata: alias secus. vt. j. de au. ⁊ ar. leg. l. seia. ⁊. j. e. l. lana. ⁊. §. de le. i. l. si mi. §. si pocula. ⁊. §. quo. vsusfruc. amit. l. q̄ tū. §. si vs assē. h. que ē contra.
a ¶ Maneat. q̄ꝫ in massam liquidata est.
b ¶ Ea. materia.
c ¶ Debetur. s. hoc faciende materie qꝫ potestate. ℟. s. qr remanē specificata: alias secus. vt insti. de re. di. §. cum quis.
d ¶ Separatio. nō donatoria facta. vt. j. de au. ⁊ ar. le. l. iij. ⁊. l. ii. ⁊. §. de dona. inter vi. ⁊ vx. l. cū hic status. §. si diuortiū. sicut alias inimicitia. vt. j. de adimē. le. l. iij. §. si notā q̄ mortē ē vxorē. sic. j. so. vit. ⁊ vt. l. i. §. i. ⁊. j. de le. pres. l. iij. ⁊ si. §. i. ⁊. §. de dona. inter vi. ⁊ vx. l. sed interim. §. si. §. j. de ventre in pos. mit. l. i. §. rectissime. sol. ibi.
e ¶ Hoc legatū. s. q̄ ei⁹ cā ⁊c. quod est. j.
f ¶ Seruo. cū libertate nō alis. vt. C. de le. l. seruus. vel dic suo quondā ⁊ sic liberto ⁊ liberte q̄ꝫ nō sint in potestate legantis. nā nec vxor nec cōcubina. ⁊ fac. §. e. l. qui concubinam in princi.
g ¶ Ipsi filio ⁊ filie seruo ⁊ serue.
h ¶ Attributa. idest tradita.
i ¶ Destinata. assignata sine traditiōe. vt. §. e. l. si quid. circa fi. ⁊. §. e. §. vtroqȝ.

¶ Cum filio. Hec v̄ba cum in suam tutelā peruenerit diuersimode itelligūt: inspecta ɔditiōe pferētis ⁊ eius de quo pferunt idē in v̄bis similibus. h. d. bar.

r ¶ Puelle. q̄ deseruiūt i camera q̄s puellas mulieres. i. dn̄e comatas: q2 comas hāt vl' comatas: idest ornatas exornāt sibi. s. vt decētius sint in domo alias que scilicet puelle exornant comatas mulieres. idest dominas iuuando eas ⁊ exornare caput sibi. s. dominabus.
s ¶ Donauerit. i. omnino eius vsibus concesserit. ⁊ ad hoc. j. de au. ⁊ arg. le. l. inter vc. ⁊. j. de ver. ob. l. si mihi. §. i.
t ¶ Solitus. s. vir: sic. j. de fun. instru. l. questitum. §. si quis eodem.
¶ Item interest. Legato generis continent omnes species: sed legato speciei nō continetur alia species sub genere contenta. h. d. bar.
u ¶ Ea sola. s. continetur. ad quē fa. §. l. si quid. §. inter.
x ¶ Alia ratione. scilicet sine emptione. h.

k ¶ Cū filio. sed vt pubes: sic insti. de pupil. substi. in prin.
l ¶ Impuberi leget. s. cum in suaȝ tutelam venerit. ℟. ⁊ fact. j. ad trebel. l. mulier. circa prin.
m ¶ De eo. s. solo.
n ¶ Pubes fuerit. cum predicto modo legetur. ℟.
o ¶ Multo magis. qr hic non cogitauit de pubertate.
p ¶ Annis legauit. illis verbis cum in suam tutelam euenerit ⁊c.
q ¶ Curatorem dedit. vt mentecapte aut furiose vincam mulier. vt. §. de cur. fur. l. antepe.
r ¶ Ita legatum sit. illis verbis cum in suam tutelam venerit.
s ¶ Tutele. si furiosus est: impubes datur ei tutor. vt. §. de tute. l. q.

pisfil adulto eo facto dat curatoꝛes ergo ab vtroqꝫ liberatũ: vt ea pue relicto: sic. s. cũ in suã tutelã puenerit: qḋ erit ẽt post. xxvj. ãnos vt adl. de cura. §. furiosi. videlicet qũ furiosus sanã mẽtẽ vel sanos mores recuperauit prodigus. vt. s. de cur. fur. l. i.

a ℭ Si puberi filiofa. ad annũ venerit.

b ℭ Ita sit legatum. s. cum in suam

c ℭ Sensisse. ad hoc. s. ... i. ẽ pn. ꝛ no. et hac ... inferiore ... ℟. ... vos hec. i. hec ppositio cũ i suã tutelã venerit ... genit pubertatẽ et hoc plerũqꝫ. s. quotiens ... sensisse ... legat: nã ppria pote ... vt cũ filiofa. pube ... maioꝛ. xxv. an. ... legat: nã vtrũqꝫ: vt ... patrem odies i. puberi filiofa. sic legatũ ... qḋ ꝛ in similibus ... post nũc. xxv. an. ... vel i adulto pu. fa. ... vltra extendit vt ... furioso ꝛ furiosa: ꝛ similibus.

d ℭ Hec scriptura. i. cũ in suã tutelã venerit.

e ℭ Ut. i. sicut.

f ℭ Fact⁹. s. tuo do lego

g ℭ Plerũqꝫ pertis. s. quotiens seruo vel filio fa. sic legatur.

h ℭ Pubertatem. s. cũ pertiss. i. puberi sic fuit legatum.

i ℭ xxv. an. s. cũ puberi pertiss. sic ẽ relictum.

k ℭ Iam puberi minori scilicet patrifamil.

l ℭ De ea etate. s. sola xxv. an. nõ aũt ḋ sue seueritatis venia. vt C. de his qui ve. eta. i. pe. l. fi.

m ℭ De volũtate põt. in dubio de. xxv. an. intelligitur. vt. C. de his q ve. eta. impe. l. fi. ꝛ qñ ... le. ce. l. ex his. ꝛ. j. ḋ cond. ꝛ demon. l. fi.

n ℭ Si filiofa. Et. h. s. i. hec vba cũ i suã tutelã peruenerint. diuersimode intelligunt ispecta ꝯditione pferentis ꝛ eius de quo pferitur. idem est in similibus.

o ℭ Si filiofa. i. puberi.

p ℭ Uiripotes. i. cũ. xij. annos habebit. vt. s. ... pn. in pn. nã tũc pati põt vir. verũ. ḋ nup. ... ꝛ. j. qñ di. le. ce. l. quod pupille.

ℭ Librorum. Appellatione librorũ continentur oia volumina in quacũqꝫ materia scripta. h. d. bar.

ℭ Ex his appet hmõi volũtatis qõnẽ sabinũ iterptatũ ꝛ vtiqꝫ nõ dubitaret si puberi[a] ꝛ multomagis maioꝛi vigintiqnqꝫ annis ita sit legatũ[b] ḋ sua ptãte testatoꝛẽ sensisse[c]. si autẽ scriptura[d] hec varia ẽ ꝛ volũtatis hꝫ qõnẽ vt[e] ꝛ illa quoqꝫ si qs ita scripserit cũ sui iuris fuerit fact⁹[f]. nã aliter a’s accipit ꝛ plerũqꝫ[g] ptãtis liberationẽ ꝯtinet: plerũqꝫ pubertatẽ[h] vel vigintiqnqꝫ ãnos[i]. Ego qdẽ ꝛ si qs iaꝫ puberi[k] minoꝛi tñ vigitiqnqꝫ ãnis sic legauerit cũ ad pubertatẽ puenerit: puto de ea etate[l] eũ sensisse q̃ caret i integrũ restitutiõe. Ideqꝫ ẽ ꝛ si qs cũ sue etatis fuerit fact⁹ vel legitime etatis vtrũ ḋ pubertate an de vigintiqꝫ ãnis sensisset disputari ḋ volũtate põt[m]: nõ min⁹ quã si ita scripserit cũ iuste etatis sit fact⁹: vel cũ mature etatis sit: vel cum adoleuerit. Paulus. Si filiofa[n]. ita legatũ sit cũ in tutelã suam puenerit tũc ḋ bebit cũ uiripotẽs[o] fcã fuerit. Ulpianus.

Librorũ[p] appellatione cõtinentur oĩa volumina siue in charta siue in mẽbrana[q] sint: siue in quauis alia materia: sed ꝛ si in filiaria: aut uitilicia[r] (ut nõnulli ꝯficiũt) aut in quo alio coꝛio: idẽ erit dicẽdũ qḋ si in codicib⁹[s] sint mẽbraneis[t] vel chartaceis: vl ẽt eboꝛeis. vel alteri⁹ materie vel i ceratis codicillis an debeant videam⁹. Et gaius cassius scripserũt deberi ꝛ mẽbranas libris legatis. Cõsequẽter igit cetera q̃qꝫ debebunt si nõ aduerset volũtas testatoꝛis. ℭ Si cui cẽtũ libri sint legati. c. volumina ei dabimus: nõ ut cẽtũ q̃ qs ingenio suo metit⁹ ẽ q̃ ad libri scripturã sufficerẽt: ut puta cũ hẽret homerũ totũ i uno volumine nõ quadraginta octo[v] libros cõputam⁹ sꝫ unũ homeri volumẽ p libro accipiẽdũ ẽ. ℭ Si homeri coꝛpus sit legatũ[x] ꝛ nõ sit plenum: quãtecũqꝫ[y] ptes hodie[z] inueniãtur debent. ℭ Libris ãt legatis bibliothecas[ꝛ] nõ ꝯtineri[ꝰ] sabin⁹ scripsit. Idẽ ꝛ cassi⁹. ait enĩ mẽbranas q̃ scripte sũt ꝯtineri legatis deide adiecit neqꝫ scrinia neqꝫ armaria neqꝫ cetera in q̃bus libri cõdunt deberi[a]. ℭ Qḋ tñ cassius de mẽbranis puris[a] scripsit verũ ẽ. nã nec charte pure ḋ bẽt libris legatis. nec chartis legatis libri ḋbebũt: nisi forte ad h nos urserit voluntas: utputa[b] si qs forte sic reliquerit. Chartas meas uniuersas q nihil aliud q̃ libros hẽbat studiosus studioso. Nemo enĩ dubitabit libros deberi. nam ꝛ in vsu pleriqꝫ libros chartas appellãt. ℭ Quid igitur[c] si qs chartas legauerit puras: mẽbrane nõ ꝯtinebunt[d] neqꝫ cetere ad scribẽdũ materie[e]. Sed nec cepti libri scribi[f] uñ nõ male q̃rit. si libri legati sint: an ꝯtineantur nondum pꝛescripti[g]. Et non puto[g] contineri non magis q̃ uestis appellatione nondum detexta[h] cõtinet. ℭ Sed pꝛescripti[i] libri nonduꝫ malleati[k] uel oꝛnati[l] continebuntur. p inde ꝛ nonduꝫ conglutinati[m] ul' emendati continebuntur: sed ꝛ membrane[n] nondum consute continebuntur. ℭ Chartis legatis neqꝫ papirum ad chartas paratum, neqꝫ charte nondum perfecte cõtinebuntur[o]. ℭ Sꝫ ꝛ si bibliothecaꝫ legauerit utrũ armarium soluꝫ[p] uel armaria cõtinebuntur. an uero libri quoqꝫ contineantur. queritur. Et eleganter nerua ait interesse id qḋ testatoꝛ senserit: nam ꝛ locum significari bibliothecam. sicuti dicimus choꝛea in bibliotheca ẽ. Et a’s armariuꝫ: sicuti dicimus choꝛeam bibliothecã[q] emit a’s libros sicuti dicimus bibliothecam[r] emisse[s]. ℭ Qḋ igitur scribit sabinus: libros bibliothecã

x ℭ Legatum. i. libri ad eo facti. accur.

y ℭ Quantecũqꝫ. sic. s. t. ii. si seruus. §. qui quinqꝫ.

z ℭ Hodie tempoꝛe mortis in bonis defuncti. ac.

ꝛ ℭ Bibliothecas. armariũ vbi libri reponunt. vt. s. ḋ ꝯtra. emp. l. labeo.

ꝰ ℭ Cõtineri. s. libris legatis. nota p materiato materiã poni ac.

ℭ Libros autem. Libris legatis nõ ꝯtinent ea i q̃bus libri reperiũt. h. d. bar.

a ℭ Libris deberi. simutat q̃ appellatiuũ ꝛ sic ẽ. ꝫ. s. ti. ij. l. iiij. Sol. si id qḋ sensit testatoꝛ prius extraneũ ẽ ab eo qḋ expressit: nihil debet vt ibi. vbi vo coaptari põt rõne ꝯsuetudinis alicuius loci sec⁹ est fm Jo. vt hic: et. j. eo. §. fi. ꝛ eode mõ soluitur. j. ḋ re. du. l. in ambiguo.

a ℭ Puris scripsit. s. tacite vbi nõ debeãt libris legatis cũ. n. dicit scriptas deberi: innuit q nõ scripte nõ ḋbebũt.

b ℭ Utputa si qs. s. studiosus studioso qḋ est. j.

ℭ Quod tamen. Libris legatis charte nõ scripte nõ ꝯtinent. ꝛ chartis legatis nõ tinent libri. nisi aliter voluntas eẽt iefficax. Itẽ legato chartarũ nõ ꝯtinent mẽbrane nec econuerso. h. d. Bar.

c ℭ Quid igit. a’s qd q̃. a’s si qs q̃. ꝛ a’s ꝛ iḋ si qs. accur.

d ℭ Nõ ꝯtinebunt. qr appellatiõe chartaꝝ ꝯtinent q̃ de bombice sunt: vt hic. sꝫ hanc interpretationẽ nõ admittit ℟. in nostris eloquijs. cũ mẽbranas nro vsu tñ chartas dicimus q vsus omni regule omniqꝫ ꝯstitutioni in eis audiendis sermonibus derogat solus: qui qrñ sit magis facti nulla iuris ꝯstitutione mutari potest: tã ceteris q̃ priscano. ꝛ cũ alio nostri eloquij auctoꝛibus in hac re inuocatis testibus. ℟.

e ℭ Materie. vt eboꝛee ꝛ cerec.

ℭ Sꝫ nec. Libri cepti scribi nõ ꝯtinent appellatiõe librorꝝ. secus si sunt bñ cõpleti scribi non tamen correcti vel miniati. h. d. bar.

f ℭ Scribi. s. ꝯtinent appellatione chartarum. ac.

g ℭ Et nõ puto. sic q̃ libri cepti nec appellatiõe chartaꝝ nec appellatiõe librorꝝ cõtinent. secus si leget argẽtũ factũ: vt. j. de aur. ꝛ arg. leg. l. ꝛ si nõ sint. §. quid ergo. ac.

h ℭ Detexta. que sit hec. dic vt. j. de aur. ꝛ ar. le. l. vestimentũ. accur.

i ℭ Prescripta. i. in totum scripti. accur.

k ℭ Malleati. i. asseribus inclusi.

p ℭ Librorꝝ. charta. de bõbice.

q ℭ Mẽbrana. de mẽbris aialiũ.

r ℭ Uitilicia. cona sunt quotidiam animaliũ vt statim patet: cum di... in quolibet ꝛc. ꝛ semper dico si pro libris paterfa. vtebatur.

s ℭ Quod si in codicibus repetit vt addat.

t ℭ Mẽbraneis. i. libros scriptos i mẽbraneis. q. d. ã iceratos ꝛ eboꝛeis... conige ꝯsequẽter ꝛc. vt oĩa ꝯtineant i dubio si p libris vtebat testatoꝛ: nisi ꝯtraria pbetur voluntas: vt hic ꝛ. j. pxi. §. ... paterfam. pauper tabulis cereis vtebatur pro libro.

u ℭ In dubio appellatio libri intelligitur de vno volumine: ... libris numeralibus p quos volumẽ diuiditur. h. d. Bar.

v ℭ ... nota quot libros fecit homerus.

ℭ Si homeri. Heres librũ legatũ nõ tenet facere ꝯpleri. Bar.

l ℭ Oꝛnati. s. cinabrati vel capitulati. ac.

m ℭ Conglutinati. i. ligati: scripti tamen. accur.

n ℭ Sed ꝛ membrane. scripte: vel dic etiam non scripte si talis appareat defuncti voluntas: vt. j. de aur. ꝛ ar. le. l. argento. §. pe. in fi.

ℭ Chartis. Legato materiato nõ intelligit legata materia. h. d. bar.

o ℭ Chartis. continebuntur: vt ꝛ. s. §. pxi. in fi. nisi alia fuerit volũtas. vt. j. de aur. ꝛ ar. leg. l. argẽto. §. pe. Itẽ sec⁹ in argẽto: vt. j. ḋ aur. ꝛ ar. le. l. ꝛ si nõ sint. §. qd ergo.

p ℭ Sed si bibliothecam. solum sine libris.

q ℭ Bibliothecam. ꝛ sub. per.

r ℭ Bibliothecam. i. scriniũ.

s ℭ Emisse. sic ponit. s. de ꝯtrahen. emp. l. labeo. ac.

nō sequi^a nō p oia vex est^b: nā in terdū armaria quoqꝫ debenf q̄^c pleriqꝫ bibliothecas appellāt. ¶ Plane^d si mihi pponas ad herētia^e quoqꝫ eē mēbranax ar maria: vel ei affixa: sine dubio^f nō debebūt^g cū edificij portio sint. Qđ i bibliotheca tractauimus^h Idē pomponius libro.iij. ad sabinū in dactiliothecaⁱ legata tractat: ⁊ ait annulos q̄qꝫ ꝯtineri si solū thecā^k que annulox cā parata sit. Hoc aūt ex eo ꝯiecturaf^l q ita ppōif qs legasset dactiliothecā meā: ⁊ si q̄s p̄terea annulos hēo. ⁊ ita labeonē quoqꝫ estimasse ait^m. ¶ Sunt tn̄ⁿ q̄daz q̄ oīno legatū sequūf: vt legatū lectum^o ꝯtinet ⁊ fulcbra^p. ⁊ armarijs^q ⁊ vinculis^r claustra ⁊ claues cedunt^s.

Paulus.

Argēto legato ꝯstat archulas^t ad legatariū nō ptinef^v Itē annulis legatis dactiliothece nō cedūt.

Pomponius.

Si tibi pure legauero: deide postea scripsero ita. hoc amplius si nauis ex asia venerit heres meus ei fundū dato. verius ē eo vbo h amplius supiora repeti^x. ¶ Sicuti dicim⁹ lutī⁹ titius plebi gna milia dedit h amplius seius huiuscemodi^y rōne gna q̄qꝫ seiū ꝺdisse intelligim⁹. Si titius^z acceperit gnqꝫ: sei⁹ h amplius fundū: seiū. v. q̄qꝫ accepisse itelligimus^z.

Ulpis.

Ligni appellatio nomē gnale ē: sꝫ sic separaf^y: vt sit aliqđ materia: aliqđ lignū^z. materia ē q̄ ad edificandū fulciēdūqꝫ necessaria ē: lignū qcqđ comburendi^a causa paratū est. Sꝫ vtrū ita demum si concisum sit: an et si non sit. Et quintus mutius libro.ij. refert Si cui ligna legata essent que in fundo erāt: arbores quidem materie causa succisas non deberi: nec adiecit si nō^b comburēdi causa succisa sunt ad eum pertinere: sed sic itelligi cōsequens est. ¶ Offilius quoqꝫ libro quinto iurisperiti ita scripsit. Cui ligna legata sunt ad eū ligna omnia pertinere: que alio nomine^c non appellantur: veluti virge carbones: nuclei oliuarum quibus ad nullam aliam rē nisi ad comburenduz possit vti: sed ⁊ balani^d vel si qui alij nuclei^e. ¶ Idem^f libro.ij. negat arbores nondum^g concisas nisi q̄ minutatiz conciduntur videri ei legatas cui ligna legata sunt. ¶ Ego^h autem arbitror hoc q̄qꝫ ligni appellatione contineri quod nōdum minutatim sit concisumⁱ si iam ad concidenduz fuerit destinatum. ¶ Proinde^k si siluam huic rei^l habebat destinatam: silua^m quidem nō cedet. Deiecteⁿ autem arbores lignorūz appellatione continebuntur nisi aliud testator sensit. ¶ Lignis autem legatis quod comburendi^o causa paratum est continef: siue ad balnei calefactionem siue dietarum^p hypothaustrarum^q siue ad calcem siue ad aliam rē coquendā solebat vti. ¶ Offilius^r libro.v. iurisperiti scripsit: nec sarmenta^r ligni appellatione cōtineri^s: sed si voluntas non refragatur^t: etiam virgule^v ⁊ germina^x ⁊ sarmenta, et superamenta

a ¶ Nō sequi. vt legādo libros nō videaf legasse bibliothecā qđ sabin⁹ dixit.s.e.§.libris aūt. ⁊ fm hoc planū ē qđ seqt. Alij dicūt sabinū alr dixisse vt legādo bibliothecā nō videaf legasse libros ⁊ ita ē fallacia amphibologie. vt vex ē panē comedere cane. nā lꝫ bn̄ diceret sabinus tn̄ hec lr̄a nō portat hūc sensūz pp verbū quoqꝫ quod est statum.

b ¶ Vex ē.s. cū mens testatoris sit in ꝯtrariū vt appellatione libror ꝯtineaf armariuz fm p̄miū. vel dic vt appellatione bibliothece ꝯtineanf libri fm. ꝑ. nec ob.s. de le.i.l. iij. q. sol.s.e.l.§.libris.

c ¶ Que.s. armaria.

d ¶ Plane.s. pro sed. ⁊c.

e ¶ Adherētia.s. solo vel edificio dom⁹ vel affixa. vt subijcit

f ¶ Sine dubio.s. q̄uis i supradictis possit dubitari. ⁊c.

g ¶ Nō debebunf.s. cum legātur libri. accur.

h ¶ Tractauimus. vt libris legatis videatur bibliotheca legata: si h testator voluit: vt.s.§.sed ⁊ si bibliothecam.

i ¶ Dactiliotheca. vas vbi annuli reponunf vt subijcit. legatis ḡ annulis ⁊ vas vr legari si hoc voluit testator.

k ¶ Thecā.i. dactiliothecaz vt dicit qđ est vas. vt.j.ꝺ penu.lega.l.iij.in fi.

l ¶ Coniecturatur.i. cōiectu ramur vel presumimus q ꝑs in toto contineatur.

m ¶ Estimasse ait.s. pōpo. alr nō dicturus nisi in casu pposito cū habuerit ⁊ ānulos ⁊c. nec.n. regulariter id dixit pōpo. ⁊ facit.j.l. proxi. ⁊c.

n ¶ Sūt tn̄ oīno. lꝫ nō sit certa mens testantis: sed in superioribus aliud est. accur.

o ¶ Ut lectū. hic ponif i neutro genere. alr in masculino. s. de peri. ⁊ cōmo. rei ven.l. lectos. accur.

p ¶ Fulcbra.i. ornāenta lecti fm. h. ⁊ facit.j. de acqui. re. do.l. sed si de meis.§.i. ⁊c.

q ¶ Armarijs.s. legatis.

r ¶ Et vinculis.s. legatis et fm hoc dicit de vinculis qb⁹ homines vinciunf: que cū clauaturis ⁊ clauibus firmanf: vt in cippis videmus. sed alr dicit: ⁊ evincula ⁊ cla. ⁊c. ⁊ fm hoc dic vincula qb⁹ firmanf armaria. i. fere ⁊ clauature ⁊ claustra qb⁹ claudūf: vt hostia. alr e loculis. i. vasis que clauibus firmantur.

s ¶ Cedūt. accessionib⁹ potius iuris q̄ ex significatiōe vbi natura. sꝫ R.

t ¶ Argento. archulas.s. parnula archa vbi ponitur argentum: vt.ꝺ pe.le.l.iij.in fi.

v ¶ Nō ptinere. nisi mēs testātis sit ꝯtra. ar.s.l. pri.§. sꝫ ⁊ si bibliothecā.

¶ Si tibi. Dictio h ampli⁹ p̄cedētiū repetitionē idutit. h.d. Bar.

x ¶ Si tibi pure. repeti.s. et ꝯditio vt in ꝯtno casu: vt.j. de ꝯdi. ⁊ de.l. Lucia. fm. h. sed. R. dixit hic nō intelligi repetitā ꝯditione nisi aliquib⁹ appareat coniecturis: vt.j.e.l. non aliter. accur.

y ¶ Huiuscemodi.i. pp illud vbū h amplius.

z ¶ Titi⁹. ecce tertiū exēplū.

z ¶ Intelligimus.s. i. intelligere possumus si ea mēs loquētis appeat ceterū nō ē ppetuus talis itellect⁹ sꝫ. R. p quo c.j.e.l. nō aliter. ⁊ sic soluūf cōtraria vt.s. de le.i.l. si fuus legatus.§. si ita. sed cu dic aliter vt ibi no. ⁊ facit.s.e.l. si sic. ⁊.j. de do. pre.l. qui ita. ⁊.s. ti.ij.l. legata inutiliter.

Ligni. Appellatione ligni legati ꝯtinef lignū comburēdi cā paratū a terra separatū speciali nomine submissum: nisi voluntas testatoris vel eius conditio aliud induceret. h.d. Bar.

y ¶ Ligni. separatur.s. a sapientibus propter diuersos vsus.

z ¶ Aliqđ lignū. nomē generis ponif loco speciei. sic.s. de adop.l.ij.§.i.

a ¶ Cōburendi cā.s. principaliter vt cōbustio prima ⁊ sola parādi cā fuerit. R.

b ¶ Si nō.s. alr ē si nō: ⁊ tūc dic sic p q: vel ppte. ⁊ q subijcit ad eū.s. hrdē.

(asu sine fi ⁊ dic tūc ad eū.s. legatariū. sꝫ habet p dicto vt ⁊c.

c ¶ Offilius. alio nomine.s. speciali qualia sunt virge ⁊c. nā habet speciale nomē: ⁊ iō nō cōtinef appellatione ligni. lꝫ ad nil aliud valeat nisi ad comburendū. Sed contra.j.e.§. offilius. vbi virge ⁊ similia cōtinentur: sed ibi speciale ratione puincie: vnde erat testator. ar.j.e.l. lignorum.§. cd. R. distinguebat an erant ad aliū vsū apte: vt ad faces vel ad plantandū salictū. vt.j. ar. fun. ed. fa.l.iij. ⁊ tunc nō continenf vt hic an nō. ⁊ tūc sic vt ibi cui obstat qđ h dicit quibus ⁊c. Sꝫ ipe refert ad ligna ⁊ nō ad proxima dicta quib⁹.s. lignis ⁊c. facit al. totū banc.l.j. de ver. sig.l. carbonum.

d ¶ Balani.s. nuclei fructuū ... arboris sunt nuclei oliuarum.

e ¶ Nuclei.s. nō continētur cū proprium habeant nomen: vt.j. de verbo. signi.l. carbonū nisi alia sit voluntas testatoris vt.j.e.§. offilius. lꝫ R. dicunt q cōtinetur appellatione lignorum fm distinctionem premissam.

f ¶ Idem.s. offilius. Sꝫ alias est lex. negat.s. offilius. alias.§. idem li.ij. negat ⁊c.

g ¶ Nondū concisas.s. a terra incisas: sꝫ hic aut etiam incisa a terra: sꝫ postea minutatim nō incisas: sic ergo tria exigebat offilius vt arbor ligni appellatione contineatur.s. q sit a terra separata. Itē facto hominis. ⁊ tē q postea minutatiz fuerit incisa.

h ¶ Ego.s. vlpian⁹ ⁊c.

i ¶ Concisum.s. fuerat vt a terra separata: sed pi. primū curat. secundū non curat: tertiū mō hoc testator facere destinabat. sed nec mediū curat.s. facto hominis vt sequitur.

k ¶ Proinde.s. ergo ⁊c.

l ¶ Huic rei.s. incidendi ⁊ minutatim incidendi et magnas arbores ⁊c.

m ¶ Silua.s. si habes siluā.s. non incisa non cedet legatario: quia non sunt ligna dum terra aluntur. si vero habeas silua dic non cedet legatario ratione quam predixi.

n ¶ Deiecte autem.s. lꝫ non sint concise facto hominis: sed vt ventorum vel alio modo deiecte in quo secus putabat offilius vt predixi ⁊ dic q ⁊ hic minutatim incidere proponebat: vt ⁊ superiori casu qn̄ do ab homine sunt concise.

o ¶ Lignis. comburendi.s. principaliter non etiam per medius. Ja puta faces. vt.j.§. pe. accur.

p ¶ Dietarum.s. in aulis vbi stant domini ad ignem. ⁊c.

q ¶ Hypothaustrarum.s. vbi stant egroti: qui quandoqꝫ indigēt igne vt. argu.s. man.i. si quis mihi. ⁊c.

r ¶ Offilius. nec sarmenta.s. vulgare tuscorum. quod inciditur de vitibus i capite quando putantur. ⁊c.

s ¶ Contineri.s. si ad alium vsum sit q̄ ad comburendum sꝫ. R. quod ꝑ probauit: vt.s.§. offilius. ⁊c.

t ¶ Non refragatur.s. vel q nō sint ad aliū vsum fm. R. vel q sic consuetudo illius terre vt eis vtanf p lignis sꝫ nos: vt.j.§. pen. ⁊c.

u ¶ Virgule.s. alias virge. alias virgule.

x ¶ Germina.i. pedamenta iuxta alios arbores: vt.s. sol. ma.l. diuortio.§. si fundum. accur.

materiarum[a] et vitium stirpes[b] atq radices ꝯtinebunt[c]. ¶ Lignorum appellatione[d] in quibusdam regionibus ut in egypto ubi arundine pro ligno[e] utunt: et arũdines et papirum[f] cõburunt. et herbule quedam vel spine vel vepres cõtinebuntur. Quid mirum[g] cum greci lignũ: hoc est naues lignorũ ductrices appellant: que hec[h] ꝺ paludibus deducũt in prouincijs[i] et editu[k] bonũ ad hanc rẽ deducũtur. ¶ Si lignũ sit paratus ad carbones coquendos[l] atq conficiendos. ait offilius libro quinto iurisperiti carbonũ appellatiõe huiusmodi materiã nõ ꝯtineri. Sed an lignorum et fortassis qs dicet nec lignorum. Nõ. n. lignorum gratia hoc testator habuit[l]. ¶ Sed et ticiões et alia ligna cocta[m] ne fumũ faciãt utrum ligno an carboni: an suo generi ãnumerabimus? Et magis ut ꝓpriũ genus habeant. ¶ Sulphureta[n] quoq de ligno eque eandẽ habebũt diffinitionẽ. ¶ Ad faces quoq parata non erunt[o] lignorum appellatione cõprehensa: nisi hec fuerit volantas. De pinu autẽ integri stroboli[p] ligni appellatione cõtinebuntur. Paulus.

Pali[q] et pertice in numero materie redigendi sunt: et ideo lignorum appellatione non continebuntur. Pomponius.

Seruius[r] rñdit cui ois materia legata sit ei nec archam nec armariũ legatũ eẽ. Ulpi.

Cum uxori sue quis ea que eius cã parata sunt legasset: deinde quereretur[s] cũ is[t] purpuras cõparasset in ꝓuincia: nec dũ tamẽ aduexisset[v]: rescriptũ est ad mulierem purpuras pertinere. Iulianus.

Qui chyrographũ legat nõ tm̃ de tabulis cogitat sed et de actionibus[x], quarum ꝓbatio tabulis continetur. Appellatione enim chyrographi uti nos ꝓ ipsis actionibus palã ẽ: cũ venditis[y] chyrographis intelleximus nomẽ uenisse. quare etiã si nomẽ quis legauerit id qđ in actionibus ẽ legatũ intelligitur. Afri.

Cum quereretur agni legati quatenus uiderent[z]: quidã aiebant agnum dũtaxat sex mensiũ esse: sed verius ẽ eos legatos eẽ qui minores anniculis eẽnt[a]. ¶ Seruis et ãcillis urbanis legatis agasonem[b] mulionem legato nõ contineri? Respondi. eos enim solos in eo numero habendi quos paterfa. circum se[c] ipse sui cultus causa haberet. ¶ Lana lino purpura uxori legatis que eius causa parata essent: cum multum lanã et omnis generis reliquisset[a]: querebatur an omnis debeatur? Rñdi si nihil ex ea destinasset ad usum uxoris sed omnis cõmixta[b] esset nõ dissimilem esse deliberationẽ[c]: cũ penus legata esset: et multas res que penus essent reliquisset[d] ex quibus paterfa. vendere solitus[e] esset. Nã si vina diffudisset[f]: habitur[g] usui ipse et heres eius: tñ in penu omne[g] existimari. ¶ Sed cũ probatetur cũ q testamentum fecisset partẽ penus vendere[h] solitũ eẽ: ꝯstitutũ eẽ ut ex eo qđ ad annuũ opus heredes legatario darẽt. ¶ Sic mihi placet et in lana[i] fieri ut ex ea que ad usum annuum mulieri satis esset: ea sumeret. Non enim deducto eo qđ ad viri usum opus esset reliquũ uideri uxori legatum esse: qđ uxoris causa paratũ esset. ¶ Predijs legatis et que eorum prediorum colẽdorũ cã empta parataq eẽnt[k]: neq topiarium[l] neq saltuarium[m] legatum uideri ait. Topiarium enim ornandi[n]: saltuarium autẽ tuendi[o] et custodiendi fundi magis quam colendi causa paratum eẽ. ¶ Asinum machinarium[p] legatum uideri. Item oues que stercorandi fundi causa pararentur[q]. Itẽ opilionem[r] si eius generis[s] oues curaret. Idem.

Textoribus omnibus[t] qui sui essent cum moreretur legatis quesitum est an et is quem postea ex his bostiarium fecisset legato contineretur? Rñ. contineri. Non enim ad aliud artificium[u] sed ad alium usum, transductus esset. Ulianus.

a ¶ Materiarum. quas vocant bosi. amanicbos
b ¶ Stirpes. et facit. j. arbo. fur. ce. l. iii. ac.
c ¶ Continebunt. s. §. offilius. contra. Sol. ibi.
d ¶ Lignorum appellatiõe. ꝯtinebũt et herbule quedã et c. l quibusdã et c. ac.
e ¶ Papirum. s. iuncum unde fit papirus ad lampades. ac.
f ¶ Quid mirum. hoc est grecũ qđ lignũ iterpretatur: sic greci naues appellant lignum. ac.
g ¶ Que. hec. s. ligna: et habent hic aliud grecum cuius sensus est in textu. ac.
h ¶ Prouincijs. vt in vngaria et quibusdã partibus hispanie. ac.
i ¶ Editu. s. id qđ bonest meditetur. et postea stercorant: utunt ad ligna atursus.
k ¶ Coquẽdos. puta ad fabricam: ubi panũs mutantur incidunt ligna.
l ¶ Testator habuit. sz nec appellatiõe librorũ charte ꝯtinentur vel alteritus materiatis alia materia: vt. s. e. l. librorũ. §. sicut. et. j. e. l. seruus. ac.
m ¶ Cocta. forte in furno. ac.
n ¶ Sulphurata. sic fit quando in castro prouidetur ignis. i. ticiones sulphurati. ac.
o ¶ Non erunt. sz per medium ad comburendũ sint parata: et hec fiũt maxime in alpibus.
p ¶ Stroboli. stroboli qui vulgariter pigne vocitur: sed hic accipe qui nudi sunt extra arcifact. j. de vbo. sig. l. carbonum. §. fi.
q ¶ Pali. fa. j. ꝺ v. sig. l. pali. et. s. de ac. emp. l. fundi. §. fi. ac.
Seruius. Cui ẽ legata materia nõ ẽ legatũ materiatũ. bar.
r ¶ Seruius. facit. s. e. librorum. §. qđ tñ ibi de chartis et c. ac.
s ¶ Cum uxori. querere tur. s. quid iuris sit
t ¶ Is. s. cum te. et ais al vrso. et vic cõparasset al vxori. ac.
v ¶ Aduexisset. s. purpuras ad mulierẽ. et sic assignante: assignatur[o] ad vincerẽ: vt. s. e. l. si. et. l. nã legato. §. i. et fa. j. de aur. et ar. le. l. cũ quidam.
Qui chyrogra. Legato instrumentũ uenit nola debitorũ. h. d. bar.
x ¶ Cum chyrographũ. de actionib[9]. vt. s. ti. ij. l. ari filii. §. cũ q. et. l. homo. §. sita.
y ¶ Venditis. vt. C. de her. l. i. et. C. que res pig. obl. pos. l. ii. et. j. de libe. le. l. iij. in prin. ac.
z ¶ Cum quereretur. viderẽtur. s. legati. ac.
a ¶ Essent. nisi aliud ex consuetudine regionis liqueat: vt. j. eo. l. legatis. § fi. ac.
b ¶ Seruos. agasonẽ. s. q agit. i. ducit equos: vt. s. si quadru. pau. fe.

l. i. sed mulio q mulos et dic ad opera rusticas: alias secus vt. j. eo. l. seruis. §. muliones et c. et. j. de vbo. sig. l. vrbana. ac.
c ¶ Circum se. ergo et mulio si ad vrbanã familiã fuerit deputatus.
Lana lino. In his que quis promiscue vtitur: illud videtur vxoris causa paratum qđ ad eius vsum annuũ est necessarium. h. d. bar.
a ¶ Lana. reliquisset. s. in domo dimisisset ad vsũ vxoris specialiter. ac.
b ¶ Cõmixta. in cõem vsũ.
c ¶ Deliberationem. s. huic q̃ sequitur cum penus et c.
d ¶ Reliquisset. s. remãsisset in bonis. ac.
e ¶ Vendere. solitus. s. autẽ in penu legato non cederet: vt. j. de pe. le. l. nã quod. §. si. ac. ar.
f ¶ Diffudisset. s. infudisset vel miscuisset in penu ita q totum erat in penu.
g ¶ Tamen omne. s. videatur excedere modũ: nam nil erat venale.
h ¶ Penus vendere. s. si habes vendere dic et partẽ vsui tenere. si vero habes pendere dic. i. in penu põere. et sub audi partem vendere. erat ergo cõmixta venalis et vsua lis et sic eligit hec via: vt. j. de penu. leg. l. nam quod. §. item si quis. et fa. s. tit. i. l. si cui. et. j. titu. ij. l. generali. §. vxo. et. j. de au. et arg. le. l. pe diculis. §. idẽ cũ queret. ac.
i ¶ In lana. que est i cõi vsu: vt i questiõe ꝓposuit. et ẽ speciale in lana et in lino que appetunt mulieres. sed aliud i seruis et alijs speciebus que sũt in promiscuo vsu: vt. s. e. l. hoc legatũ. §. pe. et. l. item. §. pe. inde. accur.
Predijs. Que ptinẽt ad ornamentũ vel custodiam fundi: nõ ptinẽt ad culturã. h. d. Uel dic ornatus et custodia fũdi nõ dr cultura. h. d.
k ¶ Predijs. eẽnt repete legatis. ac.
l ¶ Topiarium. seruũ. ac.
m ¶ Saltuarium. seruũ. ac.
n ¶ Ornãdi. purgat enĩ agrũ spinis: et complanat et circuit sepibus et fossis.
o ¶ Tuẽdi. vt et. s. de vsu et ha. l. si ita. ac.
p ¶ Machinarium. q portat necessaria machine q in fundo fiebant forte ꝓpe hostes posito.
q ¶ Pararentur. secus si ad fructus: vt. j. de fun. istru. et infra. le. l. grege. ac.
q ¶ Pararentur. scilicet legata videri.
r ¶ Opilionem. custodẽ ouiũ sic dicit[9]: q: oues ferũt opes. vel q: earũ vellere cooperimur. et facit. C. de vbo. sig. l. ij. et. j. e. l. amb[9]. et. l. se. et. j. s. fun. istru. et in. le. l. si ita. ac.
s ¶ Generis. vt dixit. s. causa stercorandi. ac.
Textoribus. Mutatio artificij ad officiũ nõ mutat substantiam legati. h. d. bar.

t ¶ Textoribus omnibus. secus si non addidisset omnibus: quia tũc hec vba qui erant sui facerent ꝯditionem: vt. s. ti. ij. l. ij. sed certe et hic faciũt conditionem ad verbum sui non ad verbum textoribus.
u ¶ Artificium. tunc enim secus: vt. j. e. l. legatis. §. i. et. s. quibus modis vsufruc. amit. l. si cui balnei.

Qui duos. Masculinum concipit femininum. h.d. Bar.
a Qui duos. duas mulas forte post testamentũ quesitas. Ac.
b Serue pleriq̃z. vt. ff. de vb. sig. l. detestatio. §. i. et l. inter stuprũ. §. fi.
c Eo. i. ideo. d Seruũ. nisi in casibus vt no. ff. ti. i. l. si ita sit scriptum. et facit. ff. de verbo. signi. l. i. accur.

opiliones suos. et ꝙ vno istoꝝ mechanicũ vel artificiũ ...
carii. Ite hoc si expresso officio secus si expresso prop...
de capi. di. l. turelas. circa prin. ac.
n Extingui, in seruo mutato. accur.
o Officiũ, qđ nõ est artificiũ. et idẽ est vt mutetur ar...

Qui duos mulos habebat. ita legauit. Mulos duos q̃ meі erunt cũ moriar seio heres dato. Idẽ nullos mulos sed duas[a] mulas reliquerat: respondit seruius deberi legatuz: quia mulorũ appellatione etiam mule continentur: quẽadmodum appellatione seruoꝝ: et serue pleruq̃z[b] continentur. Id autez eo[c] veniet ꝙ semper sexus masculinus femininũ sexuz[d] continet.

Idem.

In repetendis[e] legatis hec verba que adiici solent. Itẽ dare damnas esto: et ad conditiones et ad dies legatorum casdez repetendas referri sabinus ait.

Africa.

Qui filiuz et nepotez heredes instituerat: certa predia, queq̃z in his mortis tẽpore sua essent nepoti per fideicõ. dederat excepto calendario[f]. Mortis tempore in ea archa in qua instrumenta et cautiones debitorum erant pecunia numerata inuenta est. Plerisq̃z videbatur[g] vix verisimile esse vt testator de pecunia numerata sensisset. Ego aũt illud dignũ animaduersione existimabã cũ quis calendariũ prestari alicui voluerit[h]: verũ ne nomina dũtaxat debitoꝝ prestare voluisse intelligendus est: an vero, etiã pecuniã si qua ab his exacta: eidẽ tamen calendario destinata fuerit. Et magis puto quẽadmodũ si exacte pecunie: et rursus collocate essent: permutatione nominuz nõ perimerent vel minuerẽt fideicõmissum: ita ipse quoq̃z pecunie si adhuc calendario: id est nominibus faciendis destinate essent eidẽ fideicõmisso cedere debeant[i]. Quin etiã illud quoq̃z defendi posse: vt nõ modo a debitoribus exacte pecunie: sed q̃cũq̃z de causa redacte eidẽ tamẽ rationi fuerint destinate: fideicõmisso cedant.

Marcellus.

Legatis seruis exceptis negociatoribus: labeo scripsit eos legato exceptos videri: qui ꝑpositi erãt negocij exercendi causa: veluti qui ad emenduz. locãdum conducẽduz prepositi essent. Cubicularios autẽ vel ẽt obsonatores[k] vel eos qui piscatoribus prepositi sunt nõ videri negociationis appellatione contineri. Et puto veram esse labeonis sentẽtiã. Si ex officio[l] quis ad artificium transierit[m]: quidaz recte putãt legatũ[n] quia officiuz[o] artificio mutatur. Nõ idem econtrario cuz lecticarius[p] cocus[q] postea factus est[r]. Si unus ex ꝑ plura artificia[s] sciat: et alij[t] coci legati fuerit, alij textores, alij lecticarij[u]: ei cedere suũ dicẽdũ est cui legati ẽt sũt i q̃ artificio plerũq̃z versabatur[x]. Ornatricibus[y] legatis celsus scripsit eas que per duos tãtum mẽses apud magistruz fuerunt, legato non cedere[z]. et alij[&] eas cedere. necesse fit nullam cedere[a]: cuz omnes adhuc disce re possint: et omne artificiuz incremẽtum[b] recipit: quod magis obtinere debet quia humane[c] nature congruũ est. Pecoribus legatis cassius scribit q̃druꝑedes cõtineri que gregatiz pascuntur[b]. Et sues antẽ pecorũ appellatione continẽtur quia et hi gregatim pascuntur. Sic denique et homerus in odissea[c] ait.

Iumentis legatis boues nõ cõtinentur[d]: nec econtra. equis autẽ legatis et eque[e] continẽtur. Ouibus legatis non continentur agni. Quamdiu agnorum loco sunt ex vsu cuiusq̃z lo...

vxorẽ. §. legauerat. et. ff. ti. ii. l. generali. §. vxori. et. ff. de sup. instru. et instr. le. l. nepoti. et. ff. de here. insti. l. ex facto. §. rerum. et. ff. ti. i. l. gaius. et. C. de verbo. significa. l. ij. accur.
Legatis. Negociatores dicuntur qui cũ alijs contrahunt. secus in his qui aliquod exercent officiũ vbi ꝯtus nõ imineret. h.d. Bar.
k Legatis. obsonatores, qui custodiũt dominum. vel obsonatores qui resonant et cantant domino in mensa. ac.
Si ex offi. Artificiũ extinguit nomẽ officii nõ econuerso. h.d. bar.
l Si ex officio, qđ est generale ad omne ministeriũ: sit artificiũ vel nõ: sm Jo. Itẽ sm. R. in officio habentur qđ alias vt puto ministerium appellatur mulio agaso philo: saltuarius: armiger: capifer. cocus: pastor: bestiarius: pistor. et alij qui sine vlla arte ministeria sua dominis exhibeant de quibusdam quorum habetur mentio. ff. e. l. cum quereretur. ac.
m Trãsierit. volũtate testatoris. azo. vt q̃ cuz legasset muliones aut

t Alij. s. legatario. u Alij lecticarij. s. legati fuerint. et fiunt ...
. ff. de aur. et ar. le. l. pediculis. §. argẽto. et de supel. le. l. labeo. et. ff. ti. ...
x l. titie textores. x Versabat. is q plura hẽbat artificia. ac.
Ornatricibus. Legatis ornatricib[9] cedũt scholares ille artis...
cij. h.d. bar. y Ornatricib[9] ancillis q̃ ornãt dñas. Itẽ ornatis ...
q̃ caput: vt. ff. e. l. itẽ legato. vel ornãt pãnos qđ debẽt frisare. ac.
z Nõ cedere. q̃ nesciũt ornare sz addiscũt sz ꝯ ẽ vt subnot.
& Alij, sapientes. ? Cedere. ff. ti. i. l. ...
a Incrementũ. sic. C. de re. mil. l. milites. li. xij.
b Humane nature, q̃ affectat addiscere: vt. ff. de fideicõ. lib. l. apud ...
b Pecorib[9]. pascũt. sic ls[t] ad. l. aql. in pñ. et. ff. ad. l. aql. l. ...
c In odisses, nomẽ libri homeri. et sequ[t] grecũ nulli[9] vtilitatis. ac.
d Iumẽtis. nõ ꝯtinẽt, vt i. ff. de edil. edil. l. ediles. § ...
de vb. sig. l. boues. e Eque. vt i. ff. e. l. ...

no.sig.l.pnūciatio.in pn.ꝛ.l.i.ꝛ.ſ.e.l.ſeruis.

a ℂ Omibus.ſm.edictū.hoc vſu deficiente lex dicit annulū:vt.ſ.e.l. quererec.an prin.vnde oratius. Uſum eſſe normā ꝛ arbitriū recte loquēdi.ꝛ eſt ad hoc.ſ.e.l.ſeruis.§.fi.ꝛ.ſ.e.l.librox.§.i.ꝛ.ſ.de ſup pelec.le.l.labeo.ꝛ.ſ.de au.ꝛ ar.leg.l.pedicul*is*.§.argento.ꝛ ti.ij.ſi ſeruus plurium.§.fi.ac.

qm̄ ē talis regiōis ꝯſuetudo:vt.ſ.de fun.inſtru.ꝛ inſtr le.l.cū de lanionis.§. aſinā.in fi.§.ꝛ in alio:vt.ſ.ti.ij.l.iiij.Itē ꝫ.ſ ti.ij.l.ſi alij.ſed pōt dici q̄ ibi erat dubiū qd teſtator ſenſerit.Itē facit.ſ.de exerci.l.i.§.fi.is. ibi i re igit ꝛc.ꝛ.ſ.q ꝛ s qb⁹.l.pſperit.Itē op.vt no.C.de fideicō.l.voluntatis.et facit.C.de fideicō.l.cū vir.ꝛ no.ſ.de le.ꝛ ſena.cō.l.nō poſſunt.Itē op. ſ.de re.du.l.in ambiguo.ſꝫ dic vt ibi.

b ℂ Aues[illegible]. gallinae. ſilueſtres puta faſiane ſenie vt pa tet p ſequētia.diuerſuꝫ enim ius in his ꝛ dome ſticis obſeruat:vt inſti. de re.di.§.gallinarū.

c ℂ Auiaria.i.gabie vbi ſunt aues:ꝛ hoc id q: ſi nobis lautior fugerent aues.Itē hoc eſt veruꝫ ſi teſtator talia bēbat alias ſecus:vt.ſ.ti.ij.l. ſi ſeruus.in prin.

d ℂ Faſianarij.i.ſerui q ſciunt artificia capiēdi aues,vel dic eē falcōes ꝛ accipitres ꝛ aſtores q alias aues capiunt.b. pina venor vt patet q: ſubijcit de paſtore ꝛ ſm hoc aſtores anim nomine continentur.ac.

O[illegible] Uerbū ſolet denotat ppe tuitatē.b.d.Bar.

e ℂ Qui ſaltū.in hiber nis.i.ſaltibus: ſunt.n. eſtiui ꝛ hyberni:vt.ſ.ō aqua.re.do.l.peregre §.ſi.ꝛ.l.iij.§ ſalt⁹.Itē no.non dr eſſe in fundo q ad tempus ē ibi.ſic. ſ.e.l.vxorē.§.legaue rat.ꝛ de pig.l.debitor. ꝛ.ſ.eo l.q ſilua.ꝛ.ſ.ti. ij.l.gener.§.vxori.ex ſ.d aur.ꝛ ar.le.l.ſi vxo ri.§.cum ita.ac.

I Ulianus Qui oē dicit nihil excipit. hoc dicit.Bar.

f ℂ Iulianus.omne.ſe. quia ſi ſimpliciter fundū ſeianū legaſſet:q: tunc ſi in parte que ſua eſt legaſſe vr.vt.ſ.ti.ij.l. ꝛ.i.ij.§.i.ꝛ.ij. ſic.ſ.e. l.heredibus.

g ℂ Debitoris.ſ.aſs deb itoris.vt.ſ. debitor poſſz lucretū.n.pte re ſpectu ſui iuris tm̄ legaſſe vr.ſic.ſ.ō le.i.ſi domū.§.ſi.ꝛ.l.ſeat⁹.§.ſi.

ℂ Et his verbis Uerba enunciatiua futuri euentus non indu cunt diſpoſitionem.b.d.Bar.

h ℂ Et his verbis.attendere.ſ.alias attendere.alias vendere.

i ℂ Condonet.vobis libertis quorum filij remanſerunt ſerui ꝛ erant ſerui filiorum domini.ꝛ dic condonet: vt vos manumittatis vel ipſi manumittāt:vt ita vobiſcū poſſint manere.ac.

k ℂ Nō poſſe.de rigore vbox:ſecus de equitate:vt.ſ.e.l.pater filiū. §.pe.vel vt ibi.vel dic vt no.ſ.ti.i.l.vnum.§.fi.ac.

ℂ Seruos Hec conditio ſi meus erit intelligitur inſolidum ſi te ſtator hoc ſenſerit.Bar.

l ℂ Seruos.hoc ſenſit.ſ.ꝛ hoc probatur.nā alia pars que erat teſtato ris deberetur:vt.ſ.ti.ij.l.v.§.fi.ꝛ.l.vj.in fi.ꝛ de condi.inſti.l.ij.in prin.ꝛ.ſ.e.l.qui concubinam.§.ſtichus.

m ℂ Predijs.cū hiis eſt grecum.i.inſertis.ac.

n ℂ Tempore.ſic.ſ.de aur.ꝛ ar.le.l.ſi ita.ꝛ.ſ.de lib.leg.l.ſi.in ſ.et ſ.e.l.nomen.§.i.ac.

o ℂ Acceſſerunt.vt ꝛ.ſ.de fundo inſtru.l.ſi mancipia.que videt ꝫ ꝛ h in legatarius accedere fecit:vt.ſ.ti.i.l.cū ita.ac.

N On aliter.a ſignificatione.magis vſitate.b.ad quod eſt.ſ.de ſuppelle.le.l.labeo.

p ℂ Aliud.q̄ ſonare verba videntur.R.ac.

q ℂ Teſtatorē.tūc.n.receditur a ſignificatione vbox:vt.ſ.de aur.et ar.le.l.pedicul*is*.§.labeo.ꝛ de ꝯdi.ꝛ demō.l.publius.§.i.ꝛ in alio

ci ſumēdum⁽ᵃ⁾ ē.nā i qbuſdā locis ouiū numero eē videt:cū ad ton ſurā venerint. P Aulus. A Uib⁹ legatis anſeres,faſia ni,ꝛ galline⁽ᵇ⁾ꝛ auiaria⁽ᶜ⁾ debē bunt. Faſianarij⁽ᵈ⁾ autē ꝛ paſtores anſex nō ꝯtinent niſi id teſtator expreſſit. M Arcellus. Q Ui ſaltū eſtiuum legauit:ꝛ hoc amplius ē eas res le gauerit q̄ ibi eſſe ſolent.nō vr de illis pecoribus ſenſiſſe q̄ hyeme in hybernis⁽ᵉ⁾ aut in eſtate in eſti uis eſſe ſolēt ſed de illis ſenſit q̄ perpetuo ibi ſunt. U Lpia. I Ulian⁹ rn̄dit teſtatorē adij ciēdo pdiū ſeianū oē⁽ᶠ⁾:ea q̄ꝫ ptez fundi ſupraſcripti q̄ſi ad ſe ptinentē videri p fideicō.religaſ ſe:quā ex cā pignoris nactus eſt ſaluo iur.ſ.ōbitoris⁽ᵍ⁾. ℂ Ex his vbis.Curate agros attēdere⁽ʰ⁾.ꝛ ita fiat vt fili⁹ me⁹ filios veſtros vobis ꝯdonet⁽ⁱ⁾ fideicōmiſſuꝫ pe ti nō poſſe⁽ᵏ⁾. ℂ Seruos cōes ita a ſe iā relictos ſi mei erūt cū mo riat nō deberi.ſi mō h ſenſit⁽ˡ⁾ te ſtatrix ut ita deberent ſi iſolidū ei⁹ fuiſſent. ℂ Predijs⁽ᵐ⁾ cū his enthicis q̄ in ea poſſeſſiōe ſunt relictis:mācipia quoqꝫ pdiorū cū illic teſtamenti facti tēpore⁽ⁿ⁾ fuerint cedent.Sꝫ ꝛ q̄ poſtea ac ceſſerint⁽ᵒ⁾ ſi mō hoc teſtator ma nifeſte expreſſit. M Arcellus. N On aliter a ſignificatiōe⁽ᵖ⁾ vborū recedi oportet: q̄ꝫ cū manifeſtū eſt aliud⁽ᑫ⁾ ſenſiſſe te ſtatorē⁽ʳ⁾. ℂ Titius codicillis ſuis ita cauit. Publio meuio oēs iuuenes⁽ˢ⁾ quos in miniſterio

habeo dari volo.Quero a qua⁽ᵗ⁾ etate iuuenes:ꝛ in quā,intelligi debeāt:Marcellus rn̄dit quos vbis q̄ pponerent demōſtrare voluerit teſtator ad notionē⁽ᵘ⁾ ei⁹ q de ea re cogniturus eēt ptine re.Nō.n.i cā teſtamētox ad dif finitionē⁽ˣ⁾ utiqꝫ deſcēdendū eſt: cū plerūqꝫ abuſiue loquant.nec pprijs noibus ac vocabulis ſem per utāt.Ceterꝫ eſtimari poſſet⁽ʸ⁾ iuuenis is q adoleſcētis exceſſit etatē⁽ᶻ⁾:quoad incipit iter ſenio res⁽ᵉ⁾ numerari. U Lpianus. S I cui lana legef:id legatuꝫ videf quod tinctū non eſt⁽ᵃ⁾. ℂ Siue aūt facta⁽ᵃ⁾ eſt ſiue infe cta lane appellatione continef. ℂ Queſitū eſt utrū lane appel latione ea ſola contineatur:que neta⁽ᵃ⁾ nō eſt:an ꝛ ea que neta eſt utputa⁽ᵇ⁾ ſtamen⁽ᶜ⁾.ꝛ ſubſtamē.Et ſabinus etiā netaꝫ⁽ᵈ⁾ ꝯtineri pu tat cuius ſnīa vtimur. ℂ Lane appellatiōe eaten⁹ extendi pla cet quoad telam pueniſſet⁽ᵉ⁾. ſciēdū eſt ſucidam⁽ᶠ⁾ quoqꝫ cōtine ri:ꝛ lotā ſi modo tincta non ſit⁽ᵍ⁾. ℂ Lane appellatione tomen tum⁽ʰ⁾ non continebitur: ſed nec ea lana ex qua qs q̄ſi veſtimen fecerit valitudinis⁽ⁱ⁾ vel deliti gratia ꝯtinebit.nec ea⁽ᵏ⁾ qdē que fomētatiōis gr̄a parata ſunt vel medicine lanaꝝ appellatiōe con tinenf:ſed ēt pelles lanate⁽ᵐ⁾ con tinētur:ꝛ hoc⁽ⁿ⁾ lane cedere ma feſtū ē. ℂ Lana legata ēt lepo rinā⁽ᵒ⁾ lanā ꝛ anſerinā⁽ᵖ⁾ ꝛ caprinā credo ꝯtineri: ꝛ de ligno⁽ᑫ⁾ quā epuo greci ligneaꝫ lanā appel

r ℂ Iuuenes Quilibet iuue nis dr q inter ſeniores ſi numeraf.ſed hoc dꝫ intelli gi ſm ꝯſuetudineꝫ ciuitatis. hoc dicit.Bar.

s ℂ Titius.iuuenes ſeruos.

t ℂ A qua.ſ.vnde icipiat di ci iuuenis ꝛ vſqꝫ quo.

u ℂ Ad notione.ſ.ic.C.de fi deicō.l.voluntatis.ꝛ.ſ.e.l. ſtic*us*.ac.

x ℂ Ad diffinitionē.ſ.ad ſtri ctā vbox ſig.R.ac.

y ℂ Poſſet.ꝯſiderato vero ſenſu verbi.ac.

z ℂ Etatē.ſ.complem.xxv. an.vt.ſ.de mino.l.i.i ſi.ac.

ꝛ ℂ Seniores.ſ.ſenex.q eſt a lx.an.ſupra:vt.ſ.de iure im mu.l.maiores.ꝛ inſti.de ex cu.tu.§.Itē maior.q̄nqꝫ.lx. an.vt.ſ.de adop.l.ſi pr̄.§. ſi.q̄ſ.iv.an.vt.C.q etate ſi.hoc ſm leges.ſꝫ ſm vulgare puntiatū mo res ꝛ p varietates vbox ſignificationes ſepe mu taf:vt.No.ar.ſ.de fun.inſtr. le.l.cū de lanionis.§.ſi.in ſi.ꝛ fa cit in prin.huius.l.ac.

S I cui. Appellatiōe la ne ꝯtinetur lana etiaꝫ a pellibus animaliū mortuox ſeparata ſucida vel pur gata ſiue nata vel nō:dūmodo nō ſit tincta nec ad formā te le redacta vel ad aliū ſpecia les vſus deputata.b.d.bar.

a ℂ Si cui.nō ē.no.appella tiōe lane ꝯtineri tinctā:vt ꝛ ſ.e.l.ſi.§.lino.ſed ꝫ.ſ.ō au. ꝛ ar.le.l.pediculis.§.labeo. vbi dicit cōtineri.Sol.inſpe cta natiuali ſignificatione cō tinetur:vt ibi.ꝛ.ſ.de aq.re. ra.do.l.ſi ex meis.§.fina. nō tñ dicit nō deſinere eē lanā: lꝫ tincta ſit.ſed conſiderata voluntatis interpretatione non.vt hic.que preualet ſm R.ac.

ꝛ ℂ Facta.tūc ē facta q̄ ē carminata ꝛ pectinata ꝛ barata ꝛ i manellis pa rata ad ponedū i tela.ac. a ℂ Netā.ſ.lanā neō.i.ſubtiliter ſi lā a colo trabo ſm.h.lꝫ alr h exponat. b ℂ Utputa.hec exempla. de neta ꝛ nō neta pūt i intelligi:ꝛ non ē vis:q: clare ſoluet.

c ℂ Stamē.ſ.ſtamē dr lana q̄ trabif a trama:nā trama remanet in dētibus pectinū.ſic bona lana purgata eſt aqua ordif poſtea tela appellaf ſtamē: ꝛ trama q̄ remanet appellaf ſbtegmē ex q̄ poſtea texif tela ordita.hoc ſta mē aliq vocāt barbā lane.ac. d ℂ Netā.nō tñ tinctā.vt.ſ.in prin.

e ℂ Lane.pueniſſet.i.ita ē pacata vt ſolū reſtet texere nōdū tñ ē i tela po ſita:q: tūc lane appellatiōe nō ꝯtineri.lꝫ ſecus ſit in lino.vt.ſ.e.l.§.lino.

f ℂ Sucidā.ſ.q̄ tonſa eſt de inferiori parte ouis.i.de corpore ſic dicta q: ple na ē ſuco.i.ſudore ꝛ pinguedine ouis ꝛ affert ſanitatē.vel dr ſucida.i.nō lota vt ſtatꝫ colligi.nā beccarij malicioſi nō lauāt vt plus pōderet:ex p hoc facit qd ſubijcit de lota. g ℂ Nō ſit.dic vt.ſ.in prin.

h ℂ Tomētū.ſ.genus veſtis de lana.nō aūt dicas q̄ lana bēat aliud tomē tū q̄ trama q̄ hn̄ cōtinet lane vocabulo:vt.ſ.e.l.q̄ſitū e.vel dic tomētū ē cooptoriū quoddā de lana factū vt ē lana vel falgana q̄ vtūf ruſtici p cul tris. i ℂ Ualitudinis.hoc ꝛ ſequens neſcio quale erat.ac.

k ℂ Nec ea.ſ.lana.ac. l ℂ Fomētatiōis.ſ.calefaciebat:vt foueret ſtomachū.ac. m ℂ Lanate.ſ.vn̄ lana nō ē tonſa adhuc.nō aūt dicit de pellibus qbus operimur. n ℂ Et hoc.i.pelles lanatas.

o ℂ Leporinam.ſ.vt lanam habeat.ac. p ℂ Anſerinā.ſ.vt pluma ꝛ ſemp dic ſi vt lana ad pānū vtebaf.ac. q ℂ Et de ligno.ſ.lana: vt de cānus vt dicunt forte id quod in vallibus producunt canelle.

a Factum. quando non restat nisi vt ponatur in tela lz quidaz aliter dicant: vt no. s. e. l. in prin. accur.
b Nectum. i. filatum: vt in prin. huius legis.
c In tela est. qr lana que est in tela nõ ptinet: vt. s. §. i. r. j. pri. §. Item differt i tincto lino r lana: vt subijcit. r erõ vtriusqz diuersitatis: qr plus pciositatis accipit lana p tincturã: r p telã q̃ linũ. sz. A. sz. R. ñcurauit redder rõez.

lane. Linum aũt lana legata vtiqz nõ ptinebit. lino aũt legato tã factum[a] q̃z infectũ continetur: qñ q̃z netũ[b] quoqz in tela ẽ[c]: quod est nõdum detextuz: ergo aliud in lino q̃z in lana est. Et q̃dẽ si tinctum linũ sit credo lino ptineri. De versicoloribus[d] videndũ est: r constabit apd veteres lane appellatiõe versicoloria nõ ptineri: sed ea oĩa videri legata que tincta sũt r neta: q̃ neqz detexta[e] neqz ptexta sunt. Proinde querit an purpura appellatione versicolor continteatur? Ego arbitror[f] ea que tincta nõ sunt[g] versicoloribꝰ nõ annumerari: r iõ nec albũ naturaliter neqz nigrũ cõtineri[h] nec alteriꝰ coloris naturalis. Purpurã aũt r coccũ[i] q2 nihil natiui coloris sunt cõtineri arbitror[k]: nisi aliõ sensit testator. Purpure aũt appellatione oĩs generis purpurã ptineri puto. sed coccũ nõ cõtinebit[l]: fucinum[m] r iacinũ[n] cõtinebitur. Purpure appellatiõe oĩs generis purpurã r subtegmẽ factũ ptineri nemo dubitat. Lana tingẽde purpure cã destinata nõ continebitur[o]. I Dem.

Cum sue ancille siue serui in testõ scribũtur[p]: hi designati vident quos paterfa. seruorũ numero habuerit. P Aulus.

Eadem in omnibus rebꝰ q̃s suas quis legauerit dicẽda sunt. U Lpianus.

Seruos aũt suos vl' ancillas eos accipimꝰ: q sunt pleno iure[q] testantis. Inter quos fructuarij nõ cõtinebuntur[r]. Sz qui bona fide testatori seruiunt suor appellatione magis est vt contineant: si mõ suor appellatione eos quos suoruz numero habuerit voluit contineri[s].

Eos vero quos qs pignori hypothecoue dedit: sine dubio inter suos legasse videbitur debitor[t]: creditor nequaquam[v].

Proinde si qs suos habuerit proprios sz quor operas locabat[x] vel pistoricas vel hystrionicas: vel si que alie similes sunt an seruorũ appellatione ẽt hos legasse videatur. quod r presumi oportet: nisi contraria volũtas testatoris appareat. Eũ[y] qui venaliciariã vitã exercebat[z] puto suorũ numero nõ facile cõtineri velle huiusmodi mancipia[2]: nisi euidens voluntas fuerit ẽt de his sentiẽtis[3]. nã quos quis ideo cõparauit vt illico distrahẽt: mercis[4] magis loco q̃z suor habuisse credẽdum est.

Vicarios aũt seruorũ suorũ numero nõ ptineri[a] pomponiꝰ. lib. v. scribit. P Omponius.

Si quis seruos suos legauerit: communes quoqz continentur[b]. r in quibus vsufructus fuit alienus. U Lpianus.

Nummis indistincte legatz h receptũ ẽ ut exiguiores[c] legati videantur: si neqz ex consuetudine[d] patrisfa. neqz ex regione[e] vnde fuerit: neqz ex contextu[f] testamẽti possit apparere[g]. I Dem.

Chartis legatis nemo dic[h] scripturas r libros iam factos legato cedere. H idem r ĩ tabulis est. I Dem.

Cum in substitutione legata repetantur. libertates etiã continentur[i]. P Aulus.

Quesitum est stichum seruũ ex eo fundo ãte annũ mortis testatoris adductũ: r disciplime traditum r postea in fundũz[k] non reuersuz an deberetur? Responsum est si studendi causa misisset nõ q̃ de fundo eũ aliorsum transferret: deberi. Meui filij q2 iam tibi maximaz partem facultatum dederi cõtentus[l] ẽe debes fundo sempromiano cum suis inhabitantibus idest familia r que ibi erunt. Quesituz est de nominibus debitor r nũmis[m]. Eadẽ[n] eplãz talez mi-

r Nõ ptinebunt. qr nec quo ad opinionẽ sunt eiꝰ q habet vsufructũ: r hoc si fructuariꝰ leget suos seruos secus si proprietarius: vt. j. l. proxi.
s Voluit ptineri. i. expssiz vt. j. de aur. r ar. le. l. qntus. §. argẽto. vel aliud cũ dicit suos: vt hic aliõ cũ dicat q sui sunt vt ibi. si q̃dẽ in testamẽtis rc: vt. j. de reg. iur. l. in testamẽtis. Sed ar. p. s. ad sil. l. i. §. i. r fa. j. e. l. nup. r. s. e. l. cũ sue. ac.
t Debitor. sic. C. de pig. ac. l. pignus. ac.
v Nequaq̃. nisi nolẽte debitore erãt in vsu creditoris: vt. j. de supel. le. l. legata. §. fi. r fa. s. q satisda. cog. l. sciendum. §. creditor.
x Locabat. i. vt tñ p dies necessarios sibi vtat: als mercis noie magis ptinet: vt. j. de au. r ar. le. l. cũ testõ.
y Eum. testatorem. ac.

z Exercebat. emendo r vendendo seruos. ac.
2 Mancipia. venalia.
3 Sentientis. s. testatoris. accur.
4 Mercis. s. ex interpretatione non seruata significatione vocabuli: vt. s. de tribu. l. i. §. i. r. j. de verbo. sig. l. mercis ac.

tur. hoc dicit. Bar.
k Quesitum. fundum. in sola videtur esse grammatica. sed tu fundum lego tali cum instrumento r hijs que in eo erunt cum [illegible]: j. de fun. instruc. r instru. lega. l. seia. §. pamphile.
Meui. Genus in medio positũ ex precedentibus r sequentibus restringit. h. d. Bar.
l Meui. cõtentus. p q̃õ vt legasse: vt. s. ti. i. l. peto. in prin.
m Et nũmis. i. an ptineant legato: r hec est prima q̃o. ac.
n Eadem. s. mater testatrix als eidem. s. filio. ac.

fit: argentum omne[a] & supellectilem quodcumque habeo tibi do: & quid in predio semproniano habeo: an supellex que in aliis prediis vel domibus eet ad me pertineret: & an servi quos in fundo aliis legavit[c]? Respondi[d] nomina & nummos[e] non videri legatos, nisi manifeste de his quoque legandis voluntas defuncte probaretur. Servos[f] ex hisdem fundis aliis datos[g] diminuisse[h] filii legatum. De argento[i] & supellectili que alibi eet eum cuius notio est estimaturum: ut id obtineat quod testatori placuisse a legatario probabitur[k]. ¶ Predia quidem relinquit adiectis his verbis uti a me possessa sunt & quecumque ibi erunt cum moriar. Quesitum est de mancipiis que in his prediis morarentur vel operis rustici causa vel alterius officii: ceterisque rebus que ibi fuerunt in die mortis an ad legatarium pertinerent? Respondi ea omnia de quibus queritur legata videri. ¶ De eo ut fundum meum campanianum genesie alumne mee ascribatis ducentorum[m] aureorum ita uti est. Queritur an fundus & reliqua colonorum mancipia si qua mortis tempore fuerint in eum debeantur? Respondi reliqua quidem colonorum non legata, cetera vero[n] videri his verbis ita uti est data. ¶ Illud fortassis quesitur[o] aliquis, cur argenti appellatio etiam factum[p] argentum comprehenderetur: cum si marmor legatum esset nihil preter rudem materiam demonstratum videri posset, cuius hec ratio traditur, quippe ea[q] que talis nature sint, ut sepius in sua possint redigi initia: ea materie potentie victa[s] numquam vires eius effugiant. ¶ Coccum quod proprio nomine appellatur quin[r] vermiculoribus cedere nemo dubitavit[t] quin minus[u] porro coracinum aut isginum aut melinum suo nomine quam coccum purpurave designatur. ¶ Cum vir[x] ita legasset. Que uxoris causa parata sunt ei do lego ego apud pretorem fideicommissum petebam: etiam res estimatas: quarum precium in dotem erat, nec obtinui[y]: quasi testator non sensisset de his rebus, at quin si in usum eius date sint nihil interest: ab ipso an ab alio comparate sint. Postea apud brunum valentem invenii ita relatum. Mulier res estimatas in dotem dederat: ac deinde dotem maritus ei legaverat his verbis. Que eius causa parata sunt emptaque essent: dixit emptorum paratorumque appellatione non contineri ea que in dotem data essent: nisi maritus eas res posteaque ipsius facte essent in uxoris usum convertisset. ¶ Rebus[z] que in fundo sunt legatis: accedunt etiam ea que tunc non sunt, si esse solent nec que casu ibi fuerunt legata existimantur. ¶ Celsus.

Si chorus[a] aut familia[c] legetur perinde est quasi singuli homines legati sint. ¶ His verbis que mobilia mea erunt do lego. nummos ibi repositos ut mutui darentur non esse legatos proculus ait. At eos quos presidii causa repositos habuit qui busdam bellis civilibus factitasset[v] eos legato contineri. & sepe audisse se rusticos senes ita dicentes. pecuniam sine peculio fragilem esse: peculium appellantes quod presidii causa reponeret[b]. ¶ Area[c] legata si edificata medio tempore fuerit: ac rursus area sit facta quamquam tunc peti non poterat nunc tamen debetur. ¶ Servus quoque legatus si interim manumittatur: & postea factus servus peti potest[d].

Idem.

Coniunctim heredes instituti, aut coniunctim legari: hoc est totam hereditatem & tota legata esse singulis data, partes autem concursu fieri[c].

Modestinus.

Servis legatis Masculinus gen[9] cōcipit femininum nō cō.b.d.bar.
a Servus.cōe nomē.imo est masculini servus sed hic dicit quasi r fit ex legis interpretatiōe.sic q̄ masculinū cōcipit femininū s;d nō cōuertit nisi in casibus vt no.j.ti i.l.l si ita sit scriptū.r facit.j.e.l.q duos r.j.de vb.si. l.dictatio §.i.r.l.illa vba optim[9].§.pueri.r.j.de adop.l.hoc āt.§.i.ac.
b Mulieribus.virgines,ut j.de ver.si.l. mulieris in pn. r hoc large accepto vocabulo alij pro corrupta tn̄: ut.j.de edil.edict.l.querit.§. mulieres.r de act.empt.l.ex ēpto. §.si quis virginem.ac.
c Pecudibus.pec[9] pecudis vel pecoris generale nomē est ad ea que gregatim pascunt: vt.j.e.l.legatis.§.pecorib[9]. r facit.j.de v. signi l.boues.in pn̄.
d Armento.r facit.j.de v. signi.l.boues.in pn̄.
e Ouibus.agnos q sunt minores anno nisi cōsuetudo patrie aliter se habeat:ut.j.e.l. cum quereretur.in pn̄.
Servus qui fugit dicitur esse in loco a quo fugit.b.d.Bar.
f Servus.cedit.q: nō intelligitur ibi morari vbi est in fuga:vt.j.de servis expor.l.si ticius.r facit.j.e.l.si ita.cum suis concor.
g Quod his.vivus aliud si in hereditate eos inuenisset r aditionis tpe a defuncto forte.vel ēt ab ipsa hereditate dudū pceptos.R.
h Vice.q sunt vice fructuū habes.j.de vsur.l.vsure.r.l. prediorū r.l.in pecudū.r.j. de pe.here.l.mercedes.
i Propom.si testatoris mētem benigne exaudias.lz verborum rigor cōtra.forte suadeat:vt.j.ad trebel.l.balista.r j.de vsur.l.in fideicōmissi.§. nōnunq̄.vel lex illa balista. nō obstat:q: ibi dicit testator quāticunq3 pecunia ex hereditate sive ex bonis meis ad eū peruenerit.ut h.non dicit nomē pecunie.Itē lex illa de vsuris non obstat q: ibi aliud apparebat ex volūtate dfuncti:r ex verbis eius.r facit.j. ti.ij.l.qui fructus:r.j.ad trebel.l.heredes.in pn̄.Itē cōtra j.de dote pre.l.iiij.§. si sol. ibi.accur.
Idem testator Appellatione posterorū continētur liberti.Bar.
k Idem testator.vt si quis nollet aliū haberet.Itē vt altero deficiente ad alios. Itē post mortem vltimi ad posteriores.nā liberi nō liberti cōtinentur in appellatiōe posthumorū.sic.j.de gradib[9].l. iurisconsult[9].§.parētes.r.C.d fideicō.l.cum acutissimi.
l Qui que.debent.s.sicuti intra vrbē q: nec hec nec illa debent si sūt causa custodie.alias secus si perpetuo. hoc.n.solū querebat.s.quare nus extenderet rōne appellatiōis.

m Nuper.hoc meum.s.vocabulo.
n Non hoc verbū.qd nō fuit appositū vt ideo debeat lz res nō fuit testatoris.q: nō debetur vt magis voluntatem defuncti qui voluit ita valere si suum esset non aliter.ac.
o Et ideo,q: demū probata voluntate defuncti ideo r.

Servis legatis etiā ācillas deberi:quidā recte putāt: quasi cōe nomē vtrūq3 servū contineat. Ancillis vero legat[9] masculos nō deberi nemo dubitat. Sz pueris legatis ēt puelle debenf. Id nō eque in puellis pueros cōtineri dicēdū est. Mulieribus vero legatis etiā virgines[b] debenf.sicuti viris legatis etiā pueros deberi respōdetur. Pecudibus[c] aūt legatis et boves:r cetera iumenta continētur. Armēto[d] aūt legato ēt boves cōtineri cōuenit: nō etiā greges ouiū r caprar. Ouibus[e] legat[9] neq3 agnos neq3 arietes contineri quidā recte existimant. Ouiū vero grege legato arietes r agnos deberi nemo dubitat.

Idem.

Servus qui fundo morari solitus erat si fugerit:lz post mortē testatoris apprehendat: fundo legato vt instruct[9] est etiā ipse legato cedit[f].

Idem.

Quod his vbis relictū est. qcquid ex hēreditate bonisue meis ad te puenerit:cū morieris restituas.fruct[9] quos hēs vivus[g] pcepit.itē que q3 fructuū vice[h] sunt:non venire placuisse. Nec.n.q;icq3 pponi[i] ex quo de his q̄q3 restituēdis testatricē rogasse pbari pōt. Idem testator[k] qui libertis fideicōmissis reliquerat substōne īter eos facta expressit ut post mortē extremi ad posteros eorū ptineret. Quero cū nemo ali[9] sit:nisi libert[9] ei[9] qui extremo mortu[9] ē: an is ad fideicōmissum admitti debeat? Rn̄.posterorū appellatiōe liberos tm̄.nō etiā libertos eor qui bus fideicōmissum relictū est fideicōmisso cōtineri:nequaquaz incertum est.

Idem.

Que tome essent legata sunt: ēt ei que custodie cā ī horreis extra vrbē reposita sunt. debentur[l].

Pompo.

Nuper constitutū est a principe ut nō adiecto hoc meum[m] si qs corpus alicui leget.et ita sentiat ut demuz prestetur si suum sit ita valere legatū ut appareat magis sniaz legantis:nō hoc[n] verbū meum respiciendū esse:r ideo[o] elegans est illa distinctio ut quotiēs certum corp[9] legatur:ad presens tps adiectum hoc verbū meū[p] faciat conditionem[q]. Si vo incertū corp[9] legatur veluti ita:vinū meuz r vestē meā:videatur pro conditione hoc verbū esse meū ut ea demuz que illi[9] sunt[q] uideanf legata:qd[r] nō puto fortiter posse defendi:sed h poti[9] r uestem vel vinū quod suorum numero habuit[s] hoc legatuz esse. Sic enim rn̄sum est[t] etiam quod coacuit vinuz legato cedere: si id vini numero testator hūisset. Plane in mortis tempus collatum hunc sermonem[v]. vestem que mea erit sine dubio pro cōditione[x] accipiendum puto. Sed r si chuz qui me[9] erit puto pro cōditione accipiendū. Nec interesse vtrū ita qui meus erit:an ita si meus erit: vtrobiq3 conditionē eam esse. Labeo tamen scripsit etiam in futurum tempus collatum hunc sermonem qui meus erit pro demonstratione[z] accipiendum : sed alio iure vtimur.

Proculus.

Si ita legatum est: domum queq3 mea ibi erunt.cum moriar[i]:nummos ad diem[c] exactos a debitoribus ut alijs nominibus collocarenf:non puto legatos eē:sz labeonis distinctionez ualde probo qui scripsit nec quod casu abesset minus esse legatum:nec quod casu ibi sit magis esse legatum.

Paulus.

Et fideicommissum[9] r mortis causa donatio appellatione legati continentur.

Paulus.

Lana legata vestem que ex ea facta sit[a] deberi non placet. Sz r mā legata:nauis armariūue ex ea fcm̄:ñ uēdicenf[b].

...secus si refecta sit eadem carina nō muta... .§.fi.ac.
...nunc desinit: vt no.§.e.l. questi.§.illud. ...ruc.l. qui vsufructū in pri.z.§.q.mo.vsufr.

pluribus.z.§.de here.insti.l.interdum.in prin.z adde distinctionem que est.§.de vsufru.ac.l.i.in fi.

q Nominatim.a quo honerato.
q Nomen honerati.vt a primo herede vel ab herede legatarij:vt.§.co.l.si sic.§.i.vel ab heredibus simpliciter:vt.j.e.si pluresiis.sic econtra in persona legatarij:vt.j.de codi.z demon.l. nominatim z facit.§.si cer.pe.l. certū.z insti.de exhere.li.§.i.ac.

Naue autem legata dissolu ta[a]: neqz materia neqz nauis de betur[b]. Massa autem legata capi ex ea facti exigi possunt[c].

Idem.

Re coniuncti videntur: non etiaz verbis, cuz duobus se paratiz[d] eadē res legef. Itē verbis, non etiam re, titio z seio fundūz equis partibus do lego. Quoniaz semper[e] partes habēt[f] legatarij. Preferf[g] igitur omnino ceteris[h] qui z re z verb coniunctus est. Nō si re tm[i] coniunctus sit constat non cē po tiorem[k] tm. Si vo verbis quidē coniunctus[l] fit: re autem non[m]: questionis est an coniunctus[n] po tior[o] sit: z magis est: vt ipse[p] pre feratur.

Aulus.

Nominatim legatum acci piendum est, quod a quo[q] legatum sit intelligitur, licet no men[q] pronunciatū non sit.

Aulus.

Prediis per preceptionem filie datis cum reliquis ac torūz[r] z colonorūz: ea reliqua vi dentur legata que de reddditu p̄ diorum[s] in eadem causa manse runt[t]. alioquin pecuniam a colo nis exactam[t] z in calendariūz[u] in eadem regione versam reliquis non contineri: neqz colonorūz: neqz actorum facile constabit: tam z si nominatiz actores ad fi liā[x] pertinere voluit. Ex bis verbis lutio titio p̄dia mea illa cū pretorio: sicut a me i die mor tis mee possessa sunt: do. instrm

rusticū: z omnis que ibi fuerunt quorūz dn̄s fuisse instructior[y] de beri conuenit. Colonorum reliq̄ non debentur[z]. Pater filie tabernā purpurariam cū seruis institoribus z purpuris: que i die mortis eius ibi fuerūt legauit: neqz p̄cia purpure ꝯdita[?]: neqz debita[*]: neqz reliqua legato cō tineri placuit. Titio seiana predia sicuti cōparata sunt[a] do lego. Cuz essent gabiniana quo qz simul cuz seianis vno precio cōparata, non sufficere solum ar gumentū emptionis[b] respondi: sed inspiciendūz an litteris z ra tionibus[c] appellatione seianorz gabiniana quoqz cōtinentur[d]: z vtriusqz possessionis cōfusi red ditus[e] titulo seianorūz accepto lati[f] essent. Balneas legate domus esse portiones constat[g]. Quod si eas publice prebuit, ita demuz domus esse portionem balneas[h]: si per domum quoqz intrinsecus adirentur[i] z in vsu patrisfamilias vel vxoris non nunquam fuerunt: z mercedes[k] eius inter ceteras[l] meritorum domus rationibus accepto fere bantur: z vno precio[m] cōparate vel instructe cōmuni iure coniū ere fuissent. Qui domū pos sidebat ortum vicinum edibus cōparauit, ac postea domum le gauit. Si ortuz domus causa cō parauit vt ameniorez domum ac salubriorez possideret: aditū qz in euz per domuz habuit: et ediūz eius additamentuz fuit:

P Redijs. Uerba gene ralia accessorie apposita ad suū principale restringun tur.b.d.bar.
r Prediis.actorū.qui fue runt z ipsi filio prelegati vel etiā eidē filie: vt.j.dicitur.
s Prediorū.restringit no men reliquorūz pp adiunctā: vt.§.ti.i.l.cum pr.§.dulcissi mis.z.§.§ ser.tu.p̄.l.q duo.
t Cū manserūt.sed vr vsqz in diez mortis testatoris.R.
t Exactam.per testatorez.
u In calendariū.sic enene rat q in calendariū fuerat re dacta.alioquin sufficeret solū exactio ad huius legati denominationē sicut in quolibz debi to legato: vt.§.ti.i.l.si sic.§. si inibi.z.j.e.l.offidius.z dic vsam nō noie filij.als sec' vt.j.de pecu.le.l.fi.z.§ tit.i.l. aurepe.in prin.
x Ad filia.quare eorū reliq ad se potius ptinere allegat filia:z lz perperā.als filiam quod volebat filia etiam pe cuniam calendarij.ac.
y Ex bis instructior.z sic est instrm patrisfa. sic.j.de fun. instru.l.seie.§.fi.z.l.p̄dia.§. liberto.z.§.e.l.q̄sitū.§.p̄dia.
z Debentur: vt z.§.e.l.q̄si tum.§.peto.ac.
z Pr.ibi.l.i taberna.a3o.
? Condita.in taberna cum erāt iaz exacta z dic purpure vendite.als ē credita. sed tūc supsunt pp hoc q dic' d̄bita.
* Debita.l.precia nōdū ex acta.z faut.j.d an.z ar.le.j. vxori.§.i. z.j.ti.i.l. gn̄ali.§. vxori.z.§.e.l.vxorē.§. lega uerat.z.§.ti.i.l.gavus.l pri. z.j.d fun.istru.l.seie.§.p̄dia. l.pri.z.§.i.z.ij.§. pri.§.ac.

Titio. Dēis istis casus q se quuntur vsqz in fi. sunt pulchri casus. Ex vsu testatoris magis q̄ ex instru mentis emptionis voluntas eius perpenditur.b.d.Bar.
a Titio. comparata sunt.hinc oritur qō.R.
b Emptionis.no. q instrm emptiōis nō pbāt fines plebanat': vel plebiū vel curiarū: sic.C.de iure deli.l.cū aliqs.§.z ar.§.C.de ꝯbē.sup.l.optimaz.
c Ex rationibus.l.instrō emptionis traditionis ꝯtinef seianum vocabu lum tm z de gabiniano cum eo fuit intellectum.vel dicm instrumentis lo cationem z traditionibus factis colonis a patrefa.ac.
d Continentur.l.significarentur.z facit.j.de reb.du.l.i.z.m.z.§.ti.i.l. gaz'.§.fi.z.j.de fundo instruc.l.seie.§.tyrannie.
e Reddit'.z forte sūt sub eiusdē villici cura: vt.§.e.l.pfon'.§.sepronio.
f Acceptolati.als acceptolati z tūc plana.als accepto legati z tūc dic ti tulo.i.noie accepto.i.electo z expsso in legādo z legati eēnt.i.legati itelli gerenf.mirum quo magis seiano predio q̄si toti pars cedat vt gabinianūz dn̄i satis erit destinatio.vt.j.de vbo.sig.l.locus z.§.ti.i.l.q in terrūz.§.i.

Balneas. Ex aditu indicaf an balnee vel ortus cedāt domui.bar.
g Balneas.constat.vn legata domo continef balneū vel balnea.z hoc si non publice prebuit.als distingue vt subiicit.
h Balneas.l.dicendum est.
i Adirentur.balnee.
k Et mercedes.balneorum.
l Inter ceteras.l.mercedes.
m Et vno precio.l.cōi qō est.j.z facit.j.pri.§.z.§.fi.z.§.pri.§.cuz suis concordan.z no.hunc.§.z sequentes.q facuint ad qōnem facti.z facit.§. de act.emp.l.si mercede.§.i.ac.

Qui domū. Idē dicit qō p̄cedēs.z est bon' casus.aduerte.Bar.

...p̄z.q dictio q̄si nō pōt tūc bn̄ ꝯtinuari. ...ciete que ōz legatarijs accrescere.z dictio ...ic et illa cuius.q.d.§.nō ad plenū sunt con ...iuncto ad plenū ꝯiungif.igitur zc. ...erbis tm̄.vel re tm̄.nō obstat.§.ti.i.l. me ...t ibi no.ac.
...ponit vsqz ad fi. Primus an coniunct' re ...bis vel vbis tm̄.z dr q nō. Secūdus ē an ...iuncto re tm̄.z dr q sic. Tertius casus an ...cto vbis tm̄.non est in littera d'm Joā. ...o querif an ꝯiunctus re tm̄ pferaf ꝯiuncto ...us an cōiunctus re tm̄ preferaf ꝯiūcto ver ...oc vltimo dicunt ecōtra.s.vt vbis tm̄ cō ...iuncto.quod magis sonat hec littera.sed ...simul admittunf.s.cōiunctus vbis tm̄ et ...ita quis ar.§.de le.ij.l.meuio.in prin. ...bis vel vbis tm̄ sm ioā. vel sm.R.cōiū ...to verbis tm̄ prefertur sm eum.ac. ...cuius portio deficit.ac. ...us sic re z verbis coniunctus eidez s3 Jo. ...m̄ coniunctus est. ...sm Joā.vel re tm̄ sm.R. ...bis tm̄ sm omnes. ...est ꝯiunctus sm Jo.vel sm.R.re tm̄ et ...z insti.de le.§.si eadē.z.§.de lega.i.l.si

a ¶ Qui domus ptinebit. ortus. sic. j. de dā. infec. l. qd̄ pclaue. et. ff. de serui. vr. pre. l. si. r. ff. de ser. rusti. pre. l. si patrē. Jtē faciūt. ff. pri. duo. §. cū suis ɔcor. . r. j. proxi. §. cū suis cōcor. r. ff. de act. emp. l. fundi. §. si.

b ¶ Appellatiōe. vno pcio. maxime ad hoc. ut cedat sufficit dn̄i destina tio vt. ff. de le. a. l. qui in rerum. §. i. r no. ff. e. l. §. titio. r faciūt supiores tres §. cum suis concor.

tione fratris r sororē contineri: vt. ff. de pac. l. tres fratres ... linum cōcipit femininū: vt. ff. e. l. qui duos. r. l. qui seruos. ... ac.

x ¶ Collegio. qd̄ est licitū collegiū: vt. j. de iure immu. l. si. ac.

y ¶ Optimus (quo verbo liberū tn̄ legat: vt. ff. ti. ij. seruo legato ... si fundus.

S imibi. In legato gn̄n līs nō venuīt ista. b. d. b.

c ¶ Si mibi. bōdes erūt (quos instituerat.

d ¶ Cum casulis. i. paruis do mib⁹ que in fundis erāt. nlias casulis. i. locū siue areā parātam ad edificandū.

e ¶ Emptiōe. qr vno pcio oīa bis sunt empti: vt. ff. l. prox. §. ti. no. ac.

f ¶ Tabulariū. i. liber in que intrararū n tabulis. i. instrūs dictū vel. i. scriniū de tabulis vbi erant instrumēta. ac.

g ¶ Cōia. vtriusqz bōdis. ac.

b ¶ Legato. l. meme. r sic remanēt cōia r fac. j. de fun. in struc. l. quesitū. §. pa pi. r. ff. eo. l. vxorez. §. legauerat r. j. de vsufru. le. l. gn̄ali. §. vxori. r. ff. tit. i. l. gayus. r. j. proxi. §. r. ff. l. proxi. §. pater.

i ¶ His vbis. excepto (ex hoc vbo. questio procedebat que erat superiori similis.

k ¶ De pecunia. (q̄ fenerandi vel cuiusuis pūdis erogatio nis cā ibi foret. rn̄. sec⁹ si ut thesaurus: vt. ff. e. l. si chor⁹. §. i. r. l. quesitū. r. l. si ita cuz suis concor. r. ff. proxi. §.

L Ucius. Audū pceptuz testatoris nō vz. b. d. b.

l ¶ Suburbana. (orti in ciuitate. vt. C. de predi. mino. l. si predium. ac.

m ¶ Instituit. r sic fcā est alienatio quā testator vetuit fieri. az. vt. ff. ti. i. l. peto. §. fratres sed ar. cōtra. ff. de ali. iudi. l. ex hoc. §. alienare. ac.

n ¶ Juliū. (āis iuliā. mis iuliū. cui testator erat agnatus r sic q̄si de familia volebat remanere ex familiaz alienatū. ac.

o ¶ Ad heredem. (etiaz extraneum. Accur.

p ¶ Nondū. (sic. ff. de le. i. l. filius. §. diui. r. ff. e. l. pf. §. iulius. r ɔ positū r h potes ponere r soluere. r facit. j. de cond. r demon. l. titio. in prin.

¶ Sempronie. Si fertur absolutoria in vna cā non obstat exceptio rei iudicate in alia agenti. b. d. bar.

q ¶ Sempronie. petens (adiecta causa ex mutuo r secundo agi ex testamento.

r ¶ Uicta. qd̄ esse debuit nisi iurasset: vt. ff. ti. i. l. lucius. §. quisquis. r. ff. e. l. cuz quis. §. codicillis. ac.

s ¶ Fideicōmissuz peti. (nisi pbetur errore ductū r credens debitū legasse. vt. C. de fal. cā adiec. le. l. i. r. j. de cōdi. r demon. l. cum tale. §. cū falsa.

t ¶ Quidā. (sic facit. ff. e. l. quesitum. §. predia. r. j. de aur. et le. l. si vxori. §. i. ac.

¶ Quesitum. Appellatione fratrum continentur sorores. b. d. Bar.

u ¶ Pertinere. (no. appella-

domus legato continebitur.[a] ¶ Appellatione domus insulam quoqz iunctaz domui videti legatam si vno precio[b] fuisset cōparata rum domo r vtriusqz pēsiones similiter acceptolatas rationibus ostenderet. P Au.

S I mibi menia r negidia filie mee beredes erunt[c]: tūc menis e memo sumito: precipito sibiqz badeto fundos meos illū r illum cū casulis[d] r custodibus oium bonorū fundorū: r cū bis oibus agris qui ad ɔiunctionē cuiusqz eorū fundorū emptōne[e] vel quolibet alio cāu obtigerint. Jtē cū oibus mancipijs pecoribus iumentis ceterisqz vniuersis specieb⁹ que in eisdez fundis quoqz eorū cū moriar erūt: vti optimi maximiqz sunt: vti qz eos in diē mortis mee possedi. r vt plenius dicā ita vti clauduntur. Jn fundo aūt vno ex his qui prelegati sunt tabulariū[f] est in quo sunt r cōplurium mancipiorū emptiones. Sz r fundoz r variorū contractuū instrumēta: preterea r noia debitorum. Quero an instrumēta cōia[g] sint? Rñdi sm ea que proponerētur instrumēta emptionuz item debitoruz que in fundo prelegato remanserūt non videri legato[h] contineri. ¶ His vb is[i] domibus legatis fidei beredū meorū cōmitto: vti sinant eū habē domus meas in quib⁹ babito: nullo omnino excepto: cū omni instrumēto r repositis oibus: non videri testatorē de pecunia[k] numerata aut instrumētis debitoruz sensisse. S Ceuola.

L Ucius titi⁹ testamento suo ita cauit: ne nullo mō predia suburbana[l] aut domū beres alienaret. Filia eius bēs scripta beredē reliquit filiaz suam: que easdem res diu possedit: r decedens extraneos beredes instituit[m]. Quesitū est an predia pertinerent ad iuliū[n] qui lutium titium testatorez patruuz maiorez babuit? Respondi nibil propositi contra voluntatē defuncti factuz: quominus ad beredē[o] pertineret: cū boc nondū[p] preceptū est. ¶ Sēpronie[q] mulieri mee reddi iubeo ab heredibus meis c. aureos: quos mutuos acceperaz. Quesituz est si eaz pecuniaz vt debitā sempronia petens vi

cta[r] sit: an fideicom[s]. peti possit? Respondi sm ea que proponerentur posse ex causa fideicō. peti. quod apparuisset nō fuisse ex alia cā debitum. ¶ Quidaz[t] predis legauit libertis adiectis bis vbis vti a me possessa sunt: r q̄cūqz ibi erūt cū moriar. Quesitū est an mancipia que in bis pdijs morata in diē mortis patrisfa. fuerūt operis rustici cā vl' alteri⁹ officij: ceterēqz res q̄ ibi fuerūt ad legatarios ptineant? Rñdi ptinere[v]. ¶ Quesitū est an qd̄ bēdes fratrib⁹ rogati eēnt restituē. et ad sorores ptineret? Rñdi ptinere: nisi aliud sensisse testatorē pbet. ¶ Collegio[x] fabrorū funduz cuz filuis que ei cedere solēt vti optim⁹[y] maximus qz est legauit. Quero an ea quoqz que i die mortz ibi fuissent. i. fenū, pabuluz, palea, itez machina, vasa vinaria. i. cuppe r dolia q̄ in cella defixa[z] sūt. item granaria eēnt legata? rñdi nō recte peti qd̄ legatum nō esset[&]. ¶ Ex pte⁹ dimidia beredi īstituto per pceptōez fundū legauit: r ab eo ita petijt. Peto vti velis cobēdez tibi recipē in fundo iuliano meo quez ampli⁹ te recipē iussi, claudiū verū nepotē meū cognatuz tuū. Quero an ptes fundi ex causa fideicōmissi nepoti debe renē? rn̄. deberi. ¶ Lpia.

L S qui cōplures[z] libros relinquebat tribus ex his fundū legauerat: r petierat ut curarēt ne de noie suo[a] exiret: q̄rebatur ex trib⁹ q primus moriebat vtrū vtriqz ul' alteri ex his q in legato sibi cōiuncti eēnt relinq̄re partē suaz deberet: an possit uel alij[b] coliberto suo eā relinq̄re? Platuit r si volūtati qd̄ eēt, satis illū factuz[c] r si alij reliqsis. Qd̄ si nulli dedisset: occupantis an oiuz coliberto rz r nō eoz tm̄ qbus pariter legatū eēt fideicōmissi petitio esset dubitabatur. Et iulian⁹ recte omnibus[d] debeti putauit. M Etia.

Q Uisquis mibi bēs erit dāinas esto dare: fideiqz eius cōmitto: uti det quātas sūmas dictauero[e] r dedero. Aristo res quoqz corpales[f] cōtineri ait: ut predia mancipia vestem argentum: qz r boc verbuz quātas nō ad numerataz dūtaxat pecuniā referri i ex dotis[g] prelegatione: r

z ¶ Defixa. i. que ... fixa sunt: r sic defi... fin. b. sic. ff. de ... l. sz si qd. in fin. ac.

r ¶ Nō eēt. (obscure ... dic. sz dic qz. ff. ... nō videnē legata. ... fundi nibil est ... fra se affixū ... act. emp. l. fundi. ... r. j. de sup. le. l. ... dixisset instrm vel ... instructo cōtinerent ... fundi r patrisfa. ... de fun. instru. r ... le. l. quesitū. §. a. r. §. ... si fundus. sed simplic... gato nequaquaz ... ri. vt. j. de fun. ... instru. l. ij. §. i.

¶ Ex parte ... babuisti de verio ... vbū in. l. pf ... co. r. b. d. Uerba ... titutionis directa ad ... um non ad eū ... tuitur babēt vim ... cōmissi. b. d. bar.

? ¶ Ex parte. ... ff. e. l. pf. §. ... ff. eo. ... §. ex bis ... l. pater. in fi.

L S qui. Appellatione familie cōtinentur et q a testatore nō fuere noiati. b. d. bar.

z ¶ Complures. (puta quattuor.

a ¶ Noie suo. (familia sua (vel dic libertorum.

b ¶ Uel alij. (non nominato. ac.

c ¶ Factum. (saluet voluntate testatoris. ac.

d ¶ Oibus. (nō occupāti r nō noiatis tn̄. ... nō sunt ɔiuncti ... semel babuerint ... vsufructu qui et ... accrescat: vt. ff. de vsufruc. l. i. §. fi. Jte r boc verū si omnes volunt. omnes enim sunt pariter prum patrono ... alter alteri non est ... ferēdus vt. ff. ti. i. l. peto. §. fratre. ac.

Q Uisquis. ... bū cēa r verboz ... summa referuntur ... ad corpora. b. d. bar.

e ¶ Dictauero. (i. ... ro: vt. j. i fi. l. sec⁹ ... r postea bāc ... tiōez ponat: vt. ff. ti. ... l. talis. in prin. r ... l. ... tur.

f ¶ Corpales. (dictas post dictā pfatione. ac.

g ¶ Ex dotis. (puta ... vir vxori mee ... mā q̄cūā in dote ... ab ea ei do lego ... solū pecunia numerata sed etiā alieres continentur r est ad boc. j. de dote ple. l. vxori mee.

a Empte hereditatis. de qua dic. vt. j. de ver. sig. l. cum stipula. ... ff. de pe. l. si creditor. in pn. t. ff. de here. ven. l. venditor. ac.
b Accipi. i. pstata propositiõe. s. vt ptineat et ad alias res preter pecuniam numeratã. ac. c Ut. i. sicut. ac.
d Argumentis. de dote t de hereditate. ac.

peni. t ortis ad suam administrationẽ pertinentib᷒ vel. i. in penu vsui suo habuit. s. offidius.
y Reru. que ex reliqs erãt in vita dñi t vsui dñi esse ceperãt. ea. n. sola reliquorũ noĩe videntr: que dñs in suũ vsum nõ retinuit. s3 apud colonos remanẽt. t probatur hoc ex. j. ibi pone inquit ꝛc. ac.

stipulatiõib᷒ ẽpte hẽditatis sparet. t sũme appellatio sitr accipi᷒ oz vt in his argumẽtis que relata eẽnt onndit. Uolũtatẽ preterea defuncti q̃ maxĩe in fideicõmissis val3 et snĩe suffragari. neq3. n. post cã pstationẽ adiectur testatorẽ fuisse res corporales si dũtarat pecuniã numeratã pstari voluisset. Ains.

Si titius ex pte hẽs rogat᷒ sit menio hẽditatẽ restituere: t rursus titio cohẽs ei᷒ rogatus sit suã ptẽ: aut ptis ptẽ restituere: an hãc quoq3 ptem quã a cohẽde ex fideicõ. recepit titi᷒ restituere menio dbeat: diuus Antonin᷒ cõsult᷒ rescripsit nõ debere restituere: q2 appellatiõe hẽditatis neq3 legata neq3 fideicõmissa ptinebunt. Aulus.

Offidius quidã istituta filia valeriana hẽde: actori suo antiocho data libertate pdia certa t peculiũ t reliq̃ legauerat: tã sua q3 colonoꝝ: legatarius pferebat manu patrissa. reliquaꝝ: t tã suo q3 colonoꝝ noĩe. Itẽ in eadẽ scriptura adiectuz ẽ in hũc modũ. Itẽ eoꝝ quorũ rõnez reddere debeat. sc3 q̃ in credito habuerat pssa. frumẽti vini t ceterarũ rerũ: que ab ipsa libertus petebat: t ex his reliqs eẽ dicebat: t apud presidẽ obtinuerat. Ex diuerso õdicebat reliqua colonoꝝ ab eo nõ peti: nec ppria. Diuersam sũt eẽ cãm eoꝝ que i credito eẽnt. Impator iterrogauit partẽ legatarij querendi cã. pone ingt in credito centies centũ aureoꝝ eẽ: q̃ in vsu suo sumi solerent. diceres totũ qd eẽt relictũ i archã dberi: t placuit recte appellasse. A pte legatarij suggestũ est quedã a colonis post mortez pssa. exacta. Rñ. hoc qd post mortẽ exactuz fuiss3 reddendum esse legatario. Idem.

Si plures gradus sint heredũ: t scriptũ sit heres meus dato. ad oẽs gradus hic sermo ptinet: sicuti h̃ vba qsqs mihi heres erit. itaq3 si qs velit non oẽs heredes onerare legatoꝝ pstatione: sed aliquos ex his nomiatim damnare debet. Idem.

Seruis vrbanis legatis, quidã vrbana mãcipia non locis: s3 opere separãt: vt l3 in predijs rusticis sint: tñ si op᷒ rusticũ nõ faciũt vrbana vident. Dicendũ est aũt q̃ vrbani itelligendi sunt q̃s pssa. iter vrbanos annumerare solit᷒ erat: qd marĩe ex libellis familie: itẽ cibarijs dep̃hendi poterit. Uenatores t aucupes vtrũ i vrbanis an i rusticis ptineant pot dubitari. S3 dicẽdũ ẽ vbi pssa. morat: t hos solebat ibi eos nũerari. Muliões de vrbano ministerio sũt: nisi propter opus rurestre testator eos destiatos hẽbat. Eũ q nat᷒ est ex ãcilla vrbana t missus i uillã nutriẽdus: interim in neutris eẽ quidã putãt. videamus ne i vrbanis eẽ itelligat. qd magis placz. Seruus lecticarijs legatis. si idẽ lecticari᷒ sit et coc᷒ accedit legato. Si alij

e Et sentẽtie. vt sũma appellatiõe corpora ptineant. t no. voluntatẽ circa fideicõ. vt ... l. pe. ac.
f Adiecerunt. ẽ pone ergo scriptura intelligit pma sic. ff. e. l. mmus. in fi. t ad hoc q̃ vba volũtatẽ p trahant facit. j. õ sup. lega. l. labeo.

Si titius. Appellatione hereditatꝫ nõ continent legata et fideicõmissa. h. d. bar.
g Si titius ex parte. puta dimidia. ac.
h Hereditatem. ita his vbis rogo te titiuz vt menio hereditatem restituas qui meni᷒ nõ erat hẽs in aliquo. ac.
i Coheres. puta gayus qui in alia dimidia erat heres. ac.
k Partis partẽ. de dimidia sue partis intelligit nisi dicerent aliud. vt. j. õ v. si. l. nomẽ filiarum. §. i. ac.
l Restituere. p fidei commissum.
m Nõ debere. imo videt q̃ sic vt. j. õ fidei. l. cũ virum que ẽ cõtra. sed distingue vt ibi not. per. l. j. ad trebel. l. heredi᷒. t ad. l. falc. l. diui. t facit. ff. e. l. sextilium. t. ff. titu. i. l. mile. §. si. ac.

Offidius. Appellatiõe reliquorũ tã continet pecunia iã exacta vel que vsibus patrisfamilias est deposita. h. d. Diuidit in quinq3 ptes. Primo ponunt vba testatoris. Scdo ponũtur vba libelli a legatarij. Tertio ponũt vba eius q̃ ... ponit t appellauit. Quarto ponũt vba ipatoris iudicãtis. Quinto ponit noua qõ t eius terminatio. Scda ibi legatarius pferebat. Tertia ibi ex diuerso. Quarta ibi ipator. Quita ibi: a pte legatarij
n Offidius actori. s. villico suo qui vocabatur antiochus.
o Reliqua. quo noĩe tã in horreis penes se antiochũ de pecuña de posita ante q̃ heret testis: q̃ post ex reliquis istius exacta a se. t sic de ... ad se ptinere diceret iste libertus s3 pperã rñdit. ac.
p Colonoꝝ. quos hẽbat ibi seruus in pecu. R. vel dñs. t que sunt ... ff. e. pdijs. in prin. t. ff. ti. i. l. lucius. in prin. ac.
q Legatari᷒. s. libert᷒. t siue hẽas man᷒ siue manum q2 testator sua manu scripsit. Itẽ siue hẽas reliq̃ꝝ siue reliquoꝝ. s. legatoꝝ hñi ẽ. ac.
r Pferebat. i. dicebat in libello conuentionali.
s Manu. als manum. t Reliquaꝝ. als reliquorum.
u Eadẽ scriptura. s. libelli conuentionalis dati a liberto hoc mõ. Itẽ ... est s. reliq̃ coꝝ quorũ rõne reddere dz. s. vini t ceterarũ ... est. j. dicebat. n. de his debeo rõnẽ reddere. at sub reddi ... reditio reliquoꝝ ptinet. vt. j. de õdi. t demõ. l. cũ ser. ... aũt ei antiocho legauit offidius. vel dic scriptura testi ... testatoris. Itẽ eoꝝ reliq̃ lego quoꝝ rõnez redder dz. ... s. i credito ꝛc. nõ sũt testatoris vba s3 libti petẽtis et ... q̃. j. positã repetit q̃si oblit᷒ de pmo q̃. s3 pma lectura ... t iunge. s. vini ꝛc. als vt. R. hos gtios p accusatiuus ponit.
x In credito. i. in deposito apud antiochũ p sua villicatione. s. et

z Que. s. oia petebat libertus. ac.
t Ab ipsa. s. valeriana.
? Obtinuerat. ꝛ appellatũ fuerat. ac.
y Ex diuerso. s. a pte filie.
a Cõtradicebat. liberto.
b Ab eo. actiue t dic a libto. accur.
c Non peti. s. posse: vt sic s3 hec due nõ iuste petit multo iniustius que sunt in credito als in cõdicto sed si falsa ẽ petitio. vel veri᷒ petẽdo que sunt in credito nõ petis reliq̃ tua vel colonorum q2 in istis nõ resisterem.
d Diuersam aũt pro q2 vel aũt ponit pro certe. t fiebat h̃ allegatio i cã appellatõis. ac.
e In credito. als in õdicto. t hñ. i. in deposito als credito t pro eodẽ sm hug. nam q pomit credit t cõfidit de deposítario. t erat cõditũ apud antiochum. ac.
f Imperator. de appellatõ ne cognoscens.
g Aureoꝝ. s. summaꝫ.
h Suo. s. offidij. ꝛ not. h q̃ iudex pot opponere partib᷒ vt h̃ t. ff. de his q̃ in testõ de le. l. prime. §. antoninus. ibi cesar dixit. t silẽtiũ imponere vt ibi subiicit. in. l. prime. et de iure supplere t de facto q̃si q3: vt. C. vt que dsunt aduo. par. l. i.
i In archã. apud antiochũ.
k Deberi. s. ei liberto. quasi diceret non. ac.
l Placuit. imperatori. q̃si obiectioni legatarius ratiõabiliter non valuit rñdere. ac.
m Appellasse. hẽdem. t sic recissa fuit snĩa psidis. ꝛ no. iu dicem appellationis sufficere si dicat pronũcio recte appellatum. sed forte secus si pma sentẽtia fuit absolutoria: vt no. hoc. C. de appel. l. eos in prin. ac.
n Suggestuz est. post cassatam priorem sniam. ac.

o Exacta. per heredem.
p Legatario. q2 hoc in reliqs mansit nec a patresa. nec a pncipis iudicio fuit sdẽptuz. sec᷒ aũt si ipse pssa. vin᷒ exegisset vt. ff. hac. l. colligit. t. ff. ti. i. luti᷒. i pn. t. ff. e. pdijs. i pn. t de le. i. si sic. §. i. l si. t ar. j. õ li. le. l. ij. i si. ac.

Si plures. Indefinita equipollet vniuersali. h. d. Bar.
q Si plures gradus instituti. t substituti. ac.
r Debet. ꝛ tenetur illi t nõ alii. vt. ff. ti. ij. celsus. §. pe. t si. t facit. ff. tit. ij. turpia. §. si. t. l. si heredes. t. ff. eo. l. nominatim. ac.

Seruis. In vltimis voluntatibus illi dicuntur serui vrbani quos testator vrbanorum numero habuit. Bar.
s Non loco. sic. C. de predijs mi. l. si prediũ. t. j. de supple. le. l. quẽadmodum. Item facit. j. de fun. instruc. l. quesitum. §. alphenus. ac.
t Ex libellis. i. panibus albis. quo pane nõ vtuntur rustici. sed grosso. sic C. de epis. audi. iudices.
u Cibarijs. s. alijs. nã nõ non vtitur familia rustica pullis vel alijs delicatis cibarijs: sed caseo cepis t fabis. ac.
x Uenatores. ferarum.
y Aucupes. auium.
z Muliones. ministerio sunt: vt. ff. e. cũ quereret. §. i. contra. sol. ibi. ac.
t Eum. putant. ꝛ male vt subiicit: ꝛ facit. j. de ver. sig. l. vrbana. ac.
? Seruis. legato. ff. e. legatis seruis. §. i. t quod ibi no. ac.

Statu. Genere per spẽz derogatur: t qd i duab᷒ speciebus reperit inter legatarios diuersarũ speciarũ cõicatur. h. d. Bar.

rureste

a Si alij vne. vna est domestic' ex ancillis nat' i domo. vt lib. 6 le. §. huic.
b Cursores sint. nulli vo sunt cursores tm. imo ois cursor erat verna r nō ecōtra omnis verna erat cursor.
c Cedent. i. legato cursorū ptinebunt illi q sunt verne r cursores. ac.
d Spes. spem vocat ptentum vt cursores q sub vernis ptinentur. genus vocat continens sicut vernas qui continent cursores.

verne[a] alij cursores[b] legati sint: qdaz cursores r vne sint cursoribus cedēt[c]. Semp. n. spēs[d] generi derogat[e]. si in specie aut in genere vtriqz[f] sint: plerūqz cōmunicabuntur. Labeo.

Heres meus dānas esto lucio titio stichū seruū meū reddere. vel ita. illū seruū meuz illi reddito. Cassell' ait deberi neqz id labeo iprobat: qr q reddere iubet simul r dare iubet[g].

Due statue marmoree cuidā noiatiz. itez oē marmor erat legatū[h]. Nullam statuā marmoreā pter duas[i] cassell' putabat[k] deberi. Offili' r trebatius 3. Labeo casselij pbat sniam: qd verū puto: qr duas statuas legādo pōt uideri nō putasse in marmore se statuas legar. Uxori mee veste mulieb[r]ē ornamēta oia. mūdū aurū. argētū: qd ei' cā fcm paratūqz eēt oē do lego. Trebati' hec vba qd ei' cā fcm paratūqz eēt ad aurū r argētū dūtaxat referri putat[m]: pculus ad oia qd r verū est[n]. Cui corinthia[o] vasa legata eēnt: r baces[p] huic quoqz eoz vasoz collocādoz cā paratas deberi: trebati'[q] rūdit. Labeo[r] aūt id nō pbat: si eas baces vasoz numero testator habuit. Proculus[s] vo recte ait: si enee[t] quidē sint baces, nō aūt corithie nō deberi. Cui testudinea[v] lecta cēnt ei lectos testudineos pedibus inargētatos deberi labeo r trebati' respōderūt. qd verum est. Scevola.

Qui habebat in provincia ex q oriūdus erat, pp[r]ia predia: aliaqz pignori sibi data ob debita: codicillis ita scripsit[x] vba. gre. dulcissime pri[a] mee volo ad partes suas dari r determino ei pdia oia q̄cūqz in syria habeo: cū oibus q ibi isunt pecoribus seruis fructib' depositis r cōstructionib' oibus: qsitū ē an r predia q pignori hūit testator pr[i]e sue religisse videbat: rn. fm ca q pponerent non videri[r] relicta: si modo in propriū prīmoniū qd fere cessante[s] debitore sit: si sint redacta[t]. Peto fūduz meū ita vti ē: alūne mee dari. Quesitū est an fundus r reliq colonorū r mācipia si q mortis tpe i eo fundo fuerint debeant: rndi reliqua colonoz nō eē legata. cetera vo videri his verbis ita vti est data[y]. Idem.

His vbis legaui vxori mee lateralia[z] mea viatoria[a] mea: r qcqd in his pditū[b] erit: q mēbranulis mea mān scriptz cōtinebūt, nec ea sint exacta cū moriar: lz in rōnes[c] meas translata sint: r cautiōes ad auctorē[d] meū trāstulerīz. hic chyrographa[e] debitoz r pecuniā cū esset pfecturus i vrbē in lateralib' cōdidit: r chyrographis[f] exactis[g]: q pecunia erogata[h] reuersus i priam post biēnuū alia chyrographa pdiorū q postea cōparauerat r pecuniā in litteralia cōdidit. Quesitū est an ea tm videant noia ei legasse que postea reuersus i eisdez lateralib' pdidit: rndi fz ea q pponerent nō dēri[i] q mortis tpe i his lateralib' eēnt r mēbranulis mān ei' ptinēt. Idē q sit an cū ēptiōes pdioz i hisdez lateralib' pdiderat, pdia quoqz

Paterfa. Falsa demõstratio nõ vitiat legatū.b.d.Bar.
Paterfa.de sigillarib⁹.(nomē forte generis vl'gen⁹ venditoꝝ.
emptas.ā sigillarib⁹ puta graues.ac. c Nullas.s.leues.ac.
Nec legauerit.s.alias nisi leues.Accur.
Emisset.(alis si aliud dicat nullū esse legatū:qꝛ de nullo corpe cer

to.hoc dicit.Bar. p Si filius.s.ipubes.ⲋ dic q̄ pr̄ filiū ipuberē i vnā vnciā istituit aliū emācipatū pterut.pupillo substituit pupillariter.ⲋ a pupillo legata reliqt s; emācipat⁹ rūpit p 𝔠ᵃ.ta.testm̄ ⲋ sic aperuit viā succedēdi ab itestato.et pupillo istituto:sicq; pupill⁹ ab itestato succedit.qrit̄ q̄liter ipse vlꝛ⁹ substitut⁹ dabit legata.ac.

legato cedāt? Rn̄di nō qdē; manifeste apparē qd de pciis sensisset.verꝝ si ea mēte ēptões ibi haberet ut bis legatarie daris ꝓprietas pdioꝝ pstaret: posse defendi pdia q̄q; deri. ¶ Pr̄fa-milias ita legauit.lances nūcro duas leues(q̄s d̄ sigillarib⁹ᵃ emi) dari volo:is de sigillarib⁹ leues qdē nō emerat.lāces aūt ēptasᵇ hēbat:ⲋ dictauerat testm̄ añ triduū q̄; moreref.q̄situ ē:an he lāces q̄s ēptas d̄ sigillarib⁹ hēbat legato cederēt.cū nullasᶜ alias d̄ sigillaribus emerit nec legauerit.ᵈ rn̄di s; ea q̄ ꝓponerent deri eas q̄s de sigillaribus emisset.ᵉ ¶ Alūno pcepit militiam bis vbis.Sēpronio alumno meo il lud.ⲋ illō,ⲋ cū ꝑ etatē licebit: militiā illā cū introitu ᵍ ꝯparari volo huic q̄q; oia itegraʰ.q̄situ est si sempꝛoni⁹ eā sibi comparauit militiā an pciū ei⁹:s; ⲋ id qd̄ ꝓ introitu errogari solet ex cā fideicō.ab hr̄dib⁹ ꝯsequi possit? rn̄di s; ea q̄ ꝓpōerent posseⁱ. ¶ Idē testatoꝛ libto militiā; bis vbis legauit.Seio libto meo militiā do lego illā:quā militiā ⲋ testatoꝛ hūit.q̄situ ē an onera oia ⲋ introit⁹ militie ab herede sint dāda.Rn̄di dandaᵏ.

I Idem.

Si pr̄ˡ exhr̄dato filio substituit hr̄dē exrneū:deinde ille exrne⁹ huc filiū hr̄dē istituit:ⲋ heres fact⁹ itra pubertatē decedat. Puto a substituto ei filio oīo legata pstari nō debē:qꝛ non directo s; ꝑ successionē ad filiū; hr̄ditas pr̄is ꝑuēit. ¶ P lᵐ ego i fratre q cū hr̄s extitisset pr̄i:exhr̄datū frē; hr̄dē; istituit. Accepi substitutū eiusⁿ legatū nō debere. ¶ Ac nec qdē si itestato frē successerit qꝛ nō pncipalr̄ s; per successionē bona fratrisᵒ ad eū ꝑuenerūt. ¶ Si filiusᵖ ex vnica hr̄a istitut⁹ sit:ⲋ ab eo legata data sint:hēat ⲋ substitutūᵠ. deinde cōmisso edicto ꝑ aliū filiū;: accepit ꝑtis dimidie bonoꝝ possessionē substitutus eius vtꝝ ex vncia legata prestet an vo ex semisseʳ? Et verius est ex semisse. sed ex vncia oibus: ex reliqsˢ liberis ⲋ parentibᵗ. ¶ Cōtra quoq; si ex dodrante institutusᵘ cōmisso edicto semissē; acceperit per bonoꝝ possessiones: ex semisse tm̄ legata substitutus debebit. ¶ Quomodo eni; augeret vbi āplius est in bono.posˣ. sic ⲋ ubi minus est deduceturʸ.

¶ Explicit liber.xxxij.digestorum seu pandectarum.

¶ Incipit.xxxiij.ⲋ nonus hui⁹.

¶ De annuis legatis ⲋ fideicōmissisᶻ.

¶ Lpianus.

Cum in annos singulos quid legatū sit: neq; ascriptū; quo loco detur: quocunq; loco petetur ᶜ dari debet:sicuti ex stipulatu:aut nomine facto peterē.

I Idem.

In annos singulos heres dānatus sinere me fundoᵃ vti frui.si in initioᵇ anni q̄ colere deberem,moraꝝ fecerit (licet postea patiatur)quia a cultura sim exclusus:tamen totius anni nomine tenebitur mihi quemadmodū si diurnas operas mihi dare damnatus:nō a mane: sed a sexta diei hora detᶜ,toti⁹ diei nomine tenebitur.

I Idem.

Si legatum sit relictum annua bima trima die: triginta forteᵈ,dena, per singulos debentur annos.l; non fuerit adiectū equis pensionib⁹. ¶ Proinde si adiectum fuerit pensionibus.licet non sit insertū; equis. Item ⲋ si scriptum fuerit equis licet non sic adiectum pensionibus: dicendum erit equas fieri. ¶ Sed si adiectū; sit pensionibus ineqs:ⲋ inequales debebūtur. ¶ Que ergo debeant videamus.Et puto eas deberi: nisi

q ¶ Et substitutū.(ā quo saltē tacite relictū intelligit repetitū.vt.s.ti.ii.l; impator.ac.
r ¶ Ex semisse.(nā nō eo inī⁹ succedit ex pupillar⁹ ib⁹ta. substitutis qꝛ testm̄ paternū; sit ruptū qꝛ sic filie ex testō succedere valēs:maluit ab intestato succedere.nec ꝓ ei⁹ pte s; frīs tm̄ fuit ruptū testm̄ ut s.de vul.sub.l.ii.§.plane.et l.ex duob⁹.§.fi.ⲋ.l.se.ⲋ.s.de inoffi.testa.l.papinianus.§. sed nec impuberis.
s ¶ Ex reliq.s.v.vnciis.ac.
t ¶ Et parētib⁹.(ⲋ qbusdā alijs cōiunctis.vt.j.de le.pres. l.i.ij.ⲋ.iij.ac.
u ¶ Institut⁹.(s.ipubes ꝯ pr̄e cui ē pupillariter substitutus datus.Accur.
x ¶ Bonoꝝ possessione.vt i primo casu.ac.
y ¶ Deducet(ut in scho.ⲋ caue tibi qꝛ hic.§.nil facit.cum pn.hui⁹.l.(Itē no.hic argu. est ad numerū vnciarū hr̄ditas tm̄ totalr̄:nec fit maior nec minor.(Itē nō ob.j.ad.l.falc. l.in q̄ntitate.vbi non pdest arg.nec nocet diminutio legatarijs:qꝛ de alio augmēto ibi dicit.ⲋ facit ad huc.§.j.de 𝔠ᵃ.ta.l.iij.§.si qs.ⲋ.l.non putauit.§.fi.ⲋ.l.ex duob⁹.ⲋ.j.de colla.bo.l.i.ⲋ.j.de le.pre.filiū.§.erit.ⲋ.§.legat⁹.ⲋ.s.e. cū pronus.ⲋ.s.ti.i.cū pr̄.§. cū existimaret.ⲋ.s.e.p⁹ emācipationē.ⲋ.j.ad.l.fal.i rōe. §.ii.ⲋ.s.vbi pu.edu.debe.l. iii.in fi.ⲋ.s.de adop.ꝑ adoptionem.ac.
z ¶ De annuis legatis ⲋ fideicōmissis. Dictū est.s.de legatꝫ in genere.nūc est videndū in spē.s; qꝛ circa legata ānua occurrūt multa dubia iō posita est hec rubica de annuis legatis.Bar.
a Cum in annos.petetur.s.iure.petiaūt pōt absq; forti pscriptione vbi testator voluit.et vbi hr̄s hꝫ domiciliū:ut vbi ē maior pars hr̄ditatis:ⲋ vbi cepit soluere vel vndere:vt.s.s iudi.si fideicōmissum in prin. ⲋ.§.fi.ⲋ l.q̄uis.ⲋ.l.se.ⲋ no.I l.qꝛ legatur.vt.s.de trāf.cū; hi.§.cause.ⲋ facit.s.si certū; peta.vinum.ac.
In annos. Si mora particularis aufert cōmodū totius tēporis: obligatio statim ad totale incresse committitur.b.d.bar.

[...] puenerūt:ⲋ tm̄ nō valꝫ relictū.vt h ⲋ.C.e.cū qui [...] qerent de relictis a titio dādis:dicūt qdā alij.s.vt valeant [...] a substituto.alij dixerūt idē qd̄ h.ⲋ sic fallit qd̄ dicit.s. [...] fuerit.qꝛ ab herede heredis potest legati.
[...] Plus.(nō tm̄ in exneo s; ⲋ i frē.q̄si dicat hoc pl⁹ tibi dico ⲋ i frē [...] plus.j.promptius. n ¶ Eius.s.exheredati.
[...] fratris.(q̄d g non valꝫ a pncipio nō cōfirmatur et post [...].j.de reg.iur.qd̄ ab initio.ⲋ facit ad.l.s.ti.ij.l.ātepe. ⲋ.j. [...] qui fundū.§.qui filios.ⲋ.s.e.l.ii.
[...] Qd̄ opaꝛ ꝑpositū iꝑposito:opaꝛ oppositū in opposi.

a ¶ Fundo.(qd̄ perinde est ac si vsufruc.relinqueretur:vt.s.de vsufruc.si qs ita.ⲋ.j.ti.i.l.patrimonij.mei.
b ¶ Si in initio.(sigf i initio anni est soluendū.qd̄ dic vt no.C.q̄n di.le.ce. l.i.ad quod est.s.locati.si in lege.§.colon⁹.ⲋ de dolo.l.rem quādam.ac.
c ¶ Det.(i.dare parat⁹ sit in primis.vi.hoꝛis.vt.j.de ope.li.l.iij.ⲋ fal.s. ti.i.is qui.ⲋ.j.ti.i.l.vi.ⲋ.j.de v.sig.l.ij.§.i.ⲋ.s.de vsufruc.quesitum.ac.
d Si legatum. Legatum annua bima trima die debet prestari per annuas prestationes equales:nisi alia mens testatoris appeat.b.d.bar.
¶ Forte.(sub dubio forte,ⲋc.vt ⲋ.s.de arbitris si duo.ⲋ dic dena.i.de.ex. ⲋ.s.ti.ij.si quis testamento.Accur.

a Que ergo. nisi spāliter sub. ma. c. le vt appareat ex id qd subiicit. sicut z in hrdis electione. ac. b Sine vexatione .i. magna. ac. c Et incōmodo .i. intollerabili: vt. ff. de vbo. sig. l. nepos. Accur. d In heredis electiōe .i. diceremus hrdez nō posse totam prestationē deferre vsqz ad trienii finē. sic ergo p. l. istā exponunt leges q dicunt annua bima trima die aliqd soluendū: vt. C. d rei vxo. ac. l. i. §. exactio. z. ff. de pig. act. l. si necessarias. §. si annua. z. ff. d pactis. do. aliud. z de contrahē ēpti. sed celsus. §. i.

spāliter[a] testator electionē hrdi dederit: qs vir bonus fuerit arbitrat[9]: vt pro facultatib[9] dfuncti z de portione ptrimonii dbeantur. Sz z si fuerit adiectū boni viri arbitratu hoc seqmur: ut pro portione ptrimonii sine vexatione[b] z incōmō[c] heredis fiat. ¶ Nō si ita pēsionibus qs putauerit legatari[9]: an totū peteř possit videamus. z puto totum nō petēdū simul, sic z i hrdis electione[d]. Fieri. n. pēsiones debeř testator voluit. quātitates dūtaxat pensionuz in arbitrio hrdis, aut legatarii ptulit. ¶ Sed si ita sit legatū. hrs meus titio decē trima die dato. vtrū pensionibus. an vo post triēniuz debeantur: Et puto sic accipiēduz quasi paterfa. de annua bima trima die sensisse, pponatur. ¶ Si cui certa quātitas legetur: z quoad pstetur in singulos ānos certuz aliqd veluti vsuras[e] iusserit testator pstari[f]. legatū valet. Sed in vsuris hacten[9] dz valere quatenus moduz probabile[g] vsurarū non excedit. ¶ Paulus.

Si in singulos annos aliqd alicui legatū sit: sabi. cuius sñia vera est plura legata eē ait. z primi anni purū: sequentiū cōditionale. Videri enim hāc ineē conditionē si viuat. z ideo mortuo eo ad heredē legatum non transire[h]. ¶ Modestin[9].

A Vobis quoqz ceteri hrdes peto vt vxori mee prestetis qād viuat annuos decē aureos. vxor supuixit marito qnquēnio z qttuor mēsibus. quero an hrdibus eius sexti anni legatuz integrū debeaf: Modestinus rñdit integri sexti anni legatū deberi[i]. ¶ Idem.

A Nnuaz pecuniā ad ludos[k] ciuitatis reliqt: qb[9] psidere hrdes uoluit. Successores heredum negant se debē: qsi testator tādiu prestari uoluisset qzdiu psiderent hrdes: quero igitur an cū presidendi mentionē fecerit ad tēpus fideicōmissum: an ppetuo prestari voluerit: Modestinus respondit fideicōmissum qt annis in perpetuū[l] reipu. prestādum esse. ¶ Pomponius.

[Bottom notes, left:] ... sū[9]. z. C. de aduo. di. iudi. p[9] onos. §. bis. z ... l. co. ti. petitionem. §. quandoqz. Accur. ... ortem executoris legatum annuuz nō extin- guitur. h. d. Bar.

k Ad ludos. sacros: quibus honestas verecūdia tā pstinerat: vt. C. de spectaculis. l. i. z de ma. vel aliud si ad impudicos. naz tunc non in perpetuum nullo mō: vel in aliud opus reipu. expenderetur.

Q Uintus mutius ait: si quis i testō ita scripsit. Filii filieqz mee ibi sunto vbi eos mr sua eē volet: eisqz[m] hrs meus in annos singulos: inqz pueros puellasqz singulas dānas esto daf cibarii noie aureos. x. si tutores eā pecuniaz dare voluerint ei apō quē pueri atqz puelle sūt: nihil ēst qd ex testō agere possit[n]. nam ea res eo ptinet ut tutores sciāt q volūtas testatoris sint: ut possint[o] eā pecuniā sine piculo daf. ¶ Popo[p]. In testis q daz scribunt q ad auctēz scribētis dūtaxat referunt: nec obligatiōez pariant. Hec aūt talia sunt: si te hrdē solū instituā z scribā vti monumētū mihi certa pecunia facias. nullā. n. obligationem ea scriptura recipit: sz ad auctēz meaz sernādā poteris (si velis) facē[q]. aliter atqz si coherede tibi dato idē scripsero. nā si te solū dānauero vti mōnumētū facias: cohrs tuus agere tecū poterit famil. herc. uti facias: qm iterest illius[r]: qn ēt si utriqz iussi estis hoc facere inuicē actionem habebitis[s]. ¶ Ad auctēz scribentis hocq qz ptinet: cū qs iussit in municipio imagines poni. nā si non honoris municipii grā id fecissz sz sua: actio eo noie nulli cōpetit[t]. ¶ Itaqz[v] hoc quinti mutii scriptura libi mei ibi sunto ubi eos mr sua eē volet. nullā obligationē parit: sz ad auctēz defūcti cōseruandā id ptinebit. ut ubi iusserit ibi sint. ¶ Nec m semper volūtas ei[9] aut iussus conseruari dz. ueluti si ptor doct[9] sit: non expedire pupillum eo morari ubi mr iusserit[x] pp uitiū qd pf forte ignorauit i eis psonis eē apō qs morari iussit. ¶ Si aūt p cibariis eox i annos singulos aurei. x. relicti sint: siue hoc smone[y] significat apud qs morari mr pupillos uoluerit: siue ita acceperimus hūc sermonē ut ipsis aliis id legatū dbeat[z] utile erit[2]. Magis eni ē ut, puidētia filiox suorū h fecisse uideaf[?]. z in oib[9] ubi auctoritas sola testatoris ē neqz oimō sperneda: neqz oimō obfuanda est: sz interuētu iudicis h oia debent si nō ad turpē cāz re-

[Bottom notes, right:] magna pte sup abūdabit. z sic hz loců actio ex testō officio iudi. rñ vł actio ex testō. si grā eox apō quos ... cdi. ac. z ¶ Utile erit .i. vsisz. ac. 2 ¶ Uide...

[illegible] singulos. Legatum in annos singulos est simile legato vsu[fructus] nisi in tribus que hac lege ponuntur. h. d. Bar. [illegible] finiatur. sic isti. de vsufru. §. finitur. et. ff. e. si in singulos. secus in fru[ctibus] prediabilibus: vt. ff. quemadmodum ser. amit. l. iij. accur. [illegible] Non finitur. scilicet legatum in singulos annos relictum: quia legatum se- [illegible] anni est aliud le- [gatum] [illegible] sic istud non ha- [bet] legatarius. plura [illegible] sint legata [illegible] sic in ca- [illegible] cuiuslibet anni in- [illegible] an sit capax vt [illegible] ff. e. si in singulos. [illegible] in annos. sed [illegible] est in vsufru. cum [le]gatum est simpliciter non [i]n singulos annos. et [illegible] hoc expones capi. di. [illegible] mediam non [illegible] et sic est con- [illegible] C. de vsu et ha. con- [illegible] vel dic etiam [illegible] si est relictus [v]sufru. in singulos an- [nos] [illegible] si simpliciter [illegible] non minima vt [illegible] vel dic secundum iura ve- [te]ra vt quotiensque modo [re]lictus: vel simpliciter vel singulos annos pe- [r]eat capi. di. etiam [illegible] hodie secus. vt [illegible] l. conceptionem. [illegible] Et do. sic vt et. ff. q. mo. [v]sufru. amit. sicut in an- [nos] [illegible] l. repeti. in prin. et [illegible] ff. et hoc casu vide [illegible] perpetuo relictum si [illegible] vel templo sic. [illegible] in prin. huius l. vnam [illegible] quotiensque [illegible] naturalis sunt po- [illegible] differentias. [illegible] sane et. [Se]cunda cum dicit titio [v]sufructum et. Tertia est [illegible] illud certe amplius [illegible] ad l. istam [illegible] vsufruc. amit. [illegible] vsufructus meus. et [illegible] vsufru. si quis ita. [illegible] defuncta. et ff. tit. i. [illegible] et ff. ad l. fal. penales. in prin. et ff. de capi. di. legatis. et C. [illegible] le. et l. i. et ff. de eu. si rem quam. §. fi. et ff. si vsuf. pe. l. vti frui. §. fi. [illegible] a vobis. et ff. e. codicillis. et ff. ti. i. habitatois. et l. licet. et l. generaliter. [F]undus. petet. vt. ff. de transac. cum hi. §. si vm. nam testator potest consti[tuere] [illegible] pignus: vt et ff. de pig. ac. l. non est. et C. eodem de le. l. i. ac. [illegible] Paulus notat. scilicet esse verum quod dictum est. vel dic notat. scilicet in [illegible] idest notabiliter dicit. [illegible] nisi satisdet. quinimo et in res heredis post. vj. menses: vt C. et in pos. le. l. circa. cum enim sit conditionale huiusmodi legatum quo [illegible] annos debet satisdari: vt. ff. ad l. fal. l. i. §. si in annos. ac. [S]eio amico. Legatum relictum ob causam determinatur secundum causam sibi annexam. h. d. Bar. [illegible] Seio. meis. scilicet titie testatricis et sic apparet quod filiorum gratia fuit [illegible] apposita. [illegible] non etiam momentum: quia eorum vtilitate fuit conditio h[ec] [illegible] vt in prin. l. p3. et quia et in eorum persona conditio casu solummodo [illegible] deficiebat: vt. ff. de condi. et demo. l. in testo. et l. cum ita da- [illegible] sic non obstat. C. de insti. et subst. l. i. et ff. e. meuia. vbi non per casum [illegible] C. de le. l. i. vbi non contemplatione heredum hoc nutabat. vel [illegible] in hoc seius non ceperat gerere: et tunc indistincte deficit ca- [illegible] cum sit conditio inserta. An vero ceperat: et tunc distinguatur an [illegible] casu et tunc deficiat. alias secus si non casu: vt. ff. de condi. [illegible] l. libertis. et secundum hoc in. l. C. de le. l. i. ceperant iam morari. pri [illegible] Item no. quod hic casus in aliquo nocet seio: in aliquo prodest. licet nocet in partibus defunctorum. nam licet non fiet per eum et sic habere debet. ff. e. meuia. nocet ei casus. ac prodest ut non toto legato careat licet non totam condi[tio]nem impleat quod alias noceret: vt. ff. de condi. et demo. qui duobus. scilicet quia [st]arec per eum. item concor. C. de condi. inser. l. legatum. item contra. ff. de ali. leg. l. gaio. §. i. et l. stichus. §. fi. sed ex supradictis apparet sol. et facit ad l. illam. C. de le. l. i. item facit. ff. de conditio. et demo. l. pe. §. i. et §. ij. et ff. ti. i. cui et ff. e. an- nua. et distingue vt no. C. de insti. et substi. l. f.

ferunturque ad effectum perduci.

Gaius.

In singulos annos relictum legatum simile est vsufructui, cum morte finiatur[a]. sane capitis diminutione non finitur[b]: cum vsufructus finiatur. Et vsufructus ita legari potest. Titio vsufructum fundi lego: et quotienscunque capite minutus erit eundem vsufructum ei do[c]. Illud certe amplius est in hoc legato quod in ingressu cuiuslibet anni, si decesserit legatarius eius anni legatum heredi suo relinquet. quod in vsufructu non ita est. cum vsufructuarius et si maturis fructibus nondum tamen perceptis decesserit: heredi suo in eos fructus actionem non relinquet[d].

Pomponius.

Fundus quem paterfamilias libertis legatorum nomine que in annos singulos reliquit, pignus esse voluit: ex causa fideicommissi rei seruande gratia recte petetur[e]. Paulus notat[f] hoc admittendum esse et in aliis rebus hereditariis vt et in eas legatarius mittatur[g].

Idem.

Seio amico fidelissimo si viuo fuerit: sicut meis[h] negociis interueniebat, eodem modo filiorum meorum interuenire: annuos duos aureos et habitationem qua vtitur, prestari volo. non ideo minus annua seio pro parte hereditaria viuentis[i] filie deberi placuit: quod de tribus filiis titie testatricis duo aliis heredibus institutis vita decesserint: cum tam labor quam pecunia diuisionem reciperet. Medico sempronio que viuus prestabam dari volo. et videntur relicta que certam formam erogationis annue: non incertam liberalitatis voluntatem habuerunt[k]. Actori preter id quod a meuio[l] anni nomine accipiebat aureos. c. dari volo. Annuum[m] videtur[n] et semel[o]. c. aurei reliquisse. Libertis dari volo que viuus[p] prestabam. Et habitatio prestabitur[q]. sumptus iumentorum non debentur: quos actori[r] domina prestare solita fuit vtilitatis sue causa: ideo nec sumptum medicamentorum medicus libertus recte petet: quem vt patronam eius familiam curaret acceptabat[s].

Paulus.

Cum in annos singulos legantur plura legata esse placet[t]: et per singula legata ius capiendi inspicietur. Idem in seruo inspiciendum est ex persona dominorum[v].

Idem.

Gaius seius predia diuersis pagis[x] posita meuie et seie[y] legauit et ita cauit. Prestari autem volo prediis poncianis: prediis lucianis annua arundinis milia tricena: et salicis munde annua librarum singula milia[z]. Quero an id legatum[&] defuncta legata sit extinctum sit: respondit paulus. seruitutem iure constitutam non videri: neque in personam[?] neque in rem[?]:

Medico. Dictum generale ad extraordinaria non refertur. h. d. Bar.
[k] Habuerunt. vt vna comestio vel par gallinarum et similia hec. n. non debentur: ut ar. ff. ti. i. sempronio. et ff. ti. i. qui solutum. et ff. e. §. fi.
Actori. Dictio propter ponitur inclusiue quando cadit inter separatas: quarum vna non comprehendit aliam. h. d. Bar.
[l] A meuio. scilicet a meuino.
[m] Annuum. scilicet prestabitur a me.
[n] Videtur. tamen nihil deberi cum debet pro tertia.
[o] Et semel. c. scilicet facit. ff. de ac. emp. si venditor hominis. et ff. de dote pre. seia. nec est contra. C. de le. l. i. quia ibi apparet esse aliud ex voluntate defuncti. accur.
[p] Viuus. alias vita.
Libertis. Si testator legat quod viuus prestabat: ea sola debentur que legatarii causa prestabantur. h. d. bar.
[q] Prestabitur. ut et ff. ti. i. sempromo. et ff. e. l. §. medico.
[r] Actori. scilicet castaldioni quondam seruo. sic ergo ex superuenienti dignitate pro libertate aliquid immutatur. sic. ff. de procur. filius. §. fi. et l. aut. et l. se. et l. vel hereditas. et ff. de adop. in omni. ac.
[s] Acceptabat. cum erat seruus. accur.
[t] Cum in annos. placet: dic ut no. ff. e. l. fi. in singulos.
[v] Dominorum. ut et ff. de le. ij. l. heredes. §. fi. et quando dies legati cedit in annos. item ex suaj. ut eo. ti. l. firmio. §. i. ac.
Gaius seius. Annua prestatio fienda ex redditu certe rei finitur morte legatarii. hoc dicit Barto.
[x] Pagis. alias plagis. i. contratis vel villis. ac.
[y] Et seie. scilicet vnum vni: alterum alteri: puta ponciana meuie: luciana seie. secundum R. et sic sunt omnia plana. sed Jo. dicit luciana bis feminis relicta. et titio autem ponciana. et quibus poncianis noluit fieri huiusmodi prestationes.
[z] Singula milia. scilicet omni anno milia. i. mille librarum. i. libratarum certe mensure. xij. pedum: cum et libra. xij. vnciarum dicatur.
[&] An id legatum. scilicet annue prestationis secundum. R. vel dic prediorum titio relictorum ut solueret annuam quantitatem. nam cum annua solutio sit extincta et legatum titio extinctum videbatur quod remouet secundum io. ac.
[?] Neque in personam. scilicet seie. dominantis quam. ff. vocat legatariam. vel dic in personam meuie seruientis. vel ideo dicit neque in personam. scilicet vt sit vsufruc. tamen quia prediis dari dicit. tamen quia seia cum annum soluebat non poterat per se percipere ut ff. ti. i. fundi. et l. patroni. et ff. de vsufruc. defuncta. §. fi. et sic non ob. ff. de ser. ru. pre. l. item et l. veluti. que est ff. et hoc etiam apparet eo quod dicit prestari volo ex quo verbo non constituitur seruitutem liquet: quia si sit seruitus percipere potius potest quam prestationem ab alio expectare per personalem actionem: ut predictus. ll. dicitur. accur.
[?] Neque in rem. sed per illam annuam commemorationem. et quia cum quadam perpetuitate anni huiusmodi seruitutes reales constituuntur: ut. ff. de seruitu. l. iij. numerus. n. iste. xxx. milia et ostendit quod potius obligatio personalis quam seruitus constituatur quia seruitus vera nullam certam quantitatem sed magis sufficientiam seu integritatem exposcit. Illud quero an predia ponciana sint obligata ob talem prestationem: quod hic non dicitur: vt tamen quod non: ut. ff. ti. i. quidam testo. l. prima. nisi

sed fideicōmissi[a] petitionē competisse ei:cum predia luciana fuit legata:⁊ ideo cum annua legata fuerint:mortua legataria[b] finitum legatum videri. Ce.

Mevia nepotē ex meuio impuberē[c] heredē instituit:⁊ lutio titio ita legauit. Lutio[d] titio viro bono,cuius obsequio gratias ago,dari volo ānuos q̄diu uiuat aureos.x.si rebus nepotis mei interuenerit,omnēq; administrationē rex nepotis mei ad sollicitudinē suam reuocauerit. Quero an cum lutius titius aliquot̄ps meuij negocia[e] gesserit:⁊ p eū nō stetit quominus gerat publius aūt meuius nolet eum administrare[f]:an fideicōmissum p̄stari debeat:r̄ndi si nō pp fraudē aliāue q̄z iustā cām improbā de ope cā remot⁹ eēt a negocijs,q̄ administrare fm defuncti voluntatē vellet:pceptur ū legatū.

Uxore herede scripta ita cauit libertis meis oibus alimentorū noie singulis annis denarios.xij.ab hrde dari volo,si ab vxore mea nō recesserint[g]. Quero cū p̄ssa.sua voluntate de ciuitate difficile[h] profectus sit:ea aūt assidue p̄ficiscatur:an liberti cū ea p̄ficisci debeāt:r̄ndi nō posse absolute r̄nderi:cū multa oriri possent q̄ p bono sint estimanda:ideoq; huiusmodi varietas viri boni arbitrio dirimenda est. Itē queritur cū proficiscens eis nihil amplius[i] obtulerit:ac pp hoc eā secuti nō sint:an legatū debeatur:r̄ndi et hoc ex longinquis[k] breuibusq; excusationib⁹ ⁊ modo[l] legati estimādum esse. Upianus.

Si cui annuū fuerit legatū relictū sine adiectione summe:nihil videri huic ascriptum mela ait. Sed ē verior nerue sn̄ia:quod testator prestarē solitus fuit[m]:id videri relictū. Si minus:ex dignitate persone statui oportebit. Ualen.

Cum qui[n] rogatus post decē annos restituere pecuniaz:ante diē restituit. Respondi si propter capientis personam q̄ rez familiarem tueri non posset:ⁱ in diem fideicommissum relictuz probetur:⁊ perdituro[o] ei id heres ante diem restituisset:nullo modo[p] liberatum esse. Nā si tempus heredis causa[q] prorogatum esset.vt cōmoduz medij temporis ipse sentiret:liberatū esse eum intelligi.naz ⁊ plus eū p̄stitisse q̄z debuisset. Paulus.

Seruus post.x.annos liber esse iussus est:legatūq; ei ex die mortis domini in annos singulos relictū est: eorū qdē annorū q̄b⁹ iā liber erit legatū debebitur[r]. Interim antē heres ei p̄stare alimenta compellitur[s]. Iabolenus.

Legatuz ita est:Titie donec nubat.l.dānas esto hrs meus dare.neq; ascriptū est in annos singulos. Labeo ⁊ trebatius presens legatum deberi putāt[t]:sed rectius dicetur id legatum in annos singulos[u] deberi. Uini falerni[x] quod domi nasceretur quotannis in annos singulos binos culeos[y] heres me⁹ titio dato:etiaz pro eo anno quo nihil vini natuz esset:deberi duos culeos,si modo ex vindemia ceterorum annorum dari[z] possint. Sceuola.

Codicillis testamento con-

ferte pro alimentis:vt.j.de ali.le.l.lutius.ⁱ.l.ij.ⁱ.§.de vsufru.hacten⁹.

a ¶ Fideicōmissi.s.annue prestationis.ⁱ dic ei.s.sic per actionem personalem ex testamento donec viuit non vltra:vt in fi.sed Jo.dicit de fideicō.prediorum titio relictorum.ⁱ dic ei titio etiam post mortem suam ⁊ meuie. Sed contra eum est quia dicit predia luciana.nam debet dicere poniciana.vel si diceret de fideicō.annue prestationis.debe ret fm eum dicere eis:quib⁹ in numero plurali. dic ergo fm.R.vt prius dixi.

b ¶ Legataria.s.annue prestationis ⁊ non prediorū: vt.§.ti.i.pater.§.tusculanus ⁊.§.si le.i.l.si fundus.§.vl.ac.

Meuia nepotem. Conditio que pēdet ex parte legatarij ⁊ alteri⁹: si ex facto alterius impediatur sine legatarij culpa:habet̄ pro impleta.Bar.

c ¶ Impuberem.alias pubere.ⁱ vocatur meuius vt ibi patet.ibi q̄ro ⁊c.ⁱ hic i pn̄.

d ¶ Lutio.cuidā cōngo.ac.

e ¶ Meuij negocia.s.nepotis.idē si nunq̄ sed nō stetit per eū:vt subijcit.ⁱ.C.de cō inser.si ea.ⁱ.§.de condi.ⁱ demon.l.in iure.ⁱ.l.si quis ita ⁱ.§.de le.iij.q cōcubinaz.§.vxori.ⁱ.j.q̄n dies lega.ce.l.v.§.itē si qua.ⁱ.j.ō ali.le.l.gaio.§.i.ⁱ.l.sticbū.§.fi.ⁱ.j.de condi.ⁱ demon.l.in testamento.ⁱ.C.de insti.ⁱ sbsti.l.i.ⁱ.ij.ⁱ.§.de le.ij.titia.§.si ea.ⁱ.§.commo.si vt certo §.abesse.ac.

f ¶ Nollet eum administrare.secus si staret p casuz fortuitum:vt.§.e.scio.in prin.ⁱ.j.eo.annua.accur.

Uxore. Qui tenet̄ cum alio morari nō tenet̄ eū simpliciter alio sequi:sz hoc declarabitur arbitrio boni viri.h.d.Bar.

g ¶ Nō recesserint.ex hoc oritur questio.acc.

h ¶ Difficile.idest raro ⁊ sic cogitabat facturam vxorem vt allegant liberti.accur.

i ¶ Itē.nihil amplius.alis amplius.s. propter hoc q̄ eos secum duceret: dare voluit.ⁱ alis nihil magis.ⁱ alis nihil ominus. ⁱ tūc dic.i.magis.sic.C.de iur.ⁱ fac.igno.l.nō iccirco.

k ¶ Ex longinquis.sic.§.de iudi.si lōgius.in pn̄.§.i.ⁱ.l.sed ⁱ si susceperit.§.i.ⁱ.j.de oper.liber.l.qō nisi.§.i. Itē est attendendū cuius contēplatione est dictuz: vt ab ea nō recedāt:vt.j.de cōdi.ⁱ demō.illis.ⁱ facit.§.ti.i.q cōcubinā.§. pe.ac.

l ¶ Modo.i.quātitate.sic.§.de transac.l.cum hi.§.modus.accur.

Si cui. Fauore alimentoꝝ valet legatū incertuz.h.d.Bar.

m ¶ Solitus fuit.cōsuetudo patrisfa.attendit̄.sic.§.de le.i.si seruus pluriū.§.fi.ⁱ.de pig.ac.l.vniuersoꝝ.ⁱ.§.ti.i.cū q̄reretur.§.lana.ⁱ.l.nūmis.ⁱ.§.e.scio.§.i.ⁱ.§.fi. Itē ⁱ dignitas legatarij vt subijcit.ⁱ.§.ō iudi.sed ⁱ si susceperit.§.i.ⁱ.§.de le.i.si seruus pluriū.§.fi.ⁱ charitas vt.j.de ali.le.cum alimenta.ⁱ no.q̄ hoc locū hz in alimētis legatis indubitāter vt lz incertū valeat tn̄:vt.d.l.cū alimēta.ⁱ in simili pia cā:vt ⁱ.§.de leg.iij.quidā.ⁱ.§.ti.i.sticbus:ⁱ sic lex ista pōt loqui.alij dicūt in omni annuo relicto q̄ticūq; incerto vt valeat fauore vltime voluntatis vt hic ar.§.ti.ij.l.i.nec obstat.§.de iur.do.cū post.§.gener.q: posset dicere q̄ ibi nō erat annuū.in cōtractibus autem inter viuos cōstat nō valere:vt.d.§.gener.ⁱ.j.de vbo.ob.l.triticum.ⁱ.l.ita stipulatus.in prin.

Cum qui. Si legati dilatio ponitur gratia legatarij non potest solui ante.secus si gratia heredis.h.d.bar.

n ¶ Cū qui.alias incipit eum.ⁱ alias Jabolenus:

o ¶ Et perdituro.sic.j.pro emptore.l.si q ca.cū.ⁱ.§.de mino.q si minor.§.restitutio.ⁱ de in rem verso.l.iij.§.nec non.

p ¶ Nullo mō.nisi ille habeat pecuniam saluā.vt ar.insti.quib⁹ alie. vel non.§.nunc uidendum ⁱ.C.pro emp.l.si.ⁱ.§.de admi.tu.l.si minoris.ⁱ facit ad hanc distinctionem.§.de vsur.l.iij.§.cū pollar. ⁱ facit.§.ti.ij.si ita scriptū.§.pegasus ⁱ.l.cū pater.§.curatores.ⁱ.C.de fideicō.l.post mortem vbi no.contraria.:solutiones de legibus.§.de le.ij.cū pater.§.hereditatem.ⁱ.§.a filia.ⁱ.j.ad trebel.l.si ante ⁱ diē plene solu.accur.

q ¶ Heredis causa.q̄ presumitur in dubio:vt.j.de re.iur.cū in tempore.ⁱ ar.j.de ver.ob.cū qui calendis.ⁱ fi.ⁱ.l.cō tinu⁹.§.cum ita.in fi.§.ⁱ.j.de ac.ⁱ ob.q ⁱ.j.de sol.q̄ i rē.ⁱ.l.c.liberto.§.filium.a.

Seruus. Legatum annuū relictū seruo a dn̄o debetur tempore seruitutis ⁱ libertatis.

r ¶ Debebitur.ac.ex testamento:vt.§.ti.ij.§.quo seruo.ac.

s ¶ Compellitur.offi. iudicis. quia naturaliter non cuiliber debet: vt ⁱ.j.ō ali.le.l.seruos ad custodiaz.ⁱ.§.fam.her.ex parte.§.seruo.ⁱ.§.ō le.i.l.suo alieno.§.i.ⁱ.C.de neces ser.her.insti.l.pe.§.illo.ⁱ.§.de le.iij.seruis.posset aūt hec lex intelligi sz q̄ dicatur.j.de ver.ob.hui⁹ ⁱ.§.si cer.pe.lecta.l.si.

Legatum. Legatum donec nubat i dubio intelligit̄ annuū.hoc dicit.Bar.

t ¶ Putāt.ⁱ male.

u ¶ Singulos.s.quousq; nubet.omni ānc habebit quinq̄ginta.sunt igitur paria quādiu nubes.ⁱ singulis annis q̄diu nubes.sicut si lego tibi vsufructuz q̄diu uiues:vel vsq; ad decenniam.tale est quo ad petitionez ac si legassz singulis annis vt.§.§.mo.vsusfruc.quē.l.fi.cui in annos.in prin.ⁱ §.unde tractatum est.ⁱ maxime quia i testamentis plenius sacrūdat interpretatio:vt.j.de reg.iur.l.in testamentis.vel dic vt in annos singulos.i.singulos annos dz aliquid solui de his quinquaginta.ⁱ.§.e.l.iij.ⁱ ad h.j.q̄n dies le.ce.si est p̄misione.ⁱ.j.e.annua.§.i.ac.

Uini falerni. Quod deficit in fructu vinus anni suppletur fructibus sequentium annorum in annuo legato.Bar.

x ¶ Uini falerni.a loco sic dicti.vel.a.optimi.sic enim dicitur in vulgari vinum falernum.accur.

y ¶ Culeos.vasa de corio vel alia materia quibus mensurabat vinum ⁱ etiam annona q̄nq;:vt.§.de pig.ac.l.si.§.si.accur.

z ¶ Dari.antecedentium ⁱ sequentiū.ad qō.j.q̄n di.le.ce.l.firmo.in pn̄.ⁱ.j.de v.ob.inter stipulantem.§.sacram.ⁱ.§.de leg.i.quod in rerum natura.in prin.ⁱ.§.de contrahe.emp.si debitor.§.i.ⁱ.§.loca.ti.si vno.ⁱ.C.loca.l.z.ⁱ.j.de triti.vi.ⁱ oleo.le.cum certus.ⁱ.l.ac eo ⁱ.j.de alimen.lega.lutius.ac.

Codicillis. Petitio legati diuisi p tempora connectitur gratia transmittitur ad heredem ⁱ adiectio temporis in dubio refertur ad tempus etatis.Bar.

firmatis[a] fundū libertis legauit, eūq3 alienari vetuit: sz pertinere voluit ad filios libertoꝝ: vel ex his natos. deinde hec verba adiecit: a quibus prestari volo heredi ex reddituu eius fundi. x. per annos singulos vsq3 ad annos xxv. a die mortis mee. Quesitū est cū heres a titio institutus infra xxv. annū etatis decesserit: an residui tēporis fideicōmissum ex verbis suprascriptis heredis quoq3 heredi[b] debeatur? Rūdi deberi nisi ostendatur a libertis testatorē ad heredis[c] trigesimūquintū annū respexisse. ¶ Sticho alūno suo .c. et menstruos .x. et annuos .c. dari voluit et semproniā quā heredē ex triente instituerat, rogauit in hec verba. Fidei tue cōmitto sempronia soror: vti legata q̄ alumnis[d] meis relic e medio recipias: et apud te habeas quoad vsq3 cōmendatos[e] habeas. Quesitū est cū sempronia cuius fideicōmissum sit: abstinuerit se ab hereditate, antequā fm voluntatē defuncti perciperet pecuniā alūnis[f] relictā, an sticho de legatis actio etiam ante vigesimūquintū annum competat? respondi competere.

Idem.

Titia herede sua scripta vsufructū fundi legauit meuio, eiusq3 fidei cōmisit in hec verba. A te meuī ex reddituu fundi pacaciani[g] prestare volo ario pāphilo et ario sticho ex die mortis mee annuos sestertios quotānis quoad viuent. Quesitū est cū meuius alimēta annua prestiterit: post mortē autē eius fundus ad heredē titie pleno iure redierit[h]: an aliis ex fideicōmisso pamphilo et sticho debeātur[i]? Rūdi nihil proponi cur debeant prestari ab heredibus titie, cū ab vsufructuario alimēta relicta sunt. ¶ Idē quesiit an ab heredibus meuij legatarij legata prestāda sint? Respondi nihil ab herede legatarij prestandū, nisi testatorē manifeste probet voluisse et vsufructu finito prestari: si modo[k] id quod ex vsufruc. receptum esset ei rei[l] prestāde sufficeret. ¶ Qui marco[m] homini docto certa annua prestabat[n]: testamēto cauit. Domina sanctissima[o] scio te de amicis meis curaturā ne quid his desit: verū tamē et marco dari octingenta[p]. Quesitū est an marcus prestitis sibi ex causa legati octingētis: annua quoq3 cōsequi debeat? Respondi nihil proponi cur nō fm ea q̄ in consultatiōe collata essent debeant[q]. ¶ Lucio titio auri pondo tria quoad viuat[r]: que viua prestabā do lego. Quero cum testatrix .xl.[s] titio quoad viueret et salarij noīe certā summā[t] et amplius festoꝝ dierū nomine certū pondus argenti[u]: aut pro eo preciū prestiterit. an eadem ex cā legati vel fideicōmissi ab heredibus eius titio prestari debeant? Rūdi nihil proponi cur prestāda nō sint.

Idem.

Annua[x] his verbis legauit[y]: si morarētur cū matre quā heredē ex parte instituit. Quesitū est an mortua matre cōditio apposita defecisse videatur: et per hoc neq3 vestiaria: neq3 cibaria his debeantur? Rūdi fm ea que proponerentur deberi[z]. ¶ A titia fideicōmissum his verbis reliquit. Quisquis mihi heres erit fideicōmitto: vt det ex reddituu cenaculi mei et horrei post obitum sacerdoti et gerophilaco[&]: et libertis q in illo templo erunt denaria .x. die nundinarū quas ibi posui. Quero vtrū his dūtaxat qui eo tpe quo legabat in rebus humanis et in eo officio fuerint: debitū sit: an et his qui in loco eorum successerūt? respondi fm ea que proponerentur ministeriū quidem nominatoꝝ designatū, ceterū datum templo. ¶ Item quero vtrum vno dūtaxat anno .x. fideicōmissi nomine debeantur: an etiam in perpetuū .x. annua prestanda sint? Respondi in perpetuum.

Idem.

Liberto suo ita legauit. Prestari volo philoni: vsq3 dū viuit quinquagesimā omnis redditus qui ex prediis a colonis, vel emptoribus fructus ex cōsuetudine domus mee prestant.

a ¶ Confirmatis. quod hodie opus nō ē. vt insti. de codicillis. §. i. ac.
b ¶ Heredi. nondum annuculo vt statim innuit.
c ¶ Ad heredis. quasi psonaliter ei alimenta ꝯstituēdo. nec. n. est fa[ciendum] credendū q testator voluerit dari alimēta a legatario rei singu[lari] lans heredi omniū bonoꝝ dño. et id nō p alimētis vr legasse: sz i plu[res] [illegible] pensiones diuisisse legatū exonerandi gra[tia] gratia. et id omniū annuū vnū est legatū: vt [ff.] qn dies le. ce. l. si cū [illegible] [illegible] et l. firmio. §. fi.

d ¶ Sticho. fundo mi[nore] [illegible] recusante legatū tempore. legatarius potest petere an[te] diē. bar.
d ¶ Alūnis. f. alūno. s. sticho. vel dic q et aliq alumnus similiter relegaverat. ac.
e ¶ Cōmendatos. i. habere voluerit. vel dicit q vsq3 ad. xxv. an. habeat cōmendatos: vt sta[tim] [illegible] innuit. accur.
f ¶ Alūnis. i. alūno. vt dic vt dixi. §. et sal. §. ti. l. cū pater. §. curatoris et. ff. qn dies lega. ce. firmio. §. i. et ij.
T ¶ Titia. Legato reseruato. et per mortē legatarij finito. onus sibi iniunctū extinguitur quo ad oēs. b. d. bar.
g ¶ Pacatiani. cuius vsufru[ctum] legauerat.
h ¶ Redierit. p ꝯsolidatiōē. vt insti. de vsufr. §. fi. vn sicut emolumē[tum] [illegible] morte finitur ita et onus: sz testator largius [illegible] locutus.
i ¶ Debeantur. alias dēberent. s. heredes.
k ¶ Si modo. tūc. n. prestabitur si modo est. et tunc [illegible] [illegible] si nō ponit: vt not. [illegible] gs cau. si cū. §. fi. et C. de transac. l. actiōe.
l ¶ Ei rei. alias ei rei. et [illegible] eius rei. Item ꝯ. ff. [illegible] si ab eo. quia in [illegible] dicat ab heredibus nō prestandū fidei. [illegible] Sol. hic finitus erat [illegible] et id eius onus: [illegible] caducū aut in cāz [illegible] factuz remanet [apud] heredē: et id cū suo [onere] sic et soluitur con[tra] ꝯ. ff. de le. ij. celsus. In [illegible] et facit. ff. ti. ij. impe[ratores] [illegible] in pn. et §. i. et. ff. d [illegible] le. l. sticbus. §. titia. [illegible] ff. de leg. ij. si iussa. §. [illegible] et. ff. de do. p. l. uj. [illegible] et ff. ꝯtrahē. em. [illegible] §. fi. ac.
m ¶ Qui marco. Legatum generali per speciale [non] derogatur. qn sit simpliciter non ob eam cāz. [b.] d. Bar.
n ¶ Qui marcho. alias [illegible] alias. §.
n ¶ Prestabat. s. puta [illegible] centum. ac.
o ¶ Dña sanctissima. loquitur vxori quā instituerat heredē. ac.
p ¶ Octingenta. s. volo sub. vt. C. de fideicōmis. l. volo. vel equipol[lens] [illegible] vt scio te prestaturam vel credo. vt hic et. ff. de le. i. l. et hoc mo[do] [illegible] ff. de lega. ij. vnum ex familia. §. finali. et de lega. iij. fideicōm[issa] [illegible] §. quāquam. accur.

q ¶ Debeant. psumenda ex vinctia vsu eiusdē monētis volūtate: vt. ff. ti. i. lepromo. §. fi. sz vr ꝯ. ff. de ali. le. l. alimeta. §. basilice. et l. pe. §. i. et l. stichus. i pn. sz ibi aliud apparet dicēdū ex volūtate expressa defuncti. accur.
r ¶ Lucio. Si testator reliquit ad pondus quod prestat ad numerum: ad pondus tamen valet legatum. b. d. bar.

r ¶ Quoad viuat. i. testatrix.
s ¶ Quadraginta. i. aureos.
t ¶ Sūmā. puta. xx. aureos.
u ¶ Argēti. i. vnciā vel pcius [illegible] ad sit. x. hoc qdē prestabat testatrix dū vixit. non aūt tria pondo auri. vn q non ad numeꝝ prestabat sed legauit ad pondus videbatur nō valere. sed tñ valet vt iste tres prestationes sint loco triū pōdo auri. sic falsa demonstratio non viciat legatum. vt. ff. de condi. et demō. l. demonstratio.
A ¶ Annua. Si ꝯditio deficiat p mortē eius i cuius personā ꝯfert nō extinguitur legatum. b. d. bar.
x ¶ Annua. puta. c. ac.
y ¶ Legauit. i. aliquis puta duobus libertis suis. ac.
z ¶ Deberi. vez obstat exceptio si pp vtilitatē illius ꝯditio talis fuisset apposita: vt. ff. de condi. et demō. l. illis libertis. alij distinguūt an cepe[rint] morari vel p eos stetit. et tunc distingue vt dixi mō. Aut nō et tūc indistincte non [deben]tur: vt no. ff. e. scia. et dic plene vt ibi. et fa. ff. de lega. i. l. turpia. §. i. et de condi. et demō. l. in testō. et l. cū ita. et l. si qui ita. et l. iure ciuili.
¶ A titia. Relictū sacerdoti vel ministris ecclesie ipsi ecclesie vr ēē relictū. b. d. bar.
& ¶ Gerophilaco. nomē ē tapelle vel loci vbi est capella vt sacerdos ricardine electa bilis nostre ville. ac.
? ¶ Nominatoꝝ. i. vt sic per istos pbentes ministeriū ipsi templo potius relictū q̄ eorū psonis legatū videatur. non eni sui cā ipsis. sz potius tēpli cui ipsi deseruiebāt legatū fore ē verisimile. quod ex maxime apparet qm legādo mētionē tēpli fecit testator. et ita de eo dr q in relinquendo seruo vel filio alieno: dñi patrisue mētiones fecerit: vt. ff. d ꝯdi. et demō. l. filia. et C. de iure deli. l. pe. et facit. ff. de re. iu. l. cuiub9. et. ff. de pac. l. tale. §. fi. et de tribu. pcurato ris. §. si plures. et C. de epi. et cle. auc. licentiā. et. ff. de ope. no. nū. de pupillo. §. ij. et l. operis. et in decre. xij. q. iij. c. pontifices. ac.
ꝝ ¶ Item quero. in perpetuū. s. deberi. si templum perpetuo duret. alias secus: vt. ff. ti. i. pater. §. tusculanus. Itē pro hoc q in perpetuuz est. ff. e. l. legatū. in pn. et. ff. de vsufru. l. defuncta. §. fi. et de cōdi. ide. l. elegāter. §. pe. i fi.
L ¶ Liberto suo. Alienatio hereditatis non extinguit legatum prestandum ex reddituu certe rei. b. d. Bar.
ꝓ ¶ Liberto. redditus q. i. redditus et fm h ꝯ esse: ff. prestarent. als que. f. quinquagesima. et tūc habeas prestarē et q subijcit prediis sub. als est p h[oc] dijs vel dic prediis. i. ad prediorū aliquaz vtilitatem. f. seminandi vel colendi: vt quinquagesima expense videatur legata. ac.

a Venddiderunt. iste quidem nõ obstante tali legato: vt. j. e. l. fundi. ac.
b Redditu. alias redditum. ac.
c Dutarat. que tñ p suam estimationem satis prestare absqz istis redditibus põt vt. j. ti. i. fundi. r. s. de le. ij. l. codicillis. §. i. accur.
d Vendita sint. ab emptoribus aũt constat nil deberi: vt. j. de contrahẽ. de emp. l. fi. §. fi. ac.

A liberto. Legatarius onere extrinseco grauat⁹ nõ defalcat contra legatarium lz sibi fuerit defalcatũ. bar.

e A liberto. legata sint. s. dena. qui. s. redditus sufficerẽt ad annuã prestationẽ. r. ẽt si medietatẽ fundi fal. auferret. qõ tñ facere nõ põt. nisi ad plus quartã: cũ in singulis reb⁹ fal. imponat: vt. C. ad. l. fal. imponenda. lz quidã d͠r. vt ibi no. pro quib⁹ erat hec lex. Itẽ male dixit. r. ex redditu legata: sed dic. i. occasione fundi cuius redditũ hz libertus. alias nõ posset onerari. accur.

f Minutũ. s. neta legatariũ nõ detrahere falcidiã. sed contra. j. ad. l. fal. penales. §. fi. sol. ibi rei legate pars fideicõmisso ptinet. ideo pro rata diminutionis dãnũ inde sentit fideicõmissarius. at hic secus: ut appsret per id qõ dicit annuo ac. r eodẽ mõ. sol. j. si cui plusq̃ p. l. fal. videamus. r. j. ad trebe. lucius. §. heres. r. l. facta. §. si titius. r j. de cõdi. r demõ. plautius r in qualibet exp̃ no. r sic ẽt nõ obstat. s. ti. i. l. fi. §. i. r de le. i. l. antepe. in prin. Itẽ facit. s. ti. ij. cum pater. §. i. et qõ no. C. cõia de le. l. i. ac.

Filium. Ex volũtate defuncti portio que iure fideicõmissi percipit: ex voluntate defuncti in fideicõmissum deducatur r fruct⁹ percepti iudicio testatoris. h. d. bar.

g Filiũ. cõmẽdatã. dicontur vltima qõ. ac.

h Hereditatis. no. hereditatis. s. totius nõ hereditariã: q: tres tñ vncie q̃s iure institutionis hz veniunt i restit. nõ aũt quod p treb. filius nouerce restituit. Vel lz dixisset tñ veniret: q: h videt esse defuncti voluntas. alias aũt dic vt. C. de fideicõ. cum virum. ac.

i Quarta parte. que ẽ one vncie r quarta alteri⁹. ac.

k Restituit. qõ sint. vj. vncie r tres ptes alteri⁹ vncie.

l Semunciam. s. mediam vnciam. accur.

m Et siliquã. quartã vni⁹ vncie. quod sic collige. habz enim tres vncias iure institutionis. Itẽ. vj. r tres partes alterius iure restitutionis. r sic hz nouẽ r dimidiã r quartã vncie. r no. q in libro aro. est silicũ. alii siliquã alii filicẽ. r semp est idẽ sensus. s. vt q̃rtaz vncie sine. xlviij. ptez assis ptineat vel cuiuslibet rei. r facit qõ de hoc no. C. de epi. r de. auc. sed hodie. Item ad hanc computationem facit insti. de here. insti. §. hereditas. accur.

n An eius. s. totius qõ hz. qõ est fere sextans nõ nisi quarta vncie min⁹.

o Cũ eo. s. qõ erat sextãs: r quarta vnius vncie. sic ergo quattuor vncias restituere de eo qõ hz deducta quarta vnius: r filius hz duas r quartam alterius. r sic semissem habebit. ac.

p Ide. voluerit. s. predicti temporis dilatione.

q Deberet. s. qui menstruam superabant dationem. ac.

r Deberet. s. ex tacita volantate pris. p̃sumitur. n. pr inducias medij tẽporis p vtilitate filij posuisse: vt. s. e. quitus. in fi. r de le. ij. si ita. §. pegasus. alii in fructibus aliter distinguitur utrum veniant in restitutione ut no. C. ad treb. auditus. r facit. s. de usufru. l. in fideicommissi. §. cũ pollidius. r. s. e. cũ qui. r. j. de reg. iur. cũ in tempus. r. j. ti. generali. §. duos. r. j. ad treb. l. facta. §. si heres.

heredes predia vendiderunt[a]: ex quoꝝ reddit[b] q̃nquagesima relicta est: quesitũ est an precij vsure que ex consuetudine in ꝓuincia prestarent: quinquagesima debeatur: r̃ndi redditus dũtarat[c] q̃nquagesimas legatas: lz predis vẽdita sint[d]. A liberto cui fundũ legauerat ferentẽ annua. xl. p fideicõmissum dederat pamphile annua dena. quesitũ est si lex falcidia liberto legatũ minuat: an pamphile quoqz annuũ fideicõmissũ minutũ videat: cũ ex r̃ddit legata sint[e] q largit aũt si falcidia ptẽ dimidiã fundi abstulerit: annuã pamphile p̃stationẽ: r̃ndi s̃m ea que ꝓponerẽtur nõ videri minutũ[f]: nisi alia mens testatoris ꝓbaret. Filiũ ex dodrãte: vxorẽ ex q̃drante istituit heredes: r filij fideicommisit vt nouerce restitueret hereditatẽ. ab ea aũt petijt: ut infirmitatẽ filij cõmẽdatam[g] haberet eiqz menstruos aureos denos p̃staret: donec ad. xxv. an. etatis ꝑueniret. Cũ aũt impleset eã etatẽ partẽ dimidiã hereditatis[h] ei restitueret. Filius deducta dodrãtis parte q̃rta[i] ex q̃ institutus erat nouerce hereditatẽ restituit[k]: r postea adimpleuit vigesimũq̃ntũ annũ etatis: q̃situ ẽ cũ nouerca vniuerse hereditatis habeat dodrãtẽ semunciã[l] r siliquã[m]: an eius[n] ptẽ dimidiã ꝑuigno suo restitueret: R̃ndi s̃z ea q̃ ꝓponerẽt tñ restituẽdũ cõtuz cũ eo[o] qõ falcidie noie filius deduxit, semissem faceret. Ide q̃siuit an q̃ infirmitati filij pr cõsulere voluerit[p]: fruct⁹ quoqz medij tpis nouerca ei restituere deberet[q]: R̃ndi s̃m ea q̃ ꝓponerent debere[r]. Luti⁹ titi⁹ testõ patrie sue ciuitati sebastanoꝝ. c. legauit: ita vt annis alternis ex vsuris eiusdẽ certamina[s] sub noie ipsius celebrarent: r adiecit hec v̾ba. q̃ si ꝯditiõe suprascripta recipere legatã sibi pecuniã ciuitas sebastanoꝝ noluerit: nullo mõ heredes meos ei obligatos esse volo: sed habere sibi pecuniã. postea preses ꝓuincie ex noibus debitoꝝ hereditarioꝝ elegit idonea noia r in cãz legati reip. adiudicauit[t]. p⁹ cuius s̃niam respu. adiudicatas a plerisqz sibi pecunias pcepit. Quesitũ est: an si respu. ꝯditionibus testõ ascriptis postea nõ paruerit: legatũ ad filios heredes ptineat: r̃ndi r̃pn. testatoris voluntari[u] parere cõpellẽdã: ac nisi faciat: in his qdẽ s̃mis q̃ p numeratione vel nouatione solute sunt vtili repetitione[x] heredes adiuuandos. ab his v̾o noibus q̃ neqz soluerũt reipub. neqz nouatione abscesserũt a p̃stina obligatione nõ prohibendos[y] quominus debitum petant. Largius curipianus cõsuluit[z] alũno certã pecuniã patronũ testõ legasse: deqz ea re testõ ita cauisse. Pecuniã quã titio liberto meo r alumno legaui: eã volo penes publiũ meuiũ vsqz ad. xxv. an. etatis eius[&]. pqz eã cõputari[ꝯ] cũ eo vsuras q̃drantes. Quãtũ aũt ei statuẽdũ sit in sumptuz tu publi meui cũ pris affectũ ei p̃stare debeas[ꝰ]: estimabis. q̃situ ẽ an heredes a publio meuio satis accipere[a] debuerũt soluẽtes eam pecuniã: r̃ndi cũ testõ nulla exigẽde satisdatiõis cõmemoratio fiat: satis habuisse[b] heredes s̃z voluntatẽ defũcti publio meuio pecuniã numerari: r iõ nec titi⁹ alũnus vl̃ heredes eius audiri debẽt aduersus heredes patroni agẽtes q̃ satis nõ exegerãt. Ex ea. n. numeratione a titio ac ꝓinde etiã ab heredibus eius liberatos[c] eẽ suprascriptos heredes: ni viuẽte[d] testatore publius meui⁹ soluendo esse desierit: tũc. n. cautio liberti ei restituendi. accur.

Lutius. Si legatarius nõ implet modũ a testatore adiectum legatũ sibi solutum reuocatur. hoc dicit bar.

s Luti⁹. certamina. s. festiuitates que sub laudibus non fiunt: s; sub memoratione aliquoꝝ honestorum morum vel rerum bonarum preteritarum boni exempli gratia et eis capiendi. Rñ. vt dixi. s. e. l. i.

t Adiudicauit. sed res iudicata preiudicare vl̃ heredibus. ac.

u Voluntati. hec tamẽ. vt. j. ti. i. l. legati.

x Utili repetitione. s. efficaci. s. condictione causa vel ob causam vt. s. de condi. ob cau. l. si heres. r. j. ti. i. l. quidam. r. s. de le. ij. l. antepe. §. s. te. et hec iussu presidis fuerint gata in muros ciuitatis ut. j. de expẽ. ludorum l. i. r. j. de adm. rerum ad ciui. perti. l. i. r. j. ti. i. legatum s̃z. r. h. sed hic expresse dicit testator remanere apd heredes si ciuitas nollet festũ facere. ac.

y Nõ prohibendos. q̃ hoc casu nihil potest adicari r facit. C. de dona. que sub mõ. l. ij. Itez no. ex hoc. q̃ relictum sub modo debere solui ante completum modum: cautione exacta vt no. C. de his que sub modo. l. i.

Largius. Minister elect⁹ ad distribuendũ satisdare non d; nisi pamq̃ fiat testator ignorante. h. d. Bar.

z Largius. cõsuluit. s. me sceuolaz doctorẽ alũno. ac. accur.

& Eius. s. liberti. ac.

ꝯ Computari. s. ꝯputo volo vt ita singulis annis publi⁹ liberto tales vsuras prestet. ac.

ꝰ Debeas. q̃ es sicut te socer eius: vt. s. sol. ma. l. q̃ parentes. ac.

a Satis accipere. s. tam de vsuris per tempus q̃ de sorte post. xxv. an.

b Habuisse. s. debuisse. vel idest satisfacere si numerauit. hec cautionem non exegerit. Accur.

c Liberatos. hoc autem contingit triplici ratione. vna quia testator nil dixit de satisdatione: ut h. Alia quia parentum testamentum excusat. ut r alias in satisdatione rez pu. sal. fo. que remittitur tutori testamentario. ut insti. de satisdatione tu. §. i. Tertia quia ẽ publicus minister r nullum in hoc habet cõmodum. alias secus. vt in contrario. vt. s. ti. i. si tibi. r ad trebell. l. §. si tibi. et. j. de condi. et demon. titio. in prin. accur.

d Uiuente. post factum testm̃. uel etiam ante. cum hoc ignorabat testator: ut ar. j. ut i pos. le. si is a quo. §. fi. et. l. se. et. s. qui satisda.

Cum quidam Legatum relictum in diem iteratibilem: intelligit esse annuum ⁊ perpetuum. bar.

Diuisiones.i. aliquid inter eos diuidendū. sic. ff. de le. i. l. ciuitatib⁹. ac.

Natalis.i. a tali die quali natus fuit. sic. C. de ferijs. oēs. vel die q̄li decessit quasi tunc nascuntur ad gloriam: vt fit de natiuitate sanctoꝝ.

Finita causa dilationis debet cessare dilatio. b. d. fm

ab eo exigēda est. ¶ Pater duos filios equis ex partibus instituit heredes: maiorē[a] ⁊ minorē qui ēt impubes[b] erat: ⁊ in partē eius certa predia reliquit[c]. ⁊ cū xiiij. annos impleuerit: certā pecuniā ei legauit[d]: idq₃ fratris fideicōmisit[e] s q̄ petijt in hec verba. A te peto sei vt ab annis. xij. etatis ad studia liberalia fratris tui inferas matri ei⁹ tot annua[f] vsq₃ ad annos. xiiij. eo amplius tributa fratris tui ꝓ censu[g] eius dependas, donec bona[h] restituas: ⁊ ad te redditus[i] prediorum illoꝝ pertineat: quoad puenat frater tuus ad annos quattuordecim. quesitū est defuncto maiore fratre alio herede relicto[k] vtrū omnis cōditio percipiēdi redditus: fundoꝝ anniuersaria[l] prestētur[m]: ⁊ alia que prestaturus esset si viueret seius ad heredez ei⁹ transierint[n]: an vo id omne protinus ad pupillum ⁊ tutores[o] transferri debeat: respondi fm ea que proponitur intelligitur testator quasi cū tutore locutus[p]. vt tēpore quo tutela restituenda est[q] hec quoq₃ que ꝓ annuis pstari iussisset percipiēdisq₃ fructibus finiantur. Sed cum maior frater morte preuentus ē hec oīa que relicta sunt ad pupillū ⁊ tutores eius[r] confestim post mortem fratris[s] trāsisse.

Alphe.

Filie mee quotienscūq₃[t] vidua erit in annos singulos .c. heres me⁹ dato. queritur si filia minus anni[v] tēporis vidua fuisset nūquid minus ei .c. deberentur: respondi sibi videri tam ⁊ si totus annus nondum fuisset expletus[x]: tū deberi[y].

Marcellus.

Cum quidā decurionibus diuisiones[z] dari voluisset: die natalis[*] sui: diui seuerus ⁊ antoninus rescripserunt non esse verisimile testatorem de vno anno sensisse: sed de perpetuo[a] legato.

Idem.

Cum erat pecunia certa id est[a]. c. reipu. sartianorum relicta per quadriennium[a] certaminis crisantiam, Diui seuerus ⁊ antoninus rescripserunt videri perpetuam[b] pensitationez reliquisse testatorem per quadriēnium: non in pristinum[c] quadriennium.

Gaius.

Aliosa. quo ad in potestate patris ē: in annos singulos dena[d] dari[e] possunt.

¶ De vsu ⁊ vsufructu ⁊ reddi- tu ⁊ habitatione ⁊ operis per legatum vel fideicommissis.

Paulus.

Nec vsus, nec vsufructus itineris[f]. actus, vie, aqueduct⁹ legari potest[g]: quia seruitus seruitutis esse non potest.

¶ Nec erit vtile[h] ex senatusconsulto quo cauetur ut omnium que in bonis sint vsufruct⁹ legari[i] possit: quia id[k] neq₃ ex bonis[l]: neq₃ extra bona

a ¶ Perpetuo. sic. ff. e. legatū. l. pn. ⁊ l. annua. §. fi. in fi. ⁊. j. l. proxi. accur.

Cum erat. Tantum ē dicere per quadriennium: qntum singulis quadriennijs. eadē rōne tm̄ est dicere p annū qntū singulis annis. bar.

a ¶ Id est. hoc verbum id est: ponitur exemplificatiue prout sicut: si expositiue sicut ponit. ff. de vul. sb. l. q libis. §. i. ac.

a ¶ Per qdriennium. i. vt semel fiat pstatio i quadriēnio. ac.

b ¶ Perpetuaz. aliud i vsufruc. reipublice relicto. vt. j. ti. i. si vsufructus municipibus. vbi finit. c. annis. ⁊ no. ff. e. annua. vel forte idē ent ꝯ quod ibi dicitur i vsufruc.

c ¶ Pristinum quadrienniū. i. tantum. ⁊ facit. ff. l. pxi. cum suis concor. accur.

d Aliosa. dena. vel ppne. .i. x. ⁊. x. vel ꝓpne. .i. x. tantum. ⁊ facit. ff. de le. i. si quis testamento. ac.

e ¶ Dari. i. relinqui vt dentur que pater petit quasi sibi relicta. vt. j. de cōdi. ⁊ demon. l. filia. ⁊ no. ff. eo. annua §. i. ⁊ dicitur valere ex persona filij: sicut in simili ex persona serui: vt. ff. de le. ij. debitor. §. fi. ⁊ facit. ff. de le. i. seruo alieno. in pn.

¶ De vsu ⁊ vsufructu.

Dictum est. ff. ti. proxi. l. in singulos quod legatum vsufructus est simile legato annuo: ideo post precedentem titulum ponitur iste titulus Bar. Sz quid differt hic ti. ab alio de vsufruc. ff. in quo de his tractatur: R̄n. hic in vltima voluntate tantum prosequitur ⁊ plenius. ibi etiam inter viuos. ac.

Nec vsus. Vsufructus seruitutis realis non potest legari vt proprie prestetur: sed prestabitur put potest. b. d. ⁊ diuiditur in tres partes. Primo ponit vnum dictum. Secundo respondet tacite obiectioni. Tertio ponitur quedaz prouisio circa predicta. Secunda ibi. Nec erit Tertia ibi. Sed incerti. Barto.

f ¶ Itineris. quid sit iter ⁊ actus ⁊ via ⁊ aqueductus: habes. ff. de ser. rustic. predi. l. i. accur.

g ¶ Legari potest. ab eo cui debentur huiusmodi seruitutes prefate: quia [illegible] ⁊ argumentatur a toto. per se enim seruitus intellecta sine re [illegible] nullius fructus est: vt. ff. de vsuris. videamus. Item nec de lo[illegible] potest legari ab eo. s. cui debetur seruitus: quia dominium est [illegible]: vt. ff. si ser. ven. loci corpus. vnde non potest constituere seruitu[illegible] cui debetur: vt. ff. cōia pre. l. i. §. ideo. ab eo autē qui debet seruitutes predictas bene potest constitui seruitus alia que non noceat prime [illegible] serui. rus. pre. l. ij. §. i. ⁊ pe. ⁊. l. per quā. ⁊. ff. cōia prediorum. l. qui [illegible] accur.

h ¶ Vtile. s. legatum.

i ¶ Legari. vt. ff. de vsufruc. earum rerum que vsu consu. l. i. accur.

k ¶ Quia id. i. seruitus. accur.

l ¶ Ex bonis. immo in alienis bonis est semper. qa sua res nemini seruit: [illegible] vsufruc. pe. vsufru. sz dic in proprietate aliena fm qd. ergo dicit [illegible] in bonis: q per se sine fundo dominante nō potest alienari cum ille [illegible] beat forte prediū cui alienaretur: vt. ff. de cura. fu. l. nā. ⁊ insti. de [illegible] ideo autem. Item nec vsufruc. pōt alienari: vt insti. de vsufruc. §.

funt sīcē pdiales nō sunt in bonis alia rōne:qr videnť nō eē vel extincte eē nā ᵹ manica vť extincta cū accedit vestimēto: vt insti. de re℞ di.§. si tm̄.et tignū nō vť possideri.cū accedit edificio. vt.ꝟ.de vsuca.l.cū.ᵹ.l.re℞. Itē nec in peti.here. veniūt:vt.ꝟ. de pe.here.l.ᵹ nō tm̄.§.fi.sed nō simpliciter sunt seruitutes extra bona cū possidētes exceptionē:ᵹ nō possidetes habeamus actionē:vt.ꝟ.de ac. gr re.do.l.rē in bonis.ᵹ possunt obligari.rustice.lꝫ nō vr bane:vt.ꝟ.de pigno.fi ts. in fi.ᵹ.l.se.ᵹ facit.ꝟ de fui.rusti.pre.cū esset.in fi.ac.

a ¶ Incerti actio.ſ.actio ex testō que datur ad factuꝫ:vt C.de re℞ p.l.rebus.ac.

b ¶ Facultatē.ſ.de facto.ac.

c ¶ Constituat.ſ.de facto.ac.

d ¶ Ex magna.ſ.maxia.vel media vel etiā minima oliꝫ. sed hodie secus:vt.C.de vsu ᵹ habi.l. corruptionē.§. sed nec per oēm.ac.

e ¶ Restituatur.heredi.ᵹ sic nō transit ad herede legatarii:sic.ꝟ.de vsu.ᵹ habi.l.vsus aque ᵹ de ser.rusti.p.l.pecoris.ᵹ.ꝟ. de leg.i.apud.§. si quis.accur.

Omnis. Ista lex ponit tres dñas iter legatum operarū ᵹ legatuꝫ vsufructus.b.d.Bar.

f ¶ Hois diminutione.ſ.minima.sed cōtra insti. de acq. per ar.in prin.sed ibi in opa liberti que nō tribuit ius in psonā:qr cū liber hic seruit no.in duobus hic distare legatū ope ab vsufruc. vt isti.e.§.finitur. Item facit.ꝟ.de opis ser.l.ij.ac.

g ¶ Percipere.ſ.ponēdo eas ipsi seruo:vt.ꝟ.de vsu.ᵹ ha.l.sed ipsi.non dico locando: vt.ꝟ.de vsufruc.adhuc.§.fi. seruo.accur.

h ¶ Poterit.ſ.alij.ac.

i ¶ Tenebitur.ad interesse illi legatario.

k ¶ Idem est.qa legatarius cui.ſ.ope sunt legate.ac.

l ¶ Nō est.imo differt in multis.vt hac le.ᵹ.ꝟ.de operis ser.l.ij.nolſꝫ ꝯtra co.ti.l.v. vbi dicit vnū videri legatū. ꝫ dic vnū ᵹ eē plꝰ:vt ibi. ac.

m ¶ Trāsmittit.nisi aliter testator dixerit: vt.ꝟ. vsufruc. quēadmodū ca.l. idē est.ᵹ.l. pre.vel illud referť ad ānuū legatū.nō ad legatū ope.ac.

---

fit. ¶ Sꝫ incerti actioᵃ erit cū herede vt legatario q̄diu vixerit eundi agendi ducendi:facultatēᵇ prestet:ᵹ aut ea huiꝰ cōstituatᶜ sub hac cautiōe vt si decesserit legatarius vel capite diminutus ex magnaᵈ cā fuerit. restituaturᵉ. ℞ Papinianus.

Hominis ope legate capitis diminutioneᶠ:vel nō vtendo nō amittuntur. ¶ Et qm̄ ex operis mercedē legatarius pcipereᵍ pōt:ēt opas eiꝰ locare poteritʰ:quas si ꝓhibeat heres capi,tenebiturⁱ. Idem est ᵹ si seruꝰ se locauerit. ¶ Et qz legatariusᵏ fructuarius non estˡ ad heredem suū operaꝝ legatū trāsmittitᵐ. Sed seruo vsucaptoⁿ legatū peritᵒ. ℞ Paulus.

Hominisᵖ quoqꝫ liberi ope legari pāt:sicut locari et in stipulationē deduci. ℞ Vlpia.

Si pureᵠ,ꝓpetas legata erit: ea ad legatariū puenit,q̄uis fructuariꝰ hēs sit īstitutꝰ. ℞ Iu.

Vsufructū cū moriar inutiliter stipulor. ¶ Idē est in legato ʳqz ᵹ ꝯstitutus vsufructꝰ morte itercedeť solet. ℞ Pom.

Si vsufructus mihi in biennū ꝯtinuū a morte testatoris legatus sitˢ:ᵹ per heredē steterit quominus eū mihi daret: pterito biēnio nihilominꝰ tenetur:quēadmodū teneť: si res legata in re℞ natura esse desijsset: quā qs deberet moratusqꝫ esset in ea dādaᵗ:vt peti qdē iaꝫ vsufructus q legatꝰ sit:nō possit:qz aliusᵘ futurus sitᵛ. q̄ꝫ q legatꝰ fuerit.sꝫ estimatio eiꝰ binaˣ dūtaxat facienda est. ℞ Vlpianus.

Opere testō relicte qn̄ cedere debeāt: vtrū ex quo petit ʸeas legatarius:an ex q̄ adita hēditasᶻ ē ᵹ cui perecāt.dies qbꝰ eger fuerit seruꝰ? Et puto ex die petiōisᶜ eas cedere:qre si pꝰ petitas eger esse seruus ceperit:legatario peribuntᵓ. ℞ Alius.

Si vsufructꝰ municipibꝰ legatus fuerit. Queritur quo ad vsqꝫ in eo vsufru.tuēdiᵛ sunt? naꝫ si qs ppetuo eos tueť: nulla vtilitas erit nude proprietatis: semp abscedēte vsufructu: vnde .c.annos obseruandos eē placuit:q finis vite longissimus ē. ℞ Vlpianus.

Si ab eo cui legatꝰ esset vsufruc.fideicōmissuꝫᵃ fuerit relictū:lꝫ vsufructꝰ ad legatariū n̄ puenerit:hēs tm̄ penes quē vsufruc.remanetᵇ, fideicōmissum p̄statᶜ. ¶ Qđ ᵹ i militis testamēto erit dicēduꝫ:si legatarius a quo fideicōmissum relictū ē repudiaueritᵈ legatum:uel uiuo testatore decesserit. ℞ Iulianus.

Si titio fundus:ᵹ eiusdē fundi vsufructus legatus fuerit: erit in potestate eius fundū, an vsufructū vendicare malit:ᵹ si fundū elegerit necessario plenā ꝓprietatē habebit:lꝫ usufructuꝫᵉ a se repulerit. ¶ Si uero usufructū habere maluerit:ᵹ ꝓprietatem fundi repulerit: solū usufructum habebit. ℞ Idē.

Habitationisᶠ quoqꝫ legatum in singulos annos ab initioᵍ anni deberi constat. ℞ Vlpianus.

---

n ¶ Vsucapto.ſ.ab extraneo secus in vsufruc.ᵹ vsu.

o ¶ Perit. vt.ꝟ.de vsufruc.l.locū.§.ꝓprietarius.ᵹ.ꝟ.de vsuca.l. iusto.§. nō mutatur. ᵹ quare secus pōt queri rō.sic etiaꝫ posset queri ratio aliarū dñarū .ᵹ facit.ꝟ.ad.l.fal.l.i.§.sed operis.ac.

p Dispone exēplū in liberto qui debet operas patrono certas: qui patronus pōt locare ᵹ pmittere ᵹ legare:vt.ꝟ.de ꝯdi. inde. si non sorti.§.libertus.ibi.sed si delegatus.ᵹ.ꝟ.de ope.li.l.operis in rerū. Itē ᵹ si liber homo locauit mihi opas suas in qnquēniū ius meū possum alij legare.an autē in perpetuū possit liber homo suas locare operas:dic vt no.ꝟ.de vsufruc.l.iij.§.ne tamen.accur.

q Si pure.puenit.recta via:vt nec momēto apud herēdē fuerit:vt.ꝟ. de pecul.sed si dānū.§.ij.ᵹ iō aditiōe hereditatis facta a fructuario herede nō extinguiť vsufruc.qđ secꝰ eēt si sub ꝯdi.ꝓprietas eēt legata:vt .ꝟ.de seru.l.papinianus.ᵹ facit qđ no.ꝟ.de vsufru.l.vi.§.fi.ac.

Vsufructū. Nō pōt qs ab eo casu icipe quo dꝫ extinguī.b.d.bar.

r ¶ In legato.puta lego tibi vsufructū alicuꝰ rei cū moriens:vt.ꝟ.đ vsufruc.ticio.sic ᵹ in libertate:vt.ꝟ.de manu.testa.libere as.in prin.sic. ᵹ.ꝟ. de iure do.l.iiij.

Si vsufructus. In obligationibus faciendis quādo desijt posse fieri petitur iteresse.b.d.Bar.

s ¶ Si vsufruc. legatus sit.ᵹ si ad idem qđ esse potest:vt.ꝟ.fami.herciſ.l. ᵹ puto.§.vsufructus.accur.

t ¶ Dandā aūtē tunc tenetur heres ad estimationē quod vt.vt.ꝟ. de le.i.co. in fi.ac.

u ¶ Futurus sit. alius esset vsufruc. si diceremus constitui. sed non dicimus sed estimationem damus: vt.ꝟ.de vsufruc.l.quotiens. ᵹ.l.qui vsufructum.§.si quis inquilinum. in prin. ᵹ de le.iij. nō dubium. §.fi.accur.

x ¶ Bina.ſ.alias bina.l. duorū annorū:vt.ꝟ.ti.i. l.iij.alſ bina.idest biennium.ac.

y Opere. petit. i. ꝯ sic legit gl.ac.

z ¶ Hereditas.ſ.si non petantur.

ᵹ ¶ Petitionis.ſ.facte post aditā hereditatē ᵹ non prius:vt.ꝟ. quando di.leg.ce.l.ij. ᵹ in.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.in fi.ᵹ dic quādo sunt incerte.alſ etiā ante petitionem:vt.ꝟ. de ope.li.l. si quis hac lege.§.iudicium.ᵹ.l.si patronus.in prin.ᵹ.l. quotiens.ᵹ no.ꝟ.de operis ser.l.i.ac.

ᵓ ¶ Peribunt.ſ.ꝟ.de sta.li.l.cū heres.§.fi. cius.ᵹ.ꝟ.de oper libertis qui post.ᵹ.l.interdum.

ᵛ Si vsufructus. tuendi.municipes.c.annorum sunt.ſ.finitur ergo tēpore.i.c.an.vt h. ᵹ.ꝟ.đ usufruc.l.an vsufructus. Itē nō utendo ut.ꝟ.de le.ij.meuiꝰ.§. fi. Item aratro ut.ꝟ.q. mo.vsufruc.a.§.si vsufructus.la prima.sed id qđ dixi tolli.c.an.eꝫ.ꝟ. ad.l.fal.hereditatum. sol.ibi. Item an hic in annuo legato relicto ciuitati:ut.c.an.tollatur rñ.qr nō fin.℞.ut.ꝟ. ti.i.l.annuā.ᵹ.l.annua.ꝫ fin.ᵹ.l.ante pe.ᵹ pe. vel fin.b.idem qđ hic. nam ᵹ finitur morte annuum legatum sicut vsufructus.ut.ꝟ.ti.i.in singulos. Item facit.C.de sa.san.ec.l.fi. Item an idē si ecclie relinqť:rñ. sic vt dicta.l.an vsufructus.accur.

Si ab eo. Legatuꝫ caducum vel quasi remanet apud heredem cum onere suo.b.d.bar.

a ¶ Fideicommissum.ſ.puta.r.

b ¶ Remanet.ſ.caducus vel in cām caduci factus.ac.

c ¶ Prestat.ſ.quia cum onere apud eum remanet:ut.C.de cadu.tol. §.pro secūdo.ᵹ.§.in omnibus.

d ¶ Repudiauerit.ſ.post mortem testatoris.ᵹ sic est caduci factuꝫ legatum:sed si viuo testatore defecit:qꝫ decedit legatarius.tūc in causa caduci ut subiicitur.C.de cad.tol.§.ᵹ cū triplici.sed ubi an testatur est pro nō scriptū:vel nō remanet cum onere:vt.d.§.ᵹ cuꝫ triplici.ᵹ.§.in pmo. Itē.ꝟ.ti.i.titia.i.pn̄.ꝟ.so.ibi.ᵹ eodē mō ti.j.đ al.le. l.gayo.i pn̄.ᵹ.l.stichꝰ.l.pn̄.§.i.ᵹ fa.ꝟ.đ le.ij.si qs titio.l.cessio.l.pn.

Si titio. Coniunctio posita inter compassibilia resoluitur in coniunctam.b.d.bar.

e ¶ Vsufructum.formalem. repulit.ſ.sed hꝫ callez.ᵹ facit.ꝟ.de leg.i. plane.§.fi.ᵹ.l.legatarius.in prin.ᵹ.§.i.de le.ii.cū filiꝰ.§.varus.ac.

f Habitationis.siue habitatio ipsa in singulos annos.seu pro ea certa quantitas in singulos annos legetur.ac.

g ¶ Ab initio.sunt enim plura legata hoc casu cum dicit singulos annos pluries cedit dies:ᵹ in initio anni.ut hic.ᵹ.ꝟ.ti.i.l.in singulos ᵹ.ꝟ.qn̄ di.le.ce.l.nec semel ᵹ.C.qn̄ dies le.ce.l.i.alſ si nō eēt dictuꝫ in singulos annos secus esset:ut.ꝟ.c.damnas.in prin.ac.

Heres infundo. Nõ põt heres tollere edificiũ positũ in re cuius est alterius vsufructus eo inuito. h. d. bar.

Villaz. domunculam fructuũ gratia in villa vt. j. s v. s. fundi. Non põt. s. heres sic ecõtra nec vsufructuarius a se impositaz: vt de vsufru. sed ꝛ si quid. ꝛ facit. j. e. ti. equissimum. §. i. ꝛ s vsufru. pe. s ab herede. ac.

Posuisset. s. heres.

Impune. nota s oẽ

Heres in fundo cui⁹ vsufructus legatus est, villaz⁹ posuit: eã inuito fructuario demoliri nõ potest: nihilomagis q̃z si quã arborẽ posuisset ex fundo, ꝛ ipse euellere velit. ¶ Sed si anteq̃z vsufructuarius ꝓhiberit: demolierit: impune factum. P. Aulus.

Cum vsufructus alterius annis legatur: nõ vnũ sed plura legata sunt. Aliud ẽ i fuitute sque ꝛ vie. Vie. n. seruitus vna est: que natura sui habet intermissionem. C. Elsus.

Duos separatim vtifrui sinere dãnat⁹ heres, cõiter vtifrui passus est. Querebaẽ an vtriq̃z ex testamento teneretur? Dixi teneri: si testator vtrũq̃z solidũ habere uoluerit. nã ipsius onus est ut solidũ singulis legatũ prestaret. qua parte igitur alterũ vti frui sineret hẽs: ea parte eũ nõ sinere alterum vti frui. Ideoq̃z per estimationẽ vnicui q̃z quod deest replere debet. M. Arcellus.

Damnas esto heres me⁹ titiũ sinere in illa domo habitare quoad uiuet: vnũ vẽ esse legatũ. ¶ Qui duos fũdos habebat unũ legauit: ꝛ alteri⁹ fundi vsufructũ alij legauit. Quero si vsufructuarius ad fundũ aliun de uiã nõ habeat, q̃z per illũ fundũ qui legatus ẽ: an vsufructuario seruitus debeat? Rñdi quẽadmodum si in hereditate esset fundus, per quẽ fructuario põt prestari uia, sm uolũtatẽ defuncti vẽ id exigere ab herede: ita ꝛ in hac specie nõ aliter cõcedẽdũ est legatario fundũ uẽdicare, nisi prius transeũdi ius vsufructuario pstet⁹. ut hec forma in agris seruet q̃ uiuo testatore obtinuerit: siue donec vsufructus pmanet: siue dum ad suam proprietatem redierit. M. Odestinus.

Legatũ ciuitati relictũ ẽ vt ex redditibus quotannis in ea ciuitate memorie ꝯseruan-de defuncti gratia spectaculũ celebretur: q̃ illic celebrare nõ lz. Quero qd de legato existimes? Modestinus rñ. cũ testator spectaculũ edi noluerit in ciuitate: sz tale q̃ ibi celebrare non lz. mi quũ eẽ hanc q̃ztitatẽ quã in spectaculũ defunctus destinauerat. lucro heredũ cedere. Igit adhibitis heredibus ꝛ p moribus ciuitatis: inspiciẽdũ ẽ i quã rẽ cõuerti debeat fideicõmissũ: ut memoria testatoris alio ꝛ licito genere celebretur. S. Ceuo.

Quidã reipu. p̃dia legauit: de quorũ reddituu quotannis ludos edi uoluit: ꝛ adiecit. q̃ legata peto decuriões: ꝛ rogo ne in aliã spẽm, aut alios usus cõuertẽ uelitis. respu. p q̃driẽniũ ꝯtinuũ ludos nõ edidit. Quero an reddituus q̃s q̃driẽnio resp. pcepit restituere debeat hẽdibus, uel cõpensare in aliã spẽz legati ex eodez testõ: rñdi ꝛ inuitis hẽdibus possessione apprehẽsa pceptos fructus restituendos esse, ꝛ nõ erogatos sm defuncti uoluntatez in alia q̃ deberetur compensari. M. Odestinus.

Qui plures habebat libertos testõ suo dixit se habitationez relinquere his quos codicillis designasset: cũ nullos postea dsignaret. Quero an oẽs admitti debeãt: rñdi si patron⁹ q se designaturũ psonas libertorũ pollicitus est, nullã postea designauit: legatũ habitationis perfectũ eẽ nõ vẽ: cui datuz intelligi possit⁹ nõ existente. I. Dẽ.

Si alij fundũ: alij vsufructũ eiusdẽ fũdi testator legauerit: si eo proposito fecerit vt ali⁹ vsufru. haberet: alius nudã haberet proprietatẽ errore labit. nã detracto usufructu, pprietatẽ eum legare oz eo mõ. titio fundũ detracto usufructu lego seio eiusdẽ fundi usufructũ heres dato. qõ nisi fuerit usufructus iter eos cõicabitur: q̃z lterdũ plus valet scriptura q̃z quod actum sit. P. Omponius.

Cum vsufruct⁹. legata sunt q̃ ex tẽpore ꝛ ad tẽpus constitui põt: vt. s. de vsufru. ... ꝛ fam. herc. ꝛ pu. s. vsufructuum.

Aque ꝛ vie. s. sic relinque alterius ãnis. q̃z nec ex tẽpore nec ad tẽpus. neq̃z sub conditione cõstituuntur. vt. s. de ser. ... licet habeant q̃si ... intermissionem sua natura vt via. vt. s. de serui. l. seruitutes. ... q̃si ex pacto vel voluntate hominum de equitate: vt. d. l. iiij. ꝛ de ser. ꝛ quẽadmo. ser. amit. l. si sic. ꝛ facit. j. de itinere actuq̃z pri. l. i. §. i. accur.

Intermissionẽ. s. interuallo. vt predicta. l. seruitutes. s. alle.

Duos separatim. S. Si heres non possit duobus insolidum sm defuncti uoluntatẽ cuilibet tenetur ad id quod deficit. h. d. bar.

Separatim. s. separatim ... puta vn⁹ primo ... alius alio ... per l. s. qui. mo. ... l. ij. in pri. ꝛ §. si. ... liberauit ... hunc ... nõ importat. sz ... separatio l relinquẽdo vt primo vni: secundo ... in eadẽ fundo: eo dicto vt vterq̃z is solidũ ꝛ ... alter ... alter estimationẽ hz: vt hic ꝛ s. ... vt le. ij. qui duos. §. si ... s hoc non diceret ... viribus haberet: vt. s. de le. i. si plurib⁹. ꝛ de le. ij. l. si pluribus. ... de le. iij. si res. ꝛ C. ... sol. §. vbi. ac.

Voluerit. ꝛ hoc expressit vt dixi. ac.

Nõ sinere. s. vsus vni ... alterius vsũ: ... ad solidum ꝛ est ad ... quod no. j. de vi ꝛ ... l. vim fact. ac.

Damnas. vnum videtur esse: ꝛ ideo ... heredes eius cedit. ... vt. s. e. l. habitationis.

Qui duos. Et cui legatur fructus fundi debetur via per aliuz fundum testatoris etiam alteri legatum. h. d. bar.

Debeatur. s. ab alio fundo legato. ac.

Secundum voluntatem. s. scilicet tacitã ꝛ ex eius vinctis cõsueta ... perceptam.

Prestet. s. legatarius. sz certe imo heres dz redimere a legatario: ... gratis p̃stare: vt. s. de le. i. seruũ filij. §. si. q̃ videẽ s. sol. ... via non habebat: vt. s. hac lege ibi sic. lz cũ icõmodo. naz tal. que est contra. sol. ibi. sed pro hoc. s. de vsufruc. ac. inde neratis. §. non solum. ꝛ de vsufruc. ea. rerũ. l. si tibi. ac.

aliqd statuit vbi prorsus vsufru. pertineret qõ nõ fiet et als. vt. C. de s. in p. offe. l. ij. ꝛ l. rescripta: vel veri⁹ hãc expone sm illã. s. vt legatarius prestet coactus ab herede p retẽtionẽ vel ꝯditionẽ incerti: si oblitus tradidit nullo dato precio vt in cõtra. no. In via ad sepulchrum dic ut. s. de religiosis ꝛ qs sepulchra. ꝛ facit. s. si serui. ven. l. testatrix. ꝛ de le. i. si fundus. §. quifundũ. ꝛ s. de ser. vr. pdi. bonas. ꝛ si vsufruc. pe. l. i. ꝛ j. ... l. i. ꝛ de le. iij. si cum edes. ꝛ j. de fundo instructo. l. predia. §. si. ꝛ s. de serui. vr. p. l. olimpico. ac.

Legatum. Relictũ ad opus illicitũ habet cõuerti ad opus licitũ ẽ cõsensu partium. secus si ad opus licitum fuerit relictum. h. d. cum. l. sequen. Bar.

p ¶ Legatum. s. fundi. ac.

q ¶ Ex redditibus. s. scilicet ... cti legati. ac.

r ¶ Quotãnis. s. singulis annis. ac.

s ¶ Cedere. s. nullo igitur priuilegio vtet ẽ respublica. q̃ omnibus quib⁹ illicite conditiones aut modi apponiẽ. hoc in cõmune cõceditur vt multis exemplis ostenditur. R. vt. s. de ꝯditio. istitu. l. cõditiões ꝯtra edicta. ꝛ istit. s. herede. istit. §. i. possibilis ꝛ facit. j. de conditio. ꝛ dimonstratio. in testamẽto quidaz ꝛ de admi. rer. ad ci. per. l. s. ꝛ i. legatum. in principio. ꝛ §. si. ꝛ j. l. prori. ꝛ s. de le. i. ciuitatibus. ac.

t Quidã. ludos. s. scilicet illicitos. als sec⁹. vt. s. l. prori. ac.

v ¶ Testõ reipu. relicto. ac.

x ¶ Restituẽdos. s. et si sint erogati: vt. C. de leg. nõ dubiũ. Itẽ sm volũtatẽ apprehensa cõpẽsanẽ vt subijcit. ꝛ facit. s. ti. i. liberto. §. luci⁹. ꝛ C. de expẽsis ludoꝝ. ꝛ j. e. vxori. ꝛ s. l. prori. ꝛ de le. i. ciuitatibus. ꝛ j. de admi. rer. ac. ... pti. l. i. ac.

Qui plures. Si nõ apparet persona legatarij legatũ reddiẽ nullũ. Bar.

y ¶ Qui plures. nõ videẽ ... cus si dixerit uni ex libertis meis dato: vt. s. de leg. ij. ... quis titio. §. si heres. ac.

z ¶ Intelligi possit. nã incerte persone nõ põt legari: vt insti. de leg. §. icertis. ꝛ j. ... rebus du. l. iiij. ꝛ v. ꝛ s. ẽ here. insti. quotiens. §. tantundem. s. sed contra. s. de leg. ij. cum pater. §. si. sol. vt ibi. eodẽ modo so. C. de insti. ꝛ sub. si testamentum. ꝛ facit. j. de ver. ob. triticum.

Si alij. In dubio dz stari scriptore cuaz si aliud sit actum: dũmodo de illo nõ cõstet. h. d. bar.

a ¶ Si alij. scilicet titio. ac.

b ¶ Cõmunicabitur. imo si. ut. s. fam. herc. l. ꝛ puto. §. ...

c ¶ Actum sit. i. si actum dicit. nõ tñ est certum. als pualet actum sm. R. sed Jo. ꝛ azo. hic dicunt etiam si probetur hoc sensisse tamen stabim⁹ scripture: ut ꝛ. C. de fideicõ. l. cum virũ. ut eo q̃ dicit ibi plerũq̃z. ... sm istos ẽ contra. C. plus ualere quod agitur. l. i. ꝛ. C. de lib. pre. si quis filiũ. sol. hic spãle. ut ꝛ alia que notantur. C. plus ua. quod ag. l. i. ꝛ facit. j. de supelle. l. labeo. ꝛ de le. iij. non aliter. ac.

a ¶ Si seruum. legatum. s. interim. & facit. C. de necessa. ser. here. insti. l. penul. §. fi. & quod ibi notatur. ac.
Titio. Ista lex innuit hic q in alternatiuis electio sit heredis. bar.
b ¶ Titio. vsufructus. licet. pure legatum. ac.
c ¶ Deficiat. s. facit. j. quando dies legati vel fideicõ. cedit. l. si vsufructus. in prin. & l. cũ ita & l. cũ illo. & s. de le. i. cum res. § sed si stichus restitutus. & l. si quã do quis. §. i.

Patrimonij. Idem est dicere lego omnib⁹ annis: quod est dicere annis singulis. Barto.
d ¶ Patrimonij. simile. & sic morte finitur: vt insitu. de vsufru. §. finitur. ac.
e ¶ In annos singulos. & sic similiter finitur morte: vt. s. ti. i. in singulos. sed non aperit an sit vsufru. sed dic q nõ vt no. s. de vsufruc. si qs ita. & facit. j. e. fundi. & s. vsufr. quemadmodum ca. l. idem est. accur.
f ¶ Licet. i. ligtum est. ac.
g ¶ Legatum. etiam tacite: vt. j. exemplificat. ac.
h ¶ Capitis diminutionem. legatarij.
i ¶ Locum. vt tacita fiat repetitio cum &c. q. d. non quãdo simpliciter legatur: sʒ certe & expresse potest repeti: vt s. ti. i. in singulos. & s. quib. mo. vsufruc. amit. l. iij. i pn.

Uxori. Hec lex diuiditur principaliter in duas partes. Primo loquitur in pecunia fenerata per defunctum. Secundo in fenerata per heredem. Secũda ibi non idem seruabitur. Item prima diuiditur in duas: et secunda in alias duas vt patebit in littera. Et hec diuisio sufficit pro summario. vł dicas. Usure pecunie fenerate per defunctum quãdocũqʒ currentes debent fructuario cauenti. sed si per heredẽ fuerit fenerata is tẽpore more debentur. h. d. Bar.
k ¶ Sortium. i. pecuniarũ. ac.
l ¶ Collocauit. i. sub vsuris mutuauit. ac.
m ¶ Ex senatuscon. quo constituitur l pecunia quasi vsufruc. vt insti. de usufruc. §. cõstituitur. ac.
n ¶ Cautionem. de reddenda pecunia finito vsufruc. vt j. e. no.

Si seruũ sub conditione liberum esse iubeã: & vsufructuʒ ei⁹ tibi legauero: valet legatũ[a]. Paulus.

Titio vsufruct⁹ stichi[b]: aut si nauis ex asia venerit. & legata sunt: nõ petet vsufructũ anqʒ ↄditio existat: vel dficiat[c]: nec potestas hẽdi utrũ uelit dãdi auferatur. Neratius.

Patrimonij mei redditum oĩbus annis vxori mee dari volo. Aristo rñdit ad heredeʒ vxoris nõ trãsire: qꝛ aut vsufructui simile[d] esset: aut huic legato in annos singulos[e]. Ulia.

Licet[f] testatori repetere legatũ[g] vsufructus, vt et post capitis diminutionẽ[h] deberet: & hoc nup imperator anto. ad libellũ rescripsit. Tũc tñ esse huic ↄstitutiõi locũ[i] cũ in ãnos singulos res legant. Papinia.

Uxori vsufructu bonoruʒ legato: fenus quoqʒ sortiũ[k] quas defunctus collocauit[l]: post ipletã ex senatu scõ[m]. cautioneʒ[n] pstabitur[o]. ¶ Igitur vsuras nominũ in hereditate relictoꝝ aũ cautionẽ[p] iterpositã debitas velut sortes i cautionẽ[q] deduci necesse ẽ. ¶ Nõ idẽ seruabitur i nominibus ab herede factis tũc. n. sortes dũtaxat[r] legatario dabũtur. aut q[s] pp morã[t] vsuras quoqʒ reddi placuit[u] sup his non cauebit. ¶ Seropiũ seruũ meuʒ sempronie ↄcubine mee seruire volo: nõ vł proprietas serui legata sed vsufructus[x]. Idem.

Qui fructus prediorꝝ[y] vxori legauit: post mortẽ eius[z] pdia cũ redditib⁹ ad heredes suos redire voluit. Imperitia[a] lapsus: nullũ fideicõmissum[b] dicimus: neqʒ ppriet atis[c]: neqʒ fructus[d] ad eos reuerti debere. Etenim redditus futuri non preteriti temporis demonstrari videbantur[e]. Paulus.

Sempronius attalus ab herede suo fundũ i italia gauoscio post decẽnium deducto vsufructu dari iussit. Quero cũ & medio[f] hoc decennij spacio hẽs vita functus sit: an post tps decennij plenus fundus ad legatariũ ptineat. Mouet eni me q dies legati hui⁹ siue fideicõmissi cesserit[g]: acp hoc & ad heredẽ legatarij ptinere potuerit: & iõ quasi circa debitũ iã legatuʒ mortuo herede usufructus extinctus[h] ẽ: nec ad heredẽ hẽdis ptinet possit. rñdi dies qdeʒ fideicommissi uel legati cedere statim cũ post certũ tps hẽs dare rogat: siue in hes: sed usufructus[i] nondũ ẽ heredis, nisi cũ dñium deducto usufructu pstiterit. & iõ capitꝫ diminutione uel morte perire nõ potest[l] qđ nondũ habuit. Idẽ euenit si ppietas deducto usufructu sub ↄditiõe legata sit: & pendẽte ↄditiõe hẽs decesserit. tunc enim ab hẽde hẽdis incipit vsufructus[m] q ex psona eius finit. Sed his casibus de sñia testatoris querẽdũ ẽ: q utiqʒ de eo usufructu detrahẽdo sensit[n] q cõiũctus esset hẽdis psone. Quo extincto solidã ppietatẽ ad legatarium uoluit ptinere: nec plus trãsmittat ad successorem suum qui nõdum habere cepit vsufructum qʒ si iam habere cepisset[o].

o ¶ Prestabitur. ab herede uxori legatarie q fen⁹ prestabit uelut fruct⁹ pecunie non uelut sors. nec de restituendo eo fenore cauet uxor. ac.
p ¶ Ante cautionẽ. nã posteriores iure fructuũ lucrat. ac.
q ¶ In cautionẽ. de reddendo finito usufruc. & no. ar. q fructuarius nõ facit fructus suos ante cautionem prestitam sm az. contra si bona fide percipiat. s. si non credebat se teneri satisdare. ac.
r ¶ Dũtaxat. nõ aũt usuras quas lucrifecit heres ex pecunia hereditaria: qꝛ ex sua negociatione ẽ eas ↄsecutus. ut ar. s. de here. uen. l. uẽditor. & j. ad. l. fal. l. iij. Itẽ nec fuerũt defuncti: sʒ sors fuerit hereditaria. de sua. n. intelligi nõ potest cũ dicat sortem dandã legatarie. Itẽ fenerabat suo periculo: vt ar. s. mã. idẽqʒ. §. si mandauero. & pro socio. si unus. §. si unus.
s ¶ Aut q pot dici q sit vn⁹ casus abinde nõ idẽ &c. usqʒ ad fi. hui⁹. §. et sic est sensus q heres det sortem. Itẽ usuras quas percepit ex mora debitorum. uel ex stipulatione et hoc qñ erat iã in mora dandi uxori cũ mutuauit. & sm hoc nõ cauebit uxori. uel sm aliã lecturã nõ cauebit ab uxore heredi: qꝛ eas lucrat pp morã hẽdis. Sʒ hʒ hoc quare dicit dũtaxat sortes? Rñ. corrigit se cũ dicit aut q &c. q. d. aut p &. s. & illo q placuit hi di stipulanti usuras pp morã debitoꝝ reddi postea sub. & sup his. s. usuris &c. sed hec lectura nõ placet. qꝛ cũ ex sua mora heres teneat legatarie ad usuras tã nõ curo mutuauerit añ morã uel post. dic q duos esse casus abinde non idẽ &c. usqʒ in fi. §. & primus deducit usurã quã heres pcepit a debitorib⁹ nõ dãdã legatarie. sʒ eã lucrat rõnibus quas predixi in superiori glo. s. & iõ nõ cauet legatarie. qꝛ nõ hʒ usuras. scds ẽ hẽs [illegible] in mora dabit usuras legatarie, ut lucret. & non cauet [illegible] dicaut p & morã. s. heredis. & placuit. s. iurisconsul. ut. s. de leg. [illegible] na. §. usuras. & facit ad §. C. [illegible] l. a. ac.
t ¶ Morã. s. heredis.
u ¶ Placuit. scilicet [illegible] ri. as.
x ¶ Seropium. [illegible] rus. nisi hoc testator [illegible] tellexerit. accur. j. de [illegible] liberis. cum here. §. si [illegible] chus. accur.

Qui fructus. Non ualet relictum quo fructuarius de rebus fructibus restituenda proprietario post mortem suam grauatur. hec dicit. Bar.
y ¶ Prediorum. aliquorum certorum. ac.
z ¶ Eius. s. uxoris.
a ¶ Imperitia. s. iuris q nesciebat morte finiri usufructum cum lex dicat contrarium. ut insti. de usufruc. §. finitur.
b ¶ Nullum fideicõmissum. i. nul debent ut fideicommis. ac.
c ¶ Neqʒ proprietatis. s. qm hʒ eam iure hereditario. ac.
d ¶ Neqʒ fructus. s. preteriti tpis quos [illegible] percepit. & q fuerint [illegible] re legati & sic hoc sequi [illegible] ad quod [illegible] de le. iij. l. [illegible] ac.

Sempronius. Sicut morte finitur spes usufr. iam cõstituti [illegible] finitur spes usufructus constituendi. h. d. bar.
f ¶ Cum & medio. s. anteqʒ possit extingui usufru. q non ẽ a proprietate separatus. ac.
g ¶ Cesserit. quia cum in diem certum relinquitur cedit a morte testatoris: ut. j. dicit. ac.
h ¶ Extinctus. aliquã. n. sepationẽ habebat a ppietate [illegible] debita legatario: sʒ nõ erat plena sepatio: qꝛ dñiuʒ erat apd hẽdẽ. ac.
i ¶ Cum post. i. qñ. & dic cedit ut sit debitũ: ut. j. de uerb. sig. cedere. iteʒ ut fiat transmissio: ut. C. de ca. tol. §. cum igitur. ac.
k ¶ Sed usufructus. i. formalis. sed cãlem hʒ.
l ¶ Nõ pot. rõne mera. sed de equitate secus. ut. j. dicit. & no. q non pit quod non ẽrat hic. & j. de condi. & de. ticio usufructus. & no. pro & contra. s. usufru. quẽad. ca. l. iij. §. j. ac.
m ¶ Incipit usufruct⁹. s. stricto iure. uł dic si h uoluit testator ut. s. de v. ob. stipulatio ista. §. si qs. & l. si ita stipulat⁹. §. grisogonus [illegible]
n ¶ Sensit. i. sensisse uidet: vt. s. de usufru. l. si ticio [illegible] et l. qui usufructum. §. j. nisi cõtrariũ liqueat eum uoluisse: ut. j. de uer. ob. l. stipulatio et. d. §. grisogonus.
o ¶ Cepisset. sicut. n. res sit nũc spẽs ppt. et facit. s. [illegible]

Consunctis. Plures coniuncti ad vnam portionem vocantur ... disiuncto. b. d. Bar.

Duobus. s. simul. si aūt separatim verbis fierēt trientes: vt ar. ff. de vsufru. ac. si tibi. ℸ intelligit plena ꝓprietas: vt. ff. e. si alij. ac.

Vsufructu. s. separatum. ac.

l. bacten. ℸ. l. pe. ℸ. ff. de ipen. in re. do. fac. l. neqꝫ. ℸ. ff. e. generali. §. fi. ac.

... Vsufructu legato ℸ per fideicōmissuꝫ relicto inspicit potius persona fideicōmissarij ꝙ legatarij. b. d. Bar.

m Rogatus. s. per fideicommiss. Accur.

n Qui. s. alis quid.

Constituantur. s. vt ... semissem habeāt legatarij fundi. alium ... legatus est vsu... Accur.

Duo sint. s. sine re cō... siue separati ... verbis coniunctive ha... locū qḋ subiicit. ... ita accresceret ei cui ... fundus relict⁹ est: sicut ... fructuario: vt. ff. de vsufr. ac. l. si tibi. ac.

Inter eos tm̄. s. qui ... est coniunctū vsufr. ... qui sunt coniun... re ℸ verbis. sed lega... fundi re tm̄: vt. ff. de le. iij. re coniuncti. ... ℸ in superiori casu ꝓ... legatarij fundi. ... re ℸ verbis con... iunctus. tm̄ illis duob⁹ ... accrescit ei ... eos. ℸ ecōtra. vt. ff. de vsufruc. ac. l. i. inde ne... §. fi. ℸ legib⁹ se. Itē qḋ dicit fieri duos semisses. hoc secūdo cē ... est ꝫ. ff. de vsufruc. ac. l. si tibi. ꝫ ibi nuda ꝓprietas vni. itē vsu... eide ℸ alijs duob⁹. ... pariter cō... iuncti. sic ꝗ fiūt ibi triē... ff. de vsufr. ac. ꝓprietas. ℸ. l. si titio. ... ff. de here. insti. ... ℸ. l. liber homo ... ac.

Uxori. Qḋ postea apparet idebite so... repetat. b. d. bar.

Repeti posse. s. ha... repeti posse cōcor... ff. e. qd. ℸ. ff. tit. i. liberto. §. liti⁹. s. ꝫ. ff. de ritu nup. ꝓfect⁹. ubi ... relictū illicite cō... a ꝓfecto. s. ibi ipsa ... ignorans illicitū. ... fuerat vł saltē ... est nō posse. ℸ ... eaꝫ ignorasse ... plene no. ℸ codē ... ad illaꝫ. ff. de his ... l. ij. §. i. ex ... C. de incest. nup. ... ℸ. ff. vnū vir et ... §. i. ac.

Vero. Vsufru... ctuari⁹ tenetur ad ... collectā ℸ alias ... b. d. bar.

Si fundus duobus[a] alij vsufructus legatus sit, non trientes in vsufructu[b]. sed semisses constituuntur[c]. Idemqꝫ est ex contrario si duo sint[d] fructuarij: ℸ alij ꝓprietas legata est inter eos tantū[e] accrescēdi ius est. Ceno.

Uxori maritus per fideicō. vsufructū ℸ alia: ℸ dotē prelegauit. heredes usufructum ei concesserunt: post bienniū illicitum matrimoniū fuisse pronunciatuꝫ est. Quesitum est an id qḋ preterito tempore possedit ab ea repeti possit: respondi id qḋ fructus nomine percepit[f] ꝫ repeti posse[f]. Paulus.

Uero si vsufructus fundi legatus est: ℸ eidē fundo i[g]dictiones[g] ꝑ tpartē indicte sint qd iuris sit? Pau. rn̄dit idem iuris esse i his speciebus que postea[h] indicantur[i] quod in vectigalib[k] dependēdis responsuꝫ est: ideoqꝫ hoc onus ad fructuariuꝫ pertinet[l]. Ans.

Si quis vsufructū legatuꝫ sibi alij restituere rogatus[m] sit: eūqꝫ in fundū induxerit fruēdi cā: licꝫ iure ciuili morte ℸ capitis diminutiōe ex persona legatarij pereat usufructus: qui[n] huic ipso iure acqsitus[o] est: tamē pretor ex iurisdictiōe sua id agere debet ut idem seruetur: quod futurum esset: si ei cui ex fideicōmisso restitutus esset legati iure acquisitus fuisset. Abole.

Cui[p] vsufructus legatus esset donec ei totius dotis satisfieret[q]. cuꝫ ei heres[r] ꝓ sua pte satisdedisset: coheredes reliqui satis non darent: tamē pro ea pte usufructum fundi desinere habere labeo[s] ait. Idem fieri ℸ si per mulierez mora fieret quo minus satis acciperet. Colono suo dsis usufructum fundi quē is colebat, legauerat aget[t] colon⁹ cuꝫ herede ita ut iudex cogat heredem ex locationis actione cum liberare. Sabinus.

Is qui fundū tecū cōem habebat, usufructū fundi[u] uxori legauerat: post mortē ei⁹ hēs teccuꝫ arbitrū cōi diuidundo petierat. Blesus ait trebatium respōdisse. si arbiter regionib⁹ certis funduꝫ diuisisset: eius partis que tibi obtigerit: usufructum mulieri nulla ex parte deberi: ꝫ eius que heredi obtigisset, toti⁹ usufructum eā habituram. Ego hoc falsum puto. Nam cuꝫ ante arbitriū cōmuni diuidundo cōiunctus pro idiuiso ex parte dimidia totius fundi usufructus mulieris fuisset nō potuisse arbitrū iter alios iudicādo alterius ius mutare. qḋ ēt receptū[x] est.

Generali capite Ceno. ꝓposito qdā i testō suo ita adiecit. felici queꝫ liberꝫ ē iussi usufructū fūdi uestiani lego: cui⁹ ꝓprietatē puto te felicē[y] cōsecuturū, si nō ꝯtēderis cū hr̄de meo: ꝫ poti⁹ ꝯcordaueris. Oꝫ. n. hr̄s oia facito ut amici scitis. h. n. uobis expedit[z]. qsitum ē an uinēte hr̄de exigē possit felix fūdi ꝓprietatē? rn̄di nihil ꝓponi[a] cur felici ꝓprietas fūdi legata vr̄. Filiū ex seio, ℸ filiaꝫ ex alio marito hr̄des instituit[a] mr̄ eqs portiōib⁹ ℸ mr̄i[b] ita legauit. Elicdorca-di mr̄i mee dari uolo qad uiuat usufructuꝫ bonoꝝ[a] meoꝝ: ita ut post obitū ei⁹ ad libos meos. aut ad eū q ex his uiuer[b] ꝑtineat: filij post aditā hr̄ditatē decesserunt. Quesitū ē mortua mr̄e supstite filia testatricis usufruct⁹: utꝝ ad solā filiā, an ꝓ portione hr̄ditatis ꝑtineat? rn̄di ad eos redire apd qs ꝓprietas eēt[c]. Claudius[d] nō credit ipm fructū inuiceꝫ portionū hr̄ditariarū p⁹ mortē anie iter eos[e] datū: eo magis[f] q̄

o Acquisitus. s. ab initio nō tm̄ per oia: vt. ff. de le. ij. si qs titio. in pn̄. ℸ facit. ff. qui mo. vsufruc. amit. l. i. in pn̄. ℸ. l. si legatū. ℸ. l. antepe. ℸ. ff. si vsufruc. pe. l. qui vsufructū. Itē facit. ff. de noua. l. si vsufructus. ac.

Cui. Conditio sub qua legatum diuiduū debet resolui impleta pro parte: legatuꝫ pro pte resoluit. bar.

p Cui. s. vxori. ac.

q Satisfieret. s. i. satisdaret: que satisdatio valꝫ. ut. ff. so. ma. si cōstāte. §. quotiēs. non. aūt valet cōstāte mr̄imonio vt. C. ne fideiuss. vel man. do. dentur. l. i. ac.

r Heres. s. vni⁹ ꝺ plurib⁹. acc.

s Ait labeo. s. de eqtate. sec⁹ de rigore. ut in ꝯtra. ff. fami. her. inter cohr̄des. §. vsufructu legato. sol. vt ibi. Itē facit. ff. de cōdi. ℸ demō. tales. §. i. ℸ. ij. ℸ. l. si qs. §. i. ℸ. l. is cui sic ... ff. e. ti. l. fere. in pn̄. ac.

t Colono. aget. s. actiōe ex testamēto. ℸ idē est si dānauerit heredē liberare cōductorē. vt ff. loca. si in lege. §. fi. ℸ. ff. de le. i. cassius. ꝫ actiōe ex ꝯducto sequet̄ ut neqꝫ mercedeꝫ prestet. ℸ impensaꝫ quam in cultura fecerat recipiat: vt. ff. de vsur. l. quotiēs. §. si colono.

Si qui. Diuisio facta cū proprietario non preiudicat fructuario. b. d. Bar.

u Fundi. s. pro parte sua. ac.

x Receptū est. s. cōi ℸ reg. iure. ad qḋ est. ff. qbus mo. pig. vel hypo. sol. si cōsensit. §. fi. ℸ qui po. in pig. ha. l. iij. §. fi. ℸ. C. cōmuni diuidū. l. iij. acc.

Generali. Uerba adulatoria ad bono[i]atuꝫ dire[c]ta non inducunt dispositiōeꝫ hoc. dicit. Bar.

y Te felicem. s. de tertia persona trāsit ad scd̄am. ℸ de his vbis oritur dubitatio. ꝫ. R. sunt vba adulationis. ac.

z Expedit. per hoc etiā apparet consilium esse. ac.

a Nihil proponi. immo videtur ꝙ sic: vt. ff. de le. i. l. et hoc mō. ℸ. l. etiam eo mō. s. ꝗd hic dirigit sermoneꝫ ad bonoratum. ℸ sic sunt blāditie. ibi ad heredeꝫ ℸ sic probabilis fiducia nō debet ipsuꝫ fallere: vt ℸ nota. ff. de leg. ij. vnum ex familia. §. fina.

Indictiōes. s. onus impositū tpe fertilitatis. ℸ sic tparium. ac.

Postea. s. nō. postea secus si añ. ut. ff. de le. i. apud iul. §. si heres.

Indicantur. s. alis indicuntur.

Uectigalibus. s. perpetuis vt differat a precedenti. ℸ dic pro tempore futuro vt modo dixi. ac.

Pertinet. s. sicut ℸ lucrū. ut. ff. de vsufru. l. vi. ℸ. l. itē si fundi. Itēꝫ ... qꝫ fructuū sunt onera qḋ pꝫ. q. i pl⁹ vel min⁹ ꝫ ꝗtatē fructuū ... C. de censi. l. oē. ℸ. ff. de vi. ℸ vi. l. i. ℸ. ij. ℸ. ff. de cēsi. l. forma. ... C. de alimonijs ℸ pal. l. vi. Itē ꝯtra. ff. de le. iij. qui ꝯcubinā. §. qui ... sol. Itē ēꝫ l. e. ti. l. pe. §. si. sol. ... ut ait. R. in illis legi... expensaꝫ facit hr̄s. q. cū rē debeat dare: sic dꝫ facere ... ei dare possit. atqꝫ sic postea tā liberato hr̄de desijt. ℸ pro non ... legato cōmodo facit legatarius. Itē facit. ff. de vsufr.

Filios. Uerba a testatore prolata debent intelligi vt aliquid operentur. als dispositio redditur inutilis. h. d. Bar.

z Instituit. s. mater. ac.

y Et matri sue. scilicet testatricis. ac.

a Bonorum meorum. scilicet omnium. nisi excedat dodrantem: vt. ff. de vsur. l. omnium. licet sit arg. contra. ff. eo. vxori mee. ac.

b Ex his viuet. hinc oritur questio. ac.

c Proprietas eēt. hec rn̄sio est vera ꝯsiderata sola natura vsufruct⁹. ac.

d Claudius. s. corrigens predictam sententiam ℸ inspiciens ipsam substitutionem factam in vsufruc. accur.

e Inter eos. s. filios ℸ filiorum heredes: sed tm̄ serui numerum liberorum superstitum. ℸ hoc ex illis vbis. s. ita ut post obitum eius ℸc.

f Eo magis. s. non credit hoc claudius. ac.

a ¶ Scripti. vsū a me facta substo i vsufruc. suprima fore si equaliter. i. consolidatiōis nō ad hrēdē filiū ⁊ ceterorū filiorū hrēdes vsufructus puenirer. acc. ¶ Legatum generaliter: merces ⁊ venalia non cōprehendit. ⁊ p consequens per speciale generale restringitur. h. d. Bar.

b ¶ Omnium rerum. hic oritur prima questio.

c ¶ Et salinarū. hoc est alio qd.

d ¶ Mercis cā. si habes non. hū. vel si deest nō. idem est. qz missio sic certa ē ut venalia nō veniant in legato: vel q̄ ad tē pus ibi sunt: vt hic. ⁊ j. pri. rū. ⁊ š. de le. ij. gayus. ⁊ de le. iij. vxorem. §. legauerat. ⁊ l. si fundū. ⁊ l. q̄situ. ⁊ l. si chor⁹. §. i. ⁊ l. si ita. ⁊ l. prediis. per totū. ⁊ l. cum q̄rif. §. lana. ⁊ j. de aur. ⁊ ar. le. ⁊ vxori. §. i. et j. de fun. istr. l. p̄dia. §. i. ⁊ ij.

e ¶ Venalia. i. mercis loco: ut š. pxi. cū suis concor. accur.

f ¶ Amplius fuerit. i. si āplius collegit ex fructib⁹ q̄ sint quadrigēti aurei rationibus heredem inferatur. ac.

g ¶ Declarare. ⁊ sic videt recessum a capite priori. ac.

¶ Ad expensas factas pro fructib⁹ colligendis vsufructuarius tenet pro rata. h. d. bar.

h ¶ Lutius titi⁹. de verbo ad vbum. š. de vsufru. titius. ac.

i ¶ Nō habeat. pro rata vsufruc. sz si postea expēdat vs p us sz oblitus nō retinuit aget neg. gest. vt. š. de vsufr. si absente. sz hic exceptiōe doli ⁊ offi. iudi. consulitur. ac.

¶ Finita cā finali in legato e expirat legatum. secus si aliud constet de mēte testatoris. h. d. Bar.

k ¶ Et filiū. hunc filiū in quartam instituit: ut. j. dicit.

l ¶ Legauit. i. prelegauit.

m ¶ Uti. p̄ponit.

n ¶ Manifestissime. qz forte nō difficiliter pbabit si legandi cām diligenter inspicias: ut š. ti. i. liberto. §. filiū. R. probat ergo fm. h. eo ipso q contrariū nō probatur. Itē facit C. de vsufruc. ambiguitatē.

¶ Usufruct⁹ sub rogatur in locum annui legati debet sequi naturā ipsius. h. dicit. fm Dy. Bar.

o ¶ Fideicōmisit. sc3 testatrix

p ¶ Haberet. predia dico efficientia redditū. ac.

q ¶ Pertineāt. dicta reliqua ⁊ pōt dici q hic fili⁹ hūit vsufru. ⁊ sz hoc dic reliq. i. fruct⁹ gcepti aut pēsionis q̄ iā cucurrerunt. pēdentes aūt suo iure cōcipiet ⁊ nullā pensione probis exegit a colonis. qui cum eis nō 9tzit; vt. š. ti. i. l. i singulos in fi. ⁊ š. si vsufr. pe. l. vti frui. §. si post litē. ⁊ de vsufr. ie. l. defuncta. ⁊ š. q. mo. vsufruc. amit. l. si vsufructuari⁹. ⁊ fm hoc nihil est 5 p̄ pōt dici ⁊ aliter q pro toto anno quo decessit heatr: lz in p̄mo mēse anni decessit filius. ⁊ sic est 5 š. de vsufru. si opas. ⁊ l. adhuc §. si opas. vel dices fm. R. q h fuit ānuū legatū: cui⁹ legati dies cessit i initio cuiusq3 āni ⁊ debet isolidū annuū lz decesserit āno nō cōpleto: ut. š. ti. i. l. i singlos. §. a vob. ⁊ q h dicat vt vsufr. heret. i. fruct⁹ vl reddit⁹. at i 9tus est vsufr. vlē si est hic vsufr. pōt dici q hēat iregrū annū fm distinctionez quā no. š. de vsufr. l. adhuc. §. si opas. in fi. §. i. ⁊ š. ti. i. a vobis. ac.

eqs partib⁹ hrēdes scripti erant. ¶ Uxori vsufructū domi⁹ ⁊ oīum rerum[b] q̄ i his domib⁹ erāt excepto argēto legauerat. Itē vsufructū fundorū ⁊ salinarū[c]. Questū ē an iane cuiusq3 coloris mercis cā[d] parate. Itē purpure q̄ in domib⁹ erāt vsufruct⁹ ei debeat? Rādi excepto argēto ⁊ his que mercis cā cōparata sūt: ceterū oīum vsufructū legatariā hre. Idē q̄sijt cū i salinis q̄rū vsufr. legat⁹ eēt salis inēt⁹ sit nō minim⁹ modus: an ad vxorē ex cā fideicō. ptineat vsufruct⁹? Rādi de his legādis q̄ venalia[e] ibi eēnt nō sensisse testatorē. Idem quesijt cum eodem testō ita cauerit. a te peto vxor vti ex usufru. quē ibi prestari volo in annū. xv. ptenta sis annuis quadringentis. qd amplius fuerit[f] rōnibus hrēdis hrēdumue meorū inferaf: an recessum videat a supiore capite. Idēq3 vxor non amplius habeat ex vsufr. q̄z annuos q̄dringētos. Rādi satis id qd q̄reref apte vba q̄ pponerentur declarare[g]. ¶ Lutius titi⁹[h] testō suo publio menio fūdū tusculanū reliquit: cuiusq3 fideicommisit vt eiusdē fūdi ptē dimidiā vsufruct⁹ titie p̄staret. Publius meni⁹ vetustate uillā corruptam colligēdis ⁊ cōseruādis fructib⁹ necessariā edificauit. Quero an sumpt⁹ ptem p portione vsufr. titia agnoscere debeat? Rādi si p̄usq3 vsufructū p̄staret necessario edificauit nō als cogēdum restituere. q̄z si ei⁹ sumptus rō habeat[i]. ¶ Duas filias ⁊ filiū[k] mē tecaptū hrēdes scripsit. filie portiōis mētecapto dare usufructū legauit[l] in h vba. Hoc amplius publia clementiana pcipiet sibi vsufructū quarte partis hrēditatis mee: ex qua iuliū iustū filium meū hrēdē istitui. petoq3 a te publia clemētiana uti[m] fratrē tuum iuliū iustū als tuearis dfendasq3 p eo p quo tibi portiōis ei⁹ usufru. reliq. donec mentis cōpos fiat: ⁊ 9ualescat. Quesitū ē cū fili⁹ i eodē furore i die sue mortis pseuerās decesserit: an usufr. intercidenit? Rādi vbis q̄ pponerentur pseuerare legatū: nisi māifestissime[n] pbet alis testatorē sensisse. ¶ Hrēdis istituti fideicōmisit[o] filio suo ānua. x. p̄stare. aut ea p̄dis emē ⁊ assignare ut usufru. hēret[p] rēdituū efficiētia ānua. x. si lt⁹ fūdos sibi ab hrēde sz mēsis voluntatē traditos locauit. Quesitū ē eo defūcto reliq̄ colonorū vtrū ne ad hrēdē filij fructuarij: an vo ad hrēdē feie testatricis ptineāt? Rādi nihil ppone cur ad hrēdem feie ptineāt[q]. ¶ Usufructū tertie ptis bonorū suorū uni ex hrēdibus legauerat[r]. Quesitū ē an pecunie[s] q̄ ex rebus diuisis fm estiatione effecta ē: tertia p̄stāda sit? Rādi hrēdis eē[t] electionē utrū an estimatiōis[u] usufructū prestare uelit. ¶ Itē q̄situz[x] est tributs p̄terea quevel pro prediis aut mouentibus[y] deberi ⁊ reddi necesse ē: an estimāda sint ex q̄ntitate ut reliq̄ dūtaxat pecunis si hoc elegerit hrs reddi dbeat? Rādi reliquē pecunie tertiam prestandam[z].

Idem.

Sempronio ea q̄ viuus p̄stabā dari uolo. Is ēt[r] habitabat in testatoris domo[s] q̄ uni ex hrēdibus p̄legata erat: q̄sitū ē an habitatio quoq3 dbeaf? rādi nihil proponi cur non debeatur[t]. ¶ Ex his[a] vbis testi libtis meis qb⁹ noīatim nihil reliq q̄ uiu⁹ p̄stabā dari uolo. Quesitū ē an libertis q cū patrono suo in diem mortis habitabāt: etiam habitatio relicta uideaf? rādi uideri. ¶ Codicillis ita scripsit[b] negidium titiū dlonē libtos meos senes ⁊ ifirmos: peto ut i locis i q̄b⁹ nūc dgūt senescē patiamini[c]. Quero an ex h capite libti supra scripti ex fideicō. fruct⁹[d] locorū i qb⁹ moranf recipē dbeāt: cū alis q̄ eis spālitet legata sunt sine cōtrouersia 9secuti sunt? rādi. verbis que pponerenf id petitū ut ad eum modū parerentur heredes ibi eos esse: ad quem modū ipsa patiebatur[e].

Idem.

Codicillis fideicōmissa in h verba dedit: libertis liber tabusq3 meis: ⁊ quos i codicillis

percipi vel otto seu alio loco: quo vtebantur cū domo libertis.

e ¶ Patiebatur. sacit. š. in prin. hui⁹. ⁊ §. i. ⁊ š. titu. i. l. do. ⁊ §. fi. ⁊ š. ti. i. si cui. ⁊ l. qui marcho. §. lucio. ac.

¶ Codicillis fideicommissum relictum post mortem ultimo decedente videtur esse relictum. h. d. Bar.

¶ Usufructū. Cui relinquitur vsufruct⁹ ptis bonorū pōt electiōe hrēdis vel ex estimatione vel ex re ⁊ oīa⁹ tributorū ptinet ad legatarium. h. d. vsq3 ad fi. Bar.

r ¶ Legauerat. i. prelegauerat.

s ¶ An pecunie. i. tertia q̄ tertia pecunie ē effecta. i. effici ex rebus diuisis. deber. n. fieri tres ptes de tota hrēditate ⁊ estimatio tertie debet dari.

t ¶ Eēt cōmodū ... nē recipietur. ceterū ptis legatarie ... dicis arbitrio committitur: ut. š. de le. i. l. non āplius. §. fi. ⁊ l. se.

u ¶ Estimatiōis. in pecunia sūt ... certa ... oib⁹: si h volun ... š. de le. i. pōt. ⁊ l. pe. sic no. q h liberaf ... do estiationem ... legatū ē. sic. š. de le. i. si dom⁹. §. q cōnec. ⁊ §. fe. ⁊ j. d an. ⁊ ar. de le. i. §. fi. ⁊ l. cū certum.

x ¶ Itē quesitum. continua precedentib⁹ ⁊ non habenr quadā. §. ac.

y ¶ Mouentibus. i. rebus aliud si pro capite tributum debeatur. ac.

z ¶ Prestādam. scz tributa q̄ p re dari de fructib⁹ p̄stanf. ut. C. de an. ⁊ tri. l. i. ⁊ ij. ⁊ l. ca. no. š. eo. q̄ro estimabit ergo q̄nto mi⁹ valz ... onus tributi ... nō petit nisi ab hrēde q possidetur. C. sine cēsu vel reli. l. ois. ⁊ sic fructuari⁹ soluet tāto mi⁹ aco p̄rēdo: vt. C. de iure do. l. dotis. ⁊ s. e. l. i. ⁊

¶ Sempronio. Legato generali p̄stationis vel vsufruct⁹ nō derogatur per legatū proprietatis. Bar.

r ¶ Is etiam. scz sempronius. ac.

s ¶ Domo. scz testatoris speciosa.

t ¶ Nō debeaf. scz sempronio habitatio ⁊ sic hrēs ... cum est dom⁹ p̄legat ... qz 9cursus fit inter ... sicut solet fieri cum alij fund⁹ ⁊ alij vsufr. legat vt. š. eo. si alij. ⁊ cū alij vsus ⁊ alij fruct⁹ legat. q̄ñ 9curtunt ... š. de vsufr. l. si alij. ⁊ si cui. j. §. i. ⁊ §. fi. ⁊ š. ti. i. l. seio. §. medico. ⁊ §. i. ⁊ quod ibi no. ac.

a ¶ Ex his. sa. š. in prin. ti. hui⁹. l. i. ⁊ š. ti. i. l. seio. §. medico. ⁊ §. fi. ac.

¶ Codicillis. Sibi heres gravat⁹ sit aliqd pati intelligif gravat⁹ ut patiaf eo mō quo patiebaf defunct⁹. h. d. B.

b ¶ Ita scripsit. sc3 testatrix si nō est textus. ac.

c ¶ Patiamini. s. vos heredes. ac.

d ¶ Fruct⁹. scz forte ex parte domus ...

manumisi: fundū vbi me būari volui dari volo: vt q ab his decesserit portio eius reliqs accrescat: ita ut ad nouissimū ptineat. Post cuius nouissimū decessum ad rēp. arelatensium ptinē volo. Hoc āplius libertis libertabusqz meis habitatiōes in domo qādiu viuant: & paciē & trophemie dietas oēs qbus uti qsqz cō sueuit habitēt. Quā domū post mortē eoꝝ ad rēp. ptinere uolo. Quesitū est reip. fideicōmissum vtrū ab hērde an a libertis datum sit: Rñdi sz ea q̄ pponerent posse ita vba accipi ut ei legatarij qui nouissim decesserit fideicōmissum videat. Idez q̄sitū defunctis qbusdā ex libertis qbus hītatio relicta erat: an portiōes domus in qb hītauerāt iā ad rēp. ptineant: Rñdi quoad aliqs eoꝝ uiuat fideicōmissū reip. nō dēberi.

Qui semproniā ex pte decima, & meuiā ex pte .x. alūnū ex reliqs partib istituerat hērdes: curatorē alūno dedit cū iure facere putaret & curatoris fideicōmisit ne pateret fūdū uenire: sz cū sempronia & meuia nutricibus suis fruerent reddituei: & in vna pte testi ita adiecit. Oēm uolūtatē meā fidei hērdū meoꝝ cōmitto. q̄situ ē an tertias ptes vsufru. fundi nutrices ex fideicō. petere possint: cū uis curator ei recept sit: quē iure dare non potuit alūno: rñdi sm ea q pponeret uti sr fideicōmisso volūtatē suam ofirmasse. Id igit cuiqz dedisse: ut & nutrices una cum alūno reddituu fundi vterent. Idem.

Vxori usufructū ville legauit i gnquēnū a die mortis sue: deinde h vba adiecit. Perfecto gnquēnio cū ei usufr. eē desierit: tūc eū fundū illis & illis libertis dari uolo. Quesitū est cum vxor itra gnquēnū decesserit an libtis pprietatis petitio iaz: an vo ipleto gnquēnio cpetat: qr pacto gnquēnio testator pprietatē legauerat: rñdi p cōpletū quinquēnium fundum ad libertos pertinere. Idem.

Sticho testō mānumisso vsufruct fundi legat erat: & cū is utifrui desijsset: fidei hērdū testator cōmisit ut eū fundum darent lutio titio: sz stichus testō suo eiusdē fundi pprietatē nepotibus suis legauit: & hērdes stichi ex testō ei legatarijs nepotibus suis eū fundū tradiderūt. Quesitū est cū nepotes legatarij ignorauerint ōditionē fūdi suprascripti: pore testō datā: & plusqz tpe statuto possederint: an cum fūdū sibi acqsierint: rñdi sm ea que pponerent legatarios sibi acqsisse. Idē q̄sitū si aliquo casu legatarijs auferri potuisset: an repetitionē ab hērdib stichi ei nepotes hēre possint: rñdi supra qdē de acqsitione rñsum est. uez si ex alia cā acqsitio cessasset: uideri stichuz si post mortē eoꝝ qbus pprietas legata eēt testm fecisset: poti qd se hēre crederet: qz qonerare heredes uellet legasse. Idem.

Vxori mee usufructum lego bonoꝝ meoꝝ usqz dum filia mea annos ipleat .xiiij. Quesitū ē an pdioꝝ tā rusticoꝝ qz urbanoꝝ & mācipioꝝ: & supellectilis. Itēqz calendarij usufructus ad uxorē ptineat: rñdi sm ea que pponerētur omnia ptinē. Sceuola.

Fundi trebatiani redditus uxori mee quoad uiuet dari uolo. Queto an possit tutor hērdis fundū vendē, & legatario quātitatē offerre annuā: quā uiuus paterfa. ex locatiōe fundi redigere consueuerat: rñdi posse. Itez quero an habitare im pune probiberi possit: rñdi non eē obstrictum hērdem ad habitationē pstandā. Itē quero an cōpellendus sit hērs reficē prediū: rñdi si hērdis facto miores redditus facti eēnt: legatarium recte desiderare quod ob eaz rē diminutum sit. Itē q̄ro quo distat hoc legatum ab vsufruct. respondi ex his q̄ supra respōsa

Statuto .i. decēnio iter psites. xx. iter absētes: vt. C. de pscrip. lō. tem. ... fi. & insti. de vsuca. in prin. Accur.

Acquisiuerint. iure quasi dominium per pres. lon. tem. ti. pro legato.

Auferri potuisset. qr nōdū pscripserāt vel sciuerāt ōditionē ... & sic fuerunt malefidei. ac.

Possint. qñ de euictiōe ... debeāt redimere ... falsē estimationē ... na legata. vt. S. de ... dubium. §. i. ac.

Post morte ... luitij ... plu alis ... tur. vt. C. de suis ... fi. Itē idē ... p hoc sibi remāsisse ... qd non est verū ... legatū ... certo decedit. i. vi ... vt. ff. de ōdi. & dem ... remanet ... apud ... testatoris ut cetera ... C. de cadu. tol. §. ... quid tibi ... sunt qui euincun...

Quod. alias ...

Crederet. ... ignorabat finitā ... gaturus ... gādū solum ... R. alioqn ... pfatā ōditionem ... als legatur ... de ōdi. & de. cū tal... & C. de le. l. cū ali... obstāt ... le. i. si dom. §. i. ... qz. §. si ex bonis ... ōcubinā. §. si hērs ... rñderi pōtuit ... obijcit. qr & h ... legauit. l. nepotib... fuisset relictum ... eū alienā. sed certe ... R. solus errore ... gādū qr antea hē... gatarij pprietat... iō als non legatum ... diri. & fa. ut ō le. ... si rē. & l. cū pf. §. ... fi. §. fi. & ff. de aur. ... nainētorū. & l. ... C. de le. vxor. & S. ... rerum. §. i. ac.

Vxori. Qui l... etū olum bo... Itelligit de mobili... bilibus. b. d. bar.

Pertinere ... drātis estiatione ... fru. l. oluz. & facit ... norū. & C. de vsuf... treb. nā qd. §. fi. & ... S. de inof. tes. au... fol. ibi qñ solā lega... filij quā purā deb... autē oium pprieta... recompenset cum ... non habeat & sic ... supplementum n... agere suel hic con... ea. l. sumus. §. cu... contrario no. ac.

Fundi. dari ... de manu he...

Manumisero. als manumissurus sum.

... ex hoc oritur ... qd. ac.

... vel repeteret legatū: vt. S. de le. iij. si sic.

... volo. Accur.

... libertoꝝ vel libertarū qb solam hītatiōem ...

... si vsufru. pe. l. fundus. ac.

... ius in re in dubio videt legare rez respectu ... eius morte finitur. Bar.

... qui libertatē reliquit.

... errore. f. qr nesciebat ius suū morte finiri idez ... §. itē si is. ac.

Legatarij. l. stichi. accur.

... lis annis.

Legatario. idest vxori testatoris. ac.

Posse. ad quod est. S. ti. i. l. liberto. in prin. & no. qr emptor ... in nullo tenebit: ut. S. de cōtrahen. emp. l. fi. §. fi. & no. aliud ... S. e. l. generali. §. pe. & §. fi. & j. de aur. & ar. leg. l. i. §. fi. & l. cum ... S. de le. i. non amplius. §. fi. ac.

Habitare. .i. in domo que est in fundo. ac.

Prediuum .i. domum predij. ac.

Fcō .i. culpa: ut. S. ō le. i. cū res. & l. qd q̄. §. si hērs & l. nō quocis. ipn.

a Item quero dicias quia vsufructuarius non de manu heredis annis singulis: sed ipse met percipit omne commodum. nec potest ab herede vendi in sui preiudicium. Item non potest prohiberi habitare cum omnis fructus rei ad eum pertineat. vt. s. de vsufru. l. vi. et. l. item. et. l. sed et si quidem. et. l. arbores. et de vsu. et ha. si habitatio. §. fi. et. l. se. sed vt huic fini s. j. e. cum ita. et. s. de vsufru. si quis ita. sed dic vt in eis no. Item facit. s. si vsufruc. pe. l. iij. ac.

determinando. ac. q Nec hoc. q. dicat annos vere sit. r Sed. s Imposita. i. in vltima volutate. secus si inter viuos. domus vtriusque. quia sua res sibi non seruit. vt. s. si vsufru. pe. l. vn. vel et si alius tradat simul. si autem successiue diuersis temporibus. ac. vt. s. communia. pre. l. si quis duas. et. l. se. et. l. cum duos. ac.

a Filios. Proprietas reuertenda mortuo legatario ad heredem tamquam ipsi relicta sit declaratur. h. d. bar.

b Reuerti. per hoc apparet proprietatem legatam: quia alias reuerti non posset. ac.

c Ad filias. post mortem vxoris. facit. j. de aur. et ar. leg. l. species. et. s. de vsufru. pe. l. vs. et. s. de vsufruc. e. re. que vsu. co. l. fi. ac.

d Lii pinde. idem si dixit illa cum illa re lego. ut. s. de leg. i. l. titia. §. nihil. et. l. si quis inquilinos. §. si ita. idem si dixit illi aut illi: vt. C. de v. sig. l. pe. ac.

e Legasset. posset et aliter intelligi: vt. s. depositi. l. i. §. quod depositus. que est contra ibi. Item contra. j. de fun. instruc. et instru. leg. l. si cui. sol. ibi. et fa. s. de vsuf. accre. si quis titio. et. s. commo. si vt certo. §. et me. et de ventre in possess. mit. l. vbicumque. §. quotiens. accur.

Cum ita. Legatum annuum proprie a manu percipi debet ad instar vsufructus si verba congruunt. h. d. bar.

f Cum ita similiter. s. in singulos annos alioquin obuiaret. s. quando dies vsufruc. le. ce. l. i. in primo riso. vbi dicit esse differentiam in diei cessione. legetur simpliciter vsufru. an in annos singulos: vel dic quod perinde est et. l. quia vtrumque legatum finitur morte legatarii: vt. s. vsufr. quemad. ca. l. huic. §. fi. et. l. idem. vel dic vt dixi. s. de vsufru. si quis ita. et sic non obstat. s. e. fundi. Item facit. s. eo. l. patrimonij. et. s. ti. i. l. in singulos. ac.

g In fructu. colono. quia nummis colit. quippe colonus dicitur. non autem partiarius: vt. s. loca. l. si merces. §. vis maior. partiarius quod teneretur si non suo tempore colligeretur. l. e. ti. si merces. §. conductor. sed si quid ille qui nummis colit in vltimo mense locationis colligit immaturos vt dominus non habeat maturos: Respondeo. tenetur: vt. s. loca. l. et hec distinctio. §. cum fundum. ac.

h Plus habeat redditus. s. plus humoris. non tamen ita sani et boni. vnde teneretur l. aquil. qui taliter in alieno damnum daretur. vt. s. ad. l. aquil. si seruus seruum. §. si olivam et facit. s. de vsufru. si absente. §. fi. ac.

i Legata. alias lecta. ac.

k Multum interest. alias est littera vt py. multum interest. et tunc dic an rerum. s. certarum. et est plana. vel secundum eandem litteram dic bonorum. an rerum tertie partis. sub vocabulo hereditatis non bonorum. nam primo deducitur es alienum. secundo diminditur no. s. de le. ij. si quis seruum. §. fi. et. l. se. et secundum hoc dic. at si certarum quod mutat casum vel certarum a certe quote. i. tertie hereditatis et erit aliud quia diminduntur onera vt dixi. Alii habent nihil interest et tunc. i. nihil interesse vsufructus bonorum. an rerum. s. certarum: sed tamen interest. nam si. i. quia si bonorum et. Vel secundum eandem nihil interest tertie partis bonorum. an tertie partis rerum mearum simpliciter. nam vtrobique es alienum deducitur: secus si certarum rerum: vt in fi. et facit ad. l. j. ad trebel. l. nam quod. §. fi. et. l. se. et de v. sig. l. bonorum. et. s. de le. i. non amplius. §. fi. et. l. se. et. s. e. generali. §. fi. et. §. pe. et. s. de vsufru. quotiens. §. fi. vbi est alia differentia est legetur omnium bonorum an certarum rerum. Accur.

De seruitute legata. Dictum est. s. de seruitute personali legata nunc sequitur de seruitute reali. Bar.

l Legata. vrbana et rustica et que rei bis vt in vsufr. quem. s. ti. i. l. R.

Qui duas. Si domus vna sustineat actum seruitutis habentis causam continuam et permanentem et alienetur: in dubio fuit vsufructus imposita. h. d. bar.

m Inedificatum. i. superedificatum esset. n Contineret. q. d. an inferior videatur esse pars superioris in eo quod ferret eius onus. ac si dicat. an debeat hanc seruitutem.

o Uideri. facite. ac. p Notat esse verum quod dictum est non concedendo: sed

essent intelligi dicias.[a] Idem.

Filios heredes instituit: vxori vestem, mundum muliebrem, lanam, linum et alias res legauerat: et adiecit. Proprietatem autem eorum que supra scripta sunt: reuerti[b] volo ad filias[c] meas que ex his tunc viuent. Queritum est vtrum vsufr. an proprietas earum rerum data sit? Respondi proprietatem videri legatam. Ulpia.

Lii cum illo habitationem lego. perinde[d] est ac si ita illi et illi legasset[e]. Iabolenus.

Cum ita legatum esset fructus annos fundi cornelianum publio meuio do lego: perinde putat accipiendum esse labeo: ac si vsufructus fundi similiter[f] esset legatus: quia hec mens fuisse testatoris videatur. Idem.

In fructu id esse intelligitur quod ad vsum hominis inductum est: neque enim maturitas naturalis hic spectanda est: sed id tempus quo magis colono[g] domine eum fructum tollere expedit. itaque cum olea immatura plus habeat redditus[h] quam si matura legatur: non potest videri si immatura legata[i] est in fructu non esse.

Multum interest[k] vtrum Uenul. bonorum quis an rerum tertie partis vsufructum legauerit: nam si bonorum vsufructus legabitur, et es alienum ex bonis deducetur: et quod in actionibus erit computabitur. at si certarum rerum vsufructus legatus erit: non idem obseruabitur.

De seruitute legata[l]. Pau.

Qui duas tabernas coniunctas habebat: eas singulas duobus legauit. Quesitum est si quid ex superiore taberna in inferiorem inedificatum[m] esset: num inferior oneri ferendo in superioris taberne loco contineretur[n]? Respondi seruitutem impositam videri[o]. Iul. notat[p]: videamus ne hoc ita verum sit. Si aut nominatim hec seruitus imposita[q] est: aut ita legatum datum[r] est: tabernam meam vt nunc est do lego. Marcellus.

Fundum communem heredibus legari[s] potuerit[t] via: tum et communis seruus recte viam stipularetur[u]. Et cum duo ei cui quidem ipse viam stipulatus fuerit: heredes exstiterint, non corrumpitur stipulatio. Idem.

Si fundum meuio et ad eum[x] via per alium fundum[y], et eundem[z] fundum sine via titio[a] legasset: si vterque fundum vendicasset sine via titio legato fundum cessurum: quia neque acquiri[b] per partem seruitus possit. Et si prius meuius fundum vendicaret et altero[c] deliberante posse dubitari: an si postea[d] titius omisisset[e]: via legatum saluumque esset. et hoc magis videbatur[f]. Quamquam si sub conditione quis fundum legasset: viam pure[g]: aut pro parte fundum pure: pro parte sub conditione: et viam sine conditione: si pendente[h] ea legati dies[i] cessisset: interitura foret via legatum. Ut visum est[k] cum alteri ex vicinis quis fundum communem habebat viam sub conditione: alteri pure legasset: et pendente conditione decessisset[l], quia alterius legatarii persona impedimento esset quominus solidus[m] fundus cui via vendicaretur. Iabole.

gauit pure: alii sub conditione. Secunda ibi et si prius. Tertia ibi. quamquam. Quarta ibi. vt visum est. Bar. r Si fundum ad eum. s. fundum.

s Fundum retentum.
t Et eundem quem meuio legauerat. ac.
a Titio. sic et pro virili sunt legatarii: vt. s. de le. i. si plurib. §. fi.
b Neque acquiri. s. sic accidit aliter. R. et dic pro parte. s. certa. vt. s. si ser. ven. l. pro parte. et. s. com. pre. si quis duas. §. i. sed certum pro. vt. s. de ser. ad certam. et de seruitu. rusti. pre. l. certo. ac.
c Altero. s. titio. ac. d An si postea. s. post mortem ante aditam hereditatem. R. quando cedit dies legate seruitutis: vt iam dicam. ac.
e Omisisset. i. repudiasset legatum. ac.
f Uidebatur. s. vt vie legatum sit saluum. ac.
g Uiam pure. per fundum retentum. ac.
h Pendente. s. conditione. sub qua fundus totus vel pro parte fuit legatus. ac.
i Legati dies. s. vie quod est adita hereditate. ac.
k Ut visum est. s. i. interire simile legatum: vt subnit. ac.
l Decessisset. s. testator ex quo videtur quod vie legatum cedit a morte testatoris: est tamen arg. contra. s. com. pre. l. si. et. s. quemad. ser. amit. §. fi. et. j. e. l. fi. sed in seruitutibus personalibus certum est eas cedere ab adita hereditate: vt. j. quando di. le. ce. l. ij. et. C. de cadu. tol. §. in nouissimo. Accur.
m Solidus. s. solido fundo via vendicatur. ponit enim casum. at et alii ille libertati donatur vel ille libertati vendicatur. i. libertas datur aut vendicatur. si et ille se in libertatem vendicat. idest sibi libertatem defendit. R. sic et daund. In conuertendo dominus capacem et. i. dominum. et. C. de fideicom. l. cum quam. et facit. s. l. pro. et quod ibi notatur. ac.

t Datur. reliquum semper presumitur ... sit legatum: vt. s. ... pri. huius. l. et facit. s. ... ti. i. l. damnas. §. ... fuit vt testamen. ac.

u Fundum legauit duobus.

x Potuerit contra ... duo domini legent ... guntur an ... tas vtriusque ... let. alias non ... ius ... diuersis temporibus valet post ... concessionem. s. ... l. fi. in fi. ac.

y Stipularetur. ... dat ad ... sum. s. de ser. ... parte ab initio ... non potest. tamen per partes retinetur: vt. j. de v. ob. plurib. §. i. et. s. de ser. ... l. ut pomi. §. ... pro parte. et. l. vie. ... vitiatur ... eum casum a quo ... non potest vt dixi.

Si fundum. Ut valeat legatum ... requiritur vt legatarius tempore mortis testatoris ... perius dominus ... tis in totum vere ... alias legatum ... hoc. d. Et diuidit ... tuor partes principales. Primo loquitur quod testator legauit fundum ... bus et viam ... vtrique agnouit. Secundo quod ... tum legauit fundum pure et viam sub conditione. Tertio quod vni tamen legauit fundum sub conditione et viam pure. Quarto quod ... duobus omnis ... prius. Tertia ibi ...

tc.vt no.§.comm.ff.fundus in fine. Accur.

De dote prelegata. Illud premisit operarius dic vel hoc toto titu. sicut cum dicit prelectio: vt. C. de emt. insti. co. l. i. et est figura epilensis, vel tautologia scdm azo. vel dic fin. R. dotis relictum quasi ante sue dotis tempus tur prelegatum vocatur. sicuti coheredi relictum quod ante vel extra suam partem habeat prelegatum: sic appellat.

Si is qui duas edes habebat. vnam mihi: alteram tibi legauit: et medius paries qui vtrasque edes distinguebat interuenit, eo iure eum communem nobis esse existio: quasi paries tamen nobis duobus communiter esset legatus: ideoque neque me: neque te agere posse ius non esse alteri: ita immissum habere. nam quod communiter socius habet: et ad id iure eum habere contendit. itaque de ea re arbiter communi diuidundo sumendus est. Papinianus.

Et si maxime testi factio cum seruis alienis, ex persona domino tum est: ea tamen que seruis relinquuntur: ita valent si factis liberis relicta possent valere. sic ad fundum domini via seruo frustra legatur. Idem.

Pater filie domum legauit, eique per domum hereditariam ius transeundi prestari voluit: si filia domum suam habitet: viro quoque eius transeundi ius prestabitur: alioquin filie prestari non videbitur. Non si quis non vsum transeundi persone datum: sed legatum seruitutis esse plenum intelligat: tantundem iuris ad heredem quoque transmittitur. Non et hic nequaquam admittendum est: ne quod affectu filie datum est hoc et ad exteros eius heredes transire videatur. Paulus.

Cum pluribus heredibus institutis vis legata est: que partem non recipit: singuli heredes in solidum conueniuntur: que et vnio ex heredibus adeunte vendicari potest.

De dote prelegata.

Ulpianus.

Cum dos prelegatur, verum est id dotis prelegationi inesse quod actioni de dote inerat: et ideo si inter virum et vxorem conueniat: vt morte viri soluto matrimonio: filio communi interueniente dos apud mariti heredem permaneret: et maritus decedens dotem prelegauerat: stari pacto non debet ob hoc quod dos prelegata est. Uerum et citra prelegationem hoc probari deberet: nam quod est admissum posse deteriorem conditionem dotis fieri interuenientibus liberis: totiens locum habet, quotiens ipsa in matrimonio decedit vel diuortium interuenit. Uerum est commodum in dote prelegata esse representationis, quamuis annua die dos prestaretur. Est et illud quod ob res donatas hodie post senatusconsultum nulla fit exactio: si modo voluntatem non mutauit testator. Impense autem minuunt dotem ipso iure. Sed quod diximus ipso iure dotem impensis minui non ad singula corpora:

persuum efficeretur. Illud autem palam est etiam ab ipso iustiniano quodam tempore nedum ab anterioribus principibus matrimonii solutione fieri predictis modis concessum: vt. C. de epi. et de. l. fi. §. i. et ff. de repudiis. si cum l. consensu. et ff. de repu. vxores. et ff. sol. matri. l. viro. et in aut. de nup. §. distrahuntur. et §. sed et si captiuitatem. et in auten. vt liceat matri et aue. §. quod vero ex consensu. R. hodie autem non permittitur ex tot causis. ff. de neg. gest. l. diuortio. sic ergo fini. R. si de retentione dotis si liberi essent soluto ma. factum fuit pactum. profecto stabitur etiam nunc in aut. de nup. §. distrahuntur. alias autem i. sine pacto speciali matrimonio diuortio propter liberos dotis conditio nequaquam fieret deterior: ut ... ll. ostendunt. et facit. ff. de pac. do. inter socerum per totum. et l. si ... et C. de pactis co. l. iii. et l. si conuenit. ac.

Representationis: id valet. quasi hac profecta ratione singulari. ac.

Quamuis: i. quod, vel proprie.

Prestaretur: casus si non forte prelegata. R.

Est etiam illud. i. commodum vxori ex legato viri. quod si donauit vir vxori ... morte tacite ac si legaret et hoc per se. cum etiam vt heres non te... vir penituerit: vt. ff. de dona. inter virum. et vxo. cum hic status. ... legis ergo expresse relictum vxori vel dic est illud ar. l. quod valet ... dotis expressum.

Quod: i. quia. et dic vt predixi fin hic exactio. i. repetitio donationis per retentionem dotis: vt. C. de rei vxo. act. l. i. §. taceat. ff. mo vo. non mu. ... reuocatur sed non per retentionem dotis: vt. d. §. dicitur. ac.

a ℂ Sed ad vniuersitatem. sic. ff. de iudi. l. fideicommissum. §. tractatum. ac.
ℂ Adeo autem. Dotis legatum extinguitur si postea dos mulieri recte soluatur vel res dotales intereant vel si ab initio dos perfecte constituta non fuit sicut cum legatur corpus quod in rerum natura non est. h. d. Bal.
b ℂ Exactionem. s. summam dotis: vt. ff. e. in prin. ac.
c ℂ Pure. s. simpliciter non adiecta certa re vel summa alias secus: vt insti. eo. §. sed si vir.
d ℂ Prelegatio. alias pure legatio. ac.
e ℂ Casibus licet. qui sunt. ff. de iure do. l. mutus. §. manente. et facit. ff. de leg. ij. meum §. duobus. sed arg. contra. i eo. ti. l. cum filius. §. heres. ac.
f ℂ Soluerit. s. vir qui ante vel post eandem eidem legauit. ac.
g ℂ Estimata. mancipia dico. ac.
h ℂ Dotis legatum simpliciter relictum: vt lego tibi dotem tuam. secus si centum pro mancipiis: vt. j. e. l. vir vxori. accur.
i ℂ Liberationem. q. d. ea sensisse tamen videtur.
k ℂ Nam et si quis. q. d. si non valet vbi magis videtur valere quia quantitas exprimitur multo minus vz in casibus superioribus vbi quantitas nullo modo exprimitur.
l ℂ Deberi constat. immo contra vt C. de fal. cau. adiec. le. l. si non designata. Sol. distingue an quantitas exprimatur ut corpus: ut hic. et ff. de le. i. plane. §. sed hoc ita. et tunc non debetur quantitas ut hic sicut nec corpus ignotum debetur: ut. ff. de le. ij. l. lucius. §. quod quis. nam siue dixi que in archa habeo: siue que apud me deposita sunt. c. tibi lego. quo damnodo video: dubitare. sint penes me an non: et sic est corpus ignotum in ea demonstratione. Aut quantitas in genere certa: et tunc falsa demonstratio non nocet: sicut nec in corpore certo vt ibi. et. j. de h. le. l. legatum. et. ff. de le. i. si seruus legatus. §. qui quinque. et. l. sed et si certos. et. l. si sic. et. j. e. cum scriptum. que sunt similia contra. licet enim dicam. c. que in dotem habui. vel que ad me peruenerunt pro constanti pono sic esse. et ita valet vt dictum est. Alij vt. R. dicunt hic eum errasse. et hoc probari debet. alias in dubio presumebat quod magis animo designandi quantitatem quam ad certorum nummorum corpus se retulit et sic valere legatum: non obstante falsa demonstratione licet nulla deposita sint vt. d. l. lucius. §. quod quis i prin. et. j. de condi. et demon. demonstratio. et. l. cum tale. §. falsa. et. C. de fal. cau. l. i. Item facit. ff. de contrahen. emp. l. hec venditio. §. penul. ac.
m ℂ Si quis nullo errore lapsus. ac.
n ℂ Omnimodo. etiam si aliunde obuenit. ac.
o ℂ Demonstrare. s. ad plus demonstrandum. q. d. satis apparet eum voluisse deberi hec verba. is enim rem. et non oportet quod adijciat plus. et nota quod manifesta non indigent demonstratione vel probatione. sic. ff. qui satis. cogan. si vo. §. qui pro rei. et facit. ff. de condi. et demon. quibus diebus. §. qui dotale. et. l. cum tale. §. falsa. et no. ff. proxi. §. ac.

u ℂ Iudicio. sed [illegible] non habet cohe[re]des. nec et soceri heredibus adiectum [illegible] nat pr litetare hypothecarie et contra. matri. De persona [illegible] m. j. e. pr. et. l. ampe. sz forte subuenit ei ex generali regula: ut. ff. de iu. do. si is. §. i. x ℂ Utili actione. s. utili iudicio familie herciscunde. vel actione in factum: ut no. ff. fami. hercis. si filia. et. l. si maritus.

sz ad vniuersitatem[a] erit referendum. ℂ Adeo autem dotis exactionem[b] continet dotis pure[c] prelegatio:[d] vt si viuus eam vxori, s. quibus casibus licet[e] soluerit[f]: cesset legatum. ℂ Sed et si mancipia fuerint in dote non estimata[g]: et hec demortua sint: legatum dotis[h] in his euanescit. ℂ Sed et si dotem promiserit mulier neque dederit: et decedens maritus vxori dotem prelegauerit: mulier nihil amplius quam liberationem[i] habebit. ℂ Nam et si[k] quis ita legauerit. c. que in archa habeo: aut que ille apud me deposuit. si nulla sint, nihil deberi constat[l]: quia nulla corpora sunt. ℂ Si quis[m] vxori fundum titianum legauerit his verbis. Is. n. fundus propter illam ad me peruenit omnimodo[n] fundus debebitur. nam quod demonstrate rei adijcitur satis demonstrare[o] frustra est. ℂ Celsus libro. xx. digestorum scribit.

Si socer[p] nurui sine dote prelegauerit. siquidem ius actionis[q] de dote voluit prelegare nullius momenti esse legatum. quippe nupta est[r]. ℂ Sed si voluerit eam recipere dotalem pecuniam inquit vtile erit legatum[s]. ℂ Si tamen hec[t] dotem receperit nihilominus maritus dotis persecutionem habebit: siue heres institutus est familie herciscunde iudicio[u] siue non: vtili actione[x]. ℂ Ego puto quum non hoc voluit socer: vt his[y] dotem heres prestet: mulierem agentem ex testamento cauere debere defensum[z] iri heredem aduersus maritum. Ergo et maritus idem debebit cauere aduersus mulierem defensum iri si prior agat. ℂ Per Iulianum[&] apud iul. li. xxvij. querit: si socer filio suo exheredato dotem nurus legasset: et ait agi quidem cum marito exheredato de dote non posse[ꝯ]: verum tamen ipsum dotem persecuturum ex causa legati. sed non aliis cum[ꝛ] legatum consecutum, quam si cauerit heredes aduersus mulierem defensum iri. ℂ Et differentiam facit iter eum cui dos prelegata est: et orcinum[a] libertum cui peculium legatum est. nam quem eum de peculio posse conueniri[b] sit: heredem non posse. quia peculium non sit penes se habere[c]. ac dotis actio nihilominus competit: et si dotem se fierit habere. ℂ Idem iul. querit si dotem marito prelegauerit socer: an dote soluta mulieri[d] legatum mariti[e] extinguatur? Et dicit extingui quia nihil esset iam quod marito possit prestari[f]. ℂ Idem querit. si dos alij legata esset: eamque rogatus sit mulieri restituere: an lex falcidia in legato locum haberet? Et dicit habere[g]: sed quod minus est in fideicommisso mulierem dotis actione persecuturam[h]. ℂ Ego quero[i] an commoda representationis in hoc legato sic obseruentur[k] atque si dos ipsi mulieri fuisset prelegata? Et puto habere.

S Socer. Ista lex ponit multos casus. ideo eam diuido vobis. Primo loquitur quando testator legat dotem nurui. vsque ad. §. per Iulianum. Secundo quando legat dotem viro vsque ad. §. idem querit. Tertio quando legat dotem extraneo vsque ad. §. idem iulianus. Quarto ponit casus communes ad omnia precedentia dicta vsque ad fi. l. Et quelibet particula diuiditur in alias particulas: adeo gratia breuitatis omitto. Et hoc sufficit loco summarij. Bar.
p ℂ Si socer. alias lex. alias. §. celsus.
q ℂ Actionis. s. talem vt actionem ex stipulatu pro dote intenderet. contra maritum. acc.
r ℂ Nupta est. bona ratio vt. C. si dos. con. ma. l. i. ac.
s ℂ Legatum. et ideo contra maritum non aget. tunc: sed contra soceri heredes: ut. ff. solu. ma. l. si constante. §. i. et. l. si marito. §. cum patri. a contrario. sed donatio causa mort. constante matrimonio non valet: vt. ff. de dona. iter viri et vxo. l. mortis. in prin. quod est contra. sed illa magis accedit donationi inter viuos quod non valz quam legato. ad quod est. j. e. ti. l. cum hic status. §. ole. et eo legatum dotis magis alij legato quam donationi accedit. ac. t ℂ Si tamen hec. s. nurus. accur.

cant teneri libertum in subsidium: quia habes non esse soluendo. sed tu dic quod hic [illegible] ete libertas est relicta. ibi per fideicommissum. quod probatur. quia dicit orcinum: vt. insti. de singulis. re. per fideicom. §. libertas. sz que est diuersitatis ro. [illegible] na. et eodem modo respondet ad. l. j. de peculio le. l. si seruo. ma. et. ff. [illegible] pe. est. an. l. i. §. item heres. et. ff. de tribu. quod in heredem. §. si seruo. nam in predictis legibus per fideicommissum sunt relicta libertas. Prima [illegible] non placet: quia sic non esset aliud in orcino liberto quam in eo cui est dos prelegata. quia et ibi conuenitur heres ab initio: sed recuperat a filio. [illegible] esse differentiam. et facit. ff. de pecu. le. l. at cum habes. ac.
c ℂ Se habere. s. sine dolo.
d ℂ Item mulieri. so. ma. quam solutionem cogitur maritus habere ratam [illegible] creditori datam: vt. ff. de ne. gest. si liber. et. ff. de iure do. [illegible] et. j. de excep. do. si opera. et. j. de bonis liber. si libertus [illegible] hoc non placet: dic nomine mulieris hanc dotem marito legatam [illegible] quod. ff. de le. i. seruo legato. §. i. et. C. de dotis pro. l. si pater. et [illegible] modo rem. j. e. pater. ij. rem. ac. e ℂ Mariti. s. marito relictum. ac.
f ℂ Prestari. vltra commodum representationis: vt. j. l. proxi. hoc. n. commodum erat vir habiturus propter legatum si socer nurui dotem non restituisset. ac.
g ℂ Item querit. et dicit habere. j. ad. l. fal. cum dotem. ff. sol. [illegible] hoc medios respicit circuitus qui tandem parum aut nihil prosunt. R. vel hoc sunt dos estimata ibi non. vel ut ibi.
h ℂ Consecuturam. s. in medij temporis commodo fal. nocere non debeat [illegible] R. Immo nocet ut. j. ad. l. fal. l. i. §. si quis. et. l. cum dotem. et. l. si vsufructus. §. i. dic ergo consecuturam ab heredibus. et sic fal. [illegible] tu non prodest nisi in commodo representationis. vt dixi.
i ℂ Ego quero quum in superioribus parum aut nihil falcidiam profuisse vt. h.
k ℂ Sic obseruentur. s. quantum ad fal. representatione. R. quod ergo tunc [illegible] tur rem. sm quosdam. non habet locum fal. sed totam dotem soluet [illegible]

y ℂ Ut his. s. ad quem c. ff. de le. i. l. hered. §. cum pater. et de iure do. l. cum pater. et. C. de rei vxo. ac. §. sed cum. Item vt ff. hinc legem. j. de le. p. sed et si. §. si nurui. sz non obstat vt dicit sequens. §. ille. l. §. sed et cum.
z ℂ Defensum iri. s. contra. ff. fami. her. si filius. pe. et. §. i. et. §. pe. et. ff. [illegible] condi. inde. frater a fratre. et. j. e. pater.
& ℂ Per Iulianum. s. nurui de filio legat. et facit. j. e. pr. in prin. ac.
ꝯ ℂ Non posse. s. venire in subsidium. vt. j. e. pater. in §.
ꝛ ℂ Cum filium exheredatum. ac.
a ℂ Orcinum. s. cui directo libertas a testatore relinquitur vt insti. de singulis. re. per fideicom. §. libertas. accur.
b ℂ Posse conueniri. immo videtur contra quia non posse sed heredem posse. vt. C. an seruus ex suo facto. l. n. sol. sm. R. non conuenit orcinus libertus: sed habes ab initio vt ibi. sed in specto contra conuenit orcinus et non habes ab initio. nam conuentus de peculio et conuentus et orcinus recuperat libertatem. et sic per medium liberti conuenitur. vt ab. C. a vsur. rei iudi. l. fin. ac. in plus tenetur quam a liberto recuperare potest libertus cedendo ac. vt. ff. de peculio. quod debet. [illegible] et ad hanc mihi vrgebat hanc legem. Alij [illegible]

¶ Idē iul. ḡrit. si mulieri dos sit prelegata: eaq3 sit rogata dotē restituere an falcidia locū hēat. Et negat hēc qm̄ fideicō. q̄q3 negat valere. ¶ Nā si preterea vxori legatuz sit pure. putat ex residuo fideicō. pstari. qd residuum vtiq3 habita ratiōe falcidie moliri prestabit. ¶ Sz z marito ex pte herede instituto a socero dote plegata legatū dotis falcidiā passurū. videlicet. qz dos cōstante mr̄imonio idebita dos videt plegata. verū ēt q falcidia recidit in familie herciscū- de iudiciū maritū pcepturū: queadmodū dotē datā pcipiet si nō esset prelegata. ¶ Mela scribit si fundus i dotez sit dat: z specialiter sit legat: mor gña dos prelegata nō bis sz semel deberi fundū. ¶ Ibidem mela ɔiunxit. si fundus in dotez fuerit locatus a marito ad certū tps: vxorē nō al's fundū ex prelegatione cōsequi: q̄z si cauerit se passurā colonuz frui: dūmō i psa pensionē pcipiat. ¶ Ulpian.

Um quis vxori sue dotem plegauit: fideiq3 cōmissum ab ea reliquit: hoc fideicō. ex cōmodo quod ex plegatione mulier sensit estimabitur: z ita celsus ḡq3. lib. xx. ff. scripsit. ¶ Nā si necessarie fuerūt ipense q ipso iure dotē minuūt amplius dici potest: si tanta quātitas dotis quantaz maritus accepit ei prelegata eēt: oportere dici etiam eā quātitatē posse in fideicōmissum erogare: que ipso iure dotē minuit. Esse enī mulierē legatariā nemo est q dubitet. ¶ Sz z si nō dos sed p dote aliqd vxori fuerit legatū adhuc quasi dos plegata accipit. ¶ Hoc āpli ul. scribit. z si non fuerit adiectū pro dote eē legatū. hoc tñ aio relictum adhuc eiusdē esse ɔditionis. ¶ Uxor igit si rogef: vel qd pro dote legatū est. vel qd in vicē dotis sibi ascriptū est restituere nō cogef: nisi catenus q̄tenus diximus restituere: z iō hēs instituta rogataq3 hereditatis q̄ritatez restituere: id demū restituet qd quātitatē dotis excedit. Idq3 qd ex representatiōis cōmodo sentit. Nā z si quis cuz a nuru sua dotē accepisset: filiuz suū hēdez instituerit: eūq3 rogauerit: quicqd ad eū ex hereditate peruenisset restituē. mox morte vxoris dotē fuerit lucratus, id non restituet: qd ex dote pcepit: qz mr̄imonij cā id lucratus est: nō ex pris iudicio. ¶ Mulier dotē pmisit q̄dringētoꝝ: z dedit fundos duos in ducēta. preterea noia debitoꝝ in residua ducēta: mox maritus eius decedēs: pro dote fūdos ei duos: nō eos quos in dotē acceperat, reliquit, z preterea illos duos dotales quos estimatos acceperat reliquit: fideiq3 eius commisit: vt quicqd ad se ex hereditate ei pueniss3 id restitueret seio cū moreretur. Querebatur q̄tuz esset in fideicōmisso muliere defūcta. Dicebam hanc vxorē que rogata est quicqd ad se puenerit ex testamento restituere: in ea eē conditione: vt id demum restituere cogaf: qd deducta dotis quātitate ad eā puenit. dotem. n. recepisse eā magis q̄z accepisse. salvo eo qd ex cōmodo repsentationis ab ea fideicōmitti potuit. ¶ Proinde id qd p dote marit ei reliquit nō cogef restituē: nisi plus fuerit in eo: q̄z i quātitate dotis: residuū vo qd pterea illi relictū ē: cū fructib cogef restituē.

¶ Mulier. Non summaf iste. §. qz cōpr... rio et versus perinde est nota. z ideo ment...
s ¶ Mulier. in ducenta/ scilicet estimato...
b ¶ Recepisse/ sunt enī diuersa accipere z ... eleganter. in §. sed argu. cōtra. ff. de leg. ...
c ¶ Potuit/ sup. z. ff. e. l. in prin. ar.
d ¶ Cogetur/ non lucratur ergo legataria contra. ff. de leg. iij. quod his verbis. Sol...

Habebit igit̃ p̃cipuã dotẽ cum fructib⁹ suis. id ẽ id qđ extrinsec⁹ ei relictũ est cũ fructib⁹ qui ad eã puenerint restituet.

Ulianus

Qui ita legat vxori sue titie ãpliusq̃ dotẽ aureos tot̃ h̃r̃s me⁹ dãnas esto dare. manifestum est dotẽ quoq̃ legasse.

Frica.

Cũ vulgari mõ dies legatoꝝ p̃serunt: nihil eã rẽ ad dotis p̃legationẽ ptinere ait: q2 diem suum habebat.

Arcellus.

Dote p̃legata nõ est heres audiẽdus: si velit ob donationes in mulierẽ factas solutionẽ differre: vel ob impensas alias q̃ ꝗ ipso iure dotẽ minuũt. Aliud est. n. minorẽ esse factã dotẽ qđ per necessarias ipensas accidit. Aliud pignoris noie retineri dotẽ ob ea q̃ inuicẽ mulierẽ prestare equũ est.

Abeo.

Cum scriptũ esset. que pecunia pp vxorẽ meã ad me puenerit: qnquaginta tantũdẽ p ea dote heres meus dato. q̃uis xl. dotis fuissent. tñ. l. dẽri alphenus varus seruiũ rñdisse ait. q2 p posita summa. l. adiecta sit.

Itẽ ei que dotem nullã habebat: vir sic legauerat. Quanta pecunia dotis noie: ↄ reliq̃ p ea. l. h̃r̃s dato. Deberi ei legatũ ofilius casselli⁹. Itẽ ↄ seruii auditores retulerũt: pinde habendũ esse ac si seruus mortuus alicui: aut p eo. c. legata eẽnt: qđ verũ est. q2 his verbis nõ dos ipsa: sed pro dote pecunia legata videt̃.

Aulus

Pater dotẽ a nuru acceptã exh̃r̃dato filio legauit: heres patris opposita doli mali exceptione non ante soluere legatum cogendus est: q̃ cautum ei fuerit de indẽnitate soluto m̃rimonio. Sꝫ si priusq̃ legatum filio solueret mulier dotẽ suã recupauerit: frustra filius d legato aget. Sed si lex falcidia locũ in legato dotis aduersus filiũ exheredatũ habuerit: ↄ mulier solutionem ratã fecerit: propter eã quãtitatẽ quã heres retinuerit: vtilis actio ei dotis dabitur. Quod si ratum non habeat defendi quidẽ debebit heres a viro qui se defensurũ promisit. Quod si totam litem vir solus subierit: actio iudicati si cautum non erit pro ea q̃titate que iure falcidie petenda est aduersus heredẽ dabitur. Sed si prius q̃ legatũ filio solueretur mulier dixerit: quãquã ipsa nondũ percipere dotẽ possit: non ideo tamẽ actio filii differtur. q2 tunc hisdem diebus solui dotem responsum est. Cum patri filius pro parte h̃r̃s extitit: ↄ ad preceptionem dotis soluto matrimonio postquã heres extitit ita admissus est. Si forte per errorẽ cautio defensionis omissa sit: ↄ ex causa fideicommis. filius dotem acceperit vt indebitũ fideicõmissũ non repetetur. cautionis enim prestande necessitas solutionẽ

morstur[a]: non indebitum facit quod fuit debitum. Sz non erit iniquum heredi subueniri[b]

Quid ergo si pris hs nō sit soluendo: nōne iuste mulieri dabitur aduersus viz vtilis actio dotis: cui[c] dos perire nō dz[d]: qa non interposuit cautionē[e] hēs p errorem. Papia.

Uir vxori que dotē in mancipiis[f] habebat: pecuniaz[g] p dote legauerat. viuo viro mācipiis mortuis:[h] vxor post viri vita decessit. ad hēdez ei[9] actio legati recte trāsmittitur: quoniam mariti voluntas [i] seruanda est. Idem.

Uxori mee fundum cornelianuz[k] z que nuptura obtulit[l] estimata in speciebus restitui volo. Respōdi non estimatū[m] prediū in dotem datum exceptum non videri[n]. sed vniuersa[o] dote prelegata rerū estimatarum precium non relictum: verum ipsas res quales inuenirentur[p].

Scevola.

Si seie pro dote. c.[q] fundus legatus sit ideqz meuio[r]. quod meuio falcidia aufert: p eo quam concursus non fuerit[s]: mulier plus vendicet: quia amplius[t] sit in dote mulieris.

Paulus.

Seia cuz nuberet lucio ticio dedit nomine dotis. c. aureos z adhibuit quintum mutiuz qui nihil numerauit: sed dotez stipulatus[v] ē: si morte mulieris solutum fuerit matrimonium. Seia moriēs testamēto suo cauit ita. Lucio ticio mārito meo cui maximas gratias ago dari volo supra dotem[x] quam ei ꝺdi tot aureos. Quero cuz instituerit[y] luciuz ticiuz conuenire quintus mutius ex stipulatu actione an repellere eum maritus possit ex ꝟbis testamēti? Respondi si quintus mutius ex mandato seie non donationis[z] cā stipulatus ē: heredibus mulieris euz teneri[r]: z ideo quintuz mutiū exceptione[9] repellenduz eē. Nō donationis cā seia stipulari pmisisset: videri euz in eū casum qui morte mulieris extitit mortis cā stipulatū[a]: z ideo fidei ei[9] cōmitti potuisse in eum casum[a] dicendum fore. Scevola.

Qui dotē in pecunia numerata z estimatis reb[9] acceperat vxori ita legauit. seie vxori mee: si oēs res q̄ tabulis dotalibus ꝯtinētur hēdi meo exhibuerit z tradiderit: summā[b] dotis quā mihi pro ea p̄r ei[9] intulit: dari volo hoc amplius. x. denarios. Quesitū ē cum res in dotez date plures ipo vsu finite eēnt: nec moriēte marito fuerūt: an q̄si sub ipossibili ꝯditōe[c] legatū datū ōbeat? rñdi uideri ꝯditiōi paritū[d]: si qd ex reb[9] in dotē datis superat[e] in ꝑtātem hēdis ꝑuenit. Labeo.

Si filiusfamilias[f] cū uxorem hēret: dotē ab ea acceperat: deinde pr̄familias fact[9] dotē ei vt soler[g] legauit: q̄zuis p̄r hēs nō erit tñ id legatū ōbebit[h]. Sce.

Theopōpus testamēto scō duas filias z filiū partibus eqs istituit hēdes: z codicill' ita cauit[i]: filiā meā crispinā quam vellē tradeꝛ cuicūqz amici mei z cognati ꝑprobabūt: ꝑuidebit tradi pollianus[k] sciens men-

[Glossa]

per indebiti fami. her. non act. ex testamēto. vt h erat. ac.

a Moratur. i. reintegra. ac.

b Subueniri. condi. incerti ad exponēdum cautionē. vt. ff. de vsufr. ea. l. i. senatusconsulti. §. i. z. ff. de condi. inde. l. si qs cā. z. j. si cui plꝰ per. l. insi. §. fi. alij dicūt sine cā. ar. ff. de condi. sine cā. l. i. z. ij. quod non placet. vt no. ff. de condi. inde. sed z si me. §. cū iter.

c Cui. s. mulieri.

d Non debet. i. z certe videtur quasi cā perpius vxoris noie. z quasi si esset apud eū. ac.

e Cautionē. nā si iter posuisset. nō eēt h timor. ... boc nomē hēs ... soluendo. Itē non ... inopia alterius in ... datur actio. vt. C. quādo fiscus vel p̄. ... ff. ad ... l. ... §. fi ... z. ff. de eo. per ... l. fi. z de le. i. l. plane. ij. §. primo.

Uxori. L. z man cipia moriantur tamen estimatio cōsi certa legata debetur. hoc dicit Bar.

f In mancipiis. i. inestimatis. alā nulla eēt hec ... l. dubitaro.

g Pecuniā. s. certā. R.

h Mortuis. s. sine culpa viri. z sic in dote nil ... z i legato nihil forsan dicere ... sed perperā. qā nō ... dos pure legata: ... pro dote aliud. vt. ff. de iure do. l. pleriqz. z ... z. ff. e. l. a. ... §. a. R. z etiā facit. ff. de pactis do. cum mari... in princi. z. ff. e. l. cū scriptum. in fi. l. accur.

i Uoluntas. qui dotez pure legare voluit. sed ... p dote. vt. ff. dixi.

k Fun. cornelianum ... hunc dederat inestimati. vt. j. patet.

l Obtulit. i. dedit z sic ... estimata. q. ... inestimatū ... estimatū volo in speciebus ... eēt non ī pecunia ... quod pōt ... in rebus estimatis ... meliores facte sūt ... vt. ff. de iure do. pleriqz. z. ff. de pactis do. l. cum mari... in princi. accur.

m Non estimatū. i. est inestimatū prediū ... corpus anticiatur. n. inestimatum. vt z ibi. non homo currit.

n Non videri. s. de legato predicto. accursius.

o Uniuersa. ergo omnis predicta esti. z inesti. z etiam mobilia. ac.

p Quales inuenirentur. s. scilicet esse relicta subaudi. apparet ergo ... legato oīa relicta eē in speciebus cum dicit vxori mee z c. acc.

q Seie. centum. i. fundus q valebat. c. sed dos erat tantūdem vel ... uel etiam minus. accur.

r Meuio. z ita ambobus insolidum sicqz concursu faciant sibi partes. vt. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. ubi. accur.

s Non fuerit. qr mulier fit sola. z sic sola nō concurrit cū meuio qua ... plus non sit meuio legatū. at mulieri non detrahit fal. sicut nec ... detraheretur cuius vice hoc legatū cedit. nisi aliqd plus eēt ... legatū vel nisi i cōmodo repētatōis. vt. ff. e. l. ij. §. idē iul. q̄rit. ac.

t Amplius. q̄ i hēdi pte. z q̄ et q̄drātē potent excedere cū z h postulet ... R. z fac. j. ad. l. fal. l. i. §. si qs creditori. z. l. si vsufruct[9]. §. i.

Adhibit[9] ad stipu lādū totā dotē in dubio non videt adhibitus animo donādi. Itē adhibitus animo donādi intelligit cā ... mortis causa cū mentio facta. hoc dicit. Bar.

v Stipulatus. i. non aperit an gerendo negocium mulieris: vel vt donatarius cā mortis. uel vt inter viuos stipularetur. z ideo. j. distinguit.

x Supra dotē. per hec verba. z dotem ei videtur legare. vt. ff. e. l. q ita. z supra de annuis le. l. seia. §. vxori. ac.

y Instituerit. i. pposuerit.

z Non donationis. quod presumitur. q nō donationis cā. vt supra h le. ij. cum quis. de. §. nuptura. z ar. ff. de neg. gest. l. ueu sennius. accur.

r Eū teneri. s. act. mā. vt pecuniā si iā exegit reddat. alias act. cedat. vt supra man. ideqz. §. si cum. z de le. ij. cuz quis decedens. §. nuptura. z ff. de iure do. mulier. §. fi. z argu. ff. de ne. ge. l. pe. vnde et fidei ei[9] cōmitti potuit vt cuiusdibz debitoris nec quicq̄ peteret. sic hic fecisse rōnabiliter presumit: vt. ff. de le. i. si pecunia. z no. in. d. §. nuptura. Accur.

9 Exceptiōe. s. doli mali. ac.

a Stipulatū. s. nisi liqueat contra scilicet q inter viuos donare voluit z hoc ideo qr in stipulatiōe habita est mortis mentio. alias esset donatio inter viuos: vt. ff. de dona cā mor. l. seia. §. fi. q̄ est ꝯtraria.

a In eum casum. s. cū est donatio causa mor. vt. ff. de le. ij. cum pater. §. i. sic ergo no. tres casus. Primus est cū stipulat: vt procurator vel gestor qd semp ꝑma facie p̄sumit: vt. ff. dixi. Secundus qñ stipulat mortis cā. qd p̄sumitur. si mō cōstet eum stipulari cā donationis: vt. ff. ti. pxi. z in vtroqz pōt fideicōmitti. z hi sunt hac. l. Est z terti[9] qñ stipulat ex cā donationis inter viuos z hoc cōstat. z hoc casu nē pōt grauari vel reuocari. nisi euz instituat vel aliud ei relinquat vt. ff. de pac. do. l. cum marit[9]. §. fi. z. C. de in. do. l. fi. z. l. cum partez. z. ff. sol. ma. l. que dotis. q̄ sunt ꝯ. Item no. h sine stipulatione posse substitui. l. dōa. cā mor. vt no. C. de dōa. cā mor. l. j.

Qui dotem. Si conditio pro parte est possibilis sufficit si ei pareat i eo qd possibile est. h. d. Bar.

b Sūmam. s. predictam in pecunia. z in rebus estimatis consistentez.

c Conditione. legatario apposita. qd si ꝯcedatur nihilo minus relictū valet. vt. C. de his que pe. no. l. i. z insti. de here. insti. §. impossibilis. z de le. §. fi. Accur.

d Paritum. i. ut pote possibili.

e Superat. z equidem de his tm̄ testatorem cogitasse credendū est: qm̄ z victo caret: ideoqz non minus tutior quam benignior est talis interpretatio: ut z. ff. de le. z fe. cō. benignior. z. l. in ambigua. accur.

f Si filius acceperat. vnde de ea reddenda aduersus eum soluto matrimonio competere debet act. inquantum facere potest sicut de ceteris suis negociis. sed heredi eius non datur h beneficium: vt. ff. quod cum eo. l. sed z si. §. soli. accur.

g Soler. i. solitum est.

h Debebitur. s. insolidum quia z de dote actio insolidum datur: vt modo dixi. Accur.

Theopompus. Ista lex ponit vnum notabilem casum z multi credunt scire z eam ignorant z. h. d. Dicto vnius testis statur ex voluntate z dispositione defuncti cuius solius dispositioni statur. Bar.

i Cauit. sic est grecum cuius interpretatio est filiam meam z c. px. sed alij id non hñt. z id dñt esse sensum. filias meas pares esse volo.

k Pollianus. s. testatoris forte filius. s. no. qr prouisio filij est in dote. sed amicorum est in eligendo maritum. Accur.

tem meã in equalib⁹ portionibus in quibus ⁊ sororẽ ei⁹ tradidi. Pollian⁹ aũt a marito puelle iurat⁹ a scripsit voluisse patrẽ eandẽ quãtitatẽ in dotẽ accipere etiã minorẽ filiã ꝙ̃ maior acceperit. Quero an eandẽ sũmã dotis noĩe coheredes extra partẽ hr̃ditatis minori filie pstare debeãt: rñdi eã cuius notio est estimatur: vt eadẽ quãtitas[b] ex cõi pcipua minori filie dotis nomine detur[c].

Idem.

Licet placeat[d] pignoratas res vl' i publicũ obligatas heredẽ qui dare iussus est[e] liberare debere. tñ si is q tales[f] res in dotem accepit dotẽ[g] plegauerit[h]: nõ coget[i] hr̃s liberaꝛ eas: nisi aliḋ spãliter testator dixerit.

Paulus.

Qui dotẽ a matre vxoris acceperat ⁊ stipulãti ei pmiserat restõ vxori dotẽ legauit: cũ q̃situ esset an vxor dotis summã ꝯsequi posset: rñdit scenola: si videri dari vxori q necesse[k] sit nisi reddi. alias sic[l] rñdit. nõ deberi nisi manifeste vxor docuisset eã testãtis voluntarem fuisse: vt onerare hr̃des duplici[m] pstatione dotis vellet.

Scenola.

Uxori ita legauit. vxori mee q̃cq̃d ei cõparaui ⁊ qḋ mihi dedit e medio sibi sumat: quero an dos prelegata videatur: rñdi v̾bis q̃ pponerẽtur videri: ⁊ ḋ dote plegata loqui[n] nisi aliud testatorẽ voluisse pbaret. Titie[o] vxori mee quanta pecũa ad me i stipulatiõem ve dotis ei⁹ noie puenit: q̃ dos ẽ dotalibus duobus ꝯsignatis instrumẽtis. c. aureoꝝ. Quesitum ẽ an vtrãq̃ sũmã[p] ꝯsequi possit: rñ nihil ppo ni cur nõ possit.

De optiõe vel electione legata.

Ulpianus.

Iuus[q] plus cecilio pculo rescripsit: eum cui suoꝝ legata sit electõ: tres posse eligere.

Idem.

Quotiẽs sui electio vel optio daẗ[r]: legatari⁹ optabit quẽ velit[s]: ꝫ ⁊ hoĩe generaliter legato arbitriũ eligẽdi quẽ acciperet: ad legatariũ[t] ptinet. Data[u] igiẗ optiõe si quis optauerit alienũ seruum, vel hominẽ liberum[x] videndum est an cõsũpserit optionem: ⁊ puto nõ consumi[y]. Eñ cui. c. amphoraꝝ[z] electio data sit: acetũ eligentẽ nõ cõsumere optionem: si id[a] acetuꝫ elegerit: qḋ vini nũero paterfa. nõ habuit.

Idem.

Scilicet si añ exhibitionem hoc estante degustatione[?] acetum elegerit.

Paulus.

Sciphi electiõe data[r] si nõ omnib⁹ sciphis exhibitis legatari⁹ elegisset: itegram[s] ei optionẽ manere placet: nisi ex his dũtaxat eligere voluisset: cũ sciret[b] ⁊ alios esse.

African⁹.

Nec solum[c] si frau de hr̃dis ꝫ etiam alia qualibet cã⁹ id euenerit.

Pomponius.

Mancipioꝝ electio legata ẽ ne venditio[e] quandoq̃[f] eligente legatario iterpelleẗ, ḋcerneẗ dꝫ pror nisi itra certũ tẽp⁹ ab ipo pfinituꝫ elegisset actionem legatorum ei non cõpetere[g]. qḋ ergo si die pterito: sed ⁊ añq̃ vẽderet hr̃s vẽdicare legatari⁹ vellit: audieẗ: q2 nõ est damnũ subitur⁹ hr̃s pp qḋ ḋcernere id ptor solꝫ. Et qḋ si die pterito quẽ[h] diffinierit[i] ptor hr̃s aliquos ex seruis vel oẽs mãnumiserit: nõne pretor cotuꝫ tuebitur libertateꝫ[k]: ergo totiens

a Iurat⁹. i. iurauit ⁊ dixit sic eniꝫ scribũt tabelliões testẽ iuratur[?] dixit: vel iurat⁹. i. adiurat⁹. maritauerat ergo pastio amicoꝝ. ac.
b Quãtitas. no. ergo stari dicto vni⁹. ⁊ sic est ꝫ. C. de testi. l. iusiurandi. Sol. ḋ voluit testator qḋ potuit. sicut ⁊ ipse iurasset: vt. ꝫ. ḋ le. iij. l. cũ qs. §. codicillis. Itẽ ar. q vn⁹ testis inducit psumptionẽ vel semiplenã pbationẽ sic. ꝫ. quẽad. test. ape. l. i. i si. net ob. j. de q̃stionibus l. marit⁹. q2 ibi nõ rq2 deficiat indiciũ phibeẗ q̃stio ꝫ q2 cõtra dñũ. vt hic no. ⁊. C. de rebus cre. l. in bonis.
c Destino. ex hac. l. theopõpus. stari dicto vnius testis. Itẽ no. q vn⁹ testis inducit psumptionꝫ vel semipletam pbationem.
d Licet placeat. ex ordie R. vt inu. de le. §. nõ solũ. ⁊. ꝫ. de le. i. si res. ⁊. C. ḋ fideicõ. l. pdia. ⁊. ꝫ. de leg. ij. meuius. §. penul.
e Iussus est. a testatore scẽ ꝫe eas obligatas. als sec⁹ vt dictis legib⁹ Accur.
f Tales. i. obligatas. R.
g In dotẽ iestimatã. R. ac.
h Prelegauerit. vxori pure simpliciter. accur.
i Cogeẗ/quoniã ⁊ hoc legato sola dos venit. Sicut veniret in dotis actiõe: vt solũ representatiõis cõmodũ hic sit in legato. R. vt. ꝫ. e. l. i. i pn. ⁊. §. adeo. b.
Qui dotem. Nõ est verisimile testatorem velle grauare hr̃deꝫ duplici pstatione. b. d. bar.
k Necesse: igiẗ nõ dabiẗ vxori actio ex testamẽto ꝯ hr̃deꝫ nisi caueat eũ defensurũ ꝯtra matrẽ: vt. ꝫ. e. l. ij. in pn. §. i. ⁊. l. pater. ⁊. ꝫ. ḋ iure do. l. cũ pater. ⁊. ꝫ. solu. matri. l. si. cũ do. §. si pater. accur.
l Alis sic. rñ. i. idẽ scenola ⁊ als tractans de hac materia rñ. nõ deberi. s. dari. ac.
m Duplici. no. ex hac. l. ñ esse quẽ onerãdũ duplici onere vl' addi afflictiõeꝫ afflicto sic. ꝫ. de le. ij. titia. §. qui i vita. ⁊. ꝫ. ad. l. ro. ḋ iac. l. nauis §. cũ ãt. ⁊. §. qḋ ergo. ⁊. ꝫ. de offi. psi. diu⁹. ⁊. C. de impo. lucra. de. l. i. Itẽ facit. ꝫ. ḋ le. ij. si res. ⁊. l. q cõcubinaꝫ. §. q fundũ. ⁊. ꝫ. de fũ. istru. ⁊ istr. le. l. pdia. §. liberto. ⁊. ꝫ. ḋ le. ij. meuius in prin.
n Uxori. loq. ꝫ simpliciter dixit: dedit. ⁊ non adiecit p dote.
o Titie. dotis. ve p ⁊: ꝫ ḋ. als deest ve. ⁊ ẽ exact.
p Utrãq̃ sũmã. i. vtriusq̃ instri q̃titatẽ. vel dic q aliḋ puenit re ipa. ⁊ aliḋ deductũ erat in stipulationẽ tñ. ⁊ sm hoc vtrũq̃. s. datũ ⁊ pmissũ. ꝫ nõ datũ. vt insti. e. ti. §. sed si vxori.

De optione vel electione legata.

q Iuus/Pone casũ q aliqs donauit mihi optionẽ suoꝝ suoruꝫ in plurali nũero loquẽs eligã tres vt ita pluralis locutio ꝯtineat tres. ꝫ als duos vt. ꝫ. de test. l. vbi. ⁊ hoc fauore vltime volũtatis: vt. j. de reg. iur. l. an testamẽtis. secus si in regulari: q2 tũc vnũ tantum: vt. j. per totuꝫ hunc ti. vel dic q testator legauit electioneꝫ seruoꝝ: q debent optare vnũ seruũ: vel equũ vel aliud mihi dãduꝫ: nã eligã tres de familia testatoris qui eligent. id autẽ tres: q2 si discordant inueniet pars maior. vt argu. ꝫ. de ar. l. item si vnus. §. si.
Quotiens seruũ. In hac. l. poniẗ. qualiter relinquiẗ optio vl' electio. Itẽ quis eligit quid eligaẗ. quid si electio nõ valeat. ⁊ qualiter debeat electio fieri. Et hoc vsq̃ ad. l. mãcipioꝝ. ⁊ hoc sit p summario. bar.

r Quotiens datur a testatore.
s Qui velit scilicet optimum. sm. R. nõ ꝫ ut statim dicã.
t Ad legatariuꝫ: idẽ qḋ ḋ hẽs insti. e. §. si generaliter. ⁊. ꝫ. de le. i. §. suus. §. cũ hõ. ⁊ oẽs pdictas leges itelligit. R. ḋ de frustante. ⁊. ꝫ. de le. i. l. cũ res. §. totiens. ⁊. l. hui⁹. §. si cui. ⁊ ar. C. ḋ sol. l. i. [illegible] ẽt. ab initio ḋ ar legatario. ut h ⁊ dictis [illegible] cordatur ⁊ no. ꝫ. de le. i. si qs a filio. §. pe. q̃ videtur contra. ⁊. ꝫ. fam. herci hr̃des §. si iterũ. Itẽ nõ eligit optimã ꝫ oẽs. ut. ꝫ. de le. i. l. legato generalr. ꝫ in [illegible] cã eligit optimã ꝫ. R. ꝫ dic q no. ibi eligit optimũ. ⁊ p hoĩ est hec [illegible] pula ꝫ ⁊ hoie ic. ⁊. C. cõtra de le. l. ꝫ. §. a. ⁊ arg. ꝫ. de le. i. l. si hr̃s grãt.
u Data. s. a testatore vl' a lege: ar. ꝫ. pn. [illegible] missa. ꝫ. R. dicit a testa [illegible] lata quando a lege.
x Uel hoiẽ liberũ vl' ante aditã hr̃ditatem: ar. j. e. l. optione.
y Cõsumi. qñ tenet ipso iure. ar. j. pn. §. als sec⁹ ut. j. e. ti. apud aufidiũ. ⁊. ꝫ. ḋ le. i. l. v. i pn. ⁊ no. nil refert si fiat aliquid vel nõ iure fiat. sic. ꝫ. q satisda. cog. l. [illegible] tiẽs. ⁊ de in[illegible] l. q p salutẽ. ⁊ de [illegible] debitũ in fi. ⁊. j. ḋ adul. si marit⁹. §. si. ar. [illegible] j. de re iudi. l. iudex.
z Eum. amphoraꝝ. subaudi vini.
a Si id. als si non [illegible] absũdat negatio. sic. C. [illegible] ser. fu. l. i. als dee. l. [illegible] ⁊ sic e pla. ⁊ facit. j. [illegible] l. i. ⁊. l. iij. ⁊. l. si qs vina.
? Scilicet degustatiõeꝫ si ante [illegible] sibi ipatet. ⁊ fa. ꝫ. ḋ [illegible] ⁊ cõ. rei ve. l. i. §. i. ⁊. l. [illegible] q uina. §. si. l. sed [illegible] ⁊. l. si vina. q̃ in dollis.
Sciphi. Añ exhibitionẽ reꝝ electio nõ tꝫ nisi legatari⁹ fuerit sciens. b. d. Bar.
r Data. s. legata.
s Integra: que si tem [illegible] pima. als secus: vt. j. eo. apud aufidiũ. ⁊. s. ut. ꝫ. l. i. §. i. si potent ad exhibẽdũ agere legatari⁹. vt. ꝫ. ad exhibe. l. iij. §. si quis optare.
b Cũ sciret. s. [illegible] de oĩb⁹ satisfactũ [illegible] me si legatari⁹ cognoscebat illos abiẽtes vt [illegible] ꝫ. de act. ep. l. i. §. [illegible]

c Nec solum. s. tũc integra manet electio. ac.
d Cã quominus oẽs exibiti sint nisi fraude [illegible] de dolo. ꝫ eum. ꝫ. de do. l. si qs. ad s. ꝫ Sol. vt ibi.
Mancipiorum. Legatario optionis termin⁹ ad eligendũ statuiẗ: quo elapso eligere nõ põt si res nõ est integra. b. d. bar.
e Uenditio seorum scilicet.
f Qñq̃. i. q̃cunq̃.
g Nõ cõpetere. no. q2 ad ths agere qs cogiẗ. sic. j. e. l. si opno. §. i. ⁊ sũt silia. j. l. si tibi. ⁊. C. ḋ ige. ⁊ ma. l. diffamari. regulariter ꝫut. C. vt nemo inuit⁹. Itẽ ad statuẽdũ die alieni facto: facit. ꝫ. de iur. [illegible]. j. de dam. infec. qui bona. §. si. ac.
h Quẽ m. s. die m. ac.
i Diffinierit. i. statuerit
k Libertatẽ, ⁊ certe tuebiẗ. ⁊ fa. ꝫ. si qs cau. ⁊ si post tres.

a ¶ Denegãda. legatario.
b ¶ Integra sint. ff. de minori. l. q̄ si minor. §. sceuola. ⁊ C. de repu. l. fi. ⁊ ff. de iure deli. si q̄s. ⁊ dic q̄ idē referat n̄ ad primū sȝ supi⁹.
c ¶ Post diē. a ptore vel a iudice statutū. ⁊ cōtinua sequētē. l. accur.
d ¶ Primo. cum iam. alias sic forte non dispositurus nisi optionis timor abesset.

b ¶ Primi. s. optionis quod ad eum seruuȝ cui nō cōtingit libertas.
c ¶ Non datione. s. sibi.
d ¶ Añ aditam heredi. ⁊ sic anteq̄ possit optari iure vt. j. e. l. optione.
e ¶ Erit vtile. etiam sticho nomine vt sic optari possit. ⁊c.
f ¶ Pura libertas. vt. C. de cadu. tollen. l. vna. §. in nouissimo. ⁊ j. de le. pre. l. virilis. §. si adierit ⁊ ff. q̄n dies le. ce. l. nam cum libertas.

actio denegãda[a] n̄ ē: si oīa itegra[b] sint. ¶ Idē ē ⁊ si pignori aliq̄s ex his suis hēs dederit post diē[c] vl' vēdiderit. Paulus. Imo ⁊ si quosdā suos distraxerit, q̄sdā retinuerit nō ē audiēdus legatari⁹: si velit optaf ex retētis ab hēde: cū iā[d] dposuerit familiā hēs. Idem.

Si tibi electio serui: ⁊ mihi reliq̄ legati sint: dcernēduȝ ē a ptore nisi intra certū tp̄s optaueris petitionē tibi nō dari[e]. ¶ Si ex q̄ttuor viriol'[f] due[g] q̄s elegissem mihi legate sunt: siue due sint relicte[h], siue ab initio[i] due sole fuerint: valet legatuȝ[k]. ¶ Vni⁹ hois mihi ⁊ tibi optio data ē[l]: cū ego optassē[m]: si n̄ on mutassē[n] volūtatē: deīde tu eū dē optaueris utriſq̄ nr̄m suum futuȝ. q̄ si añ dcessissē[o]: vl' furiosus fact⁹ eēm nō futurū cōem: q̄r nō uideor[p] ꝯsentire q̄ ꝯsentire n̄ possuȝ[q]. Quam⁹ aūt erit vt ⁊ in h casu q̄si semel electiōe fcā fiat cōis. ¶ Si reruȝ[r] dpositaȝ electio mihi relicta sit: ⁊ ad exhibēdū[s] cū eo apud quē dposite sunt, agē possum: ⁊ cū herde agē[t]: vt is dpositi agēdo facultatē mihi eligēdi p̄stet. Idem.

Cum ita legat[u] ticio stichuȝ do lego: si pāphilū n̄ elegerit: ⁊ eidē ticio pāphilum si stichū nō elegerit. simile ē ac si ita legatū fuissȝ ticio stichū aut pāphilū utrū coȝ volet do lego. ¶ Quesitū ē si stich⁹ sub conditione liber eē iussus sit: ⁊ mihi optio sui data eēt, vl' seru⁹ general'r legat⁹ eēt: qd iuris eēt? Dixi cōmodi⁹ ꝯstitui cū q̄ sub cōdi-

tione libertatē sticho det: ex optione suoȝ nō cogitare d sticho sicut ꝯstat nō cogitare eū de eo cui pūte[a] dderit libtatē. Scd̄ȝ q̄ si stichū optauero ul' elegero nihil agā: ⁊ ex ceteris nihilomin⁹ optabo[b]. ¶ In codē casu[c] q̄situ ē si optiōe suoȝ data añq̄ȝ optarē ꝯditio statute libtatis dfecisset an stichuȝ optaf[e] possiȝ? pu to muciane[d] sñie assentiēdū: quia pl' ipsa libtate[e] legatū pimi⁹ nō datiōe[f] statute libtatis. q̄re siue viuo testatoř: siue p⁹ mortē eius dē añ aditā hēditatē[g] ꝯditio statute libtatis dfecerit: legatum erit vtile[e]. nā sicut pura libtas[f]: ita statuta[g] libertas adite hēditatis tpe vires accipit. ideo q̄ȝ stichū optare possum[h]. Idem.

Si pāphilo suo lucij ticij seruus gñalr legat⁹ sit: deinde dñs pāphili: postq̄ȝ dies legati cesserit[i], eū māumisissȝ: si q̄dē ticij[k] suū vēdicauerit[m] extinguitur pāphili legatū: q̄r nō eēt i hēditate q̄ possit optari[n]. Si v'o ticius legatū a se repudiassȝ[o]: pamphilū optaf posse ꝯstat legatū. lȝ. n. manumissiōe pāphili: due psone[p] constituerētur ticij ⁊ pāphili, vnius tamē rei legatuȝ inter eas ꝯtitur: ⁊ ticio vēdicante optio extinguitur: repudiante pamphilus optare potest. Idem.

Si heros seio legatus sit: et heroti fundus, deinde optio serui meuio data fuerit: isq̄ȝ herotem optauerit[q]: fundus solus ad solum seium[r] pertinebit: quoniam adite hēditatis[s] tempore is solus erit ad quem pos-

e ¶ Si tibi. nō dari. sȝ q̄ deceterō mei sunt oēs si optare cessaue ueri. j. e. cū optio.
f ¶ Si ex q̄ttuor viriolis. dic q̄dā q̄ sūt vasa. sed certe imo ornamēta muliebria: vt. j. de auro ⁊ argen. le. ar. §. ornamēta. accur.
g ¶ Due sole. idē si dixit mea paria: vt. ff. de le. i. l. q̄ concubinam. §. quattuor.
h ¶ Relicte. i. tēpore mortis testatoris: vt ar. ff. d tabu. exhibē. l. i. §. si. ⁊c.
i ¶ Ab initio. i. tempore testamenti.
k ¶ Legatū. s. q̄si purū.
l ¶ Vnius. data esset. s. relicta: vt simul optemus. accur.
m ¶ Optassē. s. n̄ iure.
n ¶ Nō mutassem. q̄ȝ mutare possē iure fortemiores etatis: vt. ff. d mino. l. ⁊ si siue. in pn̄. sic patrie ptātis. vt. ff. de le. i. sal. nec a filiofa. sic q̄ nō fuissȝ mihi tota familia exhibita: vt e. l. sephi. aūt añ aditā hēditatē. vt. j. e. l. optione. ceterū semel iure fcā optio mutari nō posset: vt. ff. de le. i. l. v. in pn̄. ⁊ j. e. apd. l. si. ⁊ dixi. ff. e. l. ñ. §. a. ⁊ l. sephi.
o ¶ Ante decessissē. q̄ mutarē optionē minus rectefactam. ⁊c.
p ¶ Nō videor. alias vl'.
q ¶ Nō possuȝ. vt ar. ff. loca. l. que ad certū. ⁊ de codicillis. l. ij. §. pe. ar. ff. d. so. ma. l. ij. §. fi. Itē ad. l. ista est. ff. de le. i. si vo. Itē ⁊. ff. cōia p. l. fi.
r ¶ Si rerū. s. puta pluriū sephorum. ⁊c.
s ¶ Ad exhibendū. s. q̄a mea interest iusta de cā: vt. ff. ad exhibēdū. l. iij. ⁊ hic. s. optare. ⁊c.
t ¶ Et cū hēde agere. s. ex testamēto. ⁊ sic ago vt agat. sic ⁊. ff. locati. cū i plures. §. mes s. vel dic ad exhibendū: q̄r agēdo depositi pōt exhibere. sic ⁊. ff. mādati. l. si mandauero tibi ita u ticio. ⁊ facit. j. ti. i. l. ij. §. i.
u ¶ Cum ita legat. s. quo casu habeo electionē p. l. vt. ff. e. l. ij. Summa est. Cui est legata optio nō pōt optare seruū pure. vel sub cōditiōe manumissum nisi ꝯditio defecerit. h. d. Bar.
a ¶ Presentē. s. purā. nā spāle derogat generali: ut. ff. de le. iij. l. vxorem. §. felicissimo. ⁊ sic est cōtra. ff. de le. i. si dño. vbi nō derogat species legato generali legato optionis. Sol. ibi nō fuit libertas relicta sticho pure vel sub cōditiōe: sȝ fuit alteri legata. ad q̄ est. j. e. si heres. ⁊ quasi aliud q̄ ibi. est ratio ppter id q̄d dicit q̄ preualet legatū libertatis. ⁊. ff. de le. ij. si idem. ⁊ C. de nece. ser. hē. insti. s. quidā. ⁊. ff. d manu. test. si peculium. §. primo. vel sol. vt ibi.
b ¶ Optabo. s. si voluero ad quod est. ff. e. l. i. in fi. ⁊ rn̄. ⁊ q̄d ibi no.
c ¶ In eodem casu. s. q̄n vni seruoȝ optio ⁊ sticho libertas sub condi.
d ¶ Optare. alias optareȝ scilicet ego legatarius. alias optaret scilicet legatarius similiter.
e ¶ Possit. alias possum. ⁊ alias possit.
d ¶ Muciane. maius enim fuit in sñia q̄ sequitur.
e ¶ Ipsa libertate. s. cōtingente.

g ¶ Statuta. s. data sub cōditiōe: si tūc. s. ꝯditio extiterit añ aditā hēditatē. alias demū existente ꝯditiōe cedit dies ei⁹ vt. C. de cadu. tollē. l. i. §. si autē sub cōdi.
h ¶ Posthumi. quoniā pure sera⁹ est. R. s. cū defecerit cōditio date libertatis añ aditā hereditatē. ⁊ ē bene ad. l. istā. ff. de leg. i. l. si fūd⁹. §. pe. ⁊. ff. de manu. te. l. iiij. ⁊c.
Si pamphilo. Jus eē credis relictū seruo cōpetit eius dño post māumissionē si vult. si nolet tūc ipsi seruo māumisso licȝ petere. h. d. Bar.
i ¶ Generaliter. s. q̄ȝ habet electionē. ut. ff. e. l. i.
k ¶ Cesserit. q̄d ē i morte testatoris cum erat purum: vt C. de cadu. tollē. l. vna. §. in nouissimo. ⁊c.
l ¶ Titi⁹. s. domin⁹ quē. ff. vocauit lucium titium.
m ¶ Vendicauerit. q̄d pōt. q̄r q̄sitas actiōes p seruū n̄ pdit p manumissionē: ut. j. de ac. ⁊ obli. q̄cūq̄ȝ. ⁊. j. de inur. si seruo. cui⁹ nole. in hēditate fec⁹ q: ante aditā hēditatem nulla ē actio: ⁊ id inspicit tēpus aditionis: ut insti. de hē. insti. §. alienus. sed hic dies cessionis.
n ¶ Possit optari. s. de iure. vno eniȝ petito cōsumit electiōis facultas: vt. j. e. apud. ⁊. ff. d peti. h. in q̄ si. ⁊c.
o ¶ Repudiassȝ. s. expresse. alij dicūt māumittēdo eo animo vt legatū eū sequat: ut. ff. de le. i. seruo le. §. i. ⁊ insti. de hē. insti. seruus. ⁊c.
p ¶ Due psone. s. duo legatarij cū ātea vna psona fineba tur ut. ff. d inuti. stips. §. ei q̄. ⁊ no. hic legatum optiōis vel in genere esse ꝯditionale. quo ad opti. sȝ purū quo ad seruū. ut. j. qui ⁊ a qui. l. ij. si eniȝ esset omnino purū seruo domino q̄reret si fiat manumissio postq̄ȝ cessit dies legati ⁊ econtra pamphilo si añ esset manumissus: sed certe etiam quo ad hoc nō videtur conditionale. quia si esset oīno conditionale, vel dño tm̄ vel pamphilo tm̄ deberet: ut. j. de reg. iur. q̄ legata. ⁊. j. q̄n di. le. ce. si post. §. fi. sed dicas illud q̄n res certa sub conditione legatur. h incerta. ⁊ ideo sic ambulat electio: vt h dicit. Item olim non transmittebatur si decedat añq̄ optet. hodie per iustinianū secus: vt insti. eo. §. optionis. ⁊. C. cōia de le. l. fi. §. fi. ⁊ facit. j. de sol. si stipulatus. ⁊. ff. de legatis. l. filius. §. fideicō. ⁊. l. quesitum. §. duobus.
Si heros. De legato facto seruo alij legato ad legatariū optionis nil pertinet. Bar.
q ¶ Optauerit. q̄d facere potuit: quia testator hoc permissit. nec ob. ff. eodem cum ita. §. i. quia ibi ppter libertatis fauorē. ⁊ sic iste heros erit cōmunis seij ⁊ meuij. alij dicunt q̄ optauit de facto. sed de iure non potuit quasi tacite ex mente testatoris a generali optione sit exceptus heros. vt arg. contra. ff. e. cum ita. §. i. ⁊. j. ti. i. l. ij. in prin. ⁊. j. de auro ⁊ ar. le. l. i. pn̄. ⁊. ff. de leg. iij. l. vxorem. §. felicissimo. ⁊. l. seruis vrbanis. §. fin. ⁊. l. i. situ. §. i. ⁊ sic heros erit sol⁹ seij nō cōis. sȝ certe simile q̄d iducit de seruo cōi. magis suadet q̄d primo dixit. ⁊ q̄d dicit. ff. de lega. i. si domino. h. d. Bar.
r ¶ Solum seium. s. heros est cōis seio ⁊ meuio.
s ¶ Adite hereditatis. hoc enim tempore cedit dies legati relicti seruo.

legat: vt. C. de ca. tol. § in nouissimo.

a ¶ Legatum. s. fundi. Accur.

b ¶ Pertinere. s. acquirere p herot e fruz. nã menio sub condi. vt legatus seru. s. si optauerit vnũ cum ante aditam hereditatem optare nõ potuit: vt. j. e. optione. apparet seruum solum dñm.

c ¶ Seruo cõi ia nũc et nõ sola destinatiõe: et argumentatur a minore.

y ¶ Seruo. s. meo.
z ¶ Sine libertate: et sic inutiliter: vt. C. de le. seruus.
& ¶ Legatum. fundus quedam.
ↄ ¶ Jo. s. meuius.
ꝑ ¶ Seruũ optauit. s. cũ plures essent sz. R. alio. sec⁹: vt. ff. e. si optio.

set legatum[a] pertinere[b]. nam et cum seruo cõi[c] alter ex socijs legat: icirco ad solum socium totum legatum pertinet: quoniaz die legati cedente[d] solus est qui per eum seruum possit acqrere.

Idem.

Seruo generaliter legato: verius est oẽs hẽdes si eis[e] electio data est: eundez[f] dare debere: et si non consentiant heredes ex testamento eos teneri[g].

Paulus.

Si optio fui data mihi i fuerit: et sticho aliquid testator sine libertate[h] legasset: tunc sequens legatum[i] consistit: cuz tota familia ad vnum. i. stichuz reciderit[k]: vt pure quasi legato[l] vtiliter sit legatũ. nec aduersat catoniana[m] regula: si voluntarius[n] heres institutus sit. quoniã potest ante aditaz[o] hereditatẽ: etiam si statim decesserit[p] familia minui. Qđ si necessarius[q] hẽs institutus sit: sequens legatum[r] propter catonianaz inutile est. ¶ Pompo[s]. scribit emptore hereditatis postulante vt is cui serui optio legata sit optet. videndum est an pretor vt id faciat cogere debeat legatariũ. quẽadmodum si heres institutus id postularet: quia potest per heredem id emptor[t] cõsequi: et quare non possit[v] nõ video.

Labeo.

Si cũ optio serui ex vniuersa familia legata esset: heres aliquem priusq̃ optaretur manumisit: ad libertatem eum interim non perducit[x]: seruum: tamen quem ita manumiserit amittit. quia is aut electus legato cedit: aut relictus tunc liber ostenditur.

Idem.

Seruo[y] sine libertate[z] legaui[&]. deinde optionem seruorum menio dedi: is[ↄ] eundem seruum[ꝑ] optauit. q̃ro an id quoq̃ quod legatum est: ei[a] deberetur[b]? Rñdi non puto legatuz huius serui nomine[c] ad dominum[d] pertinere.

Herẽni.

Optione legata placet nõ posse ante aditam hereditatẽ[e] optari: et nihil agi si optaretur.

Idem.

Cum optio[f] duorum seruorum ticio data sit: reliqui menio legati sint: cessante pmo in electione reliquorum appellatione omnes ad meuium pertinent.

Scevola.

Homine legato[g] nerati⁹ sit nihil agi repudiato pamphilo[h] itaq̃ eũ ipsũ eligi posse[i].

Idem.

Illud aut illud vtr̃ elegerit legatari⁹, nullo a legatario electo: cedẽte eo p⁹ diẽ legati cedẽtẽ[k]: ad hẽdẽ[l] trãsmitti placuit[m].

Labeo.

Apud aufidiũ lib. i. dig. scriptũ ẽ. cũ ita legatũ est vestimenta[n] q̃ volet triclinaria[o]: suũ eligere eũdẽ.

d ¶ Cedẽte. q̃d ẽ tpe mortis: vt. C. de ca. tol. l. vna. §. i nouissimo. sz huic m̃. est ff. j. de acq. re. do. p seruũ. §. i. et. j. de stip. ser. pinde. §. i. sz sol. vt no. ff. pro socio verũ. §. si seruo. que cõsonãt huic. et. j. ad l. fal. plautius et facit. j. eo. si optio. et. l. seruo. ac.

e ¶ Seruo. si eis heredib⁹ sit dic data. s. nominatim a testatore. alias legatarij ẽ electio: vt. ff. e. l. ij. ij. rñso.

f ¶ Eundẽ. facit. j. de v. ob. l. ij. circa pn. et. l. in executiõibus. §. pro parte. et de sol. si stipulatus. §. i. et. l. q hoiem §. i. et. ff. de cõdi. ide. si nõ fortẽ. §. fi. et. ff. de le. j. l. si ex tota §. fi. et de le. ij. l. si qa duob⁹.

g ¶ Teneri. cogent ergo cõsentire iudice imminẽte: vt. ff. de le. i. hui⁹. §. fi. l. forte. et. C. cõia de le. l. fi. in pñ. ac.

Si optio. Lex ista ẽ satis subtilis. Et diuidit i duas partes. Prima loquit in instituto hẽde voluntario. Scda i instituto hẽde necessario Scda ibi. qđ si neratius. Itẽ pma subdiuidit in duas. Primo ponit dictuz. Scdo respondet tacite obiectiõi secunda ibi: nec aduersatur. nec aliter summatur. Bar.

h ¶ Si optio sine libertate. cõtra. C. de le. fu⁹. Sol. h seruus apparet alij legatus: qđ ibi nõ fuit. ac.

i ¶ Sequens legatum. s. seruo relictum. ac.

k ¶ Reciderit. añ aditã hereditatem idest anteq̃ optare possit. R. vt. j. e. optiõe et dic reciderit. s. alijs mortuis. ac.

l ¶ Pure quasi legato. s. sticho. Accur.

m ¶ Catoniana. de qua tractat. j. de regu. ca. l. i. nã legatum suo relictũ nõ cedit. nisi ab adita hẽditate: vt hic pz apte. et. C. de ca. tol. §. in nouissimo. nã si statim post mortẽ cederet. ergo quolibet instituto eẽt nullũ: q2 inutiliter cederet cũ sit possibile aliũ de familia optari. et catõis regla ad talia legata ñ ptineat: vt di. l. catõiana. et. ff. de lega. i. l. cetera. §. ij.

n ¶ Si voluntari⁹. idest si hoc est q voluntari⁹ est qui hereditatis aditionem differre põt. et sic differtur optio. R.

o ¶ Añ aditam. post seru testañ. Accur.

p ¶ Decesserit. s. testator.

q ¶ Quod si necessari⁹. q hereditatis aditionem differre nõ põt. et sic p eũz optio nequiuit suspẽdi. ei enim mortis tpe ipso iure fingit q̃sita hẽditas. vt sic nihil iter mortis tps et hẽditatis aditionẽ euenire fierive possit. nullũ equidẽ ibi mediũ inueniri põt. R.

r ¶ Sequẽs legatũ sticho relictuz et facit. ff. de le. i. seruo le §. i. et. l. si a pluribus. §. i. et. l. q̃situ. §. pñti. et. l. si post mortẽ. in pñ. et. ff. e. l. si heres et. j. de condi. et demõ. iul. et. j. eo. seruo. ac.

s ¶ Põponi⁹. heres q̃si emptoris non min⁹ q̃ hẽdis. si nõ vẽdidisset interest optionẽ nõ semper impedire dispositionẽ suorũ: vt. ff. eo. l. imo. ac.

t ¶ Id emptor. alis id tps. et alias id emptor. s. agendo ex empto vt cogat venditor legatariũ optare: qr in bonefi. iudicijs oia veniunt que equũ est venire etiã si nõ sint dicta: vt insti. de ob. q ex consensu. in fi.

v ¶ Nõ possit. s. cum suo iure: vt optet cogere. R.

x Si cũ optio. nõ pducit. sic et. j. q et a quib⁹. l. ij. nisi de certo dato tpe et finito: vt. ff. eode. l. vt mancipiorũ et facit. j. de manu. vin. l. iij. et. j. t. ij. fund⁹. §. mior. et. j. de pen. le. cũ dñs. §. fi. et. ff. de le. ij §. i. et. ff. e. si optio. in pñ. et. C. de seruo. pig. da. ma. l. si creditorib⁹. et. ff. de testõ mili. l. si miles.

a ¶ Ei. s. seruo. s. fidus.

b ¶ Deberet. optãti. ac.

c ¶ Serui noie. q hẽdis erat adite hereditatis tempore. ac.

d ¶ Ad dñm. huc nosũ et post aditã hereditatẽ seruũ dñm. sed ad heredẽ q̃m huic suo relictuz ab extraneo querere posset R. vt. ff. de leg. i. l. si post mortẽ. in pncipio. et facit ad. l. ff. de le. i. q̃situ. §. i. et. ff. eodẽ si heres. sed ar. cõtra. ff. de leg. i. l. si a pluribus. § 4.

e Optiõe. hereditatẽ vnde hoc legatũ olim non cedebat a die mortis quo ad trãsmissionẽ. vtpote p̃uiõale. hodie sec⁹: vt insti. e. §. optiõis. R. et facit. ff. de le. i. iul. ac.

f Cum optio. pmo s. ticio. et dic cessante idest repudiante vel tepore a ptore statuto excluso. vt. ff. eo l. mancipior. et fact. C. de hẽ. insti. l. ij. et. j. de ver. sig. ceterorum.

g Homine legato. s. in genere.

h ¶ Pamphilo. s. in specie.

i ¶ Eligi posse. imo aliter agere. et iõ nõ põt eligere. vt. ff. de pac. l. si vn⁹. §. si generaliter. Sol. hẽres habebat electionẽ expressam testatoris voluntatẽ: vt. ff. eo seruo. ibi creditor ex pacto cõpsso. et sz hoc eligere eundem heres nõ obstante repudiatione legatarij. Alij vt. R. q hic ñerat translata electio in legatariũ ab herede. cui⁹ heredis dicebat ab initio fore electione. et iõ heredẽ eligere eũdẽ. sz hoc nõ placet: qr nõ legatari⁹ habeat electionẽ: vt. ff. e. l. ij. scdo rñso. Tertij dicũt vtrobiq̃ creditorẽ habet electionẽ: ibi ex pacto. et iõ p pactũ terminat remissio. sed hic per. l. habet legatari⁹ electione. et iõ p. l. sterminet remissio vt nil valeat. vel quarto. ibi pactũ hic repudiatio. vnde hec nõ valet de futuris: vt. ff. de le. i. l. si ita scriptum. §. ij. sed pactũ sic. ff. de pac. l. et hered. §. fili. et est iõ q2 pactũ duorũ cõsensu. repudiatio vni⁹ vallat arbitrio. vt ne. C. de pac. l. i. vere autẽ hoc legatũ generis de futuro pendet: qr est simile legato optionis: vt. ff. e. l. ij. §. ij. sz illud est conditiõale si eligat: vt. j. q et a quibus. l. si optio. et. ff. l. si pamphilo. in fi. ergo et illud. Plana ẽ ergo glo. eundem eligi posse. f. vt p cuiusq̃ eligendi facultas videt cõcessa expressim aut tacite. Itẽ contra. j. de adimẽ. le. l. qui hominẽ et. l. se. Sol. ibi ad optio per testatorẽ que valuit: hic repudiauit legatarius cum nõ petijt. et facit. j. de regu. iur. l. qui põt. § qui quis.

Illud. Facultas eligẽdi que competit alicui iure suo trãsmittit ad heredes. b. d. Bar.

k ¶ Illud cedentem. idest post mortem testatoris.

l ¶ Ad heredem. s. legatarij.

m ¶ Placuit. hodie forsan a cõpilatoribus est hoc additum. nã olim secus vt insti. eo. §. optionis. vel illud quod ex omni familia legatur optio. h ex certis duobus ac.

Apud aufi. Quã electio trahit secũ executionẽ non admittitur variatio. Bar.

n ¶ Vestimenta. duo forte paria: vel tria. vel sic dixit cũ plura haberet testator.

o ¶ Triclinaria. idest q⁹ vtebat in ca[...]

Si centum amphore. sub. vini: qd pz ppter degustationẽ.
Degustaret vt possis approbare vel improbare. nam ad hoc fit degustatio. vt. ff. de pi. τ co. l. i. in pn. τ. l. si quis vina. §. i. τ. l. si vina.
Quanti. s. ad qtã interest mea in act. ad exhibendũ ad interesse fit cõdẽnatio. oportet interesse vtroqz tẽpore vel saltẽ tpe sniẽ vt. ff. ad exhi.

mito sibiqz bẽto, si is dixisset q̃ uellet: deinde anq̃ ea sumeret alia se velle dixisset: mutare voluntatẽ eũ ñ posse vt alia sumeret: qꝛ oẽ ius legati pma testatione q̃ sumẽ se dixissz ꝯsumpsit: q̃niã res cõtinuo ei⁹ fit: simul ac dixerit eã sumerẽ. Scevola.

Filiũ τ vxorẽ hẽdes scripsit, filiã exheredauit: τ ei legatum ddit cũ in familia nupserit .c. his vbis. isup⁹ arbitratu sempronie matris ei⁹ mancipia. x. q̃ ꝯfestim p⁹ aditã hẽditatẽ meã a sempronia vxore mea eligi volo: que mãcipia cum in familia nupserit dari volo: τ si anq̃ nupserit aliqd ex mãcipijs decesserit: tũc in locũ ei⁹ arbitratu sempronie mr̃is ei⁹ volo dari: dum ad eũ plen⁹ nũer⁹ pueniat. qd si sempronia mr̃ ei⁹ ñ elegerit. tũc ipsa sibi quẽ volet eligat. quesitũ ẽ cum mr̃ elegerit an ea q̃ ex his mãcipijs ante nuptias assignata sunt ad puellã supra numerũ x. mancipiorũ ptineãt: rñdi cũ mancipiorũ legatũ in tẽp⁹ nuptiarum testator trãstulit: id qd medio tpe ancille enixe sunt ad filiã nõ ptinere. Idẽ quesiit añ nuptias eorũdẽ mãcipiorũ fruct⁹ τ usus an ad sempronia mr̃ez ptineãt: rñdi nihil ppõi cur ad mr̃em p solido ptineãt.

Maritus vxori Idem. sue codicill' p fideicõ. ddit pdia. Itẽ lances q̃s elegerit q̃ttuor. Quesitũ ẽ an ex his lãtib⁹ q̃ mortis tpe sint eligẽ possit respondi posse.

De tritico vino vel oleo legato. Ulpianus.

Vino legato: acetũ quoqz ꝯtinet: qd paterfa. vini numero habuit.

Cum alij penũ, alij vinũ legatũ eẽt: excepto vino: oẽ penum ad legatariuz ptinebit. Si centum amphore quas velles tibi legate sunt: ex testõ agẽdo ꝯseq potes ut ꝯgustar ti bi liceat: aut q̃ti interfuerit licere tibi ꝯgustar: ad exhibẽduz agere potes. Ulpian⁹.

Si cui vinũ sit legatũ. c. amphorarũ: cũ nullum vinum religsset: vinũ hẽdẽ emptuz et pstatuz: nõ acetũ qd vini numero fuit. Si vinũ legatuz sit: videam⁹ an cũ vase ꝯbeat: τ celsus ingt vino legato: et si nõ sit legatũ cuz vasis: uasa quoqz legata videri: nõ qꝛ pars vini vasa sunt: queadmoduz emblema argenti scipborũ cã forte uel speculi, sed quia credibile ẽ mentẽ testãtis eaz esse ut voluerit accessioni vino eẽ amphoras: τ sic ingt loquimur nos hre amphoras mile ad mensuram vini referentes. In dolijs non puto verum ut vino legato: dolia debeantur maxime si depssa in cella vinaria fuerit: aut ea que p magnitudinem difficile mouẽtur. In cupis aũt sine in cupulis puto admittendũ eẽ eadẽ deberi: nisi pari modo imobiles i agro velut instrm agri erãt. Vino legato: vtres non ꝯbebũtur: nec culeos quidem deberi dico.

Paulus.

Cum certũ põdus olei non adiecta q̃litate legetur: nõ solet q̃ri cui⁹ generis oleo uti solitus fuerit testator: aut cui⁹ generis oleũ istius regiõis homines in vsu hẽbant: τ iõ liberuz ẽ heredi cui⁹ uellet gñis oleum

Um certus Tantum est dicere qd natu ee quantu dicere qd natum erit.h.d.Bar. tudo ventium aliter se habeat.h.d.cu.l.ex vsu.r.l.n aliter.Bar.

a Natum esset.tunc vel eo anno quo decessit testator.

b Non amplius.s.q natum esset.Ac.

c Taxationis.s.determinationis:vt ita demu petat tantum si tantu natu erit:vt.s.de otrahe emp.l.si debitor.§.verisimile.secus si dictum esset decem pondo ex illo fundo.tunc enim expectat:vt.j.de vbo.ob.inter stipulante.§.sacra.a.so.Ite secus cum in singulis annis ad alimenta vel simpliciter singulis an.aliquid relinquit ex illo fundo:vt.j.e.ex eo.r.j.de ali.leg.lucius.r.j.quando di.leg.ce.l.firmio.l.pri.r.s.de annuis le.l.legatu.§.i.r facit ad.l.s.de le.ij.l.antepe.§.cum bus r.s.de iudi.si fidei comissum.§.qd tn.ac.

d Natum erit.s.in eo fundo.R.

e Um vinu.qd in amphoris.nuc respodet.

f Quod i dolijs.que dolia no dicutur vasa cum sint magna at vasa parua:vt.s.e.si cu.§.i.

g Videt.talis enim adiectio nihil nisi augmentum significare pot.R.sic.s.de le.i.l.si cui l pri.r.l.si ancilla.r j.de an.r ar.le.l.si quis.r.j.e.l.vinu in pri.Item p.s.de le.ij.heres.§.pe.sed no est cotra.Ite facit.j.e.vinu.ac.

Uidam heredem. Verbum indefinitum refert ad oia.Bar.

h Salsamenta.s.materias vnde consueuerunt facere salsamenta.q sunt.Saluia serpillu piper.allea sal petrosillum ex his fit salsa nisi fit sententia falsa.Nec est copletu nisi supraaddatur acetum.

i Veru est.q2 verbum generale vniuersaliter est itelligendu.sic.j.de aur.r ar.le.l.si.§.vxori r.s.de le.ij.si ita legat in pri.r.C.q res pig.ob.pos.l.si.r.s.de serui.vr.pre.si seruitus.Ite aliud i stipulatione q hic i legato:vt.j.d v.ob.mtius.r.l.si ita stipulatus fuero in pri.r.s.de ure do.l.cu post.§.gener.Itez r in vsuris.vt.s.d vsuris.l.qd in stipulatione.ac.

k Lucio.modios.als modia in neutro genere.r postea q singuli rc.in masculino:vt.j.de vb.sig.paulus.als modios.r sic totum in masculino.

l Non esset.nec esse potest:vt arg.insti.d inu.stipu.§.i.r.s.de le.i.apud iul.§.si.ac.

m Si heres in dolijs.r sic no cedit vino:vt.s.e.l.cu.§.i.ac.

n Facturu.qd no foret si vendidisset:vt.s.d picu.r como.rei ven.l.i.§.licet.r.§.si nolueris.r est ro q2 emptor emendo vr ouenire de accipiendo que conuetio no est in legatario.vt arg.s.de ac.emp.l.si is qui lapides.

Icipio. Omnis liquor ex vinea procedes est vinum.secus si aliud nisi ofue.

legatario soluere. Ulia.

Um cert⁹ numer⁹ amphorarum vini legat⁹ eet:ex eo q in fundo Seproniano natu esset:r min⁹ natu eet:no ampli⁹ deberi placuit.r q si taxationis vice obtinere hec vba.qd natu erit.

Rocu.

Um vinu hes dare danat⁹ est:qd in amphoris seu cadis diffusu est dari dz:et si vasoru mentio facta no est. Itez q vis cum vasis r cadis legatuz est:tn id quoqz qd in dolijs est:legatum ee vr:sicuti si fuos oes cu peculio cuiusqz eorum legasset:et eos qbus peculij nihil esset:legasse videt.

Abole.

Uidaz hrdem danauerat dare vxori sue vinu,oleu,frumetu,acetu,mella,salsamenta. Trebati⁹ aiebat ex singul re bus no ampli⁹ deberi q q tu hes dare voluisset mulieri:q n no adiectu esset q tu ex qcuqz re daret.Ofili⁹ cassellius r tubero oe q tu paterfa.reliqsset legatu purat.labeo id pbat:idqz veru est. Lucio titio tritici modios.c.q singuli podo.c. pendeat heres dato.offilius nihil legatu esse.Qd et labeo pbat q n eiusmodi triticum in rez natura no esset:qd vez puto.

Ompo.

I hes danat⁹ sit,dare vinu qd in dolijs esset:r p legatariu steterit quomin⁹ accipiat,piculo suo hrdem factuz:si id vinu effundet. Sz legatariu petente vinu ab hrde doli mali exceptione placuit summoueri:si non pstet id qd pp moram eius dannum passus sit heres.

Lpia.

I qs vinum⁹ legauerit,oe ptinetur qd ex vinea natu vinu pmansit. Sz si mulsuz sit scm vini appellatione no cotinebit ppe:nisi forte paterfa etiaz de hoc sensit. Certe r et zythum qd in quibusdam puincijs ex tritico vel ex ordeo:vel ex pane oficitur no ptinebit. Simili mo nec camuz,nec ceruisia cotinebitur,nec hidromelli qd coditum.nec hoc puto nisi alia mes testantis fuit. Cenomelli plane.i.dulcissimum vinuz ptinebitur:r passum nisi co

Unum.i.solam.Accur.

Mulsum.i.dest nectar.Accur.

Hidromelli,qd fit de aqua r melle.r est genitiui casus.r habent vinum nec.

traria mes sit ptinebit. Defrutum non cotinebitur qd potius conditure loco fuit. Acinaticium plane vino ptinebit. Cidroneuz r si qua alia sut q no ex vinea fiunt vini appellatione no ptinebut. Ite acetu vini apellatione no continebitur. Hec ois ita demu vini noie no continebunt:si modo vini numero a testatore no sunt habita.alioquin sabinus scribit oia vini appellatione ptineri:q vini numeo pfa.hunt.Igit acetum qd vini noie pfa.huit r zithu r camu r cetera q p hoium affectioe atqz vsu numero vini hebunt. Qd si totuz vinu paterfa.huit coacut a extinguit legatu. Si acetu qs legauerit no cotinebit legato acetu qd vini nuero testator huit. Emblema aute ptinebit:q2 aceti numero fuit. Ite si qs vinu qd habuit legauit:deinde coacuit lz postea i aceti locu trasl atu sit a pfa.vino legato ptinebit.q2 id qd testi facti tpe vinu fuit demostratu e.Et e hoc verum nisi volutas aduersef. Vino at pfno legato:id demum legatum vr quod testator vini numero habuit:non quod pater. Item si peculiare vinum legatum sit id ptinebitur qd serui huerunt Cur ta diuerse qd pfam vinuz ia cepit vsu ipsi⁹ testatoris esse.at peculiare in vsu seruoz remasit. Ite si vinu vetus sit legatum.

Ermo:

X vsu testatoris legatum estimabitur. i.quot annoz vino pro vetere utebatur.quod si no appeat. Lpianus.

Etus accipietur quod no est nouum.i.r anni prioris vinum appellatione ceteris cotinebitur.

Aulus.

Am aliter obseruantibus quis finis aut quod initium ueteris uini sumeretur.

Lpianus.

X eo uino qd in illo fundo nasceretur hes meus amphoras decem quotannis in annos singulos dato:quo anno natum non fuisset:ex superiori anno eius fundi eum numeruz amphoratum heredez datutuz sabin⁹.

r Et passum.i.dest maturum.

s Defructum.i.[illegible] ideo sic dictuz.quod de vsu sit sublatum vt q... diu possit seruari:e p...no.vt.j.l.si.§.i.Accur.

t Acinaticium.i.dest ad id vsum copatum r profert permixtura ...repta.ac.

u Cidroneu.qd fit ex pomis cotonis.ac.

x Non ptinebit.als...r alio sine no ...r vtru qz pot legi ...suetudine testatoris:vt.j.proxi.§.r facit.j.l.a.§.cui.accur.

y Hec ois.que ... vini numero si ...ac.

z Habebunt.i.vini appellatione ... .ac.

& Totuz vinum.i....dum pars.

? Si acetu.qd vini numero.i.vsu simile ...vsus vinetus:voluntatez deficiens als dubia declarat:vt vin.s.e.l.i.r j.d suspic.le.l.labeo.ac.

z Demostratu est ...lspici tps testi.sic.j.d li.le.aureli⁹.§.testo.r.§.tit⁹.r.j.d an.r ar.le.sita.r.s.de le.iij.vxorez.§.testo.sed otra.s.u.l.si.sz dic vt vin.s.d le.iij.l.vxori.§.i.ac.

a Aduersef.q n certe aduersari credo nisi ...sicat in quosda.ac

b Vini numero habuit.s.d illo vino pater ... Accur.

c Ite.sui habuerit.s.vsum vini.et si est acetu r ita no testatoris sz seruoz vsus inspiciat.sed in superiori testatoris si patris.Accur.

d Diuerse.s.d dicit.r sub.R.e.p.i.q rc.

e Testatoris.s.cepit vti p vino.quo pater p aceto vtebat.vel eiusra r desijt ee i vsu pfa.qd sec⁹ est i peculiare vt ...at.Accur.

f Ite si vinu.h.§.cu.l.sequentib⁹ oiungit.ac.

g X vsu. estimabit. qd als sepe ... vt.s.d pecul.lega.l.domus.fischo.§.testo.r.j.de supel.le.l.lega.§.si.

h Am aliter.qs finis.sic.j.de vbo.obli.cu qui calendis.vbi de primis calendis ... ...fimo.ac.

i X eo.quotannis. sabinus.i.sic q sequit est expositio ...dentis.alij habent ...tu.Itez no.in singulos

... vt no. ȝ. eodem cum certus. ac.
... estimat. facit. ꝟ. de alimē. le. l. lutius. ⁊ ȝ. de ānuis le. l. legatū.
... ȝ. locati. l. si vino. ⁊ C. locati. l. lȝ. ac.
Vino perpetuū: sed quo magis cū ipso vino vendant. R. vt. ꝟ. l. prox. §. illud. ac.

cridē. ⁊ sic no. ꝺ ꝙ ꝑcedētia minuunt significatū sequētiū: uel generalitatē. ⁊ ecōtra sequens restringit ꝑcedentia: ut. ꝟ. de penu le. l. nisi qd. §. fi. ⁊ facit ad. §. ȝ. e. si qs. ⁊ ꝟ. de au. ⁊ ar. le. l. pediculis. §. idē. ac.
De fundo instructo vel instrumento legato. Tractat hic ti. de misso fundi ⁊ domus ⁊ patrissa. ⁊ orti ⁊ taberne. ⁊ caupone ⁊ balnei ⁊ ville ⁊ vine ⁊ pictoris ⁊ piscatoris ⁊ lanionis ⁊ pistoris ⁊ medici. ac.

existimat. Que sñia si uolūtati nō aduersat mihi quoqȝ placet.

Vino legato. Pompo.

Vea demū vasa sequunt: que ita diffusa sunt vt nō ad ꝑpetuum usuȝ vasa reseruarent: ueluti amphore ⁊ cadi. Proculus.

Vinū cum vasis legauit: negat trebatius qd i dolijs sit dari. Et sensuȝ testatoris aliuȝ puta eē, ꝟborȝ aliū. Ceterȝ dolia i vasis vinarijs nō eē: ergo ⁊ si dolia i vasis viarijs nō eēnt, nō tñ ꝯcedēt trebatius uinū qd in dolijs eēt .i. qd i uasis nō eēt: nō eē legatū. Illud uerȝ esse puto cui uinū legatū cū uasis erit: ei amphoras ⁊ cados in qb̄ vina diffusa seruamus: legatos eē. Vinuȝ. n. in amphoras ⁊ cados hac mēte diffūdimus ut i his: donec vsus cā ꝓbaret ⁊ scilȝ cū his amphoris ⁊ cadis id uēdimus. In dolia sūt alia mēte ꝯicimus .s. ut ex his postea uel in amphoras ⁊ cados diffundamus vel sine ipsis dolijs ueneat. Idē.

Qui vinū surrentinū in vrnalibus hēbat diffusum: is tibi legauerat uinū i āphoris. oē illud quoqȝ uinū qd in urnalibus fuisset legatuȝ eē labeo et trebatius rñderūt. Cui dulcia legata eēnt: si nihil aliud testamēto significet oia hec eē legata mulsum, passum, defrutuȝ, ⁊ similes potiones. Item vuas, ficus palmas, caricas. Nō si ita eēt legatum: uinum amphorarium: amineum grecū. ⁊ dulcia oia: nihil inter dulcia nisi quod potionis fuisset legatum putat labeo ex collatione vini amphorarij: qd non improbo.

De fundo instructo ⁊ instrumento legato.

Paulus.

Fundus cū instrumēto fund legatus ē: si ne instructus: duo legata eē intelligūtur. Fundo cuȝ instrumēto legato ⁊ alienato instrm nō uendicabitur ex sñia defuncti. Papinia.

Cum pater pluribus filijs heredibus scriptis duobus ꝑceptionē bonoȝ auic ꝑter ptes hrditarias ꝯdidisset: pro partibus coheredū uiriles habituros legatarios placuit. Dotes ꝑdioȝ que greco uocabulo erotica .i. ipositiones appellant, cum nō instructa legant: legatario nō prestantur. Idem.

Fundum instructū libertis patronus testō legauit: postea codicillis petijt ut morientes ptes suas fundi superstitibus restituerent, nec instrī mētionēȝ habuit. talē in fideicōmissi cām deductum uideri placuit, qualis fuerat legatus. Sȝ ⁊ medij temporis augmenta fetuum et partuum, Item detrimenta fatalium fideicōmisso contineri. Cum moz. xx. annis instructa ꝑdia consobrine sue dari uoluit:

Ferē cadi. ꝺ cui cedit: vt. ȝ. eo. l. si cui. §. i. ac.
Vinū oī vasis. qd est ac si vinū ⁊ vasa ser. vt. ȝ. de le. i. titie ter. §. nihil ⁊ l. si quis. §. si ita. ac.
Negat trebatius. ⁊ valet. vt. ꝟ. patet.
Esse aliū. i. lationem ... cū de ol vino congruenter. R.
Verborum aliū. s. strictum: vt ꝺ eo solo qd fert vasis. ⁊ sic sensui verba desunt.
Ceterū. pro sed. als ꝑterea. als ē ceteroꝝ. s. ... ꝙ ē falsa. ac.
Non eē. vinū vino legato simplr vasa cedūt nō dolia. vt. ȝ. si cui. §. i. vinū videbat de vino i dolijs posito nō cōtineri: nec ꝺ dolio. ⁊ ꝑ trebatio quo ad dolia. lȝ ꝯ eū quo ad vinū i eis ꝑositū est. ȝ. e. l. cū vinū. §. atȝ quātitas. Itē ⁊ pro eo quo ad dolia. ꝟ. ꝑri. §. in fi. sed idē quo ad dolia. ꝟ. de ... l. ... dicas expressit cū uasis ꝙ ē dolia ꝯtineant: vt. d. l. ... Itē ⁊ ꝑ hoc est ... nō eēt. q. d. si dicio. ac.
Ergo ꝙ dolia vi... legato putat ... R. sed melius est in lra ego. s. ... ac.
In dolijs esset. als si ... nō ꝑcedere ... dico vinū ... deest. ⁊ ē plane ... dic in vasis ... accipiebat ... facit. ꝟ. de au. ⁊ ar. le. l. si qs. ac.

a Illud legatos qd ꝺ dolijs dic ut. ȝ. ꝑxi. ac.
a Cū his āphoris. id ꝙ cū eisdē legatū ꝑsumit apud nos romanos. ... talis ꝑsumptio meo habet iudicio apud eos q cū vasis nō cō... vina vendere: ut. ꝟ. ti. i. cū olamonis. §. asinaȝ. R. ⁊ facit ad hoc. §. ȝ. l. proxi. ⁊ l. si cui. §. i. ac.
Qui vinum surrentinum. a loco sic dictum.
Vrnalibus. vasa. de terra forte.
In amphoris. ꝑuta dixit testatore legato vinū qd est in amphoris hēbat vinū i āphoris ⁊ vrnalibus: uel vrnalibus tm. ⁊ nullas hēbat amphoras ⁊ ꝑ h. ȝ. e. l. cū vinū. ⁊ ȝ. de le. i. si cui ser. in ꝑn. ⁊ ꝟ. de ali. ... §. si. secus aūt si dixisset vinū qd est in amphoris cuȝ plures ... amphoras. ⁊ plures vrnas. ⁊ in amphoris nihil. i vrnalibus ... n. nihil vr legatum: ut. ȝ. de le. i. sed si certos. ⁊ l. si seruus ... quaqȝ.
Cui dulcia. Adiectiua indiffinita gñalr ⁊ naturalr posita refe... ad oēs res ad quas pñt adaptari nisi rōne adiuncti eoꝝ significa... Bar.
Dulcia. s. simplr nō facta mentione vini.
Mulsum. de vino ⁊ mele.
Passum. i. vua vltramarina passa. ⁊ dulcis. uel dic hoc ⁊ sequēs: ... e. l. si qs uinum.
s Palmas. i. datiles arbore de qua ... q uocat palma.
t Caricas. genus rei dulcis. nō di... cum caricis hoc. q iam dixit ficus.
Amphorarium. a loco vel uase sic dictū.
z Oia. sub le... sic vba testātis. ⁊ caue ꝙ si repetit uinū. ꝙ nullū tūc eēt dubiū.
Potionis. i. qd possit potari.
ꝯ Ex collatiōe. s. ꝯiun-

Vinc. intelligitur. tȝ l prio casu alterū ē accessoriū. in scdo vtrunqȝ ꝑncipale: vt. ꝟ. e. l. si cui. ⁊ ꝟ. ꝑxi. ⁊ fūdo simplr legato: aliq cedūt: vt. ꝟ. e. l. cum fundus.
a Fūdo aliēato. ⁊ sic reuocato legato. ac.
b Nō vēdicabitur. facit. ꝟ. de pec. le. l. u. ⁊ ij. ⁊ de penu. le. l. ij. ⁊ ꝟ. e. ꝗsitū. §. si fundus. lȝ cōtra insti. de le. §. si qs ancillas. ⁊ ꝟ. ti. i. l. ij. ⁊ iij. Sol. vt. ꝟ. e. l. si cui. ac.
c Cum pater. scriptis portionibus inequalibus. ac.
d Auie. scilȝ paterne. cui successerat testator. ac.
e Preter ptes. i. ꝑter eas qs erāt habituri iure hrdita... in qb nil dixit. ⁊ si dixissȝ ꝑlegādo nō ualeret a seipsis: vt. ȝ. de le. i. l. legato. §. i.
f Coheredū. in qb tenuit ꝑlegatū: vt. d. l. legato. ...
g Viriles. pro numero ꝑsonaȝ: ut. C. ꝺ cadu. tol. l. vna §. ubi aūt ⁊ sic nō hereditarias. ⁊ hoc id ꝙ ꝑpria noia fuerūt expssa. uel forte aliquam pecuniam viriliter iussi sunt dare coheredibus ꝓ ꝑlegato: ut. ꝟ. ad trebel. l. nōnūꝗ. ⁊ l. pe. ⁊ ȝ. de leg. i. l. fuluiꝰ. §. si. ⁊ l. heredes noiati. Accur.
Dotes prediorū. Iste §. hȝ duplicem lec. unā affirmatiuā aliaȝ negatiuā. ⁊ ista negatiua est magis no. iō sm eā pono casū. Ex qua habes ꝙ legata ꝑprietate instrumētū nō vr esse legatū. h. Bar.
h Dotes. sūt. i. sūt istrumēta
i Legantur. legatario. non cū instrō. sed simplr. ac.

k Non ꝑstantur. s. instrumenta: ꝙ fundi nihil est: nisi quod terra se tenet: paucis exceptis: ut. ȝ. de ac. emp. l. fundi. ⁊ ȝ. de leg. iij. lutius. §. pe. et. ꝟ. e. l. cum fundus. Item no. hic dotem predij instrumētum uocari: ut. ꝟ. de fideiuss. l. amissi. §. pen. ⁊ C. ad. l. fal. si prediorum. et facit. ȝ. de cōtrahē. emp. l. quotiens. argu. contra. ꝟ. e. l. sere. §. tyrannide. ⁊ hoc si hēs nō istructā als deest non: et tunc dic dotes prediorum non uocari instrumenta: sed forte quod est in suppel. uel ornatu. ad quod est. ꝟ. e. ꝗsituȝ. §. supellex. ⁊ §. si. Accur.
Fundum. Talia sunt subiecta qualia predicta demonstrant et econtra. h. d. uel alr. In substitutione cum qualitate illa res venit tanꝗ primitus fuit relicta. h. d. bar.
l Legauit. uel cū instrumento uel simpliciter. ac.
m Fuerat legatus. s. instructus. argu. ȝ. man. si vero nō remunerandi. §. idem papinianus. ac.
n Contineri. sed quomō augmentum fetuū aialiuȝ ꝗ fuerant instrīa fūdi ad stercorādū forte oȝ restitui: cū defuncti iudicio sūt hītr: ut. ꝟ. ad trebe. in fideicōmissaria. s. ñ. ad instar peculij legati: ut accessio et diminutio. ut. ȝ. ꝺ le. ij. peculiū in ꝑn. et. ꝟ. de pecu. le. l. denīqȝ. §. si. ⁊ idem in egeio. et omni vniuersitate sub noie collectiuo legata: ut et mora nō cōmissa ueniāt augmēta ut. ȝ. ꝺ usu. l. eqs. §. egeio. ⁊ aliud in relicto iure istitutiōis: ut. d. l. in fideicōmissaria. uel ꝺ ꝯtinet nō tanꝗ uniuersitatis augmētū: sȝ tāꝗ instrī augmētū: ut. ꝟ. e. l. pe. uel dic fetuū et partuū ꝑcedē pom. s. ancillaꝝ quo sūt fructꝰ. ut. ꝟ. ad tre. mulier. §. si heres. ibi ꝑterea ... dñā. M. dixit timeo ne ꝺ deficiat nō: tūc. n. eēt plana. et qd qdē dicit ꝑtuū. dices ꝙ nō sunt instrīa hi ptus. Itē ꝙ dicit de dānis fatalū ꝯtineri: uel sȝ. M. nō cōtineri: dic ꝑut sunt in culpa: uel nō utrūqȝ possit esse: ut. ꝟ. ad trebe. mulier. §. si

p ¶ Ite horreũ in quo vinũ est repositũ. vel dic q vnde sit vinum est repositum. vt. s. e. ti. l. si qs vin.
q ¶ Insula. i. taberna.
r ¶ Noua. i. fcẽ.
s ¶ Nõ deberi. sic ergo taberna. i. insula exusta.

⁊ quosdam seruos prediorũ vin[a] manumisit. nõ iccirco hui manumissi cũ prediis ex cã fideicõ. p̃stabunt[b]: q̃ ad libertatẽ puenire nõ possũt. Idẽ iuris ẽ cũ ex quauis alia cã libertas non cõpetit.

Iabolenus.

Cum quidã duos fũdos iũctos haberet: ⁊ ex altero boues cũ opus fecisset in alterũ reuertere̅tur: vtrũq3 fundu3 cũ instrumẽto legauerat. Labeo ⁊ trebati9 boues ei fũdo cessuros putant vbi op9 fecissent: si vbi manere ɔsueuissent. Casselli9 cõtra. Labeonis sententiam probo[c].

Iabolenus.

Si cui fundũ ⁊ istrumẽtũ ei9 legare uis: nihil iterest9 quõ leges: fũdũ cũ istrumẽto: an fũdũ ⁊ istrumẽtũ: an fundũ instructũ. Paul9 imo ɔ. nã iter ea legata h iterest: q̃ si fundo aliẽsto mortuus fuerit q ita legauit: ex hac scriptura fũdũ cũ istrõ nihil erit legatũ. ex ceteris[f] poterit instrumẽtu3 eẽ legatũ.

Sceuo.

Nepoti legauerat[g] p̃dia q̃ regiõe certa habuerat: vt istructa sunt cũ vino, grano, calẽdario[h] ⁊ adiecerat h ṽba: q̃cq̃d erit cũ moriar ĩ illa regione, vel q̃cq̃d i q̃cũq3 spẽ erit ĩ illa regione: vel qd meũ erit. viua testatrice[i] vn9 ex debitoꝛib9 ɔdẽnat9 viuẽte testatrice satis nõ fecit[k]. Quesitũ ẽ an qd ex sñia iudicis deberẽt ad nepotẽ ptineret? R̃ñdi nihil ꝓponi cur nõ[l] deberẽt.

Idem.

Tabernã[m] cũ cenaculo[n] pardule[o] mãumisse testamẽto legauerat cũ mercib9 ⁊ istrumẽtis ⁊ supellectili q̃ ibi eẽnt. Itẽ horreũ[p] vinarium cũ vino ⁊ vasis ⁊ istrumẽto ⁊ istitoꝛib9 quos secu3 habere ɔsueuerat. Quesitu3 ẽ cum viuo testatore isula[q] i qua cenaculũ fuit qd ei legatum erat, exusta sit: ⁊ p9 bienniũ eodẽ loco ɔstituta noua[r]: ⁊ horreũ qd eidẽ legatũ erat a testatore vẽierit: vini autẽ vẽditio dilata sit: vt ex eo cõmoda veniret: an vniuersa legata pardula coseq possit: respondi ea in qb9 voluntas mutata eẽt nõ deberi[s].

Vlpianus.

Instrumenta fundi ea eẽ: q̃ fructus querẽdi cogẽdi, cõseruandi gratia parata sũt: sabi. li. ij. ad vitel. euidenter enumerat. Querendi veluti hoies[t] q agru3 colunt, ⁊ qui eum exercẽt: ꝓpositiue sunt his quoꝝ in numero sũt ⁊ vilici[v] mõitores[x]. Preterea boues domiti, ⁊ pecoꝛa stercorãdi causa parata. vasa q̃ vtilia[y] culture sunt: vt aratꝝ ligones[z]. sarculi[a]. falces putatorie, bidẽtes: ⁊ si qua similia dici possint. ¶ Cogẽdi9 queadmodũ toꝛcularia, coꝛbes, falcesq3 messorie[b]: falces fenarie[a]. cali[b]ni demiatoꝛij exceptoꝛijq3[c]: ĩ qb9 vue ɔportant. ¶ Cõseruãdi q̃si dolia l3 defossa nõ sint[e]. Et cuppe[c] qbusdã ĩ regiõib9 accedũt instrumẽto si villa cultioꝛ ẽ. veluti atriẽses[f], scoparij[g]. s3 ẽt viridaria[h] si assint, topiarij[i]: si fũd9 saltus pastiõesq3 h3, greges[k] pecoꝝ pastores saltuarij[l].

Paulus.

De grege ouiu3 ita distiguẽdũ ẽ: ut si ideo comparat9 sit: vt ex eo fruct9 capetur, nõ debeatur[n]. Si vo ideo q̃ nõ aliter ex saltu fructus pcipi poterit: ɔtra erit. q2 per greges fructus ex saltu pcipiunt.

Vlpianus.

b ¶ Calendario. hoc expõe vt. s.
i ¶ Viua testatrice. s. l eadẽ voluntate durãte

§. papinianus ait sed certe ⁊ in fundo idez erit dicen...
§. ea vo. sed certe erit distinguendum. ut. s. e. cum fu...
c ¶ Cuppe. vasa quedã sunt lapidea de terra facta ...
qd subijcit qbusdã ⁊c. incipit alia oratio.
f ¶ Atrienses. q purgãt uel custodiũt atriũ. ut. s. ...
g ¶ Scoparij. i. qui scopis domum purgant. uñ in ...

Si redditus f. fundi: vt q: loc⁹ apt⁹ erat ad mel pp flores & aquã & alia q apes desiderãt. & si ita ad oliũ fructũ. & facit. j. e. l. q̃situ. §. si ab ancupio. b ¶ Cõtinent. fundi instr̃o legato. ac.
Adẽ rõ. in insulis: vt pauonib⁹ vl fasianis. sicut & i cõniculis: vt i la co piscino. & facit. j. e. q̃situm. §. i agro. & §. si ab aucupio.

? ¶ Cõtinent. dũmõ illi agro sint ppetuo attributi. vt. s. ð le. iij. q saltuz. ? ¶ Cellariũ. saluæ sint vt sunt massarij. ac. a ¶ Hostiariũ. q custodit hostium. b ¶ Mulionẽ. q ducit mulum ad molendinum. ac. c ¶ Molas. de lapide. ac. d ¶ Machinas. i. ipm edificiũ molẽdini vel pistrini. nã hĩ vgo. oẽ artificiose factum dr machina. e ¶ Fenũ. de prato. f ¶ Stipulas. q secant ba remotis primo spicis. g ¶ Machinariũ. archam. ad frumẽtũ tenẽdũ vel aliud horreũ artificiose fcm̃. ac. h ¶ Sapa. quoddã. qd fit ad potãdũ dca q̃si p sx̃ saporis bñs s; vgo. & defrutũ eodem mõ: ut r. s. ti. j. l. si qs uinũ. i ¶ Euebat. in quo fna dissi ctõez trebatij: ut. s. ð ac. ẽp. fundi. §. si. & fa. e. l. § . labeo & ð le. iij. fuis vrbãis. in pñ. k ¶ Ea vo. ptinent. sec⁹ in vo lijs i fundo affixis: ut. s. e. l. instra. §. si. vel distingue. possint remoueri: vel nõ. ut i fra. e. tum fundus. ac. l ¶ Esse nõ põt. talia. n. quã diu si sint cesa: pa fundi sũt vt. s. ð rei vẽ. l. fruct⁹ pẽdẽtes. & facit. j. e. papinianus ait sigilla. & s. ð vsufru. atẽ si. §. si. & ð ac. emp. fundi. §. si ruta. & §. pe. & si. & l. gra naria. in pñ. & j. e. l. si. m ¶ Sz si cesa sunt. fũdi gr̃a. n ¶ Continerij. f. posse. o ¶ Si i agro. & vestigatores p odores nariũ ul' oculorũ sol licita idagatõe. vl' cõ camb⁹. p ¶ Redditũ. q2 in hoc casu põt locari. & facit. s. ð le. iij. fuis vrbanis. §. i. & ð usur. l. venationẽ: & s. ð vsufr. atẽ si. §. ancupiorũ. & j. pxi. §. q ¶ Et si ab. reddit⁹ fundi. r ¶ Plage. i. pali qbus retĩ netur retia recta. s ¶ Cõtinebitur. ut. s. proxi. rõ̃o cum suis concedã. t ¶ Putauerunt. vt. s. eo. si redditus. & l. se. v ¶ Si qs eẽ instrm̃. sic. s. de bere. isti. ex facto. §. si. ac. x ¶ Nullius. nõ. rõne incerti tudinis neutrũ ualet. sic & s. ð bẽ. insti. l. in tps. §. i. & s. ð usufr. sed & si qs. §. qd ex go si omisso. in si. §. & s. cõia pre. in tradendis. vbi ð hoc no. accur. y ¶ Diuidimus. sic. s. ð ne go. ges. nenennius in si. & ibi dixi. accur. z ¶ Suppellex. qd sit dic. ut j. ð suppelle. leg. l. i. & l. iij. accur. & ¶ Paterfamilias. non etiã fundus. ac. ? ¶ Fundi. sed instrõ patrisfa. nec & iõ fundo instructo legato. ut. j. e. § . s; si fundus. accur. ? ¶ Si domus. dixi de istrumento fundi: nũc dom⁹ vsq3 ad. §. si fundus. a ¶ Incendij. f. arcendi. b ¶ Specularia. non affixa. alias sunt para domus: ut i fra eodem. §. papinianus in fine.

¶ Seruitum. Hec lex diuidit i tres p. tes. Primo põit qd sit instrm̃ fundi vsq3 ad. §. si mus. Scdo qd sit istrm̃ dom⁹ vsq3 ad. §. s; si fundus. Tertio q sit dsia i ter legatũ fundi simul i struct. & simul cũ istro. & circa h multa dcã inter. sunt vsq3 ad finẽ nec alr summatur. Barto. a ¶ Instrm̃ pncipale. R. sic hic diffinitio istri. sic s. j. e. s; si fund⁹. & s. ð m. l. peruratorũ. §. si p p. b ¶ Accedit. f. oĩa illorũ. g dicunt nõ eẽ istrm̃. R. & facit. C. ð vb. si. l. i. & si. & s. ð vsufr. l. itẽ fundi. §. seminarios. f ¶ Cõtineri. p mediũ accessionis iure. R. g ¶ Conseruandi fruct⁹. f. contineri dicim⁹ ac. h ¶ Granaria. ð hoc dic vt. s. e. infra. in fi. i ¶ Urceolos. ð terra. ac. k ¶ Sz & ea. & culei. vasa ð vino: ut & s. ð annuis lega. l. legatũ. §. i. l ¶ Ceteros. sũt fundi et instrm̃ vn: & alij ceteros seruos ei⁹ fundi. ac. m ¶ Querit. q̃si colonus ptiner⁹. puta merce de certa ptituta: vt. j. ð suc. §. liberto. & l. cũ sanonis. §. i. & ij. n ¶ Pro istro. ipsi. n. in strũ patur. o ¶ Saltuariũ. cũ si. als sũt vn. & iterrogatiue ut legẽ & postea dicer mus. si neratius rñ. ad qp & ð le. iij. l. cũ q̃reret. §. pe. & s. e. l. istra. i si. p ¶ Trebati⁹. fabrũ. si gnari vl' q̃drataruũ. ac. q ¶ Focariã. q facit focũ. r ¶ Et villicã. contubernalem villici. s ¶ Lanificas. a lana sic dictas q opant: vt. s. ð vsu: ha. l. plenũ. §. si. t ¶ Pulmẽtaria. f. farina de vdeo. ac. v ¶ S; an istri. reuocat ... qd tñ uã solue ... ita apte. ac. x ¶ Rusticorũ. f. opantiũ ... instrumẽtorũ. ac. y ¶ Instrumẽti: vt. j. eo. ... §. si. z ¶ Uxores. i. pprie. i. cõ tubernales: vt. C. ð ice ... mancip ... et ancillis. ac. & ¶ Durã sepationẽ. sic. ... vtri. iudi. l. pos ... & ð le. iij. itẽ. §. ... vxori. §. codicill. ... si fundus. in si. ... exprimat succurri ... & ð le. i. si dom⁹ ... continetur.

Si redditus etiam ex melle constat alvei apesque continentur. A. Adẽ rõ ẽ i auib⁹ q̃ in isulis maritimis alunt. Ulpia.

Quesitũ ẽ an frumentũ qð cibarijs cultorũ paratũ foret instr̃o cedẽt: Et plurimis si pl; q2 psumeret. qppe instrm̃⁹ ẽ apparatus rex̃ diutius mansurax̃ sine qb⁹ exerceri negret possessio. accedit eo q cibaria vict⁹ magis q̃ colẽdi cã parãtur. S; ego puto & frumẽtũ & vinũ ad cibaria paratum instr̃a cõtineri: et ita seruuz rñdisse auditores ei⁹ referunt. ¶ Item nõnullis visum ẽ frumẽtum qð serẽdi cã sepositum ẽ instr̃o cõtineri puto. q2 & istar culture eẽt: & ita consumit vt sp reponeret: s; cã semis nihil a cibarijs differt. ¶ Cõseruãdi fruct⁹ cã veluti granaria: q2 i his fruct⁹ custodiũtur vrceolos capsellas i qb⁹ fruct⁹ componũt. S; & ea q̃ exportandorũ fructuũ cã parant instr̃i eẽ pstat: veluti iumẽta & vehicula & naues & cuppe et culei. ¶ Alphen⁹ aũt si quos ex hoib⁹ alijs legauerit: ceteros q i fundo fuerũt nõ ptineri istr̃o ait. q2 nihil aĩalis istr̃o eẽ opinabat: qð non ẽ verũ. Cõstat eni eos q agri gr̃a ibi sunt istr̃o ptineri. ¶ Queritur an hi⁹ q quasi colon⁹ i agro erat istr̃o legato ptineat: Et labeo & pegasus recte negauerũt: q2 nõ p istr̃o i fundo fuerat: etiã si solitus fuerat & familie ipare. ¶ Saltuariũ aũt labeo qdẽ putat eũ demũ ptineri: q fructuũ psuãdorũ gr̃a parat⁹ sit: eũ nõ q finiũ custodiẽdorũ cã. S; neratius ẽt hũc & h iure vtimur: ut oẽs saltuarij ptineãtur. ¶ Trebatius ampli⁹ ẽt pistorẽ & tõsorẽ q familie rustice cã parati sunt: putat ptineri. ¶ Itẽ fabrũ q ville reficiẽde cã paratus sit: & mulieres q̃ panẽ coquũt: queq3 villam fuãt. ¶ Itẽ molitores si q ad vsũ rusticũ parati sunt. ¶ Itẽ focariã & uillicã si mõ aliq offõ virũ adiuuent. ¶ Itẽ lanificas q familiã rusticã vestiũt. & q̃ pulmẽtaria rusticis coquũt. S; an instri instrm̃ legato instr̃o cõtineatur q̃rit: Nec. n. q̃si rusticorũ cã parant. Lanifice & lane et tõsores & fullones et focarie nõ agri sũt instrm̃ sed istri. Puto igit etiã focariã cõtineri. s; & lanificas et ceteros q supra numerati sũt. & ita hui⁹ rñdisse auditores ei⁹ referunt. ¶ Uxores q; corũ & ifãtes q supra enũerati sunt: credẽdũ ẽ in eadẽ villa agẽtes uoluisse testatorẽ legato ptineri. Ne q; .n. durã sepationem iniũxisse credẽdum ẽ. ¶ Si aliq pte anni i fundo pascunt pecora: aliq pte bis pabulũ pducit: ut hi si aliq pte ãni p eos ager colitur: aliq pte i mercedẽ mittunt. nihilomin⁹ instr̃o ptinent. ¶ Cellariũ q; .i. q iõ ppposit⁹ ẽ vt rões salue sint. Itẽ hostiarium: mulionẽ q; istri eẽ pstat: & molas et machinas: fenũ & stipulas. asinũ machinariũ. machinã frumẽtariã. vas eneum i quo sapa coqueret: et defrutuũ fiat. et aq que ad bibẽdum lauãdamq3 familiam parat instri eẽ et cribra, et plaustra qb⁹ stercus euehat. Ea vo q solo continent instrumẽti fundi nõ esse cassi⁹ scribit. veluti arũdineta et salicta an q̃ cesa sint: quia fundus fundi istr̃ esse nõ põt. S; si cesa sunt: idẽ puto ptineri q2 querendo fructui desuiũt. Idẽ et in pal' erit dicẽdum. ¶ Si i agro venationes sint: puto venatores q; & vestigatores, et canes, et cetera q ad uenationes sunt necessaria: instrumento contineri maxime si ager ex h redditum habuit. ¶ Et si ab ancupio redditus fuit: ancupes, et plage et huius rei instrumentum agri instrumẽto continebit. Nec mirũ cum & aues istrumẽto exemplo apiũ cõtineri: sabinus et casellius putauerũt. ¶ Si qs eodem istrumẽto i plurimis agris vtat: cuius agri istrm̃ sit q̃rit: Et ego arbitror siqdem appet voluntas patrisfa. cuius potius agro dstinauerat eius eẽ instrm̃. Ceteri enim agri mutuantur veluti ab hoc agro: si non appareat: nullius instrumento cedet. neq; enĩ pro parte agri diuidimus istrumentum. ¶ Suppellex: cetera q; si qua in agro fuerunt quo instructior eẽt paterfa. instrumẽto fundi nõ ptinent. ¶ Si domus sit instrm̃ legatũ uidẽdũ qd ptineat. Et pegasus ait istr̃ dom⁹ id eẽ qð tẽpestatis arcẽde aut icendij cã parat, nõ qð voluptaris gr̃a: itaq3 neq; specularia: neq; uela q̃ frigoris cã vel

vmbre in domo sint deberi[a].
Que sñia cassij fuit: q dicebat inter instr͠m[b] ꝛ ornamētū multū iteresse. Instr͠a[c].n.ea cē q̄ ad tutelā dom⁹ ꝑtinēt. Ornamēta que ad uoluptatē[d]: sicut tabulas pictas. ¶ Vela aūt cilicia i str͠i eē cassi⁹ ait: q̄ iō parant ne edificia uēto uel pluuia laborēt[e]. ¶ Acetū q̄ȝ qḋ icendij extiguendi cā parat[f]. Itē cētoēs[g] fūes[h] ꝑtice[i] q̄ȝ ꝛ scale[k] ꝛ formiōes ꝛ spōgias[l] ꝛ amas ꝛ scopas[m] ꝯtineri plerīq̄ȝ ꝛ pegasus aiunt. ¶ Tegulā[n] āt ꝛ tignū ei⁹ rei cā paratū istr͠o cōtineri: si ad hmōi causaȝ hēat tigna parata: ꝛ ad alios vsus non ōseruiētia. ꝑinde ꝛ fulcimēta si qua hēat huic rei necessaria: etiam ea instr͠o dom⁹ ꝯtinebūtur. ¶ De uelis q̄ȝ q̄ i apothecis[o] extēdunt. Item ō his q̄ sunt circa columnas. celsus scribit magis supellectili[p] adnumerāda: ꝛ ita sabin⁹ ꝛ cassi⁹ putāt. ¶ Canales āt ꝛ arpagones ꝛ hamos instr͠o ꝯtineri ꝯstat. Ita ꝑtice q̄bus aranee ōtergātur. Itē spongie qb⁹ colūne, pauimēta, podia extergāt. ¶ Scale q̄ ad lacunaria amouent instr͠i sunt: q̄ȝ mūdiorē domū reddūt. ¶ Papinian⁹ li. vij. r͠nsoꝝ ait sigilla ꝛ statue affixe instr͠o dom⁹ nō ꝯtinentur[q]: sed dom⁹ portio sunt. Que vo nō sunt affixa instr͠o[r] domus nō ꝯtinētur[s]. ingt. n. supellectili ea adnumerātur excepto horologio ereo qḋ non ē affixum, nā ꝛ hoc istr͠o dom⁹ putat ꝯtineri sic ꝑthiꝝ[t] dom⁹ siuelamē ē ingt: in str͠o dom⁹ cōtinet. ¶ Fistule āt ꝛ canales et crateres: et si q̄ sunt alia ad aq̄e salientes necessaria. Itē sere ꝛ claues magis dom⁹[v] portio: q̄ȝ dom⁹ instrumēta sunt. ¶ Specularia q̄ȝ affixa[x] magis puto dom⁹ eē ꝑtē. nā ꝛ l emptione dom⁹ specularia, et pigmata cedē: siue i edificio sint posita, siue ad tp̄s ōtracta. ȝ si nō sint reposita: ad h̄ tñ sint[y] ut suppleāt. si q̄ ōsint instr͠o pot⁹ ꝯtinebunt. Cācellos[z] q̄ȝ instr͠o ꝯtineri puto. ¶ Sȝ si fūdus nō sit cū instr͠o legat⁹: sed ita ut istruct⁹ sit. Questū est an plus ꝯtineat q̄ȝ si cū instr͠o legat⁹ eēt. Et sab. libris suis ad uitellium scribit fatendū eē pl⁹ eē cū instruct⁹ fund⁹ legat q̄ȝ si cū instr͠o. Quā sñiam quotidie increscē ꝛ valescē uidemus. Quāto igit hoc legatum uberius ē: uidendū ē. Et sab. diffinit ꝛ cassi⁹ apud vitellinȝ notat oīa q̄ eo sunt collata ut istructior esset pf͠a. in istructo qdē ingt contineuntur. i. q̄ ibi habuit: vt instructior eēt. hoc ergo legato ñ agri instr͠m[c] sed ꝓpriū instr͠m suū reliqsse vr̄. Proinde si fūd⁹ sit istruct⁹ legat⁹ ꝛ suppellex cōtinebit que illic fuit usus ipsius gr͠a. ꝛ vestis nō solū stragula: sed ꝛ q̄ ibi uti solebat. ¶ Mēse q̄ȝ eboree vel si que alia. Item uitrea[z] ꝛ auꝝ ꝛ argentum. Uina q̄ q̄ȝ si qua ibi fuerint vsus ipsius cā continebūtur ꝛ si qd aliō vtēsilium. ¶ Sed si q̄ eo congesserat: non usus sui cā: sed custodie gr͠a nō cōtinebūtur. Uina etiaȝ que in apothecis[x] sunt nō cedēt ꝛ hoc iure vtimur ut q̄ illic paterfamilias quasi in horreo habuit hec nō ꝯtinebunt. ¶ Celsus quoq̄ȝ li. xx. digestoꝝ scribit fruct⁹ ibi repositos ut uenirent uel in alium usum q̄ȝ fundi conuerterent instructo fundo nō cōtineri. ¶ Idē celsus eodē libro ait ēt suppellecticarios[a] ꝛ ceteros h̄ gen⁹[b] seruos ꝯtineri[c]. i. ministeria qb⁹ instruct⁹ erat i eo fūdo extra eos[d] q libertatē acceperūt ꝛ q rure[e] morari solebant.
¶ Si instructū fundū legasset: ea pedegogia q̄ ibi hēbat ut cū ibi uenissȝ pito eēnt[f] in triclinio, legato ꝯtinent. ¶ Cōtubernales q̄ȝ seruoꝝ. i. vxores ꝛ natos instructo fundo cōtineri ueram ē[g]. ¶ Instructo aūt fundo ꝛ bibliothecā[h] ꝛ libros q illic erāt vt quotiens venisset[i] vteret: cōtineri cōstat. sed si quasi apotheca libroꝝ vtebat: ȝ erit dicendū. ¶ Neratius quoq̄ȝ libro quarto epistolarū rufino r͠ndit: instructo fundo ꝛ suplectillem ꝛ vina ꝛ mancipia nō soluȝ ad cultum custodiāue ville: sed etiam que ut ipsi patrisfamilias ministerio ibi essent legato cedere[k].
¶ Imagines q̄ȝ he sole[l] legare uident: q̄ in aliquo ornatu ville fuerūt. ¶ Papinian⁹ q̄ȝ ꝑdijs instructis legatis mancipia nō contineri[m]: q̄ tp̄is cā illic fuerūt ac non eo animo transtulit[n] paterf͠a. vt aut fundi aut suū instrumentum faceret. ¶ Idē respōdit. predijs instructis legatis actorē ex his in ꝓuinciā missuȝ vt his ordinatis negocijs ad ꝓstinū actū rediret: legato prediorū cedē q̄ȝuis nōdum redierit[o].
¶ Idē r͠ndit istructis horreis legatis ēt uina[p] q̄ ibi fuerūt quo ōñs eēt istructior ꝯtineri. Aliō eē si horrea ibi habuit vñ istruebat: ul' i urbe uel i alijs predijs.
¶ Idē r͠ndit. domo ꝑ fidēicō. relicta cū supellectile claudio hīeominião cl͠rissimo viro ab übrio ꝑmo ꝛ m͠sas[q] ꝛ ceterā supellectilē[r].

a ¶ Deberi. vt instr͠m. vt. j. e. §. papinian⁹. nec vt pars rei. vt. s. de ac. empt. fundi. §. qui taberne. ac.
b ¶ Instr͠m i. s. domus.
c ¶ Instr͠a. s. domus. ac.
d ¶ Ad voluptatē. que possunt dici instr͠a ꝑsone: cuȝ ex his dom⁹ nō perficiat. vt. j. de vb. si. l. pe.
e ¶ Instrumēti. laborent secus si ad voluptatē. vt. s. ꝑ xi. §.
f ¶ Acetum. parat. vt. j. de pen. le. l. iii. §. penori.
g ¶ Centones. i. puluinaria. opus factum ad moduȝ puluinarū s͠m Hugo.
h ¶ Funes. ad trahendū aq̄ ꝓpter domū hētur: vt. s. ō ac. emp. l. funes. ac.
i ¶ Pertice. ad tenēdos pānos. ut. j. e. §. canales.
k ¶ Schale. ad ascendēdum ad granaria. vl' ut. j. e. §. scale accur.
l ¶ Spōgias. que mundāt vestes uel alia. vt. j. eo. §. canales.
m ¶ Et scopas. ad purgādā domū. sic ꝛ. s. e. l. in str͠a i fi.
n ¶ Tegulā. nō affixā als domus portio ē ꝛ cedit legato domus: vt. j. e. §. papinian⁹ in fi. §.
o ¶ Apothecis. als i petris siue stationibus.
p ¶ Supellectili. iō nō continetur instrumento dom⁹ uel fundi: ut. s. e. §. supellex. ȝ bene cōtinetur instrumento pa. fa. ut. j. e. §. si fundus.
¶ Papinianus. Hic ꝛ i sequenti. §. sunt duo hōi casus. Bar.
q ¶ Nō continētur. vt. s. de ac. emp. fūdi. §. si rupta. ꝛ. l. granaria. ꝛ. s. §. ea vo. ȝ ar. contra. supra. e. instrumenta. §. fi.
r ¶ Instrumento. s. domus. als ē in textu. ꝛ ē in libro domini. accur.
s ¶ Non cōtinētur. ingt non tamen est hoc generaliter verum vt statim subijcitur. et s. e. si domus. §. se. acc.
t ¶ Prothirū. thyros. grece latine magister.
v ¶ Fistule. magis dom⁹. vt s. de ac. emp. fundi. ac.
x ¶ Specularia affixa. als secus: vt. s. e. §. si fundus. ac.
y ¶ Tñ sint. de nouo facta ꝛ parata. si aut fuissent detracta: ȝ nōdum sint reposita. tñ ad hoc seruantur vt reponantur: magis ps dom⁹ sunt q̄ȝ instr͠a. ut. s. ō act. emp. l. fundi. §. fi. ꝛ. l. generalia. §. §. fi. b.
z ¶ Cācellos. s. quod vi aut clā. l. nam ꝛ si ramos.
ꝛ ¶ Sȝ si fundus. nō agri instrumentū s͠m subandi. alio gn ȝ. ut. s. de usu. ꝛ ha. si ita legatū. in ꝑn. ꝛ qḋ dicit. s. ꝑ xi. plus eē cū instructus ꝛc. ꝛ. j. e. l. §. neratius. ꝛ. §. papinianus quoq̄ȝ. ꝛ facit. C. de v. si. l. i. ꝛ. ii. ꝛ. s. ō tribu. l. procuratoris. §. si pp. ac.

ꝯ ¶ Uitrea. i. uasa.
ꝛ ¶ In apothecis. non usus sui gr͠a. ac.
a ¶ Idem celsus. supellecticarios. i. q facit ibi supellectilia. ac.
b ¶ Hoc gen⁹. i. hmōi seruos. sic. s. nau. cau. sta. l. ꝛ ita. §. i. ꝛ. s. de his q no. infa. athletas. §. ꝓcuratores. ꝛ. C. de infamibus l. detractores.
c ¶ Cōtineri. legato fundo instructo.
d ¶ Extra eos. i. preter eos. q libertatem ꝛc. ad qḋ de opti. le. l. cum ita. §. i. ac.
e ¶ Qui rure. repete ꝛ preter eos q rure. i. villa nō tñ in fundo legato: uel dic nō repeti: ꝛ s͠m hoc nō ad primū: sed ibi i eo fundo ꝛc. ꝛ sic cedunt legato. ac.
f ¶ Si instructuȝ. ꝑfecto eēnt ad tenenda stipendiū ꝛ calcaria: ꝛ cū sequēdum: ꝛ de his loquit in fi. q. ma. ac. non pos. §. eo. ꝛ facit. C. de vb. sig. l. i. ꝛ. ij.
g ¶ Cōtubernales. uerū ē. sic. s. e. l. saluianū. in fi. §. ꝛ. C. cōia utriusq̄ȝ iudi. l. possessionū. ꝛ. s. de leg. i. si dom⁹. §. q cō sitet: sed ar. ȝ. j. e. l. si. in fi. ac.
h ¶ Instructo. bibliothecā: as librorum: ut. s. ō le. iij. l. libroꝝ. §. fi.
i ¶ Venissȝ. pf͠a. i fūdo.
k ¶ Nerati⁹. cedere. sic. s. e. §. sed si fundus.
l ¶ Imagines. sole. q̄ua si dicat nō ille q̄ nec fundi, nec pf͠a. istr͠a eīnt. itē ȝ. j. e. §. ita. §. domo. Sol. ibi.
m ¶ Papinian⁹ quoq̄ȝ nō ꝯtineri. sic. s. ō le. iij. si fundus. ꝛ. l. questitum §. fi. ꝛ. l. si ita. cū suis cōcordā. als ē ꝯtineri sine nō. sed ē falsa lra. ac.
n ¶ Trāstulit. in fundū. accur.
o ¶ Redierit. sic. s. ō here. insti. ex hoc. § rep. ꝛ. s. ꝑn. §. oī concor.
p ¶ Idē r͠ndit. vina. l. C. de v. si. l. i. ꝛ. n. sed ȝ. j. e. l. si ita. §. domo. Sol. ibi.
q ¶ Idē r͠ndit. m͠sas. in cepit respondere.
r ¶ Supellectilem. i domo esse solitam. ac.

[illegible] .sub. tẽpore. als in ortis cũ forte eẽnt als exulerat in domũ s3 primã: vel in ortis s3 aliã. ad tps accedere a curis ciuitatis. ac. [illegible] ibebãtur. secũdario. τ sic bñ corrigat. ſ. Itez [illegible] a: vt. ff. de le. iij. l. cũ quererẽt. τ l. suis vrbanis

tur in instrumẽtos vel ꝓprio nomine vel aliqua demonstratione: que uice nominis fungit. vel adijciendo verum numerũ vt nos vel tres recessum vĩ a priori voluntate catenus: vt de alijs mancipiis eiusdem speciei per que nominauit. l3 ibi sint plura: nõ tenetur. R. τ hoc eo modo loquitur ſ. e. cũ delanionis. §. cũ fundus. Uel plen⁹ distri [illegible]

q3 in ortis⁹ pfsami. i. pcõsularũ pfectur⁹ ꝯtulerat: ut tutiore loco eẽnt contineri. ❡ Idẽ rñdit. tyriacã q3 τ cetera medicamẽta q̃ secessus⁹ cã dñs ibi habuisset: et neste ꝑpter secessum ibi depositam istructo fundo legato inee. ❡ Idẽ rñdit. domo ita ut istructa ẽ cum oĩ iure suo legata urbanã familiã. Itẽ artifices quoruz ope ceteris q3 pdijs exhibebant legato ñ cõtineri. ❡ Hostiarij aũt inqt: uel topiarij: dietarij: aquarij domui⁹ tm̃ deseruiẽtes ꝯtinebũtur. s3 qđ de artificibus ait falsum ẽ si ei⁹ dom⁹ causa parati sunt. l3 alijs quoq3 predijs cõmodabant. ❡ Idẽ rñdit domo instructa legata: mensas eboreas τ libros nõ contineri. s3 hoc falsum ẽ. nam oẽ quicqd in domo fuerit ut istructior ibi eẽt paterfa. continebitur. ❡ Supellectilẽ aũt patrisfa. istructo eẽ nemo dubitat. ❡ Deniq3 nerati⁹. li. iiij. epistolaꝝ marcello frĩ suo respõdit. Et uestem dom⁹ instructe legato contineri maxime inqt in ꝓposita specie. Proponebat. n. q legauerat argentũ τ rõnes excepisse. nã3 qui hec inqt excepit: nõ põt non videri de ceteris reb⁹ q̃ in ea eẽnt sensisse. ❡ Sed τ ipse papinianus libro eo. responso ait. Patrẽ mercatorẽ ac feneratorez q duos filios: totidẽq3 filias heredes instituerat: ita legasse. Filijs maribus domũ meaz istructã do lego: dariq3 iubeo: merces et pignora an contineatur qri posset: sed facilez iudici uoluntatis coniecturã fore ceteris p̃tis facultatib⁹ estimatis. Celsus scribit. Seruis q in fundo morarentur legatis uicarios eorũ non contineri: nisi appareat τ de uicarijs eum sensisse. ❡ Papinianus quoq3 lib. vij. responsorũ. uxori cui uir omnia que i domo erãt ab herede filio prestari uoluit: cautiones debitoꝝ emptionesq3 seruorũ nõ uideri legatas rñdi: nisi inqt ex alia pte τ de seruis eũ cogitasse apparuerit. scilz ut eorum seruorũ ei legasse uideat emptiones: quos τ ipsos uoluit ad eã ꝑtinere. ❡ Si qs fundũ ita ut instruct⁹ ẽ legauerit: τ adiecerit cũ supellectili uł mancipijs: uł una aliqua re que noistum expssa nõ erat: utrũ minuit legatũ adijciẽdo speciez: an ꝓo nõ: qrit. Et papinian⁹ respõdit nõ uideri minutũ: s3 potius ex abũdantia adiectum. ❡ Idẽ papinia. li. vij. rñsoꝝ ait. istructis ortis filio legatis: mr̃ argentũ muliebre filie legauerat. Rñdit ẽt id argẽtũ muliebre qđ i ortis habuit: ut ibi esset instructior ad filiã pertinẽ.

Tabernę caupo[n]ię instructo legato: ẽt institores ꝯtineri neratius existimat. S3 uidẽdũ ne inter istrm̃ tabernę cauponię: τ instrm̃ cauponię sit discrimẽ: ut tabernę nõ nisi loci istra sint: dolaria uasa, uectiones, ancones, τ calices, τ trulle: q̃ circa cenũ solẽt traici. Itẽ urne erce τ ꝯgiaria sextaria τ silia. Cauponię aũt cũ negociatiõis nomen sit ẽt institores. ❡ Instro balneatorio legato: ẽt balneatorẽ ꝯtineri nerati⁹ respondit.

Continet aũt τ fornicator. Idem. Pompo.

[illegible] forte extra fundũ morabãtur: alioqn contra [illegible] o. vbi vr̃ legato seruo accedere peculium s3 [illegible] ibi aũt quis tibi legat seruos suos q contine [illegible] .iij. l. cũ sue. cũ trib⁹. ij. se. ac.

Papinianus. emptionesq3. sed cauere debet de exhibendo. vt. [illegible] l. instrumenta. ac.

[illegible] de seruis. s. τ instrumẽtis: vt subijcit. τ facit. ff. de le. iij. si mihi [illegible] §. si. τ l. quesitum. §. i. τ supra. e. §. idem respondit domo in [illegible] in fi. τ §. papi.

Si quis. Iste. §. h3 materiã ꝓfundissimã τ multũ inuolutã τ tra[illegible] a glo. τ doc. meo iudicio multum imꝑfecte: τ per oẽs. Sed ego [illegible] magis late τ breuiter. h. d. Enũeratio spẽꝝ respiciẽs actuz [illegible] nõ restringit gen⁹ precedens. h pmo. Item qñ vni legat genus [illegible] spẽs a legato gñis spẽs vr̃ excepta. h. d. cũ. §. seq. Bar.

Nõ uideri minutũ. sed ꝯ. ſ. de suppel. leg. l. legata. u. rñ. vbi mi[illegible] fm. R. hic nõ minuit ꝑsone legatum: agri minuit. vel hic no[illegible] aliquã de speciebus. qñ plures spẽs erãt in instrumento: vt [illegible] τ mancipia que nominando nõ ẽ recessum a priori volun[illegible] si nominasset aliquod indiuiduũ de illis que continebã

expressa: τ sic non ob. huic. l. ff. de le. iij. seruis. §. si. τ l. heres meus. §. i. τ l. quesitũ. §. i. τ quod dixi in superiori. §. R.

Tabernę. Taberna nomen est loci. caupona nomen est negociationis. Bar.

s ❡ Cauponię. i. vbi ẽ vinũ τ similia parata ad uendendũ. s3 nõ uendunt adhuc: ut differat a caupona in q̃ iã exercet negociatio vini τ ut differat a taberna in genere: q̃ ẽ vbicunq3 negociatio exercet. ut. ſ. e. l. cũ queraẽ.

t ❡ Nerati⁹ existiat. τ male. ac. v ❡ S3 uidẽdũ. corrigẽdo neratiũ. ac.

x ❡ Locisi. q̃ semp ibi stant. sed institores finito negocio recedũt. τ s3 hoc intelligi põt. ſ. de ꝟbo. sig. instructã. fm. h.

y ❡ Etiã institores. s. ꝯtineri. q tñ negociatõi cauponię operã pstant. ibi scẽ poti⁹ inferri putat q̃ ipsi tabernę iserat: ut. ſ. e. cũ delanionis. §. i. τ de colono vr̃. ff. e. quesitum. §. alphen⁹. τ. ſ. e. §. si. τ. ſ. l. pri. in pn.

z ❡ Instro. ꝯtineri. s. qñq3. ut si pfsa. p se balneũ exercebat. ut τ. ſ. e. cum delanionis. §. i. τ. ff. pri. rñ. τ. ſ. e. l. pictoris. §. si.

τ ❡ Continetur. τ fornicator. q facit ignem ad calefactionem balnei: sed certe ille vr̃ fornicarius. ut supra ad. l. aql. seruus seruum. §. si fornicarius. uel forte qui meretricem ducit: vt chochi. vel ipse est meretricator. Accursius.

ſ. de suppel. le. l. legata. i pn ci. Si ꝟo ab errãte in eo casu ex abundãti fit specierũ nominatio: ideoq3 p eã nihil generi ꝺrogat. vt. ſ. de suppel. le. l. legata. in pn. τ. ſ. de auro τ argẽ. le. l. pediculi. §. labeo. τ. ſ. de reg. iu. l. q̃ dubitationis. Si aũt vni gen⁹ alteri spẽs legat: tunc loqt secus. §. vt de gñe semper intelligas spẽm exceptã nisi ꝯtrariũ liqueat: τ sic generi p spẽz ꝺrogat: ut. ff. de le. iij. l. vxorẽ §. felicissimo. τ. l. seruis vrbã. §. si. τ. ſ. de reg. iu. l. in toto. τ. ſ. de ma. tes. l. si peculium. in pn. τ. ff. de le. iij. heres me⁹. §. i. τ. l. q̃situm. §. i. Si aũt vniuersitas τ ps legat: vt ricardina τ paganelia p ea pte que ꝓprio nomine caret vr̃ positũ totum. ut. ſ. de reb⁹ dubijs. l. i. azo. Item facit. ſ. de ali. le. ꝟba. τ. l. alimẽta. §. basilice. τ. l. stich⁹. ac.

p ❡ Adiectum. i. appositũ. s. qñq3 videri: vt p3 ex pdicta sic. C. de testa. l. testim̃.

q ❡ Idẽ papinianus. ait. §. τ als lex istructis ait nec lex nec. §. usq3 in fi. τ dic q̃ pdium erat instructum seruis τ alijs reb⁹. que erãt istra hoc reꝝ vel matrisfa. intererat argẽti muliebris quedã species: τ ita filio vr̃ legasse illã spẽm nõ expressum: sed tacite. R.

r ❡ Ad filiam. s. sumpta presumptione in hoc tali dubio tã ex rei legate q̃ ex legatariorum ipsorũ qualitate vel conueniẽtia. non ergo hic derogatur generi per speciem hoc precipue efficiendo. qñ in legando hic species nõ sit

Si ita. Legato instrumento caupone: continentur merces. Item veniunt pistores et institores. h. d. Bar.

a Caballos. Ad ducendi pistrinum. ac.

b Et pistores. hos pistores et institores dicas contineri quando dominus exercet per se et istis vtitur: vt instrumentis. ceterum si ipsi exercent instrumentum eis paratum non ipsi sunt instrumentum vt de colono: vt s. e. l. quesitum. §. alphenus in fi. §. et f. e. cum delamonis. §. i. et s. e. l. pri. in pri. et §. i. et §. fi. et hic dicitur. R. secundos: nos primos contineri. ac.

c Domo. non est vina. contra C. de verbo. sig. l. i. et s. e. l. quesitum. §. sed si fundus. et §. neratius. et §. idem rn. instructis horreis quibus dicitur contineri vina. Sol. aliud in fundo: ut ibi quam in domo: vt hic. et ratio qui ex fundo plerumque nascatur: vel ibi gratia vsus pfis. fa. hic causa custodie et sed hoc non refert inter fundum et domum. accur.

d Intelligi non potest. sm quod dixi quoniam est gratia vsus.

Mulier. Instrumento fundi cedit mulier que villam custodit sicut et saltuarius. h. d. bar.

e Perpetua. ad hoc. s. de pigno. l. debitor. cum concor.

f Saltuarius. ad quod est. s. l. in fra. §. fi. et l. quesitum. §. saltuarium. et de leg. iij. cum quereret §. fi. et ff. e. l. idem. §. fi. ac.

g Par enim. ergo idem est ius vt. s. ad. l. aql. l. illud. ac.

h Pars fundi. facit. ff. de e. fi. fundi. et s. q. mo. vsufr. amit. l. fundi.

Ville in. Ville instrumento non continetur suppellex. h. Bar.

i Ville. i. rustici edificii: vt ff. de v. si. fundi appellatione. et s. l. pri. §. fin.

k Legato. Secus si villa instructa legatur. vbi distinguitur legabitur fundus instructus. vel cum instrumento: vt. s. l. quesitum. §. supellex. et §. sed si fundus. ibi proinde.

l Non continetur. s. f. e. sed a §. pe. Sol. ibi.

m Vinea. q eum. i. seruum.

n Palos. sic. s. de vsufru. item si. §. fi. ac.

o Quidam instructus. non instructus. Secus si cum instrumento s. e. quesitum. §. sed si fundus.

p Instrumenti fundi. sed patrisfa. si modo vt ibi esset instructor habebat. alias si vt extra fundum locaret non continetur legato. vt. s. e. quesitum. §. sed si fundus. et §. papinianus. et ff. e. si mancipia. in pri. Ita tamen sunt et instrumenta fundi: vt si erant lanifice ad vestiendam familiam rusticam. vt. s. e. l. quesitum. §. saltuarium.

Si ita testamento scripsit quod tabernarum exercendarum et instruendarum pistrini caupone causa facta parataque sunt do lego. his verbis Servius respondit et caballos[a]: qui in pistrinis essent et pistores[b]: et in caupona institores et focariam: mercesque que in his tabernis essent legatos videri.

Domo instructa legata et rursus est suppellectile legata, non est vinis[c]: quia domus vinis instructa intelligi non potest[d]. Mulier ville custos perpetua[e] in fundo que cum instrumento legatus est: aut instructo continebitur vt saltuarii[f]. Par. n.[g] ro est: nam considerant tam ville quam agri custodiam. Illic ne quid vicini: aut agri: aut fructuum occupet. hic ne quid ceterarum rerum que in villa continentur. Villa autem sine vlla dubitatione pars fundi[h] habetur.

Ville instrumento Alphenus. legato[k] suppellectilem non contineri[l] verius est. Vinea et instrumento eius legato instrumentum vinee nihil esse Fulcinius[m] respondit: sed quod eum[m] consulebat Cornelium respondisse aiebat. palos[n] perticas: rastros: ligones: instrumentum vinee esse. quod verius est. Quidam vxori sue fundum vti instructus[o] est in quo ipse habitabat: legavit: consultus de mulieribus lanificis an instrumento continerentur. Respondit non quidem esse instrumenti fundi[p]: sed quoniam ipse paterfamilias qui legasset in eodem fundo habitasset dubitare non oportere: quin et ancille et cetere res quibus paterfamilias in eo fundo esset instructus omnes legate viderentur. Marcianus.

Pictoris instrumento legato cere, colores, similiaque horum legato cedunt. Item penicili et cauteria[q] et conche[r]. Instrumento piscatorio legato contineri aristo ait navicellas que piscium capiendorum causa parata sunt: sed et piscatores[s] contineri verius est. Instrumento balneatorio legato dictum est balneatorem[t] sic instrumento contineri balneatorio: quomodo instrumento fundi saltuarium[u] et topiarium: et instrumento cauponio institorem[x] cum balnee sine balneatoribus vsum suum prebere non possint[y]. Paulus.

Cum delanionis[z] instrumento queritur: semota carne[&]: mensas[?]: pondera[ꝛ]: ferramenta: et alia quoque que lamande[a] carnis causa parata sunt. item truclas[b] cultros dolabras[c] in situm to religm[d]. Instrumento legato aliquam et personas legatum necesse est inspici: vt ecce pistorio instrumento legato: ita ipsi pistores[e] inesse videri possunt: si hic paterfamilias pistrinum exercuerit[f]. nam plurimum interest instrumentum[g] pistoribus[h]: an pistrinum paratum[i] sit. Asinam[i] molendinariam et molam negat[k] Neratius instrumento fundi contineri.

Item cacabos[l] et patinas[m] in instrumento fundi esse dicimus: quia sine his pulmentarium[n] coqui non potest: nec multum refert inter cacabos et eneum[o] quod supra focum pendet hic[p] aqua ad potandum calefit: in illo pulmentarium coquitur. Nos si eneum instrumento continetur[q]: vrcei quoque quibus aqua in eneum infundit: in idem genus redigantur ac deinceps in infinitum: quibusque primis prima copulata[r] procedunt. Optimum ergo esse Pedius ait non propriam verborum significationem scrutari: sed in primis quid testator demonstrare voluerit: deinde in que presumptione[s] sint qui in quaque regione commorantur. Cum de villico[t] quereretur: et an instrumento inesset dubitaretur Scevola consultus respondit. Si non pensionis certa quantitate[v]: sed fide dominica[x] coleret: deberi. Idem consultus de meta molendinaria respondit. Si rusticis eius fundi operariis moleretur: eam quoque deberi[y]. Est autem meta inferior[z] pars mole: cacillus superior. De bubulco quoque ita respondit: sive de eo qui bobus ibi araretur: sive de eo qui boves eius fundi aratorios pasceret quereret

q Cauteria. plumbeta cum quibus fiunt designationes antequam fiat pictura. ac.

r Et conche. vascula in quibus fiunt colores que dicuntur esse de auricul piscium.

s Instrumento. et piscatores seruos. et hoc cum ipse testator piscator erat et seruos piscatores habebat in eo ministerio. vt et. ff. l. proxi. §. i. et dixi. s. e. si ita in princi.

t Instrumento. balneatorem. i. seruum: vt. s. e. taberne. in fi. cum ipse dominus presit balneo: vt no. supra proxi. rn.

u Saltuarium. i. saltum custodem. sed topiarius ordinator saltus: vt. s. de le. iij. l. cum quereret. §. fi. et facit supra. e. instrumenta. §. fi. et. l. quesitum. §. saltuarium. et l. si ita. §. fi.

x Institorem. i. s. e. taberne. §. pe.

y Non possint. facit. s. de iu. om. iu. l. ff. cum suis concor. ac.

Cum delanionis. Dicitur hic quod delanionis instrumento non continentur carnes. Bar.

z Cum delanionis. i. macellarii sive becarii a laniando sic dicti quia delaniant. i. per frusta incidunt carnes et vendunt vel. i. quia lanam separant et diuidunt a corio bestiarum: et enim sine excoriant bestias. et sic dicitur laniso a lanifico: vt ar. s. de vsu et habi. l. plenum. §. fi. h.

& Semota carne. hec non cedit legato.

? Mensas. super quibus venditur caro vel lana. accur.

ꝛ Pondera. quibus ponderantur carnes cum venduntur. ac.

a Lamande. i. occidende vel diuidende vel expande a corio: lana. h.

b Truclas. i. fateras sive balistas.

c Dolabras. i. bipennis cum qua dolantur ligna vel quod hz duo labra. sic Hugo.

d Instrumento. pistores. i. serui. ac.

e Exercuerit. per se.

f Instrumentum. i. serui de quibus queritur.

g Pistoribus. i. aliis per se exercentibus. h.

h Pistrinum paratum. i. seruus quasi ipsi precipiant in pistrino vt primo casu cedant legato: secundo non. et sic et instrumento agri: vt. s. e. quesitum. §. alphenus. et dicitur hic pistrinum. i. furnus alias pro molendino ponitur sed hugo.

i Asinam. redit ad instrumenta fundi. dic ergo asinam que ducit molam. ac.

k Negat. nisi sit rustico operi deputata. vt. ff. e. l. §. idem consultus. ac.

l Cacabos. i. lebetes. accur.

m Patinas. i. patellas. ac.

n Pulmentarium. sua uis cibus sm. h. ac.

o Et eneum. i. caldarium vel patolam a materia sic dictum.

p Hic. i. in eneo.

q Continetur. quod appetet premissis cum non differat a cacabo: et hoc secundum ante directo aut instrumento coquinario continetur: vt. ff. h. aut. s ar. le. et si si sunt. §. si cu.

r Copulata. ff. e. fundi. §. fi. et ad idem. s. de iurisdi. om. iudi. l. n. cum concordan. accur.

s Presumptione. i. consuetudine: ex qua voluntas testatoris presumitur. sic. s. de edi. edic. sciendum. §. illud. et de lega. i. si seruus plurium. §. fi. na. et s. de leg. iij. nummis. et l. non aliter. §. i. et de reg. iur. l. semper in stipulationibus. et. ff. de fin. et ne quid in lo. pu. l. ij. §. i.

t Cum de villico. ad hoc. s. e. instrumenta. in pri. ac.

v Quantitate vt extraneus: colonus. ac.

x Sed fide dominica. i. domino debita. et facit. s. e. l. quesitum. §. alphenus in fi. et infra. e. scie. §. i. h.

y Idem consultus. deberi. s. legatario: vt fundi instrumentum. ac.

z Inferior. i. pauimentum molendini. vel forte inferior mola sive machina. sed cacillus superior quia paulatim de eo cadit frumentum in molam. ac.

est vero meta inferior pars mole Catillo superior

deberi. ¶ De putatoribus[a] quoque ita respondit: si eiusdem fundi causa habeantur inesse[b]. ¶ Pastores[c] quoque et fossores[e] ad legatarium pertinere. ¶ Item cum fundus ita legatus esset. Meuio fundum seianum ita ut optimus maximusque est cum omni instrumento rustico et urbano et mancipiis que ibi sunt: et quereretur an femina[e] deberentur? Respondi verius esse deberi nisi aliud testatorem sensisse heres probaret. ¶ Idem respondit de frumento reposito ad mancipiorum exhibitionem. ¶ In instrumento medici esse collyria[f] et emplastra et cetera eius generis cassius scribit. ¶ Cui fundum instructum legaverat nominatim etiam legavit mancipia[g]: quesitum est an reliqua mancipia que non nominasset instructo cederent? Cassius ait missum esse tamen et si mancipia instructi fundi sint: tamen videri eos solos[h] legatos esse qui nominati essent: quia apparet non intellexisse[k] patremfamilias instrumento quoque servos[l] annumeratos esse. ¶ Sabinus ait: Cui fundus quoque ibi sint legata sunt: ei fundus et omnia que in eo solita sunt esse: quoque ibi maiore parte anni morarentur: et ei qui in eum manendi[m] causa recipere se consueverunt legati videntur. At si qua consulto[n] in fundo congesta contractave sint quo legatum cumularetur: ea non videntur[o] legata esse. ¶ Quidam cum ita legasset. Villam[p] meam ita ut ego ipse possedi cum supellectili[q] mensis mancipiisque que ibi deputabantur urbanis et rusticis: vinetisque que in die mortis mee ibi erunt: et x. aureos. Et quereretur cum in die mortis ibi libros et vetera mina et vesticula habuerat an ea omnia legato cederent? Et quoniam quedam numerasset: Sceuola respondit specialiter expressa legato cedere.

¶ Domum instructam legavit cum omnibus affixis: queritur de instrumentis debitorum an ea legatarius habere possit: respondi secundum ea que proponerentur non posse[t].

Idem.

Si mancipia[u] que post testamentum factum in fundum seie relictum a testatore inducta fundi colendi gratia in eodem fundo fuerint[v]: ea quoque instrumento fundi contineri respondi: quamvis enim ea mancipia testator dominio transtulisset que tunc ibi essent cum his legaret: tamen non minuendi legati, sed augendi causa mancipiorum quoque fecit mentionem. ¶ Ceterum instructo[x] fundi mancipia quoque colendi agri causa inducta[y] contineri non ambigitur. ¶ Paulus respondit ville instrumento neque fructus repositos: neque equum contineri: supellectilem autem legato cedere[z]. Servum in ea arte fabrica peritum qui annuam mercedem prestabat[&]: instrumento ville non contineri.

Sceuola.

Seie ex parte heredi instituto: si heres erit fundos per preceptionem dederat instructos[?] cum suis villicis et reliquis colonorum: et codicillis ita scripsit. Postea[t] mihi venit in mentem seie[u] fundos quos reliqui: ita ut sunt instructi rustico instrumento supellectile et pecore: et villicis cum reliquis colonorum et apothecam habere volo: quesitum est an etiam ea que patrisfamilias usus quotidiani[b] causa in fundo fuerunt: legato contineantur? Respondi testamento quidem ut proponeretur seie insuper[c] fundum legatum: verum non amplius deberi quam in codicillis quos sane post oblivionem testamentarie scripture fecisset: instrumenti appellatione contineri se velle

¶ Deputatoribus. scilicet vitium vel arborum. ad quod. ff. ad. l. aquil. si putatore. b ¶ Inesse. instrumento fundi. accur.
c ¶ Pastores. ovium. ut supra eo. instrumenta. in fi.
d ¶ Et fossores. qui faciunt fossata ut aqua non stet in fundo. Et nota quod ab illo. §. de publico. usque huc dicit de instrumentis causa querendorum fructuum. ut supra eo. l. instrumenta. in principio.
e ¶ Item femina. facit. supra de usufru. ac. si. §. seminarios. accur.
f ¶ In instrumento. collyria. expone ut instru. de quo in. §. cum et alia. ac.

Cui fundum. Enumeratio quorundam individuorum a legato generis limitat speciem sub qua individua enumerata comprehenduntur. hoc. d. secundum Barto.

g ¶ Mancipia. scilicet rustica accursius.

h ¶ Eos solos. sic ergo genus precedens restringitur per species expressas. sed contra. ff. de suppel. le. l. legato. in responso sol. ubi sciebat defunctus quid contineretur appellatione instrumenti: ibi non. vel hic propria nomina expressit: ut sciebatur pamphilum et hermam. ibi speciem generis ut mancipia. Sed huic solutioni obstat. ff. de ali. et ale. l. verba. vel hic certum numerum expressit: ut ibi in secundo et tertio responso eiusdem legis contrarie. vel hic non intellexit servos contineri in premissis verbis. scilicet instrumento: ibi sic. vel ut plene ut no. ff. e. quesitum. §. pe. et fi. et facit. ff. e. l. questum. §. 1. et l. heres. §. 1. et ff. e. quidam. et ff. de ali. le. l. sticbus. ac.
i ¶ Quia. scilicet quod. accur.
k ¶ Intellexisse. qui dixit fundum instructum. ac.
l ¶ Servos. scilicet nominatos vel alios. accur.

Sabinus. In dubio videtur esse in fundo que maiori parte anni ibi fuerit. hoc. d. Bar.
m ¶ Sabinus. manendi perpetuo. accur.
n ¶ Consulto. scilicet legatarii dolo et machinatione: ut ff. de leg. i. l. nomen. §. fin. et ff. de leg. iii. cum ita legatur. accur.
o ¶ Non videtur. scilicet defunctum id voluisse cum dolose apparcat. ut supra de leg. iij. mil. §. fi. et facit. ff. de penu. le. nam quod. §. 1. et infra de aur. et ar. le. si uxori. §. 1. et ff. de leg. ii. si fundus. et l. quesitum. §. ii. et fin. et l. pe. in principio. et §. 1. et l. si ita. et l. si chorus. §. 1. supra de usufruc. le. l. generali. §. 1. et de leg. ii. gayus. ac.

Quidam. Si enumeratio specierum venit ad determinationem verbi per quod genus significatur videtur facta causa determinationis. h. d.
p ¶ Villam. i. domum. accur.
q ¶ Supellectili. hoc est generale nomen. sequentia specialia sunt que regunt genus ut subiicit. accur.
r ¶ Cederent. non autem cetera. ut. ff. e. a. l. §. cui fundum. et quod no. ff. e. quesitum. §. pe. Item ad hoc quod species deroget generi. ut. ff. de leg. iij. l. §. felicissimo. et l. heres. §. 1. et l. ea tamen. et ff. de suppel. le. legata. ii. et iii. resp. et ff. de ali. le. l. aliunta. §. basilice. et l. stichus. in principio.
s ¶ Domum. non posse. sic. ff. de le. ii. gayus. in principio. et ff. de le. iii. uxorem. §. 1. legaverat. et l. si mihi. in principio. et §. 1. et ff. e. l. cum fundus. ac.

Mancipia. Legatum instrumenti est universale. ideo recipit augmentum ab omni accessione et ex quo amplius cum mancipiis. Item vocabulo mancipiis non. quia dixit que ibi erant: at hic non erant tunc. Item ex verbo: cum instructo non: quia eo verbo non continentur servi cum postea de eis dixit: ut. ff. e. l. patri. §. cui fundum. sed tamen dicit ea contineri ex primo verbo. scilicet cum instrumento. nam adiectio cum mancipiis causa ampliandi non minuendi legatum fuit facta: unde non debet retorqueri in lesionem legatarie: sicut ergo ex primis verbis. scilicet cum instrumento. continetur postea inducta mancipia si nihil esset adiectum. ut. ff. e. l. pe. ita et nunc. nec obstat predictus. §. cui fundum. quia ibi propriis nominibus expressit: hic in genere adiecit cum mancipiis. ac.

u ¶ Mancipia. testator legavit fundum cum instrumento et cum mancipiis que ibi erant. deinde in eodem fundo inducit postea mancipia: ut perpetuo ibi essent. et queritur an cedant legato? et ut quod non. nam et vocabulo mancipiis non. quia dixit que ibi erant. tum usque ad mortem testatoris. Item numeratio specierum in dubio fit causa augendi legatum. h. d. Bar.

v ¶ Fuerint. scilicet tunc cum testator moritur. ut. ff. sic liqueat hac voluntate ibi dimisisse.
x ¶ Ceterum instructo. et si nihil esset adiectum. ut. ff. e. l. pe. ac.
y ¶ Inducta. ut ibi sint perpetuo: ut. ff. de ac. emp. fundi. §. labeo. et sic apparet testatorem hoc voluisse. et sic non est contra. ff. de lega. iii. iulian. §. fi. et facit quod huiusmodi generalia legata possunt augeri. ff. de usufr. lega. §. 1. et de lega. ii. peculium. in principio. et de le. i. si ex toto in principio. et l. grege. in principio. et. §. 1. et l. quod in rep. §. si grex. et infra. de le. §. si grex. et ff. de ali. le. fundo. §. fi. accur.
z ¶ Paulus respondit. cedere. ff. supra eo. l. ville. in principio. sol. ubi quedam habent literam supellectili. scilicet legata. et dicunt cedere. scilicet predicta omnia: sed servos non ut subiicit: quia animalia in supellectile non sunt. ut. ff. de suppel. le. l. ii. et sic non habent. §. servum vo. et. sed non plus quia non dicit. ff. appellatione supellectilis non contineri servum: sed servum non contineri instrumento alii habent supellectile: et tunc est contra l. ville. unde dicunt cancellandum hunc versum: sed tu dic si legatur instrumentum ville hoc modo: villam cum instructo: tunc non cedit ut in contrario. si autem villam instructam tunc sic. ut. ff. e. l. quesitum. §. si fundus. et quod de suo subiicit non est quia nec fuit dies nec promissa est missum. ut. ff. e. l. quesitum. §. papi. quoque. et §. alphenus. et. ff. l. pr. §. i. ac.
& ¶ Prestabat. scilicet domino. et laborabat cui volebat. non autem dicas quod dominus locet ei operas. ut supra de usu et ha. l. sed et ipsi. et supra de usufr. si servo. contra. sol. ut in prin.

Seie ex parte. Quando enumeratio specierum venit ad determinationem participii: per quod genus significatur videtur facta causa limitationis et determinationis. h. d. Vel aliter. Per enumerationem specierum factam in codicillis restringitur legatum generis factum in testamento. h. d. Bar.
? ¶ Instructos. propter hoc verbum instructos continebuntur instrumenta patrisfa. ut. ff. e. quesitum. §. sed et si fundus. nisi esset restricta per sequentes codicillos. accur.
t ¶ Postea. determinat verbum precedens scripsit vel verbum sequens venit. ac.
u ¶ Seie. construe fundos quos reliqui seio volo habere. scilicet cum ita ut sunt et cetera. et sic restringuntur verba testamenti. ac.
b ¶ Quotidiani. ut frumentum vinum et alia instrumenta patrisfa. et hoc videbatur ex verbis testamenti. ac.
c ¶ Insuper. i. ultra institutionem. ac.

veteramina et vesticula

a ¶ Manifeste. sic ergo precedētia p sequētia restringunt. sic. s. e. cū delani oms. §. cui fundū. r. j. de suppel. le. l. legata. v. r. iu. rñ. sed in pmo ē s. j. de ali. l. vba. sed oīa dic vt no. s. e. l. quesitū. §. pe. que ē similiter contra. r facit. j. de adi. le. l. cū centū. r. j. de libe. le. l. aurelius.
¶ Liberto suo. Legato fundi instructi nō cedit seruꝰ q colit data merce de. h. d. Bar.

n ¶ Grabatꝰ. i. lectus. vnde in euāgelio: tolle grabatū tuū r ambula.
o ¶ Soleret. pro instrumento psone aut rei. R. vt probat supra. e. q. situm. §. sed si fundus. r ad hoc. j. de aur. r ar. lega. l. si vxori. §. fi. r j. de pena. lega. l. nā quod. §. i. r. s. de lega. iii. quesitum. §. fi. r infra eo. predia. §. i. accur.
p ¶ Quod adiecit. possedi. vt lego fundū vti ego possedi. ac.

manifeste[a] ostēdisset. ¶ Liberto suo quidā predia legauit his ṽbis. Seio liberto meo fūdos illum r illum do lego: ita vt instructi sunt[b] cum dotibus r reliquis colonorum r saltuariis cū contubernalibus suis r filiis r filiabus suis: quesitū ē an stichꝰ seruus qui predium vnū ex his coluit: r reliquatus est amplam summā ex cā fideicommissi seio debeatur? Respondi si non fide dominica[c]: sꝫ ex mercede: vt extranei coloni solent: fundū coluisset: non deberi. ¶ Gayo seio alumno meo fundos meos illū r illum ita vt instructi sunt: r domum[d] superiorem dari volo: quesitum ē an etiā domū instructā dari voluerit? Respondi fm ea que proponūtur: ita videri[e] dedisse nisi is a quo peteretur aliō testatorē sensisse manifeste doceret. At si habitationis. i. edificii instrumentū[f] legassꝫ: non cedere seruos ope aliene rei paratos[g]. ¶ Predia vt instructa sunt: cū dotibus[h] r reliquis colonorum r villicorū r mancipiis r pecore omni legauit: r peculiis r cū actore. Quesitum ē an reliq̄ colonorum q finita conductione īterposita cautione de colonia decesserant: ex ṽbis suprascriptis legato cedāt. Respondi non videri de his reliquis esse cogitatum. ¶ Idē quesiit in actore legato an vxor r filia legato cedāt: cum actor non ī prediis sꝫ in ciuitate moratur? Respondi nihil pponi cur cedāt[i]. ¶ Idē quesiit cū testator facto testamēto ī prouinciam sit profectus an ea mancipia que post profectionem eius aut mortem sine cuiusq̄ auctoritate[k] sponte sua ad parētes r notos sibi homines ī fundos legatos trāsierint legato cedāt? Respondi nō legatos eos eē qui forte veluti cōmeantes trāsissent. ¶ Pamphile liberte mee dari volo fundum ticianū cū instrumēto r his q̄ in eodē erunt cū moriar. Quesitū ē si stichus seruus ex eodem fundo aū annum testatoris mortis abductus eēt r in disciplinam traditus: postea in eum fundū non reuersus[l] sit an debeatur. Respondi si studēdi cā misisset non quo a fundo eum aliorsum transferat: deberi. ¶ Tyrāne sorori mee fundum meum gratianū cum stabulo r instrumento rustico omni relinquo: queritur an fundi appellatione etiā pascua que ad eum[m] simul cum fundo puenerint: r que semp in vsibus huius possessionis habuerat: legato cederēt? Respondi si prata fundo gratiano ita cōiunxisset vt sub vna fundi appellatione haberētur: ea quoq̄ deberi. ¶ Instructis domibꝰ legatis grabatus[n] argēto r auro textus: mortis ticie tēpore in domibꝰ non ē reptus sꝫ in horreo tātisper reconditus. Quero an is quoq̄ prestandus sit. respondi si in domo eē soleret[o]: r quo tutiore loco hēretur interim in horreo dilatus eēt: nihilominꝰ pstandum. ¶ Quod adiecit testator: vti possedi[p]: an hoc significet: sicuti īstructa ī die mortis habuit: idest cum mancipiis pecoribus instrumēto rustico. rñdi non de iureꝰ queri[q].

Pom.

Cum fundus sine instrumēto[r] legatus sit. dolia: mole olinarie[s]: r plū: r quecunq̄ infra[t] medificata q̄ sunt fundo: legato continent[v]. Nulle autē ex his rebꝰ[x] q̄ moueri possunt paucis exceptis fundi appellatiōe continent. ¶ De modis aūt q̄ri solet[y] cum ita affixe itaue ledificate sunt vt ptes edificiorum eē videantur.

Paulus.

Fundo legato vt optimus maximusq̄ ē retia capraria r cetera venatiōis instrō[z] cōtinebunt. que ēt ad istra[&] ptinēt: si q̄stus fundi ex maxima pte in venatione cōsistit. ¶ Fundo legato cū mācipiis r pecoribꝰ et oī instrumēto rustico r vrbano: peculium actoris aū testatorē defuncti: si ex eodē fundo fuerit magis plꝫ ad legatariū ptineꝰ.

Neratius.

Cum q̄rit quod sit taberne ī strumentū: iterest qō genꝰ negociatōis[a] in ea exerceri solitū ē.

Paulꝰ.

Fundus q loca tus erat legatꝰ ē cum istro. ēt instrm qō colonꝰ in eo habuit legato cedit.

Paulus.

An quod coloni fuit: an tantum id quod testatoris fuit. Et h magis dicendum[b] est nisi nullum domini[b] fuerit.

I. Abole.

b ¶ Instructi sunt ergo cum instrō. r facit. s. e. l. quesitū. §. sed si fundus.
c ¶ Fide dñica. hoc expone. vt. s. e. cū delanionis. §. cū de villico. r facit. s. e. l. quesitum. §. alphenus. ac.
¶ Gayo. Virtus copulatiue qualitatē pcedentis legati repetit in sequēti. h. d. bar.
d ¶ Et domū. copula r plenariā inducit repetitionem. ad quod. j. de condi. r demōstra. auia. r. j. subiicit.
e ¶ Ita videri. s. ēt persone instrꝫ: qr dixit īstructos. alii dixerunt de instrō fundi tm vel domus. quod nō placet.
f ¶ Instrumentū. s. domū et instrm vel cum instrumento r facit. s. eo. quesitum. § . sꝫ si fundus.
g ¶ Paratos. q. s. non sunt instrumēta domꝰ: sed vel psone vel neutrius. r facit. s. e. l. si ita. §. domo. ac.
¶ Predia. Debita ī nouationem deducta legato instrumēti non cedunt. hoc dicit Bar.
h ¶ Cū dotibꝰ. exponetur. s. e. l. ii. §. i. r facit. s. de le. iii. pdiis. in pn. r. j. d au. r arg. le. l. q uxori. §. i. ac.
¶ Idem quesiit. Filii et vxor serui noīatim legati nō cedūt. h. d. Bar.
i ¶ Cedāt. sed nōne. ē contra supra. e. l. quesitū. §. saltuariū in fi. §. r. §. sed si fundus l fi. §. sꝫ certe ibi actor in fundo morabatur: r erat instrm fundi: hic nō. r facit. j. e. pdia. §. i. in fi. ac.
k ¶ Auctoritate. aliud si voluntate testatoris: ut. s. e. si mancipia. r. j. de adimē. le. filio. r. s. de le. iii. iul. in fi.
¶ Pamphile. Non videtur absens a fundo q alibi cā discipline ē missus. hoc. d. Bar.
l ¶ Reuersus. idem habes. s. de le. iii. quesitū. in pnci. r facit. j. e. l. in fi. r. l. si ita. et s. e. quesitū. §. idē respondit prediis. r. j. e. predia. §. i. et de au. r ar. le. l. q vxori. §. i. r supra de le. ii. gayus.
¶ Tyrāne. Pastua deputata ad vsum fundi r cū eo vno nomine nūcupata legato fundi cedunt. h. d. Bar.
m ¶ Que ad eū. testatorem. r facit supra de leg. iii. prediis. §. iii. r. §. pe. r facit. j. pdia. §. i. r supra de leg. ii. gayus. §. fi. r supra si ser. vē. l. pe. §. i. r arg. cōtra. s. de sui. rusti. predi. si partem. r. s. e. l. iii. §. fi. r de rebus dubiis. l. i. accur.
¶ Instructis. Quod alibi cā custodie ē repositum instrumento domus cedit. h. d. Bar.

q ¶ Non de iure. sꝫ d fō nisi tm aliud iudicat oē instrm debet illis vbis. R. ad qō. s. d le. iii. pdiis. §. i. r. iii. r. l. quesitū. §. pe to. r. l. lucius titius. r. j. e. l. pdia. §. pe. r. l. pe. ac.
r ¶ Cum fundus. sine instrō. i. nihil dicū ē de instrumento.
s ¶ Oliuarie. qbꝰ pmit r machinat oleū: ac plura qū postea pmitur in torculari. ar.
t ¶ Infra. s. sic vt fundi pars sint. ac.
v ¶ Cōtinent. nō. s. sic fundi instrm: vt. s. e. qsitū. §. ea. r. §. pater quoq̄. r nō cedunt legato vt ps rei: nō vt instrm psone vel rei: r sic non ob. j. de suppel. le. l. fi.
x ¶ Ex his rebus. ergo nec dolia r mole si tamē possint moueri. R. r fa. s. de ac. emp. fundi.
y ¶ Queri solet. an contineātur appellatiōe fūdi. rñ. sic cū tē. vel i fi. lege interrogatiue. r rñ. sic tūc demū. r fa. j. e. l. dotalia. in pn. r. s. eo. l. ii. §. i. accur.
z ¶ Fundo. instrō q̄ sunt ista habes. s. eo. quesitū. §. si in agro. r. §. se. ac.
& ¶ Instra. s. q. d. nō solū si dixit: vti optimus: sꝫ ēt si dixit cū instrō. nam sunt fundi instrumenta hoc casu. r facit. s. eo. l. si redditus. ac.
? ¶ Fundo. ptinere. secus aliud eēt si pncipalis seruus cum peculio legatus esset. R. vt. j. ti. i. l. i. r. ii.
¶ Cum queritur. Dic de hoc ut supra. l. taberne. hoc dicit Bar.
ꝛ ¶ Negociationis. licet magis loci q̄ negociatōnis sit nomen taberne. vt supra. e. l. taberne. r fa. j. de vbo. sig. instructā aūt tabernam.
a ¶ An quod. dicendū ē. s. id quod testatoris fuit tm deberi: sic supra de leg. ii. l. v. §. fina. accur.
b ¶ Nullum domini fuerit. tunc enim aliud non posset videri cedere legato nisi quod colonus habuit. ad quod supra de leg. i. l. si quando. in prin. accur.

Fundi. Istud instrm quod ē in fundo inspicitur non qd fundus sustinere pōt. Bar.
a Fundi potuisset. s. iste fundus. ac.
Paratū esset. no. nō quod fieri debuit: sed qd factū fuit. sic. s. d le.
... cū quereret. §. lana. sed arg. contra. s. de officio psi. sed lz. ac.
... Hic. §. hz duplicē lrām. 7 fm diuersitate lre diuersifi...
... sed remanere. ac.
s Rusticis. s. sub. a. ac.
t Ad tēpus. s. ergo nō ppetuo alis ē in lra elegerat. ac.
v Et filijs. s. relictis per quos ē ipsi vidētur eē ibi: vt. C. de agri. 7 cē. l. cum seruus. §. fi.
r Ex his. s. qui in fundo illo erāt. ac.
x Et quedam. s. adducta sunt.

Fundi instrō legato id pecus cedē putabat tubero: quod is fundus sustineri potuisset. Labeo ḡ. Quid. n. fiet inqt si cum mille oues fundus sustinere potuissz: duo milia ouium in eo fundo fuerint: qs oues potissimuz legato cessuras existimabimus. Nec querēdum eē quid ḡbuisset parari pecoris instrī fundi cā: sz qd paratum eēt. Non .n. ex numero aut multitudīe legatum estimāduz eē. Labeonis sniam probo. Quidā cuz in fundo figlias hēret figuloz opa maiore pte āni ad opus rusticum vtebatur. deinde eius fundi istrz legauerat. labeo 7 trebatius nō videri figlinas istrō fundi eē aiūt. Itē cū instrm oē legatū eēt excepto pecore. pastores. opiliones. opilia quoqz legato contineri offilius nō recte putat.

Olia fictilia. itē ... Idem. ... plūbea quibus terra adiecta ē: 7 in his viridaria posita: ediū eē labeo 7 trebatius putant. Ita id uex eē puto si ita illigata sit edib: vt ibi ppetuo posita sint. Molas mānuarias qdē supellectilis: iumētarias aūt istri eē offilius ait. cassellius āt 7 trebatius neutras supellectilis: sz potius istri putāt eē qd vex puto.

Predia mariti ... Seuo. ma cū suis q ibi erūt: 7 oī istrō 7 fructib q ibi erunt: 7 reliqs colonoz nutritori suo legauit. Quesitū ē: an fm piscatores q solebāt in misterio testatoris eē 7 vbicūqz eū seq 7 vrbicis rōnibus fungebātur: nec mortis testatoris tpe ī pdijs legatis de phēsi fuerit: legati eē videātur: Rndi fm ea q ppōnerētur n eē legatos. Affini suo iter cetera ita legauit. Fundū corneliānū ticio ita ut ē instructus: cū oībus rebus 7 mācipijs 7 reliqs colonorū dari uolo. Hec testatrix rome litis cā ex affrica veniēs: mācipia qdā ex fundo suprascripto quo ticius p hyemē opā legaret secū adduxit: qsitum ē an ea mācipia fideicōmisso cedāt: cuz quidā ex his rusticis offitijs ad tps pegrinatōnis abducta sunt relictis cū fratrib 7 filijs suis: 7 qdā in fribus 7 pribus relictis: Rndi mācipia d qb qreret fm ea q ppōnerētur ex cā fideicō. deberi. Itē quesijt an fructus eius dē fundi qui ibi ī die mortis coacti mānserint fideicō. cedāt: cuz plenissima testatoris erga affinē voluntas ab eo quoqz manifestetur: q reliqua colonoz eiusdē possessionis ad eū ptinē voluerit. rndi ī hmōi scriptura posse uideri hoc solū querēdnz an manifeste appareat dfunctā id d quo qreretur dari voluisse.

Liberto que hēdē ex parte scripsit: fundū p pceptione ōdit ī hec vba. pāphile liberte mee pcipito tibiqz habeto fundum meū ticianū: 7 agellum semproniānū cum instrō 7 bis q in eodē fundo erunt cū moriar. familiā quoqz q in eo fundo morak exceptis quos mānumiso. Quesitum ē cū testatori ī eo fundo aliquātulum uini habuerit ī dolijs quod vinū testator totū vēdiderit 7 ptē tertiā pcij p eo acepit: an uinū ī dolijs remanēs ad libertū ex cā pceptionis ptineat: rndi vbis q ppōnerētur ptineri nisi māifeste ōriā volūtatē cohēdes approbēt. In eo fundo instrā kalēdaria 7 nūmos reliquit: Rndi d nummis qz: vt supra rnsum ē. Ita legatū ē. Septicie sorori mee fūdi paterni mei sciam ptem dari volo: sicut ē 7 alterā ptē ita vt ī die mortis fuerit. quesituz ē an ex verbis suprascriptis agge-

y Patribus. s. relictis. ac.
z Deberi. ppter predictā separationem. vt. s. eo. que situm. §. saltuariū in fi. 7 facit. s. de le. iij. si ita. ac.
7 Item quesijt. dari voluisse. hanc questionem inducat mentio mancipioz 7 reliquorū colonorum specialiter fcā. non ergo debetur nī si contra probetur. sic. j. d ali men. le. l. aliméta. §. penul. 7 l. fructus. in princi. 7 ā. de vsufru. le. l. 7 generali. §. ij. 7. j. proxi. §. ac.
Liberto. Generali legato eorū que in fundo erāt cedunt oīa: nisi aliud de mēte testatoris appareat. hoc dicit Bar.
? Libto. i. liberte vt subijcit. accur.
r Et agellum. i. paruum agrum.
a Vendiderit. vel ante testamentum vel post. ac.
b Precij. i. pcij tertie ptis p q6 saltē due vini ptes videntur remanere in legato. ac.
c Verbis. que in eodē erūt cum moriar.
d Contineri. s. legato. fm rigorem v erborum. ac.
e Cōtrariā. que sane liquet maxime si post testamentuz nulla vrgente necessitate vinū sit venditū. vt. s. de le. i. si ex toto. 7. s. de le. iij. fidei cōmissa. §. si rem suam. R. 7 no. fm eūdem. R. q si qs legēt q in fundo sunt: aut mortis tpe erūt legātis: qcunqz tūc ibi repiūtur legato cedere verbor tenor angustisqz facit. sz liqdo ōriā volūtatē sepe demōstrant: aut rei posite instrō: qm legatario mī pficit eius qualitas aut pmissa. ōsuetudo destinatio scientia ut. q oīa nota. Si quo ergo casu: vel ex iprouiso incōsultone: vel uēdēdi mercisqz cā seu ad tps. s. ibi delatū 7 nō lōge pus alio portādū: aut nūmi fenerandi: alione cito erogādi: indeue mutādi eo repiantur tali legato cedere volūtatis ītuitu iuste puto. ōrogatūrq6 ēt eo magis iuf pfiti nedū fregisse: dupliqz .i. tā legati q vēditi pstatione grauasse cohēdes crederent: ex eo ipso q vinū vēdidit testatoris fcō satis euidē

Fundi. ... sustinere pōt. Bar. ... Paratū esset. ... quereret. ... Hic. §. hz dupli... ... rulec. 7 fm primaz ... fornace instructa le ... nō cedunt fornaca ... maiori pte āni al... ... vtebatur. b. d. vel ali... ... legat instrz fū... ... fornax nō ve le... ... fornacē. Itē a quo ... monet gen 7 quelibz ... pcs. b. d. vel aliter. ... quo remouet pncipa... ... accessoriorum. b. d. Bar.
Figlinas. i. fornaces ... s. de ser. rust. predi. l. ... ac.
Figuloz. s. seruoruz qui exercebāt fornacez. ... rusticū. s. alterius fū... ... non videt lega... ... fundus i quo sūt ... sit cū instrumēto ... 7 sic taz figule. ... vasa ad rustici... ... parata cedūt. ad q6 ... questitū. §. alphen. ... hoc hēas. j. figulas ... fin. b. vel dic ... s. vasa. 7 dic le... ... instrm fun... ... nec fundus: nec ... fornax ē legata. nā lz ... fabrice legeē non ... vbi sit fabrica. 7 ... figlinas instrō.
Item cū pecore. qd ... ē instrm fundi: ... fructus de fundo pre... ... sit paratū: vt. e. ... grege. ac.
Pastores ouiū. vn... ... angelus ad pa... ... ac. nā verbum ... cōprehēdit ēt ma... ... vt. s. d edi... ... ediles. ij. §. in... ... ac.
Opiliones. q custodi... ... oues. ac.
Opilia. quoqz. vbi ... 7 sic no. ... pncipali 7 acces... ... vt. j. d. r. i. l. i. 7. ij.
Olia. ppetuo. sic. ... s. eo. cū fundum. ... l. fundi. §. ... ac.
Molas manuarias. ... 7 molāt.
Iumentarias. q̄ uim ... vt. s. e. l. cuz ... §. asinā. ac.
Predia. Instrumēto fundi maritimi ... cedūt serui piscatores dūm seqntes. b. d. Bar.
Maritima. ppe mare posita. ac.
Fungebantur. q6 maxime ex libellis familie. Itē cibarijs pōt depre... vt. s. de leg. iij. seruis vrbanis.
... Nō esse legatos. contra videbatur ppter eoz artē. 7 predij situm ... vbi cōmodius possunt eā exercere. 7 facit. j. de au. 7 arg. ... vxori. §. i. 7. s. de here. insti. ex facto. §. fi. 7. s. de leg. iij. si ita q ... §. i. 7. j. de pecu. le. nā q6. §. i. 7. s. d vsufru. l. gnali. §. i. ac.
... Qm pegrinatur ad tps cedit instrumēto fundi. Itē fru... ... expressi non cedunt. b. d. Bar.
... Legauit. mulier. quedā. accur.
... Operā legaret. i. mitteret operā. s. effectu. operā dico eundi. nā le... ... i. mitto fm Ug. Itez p h pz q nō ppetuo a fundo vo...

... terphak. cetera vo ibi inuēta. s. i penu cōseruāda: vel ad rei psonē ue istra ptinētia. vel custodie pēnus: vt noie thesauri depositi: seu alr ppetuitatis actio ōsignata. lz absint casu forsan: huic cedant legato. vt. s. e. cum delamonis. §. cui fundū. 7. l. sete. §. pāphile. 7. s. de here. inst. ex fcō. §. fi. 7. s. d le. iij. q ōcubinā. §. q fundū. 7. l. vxorē. §. legauerat. 7. l. qsitū. 7. l. si fundus. 7. l. q filium. 7. l. si chor. §. i. 7. l. si ita. 7. l. si mihi. in pn. §. i. 7. j. d au. 7 arg. si vxori. §. i. 7. s. de dote p. l. q dotē. 7. s. d vsufruc. le. l. generali. §. vxori. R. 7 de le. ij. gayus. 7 de leg. iij. predijs. §. fi. ac.
f Ut supra. i. vt fm vborum rigorem cedant legato: nisi cōtraria sit voluntas: quod ex multis presumitur vt dictum est.
Ita legatum. Legare fundum sicut ē uel sicut erit equiparatur legato fundi instructi. hoc dicit Bar.
g Legatū. ptē ergo dimidiā. ut. j. de v. sig. nomē filiaz. §. portōis. ac.

servo peculium sit legatum: & a debitore eius peculiari heres vetitus sit petere. Verum est hoc minus esse in legato peculii. hoc est id detrahendum est quod debitori legatum est. Interdum & si non sit legatum peculium. sic velut legatum accipitur: id est in huiusmodi specie. Quidam suo suo libertatem si rationes reddidisset dederat, & si heredibus .c. intulisset. Imperator igitur noster cum patre rescripsit peculium quidem non nisi legatum deberi. Verum inquit si conditionibus perscriptis paruerit servus: testatorem voluisse eum retinere peculium interpretamur videlicet ex eo quod de peculio eum iusserat .c. inferre. Utrum autem id demum peculium accipimus quod mortis tempore fuerit: an vero & quod postea accesserit applicabimus. vel quod decessit detrahemus. Et Iul. ait accipiendum legatum peculii ait: si ipsi servo legetur: aliis si alii. Nam si ipsi: id tempus in legato spectandum quo dies legati cedit. Si vero extraneo: mortis tempus. sic tamen ut incrementa ex rebus peculiaribus ad eum perveniant utputa partus ancillarum vel fetus pecorum. Quod autem ex opera suis vel ex alia causa accidit: id si alii quam ipsi legetur: peculium non debebitur. Hoc utrumque Iulia. secundum voluntatem testatoris scribit. Cum enim ipsi suum peculium legatur verisimile est cum omne augmentum ad ipsum pertinere voluisse: cui patrimonium manumisso futurum est: cum alii non sit. tamen ut si in alterius persona hoc eum sensisse appareat: idem dicas. An.

Id quod suo qui ipsi peculio est debetur: non deducitur ex legato peculio quamvis conservus eius sit. Si conservum suum vulneraverit servus & viliorem fecerit: marcellus ait non esse dubitandum deduci de peculio quod domini interesset. nam quid interest conservum vulneret. an scindat aliquid vel frangat: aut surripiat. Quo casu sine dubio minuitur peculium: sed non ultra simplum. Sed si se vulneraverit vel etiam occiderit nihil est deducendum hoc nomine: alioquin dicemus & si fugerit deducendum id quanto vilior sit factus propter fugam. Pompo.

Si peculium servo vel filio plegare velis: ne deducatur id quod tibi debebitur: specialiter ea que in peculio erunt leganda sunt. Epi.

Si quoque qui nihil in peculio habet potest peculium legari. Non tamen presens sed etiam futurum peculium legari potest. Ulia.

Tunc inutile legatum peculii fit: cum suus vivo testatore decedit. Ceterum si mortis tempore servus vixerit, peculium legato cedet. Celsus.

Aliter atque si servus vestitus legatus foret. Alphe.

Quidam testamento ita scripsit. Pamphilus servus meus peculium suum cum moriar sibi habeto liberque esto. consulebatur recte ne pamphilo peculium legatum videretur quod prius quam liber esset: peculium sibi habere iussisset: Respondi in coniunctionibus nullum ordinem esse nec quicquam interesse utrum eorum primum diceret vel scriberet. Quare peculium recte legatum videri ac si prius liber esset: deinde peculium sibi habere iussus est. Idem.

Servo manumisso peculium legatum erat. alio capite omnes ancillas suas uxori legaverat: in peculio servi ancilla fuit. servi eam esse respondi: neque referre: uti prius legatum esset. Fri.

Stichus habet in peculio pamphilum: dominus hunc noxali iudicio defendit: damnatus litis estimationem solvit. deinde stichum testamento manumisit ... ram unam.

numisit: eiqʒ peculium legauit. Quesitum ē ān id quod pāphili nomine prestitum sit: ex peculio vel ipsius pamphili vel stichi deducēdum sit? Respondit pamphili quidem vel stichi de peculio vtiqʒ deducēdum: quātacunqʒ ea summa eēt. Idē ē etiam si cum noxe ōdere expedisset: quicquid enim pro capite serui prestitum sit: in eo debitorem eū domini cōstitui. Nō si pamphili peculium non sufficiat: tunc ex peculio stichi non vltra precium pamphili deduci ōbere. Quesitum est: si ex alia causa pamphilus pecuniā domino debuisset: nec ea ex peculio eius seruari possit: an vsqʒ ad precium eius ex peculio stichi possit ōducerē? Negauit. neqʒ enim simile id supiori eē. ibi enim propterea preciū vicarij deducēdum q eo nomine ipse stichus ob defensionē vicarij sui domino debitor cōstituatur. at in proposito: quia stichus nihil ōbeat: ex eius peculio nihil eē deducēdum: sed ex pamphili dūtaxat: qui certe ipse in suo peculio eē intelligi nō potest.

Iabolenus.

Qui peculiū serui legauerat iudiciū eo nomine acceperat. deinde decesserat: placuit non aliter peculium ex causa legati prestare hedē, q̄ʒ si ō accepto iudicio hedi caueretur.

Marcellus.

Si seruo manumisso peculium legatum fuerit: in eum sine dubio creditoribus peculiaribus actiones nō competūt, sʒ non aliter hēs peculium prestare ōbʒ: nisi ei caueatur ōfensū iri aduersus creditores peculiares.

Papinian.

Cum dominus seruum vellet manumittē: professionem edi sibi peculij iussit: atqʒ ita seruus libertatem accepit: res peculij professioni subtractas nō uideri manumisso tacite cōcessas apparuit. Testamēto data libertate peculium legauerat: eundēqʒ postea manumisit: libertus vt ꝛ nominū peculij actiones ei prestarētur ex testamēto consequtur. Si filiusfamilias cui pater peculiū legauit: seruū peculij viuo patre manumisit: fuus cōmunis omnium hēdum ē. excepto peculio propter filij ōstimationē. qꝛ id peculium ad legatarium ptinet quod in ea causa moriente patre inueniatur.

Marcia.

Nihil interest an legatus deinde inutiliter manumissus sit: an contra.

Scevola.

Si sticho manumisso peculium legatum sit: ꝛ ticio seruus peculiaris, q̄ʒtum peculio detractum erit ob id quod domino debetur: tantum ei accedere: cui vicarius legatus est in lia. ait.

Iabolenus.

Dominus seruum testamēto manumiserat: ꝛ ei peculium legauerat: is seruus mille nūmos domino debuerat: ꝛ eos hēdi soluit. respōdi omnes eas res deberi orcino: si pecuniā orcin q̄ʒ ōbuerat soluit. Dñs

tm pars peculiaris: tā primo ꝙ secundo legatario: t nō extranei ps t com munuer eā habeāt: t sic mutāt casum ꝯcor.d.l.cū questio qd nō placet: qr hic dicit cum eo.s.ordinario non dicit in extraneo. prims ergo veritas. itē facit ſ.de stip.seruo.l.iiij.

a Legauerat. s. sc dimidiam peculiarem.

b Ipsum vicarium. s. q cum non esset nisi p dimidia suus idest dominicus eam tantū partem videtur legare.

c Reliquā partē. s. heres reliquam quartā partē plana est si vero reliquam partē simpliciter: t non quartā tūc s. tres partes: ut tñ due ex p.mo legato. tertia ex secundo debeatur.

Dominus sticho Primo seruus gessit negocia. secundo libertus decedit: t instituit patronū p dimidia. Tertio decedit pronus t libertatem dedit seruo sub conditione si ratiōes reddiderit d his que gessit in bonis liberti. Quarto decessit seruus redditis rōnibus t reliquis solutis t ad libertatē productis. Querit an heres patroni teneatur cedere actionem heredibus agētibus cōtra debitores pro quibus soluit: t dicit ꝙ tenetur: ita ponit casū. dy. t bñ notat. bar.

d Sticho. eius. s. domini.

e Cū liberto.

f Extiterat. s. dominus.

g Reliquatus. s. in qbꝰ hoc debitor erat. ac.

h Ex vicariis causis. s. als ex vicarij causis. als ex vicariis idest ex aliis negociis vicissi ab eo gestis.

i Pro quibꝰ. michus dixisset pp quos. nō enī illor gratia soluit. nec eor noīe vt eos liberet. Sed ideo vt libertatis sibi relicte impleret cōdi. R. alioquin cedi ñ possent ei actiones: cum sublate t extincte eēnt p solutionē: vt. ſ. de solu. l. modestinꝰ. t. l. stichū. §. si mandato. t. ſ. de fideius. l. cum his. t. ß. de le. i. si res. in fi. l. t. ß. man. papi. t. C. d contra. in. tu. l. ij. ac.

k Pro qbus stichus. s. propter quos vt modo notaui.

Testamento Qd dominꝰ dz seruo computat i peculio. si talis erat dominū cōsuetudo. h. d. Bar.

l Loculorum. s. bursarū dñi nam forte tenebat bursā domini: vnde dicit locuplex. i. loculos hñs plenos.

seruum qui cum eo vicarium cōmunem habebat testamēto manumiserat: t peculium ei legauerat[a]. deinde ipsum vicarium[b] q communis erat nominatiz ipsi t liberte sue legauerat. respōdi quartam partem liberte sue: reliquam partem[c] quartam liberti futuram: quod t treb. ait.

Scevola.

Dominus stich[d]o seruo suo: q bōa liberti eiꝰ gessit, cu[e] p parte dimidia testō heres extiterat[f]. In quibus negociis gestis t calendarij fuerūt testō suo libertatem dederat, si rōnes reddidisset: eiqz peculium suū per fideicōmissū dedit. Stichꝰ summas qbꝰ reliquatꝰ[g] erat: tā ex calendario ꝙ ex vicariis causis[h] reddidit: manētibus debitoribus pro qbꝰ[i] ipse pecuniā heredibꝰ pronō refuderat: libertatēqz adeptꝰ decessit. Quesitū ē an heredibꝰ stichi aduersus oēs debitores, p qbꝰ stichꝰ[k] pecuniā hēdibꝰ pronī intulit, heredes pronī ex causa fideicō. cōpellēdi sint actiones pstare: cū nihil aliud a sticho prono debitū fuerit: rñ. pstandum. Testamēto codicillisue seruos manumisit t pecuniaz legauit: t d sticho ita cauit. Stichū seruū meū liberū eē volo: eiqz volo dari. x. aureos. t qcquid ex ratione loculor[l] meorū habet. Rōnes autē hrdibꝰ meis dari[m] volo. his omnibꝰ quos hoc testamento manumisi peculia sua concedi volo[n]: quesitum est an quod amplius rationi loculorum in die mortis erogauit stichus ex peculio suo ab heredibus recipere debeat: cū ex consuetudine[o] domꝰ esset: vt qcquid amplius de suo in rōnē loculorum erogasset: dominica ratio ei dberet atqz exolueret: rñ. di sm ea que proponerētur propter consuetudinē id quoqz peculio legato contineri: quod et dominica ratio deberet t solita erat redde. Seruus libertates legataqz dderat, t ꝯditionē ita scripserat[p].

Quotquot d reliqui liberos t legata eis: hos volo nō scrutatos t sine inquisitione eē: quesitum est an peculia quoqz legata his videbuntur. Rñ. sm ea que proponuntur non videri legata. Itē quesitū est an ex hisdem verbis reliqua rationum[q] quasi legata retieri possint: aut si res dominicas apd se habuerit: aut si qui eorum coloni prediorum fuerunt pēsiones[r]: rñdi supra responsum est[s].

Ulpianus.

Si legatꝰ fuerit funs, peculium excipere nō ē necesse: qr nō seqt nisi legetr.

Celsus.

Si fnꝰ lib eē iussusit eiqz peculiū legatū sit: uicarior eiꝰ vicarij[v] legato ñ ꝯtinetr.

Ce.

Tici fili e medio pcipito: sumito: tibiqz habeto domū illam. Itē aureos. c. Alio d inde capite peculia[x] filijs prelegauit, quesitū est an peculiū plegatū. t. c. aurei[y] t vsure eor deberent[z]. Cū rōnibꝰ hremarūs i ere alieō t sortem t vsuras iter ceteros[t] creditores complexus[?] sit: rñ. si id fenus noīe filij[z] exercuisset[a]: t vsuras ita vt pponerentur filio ascripsisset[b]: id quoqz peculio legato deberi[c].

De penu legata.

Ulpianus.

Xori sue in annos singulos penoris aliquid[d] heres dare iussus est: t si nō dedisset nūmos[f] dare dāmissa. §. item.

t Si legatus. non seqtur. s. nec domū nec fundū suppellex instrumēve sequitur. vt. ß. de fundo istructo. l. ij. §. i. t. ß. de supel. le. l. fi. R. t. ß. ti. i. ꝯstitū. §. suppellex hoc tñ fallit. ß. e. denqz. §. interdū. sed certe inest videtur legatum. t facit ß. de cōtrahen. em. quotiens. t. C. de pecu. eꝰ q liber. me. l. i. item cōtra ß. e. si peculiū. §. vicarij. sol. ibi.

v Si seruꝰ vicarij. hi enim omnes vicarij legato peculio continentur. vt. ß. de pecu. si seruꝰ meus. §. i. R. t. ß. e. si peculiū. §. vicarius.

Tici. Quod pater filio stipulatur in profectitio peculio i dubio ei concedere videt. bar.

x Peculia. s. ita ꝙ cuilibet suum. ac.

y Centum aurei. s. dari postea fenori a testatore.

z Deberent. s. ideo filio.

t Inter ceteros creditores. s. quasi diceret debitores. sz dic. i. sicut creditores ceteri facere videntur.

? Complexus. s. pater t non ꝯpenit nomie filij. uel suo sed sic. caute videt. ac.

z Noīe filij. s. ticij.

a Exercuisset. s. volens t sibi t ei legatum augere peculium. R.

b Ascripsisset. s. inde destinatione fenus hoc iā factum peculiū peculiarium foret: vt. ß. d leg. iij. Item in legato. §. i. t. l. q filium. l. fi. R.

c Deberi. s. contra. ß. de lega. ij. cum pater. §. filia. t. l. sic in ius. i. rñsio. ibi volūtas sola t nuda ideoqz minus valida. h autem ad factum pcessit: t sic efficatior erat. R. magis enim et secundo scō ꝙ ex pēno legato. c. aurei debētur: t facit ad. l. ß. de leg. ij. hoc in pn. t. ß. d leg. iij. fideicō.

s Supra responsum est. s. neqz reliqua: neqz dominicas res neqz pēsiones videri legatas: vt. ſ. de le. l. non solum. §. pe. t. l. si qs ratiōes. t. l. aurelio. §. i. t. l. pcurator. t. l. aurelius. t. l. creditor. R. t. ß. de le. i. si seruus vetitus. item ad hoc. ß. de admi. tuto. l. quidam decedens. t. ß. e. l. denqz. §. interdum.

m Dari. s. idest t reddi. t dic de aliis dominicis negociis t non loculorū. cū id seruo legauerit. Ac.

n Concedi volo. s. hic oritur dubitatio ex consuetudine que sequitur. ac.

o Cōsuetudine. s. testatoris viuentis: ex qua sepissime voluntas et vltima exprimit vt. t. ß. de fundo instruc. t instrumento lega. l. cū de lanijs. §. ij. t. ß. de tritico lega. l. i. t. l. si qs. vinū. t. l. ex vsu. t. ß. de leg. iij. nūmus. t. l. cum quereretur. §. i. t de leg. i. si seruus plurium. §. fi. t. ß. de ānnis leg. si cu. t. ſ. de suppel. le. l. labeo. t. ſ. de adi. leg. cum alimenta in pan. Sz argu. contra. ß. de tritico le. cū certū. Itē no. ꝙ secus esset si hec consuetudo non esset: vt. ß. eo. l. Speculium. §. sicut. t insti. de leg. §. peculium. t. ß. de le. iij. qui concu. §. qui fundum.

Seruus Seruus qd testator iubet non debere scrutari: t sine inquisitiōe esse eis non videtur legare peculiū nec reliqua. Bar.

p Ita scripserat. s. grecum qd py. exponit quotquot dereliqui liberos zc. alias hic non est. sed exponitur. i. vt rationes non reddat.

q Item rationum dominicarum.

r Pensiones. s. apud se habeat.

De penu legata. Quid sit penus dic. vt. ſ. l. iij. l. pn. ac.

Xori sue Si legatum penale incipit a precedenti dispositione: ipm legatum est in pstatione non in petitione quo ad executionis effectum. t mora potest purgari vsqz ad litis cōtestationem vel diem a testatore statutū: sive legatū sit vnum. sive i annos singulos. hoc dicit. Diuiditur. Primo ponit thema. t. q. Secūdo respondet quando legatum est vnum. Tertio qñ legatū t pen sunt in annos singulos. Quarto qñ legatū est in annos singulos penus ē vna. Secunda ibi: t siquidē. Tertia ibi: ꝙ si i ānos. Quarta ibi: quid ergo vsqz ad fi. Bar.

d Uxori. s. eu talia frequenter legantur. ac.

e Aliqd. s. puta. x. corbes vini. ac.

f Nūmos. puta. x. aureos. sunt ergo duo legata. pmū penoris t purū. secūdū ꝯditionale: t forsan penale: vt. ſ. qñ di. le. ce. si penā. i pn. nec obstat i eo. ti. l. cū sine pfinitiōe i pn. qr vnū ē quo ad vnaz executionē. Si

Vbi.l.si penu nō dederis.z.dato.tūc vnū ē vt.d.l.si penū i fi.z.j.ō.ac.z ob.oblig.ōnū fer i ñlſz ar.3 j.ad.l.fal. l.j.§.ite.i.fi.§.vbi dic idē vt vtrobiqz.ſz dic ad h vt vna fiat exactio. Petat.ſ.et ſequenti legato nā p̄mo ſola penus erat legata. Nō per ſingulos.ſz certe z tūc idē:vt.j.dicit.z ſic facta eſt varietas non iuris diuerſitas.ac.

Dūtarat.ideſt nō in perpetuū:ē tñ i naturali z ciuili obligatione do- nec i mora non eſt heres vt.j.quādo dies le.ce.l. ſi penū.z ideo non petitur qz teſtator qui penū ap- poſuit penū peti noluerit.Item et quod hic di- ctū nō obſtat.j.ad.l.fal. l.j.§.ite.vt ibi plene.no. Conteſtet.ſ.ſic.j.d.v. ob.ita ſtipulatus.z.l.ſi iſalam.ac. Mente.ſ.vt qz voluit dari d fructib⁹ futuri an ni vnde tantū voluit dif ferri.vt.j.d.v.ob.inter- dum.vel expreſſe dixit ſ calēdis ianuarij nolo pe num dari.ac. Qd ſi ānos.ſ.ſcđi diuer ſum ſed ius idem.ac. Legata ſit.ſ.ſi nō pre ſtetur penus p ſingulos ānos decem. Si min⁹.ſ.ſi nō pre ſtetur penus.ac. Quid ergo ſi vna.ſ.vnica ſūma puta centū aureos ſi in ſingulis an- nis non p̄ſtet pen⁹ p ſin- gulos ānos relicta:z ita etiam nō p ſingulos.ſed ſemel tñ ſit legata.ac. Cohercenda.ſ.ablati- uo abſoluto.ac. Penu.z cōſumpta. vnos teſtator.ſ.ut [illegible] Item facit.j.e. [illegible] in principio.z iſti.de le.ſi quis ancillas.et [illegible] Qui penum. Eſculenta z hoc ulē [illegible] vſuz patriſfamili as z amicorū ipſi⁹ ideſt [illegible] legato penorū cōti- [illegible] ſpeciale vero le- gatum ad ipſius vſuz re [illegible] Et ſi arida pen⁹ legetur nulla vaſa ꝯpre hendit.liquida vo villia [illegible] vaſa comprehendit [illegible] legatum penorū et [illegible] z legatū vaſo- rum b d.Bar. Muti⁹ ſcribit.ſ.recte z ſufficienter.R.ac. Potuiqz.ſ.parata. [illegible] autem cauſa vendē [illegible] vt.j.codē.nam quod [illegible] z.ƺ.d leg.iij.cū [illegible] §.lana.nec cū me [illegible] vt.j.eo.l.nō oē. Scribit.ſ.ſcilz quint⁹ [illegible] determinans z [illegible] eū dicēs cōtine [illegible] Horum.ſ.rerum que [illegible] parate eſui vel po- [illegible] ipſius patriſfami.et

natus ē:q̄ritur an penus legata peti poſſit:an vo ſolūmodo ſit i p̄ſtatione.z ſi non p̄ſtetur: tūc q̄ritas petatur. Et ſiquidē ſemel penus ſit legata non p ſingulos ānos certo iuſ vtimur:vt z mar cellus lib.xxxviij.digeſtorū apd iulia.notat in p̄ſtatione eē dūta- xat penum:quantitatē vo peti poſſe.hēbit igitur hēs oblatio- nē tādiu,quādiu lis cum eo d pe cunia conteſtetur:niſi forte aliō tēpus vł mēte vł vbis teſtator ꝯſtituerit. Quod ſi in annos ſingulos penus legata ſit: p ſin gulos annos penus adhuc pote rit p̄ſtari:vł ſi min⁹ ſumme p ſin gulos annos petanſ. Quid ergo ſi vna ſumma legata ſit:z p mo pen⁹ non ſit p̄ſtita:vtr̄ tota ſumma dbeaſ: quaſi toto peno- ris legato tranſfuſo.an vo q̄ti- tas primi anni eſtimationis ſola ſit tranſlata:dubitari pōt. puto tamē ſic voluntatē ſequēdaz te- ſtatoris:ut tota ſūma illico poſt q̄z ceſſauit hēs daſ penū: vroꝛi p̄ſtetur: hēdis indeuotione coer cēda.

Vlpianus.

Penu certa cum vaſis certis legata z conſumpta: nec va ſa qdē cedunt legato exēplo pe culij.

Vlpianus.

Qui penū legat qd legato complectatur teſtator vi- deam⁹.Et qntus muti⁹ ſcribit. li.ij.iuris ciuilis:penu legata cō tineri que eſui potuiqz ſunt. Idē ſabi.li.xx.digeſtorū ad vitelliū ſcribit.Que har inqt patriſfa.vroꝛis liberoꝛūqz eius vł familie(q̄ circa eos eē ſolet) itē iumentoꝛ q̄ dominici vſus cā parata ſunt. Sz ariſto no tat et q̄ eſui potuiqz nō ſunt cō- tineri legato:vtputa ea in qb⁹ eē ſolem⁹ oleū forte gar̄.amur ca.mel.ceteraqz is ſilia. Pla ne inqt ſi pen⁹ eſculēta leget.La- beo.li.viij.poſterioꝛū ſcribit ni- hil eoꝛ cedē:qꝛ non h eē.ſz p ea ſolem⁹.Trebati⁹ in melle cōtra ſcribit.Merito qꝛ mel eē ſole- mus.ſz proculus omnia hec ꝯti neri recte ſcribit: niſi contraria mēs teſtatoris appareat. Eſ culēta vtr̄ ea q̄ eē:an z ea p que eē ſolem⁹:legauerit: z ea quo- qz legato contineri credēduz ē: niſi contraria mēs patriſfamili as doceaſ.Mella certe ſemp eſ

ſui z potui vroꝛis:z ſic ſequentia:z pro hoc inſtitu.de vſu.z ha.§.ſi cui.z j.e.l.§.ſed qd diximus.

q Sed ariſto notat.nō tñ per oīa bene.Ac.

r In quibus.ſ.cum quibus.Ac.

s Eſſe.ſ.comedere.

culēte penū cedē.Lacertas q̄z cum muria ſua contineri nec la- beo negauit. Poculēta penū legata ea q̄ vini loco p̄ſfamilias habuit continebuntur.ſupraſcri pta vo non ꝯtinebunſ. Pe- noꝛi acetū quoqz cedē nemo du bitat,niſi extinguēdi ignis cauſa fuerit paratū.Tūc.n.eſui potui- qz non ſunt. Et ita offilius.li.xv actionū ſcribit.ſz q dixim⁹ vſus ſui cā paratū:ſic accipiēduz erit: z amicoꝛ ei⁹ z cliētū z vniuer ſo- rū quos circa ſe hz.Non ēt ei⁹ familie:quam neqz circa ſe neqz circa ſuos hz,puta ſi q ſunt in vil lis d̄putati:quos qnt⁹ muti⁹ ſic diffiniebat ut eoꝛū cibaria conti neri putet.q opus non facerēt: ſz materiā p̄buit ſeruitio notā- dum z textoꝛ z teſtricuz cibaria diceret contineri. Sed muti⁹ eos voluit ſignificare q circa pa trēfamilias ſūt. Simili mo do z iumētoꝛ cibaria penu con tineri.ſz eoꝛ iumētoꝛum q̄ uſib⁹ ipſi⁹ amicoꝛ dſeruiunt. Cete rū ſi qua iuncta agris dſeruiebāt uł locabātur.legato non cedē ci- baria eoꝛ.Siue aūt frumētū: ſi ue qd leguminis in cella penna- ria habuit penoꝛe legato cōtine bit. Sz an hordeū ſiue fami- lie ſiue iumētoꝛ gr̄a paratū ꝯti neaſ:q̄ritur.Et offili⁹ ſcribit con tineri.li.xvi.actionū. Ligna z carbones z cetera p q̄ pen⁹ cō ficereſ an penoꝛe legato ꝯtineā- tur q̄riſ.Et qnt⁹ muti⁹ z offilius negauerunt.nō magis q̄z mole inquit ꝯtineſ.Idē z thus z ce ras ꝯtineri negauerūt.Sz rutili us z ligna z carbōes q̄ nō uēdēdi cā parata ſunt ꝯtineri ait.Serr⁹ aūt cecili⁹:z thus z cereos in do meſticū uſum paratos ꝯtineri le gato ſcribit. Serui⁹ apd me lā z unguētū z chartas ep̄lares penoꝛis eē ſcribit.z ē vbis. hec oīa,odores q̄z ꝯtineri.Sz z char tas ad ratiūculas z ad logariuz pataras ꝯtineri. Vaſa q̄z pe nuaria qn ꝯtieanſ nulla dubita- tio ē.Ariſto āt ſcribit dolia ñ ꝯti neri.Et ē uex ſm illā diſtinctio- nem quam ſupra fecimus in uio, nec frumti nec leguminū thece: uel arcule forte:uel ſportule la- gule vel ſi qua alia ſunt que hoꝛ rei penuarij uel celle penuarie inſtruēdi gr̄a habentur non cō-

t Varum.ſ.genera falſamen ti.facit ergo differentiam ab i ſto iter q z cū quo.z i quo.j. ēt reprehenditur.

v Non hec eſſe.ſ.comedere ac.ſed per ea z.c.qꝛ cū eis me lius appetimus.ac.

x Contra ſcribit.z bene.

y Sz.pcul⁹.ſ.reprobata ſnīa ariſtonis z labeonis.ac.

z Contineri.ſ.penu legata.

z Eſculēta.ſ.huiſca mellis z.c.

ꝯ Eſſe.ſ.comedere.

ꝝ Legauerit.ſ.ſub.q̄riſ.z.j. rū.z ea z.c.ſ.p que ſolem⁹ ede re.Ac.

a Ea.ſ.nuncius reſpondet.

b Penu.ſ.vt dixit trebati⁹.

c Lacertas.ſ.briſcas melis.

d Cōtineri.ſ.eſculenta pēu legata.ac.

e Poculēta.ſ.ſupraſcripta: vero.ſ.que ſolemus eſſe vł p q̄ eſſe ſolemus que cōnumera ta ſunt ſuperiori.§.h.ac.

f Penoꝛi non fuit.ſ.ſed in- ſtrumentum domus ē: vt.ƺ. de fūdo inſtruc.q̄ſitū.§.ſi do mus.ac.

g Sed quod diximus.ſ.ƺ.eo. circa prin.ac.

h Circa ſe hz.ſ.vt inſti.d vſu z ha.§.ſi cui.ac.

i Et cōmu.ſ.etiā in villis poſitorum.

k Cōtineri.ſ.in penu legata.

l Non facerent.ſ.in villis vel agris.ac.

m Prebuit.ſ.ſcilicet quint⁹ mutius.

n Diceret.ſ.ſuus.ac.

o Contineri.ſ.penu legata.

p Significare.ſ.cum dixit qui opus in villis nō facerent.

q Patrēfami.ſ.ut quo i nu mero contineatur: z q in villis non tñ operis cauſa ſunt. vt ƺ.de leg.iij.l.ſuis verbis.

r Siue aūt.ſ.contineri naz z hec per medium eſui potuiqz parantur.ſecur.

s Per que pen⁹.ſ.ſ.ſuanda ſed melius dixiſſet propter q̄ aut p qbus.Ac.

t Seruius.ſ.unguētū vulga re eſt nomen medicine:nec cā vtēdi pata:vt.j.l.j.pr.§.ſicut z.j.l.non omne.ac.

v Et ad logariū.ſ.rōcinari um:a logos qd eſt ſermo.ƺ.d admi.tu.quidam.ac.

x Vaſa quoqz.ſ.penuaria.ſ.ſi ne qbus penus nō poteſt ſta re:vt in fine huius legis.z.j. l.prima.

y Ariſto.ſ.ſupra fecim⁹ i vino vbi parua z vilia vaſa dixi- mus contineri vino legato.ſ. amphore z cadi:vt.ƺ.de vi. ac.l.iij.§.i.z.l.vinu.z.l.vio. z ide hic in penu ligaa.ſed in anda etiam uilia non debent tur:vt ſubijcit.ac.

z Inſtruendi.ſ.in his enī va ſis ſeruantur fruct⁹ ad qd.ƺ. de fundo inſtru.l.inſtrumen-

tinebunt. sed ea sola ↄtinentur: sine quibus penus haberi nō recte potest. Paulus.

Nam qđ liquide materie sit. quia p se eē nō pōt: rapit secū in accessiōis locū id sine quo esse nō potest. Uasa aūt accessio legate pen⁹ nō legata sunt. ¶ Deniqȝ penu cōsumpta vasa non ðbētur. Sȝ ⁊ si pen⁹ cū vasis specialiter sit legata vasa nō debebūt, vł ↄsumpta penu vł adempta.

¶ Si cui q̄ i pro͛ptuaria sint legata fuerint non oīs penus legata est. ¶ Itē si quis solitus fruct⁹ suos vēdere penū legauit: nō oia que ⁊ pro cōmercij causa habuerit legasse vr̄. sed ea sola que i penu sibi separabat. Qđ si ꝑmiscue vti solebat, tūc quātū ad ānuū vsum ei sufficeret familieqȝ eius ceterorūqȝ q circa eū sūt legato cedet. Qđ fere iquit Sabin⁹ euenit in personis mercatorum: aut quotiēs cella ē olei ⁊ vini que venire solebant i hēditate relicta. Nomē aūt pen⁹ mihi traditū ē oib⁹ generib⁹ dem.

¶ Si ita legeť pen⁹ q̄ rome sit. Utrū pen⁹ que ē itra continētia legata videatur. An ħo sola q̄ itra murū ē. Et q̄dem vrbes fere oēs muroten⁹ finiri, romā ↄtinētib⁹: ⁊ vrbē romā eq̄ ↄtinētib⁹. Qđ si vrbana pen⁹ sit legata: oē qđ vbiqȝ est. legatum uideri labeo ait: ēt si i uilla sit urbico usui ðstinata. sicuti urbica ministeria dicim⁹: ⁊ que ex urbē nobis ministrare cōsueuerunt. Si antē ex urbem rome trāsit. Sȝ ⁊ si in ortis sit urbi iūctis idē erit dicēdum.

¶ Si cui pen⁹ legata sit ꝑter uinum: oīa pen⁹ legata uideť excepto uino. ¶ Sȝ si ita sit scriptū. Omnē penū ꝑter uinū qđ rome erit. sola pen⁹ q̄ rome est legata uideť. ⁊ ita pōponi⁹, lib. vi. ad sabinū scribit. Paulus.

Non oē qđ bibiť i penu habeť: alioqn necesse ēut oīa medicamēta que biberenť contineātur. Itaqȝ ea demū penoris eē q̄ alendi causa bibūtur. Quo i numero antidotū nō ē. Et sane ħe cassi⁹ sensit. Sed q͛ q̄dā negauerunt piper, ⁊ ligusticū, ⁊ carreū ⁊ ciasser, ⁊ cetera hmōi i penu nō esse improbatum ē. Idē.

Instrumētum pistrini. item uniuersa uasa coccinatoria

in penu non continentur.

Scevola.

Penum meam omnē ad matrē libertosqȝ meos q cuȝ matre sunt ptinere nolo. quero si tutores pupilli eā solūmō penū ðberi que in cenaculo esse dicerent. sint aūt ⁊ i horreis āpbore: an he quoqȝ deberenť: rn̄di qcq̄d penoris usus causa ubicūqȝ habuisset: deberi.

¶ De supellectili legata.

Pomponius.

Supellex est domesticum patrisfamilias instrumētum. qđ neqȝ argento auroue facto uel uesti annumeretur. Paulus.

Idest res mobiles non animalia. Florenti.

Supellectili legata hec ↄtinentur mense. trapezephora. ⁊ delphica. subsellia. scamna. lecti ēt inargentati. culcitra. imperialia uasa: ⁊ oralia in panalio sa: uasa aq̄ria peluis: aquiminaria. candelabra. lucerna ⁊ trulla. Itē uasa enea vulgaria: idest q̄ non, ꝑprio essent loco attributa preterea caspe ⁊ armaria. Sȝ sunt q putāt recte caspas ⁊ armaria: si librorū aut uestium: aut armorū gratia parata sint non esse in suppellectili: q2 nec q̄deȝ ipse res q̄b⁹ attribute essent supellectilis istrumēto cederēt. ¶ Uitrea escaria ⁊ potoria in supellectili sunt sicut fictilia. nec solum vulgaria: sed etiam que in ꝑcio magna sunt. Naȝ ⁊ peluēs argēteas: ⁊ mēsas ⁊ lectos inargentatos uł inauratos atqȝ gēmatos in supellectili esse nō dubitať usqȝ adeo: ut idem iuris sit: ⁊ si tota argētea uł aurea sint. ¶ De murrinis ⁊ cristallis dubitari ꝑt: an ðbeant ānumerari supellectili pp eximiuȝ usuȝ ⁊ preciū. Sȝ ⁊ de his idē dicēdū est. ¶ Nec interest cuius materie sūt res q̄ sūt in supellectili. Sȝ craterē argenteum hodie pp usum nō esse i supellectili: nec ullum uas argenteum ſm seculi seueritateȝ non dum admittētis supellectilē argenteam. Hodie propter usum imperatorum: si in argento relatum candelabrum sit argenteuȝ argenti esse uideť ⁊ error ius facit. Idem.

[Glossa]

Pta. §. conseruandi. ⁊c.
a ¶ Nam qđ sic. ff. de aqua. plu. ar. sed interdum. ⁊c.
b ¶ Deniqȝ. non debetur: vt. ⁊. ff. e. l. ij. cum concor. ⁊c.
c ¶ Uel adempta. sic. ff. e. l. ij. ⁊ de fundo instruc. l. si cui. ⁊. ff. ti. j. l. i. ⁊. ij. ⁊c.
d ¶ Si cui que in prōptuarijs. i. prōptu: vt quotidie vtatur: ⁊ sic alia nō videntur legata vel dic in prōptu. i. cellario: ⁊ sic illa q̄ ē ex cellarium non videť legata. ⁊c.
e ¶ Item separabat. facit. ff. de le. iij. cuȝ quereretur. §. lana. ⁊ de vsufru. leg. l. generali. §. vxori. ⁊c.
f ¶ Nomē. oībus generib⁹. nā hic pen⁹ ⁊ h pen⁹ ⁊ hoc pen⁹ huius teste p̄sciano. vel dic oīs generis res ↄtineť in penu si mō apta sint esui ⁊ potui.
¶ Si ita. Urbis seu ciuitatis appellatio muris finiť. roma perusiū ⁊ similia cōtinentib⁹ edificijs. ⁊ hec adiectō vrbana magis q̄litatē q̄ locum significat. h. d. bar.
g ¶ Cōtinētibus edificijs: vt. j. ð v. sig. l. ij. ⁊ sa. j. ti. i. quē admodū. ⁊. ff. de le. i. huius. §. legatuȝ. ⁊. ff. de le. iij. fun⁹. vrbanis. ⁊. l. cuiqȝ. ⁊. l. q̄ro. ⁊ ff. de fun. instru. cū q̄dam. l. q̄situm. §. si quis. ⁊. l. cū delationis. §. sabinus. ⁊. l. seie. §. pamphile. ⁊. l. ꝓdia. i pn̄n.
h ¶ Qđ si vbiqȝ. idē ergo dico ⁊ si legauit eaȝ q̄ rome sit s. vt videať legare omnem.
¶ Si cui penus. Iste est nota. ⁊ singularis. §. hēs. q̄ h q͛ relatiuū quis ⁊ q refeŕ ad gen⁹ ⁊ ad spēm exceptā. Uel potes dicere q͛ i dubio relatiuū refertur magis ad gens legatū q̄ ad speȝ exceptā. s. ut referatur magis ad penuȝ q̄ vinum. h. d. Bar.
i ¶ Sola pen⁹. i. ambiguus. n. qđ minus ē vł legaŕ: vt. j. de re. iur. l. semp i obscuris. ar. ff. in eo. ti. l. in testamētis. nā relatiuum qđ: pōt referri ad vinū ⁊ ad penū cuȝ sit neutri generis: vt. ff. §. nomē. Item nota p̄cedentia restringi p sequentia: vt. ff. de le. ij. q̄situ. §. i. ibi eadē est ⁊c. sic ecōtra. ff. de tritico le. l. fi. §. fi. ⁊ ð le. iij. liberos. §. i. ⁊ fa. j. de aur. ⁊ ar. le. l. plaucius. ⁊c.
k Non omne. antidotum. quoddā medicamentū est: vt. ff. de ꝯtrahen. emp. qđ se pe. §. venen. ⁊c.
l ¶ Improbatū. q2 h ⁊ p h edimus. igiť i penu ↄtineri videtur: vt. e. l. iij. circa ꝑn.
m Instrm. cocinatoria. i. ðputata ad coquēduȝ vt. j. de aur. ⁊ ar. le. l. ⁊ si non sint. §. si cui. ⁊ ð alijs vasis dic vt. ff. e. l. iij. §. vasa.
n Penuȝ populi. filij testatoris. ⁊c.
o ¶ Amphore. i. vasa de q̄b⁹ dic vt. ff. e. l. iij. §. vasa. ⁊c.
p ¶ Habuisset. s. testator. ⁊c.
q ¶ De supellectili legata.
r Supellex. p̄trisfamilias nō filij. vt. ff. ð fun. istru. l. q̄situm. §. supellex. ⁊. §. sed fundus. ⁊c.
s ¶ Auro. auri numero continetur qđ p̄trfamilias hȝ ⁊ reponit liter aurea vel vt thesaurum ⁊ sic ð alijs. nō q̄ qđ in iumētis als uictarijs vel zonis ē auri nūero ↄtineť: vt. j. ð au. ⁊ ar. le. l. ⁊ si non sint i pn. ⁊. §. i. ⁊. l. scribit. ⁊. j. e. l. iij. §. vitrea.
t ¶ Annumereť. s. p̄fesa. ⁊ sub. nec qđ penu. vel ornamētis vel uestis nec alij etiam vsuȝ vel spēi alteri. vt. j. e. l. labeo. sed tūc ē cōtra hunc. l. C. de adim. tu. l. lex q̄. §. ancia. sȝ ī ꝓpne dicit ceter s supellectilia. vel ibi nō erant i thesauro: sed vsui. ⁊ cōcorna legem sequen. cuȝ sim. ⁊c.
v Supellectili. vitrea. vasa. facit. j. de aur. ⁊ ar. le. l. cū aur. §. fi. ⁊. l. ⁊ si non sint.
x ¶ De murrinis. cristallis. q2 magna ag tñ vtuť.
y ¶ Et pelu. s. magnum.
z ¶ Nō esse i supellectili. ꝯ. ff. e. l. §. vitrea. sol. distingue tp̄a ⁊ cōcor. scrip. q2 hic de tp̄e an̄ hanc. l. ibi de futuro: vt. ⁊. j. l. p̄xima.
⁊ ¶ Seueritatem. i. vsuȝ qui est seuerus ⁊ rigidus ⁊ cōtra sanctoem legatorum: q2 legata supellectili non cederent argentea. ⁊c.
ꝯ ¶ Usuȝ imperatorū. vtebantur imperatores: vt si vas argēteum relatū. i. annumeratum tunc numero argenti non supellectilis contineť: vt. ff. e. l. i. ⁊ hergo si numero non est argenti: contineť appellatione supellectilis. ⁊ sic error principis facit ius: ut supellectilis appellatione ↄtineatur argenti qđ tñ est uerum ſm qđ dr̄. j. e. l. labeo vt sic legata supellectili cādelabrum argenteū cedat. Sȝ quō solius principis error facit ius. rn̄. q2 ⁊ alij debent sequi qđ ipse facit. ar. C. de epi. au. l. iij. ⁊ sic cōis error h facit ius. sic ⁊. ff. de offi. preto. l. barbari⁹. Item quō p̄nceps errat in iure cuȝ oia sint i eius pectore: ut. C. ð testame. l. omnium. ⁊ ab eo nascunť. vt C. uñ vi. l. meminerint. rn̄. non est verisile eum errare. pōt tñ. ⁊ facit. j. ad treb. l. seruo inuito. §. cū pretori. sȝ ar. cōtra. ff. de le. ⁊ se. cō. l. qđ non rōe. ⁊ de vsuca. l. vbi lex. ⁊. ff. de iuris. om. iu. l. si p errorē. ⁊. j. ð auro ⁊ argento legato. l. ornamētorum. ⁊c.

...instru. rbede. i. rote plaustri forte: vt insti. de rerum diui. §. fina li. Accursius.

De trapetis. queri potest. Sed accipe quibus. s. trapetis subsellia ꝛc. ꝛ sic nota trapeta esse i supellectilibus quibus i domo vtimur nō in rure: vt subiect de trapetis ꝛc. ac.

supellectili vero numero constat non contineri. vt. ff. e. l. i. a30. nisi probet testatorem contra sensisse: vt. ff. e. l. proxi. b. ac.

r Penulas. vilis vestis sed toga longa ꝛ preciosa. ac.

s Ea quoqꝫ. s. omnia. sed argentum escarium contineri poterit si id testatorem sensisse constiterit: vt. ff. l. proxi. ꝛ. §. diximus. D.

Instrumenti significatione rhede ꝛ sedularia supellectili annumerari solent.

Idem.

De trapetia queri pōt subsellia ꝛ cathedraria quibus insterni solent vtrum in veste sint sicut stragula: an in supellectili sicut toralia quę propter stragulorum nō sunt: ꝛ hoc magis placuit ea supellectili contineri. De trapetia aūt vt linteis quibus instruuntur vehicula dubitari potest an sint in supellectili. Sed dicēdum ē potius instrumenti viatorij ea eē sicut pelles quibus inuoluūtur vestimenta. lora quoqꝫ quibus he pelles constringi solent.

Alphe.

Supellectilis eas eē res puto quę ad vsum cōmunem patrisfamilias parate eēnt: que nomen sui generis separatim nō haberent. q̄re sed artificij genus aliquod ptinerent. neqꝫ ad cōmunem vsum pr̄isfamilias accomodate essent supellectilia non eē sed nec pugillares ꝛ codices in supellectili sunt.

Celsus.

Labeo ait originem fuisse supellectilis ꝙ olim his qui in legationem pficiscerent locari solent que in supellectili vsui forent. Tubero h modo demōstrare supellectilē tēptat instrm quoddam pr̄isfamilias: rerum ad quotidianum vsum paratarum: ꝙ in aliā speciem non caderet. vt verbi grā. penum argētum. vestem ornamenta. instrumenta agri aut domus: nec mirum est ꝛ moribus ciuitatis ꝛ vsu rerum appellationem eius mutatā esse. Nam fictilia aut lignea aut vitrea: aut erea deniqꝫ supellectili vtebātur. Nunc ex ebore aut testudine atqꝫ argento iā ex auro ēt atqꝫ gemmis supellectili vtūtur. Quare spēm potius rerum q̄z materiā intueri opꝫ. Sed de his quidē de quibus dubitari pōt supellectilis potius an argēti sn vestis sit. Seruius fatetur sententiā eius qui legauerat aspici oportere in quam rationem eā solitus sit referre. Uerum si ea de quibus non dubitaret quin in alieno genere eēnt: vtputa escarium argenteū: aut penulas ꝛ togas supellectili quis ascribere solitus sit: non ideirco estimare oporteᵗ supellectili legata ea quoqꝫ contineri. Non enim ex opinionibus singulorum: sed ex cōmuni vsu nomina exaudiri dēbere. Idem tubero parum sibi liquere ait. nam quorum sunt nomina inuenta: nisi ut demonstrarent voluntatem dicētis: Et quidem non arbitror quēq̄z dicere quod non sentit ubi maxime nomine usus sit quo id appellatur solet: nam ꝛ vocis ministerio utimur. Ceterum nemo estimādus est dixisse quod non mente agitauerit. Sed etiam magnopere me tuberonis ꝛ ratio ꝛ auctoritas mouet. non tamē a seruio dissentio: non uideri quem q̄z dixisse cuius non suo nomine usus sit. nam et si prior atqꝫ potentior est mens q̄z uox dicentis: tamen nemo sine uoce dixisse estimatur: nisi forte ꝛ eos qui loqui non possunt conatu ipso et sono quodam et inarticulata uoce dicere existimamus.

Idem.

Cum quidam uxori sue ita legauerat domum cū iure

b Instru. rbede. i. rote plaustri forte: vt insti. de rerum diui. §. fina li. Accursius.

c Subsellia. quibus vestiuntur pateriam.

d Sicut pelles. s. nō sūt in supellectili. ꝛ facit. ff. de auro ꝛ ar. leg. l. ornamento in pri. ac.

e Supellectili. Quem ff. e. ꝛ. ff. l. pri. §. i. de quotidianis. ac.

f Ad usum communē. s. quotidianum.

g Sui generis. hoc dic ff. l. pri. §. a. ac.

h Pugillares. de cera in quo scribebantur nomina debitorum: vt. ff. cō. modati. l. in cōmodato. §. agitur.

Labeo. Instrumenta domestica ad vsū patrisfamilias deputata supellectilis legatum comprehendit ex ppria significatione vocabuli. ꝛ ea que possūt ex diuersis generibus cōtineri ex vsu testantis complectūtur legato. sed i his que constat aliam speciem cōtinere testantis vsus nō inspicitur hoc dicit. Diuide hanc legem. Pōit enim primo quid sit supellex sm labeonem. Secundo quid sit supellex sm tuberonem. Tertio ponit dictum seruij i his que possunt diuersis generibus cōtineri. Quarto ponit dictum tuberonis contradicētis seruio in vno membro sui dicti. Quinto ponit dictum iurisconsulti auctoris huius legis in quo tubero reprehenditur: ꝛ dicto seruij stat. Secunda ibi: Tubero. Tertia ibi: sed de his. Quarta ibi: idem tubero. Quinta ibi: sed etiam magno. Bar.

i Labeo ait. tubero. v. g. gratia penum. q. d. penum: que sequuntur cadunt in speciem certam: ꝛ sic non sunt in supellectili: licet sint in vsu quotidiano: cum ergo omnia esculenta et poculenta sint in penu: vt. ff. ti. i. l. in pen. similiter ꝛ ea que continent nomina. eorum que h sequuntur vt. ff. e. l. i. ꝛ. ff. l. proxi. ac.

k Nec mirum. tacite obiectioni rū. ac.

l Mutatam. si constat ab eo quod ab initio fuit vnde versus. Multa renascētur que iam cecidere: cadentqꝫ. Que nunc sunt i honore vocabula si volet vsus. Quoniam penes arbitrium vsus est ꝛ norma loquendi. ꝛ facit. supra de legibus ꝛ senatusconsul. l. de quibus in fine. Accursius.

m Nunc sequenti tempore. ac.

n Utuntur. vt ꝛ. ff. e. l. iij. §. vitrea. ꝛ. §. fi.

o Sed de his. dubitari. s. tali dubitatione nō ex generis qualitate tantum de quo queritur: sed et eius vsu pendente. R. puta de escario. ut ff. de auro ꝛ argento legata. l. ꝛ si non sint. §. si cui escarium. R.

p Ea argenti. q̄ argenti nomero sunt. dic. vt ꝛ. ff. de aur. ꝛ ar. leg. l. quintus. §. pe. ꝛ. §. fi. ꝛ. l. ꝛ si non sint. in pn. ꝛ. §. i. ꝛ. §. ij. ac.

q Utputa escarium. de hoc dubitari potest an argenti numero sit vel non. ff. de auro ꝛ argē. le. l. ꝛ si nō sint. §. lectum. ꝛ. §. si cui escarium.

t Ex cōmuni vsu. s. proprio aut figurato. nam ꝛ figuratiua significatio communis est ꝛ sic vsitata potest appellari. Item nota. hic ꝙ si per appellatiuum nomen testator aliud significare voluit siquidem diminuere voluit significationem verbi testator: vt si plura significabat ꝛ pauciora voluit significari: stabitur testatoris voluntati: vt. ff. de fundo instruc. ꝛ instru. le. l. cū delamonis. §. asinam. ꝛ. §. quidam cum. ꝛ. ff. de auro ꝛ argēto legato. quintus. §. item argento. ꝛ. ff. eo. legata sm. R. quandoqꝫ tamen secus reperio: ut. ff. de usufr. leg. si alij. licet. R. aliter ibi dixerit: ut ibi nota. Si vo voluerit augere significationem: sentio cum seruio reprobata sentētia tuberonis: vt siquidem voluit augere per ea de quibus dubitari potest an sit in alio genere: vel que eisdem verbis prima facie contineri videntur ꝛ tunc stabitur eius voluntati. Si uero certū est ea in alio genere esse non ideo augebit legatum: vt hic ꝛ superiori respon. ꝛ. ff. de auro ꝛ argento legato. pediculis. §. ij. Sed qn non diminuere uel augere sicut dictum est significationē testator uoluit: sed appellatiuum nomen incongruens est de quo sensit expressit: sed cōgruens alij. siquidem omnino est extranea ꝛ remota significatio apposita ab eo qd uoluit: ut si sensit d auro ꝛ dixit d lapide: nihil omnino debet: ut. ff. de le. i. l. iiij. an si. i. nisi. Si vo sententia potest aptari quoquo modo quod sepe per consuetudinem apparet. per unicam essentiam ꝛ materiam: secus est quod dic: ut. ff. d le. iij. nō aliter. sic ergo. ad ea que super hac. l. dicuntur. facit. ff. de auro ꝛ argento le. l. pediculis. §. i. ꝛ. §. ij. ꝛ. l. quintus mutius per totum. ꝛ. ff. de le. ꝛ se. con. de quibus. §. fi. ueterata. ꝛ. ff. de le. iij. nummis. ꝛ. l. ille. §. i. ꝛ. ff. de regulis iuris. l. in stipulationibus sed argu. cōtra. ff. de lega. i. l. si qs in principio. Item contra. ff. ti. ij. l. inter uestem. sol. ibi. ac.

v Opinionibus. nota. sic. ff. de acquiren. here. cum quidam. §. quod dicitur. in medio legis. D.

x Idem. vsqꝫ huc seruius: nunc tubero incipit. ꝛ dic tubero ait non sibi liquere. i. manifestum esse. ꝛ sic nec placere idē. s. qd seruio. nā quorsum idest quare sint nomina inuenta ꝛ sunt verba tuberonis per celsum h relata. ac.

y Ubi maxime. ide ergo si noie nō congruo sm tuberonē. ac.

z Agitauerit. ex his oībus licet perperam inferre volebat tubero q̄z quolibet verbo diceret quicquid vellet. ac.

ꝛ Sed etiam. me. celsum auctorem huius legis. ac.

ꝯ Suo nomine. proprio vel quod vice ppij nominis fungit: vt. ff. si cer. pe. l. certū. ꝛ facit. ff. de rebus dubijs. l. iij. ꝛ de mano. testa. l. q habebat. ꝛ l. stichus. immo. ꝛ. ff. de here. insti. quotiens. ac.

ꝑ Dicentis. sic. ff. de le. iij. l. non aliter. ꝛ. l. i. §. cum. ꝛ. l. qsquis in si. arg. contra. ff. de vsufruc. l. si alij.

ꝗ Existimamus. fac. C. de fideico. li. l. ꝛ in epistola. ꝛ. ff. de lega. ij. l. cum

proponebatur. ꝛ ff. de le. iij. l. nutu.
¶ Cum quidam Argentum escariū ꝛ potoriū i appellatione supellectilis non continetur: nisi ex vsu patrisfa. illud significet. h. d. Bar.
a ¶ Iure suo. i. seruitute ei ab ea debita. Idē tamē si hoc nō dixisset: vt. ff. de seruitu. rusticoꝝ prediorum. l. via. §. quecunq3. ac.
b ¶ Escale. quod dicitur escariū argentū dicit. ff. de auro ꝛ argen. le. l. ꝛ si nō sint. §. si cui. ꝛ l. pediculis. §. argēto.
c ¶ Argentum. sine omni dubio. R.
d ¶ Escale. de quo potest dubitari: an alio genere contineatur: vt. ff. de auro ꝛ ar. le. pediculis. §. i. sed in supellectili constat non cōtineri: ut hic. ꝛ ff. e. labeo. §. verum si ea. nisi hoc testator senserit: vt. ff. statim subiicit. ac.
e ¶ Non deberi. qr prius gñali noīe posito. s. instrumento deīde supposuit spāle nomē. s. supellectili. ꝛ ideo restrīgit precedentia omnia: vt. ff. de le. iij. heres. §. vxori. sed ar. contra. ff. ti. i. l. filio. §. fi. ac.
f ¶ Legata enumerentur. a testatore. ac.
g ¶ Fuerint. ex certa scientia non per imperitiaz. ꝛ dic ut no. ff. de fundo istru. l. qsitū. §. pe. ꝛ §. fi. ꝛ fa. ff. e. ti. l. cū delanionis. §. cui etiaz qdā. ꝛ l. scie in prin. ꝛ ff. ti. i. verba. ꝛ l. alimenta. §. basilice. ꝛ l. fictibus. in prin. ꝛ ar. ff. d indi. l. cum pretor. ac.
h ¶ Nam ꝛ argenteos. etas. ff. e. labeo. circa pn. ꝛ l. iij. §. fi. accur.
i ¶ Cuz vlyxes. hic vlyxes cū diu fuisset absens. ꝛ per lras ab vxore sua. s. penolope redargueret fecit lectū in truncis ligni quod nec cōburi: nec putrefieri poterat: ꝛ ornauit auro ꝛ argento: et misit vxori vt esset signum viri viuentis. ꝛ facit. ff. de contraben. emp. ab eo. §. mensam. ac.
k ¶ Supellectili. voluntate: qr iam presumebatur nolle liberare: vt ꝛ. ff. de le. iij. l. ante pe. in pri. Item no. q ex vsu testatoris voluntas colligit. fic. ff. de vino ꝛ ole. lega. l. ex vsu. ꝛ ff. ti. i. l. cum alimēta. i prin. sed ar. cōtra. ff. l. pr. ac.
l ¶ Qui vestem. expense. i. cū expediret ꝛ supellectilem nominabat hec omnia ꝛ vtebatur in supellectili. accur.
m ¶ Contineri. qm certuz genus hz vestis: vt. ff. l. i. ꝛ l. labeo. §. verū si ea. ꝛ dic vt ibi plene notaui. ac.
n ¶ Vasa. vsus. necessarij. ꝛ facit. ff. de fur. l. vt pomum. ac.
o ¶ Quemadmodū. si loco: vt ꝛ. ff. d leg. iij. seruis vrbanis. in prin. ꝛ. l. cuz que reretur in prin. ꝛ. ff. de vbo. si gni. l. vrbana. ꝛ C. d prediis mi. l. si predium. ac.

suo ꝛ omni instrumento ꝛ supellectili. Querebatur an videret argentum escale ꝛ potoriū legato contineri: respondi siquidem in supellectili argentū est dberi. Escale autem uel potoriū argētum non deberi: nisi hoc quoq3 testatorem sensisse legatari docea t. ¶ Paulus.

Legata supellectili cum species ex abundanti per iperitiam enumerentur: generali legato non derogatur. Si tamē species certi numeri demonstrate fuerint modus generi datus in his speciebus itelligitur. Idē seruabitur instructo predio legato: si quedam species numerum certum acceperint. ¶ Supellectilis mensas esse cuiuscūq3 materie: scilicet: vel argenteas vel argento inclusas placet. ¶ Nā ꝛ argenteos lectos. Item argentea candelabra supellectili cedere posterior etas recepit: cū vlyxes ex auro ꝛ argento lectum vinētis arboris truncis edificatuz ornasset: quem penolope recognoscendi viri signum accepit: vt voluit homer. ¶ Supellectili sua omni legata acceptuz argentum pignori non continebitur: quia supellectilem suam legauit: vtiq3 si non in vsu creditoris id argentuz uoluntate debitoris fuit: sed repositum propter contractus fidem ac restituende rei vinculum.

¶ Labeo.

Qui vestem oēm ꝛ res plurium generum supellectilis expense ferre solit erat. Is vxori supellectilem legauerat recte negabant vestez legato cessurā. Labeo Offilius ꝛ cassellius: quia non posset uideri vestis appellatione supellectilem contineri.

¶ Idem.

Uasa enea salientis aque posita. Itē si quid aliō magis deliciaruz q̄ʒ vsus cā paratum esset nō esse supellectilis. Labeo ꝛ Trebatius putāt: Murrea aūt uasa ꝛ vitrea que ad usuz edendi ꝛ bibendi cā parata essent: in supellectili dicunt eē. ¶ Labeo.

continetur vt ibi. aliud si fundus vt h. ꝛ est rō: vt ibi notatur.
¶ De alimentis ꝛ cibariis legatis. Dictum est. ff. de legatis i genere. Item in specie a titulo de annuis legatis. vsq3 huc. scilicet quia circa legata alimentorum occurrunt dubia: ideo ponitur hec Rubrica. Bartolus.

Quemadmodū urbanus seruus ꝛ rusticus distinguitur non loco sed genere usus: ita ut urbana pen ꝛ supellex ad usum urbanum non ad locum urbanum aut peregrinum dirigenda est. Multūq3 interest utrū pen ꝛ supellex ea que in urbe sit tam vrbana legetur, uel promittatur.

¶ Modestinus.

Nunq̄ʒ ex eo q supellectiles legauit mulieri marit testamento: habitationem i qua supellex fuit legasse ui. Quaz cōtra defuncti uolūtatē habitationem sibi mulierem uendicare procul dubio est. ¶ Alifrat.

Fundo legato īstrumentuz eius nō aliter legato cedit, nisi specialiter id expressit. Naz etiam domo legata: neq3 instrumentum eius: neq3 supellex aliter legato cedit, q̄ʒ si ipsa3 ad usuz nominatim expressum a testatore fuerit.

¶ Incipit liber. xxxiiij. digestorum ꝛ decimis huius.

¶ De alimentis ꝛ cibarijs legatis.

¶ Ulpianus.

Si alimenta fuerit legata, dici pt etiā aquam legato inesse si in ea regiōe fuerint legata, ubi uenundari aqua solet.

¶ Martianus.

Si quis libertis suis alimenta reliquerit: ꝛ si legati fuerint serui: ꝛ rogati legatarij manumittere: ad fideicōmissuz admittentur: ut diuus quoq3 seuerus ꝛ antoninus rescripserūt. Et licet ad fiscum bona fuerint deuoluta ex quibus alimenta debeātur: pstanda sunt sicuti si ad quēlibet successorem trāsissent.

¶ Ulpianus.

Solent iudices ex causa alimētorū libertos diuidere: q̄tiens plures sunt hēdes: ne a singulis hēdib minutati alimēta peterēt eos distiguant. Quā diuisionez pinde hēri oz atq3 si pr̄fa milias ipsos libertos diuisisset.

Si alimenta. Legato alimētorum cedit aq que ē venalis hoc dicit. bar.
r ¶ Si in ea. vt apud aliquos: vt egypte: vt. ff. e. l. uel la. §. quidam.
Si quis libertis. Appellatiōe libertorum secuti continent serui legati: vt manumittantur. Item bona trāseuntis ad quēlibet cuz onere alimentorum. h. dicit. Bar.
s ¶ Si quis libertis. s. suis. Accur.
t ¶ Et si. adest quantum. Accur.
v ¶ Serui. illius testatoris. Accur.
x ¶ Ad fideicōmissum. alimentorum.
y ¶ Admittentur. ibi libertī. quasi per mediuz ipsius testatoris fuerit liberti cum defunct rogauerit eos manumitti vt dicit littera. als secus forte: vt. ff. de le. iij. ps. §. duob. ꝛ. ff. de verbo. significa. l. modestinus. ꝛ. ff. eo. alimenta. §. i. ꝛ no. ff. de le. ij. l. cū ps. §. fidei heredum.
z ¶ Ex quibus. scꝫ bōa. dico quibus ꝛ.
ꝛ ¶ Prestanda sunt. sz ipse priuilegiatus fuit successor vltimus fuit: vt. ff. de cadu. tol. l. vna §. fi. tamē in hac parte vtitur iure priuati: vt ꝛ alias. ff. si aduersus fi. l. i. ꝛ ij. Itē nō obstat. ff. de cōtraben. emp. l. fi. §. fi. qr hic loquitur de vniuersali successore: ibi de singulari: licet ꝛ aliter dici posset: vt no. ff. de vsufru. hactenus. et ff. e. lucius. ac.
? ¶ Transissent. bōa ex qbus alimenta debebātur. Itez facit ad. l. illā. ff. de condi. ꝛ demō. l. illis. ꝛ. ff. e. l. alimenta. in prin. ac.
Solent. Si pluribus a pluribus alimēta debent: fiet diuisio pstationis: vel vnus qui prestet eliget. Itez executor datiuus cogit satisdare. h. d. lex mirabilis ꝛ singularis: lz ꝛ alibi de hoc fiat mētio. Et diuidit i tres ptes. Primo pōit duo dcā. Scdo pbat illō p vnū exemplū.

p ¶ In vrbe. fic. ff. ti. i. nā ꝛ fi. §. fi. ita.
q ¶ Fundo. fuerit. sed nec legato seruo peculiū: vt. ff. ti. iij. l. antepe. nec vendito: vt. ff. de contraben. emp. l. quotiens. Itē facit. ff. de actio. emp. l. iulianus. §. fi. ꝛ. l. se. ꝛ. l. fundi. ꝛ. ff. de le. iij. lucius. §. collegio. ꝛ. ff. de fundo instruc. cum fundus. sed cōtra. ff. de vsufru. l. sz ꝛ si qs. §. proprietatis. solutio aliud si vsusfructus legetꝛ: qr tunc istrumētū fundi vel dom

Tertio pbat p aliū rescriptū. Scda ibi: exēplū. Tertia ibi: dom. bar.
r ¶ Diuidēsi. tū libtoꝝ iura sepando sz tū alimētoꝝ pstatōes diuidēdo ipsis cōib remanētibus: vt. ff. de iure pa. l. fi. ꝛ. ff. fa. he l. qdā. ac.
a ¶ Distinguant. ad qd. ff. fa. her. plane. ꝛ de trāsac. l. cū hi. §. m cū. ꝛ ff. de exerci. l. ij. ꝛ. ff. indi. sol. l. iam tū. §. pe. ac.
b ¶ Diuisisset. equiparatur iudex ꝛ testator: fic. C. de di. tute. l. ij. ac.

a Solent. s. iudices.
b Exemplum. petierant liberti quib⁹ alimenta erant relicta: vt ab ... et heredibus alerentur data pecunia ei a coheredib⁹: vt ex vsu ... eos alat eos quod imperator concessit. ⁊ supplicationem: ⁊ respon ... mittit quibusdam iudicib⁹: vt hec fieri faciant vt tamen heres ... pecunia datur caue ... coheredibus de red- ... cum erit redden ... accur.
c Cu. heredi. acc.
d A ceteris. s. coheredi ... acc.
e Prestentur. s. liber.

v Ad heredẽ patrone. hoc nõ erit: sed ad ipsos libertos. ac.
x Ex libertis sint. s. ãn diem fideicõ. cedentem.
y Fideicõmissarios. s. alien collibertos. ac.
z Pertineat: quod verum erit. ac.
⁊ Cedente, hoc est adita hereditate. s. qñ legatur seruo manumis. vt. C. de cadu. tol. § ... accur.

Solent[a] ⁊ vnũ eligere p quẽ alimenta pstantur: aut ex volun tate dfuncti, aut ex arbitrio suo vt rescripta subiecta ostendũt. Exemplum[b] libelli dari mihi a libertis familie missi vobis sciẽs ad exemplum istam rẽ pertinere: q2 multis testamẽtis suis libertis prestare iubent necessaria. q̃ q2 minime eis sunt ad nihilum perducũtur cu3 plures heredes ceperunt per successionẽ existere. Qua de cã puto vos recte facturos: si conuocatis familie heredibus procuratoribus ve eorũ constitueritis cui[c] a ceteris[d] dari debeat pecunia ex cui⁹ vsuris alimenta prestent[e]. Debebit aũt is q accipiet, cauẽ eis[a] q dabũt[b] redditurũ se vt quisq3 ex libertis decesserit[c]: aliove quo modo in ciuitate eẽ desierit[d] tãtum ex sorte, quantũ efficiet pro portione computatio. Diuus[e] pius cubrio cuidam telesforo rescripsit. Consules vocatis his a quib⁹ vobis alimenta deberi ex cã fideicommissi constiterit: vel omnes ab vno vel fcã pro rata distributione q ⁊ a qb⁹ percipiatis decernẽt[m]. fisc⁹ enim si eo nomine qd ab eo vobis deberet exemplũ[n] sequet. Iam nũc[o] scistis ptes eorũ q soluendo esse desierint, non pertinere[p] ad onus reliquorum heredum.

Modestinus.

Libertis[q] libertabusq3 meis quos viuẽs in testamento ⁊ in codicillo manumisi, vel manumittam dari volo mea predia ad hoc vt quecũq3 viuente me acceperint, cõstituantur eis cibarij ⁊ vestiarij noie[r]. Quero quam habeant significatõe3: vtrũ ex predijs alimenta ipsi[s] capiãt: an vo vt, ppter predia ⁊ cibaria ⁊ vestiaria ab hrde pcipiant. ⁊ vtrũ proprietas[t] an vsufructus relict⁹ sit. Et si proprietas relicta sit, aliqd tamen superfluum inueniat in redditibus: q̃3 ẽ in quantitate cibariorũ ⁊ vestiariorũ: an ad hrde3[v] patrone pertineat. Et si mortui aliq ex libertis sint[x]: an pars eorũ ad fideicõmissarios[y] superstites pertineat[z]. Et an die cedẽte[⁊] fideicõmissi: morientiũ libertorũ portiones ad heredes eorũ aut testatoris decurrant. Modestin⁹ respõdit. videt mihi ipsa predia esse libertis relicta: vt pleno domi nio hec habeant ⁊ non per vsufructũ: ⁊ ideo si quid superfluum tam in redditib⁹ q̃3 in cibarijs erit: h ad libertos ptinet. Sz ⁊ si decesserit fideicõmissarius[b] ante diẽ fideicõmissi[c] cedentem pars eius ad ceteros fideicõmissarios pertinet. Post die3 autem cedẽtem si q mortui sint ad suos hrdes transmittẽt. Lucius ticius testamento suo libertis libertabusq3 suis cibaria et vestiaria a libertis[e] suis eisdẽq3 hrdib⁹ prestari iussit: nulla cõditiõe addita: q̃ro an si fine patronorũ liberis idẽ liberti agãt[f] cibaria ⁊ vestiaria accipere possint: Modestin⁹ respondit nihil, ppo ni[g], ppter quod petitio eorum q̃ testamẽto pure legata sint non competat.

Idem.

Verba testamẽti[h]. Omnib⁹ libertis meis cibaria pstabitis, p arbitrio vestro: nõ ignorãtes quos ex his charos habuerim. Itẽ alio loco. prothimũ, polichroniũ, hipucium cõmendo[i], ⁊ vt vobiscũ sint ⁊ cibaria pstetis peto. Quero an omnibus cibaria dbeant dari, an his tantũ quos cõmendauit: ⁊ cu3 heredibus esse iussit: Modestin⁹ respondit omnibus libertis cibaria relicta, pponi: quorum[k] modum viri boni[l] arbitrio statuendum esse.

Idem.

Legatis alimẽtis cibaria[m] et vestit⁹: ⁊ habitatio dbebit. q2 siue his ali corp⁹ nõ pt. cetera q̃

... Libertis. Si fundus legatur plurib⁹ vt alimenta percipiãt videtur plena pprietas ... relicta que trãsmittit ad heredes ⁊ etiã ad cõiunctos. h. d. Bar. ... Cã que respicit fauorem legatarij non artat legatu3. h. d. Et ... Primo ponit thema ⁊ questiones descẽdentes ex themate. ... do ponit determinationem. Secũda ibi: modestinus respon. ... Bar.
q Libertis meis. s. patrona testatrix loqtur.
r ... hic verbis grecis expssis q̃ significãt illis libertis illa pdia ... vt ide se alant: vt. j. e. l. pe. §. fi. aĩs nõ ẽ h aliqõ grecũ. ac.
s Vtero ipsi. s. liberti. ⁊ p se ⁊ hoc erit verum.
t Et vtrũ pprietas, quod verũ erit.

... nostris: q2 ẽt viuo patre filij sunt q̃si domini: vt. s. de li. ⁊ po ... ⁊ facit. de vbo. sig. licet. §. i.
i Cõmendo. s. pcipue p eis rogo. fic. s. mã. l. si vo non remu ... cum quidam. accur.
k Quorum. s. alimentorum.
l Viri boni. s. cui viro bono cõueniet dari plus a testatore dil ... mẽdatis. ut. j. e. l. pe. in pñ. Itẽ no. nõ derogari generi p spẽ ... s. de sup. le. l. legata. in pñ. s. s. de fun. instru. l. cũ delamon ... dum. ⁊. §. qdam. sed plene dic ut no. s. e. ti. l. quesitũ. §. pe. ...
m Legatis. cibaria. s. ergo ⁊ potu⁹. ut. j. ti. i. ⁊ si nõ sint. §. ... ⁊. l. fi. ⁊. j. de v. sig. l. vbo vict⁹. ⁊. l. se. ⁊. l. quos nos. §. ...

re. sed aliud in verbo diariis: vt infra. e. l. diarijs. Item facit. s. fa. her. ex parte. §. ij. sed contra supra de transac. l. cum hi. §. qui transigit. sol. vt ibi.

herede: r isto gayo similiter subaudiunt. r sm vtrāqz positionem accipiātur hec verba testatricis que sequuntur: perinde ac si dixisset testatrix volo gai sei vt de hereditate mea denos aureos accipiens quorum vsuris illis alumnis meis alimenta des. vt. s. de le. i. si fornus. §. qui margaritam. ac.

Pecunie. Heres cui ē aliquid prelegatum cum onere alimentorum non tenetur cauere vel reddere coheredib⁹ deficientium portionem: sec⁹ si est electus: vt mud⁹ minister. hoc. d. Lex ista dividitur in tres partes. Primo ponit vnum dictum. Secundo ponit aliud dictum diuersum ab illo. Tertio rationem diuersitatis assignat. Secunda ibi diuersa causa. Tertia ibi nam ea res. Bar.

ad disciplinā pertinent: legato non continentur. Paul⁹.

Nisi aliud testatorē sensisse ꝓbetur. Papinia.

Pecunie sorte̅ alimētis libertoꝝ destinatā vnum ex hēredibus sm voluntatem defuncti p̄cipiētem[b]: cauere non eē cogendum. ex ꝑsonis deficiētium ꝑtes cohēredibus restitui placuit. Ob eā igitur spē: post mortē omnium libertoꝝ indebiti non competit actio. nec vtilis dabitur[c]. Diuersa cā est eius cui legatoꝝ diuisio mādatur[d]. Nam ea res[e] ꝑsentem ac momentariā curā iniungit[f]. Alimētoꝝ vo ꝑbendoꝝ[g] necessitas[h] oneribus mēstruis atqz annuis verecūdiam quoqz pulsantib⁹[i] astringit. Idem.

Alio hērede[k] instituto: ita scripsit. A te peto gai sei qcqd ex hēditate mea redegeris: illis meis alumnis des singulis denos aureos ānuos. Eādēqz vo summā penes te eē volo: cui⁹ ex incremēto eos alere te volo: reliquū restitues nūerio colliberto nostro[l]. qūdi ꝗuis distrahere bōa gayus seius alio scripto herede non possit[m]: tn̄ cum alumnis relictā pecuniā[n] vt seruet ac restituat intra falcidiā[o] recte petiturū[p]: quod de supfluo[q] probari[r] non pōt. Eum quoqz libertū inter eos qbus cibaria. Itē vestiaria patrona que viua ꝑstabat reliquit: recte fideicōmissum petituꝝ existimauit. q ānuos. xxiij. aureos r menstruū frumentū atqz vinū acceptauit[s]. Idem.

Cum vn⁹ ex hēredibus certā pecuniā ꝑcipe iussus est: de cui⁹ sorte[t] libertis alimenta ꝑstaret: hēdē qqz hēdis ad ꝑceptionez[v] admitti placuit. Sitn̄ plures hēdes hēs hēret intentionē gdem defuncti prima facie refragari[x]: sed aliud probari non oportere[y]. qd eni si ceteros hēdes suos euitauit[z] r quietam ac verecundā atqz etiā idoneā libertatis ꝯsulēs domū[&] seq maluit: r iō ab oīb⁹ hēdib⁹ hēdis ꝯ alimēta ꝑstabūt. Verbis fideicōmissi pur manumisso ꝑteriti qz tꝑis alimēta reddēda sunt: qūuis tardi⁹ libtatem recupauerit. nec hēs morā libratis fecerit: tūc. n. explorari morā opꝫ cū de vsuris fideicōmissi qrit: n̄ d ipis fideicōmissis. Alimētis viri boni arbitratu filie relictis[b]: ab hēde suo filie ꝑ mō legate dotis (quā solā pr̄ ex hēditate filie nubēti dari voluit) atqz ꝑ icremētis etatis[c] eā exhibēdā eē: rūdi, non ꝑ virib⁹ hēditatis. Paul.

b Percipientem. vt legatarium non vt ministrum. ac.

c Nec vtilis dabitur. onere. n. finito quasi preceptionis cā cessante in posterum r ipsum prelegatū ad cōmunionem reuocandum allegabatur: sed perperā. R. ac.

d Mādatur. a coheredib⁹ vel testatore: qz tunc vt minister constitutus nullūqz lucrum habiturus cauebit ꝑ parte decedentiū libertorū coheredibus restituere. ut supra eo. solent. §. i. r s. de le. ij. l. si ticio. ac.

e Nam ea res. s. mandatum.

f Iniūgit. electo a dn̄o lucroqz vacuā: sicut r alias in mādatis regulariter est traditum. s. manda. l. ex mādato. accur.

g Prebendoꝝ. non distribuendorum distrahat. ac.

h Necessitas. vt legatario nō vt ministro imposita. ac.

i Pulsantibus. dic duobus modis. Primo pulsantibus. s. alimētarijs. q. d. necessitas imposita electo: vt soluat alimēta: astringit non tātum patrimonia electi vt. s. soluat: sed et verecūdia: nam r dānū. s. vt soluat: r verecūdiam hēbit si non soluat. merito ergo apud eum remaneat lucrum. Secūdo dic pulsantibus. s. coheredib⁹ q post mortem alimentorum volunt repetere prelegatum. q. d. necessitas quā patitur electus astringit quasi frenū. i. obijcit et verecūdiam non solum exceptionem contra actionem inducit. Planius sm h dixisset verecūdia astringit pulsantes coheredes. i. repellit. r sic casus pro casu ponitur. sic ergo de cōmissarijs potes notare q nullum lucrum debent hēre. r facit ad predicta. s. de le. i. qdam. §. si scriptus. r. l. seruum filij. §. si idem. r supra fa. hercis. l. ex parte. §. ij. r de vsufru. dominus. §. si. r de le. iij. pater. §. tusculan⁹. r de le. ij. si quis quos. r. s. de cōdi. r demon. l. si qs eum. sed contra. s. famil. her. si filia. §. pa pi. so. ibi. Item contra. s. de adi. le. l. filio. §. matri. sz plene dic: vt no. s. de le. ij. l. ticio.

Alio herede. Nudus minister non pōt bona defuncti distrahere: sz actionem habet pro relictis in causa alimentorum vsqz ad falcidiā. Item libertus q aliqd menstruum vel annuum percipiebat in dubio videtur alimenta percipere. hoc. d. Diuide. Primo ponitur thema. Secundo ponitur responsio ad tres questiones descendentes ex themate. Tertio ponitur nouum thema r noua questio r eius decisio. Secūda ibi. rūdi. Tertia ibi eum quoqz. Bar.

k Alio herede. Testatrix dum viueret sticho liberto alūnoqz suo annuos. xxiij. aureos r frumentum r vinum menstruum prestabat. que cū decederet libertis suis que viua prestabat legauit: quod legatum valere certum est. deinde a gaio cui nihil relinquerat petijt: vt sticho r pamphilo x. aureos singulis annis daret: quos apud eīdem esse r ex eodem tenore nutriri legatarios a gayo voluit: ac numerio restitui reliquum. vnde cum ex verbis testatricis gayo nihil relictum videbatur. quod ab eo dari preceperat testatrix inutile fore dicebatur: quod non fore verum hac. l. dicitur sm. R. Alij dicunt etiam gayum institutum hoc modo. Alio scripto

l Nro. respondi. qr gayus r alius heres. i. coheres fuerunt liberti. ac cursius.

m Non possit. quia si hoc ipsū est permissum. tunc posset. ar. C. de epis. r de. si quis ad declinandam. r q dicit nō posset in aliquo quādo non est heres gayus. vt non pōt in totum quando cum alio est heres gayus. ac.

n Pecuniam. s. denos aureos. ac.

o Intra falcidiam. i. citra. ac.

p Petiturū. qr ad sa notabilem cām. vt. s. de epis. r de. nulli. §. i. absens. vt. j. ad trebel. l. lucius. §. mena. r no. s. de lega. ij. ticio. r no. vnū pro cōmissarijs. ga petijt. r alij contra eos qz nō possunt distrahere de bonis defuncti.

q De superfluo. s. vltra dodrantem. ac.

r Probari. s. ꝓbabiliter dici.

s Acceptauit. i. pluribus annis accepit. r facit. s. de leg. iij. p⁹ emancipationē. §. si. ac.

Cum vnus. Prelegatum cum onere alimentorum transit ad heredes heredis sz sint plures. hoc. d. Primo ponit vnū dictum. Secundo format vnā obiectionem r ad eam respōdet. Secunda ibi. sitn̄ tamen.

t Cum vnus. de cuius sorte. i. de ipsa sorte. vel dic de vsuris sortis.

v Ad ꝑceptionem. i. r per consequens ad onus vt subijcit. ac.

x Refragari. s. vr̄ eo q p vnū heredē alimēta ꝑstari voluit testator nūc non apparet que potius sint prestanda cū ille sit mortu⁹ p quē testator voluit fieri. ac.

y Non oportere. q vt heredes hēdis prestet: quāuis sint plures ad quod. j. e. l. alimenta. in pn. r s. e. l. ij. in si.

z Euitauit. vt infideles. ac.

& Domū. i. familiā. r sic non personā tm̄ certaꝫ. R. q in dubio hec ꝑsumit. nā qdam ꝑsumūtur boni: qr de bono genere sunt: sic econtra qdam mali: qr de gn̄e reprobato. vt. s. d edil. edic. l. q si nolit. §. mancipia.

ꝯ Hēdis. s. electi in prestatōe alimētoꝝ. ac.

Verbis fideicom. Alimenta debentur et pro eo tꝑe quo fuit retardata libertas absqz mora heredis. Bar.

ꝑ Fideicōmissi. testator rogauit pure heredē manumittere stichū r ei sticho annua vel menstrua alimenta reliqt. hēs non fuit in mora cōi: qr nō fuit interpellat⁹. vt. s. de vsur. mora. sed in re fit mora. vt s. de fideicō. li. cū vo. §. appet si hēs post triēniū manumisit hēbit sticus alimēta ꝑterita qūuis tūc erat seru⁹: sic. j. eo. seruos. r. j. l. pe. r s. fa. her. l. ex parte. §. ij.

a Cū de vsuris. ad hoc. s. de le. ij. si gaudio. r. s. de usur. l. i. r. s. de leg. iij. is q. r. s. ad treb. l. si. ac.

Alimentis. Vir bon⁹ dꝫ arbitrari alimēta pro qualitate relicte dotis q alimēta crescunt crescēte etate. h. d. Bar.

b Relictis. et. c. puta q dari noluit cū nuberet. R. vel sm. D. dic simpliciter relicta alimēta arbitrio boni viri: sed tunc qre dicat ꝑ mō legate dotis. rn̄. ex coniectura volūtatis: qr taliter vr̄ dilexisse i alimētis sicut in dote. ar. C. de ipu. r al. sub. l. i. Itē q subijt quā solaꝫ rc. sub. pter alimēta. r facit. s. de here. insti. q volebat. ac.

c Etatis. no. q̄tū plus crescit puella tāto plus i eā ipēdūtur. ac.

Lucius titius. Damnatus in metallum preteriti tpis et futuri alimenta petere potest. b. d. Bar.

a Precedentium. Immo vr indulta pena non restituit bona: vt. ff. de sen. pas. l. si insulam. q. est contra. sol. hic fuit restitutus: vt. j. e. ti. l. i. vbi de so. Indulgentia penae vel dic hic spale in alimentis. nam et maniti in pena reli...

Seia alimenta relicta fuerant in metallum dannatus indulgentia principis restitutus est. rndi eum et precedentium annorum recte cepisse alimenta: et sequentium deberi ei. ¶ De.

Lucius titius libertis suis cibaria et vestiaria annua certorum nummorum reliquit: et posteriore parte testamenti ita cavit. Obligatos esse ob hanc causam fideicommissi fundos meos illum et illum: vt ex redditu eorum alimenta supra scripta percipiant. Quesitum est an si quanto minores redditus pervenerint quam est quantitas cibariorum et vestiariorum: heredes ad supplendum eam onerari num debeant, vel si alio anno excesserint, an supplendum sit quod superiori anno minus perceperint. Paulus rndit cibaria et vestiaria libertis defuncti integra deberi. Neque ex eo quod postea predia his pignori iure testator obligari voluit: vt ex reditu eorum alimenta perciperent: minuisse eum, vel auxisse ea que reliquerat videri. ¶ Ceuo.

Gayo seio. ccc. aureos legavit, vt ex vsuris eius summe libertis cibaria et vestiaria prestaret, que statuerat. codicillis autem eandem summam vetuit dari gayo seio: sed dari publio mevio voluit. Quero an libertis fideicommissum debeat mevius: rndi mevium (nisi aliud sit quo non dubitaretur doceat sibi a testatore iniunctum) videri secundum voluntatem testatoris recepisse ea onera, que ascripta erant ei summe, que in eum codicillis transferebatur. ¶ Imperator antoninus pius libertis sextilie basilie. Cum vis verba testamenti ita se habeant vt quoad cum claudio iusto morati essetis vobis alimenta et vestiaria legata sint. tamen hanc fuisse defuncti voluntatem et cogitationem interpretor, vt post mortem iusti eandem vobis prestari voluerit. rndi eiusmodi scripturam ita accipi: vt necessitas alimentis prestandis perpetuo maneat.

¶ Item consultus de tali scriptura vt et tecum sint semper volo. Quero cum manumissi ab herede cum quo morati diu sint, sed ob graviorem servitutem ab eo discesserint an alimenta his debeantur que negavit heres se prestare, nisi iure servitutis his vteretur. rndi secundum ea que proponerentur deberi. ¶ Modestinus.

Mela ait si puero vel puelle alimenta relinquantur, vsque ad pubertatem deberi: sed hoc verum non est. tamdiu enim debentur donec testator voluerit. aut si non appareat quid senserit: per totum tempus vite sue debebuntur. ¶ Certe si vsque ad pubertatem alimenta relinquantur: si quis ad exemplum alimentorum que dudum pueris et puellis dabantur velit sequi: sciat adrianum constituisse vt pueri vsque ad. x. et octavum: puelle vsque ad. xiiij. annum alantur. et hanc formam ab adriano datam observandam esse imperator noster rescripsit. ¶ Sed et si generaliter pubertas non sic diffiniatur, tamen pietatis intuitu in solis specie alimentorum hoc tempus etatis esse observandum: non est incivile. ¶ Sed et si alimenta que vivus prestabat reliquerit: ea demum prestabuntur que mortis tempore prestari solitus erat. Quare si forte varie prestiterit: eius tamen temporis prestatio spectabitur: quod primum eius mortis fuit. ¶ Quid ergo si cum testaretur minus prestabat plus mortis tempore vel contra. Ad hoc erit dicendum eam prestationem sequendam que novissima fuit. ¶ Qui

Imperator antoninus. Legatum alimentorum factum alicui quoad cum aliquo moraretur durat et mortuo eo cum quo debet morari. Item eo vivo ex iusta causa potest ab eo discedere. b. d. Bar.

f ¶ Imperator. sub. scripsit ea que sequuntur. ac.

g ¶ Perpetuo. nisi gratia eius cum quo morari debebat hoc fuerit scriptum. vt. j. de condi. et de. l. illis libertis in fi. et dic. ff. vt no. C. de le. l. i.

b ¶ Consultus. mutat questionem sub per idem thema. ac.

i ¶ Graviorem. quia nimis gravabat heres eos in servitijs. accur.

k ¶ Negavit. heres. acc.

l ¶ Servitutis. i. nisi servient. accur.

m ¶ Deberi. nec. n. isto vel simili casu vel stare per libertos ad quod est. ff. de condi. insti. l. que sub conditione. §. pe. et de le. iij. q concubinam. §. vxori. et de re. iur. l. in iure civili. et ff. de an. lega. l. seie. in pn. et l. mevia. in pn. et l. anna. i pn. et. j. de condi. et de l. viij. et ff. de leg. ij. ticia. §. si ea. et in fra. e. libertis. §. fi.

Mela ait. Adiectivum etatis adiectum persone legatarii non restringit legatum. Item alimenta relicta simpliciter debentur in vita. item alimentorum favore pubertas in masculis intelligitur ad decimumoctavum annum in feminis vsque ad quartumdecimum annum. b. d. Bar.

n ¶ Ad pubertatem. si sensit de. xij. et. xiiij. an. pessime dixit. si sensit de. xviij. an. male dixit: quia vsque ad mortem vt statim corrigit. accur.

o ¶ Vite sue. nam cum vita finitur: vt. ff. de transac. l. cum hi. §. constat. et. j. ad. l. fal. hereditatum. et sic large fit interpretatio: vt. j. de reg. iur. l. in testamentis. acc.

p ¶ Certe. dudum. i. ante hanc. l. nam per hanc. l. vsque ad mortem.

q ¶ Constituisse. predicto casu: quia vsque ad pubertatem fuit relictum. ac.

r ¶ Non sic. ad. xviij. an. sed ad. xij. vel. xiiij. vt insti. qui. mo. tutel. fi. §. ij. et. iij. hoc ergo speciale favore alimentorum. sic et alias supra de ado pti. arrogato. §. non tantum quandoque pro. xviij. vt supra de postula. l. i. §. pueritiam. accur.

Seia. Damnatus in metallum preteriti tpis et futuri alimenta petere potest. b. d. Bar.

a ¶ Precedentium. Immo vr indulta pena non restitui bona: vt. ff. de sen. pas. l. si insulam. q est contra. sol. hic fuit restitutus: vt. j. e. ti. l. i. vbi de so. indulgentia penae vel dic hic spale in alimentis. nam et maniti i pena reli quuntur: vt. j. de his que p non scrip. ha. l. si i metal. li. et ibi qui pro parte deest l. indigentia sine alimentis: si sine his vivere non possunt. ergo sic sequuntur: vt ff. de penis. le. l. nam quidam. sic nec transigere de eis sic facile vt in ceteris: vt. ff. de transac. l. cum hi. eodem modo solvitur. C. sic. l. servus. et. ff. de necessa. her. l. quidam. §. i. que dicunt si valet relictum suo. et hoc est de penis: vt insti. q. mo. pa. po. sol. §. fi. Item eodem modo solvitur. j. de his. l. in metallum. Item eodem modo solvitur. ff. de bo. proscrip. l. ij. vbi dicitur ... vel sibi in deportatione: vt ibi no. et sic in liberto vel pro non vbi est restituto vt iura pro ... sequuntur. vt. j. de irrepa. l. fine. et. ff. de in ius vo. sed et si p penam et de suam pas. l. si ... iure cognationis vt. j. de suam pas. l. fi. Item contra. ff. ... §. debebit. sed ... et facit. l. e. f. ... ad custodiam. Item contra. ff. de remiss. l. cum al. legatus vbi in pena defuncti non videntur ... sed spale hoc in alimentis. ac.

Lucius. Si predia pro alimentis relictis obligantur ex hoc legatum non augetur: vel minuitur. b. d. Bar.

b ¶ Obligatos. hoc enim fit ... vt. ff. de pig. ... ac.

c ¶ Ex redditu. hoc modo ... videbatur. vt ... sub modo. l. f. ... hic subiicit ... securitate alimentorum ... hec verba posuisse testator quam vt conditio ... sic et alias ... quomodo rei familiaris ... vt. ff. de le. i. quidam. Sed quid si testator non dixisset de hypotheca aliquid sed solummodo ex his fundis prestari. Rndeo esse obligata. ar. ff. e. l. i. §. fi. et de vsufr. l. bactenus. salii contra. f. vt non sint obligata: et tunc expectari sequentur. vt. j. de v. ob. inter stipulantem. §. sacram. ibi pro quo et illud et. et ... de le. ce. l. firmio. et. ff. de annuis le. l. legatum. §. viij. Item pro vtra ... ff. de transac. l. cum hi. §. si vini. et. §. si pluribus. et. §. idem et si ager. ... opinio vero est secundum azo. vt et notatur. ff. de an. le. gayus. et. d. l. cum ... de sen. emp. l. fi. erant ergo obligata et integra debentur ... si expressisset alimentorum favore. acc.

d ¶ Integra deberi. contra. ff. de vino et ol. lega. l. certis. vbi non plus quam natum. sol. hic favore alimentorum. Item aliud est dicere vt inde percipiant aliud quod ... natum erit. ac.

Gayo seio. Legatum in dubio intelligitur translatum in alium cum onere suo. b. d. Bar.

e ¶ Transferebatur. sic ergo fit translatio cum suo onere. vt. C. de ca. tol. ... §. pro secundo. et. §. his ita diffinitis. et. ff. de le. i. hiez. et. ff. de ... l. si ab eo. et ar. ff. de condi. insti. l. que sub conditione. et fact. j. de ... le. l. fiunt. et. l. i. et. l. nihil prohibet. sed argu. contra. j. de adime. le. ... certum. accur.

s ¶ In solatium alio casu: vt modo no. et facit infra de verborum significatione. l. pueri.

Sed et si. Illud dicitur quem solitum esse facere quod vltima vice fecit. Bar. Et hoc habes quod dictio solitus verificatur in vna vice. Aliud ergo est dicere. ita solitum fieri. Aliud ita facere consuevit: quia consuetudo requirit binum actum. Bar.

t ¶ Prestationem. sic et voluntatem alterare videtur sed cum debitor liberationem legat et non de novo aliud debere incipiat. separatum est quod additur: et sic est in similibus: vel dic quod in qualibet earum apparet ratio quare tempus testamenti inspicitur. Item contra supra de le. iij. nomen §. filio. sol. ibi. Item facit. ff. de an. le. seio. §. i. et. §. fi. et de le. i. si mihi et tibi. §. in legatis. et. j. de re. iur. l. in iudicati. et de adi. leg. l. translatio. et. l. de se. tab. l. i. §. non autem.

v ¶ Novissima. sic. C. ne de statu defun. fi. mk. et no. tempus mortis inspicitur sic. ff. de fundo instruc. et instru. le. l. si mancipia. in pn. sed videtur tempus testamenti: vt. j. de h. le. aurelius. §. testamento. et. l. fi. §. fi. et. j. ti. i. si ita. et. l. medico. et de le. iij. vxori. in princ. et. §. i. et. l. vxorem. §. testamento. Sol. sed. R. in alimentis put minuit vel auget.

Quidam. Qui relinqt aquã vel relinquere preciũ aq. e tale legatum non continet seruituté sed debitũ personale. h. d. Diuidit i tres partes. Primo ponit deciſ. Scḋo obiectionẽ. Tertio rñſionẽ. Scḋa ibi. nec videri. Tertia ibi. hec cmm. Bar. a Per fideicõ. ſ. aque.
b Res. ſ. hec qḋ. c Agi. ſ. tractari.
d Ciſternas. ſ. ꝗ poſſet faltẽ pſonalis ſeruit⁹ ee ſm. R.
e Predij. i. prediali.
f Non poſſeſſori. i. dño. vt ſ. cõia pre. l. j. ac.
g Relicta. hic accipe qḋ ẽ in fi. hoc. n. rc. Si aũt diceſſ ⁊ pdij ſuitutẽ. nõ valeret. cũ nõ hñti vicinũ pdiũ nõ poſſet legari ⁊ merito. nã rc.
h Perſone tm. ſ. aliqñ: vt cũ nõ relinqt hñti pdiũ. ſed hoc acto: vt ad hrdẽ nõ tranſeat. quo caſu ẽ ſeruit⁹ pſonalis ſm. R. vt hic qḋ Jo. non plz. imo real: ſz hrs legatarij except. repellit qḋ pz: qr vendicat. ſ. p cõfeſſoriã: vt. ſ. ꝺ ſer. ruſti. pdi. pecoris. ⁊. l. ſe. ⁊ hic expone ſuitutẽ pſone. i. pdialis ꝗ finit cũ perſona qñ hoc actũ ẽ: vt dixi: ⁊ ſic nõ eſt ꝯ. l. illã pecoris. Item qꝺ dicit ius hauriẽdi ee pſonale. imo reale: vt. ſ. de ſer. ruſti. pre. l. ſi mihi. §. fi. ſed dic: vt mõ no. qñ. ſ. ita fiunt deciſ. at cũ nõ hñti pdiũ relinqtur non ẽ realis vt ſubijcit: ſz pſonal' ſi ꝺ velit reliquens vel conſtituẽs ſm. R. vt. ſ. de ſer. ru. pdi. luci⁹. ⁊ ſz hoc p ꝯfeſſoriã peteret. ſz. j. dicit: nec pſonalẽ ee. vt. ſ. ꝺ ſuis. l. vt pomũ. ſz quoddã ius qḋ actiõi pſonali ex teſtõ vel pacto debet. ſicut ſi. r. mihi ſtipuler: vt no. dicta. l. pecoris. ⁊ facit. ſ. de vſu ⁊ ha. l. vſus aque ⁊. ſ. c. l. j. ac.
i Inutilr. ſ. vt ſit ſuit⁹ realis ſz pſonalis ſm. R. tu dic: vt ſit ſuit⁹ real vel pſonal. nam neutrz eſt: vt. ſ. dixi.
k Erũt. ſ. ſeruitutes vel iura. ſ. vt ſint pſonales ſeruitutes. R. vel vt nõ ſint reales: vel pſonales: ſed quoddam ius. vt. d. l. vt pomum.

dã libertis ſuis vt alimenta, ita aqã quoqz p fideicõmiſſũ[a] relinqrat. ꝯſulebar ꝺ fideicõmiſſo cũ ĩ ea regiõe aphrice vel forte egyptij res[b] agi[c] pponebaꝛ: vbi aq venalis ẽ: dicebã igiꝛ eẽ emolumẽtuz fideicõmi. ſiue qs hñs ciſternas[d] id relĩqrit ſiue ñ vt ſit in fideicõ. q̃ꝫtoqs ſibi eẽt aquã ꝯparatur⁹. Nec videri inutile eẽ fideicõmiſſũ q̃ſi ſuitute pdij[e] ñ poſſeſſori[f] vicine poſſeſſiõis relicta[g]. Naz ⁊ ſi hauſt⁹ aq vt pecoris ad aquã appulſus ẽ. ſuit⁹ pſõe tñ[h] eiꝰ q vicin⁹ ñ ẽ inutiliter[i] relinqꝛ. In eadẽ cã erunt[k] ſuitutes geñãdi. vel in tuo vuas pmẽdi. vel aree tue ad frumẽta ceteraqz legumina expmẽda vtẽdi. hec. n. aq pſone relinquetur.

Scevola.

A Filio hẽde codicillis ſcie. x. reliqt. ⁊ alũno his ꝟbis. Menio infanti alũno meo. xl. dari volo. q̃ peto a te ſeie ſuſcipias ⁊ vſuras eius quincũces in annũ vſqꝫ vicesimũ etatis pſtes: cũqz ſuſcipias ⁊ tuearis. Queſitũ ẽ an ſeia poſtq̃ꝫ legatũ ſuũ acceperit ſi noluerit pecuñã alũno relictã ſuſcipeꝛ: vel i ſuſcipiẽda ea ceſſauerit: onera alimẽtoꝝ ex die mortis teſtatoris ꝯpellẽda ſit agnoſcẽ: rñdi ſꝫ ea q̃ pponerẽtur cõpellẽdã[l] pſtaꝛ: cui fideicõmiſſũ ſit. Idẽ q̃ſit an hrs quoqz ſeie in ãnos. xx. alimẽta pſtaꝛ ꝺbeat: rñdi ꝺbere[m].

Teſtator ꝯcubine mãcipia ruſtica nũero octo legauit: ⁊ his cibaria pſtari iuſſit in hec verba. Eiſqz mancipijs que ſupra legaui cibaria noĩe ab hẽdib⁹ meis pſtari volo q̃ me viuo accipiebãt. q̃ſitũ ẽ cũ viuo teſtatore ſẽp mãcipia ruſtica tpe meſſiũ ⁊ arearũ delegata[n] fuerit: ⁊ ex eo tpe cibaria et rõne dñi ſui nũq̃ꝫ acceperit: excepto cuſtode pdioꝝ: an heres quoqz ei⁹ tpis. i. meſſis ⁊ area rũ cibaria ꝯcubĩe p mãcipijs ruſticis pſtare ꝺberet: rñdi euz cui⁹ notio ẽ eſtimatuꝝ. Claudi[o]⁹ merito. Nam ſi eodẽ mõ q̃ apud teſtatorẽ fuerũt apꝺ ꝯcubinã ſuturã legauit: nõ debebunꝛ ei⁹ temporis de quo q̃ſitum eſt cibaria. Verũ ſi velut in miniſterium urbanũ ab his[p] trãſſerenꝛ: ꝺbebũtur.

Ticia ꝺcedẽs teſtõ ita cauit. Oib⁹[q] libertis libertabuſqz meis cibaria ⁊ veſtiaria q̃ viua pſtabã dari pſtariqz volo. queſitũ ẽ cũ trib⁹ ſolum eo tpe quo caviret (ſicut rationib⁹ continebatur) cibaria ⁊ veſtiaria pſtiterit: an heres eius a ceteris quoqz libertis ꝯueñiri poſſit: an ꝟo tantũ tribus ſit obnoxius, qui rationib⁹ ipſi⁹ cibaria ⁊ veſtiaria accepiſſe reperiuntur: rñdi ab omnibus.

Idem.

A Limẽta ⁊ veſtiaria libertis ſuis dedit: q̃ſitũ ẽ an qꝛ nomiatiꝫ a moderato[r] vno ex heredib⁹ iuſſit teſtator: ſol⁹ moderat⁹ ꝺbeat. Num ẽt p⁹ mortẽ moderati hrs ei⁹: rñdi ẽt hrdes ei⁹ teneri[s]. Libertis libertabuſqꝫ. Itẽ q̃s quaſqꝫ teſtõ codicilliſue mãnumiſerat: alimẽta ꝯmoda[t] q̃ viua pſtabat dari iuſſerat. Itẽ oĩb⁹ libertis libtabuſqꝫ fũdos[v]: q̃ſitũ ẽ an ad ea legata admittereꝛ liberti pſoni libert⁹ cui ſcribẽ ſolebat: ita[x] grecũ al's ruffino meo libto ſalutẽ: epla ẽt emiſſa ad ordinẽ ciuitatꝭ: vñ oriũda erat, petierat uti publice q̃ medic⁹[y][z] erat, ſalaria ei pſtareꝛ: mãifeſtãdo lrĩs ſuis cũ ſuũ eẽ libtũ. rñdi cũ cuius notio ẽ eſtimatuꝝ: ut ſi q̃dẽ viua[⁊] ea ei pſtabat: nihilomin⁹ ad fideicõmiſſuz admittereꝛ. al'r ꝟo ñ[?].

Baſilice liberte. x. ꝺdit q̃ apꝺ epitheũ ⁊ calixtũ libtos eẽ voluit, vt cũ fuerit baſilica ãnoꝝ. xxv. cũ vſuris q̃ncũcibus reſtitueret[ꝫ]. ita ut ex vſuris alereꝛ ꝑut etatẽ ãpliauerit[a]: q̃ſitũ ẽ an cũ ex alio capite[b] q̃ gnãlr libtis libtabuſqꝫ cibaria: ⁊ veſtiaria ⁊ hitatõez reliqt: ẽt baſilice ꝺberenꝛ[c]: Rñdi ſm ea q̃ pponereꝛ nõ ꝺberi: niſi hoc q̃qꝫ ei datũ pbareꝛ. Claudi⁹[d]. qꝛ ꝺſtinauerat[e] alimẽtis ei⁹ vſuras pecunie quã ſpãlr ei pleganerat.

Qui ſocietatẽ oĩuz bonoruz ſuoꝝ cũ vxore[f] ſua p ãnos ãpli⁹ xl. habuit: teſtõ eãdẽ vxorẽ ⁊ nepotẽ ex filio eqs ptib⁹ hrdes reliqt: ⁊ ita cauit. Itez libtis meis quos viu⁹ manumiſi ea q̃ pſtabã[g] dari volo. q̃ſitũ ẽ an ⁊ q eo tpe q̃ ſocietas inter eos pmãſit: manumiſſi ab vtriſqꝫ[h]: ⁊ cões libti fa-

A Filio. Mulier põt eẽ executrix i teſtõ. Et cogiꝛ illud offm acceptare: ſi agnouit legatũ a ꝺfuncto ſibi relictũ. Itẽ hoc offm ſi habz onus burſale annexũ tranſit ad hrdes. h. d. Bar.
l A filio cõpellendã. ſ. ad h ẽ. ſ. de lega. ij. l. v. ⁊ no. non licere in ptem velle in ptem nolle ꝺfuncti parere iudicio ſic. j. de op. liber. ſi ita ſtipulatio in fi. ⁊ de bõis liber. l. nã abſurdũ. ⁊. ſ. ꝺ acq. hr. l. i. ⁊. ij. ⁊. ſ. ꝺ le. i. l. q̃dã. acc.
m Debere. ſ. ſic. ſ. c. l. cũ vn⁹ in pñ. accur.
Teſtator. Relatiuũ qa uel q limitat ſuũ añcedẽs nõ ſolũ in q̃titate: ſed ẽt in tempore. h. d. Bar.
n Delegata. ſ. qꝛ teſtator cõmodabat aliqbus qui interi eos alebãt: vel ibãt in area: vt vadũt ruſtici hui⁹ ciuitatis ad medicinã: ⁊ ſic nõ alebanꝛ ex burſa dñi.
o Claudi⁹. ſ. dixit idẽ adijciẽdo ⁊ diſtinguendo: vt ſubijcit. acc.
p Ab his. ſ. ab hac concubina. ⁊ ita de ſingulari trãſit ad pluralẽ numerũ: vel dic ab his miſtris. ſ. ruſticos: ⁊ ab ipſo teſtatore. nã tunc ꝺ variatio

non nocet quomin⁹ ꝺbeãtur. vel vt vrbana ſa milia alereꝛ inſpecto tpe mortis. vt. ſ. co. l. mela §. ſed ⁊ ſi alimẽta.
Ticia decedens. Relatiuũ qs vel q limitat vnũ añcedens ad quod refertur non alia. h. d. Bar.
q Ticia. oĩbus. ſ. heres poterit ꝯueniri: q̃ſi oĩb⁹ q̃tum q̃ ſoliti dabat legaꝛ: vel. ſic ſorte va naꝛ ⁊ alibi collectiuum nomẽ ponẽ. ſicut h nomen libertis. vt. ſ. ꝺ tritico lega. l. cũ vini. ⁊. l. finali. in pn. ſic ergo hec iſta vba q̃ viua pſtabã. nõ reſtringit pcedentia. ſic. ſ. e. vos. ⁊. ſ. tri. l. legata. in pñ. ⁊ de fundo inſtructo. l. queſitum. §. pe. ⁊ de le. iij. l. ex tñ. ⁊ l. cũ qs decedens in fi. ꝯ arg. ſ. ꝺ pena. le. l. nãqꝫ in fi. ⁊ ꝺ le. iij. q̃ſitum. §. i. ⁊. l. hrs. §. vxori. et ſ. ti. j. l. cũ q̃dam. ⁊. ſ. ꝺ le. i. l. nõ ſolũ. § fi. ⁊ facit. j. e. ti. l. teſtõ. acc.
Alimenta. Legata relicta ab hrde. ꝺbenꝛ ab hrde heredis. Itẽ appellatiõe libertorũ hrdis liberti⁹ liberti ꝯtineꝛ quẽ teſtator mãctabat vt ſuũ. h. d. bar.
r A moderato. ſ. pprium nomẽ. ac.
s Teneri. ſ. qm̃ pſone ẽ oñ⁹ inꝺiuiduũ cũ p alũ poſſit ipleri. vt. C. de caducis tol. l. vna. § nec autẽ. ⁊. ſ. l. p toꝛ. in pn. ⁊. l. cũ vn⁹. in pñ. acc.
t Libertis. cõmoda ſ. ꝯpriã nomẽ reſtatrois.
v Fundos. ſ. certos al's non valeret. vt. ſ. de iure do. l. cũ p⁹. §. gener.
x Ita grecũ. ſ. hic ẽ grecũ cui⁹ ſenſus ẽ ruffino liberto meo ſalutem.
y Quo medic⁹. ſ. i. q.
z Eius. ſ. teſtatrix.
⁊ Ea. ſ. alimenta.
? Aliter vero ñ. vt. ſ. de le. iij. l. pater. §. i. ⁊. j. de v. ſi. modeſtinus. ⁊ facit. ſ. e. l. ij. ac.
Baſilice. In legato nõ reiterabili diſpoſitio generalis nõ refert ad ea de qb⁹ ſpãliter ẽ puiſum. h. d. Bar.
ꝫ Baſilice. reſtitueretur dicta. x.
a Ampliauerit. ſ. put creſceret maiora pſtent alimẽta vſqꝫ ad dcm̃ tps ad qḋ ẽ. ſ. e. cũ mg⁹. §. fi. b Capite. ſ. teſti.
c Deberent. ſ. cibaria ⁊ veſtiaria ⁊ hitatio. acc.
d Claudi⁹. ſ. dixit idez addẽdo rõnẽ q̃ ſeqꝛ. ac.
e Qꝛ ꝺſtinauerat. teſtator ⁊ fa. ſ. ꝺ le. iij. heres. §. i. ⁊ ꝺ fũdo iſtr. ⁊ iſtru. lega. l. q̃ſiui. §. fi. ⁊ l. cũ ꝺlanꝺis. §. cum fũdus. ⁊ §. q̃dã. ⁊. l. pdia. § idẽ q̃ſiit. ⁊. ſ. ⁊. i. legata. i pn. ⁊ ꝺ v. ob. l. ꝺon da. ac.
Qui ſocietatẽ. Appellatiõe libtoꝝ ſuoꝝ ꝯtinenꝛ libti cões p ea pte quã qs hꝫ in eis. Bar. f Cũ vxore. ſ. no. vir ſocii vxoris ſic. ſ. ꝺ dona. inter vi. ⁊ vxo. l. cũ hic ſtat⁹. §. ante. g Pſtabã. ſ. do lego. ac. h Ab vtriſqꝫ. ſ. vtroqꝫ viro. ſ. ⁊ vxore. accur.

sta. si ita scripsi. Sol. vt no. C. qñ di. le. ce. ex his. & ff. de le. i. si cui. & facit ff. qñ dies leg. ce. l. firmio. §. ij. & C. de vsufruc. l. in ambigua.

¶ Posthumis. Diminutio legatorum relictorum in testamento: non pertinet ad legata, nec diminuta relicta in codicillis vel in tabulis pupillaribus hoc. d. Bar.

q ¶ Posthumis. titius instituit patrē & matrem posthumosque suos heredes. Itē seruos quosdā ipuberes a matre patreque mãumitti precepit & eisdem cibaria & vestiaria annua aliaque pecuniaria legata singulis puta. x. aur. legauit. Item alijs libertis. Itē extraneis quoque quedā reliquit. deinde & scđis ta. pupillariter posthumis substituit. & ab heredib⁹ substitutis libertis & impuberib⁹ relicta exceptis annuis duplicauit. f. pm. x. p̄ piens. xx. dari. perfectoque sic testō nata ē ei filia. cui⁹ grã factis codicill testamēto relictorū partē tertiam filie reddi iussit. alijs ēt codicillis hisdē legauit. patrisque effecta filia heres adhuc impubes decedens substitutos habens heredes. Querebatur ergo in hoc fideicō. relicto filie alimentorum relictorum & alijs in codicillis relictorū forsitā quia testatio fuerāt confirmati. itē i ta. pupillarib⁹ relictorum ps tertia continetur. quod remouet. De ceter. s aūt relictis ptem tertiam filie debitam fuisse ac per h ad heredes et substitutos pertinere certum erat. accur.

r ¶ Substitutione. pupillari. que pōt fieri posthumis: vt. ff. de vul. sub. l. ij. §. i. ac.

s ¶ Actores. i. castaldiones nos. ac.

t ¶ Manumisit. i. mãumitti iussit a prē & mrē. vt. ff. l. p.

u ¶ Legauit. s. directo.

x ¶ Et annua. & sic alimēta: supra de annu. le. l. si cui.

y ¶ Cui. s. alicui.

z ¶ Dare volui. s. per fideicom. q. d. quibus aliquid relinqui peto. &c.

¶ Partem pecunie. pronum nomen filie est.

¶ Impuberibus. in h non vis. nam idem si puberes. sic de facto erat.

¶ Eo amplius. per quod licet repetere & primum: ut supra de lega. iij. si tibi.

¶ Tantū. accipere dari volo quātum in singulis leg. primo dederat innumerate. alius enim est innumerata. alias in numero. sic ergo p. x. in primis ta. reliquit. xx. in secundis. et h preter cibaria que non duplicauit. accur.

eti sunt: ea q̄ viuēte^a p̄cipiebant solida ex fideicō. petē possint? rñdi nō ampli⁹ q̄ꝫ q̄ vir p̄ro sua p̄te p̄stabat deberi. ¶ Idem. Seruos^c ad custodiā tēpli re liquerat: & his ab hered de le gauerat his vbis. Peto fideicō mitto: vt des p̄stes in memoriā meā pedissequis meis: q̄s ad curā tēpli reliq̄ singul̄ mē strua cibaria et annua vestiaria certa^e. quesitū ē cū tēplum nondū eēt extructū^f. ex die mortis, an vero ex eo tpe quo tēplum explicitū fuerit. p̄cipe serui dbeāt legata: rñdi officio iudicis^g here dē compellendū seruis relicta p̄stare: donec extrueretur tēplū. ¶ Idem.

Libertis^h quos testō manumisit: alumnorum nomine mēstrua. & legauerat: deinde codicillis oīb⁹ libertis mēstruos. vi. & annuos vestiarij nomine denos legauerat. quesitum ē an ex testō & ex codicillis libertis fideicōmissa hēdes p̄stare debeāt: rñdi nihil proponi cur nō ea q̄ codicillis data ,pponerent p̄stari debeāt. Nam & ab his q̄ testāto cibariorū nomine legata ēēt recessis? p̄pter ea q̄ codicillis relicta sunt. ¶ Mãumissis cibaria annua si cuiꝫ matre^l mozaret p fideicō. dedit. Mf filio triēnio supuixit: neque cibaria neque vestiaria ei p̄ stitit cū in petitione fideicō. cessarent liberti. Sꝫ & eius filia postea q̄ matri hēs extitit quo ad vixit annis. viij. iterpellata de hisdē solutis nō ē. Quesitū ē an post mortē filie an a nonissimo hērede peti possint. & tā p̄teriti tpis q̄ futuri id quod cibariorum & vestiarij relictū est. rñ. si conditio^m extitit nihil ,p. poni cur nō possent. ¶ Ab heredibus stichū manumitti voluit: eiqꝫ si cū seio^n morarek cibaria & vestiaria p̄stari a seio. Deinde hec vba adiecit. A te aūt sei pe to vt cū ad annū. xxv. peruenerit: militiā ei cōpares. si tū te añ nō reliq̄rit. Quesitū ē sticho statim libertatē consecuto: p̄ri⁹ aūt defuncto seio q̄ꝫ ad annū. xxv. peruenerit an ab his ad quos bona seij p̄uenerūt°: militia sticho cōparari dbēt? Et si placet deberi vtrꝫ stati militia cōparanda sit: an eo tpe quo seius ānū. xxv. expletur^p fuisꝫ si supuixissꝫ. respōdi cuꝫ placeat cōparandā^q nō ante dberi q̄ꝫ id tēpus cessisset. ¶ Posthumis^q hedib⁹ institutis: & a p̄re & a matre substitutione^r facta actores^s manumisit^t: & peculia eis legauit^u: & annua^x certis libertis suis legata, & alijs ceteris plura. Deinde post testamētū factū nata filia codicillis ita cauit. Si quid in testamēto q̄ ante hoc tēpus feci: legaui. cui⁹ dare volui^z: peto ab his vti tertiā partē^a pecūie filie mee reddāt. Scđis aūt tabulis fcā pupillari substitutiōe ipuberib⁹ libertis qb⁹ s parētib⁹ libertis dedit eo amplius^d alterum tantū quantū in singulis in numero p̄ter cibaria & vestiaria dari voluit: quesitum est cuꝫ supuixisset filia testamento apto^e & codicillis^f: postea autem decessit & fideicom. datū eidē de restituenda^g tertia parte ad hēdes suos transmisit^e & an etiā cibariorum & vestiariorū tertia pars ei per fideicom. data eē videatur? Respondi non videri^f. ¶ Item quesit an eorum que codicillis per fideicom. relicta sunt tertia pars ad filiam pertinere deberet? Respondi non deberi^g. ¶ Idem quesit an alterꝫ^h tantū s substitutione^i legatū deducta^k tertia pte q̄titatis lega

¶ Sed & filia. si conditio exstiterit cū matre vel per eos non stetit: vt. C. de le. l. i. Item no. interpellationē non eē necessariā sic. C. de contrahen. stip. l. magnā. C. de iure empb. l. ij. & ff. de verbo. obli. diem. & ff. de nau. fe. l. si. & ff. de vsur. l. pecunie. §. i. & supra de annuis. le. l. annuā. in p̄n. Item cō. ff. de p̄ba. l. procula. Sol. ibi. & fraternitas inter eos erat. & sepe rōnes et solutiones inter se fecerūt. hic nulla ratio vel solutio inter eos. accur.

¶ Ab heredibus. Tempus etatis grauati adiectum grauato in non facit conditionem. hoc. d. Bar.

¶ Si cum seio. q̄ erat vnus de heredibus. accur.

¶ Peruenerūt. vt ad heredem. si aūt titulo singulari: & tūc hypothece sunt: vt. C. cōmunia de le. l. i. accur.

¶ Cōparādam. imo vr q̄ non sit comparāda: vt. ff. de manumis. te.

b ¶ Aperto. alias enim adire non poterat cum non erat insolidum instituta. hodie secus: vt. C. de cadu. tol. l. vnica. §. i. & caue quia hec filia cum ceteris posthumis inuenitur instituta. accursius.

c ¶ Et codicillis. scilicet apertis. accursius.

d ¶ Restituenda. ipsi filie. accursius.

e ¶ Trāsmisit. quod fiebat olim ab apertura tabularum: hodie a die mortis: vt. d. l. C. de cadu. tollen. l. vnica. §. cum igitur. accursius.

f ¶ Non videri. fauore alimentorum. quasi dicat de his diminuendis non sensit testator. accursius.

g ¶ Non deberi. hoc ideo q̄ dixit si quid in testamēto &c. vt. ff. proxi. ac.

h ¶ Idē quesit. alterū cētum. secunda. x. addita in secundis tabu. accur.

i ¶ A substitutione. i. a substitutis. accur.

k ¶ Deducta. hāc enim cōstat deduci & filie dari & sic de primis decem.

Sedet filia hic dicit hanc glo. menti excendas

a Due ptes.s.istius alterius tabu.f.secūdorū.x.
b Debeātur.s.libertis tertia sibi reseruata.z sub.quod videf ppter codicillos.x.ac.
c Deberi.s.libertis.z sic nil vf sibi de secūdis.x.dari. Sunt ergo tres q̄stiones:pima circa relicta in pmis tabu.secūda in codicillis tertia circa relicta in secundis tab.

Cibaria et vestiaria. Nō impleto onere de morādo in certo loco:libertus relicto priuatur.b.d.Bar.

d Cibaria.dederat.s.relicta libertis vt subiicit. acc.
e Filiarum.quas forte in pserat alibi.acc.
f Celebrēt.s.aliquas.s.exequias.z dic sarchophagū.i.sepulchrū.z facit.j.de condi.z de.ticio.§.ij.z.C.de leg.l.i.z.C.de cōdi.inser.l.i.z.ij.et supra de ānuis leg.l.cum.z supra.e.gayo.§.impator.et supra de le.iij.q concubinā.§.vxori.
g Accesserit.ad excusandū se forte.ac.

Testamento ita. Absens ppter negocia testatoris:vt presens dz alimenta percipere.b.d.Bar.

h Sui gr̄a.s.vel patroni vł liberti.accur.
i Cur nō.q.d.debent.sic infra de vb.ob.l.i.§.si qs ita.z facit supra.e.a filio.§.si.z de fundo instru.predia.§.i.

Stichus nutricis. Dispositio generalis non referf ad ea de qb⁹ circa eandem cām spāliter est prouisum.et legatorum prestatione grauari pōt legatari⁹ singularis.b.d.Bar.

k Dari volo.s.pro alimentis.R.
l Nominib⁹.s.designauit enī certa nomina ex qbus fieri d̄bebat solutio.ac.
m Prestabat.s.i.legauit ei de sticho.accur.
n Non posse.s.qn illi.x.aurei ānui sticho videntur alimētis destinati:vt et supra.e.libertis.in pn.z sic non ē contra supra de an.le.l.q marco.z facit supra de leg.iij.l.hr̄s meus.§.i.et de fundo instru.l.quesitum.§.si.z.l.cū delanionis.§.cui z.l.predia §.ij.accur.
o Benigna.s.cum alias a legatario legari nō poterit in recto vt insti.de singulis rebus per fideicō.re.§.i.ac.

Ticia usufru. Cum finitur legatum tunc finif onus legato adiectū:nisi aliud d̄ voluntate testatoris appareat.Bar.

p Heres.ticie.ac.
q Ab hr̄de ticie.imo vł teneri:vt.s.de vsufru.l.si ab eo.que ē contra.Sol.h cā adiungif qd ē.j.l.i.si.si mō rē.vł dic vt no.s.de an.le.ticia.in pn.et facit.C.d̄ an.leg.scio.in pn.et.l.ānua in pn.et de le.iij.q concubinā.§.vxori.z.C.de condi.inser.l.ij.accur.
r Sufficeret.s.facit supra de le.ij.impator.ae.

Mater filio. Legatum alimentorum non pit conditione defecta p casum ɔtingentem in psona eius in quem spāliter ē collata.b.d.Bar.

s Post mortez.s.nisi gr̄a filij fuisset illud dedit:vt.j.de condi.z d̄.l.ij.allis.

tor testamēto dator cōputari debeat vt due partes[a] q̄titatis debeanf[b] ppter codicillos: qui b⁹ tertiā ptem codicillis legatorū ad filiam suā ptineř voluit[c]. Rn̄di integr ex tabul subsitutionis d̄beri[c]. Cibaria z vestiaria p fideicō.d̄derat[d]:z ita adiecerat: quos libertos meos vbi corp⁹ meū positū fuerit:ibi eos morari iubeo:vt p absentiaz filiarū[e] meaz ad sarcophagū meum in memoriā meā quotannis celebrent[f]. Quesitū ē vni ex libertis q a die mortis neqz ad hr̄des accesserit[g]:neqz ad sepulchrū morari voluerit:an alimēta prestanda sint. Rn̄di non prestanda. Idem.

Testamēto ita cautū fuit.libertis meis cibaria.queqz alia p̄stabam:ab hr̄dib⁹ meis p̄stari volo.vn⁹ ex libertis ex voluntate patroni negocij sui gratia[h] q̄driēnio ante diē mortis ab fuit.ex hac cā cibaria q̄ ante accepat mortis tpe non accepit: cui tamē liberto eodē testamento patron⁹ sicut z alijs quos viuus manumiserat legatū qnqz dederat. Quesitum ē an isti quoqz cibaria et reliqua q̄ ceteris libertis legata sunt:d̄beanf. Respondi cur non[i]. Idem.

Stich⁹ nutricis mee nepos liber esto:cui.x.aureos ānuos dari volo[k]: q d̄inde interpositis nominib⁹[l] eidē sticho cōtubernalez ei⁹ z libos legauit his q̄z q̄ viu⁹ p̄stabat[m]. Deinde alio capite libertis omnib⁹ q̄ viu⁹ p̄stabat dari iussit. Quero an stich⁹ p̄ter suū legatum z alimenta pcipere possit.respondi s͡z ea q̄ proponerētur nō posse[n]. Itez cū alimēta libertis vtriusqz sexus reliquerit a republica.et ex p̄dijs que ei legauit dari voluisset. Quero sticho cōtubernali z libertis vtr ab hr̄de instituto:an a republica cibaria z vestiaria q̄ viu⁹ dabat prestari deberent:rn̄di posse benigna[o] voluntatis interp̄tatione dici his q̄z a repu.p̄standa. Ticia vsufru

ctū fundi legauit meuio:eiusqz fideicōmisit vt ex redditu fundi legari p̄staret pamphile z sticho annuos cētenos nūmos q̄ad viuerēt. Quero an mortuo meuio:hr̄s[p] alimēta d̄beat.respōdi nihil pponi cur d̄beāt p̄stari ab hr̄de ticie[q]:sed neqz ab hr̄de legatarij:nisi id testatrix manifeste probef voluisse:et finito vsufructu p̄stari:si mō id qd ex vsufructu receptū eēt ei rei p̄stāde sufficeret[r]. Mater filio herede instituto p fideicō. libertatē pamphilo suo sio dedit:eidez cibarioz nomine legauit qnos aureos:vestiarij nomie in singulos annos qnquagenos si cuz filio ei⁹ moraref. Quero filio ei⁹ d̄functo an alimēta d̄berenf:rn̄. si conditioni paruisset:d̄beri et post mortē[s]. Ulpian⁹.

Uarijs[t] vł cibarijs relictis: neqz habitationē:neqz vestiariū:neqz calciariū d̄beri palā ē:quoniam d̄ cibo tantū testator sensit. Ualeri.

Cum alimenta per fideicō. relicta sunt:non adiecta q̄titate[u] ante omnia inspiciēdum ē que defunct⁹ solitus fuerat ei p̄stare.deinde[x] quid ceteris eiusdem ordinis reliq̄rit. Si neutr apparuerit tūc ex facultatib⁹ defuncti:z charitate ei⁹ cui fideicō. datū erit:modus statui d̄bebit. Qui fratris[y] sui libertis alimenta d̄bebat[z]:is testamento vineas cū hac adiectiōe reliquerat. vt hēant vnde se pascāt. Si pro alimētis vineas reliq̄sset:nō aliter eis ex fideicō.cā[&] eas prestari d̄bere,q̄z si testamēti[?] obligatione hr̄des liberassz. aut si id omissum fuisset,z postea ex testamēto agerēt,doli mali exceptione tutū hr̄dē futur.s.si non minus[ꝫ] valerēt vinee,q̄z alimentorum estimatio. Illaz autem adiectionem vt habeant vnde se pascant:magis ad cām prelegandi,quam ad vsufructū constituendum ptinere. Paulus.

Rogat⁹ es vt quēdā educes, ad victum[ꝫ] necessaria ei presta-

in prin.z facit supra de le.iij.l.qui concubinā.§.vxori.z.j.de condi.z demon.si qs ita.et supra.e.gayo.§.a.z.C.de le.l.i.z de condi.inser.l.iij.z supra de ānuis le.l.meuia.in pn.z.l.ānua.in pn.z.l.scio.i pn.

t Uarijs.s.alias indiarijs.et ē bona littera.et dr̄ diarium quod alicui singulis diebus pro cibo relinquitur.vtputa nūmus ad qd ē supra de trāsac.l.cum hi.§.si cui.s.alias z vestiarijs.sed male:qz infra dicit vestiarum non deberi:alās cibarijs.sed nec hoc placz.qz.j.calciarium non deberi.sub ē vitarijs.i.que sunt necessaria ad vitā.sed non placet:qz forte continerentur eā q̄ sequuntur.vt infra.e.l.si.Item illa dictio aliud significat vt supra de vsufr.l.vsufructuarium.§.i.z facit supra de trāsac.l.cū hi.§.q trāsigit.z supra sa.hercis.l.et pre.§.a.z.s.e.l.legatis.accur.

Cum alimenta. Si alimēta simpliciter relinquitur debentur arbitrio boni viri inspectis conditionib⁹ d̄ libertis.Bar.

u Quātitate.s.vel salicet re et q̄ sunt presidia:ut supra.e.cum vn⁹.in pn.z.§.si.z facit s.de ānuis le.si cum.z d̄ le.ii.l.an tepe.in pn.z de leg.i.l.si seru⁹ plurii.§.si.z de le.iij.nimus.et.j.ti.ij.l.aurelius.§.si ticius.z supra de test.hr̄des.§.i.et.C.de le.cū alienas. Sed ar.contra supra de vino et oleo et tritico leg.cum certum.accur.

x Deinde.s.si non apparet primum.

Qui fratris. Quod relictum ē animo cōpēsandi non p̄ōt petere legatum nisi heredem liberet.quo omisso doli exceptione repellitur.hoc dicit Bar.

y Qui fratris.s.puta ticij.
z Debebat.s.ex testamento ticij qui fratrem habuit heredem.
& Causa prelegādi.s.facit supra de transa.l.cum hi.§.si vni.et quedā no.et.C.de iu.do.l.fi.et infra ti.primo.l.species.et supra de vsufru.ea.re.que vsu.con.l.fi.na.et.C.de his que sub modo.l.secunda.et supra de annu.le.l.in annos.et supra de vsu et ha.l.si habitatio.§.sed si fit.accur.
? Testamenti.s.prioris.s.ticij:quo fuerant alimenta relicta.
ꝫ Non minus.s.facit supra eodem stichus.§.primo.in fine.accursius.

Rogatus. Idem est alimenta relinquere et grauare heredem aliquem educare.hoc.d.Bar.

ꝫ Rogatus.ad victum.s.scilicet tantum.alias nil pauloss corrigeret.accur.

Cum ꝫ ita stricte accipis verbũ educes.ac. b ℂ Cõtineri. vt ꝛ legans. ꝫ. ℑ.ꝫ. de trãsac. l. cũ hi. §. q trãsigit. Sol. ibi. ac.
Ambo. s. legatũ alimẽtoꝝ ꝛ legatũ vt eũ educes. Jdẽ ſi victũ. vt de vb. ſig. l. vbo victus. ꝛ. l. ſe. ꝛ. l. quos nos. §. i. vt nõ ſolũ cibus ſꝫ vestiarium ꝛ habitatio debeaꝶ. aliud ẽ ꝗ vbo cibi vel diarij. vt ſ. e. l. diarijs.

re cogẽdus es. Paul⁹ cur plenius ẽ ergo alimẽtoꝝ legatuꝫ vbi victuꝫ ẽ et uestiariũ ꝛ habitationẽ ɔtineri: imo ꝫbo exeq̃nda ſũt.

ℂ De auro ꝛ argento mundo: ꝛ ornamẽtis: vnguẽtis: vestib⁹ vel vestimentis et statuis legatis.

Pomponius.

Si alij uestimẽta, alij vestis muliebris ſeparari legata ſit, detractis muliebrib⁹ et ei assignatis cui ſpãlr legata ſunt: reliquũ alteri debeꝶ. ℂ Jdẽ ẽ cũ alteri mundus muliebris: alteri argẽtum oẽ legatuꝫ ẽ. ꝺ argẽto qꝺ in mundo eſſet. ℂ Jdẽ ſi due statue marmoree tibi: ꝛ deinde oẽ marmor legatum eſſet. Preter duas nulla statua marmorea legata ẽ tibi. Jdẽ de vrbanis ſuis tibi legatis, ſi mihi diſpẽſator legatus ſit. ℂ Cui certum põdus argẽti daꝶ hereſ iuſſus ſit: ei pecuniam dãdo numeratã ipſo iure liberaꝶ: ſi i ea pecunia eadeꝫ eſtimatio fuerit. Nõ ita verũ ẽ: ſi non certum genus argenti legatuꝫ ſit. Fri.

Qui tibi mãdauerat ut ornamẽta in vſuꝫ uxoris ſue emeres eidẽ uxori ut aſſolet legauit que ei⁹ cã parata erunt, tu deĩde p⁹ mortẽ mãdatoris ignorãs eum deceſſiſſe emiſti. Nõ debebunꝶ mulieri: qm̃ ea uerba ad mortis tp̃s referunꝶ: at ſi uiuente teſtatore: mulieꝶ aũt mortua emeris. Nõ inelegãter diceꝶ inefficax hꝫ legatuꝫ eẽ: qm̃ nõ poſſit uere dici ei⁹ cã paratum uideri q̃ pri⁹ deceſſerit. ℂ Eadẽ dicenda erunt et ſi uiuat qdẽ mulier ſꝫ diuerterit et q̃raꝶ an poſt empta ei debeanꝶ. quaſi nõ uideantur uxoris cã parata. El.

Uxori legauit q̃ ei⁹ cã parata ſunt: ꝛ añ mortem diuertit. Nõ deberi: q꞉ adẽpta videãtur. Proculus ait. nimiꝫ facti qꝺ eſt. nã põt nec repudiãte adimere uoluiſſe. Aul⁹.

Quum qdã libertum ſuum in aſiam miſiſſꝫ ad purpuras emẽdas ꝛ teſtõ uxori ſue lanã purpureã legaſſet ptinẽ ad eã ſi quaꝫ purpureã viuo eo libert⁹ emerit. ſeruius rñdit. Fri.

Apud pãphilum li ij. q̃ ſnũ ita ſcriptuꝫ ẽ: ſi mulier mãdauerit tibi ut ſibi uniões uſus ſui cã emereſ: ſi tu p⁹ mortẽ eius cuꝫ putares eã viuẽ emeris. Atilicin⁹ negat eſſe legatos ei cui mulier ita legauerat. ornamẽta q̃ mei cã parata ſunt erũt vc. nõ .n. ei⁹ tã uideri pata eẽ q̃ iã mortua ea empta ſunt. Marcell⁹.

Seia ab herede publio meuio ita legauit: ãtonie tertule do lego auri pondo tot: ꝛ vnionẽ cum hyacictis. Poſtea vnionẽ ſoluit⁹ neqꝫ ullũ mortis tp̃e iter ornamẽts ſua unionẽ reliqt. Quero an heres ex cã fideicõmiſſi eſtimatõeꝫ rei q̃ in hereditate ñ ẽ p̃ſtaꝶ debeat. Marcellus rñdit nõ debẽ. ℂ Jtẽ q̃ro ſi pbari poſſit ſeiã uniones et hyacictos q̃ſdã in aliã ſpẽꝫ ornamẽti qꝺ poſtea p̃cioſi⁹ fecit: additꝫ alijs gẽmis ꝛ margaritis cõuertiſſe: an hos uniões ꝛ hyacictos petere poſſit: ꝛ heres cõpellaꝶ ornamenta poſteriori erimẽ ꝛ p̃ſtaꝶ. marcellus, rñdit peteẽ ñ poſſe. Neqꝫ eni fieri põt: ut legatũ ul fideicõ. duraꝶ exiſtimeꝶ: cum id qꝺ teſtõ dateꝶ in ſua ſpẽ nõ pmãſit. naꝫ quodãmõ extictuꝫ ſit: ut iterim omittat⁹ qꝺ ẽt diſſolutõe ac permutatione tali uolũtas quoqꝫ uideatur mutata. Jdem.

Lucius tici⁹ teſtõ ita ſcripſit: herẽdẽ meũ uolo fideiqꝫ ei⁹ cõmitto: ut in patriã meam faciat porticum nouam publicã: in qua poni volo imagines argenteas. Jteꝫ marmoreas. quero an legatum ualeat. Marcellus reſpondit ualere: et operis ceteroꝝumqꝫ q̃ ibi teſtator poni uoluerit legatum ad p̃ſiꝫ ptineꝶ. Jntelligi. n. potuit aliqꝺ ciuitati accedere ornamẽtum. Paulus.

Ultime voluntatis ut nõ pereat ſi alias ñ habere non poteſt: vt no. in dicta. l. ſi qn arg. ꝛ facit ſupra ſi ibi aliud pro alio. ꝛ quod ibi no. et ſupra de ſol. l. g res. §. in ratione. in ſi. ꝛ de ver. ꝛ. ꝫ. de vſufru. le. l. generali. §. penul. ꝛ. §. ſi rĩt. et ꝺ leg. i. ſi ex toto. in pñ. et. l. qꝺ in reꝝ. §. ſi qn. et. ꝫ. bernã. et. j. ꝺ adim. le. l. legatũ. §. i. Jtẽ ar. ꝫ. ꝫ. ꝺ le. iij. ſi. Legatũ p qꝺ ciuitati q̃riꝶ aliquod ornamẽtum valet. h. d. Bar. e ℂ Ualere. qꝺ dic vt. ſi. ꝺ acq. re. do. ſtatuas. et ſi pu. cre. funeris. et de vſu. l. cum qdã. §. ſi. h.
f ℂ Pertinere. ſꝫ nondum erat in reꝝ natura qꝺ legabaꝶ. ut. ꝫ. de le. i. qꝺ in rerum. in pñ. et. l. ciuitatibus. in pñ. et. l. ſeruo alieno. §. ſi. et ſupra ꝺ vſufru. le. l. quidam.

Quibus certus. in ſpeciebus. n. non ẽ loc⁹ fũctione. ut alia res vice alterius fungaꝶ. vt. ꝫ. ſi cer. pe. l. ij. §. mutui.

Q ℂ Quib; Uerba futuri tp̃is reſtringunꝶ ad tp̃s mortis vt vltra non extendãtur. ꝛ ꝺo reſpectiua deficit deficiente pſona vel q̃litate eius cui⁹ reſpectu pfertur. h. d. vſqꝫ. ad. l. ſeia. Bar.
q ℂ Qui tibi. inefficax ẽ in cã caduci vt. C. ꝺ cadu. tol. l. vnica. §. p ſcꝺo.
r ℂ Eadẽ dicenda. i. legatũ euanuiſſe. ſꝫ ꝛ alia rõne videaꝶ reuocatũ. n. ſ. ppter diuortiũ per qꝺ videtur mariti voluntan mutata. ut. j. l. prox. ꝛ. ꝫ. ꝺ dona. inter vi. ꝛ vxo. l. ſed interꝫ. §. ſi. ꝛ. ꝫ. de le. iij. l. itẽ legato. §. pe. ꝛ facit. ꝫ. de le. iij. cum vxori. ꝛ. j. de ſolu. cũ qs in pña.
s ℂ Uxori. non deberi quaſi mutata volũtate p diuortiũ. ut. ꝫ. l. pri. cũ ſuis cõcordã. ac.
t ℂ Proculus. ꝫdicẽs predictis. ac.
v ℂ Nã põt. hꝫ dico qꝺ facti. nã q̃ſiqꝫ repudiãteꝶ adimi ſi non bona gr̃a ſiat diuortium. ut ꝛ. ꝫ. l. pri. ꝛ ꝺ ꝛ ſꝫ hoc hẽas lrãm nã põt nec repudiare ꝛc. ſi nũt bona gr̃a tũc non videꝶ adimeꝶ: ad quod ꝫ. de dona. iuter vi. ꝛ vxo. l. ꝛ iꝺ. et tunc hẽas nũ hoc repu. ꝛc. et ita cum nec et ſine nec põt legi.
x ℂ Um qdam. purpureã. m. quã eius cã paraſſet: vt de le. iij. cum. vxori in ſ. ſin. R.
y ℂ Emerit. ut. ꝫ. ꝺ le. iij. itẽ legato. ac.
z ℂ Apud mortua ea. alias mortue. alias mortua ea. ꝛ facit. ꝫ. eo. q tibi. cũ ſuis concor.
ℂ Seia ab. Solutio legati ꝛ tranſlatio in aliã ſpẽm a teſtatore: legatuꝫ extinguit. h d. Bar.
ℂ Seia. vnionẽ. i. lapides p̃cioſi. ſic. ꝫ. de voli excepti. l. apud iul. §. item queriꝶ. ac.
ℂ Soluit. legatarie. ut et. C. de le. l. filia. ac.
ℂ Nõ ẽ. ſ. nunc. ſed fuit tp̃e teſtaſiti. ac.
a ℂ Peteꝶ poſſit legatarin.
b ℂ Poſteriori. ornamẽto. uꝫ dic poſteriori legatario. ſi ponas aliꝶ legatũ ornamẽto p̃cioſiun. acc.
c ℂ Neqꝫ. n. alẽ neqꝫ eni. alẽ nunqd eni ꝛc. ſub. tunc. q. d. nõ durat.
d ℂ Jnteriꝫ omittat. ſine hẽs omittat. ſ. aliqn ſine omittaꝫ ego marcell⁹ ẽ ſenſus q̃ rõ p̃dicta ſufficit: q꞉ ſ. extinctũ ut aliã omittam⁹. q̃ etiã bona ẽ. ſ. q꞉. i. q꞉ ẽt diſſolutõne ꝛc. ꝛ faciũt ad. l. iſtã. ꝫ. de le. iij. l. itẽ legato. §. pe. ꝛ. l. huna. ꝛ. l. legatũ. §. i. et iſti. de reꝝ di. §. ſi tñ. et. ꝫ. ꝺ le. i. cetera. l ſi. ꝛ ꝺ pig. ac. l. ſi cõuenerit. §. ſi qs ea ꝛ nr. ꝫ. ꝫ. ꝺ le. i. ſuũ filij. §. ij. Jtẽ faꝶ. ꝫ. ad exhi. ul. §. ſi qs. ꝛ ꝺ ꝫbẽ. emp. l. in vẽditõib⁹. §. iꝺe q̃ſi qn. et. ꝫ. de iſtru. leg. l. ta. ꝫ. de le. iij. fideicõmiſſa. §. ſi rẽ.

Ita ſtricte accipis verbũ ... legans. ſꝫ. ꝫ. ꝫ. de trãſac. l. cũ hi ...
Ambo. ſ. legatũ alimẽtoꝝ ꝛ legatũ vt eũ educes ... de vb. ſig. l. vbo victus ... veſtiarium ꝛ habitatio debeaꝶ.
... ſ. e. l. diarijs.
De auro ꝛ argẽ. ꝛc.
... ẽ. ꝫ. de legato ali ... ſed q꞉ ad alimenta ... ſubſidiuꝫ ... ꝛ argentuꝫ. iꝺ po ... Bar.
n ℂ Alij. Legato generis derogatur p legatũ generis ſubalterni ... ꝛ gen⁹ reſtringiꝶ ... ſpẽm: de qua ſunt alia indiuidua ... h. d. bar.
ℂ Si alij veſtimẽta. et ... generis.
ℂ Muliebris. ꝛ ſic ſpecies.
ℂ Muliebribus. in ſpe ... acc.
ℂ Reliquũ. ſ. ſolum q꞉ generi p ſpẽm derogaꝶ.
ℂ Jdem ẽ. ſ. de argento qꝺ in mundo eẽt. qꝺ eſt ... l. iij. §. cũ alteri ꝛc. ꝺ ... debeat detrahi argentũ mundi ꝛ ſtari ... ꝛ totum aliꝺ argentum alteri.
ℂ Muliebris. ſ. i quo ... argentea ſpẽs cõ ...
ℂ De marmor. ſ. legatũ ... ut. ꝫ. ꝺ le. iij. hrs meus. §. i. ac.
ℂ Legatus ſit. vt ſemp ſpẽs generi derogẽt: vt ... de le. iij. ſuis vrbanis ... ꝛ. ꝫ. ꝺ pecul. le. l. i. §. ... manumiſſo. ꝛ. l. vi. §. ... ꝛ. j. de reg. iur. ... in toto. ꝛ. ꝫ. ſin. regũ. ... ꝛ. ꝫ. ꝺ manu ... ſi peculiũ. in pñ. ... vxorẽ. §. ſela ... l. q̃ſitum. §. i. ... de vino ꝛ oleo ꝛ tri. ... ꝛ de appel. ... in ſi. ꝛ. ꝫ. de ... ꝛ. j. eo. pe ... §. itẽ cũ in aures.
ℂ Cui certum. Qui ... pondus argenti ... liberaꝶ dãdo eã ... ſecus ſi debeaꝶ ... ſpẽs. h. d. Bar.
ℂ Põdus. ergo quan ... in q̃ locus ẽ vicis ... ſolutõis: vt. ꝫ. ... pe. l. ij. §. i.
ℂ Numeratã. ſic. j. e. cũ ... ꝛ. l. cũ aũt. §. pro ... ꝛ. C. de dona. ſi qs ... Sꝫ contra. j. ꝺ ... paulus rñ. creditorẽ ... de ſol. cum a quo. ... non contamina ... alias ſecus. vt infra ... vel ꝺ fauore ... habere non poteſt ... pe. l. ij. §. mutui. ibi aliud ... non amplius. §. ſi. et de ſol. l. ... que extrinſecus. ꝛ. ꝫ. de vſ ... fundi. acur.
ℂ Genus. i. ſpẽs. ut ſcyphus certus ...

S Ita. Legatum simplr & idiffinite platum ad tepus testi refert. hoc d. vel sic. Nota possessiua meu tuu suu pns tps significat. h. d. bar. q sit in vsu. ut. s. de v. sig. l. in lege. & s. e. cum in testo. & s. de le. iij. h legatum. & in. l. cum sue. & facit. s. de le. iij. item legato.
a ¶ M. u. suum & meu large os quo ad res. vt. s. de le. iij. l. cum suc. cu sequentib. vsq ad. l. nummis. no quo ad tps: vt h.
b ¶ No futur. vt. n. futur no ptinet pns. vt. s. de le. iij. l. vi. & de arbi. l. s rebus. & de le. iij. l. iul. §. pe.
q ¶ Sed quod qntus. aliud. certum demonstrado. ac.
r ¶ Que subiecimus per muciu & per popo. vel vt vsus sol vxoris p acta cedant legato. ac.

SI ita legatum eet. Vestem mea argetum meu[a] danas esto dare id legatu videt qd testameti tpe suiss: q pns tps sep intelligeret si aliud cpre hensu eet: na cu dicit veste me a argetu meu: hac demonstratione meu psens no futur[b] tem pus ondit. Ide e & si qs ita legauerit fuos meos. Ide.

PRoculus[c] mulieri ita legauit: qsqs mihi hes erit tic vestem[d] mea mudu, ornametaq mulebria danas esto dar. Cassius ait si no appeat qd sensisset: oem vestem sm vba[e] testi legatam videri. Paulus rndit. ¶ Ide iabolen[f] scribit q visimile e ingt testatricez tm[g] ornametoru vniuersitati derogasse: qb significatione muliebriu accomodasset. accidit[h] eo q illa demostratio muliebria neq vesti: neq mundo applicari salua rone recti sermonis[i] potest.

Modestinus.

QUm[k] certum auri vl argenti podus legatum e: si non species designata sit: non materia[l]: sed preciu pstis[m] tpis prestari debet. Pomponi[n].

QUintus muti[o] ait si paterfa. vxori vasa aut vestimetu[n] aut qp piaz aliud ita legauit qd ei[o] ca emptum paratue eet id videt legasse qd magis illi[p] q cois vsus ca paratu eet. Popo. ait. sed hoc[q] veru est no solu si ipsi viri & vxoris cois vsus: s etia si liberoru ei aut alteri ali cui cois usus fuerit. Id. n. videt demostrasse qd ppo usui vxoris paratu sit. ¶ Sz q qntus mucius demonstrat uasa aut uestimetu aut quid aliud[q]: efficit vt falsa sint q subiecimus[r]. Multu enim interest generaliter an specialiter[s] legent hec. ¶ Na si generaliter veluti que vxoris ca parata sunt uera est illi diffinito[t]. ¶ Si vo ita scriptum fuerit vestem mea illa purpurea[v] vt certa demonstraret: lic adiectum sit q ei ca empta parata ue eent: l neq epta[x]: neq pata neq in vsum ei data sint legatu oino ualet. q certo corpe legato demonstratio falsa posita no pimit legatum: veluti[y] si ita sit scriptum stichum que ex uenditione ticij emi. na si neq emit: aut ex alia veditioe emit: legatu nibilominus[z] valet. ¶ Plane si ita legatu fuerit: uasa aut uestimeta aut q vxoris[&] ca parata sunt: tunc eq erit vba qnti mutij snia[?]. quo casu sciedu e et si alte ne res he fuerint qs putauit testator suas esse[y] hedez teneri vt eas det[a]. Procu.

SI qs legauerit aur: gemas margaritas q i eo auro[b] essent: et[c] id auru cu neq geme neq margarite ieent legasse[d] vr.

SI imagine[e] legata Ap. hrs drasit & tabulaz soluit: pt dici actoez ex testo durar[f]: q imagis legatu no tabule[g] fuit.

VXori qs legauit Scevola. his vbis. mudu muliebre oe ornametu & qcqd nu odi dona ui ei ca copaui pteri: id oe dari nolo. Quesitu e an caruta dormitoria cu mul qua sp vxor usa sit ei debeat: rn. si ei usus ca hita eet deberi. ¶ Ide qsit an ex ea de ca uestis q acull ul lecticarijs eiusde uxoris sue cpauerat ul fecerat: pstada eet: rndi pstada[i].

SI statua lega Pomp. uerat & postea ex alia statua brachiu ei adiecerat[k]: oimodo statua a legatario[l] uendicari potest. Scevola.

Ite nec pns futur: vt h. & infra de v. ob. l. si stipulat fuero. §. i. s contra huic. l. C. que res pig. l. fi. sol. ibi. Ite s. j. e. fi. lia. ibi appet sol. Item contra ar. s. de le. iij. q vxor. §. testo. Sol. ibi. & l. his vbis. Item ar. s. j. de libe. lega. aureli. §. testameto. & ar. s. s. p sol. l. i. in fi. & l. si qs socio. Item ar. s. s. de usufru. quotiens. §. fi. Ite s. s. de leg. ij. cum pr. §. fidei tue. Sol. ibi. Ite ar. s. s. de ali. u. mu. ca fac. l. ex hoc. §. i. sed illo quo ad illud edictum. Ite contra. s. d liue. & posthu. pl: sed illo ne peat testamentu. & eode mo soluit aliud ctriu. s. d penu. le. l. ei quoq. s. ne legatu sit nullum. Ite s. s. ti. i. mel la. §. s & si alimeta. Sol. ibi. Item ar. s. s. de test. tu. l. tutorib. Ite contra. s. d le. ij. si ita qs. in pn. Sol. ibi.

c ¶ Proculus. Verba testatoris in dubio debet itelligi ita q non sit in costitutione peccatum. h. d. Bar.
c ¶ Plautius. s. testator. et sic ita mutat sensum eu dicit testatricem. uel dic plautius. s. dixit ea que sequunt. & dic legauit. s. testatrix. ac.
d ¶ Vestem. h tria diuersa sunt: vt. s. e. argumento. §. muliebri. & §. ornamenta. et §. mundus. ac.
e ¶ Scdz vba. rigide accepta sm. R.
f ¶ Ide iabole. vt ascribi per pn. i. pauli vel dic paulus dixit idem quod cassius. ac.
g ¶ Tm. i. tmmodo qb &c. sed certe immo dictio muliebria vr restringere vestem & mundu: vt p mulierib tm intelligat. sed sm. R. hic de rigore. vel sm vba testi s aliud sm snlam vel eqtatem. & sic non obstat. s. d e penu le. na quod in fi. & de le. iij. heres. §. ij. & l. quesitu. §. ij. & i fra de vbo. sig. si cu fund uel dic q no nocet hec derogatio pmis legatis q expssa sunt. Ite no. muliebria referri ad primu tm. s. ornameta. sic. s. de iurs. om. iu. l. si idem i fi. sed ar. contra supra de le. i. talis. in fi. ac.
h ¶ Accidit eo. q. d. contingunt predicta eo. i. id q illa &c.
i ¶ Recti sermonis. sm ver sensum verbor: sed sm sniam secus: vt predixi vel aliter vt modo notaui. ac.
k ¶ Quum certum. puta duas marchas. ac.
l ¶ Non materia. vt massa. & sub. ex necessitate. sed precium dz. s. ex voluntate. materia eni e in obligatione. sed precium et ere cotaminatu e i solutione. sicq solui aliud p alio creditore inuito. vt &. s. de ac. & ob. l. obligationu. in fi. & s. man. l. si qs p eo. vel dic ere no ptaminaca. vt no. s. e. l. fi. i fi. & dic vt ibi.
m ¶ Pstis. s. litis. uc. s. de vi. & vi. le. l. fi. vel more. uc. s. e. ti. l. pe. ac.
QUintus mu. No intelligit ca vxoris paratu qd ipsi & alteri ca parat. Ite falsa demostratio legatu generis restrigit. secus i legato certe spei. Ite qn disiunctiua cadit iter gen & spem: accipit p piucta. h. d. bar.
n ¶ Vestimentum. si certum demonstrauit male sensit qntus mutius: alias bene. ut. s. statim. ac.
o ¶ Magis illius. electione. ut. s. de le. iij. l. hoc legatu. §. i.
p ¶ Sed hoc. s. vt non debeat quod non solius vxoris ca est paratu. & dic

s ¶ An specialiter. pvenalet spaliter dem. ut & j. de mut. item apud labeone. §. hoc edicto. ac.
t ¶ Diffinitio. snia. s. vt non debeantur nisi q solius vxoris ca sunt parata. ac.
v ¶ Purpurea. sed qd si dixit vestem oem vxoris ca paratam non demostrado certu. rn. idem quod in genere. & sic pot intelligi dixisse qntus mucius nec enim e certum corp demostratum. ac
x ¶ Neq empta. vt fuerunt empta & parata. ut supra de leg. iij. l. si qd. §. i. acc.
y ¶ Veluti. i. sicut. vt ex exeplificatiue ac.
z ¶ Nihilominus. sed non venditio. ut. s. de pbe. empt. si qs fundum. et facit. j. de condi. & de l. demostratio. s u. s. s. de do. pe. l. i. §. sed & si. accur.
& ¶ Plane que vxoris aut h ponitur p et. ut. j. e. si quis ita legauit. az. accur.
? ¶ Snia in pn. hui l. posita. & hoc cum generaliter legauit vasa aut vestimenta non certa demonstrando. vel dic certa demonstrado. sed aut pro & ponitur dix. acc.
y ¶ Suas ee. & vsu vxoris concesserat. ac.
a ¶ Eas det. sq comucata erat psona uxor cu tantu de legasset si sciret. ut C. de le. cu alienas. & s. de le. i. si res. & l. no quociq. §. a. & fact. s. d le. ij. cum fili. §. bre. sed ar. s. s. d le. i. legaui. & l. tribus. & s. ti. i. legaui.
SI quis. Relatiuu qs uel q restringit antecedens ad quod refert. h. d. Bar.
b ¶ Si quis in eo auro. s. legato.
c ¶ Etia id. tunc rndet.
d ¶ Legasse. illud ergo verbum que in eo no restringit legatum auri: sed margaritar: ut. s. l. pr. ibi si vo ita scriptu. & de le. i. l. si sic. §. i. & s. de leg. iij. l. ea tm adiectio. Az. & facit. s. ti. i. a filio. §. fi. & s. de vino & tri. le. l. vi. & l. fi. in pn. & de le. i. si cu & l. si ancilla cum liberis. s ar. s. s. de penu le. l. naq. §. fi. ac.
e SI imaginem. differt statua ab imagine. ut ne. s. de sta. & ima. & Ru. & ad h. s. de vsufru. l. statue. acc.
f ¶ Durare. fact. s. de le. l. cu res. §. pe. et quibus mo. vsuf. amit. et peti. §. fi. accur.
g ¶ No tabule. radix: ad qd insti. de re. di. §. si qs in aliena. acc.
VXori. Ca intelligitur de prima et imediata. & etiam de remota et mediata. Bar.
h ¶ Cum mulis. q muli trahunt ca. et fact. s. de le. iij. l. ist legato.
i ¶ Prestadam. quasi per medium vxoris ca parata ut et ar. s. de v. ob. l. si stipulatus fuero.
SI statuam. Additum forme pme legatum non minuit. hoc dicit. Bar.
k ¶ Et adiecerat. s. testator.
l ¶ A legatario. i. legatarius pot uedicare et fact. s. de le. ij. si area.

Species auri et argenti seie legauit: et ab ea petiit in hec verba. A te seia peto: vt quicquid tibi specialiter in auro et argento legaui: id quoque cum morieris reddas restituas illi et illi vernis meis: quarum rerum vsufructus dum viues tibi sufficiet. Quesitum est an vsufructus argenti et auri solus legatarie debeatur: respondi secundum verba que proponerentur proprietatem legatam addito onere fideicommissi.

Idem.

Filia in potestate patris manente mater scripsit heredem: eique patrem meum substituit: et ita scripsit. Quisquis mihi heres erit fidei eius committo vti ornamenta mea omnia auri et argenti vestimenta quibus ego vsa sum ne veneant. et filie mee reseruentur. Quesitum est cum filia recusante: pater ex substitutione heres extitisset: et intestato decessisset: filia autem bonis eius abstinuerat an fideicommissum petere possit. respondi secundum ea que proponerentur videri patris vtiliter fideicommissum. Claudius quoniam verbo seruandi quod scriptum est videri in id tempus dilatum fideicommissum quo sui iuris futurus esset. is cui dabatur.

Vlpianus.

Si gemma ex annulo legetur vel alie materie iuncte vel emblemata recte legantur et separantur et prestanda sunt.

Scevola.

Qui vxori sue legauerat bonorum suorum decimam: et mancipia et species argenti quas expresserat, eidem annulos et vestem reddi ab heredibus petiit: quasi propria vxoris fuissent. Quesitum est si vxoris non fuerint an prestari ex causa legati deberent: respondi legandi animo dedisse ea videri nisi contrarium ab herede probetur. Idem testator fidei commisit vxori: vt quicquid ad eam ex testamento eius peruenisset alumno communi restitueret. Quesitum est: an etiam eas res quas proprias vxoris sue fuisse testator sciat. eique reddi precepit: alumno prestare debeat: respondi si proprie fuissent non debere: si legato acquirerentur debere.

Mulier testamento et postea codicillis multas species vestis argenti quas vel ipsa se confecisse: vel habere significauit specialiter per fideicom. reliquit. Quesitum est an non alie legatarijs cederent: quam que in hereditate essent inuente: respondi eas cedere: que in hereditate inuente essent.

Vlpianus.

Cum aurum et argentum legatum est: quicquid auri argenti que relictum sit legato continetur: siue factum siue infectum sit. Pecuniam autem signatam placet eo legato non contineri. Proinde si certum pondus auri sit legatum vel argenti. magis quantitas legata videtur nec ex vasis tangetur. Sed si argenti facti pondo. c. sint legata ex facto argento debebitur legatum. Unde est quesitum apud celsum: an et vascula possit separare? Et scripsit vascula non separaturum licet ei optio fuerit relicta.

Idem celsus. lib. xix. questionum querit si. c. pondo argenti fuerint relicta an replumbari debeant. vt sic appendantur? Et proculus et celsus aiunt excepto plumbo appendi debere. namque emptoribus replumbare resignantur. et in rationes argenti pondus sic defertur: que sententia habet rationem. Plane si cui vascula argentea ut puta lances quadrate sint legate: etiam plumbum quo continentur eum sequetur. Simili modo queritur si cui argentum legetur an emblemata aurea que in eo sunt eum sequantur? Et pomp. lib. ij. ex sab. distinguit. multum interest certum pondus ei argenti facti legeretur: an vero argentum factum. si pondus argento non con-

q Inuicte centu. de ... dis cauendum si repte ... ols enim insonum est leg. ... .f. e. titia. in pri. et .ff. de ... domus. in prin. ac.

Cum aurum. Ap- pellatio facti con- infecti quia signatam p... non comprehendat nec de... tum. vel suppeler argenti quantitate continet non spe... argenti facti mentio habita ... legando: et si pondus aur... plumbea materia separ... mentum sequitur res ornat... Primo loquitur quando legat a... argentum simpliciter non expr... tate ponderis vel m... Secundo loquitur quando legat e... quantitate ponderis si m... Tertio quando vtrumque exp... Quarto aliter ponderi... Quinto cum cedunt res ... argento legato annexe... ibi. proinde si certum ... idem celsus. j. l. proxi. ... ibi. sed si argenti. Quar... idem celsus. Quinta ibi ... et valet vsque ad. §. idem ... in prin. l. se. Bar.

r Relictum sit. i. heredit...

s Continetur. si auri a... mentio a testatore habe... et no. p generalitate ... fideico. l. cum viri. et. f. ... in argento. in prin. et. §. ...

t Pecuniam. non contin... .f. e. quitus mucius. ...

v Proinde si certum ... vt. x. marchas. ac.

x Magis quantitas. ... que in massa. et tunc exp... vt. ff. eo. cum certum. vel ... quantitas quam in specie. vt s... nec ex vasis et c. ac.

y Tangetur. ex necessit... sponte sic vt. C. de don... argentum. in prin.

z Quesitum. ex eo quod ... est in. §. proinde. ac.

z Vascula. vel aliqu... gentum. ac.

? Possit. s. legatarius.

? Separare. i. diuidere ... quo argento et repudiare. vt illud petere et aliud repudia re. ac.

a Separaturum. quia materia superat hoc materiatum. ad quod. ff. de le. iij. quesitum. §. illud.

b Ei. s. legatario.

i Si gemma. materie iuncte scilicet gemme et alie materie sunt datiui casus: quia antiqui dicebant alio et alie in datiuo. Vel alie materie quia alie res sunt iuncte per applumbaturam. secus si per ... vt. ff. de rei v. l. in rem. §. item si quecumque sed hoc fallit in tigno iuncto: vt. ff. ad exhibendum. gemma. ac.

k Emblemata. ornamenta sunt vasorum: vt. ff. de vsu et vsufructu. le. l. ij. §. i. ac.

l Separantur. actione ad exhibendum proposita. vt dicta. l. gemma. ac.

Quod alicui legatur vt proprium: si proprium non est quo ad omnia in legati capitur et ex fideicommisso vniuersali restituitur. b. d. barto.

m Reddi. hoc significat et datur: vt hic subijcit: vt. j. de ver. signi. l. verbum reddendi. ac.

n Videri. videtur enim emisse: vt et. ff. de vsufruc. l. sticho §. sed si hoc le. ... gatus. sol. hic precepit. ibi enunciatiua fuerunt verba. vel vt

c Optio. de quo argento vellet. nam licet tali legato vtrumque contineatur scilicet species et quantitas. siue materia et materiatum tamen specie preualet quantitas et est ratio: vt. d. l. quesitum. et non est huic opinioni locus quasi parum expediat eligere tali casu. ac.

d Replumbari. i. remoueri plumbum. de scyphis.

e Appendi. sic ergo quantitas non species facta legatario debetur. licet vtrumque sit legatum. s. quantitas et species.

f Emptoribus. argenti ad pondus. ac.

g Replumbare. i. remoto plumbo. vel in pondere non computato. ac.

h In rationes argenti: vt cum scribis in libro rationum tot pondo argenti habeo vel debeo intelligitur sine plumbo. ac.

i Quadrate. i. certe et designate. ac.

k Eum. s. legatarium.

l Sequetur. s. plumbum et sic no. quod sequitur lance argenteam legatum legatario vt sic. ff. de edil. edic. ediles in prin. et. §. ededi. et

§.fe.z.ff.de fidei iussorib.(?) Quia.z illi.p q̃s p.no.acq.in fi.z de suppel.le.l.iij.§. sz sūt.z.j.de fideius.si vt pponis.z.j.pri.rñ.z.j.de fundo istru.cū fund⁹ b ar.ȝi eo.ti.l.ij.§.ootes.z.ff. depositi.l i.§.q̃ depositis.z de fur.cū q. §.nō solū.ac.

a Siui mō.argētū facti: vt statī p3.ac.

b Claui.expone: vt.j.l proxi.que huic continuatur.ac.

c Vestimētor.facit.ff.pr. rñ.z.ff.de act.emp.iul.l fi.z ff acq.re.do.sz fi.q p totū.z l.qcqd.p totū.z de le.ij. hs meus.§.pe. z.j.l.pri. in pñ z.§.pueniamus.z.l.vestis.j pñar.contra.j.pro empto-re.qui fundum.§.l.

d Et si nō sint claui.i.fi-bule.q̃ stra sup tunicā la puellar ãteri⁹ tenēt clausa

e Cōsuti.s.als ampliati.vl dic remoti: vt reponeret: vt ff.de act.emp.l.fūdi.§ fi. et b nisi sit fcm ornametū alte-rius rei: vt ar.ff.de fundo in stru.l.q̃situz.§.si qs codē in-strumento.z facit.j.e.l.§.fi.

f Idē celsus.in assidib⁹ svt testant euāgelia.ac.

g Lectū.habita nō ē.als ȝ: vt.ff.de supel.le.l.iij.l fi.ac.

h In iūctura.q: cū argēto iūgebat aurum auro.als alie materie.ac.

i Quod.i.quia.

k Sed nec speculum.argē-to inclusum.accur.

Argento. Argētū fcm oēm spēm cōprehēdit: sz non que supellectilis loco sint. et vasor appellatio generalis ē.h.d.cum.§.se.Bar.

l Trullas.als tillas.z ē ge nus vasis.ac.

m Argēto supellectil sūt. vt z.ff.hac eadē.l.in pñ.z.ff. de supel.le.l.l.z.j.e.qntus. §.fi.hoc tñ vr ȝ.sz ibi dices.

n Aliqd.liquidum.ac.

o Sustineant.nō liquidū.

p Scutelas.ad vtrunq3 ē exemplum.ac.

q Promulsidaria.in qbus continetur mulsum.ac.

r Repositaria.ad hoc ē.ff. de le.iij.heres.§.pe.ac.

s Et naualia.q̃ in nauibus ferunt.z ibi panis vel aliud reponit.accursius.

Infecti. Infecti appel latio rudē materiā cōpreben dit ceptā nō fieri paratā, et hoc dicit.Bar.

t Magis facti.nimis gñā-liter dicit sz quosdā: z iō sta-tim corrigit fm.R. certe zc. vel restrīgit sz.R.z p eis.q: id vr factuz quo cōmode vti possum⁹: vt.j.e.qnt⁹ muti⁹. §.cui.z.j.de vbo.sig.l.v.§. ope.z.l edificia.§.pfecisse.z C.qñ dies leg.ce.l.ex his.et j.de opis no.nū.stipulatio. §.opus aūt.vel dic vt lfa so nat z sic ceptū p ipleto habe tur.sic.ff.de vsuca.l.i vsuca-pionibus.z de testa.l.q̃ eta-te.z.j.de vb.sig.l.annulus z.j.de pollici.l.i.§.cepisse.z z.j.§.pri.si cui.z.ff.de lega.iij.legatis.§.ornatricibus.z ff mino.l.iiij.§. minore.vbi de hoc.nō sz ar.ȝ.sunt leges proxi.inducte.z.ff.de actio.em pti.l.fundi.§.itē.ac.

u Celabat.i.ornabat auro cū eēt argētū.ac.

x Facti appellatiōe.nisi eēt collisum postea: vt.j.e.quintus.§.cui.

y Et celati.s.noie.et facit.ff.pri.§.qd ergo.zc.

z Si cui.de agminario hoc expone: vt.j.e.l.argēto.in fi.ac.

z Miliarium.vbi panicum de milio coquitur.

tineri.si argētū[a] factum ɔtineri. qm̃ argēto cedit qd ad spēm ar-gēti iūctū ē queadmoduz claui[b] aurei z purpure ps sunt vestimē-torum[c]. Pompo.

Et si nō sint claui[d] vestimen-tis consuti[e], tñ veste legata ɔtineri. Idem celsus.lib.xix. ffor scribit auro legato ea q̃ iau rata sunt nō dberi nec aurea em-blemata q̃ i assidibus[f] argēteis eēnt. An āt auri appellatio-ne anuli aurei cōtineat q̃rit. Et qnt⁹ saturni⁹ li.x.ad edictū scri-bit ɔtineri. Lectū plane ar-gēteuz vel si q̃ alia suppellex ar-gētea fuerit: argēti appellatiōe nō ɔtinet, si numero argēti habi ta n̄s ē: vt i iūctura[h] argēteas cio me diuisse: qd[i] nō i argētario pr-sa.reponebat. Sz nec cādela bra nec lucerne argētee vel sigil la argētea q̃ i domo reposita sūt vel imagines argētee argēti ap pellatiōe ɔtinebūt.nec speculū[k] parieti affixū: vel ēt q̃ mundi cā mulier habuit: si mō nō i argēti numero habita sūt. Argēto facto legato: qnt⁹ muti⁹ ait va-sa argētea ɔtineri. veluti para-psides tabulas trullas[l] pelues z his silia.n̄ tñ q̃ supellectilis sūt[m] Sz si cui vasa sunt legata: nō solū ea ɔtinet q̃ aliqd[n] i se retipi unt edēdi bibēdiq3 cā paratū: sz ēt q̃ aliqd i se sustineat[o]: z iō scu-telas[p] vel pmulsidaria[q] contine ri: repositaria[r] quoq3 ɔtinebun tur.nā vasor appellatio gñalis ē: dicim⁹ vasa viaria z nauaIia[s]. Infecti aūt argēti appella-tio rudē mām ɔtinet.i.nō factā. Quid ergo si ceptū sit argē-tū fabricari nōdū tñ pfectū: vtr facti an infecti appellatiōe ɔti-neat dubitari pōt. Sz puto ma-gis facti[t]. Certe si iā erat fcm: sz celabat[u] facti appellatiōe[x] ɔti-nebit. An z celati[y] appella-tiōe ɔtinebit qd celari cepit? et puto ɔtineri: si cui forte celatuz sit argētū legatū. Si cui for-te escariū argētū legatū sit: id so lū debebit qd ad epulāduz i mi-

Perueniamus. Cū qd est pp aliud: consideratur id propter qd est.h.d.Bar.

nisterio habuit.i.ad esuz z potū. vñ z de agminario[z] dubitatū ē z puto ɔtineri.nā z h pp escā para tur. Certe si cacabos argenteos hēbat vl miliariū[z] argēteuz vel sartaginem vel aliud vas ad co-quēdū dubitari poterit an esca-rio ɔtineat.z h magis cognato-rij[?] instri sunt. Perueniam⁹ ad gemmas inclusas argēto au roq3. Et ait sabinus auro argen tone cedere[a]: ei.n.cedit cui⁹ ma ior ē spēs[a]: qd recte exp̃ssit. Sēp .n.cū q̃rim⁹ qd cui cedat illō spe ctam⁹ qd cui⁹ rei ornāde cā ad-hibet, ut accessio cedat pncipali Cedāt igit gēme fialis[b] vel lāci b⁹ icluso auro[c] argētone. Sz z i corona[d] mēsar gēme corōis cedēt: z he mēsis. In marga ritis quoq3 z auro idē ē naz et si margarite auro ornādi gr̃a ad-hibite sunt: auro cedūt: si ȝ[e]: aur margarit3 cedet. Idē z i gēmis[f] ānuli iclusis. Gēme aūt sūt plucide mãie q̃s ut fert sabin⁹. li.ad uitelliū fui⁹a lapillis eo di stiguebat: q gēme eēnt plucide mãie uelut[g] smaragdi.chrisoliti amatisti. Lapilli aūt ȝrie su perioribus nāe.ut abasiani ueriā-tani. Margaritas āt nec gēmis nec lapillis ɔtineri satis ɔstitis-se[h]. Ibidē sabin⁹ ait[i]: q̃ con-cha[k] apd rubrū mare z crescit et coalescit. Murina[l] aūt vasa i gē mis nō eē cassi⁹ scribit. Au-ro legato vasa aurea[m] ɔtinet[n]: z gēmis legatis gemmea[o] uasa: sz h sine gēme sint i aureis uasis si ne i argēteis auro[p] argētone ce-dūt. qm̃ hec spectam⁹ q̃ res cui⁹ rei ornāde cā fuerit adhibita: ñ que sit pciosior[q]. Paulus.

Si ut habiliter gemme geri possint incluse auro fuerint tunc aurum gemmis dicim⁹ ce-dere[r]. Pomponius.

In argento potorio utrum id dūtaxat sit in q̃ bibi pos-sit: an ēt id quod ad pparatiōez bibendi comparatum est: ueluti colūnariu m[s] z urceoli dubitari potest sz pp2ius ē vt hec quoq3

x Argēto.puta am[illegible] le vel scypho aurea vel argēteo.ac.

a Spēs non hac vel q̃titate: sed ornādi vel specificandi cā posita: vt.j.e.l.fi.z sic fictione iuris vr gēma cōtingi z nō possidet.si aūt neu trū alterius cā opponatur neutrū alteri cedit z vtrūq3 possidet.vt.ff. de vsuca.l.rer mixtu-ra.quē ē ȝ.z no.ff.de rei vē.l.i rē.§.i.z §.sū.ac.

b Fialis.genera vaso rū.z erāt de auro vel ar gēto.ad quod.ȝ.ad ex-hibendū.l.tigna.l.fin.

c Auro.s.legato.

d Sz z in corona.§.quia erant corone gemis i clusis plene q̃ mēsis sup ponebāt gr̃a ornādi me sas: gēma ergo coronis. corone mensis cedūt.et hēas lfam: sed i corōis mesar geme corōis.vl.

e Si ȝ.i.si aurū gr̃a ornandi margaritā po nitur.ac.

f Idē z i gēmis.et q̃ alio margarita alio gē-ma: vt.j.statī.z ff.j.ff acq.re.do.h.z si ex me is tabulis.z.l qcqd.ac.

g Gēme.velut exem-plum.accur.

h Satis ɔstitisse.me-diocres.n.hmōi sunt.

i Sabin⁹ ait.s.idē vt margarita differat a gē mis z lapillis.accur.

k Concha.i.q̃dā spēs margaritarū crescēs vl. qd i lapillis et gēmis n̄ ē.sz semp sic facti inue-niūt i littore maris: vt i fit.ff re.di.§.ite lapilli.

l Murina.pciosa ma teria ex q̃ fiunt vasa vt ff.de supel.le.l.iij.§.ff murinis.z legatis gem mis vasis h nō ɔtinent: vt hic z.j.statī.ac.

m Auro.aurea.i.de auro z p auro fcā sz.R.

n Cōtinet.velut suf fio qñs alia: vt.ff.e.ni aurū.in fi.z.l.se.in pñ. z.§.perueniamus.

o Gemea.nō ē de gē mis: sz gēmar cā facta: vt nō obstet pcedētib⁹. z ñ ob.ff.de le.iij.q̃stū.§. illud.que est contra.

p Auro argentone.s. vbi h uasa sunt ornata gemmis.

q Preciosior.vt isti.ȝ re.di.§ si tñ alicn.z.ff.de ȝbē.i p.l.i mod-cis.z.j.e.l.si qm̃.i fi sz ar.ȝ.isti.de re.di.§.si qs i alienis tabulis. et ff.de fta.bo.quenit z facit.ff.ad exhibē.gēma.z de rei ve.l.iii.§.a z de vsuca.l.rerum mixtura.z.j.l.pri.ac.

r Si vt habiliter.cedere.ff.l.proxi.in fi.

In argento. Appellatiōe pparati pparatoriū ɔtinet.h.d.h.

s Colūnariū.i.angiestria q̃ queadmodū colume hic collē.ac.

insint. ¶ Unguētis legatis nō tm̄ ea legata videt̄ qb⁹ vngimur voluptat̄ cā ſ; ꝛ valitudinis: q̄lia sunt cōmagina glaucina. crina. rosa. muta. coliū. nardū purū. H⁹ q̄dē ēt: vt elegantiores sint ꝛ mūdiores vngunt femīe. ¶ Sz de agminario cassius ait cōsultū se rñdisse: cū alteri argētū potoriū: alteri escariū legatū esset: escario cedere. Ulpia.

Uestimētū. i. qḋ detextū ē et si desertū nō est: id est, si sit cōsumatū qḋ in tela ē. Nōdū ptextū vel detextū: cōtextū appellat̄. qſq; igit̄ vestē legauerit: neq; stamē neq; subtamē legato ptinebitur. Idem.

Uestis an vestimēta legent̄ nihil refert. ¶ Uestimētorū sunt oīa lanea lineaq; vel serica vel bōbicina q̄ induēdi: precingendi: amiciēdi insternēdi iniiciendi: accubādiue cā parata sunt ꝛ q̄ his accessionis vice cedūt q̄ sunt insite picture: clauiq; q̄ vestibus insuunt̄. ¶ Uestimēta oīa aut virilia sunt aut puerilia: aut muliebria aut cōia aut familiaria. ¶ Uirilia sunt q̄ ipsi⁹ patrisfa. cā parata sunt veluti toge ꝛ tunice. paliola vestimenta. stragula. ansitaria: ꝛ saga ꝛ reliq̄ similia. ¶ Puerilia sūt que ad nullū aliū vsum ptinent nisi ad puerilē: veluti toge ptexte: aliculę: chlamydes: pallia q̄ filijs nostris cōparamus. ¶ Muliebria sunt q̄ mrisfamilias cā parata sūt: qb⁹ vir nō facile vti pōt sine vituperatione: veluti stole pallia: tunice capicia: zone: mitre. q̄ magis capit̄ tegēdi q̄ ornandi cā sunt cōparata plagule penule. ¶ Cōia sunt qb⁹ pmiscue vtit̄ mulier cū viro: veluti si eiusmodi penula palliūue ē: ꝛ reliqua hmōi qb⁹ sine rep̄hēsione vel uir ul' uxor utat̄. ¶ Familiaria sunt q̄ ad familiā uestiendā parata sunt sicuti saga: tunice: penule: lintbea uestimēta: stragule ꝛ cetera silia. Uestis ēt ex pellib⁹ ɔstabit. Itē pelles capṙe ꝛ agni line uestis erunt. P. An.

Quum ꝛ tunicam ꝛ stragulā ꝛ pelliceam nonnulli habeant. Ulpianus.

Argumento sunt ēt uariōes quedā uelut sarmataꝝ que pellibus teguntur. aristo etiam coactilia uesti cedet ait: ꝛ tegumēta subselliorꝝ huic legato cedere uice margaritaꝝ. ¶ Itē fibule ornamētoꝝ magis quā uestis sunt. ¶ Tapeta uesti cedūt que aut sterni aut iniici solent. ¶ Sz stragulas ꝛ babulonicas que equis insterni solent: nō puto uestia eē. ¶ Fascie crinales pedulesq; ꝛ impilia vestis loco sunt: q2 partes corporis uestiūt. Alis cā est odonū q2 usū calciamētorū p̄stant. ¶ Ceruicalia quoq; noīe uestis ɔtinēt. ¶ Si q̄s addiderit uestē suā: apparet de ea cū sensisse: quā ipse in usus suos habuerit. Culcitre ēt uestis erūt. Itē pelles capṙe ꝛ agni line uestis erūt. ¶ Muliebri veste legata: ꝛ infantilē cōtineri et puellarū ꝛ uirginū pōpo. li. xxi. ad sabinum recte scribit. Mulieres eni; oēs dici quecūq; sexus feminini sunt. ¶ Ornamenta muliebria sunt quib⁹ mulier ornatur: ueluti in aures, armille. uiriole. ānuli. p̄ter signatorios ꝛ oīa que ad aliā rez nullā parantur: nisi corporꝫ ornādi cā. Quo ex numero ēt hec sunt: aurū, gēme lapilli qui aliā nullā in se utilitatē habēt. ¶ Mūdus muliebris est: quo mulier mūdior sit: ɔtinent̄ ꝛ eo specula, matule, vnguēta: vasa vnguētaria: ꝛ si q̄ silia dici possūt ueluti lābaciosiius. ¶ Ornamentoꝝ hec int mitre ꝛ semimitre lautica acus cū margarita quā mulieres habet̄ solēt reticula crocufiscia. ¶ Sicut ꝛ mulier pōt esse mūda nō tñ ornata: vt solet ɔtingē in his q̄ se mandauerint lote in balneo: neq; se ornauerit. ¶ Et ɔ̄ ē aliq̄ ex sōno statī ornata, nō tñ emūdata. ¶ Margarita si ñ soluta sunt vel q̄ alij lapides, si q̄dez exemptiles sint: dicendū est ornamentorum loco haberi. ¶ Sed ꝛ si in hoc sint soluti vt recōponātur: ornamētorum loco sunt. ¶ Nō si adhuc rudes sint lapilli uel margarite: vl' gēme ornamētoꝝ loco nō erunt nisi alia mens fuerit testātis ꝛ hec quoq; que ad ornamenta parauerat ornamentorum loco ꝛ appellatione comprehendi noluerit. ¶ Unguenta quibus ualitudinis causa ungimur mūdo ñ continent̄.

P. Aulus.

Quāuis q̄dam ex veste magis ornatus gratia q̄z vt corpus tegant comparāt̄: tamē q2 eo nomine sint parata poti⁹ habenda esse vestis numero q̄z ornamētoꝝ. ¶ Similiter ornamētoꝝ eē constat qbus uti mulieres uenustatis ꝛ ornat⁹ cā ceperūt. Neq; referre si q̄dam eorū aliū quoq; usum p̄beāt sicuti mitre: ꝛ anademata q̄uis. n. corpus tegāt: tñ ornamētorū nō uestis esse. Ulpian⁹.

¶ Insint. p hoc. n. vel iudicabitur. sic. s. ad legatū. Sic no. sm. b. spici qḋ sm pōt. sic. s. de leg. i. ... ¶ Unguentis. Unguenti appellatio cōtinet necessariā vnctionē. h. d. Bar. ¶ Unguentis. ad illā partem. rñ. ḋ vnguent. ¶ Ualitudinis. i. necessitatis. ¶ Hoc. i. vnguento. quo etiam pedes domini sunt vncti. ac. ¶ Sz de agminario ... ¶ Cedere. sic. s. de le. ... ¶ Uestimentū. desertū. i. a textura remotū ... ¶ Desertum. i. ab illo globo sine instro lcissū. ¶ Pretextū. hec duo ... ¶ Cōtextū. i. p eo habetur ... ¶ Cōtinebit̄. vt. s. de ... ¶ Uestis. ꝛ facit. j. ... terrestem. ac. ¶ Bōbicina. q̄ fiunt ... ¶ Induēdi. vt camisie. ¶ Precingēdi. vt cingula. ac. ¶ Amiciēdi. vt clamis ... vnde amict⁹. ¶ Insternēdi. vt tapeta ... ¶ Iniiciēdi. vt diploides. ¶ Accubādi. vt culcitre. ¶ Que sunt. i. quales ... ¶ Ansitaria. saga. villis ... ¶ Muliebria. qb⁹ vir ... ¶ Ornādi. ... ¶ Penule. quasi pe... villis. i. villis vestis ... ¶ Capṙe. ꝛ facit. j. ...

ter vestem. ¶ Argumento. coactilia. vestes que cogunt pp stricturā: vt in hispania. ac. ¶ Uesti. legate. ac. ¶ Tegumēta. i. coopertu re sellarum equoꝝ. ac. ¶ Fibule. mārelloꝝ. ſ; ɔ̄. s. e. l. cū aur. l si. ꝛ. l. seq. vñ dic q̄ erāt mobilia p se ad ornādū collū vel pectus. ꝛ ad hoc j. de vb. sig. l. statue. ꝛ. s. de supel. le. l. ḋ trapetī. ꝛ. j. e. l. ornameta. ꝛ. s. de fun. instru. l. quesitū. §. si domus. ac. ¶ Crinales. pān⁹ ad caput cū lauatur. vel crinales vl' calige lanee. vel linee. ꝛ pedules. i. calcitra. ac. ¶ Impilia adtegendū caput vnde pileati. ac. ¶ Odonum. i. camelotum. ¶ Ceruicalia. quibus coope rimus ceruicem vel caput ſ; . b. vel dic quod sub capite i lecto tenemus. ac. ¶ Si q̄s veste suā. s. tm̄: vt appet. j. e. l. cū l testō. ꝛ. l. pe diculis. §. itē cū quereret. ac. ¶ Habuerit. tpe testamēti vt. s. e. si ita legatū. et de le. ij. imperator. ac. ¶ Uestis erūt. vt ꝛ. s. eo. l. vestis. in si. ꝛ. l. se. ac. ¶ Muliebri. feminini. i lar ga significatione. q̄nq; secus vt no s. de le. iij. seruis. ac. ¶ Ornamēta. ornat̄ p̄ter vestē: vt. j. e. ornamētū. ac. ¶ In aures. que in auribus pertusis suspendi solent: vt de testi. ad testium. ac. ¶ Uiriole. vt buconcelli. ꝛ canolete. ac. ¶ Signatorios. i quo sūt caracteres: vt. s. de testa. ad te stiū. §. signū. ꝛ facit. j. de vb. sig. signatoribus. ac. ¶ Unguēta. cōtra. j. e. l. §. ſ. solutio multiplex ē vnguētū: vt. s. e. l. in argēto. §. i. et facit. j. e. pediculis. §. si. ¶ Uasa. s. de tri. le. l. iij. et de penu. le. l. nāq; in pn̄. ac. ¶ Lapides. innuit q̄ margarita sit lapis qḋ falsū ē vt s. e. l. ꝛ si ñ sint. §. si. ſ; dic q̄ vbū alij nō implicat: vt ꝛ no. s. de peu. nō solū. §. querit̄. ¶ Exēptiles. apti remoue ri ab eo cui sunt adiūcti. ac. ¶ Ut recōponant̄. sic. s. de ac. ēp. fūdi. §. si. ꝛ. j. ḋ v. ob. l inter stipulātē. §. sacrā. l si itez fa. s. ḋ le. iij. libroꝝ. §. i. ꝛ. §. si. ꝛ. l. ligni. §. si. ſ; ɔ̄. in. d. l. libroꝝ. §. chartis. sol. ibi. ac. ¶ Ualitudinis. sec⁹ i eo quo sūt mūdiores femie: vt. s. e. i argēto. §. i. ꝛ. s. e. l. §. mūd⁹. ¶ Quāuis. Illud dz attēdi ad qḋ res p̄ncipalr pat nō ad qḋ scḋario. h. d. bar. ¶ Quāuis. ex veste. i. et numero vestis. ac. ¶ Magis ornatus. quia et vilis ica tegeret. ac. ¶ Eo noīe. s. vt corp⁹ tegat . b. vel ḋ numero vestiū sit. ac. ¶ Uti. p̄ncipaliter. ac. ¶ Eoꝝ ornametoꝝ. ac. ¶ Tegāt p ɔ̄sequētiam. ac.

a Q Uintus. videri eē facit.ff.de le.iij.librorū.§.qd tñ cassius.ꝛ.ff.e.ꝛ si nō sint.§.argēto facto.ꝛ.j.e.l.sed cū.ꝛ.§.sed si facti.
C An cui ar. Illi cui debet omne argētū nō debet pecunia signata.bar.
b C Nō contineri.vt.ꝛ.ff.e.l.cum aurum.in prin.ac.
c C Ego putat.p quod vr̄ ꝯtineri ꝛ nō ꝯtinet.ergo nec ħ ꝯtineri alias deest non sed cum non melior ē hec tera:vt.j.e.l.§ si.
C Argento. Illud vr̄ suū eē qd pōt vēdicari. h.d.bar.
d C Argēto.in credito,i. id qd testator hȝ penes se ex cā crediti:puta sibi cōmodatū vel depositū:vel pignori obligatū ad qd est.ff.de le.iij. q habebat.vel dic ecōtra qd est debitū testatori qd nō est suū:sed sibi debitū.ad quod j.e.l.scribit.in prin.ac.
e C Nō pōt.audi martine cōtra.ergo mulier nō ē dña fūdi dotalis:vt C.de rei vē.l. dote.ꝛ facit.ff.de rei vē.l.solū §.i.ꝛ.j.§.cui auꝫ legatū.ac.
f C Cui auꝫ.fractū.olo collisum.ꝛ sic viciatū:vt eo ꝟc.
g C Cōmode vti possimus. facit.j.de verb.sig.l.nepos proculo.ac.
h C Eius.s.legatarij.
i C Fiet recta via.vt.j.de furtis a titio.ꝛ sic petet.ac.
k C Suū esse.facit.ff.ea.l.§. argento.ac.
l C Distributio.duobus modis expōit. Primo distributio eius rei.i.auri facta ē.s.i alios legatarios de eodē auro.nā refert hoc vltimo loco animo adimēdi vel non. ad qd.ff.de le.i.si ita scripsero. Scdo distributio.i.alienatio īter viuos de eodē auro.naꝫ tūc refert dixerit quod meū erit.an qd meū est:primo casu debet solū qd suū est tēpore mortis.vt.ff.de le.i.l. vj. ꝛ de leg.iij.aup.in scdo subdistinguit fecerit spōte an necessitate.vt primo casu non debeat.secundo sic: vt.ff.de le.iij.fideicōmissa.§. si rem.
m C Si factū.effectū.oīs ifactū.i.validū.fcm̄ ñ paratiue.
n C Visionis.i.vsus.sic.ff.de le.iij.cū ḡreret.§.lana.ac.
o C Infecti numero.s.pr̄fa. pro infecto habebat ēē. ad hoc.ff.e.ꝛ si nō sint.§. argento.ꝛ.e.l.in prin.ꝛ.§.cui auꝫ ꝛ.j.e.§.si.ac.
p C Si aūt.qd eius.s.testatoris existens.ꝛ qr dicit expssū.i.impressū ꝛ qr dicit philippi.dic nomē imperatoris ꝛ sic in sequenti nūmismate erat imago cesaris:vt in euāgelio.
q C Argēto.ventris cā.quia corrigia est pro ventre sustētando.accur.

Q Uintus muci⁹ li.ij.iuris ciuilis ita diffinit argētū factū vas argēteū videri^a esse.
C An cui argētū omne legatū ē:ei nūmi q̄q̄ȝ legati eē videant̄ q̄rit̄.ꝛ ego puto nō ꝯtineri^b. Nō facile enī q̄squaꝫ argēti numero nūmos cōputat^c.naꝫ argēto fcō legato:puto nisi euidēter ꝯ̄ sensisse testatorē appeat nūmos nō ꝯtineri. C Argēto oī legato qd suū esset.sine dubio nō debet id qd i credito^d ē.hoc iō qr nō vr̄ suū eē qd vēdicari nō potest^e.
C Cui auꝫ vel argētuꝫ fcm̄ legat̄:si fractū^f vl̄ collisuꝫ sit nō cōtinet̄. Seruī⁹ eū ita existimat aurū vel argentū factū id videri q̄ cōmode vti possimus^g. Argētū aūt fractū vel collisuꝫ non īcidere ī eā diffinitioneꝫ ȝ īfecto ꝯtineri. C Cui legatū ē aurū oē qd suū esset cū moreret̄,eius^h oē aureū fiet^i qd tūc pr̄fa.tūc moreret̄ vēdicare potuit suū eē^k. Sȝ si q̄ distributio^l ei⁹ rei facta ē,tūc interest q̄uo sit legatū. C Si fcm̄ auꝫ legatū ē omne ad eū ptinet cui legatū ē:ex quo auro aliqd ē effectū^m siue id sua siue alterius visionis^n cā paratū eēt: veluti vasa aurea:emblemata signa aurū muliebre ꝛ cetera q̄ his eēt^o sūt similia. C Sȝ si īfectū legatū ē qd eius ita factū ē vt eo ad rem ad quā cōparatū ē nō possit vti sine refectiōe:q̄q̄ȝ ab eo pr̄fa. īfecti numero^o fuerat:id vr̄ legatū esse. C Si aūt auꝫ vel argētū signatū legatū ē id pr̄familias vr̄ testō legasse.qd eius^p aliq̄ forma ē expssuꝫ.veluti q̄ philippi sūt. Itēq̄ȝ numismata ꝛ silia.
C Argēto legato nō puto vētris cā^q habita scaphia^r ꝯtineri. qr argēti numero nō habentur.
C Argētū^s fcm̄ recte qs ita diffinierit.qd neq̄ȝ ī massa neq̄ȝ ī lamina^t neq̄ȝ ī signato neq̄ȝ ī supellectili^u neq̄ȝ ī mūdo^x neq̄ȝ in ornamentis sit. Ꝟ Ephe.
Q Uum in testō alicui argētuꝫ qd vsus sui^y cā paratū eēt legaret. Idēq̄ȝ vestis aut supellex. Quesitū ē qd cuiusq̄ȝ vsus cā videret̄ paratū eē.vtrū ne id argētū qd victus sui cā paratū pr̄fa. ad q̄tidianū vsuꝫ parasset:an ꝛ si eas mēsas argēteas ꝛ ei⁹ gn̄is argētū hēret q̄ ipse nō temere^z vteret̄:ȝ cōmodar̄ ad ludos ꝛ ad ceteras apparitiōes soleret. Magis placet qd vict⁹ sui cā cōparatū est tm̄ contineri. Ꝟ Lorē.
S I qñ alterius generis materia^a auro argentoue iniecta sit:si factum aurū uel argentum legetur:ꝛ id quod iniectuꝫ est debetur. Utra autem utrius materie sit accessio visū atq̄ȝ vsu rei consuetudinis patrisfa.existimandum est^b. Ꝟ Aulus.
S I quis ita legauerit. Uxori mee mūduꝫ:ornamēta: seu que eius causa parani do lego. placet omnia deberi.sicuti cum ita legat̄.titio vina q̄ in vrbe habeo seu in portu do lego.omnia deberi^b.h.n.vbū.s.seu:ampliādi legati gr̄a positū est. Ꝟ Labeo.
Q Ui lancē maximā.minorē minimā relinquebat.ita legauerat. Lancē minorē illi do lego mediē^a magnitudīs videri legatā lancē rn̄sum est:si nō appareat quā lancē ex his paterfam. demōstrare voluisset. Ꝟ Au.
P Editulis^b argēteis adiuncta sigilla enea^c ceteraq̄ȝ omnia que ad eandē similitudineꝫ redigi pōt:argento facto cedūt.
C Auro^d facto^e annumerātur gēme annulis incluse q̄ppe hec annulorū sunt. C Cymbia^f argētea crusta aureis illigata, margarite que ita ornamentis muliebribus ꝯtexte sunt: vt ī his^g aspectus auri potentior sit: auro facto annumerāt̄. C Aurea emblemata^h: que in lapidibus

y C Sui.s.testatoris. ipse solus.ꝛ facit.ff.de lega.iij.l.si seruis vrbanis.ꝛ.l.ea tñ.ꝛ.ff.eo. argentus.ꝛ.l.argumento.§.si quis.ꝛ.j.de verbo.sig.l.in lege.ac.
z C Nō temere.i.indistincte.vel.i.nō ...
C Q Uum in testō. Non videtur alicuius cā paratum qr eē cōmodandi habetur.hoc dicit.Bar.

S Ui vsus. Accessorium cedit principali.h.d.Bar.
a C Materia.vt sigilla enea candelabro aureo vt.j.e.pedicalis.i.pn. ꝛ facit.j.e.l.§.si.ꝛ.ff.e. vestis.in pn.ꝛ.l.ꝛ fin. fine.§.si.ꝛ.ff.de ēm. emptione.quid tñ.ac.
b C Existimādi e.vt cū legato cui cedit totū legari vr̄:vt.ff.e.ꝛ si non sint.§.pertinentarius ꝛ l.seq.accur.
S I quis ita. Dictio seu:amphatiua est.hoc dicit.Bar.
a C Si q̄s ita.oīa debeti.i.oīa sunt in obligatiōe.nō in solutiōe tñ. ꝛ sic disiuncta p̄ ꝯiūcta accipit̄.vt.ff.e.l.qui. in fin.ꝛ de iure.do.plerūq̄ȝ.in fi.ꝛ.j.qui di.le. ce.cū illud.ꝛ.ff.de ēm. emp.l.si ita.qbus dicit alterum deberi ad electioneꝫ debitoris.Sol. hoc in verbo seu.in in verbo autem vel scdm R.cuꝫ precedit signum vniuersale disiuncta pro ꝯiūcta ponit̄:vt hic. vt ꝛ ibi oīs homo seu asinus currit.oportet.n.omnē asinū currere:vt va fi. ꝛ facit.j.de nou.a.ꝛ c. ꝛ.ff.de le.iij.ea tñ.ac.
Q Ui lancem. Minor intelligitur media.h.d.Bar.
a C Medie.fic.ff.de le.i.l.legata generalr̄.sed certe īmo minimā.vt ff.de le.i.si ita scriptū. l si.ꝛ.l.q duor.ꝛ.l.apb §.fcio.ꝛ de le.iij.nummis.ꝛ.j.de reg.iu.semper in dubijs.q̄ sunt ꝯ. Sol.hic fuit vsus his v bis.ego q relinquo ī domo meis lācē maiorē minorē ꝛ minimā:lego minorē.ꝛ ħ innuit cū dicat q lācē maximā ꝛc.ħ tria nominādo.vel hec erat sua ꝯsuetudo loquendi vt.ff.de le.i.si seru⁹ plurib.§.si.alis minima deberet̄.vel nō est hic dubiū verbū.nā sic lex exponit minorē:vt ifr̄.de libri.§.liberos.
b P Editulis.pedicli dicuntur quedam argentea sustentacula quibus vasa vel res qualibet velut pedibus sustentatur.
c C Sigilla enea.s.signa de ere dicuntur sigilla a signo.olim enim. p pter varietatē que rē pulchriorē facit in argēto faciebāt quosdā protractus de ere.ꝫ.ꝛ facit.ff.e.l.si qñ.ꝛ.ff.de le.iij. heres.§.pe.ꝛ.ff.si.ꝛ de acqui.re.do.sed si de meis.ꝛ.l.quicquid.
C Auro. In legato auri facti veniunt gēme:ꝛ omnia que testator auri numero habuit.h.d.Bar.
d C Auro.testō legauit aurū factū testator.ac.
e C Facto.q̄si gr̄a annuli iclus:vt.ff.e.ꝛ si si fint.§.pacmaꝫ.ꝛ.§.si.
f C Cymbia.genus ornamēti. g C In his.margarite.
h C Emblemata.superficies:vt no.ff.eo.l.gema.ac.

r C Scaphia.hoc schaphium huius scaphij genus cinguli qd nō continet̄ appellatione argenti.cū nō argenti numero tenebat̄:vt hic ꝛ or.ff.eo.et si non sint.§.lectum.circa princi.l.accur.
s C Argenteū.in massa aurea que dicitur placida.ac.
t C Lamina.s.longa quasi fustis.accur.
u C In supellectili.i.qr non sunt vasa aurea pp̄ seculi seueritatē lȝ sint aurei lecti ꝛ similia.vt.ff.de supelle.le.l.iij.in pn.ꝛ.§ si.hodie aūt secus. vt ff.de supel.le.l.labeo.in pn.ꝛ sic nō obstat.ff.e.ꝛ si nō sint.§.argēto.ac.
x C In mondo.quid mundus sit ꝛ quid ornamentū dr̄.ff.e.l.argumento. §.ornamenta.ꝛ.§.mundus.ꝛ.l.quāuis.Item supellex dicitur.ff.de supel.legata.l.labeo.ꝛ facit ad.§.ff.eo.§.cum aurum.in prin.ꝛ.§.i.ꝛ.§.si factum.Accur.

a Ex replumbari. i. plumbū qđ cōiungit remoueri. ad qđ est. ff. e. ... barum. §. idem celsus. magis autem si nō possunt separari. sed ... hoc plus dubitabatur. Accursius.
b Gallus ait. s. perperam. ac.
c Tubero. quod labeo dixit determinans. ac.
Ait. s. tubero. et ... cum hoc dixit gallus.
Nō habēda. et hoc ca ... intellige labeonē dixisse. vt hic. et ff. e. et si nō sint. q. vnū. et facit. ff. de ac ... em. re. vē. sed si ... mens ... i. quicqd. per totum.
Argento potorio. qđ sit hic. vt. ff. e. l. in argē to. in prin.
Escario. et qđ sit hoc ff. e. et si nō sint. §. si cui escarium.
Cuius generis. vt ... talia sunt quibus ... cōsuetudinē l esca ... in potādo quis vti po ... vt. j. proxi. §. ac.
Cōsuetudinē. no. in dubijs loci esse cōiectu ... ex cōsuetudine vt hic ... ff. de le. i. l. si fumus pla ... §. si. nō autē l certis ... vt hic. et ff. de le. iij. ille §. i. et de le. i. l. iij. et j. ... ob. l. cōtinuus. §. cū ... in fi. §. et ff. de supel. l. labeo. §. sed de his. et l. ... vestem. ac.
Quidā. vt primo ad ... istratus in rebus pu ... vel pupillum ... vt no. C. de epi. et de. quisquis. ac.
Continen. i. dubio va ... ad qđ. ff. de le. i. si cui ... de le. iij. seruus ... §. pe. et §. fi. et de ... l. fi. in prin. sed ar. ff. de fun. instru. ... §. si qs eodē instro. et fa ... proxi. §.
Neratius. Quod ... sua legat nō vi ... legare ea que ha ... vendendi. Bar.
Item. s. respōdet. quod est. j. accur.
Cū apparuerint. acci ... dico tū ... ac.
Basilica. basilios ... domus re ... vbi stabāt venalia.
Muliebre. s. orna ... mentum.
Nō videri. nā vl re ... stringere p hoc qđ dixi ... ff. e. l. argumē ... §. si qs addi. et ff. de le. iij. cū quereret. §. la ... qđ si nō hēbat. ... sola vl legasse. et etiā quod debetur. vt. j. co. ... l. titia. §. i. et ff. de le. i. l. fi. in prin. et ff. de le. i. l. si cui servi. et facit. ff. de penu le. nāqz ... de vsufruc. l. generali. §. i. et de le. iij. quesitum. §. i. et l. seruos. §. fi. ... e. l. cum ita testō. et l. quintus. ac.
Neratius. Ex aspectu declaratur que materia alteri accedat. ... dubium consuetudo testatoris inspicitur. b. d. Bar.
Electrinis. preciosa materia q iungit argēto ad faciendum vas. ac.
Ex aspectu. i. qđ sit preciosius fm. R. sed ar. contra. ff. e. et si non ... §. si. sed ibi erat certum quo numero habuit. ac.
In vtro numero. scilicet argenti vel electri. et facit. ff. e. l. i. in fi. et ... quando. et. j. in fi. huius. ac.
Labeo. Enumeratio specierū nō restrigit genꝰ pcedēs. b. d. bar.
Labeo. nomē testatoris.

assidibusqz argēteis essent et re-plūbari[a] possent deberi gallus[b] ait sz labeo īprobat. Tubero[c] āt qđ testator auri numero habuisset: legatū videri ait. aliogn aurata et iclusa vasa alterius māie auri numero nō hñda[e]. Argento potorio[f] vel escario[g] legato: in his q̄ dubiū est cuius gñis[h] sint cōsuetudinē[i] prisfamilias spectā dā: nō ēt ī his q̄ certū ē eius gñis nō ee. Quidā[k] pmipilaris uxori sue argēti escarum legauerat. Quesitū ē cū prfa. i argento suo vasa habuerit qbus ēt potabat et edebat: an legato hec q̄qz vasa ptinerent? Sceuola rñdit ptinere[l]. Itē[m] cū q̄reret ō tali legato h amplius filia mea dulcissima e medio sumito: tibiqz habeto ornamētū meuz oē muliebre cū auro: et si q̄ alia muliebria apparuerint[n] cū testatrix negociatrix fuerit: an nō solū argētū qđ ī domo vel ītra horreū vestibus eius fuerit legato cedit: sz ēt qđ ī basilica[o] fuerit muliebre[p]? rñdi si testatrix habuerit pprium argētū ad usum suū paratū: nō videri[q] id legatū qđ negociādi cā venale pponi soleret: nisi de eo q̄z sensisse is q petit pbet. Neratius pculus refert ita rñdisse. Vasis electrinis[r] legatis nihil iterest quantū ea vasa de qbus q̄rit argēti aut electri hēant. sz utrū argētū electro: an electrū argento cedat: id ex aspectu[s] vasoꝝ facilius itelligi posse: Nō si in obscuro sit: īspiciēdū ē in vtro numero[t] ea uasa is q testamentū fecerit habuerit. Labeo[v] testō suo neratie vxori sue nominatī ita legauit. Vestē mundū muliebrez oēm: ornamentaqz muliebria oīa lanā. linū. purpurā. versicoloria facta infectaqz oīa et cetera. sed nō mutat[x] substantiā rerum nō necessaria verboꝝ multiplicatio: qr labeo testō lanaz ac deinde versicoloria scripsit: qua si desit lana tincta lana ee: ōtractoqz vbo versicoloria: nihilominus ēt vsicoloria ōbebunt[y]: si non appareat aliam defuncti voluntatē fuisse. Ticia mūduz muliebrem septicie legauit ea puta sint sibi legata et ornamēta et monilia in qbus[a] gēme et margarite īsunt et annulos et vestē tā coloriā[c] qz vsicoloriā. Quesitū est an hec oīa mundo ptinerent? Sceuola respōdit ex his q̄ pponerētur dūtaxat argētū balneare[z] mundo muliebri contineri. Itē cū iaures[x] ī qbus[a] nue margarite[b] elenchi et smaragdi[c] nuo legasset: et postea elēchos eisdē ōtraxisz et q̄reret an nihilominus ōtractis elēchis iaures ōberet? Rñ. deberi: si māeant iaures: q̄z ... uis margarite his ōtracte sunt. De alio[d] idē rñdi: cū q̄daz ornamēta mamillaꝝ[e] ex chilidris. xxxiiij. et timpanis[f] et margaritis detraxisset. et xxxiiij. legasset: et postea. iiij. ex chilindris. et vi. de margaritis ōtraxissz. Pomp.

Inter vestē virilē et vestimēta virilia nihil[g] iterest sz difficultatē facit mens legātis: et si ipse solit[x] fuerit vti quadā veste que ēt mulieribus ōueniēs ē: itaqz aū oīa dicendū est eā legataz esse de qua senserit testō: nō que fuera aut muliebris aut virilis[h] sit. nā et qnt[x] muti[x] ait: scit se quēdaz senatorē muliebribus senatoriis vti solitū: q si legaret muliebrem vestē non videret ō ea[i] sensisse: qua ipe quasi virilis vtebatur. Idem.

Scribit qnt[x] muti[x]: si auꝝ suum oē pfra. vxori sue legasset: id auꝝ qđ aurifici faciendū ōderit: aut qđ ei ōberet: si ab aurifice ei repensuz[k] non esset: mulieri non ōbet. Pomponius ait hoc ex pte verū est: ex pte falsuz: naz de eo qđ ... debet sine dubio vt puta si auri libras stipulatus fuerit: hoc auꝝ qđ ei deberet ex stipu

color est mutatus. vt. ff. de le. iij. l. si cui lana. §. proinde queritur. ac.
y Sed nō mutat. videbat restringi lana ad tinctā tm. pro quo erat. ff. de fundo instru. et instr. l. cū delatione. §. cū fundus. et §. quidā. que sunt ff. sed tm secus est vt h. et plene no. ff. de fun. instru. l. qsitū. §. i. et cōcor. huic. §. de supel. leg. l. legata. in pn. Itē no. hic q̄ abundans cautela nō operatur aliqd vt addat vel minuat vel viciet sic. C. de testa. l. testamenta. et j. de reg. iu. l. q̄ dubitationis. et ff. e. l. q mutuā. et C. de fideicō. l. nō recte. et ff. p socio. l. sz si adiecit. sz argu. contra. ff. de vsur. l. si stipulatus. ac.
z Debebunt. lane ergo nomē ēt tinctā ptinet: vt hic sz ... ff. de leg. iij. l. si cui. §. lane circa pn. Sol. hoc voluit testator: et est certū et hoc pp signū vle qđ preposuerat. cui simile no. ff. e. si qs ita leget. Tertio vt. R. dixit h vero naturali inspecta significatiōe: vz nulla adhibita volūtatis iterptatione. cui ob. l. cōtraria. illud constat cōtinere appellatiōe lane: vt. d. l. si cui. §. i. et facit. in auc. de referē.
Titia. Mundo muliebri legato argentum balneare debetur. b. d. bar.
x Coloriam. que est naturalis colorus vel albi vel nigri. sed versicoloria que ē tincta. vt. ff. de lega. iij. l. si cui. §. proinde. ac.
z Balneare. quo indiget cum lauatur vel balneatur: vt et ff. e. l. argumēto. §. mūdus. ac.
Item cum. Accessorio extincto non extinguitur principale. b. d. Bar.
x Inaures. i. ānulos quos deferunt mulieres in auribus qui continentur appellatione ornamenti: vt. ff. e. l. argumento. §. ornamenta.
a In qbus. eēnt subaudi.
b Margarite. appellat ergo h gemmas margaritas l larga significatione. nam in stricta et proprio aliud est, vt ff. e. et si non sint. §. si sic. ff. e. l. argumento. §. si.
c Smaragdi. q gēmaꝝ numero sunt: vt. ff. e. et si nō sint §. gemme. ac.
d Alio. s. casu q sequit cuz quedam et c̄.
e Mamillaꝝ. als mamillarū et dr a mamilli. nā circa pectus portabat. als mamillaꝝ et dr nominatiue. ac.
f Tipanis. sec̄ si pncipale effectū eēt. az. et fa. ff. de le. i. si ex toto in prin. et l. qđ in rex §. fina. Accur.
Inter. Veste legata inspicitur cōsuetudo testatoris. B.

g Nihil. sic. ff. e. vestis. in prin.
h Aut virilis. s. ab initio. nā cōstitutione. s. ai et vsu sit de muliebri virilis et econtra: vt h. et argu. ff. e. vestis. §. fi. et. j. de do. inter vi. et vxo. sed si vir in prin. et §. i. accur.
i De ea. imo sz: vt. j. de v. si. l. si mihi. §. si stipulatus. Sol. si sic l pmissis solius pmittentis sicut in his solius legātis mens inspicit. Itē ff. de supel. le. l. labeo. §. verū si ea. sz certe virilis et muliebris vestis non gñe vel substātia sed vsu et destinatione distinguit sicut fundus: vt. ff. de le. i. l. planem si. et l. qđ in rerū. §. i. et l domo. vt. ff. cōia pdi. si qs duas. et facit. ad. l. ff. de le. iij. item legato. et ff. eo. quintus. circa prino. ac.
Scribit. Qui legat auꝝ suū intelligit de eo qđ pr vēdicari. b. d. bar.
k Repensuz. i. restitutuꝝ ad pōdꝰ. ut. ff. ō zbē. ēp. qđ sepe. §. i bio.

latu non pertinet ad vxorem: cũ illius factum adhuc non sit. Id enim quod suum esset nõ quod in actione haberet legauit.

¶ In aurifice falsum est si aurũ dederit: ita vt ex eo auro aliquid aliud sibi faceret. naz tunc licet apud aurificem sit aurum: dñium tamẽ nõ mutauit. manet tñ ei9 q dedit: ⁊ tñ videtur mercedez pstaturus p opa aurifici per qd eo pducit: ut nihilominus vxori debeat. ¶ Qd si auz ddit aurifici: vt nõ tñ ex eo auro fieret sibi aliqd corpusculũ: sed ex alio, tũc pñu qten9 trãsit ei9 auri ad aurificẽ: qppe qsi pmutationem fecisse videat: ⁊ h aurũ non trãsibit ad vxorẽ. ¶ Itẽ scribit qnt9 mutius, si marit9 vxori cũ heret v. põdo auri legassz ita. Auz qd cunqz vxoris cã paratũ cẽt, vti hs vxori daret: ẽt si libra auri i de venisset9: ⁊ mortis tpe ãpli9 qz quatuor libre nõ dephenderent i totis. v. libris hdẽ cẽ obligatũ: qd articulus est: pñtis tẽporis demonstrationẽ i se continet. Qd ipsuz qtuz ad ipam iuris obligationẽ ptieat: recte diceẽ. i. ut ipso iur hs sit obligat9 Uez sciẽdũ ẽ: si in hoc alienauerit testõr ide librã q diminuẽ uellet ex legato vxoris sue: tũc mutata uolũtas dfuncti locũ faciet doli mali exceptioni: ut si psenerет mulier i petẽdis qnqz libris exceptiõe doli mali sũmoueat. ¶ Sz si ex necessitate aliqua cõpulsus testõr non q vellet oimi nuere ex legato: tũc mulieri ipso iure. v. libre auri debebũtur: nec doli mali exceptio nocebit aduersus petentẽ. ¶ Qd si ita legasset uxori auruz qd ei9 cã paratũ erit: tũc rectissime scribit qntus muti9 ut hec scriptura hẽat i se demõstrationẽ legati ⁊ argumentũ. Ideoqz ipso iure alienata libra auri amplius qtuor põdo nõ remanebũt i obligatiõe: nec erit utendũ distictõe q ex cã alienauerit testator.

Paulus.

Tcie amice mee: cũ qua sine mẽdacio vixi: auri põdo. v. dari uolo. qro an hrdes ad pstationez integre materie auri: an ad pcium. ⁊ quãtũ ad pstãdũ cõpellẽdi sint. Pau. rñdit. aut aurũ ei d quo querit prestari oportere: aut pciũ auri quãtũ ꝯputari pot. ¶ Itẽ quero si lite ꝯtestata ptor ita pronunciauerit vt materia pstet: an tutores audiẽdi sint ab hac sentẽtia pupillũ aduersus quẽ pnũciatũ ẽ apd successores ei9 i integrũ rstitué uolẽtes. Pau. rñdit ptorez q auro legato certi põderis materiã pstari iussit, recte pronunciasse videri.

Scevola.

Seie dulcissime poculũ aureum qd elegerit fidei hrdum cõmitto ut daret. Quero cũ i hereditate nõ sint nisi trulle scyphi modioli. phiale: an seia d his speciebus eligere possit: rñdi tum oĩa potui parata: pocula dicãt: posse eam ex his eligere.

Paulus.

Ornamentorũ appellatio ne uestem muliebrẽ nec cõtineri: nec errorem heredis sui ius mutasse respondi.

Scevola.

Tcia testõ item codicillis multas spẽs tã argenti, qz uestis specialiter p fideicõ. reliquit. Quero an si alie spẽs legato cedant qz q in hrditate inuẽte ẽẽnt: rñ. eas cedẽ q inuente essent: ⁊ de ceteris cauẽduz ut si inuẽte fuerit pstari eas. ¶ Sẽ pro nie p te hoc ãpli9 cooptoria tibiana ⁊ tũicas tres cũ palliolis q elegerit dari uolo. Quero an et uniuersa ueste. i. ex sint hec tunicas singulas ⁊ palliolas semꝑ ỏla eligẽ possit: rñ. si ẽẽnt tunice singule cũ palliolis relicte ex his dũtaxat eligi posse: q si ñ ẽẽnt: hẽdẽ ul tunicã ⁊ palliolã ex sint hesi pstatuz ul uerã estiationẽ eaz. ¶ Seia testõ ita cauit. si mihi p cõditionẽ humanã cõtigerit ipa faciã, si nañ nõ: ab hẽdibus meis fieri nolo iubeoqz signũ dei ex libris. c. in illa sacra ede ⁊ in pñta statui subscriptione nominis mei. Quesitum est cum in eo templo nõ nisi aut aurea aut argentea tantum sint

Sinaũt nõ. i. si nõ vixero. sine habeas nõ: sine desit.
Dei. vt crucẽ sm. ID. sed certe hoc tpe christus nõ venerat ... unde dic quãdam maiestatem. ⁊c.
Statui. i. erigi ex subscriptõe q ꝯtinebat qd ipse fecerat ...
Argẽtea. imo vr qd min9 ... vt. s. de le. i. si ...

a Item legatario dignitas qui est deus vel templum.ar.ff.de leg.i.servus plurium.§.fi.

Dona.i.huius signa vel:de qb⁹ of insti.de rer divi.§.nullius.

Uxori. Mūdo muliebri legato cedūt solu ea q̄ vtendi ca vxo
ri sunt tradita. vel sic adiectiuū adiectū rei legate restringitur b3
qualitatem persone legatarii.b.d.Bar.

s Dode legatū ēē nēpe humani⁹ vbo generali oē tale argentū significari: vt
ff.de ser.vr.pdi.l.si servit⁹.R.r dic oe.s.balneas.r facit.ff.ō tri.le.gda3.
in prin.r.j.ti.i.l.aurelius.§.ij.r.ff.de le.iij.si tibi pure.ac.

Mulier. Legato generis non derogatur p legatum speciei inualidū.
b.d.bar. t Inferri mihi.i.sepeliri mecum.ac.

dona[a]: heredes sive vtrū ex auro an ex argēto signū ponere cōpellēdi sunt. an ereū? Rñdi fm ea q̄ proponerentur argentū3 ponēdum.

Labeo.

Si vxori[b] mūdus muliebris legatus eēt: ca rīmō debe ri offilij⁹: r labeo rñdent q̄ ex his[c] tradita[d] vtēdi causa vxori a viro fuissent. aliter enī interpretātibus summā fore captionē[e] si vascularius[f] aut faber argētarius vxori ita legasset.

Cū ita legatū esset. argētū qd in mea domo erit cū morior. Offilius. nec qd depositū[g] est a se: nec qd cōmodatū reliqsset argentū legatū videri rñdit.

Idē cassellius[h] de cōmodato.

Labeo qd depositū eēt ita deberi: si pñtis tm custodie[i] cā nō ppetue veluti si depositus thesaurus[k] eēt qz illa vba qd domi mee erit: sic accipi debere: esse solebat[l]: r hoc probo.

Atteius fauū rñdisse scribit: cui argētū qd i tusculano fundo cū moreret habuisset[m] legatum eēt: r qd añq̄3 moreret: ex vrbe[n] in tusculanū iussu testatoris trāslatu3[o] eēt deberi. Cōtra fore si i iussu[p] translatū eēt.

Sceuo.

Edico suo ctubernali[q] r cōmunium expeditionū comiti inter cetera ita legauerat. argētū viatoriū meum dari volo. Quesitū est cū p rsa.i diuersis tēporibus reip.cā absuerat: q̄ viatoriū argētū in h legato cōphēsum esse videat? rñ.q̄ habuisset argentū viatoriū eo tpe cū testamentum[r] faciebat deberi.

Uxori sue testō ita legatū ē. Sēpronie dñe mee hoc amplius argentū balneare. quesitū est: an ē id argentū quo diebus festis i balneo consueuit vti legato cedat: Rñdit omne legatū[s] videri.

Mulier decedēs ornamē ta legauerat ita. seie amice mee ornamēta vniuersa dari volo. Eodē testō ita scripserat. Funerari me arbitrio mei viri volo: r inferri mihi[t] q̄cunq3 sepulture mee cā ferā ex ornamentis[u] lineas duas ex margaritis: r viriolas[x] ex smaragdis. Sed neq3 heres neq3 maritus cum humi corpus daret ea ornamēta que corpori iussus erat adijci[y] dederunt. Quesitum est vtrū ad eam cui ornamēta vniuersa reliqrat: ptincāt: an ad hēdes: rñdi nō ad hēdes: s3 ad legatariā pertinē[z].

De liberatione legata.

Ulpianus.

Omnibus debitorib⁹ ea que debent ēē recte legant[a] l3 domini[b] eo tum sint.

Julian⁹ scripsit si res pignori data legat debitori a creditore valere[c] legatū: r habere eū actionē vt pignus recipiat p̄usq̄ā[b] pecuniā soluat. Sic āt logr iulia nus quasi debitū nō debeat lucrari[c]. S3 si alia testātis voluntas fuit[d]: r ad h̄ pueniet exēplo luitionis[e].

Pompo.

Herede dānatu3: a fideiussore nō petere: a reo posse petere.

Sed reo petere vetitū si a fideiussore petat: reo ex testō teneri celsus putat.

Idē celsus ait nullā dubitatōe3 hēre: qn a debitore vetito: nec heres heredis[f] petere possit.

Ulpianus.

Liberationem debitori suo posse legari iā certum est[g].

Sed r si chyrographū debitori suo q̄s decedēs dederit[h]: exceptionē ei cōpetere puto: quasi p fideicōmisso hmōi datione valitura. Julianus[i].l.xl. digestorū scribit. Si q̄s decedēs chyrographū sei[k] ticio dederit: vt p⁹ mortē suā seio det. aut si cōualuisset sibi reddere: deinde titius defuncto donatore seio dederit: r heres eius petat debitū: seius doli exceptionē habebit.

Nūc de effectu legati videamus. Et si q̄dem mihi liberatio sit relicta cū solus sim debitor: sine a me pe-

u Ornamētis.subaudi.s.r sic restringit p̄cedēs q̄cūq3.

x Uiriolas.gen⁹ ornamenti vt bocucelli vel cācelete et smagradi sunt ītus ī bocucellis. vt.ff.e.argumento.§.ornamēta.in quo. vi. smagradi.i.gēme insunt: vt.ff.e.l.r si non sint.§.gēme.

y Adijci.i.adiecere.ac.

z Pertinere.vel q: lepta fuit volūtas: vt.ff.de le.i.seruo.alieno.§.fi.vel q: sub cōditiōe vr ademisse ab vnī legato.s.si secū sepeliat: vt.ff.de le.ij.i.añpe.§.a te.r ō excep.do.pure.l pn.r.ff.ō cō.ob cau.l.si hēs.r.j.ō cō.r ō.l.si eū.r.l.qb⁹.§.fi.

De liberatione legata.

Postq̄ iuriscōsult⁹ ē p̄secutus tractatū p̄mor legator. nūc ponit tractatū ō legato liberationis. Bar.

Omnibus. Alicui pōt res sua legari. quā alteri ob actōe p̄sone vel si ē alteri obligata. b.d.Bart.

a Legant.vt insti.de le.§.si quis debitori.

b Dñi.vnde cōi rōne videbatur non valere.vt insti.de lega.§.si rē legatā.r.ff ō le.ij.l.meuius.§.pe.in fine.

c Ualere.valet ergo ī propria re legatarij.r sic ē h.C.de le.l.proprias.r alie plures.sol.valet ratiōe iuris qd h3 testator. vt.ff.de le.i.l.si dom⁹.§.fi.r.l.senat⁹.§.fi.

b Priusq̄ .quod alr non esset.vt.ff.de pigno.ac.l.si rem.§.omnis.

c Lucrari.s.legatarius.ex qd sit legatū ei pignus.ac.

d Fuit.ita.s.q: ois obligatio remittat qd p̄sumit fm.R.qd nō pl3.r aliō est i cautiōe r est ratio dñe vt no.ff.ō pac.l.labeo.r.l.postq̄.

e Luitionis.i.sicut liberat pign⁹ solutiōe debiti.r ita p legatū si hoc expresse voluit testator.r facit.ff.de le.iij.l.iij.§.fi.

f Herede.heredis: p̄sone nec.n.coheret p̄sone h̄ p̄hibitio nisi exp̄mat cōtra.vt.ar.j.e.l.nō solū.§.i.r.ij.r.ff.ō leg.i.huo alr.§.testō.r facit ad hāc.l.ff.ō fideius.l.si testō.in pn.r ō pac.l.r heredi.§.fi.r sequētib⁹ vsq3 ad.l.si vnus.r ō proba.si pactu3.r.C.ō hef.insti.l.fi.r ō vsufruc.antiquitas.r ō v.si.si heredis.r.ff.ō testa.tu.si q̄s ita.§.i.r ō le.iij.si plures i fi.r.j.de ver.si.l.sciedū.in principio.

Liberationem. Qui dat vel dari mādat īstrumētū vr liberatiōnē relinqre.b.d.cū pn.l.se.bar.

g Liberationē.certū ē. vt.ff.e.l.i.

h Dederit ipsemet.s3 hoc nō sit de natura legati.s3 donationis cā mortis.vl'dic.i.dādū relinqre.r fac.C.ō dona.l.i.r.ff.de leg.iij.l.q chyrographū.r de le.i.seruū i fi.§.cū q.r de pac.labeo.r.C.ō remis.pig.l.creditricem.

i Julianus.alr.§.in.alr lex si q̄s decedēs.r cōtinuatur p̄cedēti materie.

k Sei.i.in quo seius erat debitor.r facit.ff.ō dona.cā mortis.l.mortis cā.§.titia.r.ff.de doli excep.l.apud.§.p̄terea.

b Si vxori.qd sit mūdus: de vt.ff.argumento.§.mundus.

c Ex his mudo ctētū.

d Tradita.ide si destinata: vt.ff.de leg.iij.l.eē legato.§.atē iterest ī sit mī datū vel destinatū ē tonct. q̄trum ad eius vsum sufficit: vt.ff.de le.iij.cū quereretur.§.lana.in fi.§.

e Captionē.q̄ euitanda.vt.ff.de vsuca.l.si ē.r vt.ff.q̄ me.cā.l.si ē et.§.aliq̄.r ō trās.si aql.r de contrahen.emp.l.in lege.ac.

f Uascularius.qui facit vasa in quibus cōtinentur prīnetia ad mūdū.r vedit.sē dicitur faber: cū sic largu3 verbum: vt.j.de verbo.si.l.facti.§.i.ac.

Cū ita. Argētū qd depositū vel cōmodatū vt habeat de primeum domo esse videt. hic dicit.Bar.

g Depositū.q̄si dā dicit ab alio depositū vel cōmodatū apd se testatorē.p qb⁹ est.ff.l.pri.ij.e.r.§.i.r qd dicit a se legatū.s3 meli⁹ dicitur a se depositū apud alios vl cōmodatū alij.

h Idem cassellius.s.non deberi.

i Custodie.q: possit habere testator qui vult suum cōmodato secum: ad vsum perficiat cōmodatarii⁹: vt.ff.cōmo.l.in cōmodato.§.sicut.

k Thesaurus. i propē thesaurus hic: vt et ut.ff.§.perci vt.a tu.me: r no.q̄ ppetuitas cā vel quasi inde mouerē nō videt esse.ff.vt.ff.de le.i.l.bius.§.legatū.r ō le.ij.a ita.cū suis cōcor.

l Solebat.sic ergo futurum ponitur pro preterito.sic.j.de verbo.si.vm.verbū erit.ac.

m Habuisset. testōe.

n Urbe.s.romana.ac.

o Translatum.vt ibi p̄petuo sit.Ac.

p Iniussu.i.non iussu.qd supra de lega.cum ita lega.in principio.

Edico. Oratio idefinita restringit ad pñs tps.b.d.Bar.

q Cōtubernali.q si cū i castris cohabitat: vt.ff.cōmo.l.rē i ex.ac. r Testm̄.no.īspici tps seu testamenti tps: vt de le.iij.l.nomē.§.i.r.l.vxorē.§.testō.r.l.nup.§.bis.vbis i pn.r.l.medi.§.ij.r.iij.r.l.si.§.si.r.ff.ō cōsti.pe.l.itē illi.§.qd of.r de testa.l.ad testiū.§.i.r.ff.e.l.si ita.ar.cōtra.ff.n.i.l.meda.§.i.r ō res pigno.l.fi.r.ff.ō vino leg.l.q̄dā i pn.r.C.ac ō sta.ō.l.si mr.r de le.ij.si ita quis.ac.

Uxori. Dictio hoc amplius legati donationē inducit.b.d.bar.

et. C. de fideius. si creditoris.
¶ Nunc de effectu. Legatũ liberationis importat vt debitor acceptilatione liberetur si est solus et hz correũ sociũ si hz correũ nõ sociũ pacto liberari debebit. Bar. a ¶ Per acceptilationẽ. facit. ff. e. qd mihi. et ff. vt in pos. leg. l. i. §. si debitori. et C. de fideius. si creditoris. et insti. de le. §. si quis debitori.

¶ Idem. Si relinquitur liberatio reo debet liberari p acceptilationem et sic fideiussori proficiat: nisi erat talis qr contra reum sic haberet regressum: si relinquitur liberatio fideiussori debet liberari pacto: et reo nõ pdest nisi eẽt talis reus q a fideiussore repeteret. h. d. Bar. o ¶ Si quis. ibidẽ. s. ubi scripsit de duo. re. et s. l. iii. §. nunc de effectu insz et si cum ab alio et.

tatur exceptione vti possum: sine non petatur possum agere vt liberer p acceptilatõez[a]. ¶ Sz et si cũ alio suz debitor: puta duo rei fuimus promittẽdi. et mihi[b] soli testator ↄsultũ voluit. agendo ↄsequar non vt accepto liberer: ne et correus meus liberet ↄ testatoris voluntatẽ sz pacto liberabor[c]. ¶ Sz qd si socii fuimus? videamus an per acceptilationẽ debeã liberari. alioquin dũ a correo meo petit: et ego igetor[d]: et ita iulianus scribit. Si gdẽ socii[e] nõ fimus pacto me ↄbere liberari: si socii p acceptilationẽ. ¶ Cõsequẽter querit. an et ille socius pro legatario habeat cuius nomẽ in testamento scriptũ nõ ẽ: lz cõmoduz ex testõ ad vtrunqz ptineat si socii[f] sunt. Et ẽ verũ nõ soluz eũ cuius nomẽ in testõ scriptũ est legatariũ habẽdũ: verũ eũ quoqz q nõ ẽ script[g]s si et eius cõtemplatione[h] liberatio relicta esset. Utriqz[i] autẽ legatarii habent et in hoc casũ[k]. nã et si qd ego debeo titio: sit ei legatũ mei gratia vt ego liberer: nemo me negabit legatariũ: vt et iulianus li. eodem scripsit. Et marcellus notat: vtriusqz legatũ esse. tã meũ qz creditoris mei: et si soluendo fuero. interesse. n. creditoris[l] duos reos[m] habere.

Pomponius.

Quid ergo est cũ agere possit creditor ex testõ: nõ aliter heres cõdẽnari debebit qz si caueat ei aduersus debitorez defensum iri. ¶ Itẽ agente debitore nihil amplius heres pstare dz qz vt eum aduersus creditorem defendat[n].

Ulpianus.

Si qs reũ habeat et fideiussorẽ et reo libertatez legat: iulianus ibidẽ[o] scripsit et reũ p acceptilationẽ liberanduz: alioqn si fideiussorẽ cepit ↄuenire: alia rõne reus ↄuenitur[p]. ¶ Quid tamen si donationis cã fideiussor interuenerit: nec habeat aduersus reũ regressuz. Uel quid si ad fideiussorẽ pecunia[q] puenerit et ipse reũ dederit vice sua: ipseqz fideiusserit. pacto[r] ẽ reus liberandus. alioqn solemus dicere[s] pacti exceptionem fideiussori dandã que reo cõpetit. Sed cum[t] alia sit[u] mens legantis: alia paciscentis: nequaqz hoc dicimus. ¶ Nõ si fideiussori sit liberatio legata sine dubio vt et iulianus scribit pacto erit fideiussor liberandus. ¶ Sz et hic[x] interdum puto acceptilatione liberandũ: siue reus ipse[y] vere fuerit aut in eam rem socius reus[z] erat.

Idem iulianus.

Si filiusfa. debitor fuerit: et patri ei[9] fuerit liberatio relicta: patrẽ pacto[?] liberandũ eẽ: ne et filius liberet[?]. et parui inqt refert[?] si fuerit aliqd in peculio die legati cedẽte necne. Securitatẽ enim pater p hoc legatũ cõseqt. maxime inqt cũ rei iudicande tps circa peculiũ spectetur[?]. ¶ Huic psi filẽz facit iulianus

b ¶ Mihi soli. qd semp psumimus. nã pactũ vni factuz alteri nõ pderit cã illius cui pactũ nõ interfit principaliter aliũ nõ soluere. vt. s. de pac. l. et heredi. §. si. nam et si soluerit mandati acti nõ hz. q. videant ad inuicẽ fideiussisse. Alii cõtra. qd dic vt no. C. de duo. reis. l. i.
c ¶ Liberabor. sed nunqd hõs exceptionez siue petiti. vt. s. pr. ergo supuacua sit. sz h nõ debet fieri. ut. ff. ut le. no. ca. l. hec stipulatio. §. diu[o]. Rñ. hoc fit grã tollẽde dubitationis. ar. C. de inter. ma. l. iii. alii dñt cõtra. vt no. C. de pe. here. l. pe. qd nõ placz: qr ibi de crimine. hic de pena dicit. Item que est rõ diuersitatis inter pactum et acceptilationem: Rñ. qr acceptilatio ẽ solutio. vt insti. q. mo. tol. ob. §. i. que facta ab vno proficit vtrisqz vt. ff. de duo. re. l. iii. §. fi. et sic in rem. ad qd est. s. de mor. test. nihil. §. fi. alr pactum non egredit psonaz: vt s. de pac. si vnus. §. ante oia.
d ¶ Ingetor. q. p obliquuz est non dz. ut. C. de usur. l. fi. §. et. l. si quis reũ. §. i.
e ¶ Si socii. oium bonorũ: vel i illo debito qr accepam[9] mutuum in cãm alicuius societatis conuentionalis. qd eni facit totum quo ad totum hoc pars quo ad ptem. ut no. de usur. l. g sit. Sed pone nõ sumus socii: nunquid correus remanebit insolidum obligat[9] me liberato per pactũ: videt qd sic. ut. ff. de fideius. l. vranius. §. cũ altera. qd si ẽ qũo consuletur ei: nam per cessionem actionis nõ: vtpote me liberato pactu. Item acti. p socio non: qr non est societas. Item nego. ge. nõ. qr cuz sit tam liberatus nõ gessit meum negocium. rursus si tenerer. nõ pficeret mihi pactum. ad hoc dic qr de rigore iuris tenetur insolidum: ut. d. l. vranius. de equitate non pp rõnes pdictas. et p. l. s. de neg. ge. si ex duobus. Item hodie constat non teneri i solidum nisi sm formaz. vt in aut. de duo. reis. in prin. et facit hanc distincti. sint socii vel non. s. de arbi. l. si duobus. et si quis cau. l. si suo. et d duo. reis si duo.

p ¶ Cõuenitur. qd ei nõ dz: ut. s. e. l. iii. §. nunc d effectu ibi. alioqn. ac.
q ¶ Pecunia. s mutua: qd qñqz fit: ut. s. ad macedo. l. sed iul. in pñ.
r ¶ Pacto. personali. et sic persone coherẽs exceptio non pficit alii: ut. ff. d excep. l. exceptiones. in prin. sed ar. contra. s. ad vell. l. si mulier. §. si labeo. et facit ad predicta. s. ad mace. l. si pater. §. non solum. et de pactis. l. qd dictum. et. l. sed si fideiussor.
s ¶ Dicere. s. regulariter. idem in quolibz rei coherente. qd hic dicit pactu: ut. ff. de excep. l. oĩs. sic ergo inutile est hũius. l. ↄsiliũ. s. de pacto.
t ¶ Sed cum alia. quando alia est mens legantis et paciscentis. quod i duobus premissis casib[9] psumitur. sic ergo non fit dña inter legantẽ et paciscentez: sed interi[?]os et vna partez et predictã regulã. ali. ↄquun[?] rñ.
u ¶ Sit. cõstrue sed nequaqz hoc dicendũ ẽ. s. liberatione legata reo qr prosit fideiussori. vel pactũ factũ reo qr pñt ciet fideiussori.
x ¶ Sed et hic. i. hoc casu cum legatur. liberatio fideiussori.
y ¶ Reus ipse. si fideiussor vere fuit reus. i. veritate inspecta. lz noie si fideiussor: ut pro suo defensore iudicatuz sol ui: vt. s. q satisdar cog. l. de die. §. qui mulierẽ vel ipse mutuum accepturus fecit alium accipere. et ipse fideiussit: vt. s. ad mace. sed ut. § prin. et. s. de pac. sed si fideiussor.
z ¶ Socius reus. vt si duo accipiant mutuz in societatem aliquaz: nam quilibet videtur hoc casu fideiubere pro alio etiam sm Jo. vt no. s. ad vell. l. vir vxori. in fi. est ergo fideiussor vnus pro alio. item correi. item socii etiam legata liberatione vni debet acceptilatione liberari: vt. s. l. iii. §. sed quid si socii et uno sic liberato liberatur et alter: ut. ff. de duo. re. l. i. sed si creditor succedat uni eorum pro parte tñ tollitur obligatio: ut. ff. de fideius. uranius. quod est notandum.

¶ Consequenter. Etiam non nolatus in testõ hetur p legatario si testator illi pficere voluit. et interest nostra plures reos hre. Bar.
f ¶ Si socii. s. i. quia. g ¶ Scriptus. s. heres.
h ¶ Contemplatiõe. secus si cõtemplatione vni[9] tñ qr lz cõmodũ ad vtrũqz veniat pp ter societatem: tamẽ solus dicit legatarii et sol[9] agit ex testõ.
i ¶ Utriqz. nolatus tamẽ si cõueniatur hz exceptionẽ nisi repudiauerit legatum nominatus. vt pbant hec per. l. istaz. et. ff. de condi. et de. titio. §. fi. et. s. de le. iii. l. fi. §. interdum. et. l. nomen. §. fi. et de le. i. seruo ali. §. si testator. sed videtur contra. s. de le. i. si cui. §. fi. sol. ibi.
k ¶ In hoc casu. s. qui sequitur. nam et.
l ¶ Creditoris. si ei[9] gratia sit relictum. m ¶ Duos reos. sed hoc si sufficit nisi et creditoris contemplatione sit relictũ. et ↄtinua. l. sequentem.

Quid ergo. Ita lex continuatur ad pcedentia: nõ non summo. Sz pono casum in terminis. Uides hic in princi. modũ agendi creditoris. In fine modum agendi debitoris. Bar.
n ¶ Defendat. qd si non facit ad interesse tenetur id est quatenus creditori est prestaturus. vt. ff. e. post eman. et. s. man. si mandato. in princ. §. i. ii. et. iii. et facit. s. l. pri. cum suis concor. et. s. de iure do. cum pater. et. ff. eo. l. non solum vestrum. in principio.

Si filiusfa. Pater cui est liberatio relicta debet liberari pacto etiam si nihil est in peculio. Sed si filio liberatio relinquitur acceptilatione liberabitur. h. d. Bar.
[?] ¶ Pactu. ut fideiussor ut. s. §. quod si fideiussor. cu similis est vt. ff. de verbo. oblig. cum alius. in prin. ac.
9 ¶ Liberetur. nam si acceptilatio fieret fideiussori etiam reus liberatur. vt. ff. de acceptil. l. et per iusiurandum. §. fideiussori. et hoc innuit. sed quomodo patri potest accepto ferri: cum pretono ut teneatur ut. ff. de acceptil. l. an inutilis. §. fi. rñ. deducat in stipulatione. l. aquil. ut insti. qui. mo. tolli. obliga. §. i.
[?] ¶ Parui refert. quo ad hoc: quia utrobiqz pater conuentus habz excep pacti. refert tñ si velit repeterent: ut. ff. no. potest. et quantuz ad alium: ut. ff. e. l. videamus.
[?] ¶ Spectetur. ut. s. de pecul. l. quesitum. in prin. et. ff. quib[9] ex cau. in pos. e. fulcinius. §. si quis. unde si nunc nõ egeat pacto: quia nihil sit in peculio tunc poterit egere.

b Uxor. quondam.

bona gr̃a factum: quod plerique faciũt. vt. ff. de do ... cum hic status. §. si diuortium.

... dies est: vt. j. ad. l. fal. querebat. §. sed cũ debi... qr nõ est legatarius si nihil est in peculio: vt. j. e.

Filius. non solũ pater. ac.

Ius eius. s. patris. qđ est in succedendo filio: vt p... fi. qui. mo. us pa. po. sol. §. preterea. ac.

Sentio. accipe. s. putans. accur.

Non solũ. ps ad hoc. ff. de le. i. nõ amplius. §. cũ ...

maritũ[a] cui vxor[b] post diuortiũ[c] liberationẽ[d] dotis legauit. nã et hũc lz die legati cedẽte soluendo nõ sit: legatariũ[e] eẽ: et vtrũque ait solutũ repetere non posse[f]. Sz est veri[g] qđ marcell[h] notat prẽm repetẽ posse. Nõdum enĩ erat debitor[i] cũ solueret: et maritũ non posse[k] q̃ debitũ soluit. Patrẽ enĩ et si q̃s debitorẽ existimauerit[l]: attamẽ loco esse cõditionalis debitoris: quẽ solutũ repetere posse nõ ambigit[m]. Sz si dãnatus sit hrs filiũ liberare: non adiecit iul. vtrũ acceptilatiõe filius an pacto sit liberãd[n]: sz vr hic sentire q̃si acceptilatione debeat liberari. Que res pri quoque pderit. Qđ obtinendũ est nisi euidẽter approbet h̃riũ sensisse testatorẽ. i. ne filius inquietetur: nõne pr[o] tũc enĩ acceptilatiõe eũ nõ liberandũ: sz pacto[p]. Idẽ iul. scribit si p filio pr fideiusserit[q]: eique libatio sit legata: cũ pacto liberandũ quasi fideiussorem non quasi patrem. et ideo de peculio posse conueniri. Hoc ita demum putat: si obligauerat q̃si fideiussorẽ: nõ quasi prẽm eũ voluerit testator liberari[r]. Ceterũ si et quasi patrẽ et de peculio erit liberãd[s]. L. Abeo.

Post emãcipationẽ vo filij[t] eatenus pr actionẽ[u] habebit q̃tenus aliqđ ex peculio aut in rẽ verso p̃stiaturus[x] eẽt. id enĩ legatorũ noĩe ad patrẽ ptinebit qđ eius interierit[y]. Illđ queri põt: an eo quoque noĩe pr ex testamento agere possit ut ẽt filius[z] actione[a] liberet. Quibusdã eousque extendẽdã actionẽ placebat: q̃ pris interesse vr. Si peculiũ filio post emancipationẽ cõcessisset: ius eius[b] integrũ pmanẽ: ego cõtra sentio[c]. nihil q̃cq̃ amplius prestandũ pri ex hmõi scriptura testamẽti putans: q̃z ut nihil ex eo quod prestaturus heredi fuerit prestet. Africanus.

Non solũ aũt qđ debet remitti põt uerũ ẽt pars[x] eius vl pars obligationis vt est apud iul. tractatum. Si is qui stipulatus est stichũ: aut. x.[y] damnauerit heredẽ stichum non petere: legatum valere constat. Sed quid contineat videamus. Et iulia. scribit actionem ex testamẽto in hoc esse uideri: vt debitor accepto liberetur[z]. Queres vtique debitorẽ et in. x. liberabit: quia acceptilatio solutioni comparatur[a]. Et quemadmodũ si stichum soluisset debitor liberaret: ita et acceptilatione stichi liberari. Sed et si debitorem[b] x. damnatus sit heres xx. liberare: idẽ iulia. scripsit nihilominus esse liberandũ. x. nã si ei. xx. accepto ferantur et in. x. liberabitur[c]. Sed si duobus heredibus institutis alterum ex his damnauerit creditori soluere: ualet legatũ propter coheredem: eumque[d] ex testamento acturum ut creditori soluatur. Liberatio autẽ debitori legata ita demum effectũ habet: si non fuerit a debitore id exactum[e] dum viuat testator. Ceterum si exactũ est euanescat legatũ. Unde querit iulia. si ab impuberis substituto sit liberatio relicta deinde impubes exegerit quod debetur. an euanescat legatum. Et cum constet pupillũ in his que a substituto relinquuntur. personam sustinere ei[f] a quo sub cõditione[g] legatur. cõsequens est substitutum actione ex testamento teneri si pupillus a debitore exegerit. Idẽ qz est: et si pupillus nõ exegerit: sed solũmodo litẽ sit contestatus teneri enim eũ[h] ut remittat actionem[i]. Nã si debitori liberatio sub cõditiõe legata fuissz: et vel lis fuisset cõtestata: vl ẽt exactũ[k] pẽdẽte cõditiõe: ex testõ actio remanet libatiõe relicta. Nõ omnes.

... vt. j. de fideiussor. si dubitetur. §. filius. ac.

... dubio p̃sumit: rñ. q̃ ẽt q̃si prẽ voluerit liberare ... de ac. et ob. l. arian[o]. et qr in testamẽtis plenius ... tamentis. et sic ẽ. j. de iu. do. dotẽ. et fa. ff. e. l. i. pn.

re. in pan. sed illa exactio legatario nõ nocet: vt. j. ... exigere pupillus. s. d hec exactio legatario nõ nocet.

d Teneri eũ. s. substitutũ. id. vel dic pupillũ ...

cũ possit exigere vt modo no. ac. c Actione.

Non solum. Debitori cuiuscumq; pōt liberatio relinqui. r dānat⁹ ad tps non petere interim liberare non cogitur. nec illius tēporis pecūia vel vsura petetur. b.d. Bar.

a ¶ Debitorez. ex qualibet causa vt. j. e. §. fi. azo.

b ¶ Heredis. j. e. cū heres. accur.

c ¶ Alteri⁹. siue leget credito ri debitū: ut. ã. si qs decedēs. §. fi. siue ipi debitori qđ dz. r semper agit debitor ꝯ hṛdez ac. ex testō vt liberet. ut. ã. de le. i. si fideiussor. l. princi. r. l. seruo. §. si testator. ac.

d ¶ Ad certū. ut isti. ō leg. §. pt. r. j. e. aureli⁹. §. certū. ac.

e ¶ Petat. per accep. sz forte per pactum: ut. ã. e. l. si qs reum. §. idem. Azo.

f ¶ Non poterit. q: in rē vr li beratio relicta: vt. j. §. si libe ratiōis. r. ã. e. l. ij. r de pba. si pactū. r. j. e. si quis in testō.

¶ Tale. Legatū liberatio nis psonale nō trāsit ad here dem nisi per hṛdē testatoris petendo cōtrafiat. b. d. bar.

g ¶ Aduersus testm̄. hoc forte dicet qs locū hṛe in vsuris que sola mora iudicis officio petunt. si vo stipulatione debeant. nihilominꝰ currūt: qa r hoc est cū fit pactū de nō petendo: vt. ã. de pac. l. itez qa ꝯuentiōes. in fi. r ad idē. ã. si cer. pe. lecta. sed hoc non plz. q: hic lo͠qt de pena que debet p stipul. nō per morā. nec mirū si bñficiū testatoris cursaz vsurarū quocūq; mō dbitatū vel pene differat: q: hoc legis bñficiū als indulget vt C. ō vsur. rei iudi. l. fi. r ō vsuris: cos. in prin. Azo. r facit. ã. si quis cau. l. i. in pñ. ac.

h ¶ Cōmissuz. aliogn si ab initio petisz ab actiōe caderet: q: añ tps petitur ut hic innuit. r insti. de excep. §. tpales. qđ est no. r dixi. ã. j. pri. i fi. ac.

i ¶ Seruitus. s. vt vsufru. uel vsus. ut. ã. de seru. l. i. q̄ duo morte pereūt. vt. ã. de vsu. r ha. l. vsus aq. r. ã. q. mo. vsufru. amit. l. sicut. §. fi. secꝰ in pdiali fui. ut. ã. quēmad. ser. amit. l. iij. azo. sic ar. ã. ō ser. ru. pre. l. pecoris. r facit. j. ō reg. iur. l. in oībꝰ. r. ã. de pac. idem. §. i. accur.

k ¶ Collata. ut q: dixit quod mihi debetur a titio peti volo. accur.

l ¶ Ut adiectio. facta. als in cāu. n. pposito fcā nō fuit. ue.

m ¶ Non valitura. noīe debitoris expresso. azo. vt in cāu huius. §. accur.

n ¶ Debitoris. ut si dixissz neq; a me neq; ab herede meo peti volo qđ mihi dhetur ex vēditiōe talis rei. r sic no. q in pacto exigit ꝯsensus duorz r expssio noīuz: ut. ã. de pac. l. i. §. pactū. r si absit debitor: nō pacti sed doli q̄rit exceptio. vt. C. de pac. postq̄ sz in vltima volūtate nō est opus: vt hic r. ã. de le. ij. cū pt. §. ij. r de ac. r ob li. si a furioso. r fa. ō pig. ac. si necessarias §. pe. r. ã. de pac. l. ta. i pn. ac.

o ¶ Non editis. i. nō facta cōputatione. nā hec duo ꝯtinet: vt. j. de cōdi. et demō. cū seruus. r. l. qui sub conditione r. C. de testa. ma. l. iij. sed ꝯtra. j. de cōdi. r demon. q̄uis. vbi pmnium sufficit. sol. ibi.

¶ Si heres. Quāuis heres dānetur non petere a gestore tamen pp ter ea que dolose gesta erant agere potest. b. d. bar.

p ¶ Procurator. i. peurans. ut no. ã. de peu. l. plancius. cuz em dicat de act. neg. gest. ergo nō fuit mādatū. ut insti. de ob. ex q̄si cō. §. i. idē esset tamē ut pcur. vt. ã. man. l. creditor. §. lucius. accur.

q ¶ Incerti. s. cōdi. ut liberet vel sine cā vel ēt ex testō que pōt dici cōditio ut insti. de act. §. appellamꝰ. r dr icerti q: ad incertū. i. factum vel interesse datur. ac.

Non solū nostrū debitorē[a] sz ēt hṛdis[b] r cuiuslibz alterius[c] ut liberet legare possum[d]. ¶ Pōt hṛs dānari vt ad certū[e] tps nō petat[f] a debitore suo. sed sine dubio nec liberare eū intra id tps cogit. Et si debitor decesserit ab hṛde ei⁹ intra id tps peti nō poterit[f]. ¶ Illud vidēdū est an ei⁹ tps ītra qđ hṛs petere vetitus sit ul' vsuras vl' penas petē possit. Et priscus neratius estimabat ꝯmittere, eū aduersus testm̄[g] si petisset: quod veruz est. ¶ Tale legatū hṛs me⁹ a solo lutio titio ne petito. ad hṛdē lutij titij nō trāsit: si nihil viuo lutio titio aduersus testm̄ ab hṛde eo q ab eo exigere debitū tentauit; sit ꝯmissum[h]. quotiens n. coheret psone id qđ legat. veluti psonalis fuit[i] ad hṛdē ei⁹ nō trāsit. ¶ Si liberatiōis ỽba in rē sunt collata[k]. p eo est q̄si hṛs ab eo debitore hṛdeq; ei⁹ petē vetitus sit vt adiectio[l] hṛdis pinde nil valeat atq; nō eēt valitura[m]. ipsi⁹ debitoris[n] psona non cōprehensa. ¶ Is qui reddere rōnes iussus sit. nō vr satisfacere. si reliquū reddat nō editis[o] ratiōibꝰ. ¶ Si hṛs vetitus sit agē cū eo qui negocia dfuncti gesserit: nō vr obligatio plegata. q̄ dolo vl' fraude ei⁹ q negocia gesserit cōmissa sit vt r testator videatur id sensisse. r iō si hṛs negociorū gestorū. egisset agens pcurator[p] ex testō: icerti[q] doli mali exceptiōe excludi[r] pōt. ¶ Et ei liberatio recte legat apud quē dposuero. vel cui cōmodauero. pignori ue dedero. uel ei quē ex furtiua causa mihi dare opz. ¶ Ulpia.

Si qs rōes exigē vetet. vt ē sepissime rescriptū. nō īpeditur reliquas exiger q̄s quis p se reliquit[s]: r si qd dolo fecit q rationes gessit. ¶ Nō si qs r hec uelit remittere: ita dz legare dānas esto heres meus. q eqd ab eo exegerit illa r illis rōne id ei restituere vel actionem ei remittē. ¶ Ulpianus.

Si damnatus heres fuerit: a fideiussore quidē nō petere. Quod autez reus dz titio dare: pacisci[t] dz ne a fideiussore petat: r aduersus reuz actiōes suas prestare legatario. Quemadmodum dānatus heres ne a reo petat: r damnatus dare qđ fideiussor debet: r reo acceptuz facere: r legatario litis estimationē sufferre[u] cogatur. ¶ Idem.

Si debitor fideiussorē suum ab herede suo liberari iusserit an fideiussor liberari dbeat? Rñdi debere. ¶ Item quesitū est an q: mandati actione heredes tenerent[x]: inutile legatū eēt quē admodum inutile legatū ē: r quod debitor creditori suo legat. rñdi quotiēs debitor creditori suo legaret ita inutile eē legatum: si nihil interesset[z] creditoris ex testō potius agere q̄z ex pristina obligatiōe. nā r si titi⁹ mādauerit[r] menio ut pecuniā pmitteret: deinde liberari eum iussit a stipulatore: manifestū est quātuz[?] intersit[ꝫ] promissoris liberari potius[a] q̄z prestare ex stipulatu: deide mādati agē[b]. ¶ Idē.

Lutius titius cum berotez actorē[c] haberet codicillis ita cauit. berotem liberum esse volo: quē rationes reddere volo ei⁹ tēporis quod erit post nouissimam meā subscriptionez.[d] Postea viuus berotem manumisit: r in eodem actu habuit rationes quas subscripsit[e] vsq; in eum diem qui fuit ante paucissimos dies q̄z moreretur. hṛdes lutij titij dicunt quasdā sūmas: r seruum adhuc[f] berotem: r postea liberum[g] accepisse: neq; in eas ratiōes que a lutio titio subscripte sūt itulisse. Quero an heredes ab berote nihil exiger debent eius tpis quo luti⁹ titi⁹ subscripsit: rñ. berotē ex ea cā que pponeretur liberationem petere non posse: nisi r hoc spāliter ei remissum est. ¶ Idem.

Si creditor dbitori q se excep tiōe ppetua tueri poterat:

r ¶ Excludi. i. repelli. et no. et hoc. §. generalite ... missione non ꝯtinen ... lose facta sed tm̄ ... losa ingsito ut. ã. si le. ... i. si seru⁹ vetit⁹. r de ad ... imi. tu. l. quidaz. r. j. ... aurelio. §. ga⁹ ... ne no. r. l. luti⁹. r. j. ... di. r de. cū tale. §. a. r. ã. de neg. gest. pomp. r. j. l. proci. in prin. sed ꝯ ... in fi. sed ibi alijs vbis ... it vsus testator. ac.

¶ Si qs. reliquit. i. ... male facta admi nistratiōe retinuit. r fa. l. pri. §. si hṛs. qđ ibi no.

s ¶ Ita dz. sed hic vbis nō fecit. ã. l. pri. §. pe. r sic non est contra. ac.

¶ Si dānat⁹. pacisci ... psonalr. r sz ã. e. l. ij. r. l. si qs reū. i pn. ac.

t ¶ Sufferre. i. dare sic erit onerat⁹ hṛs. vt r. ã. de le. ij. q duos. r de le. i. q si qs. r. l. nō q̄tocū q; §. fi. sz vr nō valere cū fideiussor nō dbeat: vt. ã. de le. i. si sic. §. i. ibi ... inde r si titio rc. q̄ est ã. Sol. hic fideiussor i vita te debebit. ibi non. ac.

¶ Si debitor. Ad h ... q iterest mea potꝰ nō soluer q̄ solutū repetere dicitur legatū valere. b. d. bar.

x ¶ Tenerentur. postq̄ soluit. nisi in casibus. ut ã. man. lucius.

z ¶ Nihil iteresset. no. sic ō le. i. si creditori. r. l. se. r. l. si cui. §. fi. r de le. ij. meui⁹. §. ... r. j. si creditor. r. l. legatum. §. fi. r insti. ō le. §. ex ꝯrio r de le. iij. l. iij. §. si rem. accur.

r ¶ Mandauerit. inter viuos. accur.

? ¶ Quantum. i. quod.

ꝫ ¶ Intersit. an testō.

a ¶ Poti⁹. interest em nr̄a nō soluere potius q̄ solutū repetere vt. ã. ō cōpen. l. iōq;. azo.

b ¶ Agere. r ideo valz legatum. ac.

¶ Lutius. Liberatō ab onere reddēdarū rōnū ad' reliq nō potrigitur nisi exprimatur. hoc dicit. Bar.

c ¶ Actorem. i. castaldionem. accur.

d ¶ Subscriptionē. quā faciā in rōnibus eius approbando. nam plures subscribebat: r subscripturus erat. accur.

e ¶ Subscripsit. s. dominus nunc patronus. ac.

f ¶ Adhuc. i. dum adhuc esset in seruitio. ac.

g ¶ Liberum. i. postea dum esset iā liber factus. r facit ad. l. ã. ō pac. l. trea fratres. r. ã. e. si quis rationes. accur.

¶ Si creditor. Non valet legatum liberationis ei debitori qui se potest exceptione tueri. b. d. Bar.

legauerit quod sibi deberet: nulli momenti legatum erit. at si idem debitor creditori legauerit, itel ligendum erit exceptionem eum remittere creditori voluisse. Ulpia.

Idem est et si in diem debitor fuerit vel sub conditione. Idem.

Si quis in testamento damnatus est ne a titio debitore exigat: neque cum herede eius potest conuenire, neque heredis heres agere neque ab eius herede peti potest. Heredes sit heres potest damnari ne exigat debitorem. Paulus.

Si ei cui fundum in quinquennium locauerat: legauit quicquid eum dare facere oporteret oporteret ut fineret heres sibi habere. Nerua et atilicinus si heres prohibuerit eum frui: ex conducto, si iure locationis quid retineret: ex testamento obligatum aiunt: quia nihil interesse: peteret an retineret. totam enim locationem legat ametur. Labeo.

Reliqua quoque indicio locationis venire. Pau.

Cassius et si habitatio eo modo legata esset: gratuitam habitationem heres prestare deberet. Et preterea placuit agere posse colonum cum herede ex testamento, ut liberetur conductione. quod rectissime dicitur. Modestinus.

Cum ita testamur. heres meus damnas esto liberare eum qui negocia mea gessit. et si quod eum mihi dare facere oportet: ab eo non exigere damnatus heres. nec creditas ab eo quoque pecuniam exiget. In similitudinem autem legato vir est ut de eo quoque legando paterfamilias sensit, quod seruus eius peculij nomine debetur. Idem.

Aurelio sempronio fratre meo neminem molestari volo nomine debiti: nec extinguere aliquid ab eo quamdiu viuet: neque de sorte aut vsure nomine debiti: et absoluo eum et libero ex pignoribus eius domum et possessionem caplatam. Modestinus respondit ipsum debitorem si conueniatur: exceptione tutum esse: diuersum in persona heredis eius esse. Saius seius a cum adoleuisset accepit curatores publium meuium et lucium sempronium: idem gaius seius intra legitimam etatem constitutus cum in factum concederet: testamento suo de curatoribus suis ita cauit. Questionem curatoribus meis neo faciat. etc. n. ipse tractaui. Quero an rationem cure heredes adulti a curatoribus petere possint: cum defunctus (vt ex verbis testi apparet) confessus sit se omnem rem suam administrasse. Modestinus respondit, si quid dolo curatores fecerunt: aut si que res testatoris penes eos sunt: eo nomine conueniri eos posse. Nera.

Si id quod mihi deberes vel tibi vel alij legauero: id que mihi solueris: vel qualibet alia ratione liberatus a me fueris: extinguitur legatum. Unde iuliano placuit. si debitori heres extiterit creditor: posteaque ipse creditor decesserit: legatum extingui. et hoc verum est quia confusione perinde extinguitur obligatio: ac si solutione. Sed si sub conditione dato legato heres preoccupauerit: et exegerit debitum: aliud dici oportet: quia in arbitrio heredis esse non deberet: vt quandoque conditione existente, neque ipsi legatario debeatur legatum: si in viuat et capere possit: neque eius ad quem hoc commodum peruenerit: si legatarius capere non possit. Apinia.

Quod mihi sempronius debet peti nolo: non tam exceptionem heredi debitorem, quam fideicommissum vt liberetur petere posse responsum est. Idem.

Sar. ac seius. Si testator liberat curatores non vr relicta liberatio doli vel reliquorum. h. d. Bar.

Intra legitimam. no. quod adultus curatore habens potest testari. sic. s. de le. ij. cum pr. §. curatoris. sec. in senatus. C. de in te. testi. min. si curatorem. ac.

Eos posse. imo vr totum remissum. vt. s. c. aureli. §. titius testo. que est s. Sol. specialiter ibi in patre, item s. s. de pac. si quis. §. illud. et insti. de le. §. si quis debitori. nam ibi videtur quod liberatione legata nec de dolo possit conueniri. sed dic refert an aliquis est debitor pecunie tantum: an et doli et culpe: an et doli tantum: vt in deposito. In primo loquitur in insti. In scdo b. In tertio iste. §. illo. item no. quod liberatio tribus modis legatur. Primo quod titius oz peti nolo, vel quod oz ei relinquo: vel actionem ei remitto. et hic est liberandus legatarius. vt. s. e. l. i. et. l. si damnatus. et. l. quod mihi. et l. legatum circa prin. et in pluribus alijs. ll. huius ti. Scdo si negocium testatoris gessisset et testator dixerit rationes reddere nolo. et hic quoque debitor liberandus ...

[illegible]

Procurator[a] a quo rationem heres exigere prohibitus eo[que] noie procuratorem liberare damnatus est: pecuniã ab argentario debitam ex contractu (quẽ ut procurator fecit) iure mãdati cogetur restituere: vel actiones prestare[b]. Idem.

Cum heres rogatus debitorem suum[c] liberare: de eo tñ cogitatum esse videtur: quod in obligatione manserit[e]. Itaq[ue] si quid ante tabulas apertas[f] fuerit solutum: ad causam fideicommissi non pertinebit. Quod aũt post tabulas apertas[f] añ aditaz hereditatem ab eo qui voluntatẽ nõ [de]functi ignorauerit, fuerit exactum: dolo proximuz erit: ideo q[uod] repeti potest[g]. Paulus.

Legaui titio quod mihi debetur[h] vel adiecta quantitate certa siue specie: uel nõ adiecta: aut ex contrario eque cũ distinctione[k]. Veluti titio quod ei debeo. Vel ita. titio. c. que ei debeo. Quero an per oĩa requirendũ putes: an debituz sit. [et] plenius rogo: que ad hec spectant attingas: quotidiana[l] enim sunt: Rñdi si is[m] cui titius debebat debitum ei remittere voluerit: nihil interest heredem suum iussit vt eum liberet: an prohibeat eum exigere. Vtroq[ue] enim modo[n] liberandus est debitor: [et] vtroq[ue] casu competit vltro ad liberandum debitori actio[o]. Quod si etiam. c. aureoruz uel fundi debiti mentionem fecisset: siquidẽ debitor fuisse probetur: liberandus est. Quod si nihil debeat potest dici[p] quasi falsa demonstratione adiecta etiam peti q[uo]d cõprehensuz est posse. Sed poterit [contra] dici[q] si ita legauerit. c. aureos quos mihi titius debet: vel stichum quem debet heres meus damnas esto non petere. Quod si sic dixerit h[ere]s me[us] centũ aureos quos mihi titi[us] debet dãnas esto ei dare, etiã illud teneri potest ut petere possit q[ua]si falsa demonstratione adiecta. Quod mihi nequaquaz placet[r] cum dandi verba ad debitum se referre testator existimauerit. Contra autẽ[s] si debitor creditori leget: nullam vtilitatem video si sine quantitate legauerit. Sz [et] si id demõstraret q[uo]d debere se confitetur nulla vtilitas est: nisi in his speciebus in q[ui]bus emolumẽtuz[t] debiti ãp[li]iat. Quod si. c. aureos quos se debere dixit legauit: siquidẽ debet inutile est legatũ: q[uod] si nõ fuit debitor placuit utile esse legatuz. Certa[u] enim nũmorũ quantitas similis est sticho legato cum demonstratione[v] falsa. Idq[ue] [et] diuus pius rescripsit certa pecunia dotis accepta noie legata[x]. Sceuola.

Tutor decedens aliis[y] heredib[us] scriptis: a pupillo suo cuius tutelam gessit tertiã[z] partem bonorum dari voluit: si heredibus[a] suis tutele causa cõtrouersiam non fecerit: sed eo noie omnes liberauerit. Pupillus sibi legatum pretulit: [et] postea nihilominus petijt quecq[ui]d ex distractione[b] aliaue causa ad tutorez suũ peruenerit ex tutela. quero an uerbis testamenti ab his exactionibus excludatur: respõdi si priusq[uam] cõditioni pareret[c]: fideicommissum percepisset [et] p[er]geret petere id in quo contradictionem faceret doli mali exceptionem obstaturam: nisi paratus esset quod ex cã fideicõmissi percepisset reddere quod ei etatis beneficio indulgendum est[x]. Ripho.

[illegible]

Videamus. Aliqñ dicit qs legatarius ppter spẽm z nõ ppter rem.b.d.Bar. a ℂ Legata sit.a creditore.accur. ℂ Solent.mortis testatoris hodie.ut.C.de cadu.tol.§.cũ igit.ac. ℂ Qd magis est.z facit.ff.e.si quis reum.§.idem iul.ac. Aurelius. Effectus liberationis relicte pupillis non extendit ad tutorẽ.b.d.In. hac legr ponunt quedã consilia Sceuole. Vel posset et summari alio mõ sic. Effectus liberatiõis nõ porrigit ad creditũ ab herede contractũ.b.d.bar.

ℂ Fidecõmisserat. apud pupillos vel apd alios. ℂ Quodam.re pu.sal. ℂ Eiusdẽ.f.tutoris.ac. ℂ Quina.i.x.vt.ff.de le.i.si quis testamẽto.z sub.lego.ac. ℂ Ad qd.i.vsqz ad qd tempus.accur. ℂ Debetis. transit de tertia psona ad scdaz.ac. ℂ Afferent.impenderet enĩz aureli⁹ multa in res illorũ pupillorũ. ℂ Ab his.f.pupillis ea que impenderit.ac. ℂ Velitis.q.d.nõ exigatis ipẽsas a pupillis: sed legata eis retineant ꝓ dictas ipensas.ac. ℂ Filiorũ ei⁹.f.tutoris. ℂ Ab aurelijs.i.a pupillis. vtrũqz.n. sic vocabat.q.d.nõ ꝓhibetur agere mãdati ꝯ tutorẽz vel ei⁹ hẽdẽ ut hic.

Testamento. Legatũ liberatiõis factũ i primo testõ z repetitũ in scdo ad debitũ tpe testamenti restringit: nec ad post cõtractum extẽdit.hoc dicit.Bar. ℂ Repetijt. ꝑ hanc repetitionẽ petet liberatõ eoꝝ que debebant tpe p̃mi testamẽti: nõ ut ex illo.

Titius seio. Cãus ff.§.a casu pcedẽtis. In aliquo n̄ discrepat. Legatũ liberatiõis ad debitũ tpe testi restringit: nec ad post cõtractũ extẽdit.b.d.Bar. ℂ Credidi.debitũ sub.

Titius testõ. Generalis liberatio patri relicta cõtinet liberatio nem rẽliquorum.secundum extraneo.b.d.Bar.

a ℂ Testõ facto.l.xii.tab.vt insti.de le.patro.tu.accur. ℂ Presumptio.f.legatarij charitas.z necessitudo facit intelligi ꝯ cõsuetum modũ.ut z.ff.de le.i.si seru⁹ pluriũ.§.fi.z.j.de ꝯdi.z demõ.cũ tale i pn.z.l.cũ annis.z.C.de isti.z sub.l.gñaliter.§.fi.z.C.de cu.fu.l.fi.in pn.z ff.de ritu nup.nõ solũ.§.denuo.z sic nõ est ꝯ.ff.e.aurelio.§.gayus.z.j.pe. §.qr hic est spãle fauore paterne pietatis.z est sic.j.de excep.do.l.pater.§.i.ac.

Videamus si ei cum quo de peculio actõ erat: liberatõ testamẽto legata sit[a]: an si die q̃ legata cedere solẽt[b]: nihil in peculio sit: legatarij loco hẽret: atq nõdũ debitor fuit: nec pcedit ut emolumentũ aliqd ex legato ad eũ perueniat: nisi ppter spez futuri peculij. nũquid ergo ĩ pẽdenti sit an legatarius fuerit: pinde atqz si qua alia cã spẽ legati dubiã faceret: qd magis est[c].

§ Sceuola.

Aurelius simphorinus fidei commiserat[d] pro tutore quodã[e] z decedẽs eiusdẽ[f] pupillis legauit in hec ṽba. Aurelio latino z aurelio felici singulis q̃na[g]: cũ qs eoꝝ.xiiij. annoꝝ fuerit: ad qd[h] tps prestari eis volo singulis alimẽtoꝝ noĩe mẽstruos denarios senos: z vestiarij noĩe annuos denarios.xxv. quo legato ꝯtẽti cẽ debetis[i]: qm̃ tutela vr̃a nõ minimo dãno rõnem meã affixerit[k]. a vobis aũt hẽdes mei peto: ne quid rõne tutele ab his[l] exigat: vel ob h legatũ eoꝝ retinere velitis[m]. Quesitũ ẽ si hẽs ei⁹ ex causa fideicõmissiõis aliqd p̃stiterit: an ab hẽde filiorũ eius[n] ꝓ quo fide iusserat repetẽ possit? Rñdi verbis q̃ pponerent id solũ uideri hẽdũ fideicõmissum ne exigerẽt qd ex rõe tutele: quã ipe simphorin⁹ administrauerat: ab aurelijs[o] sibi deberet. ℂ Testõ facto debitorib⁹ liberationẽ reliq̃rat. p⁹ inciso[p] lino[q] z recognito testõ aliud testm̃ fecit in q̃ repetijt[r] legatũ his ṽbis. Quibuscũqz legata ĩ eo testõ qd iciderã dedi: oĩa rata cẽ z q̃cunqz scripta sunt volo. Quesitũ ẽ ex sequẽti testõ adita hẽditate an debitores qb⁹ p̃ore testõ liberatio relicta erat cõseq possint: ut ẽt ei⁹ q̃titatis noĩe: quã post p̃us testm̃ debẽ ceperunt libarent. Et si ab his hẽdes peterẽ ceperint: an doli mali exceptõne summouerent? Rñ.non libari. ℂ Titius seio debitori suo ita legauit. Do lego seio denarios x. Itẽ do illi quicqd sortis z vsurarũ noĩe mihi debebat. Preterea gñaliter dãnauit hẽdes fidei qz eorũ cõmisit: vti darẽt restituerẽt vnicuiqz qcqd ei legassẽ. postea seius aliã p̃terea pecuniã a titio mutuat⁹ est. q̃ro an h quoqz pecunia que post testm̃ factũ data eẽt seio legata intelligat? Rñdi cũ in preteritũ tps uerba collata pponerent: non cẽ posterius credẽdũ[s] legatũ. ℂ Titius testõ fcõ[t], z filijs hẽdibus institutis de patre tutore suo quõdã facto ita locutus est. Seiũ patrem meũ liberatũ esse uolo ab actiõe tutele. quero hec ṽba quatenus accipi debeãt: idest an pecunias quas uel ex vẽditionibus rerũ factis aut ex noĩbus exactis in suos vsus ꝯuertit: uel noĩe suo fenerauit: filijs z hẽdib⁹ testatoris z nepotib⁹ suis debeat reddere? Rñdi ei⁹ cui⁹ notio est estimaturũ. Presumptio[u].n. pp. naturalẽ affectũ facit oĩa patri uideri ꝯcessa: nisi aliud sensisse testatorẽ ab hẽdibus eius approbaretur. ℂ Mevia testõ suo alteꝝ ex tutoribus[x] suis actõe tutele uoluit liberari his ṽbis: rõnez tutele quã egit iulius paul⁹ cũ antistio cicerone posci ab eo nolo: eoqz noĩe ab ea cã oĩno libatũ eẽ volo: q̃ro an si qua pecũia ex tutela apd eũ remãsit peti ab eo possit. Rñdi nihil pponi cur pecunia q̃ pupille[y] est z apud tutorẽ posita maneret legata uideret. ℂ Testator[z] ita scripserat. titio affini meo qcqd mihi ex q̃cũqz cã dẽat ei remitti uolo: eoqz ãpli⁹ dicẽdo codicillis ita scripsit. titio h ãplius affini meo z dẽbitori usurã pecunie quã mihi dz: ab hẽde meo donec uiuet[&] exigere ueto. Qd si exigẽ ꝯ uoluntatẽ meã putauerit: eius sortis usuras eidẽ titio ab hẽdibus meis donec uiuet⁹ p̃stari uolo. q̃situz ẽ cũ angẽdi pori⁹ q̃ꝫ inmuẽdi testator uoluntatẽ[ꝯ] habuerit an hẽdes ex fideicõmisso[a] cã titio teneãt ut eũ oĩ dẽbito liberẽt? Rñ. fm ea q̃ pponerẽtur uideri minutũ[b] legatũ qd p̃mo dederat. ℂ Legatũ ẽ testõ h mõ Seio ꝯcedi uolo quicqd mihi ab eo dẽbitum ẽ. uł fidẽ meã p eo obligaui: q̃ro utꝝ id solũ qd testi fci tpe dẽbebat legatũ sit: an ẽt si quid ex ea sũma usurarũ nomine postea accessit legato cedat? respõdi uideri oẽm obligationẽ eius debiti per fideicõ. solui uoluisse[c]. ℂ Sticho[d]

tam de male ipẽsis in fundũ q̃ alibi: z dic q̃ h nullis. retinen tñ p̃nt reliqua cetera preter male expensa in fundum. Accur.

ℂ Vidua. In gñali liberatiõe nõ vident remissa ea que p̃nt vendicari.bar.

n ℂ Ex tutorib⁹. alr ex tutoribus. z j.ẽ liberare. z alr executoribus. z.j.ẽ liberari. z h bona.accur.

x ℂ Pupille. quõdã sec⁹ si sibi debita. hic q̃ non ut tutor: sz ut qlibet possessor cõuenit rei ven. z facit.j.l.fi.§. tutia. z.C.h ti.l.fi.sub p̃textu.§.error.

ℂ Testator. Verba restrictiua adiecta legato i codicillis facto restringũt legatũ factum in testõ cũ ipso legato codicillorũ tacite repetitũ. hoc dicit. Bar.

y ℂ Testator. alr testamẽto. z alr testator.ac.

z ℂ Hoc ãpli⁹ quo ad ṽba: sz quo ad ṽitatẽ min⁹ z no. q̃ p hec ṽba ẽt ṽpetit p̃mũ legatũ ut.ff.de le.i.si tibi pure.ac.

& ℂ Viuet.f.titi⁹ legatari⁹.

ꝯ ℂ Viuet.f.titi⁹.q.d.nõ exigat. z si fuerit exactũ restituat.

ꝯ ℂ Voluntatem. ppter illa ṽba h ãplius z c. Ac.

a ℂ Fideicõmissi. pp illõ ṽbũ testi põns qd erat ut oẽ debitũ sibi z p ꝯñs suis hẽdib⁹ remitteret. nam lz nõ sauerit titio tñ i rẽ erat legatũ ut.ff. de pac. iurisgen.§.pactorũ.

b ℂ Minutũ. pp illõ ṽbũ quo adviuet. psonale ẽ.n. h legatũ: ut h.z.ff.co.aurelio.i pn. Itẽ vltia volũtas derogat p̃mẽ: ut z.C.de codicillis.l.diui §.codicillos. z.j.ti.i.l.si tibi certã. z.l.legato.i pn. z.l.titi⁹ z.l.titio. z.l.trãslatio z.ff.de ali. z ci.le. libris.i pn. z.j.ti. l.cũ certũ. z.ff.de fun.istr.l. scie.i pn. ar.ꝯ.ff.de fun.istr. l.q̃situ.§.fi.lz ibi solu.b. itẽ ar.ꝯ.j.de re.du.quotiens.

ℂ Legatum. Legatu liberatõis extẽdit ad dẽbitũ accessonũ post testm̃ ꝯctũ. Bar.

c ℂ Voluisse. z idõ postea usure non currũt: p̃ncipali sublato: ut.j.e.l.fi.§.gayo. z arg. C.de post.l.ini. z facit.ff. qui po.in pig.ha.lutius. sed ar. contra.j.e.l.fi.in fi.

ℂ Sticho. Legatũ restringit p rõnez. Itẽ p missionẽ apparet qualiter qs interrogationẽ intellexit.b.d.bar.

d ℂ Sticho. titi⁹ sticho peculiũ assignauerat z castaldũ in rõne dñica hẽerat: q de rõne dñica qdã male expẽdit i quẽdã fundũ. nũc dñs sticho libertatẽ z dictũ fundũ istructũ z q̃dã alia legauit: z rõnem reddere vetuit: apposita hac rõe qr ipe stich⁹ ẽ habitur⁹ fundũ q̃rit an debeat reddere rõnez

a Quem. stichum. accur.
b Instrumentum. hec rõ apposita restringit generale precedens legatũ rationum .s. nõ reddendarũ. vt de male impensis in fundũ tm̃ intelligat. sic. ß. de cald. ß actio. sed arg. cõtra. ß. de iur. & fac. igno. l. regula. §. & ls.
c Tenet. nisi in casibus quos no. ß. de neg. gest. l. cũ actum. ac.
d Cõsultatio. ꝯsult⁹. n. fuit sceuola an debitũ peti possit ex pricipali obligatiõe remissa. b. uel dic nõ q̃ro de effectu exactiõis sed de iure. nã effectus certus est q: nõ tenet: vt C. an suus ex suo fcõ. l. i. non ergo ẽt de iure os liber fact⁹ .s. ciuili. sꝫ naturalis obligatio durat. si iter patrẽ & filiuz post emãcipationẽ: ut. ß. de cõdi. inde. frater a fratre. §. quesitum.

non probando contrariũ. h. d. Bar.
u Fideicõ. ergo vz quod accipe in. §. impensis in portiõe fratris.
x Verbis testamẽti. puta ad. v. agit ex testameto. & cũ. xx. impensis fet vult agere ad residuũ actiõe tutele. & ẽ ar. ꝫ. ß. de pactis. in casib.
y Omne reliquũ. ß vbs'nisi testator relige. & tm̃ p sua pte alo cõpensandi. ut. C. de heredi. in sti. si cõpensandi. ac.

e Retineri. bñ infert q: instrumẽtũ tm̃ vẽ vel rõnis reddende necessitatez legasse. & ceterorũ reliqua retineri pñt cũ peculio. s. nõ legato. vnde nõ vẽ legari: ut. C. de pecul. ei⁹ qui liber. me. l. i. est ĝpeculiũ q̃ superest õducto õni õbi to: vt. ß. de pecul. peculiũ. §. si ere. retinetur ergo & debitũ & peculiũ. & q̃ subijcit aut ex eo. s. peculio. q̃ peculiuz vel q̃. i. q: peculiũ &c. sic erat õ legatũ. & sic intelligit deducto ere õni legatũ esse. ac.
f Peculio. nõ legato.
g Aut ex eo peculio. s. legato. accur.
h Deduci. de reliquo.
Centurij. Cui relinquit liberatio ad tps põt petere vt interim heredi silentiũ imponatur. h. d. Bar.
i Filius. qui est heres.
k Exigi veto. p hoc videt vellevti etiã si sigillata erat. & sic valeret: ut. ß. de le. i. si seruus. §. si. & facit. ß. e. nõ solũ. §. pot. & §. si. sed Ro. videt intellexisse de fideicom. tacito relicto filio a depositario: q̃ non videbat valere: cũ nõ esset oneratus. ut. C. de fidei com. l. ab eo. sed cõtra est: q: a per predicta verba testantis poterit vti deposito & gratis. accur.
l Cõsequi posse. p exceptionẽ: vt. ß. ut in pos. leg. l. i. §. si debitor. non per actionẽ vt h̃ beret. ut. ß. e. nõ solũ. §. pot. nisi forte vt silẽtiũ iponat heredi. ut in negatoria. ac.
Filius. Legatũ ne rõnes exigant importat q̃ten⁹ testatorẽ voluisse pbabit. Bar.
m Mensaz. hec mensa testoris erat. ac.

testamẽto manumisso fundũ instructum & alia legauit. & denuo hec verba adiecit. quez^a rationẽ reddere veto. q: instrumentuz^b penes se habet. quesitũ est an stichus reliqua que ex administratione actus debuerat reddẽ debuerit: respõdi stichũ eo nomiẽ nõ teneri. Claudius. Nemo enim ex seruitutis actu post libertatẽ tenetur^c: & cõsultatio^d ad ius debiti relata fuerit. Retineri^e ergo reliqua possunt cuz peculio^f aut ex eo^g deduci^h quod sibi legatuz est. Cẽtũ que apud apronianum deposita habeo. apud ipm esse volo: donec filius^i meus ad annos. xx. puenerit. cuiusqz pecunie vsuras exigi veto^k: quesituz est an ex cã fideicõmissi apronianus cõsequi possit: ne an tẽpus a testatore ascriptuz: ea sũma ab eo exigat: rñ. sñi ea que pponerentur cõsequi posse^l. Filius heredes scripserat: quaruz fidei commisit in hec vba. Ne a gaio seio rõnez actus rei mee que per mẽsam eius siue extra mensaz^m: i die mortis mee gesta est exigatis: eoqz noie euz liberetis. quesituz est cũ vniuersas rõnes i die mortis administrauit: & per mẽsaz suã: & que extra mẽsaz administrabant: an ad rões reddẽdas hẽdibus teneat: rñdi liberatõez qdem sm ea que pponerent esse legatã: sꝫ quaten⁹ pstanda sit: ex qualitate disceptatiõis^n iudicez estimaturũ. Eũ qui tutelam ipsi⁹ administrauerit: & fratrẽ suũ^o & alios scripserat^p hẽdes: & tutori legauit que ipenderat in se et fratrẽ ipsius. x. Quesitum est an vtile eẽt in psona eius fideicommissuz: rñdi si id dedit per fideicõmissum q̃ debebat^q peti non posse^r. Idẽ q̃sijt si i tutoris persona inutile esset^s an in persona fratris vtile videat: q̃m illi pficeret: cuius & ipsi⁹ tutelã administrasset^t: rñdi: fratri vtiliter eẽ legatũ cuz suo debito liberetur. Idez quesijt si tutor amplecteret fideicõ.^u ita ut in qbusdaz stari vellet vbis testi^x: in quibusdaz aũt recedat q: minorẽ quantitatẽ sumptuũ dicat fideicõmisso cõtineri: q̃z ipse erogauerat: an audiri deberet: rñdi nõ ipediri euz scriptura testi: quominus omne^y q̃ sibi deberi pbasset: petere^z posset. Quidã ita legauit: semp̃onie vxori mee reddi iubeo ab hẽdibus meis qnquaginta ea que mutuo acceperã ex chyrographo pticulatim i mea negocia. Quesitũ est an si hec vxoris debitoꝛ fuerit fideicõmissuz cõstiterit: rñdi si debita fuissent nullũ eẽ fideicõmissuz. Idẽ quesijt si hãc pecuniã vt debitã ei apud iudicẽ petierit & victa fuerit: an fideicõmissuz peti possit: rñ. sꝫ ea q̃ pponerẽt posse ex cã fideicõmissi peti q̃ appuisset si fuisse ex alia cã dbitũ. Pau.

Si is q duos reos pmittẽdi hꝫ dãnauerit hẽdẽ ut vtrosqz liberet. si alter ex his capere nõ possit^a nec socij sint: delegari debebit is q nihil capit ei cui h cõmodũ lege ꝯpetit^b. cui^c petitõi vtrũqz^d accedit ut & h cõmoduz ad eũ ptineat: & is q capit liberet. Nõ si socij sint pp eũ q capax ẽ: & ille^e capit p ꝯsequẽtias: libato illo p acceptilationez. Id enim eueniret & si solũ capacez^f liberare iussus eẽt. Idem.

Petitor^g vel possessor dãnauit hẽdez suũ. ne cẽtumuirale^h iudiciũ exerceat. De effectu legati q̃ritur: & dictum ẽ ita demũ vtile videri legatuz eẽ si malã cãm aduersari⁹ testatoris habuerit: ut litigãte hẽde vinceret.

z Petere. actione tutele.
Quidam. Si debitum legat creditori non valet legatũ. & in diuersis instãtijs admittit variatio. h. d. Bar.
& Nullũ eẽ. ut. ß. pxi.
ꝯ Petierit. conditione certi ex mutuo. ac.
ꝶ Debitũ. cum. n. alia sit cã nõ obstat ex. rei iudi. vt. ß. de excep. rei iu. cũ q̃rit & C. ad trebl. l. nec ꝗ. Azo. & ex pluribus causis eadẽ res deberi põt. vt. ß. de exce. rei iudi. et an eadẽ. §. actiões. & C. de fal. cã adiec. l. i. e. iij. & ß. de leg. iij. huius. §. semp̃onie. & de le. ij. lucius. §. quisqs. & ß. de except. rei iu. senatus. §. si. & de condi. & demõ. cum tale. §. falsaz. & insti. de le. §. ecõtrario & §. huic. & §. longe. & ß. de usu. l. habebat. ac.
Si is qui. Inter duos correos q̃rus ẽ relicta liberatio est loc⁹ iuri accrescẽdi. Itez socius nõ capax capit per sociũ capacem. h. d.
a Possit. vt peregrin⁹ & alij quos dic ut in. ß. de le. §. legati. ac.
b Cõpetit lege. s. capiẽdi vel dic delegari. i. accedi capaci ꝫ nõ capacẽ. sed ad qd rñ. qdã ut eũ liberet inter viuos q per vltimã voluntate liberari nõ põt. sed dic ut vel si hẽ ãtut stati subijcit. sed vẽ nõ deberi cõditur ß. de le. ij. l. si tibia & ei q̃ est ꝫ. Sol. io hoc sit hẽ nihil apud heredi testator voluit remanere. ar. ß. si vsufru. pe. l. fundus vsufructu. ac.
c Cuius. capacis.
d Vtrũqz. s. duplex commodum accipe. primum vt hoc commodũ .i. delegatio vel cessio pecunia a cõreo. & liberetur ab obligatione: sed an insolidũ fiet cessio:

n Disceptatiõis. i. sm eaq legatarius euidenter probauerat testatorem sensisse in dubio aũt seruã q̃ dicitur. ß. e. aurelio. §. gayus. & de leg. iij. si seruus vetitus.
Eum. Non valet legatum factum creditori ad eius vtilitatem: sed ad vtilitatem tertij debitoris valet. h. d. Bar.
o Et fratrem suum. s. pupille testantis. accur.
p Scripserat. s. si aliquis. Accur.
q Debebatur. tutori ac. tutele contraria. Accur.
r Non posse. s. iure fideicommissi: vt & ß. e. legaui. l. si. & de le. i. si creditori. & l. se. & no. q: caute rñ. scẽuo. in genere in casu tñ nr̃o lꝫ non valeat i. v. impẽsis in portionẽ legantis. valet tñ in alijs. v. impensis in portionẽ fratris. ut. ß. e. si quis decem. §. si. & ß. statim. ibi. idem quesijt &c.
s Inutile esset. q̃ tñ falsuz ẽ i. v. ipẽsis in portione fr̃is ut mõ no. accur.
t Administrasset. idẽ tutor & facit. ß. e. si quis decedẽs. §. si. & de le. i. si si debitor. & l. seruo legato. §. ij. Accur.
Idem quesijt. Potest quis vni scripture pro parte stare pro parte non probando contrariũ. h. d. Bar.

e fio: rñ. nõ: ut no. ß. de sol. l. modestinus. Accur.
Et ille. s. non capax. & sic no. q: hꝫ per aliũ q̃ p se hẽre non põt: ut ß. de transac. & post rẽ. §. i. & ß. q̃ res pig. ob. pos. l. anslo. ac.
f Capacẽ. secus si nõ capacẽ. tũc. n. neuter liberat: ut. ß. de dona. inter vi. & vxo. l. si spõsus. §. i. azo. & fac. ad. l. ß. de duo. reis. l. eadẽ. §. si quis. & pn. & l. si duo. & ß. e. si qs decedẽs. §. a d ẽ ẽ effectu legati. & de re milit. miles. §. si is qui. & ß. sol. ma. l. ij. §. itẽ sine & ß. si qs cau. si duo. & de iureiu. l. si duo. in pn. & l. duobus. in pn. & de sta. ho. l. imperator adrianus. & C. si vnus ex pluribus ap. l. i. & ß. de inoffi. te. l. nihil. §. si. ac. & l. q̃n di. le. ce. l. i. §. si. & ß. de edil. edic. cũ anti. §. si. ac.
Petitor. Si nõ valet pncipale nec accessoriũ. h. d. ne fallit. Si legatũ nõ vꝫ pp rẽ pncipaliter nõ valꝫ pp sumptus litis. h. d. bar.
g Petitor. hereditatis: ut statim subijcit. Ac.
h Centumuirale. i. peti. here. sic dicã. q: a senatoribus qui centũ cũ numero inducta fuit: vt. C. de peti. here. l. si. in prin.

debuerit[a]. tūc enim non tm̄ litis emolumētuʒ ſʒ ēt ſumptus[b] hr̄s legatario preſtare cogit. nam in bona cā nihil videt eſſe in legato. nec propter ſumptus qd̄ quidā exiſtimauerūt.[c] Scevola.

Creditor debitori legauit[d] ita. Gayo ſeio qcqd mihi ſ pignore ortorū ſuoꝝ debuit ab hr̄dibus meis dari volo. Quero cum teſtator viu[e]a ſeio aliquid recepit[f] an id ex cauſa legati peti poſſit: rn̄di ſm̄ ea que ꝑponerentur nō poſſe. ¶ Idē reperit[i]: ⁊ aut[g] teſtatorē añ factos codicillos quibus legauit[h] pene oēꝫ pecuniā ſortis ⁊ vſurarū ſe recepiſſe: ita ut modicum ſortis ſeu vſuraꝝ debeat: ⁊ queſiit an ei[k] repetitio cōpeteret ꝑpter verba[l] ad preteritū relata quicqd mihi debuit: rn̄di prius quidē ſm̄ ea que proponerent recte rn̄ſum[m] eſt. Veruʒ poſterius[n] propter ea que in tēpore adderent[o] ita a iudice eſtimandū ut inſpiceret oblivionem pecunie ſolute. aut ꝙ eo inſcio nomerata eſſet id feciſſet[p]: an cōſulto ꝙ quantitatem quōdā[q] debitā nō ius liberationis dari voluiſſet. ¶ Inter cetera liberto ita legauit. Et ſi qd me viuo geſſit: rōnes ab eo exigi veto. Querit an chartas in qbus rōnes cōſcripte ſunt, itē reliqua[r] ſm̄ accepta ⁊ expenſa hr̄dibus reddē debeat? Rn̄. ea[s] de qbus qrerer: poſſe hr̄dem vēdicare. id aūt qd conſeruis qui remanent in hr̄ditate crediderit: ⁊ in rē dn̄i verſum eſſet: deſiiſſe in reliquis eſſe. ¶ Titia q̄ duos tutores habuerat ita cauit. Rationem tutele mee quā egit publi[t]meui[v] cū lutio titio: ab eo repoſci nolo. Querit an ſi qua pecūia apud eū ex tutela remanſit peti ab eo poſſit? Rn̄di nihil proponi cur nō pecunia que puelle eſſet: ⁊ apud tutorē remaneret legata videret. ¶ Itē querit an cōtutor[y] liberatus videret? Rn̄di contutorem non liberari.

¶ Gaio ſeio optie merito hoc amplius lego: cōcedīqʒ volo neqʒ ab eo peti: neqʒ ab heredib[9] eius: quicquid mihi aut ex chyrographis aut ex rōnibus debitor eſt: vl̄ quicquid a me mutuū accepit: uel fidem meam pro eo obligaui. Quero vtrū id ſolū qd̄ eo tp̄e quo teſtm̄ ſiebat debebatur legatum ſit: an ⁊ ſi quid ex ea ſumma vſurarū noīe poſtea[z] acceſſit: legato cedat? Rn̄. ſm̄ ea q̄ proponerentur uideri oēm obligationē ſeio eius debiti per fideicommiſſum ſolui[k] voluiſſe.

¶ Itē queritur ſi poſtea nouatione facta: ⁊ ampliata ſūma ceperit debere: an id qd̄ ex veteri ꝯtractu debebatur: nihilomin[9] in cauſa legati duret. an ꝟo nouatione facta quaſi debitor nouus ampliate ſumme poſſit conueniri[?]: rn̄. id dūtaxat legatū videri quod tūc[s] debuiſſet: ſi tamē manſit in ea uoluntate teſtatoꝛ qua tunc fuiſſet.

¶ De adimēdis vel trāſferendis legatis vel fideicōmiſſis[?].

Paulus.

Vi actu legato iter adimit nihil adimit: qꝛ nūqꝫ act[9] ſine itinere[x] eſſe pōt[a]. Pom.

Ando legato adimi ita poteſt. Fundū illi p̄ter vſufructuʒ neqʒ do neqʒ lego: vt uſufructus in legato relinquaſ: ſʒ ⁊ fruct[9][b] adimi pōt[c] ut ꝑprietas relinquatur. Itēʒ pars fundi legati adimi poteſt. Ulpia.

Si quis ita legauerit. Titio fundūʒ do lego. ſi titius deceſſerit[d] ſeio heres me[9] dare dānas eſto. Recte tranſlatum legatum videtur. Sed ⁊ ſi iam mortuo[e] eo cui legatū erat: eaſdē res trāſtulerit. ſempronio[f] debetur.

... Legatuʒ liberationis nō ſinit quē deſinere tene... cōnuʒ: in his que in rē dn̄i vſa ſunt. h. d. bar. ... ſcripta/ vel dic. i. teneaſ ad ea q̄ ipō tn̄ remāſerūt. ... ⁊ reliqua que apud eū ſunt vt ⁊. ſ. de le. i. ſi ſu[9] ve... ꝑ. §. mcutaſſic ergo no. qd̄ reddere chartas rōnum ... rōnes: cuʒ is reddat chartas qui eſt vetitum rōnes ... re debita tm̄: eſt reddere rōnes. ſed debet dn̄m in ... reliqua: vt. ſ. de cōdi. ⁊ demō. l. cum ſeruus. accur. ... in generali legato liberationis non venit id quod ... Item in dubio relatio fit ad id quod principaliter ... ur. h. d. Bar. ... es cur non abūdat. ut ⁊. ſ. de dam. infec. l. flumi... ... ais deeſt non. ⁊ eſt plana ⁊ concor. ſ. eodem titu. ⁊.

... n: ſicut nec ſuperficies n ſolo: ut. ſ. de ac. ⁊ ob. l. obligationū fere. §. plane ... ut de eo qd̄ eſt ſeru[9]. ⁊ nō pōt qꝛ illud nō legauit: ut. ſ. e. l. iij. §. ſi loci. acc...

a ¶ Ando legato. Si precedit oratio negatiua dictio preter ponit illud de quo prius erat diſpoſitum. Bar.

b ¶ Et fruct[9]. q eſt pars rei vt. ſ. d vſufru. l. iiij. ⁊ ſic hn̄ ꝯſonat cū ſeq. cā...

c ¶ Adimi poteſt. ſicut legari. vt. ſ. ti. i. l. non ſoluʒ. in pri. ⁊ facit. ſ. d vſu... ⁊ ba. per ſeruum ibi. ſed ſi de fructu.

¶ Si quis ita. In conditionibus que poſſunt ſemel tm̄ exiſtere: verbu... quod poteſt ſe habere ad plura tempora intelligitur ſm̄ ꝙ prius eue... nerit. h. d. Bar.

d ¶ Deceſſerit. anteq̄ accipiat qd̄ dicut. ſ. in ꝑn. ꝑri. §. ⁊. §. ſi qui ita. ac.

e ¶ Mortuo. tempore teſtamenti.

f ¶ Sempronio. i. ſeio qui erat binomius. Accur.

Si quis. Si verba executiua ad legatarium sunt relata vel simpliciter plata nō dicunt existere nec effectum habere nisi mora heredis pcesserit cōmunis vel specialis: secus si vba ad heredem sunt directa. h. d. Bar.

a Accipiat. i. q per eū stet quominus accipiat vt. ff. de condi. insti. l. vlti. azo. an si per eū stat qd est eo ipso q hēs in mora nō est transmittit ad heredes titi hoc cāu. si āt hēba testator n̄ adiecisset, aut si titius ꝛc. cū sit purū a die mortis transmitteret: vt. ff. qn̄ di. le. ce. l. i. vel dic planius. accipiat. i. accipere possit. qd est ante cessionem diei legati.

b Titij. cū titius decessit post diē legati cedētē. az. alis secus vt. j. e. ibi. sz si an̄ diez ꝛc.

c Sz si qdē. lz sic sit de rigore. tn̄ siqdem mora ꝛc. / t dic q exigit modicū tps an titius videat pdere legatum si moriat: ꝛ an heres sit in mora. / vel dic morā heredis eo ipso q cessit dies legati. ꝛc.

d Repellēdo. sic. ff. de in rē ver. l. iij. in fi. ꝛ. l. se. accur.

e Intercessit. s. heredis. ꝛc.

f Et nō titij. nā pinde est fere: ac si dixisset si velit vel voluerit: ut. ff. de de condi. ꝛ demō. si ita expressim. apparet ergo iniquū esse eiusdē rei nomine hēdez vtriqz dānari: vt j. §. si duobus.

g Debet legatū. j. e. si legatum. §. quod ita. ꝛc.

h Re ipsa. s. in re singulari: vt. C. in qui. cau. in inte. rest. nō est ne. l. in minorū. ꝛ. ff. de leg. ij. titia. §. i. azo.

i Sed ꝛ cū quis. si nō dederit. i. dare nō tenebit: ut ex inferioribus patet. sic. j. de vb. obli. si titius fm azo. tenet āt titio dare cū titius decedit cedente die legati. ꝛ facit. j. pro xi. §. accur.

Si quis ita. Qn̄ ex fcō legatarij pōt dānificari heres cogitur legatarius ei cauere de illo nō faciēdo. h. d. bar.

k Oneratus est. qd fieri potuit: vt ꝛ. ff. in prin. §. ꝛc.

l Eius. s. testatoris. ꝛc.

m Cautionē. mucianam: vt j. de cōdi. ꝛ de. l. mutiane. ꝛc.

n Si quis plusq̄. ꝛ fa. ff. ti. i. l. nō solū. §. sed si debitorez. de ver. ob. l. i. §. pe.

o Si loci. adimat. q iter sequit vsufructum. vt. ff. si vsufru. pe. l. i. §. i.

p Adimēdo / sed nō quid g fundū legauit vl legare iter ad eū fundū per alium testatoris fundū vel alterius redimendū: Quidā q sic. ut hic ꝛ sic bona similitudo. vl dic q nō. sicut nec fundo vēdito. vt. ff. de cōtrahē. emp. l. in vendendo. ꝛ no. ff. de ser. vr. pre. binas. ꝛ qd hic dicit nō minuit q aliud adimit q̄ legatū est: ut ꝛ no. ff. e. l. i. ꝛ facit. ff. de le. i. ser uū3 filij. §. fi. ꝛ. l. si fundū. §. q fundū. ꝛ de vsu. ꝛ ha. p fun̄. §. fi vsusfruct.

Si duobus. Incertitudo psonarum vitiat adēptionez sicut vitiat legatum. h. d. put in littera habet neutri. sed si habet vtriqz dicit econuerso fm primā lrām no. qd illud quod vitiat petitionē: vitiat et exceptionem. alr. Illud qd facit succūbere in petitiōe facit succūbere reū in exceptiōe. h.

q Separatim. vt titio albo fundum. titio nigro domū. ꝛc.

r Appareat. q dixit qd titio dedi adimo. nec adiecit albo vl nigro. ꝛc.

s Vtriqz. quidā habēt neutri ꝛ tūc fit directa similitudo p dictionē quēadmodū. quibus enim ex causa ꝛc. ut. j. e. l. legata. §. fi. alij hn̄t vtriqz. et tunc est similitudo per ꝯnārū ꝛ ibi. lazarus silr malo. ꝛ ad primā cōcor. ad secundā est ꝯtra. j. de re. du. si fuerit. vbi dicit non valere. sed distinguitur vtrū vnū fuerit legatū: ut lego titio fundū: ꝛ tūc nō valet: vt ibi. an plura vt puta titio fundū. postea titio domū: q plura sunt legata vtrumqz valebit ꝛ vtriqz rei medietas p indiuiso debebit: ut h̄. Itē cōtra. ff. de leg. ij. si quis seruū. §. si inter. vbi dicitur q heres dz eligere cui soluat. ꝛ sic valet. ꝛ ita est cōtra: put est h̄ neutri. sed ibi exponitur dz. i. pōt nā nō tenet: ꝛ fm

hoc est cōtra. Si hēs hic vtriqz. quare dicut ibi idē h̄ diuersa fuerint legata alij dicūt q ibi volunt testator facere duos reos credēdi quod fieri pōt etiā per testm̄ vt. j. de duo. re. l. cādem. ꝛ adde q̄ fuit in q̄ne sabbatina dn̄ azo. que incipit duo fuerūt fratres ꝛc. ꝛ facit put hic neutri. ff. §. si qs titio. ibi sinant nulli ꝛc. ꝛ. ff. de lib. ꝛ postu. l. ꝛ. ff. de here. insti. l. i. ꝯ. §. i. ꝛ. j. de man. te. l. cū ex plurib. ꝛ. ff. de test. tu. l. duo. sz pone hic vtriqz. ꝛ ad primū ꝛc. est ar. cōtra. ff. de usu. ver. l. sed dicēdū. ꝛc.

t Debet. i. ita ademptio nulla. / sed ꝯtra. j. de reb. du. si fuerit. vbi ademptio nō ꝛc. sol. ibi.

Si titio. Si ademptio referat ad rem vl adimi ois dispositio. facta circa illā rem. h.

Cōditio. Nō solū qd legat sz etiā qd ad q̄lificandū legatū exponit pōt adimi. h. d. b.

u Magisq̄ vba. no. sensum ꝛc. sic. C. de lib. pre. l. iij. ꝛ. j. de ꝯdi. et demō. l. i. ꝯdimus. ꝛ. ff. d uerem. l. sz ꝛ si possessor. §. sz ꝛ si re. ꝛ. C. d ꝯsti. pe. l. ij. §. sed ut sub. ꝛ. j. de re iudi. l. infāma. ꝛ. ff. de ui vo. l. pmittēdo. in pn. ꝛ. j. d ver. sig. l. in ꝯuentionibus. sz arg. ff. de vsufruc. le. l. fi. aln. ꝛ. ff. co. l. i. Itē facit. ff. de cdi. l. i. §. diē. in fi. §. ꝛc.

Cū titio centū. Dictio taxatiua in reddendo ademptionem facit. Bar.

Non solum. Nuda voluntate vel tacita ꝛ grauissimis inimicitijs legata ꝛ fideicōmissa reuocant q̄ his cessantibus restaurantur. h. d. Bar.

x Nudas. tantum sc. nuda a verbis: vt. ff. de aur. ꝛ ar. le. l. in d. fi. et l. iiij. / summarū et relictū q̄nqz psumitur vt. ff. d pecul. le. l. denīqz. §. iter dū / vel dic nuda. i. a solennitate. volūtas enim fuit expssa. sectus tn̄ videtur in hēdis institōne: ut C. de testa. hac cōsultissima. §. si qs aūt. ꝛ. ff. de inius. test. l. ij. ꝛ ist. q. mo. te. infir. §. et eo. ꝛ. j. e. l. ex parte. sed ꝯ vl etiā in heredis instōne: ut. j. de his qui. ut indi. l. cū quidā. ꝛ. C. de testa. l. nostrā. ꝛ de his qui. ut indi. hēditas. ꝛ. ff. de acq. here. dolus. que vix possunt ad ꝯcordiā reuocari. sed dic legata reuocant tantū volūtate presumpta priori volūtati ꝯria. hēdis vero institutio non. vt. j. e. ex parte. Itē legata ꝯria volūtate ꝛ expssa et non solēni reuocantur. hēdis vō institutio: q magis q̄ legata solemnis est nō reuocat sola volūtate ꝯria ꝛ expssa imo factū defuncti interueniat opz: uā cōcidendo vel testm̄ disrūpēdo: ꝛ tūc ipso iure rūpitur. vl solemnitate vl plena: ꝛ tūc silr ipso iure rūpitur vel semiplena: ꝛ tūc nō rūpitur ipso iure: sed hēditas q̄si ab idigno aufertur / nec est cōtra. j. e. ex pte. q hic instituisset aliō facere testm̄. nō tn̄ fecit. / Si ꝯ dicas si nō habuero q̄si institutas heredez meū siue aliq̄ vel minus plena volūtate: quis ergo hēbit: rn̄. ille quē instituit in pria volūtate ꝛ solem nisi hēs de idigne remouebit: ut. ff. de re. mi. l. meus. §. veterā. ꝛ. C. de his q. ut idi. l. hēditas.

y Adēptū s. titie. ut. j. de his q. ut indi. l. si inimicitie. sz aliō in fideicōmissum reuocanr ne hēdis: ut. j. e. ex pte. qua non sic facile ut fideicōmissum. vt. ff. priori. no.

z Leuis. silis ē distinctio i teste. ut in aut. de testi. §. si vō odiosus.

& Et in legato. nō solū in fideicō. q̄ olim differebāt hodie non. ꝛc.

Si qs titio legauerit sic. titio dato. aut si titius antea decesserit q̄ accipiat[a]: sempronio dato. fm merā subtilitatē vtriqz obligatū uideri hēdē. i. ꝛ sempronio ꝛ heredi titij[b]. Sed si qdem[c] mora titio ab hēde fcā ē: ad hēdes ei9 legati actio transmittit sempronio repellēdo[d]. Sin aūt nulla mora itercessit[e]: tūc sempronius legatū accipiet ꝛ n̄ titij[f] hēdes. Sz si an̄ diē legati cedētez decesserit titius: soli sempronio debet legatū[g]. Idē dicēduz ē ꝛ fideicōmissa hēditate puero data: aut si an̄ restitutaz decessisset mī ei9 relicta: ꝛ si puer an̄ diē legati cedentē decessisset mī daretur: si postea ad pupilli hēdes fideicōmissuz trāsmittat: vtpote re ipsa[h] mora subsecuta. Sz ꝛ cū qs ita legasset. hēs me9 titio dato: si nō dederit[i] sempronio dato: ita demū sempronio debet: si oies ei9 in psonā titij non cessisset. Si qs ita legauerit. hēs me9 titio dato fundū. ꝛ si titi9 eū fūdū alienauerit: hēs meus eūdē fundū seio dato oneratus[k] ē hēs. nō eni a titio fideicō. relictū est si alienasset fundū sz ab hēde eius[l] legatū ē. Heres igit debebit doli exceptiōe opposita. pspicere sibi cautōez[m] a titio de fundo non alienando. Si quis plusquam[n] dederit ademerit: ademptio vz. veluti si quis. xx. legauerit: ꝛ. xl. ademerit. Si loci usufructū leget testator. ꝛ iter adimat[o]: nō valz ademptio. nec uitiat legatum. sicuti qui ꝓprietatē fundi legat iter adimendo[p] legatuz non minuit. Si duobus titijs separatim[q] legauerit ꝛ uni ademerit: nec appareat[r] cui ademptuz sit: vtriqz[s] legatum debet[t]: quemadmodum ꝛ in dando si non appareat cui datuz sit, dicimus neutri legatuz. Si titio fundus pure: eidemqz sub conditiōe legatus sit. deinde postea ademptus sit sic. Titio fundum quem sub cōditione legaui hēs me9 ne dato: ex nulla rōne debetur: nisi spālr dixerit: pure eū uelle legatuz accipē. Conditio legati an adimi possit: uel hēditatz uel statuliberi uidēduz ē. Et iulian9 scribit in statulibero detractam ꝯditionē nō repñtare libertatē. Papinian9 quoqz libro. xviij. dige. scribit: g̃ñaliter ꝯditionez adimi nō posse. nō. n. dat ꝯditio ingt: sz ascribit. Qō aūt ascribit non potest adimi sed quod dat. Sed melius est sensuz magisq̄ uerba[u] amplecti: ꝛ conditionez sicut ascribi ita adimi posse. Cum titio centum testamēto legasset ꝛ eidez codicillis ita legasset. titio. l. dūtaxat nec amplius heres meus dato: non amplius q̄z. l. legatarium petiturum. Non soluz autez legata: sed ꝛ fideicōmissa adimi possunt. ꝛ quidem nuda[x] voluntate. Unde queritur an etiaz inimicitijs interpositis fideicōmissum nuz debeatur? Et siquidem capitales vel grauissime inimicitie intercesserint: ademptuz[y] videri quod relictum est. Si autē leuis[z] offensa est: manet fideicōmis. secundum hoc ꝛ in legato[&] tractamus: doli mali exceptiōe

...e ergo et in eo sit grauis vel leuis inimicitia. ac. ...go ipso iure. vt. j. de excep. doli. l. apud. §. pre... l. si iure facto testamento. sed ar. contra. C. de ... li. l. ij. ... ff. de le. iij. l. antepe. §. lutius. et de le. iij. si cho...

pure: quod enim tacite agitur pro cauto. i. expresso habendum est. vt. ff. si cer. pe. cum quidam. et facit. ff. e. quod si alij. et de in diem adie. l. ij. sed ar. contra. ff. pro emp. l. ij. §. si in diem. ac.

q ℂ Quod si ita legatum. diem. s. cedentem. et facit. ff. l. iij. §. i. et §. sed et cum quis. et ff. proxi. rn. ac.

opposita[a]. I Idem.

Quod si iterum[b] in amicitiam redierit: et penituerit testatorem prioris offense: legatum vel fideicõmissum relictũ reintegrabitur. Ambulatoria[c]. n. est voluntas defuncti vsque ad vite supremum exitum. G Ains.

Si cui adimi legatum potest: ita et ad aliũ trãsferri[d]. veluti hoc modo. quod titio legaui, id seio do lego. que res in persona titij tacitam ademptionem[e] continet. P Aulus.

Trãslatio legati fit quatuor modis. aut. n. a psona[f] in psonã trãsfert. aut ab eo qui dare iussus est transfert: vt alijs det. aut cum res pro re dat vt pro fundo. x. aurei. aut quod pure datũ est trãsfertur sub conditione. Sed si id quod a titio dedi a meuio dem: quamuis soleãt esse duo eiusdẽ rei debitores: tamen verius est hoc casu adẽptũ esse legatũ. nã cũ[g] dico quod titiũ dare dãnaui: seius dãnas esto dare. videor dicere ne titius det. Item si pro fundo. x. legent: quidã putãt nõ esse legatũ ademptũ prius. sed verius est ademptũ esse. nouissima[h] enim voluntas seruat. U Lpianus.

Quod si alij leget sub cõditione quod alij pure legatũ est: nõ plene[i] recessum vr a primo sed ita demũ si cõditio sequẽtis extiterit. ℂ Ceterum si hoc animo fuerit testator vt oĩmodo recessum a primo putauerit: dicendũ erit a primo ademptũ legatũ. I Ul.

Et ideo si viuo testatore mortuus fuerit is in quẽ translatũ legatũ fuerit: nihilominus ad eum a quo translatum fuerit ptinebit. U Lpianus.

Quam cẽtum[l] que quis pure reliquit: conditione adiecta iterum eidẽ legauit: si quidẽ quasi aliam hanc summã esse voluit: et quod pure relictũ est statim debebitur. et quod sub cõditione ascriptum est si cõditio extiterit. ℂ Nõ si eãdẽ summã mutata volũtate sub cõditione reliquit: pura datio conditionali effecta videbit[m]. Quare si eo testamento in quo. c. ascri-

pserat postea. l. reliquit. si quidẽ alia voluit esse hec quinquaginta: centum. l. debebunt. si vero. l. tm̃ debere voluerit[n]. l. tm̃ debebuntur. Idẽ est et si i codicillis id fuerit factum. I Ulianus.

Si legatũ pure datum titio: adimatur sub conditione: et pendente cõditione titius decesserit: quãuis cõditio defecerit ad heredẽ titij[o] legatũ nõ ptinebit. nã legatũ cũ sub conditione adimitur[p]: pinde est ac si sub contraria cõditiõe datũ fuisset. ℂ Nõ si ita legatũ est. Titio decẽ heres meus dato. si titio nõ dederit ea dẽ decẽ sempronio dato. si moriatur titius[q] ante diem[r] legati: sempronius legatum vtiliter petet. trãslatum enim legatum intelligi debebit. I Idem.

Qui hoĩem legat: et stichũ adimit: nõ perimit[s] legatum sed extenuat. U Lpianus.

Et stichũ legatarius eligere non possit[t]. M Arcian⁹.

Diui seuerus et antonin⁹ rescripserũt. Cũ testator postrema scriptura quasi rõne[t] mot⁹ pessimũ libertũ esse adiecisset: ea que priore scriptura ei[u] relicta fuerant adempta videri. F Loren.

Legata inutiliter data adẽptione nõ cõfirmant: veluti si seruo[x] a dño hrede instituto: pure legatũ sub conditione adimat. nã pure[y] legatũ si sub cõditione adimat sub cõtraria cõditione datum[z] intelligitur: et ideo cõfirmabit[&]. ademptio[9] aũt quominus nõ quo magis legatũ debeatur interuenit[F]. ℂ Quibus ex causis datio legati inutilis est: ex eisdẽ causis et adẽptio inefficax habetur[a]. veluti si viã pro parte adimas[b] aut pro parte liberum esse vetes[c]. P Aulus.

Cum seruus legatus a testatore et alienatus[d]: rursus redemptus sit a testatore: non debetur legatario opposita exceptione doli mali. Sane si probet legatarius nouam voluntatem testatoris non summonebitur[e]. I Idem.

r ℂ Qui hominẽ. non perimit. ff. ti. i. nõ solum. §. i. sed ibi alternatiue: hic in genere. ac.

s ℂ Et stichum non possit. ergo a contrario. alias legatarius generis habet electionem: vt no. insti. de le. §. si generaliter. et ff. de pa. l. si vnus. §. sed si generaliter. et ff. de op. le. l. hominem.

Diui s. In adimendo id quod a testatore cõceditur verbis testatoris statur. hoc dicit. Bar.

t ℂ Qui. quasi ratione. i. aliqua. accur.

u ℂ Ei liberto. vt. j. e. libertus. et C. de his qui. vt indi. l. hereditas. sed arg. contra. ff. ad sil. l. iij. §. i. accur.

Legata. Que inducuntur ad diminutionem nõ important augmentum. hoc dicit. Barto.

x ℂ Si seruo. institui titium. et ab eo seruo eius legaui nõ valet: relictum. vt insti. de le. §. an seruo. et §. ex cõtrario. ac.

y ℂ Nam pure. merito hec ita dixi: quia quibusdam videbatur secus tali ratione nam et c. accur.

z ℂ Datum. scilicet non adẽptum. R. accur.

& ℂ Confirmabitur. ratione mera: aut certe hyronice loquitur sm̃. R.

9 ℂ Ademptio. summonet quod cõfirmetur legatum ratione supradicta. sm̃. R. accur.

F ℂ Interuenit. no. spectandum fore quare aliquid fiat: sic. ff. ti. i. aureli⁹. §. testamẽto ita. et de fun. instruc. si mãcipia. in prin. et j. de condi. et demon. cum tale. §. si. et ad. l. fal. in ratione. §. cum quidã. et de ope. no. non. l. i. §. videquetur. et j. de manu. test. titia. §. lutius. et facit. ff. e. l. si legatum. itẽ facit. ff. de here. insti. ex facto etiam. et l. si socius. accur.

a ℂ Quibus. habetur. et ecõtra vbi legatum vtile: et adẽptio vtilis est. vt. j. e. si seruo. et l. si seruus. ac.

b ℂ Adimas. nam nec legari nec adimi via pro parte potest: vt. ff. de ser. l. pro parte. §. pro parte. et de le. ij. cum filius. in prin. ac.

c ℂ Vetes. si leges libertatẽ et pro parte adimas non valet. ad quod. ff. de excep. rei iudi. l. iudicate. in prin. et de libe. ca. l. duobus. ac.

Cum seruus. Legatum extinctum alienatione non restauratur nisi de nouo probetur. hoc dicit. Barto.

o ℂ ...legatũ. ad heredẽ titij. s. cũ non a primo legato recessum est ad tẽpus vt. ff. de condi. insti. iul. §. vbi aũt. et ff. de consti. pe. l. illud ...ro et facit. ff. de le. ij. si post mortẽ. §. si. ac.

p ℂ Adimitur. hec adẽptio ptinet in se tacitam dationem sub cõtraria conditione vt hic et ff. si cer. pe. pecuniam. et j. qui di. le. ce. l. quod

d ℂ Et alienatus. ex voluntate. s. donando: vt. j. e. l. rem legatam. ac.

e ℂ Nõ summonebitur. aliud esset si liber esse iussus sit: vt. ff. de ma. test. l. vetere est. que est cõ. itẽ facit ff. j. de condi. et demon. l. filie. §. si. et C. de remis. pi. l. si. et ff. de aur. et ar. le. l. scribit. §. item. accur.

?

Nihil interest induceturª quod scriptum est: an adimatur.

Paulus.

Nihil prohibet priorem scripturam posteriorem corrigereᵇ, commutare, rescindere.

Modestinus.

Rem legatam si testator vivus alij donavit omnino extinguitᶜ legatum: nec distinguimus utrum propter necessitatem rei familiarisᵈ: an mera voluntate donaverit: ut si necessitate donaverit, legatum debeatur, si nuda voluntate non debeatur. Haec enim distinctio in donantis munificentia non cadit: cum nemo in necessitatibus liberalisᵉ existat.

Idem.

Si adimendo legatum quod meuio relictum fit: fideicommissum ab eo datum defunctus revocare noluit: heredes ex causa fideicommissi conveniri posseᶠ recte probari.

Pomponius.

Et si transferam legatumᵍ in eum cum quo nobis testamenti factio non est: sive in servum proprium cui sine libertateʰ legavero: licet ei non debeatur: nec aliiⁱ tamen debebitur cui fuit ademptum.

Ulpianus.

Legatum nulli aliiᵏ adimi potest quam cui datum est. quapropter si filio aut servo alieno legatum fuerit: domino aut patri legatum adimi non potest.

Pomponius.

Ex parte heres institutus et legatumˡ acceperat: cum testator inimicitiis gravissimis persecutus: tum testamentum aliud facere instituisset[m]: nec perficere potuisset: praeteriitⁿ. hereditarie quidem actiones ei non denegabunturᵒ: sed legatum si petat exceptione doli mali summonebitur.

Idem.

Pater inter filios facultatibus divisis filiam ex ratione primipiliᵖ commodorum .ccc. aureos accipere voluitᵠ: ac postea de pecunia commodorum possessionem comparavitʳ: nihilominus fratres et coheredes sorori fideicommissum praestabunt. Non enim absumptum videturˢ: quod in corpus patrimonii versum est. Cum autem inter filios diviso patrimonio res indivisasᵗ ad omnes coheredes pertinere voluissetᵘ: et possessiones ex commodis comparatas dividi placuit: ut in eam[x] summam patri filia portionem hereditariam accipiat. hoc enim evenire ex bonis pecunia relicta[y].

Idem.

Legatum sub conditione datum: cum transfertur sub eadem conditione transferri videtur: si non conditio priori persone coheret: nam si quis uxori sublatis[z] liberis legaverit: repetita conditio non videbitur: que fuit in persona mulieris necessariaᵃ. Pater ortos instructos filie legavit: postea quedam ex mancipiis ortorum uxori donavit: sive donationes testamento confirmavit sive fi: posterior voluntas[y] filie[z] legato potior erit. Sed et si non valet donatio: tamen minuisse filie legatum pater intelligitur.

Idem.

Alteri ex heredibus preceptione predii dedit[a]. mox alteri prestari adversus debitores actiones ad eum finem mandavit quo predium fuerat comparatum[b] tum postea distracto[c] predio citra ullam offensam eius qui preceptionem acceperat precium in

b Actiões. admissa ꝯpẽsatiõe ta appel. l. papinius in fi. ac.

c libertatis adẽptio legati sibi in... secus si adimat ipso manumiss... testator sicbo libertatẽ in testõ reli...

revocatiꝰ vt no. §. l. pri.

nisi ab adita hereditate: vt. §. qñ di. le. ce. heredis. §. fi. ...

a Adeptio. fundi expressa.

a Pro cedere. i. sortiri effectum. ac.

x Si redimat. alis est si rediderit. ⁊ tunc dic. i. dederit ...

r Ipsi. s. seruo. quod legati non cedit ...

t Legatum. s. fundi. ac.

...us pcimonij redisset[a]. Non prestandas actiones[b] cõberespondi. P Aulus.

Si seruo[c] cũ libertate dato legato[e] ⁊ alienato[f] adimat libertas: q̃uis alieno inutiliter datur[g]: tñ legatũ ad emptorẽ ꝑuentuꝝ[h]: ⁊ merito. Cõstitit. n. ademptio qr posset redicur datio[k] cũ in eũ confertur: qui faciendi testi tẽpore fuit testatoris: deinde alienato codicillis libertas daf. Quid ergo si eũ quẽ liberꝝ eẽ qs iusserat manumiserat[m] viuus: deinde codicillis libertatẽ ei ademerit. Uideamus an ꝑdiderit legatũ vana ademptiõe libertatis: qđ quidã putant[n]: sed superuacua scriptura nõ nocet legato. I De.

Si seruus legatus[o] ẽ: ⁊ ei aliquid[p]. si alienato eo adimatur qđ ipsi[r] legatũ est valet adẽptio[s]. qr ⁊ legatũ[t] põt ꝓcedere[u] si redimatur[x]. Seruo legato[y] ⁊ inter viuos manumisso[z]: si legatũ adimat nullius momẽti adẽptio[z]. ẽ. igit legatũ[a] qđ ipsi datũ est capiet[a]. Nã ⁊ si rursus[b] i s̃uitutẽ reciderit: nõ tñ legatũ[c] ei[d] restitabif. nouus. n. homo videtur esse. P Aulus.

Si tibi certã rẽ legauẽo ⁊ rogauero te vt eã titio r̃stitueres: deinde eandẽ rẽ tibi fideicõmiserõ: nec rogauero te vt alij cã pstares. q̃rif an in tua potestate sit ex cã fideicõmissi eligere vt fideicõmissũ nõ prestes[f]. Et magis posteriorẽ scripturã testamẽti placuit spectari. P Aulus.

Libertus[a] q in corpore pte testamẽti legatũ acceperat: ⁊ ingrat[o] postea eadẽ scriptura a testatore appellatus est cõmutata volũtate actionem ex testamento habere non potest. S Ce.

Aline sue sempronie plura legauerat q̃dã ex his abstulit q̃dã vt pstaref ab herede suo petijt: in q̃bus. ⁊. xx. daf voluit his verbis. Hoc amplius do lego daríq3 volo. xx. auri libras. Et adiecit: fideiq3 tue attitij cõmitto vt in primis sempronia sororẽ tuã ꝓ tua pietate ⁊ regere ⁊ tueri velis: ⁊ si putaueris eã ad bonã vite ꝯsuetudinẽ reuersaz. ita xx. auri libras ei r̃ddes cũ morieris. Interĩ tñ redditus ei[o]. i. vsuras semisses ei pstes. postea codicillis ad meuiũ[k] legatariũ easdẽ xx. libras auri transtulit: et fidei eius cõmisit i hec ṽba. Uiginti libras auri q̃s testõ sempronie alũne mee r̃liq: eas dari volo meuio cautõib[o] iterpositis: vt ex ea sũma eidẽ sepronie q̃zdiu aduixerit pstet mẽstruos dñarios qnq3[l]: ⁊ vestiarij noĩe denarios cẽtenos[m] vicenos qnos[n]: idq3 fidei vr̃e cõmitto. Certa sũz[o] antez te te meui ꝓ tua pietate petituruz ab hr̃de tuo: vt uolũtas mea in ꝑsonã alumne mee duret. Quesitũ ẽ an meuiꝰ legatariꝰ cogẽdus sit post mortẽ suã. xx. li. auri sempronie restituere: sicut rogatus fuerat attitius[p] hr̃s. R̃ñdi r̃3 ea q̃ ꝓponeref. xx. auri libras non cogẽdũ pstaf: s3 alia[q] q̃ ab eo alũne relicta fuerãt deberi: ⁊ a meuio ⁊ ab herede[r] eius donec vi-

alteri legetur in totu vr esse legata ⁊ a legatario pmo adepta.b.d.bar.
a ¶ Libertā.q̄ eā manumiserat.pf tine.ac. b ¶ In qb⁹.i.itra d. c ¶ Sintbesim.grece.sinthesim vr oē possessoriū.ac. d ¶ In qb⁹.i.l.ter q̄ vba epistole.ac. e ¶ Salute.hec ē epla l greco quā qdā libri habēt trāslatā in latinū p hec vba.volo ⁊c.alij nō habēt ⁊ exponūt grecum

¶ Ilio. Si hu⁹ legat⁹ trāsferat l fūdū:vt ibi ꝑpetuo sit legat⁹ eo scm vr extictū.b.d.b. t ¶ Legauit.i.plegauit ꝑducto filio. u ¶ Nec vxorez.īspicit.n.tps quo cedit dies legati:vt ⁊.ß.ð fun.isr.l.pe.⁊ ar.ß.ð le.i.qð l re.ꝑ.§.si qs.⁊ ð le.ij.l. peculiū.i pn.⁊.§.e.l.s. ¶ Matri. Si fideicōmissuz ē adeptū ex dispositiōe testatoris expressa.legatū nō remanet penes grauatū: sed vr adeptū.b.d.bar.

cp significet pdia q̄ reliq pāphilo scie dono. Et sz istos peter seia quasi ex donatiōe inter viuos sm nos per fidei com.ac.
f ¶ Colonē.hic habēt qdā in seiā libertā ⁊ icipit.§.ab heredib⁹ alij nō hñt ⁊ subaudiunt in seiā libertā ⁊ icipit.§.seia liberta.⁊c.ac.
¶ Seia liberta. Per ademptionē oneris adiecti iuiz modi ēt legatū videtur adeptum.b.d.Bar.
g ¶ Humanitus.expone: vt insti.de dona.§.i.
h ¶ Reportare.s.curet.ac.
i ¶ Adēptū videri.ß.j.ð cō.⁊ de.Si qs fun. Sol.ibi fauore libertatis.vel ibi onus suo innuctū fuit adēptū.h aūt on⁹ īpositū lutio fuit impositū hrdibus ⁊ adēptū lutio.⁊ facit.ß.e.l.si tibi certū.⁊ ð fun. istru.l.qsitū.i fi.ar.ß.j.ð cō.⁊ de.l.si qs cū. Itē ß.ß.de testa.l.heredes.⁊.§.si qs sol.ibi Itē no.cp onus comitat emolumētū ⁊ eō.sic.ß.ð ali.le.l.gayo.ac.
¶ Qui filias. Quātū ad res reformatas videt testator volūtatē mutare nō quātum ad alias.b.d.bar.
k ¶ Instituerat.⁊ quosdam alios vt.s.patet.ac.
l ¶ Solū duaꝝ.q.d.nō coheredū.⁊ sic duo dixit idiuisa ptinere ad filias.⁊ ipsa subire onera eius aliem.ac.
m ¶ Sole.si alij cohrdes.ac.
n ¶ Nō a tota.sic.C.de testa.tu.⁊ si a pře.⁊ de rei vxo.ac.l.i.§.sciendū.sz ß ß.e.l.si tibi.Sol.hic pus testiū nō rūpit p codicillos.sz ibi vtrūqz erat testiū.R.vel vtrūqz relictū i eodē testō. Itē ß.ß.de testa.hrdes.§.si qd. Sol.sz azo.ß.de solēnitate testi hic de mutatiōe diuisiōis.ac.
¶ Cum post. Trāslatio legati fctā occasiōe mortis sperate existēte ifirmitate:ita dūm hz effectū si ex eadē infirmitate legatarius moriat: si ex alia.b.d.Bar.
o ¶ Testi.qð fecerat pt psciliani i quo ei portionē hrditatis ⁊ qdā ꝑdia legauit.ac.
p ¶ Eius.s.prisciliani.i.quā hz i hrditate.ac.
q ¶ Legauerā.sub.dūtī legare ⁊ adde adiectis his vbis: vt si quid ⁊c.
r ¶ Humanit⁹.p h vba videbat q̄ncūqz decederet ⁊ ex q̄cūqz ifirmitate psciliā⁹ qð ei relictū fuerat ēt ad ianuarium ⁊ marianum translatū fuisset quod remouet.ac.
s ¶ Infirmitate.secus q̄ si ex alia.R.⁊ facit.ß.qb⁹ ex causis ma.l.ab hostib⁹.§.sz qð simplr.⁊ de vul.sub.l.i sbstitutiōe.⁊.l.filio.sed ar.ß.ā.ð libe.⁊ post.l.placet.ac.

neret alumna. ¶ Ticia testō seiaz libertaz⁹ eādēqz collectaneā ex pte.xij.hrdē īstituerat: pāphilo liberto suo ꝑdia per fideicō.ðdit: in quibus sinthesim.i.oēm possessionez prediorū q̄ appellabat circa colonez: eidēqz liberto postea p eplaz alias ēt res donauit: in qbus ēt ð seia ⁊ pāphila ita locuta ē. Ticia hrdib⁹ meis salutē volo firma eē q̄ iferius ordinata sunt: q̄tunqz preueni ī noie pamphile fecisse: si seia collectanea mea hrs nō fiet. ex ea pte ex q̄ eā scripsi volo ei dari sinthesiz que ē circa colonē. Ticia.

Quesitū ē cū seia liberta omissa pte hēditatis ei testō ascripta ex codicillis fideicōmissum idest sinthesim.

Circa colonē eligat.an si pāphilus ex cā fideicōmissi eadē ꝑdia vendicet: doli mali exceptiōe sūmoueri debeat: Rñdi trāslatuz videri fideicō.ꝑdiorū sinthesim idest oēm possessionē circa colonez. ¶ Seia liberta ab hrdib⁹ petierat: vt si i ꝑuincia ðcessisset seragita lucio ticio darent: ut is corpus ei⁹ curaret ⁊ in přiam reportaret: Et adiecerat hec vba. Cui cōcedi volo si qd ex ea pecunia superit. Eadē die codicillos ad heredes suos ita scripserat.

Peto a vobis vt sine i ꝑuincia: siue in via aliqd mihi humanit⁹ acciderit corpus meū turetis: ⁊ i cāpaniaz ⁊ i monumētū filiorū meorū reportare. Quesitū ē an id qð supfuerit ex seragita lucio ticio tacite ademerit: Rñ.ademptum videri. ¶ Qui filias ex disparibus portionib⁹ testō heredes instituerat: pene oiuz bonorū suorū eodē testamēto diuisionem fecit: deinde hec vba adiecit. Reliqua aūt existētia oia mihi: filiar ⁊ hereditaria onera: erūt solū duarū filiarū meaꝝ.s.prime ⁊ secūde vel que ex his subsistēt.

Postea codicillis longe aliā diuisionez fecit bonoꝝ suorū iter easdez inter quas ⁊ testō diuiserat: q̄dam tamē nulli noiatim ðdit. Quesitum ē an ꝑma ⁊ secunda filia ex vbis testi conseq possit vt he sole habeant ea que noiatiz nulli relicta fuerit in diuisiōe: q̄ nouissime a pře fcā ē: Rñ.non a tota voluntate recessisse videri.sz ab his tm̄ rebus quas reformasset.

¶ Cum post apertas tabulas testamēti psciliānus vixerit ð cuius legato portionē hereditatis mř epla ita cauerat. Qm̄ cognoui ꝑscilianuz filium meū i extremis eē iustissimū ⁊ pijssimū dūtī portionē eius hrditatis quā ei testō ðderam: legare mariano frī meo ⁊ ianuario marito meo eqs portionib⁹. ⁊ si qd eo amplius ei legauerā: vt si qd humanit⁹ ei ꝯtigerit do lego: dariqz eis volo. Postea ex eadē infirmitate psciliānus decessit. Quesitū ē an legata quoqz eius ad ianuarium ⁊ marianū ex cā fideicōmis.ptineant: Rñdi posse videri si necessisset ex ea ifirmitate oino ⁊ legatū ad eos ð qbus q̄ritur transtulisse.

Idem.

Filio ex pte herdi instituto duos fūdos cū mancipijs ⁊ instřo omni legauit. Idē vxori plura legata ⁊ suos stichuz ⁊ damaz legauit. Sz cū i altero ex fūdis filio prelegatis cognouisset villicū nō esse: stichū misit: ⁊ taz rei rustice q̄z rōnib⁹ fūdi ꝑfecit. Quesitū est stich⁹ vtrū ad vxorē an ad filium ptineret: Rñdi tuz memor erat eorū q̄ testō cauisset stichum ex his ꝑdijs i q̄ trāslat⁹ ē a testatore nō posse recedē: nec vxorē posse stichū ex fideicōmissi cā petē. ¶ Mři sue ex pte hrdi institute: quattuor ꝑdia legauit: ⁊ fidei ei⁹ cōmisit vt ex his duo socero restitueret: deide codicillis socero ademit fideicommissum. Quesituz ē an nihilominus ex ꝑlegatiōe ad mřez pertineret: Rñ.nihil ꝑpōi cur ad mřez pertinerent. ¶ Seia testamento suo legauit ticio auri pondo.v.ticius accusabat eā q̄ přez suum mādasset iterficiendū. Seia post institutaz accusationē codicillos cōfecit: nec ademit ticio ꝑ uigno legatum: ⁊ ad finez accusationis decessit. acta causa ꝑnunciatum est přem ticij scelere seie non interemptum. Quero cū codicillis legatum quod in testō ticio dederat nō ademerit: an ab hēdibus seie ticio ðbeat: Rñdi sm ea q̄ ꝑponerētur. nō deberi. ¶ Filie quaz in ptāte habebat inter cetera legauit peculium. Idē post testm̄ fcm̄ pecuniā a debitor filie exegit: ⁊ in suā rōnez cōuertit. Quero an filia eo noie cū hēdib⁹ pris agē possit: Rñdi

x ¶ Legauit.i.plegauit
y ¶ Codicillis.sic q̄ qð testamētis relinq̄t i codicillis adimit: vt inst.eo.in prin.⁊ no.ß.ð testa.heredes.§.i.
z ¶ Cur ad matrē hoc vř apud mřez remaneret: vt.ß.de ali.leg.l.pecunie.q̄ ēt ß.Sol.ibi fideicō.fuit inutile morte fideicōmissarij ꝑ vbis testatoris q̄ pz i adimēdo legato.hic grauādo matrē vř pemisse de eo cp q̄tenor ei legaretur.ar ß.co.l.qsi.⁊.l.⁊ iō.vel hic ab initio nō ꝑus nisi duo mři erat relicturus. Tu dicas q̄ h quo ad illa duo mř v̄ministra fuit dicta: vt ⁊ ß.de le.ij.l.si qs tnō. et l.si qs quos ⁊.j.de dona.cā mor.l.si filio.sz i ꝯrio vt legatarius.⁊ eodē mō solue.C.de cad.tol.§.p scdo.⁊.ß.ð le.ij si fūdū p fideicō.§.fi.⁊ de le.iij.pt.§.tnsfola nus.⁊.j.de ꝯdi.⁊ dmō.si qs cuz.q̄ sunt ß.⁊ dic vt.d.l.si qs tnō. Apparet ex ꝑdictis q̄ id qð dr adēptū nō videri datū.vt.ß.de his q̄ iest.de.l.i.§.pe.qð vez est q̄tū ad illū locuz vn est adēptū nō q̄tū ad illū locū de quo ē adēptus. alioqn adēpto legato illi ad quē trāslatū ē ꝑmus statiz viā agēdi cōsequeret.qð hic negat.sm.R.⁊ az.
¶ Seia. Qui accusat testatorē de crimine capitali: vř sibi capitalis inimicus: vñ legatuz vř sibi adēptū.bar.
⁊ ¶ Ticio puugno.vt j.patet.
ꝯ ¶ Accusabat.scīlicet cū heres seie doce repeteret: vt eam pernignus lucretur vt.C.de repu.l.consensu.⁊.ß.solu.ma.l.si ab hostibus.vñ dic q̄ directo criminaliter accusabat.l.cor.de sic.vt.C.ð sic.l.is q.ac.
ꝝ ¶ Acta cā p⁹ mortē seie.⁊ hoc si ciuiliter erat ꝑpositū.vel dicet criminaliter quo ad bona tñ qð dic vt.C.si re⁹ vel ac.cu.mor.l.fi.ac.
ꝝ ¶ Nō ademerit.q̄ tacite vř adēptū: vt.ß.e.ex pte.⁊.l.iij.§.fi.⁊.l.seq.⁊ facit.j.de his q̄ vt idig.l.i.⁊.l.ingnū.
¶ Filie. Per exactione debitoris legatuz de

si pbetur non adimendi aio factum: agere posse. Ulpianus.

Detrahere legatis vel adijcere si nihil preter numeratā pecuniā legatū sit pmptū ē. Cū vero res corporales interuenirent & scriptura difficilior sit & obscura ob id portio. Cū libertas adimitur legata seruis relicta nihil attinet adimi.

De rebus dubiis. Paulus.

Cundū meuianum aut seianuz titio leganerat. tum vniuersa possessio plurium pdiorum sub appellatione fundi meuiani rationib demōstraret. Rñ. nō videri cetera predia legato voluisse defunctū cedere: si fundi seiani pciū a fundi meuiani precio nō magna pecunia distingueretur. Idē.

Quibus ciuitatis legatū vel fideicōmissum datū: ciuitati relictum videtur. Paulus.

In ambiguo sermone vtrū qz dixim: sz id dūtaxat qd volumus. Itaqz q aliud dicit qz vult: neqz id dicit qd vox significat: qz nō vult: neqz id qd vult: quia id non loquitur. Idem.

Paulus rñ. id quod cōditionis implende cā danduz ē: sine dubio certis & incertis psonis dari debere vt fideicōmissi petitio possit cōpetere. Idē.

Paulus rñdit: tū nomē fideicōmissarij testō ascriptū nō sit: nulli psone neqz certe neqz incerte datū fideicōmissuz videri indubitatum est. Gaius.

Quidā relegat facto testamento post heredis institutionem: & post legata quibusdam data: ita subiecit. Si quis ex heredib ceterisqz amicis: quorum hoc testō mentionem habui: siue quis alius restitutionez mihi impetrauerit ab imperatore: & ante decessero: qz

legata. in prin. & de mann. test. l. peculiuz & de le. ... f. & no. hoc. ff. de fundo instru. ... §. pe. & §. fi. ...
Non magna. aliās deest non. sed cū habeas. ...
Quibus. Quod relinquitur administratoribus ciuitatis: videtur ipsi vniuersitati relictum. h. d. Bar.

... eo posito pro constanti. h.
Dec lex hz duas lecturas: & qlibet pōt diui... diuersitatibus lre: qz in fi. quidā habēt lraz ... negatiuā. sed fm primā. h. d. Si in aliq ...

quod ptinet amphybologiam: vt aio te eacidem romanos vincere posse: & similia: & de quibus no. ff. de pac. l. veteribus. Itē infinitis alijs potest poni exemplis vt studiosus indagator poterit inuenire. &c.
Itaqz. vere in ambiguo ita ēnā aliud in eo qd dubiū nō est. lator tñ qd dicit nō sensit. R. vel ptinua sic. Dixi in ambiguo nō valere vtrūqz. g multomagis vbi nō est ambiguus nō valet vtrūqz: ... neutrū. nam si aliquid valeret: valeret qd dicit. sed hoc nō vult vel valeret qd vult. sed illud ñ dicit. g nalida illatio itaqz &c. Sed obijcit pmo dicto. l. ff. de vsufruc. le. si alij. vbi verbū fundi qd est ambiguuz. quia quandoqz proprietatem nudam: vt. ff. fami. hercis. l. & puto. §. 1. quandoqz plenā continet. vt. ff. de usufru. accres. l. si tibi. tñ nō accipit ptout voluit testator: vt dicta. l. si alij. Sed dic ibi fuit ambiguitas rei: hic verbi vel orationis ...

r ad soluta indebita imp͏ssis locis relicta q̄ constat valere lz incerte p̄sone relictum: vt. C. de epi. ⁊ cle. id q̄d. ⁊. l. nulli. ac.

a ¶ Et anteq̄. ad hoc ē. ff. de condi. ⁊ de. l. hec conditio. §. fi. ⁊. l. si ita. ⁊. C. de epi. ⁊ cle. autem si captiui. ac.

b ¶ Prestari. debere dicendum est. ac.

f. partes dispares pecunie. ac.

p ¶ Restitui inde ergo. est si sine pecunia iussus ē restituere hic ergo regulariter p̄ rō hereditarijs: nisi pecunie equalitas vel proportionum nominum expressio p̄rium inducat. ut. C. de impu. ⁊ alijs subst. l. i. ⁊ hic. ⁊. ff. de le. i. si heredes nominatim. ⁊. ff. ad tre. quotiens. ⁊. l. non minus. ⁊ l. lucius. §. menia. ⁊ de le. i. turpia. §. fi. ⁊. ff. de sta. li. l. ita liber. §. fi. ⁊ de vulg. sub. si in testa. ⁊. l. si plures. ⁊. ff. qui liberis. §. fin. ⁊. C. de cadu. tol. §. sed vbi. ac.

¶ Si tibi. Posthumus q non nascitur non facit partē si vo nascuntur plures q̄libet cum sibi connumero admittit in viriles. h. d. Bar.

c ¶ Alieno. hic ⁊ in duab⁹. ll. sequentibus h̄ōs fideicō. hereditatem. Item hereditatē directo. Item legatuz vel fideicom. singulare posse relinqui posthumo alieno. ⁊ sic est cōtra insti. de le. §. posthūo. ⁊ de bo. pos. l. prin. Sol. illis de le. xij. tab. at hic considerauit ius pretorium vel imperatoriū: ut. C. de le. §. posthumus. ⁊. §. sz nec. ⁊ de bo. pos. circa princi. alij hic coniugūt si quis tibi alieno. i. alias alij ⁊ posthumo suo ⁊c. ut nihil h̄ de alieno dicatur.

d ¶ Vel ex parte te. dedisset tibi ⁊ posthumo.

e ¶ Utruz partem. i. te. nō admitti nisi ad partez: vt. ff. de le. i. huius. §. si titio ⁊ dic ut ibi. ac.

f ¶ Minime. cum nec ipse capere possit. sic. ff. de cō. tab. si post mortem. §. libera. Itez contra. ff. de lega. i. plane. §. si coniunctim. ubi seruus qui non capit partem tantuz. sz ibi ideo quia poterat conualescere seruo libertate donata. accur.

g ¶ Quarta debeat. hec vera quando apparebit quot edātur ei. at interim quarta debet: ut. ff. si pars here. pe. l. antiqui. ⁊ fa. ff. de sol. si pr. ⁊ ff. de here. insti. l. si q̄s ita scripserit. ⁊ de le. i. si duobus. §. fi. ⁊. l. q filiabus. §. i. sed contra. ff. e. si fuerit. ⁊. ff. de here. insti. ticius fundi.

h ¶ Portentuosum. i. non tn̄ ē. ut. d. l. antiqui. ac.

¶ Cum quidam. Substātia legati vel fideicommissi in alterius uoluntatem cōmitti non pōt: sed electio p̄sone bn̄ committit. h. d. Bar.

i ¶ Cū q̄daz. utile eē cuius petitionē nullo etiā electo aut omnes aut supstes si vn⁹ tm̄ supest habebit: ut. ff. de le. ij. si ticio. ⁊. l. si q̄s ticio. §. fin. ⁊ l. cum q̄dam. ⁊. l. vnuz ex familia. in prin. ⁊. §. sed si gem il le. ⁊. §. rogo. ⁊. l. cum pater. §. hereditatem.

ei gratias agerē: volo dari ei q id egerit a ceteris heredib⁹ aureos tot. Unus ex his quos heredes scripserat: impetrauit ei restitutionē: ⁊ anteq̄ id scire decessit. Cū de fideicō. q̄rereť: an deberet cōsultus iulian⁹ r̄ndit deberi. Sz ⁊ si nō h̄s vel legatarius: sed alius ex amicis curauit eū restitui: ⁊ ei fideicōmissum p̄stari[b]. Si tibi ⁊ posthumo suo vl' alieno[c] hereditatē restituere qs rogauerit. Mętia.

Vel ex parte te. ex parte posthumū heredē instituisset legatūue similr vel fideicōmissum dedisset[d]. Ulpianus.

Utruz ita posthumus partem[e] faciat si natus sit: an ⁊ si natus nō sit: q̄rit. Ego commodius dici puto. si q̄dē natus nō ē minime[f] eū partē facere: sed totū ad te ptinere: quasi ab initio tibi solido relicto. ¶ Sin autē natus fuerit: vtrosq̄z accipe q̄ntū cuiq̄z relictū ē: vt vno nato: pars tibi dimidia debeať. duob⁹ natis: tertia tibi debeať: tribus natis: q2 tres gemini quoq̄z nascunť quarta debeatur[g]. Et nr̄a quidez etate serapia alexandrina mulier ad diuū adrianū pducta est cū q̄nq̄z liberis: quos vno fetu enixa ē. sed tn̄ qd̄ vltra tres nascanť fere portētuosum[h] vr̄.

¶ Cū quidā pluribus heredibus institutis vnius fideicōmisisset: vt cū moreretur: vni ex coheredib⁹: cui ipse vellet ifstitueret eā partē h̄rditatis q̄ ad eū peruenisset: verissimū ē vtile[i] eē fidei cōmissuz. nec eniz i arbitrio[k] ei⁹ q rogatus est positū est: an oīno velit restituere: sz cui potius restituat. Plurimū. n. iterest vtrū in ptāte eius quē testator obligari cogitat: faciat si velit dare. an īposita necessitate dandi: soli

ei distribuendi liberū arbitriuz concedat. ¶ Quesitum est si coheredes ex disparibus partib⁹ scripti sint[l] vtruz partes suas in viriles ptes restituere singulis debeant: an p portionib⁹ hereditarijs ex q̄bus her̄des scripti sunt? Et placuit si testator ita restitui iussisset[m] partē si aliquā pecuniā dedisset. si q̄dē equas ptes iussi fuerint dare cōueniēs videri eē: etiā ex fideicōmisso equas ptes ei restitui oportere. si vero dispares[n] in ea pecunia distribuenda significauerit testator: vt videať[o] h̄rditarijs portionibus cōgruere: cōsentaneū esse ēt fideicōmissuz p h̄rditarijs ptib⁹ eis restitui[p] debere. Paulus.

Si iter vir̄ ⁊ vxorē donatio facta fuerit: priore defūcto cui donatū est: ad eū res redit q donauerat. ¶ Qd̄ si simul tā is cui donatū ē q̄z is q donauerit[q]. q̄ōnis decidēde gr̄a magis placuit valere donationē: eo maxime q̄ donator nō supuiuat[r] q rē cōcedere possit. Triphoni.

Qui duos impuberes[s] filios habebat: ei qui supremus[t] moriť titiū substituit. duo impuberes simul in naue perierant. Quesitū est an substituto: ⁊ cui⁹ hereditas deferať? Dixi si ex ordine ita decessissent: priore mortuo. frater ab intestato h̄s erit posteriori substitutus. In ea tamen h̄rditate[u] etiaz aū defuncti filij habebit h̄rditatē[x]. ¶ In pposita autē questiōe ubi simul perierūt: q2 cū neuter frater supstes fuerit: quasi utriq̄z[y] ultimus decessisse sibi videātur[z] an vero neutri[⁊]: q2 cōparatio[?] posterioris decedentis ex facto prioris mortui sumiť: queriť. sed supior s̄nia magis admittēda ē ut utriq̄z heres sit[ꝝ]. nā ⁊ qui vnicū filiū

¶ Si inter. Ad confirmationem donationis sufficit cōiugem donantem donatario n̄ supuixisse. h. d. bar.

q ¶ Qui dōnauerit: vt. C. de do. iter vi. ⁊ vxo. l. a marito. ac.

r ¶ Nō superuiuat. i. superuixisse nō probať. sic ⁊. ff. de donationib⁹ inter vir̄ ⁊ vxo. l. cuz hic status. §. si ambo. arg. ff. l. pri. in principio. et §. fi. Idē in donatione causa mortis: vt. ff. de donatio. cā mortis. l. sed ⁊ hi. Sed cōtra. ff. l. pr. §. si mari⁹. vbi mulier presumitur p̄mortua. Sol. aliud est in stipulatiōe dotis: vt ibi. ⁊ aliud in donatione vt h̄. nam h̄ donatio eis vin̄tibus rōne mutui amoris prohibeť: nō rōne odij: vt ff. de donatio. inter vir̄ ⁊ vxorē. l. iij. in pri. ⁊. l. si id quod. §. si quas. ⁊. l. sed si vir. §. ex legatari⁹ ergo eadē rōe eis mortētibus fauorabilius cōfirmētur: vt hic ⁊ ar. ff. de aur. le. quintus. in fi. et C. de leg. oī alienā. Ut in. l. Ita ambo in matrimonio decesserant. ⁊ sic verba stipulationis cōueniunt: q̄ erāt similiter i matrimonio decederet. Ec codez mō rn̄. ad. l. ff. de relig. l. si possessor. §. i. Item quomō quod ab initio nō valuit ⁊c. vt. ff. de re. iur. l. quod ab initio. q̄ ē p̄. sz hic p̄firmať nō quasi donatu sz quasi relictum. vnde ⁊ falcidiā patiť vt. C. ad. l. falcidiā. l. i donationib⁹. vel io cōualescat: q2 cessant cause que ifringebāt donationem que sunt. ff. de dona. inter viri ⁊ vxo.

k ¶ Nec in arbitrio. sed nec in alio casu. sp̄ enim est i eius arbitrio uel oīa. vt ff. de le. i. fideicō. §. sic fidei. ⁊. §. q̄q̄. ⁊ ar. ff. de eo qd̄ certo loco. l. ij. §. scevola. ⁊ no. expssa nocent. sic. ff. de reg. iur. expssa. ⁊ de condi. insti. l. itē tum similibus. Item facit. ff. ad treb. ex facto. §. si quis rogatus. ⁊ de vb. ob. centesimis. §. ij. ⁊. ff. de ac. ⁊ ob. l. sub hac. ⁊. ff. de contrahē. em. l. hec venditio ⁊. l. si in emptione. §. pe. nec obstat. ff. de lega. ij. l. i. ⁊ de leg. i. senatus. §. legatum. ut ibi no. ac.

¶ Quesitum. In fideicommisso heredi relicto intelligitur portio p modo oneris heredibus p fideicommisso iniuncti. als debeť p h̄rditarijs portionibus. h. d. Bar.

l ¶ Scripti sint i vnus ex. vi. alius ex quattuor. alius ex duab⁹ vncijs ⁊ sub. ⁊ vnus ceteris portionē suā restituere sit rogatus qn̄ decesserit. ac.

m ¶ Iussisset ptem. fideicōmissarij. i. de q̄z coheredes. ac.

n ¶ Dispares. s. ptes pecunie.

o ¶ Ut videatur. als eniz est vt videať. s. pecunie distributio. als videanť.

l. i. ⁊. ij. ⁊. iij. ac.

Qui duos. Ultimus seu supremus dicitur. quē nemo sequiť: etiā si nullus precedat. primus seu p̄mus df̄ quē nemo p̄cedit. etiaz si nullus sequatur. ⁊ sic idem pōt esse primus ⁊ vltimus. h. d. bar.

s ¶ Impuberes. secus si vnus esset pubes ⁊ alter impubes: vt. ff. e. l. §. fina. aso.

t ¶ Supremus. i. vltimus. ac.

u ¶ In ea tamen hereditate. s. posterioris. ac.

x ¶ Hereditatem. substitutus. ut etiam primus dicatur heres q̄ heres heredis ⁊c. vt. C. de here. insti. l. fi. ac.

y ¶ Quasi vtriq̄z. repete. an. ac.

z ¶ Uideantur. ⁊ sic substitutio locum habeat. ac.

⁊ ¶ Neutri. s. videantur. vltimo decessisse. ac.

? ¶ Cōparatio. q̄si diceret nō df̄ posteri⁹ nisi respectu prioris. ⁊ ē p̄.

ꝝ ¶ Utriq̄z heres. sit. s. substitutus. secus est vbi substitui⁹ ex ille cui

habet: si supremus morienti sub stituit: nõ vr̃ inutiliter substitui se. & primus agnatus intelligit ẽt q solus est quiq3 neminẽ ante cedit & hic vtriq3 q2 neutri co taz alter supstes fuit. vltimi p miq3 obierunt. ¶ Cũ in bello pr̃ cũ filio perijsset: mr̃q3 filij q̃si postea mortui bona vẽdicaret: agnati vo pr̃is quasi filius ãte perijsset: diuus Adrianus credi dit patrẽ prius mortuũ. ¶ Si cũ filio suo libertus simul perie rit: intestati. patrono legitima deferĩ hereditas: si non probaĩ supuixisse pr̃i filius. hec. n. reue rentia patronatus suggerẽte di cimus. ¶ Si maritus & vxor simul perierunt: stipulatio d do te ex capitulo si mulier in matri monio dcessisset: habebit locũ: si nõ pbaĩ illa supstes viro fuisse suo. ¶ Si lucius titius cũ filio pubere: quẽ solum testõ scriptũ heredẽ habebat perierit: intel ligiĩ supuixisse filius pr̃i: & ex te stamento heres fuisse. & filij he reditas successoribus eius defer tur: nisi contrariũ approbeĩ.

¶ Quod si impubes cũ patre filius periret: creditur pr̃ super uixisse: nisi & hic contrariũ ap probetur. ¶ Ulpian.

Si fuerit legatũ relictũ vni ex cognatis meis qui pri mus capitolium ascenderit. si si mul duo venisse dicanĩ: nec ap pareat qs prior venerit: an im pedieĩ legatũ. Uel ei qui monu mentũ fecerit: & plures fecerit. Uel ei q maximᵒ natu est: & duo pares etate sint. Sz & si legatũ sempronio amico fuerit relictũ & duo sint equa charitate coniũ cti. Sed & si duobus hominibᵒ eiusdẽ nominis fuerit legatum: puta sempronijs: mox sempro nio adẽptũ sit: nec apparet cui ademptũ sit. vtrũ datio in vtriusq3 psona infringaĩ. an adẽptio nulla est queri põt. Itẽ si ex plu ribus seruis eiusdẽ nominis vni vel quibusdam libertas relicta est. Et verius ẽ in his omnibus etiam legata & libertates ipe diri: ademptionẽ aũt i vtroq3 valere. ¶ Plane si ita ancilla libertatẽ acceperit: si ancilla pri mũ marem peperit libera esto. & hec vno vtero marem & femi nã peperisset: si quidẽ certum ẽ: quod prius edidisset non dz de ipsius statu ambigi: vtrum libe ra esset necne. Sed nec filie nã si postea edita ẽ erit ingenua. Sin antẽ hoc incertũ est: nec põt per subtilitatẽ iudicialẽ mãifestari in ambiguis rebus humaniorẽ sequi sententiã oportet: ut tam ipsa libertatem consequatur q̃3 filia eius ingenuitatem. quasi p presumptionem priore mascu lo edito. ¶ Ulianus.

Quotiens libertis usufruc tus legaĩ: & ei q nouissimᵒ superuixerit proprietas: vtile ẽ legatum. Existimo. n. omnibus libertis proprietatem sub hac conditione: si nouissimus supui xerit dari. ¶ Idem

Quotiens in actiõibus aut in exceptionibus ambigua

excep. pone per predictam. l. si quis. Idem in cõtractibus: vt. j. eo. l. vbi ⁊. j. de verbo. obliga. quotiens. Item hec vera. ⁊. C. de vsu ⁊ habi. l. iter. circa si. Idem in vltimis voluntatibus: vt. j. ad trebel. ex facto. §. si quis autẽ. hec autem vera nisi statuat lex contra. vel propter pietatem vel reuerentiam vel aliam causam vt. j. e. quod de pariter. ⁊. l. si. ff. e. l. si fuerit. ⁊ fa. ff. e. l. si iter. ⁊. l. qui duos. ⁊. j. de reg. iur. l. quotiens idez sermo. ⁊. l. i obscuris. ⁊. C. de dona. sancimus. §. si quis autem. Item huic. l. est ↄtra illud generale. rea dubia ⁊c. sz distingue: vt. ff. de pac. l. veteribus. in fi. gl. sed pactum ⁊c.

Si. Sicut dictio ⁊: ita dictio cuz: in dubio dicatur eadez inter diuer. hoc dicit Bar.

a Summe. s. cc. ⁊. ccc. ⁊c.

b Separate. i. si separatz essent legate: vtraqz quantitas indubitanter debetur.

c Coniunctione. que fit per cum. ⁊c.

d Non. ccc. s. tantũ sz quingenta ⁊c. sed videtur ex quo est ambiguum ꝙ sequaẽ minimum: vt. ff. de lega. ij. nummis. ⁊. j. de reg. iur. l. in obscuris que sunt contra. Sol. illud veruz nisi lex statuat cõtra quod facit hic qr hec dictio cuz: accipitur pro et. vt ff. de lega. i. l. si quis inquilinos. §. si ita. ⁊. l. titie. §. nihil ⁊ de vsufru. le. l. illi. ⁊c.

Si quis. Si seruus nominatus potest accipi vt res tibi legata: ⁊ vt persona legatarij in dubio accipitur: vt res legata. Bartolus.

oratio est: commodissimum est id accipi quo res de qua agitur magis valeat.

Idem.

Si is qui ducenta deposuit ita leget. seio cum ducentis que apud eum deposui. ccc. lego. singule summe[a] separate[b] quidem certam habent demonstrationem: coniunctione[c] vero tali incidunt in ambiguitatem. sed dicenduz est non. ccc[d]. sed. cccc. deberi: quia due summe iungũtur. Si quis ita leget. fundum seianum heres meus titio cum dione meo seruo dato[e]. dubitatur quidem an dioni quoqz fundus legatus sit an dio cuz fundo legatus sit. Sed magis dicendum est non solum fundum: sed et etiam seruum dionem esse legatum: maxime[f] si nullas iustas causas hẽterit dioni legandi. Cum ita stipulationem concipimus. si hominem aut fundum[g] non dederis. c. dare spondes. vtrunque est faciendum[h] ne stipulatio[i] committatur. idest siue alterum siue neutrum factum sit: tenebit stipulatio. Idemqz est euidenter[k] cuz propositis specialiter pluribus rebus quas fieri volumus: ita stipulamur: si quid eorum factum non erit: veluti stichum ⁊ damam ⁊ herotem sisti. si quis eorum non steterit: decem dari: necesse est enim omnes esse sistẽdos[l] vt stipulationi satisfaciat. Uel vt ꝓprius accedamus: fingamus ita stipulationem factã si stichum ⁊ damam ⁊ herotem non sisteris: decem dari. neqz enĩ dubitabimus: quin eque omnes sisti oporteat. Utrum ita[m] cõcipias stipulationem. si illud

ceris. oportet neutrum fieri vt non cõmittatur stipulatio. similiter ⁊ si vtrunqz feceris. s. scribere librum ⁊ fodere foueam conuenisti et si non faceres penam. vtrunqz est faciendum vt pena non committatur: quia si vtraqz stipulatione te conuenirem ⁊ dicerem fecisti necne quod promisisti. ⁊ tu simpliciter negares intelligeres vtrũqz negasse scilicet aliquid feceris. Sed dic mihi quomodo potent cõcipi stipulatio quando plura deducuntur in stipulationem: ⁊ vnus fieri volũt contrahentes. ita comprehẽdere oz ⁊c. ⁊ hoc in contractibus. Idem videtur in vltimis voluntatibus. nam si dico sic. si mihi filius aut filia genitus fuerit hẽs esto. si filius mihi aut filia heres non erit seius heres esto. certe videtur seius ex substitutiõe semper admitti. siue vnus siue neuter sit heres. quia in alternatiuis sufficit vnã esse veram. sed tamẽ secus est ꝙ in contractibus propter votum parentum. nisi testator specialiter contra. vellet. consulitur igitur ꝙ si vult substituere in casu quãdo filius vel filia heres nõ erit. dicat sic. si neqz filius neqz filia mihi heres erit tale substituo.

Utrum ita. Iste. §. ↄsueuit reputari multum difficilis. ⁊ pro certo est. Et habetis hic duas glo. magnas: vna est noua que ponit casum. lz nõ bene declaret. Alia est antiqua ⁊ ponit casum magis succincte: ⁊ neuter tamen ebene clarus. Diuide ergo in quatuor partes. Primo ponitur conceptio duarum stipulationum: ⁊ de differentia inter eas dubitatur. Secunda ibi: Quod ꝗuis. in qua ponitur quedam confirmatio seu euidens solutionis ratio in qua procedit per modum expositiõis. Tertia ibi: animaduertendum: in qua ponit solutionem ⁊ differentiam inter predictas. Quarta ibi: proinde si quis. in qua dy. ⁊ Ray. dicũt ꝙ ostendit indefinitam equipollere vniuersali: sed male dicũt: quia est oratio particularis: quia ibi ponitur signũ particulare: quid. hoc est aliquid. ergo non est indefinita. Dic ergo ꝙ ibi ostendit hanc orationem quid non feci. ⁊ similia. Quandoqz assumitur vniuersaliter: quandoqz in proprijs significatione particulariter sm diuersas materias: vt. j. proxime ostendam in summario. Et hoc dicit. Si precedat stipulatio negatiue ⁊ copulatiue cõcepta: penalis stipulatio disiunctiue concepta: neutrum fieri exigit. Si vero precedit conuentio affirmatiue ⁊ copulatiue concepta: penalis stipulatio concepta requirit vtrũqz fieri vt penalis stipulatio non cõmittatur. h. d. Bar.

e Si quis. dato. hec propositio est duplex. ⁊ sit interpretatio latius pro augendo relicta ⁊ puncta ibi seruo: vt sic dictio cum: coniungat res legatas: non vero plures faciat legatarios. accur.

f Maxime. quia ex legatarij charitate aliaꝝ alis presumitur testatoris voluntas: vt. ff. de lega. i. l. si seruus plurium. §. fi. ⁊ de ali. le. cum alimenta. in princ. ⁊. C. de le. l. cum alimenta. ⁊c.

g Cum ita. aut fundum non dederis. i. remaneat ad dandum scilz inter contrahentes hoc actum fuerat veluti si primo fundum ⁊ hominem stipulatus fuero. nam si ab initio fundum vel hominem: vel fundum simpliciter: deinde. c. si hominem vel fundum non dederis: sufficit ad penam euitandam alterius dari sm. R. Sed quid si nulla stipulatio precesserat vel pactio ex qua hoc appareat: Rñ. idem vt vtrunqz fiat vt cõmittatur stipulatio: vt. j. de verbo. oblig. l. si quis ita stipulatus fuerit. x. in fin. ⁊. l. si ita quis. ⁊. j. §. vtrum. ⁊ sic potest loqui. ⁊ sic aut pro ⁊: accipitur.

h Faciendum. non ex stipulatione predicta: vt. ff. de ac. ⁊ obliga. l. obligationum fere. §. si ita. sed mera pene vtrunqz est faciendum. Sed quid ad ti. Rñ. quia de dubijs etiam circa stipulationez hic tractatur. licet principaliter circa vltimas voluntates. ⁊ quia esset idem si testator eisdez verbis esset locutus. accur.

i Stipulatio. s. penalis. accur.

k Euidenter. s. cum plus poterat dubitare. ⁊c.

l Sistendos. ne incidat in penam. ⁊ dic vt no. ff. si quis cau. si fuus. §. i.

m Utrum ita. istius. §. summa ponitur in glo. prima. sed si quis apertius velit ponere sic dicat. promisisti mihi me non impedire ire agere: ⁊ rẽ a me non aduocare. ⁊ si illud aut illud factum non erit promisisti. c. modo non impediuisti me ire agere: sed rem aduocasti. peto a te igitur penã quia conuenisti vniuersaliter illud aut illud non facere. ita ꝙ vtrunqz. si igitur in aliquo est factum contra: tota oratio est vera vt pena committatur: quia vtrunqz non est factum. Tu vero sophista volens me decipere tanquam illa duo ⁊ tria sunt. v. ergo duo. v. ⁊ tria. v. vnũ trahis ad duo. ⁊ dicas conueni illud aut illud non facere. sed illud aut illud obseruatum est. ergo pena nõ est commissa. Ego vero rñ. sicut est vera ista propositio: quia illud aut illud est obseruatum: quia alterum tantum: quia ꝙ non impediuisti nam in alternatiuis sufficit vnam partem veram esse: ita ꝙ non tamen loquitur: ꝙ illud aut illud non feceris sm ꝙ rem aduocaueris: qr vtraqz vera: quia non impediuisti agere. ⁊ quia rem aduocasti: quia igitur vtrunqz conuenisti ⁊ non est factum. ergo tota oratio est vera vt stipulatio pene committatur ac si in vtroqz esset contrafactuz ⁊ ꝙ due sub cõtrario possunt esse vere quando non sumitur intellectus ex vniuerso: probat a contrario: quia ambe possunt esse false. inspicias ergo quomodo fuit concepta stipulatio. nam sic conuenisti penam: si illud aut illud non feceris.

Utrum ita. communis littera est. si illud aut illud factum non non erit: sed in libro. R. ⁊ py. deest non. ⁊ sm. R. dic casum. promisisti mihi duo non facere: puta non impedire me habere licere: ⁊ non impedire me ire per agrum tuum. ⁊ adieci penam hoc modo. si illud aut illud factũ non erit dabis centũ. Item ab alio sum stipulatus duo fieri. puta librũ scribi ⁊ fossam fodi: ⁊ adieci penã h mõ: si quid horũ factũ nõ erit dabis. c. Querit an differat vna pena ab alia i cõmittendo: ⁊ in quo: Rñ. ꝙ sic. quia pria exigit neutrũ pactũ esse vt stipulatio nõ cõmittaẽ. i. neqz impediri me habere licere. neqz impedire me ire per agrũ tuũ. sed altero facto vel vtroqz cõmittiẽ. ⁊ sensus si illud aut illud ⁊c. i. cũ vere poterit dici alteꝝ factũ nõ ẽ: nã altero facto veꝝ ẽ. hoc aut illud factũ nõ esse. in secũdo oportet ꝙ fiat vtrũqz nõ cõmittaẽ. qui casus colligitur ex ꝑncipio. ⁊ ibi animaduertendum ⁊c. Sed oppo. in primo. nam pone ꝙ neutrũ factũ ẽ: ꝙ non impediuit eunte: ⁊ nec readuocauit. ergo alteꝝ factũ nõ est. ergo stipulatio cõmittaẽ: quod ẽ falsum. sed dic ꝙ hoc ẽ actum vt tũc nõ cõmittaẽ quod inspicitur: vt. j. de reg. iur. semper in stipulationibus. ⁊ sic ponit aut: ꝑ ⁊: vt. j. de ver. sig. l. sepe. Preterea qui neutrũ fecit vtrunqz de ꝓmissis fecisse videẽ: qr factũ ꝑ nõ facto ponit. ⁊ altero nõ facto quod facere debebat cõmittiẽ stipulatio. altero nõ facto qđ facere nõ debuit non cõmittiẽ. Si autez habeas sine nõ: plana ẽ. ⁊ pone eadẽ exempla nõ impedire ⁊ rem nõ aduocare. ⁊ differt a sequenti. qr in ista oportet neutrũ fieri. ⁊ in sequenti ⁊ si qd hoꝝ ⁊c. vtrũqz. vt nõ committatur stipulatio penalis. ⁊c.

Comprehensa sunt in secunda stipulatione: puta librum scribi et fossam fodi. et si quid eorum factum non erit pena. e. s. d. in prima eo... neutrum fieri. accur.

Altero facto, idest obseruato: vt quis non impedisti ire licet rem ... Accur.

Factum si. obserua... accur.

Non ideo, simmo altero facto et altero non vtraque est vera. soluet alterum factum esse: et alterum factum non esse vt statim subiicit. nam simul etc. que videtur huic littere contraria. sed dic quod non ideo est secunda vera quia prima sit vera. nec econtra prima vera quia secunda vera sit. sed prima est vera: quia alterum est. et sic affirmatiue secunda est vera: quia alterum non est. et sic negatiue. sunt ergo vere vt ... subiicit. sed non vna propter alteram vt hic. Vel dic licet sit prima vera: non tamen secunda est vera. In intellectum stipulantium: qui neutrum fieri voluerunt. cum ergo alterum tantum est obseruatum: non est verum neutrum factum esse con... et ideo pena committitur. et sic hoc quod subiicit ...simul etc. mutat quando non esset actum neutrum fieri. accur.

Contraria sunt, si. contradictoria. vel idest diuersa. vel dic contraria idest non contraria propter affirmationem que est in vna. s. illud aut illud factum est. et negationem que in altera. s. hoc aut illud factum non esse. ac.

Quia cum, vere altero facto. i. non obseruato quod faciendum erat verum est. hoc aut illud factum non esse. ... etc. accur.

Sed ex aliquo, cum ... dixi si illud aut illud factum non erit assumi significationem ex aliquo: ... si in aliquo fieret contra. committeretur stipulatio. non autem ex vniuerso vt committeretur tunc demum cum in vtroque fiat contra. Sunt ergo tota vera scilicet vt stipulatio pene committatur ac si in vtroque contra esset factum. accur.

Sicut, vere due contrarie possunt esse cum significatio non sumitur ex vniuerso: sed ex aliquo: vt. s. sic et econtra sunt ambe false quando sumitur ex vniuerso. et quod dicit veluti non est exemplificatiuum orationum repugnantia continentium. sed veritatis negocij adiudicationum. orationes vero repugnantes: idest contrarie. postea suppoui. ibi ... et hoc fal. etc. et facit. s. de condi. insti. l. si heredi. accur.

Animaduertendum. reassumit principium. ac.

Non fuerit. in primo casu. accur.

Factum non sit, contra quod promisit. alias enim non committitur stipulatio penalis, vel dic non sit. s. quod fieri debuit. s. neutrum vt stipulatio non committatur penalis: vt subiicit illius etc.

Illius. scilicet si illud aut illud factum non erit. quorum vtrunque prius conuenerat. idest non fieri: non facere factum est. vt non impedire conuentum: nec reum aduocare.

Huius. s. si quid factum non erit cum plura fieri conuenerat. in alio illud totum deest. Huius autem vt vtrunque fiat: et dic contra vt vtroque vel neutrum fieri. s. metu pene. nam alias committitur. Accur.

In illo. s. primo. et dic non prodest. s. de iure mero secundum Azo. sed de ... sentetur. vt. s. si quis cautio. si seruus. §. i. sed dicit illud in ...

aut illud factum non erit. An hoc modo si quid eorum factum non erit, que vt fierent comprehensa sunt. hoc interest. Quod quamuis altero facto verum sit: hoc aut illud vere factum esse: non ideo tamen verum erit hoc aut illud factum non esse. nam simul ea possunt esse vera: quamuis inter se contraria sint: quia cum significatio non ex vniuerso: sed ex aliquo sumitur: si verum aliquid inde sit: veram efficit totam orationem. Sicut econtrario due orationes repugnantia continentes simul false sunt. veluti si qui liberorum partim puberes partim impuberes decesserint. nam et hoc falsum erit. omnes impuberes decessisse. et illud omnes puberes decessisse. Id accidit quia significatio sumitur ex vniuerso in quo si aliquid falsum est totam orationem falsam efficit. Animaduertendum igitur est quid sit de quo queritur. nam cum ita concipio. si illud aut illud non fuerit factum: queri debet an aliquid factum non sit. Illius effectus hic est vt neutrum fiat. Huius autem vt vtrunque fiat. nec in illo prodest aliquid non fecisse: si aliquid factum non sit. Neque in hoc aliquid fecisse: si aliquid factum non sit. Proinde si quis interroget ita eorum quid que obijciuntur tibi fecisti: ille neget. hoc exprimit. eorum quid que obijciuntur non feci: idest nihil horum feci. Si quis autem plura in stipulatum deducat: quorum vnum fieri vellit: ita comprehendere debet: illud aut illud fieri spondes: si nihil eorum factum erit: tantum dabis. Item si paterfamilias in testamento ita scripserit. si quis mihi filius aut filia genitus fuerit heres mihi esto. si mihi filius aut filia heres non erit: Seius heres esto. non satis voluntatem suam declarauit: si non aliter extraneum heredem esse volet quam si neque filius neque filia heres sit. hoc enim modo concipi oportet: si mihi nec filius nec filia heres erit. Potest autem interdum superior scriptura esse necessaria. si quis cum filium et filiam habeat: et vtrunque heredem instituere velit. sed siue alter futurus heres sit: extraneum immiscere: siue neutri: extraneum substituere. sed procliuius sententiam testatoris sic esse interpretandam: ut si ne filius siue filia nati fuerint: extraneus non admittatur: nisi specialiter hoc testator expressit.

Martianus.

Si quis ita scripserit. Illis qui testamentum meum signauerint heres meus dato decem. trebatius vtile legatum esse putat: quod pomponius verius esse existimat: quia ipsum testamentum confirmat

dicijs speciale. alias secus vt ibi no. Item no. quod quidam faciunt differentiam inter hoc. sit aliquid horum etc. et illam si illud aut illud factum non erit. quia primus committitur etiam si vnum non sit factum. in alia exigitur neutrum factum. et hoc colligitur. s. in princi. §. ibi quod quamuis altero facto etc. et ibi non ideo tamen etc. et sic est contra. s. §. cum ita. Sol. hec corrigit illam. vel considera contrahentium voluntatem secundum R. vt patet per positionem casus: et facit ad. §. s. de verbo. obli. l. si ita stipulatus fuero. etc. et l. si ita quis stipuletur. et s. iudi. sol. l. cum quererebatur. et s. de condi. insti. l. si heredi. alij dicunt contra. quod est differentia. quia illa stipulatio. si hoc aut illud factum non erit. committitur in duobus casibus. s. si alterum tantum fiat vel neutrum fiat. secus in alia. s. si quod horum factum non erit. quia in vno casu tantum committitur. s. si neutrum factum erit. secus si alterum fiat alterum non. ergo exponunt quod dicitur hic illius. s. si quod horum factum non erit. Item effectus scilicet ad hoc vt committatur et secundum primos et secundos est contra. s. e. l. §. cum ita. vbi non sit vlla de predictis differentijs. et equiparantur quo ad predicta. sed soluunt quod corrigit. vel ex voluntate contrahentium apparet fuit actum contentus altero vel non. tu dicas idem in vtroque casu quo ad has differentias. sed in alio assigna differentiam inter vtranque stipulationem. vt patet in positione casus. ac.

p Exprimit. idest exprimere videtur in hac responsione. accur.

Si quis. Continuatur ad precedentia. vnde pone casum. vide plures conceptiones stipulationum de quibus dubitatur. Barto.

q Comprehendere debet. vt sine dubio procedat. ac.

Item si. Si substitutio directa sit alijs disiunctiue disiuncta accipitur pro coniuncta. h. d. Bar.

r Declarauit. hoc ideo quia etiam si filia sit heres videtur admitti substitutus: quia aut filia aut filius non est heres. nam omnis disiuncta est vera: cuius altera pars est vera: vt. s. e. §. vtrum. licet in fi. huius. l. contrarium statuit. ac.

s Volet. et hoc faciat. Accur.

t Immiscere, idest adire. quod est extraneorum: vt insti. de heredi. quali. et dif. §. extranei. accur.

u Non admittatur, licet secus in stipulatione vbi sufficit alteram partem disiunctiue veram: vt supra. §. vtrum. ibi quia cum significatio etc. que est contra. Sol. speciale hic propter votum parentum: vt argumen. C. de fideicommis. l. cum acutissimi. et de insti. et substi. generaliter. §. fina. et s. de here. insti. titius. accur.

Si quis. Potest quis legare ei qui est testis in testamento. et incertitudo que venit certificanda legatum non vitiat. h. d. Bar.

x Signauerint. idest sigillauerint. et no. testibus idem dictantibus posse legari: vt hic. et C. de testamen. l. dictantibus. non autem scribentibus: vt C. de his qui sibi ascri. l. senatus. sed videbatur hoc legatum non valere. tamen propter incertitudinem: vt insti. de le. l. legari. tum qui in re sua est testis. sed in. non principaliter in re sua sed testi sunt testes: licet secundario in re sua: vt insti. de testa. §. legari. Item primum ratione incertitudinis corrigitur vt ibidem no. insti. de leg. §. legari.

y Quia ipsum, non est bona ratio. vt patet ex predictis. nisi dicas qui metuit se remouendo testatori in hoc. vt. s. pro socio. l. et quia. et licet eadem ratio sit in scribente. tamen ibi est alia ratio in contrarium. s. falsitatis timor. quia per eum facilius posset committi.

Quedam. Legatario repudiante fingitur res nunquam fuisse legatarij sed semper heredis. h. d. Bar.

testibus adhibitis: quod verius esse existimo.

Idem.

Quedam sunt in quibus res dubia est: sed ex postfacto retroducitur: & apparet quid actum est: ut ecce si res[a] legata fuerit: & deliberante legatario eam rem heres alii tradiderit. nam siquidem voluerit legatarius habere legatum: traditio nulla est. si vero repudiaverit: valet. Tantundem est & si pecuniam hereditariam legatam crediderit heres. nam siquidem non repudiaverit legatarius: alienam[b] pecuniam credidit. si vero repudiaverit: suam pecuniam credidisse videtur. Quid ergo si consumpta fuerit pecunia? utique[c] idem erit ex eventu dicendum.

Idem.

Quod de pariter mortuis tractamus[d]: & in aliis agitatum est. Ut ecce si mater stipulata est[e] dotem a marito mortua filia in matrimonio sibi reddi[f]: & simul[g] cum filia perit: an ad heredes matris actio ex stipulatu competeret? Et divus pius rescripsit non esse commissam[h] stipulationem: quia mater filie non supervixit. Item queritur si extraneus qui dotem stipulatus[i] est: simul cum marito[k] decesserit: vel cum ea propter quam stipulatus esset: an ad heredem suum actionem transmittat[l].

Paulus.

Idem est si dos uxori[m] prelegata sit: & simul cum marito perierit.

Martianus.

Sed & in illo[n] queritur. si pariter pupillus[o]: & qui ei substitutus erat frater necessarius decesserit: an frater fratri existat heres an contra. Vel si duo[p] invicem necessarii substituti sint: & una perierint: an heredes extitisse videantur[q]: vel alter alteri. hoc est si invicem hereditatem rogati fuerint restituere. in quibus[r] casibus si pariter decesserint: nec appareat quis ante spiritum emiserit non videtur[s] alter alteri supervixisse. Sed & circa[t] legem falcidiam si dominus cum servis simul vita functus sit: servi quasi in bonis eius mortis tempore fuerint: non computantur.

Ulpianus.

Si cognatis[u] legatum sit: et hi cognati quidem esse desierunt[x]: in civitate autem maneant: dicendum deberi legatum. cognati enim testamenti facti tempore fuerunt. Certe si quis testamenti facti tempore cognatus non fuerit: mortis tempore factus est: per arrogationem facilius legatum consequitur. Si quis cognationi leget: idem est atque si

a Si res. idest species ut differat a sequenti. respon. sed quomodo est dubia. immo recta via transit ad legatarium ignorantem: ut. ff. de leg. ii. cum pater. §. surdo. Item & legatum esse certum est. sed respondeo dubia respectu finis vel effectus: quia fingitur retro non valuisse: sed postea repudiet: ut. ff. de lega. i. legatarius. §. i. & faciunt. ff. si cer. pe. proinde. & . ff. de ma. nu. vin. l. ii. & ad macedo. l. si iulianus. §. quod. ibi. sed ab initio &c. & . ff. de neg. gest. cum pater. & de solu. qui res. circa princi. & de lega. i. si mihi & tibi. in principio. & l. secundum sit. §. i. & l. si tibi homo. §. cum servus. & . ff. de usufru. sed & si quis stipulatus. §. interdum. & de testa. mili. l. si miles. et ad sill. sed exheredatus. ac.

b Tantundem. alienam & ita non constituit mutuum: ut. ff. si cer. pe. l. ii. §. i. mutui. ac.

c Utique idem. quia aut suam aut alienam pecuniam credidisse dicendum erit. azo. mutuum tamen reconciliatur consumptione. ut. ff. de fideius. si quis pro eo. §. si nummos. ac.

Quod de pariter. Ut possit agi ex dispositione inter vivos vel ex ultima voluntate: unus de pariter morientibus numquam supervixisse presumitur. hoc dicit. cum. l. se. Bar.

d Tractamus. melius dixisset tractavimus: ut. ff. e. l. si inter. & l. qui duos per totam. l. & maxime in illo. §. si maritus. ac.

e Stipulata est. sub condi. si filia in matrimonio decesserit vivente matre. vel dic ut dixi in contrario. ff. e. qui duos. §. pe. accur.

f Reddi. si superesset. s. mater. sm. R.

g Et simul. & sic non supervixit mater. accur.

h Non esse commissam. forte hodie econtra. quia ab heredibus possunt hodie incipere actiones: ut. C. ut acti. ab here. l. i. immo nec hodie: quia non potest dici decessisse existente conditione. immo decessisse quia filia non decessit in matrimonio viva matre: arg. contra ut insti. de verborum obli. §. ex conditionali. & facit. ff. de dona. inter virum & uxo. l. cum hic status. §. si ambo. ac.

i Stipulatus est. sub condi simili superiori. scilicet si mulier in matrimonio decessit vivente stipulante. vel dic ut. ff. e. qui duos. §. pe.

k Cum marito. hoc casu sine dubio non transmittit ad heredem: cum conditio defecerit stipulationis: quia non decessit in matrimonio mulier immo maritus. Accur.

l Transmittat. immo non ut & in superiori casu. nam & mater de qua ibi dicitur est extranea: ut institu. de here. qua. & dif. §. extranei. accur.

m Idem est. uxori a marito heredi institute cum aliis. nam tunc non simul perierint. instituta: nec institutio nec prelegatum valet: ut. C. de ca. tol. l. unica. §. pro secundo. & . ff. l. pri. & sic convenit cum predictis. ac.

n Sed & in illo. pupillus non necessarius quia emancipatus erat ut differat a sequenti casu. & secundum hoc dic substitutus. s. vulgariter vel per fideicom. vel dic quod hic fuit & ipse in potestate & substitutio fuit pupillaris & differt a secundo: quia hic alter tantum alteri ibi vicissim ambo fuerunt pupillariter substituti. & pro hoc facit quod dicit frater fratri quod est in pupillari tantum non in vulgari: ut insti. de vulga. sub. in prin.

o An contra. i. an non.

p Si duo. cum ambo essent in potestate. sed in superiori alter tantum: vel dic ut ibi. Accur.

q Videantur. s. testatori ex vulgari. quasi quilibet videatur supervivere. & quia subiicit alter alteri. s. ex pupillari. Item quod subiicit hoc est. sub. simile quia rendum si invicem &c. vel dic quod sit expositio illius. vel alter alteri. nam qui fideicommissarius habet de iure heredis iura sua. videtur ergo quodammodo esse ei heres. Accur.

r In quibus. scilicet omnibus supradictis. accur.

s Non videtur. unde videntur vitiari substitutiones & dotium lucra et substitutiones & stipulationes: ut hic. & . ff. l. quod de pariter. & . l. si. ac.

t Sed & circa. planum est. Accur.

Si cognatis. Qui legat cognatis videtur legare his qui fuerunt cognati tempore testamenti vel tempore mortis. hoc dicit. Bartolus.

u Si cognatis. pone casum sm. R. In cognatione naturali. ac.

x Esse desierunt. scilicet per deportationem. & quod dicit in civitate maneant dicit tempore mortis. quia sunt restituti. item quod dicit cognati enim fuerunt tempore testamenti subaudi & tempore mortis. alias si non essent restituti non caperent: ut. ff. de his que pro non scrip. l. iii. secundo. sed huic positioni multa obstant. primo. C. de here. insti. l. i. sed ibi non erat restitutus hic sic. item obstat. insti. de capi. dimi. §. quod autem. ubi etiam reversus in pristinum statum non recuperat ius cognationis. sed solve specialiter in legato de quo hic dicitur. quia naturalem causam habet. ut. ff. de capi. dimi. l. legatum. vel ibi fuit manumissus qui servus fuerat factus. hic autem in integ. restitutus qui fuerat deportatus. arg. C. de senten. pas. l. i. sed obstat huic positioni quod ff. dicit facilius. quod est absurdum quod ille facilius capiat qui tempore mortis tantum est cognatus quam qui utroque casu. scilicet testamenti & mortis. Item obstat quod dicit cognati enim &c. quasi dicat sed non tempore mortis. Similis lectura & subauditio. ff. si quis can. sed & si quis sibi damnato &c. Vel pone secundo casum in cognatione naturali. sed non in facto non capace hoc modo. legavi fratri titii. & titius me vivo decessit. nam licet desinat titii frater esse quia tamen omni tempore capax fuit admittitur. & secundum hoc in prima parte tempore testamenti tantum fuit cognatus: & non mortis. In secunda tempore mortis tantum quando confirmatur relicta: ut iam non mutetur arbitrium: ut. C. de sacro sanc. eccle. l. i. & ideo dicit facilius. Idem in non capace: ut sufficiat si sit capax tempore mortis. vel tempore existentis conditionis relicte: ut supra de leg. iii. l. si deportati. in principio. & infra de conditio. & demonstra. eum qui post. & . ff. de fideicommiss. lib. l. generaliter. §. libertum libero. & infra de lega. pres. l. intervenit. & . ff. de donatio. causa mortis. l. in mortis. & infra de iure fisci. l. iii. §. i. ibi quando autem &c. secus si esset tempore testamenti tantum: ut eodem. §. de iure fisci. vel pone in cognatione civili que fit in adoptione: ut in secunda parte. l. & desinit per emancipationem: ut in prima. de qua cognatione habes. ff. de adoptio. l. qui in adoptionem. & infra. de gradibus. non facile. §. i. & secundum hanc nil obstat. sed prout dixi capacem tempore mortis capere: licet non tempore testamenti est contra regulam catonis: ut infra titulo. ii. l. i. Sol. illa intelligitur cum legatum debet ex persona relinquentis. vel propter rem relictam aliud si ex persona legatarii: ut dictum est licet. R. aliter dicat. Item non obstat quod dicitur instit. de lega. §. an servo. quia ibi propter personam legantis & legatarii mixta consideratione habita dicitur nullam: & eodem modo. respondeo. C. de legat. servus. in fine. vel ut ibi. Item non obstat hec lex instituta. de heredum qualitate & differentia. §. eius. & . ff. de heredi. instituen. si alienam. §. primo ut ibi dixi. Item nec obstat. ff. de lega. secundo pero. §. fina. ut ibi dixi. & facit. C. de testa. l. neque. & . ff. de conditio. & demonstra. l. falsa demonstratio. & . ff. de leg. ii. si ita. §. si. sed quidam habent pro. l. sed non oportet. accur.

cognatis^a legasset.

Paulus.

Cum senatus^b temporibus diui marci permiserit collegijs legari: nulla dubitatio est. Quod si corpori cui licet coire legatum sit: debeatur. Cui autem non licet: si legetur non valebit nisi singulis leget. hi enim non quasi collegium: sed quasi certi homines admittentur ad legatum.

Idem.

Ubi est verborum ambiguitas valet quod actum est: veluti cum stichum stipuler^c et sint plures stichi^e. vel hominem carthagini: cum sint due carthagines^f. Semper enim in dubijs id agendum est: ut quam tutissimo loco res sit bona fide contracta: nisi cum aperte contra leges scriptum sit.

Ideo.

Cum pubere filio mater naufragio perijt: cum explorari non possit vter prius extinctus sit: humanius est credere filium diutius^f vixisse.

Idem.

Si mulier cum filio impubere naufragio perijt: priorem filium necatum esse intelligitur^g.

Marcellus.

Cum in testamento^h ambigue aut etiam perperam scriptum est: benigne interpretari, et secundum id quod credibile est cogitatum: credendum est.

Celsus.

Quem heredi^i meo dixero velle me liberum esse: liber esto. Cui ut dare damnas sit heres me^k: dixero ei heres meus damnas dare esto. testatoris voluntas si quibusdam argumentis apparebit: de quo dixit adimplenda est.

Idem.

Cum queritur^k in stipulatione quid actum sit: ambiguitas contra stipulatorem est.

Modestinus.

Si quis de pluribus^l vnum manumitti voluerit: nec appareat de quo manumittendo testator sensit: nulli eorum fideicommissaria competit libertas.

Ideo.

Qui habebat flaccum fullonem: et philonicum pistorem: vxori flaccum pistorem leganerat. quis eorum et nunquid vterque deberetur^m. Placuit primo eum legatum esse quem testator legare sensisset. Quod si non appareret primum inspiciendum esse an nomina seruorum dominus nota^n habuisset. Quod si nota habuisset: eum deberi qui nominatus esset: tametsi in artificio^o erratum esset. Sin autem ignota nomina seruorum essent: pistorem legatum uideri perinde ac si nomen ei adiectum non esset.

Ceuola.

Plures testamento manumiserat^p in quibus^q sabinam et cymprogeniam^r cum quisque eorum ad .xxx. annum etatis peruenisset: et cum liber quisque eorum esset certam summam^s ei dare noluit: et coniuncta scriptura ita cauerat. sabine et cymprogenie dari volo: cum ad statutam etatem peruenerint singulis decem. et hoc amplius^t alimentorum nomine in annos singulos quoad viuent singulis decem. Quesitum est utrum omnibus manumissis alimenta debeantur: an vero sabine et cymprogenie solis? Respondi secundum ea que proponerentur videri omnibus alimenta legata.

De his que pene relinquuntur^u.

Africanus.

Filiosa^x. vel seruo herede instituto etiam si in patris domini ne penam illicare vel probrose datum est: nullius momenti legatum esse^y rendi. Non enim id solum quod in heredes^z. sed omne^e quod in eum cuiuscunque lucrum aliquid ex vltima voluntate sentientis talem penam in testamento scriptum sit: nullius momenti habendum

---

y Legatum esse. scilicet secundum nomine pene. primum enim valebat etiam olim. accur.

z In heredes. s. scripti. als in heredes scriptos. i. in eorum penam. scilicet est relictum non valet. accur.

& Sed omne. accipe nullius momenti habendum est in cuiuscunque lucrum aliquid in testamento scriptum sit, cuiuscunque dico sentientis talem penam ex vltima voluntate. Accur.

a ¶ Penā. et an vel si ipse testator dixerit hēs me' si capuā ierit ticio dato x. nā si h iō dixerit: qꝛ capuā hēdez ire nolebat pena ē qꝛ hēdis cā si ad uetitū locū iret apposita. si uero ob aliā cāz dixit: puta qꝛ sciebat hēdē si capuā iret aliqd acceptarū qō forte habiturus alī nō foret. quo hito legatorū pstatiōe grauaret. uel meli' illa adiectio si capuā ierit ē simplex cōditio. tñ. hec glo. R. planior est ꝙ illa que incipit. forte dicebat. ⁊c.

est. Marcianus.

Penam a conditione voluntas testatoris separat: et an[a] pena[b]: an cōditio: aut trāslatio[c] sit: ex voluntate defuncti apparet: idqꝫ diuus seuerus et antoninus rescripserunt.

¶ De regula catoniana.

Cel.

Catoniana regula diffinit. Quod si testamenti facti tēpore decessisset testator inutile foret id legatum[d] (quandocunqꝫ decesserit non valere[e]. Que diffinitio in quibusdaz falsa est[f]. ¶ Quid enim si quis ita legauerat. si post calendas[f] mortuus fuero ticio dato. an cauillamur[g]. nā hoc modo si statim mortuus fuerit non esse datum legatum: verius est ꝙ inutiliter datum. ¶ Item si tibi[h] legatus est fundus qui scribendi testamenti tempore tuus est. Si enim[i] viuo testatore aliēaueris legatum tibi debetur: qō non deberetur: si testator statim decessisset.

Paulus.

Sed et si sic qs legauerit. si filia mea ticio nupta[k] erit: sufficere visum est: si mortis tempore nupta inueniatur. licet testamēti facti tempore fuerit impubes.

Papinianus.

Catoniana regula non pertinet ad hereditatez[l], neque ad ea legata quorum dies non mortis tempore: sed post aditā hereditatem cedit[m].

Ulpianus.

Placet catonis regulam ad

lictis quod dies cedit ab adita hereditate: vt. j. e. l. catoniana. Item fallit in bonis legis' quod dic vt. j. l. ii. de le. i. quod in rerū. §. i. sz ibi est legat' vsufructus cuius dies cedit non a morte. sz ab adita hereditate: vt. C. de cadu. tol. §. in nouissimo. et ideo cessat catoniana: vt. j. e. l. catoniana. accur.

b ¶ Pena. forte dicebat causa pene ita et ita statuo uel si testator dixerit heres me' si capuā ierit. qō nolo ticio dato. x. si vo heredē iturū capuam p suo magno lucro pcepe rat. x. dare si capuā ierit ꝗsi tūc panā ei noceat si grauet: tūc ē cōditio. si aūt nō apparet dicam esse conditionem per. si: vt insti. de leg. §. longe. ⁊c.

c ¶ Trāslatio. vt si qō legaui vni postea lego alij animo adimēdi primo vt isti. de adimē. le. §. trāslatio. ac ī dubio nō psumit adimere prio: sed uterqꝫ admittit ad partē: nisi pbet ꝙ testator alterū rem alterū estimationē hēre voluerit: ut. ṡ. de lega. pmo si pluribus.

¶ De regula catoniana

Dictum est. ṡ. de legatis. sed qꝛ cato fecit circa legata vnā regulam ideo ponitur hec rubrica.

c Catoniana. Legata pura ꝗ testamenti tempore non valerent si testator tunc decederet non confirmantur ipedimento cessante. secus in legatis condicionalibus vel in diez incertū. hoc dicit. Primo ponit regulam catonianam. Secundo eam declarat. Secūda ibi: Que diffinitio. bar.

d ¶ Legatum. idest genus legati. et pone exemplum. quia legaui seruo heredis: vt isti. de leg. §. an seruo. et facit. j. de regu. iur. quod initio. et. l. penul. h autem regula in multis fallit vt statim dicā. ac.

e ¶ Non valere. quia inutile foret legatum si statim post factum testamentuz decessisset testator. et hic non dz ideo valere qꝛ diutius testator vixerit: vt insti. de leg. §. an seruo. Accur.

e ¶ Falsa est idest locum non habet. in nullo enim falsa est sed sic dicitur falsa quia ad quedam aptari non pōt. sic argu. ṡ. de penul. sed hec in em ptore: dic ergo casus in quibus est falsa. i. in quibus nō hz locū. Primus est in conditionali legato de quo ponuntur in hac. l. duo exēpla. sz. R. aliter sit telleterit secundum. Itez in. l. seq. ponitur tertiuz exēplū de cōditionali. et idez dicitur. ṡ. de le. i. cetera. §. i. et sic in puris tñ hz locū vt ibi dicitur. sed in hoc exēplo videtur contra. ṡ. de op. leg. si optio. ij. Respō. ibi ꝙ si necessarius ⁊c. vbi fuit legata optio seruo. et sticho seruo testatoris fuit legatus fund' sine libertate. nā primā scilicet optionis est conditionale: vt. ṡ. qui et quib'. l. optio. et per consequens secundum. et tñ hz ibi locuz regula catoniana. Sol. hic de expressa: ibi de tacita cundi. dicit. Secundo fallit hec regula. ṡ. de lega. iij. l. si deportati. in princi. et. j. de leg. pre. l. interuenit. et. ṡ. de rebus du. l. si cognatis. et. j. de iur. fisci. l. ij. §. quando aūt fraus. que sunt contra. quibus dicitur sufficere quem capacem tēpore mortis: licet non fuerit tempore testamenti. Sed dicas ꝙ locum habet regula in tribus casibus. cum deficit legatum ex persona relinquentis tantum: ut si et stet seruus et decedat liber factus: vt. ṡ. de lega. iij. l. i. §. i. ibi quod nemo ⁊c. Item quando deficit propter rem legatam: vt in eis que sunt iniūcta edibus: vt. ṡ. de lega. primo. l. cetera. circa principiū. Itē et quando deficit propter personam delinquentis et legatarij mixtiz: vt si lego seruo heredis a me instituti: vt insti. de lega. §. an seruo. et. C. de lega. seruis. non autem habet locum quando deficit propter personam legatarij tantum vt dictis legibus contrarijs. Sed oppo. quia si deficit ex persona relinquētis tantum videtur valere fideicommissum a seruo vel filio relictum si decedat liber: vt. ṡ. de lega. iij. l. i. §. i. sed dicas non ex tunc: sed ex tunc quādo factus est sui iuris quasi hodie relinquat vt ibi dicitur. Itē nota ꝙ vbi est mixta causa impedimenti: scilicet legantis et legatarij ex persona legatarij sola non deberet nocere. at ex persona legantis sic vnde magis inspicitur quod nocet vt. ṡ. de op. leg. l. si optio. ij. respon. ibi si necessarius ⁊c. quia magis est tempus mortis quod nocet ꝙ adite hereditatis quod prodest. inspicitur. sic. ṡ. ex quibus causis in pos. ea. l. falcinius. §. quid sit latitare. ibi quid ergo ⁊c. Item fallit. j. de fideicommis. lib. l. generaliter. §. si homini liberto. sed certe ibi deficit ratione legatarij. Item fallit. ṡ. de le. ij. debitor. §. seruo. et ibi ratione legatarij deficiebat. Item fallit in illis re-

f ¶ Post kalendas. de primis intelligitur ex quo nō dicit quas: vt. j. de ver. ob. eū qui calendas. ac.

g ¶ An cauillamur. i. fortiter falsū dicem'. fm hu. f. habere hic locū regulā certe non. nam ⁊c. nō hz locū tñ in puro inutili. nō i cōditiōali quod ē itez nullū. sz secundū leges aliter dicitur cauillatio: vt. j. de reg. iur. l. ea ē natura. s. argumentatio ab euidēter veris ad euidēter falsa. et cū ita pōt hic pōi sm lo. ꝗ dicit. i. argumētatur cōtra regulā fm qd dic.

h ¶ Itē si tibi pone sed dū. R. ꝙ rez tuā tibi lego. valz legatū si meuo aliene ⁊c. secūdū hoc incipit respōsio ibi si eni viuo ⁊c. et erit casus nou'. vbi fallit regula. sed hic est contra. insti. de lega. §. sed si rem legatam. Sol. ibi post mortem testatoris alienant: hic eo viuo. contra. quod videtur. ṡ. de leg. i. certa. circa princi. ibi quādiu nodū ⁊c. scdz ioā. h posset casū ꝙ legaui tibi rē tuā sub hac cōditiōe si alienes me viuo. et sic incipit respōsio. legatū tibi ⁊c. et dicit debet. s. si alienaueris me viuo. sed ioan. ob. qꝛ iā posuerat aliud exēplū de cōditiōali vt. ṡ. nā hoc mō ⁊c. sz certe nil phibet plura exēpla poni vt ostēdat se velle in talib' cessare regulā. et facit ad hāc. l. ṡ. de here. isti. l. i tps. et. l. pōt qs. et. ṡ. de manu. testa. libertas. et. j. de cōditio. et demon. l. iul.

i ¶ Si enī. subaudi sub hac conditione si et cetera. accur.

k ¶ Sed et si sic. nupta erit. subaudi meuio. vt bene cōueniat nisi si mortis ⁊c. et sz hoc fallit regula catonis vt. ṡ. proxi. si aūt simpliciter dixerit si nupserit ticio. tūc et i vita et p' morte nubēs iplens cōditionē hz legatū: vt. C. de istitu. et subsli. l. si qs hēde. et ifra de cōditio. et demonstratio. l. si ita legatū eēt. nec eēt casus cōtra regulā catonis quia et si statim decessisset testator valere potest legatum. et facit supra de manu. testamen. l. qui duos. et. l. hoc. de conditioni. et demonstrationi. et. l. hec conditio. et. l. conditionum. et. l. iul. ac.

l Catoniana. Supra proxime iurisconsultus exponit verba regule si testator decederet legatum quod inutile foret ⁊c. hic in tez exponit ista verba ad legatum ⁊c. h. d. Bar. l ¶ Ad hēditatē. s. cōditiōalez: ut ifra. l. prima. vel dic fideicōmissaria quarū dies nō cedit nisi ab adita hēditate: vt ifra ad trebel. l. qdā ita. i pric. sed qd erit de relicta. ioā. azo. dicūt hēre locū regulā quo ad mētē: vt insti. de here. quali. et dif. §. in extraneis. nam tria tempora exiguntur vt possit capere. vnum est testamenti. ergo si tunc non est capax non prodest ꝙ postea tempore mortis et aditionis sit capax et sic habet locum mens regule non verba: vt. ṡ. circa princi. nam dicit ꝙ si legatum ⁊c. et idem legatum ⁊c. non autem dicit que hereditas. et fm hoc fallit in casu: vt. ṡ. de acqui. here. l. si seruus eius qui. vel ibi quando p aliū. vt ibi in medijs temporibus fuit non capax. sed tribus: scilicet testamenti. mortis. et aditionis. fuit dominus capax. sed alij dicūt cū quo ad mentem non habere locum regulam in hereditate: vt hic. et quia in legato ē inuenta: vt. ṡ. in principio ⁊c. et pro his. ṡ. de acquiren. heredita. l. si seruos eius qui. et. j. l. proxima. nam conditionalez tantum excipit. et quod dicitur insti. de here. quali. et dif. §. in extraneis. dicunt esse verum: si a principio poterat capere et postea desinat posse capere tempore mortis vel aditionis. si autem primo non pōt. s. tempore testamēti non nocet. sz eos si modo postea potest vt dicta. l. si seruus.

m ¶ Cedit. que ista sunt dicitur. C. de cadu. tol. §. in nouissimo. sed cōtra. ṡ. de op. le. l. si optio. i. rñ. vbi relictum seruo legato pertinet ad catonianam et tamen non cedit dies ei' nisi ab adita hēditate: vt. d. §. in nouissimo. sed dic vt ibi in. l. si optio. accur.

Placet. Lex ista sic legitur. Et primo queritur an regula catoniana habeat locum in legatis relictis in quibus ē institutio conditionalis. et certe non fm primam lec. h. d. Bar.

c Eodem modo.s. pro non scriptis. non autem auferatur vt in indigno qr tenetur fisco vt.s. de inoffi. testa. papinianus. §. meminisse. ac.
f Ille.i. institutiones.
g Suis. quas facit. τ sic verbum recitauerit est futuri temporis. secus si preteriti esset: ut quia ex parte recitauerit. i. facit. qr tunc valet institutio

conditionales institutiones[a] nõ pertinere.

Idem.

Regula[b] catoniana ad nouas leges non pertinet.

De his que pro nõ scriptis habentur.

Ulpianus.

Si quis hereditatẽ vel legatũ sibi ascripserit: quritur an hẽditas vel legatũ pro non scripto habeatur. Et quid si substitutum habeat huiusmodi institutio? Respondi pars hereditatis de qua me cõsuluisti ad substitutũ pertinere[c]: nam senatus cũ penas legis cornelie[e] constituerat aduersus euz qui sibi hereditatem vel legatum scripsisset: eodez modo[e] improbasse videtur: quo improbate sunt ille[f]: qua ex parte me ticius heredem scriptuz in tabulis suis[g] recitauerit: ex ea parte hẽs esto: vt perinde haberentur[h]: ac si inserte testamento nõ fuissent.

Ephesus.

Que in testamento[i] scripta essent, neqz intelligeretur quid significarent: ea perinde sũt, ac si scripta nõ essent. reliqua autem per se ipsa valent.

Marcianus.

Si in metallũ dãnato qd extra causam alimentorũ[k] relictum fuerit: pro non scripto[l] ẽ, nec ad fiscum pertinet. naz pene seruus est: non cesaris. τ ita diuus pius rescripsit. Sz τ si post testamentum factum heres institutus vel legatarius in metallũ dãnatus[m] sit: ad fiscũ nõ pertinet[n].

Item si seruo alieno qd legatum fuerit: τ postea a testatore redemptus sit: legatuz extinguitur. nam que in eam causam[o] peruenerunt, a qua incipere non poterant: pro non scriptis habentur.

Ulpianus.

Si eo tempore quo alicui legatuz ascribebatur: in reb[us] humanis non erat[p]: pro nõ scripto hoc habebitur. Sed τ si in hostiuz potestate erat[q] quo testamentum fiebat: neqz ab hostibus rediit[r] pro nõ scripto erit: τ ita iulianus scribit.

Iulianus.

Quod quis[s] sibi ascripserit si alij restituẽ a testatore iussus est: cum onere fideicommissi id apud heredem remanet: quasi is pro non scripto esset. Idẽqz est τ in testamẽto militis[t].

De his quibus ut indignis legata auferuntur.

Marcia.

Diui seuerus τ antoninus rescripserunt quasi indignum carere legato seu fideicõmisso libertuz, q[ui] ei ex testõ pronĩ relicta fuerãt: cuz patronũ suũ post mortem[x] eius quasi illicite merces negociatorem detulerat q[uam]uis τ libertatis premium[y] meruerit[z].

Idem.

a ... qua fecit si ille me in alio heredem fecerat ut.s. de here. insti.l. hoc articulo. τ.l. ille sũt. τ de cõdi. insti. mulier. sunt contra. primo enim casu pono in alterius arbitrio testamentuz meũ. τ ideo est captatoria τ non valet vt.s. de here. insti. illa. et.l. captatorias. Accur.
h Haberentur. tales institutiones. τ facit. s. de fal. filius. τ.l. diuus τ.l. si quis legatum. in prin. accur.
i Que in testõ. facit.s. de his que in testa. de.l.i. τ.s. de here. insti.l. sed si pupillus. §. ... scribere. τ ar.s. de reb. du. si quis ex pluribus.
k ... Alimentorum. in eã enim causam relictũ valet: vt.s. ... ali. le.l. ... τ facit in eo. ... tu.l. seruos.
l Pro nõ scripto. naz tẽpore testamenti impeditur: vt.C. de cadu. tol. §. ea enim. τ §. in primo. ac.
m Damnatus. τ sic in causa caduci deuenit: vt.C. de cadu. tol. §. ea enim. τ §. pro secũdo. accur.
n Non pertinet. ut.s. de iure fisci.l. i metallũ. τ.C. de bo. proscrip.l. in metallum. τ.s. de testa. mili.l. neqz. §.i. ... deportato ... sit capax ... dic ut.s. manda. si mandauero. §. is cuius. τ.s. de here. insti.l.i. item facit.s. de acqui. here. si seruus eius. ac.
o Item. in eam causaz. nota sic.s. de ser.l. pro parte. sed argu. contra. insti. de lega. §. ex contrario. Sol. h casus legatam impedit. ibi utilitatem rei legate. τ eodez mõ respõ. s. de reg. iur.l. in ambiguis. §. non est nouum. que est contra. itez arguit. cõtra .s. de consti. pecu. item illa verba §. quod adijcitur. Accur.
p Si eo. non erat. is cui legabatur. τ facit. C. de cadu. tol. §. ea enĩz. ac.
q Erat.s. eo tempore quo τc. ac.
r Rediit.i. ibi decessit. τ facit.s. de leg.i. si seruo meo sueḃus. §.i.
s Quod quis. facit.s. de fal. filius. §. fi. τ.l. impuberem. §. item si quis ro. τ.C. de cadu. tol. §. ij. ac.
t Militis. ut.C. eo.l. pe. accur.

De his quibus vt indignis legata auferuntur

d Diui seuerus. Qui post mortem defuncti ingratitudinis cãm cõmittit perdit legatum.h.d. Bar

u Quasi. legatum τ fideicommissum.
x Post mortem. cum enĩ merces sint facte fiscij: vt.C. que res ven. non pos. per totum ti. τ heredi τ alij cuilibet auferuntur: vt.s. de publica.l. cotem ferro. §. illicitorum. τ §. commissa. τ quolibet nunciante: vt.s. de iure fis.l.i. ac.
y Et premium.s. id quod habent qui aliquid deferunt fisco: quod est vt dices.s.e. post legatum. in fi.
z Meruerit. a fisco cui detulit. τ sic no. q[uod] ex eodez facto penã τ premiũ cõsequit. sed ac. contra.s. ex quibus cau. ma.l. si cui. τ.s. si quis aliquẽ te. pro.l.i. §.i. τ.s. de neg. gest. siue hereditaris τ erit hoc speciale ut indign[us] aliqd lucret. regulr.s. vt.s. e.l. p[enul]. le. §. fi. q[uod] est.s. vel h sup alio e idign[us].s. legato. τ sup alio lucrat. l. sup mercib[us]. τ fac ad.l.s. b adi. le.l. pe. §. secta. ac.

... ad relicta in eo testamento quod institutionẽ ... τ hoc ideo quia τ legata videntur suspendi ... vt.s. de conditio. τ demon.l. auia. de ipsa aũt ... dubium. qr nec ad puram institutionez pertinet ... quosdam. sed s[ecundu]m nos pertinet quo ad mentez ...

... voluntates defunctorum que leges sunt: ut i au... vt si primo fecit inutile testamentũ: tũc enĩz ... valet. sed si alio solẽni postea confirmet debẽ ... insti.l. institutus talis. Uel sexto ad imperato... recusit. vt si forte non capax sit institutus. et ... restituit vt sit capax potest equidez: nec cõtra ... forte alia. Uel septimo pone i eo qui est capax ... testamenti mortis τ aditionis. naz licet in medijs ... non nocet regula catonis vt.s. de here. insti. ... institutus. τ.l. seruũ meũ. τ.l. si alienũ. §.i. sed ... preter penul. questio dicas regulã nõ obsta...

Quis. Licet institutio τ legatum sit pro non scripto si ... se heredẽ substitutus τ fideicõmissum remanet in suo robore. hoc dicit. Bar.
Pertinere. ut.C. de ca. tol.s. i pri. no. s. ad fisci. a. ...
... Cornelie. s. de falsis que qqz remittitur. ut.C. eo.l. ij. τ.l. ...

...d cōtra tabulas petit indignus est ob commodo ex eo ... qui cōtra mandatū principū vel senatusconsultū vxo... ob cōmodo ex eius testō.secus i vxore ducta.bar. ... pugnans.s.testamentum. ... scdas ta.in qbus pupillariter substitut⁹ fuerat.⁊ facit

Aufertur hereditas ex asse ⁊ ad fiscum ptinet: si emācipatus filius contra tabulas bonoꝝ possessionem pr̄is vt p̄terit⁹ᵃ petierit: ⁊ ex substitutōe ipuberisᵃ adierit hereditatem. ¶ Itē si quis cōtra mādata duxerit vxorem ex ea prouincia, in qua officiū aliquod gerit: qd ei ex testō vxoris acquisitū est: diui seuer⁹ ⁊ antoninus rescripserunt retinē eū nō posse tanqȝ si tutor pupillāᵇ contra decretum amplissimi ordinis in domum suam duxisserᶜ. Vtroqȝ ergo casu ⁊ si ex asseᵈ heres institutus adierit hereditatem: fisco locus fit, nam quasi indigno ei aufertur ᵉ hereditas. ¶ Per contrarium autem ductam tam ab eo qui officium in prouīcia gerebat: qȝ a tutore illicite, Magis est ut dicat̄ caper̄ illam ex testamēto: nec quasi indignā esse repellendā. ¶ Idē eritᶠ si quis vim ignorantis bona vel partem bonorum alicui⁹ cognati donauerit: nam quasi indigno aufertur.

¶ Idem.

Indignum esse diuus pius illum decreuit: vt ⁊ marcellus.lib.xij.refert qui manifestissime comprobatus est id egisse: vt per negligentiam ⁊ culpamᵃ suam mulier a qua heres institutus erat moreretur.

¶ Papinianus.

Papinianus lib.v. questionum aitᵉ. Si quis vnū heredem quasi per falsum ascriptū accusauit: legatum ei non auferri a coherede relictum: quē nō inquietauit.

¶ Paulus.

Post legatum acceptum nō tantum licebit falsum arguere testamentum: sed ⁊ testamentum non ureᵏ factū contēdereˡ, inofficiosum autem dicere non permittiturᵐ. ¶ Illeⁿ qui non iure factū contendit nec obtinuitᵒ: non repellitur ab eo qd̄ meruit. ergo qui legatum consecutus postea falsum dixitᵖ, amittere debebit quod consecut⁹ est. ¶ De eo vero qui legatum accepit si neget iure factum esse testamentumᵠ: diuus pius ita rescripsit cognatis sophoronis. licet ab herede instituto acceperantʳ legata: tamen si is eius cōditionis fuerit visusˢ vt obtinere hereditatem non possitᵗ: ⁊ iure intestati ad eos cognatos pertineat, petere hereditatem ipso iure potuerunt. ¶ Probibendiᵘ autem sint an non ex cuiusqȝ psonaˣ: cōditōe: etate: cognita cā a iudice cōstituēdū erit. ¶ Amittere id qd̄ testō meruerit ⁊ eum placuit q tutor datus excusauit se a tutelaᶻ sȝ si cōsecut⁹ fuerit non admittit̄ ad excusatiōēȝ. ¶ Diuersum qȝ puto i eo q legatū tm̄ meruit ⁊ ꝯ inse pupilli tutor petit⁹ excusare se maluit. hic enim nihil cō volūtatēᶜ defuncti fecit. Sȝ hoc legatū qd̄ tutori dene-

a Non ad fisc. sic. C. de le. l. pe. sed regulariter contra. qd indigno aufertur fisco applicatur vt. ff. de inoffi. te. l. papi. §. meminisse. & fa. ff. prox. §. Accur.

Sipa er. Qui in accusatione falsi succumbit perdit omne comodum quod sibi debetur ex testamẽto et persona sua vel alterius: secus in eo quod alteri debet ... Bar.

t Putant. forte male. cum necesse habeat ius dicere. & hoc iurat: vt in aut. iusiuran. qd pre. §. & equuz. & argu. ff. §. prox. vel verius seruus littere cum a principio sponte acceperit presidatum. & sic se posuit in necessitatem: vel est ideo qz appaiet per appellationis sniam eum male iudicasse: lz sit argu. contra. ff. de appel. l. i. in prin. ac.

gatur: nõ ad fiscũ trãsfertur: sz filio relinquitur cuius vtilitates deserte sunt. Si pr̃ accusauerit testm̃ vel dominus denegabitur ei actio ẽt eius qd filio eius vel seruo legatum est: si ad ipsos emolumentũ rei puenturuz est. Nõ si ad psonas illorũ spectet: dicẽduz est diuersuz. Si seruuz suũ rogatus sit manumittere qui legatũ meruit: vel ẽt ipi seruo vtrũqz datũ sit: dicẽduz ẽ nõ debẽ obesse seruo factuz dñi sed a fisco redimẽduz ut manumittat: si tñ velit seruũ vẽdere qz nõ põt cogi qui iudiciuz spreuit defuncti. Si filiusfamilias falsum accusauerit testm̃ vidẽdum est an denegari debeat actio patri. Et puto si inuito pr̃e accusauit nõ ẽẽ denegãdaz patri actionez. Si is cui rogatus sum legatuz restituẽ falsum dixerit: restituere id fisco dbebo. Qui accusauit falsum: hr̃s legatario extitit uel heredi scripto: nihil huic nocere dicẽdũ est. Similis est ei: & qui inofficiosum dixit. Etatis ei qui accusauit ignoscitur: & marie si tutor uel curator dicere falsuz testm̃ uel inofficiosum velit: & ita ipatores seuerus & antoninus rescripserunt. His vo qui testimonio suo intẽtionẽ adiuuauerũt accusatoris denegãda est actio: idẽqz diuus seuerus & antoninus rescripserunt. Sunt q putãt & recte & ei denegandã ẽẽ: q accusatori af fuit & fideiussor pro eo extitit. Quidã & pñdẽ indignuz putant qui testm̃ falsuz pnũciauit si appellatõe intercedẽte hr̃s scriptus obtinuit. Aduocatũ fisci q intẽtionẽ dlatoris exequit i oĩbus officij necessitas satis excusat. Qui principale testm̃ arguit: & a scdis tabulis repellẽdus est. Itez a codicillis ad testm̃ factis lz nõ confirmatis. Nõ idẽ sequẽduz est si scdas tabulas ul codicillos coarguit: qz nõ vtrũqz hoc casu iprobasse vr̃. An libertas ei suo data qui testimonio suo infringẽ voluit testm̃: auferri debeat uidenduz est. fideicõmissuz vtiqz non est dign pseq: & d libtate diui pius iudicauit ea ẽẽ pũandum. Ei qui tutor dat nõ est prodest ad excusationẽ q falsum dixit: sz a legato rmouet. Qui mortis cã donationez accepit a testatore nõ est sĩlis in hac cã legatario. Alia cã est eius q propter testm̃ legatario ul a statu libero accipere iussus est. hic eniz ut indignus repelletur. Et falcidie bñficiuz heredi scripto auferri debẽ diuus pius & diuus marcus putauerunt. Omẽs qui ut indigni repelluntur submouẽdi sunt a premio quod sz edictum diui traiani datur his qui se deferunt.

Marcellus.

Rescriptũ est a principe heredem rei quã amouisset:

u Aduocatum. in omnibus: vel cum precedenti vel sequenti littera legi potest. & fa. C. de admini. tuto. l. cum quidaz mulier.

Qui principale. Qui principale testamẽtũ accusat repellitur ab oĩ commodo qd sibi debetur ex eo vel ex ei accessorio. secus si ex alia volũtate per se principaliter subsistente. sed qui accusauit accessorium non repellit ab eo quod sibi debetur ex principali. hoc dicit. Bar.

x Qui principale. repellendus est. sic. ff. de vul. sub. l. is qui. & ff. de cõtra tab. sub condi. §. fi. & de bo. liber. in seruitute. §. si quis. & ff. de lega. pte. l. v. §. si fratri. & ff. eo. l. ij. in pn. sed arg. ff. e. q tum. ac.

y Ad testamentuz. i. ab eo qui facit testamentũ. ac.

z Non cõfirmatis. quod nõ erat op si post testm̃ fiebãt. secus si ante: ut insti. de codicillis. §. non tantũ. ac.

& An libertas. data. i. relicta directe.

9 Fideicom. s. pecuniatuz: vt. ff. e. l. his vero. ac.

p Pũandũ. imo contra: vt. ff. de fal. l. athletas. in fi. eius sol. ibi.

a Ei qui. non prodest. nam vnde debet pati penam: vt subuciat: nõ debet habere premiuz. quod dicit. ff. de neg. ge. siue hereditaria. ac.

b Remouetur. qui accusauit: ut. ff. e. l. i. §. i. nõ quia se excusare voluit cum effectuz non habuit: vt. ff. quod cuiusqz vniuer. l. i. in fi. ac.

Qui mortis. Qui accusauit vnam voluntatem non remouetur a lucro qd sentit ab alia voluntate non dependente ex prima. h. d. Bar.

c Legatario. sic in querela: vt. ff. de inoffi. testa. l. etiaz.

k Si filiusfa. pro legato petendo ipsi patri relicto: vel etiam ipsi filiofamilias iura vetera sm que patri acquirebatur. hodie secus: ut. C. de bonis lib. l. pe. Item facit. ff. de bo. pos. cõtra tab. si sub pditiõe. §. fi. ... Sis. dixerit. & vsqz ad sniam perseuerauerit: vt. C. e. l. aliaz.

Qui accusauit. In iure quesito post accusationem non dicit qs ... b. d. Bar.

Accusauit. dicendum est. s. q prius dixit falsam. ac.

Similis est. predictus accusator. ac.

Sunt. s. si postea instituto vel legatario successit: ut. ff. de inof. testa. ... §. multo magis. & l. fi. §. fi. que videtur contra. sed expone ... cum concor. item facit. C. de peti. here. l. hereditas. ac.

Etati ignoscitur. singulari in inte. restitutionis iure & principem ... at. ff. e. tutorem. in fi. sed iure cõi perdat: vt. C. eo. l. posta q ... vel solue ut ibi. & facit. ff. de bonis liber. quicũqz. ij. rñ. ac.

His vero adiuuauerunt sponte. secus si coacte. arg. ff. eo. aduocatum ... ff. queadmodum testa. ape. l. si quis ex. & facit. ff. ea. l. §. an liberta. ff. de bo. lib. qui cum. §. sed si non. ac.

Affuit. vt aduocatus vel pcurator: vt arg. ff. de inoffi. testa. l. fi. in ... sed cõtra. ff. de bo. liber. qui cum maior. §. si patroni: vbi qui ad ... non accusat. nec perdit cõtra tab. sed ibi erãt quasi debita pro ... liberti. ad que venit per contra tab. hic vero lucrũ est legatũ ... perdit. & non est par ratio lucri ad dampnum: ut. C. de codicil. l. ... ur. delib. l. fi. §. licentia, nec obstat huic solutioni dicta. l. ff. de ... testa. qz ibi est alia cõ. s. quia querela odiosa est. ac.

... fideiussor. de exequenda accusatione: vt. C. ad turpil. l. i. ac.

sed aliud in contra tabu. vt. ff. de bono. pos. contra tabu. si sub cõditione. §. fi. & ff. de bonis liber. l. in seruitute. §. sed & si quid. que sunt contra. sed quare secus. item argumen. contra. insti. de cura. §. i. sed ibi est fere pp ter hanc differentiam & alias: ut ibi no. & sic etiam non obstat. C. ad. l. fal. l. si mortis. & est ratio quare secus in donatione q legato: quia donatio mortis confirmatur non per testamentum. ac.

d Causa est eius. q eius cui est mortis causa donatum. & facit ad hoc. ff. de inoffi. testa. papi. §. si conditioni. ac.

e Hic enim. si testamentum velit arguere. ac.

f Scripto. qui testamentum voluit arguere. & est ad hoc responsum. ff. ad trebellia. l. marcellus. §. finali. & C. ad. l. falcidiam. l. etiam. & ff. si quis ali. testa. probi. l. secunda. §. fi. & ff. de inofficioso testamen. papi. ff. eo autem solo. Item facit. ff. i. proxi. & l. heres qui. & ff. ad trebell. paulus respondit si certa. ac.

g Omnes ut indigni. vt qz falsum vel inoffi. accusauerunt. vel qz alis sunt indignitut. ff. de iure fis. l. edicto. §. eos. ac.

h A premio. s. dimidie partis eius quod perdit: vt. C. d his qui se deferunt. l. i. li. x. ul tertio vt ibi dicit. & ff. de iure fis. l. edicto. i pnn. & §. extat. lz isti se deferant innocui: ergo deferentes habent damnum. ac.

i Qui se. i. eam rem quam capere eis non licet. sed fallit quod hic dicit. & ff. e. l. i. contra. vel ut ibi. accur.

Rescriptum. Pena non debet egredi delictum. h. d. Bar.

k Heredem. facit. ff. ad trebel. l. paulus rñ. si certa. & insti. pro soc. §. manet. & ff. e. l. heres qui. §. sed si maior. & ff. l. pri. §. pe. ibi & falcidie &c. & ff. de vul. substi. ex facto. §. fi. & C. de le. l. non est. accur.

quartaz non retinere. et ideo si is qui.cccc. habebat legauit vniuersa quadringenta et heres.c. subtraxisset. trecentorum quartam partez retinebit. septuaginta.v.s. et.ccxxv. dabit legatarijs. sz ex centum que surripuit legatarijs quidez dabit septuaginta.v. reliqua.lxxv. ad fiscum perueniet.

Modestinus.

Qui titij[a] testm̃ falsum dixit nec obtinuit[b]: heredi eius heres existere prohibendus nõ est: qz non principaliter in titij hereditatẽ succedit. Idem.

Indigno herede pronũciato: adempta hereditate cõfusas actiones[c] restitui nõ opz[d].

Ulpianus.

Si inimicitie capitales interuenerunt inter legatarium et testatorẽ: et verisimile esse ceperit testatorẽ noluisse legatũ siue fideicommissũ prestari ei cui ascriptum est relictũ. Magis ẽ vt legatũ siue fideicommissum ab eo peti non possit[e]. Sed et si palam et aperte testatori maledixerit et infaustas voces[f] aduersus eũ iactauerit: idem erit dicẽduz. Si autem status eius cõtrouersiam mouit: denegat eius qđ testõ accepit psecutio: ex qua specie statiz fisco defert. Idem.

In fraudem[g] iuris fidem accõmodat: qui uel id qđ relinquitur uel aliud tacite promittit restituturum se persone, que legibus ex testamento capere prohibetur: siue chyrographuz eo nomine dederit: siue nuda repromiserit pollicitatõe. Si quis ei qui capere possit id rogatus fuerit restituere: et is mortis tempore prohibetur hoc legib[9] caper: non dubito quin et si deficit fideicom. apud eum: tamẽ qui rogatus est restituere: manere debet: qz nulla fraus eius interuenisse videtur[h]: nisi in futurum casum fidez accommodauerit: id est ut licet capere legibus prohiberi ceperit restituat. Recte[h] dictum est si pater filio quez in potestate habebat tacitam fidez interposuerit: nõ dz ei filio nocere, quia parendi necessitatem habuit. Papinianus.

Heres qui tacitam fidez cõtra leges accõmodauit: in ea parte in qua fraudem adhibuit: falcidia non vtitur[i]: et ita senat[9] censuit. Sed si maior mod[9] institutionis q̃z fraudis fuerit[k]: quod ad falcidiam attinet: de superfluo quarta retinebitur.

Idem.

Cum quidam scripsisset[l] heredes: quos instituere non poterat: q̃uis institutio nõ valeat[m]: neqz superius testm̃ ruptuz esset. heredibus tamen[n] ut indignis qui nõ habuerũt supremaz voluntatẽ: abstulit iaz pridez senatus hereditatem. Quod diuus marcus in eius persona iudicauit[o]: cuius nomen peracto testamento testator induxerat. Causam enim ad prefectos erarij misit. Uerũ ab eo legata[p] relicta salua mãserunt[q]. De preceptionibus eidem datis voluntatis erit questio: et legatũ ei nõ denegabitur[r]: nisi hoc euidẽter testatorem voluisse appareat.

Idem.

Claudius seleucus papiniano salutẽ. Meuius in adulterio sempronie dãnatus[s]: eandem sempronia non dãnatã duxit in vxorẽ: qui moriens eã heredez reliquit. Quero an iustum matrimonium fuerit: et an mulier ad hereditatẽ admittatur? Rñdi neqz tale matrimoniũ stare: neqz hereditatis lucz ad mulierem pertinere: sed qđ relictũ est ad fiscuz[t] pertinere. Sed et si talis mulier virũ heredẽ istituerit: et ab eo quasi ab indigno hereditatẽ auferri dicim[9]. Idez.

Mulierez que stupro cognita: in contubernio militis fuit. Et si[v] sacro miles solut[9] itra annũ mortẽ obierit: nõ admitti ad testm̃ iure militie factũ. Et id qđ relictũ est ad fiscuz pertinere prime tibi rñdi. Idem.

Heredi q falsos codicillos e dixit: neqz obtinuit hẽditas nõ auferť[x]. Si tñ aliqd a coherede codicilli accepit[y] ei[9] actõ de

---

[a] Qui titij. facit. C. de peti. here. l. hereditas. et. ff. e. l. post legatũ. §. qui accensauit. et. §. qui principale. Accur.

[b] Nec obtinuit. i. succubuit: ut. ff. e. l. alia. Accur.

[c] Indigno. actiones. que heredi contra defunctũ competebãt que modo sunt confuse: vt. ff. de euict. l. sed et an. §. fi.

[d] Nõ oportet. sic. ff. e. l. cuz q. §. bonis. et de iur. fis. l. eum q. §. fi. nisi i casu: vt. ff. e. l. hẽdez. Itẽ cõtra. C. de inoffi. testa. l. si marit[9]. sed et ibi ignorauit i futuram querelã posse moueri vt. d. l. ff. e. heredẽ. ac.

Si inimicitie. Propter inimicitiam legatuz nõ vr tacite reuocatũ. Et qui cãz stat[9] mouet: legato ẽ indign[9] et fisco applicabit. h. d. b.

[e] Nõ possit. sic. ff. de adi. le. l. iij. in fi. et. l. ex parte. et. C. de fideicõ. l. fideicõmissum. ac.

[f] Uoces. s. vocãdo eum cucurbitam seu cogozam. ac.

[g] In fraudẽ. facit. ff. de iu. fis. l. iij. i pn. et. §. i. et. ij. et. iij. et. ff. de le. i. l. i tacitũ. ac.

Rogat[9] restituere capaci. lz tpe mortis sit i capax legatum retinet: nisi tpe mortis sit hoc expsse actuz. h. dicit. Bar.

[h] Uidet. cõtra. vt. ff. de iure fis. l. iij. §. qñ aũt. sed h bonũ pcessit initiũ: et iõ fisco non applicat. sz ut caducũ remanet apud eũ a quo relictuz ẽ: vt. C. de cadu. tol. §. p sola. ibi aũt malũ initiũ habuit. et iõ fisco applicabitur. et plene dic vt no. d. §. qñ aũt. accur.

[h] Recte. pr interposuit fidem filij cõsentientis pñt: vt daret nõ capaci. parcit ei: vt h. et. ff. ad. l. fal. §. si tacitũ. et arg. ff. ad. l. cor. de fal. l. filius emãcipatus. circa pñ. et. ff. de bo. liber. l. q cũ maior. §. fi.

Heres qui. Hec. l. dicit idẽ quod. l. rescriptum. ff. e. sed q pena non dz egredi delictũ. Bar.

[i] Nõ vtitur. nisi talis persona fuerit que parere necesse huit: ut. ff. ad. l. fal. si tacitũ.

[k] Fuerit. qz sunt i solidũ istitut[9]. sed in dimidia cõ legez fidem accõmodauit. et facit. ff. eo. rescriptũ. et. C. ad. l. fal. et si. et. ff. ti. ij. beneficio. accur.

Cum quidaz. Licet testamentũ scdm nõ valz: tñ a scriptis in pmo aufertur hẽditas tanq̃ ab idignis: nõ aũt prelegata nisi aliõ testatorẽ sensisse appeat. h. d. b.

[l] Scripsissz. i scdo testõ. ac.

[m] Nõ valeat. quãtũ ad institutũ cõmodũ: mero tñ iure est hẽs adire põt hẽditatẽ: vñ et cõfundutur actiões sibi cõpetẽtes: qz solẽnia testi sunt in eo cõpleta. sz tñ: qz ipse nõ est capax hẽditatis auferť ab eo hẽditas: vt. ff. e. l. idignũ. et. ff. e. hẽdẽ. et. ff. de vulg. sub. ex facto. §. iul. et. ff. de iure fisci. l. ei[9] qui. §. eũ qui. et. §. obligatiões. et. ff. de dona. qdaz §. donari. et de ver. sig. l. aliud est capere. et idem dico in cuius nomẽ cancelatur vt subijcit. nã et ille mero iure est heres: vt no. ff. de his que in testa. §. delẽ. l. i. §. cõsulto. in pñ. et. C. de testa. l. nostram. Quod aũt subijcit nõ eẽ superius testm̃ ruptuz verũ est considerato eo q scdi heredes efficaciter nõ habẽt hẽditatẽ. et qz eo iure quo scdz est inualidũ pmũ vr validũ: sed tñ cõsiderata alia rõne: qz scdm mero iure tz: et qz pmi heredes nõ habẽt supremam voluntatem potior est fisci causa in bonis auferẽdis. ac.

[n] Heredibus tñ in pmo testõ institutis ut apparet p sequẽtia. sed vr cõtra eñ que dicunť insti. qui. mo. te. infir. §. posteriore. et. §. ex eo scđ ex his que dixi. et ibi no. appet q nõ ob. Itez. ff. C. e. hereditas. §. dic ut ibi dixi. ad h est. ff. de here. insti. l. pr filio. itez ar. cõtra. ad id quod hic dicitur. C. de reuoc. ac. in prin. Item arg. cõtra. ff. de in diem adiect. l. si venditor. §. sz si neuter. et. §. sz si pariter. accur.

[o] Iudicauit. ad hoc videť. ff. s. si ta. te. mil. ex l. i. §. si hẽs. sed solue: vt ibi no. et. ff. e. l. cũ tabulis in fi. et. ff. de his q̃ i testõ de. l. iij. et fi. h. ac.

[p] Ab eo legata. cuius nomẽ testator induxit.

[q] Manserunt. ut. ff. de his que in testa. de. l. iij. et. ff. de iure fisci. l. iij. §. cũ ex cã. nec ob. ff. de le. iij. si iure. qz in alio casu loqtur. et est sic ad hoc quod hic dicit. ff. de here. insti. l. fi. accur.

[r] Denegabiť. ut. ff. de his que in testa. delẽ. l. iiij. et. ff. de iur. fisc. l. iij. §. cuz ex cã. nec ob. ff. de le. iij. si iure: ut. ff. dix. h.

Claudius. Nõ potest qs iuste ducere vxorẽ candẽ quã polluit p adulteriũ. et a talivxore tanq̃ ab indigna aufertur quod a viro relinquitur. Bar.

[s] Dãnatus. olim erat alia pena adulterij q̃ hodie. nã hodie gladio ferit: vt. ff. de adul. q̃uis. in fi. vñ hodie hec lex nõ habet locum. ac.

[t] Ad fiscũ. no. regulã qđ aufertur indigno applicatur fisco: vt. ff. de inoffi. testa. papi. §. meminisse, que fallit. ff. e. l. p[9] legatũ. §. amittere. et. ff. e. l. fi. §. fi. et facit ad. l. i fi. de here. insti. §. fin. et. ff. de vsufruct. lega. l. vxori maritus. et. C. de incest. nup. l. qui contra legem. et. ff. de ritu nup. l. prefectus.

Mulierez. Quod relinquitur a milite ei quam stupro cognouit a fisco vendicatur. Barto.

[v] Mulierez. et si decessit quãuis. l. si decessent infra annum quare perinde est ac si in militia decessisset: vt. ff. de testa. militis. l. quod constitutum. et facit. ff. an eo. ti. l. miles ita heredẽ. §. mulier. Accur.

Heredi. Qui impugnat accessoriũ nõ priuatur eo quod cõsequitur ex principali. sed eo solo quod consequitur in accessorio. Bartolus.

[x] Non auferť. cum eã ex codicil. non habeat ad qđ. ff. e. post legatũ. §. qui principale. et. l. rescriptum. et. l. heres. et. ff. de vul. sub. ex fcõ. §. fi. et. ff. e. eũ qui. §. pro parte.

[y] Accepit. destinatũ erat plegatũ.

[illegible]

tab. te. sul. ex. l. i. §. si heres. so. hic vt soli heredi noceret ... prorsus intestatus decederet non soli heredi noceret ...

x Non obesse ... de his q i testa. dele. l. iij. ...

y Suo onere. ut. s. ad sil. cū fisco. r. j. ad. trebel ...

negabit. Itaqz si bonorū inter heredes divisionē defunctus codicillis fecerit: partes quidē hereditatis in quibus legatū consistere non potuit tenebit. sz falcidie beneficio non vtetur si tantū in amissis portionibus erit. qd falcidia equitate compensationis recusaret. Idem.

Um tabulis secundis pr ipubери filio fris filios coheredibus datis substituisset: ac substituti fratris filij post mortē pueri mrēz eius partus subiecti ream postulassent: vt hereditatem patrui legitimam obtinerēt. Actis auferendā eē ptē hereditatis ex cā substitutionis respōdi: qz ex testō fm se dictā sententiā non haberent. Quoniaz stuprū i eā ɔtrahi nō placuit: que se nō patroni ɔcubinā eē pant: ei qui ɔcubinaz habuit: qd testō relictū ē: actio non denegabit: idqz in testō neij cassiani clarissimi viri qui rufinam ingenuaz honore pleno dilexerat: optimi maximiqz viri principes nr̄i iudicauerūt: cuius filiam, quam alumnam testō cassianus nepti coheredez datam appellauerat: vulgo quesitaz apparuit. Cum heredis nomen mutata voluntate paterfamilias inc̄sis oibus tabulis īduxisset: atqz iō fisco portionis emolumētū adiudicatū fuisset: eā rem legatarijs nō obesse qui renuerāt voluntatez diuo marco placuit: r iō cuz suo onere fiscum succedere. Idem.

Eredē qui sciēs ɔfuncti vindictā omisit: īsup habuit fructus: omnes restituere cogendum existimaui. Nec pbē desideratur actionē ɔfusam restitui. Deceptū autem ignorantia facti bonefidei possessoris defensionē habiturum añ motā s. ɔtrouersiā: si rō fructuū subducat. Nec iprobe confusam actionem reddi postulaturum. Idem.

Um qui tacitū fideicōmissuz in fraudem legis suscepit eos quoqz fructus quos añ litē motaz pcepit restituere cogendū respōdi: qz bonefidei possessor fuisse nō videt exēplo bonoz a fisco vendicatoz. Post motā de tacito fideicōmisso ɔtrouersiā: añ pcia fructuum pcepta cū vsuris eē restituēda rñdi: sz r oīuz fructuū quoz pcia pcepta fuerant. Qd si fructus in vsu habuit eorum pcia tm̄ restitui satis erit. Sed diuus seuerus bonoruz tacite relictoz citra distictionē tpis fructus dūtaxat deberi: non ēt vsuras eoz benigne decreuit: quo iure vtimur. Bōis vniuersis ex cā taciti fideicō. fisco restitutis: heredē onus eris alieni non spectare ɔuenit: nec aliud seruat morte nō ɔfensa. Si qd tñ ob aditā hereditatē actionibus aut seruitutibus confusis amiserit: auxilium restitutionis nō merebit. Pro pte heres institutus predij legatum acceperat: r hereditatem non capiens restituendi tacitum ministeriuz susceperat: cūqz legatum pro ipsi parte non constitisset: ideoqz portionem istam pro herede possideret: tamē ei predium integrum essere linquēdū rñdi. nec enim rationem iuris ac possessionis varietatē inducere diuisionē voluntatis. Paulus respondit.

I scriptis heredib ideo hereditas ablata ē qz testator aliō testām mutata voluntate facere voluerit: r ipeditus ab ipsis ē: ab vniuerso iudicio priore recessisse eū videri. Ermoge.

I q mortē vroris ñ ɔfēdit: vt idigno dos aufert. Pau.

Ortiones quoqz eoruz fisco vendicantur. qui mortē libertorum suspecto decedentium non defenderūt. Omnes. n. heredes vel eos qui loco heredis sunt offi-

[illegible]

q Non denegabit. ff. liberte. excusabit ...

di. ad si nō habes. i Nō defensa ...

Orationes. cor patronorum. r Libertorum suorum.

s Suspecto ... t Heredes ...

[illegible]

pos.§.quos autem.

a ¶ Officiose.i.cũ officio siue pietate siue effectu magno. ¶ Tutorem. Qui ex necessitate officij testiũ accusat ab eo qd ppĩo no mie meruit nõ repellit. Jte quãdo plura iura in psonã cõcurrũt unde e ac si ɔcurrãt in psonã diuersor. Jte pupillus ex facto tutoris non pdit sed testi-tutor.h.d.bar.

b ¶ Sine noie.aliõ si suo: tũc enim ppria pdit legata.vt.j.e.l.ĩ fi.ibi.ɾ cũ nõ sue psone.ɾc.s.e.l.pᵒ le.§.ea.ɾ.§.amit tere. Jtẽ qd dicit noie pu.dic i.pro vtilitate pupilli suo tñ noie.vt.C.de his q vt idig.l.polla.

c ¶ Obtinuerit.i.succubuit:vt ɾ.C.e.alia.ɾ facit ad hoc isti.d inoffi.testa.§.si tutor.ɾ.s.de ioffi.test.aduersus.§.i.ɾ C.d admi.tu.cũ qdam.

d ¶ Patris.s.tutoris.

e ¶ Noie.accus.si suo:vt.j.de iurepa.l.eum.

f ¶ Simultatib⁹.aliogn aliõ esset:vt.C.de admi.tu.l.non est.ɾ.C.q accusa.nõ pos.l.ij.

g ¶ Patris.s.pupilli.

h ¶ Incidisse.sic ɾ.j.ad tur-pil.l.diuus.

h ¶ Discreta rõ ad oĩa pdcã.s.

i ¶ Pupilli.s.noie.i.ad eius vtilitate:vt.C.de his qui vt indig.l.polla.ɾ q accu.ñ pos.l.ij.Acc.

k ¶ Pereunt:ut.C.de his q.vt indig.l.polla.ɾ.s.e.l.post le.§.etati.

k ¶ Ille.s.tutor.

l ¶ Si qlibet.alias non ẽ hic lex.sed ibi incipit.§.idẽ fabi.scripsit.si qlibet ɾc.

m ¶ Retinuit.i.retinere potuit

n ¶ Senat⁹.cõsul⁹ nomen ñ hemus quo cauet ei auferẽdũ ɾ fisco applicãdum.ar.j.ad treb.l.marcell⁹.§.fi.videbaẽ ãt ɔuñ iõ:qr d suo largit:vt ar gu.j.d iu.fisci.l.ita fidei i fi.

o ¶ Si testamentuz.negaue rit iure factum.

p ¶ Impugnauit.s.taliter:vt pdat relictũ vere tñ ipugnat qd dic vt.s.e.post le.§.i.

¶ Si gener. Sola rõ cõiũ ctiõis nõ iducit pñptio-nẽ fraudis hoc pmo. Scdo vt locus sit fisco oz in personã in capacis diẽ cedere.h.d.bar.

q ¶ Paterne.i.qi loco paren-tis ẽ socer:vt.s.so.ma.l.qr pa rẽtis.qsi de eo cõfidat.vt de patre:qr vxor.f.filia soceri.

cióse[a] agere circa defuncti vindictã conuenit. ¶ Trifoni.

Tutorem qui sui pupilli noie[b] falsũ vel iofficiosũ testiũ di xit:non pdere sua legata:si nõ obti nuerit[c] optima ratione defendiẽ: ɾ si libertum patris[d] pupilli sui noie[e] capitis accusauit nõ repelli a bono rum possessione contra tabulas:qr officij necessitas: ɾ tutoris fides ex cusata esse oz:nec qsqz iudicũ calũ nia notabit tutorẽ q nõ suis simul tatibus[f] accusationẽ sub noie pupil li instituit:sed cogente forte matre pupilli vel libertis patris[g] instanti bus. ¶ Et si tutor reũ aliquẽ postu lauerit pupilli noie: ɾ iõ non sit exe cutus: qp interim ad pubertatẽ pu pillus peruenerit: non oportet dici in turpillianuz euz senatusconsul. incidisse[h]. Discreta[h] sunt enim iura quãuis plura in eãdẽ psonam deue nerint: aliud cutoris: aliud legata-rij. Et cum nõ sue psone iure sz pu pilli[i] accusauerit: pprium penam mereri non debet. Deniqz pupillo relicta i eo testamẽto: nisi a pricipe ɔseruata sint pereunt[k]: adeo ille[k] ẽ accusatoris defensor: ɾ quasi patro nus. Idem ɾ fabinus scripsit ad vi tellium. ¶ Idem.

Si quilibet[l] heres ex cuiuscun-qz testamento tacite rogatus fuerit vt quadrantem quem legis falcidie beneficio retinuit[m]: non ca pienti restituat: eque loc⁹ erit sena-tuscon[n]. Neqz.n.multum interit iter tale fideicom. ɾ tñ qs id qd ad se ex hereditate puenerit restituere rogatus sit. ¶ Papinia.

Si testamẽtum[o] patris iure fa-ctum filius negauerit: quoniã de iure disputauit: non iudiciũ de-fũcti ipugnauit[p] aut accusauit: reti net defuncti volũtatẽ. ¶ Idem.

aliquid. In mixta vo legatari⁹ adiuuat: si p eũ nõ steterit: sed p eũ l ex fortuito casu steterit: vt.C.de ɔdi.iser.l.legatum. Natura vo cae vel demõstrationis ẽ vt quis falsa demõstratio vel cã dicaẽ legatũ ñ vitiaẽ vt isti.de le.§.si quis i noie.ɾ.C.de fal.cã adie.le.l.ij.ɾ fin. Natura vo modi h̃ e.vt mod⁹ adipleaẽ vel p legatariũ nõ stet quominus adipleaẽ.ɾ sic legatũ nõ reuocaẽ vt.C.de his q sub modo.l.j.ɾ.ij.

Si gener socerũ heredem reli-querit taciti fideicõ.suspitionẽ sola ratio paterne[q] affectionis non admittit. ¶ Apud sceuolam[r] clau dius notat si viuo testatore decesse rit is cui illicite legatũ relictũ erat: non a fisco hoc vẽdicatur: sz apud eum a quo relictum ẽ remanet[s].

¶ Incipit liber.xxxv.digestorum ɾ videamus huius.

¶ De conditionibus ɾ demõstrationibus[t] ɾ causis ɾ modis eorum que in testamentis scribuntur.

¶ Vlpianus.

Legatis que re-liquunt aut di-es cert⁹ aut cõ-ditiõ[v] ascribitur aut si nihil ho-rũ factũ sit pre-sentia[x] sũt: nisi ipsa ɔditio[y] insit. ¶ Cũ dies cert⁹ scriptus ẽ: quãuis dies nõdũ vene rit solui nõ possunt[z]: qr certũ est ea dbitũ iri. ¶ Dies aũt icert⁹ ẽ tum ita scribiẽ. heres meus cũ morieẽ .x.dato. nã diẽ incertũ mors habet eius: ɾ ideo si legatari⁹ ante decel-serit: ad heredẽ eius legatũ nõ trã-sit: qr nõ cessit[a] dies viuo eo: quãuis certum fuerit moriturũ heredẽ. ¶ Inest aũt conditio legatis[b] ve-luti cum ita legam⁹. Quod ex ore thusa natuz fuerit heres dato: aut fructus[c] qui ex fundo pcepti fuerint heres dato: aut seruũ quẽ alij non legauero[d] seio dato. ¶ Vlpian⁹.

Conditionũ: quedã sunt que quãdoqz impleri possunt etiã viuo testatore: vtputa si nauis ex asia venerit: nam quandocũqz ve nerit nauis conditioni paritum vi detur. Quedaz sunt q̃ non nisi post mortem[e] testatoris: ueluti si.x. de-derit[f] si capitolium ascenderit. naz

¶ Legatis.

l Lex ista pmo põit distinctionẽ trimẽbrẽ cũ exceptiõe vsqz ibi.cũ dies. Scdo ɔsequẽ pri-mũ mẽbrũ declarãdo ɾ supplẽdo. qr cũ sit d die certa aut ɾ qñ suppletur: aliqñ ẽ dies certa an. sz icerta qñ: vt ẽ dies mor tis: ɾ ista magis facit lega tũ ɔditõale qp i diẽ vsqz ibi iest. ibi dclat exceptiõ ne q̃ fuerat d cõditiõe q aliqñ iest lz ñ fuerit expssa ɾ dclat qñ põt iesse ex natura rei legate cũ le-gatur. qd ñ ẽ i rez natu rã tpe testi sz spat. viu est ɔditio si erit i futurũ aliqñ inest nõ ex natura rei legate: sz ex mõ legã di vt lego fũo quẽ alte-ri non legauero. a.si fil le gauero. Et ista pro sum mario sufficiãt. ¶ Pau.

v ¶ Cõditio. que appo nit p si ɾ cũ:vt.j.d vbo. ob.l.generqz.§.pe.ɾ.l. hu⁹.ɾ addit h tertium mẽbrũ.s.aut dies icert⁹ ut.j.e.l.dies.§.dicẽ cũ cõtinen sub mẽbro d cõ ditiõe:vt.j.e.dies.at di co h nõ ẽ verũ semp ut hẽatur p cõditiõe dies icert⁹:vt.j.qñ di.l.ce. l.si ai heres.ɾ.j.e.l.cõ ditiones.

x ¶ Psẽtia.i.pure dbẽ tur.sic.s.de le.ij.l.om nia.ɾ.j.qñ di.le.ce.l.si dies.l.pñ.ɾ.j.de.in.l.i oib⁹.sz fallit.j.ad treb. l.ep.laz.§.fin.ɾ.l.ibi.ɾ s.de aur.ɾ ar.le.l.filiaz q̃ sunt cõtra.vel dic illis tacitam iesse ɔditõem.

y ¶ Conditio insit.qd ẽ quandoqz ex natura ɔ̃ qlitate rei legate: vt in pña arethuse ɾ fructib⁹.

erat ñ capax.ɾ iõ videbaẽ socer istitut⁹ vt ad filiã pueniret: q̃ suspitio nõ suf ficit nisi appareat eũ tacite rogatũ: vt.j.de iure fi.l.nõ itelligit i pñ.ɾ.§.j.ɾ.s.e.i fraudẽ.sz ar.j.C.d fideicõ.l.quũs.ɾ.j.ad treb.l.pure.

r ¶ Apud sceuo.illicite.qr nõ capaci.

s ¶ Remanet.ad h ẽ.C.d ca.tol.§.p scdo ɾ.s.e.i fraudẽ.§.i.ar.j.j.d in.fi.l.iij.§.qñ aũt.sz aliud ẽ mori ut h.aliud fieri ñ capacẽ ut ibi.ite h fallit regl̃a quã hes.s.de los.test.pap.§.meminisse.ut ibi dixi.ɾ.s.e.claudi⁹ i fi.

t ¶ De conditionib⁹ ɾ demonstrationib⁹. Supra dictũ ẽ de legatis in qb⁹ qñ qz ponitur ɔditio: demonstratio: modus. ɾ cã. iõ de his dicit. Est aut ɔdi-tio quedam legati suspẽsio: cui⁹ de futuro defect⁹ seu ɔfirmatio pẽdet. De mõstratio est q̃dã in existentibus seu pteritis accitib⁹ noticia quo magis legatũ sit lignũ adhibita. Cã dr q̃dã de pteritis pcedes suasio: quo testõ nr̃o magis que honoram⁹: siue ai ipulsio a nobis expssa. Modus ẽ de futu ro ɾ q̃si cuiusdã remũeratiõis a legatario petite exhortatio: quo nõ ɔpleto ita relicto puuaẽ sicut deficiẽte ɔditõe ab initio non capiẽ. Uidendũ ẽ de natura pdictor. Natura ɔditiõis ẽ ut si sit ptãtiua ei obtẽpeẽ.uel p eũ q obtẽpare dz nõ fiat quominus adipleaẽ: quo casu p ipleta habeẽ ɾ relictum capieẽ ut.C.de ɔdi.iser.l.fi.ɾ.s.d ɔdi.insti.l.q sub ɔdi.ɾ de le.i.l.turpia Si vo turpis vel ihonesta.si quide ex pte legatarij p nõ adiecta hẽẽ. idez d ipossibili. alr si ex pte hẽdis ponaẽ: tũc.n.legatũ viciaẽ: vt isti.de le.§.fi. si uero casualis vel mixta fuerit euet⁹ spectatur. ut.C.de cadu.tol.§.sinãt

qñqz ex q̃litate legãdi: vt fũo quẽ alij legauero seio dato: vt.j.§.fi.

z ¶ Pñt.cũ gra onerati dies ẽ apposit⁹. als secus vt.s.de annu.le.l.cũ.ɾ d le.ij.l.si ita.§.pegasus.ɾ ẽ aliud in ɔditiõali legato reheto l diẽ icertũ qp h dicat.vt.j.de ver.obli.l.stipulatio ista.§.nihil certius ɾ.s.de condi.ide.l.qui promisit.ɾ.j.quando di.le.ce.l.si dies. Jte in diei cessiõe differt pu ɾ ɔditõale.vt.C.d cad.tol.§.fin.ũt sbɔd.

a ¶ Non cessit.facit.j.qñ.di.le.ce.l.si cum heres.ɾ.j.e.l.heres me us.ɾ.l.in testamento.ɾ.s.de le.ij.l.si pecuniam.§.fina.

b ¶ Conditio legatis.non tamen per omnia est conditiõale.ut.j.e.l.conditiones.ɾ dic vt dixi.s.e.l.

c ¶ Fructus.sic.j.de ver.ob.l.interdũ.ɾ.l.iter stipulãtẽ.§.sacraz.vt s.de tri.ɾ ole.l.cũ certus.ɾ de ɔtrahen.emp.l.si debitor.§.fina.

d ¶ Non legauero.idem si dicam,qui meus erit cum morar.ut.s.de le.i.l.v.§.j.ɾ.vj.

¶ Conditionum. Conditiones casuales possunt viuo testatore impleri secus si fuerint potestatiue ɾ faciles quia tunc debent i pleri post mortem ɾ scienter non facta.h.d.Bar.

e ¶ Post mortem.ɾ harum quedam etiam ante aditam hereditatẽ quedam tñ post: ur.s.de le.i.l.quesitum.ɾ.j.e.ml.paulus.

f ¶ Dederit ticio extraneo: ɾ sic etiã añ aditã hereditatẽ: si ãt hẽdi tunc tñ post: vt dicta.l.q̃situ.§.j. Et nota.qp cõditio aut ẽ casualis

cherit viuo testatore pōt adimpleri: et etiā ignorāte eo cui pstat cā adimpleri. aut pstatim ut tūc si in dādo mortuo demū test. et a scien... antē in facto et qd facile pōt fieri vt exire scholas. et tūc idem qd i... si vo nō facile: vt si nupserit illi vel illi uel fili. qd raro cōtingit. ...mo et inuito testatore: ut hac. l. et. j. e. l. multū. et. l. h conditio. et. l. si

dic vt. s. de condi. ob causam. l. j. §. si parendi.

n ¶ Conditione. q̄ sit in faciendo. secus forte si in dādo. vel refert si heres sit sub cōditiōe. filius vel seruus: nā an pater. in pmo nō pōt: vt. s. de condi. insti. l. sub condi. que est ꝯ. In secundo pōt vt hic. vel sm alios potest ut habeant pro pure institutis dn̄s et pater.

¶ Si ...l. publius. et. l. cōdi ...ni. et. s. de here. isti. ...ꝯ ita. et. C. de isti. et ...l. si quis.

¶ Nam vt. nā p certe ...pro sed.

¶ Fato. i. no. si. pficit sie ...fato sic. et. j. ho. pos. ...ta. l. i. §. sufficit. i. fi. ...sententiam v. et. s. de ...pu. here. l. heres isti ...et. s. de arbi. l. die ...pu. sed ar. cōtra. j. de ...l. cū hu. et. s. quē ...adimo. ac. ap. l. si in duo ...et. C. ꝑscrip. lon. ...l. fi. et. j. e. l. multū.

Obtinuit. Cōdi tio īpossibilis in vl ...mis voluntatibus ha ...betur pro nō apposita h. d. Bar.

¶ Ascriptas. in perso ...honoratiue lego tibi vel instituo te si celū di ...gito tetigeris ut h. et. s. de condi. insti. l. j. et isti. de heredi. isti. §. fi. sec ...in persona onerati: vt ...heredi ut faciat impossibile: puta ut ce ...digito tangat. alias ...et. titio. naz non va ...ut de. x. ut isti. ...§. fi. sed añq̄z ēt in persona heredis idē ut habeatur p non apposi ta. sed nō ad cōmodum fideicōmissarii: ut. j. ad ...l. facta. §. si sub cō ditione.

¶ His. Sicut fau... legati prestatio ...ditionis iplemētū ...Vl sic. Si seru... dimidit et ꝯno... cōdatur occasiōe ...h. d. pau. de cast.

vt parui sse quis conditioni videa tur etiam scire deb3 hanc conditio nem insertā. nā si fato[b] fecerit non videtur obtēperasse voluntati.

Idem.

Obtinuit impossibiles condi tiōes testō ascriptas[c] pro nul lis habendas.

Pompo.

Si his[d] legatum ē qbus patro nus legata pstat[e]: temperare[f] d bet pretor conditionem: vt et pa trono et heredibus scriptis pro por tione dentur[g] conditionis explen de gratia. ¶ Si ita scriptum sit: si in quinquēnio proximo ticio filius natus non erit: tunc decem seio he res dato: si ticius ante mortuus sit[h] non statim seio decem deberi: quia hic articulus tūc[i] extremi quinquē nij tp̄s significat.

Paulus.

Conditionibus[k] pupillus etiā sine tutoris auctoritate pare re pōt: nec quēquā moueri: q ex pleta conditione necessarius heres aliquando[l] esse potest. nam hoc iu re potestatis fieri non cōditionis[m] explere. ¶ Item seruus: vel filius familias sine iussu patris vel do mini conditionē[n] implere possunt: q eo facto nemo fraudat.

Pomponius.

Mulcta[o] testō si cōmittit ab he rede[p] vel legatario, vel eo[q] q ex vltima voluntate aliqd lucrat, qm alicuius arbitratu monumen tū facere iussus sit[r]: si is cuius arbi trium est non viuat: vel adesse nō possit aut ei arbitrari nolit.[s] ¶ Si seruos[t] certos quis manumisisset heres esse iussus erat. quibusdā ex his ante mortuis: neratius respon dit defici eum conditione: nec esse i eius arbitrio existimabat[u] parere posse ꝯditiōi necne. Sz seruus re spondit: cum ita esset scriptum si fi lia et mater mea viuerent[x]: altera iā mortua[y] nō defici[z] ꝯditionē. Item est apud labeonē scriptū. Sabinus quoq3 et caius quasi impossibiles eas conditiones in testamēto posi tas pro non scriptis[a] ee: que senten tia admittēda est.

Ulpian⁹.

Muciane cautiōis necessitas[b] ꝯsistit in ꝯditiōibus: que i nō faciēdo[c] concepte sunt: vtputa si in capitoliū non ascēderit: si stichum non manumiserit: et in similibus[d]. Et ita aristoni et neratio et iuliano visum est: que sentētia et constitu tione diui pii cōprobata ē. ¶ Nec solum in legatis placuit: verū i he reditatib⁹ quoq3 idē remedium ē admissum. vñ si vxor maritū suū cui dotem promiserat ita heredez scripserit ex parte: si dotē quā ei p misi neq3 petierit neq3 exegerit: de nunciare eū posse coheredi paratū se accepto facere dotez vel cauere: et ita adire posse hereditatem. sed si ex asse sit institutus maritus sub eadem conditione: quoniam non est cui caueatur: nō impediri eum quominus adeat hereditatē. Naz iure ipso videtur impleta condi tione

Multa. Quantum ad pene cōmissionē etiam in vltimis voluntatib⁹ a pso na non receditur. h. d. bar.

o ¶ Mulcta alr. dicit extraor dinaria pena p arbitrio iudi cis: vt. j. de v. sig. l. aliud. §. i ter. sz h a testatore. et dic q te stator iussit fieri monumētū ab hrēde uel alr honorato ar bitrio ticii: quo nō facto pce pit dari. x. cuidā noīe pene. duplici ratiōe nō ꝯmittat. p ma qr non arbitrat ticius: vt hic. ad hoc. s. d vsu. l. cum q dā. §. si a pupillo et de arbi. l. arbiter. et. j. l. si ticius statuas et. l. i testō. Ite qr olim nō po terat rōne pene pom. l3 ho die sz ut. s. de his q̄ pene no. l. i. et isti. de le. §. pe. et. §. si.

p ¶ Ab herede. s. pstanda.

q ¶ Uel eo. puta fideicōmis sario.

r ¶ Iussus sit. et si nō fecerit det. x. titio.

s ¶ Nolit. idq3 qd iussus ē le gatarius nō impletur nec re curritur ad arbitriū alteri⁹ ut hic innuit. et. C. de cōtrahen. emp. l. fi. et. j. d ver. ob. l. si qs arbiter.

¶ Si seruos. Pro ea par te p qua cōditio est īpossibi lis remouet: p alia firma re manet. h. d. Bar.

t ¶ Seruos. testator instituit ticiu heredem si manumitte ret stichū pāphiliū et herotē. cū duo an testū decesserunt neratius dicat deficere ꝯditiō nem institutiōis pp mortuos. nec estimabat. s. fferre: pare posset ꝯditiōi i viuos vl nō.

u ¶ Nec estimabat. i. nihil cogitabat sup hoc: p eo ha betur ac si parere non posset

x ¶ Uiueret. puta hoc i calē dis sub. dato illi. x.

y ¶ Mortua. ante testm̄.

z ¶ Nō defici. si habes defici ꝯcordat cū sequētibus iurisconsul. et ꝯdicit nera tio vel si deest. cōcordat cū neratio et labeone. sed sabin⁹ et cassius ꝯdicunt qd seruabit: et sm pmā. s. nō defici. dic sm Azo. et. h. si tm altera q erat viua tpe testi viuat calēdis. cū n. sit casualis ꝯditio ea dficiēte nullū ē legatū. et nō idē i supiori pētua hic sec⁹: qr ibi i supstitib⁹ si manumissi p casū ē ipe dita p iplet: habet ꝯditio: ut. s. de cōdi. insti. l. q sub ꝯditiōe. §. quoties.

a ¶ Pro nō scriptis. h intellige in seruis mortuis. et supstites dico cū man mittere debere. Sz qd si decesserit post testm̄: tñ. nō deficit ꝯditio. sec⁹ i alio casu qñ altera mulier decessisset p⁹ testm̄: qr illa ꝯditio ē casualis: sed alia potestatiua. vñ habet p ipleta cū nō stet p eū. sed p fortuitū casum. et facit. s. de le. j. l. ab olbus §. i testō. et de cōdi. insti. l. in testamento.

¶ Si his. libert⁹ instituto extraneo et patrono preterito relīqt legata ...sonis si decē dent heredi. si psonis postea petat tertiā pre ...ta. soluet tertiā de legatis et habebit tertiā de. x. dādis cā iple ...conditionis: sz ceteris nō soluit: ut. s. de le. ij. l. cū patronus. et. j. d ...l. si patronus. et. j. si a parē. qs su. ma. l. ij. §. si filius. sed cū ho ...habeat tertiā: nec soluit legata ēt coniunctis psonis: vt isti. de suc. ...§. si vo testm̄. videt q nō de. x. dandis cā iplende condictionis ...aliud habere debeat.

¶ Prestat ut liberis et parētib⁹ liberti. ad qd ē. C. de bo. pos. ꝯ tab. ...patron⁹ petēs ꝯ tab. p tertia ꝯ scriptos heredes.

¶ Temperare. ut nō tota. x. dent scripto. sz pducet tertia ēt ad psonā ...qui nō fuit istitut⁹: vt. j. de le. pst. l. is qui. §. fi.

¶ Dent. s. dari iussa cā iplede ꝯditiōis. et facit. j. d dōa. ca. mor. l. et q. ...ita. Si conditio deficit añ die. expectat dies pp dictionem tūc ...extremitatē significat. h. d. Bar.

¶ Mortu⁹ sit. sic certū ē iā ticio filiū īfra qnquēniū nasci non posse.

¶ Tunc. tam et tunc idē significāt. et facit. s. de vul. sub. l. institutiōe ...qs cau. l. si eum. §. i. et. j. de ver. ob. l. in illa stipulatione. et. s. de ...le. l. vxori vsufr. ville. et. j. e. l. hoc genus.

Conditionibus. Pupillus seru⁹ et filius possūt iplere condi tionem. h. d. Bar.

¶ Cōditōib⁹. i faciēdo existīb⁹: puta si ascēderit capitoliū sec⁹ āt ere ...i dādo: ut. j. d so. qd si forte. §. fi. Idē dico eē si aliqs sit iussus da ...pupillo vel facere aliud ei. nā fieri sine tutore pōt: sz dari nō pt: vt ...sol. l. si seru⁹. et. b. Itē et ipedire pt pupillus. vt. j. e. l. cū pupilli.

¶ Aliqñ. puta si sit in ptāte constitutus.

¶ Nō cōditiōis. ar. q nō statī impleta cōditione fit quis heres ut ...de cōdi. ob cām. l. j. §. si parēdi. et. de acqui. heredi. l. antistius. et ...insti. l. ante pe. sed ꝯ. s. de here. insti. l. iā dubitari. §. quia. sz

Muciane. In olbus ꝯditiōib⁹ de nō faciēdo que nō pñt impleri añ vltimū vite spūm sine expectatione tristis euētus cautio de non fa ciendo p impedimēto habet. Idē si non sit cui caueat. h. d. bar.

b ¶ Necessitas. als necessitas. s cautiōis si vult ꝯseq relictū. als e vtilitas q ē qr stati legatū cōsequit remediū cautiōis et fauore vltie voluntatis. nisi alia ꝯditio suspēdat: ut. j. e. l. anna. §. muciana. nā in stipulationib⁹: sec⁹ et als iter viuos: ut. j. de ver. ob. l. si ita stipu. fuero te fisti in certo loco i fi. l. rñ. et. s. de cōdi. cā da. l. ij. in prin. et fuit a mucio inuēta. ut publiciana a publicio: ut isti. de ac. §. alic. s. de re cū fructib⁹ restituēda si venerit ꝯ cau tione: vt. j. e. l. heres. §. qui post. et. s. d le. ij. l. cū filius. §. post mucianā.

c ¶ Que in non faciendo concepte sunt. secus si in faciendo. tunc enim nō: nisi extante conditione: vt. j. e. qui heredi in fi.

d ¶ Et in similib⁹. q nō pñt ipleri viuo legatario. als secus si pñt ipleri co viuo ut si ticio equū nō dederis lego tibi. x. nam te viuo pt ꝯditio existere si equus vel ticius moriatur. in casu tñ interponit cautio: etiā si pōt ipleri viuo legatatio. x. vxori lego si a liberis nō discesserit. nā dum ē cauēri cau tione illo pretextu q liberi ꝑnonātur matri: ut. j. e. l. cū tale. in prin. §. ti

cius. & hac rõne fit cautio cũ dici. si stichũ. non manumiseris licz posset puno ri stich⁹: qr cogitare hoc duriũ ẽ. porro qñ ẽ cõditio ĩ nõ faciendo q̃ oĩno remittit: quasi contra publicã vtilitate: vt herte si nõ nupserit vel ecpollens: vt. j. e. l. cum tale. §. meue. & facit. j. e. l. cũ sub hac. & l. hoc gen⁹. & l. pater. §. socrus. & j. de manu. te. l. si. & j. c. l. amam. §. ticio.

telle inter viuos quod non placet.

p ¶ Si sic. Cõditio casualis si tpe testamẽti extiterat testatore ignorante facit dispositionem haberi pro pura. h. d. bar.

¶ Si sic. facti testamenti. & facit. s. de le. ij. l. si ita. §. si pater. & j. p n. §. & j. de re. du. l. quidam relegatus.

d ¶ Nec solũ in legato. i. non solũ cum onus legatario ẽ ipositũ: sz et cũ heredi: vt. s. õ adimẽ. leg. l. iij. §. si qs ita.

s ¶ Videt impleta cõditio. p facto habet qõ nõ põt fieri. sic s. de cõdi. insti. l. mulier. i pn. & s. e. l. multa. circa principiũ & ar. s. de vsur. pecunie.

Si quis ita. Qui dz cuz aliquo esse non tenet cuz eo oĩ momẽto morari. h. dicit Bar. Vel sic: Recedens ab aliquo aĩo redeũdi recessisse n̄ videtur. Et qui cuz aliquo tenetur stare vel morari non reqrit q̃ in omni momẽto tpis stet. Et hoc vltimũ no. qr est vtile cũ q̃rit de pbãdo actum ptinuũ alicui⁹ vt ptinuã possessionẽ vel mansione i ciuitate: q̃r nõ reqrit vt steterit oĩ in momento. Pau. de ca.

b ¶ Cũ filio. ex hoc patz legatũ esse annuum & petit p quolibet anno quo fuit cũ filio q̃ tolibet tpi: vt. & s. de leg. iij. l. q cõcubinã. §. vxori. Azo.

c ¶ Patronũ. subaudi. pp.

d ¶ De medio. ne cũ filio vel patrono moraretur q ad eos venerat. Azo.

e ¶ Per eã stet. sic. s. de an. le. l. menia. & de le. ij. l. ticia. §. scia. & C. de le. l. j.

Solemus. Quãdo verbũ reperitur in preterito & in futuro in vltimis voluntatibus itelligitur in futuro. h. d. Bar. & pau. de ca.

f ¶ Solemus. liberorũ. i. cũ liberos habuerit: vt. s. õ le. ij. l. si ita. §. si io cui.

g ¶ Maritus. hoc si maritus sciebat: vt. j. e. l. si iã facta. h. & facit. j. e. l. cũ vir. & l. si vir.

Hec conditio. Cõditio nõ facilis põt q̃nq̃z ĩ pleri dũmõ implemẽtũ de iure cõsistat. h. d. barto. Vel sic: pditio nuptiaz põt ipleri viuo testatore: qr non est mere ptãtiua & iplet p nuptias validas p inualidas aũt nec iplet nec deficit: iõ p alias validas ipleri vt pote poterit. õ eqtate tñ tũc cũ testor videat sensisse õ pmis nuptiis. h. d. pau. de ca.

h ¶ Cũ nupserit. sub. & lego.

i ¶ Nõ satis. i. non multum.

k ¶ Post testamẽtũ. & facit. s. e. l. ij. & C. de cõdi. inst. l. si qs ita heres. Sz qd si tpe testamẽti erat nupta: tũ distingue. sciat testator vel non: vt. s. de le. j. l. si ita. §. pater. & j. e. l. si iam.

l ¶ Debeat. ar. contra. s. de lib. & posthu. l. placet.

m ¶ Cõiunctiones. & sic nõ ẽ mrimoniũ: & sic no. nõ sufficit fieri nisi iuris effectũ sortiat. sic. j. de fideicõmiss. l. iij. & C. si mãcip. ita fue. ali. ut ma. l. ea qdẽ. & j. õ so. l. si seru⁹ &c. sz ar. õ. j. e. l. meui⁹. & s. õ pdi. isti. l. mulier. §. si qs here.

n ¶ Nubilis. nec. n. ut nupta q̃ virũ pati n̄ põtuit. j. qñ di. le. ce. l. pe.

o ¶ Benigne. spreta illa distinctione: senserit õ prio iugo vel nõ. & qõ subiicit nõdũ &c. & sic copula dicẽdũ e pditione ipletã. s. de facto nõdũ defectã. & sic ad impleri põt fm Al. vel dic. i. pditionẽ defectã nondum impletam de iure & ita adhuc põt ipleri i alteri⁹ psonã. Sz õ. s. de iure do. l. dotis p. & j. de uer. sig. l. bones. §. hoc sermõe. Sol. in pctib⁹ & testamẽtis si legat vel pmittat cũ nupserit prie nuptie significãt vt ibi. & s. de lega. ij. l. si pater. §. cum pater. aĩo pater tũc cu. si tũc prio fuerũt utiles. si inutiles õ fiat conditio de iure stricto. sed õ equitate permittit iterum ipleri in testamentis. sed idem forte l pctactib⁹. fm Azo. Alij q̃ hec i vltia volũta

tio ^a eo q̃ non est quẽ possit de dote conuenire ipso adeunte hereditatem

Pomponius.

Si quis ita legauerit: dũ vxor mea cũ filio ^b erit heres meus ei tñ dato: si ea lantams patronũ ^c de medio ^d discesserit: vt tamẽ consilium retineret habendi secum liberos: deberi ei legatum trebatius & labeo aiunt: quia non omne momentum exigendũ sit: vt cum liberis sit: sed si eam mentẽ & id propositum habeat ne filium a semet dimittat. neue p eã stet ^e quominus cũ ea filius educeretur.

Ulpianus.

Solem ^f dicere eum qui in tẽpus liberorum ^f vxori legat õ his non sensisse: quos iã tunc vxor habuit cum testaretur maritus ^g.

Idem.

Hec conditio filie mee cum nupserit ^h talis ẽ: vt qui testatus est impleri solũmodo cõditionem voluerit: nõ aũt satis ^i exegerit qñ. Et ideo si viuo testatore nupserit post testamentum ^k factum ipleta conditio videtur: preserum cũ cõditio hec talis est vt semel impleri debeat ^l. ¶ Sed & enim non omnes cõiunctiones ^m implent conditionem: puta eum nondum nubilis ^n etatis in domum mariti deducta: non paruit conditioni. Sed & si ei coniuncta sit cuius nuptiis ei interdictum fit: idez dicemus. An tamen nubendo postea parere conditioni possit: quasi non nupserit adhuc dubitari põt. Et si testator de primo nuptiali iugo senserit: puto defectam conditionem. Benigne ^o tamen dicendum est: nondum impletam conditionẽ defectã. ¶ Si sic legatum sit. si nauis ex asia venerit: & ignorãte testatore nauis venerit ex asia testamenti ^p facti tempore: dicendum est pro impleta haberi. Et si cui legatum est sic. cum pubes erit: simili mõ hoc erit dicẽdũ.

Paulus.

Si iam ^q facta sint que cõditionis loco ponunt. & sciat testator que iter fieri possunt expectentur vt fiant. Si vero nesciat presenti die debeantur. ¶ Item sciendũ est promiscuas ^r conditiones post mortem impleri oportere: si i hoc fiat vt testamẽto pareat ^s: veluti si in capitoliũ ascenderit & similia nõ promiscuas ẽt viuo testatore existere posse: veluti si neuis consul factus fuerit.

Ulpianus.

Si ita legatum sit: quoniã filius maior ex archa mea. x. sustulit: heres minor filius. x. emedio sumito: debetur legatum: qr ideirco relictum est: vt conditio filiorũ exequat. & sane hec causa est ^t. nam qz causa in preteritum ^v pena ^x in futur confert.

Paulus.

Si fundus alien legat ^y fuerit si pupillo vel furioso pecuniã dedisset: videtur explesse conditionem curatori vel tutori dando ^z.

Pomponius.

Ticius si statuas in municipio posuerit heres esto. si paratus est ponere: licet locus a municipibus ei non datur. Sabinus & proculus heredem eum fore: & in legato idem iuris esse dicunt ^z.

Ulpianus.

Cui fuerit sub hac conditione legatũ si in familia nupsisset: videtur impleta conditio statim atqz ducta ^a est vxor: q̃uis nondum in cubiculum mariti venerit. nuptias enim non concubitus sed cõsensus facit.

Gaius.

In his que extra testamentũ incurrerẽt ^b possunt res ex bono & equo interpretationem capere. Ea vero que ex ipso testamẽto ^c orientur necesse est fm scripti iuris rationem expediri.

Idem.

q ¶ Si iam. facit. s. de le. i. l. si ita. §. si pr.

r ¶ Itẽ pmiscuas. i. q̃s facile & frequẽter ad implet pntigent. Jo. vel sz alios. i. q̃s iterari sepe pntigit: vt si capitoliũ ascenderit vt subnot. & pẽdet õ ptãte legatarij vl heredis: tũ ẽ iposita. sz. R. & fa. s. e. l. ij. & q̃ ibi notatur. & fac. ad l. ii. de liber. & posth. l. tal⁹. §. si. & j. e. l. publius. & s. de le. i. l. q̃stũ. §. i. & j. e. l. mil. nf. & l. si in vi cm. & j. e. l. si vir.

s ¶ Pareat. nam fare dz vt. s. e. l. ij. acc.

Si ita. Falsa cã non viciat legatum. h. dicit. Bar.

t ¶ Cã ẽ. & iõ licz cã non subsit. i. quia maior fili⁹ non substulit: tamẽ legatum debetur: vt. j. e. l. demonstratio. §. qõ autem.

v ¶ In pteritũ. ar. s. de condi. inde. l. damus.

x ¶ Pena. i. legatũ nomine pene relictũ: vt in sti. de le. §. pe. & idez in stipulatione penali iudicium aũt pferf in pteritũ nõ i futurũ: vt. s. õ iudi. l. si quẽadmodũ. & facit. j. e. l. noiatz. & s. de here. insti. ille aũt.

Si fundus. Conditio de dando pupillo uel furioso implet dando tutori uł curatori. h. d. Bar. & pau. de castro.

y ¶ Dando. ita tñ si qõ datum ẽ versũ sit in utilitatem pupilli uł adulti: vt. j. de sol. l. stichũ. aut pãphilum. §. vsufructu. sz cũ pupillo pẽ dari respẽ. sic: vt j. e. l. cũ pupillus. sed ibi faciẽdo. hic in dãdo. sed l dãdo vł idẽ: vt. j. de so. l. si stipulatus fuero. sz ibi in rem pupilli fuit versa.

Ticius. Cõditio impedita per tertiũ legitime habetur pro impleta. h. d. Bar.

z ¶ Dicunt. si non stat per eum ad quod est. s. de contrahen. emp. l. labeo. & j. de reg. iur. qui potest facere. & j. e. l. cum ita datur. §. si. & s. eo. l. multa in principio.

Cui fuerit. Conditio nuptiarum impletur cũ nuptie consensu cotrahuntur. h. d. Bar.

a ¶ Ducta. hic est ar. q̃ opus est ductione ad matrimonium. & ar. C. de donatio. ante nup. l. cum te. & s. de ritu nup. l. mulierem. Sz dic contra. ut in s. huius. l. & j. de reg. iur. l. nuptias. & hic loquitur qui nõ constabat fore ante contractum matrimoniũ.

In his. In icertis nõ certis loc⁹ ẽ piecture seu iterptandi. h. d.

b ¶ Incurrerent: vt mentis & verborum eius interpretatio ut. s. c. l. solemus. & j. eo. si vir vxori. R. & s. de an. le. l. menia. §. vxore. Jo. & C. de lega. l. volunt. tis. h. & s. de testa. tu. l. duo. & de rebus du. l. cum fuerit alis. §. & l. cum in testamento.

c ¶ Ex testamẽto vt legatorũ vel fideicõmissorũ relictorũ pbatio: vt. s. de le. iij. l. nõ aliter. ar. s. õ trãsac. l. his. & facit. C. õ test. l. si codicillis.

Demonstratio. Falsa demonstratio non vitiat legatū si de cor|pore cōstat. hoc primo. Nec falsa cā nisi sit conditionaliter apposi|ta hoc secundo. Et dictio vt: facit modū non autē demonstrationē|vel cām hoc tertio et vltimo. Pau. de ca.
Constat valere. vt insti. de le. §. si quis in nomine.

ar. ff. si cer. pe. l. cū ad pūs. et l. itaq3. vel dic q non est cōditio quo ad trā|smissionē vt ff. e. l. cōditiōes ē tn quo ad vba. Sed qd si icipit post testā|b. n vel in vita vel post mortē: tn. nullū ē legatū: vt. ff. de le. ij. si ita scripsis|set. et de liber. le. l. fi. et ar. ff de ver. obl. l. si a colono. ac.
s Hoc animo. nota animū facere conditionem vt. ff in. prin.

Euenit. hoc ita si rē|esse designo. aliogn|esset: vt. ff. de aur.|le. l. quintus. §. i.|determino sequen.|§. quod aūt. b.
Quod autem.|cā non vitiat lega|nisi conditionaliter|expressaz. b. d. Pa|pōit qn cā exprimit|Scdo qn condi|ter Scda ibi: At|ditionaliter. bar.|Sūpsit. illud no. qr|demōstratio et cā cō|cōditionē ñ expsī.|demonstra|vel persona in cā:|de au. et ar. le. l. gn|ff. de dote. p. l. i.|si dotem. az. et fa.|de liber. le. l. lega|ff. de fm ta. l. si ita|omnia Accur.
Alic. nisi alias rdi|erat: vt. ff. e. l. cū|§. falsam. Azo.
Sub mō. et statī ca|preshta cautiōe ð|do: vt. ff. ð le. iij. l.|legatū. Azo. aliō|ōe: vt. ff. e. l. le.|sub cōditiōe. Acc.
Scit. Cautio mu|ana prestatur his|iterest. b. d. Bar.|faciēdi a se solo|l. ama. §. ticia.
Pōt ad hrēditatē et|cautō ptiet: vt. ff|ciane. §. nec solū
In cōditiōibus.|Conditiones debēt|testatoris volū|ne vñatur in te|tis. b. d. bar.|cōditiōib⁹ licitis|rimū loci. vt. pla|non habeat p|illud voluit te|vel ut habeat ñ|eat. vt. ff. pri. §.|ff. e. l. i. §. fi. acc.|egit. vt ipleat eā|volūe ut su|Azo.|upta erit. subaudi|es. ac.
Mortis. s. patris:|sit nupta. ad qd|legato. l. ij. et. ff.|legatum. Ac.
Hec scriptura.|que tacite inest|nat legatū cōdi|non facit: nisi te|aliter voluerit.|de psiti non|sit. b. d. Bar.

D Emōstratio falsa ē: veluti si ita scriptū sit. Seruū stichum quem de ticio emi: fundū tusculanū q mihi a seio donatus ē. Naz si ↄstat[a] de quo homine et de quo fundo sensit testator ad rē nō ptinet: si is quē emisse significauit donatus eēt: aut quē donatū sibi eē significauit: emerit[b]. Igit et si ita fu⁹ legat⁹ sit stichū coquū: stichū sutorē ticio lego: lz neq3 coquus neq3 sutor sit ad legatariū pertinebit si de eo sensisse testatorē ↄueniat. Nā et si i psona legatarij designāda aliqd erratū fuerit: constat aūt cui legare voluerit: pinde valet legatū ac si nullus error interuenisset. Q Qd āt iuris ē in falsa demōstratiōe: hoc vel magis ē in falsa cā: veluti ita. ticio fundū do q: negocia mea curauit. Itē fundū tici⁹ fili⁹ me⁹ pcipito: q3 frater eius ex archa tot aureos sūpsit[c]. Licet enī frater hui⁹ pecuniā ex archa nō sūpserit: vtile tñ legatum est. Q At si ↄditionaliter concepta sit cā: veluti hoc modo. Ticio si negocia mea curauerit fundū do. Tici⁹ filius me⁹ si frater ei⁹. c. ex archa sūpserit: fūdū pcipito. ita vtile[d] erit legatū: si et ille negocia mea curauerit: et hui⁹ frater. c. ex archa sūpserit. Q Qz si cui in hoc legatū sit ut ex eo aliqd faceret: veluti monumentū testatori. vel opus aut epulū municipib⁹ faceret: vel vt ex eo ptē alij restitueret: sub modo[e] legatum videt.

I Dem.

I S cui sub conditione non faciēdi[f] aliqd relictū est: ei. s. cauere dz muciana cautione ad quez iure ciuili deficiente cōditione hoc legati eaue hereditas ptinere potest[g].

Q Lpianus.

I N conditiōibus[h] primum locum[i] voluntas defuncti obtinet: eaq3 regit[k] cōditiones. Deniq3 et in ea conditione si filia mea cum ticio nupta erit[l]: placuit non[l] semp mortis[m] tempus obseruari: sed voluntate patrocinante tardius produci. Q Hec scriptura si primus[n] heres erit[o]. c. dānas esto dare[p]: pconditione non est accipiēda[q]: magis enim demōstrauit testator quādo legatum debeatur: q3 conditionem inseruit: nisi forte hoc animo

fuerit testator: vt faceret ↄditionē. Proinde nec illud dicendū erit facere ↄditionē. Quicqd mihi ephesi oz[r] dari h[s] do lego. Q Sz si sic legetur: si pm⁹ mihi hrēs nō erit dānas esto. scōs dare: et pmus hrēs extiterit[t] legatū nō debere. Si pm⁹ adierit cū secūdo: non extitisse cōditionē nequaq3 ambigendū est. Q Si patronus cōtra tabulas bonorum possessione accepta debitam portionez occupet: legata que sic data sunt: si patronus heres nō erit: nō oz[v] coheres patroni pstare. Q Si a primo[x] ita legatum ē. si secundus heres nō erit. x. ticio dato. Simili modo a secūdo eidē ticio ita legatum ē. si prim⁹ heres nō erit et ambo heredes extiterint: legati condictio deficiet. Sed si alter heres extiterit: alter heres nō extiterit legatū debebitur.

M Arcellus.

N On dubitam⁹ quin turpes conditiones remittende[y] sint quo in numero plerūq3[z] sunt etiaz iurisiurandi[&].

I Ulianus.

M Ulū iterest cōditio facti[9] an iuris eēt. nā hmōi ↄditiōes si nauis ex asia venerit: si ticius ↄsul factus fuerit: q3uis iplete eēnt: ipediunt hrēdem circa adeundā hrēditatē q3diu ignoraret[a] eas iplenas eē. Que āo ex iure veniūt ex his nihil ampli⁹ exigē… est q3 vt iplete sint veluti si qs se filiūfa. existimat: cū sit paterfa. poterit acqrere[a] hereditatē. Quare et ex pte[b] script⁹ hrēs q ignorat an tablē testamēti apte sint adire hrēditatē poterit.

I Dez.

Q Uotiens sub cōditione mulieri legatur: si nō nupserit et ei fideicōmissū sit vt ticio restituat si nubat[c]: ↄmode statuit. Etiā si nupserit legatū eam petere posse[d], et non eē cogēdam[e] fideicōmissum prestare.

I Dem.

Q Ui duobus heredibus decē dare iussus ē: et fundū sibi habere[f]: verius est vt conditionē scindere non possit: ne ēt legatum scindatur. Igitur quāuis alteri. v. dederit nullā partem[g] fundi vēdicabit[g]: nisi alteri quoq3 adeunti hereditatem reliqua. v. numerauit. aut illo omittente hereditatez ei qui solus adierit hereditatē tota decē dede

Extiterit. s. solus. et fac. ad|§. ff. de tute. l. muto. §. i. acc.
Si patronus. Cōditio|si heres non erit deficit eo iure|ptono admisso per bonorum|possessiōez. b. d. Bar.
v Debet. vere patron⁹: vt i|sti. de suc. liber. §. sed nostra.
Si a primo. Conditio si|aliqs hrēs nō erit deficit illo ex|istēte herede p pte. b. d. bar.
Primo. facit. ff. de verb.|ob. l. si ita stipu. fuero x. i fin.
Non dubitamus. Cō|ditio turpis habet p nō|adiecta. b. d. Bar.
Remittende. vt. ff. ð ↄdi.|insti. l. cōditiones. §. filius.
Plerūq3. io dicit qñq3 ñ|remittūt: vt. ff. e. l. municipibus. et. ff. de manu. test. l. si qs|liber. et ar. ff. de iureiu. l. iusiu|randum. ac.
Iurisiurādi. vt. ff. de ↄdi.|insti. l. que sub ↄditione. acc.
Multū. Ad hoc ut pos|sit adiri hrēditas reqrit|q cōditio adiecta in institutio|ne existat: et eā extitisse heres|sciat. In ↄditiōib⁹ iuris suffi|cit solūmō q existant. bart.
Facti. facti cōditionē vo|cat qlibet cōditionē a testato|re in institutione insertā: siue|i dādo siue in faciēdo. iuris āt|vocat qdā iur3 statutū tacite|itellectū: quo non existēte nō|pt adire: vt si pfa. ē. nā filiusfa. non pōt adire sine iussu pa|tris: vt. ff ð acq. he. l si qs mi|hi bona. §. iussū. Itē si tabule|sint apte qñ ex ptē ē hrē: vt. ff.|hac. l. et no. hac. l. fieri vnā di|stictionē iter tacitā et exp̄ssam|cōditionē. sit et alia: vt. ff. e. l.|cōditiones.
Ignoraret. ff. ff. de acq. he|re. l. si quis extra. §. fi. ac.
a Acqrere. i. adire: vt. ff. de|acq. here. l. vi. §. i. in fi. et. ff. si|pars heredi. pe. l. illud. Acc.
b Ex pte. ff. de iuris. et facti|igno. l. i. §. fi. et. C. de iure de|li. l. iij. hodie etiā clausis: vt. C.|ð ca. tol. § i. et fac. ad. l. ff. ð ac|qui. here. l. heres. l. q. putat.
Quotiens. Fideicōmis|sū relictū in in defectum|cōditiōis que a iure remittit|non debet. b. d. Bar.
c Si nubat. secus si eiusdē|fidei ↄmittat restituere si ñ nu|bat: vt. C. de le. iij. l. nō dubiū
d Posse. q cōditio sperne|da est q viduitatē inducit mu|lieribus: ut et. ff. e. l. cū ita. hoc|corrigit. ut in aut. de nup. §.|q vero in virgine. dicitur. C. ð|indic. vidu. tol. aut. cui.
e Cogendā. qr i penā nubē|tis fuit relictum. et facit. ff. ad treb. l. seruo inuito. §. i.
Qui duobus. Conditio nō pōt scindi si p solido pōt ipleri. b. d. b.
f Habere. siue erat apud legatariū siue ab herede dandus. accur.
g Vēdicabit. et sic nō pdest ad actionē sz ad exceptionē opponendā q̄nq3|pdest. ut. ff. si qs cau. l. si seru⁹. §. si plurā. et dic arbi. Itē fallit qd hic di|cit qñ ps fūdi ē usucapta. tūc. n. ↄditiōez scindere permittitur. ff. e. l. qui|heredi. §. si duoni. et facit. ff. e. l. pe. et l. cū fundus. et. C. de conditionibus

Primus. ppriū nomē. ac.
Dare. s. o prime. ac.
Accipienda. quia si mortuo testatore decedat: legatarius ān adi|hereditatem transmittit vt hic. et. ff. quando di. le. ce. l. si ticio.|dam. et. ff. de le. i. l. iij. Accur.
Oportet. imo vr q nō: qr si nihil debeat nullū est legatum: vt. ff.|§. i. q̄ contra. so. non est conditio. s. vera: qr est de psti
o Hrs erit. i. hereditatē adierit.

inser. l. si plures.

Iure ciuili. Si per grauatū ipedit iplementū ↄditionis: pro impleta habetur tam in vltimis volūtatibus q̄ in cōtractibus. b. d. Bar.

a ¶ Non impleri. alʼs enim est impleri: vt q2 heres q nō vult dare legatū ipedit. ad qd̄ ē. j. de reg. iur. l. iure ciuili. ꝛ. j. q̄n dies le. ce. l. v. §. itē si q. ꝛ ...

l ¶ In testamento. suspicabitur. i. suspitio erat in vi passim.

m ¶ Num. i. an.

n ¶ In scriptura. s. testamēti non expressit illud. vel dic in scriptura. i. subscriptiōe monumēti qd̄ erat ibi nō erat ita vt testatoʼ diceret. ac.

o ¶ Nullā. inouit q̄ alʼs hēre locū penā. s3 ↄ. ꝯ. de his. q̄ no. pe. re. l. ...

Idem.

Iure ciuili receptū ē quotiēs p eum cuius interest conditionē non impleri[a]: fit quominus impleatur: ut proinde habeatur ac si impleta non fuisset: qd̄ plerīq3 ꝛ ad legata ꝛ ad hr̄dum institutiones perduxerunt. Quibus exēplis stipulationes quoq3 ↄmitti quidam recte putauerunt. Cum p promissorem factum eēt quominus stipulator[b] ↄditioni pareret. **Idem.**

Cum vir vxori quandocūq3[c] liberos hr̄bit fundū legauit: si mulier diuortio facto liberos ex alio procreauerit: deinde soluto secundo matrimonio ad priorē maritū redierit: nō itelligitʼ expleta cōditio: q2 testatorē verisimile non ē de his liberis sensisse: q se vivo ex alio suscepti fuissent[d]. **Idem.**

Hec scriptura si. x. dederit aut iurauerit se aliquid facturū[e] vnam[f] conditionē exprimit habētē duas partes[g]. Quare si quicūq3 heres scriptus erit sub cōditione si iurauerit se. x. daturum: aut monimentum facturum[h]: q̄uis verbis edicti ad hr̄ditatem vel legatū admittatur[i]: tamē compellitur facere id qd̄ facturum se iurare iussus est: solo iureiurando remisso. ¶ Cū eadē res alteri pure: alteri sub conditione legatur: aut cū alter pure alter sub conditiōe heres scriptus est: pars legati vel hereditatis deficiente conditione accrescit[k] etiam hr̄di eius cui pure legatum est: vel hr̄ditas data est: si nisi hereditas eiꝰ adita fuerit. **Marcellus.**

In testamēto ita quidam scripserat vt sibi monumētū ad exēplū eius qd̄ in via salaria eēt publij septimij dometrij fieret: ꝛ nisi factū eēt: hr̄des magna pecunia mulctarent: ꝛ cū id monumētū publij septimij dometrij nullum reperiebatur: s3 publij septimij damne erat: ad qd̄ exēplū suspicabitʼ[l] eum qui testamētum fecerat monumētū sibi fieri voluisse. Querebant hr̄des cuiusmodi monumētum se facere oporteret: ꝛ si ob eā rē nullū monumētum fecissent: q2 non reperiret ad qd̄ exēplum facerent: num[m] pena tenerētur? Respondi si intelligeretur quod monumētum demonstrare voluisset is qui testamētum fecisset: tam ꝛ si in scriptura[n] ita nō eēt: tñ ad id quod ille se demōstrare animo sensisset fieri debere. Sin aūt voluntas eius ignoraretur penam qdē nullam[o] viz habere: quoniam ad qd̄ exēplum fieri iussisset id nusq̄3 extaret: monumentum tñ omni modo fm substantiam ꝛ dignitatē defuncti extruere debere[p]. **Paulus.**

Alie sue ita qs legauit. si ticia filia mea arbitratu lucij ticij nupserit ei tot hr̄s meꝰ dato: ticio ante testatorē mortuo ticia nupserat. Querebatur an legatum ei deberet? Respōdi deberi[q]. ¶ Ticia vxor mea optato phylargicū puerum ꝛ agatheam ancillā3 qui mei erunt cum moriar: is qui testamentum fecit agatheam: quā3 testamēti tēpore habuit vendidit: ꝛ postea ancillas emit: ꝛ ex his uni agathee nomen imposuit. Quesitum est an hec legata videretur? Respōdi legatam videri[r]. **Iulianus.**

Hec conditio[s] si in capitolium ascenderit[t]: sic recipiēda est si cū primū potuerit capitolium ascēderit. **Idem.**

Si separatim mihi totus fūdus pure: tibi sub conditione legatus fuerit: ꝛ tu decesseris antēq̄3 cōditio extiterit: non habebo necessitatē iplere ↄditionem: vtpote cum ēt si ↄditio defecerit[v] pars quā vēdicaturus erat mihi accrescat[x]. **Africanus.**

In testamēto ita erat scriptū: Stichꝰ ꝛ pāphila liberi sūto: ꝛ si in matrimonium coierint: heres meꝰ his cētū dare dānas esto. Stichus ante apertas tabulas decessit. Respondi partem stichi defectam esse s3 ꝛ pāphilam defectam conditione videri[y]. Ideoq3 partē eiꝰ apud hr̄dē remāsurā. ¶ Sed ꝛ si vterq3 viueret: ꝛ stichus nollet eā vxorē ducere: cū mulier pata esset nubere: illi qdē legatū dʼberetʼ. Stichi aūt portio inutilis fiebat. nam cū vni ita legatū sit. Ticio si seia3 vxorē duxerit heres meꝰ. c. dato. si qdē seia moriatʼ defecta conditio intelligitur. At si ipse decedat nihil ad

...ro. ꝛ intelligitur de eo in cuius psona ē iplenda ↄditio ↄsistes i dādo vel i faciēdo. eius enim interest eam ipleri q ↄmodū inde sentit ꝛ nō onus si ergo fiat per eum ne ipleatʼ p ipleta habetʼ: vt. ꝯ. de cōdi. ꝯ. l. iij. sed hec regula nō h3 locum in eo qui hab3 iplereʼ conditionē3 vt capiat relictū q2 si fiat per eū nihil consequitur: vt. ꝯ. e. l. si ticius statuas ꝛ. j. e. l. cū pupillus. ꝛ. l. ticio centū. §. fi. ibi qd̄ si nolit ꝛc.

b ¶ Stipulator. puta si stipulatus sum. x. a te dari si capitolū ascēdero: ꝛ tu pmissor ipedis me ascendere: pro ipleta habetʼ cōditio fm Io. ꝛ facit. C. d pi. ac. l. fi. ꝛ de an. excep. l. vt perfectius. sed ar. cōtra. C. de cōdi. inser. l. legatū. ac.

Cum vir. Si iter virū ꝛ vxorem fit mētio de liberis itelligitʼ de natis ex his. h. d. Bar.

c ¶ Cū vir. qn̄q3. i. qn̄cūq3. ꝛ h si habes in tex. qn̄q3.

d ¶ Fuissent. facit. j. e. l. si vir. ꝛ. l. se. ꝛ facit. j. q ꝛ a qbus. l. matrimonij. ꝛ. ꝯ. de au. ꝛ arg. le. l. iij. ꝛ. ꝯ. de pac. dota. l. inter virum.

Hec scriptura. Cōditiō alternatiua dʼ illa q̄ pōt duobus modis ipleri. ꝛ si i cōditione est aliqd turpe illud rejcitʼ ꝛ aliud ē iplēdū. h. d. b.

e ¶ Facturū. puta monumētū ꝛ sub. fūdū lego. ꝛ no. q iuramētū remittitʼ sed nō factū: vt. j. e. in fi. Accur.

f ¶ Vnā. q̄tū ad hoc q satis ē vnā ipleri: due tñ vʼe sūt ↄditiones: vt. ꝯ. de ↄdi. ꝯ. l. v. sic ēt duorum reorū obligatio vna ē pp̄ter vnius rei solutionē. vʼe tñ sunt due: vt. j. d duobꝰ reis. l. iij. §. fi. ꝛ. l. eādē. §. fi. ꝛ. j. de verb. ob. l. si duo.

g ¶ Partes. q2 duobus modis pōt adipleri: ꝛ facit. ꝯ. d pu. sub. §. igitʼ. ꝛ. ꝯ. de arb. l. qd tñ ꝛ. l. celsus. §. idē ait. s3 ibi vtrūq3 iplendū ē. s. an. l. celsus.

h ¶ Facturū. s. iurauit. Ac.

i ¶ Admittatʼ. etiā si nō iuratʼ ꝛ facit. ꝯ. de cōdi. insti. l. que sub condi. in pain. ꝛ de le. iij. l. non dubium. §. j. accur.

Cum eadem. Ius accrescendi trāsmittitʼ ad heredes h. d. bar. Uel sic. Cui accrescit portio accrescit etiam cū onere cōditionis. vel q portio deficiens accrescit portioni. iꝰ ius accrescendi transmittitur ad quem transmittitur portio pau. de ca.

...j. ꝛ insti. de le. §. fi. sed forte spāle i hoc casu. vʼl dic q erat ius antiquū s3 hodie nō valebat pena.

p ¶ Debere. ↄpellitʼ iure pontificali auctoritate: vt. ꝯ. de peti. here. l. hereditas. ꝛ de an le. l. qntus nō tñ cōmittitʼ pena vt. ꝯ. dicit. ꝛ facit. j. e. l. ↄditio. ꝛ. l. quibꝰ. §. fi. ꝛ. ꝯ. de vsufr. le. l. legatū ciuitati. ꝛ. ꝯ. de fil. l. iij. §. si conditionē. ꝛ. j. ꝯ. in rem. l. non pōt videri. ꝛ. ꝯ. de vsur. l. pecunie. §. fi. s3 ar. ↄ. ꝯ. de const. pecu. l. i. §. eum. Accur.

Alie. Cōditio de nubēdo arbitrio alterius renitētis non nocet si ille q debeat arbitrari moriatur. h. d. bar. vel sic. Defectꝰ cōditionis a iure reprobate non facit legatum. deficere. h. d. pau. de ca.

q ¶ Deberi. facit. j. e. l. cum tale. §. rescriptū. ꝛ. ꝯ. de le. j. l. turpia.

¶ Ticia. Una spēs loco alteriꝰ succedit ex voluntate defuncti. bar.

r ¶ Uideri. sic. ꝯ. de dona. inter virū ꝛ uxo. l. si dōate. §. si spōsus. ꝛ. ꝯ. de exerci. l. i. §. sed ꝛ si pposito. ꝛ. ꝯ. de le. ꝛ posi. l. idq3. ꝛ. ꝯ. de le. i. l. Stichū et te. ꝛ d le. iij. l. vxorē. §. testā. s3 ar. ↄ. ꝯ. de testa. l. heredes. §. si qd post. ꝛ. ꝯ. de adimē. le. l. cū serꝰ. ꝛ. ꝯ. d pig. l. si fideiussor. §. lucius.

Hec conditio. Cōditio ptēpta facilis dz ipleri cū statī pōt. h. d. bar. alʼs hēt p defecta. h. d. singu. pau.

s ¶ Cōditio. cū primū. pꝰ mortē testatoris: ut. ꝯ. e. l. ij. accur.

t ¶ Ascēderit. aliter si sit stipulatio ↄcepta in nō faciendo: q2 tunc qn̄ de siʼe posse fieri nisi i casibus ↄtinēt: vt. j. de v. ob. l. ita stipulatus. §. sed. bi. Itē i legato. secꝰ si i nō faciēdo ē ↄditio: q2 stati datʼ pstita cautiōe muciana: vt. ꝯ. e. l. muciane. ꝛ hoc ubi ipositʼ legatario. s3 i hr̄de idē i distictē s3 a3. pbat. j. tn. i. l. j. §. item si ita legatum.

Si separatim. Cōiunctis re portio accrescit sine onere. hoc. d. bar. Uel sic. Ius decrescendi transit sine onere cōditiōis. h. d. pau. de ca.

k ¶ Eadē. accrescit. i. non decrescit: vt. C. de ca. tol. §. ubi āt. ꝛ. §. sin vʼo memo. ꝛ facit. j. de suis ꝛ legit. her. e. l. ex pluribus. ꝛ. ꝯ. de vsufru. ac. l. idē ꝛ si. §. si mihi. ꝛ. ꝯ. si pars here. pe. l. ij. ꝛ. j. e. l. si separatum. Accur.

In testamento. Si deficit exēplar. deficit exēplādū. h. d. bar. Uel sic utiliꝰ. Qui tenetʼ aliqd facere sub certa forma ꝛ sub pena si nō potest illam formam obseruare sine sui culpa non incidit in penam: tenetur tñ opus facere vt pōt arbitrio boni viri. h. d. Pau. de ca.

v ¶ Defecerit. te viuēte. Ac.

x ¶ Accrescat. i. nō diminuitʼ: vt. C. d ca. tol. §. ubi aūt. sic. ꝯ. e. l. hec scriptura. §. fi. uel dic accrescat an ferri si possit qd i idē recidit. ꝛ facit. ꝯ. de here. insti. si sub cōditione.

In testamento. Si ↄditio mixta p casū deficit: deficit relictū. secꝰ si p aliū i cuiꝰ psona cōferʼ sit ipedita. h. d. bar.

y ¶ Cōditiōe videri. imo uʼ q nō: vt. ꝯ. de an. le. l. ... ar. ꝯ.

...mētis.sed in eis distinguitur:vt.j.e.l.illis. Jtē ...h.l.que sub conditione.§.quotiēs.ibi. mortuo ...ōe qd mihi religt̃ refert vtrū pēdeat ex fcō meo ...serui si ascēdero capitoliū.aut ex facto meo ⁊ ...cū illa:vel si morer cū illa:vel si dem ei.x. Jn

le.ij.l.ticia.in pn̄.so.ibi. Jtem facit contra.ff.de annu.le.de.l.ticia.§.fi.
f Admitter.facit.ff.de here.insti.l.in tempus.§.fi.⁊ de testa.tu.l.duo ⁊.ff.de le.ij.l.viij.§.fi.inter.⁊ quod ibi no.
g Sed ⁊ si. Augmētū dignitatis,non extinguit legatū.h.d.Bar.
Accepent.nō.n.desinit libertus esse quo nō plura vt h.⁊.j.de iur.aur. an.l.j.⁊.j.de bo.li.l.et in pn̄.

heredē suum eum transmittere:qr morte eius conditio defecisse intelligit. Utroqz autem viuente si quidem ipse noluit vxorē ducere:quia ipsius facto cōditio deficit: nihil ex legato consequitur. Muliere autē nolēte nubere cū ipse paratus eēt legatum ei debet. I Idem.

Quāuis ratiōes reddere nihil aliud sit q̃z reliqua soluere: tamē ⁊ si statuliberi ⁊ hr̄dis culpa sine fraude tamen serui minus solutū sit: ⁊ bona fide redditas eē rōnes existimatum fuerit liber fore. ⁊ nisi ita obseruet neminem q sub conditione ita manumissus eēt vnquā ad libertatē pueniret: si p ipru dētiam minus solutū eēt. hec ita accipiēda esse ait: si qn̄ is q rationes reddere iussus sit p aliquē errorē sine dolo malo ita rōes reddiderit: vt dn̄s quoqz circa computationē erraret. P Paulus.

Falsa demōstratio neqz legatario neqz fideicommissario nocet neqz heredi instituto: veluti si fratrem dixerit vel sororē vel nepotē vel quodlibet tale: ⁊ hoc ita iuris ciuilis rōne ⁊ cōstitutionibus diuorum seueri ⁊ antonini cautū est. Sed ⁊ si controuersia sit de nomine inter plures: qui probauerit sensisse de se defunctum ille admittet. Sed ⁊ si cui quasi liberto idest inter liberos legatum fuerit: non iccirco legatum amittit qr postea ānulos ab imperatore acceperit. Nā honor eius auctus est: nō cōditio mutata. ⁊ ita diui seuerus ⁊ anto. rescripserunt. Si qs ita legauerit rē: si mortis tpe eius erit: nec tūc eius inueniet: nec estimatio eius legari debebit. Quid ergo si qs ita scripserit: stichum ⁊ pāphilum ticio do lego si mei erunt cū moriar: ⁊ vnum ex his alienauerit an vel alter possit a legatario vēdicari: ⁊ plz vendicari. nam hunc sermonē lz pluralis sit: p eo qs accipi atqz si separatim dixisset stichum si me9 erit cū moriar. pāphilū si me9 erit cū moriar. R Florētinus

Si noīatim alicui legef ita: lucio ticio ... v demōstrationez corpis vel artificij vel officij vel necessitudinis vel affinitatis: nihil interest. Nā dmōstratio plerūqz vice nois fungit. Nec interest. falsa an vera sit: si certū sit quē testator demōstrauerit. Inter dmōstratio nem ⁊ cōditionē hoc interest q demōstratio plerūqz factā rē ostēdit: conditio futurā. P Omponius.

Leuissima libertatis cōditio ea intelligēda ē q̃ ad libertatez perducit: quāuis natura grauior ē durior sit. M Arcel.

Publi9 meui9 testō suo ita cauit: q̃sqs mihi hr̄s herēdesue erūt: do: lego: fideiqz eorū cōmitto vt dēt gaio seio sororis mee filio i honorē cōsulat9 q̃drigēta: viuo me consul designat9 ē: ⁊ mun9 edidit: deide et calēdis ianuarijs cōsulat9 igressus ē: atqz ita meui9 decessit. Quero an q̃drigēta seio debeāt. Marcell9 rn̄dit deberi. Titia codicillis de p̄dijs q̃ testō septicie flūrat ita cauit: a te peto septicia vt filio meo cū an.xvj. erit eadē p̄dia restituas q si filr9 me9 xvj. an. nō ipleuerit: peto vt ea restituas publio meuio ⁊ gaio cornelio: q̃ro cū septicia decesserit: deide filr9 .xv. an. nū agēs defūct9 sit: an repētet fideicōmissū .xv. an. ipleto ⁊ an hr̄des septicie r̄stituē publio meuio ⁊ gaio cornelio debeāt. Marcel. rn̄. Septicia ius qd in his p̄dijs habuisset hr̄di suo reliqsse. ⁊ eni videri cōvoluntatē testatoris repētitionē fideicōmissi desiderari: vt amplius ad substitutos pueniat: q̃z ad puer pueniret vel a septicia vel ab hr̄dib9 potuisset: sed ⁊ verba q̃dē videntr representare fideicōmiss. Sed nō est verisimile vt maturi9 voluerit testatrix ad substitutos hoc trāsferre: nec quicq̃z mutat q septicia ante decessit. Nec ⁊ si puer viueret non prius septicie hr̄des: q̃z septicia possent cōueniri. P Aulus.

Si qs eum quē ipse manumittere nō poterat legauit ita vt

...erorē aliqd omittāt: q nemo ē q fierret. h vult ista lex. pau. de
Soluere. inspecta verbi propria significatione vt tū compatet. ⁊ ...mēta ex faciendo ⁊ dādo vt.j.e.l.cum seruus.
Erraret. idē credo si nō erret. sed bn̄ sciat q min9 soluit: dūm fiu9 ...fide faciat. ⁊ facit. C. de transac.l. preses. ⁊.ff. de iureiur.l.cum ...§. in pupillaribus. ⁊.j. de fideicō.l.si pure.
Falsa demonstratio. nocet: vt.j.e.l. demōstratio.
Si fratrē. nō errādo. sed ex certa sciētia: vt ⁊.ff. de hr̄. isti. l. ...§.j. also nil valeret. vt. C. de fal. cā. adie.l.j. ⁊. C. de here. insti.l. si ...⁊ C. de testa.l. neqz pfessio. q̃ sūt contra. sed ar. ō huic solutiōi ...cōdi. isti.l. in sūma.§. id quoqz. Jtem ō.ff. de here. insti.l. fi. sed ...falsa cā. h demōstratio. ad qd ē.j.e.l. cū tale.§. falsa. Jtē ō.ff.

...clari9. hr̄s grauati nō prius cogit soluere q̃z cogeret grauat9 si viueret. nec p9 ...ē fiēda restō substitutio i decesiū alteri9 q̃z eēt fiēda illi i cui9 decessū substitue9 ...ē.h.d. vsqz i finē aduerte. primo ponit thema ⁊ qd vsqz ibi: marcell9 ho ponit ...tit ad euidētiā vnū vsqz ibi: ⁊. n. tertio soluit qōnē ō q̃ qr̄it vsqz ibi: verba ...q̃rto dicit q̃ solutōez p̄dictā faciāt p̄ria facie vba testatoris vsqz ibi: sz nō ē. ...gnto dicit q lz i ōrīu faciāt vba: tn̄ mēs testatoris facit p ea q̃ colligit ex uerū ...similitudie vsqz ibi: nec qcq̃. vltio tollit q̃dā obiectionē q̃ posset fieri. pau.
q Agēs. i. hn̄s. r Repētet: debeat dari stati an̄. xvj. an. cōpletos.
r Repr̄tare. p̄ria facie: qr ver ē filiū nō ipleuisse. xvj. an. nec ipli9 ad. xvj ...an. puenire posse. t Trāsferre. facit.j.ō v. ob.l.j illa.§.fi. ⁊.ff. ō vsur ...l. stipulat9. ⁊.ff.e.l. filie sue.§.j. sed ar. ōtra.j. de iure fisci.l. fiscus.
Si quis. Licet decedat on9 legato inminētū legatū nō deficit. h.d. Bar.

b Auct9. facit. C. ō adop. cū in adop. ⁊ facit.ff. de adop.l. q p adoptionē.
Si quis. Una pluralitas geminat plres singularitates. h.
i Dixisset. no. p̄ralē nūcr gēminare significatiōez singularis. sic.ff. si qs cau.l. si plurium. §.j. ⁊ C. fa. her.l. quotiēs. ⁊ ō cōdi. ister.l. si plures. ⁊.ff. ō hr̄. isti.l. hac.ac. ⁊.l. pfesa. ⁊ ō neg. ge.l. ij.§. si negocij. argu. ff. ō pig. ac.l. si necesse.§. si an... ⁊ C. de impu. ⁊ ali. sb.l. ...cū qdā. facit ad.§. ff. de cōdi. isti.l. ij. ⁊.ff. ō le. ij. l. stich9. ⁊ de le. iij. q cōcubinā. §. stich9. ⁊ ō hr̄. isti.l. tale.§. fi. ⁊ ō re. du.l. quotiēs libertis.
Si nominatim. Demōstratō fit p expssionē q̃litatū rei demōstrate. itē falsa demōstratio nō vitiat. Bar.
k Plerūqz. fallit. n. q̃nqz vt.j. ad tre.l. quotiēs. ⁊.l. nūq̃. fa.ff. si cer. pe.l. certū. ⁊ ff. ō hr̄. isti.l. quotiēs.§. si qs nomē. ⁊.l. his verbis.§. fi.
l Inter. cōditionē plerūqz. nā q̃nqz fallit: vt.ff. de le.j.l. vj. ⁊ l. si sic. sz tūc nō dmōstrationis vice sed cōditionis ponitur. vt ibidē dicitur.
m Leuissima testator relinqt libertatē plurib9 cōditionib9 sepatiz positis: vt.j. ō ma. te.l. q vulgo. nā accipit q̃ ad libtatē pducit vt h. ⁊ que facilior ⁊ melior. ē fuor: ut.j. de ma. te.l. in libertatibus. ⁊.j.e.l. qd traditum.
Publius. Cōditio causa fi potest ipleri viuēte testatore. h.d. pau. de ca.
n Edidit. i. professus ē se suscepturū.
o Januarijs. h idē vr posse probari in au?. de cōsulibus. §. h aūt a nobis. Jtem ad h q prio fiat designatio postea susceptio est. C. de manumis. l. deuriōes. sed arg. cōtra. C. ō aduo. diuer. iudi.l. p hāc.§. fercēt. vbi inuit q calē. apl. sed forte fuit diuersa tpa. ⁊ facit insti. de le.§. illud.
p Deberi. qr ēt viuo testatore potuit impleri: vt. C. de l... ff. ⁊ sub.l. si qs.
Cū ita. Nō est verisile q testator plus diligat substitutū q̃ primo loco positū. ⁊ nō potest prius cōueniri heres q̃z defūct9 poterat. h.d. b. vel dic

Uel ſic: Si fideicommiſſum relictum poſt tempus eſt nullum ꝫ prin. nō ꝓpterea eſt nullum legatum etiam quo ad effectu agedi. h. d. Pau. de ca.

a ¶ Non repellat. imo videt̄ repelli. vt ꝫ. de le. ij. l. ſi qs quos. que ē cōtra. So. hoc non poterat: q2 in fraude creditoꝝ fieret. ꝫ. de le. ij. l. ſeruum ſi. §. ſi idē tibi dn̄o. vel ſm̄ hul. ibi manumiſſio τ actus manumiſſionis. hic manumiſſio ē ꝓhibita. vel ibi propter ſerui delictū. hic ꝓpter manumittētē. vel ibi erat ut miniſter: vt. ꝫ. de le. ij. l. ſi qs ticio. h vt legatarius.

b ¶ Habere. plus. ij. τ tpe accipitur. az. τ facit iſti. ő dōa. §. i. τ. ꝫ. ő au. τ ar. le. l. ſi. §. ſi.

Si ita. Ex teſtō ōbet̄ qđ ibi expreſſe relingt̄ vel ꝑ relatione ad aliam ſcripturā h. d. bar. τ pau. de ca.

c ¶ Ticio. ſub. heres eſto. qđ eſt in ſi.

d ¶ Si ita. detraxero. i. a debitore exegero. τ facit ad. l. ꝫ. ő heredi. inſti. l. aſſe. τ de cōdi. inſti. l. inſtitutio talis. τ. C. de codicil. l. ij.

Que conditio. Cōditiō generaliter appoſita circa inſtitutionem heredū cōcernit oēm gradum inſtitutiōis directe tam primū ꝙ̄ ſecūdū ꝙ̄ tertium. ſed ſi ſit ſpāliter appoſita ad vnum gradū ſequentem non concernit. h. d.

e ¶ Ad genus. lege. i. generaliter ad oēs perſōas inſtitutas: vt ſi fctā inſtōne τ ſubſtōne ita dicat cuicūqȝ hereditas mea deferet̄ ita ſit heres ſi ticio decem dederit. Azo.

f ¶ Inſtitutos. τ ſbſtitutos ſi ſūt aduenientes ab inteſtato vt ar. ꝫ. de vul. ſub. l. qui liberis. §. hoc aūt.

g ¶ Ad certas pſonas. ſ. oēs eiuſdē gradus.

h ¶ Gradum. τ oēs perſonas eiuſde gradus forſan. τ ſi deficiētis ſit portio pro non ſcripta. vt. C. de ca. tol. §. his ita τ. ꝫ. ő le. i. l. ciuitatibus. §. ſi cuius. azo. ſʒ aliud ſit ī legato: vt. C. de ca. tol. §. i prio. τ diſtigue ſi conditio eſt appoſita in oīb⁹ pſonis ad heredē trāſit cū onere ſiue pro non ſcripta ſiue in cā caduci ſiue caduca. ſit ps deficientis. ſi āt non oīb⁹ τ tūc aut i oībus eiuſdem gradus: τ tunc ideut alij eiuſdē gradus implēant. ſi autē nō oībus ſʒ qbuſdā de eo gradu ſit adiecta conditio. ſi qdē ē ꝓ nō ſcripta differt hereditas que vadit cū onere: ut τ dixi a legato qđ nō trāſit ſm. M. ſʒ qdā dn̄t ē hereditate nō trāſire tm̄ onere. vt. d. §. in prio. ſed ē ar. ꝫ. d. l. ciuitatib⁹. ſʒ dicūt ꝙ τ ibi fuit appoſitū i pſonis oium oīnis. ſi aūt alio mō deficiat relictū hereditatis vel legati: vt in cā caduci vel qſi caducū vadit cū onere: vt. C. de ca. tol. §. pro ſecūdo. τ. §. finaūt. in eo qđ dicit ſimili mō τc. ſiue re ſiue vbis tm̄ ſūt ꝯiūcti. ſi aūt re tm̄ nō vadit cū onere nec dr̄ accreſcere ſʒ nec decreſcet: vt. C. de ca tol. §. ſi vo. τ fac̄ ő hr̄. inſti. l. ſub ꝯditōe. τ. ꝫ. e. l. ſi ſepati

¶ Cuiuita. Si loc⁹ loci in teſtō nō aſcribat̄: ſubītelligit̄ loc⁹ vbi teſtator domicilium habuit. h. d. Bar.

i ¶ Scriptum. ſecus in ſtipulatione que non valet ſi certus locus non eſt: vt ꝫ. de ver obli. l. qui inſulam.

k ¶ Domiciliū habuerit. fic. C. de epi. τ de. l. nulli. τ. l. ſi quis ad declinādā

Quibus diebus. Dies īpedimēti nō ꝯputat̄ ī termio. h. d. bar. Uel dic clarius. Tps īpedimēti illati a tertio ñ ꝯputat̄ ī tpe ſtatuto ad cōditione ipleda ſi legatarius fecit qcqd potuit ut īpedimētū ceſſaret. h. d. no. τ ſing. Pan.

l ¶ Ad parēdū. erat. n. tibi relictū ſi hic ad. x. dies aſcēderes capitoliū ſʒ R. τ. dic vicin⁹ a. hr̄s cu⁹ iterērat ꝯditionē non iplereſʒ quoſdā. ſʒ certe imo tu⁹ nō itererat. nā ſi ei⁹ itereſſet ſtatim haberet̄ pro iplet a τ capet legatū: vt. ꝫ. e. l. iure. ſʒ hic nō habet̄ ꝓ ipleta. imo poſtea neceſſe hʒ iplere.

m ¶ Ab agēdo. qđ iuſſerat teſtator vel agēdū cōtra i- pediētē in iure vel negatoria.

n ¶ Caluniā. a vicino illatam.

o ¶ Summoueas. i. repellas.

p ¶ Conditioni. i. dilationi ꝯditiōis. i. defectui ſiue effectui ꝯditiōis. τ ſic ſm̄ vtrāqȝ expoſitione neceſſe hʒ adiplere ꝯditionē. τ hoc de ꝯditiōe q̄ ōpedet de ptāte tua. aliſ ñ ſi ipleas niſi ꝯſeqris cū ꝑ aliū ipediaris: vt. ꝫ. ad. l. aql. l. idē neratī⁹ §. iul. ſʒ tenet̄ īpediēs ſi nullo mō iplere potuiſti actiōe i factū: vt. ꝫ. ſi cōdi. cā da. l. iij. §. ſi. τ. d. §. adē iul. ſec⁹ ſi ꝑ caſum īpedior in tali ꝯtatua: vt. ꝫ. de cōdi. iſt. l. ſi ſb cōditione. §. quotiens. τ no. ꝫ. e. ī teſtō. ſed ſi cōditio eſt caſualis uł mixta quocūqȝ mō deficiat nil cōſequeris: vt. C. de inſti. τ ſub. l. ſi pater.

eum legatarius manumitteret: τ ſi non a legato repellat̄ᵃ: non eſt cōpellendus vt manumittat: q2 ꝯtiens ſm̄ voluntatem teſtatoris facere compellit̄: quotiens contra legē nihil ſit futurum. Idqȝ neratius ſcribit. Et tamē legato non eſſe eū repellendum: q2 magis legatariū aliquod cōmodum teſtator in hoc ſeruo ꝙ̄ heredem habere voluiſſet. ℒ. Idem.

Si ita ſcripſero. Quanti codicillis ticioᶜ legauero. licet codicillis legatum explicetur: tamen ex teſtamento valet ſola quantitas ꝙ̄ in codicillos legata eſt. Nā τ apud veteres legata talia fuere. quantū ei per epiſtolam ſcripſero. quantū ex illa actione detraxeroᵈ: heres dato. ℒ. Ab.

Que cōditio ad genusᵉ perſonarū: nō ad certas τ notas ꝑſonas ptineat: eā exiſtimam⁹ tot⁹ eſſe teſtamētī: τ ad oēs heredes inſtitutosᶠ pertinere. Atqȝ ſi cōditio ad certas perſonasᵍ accōmodata fuerit: ea ī referre debemus ad eū dūtaxat gradūʰ quo he pſone īſtitute fuerūt. ¶ Cū ita in teſtō ſcriptūⁱ erat vt aliquid in foro fiat: neqȝ aſcriptū erat in quo foro: labeo ait ſi nō appareat qd mortuus ſenſerit: ī eius municipij foro faciendum: in quo is q teſtamentū fecerit domiciliūᵏ habuerit: quā ſententiā ego quoqȝ probo. ℒ. Idem.

Quibus diebus vicinus tuus te uia publica cū ad parendū ꝯditiōi ire velles: ire ꝓhibuitˡ: nec per te ſtet quominus ab agendoᵐ ob calumniamⁿ eū ſummouearᵒ: hi dies conditioniᵖ nō imputabuntur. ¶ Quidā ita legauerat: ſi publius cornelius impenſam quā in fundum ſeianum feci heredi meo dederit tunc heres meus pub. cornelio fundū ſeianū dato. Caſſelius aiebat ēē preciū fūdi dari debē. Offili⁹ ipſe ꝯbo negat preciū ſignificari: ſed eos dūtaxat ſumptus quos in eū poſtea ꝙ̄ empt⁹ eēt fecit. Idē iul. ſcribit adiectoʳ eo ꝙ non deducens fructibus ipenſaꝝ ratio haberi debeat: τ hoc magis verum puto. ¶ Quidā ticio. c. legauerat: deinde ita iuſſerat: quas pecunias cuiqȝ legaui: eas hr̄s me⁹ ſi mater mea moriet̄ˢ dato: mortuo patre fa. tici⁹ vixerat: τ viua matre fa. deceſſerat: mortua matre hr̄dib⁹ ei⁹ legatū deberi. Offili⁹ rn̄. qm̄ nō ſub ꝯditiōe eſſet legatū: ſʒ qm̄ legatū pure: deinde ſoluēdi dies adiecta ſit: videam⁹ inqt labeo ne id falſū ſit q2 nihil itereſſit vtrū ita ſcribat̄: quas pecūias cuiqȝ legaui: eas hr̄s me⁹ ſi mater mea moriet̄ dato: an ita cū ſi mr̄ mea moriat̄ ne datoᵗ. vtrobiqȝ enim ſub ꝯditiōe datū vel adēptū eē legatū: labeonis rn̄ſum probo. ¶ Dn̄s ſeruo aureos. v. ſic legauerat: hr̄s me⁹ ſticho ſeruo meo quē i teſtō liberū eſſe iuſſiᵛ. aureos. v. quos i tabulis debeoˣ dato. nihil ſeruo legatū eē, Namuſa ſeruiū rn̄diſſe ſcribit. q2 domin⁹ ſeruo nihil debere potuiſſet. Ergo puto ſꝫ mētē teſtatoris naturaleʸ magisᶻ ꝙ̄ ciuile debitumᶻ ſpectandum eē: τ eo iure vtimur. ¶ Qui dotalem fundū nullū habebat ita legauerat. fundū cornelianū quē illa mihi doti dederat: ei heres dato. labeo offilius trebatius reſpōderunt fundū nihilomin⁹ legatū eſſe: q2 cum fundus cornelianus in rerum natura⁹ ſit demonſtratio falſa legatū non perimit. ¶ Termilusᶠ quoꝝ arbitratu monumētum ſibi fieri vellet teſtamento ſcripſerat: deinde ita legauerat. Lucijs publijs cornelijs ad monumētū meū edificādū mil-

¶ Quidam. Appellatione expēſarū rei pcōꝝ nō ꝯtinet. h. d. bar. Uel ſic. Appellatione expēſarum factarum i re nō ꝯprehedit̄ preciū ei⁹. τ qđ ő verbū pfert̄ ab homie itelligit̄ non deductis fructib⁹. hoc. d. Et dicit do. ꝙ nō eſt aliū. pau.

q ¶ Quidā. puto ꝙ ea vr̄ fuiſſe volūtas teſtatoris. τ ſic nō obſtat qđ ala dr̄. ꝫ. de pe. hered. l. ſi a dn̄o. §. pe. Ite fa. ꝫ. de le. ij. l. lucius. §. ꝙ man̄ co. ꝫ. ſʒ aliud eēt ū dr̄ nolo ꝙ ſubeat onera hr̄ditaria qm̄ ea tm̄ cētnt̄ tur q̄ ſunt ſoluēda creditorib⁹: non q̄ ſunt iā ſoluta. ſʒ appellatiōe expenſaꝝ τ qđ ſoluti τ qđ ſoluēdū erōne expēſaꝝ continet̄ ſm̄. h.

r ¶ Adiectio. facit. ꝫ. qñ di. le. ce. l. ex his.

¶ Quidam ticio. Conditio appoſita in q̄cūqȝ pte teſti reddit cōditiōale legati. h. d. b. Uel ſic. Cōditio appoſita ī executiōe legati vł in eius ſolutione reddit ipſū ꝯditiōale: ſicut ſi eēt appoſita diſpoſitiōi uel ſubſtātie. h. d. τ ſemp al legat̄ pau. de ca.

s ¶ Moriet̄. i. moret̄. ſʒ qñqȝ ꝑ pterito pōit̄ vt ꝫ. de neg. geſ. l. iij. ī pn. §. hec uerba.

t ¶ Ne dato. cū pſo reliquerat. nā ꝑ hn̄ videret̄ legatū: vt. ꝫ. ő ms. te. l. aſpe. §. ſi. τ ſic ē ꝓ. ꝫ. de ac. τ ob. l. obligatōnū fcſ. §. ꝯditō. ſʒ ibi ī ʒctib⁹. itē ſac. ꝫ. ő ī die adie. l. iij. τ ő le. ij. l. ſi cu.

¶ Dominus ſeruo. Appellatōe ōbiti ꝯtinet̄ naturale tm̄ ſi aliſ repiri nō pōt. h. d. h. qñ iſpecta qlitate pſonaꝝ aliud debitū non poteſt cadere. pau. de ca.

v ¶ Iuſſi. τ vere iuſſerat: aliſ ꝑ hoc non videtur legare: vt. ꝫ. de le. l. ticia ī prin.

x ¶ Debeo. ei ſeruo.

y ¶ Naturale. ſʒ certe τ ſi nō fuit h mens teſtātis τ nullū ſit naturale debitū: tm̄ vr̄ ꝙ valet legatū: q2 falſa demōſtratio nō pimit legatū. ꝫ. e. l. falſa. τ. l. demōſtratio. τ. ꝫ. eo. ꝑxi. rn̄. ea fuit teſtatoris voluntas vt ita tm̄ debet̄ ſi ſit in reꝝ natura hoc debitum. ut. ꝫ. proxi. §.

z ¶ Magis. electiue ponitur.

τ ¶ Debitum. iꝓprie tm̄ dr̄ debitū: vt. ꝫ. de fideiuſ. l. fideiuſſor. ob. §. j. τ. ꝫ. de pecu. nec ſeru⁹. τ. l. non ſolum. τ. l. ſed ſi i da. § peculium τ facit. ꝫ. qñ di. le. ce. l. cum illud. §. heres. τ. ꝫ. de le. j. l. ſi ſic.

¶ Qui dotalem. Falſa demonſtratio rei certe legatum nō viciat h. d. bar. ſi de corpore conſtat. pau. de ca.

ꝯ ¶ In rerum natura. facit. ꝫ. qñ. di. le. ce. l. cum illud. §. heres. τ. ꝫ. ő le. j. ſi ſic. τ. l. ſeruus. le. §. quinqȝ.

¶ Termilius. Legatū ſub mō non pōt̄ effectualr̄ peti: niſi pſtita cautione de mō īplēdo. h. d. b.

ꝑ ¶ Termili⁹ ꝓpriū ē nomē teſtatoris.

...satisdedisset. sic. ff. de le. iij. l. si ita legato. sed ar. ff. j. e. l. ticio. i. aliud ar. i contractib⁹ vbi nõ satisdat: vt. ff. õ ꝯdi. ob. cãm. l. dedi. ꝛ l. ... facit. ff. locati. l. insulã. §. qdã. ꝛ de le. ij. l. ante. §. i. ꝛ de neg. gest. l. qui aliena. §. libertos. ꝛ ff. de an. ꝛ ar. le. l. fi. §. fi.

Legata. i. Antequam existat cõditio legati legatari⁹ nullũ habz ius ... vel alteri legar po... hoc. d. Bar. ꝛ pau de ca.

b ¶ Incipiunt: vt ꝛ. j. qñ ... le. ct. l. v. §. sed si sub cõditione.

c ¶ Legari. alias legari: ... pprias. sz vt ali... põt hic legatari⁹ ... legaf interim: vt. ff. ... le. l. facto testõ ... alis delegari. ꝛ tunc ... delegatio. ꝛ per eaz nouatio sortiaf effectum. sortief tn iple ... conditione: vt. ff. de nouat. l. stichum. §. i.

Filiofa. Si relige filio sub cõmemor a ... patrie potestatẽ. ꝛ ... tps confertur: pa... videtur legatũ. hoc ... Bar.

d ¶ Magis. ꝯparatiue ponitur. R. qꝛ tam filio ꝙ patri legari vr. ar. ff. de le. ij. l. debitor. §. fi. ... R. sed fm azo. ꝛ. h ... nam aut est ... cũ petit ꝛ fi ... qꝛ deficit ꝯditio fi ... ꝛ qꝛ pri vo... testator ... tot⁹. at ... hui⁹. l. aut ĩ po... ꝛ tũc ñ petit: vt ... patri ... nec ob ... l. debitor. qꝛ h est ... ibi qđ no. qꝛ ad id ... vires ex psona ser... fieret liber: id ei legari posset.

e ¶ Procul dubio. vt ꝛ ... delib. l. pe.

Plautius. Si legatũ scinditur p con... tabulas: vel alia le... scinditur onus p mo... conditionis iniunctũ.

le hẽs meus dato. trebatius respõdit pro eo habendum ac si ita legatum esset: si satisdedissent[a]: sz ita id monumentum ex ea pecunia facturos. Labeo trebatij sniaz probat: quia hec mens testantis fuisset: vt ea pecunia in monumẽtuz ꝯsumeret. Idem ꝛ ego ꝛ proculus probamus. **Idem.**

Legata sub conditione relicta non statim sz cum conditio extiterit deberi incipiunt[b]. Ideoqꝫ interim legari[c] non potuerunt. **Affricanus.**

Filiofamilias legatuz est sub hac conditione si in ptãte pris mãsisset: magis[d] patri videri legatũ ait: ꝛ patrẽ suo nomine legatuz petẽ. Idẽ iuris est ꝛ si seruo similiter legetur. Argumẽtum rei est qꝛ ꝛ si cibaria filius tiẽ legent procul dubio[e] domini est: non seruoruz legatum. **Paulus.**

Plautius[f]. rogatus ẽ hẽs a liberto testatore vt perceptis[g] sibi decẽ totam hẽditatẽ reuẽderet[h]. Postea patronus defuncti bonorum possessionem ꝯtra tabulas petierat: ꝛ partẽ[i] hẽditatis ꝙ ðbebat[k] abstulerat. ¶ Proculus ꝛ cassius fideicõmissariuz ꝓ rata[l] qđ soluit[m] repetẽ[n] ðbet aiunt. Paul⁹ nñ. hoc iure vtimur. nam quẽadmodũ[o] ꝓstatione fideicõmissoꝝ ꝛ legatoruz hẽs exonerat ꝑ pretorẽ: ita ẽt ipse[p] partẽ[q] consequi debet. Diuersum ẽ si falcidia interueniat ꝛ minuat legatũ. Nam his casib⁹[r] nihil repetetur[s]

qđ[t] insolidum conditioni paretur. ¶ Itẽ scindit ius dandi[u]: si is cui legatum[x] ẽ nõ põt ptem hẽditatis sibi relictam totã capere[y]. Nam verius est ptem euz ꝓstare ðbere: ptẽ illos[z] qui auferũt ab eo qđ plus relictum est quam a lege conceditur. Neratius scribit ex duob⁹ scriptis hẽdibus si vnus rogatus sit tibi hẽditatẽ restituere: tu ticio certã summam dare: ꝛ beneficio legis falcidie in restituẽdo hẽs vtef: quanto min⁹[c] hẽs tibi ꝓstiterit: tãto minus te ticio ꝓstare non erit iniquum. **Idem.**

Cui hẽdi⁹ daf iussus ẽ[y]. seruo alieõ instituto non[a] dño dare dz. Naz ꝛ si alio hẽde instituto iussus est seruo ticij dare: ipsi suo datur: quia que facti sunt non transeunt ad dñm[b]. Quemadmodum si mihi aut seruo ticij stipulatus sim non ticio sz seruo eius[c] dari potest ꝛ h vera sunt. Sed cum hẽdi dare iussus ẽ videamus ne dño dãduz sit. ꝛ consequens est ꝛ hoc[d] seruo dari. Certe statuliber[e] quin domino ðbeat[f] dare non ẽ dubiũ. Contra qꝛ domino dare debet non implet cõditionem dãdo seruo eius: nisi domimus consenserit[g]. nemo enim in tali specie cõditionẽ nesciente me[h] vel nolẽte implere põt. ¶ Cuz hẽditas[i] ex trebelliano senatusconsulto restituta est: heredi dãdum est[k] vt impleatur conditio. Nec hoc restituendum[l] est ex causa fideicommissi: sed cum suspectã adijt ꝛ restituit

n ¶ Ius dandi cã implende cõditionis.

t ¶ Quod. i. qꝛ.

x ¶ Legatum. i. relictũ vel pars hereditatis ut subijcit vel tota vel res certa sub cõditione si. x. det heredi.

y ¶ Capere. qꝛ e filius naturalis tñ: cui nõ põt relinq vltra duas vncias existentibus legitimis: vt. C. de natura. li. l. ij. vel erat res phibita a testatore antiquã alienari iter relicta.

z ¶ Parte illos. s. substitutos vel ꝯiunctos vt no. ff. e. l. qꝛ ꝯditio. ꝛ fac. ff. õ do. cã. mor. l. ei q. ꝛ. j. l. pxi. §. si duoruz.

c ¶ Quãto min⁹. imo si non minus. vt. ff. de an. le. l. libro. §. i. ꝛ. sol. cũ qđ relinquitur mihi ꝛ on⁹ ipõitur ꝛ relictũ ex post facto minuf. aut ĩ viz modi. aut in vim cõditionis si in vim mõdi. siquide ipõif ĩ eadẽ re vel eius pte aliꝗ ꝓstãdo minuto relicto. ꝛ on⁹ ꝓ rata minuif: vt. j. ti. i. l. pealcs §. fi. si vo on⁹ est in alio iplẽdo. siqde relictũ minutũ remanet maius onef vl tãtũ si minuif on⁹ vt i. l. ꝓ. ꝛ. ff. de le. ij. l. cum pr. §. i. ꝛ de le. i. l. si mihi stichũ. si vo remaneat min⁹ onere. quatenus est minus catenus minuif on⁹. ut h si l vi ꝯditiõis ꝛ diminuif relictũ: qꝛ totũ nõ capio minuitur onus: vt. ff. e. §. itẽ scindit. idez ꝛ si is q dz relictũ ꝓ pte desinit esse hẽs: ut. ff. e. l. i pñ. idẽ vr ꝛ si alio mõ minuatur: ut. j. pri. §. si ps. secus si minuaf per falci. vt. ff. §. diuersuz. ꝛ ẽ rõ ut ibi no. si vo onus a pñci fit mai⁹ relictũ. dicut. ff. õ le. ij. l. ꝑator. ꝓ totũ. l. ꝛ facit. ff. õ vul. sub. l. sed ꝛ si ꝓ. ꝛ. j. e. l. h si h. §. i.

Cui heredi. Qui iussus est dare suo cã ꝯditiõis iplende sub nomie proprio vel sub nomie heredis: dãdo domino nõ implet cõditionẽ. Itẽ iussus dare dño nõ iplet ꝯditione si dat suo. h. d. bar vel sic. Solutio collata in ꝑsonã fai ẽt si tãq hẽdis scripti. vl simplir nõ pt fieri dño ut censeaf ipleta cõditio vel cõtigat libertatio pretereꝙ̃ sanore libertatis. ꝛ collata in ꝑsonam dñi nõ põt fieri suo nisi de voluntate diu. h. d. usqꝫ ad. §. hereditas. pau. de ca.

... p falcidiam minuatur. Itẽ secus in onere in viz mõi adiecto. ... ĩ tres partes. Prio põit de onere adiecto in vim ꝯditiõis. ... in onere adiecto in vi mõi. Scda ibi. nerati⁹. Itẽ pria subdi... in tres. prio põit qñ legatũ scindif ꝑ ꝯ tabulas. secundo per falcidiam. tertio qñ alio mõ. scda ibi. diuersũ. tertia ibi. Itẽ scindit. Bar.

f ¶ Plautius. s. scripsit qõnem talem. Rogat⁹ ꝛc. vel plautius instituit heres rogatus ꝛc.

g ¶ Perceptis. de bursa fideicõmissarij: vt. j. annuit.

h ¶ Reuenderet. als reuenderet. i. venderet dicto fideicõmissario ꝓ... valet: ut. ff. de le. i. l. ꝛ si equo.

i ¶ Partem. olĩ dimidiã hodie tertiam: ut insti. õ suc. li. §. sed nostra.

k ¶ Debebatur. ipsi patrono.

l ¶ Pro rata. s. pro tertia.

m ¶ Soluit. s. heredi.

n ¶ Repetere. Cõditiõe ob cãm si heres redderet: vt. de. ꝯdi. ob cãm. ... fm aliã actiõe ex empto. ff. de ac. emp. l. si heres.

o ¶ Quẽadmodũ. per pretore q dat ꝯ tabu. patrono pro tertia ꝛ sic hẽs ꝓ rata non tenetur alicui nisi conuineris ꝑsone: vt. C. de bo. poss. ꝯ tab. li. l. i.

p ¶ Ipse. s. heres.

q ¶ Partẽ. s. tm̃ de eo quod ei est dãdum a fideicõmissario. vel si iaz ... est totum reddit ꝓ rata: vt dixit.

r ¶ His casibus. quãdo falcidia minuit legata.

s ¶ Repetef. s de dato cã adĩplede ꝯditiõis. aliud si fideicommissari... est iussus dare. sic cẽt debitũ: ut. j. ad trebel. l. facta. §. si tici⁹. sz si ... falcidiã sicut ꝑ ꝯ tab. exoneraf heres a legatis. quare ergo secus ... superiori casu: Rñ. non dicif heres exonerari per falcidiam imo ... dicitur deberi. lz falcidia detrahaf: vt. j. ti. i. l. ad veterani. §. ... l. si dignum. nã nõ rũpif testm̃. sed ꝑ ꝯ. tab. sic. Itẽ. ff. qsi ꝑcũ repetitur quasi pro parte cuicta re vẽdita. qđ in hoc casu nullum fuit.

z ¶ Qui heredi. s. scripto. sed quid si dixit simpliciter heredi. quidam dicunt domino dandum. Tu dic contra. arg. ff. de uul. sub. l. qui liberis. §. h verba. ꝛ. j. proxi. ibi. sed cum heredi ꝛc.

y ¶ Iussus est. puta legatarius cui fundus est legatus si. x. dederit heredi. alias non posset onerari: vt. C. de fideicom. l. ab eo.

a ¶ Nõ dño. sed hoc quo cum nullo momento seruus sit heres: vt. ff. de acqui. here. l. placet. sed põt dici qꝛ datio ꝛ receptio e facti: ut. ff. de cura. fu. l. cõsilio. in fi. ꝛ sic in persona serui fieri possunt: ut argu. insti. de sti. ser. §. sed cuz. facit. ꝛ. j. de uer. ob. l. stipulatio. ꝛ. §. ꝛ hi. ꝛ. j. subijcit. lz ea que sunt iuris nec momento penes eum resideant: vt hereditas vt. d. l. placet.

b ¶ Ad dominum. cum factum serui non sit domini uel ecõtra.

c ¶ Seruo eius. vt. j. de sol. stipulatus sum.

d ¶ Et hic. i. in dicta specie. s. sed nonne in prin. dixerat idem. rñ. sic. ita uel ibi dixit scripto vel instituto heredi simpliciter.

e ¶ Certe statuliber. cui ẽ relicta libtas. si. x. dederit seruo heredi instituto.

f ¶ Debeat. i. põt dare dño si vult consequi libertatem. ꝛ hoc nõ tã demõstratiõe ꝑsone ꝙ domini rõne attentat: ut de statu lib. l. statuliber pe. §. si filius ꝛ. l. seruus. §. heredi.

g ¶ Cõsenserit. i. vel nisi in ei⁹ utilitatem uersum fuerit: ut. õ so. l. stichum aut pamphilum. §. vsufructum.

h ¶ Me. domino.

¶ Cum hereditas. Cõditio in dãdo heredi in ipsius ꝑsonam ĩpletur non fideicõmissarij: ꝛ datum cã conditionis implende nõ venit in restitutione. hoc dicit bar.

i ¶ Hereditas. nam lz restituatur nihilominus remanet heres. ut insti. õ fideicom. here. §. restituta.

k ¶ Dandum est. a legatario cui quedam res singularis est relicta. si. x. dederit heredi.

l ¶ Restituendũ. i. dandũ fideicõmissario vniuersali: qꝛ

capit hoc quasi glibet extraneus. non autez capit iure testamenti. j. e. l. me uius. sicut i quarta trebel. bñ ɔputatur. ut. j. ti. a. l. i quarta. §. sʒ ꝛ qõ h ergt cã dubii ādi. atem occasione hereditatis habet.

a ¶ An ei auferendū. l. movidet auferri: vt. j. de ɔdi. insti. l. a q. que est ꝫ. Sol. h a legatario singulari. ibi a fideicōmissario vniuersali accepit. uel h de eqtate. R. dixit benignus ibi de rigore. uel dic qꝫ hic a fideicōmissario accepit: sed solue vt ibi.

b ¶ Quod dederit. cū adiplā de conditionis.

c ¶ Nō restituā. ꝛ hoc ē ꝫ dictū l. ā. de cōdi. insti. l. a q. So. hic spōte adiit ibi coact⁹ vel ibi gr̄a fundi tm̄ erant dāda r. hic p tota hereditate.

¶ Si duorū. Ex pluralitate duorum scinditur ɔditio. Bar.

d ¶ Cōtra. puto. qꝛ finis cōis vicē duorum sufficiet. vt. j. de sti. fruo. l. i. § cōis. sʒ si duob⁹ eēt legatū p partes posset parere ɔditiōi: vt. j. e. l. si qs le. § fi. ꝛ. l. cū fund⁹. ꝛ facit. ā. e. l. plaucius. §. item scinditur.

¶ Si pars. Diminuto legato per vsucapionem diminuitur cōditio. h. d. Bar.

e ¶ Vsucapta sit. viuo testatore ꝛ sit alienata. ad qõ ē. ā. § le. i. l. si et. toto. in prin. ac si eo mortuo imputatur legatario sua negligentia.

f ¶ Pro pte. ac si ptē alienasset. ꝛ distinguit. ut. ā. e. l. plaucius in fi.

¶ Plautius. Jussus dare hr̄dibus si tpe quo dat recipit se hr̄de deducit ptē suaʒ pro rata: secus si nō sit heres. sʒ eē sperat: qꝛ tūc nihil deducit si erit legatarius. h. d. Bar.

g ¶ Plautius. legauit. i. ptē legauit.

h ¶ Hereditariā. s. de centuʒ

i ¶ Tota. r. de sua bursa nā ante si ē hr̄s ut subiicit. ꝛ. ā. de ɔdi. insti. l. si qs ita hr̄s. alds ār si sub mō: ut. ā. e. l. qb⁹. §. fi. ꝛ de le. i. l. ab oīb⁹. §. si tutor. ꝛ. j. de sti. ser. l. pide. §. si fu⁹. C. de his que sub mō. l. fi.

¶ Julianus. Dat. ꝛ emittere nō ē ide ɔpu̇te. h. d. Bar. uel sic. Cōditio dādi si īpleř formalř liberādo quem p acceptilationē: tn̄ h ualet p inde ac si fuisset ipleta: quasi p liberationē fiet quomin⁹ ipleaf si nō soluat qõ dz. paul.

k ¶ Stet. sic. ā. e. l. iure cum li. ē ꝛ alia rōe: qꝛ nō iterest utrū ratiōe an p acceptilationē ad eam peruenit: vt. ā. de ɔditi. ob cāʒ. l. si mulier ꝛ facit. ā. e. l. mucianē. in fi. ꝛ de sta. li. l. si peculiū. ꝛ de le. i. l. si funduʒ §. titio. ꝛ. C. de condi. insti. l. si mater.

Dubitaf. an ei auferēduʒ sit: ꝛ benignius est etiam in hoc casu nihil ei auferri. Si aūt me herede istituto ɔtrouersia fiet mihi hr̄ditatis. si cauet legatari⁹ cuncta hereditate reddi legatū. ꝛ ipsi cauendum ē reddi qõ dederit. Sʒ si iussus sis mihi dare decē ꝛ accipere hr̄ditatē ex senatuscōsulto. decē tibi ex cā fideicommissi non restituāʒ. ¶ Si duorū seruo legatū sit sub ɔditiōe dandi nō posse p ptes conditioni parere quidam aiunt. Sed semel dandā pecuniam. sed ego ɔtra puto. ¶ Si pars rei legate vsucapta sit an in solidum parenduʒ sit dubito. Et pōt dici p pte parēdū ex sentētia testatoris. ¶ Plaucius vni ex hr̄dib⁹ fūdū legauit. si. c. heredibus dedisset deduceret suam ptē hereditariā ꝛ reliquā summaʒ heredibus pro portiōe eorū dabit. At si hr̄s ex parte ita istitutus esset si heredibus decem dedisset: non aliter esset heres qꝫ si tota decem cohered ib⁹ dedisset. qꝛ non ante ad hereditatem admitteretur qꝫ si omneʒ summā dedisset. Nam ꝛ cuʒ seruus testamento liber. ꝛ ex parte heres ita script⁹ esset si heredibus decem dedisset: constat non aliter cum liberum heredemqꝫ futuruʒ qꝫ si tota decem coheredibus dedisset. paulus. hoc iure vtimur.

Idem.

Iulianus ait: si hr̄di legatari⁹ cui sub ɔditiōe legatum erat si heredi deceʒ dederit: id qõ ei debet. heres accepto tulisset: non quidem videri cōditioni paruisse quasi dederit sed quasi p heredem stet quominus pareat posse petere legatum quasi extiterit conditio.

Idem.

Si in diem excepti grana centesimum ita imperatum est statulibero vt pecuniaʒ solueret. neqꝫ minimum temporis eius qõ futuruʒ esset ascriptuʒ est: adita hereditate cedere dies incipit: quia absurduʒ esse visum est ante diem preterire: ...uʒ vt subiicit ꝛ pʒ. j. e. l. nonnumquā. j. fi. ꝛ facit. j. e. l. ml. nostre. ꝛ. ā. de le. i. l. questitum.

Non putabam. Annus cept⁹ nō hetur p cōpleto. h. d. bar. vel sic. Si tp̄s certe etatis legatario apponitur p accusatiuū: i eꝫ qꝫ totū sit cōpletū: nec sufficit vltimū annū eē inceptū. sed bene sufficit vltimā diem vltimi āni eē ceptā: ut possit legatū peti ꝛ sit purificatū. h. d. pandecta.

qꝫ is existeret quē oportet accipere ꝛ h i oīb⁹ q herdibus dare iussi sunt dicēdum ē: igif ꝛ legatario ex adita hr̄ditate ad parēdum ɔditiōni tp̄s iputabif. ¶ Seruo libertatem ita dedit: ille si meus erit liber esto: legatū vel hr̄ditatem sine conditione ei dedit. unde cū alienatus debebif dn̄o eius legatū vel hr̄ditas ꝛ iussu ei⁹ adiri poterit. Nam id exp̄ssit si meus erit i libertate dāda: quo futurū erat vt ipedireř libertas: ēr si exp̄ssū nō eēt. Sepenumero tn̄ mutaf rei effect⁹ quāqꝫ id expssit testator: qõ ꝛ si nō fecissʒ fuisset tamen.

Idem.

Non putabam diem fideicōmissi venisse cum. xvj. annū ingressus fuisset is cui erat relictuʒ cū ad. xvj. annū puenisset: ꝛ ita etiā aurelius imperator antoninus ad appellationem ex germania iudicauit.

Celsus.

Si in annos. x. heres dare dānatus: aut quis lib eē iussus ē nouissimo eius tp̄is die legatuʒ debebif ꝛ libtas obtigit.

Vlpia.

Si cui libertas data sit directo sub hac condinone. si ratōnes reddidisset: arbitriū a ɔsulib⁹ dari diu⁹ pius pmisit his vbis. Adiri a vobis āplissimi ɔsules arbitrū dabunt. Qui excussis rationibus nō tm̄ que reliqua sūt epaphrodito cōstituerit verum etiam quas rōes quoqꝫ instrumenta tradere. aut exhibere dn̄is suus debeat cuius sntie cum satisfactū sit non impediť epaphroditi libertas.

Modestinus.

Sub diuersis ɔditionibus diuisū eim positis liber eē iussus. eā cōditionem eligere potest que sibi leuior eē videbif. Legato vero eo modo relicto: legatarium nouissime ɔditiōi parere oportet. ¶ Heredi. x. dare iussus ꝛ liber esse ꝛ heredis heredi dando perueniet ad libertatem. Qõ non similiter in legatarij persona custodiri publius

r ¶ Putabam. ad. xvi. idē est si diceret oīʒ etat xiij. an. ut. ā. de le. i. l. cui. secus in libertate relicta in āno. xx. ut. j. de ma. tē. si ita fuerit rel. Jtē facit. j. qn̄ di. le. ce. l. pe. ꝛ. ā. l. pr. sed ā. ad treb. l. q filii. §. sibi nus. so. in spāle. Jtē cōtra. j. de mu. ꝛ ho. l. ad rē. sol. ibe quo ad honores spāle.

Si in annos. Dictio ī iuncta cū accusatiuo tp̄is plenitudinē significat. h. d. bar.

s ¶ In annos. x. completos. azo.

t ¶ Libertas. sec⁹ si dicit anno. x. sit liber. ut. j. de ma. te. l. si ita fu. ar. ā. Jte ē idē qõ hic si aliqd relinquatur ut prestatur āno. x. ar. j. de v. ob. l. q h anno. sec⁹ si dr de āna ut. C. qn̄ di. le. ce. l. i. ꝛ facit. ā. l. pri.

Si cui libertas. Jussus reddere rationeʒ potest petere ut ponātur calculatores q iudicabūt de reliquis ꝛ libris rationum. hoc. d. bar. ꝛ ponitur pratica i isto articulo. pau.

u ¶ Libertas. als nō tenet reddere. ut. ā. de neg. ge. l. qualiter. §. q pu.

x ¶ Arbitrū. i. iudicē de legatū. l. at ꝛ. C. de fidei. cō. lib. l. si pote. ꝛ. ā. de iud. l. vet. §. libētē ꝛ fa. j. l. cā ptor. §. iudice.

y ¶ Excussis. idē si stabit per hr̄des. quominus excucianť vt. ā. de ɔtra hē. ep. l. h veditio. azo.

z ¶ Reliq. i. reliquata.

a ¶ Constituerunt. i. declarabūt. ꝛ reddi faciat

b ¶ Debeat. spete cōstituunt. ꝛ sic in facto consistit eē ratio. ut. j. eo. l. cum seruus.

Sub diuersis. In libertatibus leuissima: i legatis nouissima spectatur conditio. h. d. Bar.

Si in diem. Dies apposita ad iplēdā cōditionē i psona heredis incipit currere a die adite hereditatis. h. d. bar.

l ¶ Dare. ꝛ dic: vt. ā. eo. l. ii. ergo si in oīb⁹. ergo in isto.

¶ Seruo. Si cōditio expressa nihil operatur in pncipali: nec in eo operabitur ad quod per repetitionem porrigitur. h. d. Bar.

m ¶ Cōditiōe. no. nō intelligo cōditionē repetitā. ꝛ sic ē ar. cōtra. j. eo. l. cui. ꝛ. l. libertꝭ. ꝛ. l. cū fu⁹. sʒ h iō. qꝛ testator dixit ā. vt. j. ibi ne exp̄ssit eē uel qꝛ infringitur in exp̄sso pp alienationē. ergo in tacito.

n ¶ Alienauit. iter viuos. sec⁹ si legauit: ut. C. de neces. ser. l. pe. in pn.

o ¶ Poterit. hic legit. als interrogatiue qꝫ si nō possit iubere adire: sed certe imo pōtuit ist. de here. insti. §. fuus aūt. ꝛ ideo plane legas.

p ¶ Quo. i. eius Zrio. s. si meus nō sit ꝛc. sic. ā. de dona. inter virū ꝛ vxorem. l. mortis.

q ¶ Nō eēt. apparet ergo qꝫ nil operaf expressio si meus erit. quādoqꝫ isti

c ¶ Diuersis. puta. si. x. dederis. itē si equū dederis. ꝛ qõ subiicit diuisū. i. separatim. s. in diuersis testi partib⁹. ad qõ j. de ma te. l. v. ꝛ. j. l. qõ vulgo. ꝛ. j. e. l. qõ traditū. ā. de tut. l. tutor datus in fi.

d ¶ Nouissime. imo cuilibet ut insti. h here. isti. §. si plures. ꝛ. ā. de ɔdi. isti. l. si heredi. que sunt cōtra. sed ibi separatim p ɔiūctionē disiunctiuā. h lege separat i diuersis ptib⁹ testi. ꝛ facit. ā. de le. i. l. si mihi. §. pe.

¶ Heredi. Cōditio pōt ipleri i hr̄de hr̄dis nō i hr̄de legatarij. h. d. bar. uel sic. Cōditio dādi hr̄di ex pte hr̄dis q dʒ recipe ipleri i psonam heredis eius. Sed ex pte debentis: non potest heres eius iplere. h. d. Pan. de ca.

e ¶ Heredi. qꝛ nō fit. i. si legatario iussum est dare eius heredi dari nō potest fm Joan. alij sic. Si legatari⁹ iussus est dare non potest dare heredi heredis. ꝛ spāle est in libertate qꝫ negat. Joan. uel dic ex parte heredis daf ei ꝛ ei⁹ heredi. sʒ ex dantis in legatarij psona nō placet. sic ut hr̄s legatarij dare possit: qꝫ semp

scripsit. Idem.

Nonnunquam contingit ut quidam nominati expressa officiant: quae omissa tacite intelligi potuissent nec essent obfutura: quod evenit si alicui ita legatur. ticio decem do lego: si meum ius capitolium ascenderit. nam quamvis in arbitrio meum sit: an capitolium ascendat: et velit efficere ut ticio legatum debeatur: non tamen potuit aliis verbis utiliter legari: si meus voluerit ticio. x. do. nam in alienam voluntatem conferri legatum non potest. inde dictum est expressa nocent. non expressa non nocent. Idem.

Si quis servum liberum esse iusserit. si heredi rationes reddidisset: postea quam eum rationes reddere vetuerit quasi puram factus libertatem: competit ei ex testamento libertas. Labeo.

Si quis legata quibus dies apposita non esset annua bima trima die dari iussit: et alicui cum pubes esset: pecuniam legavit: id quoque legatum annua bima trima die post pubertatem prestandum esse commentariis gaii scriptum est: quia magis conditio quam dies legato adiecta est. Contra ego sentio quia fere dies ponitur ad prorogandam ea quae ad presens tempus non essent que in futurum legata sunt: diesque pubertatis habet aliquam temporis demonstrationem. Duobus eadem res si heredi. c. dedissent legata est. Si alter ex his. l. dederit partem legati consequetur: et pars eius qui non dederit alteri cum sua conditione accrescit. Idem.

Mevius cui fundus legatus est. si calimacho cum quo testamenti factionem non habebat ducenta dedisset: conditioni parere debet. et. cc. dare ut ad eum legatus fundus pertineat. licet nummos non faciat accipientis. Quid enim interest utrum tali persone dare iubeatur: an aliquo loco ponere, vel in mare deiicere? neque enim illud quod ad talem personam perventurum est testi nomine, sed mortis causa capitur. Idem.

Cui fundus legatus est si. x. dederit partem fundi consequi non potest nisi totam pecuniam numerasset. Dissimilis est causa. cum duobus eadem res sub conditione legata est. In hac enim questione stati a testatore quoniam pluribus conditio apposita est divisa quoque in singulas personas videri potest: et ideo singuli pro sua parte: et conditioni parere et legatum capere possunt. nam quamvis summa universe conditionis sit ascripta: enumeratione tamen personarum potest videri esse divisa. In eo vero quod uni sub conditione legatum est fundi ex accidenti conditio non debet: et omnis numerus eorum qui in locum eius substituuntur pro singulari persona est heredis. Pomponius.

Quesitum est. an si iussus fuerit servus. v. operas extraneo dare ut liber sit conditio talis sit recipienda: ut quemadmodum fundi circa pecunie dationem dicitur: ita et circa prestationem operarum dicamus. sed hoc iure utimur: ut quemadmodum dictum est si pecuniam ex peculio suo det extraneo admitti eum ad libertatem: ita et si operam prestiterit necesse sit eum admitti ad libertatem. Itaque et in proposito sapienter facit heres si impedierit eum quominus prestet operas hac. n. ratione fuus perveniet quidem ad libertatem: sed operis eius extraneus non utetur.

Si ancille aliene cum Idem. ea nupsisset legatum sit: proculus ait utile legatum esse: quia possit manumissa nubere. Ulpianus.

Interdicit legatum si ea persona decesserit cui legatum est sub conditione. Quid ergo si non decesserit sed in civitate esse desierit puta aliena legatum esse si consul fuerit. et is in insulam deportatus est: nunquid non interim extinguitur legatum quia restitui in civitatem potest? Quod probabilius esse arbitror. Non idem erit dicendum si ea pena in eum statuta fuerit que irrogat servitutem. quia fuitus mortis assimulatur. Paulus.

In facto consistentes conditiones varietatem habent: et quasi tripartitam recipiunt divisionem

vt qd det: vt qd fiat: vt quid obti|gat: vel i eo ne detur ne fiat ne ob|ligat. ex his dandi faciendi con|ditiones in psonas collocant: aut ipsor quibus quid reliquit: aut alio|ru. Tertia species in euentum po|nit. Fiscus sicut bisde conditioni|bus parere debet: quibus persona a qua id ipsum qd relictum est pue|nit: sic et cu suo onere hoc ipsum vendicat. Ulpianus.

Si vir vxori ad tps liberoz le|gauerit pot dubitari an d his duntaxat filijs sensisset testator qui post morte eius nati fuissent: an de his qui viuo eo ab eo suscepti post testm factu: cu manete mrimonio decessisset: veru equu est pficere et ne viuo eo marito: siue post mor|te nascant. Terentius.

Sed si d spaliter expressit testa|tor etia si ex alio post mortem sua liberos peraeuerit: nihilomi|nus ea ad legatu admitt. Quida no solidu capien ampli lege pcessse portionis relictu e si hrdi aliqd dedisset: qrit an id qd condinois iple de ca dederit consequi ex ca legati possit: qsi no capiat id qd erroget an vo id extra sit: nec io magis ex bonis testatoris ampli capiat qua capturus esset si sine conditioe lega|tu esset? Et iulian recentissime scribit tato aplius cu capturu quatu condi|tionis iplede ca dare eu oz. Nec in|terest hrdi an extraneo dare iussus sit. qr coputendoe facta: que semp in psona eius itroduceret: no ampli lege cocesse portionis ad eum sub|sideret. Cum vir vxori si a li|beris: ne nupserit in annos singlos aliqd legauerit qd iuris sit: Julia|nus rndit posse mulierem nubere et legatu cape. Qd si ita scriptu eet si a liberis ipuberibus: ne nupserit lege locu no hre: qr magis cura li|beroru qz viduitas iniungeretur. Gaius.

Cum ita legatu sit. si titio no nupserit: ut ita: si neqz titio ne|qz seio neqz meuio nupserit: et dei|qz si plures persone cophense fue|rit: magis placuit culibz eor si nu|pserit amissura legatu: nec videri tali codinoe viduitate iniuncta: cu alij culibz satis comode possit nu|bere videam. Et si ita legatu sit si titio nupserit. et qde si honeste titio possit nubere: dubiu no erit qn nisi paruerit codinom excludat a lega|to. Si vo indign sit nuptijs ei iste ticius: dicendu est posse eaz benefi|cio legis culibet nubere: q.n. titio nubere iubet: ceteris oibus nubere probibet. Itaqz si titius indignus sit tale e qle si generaliter scriptuz eet si no nupserit. Immo si verum amam durior hec condino est qz illa si non nupserit. Nam et ceteris omnibus nubere probibetur: et ti|tio cui inhoneste nuptura sit nube re iubetur. Neratius.

Hoc modo legato dato. si lu|tio titio non nupserit no esse legi locum iul. aiebat. Quod si ita scriptu eet: si aricie no nupserit: iter esse in fraus legi fca eet. na si ea eet que alibi nuptias non facile possit inuenire: interpretandum ipso iur rescindi q frandande legis gratia esset ascriptum. legem enim vtilez reipub. sobolis scilicet procreande causa latam adiuuanda interpre|tatione. Paulus.

Legato sub condinoe relicto si hrs a quo sub coditione lega|tum est pendente condinoe moria|tur: heredem suu obligatum re|linqt. Modestin.

Heres statuliberu: cui in eue|tu condinois fideicomissuz re|stituere rogat eet manumisit. Que|ro an fideicomissum ei pstare debe|at? Herennius modestinus rndit qz ante oia statuliberum hrs manu|miserit: tamen fideicomissu qd sub hisdem condinonibus relictum est debet: ita prestari cogitur si condi|tiones impletas esse ptendit: aut p eum steterit quominus impleantur. Labeo.

Cum sub hac conditione fun|dus alicui legatus eet si stichuz no manumiserit: et si manumiserit legatum fundi ad meuiu traslatuz eet: legatari de no liberando satis dedit: et legatum accepit et postea li|berauit. Quero an aliqd meuio d|tur? Rndi. si cu ita legatum eet: si seruu no manumiserit satisdatoe in|terposita accepe ab hrde legatu po|terit. Et si postea seruum manumi|serit comissa stipulatione hrdi vel fundi vel quati ea res est restituet. Eoqz casu hrs ei cui ex sequeti con|dinone legatuz debuerit restituet. Idem.

Si ita legatuz eet cu nupserit: Si nupta fuerit: et hoc testator fecisset alteru matrimonium erit ex|pectandu. nihilqz intererit vtrum viuo testatore: an post morte ea ite|rum nupserit. Gaius.

Si ita expressuz erit titio si vo|luerit do lego. apud labeonem proculus notat non alteri ad here|dez legatarij pertinere qz si ipse le|gatarius voluerit ad se ptinere: qr

condito persone iniuncta videtur.

Papinianus.

Uos mater filios sub conditione emancipationis et patribus heredes instituit. itaque plurium rerum preceptionem pure dedit: hereditatem adierunt: patrem a legatorum commodo illa quoque ratio debet summouere: quod emancipando filios obsecutus voluntati supremum iudicium vxoris sue custodiri voluerit.

Idem.

Ticio centum ita vt fundum emat legata sunt: non est cogendum ticium cauere Sextus cecilius existimat: quoniam ad ipsum dumtaxat emolumentum legati rediret. Sed si filio fratris alumno minus industrio proscriptum est voluit: interesse heredis credendum est: atque ideo cautionem interponendam: vt et fundus comparetur: ac postea non alienaretur. Ticio centum relicta sunt ita: vt meuiam vxorem que vidua est ducat conditio non remittetur. Et ideo nec cautio remittenda est. huic sententie non refragatur. Quod si quis pecuniam promittat: si meuiam vxorem non ducat pretor actionem denegat. aliud est enim eligendi matrimonij pene metu libertatem auferri aliud ad matrimonium certa lege inuitari. Ticio centum relicta sunt: ita vt a monumento meo non recedat: vel vt in alia ciuitate domicilium habeat. Potest dici non esse locum cautioni per quam ius libertatis infringitur. Sed in defuncti libertis alio iure vtimur. Ticio genero meo heres meus dotis filie mee nomine centum dato. Legati quidem emolumentum ad seiam que dotem habere incipit pertinebit. Sed quia non tantum mulieri: sed ticio quoque cui pecuniam legauit consultum videtur: prope est vt ipse legatarius intelligatur et legatum petere debeat. Si post diuortium genero pecuniam heres soluerit: eque liberabitur: quoniam in dotem solutio conuertitur. Constante autem matrimonio etiam prohibente muliere ticio recte soluetur. hoc enim et mulieris interest: vt incipiat esse dotata. Nam et si quis ipsam quoque petitionem habere respondit: eamque pecuniam petat: neque dotis fieri velit non dubie doli summouebitur exceptione. Ante nuptias vero ticio vel muliere defunctis legatum apud heredem manet. Quod si nolit eam vxorem ducere causa legati: quod ad mulieris personam attinet satisfactum intelligitur. Sed ticio legatum petenti nocebit exceptio doli mali Sabinus autem existimabat nupta muliere ticio sine cautione legatum deberi: quoniam pecunia dotis efficeretur. sed cum ante nuptias quia purum legatum est peti potest: cautio mulieri pecuniam reddi necessaria est. Quod si maritus vino suo causa ceciderit neque soluendo sit: num quid aduersus heredem mulieri que nihil deliquit succurri debeat ob eam pecuniam: que doti fuerat destinata: sed quoniam ambo legati petitionem habuerunt: saluam habebit non soluta pecunia viro mulier actionem.

Idem.

Cum tale legatum esset relictum ticio si a liberis non discesserit negauerunt eam recte cauere: quia vel mortuis liberis legati conditio possit existere. Sed displicuit sententia. non enim voto mortis opponi tam onerosa non interponende cautionis interpretatio debuit. Et cum patronus liberto certam pecuniam legasset: si a liberis non discessisset permisit imperator veluti mucianam cautionem offerri. fuit enim periculosum et triste libertum coniunctum patroni liberis: eorundem mortem expectare. Ticius heredem institutum rogauit post mortem suam hereditatem restituere si fideicommissi cautio non fuisset petita. Mutiane cautionis exemplum ante constitutionem remisse cautionis locum habere non potuit: quoniam viuo eo cui relictum est: impleri conditio potuit. Quid ergo si ita scriptum sit. peto post mortem tuam restituas hereditatem

ita ne satis fideicōmissū petat neue rō exigat: sine dubio p hmōi s̄ba ñ iterponende qdē cautiōis ɔditio videbit̄ ascripta. rōni ɔ̄o ñ exigēde modus adhibit. s. vt culpa: nō ēt dol⁹ remissus itelligat. Idēqz ī ei⁹ psona q negocia gessit: cuiqz rōnis reddēde necitas fuit testō remissa. Rescriptū ē. Si arbitratu ticij seia nupserit hēs mc⁹ illi fūd⁹ū dato Uiuo ēt ticio sine arbitrio ticij caz nubētē legatū accipe rñdēdū ē: caz qz legis snīaz videri ne qd oīo nuptijs ipedimētū iferat. Sed si tici⁹ viuo testatore decedat: lz ɔditio dsicit: qr tñ supēsa ēqz ɔditio p nihilo foret: mulieri succurret. Me me si ñ nupserit: fūdū cū morieł lego. pōt dici ꝛ si nupserit eā ɔfestim ad legatū admitti. Nō idē, pbaf si cert⁹ dies icertusue ali⁹ legato fuerit ascript⁹. Falsam cām legato ñ obeē veri⁹ ē. qr rō legādi legato nō cohēt. sz plerūqz doli exceptio locū hēbit: si pbeł al's legaturus ñ fuisse. Falsā ɔditionē cassi⁹ ꝛ celi⁹ sabin⁹ ipossibilē eē dixerūt: veluti pāphil⁹ si qd ticio dēbeo solu̇ēit liber esto. Si mō nihil ticio fuit dēbitū: q si post testm̄ factū testator pecuniā exsoluerit: dsecisse ɔditionē itelligit. Falsaz legati dēmōstrationē ñ facere legatū sabin⁹ rñdit. veluti si qs cū ticio nihil legasſz ita scriptū reliqrit. ex. c. q ticio legaui .l. hēs seio dato: idqz sūpsit ex defūcti volūtate: qr nō aio legādi sed diminuendi legatum: qd falso datū existimaret ita scriberet. propter falsaz tamen demonstrationem legati non plus seius assequetur q̄ ñ vere demōstratū fuisset. De.

Ticio fundus si in asiaz nō venerit: ꝛ idē si puenerit sempronio legatus est. cū ī oībus cōditōib⁹ q morte legatariorū finiunł receptū ē vt muciana cautio iterpōatur. hēs cautionē a ticio accepit: ꝛ fūdū ei dedit: si postea ī asiam puenerit sempronio hēs qd ex stipulatiōe cautiōis iterposite ɔseq pōt nti li⁹ actiōe pstare cogit. sed si cautio medio tpe defecerit q̄ sollicite fuerat exacta ñ ō suo pstabit hēs. Sz qr nihil pt ei obijci satis erit actōes pstari: si tñ tici⁹ cū ī asiā venisset sempronius scz legatū accipiat decesserit hēdi eius debet qd desūctus petere potuit. Idem.

Mulieri ꝛ ticio vsufruct⁹: si ñ nupserit mulier fructus est. si nupserit: quādiu ticius ꝛ ī eodez statu erit: ptē vsufruct⁹ hēbit. tāen. n. bñficio legis et legato ɔcessū eē mulieri itelligēdū ē q̄si hēret si ɔditiōi pruisset. Nec si tici⁹ q ɔditiōe dfecer⁹ est legatum repudiet ea res mulieri proderit.

...in ps. que est cotra. sol. ibi alter tm̄ amisit. hic vterqꝫ cū cōis ꝯdi... no deficeret. lꝫ mulier ex quadā dispēsatōe reassumpserit sine iur̄ ac... fendi quasi sua parte in agro p. l. ꝗ p testatore habeat. Itē est ar. ... de no. ple. si sere. Itē nota ex pmissis ꝗ aut apponit̄ ꝯditio si non... nupserit mulieri tm̄. aut alij tm̄. aut mulieri & alteri. Prio casu reit...

si quis ab. te. p. l. i. & de excu. tu. l. legatarius. & de lega. ij. l. cū qui.
l ℭ Remoto. i. posito ꝗ tm̄ ticio legauit si mulier nō nuberet nō hꝫ locū exemplum muciane. que hodie sine solemnitate proponitur ad exemplum antique solēnitatꝫ. & h ideo. qꝛ viuo ticio pōt esse certum eam deficere. s. ea nubente: vt. s. e. l. cū ita. §. ticius. & j. e. l. hoc genus. accursius.

...a. s. e. l. si h ita. §. ... absōo non: vt. j. eo. l. ... §. ticio. et. C. de j... l. i. In tertio ... loci h lex in qua dic... mulier paret cōdi... ... et sit monacha vl ... vidua non po... nuberet & cūc quili... bet habet domicilium. si ... non paret sed nubit ... pdit: ipsa non ꝯp ... tm̄ suā ptē hꝫ & ea ... si aūt i psona ... tm̄ est appositū cō... mulier totū habꝫ ... ꝑdente vel deficiente ... ditione soci: vt. s. & ... ac. l. idem & l. ... §. fina.

D Ies. Dies certa pro cōditiōe habe... b. d. Bar.
ℭ Dies. puta hrs da... tum moriens. secus ... cū moret legata ... vt. j. e. l. hrs. ij. rñ. ... in stipulatiōe ubi ... semper transit ad ... & fac. s. de cō... l. qꝺ si sub ea. & ... col. §. finalit. lꝫ ... c. l. cum ita. §. ... ubi nō differt di... ab incerto. lꝫ ... ad aliud. h quo ... trasmissionem.
F Ideicōmissū. nō ... ergo p oia natu... ꝑaraf. sic. s. & le... quos. §. fi. & in ... nat. effi. sui. ... adoptionis. ac.
A Uia. Cōditio ap posita i institutio ... legato eidēz facto ... repetita. h. ... Cōditio adiecta

I Dem.

O Ies incertus conditionem i testamēto facit.
I Dem.

F Ideicōmissūz a filijs relictū si quis ex his sine liberis diez suum obierit adoptionis ꝯmento nō excluditur.
I Dem.

A Uia que nepotē sub cōditiōe emācipationis ꝑ pte heredē istituerat: ita postea codicillis scripsit. Hoc amplius nepoti meo ꝗs ꝗ eū heredē institui lego predia illa. Conditionē emācipatiōis repetitā videri placet: quāuis auia nullā i legatis vt i hrditate substitutionē fecisset. nā & cū seruꝰ pure qdem liber. hrs autē sub conditione scriptus est: & si hrs nō extiterit legatū accipere iussus est. in legato repetitā videri libertatē diuꝰ piꝰ rescripsit. ℭ Muciana cautio locū non hꝫ si p aliam ꝯditionē actio legati differri poterit. ℭ Ticio si mulier nō nupserit hrs. c. dato: quā pecuniā eidē mulieri ticiꝰ restituer rogatus ē. Si nupserit mulier die legati cedēte: fideicōmissūz petet remoto aūt fideicōmisso: legatarius exemplū mutiane cautionis nō habebit. ℭ Pater exheredate filie tutores dedit: eosqꝫ: si mater eiꝰ i pubere filia constituta vita decessisset ad rem gerendam accedere iussit. Cūz vxori mādatū esset vt moriēs filie cōmuni decies restitueret non sub cōditione tutores videbūtur dari: nec si quid aliud iterea puella quesisset eius administrationē prohiberi. cautio ꝯo fideicōmissi matri remissa videt̄. ℭ Quocūqꝫ enī iudicio volūtatis cautio legatoꝝ vl fideicōmissoꝝ remitti pt. itaqꝫ si cautōis nō petēde conditio legato vl fideicōmisso ꝑscribatur ꝯditionē ea res nō faciet. non enim deficiet si qs eaꝫ desiderauit onere cautōis si secuto: qꝺ aduersus iuri hodie iure pu. seqꝰ ñ pōt: postea ꝗs remitti posse cautionē placuit.

I Dem.

O Uꝫ pupillꝰ aut tutor: ... eius ꝯditionē in ꝑsona pupilli collatā ipedit: tā legati ꝗs libertatis iure ꝯmuni ꝯditio ipleta esse videbitur. ℭ Disiūctiuo nō conditionibus ascriptis alteraꝫ defecisse nō oberit: altera vel postea iplesta. nec interest in potestate fuerit accipientis conditionem: an in euentum collate.

I Dem.

H Eres meus cum morietur ticius. c. ei dato. purum legatū est: quia non conditione. sed mora suspēditur. non potest enim conditio non existere. Heres meus cuz morietur cētum ticio dato: legatum sub conditione relictum ē. quāuis. n. hrdem eē moriturū certum sit: tamen incertum ē an legatario viuo dies legati non cedat: & non ē certum legatum ad eū puenturum. ℭ Qui post mutianā cautionem interpositaꝫ legatum accepit: si contra cautionem aliquid fecerit stipulatione cōmissa etiaꝫ fructus filio heredi restituet. hoc enīz legatariꝰ & i exordio cauere cogit.

ℭ Pater. Cōditio apposita administrationi nō suspēdit dationem tutele. h. d. ꝑmo. Item conditio limitatur ex presumpta voluntate defuncti. Itē cōditio cautiōis non petende remissa itelligitur. h. d. & hꝫ tres partes ꝑ patēt. scōa ibi nec sigdē. tertia ibi. nec sibi. bar.
m ℭ Pater filia. s. eadem.
n ℭ Decies. qnqꝫ. i. qnqꝫgīta. nā dixit sic cū grauaueri vxorē meā in. l. dādis filie eā moriet volo tutores inter administrare. & sic videbat sub ꝯditiōe dare si nō decederet. sed tm̄ aliud est: qꝛ cōditio nō vr̄ apposita nisi administratori fideicōmissi a matre ꝑstituendi: per hoc vr̄ remissa cautio fideicō. qꝛ voluit tutores aliquo mō intromittere se ꝺ fideicōmisso.
o ℭ Non sub cōdi. nō solut. & fac. s. de tu. l. muto. §. i.
p ℭ Remissa. s. vr̄ sub oī eo iudicio quocūqꝫ pōt remitti. s. alias: uel alteriꝰ testō.
ℭ Quocūqꝫ. n. iudicio. Conditio apposita administrationi tutele nō reddit dationē tutele ꝯditionalē sꝫ restringitur ex mēte defūcti ad certū qꝺ & cautio legatoꝝ cūp oꝑ sit remitti p testatorē censet̄ remissa q̄litercūqꝫ appareat de itētione ꝗ voluit ꝑstare: ēt si p idicia & vba ꝯditiōalia & censet̄ remissa si sunt relictuꝫ sub cōditione si nō petaf dicta cautio. h. d. pau. de cast.
q ℭ Prescribat̄. filia petijt cautione. sed obtinere nō potuit: quia remissa erat ut dixi: nunc matre mortua petijt fideicommissum. ac.
q ℭ Prescribatur. i. excipit. qꝺ non post qꝛ cautionē petijt: sed nō pōt qꝛ nō fuit relictū sub cōditiōe. si nō peteret cautionē. Itē nec fuit ꝑstita & si nō habuerit hrs onus ꝑstando petet itaqꝫ filia legatū cū effectu. ut & j. vt le. no. l. lꝫ. r ℭ Eā cautionem sibi prestari in qbꝫ nō faciendi cautionibꝰ muciana cautio locum hꝫ.
s ℭ Non secuto. i. qꝛ non fuit prestita cautio. lꝫ fuit petita.
t ℭ Sequi. i. locum habere.
u ℭ Placuit: ut. C. ut in pos. le. l. fore.

...tione censetur repetita in legato facto. idē ē in libtate data. I... ...one vt censeaf repetita in legato etiā facto in defectum instit... ...s. h. d. pau. de ca.
ℭ Substituerat ea. qꝛ si non emanciparet̄ alium substituit: vt. j. pater ... Hoc amplius. p hoc etiā superiora videnf repeti: vt. s. de le. iij. ... pure.
ℭ Repetitā. nota de repetitione. sic. j. e. l. legatū sub ꝯditiōe. & l. ... & de ꝯdi. insti. l. cū seruꝰ. & de le. ij. l. latiꝰ in fine. & ꝺ le. iij. l. ... §. ꝯ. j. e. l. iuliꝰ paulus. in fi. So. ibi pōt dici nō fieri repe... ꝗ alia rō. s. necessitudinis i ꝑsonis pōt assignari q̄re fuit ex... ...nctio. sed cū alia rō nō pōt assignari q̄re duo iungant̄ tm̄ tunc ...ꝯiunctio. & vel cū inducar repetitionē conditionis ut hic ... Repetitā. aīs nō ualeret ut hic. & C. de le. l. fuꝰ. & facit. j. ꝺ manu. ... dimus. g ℭ Muciana. aliā cōditionē q̄ possit ipleri viuo ...tio. vt lego tibi fundūz si ticio. x. dederis. & si mulier ñ nupserit ... ambo sunt in non faciendo pro vtraqꝫ exponitur cautio.
ℭ Ticio. Cōditio si nō nupserit extrāea de restituēdo mulieri rogatur. h. d. bar. vel sic. Conditio si nō nupserit spernit̄ i extraneo ...do mulieri grauato. sꝫ in ñ grauato expectaf ꝗ ipleaf. nec i ... cautionē mucianā. h. d. pau. de ca. b ℭ Rogatꝰ ē. repetita ... repetita ꝯditione. i ℭ Cedente. h legit̄ cū pcedentibꝰ. & dic ...tio relicti. qꝛ testator decessit vt. C. ꝺ cadu. tol. §. cū igit̄. uel ... hereditate. qꝺ est quo ad hoc ut dñiū nō trāseat: ut. s. de le. i. ... homo. §. cum seruus.
ℭ Petet. s. mulier. sꝫ a quo petet: pōt dici ꝗ directo mlier petet ab ... nō aūt ticius utpote ꝯditiōe defecta. vel veriꝰ mulier a ticio ... ab hrde. lꝫ n. ipe nō posset petere si ab eo ñ eēt relictū mulieri ... nuberet. nō p se. p alio tm̄ petet heres. sic. s. ꝺ le. iij. l. si fidei. ... l. cogi. §. hꝫ q fondū. & de bo. li. l. i futute. §. nōnūꝗ. & s.

Q Um pupillus. Pupillus potest impedire conditionem impleri. hoc dicit. Bar.
x ℭ Collatam. puta legatum est ticio si p. x. annos seruierit pupillo. et ita consistit in facto. alias pupillo nō nocet suū impedimentū: qꝛ nec datio facta dāti prodesset: vt. j. de sol. l. si seruus.
ℭ Disiunctiuo. In alternatiuis sufficit alterū ipleri hoc dicit. bar.
y ℭ Disiunctiuo. secus si separatim sunt posite. ut. j. eo. l. qꝺ traditum. & l. se. & facit. s. de condi. l. v. & j. de verborum ob. l. si ita. accursius
H Eres. Dies incertus non aptus suspendere legatum post legatarij mortē non impedit transmissionem alias secus hoc dicit bar.
z ℭ Purū. quo ad transmissionem non ut statim posset peti. ac.
a ℭ Non existere. & ideo lꝫ ꝯditionale sit: habet̄ tamē pro puro: ut. ar. j. de nouati. l. si pupillus. §. i. b ℭ Ipse. s. heres.
c ℭ Sub ꝯditione. si ꝯditio extaret viuente herede. non etiam demū post mortem extitisse videt̄: vt. j. de col. bo. l. i. §. si emancipato. & facit. j. qñ di. le. ce. l. huius. & l. si cum heres. & C. qñ di. le. ce. si pontionilla.
ℭ Qui. Qui habet titulum conditionatū deficiente cōditione tenetur ad fructus medij tpis. h. d. bar.
d ℭ Qui post mucianā. in exordio. lꝫ ñ caueat. tm̄ tenet̄: vt. s. de le. ij. l. cū filius. §. q muciana. & s. e. l. qui sub. & s. de vsur. l. videamus. §. fauiana.
ℭ Quāuis. Licet vsufructus nō pōt alicui relinq cū moret̄. pōt tm̄ relinqui sub ꝯditione negatiua q̄ nō pōt ipleri nisi cū moreret̄. h. d. pau. de ca.

... lego tibi vsufructū si nō ascēdens capitoliū: vi... cessim pariā cum moriens. ⁊ capitolium si ascē... tem demū certū est existere. sed cū ... est: ... exp...

... Cōditio si nō nupserit remittitur in extraneo ...

¶ Quāuis vsufructus cū morie tur legatarius inutiliter legetur: tamen cautionis mutiane remediū vsufructu quoqꝫ sub cōditione alicuius non faciendi legato locū habet. ¶ Quod in fraudē legis ad impediendas nuptias scriptū est nullā vim habet. velut ticio patri .c. si filia quam habet in ptāte non nupserit hēs dato. vel filiofa. si pater eius vxorē non duxerit heres dato.

Idem.

Has causas que prorsus agentem repellunt in fideicōmissis non pro conditionibus obseruari oportet. Eas vero que habēt moram consumptam admittemus cautione oblata. Nec enim parem dicemus eū cui ita datum sit: si monumētū fecerit: ⁊ eū cui datū ita ē: vt monumētū nō faciat.

Paulus.

Iulius paulus suphidio. Que sisti si ita in testamento cautū esset. stichus si rationes reddiderit cum cōtubernali sua liber esto: eiqꝫ heres .x. dato: an sticho mortuo anteqꝫ rationes redderet: vel pariā: vel reliqua habēre libera esset mulier: ⁊ an de legato idē accipiemus libertate data: si rationes reddiderit hāc conditionem rationū reddendarū: vt iussus videatur reliqua reddere: si qua habet cum fide actus sui: que si nulla sunt pure accepisse libertatem videbuntur. ⁊ si post aditam hereditatē decesserit competente libertate etiā legatum eos consecutū est. Qd si cum adhuc reliqua habet decessit sub eadem conditiōe: contubernalis eius libertatē accepisse videbitur: ⁊ defecta videbitur conditione. sed nō ineleganter illud dicetur: stichū quidem sub conditione manumissum: contubernalem autē eius pure. ⁊ illam cōiunctionē nō ad coniungendam conditionem sꝫ ad necessitudinem demonstrandā pertinere: tunc demum pro impleta habetur conditio cum per eum stat: qui si impleta esset debiturus erat.

Alfstratus.

Cum seruus ita liber eē iussus sit. si ratiōes reddiderit: eiqꝫ fundū heres dare damnatus sit: videamus vtrū conditio libertati ꝑposita sit: an sꝫo ⁊ legato. ⁊ quidem si libertati soli accipiamus ꝑpositam: nullus tractatus amplius superest. nam legatum purum inuenitur: ⁊ ideo non inutile sit. qꝫ si cōditio etiā legato inserta sit quod quidam recte putant simul cum libertate: dies quoqꝫ legati vtiliter cedit. quid ergo conninetur his verbis. si rationes reddiderit: quidā hoc aiūt si reliqua reddiderit quasi nihil intersit vtrum sub hac conditione si reliqua: vel sub hac: si rationes reddiderit. Sed nos neqꝫ conditionem meram putamus eē que in ratione existit: neqꝫ merā conditionem que in facto consistit sed eam conditionem que ex quadam mixtura consistit. nā non vtiqꝫ si ille i folle reliqua obtulit: liber erit. non enim testator hoc sensit: sed illud vt rationes reddat quomodo seruus reddere solet. idest legendas offerre rationes primum. deinde computandas vt explorari possit computationes probe an improbe referantur. accepta relata recte an non recte. Ita enim incipit quidem res a facto. peruenit autem ad pecuniam. inest etiā his verbis heredes noticia instrui rationum: vt sciant quid in quacūqꝫ ratione scriptum sit. Nam qd ipse viuus facturus sit ab heredibꝫ suis fieri iussisse intelligitur. Ille autē vtiqꝫ assolebat non sic seruo suo ostēdēti reliquas rationes subscribere sꝫ ita vt legeret: examinaret: exciperet. atqꝫ cum seruo sub hac conditione testamento libertas datur si rationes reddiderit: non hāc solam habet significationē si cautiones instrumentaqꝫ omnia actus sui exhibuerit heredi. sed ⁊ si reliqua soluerit.

Paulus.

¶ Dicetur. de equitate. que est cōniūctio. ac.

¶ Necessitudine. i. affinitatē. vel ...

¶ Fecerit. h est cōditionale.

... sumpsit. sic ⁊ reliq debita ex admīstratiōe dicūt ...

¶ Reddiderit. ⁊ sic est datio ...

¶ In folle.

t plene probari.b.d.bar. Uel sic. Institutio ... conditione si probauerit se filium non vt tanquam ... sub eius ptate .b.d.pau de ca. ... in ptate no pot institui sub conditione: nisi sit ... l.suus. nisi in eius defectu sit exheredatus:

r In emptore.s.dicendum est.l.vt ita demum legatus ... si conditioni paruit.450.
s Non sic.s.expressum.semper tamen repetita videtur ...
t Et enim.et certe potest tenere legatum non obstante ... et enim .&c. que est.s.de regula cato.l.i.principio.

Lucius ticius ita testamentum fecit. Aurelius claudius natus ex illa muliere si filium meum esse se iudici probauerit: heres mihi esto. Paulus respondit filium de quo quereretur si sub ea conditione institutum videri quod in potestate eius esset: et ideo testamentum nullius esse momenti. Idem.

Alis libertis alimentorum nomine si cum filio meo morati fuerint menstruos denarios centenos et vestiaria dari volo. liberti in obsequio fuerunt quamdiu adolescens ad militiam proficiscerentur. Qua causa effectum est: vt quibusdam rome relictis proficiscerentur et apud castra defunctus est. Quesitum est an ab heredibus eius alimenta debeantur. Paulus respondit conditionem quidem in persona libertorum qui cum filio defuncti morati sunt: aut per eos non steterit quo minus morarentur: mortuo filio testatoris: defecisse non videri. Sed si testator propter filij vtilitatem his qui cum eo morati fuissent alimenta prestari voluit contra voluntatem defuncti: petentes audiri non oportere.

Scevola.

Ticia heredis instituti liberos habentis filij fideicommisit: vt rem eius vniuersam restitueret filijs eius libertisue eorum cum ipsi petissent sine vlla iuris cauillatione. Quero an his verbis: cum illa a te petierint conditio fideicommisso ascripta videatur? Respondi non videri.

Marcianus.

Ulianus noster eum qui decem dare et ita liber esse iussus esset si a viuente manumissus esset non aliter legatum quod ei cum libertate datum esset habiturum quam si conditioni libertatis paruisset. Idem in emptore si alienatus esset. Sed id tunc locum habet cum omnimodo simul cum libertate legatum acquiri potuit: licet legato imposito non sit

velut cum in ipsa libertate collocatum esset legatum. Cum vero libertas sub conditione. legatum autem presenti die datum est. in hoc questio est an constiterit legatum. Etenim nec catoniane sententie locum in proposito esse. quia et si statim testator decessisset: non tamen omnimodo inutile esse legatum: cum posset conditio libertatis ante aditam hereditatem impleri: et legatum manumisso deberi: nisi forte necessarius heres extitisset. tunc.n.omnimodo inutile erit legatum ipso iure: quia sub conditione acceperit libertatem.

Ualerianus.

Quod traditum est in legatis nouissimam: in libertatibus leuissimam conditionem spectandam esse. Idem.

Id est que ipsi seruo commodior sit. Ualerianus

Non ad eas legata dubitatur pertinere: que sepius sub diuersis conditionibus: sed et que prius pure deinde sub conditione dantur. Itaque quod heres pure dare iussus est quodue pure legatum est cum id ex interuallo sub conditione legatum est: posterius vero si prius sub conditione deinde pure legatum est: presens debetur. Quod si pure legatum est: et incontinenti heres sub conditione damnatus est aut rogatus est dare. perinde est ac si iuncta subiecta scriptura idem legatum esset: vel vt presens vendicari si hoc voluerit legatarius: vel cum conditio extiterit ab herede peti possit: nisi commemoratione superioris legati posterius scriptum fuerit: veluti stichum quem illi legaui heres meus ei si illud factum erit dato. Tunc.n.in reuocandi animo presens legatum et sub conditione dandi ita scripsisse videbitur: et si ante conditionem rem vendicet doli exceptio locum habere poterit.

Idem.

Per fideicommissum varie data libertate nouissima spectanda est: sed nouissima: quia superior voluntas potior

... dictis suis liberis.s nepotibus ticie et liber ... dicitur: vt.s.de vb.sig l. liberorum.

Zsed ibi diuersi testatores. c Subiecta.ablatiui absolute
d Presens.sed quid prodest hec electio cum semper ... spon. potest interesse peti: vt et ex conditionali ...

Conditionum Dividitur in duas partes. In prima ponit q ad emancipandum filiū pater non potest ɔpelli iure act. sʒ officio iudicis vel ex equitate. Secundo dicit q qui vult antecedens vult ⁊ ɔsequēs ⁊ forma casum. secunda ibi. cum rei. Bar.

a Jn futur. que vere cōditiones dicuntur. vt. ß. de inu. testa. l. cū l scbo

b Et hec cōditio reddit singula singulis.

c Jnfinitū. q: prima qñcūqʒ me vincēte. tertia qñcūqʒ ad mortem vel post mortem.

d Ad certū. imo est icertus dies mort: vt. ß. e. l. i. sʒ dic respectu ꝑcedētiū: q: ꝑ qñcūqʒ post mortē sed cum funus impletur. ⁊ facit. ß. de le. i. l. si ita scriptum. §. fi.

habēri dʒ. Cui cōsonat ⁊ rescriptū diui adriani ⁊ anto.

M Artianus.

Conditionū que in futurū[a] cōferunt triplex natura est. vt q̄dam ad id tp̄s quo testator viuit: q̄dā ad id tp̄s qd̄ post mortē eius futurum sit: quedā ad alterutrū ptinēatu. tp̄s aūt vel certum vel infinitū comphendat que oīa non minus i fideicōmissis q̄ʒ in istitutiōib' ac legatis incidē solent: vt hec cōditio[b] Ticie si mihi nupserit: nō dubie ni si viuente testatore. Illa autē si ad exeqas funeris mei venerit: nisi p' mortē impleri non possit. Illa vero si filio meo nupserit vel viuēte vel mortuo testatore impleri possit. Et prima quidē ac tertia ex relatis conditionibus infinitum[c] tempus habent. Quandocūqʒ. n. nupserit implet condicio: secunda ad certum[d] tempus ascripta est.

U Lpianus.

Si cui legatum fuerit relictū. isqʒ rogatus fuerit liberos suos emancipare: an cogi debeat manu mittere[e]? Et retineo me dixisse deficere eos[f] a petitione fideicōmissi. Neqʒ. n. pretor fideicommissarius[g] eos ad libertatē[h] tuetur vt seruos[i]. Papinianum quoqʒ scribere referebam nō eē cogēdum emācipare filios suos. Arbitror: tñ extra ordinē[k] debere ɔstitui eum q agnouit id qd̄ sibi relictū ē hac ɔtemplatione vt liberos suos emanciparet cogēdum[l] emancipare. Neqʒ enim dʒ circonueniri testantium voluntas. Sic deinde hoc accipiendum est quemadmoduʒ si sub conditione liberorum emancipandorum ei fuisset legatum relictuʒ: vel ita relictum vt eos emāciparet[m]. Cui rei ɔsñs est: quod diuus seuerus rescripsit. Nam cum quedam mulier nepotes suos[n] heredes instituissʒ ⁊ ipsum filium[o] cohr̄dē filiis suis[p] dedisset. eosqʒ inuicē substituisset[q] rogassetqʒ filium vt filios emanciparet: nō aūt rogasset vt hr̄ditatē eis restitueret: ex auctoritate diui seueri emācipare eos compulsus ē: bisqʒ restituere[r] hr̄ditatem. ⁊ adiectum ē. vt si id tardius faceret quasi ex mora vsuras ꝑstaturum videri enim eum qui morā faceret emācipationis: morā restitutionis fideicōmissi facere.

P Apinianus.

Pater filio suo cohr̄des sine ulla conditione filias ipsius dedit ac petijt vt filias suas emāciparet: ita vt curatores a ꝑtore acciperēt[s]. filij videri fideicōmisisse placuit vt eas sui iuris cōstitueas: ad hr̄ditatē aūt ie peruenire pateret[t]: nec ad rē ptinere si portionē filiaꝝ iur̄ substitutionis[u] quesisset.

H Ermoge.

Cum ita datur libertas: si ticio q non ē hr̄s. x. dederit: certa ꝑsona demonstraf: ac ꝑpterea in ꝑsona eius tm̄[x] conditio impleri pōt. Sane si cū cesserit dies[y] pecuniam conditioni comphēsam statuliber habuerit[z] iur̄ cōstituto[&] nulli dādo[?] consequef libertatē. Diuersa causa est legatarij[v] i cuius ꝑsona placuit ɔditionē deficere: si anteq̄ʒ dederit legatarius[s] pecuniā ticius moriaf. Ex his v̄bis[b] si hr̄di vel si hr̄di ticio. x. dederit liber esto nō tm̄ heredi sʒ ēt heredis hr̄di dando[c] puenit ad libertatē. at si nullus hr̄di successerit iure constituto[d] nulli dādo ad libertatem ꝑueniet.

I Dem.

Legatum sub conditione relictum ⁊ ad alium trāslatum si non ɔditio ꝑsone[e] cohereat sub eadem conditione translatum videtur[f].

P Aulus.

Ticio vsufructus serui legat' est: ⁊ si ad eum ptinere desijsset libertas seruo data ē. Ticius viuo testatore decessit: libertas nō ualet: quia conditio nec initium accepit. Paulus ergo ⁊ si viueret ticius: ⁊ capere non potest. idem dicendum est. Desisse enim non videtur[g] quod nec incipit. Serui vsufructus mulieri q̄ ad vidua esset: legatus est. Idem seruus si ea nupsisset liber esse iussus[h] esset. si nubt

Si cui. Rogatus emācipare filiū nō pōt cogi sure actiōis: sed officio iudicis. item qui vult añs vult ⁊ consequens sine quo illud quod queritur nullius est momēti. b. d. cum. l. se. Bar

e Si cui. manumittere. i. emācipare

f Eos liberos p fideicōmissū tā emācipatiōis ꝑ patri relicti. ⁊ hoc mero iure: vt. ß. de le. i. l. fili'. §. sʒ vulgarē. sed de equitate secus in vtroqʒ vt. j. subiicit. ⁊ § cui. ⁊c.

g Fideicōmissari'. q: ɔ fideicōmissis ius dicit: vt isti. ꝺ fideicom. here. §. i.

h Libertatem. ideo emācipationem.

i At seruos. q: seruos tuef: vt insti. de sing. rebus p fideicōmissum re. §. libertas.

k Extra ordinē. i. officio iudicis sic. ß. si cer. pe. l. cū fili'

l Cogendū emācipare. no. casum vbi pf cogif emācipare: sunt ⁊ alij qdam. sed r̄gulariter cōtra: institu. q. mo. ius pa. po. sol. §. fi. sec' si rogaretur quē adoptare: vt. ß. de le. iii. l. vxorē. §. heres.

m Emāciparet. nā semper cogif. vt hic. ⁊ C. ꝺ fideicō. l. ꝗuis. ⁊ ar. ß de cōdi. cā. l. i. ⁊. C. de inof. te. l. filius. ⁊ ꝺ insti. ⁊ subst. l. si mater.

n Nepotes suos. s. ex filio que coheredem eis dedit.

o Filium patrem nepotē

p Filij suis. s. nepotibus testatricis.

q Substituisset. s. vulgariter. alij dicūt p fideicō. si qs decederet sine libis. sʒ tūc nō esset necessaria hui'. l. ꝑsumptio que ꝑsumit ēt bona restitui emancipatis.

r Hisqʒ restitueret. hec presumptio ex testatricis voluntate que eos heredes istituit cum patre suo ⁊ inuicē substituit. vnde deportatōe nepotum videtur pater rogatus sed nunquid econtra si rogatur pater institutus restituere suis filijs an emācipare cogif. cū alia a iure suo nō posset restituere: q: omnia patri per filium querebantur. sed hodie forte secus est: lex enim videtur velle: vt videatur rogatus restituere cum fuerit sui iuris: vt. j. ad trebel. l. vbi. ⁊so. ⁊ facit. j. l. proxima.

s Pater. acciperēt. quā hr̄e non possent in ptāte posite: vt. C. de cura. furio. l. si in prin.

t Pateref. vt ⁊. ß. l. proxi. in fi.

u Substitutionis. s. vulgaris. ⁊ dic q filie repudiauerūt ab initio. ⁊ sic ex vulgari habuit pater. sed nō tenuit repudiatio cū nec habere poterāt nisi emāciparentur vt. ß. de acq here. l. is qui. vel dic q̄sisset. i q̄rere potuisset ⁊ facit. ß. de le. i. l. cū filio ⁊. j. ad trebel. l. vbi. ⁊. j. de re. iur. l. qui pt.

Cum ita. Cōditio dandi certe ꝑsone nomine proprio nuncupate nō pōt ipleri nisi i ꝑsonā illi' iō si ille decedat cesset ɔditō defecta nec pōt ipleri in ꝑsonā hr̄dis. fallit i statulibero fauore libertatis si habebat pecuniā paratā tpe mortis illi': qi habef pro ipleta tūc si nul h dedit sʒ si sit noīatus p nomē appellatiuū pōt impleri in personam heredis in quem transit nomē appellatiuum. b. d. Pau. de ca.

x Tm̄. nō aūt herede eius: vt statim dicet.

y Cesserit dies. s. libertatis. qd̄ est ab adita hereditate. lʒ in ceteris a die mortis. ß. de cadu. tollen. §. in nouissimo.

z Statuliber. habuerit. sec' si nō hr̄ierit vt hic ⁊ contrario sensu. ⁊ sic ꝑspicitur quod magis nocet libertati. s. q: pecuniā nō hʒ ꝑ qd̄ prodest q: ticius decessit sic. ß. ad silē. l. iii. §. fi. ⁊ magis q: sua difficultate vl' negligentia ꝑ casū: vt. C. de condi. inser. l. fi. ⁊ de necess. ser. l. fi.

& Cōstituto. s. singulari. s. fauore libertatis vt. ß. de le. i. l. tutu. §. i. nā sec' i alijs: vt statiʒ dicit. ⁊. ß. de statuli. l. si peculium. §. is cui.

? Nulli dādo q: nō ē ticius vi' cui soli fuit dādū: vt. ß. pri. ⁊. j. diuersa ⁊c. vel si est si vult vt. C. de condi. inser. l. fi. ⁊ facit. ß. e. l. in testamento. ⁊c.

v Legatarij. cui fund' est legatus si. x. ticio dederit.

s Legatarius. destinatōe. nā ɔsiet. vt dicit: sʒ cōtra. ß. de an. leg. l. an una in prin. so. ibi.

b Ex his verbis heredi ticio. sec' forte si ticio simplr̄ iussus est dar: vt ß. e. l. diuersa. ⁊. j. de so. l. stipulatus sum. i. rñ. ⁊ l. fitchū. ⁊. §. vsuf. item qd eʒ. si ticio heredi data iussus ē. Rñ. ꝑcedis verbū ɔsidero sit ꝑprū vel appellatiuū: vt. j. de stip. ser. l. si seruus cōmunis.

c Dando. hoc priuilegiū libertatis. secus i pecuniario relicto: vt. ß. e. l. sub diuersis. §. i.

d Cōstituto. i. spāle fauore libertatis. vt dixi.

Legatum. Legati translatio i dubio vr̄ fieri sub eadem conditōe. h. d. bar. vel sic. Translatio legati cōsef fcā sub eadē ɔditione nisi si sit talis q̄ cohereat ꝑsone ꝑmi legatarij. h. d. Pau. de ca.

e Persōe. vt puta si tal' vxorē duxerit vel studijs se ibuerit q̄ p aliū nō faceret. vt. C. ꝺ ca. tol. ne āt. vl' pōe vt. ß. ꝺ adi. le. l. legatū sb ɔdi.

f Vr̄. s. tacite. vt ⁊. d. l. legatū. secus in hereditate: vt. ß. de here. insti. que sub conditione. ⁊ facit. ß. e. l. aura. ⁊. l. que conditio. ⁊c.

Ticio Non vr̄ desinere qd̄ esse non incipit. h. d. Bar. ⁊ omnes.

g Non vr̄. imo contra: vt. ß. vsufr. quemad. ca. l. si. §. desinere So. h. rigor. ibi equitas. vel vt ibi.

Serui vsufru. Fauor libertatis fauori nuptiaꝝ ꝑferf h. d. bar. Uel sic. Cōditio viduitatis nō retraf si in defectum eius legatū fuit i causam piam ⁊ fauorabilem translatum. h. d. pau. de ca.

h Jussus. ⁊ sic sunt duo legata sub diuersis. imo ꝯtrus ɔditiōib'. vt

¶ Si mulier. ff. i. ... si libertas e data nō nupserit. ... est. azo. l. si nupserit. ac. ... pstiturarf p eos q regūt municipiūz ... pstare iuramētū p illos q vniuersita. ta. & oes.

m ¶ Ita vel vno. vt. C. qñ. di. le. ce. l. cū ... n ¶ Conditionū. Verba vsqz ad tps pñt stat I ppria sig... tps trāsire ad I pprium. b. d. Bar. vel sic. Verbū tutelā la... etatē & ēt adultā cōtū ad pmā stat pprie cōtū ad scōaz sun... n ¶ Cōditionū. p volūtate. i. p volūtatis suspitione. ad q... ditionibus.

...nupserit liber erit: quia pc & oz ē ...ato libertas[b].

I Dem.

Municipibus si iurassent legatū ē hec cōditō nō ē ipossibil'. Paulus. Quēadmodū ergo pareri pōt ...nōi: p eos itaqz iurabūt p quos ...iapii res gerunt[c].

I Dez.

Ea res sub conditione legari mihi pōt: qz in huiōi legatis non testamenti faciēdi tempus: sed ...nōis explete spectari oportet[f].

P Apinianus.

Conditiones extrinsecus non ex testamēto venientes. idest q̄ ...te messe videntur nō faciūt legata cōditionalia[g].

I Dem.

Hic si nupserit. cc. si nō nupserit. c. legauit. si nupserit mulier ...ō ēt. c. residua petat. ridiculum ...ū eandē & vt viduā & vt nuptā ...itum[h].

I Dem.

Pater seuerinaz proculā elio philippo cognato nuptiis testamento designauit. eidem filie pdium si elio philippo nupsisset verbis fideicommissi reliqt. Qōsi finita ...it idē prediū philippo dari volu...it: nondū viripotens puella diē ...m obijt. Respondi cū i cōditio...e testatorū volūtatez potius q̄ ...a cōsiderari oporteat[k] Elio philippo fideicommissum ita datū videri: si ea pcula defuncti filia nubere voluisset. Quare cum ea prius viripotens fieret vita decessisse conditionem extitisse non videri.

¶ Ita fideicōmisso dato volo ...mas si sine liberis decedas: cō... deficit ex volūtate vel vno[m] ...o superstite. ¶ Conditionum[n] ...ba que testamento prescribuntur pro voluntate considerantur. & ...i testamento tutores dati[o] quo...

...maz interea puer adoleuerat id egerint[p] vt curatores ipsi constituerentur: conditio fideicōmissi talis prescripta si tutelam in annum. xviij. gesserit deficisse nō videbit[q]. ¶ Socrus nurui fideicommissum ita reliquerat: si cum filio meo in matrimōio perseuerauerit. Diuortio[r] sine culpa viri post mortem socrus facto: defecisse cōditionem respondi: nec ante diez fideicōmissi cedere q̄z mori cepit[s] nupta vel maritus: & ideo nec mucianaz cautionē locū habere quia morte[t] viri cōditio posset existere. ¶ Fideicommissa menstrua & annua sub eadem conditione liberto relicta: q̄diu res patroni filie gesserit. & si pstare necesse ē: filia pphibente[v] res suas administrari: tamen voluntatem filia mutante conditionem resumunt[x]: quoniam plura sunt[y].

I Dem

Cū auus filiū ac nepotē ex altero filio heredes instituisse t: a nepote petijt: vt si intra annū. xxx. moreret hereditatē patruo suo restitueret: nepos liberis relictis intra etatez suprascriptā vita decessit: fideicommissi conditionē cōiectura pietatis rñdi defecisse[z] q̄ minus scriptum q̄z dictū fuerat inueniretur.

P Aulus.

Si ita legatum sit. Titio post decem annos dato si satis ab herede non exegerit & ticius intra .x. annos decesserit[a] ad heredem suum transmittat legatū[b]. & quia moriente eo conditio existit[c].

I Dem.

Cum qui post aptum[d] testamē...tū deportatus & restitutus est fideicommissuz petere posse: cur...

f ¶ Tacite. veluti a ... hrede. lest. n. semp h cōditio ... loc[9] fuerit. azo vel pōe exem... l. ḋtinuus. §. cū ita. ...issione: vt & j. qñ di. le. ce. l. cū ...nē expressisset: vt. j. e. l. aliqñ. ...d. bar. & oēs. vel sic. Mulier q̄ ...nō pōt petere duplex legatū

le. l. mema. in prin. x ¶ Resumūt relicta. ... So. ubi fauor libertatis. vel ibi nō reītegrantur ... semel erat dādū. sz nec h reītegrar qō ptericū ē ... cōditōes & ples administratiōes. ... temisse. Itē no. ... l. si sterilis. §. fi. & depositi. l. i. §. pe. ac. ... & j. de uer. ob. l. plibus. §. i. & de do. cā mor. l. sena...

¶ Cum auus. In fideicōmisso vñ flecto a filio p...

multo mag͂ͣ si añ. sꝫ ꝺ dicit q̃ ꝫ hāc leges ñ cedebat dies nisi ab aptura tabular. ⁊ si añ decederet legatarius fiebat caducū. vt. C. ꝺ cadu. tol. §. i. b.
a ¶ Cōditio. in ꝯditōali. n. legato īspicit̃ sum̄ū tp̄s ꝯditōis existentꝫ capax sit vel ñ legatarius: vt. j. de le. pre. bo. pos. ꝫ. ta. pe. l. iterueit. In pur͂ vel relicto i diē certū īspicit̃ tp̄s ꝯditi. testi: vt. j. de iur͂ fisci. l. iij. §. q̃n āt. in h̄r ditate āt īspiciūt̃ tria tp̄a: vt ꝫ. de h̄e. isti. l. si alienā. ⁊ isti. de h̄r. q. ⁊ diffe. §. i extneis. ⁊ facit ad. l. ꝫ. de le. ij. l. nō oꝫ. ⁊ de le. iij. l. si o eportati. ⁊c.
Si fundū. Alienatio rei legate sub ꝯditōe: vl īpositio suitutis irritat̃ ꝯditiōe adueniēte. Bar. vel sic. Existēte ꝯditōe legati reuocatur qcqd p h̄r dē sup re legata depositū fuerat in preiudiciuꝫ legatarij. h. d. pau. de ca.
b ¶ Si fūdū. recedat. i. ad eū nō veit: vt. ꝫ. qui. mo. vsufr. amitit. l. si sub ꝯditiōe. ⁊c.
c ¶ Poterit. s. eaꝫ effectu ut pseueret: ⁊c.
d ¶ Finet̃. iteri q̃ tēnit īpositio suitutꝫ ⁊ alieatio: vt. ⁊. ꝫ. cōia ꝺ le. l. si. §. si āt ⁊. ꝫ. qui. ad. ser. amit. l. is cui. §. si. nisi i libertate: vt. ꝫ. q. ⁊ a qb᷒. l. gñalr. §. i. sꝫ hodie ꝫ. fuat̃ ēt i alijs pdcis vt i auc. ꝺ sīn. ⁊ ea q̃ pa. §. i. ⁊ fa. j. ti. i. fūdo ⁊. ꝫ. de le. i. l. si fundū. ⁊. j. ꝺ fideicō. lib. l. generalr. §. si.
Hoc genus. Conditio negatiua q̄ pōt ipleri viuo legatario non iplet̃ p̄stita cautōe mutiana. bar. ⁊ oēs.
e ¶ Ac si p᷒ mortē quo ad qd q̃ sicuti tūc eū legatū ē post mortē ticij: ticio ꝺmittit mortuo p̄t peti legatū: sic tūc oīc si ticio ñ nupserit. sꝫ ⁊ q̄tum ad aliqd ē oña: q̃ cū oīat p᷒ mortē ticij: non trāsmittit ad h̄r des: nisi p̄lo tici᷒ ⁊ postea mulier moriat̃ nō autem eꝫ si primo decedat mulier.
f ¶ Nec mutiana. q̃ iō ꝺ ñ bꝫ locū: q̃ viuēte legatario ꝺ valeat ꝯditio existēre: vt. ꝫ. e. l. cū ita legatū. §. tici᷒. ⁊. l. ticio fūdus. R.
g ¶ Nubēdo. crederet qs q̃ si alter nubert: lꝫ illo tp̄e ticio q̃ non ꝺbeat statī ꝯseq legatū: qd remouet. nā ꝯseq̄t legatū ticio mortuo ⁊ sic ꝯditōe pculdubio ipleta. sꝫ nō ne i hac p̄hibitōe n̄r cogitatū ꝺ p̄mis nuptijs: vt i p̄missiōe: vt lego tibi. x. si nupserꝫ ticio: vt. ꝫ. e. l. ꝺ ꝯditio. ꝺ ē si hodie ꝫ bit cū alio v̄r ipleta ꝯdicio ꝺ ñ nubēdo ticio. rñ. nō. q̃ p̄hibitio idistincte fcā gñaliter ē accipiēda: vt. ꝫ. qd met᷒ cā. l. si mulier. §. i. aut p̄missio ex defuncti tacita volūtate ad p̄mū adaptat̃. ⁊ facit. C. ꝺ indi. vidui tol. l. i. ⁊c.

conditio[a] postea extitit q̄ꝫ ciuitatē romanā recipiat. Pompo.

Si fundū a testatore sub conditione legatū h̄rs alij pendente conditiōe legauit: postea existente cōditione que priori testō preposita fuer at: neqꝫ proprietas a pore legatario recedat[b]: nec locū religiosū i eo fundo h̄rs facere: nec seruitutē iponere poterit[c]. sꝫ ēt īposita seruitus finetur[d] existente conditione. Ulpianus.

Hoc genus legati. si ticio non nupserit: perinde habendum est ac si post mortē[e] ticij legatū fuisset. ⁊ ideo nec mutiana[f] satisdatiōe iterposita capere legatū pōt: sed ⁊ alij nubendo[g] nihilominus legatū consequitur. Paulus.

Aliquādo accidit vt sub cōditiōe datū legatū: purū[h] intelligatur. veluti q̄ sub eadē conditōne relictū est sub qua ēt h̄rs alius institutus est. ¶ Itē qd sub hac cōditione relictū est: si h̄rditatē adierit[i]. ex diuerso quoqꝫ pure datū legatū ꝯditionale videt̃. veluti qd sub cōditione ademptū est: q̃ sub contraria conditiōe datum intelligitur[k]. Scevola.

Libertis oībus ita legauit domū. ⁊ hec verba adiecit: vt in ea habitēt libri: nec de noīe exeat: ⁊ vt ad vnum q̃ nouissim᷒ extiterit perueniat: ⁊ eo amplius[l] eisdē libertis meis dari volo fundū seianū. Quesitū ē an cōditio apposita ne de nomie exiret: ad sequēs q̄qꝫ legatū ptineret: Respondi pertinere. Idem.

A Testatore rogatus vt acceptis[m]. c. nūmis restitueret h̄rditatem ticie coheredi sue: adita h̄rditate decessit[n]. Similiter ⁊ ticia[o] antequā daret. c. Quesitū est an heres ticie offerēdo. c. fideicōmissi partē hereditatis consequi possit. ¶ R. si heredem conditioni parere non posse. Claudius magno igenio de iur͂ apto[p] rñdit. cū pōt dubitari an i p̄posito ꝯditio ēēt.[q] Pompo.

Si iniussu[r] h̄rdib᷒ ex peculio statuliber pecuniam ticio det. libere quidē sit: sꝫ tici᷒ q̄ iniussu h̄rdib᷒ sciēs accepit: p possessore videt̃ eam pecuniam possidere: vt auocare eā h̄r q iniusti fuerit possint. Idē.

Qui sub ꝯditōe rōnū reddendarū[s] iussus ē liber esse: docere debꝫ cōstare fidē oīb᷒ q̄ ab eo gesta sūt: vt neqꝫ subtraxerit qd ex his q̄ accepit: neqꝫ expēsū rōnib᷒ p̄scripserit[t]: qd ñ dederat. Sꝫ ⁊ qd reliquū fuerat[u] p ꝯtertū scriptū ē remanere apud eū: soluere dꝫ. Neqꝫ eniꝫ aliter liber eē pōt q̄ꝫ si hoc mō ꝯditioni sub q̄ data ē libertas satisfaceret. ¶ Ceterum debitores cuꝫ quib᷒ ipse contraxit nō vtiqꝫ in diē mortis dñi sui fuisse idoneos p̄stare cogendus est: sed eo tp̄e quo his credituꝫ ē eius cōditiōis fuisse vt diligēs p̄r fa. his crediturus fuisset. Idē.

Tales cōditiones si monumētum puta fecerit pluribus preposite: non p̄stit nisi in omnibus[v] simul p̄sonis existē. ¶ Itē si sūpboro ⁊ genuario. c. tici᷒ p̄stiterit: fūdū ei lego: sumphoro mortuo an legatum perijsset: sed hoc quoqꝫ sic puto iterp̄tādū. vt si dū q̄foꝫ coniꝫ viuerēt[x] p̄stitisset. sꝫ benigna iterpretatione eē dicēdū si nō post moraꝫ ticij sumphor᷒ decesserit debet̃ partē dimidiā genuario dante[y]. ⁊ preꝫ

ti ꝯditionem induxit non modū. h. d. pau. de ca.
m ¶ Acceptis. a tacita coh̄r de. ut j. p. ꝫ. ⁊c. n ¶ Decessit. h̄rs rogat᷒
o ¶ Et ticia. s. decessit. p ¶ Apto. s. adē addēdo rōnē ī pōt ⁊c.
q ¶ Cōditio et. q. d. claudi᷒ vba illa vt acceptꝫ cētū i vi mōi p̄ne itelligi ⁊ sic parebit h̄rs: ⁊ sic pōt intelligi in vi cōditionis. ⁊ ita nō parebit h̄rs. i dubio aūt ꝫ. cū est icertum qualiter ea vba itellexerit testator claudius p ꝯdi. ītelligit ea. R. ⁊ sꝫ hoc hec dictio vt: pōst p ñ. lꝫ videat ꝫ hic. l. ꝫ. ꝺ ibe. emp. l. cum ab eo. vbi i dubio nō presumit̃ ꝯdi. sed certe ibi conside rādū dicit qd actum est non autē attendit vba lꝫ solemnis dicē qr ꝺ notet modū. sꝫ: cōditionem. Itē vꝫ ꝫ. ꝫ. de iur͂ do. l. si mulier. §. ex asse in si. §. vbi dicit nō pōt se alij restitui h̄rditatē q̃ꝫ cū iussum est. sic ergo non h̄r di fideicom. Itē sicut h̄rs ñ transmittit non aditam. vt. C. de cad. tol. §. in nouissimo sic nec ticia ius qd habuit. sꝫ h. l. innuit ꝫ si i vi modi ponerēt vba. sꝫ certe posito q̃ nō expe dit seq̄t q̃ nō oꝫ. vt. C. de resciñ. ven. l. ratas. Illud aūt eē constat q̃ mortuo rogato anteq̄ꝫ restituat h̄rs eius tenet̃ ꝫ. ad trebel. l. si eius §. si quis rogatus. Itē ius offerendi ad heredem non transire. sic ꝫ. e. l. tales. §. i. ⁊ ar. j. ꝺ fideicōmis. l. fideicōmis. §. si sꝫ ar. ꝫ. ꝫ. de log. adiec. l. si predio.
Si iniussu. Statuliber p̄t implere cōditionem dandi etiam de pecunia peculiari: licet ad euꝫ ñ ptineret sꝫ ad h̄r deꝫ ⁊ ēt iniuito herede q̄tuꝫ ad hoc vt cōseq̄at̃ libertatem. h. d. pau. de castro.
r ¶ Si iniussu. possint ꝫ. ꝫ. ꝺ test. li. l. si peculiū. §. de illo. vbi dat iniussu h̄rdib᷒. sed ibi erat expressū legatum. ⁊ in pūn. huius. l. Itē quomodo aduocant h̄rdes cum teneant̃ act. in factum. rñ. hoc de rigore de equitate ꝺo remouent̃ excep. in factum: ut. ꝫ. de ꝯdi. cā da. l. iij. §. si. que est ꝫ. ⁊ facit. ꝫ. de statu li. l. in. in pūn.
Qui sub conditione. Cōditio reddendar͂ rōnū nō iplet̃ nisi ꝺ his q̃ scripta sūt in codice rōnū fiat fides si ꝺa negent̃ ⁊ nisi restituant̃ reliqua si qua sūt. nec iputat̃ gestori pauptas debitor͂ supueniens si tp̄e quo ꝯtrāit fecit vt diligens p̄rfamilias. h. d. pau. de ca.
s ¶ Qui sub ꝯditione. p̄scripserit. i. in p̄iudiciū ueritatis scripserit sic: C. de transac. l. cum ea. ⁊c. t ¶ Fuerat. i. contingebat. ⁊ facit ꝫ. e. l. cum suus. ⁊. j. de ma. te. l. si ita. ⁊. l. qui filium. ⁊c.
Tales. Cōditio i diuidua p̄lib᷒ apposita ñ p̄t nisi ab oīb᷒ ipleri. diuidua vo cā diuidit̃ tā ex pte ipletiū q̄ ex pte cor͂ i quor͂ p̄sonis dꝫ ipleri. h. d. usqꝫ ad. §. Priscus. sꝫ bar. uel alr. Cōditio ꝯsistēs i facto plib᷒ apposita ñ sufficit q̃ ipleat̃ p unū sꝫ oꝫ p oēs ipleri. h. d. in p̄ncipiū usqꝫ ad. §. Itē si. pau. de ca. u ¶ Oīb᷒. sūt. n. indiuidue. nisi unus facit totū sibi ⁊ alij pdest: nisi testator nō habuerit sanos p unūꝫ pareri. un᷒ ēt si ptē faciat nō pdest: vt hic. ⁊. j. de ma. te. l. si ita fuerīt suus. ⁊. ꝫ. de h̄r. insti. l. p̄sa. ⁊. C. de cōdi. inser. l. pe. ⁊c.
¶ Itē si sumphoro. Cōditio dādi i plib᷒ dꝫ ipleri in oīuꝫ p̄sonā. si alter mortuus ē anteq̄ꝫ in eius p̄sonā ipleat̃ deficit totū legatum de rigore. sed de equitate debet̃ p pte dūmodo in p̄sona superuenientis impleat̃ saltēꝫ p pte. h. d. vsqꝫ ad. §. illo. pau. de ca.
x ¶ Itē si sūpboro. viuerēt. ad qd ē. ꝫ. e. l. a testatore. y ¶ Dāt̃. ⁊ sic

...conditione ipleta. Sz 3.ff. de an.le.l.q duob9. So. h alt decef... alter9 cohrs si fuerat. qd ibi fuit. et fac.ff. de an.le.l.scio amico ...c.l.an fundus. a Cōsequitur. ergo deficit legatū pro patre p... per defectum condi. vt no.ff.e.l.in testamento.

De illo quoqz queritur. Cōditio dandi pluribus apposita si ...per vnū impleri ...pro parte de rigo... de equitate sic. h ...pan de ca.

De illo. non pōt. de ...rigore.

Dedisset. I. sdeterz ...vel aliam.

Alteri. ptrue alteri legatum debeat dando ...debeat p sua p... ff.e.l.an fundus ...ff. de cō.l. qt si qs ...funeris.

Legatū. pfsa pte.

Priscus. Statuit lex debet rationem red... vbi iudici videbit h.d.Bar.

Priscus rndit. Iacet ...bene.

Estimandum. arbitrio iudicis. qui dicit statuliberum venire ad patronum si e nobilis et magna persona patroni vt ...remotus. lz nō absit a reipub. vt dicit glo. ...an tute possit ire ad ...C. de condi. in...

Annis filius. Non dicitur quis posse administrare res suas ante vicesimum quintū annum h.d.Bar.

Cuz filius. posset. i. ...legitime foret ad ...ff. de mi.l.i.an si.

Decessisset. nō tamē habebat .xxv. anū foz ...impetrauit veniaz eta... hic non prodest ...C. de his qui. ve. eta impe.l.si. fin 430.

Ad legem falcidiam. Superioribus libris et titulis dixit d legatis ...falcantur per.l.falci. ideo de ea dicit.

Ex falcidia. Pōt qs legare qntū velit dūmō non excedat dodrantē. i. tres ptes de qttuor q qrta dz remanere penes hrdē ne sit heres nudo noie. et hoc itroducit. l. fal. h. d. pan. de ca. Et diuidit istud pncipiū i tres ptes. Primo ponit ...legis falcidie. qn a populo rogata fuit. Scdo mēs et vba primi capitis l falcidie. Tertio mēs et vba scdi capitis. Secūda ibi q primo capite. Tertia ibi. scdo capite. Tertia subdiuidit i qttuor. Primo ...potestas pcessa p pmū caput. Secūdo coartat. Tertio declarat ...papiēdi legatū. Quarto ipōit hrdi necitas soluēdi legata. Sc... ibi: dū ita det. Tertia ibi: eis qb9. Quarta ibi: isqz. alex. d imo.

Falcidia. a falcidio psule q eā rogauit a populo. vt. j. subijcit roga... ff. d iure na. §. lex. nō āt a ptore. qz ipse p se sine populo fecisset ...ff. d iu. na. §. ptor. ite cū liceret p ius ciuile totaz subaz legare n ...ptor ipso iure resecare. qd facit falcidia. vt. C. e. l. pe. nā vnū ...ciuile ab alio tolli pōt. vt isti. de legi. ag. tu. §. si. nō āt a ptorio ...tolli ciuile ipso iure qd pz in pra ta. vt. ff. de cōtra ta. l. filiū. §. sed quemadmodum. Alij dicunt eandem dici a falce. qz resecat vt falx.

Dedit. i. datā pfirmauit vt or j. de v. ob. l. lege. Ab initio. n. p. l. ...data fuit h facultas. vt insti. e. i pn. et i auē. d nup. §. disponat.

Ad dodrantem. h ex scdo capite. vt. j. §. pro fo. nā verba primi ...qui cives et c. nam imō loquitur paulus.

...coz. i. eis q coz. i. de coz noie qui sunt ciues romani. post hāc ...lectura. ff. de adop. l. nec ei. §. coz. sz certe imo non ois qz n ...bilis. vt. ff. de testa. l. si qramus et. l. is. cui. et. l. cum lege.

Dare legare. dare et legare p eodē vel dare p donatione cā mortis ...legata et fideic. sz certe imo n oib9 qz excipiunt n capaces qbos ...de lega. §. legari. itē nec oimō. vt isti. de hr. insti. §. ipossibil.

Potestasqz. i. ius et potestas p eodē. et facit. j. de v. sig. l. vba. vel ...vt ...acciolocū hēat. et ptās cū trāsit dominā et dex rei vendi ...n. actiones cōpetunt p relictis: vt insti. de le. §. nūa aūt.

Hac lege. i. huius legis capite sequēti. nā hoc pmū generale erat sed restringitur per sequens. et sic ponitur vt pro sicut.

r Scdo. h sūt vba pauli vsqz illuc. qcūqz et c. vbi icipiūt vba scdi capitis.

s Rogatam. i. interrogatam a populo. vt dixi.

t Faciet. qui modo sit testabilis. vt. ff. dixi.

u Jure publico. i. iuris cōi. qd spectat ad publicā vtilitatē vl. i. qd spectat ad solēnitatē testoz: vt. C. d test. l. testādi. et. ff. d test. l. iij.

fūdi dimidiā legatarū eē psecutu- rū[q]. De illo qqz qrit fūd9 qbus dā legat9 ē si pecuniā certā i fun9: i pēsasqz pferēdi corpis i aliā regio nē pdidisset: nā nisi vtrīqz dederit neu tri ē legatū: qr pditio nisi p vtrūqz expleri nō pōt[p]: sz hoc humanius i terptari solemus vt cū duob9 fun d9 legat9 sit si. x. pdidissēt et alteri[o] dā do ptē: legatū[c] qqz dbeat. Priscus rndit[r] statu liberū non vtiqz ibi vbi pfsa. decessit: aut vbi ipse relic9 sit aut vbi velit rōnē reddere debere. Sz iteri pficisci ad eū eū reddet d beat. vtiqz si is reipublice cā aberit verissimum ē autez vt aīa aliō ex persona locoqz sit estimandum[s].

Paulus.

Quz filius rogatus fuisset a pre: si ante qz res suas administrare posset[t] decessissz hrditatē neio resti tuer. et egressus. xx. annos dcessissz: rescriptum ē fideicōmissum dberi

Ad legem falcidiam.

Paulus.

Ex falcidia[k] lata est q primo capite liberam legādi facultatē dedit[l] vsqz ad dodrātē[m] his verbis. Qui ciues romani sūt: qui eorum[n] post hanc legem rogatam testamentum facere volet: vt eam pecuniam easqz res: quibusqz da- re legare[o] volet: ius potestasqz[p] esto vt hac lege[q] sequenti licebit. Secundo[r] capite modū legato rū pstituit his vbis. Quicūqz ciuis romanus post hāc legem rogatā[s] testm̄ faciet[t] is qntā cuiqz ciui roma no pecuniā iure publico.[u] dare lega re volet: ius potestasqz[x] esto dū ita detur legatum ne minus q partē quartam[y] hrditatis ex eo testō her- des capiant: eis qbus qd ita datuz legatūue erit: eaz pecuniā sine frau de[z] sua cape liceto. Isqz hrs qui eā pecuniā dare iussus damnatusue erit: eā pecuniā debeto[&] dare: quā dānat9 ē. Lex falcidia[2] ē ad eos[p] qui apud hostes moriunt pp legez corneliā ptinere videt. q ea lex[a] pi de eoū testamēta[a] confirmat atqz si in ciuitate decessissent[b] pp quaz fi ctionē[c] lex falcidia: et oēs[d] testamēta rie[e] ptinēt: que tn possunt locū ha- bere[f]. Ad eos qui omissa causa testamenti possident hrditatē: non pertinet lex falcidia. Sz per edictū pretoris[g] inducitur potestas legis[h] idemqz est si iurisiurandi conditio remissa sit[i]. sed si seruo suo testator data libertate legauit: quia differ- tur in id tempus quo liber futur9 est.[k] Item si ei qui apud hostes est[l] aut ei qui nondum natus ē[m]. datū sit aliquid: hec lex locum habebit. Ad municipum[n] quoqz lega- ta vel etiaz ad ea que deo[o] reliquū[?] posse habet hrdēut. C. cōis de succes. l. seru9.

x Jus potestasqz. hec vba expone vt. ff. dixi.

y Quartā. h of qrta iure institutionis et id iur hrditario hēre dz: vt. j. e. l. qd āt. alia trebel. q ex vniuersitate detrahitur: vt. j. ad trebel. itē ē debita iur natur q hodie augetur vt i auc. d tri. et semis. §. i.

z Fraudē. nā si fraus legatarij interuenerit nō debetur legatū: vt. j. ad treb. l. paulus rndit si certa fuerit. et. C. d le. l. non dubium. et. ff. de his q. vt indig. l. rescriptum.

& Debeto. imperatiui modi et tertie persone.

Lex falcidia. Ad testm̄ p fictionem legis cornelie cōfirmatum pertinet. l. fal. h. d. bar. et Alex. de imo.

? Lex falcidia. ad eos. i. ad ad eoz testamenta

p Ea lex. s. cornelia.

a Testā. an captiuitatē nō in captiuitate fcā: vt. ff. de te l. eius. et. l. lex cornelia in pn. et. ff. d vul. sub. l. lex cornelia

b Decessissent. fingūtur. n. ante captiuitatem decessisse vt dictis. ll.

c Fictionem. leg. cor.

d Et omnes. s. leges.

e Testamētarie. i. q loquū- tur de viribus testamenti in speciali persona testātis. et i- stituti et ipsa solēnitate quā testator adhibuit.

f Locū habere hoc ideo qz qdā sūt q nō possunt habere locum: vt illa q dicit seruū n seru9. Itē illa q dicit irritari testm̄ p capitis diminutionē maximā et mediā ēt p minimā: vt insti. q. mo. test. infir. §. alio. et. ff. de iusto test. l. si qs exheredato filio. §. irritū. Itē illa q dicit hereditatē morientis apud hostes eē nullā: vt. j. de vb. sig. l. iij. §. si q oēs sūt p. sed illa sunt vera ispecta ueritate. hec fictione vt valeant. et ideo dicte. ll. non habent hic locum. et facit. j. e. l. filius. §. nec huic accur.

Ad eos. Falcidia hz locum in legatis que de iure ptorio tm̄ debent et in his quorum dies cedit ab adita hereditate. et in his que ex postfacto ...debentur ap paret. h. d. Bar. et Alex. de imo.

g Pretoris. q. n. ptor dicit legata solui lz abīestato succedat. Itē et fal- ...ducit: vt. ff. si qs omis. cā. testa. l. si duo. et. l. qz aūt. circa pn. et. C. si qs omis ...cā. te. l. si. et. j. e. l. filius. §. et heres. et. j. ut lega. no. ca. l. ei quoqz. Itē si pr ...sua nullū fuit testm̄: sz codicills. qz locū hz fal. ut. C. qn dies le. ce. l. si.

h Legis. ut habeat locū: ut. ff. si quis om. cā. l. duo. §. si. et. l. qz aūt. §. i.

i Remissa sit a ptore. ut. ff. de pdi. insti. l. que sub cōditione. in pn. iure ...enim ciuili neqz hereditas nec legatum sub conditione relictum uz. nisi i... pleta conditione: ut. ff. ti. i. l. qui heredi. §. si. cum ergo pretor remissa pdi ...tione iurisiurandi confirmet legatum: idem inducit et falc. vt hic.

k Futurus est. s. adite hereditatis. vt. C. de cadu. tol. §. in nouissimo. et ē ...bona hec rō. si enim stati cederet hic dies le. a morte testatoris inutile eēt ...quasi seruo sine libertate datum: vt. C. de le. l. serui

l Hostes est. eni relictum valet etiam si redeat postqz cessit dies relicti: vt. ff. de here. insti. l. illa. §. i. et. C. de cap. l. captum. et. l. ius postli. lz quidam exigant eum reuersum tempore quo cedit dies.

m Natus ē. q p natu habet vt. ff. de sta. ho. l. q i utero. et dic ēt si ē post- humi9 alicui9 iur nouo. lz oli sec9: ut isti. de le. §. libros. et. §. posthum9.

Ad municipum. De legatis relictis deo uel muni cipio detrahit lex falcidia. h. d. Alex. de imo.

n Ad municipum. quibus potest legari: ut. ff. de le. i. l. si heres. §. ciuitatibus. et. j. ad trebel. l. omnibus. et. ff. ti. i. l. municipibus.

o Deo. celesti. Idem in terreno: ut. C. e. l. iij. sz in celesti ff. in auc. de ec- ...de. ti. §. si aūt hērs soluēdo. So. hic deo. ibi ad pias cās. ut pontes et itie ...ratue. C. de sacrosā. ec. l. ad istructionē. sed hoc non ualet per. l. C. de epis. et cleri. l. si quis ad declinandam. §. penul. q e similiter huic pra. nisi di-

cas illud si quis. contigit p arc. vel secundo refert deo vt dicatur ecclesie vel pie rei vt in contrarijs. vel verius hoc corrigitur per arc. sed in quarta debita iure nature est secus. vt. C. de inof. te. l. quoniam in prioribus.

¶ Non solum. Omnia legata que dicunt de substantia testatoris pro fiasa pertinent ad. l. fal. h. d. Bar. & Alex. de imola.

a ¶ Non solum proprias. & facit. ff. e. l. alienus.

b ¶ Et omne. preter libertatem quia falcidia non minuit. vt. ff. de inoffi. testa. l. pap. §. quia.

c ¶ Certo. vt in specie incerto vt in genere. vt ar. ff. h. ti. §. ob hoc l. in executione. §. prete. vel pone de incerta. ff. de le. i. l. q duos. & l. si quis a filio. §. pe. & ff. de re du. l. si fuerit. &c.

d ¶ Jus. non quodlibet. & sic restringitur per sequentia. nam ceterae servitutes utpote individue non defalcantur. vt. ff. §. si usufr.

e ¶ In nominibus. vt lego tibi quod mihi debes vel quod titius debet.

¶ Item si ita. Si legatum solvatur antequam aliud transfundatur: lex falc. locum habet. secus si postea. Item quod mortis causa datur ad evitandum alterius legati prestationem ad. l. fal. non pertinet. h. d. h. & alex. de imol. Et dividitur in duas partes principales. In prima loquitur quando legatum incepit a precedenti dispositione. In secunda quando incepit a precedenti conditione. Secunda ibi demque. Et prima subdividitur in quatuor. Primo ponit questionem. Secundo appositionem quorundam que non est bona. Tertio ponit suam & bonam. Quarto removet dubium circa predicta. Secunda ibi quidam. Tertia ibi. ego autem. Quarta ibi. & quod dixi. Alex. de imo.

tur: lex falcidia pertinet. ¶ Non solum autem ad res proprias a testatoris legatas: sed ad alienas lex pertinet & omne b quod ex bonis defuncti erogatur refertur ad hanc leges sive in corpore constet certo c incertove: sive pondere numero mensura valet: aut etiam si ius d legatum sit aut usufructus: aut quod in nominibus e est. ¶ Item si ita legatum sit heres meus Seio penum f dato: si non dederit. x. dato. Quidam putant g omnino in legato. x. esse: penum autem mortis causa capi h nec in falcidiam imputare id heredem posse. Ego autem dico si incontinenti heres penum solverit videri hoc legatum esse: & in legem falci. imputari posse i. Et quod dixi incontinenti ita accipiendum est cum aliquo spacio k. quod si iam mora facta solverit heres penum: tunc legatum eum accepisse: nec in falcidiam l imputari posse. iam enim transfusum m legatum esse & x. deberi. Idemque n

erit etiam si ab initio ita legatum datum sit si penum non dederit. x. dato. quia hic penus non est legata: & penus si datur mortis causa capitur: quia deficit legati conditio. ¶ Si usufructus legatus sit: qui & dividi potest: non sicut ceterae servitutes individue o sunt. Veteres quidem estimandum totum usufructum putabant: & ita constituendum quantum sit in legato p. Sed aristo a veterum opinione recessit. ait enim posse quartam partem ex eo sicut ex corporibus retineri q. ¶ Idque r iulianus recte probat. Sed operis servi legatis cum neque usus s neque usufructus in eo legato esse videtur: necessaria est veterum sententia t. ut sciamus quantum est in legato u. quia necessario ex omnibus que sunt facti x pars decedere debet y: nec pars opere intelligi potest. Immo & in usufructu si queratur quantum z hic capiat cui usufructus datus est quatum ad ceterorum legatorum

elicitur questio. Secundo ponitur veterum opinio. Tertio ponit opinionem aristonis & extendit se ad casum similem de operis. Quarto commendat Aristonis eo quod dicit opinionem. Quinto excipit duos casus. Secunda ibi veteres. Tertia ibi sed aristo. Quarta ibi. sed operis. Quinta ibi imo.

o ¶ Individue. vt. ff. de ver. ob. l. stipulationes non di. sed certe. & de usufructu videtur ibi dici quod sit individua quia dicit ceterarum servitutum. sed usufructus est servitus sed sub. ibi preter usufructum. &c.

p ¶ Quantum sit in legato. ut sic de estimatione falcidia detrahatur.

q ¶ Retineri. ita. s. vel quarta parte fundi in quo fuit insolidum legatus usufructus nihil fructuarius sed heres percipiat vt hic. & ff. de usufru. l. p. &c.

r ¶ Idque. idest vt quarta pars possit retineri ex fructu. &c.

s ¶ Neque usus. quo ad usum. est hic mala ratio quia usus individuus est. vt. ff. de usu. & ha. l. lege usus pars. que est contra sed dic quod usufructus a differentie sed usus gratia dissimilitudinis ponitur. similis lectio. ff. fa. mil. hercis. l. ij. §. si quarta. Item contra. ff. de ope. servo. l. pe. vbi usus intelligitur datus. Solutio quo ad quedam similia sunt. non vt sit idem. Item in habitatione idem quod in usu. vt sit individua & sic solus usufruc. excipitur inter reales & personales servitutes.

t ¶ Veterum sententia. i. estimetur opera legata quantum valere possit accursius.

u ¶ In legato. nam fiet estimatio & ex ea detrahetur quarta. vt. ff. eo. l. lege falcidia.

x ¶ Sunt facti. i. que consistunt in faciendo. & sic individua sunt quod dic vt. ff. de ver. ob. l. stipulationes. §. idem.

y ¶ Decedere debet. estimationis. s. sed videtur operam posse dividi. vt. ff. de oper. li. l. si quis. contra ibi so. ibi partem peti. i. partis estimationem ar. ff. si servi. ven. l. loci. §. si fundum. Et eodem modo respondeo ad aliud contra. ff. de ver. ob. l. in stipulationibus. §. operarum nisi de voluntate partium prestetur pro parte. vt in si. dicte. l. in stipulationibus.

z ¶ Si queratur quantum. hic est sensus. quia in duobus casibus recurritur ad veterum opinionem. etiam in usufructu. Primus si dubium est quando habeat locum lex. falci. propter cetera legata que sunt relicta & propter usufructum qui est relictus. Secundus casus est dubium an habeat locum. l. fal. propter usufructum qui tantum relictus est & nulla alia legata. in his enim duobus casibus estimatur usufructus vt appareat si legatum est ultra dodrantem. sed tamen falcidia non retinetur etiam his casibus de estimatione sed de ipso legato usufructu. sed quantum estimabitur? Respon. quandoque multum quandoque parum. nam si turris est legatus usufructus: multum proprietas parum usufructus. Item si usufructus equi vel etiam servi senis relinquitur puero. proprietas parum usufructus plus estimatur. & econtra si usufructus servi pueri seni relinquatur multum proprietas quia cito speratur redire & diu utilis futura. & sic ex qualitate rerum & personarum varia fit estimatio. facit ad hoc. ff. eo. l. hereditatum. Item dic secundum. R. quod in his casibus ubi multo plus valet proprietas quam usufructus non detrahet heres falc. quia in proprietate nuda quartam & plus quam quartam habet. Non obstat. ff. eo. l. querebatur. §. si vero. c. t. quia ibi ideo ex eo quod in presenti reficitur quarta servatur. nec ipsa actio in quartam imputatur. quia ex eo quod aliquando exigendum foret: legatarius dodrantem perciperet. quia testator omnia in legatario distribuerat. Ceterum si non distribuisset heredi tamen in quarta computaretur quanti nominum persecutio vendi posset. vt. ff. e. l. si quantitate. §. magnam. hic autem cum in presenti nuda proprietas tamen vel plus estimetur quam usufructus: nulla merito de hoc legato usufructus quarta detrahitur immo si forte multa alia reliquit testator in quibus nihil apud heredem recedit: tanto minus nomine quarte de ceteris legatis detrahit heres quanto plus quarta in nuda proprietate habet & hoc est quod dicit quantum &c. sic ergo fit estimatio: vt sciamus quantum sit minus quarta detrahendum de ceteris relictis non ut quartam estimationis usufructus habeat heres. quia in eo legato quarta in nuda proprietate a defuncto sibi est facta

f ¶ Penum. quid sit penus dixi. ff. de penu. le. l. iij.

g ¶ Putant. & male.

h ¶ Capi. ergo non est legatum. vt. ff. de dona. causa mor. l. mortis causa capitur.

i ¶ Imputari posse idem in computatione que fit secundum. l. falc. s. vt de hoc penore. sicut ab alia re legata quartam detrahat heres. Item vt quamvis non habeat heres aliquid de hereditate. licet penum habeat quam prestaturus sit ab omnibus legatariis falci. detrahat secundum eos. Idem quia dicit hec lex penum legatum est Contra. ff. de penu. leg. l. i. ubi est in prestatione tantum. So. ibi incepit a conditione vt hic distinguitur. licet ibi factum contradicit secundum. h. vel dic esse opposita non posse petitur vt ibi. & deberi vt hic & statim dices.

k ¶ Spacio. quod magis intellectu percipitur &c. vt. ff. rem ra. ha. l. quo. n. & de sol. l ratum. & l. quod dicimus. & facit. ff. de ver. ob. l. continuus in prin. vt & ff. de testa. l. heredes. §. si. & ff. de adul. l. quod ait. & de col. bo. l. si quis filium. §. si. imo usque ad lit. cont. sup. x. vt. ff. quando dies le. ce. l. cum sine. vel interpellatur super pena. vt. e. ti. l. si penum.

l ¶ Nec in falc. i. non detrahetur de eo falc. vtpote legato sed falc. minuet a ceteris detrahendam. sed queritur an detrahatur falci. de mortis causa capione. quidam non vt hic. sed hoc propter moram heredis que ei nocet. vt sr. ff. e. l. iij. & l. alienus. & l. cum pater. Item pro eis. ff. e. l. acceptis. sed certe ibi heres non dat. sed accipit vel alius dat: tunc dic detrahi: vt. C. e. l. pe. &c.

m ¶ Transfusum. ab initio ergo duo sunt legata. s. penus & x. sed dicitur unum propter unam exactionem. & ex postfacto apparet quod eorum est in legato per effectum Item dicas quod penus est in petitione. ut. ff. de penu. le. l. i. est tamen in obligatione civili & naturali donec in mora non est heres. sed ideo non petitur: quia testator qui penam apposuit. s. x. si penum non dederit penum peti noluit sed sola. x & probantur hec. ff. quando dies le. ce. l. cum sine. & l. si penum. Alij dicunt sola. x. esse in obligatione sive incepit a conditione sive a legato. ar. ff. de act. & obli. l. obligationum ferre. §. fi. & quod dicit hic transfusum legatum. i. legati prestationem non obli. quia nulla est secundum eos. sed dico est contra. l. si penum.

n ¶ Idemque si tamen mora iam sit facta. & sic est idem vt penus non sit in legato sed quo ad falcidiam secus quia non detrahit heres propter moram suam. hic detrahit. vt. C. e. l. si quis quadrin. sed alij dicunt idem & quo ad fal. vt non detrahatur. vt ibi no. &c.

¶ Si usufructus. Si aliquid dividuum sit legatum de ipso detrahitur falcidia non de estimatione ipsius. sed in dividuo utrumque estimatur vt sciatur an fal. locum habeat. h. d. Bar. vel sic. Quando legatur aliquid divisibile: falci. detrahitur de ipsa re legata: non de estimatione eius debet tamen res estimari quantum ad alium effectum vt sciatur quantum sibi sit legatum & sic an falcidia veniat detrahenda ab eo vel alius: sed si legatur aliquid individuum tunc non potest detrahi de ea quod legatum est. sed debet estimari & de estimatione detrahi fal. h. d. in effectu. Et dividitur secundum cynum in. v. partes. quia primo ponitur thema ex quo tacita

Ipsius. qui tibi est relictus.

Si quis. Si debitor legat creditori repñtatiõis cõmodũ õfalcat. b.d.b. vel sic. Si debitor legat creditori eo casu quo legatũ valet de iure falcidia solũ de cõmodo repñsentationis non de eo qd pricipaliter debeat. b.d. pau. de ca. ꝛ alex. de imo.

est. ſ. quod si alteruter. vñ Iustinianus: vt. C. de vete. iu. enu. l. i. §. merito. ꝛc. vel indicauit speciali bñficio aliquibus ꝓcedẽdo. Et ad itelligẽtiã ꝑdictorũ distigue. qñ pars ñ grauata accedit grauate augent legata. qñ vo grauata nõ grauate secus est: vt. ſ. e. l. qd si alteruter. ꝛ hoc in coheredib⁹: vel substituto ꝛ instituto videt idẽ dicẽdũ: hoc saluo: vel q̄ istitut⁹ adit. ꝛ tũc substitut⁹ puta pupillaris ꝑstat legata ab instituto eo iure ꝛ mõ quo ꝛ ipse istitut⁹ prestaret. aut nõ adit. ꝛ tũc distiction pcedẽs suadẽ. ꝛ pbãtur hec p istos. §. ꝛ. ſ. e. l. i rõne. §. qd vulgo. ꝛ. §. se. ꝛ. l. q fundũ. §. q filiũ. ꝛ. ſ. de vul. sub. l. coheredes impuberi.

estimatiõez: aut ẽt hui⁹ ipsi⁹ᵃ nẽ dodrãtẽ excedat legatũ necessario ad vete꞉ sñiam vertendũ ẽ. ❡ Si qs creditori suo qd dz legauit: aut inutile legatũ erit si nullũ ꝯmodũ i eo v̄sabit ᵇ. aut si pp repñtatiõis puta modũ vtile erit. lex quoqz falcidia in eo commodo locum habebitᶜ. ❡ Si legatari⁹ possessionẽ nactus ẽ: ꝛ nõ põt reuocari ei resᵈ: q꞉ voluntate hr̃dis errantisᵉ nactus ẽ possessiõez: dabit actioᶠ hr̃di vt id qd sup dodrãtẽ ẽ offeratᵍ. ❡ Interdũ oĩmõ necessariũ ẽ solidũ solui legatario iterposita stipulatiõeʰ q̃to ãplius ẽ q̃z p legẽ falcidiã cepit reddi: veluti si ea q̄ a pupillo legataⁱ sint ñ excedant modũ legis falcidie. Verẽtur autem ne impubere eo mortuo alia legata inueniant q̄ ꝯtributione facta excedãt dodrãtem. idez dicẽt ꝛ si p̄ncipali testõ q̃dã sub cõdiõeᵏ legata sũt: q̄ an õbeant icertũ ẽ. Et iõ si hr̃s sine iudice soluere parat⁹ˡ sit, ꝓspiciet sibi p hãc stipulationẽ. ❡ Id qd ex substitutiõeᵐ coheredis ad cohr̃dem puenit ꝓficit legatarijsⁿ. ia°. n. similis ẽ hr̃s ex pte pure ex pte sb ꝯditiõe hr̃di istitutoᵖ. sz ea q̄ ab eo ᵠlegata sũt: si omiserit aditiõez: ñ augebũt. s. si sb conditiõe mʳ data sũt: si qsqsˢ mihi hr̃s erit. ❡ Si cohr̃dis mei portio exhausta sit mea integra ꝛ illã vẽdicauero ᵗ. cassi⁹ ꝯfundẽdas eẽ ptes existimat: paul⁹ ꝯ̃ i q̄ specie ꝛ iulian⁹ paulo assensit: quã sñiaz ꝓbabiliorẽ eẽ puto. Sz ꝛ diu⁹ ãtonin⁹ iudicasse ᵘdicitur ᵛcõmiscẽdas eẽ vtrasqz partes in cõputatione legis falcidie. ❡ Si coheredem meuz post aditam ʷhereditatem arrogauero nõ dubitaẽ quin separãde sint portiones: perinde ac si coheredi meo hr̃s extitissemˣ. ❡ Si in annos singulos legatuz sit ticio: quia multa legata ꝛ ꝯditionaliaᵇ sunt: cautiõiᶜ locus est que in edicto ᵈproponitur quãto ãplius accepit reddi. ❡ Id qd natura ᵉhr̃ditati õbetur: ꝛ pen quidem nõ potest. Solutum ᶠuero non repetitur: non esse computandum ᵍin hereditate quidam putãt. Sz iulianus ʰꝛ hoc ex euentu ⁱaugere patrimonium: aut non augere existimat: ꝛ hereditario iure id quoqz capi. Ideoqz ꝛ in restitutionem hereditatis venturumᵏ. ❡ Si debitor creditori heres extitat: quãuis cõfusione liberetur ˡ: tamen locupletiorem hereditatem percipere videtur: vt computetur ᵐei qd debet: quãuis aditione confusum sit. ❡ De impensa monumenti nomine facta queritur an deduciⁿ debeat? Et sabinus ita deducendum

Restabit. vt. ſ. e. l. ... ꝛ. ꝥ. de leg. i. l. si creditor. in pñ. ꝛ. l. seq.

Habebit. vt. ꝥ. õ donatio. plega. l. ii. §. idem q̄ ... vltra nõ: vt. ſ. e. l. ... dotẽ. ꝛ ibe dicti cõmodi pt grauari: vt. ꝥ. de leg. iii. l. si deportati ... nisi in casu: vt ar. ꝥ ... ti. l. iii. §. si rẽ. ꝛ fa. ... de le. §. ex ꝯtio ... ꝥ. de le. iii. l. debitor. in pen.

Si legatarius. Heres errans repetit a legatario vltra q̄ hz fz l. fal. h. d. b. ꝛ oẽs.

Si legatarius. res. i. ea possessio. puta p interdictũ quorũ le. qd ẽ verũ tñ constitit heres legatario post aditã hereditatẽ. secus si ante: vt. ſ. quorũ lega. l. i. §. qd ait pretor.

Errantis. quia putabat plura esse in hereditate q̄ erãt: sed in legato soluendo bñ consẽtiebant. ꝛ nil prohibet aliquẽ in vno errare: ꝛ i alio ꝯsentire. ꝛ sic non obstat contra. ꝥ. de iurisd. om. iudi. l. si p errorez. ꝛ. C. de iur. ꝛ fa. igno. l. cum testamento.

Actio. i. ꝯditio indebiti: vt. ꝥ. de cõdi. inde. l. ... g excep. §. si ps. ꝛ. C. eo. l. error. ꝛ. ſ. od ... l. heres tum.

Offerat. sub. hr̃di.

Interdum. Qñ aliqua legata debent ex substitutiõe vel conditionis euentu legata p̄ria prestant cautiõe recepta. b. d. bar. vel sic. Qñ aliqua legata debẽt ex substitutiõe vel cõditionis euentu legata pure se nõ excedentia dodrãtẽ prestant recepta cautiõe de restituendo euenente ꝯditiõe seu casu substitutiõis: quatenus apparet solutum esse vltra q̄ fal. patiat. b. d. Alex. de imo. ꝛ pau. de ca.

Stipulatione. interposita his verbis quanto ꝛc.

Legata. s. substituto ipuberi. relicta i pupillari testõ clauso legis ... vt. insti. de pu. sub. §. finaliter quis.

Sub cõditione. sub. pure quedam.

Paratus. sub. pure relicta. ꝛ facit. ꝥ. ti. i. l. i. in prin. ꝛ. ſ. e. l. in ratione. §. quod vulgo. ꝛ. l. in quãtitate. §. sed ꝛ legatum. accur.

Id quod. Bona que ad coheredez perueniunt ex substitutione vulgari contribuuntur cum bonis que obueniunt ex institutione. idẽ in legatis relictis tam ab instituto q̄ a substituto nisi nominatim relicta sint. hoc dicit. Alex. de imo.

Ex substitutione. s. vulgari.

Legatarijs. quibus est relictum ab eo cui accrescit.

Ia. s. heres vt subijcit.

Instituto. bñ coh̃dẽ alĩs statim i ... esset hr̃s: vt. ꝥ. de acq. here. l. cum heres. §. q ex pte. ꝛ. l. se. ꝛ sic si esset filijs supposi. vel dic q̄ ẽ filijs quo ad hoc de quo agit. ꝛ ad hoc. ſ. e. l. in rõe. in fi.

Ab eo facta fuit substitutio vulgaris. ut. ſ. e. l. quod si alteruter. ꝛ. ſ. e. l. in rõne. §. quesitum.

Solutum. vt ipse tibi prestet: vt dictũ ẽ a testatore. nã si nõ expssit vel eq̃pollẽs vz eẽ repetita a substituto: vt. ꝥ. de le. i. l. l. hz. ꝛ de legatum pe. ꝛ. §. ab instituto.

Nõ qsqs. i. nõ sic data sunt q̃ ... eadem si simplr vt dixi. ꝛ. ſ. e. l. qui fundum. §. qui filiũ. ꝛ. si.

Si coheredis. Si portio grauata accrescit ñ grauate p ius accrescendi nõ est locus ꝯtributioni. b. d. Bar. ꝛ alex. de imo.

Vendicauero. iure substitutiõis: vt. ꝥ. proxi. §. Vel dic iure accrescendi vt differat a precedenti. §.

Proculus ꝯtra. ꝛ bñ sm Io. ꝛ alex. ut h. ꝛ. ſ. e. l. qd si alteruter.

Iudicasse. ꝛ ita assentit cassio. sed nõ seruat: q forte non fuit dixi ... alĩ seruaret. nisi q̄ Iustinianus dixit ꝯ. nam lex ista ꝛ ea que

Dicitur. sed male. n. iuliani ꝛ pauli sñã ꝛ Iustinianus suada sñia: vt. C. de veteri iur. enu. l. i. vel dic q̄ nõ ... naliter iudicauit. als lex: vt. C. de le. ꝛ consti. l. ii.

Si coheredem. Si portio accedit portiõi post q̄ legata cepũt õberi ab vtroqz coherede nõ ẽ locus ꝯtributiõi. b. d. bar. ꝛ alex. de imo.

Post aditã. qd si añ aditã idẽ: vt. ꝥ. pri. §. nã ... accrescedi ita hic p̄ferit hereditas: vt. ꝥ. de acq. here. l. qui in alienam. §. sed ꝛ si heres. azo.

Extitissem. est. n. q̃dã species adoptiõis arrogatio: vt insti. p q̃s p no. ac. §. si. hodie ꝯ. vt insti. de acq. per at.

Si in annos. In annuis legatis: quia tot sunt legata quot ãni si soluit p p̄mo puro integraliter dz pstari cautiõ de restituẽdo: quatenus plus percipiat si cõtigat ex sequẽtibus ãnis imminuere falci. sicut pro alijs legatis conditionalibus: vt. ꝥ. ea. l. §. interdũ h. d. Pau. de ca.

Conditionalia. naz p̄mi anni purum sequentium cõditionalia sunt scilicet si viuat legatarius: vt. ꝥ. de an. leg. l. iiij. at stipulatio est vna: vt. ꝥ. de dona. causa mor. l. senatus. §. si.

Cautioni. ꝛ poterit estimari. vt dicitur. ſ. e. l. hereditatum. sed aliter vt. ſ. e. l. ticio. ꝛ ibi dices. b.

Edicto. vt. ſ. ti. i. l. i. in prin.

Id quod na. Naturale debitum non cõputatur in hereditate nisi cũ fuerit solutum. b. d. Pau. de ca.

Id qd natura. vt pacto: vt. ꝥ. õ pac. l. i. ꝛ. l. iurisgẽ. §. fz cũ nulla.

Solutũ. errore. iur. sec⁹ si facti. qd dic vt. C. õ iu. ꝛ fac. igno. l. cũ qs.

Cõputandũ. s. totũ. sed tãtũ quãtũ vendi põt. aut cautionibus explicatur ꝛ euẽt⁹ expectat: vt h. ꝛ. ſ. e. l. i quãtitate. §. magna. ꝛ. ſ. e. l. querebat.

Sed iul. non corrigendo: sed addendo.

Ex euentu. si fuerit qñcunqz solutũ etiã post mortẽ. de hoc cauebit vt dixi sed contra. ſ. e. l. in quantitate. in prin. ꝛ insti. eo. §. quantitas. vbi tẽpus mortis inspicitur. So. hic videtur fuisse in bonis tempore mortis si fuerit postea solutum ꝛ hoc ex vi naturalis obligationis ibi vero in fructibus ꝛ partu ꝛ similibus nulla erit omnino obligatio.

Venturum. vt. ſ. ad treb. l. q̃uis in pñ. ꝛ. l. si heredi eius. accur.

Si debitor liberet. idẽ est ecõuerso: vt. ꝥ. de euic. l. si is. ꝛ. C. de pac. l. debitor. Sed quidã hoc secundo casu dicunt solutione liberari nõ cõfusione quasi ante omnia sibi soluat creditor: vt. ſ. de fideiuss. l. si debitor creditori ꝛ de solu. l. stichum. §. aditio.

Computetur. capit tum iure heredis. idest qi heres est liberatus vñ cõputat: vt. ſ. e. l. quod autem. etiam si non est soluendo: vt. ſ. e. l. querebatur. Idem etiam quod debet naturaliter tm̃. vt dicto. §. aditio. ꝛ. ꝥ. de peti. heredi. l. si quid post. §. i. nam talis debiti datio magis est solutio q̄ donatio: vt. ſ. de dona. l. hoc iure. §. pe.

De impensa. Impensa monumenti ꝛ funeris necessaria facta ab hr̃de detrahit vt es alienũ. item pecũia legata ad monumẽtũ defalcat. in structiõ⁹ sit necessariũ. h. d. Et diuidit in duas ptes. Primo logt de impẽsa facta ab herede. Secũdo de pecunia legata alteri ad monumentu faciẽdũ. secũda ibi: icirco. itẽ p̄ria subdiuidit in duas ptes: qi p̄io ponit dicta sabini. secũdo dictũ marcelli: partes ex se patent. Bar. ꝛ alex. de imola.

Deduci. s. ut es alienum.

a Eo noīe nō dictam inter funeris īpensas ⁊ monumēti vt paina dedu-
cat vt hic ⁊ ff. de mof. test. l. i. sp. §. qūi aut q̄ntā. ⁊ isti. eo. §. cū ant. ⁊ hz di
cat h q̄nta e facta. dic tn̄ q nō vltra volūtate defuncti. sz uiuus q̄nq; īspe
cta dignitate ⁊ facultarib⁹. q̄ dic vt ff. de relig. l. at si qs. §. equil. sz gdā di
cūt ēt plus. si parū taxauit. ar. j. de ver. si. l. cū in testo. Jn secūda. s. monu
mēti dixit sabinus deducedū
Marcel. q nō deducit ut es
alienū vel expēsa uel ad hoc
legata: vt hic ⁊ si quectas quā
ta sūt facieda: dic aut testōr
taxauit. ⁊ tūc mīn⁹ nō pl⁹ pōt
expendere heres uel in lega
to dare in p̄iudiciū legatario
rū. minus aūt sic ut dixi ⁊ vt
i funere: vt. ff. de peti. hrd. l.
heres. §. i. ⁊ ḃ ne. ge. l. q alie
nā. §. libros. ⁊ de relig. l. at si
qs. §. equū. sz ā in vtroq;. j.
de uerb. sig. l. cū in testō vbi
plus pōt nō minus. Sol. vt
ibi aut nō. ⁊ tūc min⁹ q̄ pōt
dz expēdi: vt. j. l. pri. ⁊ semp
deducit falcidia. sz nōne ē ex-
pēsa mōumēti ⁊ funeris: rn̄.
sic si nō habet sepulchrū ubi
humet. ⁊ tūc ē ut es alienū.
si aūt hz tūc nō sic ⁊ intelli-
git. j. l. pri. ⁊ sz hoc corrigit
sabinus p Marcellū i monu
mēto. sz alii distinguunt. sit
necessaria expēsa mōumēti
ut tūc bene dixerit sabi. an n̄
⁊ tūc marcell⁹: qđ pōt eē vex
si adeo fuit necessaria vt sine
ea humari n̄ potuerit. ⁊ sic p̄t
dici ēt silentis īpēsa. acc.
b Cōsūptū. iussit expēdi. x.
sed. v. tm̄ impendit. vel par
citate: vel q modū testōr ex
cesserat. ⁊ ita i p̄iudiciū lega
tariorū nō pl⁹ deducit. nec ob
stat. j. de ver. sig. cū i testō vt
ibi dixi. nec ob. ff. de pen. hr.
l. hereditas. vbi ēt si excesse-
rat testōr probabilē modum
qđ repetet. q̄ h mīn⁹. ibi pl⁹
uel dic vt ibi.

putat si necessariū fuerit monumē
tū extrui. Marcell⁹ ꝯsultus an fu
neris monumētiq; īpensa q̄ntas te
stator fieri iussit in ere alieno dedu-
ci debeat. Respondit si ampli⁹ co
nomie q̄ q funeris eā ꝯsumptū
est deducendus. Nā qđ in ei⁹ extru
ctione monumenti erogatū est: di
uersaz eē cāz: nec eni ita monumē
ti edificationē necessariā eē vt sit fu
n⁹ ac sepultura. Jdcirco eū cui pec
cunia ad faciēdū monumētū lega
ta sit falcidiā passurū. Marcel.

Ec amplius ꝯcedendū erit
q̄ q sufficiat ad speciez mo
dicam monumenti. Aulus

Si heres institutus eam here-
ditatem: que soluendo non ē
vendiderit: vir quidē poterit per-
suaderi nō fuisse eā hēditatem sol-
uēdo: que emptorē inuenerit. vera
aute ratione nihil legatariis debe
bitur: quia magis ex stulticia emp-
toris videtur habē heres institu-
tus q̄ ex bonis defuncti. Nā ⁊ econ
trario si male vendideris res here
ditarias nō erit legatariorū detrimē
tū. Jta ergo cōmodū debet eē he-
redis: si bn̄ res administrauerit. Sed
⁊ si is q soluēdo non est legauerit ⁊
hēs cū creditorib⁹ deciderit ne soli-
dū solueret. ⁊ ob eā decisionem fa-

ctū sit vt aliqd retineret: nihil eū le
gatariis debitur: q eā pecuniā n̄ ex
hereditate sed ex decisione habet.
Jtē si reipublice i ānos singulos
legatum sit cū d lege falcidia q̄rat.
Marcell⁹ putat tn̄ videri legatuz
quantum sufficiat sorti ad vsuras
trietes eius sūme que legata ē col
ligēdas. Papinianus

Cum legato mihi sub cōdi
tione: pēdēte legati conditio
ne heres me heredem instituit: ac
postea legati conditio extitit: in fal
cidie ratione fundus: non iure he-
reditario sz legati meus eē intelli-
gitur. Idem.

Verbis legati vel fideicōmis-
si nō necessarie ciuitati relin-
quitur quod ex cā pollicitationis p̄
stari necesse est. Jtaq; si debiti mo
dum testamento dominus excesse-
rit superfluum dumtaxat falcidia
minuetur. Quare nec fideicōmitti
legatariis poterit. Qđ si dies aut
conditio legatum fecerit non vtili
tatis estimatio sed totum petetur
qđ datum est. nec si viuo testatore
dies venerit: aut cōditio fuerit im-
pleta fiet irritum qđ semel cōpetit.
Venul.

Si vir vxori heres extiterit: ⁊
in funus eius impēderit non

o Fundo rōne per ine detrahenda.
p Intelligit. sz q re nō ex vtraq; cā est meus: rn̄. q nō possuz eē dn̄s
ex pluribus causis vt. j. de reg. iur. l. non vt ex pluribus. sz poss. dere
sic. vt. j. de acqr. pos. l. iii. §. ex pluribus. hēbam ergo hunc fundū
vt es alienum. vt. C. de bo. au. iu. pos. l. i. ⁊ j. e. l. in rōne §. qđ vulgo.
Jtē no. mutari cā dn̄ij q prio erā dn̄s ex pura institutiōe: postea ex le
gato purificato. sic. ff. de here. ins. l. iii. §. q fidei cō. ⁊ sic h extincta cā supueniēte. als nō possem sicut nec in dn̄o: vt j. de acqr. pos. l. iii. §. il lud. sed ꝯtra. l. ff. de ac. emp. l. an res. vbi n̄ hēo ex cā legati cā ē mihi legatū in euentū cōditionis si medio emisse dic ibi non hēo i. non videor habere nisi repensa p̄ciū. verū hēo ex cā legati. ⁊ iđ nō ago actione ex testō a q̄ ē liberatus heres: sed actiōe ex ēpto: q̄si nō tradiderit ⁊ q̄si egomet mihi concessi. Sz huic rñsioni obstat. ff. de leg. i. l. plane §. quod si rē. ibi dicit q ad p̄ciū cōpetit actio ex testō. sed ibi nō ab herede emi: sz ab extraneo cui erat. ⁊ ideo peto p̄ciū ab herede q nō ē liberatus. vt insti. de leg. §. si res ali. ⁊ fa. ff. de leg. i. l. huius. §. q seruū in p̄n. sz l si. ꝯdicit ibi q si in iudicio. ⁊c. ubi agitur ex testamento ad p̄ciū sed ⁊ ibi dicas q emi ab extraneo. l3 sapiot pars. §. loquatur. cū emi ab herede ⁊ fa. ff. ti. a. l. si fundus. ⁊ de le. i. l. fundum in prin. ⁊ l. si mihi sempron⁹. ⁊. j. e. l. si a me tibi. ⁊ l. cū poteri. ⁊ l. sed si vsusfr. §. a.
q Verbis. Non viciatur res si venit in eum casum in quem nō potuit incboari. si causa superueniens tendit ad eundem effectum cum primo. hoc dicit. Bar.
q Non necessarie. i. non utiliter.
r Necesse est. qđ est qñ tum causa: puta ob honorem uel etiam sine causa: sed incepit: vt. j. de poll. l. i. in prin.
s Superfluum. dumtaxat: vt no. ff. e. l. i. §. si creditor.
t Poterit. in eo quod erat dubium. in eo quod est vltra sicut dixi. ff. e. l. i. §. si creditor.
u Fecerit. utile sub. q̄ debitum erat in diem vel sub conditione: vt ff. de le. i. l. si creditor. ⁊ l. se.
x Datum est. i. relictum. ⁊ petet ex cā legati.
y Irritum. imo fiet inutile: vt. ff. de le. ij. debitor. ij. rn̄. sz expone vt ibi idest sine cōmodo: valet tn̄ ⁊ actōe ex testō peti poterit: vt hic ⁊ j. ti. de le. §. potest. vel illud est ius uetus. sed hoc ⁊ insti. e. est ius nouū vel ibi recitat quorundā opiniones que hic ⁊ insti. reprobantur. Jtē no. q̄ non uitiat beneficium ex superuenienti casu. sed ar. contra. ff. ḃ his que pro non scrip. ha. l. iii. ⁊ ad. l. aquil. q in eum.
Sin. Expensa funeris q̄ten⁹ fit ab herede vt hrde deducit in cō putatiōe fal. tāq̄ es alienū: secus q̄tenus fit non vt ab herede sz sed ut ab alio qui tenet facere ēt si non esset heres. h. d. Bar.

Sibi heres. uir. i. nullo mō. sic. ff. ad vell. l. tutor. in p̄n vel vir. i. cū dif
ficultate. sic. ff. ḃ iudi. l. uir. ⁊ ē sic. q̄ nec hrdē inenit hrditas nō soluēdo:
vt. j. bo. li. l. libertus qui soluendo. sic. ff. de le. iii. l. cum pater. §. . meuio.
f Stulticia. sic. j. ad treb. l. ḃbitor i si. g Cōmodū. sic. C. ḃ alu. l. si.
⁊. C. deposi. l. si. ⁊. j. e. l. i q̄ntitate circa p̄n. h Deciderit. i. trāsegerit.
i Decisione. i. trāsactione. ⁊ sic de sua negociatiōe magis vel alteri⁹ stulti
cia. sic. C. ar. tutele. l. iij. ⁊. d. l. ḃbitor. ⁊. j. ad tre ⁊. ff. de her. uē. l. ueditor
i medio. l. ⁊. ff. de trāsac. l. ipator. in si. sui vnū itellectū. ē tn̄ melior rō q̄
hic reddit. q tpe mortis īspicit patrimonij q̄ntitas: vt. j. e. l. in q̄ntitate.
k Jtē si reipu. ticius. x. ānua reipu. relīqt. vel in ppetuū vel simplr qđ in
relīqt in ppetuū: vt. ff. de an. le. l. ānua. in si. Querit qualr falcidia detra
hit: ⁊ rn̄. tātū videri legatū q̄ntū sufficit sorti eius sūme que legata ē. si col
ligamus trietes usuras cuiusdā q̄ntitatis maioris in triplū q̄ ea q̄ legata
est. ut puta legata sunt. x. p̄inde habet ac si trigita essent relicta que trigin
ta ad usuras trientes facerent i āno. x. ⁊ sunt sic hec paria quo ad fal. xxx.
⁊. x. annua. sz videtur fieri alr cōputatio: vt. j. e. l. cū ticio. Solu. secus ē in
priuato q̄ in republica. Jtē ꝯ j. e. l. hereditatū. in si. i. rn̄. sz ḃ q̄ntitas sin.
gulis ānis ibi usufruct⁹. uel alr pōt fieri cōputatio. ut ibi dicit. ⁊ pōt fieri
ut hic dicit. potest secūdo ⁊ hic poni casus. puta legata fuerūt reipu. x. sin
gul'is annis usq; ad triennium. ⁊ queritur de falci. ⁊ rn̄. quantum si. xxx.
essent legata. nam. xxx. ānis singulis recolligit. x. ad triētes vsuras.
l Sufficiat. ut. xxx.
m Sorti. i. cuidā q̄ntitati puta. xxx. sufficiēti ad colligēdas singul' ānis usu
ras trietes ei⁹ sūme q̄ legata ē i. ee ur. ul ad colligedas usuras triētes. i. sū
me. i. tāte q̄ntitatis q̄ legata ē. itē nūqđ ex legato p̄mi āni detrahet totum.
n Colligēdas. i. colligamus trietes usuras eius sume pure relicte q̄ tex
tum continet q̄ illa que in annos singulos relicta est.

z Si uir. herta dedit. c. in dote sub pacto q uir lucret dimidiā. hec
decessit. ⁊ xx. in funus eius ipēdit uir. certe. x. de suo: sic nō ḃ hrdita
te. alia. x. videt de hereditate īpensa: vt. ff. de reli. l. celsus. ⁊ l. se. cū
ergo contra legatariū deducit falci. l. seba. x. que impēdit de hrditate
deducit ut es alienū: vt. ff. e. l. i. in si. vbi de primis non e questio. q
non sunt de hereditate mulieris: sed cū vir impendit. x. p̄o se. ⁊. x. de
hereditate: in quā cām videtur primo impendisse: videt in vtranq;
pro rata. cū nulla sit antiquior: vt. j. de sol. l. illud. uel uerius primo i
eo quod suo nomine: vt eodem titu. l. ⁊ mag. ⁊. C. de dote p̄lega. -
l. si Et nota q qui impendit in funerando non ob hoc ipsum videt
gerere p herede: vt. ff. de reli. l. at si quis. §. plerūq;. ⁊ supra de acq.

heret.i pro hērede nisi forte cōstitutā psonā nū aliud iducat^r ut ibi no. nec ob.q̄ hic dicit.q̄ vī ipedi.rc q̄si hi bid tm ḡtu de hēditate ipende erat.q̄si hic cōstabat eū ce heredē ⁊ iam gessisse p herede.s̄ꝫ dubi tabat an totam impensam fecisset vt de hereditate.an partē ex do te quam lucrifecerat.⁊ sic ex suo proprio.

a ¶ Conferre.i.impen dere qd̄ erat.x.

¶ Lege falcidia. ¶ Si legat̄ idem du. ⁊ iminet falcidia.de bet estimari de ei^s ex timatiōe fal. d̄trahi.h. d.Alex.de imo.

b ¶ Lege falcidia.seruitus realis vel psonalis excepto vsufructu solo: ut.š.ea.l.i.§.si vsufructus.

c ¶ Restituet.i.p̄stabit le gatario ⁊ hoc opposita exceptione voluit.j.š quod.do.l.pure.§.i.

d ¶ Nisi partis.i.ps esti matōis.⁊ sic.C.cō. di. li.⁊.š.de le.i.l.cum fi lius in prin. para.n. ser uitus nulla est. s̄ꝫ sec^s est in libertate que falci diaꝫ non patitur:ut.š. de inoffi. testa l. papi. §.qm̄ inde quarta.⁊ l. cum filius.ac.

¶ A lege falci. ¶ Es alienū i compu tatōe falcidie p illū tm̄ herede d̄ducit: qui gra uatus fuit a testatore illō aes soluere:⁊ non per alios.h.d. Alex.d imo la Pau.de ca.

e ¶ Lege fal.qd̄.f.totū.

f ¶ Ipse solus.hrs.i.ipse solus tenet̄ creditoribus q̄ falsuꝫ ēent.C.si cert. pe.l.i.⁊ ibi.de fideicō. here.§.sed illic interest. vide.i.solus deducet hic: de tota hēditate ut de parte sua:imo tamē fin.h.ō sua pte tm̄:q: testator dānauit eū in hoc.vñ cū in sin gulis hēdib^s rō.l.falci.ponit:vt.j.e.l.in singulis.⁊ insti.e.§. ⁊ cum tam.e.§.cū aūt.ipse solus detrahet:q: ipse soluere d̄z ñ cohēs.licꝫ ... opñt cōueniri:tñ agit alter ex testō ō hūc soluentem.š.de le.i. ... legato.§.si testator.⁊ de le.ii.l.cū ab vno.lꝫ.l.illa videat̄ ali qualiter obstare.s̄ꝫ expōe vt ibi no.⁊ fa.š.fami.her.his.§. s̄ꝫ cū mo ... ⁊.l.si filia.§.papi.⁊.§.idem papi.Sed an de hoc qd̄ lega ... heredi fiet illa detractio.qd̄ vī:ut.d.§.papi.ac.

¶ A lege falci. Fruct^s pēdētes dicunt̄ pars rei ⁊ rē faciūt p̄cio siorē secus in partu existe in ventre.h.d. Bar.⁊ oēs.

g ¶ Mortis tpe.sub.maric.sed š.j.e.l.i rōne.u.tñ.vbi dicit fructus augere hēditatē.Sol.hic erāt sati tpe mortis.⁊ sic ps rei.⁊ sic au ... terre p̄ciosiore auget.ut ar.š.de rei ve.l.fructus ibi non.⁊ eo dem modo solue.j.e.in q̄titate.circa pūn.⁊ insti.e.§.q̄titas.

h ¶ Distinctiōe.erat i vtero vel nō tepore mortis.nā non ē precio ... ancilla pp vētre sit iā cōceptus uel nō:nec ei^s part^s auget hēdi ... donec in vtero ē.nec videt̄ pars quo ad h nec quo ad vsucapio ... ponēdā pp vitiū mris:vt.j.de vsuca.l.si aliena.§.seruo.sec^s ta ... quo ad edictū d lib.agno.l.siue rescriptū p̄ncipū sup eo:ut.š.de ... l.i.§.ex hoc.R.secus tñ quo ad eū q emit ancillā pgnantē: ... emisse partū tāq̄ ei^s partē:ut š de le.ii.l.si qd̄ ex pāphila.itē ... obstat q̄ videtur natus:ut.š.de sta.ho.l.qui in vtero.q: nihil d ... suo commodo queritur. Sed heredis ⁊ legatariorum commodo ... incommodo. Item si queras quando fructus computantur i quar tam:vt.j.e.l.paulus respondit.§.i.⁊.ii.

¶ Quod. Hereditas pupilli exheredati que potest ad istitutū ve nire virtute pupillaris substitutiōis nō contribuitur cum here ditate defuncti ad tollendam falci.⁊ augendum legata ab instituto relicta.h.d.Pau.de ca.⁊ Alex.de imo.

i ¶ Quod.i.q: vel proprie.⁊ dic pupillum exheredati ⁊ extraneum ... quem pupillo substitut.⁊ primis tabulis instituruꝫ vltra do ... grauari.certe non propter hoc minus detrahit falci.q̄ ha ... specie substitutionis.

videbitur totūꝫ quasi heres impē dere:sed d̄ducto eo qd̄ quasi dotis nomine quā lucrifacit conferre^a de buerit. ¶ Papinianus.

Lege falcidia interueniente le gata seruitus^b: quoniam di uidi non potest: non aliter insoli dum restituetur^c.nisi partis^d offera tur estimatio. ¶ Idem.

A lege falcidia eris alieni ra tione in hereditate relicti: qd̄^e vnius ex heredibus soluere dam natus sit ipse solus^f habebit.

¶ Idem.

A lege falcidia placuit vt fru ctus postea percepti q maturi mortis tempore^g fuerit augeāt hē ditans estimationē fundi noie: qui vī illo tēpore fuisse preciosior.Cir ca ventreꝫ ancille nulla tēporis ad missa distinctione^h:nec immerito. q: partus nōdum editus hō nō recte fuisse vī.

¶ Idem.

Quod^i supra quadrantē apud hēdem potest peruenire^k su pra dodrantem in pecuniam^l lega tum^m non onerat^n heredem: velu ti hēditas pupilli si forte substitut^s sit exhēdato^o:qui patri pupilli he res extitit^p. ¶ Idem.

A ratione legis falcidie retē tiōes^q ois temporis heredi in quadrantē imputantur. ¶ Si ser uus sub conditione libertate data vita decesserit: siquidem impleta conditio fuerit quandoqꝫ heredi non videbitur perisse^r: si defece rit contrarium ratio trahit^r Sed quanti statuliber moriens fuisse vi debit^s. ¶ Imperator^t marcus an toninus decreuit heredes^v quibus pars bonoruꝫ ablata est: nō in am pliorem partem q̄ꝫ pro ea parte q̄ relicta est legatorum nomine tene ri. ¶ Cum quidaꝫ^x parte dimidia bonorum adempta fuisset relega tus:idemqꝫ prouocatione īterpo sita testamento postea facto^y obiis set:atqꝫ post morteꝫ ei^s nō iuste ap pellatum esset pronunciatuꝫ. Que situm est vtrum eris alieni loco: pars dimidia abscederet^z vt resi dua sola videretur fuisse in bonis An vō^a succurri heredi necessariuꝫ esse videbitur? Sed videt̄ succur ri debere cum animus litigātis ob tinendi votū hanc opinionem ad mittit. ¶ Si seruus testō manu missus^b aū aditam hereditatē dece dat hēdi quidē perisse intelligitur. Sꝫ cui^s^c p̄cij erit: qui si viueret^d nō estimaretur. Nā ⁊ eos qui morien te dño ea valitudine affecti fuerāt: vt eos nō posse viuere certū esset. Tñ si postea^e moriant̄ hereditati p̄ isse^f rñsum est. Nec aliud i his qui sub eodem tecto fuerūt^g cuꝫ dñs a

k ¶ Potest peruenire.i.possibile ē.adhuc tñ delata nō ē vt ... cūdo ponit casuꝫ et qn delat i ē.q: a pupillus decessit.sed ... tus adit.⁊ alij dicūt si pupillus fuisset institutus.nam tūc statim pōt adi ri a substituto.imo etiam ex necessitate dꝫ ut.C.de iure deli.l.quida. solu da legata p̄stat nō d̄ducta fal.vt.j.e.l.qui fūdu §.q filiū.⁊.§.si.q̄ positio satis placet.

l ¶ In pecuniam.secus si non est pecuniarium:ut libertas q^e grauat heredē vt falci nō detrahatur.š.de inofficioso testamē.l.pap̄.§.quoniaꝫ au tem quarta.

m ¶ Legatum. in p̄imis tabu lis.secus in scdis:ut.j.l. p̄ri. §.pe.⁊ vl.

n ¶ Non onerat.quin detra hat fala.

o ¶ Exheredato.pupillo.

p ¶ Extitit.nō ide fuit p̄ri in stitutus ⁊ pupillo exhereda to substitutus.

¶ A ratione. Quicquid remanet apud heredē iu re hereditario īputatur sibi i fal.h.d.pau.de ca.

q ¶ Retētiones.i.qi non fuit legatū.⁊ sic remāsit uel inuti liter:vl si vtilr postea aliq̄ ra tione fit inutile:vt.j.e.l.nō ē ⁊.l.nec it.rest.⁊.l.ex asse.⁊.l. in ratione.§.pe.⁊.§.si.⁊.l.in q̄titate.in fi.

¶ Si seruus. Sub condi tione illud quod si extaret nō estimaretur.heredi nō iputa tur.ās secus etiam si est per emptum.h.d.bar.

r ¶ Trahit. vt videatur he redi perisse.

s ¶ Uidebit̄.sed eo casu quo deficit ɔditio.⁊ sic seruat̄ dicta distinctio.alij reprobāt caꝫ p hec verba in contrarium ⁊c. quod nō placet.⁊ no. ex post facto appatere quod in prete ritum fuerit:ut ⁊.š.de rebus du.l.quedā.sed ar.contra.š. de nora.l.si heres volo. Iteꝫ contra huic.j.e.l.§.si seruus Sol.vt ibi.ar.

¶ Imperator. Ex facto qd̄ trahit originem testatore viuente non cō putatur in quartam.h.d.cum se.§.Bar.

t ¶ Imperator.alš ē.§.als nō.⁊ intelligūt correctā p̄mā distinctionē. nā nō distinguit̄ defecerit ɔditio uel nō.uel melius dic q̄ refert ad casum tñ qn deficit conditio.uel facias hic.§.⁊ oīa hec cessant.

v ¶ Heredes.relicta ē.i.remāsit penes eos ⁊ facit.C.si pē. ap.l.iij.⁊.š.ti. i.l.plaucius.⁊ de le.iii.l.si.⁊ de vul.sub.l.⁊ si contra.⁊.j.p̄ri.§.

x ¶ Cū qdā.adēpta.expsse.nā si tacite ⁊ mortuo reo pē.ap. vbi crimē exti guit.sic ⁊ qd̄ bonorum:ut.C.si pē.ap.mors interue.l.iij. ⁊.C.si reus vl.ac. mor.sue.l.si.⁊ no.q̄ relegatū nō debēt auferri bona in totū vel in partē si ne cāu:ut.j.de interdic.⁊ rele.l.relegatorum.§.ad tps.

y ¶ Testō postea fcō.pen.ap.qd̄ fieri potuit:ut.š.de inoffo testa.l.si qs exheredatus.§.hi autem.⁊.j.de pe.l.ij.in fi.

z ¶ Absederet.ipso iure.

a ¶ An vero.i.ante videat̄.⁊ verū ē q̄ fuerunt in bonis tpe mortis. et sic iste videtur soluere soli da legata mero iure.quia appel.facta extinctū fuit iudicatum ut.j.ad turpil.l.i.in fi.sed de equitate debet ei succurri vt non teneatur prestare nisi pro parte que penes eum remanet.qd̄ verum est:ut š.proxi.§.⁊ ar.š.de his qui no.infa.l.furti.§.sed ⁊ si furti.h.

¶ Si seruus. Illud peremptum non estimatur:qd̄ si extaret non esti maretur.h.d.Bar.

b ¶ Secutus manumissus.i.liber esse iussus.

c ¶ Sed cuius.i.quanti.

d ¶ Uiueret.cū adit̄ hēditas.nā tūc eēt liber:ut.C.d ca.tol.§.i nouissimo. ⁊ sic nō posset estimare:vt.š.de his q deiec.uel effu.l.si. Et lege iterroga tiue.⁊ tñ q̄ tāti estimabit̄ quāti statuliber fuisse videbit̄:ut.š.e.l.§.i.

e ¶ Postea.i.post mortem testatoris ante aditam hereditatem.

f ¶ Perisse.s.heredi.⁊ estimabitur:ut ɔtrio rñ.dixi.nec aliud subest.

g ¶ Fuerūt.nā ⁊ hi si pereāt hēdi perisse itelligūt.⁊ cū erāt sūmo supplicio afficiendi:ut.š.ad sil.l.i.in prin.⁊ estimabunt̄ ut i superiori casu no.⁊ no. q̄ olim distinguebat̄ sub codē tecto erāt uel nō:sed hodie distinguit̄ pote rant dñm iuuare uel non:ut.C.de his qui.ut indi.l.si.

Quod vulgo. In testõ pr̃is ⁊ filij vna falcidia locũ hꝫ ⁊ legatũ ⁊ bonorũ fit cõtributio . ⁊ in detrahẽda falcidia tp̃s mortis patris inspicit. ⁊ bonorum augmentũ uel diminutio post cõtigẽs non ꝓdest nec nocet legatariis. b.d. Et diuiditur i quattuor ptes ſm Dy. Primo ponit vulgaris regula vsqꝫ ibi. Quis ibi primus ponitur effectus regule vsqꝫ ibi ſm qd. ibi ponitur secũdꝰ effectꝰ regule ⁊ exẽplũ vsqꝫ ibi. nec ad rẽ. ibi ponit tacite obiectiõi, vsqꝫ ad ... filio. bar.

tenet creditoribus ut. C. de iure deli. l. fin. sic hodie & legatis ... fiat inuẽtariũ vt in auc. de hẽ ⁊ fal. §. si vo nõ. Item eo q hic fit cõtributio ẽ ʒ. ff. e. l. qstitum. ibi sed legata que ⁊c. Sol. ut ibi ⁊ facit ad hũc. § s. e. l. i. §. interdum. ⁊. ff. ti. i. l. i. in prin.

m Sub conditione. q si non est diminutio postea facta nocet substituto.

n Substituent. pupillariter.

Quod vulgo. pt filium ipuberem instituit ⁊ ei pupillariter substituit ⁊ tñ ab instituto ... ab instituto legata vltra dodrantẽ relĩqt. nũc decedẽte pupillo vult substitutꝰ ex psona pupilli vnã q̃drãtẽ ex toto asse detrahere. [illegible]

Si filio. Pro... te institutus in scdo ta... solus grauat ex sua persona dũtaxat ar. cõtra ... q ꝯtributio fit ... ee grauatꝰ ex sua ... pupilli psona: fal. ... b. d. bar. Et primo ponitur qd. [illegible]

familia necaret. Quod vulgo dicitur i tabulis patris ⁊ filij vnã falcidiã seruari. quã ptãtez habeat videndum est: Quis.n. substitutꝰ q a pupillo relicta sunt cũ filiꝰ hẽs extiterit vt es aliẽũ quodlibet debeat: tñ ꝑpter ea que data sũt tabulis scdis: ꝯtributõi locꝰ est ſm qd pot euenire: ne substitutus qcq̃ retineat vel vt longe plus habeat q̃rta paterne hereditatis. Quid ergo si ñ sufficiat pupilli hereditas legans cũ patris sufficiet. De suo q̃drãte nimirũ dabit substitutꝰ q pater legauit õ suo: nec ad rẽ pertinet qd ex nullo testõ pstat vltra vires patrimonij: cũ in hac pte iuris legata que tabulis secundis relinquuntur: quasi in primis sub cõditione relicta intelliguntur. Si filio suo duos substituerit ⁊ alterius portionẽ onerauerit: tractari solet an ex psona sua fal. possit iducẽ substitutꝰ quã pupillꝰ ñ hẽret vel vnus pupillꝰ. substitutus. Et facile quis dixerit consequenter prioribꝰ q de patrimonij rõne dicta sũt nõ eẽ falcidie locum. ⁊ vltra vires portionis conuenien dum alterum substitutum. Sed verior est diuersa sententia perinde huic quartam relinquendam existimemus. atqꝫ si ita pr̃is heres extitisset. vt enim opusꝰ patris ⁊ contributio legatorum vim capiunt ⁊ formam ⁊ originem ita plures substituti subducta persõa pupilli reuocandi sunt ad intellectũ substitutionis. Quid tamen dicemus de altero substituto qui non est oneratus si forte nodum legata pupillus a se relicta soluerit: ⁊ aliquid vltra dodrantem sit: in omnibus ⁊ ipsum falcidiam habiturum. At quin quartam habeat neqꝫ idez patitur instituti comparatio. Rursus si negemus aliquid aperte cõs quod vulgo probatum est respondetur. Ita qꝫ varietas existet vt is quidem q proprio nomine oneratus est . ve-

[illegible] ... cedere asses fiat detractio. als si remanet ... lus solutis oibꝰ legatis tũc nõ detrahit. ... licta. ⁊. b. d. sꝫ qd. i. ex quo fit ꝯtributio ... plici testõ ꝯsideret vnicũ tẽpus an habe... tis pr̃is: ut si tũc ꝯsideratis legatis ⁊ bo... e pupillo minuat vt q̃rta nõ remaneat ... [illegible]

s Uel vnus. i. si vnus tñ esset substitutus. ... ta non tñ hẽret falci.

t De p̃rimonij. q: locus ẽ cõtributioni. uel ... telligunt legata in primis sub cõditiõe. ut. [illegible]

v Ultra vires. i. vltra dodrantẽ medietat[illegible]

x Huic. cuius quarta est exhausta.

[illegible]

a Desideret. qr pro instituto bēt: vt. §. dict. τ sic detrahit q̄rtā3 ex persona de legatis ut a se relictis.

b Largiat. i. si sufficiat inspectis legatis a se relictis. sic τ. §. δ mio. l. ... Alii dicūt largiat. i. exhauriat inspectis legatis a pupillo τ a se relictis. τ sȝ pinū puncta post dictionē substitut⁹. fm alios post di... ... cans.

c Non insolidū. cōuenitur ergo cum alio i effectum. quia vtrobiq3 ... fal. sȝ pmo ex sua psona. scdo ex psona pupilli. nihilominus τ ex sua ... vtrius3 detrahet.

d Si pupillo. qui sol... legata insolidum.

e Cautum. qd fieri debuit. ut. j. eo. l. is cui. et ... l. ij. τ. §. e. l. ... interdum.

f Fuerit. si ap̄li⁹ solutū fuerit fal. patiē reddi.

g Duob⁹. substitutis ... onerato ex psona sua ... onerato ex persona pupilli τ sua. ac.

h Questium. Legata a pupillo in pmis ta. τ a coberede sibi substituto in scdis dicūtur cō... ... secus si ab vtroq3 in pmis ta. sint relicta. τ eadē in diuersis portionibus instituto cōtribu... ... fieri. h. d. bar. ... post pmo questio. Scdo determinatio i q̄ ... fieri cōtributio. Tertio alia in qua re fit cōtributio. quarto pōit vnā ... q̄ predictis vide... si tū ē. sȝ a ibi: ... tertia ibi: sȝ legata ... ibi. τ aliam. bar.

i Coberedem. ap̄ius pupilli.

lut institutus desideret[a] quartā. Alter aūt qui nō ē oneratus vt substitutus lȝ portio largiat[b] ei⁹. nō isolidū[c] ꝯueniat ꝑ calculi cōfusionē. Huic cōsequens est: ut si pupillo[d] de falc. cautū[e] fuerit[f] duobus[g] stipulatio cōmittat. videlicet in ea quātitate quā vnusquisq3 sibi detinere potuisset. Questitū[h] est si quis pupillo coherēdē[i] substituisset[l]. quēadmodū ratio legis falcidie iquiri debeat. quale ē qd vulgo diceret legatorum rationem separandam. Dixi quātum ad legata que pater a filio. itē a substituto reliquit nullā fieri posse separationē: cum cōmuni calculo subijciant: τ inuicem inducant contributionem[k]. Sed legata que a substituto extero[l] data sunt permisceri ceteris non oportere[m]. Id q3 quartam pupillo date portionis habere substitutum[n] quam uis suā portionem habeat[o] ut institutus: τ aliam causam esse eius: qui ex varijs portionibus[p] heres scriberetur. Ibi enim legatorum confundi rationem non minus q̄3 si semel fuisset nuncupatus ex ea portione que conficeret ex pluribus: neq3 referre pure sepe: an sub diuersis conditionibus sit heres institutus. Si quis exheredato filio substituit[q] heredem institutum: τ ab eo tabulis quoq3 secūdis[r] legauerit necessario rōne[s] cōfūdet. Cū3 ideo legata valere dixerit iulian⁹ a substituto relicta: q̄ idē3 patris τ heres extiterit[t].

Idem.

Si debitor creditor[u] hēde instituto petijsȝ ne in rationem legis falcidie ponendū creditū suum legatarijs reputaret[v]: sine dubio ratione doli mali exceptiōis apud arbitrū[x] fal. defuncti voluntas[y] seruatur.

Idem.

Si tacitum[z] fideicōmissū suus iniungente[τ] domino susceperit habiturum⁹ cū legis falcidie beneficium: qr parere domino debuit cōstitutū est. Idē3 placuit in filia q̄ fuit in patris potestate[a].

Idem.

Pater filiā3 que a viro diuerterat[a] heredē pro parte istituit: τ ab ea petijt vt fratri τ coheredi suo portionem hereditatis sue acceptā3 deducta sexta restitueret ad missa compensatione dotis in falcidie ratione. Si pater[b] dotē cōsentiente filia non repetisset: falcidiam quidem iure hēditario: dotem autem iure proprio[c] filiam habituram respondi: quia dos in hereditate patris non inuenitur[d].

k Cōtributionē. i. a filio i pmis ta. τ a substituto i scdis. ... §. qd vulgo. τ. §. si filio. τ. j. e. l. in duplicib⁹. τ. §. q filiū3 τ. §. ... τ. §. si ita. τ. §. de vul. subst. l. coheredi. §. heres.

l A substituto extero. i. extraneo. nā alr erat fili⁹. τ sic est cāus ablati⁹ ... Nō oporteret. hoc ē3. §. e. §. qd vulgo. ubi fit contributio. Sol. ... hic ceteris. s. a pupillo datis τ i pmis tabulis nā i scdis nulla sūt ... legata relicta. ibi sic sȝ. h. uel sȝ Jo. et substitut⁹ si erat istitutus: hic ... τ ita fit ibi cōtributio bonorū pupilli τ patris τ legatorum. hic ... nō fit contributio portionū. Sed huic solutioni vr̄ obstare. §. de vul. subst. l. coheredi. §. coheres. ubi fit cōtributio. τ tū erat istitut⁹ ... substitut⁹. τ eodē modo obstaret huic. §. in pn̄. ubi no. tria sȝ azo. Primū qr legatorū relictorum a pupillo τ ab ei⁹ substituto i pupillari substitutiōe fit cōtributio siue substitut⁹ erat τ cohēs siue nō: vt i ... hu⁹. §. τ in cōtrario. τ. j. e. §. fi. τ dicta. l. §. de vul. sub. l. cohēdi. ... heres. i pn̄. Scdo qr relictorū a coherede ipuberis: τ relictor ab ... ipubere. ar i istitutiōe nō fit cōtributio. ut hic qd accipe cū3 portio i ... impuberis sit grauata q̄ aduenit substituto ut hic subijcit. sec⁹ si succedē ... portio sit grauata: ut. j. e. l. qd si ab alterutro. τ dicit. j. e. l. q fundū ... filiū. τ distinxi. §. e. l. i. §. si cohēdis. Tertio qr relictorū a coherede ipuberis in istitutiōe τ relictorū in pupillari substitutiōe fit cōtributio ab herede substituto. τ sic cōfusio bonorū ut augeant alteri ... legata ꝑ altera bona. nō enī coheres detraher falci. de pupilli ... sȝ i suis hȝ falci. lȝ eā detraheret extraneus. τ ē rō. qr extrane⁹ nul... ... nō hȝ falci. nec aliqd nisi ei ꝑ detractionē ex lege falci. cōsulat: ut ... de vul. subst. l. coheredi. §. coheres.

m Substitutum. eūdemq3 coheredem.

n Sua hēat. h ergo accrescit grauata nō grauate ut nō no.

o Portōib⁹. ut titiū istituo ex. vi. vncijs τ. c. lego. itē istituo eūdē i ... vi. τ. cc. lego. nā fit ꝯtributō ac si ex asse fuisset istitutus τ. ccc. legassȝ.

p Si quis exhere. Relicta ab instituto ex primis tab. τ ab eodē ... facta filio exheredato dent contribui. h. d. bar.

q Substituit. pupillariter. qd pōt. ut insti. de pu sub. §. non solū.

r Scdis. aliter si pmis. qr illa legata nō cōfundunt nec fieret eor cō... nec augerent ꝑ etate papillarē: ut. §. pri. §. τ. l. qd supra.

s Necessario rōe. relictorū i pmis tabulis. s. ab instituto τ relictorū ... pupillari sub. vt. §. de vul. sub. l. coheredi. §. coheres.

t Extiterit: alr nō valeret relictū a substituto exheredati lȝ aliqd exheredato fuit relictū. ut. j. e. l. q fundū. §. q filios. τ. C. de le. l. quidā. τ de fideicō. l. pe. τ facit. §. de le. i. l. planc. in prin. ac.

Si debitor. Potest heres grauare ut falcidiam sibi compēset i debito. h. d. Bar.

v Reputaret. i. ante acciperet sed hoc non dicto bene detraheret: vt. C. ad. l. fal. l. in imponenda.

x Arbitrū. qui in talib⁹ datur: ut. j. ti. i. l. i. §. tū dicitur.

y Voluntas. spāle ē hoc etiam iure veteri ut cesset falci. ex volūtate defuncti sic τ alijs in casibus multis. ut no. j. ad trebel. l. marcellus. §. qd aūt ē regulariter ꝯ. ut. j. eo. l. qd de bo. §. fi. τ. l. titia. Item est huic. l. cōtra. §. de leg. ij. l. cū pater. §. titio. ibi plāe ꝯ ubi dicit iniquitatē occurri. sȝ dicit. R. q equitas ibi preferi. τ sic remanet huic cōtra. sȝ cōtra eā. j. ad trebel. l. luti⁹. §. maritus. τ ideo dic ibi eē iniquū inspecto iur cōmuni. hic inspecta volūtate defuncti ē equum ut nō hēat vtrāq3 falci. s. sciane τ memane hereditatis que ꝑualetur τ hic dicitur. τ facit. C. de here. insti. l. compensandi.

Si tacitum. Qui ē i ptāte alterius excusat si ab eo tacitum fideicommissū3 suscepit. h. d. bar.

z Tacitū. qd hic fit. dicitur. §. de iure fis. l. iij. in prin.

τ Iniungente. i. necessitatē imponēte. secus aūt si seruus consentiret sponte. ar. §. si aliquis te. pro l. i. §. i. nā nō cōputatur istud inter atrociora τ ita ñ imputat seruo si ei pareat. alr secus: ut. j. de re. iu. l. ad ea. τ de act. τ ob. l. fu⁹ et §. de noxal. l. ij. §. is q. τ ad. l. aql. l. liber hō. in prin.

9 Habiturum ꝛc. secus in libero. ut. §. de his qui. ut indig. l. heres.

a Patris ptāte. sec⁹ in emancipato: ut. j. ad. l. cor. de fal l. diu⁹. τ. §. δ his quibus ut indig. l. in fraudem. §. fi. τ. l. post legatum. §. si seruum.

Pater. Que extra causam testamenti capiuntur in trebellianica vel falcidia non imputantur. h. d. Bar.

a Diuerterat. sine cīpa. alr dotē amisissȝ: ut. C. δ rep. l. ꝯsensu. §. ubi vo.

b Si pater. nūc. R. τ dic nō repe. ea cōsenciente: sȝ ea ignorante petissȝ. τ habuisset fal. q ꝛc. τ ē rō: qr mulier patre mortuo tāq̄ propriā incipit habere dotē τ petet a viro. τ vir cū non sit liberatus repetet a pre uel ei⁹ coherede cōditiōe inde. uel ob cām uel sine cā. ut. j. de sol. l. q hominem. §. si gener. τ ar. j. l. pri. §. ex dona. si qdā. sed nō vr̄ posse ꝑcedere quia cū3 ipsa heres extiterit pri vr̄ q in hereditaria portione debeat ei obstare exceptio si velit petere a viro cū iam eam soluerit pater: ut. §. so. ma. l. si cum dotē. §. si pf. τ de pig. ac. l. solutū. §. solutā. τ. j. de regu. iur. l. ex qua persona. τ. §. de le. ij. l. cū pf. §. q dotale. τ de fundo dotali. l. dotale. §. fi. Tu ergo dic q nō petijt nec exegit cū iudice uel sine iudice. Quid aūt si petijt sed nō exegit: Rn̄. aut fuit lis cōtest. aut nō. pmo casu trāsmittit ad hēdes fm naturā actiōis ex stipulatu quā olim hebat. nūq̄ hodie hȝ ab actione rei vxo. ut. C. δ rei vxo. §. τ hoc ex rei. τ sic computat in fal. In scdo hētur pro nō petita: ut. j. rem ra ha. l. amplius. Ite quid si ea consentiente: R. computatur in fal. ut. C. cōia vtriusq. iu. l. fi. fm azo.

c Proprio. improprie loquit hic de quarta iure istitutiōis l quae cōputatur solum qd capit iure hereditario. ut. j. e. l. qd aūt. τ. l. is autē τ. l. i ... ta. secus autē i debito iure nature in qua imputat. τ qd capit iure legati. uel alio modo relicti. τ sic dos: ut. C. de inof. testa. l. quoniam. τ no. C. communia vtriusq. iudi. l. fi. que sunt contra.

d Nō inueniret. sed eē τ quasi propriū ꝑrimoniū mulier. Unde querit an sit mulier domina rei dotalis. h. sic. ar. huius. l. Item an possit institui in dote sua: vr̄ q non. ut hic: sed plane dic de vtroq3: ut. §. de mino. l. denique. §. sȝ arrii. i fi. τ facit. j. de coll. bo. l. i. i fi. τ. l. se. τ. j. ad treb. l. mulier. §. cū proponeret. τ. l. a filio. τ. C. de rei vx. ac. §. τ hoc. Ite ꝯ huic legi. §. e. l. si debitor. spāle est in filia ne oneret in fal. iure institutiōis debita. hoc e ut eam cū debito dotis teneatur compensare. sicut τ alio casu. ut. j. l. prima §. cum fideicō. uel e etiam hoc ideo quia hic uolebat pater compensare qd alius debebat non qd ipse. ut ibi. ac.

Auia. Onus nō deducēde falcidie ex alio testamēto debite cū aliis legatis & aliis oneribus commiscetur. h. d. bar.

a Cōpetebat. s. auie. fuerat enim hres istituta h auia. & legato puta relicto titio & seio erat grauata. & sic detractura erat falcidiā. quā voluit retinere suos hredes & sic ē cis one^9. & titio & seio vtilitas. qd onus vna cum ceteris oneribus defalcabūt nepotes hdes auie. vt dic q hi nepotes ab alio fuerāt istituti: grauati. sicq fal. erāt detracturi sz auia eos istituendo. eos ꝓhibuerat. & dic ut pmis.

b Solida. relicta in pmo testamento. Idē si dixisset auia de relictis a se nihilomin^9 defalcarentur: ut. s. l. pri. §. si. sz ẽ. s. e. l. si debitor. ubi cessat fal. ex voluntate defuncti: sz ibi spāle. Alii q h ex alio testamēto: nō ex testō auie competebat his nepotibus h debitum. s. quarte deductio. secus autem si ex testō eodē cōpeteret debituz: ut ibi sz tūc spāle ibi ut dixi.

c Datū. d omissione fal.

d Quoqz. s. nō deducta quarta in contributione: qz de eis h tāq de vno legato detrahet falci. ac.

Duobus. Si vn^9 ex pluribus substitutis vtriqz directo succedit ꝯtributio hz locū sec^9 si vni directo: alteri p cōsequetiaz. h. d. Et diuidit in duas ptes. Pmo qn vtrique directo succedit: scdo qn vni directo alii p ꝯsequētiaz: scda ibi q si. Bar.

e Duobus. a quibus legata reliqt. nec obstat. ẽ. e. l. in ratione. §. si filio i pn. sz ibi duo vni. hic ꝯtra duobus vn^9 substituit. ꝑterea & ibi dic postea fieri ꝯtributionē. sz magis vr ẽ j eadē. l. §. qsitū. ibi. sed legatariā. hic portiōes miscet sed ibi idē erat substitutus & in pte istitutus. h tm substitut^9.

Auia nepotib^9 hredib^9 istitutis fideicōmisit: vt omissa retentione que p legē falcidiā ex alio testō cōpetebat[a] solida[b] legata fratrib^9: cohredib^9 soluerēt. recte datū[c] fideicōmissuz videri. Sz huius quoqz[d] on^9 in cōtributiōe venire. Duob[e] impuberibus substitutū[f] vtriqz heredem extitēē in alteri^9[g] hreditatez falcidia nō vti conuenit: si de bōis alteri^9 impuberis quartā pte hreditatis patris que ad filios puenerit retineat. Qz si frater fratri legitim^9[h] hrs extiterit: & impuberi supremo substitut^9[i] portio qdē ꝑriorum bonoz quā intestat^9 puer accepit rōni falcidie non cōfundet[k] sz quartam eius tm portionē substitutu^9[l] retinebit: quā ipubes accceperit[m] qui[n] substitutū habuit. Dez.

Quod de bōis^o iure falcidie cōtribuēdū ē a debitore cui mortis cā pacto[p] debitū remissum[q] ē in factū ꝯcepta replicatiōe retinebit. Frater cū hrdē sororē scriberet & aliū heredē ab ea cui donatū[r] eē volebat supplicari curauit ne falcidia vteretur. & vt certā pecuniā si contra fecisset prestaret. priuatoriū cautione legibus non esse refragādū[s] ꝯstitit. & iō sororē iure publico retētōez habiturā & actōez ex stipulatu denegādā[t]. Non icirco min^9 falcidie rationē in certis annuis legatis admin visuz est q primo ac secundo āno sine vlla detractione[v] fuisset legatario soluta[x]. Qd auus ex cā tutele nepoti debuit: cū auo nepos sol^9 heres extitisset: ratio falcidie si poneretur in ere[y] alieno bonis deducēdū. Respōdi. nec ad rē pertinere q hrdē auus[z] idemqz tutor rogauerat: vt si sui libis ante certam etatem[?] deduceret tam hreditaria bona q̄z propria restitueret si enim ex hoc hereditatem debito compensataz videri[a] cum vel ideo maxime declaret non esse ꝯpēsationem factā: qm hrdem suū hēre ꝑpria[b] bōa defunctus ostēdit[b]. Plane si conditio fideicōmissi fuerit īpleta[c] fructus hreditatis[d] post mortē aui percepti pari pecunia debito tutele compensabuntur[e]: sed quartam[f] heres nepoti de bonis duūtaxat q moriēs auus reliquit[g] retinebit. Cuz fideicommissuz[h] ex voluntate matris patre moriente de-

f Substitutū. si ponas sepati substituisse planū ē ut si pmu^9 hrs decesserit in pupillari etate substituo talē ut semproniū. Itē si scds decesserit in pupillari etate eidē substituo. nā siue simul siue diuersis tpibus decedant vterqz est heres substitut^9. ut hic i pn^a. dixi. Si aūt dixi si ābo decesserit in pupillari etate: tunc distinguit. an simul moriantur & tunc idem ē qd in primo q vterqz ex testō succedat: vt hic in pn. §. Aut diuersis temporibus moriātur. & tūc vltimo tm: vt hic. q si frater &c. & ẽ. de vul. sub. l. q duos. & C. de ipu. & ali. sub. l. pe. nec obstat. ẽ. d inusto test. l. pe. vbi vno decedēte vocat substitutus: sed ibi sepatim substituerat. vl dic vt dicta. l. C. de impu. & ali. sub. l. pe. no. Itē ad idem est contra. j. ad treb. l. heredes. §. cū ita. sed ibi i fideicō. & facit. j. de bo. pos. sm tab. l. pe. in pn. & ẽ. de vul. subst. l. ex duobus. in pn. sed ar. ẽ. j. ad treb. l. cum.

g Alterius. ex substiōe.

h Legitim^9. qd ē i eo cāu qn nō sepatiz singulis sz cōiūcti eis substituit: puta dixit. si ābo decesserit i pupillari etate substituo eis semproniū. qn iui cē eis succedit. & vltio decedēti succedit substitut^9. ut. ẽ. d vul. sb. l. q duos.

i Substitutus. s. heres extiterit.

k Nō cōfundet. qz l ca n hz locū substitutio: sz in testō fuit delata fratri.

l Impubes. vltimo decedens.

m Accepit. vltio decedēs. nā pm^9 n huit substitutū. sz legitimū frēz hrdē.

n Qui. impubes.

Quod de bonis. Contra debitorem causa mortis liberatum opposita replicatione quia falcidiam consequitur. h. d. bar.

o Quod de bonis. cui fuerit liberatio relicta &c. posset falci. retinere: in totum liberauit heres.

p Pacto. maxime nā idē est acceptilatione: vt. j. e. l. querebatur.

q Remissuz ē. a testatore vel ab hrde errore facti nō interueniente. nā sic vt i legato vt. C. ad. l. fal. l. errori. & donatio cā mor. similis ē legato: vt. C. de dona. cā mor. l. fi. & sic n obstat. j. e. l. q id qd. & C. ad. l. cor. l. fi. qz ibi sciens soluit vel pmisit. & facit ad. i. ẽ. de le. ij. cū pf. §. meuio debitori.

Frater. Pactū. factū i vita defūcti d falcidia nō petēda n vz. h. d. bar.

r Donatum. causa mortis. ut penam de qua subijcit.

s Refragandum. no. sic. ẽ. de le. i. l. nemo pōt. & j. de suis & le. l. fi. & ẽ. d pact. l. ius pub. arg. contra. ẽ. de le. i. l. codicill. §. fi. & de hoc no. in aut. vt fine probibi. ma. de. &c. §. i.

t Denegādā. s. ipso iure vel exceptiōe repellēdā. sic. ẽ. de ꝯdi. insti. l. sub cōditiōe. Et no. qz aut e ẽ. l. stipulatio vl pactū: & tūc nec pncipale nec pena valet. vt hic. aut ẽ. l. & tūc vtriqz. aut ꝑter legēs & tūc nō sncipale. sed pena. qd dic ut no. C. de pac. l. pacta. Itē no. q hic. §. vl bo dic corrigi. vt in aut. de hr. & fal. §. si vero ex. ac.

Non icirco. Licet vnū legatum quis soluerit integrum. non prohibetur de aliis legatis falcidiam detrahere. h. d. bar.

v Detractiōe. vl cōputatiōe de legatis restituēdis: si falcidia appetat.

x Soluta. scilicet nō q poterat retinere & h si p errorez facti: ut. C. e. l. errori. sed quid si et contra sciat? Rñ. ẽ iure si nocet i aliis: vt. C. e. l. in ponēda. in fi. hodie contra. ut in auten. de hr. & fal. §. non autem. Itē contra. C. de fideicō. l. i. vbi triennio prendiciat sed hic fuit minus tempore. & sic indistingui. C. de pac. l. si certis an. vl ibi in contrario erat duplex fauor alimentorum & vltime volūtatis. vel refert sit inutile p min^9 solēnez voluntatem vl ibi. an propter fal. vt h & facit. C. ne vt. p mi. l. fi. & C. de vsur. l. creditor. & j. de op. li. l. operis. sed ar. ꝯtra. C. de fi. nu. pe. l. cum fidei. & ẽ. de iudi. l. si fideicōmissum. in fi. ac.

Quod. Quod defunct^9 debet hrdi vt es alienū deducitur nisi testator ꝓhibuerit: nec videt ꝓhibere si eum grauat ut propria bōa sua restituat: & fructus percepti iudicio testatoris imputātur. h. d. bar.

y Solus. id dicit solus vt melius cōueniāt sequētia. nā sicut alio nō deduceret totum debitū ex cā tutele. Itē nec cōfundit nec cōpēsat tnz fructib^9 nisi p hereditaria portione pro alio ageretur ẽ hrdem: ut. C. de neg. ge. l. ab eo. ac.

z In ere. i. īter cetera es alienū: vt. C. e. l. in ponenda. & l. initium.

z Auus. puta. c.

? Etatem. puta. xx. an.

z Uideri. i. qz tāto tpe voluit eū teneri. vtraqz bōa. nō id vi velle remitti es alienum: nisi h expresse dixisset: vt. ẽ. e. l. si debitor.

a Propria p qd appet q sicut p ppria nō tollit es alienū: sic p hreditaria. ar. C. de re. di. l. si libellū. vel aliter qz voluit hre ꝑpria ppū ē qd ab auo debet. & illud voluit detrahi au^9 qd ex cā tutele debuit.

b Ostēdit. cū si decederet infra certaz etatē deberet restituere tā ppria q hreditaria. ac.

c Impleta. qz decessit an. xxv. in fine liberis.

d Hreditatis. auite.

e Cōpēsabunt. reliq fruct^9 quadranti imputant: vt. j. e. §. fructus. & j. ad trebel. l. in fideicō. & l. mulier. & j. e. l. filius. sec^9 eēt si i liberis pmi gradus qui debēt hēre qrtā i reb^9 pncipalib^9. n p iputationē fructuū. vt. C. ad trebel. l. iubem^9. §. ẽ. & no. h q nō lucrat fruct^9 si excedāt qrtā cū cōputet in debito. sz eos pcipiat ex iudicio defuncti. qd ē ẽ illud qd dixi. j. ad trebel. l. in fideicō. in pnn. sed ē h vt dixi. j. ad tre. l. mulier. §. pe.

f Sed quartam. hereditatis auite.

g Reliquit. i. que fuerunt morientis aui. nō aūt de bōis ppiis nepotis. Sz nāqd hrs nepotis tenet ppria restituere: nō. ita si pter qrtā tm hēat ex bōis aui. cōputatis etiā fructib^9. qtum in bonis nepotis erat: vt. C. de iur do. l. tum pater. & ẽ. de leg. ij. imperator. §. fi. & sic bona nepotis non defalcabit. qz de auitis detrahendo quāsi ꝑpriorum quartam detraxisse vr. & est rō quia de bonis defuncti prout erant tpe mortis debet fal. detrahi. ut insti. e. §. cum autem.

Cum fideicom. In filiis primi gradus debitum cum fal. non compensatur etiam si h testator expressit. h. d. bar.

h Cū fideicō. maritus ab vxore istitut^9 fuerat rogatus hereditatē filio cōi restituere. & pf postea filiū istituit dicēdo q pēna hreditas cōpesaret cuz eo qd pf debebat ex testō mris. dic q q iste fili^9 dz hēre qdrātē hreditatis pfne. i. oluz eoz q inuenit i bōis pfne tpe mortis. de qdrāte vo q remāet dz detrahet fideicōmissū sibi relictū vt es alienū. i. qdrātē hreditatis mfne. n ē n pl^9 veīt i fideicō. qz pf potuit detrahere qrtā treb. de residuo soluet legata & fideicō. & sz h dic filio deteri. s. ex testō mris. & qd dic pōi cepere. s. a filio ẽ legatarios extraneos patris. cōpēsabit. s. dictuz debitū sui qdrātis. & in quadrāte testo

...sibi a patre hẽat cũ effectu. Itẽ qḋ subiicit eris alieni .i. fideicō. a ...ꝛ sȝ h cōputabiť i fal. dbitũ a patre. lȝ pater h dicerit ...cōtra. ff. e. l. si debitor. sȝ dic aliud i filio: ut hic: ꝛ. ff. e. l. pater ... q̄ i debitore extraneo instituto hẽde qn magis permittit. l. ...volũtati testatoris: ut cōpẽseť debitũ. ꝛ cōputeť in fal. q̄ cũ i

iure institōis: de prla nō: quia iam esset falsum qḋ in h. ... ne computantur que relinquuntur iure legati uel fideicō... quia illa non posset suppleri per legatum uel fideicom... tario: ut. j. e. l. in quarta. dic ergo q̄ volebat augere po... quam sibi reliquerat: ut heret maiorem.

...filiũ creditorẽ pa ...hic. uel scḋo pōt i ...quod hic dicitur ...ste fideicō. quod ...debetur .i. dodran... hereditatis mater ...debet sibi compẽsa... quadrantem queȝ ...in bonis patris p ...quãtitate. si ...plus est i fideicō. ...illo quadrante: id ...superfluũ est de... filius ex dodrãte ...paternoꝝ. ...i pris ...tpore mortis. de ...aũt qḋ remanet solũ ...ꝛ fideicō. ꝛ sic nō ...ff. e. l. debitor. ꝛ ...ad h. ff. de le. ij. l. cũ ...pr. §. titio. sȝ obstat. ff. ...pr. sȝ illḋ fauore do... Itẽ ad h obstat. ff. ...pr. §. i. sȝ dic ut l si. ...§. Tertiũ dicit q̄ ...poterat retinere h he... ...filio do... restituere dbe ...vnũ cōpen... de tribus quadrãti ...cũ eo queȝ ...quasi d suo. ꝛ ...habet filius tres qua... s. duos q remanent ut a patre debitos ...quẽ hȝ p ɔpẽ... alis ex alio vꝭ pa... p compensatiōe de ...soluet legata ꝛ si ...ut de ceteris reb⁹ ...ꝛ ōtrahet fal. ...ceteris bōis. alios ...quadrãtes ut es alienũ hẽbit filius. nec minuunť p hoc q̄ pſ vo... totum debitum extingui per cōpensationem. ꝛ sic est. ff. ff. e. l. si ...sed soluet ut. dixi sm̃ primam positionem casus. ac.

bitum filio: pater cũ hereditate sua quã i filiũ ɔferebat ɔpẽsari voluit qḋ filio debeť: si ratio falcidie pōi cepit: fini q̃dratis quẽ ex bonis pſiſ cũ effectu pcepit cōpẽsabiť. atq3 ita supfluũ eris alieni dodrãti tm̃ ōtra beť. ¶ Ex dōatiōib⁹ in vxorẽ col latis. qḋ hẽs ei⁹ reddere viro cogi tur i bonis mulieris nō erit: nã ita fit locupletior: vt tãto pauperior eẽ videať. Qḋ aũt hẽs minuit⁹ vi ro nō periť. ¶ Fructus predioꝝ sub cōditiōe ꝑ bis fideicōmiſſi reli ctos i cã3 fideicōmiſſi nō deductos heres in rōe falcidie sic accepto fa cere sibi cogiť: vt quartã ꝛ q̃rte fru ctus ex die mortis bonoꝝ: q̃ mor tis tpe fuerũt habeat. Nec ad rẽ p tinet q̃n falcidis lex admiſſa sit: nã ꝛ si maxime post impletã conditio nem fideicōmiſſorum locũ habere ceperit: tamẽ ex die mortis fruct⁹ quadrãtis apud heredẽ relinq̃ ne cesse est. ¶ Fideicōmiſſum por tiōis supplẽde gratia pro qua ma trem filius hẽdem īstituit: eidẽ ma tri datũ ratione falcidie minuiť: ꝛ eam pecuniam mater supra q̃rtã sue portiōis pcipiet. ¶ Quarta que ꝑ legẽ falcidiã retinetur: etiam onẽ quã testator fecit nō magis mi nui potest q̃ȝ auferri.

Sceuola.

Si ex pluribus rebus legatis hẽs quasdã soluerit: ex reliq̃s falci diam plenã p doli exceptionẽ retine re pōt: ēt pro his que iã data sunt. Sȝ ꝛ si vna res sit legata cui⁹ ps so luta sit: ex tali reliqua pōt plẽa falci dia retineri.

Idem.

Si post missionẽ faciat codicil los miles: ꝛ intra annuȝ dece dat. ex testamento qḋ i militia iure militari fecit: plẽa legata debenť. ¶ Ex codicillis legata relicta hi ta falcidie rōe pſtari dēbẽ dicit. Sȝ res ita expediet: si cũ quadringẽta hẽret: testō quadrigẽta: codicill. c. legauerit. ex qnta pte .i. octuagita q̃ ad legatariũ ex codicillis pueni rent si falcidiã nō pateret quartã i. xx. hẽs retinebit.

Paul.

Filiusfa. qui militauerat dece dẽs patris sui fidei ɔmisit co dicill. vt peculiũ suũ castrense ticio p⁹ mortẽ restitueret. Querebatur an vt hẽs quartã deduceť possit. ¶ Dixi legẽ falcidiã īductã esse a diuo pio ēt i itestatoꝝ successiōib⁹ pp fideicōmiſſa. sȝ i proposito nec hẽditatẽ eẽ quãuis placeret mihi extraneo herede īstituto fieri hẽdi tatem aditione eius. Nã cum apd patrem remanet: ius pristinuȝ du rat ꝛ peculiũ est. ¶ Nec huic ɔtra rium est: q̄ in testamento eius qui

o ¶ Ratione fal. detrahit. n. heres fal. ut hic ꝛ. C. e. l. a co heredibus. nisi ipse a suo co herede fideicom. sibi relictũ similiter peteret: ut. j. e. l. nẽ sennius.

p ¶ Percipiet. non ideo le gatum datum est ut integra legata a se relicta pſtet: ut. j. e. l. qḋ autem in si.

¶ Quarta. Estimatio bo noꝝ facta a testatore nō mi nuit falc. quia talis estima tio nō attenditur: sed veritas. h. d. Alexan. de imo. ꝛ pau. de castro.

q ¶ Quarta. reliquit testator in legatis vltra dodrãteȝ: sed dicit q̄ res que remanebant hẽdi ualebãt plusq̄ ualerent vel econtra q̄ res legate va lerent minus q̄ valerent: qḋ si verum esset cessaret falci. ꝛ dicit q̄ ēt hoc modo si pt fal. minui: qḋ ē iuꝭ veteri ut h: et ff. e. l. §. i. hodie ɔtra. ut i au tẽ. de hẽ. ꝛ fal. §. si vero expſ sim. ꝛ no. huiusmodi enuncia tionibus non stari sic. C. de te sta. l. verba. ꝛ de proba. l. rō nes. ꝛ auẽ. qḋ obtinet. et cōtra vtrusq3 ind. l. scriptura. ꝛ. ff. de le. i. l. si fundus. §. libert⁹. ꝛ. j. e. l. in fal.

Si ex pluribus. Fal. si deducta ex vna re uel pte soluta: pōt dduci ex alia re uel parte eidem soluenda. h dicit Bar.

r ¶ Legatis. scilicet vni perso ne. alis nō posset retinere fal. vnus ex legato alterius: sȝ re peteret solutuȝ si errore facta soluisset: ut. C. e. l. error. sed cōtra huic. l. in auẽ. de here. ꝛ fal. §. non aũt. sȝ ibi integre soluit: hic non. ꝛ facit. C. e. l. in imponenda. in fi. ac.

Ex donationibus. Qḋ ab herede vxoris ex donationib⁹ vi... debet reddi ut es alienum detrahitur. h. d. bar. ꝛ oẽs.

...¶ Reddere. qḋ est in quo fuit locupletior donataria: ut. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. si sponsus. §. si. ex quo ipse ꝑdecessit: ut. C. de dona. inter viri. ꝛ vxorem. l. a marito.

b ¶ Locupletior. s. vir. ...¶ Videať. mulier uel eius heres: uel scḋo ita fit locupletior mulier ...tãto videatur paupior. q2 tm̃ hȝ necesse restituere. Itẽ respicit h ...quasi absit qḋ abfuturũ est: ut. ff. de neg. ge. l. ij. ꝛ. l. si quis mã. et ...contra adesse qḋ est abfuturum: ut. j. de reg. iu. qui ac.

...¶ Minuit. dolo uel culpa.

...¶ Nō pit. s. ipſi hẽdi mulieris. ar. j. ad treb. l. mulier. §. sed enim.

Fructus. Qḋ ex re legata papiť in falcidia cōputať. ꝛ hẽs dȝ ...quartã ꝛ fructus quarte a tempore mortis. h. d. bar.

...¶ Fructus. qui sati erant tpe mortis. alioqn nō ɔputanť in fal. ut l ...§. quantitas. ꝛ. j. e. l. in quantitate que. sunt contra. azo.

...¶ Relictos. nō extiſſet: sȝ p cōsequẽtiaȝ: ut subnicit. i rōe ꝛc. q2 cum ...legat sub cōdi. sub eadẽ vꝭ legare ꝛ fruct⁹. ubi ergo ante ɔditio ...pcipit hẽs sui sunt: ꝛ cōputanť in fal. ut dꝭ h. si añt extiſſe cẽnt re... venirent in restōe: ut. j. ad treb. l. in fideicō. in prin. §. i. ac.

...¶ Accepto. i. cōputare: ꝛ h in q̃rta iure instōis. idẽ in treb. ut com... fructus. nisi in liberis pmi gradus: ut. C. ad treb. l. iubemus. ...in quarta iure nature in qua nō cōputenť: ut. C. de inof. test. l. ...nisi is casu: ut. ff. de inof. test. papi. §. si conditioni.

...¶ Et q̃rte fruct⁹. h ē generale in oĩ q̃rta: ut. j. ad treb. l. i fideicō. h.

...¶ Nec ad rẽ. i. ad īpediẽdũ q̃rte fruct⁹.

l ¶ Cepit. lex falcidia.

...¶ Fruct⁹. integros. ad hoc. j. ad trebe. l. mulier. §. si heres. ac.

Fideicō. Prelegatũ defalcať a coherede. ꝛ illud qḋ supra dfal ...remaneri in fal. nō imputatur. h. d. Alex. ꝛ Pau. de ca.

...¶ Fideicō. fili⁹ instituit in sẽȝ cũ alioꝝ ut augeret portione mſis ple... fundum. dic ergo supplẽdũ. i. augendũ. nam si velis dicere: ...vellet eã supplere portioneȝ. i. fal. aut debitã iure nature. aut

Post. Legata relicta īmilitia cum legatis post relictis contribunť ...tum ad diminutionem propter defectum patrimonij faciendam: nō autem quo ad diminutionem per falcidiam introductam. hoc dicit. Bar. ꝛ alex. de imola.

s ¶ Ex codicillis. per testamentum confirmatis: ut. ff. de mili. testa. l. si cer tarum.

t ¶ Dicitur. ideȝ econtra: ut. j. e. l. si. ꝛ. l. si miles. ꝛ facit. C. de testa. mili. l. in testō. ꝛ. C. e. l. in testō.

v ¶ Quinta parte. s. quadringentorum quorum quintam legaſſe in codi cillis videtur: cum. c. que vltra patrimoniuȝ sunt non computantur: ut. j. e. l. in quantitate. §. si.

x ¶ Que. s. quinta.

y ¶ Peruenirẽt. ergo quinta pars ex vno quoq3 legato decedit. q2 cæte... nus miq3 plus legauit q̄ hẽret. azo. vt. j. e. l. in quantitate.

z ¶ Nō pateret. s. legatari⁹: ꝛ facit. ff. de inoffi. test. l. papi. §. si quis in. ac.

Filiusfa. Filiusfa. miles pōt grauare patrem ab intestato ut peculiũ restituat. ꝛ p restōne peculium efficit hẽditarium. ꝛ fructus medio tẽ pore pcepti pſi in falci. cōputanť. h. d bar. uel sic. Beneficiũ legis falcidie uel trebellianice competit etiam ei ad quem bona intestati deueniunt nō iure hẽditario: sed vniuersalis successionis. h. d. Et diuiditur in quinq3 p tes: q2 prio ponitur thema ꝛ questio. Secundo arguit ad parte negatiuã. Tertio determinat pro parte affirmatiua. Quarto circa predicta deter mitat nouum dubiuȝ uel infert ex predictis. Secũda ibi. dixi. Tertia ibi. sed nemo. Quarta ibi. His consequens. pau. de ca.

τ ¶ Qui militauerat. quõdam. sed tempore codicillorum est veteranus.

? ¶ Quartam trebel.

ꝑ ¶ Legem fal. i. senatuscō. trebellianũ: ut. j. ad trebel. l. i. §. hoc aũt. ꝛ. l. recusare. §. i. ꝛ de alia iure institutiōis cōstat q̄ hȝ locũ ab intestato: ut. C. qñ. di. le. ce. l. si. sed hic de ea potest loqui. ꝛ inducatur vt simile.

a ¶ Hereditatem efficit: ut. j. de castren. pecu. l. ij.

b ¶ Placeret mihi. ꝛ bene: ut de stipu. ser. l. si seruus cōis. in princi. ꝛ. j. de acqui. re. do. l. in eo.

apud hostes decesserit exercerecet falcidia. nã fictio legis cornelie et hereditatem et heredem facit. ¶ Sed nemo dubitat quin debeat id quoqz indulgere legis beneficium. siquidem quasi prisfamilias bona restituere cogatur heres scriptus omissa ex testõ aditione exemplo edicti legatorũ noie conuenietur. ¶ His consequens erit. vt si ex fructibus medio tpe quartã et quarte fructus habuerit pater: et trebellianũ senatusconsultũ inducimus: et vtiles actiones exerceri possint: si atqz hereditas post restitutionem.

Sceuola.

Si dignũ. x. fundũ dãnetur heres quãqz vẽdetur: sine dubio quinqz erũt imputanda falcidie. ¶ Idem.

Si a seruo meo herede instituto mihi legetur: et mihi acquiratur hereditas: negat mecianus id legatũ in falcidiam cõputari. quia nõ debeatur.

Paulus.

Si pupillus cui sine tutore auctore decẽ mutuo data sũt: legatum a creditore meruerit sub hac cõditiõe. si decẽ quã accepit heredi reddiderit vna numeratiõe: et impleri cõditionẽ et liberatur naturali obligatiõe vt et in falcidiã heredi creditoris imputẽtur: quãuis nõ imputarentur si tm cõditiõis implende cã data fuissent. adeo aũt et soluere vr vt repudiato legato: vel sticho qui legatus est mortuo: nihil repeteret possit. ¶ Si ego et frater meus heredes instituti sumus ex diuersis ptibus: nec a seruo erogatus est dodrãs: his quibus a me legatũ est contra falcidiam pderit quod ex portiõe fratris ad me puenerit supra falcidiam eius portiõis. ¶ Ex cõtrario. Si seruo meo seruus et decẽ mihi legata fuerint: fratri falcidia ex decẽ mihi legatis nõ retinet. exemplo eodẽ falcidie. nã quartã retineo ex psona serui quãuis de mea portiõe nihil exhaustum sit. ¶ Idem.

Dexensem appollinarus iulio paulo salutẽ. Ex sex dñe nostre species eiusmodi tulit. Tria filias suas tres numero equis ex ptibus scripsit heredes. et a singulis legata inuicem dedit. ab vna tm ita legauit tã coheredibus eius quã extraneis vt falcidie sit locus. Quero an aduersus coheredes suos a quibus legata et ipsa accepit vti possit falcidia. et si nõ possit vel doli exceptione summouenda est: quẽadmoduz aduersus extraneos cõputatõ falcidie vti possit. Respõdi id quidem quod a coherede legatorum nomine pcepit: nõ solet legatarijs proficere quominus falcidiam patiantur. ¶ Sed cum is q legatũ pstaturus est: ab eodẽ aliquid ex testõ petit non est audiẽdus: desiderans vti aduersus eum falcidie beneficio. si id quod pcepturus est ex voluntate testatoris suppleat quod deduceret cõsiderat. ¶ Plane ceteris legatarijs si vniuersum quod coheredibus prestat imputabit: sed quãtum daturus esset si tubis ab eo percepit. ¶ Seruo herede instituto si a dño fideicõmissa. a seruo legata data sunt: prius rõ legatorũ habẽda est: deinde ex eo quod superest fideicõmissorum. Dominus enim iõ tenetur quia ad eũ puenit. peruenit aũt quod deductis legatis superest. plane falcidiã exercet. ¶ Sed et si dominus omissa hereditatis aditiõe seruũ sibi institutũ adire iussit: prius erogantur que ab ipso dño data sũt tũc eorũ que a seruo relicta sunt ratio initur si patitur falcidiã. ¶ Si debitori liberatio legata sit quãuis soluẽdo nõ sit: totum legatum cõputetur: licet nomen hoc non augeat magis grauatus. g legatũ. s. magnũ est pstatur. s. coheredi aliquid s. modici. igitur si. x l. legata sũt ab eo coherede et ex eis velit deducere quartã puta. x. nõ poterit si tm dicit. x. uel plus est a coherede illi relictũ in vniuersũ. s. tota. xl.

a ¶ Exerceret fal. ut. s. e. l. i. §. i. et nõ est ibi hereditas: quia imo est p fictionẽ ut subijcit et hic. b ¶ Sed nemo. nunc soluit.
c ¶ Bona. l. nõ ut hereditatẽ ad quod est. s. de inoffi. l. iij. §. pompo.
d ¶ Heres script. ps a filio: ut. j. de castre. pecu. l. pf q castrese. §. i. vl dic heres script. s. quibus et a nõ milite: ut. s. e. l. i. §. sed eos. et inducit lz nõ valeat testamentũ tñ lz locum fal. ergo id in nfo cãu. et fac. s. si qs o. cã test. l. si fuit. §. i. et. j. ad tre. l. i. §. i filij. et. j. de cast. pe. l. si filius. et. l. proponebatur.
e ¶ Inducam. quia oĩa vult restitui nullo detracto: ut. j. s. de fideicõ. here. §. restituta. ac.

Si dignum. Precium rei dicit capi iure hereditario et iõ cõputatur in quartam. h. d. bar. et Alex. de imo.
f ¶ Imputãda. quia fuerũt pcium quia ea hz iure hereditario: reliqua. v. intelligunt esse legata et facit. j. e. l. ad veteram. §. i. et l. q fundũ. in prin. et. l. in rõne §. i. et. s. de le. i. l. si equo.

Si a seruo. Legatũ inutile fal. nõ inducit. h. d. bar.
g ¶ Legetur. quod legatum tenet a prin. sed si iussu dñi adeat hereditatẽ fit nullius. ut insti. de lega. §. an seruo. in fi.
h ¶ In fal. non cõputatur in fal. ut eã inducat: sed ut est summo ueat: ut. s. de leg. i. l. cũ filio. et l. a filio. et fac. j. e. l. non dubium. et. l. is autem. in fi.

Si pupillus. In cursu donatũ cãrum inspicitur illa que fal. minuit et illa quere petitiones ipedit. h. d. bar.
i ¶ Si pupillus. libertati prius et nõ ob. s. de cõdi. inde. l. quod pupillus. et nõ fuit locupletior: alis et ciuiliter tenetur. ut insti. quibus. ali. lz. §. i. ac.
k ¶ Heredi. s. creditoris.
l ¶ Numeratione. facta tutoris auctoritate.
m ¶ Et liberatur. ac. et. j. de so. l. et in numerationibus. §. i. et. l. si cõdi. §. aditio. et. j. qui di. leg. ce. l. cum illud. §. heres.
n ¶ Posset. ut. j. e. l. id autẽ.
o ¶ Soluere vr. ut debitum.
p ¶ Repetere possit. quod alias posset: nisi esset obitũt: ut. s. de cõdi. ob cãz. l. i. §. i. Itẽ hoc iure cõi naturali debito ipediẽte repetitiõez: ut. s. de cõdi. inde. l. naturalr. et. l. frater. et. j. de fideius. l. heres ad. §. quod hoc seruus: sed per in integrum restitutionẽ tamen: ut. s. de cõdi. inde. l. interdũ. et. j. de ac. et ob. l. pupillus.

¶ Si ego. Si iure portiõis uel dñij portio non grauata accrescat portioni grauate fit contributio: secus si econuerso. h. d. Bar.
q ¶ Ex diuersis. uel equalibus non curo.
r ¶ Dodrãs. s. sue portiõis. quia dodrãs et aliqd vltra sibi remãet. puta duo.
s ¶ Legatum est. vltra dodrantem mee portionis.
t ¶ Eius. s. prẽdicta duo.
v ¶ Ex cõtrio. quia hic et. s. ego et seruus meus fuimus instituti. sed s. sua portio nõ fuit grauata ultra dodrãtẽ. mea sic. hic ecõtra sua portio grauata fuit ultra dodrãtẽ. mea uero in p atum uel in nihilũ. supiori ergo casu sua pars mihi accrescens pficit meis legatarijs. hic nõ pdest mea nõ grauata suis legatarijs. sicut obseruatur cũ accrescit officiens mihi coheredis portio: ut. j. e. l. quod si alterutro. dic ergo si seruo. i. si a seruo meo instituto meũ legetur extraneo fratris. et excedit dodrãs sue portiõis. nihil autem. i. a me legentur. x. cuidã alij. q. s. x. meũ dodrãtẽ nõ excedũt fal. serui. s. legati. n retinebitur ex. x. ab legatis qui integre dentur et hoc exemplo eo. a. loquẽte sine iõ in fal. quod subijcit. s. qñ a me nihil esset legatũ. et sic ar. de nihilo ad partẽ. Alij ponũt quod cũ ego et fratris meus essemus instituti a me sibi sunt plegatus. et a se mihi. x. nã lz sibi detrahã. ipse tñ nõ detrahet mihi de. x. et sz hoc seruo meo est datum casus et mihi bis positũ ppter poni. sz sz prima seruo est ablatum casus. et mihi ponitur p a me. sz hunc positiõi repugnat sz. h. ut. s. e. si a seruo meo.
x ¶ Mihi. x. i. a me. y ¶ Ex. x. mihi. i. a me. z ¶ Exemplo. expõe ut prius. et dic nõ retinebitur exemplo fal. superioris: quia si hic seruus esset libera psona bñ posset retinere fal. sui legati. sic ergo et dño ex psona sui. sz supra ri cãs nulla pt retineri ex psona sui. cũ si erat grauatus. ultra dodrantẽ.

Dexensem. Illud quod iure legati pcepit in quartã nõ cõputatur nisi respectu eius a quo accepit. et quod ex hac cã si detrahit quo ad alios pro detracto habet. h. d. et diuidit in quinqz. Primo põit thema vsqz ibi. quero. Scdo et sic tres dicit qões vsqz ibi rñdi. Tertio rñdet ad tertia qõne et quãtũ ad qõne pz rñsio ad primã vsqz ibi. sz cũ is. Quarto rñdet ad scdã vsqz ibi: plãe. Quinto limitat quod dixerat in pcedẽti vsqz ibi. ad. §. seruo.
z ¶ Eqs. uel nõ eqs. ac.
? ¶ Falcidie. detrahẽde.
? ¶ Accepit. destinatione.
a ¶ Et si nõ possit. s. ipso iure uel doli exceptione. i. replicatiõe. s. falcidia quẽadmodum ac.
b ¶ Summouẽda. s. vt vtilit vti falcidia.
c ¶ Rñdi. quo ad secundam.
d ¶ A coherede. hec si pcepit pecuniã hereditariã uel corpus non hereditariũ. nec n. ipũtat nisi a defuncto sit percẽ: ut. j. e. l. quod aũt. si vero percipiat hereditariaz pecuniã totã imputatur: ut. j. ad treb. l. deducta. §. nummis. et. s. de le. ij. l. cum pater. in prin. si aũt corpus hereditariũ imputat hereditariã parte si detrahit fal. cõ voluntatez defuncti. aliogn imputat quartam hereditarie partis: ut. j. e. l. quarta. et. l. l. quarta. et ad treb. l. deducta. §. nummis. et. C. fa. her. l. filiã. hoc vero l quarta trebel. sed in quarta iure institutionis vr quia nihil cõputet p. l. j. e. l. in quarta. et. l. quod ãt. sz certe. et ibi pt idẽ dici quantũ capit iure hereditario.
e ¶ Proficere. s. alijs. sz coheredi a quo percipit prodest: ut subijcit: sz casus. et. sz certe et alijs in aliquo. ut in fi. huius. §.
f ¶ Sz cũ. nũc ad primaz qõnem. et dic is coheres.
g ¶ Datur. s. x. x. h ¶ Ab eo coherede. et fal. s. l. a pe. et. s. e. l. quod de bõis. §. pe. et. s. de his q. ut indi. l. coheredi. in fi. ac.

¶ Seruo. Si a seruo insolidũ instituto et a dño sũt legata: prius soluũt legata a seruo quã a dño. Et si dñs institutus repudiat: et p seruũ substitutũ acquirat hereditatẽ: prius solui debẽt legata in istõne relicta. alex. de imo.
i ¶ Fideicõmissa. s. rõ habẽda est. k ¶ Legatorũ. a seruo relictorum.
l ¶ Tenetur. ad fideicõmissa. ac. m ¶ Exercet. in legatis et fideicõmissis nisi in cãu: ut. s. de le. i. l. cũ filio. azo. n ¶ Dño data sũt. imo prius cõputatur quã a seruo: ut. s. si qs o. cã te. l. uul. ij. rñ. quia est. s. Sol. ibi recitat ratiõem opinionẽ ul ibi in pfe. hoc in dño. uel melius relictorum institutiõe omissa. pro hoc pstatio ut h et. d. l. i. rñ. i. sz in relictis in substitutiõe secus. quia prius soluunt que sũt a seruo ul filio relicta quã quã a pre ul dño vt ibi. ij. rñ. ul dic ut ibi. Itẽ nũqd detrahit fal. de relictis in institutiõe omissa: vr quod sicut. s. si qs. o. cã te. l. duo. §. admonẽdi. et. l. cui. in fi. et hoc ibi si patitur ac. si referas ad oĩa ad qd igitur cõsideratur hoc ordo: sz rñdet imo potent esse quod prima soluuntur quia hoc patitur dodrãs et eos alienũ. scda non. quia pp cã eos alienũ minuitur. hoc si qs o. cã te. l. quia aũt. in pñ. Et est notãdũ quod nõ tribuunt oĩa legata. sic. s. e. l. et si post. est et tertius in dicta. l. quia autẽ. in pñ. ubi. obstat: vt. s. e. l. in ratiõe. §. quod vulgo. et. j. e. l. in quantitate. in fine. et. j. penul. §.

❡ [De]bitori. Si liberatio relinquitur debitori in rōne. l. fal. p... se habet. als an sic soluendo inspicitur. h. d. Bar.
❡ ...eventu. s. si ampliate fuerit facultates: vt. j. e. l. cū quo ē peculio
❡ ...gitur. audi qualiter cōputatur.
❡ Per alia. r id legata dūr cōtribui r fideicōmissa. vt hic. sz fallit i ...no. pri. §. Item ... inutilia si cōtribu... vt. j. e. ... rōne. §. si. r. §. pe.

Item no. an diem fec' si post diem qr tūc distinguit suā vel alienā rez legauit testator. vt no. s. de vsur. l. eqs. r facit. s. e. l. quod de bo. po. §. fruct'.
s ❡ Fideicōmissario vt r. s. de vsur. l. eqs.
t ❡ Non solere hic dic. vt. C. od trebel. l. iubemus. in gl. que incipit. quarta r. circa finem. accur.

hereditatē nisi ex euentu[a]. Igit[b] si falcidia locū habeat hoc plus videt legatū: qd huic legatū eēt: cetera qq3 minuent legata p hoc: r ipm hoc p alia[c]. Capere enim vr eo qd liberat. Sed si alij hoc nomen leget nullum legatum[d] erit: nec ceteris contribuetur[e].

Sceuola.

Si fundus mihi[f] legetur r uia: in falcidie ratione: si tātū sit in via[g] quantum amplius[h] est in falcidia: integer fundus capietur: r via perit. Sz si via legetur: nec soluendo sit hereditas: non debebit[i]. Videndum etiā si fundo r via legato minus ex vtroqz desideret[k] qz sit vie preciū. Potest coacta ratione dici sī tm̄ fundum[l] solidum capi: sz ēt vt doli exceptio tantum sarciat[m] quātum deest: nec plus habeat[n] qz falcidia desiderat: vt tunc solum via intercidat quonēs falcidia desiderat plus qz est vie preciū[o].

Paulus.

Paulus rn̄dit falcidie legis rationē si haberi oportet ita habendam ac si res que ab herede subtracte sunt in hereditate relicte nō fuissent[p]. Idem rn̄dit. Partus ancillarum[q] ante diem fideicōmissi editos ad heredes eius qui rogatus ē ptinere: eosqz in quartā r quarte fructus[r] computandos: si de lege falc. questio intercidat. Itez respondit. Fructus ex propria re heredis que legata est post diem fideicommissi cedētem pceptos: r si non sint restituēdi fideicōmissario[s]: heredi i quartam imputari non solere[t].

Sceuola.

Maritum suum r filium cōez equis partibus heredes instituit[u]. Quesitum est an in ratione legis falcidie computandum sit marito qd ad eum ex eadem hereditate per filium peruenit? Rn̄di si ex institutione filij[x] tantum peruenerit quantum ad falcidiam satis sit: nihil quarte nomine deducendū sit.

❡ A liberto cui fundū legauerat p fideicōmissum seie annua decem dedit. Quesitum ē si lex falcidia liberti legatū minuit: an seie quoqz annuum fideicōmissum imminutum videat tum redditus largiatur[y] annuam prestationem? Rn̄di sz ea que proponerentur non videri[z] minutum nisi alia mens testatoris probetur.

Idem.

Lineam margaritarū xxxv[a]. legauit que linea apud legatariū fuerat mortis[b] tempore. Quero an ea linea heredi restitui deberet propter legem falcidiam? Respōdi posse heredem ɔsequi vt ei restituatur[c]. At si malit[d] posse vēdicari partem in ea linea que pp legis fal. rationē dz remanere[e]. ❡ Quesitum est an preciū[f] statuarū fal. pati debeat. R. non debere.

Idem.

Seius[g] r augerius si intra diē .xx. mortis mee reipublice non caueriut ɔtentos se futuros tot sureis legis falcidie bñficio omisso heredes mihi sumpto: quos iniicē substituo. qui si voluntati mee non ɔsenserit exheredes[c] sūpto. ❡ Quesitum est an heredes instituti hereditatē adire possint si conditioni parere nolunt tuz hēant substitutos eādem conditione prescripta: rn̄di seium r augerium primo loco institutos perinde adire posse: ac si ea conditio que fraudis causa[f] ascripta ē: ascripta non esset.

Marcianus.

Pater quoqz in legatis que filius[g] dedit[h] alio herede[i] instituto: legis falcidie rōnes patitur[k].

Mecia.

Si a me tibi fideicōmissuz vel legatum ē: tuqz id post tēpus rogatus sis mihi restituere. non puto hoc imputandum esse in falcidiam[l]. quia[m] recipio postea quasi fideicommissarius id reapere.

Marcianus.

Maritum. Si porro nō grauata accedit grauate ius petētis sit ɔtributō. als secus. h. d. bar. r alex. d imo.
u ❡ Instituit. mulier
x ❡ Filij. nō grauati. r fal. s. e. l. in rōne. §. qd vulgo. r. l. si pupillus. §. si. r sic not. qp sit cōtributio a liberto.
❡ A liberto. Diminuto legato non diminuit fideicōmissum a legato relictū: si legatū remansit ad onus sufficiens. h. d. bar.
y ❡ Largiat. s. rn̄di liberto legato.
z ❡ Nō videri. j. e. l. penales. §. si cōtra. So. spāle h fauor alimētoz. vel verius ibi ex ipso legato liberto fiebat pstatō hic aliunde. tñ ibi minuitur scdm h nō: vt r. s. de le. ij. l. cū pf. §. 1. r d le. 1. l. si mihi sticbū r de cōdi. r de. l. plautius. §. Item nō obstat. j. e. l. plautius. in fi. quia ibi spāle pp viduitatem.
❡ Lineam.[a] Si res legata 8 qua fal. nō est detrahē da reperiatur apud legatarium: in electione heredis ē agere ad posses. quoz bonoz r petere ad restitutionē vt fal. detrahat vel agere petitorio. f. rei vēdicatione ad quartā tñ. h. d. Pau. de ca.
a ❡ xxxv. qr tot erant. ad qd. s. od. l. aeqʒ. l. si seru' suū. §. cum maritus.
b ❡ Mortis. s. testatoris.
c ❡ Restituat. interdic. quoz legatoz: vt. j. quorum le. l. 1.
a' ❡ Si malit. legataria. imo heres.
b ❡ Remāet. apo inf. vt. C. e. l. pe. r. j. quoz leg. l. 1. §. si qs r facit. s. e. l. 1. §. si legatarius r. j. ad trebel. l. heres.
c ❡ Quesitū. preciū. esti ar. g statua sit fuit'. r h estiatōe detrahit fal. vt. C. e. l. l imponēda. §. si de ipa statua cū sit sdui dua: vt. s. e. l. 1. si vsufructus.
❡ Seius. Qd nō valet per modum dispōnis reiicit hoc dicit. vel aliter. Conditō in fraudē adiecta pro nō adiecta habet. Bar.
d ❡ Seius. filij testatoris. qd patet: qr de exheredatiōe dicit inepta in extraneos: vt. j. de. v. obl. l. quidam.

[illegible] ...uenio. Idem ... ɔueniret: qr ... ingentur vie legatū ... cetera legata. aut via ... plus r tunc perit ... fundus r tota via ... obijcitur exceptio. ... offeras pecunia quā ... fal. vtriusqz. aut ... r minus qz fal. ... via perit. Sz quare ... extraneus mod' in ... Rn̄ nō poterat ... quia via prestat ... r fal. resecetur ... qr sic legatarij ... haberet duas partes ... indiuiso. he... r ita incipe ... deberi legata ... parte idiuisa. qd si ... vt. s. de ser... pomuz. §. 1. r. l. ... r. j. e. l. plan... §. si. Itez de utro ... nō pōt: qr via ... vt. s. eo. l. ... vsufructus. r hanc ... vocat lex coactaz ... lex ista vt via ... pereat in pcio r ... l.
❡ In via. i. vie precio
❡ Amplius quantuz ... plus qua nec pl' nec ...

...bebit. s. inf cōi. qr nec alia legata dbēt: vt. j. ad tre. l. i. §. is q. i.
❡ Desideretur. scilicet ratio fala.
❡ Fundum. idest fundum r viam.
❡ Sarciat. scilicet heredi.
❡ Habeat. legatarius. vt. s. de le. ij. l. cum pater. in princ. Itē no. ... via detrahitur fal ēt ex altera: vt. j. e. l. plane.
❡ Precium. s. tñ' vt in principio legis.
Paulus. Qui rem subtrahit in ea falcidie ratio non habetur: r quod ex re legata percipitur in quartam non imputatur si res ... als secus. h. d. Bar.
❡ ... non fuissent. in preiudicium heredis vt fal. non deducat ... his quibus. vt indig. l. rescriptum. r. C. de le. l. non dubiuz.
❡ Ancillarum. scilicet hereditatis.
❡ ... fructus. sic ergo partus est fructus. Sed cōtra. sh. de re... §. i secūdū. So. fm quid non est fructus vt ad fructuariū per... sed ad bone fidei possessore sicut no. s. de vsur. l. in pecuniz.

e ❡ Exheredes. sub. r alios instituo sub ea conditione. accur.
f ❡ Fraudis causa. idest cā vitāde falcidie. quod fieri non potest vt h. r. s. e. qd de bōis. §. 1. r. §. si. nisi i casibus: vt. s. e. l. si debitor. r. j. e. l. qd ait. ibi sub modo. h vero sub cōditiōe. Item non de fraude vel contra legem: vt r s. ti. i. l. hoc modo r de condi. insti. l. cum conditiones.
Pater. Etiam legata facta per filium patri patiuntur falcidiaz. hoc dicit alex. de imo.
g ❡ Pater. filius emancipatus.
h ❡ Dedit. i. reliquit.
i ❡ Alio herede. cum patre vel sine patre.
k ❡ Patitur. est ergo vt quilibet. sic. s. quod cuiusqz vniuersita. l. item corum. in principio.
Si a me. Quod heres habiturus est non iure hereditatis non imputatur in fal. h. d. Bar.
l ❡ In falcidiā. vt ob hoc minus detrahat noie falcidie. q. d. in falcidiā sūmouendā. Sills expositio ē: lz sit cas' diuersus. s. e. l. si a suo. m ❡ Quia

tatio remotiua. vel dic rō recta. sed tūc subaudi in ſi non vt heres. ⁊ est bona rō: vt. ſ. e. l. qđ aūt. ⁊ facit. ⁊ ad vell. l. q̄uis. §. ſi mulier.

L. In ratione. Dāna post morte testatoris ɔtigētia sine culpa legatarij īputat heredi: ⁊ cōmodū seu lucrū legatarijs nō prosunt. h. d. bar.

a Fructus ɔtra. ſ. e. l. in. l. fal. So. vt ibi. Itē nō ob. ſ. e. l. q̄ qđrigeta. §.

ditionē. nā ſi itelligeres p fideicōmissū uł hēr locū tarcł hec q̄ in figura ɔditiōis accipe. vt. ſ. ad treb. ſ. ō pet hī. l. nec vlla. §. q̄ ſi gſ. ⁊ fac. ſ. e. l. ſi digu ɔmissaru. q. d. ō h pcio dādo sit ipe rogat⁹. de le. iij. l. xj. §. cū eēt. So. ibi gr̄a vtriusq̄ fuit rel

In rōne legis falcidie mortes suoꝝ cetero:ūq̄ aīalīū.[a] furta rapie icendia. ruīe. naufragia. vis hostiū pdonū. latronū. obitoꝝ fcā peiora noīa. i sūma quodcūq̄ dānū ſi mō c̄lps legatarij careāt hrdi peūt: quēadmodū ad hrdis lucrū ptinēt fruct⁹[a] ptus āncillaꝝ. ⁊ q̄ p seruos acq̄sita sūt vt stipulatiōes: reꝝ traditiōes: legata: hrditatesue his date: cetereq̄ donationes. Itē fruitutes q̄bus liberata pdia pciosiora fierēt actōesq̄ acq̄site: vt furti[b]. dāni iniurie. similesq̄ q̄rū nihil ī rōe legis falcidie cadit. Vendere āt vel emē iussu certo pcio fūdū aliāue quāpiā rē ī legis falcidie rōe: cū quātū sit legatū req̄ ar: tūc eo noie iducet quāto pluris[c]: minorisue[d] sit res ea quātitate: quā q̄ pcio testator accipe dariue iussit. Sꝫ vt[e] ei qdem portioni q̄ legans[f] deductio facienda[g] ɔtrāplus[h] deducet. Quippe[i] ſi vīt[k] cā capit pcīū[l]: sꝫ eo deducto pcium reliquū legatuꝫ eē itellectuꝫ ē ꝑ p̄sus. Diligenter[m] attinuerit dum ē ne qđ dr[n] dāna post morteꝫ testatoris illata ad solum heredem respicere vsq̄q̄ ⁊ sine vlla distinctione[o] recipiat. qđ eniꝫ remota[p] lege falcidia ī totū[q] iuris foret: ⁊ hoc ideꝫ fore ī ea pte q̄ lege falcidia constitueret[r]. hoc. n. attinet[s] dāna post ea facta non educi ue amota[t] portio legati fideiue ɔmissis ɔtrahat[x]. Verū ē[y] āt his solis q̄ ponde nūero mēsurane ɔstat: nec dāno postea īcidēte ex portōe q̄ fieri solet ad estimationeꝫ coꝝ bonorum q̄ mortis tpe fuerīt ęq̄uā ɔtrahi. Ceteris vō corporib⁹[z] ⁊ his ipis[a] ita relictis pecuniā quā ī illa archa. vinuꝫ qđ ī illis dolijs. pōd⁹ argēti qđ ī ill' horreis hēo ſi sine culpa hrdis depierīt vel deteriora sunt facta: proculdubio aut nihil[b] debebit. aut eorum q̄ extabunt q̄ha erunt ea portio debebit: q̄ p legē falcidiā efficiat estimatione bonoꝝ q̄ mortis testatoris tpe fuerit. Incerte āt res relicte distinctionē recipiunt. Nā ⁊ ſi ex suis reb⁹ incertā rem testator reliquisset. veluti argentum qđ elegerit[c]: ⁊ omne argentuꝫ testatoris interisset sine culpa hrdis nihil debebit[a]. Si vō argēti pōdus pure relictuꝫ eēt[b] quāuis oē argentum testatoris depiſꝫ adīmissa lege falcidia portio eius quātitatis sumeł: q̄ fuit ī bōis eo tpe q̄ testōr decessit. Nec ad diminuendā eā ęq̄uā dāna postea incidentia ꝑficient[c]. res tñ q̄ interierit p nulla pte ac nec estimatō q̄deꝫ deat. ſi magis quā ſi oēs res[d] p speciēꝫ enumerate relicte essent. Tā ⁊ ſi sū legis falcidie rōneꝫ[e] q̄ ɔditiōis iplende cā hrdi sunt data in q̄rtā ɔputabūt[f]: tñ id qđ nō figura[g] ɔditiōis accipe iussus est ab eo cui hrditateꝫ restituere[h] rogat⁹ est celso ⁊ iuliāo nostro placuit cōputari. quēadmodū ſi ea summa hrs vendē eas res iussus esset q̄ ſi ɔditionis iplende cā: sꝫ q̄dāmodo pro pcio iferꝛ iussi sunt. Quo loco amplius q̄situm est an fideicōmissari⁹ q̄q̄ inuitus cogał dare eā summā ⁊ recipe hrditateꝫ q̄ſi ⁊ ipsius[i] fideicōmissum eēt. Sed id verisimile ñ est[k] cuꝫ solus oīo magis ipi⁹ cā quā ɔ ipꝫ posita videał. Cuꝫ lex falcidia interuenit nonveniunt in contributioneꝫ q̄ ipi hrdi a semetipso[l] vel suo e[m] legata fideiue eius cōmissa sunt. Alia cā est eorum que ī dieꝫ certā[n] dātur. Nō ſi libertatis[o] dies cepit cedere: ei[p] debebunt[q] ⁊ in ɔtributionē[r] veniunt. at nec ea quidē q̄ qs suus suis[s] inuiliter sine libtate legauit fideiue ei⁹ ɔmisit ī ɔputationē ei⁹ legis cedūt. Res q̄s neq̄ p fideicōmissum relinq̄ posse certuꝫ ē[t]: in legis falcidie ɔputationem non veniunt. Pompo.

Is cui fideicommissuꝫ soluił sicut is cui legatuꝫ[x] est: satisdare dꝫ quod amplius ceperit quā p legem falcidiā ei licuerit[x] reddi: veluti cum pp conditionem aliorum fideicōmissorum vel legatorꝫ legis falcidie cā pendebit[y]. Sed ⁊ sꝫ cassiū ⁊ veteruꝫ opinionem. ſi a pupillo[z] fideicōmissa[a] capiātur ppea q̄ a substituto erunt relicta cauere debebit is cui soluatur. Naꝫ quāuis repetitio[b] fit bonorum q̄ fideicommissi noīe ñ debita soluātur: tñ satisdato cautum dꝫ eē ei: a q̄ pecunia pficisceret ne dānum sentiat deficiente[c] eo cui solutū erit. Mecia.

a Et his ipsis. ſ. vino. ⁊ oleo ⁊ similibus.

dubium vt ſi pendeat aliorum legatorum conditi... licta a substituto cauent illi quibus pupillo legat... alex. de mo. u Is cui. legatū. nā exe q̄ta sit p... l. i. x Licuerit. scilicet accipere.

y Pendebit. qđ ɔtingit: vt. ſ. e. l. in ɔditate. §.

Penales actiones sive legitime[a] sive onerarie[b] exceptis popularibus[c]: in bonis actoris nō ideo minus cōputāde sūt: qr morte reorum[d] intercidere possūt. Ecōtrario aūt eedē actiones nihil in bonis rei defūcto eo detrahunt[e]. ¶ Sed nec in actoris qdē bonis defūcto eo iniuriarū actio poterit cōputari[f]: qr ꝛ ipsa simul cū eo interdicit: vt vsufruct[9] ꝛ id quod in dies mēses ānosue singulos alicui quo ad viuat debeat[g] Et inde ea demū obligatio rei in bonis[h] diminutiōez pstare: q̄ in heredem transit[i]. Nec cōtrariū est q̄ viuente reo eo minus i bonis eius intelligebat. Nā ꝛ si ita stipulatus esset vt cū moriet: debere ei inciperet: tamen augerentur bona eius quēadmodū si ipse sub eadē conditione promisisset: defūcto eo minuerentur[k]. ¶ Honorarie quoqz actiōes que intra certum tempus[l] a pretore permittuntur cum bonis reliquis actoris: defūcto eo augmentū rei[m] decessionemue: si tales erunt vt in heredes quoqz trāseant: pstabunt. ¶ Julianus scribit. si vtriusqz heredis pars exhausta est legatis: ꝛ alter ex heredib[9] cautionē pretoriā[n] accepit a legatario: si eq̄liter sz p suo modo[o]: legis falcidie rationē ꝛ actiōez ex stipulatu[p] habitur. ¶ Omnes .n. pretorias stipulatiōes eiusdē interpretatiōis[q] esse. Nā cōstat ex iudicatū solui[r] stipulatiōe. siue a parte actoris siue a pte rei plures heredes extitissent[s]. nō omnib[9] nec aduersus oēs actiōes cōtigere. Sz dūtaxat his q vicissent[t]: ꝛ aduersus victos. hisqz aduersus quos res defensa. nō est ꝛ aduersus eos qui rē nō defendissent. ¶ Annua bima trima[u] die aureis centenis legatis: ex omnibus[x] summis nō tm̄ ex posteriorib[9] portionē legis falcidie detrahi placuit ¶ Si Ticio[y]. xx.[z] legatis portio p legē falcidiā detracta esset: cū ipse quoqz. xv. seio rogat[9] esset: restituere: vindius noster tātū seio pro portione ex. xv. detrahendū ait quantū ticio ex. xx. detractū esset. que sententia ꝛ equitatē ꝛ rōnē magis[&] habet: qr exemplo[9] heredis legatarius ad fideicōmissa pstanda obligabit nec qr ex[Ꝫ] sua psona legatarius inducere legez falcidiā nō possit: iccirco qd passus esset non imputaturū: nisi forte testator ita fidei ei[9] cōmisisz vt totum quicquid ex testamēto cepisset restitueret[a]. ¶ Si aūt manumittere vl' seruū suū vel alienū rogatus sit: omnimodo[b] prestare debebit libertatem: nec hoc cōtrariū

Penales. Actiones in heredem transitorie vel non etiā si a psona heredis incipiunt ex parte actoris augmentum: ex parte rei diminutionem patroni inducunt: secus si ad heredem vel cō heredes non transeunt. h. d. bar. ꝛ omnes. ꝛ diuiditur in tres partes. Primo loquitur de actiōib[9] penalib[9] nō competentibus ad vindictam. Secūdo de his q̄ cōpetūt ad vindictam. ꝛ causa sunt hītudinis addit de actionibus ex contractu que non transeūt ad heredes vel incipiunt ab heredib[9]. Tertio de actionibus pretorijs. Secūda ibi. sed nec in actoris Tertia ibi honorarie quoqz. bar.

a ¶ Legitime. vt furti manifesti: vt insti. de no xal.

b ¶ Onerarie. vt furti manifesti vt insti. de p pe. ꝛ temp. act. §. furti

c ¶ Popularibus. iste non sunt in bonis nisi nisi lite contesta. vt. j. de popu. ac. l. popularis. ꝛ. j. de v. sig. l. si cui.

d ¶ Reorum alias reorum ꝛ alias corū. s. reorū. Et nota q̄ actio ex delicto datur heredib[9] sed nō in heredes regulariter: ut hic ꝛ. j. pri. ꝛ insti. de perpe. ꝛ tē po. ac. §. i. accur.

e ¶ Detrahunt. s. quando lis est cōtestata ꝛ quādo nil ad heredes peruenit: vt. j. ibi. n. ꝛc.

f ¶ Poterit computari. ante litem contestatam. ut. j. de iniur. l. in iniurijs: ꝛ est in hoc spāle: vt non transeant ad heredē vt insti. de perpe ꝛ tēpo. ac. §. excepta

g ¶ Debeatur. vt. ff. de vsufr. l. patrimonij. ꝛ de capi. di. l. relegatum.

h ¶ In bonis. rei. s. defuncti. nam viuentis bonis sine dubio minuit vt subijcit.

i ¶ Transit. ut sunt ex contractu vel quasi. Item ex maleficio lite. cōte. vel si aliquid peruenit ad heredez. vt. C. ne ex delicto defūto. l. i.

k ¶ Minuerentur. s. bona eius. nam licet actio ab herede ꝛ contra heredem inciperet tamen ex contractu defuncti hoc fit. ꝛ ideo bonis ei[9] adijcitur ꝛ diminuitur.

l ¶ Certum tempus. ut infra annum quales sunt oēs penales. sed rei persecutorie perpetue sunt: vt. j. de ac. ꝛ obli. l. in honorarijs.

m ¶ Rei. dic ve p ꝛ. ꝛ repete honorarie actiones ꝛc. ꝛ dic decessionē. i. diminutionem: ꝛ qd subijcit si tales ꝛc. ut qr sit contestata. vel aliqd peruenit ad heredem. Et nota ex pmissio q̄ plus fingitur in bonis eē minus q̄ sit vel plus dici in bonis q̄ in hereditate ꝛ ecōtra. Idē facit. ff. a. d. l. plautius. §. i. accur.

¶ Julianus scribit. Stipulatio interposita vni ex heredibus ad alios porrigitur. Item si pena committitur ex stipulatione pretoria facto vnius heredis ipse solus non alij tenebūtur. h. d. bar. ꝛ omnes. ꝛ in prima parte loquitur in stipulatione que habet originem in persona vnius tantum heredis q̄ stipulatus est sed in secūda pte loquitur quando in psonam defuncti qui stipulatus est sibi. vel per stipulationem promisit alteri. ꝛ huic stipulanti vel promittenti plures successerunt heredes. Secunda ibi omnes. Alex. de imo.

n ¶ Pretoriam. de qua dicitur. j. tit. i. l. i.

o ¶ Pro suo modo. i. pro parte sua: no p alterius: eū singulariter īponatur ratio legis falci. vt. j. e. l. in singulis.

p ¶ Ex stipulatu. i. ex stipulatione certi cōditione. sic. C. de pac. l. si pacto. ꝛ dic statim agens locum hz ab initio falcidia alioquin post agere cepit habere locum: vt. j. e. l. lex. falcidia. accur.

q ¶ Interpretationis. vt diuidantur earum commoda ꝛ incommoda si non sint diuidue. als secus vt. j. de verb. ob. l. ij. ꝛ. l. iiij. §. cato. Nec obstant qm̄ vbi pena adiecta est in stipulatione. licet stipulatio contineat diuiduū. puta pecunie dationem: aduersus omnes committitur in solidum propter vnum non dantem: qr distinctio diuidua ad factum non ad dationem pertinet. vt. j. de verbo. oblig. l. v. §. si. ꝛ facit. ff. famil. her. l. liter coheredes. §. quod ex facto. ꝛ. §. si quis.

ꝛ l. heres. §. an[t]ea. ꝛ. j. rem ra. ha. l. si procura. accur.

r ¶ Judicatum solui que tria continet: vt. j. iudi. sol. l. iudicatum solui.

s ¶ Extitissent. stipulatione ꝛ lite pendente.

t ¶ Vicissent. per hoc apparet qd dicat de clausula qd sonat verbū. Itē qd subijcit defensa nō eēt. dicit de alia clausula idest de defendendo re capiūt ꝛ idq̄ īfusionem ex vtraqz pte

¶ Annua bima trima. Si legatur certa quantitas soluēda in diuersis terminis de qualibz solutione detrahit fal. si iminet. h. d. alex. de imo.

u ¶ Annua bima trima. i. in diebus tertij anni. vt. ff. de pac. do. l. aliud a30.

x ¶ Ex omnibus. cum certum est statim habere locum falc. alias soluentur prima integre exacta cautione. vt. j. e. l. ex falc. ꝛ. j. t. a. l. nisi. ī fine. §. si plures ꝛ. §. quotiens.

¶ Si ticio. Pars legata legatario catenus minuitur quatenus sibi diminuitur legatū: secus si in totum rogatus sit restituere vel seruū manumittere. h. d. Bar. ꝛ alex. de imo.

y ¶ Si ticio. dominus a30. dicit q̄ littera dz ee. xxx. ꝛ ponit sic casum q̄ ticio. xxx. fuerunt legata ꝛ rogat[9] fuit ex illis. xxx. restituere. xv. seio ꝛ ita medietatē. deinde pp falci. diminutuz est legatuz in. vi. ꝛ sic remanet. xxiiij. in legato nūquid solida quindecim restituent fideicōmissario certe non: sed de his que supersunt prestabit medietatem. i. xij ꝛ hoc ex coniectura voluntatis. voluit enī q̄ vna medietas resideret penes legatariumtum ipsū. ꝛ de xv. tātum prestādis rogaret vnde de his que supersūt prestabit medietatez fideicōmissario. Alij vt. h. colligunt hic q̄ legatarius vnius rei detraxit falcidi. de legatu speciali ꝛ mutant hic litteram ut habeant. xx. ꝛ ita casum ponit. Legauit quidam. xx. ꝛ rogauit ut quindecim seio restitueret. diminutus est legatum. xx per falcidiam. in. v. ꝛ sic remanent quindecim. nunquid ergo solida quindecim restituet legatarius fideicommissario: certe non: ꝛ mo quia heres detrahit de legato quartam ꝛ legatarius de quindecim q̄ supersunt quartam detrahet. ꝛ reliquum fideicommissario prestabit. Per hanc veriorem vt nō iure falci. sed pp̄ter presumptā voluntatez detrahet legatarius. vt dixi sed ꝛ secundum istam litteram. xx. posset poni. ut prius quasi quartā voluerit remanere apud legatariū. ꝛ p h qd legatarius specialis non detraheret falci. vt. j. e. l. lex. falci. ꝛ. l. sed inter. §. nunq̄. ꝛ. j. ꝛ. l. ex asse. ꝛ no. C. cōia de le. l. i. Itē nota q̄ alia littera hz ibi quinqz cuz ipse quoqz quinqz ꝛc. est littera bona ꝛ bene stabit in principio. xx. ꝛ erit casus. legauit quis. ticio. xx. ꝛ rogauit eum vt. v. prestaret seio ꝛ sic quartam legati. deinde minutum est legatum in quinqz per falci. nunquid. n. solida quinqz prestabit legatarius de. xv. respon. nō imo quartam ei[9] quod superest idest quarta. xv. accur.

z ¶ Viginti. als triginta. accur.

ꝛ ¶ Magis electiue. ꝛ dic q̄ contrarium. ꝛc.

? ¶ Exemplo gaudet hul. sed dic q̄ non est per omnia idem quia ē idem quo ad detrahendum. sed non quo ad ius per quod detrahitur: cum alter iure falci. alter ex coniectura voluntatis.

Ꝫ ¶ Nec quia ex. trāscitur hul. sed dicit ex sua persona quando non est gratiatus. sed tu dic q̄ nullo modo iure falci. sed propter equitatem. ꝛ nota quod habet per alium quod per se non potest habere. ut. ff. q̄ res pig. ob. pos. l. atilio. sic ergo patet minui fideicōmissum per hoc qd minuitur legatum. sed contra. ff. eodem. l. maritus. §. i. ꝛ de an. le. l. liberto. §. i. vbi nō minuit fideicōmis[9] lz minuatur legatuz per falci. Solu. refert an ex eodem legato relinquatur fideicommis. ut hic. an extrinsecus: ut ibi. ꝛ probatur. ff. de lega. ij. l. cum pater. §. i. que uidetur contra. ꝛ eodem mō soluitur. ff. ti. i. l. plautius. ꝛ fa. j. ti. i. l. uideam[9]. ꝛ. ff. de le. i. l. si mihi stich[9].

a ¶ Restitueret. nō pcepit non detrahi fal. sed illud qd ex tacita volūtate poterat retinere pp falci. sibi subtractā. ꝛ sic nō ē cō. ff. e. l. qd de bo. §. i.

b ¶ Omnimodo. quoniā suū constat etiam si fal. patiatur: vt. j. de fideicōmis. li. l. generaliter. §. si qs alij. in alieno autem ita demuz si remanet vnū posset emi. vt. j. e. l. sz si nō seru[9]. sed certe imo potius fal. unde nō detrah

fruit⁹ vt. ſ. de fideicom. li. l. x. in fi.
a ¶ Exprimit. vt. ſ. de re iudi. l. inter partes. accur.

¶ Statuliberi. qui non auget familiam heredis. vt. ſ. l. pri. accur.
¶ Debeat deduci. sic. ſ. e. l. eius. ⁊ ſ. ti. i. l. i. §. in quibusdam. ⁊ §. pone. ⁊ insti. e. §. cum autem.

S I seruus. Legatum libertatis vel serui vt manumittatur nō defalcatur: nisi eū alias res defalcabilis sit legata. legatum vo pecunie vt seruus manumittatur nō defalcat si p hoc manumissio ipeditur alias secus. h. d. cū tribus sequen. vsq3 ad §. si incertū. Et primo ponit legem gaii. Secūdo legē iul. Tertio l. vlpiani. Quarto ponitur determinatio iuliani i principio legis sed si non seruus. Quinto ponitur determinatio ad l. iuliani ibi. si solus. Barto.

S Tatuliber. Quia in cōputatione falcidie inspiciūt vires bonorum ⁊ iō in aliqb⁹ casib⁹ hac. l. positis deducitur in suis patrimonio quedam bona debeāt īputari ō quibus hic dicitur ī hoc sit loco summarij. alexā. de imola.

est superiori: quia fauor libtatis se pe ⁊ alias benigniores sentētias exprimit[a]. Paulus.

S I seruus tibi legatus sit: eūq3 rogatus sis manumitter: nec propterea capias[b] vnde quartam que per falcidiam retinetur[c] recipere[d] possis: senatus cēsuit cessare falcidiam. Marcellus.

I Ulianus notat[e] i testatoris seruo[f] non erit falcidie loc⁹. si vo pecuniā aliudue quid legauērit: fideiq3 legatarij commiserit vt alienū[g] seruū vel legatarij manumitteret: locus erit[h]. Ulpianus.

P Lane si quid sit preterea legatū ipsi seruo[i]: falcidie locū fore senat⁹ declarauit: vnde sceuola ait. In eo qd propterea seruo legatū est ita falcidiā admittēdā vt inde[k] ⁊ qd pro seruo prestandū est sumatur[l]. Paulus.

S Ed si non seruus ipse legat⁹ sit sed pecunia: rogatusq3 sit: legatarius seruum manumittere: falcidiā patietur. ⁊ nihilomin⁹ cogetur manumitter: q2 tāti[m] estimaf se videbitur seruū suum. Quod si alienus seruus fuerit in eo non plus[n] q̄3 accepit ad redimendum cogitur impendere: sin vero heres seruum rogatus sit manumittere[o] placet precium eius vt es alienum deducendum esse. ¶ Si solus seruus legatus ⁊ fideicommissa libertate donatus fuerit licet falcidia interueniente totus vendicari peti[p] potest: sed ⁊ si aliud p̄terea capiat legatari⁹: adhuc seruus totus peti[p] potest: quartam autē vtriusq3 ex legato retinendā: ne impediatur[q] libertas. ¶ Si incertuz sit an libertas prestari debeat veluti si sub cōditione vel post tp̄s data sit[r] nūqd incerto eo: an prestetur eum possit aut seru⁹ mori: aut cōditio deficere: interim falcidia admittēda est[s]. deinde eum libertas competere vl' deberi ceperit: tunc legatarius illā partem recipiet[t] quā falcidia detraxit. ¶ Cecilio placebat: ⁊ si quid ex operis eius medio tempore consecutus fuerit heres[v]: precium ei⁹ in id[x] erogare euz debē propter legis falcidie rationem. Ualeri⁹.

E Ius serui[y] estimatio perinde ac statuliberi[z] fieri debet. Sz ⁊ si heres seruum alienū rogat⁹ est manumittere: placuit vt ēt huius precii estimatione hr̄ditatis deducī. Hermo.

S Tatuliber heredis nō auget familiā[z]. Cōe[s] sui in vtriusq3 patrimonio connumeranf. Serui vsufructus alien⁹ ē i domini proprietarij ꝯnumeraf. Pignori dati i debitoris[y]. Sub lege cōmissoria distracti. item ad diem addicti venditoris[a]. Paulus.

E Ris alieni loco dducitur nō solum precia eoz[b] qbus libertas data est: ⁊ eoz q supplicio sunt affecti[c]: sed etiam eius quez pretor pp iudicium prodite mortis: vel detecte cōiurationis eoz libertate donauit[d]. Hermo.

A D veterani[e] testamentuz siue paterfamilias: siue filiusfamilias sit: licet intra annum missiōis decederet lex falci. ptinet. ¶ Si cui si. x. dedissz. xx. fund⁹ fuissz legatus is in toto f ūdo legatari⁹ habebit[f]

b ¶ Capias. aliquid aliud.
c ¶ Retinetur. i. quā retinet vult hr̄s ō seruo legato. acc.
d ¶ Recipere. ⁊ dic recipere. i. accipe ⁊ dare heredi. nam nihil aliud. ē tibi legatū p̄ter seruū ad qd. ſ. e. l. plane. ⁊ l. se. §. si solus. ⁊ sunt hec fauore libertatis ad qd. ſ. l. pri. ⁊. ſ. l. proxi. in fi.
e I Ulianus notat. approbando qd supiori. l. dictum est. ac.
f ¶ Seruo. legato vt manumittatur. accur.
g ¶ Ut. alienū. lz hos duos casus cōiūgat. tamē. ſ. l. sed si non seruus. separāf quia in suo seruo agnito legato indistincte patif fal. in alieno idē si possit redimi deducta fal. alioqn ꝯtra. q2 fal. non ꝯtrahitur: vt. ſ. de fideicō. li. l. x. in fi. nec. n. de sua bursa cogetur addere: vt. ſ. l. sz si nō seru⁹. §. qd si alienus.
h ¶ Erit. s. falcidie. accur.
i P Lane. ipsi seruo. testatoris legato vt manumitaf. pūta. x. ⁊ hic casus colligif. ſ. l. proxi. in prin. ⁊ dic idē si ipsi legatario. ut. ſ. l. pri. §. si solus.
k ¶ Ut inde. i. ex. x. ex quib⁹ falcidia detrahitur. accur.
l ¶ Sumatur. no. q2 pro duobus legatis detrahif ex vno vtriusq3 falc. vt. ſ. e. l. si mihi fundus legat⁹. ⁊. ſ. l. pri. §. si solus. accur.
m S Ed si nō seruus. tanti. sic. ſ. ō le. ij. l. īperator. §. si centum. ⁊. ſ. de fideicō. li. l. generaliter. §. si quis ali.
n ¶ Non plus si ergo de dicta falcidia potest redimi cogitur: alias falci. si deducitur. ut no. ſ. e. l. iulia.
o ¶ Seruum manu. alienum. ⁊ tunc est sensus q2 non deducitur falcid. si alias nō pōt redimi. ut. ſ. de fideicō. li. l. x. nam in seruo heredis cogif si ꝯducto ere alieno aliquid ad eum peruenit. ut. ſ. de fideicō. li. l. generalr. §. si quis ali ibi. proinde marcellus. sed ⁊ ibi testator in seruo heredis precium statuit qd precium ut es alienum forte deducetur: ⁊ i eo casu hic forte loquitur secundum azo. accur.
p ¶ Si solus seruus. peti. i. legatarius totum petere potest.
q ¶ Ne impediatur libertas. que non minuitur per fal. ut. ſ. de inoffi. testa. l. papi. §. quarta. ⁊ facit. ſ. l. proxi. ⁊. ſ. de le. ij. l. v. accur.
¶ Si incertum. Si seruus legatur pure ut manumittatur in diem vl' sub cōditione. hoc legatum interim defalcatur: sed quo ad alios legatarios talis seru⁹ exēplo statuliberi estimaf. h. d. cū. l. se. bar. ⁊ alex. de imo.
r ¶ Data sit. seru⁹ vo pure legatus sit. azo.
s ¶ Admittēda est. in legato serui ut incipiat cōis esse hr̄dis ⁊ legatarij. ut. ſ. e. plancus. hoc tamen reprobari uidetur. ut. ſ. e. l. in ratione. § . i. ⁊ ſ. e. l. eius. ⁊ l. statuliberum. azo.
t ¶ Recipiet. ipso iure translato in eum dominio ab herede azo.
v ¶ Fuerit heres. s. pro q̄rta portione serui quā habuit occasiōe falc. quā pendente cōditiōe libtati lex pmisit detrahi. ut superius dixit azo.
x ¶ In id. idest in falci. uel tāto minus detrahit ab alijs legatarijs. nam ob hoc certū est q2 nō ē detrahit. ut. ſ. e. l. iulia. ⁊ facit. ſ. e. l. cū quo. §. bis q. ⁊. ſ. ti. i. l. ij. §. quoties. ⁊. ſ. e. l. quod de bonis. §. fructus.
y E Ius serui. legati pure ⁊ sb ꝯditiōe mānumissi. ut. ſ. l. pri. §. si. dixi

Statuliber. famil. i. substantiam. sic. C. de verb. sig. l. fi. ⁊ est hoc verum quo ad falc. vere tamen in dominio heredis sunt pendente conditione. vt. ſ. de statuli. l. statuliberi. cōpendiam tamen medij temporis cōputat in falcid. ⁊ sic pficit ceteris legatariis licz nō ei cui legatus fuit vt manumitteret. quia nec falc. patiebatur. vt. ſ. e. l. sz si nō seruus. §. fi. sz ⁊ et si ponas aliam et rem sub cōditione legatam compendiuz temporis proficit. vt. ſ. e. l. in quantitate. §. denegna. acur.
y ¶ In debitoris. facit ad p̄dicta. ſ. ad silla. l. i. §. i. ⁊. ij. ⁊ q satisda. cogan. l. secundum. §. i. ⁊. §. ij.
a ¶ Uenditoris. immo in lege commissoria est emptoris. sed non soluta pecunia redit in dominio vēditoris. vt. C. de pact. inter empt. ⁊ vē. l. ꝯmissorie. ꝯtra sed dic q2 fuit tradita possessio precaria: vt. ſ. eo. ti. l. qui ea lege. vel hoc accipe quando iam cessauerat in soluendo. vel pōe q2 fuit facta sub cōditione non antē resoluenda sub conditione. Item ad pactum adiectum in diē est contra vt. ſ. de in di. adiecti. l. vbi autez. §. sed ⁊ marcellus. vbi est in dominio emptoris. So. ut ⁊ predictum contrarium sol.

E Ris alieni. In computatione falcidie. habetur consideratio precij seruorum quibus est data libertas. ⁊ etiam eorum q supplicio vltimo sunt affecti: ⁊ eorum qui in premium libertatem acceperunt. hoc dicit. alex. de imola.
b ¶ Eris eorum. seruorum alienorum. ut. ſ. e. l. sed ⁊ si non. §. si vero ⁊. l. eius. accur.
c ¶ Affecti. quia non iuuerunt dominum cum esset sub eodem tecto vt. ſ. ad sil. l. ij. in prin. accur.
d ¶ Donauit. hoc tamē casu soluit fiscus precium domino. vt arg. C. pro quibus cau. ser. li. l. l. antepe. vel ibi est speciale eo casu. vel soluit de propria bursa fiscus. sz postea detrahit de hereditate: vt hic innuit ⁊ facit. ſ. ad sil. l. iij. §. si ex stipulatione. ⁊. l. domino occiso. ⁊. ſ. de his. li. l. si necem. accur.

A D veterani. Testamentum veterani etiam si decessit infra annum missionis non est priuilegiatū circa detractionem falcidie. h. d. alex. de imo.
e ¶ Ad veterani. i. eius qui missus est de militia testatus. quia de iure cōi cum testari oportet: secus si in militia testatus sit: ⁊ infra annū decedat. vt. ſ. e. l. si miles. ⁊. l. fi. ⁊. ſ. e. l. si post.
¶ Si cui. Res legata sub cōditione dandi aliquid dē tota capi iure legati in ꝯputatione fal. ⁊ sic de toto detrahef falci. h. d. alex. de imo.
f ¶ Legatarius habebitur. contra. ſ. de le. i. l. non aliud in prin. So. ibi. vt non possit in plus grauari. ut. ſ. de leg. i. l. in ciuitatibus. §. fi. hic ut totū defalcef. sic. ſ. e. l. si a me. Item contra. ſ. e. l. si dignum. ⁊ l. in ratione. §. uendere. sed h dat causa implende conditionis. ibi f[illegible]

um ē ad quod .j.e.l.i. quarta in fi.&.ti.i.l.plaucius.in princi.ꝛ.§.di uersum.ꝛ.j.e.l.si fundus.ꝛ.l.qui fundum.

Dolo. Possessor hereditatis post motam sibi controuersiā sup hereditate.non debet soluere legata sine cautione.alis presumit dolo fecisse.b.d.alex.de imo.

gē.&.e.l.penales.§.anima.accur.

Numquam. Legatarius vel fideicōmissarius falcidiā vel trebellianicam ex propria persona non detrahit.b.d. Alex.de imo.

n Numquā.fideicōmissarius specialis:vel generalis vt subijcit sed fallit i generali duobus casibus.s.quando heres sponte adijt ꝛ sponte falcidiā nō detraxit voles liberalitatem exercere in fideicōmissarium ꝛ hoc si ab herede relicta sunt legata ceterū si a fideicōmissario nunꝙ detrahet fal. Item in alio si coactus heres adijt:tunc.n. fideicōmissarius detrahit falci. quia absurdū est legatarijs plus prestari ꝙ prestaretur si heres sponte adijsset:vt.j tī.n.l i.§. vide amus.ꝛ.l.marcellus.§.ꝙ in suspectā.ꝛ.l.facta.§.sed ꝛ si suspectā.facit ꝗ h.§. ꝓ opinione azo.q dixit legatariū nō detrahere fal.sed alij cōtra si eis detrahat.pro qb⁹ est.&.e.l.si penalis.§.fi.ꝛ.C.communia de le.l.i.§.ꝛ.que sūt ꝯtra sed dic vt in qualibet earum no. Hanc autem itelligebat qñ eis non detrahebatur.

Paulus.

Dolo carere non videtur si iā mota quis ꝯtrouersia hereditatis legata sine cautionibus[a] det. Idem.

Serui q apud hostes sunt post mortē testatoris reuersi q ad fal.pertinet locupletiorem faciunt hereditatē[b]. Idem.

Falcidia interuenire non pōt[c] si statuliber de alieno dedit si de bonis ꝺfuncti:vel alias ē homo liber q conditionem impleuit[d].

Vlpianus.

In falcidia[e] estimatio pcij rerum ex ꝟitate facienda ē. Paul[9].

In lege falci.non habetur pro puro qđ in diem relictum est. medij.n.tpis cōmodū cōputatur[f] in his legatis que sub conditione relicta sūt. Procul[g] putabat cū querit de lege fal.tantū esse in legato quātum venire[h] possunt.q si est ꝛ dedumo sic pōt fieri vt tm̄ videat inde deberi quanti nomē venire potest: sed hec sententia non ꝓbatur.cautionibus[i] ergo melius res temperabitur. Vlpianus.

Quod per legem fal. retineri poterat volūtatē testatoris secutus spopōdit se datūrū:cogēd[9] est soluere[l]. Idem.

Lex falcidia si interueniat in oībus pensionibus[k] locū habz. sz hoc ex postfacto apparebit[l]: vt puta in annos singulos legatuz relictum est:quādiu falcidia nonduz locū hz:integre[m] pensiones annue dabuntur.sed enim si annus venerit quo fit.vt cōtra legem falcidiaz vltra dodrantē aliquid debeatur eueniet vt retro omnia legata singulo ꝝ anno ꝝ minuant. Nūq̄

legatarius vel fideicōmissari⁹[n]: lz ex trebelliano senatuscōsulto restituitur ei hēditas:vtit legis falcidie beneficio. Paulus.

Cum emptor venditori vel ꝯ hēs extitērit:euicto hoie vtrū duplū i es alienū deducē vel computare dēat an simplū[o].duplū enim eēt si alius hēs extitissz:ꝛ benignius est eodē hēde existēte simpluz ei imputari. Idem.

Plautius[p] seruo quem tibi legauerā fundū legaui.Attilicinus nerua sabin⁹:ꝓmū i seruo rōnez legis falcidie habēdā:ꝛ quota pars ex eo ꝺcederet eam ptē in fundo legato inutilē futurā.deinde ex reliquis ptibus fūdi legis falcidie portionem ꝺcessur az:sicut ex oīb⁹ legatis. Cassius[q] ait q de seruo ps lege falcidia ꝺcedat:incipē seruum fieri communē hēdis ꝛ legatarij[r]. communi aūt seruo cum legatum sit totum pertinē ad socium:quia in eam[s] personam legatum consistē potest:qua ratione[t] semel ex sūo[v] partem legis falcidie decessurā paulus cassij[x] sententia vtitur:nam diuus pius[y] rescripsit seruo cōmuni fideicommissum datum:totum ad socium pertinē. Interdum[z] euenit: vt propter rationem legis falcidie sequēs legatum extinguat velut si fundus ꝛ ad euz via legata sit per aliuz fundum. nam si ps fundi[a] remanserit[b] in hēditatē:non potest[c] procedere vie legatū.q per partem seruitus acquiri nō potest.

Celsus.

Non est dubiū quin ea legata a quibus summouere heres exceptione petitorem[d] pōt:in quarta vie in fi.

a Dolo cautionibus. sz euicta hereditate legata reddi.vt.C.de le. l.si i fraudem. Item nota hic de dolo presumpto.fic.&.man.l. si procuratorem.§.dolo.ꝛ.l. dolus.sed argu. contra C.de do.l.dolum. Itez facit.j.ti.i.l.hoc āt.§. si.ꝛ.&.ꝺ peti here.l.qđ si possessor.ꝛ.&.ad erti. l.iul.§.si tibi.ꝛ.&. ꝺ here.peti.l.si.§.i.

Serui. Res q post mortem subueniēt ē habente originem in vita testatoris conseruātur in patrimoniuz. b.d.alex.de imola.

b Serui. hereditatez q̄ singunt non capti.vt j.de cap.ꝛ postlimi.re. l.trāsfuge.alis cōtra.vt &.e.l.rōne.§.i.

Falcidia. Quod recipit heres statu libero causa conditionis implende nō iputatur in falci. si solutum sit ꝺ alieno non de hereditate. Idē si recipit a libero per errorez soluente hoc dicit. alex.de imo.

c Falcidia.non potest quod imputatur heredi in falcid.ꝛ nō de alieno secus si de suo pecul. vt j.e.l.id autem.ꝛ intelligitur de suo:vt.j.de do na.l.statuliber. Accur.

d Impleuit. credens se seruum impleuit conditionem sub qua erat relicta libertas:ꝛ dedit de peculio qđ non erat heredis. vnde potest repeti:vt.&.de condit.ob cau.l.dedi.§.si liber ꝛ §.si quis nam qr reperitur patet q per falcidiam non retinetur. Alij dicunt q alius liber homo dedit de suo pro seruo cui erat relicta libertas.si.r.daret heredi.

e In falcidia.facit.j.e.l.in lege fal.§.corpora.ꝛ.l.precia.ac.

In lege fal. Id quod percipitur ex re legata iudicio testatoris in fal.computatur.ꝛ si sunt aliqua legata conditionalia aliq pura non fit estimatio aliqua conditionalium:sed soluuntur pura recepta cautione.b.d.pau.de castro.

f Computatur ut.ꝛ.&.e. sed si non seruus.§.si.ꝛ fac.hic versum in his ꝛ.secundum alios non ibi.proculus ꝛc.vt dicebat azo.ꝛ facit.j. e.l.area.ꝛ.l.in quantitate.§.in diem.ꝛ.l.qui quadringenta.§.fin.ꝛ &.man.l.si mandauero tibi in princi.

g Venire.sic.&.de cōdi.fur.l.si seruus.§.quod si pendente.

h Cautionibus.vt reddat quanto plus accepit.ut.j.l.i.§.si in fine.ꝛ.j.e.l.lex.falci.sed contra.j.e.ti.l.cum titio. Sol.ibi.

i Quod.soluere.sic C.e.l.si.ꝛ.&.de cōdi.inde.l. fideicom.ꝛ. &.ꝺ dona.l.si pron⁹.§.i.sz ar.ꝯ &.e.l.qđ de bonis.§.i.

Lex falcidia. Si legatum annuum relinquitur non ante defalcatur q eueniat dies soluendi legatum per quod falcidia interueniat.b.d.alex.de imola.

k Lex falci. pensionibus.i.petitionibus.

l Apparebit.s.quandoqz.accur.

m Integre.accepta cautiōe q̄ro plus ꝛc.ut.&.l.i.§.si i ānos.ꝛ.j.e. l.legis falcidie ꝺ.ꝯ.j.e.l.hereditatem.ubi ab initio fiat cōputatio. Solutio.ibi fit cōputatio ꝓpter ceteros legatarios.hic enim eo curē relictum hic ānum.ꝛ eodem modo solue.j.e.l.cum titio. ꝛ sic intelligē.

Ex empto. Obligatio dupli seu penalis inter herede ꝛ testatorē ꝯsistēs: hēdi ꝛ cōtra heredē reseruat i simplum tm̄ ad excludedam vel inducendam fal.hoc dicit bar.ꝛ alex.de imo.

o Simplum.immo duplū vt.&.de here.vel ac.vē.l.ij. §.si ticius.Solu.ibi. Itē nō q non admittitur vt quilibz sic.&. de euic.l.non tamē.sz ar.ꝯtra.&.e.l.si a me. Item facit.C.e.l. in imponenda.

Plautius. Spes defalcandi cōis est heredis ꝛ legatarij.ꝛ qđ legat suo cōi eis acquiritur quibus potest b.d.Bar.

p Plautius.s.ego ꝛ hēas i.legaueraz ꝛ legauit:vel habeas legauerat ꝛ legauit. ꝛ sic i tertia ꝑsona:ꝛ sin primā testator format qōnē ꝛ facit. &.de le.i.l.seruo lega.

q Cassius.reprehendēs ꝓdictos.

r Et legatarij.sic ergo ipso iure fal.resecar.vt.ꝛ.&.e.l.linea.ꝛ.j.e.l.in quātitate.§.i

s In eam.querit ei totum legatum,sed in legato ei relicto locum hēret falci.ergo ꝛ hic ut subijcit.azo.

t Qua rōne.q totum legatum queritur socio.ergo in eo toto locum habet falcidia. v Ex fundo.s.dotali.

x Cassij.reprobata sententia nerue ꝛ fabini ꝛ atticilini.

y Diuus pius.non solum cassius.ad quod est.&.pro socio.l.uerum.§.si seruo.sed contra.j de acquiren.re.do.l.p seruū.§.i.Sol.qđ ibi dicit fieri sociorum quod donat vnus dominorum seruo communi uerum est cetero rum.non autem donanti aliquid remanet:ꝛ sic concordat. Item contra. j.de stipu.seruo.l.proinde.§.seruus communis.sed aliud ibi in stipulatione quando stipulatur seruus communis ab vno dominorum.vt pro pte remaneat penes promittentem:quia stipulatio non fit ibi ex causa lucratiua.hic autem in legato.vel in donatione est lucratiua.

Interdum. Ubi legatur fundus ꝛ via ad ipsū legatum hic extinguit si tantum est in fal.aut plus quantum in via.b.d.alex.de imola.

z Interdum.ꝛ in hereditate noīe fal.ita vt equiualeat estimationi vie.vel plus valeat.secus si min⁹ valet:qđ dic vt.&.e.l.si fundus mihi.

a Fundi.legati.

b Remanserit.propter fal.

c Non potest.facit.j.de verb.ob.l.si sub vna.§.i.accur.

Non est. Legata inutilia ipso iure vel ope.excep.minuunt vel excludunt fal.cum remaneant penes heredē.b.d.cum.l.sequen.vsqz ad §.si propter.pau.de ca.

d Nō est.petitorem:quia non fit capax.ad qđ.&.e.l.in ratione.in prin.ꝛ.l.in ratione.§.pe.ꝛ.§.fi.ꝛ.l.si a seruo.ꝛ.j.e.l.id aūt qđ. ꝛ.l.ex asse.acc.

a Nec interest. quãq3 tamẽ interest. vt insti. de le. §. ex cõtrario. 7 .j. 8 v. obli. l. pluribus. §. fi. accur.

Nec illis. Legatum inutile propter icapacitatem legatarij prodest ceteris legatarijs b. d. fin glo. bar. 7 Alex. de imo.

b Filio sui testatoris ceterum filio heredis frustra legatur: vt 7 seruo vt insti. de le. §. an huo 7 qd̃ seq̃t sic ordia q: filio .c. xx. 7 extraneo reliq̃t. s. reliqua. ita q: locus ẽ fal. vel dic .c. filio extraneo. x. sub. 7 alia alijs. si aũt diceret .c. filio 7 .xx. extraneo legata 7 nihil plus: non posset hr̃s vti fal. cũ habeat plꝰ quarta. Itẽ quod subijcit diminutio legati extraneo relicti dic p. l. fal. prodest. n. filio q: si nõ posset defalcari legatũ extranei detraheret ex legato filij qd̃ eẽt defalcandũ vtroq3 fm̃ .b. ar. .s. e. l. plãc. vel dic q: diminutio fit extraneo. q: ẽ filꝰ naturalis vnde nõ põt capere nisi ptẽ: vt .C. de na. libe. l. ij. cum eius iure hereditatis remanet penes hr̃dẽ computantur in quartã 7 eo minus detrahit alijs vt. j. prorio. 7 qd̃ subijcit ad cõsequẽda solida. s. magis q: cõsequeref si de legatu extranei nil diminueretur non tñ forte solidum consequeretur filius.

tam ei imputetur ne ceterorum legata minuantur. Ulianus.

Nec interestᵃ vtruz ab initio q̃ inutile fuerit: an ex accidenti postea in eũ casum peruenissz legatum: ut actio eidẽ denegaretur. Marcellus.

Ex asse patronum hr̃dez instituit libertus cũ3 ducentos aureos in bõis habẽt: 7 legauit filioᵇ .c. xx. extraneoᶜ reliqua: diminutio legati qd̃ extraneo prestatur proficit filio ad cõsequenda solida que ei legata sunt. Quacũq3 ex causa legata non prestantur imputantur hr̃di in quartam partẽ: q̃ propter legez falcidiam retinere apud eũ debet. Celsus.

Si propter eaᵈ q̃ sub cõditione legata sunt pendet legis falci. ratio: p̃senti die data non tota vẽdicabuntur. Marcellus.

Pater filium ex quo tres habebat nepotes hr̃dẽ instituit: fideiq3 eius commisit ne funduz alienaret: 7 vt in familia eum relinq̃ret. filius dcedẽs tres filios scripsit hr̃des. Querẽdũ ẽ: an omnimodo quasi creditoresᵉ vnusquisq3 in ratiõe legis falcidie aliquidᶠ possit deducef: q: i potestateᵍ suaʰ habuit pater cui ex his potius reliq̃ret: s3 hac rõneⁱ nemo in falcidie rõne q̃cq̃ deducetᵏ: qd̃ videnduz est ne dure cõstituatur. vtiq3 enim in alieno ere habuit funduz necessitate q̃ppe obstrictꝰ fuisset filijsˡ eũ relinquendiᵐ. Idem.

Cum ticioⁿ in annos singulos dena legata sint: 7 inder legis falcidie rõem inter hr̃dem 7 alios legatarios habeat: vno quidẽ ticio tanti litez estimare debeat quãti venire id legatum põt in icerto posito q̃diu victurꝰ sitᵒ titiꝰ. Mortuo aũt titio nõ aliud spectari dbeat q̃3 qd̃ hr̃s ex ea cã debuerit^p. Idez.

Cum in quo de peculio agi poterat^q hr̃s creditori extitit^r q̃rit cuiꝰ tpis peculiũ computari oporteat i falcidia lege. Plerisq3 putant q: tunc in peculio fuerit cum adiretur hereditas, inspiciendum. Ego dubito^r qñ mortis tp̃s in ratione legis falcidie meunda placuit obseruari. qd. n. iterest peculiũ sui post mortẽ creditoris diminutũ sit: an debitor^s pauperior factꝰ sit^t. Aliq̃s dicer qd ex cõtrario si ãn aditã hr̃ditatẽ acq̃sierit fuꝰ: 7 ego q̃rã. qd si debitoris q tũc nõ erat solvẽdo ampliate facultates fuerĩt: 7 cum in isto^v placuerit ex postfacto vberiorẽ videri fuisse hr̃ditatẽ sicuti cũ cõditio^x crediti extitit^y post mortẽ: ita et peculij icremẽtũ^z pleniorẽ faceret hr̃ditatez. Sceuola notatᵃ qd ergo si idez seruᵇᵇ defuncto 7 alij denaᶜ dbuerit: 7 vna .x. hẽat: augef. s. ex hisᵈ hr̃ditas .x. q̃ defuncto naturaliter dbeanf in hr̃ditate manẽtibus. Is qui in bonis dũtaxat vnum seruum habebat legauit eũ titio: 7 fidei eiꝰ commisit vt post triẽniũ manumitteret: dz ex eo qd̃ interim ex operibus serui ad titium peruenire põt quartaᵉ apd̃ hr̃dez remanere: queadmodũ si directo post trienniuz seruo libertatem dedissz: eiusq3ᶠ vsufructũ eiᵍ legasset: aut ei proprietatẽʰ per fideicom missum relinquit. Stichuzⁱ tibi

c Extraneo. fm̃ vltimã casus positionẽ: dic extraneo filio naturali duos enim habebat filios vnũ legitimũ: aliuz naturalẽ q vocaf extraneus.

d Si ppter ea. vendicabũtur cautione non prestita: s3 ea p̃stita sic: vt .s. eo. l. i. §. iter. 7. §. si i annos. 7 l. his cui. 7 l. i lege fal. 7 .j. e. l. hr̃ditatũ. 7 l. i quãtitate. §. s3 7 legata. 7 .j. ti. 1. l. i. §. si legata. q̃ sit 5. q. d. refert: an purũ vel cõditionale sit relictũ. 7 sic hic loq̃t: vt sit in electione heredis: an purũ petaf p̃stita cautiõe: vt i 3ms. accur.

Pater. Fideicõmissum a defuncto heredibus dbitũ vt es alienũ detrahitur hoc dicit. Bar.

e Creditores. nam videnf creditores patris in eo fũdo.

Cum quo. Augmentũ facultatum hereditarij debitoris quãdocũq3 cõtigẽs prodest legatarijs in falcidia detrahẽda. h. d. bar. Et diuidif in .v. ptes. Priõ thema 7 qd̃. Secũdo quorũdã opinio responsiua ad questionem. Tertio super dubio impugnat dictam opinionem quando fit diminutio facultatũ seu peculij. Quarto ponit quid econtra si superueniat augmentum. Quinta circa p̃dicta dubitat vnum dubium. Secunda ibi. plerisq3. Tertia ibi. ego dubito. Quarta ibi. aliq̃s dicet. Quinta ibi. sceuola.

q Poterat. ut dominus serui.

r Dubito. hac rõe q: 7c. 7 hac alia q̃d. n. 7c.

s Debitor. s. aliq̃s hereditarius.

t Sit quo casu dñs3 heredis est: vt .s. e. l. in rõe. in prin.

v In isto. debitore facto diuite.

x Extitit. de hoc constat .j. e. l. in quãtitate. §. magna. sed ad p̃cedens est cõtra .s. eo. l. i rõe. in prin. vbi tempꝰ mortis inspicitur. So. dicunt quidam q: rõnando hec dicuntur hẽ non soluendo. sed dic fm̃ .b. 7 azo. q: in hereditarijs rebus estimandis tempus mortis inspicitur vt ibi i debitore hereditario libero q non est soluendo: euentus posterior quandoq3 consideratur: vt hic. 7 .s. e. neuseru. §. si creditor. seus si est soluendo vt in contrario i herede debitoris: aut ex sua persona: 7 tota debiti quantitas computat vt .j. eo. l. querebatur. 7 .s. e. l. i. § si debitor. aut ex persona serui vel filij. 7 tunc non euentus posterior sed quãti plures fuit in peculio vel t̃pore mortis vel adite hereditatis: vel postea computat in falc. hic. 7 .j. e. l. si creditor. q: dñs idemq3 heres sibi potuit 7 debuit soluere. sed in debitore nõ ita: q: ĩ statim tñ h3 põt heres pecuniam extorquere.

f Aliquid. aliud preter fundum. g Quia in ptãte. vt q: nõ q: 7c.

h Sua cum hẽat fundum. i Hac rõne. s. mala.

k Deducet. cũ aliqua pater disponat. accur.

l Filijs. vel saltem vni. vt .s. de le. ij. l. vnum ex. in prin. 7. §. si duos. 7 §. rogo. 7 l. cum quidam. 7 facit. .s. de le. i. l. filiusfa. §. pe.

m Relinquendi. ergo hic fundus non computatur eis in quartam: s3 ut es alienum eis debitum deduceret: vt .C. e. l. in imponenda. accur.

Cum ticio. Legatum annuum pendente dubio estimatur in quantũ debetur. h. d. Bar.

n Cum ticio. alis incipit ticio 7 alis cum ticio.

o Victurus sit. nam eo mortuo finitur: vt .s. de an. le. l. iij. s3 cõtra fal. nõ solu. .s. e. l. in lege. quidaz dicunt q: hic est electio legatarij 7 hẽat totũ prestita cautione. ut ibi. an si estimationẽ vt hic quasi sit fauor legatarij satisdari: quod est falsum immo heredis: vt .j. ti. 1. l. i. alij q: hic non poterat satisdare: ibi sic. alij q: h de conditionali ibi de annuo. vel ibi cum eodẽ hic cum ceteris legatarijs computat: vel hic fuit sententia proculi que ibi reprobatur. item 7 est contra .s. e. l. iij. §. si. solu. ibi speciale in republica. item contra .j. e. l. hereditatum vbi fit per annos. Solu. ibi vt sciatur p quot annos fiat estimatio 7 ex eo scietur quãtũ v3 vt hic. vel ibi in legato vsufructus 7 alimentorum. hic in alio ãnuo uel oĩa dicas fm̃ .b. q: in his tribus casibus. s. alimẽtorum. vsufructus 7 ãnui fit cõputatio tribus modis. s. vel ut hic dicit vel vt .s. e. l. si heres. §. si. vel ut .j. e. l. hereditatũ. uel etiam quarto soluat totum cautiõe exacta. vt .s. e. l. i. si heres. §. si in annos. 7 .l. in lege falci. in fi. 7 .j. e. l. in quantitate. §. sed 7 si legata. 7 facit. .s. de donationi. causa mor. l. mortis causa. §. fina. 7 .s. e. l. lex. fal. Accur.

p Debuerit in p̃teritũ aũ mortẽ q: per terminuz forte nõ soluerat heres

y Cõditio. sub qua promiserat quis aliqd defuncto.

z Incrementũ. qd̃ est vsq3 ad aditam hereditatem non post. .j. e. si creditor. 7 .s. in prin. ha ius legis: sed in debitore ẽt vltra: vt hic. vel hic dic etiam in peculio idem quod in debitore: vt hic aperte dicit. s3 fm̃ vtranq3 expositionem est contra .s. de pecu. l. eodem tepore. § si creditor. vbi tempus mortis inspicitur. sed dic vt .j. e. l. creditor.

a Notat. i. approbat quod sequitur.

b Seruus. heredis scripti.

c Dena. i. xiiij. 7 totidẽ alij. sic .s. de le. i. l. si quis testõ. vel melius .i. xviij. 7 .x. alij: vt statim patet ibi .x. que dño 7c. sic .j. de sol. l. vbi.

d Ex his .x. si tota .x. augent. sic ergo nil alij creditori soluetur qd̃ ẽ id q: dñs h3 potestatem producendi: vt .s. de pecu. l. sed si damnũ. §. i. 7 facit. .s. e. l. serui.

Is qui. Si seruus post tẽpus manumittendus legatur: vel etiã eidem directo libertas relinquitur: 7 interim proprietas aut vsufructus eius legatur alteri tantum dicitur esse in legato quantũ ex operis interim habetur 7 de eis falci. detrahatur: hoc dicit. 7 est singularis in vltima parte. fm̃ Alex. 7 Jo. de imola.

e Is qui. quarta. .s. e. l. sed si non seruus.

f Eius. sui. g Ei. s. ticio. h Propetatẽ. plenã aũ triẽniũ.

Stichum. Si legatũ dñs non sit defalcabile de legato serui detrahif falcidia pro vtroq3. 7 idem econtra. h. d. Bar.

i Stichum. eius. s. serui tui: vel etiam tue fidei.

a ¶ Partem. quartam que de suo esset resecanda si libertas non esset ei data. 3.0. et hoc propter legatum. c. alias falci. non detrahetur vt. š. e. si seruus accur.
¶ Quarta in heredem testatore viuo collata facit cessare falcidiam. b. d. bar.
b ¶ Cõsequatur. vel propter qualitatẽ

garet: sic non computat substitutus: quia non hz sed hz impubes. vt. š. de l. i. l. filiabus. in fi. et. l. sequen.
¶ Legato. Qđ heres plus soluit legatarijs in penã cõtumacie non noter. b. d. bar. n ¶ Legato petito. per actionẽ in re qua iuratur. vt. š. de i lit. iur. l. in actione. si autem actione ex testõ nõ iurat vt. š. de in lite.

legati. vt. š. proxi. vel propter traditam a defuncto quartam vt hic ex. 3. Itẽ in alijs vt nota. C. eod. l. in testamento.
c ¶ Uigintiquinqz. ergo quartam.
d ¶ Dedisset. inter viuos vt in fin. subdicit. et hac mente ne vtat falc. et ita repellitur exceptio vel replicatione: sic ergo quod capit nõ herceditario iure imputatur in fal. vt et. j. e. l. qđ autem in fi. si autem in vltima volũtate institueddo non esset dubium q: non habet locum falci.
e ¶ Nihil aliud. q: retinebit victa. xv. et facit. C. de leg. l. filia. et. j. si a pa. quis fu. ma. l. i. §. si parens. sed ar. contra. C. de inoffi. testa. l. si q̃ do. §. l.
Cum dotem. ¶ Non debet inspici persõa primi legatarij sed persona fideicõmissarij in quem legatũ debet vltimo residere. b. d. Barto.
f ¶ Dicendũ est. immo vt. š. de dote pre. l. i. §. adẽ quere. solu. nõ habet locum vt hic suspectenatur: quia qđ detrahitur per fal. petit actione de dote: vt ibi dicitur sed in commodo representationis habet locũ et effectu: vt in contrario in fine. §. et. š. e. l. i. §. si quis creditorum et facit. j. e. l. si vsufructus. §. i.
g ¶ Interpositi. s. per sona et. ad qđ. š. de le. i. l. ea qui. et de inoffi. testa. l. papini. §. eo autẽ. et. š. tim. i. l. anta. §. ti. et. š. si quis alt. test. pro. l. i. §. sed si legatum accrsus.

suo tuo. x. legauit vel eqz tibi. x. suo tuo stichũ libertatẽqz stichi fidei eius cõmisit lex falcidia minuit legata redimẽ ab herede: pterea debẽs quemadmodum si tibi vtrunqz legasset.
¶ Sepius euenit ne emolumẽtum eius legis heres psequatur. nam si. c. aureorũ dñs. xxv. alieni dedisset: et eũ sibi tueret herede: et dodrãtẽ legauerit nihil aliud sub occasiõe legis falcidie interuenire põt: q: viuus vel heredi futuro pvidere. I Idem.
Cum dotẽ maritus alicui legauerit vt vxori restituat: nõ habẽ legẽ falcidiã locũ dicendum est et sane in plerisqz ita obseruatur vt omissa iterpositi capiẽtis psõa spectetur. M Modestin.
Legis falcidie beneficium heres etiam post longum tẽpus mortis testatoris iplorat nõ prohibetur. I Idem
Beneficio legis falci. indignus eẽ vr qui id egerit ut fideicõmissũ iteracidat. Preterea q nõ capiẽti rogat ẽ restituẽ hereditatẽ senatuscõsulto plauciano non cõcedit quartã retinẽ: sed ea quarta quã si refsuit ad fiscum pertinet ex rescripto diui pij. I Iabolenus.
Cum pater ipuberi filie hedez sõstituit: id qđ ei legatum nomine a pre obuenit cũ hereditas ad substitutos ptinet in cõputationẽ legis fal. non uenit. ¶ Legato petito cũ in lite iuratũ ẽ: rõ legis fal. nõ eius sũme i qua legatari iurauit hẽri dz: sz eius quanti reuera fuit qđ petitũ ẽ: nã id qđ pene cã accreuit i legẽ falci. non incidit. I Idem.
Alienus fundus tibi legatus ẽ: cum heres hunc emere nisi infinito precio nõ posset: emit multo pluris qz quanti erat: qua emptõe effectũ est vt legatarij ad legẽ falci. reuocarentur. Quero cũ si et fũdus tanti quanti reuera emptus eẽt legata nõ fuerant excessura ius legis falcidie: an hoc ipso hẽs instituis ptez reuocãdi a legatarijs ius habeat: qđ ex voluntate defuncti pluris emerit fũdũ qz quanti erat? Rñdi qđ ãplius hẽs qz preciũ fundi legatario soluit: id lege falcidia iputari nõ põt: q: negligentia eius nocẽ legatarijs nõ dz: vtpote cũ is cõfitendo veram estimationem pstare potevat. V Ulpianus
In lege fal. hoc esse seruandũ iulianus ait: vt si duo rei pmittẽdi fuerint: vel duo rei stipulãdi siqdez socij sitn in ea re: diuidi iter eos dhẽ obligationẽ: atqz si singuli partẽ pecunie stipulati essent vel pmisisset. q si societas iter eos nulla fuisset i pẽdenti esse. in vtriusqz bonis cõputari oporteat id qđ dhetur: vel ex cuius bõis detrahi. ¶ Corpora si qua sunt in bonis dfuncti sz rei veritatẽ estimanda erunt. hoc ẽ sm presens preciũ: nec qcqz eorum formali precio estimãduz esse sciẽdum est. P Paulus.
Precia rerum non ex affectu: nec vtilitate singulorũ: sed cõiter funguntur. nec enim qui filium naturalez possidet tanto locupletior est q eum si alius possideret plurimo redempturus fuissz sz nec ille q filium alienũ possidet tm hz quãti eũ pri vẽdẽ potest: nec spectandum ẽ dũ vẽdat sz in psitia nõ qua filius alicuius sz qua hom o estimatur. Eadem causa est eius seruo: qui noxam nocuit. nec enim delin

iur. l. als. nisi dicas qi res nõ extaret: vt. e. ti. l. in actionibus. §. plane. et facit. š. de i lit. iu. l. i. et de fideicõ. l. si. et. š. de le. i. l. legatũ. §. fundus. et. š. e. l. in fal. et. j. l. pri. et. l. si lege §. si. et ar. š. de procu. l. qui p puo. §. vt in ceteris. ibi. penã aũt et. et. j. de reg. iu. l. qđ quis ex culpa. acc.
Alienus Si hẽs pp sua; stulticiã plus soluit legatarijs si nocet. b. d. alex.
o ¶ Alienus. cũ si alias sit. sed melius sic dic quero cum legata et. et qđ dicit quanti reuera. s. valeret iusto precio.
p ¶ Reuera. s. valeret.
q ¶ Uoluntate. q̃ fuit in emẽdo ut tam charum emeret.
r ¶ Prestare. ut. et. š. de le. ij. l. non dubium. §. si. et facit. š. e. l. i. §. si. et de le. i. l. si fideiussor. §. si. et. š. l. pri. §. fin. et. š. man. l. si fideiussore. Itẽ no. alterius si. c. š. de noxali. electio. §. l. et. š. de transac. l. iiij.
In lege falcidia In duobus reis socijs debitũ vtriqz pro parte videtur actiue et passiue. in non socijs eius videt debitũ q debitũ occupauerit. b. d. Bar.
s ¶ Fuerit. quorũ vnus aliũ si sibi fecit heredem.
t ¶ Cõputari. quãdo sũt duo rei stipulandi: vt si fiat solutio in obligationẽ hereditariaz tũc in bonis defuncti: sz si heredis tunc i bõis hedis vtraqz cui durat: vt. j. de fideiusso. l. si reus. et. l. generalr. §. i.
v ¶ Ex cuius bonis. cum sint duo rei promittẽdi. et fac. j. de fideiusso. l. vtant. et. š. eo. l. statuli. et de le. l. iiij. §. nũc.
¶ Corpora. In imponenda ratione legis falcidie corpora hereditaria estimant put cõiter valent inspecto presẽti tẽpore. b. d. Alex. de imo.
x ¶ Corpora. formali. i. formato a contrahentibus qđ defũctus emit vltra qz valeret: vel

Legis Beneficiũ legis falci. non perditur longo tempore. b. dicit. Pau. de castr. b ¶ Longum tempus. facit. š. e. l. in fal. si inter. et. l. quod de bonis. §. non icirco. et. §. fructus.
Beneficio. Qui agit vt legatum intercidat priuatur falcidia. Idem in eo qui tacitum in se fidem assumpsit de prestando nõ capto. b. d. Bar. et alex. de imo.
¶ Egerit. cancellando testamentum: ad qđ. š. de his quibus vt indi. l. rescriptum. et. j. e. l. hereditatem in fi. et. š. de his que in test. de. l. i. §. si vo alius. et. š. si quis alt. te. pro. l. ij. accur.
¶ Retinere. cum effectu. quia fiscus habet. ut hic, et. j. de iure. fisci. l. cum tacitum.
Cum pater. Legata relicta impuberi non imputantur in fal. pupillariter substituto. b. d. Bar.
¶ Cum pater. qđ ei. i. impuberi.
¶ Legatorũ. i. plegatorum in primis tabulis cum haberet coheredez pertinet. ex substitutione pupillari non uenit in cõputationem substitutus nõ cõputat sibi in quartã qđ ipuberi fuerit prelegatũ hz preciputũ. sicut nec ipse ipubes cõputaret: ut. j. e. l. qđ autem ... substituto et legatorũ in secundis tabul. et non uenũt cõputatiõez. s. falcid. q: non valet ut pote a se sibi relictum: ut. š. ... l. legatum. §. i. sz totũ cõputat i qrta: ut. š. e. l. nõ ẽ. sz prima ... q dicit ei a pre. itẽ quod dicit pertinet expõnũt quidã ex aui

minus: et ita nõ ex pterita emptione: vt. j. de iure fis. l. iij. §. diui. vel forma singulari alias. qñqz qđ inspicitur vel ratione sanguinis vel vtilitaria vt. j. e. l. precia. vel quia fuit maior: vt. š. de mino. l. si emptione. vel rõe cõsimũ: vt. š. de le. ij. l. si cui fundus. et facit. š. e. l. cum pater. §. si.
Precia. Res debet estimari cõi estimatiõe non ex affectione singulorum. Item qui habet ius adeundi hereditatem non dicitur locupletior. b. d. et ẽ bona lex: et tota deberet scribi litteris aureis sm bartolum.
y ¶ Utilitate. de affectu et utilitate statim ponet exemplum: vt et plenius nota. š. l proxima. in fi.
z ¶ Funguntur. i. communi precio estimant res. q ergo dicatur res tantũ valet quãtum uendi potest. s. communiter: vt hic. et. š. e. l. proxi. in fi. et. š. ad. l. aquil. l. si seruum vel dic communiter funguntur. s. precia. i. statuunt et communiter expone vt prius. vel tertio fungantur cõiter. i. tale preciũ imponitur quod equivalet rei ut cõe et equale sit habere rem uel precium.
a ¶ Qui filium naturalem. s. seruum suum alias non possideret. et ẽ exẽpluz de effectu. sed nec exemplum de vtilitate.
b ¶ Quo. als quo. i. quanto. s. precio: als qua. scilicet precia.
c ¶ Homo. seruus aliquis non habito respectu ad partem.
d ¶ Eadem causa. vt estimetur quantum communiter valet.
e ¶ Nocuit. defuncto cuius erat per qđ videbatur q difficilius venderet: ne puniendi adimatur facultas. et de socijs inquirendi. ar. š. fami. hercisc. de. l. pompo. circa princip. uel dic nocuit extraneo in uita defuncti: et tunc non sit preciosior. i. deterior: et sic prout valet. accur.

a ¶ Sed nec seruum. hereditarium.
b ¶ Uenire pōt. q: iussu emptoris adiret. vt insti. de here. insti. l. si aũt ali.
c ¶ Ipsum. s. me. q. d. istud dicere me institutum nõ eẽ locupletẽ añq̃ adeam: qḋ quidem verũ ẽ ⁊ si seruus hereditarius instituatur me fieri locupletem. neutro ꝗ casu fuit locupletior. b. Alij. legunt interrogatiue vsq; illuc certe ⁊c. q. d. nõ est absurdũ me ñ eẽ locupletiorẽ. Alij dicunt ꝙ si ego instituar sum locupletior anteq̃ adeã cum ⁊ ius deliberandi: ⁊ adeunde transmitto: vt. C. de iure deliber. l. cũ antiquioribus. si seruus meus nõ quon sensus litera non bene portat.
d ¶ Locupletiorẽ. qḋ quidẽ verũ est anteq̃ adeam ⁊c.
e ¶ Adeat. facias punctũ loco copule ⁊ repete: ⁊ ne nobis acqrat certe ẽt si adierit. puta si noster esse desinat. qḋ multis modis potest contigere: ⁊ hoc quo ad fal. ar. contra. ff. ad. l. aql. l. inde neratius. ⁊ ff. de condi. fur. l. iij. §. i. ⁊. j. de fur. l. si qs vxorẽ §. pe. sʒ illa odio furũ occisorũ ⁊ raptorũ
f ¶ Cuius. habeat. creditor: ⁊ facit. j. e. l. querebat.
¶ Nonnullam. Ex loco ⁊ tempore rerum precia variantur. ⁊ caristia q̃ modico tempore fuerit non inspicit. h. d. Bar.
g ¶ Loca. primo ponit de loco secundo de tempore ⁊ facit ad locum. ff. de eo qḋ certo loco. l. ideoq;.
h ¶ Nec enim. de loco dicit.
i ¶ Nec continuis. exemplũ de tempore.
k ¶ Secundis. i. vberimis. s. existentibus. vnde exemplũ. dicit hec nauis vadit ad secũdã: qñdo vadit. s. aliter igitur estimatur tempus caristie ꝙ vbertatis si diu durauerit: secꝰ si parũ vt subijcit.
l ¶ Fructibus. i. vberimis fuit. n. vij. an valde charum tẽpus. ⁊ vij. sequentibus maxima vbertas ⁊c.
m ¶ Dum hic. idest in cõputatione. fal. vel hic. i. in estimandis fructibus.

quẽdo qsq; p̃ciosior sit. ¶ Sʒ nec hẽrdẽ post mortẽ testatoris institutuʒ suũ tãto pluris esse q̃nto pluris venire pōt pedꝰ scribit. est eñ absurdũ ipsũ hẽrdem institutum non esse locupletiorem anteq̃ adeat. si aũt seruꝰ hẽs institutꝰ sit statim me locupletiorem effectũ: cũ multis cãs accidere possit ne iussu nr̃o adeat. acquirit ⁊ nobis certe cũ adiret. eẽt ãt preposterum ante nos locupletes dici q̃ acquisierimus. ¶ Cuius debitor soluendo non est tantum habeat in bonis quantum exigere potest. ¶ Nonnullam in p̃cij varietatẽ loca ⁊ tpa q; afferũt. nec eñ tantidẽ rome ⁊ i hispania oleũ estimabitur: nec cõtinuis sterilitatibus tantidẽ quãti secũdis fructibus: dũ hic quoq; nec ex momẽto tẽporũ nec ex ea q̃ raro accidat caritate p̃cia constituantur. ¶ Ulpia.

S I in testamento ita scriptũ sit hẽs meꝰ lucio ticio. x. dare dãnas esto: ⁊ quãto quidẽ minus per legem fal. capere potestꝰ tãtuo amplius ei dare dãnas esto. sine. m̃ testatoris stãdũ est. ¶ Paulus.

S I fundus legatus sit. l. dignꝰ sub hac conditione si. l. hẽdi. dedisset plerĩq; putãt vtile esse legatũ q: conditionis implende cã dat. nam constat etiam falcidiam enim pati posse. sed si. l. aurei legati sint. si. l. dedisset: dicendum est inutile eẽ legatum ⁊ magis ridiculum esse. ¶ Ulpianus.

C Irca legẽ falcid. in eo qḋ sub conditione vel in diem alicui relictũ ẽ h̃ obseruandũ ẽ si. x. sub cõditiõe alicui fuerit relicta: eaq; cõditio post decenniũ forte extiterit non videnf. x. huic legata: sʒ minus. x. q: interuallũ tpis ⁊ interusuriũ hiꝰ spacij minorẽ facit q̃titatẽ de. x.

S Icuti legata nõ debenf: nisi deducto ere alieno aliquid supersit. nec mortis cã donationes debebũtur sʒ infirmabunf p es alienũ: q̃re si ĩmodicũ es alienũ interueniat ex re mortis cã sibi donata nihil: aliq cõsequitur. ¶ Neratius.

Q Uonẽs cuidã ãplius legatũ sit q̃ ei capẽ lʒ: ⁊ lex falci. locũ hẽret: priꝰ falcidie rõ habẽda ẽ. s. vt subducto eo qḋ lex fal. excepe rit: reliquũ si nõ excedat statutã legis portionẽ debef. ¶ Emil.

H Ereditatũ cõputatiõi ĩ alimẽtis faciẽde hãc formã mecẽ vlpia. scribit vt a p̃ma etate vsq; ad ãnũ. xx. q̃titas alimẽtoꝝ. xxx. ãnorũ cõputef: eiusq; q̃titatis fal. p̃stef. ab ãnis vo. xx. vsq; ad annũ. xxv. ãnoꝝ. xxviij. ab ãnis. xxv. vsq; ad ãnos. xxx. ãnoꝝ. xxv. ab annis. xxx. vsq; ad annos. xxxv. ãnoꝝ. xxij. ab ãnis. xxxv. vsq; ad ãnos. xl. ãnorũ xx. ab ãnis. xl. vsq; ad ãnos. l. annorũ cõputatio sit qḋ eiꝰ etatis vsq; ad an. lx. deerit remisso vno ãno. Ab ãno vo. l. vsq; ad ãnũ. lv. ãnoruʒ. ix. ab ãnis. lv. vsq; ad ãnũ. lx. annorũ. vij. ab annis. lx. cuiuscunq; etatis sit annorũ. v. eoq; nos iure vti vlpianꝰ ait. ⁊ circa cõputationem vsufructus faciendam. solitũ est eñ a prima etate vsq; ad annum. xxx. vel plus si viuat plus ei dabitur: ⁊ econtra si minꝰ.

3 ¶ Aliud. nisi ꝙ supest deducto ere alieno. ⁊ facit. C. de testa. mili. l. in testamento. accur.
¶ Circa. Tantum dicitur consequi legatarius de legato q̃ti cõseqt cũ effectu detracta falci. h. d. Alex. de imola.
x ¶ Quotiens licet. ut naturali vltra vnciam. vt. C. de na. li. l. ij.
y ¶ Excedat. sed si excedat ille excessus retinetur adhuc preter falcidiam. accur.
z ¶ Debetur. hec lex facit vt filius de restituendo rogatus possit detrahere duas quartas qḋ dic. vt. C. eo. l. q̃q̃. ⁊ facit. ff. tit. i. l. sʒ ⁊ si. §. s.
¶ Hereditatem. Legatum alimentorũ ad vitam relictũ ⁊ etiam legatus vsus subijciuntur falci. ⁊ reputãtur ascendere ad tãtam q̃titatem quantum potest comprehendere tẽpus vite habita cõsideratione etatis. de qbus habetur in textu. h. d. Alex. de imo.
a ¶ Hereditatum. Casus testator instituto herede reliquit legata: inter que legauit seio alimenta. nunc heres cum falcidiã nõ hẽat vult detrahere de ceteris legatis. hoc planum est. sed cum de legato alimẽtorum qḋ forte singulis annis valet. x. ⁊ poterit durare. x. an. vel etiam xx. vel. l. annis prout viueret alimentariꝰ. Queritur sm quã quantitatem detrahere posset: ⁊ dicit vlpianus: ꝙ si alimentarius est a prima etate vsq; ad. xx. an. puta quia habet. xv. ann. tunc estimatur quantũ capit. per. xxx. an. ⁊ sic extimatur. ccc. tantum ergo de alijs detrahet ac si hec. ccc. fuissẽt legata dãda hic ad. xxx. an. s. per singulos ãnos ...detrahef tantundem: ⁊ de his detrahet per singulos an. eodem mõ ⁊ in seqntibꝰ temporibꝰ dicas. Sed an sit idẽ ĩ vsufr. si dictꝰ testator legauit seio vsufr. fundi. sed vlpia. dicit idem sed male: q: solitũ est aliter dici a sapientibꝰ ĩ vsufru. s. vt a p̃ia etate vsq; ad. xxx. an. estimetur quanti valʒ p. xxx. ãnos: ⁊ sm eã estimationẽ c̃rta detrahef de ceteris legatis.
b ¶ In alimẽtis. si q̃raf quãtũ noie alimẽtoꝝ sit relictũ ⁊ quãtũ noie falci. detrahaf nil valeret vel ex eo vel ppter illud ab alijs.
c ¶ A p̃ia etate. q est vsq; ad xij. an. vel. xiiij. an. ut. C. de ipu. ⁊ ali. sub. l. pe. ⁊ de iure delib. l. q̃dã. ⁊ dicif ipubes. Et sic vsq; ad. xxv. ⁊ dicitur adolescentia: vt. ff. de le. iij. l. nõ aliter in fine. exinde vsq; ad. lxx. ⁊ dicitur iuuenis ut ea. l. non aliter l si. abinde senex vel senium: vt de iure immu. l. maiores. sed quantum ad hanc cõputationem p̃me etati hoc adhesit vsq; ad. xx. an.
d ¶ Triginta annorũ. cõputenf. p̃sumif ꝙ tantum viuere possit ⁊ ita finiantur. alimenta: vt. ff. de transa. l. cum hi. §. modus. in fi. Quod si minus vel vltra viuat: nil. nel repetif a legatario qḋ habuit vltra ... tam ⁊ proficit alijs legatarijs nel dabitur legatario prout viuit vltra sicut dico in vsufructu reipu. relicto. j. ibi. sic deniq; ⁊c.
e ¶ Uigintiocto. s. quantitas alimentorum cõputatur: ⁊ eius quantitatis falci. prestetur semper repete.
f ¶ Qḋ eius etati. ut si hẽs. xlij. an presumitur viuere. xviij. vno minꝰ accur.
g ¶ Remisso. idest detracto. vno.
h ¶ Etatis sit. scilicet in antea.
i ¶ Ulpianus. ait. male. ⁊ ideo statim corrigit solitum ẽ ⁊c. Et sic nota ꝙ aliud ẽ ĩ usufruc. q̃ i alimẽtis. ut. ff. dictũ ẽ ⁊ fauore alimentarij hoc dictum est. nam quia fructuarius secundum hanc computationem estimatur diutius viuere quam alimentarius: ideo maiorem

n ¶ Caritate. i. etiam si tempore presenti obtineat: q: ad que plerunq; cõtingunt iura aptantur: vt. ff. de le. ⁊ sena. con. l. nam ad ea.
¶ Si in testamento. Qḋ per fal. diminuitur debet legatario prestari: si testator hoc voluit. h. d. Bar.
o ¶ Si in testõ. capere potest. s. heres. i. detrahere ab hoc ticio.
p ¶ Esto. de legatis ceterorum.
q ¶ Standũ est imo non standum vt heres non habeat falci. vt. j. e. l. ticia cõtra sola. speciale h̃ casu. vt ⁊ alias. ff. e. l. si debitor. hoc tamen non nocʒ heredi q: alij legatarij: ⁊ hoc onus ⁊ suum falci. subeunt: vt. j. e. l. qui q̃drigẽta. §. sed qd ergo. vel potest dici falci. Hic non dicit detrahi falci. sʒ dicit ꝙ cũ duo ⁊ dimidium possunt detrahi. de. x. nomine falci. tãtũ. n. duo ⁊ dimidium vf ei iterũ legare ⁊ sic erũt. xij. ⁊ dimidium ex qbus falci. detrahif. ⁊ hoc modo statur sñie testatoris. ⁊ falci. retinetur. predicta autem duo ⁊ dimidiũ detrahit heres de legatis ceterorum ut dixi. accur.
r ¶ Si fundus vtile. in toto. nam totus legatus videtur: vt. ff. e. l. ad veterani. §. i. ⁊ dic contraria plene ut ibi no. ⁊ facit. ff. de leg. ij. si cui fundus. ⁊. j. e. l. qui fundum ⁊c.
¶ Circa. Legata quantitate in diem vel sub conditi. dicitur tanto minus qũtum est interusurium medij temporis. Item es alienum p̃cedit legata ⁊ dona. causa mortis. h. d. Pau. de ca.
s ¶ Extiterit. ⁊ sic medio tẽpore. v. percepit heres de interusurio.
t ¶ Minus. x. s. quinq;.
v ¶ Quãtitatẽ. ⁊ sm hoc falci. detrahif: ut. j. e. l. qui quadrigẽta. §. si. ⁊. l. in quantitate. §. in diẽ. ⁊ facit. ff. e. l. in lege falci. ⁊ no. insti. de ⁊c. §. plus.
¶ Sicuti. Legata ⁊ donationes causa mortis non debentur: nisi deducto ere alieno. h. d. Alex. de imola.
x ¶ Sicuti. superfit. vt. C. e. l. successores.
y ¶ Inmoditum. i. magnum adeo ꝙ non possunt solui donationes.

nomine. falc. patitur detractionē sic et vsufruct⁹ morte et capi. di. tolli tur alimēta morte tm̄: vt. ff. de capi. di. l. legatum azo. sʒ an pro omnibus annis debent statim alimēta: tn̄. estimabunt quanti valerent p tanti tēpus diuiduʒ p singulos ānos: et id soluitur: vt. ff. e. l. cū ticio. et sm̄ hoc sibi z aliū defalcat. vel aliter vt ibi nota. Item non obstat predictis. ff. e. l. in lege falcidia quia ibi in simplici conditionali: vt sol ue vt ibi. Iteʒ nec obstat. ff. e. l. si heres. §. si. quia ibi speciale. Item nota in alimentis cuius uis senem ꝗ iuuenem: sic. j. de fideicom. liber. l. is cui. sed argu. cōtra ff. de inoffi. testa. l. nam et si. ac.

a ¶ Computationem. scilicet vsqʒ ad. xl. et. xl. solʒ vsqʒ ad. xv. vt supra dictum est.

b ¶ Computatio. quia presumitur i hoc tpe capite minui: sed nōne vn ant. c. an. vt. ff. de vsufr. l. an vsufructus: que est cōtra. Solu. hic non dicit finiri hoc tpe. sʒ estimari quanti valet fructus. i. dest in tantū tempus: sed si interim nō finiatur vsufruct⁹ fiet iterum estimatio in alios. xxx. et sic deinceps vsqʒ ad. c. vt i cōtrario. Itē cōtra. C. de don. l. si qn argentum. §. si autē donator. vbi in. xv. sed ibi dōator qui donauit reditum non habebat ꝓ dum. accur.

c ¶ Si quis. Sicut sb trahens rē hereditariā ꝑdit falci. in illa. ita et negans esse hereditariā si de mendatio conuincatur. b. d. pau. de cast.

c ¶ Propriam. suā hereditate non defuncti: vt ita repellat legatariū n in vendi. potest tamen peti. ac. ex testamento: vt. ff. de legat. ij. l. vnū ex familia. §. si rem. ac cursius.

d ¶ An hereditariam. i. de hereditate. et facit ff. e. l. beneficio l prima. et l. paulus. et j. ad trebel. l. paulus rn̄. si certa et ff. de his quibus vt in dig. l. rescriptum.

Vsufructu. Vsufructu omnium bonorum legato: ante omnia detrahendū est es alienū. b. d. alex. de imo.

e ¶ Vsufructu. in vsufructum. i. dest quasi etiam qui vsu consumuntur: vt. ff. de vsufru. earum re. l. i. et l. fina. et facit. ff. de vsufru. leg. l. i. et l. si. et j. de uerbo. sig. l. subsignatum. §. bōa. et ff. de iure do. l. mulier.

cōputationem[a] ānorū. xxx. fieri. Ab ānis ūo. xxx. tot ānorū ꝯputationē mire quot ad annū. lx. deesse vident. Nūquā ergo amplius ꝗ. xxx. annorū ꝯputatio[b] init. ¶ Sic deniqʒ et si reipublice vsufruct⁹ legetur siue simpliciter siue ad ludos. xxx. annorū ꝯputatio fit. ¶ Siqs ex heredibus rē ꝓpriā[c] eē cōtēdat: deinde hereditariaʒ esse conuincatur: quidā putāt eius quoqʒ falcidiaʒ nō posse retineri: quia nihil interfit subtraxerit: an hereditariam[d] eē negauerit. qd vlpian⁹ recte probat. Pomponius.

Vsufructu bonorū legato: es alienū ex oibus rebus deducendū est quia post senatuscōsultum nulla res est que non cadat in vsufructū[e] legatam. Vlpianus.

Falcidie stipulatio[f] stati cōmittit: vbi cōditio legati[g] vel debiti extitit[h]. Paulus.

Potest heres[i] i vēdenda hereditate cauere. ut et lege fa. iteruenie te solida legata ꝓstent[k] quia ea lex hereditatis cā lata[l] est: nec fraus ei fit si ius suū diminuat[m] heres. Idem.

Quātitas patrimonij deducto etiā eo qd explicande[n] suum venditionum[o] causa ipendit: estimatur. Idem.

In quantitate patrimonij exigenda: visuʒ est mortis[o] tēp⁹ spectari: qua de causa si quis. c. in bonis habuerit: et tota ea legauerit: nihil legatarijs ꝓdest: si añ aditam[p] hereditatē p seruos hereditarios: aut ex partu ancillarū hereditariarum: aut ex fetu pecorum[q] tantū accesserit hereditati. vt. c. legatorū noie erogatis habitur[r] sit heres quartam partem: sʒ necesse ē vt nihilomin⁹ quarta pars de legatis detrahatur. Ex diuerso si ex. c.[r] lxxv. legauerit: et ante aditam hereditatem intantuʒ decreuerit bona incendijs forte aut naufragijs aut morte seruorū vt non plus ꝗ. lxxv. vel etiam min⁹ relinquat: solida[s] legata debent. nec ea res dānosa ē heredi cui liberum ē nō adire[t] hereditatem. q̄ res efficit vt necesse[v] sit legatarijs: ne destituto testō nihil ꝯsequant cū herede in portione legatorum pacisci. ¶ Magna dubitatio fuit de his quorū ꝯditio mortis tpe pēdet. i. an id qd sub cōditiōe debet[x] in stipulatoris bōis annumeret: et ꝓmissoris bonis detrahat: sʒ hoc iure vtimur: vt quāti ea res in obligatiōe venire possit in tantū stipulatoris qdē bōis accedere videat: ꝓmissoris vo decedere: aut cautionibus res explicari pōt: vt duo alter fiat: aut ita ratio habeat tanꝗ pure debeat[y]: aut ita tāꝗ nihil debeat. Deinde heredes et legatarij iter se caueāt vt existēte conditiōe aut hēs reddat[z] ꝗ tomnius soluerit: aut legatarij restituant ꝗto plus consecuti sint. ¶ Sed et si legata qdā pure qdaʒ sub conditiōne relicta efficiāt vt existente ꝯditiōne lex fal. locū habeat: pure legata cū cautione reddunt[a]. quo casu magis in vsu est solui qdē pure legata ꝓinde ac si nulla alia sub ꝯditiōe legata fuissent. Cauere aūt legatarios debere ex euētu ꝯditiōis qd sm plus accepissent: redditū iri. cuius generis actio necessaria eē videt. et si quibusdā seruis eodē testō sub cōditione libertas data sit: quorū precia cōditione existente bonis detrahunt. ¶ In diē relicta legata alterius esse iuris palā est: cū ea oimodo tā ipsi legatario ꝗ heredibus eius deberi certum est. sed tāto minus erogari ex bōis intelligēdū[b] est quantuʒ interea donec dies obtigerit hēs lucraturus est ex fructibus vel vsuris[c]. Ergo optimuʒ qdē est statim ab initio ita testatoreʒ distribuere legata. ne vltra dodrātē flinquat. ¶ Nō si excesserit qs dodrantē pro rata portiōe per legeʒ ipso iure minuunt. Verbi gratia. si is q quadrigēta in bōis habuit: tota ea quadrigenta erogauit: quarta pars legatarijs detrahitur[d]. Qz si. ccc. legauerit octaua dʒ detrahi. Qz si quingenta legauerit hūs. cccc. in initio quinta deinde qrta pars

Quantitas. Quicqd solui oʒ vt ꝓmonij hereditarij distractio fiat diminuit ꝓmonium cū de iponēda falci. tractat. b. d. alex. de imola.

n ¶ Quantitas venditionum. que fiunt pro debitis explicandis: et facit. C. de iure delib. l. fi. §. in computatione. ac.

In quantitate. Cum tractat de imponenda falci. tempus mortis ispicitur: nec consideratur diminutio sequens vel incrementum. b. d. alex. de imo.

o ¶ In quantitate. mortis tpus sic. ff. e. l. in ratione in princ. et ff. e. §. pen. qnqʒ tps adi. hereditatis: vt. ff. e. l. cū quo et j. e. l. si creditor. quandoqʒ etiam post: vt statim dicaʒ.

p ¶ Si ante aditam. quando qʒ prodest etiam post aditā vt si fructus peruenerunt ex legato relicto sub ꝯditiōe ante cōditionem. vt. ff. e. l. qd de bonis. §. fructus. et j. ad trebe. mulier. §. si heres. Item cōtingit. ff. e. l. in ratione. §. 1. et ff. e. l. 1. §. ad qd. Item econtra ff. e. l. 1 lege falcidia placuit. sʒ dic vt ibi

q ¶ Pecorum. nec est contra qd dicit. j. e. l. qui quadringēta. §. si. lʒ. Jo. eam intellexe rit vt ibi dixi. ac.

r ¶ Si ex. c. i. ex patrimonio qd ē. c. legauit. lxxv. et añ. ꝯc.

n ¶ Solida. i. nō deducta falci. vt. ff. e. l. in rōne. §. diligēter. sic. ff. de insti. l. habebat. si nō autem de suo nisi hodie si non fiat inuentariū: vt i au. de here. et fal. §. si vo. acc.

t ¶ Nō adire. sic. ff. si qs omis. cā testa. l. si qs omissa.

v ¶ Necesse. causatiue necessitas nō precisa. sic institu. de ex here. li. §. ne ergo.

¶ Si quis. Si in hereditate est debitum vel creditū cōditionale et tractat de iponēda falci. pōt res dupliciter expediri: vel p solidam cautionem ꝓtoriam: uel estimationē crediti vel debiti ꝯditiōal. sʒ estimatio in legatis cōditionalibus locū nō hʒ: sʒ sola cautio iterponit. De legatis vo in diem habetur cōsideratio vel de puris solo interusorio medij tpis detracto: et iō nō fit estimatio nec ꝓstat cautō. b. d. vsqʒ i fi. Et diuidit i qnqʒ partes. Primo loqt de debito et credito conditionali. Secūdo de legato ꝯditionali. Tertio de legato i diē. Quarto ex predictis ifert dādo cōsiliū et declarādo qd sit si cōsiliū nō fuit secutum. Quinto ponit rē in pratica. Secūda ibi. sed et si legata. Tertia ibi i diē. Quarta ibi. ergo. Quinta ibi. vbi grā. alex. de imo.

x ¶ Magna. debetur. fal. ff. de mino. l. iij. §. si qd. et j. e. l. querebat. et ff. e. l. cum ticio. et ff. e. in lege falci. non habetur. accur.

f ¶ Falcidie stipulatio. a legatario prestita. ut quāto amplius ꝗ p legē fal. licuerit accepit. reddat fal. ff. e. l. legis falcidie beneficiū.

g ¶ Conditio legati. qd relictum erat sub condi. accur.

h ¶ Debiti extitit. eris alieni. accur.

Potest. Heres potest sibi preiudicare in eo qd sibi debetur per legem falcidiam. b. d. alex. de imola.

i ¶ Potest heres. secus in testatore: ut. C. e. l. qd de bonis. §. si. acc.

k ¶ Prestent. ab emptore: uel sibi qui remanet obligatus. ut. C. de here. uel ac. ue. l. ij. ac.

l ¶ Lata alis data. et ita in libro dn̄i mei. ac.

m ¶ Diminuat. sic. ff. de pac. l. pactū. et C. loca. l. si emptorem. ac.

y ¶ Pure debeatur. s. illud quod valet species. accur.

z ¶ Reddat. i. det. ut. j. de ver. sign. l. uerbū reddendi. accur.

a ¶ Redduntur. i. dest dantur.

b ¶ Intelligendū est. stati enī peti possunt pura legata: et hoc idē ē in conditionibus existente cōditiōe coni. ergo sm hoc iteruʒ dʒ puri legati et cōditionale uel i diē excedere in eo qd nomie falci. prestandum est in quantū excedat emolumētū: ut. j. e. l. qui quadringenta. azo.

c ¶ Vsuris. nō. n. usure uel fructus cōputantur i falci. heredi lʒ hoc quidā dixerūt male itelligētes legē q̄ ē ꝯtra. j. e. l. q quadrigēta. §. si. et ibidē no. azo. ¶ Detrahit. in trib⁹ casibus non sic cōtribuūtur legata. et duo notantur. ff. e. l. nesennius. §. 1. tertius. ff. si quis omis. cau. te. l. qui autem

azo.et facit insti.e.in fi.et ff.e.planeus.et l.penales.§.annua accur.

Quod autem. Illud tamen i falcidiam imputatur qd capitur ex iudicio testatoris iure hereditario nisi testator in falcidiam iusserit imputari. Et ideo prelegata quatenus percipiuntur a coherede non imputatur in falci. nisi fuerit expresse dictum: nec id qd datur gratia conditionis implende nisi fuerit hereditarium. b. d. cum l. sequenti alex. de imola.

lam non minuit nec auget legata relicta a pupillo vel a substituto ex oium legatorum fit contributio. b. d. alex. de imola.

q ¶ In duplicibus. hoc est in quo est institutio pupillaris substitutio que videntur duo testamenta: vt. ff. de inof. testa. l. papi. §. sed nec impube ris: vel qd verius est vnum est testamentum duarum hereditatum vt insti. de pu. subst. §. igitur et ff. de vulg. subst. l. patris et filii. accur.

detrahi debet. ante enim detrahendum est qd extra bonorum quantitatem est. deinde qd ex bonis apud heredem remanere oportet. Idem.

Quod autem dicitur si ex iudicio defuncti quartam habet heres solida prestanda esse legata: ita accipere debemus. Si hereditario iure habeat. Itaque qd quisque legatorum nomine a coherede accepit in quadrantem ei non imputatur. sed si ideo legatum ei datum est vt integra legata vel fideicommissa prestet deneganda erit actio legatorum si lege fal. vti malet. Ans.

Id autem qd conditionis implende causa vel a coherede: vel a legatario. vel a statulibero datur in falci. non imputatur: quia mortis causa capitur. Sane si a statulibero peculiares nummos accipiat pro sua parte quadranti eos imputare debet: quia pro ea parte non mortis causa capere: sed hereditario iure eos habere intelligitur. Qua ratione placuit legata que legatarii non capiunt cum apud heredes subsederint: hereditario iure apud eos remanere intelligi: et ideo quadranti imputanda: nec quicquam interesse vtrum statim ab initio legatum non sit. an qd legatum est remanserit. Idem.

In singulis heredibus rationem legis fal. componendam esse non dubitatur: et ideo si ticio et seio heredibus institutis semis hereditatis ticii exhaustus est: seio autem quadrans totorum bonorum relictus sit: competit ticio beneficium legis falcidie. Idem.

Quod si alterutro eorum deficiente: et alter heres solus extiterit: vtrum perinde ratio legis fal. habenda sit ac si statim ab initio is solus heres institutus esset: an singularum portionum separatim cause spectande sint: Et placet si eius pars legatis exhausta sit qui heres extiterit adiuuari legatarios per deficientem partem: quia ea non est legatis onerata: quia et legata que apud heredem remanent efficiunt vt ceteris legatariis. aut nihil aut minus detrahatur. ¶ Si vero defecta pars fuerit exhausta: perinde in ea ponendam rationem legis fal. atque si ad eum ipsum pertineret a quo defecta fuerit. Idem.

In duplicibus testamentis sine de patrimonio queramus ea sola substantia spectatur: quam pater cum moreretur habuerit. nec ad rem pertinet si post mortem patris filius vel acquisierit aliquid vel diminuerit. Sive de legatis queramus tam ea que in primis quam ea que in secundis tabu. relicta in vnum contribuuntur: tanquam si et ea que a filii herede reliquisset testator a suo herede sub illa conditione legasset. Idem

Si is qui quadringenta in patrimonio habebat filio impubere herede instituto .cc. legauerit: eique ticium et seium heredes substituerit: et a ticio .c. legauerit: videamus qd iuris sit si nondum solutis legatis pupillus decesserit et ob id ea legata vtrique debeantur: solus heres ticius vtetur lege fal. Cum enim .cc. ex hereditate pupilli ad eum pertineant. directa legatorum nomine debet. centum. ex .cc. que pupillus debebat. et .c. que ipse dare iussus est: itaque ex vtraque quantitate quarta deducta habebit. l. In persona seii lex fal. non interuenit cum ad eum ex hereditate pupilli .cc. pertineant: et debeat legatorum nomine .c. ex .cc. que a pupillo relicta sunt. Quod si pupillus soluat legata debent curare tutores pupilli vt caueant legatarii.

¶ Quedam legata diuisionem non recipiunt: vt ecce legatum vie itineris: actus ne ad nullum enim ea res pro parte potest pertinere. ¶ Sed et si opus municipibus heres facere iussus est indiuiduum videtur legatum. neque enim aut vllum balneum aut vllum theatrum: aut stadium fecisse intelligitur: qui ei propriam formam que ex consummatione contingit non dederit quorum omnium legatorum nomine et si plures heredes sint singuli insolidum tenentur. ¶ Hec itaque legata que diuiditatem non recipiunt: tota ad legatarium pertinent: sed potest heredi hoc remedio succurri: vt estimatione facta legati denunciet legatario vt partem estimationis inferat: sit non inferat vtatur aduersus eum exceptione doli mali. Idem.

a ¶ Quod autem. legatorum .i. p. legatorum .i. facit. ff. e. l. nesennius. et ff. ad treb. l. deducta §. nummus. accur.

b ¶ Legatum .i. prelegatum a coherede: et continuat legem sequentem cum ista. accur.

c ¶ Legati .i. prelegati. ac.

d ¶ Non autem non imputatur. imo videtur imputari vt. ff. de inoffi. testa. l. papi. §. si conditioni .contra. So. secundum azo. hic in quarta iure institutionis ibi iure nature: vel dic vt ibi. Item arg. ff. ff. e. l. si pupillus. sed ibi vt obitum magis accipit heres: et facit. C. famil. hercis cunde. l. filium .accur.

e ¶ Capitur non hereditario iure et ad qd. ff. l. priori. accur.

f ¶ Pro sua parte .i. pro eo qd accipit et totum qd accipit videtur accipere iure hereditario: sed in specie contra: vt. ff. de leg. ii. l. cum pater. in prin. fin. vt.

g ¶ Remanserit. ff. e. l. ex asse et l. non est. et l. sequenti.

In singulis. Ratio legis falcidie in singulis heredibus locum habet: ideo vnus detrahit illam si est grauatus: sed alter nihil detrahat. et si portio non grauata accedit grauate prodest legatariis. secus econtra. h. d. cum l. seq. alex. de imo.

h ¶ In singu. semis .i. pars ticii est exausta. ac.

i ¶ Relictus sit .i. remansit. tres vncie: et sic suus semis non est exhaustus. accur.

k ¶ Competit. vt insti. e. §. fi. et ff. e. l. in ratione. §. si filio. sed contra. ff. ti. i. l. i. §. marcellus. So. vt ibi. accur.

l Quod si alterutro. instituti duobus et cet. et sic in casu nostro. f. superioris legis non est locus fal. cum quartam habet.

m ¶ Onerata .f. pars deficientis. accur.

n ¶ Detrahatur. vt. ff. e. l. id autem in fi. ergo a simili portio coheredis defecta debet facere vt legata ab eo relicta qui solus heres extitit in totum petantur. f. Joannem.

o ¶ Exhausta. hoc idem si ex pupillari substitutione coheres pupilli pupillo heres extiterit. nam que relicta sunt a pupillo non augentur propter partem coheredis succedentis: vt. ff. eo. l. in ratione. §. quesitum. sed relicta in institutione ab herede succedente augentur: vt ff. eo. l. qui fundum. §. fi. et §. qui filium. si autem ex vulgari substitutione qs sui coheredis partem vendicat indistincte augentur legata. siue pars defecta fuerit onerosa et augetur per non defectam. siue non defecta augetur per defectam et sic fiet omnium legatorum contributio: vt. ff. e. l. qui fundum. §. q filium. i. tamen nisi testator ab vno reliquerit nominatim legata: vt non prestaret ab alio: vt probatur. ff. e. l. i. §. interdum. in fi. §. et de le. i. l. l. sed. Et nota quod sed legata relicta a pupillo instituto herede non augentur propter partem succedentis pupillariter vt dixi. tamen augentur ea que a substituto in pupillari substitutione sunt relicta. in hoc enim differt coheres ab extraneo: vt. ff. de vul. sub. l. coheredi. §. cohere. et ff. e. l. in ratione. §. fi. az.

p ¶ Defecta fuerit .i. trebellianica quarta. Et videtur. C. ad trebel. l. non iusta. in fine. vel ibi non poterat retinere sicut nec instituta: quia fuerat coacta. et facit ff. e. l. i. §. si coheredis. et l. in ratione. §. pe. et l. si pupillus. §. fi. accur.

In duplicibus. Augmentum vel diminutio bonorum contingens penes pupillum non minuit nec auget legata relicta a pupillo vel a substituto ex quo nihilo fit et de hoc detrahitur fal. vt hic dicit. ac.

r ¶ De patrimonio .f. propter es alienum soluendum. imo propter legata que non soluuntur nisi prius detracto ere alieno ex bonis: que heres habuit tempore mortis testatoris. sed de ad legata non habetur respectus. sed ad es alienum illud ex bonis vnde cumque et quandocunque soluitur a filio herede existente suo patri sed Jo. sed ad primam positionem potest induci insti. de here. quali. et dif. §. i. accur.

s ¶ Acquisierit. sic. ff. e. l. pater. §. fi. ac.

t ¶ Queramus. habet locum falci. vel non et tunc tempus mortis inspicitur considerata quantitate bonorum que erat tempore mortis patris et considerata legatis paterni et pupillaris testamenti. non autem quod postea in vita pupilli fuit aucta vel minuta tollit vel inducit falcid. vt hic et ff. eo. l. in ratione. §. qd vulgo. et facit. ff. l. prox. et qd no. ff. l. priori. acc.

v ¶ Legasset. quo casu fit contributio: vt. ff. e. l. in ratione. §. quesitum in fi. §. accur.

Si is qui. Pupillariter substitutus grauatus potest falci. retinere: licet alius substitutus grauatus non sit. h. d. bar.

x ¶ Vtrique .f. substituti

y ¶ Solus. incipit videre. accur.

z ¶ Cum enim. probat qd dixit. accur.

a ¶ Centum .f. subaudi et centum que et ipse et cetera. sed certe imo. cc. ab eo fuerunt relicta. sed dic quod detrahitur quod vltra quantitatem bonorum est: vt. ff. e. l. in quantitate. §. fi. et sic cum .cc. tantum habeat de hereditate pupilli qd vltra grauatur pro nihilo sit et de hoc detrahitur fal. vt hic dicit. ac.

b ¶ Vt caueant legatarii .f. reddere quanto plus acceperint quam eis licet propter falci. que stipulatio licet pupillo non committatur: committitur tamen substituto: vt. ff. e. l. is cui. et facit. ff. e. reperitur. et ff. ti. i. l. i. in prin. et ff. e. l. in ratione. §. qd vulgo. et ff. de priuil. cre. pater.

¶ Quedam. Legata indiuidua defalcantur prestita parte estimationis h. d. Barto.

c ¶ Indiuiduum. ad hoc. ff. de ver. obli. stipulationes non diuiduntur. l. in prin. et l. iii. §. fina. et ff. de seruit. l. vie. accur.

d ¶ Stadium. expone vt insti. de rerum diui. §. vniuersitatis. accur.

e ¶ Formam. sic. ff. de no. ope. nu. l. stipulatio. §. opus. et ff. de verb. sig. l. edificia. §. perfecisse. sed ar. ff. ff. de an. et ar. le. l. et si non sint. §. qd ergo. ac.

f ¶ Tenentur. vt. ff. fam. her. l. heredes. §. an ea.

g ¶ Denunciet. et sic soluit totum prestando de estimatione. et facit. ff. e. l.

.§.si vsufruct⁹.r.§.si opis.r.ff.e.l.lineā i fi.r de le.ij.l.antiqi⁹.i pri. imo et qnqz diui duū pp idiuiduū estimaf.ut.ff.e.l.si mihi fundus.
i Si vsufructus.continuatur superiori.r facit.ff.e.l.i.§.si vsufructus.r.ff.de vsufru.l.v.ac.
Dos legata. De dote legata si detrahit falcidia qr nō capit ut legatum sed vt debitū pur de rebus donatis in pta ad vsum mulieris: q̄ ille ad eā pertineant p eā donatiōis nō ex cā legati.b.d.alex.
b Dos falcidie ē.hoc tenet.ff.e.l.cum dotez falar.contra.ff.de le.i.l.si creditori in fi.sz dic vt ibi.accur.
c Parata essent.h ex ponet.ff.de le.iij.l.h legatum.r.l.se.
d Expressum est.hoc quia in eis tenuit donatio vsqz ad vires dotis ad sustētādā mulierez. tenuit dico ne possit reuocari vt nō possit peti ut.ff.de dona.iter viri r vxo.l.ex annuo r.l.si qd.§.fina r.l.si stipulata.secus in aliis donationibus: q ipso iure nullae sunt:ut.C.e.l.in donationibus.

Querebatur. De bitor sibijpsi in totum dicitur esse soluendo.quo ad alios tantū estimaf quantū pōt exigi: r quanti residuū pōt vendi.b.d. Et diuidit in quinqz partes. qr p'mo ponit thema r qōnē vsqz ibi.dicebaz. Ibi secūdam qua ponit quedā accidentalia ad solutionem questiōis vsqz ibi quare. Ibi tertia ponit aliā qōnem quādo nomē tm̄ fuit legatum vsqz ibi.sed cum debitori. Ibi quarta i qua ponitur alia questio quando liberatio tm̄ fuit legata debitori vsqz ibi. si igr. Ibi qnta r vltima in qua reddit ad solutionem p'me questionis proposite vsqz ad fi nebit. Quarta pt subdiuidi.qr p'mo logr qn̄ debitor i nihilū ē soluendo. Scdo qn̄ est soluendo in totū r nihil vltra in hereditate. Tertio qn̄ aliqd vltra sufficiens ad quartā ē in hereditate. Quarto quādo solū in centum est soluendo.

Si vsufruct⁹ legat⁹ venit i cōputationē legis fal.nā diuisionē recipit adeo: vt si duob⁹ legat⁹ fuerit ipso iure ad singulos ptes ptineāt. Dos legata extra rōnem legis fal.ē.s.qr suā rez mulier recipe vr.sz r de his q̄qz reb⁹: q̄ mulieris cā ēpte r parate eēnt: ut he q̄qz extra modū legis eēnt noiatz ipsa fal.lege expssū ē. Ulpianus.

Querebat cū is q solū i noīe q̄drigēta i bōis hēbat ipsi debitori liberationē.scio āt.cccc.legauerit.si debitor vel soluēdo si sit ul'.c. facē possit q̄tū qsqz hēat interuentu legis falci. Dicebā lege fal.ex eo qd refic̄et hēditate pōt q̄ntam hēdi tribuer: rsiduū dodrātē iter legatarios distribuē. Quare cū nomen mun⁹ soluēdo ē in hēditate ei⁹ qd exigi pt.p rata fit distributio residui vēditio faciēda ē.vt id demū i hēditate cōputet q̄ti nomen distrahi pōt. Sz cū debitori libatio relinqt: ipse sibi soluendo vr r qd ad se attiet dives ē. Quippe si ei mortis cā accepto ferat id qd dz: q̄drigēta accepisse videbit.lz nihil facē possit. Sēsisse.n.libationē plenā vr q̄tūs nihil facē possit si soli ei liberatio relicta ē.r iō falcidia iteruenietē.ccc.accepto illi fieri dēt.residua.c.durabūt in obligatione. Et siqdem facere posse cepit exigent ab eo dūtaxat vsqz ad c. Idēqz erit dicēdū r si mortis cā accepto ei q̄drigenta ferantur. Unde elegāter dr acceptilationē i pēdēti fore:ut siqdem mortis tpe q̄drigēta tota lueniant i trecentis valeat acceptilatio. Si vo pterea aliqd iueiat.qd q̄drātem suppleat hēdi:in q̄drigēta acceptilatō pficiet. Qr si debitor iste q̄drigētor dūtaxat.c.facē pt.qr sibi soluēdo ē:necesse habebit.c.refundere. Cū igr debitor sibi soluēdo sit eueniet ut si hēde aliq̄ istituto ipsi debitori liberatio r alij q̄drigēta legata sint.si qdē soluēdo sit debitor cl.ex trecētis retineat.alia.cl.legatario pstent:hēs.c.habeat. Si vo .c.tm facē possit.hēdi ex effecto q̄rta suāda ē.sic fiet vt.c.q̄ pstari pūt in quattuor ptes diuidantur.

Tres ptes fuerant legatarij. hēs.xxv.hēat.debitor q soluēdo ñ ē secū q̄nq̄ginta cpēset. De residuis.cl.q̄ exigi nō pnt vēditio fiet nominis.idqz q̄tū solū i bōis hē fuerit repsentat. Qr si nihil facere debitor pōt eq̄ in.cl.accepto liberand⁹ est de residuo venditionē nominis faciendā neratius ait.qd r nos probamus. Idem.

Si creditor filij tui hēdē te istituerit.r legis fal.rōnē ponas peculij q̄titas que adite hereditatis tpe fuisset i quadrātē tibi iputabitur. Idem.

Reperit casus que hēs agere pōt q̄tūs testator agē nō potuerit veluti si tutor eū solueret legata ñ iterposuerit stipulatōnē. q̄to pl⁹ q̄ p legē.fal.capi licuerit solutū fuerit.reddi.pupill⁹ eo qdē nomie tutele nō ager sz hēdi ei⁹ hoc q̄ qz noie tutor obligat⁹ erit. Idē.

Si dos socero data est.r solus filius heres patri extitisset dotem confestim i cōputationē hereditatis.r fal.rōnem in ere alieno deducet.aliter enī videbit vxorem indotatā hēre. Qd si filius extrāneum coheredē hēat.ipse qdē semp p qua pte patri hēs erit.dotem in ere alieno deducet r cohēs ei⁹ ante q̄ dos a filio pcipiaf. Idē.

Titia testamento suo ticiū fratrem suū ex parte tertia heredem instituit. fideiqz eius cōmisit vt hereditatē retēta quarta parte scio r pcule restituat.eadēqz frī q̄dā p̄cdia plegauerat. Quero an ticius ea q plegata sunt etiaz pro ea parte hereditatis quā rogatus est vt restitueret:integra retinere debeat. Respondi ticiuz legata inte-

o Idēqz erit.reddi ad donatione r dic idem qd dixi in legato.ac.
p Ei.debitori a testatore scz.nā in hoc differt a legato qd ab hēde datur isti de le.§.i. q In pendenti.sc.ff de dona.inter viri r vxorē.l.cū hic status.§.si autem.r dic acceptilatione.s.mortis causa factam.
r Inueniātur.r nihil amplius.

s Preterea idest vltra quadringenta.ac.
t Refundere.occasione falcidie.
v Cum igitur. redire vult ad primum casum legis.ac.
x Debitor.s.insolidum.
y Ex refecto.i.ex eo qd pōt haberi ex nomine qd statum apit sic fiet r.c.ac.
z Tres partes. nec caput libri:nec lex.nec.§.est sz pars legis superioris:sz ideo fuit resecata: qa p ptes sic fuit liber inuentus.dic ergo p tes deductis.c.s.l.xxv.r dic legatarij.i.legatarius:ut.ff.pot r statim pater.ac.
a Compēset.r sic hz totum suū legatū r alius nō: sed hoc habere ē quasi nō habere:nec est nociuum.alij.
b In bonis.i.ex dicta vēditione nominis.ac.
c Representat.i.accipiat:et diuidat inter hēdē r inter dictum alium legatariū.r de h nihil dabitur.

Si creditor. Si debitor peculiaris succedat creditori in computatiōe falci.inspicitur quātitas peculij q̄ erat tēpore adite hēditatis.b.d.pau.de ca.
d Adite hēditatis.imo mortis:ut.ff.de pecu.l.eo tēpore §.si creditor.que est ɔtra.sol. ibi tpe mortis r adite hereditatis idē ēqr fili⁹ erat hēs q p'mus mortuo testatore ē hēs ut isti.de he.quali.r diffe.§. sui.h ē extraneus hēs sz hul. vel sz Jo.ibi eadez quātitas fuit tpe mortis vl aditiōis vl tertio id tēs inspicif qd pl⁹ profuit legatarijs.i.quo pl⁹ est in peculio:uel mortis ul aditiōis tpe:ut.ff.e.l.cum quo.

Reperitur casus. Si pp tutoris negligentiaz pupillus nō sensit damnū sed icipiat sentire heres ei⁹ icipit heredi actio tutele competere q̄ pupillo nūq̄ competijt. b.d.pau.de ca.
e Reperit casus.specialis. sic r.ff.de eau.l.si p iprudētiam.§.si mu.sz regulariter cōtra:ut.s.de reg.iur.l.hēdē.ac.
f Testator.i.pdecessor.ac.
g Stipulationem.hāc.scz. quanto r c.

Scda ibi.vñ elegāter. Tertia ibi.si vo. Quarta ibi:qd si. Itē ultima subdiuidif.qr p'mo logr qñ debitor ē soluēdo i totū. Scdo qñ in centū Tertio qñ i nihilū. Scda ibi.si vo. Tertia ibi.qr si.alex.de imo.
e Querebaf. duos casus pncipalr pōit lz rūsa plura.s.qñ debitori liberatio r idē debitū alij:secūdo qñ soli debitori liberatio relinquif.
f Refic.i.collegi vl haberi ex noie hēditatio.cū nihil aliud fit i hereditate.ac. g Uēditio.facit.ff.e.l.i q̄titate.§.magna.ac.
h Debitori.solu:ut.j.pater.ac.
i Diues est.ff.e.l.nesenni⁹.§.fi.r.l.i.§.si creditor.r.ff.de le.l.si qs
k Ei.j hinc.sed ar.cōtra.ff.de reli r sump.fu.l.si p rata.§.fi.ac.
l Si ei mortis.ff.ti.s.legati.hic donationis causa mortis.ac.
m Sensisse.redit ad legata.ac.
n Soli.qr sec⁹ si vtriqz reo debēdi liberatio est relicta azo. r alter soluēdo r alter non:ut.s.e.l.colligitur.ac.
o Fieri.als ferri:r ita in libro domini.ac.

h Licuerit.legatario. i Nō aget.cū eo nuo fal. nō habeat locum: alioquin r ipse agit:ut.s.tit.i.l.i.§.i.sz nonne mortis tpe fal. detrahitur eē.sic regulariter.sz quādoqz fallit;ut qr cōditiōalis debiti ab hēditate extinit cōditio:ut.ff.eo.l.i quātitate.§.magna.r.§.sed legata.ac.

Si dos. Si fili⁹ ē hēs isolidū tm̄ dotē uxoris sue ut es alienū deducat.si p pte ē hēs p pte deducit:si p toto ē hēs p toto deducit.b.d.bar.
k Percipiaf.si enī fili⁹ a coherede dotis parte percepisset ipso iure liberatus est coheres azo.r facit.C.fami.her.l.ij.r.ff.fami.her.l.filia.§.i.et l.si marit⁹ r de iure do.l.si is.§.i.r de do.prele.l.iij.§.i in fi.sc.

Titia. Prelegata nō veniūt i fideicō.quā do qs p'mo rogat: scdo plegat. Itē q quartā dtrahit de volūtate defuncti:quartā hēditatis sibi cōputat in quartā.als totā hereditariam partem b.d.bar.
l Tertia.i.quattuor vncias r de residuo alio.als titi⁹ hēret totū:ut.ff.de here.isti.l.i.§ fi rex fūdo. m Quarta pte q̄ est duodecima totius.
n Pro ea pte.s.p trib⁹ ptib⁹ sue istitutiōis.ac. o Integra.ñ dubita-

batur quin quartam partem prelegatorum retinere possit. sed querit vtrum integra possit retinere prelegata. azo.

a ¶ Debere hoc ideo quia in rogando habuit mentionē hereditatis: secus autem si dixisset portionē tuā nō habita mētione hereditatis. quia etiā tūc prelegata restituerentur: ut. ff. ad treb. l. marcellus. §. quidam. si modo plegauit ai & postea rogauit: quod dicit ut. C. de fideicom. l. cum virum. sed op. etiam si habuit mentionem hereditatis ut in nostro casu non retinet totā: sed hereditaria cadit in fideicommissū: ut. ff. ad trebel. l. an fideicōmissaria. §. finali. que est cōtra. Solu. satis capit in fideicō. si computat i quartam quod facit l totū quando contra volūtatem testatoris retinet quartā ut hic subijcit. ac.

b ¶ Duodecimā. i. quartā eius partis in qua instituit? Est ut diximus in casu. C. fami. her. l. filium. ac.

c ¶ Trientem. i. quattuor vncias quas hz iure hereditario. ut infra. e. l. in quarta. i. respō. accur.

d ¶ Falcidie. i. quarta treb. de ta en l hic loqr. fm Joan.

e ¶ Contra sententiam: que est eo ipso quod nihil dicit indetestatrix: ut. C. e. l. i. ac.

f ¶ Induceretur. i. quarta retinetur.

Qui fundum. Qd' sej nomine capit nō videt legati sed iure hereditario capi. h. d. istud principiū. bar.

g ¶ Locū nō habet. imo totus uidetur i legatorū sic fal. locū habetur. ff. e. l. in quarta l fi. legis que est cōtra. Sol. subtiliter inter emptionē & cōditionem distinguetur in vēditiōe dicas non fundū vēditū esse relictū ideoqz nec fundus venit in computationē: sz id solum qd minus iusto vēdiderit: at in secūdo casu totū fundū vēdicat alias computat. quia tot' legat' est. nec eius qd pro cōditione datur fit computatio: quia non accipitur iure hereditario vel ei a quo accipit cōputat: sz si aliter: ut. ff. e. l. nesennius: vel oībus computat cum icirco hoc testator heredi pstari voluit ut oīb' solida legata pstarentur: ut. ff. e. l. quod ait. Jo. & sz hoc concordat. ff. e. l. i ratiōe. §. vēdere & §. tā & si. & l. si fundus legat'. & l. si dignum.

h ¶ Item si is. centum. i. singulos precij. ac.

gra retinē dēb': sz i partē qrtā iputari oportē duodecimā ptē pdiorz. ¶ Sz si nō eēt adiectū vt pars qrta dduceret: totū trientē pdiorz legi falcidie iputari oportere: quia cōtra sententiam matrisfamilias lex falcidia induceretur. Idem.

Qui fūdū solum i bōis cētū reliquebat: si hrdē suū damnauerit vt eū. l. tio vēderet: nō ē esti mādū amplius qz. l. legassz: ideoqz lex fal. locū ñ hz. ¶ Itē si is q duos fūdos i bōis cētū hēret: si me & tiu hrdes istituissz: & dānassz me vt tio fūdū cornelianū. l. vēderē: & tiū dānassz vt fundum mihi seianū. l. vēderet: nō aiaduerto quēadmodū lex falcidia habere locū possit: cū vterqz hrdū vnius fundi ptez dimidiā hrditario iure habiturus sit i q̄ ps dimidia hrditatis ē. Nā certe q dānat' ē fundū cornelianū vēdere: seiani fūdi ptē hrditario iure hz. Itē q dānat' ē seianū fundū vēdere ptē corneliani fundi hereditario iur retinet. ¶ Si qs hrdē istituerit eū cui rogat' fuerat p' mortē suā. c. restituere: i rōne legis fal. cētū deducere dz: quia si ali' qlibz hrs extitisset hec. c. i ere alieno poneref. ¶ Si tu ex pte qrta nec' ex pte qrta heredes scripti fueritis: deinde tu ex parte dimidia hrs istitut' fueris sub conditione & legata. Itē si libertates date fuerit. pendēte cōditiōe libertates cōpetēt legataqz tota pstabunt: quia siue conditio extiterit te hrde existente vtraqz valēt: siue cōditio dfecerit tu & nec' hrdes eritis. ¶ De lege falci. si hoc queris an existēte conditiōe misceat quadrās tu' & semis: atqz ita p dodrāte rō ponēda ē cū his qbus pure a te hrde legatū est: rñdebimus misceri duas ptes. ¶ Qui filiū suū ipuberē & tiū eqs ptibus heredes instituerat; a filio totum semissē legauerat. a tio nihil & tiū filio sbstituerat. Quesitū ē cū nec' ex istitutione adiissz: & ipubē filio mortuo ex substitutiōe hrs extitisset qztū legatorz noie pstare debēt. Et placuit solida legata eū pstare debē. Nā cōfusi duo semisses efficerēt: vt circa legē falcidiā tot' assis nō heref & solida legata pstarenf: sed h ita verū ē si fili' anteqz patri hrs extitisset dcesisset. ¶ Si vo pri' hrs pñ fuerit nō āpliora legata dz substitutus qz qb' pupillus obligatus fuerat: quia nō suo noie obligaf: sz dfuncti pupilli: q nihil ampli' qz setuf sis dodrātē pstare necesse habuit. ¶ Qz si extranei hrdis semis totus legat' fuerit: isqz pupillo a q nihil legatū erat ex substitutiōe hrs extiterit: poterit dici augeri legata: & pinde agēdū ac si cuilibet cohere di substitut' fuissz: eoqz: omittente hrditatē ex asse hes extitissz: quia semp sbstitut' rōnē legis fal. ex qztitate bonorz q pr reliqrit dducet. ¶ Eadē pene dicēda sūt: & si pr duos impubers hēdes istituerit. & eosdē inuicē substituerit, deīde iure substitutionis ad alterz hēditas reciderit: & legis falcidie ratio habenda sit. ¶ Qui filios duos ipubēs hēbat alterū hrdē instituit. alterū exhrdauit. deinde exheredatū instituto sbstituit. ac postea exheredato meuiū & ab eo legauit: & exheredatus impuberi fratri extitit heres. deinde ipubes decessit. cum iudicio pris facultates pris per cām hereditarias ex sbstitutiōe ad eū puenīāt. potest dici legata ab eo relicta prestāda esse habita rōne legis fal. in his bonis. q pr mortis tēpore reliqrit. ¶ Nec huic cōtrarium est. vt qd cuiqz pater legatū dederit exheredato. nihilomagis substitutus legans obligabitur. quia eo casu non hereditatis paterne portio: sed le-

si autem est qūātitas: hic qlibet in eo quod est pure institut' conueniturnec eo plus tenetur aliquis: quia conditione existēte uel deficiete posset recuperare ab alio: ut. ff. de reg. iur. l. nemo. id plus dico istitut' sub cōditiōe posse cōueniri i medietatē residui cū et dficiēte cōditiōe medietate residui ē habitur'. ac.

v ¶ Erūts. p varijs portiōe medietate conditionali veniēte accedente. & sic sit vtraqz valet. ac.

x ¶ Duas partes. ut sic dodrans videat' hie relict'. & facit. ff. de acqui. here. l. si tu. & ff. e. l. si nō ne. §. pe. in si.

Qui filium. Si ca hrs ptē cohrdis hēat ex substitutiōe vulgari et ipsa vl tacita: loc' ē contributiōi portionū sinstitet e. sz si ex pupillari ille dfficient. aut portio grauata accrescit ñ grauate: & tūc ñ ē loc' ptributiōi. sec' si qz h. d. vsqz ad. §. q filios. alex.

x ¶ Legauerat. i. per legata exhauserat. ac.

y ¶ Substituerat. vulgariter & pupillariter.

z ¶ Mortuo. anteqz esset hres: ut. ff. subijcit.

a ¶ Ex substitutione. s. vulgari: ut. ff. patet. ac.

b ¶ Tot' assis. fuit. n. hrs solr testatori: ideo solida prestat legata: et si nō habeat nisi tres vncias d tota hereditate. Accur.

c ¶ Solida. non potest enim deducere fal. eius nomine qui nunqz fuit heres. & facit. ff. e. §. fin. Sed cōtra. ff. eo. l. quod si alterutro in fi. nam hic fit contributio ibi nō sz illa sm illam distinguitur. Qd si fuit pupilli pars dfecta distinguitur an veniat substitut' ex vulgari. & fit cōtributio an ex pupillari: & tūc nō vt. ff. pri. §. si vero.

d ¶ Anteqz patri. & ita patet quod fuit hēs ex vulgari substitutione. ac.

e ¶ Heres fuerit. & decessit i pupillari etate. & sic successit pupillo ex substitutione pupillari substitutus. ac.

f ¶ Quibus. s. l. legatis.

g ¶ Fuerit. a testatore.

h ¶ Substitutōe. vulgari vel pupillari. azo.

i ¶ Quinquaginta. tātū valebat in ea hereditario sua: ergo dimidia iure hereditario remanet sibi in eodem fundo: ut. ff. dicet. ac.

k ¶ Vnius non aperit cuius: sed statim dicet.

l ¶ Hereditatis. s. ptis sue. vel ita in q ps dimidia hrditatis ē. i. qrta. ac.

m ¶ Seiani fūdi. quem emit.

n ¶ Hereditario. als ē hrditario. & als est hereditariā. subaudi & alā partem iure emptionis.

o ¶ Retinet. & aliam iure emptionis consequitur.

p ¶ Si quis. facit. C. e. l. in imponenda in prin. & l. irritum. ac.

Si tu. Conditio cui' euent' vel defectus legata & libertates nō vitiat cōtū petitionē ñ differt. ite oes ptes vni'. l. fal. rōne ptribuet. h. d. sz dy. bar.

q ¶ Fueritis. s. pure. ac.

r ¶ Ex pte dimidia. q superat. & sic i dodrāte.

r ¶ Date fuerit. s. simplr nō expīmēdo a puris istitutiōib' vl cōditiōali. nec quātū a quolibz hrde.

s ¶ Pēdēte. s. cōditiōe secūde istitutiōis.

t ¶ Prestabūtur. de libertatib' planū est: sz de legatis qro quātū cuilibet soluet: rñ. aut species hrditaria ē relicta: & tunc agent rei vēdicatiōe ad totā cōtra vtrūqz cum ambo heredes teneantur adijciendo ut qlibet soluat quantū ei cōpetat soluere: & sic ad incertā partem contra quēlibet. ut. ff. de rei ve. l. q de tota. §. i. & idē si agatur actiōe psonali ex testo ad dictā spēm

i ¶ Cuilibet. et maiori.

k ¶ Reliqrit. als ē reliqrit ponere dz. & tūc sequit versus eadē dicēda sūt &c. als ē reliqrit deducet. pene eadē di. &c. & erit ver. pene &c. & ē phylosophicū tēperamētū: ut als forsan. ff. de ar. l. si duo

l ¶ Habēda sit. distiguit. n. vtrū ps defecta fuerit grauata an ps que non fuerit defecta. & idem distiguitur i iure accrescendi: ut. ff. e. l. qd si alterutro az. & facit. ff. eo. l. in rōne. sed vide vt plene no. in. d. l. qd si alterutro.

Qui filios. Si exheredat' succedit fratri ex substitutiōe & sic ex volūtate expressa: valēt legata ab exheredati substituto. sed si succedit ex ptāte legis nō valent. h. d. Et diuidit l tres ptes. Prio ponit vnā qōnē: & eius determinationē. vsqz ibi. nec huic ptrari. Ibi respondet vni obiectiōi q posset fieri i ptrariū. vsqz ibi. decet aliqs. Ibi format vnā aliā qōnē & ei' rñsionē & rñsionis rōnē vsqz ad fi. bar.

m ¶ Et ab eo. meuio. ac.

n ¶ Extitit. ex substitutiōe pupillari. ac.

o ¶ Impubes. exheredatus. ac.

p ¶ Ad eum. s. meuium.

q ¶ Ab eo. s. meuio.

r ¶ Mortis. sic. ff. e. l. in duplicibus. ac.

s ¶ Dederit. ei & substituit i legatorz aliqs.

t ¶ Nihilomagis. i. non magis.

a ¶ Legatū. a se substituto relicto: vel dic legatū. i. pp legatū filio re. legi nō teneř substitut^9 p relicto a se. b ¶ Ad eū. s. exheredatū. ¶ Legata debere. lege ītterrogatiue ⁊ tn̄. minime. videbař. n. teneri qz hēditario iure puenit. sz ẑ ē vt dicat: ⁊ ē hoc spāle ctra regulā. ii. d. le. iii. l. si fuerit. §. si. s. sic vt possū reliquere ab hēde. sic ab hēdis hēdis sm azo. vel sm alios refert. dicā lego ab here de hēdis ⁊ valz: at ibi. ... ttio nominādo ali quē q lz postea fit heres hēdis nō teneř. ar. ff. de pac. l. si vnus. §. si.

d ¶ Vel et eo. i. saltem. e ¶ Potuit. s. cū ex sub stitutione patris heres pater extitit. f ¶ Ne plus. immo non ... exhrēdatū cū le gauit legato onere po ... sz a substituto lega tū relinquere nō pota ... relictuz tamen ab eo exhrēdato etiam a subst tuto prestandū puto ut C. de le. l. cum quidam. ⁊ ff. de vul. subst. l. co heredi. §. cū filie. azo. ⁊ facit. ff. d leg. i. l. plane i. rn̄. ⁊ de le. iii. l. fina. in principio. ⁊ s. titu. i. l. i. ¶ Coheres. Si pot tio minus grauata accre sit potiori magis gra uate ex substitutiōe pu pillari locus est cōtribu tiōi. sic si accederet vul gari. b. d. bar. g ¶ Ratione. cum nil ei remanserat. h ¶ Prestiterit. erat er go grauata vltra dodrā tem ita q nihil remane bit ei. ac. i ¶ Exhaust^9. non adeo ve semis coheredis: qa apud coheredez nil de quarta remanserat ⁊ ob ... integraz d legatis sibi relictis detraxerit: ⁊ ... nō sic erat grauata pars pupilli. legata sli ... coherede i aliquo ... ⁊ pro rata eius legatoꝝ fit vna cō tributō. Et no. q dr̄ exhausta pars pupilli: lz aliqd remaneat tūc mi nus quarta. vel quarta sic. C. de inoff. do. l. i donatiōib^9 sz azo. sz ... ff. e. l. i rōne. §. q̄situ. sed dic: vt. ff. e. l. qd si cum alterutro. vel sz. b. q dicit ipubere mortuo. s. anteq̄ adeat hereditatē. ⁊ qd dicit postea cōtribuūt legatis sub. oīb^9. ⁊ cōcordabit. ff. e. §. quid si filiū. ⁊. l. qd si alterutro. vel dic q mortu^9 est postq̄ adiuit hēditatē: ⁊ q dicit cōtri buūs legatis sub. his q̄ relicta sunt ab ipso in pupillarib^9 tabulis. i. substitutiōe nō his q̄ relicta sunt ab eo in p̄ncipalibus tabulis: ⁊ hoc est qd dicit. ff. eo. l. in ratiōe. §. quesitū. sz. b. nec aliter augebūtur. s. p pupillare hereditatē que nō adeo erat grauata vt mea vt statim ... cuz nil de hēditate mea apud me vel pupillū remāsisset qua ... mea legata vel per partem suaz vel econuerso dicerentur auge ... vel qn fieret contributio. azo.

k ¶ Soluit. hic ergo pupillarem substitutionem assimilat vulgari. ⁊ facit. ff. e. l. §. qui filium. ibi. q̄ si extranei ⁊c. ac.

¶ Qui quadringenta. Si pplexitas cōtigat ex accidēti pter testa ... propositū sm mētē testatoris dirimit. h. d. bar. vel sic ⁊ magis ad literā. Legatū sub cōditiōe si falcidie locus nō sit. non valet: si tā ... sit necessariū hēdi p fal. q̄tū ascendit illud legatū: sz si nō: tn̄ ea ... vitiař. ⁊ in residuo valet de eqtate: lz de rigore deberet eē i to ... nullū ex quo fal. locus ē. h. d. vsqz ad. §. q. cc. Et diuidiř i tres p ... Primo loqř qn̄ totū legatū erat necessariū: p fal. q̄ ascendebat ... cētū ⁊ nō vltra. Scdo qn̄ tota legatū n̄ erat necessariū: qr legatuz ... ascēdebat ad. cc. ⁊ p falci. sufficiebāt cētū. Tertio iuriscōsult^9 dat cō ... testatori q n̄ loqř eo mō quo fuit positū thema i pncipio. Quar ... apponēdo cōditione illo modo resultat pplexitas: sed loquař alio ... ex ipso. secūda ibi. qd ḡ. tertia ibi. q̄re. Itē pima ps subdiuidiř ... post thema ⁊ qd vsqz ibi: dixi. scdo ostidiř q quocūqz mō rñdeatur ad qōnē rñsio erit falsa: ⁊ sic resultat pplexitas vsqz ibi. cū āt. Tertio istā pplexitate dissoluit determinādo: q nō valet legatū ex psūmpta mēte hēdi ctū: q̄ cesset fuisse q p legatū fūdi nō diminuant alia legata facta de. ccc. igiř nō dz valere: qr deficit cōditio sub q̄ cesset voluisse legare. Alex. de imo. l ¶ Non esset. ⁊ sic nihil heredi remanet: si hoc legatum valeret.

gatū^a ad eū^b pvenerit: diceret aliqs
qd ergo si exhrēdatus filius non ex
substitutiōe fratri suo hēs extiterit
sz aut lege aut p iterpositā psonā:
atqz ita ipubes dcesserit: sic quoqz
estimādū erit substitut^9 legata mi
nime debē^c. nā q̄tū itersit exhrēda
tus filius ex substitutiōe frī suo hēs
existat an alio mō: vel et eo^d appet
qz ab eo aīs legare pr̄ potuit: aīs n̄
potuit^e. est igit rōni cōgruēs ne pl^9^f
iuris circa psonā substituti testator
hēat q̄ḡ habuēat i eo cui eū substitue
bat. ¶ Cohēs pupillo dat^9 si p p
te sua legata habita legis falc. rōe^g
pstiterit^h: deinde impubeř mortuo
ex substitutiōe hēs extiterit. ⁊ semis
pupilli legatus exhaustus^i est: et in
tegro legif fal. rō ponēda erit vt cō
tribuant legatā: q̄ ab ipo ⁊ q̄ a pupil
lo data fuerāt ps q̄rta bonoꝝ apō
eū remaneat. lz. n. pupillo hēs ex
stat. tn̄ circa legez fal. pinde rō habeř
ac si pri hēs extitisset. nec aliter au
gebunř legata q̄ ab ipo vltra do
drātē data fuerāt: quā augereř eā
ex pte hēs istitut^9 ⁊ cohēdi suo sub
stitut^9 deliberāte coherede legata:
habita rōe legis fal. soluit^k: deide
ex substitutiōe alterā q̄qz ptē here
ditatis acqrat.

¶ Qui. cccc. hēbat. ccc. legauit de
ide fūdū tibi dignū. c. aureis
sub hac cōditiōe legauit. si legi fal. in
testō suo loc^9 nō eēt^l. Querit qd iu
ris ē^m? Dixi hāc qōez eē q^n tractat^9
apō dialecticos dr̄ grecū. etenī qcqd
cōstituerim^9 vez eē falsū repieř: nā
q^o si legatū tibi datū valē dicam^9
legi fal. loc^9 erit: idqz deficiente cōdi
tiōe n̄ debebit. Rursus si q̄ cōditio
deficiat^p legatū valituz nō sit: legi^q
fal. n̄ loc^9 erit. Porro si legi loc^9 n̄
sit existēte cōditiōe legatū tibi debe
bit. Cū āt^r voluntatē testatoris eā
fuisse appeat^s vt pp tuū legatū cete
roꝝ^t legata minui nolet: magis ē
vt statuere debeam^9 tui legati cōdi
tiōez dfecisse. Quid ergo dicem^9 si
cc. legauit ⁊ tibi simil'r sub eadē cō
ditiōe^v ducēta legata eē pponanř.
nā aut extitisse: aut defecisse legati
tui cōditionē vt aut totū: aut nihil ti
bi debeař iniquū ⁊ cō voluntatē testa
toris estimabitur: rursus partem d
beri rationi nō cōgruit^x: q̄m^y necesse
est toti^9 legati cōditionē: vel extitis
se vel defecisse. ergo p exceptionē^z
doli mali tota ea res^a rēpanda erat
Quare cū qs^b tale qd cōseq^c velit sic
cōsequeř. si qd ampli^9 legaui: vel le
gauero q̄z p legē fal. licebit: tūc q̄z
tū ad supplēdū quadrātē deduci
oz^d. et eo legato qd titio dedi heres
meus dānas esto dare. ¶ Qui du
centa in bonis relinquebat legauit
mihi. c. presenti die. tibi eque. c. sub
cōditiōe: post aliqntū tpis extitit
cōditio ita tñ^e vt ex redditu eius sū
me que tibi relicta est non ampli^9
q̄z. xxv. reciperet^f. legis fal. ratō ita
habenda erit^g heredi vt vigintiqn
qz^h conferri ei debeamus: ⁊ ampli
us fructus. l. medij^i tēporis: q ver
bi gratia efficient quinqz^k. cum igi
tur triginta sint conferenda: qui
dam putant quina dena ab vtroqz
nostruz conferēda esse. Quod mi-

m ¶ Quid iuris est. i. an vale at legatum conditionale. ac.
n ¶ Qui si habeas qui dicet^9 tractat^9 ⁊c. si habes que pla na ē: ⁊ semp dic dicitur. i. noīa tur. dicitur. n. apō dialecticos tractat^9 illa qō: de qua semp cōcludiř rñderi. sz apō Isidoruz dicitur tractat^9 vnius rei multiplex expositio. ac.
o ¶ Atqz. nūc exēplificat. ac.
p ¶ Conditio deficiat. qa locus sit legi falci.
q ¶ Legi. qr p̄staf legatū non detracta falci. cū. c. hēat noie falcidie. sz si legi fal. loc^9 nō ē ergo extitit cōditio. ergo legatū debeř ⁊ hoc subijcit. ac.
r ¶ Cū aūt. nūc soluit. ac.
s ¶ Appeat. psumptiue. ac.
t ¶ Ceteroruz. quibus relicta sunt. ccc. ac.
v ¶ Sub eadē cōditiōe. s. si. l. fal. in testō locus non erit.
x ¶ Rōni nō cōgruit. s. stricte ⁊ quare non statim subijcit.
y ¶ Quoniam. pro quia.
z ¶ Ergo p ex. i. de eqtate. ac.
a ¶ Tota ea res. i. scdo cāu nō in p̄mo: ut ita repellatur si pe tat vltra q̄ prestanduz sit de tracta fal. sui legati ⁊ ceteroꝝ ex suo legato. Sz quare in su periori i totū nō valet. s. i fun do. ⁊ hic valet: rn̄. superius p̄ sumiř testator ceteroꝝ legata nolle minui p falci. ⁊ presumi tur postea voluisse: ut ex lega to cōditiōali pro se. ⁊ p omni b^9 legatis ceteris fiat detractō qd qr id fieri nō potest ideo d ficit legatuz cōditionale. h āt presumiř idē p oia voluisse te stator. qd qdem bene pcede re potest nā ex legato cōditōa li hēs pōt deduci quarta p ipo legato. ⁊ p ceteris. ⁊ hec est rō quare vz hic legatum.
b ¶ Cum quis testator.

c ¶ Consequi. i. heres. f. q vnus legatarius patiatur fal. sui legati. ⁊ alteri^9: ut in nostro casu videtur voluisse.
d ¶ Oportet. vel nō ē hic punct^9 sz. s. dedi. vel meli^9. fit h. ⁊ qd subijč ex eo ⁊c. determinēt sequētia ⁊ nō pcedētia: ⁊ sz hoc dic deduci oportet. s. ex legatis ceteroꝝ. ⁊ adde qd no. ff. e. l. si in testamento. que videtur contra.
¶ Qui ducenta. Vsure que pēdēte conditione pcipiunř de quātitate legata i. l. fal. iputanř. qd deest oībus legatarijs suppleř p rata. h. d. Et diuidiř i tres ptes. Primo pōiř thema ⁊ qd vsqz ibi. legis falcidie rō. ibi. Secūda i q̄ recitat opinionē quorūdā vsqz ibi. Qd minime. ibi Tertia vbi loqtur de reprehēdēdo opiniōes illorū. ⁊ ē solutio q̄stionis. bar.
e ¶ Qui ducēta. ita tn̄. i. in tātū dilatatus est conditionis euentus. ut ⁊c.
f ¶ Reciperet. i. pciperet heres institutus interim pendente conditione.
g ¶ Habenda erit. sm quosdam sed corrigitur vt subijcit. azo.
h ¶ Vigintiqnqz. s. ego. xxv. ⁊ tu. xx. ⁊ sic eqliter. qd statim corrigiř sz azo.
i ¶ Medij. que sunt. cc. que debet habere heres.
k ¶ Efficiēt. v. l cuiuscūqz legatarij psona sz Io. vel dic iter vtrūqz sm ali os. dic ergo q pima opinio e sm quosdā qd hēs q dz habere. l. ⁊. v. p fructi bus p quolibet habeat cā equaliter ab vtroqz: ⁊ iterū habeat ampli^9. Il la. xxv. que lucrat^9 est pēdēte conditiōe: quia fructus post mortē prouenies nō minuit falcidiā: vt. ff. e. l. in quātitate. i. rn̄. ⁊ sz hoc qd subijcit. xxx. sūt cōferenda. s. quolibet cōputato fructu. Itē q subijcit quidā putāt qna de na. i. bis. x. ⁊ bis. v. hoc ē. xxx. qlibz det. sz i hoc corrigiř: qr nō equaliter gli bet nrm grauař: cū nō eqliter onereř. vl' sm Io. pria opinio fuit q illi. xxv. q̄ habuit heres cōditiōe pēdēte accepisse videař a legatario cōditionali no mine fal. ac si de bursa sua numerasset legatari^9 cōditiōalis: ⁊ suppleat vna. q̄ desunt. i. fructū quarte. ⁊ alter legatari^9 p̄stiter. xxv. ⁊ fruct^9 quarte. ideſt. v. hoc tamē corrigitur: ⁊ statuitur vt illa. xxv. q̄ lucratus ē heres tāq̄ hereditariā cōputenř in q̄rtā: ⁊ vtriqz legatario pficiāt ad minuēdā fal.

vsqz in diē in qua fit cōputatio: ut. ṡ. e. l. ĩ quātitate. §. ĩ illa forte rōne qr legatū cōditionale videtur esse minus altero. puto etiam ab initio ĩ tñ in q̄tū lucratus est heres: hoc ē in hac questiōe in quarta sui parte: ⁊ ita purū legatū excedit cōditionale ĩ lucro. s. in quarta. ergo ⁊ ĩ onere prestatiōis ex eo qđ de quarta restat oz excedere: ĩ quarta. restāt aūt viginti quinqz ⁊ fructus vtoruqz triginta qnqz: idest. x. ergo. xxv. ⁊ hec diuidētur ĩ vij. partes. ego quattuor. tu tres cōferam⁹: ⁊ hz ꝓ ꝙ dicit cōferre debeamus. id est ꝓhem⁹: ⁊ qđ dicit effici. v. s. pro parte mea. Itē qđ subijcit. xxx. conse. nō dico a quo q̄ ma. q̄ua. i. xv. a quolibet: ⁊ ſm hoc melius dices fructū quarte esse. v. inter vtrūqz. Accursius.

a Qđ minime ⁊c. s. qđ ego solus cōferam. uel qđ eq̄liter cōferā. ⁊ propter predictas ĩeptias dixit Jo. banc. l. errare. Sz quid si nihil percepit heres: rñ. n̄ ĩputaf ei. estimatur tamē meū legatū maius tuo in quātū lucrari potui ego legatarius cōditiōe pēdēte: ⁊ iō mea prestatio quā facio p fal. ĩ tantū oz excedere tuā verū est tñ te cape. r. ⁊ me. c. Item nota aliud in fructib⁹ cōditiōe pendere perceptis: ut. ṡ. e. l. in quātitate ꝙ ĩ alio cōmodo pecunie: ut hac. l. Itē nō potest dici vt hec lex dicat ꝯ q̄rta treb. qr hec erant singularia relicta: ⁊ ꝯ hz Jo. tā dix hz ꝯ. ꝙ prima opinio ē ꝙ. xxv. ⁊ eorū fructus daret quilibet legatarius purus ⁊ conditionalis: et. xxv. que percepit hēs cōputet ĩ fal. integrā ⁊ sic desunt. xxx. q̄ quisqz pro equali portiōe solueret. qđ falsuz est immo omne qđ nomine falci. oz prestari diuidif in. vij. partes. quattuor purus: ⁊ tres cōditionalis prestat quia suū legatum a puro exceditur in quarta vt dictum est. Et preterea qđ lucratus est habebit sic ne computet in falci. sicut nec ceteros prouentus: ut. ṡ. e. l. ĩ rōe. i. rñ. ⁊. l. ĩ quātitate. i. rñ. ⁊ ſm hoc vna. v. tñ erant in fructibus. ⁊c.

nime^a vere ē. lz. n. eandem quantitatē^b accepimus: manifestū tñ est aliquāto vberius eē meū legatū. Ꝙre statuēdū erit tāto min⁹^c in tuo legato eē quātū ex fructibus ei⁹ hēs accepit: ſm qđ ĩ ꝓposita specie cōputationē ita inniri oz: vt ex. vij. ptibus^d ego. iiij. tu. iij. cōferamus. qm̄ qdez q̄rta ps^e āplius in meo q̄ȝ in tuo legato est. Marcianus.

Diui^f seuer⁹ ⁊ āto. rescripserūt pecuniā relictā ad alimēta puerorū legi. fal. subiectā esse: ⁊ vt idoneis hoībus^g collocetur pecūia ad curā suā reuocatur preſidē ꝓuincie. Diui seuer⁹ ⁊ anto. generaliter rescripserūt. Bononio mario vsuras ꝯstitucū eum q frustratiōis cā bñficium legis falci. iplorauit^h. Florenti.

Si hēs qui fideicōmissū est vt accepta^i certa pecunia hēditatē restituat a volūtate eius q testm̄ fecit discedat^k: ⁊ postea legis fal. bñficio vti volet: ⁊ si nō det^l et id quo accepto hēditatem restituē rogat⁹ ē: tñ fideicōmissū^m restituē cogi oz: qm̄ qđ ei paterfa. dari voluit: legis fal. cōmodum prestatⁿ. Marcianus.

In q̄rtā hēditatis quā ꝑ legez fal. hēs habē oz^o iputāt res q̄ iure hereditario capit: nō q̄s iur legati^p vel fideicōmissi vel iplēde cōditōis^q cā accepit. nā he in q̄rtā nō iputant: sed in fideicō. hēditate restituēda: siue legatū siue fideicō. datū sit hēdi: siue ꝑcipet vl' deducere vl' retinet iussus est in quartā id ei iputat^r. Pro ea vo pte quam accepit a cohēde^s extra quartā. i. ꝙ a coherede accipit. Sz ⁊ si accepta^t pecunia hēditatem restituere rogat⁹ sit: id qđ accepit in quartā ei imputatur vt diu⁹ pi⁹ cōstituit. sed ⁊ qđ iplende conditionis cā fideicōmissū hēdi dat^u in eadem cā^x eē admittendū sciendum est. Si qd vo iplende conditionis cā hēs accipiat: legatarij^y in fal. cōputatiōe non ꝓdesse. ⁊ ideo si cētū prędium legauerit^z defunctus si quinquaginta heredi legatarius dederit. c. legatis computationez fieri: ⁊ quiquaginta extra hēditatez haberi: ne in quartā ei cōputentur. Marcellus.

Si miles^a testō facto partez dimidiā hereditatis sue tibi ĩstitui iusserit: deinde post missionem factis codicillis alterā ptez ticio restitui rogauerit: siquidē post annū missionis sue decesserit tibi ⁊ ticio: heres quartā partē retinebit: qr eo tpe testator decessit. quo testm̄ eius ad beneficium ꝑncipale ptinere desierat. si vo intra annum missionis

b Quantitatem. pro parte cuiusqz.

c Tanto minus. facit. ṡ. e. l. in quantitate. §. in diem.

d Partibus. Jo. dicit ꝙ in duobus corrigit superior sententia. primo qr dixit legatario equaliter cōferre debere. secundo qr nō debent conferre: nisi. xxx. sz hoc vltimum falsum est: ut. ṡ. patet.

e Quarta pars. ſm Jo. diuide ꝙ cū trigita fuerit ꝯferēda ſm tuz ex his ego. xvi. tu. xij. cōferēs. ⁊ sic remanent due q̄ valent. xxiiij. ex quibus ego xviij. prestabo tu. vi. ⁊ merito qr meū legatū tanto est maius q̄ tuū pp interusuriū medij tpis. sz azo. dicit qnq̄gita ⁊ eius fruct⁹ cōferri ꝑdicto mō ⁊ qđ heres pcepert ĩ medio sibi nō ꝯputari ĩ fal. ⁊ facit. ṡ. e. l. qđ de bōn. §. fructus ⁊. ȷ. ad treb. l. mulier. §. si heres. ⁊. ṡ. e. l. circa.

Diui. Legatū alimētorū defalcat hereditatem. h. d. bar.

f Diui. pp fauorē videbaf ꝯtra: vt ar. C. ad. l. fal. auc. si mulier.

g Hominibus. ad vsuras: ut ide alanf: ad qđ. ṡ. de ali. le. l. iij. §. i. sz hodie contrarium no. C. de admi. tuto. auc. nouissime.

h Implorauit. facit. C. de vsuris. l. i. ⁊. ṡ. de le. ij. l. si quis seruo.

Si heres. Qui repudiat id qđ quartam minuit: quartam nō deducet. h. d. Bar.

i Accepta. a fideicommissario. ⁊c.

k Discedat. non accipiendo illud qđ est dandum cā implende cōditiōis. Item in alio vt subijcit. quia vult quartam retinere. ⁊c.

l Et si non detur. qr nō accepit: dari tamē debet etiam si coactus adeat: ut. ṡ. de condi. ⁊ demon. l. qui heredi. §. i. ⁊ dic ut ibi. ⁊c.

m Fideicommissum. i. fideicommissariam hereditatem. ⁊c.

n Prestat. sic ergo cōputaf datū cā iplēde cōditiōis in quartā trebel. qđ secus est in quarta iure institutionis: vt. ȷ. l. proxi. §. sed ⁊ qđ. ⁊. §. sequen.

In quartam. In falci. iputaf qđ iure hereditario capif: sed ĩ trebellianica imputatur quicquid quocūqz iure iudicio defuncti ĩformiter. id vo qđ deformiter. hoc ē partim iure hēditaria partim alio capif: ꝑ pte hēditaria tñ ĩputaf. h. d. Et diuidif. quia primo loquitur de quarta iure ĩstitutiōis vsqz ibi. sed ĩ fideicōmissis. ibi. Secūda loquif de q̄rta trebellianica: vsqz. ibi si qd vo. ibi. Tertia in q̄rta redit ad primū ⁊ determiat quādā questionē. ⁊ loqtur de quarta iure institutiōis. bar. Secūda pars potest subdiuidi: qr p̄ºo loquit ĩ dato ꝙ capit iure legati: puta a legatario vsqz ibi. p ea vo pte ibi. Secūda in q̄ dicit de eo qđ defertur partim iure hēditario partim iure prelegati vsqz ibi. sz ⁊ si. ibi Tertia vbi dicit de eo qđ capit gratia cōditiōis iplēde a fideicōmissario vsqz ibi si qđ vo. ibi Quarta ⁊ vltia qđ dz itelligi de eo qđ accepit cā cōditiōis iplede a coherede vl legatario. alex.

o In quartā debet. ex singularibus relictis. ⁊c. Accursius.

p Legati. ut ⁊. ṡ. e. l. qđ autem. ut ibi. ⁊c.

q Cōditionis. ut ⁊. ṡ. eo. l. id autem. nisi in casu ut ibi.

r Id imputaf. cum tepit ab extraneo corp⁹ vel pecunias. secus cum a coherede corp⁹ ut statum dicez. ⁊ est ratio inter hunc ⁊ superiorez casuz. quia. ṡ. iussit onera hereditaria in totū. hic pro quarta. ⁊c.

s A coherede. hic distingue: quia aut heres vult detrahere de singularib⁹ relictis. aut de vniuersitate: qr de ea restituēda sit rogat⁹. primo casu qđ cepit iure hēditario computatur ĩ falci. que vo alio modo: ꝑcipit habet: nisi in casu vt. ṡ. e. l. qđ autē. ſcđo casu quicquid quocūqz iure acceperit ĩ quartam imputatur: verum tñ refert latiter vtrū a legatario: an vo a coherede percepit aliquid: qđ a legatario capit in quartaz computatur: si vero a coherede distinguitur vtrum fuit pecunia an species vt eo: nam si pecuniaz acceperit totā sibi cōputat in quartam: vt. C. fami. her. l. filius. ⁊. ȷ. ad treb. l. deducta. §. nūmin. si vero speciem acceperit ꝑ parte cohēdis non ĩputat. ꝑ sua vero parte in quartam ĩputat quia iure hēditario. capit sed ĩ fal. ĩstitutiōis iure etiam in pecunia a cohēde habita nō cōputat. nisi qđ hz hereditario iure: vt. ṡ. e. l. id autē. Sz quare sec⁹ in corpore prelegato q̄ ĩ pecunia: vel q̄ ĩ corpore habito ab extraneo: rñ. quia absurdum esset ꝙ in eadem re ⁊ quasi iure legati ⁊ quasi iure hereditario computet in quartam: ut argumentum infra. de vsufr. l. eum qui. Accursius.

t Accepta. a fideicommissario: vel dic etiam a coherede.

v Datur. a fideicommissario vniuersali.

x In eadem. causa. vt computetur in quartam. ſ. treb. qđ vo subijcit si quid vero ⁊c. de fal. iure institutionis dicit. ⁊c.

y Legatarius. s. ceteris. nam ei q dat ꝓdest ne fal. patiaf si tantum dat quantum esset ei detrahendum: vt. ȷ. eo. l. filia. ⁊. ṡ. eo. l. nemini. ⁊ ij. respon. sed argu. contra. ṡ. e. l. si fundus. sed potest dici ꝙ ibi alij heredi dare iussus esset. ⁊c.

z Cētū legauerit. q. d. cētū videnf inesse legato: ⁊ ſm hoc fieri computationē tum legatarijs non consideratis centum datis heredi vt subijcit: ⁊. ṡ. e. l. ad veteranī. §. si. sed cōtra. ṡ. e. l. qui fundum ĩ ꝑnci. sed ibi iussit rēdi: vt ibi dixi: ⁊ facit ad. l. ṡ. de leg. i. l. nō amplius. §. a. ⁊. ȷ. ad trebel. l. ĩ fideicō. §. si. ⁊ nota hac. l. fieri differētiā inter quartā iure institutiōis: ⁊ trebel. Et ⁊ tertia que debef iure nature ĩ quaque ĩputenf: no. in auc. vt cū de appellatione cog. §. aliud. Est ⁊ alia que debef arrogato: vt insti. de adop. §. cū autē. Item alia que debetur vxori superstiti pauperi: ut. C. vnde vir ⁊ vxo. auc. ꝑterea. Itē alia q̄ debef curie q̄n curialis fit cleric⁹: vt. C. de epi. ⁊ de. auc. sz neqz tut. item alia vt. C. q̄n ⁊ a qui. quarta pars. l. ij. itez alia: vt. C. ad treb. auc. contra rogatus. item alia: vt. C. de rep. l. si. item alia. ut ĩ auc. de triente ⁊ se. §. consideremus.

Si miles. Legata facta a milite tempore militie nō defalcātur si decedat ĩ militia vel post missionē militie īfra annū: sec⁹ si legata sint facta post missionē a militia vel etiam primo si decedat p⁹ annum a die qua fuit missus a militia. h. d. alex. de imola.

a Si miles facit. ṡ. e. l. si posthumus. ⁊. ȷ. e. l. si.

Acceptis. Si heres non grauatur: ut heres: sed ut ali⁹, cōmo- dū sentiens falcidiam non deducet. h. d. bar.
a ℂ Quartā. s. trebel. in qua talia imputātur: ut. ī. e. l. in quarta.
b ℂ Remaneat. nō ergo vr puenire qð nō durat vt hic. 7 ī. de cōdi. inde. l. 7 elegāter. §. ſi quis. ibi sed hic nō videtur 7c. sed argu. ꝯ. ī. ð pigno. ac. l. nec. n. 7 no. ſ. de in rem verso. l. ſi p pet. §. versum. ac.
c ℂ Relicta est. i. meui⁹. sed quis alius vellet de rbere tñ. meui⁹ de. c. qð nō pōt. ut hic. Item heres de. c. titio relictis qð nō potest vt hic. 7 ē ratio: quia heres ut le- gatari⁹ vr hēre h cētū. 7 sic no. p nobis q legatarius non detrabit q̄r tenetꝫ hul direnti ꝯ qð ne ut no. ī. e. l. p̄falcs ſ. titio.
d ℂ Trebellianū. ut. ſ. ut si alii restituatur ex quo hec centuꝫ sufficiūt ad quartam.
Fılio. Prelegata nō ꝯputant in falc. nisi quo ad euꝫ a quo p stantur. h. d. bar.
e ℂ Heredib⁹. equal̄r.
f ℂ In ea domo. i. p ea domo obligata prestan dum. ac.
g ℂ Utrisqꝫ. filie 7 liber tis. R.
h ℂ An volet. de prele gatis fratri suo.
i ℂ Ere alieno. qð ipsa 7 frater suus pstare dbent equaliter: ut. ī. de her. inst. l. ex facto. §. i. non autem qð prestat liber- tis. ac.
k ℂ Consequi. retinen- do. ac.
l ℂ Si modo ea. naꝫ si mi- nus est in plegatis filio q̄ in quarta filie: dedu- cet filia catenus quate- nus est minus. ad qð. ī. e. l. nesennius. §. i.
m ℂ Solūdū. ut legata coheredi: 7 ita lꝫ cōi in- terdrabet fal. filia tñ totum soluat nō cō- sequitur plegata ut di- citur l. nesennius.
Maritus. Qð he- res habet a defun- cto computatur in bōis h. d. bar.
n ℂ Ex administratione usuras. naꝫ de tota summa locatus est. posuit enim ð. xij. vncijs vt̄o ð sorte. quia alia lucrat preter hanc 7 non est contra. C. de pac. conuen. l. fina. vbi videtur vir lucra- tur.
o ℂ Filie. Heres qui ð sorte pro alimē cauere debet ð ipsa sorte retinenda morta alimentarijs. hoc. d. de uno.
p ℂ Fue. fal. treb. ac.
q ℂ Desiderat. patru⁹.
r ℂ Testatricis. q̄ dicta alimenta reliquerat.
s ℂ Prestant. donec vi

...decesserit solus ticius deductionem quarte ptis patitur q: eo tpe fidei com. ei relictum ē: quo testator iur militari testari non potuit.

Papinianus.

Acceptis a menio. c. hereditatē menio restitue: pecuniāqꝫ p⁹ mortē suā ncio dare rogatus est: q̄ꝫ hec. c. bonoꝝ quartā efficiāt: tñ pp fideicom. sequēs q̄rte retētiōi locus erit. tūc. n. et ꝯstitutione diui adri. falcidie satisfacit ea q̄ntitas cū apud herede remanet: sed falcidiam patiet sol⁹: cui hereditas relicta ē. nā i. c. q̄ mortis cā capiūt admitti falci die rō non pōt. ℂ Plane si qs ita scribat acceptis. c. peto restituas he- ditatem: neqꝫ personam dantis de monstrauerit quasi retētaꝫ 7 pceptā pecuniaꝫ: si quarte sufficiat inducet trebellianū.

Sceuola

Filio 7 filia scriptis heredib⁹ sin gulis certa plegauit: sed lōge min⁹ filie cui et domū obligatā ple gauit cū instrumētis: 7 quicqd ibi fuerit: 7 adiecit hec vba: sꝫ ea con- ditione lego: vt qcqd eris alieni i ea domo erat ticij libertus filij mei sol uat: 7 sit eis vtrisqꝫ domus cōis. Quesitū ē: si filia legis fal. bñficio vti volet ad q̄rtam retinēdā: an ex hereditate que ei relicta ē deducto ere alieno ei⁹ qð supfuerit quartam cō sequi debeat: R. si. quidē iur id postu laturam. verū non al's ea q̄ ei data sunt accepturā si modo ea quartaꝫ suppleant quam voluntati defun- cti soluendum pstando pareret.

Idem.

Maritus vxoris res extra dotē ꝯstitutas administrauit eaqꝫ ð cedēs añ rōne sibi redditā admini strationis ex asse eundeꝫ maritū hered relīqt: eiusqꝫ fideicōmisit. vt. x. vncias filio cōi cū moreret restitue ret: duas aūt vncias nepoti. q̄situꝫ est: an id quoqꝫ qð ex administrati one rez apud maritū resedisse con stiterit cū ceteris pro rata. x. vnciaꝝ filio restitui dbeat: R. id quod de buisꝫ hereditati in rationem venire debē. ℂ Filie quaꝫ mater rogaue rat. si impubes decessissꝫ restitue he- ditatem ncio: patruus legitum⁹ hēres ettint in ratione legis facidie ponē da: desiderat deduci sortes ex qua rum vsuris alimenta ipubes defū cta ex psona testatricis sue plurib⁹ debita prestat. Quesitum est an si eas ꝯduxerit cauerē dbeat defuncto ruꝫ alimētoꝝ portiones pro mō sortium se restituturuꝫ. respō. dbē cauē. ℂ Post aditā hereditatē triē-

nio exacto legatarijs hēs legē falci diā opponit ideirco q administrauit tutelas testōꝛ: quaꝝ rō nondū red- dita sit: 7 q neget tñ redigi ex no- minib⁹ posse quātū in cautione de ductuꝫ ē. Quesitū ē an rōnes de functi: 7 oium instrumētoꝝ heredita rioum 7 pupillarū rōnū legata- rijs ꝯsiderātib⁹ hēs ꝯscribēdi facul tatē facē dbeat ne in ptāte ei⁹ sit pro ferr quod velit: 7 p hoc in fraudē legatarij inducantur: respō. ad iu- dicis officiū ptinē explorar ea per que probetur quātum sit i bonis.

Idem.

Miles si dū pagan⁹ erat fecerit testm: militie tpe codicillos. lex falcidia i codicillis locū nō hꝫ: i testamēto locum habebit.

ℂ Si cui plus q̄ꝫ p legem falcidiā licuerit legetur.

Ulpianus.

Si cui pl⁹ q̄ꝫ licuerit lege tur: 7 dubitari iuste possit vtrū lex falcidia locū ha- bitura ē necne: subueīt p tor hedi vt ei legatarius satisdet vt si apparuerit eū amplius legato ruꝫ nomine cepisse q̄ꝫ ex lege falci dia capē licebit quāti ea res erit tā- tā pecuniā det: doluśqꝫ mal⁹ ab eo affuturus sit: neqꝫ itereſt vtꝝ i p mis tabulis hoc fiat: an in pupilla ribus: an in vtrisqꝫ. etenim legē fal cidiā semel eē admittēdā etiā si du plex sit testamētuꝫ iā cōuenit ꝯtri butis legatis: tā his q̄ ab ipso pupil lo q̄ꝫ his que a substituto impuberi relicta sunt: 7 si non fuisset interpo sita stipulatio ex persona pupilli tu tele actio heredi pupilli aduersus tutorem competit. Sed vt pom- po. ait: 7 ipsi pupillo 7 heredi ei⁹ poterit commun stipulatō ipi quo casu viuo eo falcidia incipit locuꝫ habē. De tutele quoqꝫ actione idē scribit. ℂ Marcellus ait q q̄drin- genta in bonis habebat impuberē filium heredem instituit. eiqꝫ subsh tuit ticium 7 seium: si nihil a pupillo testator legauit: sed a ticio. ccc. vtrū inquit prestabūtur. an. cl. naꝫ tre centa nullo modo eum prestare. Mihi vr verius nō ap̄lius eum pre stare ꝯpelli. certe. nec min⁹ q̄d fm qð eueniret: vt nō soli cōmitta tur stipulatio: sed oīb⁹ heredibus interponenda est. sed cā cognita falcidiā locū habere: 7 legatorum modus facit: 7 eris alieni onus. 7 si quidē euidēs es alienū est. vel cer- tus facilis est cōputatio. si autē ad-

z ℂ adhuc sunt prestanda.
s ℂ Defunctorum. i. defuncti essent aliqui de alimentarijs.
t ℂ Pro mō. ut si sūt tres 7 moriē vnus pro tertia restituat: ut. ī. ð ali. ac. l. iij. §. debebit. illud aūt cōstat et alimētoꝝ legatū pati fal. ut. ī. e. l. diu⁹.
u ℂ Post aditam. Reus tenetur edere actionē actori ad replicationem fundandaꝫ. h. d. bar.
v ℂ Post aditā. in fraudē. i. per fraudem.
x ℂ Ad offm iudicis. fac. C. ð ede. l. i. 7 ī. quead. te. ap. l. ij. 7 ð bo. auc. iudi. pos. l. fi. 7. ī. de ede. l. i. 7 §. rōnes.
y ℂ Miles fac. ī. e. l. si miles
z ℂ Si cui plus q̄ per legē fal cidiam licuerit legetur.
7 In tit. insti. alio quin contra. ſ. e. l. h autē. azo.
ℂ Habitura sit
ꝯ ℂ Habitura sit ut pp es alienū qð ē incertuꝫ: ul pp cōditionē alioꝝ legatoꝝ. ut. ī. ti. i. l. is cui. in prin.
ꝝ ℂ Satisdet ergo cū fideius- sore: ut. ſ. e. nisi. §. i.
a ℂ Det. i. reddat. sic ē cōtra ſ. de v. sig. l. verbū reddēdi.
b ℂ Affuturus. qð nō rem de struet: ut. ſ. e. l. in fi.
c ℂ Hoc fiat. i. relicta sunt le- gata pro quibus etiam reddē dis satisdatur.
d ℂ Duplex. i. patris 7 filij: sic. ī. titu. i. l. in duplicibus. 7 ī. de vul. sub. l. patris. ac.
e ℂ Cōuenit. inter sapiētes ut ī. ti. i. l. i. §. iterdū. 7 §. idem ꝯf. 7 l. in rōne. §. qð vulgo et §. q̄situ. 7 l. q sūdū. §. cohēs.
f ℂ Heredi. pupilli.
g ℂ Ipsi. s. pupillo. ac.
h ℂ Heredi. als non. ut. ī. ti. i. l. reperitur.
i ℂ Stipulatio. ð reddēdis le- gatis. ac.
k ℂ Idē scribit. qð dicit ð actio ne ex stipulatu: 7 hedi ipu beris illa tutele actio ꝯpetit 7 ipuberi viuēti. si eo viuo fi niat tutela. aliogn ꝯ. ut. ī. de tu. 7 ra. di. l. si tutor. §. fi. 7. l. nisi. i pn. 7 fac ad predeā. C. ð peti. her. l. fi. §. i. 7. C. ð le. l. si fraudē. 7. ī. ð tribu. l. ꝑcurator. §. fi. 7. ī. ti. i. l. is cui. i fi.
l ℂ Marcell⁹. substituit cōsh
m ℂ Trecēta 7 sic vltra q̄ꝫ sua pars substitutionis. Item a seio nil legauit.
n ℂ Nullo modo. ut insti. ad. l. fal. in fi.
o ℂ Min⁹. s. p. l. xij. ta. ꝫ p. l. fal. sic q̄ pualet vt insti. ad. l. fal. i pn. vl dic q h vic corrig p illð qð subnectꝫ cā cognita 7c. qð i de recidit: qð āt iter- pōit sa qð 7c mutet casuꝫ q oēs hedes essent grauati: qð ī. nō fuit. Ite q̄n dubiū ē de fal. ut. ī. l pn. l. 7. ſ. statiꝫ: sed cā 7c. qð. ī. fi fuit i titio ince certū erat q habebat locū q. ergo dicit nō soli. s. titio si ec granat⁹. 7 alij: 7 dubium eē de fal. cōpetat. uel non. ac.
p ℂ Cōmittat. i. interponat.
q ℂ Interponēda ē. s. si dubi- um ē cōpetat fal. vl nō: sed si certū ē qð ispiciat h subijcit sꝫ cā 7c. 7. ſ. l. nisi. §. fi i ples.
r ℂ Sed cā cognita. ergo cor- gitur qð. ī. dicit. azo.

a ¶ Incertum. subaudi locum habet satisdatio.
b ¶ Subsimile. i. simile. q. d. fidei fideic. ut. j. e. §. z legatario z. l. videam⁹.
nam per omnia idem ut. ff. de le. i. l. i. z. ff. tit. cui.
c ¶ Cum dicatur. i. falci. i. ut sit latinum bonum.
d ¶ Ad inveniendam. i. estimandam. ad. q⁹. C. de usur. l. ij.
e ¶ Modicum. sic. j. de dā. insec. l. si proprietarius in fi. i. ff.
f ¶ Ceteris. sic C. res iter ali. acta idem nisi citetur: ut subijcit
f ¶ Probēt. si ergo si venerit pindicat eis aliis ad qd vocatur. sic i aut. ut spō lat §. ad h z. C. d epi. au. aut. liberi su nosi. z. C. de remissi. pig. l. si eodem.
g ¶ Offerat. i. heres sponte sine cognitione arbitri.
h ¶ Si legata. i. pp eā tlorē.
i ¶ Solvant. cautiōe exacta: ut. j. §. pxi. z. ff. ti. i. quātitate. §. sed z legata. z. l. si pp.
k ¶ Jul facit ff. pxi. §.
l ¶ Idē vel quadrās. aliquis rei singularis: alioquin si toti us hereditatis quadrās legatus fitreū certū cōcreū quadrā tē retinēdū cui prestaretur.
m ¶ Hec stipulatio. repeti. si per facti errore est solutum nō iuris ut ad. l. fal. l. error.
n ¶ Pereat. nisi aliqs fideius sor dz a quo petat ut. j. e. l. nisi. §. a. z. ff. ti. i. l. is cui.
o ¶ In mortis. qr z in ea locū habet falci. ut. C. ad. l. falci. si mortis.
¶ Hec verba. Verbū amplius quādoqz totum continet. h. d. hec.
p ¶ Inveniatur. ut. C. ad. l. fal. l. imponenda.
q ¶ Inveniatur rō. ut inst. ād. l. fal. i si. z. C. eo. l. si ea. z. ff. de iosn. testa. l. papi §. qm aūt cōtra. Itē no. q amplius etiā totū capit: ut. j. de verborum significa. l. verbum amplius. ecōtra minus qd nihil est. ut ff. de tribu. l. illud. §. si tamē z facit. C. de here insti. l. ij.
r ¶ In quibusdā nō habet. ut militis z alijs notatis: ut. C. ad. l. fal. in testamēto. tamen hz locū h stipulatio. ut subijcit. z. ff. l. pri. §. hec vba. qr h fal. vult detrahi es alienum.
s ¶ Sufficiūt. nec. n. ultra vires hereditatis tenet hēs ad legata: ut hic. z. j. ti. i. d. i. §. deniqz. z. ff. ti. i. l. i ratiōe. §. q vulgo ibi. nec ad rē ptiet zc. hodie cōtra: nisi fecerit inventariū: ut in aut. de here. z fal. §. si vero nō fecerit. at cre ditoribus olim insolidū z ho die idez nisi faciat invētariū. ut. C. de iur. deli. l. fi. §. sinan tem hic aliquis.
t ¶ Sed z legatario cavēdū. quia z ipse fal. retiet fz bul. qd nō placet. fz Jo. ut nota. C. cōia d le. l. i. §. hoc die. dic cavet ei. quia z ipse cavet heredi: ut quātum ipse redderet heredi: sibi tantum reddantur z fideicōmissario. Itē z aliquādo retinet legatari⁹ partē ex volūtate defuncti. z tūc cavetur: ut. j. e. l. videam⁹. z facit ff. usufru. quēadmo. cave. l. si usufructus mihi.
¶ Interdum. Ubi ex alio iure heres quartam detrahit cessat falcidia. vel aliter. Non debent detrahi due quarte. h. d. har.
v ¶ Interdū. gnciē. i. qqz vncie. ut insti. de here insti. §. hereditas.
x ¶ Partē. que oli per ptorē erat dimidia: p legē Justiniani tertia: ut insti. de suc. libe. §. i. z. §. sed nostra. excedat ergo inter utriqz legatum debitum p'mo si cōditio legati extiterit: z qr dubium erat propter conditionem idō interponitur cautio: ut. ff. e. §. si legata.
y ¶ Illius legis. pretorie vel iustiniani vel et papi. §. z ip̄a h h loqūt har. ut insti. de suc. lib. §. usqz. z. §. militis. idē ergo eni i filio institutio z sic gravato ultra quartam debitam iure nature.

huc incertū⁹ est: qr forte vel cōditio eius pendet. vel creditor litē ptesta tus est: z nec dum lis finita ē dubita bit quātū legatarijs debeat pp incer tū hodie tamen subsimile[b] aliquid fit i fideicōmissis. Cū dicat[c] lex fal. locū habē arbiter dari solet ad ieū dā[d] quātitatē bonor: tā z si vn⁹ ali quid modicū[e] fideicōmissū psequa tur. que cōputatio preiudicare non dz ceteris: qui ad arbitrium inmissi nō sūt. Solet tamen ab hēde etiaz ceteris[f] denūciari e fideicōmissarijs ut veniāt ad arbitriū ibiqz eiz suā agēt. plerūqz etiaz creditoribus ut de ere alieno pbent[f]: hz tn ratione in legatarijs: itē i fideicōmissarijs ut si offerat[g] id integrū qd relictum est hēs desiderans caveri sibi hac stipulatiōe audiat. Si legata[h] que dā presenti die relicta sūt: qdā sub cōditiōe: iterponēda erit ista stipulatio pp legata cōditiōalia: dū mō ea legata q psenti die sint integra sol vant[i]. Jul.[k] deniqz scribit si pure z sub cōditiōe legata fuerūt an existe cōditione lex fal. locū habeat: non aliter legatorū que pure data sunt actionem dari debē. q si cautum fuerit hēdi qto amplius q p legē fal licuerit cepit reddi. ¶ Idē iul. scribit eū cui quadrās[l] sub conditio ne z dodrans pure legatus est: cavere debē qto amplius q p legez fal. liceat cepit reddi. ¶ Hec stipu latio ideo locū habet: qr z si repe ti[m] potest id qd solutū est: tamen fie ri potest ut nō sit solvendo is cui so lutū est ac per h pereat[n] qd datū ē. In mortis[o] cā quoqz donationib⁹ potest dici hanc stipulationem esse interponendam. ¶ Hec verba sti pulationū. qd amplius[p] legatorū nomine ceperit q ex lege fal. capere li cebit: non tn comprehendunt eū qui amplius accepit q ei fal. per misit ut reddat partem hanc z ha beat partem: verum etiam eum q totum debet restituere. Et enim sci endum est legem falc. interdū par tem eius qd datum est interdū to tum revocare. cum enim habita ra tione eris alieni fal. inveniatur[q]: z ple rūqz evenit ut emergente debito vel conditione eris alieni existente totum qd legatum est exhauriatur:

sed z libertatum conditio interdū existens efficiet legatum omnino dō nō deberi qppe cū habita ratōe libertatum z dēductis precijs eorū tunc demum legatorū inveniatur[q] ra no. ¶ In quibusdam autem testa mentis fal. quidem locum non ha bet[r]. veruntamen ita observatur. ut licet quadrantē hēs non retine at tamen eatenus legata debeātur quatenus patrimonij vires suffici unt[s] usqz deducto ere alieno. item deductis precijs eorum qui liberta tem in testamento vel directam vel fideicommissariam acceperūt. Sz z legatario cavendum[t] est a quo fi deicommissum relinquitur. ¶ In terdū non legis fal. sed etiam alte rius legis in hac stipulatione ratio facienda. est ut puta si patronus ex asse hēs institut⁹ sit. z puf qncunc[v] legatus sit: z sub conditiōe aliquid supra debitam patrono ptem[x]. nā in hūc casū ratio facienda est illi⁹ le gis[y] q patronos vocat. ñ legis fal. ¶ Si res que legata sit apud lega tarium interierit: probandū est ex ceptione succurri ei qui promisit[z].

Paulus.

Etiam si quāti ea[a] res sit pmi sit.

Ulpia.

Nisi dolo ipsi⁹ aliquid[b] factū sit: tunc eniz etiā ex doli clau sula: que in ista stipulatione conti netur[c] tenebit. z replicatiōe[d] repel li poterit. ¶ Hec cautio[e] q propter legem falcidiā iterponitur fideius sorum habet prestationē[f] si in plu res dies[f] pecunia legata est: cum certum sit[g] legem falcidiam locū habere non stipulationi sed com putationi locum. esse pedius ait: ut estimetur quāti sit qd in diem lega tum est. z tantum credatur legatū esse quātū efficit estimatio[h]: ut pro modo eius ex omnibus legatis sta tim legis falcidie ratio habeatur. ¶ Quotiens[i] futurum est ut palā sit z ante diem venientem iam fal cidiam locum habere: totiens cō putatio[k] eius fit. nā si cōditio in mo ra est[l] expectabimus[m] conditionem quoad existat. Si aūt dies superest[n] tā hic intercapedinis tpis habita ra tione atqz estimatione: sic de falci dia disputabimus z cōmitti stipu-

z ¶ Si res. q promisit. s. reddere qto āpli⁹ zc.
a Etiā. quāti ea. cō tra videbat qr in genere videt teneri qd ñ pōt penetrar. ff. eiu. i. l. in ratiōe. §. incerte. sed tamen liberat qr z. f. sic. ff. si quis cau. l. ij. in principio.
b Nisi. aliquid. ut qr faciis legatum in debitū accepit. i. de mal tomagis si dolo suo res interierit. zo.
c ¶ Contine. ut. ff. e. l. ij. als. l. i. in fi. i. ff.
d ¶ Replicatione. s. do li ptra excep. quā oppo neret de rei interitu.
e ¶ Hec cautio. presta tionem. facit. ff. e. l. i. in prin. ubi dicit satisdet. z. §. h stipulatio z. j. de pacto. stipu l. poetione.
f ¶ Si in plures dies. ut s. annua vel singulis an nis usqz ad. x. ānos. vel annua bima trima die: ut. ff. eo. i. l. pedes. §. annua secus si simpliciter ānua vel singulis an nis. qr tunc conditiona lia sunt: z locum habet hec stiplatio ut. ff. ti. i. l. i. §. si i singulos ānos.
g ¶ Cū certuz sit. i. non certū propter diē q nondum venit eam locū ha bere. equiparat enī puro legato id quod i dies certuz relinquitur z veni qr transmittit ad here dem: ut. C de cadu. tol. §. cum igitur. in fine. §. sic legitur per abnegationem: ut. ff. de dolo. l. non debet.
h ¶ Estimatio. estimatur autem legatū i diem tanto minus quāto quis in diem illū lucra ri potest: ut. ff. ti. i. l. in quantitate. §. in diem. Item i cōditiōali defi ciente demum conditio nevit. j. pri. §. z. ff. ti. i. l. q quadrigenta. §. si.
i ¶ Quotiens. continua tur cum superiori.
k ¶ Computatio. q̄ hec habet locū hec stipula tio: que habet locū nō quando debentur est ut ff. e. l. in princ. z. §. mar cellus.

l ¶ In mora est. i. conditionale est legatum.
m ¶ Expectabimus. ad faciendam computationem non dico stipu lationem: immo statim interponitur stipulatio.
n ¶ Dies superest. i. in diē certū legatum ē relictum z sm hoc qd dicit in fi. cōmitti stip. zc. mutet casuz qn fuisset cōditionale: vel dic plau superest dies. i. cōditio: vel dies cōditiōalis adveniat collige ex op hic mō no. ff. pri. §. z facit. ff. ti. i. l. cū titio. z. l. l le. fal. si hs. z. l. les

In legatis minutis cũ alimẽtorũ nõ p̃stat̃ hec cautio. a ℂ Cauere.i.satisdare:ut.ꝭ.e.l.i.§.i. b ℂ Minuta.dicunt̃ mi nuta vsq3 ad.x.aureos.vt h̃ subijcit: vl̃ aliter de dolo.l.si oleũ.§.fi.ꝛ.l.se.aũ ꝛ aliter: vt no.C.de sen.ex pe. c ℂ Nõ eadẽ.verba rescripti.ꝛ habeas in vam.l.sec.vt.j.rẽ ra.ha.l.si pcurator.Itẽ si purã factũ ẽ i stipulatiõe: vt j.de v.ob.l.si sic.sec⁹ i penali stipulatione q̃ si cõmittit̃.nisi semel hut.ꝭ.de arbi.l.si duo.§.fi. d ℂ Si legatu.prestitũ ab herede legatario. e ℂ Stipulationem.põt dicere de ea de qua dicit.ꝭ.e.§.pri.vl̃ ð illa.ꝭ.e.§.ceteros. f ℂ Cõditionẽ.incerti vel sine cã:vt.ꝭ.de vsuf.ea.re.q̃ vsu.l.h senat⁹.§.i.ꝛ vsufru.quẽad.ca.l.si vsufructus nomĩe.ꝛ.ꝭ.de dote prele.l.pe⁹ do.§.si forte per errorem.

lationẽ dicemus. ℂ Quamuis aũt oẽs legatarij ꝛ fideicõmissarij necesse habeãt hac stipulatione cauere ¹tñ qbusdã fratum diui fr̃es rescri pserũt: vtputa his qb⁹ minuta ᵇ alimẽta s̃t rlicta. Põpeio.n.ꝛ faustie rescripserũt sic nõ eãdẽ ᶜ cãm esse.x. aureoꝝ quos annuos sibi testõ põpeie crispine p̃rone tue relictos proposuistis:atq3 fuit alumnoꝝ:ꝛ vestiarij libertis ᵈ relictoꝝ.qb⁹ ᵉ ppterea cautionis onus remittẽdũ existimaui mus. ℂ Itẽ sciẽdũ est fiscũ hãc cautionẽ n̄ pati ᶠ:s3 pſide ꝯueniri ᵍ posse ac si cauisset. Ceteros aũt cuiuscũq3 dignitatis sint l3 ẽt legata pceperit ꝯpelli ʰ debet̃ ad cauendũ diu⁹ p⁹ rescripsit ex quo rescripto ẽt illõ accipim⁹: q̃ etiã post soluta legata voluit stipulationẽ iterponi. ℂ Si legatari⁹ hẽdi q̃ ꝯtrouersiã hẽditatis pati iam uel sperat ᵏ de restituendo legato sibi p̃stito cauerit ˡ ꝛ euicta hẽditas sit: sed negligẽtia ul̃ dolo ei⁹ q legatũ p̃stitit: dicemus nõ ꝯmitti ᵐ stipulationẽ p̃p viri boni arbitratũ: qð inest huic stipulationi. Itẽ si ipse q p̃stitit legatũ ex alia cã sibi cuicerit ⁿ: vtputa q̃r inuenitur sequẽti testõ hẽs script⁹ ᵒ i quo legatũ iste legatarius nõ acceperat. dicemus ꝯmitti stipulatõnẽ p̃p viri boni arbitriũ.ꝛ generaliter vbicunq3 hereditatẽ ᵖ vel quãtitatẽ vel emolumẽtũ ᑫ p̃stitit.is q hac stipulatiõe ꝓspexerat dicẽdũ est ibi ꝯmitti eã si mõ culpa abest ab eo q stipulat⁹ est. ℂ Quesitum est an sepi⁹ ꝯmittatur ʳ ꝛ placet ẽt sepius eã ꝯmitti ˢ si p ptes ablata ẽ hẽditas. ℂ Si legatũ fuerit p̃stitum ᵗ ante iterpositã hãc stipulationẽm an ꝯdici possit vt cautio ista iterpõat. Mouet questionẽ: q̃ ea q̃ p errorez omissa vel soluta sũt.ꝯdici possũt.hic ergo q̃si plus solutũ vr̃ ex eo q̃ cautio iteriutissa est.ꝛ ait põp.ꝯdici ẽ ꝯ interponẽde satisdatiõis grã ꝯpetere: ꝛ puto hoc ꝓbãdũ qð põpo.vtilitatis gratia ait. Paulus.

Hec aũt satisdatio ᵛ locũ h3 si iusta cã ẽẽ videbit̃. nam iniquũ ʸ erat oĩmodo caueri nõdũ illata cõtrouersia litis ᶻ cũ possit elusõe mine ² fieri: ideoq3 eã rẽ ptoꝝ ad cognitõnẽ suã reuocat. ℂ Si duo ³ ex testõ hẽditatẽ insolidũ sibi vẽdicẽt forte q̃ eiusdẽ nomis sint: tam in possessorẽ q̃3 in petitorẽ ꝯpetunt actiões ꝛ creditorib⁹ ꝛ legatarijs. ℂ Hec cautio ᵃ vnq3 necessaria est. si qs pecuniã suã soluat: vel suã rẽ tradat ᵇ si vo pecuniã soluat hereditariam vel rẽ tradat: qdam non putant cauendum: q̃r nec tueri potest eo nomine victus: cũ si possideat: vl̃ dolo fecerit quominus possideat. Hoc si ante motã cõtrouersiam soluat. q̃ si postea ᶜ tenebitur culpe nomine ᵈ. ℂ S3 cũ ð ᵉ noie iter duos questio est ᶠ nunqd nõ sit cauẽdũ ei q hereditariam rez tradat ᵍ q̃r omnimodo vnus liberatur: quemadmodũ si ea alienum ʰ hereditarium soluat: sed si petitor ⁱ suam pecuniã soluat aut tradat rem suam: non habet vnde retineat. ideo necessaria est ei cautio Marcellus.

Videamus ᵏ an stipulatio qð amplius q̃ p legem falcidiam ceperis licuerit dari aduersus euz nõ sufficiat ˡ qui legatũ alij restituere ex fideicõmissi cã d3. sufficiat aũt dicta nihil ei fideicõmissũ ẽẽ ᵐ. Cauebit soli legatario: ꝛ is qui fideicõmissũ accipiet ⁿ: nisi forte mallet legatarius circuitu sublato heredi caueri ᵒ. S3 ꝛ legatario preterea caue

[right margin gloss:] g ℂ Gratia.s.probauit. azo. h ℂ Nec aũt satisdatio.s.euicta hereditate legata reddi de qua dicitur.ꝭ.l.pro xi.§.si legatarius. i ℂ Iniquũ.no.q̃ superuacua cautio nõ p̃stat̃.sic.ꝭ.de procur.l.nõ cogendũ.§.pe. ꝛ ℂ Litis.s.de hereditate. ? ℂ Mine.que curãde nõ sũt vt.ꝭ.qð me.cã.l.metũ ãt nõ vani.secus si nõ sũt elusone. q̃r cauetur: ut.ꝭ.l.pri.§.si legatarius. ꝛ ℂ Si duo.l.e. ex asse̾ ã ð tñ ee nõ põt.j.breg.u.l.qð ꝯtra.§.vl̃. ꝛ.ꝭ.de le.ij.l.si qs seruum. §.iter duos ꝛ.C.ð peti.hẽ.§.fi. aũt ex cõtrario ⁷.§.pe.ꝛ.j.ð excep.rei iud.l.cũ de hoc.vbi a neutro p interl'ibi.ibi certũ erat vni esse scrpt⁹ herede: sed vtiq3 ambos legitimo hẽd.ã hẽditate vt sibi daretur bonoꝝ pos.cõtra tabu.hic aũt s.ẽ certũ de aliquo licet igno rant.de vno.lex ẽtiã ꝯstitur p.l.C.e.l.§.si ꝯtra.

ℂ Hec cautio. Ista cautio debet p̃stari q̃ recipientis interest.h. a ℂ Hec cautio.s.euicta hẽditate legata reddi de qua loqtur pin.leg.s. b ℂ Tradat.s.hereditaria. c ℂ Postea.i.post ꝯtrouersiã motã l3 nõ sit lis contestata: ut.ꝭ.l.pr.§.si legatari⁹.azo. d ℂ Culpe noie:ut.ꝭ.n.i.l.dolo.itẽ hoc si soluat sponte nõ p salaz.aliogn liberat⁹ ẽ ipso iure.si tñ ecõtra petat sibi caueri:ut õfendat̃.ut.ꝭ.ð rei vẽdi.l.is a quo ꝛ.l.a quo.ꝛ.C.depoſi.l.pe.l.fi.l3 illa cõgaf p antẽ.ibi posita. Itẽ ar.ꝯtra.ꝭ.de le.ij.l.si quis.§.fina.sed ibi vterq3 mitit̃ ex voluntate ꝛ ideo dat̃ vtriq3. h

[left margin gloss:] n.cẽ.aureos.iiij.l. interl'sec.alij habent si i eadẽ cã: dicũt q̃ albũ dat dictio si. alij dicunt q̃ hec dictio si:refertur ad verba premissa ꝛ rescripta que nõ habem⁹. d ℂ Libertis ceteris.s. e ℂ Quibus.i.in quibus.x.aureis.nec.n.ffert ad verbum libertis.na3 ip si habẽt necesse satisdare in mar.uel potest dici vt liberti alimẽtarij nõ satisdent fauore alimentoꝝ.argu.ꝭ.de transac.l.cum hi.§.si in annos.ꝛ fin hoc sit minuta ad arbitrium iudicis ... sic argume.ꝭ. ... l.aj.§.sed si dubitetur ꝛ forte etiã sub pe... non sit difficile ... est argumẽ.cõtra. ... de nam infecto.si p... ꝑretarius in fine.i.responso. f ℂ Non sciendum.nõ ... ꝑsi.j.vt le.no.ca.l. ... si ad fiscum. g ℂ Conueniri.vl̃ ꝯdi.i e.vl̃ vtili ex stipulatio ne quã sepe lex tribuit: l3 iterposita n̄ fuerit:vt.ꝭ.ð adop.l.his vel ... a3. h ℂ Cõpelli.sic i satisda.iudi.sol.ut.ꝭ.de pcur.l.si mu... §.fi.sec⁹ i cautiõe de iudicio sisti:vt.ꝭ.q satisda.co.l.sciendum. i ℂ Solut.rescriptum ad qð est.j.e l.§.fi. k ℂ Si legatarius.sperat.i.pati nec erãt elusione mine:at.j.l.proxi. l ℂ Cauerit.hec cautio euicta hereditate legata reddi affinis ẽ illi q̃ hoc n.est posita ꝛ sit de hac metio.C.de le.l.i fraudẽ.ꝛ de peti.he.l.fi.§.i.ꝛ.ꝭ.q satis.cog.l.de die.§ item euicta. m ℂ Non cõmitti.sic.ꝭ.de leg.i.l.si seruus plurium.§.i.ꝛ satis.C.ð iurum permu.l.fi.ꝛ.ꝭ.de euic.l.si rem quam.§.i. n ℂ Sibi euicerit.i.ipsemet sibi euicerit.nã cũ cepent fere se in scðo testõ institutũ cepit tenere ex scðo.ꝛ sic videt̃ euicta ex primo: vt.ꝭ.de euic.l.si vendideris.nõ aũt dicas q̃ euicerit ei q ab eo p̃us euicisset q̃ ille haberet excep.rei iudicate l3 postea inuenerit scðz testm̃ ut.C.de reiudi.l.sub specie. o ℂ Script⁹.q ꝛ fuerat i p̃mo testõ institutus.sic no.h3 azo.per hãc.l.probari hñ reuocata esse legata p scðz testamentũ.l3 in eo nõ fiat metio primi.sic.ꝭ.de adimẽ.lega.l.si titio certam.ꝛ ar.ꝭ.de pcur.l.si quis cum procuratore.§.fi.secus in taci to fideicom ut.ꝭ.de proba.l.cum tacitum. p ℂ Hereditatẽ.totã vel partẽ vel de qua erat mota lis ꝛ sic pcedit q̃ l3 restituerit fideicõmissario. q ℂ Vel emolumẽtũ.spectem. r ℂ Sepi⁹ cõmitti.idem in oĩb⁹ p̃torijs stipulatiõibus.ut i ratihabitiõe

alter tñ mitit̃ ex voluntate.s.legatarius. e ℂ S3 cũ de.ꝭ.loquit̃ ergo vbi vn⁹ ex testõ defendebat hereditatẽ.ꝛ id nõ est certũ oĩno deberi legatũ: q̃r si deberi legitim⁹ obtinet nõ liberat̃: q̃r nec tenet̃.s3 h vterq3 ex testõ ꝛ sic ẽ certũ qcũq3 eorũ obtineat:ut.ꝭ.§.si duo. f ℂ Questio est.ut fuit.ꝭ.e.§.si duo. g ℂ Tradat.legatario.s.sine cautiõe.ꝛ ẽt post litẽ motã: ꝛ tñ.nõ cauendũ nec imputat̃ ei si nõ petat caueri.q̃r ꝛc. h ℂ Si ea alienũ.quo casu ẽt legitim⁹ liberat̃.ꝛ ideo nec hoc casu cũ qð ẽ de noĩe nec superiori cũ iter scriptũ ꝛ legitimũ est questio imputatur si non facit sibi caueri. i ℂ Petitor.sed qd si possessor: ꝛ tñ distingue:vt.ꝭ.soluit suã an hẽditariã. In primo cauet̃ ei:vt i pri.§.in scðo subdistinguit̃ fiat questio de nomine ꝛ tũc n̄ cauet̃ ei q̃scũq3 soluat vt ibi.sed cũ ð nomine soluat ꝛc.si ãt alis vel q̃r legitim⁹ facit questionẽ scripto vel contra subdistinguit̃.sic lis mota vel non ut ibi.si vero pecunia ꝛc. k ℂ Videamus. Legatari⁹ d3 cauere heredi ꝛ fideicõmissarius legatario vl̃ fideicõmissarius heredi cã euitandi circuitus.bar. k ℂ Videamus.§.s.caue̾t.ut legatari⁹ restituat qð amplius ceperit q̃ ei licuerit dare. l ℂ Nõ sufficiat.q.d.ẽt si iterpõat̃ nõ videt̃ cõmitti: q̃r cũ ꝯmittit qð capit vltra q̃ liceat.ꝛ ipse nihil capit cũ alij restituat:vt.j.ð vb.sig.l.alid.ergo nõ cõmitti:s3 ꝯ ẽ q̃r cauet ac si nõ grauat⁹ ut alij restituat.ꝛ hic subijcit sufficit ꝛc.nã rñ.ut ibi. m ℂ Esse.q.d cauet ac si nil eius fideicõmissum. n ℂ Accipiet.a legatario. o ℂ Caueri.per illum cui rogat⁹ est legata

rius date fideicōmissuꝫ. ⁊ nota de circuitu tollēdo: vt. ⁊ ff. de cōdi. īde. l. dominus testa. ⁊ ff. vsufru. quēad. ca. l. si vsufruct⁹ mihi. pꝫ ergo p hāc. l. q legatari⁹ hr̄di ⁊ fideicōmissari⁹ legatario cavet: qñqꝫ sol⁹ fideicōmis. hr̄di cū vitādi circuitus: vt hic. qñqꝫ cavet fideicōmissarios heredi ⁊ legatario: veluti qñ heres vꝫ detrahere fal. ⁊ legatari⁹ similiter puta vbi testator h dixit: vt no. ff. ti. i. l. penales §. fi. ⁊ ff. eo. l. i. §. sꝫ ⁊ legatario. ⁊ ita cōstrue cavēdū est si cōcedēdū ē ei reti. ex fin. p rata vt pleriqꝫ equū quia testator dixit quāuis xx. ⁊ mihi legavit. xx. ⁊ rogavit de. xv. restituēdis ⁊ de illis. xv. detrahit fal. si ei detrahat. ⁊ fac. ff. de le. i. l. cū pf. §. i. sꝫ ff. ff. de an. le. l. līto. §. i. Sol. refert vtrū on⁹ legatario iniūgat ex trīsec⁹: vt tūc fideicō. ei. nō teneat cavere: vt ibi. an in parte ei⁹ qđ legat ei qui cogit restituere tunc sic vt hic.

Cum non facile. Si q nō pōt satisdare remittitur satisdatio. h. d. bar.

a ¶ Nō facile. ⁊ sic videtur nō posse fieri. ⁊ ff. de verb. sig. l. nepos proculo. hoc ergo arbitrio iudicis relinquitur vt ibi. Accursius.

b ¶ Ideo cautionem. sec⁹ si si ideo sed bōa fide postulatur: quia persona suspecta ē. arg. ff. de iudi. l. i omnibus. ⁊ qui satisdare cogā. l. si fideiussor §. fi. ⁊ C. de epi. ⁊ de. auté. generaliter. sꝫ certe sit sospecta vl nō ex quo nō pōt satisdare stati igit ō fal. vt. C. ō vsur. l. ij. ⁊ fm hoc verbum iō siue causatiue siue cōsecutiue pōatur non est vis. Itē no. hoc. l. remitti satisdationē pauperi sic pdest pauptas sic. C. ō epi. ⁊ cle. l. si qs ad declinādaꝫ. §. pe. sꝫ ar. ff. C. de epi. ⁊ cle. l. ō creationibus. §. si autē vbi a paupere non a divite exigit satisdatio. Itē fact. ff. ō offi. pre. l. illicitas. ⁊ de pi. ac. l. si servos. itē ⁊ in aliis remittit: vt. ff. e. l. iij. §. quāuis.

Divus. Mer⁹ executor non tenetur heredi cavere. h. d. bar.

c ¶ Iussus. s. hunc executorē testamenti vocant bonum cōmissarium.

d ¶ Cessantiuꝫ. verba cautionis. ⁊ dic cessantiuꝫ. idest morientium qꝛ sic extinguitur tale legatū. ff. de al. le. l. iij. §. ōbeat vbi cavet: sed ibi a coheredib⁹. hic a testatore fuit elect⁹. Itē queritur an hic habeat aliquā actionem contra heredem. itē si quis legatariorū nollit an reddatur heredi: rñ. ad vtrūqꝫ. ff. de le. ij. l. sigs titio. itē quid si dubiū est an bene distribuat. rñ. iurat. vt. C. ō dona. l. pe. ⁊ fact. ff. de verbo. sig. l. aliud est capere.

e ¶ Iussus. fiatur precepto defuncti de cavendo sic. C. ad treb. l. iubemus §. in supradictis. ⁊ ff. de vsufru. earum re. l. tribus. in prin.

f **Si hrēs.** diceret. nō tñ adhuc erat contestate noie fisci alioquin nō solueret ēt cautiōe pstita: vt. ff. de iure fisci. l. apō iul. que ē ɔtra. ⁊ facit. C. de le. l. si in fraudē. ⁊ ff. l. iij. §. si legaterius. ⁊ C. de peti. here. l. fi. §. i.

g ¶ De fideicō. relicto puta titio. h ¶ Convenit. titio.

Si non. Cautio vsufructu finito rem restitui debet interpo. ei ad quē pertinet proprietas non heredi tñmodo. h. d. bar.

i ¶ In controversia. sed vsufructus. i. cautio p vsufructu pstāda. ⁊ sic gratia similitudinis tractat hec. l. ō cau. illa que est vsufru. quēadmo. ca. ⁊ sic cōcordat in eodē titulo. l. si tibi vsufruct⁹. Alij dicūt q. qdā tertius movet questionē de vsufructu. ⁊ sic loquitur de illa cautiōe q̄ est. ff. eo. l. hoc antē. in prin. ⁊ sic prosequuntur vsqꝫ ad finem.

k ¶ Potest. n. interpositio est vsqꝫ illuc tunc de eo ⁊c. ⁊ fact. ff. proxi. §.

l ¶ Interdum. titio. cui legata est proprietas: vt. ff. proxi. respon.

m ¶ Ei. s. titio. n ¶ Spectandum. quasi diceret nihil.

o ¶ Desierit. s. vsufruct⁹. ⁊ sic sub die certa facit. ff. vsufru. quēadmo. ca. l.

dū est: si vt plerumqꝫ equū ē, p rata ex fideicōmisso retinē ei ɔducēduꝫ ē quāuis tātū ex legato apō eū erit remāsuꝫ vt sufficere possit ad pstādū fideicōmissuꝫ. ¶ Alius.

Quum non facile satisdatiōeꝫ offerri legatari⁹ vl fideicōmissarius possit: ⁊ futuꝫ sit: vt pp hoc a petitiōe liberalitatis ex testō summoveat nunqđ onus satisdationis remittēdū ei erit: qđ videt adiuvari rescripto divi ɔmodi i hec vba. Is cuius de ea re notio est adit⁹ si comperierit: ideo cautionē a te exigi vt a fideicommissi petitiōe avertaris onus satisdationis tibi remitti curabit. ¶ Paulus.

Divus pius ab eo qui annua legata percipere ad distribuenduꝫ iussus erat vetuit cautionem exigi: cessantiuꝫ partes reddi: nisi ap te cavere iussus esset. ¶ Eci.

Si heres parteꝫ bonoꝝ vel ēt vniuersa bona delata ad fiscū diceret: constaret autēꝫ de fideicōmisso: decretum est vt petitori caventi cuncta hereditate restitui solveretur. ¶ Idem.

Si nō in cōtroversia sit proprietas: sed vsufructus: potest. n. rei cuius proprietas ticio legata ē vsufructus alij legari. tūc de eo restituēdo nō hr̄di: sꝫ ticio caveri debeat. ¶ Interdū ⁊ si ab hr̄de legetur vsufructus ticio caveduꝫ ē: veluti si detracto vsufructu proprietas ei legat: vsufruct⁹ seio. Quid eniꝫ attinebit hoc casu heredi caveri ad quem emolumentū intercidētis vsufructus non sit spectādum verum si vsufructu seio legato: proprietas ticio legat: cū ad seium pu

nere desierit: habeat proprietateꝫ: tūc hr̄di caveri oportebit a fructuario: ab herede autē ticio: quia non sit certum vsufructu intercepto ad ticium, pprietatē reversuram.

¶ Incipit liber. xxxvj. ⁊ xij. huius.
¶ Ad senatuscōsultū trebellianuꝫ ⁊ pegasianum. ¶ Ulpia.

Explicito tractatu q ad fideicōmissa singularū ptinet rerū. trāseamus nūc ad īterptatiōnē senatuscō sulti trebelliani. ¶ Factū est. n. senatuscōsultū tpib⁹ nerōis. viij. calē. septembris anneo seneca et trebelio maximo ɔsulib⁹. ¶ Cuius vba hec sunt. Cū aūt eēt eqssimum in oīb⁹ fideicōmissarijs hr̄ditatib⁹ si qua ō his iudicia pēderēt ex his eos subire in quos ius fructusqꝫ trāsferret: potius q̄ cuiqꝫ piculosā eē fidē suam: placuit vt actiones que in hr̄deꝫ heredibusqꝫ dari solent eas neqꝫ in eos neqꝫ his dari q fidei sue cōmissum sicuti rogati eēnt restituissent. Sꝫ idē est ⁊ si ipsi filio pater rogat⁹ sit restituere: sꝫ his ⁊ in eos quibus ex testamēto fideicōmissum statutū fuisset quo magis in reliquum cōfirment supreme defunctorum voluntates. ¶ Sublata est hoc senatuscōsulto dubitatio eorū qui adire hereditatē recusarēt seu metu litiuꝫ seu pretextu metus censuerunt. Quāq̄ autem senatuscon. subventum voluit heredibus subvenit tamen ⁊ fideicō. nam in eo q heredes si

si tibi. ⁊ si vsufruc. s. fundus.

p ¶ Reversuram. ticio interim moriente. ⁊ ad herede nō tr... te pp diem incertum. vt. C. de cadu. tol. §. sin autem aliquid...

¶ Ad senatusconsultū trebellianū ⁊ C. Duo senatuscō. s. pegasianū ⁊ trebel. tractauerūt ō hac materia. sed iustinian⁹ totū attri...

...ductionem: vt dixit illa lex cū filio. sed habet locū quo ad ho... in eū transeant actiōes: vt hic. nā interdū locus est nec tamen ... ta deducat: vt. ff. e. l. si patrom. §. q fideicōmissariā ... lex cū filio loquit cū filius instituitur ⁊ pater rogat restituere ... vt heres sed vt pater intelligit rogatus: hic autē pater institut... gatur restituere filio ⁊ sic vt heres itelligit rogari ⁊ habet locū ... quo ad vtrūqꝫ commodum vt hic. ⁊ ff. e. l. imperator. ⁊ l. cogi. §. ... pf. ⁊ ff. e. l. §. si filio. sed qñ vt pater. s. restituit cōcordat. C. de ... testa. l. filijs ma. ⁊ ff. e. l. mulier. in prin.

c ¶ Restituere. s. hereditatem ex treb. restitutione.

d ¶ Et in eos. s. dari actiones est equissimum.

e ¶ Quibus ex testamento. sub. vel ab intestato: vt. ff. e. §. hoc aut... ⁊ fact. ff. si quis omis. causa testa. l. ante pe. in fi.

f ¶ Voluntates. q per hoc habet fideicom. vt heres.

¶ Sublata. Per hoc senatusconsultum provisum est heredi ⁊ fideicommissario. h. d. Bar. ⁊ alex. de imola.

g ¶ Consulto. treb. hoc non tenentur: vt. ff. proxi.

h ¶ Litium. immo ⁊ si sine causa. satis est. n. si non putat sibi expedire: vt. ff. e. l. quia poterat. ⁊ l. sed si alio. §. q si suspecta.

i ¶ Metus alicuius alterius. qui multi dicuntur in ...

k ¶ Heredibus. s. principaliter.

l ¶ Fideicom. secundario.

m ¶ Quod heredes. principales. sic. ff. proxi.

g Cõmẽdanf.a creditoribus hereditariis.z facit ad.§.j.e.l.ita tñ §.qm ex trebelliano.accur. b Quiqz.pio z

Hoc autem Senatusc̃õsultũ locũ habet in omni herede vl' successore vl' tã ex testõ q̃ ab intestato:z tã de iure cõi q̃ ex priuilegio z tã d iure ciuili q̃ ptorio.z tã in hẽte iure directa q̃ vtili.vt ẽ fideicõmissarius vniuersalis p̃mus si rogat⁹ ẽ restituere secundo.hoc.d.vsqʒ ad.§.sʒ z quoties.pau. de castro.

c Hereditatem. facit j.e.l.recusare.§. meminisse.z insti.e.§.preterea secus i singulari relicto iure veteri.sʒ hodie idẽ vt dicto.§.z.C.cõia de le.l.pe.ac.

d In filii.testari põt: de hoc cõstat vt insti. q.nõ est per fa.te.i pn. sed qd de illis aduenticiis in quibus pater nõ habet vsufru.quod est in casibus no.C.de bo. q lib.cũ oportet.z aut. Itẽ hereditas:Rñ.qui dã q2 possũt testari.qd non placet:vt.j.de do. tã mor.l.tã is.§.i.

e Locum hẽt.quo ad alia remedia se.cõ.non vt quarta posset detrahi:vt.j.e.§.deiqz.z.l. marcellus.§.qd aũt.

f Bonorũ.facit.j.eo. l.recusare.§.i.ac.

De illo. Fideicõmissarius restituẽdo secundo fideicõmissario transfert.actiõez.h.d. bar.z alex.de imola.

g De illo. actiones. non tñ quartaz retinet: vt.j.e.l.ex asse.z.l.si patroni.§.qui fideicõmissʒ.h videtur ɔtra.C. e.l.pe.in fine. So. qdã dicunt.aut est in mora hic secũdo rogat⁹ vt ibi:aut nõ.vt hic.qd nõ plʒ.q2 i p̃mo rogato fit heredita vt ibi dr:z tñ ibi ponit vt duo casus diuersi.dic ergo sʒ Jo. aut scdo rogat⁹ pure ẽ rogatus:z tũc qd ibi.aut in diem sub cõditiõe z tunc qd hic.nõ.n.dʒ trãsire ad diẽ vt spõte restituat anteq̃ põt:vt C.de fideicõ.l.post mortẽ.z no.j.e.l.si ante diem.

Sed et quotiens. In fideicõmissarium partis cui est facta restitutio insolidum trãseunt actiones que ipso iure trãsibunt in aliũ fideicõmissariũ existente conditione.h.d.bar.z alex.de imo.

h Et quotiẽs.actiones nõ per restitutionẽ.nec.n.põt restituere h fideicõmissari⁹:vtpote cũ nõ fuerit rogat⁹:sed solã possessionẽ rerũ q sit i fideicõmisso dabit fideicõmissario.vt.j.eo.l.cogi.§.mecian⁹.sʒ in conditionalis fideicõmissarius coget pure istitutũ adire:rñ.sic sʒ nõ restituere nunc:vt.j.e.l.ille.in prin.item no.casum vbi ipso iure fit restitutio.sunt z alij.vt.C.e.l.pe.no.accur.

i Suspectam.s.hereditatem.

k Uniuersam.quarta nõ deducta contra cogentẽ vt.j.e.l.cogi.§. idẽ mecian⁹.z dic aut vterqʒ.s.coact⁹ z cogẽs adire vult totũ restitui: z obstet qd h.aut coact⁹ tñ:z tũc idẽ remãeat i dãno pp ptẽ q̃ remaneret vt hic.z.j.e.l.cogi.§.si quis.z.§.sʒ z si qs.aut econtra cogens vult tñ restitui totũ sed rogat⁹ vult retinere ptẽ alterius:z tũc retinet:sʒ nõ videt fal.vt.j.e.l.ita tñ.§.qui suspectũ.aut cogẽs adire non curat sibi restitui nisi suã ptẽ:z tũc coactus retinebit fal.cõtra aliũ.vt j.e.l.cogi.§.idẽ mecian⁹.item vt pro parte adeat tñ cogi non põt. item aliud est in directis institutionibus vt tunc pendente conditiõe habet partem tantum pure institutus sm yr.arg.contra.s.§.si pars hereditatis pe.l.ij.z facit.j.e.l.ex asse.accur.

Si filio. Siue rogat heres siue pater vel dñs vel administrator heredis:locus est senatusc̃õsulto.h.d.bar.z alex.de imola.

l Filio.rogati sũt.s.pater z dñs herede instituto filio vel seruo.ac.

m Ipsi filio.hoc dic vt.s.e.§.i.z facit.s.de le.i.l.cũ filio.acc.

n Sed z si tutor.hereditatẽ.instituto pupillo herede.z facit.C.e. l.ij.z.s.d le.ij.l.peto.§.mr.z.j.e.l.cũ heres.z.l.restituta.§. pupillus.z.C.e.l.pe.itẽ qualiter fiat:rñ.vt.j.e.l.restituta.§.i.ac.

Fuit quesitum. Pupillus nõ põt restituere hereditatẽ tutori eo auctore sed adultus põt curatorẽ:q2 eius auctoritas nõ ẽ necessaria. h.d.bar.z Alex.de imola.

o Fuit quesitũ.pupillus.s.institutus

p Nõ posse.s pncipalr.lʒ p quasdã cõseqñtias q̃nqz possit:vt.s.de auc. tu l.i.in fi.z.l.qd dicimus.in pn.accur.

q Hereditatem.als decẽt.

r Necessaria nõ ẽ.adolescẽti.subaudi.sʒ pupillo sic.vt.j.e.l restituta.§. pupillus.z.§.seq. sed nõne similes sũt.vt.C.d l ite.esti.mi.l.si curatorẽ.z.§.si cer.petat.l.certi ɔditõ §.idẽ erit.sʒ certe similes sũt cũ agat d eis obligãdis:sec⁹ si de liberãdis vt hic.z ar .j.rẽ pupi.sal.so. .l. non quasi.§.hoc autem. Itẽ pupillo non currit pscriptio.xxx.an.sʒ adulto sic vt C.d prescrip.xxx.an.l.sic.sic. C.de fal.mo.l.i.in fin. Item pupillus sui creditoris nõ sacit pecuniã:vt.j.d solu.l.qd si forte.§.fina.sed hoc reperitur i adulto. Itẽ pupillus nõ põt facere restitutionẽ adult⁹ sic vt s.de testa.l.si fili⁹.z de h.ic. l.aurelius.§.gaius.z insti.q bus non ẽ p fa.te.§.preterea Itẽ adultus põt accusare curatorẽ suspectũ:sʒ pupillus ñ tutorẽ:vt insti.de suspec.tu.§ impubes.z ẽ i casu hui⁹.l.rõ q2 cum adultus curatorẽ nõ hʒ obligari põt:vt.d.l.si curatorem.secus in pupillo:etiaʒ si non habet tutorem.sed adultus quãtũ ad hanc rem non videt hẽre curatorem:cum eius cõsensus z auctoritas i hanc restõnem sit inhabilis vnde q̃si non heat restituit. Si pcedat ergo cũ curatore suo sẽper cõtraheret.rñ.nõ seqt̃ q2 hoc sit ex necessitate:sicut solutio.z et restitutio. Sol.dici põt respectu restituẽtis: sʒ nõ ei⁹ cui fit restitutio:vt.j. e.l.restituta.in fi.z.l.se.a3o. vel sm Jo.alr expone qd hic dicit.s.cũ ipse adultus a p̃ture fuit coact⁹ adire.nã fuit tẽ qr nullũ emolumẽtũ dʒ ad eũ spectare:vt.j.e.l.qr poterat.restituit.n.sine curatoris auctate.als sec⁹ erit.Sʒ nũqd adult⁹ cũ curatore nõ hʒ põt adire suo arbitrio hẽditatẽ:l pupillo.n.certũ ẽ ñ posse.vt istĩ.d aucto.tu. §.neqʒ.z.C.d iure deli.l.potuit.nisi i casu:vt.C.q admit.ad bo.pos.l.honor z .C.de iur' dl.l.si ifãti.i fi.z est ar.q2 possit.j.d ap.l.cũ i vna.§.fi. ar.j.C.de adm.tu l.cum quedam mulier.z dic rationem diuersitatis vt ibi no.z.l.cum in vna.h.

ɔueniãt[a] exceptiõe vti põt: heredib⁹ subuentũ est.i eo vo qd si agãt heredes repellunf per exceptiõez. Et qʒ[b] agẽdi facultas fideicõmissarijs ɔpetit pculdubio ɔsultũ est fideicõmissarijs. Hoc aũt senatusc̃õsultũ locũ hʒ siue ex testõ qs hẽs esset siue ab intestato: rogatusqʒ sit restituere hẽditatẽ[c]. In filii quoqʒ fam. militis iudicio qd de castrensi peculio vl' q̃si castrensi testari põt[d] senatusc̃õsultũ locũ hʒ[e]. Bonorũ[f] quoqʒ possessores vl' alij successores ex trebellião restituere poterũt hẽditatẽ. De illo q̃rit an is cui ex cã fideic.restituta est hẽditas ex tre. se.cõ. ipse quoqʒ restituẽdo ex codẽ se.cõ. transferat actiões[g]: z iul' scribit etiã ip̃m trãsferre actiões[h]. qdqʒ metia. pbat z nobis placet. Sʒ z quotiens qs rogat⁹ duobus restituere hẽditatem alteri pure vel in diem: alteri sub cõditiõe: suspectã[i] dicit ei cui erat rogatus pure vel i diem restituet alteri vniuersã[k] hereditatem restituere senatus censuit. Cũ aũt extiterit cõditio si velit ali⁹ fideicõmissari⁹ partez suã suscipere: transire ad eũ ipo iure actiões. Si filio vl' suo hẽde istituto rogatoqʒ restituet hẽditatem. dñs vl' pr̃ restituat: ex treb. trãsferũt actiones: q2 ẽ et si suo noie rogati sũt restituere. idem z si ipi filio[m] pr̃ rogãtus sit restituẽ hẽditatẽ. Sʒ z si tutor vl' curator adolescentis vl' furiosi rogat⁹ sit restituere hereditatem[n]: sine dubio trebel. locus erit. Fuit q̃situ si ipsi curatori rogatus sit restituere pupill[o]: an ipo auctore restitutionez facere possit: z est d cretũ a diuo seuero nõ posse[p] tutori eidẽqʒ auctori restitui hẽditatẽ[q] q2 i rẽ suã auctor esse non põt. Curatori tñ adolescentis ab adolescente poterit restitui hereditas: q̃si necessaria nõ est[r] curatoris auctoritas ad restitutionez. Si aũt collegiũ vel corpus sit qd rogatuz est restituere[s]: decreto eor q sũt in collegio vel corpore[t]: in singulis ispecta eorũ[v] persona restitutionez valere. nec.n. ipse sibi vl' q̃sqʒ eorũ restituere. Si heres percepto fundo[x] rogat⁹ sit hereditatem[y] restituere: ex trebel.se.cõ.restituet hereditatem. nec multum[z] facit si fũd⁹ pignori datus est. Neqʒ enim erit alie in personalis actio fundũ sequit[a]: sed cũ eius hereditas ex trebel.senatuscon.restituta est. Sed cauendũ est heredi a fideicommissario: vt si forte[b] fundus erit euictus[c] a creditore: habeat heres cautum. Jul. autem cauendũ non putat: sed estimandũ fundũ quãti valet sine hac cautione[d]: hoc est quantum vendere potest sine cautiõe: z si põt tã

Si autem collegium. Collegium põt restituere hereditatem ex trebelliano.aliũ de collegio.h.d.Bar.

s Restituere.s.hereditatem.als est in tex.accur.

t Uel corpore.accipe.i.valere restitutionẽ in singulis casib⁹.s.i quibus est restitutio facienda inspecta persona eor.s.quib⁹ fit restitutio.s.an possit capere vel non.nec.n.rñ.q.d.ille cui fit restitutio lʒ fit de presidentib⁹ non ipse sibi restituit:sed collegium sibi restituit vt priuato.sic z als qd est vniuersitatis non est singulorum.vt.s.de rerum diui.l.in tãtũ.§.i.lʒ sit argu.contra.j.de col.illi.l.ii.in pn.ac.

v Eorum.quibus facienda est restitutio.ac.

Si heres. Res que remanent apod heredem estimanf cũ q̃ntatib⁹ suis:nec cautio iterponif.h.d.Unusqʒ tractauit iuriscõsultus de vno remedio trebel.s.transferendarum actionum.hic tractat de secundo.s.de d tratione quarte.bar.

x Fundo.qui sufficiat ad quartam.acc.

y Hereditatem.retento.fundo ac.

z Nec multũ.p hoc q2 plus detrahat heres.ac.

a Sequif.nec diminuit.j.e.l.cogi.§.inde.z facit ad hoc idem.C.si cer. pe.l.nõ aduersus.z.s.d edẽdo.l.qdã.§.is aut.z de dote pre.l.i.§.i.z de indi.l.fideicõmissum.§.i.z C.d here.isti.l.quotiẽs.Itẽ cauete dicat psonalis q2 realis sequitur possessore.z sic logi ɔtrariũ.vt.C.quo qs ord.cõ.l. fi.li.xi.q2 hypotecaria conueniuntur possessores cum omnia bona contrahentis cũ fisco erant obligata:vt.C.q.ex tan.pig.ta.ɔtra.l.ij.z facit ad §.insti.e.ti.§.si quis vna.z .j.e.l.si legatus.§.multum.

b Forte.aliqui qui preest collegio cum multi psint.a3o.ar.s.prori.§.vel dic alium de collegio non autẽ ipsi collegio.vt in fi.huius.§.

c Euictus per hypothecariam.ac.

d Sine hac cautione.que non iterpõif sm eũ.z no.q2 res tãtũ valʒ q̃ntũ

E

uendi pōt fie. ff. de ɔdi. fur. l. si seru⁹.

a ¶ Retēto eo. ab herede de hēditate. sʒ hoc fallit in principe fm quosdā. vt. j. eo. l. si legat⁹. §. fi. sʒ ibi dicit q̄ nō ɔfueuit retinere pinceps. pōt tn̄ si vult. sʒ an h casu teneat̄ hic hēs creditorib⁹. & legatariis ɔstat q̄ nō vt. j. pri. & no. C. e. l. ij. at i creditorib⁹ dic q̄ p eo qđ ei supplet̄ teneatur. p eo vo qđ vʒ fundus nō cū beat vt legatū: vt insti. e. §. sed il lū. alii dicūt aut supplet̄ ex vo lūtate defuncti: vt tūc tenea tur. aliis nō. sʒ magis vr̄ cō: vt ff. ad. l. fal. ticia.

b ¶ Multas q̄ōnes. q̄ possūt oiri occasiōe cautiōis iter he redē & fideicōmissariū. accur.

¶ Si is qui. Heres qui he reditatē restituit retēta certa q̄titate sub noie quote tenet̄ legatariis in eo qđ hʒ vltra q̄rtā si a fideicōmissario exigi legata nō possūt. h. d. bar. & alex. de imola.

c ¶ Si is qui. ccc. casuʒ ponit quē probat per. iiij. casus vſ q3 in finem.

d ¶ Deductis. i. retentis ab herede. & sic hʒ. cc.

e ¶ Restituere hereditatem. s. alia. cc. accu.

f ¶ Fideicōmissari⁹. s. seius.

g ¶ Ad eū. s. seiū fideicōmis sarium. accur.

h ¶ Peruenit. s. pro. cc. ac.

i ¶ Petitionē. de rigore q̄ vt solus fideicō. teneat̄ ad lega ta. vel q̄ ē: q̄ deducta certa sūma ē rogat⁹ nō quota. acc.

k ¶ Qđ in. cc. nō plus hʒ.

l ¶ Datur. s. de eq̄tate q̄ p̄ua let: vt. C. de iudi. l. placuit. & ē hoc iō quia heres habet pl⁹ q̄rta. sʒ videt̄ q̄ nec i tota. cc. ut. j. e. l. marcellus. §. idē pap. vbi dicit hēdē detrahere de legatis & fideicō. si q̄ detraxit de his. cc. hēs. q̄rtā: ergo fidei deicōmissari⁹ nō soluet integra. cc. cū nō ampli⁹ q̄ ad eū perueniat debeat: vt h. sed tn̄. hic non detrahit heres. cc. cū aliis heat: vt hic. accur.

ti vēdere nō īterposita cautiōe q̄n tū facit quarta pars bonorū ei tre bel. trāsituras actiones. Si minoris retēto eo qđ deest: similiter ex tre bel. restitutionē fieri que sīnia mul tas q̄stiōes[b] dirimit. ¶ Si is qui. cccc. in bonis habebat. ccc.[c] legaue rit: & deductis[d]. cc. rogauerit heredē seio restituere[e] hēditatē: an trecen torū on⁹ fideicōmissari⁹[f] subeat: an vo hacten⁹ q̄ten⁹ ad eū[g] ex heredi tate puenit[h]? Iul. ait cōpetere qdē aduersus eū trecētoꝝ petitionem[i] nō aūt ampli⁹ q̄ in. cc.[k] actionem ad uersus fideic. datur[l]: i heredē aūt[m]. c. & mihi videt̄ vera eē iulia. sentē tia: ne dānū fideicōmissari⁹ sentiat vltra q̄ ad eū ex hereditate qđ p uenerit. Meminem. n. oportere pl⁹ legati noie p̄stare: q̄ ad eū ex here ditate puēit[n]: q̄uis falcidia cesset[o] in rescripto diui Pii continetur. ¶ Denique nec[p] ex multis testamen to plus legatorū nomine p̄statur: q̄ quātitas est hereditatis[q]. ere ali eno deducto. nec tamen quartā re tinere fideicōmissario permittitur

eta certa re vel sūma. & tūc nil soluet creditorib⁹ ul legatariis & si mi tu valeat illa res vt isti. e. §. si qs vna. nisi in casu q̄n p̄s fideicōmissa rij non sufficit ad legata: q̄ tūc dabit hēs qđ hʒ vltra quartam: vt. ff. §. si is. nā ibi. cc. vt sūma non vt quota sūt reteta. aut retinet quotaʒ vel voluntate vel ecōtra uel p̄ter: & tūc creditorib⁹ tenetur pro rata vt in ɔtrario. & h ea re stituta: antea vo solus hēs tenet̄ & tāto minus restituit quāto tenetur: vt. j. e. l. ita tame. §. qui ex trebel. sed legata rius tenet̄ solus fideicō missarius siue heres hē at quartā tn̄ siue mīn⁹ vel secundū voluntatē vel cōtra vel p̄eter: vt C. e. l. fi. & hoc ea restitu ta. antea vo tenet̄ hēs: vt. j. l. pri. sʒ an i solidū dabit legat. fideicōmis sarius si excedāt dodrā tē: tn̄. nō vt. ff. e. §. si is. ibi netamen vl. si ante heres habet pl⁹ q̄rta: p eo quod est plus tenet̄: & ita scindantur legata vt. ff. proxi. §. & §. si is qui. & sic etiam potest i telligi. C. e. l. ij. Item & in aliis casibus tenetur heres. vt no. C. eo. l. fi. accur.

¶ Inde neratius scribit: si qs hēs rogat⁹ eēt restituere totā hēditatē nō deducta[r] fal[s]. rogato etiā ipo vt alij restituat: nō vtiq3 debere eū[t] d trahere fideicōmissario secūdo q̄r tā[v]: nisi liberalitatem[z] tn̄ ad priorē fideicommissarium hēs volunt p tinere. ¶ Sed si quadrigenta[t] ha bens ducenta legauerit ticio: & par tē dimidiā hereditatis sempronio restituere rogauerit: ex trebelliano restitutionē faciendā iulianus ait: & legatoꝝ petitionē scindi: sic ut cē tū qdem petant̄ ab herede. centum vo alia legatarius a fideicōmissa rio petat. Qđ icirco dicit iulian⁹: q̄n fm hanc rationem integram quartam habet: idest centum inte gra. ¶ Idem iulianus scribit. si is qui quadrigēta in bonis hēbat tre centa legasset: & deductis centum rogasset heredem vt hereditatem sempronio restituat: debere dici d ductis centum restituta hereditate legatorum[y] actiones in fideicōmis sarium dari. ¶ Celsus.

Quadringenta[x] reliquit[z]

Quadrigēta. Legata particula ria in cōputatione legis falci. contribuuntur cū fideicōmisso vniuersali quod estimatur quāti superest in hereditate. deductis legatis: & fidei cōmissarius nō tenet̄ ad legata in plus q̄ tenet̄ heres. h. d. Et diuidi tur. primo ponit̄ thema & qō. Secūdo determinatio questionis inspe cta lege duodecim tabularū antequā eēt lex fal. Tertio determinat q̄ stionē īspecta q̄litate. l. fal. Secūda ibi. diceret. Tertia ibi. atq3. bar.

¶ Quadrigenta. pone casū. qdam hēbat. cccc. in bonis: qui instituit heredē & ab herede ticio legauit. ccc. idē rogauit heredē vt heredita tē restitueret sēpronio. & cū heres suspectā diceret: coactus fuit totā hēditatē restituere sempronio. nūc ticius a sempronio petit. ccc. sibi legata. petit ēt p̄tē de. c. que amisit heres: q̄ suspectā dixit. quasi eē sent lucro sui legatarij & sempronij fideicōmissarij. Econtra dicit fidei cōmi. se nō teneri nec ad p̄tē de. c. nec etiā ad. ccc. vt pote a se nō reli cta sʒ ab herede. Querit̄ qđ debeat dare fideicōmissarius. & r̄n. celsus mutādo p̄sonā. nā trāsit d tertia ad secūdā. q̄ ccc. debes & nō partē d c. & hoc ideo. s. ccc. restitues. q̄ p̄sumūr sapiētes q̄ fideicōmisso ad te transeat cū suo onere. & iō nō. c. restitues. q̄ tu sis loco heredis. s. cū restitutio fuerit legatoꝝ petitionē. & sic heres si non esset rogat⁹ tibi restituere hereditatē: retineret. c. contra legatarios. ita de illis. c. tibi videt̄ eē rogat⁹ tibi restituere cū legatorū petitio fuerit restitutione hēditatis. reliqua. ccc. ticio restituere videt̄ esse rogatus. cum ergo h casu q̄n legatorū petitio preuenit hereditatis restitutionem videtur heres rogat⁹ ticio. ccc. tibi. c. idest qđ superest restituere: apparet q̄ ab vtroq3 detrahet quartā. sicut si simpliciter eēt grauat⁹ tibi. c. & ticio. ccc. noie legati dare. quo casu heres sponte adiens q̄rtā retinet d utro q3. nec hʒ nō dicat̄ in facto tn̄ supplēdū ē q̄ in hoc casu illa septuagin ta qnq3 que heres daturus est fideicommissario detracta quarta de c. ticius legatarius cui q̄rta. ccc. i. septuagintaquinq3 ablata sunt per fal. auferret ipsi fideicōmissario sicut tota. ccc. auferret eū si tota. cc. uenirent ad fideicōmissarium. & hoc usq3 ad illud. non ergo pl⁹ vl. Ultimo cōcludit ad primū casū ubi coactus adijt & restitutio fuerit legatorū p̄stationē hoc mō. si ticius nō hʒ nisi. ccc. ubi heres sponte adijt & nihil. de. c. sic & ubi coactus heres adijt sola trecēta hēbit tici⁹ & nihil de centū. cū dicta p̄sumpta uoluntas non possit aptari. ad. c. Qđ sit dici q̄n restitutio fuerit legatorū prestatione. q̄ presumit̄ cū onere trāsire q̄si fideicōmissari⁹ sit loco heredis: & uera quādo simpl̄r legauit ticio. Quid āt si expssim dixit q̄ essent onere heredis. ccc. ticio legata. R̄n. marcell⁹ q̄ pīde hēt ac si ticio. ccc. & fideicōmissario. ccc. dedit: ita heres retineat. c. & d. ccc. faciat. vij. ptes. i. q̄ttuor fideicō missario: & tres ticio det. & hoc si spōte adeat. alis si coact⁹. c. que amit tit heres ppter cautionē hʒ fideicommissarius: reliqua. ccc. diuidunt predicto modo. Et fm hoc alio casu loquitur marcellus quādo dixit q̄ essent ad onus heredis. & alia in prior. l. qui q̄drīngēta. l. quādo nō dixit. nec corrigit̄ et marcell⁹ a. l. precedēte. Uel dic secundo casu fm

m ¶ In heredē aūt. c. cōtra. insti. e. §. si quis una. so. ut. j. §. fi. accur.

n ¶ Ex hēditate puenit. sec⁹ in ere alieno: vbi tenet̄ fideicōmissarius vltra & deliberet si vult: vt insti. e. §. si quis vna. in fi. §. accur.

o ¶ Cesset. vt in hoc casu cessat quo ad. cc.

¶ Denique. Lʒ nō detrahat̄ fal. nō tn̄ tenet̄ qs ad legata vltra vires hē ditarias. Itē fideicōmissarius non detrahit quartā nisi liberalitatē heres in eū exercuerit. h. d. bar.

p ¶ Nec alis neq3.

q ¶ Hereditatis. ut & C. ad. l. fal. l. successores. & ff. de testa. mi. l. si vo. §. quid ergo. & C. de testa. mi. l. in restō. i fi. & ff. ad. l. fal. l. i ratiōe. §. qđ vul go. & ff. ti. i. l. i. §. in quibusdam. acc.

r ¶ Permittit̄. no. fideicōmissariū nō deducere quartā. vt. j. e. l. ex asse. & l. cogi. §. si mecianus. idē in legatario ut nō detrahat: vt. j. e. l. mulier. §. fi. & ff. ti. ij. l. ij. §. fi. & de vulg. sub. l. coheredi. §. cū filie. nisi i casibus no. j. prox. §. sed hul. ɔtra. ar. C. cōia de le. l. i. & ff. ti. i. l. penales. i fi. & fal. ad hūc. §. C. e. l. i. & ij. & facit. j. proxi. vsq3. in fi. ac.

t ¶ Neraci⁹. deducta. qđ preceptū nō valet: vt. ff. ad. l. fal. l. qđ d bōis. §. i.

s ¶ Falcidia. i. trebellianica.

x ¶ Eum. primum.

y ¶ Secūdo quartā. no. fideicō. primū nō detrahere: lʒ ei heres non de traxerit nisi i duob⁹ casib⁹. Prim⁹ q̄n hēs q potuerat retinere qđ ē et fi p hibitus a testatore: vt. ff. ti. ij. l. ticia. uolens facere gratiam prio fideicō missario de sua q̄rta restituit ei totū: vt hic subijcit nisi vl. qđ azo. intelli git sibi ēt fieri i dubio grām ex quo totū restituit. vt. j. e. l. cogi. §. si pr̄. sʒ azo. Scđo q̄n coactus adijt: vt. j. e. l. marcellus. §. q suspectā. lʒ in hoc se cūdo sit ar. cōtra. j. e. l. ex asse. in fi. & l. si patroni. §. ij. sed ibi respondebis singularis uero nunq̄ detrahit nisi ei detrahat̄: & tūc nō iure falcidie: sʒ ex p̄sumpta volūtate testatoris: vt. ff. ti. i. l. penales. §. fi. & no. C. cōia de le. l. i. Item q̄ no. q̄ vniuersalis non detrahit de legatis a se relictis. sed ab herede uel simpliciter fm. h vt. j. e. l. facta. §. sed cū suspecta. ac.

z ¶ Libertatē. alis liberalitatē. & alis libertatem. i. facultatē retinēdi q̄rtā.

¶ Sed si quadringenta. Heres apud quem remanet dimidia here ditatis sub noie quote cōuenit̄ ad legata in eo quod habet vltra quartā. secus vero si apud eū remanet id solum qđ sufficit ad quartam: q̄ tunc si ue sub nomine quote siue sub nomine quātitatis remaneat ad legata non tenet̄. h. d. vsq3 ad. l. sequen. Alex. de imo.

t ¶ Quadringenta. c. integra. facit. ff. e. §. si is qui. & §. se.

y ¶ Idē iul. legatorū. s. totorū. vt & C. e. l. fi. sʒ cōtra. C. e. l. ij. vbi dicit p rata. sʒ dic illo ferri ad creditores: & tū ad legatarios: vel ibi dimidia rema nebat hēdi. dic q̄ breuiter aut hēs rogat⁹ e restituere hereditatem dedu

Azo. q ambe iste leges loquant i eodē casu. s. qñ ab berede legauit. s sic ad eius onus. t tūc quadā ex his q dicit in. l. qui qdrigeta. erunt vera maxime rōnes ibi reddite qdā alia maxime rōnes que corrigit a marcello in. l. se. t sm hūc casū lege totā litterā: lʒ planior est pria. di electio retinere t soluere vel fideicōmissario restituere totā. cautōe exta vt hic. t. s. e. l. cogi. §. idē qrit. t nisi heres hēat plus quarta nec ps fideicōmissarii sufficit ad legata: vt. s. e. l. 1. §. is qui quadringenta. t §. fi.

a ¶ Dixerit. vt. s. l. pri. b ¶ Iuri. filis ꝯputatio. s. d li. t post h. l. si ita t d here. insti. l. si ita. §. qdā. t. l. demēs. t de le. 1. l. si qa testō. §. apō. W.

a ¶ Reliquit. in bōis.
b ¶ Legauit. ab berede prestanda.
c ¶ Tibi. sempronio.
d ¶ Isq3. heres.
e ¶ Restituit. s. totam.
f ¶ Deberes. s. tu sempronius. q pma ratio.
g ¶ Quia presumptum iste rōnes q presūptuz est. t. ibi. nam heres. tc. bone sunt. sed q dic to ta. ccc. restitui falsum ē. t corrigit. s. l. pxi. §. qd si suspectā. sm secūdam positionē casus.
h ¶ Dare sempronium accur.
i ¶ Debere. h nō ēo celsi nō vʒ. sʒ pria rō q h. sūptū tc. t sequens. nā heres tc. bone sunt.
k ¶ Nā hrs. scda rō.
l ¶ At te. sempronium. naʒ heres tertia ratio.
m ¶ Perfunctis. idest solutis.
n ¶ Id tibi restituat. s. eodēz casu cū spōte adit. t hoc nisi velit retinere fal. qd pōt. vt i. fi. huius. l. vbi dic id restituat cū coact adijt. vt s. pr. nā facit. ar. a simili. Itē non sola. c. vt ista tum dicam.
o ¶ Rogatus est. nō sola sed cum vniuersitate quadrigentorā que residuit cum onere suo vt dictum est sola. c. sic restituit. vt remaneāt penes fideicōmissariū. nā tum tpe testi tota. cccc. erant in bonis. t heredi tate voluit restitui. ergo tota. cccc. vt. s. l. pri.

ticio. ccc. legauit: hrdis fidei cōmisit ut tibi hrditatē restitueret: isq3 suspectā iussu ptoris adijt t restituit. qrebaf qd legatario dare debe res. Dicēdū ē q psumptus est vo luisse testatorē cū onere legatorū fideicōmissuz restitui: tota. ccc. te da re ticio debere nā hrs hic rogat intelligi dʒ vt te suo loco ꝯstituat: t qd hēs pfunctis oībus heredita rijs muneribus. i. post legatoruʒ da tionē reliquū habiturus foret: si nō esset rogat tibi restituē hēditatem id tibi restituat. quātū ergo babe ret nempe cētū hec vt tibi daret ro gatus est itaq3 sic incīda est legis falcidie rō quasi heres tricēta ticio dare dānatus: tibi cētū dare dāna tus sit. quo eueniet si hēditateʒ sus spōte adijsset daret ticio. cctxv. ti bi septuagintaqnqʒ. nō ergo plus ti cio debet: q si i iussu pretoris adi ta hereditas foret. ¶ Vlpianus.

Marcellus autem apud iulia nuz in hac specie ita scribit. si ad heredis onus eē testator lega ta dixerit: t heres sponte adijt he reditatem ita debere cōputationeʒ falcidie iniri: ac si quadringentu p fideicōmissum essent relicta. Tricē ta vo legata vtꝫ in septem ptes tri centa diuidātur t ferat quatuor p tes fideicōmissarius: tres ptes le gatarius. ¶ Nō si suspecta dicta sit hereditas: t nō sponte hrs adijt t

restituit: cētū quidē de quadringen tis que habiturus esset heres: resi derent apud fideicōmissariū. In reliquis autē. ccc. eadē distributō fi et: vt ex huiusmōi quatuor partes habeat fidcōmissarius reliquas tres legatarius. Nā iniquissimū ē plus ferre legatariū. t ideo q suspecta est hēditas quā latarius cēt: si sponte adita fuisset. ¶ Nō āt suspecta hē ditate dictum est hoc idem dici po test in his testamētis in qbus lex fal cidia locū nō hʒ: in militis dico t si q situ alij. ¶ Idē pōponius scri bit si dductis legatis restituere qs hereditatē rogat. Questiū ē: vtruʒ solida legata prestanda sint t quar tā ex solo fideicōmisso detrahere possit: an vo ex legans fideicōmis sis quartā detrahere possit: t rfert aristonē respondisse ex oībus de trahendā hoc ē ex legatis t ex fidei cōmissis. ¶ Res q ab hrde aliena te sunt in quartā iputantur heredi. ¶ Quidā libertis suis ex disparibus partibus institutis datis prece ptionibus sic: vt ipse maximā par tem patrimonij inter liberos diui sisset rogauit eū qui sine liberis de cederet portionē suā fratribus re stituere. ¶ Imperator noster re scripsit preceptiones quoq3 fidei cōmisso contineri: q nō portioneʒ hereditariam testator commemo rauit: sed simpliciter portionem. in

c ¶ Dundant. t. c. retētis ab herede per. fal.
d ¶ Fideicōmissarius. s. sempronius.
e ¶ Legatarius. s. ticius.
f ¶ Nō spōte. sed coactus a ptore: vt in nostro casu.
g ¶ Fideicō. s. sempronium.
h ¶ Legatarius. s. ticius.
i ¶ Plus ferre. secus in scdo fideicōmissario vbi cum ei sit ꝯstitutō a prīo. q ille plus fert vt. s. e. l. ex asse. i fi. t fac. C. e. l. si iusta. t. s. e. §. si is. sʒ ar. s. de aur. t ar. le. l. si. in fi.
k ¶ Legatariū. s. tiuum.
l ¶ Dictu est. s. q legatarius plus ferat a fideicōmissario q lucratus est quartā cū suspecta ab herede dicta est hereditas: q cum sponte adita.
m ¶ Militis. s. e. l. 1. §. in fi. hʒ contra. So. ibi.
n ¶ Alij. in quorū testis cessat fal. quos dic vt no. C. ad l. fal. l. i testō. t. s. ti. a. l. 1. §. l qbusdā. t. s. d bisq. vt idig. l. rescripti. t. s. e. l. §. pe. t fi.
¶ Idem pompo. Etiā si heres sit rogatus restituere d ductis legatis sit ꝯtributio le gatorū t fideicōmissi vlis hoc dicit. bar.
o ¶ Scribit. als idē pompo. t als pompo.
p ¶ Ex olbus detrahēdam. sʒ h est in sua electōe dducat le gata. t ea soluat de sua mānu. an oia simul restituat. vt. s. e. l. cogi. §. ide qrit. sʒ ar. ꝯ. s. e. l. cū hrdes deductis ac.
¶ Res que. Res substitu tionis fideicōmissi possunt vsq3 ad qrtā alienari: t i trebel liani causa imputari. h. d. sʒ

p ¶ Itaq3. hoc vr verū esse si sequimur pri mā rōeʒ superiorē: vbi dicit nā hrs rogat h tc. t ita vr iste celsus seipm ingerere: q i pri. dixit. tota. ccc. restituēda. tu dic q dubitādo ponit ꝯtrarias snias nesciēs quā eligat. Azo. q ¶ Dare. heres.
r ¶ Tibi. sempronio. s ¶ Quo. s. daret.
t ¶ Quo euenit. ubi dicas tota. ccc. legatario dādas: cū coactus adijt ueniet absurdū: q qñ sponte adijt hʒ legatarius minus. q prius detrahit heres quartā ab vtroq3: t sic legatarius. ex. ccc. hʒ. cc. xxv. tm ne q absurditas emergat nō hʒ plus qñ coactus adijt: ut i superiori ca su q qñ i iussu. i. qñ sine coactione adijt. quātū ergo in vtroq3 sit habiturus legatarius soluit marcellus stati. l. marcellus.
v ¶ Ticio. primo casu quando coactus a pretore.
x ¶ In iussu. i. sine iussu. accur.

M Arcellus. Legata pticularia ꝯtribuūt cum fideicōmisso vniuersali: qd estimat quātū vʒ tota hereditas nō deductis legatis. Item in tantā tenetur fideicōmissarius ad legata in quātum tenetur heres si sponte adisset. h. d. Et diuiditur i tres partes. q prio pōit determinationem quando heres sponte adiuit. Scdo qñ hrs coacte adiuit. Tertio ponit determinationis sue extensionem. Scda ibi. q si suspecta. Tertia ibi. q aūt. Bar.
y ¶ Marcellus. hec l. corrigit superiorem nō in rōnibus. sed in his q per eas probantur sm azo.
z ¶ Aūt. p. sʒ. sʒ in hac specie. s. supioris. l. tc. lxxvi. t sic h detrahit.
¶ In specie hac. q in superiori. l. fuit proposita. acc.
¶ Scribit. s. questionem.
¶ Ad onus hrdis. qd semp presumit. pōt tñ aliud esse si testōr nosa relinquat a fideicōmissario. ut ar. s. de le. ij. cū ita. §. fi. t tunc n detrahit fal. p fideicōmissariū. ut. j. e. l. facta. §. fi cū suspecta. t no. q creditorū onera diuidūt iter heredē t fideicōmissariū: legata tamē petunt t pstāt sola a fideicōmissario. t nō ab herede. etiā ante restitu tā hereditatē. ut. C. e. l. fi. ubi cū testator nominatiʒ reliquit ab here de ut h: t nō dductis legatis pcepit restitui. qbus casibus datur here

vnum intellectum. Alex. de imola. q ¶ Res que hoc accipe si precisē ad eū puenit: ita q euelli nō possit. puta q sponte alienauit: sec si necessi tate cogente. vt pro legatarijs vel creditoribus. vt. j. e. l. tum hereditas. t. l. tñ. §. actiones. Item t qñ alieāuit res steriles vel q nō poterāt fuari. quo casu eēt culpa si nō alienasset. vt. j. e. l. mulier. §. sʒ. n. ar. s. de pe. hr. l. diuus. Itē pōe ex cā dotis t dōati. pp nupti. t siles casus spāles. vt. C. cōia. d le. aut. res q i fi. t ad treb. aut. ꝯ rogat. i qbus tenet alienatio ēt ho die. In his aūt casibus q ex necessitate sit nō cōputāt ei i qrtā. nā t als ē dria iter volūtariā t necessariā alienationē. vt. s. famu. hercis. l. alienatiōes. t de ali. iudi. mu. cā fcā. l. si q redibito. t. l. se. t. C. d li. t co. li. l. i. Itē nāqd eʒ hmōi alieātio vt dñium trāseat: vr q sic. vt h nā nō trāsit ius hrditarium i fideicōmissariū: nisi restituta hrditate: vt. j. e. l. facta. Item expssiʒ vr j. e. l. si hrs institut. §. i. t sm h ēt restituta hrditate: nō vēdicāt res alienate. Sʒ ꝯ. C. cōia d le. l. fi. §. sʒ q. ibi. q satis absurdū tc. t. §. sināt auaritie. vbi hetur p nō facta. Sol. i pure herede rogato illa corrigit. vbi dicit sa tis absurduʒ tc. ac i rogato sub ꝯditōe ēt p illā tenet alienatio. vt ibi. meli us qdē tc. sʒ in eo q ibidē dicit heri pro nō facta aduenīēte ꝯditōe. t posse vedicari erit ius nouū: sʒ p aut. ibi positā ēt alienatio ꝓhibet t sic qcqd seqt inde nō vʒ: vt. C. de le. t cō. l. nō dubiū. sic ergo p illā. l. alieāta vēdicant: n expectata restitutōe cū in eis nō possit fieri restitutio. sʒ nō alienata nō: m si fcā restōne. Alij dicunt q nec hic tʒ nisi de facto. t qd dicit ꝯputari i qrtā verū ē fideicōmissario volēte in odio heredis. Alij dnt q teneat i eo qd est infra quartā vt hic. at in eo qd ē vltra nō: vt ibi pma placʒ. Itē ē hic argu. q in vna re pōt retineri falcidia sicut i quota pte bonorū legata. vt. s. d le. i. l. si āplius. §. fi. t. l. se. t ar. s. ad. l. fal. l. si ex pluribus. t. C. fa. he. l. filiū quē. sʒ ꝯtrium regulariter solemus dicere. vt no. C. ad. l. fal. l. ij. t qd h dicit spāle iure veteri. vsq h velut fideicōmissarius nō aliter cū possit vēdicare vt dictū ē.
r ¶ Quidā. ex disparibus. idē si ex paribus. ac.
¶ Imperator. Si qs pmo legat: postea rogat: legata veniūt in fideicōmisso si hereditatis nō ē facta mentio. h. d. bar.
s ¶ Hereditariā. distigue aut pmo rogauit t postea prelegauit t nō ꝯtineātur plegata fideicōmisso. vt. s. ad. l. fal. l. ticia. aut ecōtra. t tunc aut dixit

hereditariā.s.portionē.τ non veniunt.aut simplr portionem.vel hēditatis portionē.τ tūc veniūt.vt hic.τ.j.e.l.in fideicō.§.si.aut quicqd ad te puenerit τ tunc veniunt.vt.C.de fideicō.l.cum virum.vbi de hoc dixi.τ facit.ꝟ.de le.iij.l.si tiens. a ℭ Cecidisse cum restituatur. ℭ Si is qui. Si hereditas delicto heredis sit publicata fideicōmissum debetur a fisco.h.d.bar.

irritaret vt.ꝟ.de inīusto testa.l.si qs exheredatus.§.sꝫ τ si qs.τ.j.ꝺ pe.l.q vltimo. t ℭ Quesiti fecerit.expone vt.ꝟ.de ritu nup.l.palā.τ de his qui no.infa.l.athletas.§.aut pre.ascribebat sibi ad vedecus heredem esse talis persone humilis.nam nec contrahere possunt matrimonia cum talibus.vt.C.de incest.nup.l.humilem.

portionē autē τ pceptiones videri cecidisse[a]. ℭ Si is q rogatꝰ fuerat hēditatē restituere ante q̄stionē de familia habitā[b]: vel tabulas aperuerit[c]: vel hēditatē adierit[d]: vel qd eorꝫ q̄ senatuscōsulto[e] phibent̄ fecerit: ac per hoc publicata fuerit hereditas: fiscus cum suis oneribus hēditatē acquirit: quare cōmodū[f] q̄rte qđ erat habiturus hēs institutus id ad fiscum pertinet: τ ex trebelliano actiones transeunt[g]. sed τ si phibuerit testamentarium[h] introducere vel testes cōuenire vel mortem testatoris si defēderit[i]: vel ex alia causa[k] hēditas fisco vendicata est. eque q̄rte quidem cōmodum ad fiscum pertinebit: dodrans vo fideicō. restituetur. [l] ℭ Demum.

Quia poterat fieri vt heres institutꝰ noluit adire hēditatē veritus[l] ne dāno afficeret̄: pspectū est vt si fideicō. diceret suo periculo adir̄ τ restitui sibi velle: cogat̄[m] hēs institutus a p̄tore adire τ restituere hēditatem. qđ si fuerit factum trāseunt actiones ex treb. nec q̄rte cōmodo hēs in restitutiōe vteṫ. nā cū alieno periculo[n] adierit hēditatem merito omni cōmodo arcebit̄. nec interesse soluēdo sit hēditas necne. sufficit enī recusari ab hēde instituto. Neqꝫ illđ[o] inquirit̄ soluendo sit hēditas an non sit. opinio enim vl' metus vl' color eius qui noluit adire hēditatem inspicit̄ non substantia hēditatis: nec immerito. non. n. prescribi instituto debet cur metuat hereditatem adire: vel cur noluit cū varie sint hominū voluntates quorūdā negocia timētiū[p]: quorūdā vexationē[q]: quorūdaꝫ eris alieni cumulū: tā et si ea locuples videat̄ hēditas: quorūdam offensas: vel inuidiā quorūdā gratificari volētū

his quibus hereditas relicta est sine onere tamen suo. ℭ Etiā[r].

Sed τ qui[r] magna p̄ditus ē dignitate vel auctoritate arcarij vel[r] eiꝰ mulieris q̄ corpore q̄stuꝫ fecerit[t] eiꝰ hēditatē restituere cogeṫ.

Recusare[u] aūt nō tm̄ p̄sentes: sed et absentes vel per epistolā[x] possunt: nā etiā aduersus absentes postulat̄[y] decretū siue certior[z] sit quorūdā voluntas recusantū adire τ restituere hēditateꝫ siue incerta: ad qđ[τ] presentia eorū non est necessaria. ℭ Meminisse autē oportebit de hēde instituto senatū loq.[?] ideoqꝫ tractatū ē apud iul. an ad itestatos locū habeat. Sꝫ est verius eoqꝫ iure vtimur: τ hoc senatuscōsultū ad intestatos quoqꝫ ptineat[ꝑ] siue legitimi siue honorarij sint successores: sꝫ τ ad filiū[s] q in potestate est hoc senatuscōsultū locuꝫ hꝫ: τ i ceteris quoqꝫ necessarijs: vt a p̄tore ɔpellant̄ imiscere se hēditati sic deinde[b] restituere: q si fecerint transtulisse videbunt̄ actiones[c].

ℭ Si fisco[d] vacātia bona deferant̄ nec velit bona agnoscere τ fideicō. restituere: equissimuꝫ erit quasi vindicauerit[e] sic fiscū restitutionē faceṫ. Itē si municipes hēditatem suspectam dicant heredes instituti: dicendum erit cogi eos agnoscere hēditatem τ restituer̄[f]: idē quoqꝫ erit τ in collegio[g] dicendum. ℭ Titius hēs institutus sempronio substituto rogatꝰ est ipsi sempronio hēditatē restituere. institutus suspectam dicebat hēditatem. Querit̄ an cogendus est adire τ restituere hēditatem: τ deliberari pōt. sed verius ē cogendū eū[h]: quia interesse sempronij pōt ex restitutiōe magis q̄ꝫ ex substitutiōe hēre hēditatem: vl' legatis vel libertatibus onerata[i] sub

restituere. hoc dicit. Bar.

b ℭ Habitā. an aditionem: q̄ō de familia debet hēri. vt ad sil.§.qđ ad cām.

c ℭ Aperuerit. in totū vel p̄te. vt ad sil.l.si quis in graui.§.si quis.τ no. q ob solam apturā nō pdit hēditatē hēs lꝫ pēa.c.aure.sit statuta: vt ꝟ.ad sil.l.iij.§.nō tm̄.τ.l. necessarios.§.non ala.alij ɔtra p eis ē hic.τ.C.ꝺ his.q.vt indig.l.si ea.sed hic expone vl' p τ sic.C.de ver.sig.l.pe.

d ℭ Adierit.s.ēt tantū qđ potuit fieri.s.adire clausis ta.si erat de liberis vel insolidum istitutus. alš nō hodie indistincte pōt.vt.C.de cadu.tol.§.i.lꝫ ꝺ casu auferat̄ ei postea vt indigno. ergo vt hic dr.

e ℭ Senatuscōsulto.s.sillāia. no.ut qui nō vendicauit necē defūcti.vt.j.proxi.§.τ.ꝟ.ad sil.l.cum fisco.τ.C.de his q.vt indig.l.i.

f ℭ Quare cōmodū. bona rō qr ad queꝫ spectat onus τ cōmodum.vt.j.l.proxi.τ.C.ꝺ fur.l.si.§.pe.

g ℭ Transeunt. nō hēas plꝰ i textu vsqꝫ ibi q si phibuerit τc.τ dic transeunt a fisco restituente in fideicōmissariū pro dodrāte.vt.j.e.l. recusare.§.si fisco.alij hnt transeūt ad fiscū τ dic p q̄rta.s.sic trāseūt ad fideicō.s.p dodrāte si publicata non eēt hereditas τ hnt hoc in textu.sꝫ n̄ dꝫ eē.

h ℭ Testamētariū.i.tabellionē.sic.ꝟ.si qs ali.testa.pro.

i ℭ Non defenderit. sup quo p distiguit an dicatur occisus a familia τ tūc prius hēs adeat hꝫ vindicare. si ab alio τ palāndē.si aūt clam statim potest adire τ postea vindicare sꝫ si lōga mora: vt ꝺ pbat̄.C.de his q.ut idi.l.cū fratre.τ ꝟ.ad sil.l.iij.§.nō tm̄.τ.l.necessarios.§.i.questio tn̄ de familia semp p̄cedit: lꝫ accusatio q̄nqꝫ añ: q̄nqꝫ pꝰ fieri possit.vt dictis.ll.W.

k ℭ Alia cā. assignant̄ āt multe cause: vt.j.de iure fisci.l.i.τ.iij.τ facit ad.l.istā.ꝟ.ꝺ le.i.l.si suꝰ.§.si qs τ.C.ad.l.fal.l.ēt.τ.j.de fideicō.li.l.impator.§.si.τ.ꝟ.de vsur.l.cū qđā.§.ij.τ.ꝟ.si qs ali.te.pro.l.i.τ.ij.l.si.τ.C.e.l.iij.τ.ꝟ.e.l.§.q si τ.§.q āt. est querenda

Quia poterat. Heres. pōt cogi adire τ restituere. nec est querenda cā quare adire recuset.h.d.bar.

l ℭ Quia poterat. veritus.i.timens.

m ℭ Cogat̄. periculo aūt coacti cogi nō deberēt: vt ar.C.ꝺ emā.li.l.nec cuiꝰ τ.ꝟ.so.m a.l.ij.§.nec cogit̄.τ.C.ꝺ iur̄ deli.l.nec emere.τ facit.C.e.l.iiij.τ.j.e.l.sed τ si.§.plane. n ℭ Alieno periculo: ratio quare non retinet quartā.sic.j.de reg.iu.l.s'm naturam.

o ℭ Neqꝫ illud. reperit vt addat.τ no.hic ar. q i recusatiōe iudicꝫ nō opꝫ cāꝫ dicere: τ sic nec pbat̄.vt plene.no.C.ꝺ iudi.agētissimi.l.gl.nisi a pncipe

p ℭ Timētiū. semp repete volūtates. at regulariter nā vani timoris nulla est excusatio. ut.j.de re.iur.l.nā.τ.ꝟ.ti.i.l.hoc aūt.

q ℭ Vexationē. pp̄ter hanc datur restitutio minori: vt.ꝟ.de mi.l.minor.xxv.an.τ.ꝟ.de arbi.l.cum.l.iulia.h.

Sed et qui. Dignitas heredis grauati τ vilitas testatoris deficiūt nō excusat quin heres cogatur adire.h.d.bar.

r ℭ Sed τ qui.sub.ille qui τc.

s ℭ Vel. pro et.τ dic arenariū q̄stum casus.τ dicas spōte ɔstitui: vt.τ.C.de inof.te.l.in arena.secus si dānati: q tūc fiscus hēt τ testm̄ 'añ factum

R Ecusare. Ab absente pōt recusari aditio: τ in absentē pōt iterponi decretū coamonis.h.d.bar.τ alexā.de imola.

v ℭ Recusare. sꝫ adire hereditatem.

x ℭ Vel per epistolā.vl' pro ēt: vel pro salt̄. vel subaudi vel per nunciū τ facit.ꝟ.p socio.l.actione.§.renunciare.

y ℭ Postulat̄. postulatur.n. fideicōmissarius vt iudex decernat τ cogat absentem adire τ restituere.h.sed ɔtra.j.ꝺ re iudi.l.de vno quoqꝫ.sꝫ hic non est sn̄ia talis de qua ibi dicit̄.sed quidā iussus: qui fit extra solēnitatē.arg.j.co.l.ille a quo.§.si.τ.l.se.

z ℭ Certior.i.certa.

τ ℭ Ad qđ certior eēt non est τc.

Meminisse. Succedētes ab itestato τ sui cogūtur adire τ restituere.h.d.bar.

ꝰ ℭ Meminisse.loq.vt ꝟ.e.l.i.in prin.

ꝑ ℭ Pertineat.sic.C.e.l.i.τ insti.e.§.pterea τ.ꝟ.e.l.i.§.hoc aūt cūcoōt.ibi positus.

s ℭ Sed τ ad filiū.s.institutum vel succedētē ab intestato.τ repete h senatus pertinet. τ sic ē lēa capitalis hoc senatuscō.τ dic necessarijs sꝫ.seruis a dn̄is institutis τ restituere rogatis nam filij sunt sui. τ necessarij.isti necessarij tn̄.vt insti.de here.qua.τ dif.circa prin.

b ℭ Deinde. alš deinde alš denium.

c ℭ Actiones. facit.ꝟ.e.l.i.§.bonorum.

Si fisco. Fiscus ciuitas τ collegium cogūtur hereditatē adire τ restituere. hoc dicit. Bar.

d ℭ Si fisco.eo q heredi instituto auferūt̄ vt ab indigno: q non vindicauit necē defuncti.uel dic q institutus nolit adire nec vendicare. sic ve possunt dici bona vacātia.h. e ℭ Quasi vindicauerit.s.fiscꝰ necē defuncti. sic fiscus adire.τc.uidebāt enī fiscū adire nō posse τ restituere. nisi τ ipse vindicet. sed certe nō tenet̄ cum in pena heredis hēat. ar.ꝟ.qđ q̄sqꝫ iur.l.si.τ facit.ꝟ.e.l.marcellus.§.si.

f ℭ Et restituere. sic ecōtra eis fit restō.ut.j.e.l.oībꝰ.lꝫ.n.nō pnt ɔsentire.vt.j.de li.vniuer.l.i.uerū est facile.ut τ.ꝟ.de one.§.deinde.uel facient per eos p quos regit̄ uniuersitas uel municipiū.ut.ꝟ.de condi.τ de.l.municipibus.h. g ℭ Collegio.h.ut.C.de here.insti.l.collegiū. sed singulis de collegio pōt legari ut.ꝟ.de reb.dub.l.cū senatus.τ facit.ꝟ.e.l.i.§.si aūt collegium

Titius. Verbum substituo intelligitur directo in eo qui est fideicommissum grauatus.h.d.Bar.

h ℭ Cogendum cum contra uidebatur: q alio iure hēre potuisset ex substitutione.

i ℭ Onerata. sed cum omittit ex substōne in fraudē legatarum occupit alio modo nunquid teneṫ legatarius ex edicto si quis omi. cā testa.ut.C.si quis omis.cā testa.l.i.Rn̄.nō.q facit ex uoluntate defuncti.ut.ꝟ.si quis omis.cā testa.l.i.§.si proponatur.

a ¶ Idẽ dicit. nã ꝛ ħ alio iure p se vt legitim⁹ hr̃e poterat. hꝫ ergo di rectã electionẽ vl obliquã siue vtile viã eligat: vt. C. ꝺ codicil. l. si. ac. ¶ Urianus. Eo loco ꝛ eo tpe dꝫ hereditas restitui si fieri pot quo te statoꝛ iussit: als poterit alio loco vel tpe restitui si fuerit dies certa: sꝫ ante diẽ certã restitutione factã p treb. actões nõ trãsfer. h. d. Barto. ꝛ alex. de imola vsqꝫ ad l. apud iulianum. valet: vt. ſ. e. l. sed cum ab herede. ꝛ l. sequen. ꝛ ff. de lega. iij. l. vxorẽ. §. seruum. si autem est oino extranea pot fieri ante restitutionẽ. vt. C. de fidei cõ. l. post mortẽ. nec obstat. ff. de lega. iij. l. cum pater. §. hereditatẽ. ꝛ §. a filia. ꝛ no. dicta. l. post mortem.

b ¶ Alio loco. q̃ vbi do micilium hꝫ institutus.

c ¶ Eum esse. adire illuc ꝛ restituere. acc.

d ¶ Similiterqꝫ ei. s. dicit iul. cogit ergo vn⁹ istorũ sicut alter adire ꝛ resti tuere. Itẽ sicut vni dat spes sic ꝛ alii quo cõmode possit adire locum ar. ſ. de ver. ob. l. continuus. §. cũ ita. ꝛ §. itẽ qui isu lam. ꝛ ſ. l. se. ꝛ se. nõ tñ p oĩa sunt siles. naꝫ iussus restituere certo loco si restituat añq̃ puẽiat ad locũ designatũ a te statore tꝫ restõr: vt. ſ. e. l. sꝫ ꝛ si alio. l pn. sꝫ non ita si añ diẽ: vt. ſ. e. l. sꝫ ꝛ si añ. sed pmissoꝛ l diẽ ꝛ pmissoꝛ ad certũ locũ pares sunt in hoc: vt. ſ. de ver. ob. l. continu⁹. §. cũ ita. ibi eoqꝫ transla tio ꝛc. vel dic q̃ hec lex sꝫ ꝛ si añ. dicit ꝺ die in certa. ꝛ fm hoc nõ sunt contrarie inter se lex sꝫ ꝛ si alio. in prin. ꝛ l. sed ꝛ si ante. accur.

e ¶ Sed sciendũ. debe re. vt ministrentur a fideicõmissario: vt. ſ. l. prox. ꝛ sic in testibus vt. C. de testibus. l. quo niam liberi. accur.

f ¶ Dedisset. s. hrs. ac.

g ¶ Offerat. a fideicom missario ipsi heredi vt duo dꝫ: vt ꝛ. ſ. e. l. facta §. si sub conditiõe. ꝛ. § fin omnia. accur.

stitutione. nam ꝛ si legitimus heres fuerit is cui fideicõmissaria hereditas relicta ẽ idẽ dicit[a]. ¶ Si quis alio loco[b] restituere hereditatem iussus sit: ꝛ suspectã eã dicat. iul. scribit co gendũ eũ eẽ[c]: similiterqꝫ[d] ei q i diẽ ro gatus est restituẽ. Ulpianus.

Sed sciendum ẽ impendiorũ quoqꝫ q̃ ad iter explicandum necessaria essent: rationẽ haberi de bere[e]. nã si ita institutus est si decẽ dedisset[f]: non aliter cogetur q̃ si ei pecũia offerat[g]. ¶ Sed ꝛ salutis ꝛ dignitatis rõ habenda erit. Quid eni si morbo applicitus alexãdrie iussus fuerit adire[h]: vel nomẽ ves pilionis[i] testatoris deferre. Paulus.

De etate[k] quoqꝫ ꝛ iure: id est an liceat[l] ei eo ire necne estimabi tur. Ulpianus

Sed ꝛ si alio loco iussus ẽ adi re[m]: ꝛ reipu. cã absit[n] eq̃ cogen dũ adire hereditatẽ ꝛ restituẽ iul. ait vbi abest[o]. ¶ Plane si qs petierit ad deliberãdũ tps ꝛ ĩpetrauit[p]: de inde post tps deliberatiõis adierit ꝛ restituerit hereditatẽ: nõ videt coa ctus hoc fecisse. nec. n. suspectã coa ctus adijt: sꝫ spõte post deliberatio nẽ. ¶ Nõ si suspectã dicit. p̃fiteri debet nõ sibi expedire adire here ditatẽ: neqꝫ hoc dici oportere non esse soluẽdo: sed profiteri eũ opor tet: ꝛ q nõ putat[q] sibi expedire he reditatẽ[r] adire. ¶ Si quis sub con ditiõe fuit hẽs script⁹: pendẽte cõdi tiõe nihil agit[s]: tã ꝛ si parat⁹ sit rsti tuere hereditatẽ. Gaius

Sed ꝛ si ante diẽ vel añ cõditio nẽ restituta sit hereditas: ñ trãs ferunt actiões: q: nõ ita[t] restituitur hereditas vt testõr rogauit. ¶ Pla ne posteaq̃ extiterit cõditio ꝛ dies venerit si ratã habeat restitutionẽ hereditatis: benignius ẽ intelligi tũc translatas videri in eum actiones. Ulpianus.

Apud iul. relatũ est. si legatũ[x] fuerit heredi instituto relictũ si heres non erit. ꝛ ob ħ suspectaꝫ di cat hereditatem ne pdat legatũ: offer re ei oportere q̃titatem legati a fi deicõmissario. deinde cogendum. Nec illud admittit iul. vt quasi her ditatem nõ adijsset: sic legatũ a co hẽde petat. Adiit eni[y] sꝫ magis ar bitrat a fideicõmissario ei p̃stãdũ. ¶ Sed ꝛ si qd aliõ sua iteresse di cet. non cogitur adire: nisi ei dam nũ vel lucrũ a fideicõmissario sar tiat: vel a p̃tore onus[a] remittat qꝺ recusat. ¶ Idem Julianus ait. si duo[b] fuerunt a p̃re instituti cum fi lio eius impubere ꝛ idem substi tuti[c] filio: sufficere ei qui fideicom missum in secũdis tabul' accepit[d]. vnũ ex heredibus[e] institutis cogere adire[f] patris hereditatem. hoc eni facto confirmantur patris tabul[g]. poterunt ex substitutione[h] ambo cogi adire[i] ꝛ restituere hereditatem[k].

t ¶ Sed ꝛ si añ diẽ. s. institutionis vt cõueniat precedentibus. sed ꝺ quo modo cum nõ possit fieri isti tutio ad certũ tẽpus: vel ex certo tpe: vt isti. ꝺ hered. in sti. §. heres. rñ. dies fuit icer tus. ꝛ sic idẽ qꝺ cõditio: vt. ff. de condi. ꝛ demon. l. i. vl dic q erat miles testatoꝛ: vt. ff. ꝺ testa. mil. l. in fraudem. §. mi les. ꝛ sꝫ hoc non obstat. ff. e. l. recusare. si. ꝛ. l. sed si alio. ꝛ ſ. l. proxi. §. antista. ꝛ l. im peratoꝛ. q̃ sunt contra.

v ¶ Quia nõ ita. sic. ff. de iur iurã. l. iij. §. si. ꝛ ħ. ꝛ de cõtra hen. emp. l. cũ seruo. ꝛ ff. mã da. l. diligenter. Itẽ qꝺ ꝺ die dicit habet locum nisi gra fi deicõmis. sit dies appositus: vt in singulari no. in dicta. l. post mortem. accur.

Apud iul. Heres non pot cogi adire nisi de dã num qꝺ timet sibi sarciat: vl a p̃tore remittat. h. d. Bar. Uel sic. Institut⁹ de rstituẽdo grauatus hereditatẽ adi re non cogit nisi prius omne damnum sibi sartiatur quod de aditione sentiret. vel de lucrũ qꝺ perderet adeundo: vel onus a pretore remittat. h. d. alex. de imola.

x ¶ Apud iul. legatum. i. p̃ le gatum cũ duo essent. ut statĩ dicit. als a seipso. non posset ei legari: vt. ff. de le. i. l. lega tum est delibatio. §. i.

y ¶ Adiit eni. lꝫ coacte. ꝛ fuit heres qz coacta volũtas: vo luntas est: vt. ff. quod me. cã l. si mulier. §. si metu. lꝫ an ħ casu retineat quartã: vl q sic q: non fuit forte coactus: nisi causatiue. Ul dic sm. H. q ñ retinet: quia alieno non suo periculo adiuit. vt. ff. e. l. quia poterat. ac.

h ¶ Adire. personaliter. sic. C. de ca. tol. §. ne aũt. q. d. non cogit illuc ire sed hic facit restitutionem. vel dabit tempus quo ire possit: vt. ſ. l. prox. ꝛ l. sequen. ꝛ de vb. ob. l. continuus. §. cum ita. cum sequenti bus. §. ꝛ. ſ. de oper. li. l. quotiens. ꝛ §. si sub conditione. accur.

i ¶ Uespilionis. turpe nomen ẽ. i. latro. q. spolians. vi. vel ille q por tat feretrum regium ad sepeliẽdum dicit vespilio. vel q nõ videt ma ne vel sero: vt. ff. de edil. edic. l. idem offilius. §. pe. sed ibi est vespi lio. si ẽmisti uiam te heredem. si hoc nomen tibi assumas. ꝛ rogo vt hereditatem restituas remittitur nominis impositio: sed nõ onus re stituendi: vt hic. ꝛ. ſ. eodem. l. facta. §. q si sub conditione. ꝛ facit ad hoc. ſ. de dona. l. hoc iure. §. fi. 330.

k ¶ Etate. quia nimis senex est vel nimis puer.

l ¶ Liceat. q: non sit inde relegatus. ꝛ est ar. contra eos qui im petrãt lfas in loco non tuto. sic. C. ex qui. cau. ma. l. iij. ac.

m ¶ Sed ꝛ si ab alio. adire. s. hereditatem puta boñ.

n ¶ Absit. puta mutine.

o ¶ Abest. adest mutine. ꝛ hoc cum nolebat deliberare sed statim spõ te vt suspectã: alias cogit adire vbi adest: sed non restituere: vt. ſ. e. l. legatus. in principio. que est contra. ꝛ facit. ff. de iudi. l. sed ꝛ si re stituatur. ij. rñ.

p ¶ Impetrauit. quod potest etiam iure nouo: vt. C. de iure delib. l. ꝛ §. sed quia quidam. accu.

q ¶ Putat. ff. e. l. quia poterat. ꝛ. ſ. e. l. omnes. ac.

r ¶ Hereditatem. ꝛ tunc adibit. acc.

s ¶ Si quis sub cõditione. nihil agit. distingue aut ẽ sub cõditione insti tutus ꝛ rogat⁹ p cõsequens sub eadẽ cõditione restituere. ꝛ tũc nec adire nec restituere potest ante conditionem. ꝛ si fecerit non transeunt actio nes nisi existente cõditiõe heres ratũ habeat quod fecit: vt hic. ꝛ. ſ. l. pen. quo casu retro facta trahunt ad presens. sic supra cõia predio. l. si in prin. aut fuit pure institutus ꝛ sub cõditiõe rogat⁹: ꝛ tunc ñ ẽ coactus cogitur adire sed non restituere. nisi in casu quem habes. ff. eodem. l. i. §. sed ꝛ quotiens. ꝛ si fiat restitutio ante conditionem non

z ¶ A fideicommissario. q̃ a coherede.

a ¶ Onus. sibi impositum. ꝛ facit. ſ. eodem. l. ita tamen. §. si preceptis. ꝛ l. debitoꝛ. in fine. i. rñ. b.

¶ Idem iulianus. Ad cõfirmationẽ tacite vulgaris requirit aditio ex testõ. p̃rno. h. d. sꝫ gl. vel dic q loqt i pupillari ꝛ sꝫ hoc itẽdit. Propter fideicõmissũ relictũ i secũdis tabulis cogit institutus i testõ p̃rno adire vt pupillares tabule ꝛ fideicõmissũ p cõns cõfirmet. h. d. Bar. ꝛ Alex. ꝺ imo.

b ¶ Si duo. estrnei. ꝛ q dicit a patre respectu ipuberis dicit: qa erat filius

c ¶ Substituti. vulgariter vel melius pupillariter: cũ dicit. ſ. de scõis ta. ñ tñ fuit adita pupillaris. vnde substituti admittunt ex tacita vulgari q̃ inest in expressa pupillari: vt. ff. de vulga. subst. l. iam hoc iure. accur.

d ¶ Accepit. puta qdam ali⁹ cui hereditatẽ rogati sunt restituere substituti

e ¶ Unum ex heredibus. sic. ſ. de bo. liber. l. etiam. §. vt patronus. hic ꝺ mum post mortem impuberis: vt. ſ. eodem. l. ita tamen. a potre. ꝛ ff. de vulg. subst. l. ij. §. interdum. ac.

f ¶ Adire. s. ex institutione.

g ¶ Tabulis. vt. ſ. e. l. nã qꝺ. §. si qs compulsus. ꝛ l. ita tñ. §. q si duo. ꝛ ſ. de pupil. sub. §. liberis. ꝛ ff. de uulga. sub. l. ij. §. adeo. b.

h ¶ Ex substõne. dcã uulgari tacita inclusa in pupillari expressa. ac.

i ¶ Adire. etiam ille q repudiauit p̃rnam. lꝫ enim qs repudiet hereditatem p̃rnaꝫ nihilomin⁹ pot adire pupillarem: cũ tñ p p̃re fuerit institut⁹ i p̃rno: si i esse: ut. ff. de acqren. here. l. q̃tiñ. l si. ꝛ. ſ. e. l. ita tñ. §. q suspectaꝫ. caue tñ tibi q hic. §. loqt qñ pupillus nõ adiuit ex institutione: aliogn cõ tra nõ foret cogẽdus aliqs ex coheredibus suis adire ex institutione: ut iõ p̃rnũ testm ualeret. ꝛ sic per cõseqns pupillare: qz iã ualeret per aditionẽ pupilli. nã sufficit unũ ex heredibus adire: ut hic dicit. accur.

k ¶ Hereditatẽ. nã nõ est aliq hereditas ipuberis: quã isti substituti pñt habere ꝛ restituere: q: impubes nõ adiuit vt dõn ẽ ꝛ isti admittunt ex sb stitutione uulgari fcã filio exp̃ssa uel tacita. q̃ itelligit in pupillari exp̃ssa. si ponas pupillarẽ factã qꝺ magis uꝫ cũ dicat secũdas tabulas eẽ factas: aliogn fieẽt uulgar exp̃ssa: nõ iure posset dici scõe tabule: ut istr. ꝺ pup.

sub.in prin.z.§.igit nec exigeret aliqn̄ adire ex institutiōe:cū possit adi-ri ex substitutiōe vulgari omissa institutione.z sic leperet retinere restū a gradu substitutionū.qd fieri pōt:vt.§.de lib.z postbu.l.iij.§.si.z.j.de se-cū.ta.l.i.§.defert.h.sz nōne adeūti suā ptē accrescit alia repudiātis cobē-dus ipso iure:vt.C.de ipub.z ali.sub.l.i.l.testō.Rñ.ver ē nisi cogeret cobe-res adir.Jte adeūti noie ipo iure accrescat dimidia partis pupilli:cū dican ex vulgari tacita eū admitti.p.d.l.i.te-stō.ad qd ē cogit:rñ.cogit vt sit hrs ex volūtate q fictiōe iuris hrs erat.Jtē de q̄ resti-tuenda fuerūt rogati.s.ō sua istitutiōe vel substitutiōe:vl de vtraqz:rñ.ō q̄cūqz vis cū z ē aliēs possent rogari.z ne dū de sua tota vel pte:vt.j.e.l.ille cogi.§.sz z si quis.

§.si ex testamento.qui est in.l.sequenti ibi dicen.ac.

r ¶ Antistie.s.quondam.nam mors omnia soluit:vt in aut.de nup.§.deinceps.Accur.

s ¶ Non extitisset.s.aliquin predicte antistie:quo casu cōstituto cura tore bonū fieret venditio:vt.§.de cura.bo.l.ij.accur.

¶ Utrū aūt presenti an etiam ab-senti restitui possit pcuratore adē-cunte ptorē videndū ē. Ego puto absenti qq3 fideicommissario cogi posse hēdem institutū adire z resti-tuere:nec vereri heredē oportere ne forte i dāno moreē. Pōt etenī ei p pretorē succurri:sine cautum ei fiat sine nō:z si ante decesserit fi-deicōmissari⁹ q̄ ei restituaē hēdi-tas.Est.n.hui⁹ rei exēplū capere ex rescripto diui pij in specie hmōi.

¶ Antistia decedēs neuū hēdē insti-tuit:z libertatē dedit albine directā eiqz filiam per fideic.reliqt:roga-uitqz ut filiā manumitteret:sz z ti-ciū rogauit vt mānumisse albie filie restituēt hēditatem. Cū igiē tici⁹ su-spectam diceret hēditatē:rescriptū est a diuo pio cōpellēdū eū adire hēditatē:q̄ adeūte albine ɔpetu-rā libertatē:eiqz filiā tradēdā: z ab ea manumittendā: tutorēqz filie manumisse dādū.quo aucto-re restituatur hēditas filie statim: q̄uis sic fuisset ei rogat⁹ restituere cum nubilē etatē cōplesset. ¶ Cū aūt possit inquit euenire ut añ dece-dat ea cui fideicommissaria liber-tas z hereditas relicta est:nec opor-teat dāno affici eū q rogatus adijt hēditatē:remediū dedit ut si quid hoc ɔtigerit:pinde pinutaē venū dari bōa antistie ac si hēs ei nō exti-tisset. ¶ Cūz igiē demonstrauerit diu⁹ pi⁹ succurri hēdi istituto q cō-pulsus adijt:dici pōt ēt in ceteris cāis exēplum h̄ sequendū. Sicubi euenerit vt restituaē fideicōmissa-ria hēditas ei q ɔpulit adire z resti-tuere hēditatem sibi. Pau.

Sed enim ab hēde pro parte in-stituto fideicōmissaria heredi-tas sub cōditiōe relicta eēt:impera-tor Titus antonin⁹ rescripsit n̄ eē locū cōstitutiōi sue: neqz pupillū extra ordinē iuuādū pferti si nouū bñficium cum alterius iniuria po-stularetur. Ulpian⁹.

Ille a quo sub cōditione fidei-cōmissū relictum ē:z causari quidē nō poterit:ne cōditio defici-at z hereat actionib⁹:cum nullum damnuz sit futurū ƒm ea que osten-dimus:igitur nō desideratur here-dis pſentia. ¶ Si de testō aliquid queratur:heres nō dz audiri.si su-spectaz sibi hereditatē dicat. nā z si maxime dicatur vel ius testādi non habuisse eū qui testatus est: z si restituat z fideicōmissari⁹ decedat añ ɔditionē:ipse remanet obliga-tus creditoribus.

¶ Tertram.Coactus adire z restituere si actiōes i fideicō-missariū nō trāsferant:pinde nō teneē ac si nō adiuisset.h.d.bar.cū.§.se.vel sic. Pro-curatori simplici fideicōmissa-rij ptē hēditati restituit:z sive solus e istitutus z sub ɔditōe rogatus de hēditate restituē-da añ ɔditionē cōpelleē adire z restituere.z si añ euētū cōdi-tiōis fideicōmissarium moriaē sine hēde:hēdi coacto succur-rit ne creditorib⁹ hēditarijs teneaē:sz p creditores hēditā-rios vēditio bonoꝶ fiat:sec⁹ si iste q est rogat⁹ hēnt cohēdez qui adierit z abētē ē:qr com-pelli pōt adire.h.d.vsqz ad l.ille a quo.§.si de testō.alc.

a ¶ Utrum.absenti.fideicō-missario.accur.

b ¶ Procurator.fideicō.ab-sentis.accur.

c ¶ Et restituere.vt.j.e.l.re-stituta.§.sz z si volūtate.sic eē heres pōt p nunciū vel p epl̄ā recusare:vt.§.e.l.recusare.sz ƒ.§.ō.in-re do.l.si mulier.§.ex asse.sō nō potest procuratori in rem suam quasi ipse sit fideicōmissarius vt ibi:sed simplici sic:vt hic.acc.

d ¶ Succurri.vt nō teneaē creditoribus hereditarijs.vt.j.proxi.§.accur.

e ¶ Cautū sit.s.ō rato a pcuratore dñi tñ v⁹ sit pcurator:vt.j.l.q ita.§.ēt.h.

f ¶ Decesserit.vt q̄ exigui fideicō.si decedat fideicōmissari⁹ añ restitutiōez sibi fcā:vt h.z.j.§.pri.z.§.ō le.i.l.cū filio.l.si.sz ɔ̄ ē qr vadit ad hēde.vt j.e.l.cogi.§.idē mecian⁹.z.l.postulāte.z hic z.j.pri.§.non hz heredē.z in illo tum filio retinet vt peculiū ex sua nō filii persona.ac.

g ¶ Antistia.ei.s.albine.ac. h ¶ Filiam.s.suam albine.

i ¶ Rogauitqz.s.albinam. k ¶ Sed z ticiam.s.coheredē.ac.

l ¶ Hereditatem.cum nubilē complesset etate:vt.j.e.l.pater.ac.

m ¶ Compellendū.per filiā albine:vt.j.e.l.cogi.§.si.sed quō cum adhuc nō sit libera:vt.j.e.l.nō est cogendū.sō.h erat ancilla hereditaria:alioqn secus vt.j.e.l.si patroni.§.imperator.vel dic de facto sic accidit.h.

n ¶ Libertatē.s.directā.que demū post aditionē cōpetit:vt.C.de ca.tol.§.i nouissimo. o ¶ Eiqz albine. p ¶ Quo auctore:nō illis:vt.j.e.l.restituta.i fi.ac. q ¶ Statim.sed quō añ diē nuptiarū incertū:vt.§.l.p xi.z.j.e.l.ita tñ.§.a pre.z.l.si patroni.§.i.q̄ sūt ɔ̄ tñ.si sponte adijt non cogiē restituere vt in contrarijs.sed alls cogiē z adire z restituere:ēt stati: vt nullū cōmodū vel icōmodū penes eū remaneat.vt.§.e.l.qr poterat.sz tñ p talē restitutionē nō trāseūt actiones:vt i cōtrarijs.z si decedat fideicō missari⁹ añ diē:aut coherede relicto:z nō fiet venditio p creditores ut no.§.proxi.in ver.nec uereri.alioqn fit:z iteri differeē uēditio cu fideicōmissi-ri⁹ parat⁹ sit defedere.z hoc dicit h.z.§.§.vtrū.z.j.e.l.ille a quo.in pnc. Uel distigue an fuit istitutio pura:z restitutio cōditiōalis.uel ipsa institu-tio ɔditiōalis ut no.§.e.l.sz z si alio.z hec vera sunt:qñ rogatus solus est hrs istitut⁹.si aūt habeat coheredē q partē suā agnouit:nō ē loc⁹ ɔstitutio ni diui seueri de q̄ hic dicit vt pp metū creditorū cogaē rogatus adire z re-stituere añ die icertū:cū sua pars accrescat coheredi cū onere fideicōmissi-ri deuntiq z defēndet a creditoribus.z hoc dicit.j.l.pri.usqz ibi.nec pu-pilli zc̄.sz opponū cōtra hic pone duos istitutos z vnō pure rogatū resti-tuere.poterit hic pure istitut⁹ cogi adire z restituere:nō addēdo q alteri pōt accrescere cū onere fideicō. Sed tñ.hoc fit ƒm uolūtatē defuncti.sz al-tero casu cū ē rogatus sub conditione contra uolūtatē defuncti q ante re-stituat.unde fieri nō pōt.si alij cōi remedio pōt cōsuli.sz si nō pōt etiā tūc cogiē restituere añ ɔditionē:ut quādo unus solus est istitutus.z rogat⁹ sub conditiōe ut hic.z.j.l.pri.usqz illinc neqz pupilli zc̄.sed ubi unde usqz ad

t ¶ Adijt.z ante ɔditio-nē vel die restituit:z po-stea fideicōmissarius de-cessit añ cōditiōem sine hēde:vt in casu ātistie.

v ¶ Sicubi.restituaē.i.restitui postulaē.imo g pale.z dic restitutā añ conditionē fideicōmissa-rio:deinde ante condi-tionē mortuo:vt.§.§.vtrum.z idē vbicūqz vnus solus ē institutus pure z sub cōditiōe vel in diē restituere rogat⁹ z restituit añ diem vt fi-deicōmissario mortuo añ diē vt ɔsemel heres indemnis.Jte no.exē-plum principis sequen-dum.sic.§.qd me.cā.l.metum.§.sed qd ptor.uso contra vt.C.de sen.z inter.l.nemo iudex.

x ¶ Sed cū ab herede.hāc expone ut su-priori lege dixi cū q̄ con-tinuatur.acc.

y ¶ Neqz pupillū.trib⁹ modis pone casum.pri-mo pupillus fuit solus pure institutus.z sub cō-ditione rogatus:z pete-batur vt cogereē adire z restituere ante cōditiō-nē.z ipse petit ex ordi-nē iuuari.s.p in integꝶ restitutione vt nō coga-tur ad pdita asserēs q si restituat z fideicōmissari⁹ decedat añ ɔditionē:ipse remanet obliga-tus creditoribus.sed nō timeat hoc:qr nō remanet obligatus per cō-stitutionē diui pij:vt hic.z.j.l.proxi.q̄ continuaē cum ista.z sz hoc redit hic ad casū.l.precedētis. Alij cōtinuāt cū proximo i eade.l.se. q vn⁹ ex heredibus pure institutus rogat⁹ fuit restituēdo cuidaz pu-pillo sub cōdi.q institutus sponte adijt.certe nō hz locum constitutio diui pij:ut rogat⁹ restitueret pupillo añ conditiōez.nec in hoc pupil-lus pōt iuuari p restitutionē cū i pndicium rogati fieret:z lex.s.ille a quo.nō cōtinuaē cū ista.uel dic q pupillus fuit coheres pure institu-tus z rogat⁹ de restituendo sub cōditiōe:z sponte adijt:z fideicōmis-sari⁹ añ cōditionem decessit sine hēde.certe loc⁹ nō ē cōstitutioni diui pij in hoc vt pupillus hrs nō teneaē.imo teneē creditorib⁹.z q dicit ex ordinē nō iuuādū.i.p ɔstitutionē diui pij qr etiā esset cū iniuria cre-ditorū.secus si coactus adijsset:vt.j.l.proxi.sed in casu vbi nō iuuaē p cōstitutionē diui pij pōt tñ iuuari p pretorē:si dānosam hereditatē adijt:vt.C.si vt ab here.se absti.p totū.z ƒm hoc cōtinua.l.se.

z ¶ Extra ordinē.i.p restitutionē in integrū.qd ē extraordinariū au-xilium:vt.§.de mino.l.in cause.ƒm primū z scdz casū.at ƒm tertiuz pro beneficio constitutionis ponitur.ac.

n ¶ Alterius.s.fideicōmissarij ƒm primū casū vel heredis sz aliū.z creditorum ƒm tertiū.z no.non peti in pndiciū alter⁹.sic.C.ō emā.h.l.nec amus.z dic iniuria.s.magna.secus si parua:vt.§.ne qd in lo-co pub.l.ij.§.si quis tñ.cum similibus.accur.

b ¶ Ille a quo.sic cōtinues cū precedēti sine nō.dic.s.heres pure z solus institut⁹ z de restituēdo sub cōditiōe rogat⁹ fideicō.s.vñ si pōt causari.i.ɔq̄ri si cogaē adire z restituere:qr timeat fideicōmissa-rio decedente añ cōditiōez ne ipse inhereat actionibus.i.sit obligat⁹ qr nō ē vt hic.cū ergo nō timeat ēt se absēte cogi poterit adire z resti-tuere.z sic infert ex eo qd ostēdimus.in.§.vtrum.z.§.antistia.z.§.l.apud iul.z facit ad hoc q absens cogaē.§.e.l.sed z si ab alio.accur.

c ¶ Fideicōmissum.i.fideicōmissaria hereditas.accur.

¶ Si de testo. Jn causis sūmarijs nō admittiē exceptio q̄ rei sum-resse nō cōtinet:vel admittiē sed si regrat altiorem indaginē reseruaē h.d.bar. Uel sic. Jn sūmarijs cōtrouersijs nō admittiē exceptio quā ɔponere excipientis nō interest.secus si interest:nisi regrat altiorē i-daginē:quo casu i alio iudicio reseruaē.h.d.Alex.de imola.

d ¶ Testō.dicat.z p hoc adire recusat. e ¶ Dicaē per heredē.

f ¶ Uel.pro saltez.vt qr dicat fuisse minorē.xiiij.an.vt.§.si tab.l.

qua etate. vel dic ꝙ hoc vel respicit aliud. vel qđ statim sequitur. ac.
a ¶ De viribus. qđ dicat heres nõ valere: qꝛ continet exheredationem vel preteritionem. secus si hoc dicat filius exheredatus vel preteritꝰ vt. ſ. e. l. ita tamen. §. quotiens filius.
b ¶ De sua. s. defuncti. q. d. heres se incertũ fuerit pſſa. vel filiusfa.

o ¶ Patrem suũ. institutũ ab aliquo ꝛ rogatum restituere hereditatẽ h.
p ¶ Nam qđ ius pr̃atiuũ. i. nõ vt ee͂ i potestate: vt. ſ. đ his q̃ sunt sui vel alieni iuris. l. filiusfa. ꝛ de ca. di. l. nã quod ꝛc. facit. n. hoc tãꝙ magistratꝰ nõ tãꝙ filius. sic. ſ. qđ cuiusq̃ univer. l. itẽ eoꝝ in prin. ꝛ ar. ſ. de adop. l. si pater. §. qui duos. uñ ꝛ arbiter ꝛ etiã iudex q̃nq̃ pot esse i re. pꝛĩs ut no. ſ. de arbi. l. quin etiam.

defunctus. nõ iđ se excusse vt dicat si p se adiret hoc noceret: lʒ non noceat si đ sua hr̃dis cõditione dubitet: vt. ſ. đ acquiren. here. l. heres institutus. §. fi. ꝛ l. lʒ ꝛ si de sua.
c ¶ Fideicommissi. non autem de viribus institutionis.
d ¶ Non erit. sed tempus habitur anteꝗ heres adire cogatur: ꝛ hoc si de facili potest finiri. alias deferetur post aditionem ꝛ hoc subijcit: sed quid. ꝛc. accur.
e ¶ Et sic. s. post aditionem queratur valeat fideicõmissum vel non.
f ¶ Verba. fideicommissi. ex q̃bus apparebit valeat fideicõ. vel nõ. vt si sint apta verba menti testatoris valeat: alias nõ vt. ſ. đ le. i. l. iij. ꝛ đ le. ij. l. vnum ex familia. §. fi. ꝛ đ le. iij. l. liberorum §. idem cassius. ꝛ. C. de fideicõ. l. cũ vir. Itẽ ex precedentibꝰ ꝛ sequentibus intelligitur media: ꝛ ex consuetudine loquendi ꝛ charitate: vt. ſ. de le. i. l. si sicꝰ plurium. §. fina. ꝛ de testa. l. heredes. §. i. ꝛ dic vt no. C. de fideicõ. l. volũtatis. Itẽ no. ꝙ iusta est cã dilationis ꝓpter scripturã. sic. ſ. de eden. l. preto. i si. ꝛ. l. si qs ex argẽtariis. in prin. ꝛ. l. velut. Item ad hanc distinctionem eligat prolixiorẽ inq̃sitionem vel non. ꝛ ad hoc. facit. ſ. ad ex. hi. l. iij. §. ibidem. ꝛ. C. de tempen. l. fi. ꝛ. j. vt in pos. le. l. is a quo in prin. l. ꝛ de carb. edic. l. iij. §. cause. ꝛ. §. due ꝛ faciunt ad id ꝙ dicimus. dolo facis si petis ꝛc. nam vera est regula etiam in possessoriis si incontinenti conuentus possessorio velit probare de suo iure: vt. C. de edic. di. adri. tol. l. ij.

de viribꝰ testi vel de suaᵇ cõditione nõ erit audiendus. ¶ Quid ergo si de viribꝰ fideicõmissiᶜ tractatur? h q̃stio a ꝓtore ꝓtermittẽda nõ eritᵈ. ¶ Sʒ qđ si fideic. dicat adeat puꝰ ꝛ sicᵉ de h q̃ratur? Credo iterdum audiẽdũ fideicõmissariũ: si cognitio ꝓlixiorẽ tractatũ habeat. Finge. n. verbaᶠ fideicõmissi đ longinquo petẽda ꝛ iustã deliberationẽ de q̃ntitate fideicõmissi iciderẽ: dicẽdũ erit ꝯpellẽdũ eũ adire ne priꝰ hr̃s decedẽsᵍ fideicõmissariũ decipiat. ¶ Tẽpestiuũʰ ẽ regrere p quẽ qs cogatur adire ꝛ restitue hr̃editatem: veluti si ꝓtor aut ꝯsul fuerit hr̃s institutus suspectãq̃ hr̃editatẽ dicat an cogi possit adire ꝛ restituẽ? ꝛ est dicẽdũ quidem pretorem in ꝓtorem vel cõsulem in ꝯsulem nullum ĩperiũⁱ habere: sed si iurisdictioni sue se subijciantᵏ solet ꝓtor in eos ius dicere. ¶ Sʒ si ipse ꝓtor hr̃s institutus suspectã dicat: ipse se cogere nõ poterit: qꝛ tripliciˡ officio fungi nõ potest suspectã dicẽt ꝛ coactiᵐ ꝛ cogẽtis. sed in his oĩbus casibꝰ atq̃ similibus p̃cipale auxilium ĩpetrãdũⁿ est. ¶ Si q̃s filiusfa. sit ꝛ magistratum gerat: patrẽ suum° ĩ cuius est ptãte cogere poterit suspectam dicentem hereditatem adire ꝛ restituere. R. Sermo.

Nam qđ ad ius publicum attinet nõ sequitur ius potestatisᵖ. ¶ Sed ꝛ qui repudiauitᑫ hereditatem cogetur adire ꝛ restituere ipsam hereditatẽ si iuste cause allegentur. ¶ Plane si bona venerint nõ oꝫ pretorẽ: nec quidẽ pupillũʳ restitue

re nisi ex cã: ut diuꝰ pius rescripsit. ¶ Si qs cõpulsusˢ adierit hereditatẽ ex testõ qđ scđas tabu. hẽbat. Quesitũ ẽ an p aditionẽ ꝛ tab. secũde firmarent: q̃ videbant euanuisse ñ adita pr̃is hr̃editate. Jul. li. xv. scribit ꝛ seq̃ntes ta. ꝯfirmariᵗ q̃ sñia verissima ẽ: nemo enĩ dubitat ẽe legata ꝓstari: ꝛ libtates ꝯpetere: ꝛ cetera q̃cũq̃ sint in testõᵘ p inde valere ac si sua spõte hr̃s hr̃editatẽ adijsset. ¶ Qui ꝯpulsus hereditatem adijt: sicuti ceteris cõmodisˣ caretʸ ita hoc q̃q̃ casu careat ne possit penitẽdo q̃rtã retinereᶻ. ꝛ ita inuenio ab ĩperatore nr̃o ꝛ diuo pr̃e eiꝰ rescriptũ. ¶ Nõ oĩsᵃ qui suspectã hereditatẽ repudiatiõe amissã cogere ꝓt adiri ꝛ sibi restitui: sʒ is demum ad quẽ actiões trãsire pñt. Neq̃. n. equũ ẽ ad hoc quẽ ꝯpelli adire hereditatẽ vt emolumẽtũ quidẽ hereditatis refũdatᵃ. Ipe ṽo oneribus hr̃editatis obstrictꝰ relinq̃tur. Quare si fideicõmissũᵇ pecunię alicui fuerit relictũ cessat cõpulsio: tã ꝛ si ĩdenitatis cautio offeratur. ¶ Proinde q hereditatemᵈ rogatur restituere is demũ cõpellitur restituere. ¶ Sʒ ꝛ si quis bonaᵉ rogatus sit vel familiamᶠ vel pecuniãᵍ rogetur vel vniuersam rẽ meã: R. Aulus. Vel oĩa sua. R. Vlpia. Cogi poterit. ¶ Hoc idẽ ꝛ si patrimoniũ fuerit rogatus: ꝛ si facultates: ꝛ si q̃cq̃d habeo: ꝛ si censũ meũ: ꝛ si fortunas meas: ꝛ si substãtiã meã: ꝛ si peculiũʰ meũ testator dixerit: qꝛ pleriq̃ patrimonium suum peculium dicunt: cogendꝰ erit.

¶ Etiã post repudiatiõẽ qs cogitur adire nisi bona sint vẽdita. h. d. bar.
q ¶ Repudiauit. iusta cã ẽ si fideicõmissarius vult eã adiri suo periculo: ut. ſ. e. l. qꝛ poterat. lʒ p se nullꝰ repudiãs pot postea adire: ut. C. đ repudi. vel ab. here. sicut nisi i casu. ut. ĩ. e. l. si. Itẽ hoc si bona sint in eodem statu. als secus ut subijcit.
r ¶ Pupillũ. q erat fideicõmissarius. i. nõ oꝫ pretorẽ dare ei restitutionẽ in itegrũ ut possit heres institutꝰ cogi adire ꝛ restituere post repudiatõ nẽ nisi ex cã ut subijcit. ut qꝛ pupillꝰ erat đ suis. ut. C. đ re pu. he. l. fi. ꝛ nõ hẽbat hr̃s đ substitutũ. vel nõ erãt oẽs res uẽdite ut nõ obstet. ſ. de mino. l. ꝙ si mĩor. §. scenol. vel ẽ cã si se lesũ sui facultate vel aduersarij dolo ostẽdat. s. sibi tantũ vel alterius qui ab itestato posset succedere. vel dic cã: qꝛ fuit suoꝝ maioꝝ: ut. ſ. de mino. l. si i eptionẽ. ꝛ. j. đ bo. li. l. liberꝰ ꝯsoluẽdo. vel rõe ciuitatis: ut. ſ. đ le. ij. l. si is cui fundũ. sed ar. ꝯtra. j. si qđ i frau. pa. l. i. §. ꝛ alias.
¶ Si quis compulsus. Per aditionem factam coacte cõfirmantur legata ꝛ fideicõ. tab. pupillares ꝛ cetera alia hoc dicit. bar.
s ¶ Cõfirmari. ut. ꝛ. ſ. đ vulga. sub. l. ij. §. adeo. ꝛ. l. q plures. §. fi. ꝛ facit. j. e. l. si pfo. m. §. q fideicõmissam. ꝛ. C. e. l. non tostam. ac.
t ¶ Testõ. p̃mo qđ sequitur scđe tabule. ꝛ fac. ſ. eo. l. apđ §. idem iulianus. accur.
¶ Qui compulsus. Qui cõpulsus adijt hr̃ditatẽ non potest penitendo habere bñficium quarte. h. d. Bar. ꝛ alex. de imola.

g ¶ Decedens. nõ ergo heres heredis cogitur adire: vt hic. ar. cõtra. C. e. l. pe. in fi. sed dic vt. C. đ fideicõ. l. eã quã. i gl. q̃ incipit hic dubitabitur ꝛc. sed illud constat ꝙ si heres post aditionẽ decedat ꝙ eiꝰ hr̃s cogatur restituere. vt. j. e. l. seuus. §. si qs. l. q̃uis. §. i. ꝛ. C. đ fideicõ. l. in persona. ꝛ. j. e. l. quidam. in prin. quinimo ꝛ si decedat post coactionem vel iussum anteꝗ adeat. vt. C. e. l. non iustum.
¶ Tempestiuum. Maior minorem pot cogere. par in parem nõ habet imperium. h. d. Bar. ꝛ omnes.
h ¶ Tẽpestiuũ. i. tps est. sic. ſ. in prohemio dige. §. sed ordines.
i ¶ Imperiũ. no. ꝙ par. in parem nõ habet imperium. sic. ſ. de arbi. l. nã §. fi. ꝛ. l. se. ꝛ de ma. vin. l. apud. §. apud. nec in maiorem: ut. ſ. đ [illegible] l. minor asit. ar. contra. de offi. procon. l. i.
k ¶ Subijciant. vnus pretor sub alio. vel consul sub consule. quinimo ꝛ maior sub minori: vt. ſ. de iur. om. iu. l. est receptum. §. sed ꝛ si.
l ¶ Triplici. imo duplici. nam dicẽs suspectam ꝛ coactus idẽ est officium heredis: vt. ſ. e. l. quia poterat. sed prima facie tria videntur. Itez no. ꝙ nemo se cogit. sic. ſ. de ar. l. pe. ꝛ de dona. inter vi. ꝛ uxo. l. qđ [illegible] §. vxor. Item no. ꝙ difficile est ꝙ vnus vicem duorum vel plurium sustineat: quod dic ut. ſ. de pac. l. si plures. ac.
m ¶ Et coacti. ꝛ pro idest. ut dictum est.
n ¶ Impetrandum. sic. j. de fideicõ. lib. l. itaq̃. accur.
¶ Si quis filiusfa. Filiusfa. potest cogere patrẽ adire ꝛ restituere h. d. Bar. ꝛ Alex. de imola.

u ¶ Cõmodis. que occasione hereditatis ei deferebantur.
x ¶ Caret. que cõmoda hẽre nõ potuisset si nõ adisset: ut. j. e. l. ita tñ. §. q suspectam. secus si hẽre potuisset: ut. ſ. e. l. apud iul. in prin.
y ¶ Retinere. hoc fallit in pꝛ ono: ut. j. e. l. ita tñ. §. si pfonꝰ. vel dic ut ibi. Itẽ fallit. j. e. l. si pfom. §. ꝙ si fortius. Itẽ no. nõ admitti penitẽtiã. sic. ſ. de edil. edic. l. si qs sit. cũ ꝯcor. ar. cõtra. C. de sum. tri. l. fi. §. sed qꝛ. accur.
¶ Non omnis. Rogatꝰ đ restituẽdo rẽ vel q̃ntitatẽ nõ pot cõpelli adire: secꝰ si rogatus eẽt đ vniuersitate reꝝ seu đ hr̃ditate ul eiꝰ quota. ꝛ rogatus restituere hr̃ditatẽ ere alieno deducto seu deductis legatis cõpellitur hr̃ditatẽ adire ꝛ restituere nõ deductis ere alieno ꝛ legatis: ꝛ tũc prestita cautiõe đ defendẽdo fideicõmissariũ. h. d. vsq̃ ad §. si qs hr̃s. l. i. cogi. alex. de imo.
z ¶ Nõ oĩs. s. fideicõmissariꝰ. qꝛ nõ singularis pot cogere. s. hr̃dẽ. alij dicũt nõ oĩs. s. hr̃s. ꝛ hñt. j. cogi ꝛc. p̃ma plʒ. a ¶ Refũdat. p singularia fideicõmissa. b ¶ Fideicõmissũ. s. singulare. ꝛ facit. j. e. l. mulier. i fi. ꝛ. l. cogi. §. ꝛ generalr. ꝛ. ſ. si qs omis. cã te. l. si qs omissa. i fi. c ¶ Et si. i. q̃uis.
d ¶ Hereditatẽ. his vbis rogo restituas hereditatẽ totã. vel partẽ quotã: ut. ꝛ. j. e. l. cogi. §. si qs heres. ꝛ. l. ita tñ. §. trebellianum.
e ¶ Bona. s. restituere. ꝛ sic no. ꝙ largiꝰ hic accipitur nomẽ bonoꝝ ꝙ alis ubi accipitur deducto ere alieno: ut. ſ. de iure do. l. mulier. de ṽ. si. l. subsignatũ. §. bona. ꝛ. l. ꝓpne. sed hic nõ sic ut hic accipitur. ꝛ. j. e. l. si legatũ. §. i. ꝛ. j. de bo. pos. l. iij. in prin. f ¶ Familiã. i. substantiã. sic. C. de ṽ. sig. l. fi. ac.
g ¶ Pecuniam. appellatio pecunie pro tota substantia ponitur: vt. j. de ṽ. sig. l. propemodum. nõ ergo verba senatuscon. in hoc ꝛ inferioribꝰ exẽplis sed sententiis inspiciuntur: ut. j. e. l. ubi. §. i.
h Ogi. peculium. pro patrimonio liberi hominis hic ponitur peculiũ als multis modis accipitur ut no. ſ. de pecul. super rubrica.

Rogauit.i.rogasse videt quo ad mētē.qđ sufficit:vt.j.e.l.vbi.§.i.ac.
De pecunia tñ.i.numerata maxime cum dixit pecuniā vel censum.
Ne intercidat.no.sic.š.de rebus du.l.quotiens.cum suis concor.
Peruenit.quo casu veniunt prelegata:vt no.š.e.l.marcellus.§.qđā
Proprie.no.sic.š.de hẽ.vēdi.l.ij.§.illud.ꝛ de le.ij.l.g ꝯcubinā.§.ij.

§.i.ꝛ.l.ita tñ.§.trebellianū.ꝛ.§.vidi.Jdē ꝙ subijcit ex treb.transire actionem:est contra.j.proxi.§.sed sol.vt ibi.
Totāqꝫ.sic.š.pr.§.ꝛ ē est ratio quā dixi.š.e.l.i.§.sed ꝛ quotiēs.
Sed et si.Eo casu quo ad institutum ex reb⁹ certis transeunt iura ꝛ actiões illo casu a fideicōmissario certarū reꝝ potent cogi hẽs adire ꝛ restitue͂.b.d.bar. ꝛ al.r.de imola.

.š.dvul.sub.l.ex facto.§.iu
an⁹ lōgiu⁹.ꝛ ð pe.he.l.vtꝝ
.j.de ver.si.l.nome filiaꝝ.
.fi.sꝫ sic vt hic accipit.š.fi
gs aliquē te.pro.l.ij.
Rogatus.vt.ꝛ.š.e.l.nā
qđ.§.non omnis.
De vniuersitate.tota vł
parte quota.vt.§.fi gs hẽs.
Restituere.hereditatē sib
iudi.ꝛ vł ꝙ nō:qꝛ vi rē.acc.
Putant.ꝛ male.
Deductionem.legatorū
ꝛ eris alieni.
Ex iure.i.hẽditate q̄ ē ius
succedēdi ꝛc.vt.j.ð reg.iu.l.
hẽditas.ꝛ.j.de bo.pos.l.iij.
§.ij.siue ꝗ sēsit mecian⁹ ꝙ ex
corpali re nō pōt trahi cor-
porale:male dixit vt subijcit
vt ish.ð reb⁹ cor.ꝛ incor.siue
sensit vt nō possit alienū se-
parari ab hẽditate:vł hñ di-
cere vt.C.ð hẽ.ac.l.fi.sꝫ tñ h
casu:ꝛ q restituit hẽs rema-
net.vt ish.ð fideicō.he.§.re
stitutaið tꝫ ðductio vt subij
it.qñqꝫ tñ ꝑ hẽditas vł bōa.
Sit rogat⁹.ꝛ sic nō hẽdi
tatē cum onere hic vł rogari.
qñqꝫ tñ sed iproprie dicit sub
stantia vel hẽditas deducto
ere alieno:vt.C.de bo.q lib.
.fi.§.vbi autem.in fi.
Minutionē.no.fundū n
respicere es alienū:vt hic.ꝛ
.ð iure do.l.is q.§.qđ vł ꝛ
do.š.e.l.i.§.si hẽs.sꝫ totum
patrimonium:vt.š.de iudi.
.si fideicōmissū.§.tractatū.
Refert.s.mecianus.
Cū cōuenit.s.fideicōmis
sarius post restitutionem.
Deductionem legatoꝝ
ꝛ eris alieni.
Defensū iri.sed primū ve
rius vt nō fiat deductio:vt.
.C.e.l.fi.ꝛ no.š.e.l.marcell⁹.
.pompo.vel dic aut restitu
io pcedit:ꝛ nō fit deductio.
aut pcedit legatoꝝ ꝛ eris ali
ni petitio:ꝛ tūc cauet vt no.
dicto.§.pōpo.sꝫ dato ꝙ hẽs
soluit.nōne ipso iure liberat
fideicōmissari⁹.ad qđ grauē
dr:tñ qđā ex abūdāti qđ nō
obꝫ:vt.š.de pcura.l.nō coge
e.in fi.sed dic ꝓpter sumpt⁹
itis posse admitti.vel ēt ꝓꝑ
ꝓtes q nō possēt ꝓbari solu
ex ꝑ hẽdē.vel ēt qꝛ lite ꝯtes.
ð hẽdē a creditorib⁹ restituit
hẽditatē:vñ vtiliter iterpōit

De successiōe.n.sua ēt hic rogauit[a] nec ignoro i qbusdaꝫ ex his menti nū dubitare:ꝛ volūtatis ēē dicere q̄stionē: vtꝝ de pecūia tñ[b]:an ꝛ de successione testator sensit. In ambiguo tñ magis de successione sensū dico:ne intercidat[c] fideicōmissum. Sꝫ ꝛ si qs ita rogauerit:quicqd ad te ex hẽditate bonisue meis peruenit[d]:rogo restituas.cogi poterit adire ꝛ restitue͂ hẽditatē ex trebelliano sena.ꝯsulto.Quāuis ꝑuenire proprie[e] dicat qđ deductis oneribus ad aliquē ꝑuenit. Et gñaliter aūt pōt dici:ita demū quē n posse cogi adire ꝛ restituere hẽditatē si de re vł q̄titate fuerit rogatus[f]. Ceterū si de vniuersitate[g] sensisse testatorē appeat nulla q̄stio ē:qn siue suspectā dicat cogi possit:siue spōte adijt ex trebel.trāseāt actiones. Inde q̄rit si qs hẽditatē rogatus sit restitue͂ deducto ere aliēo:vł deductis legatis an suspectā dicēs cogi possit adire ꝛ restituere hẽditatē[h]:qꝛ in ipa magis id qđ supē ex hẽditate q ipsam hẽditatē restituere sit rogatus.ꝛ sūt q putant[i] vt mecianus iutilē ēē hāc ðductionē[k].nec.n.posse ex iure[l] deduci q̄titatē: nō magis q si fūdū qs ðducto ere alieno vel deductis legatis restituere sit rogat⁹[m]. Neqꝫ eni recipit fūd⁹ eris alieni vel legati minutionē[n].sꝫ iulianū existiare refert[o] treb. senatusꝯsulto locū esse:ꝛ ne dupliciter fideicōmiss.iri⁹ onerer cū hẽs es alienū uel legatū ðducit.ꝛ cū cōuenit[p] a creditorib⁹:ꝛ legatarijs restituta ibi ex trebel. hẽditate: debere aut deductionem,[q]eūꝫ non pati ab herede.aut cauere illi heredem defensum iri[r]eum aduersus legatarios ceterosqꝫ.Si quis[s] heres institut⁹[t] rogatus fuerit hereditatē nō totā[v] sꝫ ꝑtem restitue͂.Uel si duobus restitue͂ sit rogatus:ꝛ alter ex his velit sibi restituere hẽditatē alter recusset:senatus cēsuit vtroqꝫ casu exonerari eū q suspectā hẽditatē dicit totāqꝫ hereditatem trāsire ad eū q adire cogit[x]. Sꝫ ꝛ si qs nō hẽditatis sue ꝑtē dūtaxat rogauit hẽdē suum restituere: sꝫ ꝛ hereditatem sciẽ q ad eū[y] ꝑuenerat: vel totā vel ꝑtē ei⁹.heresqꝫ institut⁹ suspectā dicat:cū placeat illud qđ papi. ait ex treb.transire actiões. Dici poterit si suspecta dicat hẽditas cogenduꝫ hẽdem institutū adire ꝛ restitue͂ hẽditatē:totāqꝫ[z] ad eum ait restituit ꝑtinē. Sed ꝛ si miles rogauerit quē[a] res italicas[b] restituere: vel res ꝓuinciales[c]: dicēdum ē suspectā dicētē[d] cogi adire ꝛ restituere[e].naꝫ vt elegāter marti.li.vj. fideicōmissoꝝ ait:q rōne ex certa re miles herēdē istituere pōt[f]: actionesqꝫ ei⁹dā dant:pari rōne ēt ex treb.trāsibunt actiões[g].Et,q̄uis placeat cū qs habeat hereditatem[h] bonaqꝫ q sibi ab aliquo obuenerūt.vł q in aliq regione hꝫ[i] restitue͂ rogat⁹: ex trebelliano nō trāseāt[k] actiões:tñ ꝯtrariū inde debē in militis testō aut.naꝫ sicut in militia ꝯcessū est int militib⁹ circa restitutionē separare spēs bonoꝝ[l] ita ꝛ si ꝑ fideicōmissū ab institutis hẽdib⁹ id fecerit[m]:id admitteret treb.sena.cō. Cū qdā duos heredes istituerit:eosqꝫ inuicē substituerit:ꝛ ab his pecierit:siue vterqꝫ siue alter hẽs esset: vt hẽditas sua ex parte dimidia restitueret alicui post qnquennium.ꝛ si scripti suspectā sibi hẽditatē dicāt:fideicōmissari⁹ āt desideret suo periculo adire hẽditatē:cēsuit senatus ambos hẽdes alterūue[k] cogi adire hereditatē:ꝛ fideicōmissario eā[l] restituere ita vt fideicōmissario ꝛ aduersus eū actiōes cōpetāt q̄si ex tre. restituta hẽditate. Mecianus scribit. Cū qs ex fideicōmissarijs abeēt: ꝛ presentes desiderēt suo ꝑiculo adire hẽditatem:trāslatisqꝫ isolidū[m] actionibus suis in eum qui coegit absentes:si velint fideicōmissuꝫ suscipere a ꝑnte petāt[n].cōsequēter ait nec quartam eum retētur⁹ aduersus fideicommissarios[o] suos:quia nec heres[p] potuit. Idem me-

Miles.que.s.here-dē vniuersale.institutū.
Italicas.s.tñ.
Uł ꝓuinciales.s.tñ.
Dicente.heredē ꝓ-dictum militis.
b Et restituere.ēt totā ar.š.l.i.§.sꝫ ꝛ quotiēs. secus i pagano.vt ꝛ.š. e.l.§.generaliter.
c Instituet pōt.imo si elegaēter.nam ꝛ pagan⁹ pōt istituere herēdē ex certa re:ēnt i totum si nō sit alius vniuersalis.ꝛ competēt ei actio:vt.š.de hẽ.ist.l. i.§.si ex fūdo.ꝛ l.ex facto.in prin.sed tñ.simi litudo n trāsit ad paganū.Jtē l milite ꝯ: qua quo ad certa videt institut⁹.vt.š.de testa.mi. li.l.si miles vnū ex fūdo So.ibi.
d Trāsibūt actiones. facta restitutione ꝛ toti⁹ hẽditatꝫ ut dixi.nō añ.vt.j.e.l.sine.i pri.
e Hereditatem.sibi ð latam.
f Habꝫ separata a ceteris bonis.
g Nō trāseant immo transeunt:vt.š.pri.§. que ē contra.Solu.hic corrigit.uel ibi hereditas taꝫ etiā quo ad reꝫ ꝑuenerat ad rogantem hic ꝑuenit q̄tū ad spēꝫ unde hic nō trāsmittit nō aditā.ut.C.de cad. tol.§.in nouissimo.sed hoc n placet qꝛ hoc ipso ꝙ alij reliqt videt adire ut.C.de iure delib.l.si aāua.uel.sꝫ.b dic ꝙ.š. hereditas delata facie bat quartaꝫ portionem bonorum:ð non vndecūt speciale in milite:sꝫ institutio valeat iure cōi etiam in pagano:ut dixi.
h Spēs bonoꝝ:puta alij in paganos:ꝛ alij in castrensibus institue-re.b.
i Jd fecerit.puta unū rogauit restituere castrēsia alium paganica.b.

Si quis. Fideicōmissarij vniuersales possūt cogere herede͂ adire siue sit vnus siue plures insolidū siue ꝑ parte.b.d.bar. Uel sic. Fideicōmissarij vles possūt cogere heredē hereditatē adire:siue sit vn⁹ q petet siue sint plures: ꝛ fideicōmissum sit de solido siue sit de parte hereditatis:ꝛ rōne hẽditatis ꝓpt testatoris locus ē trebelliāo ēt i hẽditate aliēa.b.d.alex.
s Si quis.dicit institutum.
t Totā.s.hereditatē.
v Heres institutus. insolidum.
x Cogit.facit.š.e.l.i.§.sed ꝛ quoties.ꝛ.j. pri.§.ꝛ.§.mecianus.ꝛ.§.idē mecian⁹.ꝛ.š.de testa.mili.l.si certaꝝ.§.i.ꝛ.j.ꝛ de acq.here.l.si hereditatē.ꝛ.j.de ope.li.l.si ita stipulatio.in fi.ꝛ.š. de admi.tu.l.cum queritur.ꝛ.š.de pcura.l.in cause.in prin.D.
Sed et si quis. Ratione hereditatis ꝓpter testatoris locus est trebelliano in hereditate aliena.b.d.Bar.
y Ad eū.rogante ꝛ sic hꝫ locū trebel.in vtraqꝫ vt subijcit.si āt dicas ꝙ peruenit ad rogatū:nō valeret vt ex treb.sꝫ iure fideicōmissi:vt.j.l.ex testō

Cum quidam. Rogatus restituere ad diem certum pōt iteꝫ cogi adire ꝛ restituere.b.d.bar.
k Alterumue.ue pro uel.
l Eam.s.tuta ꝛ etiā ante qnquēnium ꝓpter coactionem.alij nō.ar. ut.š.e.l.apud.§.antistia.alij.dicunt etiā hic adueniēte qnquēnio restitui non ante:ut.j.e.l.si patroni.§.imperator.
Mecianus. Ad petitionem unius ex fideicōmissarijs potest heres cogi adire ꝛ restituere totum:ꝛ ille cui totū restituit a fideicōmissario q̄rtam non detrahit.b.d.barto.
m Insolidū.que sic rō dic ut.š.e.l.i.§.sed ꝛ quotiens.ꝛ.§.fi.b.
n Petāt.possessionē reꝝ nō uiteqꝛ ipo iure hꝫ.ut.š.e.l.i.§. sed ꝛ quotiēs.i fi. o Aduersus fideicōmissarios.de hoc dic ut.š.e.l.i. §.fi.ibi idem neratius ꝛē.ꝛ dicto.§.sed ꝛ quotiens.nec sit contra.
p Quia nec heres.bona rō nā nō plus iuris habet successor q̄ auctor

sed si sponte adisset potuisset retinere: ut. l. e. l. ex asse. in fi. ⁊ facit. e. l. non instan. in fi. ⁊. j. prox. §. b.

❡ Idem metianus. Coactio vnius ex fideicōmissarijs facit hẽ. de pdere quartā i totū si ꝯtēplatiōe toti⁹ coegit: secus si ꝯteplatiōe p. su ppne. b. d. Bar.

a ❡ Idē metianus. bonū. s. salte. ac.

cit. l. de cast. pecu. l. nulo. ⁊. l. filiusfa. ⁊. l. a commilitone.

p ❡ Sed si seruo suo. heredis.

q ❡ Directa. sed nō pōt dari directa libertas ēt seruo hẽdis: ut. C. de testa. manu. l. suo tuo. s. dic q trahitur ad fideicōmissariam. ⁊ e speciale vt non pereat hẽditatis restitutio. sic ē speciale pp ei⁹ qd hz creditor i suo pigno/ratore: ut. ff. d fideicō. li. l. generaliter. §. si seruo. als regulariter ñ valet libertas directa i seruo alieno: nec trahiẽ ad fideicōmissariaz: ut. ḟ. de le. i. l. si seruus legatus. §. si seruus. Itē ḟ. ḟ. d le. iij. l. si legatari⁹. in pñ. Sz nec hic valet nisi sponte manumittat.

❡ Successerint. non ergo pūt fideicō. mor. te fideicōmissarij: ut di. j. ḟ. e. l. apud. §. vtrū. & in morte rogati. vic ut. ḟ. e. l. ille a quo. §. ꝯ. in fi. fin. b.

❡ Qui coegit. sed qualiter possit cogeẽ eis ps ei sibi vheat: Rñ. az. q ab initio rogauit he/des fideicō. ⁊ sic i penā pdādi. ar. ſſt. e. §. fi. sed certe idē si si neget ut. ḟ. pri. §. ⁊. j. e. l. ex asse. ⁊. ḟ. e. l. i. §. sed et quotiens. dic ergo eē in electione hẽdis si velit totā restituere. ut i dā/no si remaneat: an prē/petētis tm̄: ut no. ḟ. e. l. i. §. sz ⁊ quotiēs. pe/tit ꝗ psens. nō retarda/bit pp absentē: ut. j. de reg. iur. l. non dz ꝛc.

❡ Dicēdū. q2 reliquā partē spōte adiit.

❡ Utrū totā. cōsentiē te herede ut dici.

❡ Fideicōmissarius. cogens. 330.

❡ Si seruo. Rogatus restituere suo plurium pinde ē ac si esset rogatus restituere pluribus. b. d. Bartolus.

❡ Si suo. ⁊ alter. scilicet dominorum.

❡ Velit. s. rogatuz. ⁊ hoc dico. suspectā ꝛc.

❡ Qd in duobus. s. q iterū restituaẽ petenti: ut. ḟ. e. l. §. si qs hẽs. nā suus cōis duoꝝ psonā duas vicez sustinet: ut. ḟ. d. fi. ser. ḟ. l. i. §. cōis suus.

❡ Si pater. Ad petitionē filij i ptāte pōt pr̄ cogi adire ⁊ restituere in non castrensi ⁊ etiā in castrensi. ad petitionē vero sui pprij qs nō cogiẽ adire: sed spōte adiens cogiẽ restituere. b. d. bar. ⁊ aler. de imo.

cianus querit an is qui duob⁹ vel pluribus rogatus est restituere hereditatē: cogēte aliquo adire possit ⁊ in hoꝝ qui id nō desiderauerint portionib⁹ falcidie bñficio uti: siue ipsi quoqz desiderēt sibi restitui: siue alij q in locū eoꝝ successerint. ⁊ cū hodie hoc iure vtimur vt totū trāseat ad eū q coegit: ꝯseqns erit dicere quarte retētionē amisisse eū q coactus est: q2 in solidū actiones trāsferūt in eū qui coegit. ❡ Plane si proponas fideicō. ñ ita coegisse: vt tota hẽditas in se transferat: cū cepint ceteri desiderare sibi restitui hereditatē. dicēduz est falcidia eū vti posse. ❡ Recte igit̄ metian⁹ ait: multū interesse vtrū totā restitui hereditatē sibi fideicōmissarius desiderauit: an suā tm̄modo partem. Nā si sola pars trāsferẽ in residuo falcidie locus erit. si tota hẽditas trāslata sit: cessat huius legis bñficiū. ❡ Si seruo duoꝝ rogat⁹ quis sit restituere hẽditatē: ⁊ alter cogere velit suspectā dicētē: alter restituere sibi recuset. hoc erit dicenduz q in duobus: quorum alter suscipere voluit hereditatem alter non. ❡ Si pr̄ filio quem i ptāte hz restituere cogeẽ hẽditatez an filius patrē suū si suspectā dicat hereditatem cogere possit: Et nō est dubiuz patrem a filio p pretorē cogi posse. ❡ Sed ⁊ si id fideicōmissuz ad castrēse peculiuz spectat: ⁊ filiusfa. is fuit q in un⁹ militie substinebat alio ue quo officio preerat: multomagis dicēdū erit posse eum postulare vt pater su⁹ cogaẽ adire ⁊ restituere hẽditatē: cū huius circa obsequiū prī debitū videẽ id desideraturus. ❡ Sz si seruo suo rogat⁹ sit cum libertate quis hereditatē restituere siue directa data sit libertas siue fideicōmissaria: dici poterit eū a seruo suo nō posse cogi adire hereditatē. Quāuis si spōte adisset cogeret prestare fideicōmissariā libertatem ⁊ hereditatē. Idqz mecian⁹ li. vij. de fideicōmissis scribit. ❡ Idē querit si qs paratus sit dño cauere de indēnitate: an possit cogi adire hereditatem maxime ⁊ si preciuz seruo offeraẽ: ⁊ recte ait nō oportere sub incerto cautionis cōmittere se aditioni hẽditatis. ❡ Hi qui solidū capere non possunt ex asse hẽdes instituti ⁊ rogati restituere solidū: adire hẽditatē ⁊ restituere cogent: cū nihil bonoris apd eos remansurum sit. ❡ Si ego hẽs institutus ⁊ rogat⁹ sū stichum manumittere: vel alius legatarius fidei aūt mee cōmissū sit vt ticio hereditatē restituā: deinde ticij fideicōmissuz sit vt sticho eādē redderet: stichus cogere me pōt adire ⁊ restituere hẽditatem. ❡ Talis quoqz casus a diuo pio terminatus ē: naz seruo vni ex hẽdibus legato: per fideicōmissū erat ab eo libertas data. ⁊ ab altero hẽditas. diuus eñ pius rescripsit cassio dextro in hec verba hermia simosco theodoto ex patre hẽde instituto a pāpilo testatore legatus est: eumqz theodor⁹ postq̄ adierat hẽditatem ⁊ priusq̄ a coherede eiusdem pamphili adireẽ hẽditas ad iustā libertatem pduxit. ⁊ ob hoc in eum casum res pducta est. vt is qui legauit intestatus eē nō possit: hermia postulāte ticius euarestus compellendus est periculo eius adire. ⁊ ex causa fideicommissi hereditatem ei resti-

r ❡ Suo. secus ē in seruo hereditario: ut. j. e. l. si mulier. §. nō est. ⁊. j. e. l. §. si ego. ⁊. l. si res. §. i. ⁊. ḟ. e. l. apud. §. antistia. b.

s ❡ Hereditatē. detracto precio sui ut. j. e. ita tm̄. §. fi. ac. cursius.

t ❡ Idem querit. loquitur in casu superiori. ac.

v ❡ Cautionis. nō dz quis se cōmittere icertis si pōt certis vt hic. ⁊. j. e. l. qui ita. §. etiā. ⁊ de car. edic. l. iij. §. due. i fi. §. ⁊. ḟ. de pecul. l. qd dbet. sed ar. cōtra. ḟ. so. ma. l. ij. §. fi. in fi. ⁊ de iu ius vo. l. qqz §. fi. ⁊ l. se. ⁊ insti. de here. isti. §. seruus alienus. ⁊. ḟ. de acqrē. re. do. l. naturalē. §. illud. ⁊. ḟ. d iurisd. om. iudi. l. si id qd. §. fi. ⁊. ḟ. e. l. apud. §. vitum.

❡ Hi qui solidum. Qui nō pōt capere solidū p se capit ut alij restituat. b. d. bar.

x ❡ Hi qui solidū. sed aliquid vt filij naturales vnciā extātibus legitimis: ut i auẽ. qbus mo. nat. effi. legit. §. discretē. itē ē exeplū. C. d secūdis nup. l. i. §. i. ⁊ sic loquitur. ḟ. de le. ij. l. ei qui. Sz quid dices l eo qui nil pōt capeẽ. Rñ. ut no. C. de fideicom. l. eamq̄. i gl. ibi hoc idubitabiliter ꝛc.

y ❡ Bonoris. i. emolumenti. vt. ḟ. eo. l. q2 poterat. ⁊. l. nā qd. §. qui compulsus.

❡ Si ego. Unus solus institut⁹ rogat⁹ potest a seruo hereditario cogi adiẽ ⁊ restitueẽ siue sit fideicōmissari⁹ p̄mus siue secundus. b. d. bar.

z ❡ Stichū. seruum hereditarium. accur.

k ❡ Pater. pr̄ institut⁹ rogat⁹ ē restituere filio. si aūt fili⁹ eēt institut⁹ ⁊ pr̄ de restituēdo ei filio grauat⁹: nō ut hẽs sz ut pr̄ vr̄ rogat⁹ nō hz locū trebel. uel si hz quo ad hoc qd hic dic: non hz locum quo ad falcidie deductionē: ut. ḟ. e. l. i. §. i. accur.

l ❡ A filio. s. p pretore iteruz emācipato. nā i id tp̄s vr̄ oblata petitio: ut. j. e. l. vbi pure. i pñ. nec repudiare pōt pr̄ hereditate ad dānū filij iure veteri: ut. ḟ. de acq. here. l. is q. §. fi. nedū nouo: ut. C. d bo. q li. l. fi. §. a. ⁊. §. fi. nā sit a pr̄e. Alij dicūt q h oīe d filio i ptāte posito. nec obstat. l. ubi pure. q2 hic pure rogauit nō opponendo vba q ibi sit: ⁊ fz eos dabiẽ curator ut ei fiat restitutio. ar. i auẽ. ut liceat ma. ⁊ aue. i pñ. sz hoc qñ hz bāc. l. cū oīa prī q̄runẽ: Rñ. fiet restitutio i peculiū tm̄ fz eos. vr̄ dicie testator ut emācipet expresse uel saltē tacite. nā dicēdo ut ei restituat vr̄ rogari ut id faciat p qd puenit ad illud. sz certe nō cogereẽ emācipare: ut. ḟ. de le. i. l. filiusfa. §. sz vulgarē. nisi aliqd prī fuit relictū ut sibi remaneat qd accepisset: ut. ḟ. de cōdi. ⁊ demō. l. si cui sup̄ma ergo placet: ut emācipat⁹ cogat: nō ille q ē i ptāte nisi i casu cū pater dilapidat: ut. j. e. l. imperator.

m ❡ Cogi posse. s. adire ⁊ restituere.

n ❡ Spectat. q2 a noto i castris als non relicto fuit relictum fideicō. ut. j. de castrē. pecu. l. si forte. ⁊. l. castrense.

o ❡ Circa obsequiū. q2 his nulla dz eē iter eos: ut. ḟ. de iudic. l. lis nulla. sz h fit extraordi. ut i bo. pos. dicimus: ut no. j. de bo. pos. l. iij. §. fi. l. petet tñ hic veniāẽ. ut. ḟ. de in ius vo. l. adoptiuuz. in pñ. ⁊ fa-

⁊ ❡ Legatarius. s. rogatus sit stichū sibi legatum manumittere. accursius.

? ❡ Ut sticho. s. predicto.

x ❡ Eandem. scz. hereditaem.

a ❡ Cogere me pōt. ut sibi sticho directa via restituaz: ut. j. e. l. si patroni. §. si qd pōt. Itē cōtra. ḟ. eo. §. sz ⁊ si seruo. Sol. hic hereditarius: ibi hereditarius erat. Itē occurrit in eo q a legatario libertas: ab hẽde hẽditas relinquitur: vnde nō dz cogi: ut. j. e. l. nō cogēdū. ⁊ hic dicit cogi. Sol. hic est vnus solus heres: vnde nō aliter legatū serui nec libertatis valeret: nisi cogatur. sz ibi pōt. si ponas aliū institutū qui nō ē grauatus fideicom. qui sponte adiit. ⁊ sic intelligitur. ḟ. e. l. apud. §. antistia. si autem ponas duos heredes: ⁊ ab vno libertas: ⁊ ab alio fideicommissaria hereditas: tunc non cogitur aliquis eorum adire nisi alter repudiat ⁊ sic redeat ad vnuz: ut. j. e. l. si res. §. seruus. si tamen sponte adeat alter a quo libertas ē relicta: alter poterit cogi adire ut hic subijcit.

❡ Talis quoqz. Qui ab vno consecutus ē libertatem pōt aliū cogere adire ⁊ restituere hereditatem. b. d. bar.

b ❡ Legato. i. prelegato.

c ❡ Ab eo. s. herede.

d ❡ Data idest legata seruo.

e ❡ Hereditas. seruo eidem.

f ❡ Hermia. propriuz nomen serui prelegati.

g ❡ Legatus. idest prelegatus.

h ❡ Euarestus qui est coheres theodoti.

i ❡ Periculū. als periculo. ⁊ ita ē in libro dñi.

k ❡ Eius. hermie.

Ex facto. Verba directa que iure directo valere nõ possunt trahunt ad fideicõmissuz.b.d.bar. Et qbuscūq; vbis dum tñ aptis valet fideicommissum. hoc addit alex.de imo.

a Nõ posse.cū effectu.nã nõ pt ei auferre liberã testamẽti factionẽ: ar.C. de sacro san.eccle.l.i.ↄ.ff.p socio.l.si ffes.§.idẽ rñdit.ↄ.C.de pactis.l.pacta. tuntis.sic.C.de natura.li.l.l3.ↄ.ff.de inisto testa.l.i.ↄ.ff.ad tertul.l. ii.§.obÿcit.ↄ.l.eqssimũ.§.i.ↄ no.q gdã notãt h q ōportat⁹ ñ betur p morcuo qi stati pf admitteret.s3 certe imo habeẽ p mortuo ut.j. de bo.pos.ↄ ta.l.i.§.pe.sed hoc ideo cõtingit q: filii añ ↄcepti habãtur p natis.ↄ s3 hoc sunt arg.ff.de le.ij.l.cum pater.§.hereditatez.

Idem.

Ex facto tractatũ est an p fideicõmissuz rogari qs possit. vt aliquẽ hẽdẽ faciat. ↄ senatus cẽsuit rogari qdẽ quẽq; vt aliquẽ hẽdez faciat nõ posse[a]. veꝝ videri p h[b] rogasse vt hẽditatẽ suã ei restituat. i. qcqd ex hẽditate sua[c] consecutus ẽ: vt ei restitueret. Julia.quoq; li. xl.dig.fideicõmissũ tale valẽ ait: si dei tue cõmitto vt hẽditatẽ ticij restituas: cũ eẽt is q rogat⁹ est a ticio hẽs institut⁹[d]. Nõ tñ ãt si heredẽ quẽ[e] scripsero potero rogare vt heredẽ faciat aliquẽ[f]: veꝝ ẽt si legatũ illi vel qd aliud reliqro. nã hactenus erũt obligati qten⁹ qd ad eos puenerit. Si qs ita cauerit peto[f] vt illi des aut illi fideicõmissũ reliqs. aut illũ hẽditatẽ ascribas: admittẽda sunt[g]. Nã cũ in heredũ institutiõe senat⁹ cẽsuit videri vtile[h]: de ceteris quoq; idẽ[i] erit accipiẽduz[k]. Si qs rogatus fuerit vt si sine liberis decesserit restituat hereditatẽ Papinia.li.viij.rñsoꝝ scribit: etiã nãlem filiũ efficere vt deficiat cõditio[l]: ↄ in libertino eodẽq; collibito[m] hoc scribit. Mihi sũt qõ sed naturales liberos attinet voluntatis q̃stio videbit eẽ de qbus liberis testator senserit: s3 hoc ex dignitate ↄ ex voluntate[n]. ↄ ex cõditione eius q fideicõmisit accipiendum erit. Ex facto tractatuz memini. Rogauerat quedam mulier filium suum[o]: vt si sine libis decessisset restitueret hẽditatẽ patri suo: is[p] postea deportatus i insulã liberos suscepat. Querebat igit an fideicõmissi ↄditio defecisset[q]. Nos qdẽ h dicem⁹: conceptos qdẽ añ deportatõnẽ l3 postea edant: efficere vt ↄditio deficiat p⁹ deportationez vo susceptos q̃si ab alio[r] nõ pdesse: marie cũ ẽt hõa sua quodãmõ cuz sua cã[s] fisco sint vendicanda vt fideicõmissuz pstet fisc⁹ ex his. Si qs rogatus fuerit filiis suis[t] vel cui ex his voluerit[v] restituet hereditatẽ. Pap.li.viij.rñ. ẽt ōportato ei tribuit eligendi facultatẽ cui liber factus[x] fideicõmissum restitui velit. Sed si suũs pene[y] fuerit ↄstitut⁹: nullo añ[z] ↄcepto filio iã parere ↄditioni nõ poterit: ↄ decessisseq; sine liberis vr. Sed cũ decedit[a] electionem illam quaz papinianus deportato ↄdit[b] huic dari non oz. S3 qs[c] autem susceperit quidem filium: verum viuus amiserit: videbitur sine liberis decessisse[d]. Sed si naufragio vel ruina vel aggressu vel quo alio modo simul cum patre perierit: an conditio defecerit videamus. ↄ magis non defecisse arbitror. qr non ẽ verisimile filium eius[e] superuixisse. Aut igit[f] filius superuixit patri: ↄ non extitit ↄditio fideicommissi[f] aut non superuixit: ↄ extitit ↄditio. Cuz autẽ quis ante ↄ qs postea decesserit non apparet extitisse cõdi

b Per hoc. ↄ sic verba directa trahũt ad fideicõmissaria vt.j.e.l.sceuola.ↄ.l.qui filiũ l pn.ↄ.ff.de codicill.l.illũ §. tractari. ↄ de le.i.l.filiusfa.§. ut qs heredez.ↄ de le.ij.l.imperator.§.pe.h.

c Sua.s.rogãtis. nõ vltra: imo ẽt quartã retinet: l3 sit p hibit⁹: ut dicto.§ ut quis heredẽ. ↄ.dicta.l.ĩpator.§.pe. nam non põt plus grauari q̃ sit oneratus: ut insti.de sing. re.per fideicõ.re.§.ij. ↄ dicta l.imperator.in pnn.ↄ.j.pro xi.§.non tantum.

d Jul.institut⁹.nõ tñ cogit adire ↄ restituet p treb.vt.j. e.l.ita.§.trebellianũ.secus si rogãtus erat a titio institut⁹ qr h3 locum trebel.vt.ff.e.l. cogi.§.sed ↄ si quis.

e Nõ tñ.aliquẽ iure fideicõmissi.ut in prin.huius.l.ↄ dic vt ibi hactenus erãt obligati quatenus puenerit.ac.

f Si qs.peto.hec ↄ silia verba sunt apta fideicõmisso: vt isti.d sing.re.p fideic.re.§.fi.

g Admittẽda sunt.i.bñ valet fideicommissum.ac.

h Vtile.s.fideicommissum: ut.ff.e.l.in pnn.

i Jdẽ.emolumẽti.ut.ff.eo. l.qr poterat.ↄ.l.nã qõ.§.qui compulsus.ac.

k Accipiẽdũ.i. vt valet fideicõ.nec locũ habeat treb.in si d hereditate tota.vl quota parte rogãtis rogatus sit aliquis.vt.ff.e.nam q.§.ↄ.l.cogi.§.ↄ generaliter.

Si quis rogatus. Filij naturales in seruitute ↄcepti faciunt fideicõ.cõditionale d ficere. alĩs ex dignitate ↄ cõditione psone diuersimode statuet.h.d.Bar.

ↄ.j.d ṽ oblig.l.ex ca. §.in insulam. vbi non habetur pro mortuo.

r Ab alio.est enim alteratus.ar.j.d sol.l.qreo.§.aream.

s Cuz sua causa.i.cũ onere fideicõmissi.s.si post deportationes cõcipiatur.ut.ff.ad sill.l. cuz fisco.ↄ.ff.e.l.marcellus.§.fi.

Si quis rogatus. Per deportationẽ nõ pdit ius eligẽdi fideicõmissum.secũ̃ p dãnatione in metallum.h.d. Bar.ↄ omnes.

t Rogat⁹.filiis suis s.rogari:ut.j.pri.ibi: sed ↄ si seruus ẽ.

v Voluerit.q ĩdigno digno poterit preferre sec⁹ si dixisset testator. quem dignũ putauẽris.ↄ no.q si fuerit in mora eligẽdi ol'h[?] pserf petitio fideicommissi. vt.ff.d le.ij.l.cũ qdã.ↄ l.vnum.§.rogo.h.

x Liber factus.mĩle dixisset liber exñs.nã deportat⁹ ciuitatẽ solã amittit: non libertatẽ. ↄ sic ea que sũt iuris ciuilis amittit non naturalia: ut.j.de pen.l.qdã.ↄ.ff.d capi.di.eas. ↄ.l.legati.ↄ.ff.d pac.l.si vn⁹.§.pact⁹ ne peteret.h ẽt electio q̃ datur ↄsistit i facto: ut h. ↄ.ff.de le.ij.l.cũ pf.§. hereditatẽ.h.

y Seru⁹ pene.ut dãnatis in metallũ: ut in

l Deficiat cõditio. hoc idẽ vr.j.e.l.heredibus.§.fi.ↄ.ff.de le.ij.l.cũ pf.§.volo. ↄ.l.lucius.§.fi.

m Colliberto.dñs manumisit stichũ ↄ pamphilum filiũ stichi: ↄ instituto sticho liberto rogauit restituere ticio si decesserit sine liberis.naz pãphilus excludit ticiũ.constat enim pamphi'ũ esse naturalem stichi: vt hic. ↄ.ff.de le.ij.l.lucius in fi.ↄ insti.de serui.cog.in pncipio.

n Ex volũtate.q̃ pmo inspicit ↄ regit cõditionẽ vt.ff.de cõdi.ide.l.i ↄdi tionib⁹.scdo dignitas ↄ ↄditio sit nobilis vel ñ.nã l magna naturalis forte nõ excludit substitutũ.alĩ ecõtra: q tũc naturalis excludit.p qb⁹ ẽ.ff.de re lig.l.at si qs.§.equi.s3 hoc vr corrigi qõ dicit papi.ff.§.pri.ↄ qõ dr.ff. de le.ij.l.luci⁹.i fi.ↄ.l.cũ pf.§.volo s3 dic q nõ: qr ibi patit volũtas defuncti ↄ cõditio ei⁹ ↄ etiã rogati: Jtẽ sufficit vnũ l3 pluraliter dicit liberis: ut.ff.d ↄdi.ↄ de.l.pf seũ.§.i.dũmõ viuat post mortẽ testatoris: vt.j.e.§.si qs ita nec curo sit hñs vel nõ: vt.ff.de le.i.l.i.l.fili⁹.§.cũ cũ qs. Jtẽ ↄ si hec ↄditio ñ expmat a testator: subitelligit tñ si institat aliqs de descẽdẽtib⁹.secus si extraneus. ↄ sec⁹ si decedẽs pur rogat⁹ nõ facta dilatiõe: vt.C.d insti.ↄ sub.l. generaliter.§.fi.ↄ d fideicõ.l.cũ acutissimi.s3 tũc q̃rit an naturalis excldat substitutũ: ↄ dicũt qdã q nõ: ut i.d.l.generalr.i fi.ibi sine iusta sobole ẽ. ↄ ita ẽ aliud qñ a testatore exprimit ↄ aliud qñ a lege itelligitur hic dif.ↄ.d.l. generalr i fi. Jtẽ nũqd legitima tñ excludit substitutũ. Rñ.nõ.at.ff.d ↄdi. et demõ.l.fideicõmissũ.ↄ de le.ij.l.si ita qs.§.is cui.sed sũt ar.contra.q̃ dicũt nil referre qd fiat ex eqpollẽtibus: ut.C.de insti.ↄ sub.l.si mater.accur.

Ex facto. Filij cõcepti ante deportationẽ faciũt deficere ↄditionẽ fideicomissi relicti si decesserint sine liberis si post deportationẽ ↄcepti fuerit.h. .d.bar.

o Ex facto.suũ.s.emãcipatũ.alĩs statim pri q̃rit sin iora. vel dic ẽt sient in ptãte: vt.C.de inoffi.testa.l.filios mẽm.ↄ.j.e.ĩperator.hodie nõ iteresset: vt.C.de bo.qz li.cũ oportet.ↄ.j.e.l.fi.h.

p Js.s.filius.

q Decessisset.s3 cur hoc cũ de eoꝝ cõmodo nõ tractet: s3 fisci: vt.ff.de statu ho l.q i utero.s3 dico q habet p noto vt alij.s.fisco: psit.sic.j.de penis.l. pregnãtis.ↄ.ff.de sta.ho.l.ĩpator.ↄ ita nõ ipsi habẽt nec psẽm hñre ponit-

fi.qui.l.mo.iis pa.po.sol.§.serui autem.

z Nullo ante.sub.maxime.nã ↄ in antea ↄceptis vel natis amittit electionẽ: ut.j.proxi.sed cũ decedit ↄ.l3.per se admittat: ut ar.ff.p ri.§.nisi eni subaudias maxime cõtra diceret.j.proxi.ↄ non eẽt dña inter seruũ pene factũ ↄ deportatum.qõ hic facere vult.accur.

a Sed cũ decedit.i.decedere dr.qõ ẽ cum seruus pene fit.accur.

b Dedit.in antea natis vel cõceptis.sed in postea cõceptis: nec ↄ portatus: nec seruus pene factus põt eligere.accur.

Si quis. Cõditio si decesserit sine liberis itelligit supuiuẽtib⁹. ↄ ideo si liberi ante rogatũ vel simul cũ eo moriant nõ faciũt cõditionez fideicõmissi deficere.h.d.bar.ↄ alex.de imo. Vel sic. Sine liberis dr decessisse q liberos supstites nõ reliqt: l3 eos habuerit.h.d. Et põt tres casus. Prio qñ diuersis tpib⁹ decesserũt: ↄ cõstabat q prio liberi ↄ postea grauat⁹: vsq; ibi.s3 si naufragio. Scds casus ẽ qñ eodem tpe puta eodẽ naufragio vl ruina: ↄ ↄstabat idẽ s3 q pius fili⁹ spũm emiserat q̃ pf: vl ↄstabat q simul nõ pri⁹ vnus q̃ alter vsq; ibi. aut igit ita ↄcludit. Et postea põt aliũ casũ qñ nõ cõstabat qs eoꝝ prius decesserat: ↄ cõstabat tñ q filiũ habuerat: ↄ q ambo mortui erãt. s3 dr in fine vnũ singulare qõ alibi nõ reperit q substitut⁹ qui dicit illũ decessisse sine liberis ↄ sic filiũ primo mortuũ eẽ: h3 intẽtionẽ suã fundatam: qr hoc presumit nisi ↄrium appareat. Pau de ca.

c Si qs.institutus rogatusq; restituere si sine liberis decessit.

d Decessisse.qr nõ durauit: vt.ff.de i rẽ v.l.si p pfe.§.vsuz.sic ↄ.j. e.l.hẽdib⁹ i pn.ↄ.C.de lib.pre.l.iij.ↄ.ff de inius. test.l.posthum⁹. ar.ff insti.de exhere.li.i pn.ↄ.C.de isti.ↄ subst.l.añpe.

e Filiũ ei⁹.s.ipuberẽ.s3 secus i filio pubere.q ut fortior psumit supuixisse.ↄ.ff.d reb.du.l.q duos.§.fi.ↄ.l.cũ pubere.ↄ.l.fe.ↄ sic ñ obstat illa.l.q duos.§.cũ i bello.ↄ facit.ff.de pac.do.l.iter soceriũ i pn.nã ibi d isto dicit.sic ↄ masculus fortior q̃ femina itelligit: vt.d l.q duos.§.si maritus.ↄ pmo natus intelligit masculus: vt.ff.de reb⁹ du.l.si fuerit §.fi.ↄ facit.j.e.l.cum qui.

f Fideicõmissi.ne pereat.sic.ff.eo.l.

tionē fideicōmissi magis dicendū est. Si quis aūt fideicōmissū reliquerit. fidei tue fili cōmitto: vt si sine hērede īmoriaris: restituas seio hereditatē: videri eū de liberis sensisse diui⁹ pi⁹ rescripsit: ⁊ ideo cū quidā sine liberis decederet auūculū ab intestato bonoꝝ possessorē habens. extitisse conditionē fideicōmissi rescripsit.

Idem.

In fideicōmissaria hereditatis restitutiōe cōstat nō venire fruct⁹. Nisi ⁊ mora facta ē: aut cū quis specialr fuerit rogat⁹ ⁊ fruct⁹ restituē. Plāe fruct⁹ in quartā iputanf vt est rescriptū. Quotiēs quis rogatur hēreditatē restituere: id vr̄ rogat⁹ reddere qd̄ fuit hēreditatis. fruct⁹ aūt nō hereditati sꝫ ipsis rebus accepto feruntᶜ. Si legatū sit hērediᶜ relictū: ⁊ rogat⁹ sit portionē hereditariā restituere ... ciasq; vt ad eum perueniat: rescriptū est videri in id ips dari quo casu potest. ⁊ sui iuris fiat. Te rogo luci tici hereditatē meam cum ticio partiarisʰ ex se. cō. trebelliano i cū cui restituta est hēreditas actionē cōpetere aristo ait: quia pro hoc accipiendū sitⁱ: rogo hēditatē illam restituas: nec verba spectantur senatuscōsulti: sꝫ sniaᵐ quibuscūq; verbis: dū testator senserit vt hereditas sua restituatur. Qui i distrabendis conseruendisue rebus hereditarijs sumptus factusⁿ est iputari hēdiᵒ dꝫ.

Ulpianus.

Sed ⁊ siᵖ ad temp⁹ liberoꝝ fuerit legatū relictū: ⁊ is^q vxore pgnante decesserit. ad hēdem suū transfert legatumʳ.

Pomponi⁹

Heres cū debuerat quartaꝫ retinere: totā hereditatē restituit nec cauit stipulatōe sibi ppositaˢ: similē eum esse aristo aitᵗ illisq; retentiōes quas solas hūit omittitᵛ. Sꝫ posseˣ cū reꝝ hēditariaruꝫ possessionē vel repetereʸ vel nāscisci: ⁊ aduersus agētē doli mali exceptiō ...

vt detur a pr̄e instituto filio ipsius. f Fiat. quo ... ita cēt. nec cogit pr̄ emācipare. sꝫ qd̄ si expresse dixit ... cogit: vt no. s. e. l. cogi. §. si pr̄. Itē s. s. e. l. impator. ... vel speciale ibi q: fili⁹ erat miles ⁊ forte testator. ⁊ fa... ⁊. s. e. l. epistola. §. fi. ⁊. s. de auro ⁊ argen. le. l. filiam. ...

Te rogo. Rogat⁹ ptin hēditatē cū filio vr̄ roga... Bar. k Te rogo. partiatis. i. dimidias dādo ... tūc ptis ptinet dimidia: vt. s. de ver. sig. l. nomē filia... partiaris. i. cōiccs etiā p indiuiso dando partē: vt. s. d... l Accipiēdū sit. q. d. hec duo paria sunt partiaris: ... dimidiā. m Sꝫ snia. sic. C. de fideicō. l. cū virū. ...

Sed et si. Qui decedit vxore pregnāte que post partū vr̄ cū liberis decedere. b. d. Bar.

p Sed ⁊ si. male stare vr̄ hec ler. tū qz de singulari relicto dicit ō quo nihil ad titulū. Itē qz vr̄ cōtinuari pcedēib⁹ qd̄ nō facit. sꝫ dic ex vigore copule etiā cōtinuari ad casum subauditū. q. d. non solum si seio volui hereditate restituī cum liberos habuerit: sed ⁊ si legatum ⁊c.

q Is. s. legatarius. ⁊ dic vxore legatarii. accur.

r Legatū. qz extitit cōditio: cessit dies legati: qz pnato habet heres: vt ⁊. s. si. i. l. is cui. ⁊ de sta. ho. l. qui i vtero. ⁊. s. de v. sig. l. intelligēdū. qd̄ autē iuris sit cum quis vxori sue legat in tpe liberoꝝ: habes. s. de condi. ⁊ de. l. solemus. ⁊. l. cum vir. ⁊. l. si vir. b.

Heres. Qd̄ heres idebite restituit: recuperat cōdicēdo vel possessiōes adhuc vacātes appiehēdēdo. vel qd̄ dꝫ nō soluendo vel debitorib⁹ ne soluāt denūciādo. b. d. bar. s Proposita. q̄to plus q̄ p. l. fal. ⁊c.

t Aristo. ait. ⁊ male. ac.

v Omittēt. de quibus ē exēpl si. s. de condi. ide. l. si in area. l si. ⁊. s. de ex ce. do. l. paulus. ac. x Sꝫ posse. subaudi putoꝝ corrigens aristonem.

y Repetet. si soluit errore facti nō iuris: vt. C. ad. l. fal. l. errore. ⁊. s. de iur. ⁊ fac. ignorā. l. regula. §. si. ⁊ fa. s. si cui plus q̄ p. l. fal. l. i. §. b stipulatio. et

ne vti posse eū: ⁊ debitorib⁹ denūciare ne soluerent. Ulpian⁹.

Mulier q̄ duobus filijs ī potestate p̄ris relictis alij nupserat posteriorē maritū h̄rdē instituit: eiūqȝ rogauit lib̄is suis post mortē p̄ris eoꝝ hēditatē suā restituere: vł ei q eoꝝ supeēēt. eisdē emācipans a p̄re suo vitric⁹ restituisse hrditatē dicebat: mox alter ex filijs viuo patre decessisse. Querebat an is qui superat ex filijs p̄tē fr̄i suo restitutam petē possit q̄si p̄maturē datā. Sceuola diuū marcū ī auditorio de huiusmodi specie iudicasse referi.

Brasidas q̄dē lacedemonius vir p̄torius cū filijs suis ab vxore diuortio separata: si morte p̄ris sui iuris fuissent effecti: fideicōmissuz relictuz eēt: eos emācipauerat. p⁹ emācipatiōem fideicommissū petebant. Decreuisse igit diuū marcū refert fideicōmissū ei p̄stādū representandū itellecta m̄ris volūtate: q̄ q: ñ crediderat p̄rem eos emācipatuꝝ: distulerat in mortē ei⁹ fideicōmissū: nō dilatura id ī mortalitatē: si eū emācipaturum sperasset. Scdʒ hec dicebā ⁊ ī ꝓposita q̄one decretū diui marci eē trahendū: ⁊ recte fideicōmissū vtriusqȝ solutū eē.

Nō est dubitādū cogi posse h̄rdē istitutū adire ⁊ restituere hēditatem suis: siue directa siue fideicōmissaria libtas eis data fuisset: cū aspnari h̄rs nō deberet psonā cogētis. hʒ eni quoqȝ aditū vt q nondū petere fideicōmissariam possit: nec directā sibi vēdicare. pp spē tñ libtatis ⁊ hēditatis aditū ad p̄torez ꝑ se hēat. Si hēs post multum tp̄is restituat cū p̄senti die fideicōmissū fit: deducta quarta restituet. fructus eni qui percepti sunt negligentia petētis: nō iudicio defuncti pcepti videntur. Alia cā est si sub cōditione vel in diē rogatus fuerit: tūc eni qd̄ percipit submouet falcidiam: si nō fuerit c̄ptum q̄rta fact ⁊ q̄rte fructus. nā fructus q medio tp̄e pcepti sunt ex iudicio testātis pcepti videt̄. Sʒ etenim si qs rogetr restituere hereditatē ⁊ vel fui decesserint vel alie res pierit. placet nō cogi eū reddē qd̄ nō hʒ. Culpe plāc rōnē reddere sʒ ei⁹ q dolo ꝓxima ē: ⁊ ita neratı⁹ li. j. R̄ñ. scribit. Sʒ si euz distrahere deberet nō fecit lata culpa nō leui ⁊ rebus suis cōsueta negligentia: h⁹mōi rei rōnē reddet. Sed ⁊ si edes vste sunt culpe eius reddet rationem.

Preterea si q partus extant: ⁊ partuum partus: q: in fructib⁹ hi non hēnt sed ⁊ ipse si quē sūptū fecit in res hereditarias detrahet. q si sine facto eius: ꝓlixitatē aūt tp̄is edes vsu acq̄site sūt: eq̄ssimū erit nihil p̄stare eū cū culpa careat. Cum proponeret quendā filiam suā heredem istituisse ⁊ rogasse eā: ut si sine liberis decessisset hereditatez ticio restitueret: eāqȝ dotem marito dedisse certe c̄stuatis: mox decedens sine liberis heredem instituisse maritum suū: ⁊ q̄reret an dos detrahi possit: Dixi nō posse dici ī euersionē fideicōmissi factū qd̄ ⁊ mulieris pudicitie ⁊ p̄ris voto congruebat. Quare dicendum est dotē decedere acsi qd̄ supfuisset rogata eēt restituere. Q: si tantos fruct⁹ ex hēditate mulier pcepit: vt idē potēit doti satisfieri: dicēdū ē potius fructibus hoc expensum ferēdum c̄ fideicōmisso. Ut trebelliano locus esset: nō sufficiet de hereditate heredem rogatū esse: sed q̄si heredem rogari oportet. Denīqȝ si cui portio hēditatis fuit legata. legari ei posse etiam portionem hēditatis placet nobis. rogatusqȝ fuerit hanc partem restituere: procul dubio non fiet restitutio ex senatusconsulto. ideoqȝ nec quarta retinetur. Ulpian⁹.

In cōditionibus q̄ effectum relicti respiciūt nō refert qd ex ꝯpollētib⁹ fiat. b. d. bar. Uel sic. Fideicōmissuz a m̄re relictum filio ... in tp̄s mortis fratris ... p̄tāte consistebat ... immediate cū filius qua ... qȝ factus sui iuris fue ... d. alex. de imo.

Patris a quo diuertit. Premature. dicebat. n. ... verbis testatricis. s. vel ... eorum ⁊c. ... morte p̄ris. ecce condi ... eicom. ... mancipauerat. brasidas ... Petebant. s. filij. ... fert. s. reum. ... Uoluntate. sic. j. e. l. q̄uā ... s. primi casus. ... perasset. sic. s. e. l. apud ... s. ⁊ no. non refert quid ... ꝯpollētibus fiat: vt no. ... ⁊ sub. l. iij. ⁊ j. ti. i. ... esset.

Non est. Seruus pōt cogere hēredē a quo fideicōmissaria hrditas ⁊ libertas ē ei relicta. b. d. bar. ⁊ alex. d imo. ... hrditādū. seruus. hrdita ... in hrdis suo: ut. s. c. ... s. ñ pr. ī fi. s. azo. ... fuisset. ita q ab eodē hr ... libertas ⁊ hrditas. secus si ... hrditas ⁊ ab alio lib ... relicta: ut. j. e. l. si res. ... nisi aliud dicatur in ... casibus. s. e. l. apud ... ⁊. l. cogi. ⁊ facit. s. eo. ... l. vlt. ac.

Si heres. Fruct⁹ pcepti negligentia nō petētis nō cōputant in quartaʒ: secus si iudicio testatoris. b. d. bar. vel ... fructus pcepti negligētia ... petētis nō cōputant in q̄rtā ... venunt restituēdi: sed ... pcepti iudicio testatoris ... hū cōputant ī q̄rtā ⁊ in ... q̄rte: ⁊ hrs tenet fidei ... sario vniuersali d dolo ... culpa tñ. b. d. vsqȝ ad ... oneretur. alex.

Si heres. die. i. pure. ... fideicōmissum fit. s. p̄ntium.

Deducta quarta. d olbus ... in qua q̄rta non computa ... fructus vt sequitur.

Uidentur. ⁊ ideo nō imputat ī quartā nec restituit.

Percepti videntur. merito ī q̄rtā iputant: vt. s. e. l. i fideicōmissaria. in j. rñ. ⁊ ad hoc q iudicio ... pcepti videant facit. C. de fideicō. l. i. l. iij. si aūt hrs ē in mora cōmi ... imputat i q̄rtā ⁊ supfluū restituit: vt no. s. e. l. in fideicō. in prin.

Sed etenim. Heres tenet fideicōmissario vū d dolo ⁊ lata culpa tñ ... Bar. q Uel sui. hrditarij. r Res hereditarie.

Reddere. repete placet. t Proxima ē. s. lata. illa. n. ē dolo proxima ... ⁊. s. si mensor fal. mo. dix. l. i. s. id aūt. ⁊. j. pri. rñ. sed cū vertat com ... vtriusqȝ. s. hrdis q̄rtam retinētis fideicōmissarij dodrantem recipi ... vt et q d leui teneat: ut. s. d le. i. l. si seruus legat⁹. s. cū qd. q̄ ē ꝯtra ... coact⁹ adiit ⁊ sic nullū cōmodū ha: vt. s. e. l. q potera. vel dic ibi ...

Culpa. s. lata. als culpe. s. late. nā de leui non tenet: vt dicit l. ⁊ ta. s. ... e. l. domo. et ibi sequunt. Cōsueta negligentia. i. magna ne ... gligentia. s. ... Partuū partus. hb. ⁊ eoz redditionē. ... Nō habebat ... in fructu. ... vt ibi. s. ...

vel q̄si. nā quasi ē a p̄re debituz siue dos ut ... bonefidei possessor fructus lucratur nisi cum ... vt. s. de rei ven. l. emptor. ⁊. l. sumptus. ac.

Ut treb. Trebellianū ita demū locū h̄ ... b. d. bar. ⁊ alex. Et diuiditur ī duas ptes. Primo ponit ... Scdo ex illo infert ad aliud. Secunda ibi: Denīqȝ. alex. de imo.

g Quasi. assertiuū veritatis ñ similitudinarie ... vt. s. de le. i. l. nō ampli⁹. s. fi. ac. i Fi ... k Consulto. s. trebelliano. l Retinet ...

stra. ist. de fideicō. here. §. postq̄ se. con. sȝ illud iure vetustissimo. Item ar. ȝ. s. e. l. nā qd. §. pinde. vbi dicit. et si hōa et c. Itē qd si ab he- rede sit legata ps hēditatis sub his vbis. ps hēditatis vt h dicit. nū qd hēs cōpellit adire et restituere p treb. nā nulla hodie oȝ eē dña ol int qs lego vel fideicōmitto. vt. C. cōia d le. l. ij. sȝ vr contra. qi nō est rogat9 vt heres: et de he reditate. sed vt ab here de legatum relictuȝ. pu to autez satis hēe locuȝ trebel. cuȝ a fideicōmis- sario sint transitura one ra hēditaria: quia oīnt portione hēditariam. et hic vr rogat9 ut heres: vt in casu huius l. ē qd delegatario an sit cogē dus: et dic q non.

Quotiens. Por- tiones apposite in restitutōe videnť tepe- rte i fideicō. msi ex one re apposito: vel expressi one propriuȝ nomē ali- qd indicat. h. d. Bart. ar. ff. de imo. eā. l. se. Fecit. sic. C. de ipu. et ali. sub. l. i. et. ȝ. d vul. sub. l. i testō. et. l. q libe- ris. §. fi. et. l. se. l pn. et. l. heredi. §. i. et insti. de vul. sub. §. sed et si ex dis paribus. sed ȝ. C. de im pu. et ali. sub. l. fi. Sol. hic ?cordat. naȝ et duo separati et impubes fue rūt instituti. et ita habēt viriles in institutione. si militer in substitutōe. Partes. d pecūia. Viriles. i. pro nume ro psonaruȝ. vt. C. d ca du. tol. §. finantem. Portionibus. s. he reditariis. et facit. ȝ. d re bus dub. l. mater. §. fi. Omniū. ex volū tate. s. psumpta. Nominibus. et tūc p prijs: vt. ȝ. de statu li. ua. §. fi. Idē et si p- pria et appellatiuis sed precedētib9 proprijs: vt. ff. d sup. ser. l. fi cōis seruus. et facit. C. de cadu. tol. §. sȝ vt manifestetur. et. ȝ. de le. i. l. tur pa. §. fi. et. l. suus. §. si ex plurib9. et. l. si heredes. sed ȝ. j. d duo. re. l. fi. sȝ ibi distingue nominenť heredes nominibus proprijs vt a titio et seio. an appellatiuis. vt a primo et secundo herede lego.

Quidam. Translatio fideicō. in dubio itelligiť si pmo fideicō. restitutio facta nō fuerit. h. d. Vel et magis ad lraȝ ange. Fidei cōmisso trāslato si fideicōmissario cōtingat intelligiť trāslatū siue fi- deicōmissarius primus decedat ante diē fideicōmissi cedetē. siue post antequā fiat fideicōmissi restitutio nisi ex volūtate testātis expssa aut coniectura aliud appareat. h. d. Vel sic. Trāslatio fideicōmissi d p mo fideicōmissario i scdm sub cōditiōe si pri9 decesserit prim9 q̄ l eius forma effectū habeat fideicōmissum hȝ locū si primus decedat añ diē fideicōmissi cedētē: siue post ante factā restitutionē. h. d. alex. Et di- uidit qr pmo ponitur thema et qd. Scdo visio sȝ obscura. Tertio illa visio i dubiū reuocať. Quarto ex toto dicta visio corrigiť et noua po- nit. Scđa ibi. vñ. Tertia ibi. sȝ an ea. Quarta ibi. marcellus. bar. et alex.

g Peruenerit. per qd venerūt etiam prelega ta quoq;. vt no. C. de fideicom. l. cum virum.

h Prima quaq; die. s. apposita. ut cū erit. xiiij. an. vel ad talē eta tē peruenerit. vel die prima quaq; .i. q̄cico poteris vel dies cesserit. vt not. ȝ. de adimen. le. l. iij. §. i. ibi idem dicendum et c.

i Acciderit. i. decesserit: ut. ff. de ver. signi. in vulgari. in fi.

k Videatur. et sic constat non cessisse diem.

l Cedat. uel qd ē adueniēte cōditiōe uel in die incerto si sic fuit re- lictū. vel dicit cū erit. xiiij. an. vt. ff. ti. i. l. si titio. si autē pure uel in diē certū. tūc pōdet. Rñ. sic ex eo qd ē. ȝ. e. l. apud. §. arrisha. et. l. ille. §. l. an si. et no. Singulare autē fideicō. pure cedit a morte testatoris: vt C. de cadu. tol. §. i nouissimo. et no. q dictio prius posita i vbis testa toris facit dubium. nam potest intelligi priusq̄ cessent dies fideicō- missi in persona filij vel priusq̄ restituas.

m Pertinere. ista visio tēperať statim. sed postea ex toto emēdať

Quotiens pfa. vnū vel duos hrēdes cohrēdib9 suis restituē hrēditatē iubet: itelligiť easdē ptes in fideicōmissis face quas i heredi tate distribuēda fecit[a]. sȝ si iubeanť hi qb9 fideicōmissū dať pecuniā nu merare atq; ita fideicōmissū reci pere ex q̄titate pecunie q̄ dare iu benť: volūtas colligēda est prīska. nā et si ex disparib9 ptib9 hrēdes scri pti eās ptes[b] dať iubenť: ppri9 est vt viriles[c] recipere debeāt. si vo sū ma pecūie valde ?grut portionib9[d]. hereditarias portiones accipere d- bebunt.

Papinia.

Omniūq; aūt ex voluntate[e] varie scripti et iudicatum est videlȝ si nō sub appellatione hrēdū sȝ pprijs noib9[f] expressis fideicom missū relinquatur.

Ulpianus

Quidā ita i testō scripserat s te hrēs peto fideiq; tue cōmitto vt qcqd. ex hrēditate mea ad te pue nerit[g] filio meo p̄ma q̄q; die[h]. vel si p9 qd ei acciderit[i] mři eiusdē red das. queriť si añq; adeať[k] hrēditas puer decesserit an fideicōmissū mři debeať. Rñ. si puer añq; dies fi- deicōmissi cedat[l] decessisset fideicō. translatū eē ad matrē. postea āt q̄ dies fideicōmissi cessit: si decesserit ad hrēdē pueri fideicōmissū ptinē[m]. Sȝ an ea volūtas fuerit pfiť. vt si añ restitutū fideicōmissū puer de cessisset: mři pon9 q̄ hrēdibus psta ret: ptor estimabit ex psōs matris et ex psona hrēdis pueri[n].

Marcellus. sȝ testatoris voluntati[o] con- gruū est: qñcunq; puer decesserit: siue añq; dies fideicōmissi cedat si ue postea ad matrē transferri fidei cōmissū si nō iā puer hoc accepit[p]. hocq; iure vtimur.

Si suo he rede scripto dñs[q] rogatus est eidē suo restitueť hēditatē cū liber esset ēt vtile fideicōmissū est[r].

Si qs filium suum ex asse hrēdē instituit et codicillis quos post mortem filij aperire iussit[s] fidei ei9 commisit vt si sine liberis decesserit: hereditatē suam sorori sue restitueret. et filius cuȝ sciret qd in codicilis scriptū eēt stichū seruū hereditariuȝ testō suo liberum esse iussit: heredes filij p cium omne eius serui sorori defun cti[v] prestare deberēt: libertate fauo re[x] serui[y] seruata: hoc amplius et si ignorasset filius codicillos a patre factos: nihilominus heredes eius precium[z] prestare debebunt: ne fa ctum eius alteri damnum afferat[a].

Sȝ et si seruus iste a sempronio[b] heres istitutus sit. eamq; heredita tem posteaq; ex testō fratris ad li bertatē peruenerit: adierit: heredi tatis[c] quoq;[d] estimationeȝ heredes fris sorori ei9 pstare debent: quia si manumissus ñ esset iussu mulieris adire eā potuisset. si vo viuente fi- lio sempronius decesserit hēditas in eā fideicōmissi non deduceť[e]. qp pe ab ipso filio adire iussus heredi

vt ibi dicit marcellus. et c.

n Pueri. sic. ȝ. e. l. ex facto. §. si qs rogat9.

o Volutati. sic. ȝ. e. l. mulier. §. hasidas. naȝ similis est ibi interpretatio volūtatis i dubio. et hoc nisi contra probetur qd pōt: vt. ȝ. e. l. vbi pure. §. i. et. ȝ. de condi. et demon. l. in conditionibus. et. C. de lib. prete. l. iiij.

p Accepit. s. bona. qi tunc transmittentur pure ad heredem.

Si seruo. Valet fideicō. per qd dñs rogatur restituere seruo instituto. h. d. bar. Vel sic. Si dñs cui hēditas ē acq sita p seruuȝ grauetur heredi tate restituere ei seruo: vȝ gra uamē si est collatū in tps quo est sui iuris. h. d. alex.

q Herede. dñs. cui ut p euȝ quesita est hereditas.

r Fideicom. est. nō tñ locuȝ hȝ trebel. quo ad quartā ōdu cendā: qr non ut heres: sed vt dñs ē rogatus: vt. ȝ. de leg. i. l. tuȝ filio. et dici. ȝ. e. l. i. §. i. et l. mulier. §. fi. sed quo ad alia remedia locū habet treb. s. vt eo libero facto cogat restitue re et trāseunt actiōes. nō tamē dico q cogatur manumittere sicut nec pater filium emanci pare: vt. ȝ. de leg. i. l. fili9. §. fin vulgare.

Si quis. Seruo qui sub iacet restitutioni cuȝ vniuersi tate pōt libertas testō relig. et fideicommissario estimatio eius debetur. h. d. bar.

s Filium. iussit. ne soror insi diaretur filio. vt isti. d pupil. sub. §. igitur.

t Fidei. qd fieri pōt. vt. C. de cōdicillis. l. ij.

v Defuncti. s. predicti filij.

x Fauore. sed quis est fauor cum idez fit in fundo vēdito. vt. ȝ. d le. ij. l. fi. §. fi. et. l. si he res rē. q sunt ȝ. Sol. qñ igno raret heres nō ē fauor. sed qñ sciuit sic. vt hic. sic et als distin guitur sciēs ab ignorante. vt ȝ. de transac. l. fi. vel subaudi hic maxie. et facit bene ad. §. ff. d ver. ob. l. si seruuȝ. §. d il lo. et. ff. d dona. l. ij. sed contra

ff. qui. et a quib9. l. heres. ubi heres nō potest manumittere. sed ibi erat pu re legat9. et sic factus legatarij. hic sub cōditiōe relictus. et sic interim here dis. et pōt ab eo manumitti. ad qd facit. ȝ. de le. i. l. si quis iquil. §. i. et isti. de le. §. si res. sȝ hoc nō placet. ideo qr et illa. l. heres. dicit in proprio here dis: q̄re dic ibi nil agit. s. quominus detur estimatio: sed libertas tenet. vel ibi iter viuos. hic i testamēto heres dedit libertatē. Itē adhuc ȝ. ff. qui et a quibus. l. generaliter. §. fi. Sol. ut modo dixi de alio ?trario. Itē adhuc cō tra. ȝ. d condi. inde. l. i summa. §. pe. vbi distinguiť sciēs ab ignorāte. Sol. hic hrēs ē qui itelligiť eadē psona cū defuncto. vt i auť. de iureiuran. a mor. pre. §. i. vñ nō pmittitur ignorare qd defunctus sciuit. ibi eñ ē extrane9. sed obiicit huic solutioni. ff. de dona. cau. mor. l. is cui. vbi etiaȝ extrane9. igno rans donatarius tenetur. sed ibi erat in culpa lata donatarius q nō cogi tauit posse remoueri p cōualescentiā et alijs modis. Itē adhuc ȝ. C. cōia de le. l. fi. §. sed qr. vbi et heres nō manumittit. sed ibi pure vel die certa. hic sub cōditione vel i die incerta: que p ?ditione habeť: ut. ȝ. de cōdi. et dmō. l. dies icert9. sed tunc obstat eadē. l. §. si ante sub conditione. sed ibi nō di- xit manumissionē. sed de ceteris alienationib9 qd fieri nō oȝ pēdēte condi- tione. et sic ē speciale in libertate. nā et seruus alio modo alienatus ?ditiōe pēdēte ea existente reuocaretur. alij dñt q hec corrigitur per illuȝ. §. finau tem. vt non possit manumitti. sicut nec alio modo alienari.

y Serui. i. libertatis.

z Precium. s. serui predicti.

a Afferat. ut. ȝ. de ali. iudi. mu. cā. fa. l. i. in prin. et de noxa. l. electio. §. fi. ar. contra. ff. de separa. l. i. an si. i. rñ. b.

b A sempronio. s. quodam extraneo.

c Hereditatis. s. fideicōmissarie.

d Quoq;. nō solū serui. sed videtur posse penitere qñ ignorauit: ut. ȝ. d interroga. ac. l. d etate. §. ex cā. sed ibi actor consulebatur in aliud. hic v ero datur huic sorori alius recursus ad hāc hereditatē. Itē adhuc nō vr no cere tantus error. ut isti. d ac. §. si qs agē a. sed ibi ignorātia se excusat a dā no qd hēt pp plus petitionē. hic non excusat a dāno hereditatis. accur.

e Nō deduceť. ut ipsa vel eius estimatio prestetur sorori: vt. ff. e. l. ata tū.

.§.i.⁊.ff.e.l.in fideicõ.in prin.accursius.

Omnibus. Ciuitatib⁹ que nõ sunt hostes ĩperii põt fideicõ. restitui ⁊ agere poterũt p suos sindicos.b.d.cum.l.se.bar.

a ¶ Ciuitatib⁹ uel parti ciuitatis:vt ff.de le.i.si qs a filio.§.fi.⁊ ēt vicis ut ff.de le.i.l.si hẽs.§.i. Itẽ ecõtra institui ⁊ de restituẽdo grauari possunt. ut.ff.e.l.recusare.§. itẽ si municipes.⁊ fac.j.ḋ lib.vniuer. l.i.⁊.C.de here.insti.l.hereditatis.⁊.C.e.l.f.⁊.ff.ḋ le.i.l. ciuitatibus.

b ¶ Romani.sed ciuitates hostium non sunt capaces.

c ¶ In eas ciuitates ⁊ ecõtra eis dantur vt subiicit sꝫ ⁊.ut ff.e.l.i.in prin. ⁊ continua cũ l.sequenti.

d ¶ Admittunt.s.ad agẽdũ.

e ¶ Ita tñ.actorẽ. uel sindicũ:vt.ff.qḋ cuiusqꝫ vniuer.l.i.§.quibus.⁊.l. itẽ cor.§.sꝫ ⁊ si ita decreuerit. ⁊ ḋbẽt eligere oẽs de municipio vel ciuitate.uel maior ps:vel ordo decurionum vel maior pars cũ due ptes affuerũt.vel nullum elegerint.sꝫ si aliquis cui de ↄsuetudine hoc facere licꝫ vt.ff.qḋ cuiusqꝫ vniuersi.no.l.plãc.⁊.l.pretor.⁊ ipsi ēt administratores municipuꝫ poterũt hoc facere:vt.ff. de cond.⁊ demon.l.municipibus.⁊ qḋ cuiusqꝫ vniuer.l.fi.

¶ **Si seruum.** Quesita per seruũ post aditã hereditateꝫ ab hrḋe coacto nõ veniunt in restitutiõe:secus ĩ quesitis hereditate iacente.b.d bar.

f ¶ Hereditariũ q coact⁹.per iudicẽ:q: eã suspectã dicebat.

g ¶ Alio.q: quidam instituit heredem ⁊ rogauit eum restituere huic seruo.

h ¶ Seruo.als heredeꝫ.⁊ als heredi.quia fuit ab alio seru⁹ institutus.

i ¶ Et tunc.i.post acqsitionẽ hereditatis per seruuꝫ factã.

k ¶ Acqsita eẽt. q: iussit eam adire:vt.ff.dixit:⁊ sic iaꝫ erat ei acquisita.⁊ sic nõ obstat.ff.l.quidam.§.fi.i.rñ.

l ¶ Hereditatem.ab herede.

m ¶ Si nulla mora.nec rogatus ẽ:vt cũ incremẽto restituat:vt.j.e.l.facta.§.si hẽs ante.⁊.ff.e.l.i fideicom.§.quoti.⁊ qḋ no.in pn.eiusdẽ.nec obstat.j.proxi.§.in fi.vt ibi dicaꝫ.

n ¶ Aditam.per illum qui dicebat eam suspectam.

¶ **Qui suspectã.** Qui adit coact⁹ cõmodũ ex hereditate cõseq non dꝫ.b.d.Bar.vel sic ⁊ clarius.Qui coact⁹ adit hereditatẽ p̃rnam nõ solũ illã restituere tenet:sꝫ ēt pupillarẽ de q̃ rogat⁹ nõ fuit si nõ potuisset illã pupillarẽ habere nisi fuisset hẽs testatoris.als sec⁹.b.d.pau.de ca.⁊ alex.ḋ uno. Et diuiditur in duas ptes.In prima ponit regulã negatiuam. In secũda illã per exẽpla declarat sm Bar. Vel sm Ange. In secunda infert decisionem vnius quesiti Secunda ibi.Et ideo.alex.

o ¶ Cõmodũ.ut.ff.e.l.q: poterat.sic.ff.ad sill.l.si seques.§.i.⁊.j.e.l.si patroni.§.adeo.nisi sint fructus vel q̃ vice fructuũ cẽsent:vt.ff.§.pri. Item ecõtra.nec ēt cõmodũ:ut.j.e.l.§.si perceptus.⁊.ff.e.l.apud iul.in prin.

p ¶ Si pupillo.forte exheredato.

q ¶ Quisqs mihi.⁊ per que ṽba quis admittatur heres.ff. de vul.sub.l.q liberis.§.fi.⁊ no.q: hec ṽba inducũt cõditionẽ hãc.s.si heres mihi eris:sis ⁊ filio meo.que conditio non intelligitur.j.proxi.casu.accur.

r ¶ Ad eum.institutum ⁊ rogatum.

s ¶ Taꝫ.i.tunc.als accipitur pro aliqñ vel accipitur pro vna parte. ut tñ petrus tum in artibus currit.

t ¶ Pupilli restituere.⁊ ẽ rõ q: hãc nõ hr̃et si nõ adisset p̃r.naꝫ vtpote principale testamẽto irritatũ.cũ ex eo nõ fuisset adita hereditas:vt.j.de cõtra.l.filiũ.§.q̃ si hi.⁊.§.sꝫ cõtra.⁊ sic p ↄ̃sñtiã ⁊ pupillare euanescat.ut no.ff.e.l.apḋ.§.idẽ iul b. v ¶ Si vo coheredẽ.aliũ a pupillo ⁊ sic ñ ob.ff.de vul.sub.l.sꝫ si p̃ẽs.§.filio.i fi.§.vbi dic̃ q: si cohr̃dẽ habeo pupillũ tñ ⁊ repudiauero p̃rnã ñ possũ postea hr̃e pupillarẽ nisi esseꝫ frater ĩpuberis vt.j.ti.i.l.si fili⁹ q p̃r.sꝫ certe ↄ̃tñ ad ḃ qḋ ḃ dic̃ idẽ dico ⁊ si pupillũ tãtuꝫ habeo coheredẽ:q: possuꝫ hr̃e pupillarẽ ex substitutiõe.lꝫ repudiauerĩ p̃r.

tatem ei acquiret. **Paulus.**

Omnibus ciuitatib⁹ a q sub imperio populi romani b sunt restitui debere ⁊ posse hr̃editateꝫ fideicõmissã apromanũ senatusconsultũ iubet:sꝫ ⁊ actões i eas c placuit ex trebelliano trãsferri:sꝫ ⁊ mũicipes ad ea admittunt d. **Ulpianus.**

Ita tñ vt hi qb⁹ restitueret hẽditas actorẽ e eligãt:⁊ ad agendũ:⁊ ad excipiẽdas f actiões. ¶ Si seruũ hereditariũ heres q coactus adiegit iussisset adire hereditatẽ ab alio g eidẽ seruo h relictã ⁊ tũc i hereditatem quã suspectã sibi eẽ dixerit restituerit:an etiaꝫ eã hereditateꝫ: q̃ per seruũ acqsita eẽt k restituere deberet quesitum est. Dixi nõ magis hanc hereditatem l in restitutionem venire q̃ⁿ q: seru⁹ hereditari⁹ post aditam hereditatem stipulat⁹ fuisset:aut p traditiõem accepisset:aut fructus q ex reb⁹ hereditariis percepti fuisset vti si nulla mora m fideicõmisso facta fuisset.sꝫ si qd añ aditam n hereditatem seru⁹ stipulatus fuisset:aut p traditõnẽ accepisset:id restitui ḋbebit:sicut fruct⁹ añ aditã hereditatem in restitutione veniũt. ¶ Qui suspectam sibi hereditateꝫ dicit nullũ ↄmodũ o ex testõ ↄsequetur:qḋ hr̃iturus nõ esset si hẽs institutus nõ fuisset:aut nõ adisset. Et ideo si pupillo p substitutus fuerit ita:quisqs mihi q heres erit idem filio meo heres esto.hereditateꝫ q̃ ad eũ r ex substitutiõe puenerit restituere cogendus erit.si ṽo detracto hoc articulo quisquis mihi heres erit substitutus ita fuerit. ticius filio meo heres esto:tum s si solus patri heres extiterit : nihilominus cogẽdus erit hr̃editatẽ pupilli t restituere.si ṽo cohẽdem v habuerit retinebit pupilli hereditatẽ:q: potuit coherede adeũte x ↄ̃tius ip̃e patris y omisisset hr̃editateꝫ ex substitutione adire. ¶ Si pater filiũ quẽ in ptãte habebat hr̃dẽ scripserit:⁊ ab eo petierit vt hr̃ditatẽ sẽpronio restitueret:isqꝫ suspectã sibi esse dicit: poterit ex trebelliãno senatuscõsulto hẽditas restitui z:q̃re ⁊ si non ĩmisceat se hereditati:nihilomin⁹ actões q̃ ei ⁊ in eũ ↄpetebãt ad semproniũ trãsferẽt. ¶ A patre a hẽs script⁹: ⁊ exheredato filio substitut⁹ ↄ:si rogat⁹ fuerat hereditatem q̃ ad eũ ex substitutiõe puenerit ticio restituere:cogend⁹ ñ ẽ viuo pupillo patris hereditatẽ adir̃.p̃mũ q: sub ↄditio fideicõmissũ datũ est:deinde q: nõ p̃be de hereditate viuentis pueri agit z:mortuo aũt pupillo cõpellit dꝫ hereditatẽ patris adire b. ¶ Et si duo heredes a patre c instituti fuerint ⁊ vtriusqꝫ fideicommissum sit vt exheredati filii hereditateꝫ restituerent d:satis erit vel vnum e cogi adire.hoc enim facto etiam is qui patris hereditateꝫ nõ adiit:filii hereditatem adire ⁊ restituere cogetur. ¶ Quotiens filius emancipatus bonorum possessioneꝫ contra tabulas accipit f:nulla ratio ẽ compellendi heredis g ad restituendam hereditatem:⁊ sicut neqꝫ legata neque fideicommissa cetera prestare cogitur h:ita nec ad restitutionẽ quidem hereditatis i compelli debet

adire sitit q soluit creditoribus:vt.C.de iur.deli.l.ii.fit enĩ nuda voluntate:vt insti.de here.qua.⁊ dif.§.fi.Rñ.nõ;q: nõ fit eo aio:sꝫ magis aio ↄ̃rio.ut non fit heres cum coactus hoc faciat.

¶ **A patre.** Propter fideicõ.relictũ in secundis tab.cogitur quis adire ex primis demũ mortuo pupillo. Itẽ cõfirmatis secundis tab. oẽs coguntur adire ⁊ restituere.b.d.bar.⁊ alex.

z ¶ A patre s.filii exheredati.nõ dico p̃re instituti heredis.

ↄ ¶ Substitutus.pupillariter qḋ põt.vt insti.de pu.sub.§.nõ solũ.

z ¶ Sub ↄditione.hec rõ nõ ẽ sufficiẽs:ut.ff.e.l. apḋ.§.ãtistha.⁊.l.ille a quo.l pn.sꝫ pro ea facit.j.e.l.facta.§.si sub ↄditõe.⁊.§.si in die.sꝫ dic ut no.dcõ.§.antistha.⁊.l.ille a quo.⁊.l.sed si ante.⁊.l.p[illegible]

a ¶ Agitur.s.vt sic cogeẽ adire ⁊ restituere ut hic.⁊.ff.de vul.sub.l.ii.§.plane.sic ⁊.j.de col.bo.l.i.§.si impuberi.sed in aliũ modũ agit q̃nqꝫ de viuentis hereditate:vt.C.ut in pos.le.l.cũ archimedorũ.⁊.C.ad treb.auc.contra rogatus.⁊.ff.de here.ven.l.ii.§ illud.

b ¶ Patris adire.⁊ etiam pure restituere:vt.j.pri.dr̃.als colligitur

c ¶ A p̃re.s.exheredati.⁊ dic exheredato pupillariter substituto

d ¶ Restituerẽt.titio. e ¶ Uel vnũ.vel p solũ.⁊ fac.ff.e.l.apud iul.§.idẽ iul.⁊.l.nã qḋ.§.q ↄpulsus.⁊.ff.e.l.q suspectã.⁊ qḋ i eis no.

¶ **Quotiens.** Si filius petit contra tab.heres institutus nõ põt compelli adire ⁊ restituere.b.d.bar.⁊ alex.

f ¶ Accepit.multomagis si querelã inoffi.test.ppõat exhr̃dat⁹ q̃ ⁊ tũc rescindãtur relicta .ut.ff.de inoffi.testa.l. pap.§.si.nec obstat.ff.e.l.ille a quo.§.i.q: ibi solus heres contẽdebat de viribus testamẽti:nec apparebat filius qui cõtra tab.peteret.hic autem apparet.

g ¶ Heredis.alius q̃ filius. h ¶ Cogit.hr̃s scriptus.nec fili⁹ preter q̃ liberis parentibus ⁊ quibusdã aliis:vt j.de le.pre.l.i.⁊c.

i ¶ Cõpelli debet.nisi fideicõmissarius eẽt de liberis uel similib⁹.

x ¶ Coherede adeunte. sufficit.enim vnũ exheredibus adire p̃rnã ad hoc ut valeãt secũde tabule.vt ḃ.⁊.ff.e.l.apḋ.§.iul.⁊ distingue ḃ ut no.C.de iur.deli.l. qdam.

y ¶ Ip̃e p̃ris substitut⁹.

¶ **Si pater.** Existẽtia sui hr̃edis operatur confirmationeꝫ fideicõmissi vt p restitutioneꝫ transeant actiões.b.d. Bar.⁊ oẽs. ⁊ non ẽ aliqui sm doctores.

z ¶ Restitui. caue tibi q: nil ds an cogat adire.⁊ videtur q̃ non;q: enim suus est ⁊ necessarius.nõ oportet q̃ plus adeat.sꝫ dic vt adire cogatur:vt.ff.e.l. recusare.§. meminisse. ⁊ p̃ẽ esse rõ:q: ḋbitor hereditarias negaret forte sui fuisse ⁊ pbaret falso esse emancipatuꝫ:vnde restitutio inueniret nulla. Item q: est heres nõ[illegible] ne non re:vt teneaẽ creditorib⁹:vt.C.si ab here. se ab.l.i. ergo ↄ̃ nec agere possit:nec hꝫ ergo quid restituat.dic̃ tñ b.⁊ bñ q̃ si non curet fideicommissarius cogetur adire q̃ satis est ei q̃ ei heres lꝫ se abstineat.vt j.ḋ fideicõ.lib.l.cũ [illegible] §.sed ⁊ si qs.⁊.ff.ḋ mi.l. ⁊ si fine.§.qḋ papi.ex[illegible] expsse hic subiicit. Sed [illegible] nõne restituendo vide[illegible]

me a filio est dādū fideicōmissuꝫ ꝓ portiōe virili: ut. ȷ. ð le. pre. l. i. ꝛ l. g. s̃tu. i. fi. e. l. fe. ꝛ. l. vinlis. ꝛ. l. si porro. ꝛ hec sunt sꝫ iura vetera. sed qd hodie cū cā preteritiōis vel exheredatiōis nō irritet nisi inuh. muerit. sꝫ Mar. nec hodie cogit̃ cū ipso iure nulla sit institutio sꝫ prita. sꝫ sꝫ nos q dicim⁹ irritādā: pōt dici vt interi possit cogi adire ꝛ restituere si filius dis. ſeriat agere. secus si iam agerit vt hic. ac.

ꝛ naturale. nec tenet̃ iō aliq̃ actiōe fideicōmissario: vt. ȷ. e. l. debitor. ꝛ. š. de peti. here. l. si qd possessor. §. sꝫ ꝛ ipsi. nā naturalis ōbiti ōductio solutio ē si vōatio: vt. ȷ. ð vða. l. ħ iure. §. pe. dic ergo retinebat sine aliq̃ iniu. cā. h.

q ¶ Debitor ei⁹. s. ciuiliter ꝛ naturalr. sec⁹ puto si naturalr tm̄: lꝫ gestor ne. gociorū et naturale ōbitū s se ōbeat, exigere vl' ōducere: vt. š. ð neg. ge. l. at qui natura. in prin. h.

¶ Marcellus[a]. plane nō est ꝯpellēdus adire si iā filius bonoꝝ possessionē accepit: ne intercidat fideicommissuꝫ[b] mortuo herede instituto ꝛ omissa a filio bonoꝝ possessione.

¶ Qui ex trebel. senatuscon. hēditatē restituit: siue petat a debitorib⁹ hēditariis: siue ab eo petatur: exceptiōe restitute hēditatis adiuuari uel summoueri pōt[c]. ¶ Actiōes[d] aūt fideicōmissario cōpetūt q̃s habuit hēs eo tpe quo fideicōmissario restituebat. Marcellus. sꝫ eas quoqꝫ actiōes q̄ sub ꝯditiōe erāt: ꝛ quoꝝ dies eo tpe nō cesserat: fideicōmissario: cōpetere placet. ¶ Sꝫ ãteq̃ꝫ restitueret hēditas exceptione aliq̃ hēs adiuuādꝰ[e] nō ē: cū hoc minus ex cā fideicommissi restitutur⁹ sit[f].

¶ Trebellianū[g] senatuscōsultū locū hꝫ quotiēs qs suā hēditatem vl' totā: vl' ꝓ pte[h] fidei hēdis ꝯmisit. q̃re si meu⁹ te hēdē īstituerit ꝛ rogauerit: ut hēditatē ticij[i] adeas ꝛ restituas: tuqꝫ hēditatē meuij adieris[k]. ꝓide a te fideicōmissū petet̃: ac si fūdū q tibi a ticio legat⁹ eēt: restituere rogat⁹ fuisses[l]: ideoqꝫ ꝛ si suspectā meuij hēditatē dixeris: cogi te si oꝫ eā adire[m]. ¶ Et si meui⁹ te rogauerit ꝛ suā hēditatē[n] ꝛ ticianā restituē tuqꝫ spōte adieris hēditatē: uteris legis falcidie cōmō: ꝛ ꝓ e q̃rtā meuiane hereditat̃ retinebis dimidiā ꝛ q̃rtam[o] ex fideicōmisso restitues. ¶ Nec iterit eidēꝫ utrāqꝫ hēditatem: an alij meuianā: ꝛ alij ticianā rogatus fuer̃ restituere. ¶ Sꝫ si suspectam meuianā hereditatēꝫ dixeris cogeris eā adire ꝛ restituere ei cui rogatus fueris. Is aūt cui ticianā hereditatē restituere rogat⁹ fueris non poterit te cōpellere ad adeundū. ¶ Si ex trebelliano hereditatēꝫ restituit heres: ꝛ fructus cū ꝑdio retinet: vel ipa ꝑdia[p]: siue etiam debitor ei⁹[q] q testm̄ fecit fuerit: necessariū est actōes[r] aduersus eū fideicōmissario dari. ¶ Marcellus ħ idēꝫ necēario faciendū[s]: ē cū ꝓ te hereditat̃ restituta fa. herc. iudicium[t] iter eū q restituit hereditatēꝫ: ꝛ q recepit: accipiet̃. ¶ Qui rogat⁹ ē emācipato filio[v] restituere hereditatē: cogi dꝫ adire ꝛ restituere: q̃uis filius sa. ꝯtra tabu. bonoꝝ possessionē accipe possit[x]. ¶ Si patrōus ex pte ðbita[y] heres īstitut⁹: ꝛ rogat⁹ restituere: hereditatē suspectāꝫ sibi eē dicat: puto rectius facturūꝫ ꝑtorem si coegerit eū adire hereditatem ꝛ restituere: q̃uis possit mutata[z] volūtate eā partem hereditatis retinere. ¶ Si perceptis[a] q busdam rebus heres rogatus sit restituere hereditatem ꝛ coactus eā adierit an percipet̃ debeat: Rñ. eum qui iussu pretoris adijt hereditatem omni commodo[b] prohiberi debere. ¶ Sed ꝛ si eidem legatum est sub hac conditione: si heres non esset ꝛ suspectam sibi hereditatem dixisset: cogit̃ adire lꝫ fideicōmissario possit alio r̃medio eē ꝯsultū. b. d. bar. ꝛ alex.

¶ Marcellus. s. Rñ. ꝛ pone pater filiū emācipatū preterijt extraneū instituit: ꝛ de restituēda hēditate ticio post mortē suā rogauit fidei preside grauauit. dicit ergo filiū nō cogēdū petere cōtra ta. qr iā interci. deret fideicōmissūꝫ premisso mortuo hēde seu post mortē hēdis ꝛ filio omittente bo. pos. ꝛ sic dam⁹ pro fideicom. vt placet vt ꝛ. š. e. l. ex facto. §. sed si naufragio. Tunc filius sponte velle peteret bene posset ut ȷ. eo. uel ponentur. ȷ. ð. qui rogatus.

b ¶ Fideicommissum. s. premandum.

¶ Qui ex trebel. Senatus trebelliani habet locū p⁹ restōnē. sec⁹ anteqꝫ restituat̃ hereditas. h. d. bar. Uel sic et dic⁹. Post restitutaꝫ hēditatē actiones denegant̃ heredi: ꝛ cōtra heredē: ꝛ dāt̃ fideicōmissario. secus ante eam restitutam. h. d. Alex.

c ¶ Pōt. vt insti. de fi. deicō. her. §. restituta. ȷ. e. l. i. §. quāq̃. ac.

d ¶ Actiones. ciuiles ꝛ pene: vt. ȷ. e. l. q̃uis in bonorū heres acquisiuit. ȷ. e. l. si hēs. ac.

e ¶ Adiuuādus nō est. pro legatarios ꝛ creditores: ꝛ sic q̃nqꝫ ꝓcedit petitio relictorū restitutionē q̃sīqꝫ seq̄t: vt. š. e. quadringēta. ꝛ. l. marcellus. §. idē pōpo. ꝛ. l. cogi. §. inde q̃rit.

f ¶ Restituturus sit. uel si nō sit vnde retineat cauebit heredi a fideicōmissario: vt. ȷ. e. l. cum hereditas ex fideicommissi. ac.

g ¶ Trebellianum. Qū testator rogat de hēditate sua vel eius parte locū hꝫ trebellianū: sec⁹ si de hēditate alterius: sꝫ si spōte nō adiret cogeretur adire ꝛ restituere. h. d. bar. ꝛ alex.

h ¶ Trebellianū. in libro Jo. icipit. §. qō trebel. ꝛc. s. de quo facta ē mētio. š. vl' icipit. §. Rñ. s. sena. cō. treb. ꝛc. tu dic q icipit. §. trebellianū ꝛc. ꝛ si habes. tm̄. lege tum precedentibus. ꝛ adiunge dictionēꝫ marcellus que non habebat verbum. ac.

i ¶ Pro pte. s. quota. sec⁹ si rē aliquā. ut. š. e. l. cogi. §. generalr. itēꝫ secus si partem legauit: ut. š. e. l. mulier. §. fi. Item caute dicit suaꝫ: non ergo si alienam tm̄. ꝛ hoc subijt quare ꝛc.

k ¶ Tm. a quo eras istitut⁹ ut appꝫ ex iferiorib⁹. sec⁹ si ipse meuius a ticio īstitut⁹: qr tūc locū hēret trebel. ut. š. e. l. cogi. §. sꝫ ꝛ si qs.

l ¶ Adieris. s. spōte. ac.   l ¶ Fuisses. a meuio q te hēdē fecit: quo casu hꝫ vꝫ: vt. š. e. l. ex facto. §. iul. ꝛ. §. nō tm̄. ꝛ. §. si qs cauerit. ac.

m ¶ Adire. qr ð ea restituēda nō suisti rogat⁹.   n ¶ Hereditatēꝫ. meuianā. ac.   o ¶ Quartā. i. sex ꝛ tres vncias q̄ sūt dodrās meuiane. Sꝫ nūqd ticianā restituer sit: Rñ. sic si tot fruct⁹ ꝑcepit ex meuiana q faciūt tātū q̃tū valet ticiana: ut. š. de le. n. l. cū pater. §. titio. Immo plus dico et si nō tot percepit: qr potuit ei testator dare quartaꝫ sue hēditatis cū onere. s. ut hēat i cōpensatiōe tm̄ ticiana hēditate si tm̄ facit q̃rta meuiane quātū hereditas ticiana tota. qr nō i pl⁹ potuit grauari: ut. ȷ. e. l. lucius. §. mulier. ꝛ. š. ad. l. fal. l. si debitor. ꝛ ibi no. Sed ar. contra. ȷ. e. ti. l. qo de bonis. §. tum fideicommissa. ac.

p ¶ Si ex trebelliano. Fideicōmissario ꝯ hēdē dat̃ actio ꝓ rebus hēditariis retētis. Et ēt pro diuidēda hereditate si pars eius fuit restituta pro indiuiso. h. d. vsqꝫ ad. §. qui rogatus. alex.

p ¶ Predia. sꝫ quare retinet: dicit qdā propter naturalia ōbita q̄ si a defuncto ōbebant̃. sꝫ certe naturale ōbitū ꝑt ōducere si solū ciuile

r ¶ Actiōes. s. vtiles. q̄ directe competebāt defuncto. sic ecōtra si defunct⁹ aliqd debuisset heredi scripto: vt. ȷ. e. l. debitor. sic ꝛ. C. de iure ðli. l. fi. §. in ꝯputatiōe. sꝫ. h. dicit oīs extictas et vtiles: ꝛ i ꝑpetuū nō suscitari: vt. ȷ. de solu. l. q res. §. areā. sed dat hēdi ꝯdi. inde. q̄si plus debito soluerit: vt. ȷ. e. l. deducta. in prin. ꝛ. l. debitor. ꝛ. l. pe. sic ꝛ. š. ð ꝯdi. inde. l. si is q. ꝛ de here. vēdi. l. ij. §. pe. sꝫ ecōtra fideicōmissario q actio dabit̃ si non dat̃ vtilis: Rñ. actio ex testō q̄ datur ad fideicō. generale q̄si nō plene restituerit: vt innuit. d. l. debitor. vbi dicit neqꝫ fideicō. q̄si min⁹ r̃stituerit recte peteret̃ ꝛc. sꝫ an pōt cōpetere ei petitio hēditatis fideicōmissaria: vl' q nō: vt. š. ð fideicō. here. pe. l. fi. §. fi. sed dic ꝯ vt ibi. Itē potest dari cōdictio si ne cā salte rōne possessiōis q̄ sine cā est apud heredē vl' vtilis rei vendi. s. post restitutionem hereditatis. h.

s ¶ Faciēdū ē. vt si fideicōmissario deneḡ actiones ꝯ heredē.

t ¶ Judiciū. vtile hic. nā de. ut š. fami. her. l. si ex asse. nec obstat co. ti. l. ij. in prin. vbi dat̃ directū eis q sunt hēdes ꝑ sena. con. qr dicit tertul. ꝛ orfi. ꝑ q̄ qs fit heres: ut insti. de bo. pos. §. quos aūt. non ꝑ trebel. sꝫ loco heredis: ut insti. ð fideicom. here. §. r̃stituta. alij dant heredi directum sed fideicōmissario vtile. ꝛ facit. š. fami. her. l. si eius. §. i. ac.

¶ Qui rogatus heres cogit̃ adire lꝫ fideicōmissario possit alio r̃medio eē ꝯsultū. b. d. bar. ꝛ alex.

v ¶ Qui rogatus e emācipato filio. s. pterito. idē si extraneo: vt. š. e. §. quotiens ibi. marcellus ꝛc. vel pone ibi ut hic. ac.

x ¶ Possit. si velit. nōdū tamē accepit. alis nō posset cogere hēdē adire: ut. š. e. §. quotiēs. q. n. oppugnat volūtatē nō debet ex ea cōsequi commodū. vt. š. de acq. here. l. quesitū. Itē no. n. nō refert qualiter ꝯsequatur cōmodo consequatur. fic. C. de insti. ꝛ sub. l. si mater.

¶ Si patronus. Patronus pōt cogi adire ꝛ restituere ān̄ penitētiam. b. d. bar. Uel sic. Patronus istitutus i debita portiōe pōt onere fideicōmissi grauari: ꝛ ideo pōt cōpelli hēditatē adire: ꝛ retinebit quartā si inuita volūtate aut cōpulsiōe hereditatē adijt. b. d. iste. §. no. ꝛ difficilis ꝑm intellectū doc. magis tōiter. Uel sic. Institutus ētiam legitimis ꝛ debita portiōe si recusat adire ꝛ restituere pōt ad hoc cōpelli. sꝫ si ante iussum iudicis cogētis peniteat ip̄ꝫ istitutū de preterita recusatiōe pōt spōte adire: ꝛ tūc fideicommissūꝫ non tenebitur prestare: qr non valet in debita portione. h. d. sm intellectum. Pau. de ca. hic: que ipse reputat mirabilem. alex.

y ¶ Si patronus. ex pte ðbita. olim dimidia hodie tertia sine onere: ut insti. de suc. li. §. sꝫ nostra. sꝫ olim in dimidia poterat grauari liberis ꝛ parētib⁹ liberti: nō alijs: ut. š. de ꝯdi. ꝛ de. l. si is. ꝛ de le. ij. l. cū patronus. ꝛ si nunis grauabat̃ poterat omittere ex testō ꝛ cape ab itestato citra fraude edicti: ut. š. si qs omis. cā testa. l. qr aūt. §. si patronus. sꝫ ꝯ ta. nō petit patronus istitutus sine adeat sine non: ut. ȷ. de bo. li. si patronus ex minori. §. a. ac.

z ¶ Mutata. sꝫ quomodo penitet: vt. š. e. l. nā. qr. §. q cōpulsus. ꝛ. ȷ. e. l. si ei⁹. §. fi. Rñ. penitet anteq̄ cogat̃ ut h. nō post ue ibi. sꝫ si spōte adiret ꝛ per errorē pl⁹ q̄ dꝫ restituet: ꝯdicet: vt. ȷ. e. l. patron⁹. alij q ħ pēitet et ꝯpostq̄ coact⁹ adijt. ꝛ fit spāle qr q̄si ēs alienū ē: ut. š. ð loſſi. testa. l. pōpo. §. si qs. qō non placet: ut. d. l. si eius. in fi. ꝛ. ȷ. de bo. li. l. pe. §. pe. ac.

¶ Si perceptis. Per coactionē ꝑdit qs ꝑlegata nisi essent sibi relicta sub conditione si heres non erit. h. d. Bar.

a ¶ Si perceptis. i. retentis. ac.

b ¶ Omni ꝯmodo. alis ꝯmodo. alis icōmodo. ꝛ vtraqꝫ hōa. nā neqꝫ ꝯmodū neqꝫ icōmodū dꝫ hēre. qō nō hēret si nō adijssꝫ: ut. š. e. l. qr poterat. ꝛ. l. nā

q.§.q cōpulsus.ꝛ.ff.e.l.§ qui suspectā.ꝛ.ff.e.l.si patroni.§.adeo.ac.

a Restituant.i.psententur. b Nō debet.ut.ff.e.l.apud.in prin.

Heres grauat⁹ vltra vires hēditarias illud qđ deest supplet ex fructib⁹ iudicio testatoris pceptis: ꝛ ex eo qđ vltra quartā ē. residuū vo sibi retinet. q si fruct⁹ nō sufficiunt oībus pro rata fit diminutio. h.d. Et diuiditur i quattuor ptes. Prio ponit thema. Secūdo qrit quot qōnes ex themate. Tertio rnsio. Quarto concludit. Scđa ibi. qro. Tertia ibi. rndi. Quarta ibi. in sūma Bar. ꝛ Aler.

c Heres ex asse. pōe casum Berta ꝯsobrina mea fuit instituta i hereditate valēt .cccc. ꝛ rogata fuit ut meuio partē dimidiā pure restitueret ꝛ aliā dimidiā cū berta decederet. Itez grauata fuit legatis singularibus in qnqginta: h heres restituit medietatez hēditatis stati ꝛ soluit integra legata: qz tm̄ relicta excedebāt dodrātē: qnimo ꝛ toti hēditatē ꝛ qz nesciebat de virib⁹ hereditatis exegit cautionē tam a meuio ꝙ a legatariis restituere retro ꝙtū hērēt ultra ꝙ eis hēre liceat per .l.fal. tādē berta decessit ꝛ ego suz ei⁹ heres. nūc meui⁹ petit aliā medietatē hēditatis cū fructib⁹. Ex h themate pmo qrit ꝙtū ei debeo restituere. s. vtrū qnqginta q̄ tm̄ remāserūt berte solutis legatis ꝛ facta pmo restitutiōe ꝛ retēta qrta que est .c. Secūdo an debeā agere ex stipulatiōe ꝯ legatarios in eo ꝙ hnt vltra ꝙ deberēt ut illo detrimento. Tertio si ago q̄ritur i quantum agam. Quarto si dicta qnquaginta cuz eo qđ recuperarez a legatariis nō sufficit ad medietatez hereditatis quā meui⁹ petet sibi restitui: an debeā supplere de fructibus de qnqgita: ita ꝙ si qd superit mihi remaneat. ul ecōtra totū sibi qđ superest date debeaz qđ meuius vult. Rn̄. qnquaginta q̄ supsunt indubitāter restituo. de fructibus autē qnquagita dic ꝙ aut adiecti ad qnqginta cōplēt medietatem hereditatis: que petit restitui ꝛ non excedunt: ꝛ tūc debent omnes restitui. aut excedūt ꝛ qđ excedit retinebo: aut nō sufficiūt: ꝛ tūc agā cōtra legatarios. ꝛ sic ut breuiter dicam retinebo de fructibus qđ excedit. ꝛ ita omnib⁹ questionib⁹ respōdetur preter ꝙ tertie. s. in quātū debeat agi ex stipulatione contra legatarios. ac.

d Consobrina. in hereditate valente cccc. ac.

e Dimidiam. cc. f Et alteram. cc.

g Data. quinquaginta. ac.

h Et ceteri legata. non solum hic meuius. ac.

i Si qđ. sub. illud. s. si illud qđ ꝛc. ac.

k Nō efficiet. partē scđaz. cc. l Remāsit. c. ꝛ qnquaginta. ac.

m Parte. s. cc. n Desiderat. petit enim meuius. cc. vt pam. §. dixit quia tamen quinquaginta cum fructibus faciunt. cc. ꝛ etiā excedunt desiderat etiam hoc ꝙ excedunt.

o Fructib⁹. nā qrtā ꝛ qrte fruct⁹ dz hēs hēre. ut. ff. e. l. mulier. §. si heres.

p Adiectis. hic subaudi ꝛ si adiectis ꝛc. ꝛ dic fructib⁹. s. de qnquagita. ac.

q Nō minuet. s. qđ est supra quadrantē hoc est quinquaginta ꝛ sub. nec excedat alias secus esset. ut. j. proxi. rn̄. ac.

r Accedet. nec hic agetur ex stipulatione. ac.

s Agi poterit. s. ꝯtra legatarios. sed quero i quātū. q̄ fuit tertia qōnis. scđa medietas hēditatis relicta meuio sub ꝯditōe que valet. cc. tāto minus valet meuio ꝙ alia medietas pure relicta eidē i quātū ex ei⁹ fructib⁹ heres habuerit medio tēpore. pone ꝙ valuit. l. est ergo tale ac si meuio. cc. Itē .d. eidē. Itē legatariis alia .l. sunt relicta. sūma quorū ē. cccc. de qbus ut pz octaua cōtigit legatarios: ut. ff. ad. l. fal. l. q̄drigeta. §. si. ꝛ. l. circa. detrahant ergo. c. p quarta trebel. ꝛ sic ex residuis. ccc. octauā legatarii. et

ditatē dicat: nō alr cogend⁹ est adire ꝙ vt legata q̄ sub ꝯditōe si heres nō eēt data erāt: restituāt^a. nō quidē a cohēdib⁹ ne onerent sz ab eo cui restituta fuerit hēditas. nā sicut explende fidei grā cogēd⁹ est adire hēditatē: ita ob id ipsū dāno affici nō dz^b. ¶ Hēs ex asse^c erat instituta ꝯsobrina^d mea: ꝛ ei⁹ fideicōmissuz vt partē dimidiā^e hēditatis statim publio meuio restitueret: alterā^f ptē cū ipsa moreret eidē publio meuio pstaret: pterea alia legata aliis data^g. sibi meur⁹ dimidiā ptē hēditatis stati pcepit: ꝛ cauit: qđ āplr⁹ ꝙ p legē fal. liceret cepissz: reditū iri. sz ꝛ ceteri legata^h soluta accepant: ꝛ silr de restituēdo qđ amplr⁹ pcepissēt cauerūt. mortua ꝯsobria mea publi⁹ meui⁹ desiderat sibi alterā ptē hereditatis cū fructibus restitui. ¶ Quero itaqz ꝙtū ei restituere debeā: vtrū qđ sup dodrātē bonorū penes ꝯsobrinā meā remāserat nec āplr⁹ qcq̄z: an ꝛ ab aliis qb⁹ legata soluta sunt repeter qđ debeā ꝛ ꝙtū. ¶ Itē qro si qđ^i ab his ex stipulatōe pcepo: ꝛ qđ apd ꝯsobrinā meā sup q̄drātem remāserat. non efficiet^k ptē dimidiā hēditatis: an ex icremēto ꝛ fructibus ei⁹ sūme q̄ sup q̄drātē bonoz penes ꝯsobrinā meā remāsit^l supplere ei debeā ꝙtū desiderat: ne pte^m dimidiā hēditatis ꝙtitas q̄ restituet excedat: an vo sicut publius meui⁹ desiderat^n: qd sepōsito quadrāte bonorum: ꝛ ei⁹ q̄drantis fructib⁹^o pceptū ē restitui ei dz. ¶ Rn̄. qđ supra q̄drantem penes cōsobrinaz tuā remāsit res. Si adiectis^p fructib⁹ ꝙtitatez ptis dimidie hereditatis q̄ mortis tpe fuit nō minuet^q totum publio meuio restituēdū. nec ex stipulatōe ab his qb⁹ legata soluta sūt repeti qcq̄z pōt. ¶ Si vo fructus ꝙtitatis didie exuberāt: quadrāti tuo ꝛ fructib⁹ ei⁹ accedet^r. ¶ Si vo eius fruct⁹ partis q sup q̄drātē apd ꝯsobrinā tuā remāserāt: nō iplerēt ꝙtitatē ptis didie bonoz: ex stipulatione agi poterit^s. ¶ In sūma rō ita ponēda ē: ut si oīno q̄drantē excedat fruct⁹: ꝛ i tm̄ excreuerit vt ꝙtitatē ptis dimidie bonoz excedat ēt id qđ excesserit retineas. ¶ Qui seruos suos^t rogat⁹ ē manumittere ꝛ hisdē hēditatē restituere detracto pcio seruorū hereditatē restituere debebit. Africanus

Ex asse heres institut⁹ partē hereditatis mihi pur. partē^x tibi sub cōditōe restituē rogat⁹: cū suspectā diceret hereditatem: postulatu me adiit: ꝛ mihi totā ex senatuscōsulto restituit^y qnqz^z ꝯditio extiterit: an fruct⁹ partis sue^a restituē tibi debeā nō imerito dubitabat. Et plerisqz placz nō eē eos pstādos: qz nec ab hēde pstarent si sua spōte adiissz^b. Sufficit aūt ius tuus tibi integrū ꝯsuari: si ēt meliorez ꝯditionē tuā fieri^c. ¶ Idē tn̄ estiabā si ex asse hēs institut⁹: mihi q̄drātē pur. tibi eē q̄drātē sub ꝯditōe restituere rogat⁹ sit. ꝛ cū suspectā hēditatem diceret cogēte me adiit: qnqz ꝯditio extiterit semissē^d tibi esse restituēdū. ¶ Sed nec lege falcidia in proposita specie vsuz me puto^e: ꝙtuis scriptus heres si sponte adiisset vteret. Marcia.

vh. ptes meui⁹ hēat. q̄ octaua vr eē. xxxviij. ꝛ dimidiā. qđ ergo plus hnt restituēt ex stipulatiōe ꝛ dabit meuio. nec lugeāt legatarii ꝙ ab eis reuocat qz si fruct⁹ de qnquagita q̄ penes hēdes remāserūt supplent medietatē scđā: ipsi releuant. arg. ff. de iurein. l. cū q̄ itē no. ꝙ qnqgita legata fuerit onere hēdis: ꝛ sic hēs repetit. alias fieret legatarius iniuria. s. si a fideicommissario eēnt relicta: eū ꝛ si soluta nō essent agerent ꝯtra fideicōmissariū: ut. ff. eo. l. q̄drigeta. Itē opponit cū h heres pcepit iudicio testatoris fruct⁹ de ducentis: sub conditione relictis vr ꝙ nō debeat restituere: ac no. ff. eo. l. i fideicōmissaria in prin. Rn̄. ibi non diminuit heres fideicō. vtra hēdo deceb⁹ principalibus: hic sic. ꝛ iō deducto quadrāte ꝛ eius fructibus equū est ut de ceteris fructib⁹ suppleat id i quo diminuebat fideicommissum. ac.

t Excedat. nec h agetur ex stipulatu.

¶ Qui seruos. Si suo relinqt libtas ꝛ hēditas pciū suoz detrahit. h.d. Bar. Vel sic. Grauatus manumittere seruos ꝛ eis hereditatē restituere deducere pt vltra quartā trebelliā cū pciū suoz manumissorum. aler. de imo.

v Suos. nō. Ray. de est suos. ꝛ sic ponit casū in alienis. ut ecce bona valet. c. pciū suoz ē. xx. h qdem detrahit vt eis alienis de octuagita retinet quartā: ꝛ sic nō hz integrā qrtā de. c. q̄ qrta diminuit per libertates hoc i trebel. ut h. ꝛ. C. ad. l. fal. l. si eade. Idez d qrta iure naturae diminuit p libertates: ut ff. d iossi. testa. l. pōpo. §. qui āt quarta. itē idē i qrta iure istitutionis: ut ff. ad. l. fal. l. pdales. §. si cū trib⁹ loquētib⁹. aliī hnt suos ꝛ sic in seruis heredis loquit. De quarta dic idē qđ. ff. vt deducto seruo pcio deducatur qrta: ꝛ sic ē ar. ff. ad. l. fal. sz si nō seruus. i pn. ꝛ de le. ij. l. ipertor. §. si legatus. l sn. ubi hz dānū rogatus. sed hic heres coact⁹ adiit vn̄ nullū dānū sentire dz: ut. ff. e. l. quia poterat. Sed nūqd potest heres cogi adire per huiusmodi seruos: Rn̄. si est heredis nō. si hereditarius sic: ut no. ff. eo. l. cogi. §. sed ꝛ si seruo. si autem alienus ut h sm primam positionem poterit forte cogi sm Azo. argu. C. de fideicommiss. lib. l. deberi. ac.

Ex asse. Si vnus ex fideicōmissariis hēdē cogit adire ꝛ restituere totū: fruct⁹ iudicio testatoris pceptos suo fideicōmissario nō restituit: sec⁹ i eo qđ iure accrescēdi lucrat. Itē ab eo qrtā nō detrahet. h.d. Bar. ꝛ oēs. x Ex asse. partē. s. dimidiā. azo.

y Restituit. qđ fieri debuit: ut. ff. e. l. i. §. sed ꝛ quotiēs. ac.

z Qnqz. i. quandocūqz. ac.

a Partis sue. qrte. s. hēdis si spōte adiisset. Azo. alii dicūt sue. i. tue. s. fideicōmissarii. ꝛ ita statim si hnt tibi exponitur. i. sibi. ac.

b Adiisset. qz iudicio defuncti pcepisset: ut. ff. e. l. mulier §. si hēs.

c Tnam fieri. sic. ff. e. l. marcellus. §. i. ac.

d Semissem. cnqz. n. nostrū accrescit pars vacās p rata: ut i cōstitutione ꝯ. insti. de here. insti. §. videamus. ac.

e Me puto. sed ꝯ vr quādoqz: ut. ff. e. l. i. §. idē nerati⁹. ꝛ. l. marcellus. §. i. vbi quādoqz primus fideicōmissarius detrahit falci. a secūdo. sz hic nō est seruus sed socius codē gradu. Itē de legatis singularibus ab herede relictis detrahit fideicōmissarius quādoqz: sz de relictis a se sicut. j. codē. l. facta. §. si cū suspecta. ꝛ. ff. e. l. marcellus.

.§.i.Itē an ipso iure vel p̄ cessionē hoc fiat? Dic ipso iur: vt.ff.e.l.i §. ſʒ ꝛ quotiēs. Itē ſi p̄m⁹ fideicōmiſſari⁹ reſtituat ſcd͠o an p̄m⁹ deſinat hr̄s eē fideicōmiſſari⁹: qd̄ vꝫ: q: nō hꝫ niſi vtiles ꝛ illas trāſfert: vt.ff.e.l.i.§.d illo.ꝫ nulle remanēt. Itē ſenatus fecit eū hr̄de nō teſtō̄r iuo litas.ꝫ i de ſenatus qd̄ vult trāſire in ſcd͠m pōt facere p̄mū deſinere ꝛ a pō hr̄dē remanēt oi rōtē q̄s hꝫ de iure ciui li.ꝛ ſic p̄ter ſenatuſc.ſi ſe pdere p̄t:ꝫ: q: nihil ē iā naturale q̄c.vt.ſ.d re iudi.l.nihil tā.Alij vt.b.dicūt p̄mū remanere hr̄dē fideicōmiſſa. nā lꝫ h reſtituat: q: ſeanus nō diſſixit q̄ē hr̄s rogat⁹ et fideicōmiſſari⁹ vt.ff.e.l.i.§.d illo.ꝛ.l. recuſare.§.i.ꝛ ſic ſi ſoluit ſcd͠o debitor hr̄ditari⁹ et⁹ ab illo ſcd͠o libat ipſo iure q hꝫ vtiles ab hr̄de: ꝛ a fideicōmiſſario p̄mo ope exceptiōis: vt.C.de exce.l.i. Item in bo. poſſeſſor rogat⁹ de reſtituēda remāeat hr̄s: tñ. ſic ſicut hr̄s de iure ciuili xij ſenat⁹ non diſtiguat in hr̄de roga to: vt.ff.e.l.recuſare.§. i.ꝛ.l.i.§.bonoꝝ.ꝛ ſic q̄ dā iura penes eū remanent ſicut apud heredē vt.ſ.e.l.q̄i perinde. in fi.ꝛ ad hoc inſti.de bo. poſ.§.quos autē.ꝛ de ſi deicō.here.§.reſtituta.

Si pars priore. Si ꝯfirmatum non pōt cōfirmari agitur ex cōfirmante non ex cōfirmato.b.d.bar. Vel ſic ꝛ magis ad lrām. Secūdū teſtm̄ tollit precedēs etiam ſi in ſcd͠o ſit hr̄s inſtitutus in re certa: ꝛ in p̄mo fuerit heres inſtitutus in vniuerſo: ꝛ et ſi ſecūdo fuerit ꝯfirmatum p̄mum teſtm̄: q: hec ꝯfirmatio non pōt facere illud ualere iure teſtī⁹ cū nō poſſit q̄s: decedere duobus teſtatis: faciet tñ ualere iure codicilloꝝ: ut inſtitutus in ſcd͠o remāeat ꝯten tus reb⁹ ſibi deſignatis ſi ſufficiāt ad q̄rtā: ꝛ reliquū reſtituat inſtituto i p̄mo: niſi aliqd ſp̄ālit er ꝯuē diſpoſuerit i ſcd͠o.b.d.Alex.ꝛ pau.d ca.

a Poſteri⁹.ꝛ ſolēne als ſec⁹.ut.C.de te.l.hac cōſul.§.pe.acc.

b Ex certis.q̄ uꝫ: ut.ff.de hr̄.iſti.l.i.§.ſi ex fundo.niſi ſit alius inſtitutus ex quota vel ſimplr̄.q: tūc loco legatarij ē: ut.C.de here.iſti.l.q̄tiēs niſi quo ad excludēdā q̄relā iof.te.ut i auc.ut cū de ap.co.§.illud.neqꝫ diſtiguo ꝑprio noie rei.ut eē legatari⁹.an appellatio.ꝛ tūc hr̄s ſit q: nihil īterēt ꝛc.ut.ff ſi cer.pe.l.certū.at exheredatio a certa re nō valet ut.ff.de lib.ꝛ poſthu.l.cum quidam.ac.

c Seueri.ꝛ anto.hec ſunt uerba orationis uſqꝫ in fi.l.ac.

d Sed teneri.actione ex teſtō.ſ.ex teſtō ſcd͠o nō p̄io.q: nēo pōt decedere duob⁹ teſtis niſi miles.ut ff.de te.mi l.q̄rebaꝫ.ſic.C.d codici.l.i.ꝛ.ff.de le.iij.l.i.§.ii.ꝛ ſic dicim⁹ q: ex ſn̄ia appellationis q̄ ꝯfirmatur p̄la daꝫ actō i factū nō ex p̄la: ut no.ff.d bis q no.iſa.l.furti.§.i.

e Inſerta.in ſecūdo teſtō p quod generaliter confirmauit relicta in p̄mo uel ipſum p̄mum teſtamentum.accur.

f Specialiter.ſ.niſi a generali confirmatione excepit aliquam rem contentam uel relictā i p̄io teſtō.uel ſi qd relictum in p̄mo ademit ꝛ poſtea generaliter cōfirmauit p̄mū.nam non p̄tinet generalis cōfirmatio ad ſp̄āļr adēptū: ut ar.ſ.d v.ob.l.doli.ꝛ facit.ff.de iniuſto te.l.poſthumus.§.fi.ꝛ inſti.q mo.te.infir.§.ſed ꝛ ſi q̄s.ꝛ.ff.de lib.leg.l.uxori meus.§.teſtō.ꝛ.ff.de here.inſti.l.fi.

Si legatus. Etiā tp̄e legatōis cogiꝫ q̄s adire hr̄ditatē ꝛ reſtituere.b.d.b. g Si legat⁹.reip.romanoꝝ vel ēt municipij. vt.l.eg.cau.ma.l.ꝛ ſi p p̄ore.§.fi. h Suſpectā.ꝛ ſtatim repudiat.ac. i Iudiciū.quo caſu cogiꝫ p officiū iudicꝫ adire ꝛ reſtituere: vt ꝛ.ff.e.l.ſꝫ ſi alio.in p̄n.ꝛ.ff.de iudi.l.ſed ꝛ ſi.§.i.

k Hic.i.dū adit ꝛ reſtituit.ac. l Officio.ſ.legationis.

m Reſtituaꝫ.hoc tñ dixit ſe velle deliberare.als ēt ſtatim cogiꝫ reſtituere: vt.ff.pri.ꝛ.ff.e.ſed ꝛ ſi alio.in p̄n.acc.

n Falcidie.h cū dixit ſe velle deliberare: vt ꝛ.ff.e.l.ſꝫ ꝛ ſi alio.§.plāe.ſꝫ in p̄io caſu huius.l cū ſuſpectā dixit nec dixit ſe velle deliberare ꝛ ſtatiꝫ etiam cogiꝫ reſtituere.ꝛ nō vult fal.vt.ff.e.l.ita tñ.§.qui ſuſpectam.ac.

o Onera hr̄ditaria.ꝛ fa.ſ.e.l.q ita.§.fi.ꝛ.ff.d iudi.l.ſꝫ ꝛ ſi reſtituaꝫ.§ i.

SI quis poſtore facto teſtō poſterius[a] fecerit teſtm̄: ꝛ ſi ex certis[b] reb⁹ i poſteriores tabulas hr̄des inſtituit: ſupius tñ teſtm̄ ſublatum eſt vt diui quoqꝫ ſeue.ꝛ anto[c].reſcrip. cuius cōſtitutiōis verba retuli: cuꝫ alia quoqꝫ p̄terea in conſtitutiōe ex p̄ſſa ſiñ: īperatores ſeue. ꝛ anto. reſcrip.coccio.campāo: teſtm̄ ſcd͠o loco factū: lꝫ in eo certaꝝ reꝝ heres ſcript⁹ ſit iure valere: p̄inde ac ſi rerū mētio facta nō eēt: ſꝫ teneri[d] hr̄eꝫ ſcriptū: vt cōtētus ſibi reb⁹ datis aut ſuppleta q̄rta ex lege fal. hr̄ditatē reſtituat his q p̄ore teſtō ſcripti fuerāt pp̄ inſerta[e] fideicommiſſi v̄ba: qb⁹ vt valeret prius teſtm̄ expſſum ē: dubitari non oꝫ.ꝛ h ita intelligendū ē: ſi nō aliqd ſp̄āliter[f]. ꝯ rium in ſcd͠o teſtō fuerit ſcriptum.

Idem.

SI legat⁹[g] ſuſpectā[h] hr̄ditatem dicat: ēt legationis tp̄e cōpellendus eſt accipere iudiciuꝫ[i].q: nō hic[k] multū officio[l] occupaꝫ.ꝛ lꝫ deliberare ſe dicat an adeat cogendus eſt adire ſed nō vt ſtatī reſtituaꝫ[m] ſꝫ vt reuerſus domū ſi putauerit ſibi expediꝫ: cōmodo falcidie[n] uel teſtamēti vtaꝫ.uel ſi nō putauerit inſtituat totā hr̄ditatē: ne onera[o] patiaꝫ. Si q̄s bōa[p] ſua vel oīa ſua rogauerit reſtituere: fideicōmiſſariā reſtitutiōeꝫ eē īelligēdū ē.nā ꝛ meorū ꝛ tuoꝝ appellatiōe ēt actiōes ꝯtineri[q] dicendū eſt. Si filiofa. vel ſeruo[q] alieno rogat⁹ q̄s fuerit reſtituē hr̄ditatē: p̄re dn̄oue inuito vel ignorāte: nō recte hr̄ditas eis reſtituiꝫ. ſꝫ ſi poſtea p̄r vel dn̄s ratū habuerit tranſeūt ex treb. ſenatuſcon. actōes. Multū[r] īterēſt vtrū pars q̄rta iure hr̄ditario retineaꝫ: an ꝯo in re vel in pecunia[s]. Nā ſupiore ca ſu actōes diuiduꝫ īter hr̄dem ꝛ fideicōmiſſariū: poſteriore ꝯo apud fideicō. ſunt actōes[t]. Si p̄nceps hr̄s īſtitut⁹ rogatuſqꝫ hr̄ditateꝫ reſtituē: pcepta aliq̄ ſūma vel re. ēt ſi ī pceptione minus q̄ꝫ q̄rta ps eēt: ſi ſimpl̄r⁹ p̄ncipē ſe vēdicatu[u] eſſ pare. Sꝫ ꝛ ſi ſine vlla pceptiōe rogatus fuerit hr̄ditatē reſtitueꝫ: pleruqꝫ[x] q̄rta donata eſt a p̄ncipib⁹: ꝛ ita diu⁹ traianus ꝛ adrian⁹ ꝛ antonin⁹ reſcripſerūt.

Idem.

SI cui pure libtas: ꝛ p fideicōmiſſū ſub ꝯdi. hr̄ditas relicta eſt: cogiꝫ hr̄s adire[x] hereditatē ſi ſuſpectā dicat ꝛ reſtituē: ꝛ deficiēte cōditione libtas ei eripi nō p̄t[y]. Si āt a me ei⁹ q in diē[z] libertatē accepit hr̄ditas p fideicō.relicta⁹ fuerit: ſuſpectā eā interī nō poſſe adiri diu⁹ pius caſſio adriano reſcripſit. Cū non poterit nōdū libero hereditas reſtitui: nec rurſus contra voluntatem[&] defuncti libertatem eſſe preſtandam. Si ſub conditione heres inſtitutus rogatuſqꝫ hereditatem reſtituere: non vult conditioni parere: ꝛ adire hereditatem: ſi

---

Si quis. Fideicō inſtituꝫ vlē ē ſi aliq̄ rogaret reſtituere bona vniuerſaliter vel idem ſimile.b.d.bar.

p Cōtineri: vt.ſ.d v.ſig.l.meoꝝ.ꝛ fac.ff.e.l.nā qd.i fi.

Si filio. Non valet reſtitutio facta niſi ꝯſentiēte vel ratū hn̄te eo i cui⁹ p̄tate ē is cui facta ē reſtitutō.b.d. bar. Vel ſic. Filiofamilias vel ſeruo fieri pōt reſtitutio hr̄ditatis.ꝛ nō p̄cedēte iuſſu p̄ris vel dn̄i dūmō poſtea p̄r vel dn̄s ratificet.b.d.Alex.

q Vel ſeruo.quidā hn̄t vl ſeruo reſtituaꝫ hereditas poſtea ꝛc.als ſic vel ſeruo alieo rogatus quis fuerit hr̄ditatē reſtituere: p̄re dn̄oue inuito: vel ignorante: nō recte eis hereditas reſtituiꝫ ſꝫ poſtea ꝛc.ꝛ facit.ſ.e.l.ſeruo iuuito. i p̄n. ꝛ.l.reſtituta.§.i.

Multum. Si heres rogat⁹ reſtituere retinet quartā in re certa.vl pecuniā nō teneꝫ ad onera hr̄ditaria ad q̄ teneret pro rata.Alex.

r In pecūia.qd fieri pōt p vt dixit teſtōr vt h ꝛ iſti. eo.§.ſꝫ aliud.als ſi nihil dixit d trahet q̄rta de ſingulis reb⁹ vt.C.ad.l.falci.l.ij.nec ob.ff de lega.i.l.nō amplius.§.fi.ꝛ.l.ſe.vt no.ff.e.l.marcellus.§.res in fi.gl.Fient q̄ q̄tuor portiōes ꝛ ſorte eligenꝫ portiōes vt ar.C.q̄ñ.ꝛ q q̄r.pars.l.ij.in prin.

s Actiōes.hr̄ditarie creditoribus ꝯpetētes.ſecus in legatarijs: vt.C.e.l.ij.ꝛ no.ff.ff.e.l.i.§.i.ꝛ facit.C.d ſn̄iam paſ.l.iij.ſꝫ arg.contra.ff.q̄ñ act.de pec.ē an.l.i.§.ſi precepto.ſed ibi retinet ſeruum cū peculio.que eſt iuris vniuerſitas.ꝛ ſic teneꝫ creditoribus peculiaribus.ſecus ſi eſſet res ſingularis.vel etiam facti vniuerſitas vt gregis: q: tunc non tenetur heres.

Si princeps. Princeps rogatus reſtituere hereditatem non ſolet q̄rtā retinere: vel faceꝫ eā ſibi ſupplere ſi min⁹ q̄ꝫ q̄rta ſibi relictū eſt. alex.

t Vēdicaturū.cōpertum eſt.lꝫ poſſit ſi velit.accur.

u Pleruqꝫ.q̄ nō ſemper.ſed q̄ñ volunt nā ius cōe cū ceteris hr̄it in talibus: vt.C.qui teſt.fa.poſ.l.cum heredes.ſed qdā dicūt p hāc.l. q: nūq̄ debēt retinere.p.l. iſtam.ſed certe hic dicit cōtrarium.

SI cui. Seruus q p ꝯditionē habilitaꝫ ad recipiēdā hr̄ditatē ſit cogeꝫ hr̄dē adire: ſec⁹ ſi p adoptionē nō habiliteꝫ.b.d.bar.vel ſic.ſi ſuo hereditario relinqꝫ libtas pure ꝛ hr̄ditas ſub ꝯditione vel i diē.pōt ſeruus hr̄dem cōpellere ad adeūdū añ ꝯditiōis euētū Secus ecōtra ſi libertas in diē vel ſb ꝯditōe ꝛ hr̄ditas pure relinqꝫ.b.d.vſqꝫ ad.§.ſi ſub ꝯditōe alex.

x Adire.ſic cōpelliꝫ adire pēdēte ꝯditione: ꝛ reſtituere vt hic.ꝛ.ff.e.l.apd.§.fi.ꝛ.l.ille a quo i prin.ſed ꝯ.ff.e.ita tñ.§.a patre.ꝛ.l.i.§.ſꝫ ꝛ quotiēs.ꝛ.l.ſed ſi ante diē.ſed dic vt.d.l.apud.in fi.b.

y Nō pōt.q̄ ꝯpetūt adita hr̄ditate nō añ: vt.ſ.ti.i.l.nā cū libtas.ſꝫ deficiente ꝯditiōe hic qd fiet de hr̄ditate: ſn̄ vēditiōeꝫ faciedā ꝛ ſoluedā creditorib⁹: vt.ff.e.l.apud.§.antiſtia.ꝛ ſ.e.l.poſtulāte. Itē qd eē ſi hr̄ditas pure ꝛ libtas ſub ꝯditiōe relinqꝫ. vtrūqꝫ differt i euētū ꝯditōis: vt.ff.d hr̄.iſti.l.trebati⁹.§.ſuo.ꝛ.ar.ſ.pri.rñ. z Si āt.ei.als ſi a me ei: als ſi āt a

& In diē.certā vel īcertā.vl et ſub ꝯditiōe: vt.ff.de here.iſti.l. trebati⁹.

ꝯ Relicta.ſ.pure. Cōtra volūtatē.ſi pēdēte ꝯditiōe libertati deꝫ ab hr̄de fiet ꝯ volūtatē defūcti: q̄ nō vꝫ libertas. vt.C.de manu.te.l.ꝯ volūtatē.ſꝫ ꝯ ē q: vꝫ.ut.ff.de dolo.l.fili⁹.ꝛ de here.iſti.l.ſu⁹.§.fideicōmiſſaria.ꝛ.C.de op.li.l.mater.ꝛ de lati.lib.tol.§.ſꝫ ꝛ ſi q̄s.q̄ ſūt ꝯ.So.hic accipe ꝯ p p̄ter.ſic.ff.d pac.l.pacīſci.ꝛ ita hic ualet ſi ſpōte daret vt i ꝯtus.ſic ꝛ illud q nō ē meū ꝯ me ē: vt.C.de iudeis.l.celicolarū.uel dic ꝯ uolūtatē eēt ſi cogereꝫ hr̄s añ manumittere.ꝛ facit ad.§.ſ.e.l.ſi patroni.§.i.

Si ſub conditione. Heres cogiꝫ parere cōditioni p̄ſtatiue ſine eius

dãno ꝛ adire. secus si ꝯditio eẽt casualis. b. d. bar. vel sic. Institut⁹ sub cõditiõe ptãtiua ꝛ de restituẽdo grauat⁹ cõpellit illã iplere si i faciedo ꝯsistit ꝛ sit facilis. si ãt i dãdo ꝯstat ꝙ̃ fideicõmissarius eã iplere. Et sic debebit iplere fideicõmissari⁹ ꝯditionẽ ꝯsistẽtẽ i faciẽdo si eẽt iplebilis p aliũ. si ãt ꝯditio eẽt casualis expectat eius euẽt⁹ ꝛ nõ cogi nõ põt bẽs. b. d. fm itellectum q vr̃ verior. alex.

facti[a] ẽ cõditio vꝫ parẽ ꝛ adire ꝛ restituẽ: vel si i dãdo sit: offerente[b] fideicõmissario. recusante aũt herede factum adiplẽ: licentia dabit fideicõ. fm mutationem[c] datõis factũ iplere: ꝛ tunc necessitas imponit hẽdi hẽditatem adire. Cetẽ ꝯditiões q̃ nõ sũt i ptãte[e] hẽdis ad offiñ pretoris nõ pertinent[f].

Balista[g] filiũ sa. hẽdem instituit ita tre[h]. si cauerit colõie philippensiũ si sine libis morẽt[i] quãtacũ ꝙ̃ pecũia ex hẽditate õ bonis meis ad eũ puenit: eã pecuniã oẽꝫ ad coloniã philippẽsium pueturã. Rñdi ex his vbis q̃ ppõis. i. oẽꝫ pecuniã: existimo ẽt fructus[l] quos ex hereditate pcepit restituere eũ debere perinde q̃si spãliter[n] hoc testato: expressisset. Marcianus.

Scribit celsus. li. xx. institutionuꝫ. Si is q q̃drigenta[i] hõis hẽbat petiit ab hẽde suo ut si sine libẽris moreref: q̃ta pecunia ex hẽditate sua ad eũ puenisset medio restitueref: si ex fructib⁹ medio tpe q̃drigẽta pcepit ꝛ sine libis decesserit hẽdẽ ei⁹ medio q̃drigenta debiturum[m]. Et cum diu multumqꝫ tractauerit[n] an cum augmentum hẽs sensit[o] ꝛ periculum[p] sustineat an ꝑ ꝯtrium[q]. Nouissime ait iniquũ est ad fideicõmissariuꝫ dãnũ ptinere[r] ad quẽ augmentum[s] nõ ptinet. Sꝫ an ad supplẽdũ[t] ingt[u] qõcumꝫ ex q̃drigẽtis[x] ꝯfuerit ẽt augmen

cto. §. si qs aũt. sed ali⁹ ẽ casus. Itẽ facit C. de ipu. ꝛ ali. sub. l. pe.

Cum here. Curator furiosi põt agnoscere bo. pos. ꝑ ỹ ta. ꝛ hẽditatẽ restituere. b. d. bar. ꝛ Cu hẽs bo. possess. dẽ. sed nõ fuit bonoꝝ possessor iurꝫ furiose: qdã dicũt ꝙ̃ nõ ꝑ qb⁹ ẽ. C. õ cura. fu. l. fi. §. finaũt. in fi. ꝛ. ff. de suc. edic. l. i. §. furiosi. ꝛ sic trãsfert actionẽ q nõ hꝫ sic creditor: dñusꝫ pignoris: vt sit. gb⁹ ali. licet. §. i. ꝛ hic fuit accepta õ facto quo ad administratione ꝛ fructus pceptionẽ: ꝛ sic itelligit. ff. de auc. pre. l. fi. ad pupillum. ꝛ de leg. ii. lucĩ⁹ §. fi. Alij dñt ꝙ̃ tali casu cũ alij vꝫ restitui sit heres furiosus: ꝫ nõ alis ar. ff. e. l. cogi. §. hi q in solidum. sed aꝫ dicit ꝙ̃ fieri põt hẽs ꝛ bo. pos. p curatorẽ semp. vt. C. de cu. fu. l. fi. §. finaũt ꝑ petu⁹: ꝛ facit. C. e. l. pe. circa pñ. ꝛ. ff. e. l. a. §. sꝫ si tutor. ꝛ. ff. e. l. restituta. §. pupillus.

tũ ad eũ ptinebit: hoc ẽ vt vsqꝫ ad summã q̃drigẽtoꝝ[y] dãna ꝛ fruct⁹ cõputent. qõ verius esse[z] arbitror. Idem.

Cum q nouissim⁹ ex filijs mortuus est: ptẽ hẽditatis ppinquo voluit pater restituere si sil fratres diem suũ obijssent: ppiquũ si nõ ostẽderit qs nouissim⁹ obijsset: ad ptẽ hẽditatꝫ si admitti: sꝫ iurẽ ex tertul. se. cõ. ad vtriusqꝫ hẽditatẽ admitti ꝯstat[a]. Idem

Cum hẽs istituta furiosa hẽditatẽ cẽt rogata restituẽ: curatorẽ ei⁹ sꝫ tab. bonoꝝ possessiõe[b] accepta posse transferre actiones diui pi⁹ decreuit. Paulus.

Cum hereditas ex fideicõmissi cã restituta[a] ẽ: si ãn[b] ꝯpromissum[c] ẽ. puto fideicõmissariũ cauere debẽ hẽdi[d] Sicut cũ hẽs multa añ q̃ restitueret admistrauit[e]. Nã q̃ df retinere eũ oponere nõ ẽ perpetuũ[f]. Quid. n. si nihil est i corporibus qõ retieat: velut cũ oia i nominibus[g] sũt aut in corporib⁹ q̃ nõ possideat[h]: Nempe eni is cui restituta ẽ oia psegt[i]: ꝛ tñ hẽs iudicijs gb⁹ cõuent⁹ ẽ[k]: aut stipulationib⁹ q̃b⁹ necesse habuit pmittere[l]. obstrict⁹ manebit. Ergo nõ alias cogẽt restituere q̃ ei caueatur[m]. Ulpianus.

Restituta hẽditas vr̃: aut re ipsa[n] si forte pass⁹[o] ẽ hẽs possideri res hẽditarias vel totas vl aliqs eaꝝ

Cum non. Succũbit actor si nõ probat id qõ ẽ cã intentionis sue. b. d. vel sic. Si fideicõmissum relictũ e̾t de portione vltimi morientis nihil põt consequi nisi pbet fideicõmissarius qs vltio fuerit. b. d. Alex.

ap⁹ alia restitutiõe dicit hic q͂ sic. sicut ꝛ hřs totius hřditatis se obli- gat ēt si in vna se gerat ꝓ hřde. ... ꝓ hřde. i pars. nā ꝛ [illegible] vnā ius sit vbi ꝓ vnā rē sufficiat ... sicut fundi dotal. posses- so q̄nī. ēt si in angulo itret: vt. ff. ... posside. in pri. ꝛ q tā- gat angulā bois totū bolem tāgere vr: vt. j. de fur. l. vulgare. i prin.

a ℭ Hac mēte. no. mēte: de insti. de here. q. ꝛ dif. §. si. ꝛ. j. de acti. ꝛ obli. l. in omnibus. ac.

b ℭ Et si vbo facit. j. e. l. postulāte. §. i. ꝛ. l. sa- cta. in pri. sicut ēt hřdi- tasre ꝛ vbo q͂r dicat ad- eunte adeūdi aio adij- cnr vt isti. de hř. qua. ꝛ dif. §. si.

c ℭ Sz ꝛ tua. i. tui fidei cōmissarij procuratori simplici nos i rē suā: vt j. e. qui ita. §. i. ac.

d ℭ Itē si. meo. q sū. hřs

e ℭ Habuerit. dic. scilicz fideicommissari⁹: vt. j. eodem. l. mulier: ꝛ iun- gat non ꝑmo. sed alij superiori dicto sbi sed ꝛ si voluntatē ꝛc. vt dif- ferat ab eo q͂. ff. dixit sz ꝛ si postea ꝛc. vel dic ff habuerit. s. hřs ꝛ iudi- gitur proxi. ibi. Item si ali⁹ ꝛc. ꝛ tūc differt a su- periori. sed si postea ꝛc. q ibi pcessit erronea re stitutio q̄ hřr rata. h nō erronea sed per aliū cu- ius factum hřo ratū. ꝛ semp dic q͂ ē hic muta- tio ꝑsonarū cū verbum habuerit sit tertie ꝑso- ne sz in pria vel scda p. sona est locus de eadē.

ℭ Pupillus. Sol⁹ pupillus sine tutore nō pōt restitutionē facere nec recipe: nec silr solus tutor sin pupillo nisi sit infans: sed oz fieri p pu- pillum cū auctoritate tutoris: nō tñ ipsi tuto- ri hoc dicit vsqz. ad. l. mānis. alex.

f ℭ Sine pupillo. sic in aditiōe hřditatis: vt. C. de iure deli. l. potuit.

g ℭ Infans. vel absens: vt. C. e. l. pe. ꝛ de verb. sig. l. cū. Idē si furiosus: vt. ff. e. l. cū heres.

bac mēte⁹ vt vellet restitueret ꝛ ille suscipe: ñ si ex alia cā putauit te pos sider. ℭ Sz ꝛ si postea ratū habue rit idē erit dicendū. ℭ Sz ꝛ si vbo^b dixit se restituere: vel p epistolā vl' p nūciū restituat audief. ℭ Sz ꝛ si volūtate tua^c alij restitueret: i te trā sibunt actiōes. ℭ Itē si alius iussu meo^d restituet vel ratā habuerit^e re stitutionē: trāsisse actiōes videnf. ℭ Pupill⁹ aūt ipe dz restitue tu- tor auctor: ñ tutor sine pupillo^f nisi infans^g sit. q͂r nec mandare actiōes tutor pupilli sui pōt^h: nec se^i qdez au ctore pupillū restituere sibi potuis- se hřditatē diuus seue. i ꝑsonaz ar rij honorati pupilli decreuit: q͂r ꝑ tor ātonino patruo ꝛ tutori suo re stituerat. ℭ Sz ꝛ si pupillo sit resti tuenda ñ posse pupillo sine tutoris auctoritate restitui ꝯstat^k. Pau.

Non enim solutio^l ē heredita tis restitutio: sz successio cuz obligetur^m. Vlpia.

Sed nec ipsi tutori^n indistincte^o restitui potest. Paulus.

Quāuis senat⁹ d his actiōib⁹ trāsferēdis loqtur: q̄ iure ciuili hřdi ꝛ i hřdē ꝯpetūt: tñ honorarie actio nes trāseūt: Nulla. n. sepatio^p ē: im mo ēt naluū^q obligationuz transit. ℭ Persona āt hřdis^r instituti tre. se. con. ꝯtinetur. verū h iure vtimur vt ꝛ successor hřdis recte ex treb. re stituat: veluti heres bonorūue pos sessor^s vel pr' dñsue^t qbus acqsita ē hereditas. Oēs. n. qd. iuris habent ex tre. se. cō. restituere dēbēt. Nec. n. iterest is^u q institut⁹ ē an pater dñs- ne rogatus est restituere. ℭ Nihil iterē cui nřo noīe^x restituit pr'sa. sit

an is q in aliena ptāte ē. ℭ Af.

Mulier an mosculi^y. ꝛ iō suo^z qqz volūtate nřa vl' si postea ratū habuerim⁹ restitui pt. V Af.

Quia pide^e ē atqz si in ibi resti tuta eēt hřditas. ℭ Restitu- ta^a hereditate iura sepulchror apō heredē remanēt. Vlpia.

Pap. tractat si qs hřs istitut⁹ ex semisse rogatus sit restitue hereditatē: ꝛ eaz suspectā dicēs cō pulsus adiit. deinde fideicōmissari⁹ ignarus sit accreuisse portionē hřr ditatis post restōnē scripto^z hřdi an opus sit ei alia actōe^x. ꝛ ait securuz eū^a eē. ℭ De illo plane solo qrēdū sit: an op⁹ sit ei noua restōe postea q̄ portio accreuit^b. Mar.

Postulāte sticho^c q eodē testō libertatē ꝛ fideicommissariaz hereditatē receperat: heres susce- ptā adiit. Mox stichus aliq̄ morā in capienda hereditate faceret^d de- cessit relicto hřr de ticio. Quero an in ticium si noluit recipere fideicō- missariā hereditatē actiones ex se. cō. cōpetatū^e. Rñ. qm̄ fere^e is q com pulsus ē adire hereditatē: ꝯfestim ei restituet: ꝛ d mānumisso^f dūtaxat se. cō. ꝯphensū. nec heredis^g ē facta mentio. ℭ Potest tñ euenire vt re stōem distulerit hřs: veluti si pecu niā ei dēbuerit dfunct⁹ quam retinē maluit q̄ petē^h. ℭ Ceterū^i existio in herede eius ꝯstituēdū qd in illo ꝯstitutum ē. Cur. n. recusaret^k quā recusare nō potuit is cuius heredi tatez suscepit. ℭ Quod si forte an te hereditatis restitutionez sine hřr de decesserit^l libertus: perinde bōa ei⁹ creditorib⁹ hereditarijs vendē

r ℭ Iis. s. rogatus sit restituere. ac. ℭ Dño. ꝛ facit. ff. e. l. s. §. si filio. ꝛ de le. ij. l. peto. §. mr. ac. ℭ ... Nō curat q̄lis sit psōa pcuratoris ad negocia seu ad restitutiōez fideicōmissi recipiedā. Et p restitutiōez iura sepulchror nō trāseūt in fidei cōmissariū: sz remanēt apō hřde. h. d. vsqz ad. §. papinian⁹. alex. d. inno.

x ℭ Nřo noīe. pcuratori nřo simplici non in rē suā: vt. j. e. l. q ita. §. i.

y ℭ Mulier. suo. ad hoc fat. j. e. suo. is pri. ꝛ. §. i. ꝛ ff. e. l. si legatus. §. si filio. sic ff. d exer. l. i. §. cui⁹. ac.

z ℭ Quia pinde. fa. ff. e. l. re stituta. §. sz si volunta- te.

ꝛ ℭ Restituta. l. hoc ergo fidei cōmissari⁹ ñ est loco heredis. ar. ff. d reli. l. si qs heres fue- rit. nec distiguit sit familiare vel hřditariū licet alr distin guatur: vt. ff. d reli. l. familia ria. ꝛ. l. vl' qd. Item nec in be neficio qd cōpetit ex illo tit. si qs omis. causa te. nā hřdi ñ dat: vt. ff. si qs omissa cā te. l. si in testō. sed fideicommis- sario. sic vt. j. e. l. antepe. §. institutus. Itē nec i eo qd dr ff. de iudi. l. sz ꝛ si restituat. §. ꝑ. Itē nec in eo qd dr. ff. d cō di. ꝛ demon. l. q hřdi. §. cum hřditas. Itē nec i iure liber- tor sine operarū petitōe: vt j. e. l. si patroni filius. i pri. ꝛ ar. j. de car. edic. l. cū sine. ꝛ ff. d acq. hř. l. p hřde. §. si qd tñ. ꝛ. j. d op. lr. l. si operarum iudicio. ꝛ. l. fabules. i fi. ꝛ. l. cū patronus. §. i. ꝛ. C. d ope. li. l. liberti. ꝛ insti. de acqui. per atro. in princi.

Papinianus. Qd iure accrescendi acqrit ad fi- deicōmissarium cui ē fcā resti tutio ptinet ēt sine noua isti tutiōe ꝛ aditiōe. Alex.

? ℭ Scripto. post restōnē ptē accreuit hřdi pars altera.

ꝛ ℭ Actiōe. ad cōpellēdū adi re hřdis ptē accrescētē. accu.

a ℭ Eum. s. hřdē. nam semel sufficit adisse: vt. ff. de acqrē. here. l. si solus. in fi. acc.

b ℭ Accreuit. ꝛ tñ. q͂ non. ad qd. ff. d le. i. l. si ex toto. i pri. ꝛ. l. grege. ꝛ. l. qd i rex. §. ij. ꝛ. l. seruū filij. §. si arce. ꝛ de

h ℭ Pōt ēt faciendo p curatorez simplicē nisi lite a se cōtestata: vt. C. de procura. l. neqz. ac.

i ℭ Nec se. hic dicit q͂ pupillus rogatus restituere suo tutori nos facit eodez tutore auctore: vt. ꝛ. ff. e. l. i. §. fuit q̄sitū. vel q͂ pupill⁹ sua au- ctoritate nō restituit alicui sine tutore. sz tūc nihil adderet pdicc. sic.

k ℭ Constat. secus q̄nqz is hereditate ꝛ bo. pos. vt. C. qui admi. ad bo. pos. l. bonorum. fin. b. vel etiā hic idem dici pōt. ac.

l Non enim solutio. tñ sub. nā respectu restōnis. So. est Io. sz hic patet q͂ ei soli pt solui a debitore quod verū est. sz non q͂ debi- tor liberetur nisi habeat pecuniam saluā: vt insti. qui. ali. lz. §. pe. ac.

m ℭ Obliget. is cui fit restitutio. s. creditoribus ꝛ legatarijs. ꝛ facit. ff. de aucto. pre. l. obligari. §. hereditatem. accur.

n Sed nec ipsi tutori. recipienti pro pupillo.

o ℭ Indistincte. nā distinguit sit infans vel absens an non: vt. ff. e. l. restituta. §. pupillus. sin hereditate dic idē: vt. C. de iure delib. l. po- tuit: ꝛ. l. si infanti. i pri. in bo. pos. dicunt soli tutori: vt. j. de bo. pos. tuto. ꝛ. l. si pupillo. sed forte idem quod in hereditate. Item posset sol⁹ ifans ꝛ iā solus tutor qrit: vt. C. de acq. posses. l. donatorum.

Quāuis. Etiā actiōes ptore nō solū ciuiles trāseūt restōne fcā ex sena. cōsul. tre. i fideicōmissariū ēt obligatiōes naturales siue fiat restitutio p hřdē grauatū de qua loquif senatuscō. treb. siue fiat restō p hřdē hřdis uel aliū cui hřditas acqsita ē. h. d. usqz ad. §. nihil alex.

p ℭ Quāuis sepatio quo ad h.

q ℭ Naturaliū. i. naturales obligationes: vt. j. e. l. si hřdi ei⁹. ꝛ fac. ff. e. l. ita tñ. §. actiōes. ac.

r ℭ Persona hřdis instituti. ꝛ rogati. restituere hereditatem. ac.

s ℭ Possessor. vt ꝛ. j. e. l. si ei⁹. §. si qs. sz. ff. ff. e. l. ille a quo. §. i. in fi.

au. ꝛ ar. le. l. si statuā. ꝛ de le. ij. l. cū fundo. accrescit q̄ magis pti alteri q̄ p sone hřdis. sz i vsufr. ē ꝯ: vt. ff. de vsufr. accre. l. interdū. ꝛ. j. de excep. rei iudi. l. ꝛ an eadē. §. q eū prem. q̄ fuit ar. ff. Itē pro vtraqz parte iduci po test. vt. ff. de vsufr. l. si ticio. §. vsufructū. ꝛ de acquir. here. l. si solus. in fi. ꝛ de bono. pos. l. sed cum patrono. ꝛ. ff. cōia predio. l. fi. accur.

Postulante. Ad id qd poterat cōpelli defunctus pōt cōpelli hřs pōsiti sz nō his ñ exprimat. h. d. h. vel sic. Hřs q coact⁹ adiuit pōt cogerf fideicōmissariū ad recipiēdā hřditatē: ꝛ ēt hřde ei⁹ si fideicōmissari⁹ decessit añ restōnē. sz si hřdē nō reliqt bona vendi debent ꝛ creditoribus assignari h. d. vsqz ad. §. sed ꝛ in hmōi. Et est notabilis. ꝛ solemnis lex. Alex.

c ℭ Sticho. suo hřditario.

d ℭ Faceret. sub. maxime.

e ℭ Qm̄ fere. habeas fere. q. d. raro cōtingit q͂ tantū retardef restitutio a coacto adire q͂ decedat fideicommissarius. ꝛ ideo non fuit dictuz in se. cō. as heres fideicommissum cogatur accipere: sz de fideicommissario tm. alr habent ferre. q. d. qui compulsus est ferre adiri. i. sustinere. vt adcar. ac.

f ℭ De manumisso. ut cogatur recipere ex quo coegit adire.

g ℭ Heredis. s. ticij qui est heres liberti. s. vt ipse compellatur.

h ℭ Petere. quod potuit: vt. ff. e. l. cū hereditas. ꝛ habetur. C. ad. l. fal. l. in imponenda. ꝛ. j. e. debitor.

i ℭ Ceterum. in heredē. s. liberti. ac.

k ℭ Recusaret. certe ñ ē rō: vt. j. d re. iur. l. heredē. ꝛ. l. i olb⁹. §. non debeo sz an ipso iure trāseūt i hřdē: rñ. nō q͂r certi sunt casus qb⁹ ipso iure trāseūt actiōes sine restitutiōe: vt no. C. e. l. pe. §. fi. uel si iste ꝯnumerent illis nō ē absurdū. Itē ꝯ. ff. e. l. apud. §. vtrū. So. ibi. ꝛ facit. C. d fideic. l. si i ꝑsonā.

l ℭ Quod si decesserit. q. d. nullum dānū habet heres: vt. ff. e. l. apud. §. antistia in fi. ꝛ. l. ille a quo. in pris.

ℭ Sed in huiusmodi. Accessiones q̄ queruntur ex pulsiōe defuncti ve-

niant i restōne h.d.bar.vel sic. Actiones cōpetētes p actionibus cuiliibꝰ nōdū exactis:vt sunt vsure ꝛ pēsiones si descēdūt ex ꝯtu celebrato per de functū trāseūt p restōne in fideicōmissariū:etiā p rata vsurarū vel pensio nū currentiū tpe quo hēs nō fuit in mora potius sed fideicōmissarius.secꝰ si ex ꝯtu celebrato p hēdē debeāt. Itē secꝰ i fructibꝰ p hēdē pceptis. h. d. vsqꝫ ad.l.q totā.ꝛ ꝭ,B. diuidit i q̄ttuor ptes.qꝛ primo ponit duas q̄ones ꝛ opiniōes q̄rētis. Scđo ponit vnā rñsionē ꝫ quā arguit. Tertio terminat. Quarto rñdet vni rōni que in ꝫriū fieri possꝫ.secūda ibi:rñdi. tertia ibi:sed q̄re. q̄rta ibi:sed cū hereditarios. vł melius ꝭꝫ do. Ray.ꝛ modernos.diuidit i duas ptes pncipales. Prīo loqꝛ de stipulatione interposita p defūctū sup vsuris ꝛ pensiōibus. Secūdo d iterposita p hēdē secūda ibi:ꝭꝫ cū hēditarios. Et p̄ma subdiuidit in q̄tuor. qꝛ prīo pōit thema ꝛ duplex qđ Scđo rñdet. Tertio reuocat i dubiū rñsionē. Quarto remouet dubiū. scđa ibi: rñdi. tertia ibi:sane.q̄rta ibi:ꝫ qꝛ. In scđa principali pte ponit casum diuersum a precedenti ꝛ eum determinat: ꝛ rōnē diuersitatis ponit. Alex.

a ℂ Questiōe. que sequitur.
b ℂ Senseri. sic. ꝭ. d mion. l. si. ac. c ℂ Filia. s. istituta.
d ℂ Legatis. que ipsa iussa ē prestare.
e ℂ Magno. qđ ipa iussa ē soluere. ꝛ adeo sunt ꝭ minima vt falcidie nō sit locꝰ. Sꝫ qd miri cū ꝛ hēat aliā dimidiaꝫ hēditatis. sed dic qꝛ illa erat exhausta legatꝭ: vt ibi. ad. l. fal. §. 1. f ℂ Falcidie. quā si deicō. vellet detrahere. acc.
g ℂ Uerbotenus. nā vbo solo ꝛ re potest fieri restitutio: vt. ꝭ. e. l. restituta. ac.
h ℂ Agēti. mihi fideicōmissatio: subaudi ꝛ restituta est.
i ℂ Ex eo. senatuscō. treb.
k ℂ Actionibus. s. hēditariis
l ℂ Debitas. s. ex stipulatiōe testōis. ꝛ habeas isaꝫ px. ex die mortꝭ. alij hūt ex die mortꝭ. s. debitoꝝ hēditarioꝝ. ꝛ dic i diē restōnis facte vbo vł re. ꝛ qꝛ dicit prosequar. i. proseq volo. nam nō soluit ꝭꝫ soluet. ꝭ. ibi. rñ. oīa ꝛc. ꝛ dic psequi volo a debitore hēditario q non soluit heredi ex stipulatiōe hēditaria. alias nō teneret.

pmittēdū ē ac si restituta hereditate decesserit. ℂ Sꝫ ꝛ i hmōi qōcꝰ i ogo rñdeas: an recte senseri^b. rogata ē filia^c ex asse hēs restituere hereditatis ptez dimidiā: deductꝫ legatis^d minimis: ꝛ ere aliēo ñ magno^e vt legi falcidie^f locꝰ nō sit. mora facta ñ est restitutiōi fideicōmissi: cōsidero verbotenꝰ^g mihi restitui hereditatem: vt ex tre. se con. agenti^h. ꝛ ex eo^i cōpetentibus actionibꝰ^k etiā vsuras debitas^l ex mortis tpe i tps restitutiōis persequi.^m ℂ Item quero ꝛ de pensionibus: qꝛ locationū obligatio i hēditate fuit^n: ab herede^n nullos fructus peto: ꝭꝫ illa^o desiderat refundere^p me: aut concedere ei actiōes vsuraꝝ^q ꝛ pensionum. non possum^r psuadere^s hereditatis appellatiōe: quā rogata erat mihi restituere: ēt hanc stipulatiōnē vsurarum ad me pertinere.^t Rñdi. oīa^t hec hereditatis appellatiōe cōtinētur. Quātū. n. q̄ ad hoc refert^u inter hec ꝛ cetera^x q̄ sub conditione sunt pmissa. aut in annos singulos vel menses nihil interest^y. ℂ Sāe^z pro fructu rei q̄ in hereditate cōtinet ꝭ cedunt^ꝛ nec fructus. fideicō. sequit si mora nō intercessit. ℂ Sꝫ qꝛ nonꝰ vt hēs fideicōmissū: vt sic dixerim suppleat postulet: sed qualis nūc ē hereditas ꝯsideret sibi restitui. Ne quacꝫ id dꝫ hēs recusare. nā ꝛ quo dāmō partem hereditatis senatus recipi voluit fideicōmissariuꝫ ꝛ haberi heredis loco^z: p q̄ parte restituta ei esset hereditas. sed cum hereditarios^a nūmos iam fenerauerit^b aut ex fundis fructus pceperit: nihil eo noīe p̄stat ei cui hēditas p fideicom. relicta ē si nō intercessit^c mora. s. qꝛ suo periculo^d fenerauit collendoue^e fundum vel in colligēdis fructibus ꝯsumpsit operaꝫ. nec equū erat alterius: vt sic dixerim:

procuratorem ꝯstitui. nullum aūt ipendiū uel opa itercidit hēdis: cuiꝭ bis mōis de quibus est q̄situꝫ^g: suggmētū^h hēs recepit^i ℂ Mode.

Q Ui totā hēditatē restituere rogatꝰ: q̄rtam retinere nō vult fiduqꝫ obsequiū ꝯfuncti pciꝰ p̄hē ꝯsiderat^k sua sponte adire debebit hereditatē: quasi ex tre. eā restituturus. suaserim tñ suspectaꝫ^l ponꝰ dicat hēditatem: coactusqꝫ a pretore restituat. ꝭ. n. casu ex treb. restituere vř: ex ꝓpositoqꝫ^m hereditario metu ꝛ vniuersas actiones in eū transferre qui recepit hēditatem. ℂ Abole.

S Eius saturnius archigubernus ex classe britāica testō fiduciarium^n reliquit heredē: valerium maximum trierarcum: a quo petit vt filio suo^o seio oceano: cūꝫ ad annos sexdecim peruenisset hēditatem restitueret. Seius oceanꝰ anteqꝫ impleret annos^p defunctus est. nunc mallius seneca qui se auūculum seij oceani dicit: proximitatis nomine hec bona petit. Marimus aūt trierarchus sibi eam vendicat^q. iō qꝛ defunctus ē is cui restituere iussus erat. Quero ergo vtꝝ hec bona ad valeriū maximum trierarchū heredē fiduciariū^r pertineāt an ad malliū senecā q se pueri^s ꝯfūcti auūculū eē dicit. rñdi: si seius oceanus cui fideicōmissa hereditas ex testō seij saturnini cūꝫ annos sexdecim haberet a valerio maximo fiduciario hēde restitui debeat priusqꝫ p̄finitū tps etatis ipleret decessit: fiduciaria hereditas ad eum pertinet^t ad quē cetera bona oceani peruenerūt^u: qm̄ dies fideicōmissi viuo oceāo cessit: scilicet si proro gando tps solutionis: tutelam magis hēdi fiduciario permisisset q̄ꝫ incertum diē^x fideicom missi consti-

tuꝭ. vt. ꝭ. eo. l. deducta. §. qui post. heres aūt nullo modo tenet etiam si pcipiat eas: vt. d. §. qui post. ꝛ. ꝭ. proxi. ab herede ꝛc. ꝛ ibi. sed cū heres, ꝛc. lꝫ quidam dicant hic prosequor. s. ab herede si ab eas percepent. accur.
m ℂ Item quero. fuit. ꝛ ideo vř qꝛ eas possum psequi: vt. ꝭ. d vsur. l. dixi.
n ℂ Ab herede. s. a filia defuncti.
o ℂ Sed illa. s. heres filia defuncti non extās contēta: quod ab ea nō peto.
p ℂ Refundere me. s. vsuras. si tñ percepi ab inquilinis qui fuerunt i mora. ꝛ o. ꝛ etiam a debitoribus alijs.
q ℂ Usurarum. s. currentium vsqꝫ ad tps quo hēs non fuit in mora.
r ℂ Nō possum. ego fideicōmissarius. s ℂ Persuadere. s. heredi.
t ℂ Oia. i. pensiōes ꝛ oēs vsuras supradictas tā a debitoribus q̄ ab iquilinis debitas. ꝛ sic nūc soluit pdicta. lꝫ ꝛ. ꝭ. reuocet in dubiū tñ ita ē vt ꝭ dic
u ℂ Refert. i. pertinet. x ℂ Ceters. s. de vsuris. ac.
y ℂ Interest. ꝛ sic omnia debent venire in restitutione.
z ℂ Sane. allegat pro herede contra fideicommissarium.
ꝛ ℂ Hec cedunt. sic. ꝭ. de vsur. l. vsure.
ꝯ ℂ Sed quia nō. respōdet allegationi facte p herede. ꝛ allegat pro fideicomissario. ꝛ est dicere: ꝭꝫ qꝛ fideicōmissariꝰ nō postulat vt hēs suppleat fideicōmissū vt sic dixeri. h. d. qꝛ iproprie loquitur. nā tota medietas cadit in cām fideicommissi. fideicōmissarius quide nō desiderat vt heres re

fuerat medietatē oīuz rez q̄ erāt i hēditate tēpore mortꝭ deducet legatꝭ ꝛ ere alieno. ꝛ sic postea hūc totali fideicōmissario cedat vbi cū ē sic inpleāt sed vult vt medietas hēditatis pūtis ꝛ restituat vt. s. e. l. deducta. §. qui post. ac. ℂ Loco heredis. vt. ꝭ. e. l. restituta. ac.
a ℂ Hereditarios. nunc contra allegat.
b ℂ Fenerauerit. s. defunctus fuit stipulatus hic heres. accur.
c ℂ Nō itercessit. ꝭ. e. l. si fideicōmissariā. ac.
d ℂ Periculo facit. ꝭ. de rei vendi. l. si nauis
e ℂ Colēdo. subaudi maxime. ac.
f ℂ Cum. s. quādo.
g ℂ Quesitum. s. de vsura stipulata a defuncto vel debita pro locatiōe defūcti. sic q̄ cū hēs nō laborauerit nō recuset restituere: qꝛ ꝛ detrimē tū sine sua culpa ꝯtigēs nō dꝫ restituere: vt. ꝭ. e. l. mulier. §. si eteni. ac.
h ℂ Augmētū. i. vsuraꝝ que heredi obuenerūt ex pensionibus.
i ℂ Recepit. ex eo qꝛ actiones ei cōpetūt an restitutionē si aūt exegit ne ꝫdicat predictis.

Q Ui totaꝫ. Qui q̄rtā trebellianicā retinere nō vult: ꝯsultꝰ facit si adit coacte q̄ si sponte adiret. h. d. barto. ꝛ Alex.

k ℂ Desiderat. sic. ꝭ. de dōa. iter vi. ꝛ vxo. l. si spōsus. §. si qs. ꝛ. C. ad le. fal. l. i. ꝛ arg. C. de fideicō. l. post mortem.
l ℂ Suspectā. subaudi vt. s. suspectā ꝛc. ꝛ no. qꝛ hec. l. consulit heredi vt magis coactꝰ adeat q̄ spōte: qꝛ si spōte forte fideicōmissarius nollet. ꝛ sic tenet hēs implicitꝰ creditoribꝰ ꝯꝫ nō pt recusare ex quo coegit: vt. ꝭ. e. l. postulāte. ꝛ ꝭꝫ hoc si dicat suspectā nō mentitur. qꝛ qdā cōcedūt hic mētiri. ꝑterea ñ oꝫ qꝛ dicat suspectā: sed sufficit qꝛ nō vult adire ad hoc qꝛ cogat: vt. ꝭ. e. l. qꝛ poterat.
m ℂ Ex propositoqꝫ. i. libro. ꝭ. ex ꝓposito hereditario metu. i. ex pꝛ

cui posito ꝛ deest q̄. ꝭꝫ i libr. ꝭ. ꝛ al. exposito. i. allegato vł declarato.

S Eius. Tps certe etatis ex p̄sūpta volūtate defūcta pp charitatē psone facit diē nō ꝯditionē. Itē fideicōmissario an restōnē post q̄ dies cessit mortuo fideicōmissū ad hēditatē trāsit. h. d. Bar. vel sic Et breuius ꝭm Dy. ꝛ Cy. Fideicōmissario mortuo an diē fideicōmissi cedētē trāsmittitur fideicōmissi petitio ad herede si fideicōmissarius sit de liberis. h. d. alex. n ℂ Fiduciariū qꝛ de eo multū ꝯfidebat testator. o ℂ Suo. s. testoris. p ℂ Annos. s. predictos. xvj.
q ℂ Uendicat. sic retinendo. C. de carbo edic. l. i.
r ℂ Fiduciarium. in qua erat ꝯstitutus contracta fiducia.
s ℂ Pueri. s. fideicommissarij. ꝛ sic ad senecam auunculum.
t ℂ Pertinet. s. maliuꝫ.
u ℂ Peruenerunt. ab intestato qꝛ proximior erat.
x ℂ Diē. i. ꝯditionē. ꝛ sic icertū vna dictio ē. sic q̄ trāsmittit filiꝰ ad hēdē sic. ꝭ. ti. i. l. i. ꝛ. l. firmio. §. i. ꝛ. l. si tiod. l pn. ꝛ. l. si. ꝛ. C. qñ di. leg. ce. l. ex his. ꝛ. ꝭ. de ꝭ. ob. l. si. x. cū petiero. sed ꝫ. ꝭ. de le. i. l. si cui. §. ꝭ sit i si. ꝛ. ꝭ. de manu. te. l. si ita. ꝛ. C. de fideicō. li. l. fideicōmissi. So. refert leget pure. ꝛ petitio an differat in tps certu. ꝛ sic hec p vna pura vt hic cū cōcordantijs. nisi dies ē icertus: qꝛ tunc est pro conditiōe: vt. ꝭ. de condi. ꝛ demonstr. l. quibus diebus. §. ij. an ab initio ipsum

...ue videatur. ¶ Pompo.

Si heredi eius[a] cui[b] natura debuit aliquis soluerit[c]. ei cui fideicōmissaria hereditas relicta sit: id reddendum est[d].

¶ Aulus[e] respondit: si certa portio hereditatis alicui relicta ponit: ⁊ is res hereditarias quasdam subtractas sit: in his rebus[f] quas subtra... denegare ei petitionē oportere respōdetur. ¶ Papinia.

Cum hereditas ex tre. senatusc͠o. restituit[h]: si res vrgeat ⁊ metus ne per absentiam[i] forte fideicōmissarij dies actionis exeat: heres iudiciū suscipere[k] cogit. similiqz modo de possessione contra ta. delitue: scriptus heres a creditoribus hereditarijs conuenitur[l]. ¶ Idem.

Imperator[m] adrianus cuz iunius cerealis filio suo iunio sinnodi: si i potestate[n] sua esse desisset hereditatez restituere rogatus ac multa i fraudē[o] fideicōmissi pharenē: restitui hereditatez si iussit: ita ne qd in ea pecu͠is[q] quā filius eius viueret iuris hēret[r] qz cautiones nō poterāt[s] inter cōseruata patria ptāte: dānū[t] cōis pp fraudē infirit. Post de aūt auctoritatē in ea hereditatio[x] militi cōparari[y] obuīt si res a possessoribus peti vel ēt cū debitoribus agi oporteret. Sz prīncipe reuerēte cōgruū ē eqēti forte pri officio iudicis: ex accessionibus hereditarijs emolumentū[z] p͠restari. ¶ Idez.

Cuz heres deductis legatis[a] hereditatē p fideicōmissū restituere rogat: nō placet ea legata deduci q̄ peti nō poterant[c]. ¶ Sz cum vxori p pte[b] heredi scripte dos plegetur: eaqz deductis legatis hereditatē restituere rogat: etiāz si quarta[a] quā p legem fal. retinet tantum efficiat q̄tū in dote est: tū p sua portione[b] dotis plegate ptem deducit. Cū enīz vtrūqz cōsequitur[c] nihil interest inter hanc mulierem: ⁊ quēuis aliū creditorē[e] heredem institutū ⁊ hereditatē restituere rogatū. Idē qz probatur: ⁊ si nō deductis legatis fideicommissum relictuz ab ea[f] sit. ¶ Idem.

Si res aliena[g] legata fuerit ticio isqz[h] domino[i] rei herede[k] instituto petierit[l]: vt hereditatē meuio restituat. Meuius legatum[m] inutiliter petet. Non enim potest consequi qd ad institutū. i. rei dn͠z peruenire nō poterat. ¶ Seruus ab altero ex heredibus libertatez: ab altero fideicōmissū hereditatis accepit: si neuter adire velit nulle ptōns partes erunt: qz neqz pp solaz liberta-

dens.hoc.d.Bar.z alex.
a ¶ Seruus cōpellitur adire.s.a quo sola libertas est relicta: vt.j.l. pri.b.
b ¶ Data nō est.sed sola hereditas.z ps.z faci.s.e.l.si cui pure. §.i.z.j.e.l.si patroni.§.iperator.
c ¶ Consulto trebelliano.
d ¶ Ab oībus.i.ab aliquo oīum.
e ¶ Ab eo.s.herede sic.s.de tu.z cu.

ta p rata.h.d.Et diuiditur.primo ponit vnum dictū.secūdo illud probat p auctoritatem.Tertio illud cōmendat z alia auctoritatē adducit.Quarto dicit cautionē esse prestandam.secūda ibi diuus aute.tertia ibi quod mihi.Quarta ibi: pp hmōi.Bar.z Alex.
t ¶ Supfuisset.tpe mortis heredis.z no.hoc casu non veniunt fruct⁹ in restitutione: vt.j.e.l.deducta.§.pe.secus si esset dictum quicquid supesset de bonis meis vt.j.de vsur.l.in fideicōmissi.§.nunq̄.Item not.q vbi est rogat⁹ restituere qcqd de hēditate supesset vel de bonis meis si aliqua alienauit z ex precio alias res emit: vel creditorib⁹ suis soluit. vel pmutauit non vr cōsumpsisse. imo vice permutati dn̄s venit restituēdū: vt.j.de le.ij.l.imperator.§.fi.z.l.se.z.j.de pe hē.l.sed z si.§.quod aūt ibi z non in corpus rē.Itē no.q sz hec iura ita distinguebat: an interuertendi cā: non noceret fideicōmissario.an nō.z tūc pro rata patrimonij: vt.h.z.j.de pet.here.l.sed z si lege.§.qd autem.z de vsur.l.in fideicōmissi.§.nunq̄.sz iure nouo quartam cogit reseruare.vt.C.ad trebel.auth.j rogatus.sc vbi simpliciter esset rogatus restituet hz locum.C.com.de.l.fina.§.sed quia.z aut.res q ibi posita est.
v ¶ Nūq̄z.i.q̄cūq̄z.
x ¶ Dis vbis.relicta sōndi.

da. ab his.l.si ipuberi.§.cū hēditate z libras eacite dat vt.C.de neces.ser.l.qdā.§.i. vt cogi ille a quo hēditas ē relicta.nā.ibi directū libtas datur.h p fideic.ar.j.de testa.tu.l q tutela.§.i.atē nūqd ēt hēditas suo pōt relig sic legatū: vt.C.de neces.ser.l. qdā.§.illo.nā.ibi cōfortat heres nō aūt cogit ad cādum z facit.j.e.l.si cui.§.i.
f ¶ Cōditiōe.sub qua fuit institutus z sic alteri accrescat: vt h.z.C.de cad.tol.si.aūt.
g ¶ Alterum.a quo fideicō. relictum erat.ac.
h ¶ Quo iure.i.ex psōa sua vl alteri⁹ certe nihil.suffic.n. q vtrūq̄z debeat ab eodē.sic j.d v.ob.l.cū seruus.z.j.de codicil.l qdam i fi.de leg.i. l duobus.§.i.z.j.d car.edi.l.iij.§.si is.ar.j.e.l.si patroni.§.qui fideicōmissariā.z.j.de sol.z magis.z.j.de l of.test.l.nihil.§.fin.Itez h ser logit in seruo hereditario z.j.e.l.mulier.§.non est.nō heredis vel extranei: vt.j.e.l.cogi.§.sed si a seruo.

i ¶ Non est.heres.suus vel extraneus.accur.
k ¶ A legatario. cui seruus erat legatus z rogat⁹ de manumittendo.accur.
l ¶ Dominus.circa libertatē sc.j.de cap.di.l.fi.acc.
m ¶ Pēdeat.potest eniz esse q ante decedat q manumittatur.z ita incōmodū sentiret heres si adisset coactus.nam teneretur creditoribus.nec posset dici h subueniendū.vt.j.e.l.postulāte.in fi.i.rñ.naz ibi distrabunt bona creditoribus fratris eius cui hereditas erat restituenda.nā fu⁹ ille fideicōmissarius liber iā factus decessit. hic aūt fu⁹ decessit.nullos ergo hz creditores.sed qd si sua spōte adiit heres:siq̄z legatarius factus dn̄s serui eū manumisit.nunqd hic coget heredē vt restituat.rñ.sic nā hic status nō pendet.idē credo z si nondū sit in manumissus.sed ipse sibi te.agit si petat sibi rstitui adhuc.az.q p eū dn̄o suo z legatario p cū qref.
n ¶ Cogatur.a seruo idem est si a legatario dicatur cogi.
n ¶ Propter legatum.libertatis solum vel hereditatis solum seruo relictū.vt.j.l.pri.§.i.b.
o ¶ Legatario.q: forte non pderat nondū adita hereditate.vel post aditam decessit anteq̄ manumitteret.
p ¶ Decesserit.z sic heres remanet in dāno: vt dictum est.
q ¶ Viuo testatore.z ita vr q legatū serui sit pro non scriptum vel in cā caduci quo ergo loci habent sequentia: rñ.Joan.q testator manumisit. vel erat prius legatarius z ipse legatarius manumisit.cū forte erat aliqd ei relictum vt manumitteret.z qd subiicit expone in ptāte ei⁹.s.heredis.
r ¶ Manumisso.s.ante in vita testatoris.
s ¶ Restituere hereditatē.ēt si ipse noluerit recipe eū coegit adire: vt.j.e.l.postulante.in fi.i.rñ.sed in superiori casu cum legatarius viuit nec seruus est manumissus non est in potestate heredis restituere: cum libertas iam pendeat ab alio.i.legatario ēt si seruus fuerit hereditarius.h aūt nō pendet.sed hodie etiam si non fuit manumissus in vita testatoris cogitur heres manumittere.nam siue pro non scriptum est relictum libertatis.siue in causa caduci: vt q: legatarius decessit añ testm̄ vel post ante testatorem remanet apud hēdē cū onere: vt.C.de cad.tol.§.in primo.ibi nisi p raro re.z.§.pro secundo.z.j.de fideicō.li.l.cum veri.§.si pro nō scripto. Et idem dico in eo quod est apta voce caducū.nam legatū libertatis vel legatum relictum seruo legato nō cedūt nisi ab adita hereditate.vt.C.de cadu.tol.§.in nouissimo.z sic mortuo legatario ante aditā hēditatē post mortē testatoris remāet apd hēdē sic tū onere.vt.C.de cad.tol.§.ne āt. sic q cogit manumittere z restituere cū ab eodē icepit deberi hēditas z libtas: vt.j.l.pri.§.fi.Item j huic.l.vl.j.e.l.apud.§.antistia.z.l cogi.§.i.sz dic vt ibi.Itē quo iure cogitur qs adire: dic officio iudicis.ar.j.l.pr. ibi nulle ptes pre.rē.cū actionis iure.ar.j.e.l.pap.pmū verius.accur.

tē ꝯpellit adire^a neq̄z is a quo libtas data nō ē^b: pp cū q nōduz liber est vt adeat ꝯpellit.z se.cō.^c tunc locus est cū ab oībus^d directa vl fideicō.libtas ab eo^e dat a q̄ hereditas q̄z reliquit. ¶ Sz si forte is a q̄ libtas data ē pōtiōez suaz repudiauit: vl ꝯdiōe^f exclusus ē cū portio ei⁹ ad alterū^g puenerit defendi poterit adire cogendum. ¶ Quid.n.interest q̄ iure^h debitor libertatis z hereditatis idē eē ceperit. ¶ Idem.

Non ē cogēdus heres^i suspectā adire hēditatē ab eo cui libertas a legatario^k: hereditas ab herede relicta ē: cū stat⁹ hominis^l ex legato pēdeat^m. z ideo se cogat^n astigere hēditarijs actōib⁹ pp legatū^o ¶ Quid.n.si inter moras non manumittere legatario^o fu⁹ decesserit^p. Si aūt viuo testatore^q legatari⁹ decesserit.benigne respōdet cogēdū adire cū in ipsi⁹ sit ptāte manumisso^r restituere hēditatē^s. ¶ Idē.

Titius^t rogat⁹ est qd ex hereditate supfuisset^u meuio restitueret: qd medio tpe alienatū vel diminutū ē: ita q̄nq̄z^v peti nō poterit si non interueniēdi fideicōmissi grā tale aliqd factū pbet. Uerbis.n.fideicōmissi bonā fidē inesse ꝯstat. ¶ Diuus autem marcus cūz de fideicōmissaria hēditate cognosceret his v̄bis^x. Quicqd mihi ex hereditate mea supfuerit rogo restituas.boni viri arbitriū inesse credidit.iudicauit enī: erogatōes^y q̄ ex hēditate facte dicebant: nō ad solā fideicōmissi diminutionem ptinere: sz p rata pimonij^z qd ppriū habuit hēs distribui oportere. Qd mihi videt nō tm̄ eqtatis ratiōe. ver exēplo^a quoq̄z motus fecisse. Cū.n.de conferēdis bonis fratrib⁹^b ab emancipato filio q̄reret: peculiū āt qd i castris^c fuerat acqsitū milit^c relinq placeret. Cōsultus iperator sumptus quos miles fecerat nō tm̄mō pimonio^d qd munus collatiōis pati debuit: sz p rata etiā castrēsis pecūie debere iputari ꝯstituit. ¶ Propter hmōi tractatū^e inenius fideicōmissi noīe cautiōez exigere dz.qd eo ptinet nō ut ex stipu.petat qd ex fideicōmisso peti nō poterit.sz vt habeat fideiussores ei⁹ q̄ntitatis quā ex fideicō.petere potuit. ¶ Idem.

Si patroni filius extraneo restituerit ex treb.hereditatē: opar⁹ actio q̄ trāsferri nō potuit apud heredē^f manebit. Nec ei^g nocebit exceptio^h cum eadem prodesse non posset ei qui fideicō.accepit. Et generaliter ita respondendū est: non

y ¶ Erogationes.nō cā interuertēdi fideicōmissuz facte: alr ex toto reuocant: vt.j.pr.ac.
z ¶ Pimonij.eligit q media via.sic istr.breuiū dim.§.tū ex aliena.ar.j.j.de ne.ge.l.nesenni⁹.l fi.z.j.e.l.scribit celsus.Itē facit.j.e.l. deducta.§.fi.z.j.l.mulier.§.cū pponeretur.
a ¶ Exemplo principis vt subiicit.als j.C.de sen.l.nemo.
b ¶ Fratribus.qui manserunt in ptāte.
c ¶ Militi emancipato.nam castrense.vel quasi non confertur.vt.j.de collatione bonor.l.i.§.nec castrense.
d ¶ Patrimonio.aliunde acqsito qd non erat castrense vel quasi.
e ¶ Propter hmōi tractatū.q: poterat eē q cā interuertēdi fideicōmissum alienabat hēs vel si nō p rata tū erit detrahēdū.z qd supest restituēdū adueniēte die.z id cauet: vt.C.vt i pos.le.l.cū archiuiedo tā.z sic ē satisdatio de restituēdo adueniēte die.z facit.j.ti.ij.l.i.§.si qs sub cōditiōe.z.§.q minor.alij dn̄t de nō diminuēdo.q: psona sit suspecta.ar.j.ti.ij.l. postq̄.§.fi.z.j.q satisd.co.l.si fideiussor.§.fi.hodie alr satisdatur.s.fm formā legis.C.e.aut.cōtra rogatus.

Si patroni.Qd ad hēdē hēdis trāsit nō trāsfert i fideicōmissariū p tre.h.d.bar.vel sic.Actiones cōpetētes hēdi z cōtra heredē nō vt heredi sz vt alio: non transeunt in fideicōmissariū: sz apud hēdem remanēt sine obiecto exceptiōis.h.d.fm vnū intellectū.sed fm aliū intellectū de illis actionibus q cōpetūt tanq̄ hēdi vel cōtra herede sed ita sunt tales que nō transeunt ad heredes heredis: ideo nō transeūt in fideicōmissariū q habetur loco scd̄i heredis.Et vterq̄z itellectus reputat no.z sing.alex.
f ¶ Si patroni.apud heredem.i.filiū patroni institutum a patre.z logt idubitāter de opis obseqalibus q ꝯsistūt in faciēdo.vt.C.de ope.li.l.liberti.Quid aūt in fabrilibus.i.certis.vt.x.operas: dicas idē nā tū nō trāseūt ad heredē extraneū: vt.j.de ope.li.l.si operar indicio.q nec ad fideic.q ē loco heredis sed de artificialib⁹.s.certis vt.x.operas pictorias vl sec⁹: q: trāseūt ad herede extraneū.vt.j.de op.li.l.s duob⁹. Uel pōt dici q nunq̄ trāseāt aliqua opa ad fideicōmissariū.sicut nec ad secūdū herede. vt j.de ver.sig.sciendū.§.item operā.sed an id qd nō venit in restitutione cōputet heredi in quarta: Rñ.forte nō.q: hz nō ut heres. z sic quasi es alienū.vt ar.j.ad.l.fal.l.pater.in prin.
g ¶ Nec ei.s.filio heredi nocebit cōtra libertos testatoris nec cōtra fideicōmissariū si ipse de libertis est.
h ¶ Exceptio.s.treb.de qua dicit.j.e.l.i.§.q̄q̄.
i ¶ Cig.si ipe

Titius. Rogatus restituere qd ex hēditate superfuerit pōt bōa fide diminuere.Itē i dubio expēsa ab vtroq̄z pimonio itelligitur esse fa

de libertis §. sed vt operas non potuisse ipsum ei q manumittit p fidei co. m. e. i. de op. li. l. vt iurisiurãdi. §. rescriptũ. q̃ e ꝫ. So. b inter viuos fuerat manumissus. vel e speciale i filio: vt j. de ope li. l. q ex cã. a ℂ Hrede. s. filiũ a peti. opatum. neqꝫ liberari fideic. liberum. b ℂ Ex his causis: vt i nro casu d opis. Item ꝛ alij quos no. ꝫ. e. l. qꝛ pinde. §. a pot autẽ ꝛ alij ver legẽ q̃ dictũ fit ab il lo loco cũ eadẽ ꝛc. q. d. non nocet hrdi agenti: qꝛ si noceret nõ pdesset fideic. cũ ipe non posset agere at qñ exceptõ no cet hrdi pdest fideicom missario. vt ipse agat: vt. ꝫ. e. l. i. §. q̃q̃. ꝛ q subijcit neqꝫ liberari. s. libertos ab herede filio ꝫ hereditatẽ restituat quia quo ad hoc nõ va let restitutio.

ℂ Imperator. Non hꝫ ius cogendi hrdẽ q hꝫ libtatẽ in diez. b. d. Bar. vel sic. Nõ pot he res cogi adire p illum q nõ e liber. nec facta adi tione statĩ e liber futur⁹ b. d. alex.

c ℂ Impator. in tpe. i. ex tpe b e post pasca sis liber. ꝛ rogo herede vt tibi restituat hrditatẽ vsqꝫ ad pasca. si valet: vt. ꝫ. de ma. test. l. liber tas. accur.

d ℂ Data. seruo testa toris. accur.

e ℂ Nõ ee facit. ꝫ. e. l. si cu. §. i. nec obst. l. apõ iul. §. si. qꝛ ibi albine pu re non in diẽ erat relicta libertas. Itẽ nec ob. in eo q dicit tñ diem resti tutionẽ faciendã. s. ante q̃ perueniat ad nubilẽ etatem: qꝛ ibi psona fu it cui fieri poterat resti tutio: quia albina iam erat manumissa. hic nõ Item facit. ꝫ. e. l. ita tñ. §. a pke.

§. ꝛ generaliter. z ℂ Si pꝛoꝛ fideicõmissari⁹. circuitu vitando vt. ꝫ. de codi ide l. ons testõ. fideicom. a ℂ Quia tũc solut. b ℂ Eidẽ. hrdi. c ℂ Perdidit. qꝛ coact⁹ adijt. d ℂ Audiedꝰ. pꝛoꝛ fideic. õsiderãs istitutũ cogi adi ℂ Sed nec illud. Subdiuidit i quqꝫ ptes. qꝛ pꝛio põit vnũ dcm. Secũdo rõnez dicti. Tertio for mat vnã qõne circa pdicta. Quarto format aliam. Qui to põit vnũ generale. Secũda ibi: cur. n. Tertia ibi: qd fortius. Quarta ibi: nec igno to. Quita ibi: adeo. bat.

e ℂ Trãslatiue. i. trãsitiue in transitu. sic ponit. j. de iure pa. l. i. in prin. ac.

f ℂ Coactus. a fideicõ. pꝛio ꝛ ipse rogatus e restituere he redi. vt. ꝫ. l. pꝛoxi. ac.

g ℂ Indignus. sic. ꝫ. de vul. sub. l. is cui. sed ut. ꝫ j. de li. pte. l. filium. §. si qs ꝯtra.

h ℂ Quod fortius. s. q perdat fideicommissum.

i ℂ Pẽdẽte. s. fuit adire coact⁹. ꝛ sic e ꝫ. ꝫ. e. l. ꝫ ꝛ alio §. si. So. b fuit turpis conditio q̃ p non adiecta habet: vt. j. l. facta. §. si sub ꝯditiõe. ꝛ. §. qd si. ꝫ certe tũc eet dña añ erãtẽ conditionẽ vel post eet coact⁹ qd hec lex facere vult dic q̃ q vera fuit conditio ꝛ de facto nõ de de iure ea pẽ dẽte fuit coact⁹. vel dic q lo quitur de cõditiõe sub q̃ erat heres rogat⁹ restituere: ꝫ pu re erat istitut⁹. quo casu si di cit suspectam ꝛ cogit adire ꝛ etiam restituere pẽdẽte con ditione sed si sponte adijsset non posset ea pendente ꝯpel li restituere: vt. ꝫ. e. sed si an te diem. ꝛ. l. apud. §. fi. ꝛ. l. il lem quo. in princi.

k ℂ Conditione. sub qua erat institutus.

l ℂ Penitẽdo. pendente cõ ditione non postea: nisi in ca sibus: vt. ꝫ. e. l. naꝫ quod. §.

summoueri heredẽ[a] neqꝫ liberari ex his causis[b] que non ptinent ad resti tutionẽ. ℂ Impator titus antonin⁹ rescripsit in tpe[c] directo data[d] liber tate nõ ee[e] reputãdã hereditatis re stitutionẽ: qñ[f] psona nõ est cui resti tui pt. ℂ Qui fideicõ. hrẽditatẽ ex treb. cũ suspecta diceret totam rece pit[f]: si ipe quoqꝫ rogatus sit alij[g] re stituere: totũ restituẽ cogẽt: ꝛ erit i hac quoqꝫ restitutione trebelliano locus[h]. quartã eni[i] fal. iure fideicõ mis. retinere non potuit[k]. ℂ Nec ad rẽ pertinet q nisi prior vt adiret hrditas desiderasset fideicõmissuz scdo loco datũ intercidisset[l]. Cum enim semel adita est hereditas: oĩs õsũen volũtas rata ꝯsistit[m]. ℂ Nec est ꝯtrũ q legata cetera[n] non vltra dodrãtẽ pstat[o]. Aliud est. n. ex pso na hrdis cõueniri[p]: aliud ppꝛio no mine defuncti pcibus astringi[q]. se cũdũ q[r] pt dici nõ esse pꝛore tñ desi derãte cogẽdũ institutuz adire: vbi nulla portio[s] remãsura sit apõ[t] eũ. vtiqꝫ si ꝯfestĩ vel p⁹ tps cũ fructib⁹ rogat⁹ e redder. ℂ Sꝫ ꝛ si sine fru ctib⁹ rogat⁹ e reddẽ nõ erit idonea ꝯtitas ad iferẽdã[u] adeundi necessi tatem[x]. Nec ad rem ptinebit si pꝛoꝛ et libertatẽ accepit[y]. Ut. n. pecuniaz ita nec libertatẽ ad cogendum ac cepisse istitutuz satis e[z]. ℂ Qꝫ si pꝛi or[a] recusauerit: placuit vt recta via[b] possit secundus postulare vt heres adeat ꝛ sibi restituat. ℂ Quid ergo si non alij. sed ꝛ ipsi heredi rogat⁹[c] sit restituere: qꝛ[a] non debet eidem[b] q̃sqꝫ quarta reddi quã pdidi[c]: pro pter huiusmodi portionis retentio nem erit audiendus[d]. ℂ Sed nec illud trãslatiue[e] omittẽdum est. isti tuto: q coactus[f] est adire fideicom missi petitionẽ denegandam ee. Cur enĩ nõ videat indignus[g]: vt qui õstituit supremas defuncti pre ces: consequatur aliqd ex volunta te: quod fortius[h] pbabit: si post im pletã cõditionez coactus est adire. nã si pẽdente[i] ꝯditione[k] durum erit idẽ pbare: cũ ꝛ fal. penitendo[l] po tuit inducere. ℂ Nec ignoro posse dici nullo modo fideicõmissi[m] peti tionẽ denegandaz ei qui iura sepul chroꝝ aeqri insequitur[n]. ℂ Adeo enim senatus nihil apud euz[o] ex ea pte quã dereliquit voluit relinque re vt nec falcidiã[p] exercẽ possit: nec preceptio[q] apud eũ relinquatur: nec substitutio quoqꝫ scdarum tab. ita facta: q̃squis mihi heres erit filio meo[r] heres esto: idem daretur. ℂ Cui ticiana hereditas ex tre. se. cõ. restituta[s] est: mriuanã heredita tem quam ticius defunctus[t] ex tre. sempronio restituere debuit[u]. ꝛ ipe restituere poterit: sicut alius quilibet successor. ℂ Actiones[x] iparte tre belliani solent esse cuncta heredita te ab eo qui posteaqꝫ fideicõmissi

f ℂ Quando pro quia.

ℂ Qui fideicõ. Fideicõmissarꝰ lꝫ cogat hrdẽ a scdo fideicõmissa rio q̃rtam non detrahit. Itẽ fideicõmissarius pꝛin⁹ nõ pot cogi ñ scdo tñ apud eũ pecũia sit remãsura. Itẽ hrs coactus nullũ cõmodũ sen tit qd habiturus non eet si nõ adijsset. h. d. ꝛ e difficilis. §. Quide qꝛ tres qõnes ꝓsequit p ordinẽ. Scda ibi. sm q̃. Tertia ibi: sed nec illud. Itẽ pꝛia subdiuidit. qꝛ pꝛio ponit dictũ. Scdo rñdet vni obiectioni i ꝯrarium. Tertio rñdet alij obiectiõi. Scda ibi: nec ad rẽ. Tertia ibi: nec e ꝯtrũ. Secũda pars principalis subdiuidit. Pꝛio pot vnum dictuz Secundo illud declarat. Tertio circa illud ponit tres qõnes p ordi nẽ. Scda ibi: vtiqꝫ. Tertia ibi: nec ad rẽ. bar.

f ℂ Recepit. ab hrde cõpulso: vt. ꝫ. e. l. nã qd. §. qui compulsum.

g ℂ Alij. nõ hrdi. qꝛ tunc vt loqt. j. e. l. §. quid ergo. h ℂ Loc⁹ vbi fit restitutio nõ quo ad q̃rte õductionẽ. vt. ꝫ. e. l. i. §. in filij.

i ℂ Quartã eni. ꝛ hñ dicit totã quartam. s. tre. iure fal. ꝛ treb.

k ℂ Non potuit. nisi in ꝯdob⁹: vt. ꝫ. e. l. ex asse. l si. ꝛ. l. i. §. ide nerati⁹ ꝛ. l. marcellus. §. i. ac. l ℂ Intercidisset. qꝛ nihil vꝫ ex testamen to ex quo hrditas non adit⁹ vt insti. de hr. ab intest. §. i.

m ℂ Consistit. ex ex hrdatio: vt. j. de ꝫ. t. a. l. filius. §. sed cum. accur.

n ℂ Cetera ab hrde. relicta non a se fideicõmissario: qꝛ tũc pstat inte gra: vt. j. e. l. facta. §. ꝫ cũ suspecta. ꝛ no. ꝫ. e. l. marcellus. §. i. ꝛ. l. i. §. ide nerati⁹. ꝛ. l. ex asse. o ℂ Prestat. s. pꝛimus fideicõmissari⁹. ac.

p ℂ Conueniri. s. ad singularia legata pstãda ab hrde relicta. ac.

q ℂ Astringi. puta cũ conueit ad fideic. pstãdũ. scdo tñ a testatore p stare fuit rogat⁹. sic. ꝫ. de codicil. l. qdã. i si. ꝫ ar. ꝫ. ꝫ. e. l. si reo. in si.

r ℂ Scdm q̃. qꝛ nihil qd sit quota pars hrditatis retinet fideicõmissa rius. pꝛimus nõ dꝫ cogi isctitut⁹ adire eo tñ vel solo desiderãte sine scdo ꝫ scdo solus q̃sqꝫ sic. cũ. s. qñ pꝛim⁹ nõ vult: vt. j. e. l. §. q si poꝛ.

s ℂ Portio. s. quota. t ℂ Apud priorem fideicommissarium.

u ℂ Ad inferedã. a priore fideicõmissario vt adeat. x ℂ Necessitatẽ nisi veniat cum scdo. y ℂ Accepit. nã nec tũc solus cogi pot. ac.

z ℂ Satis e. plane legas lꝫ qdã dicãt p sola libertate cogedũ. qd est cõtra mentẽ huius l. ꝛ ꝫ. ꝫ. e. l. si reo. §. i. ꝛ. l. nam qd. §. i. ꝛ. l. cogi.

qui compulsum. b. m ℂ Fideicõmissi Petitionẽ. relicti hrdi a fideicom missario pꝛimo. nam volebat hrs sponte adire ꝛ cetera restituere preter iura sepulchrorum. certe non per hoc est indignus generali fideicõ. quia talia non veniunt in restitutione: vt. ꝫ. e. l. qꝛ peride. §. i. ꝛ. ꝫ. e. circa pꝛi.

n ℂ Insequitur. i. retinere ꝯtendit cũ fideic. pꝛimus sibi restitui petat. ac.

o ℂ Adeo. apud eum. heredẽ institutũ qui erat rogatus restituere ticio ꝛ ticius eidem hrdi. ꝛ hrs coactus adijt. nã ꝓseqt superiorẽ materiam. ac.

p ℂ Falcidiã. ꝫ. e. l. nam qd. §. qui cõpulsus. q ℂ Preceptio. añq̃ ro garet relicta. ꝛ sic ples erant instituti. de qua hes. ꝫ. e. l. marcellus. §. qdã.

r ℂ Filio meo. s. pupillo cum quo erat alius institutus.

ℂ Cui ticiana. Fideicõmissarius pot restituere fideicõ. debitum. a hñ cto. h. d. bat. s ℂ Cui ticiana. restituta. a cornelio herede gaio.

t ℂ Defunctus ticius. ꝛ ipe fideicõmissarius. ꝛ facit. ꝫ. e. l. quõniã. § pꝛidõ.

u ℂ Debuit. vl qꝛ hrs fuit istitut⁹ vt restitueret. vel qꝛ ei restituta fuit. ac.

ℂ Actiones. Actiones q̃ transferũt ex trebelliano si fideicõ. declarat i dcbitũ cõpetere desinunt nisi et tunc es ad illud fideicõmissario tenerẽt. h. d. bat. Uel sic Post motã lite sup iurib⁹ testi ꝫ istitutũ facta sit restitu tio fideicõmissi. ꝛ dcis de seqt snia ꝯ istitutum. actiones trãslate i fideicom missariã definũt ꝯpetere. nisi fideicõmissũ fuerit ab eiuncẽte hrditatẽ te petitũ. h. d. iste. §. ꝛ est subtilis difficilis ꝛ vtilis. Et habet varias lec. õ g b⁹. i gl. Alex. x ℂ Actiões. i. diceret q actiones tre. i. q̃ cõpetũt fideicõ missario restituta hrditate: lꝫ sui natura sint ppetue: tñ q̃nqꝫ ꝛ tẽporales. sunt ꝛ pone exẽplũ q istitut⁹ ꝛ de restituẽdo grauat⁹ hñit et vulgariter sb stitutũqꝫ substitut⁹ egit petitiõe hrditatis contra institutũ dicẽs istitutũ repudiasse: ꝛ postea adijsse. ꝛ lit. ꝯte. sup hoc istitut⁹ restituit fideicõmissa rio ꝛ postea lata e snia pro substituto. hec qdẽ snia nocet fideicõmissario ꝛ desinunt ei actionem cõpetere: nisi a substituto fuerit fideicõ. repetitum. Alij vt. h. ponũt i exẽplo de istituto ꝛ vẽtre ꝯtento: q nat⁹ rũpit testũ. ꝛ ei⁹ nole p tutorẽ vel curatorẽ e cõte. lis. i peti. hr. ꝛ ea pẽdẽte istitut⁹ restituit. ei tñ erat grauat⁹. nã lata snia postea p postbumo nocet et fideic. ꝛ desinũt ei actiões cõpetere nisi ꝛ hoc fuit repetitũ a postbumo. ꝫ b posi tio nõ plꝫ: qꝛ a pꝛio a vẽtre nõ pot adire: vt. ꝫ. de acq. hr. l. cũ qdã §. i. ꝛ sic nõ restituere. ꝫ dicit. b. q istitut⁹ erat eodẽ gradu quo vẽter. sed alio

modo nõ vz: q: a p̃terito nõ põt repeti fideicõ. vt. ſ. de le. iu. l. ij. Itẽ alia qui ſua facit ius: vt. ſ. de excep. rei iudi. l. ij. niſi dicas ꝙ facit ius ꝯlegara- riũ: ſec⁹ ſi ꝯ iſtitutũ. quo caſu idẽ fit qð i q̃rela ſm. b. Alij vt Jo. dĩr eſ̃ueñ iſtitutũ ⁊ filiũ exhẽdatũ: qi fuit litẽ ꝯteſ. i q̃rela. ⁊ ea pẽdẽte reſtituit hẽs. ⁊ tãdẽ lata ſuia i q̃rela fecit ius. ⁊ ſic ẽt fideic. nocet: vt. ſ̃. de inof. te. l. pap.

[a] ¶ Vel. Fideic. relictũ pl̃ib⁹ vel vni ex eis intelligit̃ primus deficiẽtib⁹. ⁊ inter pſonas q̃s ẽ affectio ordinata ordo ſcripture inſpicit̃. b. d. bar. ⁊ alex. x ¶ Vti. pro vt. y ¶ Filijs meis. ſ. omnibus. 3 ¶ Vel vni. ſ. ſupſtiti alijs p̃morientib⁹. ⁊ ¶ Cui volueris. hoc non ſuit dictũ in filijs. ? ¶ Inter filios. hic incipit rñdere. ſed. ſ̃. fuerũt verba teſti. ⁊ dic filios. ſ. oẽs vel vnum ſi ſolus vn⁹ ſupereſt. ac.

§. ſi. ſꝫ nec hec poſitio vz: q: ab exhẽdato nõ põt reliqui: vt. ſ̃. de inof. te. l. titia. ⁊ ſic vt dixi dic act. tre. q̃ ꝯpetũt fideic. reſtituta hẽditate. ſed R. dixit de his q̃ cõpetũt fideicõ. ꝓ reſtõne facieñ. ⁊ ſm hoc fuit reſtituta ſpe: ſed nõ re. qð non placet. accur.

a ¶ Añ reſtõnẽ. ſec⁹ ſi poſt. vt ſ̃. e. l. facta. §. ſi hẽs. q̃ ẽ ꝯ.

b ¶ Poſſeſſor. idẽqꝫ iſtitut⁹ q poſſidebat tempore lit. ꝯt. ſ̃ peti. here. ac.

c ¶ Reſtituit. i. reſtituere debet legitimo.

d ¶ Heredi. ab īteſtato. reputat. n. inſtitut⁹ dicẽs ſe nõ dãnãdũ i pet. he. cũ ei reſtituit cui legatari⁹ erat reſtitutur⁹ vt ⁊. ſ̃. de peti. hẽ. l. ꝙ ſi poſſeſſor. ⁊ l. ſi qd poſſeſſor. ⁊ C. ð peti. hẽ. l. de hẽditate. accurſius.

Filiam Hẽs dꝫ mitti i poſ. lꝫ ſit de reſtituendo grauatus. ⁊ alienationes facte p fideic. ꝯfirmãtur reſtõne ſecuta. b. d. bar. ⁊ alex.

e ¶ Fratribus. cũ qb⁹ erat iſtituta vt i ſi. l. colligit. ⁊ ſm ð dic hẽditatẽ. ſ. ſuã partẽ.

g ¶ Mitti placuit. p iterdcũ quoꝝ bo. vt. vel ꝯ quemlibet poſſeſſorẽ ex ꝯſtõne iuſtiniani. vt. C. ð edi. diui. adri. tol. l. ſi. ⁊ poſtea fratres poſtulãt reſtõnẽ. vt. ſ̃. quoꝝ le. l. i. §. redigãtur. ſed nũqd fideicõ. ẽ legitim⁹ cõtradictor: & inuenit ꝙ nõ. ſed dic ꝯ: vt not. C. de edic. di. adri. tol. l. ſi. itẽ qd ſi velint incõtinenti ð ſuo iure docere: tñ. pñt ẽt ſi alij nõ eſſent legitimi ꝯdictores: vt no. C. ð edic. di. adri. l. in. itẽ põt ⁊ hec filia agere peti. here. ſed tunc minus dubiũ an poſſint reſtituere de iure ſuo probantes cum petitore conueniãtur: vt. ſ̃. de carbo. edic. l. iij. §. miſſum. ⁊ C. de peti. here. l. liber. ac.

reſtituit hẽditatẽ vict⁹ ẽ. ſ. ante reſtitutionẽ[a] lite cũ eo cõteſtata. Ptãs enĩ euictõis tollit itellectũ reſtitutionis indebito fideicõmiſſo ꝯſtituto. ¶ Plãe ſi fideicõ. ab eo q̃qꝫ q po ſtea vicit relictũ ẽ. ꝙ poſſeſſor[b] i rõe reddẽde hẽditatis: ptẽ q̃ꝫ fideicõmiſſario reſtituit[c] hẽdi[d] reputat: dicendi ẽt ⁊ actiões trebelliam durare.

Filiã fr̃ibus[e] certis [f] Dez. reb⁹ acceptis hẽditatẽ reſtituẽ pr̃ voluit: añ reſtitutã hẽditatẽ i poſſeſſionẽ hẽditatis filiã quoqꝫ mitti placuit[g]. Cũ aũt iterea filij[h] res bonoꝝ iſolidũ diſtraxiſſent[i]. itẽ alias pignori dediſſent: hẽditate poſtea reſtituta: conſtitit ex eo facto ceterorum quoqꝫ portionũ[k] venditiones itẽqꝫ pignora ꝯfirmari. [l] Dez.

Heredes mei q̃cq̃d ad eos ex hẽditate boniſue meis peruenerit: id oẽ poſt mortẽ ſuã reſtituant p̃rie mee colonie bñuentanoruꝫ. nihil ð fructib⁹[l] pẽdẽte ꝯditione pcepits petitũ videri ꝯſtitit. ¶ Cũ ita fuerit ſcriptũ. Fidei filioꝝ meoꝝ cõmitto: vt ſi qs eoꝝ ſine liberis pōr diẽ ſuũ obierit: ptẽ ſuã ſupſtiti fr̃i reſtituat. ꝙ ſi vterqꝫ ſine liberis diẽ ſuũ obierit: oẽm hẽditatẽ ad neptẽ meã claudiã pertinere volo. defuncto altero ſupſtite filio nouiſſimo[m] ãt ſine liberis. neptis p̃ma q̃dẽ facie pp ꝯditiõis v̄ba[n] admitti nõ videbat̃: ſed cũ i fideicõmiſſis voluntatẽ[o] ſpectari ꝯueniat abſurdũ eẽ rñdi: ceſſante p̃mis[p] ſubſtitutõe ptis[q] nepti petitionẽ denegari: quã[r] totã hẽ voluit auus ſi nouiſſim⁹[s] fr̃is[t] q̃qꝫ portõnẽ ſuſcepiſſet[u].

¶ Peto de te vxor chariſſima: vti[x] cũ morieris hẽditatẽ meã reſtituas filijs[y] meis: vel vni[z] eoꝝ: vl̃ nepotib⁹ meis: vel cui volueris[⁊]: vl̃ cognatis meis cui voles ex tota cognatiõe mea. iter filios[?] rñdi ſubſtitutionẽ fideicõmiſſi factã videri. circa nepotes ãt ⁊ ceteros cognatos facultatem eligẽdi[#] datã. ¶ Ex ceteris aũt[a] cognatis ſi nepotes ſupeſſent: non recte mulierẽ electurã pp grad⁹ fideicõmiſſi p̃ſcriptos[b]. ¶ Deficiẽte vero gradu nepotũ: ex cognatis quã velit pſonã eligi poſſe. [l] Dem.

Deducta parte quarta reſtituere rogat⁹ hẽditatẽ: priuſq̃ꝫ reſtitueret: hẽditario debitori heres extitit. q̃m actio cõfuſa[c] ex tre.[d] reintegrari nõ põt. pecunie quoqꝫ debite dodrãs[e] ex cã fideicõmiſſi[f] petet. ſꝫ in eũ diẽ quo actio[g] ꝯfuſa ẽ: vſure p̃teriti tpis q̃ in obligatõe vel in officio[h] iudic̃ fuerũt ꝯputabũtur[i]: poſterioris[k] ita demũ ſi mora fideicõmiſſo facta ſit[l]. ¶ Cũ hereditas ex fideic. cã in tp̃s[m] reſtituẽda ſit: nõ icirco noiuꝫ piculũ ad hẽdẽ ptinebit: ꝙ heres a quibuſdam[n] pecuniã exegerit. ¶ Qui poſt tp̃s hẽditatẽ reſtituere rogatus eſt: vſuras a debitoribus hereditarijs perceptas quarum dies poſt mortem creditoris ceſſit reſtituere nõ cogit̃[o]. Quibus nõ exactis oium vſuraꝝ actio. Nã ſi hẽditaria[p] ſtipl̃atio fuit ex trebellia. trãſferet̃: ⁊ ið nec idebiti petitio erit[q]. Ac ſi l̃r ⁊ hẽditario creditori ſi medij tpis ñ ſoluãt̃ vſure[r]

[a] ¶ Eligendi. q̃ electiõ primũ deportatione mulieris. ⁊ quos poſſit eligere. ⁊ quid iuris ſit ſi ſit i mora eligendi: dic vt. ſ̃. de leg. ij. l. cũ pr̃. §. hereditatẽ. ⁊ l. cũ q̃daꝫ. ⁊ no. ſ̃. eo. l. ex facto. §. ſi qs rogatus. ac.

a ¶ Autem. p ſed.

b ¶ Preſcriptos. i. prenolatos. ⁊ facit. ſ̃. ð le. ij. l. oĩa in ſi. ⁊ ð le. ij. l. cum pater. §. pe. ⁊ l. peto. §. ſi. ⁊ C. de verb. ſi. l. ſi. ⁊ no. & ordinem ſcripture ſequendũ. qð dic pro ⁊ ꝯ. C. ð fideic. auc. hoc amplius. Itẽꝫ no. ꝙ tacite ponitur in voluntate mulieris cui ſic legatũ. expreſſe nõ poſſet: vt lego illi ſi voluerit: vt. ſ̃. de condi. ⁊ demon. l. nõnunq̃.

Deducta Debitũ ab hẽde per aditionẽ cõfuſum: actione ex teſtamento deuoluitur. b. d. bar. vel ſic. Si hẽs de reſtituendo granat⁹ ſuccedat hereditario debitori: actio hẽditaria extinguitur nec reſuſcitat̃ p reſtõnẽ hẽditatis. ⁊ l fideicõmiſſarium nõ poteſt illa actio trãſire ſed loco ipſius actionis extincte datur actio ex teſtõ q̃ñ hẽditas nõ ſit plene inſtituta: niſi illð debitũ fideicõmiſſario ſoluat̃. ⁊ vſure pp morã p̃teriti tpis veniunt vſ ad diẽ ceſſionis quo durat illa actio: ſed poſtea nõ veniũt ſine mora. b. d. ⁊ aduertas ad caſũ q: l̃ra nõ ẽ facilis. alex.

b ¶ Filij. ſ. fr̃es huiꝰ filie. ⁊ dic interea. i. anteq̃ mitteret̃ filia i poſſeſſiõeꝫ.

i ¶ Diſtraxiſſet. q: iſolidũ poſſidebãt. ac. k ¶ Portionũ. q̃ ptinuerant ad filiã i qbus nec vẽditio nec pignus tenuerat. ⁊ no. ꝙ p q̃rta quã filia retinet nõ ꝯfirmat̃ vẽditio vl̃ pign⁹ niſi i certis rebus deductis hẽat q̃rtã: vt ſ̃. e. l. i. §. ſi hẽs verũ id qð capit a cohẽdibus nõ cõputat̃ i q̃rtã. vt. ſ̃. e. l. i fideicõmiſſariã. i ſi. ⁊ ad. l. ⁊ fal. l. i q̃rta. §. pro eã. ar. ꝯ. C. fa. her. l. ſiliũ. ⁊ fact. ſ̃. de pig. ac. l. rẽ alienã. ar. ꝯ. ſ̃. quoꝝ le. l. i. §. qð ait pretor volũtate.

Heredes Grauatus reſtituere q̃cq̃d peruenit ad eũ nõ vr̃ grauat⁹ de fructib⁹. b. d. bar. l ¶ Hẽdes nihil de fructibus. imo vr̃ ꝯ. ſ̃. e. l. baliſta. que eſt contra. ſed dic plene vt ibi.

Cum ita Multũ quotidianus eſt iſte. §. ⁊ eius materia. ⁊ breuiter. b. d. Fideicõ. relictũ a duob⁹ cũ expſſione nois collectiui debet. ẽt ſi i pſõa vltimi tñ ꝯditio extiterit: ſi pſõa nõ ſupeſt q̃ fideicõmiſſariũ ex p̃ſumpta voluntate defũcti excludat. b. d. bar. m ¶ Cũ ita. nouiſſimo. ſ. defuncto.

n ¶ Verba. q̃ erant ſi vterqꝫ decederet ſine liberis. ⁊ ſic videbat̃ deficer̃ cõditio qi primus deceſſit cũ liberis. o ¶ Volũtatẽ defũcti poti⁹ q̃ vba: C. de fideic. l. cũ virũ. ⁊. ſ̃. de le. i. l. pe. p ¶ Primis. i. primi morietis.

q ¶ Partis. ſ. hereditatis vltimo mortui.

r ¶ Quã. ſ. neptẽ. s ¶ Nouiſſimus. ſ. frater. t ¶ Fratris. ſ. p̃morientis.

u ¶ Suſcepiſſet. qð eẽt ſi primus deceſſiſſet ſine liberis: vt. ſ̃. de vul. ſub. l. q duos. ſꝫ vr̃ ꝙ prio moriẽs ius ſuccedẽdi trãſmiſit ad ſuos libos: vt. C. de his q an. ap. t. a. l. i. ſꝫ ibi pure iſtitutus trãſmittit. hic aũt iſte prim⁹ ſub ꝯditiõe tacita pte fr̃is erat habitur⁹ ſi fr̃ decederet ſine liberis: ⁊ ea pẽdẽte deceſſit prim⁹: vnde ñ trãſmittit: vt. C. de cad. tol. §. finaũt. Item ꝯ. C. de impu. ⁊ al. ſub. l. pe. vbi ceſſat ſubſtitutio. niſi vterqꝫ ipubes decedat. ſꝫ ibi pupillaris & fideicõmiſſaria. Ite ibi ꝯditio deficit in perſona ſcða q: deceſſit pubes & eẽ in pſõa ſecũdi extitit: q: deceſſit ſine liberis. accur.

c ¶ Cõfuſa. ſ. a ꝯditiõe vt. ſ̃. e. debitor.

d ¶ Trebel. ⁊ hoc determinat ſequentia. ac.

e ¶ Dodrans. remanet q̃ q̃rta penes heredem. ⁊ ſic apparet eam de ſingulis detrahendam. vt no. ſ̃. e. l. marcellus. §. vbi res.

f ¶ Fideicommiſſi. i. fideicommiſſarius petet dodrantem.

g ¶ Quo actio. ſ. cum adijt hereditatem debitoris. accur.

h ¶ Officio: in bonefidei ex mora: vt. ſ̃. de neg. ge. l. qui tantumdem.

i ¶ Cõputabunt̃. in illud debitũ qð ẽ ꝯfuſuꝫ. ⁊ videbant̃ fuiſſe i hẽditatẽ. vt ſic eaꝝ dodrãs reſtituat̃ ⁊ q̃rta retineat̃: vt. ſ̃. e. l. poſtulãte. §. ſꝫ i hmõi. k ¶ Poſterioris. ſ. tpis. l ¶ Facta ſit. tũc. n. vſure vt fruct⁹ veniũt in reſtõne: vt. ſ̃. e. l. i fideicõmiſſariã. i pn. ⁊ §. ij. ⁊ l. poſtulãti. §. ſed in hmõi. ſꝫ ſi anterioꝝ tpis. i. añ ꝯfuſionẽ tp̃e veniũt vt hẽditaria obligatõ: vt. ſ̃. e. l. poſtulãte. §. ſꝫ l hmõi. ⁊. ſ̃. e. l. §. q p⁹. b.

Cum hereditas Exigere a quibuſdam. non facit heredem teneri de periculo aliorum. b. d. bar.

m ¶ Cum hereditas in tp̃s. i. poſt tp̃s: vt. ſ̃. e. l. ſi patroni. in prin.

n ¶ A quibuſdam. ſubaudi ⁊ ab alijs non. nam ſufficit ſicut vel in pari. vt. C. de neg. ge. l. tutori. nam non tenetur niſi de lata culpa: vt. ſ̃. e. l. mulier. §. ſed etenim. q̃ꝙ hic non commiſit. maxime ſi illos quos exegit videbat fieri inopes ar. ꝯ. ſ̃. de admi. tu. l. cum queritis. ac.

Qui poſt Obuentiões poſt morte ex iudicio teſtatoris puenientes ſi p hẽdes exacte nõ fuerũt veniũt in fideicõmiſſũ. alĩs ſecus. bar.

o ¶ Non cogitur. q: iudicio defuncti pcepit: vt. ſ̃. e. l. mulier. §. ſi hẽs ⁊ facit optime ad. §. ſ̃. e. l. poſtulante. §. ſed in hmõi. vſqꝫ. in ſi.

p ¶ Nam ſi hereditaria. interpoſitio eſt a zo.

q ¶ Erit. ſ. ſoluenti vſuras fideicõ. aduerſus eũdẽ. ⁊ ſic ad pri. vel dicas q ſoluit heredi nõ cõpetit repetitio ꝯ eũdẽ herede. ⁊ ſic non ad proximum: ſed ad ſuperius m̃. adiungitur. r ¶ Vſure. ab herede.

a Quarele. als q̄rele. als pene. f. 3bfdē τ ē aliud ī pte q non soluit vsuras ex fructib⁹ aductiōrū ut. C. de bo. q̄ li. l. fi. §. vbi āt ī vnus.
b Suo. i. defuncti iudicio: ut dixi in pun. huius. §.
c Eo noīe. i. noīe fenoris. er. τ cō. di. l. l hoc iudicio. ait post ut. ȝ. eo. l. ita rū. §. q ex treb. q̄ est ȝ. ubi dicit φ ħ ēt p⁹ restitutionē. τ dicit φ ħ actio perit pp absentiam fideicō. ut. ȝ. eo. l. cum hereditas.
d Proprium. sc. ȝ. q po. ī pi. h a. l. si p
e Coact⁹. ante restōnē hfditatis nō
f Usurarum. sed pro qdrante sortis sic: ut C. e. n. l. i. ac.
g Nūmis. Rogat⁹ restituere hereditatem accepta illa q̄ntitate pecunie illā totā sibi computat ī trebellianicaȝ. sec⁹ si certo corpore hereditario retēto sit rogat⁹ restituere: q2 tūc nō computat sibi ī trebellianicā p̄dictū p pte q̄ a coherede perciperet: ȝ solū ptē quā ipse iure hereditario habȝ. itē q̄n ex vtraq̄ pte ē vl̄ite p̄tatiue dbet quota fieri unde cōpēsatio τ legata excedētia dodrātē dfalcant. h. d. Et diuidit ī duas ptes p̄ncipales. qr logr p̄io q̄n rogat⁹ ē hrs restituere cōheredi. Scd̄o logr q̄n cohēdi ȝ itellectū glo. Scd̄a ibi. qd̄ tē. Et scd̄a subdiuidit. qr p̄mo loquit q̄n grauat qs restituere co hfdi accepta certa q̄ntitate pecunie. Scd̄o q̄n recepta certa specie hfditaria. Tertio assignatur rō diuersitatis inter casus predictos. Quarto annectitur decisio cuiu dubij. scd̄a ibi. diuersa. Tertia ibi. qppe. q̄rta ibi. cum aūt. τ ħ decisio procedit sm̄ intellectum glo. Alexan.

fideicōmissariū ī his quoqȝ trebellianū tenebit. nec ideo q̄rele^a locus erit φ de fructib⁹ hēs q̄s iure suo^b percipiebat. fenus nō soluerit. Nec si fenus hēs medij tpis nō soluerit eo noīe^c nō erit retētio: cū ppriū^d negociū gessit. Quippe soztē reddē creditori coact⁹^e fideicōmissario nihil vsurarū^f medij tpis imputabit. Nūmis^g acceptis cētū: hfditatē restituē rogat⁹. totā pecuniam iure fal^h. percipere vr: τ ita diui adri. rescriptū itelligendum ē tāq̄ȝ si ex bonis nūmos retēturus^k fuisset. Nec tūc quoqȝ rn̄dendū est cuȝ p pte hereditatē cohēdi suo restituē rogatur^l. Diuersa^m cā est p̄diorumⁿ pro hereditaria parte retentorum. quippe cum pecunia oīs de portione retinerr: p̄diorū aūt alia portio nō nisi a coherede q dn̄iū habeat recipit. Cū aūt^o p̄dia maioris preciȷ^p q̄ȝ portio hēditatis^q essent: in supfluo p̄diorū petēr^r fideicommissario falcidiā interuenire visū ē. concurrētē eniȝ pecuniā ɔpēsari placuit. Hereditatē^s post mortē suam exceptis redditib⁹ restituere rogatus: ancillarū part⁹ nō retinebit^t nec fet⁹ pecoꝝ. q² summissi gregē retinēt. Ante diem^x fideicōmissi cedētes fruct⁹ τ vsure quas debitores hfditarij: cuȝ postea cessisset^z dies soluerēt: ité mercedes p̄dioꝝ ab hfde pcepte: portioni quadrantis iputabūtur. Cū āt post mortem suaȝ rogatus hfditatē restituē: res hfditarias distrahere nō cogat^a hrs^b: sonū q̄ de p̄cijs eoꝝ redigi potuerūt vsure ppvsū medij tpis pcepte: nō videbūt. Deniqȝ nec piculū mancipioꝝ aut vrbanorum prediorꝝ prestare cogit: ȝ nihilomin⁹ vsus τ casus eoꝝ^c quadrantez quoqȝ diminuit. Qd̄ ex hfditate supfuisset cum morereṫ restituere rogat⁹: fructus supfluos restituere nō videtur rogat⁹. cū ea v̄ba diminutionē qdē hfditatis admittunt: fructuȝ āt additamētū nō pcipiāt^d. Heres ei⁹ q bonorū supfluū post mortez suā restituere fuerat rogatus. pignori res hfditarias datas si nō in fraudem id factum sit. liberare nō cogitur^e. Paulus.

Debitor sub pignore credito-

a Falcidie. tre. ħ q̄ ħ tractat. i Bonis. s. hereditarijs.
k Retenturus iure hereditario. azo. h.
l Rogatur retentis. c. que iure hereditario percepit similiter de sua portione. uel dic acceptis. c. a fideicō. azo. τ facit. ȝ. de heredi. istu. l. non militabat. in principio. ac.
m Diuersa retinet eandē casum q̄n cohfdi rogar restituere. nā in ħ eo fideicōmissario nō assignaṫ hec dr̄a prediorum τ pecunie.
n Prediorum. hereditariorum.

o De portione. sua ppa ut. ȝ. de le. ij. l. cū pr. ī pn. nā pōt hū vēdere suā portionē τ sic hre. c. ȝ parte p̄diorū cohrdis nō pōt habere nisi de voluntate eius τ facit. ȝ. de solu. l. si is cui. τ. ȝ. si cer. pe. l. nā τ si. in fi. ac.
p Alia portio. pter eā q̄ tāgit eū hfditario iure. τ no. φ ē q̄rtā ē quod a cohrē de accipit ut h τ. ȝ. ad. l. fal. l. quarta. §. i. sed ȝ. C. famil. hercis. l. filiū. Sol. abi. τ dic ut not. ȝ. ad. l. fal. l. titia. ac.
q Cū aūt. hic dicas casū ut dixi. vel dic sm̄ azo. ego suȝ institut⁹ ī. xi. vncias tu ex vna quā iussus eo mihi restituere retētis p̄anis magni p̄cij. pōe p̄dicta vncia valet. v. predia xv. ēt vncia detracta. cū ergo tu mihi ī. v. ego tibi in. xv. tenear. fiat cōpēsatio ī. v. hinc ide residua vo. x. p̄stare dbeo ex cā prelegatiōis sed q2 τ alijs suȝ grauat⁹: ēt de hac prelegatiōe detrahā fal. si autē nō essem grauatus nō dtraherem: ut. ȝ. ad. l. fal. nesennius.
r Maioris p̄cij. adeo maioris vt excedāt dodrātē. azo. maxie ȝ p̄mā positionem.
s Hereditatis. restituēde.
t Peteti. i. si fideicōmissarius velit hre fal. τ ɔstrue visuȝ ē iteruenire. i. ɔpeteṫ fal. ī supfluo p̄diorū fideicōmissario petēti. i. si ipse vult q̄rtaȝ habere. itē no. φ oīa q̄ capio ego istitutus ab eōheo ɔputo in q̄rtā tre. ut ī pn. huius. §. si vo a coherede. aut pecuniā τ totā videor capere iure hereditario. τ sic cōputo ī q̄rtā q̄si nullū ius ī ea videat habuisse cohrs. si aūt ē corpus: aut nō hereditariū: τ tūc ide. aut hereditariū: τ tunc pro parte coheredis nō computo: ut hic τ. d. l. cum pater. τ. l. in quarta. §. i.

t Hereditatem. Partus ancillarum τ fetus pecoris nō ponuntur in loco mortuorum non sunt in fructu vel in redditu. h. d. Bar.
v Nō retinebit. imo vr̄ ȝ ī partu. ȝ. de vsur. l. paulus. rn̄. §. hrs. q̄ ē ȝ. sol. hic fuit nat⁹ post morā. ibi aū. itē ħ ī ancilla aliena. ceterū si erat testatoris et añ morā nati videnṫ vēre ī restōne: ut. ȝ. de vsur. l. herēni⁹ modestinus. rn̄. fruct⁹. ȝ certe ibi fuit simplr ancilla legata: ħ sine redditu. vn̄ etiā ī ancilla testatoris serua fuit edit⁹ añ morā vel post. itē τ no. ħ pactū ɔfieri appellatiōe reddit⁹: secus ī vsufructu: ut ar. ȝ. ȝ. de vsur. l. in pecudum. ac.
x Qui. s. fetus. τ fa. ȝ. ħ vsufru. l. fetus. τ fa. ȝ. ad. l. fal. l. paulus. rn̄. §. i.
Ante diem. Fructus pcepti iudicio testatoris imputanṫ ī quartā: secus ī his q pcipi potuissent a diligētissimo patrefamilias. h. d. bar. τ alex.
y Ante diem. fuit enim rogatus restituere post. v. an. ac.
z Cessisset dies. s. restituēde hfditatis. plus tn̄ soluerūt. alij dicūt cessisset dies. s. debitorū qr fuerūt ī mora τ soluerūt vsuras hfdi añ die fideicōmis. τ ȝ vtrūq̄ȝ modū dic φ ī putat τ supfluū lucraṫ: qr pcepit iudicio testatoris: ut no. ȝ. e. l. ī fideicōmissariā ī pn. τ idē ī fructibus. τ facit. ȝ. e. l. hrdes mei. ī pn. τ. l. postulāte. §. ȝ τ in hmōi. vsq̄ȝ in fi. §. τ. ȝ. e. l. qui post.
a Nō cogatur. nisi res pituras: ut. ȝ. e. l. mulier. §. sed etenim. Sed qd̄ si detraxerit. Rn̄. dic ut. ȝ. l. titius ro.
b Heres. a fideicommissario.
c Eorū. s. mācipiorū. nā si ceciderint. i. mortua fuerit: lȝ nō teneaṫ hrs ad estimationē eorū p̄stādā. fideicō. tn̄ teneṫ ut cōputet carnē vel carnis p̄ciuȝ ī q̄rtā sm̄ azo. qd̄ ī ceteris aīalibus posset dici nō in seruo: cui⁹ caro nil valet eo mortuo: ut. C. de lib. cā. l. p̄ncipalis. dic ergo sm̄. h. φ vsum dū viuit ɔputat in q̄rtā. i. fructū pp vsuȝ. sed vsurā illius vsus nō. sed adhuc nō videtur plene expōi qd̄ dicit casus eorū. vn̄ dic post morā quādo teneṫ ħ casu vel etiā ante si cōtingit casus dolo vel lata culpa heredis: τ tunc totū ipputat: τ superfluum redditur: ut. ȝ. e. l. mulier. §. sed etenim. τ facit. ȝ. de fun. i. stru. l. iij. circa prin. τ. ȝ. e. l. scribit celsus.
Quod ex hereditate. Rogatus restituere qd̄ superit ex hereditate nō teneṫ ad fruct⁹ nec ad luendas res bona fide pignoratas. h. d. Bar.
d Nō pcipiant. facit. ȝ. e. l. titius. τ. l. fideicōmissariam. §. i. τ. j. prī. §.
e Heres eius. non cogitur: ut. ȝ. e. l. titius. in prin. §. i.
Debitor. Additio q̄ fit coacte nalē obligationē, nō p̄imit. itē dn̄iū rei pignorate qd̄ p̄iit ad creditorē irreuocabilr nō p̄imit hypothecaria. h. d. Lex ista r̄putaṫ difficil ī tex. τ gl. τ ī mā τ ē vtil. τ. h. d. Si creditor obi toti succedat τ rogat⁹ sit hfditatē rstituer pign⁹ qd̄ hȝ nō extiguiṫ q̄tū ad iura retētōis nec q̄tū ad ptāē agedi hypothecaria. ob lo vo ciuil'q̄ ɔpetit ad debitū p̄ncipale τ ēt actō p̄soīalp illo obito ɔpetēs hn̄ tolliṫ iuris ɔfusiō q̄uis

nō tollat naturalis obligatio. ⁊ sic cogit creditor hereditatē adire re integra nisi sibi soluat debitū vel de idemnitate pmittat. h. d. vsqz ad §. ea q. Et diuiditur i qnqz ptes. i pma pōit thema ex quo resultat qō. Scdo arguit ō hērē qd immo pign⁹ n̄ sit extinctū pbādo p locū ab effectu: qm̄ hz hēs ius retentionis pignoris aduersus fideicōmissariū. tertio qm̄ ipe hēs possidz. ⁊ hz ius agēdi hypothecaria si n̄ possidz.

y ℭ Alterutrum dederit. s. tacite. s. vt vel adiret ⁊ restitueret vel abstineret ⁊ legatum acciperet.
z ℭ Vtrūqz. s. vt adeat ⁊ restituat itē ⁊ legatum hēat. ⁊ sic no. qd im pune fit contra voluntatem defuncti. sic. C. de his quibus vt indig. l. non oportet. ⁊ de insti. ⁊ sub. l. reprehendenda.

In q̄rta dicit vnū p qd̄ r̄ndet ad oppositiōes factas i ɔtriū. In qnta cōsulit hēdi eo casu quo si adhuc adierit: sit ex oēm dubitationez. Scda ibi. r̄ndi. Tertia ibi. ⁊ si possidz. Quarta ibi remanet. Quīta ibi. re autem integra. Alex.
a ℭ Remitti. als permitti. als remitti. i. concedi.
b ℭ Obligatio. ciuilis q̄si solutiōe: vt. ṡ. de lib. leg. l. si id qd̄. de naturali an tollat: dic vt statim dices. ac.
c ℭ Naturali. i. ciuili. qd̄ vt. j. de reg. iur. l. cum principalis.
d ℭ Etsi possidet. s. creditor.
e ℭ Neqz pignoraticia. hac falsa rōne q̄ seqt. si āt diceres qd eēt recta rō nō posset loq i psonali puta ex mutuo qz illa ē extincta. nec ō pignoraticia qz nō esset rō qd iō non competit fideicom. imo ēt rō econtra. s. qd cōpetat: vt. ṡ. e. l. ita tm̄. §. actiones. ac.
f ℭ Quasi minus. ideo qd nō est soluta pecunia.
g ℭ Petet. actione ex testō.
h ℭ Qd̄ eueniret. s. qd posset agere actione ex testō.
i ℭ Intercessisset. hic autē intercessit ⁊ adhuc durat: ⁊ hoc subijcit possidet ⁊c̄.
k ℭ Seruiana. i. hypothecaria ut isti. ō act. §. itē Seruiana.
l ℭ Nō eē solutā pecuniā. ⁊ iō vt adhuc pign⁹ duraret: ut ṡ. ō pi. l. grege. §. ēt. ⁊. §. se. M.
m ℭ Actio. personalis ⁊ principalis.
n ℭ Exceptionē. s. tpis: ut. C. ō lui. pig. l. ij. sic ⁊. j. ō excep. rei iudi. l. pe. §. latin⁹. sz ar. cōtra. j. ō reg. iur. l. cū pncipalis. sz ibi plerūqz: qz pp hūc casum. item arg. ṡ. C. ō vsur. l. cos. sed ibi ō alio accessorio ⁊ odioso ut vsuratum dicit.
o ℭ Et solutuz. a fidecom. ipsi heredi. ac.

rē heredē instituit: eūqz rogauit restituere hēditatē filie sue. i. testatoꝝ. cū nollet adire vt suspectā: coactus iussu pretoris adiit ⁊ restituit. Cuz emptorē pignoris nō inueniret: desiderabat remitti sibi iure dominij vt possideret. Rn̄di aditione quidez hereditatis confusa obligatio est. videamus autē ne ⁊ pign⁹ liberatū sit sublata naturali obligatione: siue possidet creditor: idēqz hēs rez siue nō possidet: videam⁹ de effectu rei. Et si possidet nulla actione a fideicōmissario cōueniri pōt. Neqz pignoraticia. qm̄ hereditaria est actio: sz fideicōmissuz quasi minus restituerit recte petet. qd̄ eueniret si nullū pignus intercessisset. Possideret eni eaz rem q̄si creditor. Sz ⁊ si fideicōmissari⁹ rē retineat: ⁊ hic Seruiana actōe tenebit. verū est enim nō eē solutā pecuniā: quēadmodū dicim⁹ cuz amissa est actio pp exceptionē. Igitur nō tm̄ retentio: sz ēt petitio pignoris noie cōpetit ⁊ solutū non repetet. Remāeat ergo ppter pign⁹ naturalis obligatio. Re aūt integra non putarem cōpellenduz adire nisi pri⁹ de idēnitate eēt ei cautū vel soluta pecunia esset. Nā ⁊ cuz de lucro hēs scriptus adit qd forte legatum accepit. si heres non extitisset: responsum est non esse cogendum heredem adire nisi legato prestito. Ubi quidez potuit dici non cogendum esse heredem adire quodammodo contra voluntatem defuncti qui legando coheredi si nō adijsset in ipsius voluntate posuit aditionem. Sed cum testator alterutrū dederit: nos vtrūqz pstam⁹. ℭ Ea que dotē dabat pacta erat cum marito vt mortua se i matrimonio: dotis pars matri eius redderet. nec eo nomine stipulatio a matre iterposita est. monēs deinde ⁊ matrē ⁊ maritū suū heredē fecerat: ⁊ a matre petierat vt hēditatē ticio restitueret: iudex adit⁹ de hēditate diuidenda ptez dotis q̄si ex vtili pacto pro pte matri adiudicauerit. Querebatur an ⁊ ea portio ex cā fideicōmissi prestanda sit: quā non esse restituendam puto: qz tiō q̄si heres sed quasi mater ex pacto accepit. nec occasione hereditatis: sz errore ex pacto eam habuit.

Idem.

Patronus ex debita portiōe heres istitut⁹: sextā pte restituere rogatus restituit. non transeunt ex trebelliano actiōes: qm̄ nō fuit debitū qd̄ restituit. ⁊ iō si p errorē fec etiam repetetur.

Idem.

Paulus respondit his verbis Sempronī heredē te non scripsi: festinās pp infirmitatez. ideoqz ei dari volo tantum quantum pro vncia hereditatis competeret: videri quidem magis quantitatem q̄ portionem hereditatis relictam. sz sic accipiendū vt videatur etiam de vncia restituenda sensisse.

Scevola.

A Filia m̄r petijt vt si liberis superstitibus moreretur: partem eius: qd̄ ad eam ex bonis patris peruenisset. qd si sine liberis vniuersuz fratri restitueret. Queritur defuncta ea in matrimonio superstite filia: an heres eius cuz pte hē-

ℭ Ea que. Ascēdentibus ex linea mīna non querit actio p descendētes. Et qd̄ hēs hz ex erronea snia nō venit i restitutionē fideicōmissi sz solū illud qd̄ qs habet ex dispōne testatoris iure hereditario. h. d. alex. de imo.
b ℭ Diuidēda. iudicio famil. her. inter matrez ⁊ maritum qd̄ fieri pōt ante q̄ mater restituat.
c ℭ Pro pte. cohēdis: que isti est adiudicata. nā de sua parte cōstat qd venit in restitutionēz fideicōmissi qa illaz capit iure hereditario.
d ℭ Adiudicauerat. et male. qa ex pacto sibe matri actio nō dat vtilis vel directa: ut hic ⁊ ṡ. ō pac. do. l. iter. §. fi. sua. sicut nec cuiqz alij p alterū nisi i casib⁹: ut insti. ō inuti. stipu. §. si qs alij. sed ar ɔ. ṡ. sol. ma. l. gaius i fi. vbi neptis agit ex pacto aui mīnis: sz ibi fauor matrimonij ⁊ dotis q nō ē h. itē ⁊ sine pacto erat habitura neptis actionem h mater non. ac.
e ℭ Hēditatis. no. ō tā q̄re ⁊. ṡ. de adop. l. si pater. §. qui pnos. ac.
f ℭ Errore. errauit ergo iudex cū pactuz nō valuit vt dixi. ⁊ sic ex sua astutia hz mater. sic. ṡ. ō here. vē. l. vēditor ex ⁊. ṡ. ad. l. fal. l. iij. Sed nūquid coheres vt idebitū a matre repetit. rn̄. nō ppter auctoritatē rei iudi. ut. ṡ. mā. l. si fideiussor. §. i oibus. nisi aliquod falso scienter mater allegauit: ut

p ℭ Nō repetet. ut idebitū.
q ℭ Naturalis. qdā dicūt pncipalis ⁊ personalis cui naturali fideiussor accedit: vt. ṡ. ō pig. l. res hypothece. als si vtraqz. s. ciuil ⁊ naturalis extincta eēt h posset pign⁹ manere: ut. j. ō re. iur. l. cū pncipalis. ⁊ sm h remanet naturalis pp pign⁹. s. ut hēat pign⁹ cui adhereat. sed his ob. ṡ. e. ibi. vbi dicit naturali ob. sblata. ⁊ qd dix. ṡ. de li. le. l. si id qd. vbi talis ɔfessio habet loco solutiōis. Alij dicūt ciuilē ⁊ naturalē ipso iure tolli. s. psonalē. sz pign⁹ remanet naturalr obligatū. ⁊ ē spāle. ⁊ h ex illo vbo plerūqz. qd ē i dicta rgula iuris. cū pncipalis. hz n. hypo. suas ɔditiones ⁊c̄. ut. ṡ. ō pig. l. grege. §. ēt. ⁊. §. se. cū. n. ex pacto orit obligatio pignoris: ut. ṡ. ō pac. l. si tibi. §. ō pignore. ⁊ i pacto vtit ius nāle: vt. ṡ. ō pac. l. i. §. vn⁹. §. pact⁹. g ē ibi naturalis obligatio q̄ h durat. Tertij dicūt qd psōalis ⁊ pignoratitia tollunt ipso iure: sed hypothecaris resuscitat vtilis. ne creditor i dāno moret: ut ⁊ als. ṡ. si ex noxa. cā agā. l. ij. i fi. sz quācūqz tenens inuenies fieri ō iuris rigorē. ac.
r ℭ Ut soluta pecunia esset. sic. ṡ. eo. l. apud. in pn. ⁊. l. ita tm̄. §. si preceptis. ⁊. j. l. facta. §. si in danda.
s ℭ Nam. ⁊ iō nō cogit adire ubi timet dānū nisi puideat suo dāno. nā ⁊ i lucro ē idē ut non cogat adire nisi puideat ei ne lucrum perdat.
t ℭ Adsit. als agit. als cōtendit. ⁊ als absit. i. absentat se ne cogat adire vt non perdat lucrum.
v ℭ Accepit. i. est ei relictum.
x ℭ Potuit dici. cā disputa adi: sed male vt in fi. dicit.
y ℭ Non cogendum. si legatum ei auferatur.
z ℭ Contra volūtatē. tacitā sed quid si expresse dixit si voles hēs esto. rn̄. adhuc cogit qz frustra dicuntur hec verba in extraneo: lz i necessario conditionem faciant: ut. ṡ. de condi. insti. l. verba.
⁊ ℭ Coheredi. sub hac conditione ⁊c̄.
ɔ ℭ Aditionem. s. tacite

Ps. de iudi. l. si pretor. §. marcellus. ac.
Patronus. Restitutione facta fideicommissi iualidi actiones non transeunt ex treb. h. d. Bar. ⁊ alex.
g ℭ Ex debita. oli dimidia. hodie tertia: ut. ṡ. eo. ita tm̄. §. si pronus.
h ℭ Sextam partem. s. sue partis vel institutionis.
i ℭ Actiones. s. cū effectu. ve tn̄ trāseūt. sz cōdicunt ut subijcit. ⁊ sz h nō ē dubiū. s. cū effectu. ve tn̄ ē debitū ex volūtate dfuncti. alij dicunt ipso iure nō trāsire nec vllo mō dbitū per. l. j. e. l. facta. §. si qs maiorē. sed ibi non fuit ex voluntate defuncti de maiori parte.
k ℭ Per errorē. s. facti. secus si iuris: vt. C. ad. l. fal. error. ⁊ fal. ṡ. eo. l. hēs cū. ⁊. ṡ. de cōdi. inde. l. si quis cum fideicommissorio. ac.
Paulus respondit. Siue quota sit i fideicōmisso siue in solutione locus ē treb. h. d. bar.
l ℭ Semproni. vocatiui casus.
m ℭ Ei. s. sempronio. ⁊ sic mutat personas. ⁊ dic dari uolo a meo herede puta titio.
n ℭ Restituenda. s. sempronio.
o ℭ Sensisse. i. de quātitate quā vncia continet ut nō cōeradicat sibi ipsi. ⁊ sic nō hz locū treb. vt. ṡ. e. l. cogi. §. ⁊ generaliter. sm azo. alij dicūt habere hic locū treb. ⁊ exponūt magis quantitatem. i. vnciā q̄ fideicom. q̄ portionē hereditatis. s. iure institutiōis. ⁊ hoc ē qd subijcit sed hoc ē ⁊c̄. ⁊ pro hoc qd per obliquum sit relictū. facit. ṡ. dari volo ⁊c̄. alij dicunt qd sim̄s sed sic ⁊c̄. corrigit qd dixit videri magis ⁊c̄. ⁊ sic habeat locum trebel. ⁊c̄.
A Filia. Dos data siue promissa per patrem sibi in fideicommissum non cadit. h. d. Bar.
p ℭ Petijt. testator.
q ℭ Peruenisset. sub. restitueret fratri.

Dotata a patre. et sic profectitia. sed qd si ipsamet filia de illis bonis se dotauit: tunc idem ut. ff. e. l. mulier. §. cum proponeret. sed qd si sua filias. tunc idem qz non est officium matris dotare filiam ut. C. de iure do. l. mulier. sed prosequitur ut. C. de do. promis. l. fi. et. ff. de col. bo. l. filium.

Eris alieni a patre obita. et sic videtur abesse ut. ff. de nego. ge. l. si qs

tibi. §. cum pretor.

Pro eo quod indebite restituitur respectu quote non transeunt actiones sed si respectu rei certe. h. d. bar. Actiones ipso iure sicut cum ante diem vel conditionem sit restitutio ut. ff. e. l. sed si ante. nec. n. adest defuncti voluntas alio secus qz transeunt sz sine effectu: ut. ff. e. l. patronus.

...ditatis eius quam quod dotis nomine datum erat: pro parte restituere debeat: respondi id quod in dotem fuisset non contineri in parte hereditatis: quam restituenda est sz et si ex promissione dotis aliquid debitum fuerit eris alieni loco habendum. Alumno certam pecuniam legauit. et eam accipi a sempronio mandauit et certas vsuras alumno prestare voluit: donec ad vigesimum annum peruenerit. deinde alumni fideicommisit: ut si sine liberis decederet partem restitueret sempro. et partem septicie. Quesitum est defuncto alumno intra annum vigesimum an substituti fideicommissum petere possint an vero in id tempus sustinere quam si viueret alumnus vigesimum an. impleret: respondit secundum ea que proponuntur posse. Amis.

Restata in fideicommissarium restitutione statim omnes res in bonis fiunt eius cui restituta est hereditas: et si nondum earum nactus fuerit possessionem. Si is qui hereditatem sibi reddi ab herede stipulatus sit: eique ex stipulatu agenti restituta fuerit hereditas: constat nihilominus transferri actiones. Et ita est si is cum quo actum sit restituat hereditatem. Si vero ob id quod non restitueret in estimationem hereditatis condemnatus fuerit remanent actiones hereditarie apud eum qui condemnatus sit et soluit: actor vero dicit quia tantum consequitur. Si heres scriptus restituerit hereditatem: et postea de hereditate controuersiam passus victus sit: aut litem cesserit: durare actiones constituit in fideicom. semel translatas. Si qs maiorem partem restituerit quam rogatus est: in eam partem que excedit non transferuntur actiones. Si cum precepta aliqua re aut summa rogatus sit heres restituere et omissa retentione totam hereditatem restituerit. recte quoque

dicitur transferri actiones. Si heres ante restitutam hereditatem: filium hereditarium heredem ab aliquo institutum iusserit adire hereditatem: negat iul. debere hereditatem hanc restitui: quia de ea rogatus non est. et hoc est faciendum. regrediendum tamen et illud est: nunc si cum incremento restitue rogatus sit hereditatem: et hoc fuerit subsecutum. et eam hereditatem restituere cogitur: nisi euidentissimis probationibus fuerit ab herede probatum contemplatione sui filium esse heredem institutum. Rescripto diui anto. significatur. ut si qs accepta a ticio pecunia quam quartam hereditatis conficit: rogatus sit ei restituere hereditatem: licet tardius dederit pecuniam: sine vsuris eam dari debere: quia quanto tardius quisque pecuniam dat tanto tardius ad fideicommissum perueniet: et medii temporis fructus perdet. Quamobrem si ante datam pecuniam tenuerit hereditatem: fructus quos percepit restituere heredi cum oportet. Idem iuris est: et si qs ita heredi fideicommiserit. rogo si tibi centum dederit restituas ei hereditatem meam. Si sub conditione heres institutus qs suspectam sibi hereditatem esse dicat si neque difficultatem neque turpitudinem vllam hz conditio nec impedimentum aliquod: iubendus est parere conditioni et adire et ita restituere. Si vero turpis aut difficilis sit conditio: apte iniquum est cogi eum explere eam alterius gratia: sed et remitti eam ab initio visum est. Plus enim tribui a pretore ei qui fideicom. petit quam testator voluit: absurdum est. vtique autem testator nisi expleta sit conditio: neque scriptum heredem ad hereditatem vocauit neque per hunc illi voluit restitui hereditatem. Si in danda pecunia co-

stituere. plus. n. ⁊c. sz i turpi ē secus etiā vt remittat ad ↄmodū fideicō. ut ff. pri. ibi q si ↄditio ⁊c. tn̄ dic loq d turpi ⁊ d difficili ut remittat: ⁊ ita nō pōt adire ut pote ↄditiōe nō ipleta quā testator adipleri voluerit turpē. ⁊ sic nō restituere. nā fieret plus q̄ testator voluit si cogeret adire ⁊ restituere ↄditiōe nō ipleta. ⁊ h de rigore iu. hic. sz de equitate ꝑtoris habet p iple-
ta. ⁊ sic vel cogitur ptestari q velit esse heres vel petere ꝯz ta. ut h facto transferat actiones ex treb. ut. ff. pri. §. ibi q si conditio. ⁊c.

a ¶ Offerre sic. ff. e. l. sz sciendum. ⁊. l. si tui. §. fi. ac.

b ¶ Remittit. puta turpis vl īpossibilis: ut. ff. priori. §.

c ¶ Edictū. s. ꝑtoris qđ hmōi conditiones remittit. ac.

d ¶ Iubēdus. a ꝑtore. q. d. ꝑtor coget eū dicere ⁊ ꝑtestare q velit vti actōe ꝑtoris. i. hereditatis. ac si dicat q̄ntū i se ē dicat q velit eē heres ⁊ tā q̄ impleta cōditiōe restituat vel petat ꝯz tab. ⁊ sic nota. q q̄nq3 iure ꝑtorio pōt quis eē heres nō ciuili: ut h ⁊ insti. q. mo. te. infir. §. non tn̄. ⁊. ff. de bo. pos. ꝯm tab. l. ii. §. i.

e ¶ Nominis. honesti.

f ¶ Cōditio est. ut instituo te heredē si iponas tibi nomen meū. s. accursij: qđ ē honestū nomē dn̄i: q: occurrit et succurrit ↄ tenebras iuris ciuil. secus si diri si iponas tibi nomē vespilio qđ ē turpe nomē vt hic. ⁊. ff. e. l. sed sciendum.

g ¶ Exigit. adimpleri.

h ¶ Nomē ferre. ēē hōestū ꝯm h. vel dic inhonestū nam si est honestum videtur cogi. ac.

i ¶ Et remittēde. i. decernēde heredi facta ꝑstatiōe quaz mō no. aut ē ⁊c. vl dic remittēde. i. necitas restituēde. ac.

k ¶ Utiles actiones. remittit heredi. s. de rigore aut de eqtate. s. ꝯm tab.

¶ Si cuius suspecta. Si heres adiuit coact⁹ fideicōmissarius detrahit falcidiā de relictis ab herede nō d relictis a se. hoc dicit Bar. ⁊ Paulus de castro.

ditio scripta est heredi debet offerre ei pecuniam is q poscit fideicom. vt hereditatē ipleta ↄditiōe possit adire ⁊ restituere. ¶ Et si conditio ascripta ē: ⁊ ē ea quā ꝑtor remittit sufficit edictū vt iulian⁹ ait. ⁊ hactenus iubēdus ē vt ↄstituat ꝑtor his actionib⁹ vti: aut petat bo. po. ꝯm ta. ut ita nactus actiōes: tūc restituta hereditate trāsferat eas ex se. con. ¶ Si vero nois ferēdi cōditio ē q̄ ꝑtor exigit. Recte qdē factur⁹ vr̄ si eā expleuerit. Nihil. n. mali ē honesti hoīs nomē assumere. Nec. n. in famosis ⁊ turpib⁹ noībus hanc cōditiōē exigit ꝑtor: sz tn̄ si recuset nomen ferre remittēda ē ei ↄditio vt iuli. ait: ⁊ remittēde vtiles actiones: aut bo. possessio ꝯm ta. dāda ē: vt nactus actiones trāsferat eas ex se. cō. ¶ Si cū suspecta videret hereditas postulāte me iussu ꝑtoris adieris ⁊ restitueris mihi: ita vtar legis falci. bñficio aduersus legatarios. si tu quoq3 hac lege vti poteras: ⁊ q̄tenus vti poteras. Nā si qd ꝑterea a me alicui p fideic. relictū sit: id q̄si a legatario relictū non venit i ↄputationē eius legis: sz extrīsec⁹ nūeratur. ¶ Si tici⁹ rogatus sit hereditatē meuio restituē: meui⁹ scio certam pecuniā: ⁊ ticius q̄rte retinēde beneficio aduersus meuiū vsus fuerit. Peracius scribit meuiū q̄q3 scio eo minus equū eē prestare: ne ip̄e de suo dānum sentiat. ¶ Iul⁹. ait. si hēs institut⁹ ticio rogatus sit restituere substitut⁹ meuio

⁊ rogatū restituere ticio. itē hērdi fuit vulgariter sempronius substitutus. ⁊ tā istitutus q̄ substitutus recusant. cogit qdē institutus. ⁊ ꝯm hoc heās substituto meuio. ⁊ erit ablatiui casus absoluti. sz ⁊ substitutus posset cogi cū itelligant repetita a substitutis: ut. C. e. l. nō instam. ⁊. ff. e. l. apud. §. idem iul. alij alr̄ ponunt. qđ non placet. ac.

⁊ istitut⁹ suspectam sibi hēditatē eē dicat: desiderāte ticio iubēdū eū adire ⁊ restituere. ¶ Si qs bo. possessionis fidei ↄmiserit d hereditate restituēda ⁊ is passus fuerit diem bo. pos. agnoscēde trāsire: aut p hoc tp̄s q̄ is cui restitui dhebit hēditas: aliq̄ ex cā non potuit adire ꝑtorē: ⁊ postulare vt petita bo. po. restituat sibi hereditas succurri ei dz. i. vt restituat tp̄s bo. possessiōis admittēde exhibēdi fideicōmissi grā. ¶ Admonēdi aūt sum⁹ si is q soluēdo nō sit ticio hērde istituto suū eē liberū iusserit: ⁊ rogauerit ticiū hēditatē eidem restituere: vir eē vt ticius recusans hēditatē adire cogat. nā lz dsiderante suo tici⁹ adierit hēditatem: nō tn̄ ꝑt libtas suo cōpetere: q̄si i fraudē creditorū data: lz tici⁹ locuplex sit. q̄ d cā nec hēditas ei rstitui p̄. ¶ Sz ex snīa legis dicēdū ē pinde hēduz ac si is su⁹ sol⁹ lib ⁊ hēs script⁹ eēt: nec tic⁹ hēs eēt. ¶ Ar.

Si ei⁹ pupilli cui sine tutoris auctoritate pecunia credita erat: restituta ex eo sena. con. mihi fuerit hēditas: si soluā creditori n̄ repetā. ¶ Nō si hēs p⁹ rstitutionē soluat: repetet si ob aliud q̄ q ab eo in me nālis obligatio trāslata itelligit. Et si ei⁹ mihi rstituta sit hēditas q pupillo sine tutoris auctoritate crediderit: si soluerit mihi pupill⁹ nō repetet: at si hēdi soluerit repetet si repetitur si añ restōnē soluisset. ¶ Si necessarij hēdes sub ↄditione q̄uis leuissima hēdes situ isti-

¶ Si quis. Si institutus passus ē labi tp̄s agnoscēdi bono posse. fideicōmissario succurrit ut restituat ⁊ agnoscere cogatur. Bar.

q ¶ Si qs. pone exēplū in eo istituto qui iure ꝑtorio nō ciuili succedit: ut insti. q. mo. testa. in fir. §. nō tamē. uel q ab intestato succedit: ut emācipat⁹ ul cognat⁹ q possunt rogari i codicillis. vt. C. e. l. in.

r ¶ Aliqua ex cā. s. iusta q̄ restōnē iduat: vt ff. q. ex cau. ma. l. i. p totū ⁊ ꝯ mio l. a. §. i. ⁊ facit. ff. e. l. nam qđ. §. i.

¶ Admonēdi. Ad petitionē unius sciēt fideicōmissarij cogitur istitut⁹ adire ⁊ restituere hereditatē etiā q soluedo nō erat. h. d. Bar.

s ¶ Iusserit. directo idē si p fideicō. vt. ff. d hē. insti. l. si ita ler. §. i. ac.

t ¶ Locuplet. ac ff. q. ma. testa. l. si quis locuplet. ac.

v ¶ Legis. vba et snīa couenium: ut non valeat libtas facta i fraudē creditorum: nisi q unum permittit istitui directo ēt in fraudē creditorū: ut insti. q. ma. nō pos. in pri. ⁊. §. i. sed snīa trahit ēt si p fideicō. effect⁹ sit heres ut ⁊ libertatez hēat directo vel p fideicō. ut hic. et d. l. si vero lex. §. i. ⁊. ff. de testa. mi. l. neq3. §. i. ⁊ dic de his ut no. ff.

l ¶ Legatarios. singulares. ⁊ no. q fideicō. pmi⁹ n̄ dtrahit fal. de relictis ab hēde nisi qn hēs n̄ dtraxit. vl q: noluit totū reddere ut. ff. l. i. §. ide nerati⁹. ul q: adijt suspectā ut h. sz d relictis a se nullo mō dtrahit ut i. fi. hui⁹. §. et fa. ff. e. l. marcell⁹. §. i. sz ar. ff. ff. e. l. ex asse. i fi. sol. ibi. ite fa. ff. e. l. si pfom. §. q fideicōmissariā. ⁊. ff. pr. §. ⁊ ar. ff. ff. e. l. si res. i fi. m ¶ Lege. s. falcidia.

¶ Sicuius. Quatenus defalcat a primo fideicommissario eaten⁹ dfalcat ipse a suo legatario. h. d. Bar. n ¶ Hereditatem que valet. c.

o ¶ Certa pecuniā. puta. c. ⁊ sic habes. ff. d ↄdi. ⁊ de. l. plaucius. in fi. sz vr̄ q lz magis sit onus q̄ relictū q totū subeat: ut. ff. d an. le. l. liberto. §. i. ⁊ d le. ii. l. tū pr. §. cors. q̄ sunt ff. Sol. aut iponit onus in vim ↄditōis vt lego tibi fundū si ticio. x. dederis. aut i vim modi ut lego tibi fundū vt ticio. x. des primo casu si minuit relictū p fal. nō pp hoc diminuit onus vt. ff. d ↄdi. ⁊ de. l. plauci⁹. §. i. ibi diuersum ⁊c. si alio mō diminuit ⁊ onus ut i. e. l. plaucius. i pri. §. itē. ⁊. l. q hēdi si qs. i eo. ti. scđo casu aut aliūde erat on⁹: ⁊ tūc aut est minus q̄ ei remaneat de relicto vl tātūdez ⁊ totū adipletur ut dictis ff. liberto. ⁊. l. cū pater. aut maius ⁊ tūc obtiet qđ hic dr̄. ⁊ d. l. plauci⁹. l fi. si añt ex eadē erat onus relictū: eatenus minuit onus quaten⁹ ⁊ relictū: vt. ff. ad. l. fal. l. penales. §. fi. ⁊ de le. ii. l. si mihi stichus. itē notāt qdā h legatariū ⁊ fideicō. posse vti fal. ⁊ sic eēt ff. ff. ad. l. fal. l. lex. fal. §. nūq̄. sz certe h hic nō dicit: sz dicit q nō plus restituit q̄ hz. ⁊ de hoc no. ff. ad. l. fal. l. penales. §. fi. ⁊ facit. ff. de dona. cā mor. l. ei qui. ⁊. ff. e. l. lucius. §. heres. ac.

¶ Iulianus. Fideicōmissari⁹ pfert substituto vulgariter. h. d. Bar.

p ¶ Iulianus. testator instituit ei pmū: ⁊ substituit ei secundū vulgariter. pmū rogauit restituere ticio. secundū rogauit restituere meuio. ⁊ tūc facit C. e. l. nō iustā ubi fideicō. pmi prefert substōni eiusdē pmi. alij sic ponūt. testator istituit meuiū ⁊ ei substituit vulgariter ticiū. itē rogauit eūdē meuiū restituere eidez ticio q ti⁹ magis vult p fideicō. q̄ p directā sbstōne q: sua iterest. s d qđ ē. ff. e. l. recusare. §. pe. ⁊ ꝯm pmā positionez hēas substitutus meuio. sz aliā substituto meuio. ⁊ tūc datiui casus. vel dic meuiū institutū

co. l. si res. §. i. ⁊. l. si cui. ⁊ l. mulier. §. non est. ac.

¶ Si eius. Naturales obligationes totaliter trāseūt in fideicō. cū respectu heredis totaliter dimittitur in debitum. h. d. bar.

x ¶ Si eius restituta. s. ab eo q pupillo erat substitut⁹ directo qđ fieri potuit etiā exheredato ut. ff. e. l. ita tn̄. §. a patre. ac.

y ¶ Nō repetā. q: naturalis obligatio inhibet repetitionez: ut. ff. de cōdi. ide. l. iul.

z ¶ Si heres. predictus institutus.

⁊ ¶ Post restōnē. hēditatis mihi factā.

ↄ ¶ Soluat. creditori.

ꝶ ¶ Nō ob aliud. i. nō alia rōne ⁊c. q. d. q: ipse n̄ tenebat pupillo noīe vtpote trāsl ita i me naturali obligatiōe. sic q hēs siue substitut⁹ nec ciuiliter tenet q: nulla ē, nec naturaliter q: i me trāslata ut hic. ⁊. ff. e. l. q̄uis. l. si hēdi eius. ⁊ q dr̄. ff. e. l. i. §. i. q hz heres exceptionem post restitutionez: q̄si adhuc remaneat obligatus. verū ē quādo prima erat ciuilis ⁊ naturalis. hic naturalis tn̄.

a ¶ Et si eius. s. creditoris.

b ¶ Crediderit. ⁊ sic naturalr̄ tn̄ tenebat pupillus.

c ¶ Mihi. s. fideicō. ⁊ no. q tria dicit. q: aut soluit mihi fideicō. p⁹ restitutionez: ⁊ n̄ repetit iure cōi: ut hic: aut cohēdi p⁹ restitutionez: ⁊ tūc repetit iure cōi ↄditiōe idebiti. cū nec naturaliter ei tenebat: aut hēdi añ restōnē: ⁊ tūc n̄ repetit iure cōi ut hic subiicit. p restōnē tn̄ i ītegrū repetit pmo ⁊ tertio casu: ut. C. si aduer. sol. l. indebito. sz p. dicit pupillū sine restōne repetere naturale dbitū solutū p h mediū. rn̄. tibi. ut si hēdi ⁊c. sz certe ibi ut diri nec naturaliter tenebat. sed ff. p. ē primū ⁊ tertiū dictū: qbus dr̄ nō repeti qđ exposui. s. sine restōne. itez p eo. ff. de ↄdi. idebi. l. iterdū. sed ibi per restōnem ut ibi no. item potes addere distinctionem quā hēs. C. de inuti. sti. l. i.

d ¶ Soluerit. post restitutionem.

e ¶ Repetet ab herede.

f ¶ Soluisset. s. hēdi.

g ¶ Si necessarij. filij vel sui q pñt institui ⁊ rogari de restituendo: ut. ff. e. l. recusare. §. i. ⁊. l. ita. fi. §. si pater.

h ¶ Quamuis heas quamui. i qualibet non heas q̄uis.

i ¶ Leuissima. s. cuius difficilis: ut. ff. e. l. si cui. § fi. ⁊. l. facta. §. sed cō-

ditione. & sic est filius sub cōditiōe potestatiua. alis nō valeat institutū est exheredat^o l eius defectū: vt. C. de insti. & sub. l. si pater.
¶ Qui parere solent. etiā viuētis. vel dic magis q̄ extraneo.
¶ Restituere. Ipleta ɔditiōe quā cogunt iplere ut si ati subiicit I si.
¶ Siquis rogatus. Hēs hēdis hēditas an restōnē cogit̄ restituere & tūc cū ea trāseūt actiōes. h. d. bar.
¶ Potent. sed an cogatur adire. dic ut dixi s. e. l. ille a quo. §. i. itē an hēs fideicō. scire. dic ut dixi. s. e. l. quod. §. vtruz. & l. postulante. in prin.
¶ Ipse. s. hēs dfūct^o.
¶ Cui. s. alicui.
¶ Si patronus. Patronus pōt grauari liberos liberti etiaz i debita portiōe. h. d.
¶ Si pron^o. s. omi dimidia ite isto: in q̄ poterat grauari liberis defūcti institut. ut no. s. co. l. ita q. §. si pron^o. si cēneis vt. s. e. l. pronus. &c.
¶ In eos. filios liberti alis est l eū: & sic muat numerū: ut. C. de in iis vo. l. si. &c.
¶ Seruo. Hereditatis restitutio sit seruo dn̄o volēte vl ratuz habēte: vl ēt ipsi dn̄o: sz i hēditate dbeat pcedere iussus & seq aditō sui. & i bonorū pos. sui volūtas rgrit. h. d. B.
¶ Seruo. cui suo qs erat rogatus restituere hereditatem.
¶ Habuerit. s. dn̄s.
¶ Silis. nā i effectu ē heres: ut. s. qō cū eo. l. filius. §. 1. & loco herediis: vel isti. ō fideicō. bere. §. restituta. I hoc tn̄ affert: qz i hēditate oz pcedere iussuz: ut. s. de aq. he. l. si qs mihi bona. §. iussuz. h tn̄ suffic ratihabitio ut h. & s. e. l. si legat^o. §. si filio. si ut i bo. pos. suffic ratihabitio ut h. & s. ō bo. pos. l. iii. §. acgrere. et no. de ratihabitiōe ut no. C. ad mace. l. si. itē dicit si su^o appellat: qd dns ptratū hēc: ut. C. de ap. l. credito: sz. h. q nō hz psonā stādi i iudicio: vt. C. ō iudi. l. seruus. itē i acqsitiōe i ter viuos ēt iusto: ut. s. de acq. re. do. l. etiā inuito. Idez in legato cū etiam ignoranti querit: ut. s. de le. ij. l. cuz p̄ si fundo. & tn̄ cōmodum affert: vt. s. man. l. si hereditatem.

tuti eni parē solēt^a: dicēdū ē cogi restituere^b hēditatē: dsiderātib^o his qb^o restituere rogati sūt q: hereditatis restituēde grā cōditiōi parē erūt compellendi. ¶ Si qs rogatus restituere hēditatē decessit anq̄ eā restituat: hēs ei^o poterit^c hēditatē restituē & ex tre. se. cō. trāseūt actōes. ¶ Sed si duo ei hedes extitissent vn vnus qsq restituisset pro ea pte trāsituras actōes. Nā & si ipse eā ptē restituisset: p ea pte inter trāsituras veri^o ē. ¶ Sz & si plures hēdes extiterint ei q rogatus est restituere hēditatē. siqdem iteri restituerint vel cuiei cui restitui debuit plures hēdes extiterint vti cui restituerit isp ea pte ex h. se. cō. hēbit actiones. ¶ Si pron^o ex pte dbita hēs istitut^o: rogat^o fuerit eaz liberis et hēdas dfūcti liberti restituere si sua spōte adiērit. fal. loc^o erit. sz si coact^o isolidū trāsibūt i eos^e actōes ex hoc senatusconsulto.

L. Idem.

Seruo^k inuito dn̄o vel ignorāte nō recte restituit hēditas sz si postea ratū habuerit^l cōfirmabit restitutio. vl ipsi dn̄o acqrent actiones. Nec qz hēditas acqsitiōi filiis^m ē hec restō iussū pcedere oz. sz vt dictuz ē ēt ratihabitio subseq poterit exēplo. bo. po. Neqz interest qō ad ppositū attiet ipsi dn̄o an suo qs roget restituere hereditatē. nec i ea re ɔsensu aut ope sui op^o ē. ¶ At qn i bo. pos. vl in adeūda hēditate consensus ei^o necessari^o ē. itaqz si q suspectā diceret hēditatē & postulāte dn̄o ɔpellēdi erūt adir̄ & restituē hereditatē. ¶ Si testator rogasset hēdē vt restituat hēditatē mlieri si nō nupserit^m. dicēdū erit ɔpellēdū hēdē si suspectā dicat hēditatē adire & restituē eam mlieri: ēt si nupsisset. ¶ Idē i ceteris q̄qz ɔditionib^o iul. noster pbat: q̄ sūt tn̄ in fine vite expleri non possit^n. fm quā sniaz cautio ē pstita his q̄z interest^o. ab his^p qb^o restitui sub his ɔditionib^o heres rogat^o eēt restituē hereditatē. ¶ Cū ptor cā cognita p errorē^q vl ābitiose^r iuber hēditatez ex fideicō. restitui: ēt publice itercit restitui pp rez iudicatarum auctoritatez^s. ¶ Si pupillo^t ifanti restituere hēditatē qs rogat^o sit: si spōte adierit ēt suo eius & ipi pupillo tutore auctore restituet hēditas. Siqdez^v in eo q fari nō pōt. nō magis ea res impediet q̄z in muto pubere volēte^x sibi restitui hereditatē. ¶ Si āt hēs recuset adire hereditatē quēadmodū res expediri possit difficile ē: qz nz tutore desiderāte piculo pupilli adire hereditatem tre. se. cō. loc^o sit futur^o: nz pupillus ipe id desiderare possit: cum nō possit fari. qō aliqtēus^y circa mutos expediri pt. nā si audit^o capaces sūt iterrogan^z nutu possit significar̄ velle se piculo suo hereditatē adire: qūo absentes p nūcium^3. sz i fanti nō dubito oimō sbuemēdū^4 idqz ex similitudine iuris ciuilis vl honorarii ɔstituēdū ē. siue heres. n. istitut^o esset nō dubie pro herede tutore auctore gerer̄ posse^5 vl. siue ō bo. pos. agitaretur peti ei p tutorē possit. ideoqz heres compelli p tutorem pōt adire & restituere hereditatem. Quo exemplo & mutus q nihil itelliger̄ pt p curatorem ad iuuat. ¶ Si singule res ab herede tradite sunt iussu meo et cui eas vendiderim: nō dubitam^o mihi intelligi factam restitutionē. ¶ Idem erit & si iussu meo tradant cui ego ex fideicom. aliqd q ex causa eas pstare debuerim: vel in creditum^6 ire vel donare voluerim.

Paulus.

Qui ita istitut^o esset. si coheres ei^o adysset^a vn pt lege fal^b. & si coheres eius coact^o adisset. mō si ipse nō coactus adierit hēditatē. ¶ Etiā^c absentis pcuratorē^d desiderare posse restitui hereditatem^e. et hoc se. cō. iul. scripsit: si ipsi caueat de rato habēdo. si nō euidens^f absentis volūtas eēt. ¶ Sz sciendū est vt heres qui suspectaz dicat hedebatur qi nō poterat hoc esse nisi alius adisset. sz alius nō vr adire cū sit coactus. sz ɔ est qz coacta volūtas: volūtas ē: ut. s. quod me. cā. l. si mulier §. si metu.

¶ Ambitiose. qi hn̄ sciebat fore & iur. sz voluit fa. cer grāz fideicōmissario. sz tñ s. C. si ex fal. cā aga. l. si. sz illō spāle fauore pupilloū. itē nō ob. C. ō pe. iudi. q male iudi. l. ij. qi ibi si dic. s. q nō valeat snia lata p grāz. itē nō ob. C. qn pūo. nō est necef. l. venales. sz ibi fuit plus. qi pcuū. in arbitro autem dic ut. s. de arbit. l. ita demum. &c.
¶ Auctoritatē. sic no. s. ō in di. l. si ptor in pn. & f. de bo. lib. l. si patronus. §. si qs. & ne quid i lo. pu. l. si. & C. de re iudi. l. ij. & s. māda. l. si fideius. sor. §. in oibus. sz dico h maxime vbi p grāz lata fuit dari restōnē ut. s. de iudi. l. si ptor. §. marcell^o. & ex q. causis maio. l. i. i si. & l. sz & si p pretorē. §. si. & s. de pig. l. si fundus. §. si pluris. ibi sz hū snias &c. & f. de re iudi. l. diuus.
¶ Si pupillo. Pupillo cū auctoritate tutoris vl solū tutori si ē ifans pt restitui hereditas & mut^o nil itelliges infanti eqparatur. h. d. Bar.
¶ Si pupillo. qō ō tutor dicit ad suū & pupillū referas. & fa. f. rēpu. sal. fo. l. ij. & l. suū.
¶ Siqde. p certe uel p qz.
¶ Volēte. s. mutata scriptura. uel nutu: ut stati dicet. &c.
¶ Aliquatenus. i. leuius.
¶ Uel interrogati. uel pro salte & incipit respondere.
¶ Per nunciū. s. possunt.
¶ Subueniendum. ut tutor compellat solus.
¶ Gerere posse. si ē maior ifante. si aūt ifans solus tutor acqrit hēditatē & bo. pos. ut C. de iur dli. l. potuit. & l. si ifanti. §. i. & §. si. & f. ō bo. pos. l. si pupilli. & fa. C. e. l. pe. et s. e. l. restituta i si. & sequētib^o.
¶ Si singule. Qui ad petitionē fideicōmissarii alii res singulas restituit: hēditatē restituere videtur bar.
¶ In creditū. qz cōmodabā vl locabā alii ego fideicōmissari^o. & fac. s. e. l. restituta. §. sz si volūtate. & s. ō pig. ac. l. solutū. §. solutā. & f. de sol. l. solutionē. ar. s. s. de iure do. l. si mulier. §. et asse. ac.
¶ Qui ita. Aditio coacta īplet ɔditionē. h. d. bar.
¶ Qui ita. adisset. ɔtra vi-

¶ Necessarius. in hereditate cōsistat: vt. C. de hē. isti. l. cū pponas. vel i bo. pos. ut h. & sr. s. de cōdi. & demō. l. q heredi. sz quo ad ppositū. i. ad trebellianicā restitutionē nō est opus serui cōsensus ut h: & hic et insti. per quas pso. no. acq. §. item q seru. ac.
¶ Si testator. Heres rogatus restituere sub cōditione q̄ remittit ut q̄ p cautionē mutianā implet: cogit̄ adire & restituere. h. d. bar.
¶ Nupserit. hē. n. pñ apposita l vgle: lz i vidua hodie sec^o. ut. C. de idic. vidu. tol. l. ij. & auē. cui relictū. & fa. s. e. l. scā. §. i sub ɔditiōe.
¶ Expleri si possit. ut si ñ ascēderit capitoliū. & caue q ē idē qō. s. vbi n̄ spectat ɔditio. ver h sit cautio mutiana ō reddēdo si ɔtrauenerit. & s. ō dai. & de. l. muciāe. & s. si iterpōit.
¶ Interest. ɔditio de restet. & fa. s. ō ɔdi. & de. l. quot.
¶ Ab his. pstita dico ab his.
¶ Cū pretor. Snia lz iniuste paredū ē pp ei^o auctoritatē. h. d. B.
¶ Per errorē. iuris vl facti. & sal q error n̄ nocet. s. de supel. lega. l. iij. i si. & C. de iur. & fac. igno. l. error. ar. s. s. de iur. om. iu. l. si p errorē. et de iudi. l. ij. i pn. sz vl h lra sibi ɔtra. nā dic p errorē. itē dicit cā cognita. ergo n̄ p errorē. sz dic q cognouit factū: sz errauit i iur. vl dic examinauit vtra qz pte pn̄te: sz nō iuestigauit vitatē. vl qz nō potuit. vl qz noluit: & sic i scō errādo iudicauit. h. d.

¶ Falcidia. s. trebel. ɔ suū fideicō. cui rogat^o erat. siue erat idem cui erat rogatus restituere coheres siue alius.
¶ Etiam. Heres nō cogit̄ adire ad petitionē pcuratoris: de cui^o mādato dubitat. si spōte adiuit cogit̄ restituere. h. d. bar.
¶ Etiā. pt dici sz Jo. q i pn. spōte adiuit. Scdo ibi. sz dicēdū. &c. qn coactus. Tertio redit ad pmū. ibi q spōte &c. vl veri^o i pmo idistīcte. scdo ibi. sz dicēdū &c. corrigit se i pte & distiguit an nōdū adiit & nōdū cogit a pcuratore: de cui^o mandato dubitabat et si caueat de rato. & reddit rō. an vo si spōte adiit: & tūc cogit̄ restituere pcuratori cauēti de rato.
¶ Procuratorē. et veū & h cōstet io. & ē sz eū spāle ubi satisdat ver^o pcurator. sic. f. d op. no. nū. l. de pupillo. §. q pcuratorio. sz tu dic sz. h. s. s. q n̄ satisdat ubi certū ē de mādato: ut. f. ut i pos. le. l. si is a quo. §. pe. nec hoc h dic sz magis ɔtrū vbi dicit nisi euidēs &c. & i illa ō pupillo dubiū erat de mādatoriz eēt ver^o pcurator.
¶ Hēditatē. spōte aditā.
¶ Si euidens. ergo si est euidens nō satis-

dat ut dici. r sic restitutio pcuratori noie dñi ĩ pide betur ac si ipsi dño si eet ut .l. q pide. si ar si eet i re sua: qsi ipe pcurator si fideicõ. si ipse pcurator donare: ut. j. ð iure do. l. si mulier. §. ex asse. ff. ut nõ possit fieri pcuratore ut. j. ð acq. he. l. paul. q c p. Sol. hrdi tatis adito sit solo aio: ut. ff. ð he. q t oif. §. fi. ubi cu mado pcuratori ut a deat statt sua hre. r sic mihi remaner faciẽdi p pcuratoẽ.

rechitatẽ ñ sit ɔpelled⁹ adir: si icertũ sit an mãdauerit. Quis ei caueat pp fragilitatẽ cautõis. ¶ Sed si spõte adierit hrditatẽ ñ magna captio ẽ: qa actiones si ñ mãdauerit trãsibũt eo tpe q ratuz būerit. ¶ Si dãnũ suo hrditario datũ sit: lz p suum hrditariũ hrdi ɔpetere actio cepit: tñ trãsit legis aqlie actõ ad fideicõ. he. n. actiões trãscũt q ex bõis õ facti pedẽt. ¶ Si legat⁹ rome cõpulsus adierit hrditatẽ r restituerit cogeẽ rõe actões pati fideicõmissa⁹: qũuis hrs ñ cogẽt. ¶ An ubi fuẽt⁹ ɔueniri dbuit r fideic. dbeat. uidẽdũ ẽ si sua spõte hrs adiit r restituit hrditatẽ: an trib⁹ loc; fideicõmissari⁹ ɔueñi dbeat. ubi dfunctus. ubi hrs r ubi ipe domiciliũ hẽat. lz itaqz ibi fideicõ . ɔueniri: ubi ul' domiciliũ hz vel ps restituite hereditatis habetur. Ulei⁹

Si postulãte me suspectã hrditatẽ ex decreto ptoris adieris nec ego postea eã mihi restituet ue lz nec bõis me imiscet: h fieri dz: õ octauẽo ñ ielegant videbat: ut a ptore pinde actões i me dẽt ac si hrditatẽ accepisse. ¶ Qz ẽ iustius et eo tpe q creditoz fraudandoz ɔsiliũ ineris. sic citra piculũ iterdi ti fraudatoz hrditatẽ suspectam adibis r rñtues mihi: qz r ẽmoto fideic. liberz tibi fuerat volẽti adire hrditatẽ r creditores tuos tali ɔmõ fraudar: r ego nihil turpiter faciã recipiẽdo eã hrditatẽ: quã remota postulatiõe mea creditores hac cõditiõe ɔpellere te vi adires ñ potuerũt. ¶ Sz r si fili⁹ su⁹ hrs pri rogat⁹ sit a pre hrditatẽ mihi rñtuẽ: cũ creditoz suoz fraudandoz ɔsiliũ iuisset: tãc suspectã ex decreto pto

ris restituerit mihi ut fraudatorio iterdicto loc⁹ erit: qz bõis pris eius vẽditis nihil ppriũ creditores ei⁹ ex ea hereditate ferre poterũt: nisi forte ppriũ creditores filij audiri debeat si postulẽt ut dimissis bõis patris ei⁹ bõa vẽdere sibi pmittatur. ¶ Si dõanõis cã suspectã hrditatẽ sibi hẽs dixerit r ei restituerit q solidũ capere ñ pt: auferẽ ei id q capere nõ pot. ¶ Idẽ dicendũ ẽ si citra ɔsiliũ donandi fiduciarius heres id fecerit. Idem.

Si hrs ab eo q cũ moreret soluẽdo ñ fuerit rogat⁹ hrditatẽ restituere suspectã sibi dicat: dubiũ nõ ẽ qn hodie coact⁹ ex. tre. se. cõ. restituere possit. ¶ Sz r si sua spõte adiẽit ex eodẽ se. cõ. restituitur. ¶ Quãuis cũ sũma aut certũ corpus. aut fideic. ab eo q soluẽdo nõ fuit datũ ẽ: pinde nõ tenebat: atq si legatũ eẽt ¶ Eo. n. cãu legatarij supioris heredis vice fungi eũ cui fideic. relictuz ẽ. ¶ Si totã hrditatẽ rogat⁹ restituere spõte adieris: r sine deductiõe qrte patris restitueris: difficile qdẽ crediderit p ignorantiã magis ñ explẽdi fideic. cã hoc fecisse. Sz r si pbaueris p errorez te qrtã nõ restituisse: recuperare eã poteris. Nera.

De euictione pdioz vel mãcipiorũ vel ceteraz rez cauere heres cũ restituerit hrditatẽ ñ dz. ¶ Quinimo i ɔriuz caueri heredi dz: si qd ex his euictũ eẽt: q ab ipso herede venissent. Ompo.

Si hẽs istitut⁹ ticio rogat⁹ fuerit restitue hrditatẽ: r rursus tici⁹ heredi: p⁹ tps sufficiũt directe actiones heredi. ¶ Si heres aliq fideicõ. hereditatez restituerit: alie

nauerit qd ex hereditate: aut seruum hereditariū manumiserit: aut rupit qd vel fregerit vel vsserit. nō ꝯpetit in euʒ vlla ciuilis actio[a]: restituta postea hereditate ex tre. se. cō. sʒ ex fideicōmissi cā erit hoc qd deperierit ꝓsequēdū[b]. Si vero[c] post restitutā hereditatē hoc qd amiserit[d] hēs dicendū ē le. aql. cū eo agi posse. Si fundū forte hereditarium aut vulnerauerit aut occiderit. Si tp̄alis actio in hereditate relicta fuerit: tp̄s q̄ hēs experiri añ restitutā hereditatem potuit[e]: imputabit ei[f] cui restituta fuerit. Mecianus.

Omnes q̄ d̄ hereditate deliberāt desiderante eo[g] q suo periculo velit adire hereditatē: coguntur adire sʒ nō statī restituere: sʒ vt ꝯpleto tpe deliberationis si expedire sibi ꝯpierint hereditatē: sentiant cōmodū testi eo iure quo si spōte adijssent. si vero ꝯ onerosam crediderint restituta ea exonerent actionib[9] hereditarijs.

Heres ꝓcepto fundo[k] Dn. rogat[9] fuerat hereditatē restituere. fund[9] alienatus erat. aristo aiebat: vidēdū .n. vtrū oīmodo penes heredē fundū eē voluerit testor. an ita demū si ipsius est. sʒ sibi sugius[l] placere: idqʒ existimatio ti[9] retinenda est[m]. Mecianus.

Si heres pecuniā hereditariaʒ crediderit: ⁊ in eā cām pignora[n] accepit: actōes nō ꝯpetūt ei cui restituta fuerit hereditas aduersus ipsa pignora. sed al iq̄ dubitatio remanebit. Si in eū ꝯctum qui ex defuncto fuerit iterpositur[9]: heres añ q̄ restituerit hereditatē pignus accepit. sʒ nec siquidē ipse admitteret[o]. ex fideicō. tn̄ hʒ[9] aduers[9] hēdē actionē. vt ei cedat ꝓ pignoris ꝯmodo actōes. Cū ex tre. se. cō. restitui-tur hereditas: seruitutes q̄s mutuo ꝓdia hēdis ⁊ testatoris hñt nihilominus valēt[q]. Paulus.

Qui filiū ⁊ filiā habebat testm̄ fecit: ⁊ ita d̄ filia sua cauerat. māndo tibi nō testari donec liberi tibi sint. ꝓnūciauit iperator fideicō. ex hac scriptura[r] d̄beri: q̄si ꝑ h̄ q̄ ꝓhibuisset eā testari: petisset vt frem suū heredem faceret: sic .n. accipiendā eā scripturam ac si hereditatem suam rogasset eam restituē. Sabinus antonin[9] ipuberem filiuʒ antoninum ⁊ filiā honoratā reliquēs exhēdatis his matrē eoꝝ iuniā valerianā heredē ĩstituit: ⁊ ab ea[f] .ccc. ⁊ quasdam res filie reliqt: reliquaʒ oēm hereditateʒ filio antonino cuʒ ad annū .xx. etatis ꝑuenisset voluit restitui. Qz si ante annū .xx. decessisset fili[9] eā hereditatem honorate restitui ꝓcepit. Mater intestata decessit vtrisqʒ legitimis heredib[9] relictis postea fili[9] ānū agens plenum decimūnonum: ⁊ ingressus vigesimū necdū tn̄ eo expleto decessit filia hef de fauia valeriana sua relicta: a q̄ amita fideicom. ex testō patris portionē[v] hereditatis petebat. ⁊ apd ꝓsidē ꝓuincie obtinuerat. Tutores valeriane filie antonini egestatē ei[9] ꝓtendebant. ⁊ recitabant diui adriani ꝯstitutionē: in qua ꝯstitutuʒ ad munera municipalia iusserat eū annū quez quis ingressus esset pro ꝯpleto numerari[y]. Imperator autem noster motus ex equitate rei[z] ⁊ verbis testamenti[a] si ad annum vicesimum etatis quāuis scire se diceret a diuo marco: nō excusatū a tutela eum q septuagesimū ānum etatis ĩgressus fuisset[b]. nobis[c] ⁊ legis elicientie[d] argumenta ꝓferētibus: ⁊ alia[e] quedam contra petitricez pro-

... in ipso iure tollat ... fideicōmissa directa. ut. C. de dona. l. iii.

... Pro dāno dato ab hēde añ restitutionē tenet actio ...

iniussis accepti transire. Sol. verū ē facta cessione. nō ipso iure. ut hic dicit. ... alij dicūt trāsire vtilis. ut ibi: ū directa. vt h. alij q̄ aliud in fideiussore q pl̄ ... sequi psonale vt ibi q̄ pignus qd placet: q̄ quoqʒ remanet pign[9] principale sublata: vt. C. de luitio. pig. l. intelligere. qd i fideiussor nō inuenit vt ideo secus in pignore: qz aliquā vtilitatem potest habere. puta retentione pro debitu chyrographario. nec fruct[9] ex pacto quos restituere nō tenet. nisi ex sua idustria habeat. ut. ff. ad l. fal. l. in. in principio. qd i fideiussori n̄ ē. vt ideo ē: qz obligatio fideiussoris pēdet ex bōis d̄functi. nā id ab eis petit qd d̄buerat reus defuncto. at pignora nec fuerāt defuncto debita nec ē ꝓprie possunt dici aliqd d̄be re: qz tamē sunt accidētia fit cessio: vt subijcit. Itē ꝯtra. ff. de con. pe. l. nō post. Sol. ibi per cessionez decernit nō ipso iure. ⁊ sic itelligit. ff. de here. ven. l. ii. §. nō solum. ⁊ l. emptoris nois fieri per cessionē ⁊. j. de ꝯtra. ta. l. cū emācipatus. i pn. Itē ꝯtra. ff. de pac. l. si tibi. §. cū possessor. vbi ... ꝓficit qd fecerit heres. sʒ ... ibi male putāt. uel nō ꝓdest nisi facta cessiōe. ut h dicit. ... verius ibi nō erat verus hēs ... qui paciscebat hic sic ⁊ eodem modo. ... ff. de transac. l. ... rator. §. fi.

p Habet. s. fideicōmissari[9] ...

Cum ex trebelliano. Seruitutes extīcte ꝑ aditionē secuta restitutione reintegrantur. h. d. pau. de ca.

q Valēt. extīcte qdē fūt additiōe hēditatis ⁊ l restōne hereditatis debent iterū iponi ... ff. de seru. l. pōp. ⁊ de ser. ... pre. l. si qs edes. in pñn. ⁊ de fūdo do. l. si marit[9] . i. ... ⁊ i. ⁊ de leg. i. l. seruus titij. ⁊ ... acq. here. l. tam qui. §. fi.

Qui filium. Qui iubet aliquem nō facere testamētum videtur rogare de hereditate restituēda heredibus venientibus ab itestato. hoc dicit hec.

r Scriptura rogo te ut illū heredez facias: ut. ff. c. l. ex facto. in prin. vel illam mādo ... testari. sed huic. l. est cōtra. ff. de le. ii. l. cū pater. §. mādo ... sed hic preceptum ibi cōsiliū ut patet ibidem.

Sabinus. Fauor filij ...

... nus ceptus habetur pro completo. qui ... ficato verborum. pau. de ca.

s Ab ea valeriana.

t Annua. s. onerata.

u Honorē .s. ...

Epistolam. Defectus cause ꝺ futuro facit legatū ꝺficere. h.d.bar. vł sic. Grauame alicui iniūctū ꝯteplatōe certi emolamēti obuēturi q̄ re nus nō obuēit tollit. h.d.pau.de ca. s ℂ Epistolā. casus dic ꝙ titi⁹ te stator istituit equalr sibi hr̄dē filiū mr̄ez ⁊ semproniū quōdā suū curatorē ⁊ corneliū. i vita titij decessit mater. itē sempronius cōtraria fortuna ē ꝺpor tat⁹. ⁊ sic habet mortu⁹ ut. ſ. de bo.li.l.sine nec̄e.§.si ꝺpor tatus ⁊ sic sperat ꝙ tāꝙ i cā caduci deuoluant ptes coruz ad corneliū: ut.C. ꝺ ca.tol.l. i.§.p scdo ꝺ aūt videns testa tor fecit eplam qua grauauit corneliū: vt deportationibus mr̄is ⁊ sēpronij det q̄ttuor vn cias seio .qꝺ fieri potuit: vt C.de fideicō.l. ⁊ i epla si tede at ꝺportat⁹ p i lteg.test. ⁊ sic adeat hereditate qꝺ fieri pōt ut.C.de sen.passis.l.i.nō te neč ad duas vncias: vtpote ṅ rogatus ſʒ cornelius tenet ad alias duas. Alij ponūt ꝙ tā tū duo.s.mr̄ ⁊ curator fuerūt istituti.ſʒ corneli⁹ ſbstitut⁹ ꝑ pe finē.ubi dic̄ p rata portio ne ⁊c. q̄si tm̄ portionē matris hēat ⁊ nihil iure suo.s.hēat.

b ℂ Deuoluta.i.deuoluēda.

c ℂ Mr̄is mee.q̄ erat q̄rta ps

d ℂ Sempronij.que erat alte ra quarta pars.⁊c.

e ℂ Fortuna.vt qꝛ ē ꝺportat⁹

f ℂ Uti reddas. ⁊ hic accipe peto qꝺ est.ſ.

g ℂ Hereditat̄.i.duas vnci as de hereditate.

h ℂ Pro rata.s.duas vncias nā equales erāt ptes. ⁊ fa.ſ. de here.insti.l.si.⁊c.

i ℂ Quartuz.i. duas vncias

ℂ Mulier heredis. In dubio qn̄ qs rogat̄ restituer̄ ei a quo accepit ē itelligēdū p⁹ mortē suā.h.d.bar.ul sic. Si fideicōmissari⁹ grauat̄ restitue re ei a quo habuit sine appo sitōe alteri⁹ tpis cēsēt grauat⁹ post ei⁹ morte.h.d.pau.ꝺ ca.

k ℂ Mulier hr̄dis.i.nepotis quē ex filio ꝑmortuo hēbat.

l ℂ Nurui.i.matri heredis in stituti.⁊c.

m ℂ Cuius.s.nurus.⁊c.

n ℂ Nunc.etiam hoc casu.

o ℂ Moreret̄ ut.ſ.ꝺ le.ij.l. legatari⁹.i si.sed contra.ſ.e. l.ubi pure.i prin.sol.ibi fidei cōmissari⁹ erat l p̄tāte rogati ꝺ nō.qꝛ femina ē rogata. Itē ꝯ.ſ.de ꝯdi.⁊ de.l.i.ubi dicit ꝙ pure ꝺbet̄ nisi sit dies uł cō ditio.sed dic ꝙ hic ē conditio tacite a iure ꝑsumpta ex vo luntate defuncti.

nūciauit. Sceuola.

Epistolā[a] ad hr̄dem suū i hec ꝟba scripsit. Titi⁹ corneli⁹ hr̄ di suo salutē. A te pero corneli. q̄n ad te ꝺuoluta[b] est ps matris mee[c]. Itē ps sempronij[d] creditoris quon dā mei ꝯria fortuna[e]: vt si ⁊ p ꝺ to tus as me⁹ apꝺ te eē sperat̄: vti red das[f] restituas gaio seio vncias q̄t tuor. Quesitū ē cū sempronius in i tegrū restitutus sit ab īꝑatore a quo fuerat deportat⁹ ⁊ adierit hr̄ditatē eius qui rogauerat: an is quoqꝫ ro gat⁹ sit vt ex sua portiōe restituat hr̄ditatē[g]. Rn̄di sempronium qdē ñ ꝓponi rogatū: corneliū aūt hr̄dez debē p rata[h] portōe mr̄ne[i] defun cti reꝝ restōnez seio facere. Mu lier hr̄dis[k] instituti fideicōmisit vt retēta pte q̄rta reliq̄ ptem restitue ret nurui[l] quōdā sue: cui⁹[m] fideicō misit in hec ꝟba. Rogo te vt id qꝺ ad te ex bonis meis ꝑuenerit facias ꝑuenire ad filium tuū. Quesitum ē qn̄ ꝺ fideic. restituere dēat. vtruꝫ ne post mortē suam vel antea: Rn̄di nūc[n] ad tp̄s quo nurus moreret̄[o] fi deicō. aptandum esse. Idem.

Sceuola rn̄dit si pr̄ filiū suuz i puberē ex asse scripserit hr̄dez eiqꝫ codicillis substituerit[p]. deinde fi li⁹ ipubes ꝺcesserit: lʒ substitutio in utilis fit: qꝛ codicillis hr̄ditas neqꝫ dari neqꝫ adimi pt̄[q]: tn̄ benigna in terꝑtatiōe placʒ: vt ff q ab itestato pupillo successit ſbstituto ex fideicō misso obliget̄[r]. Et si inuicē fuerint substituti[s] ⁊ in fideicōmisso substitu tionē valere. vno quoqꝫ eoꝝ mor tuo q supsūt totū accipiūt[t]. Idē.

Heredib⁹ istitutis filijs vtriusqꝫ sex⁹ singulos rogauit. vt q si ne liberis ꝺcederet ptē suā hr̄dita tis sorori fratriue restitueret. aut si frater sororue ñ supeēt matri sue. ⁊ hec ꝟba adiecit: vosqꝫ liberi cha rissimi hoc fideicō. teneri inuicē vo lo donec liberos binos educaueri tis[v]. Quesitū ē si qs ex libis duos filios procreauerit: q̄rūs supsti tes nō reliq̄rit: an hr̄des sui fideic. debeāt: Rn̄di fm ea q̄ ꝓponerent̄ videri fideicōmissi onere libatos.

ℂ Titius nepotes ex filia[x] ⁊ furio sā filiā suā hr̄dē instituit: ⁊ fideicō misit filie[y] vt si sine liberis[z] decessis set: pars ei data ꝑueiret ad cohere des. Eam furiosam ipse titi⁹ i mr̄i monio[&] collocauit: ⁊ enixa ē filiam post mortē patris. quesitū ē defun cta furiosa supstite ex hmōi coniun ctione parta filia: an fideicō. ad hr̄ des ptineret: Rn̄dit cū filiā reliq̄sse ꝓponeret̄ fideicōmissū non deberi claudius. nā ⁊ si matrimoniū cū fu riosa nō fuit: satis tn̄ fcm̄ ē eiusmōi conditioni[?]. Idem.

Lucius titi⁹ itestato moriturus cū hr̄ēt vxorem ⁊ ex ea filiaz emācipatā codicillis hec ꝟba īseru it. Pertinēt āt hi codicilli ad vxo rē ⁊ filiā. itaqꝫ rogo: qcqd aūt ego acq̄ro: aut vos ipsi habeatis[z] cōe vob̄ sit. qꝺ si nō ego rogarē: vos p vestra pietate faceretis: filia itestati pr̄is bo.pos.[a] accepit: quesitū est an aliq̄ pars hr̄ditatis lucij titij ex cā fi deicō. a filia mr̄i debeat̄: rn̄di ſʒ ea que ꝓponerent̄ deberi[b] ēt: si vxor parata sit in cōe bona sua cōferre.

ℂ Meuia duos filios hr̄des reli q̄rat: ⁊ eodē testō ita cauit: fidei āt hr̄dū meoꝝ cōmitto vt oīs substā tia mea sit p deposito[c] sine vsuris apꝺ gaiū seiū ⁊ luciū titiū. q̄s ēt si li cuisset[d] curatores substantie mee ꝺ dissez: remotis alijs[e]: vt hi restituāt nepotib⁹[f] meis ꝓut q̄sqs eoꝝ ad ānos. xxv. ꝑuenerit[g] p portōe[h]: vel si vnus[i] ei oē[k]. q̄situm est an ei fidei cō. ꝑstari a scriptis hr̄dibus lucio[l] titio ⁊ gaio seio[m] ꝺbeat: respōdi ſʒ ea q ꝓponerent̄ luciū titiū. item ga ium seiuz fideicō. petere nō posse[n].

p ℂ Educaueritis per hoc apparet volūtas defuncti. vnde aliud est ſ.e.l.ex facto.§.si qs aūt susceperit. cum suis cōcor.

ℂ Titius Uerba si decesserit sine liberis ꝺbēt itelligi ꝺ his quos rogat⁹ hr̄e pt.h.d.bar. Uel sic. Cōditio si ꝺcesserit sine liberis ad ꝑ sonā q̄ nō pōt mr̄imo niū cōtrahere. ꝺ hic i telligit de illis quos su sceperit ex mr̄imonio ꝯ cto de facto.h.d.mira bilis ter.pau.de ca.

x ℂ Filia.ꝑmortua.aliꝺ hā nō ꝯueniret qꝺ su bijcit si sine liberis.⁊c.

y ℂ Filie. furiose.

z ℂ Sine liberis. Imo ēt si sine liberis ꝺcederet. nō cēt facieda restōqꝫ dū fuit l furore hr̄s nō fuerat: ut.C.ꝺ cu.fu l.si. §.senāt.nisi dicas spālē qꝛ filia.⁊c.ſ.e.l.ꝯ.§.i.

⁊ ℂ In mr̄imonio.ꝺ fa cto nō de iure:ut.ſ.de his q sunt sui vel alie. iur.l.patre.⁊.ſ.dicte.

? ℂ Cōditiōi.hoc iō ꝙ filia quo ad mr̄em ē nō legitima.lʒ sit natural̄ nisi sit mr̄ illustris: ut C.ad orfi.l.si q.⁊ auth. ad orfi.§.nouissime.⁊l si.ꝺ suc.cog. Itē qꝛ p̄ taliter copulauit p qꝺ vr̄ voluisse filiā ex tali ꝯiūctiōe natā extiguet̄ fideicō. attē qꝛ alr̄ ꝺ furi osa ñ potuit hr̄ mr̄imo niū vn̄ pat̄ ei si habue rit q̄r potuit ⁊c.ſ.ꝺ ꝟ. si.l.q̄ret aliqs. ſʒ si qs i stituat masculū filiū et ſbstituat si sine libis de cedat. vł ēt hoc nō ꝑ̄si mat. si sine liberis. ⁊ ip se ꝺcedat filio tn̄ natu rali supstite. qꝺ iurʒ sit plene no.i vtroqꝫ cū ſ.e.l.ex fcō.§.si qs ro gat⁹. ⁊.C.ꝺ isti. ⁊ ſb.l. generalr.i si. ⁊ fa.ſ.de pupil.ſb.l.ex fcō q̄rit̄.l ꝑncipio ⁊.C.de ipu.et ali.sub.l.humānitatis.

ℂ Lucius. Pōt alr̄ qn̄ grauari ꝺ bōis inuicē cōicandis.bar.

z ℂ Habeatis. nam cū erat emācipata filia ēt iure veteri ꝺ liqꝺ habe re poterat.

a ℂ Bono pos. vn̄ libe ri ut.C.q admi.ad bo. pos. pōt.l.emācipata.

ℂ Sceuola. Substitutio directa facta i codicillis trahit̄ ad fideicō. ēt si sint fratres i medio.h.d.bar. vł sic. Uerba directa plata i codicillis ñ possint operari iure directo: obliquāt̄ ⁊ iportāt fideicōmissum.h.d.pau. de ca. p ℂ Substituerit. directo pupillariter. vt.ſ.pꝫ. q ℂ Adimi pt. ut.C.ꝺ codicil.l.ij. ⁊ isti.ꝺ codicil.§.pe. r ℂ Obliget̄. patet ꝺ ꝙ fuit pu pillaris directa ⁊ trahit̄ ad fideicōmissuz. sic.ſ.ꝺ ꝯdi.isti.l.pe.l si.⁊.C.ꝺ im pub. ⁊ ali.sub.l iij. ⁊.l.Cuius. ⁊.l.ꝑcib⁹ i si. ⁊ ꝺ testa.l.hac cōsulti.§.pe. ⁊.ſ. de le.iij.cū qs ꝺcedēs.§.seia. ⁊ ꝺ codicil.l.illō.§.i. ⁊ sic ꝺtrahet̄ q̄rta: ut.ſ. ꝺ codi.l.ij.§.si. Itē ꝺ qꝺ trahit̄ ad fideicō. restitui ē verū. si nullo tpe potu it valeř iure directo. alr̄ ñ trahit̄ nisi i milite: ut.ſ.ꝺ pupil.ſb l.cēturio.⁊c. s ℂ Substituti.s.illi q pupillo erāt substituti ⁊ fuit breuiloq̄a: ut.ſ.ꝺ pu pil.sub.l.luci⁹. ⁊ directa sic vulgaris q̄ nō pōt fieri i codicillis. ſʒ trahit̄ ad fideicō. vt subijcit. t ℂ Accipiūt.s.ex cā fideicōmissi. ꝺ manu fratris pu pilli: ut.ſ.e.l.luci⁹.§.pater. ⁊.ſ.de suis ⁊ leg.here.l.si ex plurib⁹ ⁊ hoc de tracta quarta: ut dixi. ⁊ facit.ſ.de vul.sub.l si mater ita.in prin.

ℂ Heredibus. Cōditio de educādis liberis ñ reqrit liberos mortis tpe supstite.h.d.bar. Uel sic. Cōditio si liberos ñ educauerit extinguit̄ eo ipso ꝙ filios susceperit lʒ eos ñ educet ⁊ sine eis moriat̄.h.d.ꝺ lex mirabilis ⁊ est notus casus.pau.de ca.

b ℂ Deberi.dimidia: ut.ſ.de le.ij.l.si.§.lutius.

ℂ Meuia. Nisi executores testōꝝ de his q̄ ñ sunt ad pias cās ꝯ he redes actionē ñ hn̄t.h.d.bar. c ℂ Pro deposito.i.in custodia. d ℂ Si licuisset. de iure nā testō curator ñ dat̄ vt isti.de cur.§.i.⁊ no. substātie. qꝛ dat̄ substātie. ut.ſ.ꝺ tut.l.muto.§.si. e ℂ Alijs.a pr̄e datis tutorib⁹ vł curatorib⁹ ⁊ q̄nqꝫ i ꝺ magis sequēda ē volūtas ma tris: vt.C.si ꝯ ma.vo.tu.dec.l.i. f ℂ Nepotibus. natis ex alio fi lio forte ꝑmortuo. g ℂ Peruenerit. q̄liter ꝺ itelligas dicut no. ſ.e.l.q filiū.§.fabius. h ℂ Portiōe.s.p rata.i.pro virili.

i ℂ Uel si vnus.s.tm̄ ꝑuenerit ad.xxv.an. qꝛ alij ꝑdecesserunt.

k ℂ Omne.alr̄ oē.s.patrimoniū.alr̄ oem.s.substātiam.⁊c.

l ℂ Lutio depositario. m ℂ Se.o.vn̄o sib̄i.

n ℂ Nō posse.ꝺ no. ꝙ fideicōmissarij seu executores testamētoꝝ nō hn̄t actiōes ꝯ heredes. cū sint ministri. ut h. ⁊.ſ.ꝺ ali.le.l.filio.§.ma tri sue. nisi relictū sit ad pias cās: ut.C.de epi. ⁊ de cle.mulk. ⁊.ſ.de ali. le.l.alio herede. secus si ipse ē aliqꝺ cōmodū habiturus: qꝛ tūc nō est simplex minister. vt.ſ.de le.iij.l.si legatarius: ⁊ fa.ſ.de le.ij.l.si qs titio. ⁊.l.codicillis.in prin. ⁊ de le.iij.l.pater.§.tusculanus.

Tres heredes. Portio in qua est institutus seruus pro fideicommissus manumissus ei debet iure directo non per fideicom. Item quia iure fideicom. per copiam venit in fideicommisso per generalia verba relicto b.d.bar. vel sic. Glossa non facere aliquam controuersiam super eo quod illi relictum est importat ut per mittat illum habere eo modo quo relictum est. Item in generali fideicommisso venit portio quam quis habet ex coherede iure fideicommissi: et etiam in penam illius. b.d.pau.de ca.

a Tres heredes scrip. quedam mulier.
b Dodrante.i.ix.vncias.
c Sextante.duas.ut insti.de her. insti.§. hereditas.
d Seio.i.vno sticho.
d Faceres.idest facere posses.
e Mouerit.de illa vn. tant.f.pz.et dic de iure vel de facto in iudicio vel ex.sic.C.de euic.l.si p9. c.f.re na. ha.l. amplius. in pn.ar.contra C.de tra. sac.l.si quis maior. et dicit quis mouere controuersiam etiam resistendo: ut.C.de sent.l.i.et de pcur.l.non solum.§.si statuis.et.C.de euic.l.si controuersia.ac.
f Ad meuium.patrem naturalem stichum.
g Compulsus.sed sponte adiuit.ad quod per seruum cogi non poterat.tamen gaius seruus:ut.§.e.l.cogi.§.si a suo. et quia ab alio bz commodum hereditatis ab alio libertatis:ut §.e.l.si res.§.i.ac.
h Debeat.seius.
i Ei restituere. sed eo manumisso ipse heres iure directo.ac.
k De oi. quid ergo si monacho reliquit ut abbas non faciat ei questionem.als relinquo ex fideicommisso.competit extraneo petitio si abbas eum molestet per hanc.l.lz.quidam contra.ac.
Patet. Portio deficiens accrescit pro portionibus hereditariis pro quibus est facta substitutio b.d.bar. vel sic. Portiones adiecte in substitutione vulgari censent repetite in fideicommisso vel sic eisdem. pau. de ca.
l Puellam.i.filium et filiam.ac.
m Plures.substituit ex dispositione ptib9.ut.§.pz
n Pars eius.s.decedentis que erat sua spe finet. ut.C.de ca.tol.§.sin autem.
o Supuenirent pertinet.non autem ad herede decedentis ut.§.de suis et le. her.l.si ex pluribus.ac.
p Fideicom. pertinere. ut.C.de ipu.et ali.sub.l. ... §.e.l. quoties no.et sicut.§.prox.§.ac.
Meuia Fideicom.relictum fratribus sub noie appellatio pro hereditaria portione debet.b d bar. vel sic. Fideicommissum relictum pluribus sub noie appellatiuo etiam non significante hereditatem censetur relictum pro portionibus pro quibus erant instituti.b.d.no.pau.de ca.
q Ex quincunce.hec oia exponentur vt insti.de here. insti.§.hereditas. ac.
r Sororem.no.appellatione fratris continetur sororem.sic.§.de pac.l.tres fres.

Tres heredes scripsit[a]: meuium fratrem suum ex dodrante[b]: seium ex sextante[c]: stichum eiusdem seii sicut filium autem naturalem meum ex vncia: et fideicommisit seio[d] vt stichum manumitteret in hec verba. A te peto seii vt stichum manumitteres dedi vnde faceres[d]. Sed et in codicillis ita cauit. Vnciam ex qua stichum heredem: si quam seius controuersiam mouerit[e]: ad meuium[f] fratrem meum fuerit volo: tu frater secundum fidem et pietatem tuam quicquid ad te peruenerit ex hereditate mea sticho filio tuo restituas. quod vt facias fidei tue committo. Questitum est si seius adierit hereditatem: et propter hoc compulsus[g] stichum manumiserit an vnciam hereditatis ex qua stichus heres est institutus sticho manumisso restituere debeat[h]? Respondi non proponi seium rogatum vnciam ei restituere.[i] Idem quesiit an cum controuersiam seius de vnciam qua stichus institutus est faceret meuius vnciam ex causa fideicommissi consecutus: vtrum hanc solam vnciam ex qua stichus institutus est an vero dodrantem ex quo ipse meuius institutus est eidem sticho restituere debeat? Respondi de oi[k] eo restituendo quod ad meuium quoquo modo peruenit: testatricem sensisse. Pater puerum et puellam[l] instituit heredes eosque inuicem substituit. et si neuter heres esset eis plures substituit[m] his substitutos heredes inuicem substituens. eorumdem filiorum fideicommisit: vt qui eorum vita superesset. et si intra an.xxx.moreretur heredibus quos heredes substituerat. filius vna sororem superata intra .xxx.an. sine liberis decessit. Questitum est an ex substitutis in quarto anno filium: pars eius[n] ad heredes substitutos qui supererant pertineret[o]: vtrum pro viribus an pro hereditariis portionibus quibus sunt substituti. Respondi consequens esse pro his partibus quibus substituti essent fideicom.[p] pertinere. Meuia filios tres heredes instituit ex quincunce[q]: sororem[r] filiam ex quadrante: septimum filium ex triente: cuius fideicommisit in hec verba. Te rogo fili si intra vigesimum annum sine liberis moreris: quicquid ex hereditate mea ad te peruenerit hoc fratribus tuis restituas. Questitum est an septimo filio defuncto intra vigesimum annum sine libris: hoc fideicom. virum pro portionibus hereditariis ad fratrem et sororem eius pertineat: an vero equaliter? Respondi pro parte hereditaria[s].

Titia ex asse heres scripta partem dimidiam hereditatis meuie rogata restituere fundum a testatore obligatum luere noluit: sed eum vendente creditore mandauit redimendum sese. Questitum est an titia ex causa fideicom. meuie teneatur? Respondi cum rogata hereditatem restituere proponatur: nihil proponi cur non teneatur[t]. Claudius subest eum prestari oportere id quanto pluris fundus fuit quam ad creditorem peruenire oportuit. Gaio seio ex semisse: titia ex quadrante et aliis ex reliquis portionibus heredibus institutis ita cauit. Fidei autem vestre mando gai seii et lucia titia vt post obitum vestrum reddatis restituatis titio et sempronio[x] semissem patrimonii et portionis[y] eius quam vobis dedi. Questitum est cum vtrique adierunt hereditatem: et postea gaius seius defunctus sit lucia titia herede instituta: an hec lucia titia partem dimidiam semissis quam rogatus erat gaius seius restituere, primus debet. an vero post suam demum mortem vniuersum fideicom. ex sua persona quam ex gaii seii datum restituere debeat? Respondi luciam titiam statim teneri vt partem dimidiam semissis ex persona seii restituat. Filiam suam heredem scripsit: et nepotem quem ex ea habebat ei substituit. et ita cauit. Lucio titio fratris mei filio genero meo[z] .cc. aureos lego quo: quo legato scio illum contentum esse quoniam scripsit vniuersam rem meam. eo quod filiam meam et nepotem meum heredes scripsi: vniuersam substantiam eis communicasse: quos inuicem commendo fidei patris. filia adita hereditate diuertit a marito[a]. Questitum est an titius quondam eius maritus suo vel filii sui nomine ex fideicom. cognitionem bonorum consequi possit: vnia quondam vxore sua vel post mortem eius. Respondi nihil[a] fideicommissi datum genero proponi preter ducentos aureos. Idem quesiit eandem vxorem marito herede[b] scripto fideicommis. vt cum moreretur filio com omne quod ad eum ex hereditate sua peruenisset restitueret: an ille quoque res et possessiones que in dotem

e Hereditaria.sic.§.prox.§.ac.
Titia. Si fundus pignoratus dolo vel lata culpa heredis alienatur fideicommissario heres tenetur b.d.bar.vel sic. Heres grauatus de restituenda hereditate. si rem hereditariam iure creditoris emat a creditore hereditario vendente tenetur restituere eam fideicommissario quatenus valet vltra quod deberetur illi creditori.b.d.Pau.de ca.
t Non teneatur. tenetur.n.quia cum mandauit eam ipsa emisse videtur.ut.§.man.l.si mandauero.§. si eorum. ac ipsa emeret si potuit vt pote suam rem: vt.c.§.man.l.si mandauero.§.sibi quorum.vt et alis non admittit ut glibet. ut C.de dolo l.i.et.§.de le.ii.l. legatum.§.quattuor. sed si emeret eius sine mandato emisset non teneretur nisi fuisset in culpa,vel dolo quod non fuit. ut.§.e.l.inter.§.sz et eius. et.l.conducta.§.s.
u Fuit.i.quanto valuit ultra debitum: et illud pro dimidia. quia tamen medietas hereditatis est restituenda. Item hoc cum mandauit vel etiam fuit in dolo vel culpa non alias: ut dictum est.
Gaio seio. Si duo post mortem eorum restituere rogantur vno mortuo statim pro parte competit fideicommissi petitio. b.d. bar. vel sic. Substitutio fideicommissaria facta pluribus sine appositione nois collectiui in cuiusque persona illorum conditio existat: statim sibi vendicat locum.b.d.pau.
x Titio et sempronio. et quia erant alii coheredes vel si erant.
y Portione.s.patroni. sic pateris libabant et auro.i.pateris aureis. et facit ad.§.§.e.l.heredes.§.i.ac.
Filiam. Verba enunciatiua alicuius modi commemorationis precedentis restringuntur ad illum. Item in fideicommisso vel sic eto per mulierem venit res dotales.b.d.bar. vel sic. Verba enunciatiua de preterito emissa propter aliud per modum cause si inducunt dispositionem si potest aliud intellectum recipere. Item in fideicommisso vniuersali relicto a muliere venit eius dos tam exacta quam non exacta si debita. b.d. pau.
z Debeat. filium fratris testatoris.
a Genero meo. quod in fine non valet secundum leges. ut insti. de nup.§.duorum.sed canones secus.ac.
? Nepotem meum. alias est mei.s. quos scripsi oia.als eius.s.generum eo quod filiam et nepotem instituit substituendo nepotem. et ex quo filia bz: et vir here videtur vt.C.de pac.cond.l. hac generali. et sub. et sic vniuersam substantiam dicit ei.s.genero non tamen hoc expressit.als erat secus.ut.§.e.l. i pn.et.§.de dona.l.ex hac.et de here.insti.l.ex facto quis.ar.§.C.de dona.l.si donatio. P.als est meum.et dic quem scripsi etc.et subaudi et eo vel subaudi et sic vniuersam etc.et eam habeas ei.s.genero ut dixi. als est eis.et dic.i.filie et nepoti. vel dic.i.filie et nepoti et genero et quod subiicit quos.s.institutos commendo.s. vnum de aliis rogo vel quos oes tres rogat vt se diligant. non dico quod hereditatem restituant.ut.§.de verbo.signi.l.commendare.ac.
z A marito.filio fratris testatoris nomine qui et nepos est.ac.
a Nihil.i.nullum. b Herede.filio fratris testatoris.

E

a Eo auctore. i. claudio. ꝛ facit. ʃ. de colla. do. l. i. §. i. ꝛ de colla. bonoꝝ l. cum emancipati. §. idem quoqʒ. ac.
Qne habebat. Paris sunt p ptes ab initio relinquere: vel relictuʒ p partes simpliciter modificare h. d. bar. vel sic. Paria sũt vnam summaʒ a principio diuidere vel ex postfacto. h. d. pau. de ca.

t Pluribus. eisdem libertis. ac.
u Vita supasset. ecce causa quare phibuit alienare. als non valeret prohibitio: vt. ʒ. de le. i. l. filiusfa. §. diui.
x Octauen. sub. i. octauicꝰ ꝛc. ꝛ ẽ propriũ nomẽ liberti. ac.
y Cũ libertis. siue hrẽs cũ libertis siue cũ collibertis idẽ ẽ: ꝛ põt determinare pcedẽtia. q: si hi cuʒ alijs fuerit legati fũdi. vel et sequẽtia. i. in ita sua tertia: vel tertie alioꝝ debeãt deduci. ac.

b Ita tñ. nunc determinat quod dixerat.
c Emãcipauit. idem ꝛ si nõ emancipasset.
d Amisit. q: decessit nepos
e Decessit. s. maritus institutus. ac.
f Cedente. i. tempore mortis mariti.
g Cesset. i. euanuerit ꝛ nõ habet locum. ac.
h Ondere. s. videt vba testamenti. x. ꝛc. residuũ hebit hrs mariti. ꝛ sic vltia scriptura restringit pcedentẽ: vt. ʒ. de manu. testa. l. stichus.
[illegible] Fideicõmissarius detrahit qtenꝰ sibi detractũ est. h. d. bar. ꝛ oẽs.
h Heres vxor. s. testatoris.
i Quatenꝰ cepisset. i. totũ restituet vt qrtã nõ detrahat vt. ʒ. e. l. §. i. ꝛ §. inde neratius. ꝛ. l. ex asse. l si. nisi i casibꝰ vt eisdẽ legibus notatur. ꝛ facit. ʒ. ad. l. falci. l. lex falcidia. §. nũq. ꝛ de leg. i. l. si filiusfa. §. apud. ꝛ ʒ. e. l. mulier. §. si. i si. põt ẽt itelligi sic. h. vt p rata diminuat fideicõ. ab vxore relictũ, p q̃ est diminutũ sibi relictũ qð posset dici si onꝰ eẽt extrīsecꝰ: ut. ʒ. e. l. fcã. §. si titiꝰ rogatꝰ. ꝛ de do. cã mor. l. ei. §. i. qð h non erat: sʒ i hoc põt hre locuʒ. nã si hrs nihil detraxissʒ vxor tres ptes ad tps sibi retinuisset ꝛ fructus eẽt lucrata. ꝛ nũc ergo rtinet tres ptes eiꝰ qð hʒ. ꝛ sic facit ad hoc. ʒ. ad l. fal. l. penales. §. si titio.
Heredẽ. Si dilatio adijciat i fauorẽ fideicõmissarij fructus iteruʒ pcepti veniũt i restõnẽ. h. d. bar. vel sic. Si dilatio fuit apposita cã fideicõmissarij fructꝰ ꝛ oẽs vtilitas medij tpis ad eũ ptinet: ẽt si excedat onꝰ grauato iniũctũ sup illis fructibꝰ. pau.
k Heredũ ex refectu. s. alias reddita ꝛ idẽ est. ꝛ dic hereditatis. i. dicte tertie. ac.
l Nũmoꝝ redactis. ex venditõe tertie ptis hrditatis.
m Hoc amplius. hoc vbo ẽt supiora repetunt: vt. ʒ. de le. ij. l. si pure. ac.
n Sutorẽ. sub. p fideicõ. reliquo. ꝛ dic quo ad vsuʒ eos legatos: nõ quo ad pprietatẽ als nõ possent heredes vendere. ꝛ dr verna ex ancilla natus: vt isti. de le. §. huic pri.
o Redacte. s. ex venditõe tertie ptis hereditatis. ac.
p Explessʒ. nã ex tũc certũ ẽ q: hrdes sũt i mora ex tũc.
q Legati. ad vtẽdum.
r Venerint. ab heredibꝰ.
s Restituẽda. hoc iõ q: dixit in pri. §. qcqd peruenerit. ꝛ facit. ʒ. e. l. bahsita. sed arg. ʒ. ʒ. e. l. heredes mei in pri. sʒ hoc iõ q: dilatio in. xv. an. facta fuit fauore alũni: vt. ʒ. de le. ij. l. si ita. §. pegasus. ꝛ no. ʒ. e. l. in fideicõmissariã. in prin.
Pluribus. Prohibita alienari nõ veniũt i fideicõ. vlĩ. h. d. bar. vel sic. Prelegata phibita alienari nõ veniũt in restitutiõe. h. d. pau. de ca.

dote ꝛ post diuortiũ restitute mulieri fuerãt fideicõmisso ↄnnectã. Rñdi qð mulier i bõis suis reliqssʒ id fideicom. cõnneri. Claudius ꝛ alij de eodẽ facto consultus ita rñdit: siue restitute sint res sʒ id qð supra respõsuʒ est: i bonis mulieris ↄputari. siue ñ sint restitute: q̃ ex stipulatione de dote reddẽda iterposita restituẽde sint eo auctore[a] i hrditatẽ ↄputari. Qne habebat filiũ ꝛ ex eo nepotẽ: vtrũqʒ in mariti ptãte: maritũ ex asse scripsit heredẽ eiusqʒ fideicõmisit i hec verba. Titiꝰ maritꝰ mihi hrs erit peto fideiqʒ eiꝰ ↄmitto: vt qcqd ex hereditate mea ad euʒ puenerit cũ mori ceperit id restituat gaio seio filio nr̃o: ita tamen[b] vt. x. qdem vncias gaius habeat. duas autem vncias seius nepos habeat: qð ut fiat fidei eius titij ꝛ heredis mei ↄmitto. pr̃ emãcipauit[c] filiũ: nepotez amisit[d]: ꝛ supstite filio decessit[e]. quesituʒ est an pore pte scripture vniuersa hrditas pr̃is ex cã fideicõ. filio debeatur: ꝛ illa sequẽtia verba ita rñ vt x. vncias filiꝰ: duas aũt nepos habeat. ex volũtate defuncte ita om̃ĩ locũ habeãt si die fideicõ. cedẽte[f] filiꝰ ꝛ nepos eoꝝ i reꝝ natura eẽnt. Cũ aũt nõ supuixit ad diem fideicõ. nepos: seqñs scriptura cesset:[g] rñ. sʒ ea q̃ pponerẽt oñdere[h]. x. dũtaxat vncias filio datas. Hrs istitutꝰ vxor[h] rogatus totã hrditatẽ restituere: restituit detracta qrta: quesitũ ẽ cũ vxor quartã ptẽ hrditatis pñn die ꝛ reliquaʒ pꝰ tps alij rogata a testatore fuisset restituet: an id qð hrs ei detraxisset qrte noie i restituẽdo fideicõ. iputari possit? Rñdi qtenus cepissʒ[i] ex fideicõ. obstrictã. Hrdum fideicõmisit: vt qcqd ex pte tertia hrditatis puenerit ad eos id rederẽt gaio meuio alũno testatoris cuʒ fuerit an. xv. ꝛ subiũxit hec verba iterum ex redditu[k] hrditatis q̃ ad vos puenerit alatis cũ ex vsuris, p quãtitate nũmoruʒ redactis[l]. Hoc ãplius[m] eidẽ alũno meo hoiem collectaneuʒ ꝛ vernã sutorẽ[n] q cum artificio suo mercede data alere poterit. quesituʒ est cum alimenta multo minora pstiterint heredes scripti quam vsure summe redacte[o] competebant: an ꝛ residuas prestari cõpelli debeant totius tpis. an ex eo die quo qntuʒ decimũ annũ explesset[p]: ꝛ cum fundi legati[q] ei spãliter vt ex mercedibꝰ aleret fiãt venerint[r]: vtrũ mercedes nõ vsuras petere debeat? Rñ. sm ea q̃ pponerent testatorẽ videri de oĩ redditu ꝛ mercede seruoꝝ restituẽda[s] sensisse. Pluribꝰ hrdibꝰ institutis i qbus ꝛ libertis tribus ex dodrãte eisdẽ[t] fundos p pceptiõez dedit. ab his petijt ne eos alienarẽt: ꝛ vt q vita supasset[u] solidos eosdẽ fundos obtineret. deinde vnus ex his libertis octauicꝰ[x] fideicõmisit: vt qcqd ad euʒ ex hrditate bonisue puenisset: deducto, p ca pte ere alieõ ꝛ legatis sibi. xx. aureis: restituat titio. Quesituʒ est an ẽt ptẽ tertiã fundoꝝ plegatoꝝ cũ libertis[y] eisdẽ deducere debeat? Rñdi sʒ ea q̃ pponerẽt ñ debere rstituere pceptiõez nisi ipse testator ꝛ legata[z] excipere voluisset. Maritꝰ vxore istituta hrde ex pte tertia: ꝛ pluribus ei fideicõmissis datis: dotez q̃ qʒ plegauit[&] his verbis. Seie vxori mee dari volo a filijs meis sũmã dotis eiꝰ q̃ mihi, p ea illata ẽ: eiusdez vxoris fideicõmisit vt partem hereditatis ꝛ qcũqʒ ei legasset post mortẽ suã titio filio cõi restitueret: qsitũ ẽ an sũmã qqʒ dotis iter cetera legata ex cã fideicõ. filio suo rstituere debeat? rñdi nõ: als nisi manifestuʒ esset. de dote qqʒ restituenda testatorẽ sensisse[?]. atqʒ etiã sensisset cum fuerit h approbatũ: ita etiam eius qqʒ petitiõez fore si nõ minus i quãtitate[ꝟ] que fal. noie remaneret foret q̃ʒ in quãtitate dotis. Rogatus[a] restituere hrditatez septicio cũ erit[b] an. xx. interea fundos quos defunctus pignori acceperat vendidit[c] ꝛ propterea pignoraticio iudicio a debitore cõuentus decessit herde relicto semptonio: ꝛ iudicio nonduʒ finito restituit[d] hrditatez septicio. quesitũ est an iudicio nihilominus ipse condẽnari debeat cum poterit retinere vel caueri sibi[e] id qð ex cã iudicati prestaturus esset? Respondi iudicij executionem[f] nihilominus aduersus heredem ꝛ post restitutã hereditatẽ mansisse. Hrs eiꝰ q post mortẽ suã rogatꝰ erat vniuersã hrditatẽ restituere minimã q̃ntitatẽ quã solã i bõis suis se dicebat: his qbus fideicõmissuʒ debebat restituit. postea repertis illis apparuit q̃druplo amplius i here-

terminare pcedẽtia. q: si hi cuʒ alijs fuerit legati fũdi. vel et sequẽtia. i. in ita sua tertia: vel tertie alioꝝ debeãt deduci. ac.
z Legata. i. pelegata predicta. als si volũtas nõ appareret distinguere: vt. ʒ. e. l. in fideicõmissariã. §. si. ꝛ. l. marcellus. §. qdã. ꝛ. C. de fideicõ. l. cum virum. h.
Maritus. Dos plegata non cadit in fideicõmisso nisi spãliter sit dictũ: ꝛ quarta ad dotez sufficiat. h. d. bar. vl' sic. In fideicõmisso vniuersali nõ venit id qð heredi debebat a defuncto. etiã si illud fuerit heredi pelegatũ: ꝛ rogatus fuerit etiaʒ pelegata restituere nisi appareat. ꝛ quarta quam retẽturus est ad illud sufficiat. h. d. pau. de ca.
& Prelegauit. qð valet pp repẽsationem: ut insti. de le. §. ꝛ zero.
? Sensisset. qi hoc expresse dixisset: ut. ʒ. ad l. fal. l. si debitor. als nõ vt. ʒ. de le. ij. l. cũ pater §. fidei tue. ꝛ. C. de iure do. l. cũ pr̃. ꝛ facit. ʒ. ad l. fal. l. pater. in pñ. ꝛ. l. si vsufructꝰ. §. dos. i pñ. ꝛ. ʒ. e. l. mulier. §. cũ proponeret. ꝛ. l. a filia. ac.
ꝟ Quantitate. alias fructibꝰ quos ex sua tertia hereditatis parte recepisset. nã fructꝰ quoqʒ si qui medio tpe percepti fuerit in falcidia imputantur: vt. ʒ. de le. ij. l. cum pater. §. titio.
Rogatus. Instantia cepta cõtra herede fcã restitutione durat cõtra ipsum ꝛ heredẽ eius. h. d. Bar. vel sic. Instantia incohata cũ herede ante restõez hrditatis nõ trãsit in fideicõmissariũ p restõnem: sed finit iudiciũ cum herede vel eius herede: ꝛ cõtra ipsum dat sñia ꝛ etiã executionẽ mãdat: iõ nõ cogetur restituere nisi de idẽnitate sibi caueat a fideicõmiss. h. d. pau. de ca.
a Rogatus. s. heres.
b Erit. sempronius.
c Vendidit. heres.
d Restituit. s. sempronius heres heredis.
e Caueri sibi. vt. ʒ. e. l. de euictione. ꝛ. l. cũ hereditas. ex fideicõmissi.
f Executionẽ. q: sententia dabit contra heredem ꝛ in bonis eius fiet executio. secus in curatore: vt. ʒ. si quis cautio. l. si. ar. cõtra. ʒ. famil. her. l. in iudicio. sed hic heres recupabit a fideicõmissario. vt. ʒ. e. l. heres cum debuerat. ꝛ. ʃ. e. l. matrez. Ac.
Heres eius. Res de nouo repte non restitute debẽt restitui pꝰ

prima restitutio per modū transactionis fuit celebrata.b.d.bar. Uel sic. Solués vel restituēs minus q̄ debebat p errore pōt ad residuū 9ue niri nisi fuerint ex eo trāsactū: vel nisi solueret cū trāsactōe.b.d.pau.
n ¶ Posse. ergo a d̄no si e trāsactū nō pōt 9ueniri. ₇ sic est 3.ff. de trā sac.l.q cum tu.§.q p falci. sed ibi fuit in dolo ille cū est transacta hic non. Itez adhuc contra ff. de transa.l.ij.§.i. vbi rupta codicill. irritatur trāsactio. So.b alia instrumēta cautiōalia sūt repta de nouo. ibi codicill. vel alia vltima volūtas: vt.j.e.ti.l. de his vel ve ibi. Itez 9tra.C. de resciñ. vē.l.ij.₇.j.de eb.ob.l.si qs cū aliter.i. s naz hic vltra dimidiā iusti precij estimantium fuerat deceptio l3 re ipsa sed q₂ vltra quadrupli vendit. sed certe non p hoc fuit deceptio vltra dimidiā. q₂ dubius euētus fuit remissus. est.n. dubius iudicii euentus: vt.ff. de pecul. q̄d obest. alś fere omnes transactiões rescinderent.₇ facit ad.§.C. de transac.l. sub pretextu.₇.j. de exceptione rei iudi.l.si et tenō. ₇.C. de furtis.l.si post decessionē. alij soluunt oīa contraria subaudiendo hic maxime.

Si pupillus. Etiā post restitutionem pōt fideicōmissarius fideicōmissum dimittere pp̄ter p̄tez heredis que incepit de nouo vacare. b.d.bar. vel sic. Fideicō missarius partis hereditatis ēt post restitutionem sibi factā pōt ab illa pte discedere ₇ eaz dimittere pp̄ter aliā ptez que iure extraordinario ₇ speciali deuoluta ē ad eum si non vult accepta re: q₂ vl' oz totā acceptare vel totam repudiare ₇ nisi fiat conceditur tota creditoribus ₇ denegant sibi actiones. b.d. Pa. de ca.

ditate fuisse. Quesitum ē an in reliquū fideicōmissi noie 9ueniri possit? Rn̄di f'm ea q̄ pponerent si nō trāsactuz esset posse[a]. Idem.

Si pupillus[b] parēti[c] suo[d] heres extitit[e] ₇ fideicōmissaz hereditatez p̄ris restituit: mox abstineret paterna hereditate: optio deferenda ē fideicōmissario. vt aut portionez[f] quoq₃ pupilli agnoscat: aut a toto discedat: aut oīmodo bōa vēdenda[g] sunt: vt id q̄d supfluum est pupillo seruet. ₇ si insolidus bona venire non possunt oīmodo actiones fideicommissario denegande erunt[h]. Est enim in potestate illius vniuersuz suscipe. ₇ si q̄d[i] plus erit pupillo seruare[k]. Idem.

Matrem ₇ auunculū eosdēq₃ et editores suos hr̄des scripsit lucius titius[l]: ₇ eorum fideicommisit: vt post mortē restituerēt: q̄d ex re familiari testatoris superfuerit[m] septitio. Heredes nō modicaz ptē bonoz testatoris 9sumpserūt: ₇ multos heredes reliquerūt: quibus sīctibus[n] multa corpora que remanserunt ex bonis lucij titij septicius[o] possedit. Quesitū ē an id q̄d luci⁹ titi⁹ debuit matri ₇ auūculo: hr̄des eoz a septitio petere possunt. Rn̄di nō posse. Claudi⁹[p] aditione enim hereditatis confusa obligatio itercīderat. s3 fideicōmissi repetitio[q] erat cui⁹ eqtas deficit[r] his q multa[s] ex hereditate consumpsisse pponuntur. Paulus.

Lucius phebus testamēto facto eū tres liberos hr̄des institueret: phebum ₇ eradiam ex eadem matre: policratē ex alia[t] equis portionibus. petit a policrate minore fratre: vt accepto certo p̄cio hr̄ditatē frīb⁹[v] 9cederet: ₇ inuicē eos q ex eadē matre erant. Si quis eorū heres nō fuisset substituerat[x]. Idē policrates si itra pubertatē decessissz ₇ secundas tabulas fecit[y] quas matri eius commendauit aperiēdas si impubes obijsset. Deinde petiit a prioribus[z]: vt si quis eorū sine liberis decederet portionē suā exceptis bonis maternis eorū ₇ auitis ei vel eis[₇] qui supessent restitueret. Eradia soror mortua sine liberis fratrē suū phebuz instituit heredē: policrates fideicom. petebat ₇ obtinuerat apud aureliū p̄culuz p̄cōsulez achaie. appellatione facta[?] cū solus phebus egisset[?] victus ē: q₂ ei vel eis verba vtrūq₃ frēz[a] complecterent: at q inuicez duos illos tm̄[b] substituerat[c]. S3 ₇ volūtas[d] h̄ p̄ris videbat: q₂ exceperat eoz bona materna: q₂ policrates aliā matrem ₇ q̄dē supstitē hēbat: cui⁹ etiā fideicōmissum erat vt legata que ei dederat[e] intestato moriēs: policrati filio suo restitueret.

¶ Quādo dies legatoꝝ vel fideicōmissorum cedit[f].

Paulus.

m Mortuo[g] patre licet viuo pupillo dies legatoruz a substituto datorū cedit.

Ulpianus.

Si pure sit vsufruct⁹ vel vsus vel habitatio legata: neq₃ eorum dies ante aditam hereditatē cedit. neq₃ petitio ad heredē transit[h]. Idez ē si ex die sit vsuf. relict⁹. Idem.

ertare tempore mortis.b.d.pau. de ca.
m ¶ Supfuerit. hoc casu poterat olim alienare nisi causa lucrifaciendi fideicōmissuz. hodie vero q̄ci cogit seruare fideicōmissario. vt no.ff.e.l. titi⁹.
n ¶ Sctib⁹. p q̄d videt hereditas restituta: vt.ff.e.l. restituta. in prin.
o ¶ Septicius. fideicōmissarius.
l ¶ Titius. debitor.
p ¶ Claudius. 9firmauit predicta habita rōne. aditionis enī₃ ₇c. vt.ff.e.l. debitor.₇.l. deducto. in prin.
q ¶ Repetitio. q̄si plus debitor restituisset. vt.ff.e.l. cum heres.₇.l. cū hereditas.₇.ff. de here. ven.l.ij.§.pe.b.
r ¶ Deficit. sic de simili.ff. ad sill.l.pp.§.neptis.₇.j. de his qb⁹ vt idig.l. heres q scīēs.
s ¶ Multa. hoc qn̄ vltra dodrantem consumpsit. nā dodrantē iure suo licuit 9sumere. vel etiā iure nouo vt dicit s3 quosdā. s3.b. dicit sufficere. si tm̄ 9sumpserit q̄tū eis debebat. sibi. n. iputet si potius voluerit volūtatis cā erogare q̄ sibi i suo dēbito satisfacere. Inuit igit q̄ si nō multa 9sumpsit nō extinguit petitio debiti. ut ar.ff.e.l. debitor.₇.l. si heres.§.si.

Lucius. Fideicōmissū limitat f'm naturā precedentis substitutionis nisi volūtate dfuncti aliud p̄sumat ex naturis sermonis vl' alia 9iectura. b.d. bar. vl' sic. Uerba pluralis numeri nō verificant in vno. ad hoc allegari 9sueuit. vel sic e3. Uerba singularis numeri nō iportāt pluralitatē. b.d. pau. de ca.
t ¶ Alia. lex ins. ars.§. paulus imperialis.
v ¶ Fratribus. no. appellatione fratris 9tinet soror. sic ff. de pac.l. tres fratres.
x ¶ Substituerat. s. vulgariter ₇ bēas si qs eorū heres nō esset ₇c. ₇ sic expirauit adita hereditate: vt.C. de impu. ₇ ali. sub.l. post aditam.
y ¶ Fecit. s. phebus pater ₇ habeas policrati.
z ¶ A prioribus. s. phebo ₇ eradia.
₇ ¶ Ei vel eis. s. frī vel frīb⁹.
? ¶ Facta ap. per phebum.
? ¶ Egisset. s. i causa appellationis q̄d fieri potest: vt.C. de tem. ap.l. si.§.i. ibi cum speciale. ₇c.

b ¶ Si pupillus. q₂ sibi met videtur contraria hec lex: ideo dicit. R.
c ¶ Parenti. pro dimidia: q₂ sic fuit rogatus.
d ¶ Suo. insolidum abstineret per in integrum restitutio.
e ¶ Extitit. i. existere potuit vel extitit noie nōre. q₂ suus erat. ut.ff. de acq. hr̄.l. necessarijs. alś si vere se imiscuit nō posset postea se abstinere. vt.C. de repu. here.l. sicut. q̄d tm̄.j. dicit. Itē q̄d dicit restituit. i. restituere debuit. nā cū nō adiuit vt dixi q̄ūo potuit restituere. Uel dic s'do q̄ vere adiuit ₇ vere restituit. ₇ q̄ abstinuerit fuit p in itegrū restitu. Itē q̄ subijcit portionē pupilli. s. q̄rtā quā retinuit. vel dic q̄ fuerat rogatus de dimidia tm̄ restituēda vñ alia dimidia ē sua portio. Itē q̄ subijcit pupillo seruet. s. in itegrū restitutio vt se imisceat q ēt p restitōē abstinuit. ut.ff. de minorib⁹.l. ₇ si sine.§. restitutus.
f ¶ Portionē. s. dimidiā. g ¶ Uendēda a fideicōmissario. ₇c.
h ¶ Denegāde erūt. si velit in totū abstinere. a pte. n. nō pōt ut h̄ dicit. sed q̄ūo q iam accepit pōt dimittere: cū. occasione ptis pupilli: ut ff. de acq. here.l. cū hereditate. alias fideicōmissarius.
i ¶ Si quid. sua dimidia.
k ¶ Seruare. p in integ. rest. denuo. nisi habeat vt dixi. ₇ facit.ff.e.l. cogi.§. si quis.₇.§. sed ₇ si qs.₇.§. Idē metianus.₇.l. qui totā.₇.l. nā q̄.§.i.₇.l. ita tñ.§. si pater. ₇c.

Matrem. Uenditio facta cā interuertēdi fideicō. iputat heredi in eo q̄d sibi defunct⁹ debebat. b.d. bar. vel sic. Rogat⁹ restituere q̄d superit tpe mortis eius l3 possit bona 9sumere dūmodo nō i fraudem debet 9sumpta sibi iputare i debito quo sibi tenebat defūctus vt illō nō possit detrahere aduersus fideicōmis. de eo q̄d reperit

a ¶ Utrūq₃ fratrem. s. vtrūq₃ fratrem compelleret.
b ¶ Tantum. q.d. non vnum tantum.
c ¶ Substituerat. i. dicere ac si expresse substituisset eos inuicē. i. simul. Alij dicunt q̄ hic opponit pro phebo de substitutiōe prima quasi in s'da ad illos tantū duos videat referre se. vt.ff. de vul. sub.l. coheredē.§. cū patrē. sed non est ita: q₂ fuit vulgaris.
d ¶ Sed ₇ voluntas. pro policrate: vt dicto fideicom.
e ¶ Dederat. iulianus marcus.
f ¶ Quando dies legatorum vel fideicōmissoꝝ cedit.

Mortuo. Legatum relictū a substituto pupilli ad heredē legatarij transmittit licet ante substitutionis euentum legatarius decesserit. b.d. Jo. de imola.
g ¶ Mortuo ₇c. pone casū₃. vt.j.e.l. hr̄dis aditio.§. tantūdez.

Si pure. Legatū seruitutis p̄sonalis cedit ab adita hereditate. b.d. Bar. ₇ loquit hic in tribus seruitutibus.
h ¶ Transit. no. dic hac p̄sonaliū seruitutum nō cedere ante aditā hereditatē si ₇ pure sint relicte. nec quo ad petitionē nec quo ad trāsmissionez si decedat legatari⁹. idē i alijs seruitutib⁹ ₇ idē i alijs qbusdā casib⁹ ē vt hic. ₇ no.C. de cadu. tol.§. i nouissimo.₇.j.e.l. habitatio. ea vo adita cedit etiā quo ad petitōez nō quo ad trāsmissionē cū nō trāseāt ad hr̄des. vt de eo §. i nouissimo.₇ isti. de vsufru.§. finit. nisi sit relictū titio ₇ hr̄di. vt.C. de vsuf.l. cū āntiqtas ac cetera legata cedūt a morte testatoris quo ad transmissionē. vt.C. de ca. tol.§. cū igit.l3 nō p̄it petiti nisi ea adita. Itē si sunt relicte ex die certo vel icerto. vel sub 9ditiōe nō cedūt ante diē etiā certū.

vt hic subiicit.r.§.qn dies vsufru.le.ce.l.i.§.fi.sz ceteris legata ex die certo cedut.vt.C.de cad.tol.§.cu igit.r sic no.ex predictis q cedere diem dr duobus modis:vt no.C.de cad.tol.§.i.ac.

a Nam cum ad heredem.ratio superioris legis.

Si legatum confert in mortem heredis est conditionale.secus si in morte legatarii.h.d.Bar.

Nam cum ad heredē nō trāsferatur frustra est si ante qs diem eius cedere dixerit. Idem.

Si cū heres morietur legetur: conditionale legatum est. denique viuo herede defunctus legatarius ad heredem nō transferet legatum. Si vero cū ipse legatarius morietur ei legaretur: certū est legatū ad heredem transmitti. Idem.

Si post diem legati cedentem legatarius decesserit: ad heredem suū transfert legatum itaqz si purū legatū sit.ex die mortis dies eius cedit. Si vero post diē sint legata relicta: simili modo atqz in puris dies cedit: nisi forte id fuit legatū qd ad heredē nō trāsit. Nā huius dies nō añ cedit: vtputa si vsufru.post annū sit relictus: hanc enim sententiam probamus. Sz si sub conditione sit legatum relictū nō prius dies legati cedit q̄z cōditio fuit ipleta: nec qdem si ea sit cōditio que in ptāte sit legatarii. Sz si ea conditio fuit quā pretor remittit: statim dies cedit. Idēqz etiā in ipossibili cōditione: qr pro puro hoc legatum habetur. Itē si qua cōditio sit que per legatariū nō stat quominus impleatur. sz aut per heredē aut per eius psonā in cuius psona iussus ē parere cōditioni: eius dies legati cedit: quoniam pro ipleta habetur: vtputa iussus sit hrdi decē dare: et ille accipe noluit. Sz et si ita mihi legatū sit.si seiaz vxorē duxero nec ea velit nubere: dicēdū erit diē legati cedere qr per me nō stat quominus pareā cōditioni: sz per aliū stat quominus impleatur conditio. Iisdem aūt dieb.i.iisdē cōditionibus hrdi pstabit legatū: quibus legatario prestabat. Si cū dies legati cedere inciperet alieni qui iuris sui nō esset: deberi legatum his quorū iuri fuit subiectus. et ideo si purū legatum fuerit et post diem legati cedētez liber factus est: apud dominū legatū reliquet. Sed si vsufructus fuerit legatus: licet post mortē testatoris ante aditā hereditatē sui iuris efficiatur sibi legatum acquirit.

Aulus.

Quod pure datū est si sub cōditiōe adimatur: q̄si sub cōditiōe legatum habetur. At si extrisecus suspēdatur legatū: nō ex ipso testō lz añ decedat legatarius: ad hrdē trāsmisisse legatū dicimus: veluti si rē dotalē maritus legauerit et uxori aliquā pro dotali re pecuniā. deinde delibe ante vxore de electione dotis decesserit legatarius: atqz legatam elegerit mulier: ad hrdē transire legatum dictū est. Idqz et iul. rndit.magis enim mora q̄z conditio legato inecta videtur. Eorūz legatorum que in codicillis relicta sunt pinde dies cedit atqz in testamento relictorum. Vlpianus.

Heredis aditio morā legati q̄dē petitioni facit: cessioni diei nō facit. pinde siue pure institutus tardius adeat: siue sub conditione nec per cōditionē impediatur: legatarius securus est. Sed et si nondū natus sit heres istitutus: aut apō hostes sit: filii legatario non nocebit eo q dies legati cessit. Idē dicimus et si a substituto legatum sit relictū q̄zdiu istitutus dliberat: defuncto legatario non nocebit: si heres postea institutus repudiauit. Nam ad heredē suū trāstulit petitionē. Tātūdē est si ab ipuberis substituto legetur.nā ad hrdē suū legatum trāsfert. Tractari tñ pōt si ipuberi substitutus dānatus sit si intra pubertatē filius decesserit: seio centū dare: an viuo pupillo defunctus seius ad hrdē trāsferat: q̄si ea cōditio expressa sit q̄ inerat. et magis est ad hrdē legatarii trāsire. Interdū aditio hrdis legatis morāz facit: vtputa si forte suo māumisso

b Si cū heres. legatū ē.dies.n.icertus ē: vt.§.de condi.r de.l.a r.l.dies.r.§.de cōdi.inde.l.q si sub ea. r sic no.q cū facit cōditōez q̄nqz r q̄nqz nō:vt no §.de cdi.inde.l.qui promisit.

c Nō trāsferet.hoc ideo qr cōditio pōt non existere viuēte legatario.puta si legatarius moriatur viuēte hrde alia q̄ segr viuēte legatario existit. qr viuens moritur:mortuus non moritur.iaz.n.mors ultra non dñabitur. r facit ad hoc.j.de manu.testa.l.q duos.§.hec conditio. r de le.ii. si pecuniam.§.i.r j.de condi.r de.l.heres meus.ac.

d Legatarius morietur.fallit in libertate relicta seruo cū moriet.vt.j.de manu.testa.l.libertas in pan.r in vsufr.vt §.de vsufru.l.titio.r facit.j.e.l.hmōi.in fi. r.C.de here.insti.l.extraneum.

Legata trāsmissibilia ad heredes legatariorum trāsmittunt post cessionē diei. Et si sunt pure relicta vel in diē cedit dies a tēpore mortis testantis. Itē si sūt relicta sub cōditiōe ipossibili.sz si sub cōditiōe possibili cedit dies a die cōditionis iplete si fuit cōditio casualis. sz si ptātiua vel mixta cedit ēt dies a tpe quo stetit per illū a quo ipleri debuit.r si a tēpore quo cōditio habita fuit pro impleta.h.d.de Jo.

e Si post ad heredē suū.i. quē hz.nō aūt dicit ad differentiaz extranei heredis.ac.

f Mortis testatoris.vt.C. de cad.tol.§.cum igit.

g Eius.s.legati.

h Post diem.s.certum:vt dicto.§.cum igit.r hoc quo ad transmissionem.

i Nō añ.sz nec post quo ad trāsmissionē.vt no.§.e.l.ii.

k Impleta.vt.C.de ca.tol. §.finautez.

l Statiz cedit.i.a die mortis r da exēpla. de cdi.insti.rndi vel alia q̄ cōtra legez sit vel cōtra bonos mores: vt.§.de cdi.insti.l.que sub conditione.r.§.ti.i.l.facta.§.q si conditio.

m In impossibili.vt.§.de cdi.r demon.l.obtinuit.r isti.de here.insti.§.ipossibilis. sed occurrit contra.vt insti.de le.i fi.sed distingue cū apponit.vt no.§.de condi.insti.l.i.

n Impleta.vt.§.de condi.r de.l.iure ciuili.r.C.de condi.inser.l.si ea.r.C.de insti.r sub.l.i.

o Quod.i.quia.

p Per alium stat. secus si per casum fortuitū. vt.C.de condi.inser.l.legatum.r.§.de condi.r de.l.in testamēto.r.§.de condi.insti.l.que sub.§.quotiēs.vt ibi no.Accursius.

q Heredi.legatarii.r dic cōditionibus.i.modis. si aūt vera eēt cōditio nō trāsmitteret ea pēdente.vt.§.pr. Itē ab herede adipleri nisi sit factū qr p eum fieri nō possit.vt.C.de cad.tol.§.ne aūt.r.§.finautē talis.ac.

Si cum dies. Legatū relictuz existēti in potestate alterius remanet apud illū in cuius ptāte legatarius existebat si tpe cedentis legati ille in ptāte reperiebatur.h.d.Jo.de imola.

r Iuris.s.filius vel seruus.r caue tibi qr aliud est in cōtractibus:si fiat sui iuris iaz aū cōditionē obligationis dño vel patri querit:vt.j.de reg.iur.l.q̄

legata.r facit.ff.de dona.cau.mor.l.fi.r.§.de opti.leg.l.si pamphilo.r de codicillis.l.ii.§.i.r.j.e.a.l.si vsufru.§.fi.

s Acquirit.r est rō qr inuenit sui iuris q̄n cedit dies legati.s.tempore aditē hereditatis.vt.§.e.l.ii.r.iii.

Quod pure. Conditio tacita ex testamēto pcedens īpedit diez legatorum cedere: secus si extrinsecus veniat.h.d.Bar.

t Quod pure.q̄si sub conditione.s.cōtraria.r iō ea pendente legatarius decedens non transmittit ad heredem vt hic.r §.de adimē.le.l.si legatum pure. r.l.legatum inutiliter.r arg.§.si cer.pe.l.pecuniam.

u Dicimus.vt.§.de cōdi.r de.l.cōditiōes.r.l.i.§.i.r.l.aliqn.r.j.e.l.hrdis.r.l.si dies.§.fi.

x De electione. vtruz legatū petere vel dotez velit.h.

y Ad heredem.s.legatarii cui dotem legauit maritus.ac.

z Legatum. dotis subaudi.r facit.j.l.pr.r.j.de verbo.obli.l.si decez cum.ac.

r Eorum.in testō.nā vim testamēti obtinet: vt.§.de codicil.l.ii.§.i.r.l.ab intestato.in fi.r C.eodem.l.fi.

Heredis. Hereditatis aditio non differt diei cessionez sed petitionē qualitercūqz differt.h.d.Bar.

? Nec per conditionē. alis est nec per cōditionez impedit:sed alia cā īpedit adire. alis est r per conditionem impe. r deest nec. r bona est lra si mō postea existente cōditiōe adeat.alis nec testm valet: nec legata: vt.§.de his que in testa.de.l.pxime.ac.

? Natus.quia posthumus sit institutus.qd fieri pōt:vt.§.de stat.ho.l.penul.ac.

a Apud hostes. sic pt institui:vt.§.de here.insti.l.illa.§.i.

b Non nocebit.quomīnus ipse habeat vel ad heredem transmittat.

c Repudiauit.r sic hereditas perueniat ad substitutum a quo legatuz fuit.relictum.

d Substituto.vt r.§.e.l.i.

e Intra pubertatem.s.impubes.

f Que inerat.r vere expressa est.sed tñ non facit legatū cōditionale r pro non scripta habetur:vt.j.e.l.si dies.§.fi.r.l.si titio.§.fin.r.§.de cdi.r demon.l.aliquādo.h. tantū ergo hoc valet tacita q̄tum r expssa cōditio.ar.contra.§.de pen.l.filius.§.milites.

Interdum. Ubi dies legati cedit ab adita hereditate ibi legatarius post moriens nihil transmittit ad heredem.h.d.

g Aditio. retardata.

h Facit.vt dies eorum non cedat quo ad trāsmissionē ante aditā hereditatē.qd ē spāle his casibus:ut.§.e.l.ii.sed regulariter a morte testatoris.vt.C.de cad.tol.§.in nouissimo.sed quo ad petitionē semp facit morā aditio hereditatis:vt.§.hac.l.in prin.h.

i Manumisso in testamēto.r accipe aliquid legatuz est: qd est.j.vt C.de cad.tol.§.in nouissimo.aliud quando seruus legatur titio: r eidē titio r seruo fundus.naz pro parte serui cedit ab adita hrditate.pro parte titii a die mortis.r qd subijcit.nam dies legati relic.suo.s.ma

nomisso ze.z sic redit ad primū: vt.j.l.proxi.collige. z facit.j.e.l.cū legato.z.d.§.i nouissimo. z ē rō q̄re nō ancedat q: sic diceret hereditati acq̄ri cui° iterum est seru°. vt.ff.de le.i.l.si tibi hō.§.cū seru°. lz sic ar.ff.j.de fur.l.a titio. vel et nullū: q: sibi deberi n̄ posset hēditas. ac.

a. Am cum hereditate. vt.C.de ca.tol.§.in nouissimo. z est rō: q: Nō si diceretur cedere q̄tū ad transmissionē legatiz libertatis. hoc nihil eēt: q: mortuus āmo do non pōt manumitti. z sic eā nullū fit ɔmodū trāsmissionis: non cedit ante sz post peti potest z sic cedit dies.

b. Legati. relicti seruo manumisso.ac.

c. Cōpeteret. z ē rō ut no.ff.pr.§.in fi.ac.

d. Quod euenit. vt sit inutile.ac.

e. Hēditatē. refert tñ q̄lis sit ɔditio an q̄ potuit adipleri añ aditā hēditatē vel q̄ nō: vt.ff.de le.i.l. questitum.§.i.ac.

f. Si habitatio. cohereat. q: morte psone finit: vt.ff.d vsu z ha.l.si habitatio. est z alia rō q: nō ē psona a q̄ ɔstituat. sic econtra si legaret vsufruct° seruo hereditario non cedit añ aditam: q: nō est psona que vtat: vt.j.de stip.ser.l. vsufruct°.z.ff.de acq.re tuz do.l.hereditas.

g. Quam in annos. sed plura z primi anni pure: sequētiū ɔditionale legatū est.f.si viuat: vt ff.de annu. le.l.iiij.z.l. cū i ānos. secus i stipulatione et cā mortis fcā: q: vna est: vt.j.de dona cā mor.l.senat°.§.fi. Itē ē sic hoc legatum legato vsufruct°: q: finit morte: nisi relinquat titio z heredib° eius: vt.ff.d an.le. l.i singulos. vt.C de le.l.i ānalib°.z.C.d vsufr.l.antiquas. secus i stipulatōe sin q̄ morte non extinguit: vt.j.de vet.ob.l.z6.§.stipulatio.ac.

h. Nec refert. plana est.ac.

i. Nec semel. p singulos ānos. sec° i stipulatōe: ut.j.d dona.cā mor.l.senat°.§.i.ac.

k. Dies cederet. etiā q̄o ad trāsmissionē: vt ff.de an.le.l.i singulos. si solū q̄o ad petitiōez: vt.C.e.l.i.f. aliud in stipu.sil.bus vbi i fine āni cedit: vt.j.d v.ob.l.qui hoc āno.§.ē z.ff. sz hāc ɔdictionē ē.ff.d ɔdi.z de.l.si in annos. Alij distinguūt aut i āno vel singulis ānis leget vel ɔmittat vt p̄mo casu caput āni. scdo finē ispicias. sz hoc est ar.ff.ff.si cer.pe.l.lecta.z.j.e.l.§.nouissime.

l. Acquirere. s.legata annorū ex quo fuit liber.

m. Omniū annorū. preteritorū ex die mortis.ac.

n. Quotannis.i.singulis annis.

o. Nisi forte.nā hoc sequēti casu vnū est legatū. z semel cedit: vt.j.e.l.sicū p̄missiōe: quasi pure sit relictū in tempus dilata portione: vt C.e.l.ex his.z.j.e.l.firmio.§.fi.b.

Si in habitatiōez. Relictum annuū respectu certe necessitatis debetur tēpore necessitatis.b.d.B.

p. Quotānis.i.singlis ānis.puta.x.ad domū ɔducēdā vel p magfo.ac.

q. Debet.a legatario. r. Voluntatis. q: tūc egere icipit. ergo si ad alimēta.x.singulis ānis legent i p̄n.āni ē soluēdū.q: tūc icipit egere: vt.ff.de alimē. vel ciba.l.ij.rū.sic de ɔiectura.ff.de le.i.l.si seru° pluriū.§.fi.z.ff.de iudi.l.sz z si susceperit.ats sz z si restituat.§.i.z.j.e.l.firmio.§.fi.

vel ei cui seru° legat° est: z suo aliquid legatum sit. nam seruo legati relicti ante aditam hēditatem dies non cedit. Idem.

Nam cum libertas non prius cōpetat q̄z adita hereditate[a] equissimum visuz ē nec legati[b] diē āte cedere: aliogn inutile fieret legatum si dies eius cessisset anteq̄z libertas ɔpeteret[c]. Qđ euenit[d] si seruo pure legetur. z liber eē sub conditione iubeat: z pendens conditio inueniatur: z post aditaz hereditatem[e]. Idem.

Si habitatio filiofa. vl' suo legata sit: puto non acq̄ri dño vel patri legatum si ante aditā hereditatem filius vel seruus decesserit. nā cū psone cohereat[f] recte dī añ aditam hēditatem diem non cedere. Idem.

Quam in annos singulos leget non vnū legatū eē sed plura[g] constat. Vlpianus.

Nec refert[h] singuli aurei in annos singulos legent an in annū p̄mū mille aurei. in scōz ordeū. in tertium frumentum. Vlpia.

Nec semel diem ei° cedet[i]: sed per singulos annos: sz vtrū initio cuiusq̄z anni: an vero finito āno cedat q̄sitū fuit: z labeo z sabinus z celsus z cassius z iulianus i omnibus que in ānos singulos relinquuntur hoc probauerūt: vt initio cuiusq̄z anni huius legati dies cederet[k]. Inde iul.ait hoc legatū si suo relinquat: deinde post primum: vel alterum annuz sit liber euz sibi acquirere[l]. Itez celsus scribit q̄ z iulia.probat: huius legati diem ex die mortis cedere: non ex quo adita est hereditas. Et si forte post multos ānos adeatur hēditas oīum annorū[m] legatario deberi. Sz z si quotānis[n] sit legatuz mihi videtur etiam in hoc initiuz cuiusq̄z anni spectanduz nisi forte[o] euidens sit voluntas testatoris in annuas pensiones ideo diuidētis quoniā non legatario ɔsultuz sed heredi ɔspectū voluit ne vrgeret ad solutionē. Si in habitationē aliquid vel in disciplinā leget: sic. annua vel quotannis[p]: quib° diebus pensio debetur[q]: habitationis vel mercedis disciplinarū: hisdez intelligitur legatum relictum coniectura voluntatis[r] facta. Nouissime pōpo. scribit nihil interesse vtrum in ānos singulos vel quot annis: an in singulos menses vel quot mēsibus an in singulos dies vel quot diebus legetur: ipse[s] quoq̄z huic sentēne accedo. Proinde z si ānui legent tot[t] aurei: idem erit dicendū. Si cui homo generaliter legatus sit: si anteq̄z vendicet[u] decesserit[x]: ad heredez suū legatū trāsfert. Si titio sit legatū qđ ser° elegerit. z seruus post electionē decesserit: locus est vendicatōi semel acquisite. Pomponi.

Huiusmodi legatuz siue illud factum fuerit siue non[y]. illud do lego: ad heredē nō trāsit nisi alteruter casus viuo legatario extiterit[z]. quoniā cā ex qua debeat precedere semper debet. nec q: certuz est alterutrum futurum: omnimodo debebitur. Nā tale legatū cum moretur heres dato. certuz est debitum iri. z tamen ad heredem legatarij non transit si viuo herede decedat[a]. Vlpianus.

Si vsus. aut decem[b] vtrum legatarius voluerit sint legata vtriusq̄z spectāduz z mortem testatoris z aditionez hereditatis. mortem ɔpter decē: aditiōem propter vsus. Quāuis enim electio sit legatarij[c] tamen nōdum electiōi locus eē potest: cū proponat aut nondū testatorem decessisse: aut mortuo[b] hēditas nōdum adita. Inde q̄rit iulianus. si post mortez testatoris legatarius decedat. an ad heredem transferat decē legatū. z pōp. lib.xxx.dige. scribit posse dici decē trāsiulisse[c]. q: mortuo legatario dies legati cedit[d]. Argumentum iulianus pro sentētia sua affert tale. sciē decē. aut si peperit fundū heres meus dato. nam si anteq̄z pariat iquit decesserit: ad heredez suum decem transmittit[e]. Si ita quis legauerit filiof.j. vt ipsi soluatur potest procedere legatum. nec imputari heredi cur non patri sed potius filio soluit. finge enim hoc nominatiz expssum: ita vt filio soluat. certe si pater petat: exceptione

s. Nouissime. ipse ego sub.

t. Tot. puta.x. z est h ɔ sol. quā mō no.ij.rū.huius.l.

u. Si cui. vēdicet legatari°

x. Decesserit. s.legatarius. quo casu dubitat. iō q: cū sic electio legatarij videbat extigui ei° morte. ar.j.d v.ob. l.cētesimis.§.fi. sz ɔ ē: q: trāsmittit ad hēdē: ut z.C.cōta d le.l.fi.l p̄n. alij dicūt: decessit s.fu° legat°. z dic p° mortē hēditatē: ut.j. de v.ob.l.iter stipulātē.§.pe.d hac aūt electiōe hois i genere legati. vt no.ff.fa.her.l.hēdes. si incerto.

y. ... Cōditio ... no extitura si dubitat ... tū mortuo legatario ... ipedit diem legati cedere.

... nō fuerit.i.si certū ... illud nō faciēdū. azo.

z. ... titerit. ē ergo ɔditionale ... ff.C.d ɔdi.ide.l.iulia ... legatū z stipulatio tamē ... vt d. sz tñ ex stipulatu n̄ recipit. q: certū ... carnz cāx extiturā. ... ɔdi.ide.l.q̄ si sub ea. ... pōt i oībus casib° ... l.i q̄b° cū debitur certū ... videat velle ibi nota ... nec ob.ff.d pcu.z ... vē.l.q̄ si pēdēte.§.fi ... ibi n̄ dī pura ēptio: sz ... ē q̄tū ad obligatōez ... iter discedet p̄t altero ... q̄tū ad ɔhibēdā repe... azo. Itē nō ob.j.d no... pupillus.§.q sub ɔdi... ibi ē pura quo ad ob... z vt iterū solutū si ... ti: vt.d.l.q̄ si sub ea. ... dixit aut voluit facere ɔditōes: z tūc alterā f... aut vnā hēntez duo ... z tunc habet p pura ... dictis.ll. alij dicūt als ... no.d.l.iul.

... certū ē dbitū iri. ex vi cō... solo extiture. n̄ ex pso... legatū ē: q pōt n̄ eē ... moriet hēs.i.dicere cō... euēt° facit deberi legatū ... n̄ ipediat.f.mors ... ante heredē.ac.

a. Decedat. q: ɔditōe legatū ... ff.e.l.ij.dies.ij.icerta ... ditōēz: vt.ff.d ɔdi.z de. ... z.l.dies icert°.ij.rū.

b. ... vsusfructus ... Si legatū ... cui° dies cessit ab aditione hēditate: z aliud legatuz cui° dies cedit a tpe mortis alternatiue relinquat: q̄tū ad electionē vtriusq̄z tps inspicit q̄tum ad trāsmissionem quodlibet p se naturā suā retinet.b.d.bar.

x. Aut.x. sub alternatiōe.ac. a. Legatarij z sigdē semel publice elegat mutare si pōt. ar.ff.d le.ij.l.statuliber.§.fi. sec° in ɔtrib° inter viuos q̄s distinguit: vt.j.de v.ob.l.si q̄s stipulat°.ac. b. Mortuo testatore.

c. Transtulisse. q: vnum z purū fuit legatum. azo.

d. Legatū cedit. imo cedit a morte testatoris: sz nunc mortuo legatario apparet ꝑ cessit. q: iā amplius vsufructus eligi non potest nec peti.

e. Trāsmittit. z hoc iō: q: legatū de.x.puꝑ eē cepit viua sciatcū iā certū

esse ceperit eum petere non posse vt. ff. de cōdi. insti. l. si. τ. ff. e. l. cum ita. in prin. azo. sed ar. contra. ff. e. l. cum illud.

¶ Sui iuris. Conditio debet impleri formaliter. ideo relictum filio vt sibi ipsi soluatur ei est soluendum non patri. h. d. Jo. de imola.

a ¶ Repelled⁹. filius ergo aget. vt τ als. ff. de ac. τ ob. l. filiusfa. τ. l. in fosi. nec pōt vel acqri vsufr. vt in auc. vt liceat ma. τ auie. i prin. ci. τ fa. ff. de ɔdi. τ de. l. q here. τ. ff. de verb. ob. l. eū q. §. q sibi. τ. j. de sol. sicbū. §. quesiui. τ. §. seq. ac.

b ¶ Si dies cesserit. legatario existente sui iuris.

c ¶ Trāseunt. vt. ff. δ adep. l. si pater. in prin. ac.

d ¶ Eo tpe. ex quo extiterit cōditio⁹ τ sic cedit dies legati: vt τ. ff. e. l. si post. §. pe. τ. §. fi. τ. ff. δ col. bo. l. ij. §. id quoqʒ. τ ar. ff. δ iniur. l. sue aūt. τ. C. de iur. deli. l. nō est. ac.

¶ Si ita. Nō refert qd ex eqpollētib⁹ fiat. h. d. b.

e ¶ Cessisse. no. ñ refert qd ex eqpollētib⁹ fiat sic. C. δ isti. τ sub. l. in. τ. ff. māda. l. si. τ. C. de his qui ve. e. ipe. l. fi. τ de le. ij. l. si ita. §. is cui.

f ¶ Cum ita. fuerit certus. puta pāphila mortua añq̄ pariat. vt. ff. e. l. si vsuf. ij. rñ. τ. l. huiõi. τ. ff. de vsuf. l. titio. τ. j. e. l. cū illō. in pn.

¶ Cum seruo. Dies vsuf. legati seruo hērditario demū post aditaʒ vtriusqʒ hereditatem cedit. h. d. bar.

g ¶ Legauerat. seruum.

h ¶ Legati. vsufructus. ac.

i ¶ Hērditati. a q̄ fuerat su⁹ legat⁹: vt. ff. δ stip. ser. l. vsufructus. τ de acq. re. do. l. hereditas. vtriusqʒ hērditas ex qo dʒ adiri legantis seruuʒ τ legantis vsufructuʒ. ac.

k ¶ Legatū. et. s. vsufruct⁹ de legato serui nō ē dubiuʒ. ac.

l ¶ Adita hereditate. a qua seruus est legatus. ac.

m ¶ Pertinere. si hērditas legātis vsufructū fuerit adita

n ¶ Ad hereditatē ei⁹ q legauit vsuf. vł aliter. i. ad hērdē hērditatis cui⁹ seru⁹ viu⁹ fuerat si viuit seru⁹ tpe hērditatis adite. secus si añ decessit.

¶ Cum legato. Dies legati relicti seruo legato cedit ab hereditate adita. Itē ad legata que cedūt ab adita hereditate regula catoniana nō ptinet. h. d. bar.

o ¶ Cedit. vt. ff. e. l. hērdis. i si. τ. C. δ ca. tol. §. I nouissimo.

erit repellēdus[a]. ¶ Si dies legati cesserit[b]: deinde legatari⁹ iuris alieni fuerit: ipsi pōt⁹ debet legari cui⁹ ipse iuris fuerit. trāseūt[c]. n. cū eo q̄ ei debebant. ¶ Sʒ si sub ɔditione fuerit legatū nō trāsit statim sʒ expectam⁹ ɔditionē eiqʒ acquireret: cui⁹ iuris erit ɔditiōis existētis tpe[d]. Qꝫ si sui iuris fuerit eo tpe sibi potius acqret. Idem.

Si ita cēt liberis fideicō. rlictū si morte pr̄is sui iuris cēnt effecti: nec mortalitate pr̄is sʒ emācipatiōe patresfa. cōstituti sint: debere eis fideicōmissū nemo dubitauerit: diēqʒ ei⁹ emācipatiōe cessisse[e] q morte patris cederet. Ulia.

Cum ita legatū ē si chō vel q̄ ex pāphila natū erit hēs meo dato: nō añ dies legati ei⁹ cedet q̄ aliqs ex pāphila nat⁹ fuerit. ant certū[f] fuerit nasci nō posse. ¶ Cū suo legato añq̄ hērditas ei⁹ q legauerat[g] adiref: vsuf. ab alio legat⁹ fuerit. τ pō hērditas ei⁹ q vsufr. legauerit adita fuerit: nulla rō ē cur dies legati[h] cedere estimem⁹ añq̄ ea hērditas q̄qʒ ex q̄ seru⁹ legat⁹ erat adeat: cū neqʒ i pūtia vllū emolumētū hērditati[i] acqrat. Et si iterim su⁹ mortu⁹ fuerit legatū extinguitur[k]: q̄re adita hērditate[l] estimādū ē vsufructū ad eū cui su⁹ legat⁹ ē ptinere[m]. Qꝫ si su⁹ cui vsufruct⁹ legat⁹ fuerit ipse legat⁹ nō fuerit: dicēdū est vsufru. ad hērditatē[n] ptinere: eo q dies ei⁹ ante aditā hērditatem nō cesserit. Idem.

Cum legato suo aliqd legatū dies eius legati q̄ seruo datur nō mortis tēpore sʒ adita hereditate cedit[o]. τ ideo impedimento non est regula iuris[p]: quoniā⁹ manumisso[q] legatum debeatur. quia τ si confestim paterfa[r]. moreretur: nō in eusdem persona τ emolumentum legati τ obligatio[s] iuris cōcurreret. ¶ Perinde igit est hoc de quo q̄rit: ac si filio hērde istituto[t] patri[u] relictū eēt. Qd ɔsistere intelligit eo q̄ quāuis statī pater fa. moriat pōt emācipat⁹ adire hereditatē vt patri legatū debeat. Idem.

Si cum ita legatū est. si quādoqʒ liberos habuerit. si pgnante vxore relicta decesserit: itelligit expleta ɔditione decessisse: τ legatuʒ valere si tamē posthumus natus viuus[x] fuerit. Idem.

Cum sine prefinitione tēporis legatū ita datuʒ fuerit. vxori mee penum heres dato. τ si nō dederis. C. dato. vnuʒ legatum[y] intelligitur: τ statim peti[z] potest. Penoris anteʒ causa eo mī ptinet: vt añ liteʒ cont'e. tradita penore heres liberetur. ¶ Qꝫ si ita scriptū sit si penū intra kalēdas nō dederis. C. dato[a]: nō existimatur vt duo legata sint sʒ vt. c. legata sub cōditione videātur. Ideirco si vxor añ kalēdas decesserit: hērdi suo neqʒ penū relinqt q: legata nō est. neqʒ. c. quia dies legati non cesserit[b]. ¶ Cū ab eo mihi fideicō. datum est: cui sub conditione legatū est. tale ē quēadmodū si herede instituto sub cōditiōe mihi pure[c] legetur. ¶ Si debitori qd sub ɔditione dʒ legatū est p̄sens legatū est agiqʒ[d] ex testamēto statum potest: vt liberatio p̄sict. Et si post mortē testatoris decesserit ad heredem trāsmittit actionem. ¶ Hec dicenda erunt[e]: τ si non ipsi debitori sed alij cuilibet simuliter legatuʒ esse pponatur[f]. Mar.

Si cum prefinitione annorum legatū fuerit: veluti titio dena[g] vsqʒ ad annos decēʒ. Jul. lib. xxx. dig. scribit interesse: τ si quideʒ alimentorū nomine legatuʒ fuerit plura esse[h] legata. τ finiri ex āno legatū: legatariū mortuū ad hērdē nō trāsmittere[i]. ¶ Si vero[k] nō p alimētis legauit. sed i plures pēsiones diuisit: exonerādi hērdis gra-

x ¶ Sen. quinqʒ. i. quādocūqʒ. sub. x. lego.

y ¶ Cum⁹. sec⁹ si mortu⁹: vt. j. de vb. sig. l. q mortui. ēt si decinet ad monstrū. vt. j. de vb. sig. q̄rer aliqs. lʒ sit arg. ff. s. de statu ho. l. nō sūt liberi. sed ɔtrariū. l. ff. de sta. ho. l. q in vtero. vbi alij nō acqrit nisi nascatur. sʒ certe nec h acqrit. τ no. q bec conditio eēt sint ēt si nati moriant vt ff. ti. i. l. hērdibus. i pn. τ C. e. l. cū vxori. τ fact. ff. de ɔdi. τ de. l. solemus. τ. l. cum vir. τ. l. si vir.

¶ Cum sine. Cum legatū incipiat a pcedēti dispōne sequēs i qo trāsfūdit statuʒ mora cōmissa pcnt. Si incipit a pcedēti ɔditione legatario iteruʒ monēte nil ad heredeʒ transmittitur. h. d. Bar.

z ¶ Unū legatū. pp vnā solutōʒ duo tñ sūt pen⁹ pure. c. sub ɔditōe. vt. j. e. l. si penū. sic. ff. δ le. ij. si qs seruū. §. si ita. τ. ff. δ duobus re. l. iij. §. fi. ac.

t ¶ Statiʒ peti legatū. sʒ post q̄ fuerit interpellat⁹ p̄stare penū: vt. j. e. l. si penum. ac.

? ¶ Liberet. an añt pen⁹ sit in obligatiōe ciuili τ naturali: intuit h q̄ nō. τ ecōtra q̄ sic: vt. j. e. l. si pen⁹. τ dic vt. ff. ad. l. fal. l. i. §. item si ita. no.

z ¶ Centum dato. vxori mee.

a ¶ Duo legata. hoc nō facit tpis appositio. sed q: icipit a ɔditiōe: vt. j. δ v. ob. l. si ita stipulat⁹. §. i. net ob. ff. ad. l. fal. l. i. §. idē erit. vbi dicit idē hoc casu qd τ supiori. §. sʒ illud ē verū si i supiori eēt petita pen⁹ τ nō data. naʒ tūc vtroqʒ casu ē idē. i. siue a ɔdi. siue a legato icipiat legatū δ. c.

b ¶ Non cesserit. q: nōduʒ extiterat cōditio q: poterat ifra kalēdas penum dare: q: nondū kalende aduenerant.

¶ Regula iuris. l. catoniana que dicit q illud legatū qd si testator inutile: si statim decederet testator facto testamēto hoc nō debʒ valere. ad q dicit⁹ testator viuit: vt si legef pure seruo heredis: vt insti. de le. §. an seruo. τ be ac infert. τ ideo q: dicta regula non pertinet ad legata quoꝝ dies cedit ab adita hereditate: vt. ff. de reg. ca. l. pe.

q ¶ Manumisso. i. si inueniet liber tēpore adite hereditatis debebif ei sio quin legatario debebif vtrūqʒ legatū. sed a quo potuit manumitti: Rñ. si seruus heredis erat planū est. si seruus testatoris: tunc a legatario. q lʒ non vere tamē fictione iuris dñs est. vt. j. de fur. l. s tirio. ac.

r ¶ Paterfamilias. testator.

s ¶ Obligatio. obligatio ligat hereditatē. emolumētum legatariuʒ respicit. at si nō eēt seruus legatus: tūc hereditas deberet seruo: τ seruus acqreret hereditati. τ sic hereditas deberet sibi ipsi qd non pōt esse: vt. ff. de le. ij. l. titia. §. lucius. τ tunc habet locum regula catonis.

t ¶ Instituto. s quodaʒ extraneo. st.

u ¶ Patri eēt legatū. in cui⁹ p̄ptāte. nā nec hic inuenif debere sibiipsi: ēt si statiʒ post testō ɔcedat testatori cū possit retardari aditio hērditatis τ fili⁹ interiʒ emācipari. Et no. q filio hērde instituto ab extraneo pōt legari prī τ fri

¶ Cum ab eo. Fideicom. relictū pure ab eo cui sub ɔditione relictū ē quo ad petitionē habeť pro ɔditionali: sed non quo ad transmissionē. h. d. Jo. de imo.

c ¶ Cu ab eo. pure mihi. quo casu cedit a die mortis lʒ petitio suspendaf: vt. ff. e. l. hērdis. i pn. Itē i quātū legatari⁹ teneaf: dic vt. ff. de le. ij. l. si impator. in pn. τ. §. i. τ fa. ff. e. l. si dies. §. fi. ac.

d ¶ Si debitori. agiqʒ actōe ex testō vt liberf p accep. τ ɔpetit exceptio si ɔueniaf ab hērde exīte ɔditōe. vt. j. ti. ij. l. i. §. si debitori. τ. ff. δ libe. le. l. si qs decedes. als ē. §. pin⁹. i. l. liberationē. §. nūc. τ. l. qd mihi.

e ¶ Erunt. vt legatum valeat.

f ¶ Proponaf. qd debitor debet sub conditione. h.

¶ Si cum prefinitione. Legatū annuū cuʒ p̄finitōe tpis relictū in dubio si sit causa alimentoꝝ dicunf plura legata. als vnum cuius dies cedit a tempore mortis. h. d. Bar.

g ¶ Cū p̄finitōe. dena. i. x. τ. x. vt. ff. de le. i. l. si quis titio τ dic singulis an. vsqʒ ad. x. an. h ¶ Plura eē. primi anni pure: sequētū cōditōale. s. si viuat alimentarius: vt. ff. de an. le. l. in singulos.

i ¶ Nō trāsmittere. q: decessit ante ɔditionē: τ sic añ diem cessionē.

k ¶ Si vero. facit supra eodem. l. nec semel diem eius cedere. ibi

nisi forte ut. r. ſ. e. l. firmio. §. fi. ac.

Si dies. Si dies legato non apponat, pũs est: si apponat r certa cedit dies icontinẽti quãtũ ad trãſmissione sed non quo ad petitionem: sed dies incerta pro conditione habet. h. d. Jo. de imo.

a Si dies. incerta ſ. vel dic certa vel icerta. si aũt apposita ẽ distinguit certa ab incerta: ut subijcit. Ac.

b Cõfestiz. nisi ex voluntate defuncti aliõ appareat: vt. s. ti. i. l. epistola. §. fi. de auro r ar. le. l. filiam. ac.

c Januarijs cẽtesimis. als certissimis. als centesimus. r sic. ſ. de vb. obl. l. centesimus. als simplr kalẽde puras dmõstrãt. vt. ſ. de ver. ob. l. cuz q kalendis.

d Statiz. a morte testatoris: vt. s. e. l. si p⁹. ſi. rñ. ac.

e Nõ põt pp exceptionẽ. sed in vsufructu ipso iure añ diẽ nõ debet: vt s. qñ dies vsufruc. le. ce. l. i. in fi.

f Cuz pubes erit. vere hic dies vr adiecta: vt s. de condi. r demon. l. si quis legata. i. rñ. ac.

g Nupserit. de hac habes. s. de ꝯdi. r demon. l. conditio. §. filie.

h Cum magistratum. de hac. C. de insti. r sub. l. si quis cum.

i Cõmoduz. sic ꝯstrue cum aliqd demũ fecerit: qd comprehẽdere sit cõmoduz scribendi. i. si sit commoduz alicuius per hoc q scribitur. h.

k Neqz res. per legatarium.

l Pertinere. vt r. s. de leg. ij. l. si ita scri. §. si sub ꝯditiõe. apparet ergo differre inter certam r incertaz diem. sic. ſ. de vb. ob. l. stipulatio ista. §. inter certã. r. s. de cõdi. r de. l. i. r. l. dies. r s. e. l. si cum heres.

m Si sub ꝯditione. relictũ esset: vt r. s. de le. i. l. iii. r facit. s. e. l. cũ si ne. §. fi. r. l. hr̃dis. l. pn. r. l. qd pure. ij. rñ. r. ſ. e. l. si titio. §. quedaz. r. s. de condi. r demon. l. i. l si. r. l. aliqñ. r ad l. fal. l. qui fundum. §. si tu.

n Legatum. de quo dictuz est.

o An hoc. scilicet legati. ac.

ta. Hoc casu ait oĩum ãnorũ vnũ esse legatũ: r intra decẽnũ decedẽtem legatariũ: ẽt futuroꝝ ãnorum legatũ ad heredẽ suũ trãsmittere: q̃ sñia vera est.

Paulus.

Si dies[a] apposita legato nõ ẽ, pñs debet: r ꝯfestim[b] ad eũ ptinet cui datuz est. Dies adiecta quãuis lõgeua sit si certa sit: veluti kalẽdis ianuarijs centesimis[c]: dies quidem legati statim[d] cedit: sed ante diez peti nõ põt[e]. At incerta veluti cuz pubes[f] erit. cũ in familia nupserit[g]. cũ magistratũ[h] inierit. cũ aliqd demũ qd scribendi cõprehẽdere sit ꝯmodũ[i] fecerit: nisi tpis cõditio obtingit neqz res[k] ptinere[l] neqz dies legati cedere potest. Si sub ꝯditiõe qua te heredez institui sub ea ꝯditiõe tiũo legatũ sit: Põpo. putat perinde huius legati diẽ cedere: atqz si pure relictũ eẽt[m] quoniã certũ eẽt herede existẽte debitũ iri. neqz enim p ꝯditionẽ heredũ fieri incerta legata. Nec multum interesse tale legatuz[n] an h[o] si erit heres dato.

Pomponi.

Si titio cuz is annoꝝ. xiiij. esset factus legatũ fuerit: r is ante quartũdecimũ annũ decesserit: verũ est ad heredem eius legatum non transire: quoniã non tẽpus solum sed r conditionem hoc legatuz in se continet[p]: si is effectus[q] eẽt annoruz. xiiij. Qui aũt in reꝝ natura nõ esset: ãnoꝝ. xiiij. nõ eẽ intelligitur: nec interest vtrũ scribatur an. xiiij. factus erit. an prioꝛe scriptura[r] per cõditionez[s] tempus demõstratur. sequenti per tẽpus ꝯditio[t] ẽ. vtrobiqz tamẽ eadẽ ꝯditio est. Quedam autem conditiones etiam superuacue sunt: veluti si ita scribat. titius heres esto. si titius hr̃ditatez meam adierit: meuio. x. dato. naz pro non scripto[u] ea conditio erit: vt omnimodo ad heredez meuij legatum transeat: etiã si meuius ante aditam hereditatem decesserit. Et idez si ita fuerit scriptuz. si titius hr̃ditatẽ meam adierit intra dies centuz meuio. x. dato. nã hoc legatũ in diẽ erit nõ sub ꝯditione. qꝛ diffinitio labeonis ꝓbãda est dicentis id demuz legatũ ad heredẽ legatarij transire. qd certũ sit debituz iri si adeat hereditas. Si tñ duos heredes[x] instituã r si alter ex his[y] adeat hr̃ditatẽ alitui legez[z] ab oĩbus hr̃dibus: nõ erit qdẽ pro superuacuo ea cõditio: sz in portione qdẽ cohr̃dis[a] valebit[b]. In ipsius[c] aũt in cuius persona cõprehẽsa est superuacua[d] erit pinde atqz si volo coherede[b] instituto eo modo[c] legatum esset.

Ulpia.

Cum in ãnos[d] singulos relinquit legatũ: sine dubio p annos singulos inspecta ꝯditiõe legatarij cape põt: r si pluriũ seruus sit singuloꝝ dominoꝝ erunt persone spectande.

Paulus.

Si penũ[e] hr̃s dare dãnatus sit vel fundũ r si non dedisset. x. ego accepi r penũ legatã r trãslatã eẽ in. x. si noluerit hr̃s penũ dare r tunc pecuniam deberi: cũ interpellatus[f] fundum nõ dedisset. r si interea decesserit legatari⁹ tñc hr̃di ei⁹ non nisi funduz deberi. namqz cuz dictũ ẽ ita. publicius[g] fundũ dato: perfectum legatũ est. r cum dicit si nõ dederit: centuz dato: sub cõditiõe fundi legatum adẽptuz videri eo casu quo centum deberi ceperint[h]. qꝛ ꝯditio viuo legatario nõ extiterit forte qꝛ interpellatus hr̃s non sit: euenit vt adẽptio nihil egerit: fundiqz legatum durauerit[i]. Plane si sic sit legatũ. si penũ si dederit. x. dato. diciam⁹ non eẽ penũ legatum[k].

Papi. li. xvij. rñ.

Cum illud[l] aut illõ legat: enumerano pluriũ reꝝ disiuncti no[m] mõ ꝯprehẽsa plura legata nõ fecit[n]. Nec[o] aliõ[p] ꝓbari poterit si fundũ alterum vel alteꝝ sub ꝯditione legauerit. nam pendente conditiõe non erit electio[q] nec si moriatur[r] ad heredem trãsisse legatum[s]

Si titio. Dicbo si: facit pñcipalr ꝯditionẽ. secũdario tps. dictio cum facit pñcipalr tẽpus. secũdario conditionem. h. d. Bar.

p Continet. hãc. ſ. si. rñ. vt. s. de leg. i. l. si cui. §. hoc legatum. ac.

q Effectus. puta si eos complenisset. vt. d. l. si cui. r. s. de ꝯdi. r de. l. non putabam. r. C. e. l. ex his. ac.

r Scriptura. cum dixit cum annoꝝ. xiiij. erit.

s Per conditionem. ſ. per si.

t Per tps ꝯditio. puta p cũ r per scilicet per cũ r si: sit ꝯditio. vt no. s. e. l. si heres. sed huic. l. est contra. s. ti. i. l. q filiũ. §. sabinus. r. l. fe. r. C. e. l. ex his. vbi plene no. r facit. ſ. e. l. firmio.

u Quedã. p nõ scripto. cã n. tollẽde dubitatiõis poni videt: vñ cõe ius nõ ledũt: vt. C. de fideius. l. nõ recte. ar. s. C. de thesauris. l. i. ac.

x Duos hr̃des. titiũ r seium. y Ex his. puta titius.

z Lege. puta. x. dãda ab vtroqz herede.

a Coheredes. ſ. seij. verbi grã. i. v. q̃ videnẽ a seio legata ẽ ꝯditio si titius adeat. vnde interim decedẽs legatarius non trãsmittit illa. v.

z Ualebit. ſ. conditio.

z In ipsius. ſ. titij portione.

a Superuacua. vnde si legatarius decedat ea pẽdente trãsmittit ad heredem suũ qui petit a titio existente herede.

b Coherede. titio. qꝛ r ipse coheres est seij. vel dic seio.

c Eo modo. ſ. si hereditatẽ adierit. r fa. s. e. l. si dies. §. fi. cũ suis concordantijs.

d Cum i ãnos. dic vt notam. s. e. l. cũ i ãnos. r sequẽtibus. r fact. s. de le. ij. l. non oportet.

Si penum. Legatũ pñmũ purũ in sequẽs legatũ trãsfundit. demũ post morã heredis ad heredem legatarij transmittit trãsfusione non facta. h. d. bar.

e Si penũ. dic qd sit pen⁹: vt. s. de penu leg. l. iij. i pñ.

f Interpellat⁹. ꝯgruo loco r tpe: vt. s. de vsur. l. mora. vel p litis ꝯte. vt. s. e. l. cũ si ne. r fact. ſ. de ver. ob. l. si ita stipulat⁹ fuero. §. fi. antepenul. charta. sed sup quo fuit iterpellatio: rñ. vt no. C. de contrahen. stip. l. nuda.

g Public⁹. heres meus.

h Ceperint. qd ẽ post iterpellationez. r sic videnẽ duo legata. sed contra. s. e. l. cuz fine. solu. ibi.

i Durauerit. vt solutũ nõ repetaẽ. nõ tñ pt peti: vt. s. ad. l. fal. l. i. §. itẽ. sm quosdã. vl illõ viuẽte legatario. secus eo mortuo vt h dr̃. ac.

k Legatũ. qd icepit a ꝯdi. sz supiori casu a preambulo legato: vt no. s. e. l. cuz fine.

Cum illud. In legatis alternatiuis vnũ ẽ legatũ. r si vna est ps cõditionalis legatario interiz decedente nihil ad heredez trãsmittitur. h. d. Bar.

l Cum illud. est disiunctio testatoris nõ legis.

m Disiũctiuo. secus si copulatiuo vt. s. de le. ij. l. ij.

n Nõ fecit. sz vnuz ẽ vt. s. de le. ij. l. stillõ. qd ẽ veꝝ qntũ ad vnaz solutionẽ. sed plura põt dici: qꝛ plures res numerant: vt. s. de le. ij. l. si qs seruũ. §. i. q est ꝯ sm. R. vel dic vt ibi. Item no. in alternatiuis vtriũqz deberi: vt no. s. de consti. pec. l. illud. r. ſ. de ver. ob. l. si duo.

o Nec. ſ. vt sint plura. naz nec hic sunt plura.

p Aliud. o pdicto casu: qꝛ r hic vnum est: vt. s. de leg. ij. l. illud. ij. rñ.

q Electio. tñc eẽt ppriẽ electio qñ de duob⁹ vel pluribus põt quis eligere qd vult. qd hic nõ est: qꝛ ꝯditionale non põt eligi si ne testator dederit electionẽ legatario: sine ex natura alternatiui dbiti heres dz eligere: vt. s. de vsufruc. lega. l. si titio. ac.

r Nec si moriaẽ. ſ. legatarius pendente conditione. ac.

s Legatum. sub conditione relictũ. nã pmũ fic: vt. s. e. l. si vsufructus. in prin. sm quosdã. r ar. s. e. l. si penũ. sed tu dic neutrũ trãsire ad heredẽ: vt. s. e. l. cũ ita. l pn. r. l. huiusmodi. nec ob. l. illa si vsufructus. qꝛ ibi ante mortẽ legatarij certum fuit conditionẽ defecisse sub qua legaẽ si erat relictum: ergo solũ aliud remãsit in legato. ar. s. de contrahen. emp. l. in emptione. §. pe. r. ſ. de solu. l. stichũ. in prin. r eodemodo rñ. s. e. l. si penũ. sed hic viuo legatario non fuit certũ conditionẽ nõ debere existere: q̃ erat in legato apposita. r ideo secus q̃ ibi dicitur.

Heres meus. Conditio tacita que inest ex natura rei legate transmissionem non impedit. hoc dicit. Bar.

a Heres me⁹.petitor. alis creditor. alis petitor.i.creditor.ideoqz testator. b Nihil ei dz.s.ciuilr sz naturalr vt subiicie. ⁊ si erat pxi pubertati alis nec naturalr vt.j.de ac.⁊ ob.l.pupillus.⁊ dic vt no.s.ti.i.l.si eius.§.⁊ si et⁹. Jte facit.s.ad.l.fal.l.si pupillus. c Titius legatarius. d In illo fundo.in his inest tacita ɔditio. vt.j.de ver.ob.l.interdū.ac.

t Tot.petiit puta.x. u Unam fideicō.imo plura vt.s.e.cū in ānos.⁊ de an.le.l.iiij. qr hic dicit ex fructib⁹ vr differre gřa heřdis ⁊ diuidere petitōez. x Non initio.sed eo tpe quo fructus ex bonis pcipiunt.ac.s.e.l.nec semel.§.si i habitatiōe. Et idē pōt ... ci cum lego vxori ... ⁊ vestitū. ⁊ fm hoc n... obstat.s.e.l.nec sem... ij.rñ.⁊.C.e.l.i.

e Non ē.s.predictis.vbi dicit q ɔditio inest qr hec ē tacita vt subiicit q non facit legatū ɔditionale quo ad trāsmissionez vt.s.de ɔdi.⁊ de.l.i.§.i.⁊.l.de conditione.

f Ascribitur.expresse.

g Cedit.a morte testatoris. ⁊ facit.s.eo.l. q pure.§.i.⁊.l.heredis.ac.

Firmio. Relictū ex reddītu ānuo suppletur ex reddītu annoꝶ sequētiū si ex fructib⁹ primi anni pcipi nō potuit.h.d.Jo.de imo.

h Futuri anni.intelligit primi,vt.s.de verb.ob.l.cuz qui kalendis.

i Postea.hic accipe rñ.qđ ē.s.f.iure consult⁹ nō videri ɔc.⁊ sic trāsmittit interiz: vt.s.l.proxi.in fi. ⁊.j.proxi.§.⁊.C.e.l.ex his.ac.

k Ex fructib⁹. alis ē ex ɔc.⁊ dic vbertatē necessariā eē fecundi anni nō pceptis ex fructib⁹ fundi sub.tot redditib⁹ fundi non pceptis sub.tot q sufficiāt relicte pecunie pstāde necessariā vbertatez ɔc.⁊ facit.j.de vb.ob.l.iter stipulante.§.sacrā. ⁊.s.de an.le.l.legatū.§.viii.⁊.l.liberto.§.i.⁊.s.lo.⁊ cōduc.l.ex ɔducto.§. pat.sed ɔ.s. de vino lega.l.v.sed ibi aliud apparet ex mente testatoris. Jtē ar. contra.s.de ɔtraben. ēptione.l.si debitor.§.i.ac.

Cum ab heredibus. Tps certe etatis adiectū cū legatarij diē non ɔditionez īducit.hoc pmo. Jtē contra meū executorē legatarijs nō dgtur actio.h.d.Bar.

l Trāsferri.repete hoc voluit.s.hoc mō. vt ītra ɔc.ad qđ.s.de an. le.l.iij.§.fi.ac.

m Nā certā.sic.s.e.l. i pn. ⁊.j.pri.§.⁊.s.de an. le.l.ex codicillis.in prin.⁊.C.e.l.ex his.⁊.C.de fideicō.li.l.fideicōmissaria.sz ɔ est.s.e.l.si titio.in prin. ⁊.j. de fideicō.li. l.fideicōmissaria.§.pe. ⁊ de ma.testa.l.si ita.⁊.C.e.l.pdtionisa.⁊.s.de leg.i.l.si cui, Sed sol.vt.s.ti.i.l.seius.⁊.l.q filiū.§.fi.ac.

videbitur. Heres meus titio dato qđ mihi seius pupillus debet.si seius pupillus sine tutoris auctoritate nūmos acceptsset: nec locupletior factus esset: ⁊ petitor^a ad psens debitum verba retulit: qr nihil ei debet^b nullius momenti legatum erit. Nō si verbo debiti naturalez obligationē futurāqz solutiōez cogitauerit.interim nihil titius^c petet:quasi tacite conditio inserta sit. nō secus ac si ita dixisset: titio dato qđ pupillus soluerit. Uel si legasset q ex arethusa natū erit. uel fructus q in illo fundo^d nascerent:cōtrariū nō est^e. Nō si medio tpe legatari⁹ moriat:⁊ postea pactus edat.⁊ fructus preuenant:pupillus pecuniam exoluat:heres legatarij petitionem habet.nāqz dies legati cui conditio non ascribit^f: quāuis extrinsecus expectanda sit:cedit^g.

Idem.

Firmio eliodoro fratri meo dari volo quinquaginta ex reddītu pdioꝶ futuri āni^h: postea non videri ɔditionē additā:sed tēpus soluende pecunie prolatū videri. Rñdi ex fructibus^k fundi relicte pecunie nō pceptis vbertatē eē necessariā anni secūdi. Cum ab heredibus alūno.c. dari voluisset testator:eāqz pecuniaz ⁊ ad alumnuz trāsferri^l:ut in annū vicesimū quintuz trientes usuras eius summe perciperet alumnus: ac post eaz etatem ita sortem ipsām.itra.xxv. an.eo defuncto trāsmissuz ad heredē pueri fideicōmissum respō.naz certaz^m etatem sortis soluende prestitutam: videri non pure fideicōmisso relicto conditionē insertaz. caz autem fideicō.ab eo^n peti non posset penes quem voluit pecuniā collocari^o:propter hec verba ea q alumno meo post etatez suprascriptaz curabis^p reddere: fideicōmis-

sū ab heredib⁹^q petēdū: q pecuniam dari^r stipulari debuerunt:sz fideiussores ab eo^s nō petēdos^t cui⁹ fidē seq defunct⁹ maluit. Pater annua tot^u ex fructu bonoꝶ que vxori legauit accessura filij primo nio preter exhibitionē quam eque matri mādauit ad annū etatis ei⁹ xxv. vxorē pstare voluit.nō plura sed vnū eē fideicō.^x certis pensionibus diuisū apparuit.Et iō filio intra etatē suprascriptā diē functo: re siduu tpis ad heřdē ei⁹ fideicōmissū trāsmitti.Sz nō initio^x cuiusqz āni peti pecuniā oportere. q ex fructib⁹ vxori dans pr filio preberi voluit. Ceteꝶ si pecuniā annuā pr alimētis filij destinasset: nō dubie psona deficiēte^y eā prestādi videbitur extincta.

Sceuola.

Filiūfa^z. ex pte pure instituit^& heřdez:eiqz fideicōmissuz dedit ⁊ eodē testō ita cauit.qđ ego lucium titium^? heredē istitui.ita eiz adire heřditatē volo:si is pria ptāte liberat⁹ fuerit^a.Quesitū ē an a coheredib⁹ eius adita heřditate legati filiofa.dari dies cesserit: Rñ.si pure sit datū a coherede filij,p heřditaria parte fideicōmissum peti posse^a. Mēstruos dnarios denos manumissis^b legauit^c. Quesitū est cum absentibus heřdib⁹ ex senatuscon^d.libertatē sunt consecuti:ex quo tempore eis cibaria^e debeantur: Respondi fm ea que proponerentur ex eo tempore his cibaria debentur quo liberi esse ceperunt^f.

Idem.

Si fundus instructus^g relictus erit:queritur quēadmodum dari debeat vtruz sicut instructus fuit in mortis tempore.an eo tempore quo facti sunt codicilli^h: an q peti ceperit: Rñdi a quibus instructus sit fundus cum dies legatiⁱ cedat deberi.

Ualerius.

y Deficiente. nā ɔ... alimenta cū vita fin... vt.s.d trāsac.l.cū hi... cōstat.⁊ idē i legato f... plici ⁊ i singulos anno... vt no.s.e.l.cum in a... nos.⁊ facit.C.q nō p... ad li.perue.l.si.

Filiūfa. Co... tio adiecta insti... tiōi non vr legato p... denti adiecta.h.d.b...

z Filiūfa.extraneu...
& Instituit.aliquis...
? Titium.eundem... filiumfamilias.
a Fuerit.no.q l he... ditare tm̄ fuit hec co... tio apposita.ac.

a Peti posse.a pa... cui est ɔstituz p filiū... huc non emācipatū... videt ɔditio apposit... hereditate repeti l l... to:vt.s.de cōdi. ⁊ d... duos.⁊ de ɔdi. inst... seruus.q sunt cōtra... hic expsse se pure leg... vel hic primo lega... postea instituit sub... ditione.sec⁹ si pmo s... cisset cōditionē:⁊ p⁹... pl'r legasset vt ibi. Jte... q dicit peti p hered... ria pte.i.pro pte cohe... dis.sed si p sua ē in p... dēti.qr si erit heres n... valet sua portio. qr a... ipso non pōt sibi lega... aliqn ē suaz hēbit u... legati:vt.s.de leg.i... filiabus.§.fi.⁊.l.se... de leg.ij.l.miles.§... parte.⁊ est ar.p Jo... Azo. q dicit q instit... pure interim p pte h... est nō in totū lz cohe... deliberet. vel nō di e... terit ɔditio sue istitu... nis.ad qđ est.s. de ɔ... ⁊ d.l.hec scriptura.§... ⁊ si pars here. pe. l... sed ar.s.s.de vsufru... ce.l.idem.§.fi.ac.

n Ab eo.depositario per alumnum:vel per heredes defuncti. rñ.qr nō dum compleuerat etatez.ac.

o Collocari.i.deponi.⁊ dic voluit etiā defunctus per heredes.

p Curabis.tu depositarius reddere.ac.

q Ab heredib⁹.i.alūnus petet ab heřde ⁊ nō a depositario:⁊ hoc ɔpleta etate.vel si decessit an tps ɔpletū petet hēs ei⁹: vt.C.e.l.ex his. ⁊ hēs petet a depositario act.i rē si erat pecunia.vel p actionē depositi.vel ex stipulatu si intercessit stipulatio q p heredes potuit peti:nō satisdatio vt subiicit.⁊ at.C.de epi.au.l.de creatōib⁹.⁊ hz hoc vr q executor testamēti nō tenet vt hic sicut nec agit vt.s.ti.i.l.luci⁹.§.i.vl' dic alūn⁹ vel ei⁹ hēs petet ab heřdib⁹ testatoris actiōe ex testō.vel dic ab heřdib⁹ testatoris.s.alūni petēdū a depositario sz tūc q act. Rñ.ex stip.si alūn⁹ fuit stipulat⁹ a depositario.vel vtili rei vēdi.si extat pecunia.vel vtili depositi: si ea lege fuit deposita:vt alūno deř:vt.C.ad exhi.l.si res.⁊ semp dic ɔpleta etate.naz sic testator voluit.sic.s.māda.l.diligēter. ⁊ depōsi.l.i.§ si ɔuenit.sed ɔ.j.e.l. §.pe.vbi deponēs pōt penitere ⁊ repetere an diē.sed hic nō erat simplex depositarius.nam cōmoduz medij temporis poterat habere.ac.

r Dari.ab illo depositario. s Ab eo.s.depositario.ac.

a Menstruos. Legatum menstruum relictum seruis debet a tempore competentis libertatis.h.d.Bar.

b Manumissus.i.quos in testō iusserat manumitti per fideico...

c Legauit.ad alimenta:vt.j.dicit.

d Ex senatuscon.rubriano.vt.j.de fideicō.li.l.cū vo.§.subuent...

e Cibaria.i.mēstrua relicta.ac.

f Ceperunt.videbatur a tpe adite heřditatis: vt.s.e.l.heřdis.§.fi. ... se. sz ibi directe.h p fideicō. sz ēt hic si fuit hēs i mora dāde libert... nō erit mora ipunita ēt in legato ⁊ in heřditate. vt.s. de leg.ij.l... seruo. vñ dic hic maxime ex quo ceperūt esse liberi. Jtē no.q ēt se... sine libertate pōt aliqd relinq nomine alimētoꝶ: vt.s.de an. le.l... no ad custodiam.⁊ de his qui. vt īdi.l.iij.h.

Si fundus. Si fundus instructus relinquitur dies legati ce... tis inspicitur.h.d.Bar.

g Instructus.hoc expone:vt.j.de verb.sig.l.i.ac.

h Codicilli.in qbus fuit relictus.⁊ p hoc erat.s. d le.iij.l.vxori... testamēto.⁊ de aur.⁊ ar.le.l.medico.in pn.sed alij casus ibi fun...

i Legati.i.tempore mortis si purum est: vt.s.e.l.post.⁊ facit.s... pigno.l.cum tabernam.

a Rogo quādoqȝ. i. aliqñ vel quādocunqȝ.
b Potuerit. cōmode: vt. ff. de condi. & demon. l. hec cōditio. §. si in capitoliū. & ff. de vb. sig. l. nepos. sed an c conditionale [illegible] hec dilatio [illegible] a heredis apponit: & ff. e. l. qd purc. & fa. ff. de vbo. oblig. l. si. x. cum petiero.

Quod pupille. Conditio nuptiarum non īplet ex nuptiis inualidis. b. d. Bar.

vel fundū [illegible] vt. ff. de dolo. l. & eleganter. §. i. vel qui dolo existit. & c.
m Semp. fallit i casibus. pmo i fisco: vt. ff. e. ... Item legato repetito. vt. ff. e. l. §. rescripto. Item si testator ... Item qñ offert cognitio: vt. ff. e. l. si is a quo. ... Item qr calit ... ꝯstat fideicō. ñ ōberi: vt. ff. e. l. & stipulatio. §. diu⁹. ...

Rogo quādoqȝ[a] vt hēs me⁹ ticio decē det: vtiqȝ decē hēs debebit. Sȝ qñ: dubitari pōt un qȝ cū primū potuerit[b] & dies cedit: & ab ipso petetur. L. Abeo.

Quod pupille legatū ē quando nupserit si ea minor: quā vt īpotens nupserit nō ante ei legatū debebitur quā viripotēs esse ceperit: q2 nō potest uideri nupta q̄ virum pati non potest.

S. Ceuola.

Uxori ex pte sextante[e] heredi īstitute substituit & hēdi fideicōmisit si vxor heres nō erit: dotē[g] ei & alia[h] quedam dari. Post mortem mariti vxor ante cōditionem[i] & prius quā adiit hereditatem decessit. Quesitum ē an dies fideicommissi cum moritur cessisse videat: ideoqȝ heredib⁹ eius debeat. Rñdi si vxor prius decesserit quā hereditatem adierit: videri diem fideicōmissi cessisse.

Ut legatorum seu fideicōmissorum servandorum causa caueat.

Ulpianus.

Legatorum nomine satisdare oportere pretor putauit[k]. vt qb⁹ testator dari fierive noluit:[l] hisdē ut det vel fiat: dolūqȝ malū abfuturum stipulētur[m]. Semp[n] aūt satisdare cogit cuiuscūqȝ sit dignitatis vl' facultatum quātūcūqȝ hēs. Nec sine ratione hoc ꝑtor visum est: sicut heres incumbit possessioni bonorum: ita legatarios quoqȝ carere nō debere bonis ðfuncti[o]. sȝ aut satisdabitur eis: aut si nō satisdat i pos. bonorum uenire pretor uoluit[p]. Nō solum aūt oībus legatariis satisdare oȝ: sȝ & successoribus[q] legatariorum satisdari debere iā constat. quāuis isti nō ex iudicio defuncti sed successionis necessitate[r] quasi ad es alienū admittātur. Sȝ & pcuratoribus[s] legatariorum satisdādū ē eoqȝ iure utimur. Plāe si ei q i ptāte alicuius erit legatū sit: cauebit' ei cui⁹ iuri subiect⁹ ē. Nō solū aūt legatorum noīe heredes cauent: sȝ & successores eorum. Is ēt cui ex se. cō. restituta ē hēditas nihilominus ad cautionē ꝯpellitur[u]. Nec non & q per alios heredes existit[x]. Uel honorarij[y] successores ad satisdationem compelluntur. Plane si qs omissa stipulatione litē de legato ꝯtestat⁹ ē. ꝓbādū[z] ē nec cessare debere stipulationē. Idēqȝ in fideicōmissis[a] quoqȝ ꝓbandū est. Si cui ita sit legatū vel fideicō. relictū: & si id perdidisset rursus relictum: videamus an satis[b] sequētis legati siue fideicommissi petere possit. Mouet qōnē an fideicō. hoc siue legatū ðbeatur & quotiēs debeatur. & an ipe legatari⁹ cauere debeat se nō pditurū. De his oībus[c] extat rescriptū diui pij ad Iuniū mauriciū tale. Claudio fructulo fm ea q̄ epistola[d] cōtinent legata siue fideicōmissa ex testamēto claudij felicis ꝓstari debent citra necessitatē cauendi[e] nihil ex his diui inuitū se. naȝ qd fidei hēdis ab eodē testatore cōmissum ē: ut si fructulus pdidisset qd ei i testamēto relictū ē: rursus hēs ei id restitueret: nō eo ptinet: ut aut fructulo priorum[f] legatorū nomine satisdando iniungenda sit: aut onerād⁹ sit hēs in infinitū[g]: vt quotiens is perdiderit restituere ei tantūdē debeat: sed ut p fideicōmissum posterius duplicata[h] legata eius uideantur. nec amplius ad piculū hēdis ptinet si qd postea ipe consumpsit exsoluto ei posteriore fideicōmisso. Rescripto ergo ostensum ē legatarium heredi nō debere cauere se non perditurum[i]. Uersa vice an hēs de sequēti legato siue fideicō. cauere ðbeat ei queritur? Et puto[i] si oportet ei caueri: cū in suo arbitrio habeat ne pdat id qd sibi relictū ē: quāuis[k] si qs ispexerit qd sub ꝯditōe relictum ē: dicere debet satisdationem exigendam. Certe siue ex asse siue ex parte quis legatum debeat: cauere debet siue īstitutus sit heres siue substitutus[l].

... tum iam dies cessisset. pōt enim plus dici q̄ erit: similis ē ei substitutus erit hēs. q̄ nō fac ... e. l. si ticio. §. q̄dā. pōt & aliter poni casus ... ditōe & an conditionē illā. & anteq̄ adeat de ... a substituto relictus: ut. ff. e. l. heredis. sed ... am illam si vxor &c. ac.
... cā. causa ca. Hec rubrica in. C. cumulatur cū ... gatorum.
... tauit. i edicto cuius vba non habemus.
... & postea loc⁹ ē cautōi: ut. ff. ti. i. l. si legatarij.
... l. legatarij sic. ff. si cui plus q̄ p. l. falci. l. i. ... dolus in traditōe q2 seruum venenatum ...

a ... rio nō cauet. b. d. Bar.
b An satis. hec pma qō sol uit in. §. rescripto. ff. pri. ac.
c De his oīb⁹. tribus qōnibus ultimis. d Epistola. q̄ ꝯtinent vltie uolūtates. uel dic ꝯsultatōis q̄ recitat testm. & claudi⁹ ē nomē legatarij. e Cauēdi. a legatario eo mō q sequit. & sic soluit tertia qō. f Prior legatorum. nō pdendorum.
g In infinitū. no. de ifinitate vitanda. sic. C. de sa. san. ec. l. si. ar. ff. ff. de fu. vr. pre. l. cū q co. & ff. de fideius. l. si ita stipulatus a ticio. & fa. ff. de le. iij. l. fideicōmissa. §. si qs. x. & ff. de bo. aut. iudi. pos. l. si.
h Duplicata. hic soluitur pma & secunda de tribus.
i Rescripto. & puto. als i li. dñi ac. ē & puto ē si caueri ei ppterea cū i suo &c.
k Quāuis. aduersatiue non coniectiue: ut. ff. de eo p quem factum erit. l. i. §. i. als imutaret legatarius ad perdendum. quod non dȝ esse: arg. ff. de pac. do. l. conuenire.
l Substitutus. directo: vel etiam per fideicommissū: ut supra eo. l. hec

stipulatio.r.ß.e.l.non solum.

a ℭ Bellissime.ex mora.et añ lit.conte.vt no.C.de vsur.r. fruc.leg.l.i.l3 dicant a die contest. litis tñ.

ℭ Si quis. Si vna actio in alterius locũ succedit eius naturã assumit. h.d.B. b ℭ Si qs sub ɔditõe trãsmittit.vt r.ß.ti.i.l.si post.ac.

ppꝛietatis agere ad exhibendũ.q: sciēs nõ soluit exacta cautõe.ac.

x ℭ Nõ teneri.nec possidet.nec dolo fecit quominus possideat.

y ℭ Succurrendũ.p act.i fctũ.vt.ß.ad exhi.l.iul.§.si tibi.i fi.r de p̃scri.v.l.ptis.s3 ɔ.ß.de v sufr.c.re.l.b senat°.§.i.vbi dicit ɔditiõ ipa3 pecuniã.s3 illa ẽ ɔditio certi general.b spãli: vt ibi ide q soluit.s. hrs ɔdicit: b soluit hrs r repetit legatarius. Itẽ ibi fuit pecũia ɔdictĩ b alteri°.s.hrdis r ɔdicit legatarius ppꝛietatis.ac.

ℭ Bellissime querit an hec stipulatio incrementi ex fructib° vel usuris sentiat: r recte placuit ex mora[a] incremẽtũ habiturã stipulationez vt id qđ oporteat comprehendat. ℭ Si qs sub ɔditõe legatũ stipulat° pẽdẽte ɔditõe decesserit: stipulatio euanescit: q: legatũ nõ transmitit[b]: r huic stipulationi easdez cãs[c] r ɔditões ineẽ sciendũ ẽ. Proinde si q̃ sit exceptio[d] que petenti legatũ opponi solet: eandẽ ex stipulatu quoq3 agẽti opponẽdã ẽẽ placet. ℭ Procuratori[e] eius q abs̃s esse vr: si stipulãti legati noie rñdeat hrs: officium eit ita cauere debere: si is cuius nomĩe caueat viuat[f] videlicet ne teneatur illo añ defuncto. ℭ Item querit in hac stipulatione vtrum res veniãt que legate sunt: an vero p̃cia eaꝝ: Et ẽ verius i hãc stipulationẽ res[g] vl' p̃cia ɔduci. ℭ Si decẽ q̃ in archa[h] erãt mihi legata sunt: r tibi eoꝝ vsufr. legat° sit: si puꝛ vtriq3 legatũ sit relictũ: is cui ppꝛietas legata ẽ ipo iure decẽ vendicabit. fructuariũ aũt ex se.cõ.[i] actuꝝ: r qnq3[k] vsufructũ petituꝝ ɔstat. ℭ Sed cũ decẽ vendicat ppꝛietarius p exceptionem doli repellit: q: fructuari° de restituẽdis qnq3 hrdi cauit[l]. ℭ Plane si decẽ aureoꝝ possessionẽ[m] legatarius hẽat: marcellus ait dandã vel hrdi vel fructuario[n] utilẽ actõem[o] i legatariũ: si nõ ei caueat[p]. S3 si sub ɔditõe ei[q] decẽ legata sunt: fructuariũ[r] interi decẽ oblata cautiõe[s] habiturũ. legatario vero cui ppꝛietas relicta ẽ interim legatoꝝ[t] stipulatio prestãda est. ℭ S3 et si miserit[v] stipulationẽ existẽte ɔditiõe: ad exhibẽdũ eũ posse agere marcell° ait. ℭ S3 si ignorãs hrs legatum decẽ fructuario dedit: ad exhibendũ eũ non teneri[x] palã ẽ: succurrendũ[y] tñ legatario aduersus fructuarium marcellus putat. ℭ Si ad fiscũ[z] portio hereditatis puenerit: cessabit ista stipulatio q: nec solet fiscus satisdare[&]. ℭ Qui minorez ptem hrditatis possidet cũ ex maiore pte hrs sit[?]: sigdem ipso iure minuat[ɔ] portio hrditatis securior erit hrs. neq3 eni ex maiore pte ex stipulatu tenet legatarijs q̃3 ex q̃ hrs[a] ẽ. ℭ Si uero nomẽ qdẽ heredis apud eos[b] integrũ maneat verũtñ minus effectu hẽant hrditatis: r cauerit legatoꝝ noie: vident onerari: q: ipso iure p ea pte legata dñt p q̃ hrdes[c] sint: s3 n. eq̃ssimũ ẽ nõ maiorẽ ptez legatarijs soluere q̃3 cuius hñt emolumẽtũ. Hoc aũt euenit cũ hereditas pro aliqua pte ex trebelliano restituitur[d]. nam pro rata exonerãdi[e] sunt hrdes eius ptis nomine cuius emolumentũ sibi ablatum ẽ. ℭ Si et q in alterius potestate erit incerta[f] die legatũ fuerit: cauebitur ei qui h3 eũ in potestate: non precise: sed sub conditione[g]: si cum eius legati dies cedit in potestate sit. Ceteruz si sui iuris inueniatur: iniquũ esse visum ẽ patri cautum eẽ: cum alij[h] legatũ debeatur: q̃3q̃3 r sine hac adiectione caueretur. verũtamen exceptiõe[i] patrem vel dominum summouemus: si existentis conditionis tẽpore non haberent eos in potestate. Euenit nã fm hoc vt in casu nõ sit de legato cautum. nã3 si existẽtis conditionis tẽpore sui iuris sint: si erit cautum[k].

Vlpia.

Sed si forte[l] velit pr̃ caueri: neminẽ ampli° petiturũ: cõpellẽdus erit heres legatũ quod iam filius petere poteste: alij q̃3 ei debetur exoluere.

Vlpia.

Sed r ipsis qui sunt in potestate cauẽdũ ẽ[m]: queadmoduz[n] solet caueri si eadẽ res duob° sub

c ℭ Cãs.i.modos sub eade cõditõe. ergo r mõ stipulari vr vt b subijc. r.ß. ð vsu l.si qs stipulatus.r.ß.ð ɔsti.pec.l. id qđ.r.ß.si qs cau.l.si cum §.n.ar.ɔ.ß.de peti.hrdi.l. itẽ veni.§.cũ pdixi.r.ß.ti.i. l.cum fine.§.si.

d ℭ Exceptio.vt.j.e.l.§.si. r fa j.rẽ pupil.sal.fo.l.non q̃si.§.generalr.argu.ɔ.supra ad exhi.l.iu.§.ibidem.

e ℭ Procuratori.ß.e.§.procuratoribus.

f ℭ Uiuat.quo cedat dies legati.sub hac ergo exceptiõe cauet.sic.j.ð dã.infec.l.pretor.i p̃n. vl' iõ hoc dicit h.§. q: mãdatũ morte dñi reuocatur: vt insti.mã.§.recte.

g ℭ Itẽ querit.res.si extãt alias p̃ciũ si culpa hrdis pierũt sic: eni ẽ in actõe ex testõ: ut. ß.de le.i.l.cum res.§.i.

ℭ Si decem. Pmo loquitur qñ ppꝛietas r vsufruct° legati sũt pure. Scdo qñ sb cõditõe. Itẽ pma diuidit i tres ptes qz pmo dicit qd sit peres glib3 ipso iur. Scdo mẽrtaz obstat exceptio ð egtate. tertio qd iur̃ qñ legatari° ppꝛietatẽ possidet. Scda ibi: s3 cũ decẽ. Tertia ibi plãe si. Itez scda ps pncipalis diuidit in duas ptes. Pmo qd iur̃ sit pendẽte ɔditõe. Scdo qd si existẽte ɔditione ñ omisit stipulationẽ. Tertio qd si hrs ignorãs legatũ dedit.r.fructuario. Scda ibi: s3 r si. Tertia ibi: s3 si ignorãs. Bar.

h ℭ Si.r.i archa: r sic i specie: vt.ß.ð le.i.l3 r si certos.

i ℭ Ex senatuscon. ð quo hr metio.ß.de vsufr.ea.re.l.i.

k ℭ Et qnq3. non olum.r.vt ß.de vsufru.leg.l.si alij r de vsufru.ac.l.inde.§.nõ solũ.

l ℭ Cauit.ð restituenda finito vsufructu: vt.s.morte vel capitis di.vt.ß.ð vsufru.ea.re.l.si stipulet.hac ergo cautõe pstita h3 ius in.v. r ppꝛietarius repellit.s3 si non ẽ cautum tota.r.vendicat ppꝛietarius vt hic dicit.

m ℭ Possessionẽ.i.possideat.r.aut.i.sen legati sunt.

n ℭ Uel fructuario. qđ magis videt. o ℭ Actionem ex testõ. q: ẽ mirũ eã dari i aliũ q̃ grauatũ. imo q: plus ẽ dñr heredi in legatariũ vt h dicit.vel dic hrdi dari conditionem indebiti.s3 hoc q̃ño cũ dixit legatariũ tota.r.posse uendicare.ac.

p ℭ Caueat.legatario n fructuario de reddẽdis.v.finito vsufr.ut.ß.ð vsufru.eorũ re.l.sicut.r fac.t.ß.ad treb.l.cũ hereditas.in si.

q ℭ Ei.r.iure ppꝛietatis.

r ℭ Fructuarium.cui pure ẽ relictus vsufruc.eorũdem.r.

s ℭ Oblata cautione.ð reddẽdis.v.in euentũ ɔditõis ppꝛietarij r alia.v.finito vsufru: sic.C.de vsufru.ac.l.idẽ.§.si mihi.s3 arg.ɔ.ß.de ɔdi.r de.l. hec scriptura.§.i.sed dic vt no.ß.ti.i.l.si missa.in pn.l.

t ℭ Interim legatoꝝ.prestandoꝝ adueniente ɔditione de qua tractat h r ß.ad exhi.l.iul.scribit.§.si qs.r.ibi potuisti tñ rc.r dic stipulatio.i.promissio.sic supra de condi.inde.l.si non sortem.§.si.ac.

v ℭ Si omiserit.duob° modis dic hĩc ẽ.vel qđ omiserit legatari° ppꝛietatis cautionẽ ð legato sol.adueniẽte ɔditõe.r agit postea h legatari° ad exhi.ɔ hrdẽ q sciẽs soluit fructuario omissa stiplõne ð le rddẽdo finito vsufr. vl' dic omisit hrs cautionẽ ð reddẽdo finito vsufru.r dic eũ. Legatarium de fideicõ.he.§.restituta.alið ãt si de scõ tñ dñat hrs hõa: vt.C.de iur deli.l.si de hõis.

z ℭ Si ad fiscum. Fiscus est semper diues: r iõ non satisdat.h.d.B.

3 ℭ Si ad fiscũ istitutu3 vel auferẽte ab indigno vt.j.ð iure fis.l.i.i p̃n.nã semp tenet ad legata vt.j.eo.ti.ð iur fis.l.dicitur.

& ℭ Satisdare. nã semp idoneus est r soluendo. vt.ß.ð fundo do.l.n.sic ß.si cui plus q̃ p.l.fal.l. ij.§.item sciendũ. sunt r alij casus spãles vbi si satisdat vt no.ß.e.l.in principio.

ℭ Qui minorem. Pro ea pte q̃ alicui hrditas diminuit ipso iur vel in effectu sine culpa sua: liberat ab obligatõne que ex hac stipulatione descendit.h.d.Bar.

? ℭ Heres sit.sub.r satisdedit legatarijs.

ɔ ℭ Minuat. puta p cohaeredẽ adeũtem q liberabat.qđ non placz vt ß.si ps he.pe.l.ii.s3 dic p q̃relã iof.rest.vt.ß.de inof.te.l.circa.r ot.C.si inof.te.l.cũ duobus.vl' bonoꝝ pos.ɔ ta.vt.ß.ð le.iij.l.si.r de vul.sub. l.r si ɔ. vel per agnationẽ postumi.vt.ß.ð codicil.l.pe. ppꝛte ergo q̃ remanet hrs tenet ex satisdatõe ad legata r nõ vltra nisi i libertate: vt supra de codicil. l. qui grau.r.l.sequen.

a ℭ Est.i.remanet vl' exstit.sic supra.ð le.i.l.cũ res.i pn.r fa.j.ð pacto.stip.l.ij.in si.

b ℭ Apud eos.s.hrdes r caue q: trãsit ð singulari ad plurale.ac.

c ℭ Herdes sint.s.scripti de rigore iuris r stati ponet exemplum.

d ℭ Restituit.remãet.n.hrs noie q erat vt insti.

e ℭ Exonerãdi.ut.ß.ad treb.l.i.§.i.r.§.q̃3 r.§.si is q q̃drigẽta.r.§.pe.s3 ɔ vr.ß.ad treb.l.cũ hrditas.i si.vbi si exonerat q istituit.s3 dic q: ibi suo noie pmisit creditorib°.h ãt ut heres r hrditario noie: r iõ h3 exceptões easdẽ q̃s h3 ɔ actiões ex testõ. vt.ß.e.§.si qs sb ɔdi.r.j.e.§.si.

f ℭ Si ei.icerta.hẽas icerta: ut.s.p3.

g ℭ Sub ɔditõe.hac.s.si eã r.c.sitis cautio sub excep.ut.j.de dã.ifec.l.ptor.i pn.

h ℭ Alij.s.filio. r sic appet q: dedit icerta die als si certa stati morte testatoris cederet: r sic illud solũ trs ispiceret. vt.ß.ti.i.l.si post.in pn.r.§.si.r.l.si dies.in pn.

i ℭ Exceptõe q bus.n.excep.repellit ab actõe ex testõ.r h ex stipulatõe: ut.ß.e.§.si quis sub ɔdi.h.

k ℭ Cautũ.pfi efficaciter.q: l3 sit ei actor ex ceptõe repellit vel dic cantũ.s.filio nullo mõ q̃ filio p pꝛem ei q̃rere volentẽ ñ acquirat: ut.ß.de iure do.l.cum dos.

l ℭ Sed si forte.habeas nec si forte rc.r tota plane legit.ac.

m ℭ Sed r ipsis.cauẽdũ ẽ.sub ɔdi.si tũc eẽt sui iuris.sic econtra dr in p̃e supra.l.i.in si.

n ℭ Quemadmodũ.i.sicut.

a ¶ Sub diuersis vel dicas vel pro. i. vel dic diuersis q̄ sunt ɔ̄rie per obliquū: vt lego ticio fundū si ticius venerit hic ad mēsem. Item lego sempronio eundē fundū. si ticius venerit ho ioniā post mēsem. ac ve ɔ̄tra vt lego fundū ticio si nauis venerit ex asia hinc ad mensem: et sempronio lego eūdē fundū si nauis n̄ venerit ex asia hic ad mēsē: vt. j. e. l. hmōi. et fac. t. C. ō l. ist. l. scriptura. ac.

terv. ū. de peti. hi l. diuus sr p̄mū. qō hodie ē limitatū ut. C. ō peti. hē. l. fi. m ¶ Quipuoe met r s hi o. q. d n̄ pōt assignari rō quare non.

n ¶ Si cauet ex. aduersarius. i. fideicōmissarius vlis singularibus fideicōmissarius hēde n̄ cauet sm p̄mū. vel dic aduersarius i. singularis fideicōmissarius vl vlis hēdi ō reddēdo. et hoc hēde ei nō cauete. s. fin vtrūqꝫ. et sō audi ita demū: ut. j. §. possessio aūt. ac.

diuersis[a] vel ɔ̄trariis ɔ̄dinōib[b] relicta sit. duobus[a]. n. satisdat. Sꝫ in vtroqꝫ[b] casu hisdē psonis[c] satisdationem subimus. ¶ De.

Si ex cā fideicōmissi[d] sit apud quem hēditas: nec legatorū noīe satisdat: in possessionem aduersus eum legatarius mittitur.

Papinia.

Posteaq̄ hēs ab hostib[9] captus ē: condīno legati cui[9] noīe ɔ̄posita stipulatione[e] cautum fuerat, extitit: fideiussores interim[f] teneri negant: q2 neqꝫ ius neqꝫ psona[g] esset ad quā obligandam verba stipulationis dirigi possint. ¶ Imperator marcus antonin[9] iulio albo rescripsit: cū[b] a quo res fideicōmisse petebant: cū appellassꝫ cauere: nō si n̄ caueat ad aduersariū trāsferre possessionē debere. ¶ Recte placuit p̄ncipi. post pbo[k] cautionez īterponi. Nō enī añ sniam si petitionis dies mereret[l] fieri dbuit: amitti p[9] victoriā dilata petitiōe n̄ oportuit. Sꝫ q̄re nō cauerat de fideicōmisso q puocauerit[m]: si caueret aduersari[9] ad eū possessionē eē transferendā rescripsit. Cū alia[o] sit edicti condīno. Non enim[p] exigitur a legatario vice mutua cautum: sed vicaria[q] custodie grā possessio datur. et q obtinuit[r] i possessionē per ptorem aut p p̄sidem inducitur[s]. ¶ Sꝫ ptor[t] qdē in omniū rerū possessione que in cā hereditaria pmanent: omnimodo fideicōmissi seruandi grā esse permittit. P̄nceps autem earum nomine de quib[9] fuerat iudicatum[v] mutuas admittit cautiones. Sicuti[x] cū de bonis suis cōferendis: filius accepta bonorū possessione[y] cauere non potest. Qui[a] denegam[9] ei actiōes[z] deferēdi cōdino cauēdi fratrib[9] ex forma iurisdictōis[a] qō ex portione fratris cōsecuti fuerint: cū bona ppa cōferre cepit[b] se restituturos. ¶ Sꝫ si nec[c] ipsi cauere possint: vtiliter pbatū ē viz bonū ab vtraqꝫ pte eligēdū apud quē vt sequētes fruct[9] deponant[d] qꝫ vtiles actiōes a pretore datas exerceat. Possessio autē ex rescripto supra iclato nō aliter adeum q fideicōmissum petit trāsfertur q̄ si cauerit. tā et si maxime aduersari[9f] nō p inopiā sꝫ p cōtumaciam cauere noluerit[f]. Sꝫ si is q vicit[g] nō possit cauere: vel res ōponēda vel iurisdictio retinenda erit. ¶ Si dies aut ɔ̄dino legati uel fideicōmissi petitionē amonēve differre dicat: et iō satisdatio ōsideret. hēs āt p calūniā p̄stolari ɔ̄tēdat et relictū neget si aliter audiēdus erit q cauet postulat q̄ si scripturā q̄ relictā affirmet exhibuerit[b]. ¶ Cū q̄rebat[i] vbi fideicōmissi seruandi cā caueri oporteat. Impator titus anto nin[9] rescripsit si domiciliū rome hēret hēs: et ōis hēditas[k] i. pui icia esset: ad satisdationē fideicōmissi nomine i. puicia fideicōmissarium remittendū[l] eē. Quare si hēs in cū loco cauēdi grā remum ōsideret vbi domiciliū hꝫ legatarius aūt ibi caueri postulet vbi ē hereditas: non erit heres remittēdus. ¶ Idqꝫ impato: titus antonin[9] rescripsit quibus litteris adiectum est. et si bo-

b ¶ Sꝫ in vtroqꝫ. s. quādo l. gatū ē duob[9] sub ɔ̄trariis ɔditionibus. et q̄n legatū ē vni i aliā pte.

a ¶ Duobus. cau. s. vt i fra de pto. stip. l. paul[9] §. fi. et dic: sub conditōne cauet: vt si vni caueatur alteri non teneat: ut ar. s. e. l. i. an fi. ac.

c ¶ Hisdē psonis ac. i. si hēs sꝫ i vtroqꝫ casu hisdē psonis ac. dic quod il. li q fideiubent apō vnū fideiubebunt et apud alterū: vt j. e. l. fi. duo. alias ēꝫ in vtroqꝫ casu de psonis. i. de facto psonaꝝ. s. doli mali abesse: vt. s. co. l. i. in pnci. et fa. ad hanc. l. j. ti. i. l. etiā §. i. et j. de dam. infect. l. si filius.

d ¶ Si ex cā fideicōmissi sit. puta p treb. ad qō. s. e. l. i. §. n̄ solū.

Posteanā. Si cōditio stipulationis existat tpe quo non ē psona p̄ncipalis ve uel interptatiue stipulatio nō cōmittit et fideiussores n̄ tenentur. h. d. Bar.

e ¶ Stipulatione. de soluēdo adueniēte ɔ̄ditiōe.

f ¶ Interim. i. dum hēs captus est ab hostibus.

g ¶ Persona. p̄ncipalis quia extincta tollitur accessoria: vt. j. de iur fisci. an fraudē. §. si p̄ncipalis. Itē exceptio reo cōpetens et fideiussori prosicit: ut. s. q satisda. cog. l. si decesserit. ar. s. C. de fideius. l. i. sꝫ forte h iō ē hic: q2 hec stipulatio habet naturam actionis ex testamento: ut. s. e. l. i.

o ¶ Cū alia. i. quia alia ac. et no. duas vias iter rescriptū et istud edcm vnī nascit hic titulus: q2 hic p rescriptum cauet ille i quē trāsfert possessio: vl singularib[9] sꝫ p̄mū. vl ipe hēdi sꝫ aliū casū. qō n̄ fit i simplici fideicō. singulari q a si mittit hēde non cauēte ipse nulli cauet. Scḋa ē q2 p h edcm mittit i possessionē omnium rex hēditatis vt h subijcit. et. j. q. ex cau. i pos. ea. l. i. sꝫ p rescriptū fit missi i res ō q h[9] erat lata snīa. forte. n. tm̄ dimidia hēditatis petebat.

p ¶ Nō. n. de alia non. n. ac.

q ¶ Vicaria. i. possessio q̄ vicem cautionis obtinet.

r ¶ Obtinuit. s. legatarius vl fideicōmissarius q obtinuit i eo q̄ p̄ceptum est ei caueri: et tm̄ non cauetur.

s ¶ Inducit. non tm̄ hēdē expelleret: ut. j. ti. i. l. si is cui i p̄n. et dic p̄tor rome. p̄ses i prouincijs. ac.

t ¶ Sꝫ p̄tor. scḋa differentia.

v ¶ Iudicatum. forte nō tota hēditas petebat p fidicō. sꝫ p̄mū et sꝫ aliū vnā singlare. et sicē q̄titas p mēsura debiti declarati qō ē hodie ius cōe: ut. C. de bo. auc. iudi. pos. auc. qui iurat.

x ¶ Sicuti. adducit sīle ad rescriptum et edictū ō col. q2 et ibi dꝫ cauere emācipat[9] his q sunt i pɔ̄tāte: ō ɔ̄ferēdis hi q̄ n̄ compēt. alias denegant ei actiōes hēditarie: et transfert possessio in fr̄es si mō ipsi cauerunt ō reddendo q̄n cauebat. sꝫ si neuter cauet sequestratio fit: ut subijcit. caue tm̄ q aut pp inopiā nō cauet: et tūc modico tpe elapso fit dicta trāslatio. si vō p ɔ̄tumaciam. tunc incontinēti: vt. j. ō col. bo. l. cū emācipati. §. fi. et l. i. §. si rō. alis. §. si frater.

¶ Imperator marcus. Iste ē notabilis. §. et diuiditur i ptes q̄nqꝫ. Primo ponitur rescriptum impatoris. Scḋo rn̄det vni obiectioni. Tertio decisionem. Quarto rōnē pbat p simile. Quīto ratiōe dcā format duas q̄ones. Scḋa ibi: recte. Tertia ibi cū alia. q̄rta ibi sicuti. Quinta ibi possessio aūt. Bar.

b ¶ Impator. cū hēdē. et dic casum q2 fideicōmissarius vlis de tota vl de pte hēditatis restituenda p trebel. egit et obtinuit: sꝫ herea vict[9] appellauit. nunc singulares fideicōmissarii petunt ab hēde sibi caueri. certe sicut añ snīam ita et nunc cauere dꝫ. alias trāsfert possessio in fideicō. vlem si ipe caueat fideicōmissariis singularib[9]. Vel dic planū. q2 fideicom. vlis vel singularis pterit fideicō. et obtinuit. sꝫ hēs vict[9] appellauit. q̄ pendēte hēs dꝫ cauere victori. sicut et añ snīam debuisset. alias trāsfertur possessio i victorē eox q̄ petebantur. sꝫ et ille victor cauere de reddēdo si hēs obtineat. uel ēt si heres nollet interi cauere et sm vtrāqꝫ apta līam. sed scḋe positioni ē arg. ō. j. ti. i. l. si is. in pn. sed hic ptrahebat heres: vel erat suspectus.

i ¶ Aduersarium. vlem sm p̄mū: vel ēt singularē sm aliū sic sit noua. tio ap. pendēte. sed n̄ ē vex q2 et añ poterat peti cautionē subijcit.

i ¶ Recte. loqtur auctor legis.

k ¶ Probo. vel nomen vel verbum.

l ¶ Mereret. alias moraret. i. morā reciperet: q2 sit ɔ̄ditionale vel in diez uno ēt pure hꝫ morā: ut. j. e. l. ēt. hoc idē et post snīam non opꝫ mitti. arg. i. de re. iur. l. non solet. et. j. e. l. i. §. plane. alias mereret. et dic si petitio fideicō. mereret. s. fieri cautionē. q2 n̄ ɔ̄ditōale: vl in diē vl ēt pure vt dixi et qō subijcit dilata petitōe. s. cautōis sm vtrūqꝫ casuz alias dilata petitione fideicō. singularis ppter generalē q̄onem de hēdita

y ¶ Bo. pos. vū liberi: vt. C. de col. l. posthumo.

z ¶ Actiones. ut et. d. l. posthumo. et l. filie. et l. filiam.

a ¶ Iurisdictōis. s. edicti de col. ut. j. de colla. bo. l. cū emācipati. §. fi.

b ¶ Ceperit. frater emācipatus. et no q2 lꝫ assimilet rescriptū ad hoc edictū ō col. differūt cū q2 p rescripto caueat: et ēt ei q caueri volunt. ut. j. pr. §. possessio ac. at p edictū de col. ei demū cauet q ppter inopiam non potest cauere. ut hic. vbi dicit non pōt ac.

c ¶ Sed si nec i. nec emācipati suis nec econtra cauere possunt.

d ¶ Deponant spāle. sꝫ regulariter ē phibita sequestratio: vt. C. de phi. sequestra. pe. l. i. et ibi no.

e ¶ Aduersarius. i. heres.

f ¶ Noluerit. in hoc differt ab edicto de col. vt in edo notaui.

g ¶ Qui vicit. fideicō. vniuersalis n̄ pt cauere herede ēt non cauente legatariis vel ōponit vel ē restituenda iurisditio. et dꝫ fieri ius ut mittat legatarius in possessionē sm p̄mū. sed sm alium remanet apud heredē: nisi sit suspectus: q2 tunc deponatur. h. d. B.

¶ Si dies. Legatario n̄ dꝫ caueri nisi scripturā testi ōndat. h. d. Bar.

h ¶ Si dies. exhibuerit. nā nec trāsactio alr tꝫ: vt. s. ō trāsac. l. de his. ac.

i ¶ Cū querebat. non hēt spāle. at cōe q̄libet ibi habet. ut. j. ad municip. l. roma. sed certe et si spāle heret posset petere mitti in municipium. ut. s. q satisda. cog. l. de die. §. heres.

k ¶ Hereditas vel maior pa habet uel ēt ipsa res legata noie cuius petitur satisdari. ut. s. de iudi. l. sed et si susceperit. §. fi. b.

l ¶ Remittendū. ēt si heres pretendat ibi satisdare n̄ posse cū nullum sit dānū passurus. cum si non caueat mittit legatarius in possessionē: ut. s. de iudi. l. de co. et l. sed et si susceperit. §. fi.

a Permissu. q: testator pmisit: vt supra de rebus eo. l. i. §. si defunctus.
b Habendu. no. de seqstratõe. vt dixi. s. e. l. §. impator. in fi. §.
c Si q̃ñ fideicõmissi r relicti. r dic cãm. q: testator legauit annuũ. r qd qz hrs soluere noluerit iudex taxauit. i. pñmũe vt certã summã daret qd facere dbuit. als legatũ eẽt nullũ. vt. s. de an. leg. l. si cui. r argu. C. de act. emp. r ven. l. si tradi tio. r ss qs si vel alteri. l. cuz ppa. nũc ãt legatari⁹ postu lat sibi caueri ab herede p ea summa dãda. siue corã eodẽ iudice siue corã alio. certe pe tunt fideiussores. sub audi ta xatione eiusdez iudicis q co gnoscit sup petitiõe satisda tionis. hoc ãt id dicit: q: si so lum pius fcã sunt taxatio. cuz sunt petita fieri. sz et nunc fit alia taxatio. i. purificatio fi deiussoz ad summã taxatã: vel dic qñ aut cz certũ fuit le gatum: r fiet taxatio sz q: pt vincere legatari⁹ tale a sint fi deiussores vt ar. s. ad l. fal. l. hrditatũ. nã cuz vita finit. ve supra d an. le. l. iij. sz nisi esset simplex legatum ñ exi git tãta inqsitio in taxãdo. r facit. s. in iua uoc. vt ca l. i. r q satisda. cog. l. arbitro. et l. si ab arbitro. r j. de v. sig. l. quotiens. §. locuplex.
d Admonendi. rebus publi cis singulaz ciuitatum. sic in fra de pub. l. sed r hi. §. pre terea. s. r. j. de vb. sig. l. cuz qui. acc.
e Intercedat. q: ciuitas isti tuta r fideicom. grauata: est suspecta. ac.
f Repromissio sile⁹. nibut s. l. i. §. si ad fiscum pueat⁹ sa tisdat. vt in pñ. huius. l. ciui tas repromittit vt hic r fa cit isra ti i. l. municipio.
g Filio ticius istitut⁹ fu it rogatus dare lega tũ filio suo vl filio. s. ticio sub ɔditõe. nã si pure ñ valeret: ve istitu. d le. §. an suo. sic er go vbum sub ɔditione refer tur ad legatũ nõ ad dicas pu re sz sub ɔditõe institutũ⁹ qz interim non satisdaret. vt. j. no. eo. ti. si a te. ac.
h Si hñficiũ. vt q: nõ. si. i. q:sic. supra d offi. ei⁹ cui mã. e iur. l. i. §. i. ac.
i Ppia. patri r dño.
k Sibi. i. pri r dño. ad qd

na iã distracta sunt: vl testatoris p missu^a vel concedẽte legatario: pci ũs eoz fideicõmissi seruandi cã in deposito hñdum^b. Vlpia.

Si qñ incerta summa est fidei cõmissi^c q cognoscat: taxatiõe quoqz fideiussores petunt. Ad monendi aũt sumus rebus publi cis^d remitti solere satisdationem fi deicõmissoz. et quando necessitas dãdi itercedat^e: repromissio^f plane exigenda est voluntas defuncti sta tim in. Paulus.

Filio^g vel seruo sub ɔditiõe a pre vl dño hede instituto le gatuz ẽ. hui⁹ legati satis peti nõ possunt. sed pendẽte conditiõe emã cipatus vel mãumissus si satis pe tã q̃ritur an audiendi sint si hñfici um^h pris dñi ve ipsis^i onerosuz sit an sibi^k ipmate deberent q dederũt ius postulandi aduersus se faculta tem sed melius ẽ per mediocrita tem cãm dirimere vt cautioni^l tñs cũ hypotheca suarum rerum com mittatur. Vlpianus.

Cum legatoz nomine satis datum est simul ac dies lega toz nomine cessit^m. protin⁹ hisdez diebus etiã ex stipulatione debent tur^n. Paulus.

Non tñ vt statz peti possint^o deberi eis dicimus: r quod dic certa prestari aduersario oz: lz dies nondum venerit. Pomponius.

Si a te hrde legatum mihi sit sub ɔditõe: tuqz postq̃ adie ris hereditatem^p satisdederis lega toz. r post mortem tuã ante aditã hereditatẽ conditio legati extiterit. Sabinus an fideiussores mihi te neri: q: omnimodo dari opz lega

tum: et si in eum^q esset concepta sti pulatio. Arius.

Si legatarij aduersus me in possessionẽ legatoz seruãdo rũ cã missi sunt pcurator vel quis ali⁹ meo noie cauerit: pinde mihi ptor accõmodat interdictũ^r quo in beãtur discedere^s legatarij ð posses sione ac si ego cauissem. Africa.

Licet^t vt nõ petat cautio lega toz ɔditio testamẽto scripta fuerit: nõ videt^v ɔditio. r id lz desi derauerit^x qs caueri sibi: non vide tur ɔditiõe^y defectus: q: postq̃ re mittit talẽ conditionẽ iure publico placuit: nec on⁹ cautõis^z seqt^r: nec qdem conditio intelligitur^&. Cratius.

Si quoqz^a legatorum actio da tur in eum qui preterimissa in stitutione^a ab intestato possidet he reditatem vt legatoz satisdetur. r nisi satisdabitur in pos. legatoũ seruãdorum cã mittetur^b. nã hec quoqz pretor perinde salua eẽ vult^c atqz ea que iure ciuili^d debent. idẽ qz aristoni placet. Idem.

Hec stipulatio r in fideicõmis sis locũ hz siue pure^e fideicõ. sit relictuz: siue ex die certa^f vl sub conditione vl si res aliqua siue he reditas^g siue ius^h aliquod relictum ẽ. Diuus pi⁹ quoqz rescripsit: quotiens euidens res est vt certuz sit nullo modo fideicõmisso locuz eẽ: perq̃ iniquum eẽ superuacua^i cautione onerari heredem. Paulus.

Etiam de presenti^k legato lo cum hz hec satisdatio. quoni am nõnullas moras exceptio^l iudi cii hz. Si r ab hrde^m istituto le gatorum satis acceperit legatari⁹

deam⁹. r. §. postea aũt. r. §. si forte. h. r facit. j. ti. i. l. si pecunie. §. i.
c Hec ɔstrue. lz ɔditio fuerit scripta i testõ ut si petat rc. vel lego ticio. x. ut ñ petat cautionẽ ð legato pstãdo ab hrde. nã mo due pro ɔditione habet lz qñqz fallat⁹ vt no. C. de his q̃ sub mo. le. l. i. Idem si dixit. lego ticio. x. si non petierit cautionẽ ut hac. l. pz.
v Non videt. fictione huius. l. acc.
x Desiderauerit. puta petiit cautionẽ ab hrde de eẽ ius. vel in iure etiam litẽ ɔtestando. qa casu vl petere. ut. j. rez ra. ha. l. ãnpe. Itẽ etiã si exigat. hoc tñ casu cõ dicit fcã ab ignorãte fa ctum vel iure. als nõ. ut j. ti. i. l. i. in pñ.
y Conditione dfect⁹. qi nõ legitime tunc fcm p ñ scõ ẽ ut. C. si mã. ita fu. alie. l. ea quidẽ. r. s. ti. i. l. qd pupille. ac.
z Cautionis. i. cautio nem de pstando legato vel. i. id qd in conditõe ɔtinet. i. cautione ipa r q: dicit iure publico. i. legũ: vt. C. e. l. ij. aliud in cautõe fructifera. r ẽ rõ: vt no. C. eo. l. pe. vl dic remitti ɔditionem s. appositam remanẽte voluntate non cauendi q ei dixit vt uel si non caueat: vult non caueri vt r. C. de ɔdi. ins. l. i. remouet ergo volũtas si cauẽdi. sic. s. ad treb. l. mulier. in pñ. sic r als ɔditio tollit r legatũ re manet purũ: ut. s. d con di. insti. l. que sub cõdi. in pñ.
& Sequit. legatarius vel heredẽ. nam non sa tisdat heres.
& Intelligit. imo pur remanet quasi dao di xerit pure. s. lego ticio. x. Itẽ vero ticiũ petere satisdationem.
a Iño qz. Qui pt conueniri ex edcõ si quis omissa cã testa menti ad hãc cautionem tenet. hoc. d. Bar.
a Si quoqz cui ab in testato ẽr dictum.
a Institõne. p fraudez

C. d lib. r eoz lib. l. si manumissus. l Cautõi. s. nude sine fideiuss. sic s. l. pri. l si. hic tñ ẽ hypotheca ibi ñ. sz hoc qõ: vt de §. stip. l. ptor. vbi nõ exigit pignus. sz hic spãle: q: releuat a fideiussione. ar. s. de iureiur. l. eũ q. Itẽ no. q: eligit via media. qd dicit no. in arg. s. s. de neg. gest. l. nesen nius. in fi. Itez vl s. C. ad trebel. l. iubemus. §. i. vbi pr filio nõ satisdat. sed tñ hic cauet: vel hic in singulari fideicõ. Itẽ r ibi rogatus erat fili⁹ ro gãte hic non. Itẽ ibi fideicõmissarius erat in ptãte rogati. hic si. Itẽ no. q: vbi lex remittit satisdatione: tñ cauet. nõ ergo ubi testator remittit: ut j. e. l. si. qi initium ẽ ꝑcepetũ legis q: testatoris. sic. s. de ar. l. celsus.
m Cũ legatoz. cessit. ut habeat locũ actio ex testamento.
n Debent. nã tñ rc. vt. j. l. pri. r fa. s. e. l. i. §. sig sub ɔditione.
o Non tñ peti possint. s. cũ effectu ve tñ cessit r uenit dies. sz. j. l. pr. ca su ibi dberi rc cessit sz nõ venit: ut. s. ti. i. l. si dies. r. j. d vb. sig. l. cedere qtã hc hic differat peti. dic vt. j. de sol. l. quod dicimus.
p Si a te hreditatẽ. alioqn secus q: ñ adita hreditate nihil i testõ relictũ valet. ut. s. de testa. tu. si nemo. r. j. d s ta. l. filiũ. §. sz cã. r. j. t. i. l. i. §. fi. r. l. fe. r hreditatẽ ñ aditã regulariter nemo trãsmittit. ut. C. d ca. tol. §. in nouissimo. q Etiam si in rem non in psonã tñ: r id tenet hrs tuus non solũ tu. sic. s. d pac. l. si tibi. §. pactũ. r. l. heredi. §. fi. r. l. itez in duobus. §. psonale. r facit. j. ti. i. l. i. §. non exigit.
r Si legatarij. iterdcm vti pos. vt. j. qb⁹ ex cau. i pos. ea. l. hãt. §. fi. l. fi.
s Discedere. qd ẽ uez si erãt tñ missi. secus si iã hñant i solutũ qsi ex scdo decreto. nisi p in integ. rest. ut. j. de dam. infec. l. si finita. §. item vi

cũ possit adire ex testõ secus si adire nõ possz: ut. C. si qs omissa cã te sta. l. fi. b Mittet. legatarius. c Vult. p edcm. s. si qs omis. cã testa. l. i. in pñ. d Ciuili. q: hreditas ex testõ adiret. acc.
e Hec stipulatio. pure. ut. j. l. pioxi. acc.
f Certa. vel incerta. r postea subijcit de conditione. lz Io. si lud habeat cancellatum. ac.
g Hrditas. s. s. d vul. sub. l. ij. §. plane. r. s. ad treb. l. ita. §. a pre r j. ti. i. l. si cui. §. si ab ipubere. sz hic non d hreditate uincẽtia lz d cauti one ẽ sollicitus: ut. C. e. l. cũ archimedorã. r. C. ad treb. aut. z rogat⁹. ẽ tñ ar. z ẽt ad cautionem. j. de col. bo. l. i. §. si impuberi.
h Ius. ut nomen vel seruitus. ut inst. d le. §. tñ aũt. ac.
Diuus. Varije cautionibus non ẽ vtendũ. nec debent interpo ni cautiones que non releuant. h. d.
i Diuus. supuacua. q: si euidẽs nõ dberi: ut dixit. r sic no. s. de pia cur. l. non cogendũ. §. fi. r. j. ti. i. l. si is a quo. §. i r. s. de arbi. l. nã et stinguemus. §. pe. sz ar. z. s. de neg. ge. l. si pupilli. §. i. Itẽ facit. j. de car. edic. l. iij. §. cause. r ad exhi. l. iij. §. ibidem. ac.
k Etiã de pñti. i. puro. ut r. s. l. pri. in pñ. sed z. supra. e. l. i. §. si cui. in fi. §. sed ibi spãle ne inuitet aliqs ad malignãduz ꝑ̃terea etiam conditionale est ibi. ac.
l Exceptio. i. susceptio iudicij ut supra d pecu. l. qd dbet. Item ad hoc. C. ad turpi. l. fi. ar. z. s. de iudi. l. si debitori. acc.
m Si r ab herede. ante restitutionem. acc.

a ¶ Fideicō. post restitutionē qđ fieri debuit: vt supra. ẽ. l. i. §. si soli.
b ¶ Nō debuerit. vt ex post facto appet. ⁊ hoc si totā restituit. Itez quartā solā retinuit: vt. C. ad trebel. l. fi. si aūt vltra quartā tunc tenet prorata. vt C. ad trebel. l. ij. ⁊ cū effectu remanet obligatus. seqtur cui ex hoc stipulationis naturam actionis ex testamento: vt. ff. e. l. i. §. si qs sub conditione ⁊ §. qui novem.
c ¶ Utraqꝫ. s. herede ⁊ fideicōmissario p parte q̄ penes vtrunqꝫ est vt di.
d ¶ Ab itestato. puta codicil. sed qđ in dona. causa mor. rn̄. idem si non fuit tradita a defuncto eqparetur legatis: vt in fi. de dona. §. i.
e ¶ Si duo. nota. quod quādoqꝫ contigit: vt. j. pro leg. l. pro legato. ⁊ ff. si certum pe. l. si eum.
f ¶ Et ipsi. fideiussores. ⁊ facit j. de pto. stip. l. paul⁹. §. i. ⁊ ff. e l. sed ⁊ his. cū suis concordan.
g ¶ Teneant. cum effectu: sed an debeant legato. dic vt. ff. de le. ij. l. si qs seruum. §. si inter.
h ¶ Si ab vno. accepimus. s. simplr.
i ¶ His vel hēas his cuz aspiratione. ⁊ dic. s. legatarijs. ⁊ hēas deberi vel habeas in fine. h. ⁊ hēas debere cepit. s. promissor. ⁊ facit. j. de fideiuss. l. si quis p eo §. si num mos. ⁊ l. amiss. §. fideiussores. ⁊ rem pu. sal fo. l. si postea. sꝫ ar. contra j. ad mūici. l. luci⁹. §. paulus. ⁊ sic diminuta parte diminuitur ⁊ onus: vt ff. eode. l. i. §. qui minorem.

Ut filium. Satisdatio remissa si pōt peti etiam si heres dilapidat. Itē qui petit qđ restituturus est ex interuallo repellitur excepti one dolo facia. hoc dicit Barto.

k ¶ Patrez eundēqꝫ. suum testatricis nomi se hum. ⁊ hic filius erat ex marito viacēte: vt. j. pꝫ. ⁊ no. q pōt hēre patrez collibertum: qr ambo fuerunt manumissi: vt in. fi. qui manu. nō pos. §. ea demum.
l ¶ Suo. s. aui materni.
m ¶ Pater qui ē ei⁹ legitim⁹ administrator: ut. C. de bo. ma. l. i.

ꝛ a trebelliano fideicommissario[a] vtraqꝫ qdem stipulatio cōmitet: sed exceptione tuebitur hēs qr cauere nō debuerit[b]. ¶ Sꝫ si ps hereditatis restituta sit ab vtroqꝫ[c] cauendum est. ¶ Etiā si ab intestato[d] debeatur fideicōmissum: locū habet hec stipulatio. Ayus.

Si duo eiusdem nois[e] de legato contendant vtrisqꝫ satisdaturum: nec onerari heredē: cū possit eosdē fideiussores ad vtrāqꝫ stipulationē adhibere: qr ⁊ ipi[f] si onerantur: cum futurum sit vt uni teneantur[g]. Paulus.

Si ab vno ex heredib⁹ legatorū satis accepimus[h]: cū ab oībus hēdib⁹ legatū ē. ⁊ si ps coherendis accrescat pmissori: in totū fideiussores tenē si solidū legatū his[i] cepit deberi. Zeno.

Ut filiū legitimū relinqbat patrem[k] eundēqꝫ collibertū ex asse scripsit heredem fideiqꝫ ei⁹ commisit: vt quicquid ad eum ex hereditate eius peruenisset cū moreretur: restitueret filio testatricis nepoti suo[l] ⁊ hec verba adiecit. s[?] a seio patre meo exigi veto. Quesitum est cum ille senis substātiam suam dissipat: ⁊ vereretur pr̄ fideicōmissarij ne mane fideicōmissum restituatur: an ad satisdationē fideicōmissi noīe pater[m] ꝯfun ete compelli possit? Rn̄di fm ea que proponerentur non compellēduꝫ[n] cauere[o]. ¶ Idem quesijt testatricem[p] apud maritum suuꝫ ex quo filium reliquerat res deposuisse non exacta cautione depositionis: an ea res patri[q] heredi restitui debeat: an vero qn̄ emolumentū totius hereditatis ad filium defuncte reuerti[r] deberet apud maritū[s] remaneret: apud quē dos remansisset[t]? Respondi q mulieris mansisset. nec quod in dote fuisset: restituendum esse heredi[u]. ¶ Tutor q ⁊ coheres pupilli erat: absente pupillo cum admonerēt cū legatarij

peti. here. qr debitor ē hereditarius ⁊ possidet id iusp herede vel p possessor: vt. ff. de peti. here. l. nec vlla. §. ⁊ l. qđ si in die. §. non soluz.
v ¶ Tutor. cauit noīe suo ⁊ tutori nomineqꝫ pupillo. ⁊ fa. ff. si qs cau. l. si. ⁊ C. de adm. tuto. l. cum quidam.
¶ Ut in possessionem leg. [illegible]. Subaudi cauetur edicto pretoris.

fideicōmissi nomie insolidum ipse cauit[v]. Quesitum ē an in pupilluz adultum factum danda sit vtiles actio? Rn̄di dandam.

¶ Ut in possessionem legatorum vel fideicōmissorum seruandorum causa esse liceat.

Ulpianus.

Si qs cū vetitus[x] cēt satis accepit[y]: an repeti satisdatio ista possit: vbi heres ꝯdicat liberationē: ⁊ qdē si sciēs hēs indebitū[z] cauit: repetere nō[&] potest[ꝯ]. ¶ Quid. n. si ignorauit remissam[ꝰ] sibi satisdationem pōt condicere[ꝝ]. ¶ Si vero hoc nō potuisse remum crediderit[a]: nūqd cōdicere possit q ius ignorauit? adhuc tū benigne qs dixerit satisdationem cōdici posse[b]. ¶ Quid deinde si cōmissa sit stipulatio: fideiussores putam⁹ adhuc exceptiōe[c] vti posse an nō? ⁊ magis ē vt vtantur exceptione. qr ex ea cā intercessit satisdatio ex q̄ nō debuit. ¶ Nō exigit[d] ptor vt p heredē stet quominus caueat sꝫ contentus fuit p legatarium vel fideicōmissariū non stare quominus ei caueaf. Quare si nō fuerit q interpelleī cautōis noīe. hoc ē is a quo legatum fideive cōmissum relictū ē: oīmodo poterit legatarius vel fideicōmissarius in possessionē ex hoc edicto mitti: qr veruꝫ ē per eum cui caueri oportebat non fieri quominus caueaf: nō tn̄ ⁊ satisdatio dꝫ offerri legatario[e]: sed sufficit[f] sive desideraverit ⁊ ei n̄ caveaf: sive nō habeat[g] a quo satis ꝺsideret. ¶ Si debitori liberatio sit relicta: non ē exigēda cautio[h] qr hꝫ penes se legatū. qppe si cōueniat: exceptione doli mali vti possit[i].

¶ Si cui legatū solutū est cū ꝯstet legatū n̄ deberi[k]: diu⁹ pi⁹ ad emiliuz seq̄strē rescripsit n̄ deberi ptorē satisdationē[l] admittef. ¶ Tūc aū aditā hereditatē satisdādū ꝺ legatis ē: cū adhuc dubiū ē an hēditas adeatur[m]. Ceterū si certū sit repudiataz

Cautō q̄ si dꝫ pstari psita sciēter nō ꝯdicit sed p ignorantiā facti cōdicif quo ad plenā liberationē. Si p ignorantiā iuris cōdicif quo ad liberationē fideiussoꝝ tm̄ qb⁹ et exceptio cōpetit. h. d. Bar.

x ¶ Si qs. vetit⁹ a testatore quod fieri potuit: vt. ff. ti. i. l. fi. ⁊ l. licet.
y ¶ Accepit. satisdationē de legato prestando ab herde.
z ¶ Indebitū. i. indebite legatū. erat. n. debitum.
& ¶ Nō pt. sic. ff. ꝺ ꝯdi. ide. l. i.
ꝯ ¶ Remissam. hic fuit error facti aliem.
ꝝ ¶ Condicere. ꝯdi. sine cau. vt. ff. ꝺ ꝯdi. sine cā. l. i. vel certi q idē ē: vt. e. t. l. q sine.
a ¶ Crediderit. hēs ⁊ sic ignorauit ius. ē. n. ignorātia alia iuris alia facti: vt. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. i.
b ¶ Cōdici posse. imo v̄f tenere cū effectu. lꝫ interponi nō oportuit: vt. ff. sa. her. l. quis erat hēsꝫ certe ibi tenef ꝺ stipulatu ad id ad qđ tenef act. ex epto siue stipulatu. s. ad iterēc n̄ ad dupluꝫ. h sine hac pmissiōe fideiussor l nullo tenef nec hēs ad eū vādit vl ffert remittif cautio a. l. vt ibi. aut a testōre: vt h. sic. ff. ti. i. l. filio. ⁊ l. fi. vt ibi naturalr vēditor tenef ꝺ euictione: vn̄ cauēdo si repetit cautionē vt. C. ꝺ iu. ⁊ fa. ig. l. cū qs. h nec ciuilr nec naturalr ꝺbebat caueri ex quo testōr remisit. vn̄ ē error iuris n̄ nocet vt hic. ⁊ no. d. l. cum qs.
c ¶ Exceptōe. imo v̄f ipo iure nō tenentur vt. j. de fideiuss. l. si qs post. sꝫ ibi p eo qđ nō debebat fideiubebat hic debebat legatū. ⁊ fa. ff. si qs cau. l. sed ⁊ si qs. §. fi.
d ¶ Nō exigit. ei. legatario.
e ¶ Legatario. ad hoc vt i possessionē nō mittaf. sic nec heres legatario agēti iterdicto quoꝝ le. vt. j. quoꝝ le. l. fi. §. i. sic nec libert⁹ opas libertas vbi iudicanf: vt. j. de op. lib. l. cū patronus. in pn̄. sed ar. ff. C. de cōtrahen. stip. l. magnā. ⁊ C. de iure emph. l. ij. §. penul. ⁊ j. de no. op. nūc. l. stipulatio. §. i.

n ¶ Non cōpellendū. qr testatrix vetuit qđ potuit: vt. ff. e. l. lꝫ. sꝫ dicā cōpelli: vel statī restituere: ut ar. ff. ad trebel. l. imperator vel fiet sequestratio. ar. ff. q satisda. cog. l. si fideiussor. § fi. vel pstanda ē nuda cautio. ar. ff. e. l. filio. lꝫ ibi ꝺ p̄ferogato filio restituef. h ꝺ auo materno.
o ¶ Cauere. al' compelli eum cauere.
p ¶ Testatricem. sub positione retine priorem casum hic.
q ¶ Patri i. testatricis.
r ¶ Reuerti. ex causa fideicommissi.
s ¶ Maritū. noīe filij vt apud legitimum administratorem.
t ¶ Remāsisset. gaudet. M. q hic extantib⁹ filijs remanet dos viro h Jo. dicit q fuerat pactū: vel hic testatrix sic pcepit. erat. n. emancipata. al' nō poterat testari ut. ff. de dona. cā mor. l. tam his. §. fi. his. ⁊ fm hoc non obstat. C. so. ma. l. dos.
u ¶ Heredi. acti. deposi. vel rei uē. ut. ff. ti. i. l. siue. §. i. no. vel etiā

f ¶ Sufficit. ad hoc vt fiat missio.
g ¶ Nō hēat. qn̄ ipsa hēditas debeat satisdare. ⁊ sic sufficit ad domū nūciari. sic. j. de no. ope. nū. l. ꝺ pupillo §. ij. ⁊ j. de dā. infec. l. iiij. §. si abesse. ⁊ C. de sima. excep. l. pen.
h ¶ Si debitori. cautio. non ergo fit missio si nō cauet vt faciat ad ti. sic dicā in alijs qui non tenentur cauere. quos no. ff. ti. i. l. i. in pn̄.
i ¶ Uti possit. sic. ff. de eo p quē fac. erit. l. i. §. si reus. Itez hꝫ act. ex testamēto vt accepto liberetur: vt. ff. ti. ij. l. cum fine. §. fi.
k ¶ Si cui nō deberi. vtpote solutū. sed de quo tūc petif satisdari. rn̄. forte vt nō reuocet hēs: vel dic nō deberi vtpote nō relictū: vel sic relictum vt nullo mō valeat. ⁊ sic repetit ꝯdi. ide. ⁊ legatari⁹ q petit satisdari non audif. qr ⁊ si nō eēt solutū ꝯstat nō deberi nō satisdat. ut. ff. ti. i. l. hec stipulatio. in fi.
l ¶ Satisdationem. i. postulationem.
m ¶ Tūc. an adeatur. i. adita sit. sec⁹ si certū ē non aditam: vt. j. pri. fm Azo. sꝫ. M. dil. si ē dubiū. sit adeūda vel non: ē tn̄ speca q heres debe-

bat vel conditio institutionis nondum extitit. ⁊ tunc satisdatur vt hic. si autem non ē spes nec tamē ē repudiata:tūc obtinet quod.ſ.l.pr.ōſ.⁊ fa cit.ſ.ti.i.l.ſi a te.

a ℭ Non deberi.vt.ſ.de testa.tu.l.ſi nemo.
b ℭ Si aūt.hanc expone:vt.ſ.l.pri.in ſi.no.

ℭ Ex eptōq regrit altiorem indaginem admittitur ſi excipiens paratus ē incontinenti pbare.h.d.Bar.
c ℭ Offerat cognitionē.h ſtatim exponit ⁊ dicat ⁊c.
d ℭ Hodie.legatarius īplorat offm iudicis p ſatiſda.heres.n.excipiēdo dicit hodie ⁊c.⁊ ſic totū ſit offi.iudi. Itē dicas incōtinenti poſſet hoc ſtare:⁊ ita tpꝰ ſorinabo arbitrio iudicis:vt.ſ.de iur ō.h.l.i.nam hodie dicit ad euidentiorē inigtatē oſtendēdā ſi ſi audiat hēs h poſtulās.b.
e ℭ Poſſit.i.debeat.
f ℭ De ſatiſdatione.ſ.q fideiuſſores ſunt idonei.⁊ q nō. nā ⁊ illud exigit cauſe cognitionē ⁊ aliquaz dilationē: vt ſ̄.q ſatiſd.co l.arbitrio.⁊.l. ſi ab arbitro.h.⁊ puto hanc cognitionē fieri:vt vlāe ɔſtet ō vitibꝰ legati. nā ſi ē legatū purū.⁊ appeat ōberi ſtatim ſoluet coactꝰ offō iudicis.⁊ h offerre vt heres.ſi vō appareat ñ ōberi:nō ſoluet nec alī quo caſu ſatiſdat alīs ſi nō offeret hec cognitio ē⁊ p pura ſatiſdaret:vt.ſ.ti.i.l.aliam ſi aūt ē conditionale vel i die:⁊ appeat non deberi etiam ſi conditio vel dies veniat nec ſatiſdabit: aliogn ſic: vt.ſ.ti.i.l.hac ſtipulatio.§. ſi.⁊ ſʒ hoc hec cognitio ē plena ſm qd ⁊ ſummaria ſʒ qd q̄ cito expedit.⁊ ē extraordinaria.ſ.p of.iudi. Itez q dicat h hodie ⁊c.facit ad id qō no.C.de edic.di.adri.tol.l. ſi.⁊.C.locati.l.ſi qs conduc. Item contra videt.C.e.l.i. vbi nō cognoſcit debeat vel nō ſed ibi non offert hēs cognitionē vt hic.⁊ iō non plane ſed ſummatim queri vt ibi dicitur.
g ℭ Nec non.cognitio hec ſūmaria.
h ℭ Per caluīniam. exēpluz ſ.eo.l.i.§.pe.⁊.ſ.ti.i.l.hec ſtipulatio.§.i.
i ℭ Sūmatim.ſufficit ergo iurare legatarium non petere aīo calūnie.⁊ no.caſus in qbus ſummatim cognoſcitur ut dici.ſ.ad exhi.l.iij.§.ſciendum.⁊ facit.ſ. de peti.here.l.poſtq̄.in ſi.

vel omiſſam hēditatē:vel abſtentos neceſſarios hēdes:fruſtra hoc edictū iplorātur:cum certum ſit legatum vel fideicommiſſum nō ōberi[a]. Idem.

Si aūt[b] certū ſit hēditatē needū aditā fuiſſe:nec ſatiſdatō: nec poſſeſſio locum habet. Idē.

Si is a quo ſatis petiṫ offerat cognitionē[c] ⁊ dicat hodie[d] cōſtat ō fideicōmiſſo: hodie agamꝰ. Dicendū ē ceſſare ſatiſdationē cuz poſſit[e] aīi de fideicōmiſſo q̄ ō ſatiſdatione[f] cōſtare. ℭ Nec nō[g] illa cognitio iploranda erit ab herede. ſi forte dicaṫ p calūnia[h] ſatiſpeti. hoc .n.cōe ē oium ſatiſdationū. Diuꝰ enī piꝰ reſcripſit eū apud quē ſatiſpetatur debere explorare: nū p caluīnā ſatiſpetaṫ ō q̄ re ſummatiʼoz[i] cognoſcere. ℭ Si pcurator[k] ſatis legatorum deſideret:ſiqdem mandatum ei ſit:nō hēbit[l] neceſſe ō rato cauere:ſed erit ei ſatiſdandū. ſi vero dubitetur an mandatū ſit vl' non ſit:ō rato cautō erit exigēda[m]. ℭ Si ſemel fuerit ſatiſdatū. Queſitū ē an ē rurſus cauendum ſit: ſi forte dicatur egenos fideiuſſores eē datos:⁊ magis ē vt caueri non debeat.h.n.diuus piꝰ reſcripſit pacunie lucianae. Ipſam.n. facultatis ſue expēſuz ferre ōbere quominus fideiuſſores idōeos accepit[n]. Neqz.n.oz p ſingula momēta oneratiꝰ[o] eū a quo ſatiſpetiṫ. Papini.

Plane ſi noua cā allegeṫ veluti q fideiuſſor deceſſit: aut etiā oēm rē familiarē inopinate fortune impetu amiſerit:equū[p] erit pſtari cautionem. Vlp.

Is cui legator vel fideicommiſſor nomine non cauetur miſſus in poſſeſſionē: nunq̄[q] pro dño eē incipit.nec tā[r] poſſeſſio rerū ei q̄ cuſtodia datur. Neqz.n.expellēdi heredē ius hʒ:ſed ſimul cū eo poſſidere iubeṫ[s] vt ſaltē tedio ppetuo cuſtodie extorq̄at hēdi[t] cautionē. ℭ Si aliꝰ[v] dāni infecti nomine ſit miſſus in poſ.alius legatorū ſeruandoz cā:poſſe eum q legatorum ſeruandoz cā in poſſeſſionez miſſus ē etiam dāni īfecti ſatiſdare. Qui ſi ſatiſdederit nō aliter decedere de poſſeſſione[x] debebit[y]: q̄ ſi ei fuerit cautum:etiam eo nomine quo ſe damni īfecti obligauit. ℭ Si plures[z] legatarij miſſi i poſſeſſionē deſiderauerint: oēs venire debent in poſſeſſionē. ℭ Is enī q ex cā legatorum poſſidet ſibi nō alij poſſidet[a]. Alia cauſa ē cum creditores[b] rei ſeruande cauſa mittuntur in poſſeſſionem. Nam is qui poſſidet non ſolum ſibi[c]:ſed oibꝰ poſſidet. ℭ Qui prior miſſus ē legatarius in poſſeſſionem non prefertur ei qui poſtea mittitur. Inter legatarios enim nullum ordinez[d] obſeruamus: ſed ſimul omnes equaliter tuemur. ℭ Poſtq̄ rei ſeruāde gratia creditores[e] poſſidere ceperunt:legatoz ſeruandoruz gr̄a miſſus in poſſeſſionem creditoribꝰ potior nō hēbit[f]. ℭ Qui in poſ.legatorum ſeruandorum cauſa mittiṫ:in poſſeſſionem quidem rerum hereditariarū[g] omnimodo veniet:hoc ē earum que in cāz hereditariā manent. Earum autez q̄ in cauſa hereditaria non erūt:non alias mittitur q̄ ſi dolo malo i ea cauſa eē deſierint nec ſemper ſʒ cā cognita[h]. ℭ Bonorum autez appellatione he res comprehenſe videbuntur:quarum proprietas[i] ad heredem pertinet. ℭ Sed ⁊ ſi vectigales[k] agri ſūt.⁊ ſi q̄ pignora teſtatori data[l]:i eoz quoqz mittenṫ poſſeſſionē. ℭ Sed ⁊ in partꝰ ancillarū ⁊ fetus pecoꝝ. Item in fructus eque omnimodo legatarius ⁊ fideicōmiſſarꝰ mittenṫ. ℭ Sed

cum remaneat loco rei:vt.ſ.de peti.here.l.ſi rem.⁊ hic ſiſ loco fideiuſſor.⁊ facit ad.l.iſtā.ſ.de dā.infec.l.q bona.§.de illo.⁊ ſ.de peti.here.l.ſi quo.§.i.⁊.C.de epiſ.audi.l.ſi legibus.⁊.ſ.ō cōdi.inde.l.iij.

q ℭ Is cui.nunq̄.niſi deṫ ei in ſolutum.quod dr̄ eſſe ſm decretū tūc enim ſit dñs:vt arg.ſ.ſi ex noxa.cā.l.ij.in ſi. ante aūt ē vt cuſtos:vt h.⁊ ſ.q.ex ca.i poſ.e.l.cū legati.⁊ de acq.poſ.l.iij.§.ſi.⁊ ius pignoris habz vt.C.e.l.q legati.⁊.ſ.p emp.l.miſſo.⁊.ſ.ō pigno.ac.l.nō ē mirum.
r ℭ Nec tā.i.nō poſſeſſio ſʒ cuſtodia.vt dcm̄ ē.
s ℭ Iubeṫ.ſic in creditoribꝰ ceteris.⁊ in cā dāni īfec.vt.ſ.de dā.infec.l.ſi finita.§.ſi qs aūt alia ē tamē poſſeſſio hēdis et legatarij.heres enī vere poſſidet ⁊ vſucapit.ſed legatarius ē in poſſeſſione iur pignoris.vt.ſ.p hēde.l.ij.in pn̄. Sʒ qs percipiet fructꝰ: Rñ.vt infra.e.l.§.qui legatorum.
t ℭ Heredi.i.ab herede ſed ex carbo.miſſus poſſidet:vt.C.de car.edi.l.iij.§.miſſuz.
v ℭ Si alius.ſatiſdare h vterqz erat miſſus mul tomagis ſi ex cā dā.īfec. erat mittēdus.ut.ſ.de dā.īfec.l.ꝑtor.§.eiꝰ rei ⁊.l.ſi finita.§.ſi plures.
x ℭ Poſſeſſiōe.als decedere a poſſeſſiōe.
y ℭ Debebit.ſic.ſ.ea.l. §.in poſſeſſione.⁊.ſ.de dā.īfe.l.ſi finita.§.item videamꝰ.⁊.§.ſi tam.h.
z ℭ Si plures.oēs veniē qbus petentibus nō ſatiſdatur.
a ℭ Nō alij poſſidet.ꝗtū ad hoc.ſ.vt alij legatarij v eant ſua auctoritate intrare in poſ.nō poſſunt niſi pus poſtulent.
b ℭ Creditores.i.cōuentionales ſic.
c ℭ Nō ſibi.ſub.tm̄.ſʒ oībus.i.ad cōmoduz oīuz ſi veniāt īfra biēniū pn̄tes:īfra q̄driēniū abſentes ut.C.ō bo.auc.iud. poſ.l.ſi.⁊.ſ.ō bo.auc.iudi.poſ.l.cū unꝰ.in pn̄ci.
d ℭ Qui pot.ordinez.qr eiꝰ ſunt tituli.als ſecus: ut.C.e.l.ſi poſtq̄.⁊ q po.in pig.ha.l.ij. Itē no.de ordine ſeruādo ſic in auc.de mona.§.ſi.at.ſ.C.de offi.pre.vr.l.ſi.
e ℭ Poſtq̄ creditores ɔuētōales.⁊ dic poſſidere.i.in poſſeſſione ē.
f ℭ Nō hēbiṫ.ſʒ poſterior:qr nō ſunt euidē ti.ut no.ſ.prop.§.ſʒ cum hodie legatarij hēant tacitā hypothecā:vt.C.cōia de le.l.i.pferūtur chyrographarijs:vt.C.q po.in pig.ha.l.eos.
ℭ Qui in poſſeſſione. Miſſus i poſſone mittiṫ i bōis hēditarijs h.d.Bar.
g ℭ Hēditariaz.et oīuz:vt.ſ.qbꝰ ex cau.in poſ.e.l.i. ſecus cū ſit miſſio ex reſcripto pncipis.qr in eis de qbꝰ erat indicatū: ut.ſ.ti.i.l.poſtq̄.§.i.
h ℭ Cognita.at.ſ.e.l.ſi.i.ſ.e.§.ſed non oēm.afficit re ergo quocūqz vadat.⁊ ſic facit p eo quod no.C.ō pig.l.iij. Item facit.ſ.e.l.ſi legatorum.
ℭ Bonorū. Pōt fieri miſſio i bonis q̄ ad debitorē ptinēt iuṙ dñij directi vel utilis uel quaſi:ſecꝰ ſi nullo iure detineṫ.h.d.Bar.
i ℭ Bonoꝝ ppietas.⁊ alia plura ut ſubijcit q̄nqz dici oꝝ bonorū vniuerſitatem ſignificatur.ſ.ti.i.l.iij.in prīn.
k ℭ Vectigales.i.emphiteotici.ut.ſ.q ſatiſ.co.l.ſciēdū.§.ij.⁊ fa.ſ.ō v.ſig.l.bonorū.§.i.⁊.ſ.fami.her.l.itē pdia.
l ℭ Data.ſcilz

k ℭ Si pcurator.deſideret q pōt:ut.ſ.ti.i.l.i.§.⁊ procuratoribus.
l ℭ Nō habebit.ut.C.de ſatiſda.l.i.niſi forte in duobus caſibus:ut.ſ. de no.op.nū.l.qr in re.§.i.⁊.ſ.ad trebel.l.quinta.§.i.
m ℭ Exigenda.ut.C.de pcur.l.i.⁊.ſ.rem ra.ha.l.ñ ſolum.ſed quō cōmittatur.rñ.ut.ſ.de procur.l.pompo.§.i.
n ℭ Si ſemel.accepit.no.ſic.ſ.man.l.inter.§.abeſſe.⁊.ſ.de fideiuſ.l.qui ſatiſdare.⁊ hoc ſi ex certa ſcia.ſecus ſi per errorem facti.ut.ſ.ſol.ma.l.ſi cum dotem.§.ſi mulier.uel etiam iuris:at.d.l.q ſatiſdare.⁊.ſ.q ſatiſd.co.de die.§.ſi ſeruus.M.
o ℭ Onerari.ſic.ſ.de procu.l.q abſentem.
p ℭ Plane.equū.q̄.n.de nouo emergunt ⁊c.ut.ſ.de ſterro.ac.l.de etate §.ex cā.cū ſuis ɔcor.ſed ar.ſ.ſ.q ſatiſda.co.l.ſciendū.§.pe. ſol.h puiſio hominis ꝑit vñ reſtauraṫ.ibi prouiſio legis pdita non reſtauratur ut.C.ſi aduer.uē.l.i.alij dicūt q licet ibi deſinat imobilia poſſideṫ.remanet tñ cautio iuratoria.nā ſaltem iurat q poſſidet imobilia. h aūt nihil remanet.uel hic inopinate ibi nō. Alij q ibi in aeditione tantū:⁊ ſi p.

dicta. l. bonorum. τ. ff. de peti. here. l. τ non tm̄.
a ¶ Constat. facit. ff. de re. co. l. magis. §. i.
b ¶ Non hȝ. s. eos in peti. here. vt. d. l. τ non tm̄. acc.
c ¶ Si ex duobꝰ. in partem eius. s. q non satisdedit.
d ¶ Missi. s. in parte eiꝰ q nō satisdedit. τ hic ē duplex lr̄a. nam alias ē τ reddent ei q satisdedit administrationē rei. scilȝ sue ptis τ non alterius. τ sic in cā dā. infec. si plures sint dn̄i domꝰ ruinose: vt. j. de dā. infec. l. in stipulatione. τ. ff. cō mū. di. l. si qs putās. §. si dn̄i. τ de neg. ges. l. si omnes. Alia ē missi legatarij ipedient etiā ei q satisdedit rei administrationeȝ. τ h ē planior vt subijcit. ac.
e ¶ Suadendum. ɔsiliū non pceptuȝ. sic. ff. de rei vēdi. l. si q. τ facit. ff. ad trebel. l. ita tm̄. q si doo. h argu. contra. j. de no. op. nū. l. anpe. §. questum. acc.
f ¶ Si ab impuberis. hereditaria. ad ea. n. si porrigit substō: vt insti. de pup. sub. §. nō solū.
g ¶ Impubere. qr nō dȝ qs esse sollicitus de hereditate viuentis: vt. ff. de pupil. sub. l. ij. §. prius nec dr̄ ulla hereditas viuentis: vt. ff. de her. vē. l. i. τ no. ff. ti. i. l. de stipulatio. τ facit. ff. ad treb. l. ita. §. a pre. ar. ɔ. ff. de he. vē. l. ij. §. sed illō potest queri.
h ¶ Si heres non sit. scilicet de iure ciuili.
i ¶ Successor. vt bono. pos. ad quod. ff. ti. i. l. i. §. non solum. vel fideicōmissarius: ut supra ti. i. l. si cer. cā. ac.
k ¶ Dolus eius. s. talis successoris p quem desijt res hereditaria esse: ut supra. e. l. §. q i possessione. τ. j. e. l. si legatoȝ.
l ¶ Dolū. qr lata culpa dolo cōpatur: ut supra d positi. l. qd nerua.
m ¶ In necē. exigit ergo respectū certe psone sic l fra qbꝰ ex cau. i pos. e. l. fabianꝰ. §. q si aduersus τ. §. illud supra sol. m a. l. et. §. licet. τ. j. vi bo. rap. l. ij. §. homines.
n ¶ Imperator. certis h incipit constitutio seu rescriptuȝ pncipis vsqȝ il lic satisdationis τc. vbi incipit exponere.

τ si rem alienā defunctus bōa fide emerit in possessionē eiꝰ mittendū legatariū ɔstat. nā τ hec res in cā hereditaria ē. ¶ Si ōposita res apd defunctū fuerit vel cōmodata: locum missio nō hȝ: q: nō sunt iste res hereditarie. ¶ Si ex duobꝰ here dibus alter satisdare sit paratꝰ alter nō. in pte eiꝰ missio locū habet. ¶ Missi itaqȝ legatarij impedient ēt ei q satisdedit rei administrationem: quare suadendū heredi erit vt i assem satisdet: ne administratio eiꝰ impediatur. ¶ Si ab impuberis substituto legata sint relicta: et impubes decesserit: missio nō soluȝ i ea bona que testatoris fuerūt: verum ad ea quoqȝ q̄ impubes acqsiuit locū hēbit. nam hec quoqȝ hereditaria sunt. ¶ Viuo aūt impubere neqȝ missio neqȝ satisdatio locū hȝ. ¶ Si heres nō sit a quo fideicōmissum relictū ē: sed alterius nominis successor: dicendū ē ut edicto locus sit: τ dolus eius sit estimādus. ¶ Sed τ si heredis heres sit q dolo fecit: eque nocere debebit. ¶ Dolum accipe debemus etiaȝ culpam latā. ¶ Sȝ non oēm doluȝ: sȝ q i necē legatarioȝ τ fideicōmissarioȝ factꝰ ē. ¶ Imperator antoni. augustus rescripsit. certis ex causis ēt in ppa bona heredis legatarios τ fideicōmissarios eē mittēdos: τ si postꝰ sex mēses cū aditi p tribunali fuerit hi quoȝ d ea re notio ē: nec satisfactū ē: vel satisfactōe cessatū ē: ideqȝ fructꝰ recepturos quoad volūtati defunctoȝ satisfiat. qd remediū seruaret ēt aduersus eos q ex cā fideicōmissi mora faciūt. ¶ Satisfactōis verbuȝ licet latiꝰ pateat tñ ad exoluenduȝ legatū refert. ¶ Proinde τ si remissa sit satisdatio rescriptū locuȝ hēbit: q: mora fit solutiōi. ¶ Sex aūt mēsiū puto ɔtinuū tps nō possessionū computādum. ¶ Cessatū nō accipimꝰ: si pupillus tutorē non hēat: nec curatorem furiosus vel adolescēs nā frustratio si dȝ huiusmodi psonis nocet q̄ sūt idefense. ¶ Certe si hereditas iacuerit aliquo tpe h tps d medio trahendum ē. ¶ Queri poterit an iuicē vsurarū hi fructus cedāt q̄ i fideicōmissis debent. Et cū exēplū pignoȝ seqmur id qd ex fructibꝰ pcipit pmū i vsuras: mox si qd supfluū ē i sortē dȝ iputari. ¶ Quinitio τ si amplius q̄ sibi debet pcepit legatariꝰ: exemplo pignoraticie actiōis ēt vtilis actio ad id reddendū dari debebit. ¶ Sȝ pignora qdē qs τ distrahere pt. h āt frui tm̄ ei ɔstō pmisit vt festinet ad sniaȝ. ¶ Qui legatorū suādoȝ cā i possessionē mittit τ fructꝰ custodit τ cetera debebit eū qdē heredē colere agros ac posse fructꝰ redigere. sȝ custodire legatariū fructꝰ oportebit: ne ab herede ɔsumant. ¶ Qd si heres fructꝰ nolit cogere: pmittēdū erit legatario cogere fructꝰ τ coactos ɔseruare. Quinitio τ si tales sint fructꝰ q̄s pmo quoqȝ tpe vēire expediat: vendere quoqȝ legatario pmittēduȝ ē τ pciū suare. ¶ In ceteris quoqȝ rebꝰ hereditarijs missi i possessioneȝ h erit offiū vt vniuersas res hereditarias colligat: τ ibi custodiat vbi domiciliū defunctꝰ habuit. Et si nulla domꝰ sit hitationeȝ ɔducat vel horreū qddā i quo res collecte custodiant. Et puto ita legatariū custodire res hereditarias debere: vt neqȝ heredi auferant neqȝ depeāt deteriores ve fiāt. ¶ Qd si ex ɔstōne qs in possessionē mittat: curandū est ne vis fiat vtenti τ fructū legatario. ¶ Satisfieri voluntati defuncti sic accipit: qd voluntati defuncti vel ex fructibꝰ vel aliūde satisfiat. ¶ Cōstitutio aūt diui ātoni. ptiet ad eos oēs a qbꝰ vtiliter fideicōmissuȝ relictum ē: q̄uis heredes non sint. Par eni vtilitas ē. ¶ In possessionē missus legatoruȝ seruādoȝ causa: si litem eo nomine cōtestatus sit: nō ante decedere de posses-

mēsiū. Alij q tps quo fuit in possessione rerū hereditariaȝ ex hoc edcō si cōputat in .vj. mensibꝰ. hoc nō plȝ. Vel verius si petat satisdari τ non satisdat statim fit missio in hereditarijs rebꝰ τ post .vj. mēses ex die dcē petitiōis fit missio in bonis heredis τ statim post sex mēses capit fructꝰ de bonis heredis: nō aūt expectat perceptio fructuū p .vj. mēses pꝰ missionē τ hoc dic. τ sm hoc dic non possessionum .i. ex die date possessionis cōputandum. Alij dicūt non possessionē .i. si bono. pos. qd ē vtile: vt. j. qs ordo i po. pos. s. l. iij. §. dies.
y ¶ Hereditas. iacens. τ no. q iacēdo dr̄ currere tps: qr tps labit usqȝ dū hereditas adhibit. τ h̄ hoc i rescripto: secꝰ in edcō bonis ti. vt. ff. e. l. i. §. nō etiā sig. τ. §. si. τ facit cū eo qd est h. C. de usur. l. si pte. τ. ff. de vsur. l. pecunie. τ. l. cum qdā §. si pupillo. sȝ ar. ɔ. j. d no. ope. nū. l. opis. τ. ff. de nau. fe. l. si. acc.
z ¶ Queri poterit. hi fructꝰ q pcipiunt ex rebus hereditarijs.
¶ Que. s. vsure.
a ¶ Debent. pꝰ morā: vt. ff. d le. ij. l. si quis seruo. acc.
b ¶ Pignoȝ ɔuentionaliuȝ nā τ hic ē pignus ptoriuȝ: vt in pn̄. huius. l. no.
c ¶ Imputari. sic eni sit i conuentionali: vt. C. de pig. ac. l. i. τ. ij. τ h si dies cessit. alias solvat ex edicto: vt. j. e. §. q legatorum. ac.
d ¶ Actio. s. pignoraticia. sic eni ē in conuentionali: vt. ff. de pig. ac. l. q̄uis. τ. l. se. ac.
e ¶ Sȝ pignora. hec. s. ɔuentionalia. ac.
f ¶ Tm̄ ei. vt. ff. de le. i. l. filiusfa. §. idem pncipes. acc.
g ¶ Festinet. heres vel dic legatarius.
g ¶ Ad sniam. s. dandā d soluendo legato: vel dic sniam ɔstōnis q̄ ē vt satisfiat: vt. j. e. §. satisfieri. ac.
h ¶ Qui legatoruȝ. mittit ex edcō ptoris. sȝ supiori. §. loqt cū sic missio ex ɔstōne siue rescripto pncipis sm. b. ideȝ tm̄ dicā fieri de his fructibus qd de illis dcm̄ ē. ac.
i ¶ Nolit cogere. alias ē in terra colere. alias coget. τ tūc dic .i. nolit colet agros. τ sic nec fructꝰ coget. i. ɔgregabit.
k ¶ Cogere fructus. i. colere. τ sic cogere. ac.
l ¶ Pmo tpe. stati q sūt collecta: qr nō pnt suari ad qd ē ff. d vē. in pos. mit. l. i. §. itē si piculū. τ de car. edic. l. sed si is. §. quotiēs. τ. ff. de mi. l. τ si sine. §. i. τ. C. d adm. tu. l. lex q̄. in si. τ. l. se. in si. ac.
m ¶ Domiciliuȝ. quod ē vbi maiorem partem fortunarum habuit: vt. C. de codicil. ciues.

o ¶ Si post. sub. s. si post τc. ad quod. C. e. l. circa. τ. j. ne vis si. ei. l. si qs. §. constitutum. ac.
p ¶ Indeqȝ. i. ex rebus heredis. ac.
q ¶ Recepturos. s. legatarios. qd de eis fiat dr̄. j. e. §. queri.
r ¶ Quoad. i. donec.
s ¶ Satisfiat. p solucionem non p satisdationē: vt. j. pri. dicet.
t ¶ Aduersus eos. puta si legatarius vel fideicō. singularia rogatus ē restituere id qd eis ē relictū vel ptē vel p eo aliud: ut. j. e. §. missio āt.
v ¶ Satisfactionis. incipit exponere rescriptum. ac.
x ¶ Pateat. ut. ff. d pig. ac. l. si rē. §. oīs. h tm̄ stricte ponitꝰ p solutione: ut. j. d sol. l. satisfecerit. τ hoc si dies cessit vt subijc qr mora τc.
y ¶ Remissa a testatore. vt. e. l. i. in pn̄. vel a lege qd fit in casibꝰ no. supra ti. i. l. i. in pn̄. ac.
z ¶ Nō possessionuȝ. hēas possessionē: τ ē sensus q tps quo fuit i possessione reȝ heredis ex hoc rescripto non computatur in spacio sex
n ¶ Nulla domus. sua vel testatoris. accur.
o ¶ Ex constitutione posita. ff. e. §. impator. que est de rebus heredis pꝰ sex menses. accur.
p ¶ Ne uis. ut ifra ne vis fiat ei. l. si qs. §. constitutum. τ sic si heres vellet colere non audit isto inuito. qd ē secus in superiori casu. Item in alio differt constitutio ab edicto: vt no. supra. e. l. §. cessatum. in si. ac.
q ¶ Fructibus. ut supra. e. §. queri. acc.
r ¶ Satisfiat. hic exponit verbum positum in constitutione supra codeȝ §. imperator. M.
s ¶ Constitutio autem. que ē in. §. imperator.
t ¶ Utilitas. ergo idem ius. ut. j. de vbo. ob. l. a titio.
v ¶ Si. i. q̄uis. ac.
x ¶ Eo nomine. i. pro legato petendo ab herede. M.

sione debet quam ei pro lite fuerit cau[tum]. Missus in possessione si non [co]ntinuat habet interdictum proposit[u]m aut per viatorem: aut per officiales [pr]efecti aut per magistratus intro[du]cendus est in possessionem. Mis[sio] autem locum habebit non tantum si quis id [mis]sum quod legatum est rogatus sit [r]estituere: verum etiam si quid ex eo vel pro eo: [re]stituere fuerit rogatus. Si ticio [pu]re legatum fuerit: et fidei eius com[mis]sum sub conditione ut sempronio [re]stituat: non iniquum putorem statuimus. [Iu]lianus scripsit: si antequam legatum [con]sequatur legatarius: fideicommis[su]m conditionalis satis non det: ut [m]agis sempronio det legati per[se]cutionem: ut is legatario satisdet [d]eficiente autem conditione reddi decem [se]mpronio. Sed et si acceperit [n]s ab herede: et equum esse iulia. ait [co]gi eum invicem satisdare aut ipsa de[ce]m tradere et sempronium ticio ca[ve]re: et hoc iure utimur. Id enim et [m]arcellus ait. Quid ergo si et [le]gatum sub conditione sit relictum et fi[dei]commissum: neque fideicommissi no[mi]ne satisdetur Equissimum erit fideico[m]missarium nomine legati satis accipere [ab] herede si ei legatarius non caveat. [...] et ipse legatario hoc caveat. Quod si iam accepit legatarius ab [her]ede satis decernendum erit ex ea satis[da]tione magis fideicommissario quam le[g]atario dandam actionem in eum. [...] [ca]sum: quo fideicommissi eius con[di]tio extitit ipsius etiam legati pre[te]rito danda erit fideicommissario si [n]ondum solutum est: et conditio eius ex[ti]terit. [...] si fuerit fideicommissarius para[tu]s cavere legatario. Ulpia.

Si pecunie numerate usufru[ctus] legatus esset: et in testamen[to] cautum ne eo nomine satisdaretur: p[ro]prietas quidem non est legata: sed le[g]atario non est remittendum satis[d]are. et usufructum pecunie habe[re] et procedendum est in hac propo[si]tione. sed ille pretoris erunt partes [ut] nisi satisdetur agi cum herede [n]on poterit. Qui fideicommis[si] servandi causa in possessione mis[su]s est: non prius de possessione de[ce]dere debet: quam ei fideicommissi [so]lutum: aut eo nomine satisdatum [fu]erit. nam quod si integra re fieret [in] possessionem non mitteretur, id

eum offeretur discedere a possessi[o]ne debet. Marca.

Um venter in possessione est: nullus legatorum servando[r]um causa in possessione esse potest.

Papinian[us].

Si legatorum satis non dat: restituta hereditate in earum quoque rerum possessionem legata[riu]s mittendus erit: que dolo ma[l]o eius cui restituta est hereditas in hereditaria causa esse desierunt.

Idem.

Etiam si condemnatus heres fuerit nec pecuniam solvat: le[g]atarius potest desiderare mitti in pos[s]essionem. Cum sub conditio[n]ibus contrariis eadem res duo[bu]s legetur si non caveatur uterque [m]ittitur in possessionem.

Paulus.

Si inutiles sint res ille here[di]tarie in quas legatarii vel fi[dei]commissarii mittuntur: in rem [q]uidem heredis mitti non possunt: [s]ed per pretorem denegatas here[d]i actiones ipsi persequentur.

Hermoge[nianus].

Si fideicommissorum vel lega[to]rum servandorum causa mis[s]us in possessionem eam rem teneas [q]ue mihi per fideicommissum relicta esset: [p]otius est me in eam rem heri po[ti]orem: cui ea ipsa relicta est: quam te qui [a]lterius fideicommissi nomine in[g]ressus in eam esses. Nam et si [m]ihi sub conditione legatum est: et [t]u in medio tempore in possessio[n]em eius missus fueris legatorum ser[v]andorum causa. deinde conditio imple[t]a esset: non denegabitur mihi eius rei in[t]egra persecutio. Sic.n. et si statu [li]berum ex eadem causa possidere cepis[s]es: impleta conditione eius tamen [l]ibertatem eius impedire non po[t]es. Si rei servande causa in posses[s]ionem missus esset, proprius creditor [h]eredis: et rei per fideicommissum mihi [r]elicte adeptus fuerit possessionem. [n]ihil me perinde ledi oportere co[n]venit. non magis quam si ab ipso her[e]de eam rem pignori accepisset.

Scevola.

Municipio fideicommissum re[l]inqui posse dubium non est. sed [s]i non caveatur adversus municipes q[uid]em non dubitamus ex hoc edicto ire

Um venter. i. mulier nomine ventris.

Esse potest. et est ratio: qui nato postumo rumpitur testamentum.

...s est legatum. vel ipsi municipio. accur.
...f. possessionem quia vniuersitas facile consentire si ... vniuer. l. i.
...us: vt. ff. de aqui. pos. l. ij. et ff. qd cuiusqz vniuer. ...el. l. ita tamen. in principio.

intestato. vñ liberi. vñ legitimi vel agnati. vñ cognati. et vñ vir et vxor. item vn. ex fordi. ut isti. e. §. sunt aut. et §. vn. At tres sut q nō tribuūt iure: vt car. Ite vētris. Itē q̄ daf filio emācipato gr̄a agnoscēde litis. ö qb⁹ h nō dicit. nam prime cū cause cognitione dantur nō. vt dicetur. j. e. l. iij. §. si causa.

o ¶ Itēqz omnibus. vtile. nā directū sol⁹ hr̄s h3. vt. ff. d mio. l. et si sine. §. sed q pap. ibi. et q sic. et ibi āt nō hr̄s. sed loco heredis est: vt insti. eo. §. quotiens autez et. j. l. prior. que huic continuatur. et ff. de reg. iur. l. pretor.

in possessionē posse. ipsos[a] vero municipes si eis nō caueat: non idem eos assecuturos[b] sz extraordinario remedio opus erit. videlicet vt decreto pretoris actor[c] eorū in possessionem mittatur. ¶ Vlistratus.

Quāuis minima res legata sit vl p fideicōmissuz relicta tamen si nō soluatur ab herede. vl eo noīe caueatur: cum caueri oporteat: in possessionem omnium bonorum[d] que ex ea hereditate sunt legatarium siue fideicommissarium pretor legatorum seruandorū causa mittit. ¶ Abeo

Qui legatorū seruandorū cā in bonis est: in eā vescēdi dimittit. ¶ Si filia[e] neptis[f] proneptis vxorue[g] eēt: nec nupta sit: nec suaz gesta habeat. ¶ Alentianus.

Interdū[h] licet dolo malo fecerit heres quominus res ī causa hereditaria maneant: non poterit in possessionem earum legatarius mitti: veluti si locuz religiosuz[i] fecerit: aut quid publice cōsecrauerit permissu[k] .s. imperatorū. aut si aliquem non in fraudem[l] creditoris manumiserit.

¶ Incipit liber. xxxvij. et xiij. hui⁹.
¶ De bonorum possessionibus.
¶ Vlpianus.

Bonorum possessione admissa[m]: cōmoda et icommoda[n] hereditaria: itemqz dominiū[o] rerū que in his bōis sunt tribuit. nam hec oia bonis sūt coniuncta[p]. ¶ Idem.

In oībus[q] enī vice[r] hr̄dum bonorum possessores habentur. ¶ Idē.

Bona āt[s] hic (vt plerūqz[t] solemus dicere) ita accipienda sūt: vniuersitatis cuiusqz successionē: q̄ succedit ī ius mortui: suscipiturqz eius rei cōmodum et incōmodum. nam siue soluendo sūt bona, siue nō sunt. siue dānū habēt, siue lucrum: siue in corporibus sūt, siue in actionibus: in hoc loco[u] proprie bona appellabunt. ¶ Hereditas autez bonorūue possessio[x] vt labeo scribit: nō vtiqz rerū possessio accipiēda est. Est enī iuris magis[y] q̄ corporis possessio. Deinde quoqz et si nihil corporale sit ī hr̄ditate, attamen recte eius bonorum pos. agnitam labeo ait[z]. ¶ Bonorum igitur pos. ita recte diffiniem⁹. ius persequendi[a] retinendiqz patrimonij siue rei[b]: q̄ cuiusqz cū morit fuit ¶ Inuito[c] autē nemini bo. possessio acquirit. ¶ A municipibus[d] et

p ¶ Coniuncta. vt. j. l. iij. in princi. argumen. contra. ff. d iure do. l. mulier. b. sed ibi in contractu.

q ¶ In omnibus. fere sbaudi. vt. j. l. iij. §. inuito. et §. acquirere. azo.

r ¶ Vice. Non autē vere ē heres. vnde nō h3 petitionē hereditatis directā: s3 vtilē vel bo. pos. Item vtiles actiōes hereditarias ciuiles tamen remanent vt n o. ff. de bo. pos. here. pe. l. i. et ij.

s ¶ Bona autem. que dictio includitur in hoc verbo bonorum pos.

t ¶ Plerumqz. sic. ff. ad treb. l. nam qd in fi. et l. si legatuz. §. si qs. et ff. quorū bo. l. i. §. i. et ff. de verbo. sig. l. bonorū. et l. ij. ff. de pe. here. l. item veniunt §. ait senatus his. n. legibus bona et hereditas idē est q̄tum ad effectum.

u ¶ In hoc loco. alis non sed ea tm̄ que sunt sine icommodo: vt. ff. de verbo. signi. l. bonorum. i. et l. subsignatū. §. bona.

x ¶ Bonorumue possessio. p vna dictione ponitur bonorū possess. nec enim idem est pos sess. bo. et bo. pos.

y ¶ Magis. et certius non cōparatiue. sic supra commun di. l. si conuenerit. Idem in aliis que in iure consistunt: vt insti. de reb⁹ corum. §. i. z ¶ Labeo ait. vt. ff. de de. here. l. hereditas.

a ¶ Bonorū. ius psequēdi sc3 bonorū nō ciuile: vt differat ab hereditate. et sic non ob. ff. de ver. sig. l. nihil aliud. Itē dic ius pp quod sequimur: non quo persequimur. ad dr̄am bonorum pos. pe. here. sic. n. non est instrumentū agendi nec enim dicit. ago bonorum pos. vñ liberi vel alia: sed ago pe ti. here. utili. uel alia actione hereditaria pp bonorū pos. vnde liberi. quā agnoui. et hoc etiā p3 q2 competit possidenti: vt subijcit retinendiqz et. et ff. de contra ta. l. et si pretermis. et ff. de se. ta. l. i. §. si sub. et ar. ff. de inof. te. l. pap. §. si filius. qd non esset si esset instrm̄ agendi. qr nulla actio daf possidenti: vt. ff. vti pos. l. i. §. interdictum. sed si agnoui bo. pos. vnde liberi: probando me filium ... [illegible]

[illegible]

d ¶ A municipibus. et corporibus seu collegiis ... [illegible] ... non simul cohabitant. collegium q̄ sit corpus et genus. ac.

[illegible]

a ¶ Quis alius. vt studiens vel is cui ex .l. pmittit siue administrator mūcipij: vt.ff.quod cuiusqz vniuer.l.i.§.qb⁹.z.l.nulli.z.l.ciuitates.vel dī i defectū esse⁹ idoneus tn̄: vt.ff.qđ cuiusqz vniuer.l.i.§.pe.z.j.d no.ope.nū.l prouinciali.§.fi.z.l.se.z dic q̄ mūcipio z ciuitati tn̄ sz ta.pōt dari.fisco aūt.z societatib⁹ z curijs et ab intestatu: vt.ff.ad tre.l.recusare.§.si fisco. z §.itē.z.l.oibus.z.C.de her. decur.per totum.ac.

b ¶ Pretoris.s.mortui.z h dr edictalis.vt h.alia ē decretalis q̄ viuo pretore decernit.đ quia hēs.j.de suc.edic.l.i.§. decretalis.s.vel dic q̄ vna est edictal'sz nō bz effectū nisi ð cernat iudex dicēdo.decerno eū ī bonoꝝ pos.sicut dr in re scissoria: vt.C.q.ex ca.in a.l. fi.sed hodie iudicialis pōt di ci:q̄ olim dicebaꝝ decretalis. vt no.ff.e.l.i.in prin.

c ¶ Dari.si mōr restringit l fi lio ad testamentariam tn̄: qr si intestat⁹ decederet, pater iure peculij occupat: vt.j.de castren.pecu.l.ij.ac.

d ¶ Vel q̄si.ð vtroqz pōt te stari.vt.C.de inof.te.l fi.

e ¶ Dubitatio ēē qr fingit mor tuus ante captiuitatem: vt ff.de vul.sub.l.lex.cor.

f ¶ Acqrere q̄slibet bō pa terfa.z maior.xxv.an. vt di ces.j.e.l.seruus.ac.

g ¶ Per aliū.s.procurato rem.q hēbat generale mā̄datum: vt.j.de so.l.reo.z arg. ff.de admini.tu.l.si duo.sed hic exigitur speciale.ar.ff.de acqui.her.l.si quis mihi bo. §.iussum.sed illud in heredi tate ciuiliter acqrēda.ubi ēt iussus debet pcedere: vt ibi quod hic non est necesse. vt. ff.ad trebe.l.seruo.i pnitiē contra.ff.de acq.here.l. pau lus.sed ibi in hereditate que nuda voluntate acquritur. z sic statim ex quo constituo procura.sum hēs:z ita nil hz facere:sed hic opus est eam peti.accur.

h ¶ Quin nō.s.nō competet vt probat statiz.z.ff.de acq. here.l.si qs alicui.z.j.rem ratam habere.l.si is.z.l.bonoꝝ.accursius.

i ¶ Non trāseat.s.no.nō agnitā nō trāsmitti: vt.C.e.l.emācipatas.sz ꝯ.j.de ꝯ ta.l.illud §.si qs.z.§.qđ maxie cū.l.se.sz ibi duo sūt spāles casus: ut pz ibi.nō.z q̄de rōne ē spāle.j.de car.edic.l.rescript⁹.z.ff.de acq.her.l.uerre q̄ sūt ꝯ. Itē nō ob.ff.de acq.her.l.pantoni⁹.sz ibi iure in inte.resti. petit hēs nō cōi iure: vt.z ibi dicit. Itē ꝯ.j.de suc.edic.l.i.§.qb⁹.sed ibi deferꝭ sequēti gradu.nō ut hēdi.pmi grad⁹. Itē sic est in hēditate de iure ciuili: ut nō adita trāsmittaꝭ.nisi in casibus.ut. C.de ca.tol.§ an nouissimo. ac.

k ¶ Si causa.s.que ius tribuit.ac.

l ¶ Pro tribūali.s.iudice sedente nō de plāo.vn̄ cū cā cognita: q̄ p offm iudicꝭ deꝭ nō pōt delegari.ut.ff.de of.pcō l.nec qcq̄.§.i.sec⁹ in his que ñ tribuit ius: ut carbo z uentris qm̄ de plano dari pn̄t.si semiplena cāe co gnitio interuenit: ut.j.qs ordo in bo.pos.ser.l.ij.§.dies.z.§.bonoꝝ.z.j.ð carb.edic.l.iij.§.duo. Itē sec⁹ i manumissiōe.q̄ de plano siūr fieri pōt: ut i sti.de libertinis.§.a multis.hodie aūt sufficit agnitio corā iudice siū petitiōe z datione bonoꝝ pos.ut.C.e.l.pe.z fi.z.C.de cur.fur.l.fi.§.ij. Sed nūqd uel petitio olī uel agnitio fieri dz altera pte p̄nte z ꝯdicēte i forma iudicij: qđ nō.ut.ff.de mino.l.in cāc.§.cā. Itē cū dies vtiles cōputenꝭ: ut d.§.dies.i.in qbus est copia aduersarij z iudicꝭ: ut.j.de diuer.pre.l.i.igitur aduersari⁹ est uocandus.sed certe.l.illa loqꝭ qn̄ exigiꝭ uocari aduersarius.dicas ergo q̄ nō i forma iudicij: cū seru⁹ possit q̄nqz petere.ut.j. e.l. seru⁹ z pupillus.ut.C.e.l.bonorum. Item si appareat eū nō potuisse petere: non ob.ut no.ff.§.bonoꝝ. Item qi peti pōt aliquo non existente hēde: ut.j.de ꝯ ta.l.illud.in pn̄.qs ergo uocaretur ex diuersa parte. Bar.

¶ In bonorum. In bonoꝝ possessionibus locum hz ius accrescēdi.itē portio deficiens accrescit ei qui suam agnouit sine noua agnitione si codē iure succedant secus si diuerso.h.d.

m ¶ Accrescēdi.ut.j.seqntib⁹ duab⁹.ll.z.C.qn̄ nō pe. partes.l.i.z.j.de ꝯiūgē cū emā.li.l.i.§.si qs ex repotib⁹.z isti.e.§.fi.sic e z in succedētib⁹ d iure ciuili: ut.C.de ca.tol.§.is ita.z infra de suis.z le.§.si plurib⁹.z.ff.ð

societatibus z curijs z corporibus bo.possessio agnosci pōt pinde si ue actor eorū noie admittat: siue quis alius recte competet bo.pos sessio. ¶ Sed z si nemo petat, vel agnouerit bo.possessionē noie mu nicipij: hēbit mūnicipiū bon. posses sionē ptoris edicto. ¶ Dari autē bo.possessio pōt tā patrifamil.q̄ fi liofa.si modo ius testandi habuit de peculio castrēsi vel quasi castrē si. ¶ Sed z eius qui apud hostes decessit bo.possessionē admitti pos se: q̄uis in seruitute decesserit nulla dubitatio est. ¶ Acquirere quis bono.possessionem potest vel per semetipsuz, vel per aliū. Qz si me nō mandante bono.pos.mihi peti ta sit, tunc competet cum ratuz ha buero id qđ actum est. ¶ Denīqz si ante decessero, q̄ ratū habeā: nul la dubitatio est qn̄ nō cōperet mi hi bo.possessio: quia neqz ego ratū habui: neqz heres meus ratuz ha bere potest: cum ad eum non tran seat bono. possessio. ¶ Si causa cognita bonorum possessio detur: non alibi dabitur q̄ pro tribunali quia neqz decretum de plano inter poni: neqz causa cognita bo. pos sessio alibi.q̄ pro tribunali dari po test. ¶ In bo.possessione sciendu3 est ius esse accrescendi, pinde si plu res sint quibus bo.pos.ꝯpetit: quo ruz vnus admiserit bo.possessionē ceteri non admiserunt.

Aius.

n ¶ Testa.mili.l.si duobus.ac.

n ¶ Si qui.bo.possi.sine partis: vt.j.l.priori.

o ¶ Sed cū patrono.partis tertie: vt insti.de suc.liber.§.sed nīa.ac.

p ¶ Possessionem.s.bonorum.pos.ac.

q ¶ Polliceatur.quā ergo petet pro ista parte.cōtra ta.nō qr nō cōpetit et nisi ad debitam tē quā iā hz.s.fm ta.nō: qr nō ē scriptus.s.nō.vn̄ legitimi vt.j.vn̄ le.l.ij.§.fi.z.l.se.z isti.de suc.li.§.a multis.vl hz quoſdā fm ta.q̄ cōpetit repudiātibus in cuius locum succedit.vel dic septimā extraordi.vt.j.vn̄ de leg.l.iij.in fi.z.j. vt ex le.se.con.z insti.e.§.septia.sed cum institutus adierat.aūt.n.ptore no nō daret cōtra ta.vt j.de bo.pos.contra ta.l.illū.in prin.z.j.ð bo.li.l.etiam.§.vt patronus. quomodo desinit esse heres scriptus: vt C.de repu.hē.l.fcitū.z ff.de mino.l.z si sine.§.sed q̄ papiriū.p l iteg.resti.vel q̄ filius erat liberti qui abstinuit: vt. j.de bo.li.l.etiam si ex modica.§.si filius.s.vel forte duo fuerunt scripti.vnus adiuit: z ita patronus petijt ꝯ tab. potuit enim vt dicto.§.vt possessio.alter repudiat.z ille qui adiuit repudiat quod potest. vt supra de acqui.her. l.cum hereditate.z ita patronus petet portiones vtriusqz.

r ¶ Cum ceteri.s.siue sint bonoꝝ possessores siue heredes d iure ciuili: vt ff.de acq.heredi.l.si so lus.insti.i.ri.z.ff.eo.l. iij.cū sequentib⁹.z.C. quando non pe.par.l. i.z facit.j.de bo.li.l.si libert⁹.i pn̄.z.j.de iure pa.l.siue.§.ex duobus. Patet ex premissis q̄ refert sit delata bonorū pos.plurib⁹ codē iure vt tūc ipso iure accrescat.aut diuerso, z tūc nō nisi per nouā petitionē bonoꝝ.

s ¶ Contra volūtatē.vt.ꝯ ta. ac.

Veluti q̄ spreuerunt ius suum aut tempore bo. possessionis finito exclusi sūt: aut añ mortui sūt q̄ peterint bono. possessionem.

Vlpianus.

Si qui admisit accrescunt etiaz he portiones que ceteris com peterent si petissent bono. possessio nem.

Paulus.

Sed cum patrono quidem cō tra tabulas certe partis bon. possessionē pretor polliceaꝭ: scri pto autem heredi fm tab. alterius partis: conuenit non esse ius accre scendi. igitur non petēte scripto he rede fm tabulas: alterius quoqz p tis z nominatī patrono possessio nem pollicetur. cum ceteri quibus accrescendi ius est, semel. deberent agnoscere bonorum possessionez. ¶ Bo.possessionis beneficiū mul tiplex est. nam quedam bo. posses siones competunt contra volun tatem. quedam fm voluntatem defunctoruz: necnō ab intestato ha bentibus ius legitimum: vel non habentibus propter capitis dimi nutionem: q̄uis etiam iure ciuili deficiant liberi qui propter capitis diminutionem desierint sui esse he redes, propter equitatem tamen re scindit eorū capitis diminutionem pretor. ¶ Legum quoqz tuēdaꝝ causa dat bonorum possessiones. ¶ Notis scripte tabule: nō conti netur edicto. qr notas litteras nō esse pedius libro. xxv. ad edictum

t ¶ Secundum voluntatem.s.expressam.

u ¶ Habentibus.s.hn̄t voluntatem tacitam: vt.ff.de codic.l. conficiuntur. in principio.sed his videtur nil facere si decernatur bonoꝝ pos. quia hoc ipso q̄ eam petunt vel agnoscant: videtur gerere pro herede. ut. C. de iure delib. l. impuberē. quid ergo facit data postea bonorum pos. tn̄. videtur gerere pro herede iure pretorio non ciuili. z licet gerat non tamen gerit plane nisi z decernatur quod tamen hodie non est opus. ut. C. eodem. l. pe.

x ¶ Ius legitimum.non habentibus.s.l.xij.ta.ac.

y ¶ Propter capitis dimi minutaz tollitur ius legitimum. i.l.xij. tab.ac. vt insti. de legi.agna.tu.§.fi.

z ¶ Deficiant.s.non succedant.

a ¶ Rescindit.s.dando bo. posses. vnde liberi: ut.j. vn̄.li.l.liberi. z q̄ contra.tab. ut insti. de here. ab intest. eadem. z q̄nqz unde cog. dantꝭ liberis: ut.e.ti.§.admonendi. accur.

b ¶ Tuendarū.s.pone casum. ut. C. de inof. testa. l. si mr. nā cū habeaꝭ pro instituto filius: ille hz fm ta.cā tuēde leg. illius.uel vn̄ legitimi. z ubicūqz per aliquā legem uocaꝭ ad hereditatem cā tuēde legis illius datur bonoꝝ pos.vn̄ leg. ut.j. vn̄ le.l.ij. in fi. z.l.se. z insti.e.§.septima. Item z ubi qs uocaꝭ p.l.xij.tab. ut instituti z liberi. z agnati daꝭ tur bono.pos.cā tuende.l.xij.tab. ut insti. de bo.pos.§. aliquando.

c ¶ Notis.s.signis numeroꝝ ut algorismus: ut in aut. de te. ipse. §.i. z. C. de uete. iu. enu. l. ij. §. penul sicut faciunt notarij romā qui nomen suū i istīs p unā lrām hn̄te multos ramos denotant.

d ¶ Edicto.s.ut ex eis detꝭ hz ta. nisi sit militis testamentum. ut.ff. de testa. mili. l. ticius nec ob. C. de testa. l. hac consultissima an si. q̄ grece littere possunt intelligi z legi. ac.

scribit. Ulpianus.

Servus bonorum possessionem petendo recte admitti potest: si pretor de conditione eius certus sit: nam et absenti et non petenti dari bonorum possessio potest: si hoc ipsum pretor non ignoraret. Ergo et femina poterit alii bonorum possessionem petere. Impubes nec bonorum possessionem admittere nec iudicium sine tutoris auctoritate accipere potest: quia tutor pupillo, et pater infanti filio bonorum possessionem petere possunt. Dies quibus tutor aut pater scit cedere placet. Paulus.

Tutor autem bonorum possessionem pupillo competentem repudiare non potest: quia tutori petere permissum est, non etiam repudiare. Pomponius.

Si plures gradus sint bonorum possessionis admittende: quamdiu incertum sit petierit necne: posteriori diem non cedere constat. Paulus.

In bonorum possessionibus iuris ignorantia non prodest, quominus dies cedat: et ideo heredi instituto: etiam ante apertas tabulas dies cedit. satis est enim scire mortuum esse: seque proximum cognatum fuisse: copiamque eorum quos consuleret habuisse. Scientiam enim non hanc accipi que iuris prudentibus insit: sed eam quam quis aut ipse per se habeat: aut consulendo prudentiores assequi potest. Idem.

Si pupillo tutor bo. possessionem petierit: et plus incommodi, quam commodi hec bonorum possessio habeat, tutor tutele iudicio tenetur. Ulpianus.

Non est ambigendum, quin plerumque et contra fiscum et contra rempublicam admitti debeant quidam: ut puta veterani, item furiosus, item is qui captivi nomine possessionem bonorum petit. Ubicumque lex vel senatusconsultum vel constitutio capere hereditatem prohibet: et bonorum possessio cessat. Africanus.

Dicto prorsus bonorum possessio his denegatur qui rei capitalis damnati sunt: nec in integrum restituti sunt. Rei autem capitalis damnatus intelligitur is cui pena mors est, vel aque et ignis interdictio sit. Cum autem in religione quis erit ad bonorum possessionem admittitur. Papinianus.

Cum quidam propinquus falsum testamentum accusaret, ac post longum temporis spacium probasset: et dies ei petende bonorum possessionis: quam forte certus accusationis petere debuit: cessisse videatur: attamen quia hoc proposito accusationem instituit: ut ius suum sibi servet: agnovisse successionem non immerito videbitur. Paulus.

Paulus respondit solam petitionem matris non acquisisse filio impuberi bonorum possessionem: nisi is qui eam dederit evidenter voluit eam impuberi dari. Idem.

Quotiens is cui bonorum possessio ab altero postulata est, fuerit ceperit: magis probatur ratum eum videri habuisse. Rati enim habitio ad confirmationem prioris postulationis pertinet.

Si tabule testamenti extabunt.

qui potuit testari: vt. ff. de se. ta. l. i. §. exigit cum sequentibus. Tertio ex quibus certe cuiusque materia scriptus: vt. ff. de se. ta. l. i. in prin. §. i. Quarto ex quo perditur et dic scripto et non scripto: vt tunc dicatur secundum nuncupationem. vel contra nuncupationem. vt. C. de se. ta. l. i. et de bo. pos. contra ta. liber. l. i. Item quinto quando dicitur: et certe cum tabule fuit tempore mortis: licet postea interierant vt. ff. de se. ta. l. i. §. sufficit. et. ff. hac. l. in mis tis aut differunt: vt et. ff. de contra ta. illud. §. ad testamenta. et in multis alijs conueniunt et differunt vt patebit. ff. in specialibus ti. et de contra ta. et secundum tab.

a Eredi. Non sufficit dici prope scriptum quod sensu percipitur. sed oculis debet videri. h. d. Bar.

a Inconsulto. i. non ex voluntate testatoris. sed quid si consulto: respondeo idem multo magis: vt non detur bono. posses. vel si detur aufertur vt indigno. vt no. C. de testa. l. nostram. ac.

b Deletum sit. i. ante mortem: nam post deleti non nocet: vt. ff. de se. ta. l. i. §. sufficit. Secus quo ad peti. legatorum quod durat licet sit deletum in vita inconsulte et ita quod non potest legi: vt. ff. de his que in testa. de len. l. i. §. sed et si legi. et. §. se.

c Legi non possit. i. oculis percipi. non dico non intelligi: vt. ff. de his que in te. de. l. i. §. i.

d Bonorum pos. secundum ta. vel contra ta.

e Ex coniectura. i. ex presumptione. presumitur enim non scriptus: cum legi non possit: argumentum contra. C. de codici. l. fi. et. C. de testa. l. errore.

f Prolatas. i. publicatas in publicum apud iudicem: vt. C. de testa. l. publicari. vel et quolibet priuatum mortuo tamen testatore.

g Nam et si ve. post prolatum et mortem. nam idem et si non prolatum. et facit. ff. de se. ta. l. i. §. si linum. et. §. si rose. et. ff. de testa. mi. l. in fraudem. §. i. et. C. de tes. l. si vnus.

Paulus.

Eredi, cuius nomen inconsulto[a] ita deletum sit[b]: vt penitus legi non[c] possit: dari bonorum possessio[d] minime potest: quia ex coniectura[e] non proprie scriptus videtur. Quantum si post prolatas[f] tabulas deletum sit testim: bonorum possessio competat. Nam et si[g] mortis tempore tabule fuerint. licet postea interierint competet bonorum possessio quia verum fuit tabulas extare.

De bonorum possessione infanti furioso muto surdo ceco competenti.

Papinianus.

Furioso[h] instituto nec[i] substitutus est: bonorum possessionis tempus quamdiu furiosus in eadem conditione est: neque instituto neque substituto cedit. Nec si[k] curator furiosi nomine accipere possessionem potest[l]: ideirco spatium temporis quod scientibus[l] prefinitum est videbitur cedere. Nam et pater infanti filio possessionem accepit[m] quam tamen cessante: infans non excludit[n]. Quid ergo si curator accipere noluit: nonne iustius atque vtilius erit ad eundem modum proximo[o] cuique bonorum possessionem dari: ne bona iaceant. quo admisso substitutus[p] cautionem prestare cogitur omnibus his[q] quibus bona restitui oportet si forte institutus in eodem furore decesserit[r]: aut compos mentis effectus ante mortem obierit, quam hereditatem agnosceret[s]: Nam et fieri potest vt viuo furioso substitutus decedat nec tamen furiosus obstet ceteris: si prius et ipse decesserit quam hereditatem acquireret.

Ulpianus.

Mutus surdus cecus bonorum possessionem admittere possunt si quod agatur intelligant[t].

De bonorum possessione contra tabulas.

Ulpianus.

Si contra tabulas bonorum possessionem liberos[x] accipere debemus siue naturales[y] siue adoptiuos[z]: si neque instituti[&] neque exheredati[9] sunt. Vocantur autem ad contra tabulas bonorum possessionem liberi eo iure[p]: eoque ordine[a] quo vocantur ad successionem ex iure ciuili. Hec autem clausula[b] etiam ad posthumos videtur pertinere. Sed et si ab hostibus postliminio redierint[c] filij: pomponius putat ad contra ta. bo.[d] possessionem eos admitti. Si ex tribus filijs[e] vnus ab hostibus captus sit: duobus qui sunt in ciuitate, bessis bonorum possessio competit. Idem[f] est in posthumo. nam quamdiu posthumus speratur[g] in ea causa est vt partem[h] faciat. Et sui iuris factos liberos in bonorum possessionem inducit pretor. siue igitur emancipati sunt: siue alias exierunt de patris potestate, admittuntur ad bonorum possessionem. Sed adoptiui patris non potest[k]: vt. n. admitti possunt ex liberis[l] eum esse oportet. Qui habebat filium habebat et nepotem ex eo. filium emancipauit et adoptauit in locum nepotis. deinde emancipauit: queritur an nepoti obstet? Et mihi magis videtur hunc nepotem non excludi: siue pater eius in adoptionem mansisset: quam si nepos. siue emancipatus est. Puto enim et emancipato patre nepotem quoque cum patre suo ex edicto admitti. Quidam filium

t Mutus intelligant. nam et adire possunt: vt insti. de here. qua. et dif. §. fina. ac.

De bo. pos. contra tab. Quare l. C. primo posuit de secundum tabulas et hic primo de contra ta: respondeo vt no. C. de bo. pos. contra. tabu.

x Si contra tab.

i Possessione: petenda quam pretor defert liberis: vt. ff. e. l. non putauit. §. at autem.

x Liberos. vt. ff. expo nit liberos. ac.

y Naturales. subaudi legitimi. Item filio. secundum vel emancipati: vt. C. de lib. prete. l. fi. §. sancimus ita quod. et insti. de he. ab intesta. §. eadem. at naturalis tamen licet succedat ex voluntate quoque tamen non admittitur contra voluntatem: vt. C. de na. li. l. humanitatis. et autem. licet.

z Adoptiuos. vt. ff. e. l. iij. §. filius. sed contra testimonium patris naturalis non habet nisi instituatur heres: et patris alium aptatur ei edoceat: vt. ff. e. l. non putauit. §. in adoptione. et fa. ff. si ta. tes. nul. l. i. §. liberos. sed hodie contra in vtroque. nam contra testimonium adoptiui extranei non habet: sed contra testimonium naturalis sic: vt. C. de adop. l. pe. §. sed ne articulis.

& Instituti. pure. siue sub conditione prima modo si alius committat edoceat. et vt. ff. e. l. iij. §. siquis ex liberis. secus si sub casuali vel mixta nisi sit in defectum eius exheredatus. nam habetur pro non instituto: vt. C. de insti. et substi. l. iiij.

9 Neque exheredati. scilicet rite. nam tunc haberent querelam inof. te. vt. ff. e. l. non putauit. §. non quis. et l. si post. §. exheredati.

p Eo iure. nam non eodem iure quo illi ciuili. isti pretorio. sed dic. i. vt qui repelluntur illo iure repellantur et isto: vt. ff. de bo. pos. l. non est. §. fi.

a Ordine, vt prior in gradu prius habeat: vt. ff. e. l. iij. §. filius. et. l. illo §. i. Item in stirpem. vt et ibi. et. ff. e. l. si in adoptionem. §. fi. sed contra. ff. e. l. §. qui filium habebat. et. ff. e. l. iij. §. i. sed ibi dices.

b Hec autem clausula. i. ad omnia supradicta potest referri. et dic quod ad posthumos preteritos cum erunt nati non ante. sed quomodo cum ipso iure rumpant: respondeo vt no. C. e. l. fina. Item antequam nascantur habet locum. ff. de ven. in pos. mit. l. i. in prin. et facit. ff. de ver. signi. l. nomen fi. et insti. quibus dari tu pos. §. fi. et. ff. de offi. (?) l. i. l. fi. §. i.

c Redierint. scilicet quocunque modo: vt. ff. de cap. l. nihil. azo.

d Bonorum. quibus tempus non currit: vt. ff. de se. tab. l. qui ex liberis. §. i.

Si ex tribus. Facit partem ille qui sperat admitti ad partem. h. d.

e Filijs. emancipatis et preteritis vt faciat ad titulum.

f Idem est. immo non idem: vt. ff. si pars here. pe. l. antique. in fi. et id quod hic dicit in fi. partem. scilicet quartam si vnus erat natus. vel vt sit pro omnia idem. pone casum vt. ff. de comun. li. l. i. §. sed si posthumus. et. §. si posthumus. et. §. si postliminio. ac.

g Speratur. et facit. ff. de se. ta. l. ij. §. quamdiu. et qui or. in bo. pos. ser. l. ij. §. pe. et vnde le. l. pe. l. fi. et vnde cog. l. i. §. si quis. sic. et. ff. fami. hercis. l. si heres vnus.

h Partem. scilicet natum admitti ad partem: et non totum: sic. ff. de inof. fi. te. l. qui repudiantis. in prin.

i Siue alias exierunt. vt per dignitatem vt insti. q. mo. ius pa. po. sol. §. sed ex dignitate. k Non potest. scilicet ab eo emancipatus. vt hic. et. ff. si ta. te. nul. ex. l. i. §. liberus. et vnde li. l. i. et insti. de exhere. li. §. adoptiui.

l Ex liberis. suis vel emancipatis: licet. n. emancipati desinant esse sui non tamen desinunt esse liberi: vt insti. de heredi. ab intesta. §. eadem.

a Nota quasque personas. de primis duabus tractat prima lex. scilicet de fur. de quo dic. vt. ff. ti. ij. l. si est ambigendum. et de infante. de quo dic vt. ff. ti. ij. l. seruus. in fi. alij vero tres procedunt iure communi in petenda bo. pos. et in die cedenda. vt. ff. e. l. ij.

h Furioso. neque instituto. scilicet furioso.

i Nec si. scilicet quamuis: vel quia.

k Accipere potest. contra. ff. de suc. edic. l. i. §. furiosi. sed quantum ad commodum delata est furioso et ei potest peti. scilicet vt habeat fructus: non quantum ad ius vt habeat dominium. vt ibi. et. C. de curato. furio. l. finali. §. tali. et statim dicam.

l Scientibus. scilicet tamen. subaudi. vt. ff. quis or. in bo. pos. ser. l. ij. in prin.

m Accepit: vt et. ff. ti. ij. l. seruus. §. impubes. Sed nunquid eam que in iure est rustic. vt. C. de iure deli. l. si infanti. §. a. et. l. ij. secus secundum bas. ll. quia nil queritur filio nisi castrense vel quasi. et si querat nec momento apud eum stat vt. ff. de acq. here. l. placet. Item queritur de ea que furioso est delata: sed ibi facti tamen vt fructus capiat: vnde factus sane mentis repudiat. Item decedens non transmittit ad suos heredes. vt. C. de cura. fur. l. fi. §. tali. alij contra vt ibi no. Item legata bene queruntur: vt. C. e. l. i. §. legatis. quia tamen commodum. sed bo. pos. etiam onus vt. ff. manda. l. si hereditatem.

n Excluditur. vel ipso iure. vel per ite. re. vt no. ff. ti. ij. l. seruus. §. dies.

o Proximo. vt substituto. p Substitutus cautionem. scilicet ipse admissus cautionem prestare cogitur. nec ob. C. de cur. fu. l. fi. §. omni satisdatione quia ibi tollit eam quam curator prestabat alijs q Omnibus his. s. venientibus ab intestato si substitutus decedat non dominus factus bonorum hereditate. h. e. ante furiosum: vt in fi. huius. l. vel. Item ex testamento venientibus cauet si deferatur eis hereditas prius moriente furioso. vt similiter subijcit azo. h. r Decesserit. ante substitutum. s Agnosceret. furiosus sane mentis et sic ante substitutum. quo casu cum habeat locum substitutio cauet fideicommissario vel et legatarijs qui veniunt ex testamento. t Nam fieri. iurat casum quando substitutus ante decedat. quo casu venientibus ab intestato est contum ipsa

Qui habebat. Filius nō capax sicut mortuꝰ nō obstat sequenti bus in gradu.b.d.bar. a Ex edicto.de cōiun.li.vt.j.de cōiu. li.la.in pn.ꝛ fact.j.si ta.test.nul.ex.l.i.§.anpe,sꝫ ͻ.ṡ.e.l.§.vocāt ſo.vt.j.l.iii.§.i. b Nepotē admittendū:ꝛ nihil seruat filio.sed e.§.si ex tribꝰ:nī.ꝓpter spē postliminij:vt.j.

ctioni.Tertio pōit aliud dictum.Quarto assignat rōnē.Scda ibi.nō .n. Tertia ibi.nā ꝛ si.Quarta ibi neqꝫ.n.Et ē bonus ꝛ notabilis.§.Bar. s Si emancipatus ducta.qḋ fieri potuit.vt.ṡ.de ritu nup.l.filius.sꝫ ii ipuuc.vt qñ ignominiosam:qi poterit exhi dari ſm hec iura vt stati dicet. t Mortuo secus si viueret qi

habuit ꝛ ex eo nepotē.filius eman cipatꝰ vel in ptāte manēs deporta tus est querit an nepoti noceat? Et verius est in vtroqꝫ casu nepotem admittēdū: deportatos enī mor tuorꝫ loco habēdos. Sed ꝛ si pater ꝛ filiꝰ deportati sunt:ꝛ ambo restituti:dicemꝰ ad bonorꝫ posses sionē admitti filiū. Sed ꝛ si filiꝰ in metallū dānatꝰ vel alia pēa que seruū efficiat:ꝛ restitutus sit: nihilo minus admittet. Hermoge

Ideqꝫ est ꝛ si pater pene ser uus efficiat:ꝛ postea restituat.

Non tm̄ āt ipsi emā- Ulpi. cipati admittunt ad bonorū possessionem: verū ēt hiꝰ quoqꝫ qui ex his nati sūt. Si duos hūs ne potes.alterū emancipatū loco filij adoptauerit: videndū est an solus ille qsi filius admittat.qḋ ita scilicꝫ ꝓcedit si quasi patrē,eius nepotis quem retinuerat sic adoptauerit. Melius est aūt dicere posse eū so lū ad possessionē bonorꝫ puenire. Sed ꝛ si sit hic nepos emācipa tus: verū est dicere nō admitti eum quasi filiū. Hic enī quasi filius nō est ex liberis.cum iura adoptionis emācipatione finita sūt. Filiū habēs ꝛ ex eo nepotē.si in locū fi lij nepotem adoptauero.ambo ad mittent. Plane si fuerit eman cipatus nepos.non admittetur.qꝛ pater eū precedit. Si quis post emācipationē qsitū sibi filiū patri suo in adoptionē dederit: in locū filij :eqssimū ē ei prestare qḋ cuius arrogato filio.icarcoqꝫ patri suo

admittendus est. Sꝫ ꝛ si emanci patus hic nepos post adoptionem ꝓponat:equissimū erit eū abstine re.Recepit enī locū suū nec dꝫ pri suo iungi. Si emācipatus filius vxore non ex voluntate patris du cta filium fuerit sortitus.deinde ne pos pr̄e iā mortuo ad bonorū pos sessionē sui velit venire:admitten dus ē ad eā. Nō.n.p rescissionē is q filius iussus est efficietur ñ filiꝰ cū recissio quo magis admittat: ñ quominus adhibeat. Nam ꝛ si tā ignominiosam duxerit vxorem filius,vt dedecori sit tā ipsi q̄ꝫ patri mulierē talē habere,dicemus ꝛ ex ea natū ad bonorꝫ possessionē aui admitti.cū possit auus iure suo vn: eūqꝫ exhrdare. Neqꝫ enim mi nus in hoc nepote is q de inofficio so cognituꝛ est:merita nepotis q̄ꝫ pr̄is eius delicta perpendet. Si emācipatꝰ filius preteritus ante pe titā bonorū possessionē ad arrogā dum se dederit,admitt cōtra ta.bo pos. Si qs filio suo emācipato nepotē quēꝫ ex eo retinuerat,dede rit i adoptionē: nepos iste ad ɔtra ta.bo.pos.aui sui admittit.pr̄e eiꝰ ante defuncto.qꝛ in eius est familia qui ꝛ ipse admitti potuit ad bono rum.pos.cōtra ta. Idēqꝫ est ꝛ si emancipatus filium quē post emā cipationem quesierit: patri suo in adoptionem dederit ꝛ decessit.naꝫ ꝛ hic nepos iste ad bonorum pos sessionem patris sui admitti de bet quasi non sit in aliena familia. Si pater alicuius peruenerit in

stingue sit datus extraneo vel nō extraneo. vt. j. e. l. si. §. pe. sz hoc si est datus si extraneo contingit: qr tūc adoptiuū tūc inspicietur. C. de adop. l. pe. §. si vo pr
Licz mutet familia facto patris: nihilominus filius hz ꝯ ta.
Sec si p adoptiōez ipsius filij mutet familia vt ff. pri. §. si emācipat. b. d.
a Si pr. filius nō q ante erat emancipatus. vt j. e. l. si pater.
b Bonorū. pos. contra ta. de qua loquimur. ac.
c Admittatur. sz quō cū nō potuit testari. vtpote i ptāte arrogatoris. vt. ff. de adop. l. si pr. ꝯ mi. adoptiuus pr erat mortuus r tū dr adhuc in eius familia. vt. s. e. l. verū. vl dic q dicit in qsi castrensi i quo lz quibusdā permissū erat testari ñ tñ cessabat q̄rela vel contra ta. lz hodie sp cesset: vt. C. de inof. tes. l. si. vel dic q hic nō tenuit adoptio. sed sp dicet adoptiua familia. s. putatiua. nā p vo plerūqz ponit qd est in opiniōe: vt. ff. de pe. here. l. p hrde. in castrensi vo nō potest dicer qd cessaret ꝯ ta. vt. ff. de testa. mi. l. si ꝯ milite. r l. sequenti.
d Liberi. nō ptīt. vt deportati. vt. C. de here. insti. l. i. r ff. e. l. i. §. deportat. Itē mr tomagis dānati in metallū: vt. j. de pen. l. qdā. Itē heretici: vt. C. de hereti. l. iii. Itē mulier nubēs infra tpa luct vt. C. de scdis nupti. l. i. r facit. ff. de bo. pos. l. nō ē. §. fi.
e Mortis. si dicas de suis planū est. qr vnū tps tñ inspicit. s. mortis: vt insti. de her. qua r dif. §. sui de emācipatis tūc tria tpa debēt inspici: vt insti. de here. qua. r dif. §. i et extraneis. sed ibi instituti. b pteriti. r facit infra de legat. prestan. l. interuenit.
f Si qs ex libis. qd bonum: .i. dicere satis ē si hz fm ta. nō aūt itelligas simplr. nam vtilitas eēt q non teneret pstare legata nisi certis psonis vt. j. de le. pres. l. i. Itē r alia posset esse vtilitas. vt. j. tit. i. l. si ex duob. §. sed illud. vl

adoptiuā familiā: filius nō an patris sui i adoptiuā familiā mortui bonorum possessionē accipere possit: r arbitror: humaniorem esse hanc sniaz. vt filius hic quis non sit i ea dē familia qua pater: ad bonorum possessionē tñ eius admittatur. Liberi qui instituti hredes iure non possūt, nec ꝯ ta. bo. pos. petere possūt. hec aūt verba instituti non possunt ad mortis tēpora referūtur. Si qs ex liberis heres scriptus sit: ad cōtra ta. bo. pos. vocari nō dz. cum enim possit fm ta. habere bonorum possessionē ad qd bonū est ei ꝯ ta. dari. Plāe si alius committat edictū: r ipse ad cōtra ta. bo. pos. admittet. Sed si sub cōditione scriptus fit: bonorum possessionē cōtra ta. accipe nō pōt: r ita iulia. quoqz li. xxiij. dig. scripsit. Quid ergo si defecerit cōditio? verum erit eum ꝯtra ta. accipe bonorum possessionez. Si sub ea cōditione filius emācipatus heres sit institutus: que in ipsius ptāte nō ē. qr scriptus hrs ē bonorum pos. fm ta. accipe pōt r dz. nec contra tabulas petere potest. Et si forte defecerit conditio: tuendus erit a pretore in tantū quātum ferret si contra ta. bo. pos. accepisset. Sed r si nepos sub hmōi ꝯditione scriptus sit heres: idē erit dicēdū. Si qs ex liberis nō sit scriptus heres: sed seruus eius scriptus sit: eūqz iusserit adire hereditatem denegari dz ei bonorum possessio cōtra ta. Idēqz est r si legatū relictum sibi vl seruo suo elegerit. naz r hic dicimus bo. pos. contra ta. debere denegari.

Paulus.

Illud notandum ē q bonorū possessio cōtra ta. q̄ liberis pmittit locum habet: siue quis heres extiterit: siue non. r hoc est q dicimus cōtra ipsum testm liberis cōpetere bonorū possessionez: qd in patrono cōtra est. Si quis filium quē in ptāte habuit instituerit heredē, vel exheredauit. r ex eo nepotē omiserit: bonorum possessioni locus non est. qr nō esset nepos suus hrs futurus. Eadez sunt r in sequētibus gradibus. Ad testamēta feminarum edictū ꝯtra ta. bo. possessionis nō ptinet. qr suos heredes nō habēt. Si quis eum qui i vtero est ptermiserit. et nōdū nato eo alius qui heres institutus est. bonorum possessionē ꝯtra ta. admittere potest. qr iniquū est. neqz quasi scriptum posse petere bonorum possessionez: quādiu contra ta. peti pōt. Nec cōtra ta. quādiu non nascatur preteritus. vt et si ante moriatur. bonorum possessionis beneficium ad hēdem transmittat. Qd maxime necessariū est in filio emancipato scripto hrde. qr nec hrditatem interim adire potest.

Iulianus.

Sed r si decesserit anteq̄ peteret bonorum possessionē: nō est iniquū pretorē decernere hrdibus eorum saluū fore comodū bonorum possessionis fm ta. vel contra tabulas.

Paulus

.l. suus. r. l. fz si sub cōdi. §. nepos. b. Si qs ex liberis. iusserit idem si non iusserit. qr non videtur sibi posse cōmittere edictū. vt j. e. l. non putauit. §. sed si ipse. r fac. ff. de inof. te. l. nihil. r j. eo. l. si post. §. si in adoptiōe. r. j. d bo. li. l. si nō. §. si vo seruo. r. §. filio. b.
t Nam r hic. vt. j. ii. i. l. filium. §. in omnibus.
u Illud. extiterit pta institutus.
x Siue non. r ita ꝯtra ta. locū hz adita hrdita te r ante. secus i querela inof. te. vt ff. de iof. te. l. pap. §. si ꝯditionū. r si sm̄ aditā facit ipso iure nō valere testm. si aūt post: valet de iure ciuili. sz de eqtate ptoria rūpit. vt no. C. d col. l. vt liberis. Itē dic siue nō: dum tñ possit existere: vt. j. e. l. q vulgo. sz tñ instituti expectāt pteritos vt. j. d se. ta. l. ij. §. expectandi. ergo semp aū aditā hrditatē. sed dic q expectāt vt si petāt fm ta. adire tñ possunt de iure ciuili r sūt hrdes. ar. ꝯ. j. e. l. in fi. vbi et iure ciuili phibet
y Contra ipsum testm sic. s. vt in pos. le. l. i. §. non exigit. in fi.
z Contra est. quia oz esse aditam: vt. j. de bono. pos. li. l. etiam si. §. vt possessio.
a Si quis filium. non est. nūqd ergo non erit locus edcō successorio i hac bo. pos. contra ta. si filius repudiauit. rn̄. est. ar. ff. de inof. test. l. si is qui. azo. facit. ff. e. l. i. §. vocantur.
b Ad testā. nō hūt. si. hre non possunt vt isti. de here. qua. r dif. §. ceteri. l. si. vel dic suos large. s. tales quib datur hec bo. pos. quos dic. vt. ff. e. l. i. in prin. r sic tollitur optio de emancipatis. est r alia ratio qr preteritio feminarum habet p exheredatione: vt insti. de exhere. li. §. in ater. sed exheredatis non datur hec contra ta. vt. j. e. l. non putauit. in prin. r. ff. l. i. in principio. ubi. sed neqz rē.

c Si quis. Institutus filius bñficio preteriti nati vel nascituri pōt petere ꝯ ta. r eo casu decedēs ante eā petitā trāsmittit. b. d. bar.
c Si quis. neqz qsi scrip. qd videbat. vt. j. de se. tab. l. ii. §. expectandi r dic bo. pos. fm ta. sed tur hic non datur fm tab. vt. j. de se. ta. l. ij. §. si sb ꝯditiōe: rñ. qr i dubio benignius psumit: vt. j. de reg. iu. l. semp i. q nascatur posthumus. r ideo qsi eo nato dat ꝯ tab. ergo aperitur edictum istituto p natū r nascituū r sic nō ē ꝯ. ff. e. ti. l. i. in prin. vbi non datur instituto. Itē r fm ta. videtur dari: que dari consueuit pēdente ꝯditiōe. que credit extitura. ut dicto. §. si sub cōditiōe. fm az. Item non obstat. j. de bo. li. l. si filius. §. cū filius. ubi expectat patronus alios: sed verum est priores. hic autem erant eodē gradu natus r nasciturus. vnde non est ibi iniquitas. hic aūt esset expectare tñ.
d Moriatur. q petat bo. pos. contra ta. vel fm ta. r facit. j. l. pxi. apparet ergo q potest petere de equitate. r si differt volens iuri cōmuni deseruire: transmittat. ac.
e Quod maxime. electione ponitur. nam aliud ē in suo: ut. ff. de acquiren. here. l. uentre. b.
f Adire. ppter posthumū pteritū: vt dicūt. sed certe hoc non impedit qr in pari gradu est cū posthumo: ut. ff. de acq. here. l. cū qui. §. i. imnio qr aditio est de iure ciuili cui emācipatus erat icognitus. azo.
g Sed r si decesserit. iniquū. i. imo videtur iniquū cum poterat petere contra ta. sed non est qr iuri cōi voluit deseruire. azo.
h Vel contra. ta. hic disiuncta p altera parte uera est. s. qr hz contra ta. non autem fm ta. ut. ff. l. proxi. §. fin. Sed azo. dicit ibi etiam fm ta. dari. r nota q regulariter bo. pos. uel hereditas non adita vl agnita. non trāsmittatur: ut. ff. cod. l. iij. §. acquirere. sed fallit. hic si distulit deseruiēdo iuri cōi. Itē fallit in liberis. Item infra annum b liberationis: ut. C. de cad. tol. §. an nouissimo. r in alio. ut. ff. ad silla.

intellige qd hic dicit cum ipse solus est institutus qā nihil ei prodesset petere ꝯ tab. ut. j. e. ti. i. l. is q. §. sed si solus. r no. simile vbū hnc. ff. ad vel. l. aliqñ. §. si.
g Plane. cōmittat edictū. i. aperiat edictū d ꝯ ta. instituto qd facit petēdo preterit lz non pos. quasi ut. j. e. l. si post mortez. §. si. sic r stipulatio cōditionalis cōmittit. i. icipit ex ea agi posse cū ꝯditō extitit.
h Et ipse. s. ifstitutus. r sic hz p aliū qd per se habere nō pōt. r plene dic ut. ff. que res pig. ob. pos l. cōtracto.
i Sed si sub cōditione loquitur hic. §. in filio in potestate constituto r instituto sub potestatiua cōditiōe. q pōt ipleri vltimo uite spiritu. r sic ualet testm. ut. ff. de here. insti. l. suus. §. i. qualr ergo pōt deficere conditio: dic in illo. §. quid ergo. loqui i emācipato uel tot loqt i emācipato instituto sub ꝯditione casuali. r dic q habebat coheredē: aliqn deficiēte ꝯditiōe rediret ad eum intestati r facit bene ad hūc. §. r ad sequētē. j. e. l. sub cōditiōe. i. rñ. r. l. filium. b.
k Nō pōt. an b pōt alij cōmittere edictū: rñ. pōt. ut. j. e. l. si i adoptiōez.
l Accipe. posse. s. si pēdēte ꝯditiōe nō accepit fz ta. ut. j. e. l. §. r si forte.
m Si sub ea ꝯditiōe. emācipatus. secus i suo qr non ualeret testm. ut. ff. de here. isti. l. suus. §. i. r. C. de insti. r subst. l. si pr.
n Potestate. idē si ē i ptāte ut. j. de se. ta. l. i. §. si sub ꝯditiōe. r io subaudi hic marie. ar. ꝯ. j. d cur. bonis dā. l. i.
o Scōm tabulas. pōt. qd si institutus filius repudiet ex testō. an qsi preteritus petet ꝯ tab. videt q sic possit eligere. ut. j. ti. i. l. filiū. §. oibus. sz. b. ꝯ p l. ff. e. l. in prin. ibi si neqz istituti rē. r. C. de posthu. here. insti. l. si. in si. Itē q dicit non posset peti ꝯ ta. uerū est: nisi ab alio commisso edicto: ut. j. e. l. si in adoptione. r. ff. de le. iij. l. si §. si. Itē hic sub cōditiōe istitutus nō pōt adire de iure ciuili. ea pēdēte. ut. ff. d acq. hr. l. is qui. i pricipio. q̄ nec scōm ta. dz dari: ut. ff. de bo. pos. l. non est. §. si. sz ibi d alio ipedimēto rōe sue psōe. uel alio nō de ipedimēto ꝯditōis. Itē ꝯ. ff. d acq. hr. l. cloditus. so. ibi.
p Nec pōt. sz scōz ta. sic. ut. j. d se. ta. l. i. §. si sb ꝯdi.
q Accepisset. ut. j. d se. ta. l. ij. §. si sub ꝯdi. sz nūqd iure bo. pos. ꝯ. ta. itē facit. ff. de inof. te. l. mr. r de le. iij. l. si. §. si. r. j. d bo. li. l. cū duo. r. j. de col. do. l. iij.
r Sz r si nepos. siue suus siue emācipatus. ut. ff. de hr. istit.

.l.si qs ia gram §.eleganter. Item. C.de inof.te.l.si quis filium. Itē ꝫ.de acqui here.l. pantonius.sed ibi propter restitutionem in integrum. Item fallit.j.de car.edi l.scriptus.in fi.ac.

a S Iemācipatus.percreauerit.sec⁹ si adoptauerit: vt isti.de here.ab inte.§.cū ꝗrit.l fi.ꝛ.ꝫ.ꝺ in ius vo.l.ꝫ si hac lege.§.ꝫ si fili⁹.azo. ꝛ.ꝫ.de l ius vo l.ꝗsitū.

cerie ꝑ parte istituti ibi tenere videt testm̄:ꝫ ipe pupill⁹ istitut⁹ accepit ꝯ ta.qꝛ hꝫ ibi ꝯ tab.iure bono.possessionis ꝭm tab. vt.j.e.ti.l. nōnūꝗ. ꝭm azo.ꝛ facit.C.de li.pre.l.i. z Nō quis.rite.a.solēniter ꝫ nō recte qꝛ non meruit exheredari ꝗṅqꝫ tn̄ vnū ꝑ altero ponit:vt.ꝫ.de iof.te l.ii.ꝛ ꝫ.de lib.ꝛ postbu.l.ꝛ si pepeꝛit.ꝫ azo.sed i solēnitate refert ꝺficiet vino testōis.vt.j.e l.sub cōditiōe.an hꝺis.vt.j.e.l. si qs sua.h.

S I emācipatus fili⁹ nepotē ꝑcreauerit: ꝛ ita decesserit.deinde au⁹ ei⁹: nepos ad aui possessionē bonoꝝ venire pōt. Qꝛ si filiū ꝛ nepotē emācipauerit: viuente quidēꝫ filio nepos nō veniet.post mortē āt ei⁹ ad bonoꝝ possessionē aui veniet. Nepote quoqꝫ solo emācipato ꝛ suo mortuo: deide patre eius: nepos pꝺteritus accipiet bonorum possessionē patris: qꝛ suus hꝺs futurus pr̄is eēt: ꝛ si de ptāte sui nō exisset. Filio emācipato si nepos retēt⁹ sit: ꝛ vtriqꝫ pꝺteriti: vtriqꝫ accipiēt bonoꝝ possessionē. Si fili⁹ emācipat⁹ in adoptiua familia nepotē sustulerit: nec nepos qdem ad bonoꝝ possessionē sui nālis veniet. Sꝫ ꝛ si emancipatus filius ꝑceatis nepotibus in adoptionē sese dederit vt eum filij sequāt: idē erit. Plane si is qui apd adoptiuū auū ꝑceatus ē emācipat⁹ sit: veniet ad bonoꝝ pos.aui nālis: adoptio.n. tādiu nocet quādiu qs in aliena familia sit. Ceterū emācipat⁹ ad bonorū possessionē parētū nāliū veniet: sꝫ emancipat⁹ viuis eis nō ēt post mortē eoꝝ. hoc .n.ueꝝ ē post mortē eoꝝ emancipatū nō admitti. Ulpia.

S I retentus fuerit in ptāte nepos filio emācipato: admittit nepos viuo auo ad patris bonorū possessionem. Ulpia.

N On putauit ꝑtor exheredatione notatos ꝛ remotos: ad cōtra ta.bo.pos.admittēdos: sicut nec jure ciuili testamēta parētū turbāt. Sane si velint iofficiosi ꝗrelā istituere: in ipsorum arbitrio est. Aliquā tabulaꝝ pte exheredē scribi nō sufficit: sꝫ eo gradu ꝯtra quē petit bonoꝝ possessio. vnde si a pmo gradu exheredat⁹ sit fili⁹: a secūdo pꝺterit⁹. ꝛ pmo gradu scripti nō petierīt bonoꝝ possessionē: poterit ꝯtra ta.accipe bonoꝝ possessionē. Nō quemis exhedandō sūmouet filiū a contra ta.bo.pos.sed que rite facta est. Si ab vno exheredib⁹ sit filius exhꝺdatus: marcel.lib.ix.dig.scribit filiū nō videri exhꝺdatū: icirco cōtra ta.bo.pos peti posse ꝯtra vtrunqꝫ heredem. Si exhedat⁹ sit fili⁹ istitut⁹: ob tinēte eo gradu i quo istitut⁹ ē: puto cōmisso edicto ab alio filio.ꝯtra ta.bo.pos.eū petē posse. A pmo gradu pꝺterit⁹ ē filius: a scdo exheredat⁹. si i pmo gradu scripti nō sint in reb⁹ hūmāis mortis tpe testatoris. dicendū est ꝯtra ta.bo.pos. pꝺteritū petē nō posse. hꝺditas eniꝫ in secūdo gradu ꝯsatur: nō in pmo ex quo neqꝫ adiri hꝺditas neqꝫ bonorū possessio peti pōt. Sed si post mortē testatoris decesserint heredes scripti. idēꝫ marcellus putat cōtra ta.bo.pos.semel natā cōpetere. Sꝫ ꝛ si defecerit conditio in institutionis: adhuc tantūdē dicit pꝺteritum ab eo gradu filiuꝫ contra ta. bo.pos.petiturū. Idē scripsit ꝛ si posthum⁹ qui institut⁹ fuit.nō fuerit natus: nā adhuc ꝯtra ta.bo.pos.cōpetere filio marcellus ait. Si qs sua māu exheredēꝫ se scripserit an cōtra ta.bo.pos.possit accipe videamus. ꝛ marcel.lib.ix.dig.nocere ei hāc exheredationē ait: qꝛ senatuscōsultum hoc ꝑ non scripto nō facit qꝺ ꝯtractū ē. Si qs emācipatū filiū exheredauerit: eūqꝫ postea arrogauerit: papi.lib.ij.qōnū ait iura nālia in eo ꝑualē: icirco exheredationē nocere. Sꝫ i extrāeo adoptato marcelli sñiaꝫ ꝑbat: vt exheredatio ei arrogato postea non noceat. Postliminio autē reuerso filio: dicēdū ē exheredationē antea factā nocere. Si filiū i adoptiua familia cōstitutuꝫ pater naturalis exheredauerit: deide sit filius emācipatus: nocebit ei exheredatio.

In adoptionē datos filios non summouere voluit pretor si modo heredes istituti sunt: ꝛ hoc iustissime eum fecisse labeo ait. Nec eniꝫ in totum extranei sunt: ergo si fuerint heredes scripti accipient contra ta.bo.pos.sed ipsi soli non committent edictum: nisi fuerit alius preteritus ex liberis qui solēt com-

b Auus. ei⁹ scilicet ꝺ testerit.

c Potest.ce.l.velle. qꝛ neqꝫ fili⁹ neqꝫ nepos erāt in potestate. qꝺ est opus vt illa lex locū hēret: vt insti.ꝺ ex here.libe.§.posthūoꝝ.

d Nepote.sed ꝗ erat ꝗ dubitatō:rn̄.qꝛ ꝺ edicti marie ꝑp emācipatos est iductū. ꝫ certe idē ꝛ i filio mō sint sui iuris vt.ꝫ.l.i.§.ꝛ sui iur.i fi.

e Quia suus:rn̄.tacite obiectioni si fieri pōt ex eo qꝺ est.ꝫ.e.l.illud. §.ad testamenta.

f Futur⁹.sic.ꝫ.e.l.illud.§.si quis.

g Pr̄is.nunqd an. rn̄.vt.C.vn̄ li.l.q se.az.

h Filio.vtriqꝫ.vt.j. de cōiū.h.l.i.i princ. ꝛ ꝫ.de inof.te.l.si proponas.ꝛ.j.de col.bon.l.si filius emancipatus.

i Si filius extranei.

k Nec veniet cōtra.ꝫ. e.l.iii.§.si quis filio. ꝫ hic extraneo fuit dat⁹.

l Sed ꝛ si emancipatus.a pꝛe naturali.

m Sequuntur.de sequāt.vt.ꝫ.de adop.l. si pr̄.ꝫ ꝯ hui⁹ rn̄.ꝫ.eo. l.iii.§.ideqꝫ.sed hic extraneo se dedit.

n Tandiu.vt insti.ꝺ exhere.li.§.qua ratiōe ꝛ.j.de vētre i pos.mit. l.i.§.si fili⁹.ꝛ.j.e.l.si ex duobus.§.filius.ꝛ.C.ꝺ adop.l.pen.§.si vo pater.ꝛ.§.si h.ꝛ ex h colligē idem esse in proximo superiori casu.

o Uiuis.facit insti.ꝺ hē.ab ite.§.at hi.ꝛ.§. eadē.ꝛ.§.admonendi.

p Emancipatum. ne potē ab auo adoptiuo.

q S Iretēt⁹.facit.j.ꝺ vē.i pos.mit.l .i. §.i.j.ꝛ de col.bo.l.si qs filiaꝫ.ꝛ si ta.te.nulle ex l.si pater.ac.

r N On putauit. ut. ꝫ.l.i.i princi.

s Turbant.i.alio mō ꝗ q̄ si.ꝗrela uel nō turbāt ipso iure: vt nō cōtradicat sibi ipsi.ꝛ facit.ꝫ.de li.ꝛ post.l.filio.

t Aliquā.exhꝺdem.i.filium suum.ac.

u Non sufficit.ut hec bonorum possessio.cesset.azo.

x Bonorum pos.ꝭm ta.

y Poterit.i.filius.sed quid contra si filius a pmo gradu sit pꝺterit⁹ a secūdo exheredatus institutus tempore mortis existētib⁹: postea repudiātib⁹: nūqd sufficit peti ꝯ ta.ut etiam substitutio rūpatur.qꝺ videt.ut.ꝫ.de li.ꝛ posthu.l.si posthumus.ꝛ.ꝫ.de iniusto testa.l.naꝫ ꝛ si sub conditione. Item certum est dari contra tabu.ut.ꝫ.eo.l.illō in princip.ꝛ.j.e.l.filius.ergo contra substitutos non potest dari ꝗrela si adissent ex substitutione.quia datur illa deficiente alio autilio. ut insti.de inof.te.§.cum autem.sed videtur contra.i.qꝛ substitutio tacita ē pupillaꝛ.ꝫ uicet substitutio ꝗ contra ta.ut.j.de le.ꝑs.l.ii.

z Si ab vno. exheredatū. ut.ꝫ.de libe.ꝛ postbu.l. ꝛ si pepererit.§.filius.ac.

a Si exheredatus.a secundo gradu.azo.

ꝝ Institut⁹.vt.s.i prīo.az.

a Posse.cōtra videbat ꝑpter duo.ꝛ qꝛ istitut⁹:ꝛ exhꝺdatus erat.ꝛ facit.j.eod.l.si post.§.penul.ac.

b A prīo gradu.peti pōt. facit.j.ꝺ vē.i pos.mit.l.i.§. fiveter.ꝛ.§.se.ꝛ.j.ꝺ car.edi. l.si impubes.§.interdū.ac.

c Idē.natā cōpetere.ꝫ nūqd admittet vt pꝺterit⁹ vl vt exhꝺdatus:rn̄.vt pꝺterit⁹.itē ꝯ quos.rn̄.cōtra institutos. scdo gradu.nec tn̄ repellent eū qui dicit exheredatū vel potest dici cōtra ipsum testamentū:vt.ꝫ.e.illud.in fi.

d Conditio.nūqd ꝛ si nullus alius sit istitut⁹.qꝺ vē.l.filiū.az.ꝛ fac.j.e.l. ꝗ uulg.ꝛ.j.ti.i.l.ꝫ ꝛ si.§.si ꝫ.ꝺ iniusto te.l.naꝫ ꝛ si.

e Si qs sua.nocere.qꝛ rite fcā ē nec obstat.se.consul.libonianū:qꝺ dicit nō valet quē aliqs sibi ascribit aliqd.qꝛ ꝺ ꝯtra se nō pro se.ad qꝺ.ꝫ.de interroga.act.l.de etate.§.i. ꝛ.j.de fal.l.vxori.§.i.sed an possit agē ꝺ iof.dic qꝛ si.vt. j.de bo.lib.l.ꝗrit.ꝛ.j.ꝺ iter dic.ꝛ releg.l.relegatoꝝ.§.fi. ꝛ.C.ꝺ cur.l.ne qs.ꝛ ꝺ hꝺti.l. curiales.ꝫ ar.ꝫ.ꝫ.ꝺ his qb⁹ vt indig.l.i.ꝛ no.de hoc.C. de iof.te.l.si qñ.i fi.ac.

f Si qs.iura naturalia.i. qꝛ filius erat nec rumpitur testamentū ꝑ arrogationē quo ad hoc.licet sec⁹ sit i extraneo alio vt subiicit: qꝛ rumpitur testm̄ per arrogationē puta frater qui potest exheredari ꝛ agere querela turpi persona istituta:vt.C.de inof. te. .l.fratris vel dic qꝛ prorsus extraneus fuerit. ꝛ fuit adoptat⁹.ꝛ exhꝺdat⁹:ꝛ tādē emācipatus ꝛ iteruꝫ adoptatus:ꝛ ꝭm hoc nō obstat.j.de ꝺ.ob.l.qui filiū.vbi dic qꝛ exhꝺdatio res est inepta in extraneis: qꝛ pꝺicti nō sunt extranei ꝑrsus ꝫ cū hoc scdo casu sit ruptuꝫ vt dicas quo petit itē rūpi ꝑ cōtra ta rn̄.ruptum ē de iof ciuili:nō ꝑtorio vt. C.e.l.ii. sic ergo hoc scdo casu petit ꝯ ta.ꝫ supior:ꝗrela inoffici.testamēti.

g Nocere.ut nō beat ꝯ ta.ꝛ fac.ꝫ.ꝺ li.ꝛ postb.l.filio.ꝛ.C.de his q ve.eta. l.fi. h Postliminio.facit.ꝫ.de iniusto testa.l.sed nec.ac.

i Si filiū.nocebit.ut nō hēat ꝯ ta.nec.n.oino extrane⁹ ēut.j.pri.§.ꝛ ist. de here.ab ite.§.cadē.in fi. k In adoptione.extranei.extraneis ergo hꝺibus institutis nō cōmitti edictum.vt.j.e.§ ut autem ꝛ facit.j.de ue.in pos.mit.l.i.§.si filius.n.sed certe non instituti videt habere ꝯ ta.ut.j.de col.bo.l.i.§.filis quoqꝫ.So ibi erat institut⁹ꝛ hic non dicas ergo qꝛ nō cōferent ut j e.l.filium.§.ꝛ hoc fit consequens.qꝛ illud de rigore.secus de equitate:ut.j.de col.do.l.si filia ꝭm Jo.uel ibi erat adoptatus ab auo materno hic ab extraneo ut dixi.ꝫ.e.l.iii.§.si qs filio.

l Accipient.alio committēte edictum.sed i, si non cōmitteret ut subnē.

a ¶ Sed & si ipse. scilicet datus in adoptionem.
b ¶ Contra tab. cur ergo adoptiuus filius scriptus heres patri suo adoptiuo committit edictum. quod videtur. vt. e. l. si post. §. si in adoptionem: respon. in filio secus est. quia licet stricto iure committeat patri. tamen quantum ad effectum non patri sed filio, queritur.

¶ ... qui. Beneficio mihi competenti seu ex iure alterius possum vti ꝯtra alium illo inuito. hoc dicit. Bar.
a ¶ Propter alios: vt instituti propter preteritos. nam instituti co ipso ꝙ alii sunt preteriti habent bo. pos. contra ta. azo.
b ¶ Jam non curāt. imo curant: ꝙ nullo alio petente contra ta. tenētur scripti ad integra legata ac si adiuisset. vt j. ti. i. l. nunꝙ. ꝛ. l. is q. §. sed si solus: dic ergo non curant quantū ad hoc quin eaz possint petere ꝛ facit. j. de separa ti. l. i. §. sed ꝛ si qs. ꝛ. C. de non numera. pecu. l. penul. accur.

mittet edictū. ¶ Sed ꝛ si ipse[a] scriptus non sit: sed alius q ei acqrere hereditatē pōt: nō ē in ea cā vt eūz ad bo. pos. cōtra ta[b]. admittamus. ¶ Ut āt admittant[c] ad bonorum possessionē[d] ex liberis eos eē oportet. ceterū si adoptiuū filiū dedi in adoptionē ꝛ heredē scripsi: cōmisso p alios edicto: bonorū possessio ꝯtra ta. ei nō dabit. ¶ Dat āt ei q[e] in adoptiua familia ē cōtra ta. bo. possessio si eo gradu hers scriptus sit: cōtra quē pen pōt bonorū possessio. ¶ Non est nouum ut emācipatus preteritus plus iuris scriptus heredibus patris sui tribuat: ꝙ habituri essent si soli fuissent. ¶ Quippe si filius qui in ptāte patris sui ē: ex duodecima parte hers scribat[f]: emācipato preterito dimidiam partem beneficio emācipati occupat. Qui si emancipatū fratrē non haberet[g] duodecimam partē habiturus esset. Nā si ex parte minima sit heres istitutus: non pro ea parte qua scriptus est heres: tūcd[?] est commisso edicto: sed amplius[h] per bonorum possessionez habere potest. Pretoris enim propositū ē cum contra ta. bo. pos. dat: eas partes vnicuiqꝫ liberoꝛ tribuere quas intestato pře mortuo in hereditate habiturus eēt: si in ptāte mansisset. ꝛ ideo siue emancipat⁹ siue is q in ptāte mansit: siue in adoptionē datus: ex minima parte hers scriptus sit: non redigit ad eā portionē ex q̄ ē institutus, sed virilem accipit.

Ulpia.

Utrum aūt pater adoptiu⁹ viuit an defunctus ē: nihil interest. nam hoc solum queritur: an in adoptiua familia[i] sit. Ulpia.

Si post mortem testatoris hers institutus filius[k] in adoptionē se dederit: bonoꝝ pos. contra ta. accipere pōt[l]: q: scriptis herdibus institutis non solet nocere adoptio. ¶ Sed si filius in adoptionem datus auo materno[m]: hers istitut⁹ sit a patre naturali: cōmisso per aliuz edicto magis[n] ē vt bonoꝝ pos. accipere possit. Nec enim exigim⁹[o] vt adeat hrditatē: sꝫ sufficit vt delata sit acquiriqꝫ possit[p]. ¶ Si in adoptiōem datus postea̅ꝫ iussu pris adoptiui hrditatē[q] adijt emancipatus fuerit pōt contra ta. bo. pos. accipe: herditatēqꝫ ipse potius hēbit ꝙ př adoptiuus. ¶ Illud[r] notādū est: ꝙ si adierit herditatem[s] in adoptionem dat⁹ ꝯtra ta. ei datur[t]. als āt si qs[u] legatū[x]: vel si qs portionē sibi datam agnouerit a ꝯtra ta. bo. pos. repellend⁹[y] ē. ¶ Liberi q ꝯtra ta. hēre nō pñt[z]: nec ptem faciūt: si p alios cōmittat edictū: ꝙ eniz bonum est eis fauere vt ptem faciant nihil habituri[ꝛ]. ¶ Exheredati liberi quēadmodū edictū nō committunt[?], ita nec cōmisso p alios edicto cū illis veniūt ad bonoꝝ pos[*]. vna qꝫ eis querela superest si de inofficioso dicant. ¶ Hi qui pp alios[a] ꝯ ta. bo. pos. petunt: non expectant vt pterīti bonoꝝ possessionez accipiāt verum ipī quoqꝫ bono. pos. cōtra ta. petere possunt. ¶ Cum enim semel beneficio aliorum ad id beneficium fuerint admissi: iam nō curant[b] petant illi necne bonoruz possessionem. Paulus

Si in adoptiōem datus sub cōditione scriptus sit hers a naturali patre: alio committēte ꝯ ta. edictum: ꝛ ipe veniet[c]. sed si defecerit cōditio: repellitur ab ea possessiōe. ¶ Idē[d] puto ꝛ in eo q pure qdez licet nō iure scriptus sit heres. ¶ Exemplo iuris legitimi[e] ꝛ bonorum pos. cōtra tab. distribuitur. Igitur nepotes ex vno filio vnam partem habebunt. Paulus.

Si duobus filiis: ꝛ ex altero[f] filio: duobus nepotibus possessio bonoꝝ competat: ꝛ alter ex nepotibus nō petat: pars eius[g] fratri accrescit. ¶ Si vo ex filiis alter nō petat: tā fratri ꝙ nepotibus[h] id prodest. namqꝫ tunc duo semisses[i] fiūt ex quibus alterum filius: alterum nepotes ꝯsequentur ¶ Si prius testamentum exiet iure factuz, quo filius[k] exheredatus est. sequens imperfectum: in quo preterit⁹ sit filius: posteriore testamento preterit⁹ recte petet bo. possessionem. ¶ Si remoto quoqꝫ filio potiores sunt i ea hereditate: posteriori testamento scripti hrdes[l]. ꝛ ita ius habet vt

c ¶ Ut autem admittantur. dati in adoptionem alii. ac.
d ¶ Bo. possessione. alio cōmittente edictū. ꝛ facit. j. e. §. si ab vno. sed contra. j. e. l. cum emancipatus. §. q duos sed hic in filiis. ibi in nepotibus. quia est qui eos antecedebat. ac.
e ¶ Qui. dat⁹ a pře naturali.
f ¶ Non est nouū. heres scribatur. ꝛ ex. xi. vnciis alius.
g ¶ Non haberet. s. iste testōr alis frater. ꝛ tunc melior.
h ¶ Sed amplius. facit. j. l. cū emācipat⁹. ꝛ. š. de le. iii. l. si. ꝛ. j. e. l. filiū. §. hoc cōseqña ꝙ ꝯ. j. e. l. si ex duobus. §. sed illud. ꝛ. j. ti. i. l. filium. §. ad euz. vbi ñ pt habere plus ꝙ habebat ex institutione. Solu. ibi iam adierat ex institutione quo casu non pōt petere cōtra ta. at hic non adierat. ꝛ sic potest petere cōtra tab. ꝛ sic maiorem partem cōsequi ꝙ ex institutione: vt. j. e. l. si ex duobus. §. ꝙ si is.
i Utrū. familia. pōt poni habito respectu ad patrem naturalem. i. qñ de ei⁹ hereditate agitur. nam non hꝫ filius contra tab. cōtra testamentum patris naturalis si est in familia adoptiua tēpore mortꝫ naturalis patris: siue viuat pon: cū petitur cōtra tabulas: siue nō viuat pater adoptiuus vt insti. de hereditat. ab intesta. §. eadē. h.
k Si post mortem. filius. altero preterito.
l ¶ Pōt. preterito cōmittente edictū alis ꝯ vt. š. e. l. iii. §. si emancipatus preteritus.
m ¶ Auo materno, idem ē ꝛ si extraneo ꝛ multo mag. sꝫ h cōtra videbat. quasi oīno adhuc patrem adoptiuū respiceret. nec in aliquo respiceret patre naturalē. azo.
n ¶ Magis. electiue ponitur.
o ¶ Exigimus vt adeat. als habeat. i. adeat ex testō. imo econtra exigimus vt nō adeat als ꝯ ta. ei nō daret. vt. j. e. l. si ex duobus in prin. az.
p ¶ Possit. als non datur cōtra ta. vt. j. e. l. si in adoptionē
q ¶ Si in adoptionē. hereditatē. pris natural q eū istitu it alio pterito q ꝯmisit edcm
r ¶ Illud. repetit qꝺ dixerat vt denotet illud esse speciale
s ¶ Hereditatē. patris naturalis q eū instituit. ꝛ dic iussu pris adoptiui. als enim si pōt. vt. š. de acq. hē. l. si qs mihi bona. §. iussū.
t ¶ Ei dat. ꝯmisso edicto ab alio preterito. ꝛ sic excusat cū iussus pr̄is. ār ꝯ. j. de sal. l. filius. t. iii.
u ¶ Si quis. sui iuris.
x ¶ Legatum. accipe. agnouerit.
y ¶ Repellendus. sic. š. e. l. neqꝫ. §. si. ꝛ. j. e. l. si duobus in prin. ꝛ. j. de bo. lib. l. si ex vno. §. i. ꝛ. š. de inof. te. l. pap. §. si conditio.
z ¶ Liberi. non possunt. vt exheredati: vt. j. e. l. proxi. ꝛ. š. l. i. in princip.
ꝛ ¶ Habituri. vt. š. de inof. te. l. qui repudiantis. in pri. qñqꝫ q nō admittit alii nocet. vt. C. de nat. li. l. i. in au. lꝫ. ꝛ no. š. de se. i. l. hui⁹. §. si titio.
? ¶ Non committunt. s. per se. ut. š. e. l. i. in prin.
* ¶ Possessionem. sue ꝛ. š. proxi. ꝛ. š. de li. ꝛ posthu. l. si. ac.

eo. l. quod vulgo. sed tamen distinguitur. ꝙ aut sunt instituti in scdo qui als poterant succedere ab intestato: vt alii filii. quo casu lꝫ non valeat vt testamentum: valeat vt voluntas ꝛ rumpit primum iure. C. ꝛ sic potent peti contra tab. nā filio preterito non petente scripti i secūdo remanent ꝛ hoc probatur vt. C. de testa. l. hac consultissima. Ah extranei ꝛ sic filio preterito nos petēte scripti in pmo sūt hrdes. ꝛ tunc non petitur contra tab. ꝛ fm hoc improprie dicit contra ta. vl dic ꝙ respexit ad ius anten. fm quod valet ēt iure testamentū: vt. C. de testa. auten. hoc iter. alii dant hic vnde liberi. qꝺ non placet.
l ¶ Scripti heredes. in scdo potiores dico scriptis in pmo.

c Si in adoptionem. veniet. ante cōditionem secus si alius nō cōmittat edictum: vt š. e. l. iii. §. quid ergo ꝙ est contra.
d ¶ Idem. s. vt non admittatur ad contra tabulas. ꝛ sic ad proximū vel dic admittat: ꝛ sic ad primū. ꝛ pone eum emācipatum ꝛ nō i adoptionē datū. h.
e ¶ Exemplo. legitimi idest ciuili. ꝛ fac. š. e. l. i. §. vocat. ꝛ in au. de hered. ab intesta. §. si eni. ꝛ. §. si vo neqꝫ fratres, sed ar. cōtra insti. de le. ag. suc. §. nos. ho.
f Si ex duob⁹, ꝛ ex altero idest alio. tres enim erant.
g ¶ Eius, quia cū vni⁹ persone vice fungitur coniuncti sunt: vt. š. de le. i. l. plane. i. responso azo.
h ¶ Qꝺ nepotib⁹, s. hoc tam variet: ꝙ frater cū fratre: cum vterqꝫ suaz portionē: ꝛ suo iure habet vice vnius vt ꝯiuncti funguntur. azo.
i ¶ Semisses, partis accrescentis. ꝛ facit. j. de cōiū. li. l. i. §. si quis ex nepotibus.
¶ Si prius. Per secūdū testamentum in quo filius est preteritus si in eo sūt scripti venientes ab intestato: rumpitur primum. h. d. bar.
k ¶ Filius, pater. instituit extraneū sibi heredez filium exheredauit i testamento perfecto. secūdo in testamento non pfecto filium preteriuit ꝛ alium instituit. Querit an filius possit petere ꝯ tab. secundas: videtur ꝙ non quia debet valere testamentum contra quod petitur cōtra ta. saltem ab intestato: vt. j.

...o. pterito ab hereditate: qr si vult venire ad eã p 9tra ta. ... tra tria lcõmoda sc q adeuntẽ. s. ęr 9tra ta. denegat. itẽ ęr non ...
...qr sit extraneus. c Excludat. s. a 9tra ta. qr exhedat. ... tio sed minus põt. ite ęr leg ita pstant oibus ut hic. ...
...scriptus. ar. ... 7 als lex. ... 7 quartũ. qr nõ fit collatio ei ab emãcipato pterito ...
...ferri, nisi scriptus fit ... putaut. §. si. ... l. 1. §. ibide ... egtate sec. ut 7. ... colla. bo. l. si filius. ...
...de bo. pos. l. ij. 7 ad trebel. l. si heres ab eo. ... cit de legatis. e contra ... filiu. §. si. 7. l. ... q. §. sed si ...

cũ is cõtra quez filius petat bonor possessionẽ: remoto filio possit obtinere hereditatez: filius quoq3 recte videat petere bonor possessionez. Si vero nõ possit ille obtiere hereditatẽ: filius quoq3 excludatur. Lpi.

Cum emãcipatus bonor pos. 9tra ta. accipit scriptus heres ei hereditatẽ petẽti cogẽdus est 7 predia 7 fruos hereditarios pstare. Oẽ enĩ ius trãsferri equũ est: qd p cãm hereditariã scriptus hrs nãciscit: ad eũ quẽ pretor heredis loco cõstituit. Qui duos filios: 7 ex altero eo rũdẽ nepotez hebat: eũ in adoptionẽ dedit 7 heredẽ istituit pterito altero filio. Querit: qd in his servari dẽat. vtrũ in pte pris sui admittat: an virilẽ portionẽ habeat? Rñdi i adoptionẽ datus nepos 7 hẽs scriptus: q̃diu pater eius aut in ptãte aut emancipatus est: nõ põt cõtra ta. bo. pos. accipere. Sed 7 si pater eius anq̃ bonor possessionẽ acciperet decesserit: non admittitur nepos ad bonor possessionez. Si pater emancipato filio preterito heredes duos scripserit: filiũ quẽ in ptãte habebat: 7 alterũ quẽ in adoptionẽ dederat: ex quo duos nepotes in familia reliquerat: qui 7 ipsi testõ preteriti sint: bonorum possessionẽ p parte tertia is q emancipatus est: 7 p pte tertia is q in ptãte remansit: 7 p pte tertia is q in adoptionẽ datus est: 7 filij eius simul habebũt: ita vt sextãs patri: sextãs nepotibus cedat. Si pr ex duobus filijs: alterũ habẽtẽ filios emãcipaverit: 7 vnũ ex nepotib quez añ emãcipaverit: in locuz filij adoptaverit: pterito deinde emancipato decesserit: equũ erit nepoti qui i locũ filij venerit succurri: 7 in tres ptes hereditatẽ deduci: vt vnã habeat: q i ptãte remãserit: alterã nepos adoptatus in locũ filij: tertiaz emãcipatus cũ filio suo q nepotis loco fuerit. Sz 7 si mortuo filio alter ex nepotibus in locũ filij adoptatus fuerit: tres ptes in bonis fient: cũ sit equius eũ q in locum filij adoptatus est: nõ minus hrs q̃ si nõ ex numero nepotum: sz extraneus adoptatus eẽt. Africa.

Si ex duobus filijs emancipatis alter heres institutus sit, alter vero pteritus. si institutus adierit q̃uis verbis edicti parũ expressũ sit. tñ nõ posse eũ petere bonorũ possessionẽ tñ. qm iudiciũ pris secutus sit. Nec. n. emãcipatũ si legatum accepit admitti ad bonor possessionẽ: sive ab heredib istitutis: sive ab his q contra ta. petierint accepit. Sed illd obsuãdũ aut ptor: vt eũ q hrs istitutus adierit: in eã partẽ qua scriptus sit tueri dẽat. dũm nõ ampliorẽ q̃ habiturus eẽt. si bonorũ possessionẽ accepisset: vt hactenus deteriorẽ cãz suã fecerit. Qr si ex minore pte sit institutus: eã duntaxat retinere possit: 7 ęr extraneis quoq3 legata pstare cogat. Qd si is q in ptãte est hrs institutus fit: qm necessarius hẽs fit: nõ aliud dici posse: q̃z 7 ipsũz petere posse bonor possessionez: si mõ hereditati se non inmiscuerit. tũc eniz qr iudiciũ patris cõprobasse videt: in eodẽ loco quo emancipatũ haberi dẽbere. Filius in adoptiva familia vxore ducta filiuz sustulit: eumq3 post mortez pris adoptivi emãcipavit, hunc nepotem 9tra ta. avi naturalis decreto posse petere bonor possessionẽ. rñ. Itẽ si filius emãcipatus sublato filio 7 emancipato ad arroganduz se dederit: 7 mortuo adoptivo pre decesserit: 7 cõtra ta. pris: 7 9tra avi ta. ex decreto hunc admitti minime dubitari dẽbere: ne alioqn ab oĩbus bonis excludatur. Marcia.

Si pteritus filius emãcipatus: exceptionẽ doli mali agenti heredi pris opposuerit: de eo qd pri debuit: nõ posse eũ cõtra ta. bonor possessionez petere existimo. Nã hoc ipso q̃si repudiavit bonor possessionẽ. Qd ita intelligẽdũ est: si heredẽ petentez debituz noluerit filius repellere illa exceptione. si non 9tra ta. bonor possessio filio dari põt: sed magis doli exceptione vsus est. Pompo.

Si emãcipatus filius: nepoti i ptãte avi relicto: ab extraneo hẽdẽ de fideicõmissam hereditatẽ si liberatus avi ptãte fuisset: reliquisset: si suspectus avus sit: q̃si 9suptur hõa nepotis: non eẽ ei dãdaz bonor pos. Ulpia.

Si pr se dederit in adoptionẽ: nec sequat eũ filius emãcipatus: ab eo antea factus: qr in alia familia sit pater. i alia filius bonor pos. 9tra ta. non põt filius eius habere: 7 ita iul. scripsit. Marcellus aũt ait iniquũ sibi videri: excludi eos a bo. pos. cuz pr se dederit in adoptionẽ. Ubi eni nõ dat filius in adoptionẽ sz pater se dat: nullã patrẽ filio assignat. q sñia non est sine ratione. Hermogenes.

Si sub conditione exheredat 9tra ta. bo. pos. peter: licz sub conditione heres institutus: a contra ta. bo. pos excludat. certo enim iudicio liberi a parentum successio

a ¶ Et qui. denegat. s. substitutio: ut. ff. de vul. sub. l. 19 q. et facit. ff. de inoffi. te. l. papi. §. meminisse. et ff. de his qb' ut indig. l. post legatum. §. 1. et. ff. de bo. li. l. si servitute. §. si qs bonorum. et §. nõ nunquam. et §. preterea. sed ff. s. e. l. si filius. circa prin. ubi veniens uno iure nõ perdit si veniat et alio. sed hic p cõtra ta. irritatur testamentum: ut nec ipse nec alij ex eo petãt. at successio liberorum ex testamento nõ pendet ut ibi.

b ¶ Queratur. i. debeat acquiri. vel dic. i. conqueratur. accursius.

dicta. l. §. si patronus. §. si quis. et §. filius.
o ¶ Videatur: ut soli obsit non prosit. ut optime exponit. ff. de bo. li. l. si patronus. §. si quis ex testamento.
p ¶ Redit. suspensive. cum superioribus legitur.
q ¶ Extranei instituti repudiant assem.

ne removendi sunt. ¶ Et qui cõtra ta. bo. pos. accepit: tã legati q̃ fidei com. exactõ: sed et mortis causa donationis retentio denegat[a]. Nec interest p semetipsum: an p aliũ queratur[b].

¶ Triphonius.

Quod vulgo[c] dicit. liberis data bo. pos. contra legem eẽ sic intelligendum est: ut sufficiat extitisse tabulas mortis tpe patris: ex quibus vel adiri hereditas: vel sz eas bonor possessio peti potuit: q̃s tis neutrum eorum postea secutũ sit vel sequi potuit. Naz si vel oẽs instituti substitutiq3 ante testatorem decesserint: vel is scriptus heres fuit cum quo testamenti factio non fuit: peti contra ta. bonor possessionem inane est: que sine effectu foret.

¶ Idem

Filium quem i ptãte habebat exheredauit[d]: emãcipatũ preterijt. Quesitũ est quatenus[e] emancipatus bonor possessionem habiturus sit? ¶ Dixi si scripti heredes extranei adierint hereditatem. repellendũ[f] esse filium qui mansit in potestate. ¶ Ac si hi repudiauerint hereditatem: qd facile sunt facturi: nihil laturi[g] ex hereditate, ppter eũ qui contra ta. accepit bonoruz possessionẽ. ¶ Filius[h] ab intestato p̃ri suus heres[i] deprehendit̃. ¶ Emancipatus autẽ petens[k] contra ta. bo. poss. bonor possessionez solus[l] habebit. ¶ Sed cũ exheredatio non adita hereditate ex testamento nullius sit momenti[m]: ideoq3 non obstare eaz[n]: nec quominus cõtra ta. libertor patris accipiat bonorum possessionem: iulianus recte rñdit. Ne testamentũ per omnia irritum ad notã exheredationis solam pfecisse videat[o]. ¶ Redit[p] res in intestati exitum[q] ut aduersum filiuz suuz ex asse heredẽ ab intestato[r] patri: em. ãcipatũ pretor in parte dimidia tueatur. ¶ Erit ergo venale[s] beneficium scripti heredis extranei: ut cum ipse iure[t] hereditatis nihil sit consecuturus[v]: adeundo repellat filium[x] in ptãte relictuz: p̃sterq3 assem[y] emancipato filio iure cõtra ta. bo. possessionis. ¶ Si autẽ omiserit[z] hereditatẽ in bonorum possessionẽ[a]: exheredatuz[b] effectũ admittet iure factum solum suum heredem. ¶ Sed queadmoduz pretor emancipatum tuetur[c]: si adita non fuerit hereditas: ita nec filius qui i potestate remansit aditione[d] adhibita in totuz expellendus erit: sed ad hereditatis portionẽ admittendus est ex cã inofficiose querele contra emãcipatũ[e] mouẽde. ¶ Videamus[f] in isto casu[g] quo vtriq3 ad bona patris veniunt: an hi[h] cõferre debeãt. Emancipatus nãq3 nec ex hac parte[i] edicti verbis id facere cogit̃: vñ[k] cõtra ta. accipit bonorũ possessionẽ que[l] inter eos quibus ita bonorũ possessio dabitur caueri d' collatione ab emancipato iubet. ¶ Iste[m] enĩ qui mansit in potestate: qui exheredatus nominatum fuerit. nõ est vocatus ad bonorum possessionẽ contra ta. neq3 ex illa[n] parte[o] edicti qua intestato[p] patre suo mortuo: emancipatus ad bonor possessionez admissus[q]: ad collationem compelli tur[r]: quia et si frater ab intestato heres sit: emancipatus tamẽ nõ inde accipit bonor possessionem. ¶ Et vel eor[s] ne hactenus[t] filio suo profuerit factũ heredis scripti non adeuntis ut eum ad portionem admitteret bonor paternor: nõ etiã eor que emancipatus propria habuerit.

... emãcipatus p̃teritus. et extraneus institutus. ... vterq3 dimidiã auocabit: lz vnus solũ emãcipatus ... ter ab intestato. h. d. Bar.

... am instituit.

... rũ i totũ expugnet̃ p cõtra ta. an p semisse. az. ... ab. vt. s. eo. §. videamus. ibi. iste enim et. nõ

... t. ad qd est. s. ti. i. l. iii.

... fm azo. sed videt̃ nõ cõpetere ab intestato duz ... i ta. tes. nul. ex. l. i. §. ita. Sol. ibi. sc.

... de iure ciuili: sed per pretorez associat̃ ei emã ...

... certum est testamentũ. q: tempore mortis exti ... adiri potuit hereditas: ut. s. l. pr. azo. et dic ... edit. ac.

... atim corrigit. immo nõ: vt. s. §. videam'. azo.

ponit q̃stio. Scdo ponunt̃ due rõnes ad ostẽdẽdũ q' col... beat locũ. Tertio determinat collationẽ locũ nõ habe... nouã. Scda ibi: emãcipatus nãq3. Tertia ibi: et vereor... h. d. Inter eos q diuerso iure succedũt nõ hz locum co... emãcipatus nõ facit iniuriã suo nõ hz locũ collatio. h. ...

c ¶ Isto casu. quo instituti nõ adeunt. s. §. si autem om...

d ¶ An hi admittẽ. et dic q' nõ. q: diuerso iure veniu... ab intestato p cõtra ta. alter ab intestato. at collatio vel ca... tione tũc demũ hz locũ quãdo omnes eodez iure: ut p... iunctiut hic subijcit̃. s. de col. bo. l. i. in prin. et §. quãi...

e ¶ Ex hac parte. pmittit vbũ edicti ex hac pte. s. q' dat... collationem. f ¶ Unde. s. ex q̃ parte. g ¶ Que...

h ¶ Ita bonorũ. idest sicut emãcipato. i ¶ Iste enĩ ... p edictũ nõ fit collatio. vt dictũ ẽ nisi his q habẽt bo. p... nõ hz. et hoc ẽ iste et. et probat̃. s. e. ibi. multo magis. az...

k ¶ Neq3 ex illa. quasi dicat nec ẽt et. et facit. s. e. l. i. §...

l ¶ Parte que vocabatur ad bo. pos. contra ta. azo.

Et hoc sit consequens illi qui ex minore parte scriptus a pře heres relict' in ptāte: admisso fratre emācipato ad contra ta. bonorum possessionem: eius beneficio plus consequatur: cuius edicti verbis collatio inducatur. ex mente pretoris denegandā esse respōdetur. Multo magis autem huic non oportet conferri: quia et a patre exheredatus: a pretore ad bonorum possessionem contra tabu. non vocatur, sed occasione omisse hereditatis a scripto herede nihil habituro: propter delatam emancipato a pretore contra tabulas bonorum possessionem: nomen sui heredis adept' est. Legata tamen ex pte sua sie emancipatus liberis et parentibus prestare cogetur: non solida sed diminuta in dimidium: quod relinquitur manenti in potestate. Sz nec adversus eum constituende actionis legatorum ratio est q meo iure intestato heres extitit. Si quis accepit cōtra tabulas bo. pos. etiam si non fuerit adita hereditas a scripto: prestat legata ea parte testamenti data contra quā bo. pos. accepta est. erit ergo melior hoc casu cōditio in familia relicti filij, q̄ foret si exheredatus nō esset.

Modestinus

Si is qui filium et ex eo nepotē in potestate habebat: filium in adoptionē dederit: nepote retento in potestate: postea filius emācipatus a patre adoptivo decessit extraneis hrdibus institutis: filius hui' qui in potestate avi remāsit contra tabu. patris sui bonor possessionē petere poterit: quāvis nūq̄ in potestate hui' fuerit: id nec debuisse eē in potestate videt. nam si aliter observatur. nec si emancipatus fuerit filius: nepos ex eo qui in potestate avi remansit bonorum possessionem contra tabu. petere poterit. Idemqz iuris ē si emācipato filio nepos ex eo ī potestate avi remāsit. et postea patri suo ī adoptionē datus fuerit. idemqz contra tabulas bonorum possessionem avi petere poterit: quia per adoptionem in aliena familia nō fuerit. Sz si emancipatus filius me' adoptaverit extraneum filiuz is q adoptatus est filius ō ta. bonorum pos. petere nō poterit: q̄ nūq̄ nepotis loco apud me fuerit.

De legatis pstandis ɔtra ta. bonorum pos. petita.

Ulpian'

Hic titulus equitatē quādam habet naturalem. et aliquid novuz: ut qui iudicium patris rescindunt p cōtra ta. bo. pos. ex iudicio eius quibusdam psonis legata et fideicōmissa pstarent. hoc est liberis et parentib' vxoribus nuribusqz dotis nomine legatum. Generaliter autē parentes et liberos p̄tor excepit: nec gradus liberor parentumve enumeravit. In infinitum igitur eis prestabitur. Sed nec psonas persecutus est utruz ex virili sexu an ex feminneo descenderēt. Quisqs igitur ex liberis parentibusqz fuerit: ad legatorum petitionem admittetur: sed ita demū si iura cognatiōis sint inter eos. Liberos autem etiam eos ad legatorum petitionez admittimus: qui ī adoptionē dati sūt vel ēt adoptivi: dūmodo remācāt liberi. Post hūs liberis legata relicta utqz prestabuntur.

Ulian'

Et iō si p̄gnāte vxore fili' fuerit emancipat'. et bonor. pos. cōtra tabulas accepit: legatum ne poti p̄stare ōbebit.

Ulian'.

Sed et si mortis causa donationes sunt collate: credo q tuende sunt. si autez excepte nō sūt auferendas eis puto mortis cā donationes. Liberis autē tm̄ et parentibus pretor prospexit. non etiaz fratri conservavit legatum et sorori. Hoc autem solū debetur: qd ipsis parentibus relictum est et liberis. Ceterum si servo eoruz fuerit ascriptum: vel subiecte eorum iuri persone non debetur. nec enim querim' cui acquiratur: sed cui honor habit' sit. Sz et si cōiūctiz fuerit legatum relictum cū eo cui n

c Ad legatorū. relictorū a naturalibus parentibus. azo.
d Adoptivi. i. eos qui sunt adoptivi.
e Remaneant liberi. qd nō ē si emācipati sunt a patre adoptivo. nisi filius adoptiv' sit de liberis: vel dic q nō ē cum desinunt esse cives. azo.
f Prestabunt. q: pro natis habentur: ut insti. de tute. §. cum autem. ac.
g Et ideo si p̄gnāte. qd si ante. rn̄. idem pp̄ter superius rn̄. azo. ac.
h Acceperit. emācipatus pretermis.
i Debebit. simpli' etiā hic nepos pōt petere bonorum possessionem cōtra ta. ut. s. e. l. si. i. et ij. rn̄.
k Sed et si mortis. collate sunt. bonis exceptis.
l Non sunt. i. si non sunt de personis exceptis.
m Nec eni querimus. scilicet tm̄. nā et id quādoqz querimus: ut. s. e. §. ite

si qs. & facit. j. 6 iure fis. l. edicto. §. ad eos. & ß. ti. j. si putauit. §. i adoptio nem. sed arg. ß. insti. per quas personas no. acq. §. sed si heres.

a Portio. nisi forte sint socii. nā cum totum querit exceptato: ut. ß. 6 li. lega. l. is q. & nisi sit relictū indiuiduū: q: & totū tūc querit exceptato. arg. j. quib9 ad li. pro. nō licet. l. si. & sm hoc nō obstat. j. e. l. filii. in fine. & facit C. fami. hercis. l. si. & j. e. l. si filius. & l. filiū. §. si legata. et j. de cōiunge. li. l. si nepos. & j sit. de lega. §. si eadem. & ß. 6 le. i. l. huius. §. si tertio.

b Itez si quis facit. ß. de inof. te. l. papi. §. meminisse. et ß. 6 excu. tu. l. legatari9. & ß. si qs aliquē testa. phi. l. i. §. f. & ß. qō cū eo. l. si fili9. §. i. & ß. ad trebel. l. cogi. §. hi qui. ac.

c Sub hoc mō. sed superiore casu simpliciter. ac.

d Alicui. s. certo vel incerto vt insti. de le. §. incertis. & §. sub certa. ac.

e Debere. parēs uel liber h cōsequitur volūtate expressa & sic eis habet bonor. ät cum suo tunc magis per aliū q̄ p voluntatem defuncti consequtur. ut. ß. §. hoc solum.

f Utiliter. s. vtiliter dari potuerunt pp cōditionē legatarii nō tamen quia ipso iure nullū esset testamētum. tūc enī nec cōtra tab. locū habet. & fa. ß. ad sil. l. si quis in graui. §. si. & l. qui posthumus.

g Non debent. iure cōmuni sed per dispensationem huius edicti. ut. ß. e. l. in prin.

h Am pp. ter. bene dico vtiliter datū cum &c.

præstatur: sua tamen portio ei conseruabitur.

Item si quis[b] ex his personis rogatus sit restituere extero: quod sibi relictum est: dicendū nō esse legatum prestandum. quia emolumētum ad eum nō respicit. Sed si proponas extero legatum rogatumque eum prestare hoc alicui ex liberis parentibusque: consequenter dicemus prestari debere.

Hoc amplius & si extraneo relictum sit sub hoc mō[c] vt alicui[d] ex liberis prestet. equissimū erit dicere nō debere[e] ei pretorē denegare actionē.

Ea autem legata sola prestantur: que contra tab. bo pos. accipiunt. que utiliter[f] data sunt. Uerum ideirco nō debentur[g] quod filius contra tabulas bonorum possessionem accepit. Ulp.

Quam pp[h] hoc legatum plerique scripti heredes omittant hereditatem cum scirent[i] emancipatū aut petisse: aut petiturū contra tabulas bonorum possessioné. Ulpianus.

Filium quis impuberē heredē scripsit[k]: eique substituit[l]: emancipatū autem filiū preterijt. deinde vterque filius accepit bonor. possessionem[m]. legata sunt etiam a substituto[n] impuberis relicta nō tantū liberis & parentibus: verū etiam extraneis. Queritur an mortuo impubere cogatur substitutus ea prestare: & siquidem ab impubere relicta sunt: solis liberis parentibusque prestanda sunt[o]. Sin vero a substituto impuberis: omnibus[p] eum prestare oportet habita ratione legis falcidie: scilicet vt partis dimidie quam ad eum[q] ex bonis patris peruenit quartam idest dimidiam totius assis sextanciam retineat.

Sed si impubes ex vncia duntaxat institutus heres fuerit: magis est vsque ad semissem legata prestaturū: habita ratione legis falcidie. Licet enim ex vncia fuerit institutus impubes: tamen quod accessit augebit[r] legata a substituto relicta. Omnibus[s] autem liberis prestari legata pretor voluit: exceptis his liberis quibus bonorum possessionem pretor dedit: ex causis suprascriptis. Nam si dederit bonorum possessionem: non putat legatorum eos persecutionem habere. Constituere igitur apud se debet: verum contra tabulas bonorum possessionem petat, an vero legatum persequatur si elegerit[t] contra tabulas non habebit legatum. si legatum elegerit

eo iure vtimur ne petat bonorum possessionem contra tabulas.

Si quis contra tabulas bonorum possessionem acceperit: deinde postea apparuerit eum ex his liberis[t] non fuisse qui eam bonorum possessionem accipere possunt. ex his tamen esse quibus legata prestantur. Obtinuit non esse ei denegandam petitionem legatorum: siue ordinariam bonorum possessionem petierit: siue carbonianam[v].

Non solū autem legatū denegatur ei qui bonorum possessionem accepit: verū etiam si quid aliud ex voluntate acceperit[x]. Cui consequens est quod iulianus scripsit.

Si fratri suo[z] impubes substitutus sit: acceperitque contra tabulas bonorum possessionem: denegari ei persecutionem hereditatis fratris sui impuberis mortui: cui a patre substitutus est.

Si legata fuerint relicta liberis & extraneis[z]: licet vtrorumque presta tio legi falcidie locum faceret[y]: legataque liberorum reciderent[a]. tamen non ob hoc quod extraneis non prestantur[b]: legata liberorum augentur[c].

Sed si portio hereditatis fuerit ascripta[d] ei qui ex liberis parentibusue est: an ei conseruanda sit vt solent legata[e]. Et iulianus sepissime scripsit. In portione quoque hereditatis idem quod in legato probandum cuius sententia rescripto diui pii antonini comprobata est. Cum hereditates non modo honesto titulo: sed & pleniore[e] honore tribuantur.

Ad eum autem modum talibus personis[f] succurrendum est: vt ampliore quidem quam virili portione hereditatis data: vsque ad virilem partem intueatur. In minorem[g] autem hactenus actiones his tribuantur: quatenus scripte sunt[h].

Idem obseruatur circa legata & fideicommissa que his data fuerint. & in mortis causa donationibus[i].

Is autem cui portio hereditatis conseruatur vtrum omnibus an tantum exceptis personis legata[k] cogatur prestare. Et magis probatur exceptis personis solis prestanda[l]. nec tamen solius[m] cōmodo id cedit. Nam si legatis onerata sit portio[n] tam liberorum parentumue quam extraneorum: id[o] quod ex

ŝ. ti. i. illud. §. ad testamēta. ratq: nō tribuit ius in cō mortui. j. de car. edic. l. iii. §. n. no. ß. 6 inof. te. l. papi. §. i. & facit. C. si māci. ita fu. gl. qō q̄sque iur. l. i. in fi. ar. contra. ß. de condi. ind. l. mulier.

s Nō solū. ex volūtate acceperit sicut de fideicōmis.

y Carbonianā. §. of extraordinariam ...

...rus q̄ fuerit a pupillo relicta: & a substituto tantum ... de his q̄ fuerint ab ipso sbstituto relicta.

...sic. ß. ti. i.

...ās: ut. ß. de inof. test. l. mater. & j. 6 bo. li. l. si ...

...h. si eēt minor: ut j. de bo. li. l. si vo. j. si. & facit ...

...l. is q. & j. de bo. li. l. in seruitute. §. si qs bo...

r Si quis. liberis. s. pat & nepos ex filia: ut

minuerit. ß. priori. §. & j. e.

k Is autem cui portio. legata sunt. ß. priori. §.

l Solis prestāda s. & ē rō: ut. j. e. l. is qui. §. sed si script... l. i. si ex duob9. §. sed illud: ubi dicit q̄ oibus: sed ibi p... tus erant emancipati. hic institutus erat in potestate.

m Solius. cui conseruatur virilis & preterito petente contra tab.

n Portio. hereditatis legata.

o Id ...

a ℂ Profuturū. Into nō: vt. s. e. l. §. si legata que ē cōtra. Sol. nō pficit alijs iure accrescēdi: s; iure nō admissionis. azo. alij ꝙ hic cōiunctim liberis ꝛ extraneis. ibi disiūctim. qd nō placet vt. s. e. l. iij. §. sed si cōiūcti. alij ꝙ ibi sit q̄ ho ſ; nō soluit. ſ; soluet vt ḃ. vel dic ꝙ ḃ so ci vel legatum indiuiduū: ibi secus: vt no. dicto. §. sed si cōiunctim.

x ℂ Virilem. preterito.
y ℂ Si quid vxori. preter dotē. inclusiue ponitur istud preter. nam ꝛ dotē ꝛ aliud legauit. sic. s. de pigno. ac. l. i. an si. ac.
z ℂ Non prestabitur. contra. j. l. proxi. Sol. ibi.
ꝛ ℂ Nurus. sic. j. de ver. sig. l. nurus. ꝛ. s. qui satisda. co. l. ij. §. nurum.

b ℂ Igitur. infert ex omnibus predictis. nā si qd extraneis subtrahit dabitur cōiūctis: vt pri. dixit. idē ꝛ cōiūcti nō hūt vltra virilē. igitur ꝛc.
c ℂ Dādū. aliās dāduz. aliās datū. i. dandum.
Saluius. Ubi qb⁹ legatū vl portiō hereditatis ꝯseruatur vltra virilez non admittunt. h. d. cū. l. se. bar.
d ℂ Qui filiū. petit. ꝛ in totū rūpit testamētū: q2 pcedit patrē: vt. s. ḋ inof. testa. l. pater.
e ℂ Vterq3. pr ꝛ emͣc⁹.
f ℂ Neuter. q2 ꝛ tūc datur ꝯ̄ ta. vt. s. ti. i. l. illō in prin. ꝛ. l. qd vulgo.
g ℂ Qua emācipatus. preteritus q p ꝯtra ta. rumpit in totū. ꝛ hoc in spectus verbis edicti.
h ℂ Legatus. sit alicui de liberis.
i ℂ Decreto. s. facto nō faciendo: vt. s. e. l. filiū §. ad eum.
k ℂ Prestat. legatario cōiuncto fratri institutō vt. j. pater.
l ℂ Legatorum. relictorum cōiunctis psonis.
m Nam sm. continuatur cum precedenti.
n Virilis. ꝛ facit. j. ḋ v. si. l. virilis et C. ḋ ca. tol. §. vbi autē.
o ℂ Unum. cui sit legatum.
p ℂ Ceteri omnes. sic ergo fiet ex omnib⁹ portionibus parentū vel liberorū vna coarceratio: vt. s. ḋ iuris. o. iu di. l. si idē. §. si. azo. et ar. s. ḋ pac. l. si plures. ꝛ institu. ḋ excu. tu. §. itē tria. in aut. ḋ san. epi. §. sportularum.
q ℂ Si qs et liberis. accepenit a coherede.
r ℂ Ut vtrūq3. ꝯtra. s. e. l. bonorū possessiōe in fine. Solutio. potest dici ꝙ ḃ loqt in liberis et parētib⁹ q bonorū pos. cōtra ta. petere nō pnt. ibi de his q pnt: qd verū ē nam nec dicit ibi de parētibus. sed que nitur ḡre deterioris cōditiōis eēt filius q ꝯ̄ ta. petere n pōt. poss; tñ illō tolerari si petat ꝯ̄ ta. vt. s. e. l. filiū. §. oīb⁹. s; vbi adijt hr̄ditatē cur legatū nō h; preci puū: qd dic vt ibi azo.
s ℂ Si adierit. cōpetēt. directe ꝛ pure date s; vn⁹ hr̄s tm̄ adeat: vt. j. de fideicō. l. cū vo. §. appater. ꝛ de ma. te. l. testō. §. testō. ꝛ ḋ sta. li. l. ij. ij. rñ. s; qñō valet rupto testō. p ꝯ̄ ta. vt s. de inof. te. l. papi. §. si ex cā. que sunt contra. Sol. ibi.
t ℂ De dolo. s; nōne licuit ei suo iure vti: vt. j. de re. iur. l. null⁹. Rñ. nō: cū sibi nō pdest ꝛ alij nocet: vt. j. de aqua. plu. ar. l. i. §. dñiq3. et no. de vi denūciatiōis. sic. j. que in frau. cre. l. ait pretor. §. si qs particeps. ꝛ. C. de rei vē. l. si fundum.
v ℂ Adijt. s. institutus.

tranis non pstatur: liberis parentibusq3 pstiturum[a] non dubitam⁹. ℂ Igitur[b] ita demū ꝙ extraneis nō pstat. cōmunicat cū eo q ꝯ̄ ta. petit. si nō legatarijs liberis parētibusq3 dandum[c] sit.

Ulpianus

SAluius aristo iuliano suo salutē. Qui filiū emācipatū habebat preterito eo patrem suū ꝛ extraneū hr̄dē instituit: ꝛ patri legatū dedit. fili⁹ ꝯ̄ ta. bo. pos. petu[d]. Quero si aut vterq3[e] hr̄ditatē adijsset. aut alter ex his aut neuter[f]: an ꝛ q̄tuz legatorū noīe pstari debeatur? Rñ. sepe animaduerti hanc partem edicti q̄ emancipatus[g] accepta ꝯ̄ ta. bo. pos. liberis ꝛ parentibus legata pstare iubet: habere nō nullas reprehensiones. nā si dodrans legatus[h] sit: si plus habiturus ē is cui legatū erit q̄ emancipatus: decreto[i] itaq3 ista temperari debebunt: vt hr̄ditatis pte emācipat⁹ pstet[k]: ita ne scripti⁹ hr̄s āplius habeat q̄ emācipatus. Et legatoꝝ[l] mod⁹ temperet: vt nihil plus ex legatis ad aliquez perueniat: q̄ apud emancipatum bonorum possessionis nomine remansurum est.

Africa.

NAm sm[m] ꝯstitutionem diui pij ad tuscium fuscianuz numidie legatum placuit parentes ꝛ liberos heredes quoq3 institutos tueri vsq3 ad partem virilem exēplo legatorum: ne plus haberēt ex institutione tales psone q̄ ad eum perueniturum esset q contra ta. bo. pos. accepit.

Ulpi.

VIrilis[n] portio quēadmoduz accipiēda sit videam⁹. pone duos eē q cōtra ta. bo. pos. accipiūt vnū[o] eē ex liberis parētibusq3: virilis tertia erit portio. S; si tres sunt q cōtra ta. po. acceperit: quarta erit virilis. Hoc idē ꝛ i legatis obseruabit. ℂ S; si vnus sit ex liberis q accepit ꝯtra ta. bo. possessionē: plures sint q ex liberis parentibusq3 legata acceperit. sic hoc accipiendū ē vt filius pterit⁹ semissem hēat: ceteri oēs[p] q sunt ex libis parentibusne semissem. ℂ Si qs[q] ex liberis parētibusq3 hr̄s istitutus sit: ꝛ legatū acceperit: vtrū tm̄ portiōez ei cōfirmius an ꝟo ꝛ legatū. an alterū qd elegerit? Et magis ē vt vtrūq3[r] cō fuet: s; sic nō āplius i vtroq3 q̄ virilē habeat. ℂ Si adierit[s] hr̄ditatē is cui virilis ꝯseruat: libertates cōpetēt ex necessitate p aditiōez: ꝟuz tñ videdū ē an de dolo[t] actōe teneatur q adijt? ꝛ magꝭ ē vt si ꝯnūciāte eo qui pterit⁹ accepit ꝯ̄ ta. bo. pos. hic adijt[v] hr̄ditatē: pollicēte eo portionē virilē[x]: sit qd ei ipute: ꝛ ḋ dolo malo actione teneatur. Dāno enim affici hr̄ditatē dū competūt libertates. ℂ Si qd vxori nuruiq3 fuerit legatū pter dotē[y]: accepta cōtra ta. bo. possessione non pstabit[z]. ℂ Nurus[ꝛ] āt appellatione ꝛ pronurū ceterasq3 ꝯtineri: nlla dubitatio ē. ℂ Cū aūt dotis noie legatū[a] est: nō puto ad virilē vxorez nurūue reducendam[b]: cū[a] mulier ista ad es alienū[b] veniat. ℂ Nō solum āt dotem prelegatam pretor cōplectitur: verū ēt si pro dote aliquid fuerit relictum: vtputa si dos in reb⁹ sit: ꝛ p reb⁹ ei quātitas relinquat. vel contra dum tamē hoc nominetur[c] qd pro dote relinquitur.

Paulus.

SEd ꝛ si pl⁹[d] sit i legato q̄ i dote dabit illis[o] actio.

Idem.

SEd ꝛ si p dote[e] ex pte aliq̄ eandē hr̄dē scripserit: tuendaz eē. ℂ Esse aūt vxorē mortis[f] tpe exigemus. ℂ Si nurui dotē plegauerit[g]: eaq3 mortis tpe nupta sit[h] nullum est legatum[i]: q2 dos nondum debebatur. ℂ S; cū ꝛ constāte matrimonio aduersus heredes soceri dabitur actio[k]: dicendum est etiaz prelegate dotis petitionem dari ḋbere. ℂ Non omnia que ab omnibus gradibus[l] relicta sunt[m] legata prestare oportet euz qui contra ta. petet: sed ea sola que in eo gradu[n] data sunt: contra quem bonorum possessionem accepit. ℂ Sed non nunquam contra alium quidē gradum petita[o] est bonorum possessio, ex alio vero legata prestanda sunt. Ut ecce duos gradus heredū fecit ꝛ emancipatuz preterijt: ab vtroq3 tamen gradu liberis ꝛ parentibus legata scripsit. Julianus[p] ait siqdē aliquis ex primo gradu viuit[q], ea legata prestabit: que liberis ꝛ parentibus a p̄rio gradu data sūt. Si ꝟo nemo viuit eoꝝ[r]: ea que ꝯ sequēti[s].

z ℂ Legatū. ut fundus valēs c. pro dote que erat. c. ut ꝛ. j. proxi. §. ꝛ hoc casu habet locū edictū de alterutro: nisi aliud senserit testator: vt. s. de do. p. l. cum quis. ꝛ. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. sciendū.
b ℂ Reducēdā. aliās redigēdā.
a ℂ Cū. cuz pro qñ. ut q2 concurrit legatum cū dote. secus ergo ē si plus est in legato nec ob. j. l. pri. ut ibi no.
b ℂ Es alienū. sic. s. ad. l. fal. l. sed vsufructus. §. dos. ꝛ. s. ad treb. l. cum heredes.
c ℂ Nominet. aliās vtrumq3 deberet: vt. C. de rei vx. ac. §. sciē dū. nec ob. j. e. l. is qui. §. i. s; ibi erat nulla dos.
d ℂ Sed ꝛ si pl⁹. illis. s. vxori ꝛ nurui. s; nō plus q̄ dos facit. ꝛ sic nō ob. s. l. pxi. §. si quid vxori. ꝛ. §. cū āt. ꝛ. s. e. l. i. circa pri. ibi vxoribus ꝛc.
e ℂ Sed ꝛ si p dote. fac. s. e. l. filiū. §. s; ꝛ si portio.
f ℂ Mortis. adeo ut nec aliter relictū valeat. vel si valeat si pstet petita bono. pos. ꝯ̄ tab. vt. s. de aur. ꝛ arg. le. l. iij. et de le. iij. l. item legatu. §. pe. azo. ꝛ facit. j. e. l. interuenit.
g ℂ Si nurui. prelegauerit. socer. ac.
h ℂ Nupta sit. s. filio adhuc.
i ℂ Nullū ē legatū. s. interim. s; nunquid erit cū poterit: rñ. erit ar. j. de sol. l. sub ꝯditiōe. ꝛ facit. s. de do. pre. l. si socer. in principio.
k ℂ Dabit actio. qd ē si iure sit exheredatus: vt. s. sol. ma. l. si constante. §. i.
ℂ Non omnia. Iste ē dif ficilis. §. ꝛ pōit multos casus ꝛ. h. d. Ea legata ḋbent ex hr̄ edicto q̄ sūt relicta ab eo gradu ꝯtra quē petita ē bo. pos. si pter timorē bonorū pos. ꝯtra ta. nulla efficiant: sed si als ḋ iure cōi ḋbent ēt legata ab alio capite. h. d. Et diuidi i duas partes. Prio ponit duo dicta i genere obscure. Scḋo illa ḋclarat p mltos casus vsq3 ad. l. Nōnūq̄. secūda ibi ut ecce duos gradus. h. d. bar. vsq3 ad. l. nōnunq̄.
l ℂ Oia gradibus. s. institutorū ꝛ substitutorum.
m ℂ Relicta sūt. liberis ꝛ parentibus. alijs aute relicta nō q̄ prestantur. azo.
n ℂ Gradu. secus i querela. q2 illa omnes grad⁹ rūpit ipso iure. vñ ex nullo gradu prestātur legata vt. s. ḋ iof. te. l. papi. §. sed nec ꝛ. §. si ex cā. ꝛ. l. titia. hic ꝟo nō ipso iure nisi ante aditā hr̄ditatē detur cōtra tab. vt. C. de col. l. ut liberis. ꝛ. l. filie vo. azo. ꝛ. j. de ma. testa. l. testō liberi.
o ℂ Petita. non dicit data. qd caute notandum est azo.
p ℂ Julianus ait. respondendo ꝛ plures casus apponendo ꝛ premittēdo. azo. ꝛ in si. l. soluet.
q ℂ Viuit. tēpore mortis testatoris ꝛ qui repudiauit hereditatem pstabit preteritus accipiens contra tabulas.
r ℂ Eorum. s. qui sunt instituti in primo gradu.
s ℂ A sequenti. s. relicta sunt. pstabit hic preterit⁹ qui petet cōtra tabulas.

a ¶ Ab intestato. s3 quomodo hoc est tēpore mortis extiterant ta. vt. ff. ti. i. l. qd vulgo. sed hic nullo tpe adire potuit. nec viuo testatore: vt. ff. de acq. here. l. neminē. nec pº morte: qr nō supsunt instituti vel substituti. s3 qd si trāsmittētur ad heredē: vt. ff. ti. i. l. sed et si decesserint. Rñ. idē qd i defuncto: vt ff. de reg. iur. l. in his. §. non debeo. azo.

t ¶ Existimāt. s3 male: vt. ff. e. l. si duo. v ¶ Affect⁹. alr affect⁹. i. emācipatus pris sub quadā iniuria: qr. s. pterit⁹ aufert h emancipatus suo dimidiā: quā suus libere habiturus erat cū testamētū nō valet: vt. ff. e. l. si duo. r. d. pr. alr ē effectus. r tūc sub. patris successor p ɔ ta. aufert rē. x ¶ Uerius ē sūt testamēto ipso iure nō valente nil soluat d legatis: vt ff. in prin. huius. l.

b ¶ Bonorū possēn liberi.

c ¶ Qd si post mortē. ecce casus quem predixit. ff. ibi. sed nūqꝫ rē.

d ¶ Sed que a substitutis. s3 cur tam varie. rñ. ppter pteritum qui habuit cōtra tabu. non poterūt substituti adire: r sic legatarij p pteritū amiserūt. det ergo preterit⁹ hec legata si institutus si adiuit morte preuētus non timore preteriti. r id ea nō soluit pterit⁹. Quid āt si repudiat istitut⁹? rñ. timore pteriti facere vr. vt ff. e. l. cū propter. r ideo pteritus soluet: vt. ff. ibi. iul. ait. rē. sed nōne relicta ab instituto: videnf repetita a substituto: vt. ff. de le. i. l. s3. r sic semper pstāda. rñ. hic noluit esse repetita. quod ex multis ɔiecturis potest apparere: vt. e. l. licet. r facit. ff. ti. i. l. qd vulgo. r. l. illud.

e At vbi. ab itestato. alr ab instituto. r rē fal. ff. p ti. ibi. iul. ait. r alr ab itestato.

f Jue autē. omiserint. cū aūqꝫ omitteret r petita r data eet bo. pos. secus si tñ est petita: vt. ff. de here. insti. l. seruus. azo.

g ¶ Eis. s. institutis in pmo gradu. secūr.

h Item a substituto. dicimus petita contra. ta. pendente cōditione: vt. ff. ti. i. l. si in adoptionem. ac.

i ¶ Noluit adire: s3 qr ab instituto legata debebunt: vt. ff. co. l. fine. azo. r facit. ff. de here. insti. l. in suis.

k Omnimō. iure. i. effectu qr idez est effectus ac si accepisset bo. pos. s3 ta. azo.

l ¶ Accepit. cōtra ta. s. qd potuit bñficio pteriti: si adhuc si adiuerat: vt. ff. ti. i. l. si pº mortē. §. fi. alr secus: vt. ff. ti. i. l. si ex duobus. §. sed illud.

m ¶ Apertissimū. s: vt. ff. l. proxi. §. sed si solus.

n ¶ Lucro. vt exoneretur a legatis nisi cōiunctis: vt. ff. co. l. filiū. i prin. r. §. fi. r facit. ff. de col. bo. l. si fuerit.

o ¶ Si ab vno cū alijs. s. preteritis qd potest: vt. ff. ti. i. l. si post mortem. §. fi.

p ¶ Melius est. immo ɔtra. cū enim relicta prestari debeant cur nō sic pstant vt testator voluit? rñ. qr per bo. pos. fit detractio partis: vt. ff. ti. i. l. filiū. §. legata. r. l. nō putauit. §. fi. sed qd si ei nō dtrahat sed addat p bonorū pos. rñ. tūc sec⁹: vt. ff. de col. bo. l. si fuerit. azo. itē ɔ. ff. e. l. nepos. Sol. h ēt istitutus petit ɔ ta. ibi nō qd nō placet: qr tunc magis deberet teneri institutus. h. dic ergo vt ibi. ac.

q Is qui. petierit. s. qd pōt: vt. C. de li. pre. l. fi. §. fi.

r. ¶ Exceptio. s. idest replicatio.

s ¶ Quia bonorū pos. sic e cōtra. ff. ti. i. l. si filius. sed quomodo ɔpetit contra ta. cū testm ipo iure sit nullū: vt ist. d exhere. li. i pn. r oporteat tales eē tabulas ex qbus adiri potuit hēditas: vt. ff. ti. i. l. qd vulgo: rñ. s3. R. ē nullū si hoc vult dicere: vt. ff. de iniusto testō. l. filio. sic fit repletio ipo iure de q̄rta: r tñ p filiū debet peti r fieri prout cōuenerit: vt. C. de inoffi. test. l. sancimus. §. repletionem. r. l. si quando. §. illud. itē r ipso iure fit cōpēsatio: si tamen ab homine petatur: vt no. ist. de acti. §. in bonefidei. r facit ff. ti. i. l. filium. §. sed cum. r de li. r posthu. l. fi.

¶ Qz si neqꝫ ex primo gradu neqꝫ ex secundo quisquā i reb⁹ fuerit humanis cū testator moritur: tūc ab intestato magis bonorꝫ possessionē preterito filio competere: nec legata cuiquam prestāda. ¶ Qz si post mortem testatoris ante aditaz hereditatem instituti decesserunt: contra ipsos quidem videri petitaz: verū tamen ab eis relicta legata nō esse prestanda: sed que a substitutis relicta sunt. Paulus.

At vbi institutus r substitut⁹ viuūt: l3 nemo adeat hēditatē: ea tamē legata dberi dicimus: q ab instituto data sunt. Ulpia.

Siue āt omiserint institutj siue nō omiserint dicendū est legata que ab ipsis relicta sunt prestāda. quāuis secundo gradu instituti omittentibus eis adire possint hereditatem. Trypho.

Item a substituto legata deberi dicimus: si institutus conditione defectus esset: que in ipsi⁹ potestate non fuerit: nam si eam que i ipsius potestate fuerit non impleuit: pro eo habendus est qui noluit adire hereditatem: quando nihil habiturus emolumenti: conditiōi merito non paruit. Ulpian⁹.

Omnimō cōtra tab. bonorū possessionē qs habet iure fz ta. bo. possessionis: vtputa heres institutus est emācipatus filius: ali⁹ emancipat⁹ filius preteritus. institutus accepit cōtra ta. bo. pos. pteritus omisit. apertissimū ē vt cogatur oībus perinde legata prestare: atqꝫ si cōmissū edictum nō fuisset Nec enim occasio emancipati pteriti dz istitutū lucro afficere: cū preterit⁹ iure suo nō vtat. ¶ Si ab vno ex filijs herede istituto nominatum alicui ex liberis parētibusqꝫ legatū datum sit: r acceperit bonorꝫ possessionem contra ta. cū alijs: melius ē pbare omnes qui ɔtra tab. bo. pos. acceperunt cogendos id legatum prestare. Paulus.

Is qui in ptāte ē pterit⁹ legatū nō debebit pstar. r si cōtra tabulas bonorū possessionē petierit: qui r nō petita bonorū possessiōe intestati hereditatē obtineret. Nec enim exceptio doli mali huic noceat. r absurdū est eū cogi legata pstare: qr bonorꝫ possessionē petierit: cū r sine hac hēditatē habiturus sit suo iure. ¶ Ulti r si duo pteriti sunt: emācipatus r is q in ptāte est: qdā nec emācipatū pstare debere legata existimāt: qr affect⁹ pris aufert ptē dimidiā. cū r si hic nō peteret suus solus rez habiturus eēt. ¶ Quid ergo est vbi pterit⁹ sit su⁹ veri⁹ ē q d dictū est. ¶ Ubi vo scriptus est: r voluntatē pris hz: dbet ɔ teneri legatarijs: etiā si omiserit bonorꝫ possessionē. ¶ Sed si vn⁹ emancipatus hēs scriptus sit: alter preteritus: r vterqꝫ contra tab. bo. pos. acceperit. r institutus eadem pstat q preteritus. ¶ Sed si solus heres institutus cōtra tab. bo. pos. accepit: omnibus debebit legata p inde pstare atqꝫ si adisset hereditatem. ¶ Sed si scriptus quidē adierit hereditatem: pteritus aūt bonorum possessionem acceperit. hic qdem qui bo. pos. accepit: certis personis legata debebit. ¶ De scripto autē queritur: r complures putant certis personis r eum prestare debere. quod puto verius eē. naz r ptor hac ratione eum tuet q ex liberis est qui cōtra ta. petere potuerunt. ¶ Ita sūr tuendus est in ptē dimidiaz si aut ex maiore parte qꝫ dimidia heres institutus sit. aut ex semisse. Qz si non ex maiore parte qꝫ dimidia heres institutus sit: dicimus non ex maiore pte qꝫ heres institutus sit: tuendū eum eē. Qua enim ratione maiorem ptez habere pōt: cum nec bonorū possessionem acceperit: nec ex maiore parte heres institutus sit. ¶ Ei que dotem non habet: nullum legatū debebitur. licet sub ptextu dotis legetur. ¶ Si extraneo herede instituto sub hac conditione excepte persone legatum sit. si heredi decez dederit: ita ei legatorum actio debe-

y ¶ Scriptus ē. heres scilicet suus.

z ¶ Etiam si omiserit. siue acceperit bonorꝫ pos. bñficio pteriti pstat legata: vt. ff. co. ti. l. filiū. in principio siue omiserit r accepit ex instituto: de idē e vt hic. et facit. ff. si quis omissa cau. testa. l. si filius. et l. qua autē. §. hoc edictum. azo.

a ¶ Eadem. s. sola. quia coniunctus tñ: vt. j. e. l. §. descripto.

b ¶ Sz si solus. pōe casum: vt. ff. e. l. nōnunqꝫ in principio.

c ¶ Certis psonis. videbatur enī teneri et extraneis qr secut⁹ erat volūtatem dfuncti: qa adierat hereditatē. itē r quia preteritus petita cōtra ta. prestat certis personis tñ. r ɔcordat. supra eo. l. filiū. §. is autē. sed contra. ff. titulo. i. l. si ex duobus. §. sed illud. r. j. eo. l. si duo. in fine vbi dicit teneri omnibus. Solutio illa si ex duobus corrigit per hāc. l. r hec per illam si duo. Alij q illa in emācipato. h in suo. hoc nō placet: vt in dicta. l. si ex duobus. §. fi. r supra. §. vbi. vel dic q i illis sūt liberi. r tales q habēt cōtra tabulas. hic aūt ex liberis ducūt originē. ū tamen possunt petere cōtra tabulas: qr ex filia: vt. j. d cōiun. libe. l. diuos i fine. r supra eodez l. filium. §. si quis. vel dic quod i ɔtrarijs. §. dicitur ē opinio aliquorum ut h dicit. Itez q dicit ex liberis: ideo dicit qr si de liberis nō esset: auferetur ei hereditas petita contra tab. ab aliquo de liberis.

d ¶ Ita autem. dicit p xi. rñ. institutus q adiuit ex institutiōe tuēdū fratre petere contra tabulas q ui fuerat pteritus. nunc exponit in quam partem r ad idem supra titulo. i. l. si ex duobus. §. sed illud. secus si non adijsset. sed contra tabulas petisset institutus beneficio preteriti: ut supra titulo prio. l. non putauit. §. fina. item hoc si est vnus preteritus. alias conseruatur virilis: vt. ff. l. virilis. r. l. filium. §. ad eum.

e ¶ Acceperit. nec potuit ex quo adiuit: vt dicto. §. sed illud.

f ¶ Ei que. sub pretextu. quātitate nō adiecta. alr secus. vt. C. d fal. cau. adie. le. l. si nō. que est contra sm quosdam. sed dic contra. qr tūc ad eū alienum non veniet: vt. ff. e. l. virilis. §. cum autem. azo. hic ergo loquitur cum testamentum rumpitur per contra tabulas. sed in contraria validum est.

¶ Si extraneo Conditio debet impleri ex persona eius q petijt contra tabulas. h. d. Bar.

g ¶ Si extraneo. qr absurdū ē. bona ratio: vt. C. de fur. l. fi. §. sed cū

Lamberg[illegible] [illegible]

in ścõ3. Est ⁊ alia: q̄ l effectu ē bł'e p̄terit⁹: ut ar. 3. ti. q̄ cū eo. l. si fi lius. §. 4. ⁊. 3. ne q̄s eū q̄ i ius vo. l. pe. §. 1. 13 fit huic ar. 3. 3. de vulg. sub. l. q̄ liberis. §. hec v̄ba. pz ergu q̄ hec dictio heres trāsfert. sic. j. de fideicō. li. l. ergo. §. si sub cōditiōe. ⁊. 3. de condi. ⁊ de. l. iiij. i. rñ.

a Sed ratio extraneo nō instituto. azo. b Filio. p̄terito.

tūc singulos posset. i. pro suo legato cōuenire: vt. 3. e. l. nō tñq̄. §. si. nā ⁊ l. tereit in⁹ a habere plures debitores: vt. 3. de li. le. l. plures. §. si qs i si. rñ. tō ē deterior cōditio q: huic iputari pt: q̄ cōmisso edicto p emancipatū cōtra ta. nō petijt. quā si petijsset cū suo patre i dimidia cōcurrisset: ut hic dr. 13 legatū tūc nō haberet: ut. 3. ti. a. l. filiū. §. oībus. ⁊. j. e. l. bonorū. hoc autez extraneo imputari nō possz: q: ⁊ si voluisset petere nō potuisset. fm azo.

c Debz. nā ↄditio sit impleta. nō aūt ē debi tū: ut. 3. si qs. o. cā te. l. si sub ↄditiōe. i si. ac.

d Si duo. s. ambo petissent. 13 q̄ filio su⁹ p̄teritus petit. cuz sit ipso iure nullū: ut isti. de exhē. li. i p̄n. ⁊ oportet tales esse tabulas: ut ex eis possit adiri hereditas: ut. 3. ti. i. l. q̄d vulgo. rñ. dicit nullū s hoc vult: ut. 3. de inoffi testa. l. filio.

e Ab itestato. sal. 3. e. l. a s qui. in p̄n. §. pe.

f Sz verius. 3. e. l. is q̄ §. viij si duo. 3. Sol. ibi itē ↄtra. j. d re. iur. l. qui i ius alterius succedit dz vti iure ei⁹. sed certe licz emancipatus auferat suo: non tamē dicitur ei succedere.

g Nō acceperit. i. institutus. az. sed admit. nl 83 ta. perijt ex istitutiōe.

h Tū qi. nunc. Ro.

i Plenū obsequiū. ⁊ sic p̄stat oib⁹. 13 3. 3. e. l. is q. §. vnde si. Sol. ibi. itē. j. de se. tab. l. si sub ↄditiōe. in fine. ubi tñ exceptis psōis. sol. hic verbuz plenum tol lit cōtra. nā ⁊ hic et ibi emācipatus fuit institutus. ⁊ hic ⁊ ibi fm tab. voluit succedere 13 h potuit. ibi nō potuit desecu cōditiōis: vnde venit iure ↄtra ta. ⁊ facit ad. l. 3. de inoffi. test. l. cū duobus. ⁊. 3. ti. 1. l. si ex duobus. in prin.

k Si emācipato. scripti h̄rdis. petita iam ↄ ta. ut dicit. arg. j. de noua. l. quotiens. immo nō petita: quia postea petita: a die mortis petita vr: ut. 3. de acq. hr. l. h̄rs q̄nq3. 13 vr p̄teritū liberari: ut. 3. d dolo. l. arbitrio. §. si. ⁊. 3. d le. i. l. h̄rdis. §. 1. ⁊. l. filiusfa. i si. que sunt cōtra. Sol. h fili⁹ fuerat in mora. nec obstat q̄d dicit vtilis: quia in oib⁹ daf vtilis petita ↄ ta. vel dic q̄ hic fauor personaruz facit ut nō liberef filius. sed an hic script⁹ heres tenebitur filio: videf q̄ nō. arg. sol. ma. l. etiā. §. licet. ⁊. 3. de peti. here. l. si quis. §. sicut. 13 dic ↄ ut. 3. ad. l. aquil. l. si oēs. §. 1.

bitur. si ei qui cōtra tabulas bonoꝝ possessionē acceperit decez dederit nō si heredi istituto: q: absurdū est illū cōmoda h̄rditatis haberē: ⁊ aliū onera sustinere i p̄stando legato. Sz ⁊ si ticio⁹ iussus fuerit dare nō illi 13 filio[b] dari dz[c]. Ulpi.

Si duo ↄponant eē vn⁹ in potestate p̄teritus: alius emancipatus istitutus: apparet cōmissuz eē edictū per eum q in p̄tāte est. ⁊ si ambo petissent[d] cōtra ta. bo. pos. is quidē qui in p̄tāte remāsit cum rez ab intestato[e] habeat nō p̄stabit liberis ⁊ parentib⁹ legata. emācipat⁹ aūt nūq̄d nec ipse p̄stat: q: ei rem auferret q p̄staturus si erat si solus eēt:[f] sed verius[f] est vel hūc saltē debere liberis ⁊ parētib⁹ p̄stare legata. Proinde si contra tab. nō acceperit[g] dicēdū ē tuendum eū in p̄tē: ⁊ vtiq3 liberis parētibusq3 legata p̄staturū. Sz an ⁊ oībus dubito: tñ[h] q: plēa[i] fruat voluntate: plenū etiā obsequiū prestare testatoris iudicio pro sui p̄te dz. Ulia.

Si emācipato filio p̄terito pater extraneum heredem instituisset: ⁊ ab eo rē legasset: eaq3 adita hereditate dolo scripti heredis[k] perijsset: aduersus emācipatuz vtilis actio dari debebit: ei. s. psone cui filius legata p̄stare cogitur: q: p̄toris ↄpositū est sine iniuria ceterarum personarum[l] bonoꝝ pos. contra ta. testamēti dari. Frican⁹.

Nepos q in p̄tāte remāsit: ⁊ filius suus[m] h̄rdes istituti sūt: nepoti legatū ōdit. pater eius[n] emācipatus petit bonorum pos. nepos legato contentus est. quidam i euz solū[o] qui in p̄tāte esset legati actionem nepoti dandam responderūt: q: nihil auferat ei[p]. ⁊ emancipatus filij sui partem occupet in qua ob⁹ legatorum nō cōsisteret. sed recti⁹ dicitur in emancipatū[q] solū dandam esse actionem nepoti. ⁊ quidē non vltra quadrantē[r]. Idem

Quia[s] ⁊ si omnes petissent bonoꝝ possessionē: semis nepotis iter eū ⁊ patrē eius diuideretur. Si fili⁹ emācipat⁹. Marci ↄ tabulas bonorū possessionē petierit: tuēdos[t] quidez liberos ⁊ parētes cōstat. Sz si varie[v] donatū fuerit: exceptis personis a testatore mortis cā: p rata ↄferent ad virilē emancipato[x] sicut[y] accidit in portionibus h̄rditarijs ⁊ legatis. Intestato autem mortuo patre: etiaz super donationibus mortis causa factis nō poterit filius queri[z]: quoniam comparatio[⁊] nulla legatoꝝ occurrat. Papinianus.

Si portio hereditatis quam excepta psona h̄rēdino legis[?] habere potuit repudietur[ꝑ]. p ea quoq3 parte fili⁹ q bonoꝝ possessionez acceperit non alijs exceptis personis legata prestabit[a]. Idem.

Bonoꝝ possessione[b] ↄtra ta. testamēti emācipato filio p̄terito data: script⁹ hēs alter filius q bonoꝝ possessionē accepit vel iure ciuili contentus nō accepit: legata p̄cipua non habebit[c]. Hermoge.

His quibus relictum in virilez portionē diuus pius cōseruare cōstituit[d]: ex seruis qui libertatez propter bonorum possessionē contra ta. acceptam[e] consequi nō potuerint: nihil hēbunt. Tripho.

Interuenit illa questio quādo de liberorum numero eē dbeat is cui legatum datū est: vt id ferre[f] possit a filio contra tabulas bonorum possessionē accipiēte. ⁊ placet sufficere in ea necessitudine tunc esse quando dies legati[g] cedit. Marcianus.

Qui filiū[h] emācipauerat: ⁊ nepotem ex eo in potestate retinuerat: testamento filiuz exhereda uit: nepotem ex aliqua parte heredem instituit: ⁊ aliū filiuz emācipatum preterijt: potest defendi ne-

vel dic q̄ istitut⁹ nō petijt ↄ ta. sed p̄teritus. ⁊ tūc est rō bona: q: hi serui inter cetera peculiaria cōmoda relicti fuerūt parētibus: vt eos manumitterēt petita cōtra ta. euanescit libertas: ⁊ remanēt penes eos: q acceperāt cōtra ta. nō penes parentes quos de ppuetate testator nil voluit habere.

s Quia. mala rō dicitur q: sic huius nepotis instituti deterior conditio videbat q̄ extranei legatarij. qui tamē esset de exceptis: q:

l Ceterarum personarum. i. parentū ⁊ liberorum.

m Nepos. suus. i. testantis in potestate cōstitutus. duos enim filios. i. vnum in potestate. ⁊ alium emancipatum habebat. et ex eo nepotem in potestate retentum habebat.

n Pater eius. i. nepotis.

o In eum solū. i. filiū testantis istitutū qui erat patruus nepotis.

p Ei. filio instituto.

q Emancipatum. i. suum patrem petita venia: vt. 3. de i ius vo. l. quinq3. §. pretor. Accur.

r Quadrantem. i. sue portionis.

t Si filius emācipat⁹. tūc dos. in his que sunt eis relicta vsq3 ad virilem: vt. 3. eo. l. nam fm.

v Sed si varie. q: alicui pl⁹ ⁊ alicui minus: vł dic vni per legatū. alij per donationē cā mortis. vł alio mō. ita q̄ emācipata nō remanet virilis: et q̄d dicit exceptis. i. liberis et parentibus qui de extraneorū numero excipiuntur. azo.

x Emancipato. i. ita q̄ habeat virilem.

y Sicut. exēplificatiue ponitur sicut.

z Queri. iure cōtra ta. sed p querelam inoffi. dona. azo.

⁊ Cōparatio. q̄si dicat n̄ potest dici q̄ vsq3 ad virilē tñ modo debeat dōa. cā mortis ab itestato. sicut nec legata q̄ te nō pōt fieri talis ↄparatio q: ab itestato nō habet locū contra ta. vñ per eā nō reuocant legata vsq3 ad virilē. et tō nec dōatiōes cā mor. h3 az.

? Si portio. legis. pretorie etiā ⁊ imperatorie: ut. 3. e. l. nam fm.

ꝑ Repudiet. alis respuet.

a Prestabit. q: nec excepta persona alia erat prestatura vt. 3. e. l. filium. §. si.

b Bonorū possessiōe. i. bonorū pos. ↄ ta. cōmisso edicto. vł dic corporaliter volēs eē iure ciuili heres vł sine possessiōe sola volūtate adiit vt subijcit q̄d fieri potest: ut i. sti. de here. qua. ⁊ dif. §. fina. Accursius.

c Nō habebit. i. vltra portionē virilē 13 virilē sicut. 3. e. l. virilis. §. si qs ex liberis. ⁊. l. filium. §. oib⁹. q̄ sunt 3.

d His qbus. ↄstituit. 3. eo. l. nam fm.

e Acceptam. testator filiuz emācipatū preterijt: ⁊ duos instituit. vni seruos p legauit quos ⁊ manumitti ab eo voluit h cōmisso edicto petijt ↄ ta ⁊ sic libertas nō tz. erit idignus ut partē hēat in seruis qui per eū libertatē perdiderūt fm h oīe accepta bo pos. a seipsis liberis vel parētib⁹.

f Interuenit. ferre. i. capere a filio. azo.

g Legati. q̄d ē tps mortis nisi in casib⁹: ut no. isti. d le. §. si peculiuz. ⁊ facit. 3. eo. l. 13 ⁊ si pro dote. §. omne. ⁊. j. d iure fis. l. iij. §. qñ. ⁊ forte etiā testamenti fm quosdam. ut non obstet. 3. d rebus du. l. si cognatis. ⁊ de here. insti. l. si alienam. §. in extraneis.

h Qui filiū. q̄sq3. parte. alis fit p ea pte qua q̄sq3 l testō si suus heres nō eēt emācipat⁹ sub. succederet bo. pos. ⁊c. alis hoc plus itestato fu⁹ he nō eēt: q: eēt emācipatus. ⁊ sic. 3. de inof. testa. l. si proponas. ⁊. j. d cōiungen. li. l. 1. §. sed ⁊ si patronus. ⁊. j. e. l. q duos. ⁊. 3. e. l. nam fm.

i In eum. emācipatū. patrē huius nepotis. ⁊ h3 h hōa ē gl. iferior. §. nō Rñ. ⁊c. nō tñ videf hic casus cōsonare lrē cū hic dicit muendū tamen ⁊c. quia tunc nō tueatur propter hoc edictum immo iure cōmuni. q: institut⁹ est eaz

nullus sit q cōmittit ei edictū: vel dic loq̄ de alio filio. τ hʒ hoc pbo dictā gl. vel forte poterit approbari: ut dicas huic si posse ɔmitti ei etiā i adoptiōe aliorū alio cēt: ut. ꝭ. de ɔ̄ ta. l. si emācipat⁹. §. si. τ. l. si ex duob⁹. §. si. lʒ sit in stitut⁹ q: pr̄ pcedit: ut. ꝭ. ti. i. l. si post morte. l. pn̄. §. filiū. sec⁹ ät ɔstat esse in filio: ut. ti. i. l. si p⁹ morte. i pn̄. §. i. τ. l. si putauit. §. ii. τ. §. lʒ τ fi. τ. §. vt ät.

tū cōferat. lʒ tm̄ dēt q̄tū aufert ut b̄ iusti i casu vbi pl⁹ aufertur. ꝭ. l. ii. §. si ex emācipato. alii cō vbi plus cōfert: ut. ꝭ. l. iii. §. iulianus.

k ¶ Fratri. nūqd plus: tm̄ nō. ut ꝭ. si pars here. pe. l. i. §. si ego. azo.

l ¶ Argumētū. de toto ad ptē. q. d. sicut hic i nullo cōfert fratribus q: eos nō afficit iniuria: ut. ꝭ. de ɔiun. li. l. i. §. emancipat⁹. ita τ h p ea pte q̄ afficit fr̄ez iniuria cōferre dʒ. τ hec de hoc ar. p τ cōtra. ꝭ. de vsur. l. q sit. τ sic ē probabile τ nō necessariū q: eis solū fecit iniuriā cū soli sine instituti heredes: ut. d. §. emācipatus τ. i. e. l. ptor. §. si.

a ¶ Defuncti. nō fīi. qõni p posite. lʒ fīi. q: nō petet ɔ̄ ta. q: per psem suū nō ē sibi commissū edictū: ut. ꝭ. de cōtra ta. l. si in adoptionem. M.

b ¶ Cōparat. nō oīno q: huic petit contra ta. non ibi.

¶ De collatione bonorum.

Idest cōicatiōe q̄si in idē latio. nā qd erat ppriū cōfert. i. cōicatiōi subiicitur. Cōtinuatur q: illi q petūt ɔ̄ ta. tenent conferre. iō ponitur titulus de collatione bonorum. Bar.

c Ic titul⁹. ɔ̄ns. cū. n. petēdo ɔ̄ tab. petat p se τ suo ɔmodo p inde haberi dʒ ac si nō sit emācipat⁹. dʒ filr τ ɔ̄ fe q̄si n fuerit emācipat⁹ sua cōicare q: q: qsqʒ iuris τc. ut. ꝭ. qd qsqʒ iuris. l. i. τ ad id. ꝭ. q bus ex cau m. a. l. i. i pari. τ. l. si quis titio. R.

d ¶ Conferāt. nisi hi qui sunt in ptāte ɔ̄ tab. petere nō psit vt pote exheredati scriptis n adeuntib⁹ ut. ꝭ. ti. ii. l. filium §. videamus. azo.

¶ Inter eos. Collatio fit iter eos q petūt ɔ̄ ta. de iure cōi siue de iure spāli. h. d. bar. vsqʒ ad. §. si ex dodrante.

e ¶ Possessio. i. bonor. pos. lʒ nō iter oēs q: nō emācipati iter se: ut. ꝭ. e. l. si emācipati in pn̄ vel diuerso iure petētibus: ut. ꝭ. ti. ii. l. filiū. §. τ h fit ɔ̄ns. τ. j. ti. i. l. nec ipse. itē nec iter eos solouut C. eo. l. illa. aʒ nā ibi nō hʒ locū bo no. pos. τ tm̄ hʒ locū collatio. sed illud est ius nouum.

f ¶ Data est. de qbus dicit. j. inter suos τ emancipatos. et sub. vel de iure dari potuit. ut. j. e. l. ante. M.

g ¶ Plane si minorē pone in minore istituto qui adiit. τ sic pdit ɔ̄ tab. τ ledit: ut. ꝭ. ti. ii. l. si ex duob⁹. §. lʒ illud. vl' minore abītib⁹ istitutis τ anno tacētibus. nā ad bo. pos. τ ad collatione restituunt ut h. et ar. ꝭ. de ɔsti. pn̄. l. būficiū. si aūt ponas emācipatū restitutū ad bo. pos. τ ip se dʒ ɔferre p. l. C. si ab hr̄. se. ab. l. ii. lʒ tūc nō ē cōmodū ɔferre. lʒ fratri cui confert. τ facit. ꝭ. de acq. here. l. pantonius. τ. ꝭ. ad trebel. l. nā. Bar.

pote quoqʒ bonor possessionē ɔ̄ tabu. petere posse. naʒ p ea pte qua qsqʒ intestato suus hēs eēt. si pr̄ suus hēs non eēt bonor possessio defert. ¶ Is cui⁹ filius in adoptionē erat: nepotē quē fili⁹ postea pcreauerat scripsit hērdē: emācipatū filiū pteriit: si hʒ nepos ex edicto bonorū possessionē: tuēdus ē tm̄ parētū exēplo τ liberorum qbus legata pstare coguntur: q bonor possessionē ɔ̄ ta. acceperit. ¶ Si forte ex codē filio retinuerat nepotē vnū pluresue: indubitate p ea parte tuēdus ē pro qua parte tuet: si ex filia nepos aut mater defuncti heredes instituti essent. nam his comparatur[b].

¶ De collatione bonorum.

¶ Vlpianus.

Ic titulus manifestam hʒ eqtatē. Cū. n. ptor ad bonor po. ɔ̄ta. emācipatos admittat participesqʒ faciat cū his q sūt i ptāte bonor paternor: ɔsequēs[c] esse credidit vt sua quoqʒ bona in mediū cōferāt[d] q app erāt paterna. ¶ Inter eos dabit collatio: qb⁹ bonor possessio[e] data est[f]. ¶ Plane si minorem[g] vel aliū: quē restituere in integrū ptor solet: restituerit ad bonor possessionē ɔ̄ ta. petendam: quam omiserat: vtriqʒ ēt collatiōis cōmodum ei restituet. ¶ Si ex dodrāte fuit istitutus filius q erat i ptāte: extraneus ex quadrāte: emācipatū accipiētem[h] ɔ̄ tab. p qrante tm̄ bona sua collaturum iulianus ait: q: solū quadrātē fr̄i[i] abstulit. argumētū[l] p hac sniā affert pōponi⁹: q filius emācipat⁹ nepotib⁹ ex se natis solus ɔferre cogit. ¶ Pat filiū quē in ptātē hēbat τ extraneū hērdē scripsit: emācipatū pteriit: bonor pos. ɔ̄ ta. vterqʒ fili⁹ accepit. Pōt non icōmode dici emācipatū ita demū cōferre fr̄i suo debere: si aliqd ei ex cā hērditaria abstulit. nā si ex minor parte q̄ dimidia is q in ptāte erat hēs script⁹ fuerit: nūq videbit collationē postulare ab eo: pp quē āpli⁹ ex hereditate paterna habiturus ē. Totiens igit collationi loc⁹ ē: quotiēs aliq icōmodo affectus[m] est is q i ptāte ē iteruētu emācipati. ceterū si nō ē: collatio cessabit. ¶ Vel maxime aūt tūc emācipatū cōferre nō oʒ: si ēt iudiciū patris meruit[n]: nec qcq̄ʒ amplius nāciscit[o] q̄ʒ ei pr̄ dedit[p]. ¶ Sʒ τ si legatū meruit semissem: vel tm̄ q̄tū[q] ɔ̄ ta. bo. possessioni occurrit[r]. dicēdū ē nō esse cogendum ad collationē. ¶ Ibidē iulianus ait si bonor possessiōe accepta[s] decesserit is q i ptāte ē: ad collationē bonor emācipatū cogēdū: vt tātū hērdi ei⁹ ɔferat q̄tū ɔferret ipsi si viueret. ¶ Qd si aūt acceptā[t] bonorum possessionē decesserit suus fili⁹: heredē ei⁹ ptor ita tueri debebit: vnqt p ea pte q̄ hēs script⁹ fuerit is qui i ptāte erat, nō tm̄ vltra virilem. Ad collationēʒ āt nō admitti[v] eū in hūc casū[x]: q: bo. po. admissa n ē[y]. ¶ Iubet aūt ptor ita fieri collationeʒ vt recte caueat. ¶ Caueri aūt p satisdationem[z] oportere pōponius ait. ¶ An pignorib⁹[a] caueri possit videamus. Et pōponius li. lxx. ad edem scripsit: τ reis τ pignoribus recte de collatiōe caueri. τ ita ego q̄qʒ puto. ¶ Si frater[b] cauere n possit[c]: curator portionis ei⁹ cōstituit[d] apud queʒ refecta[e] pecunia collocetur: vt tunc demū recipiat qd reds eū est cum bona ppria contulerit.

m ¶ Pater. affect⁹. p bo. pos. ɔtra ta. sed qd si ab itestato sit. p vn̄ liberi fīi. τ tūc hec nō locū hʒ q: suus tm̄ iure ciuili ē heres. vn̄ iniuria per emācipatū afficitur: ut. ꝭ. ti. ii. l. filiuʒ. §. reddat τ facit. ꝭ. ti. ii. l. non puta. §. si. τ. j. ti. i. l. iii. ac.

n ¶ Vel maxie meruit nūqd hoc iō q: facti ē testiū: ut. C. e. l. i. tm̄ nō q: τ codicillis fieri potuit q: nō ipedit collationē: ut. C. e. l. filiū. lʒ q: suū non afficit modo modo. Azo. τ pōe istitutum emancipatuʒ in semisseʒ. suam preterit q petiit ɔtra ta. τ p eū emācipat⁹. lʒ tū ueniet abintestato habʒ tacitā volūtatē: ut. ꝭ. de codicillis. l. cōficitur. §. sed iō. ergo nō hʒ locū collatio etiam abitestato: tū tm̄. nō dicit succedere ex tacita volūtate nisi q de iure ciuili pōt succedere. q emancipatus non potest.

o ¶ Nāciscitur. per cōtra tabulas.

p ¶ Dedit. in testō sine institutiōes. ide si iure legati ut subiugit.

q ¶ Quātū. q est ɔ̄tra vt. C. de iof. te. l. cū q̄ris lʒ hodie ex testō locuʒ hʒ ut. C. e. aut. ex testō

r ¶ Occurrit. alis occupat. τ alis ocurrit.

¶ Ibidem. Ius cōferēdi quesitum trāsmittitur ad heredes. alis secus. h. d. Bar.

s ¶ Accepta. a suo istituto τ emācipato cōmittēte edictū. τ sic a seipso cū heredi petit cōferri. alii dicūt ab emancipato petente.

t ¶ Qd si aūt acceptā. expō: ut. ꝭ. proxi.

v ¶ Nō admittit. de rigore de equitate sec⁹: ut. j. e. l. si filius. l pn̄.

x ¶ Casum. q: nō eodem iure succedūt: ut. ꝭ. ti. ii. l. filiū. §. videamus. fm̄ Io. azo.

y ¶ Nō ē. viuēte suo. τ est rō: q: ius conferendi q nō ɔpetit defuncto nec ad hērdē trāsit: q: viuēte defuncto non suit petita ɔtra tabu. aʒ. τ facit ad predicta. ꝭ. ti. i. l. is qui. τ. ꝭ. ti. ii. l. si ex du. §. lʒ illud.

h ¶ Si ex dodrante. Emācipatus veniēs p ɔ̄ta. ɔfert suo p ea pte quā sibi aufert τ si nihil aufert collatio cessat. h. d. vsqʒ ad. §. ibidem. Bar.

h ¶ Accipiētē. ɔ̄ ta. lʒ p vno q̄drāte cōtra extraneū. p alio cōtra fratrem. ac.

i ¶ Pro q̄drāte. si dicas emācipatū cōicare quartā bonorū suorū q: τ q̄rtā hērditatis aufert fratri τ residuū haber precipuū. vl' ɔtra. j. e. l. §. si. τ. j. l. pri §. si rca. τ. l. ptor. §. ius. qbus colligit τ oīa cōicari τ virilē sibi emancipato retineri. τ aliā virilē dari ei qui ē in ptāte. nō aūt hʒ pcipuā. emācipatus dimidiā. Sol. dic hic pro quadrāte. i. pp̄ter q̄drātē ɔferret bōa. s. omnia alii dicūt semp tm̄ ɔfert q̄tū aufert. τ si dicāt leges ꝭ. q. c. vel. cc. būt. dic cōferēda sūt. dic τ q: tātū auferūt. būt. tm̄ plura q̄ sibi retinēt pcipua. h reprobo p. §. iiii. q: ibi emācipat⁹ q̄rtā aufert: q: q̄ttuor erāt filii τ tm̄ cōfert pl⁹ q: tertiā. alii distigūt an succedat emācipat⁹ ab itestato p vn̄ libi. vt tūc totū qd hʒ ut i ɔ̄ruis an p ɔ̄ta. ut tūc p ea pte quā aufert conferat. lʒ τ hoc reprobatur per. §. iiii. nam ibi uenit per contra ta. τ tm̄ totū cōfert nō pro parte quā aufert. tu dic aut fili⁹ solus ē istitutus τ nullus extraneus: τ tūc siue ab intestato siue per contra ta veniat in totū conferet. nisi in casu ubi sunt due hereditates: vt. j. l. ii. §. si emācipato. ubi vō extne⁹ τ fili⁹: q: emācipat⁹ nō facit iniuriā suo hērdi. imo poti⁹ extraneo non ɔfert emācipatus suo hērdi nisi p sua pte quā aufert p ea vō quā nō aufert extneo nullo mō. nā τ si suo hērdi nil aufert: extneo n ɔfert. ut. j. pr. §. alii. ut. h. dūt q sp n to

¶ Iubet. Qui dʒ cōferre cogit satisdare cū fideiussorib⁹ vl' pignoribus de conferēdo. qd si recusat per contumaciā denegant sibi actiones. Et si propter impotētiā daf curator bonis. ut' fit collatio re ipsa. si certe sunt res conferende. alis secus. vel fiet compensatio alteri⁹ rei loco collationis dimisse. h. d. Bar.

z ¶ Iubet. per satisdationeʒ: ut. C. de ver. sig. l. iii. contra. sed ibi in dubio: hic autem certificata.

a ¶ Pignoribus. si placet q pignoribus. nec enim cogitur: ut. j. de pto. sti. l. pretorie satis. τ facit. ꝭ. de cō. pe. l. promissor. §. si. ac.

b ¶ Si frater. qui debet conferre.

c ¶ Nō possit. pp inopiā: ut. j. e. §. si tm̄ duob⁹. ibi q si pp inopiā τc.

d ¶ Cōstituitur. a ptore. ut. j. de cur. bo. dā. l. ii. lʒ nō statī: ut. j. l. §. i. τ ē spāle regulariter. contra. C. de pbi sequestra. l. i.

e ¶ Refecta. ex rebus que seruari nō possunt: ut. j. l. ii. §. si.

a ¶ Sed z si quidem per contumaciam: quid si non per contumaciam: vt. ff. idem. vt. j. §. si cum duobus. z. l. nonnunquam. ac.
b ¶ Denegate sunt. f. hereditarie volenti conferre quod debere fieri: vt. C. eo. posthumo. z. l. filie. z. j. §. si cum duobus.
c ¶ Oblata. perpetuo etiam: vt diximus in eo contra quem facta est mis[sio] ... in realem ... infinitiua: vt ... sperandum ... nisi iudex ... rit. ar. contra ... non pos. ... infra annum: ... p. xxx. an. ... dis. §. pe. z ... §. in fi. ... ptoris. cau[tione] ... habemus. ... bis. ff. ti. i. ... camus. ac. ... nale: vt sta[tim] ...

... ab eo cui est ... z fact. C. de ... f. de statu ... liber tatio[ne] ...

... cautione. not. ... spem cum pecu[lio] ... in specie: vt ... omnium. ac. ... duobus. ca[uet] ... cauet: alteri ...

... fectis. sic. ff. ... cant. l. qui ... matri. l. si ... quotiens. z ... §. si. z. ff. ... m.

... re: habeas ... atione: vel ... vel ceteris ... dictum. ff. ... pignoribus. ... ibi. l. z. §. an

¶ Si quoque. Cum adoptiuus ... tit ad contra ... naturalis ... eodem con... ante fine ... cipauerit.

... z olim sunt ... cum p ta ... transibat ... adoptiui: ... p. in prin. ... ij.

¶ Sed z si quidem per contumaciam[a] actiones denegate sunt[b]: oblata[c] postea cautione recipiat pristinum ius. ¶ Quamuis autem edictum pretoris[d] de cautione loquatur: tamen etiam in re posse fieri collationem Pomponius li. lxxx. ad edictum scripsit. aut enim re inquit: aut cautione facienda collatio est. ¶ Igitur si diuidat inquit bona sua cum fratribus: quamuis non caueat: satisfeciat edicto. ¶ Sed z si quedam diuidat de quibusdam caueat: eque dicimus[e] eum satisfecisse. ¶ Sed cum possint esse quedam in occulto: non satis confert qui non cauit cautionis diuidat. Si igitur constat inter partes quid sit in bonis emancipati sufficiens collatio est diuisio. Si non constet: sed dicantur[f] quedam non esse in communione redacta: tunc propter incertum cautio erit interponenda. ¶ Sed z si tantum forte in bonis paternis emancipatus remittat quantum ex collatione suus habere debet: dicendum est emancipatum satis contulisse videri. ¶ Idem est z si nomen paterni debitoris delegauerit: vel fundum in rem aliam dederit pro portione[g] bonorum que conferre debuit. ¶ Si cum duobus conferre deberet: alteri contulerit: alteri non: vel cum cauet[h]: vel cum diuidit. Videndum z enim est vtrum sextantis tantum ei afferatur emolumentum: an vero trientis totius detrahi debeat? Et puto si quidem per contumaciam caueat totius trientis[i] ei denegandas actiones. Nec enim videtur cauisse: qui non omnibus cauit. ¶ Ne si per inopiam sextantis tantum denegandas: sic tamen vt possit supplere[k] cautionem vel collationem vel ceteris modis quibus supra diximus[l]: vt curator constituatur rem eius saluam facturus. Haberi. n. debet ratio eius qui non per contumaciam collatio-

nem non implet. ¶ Is quoque qui in adoptiua familia est conferre cogitur. hoc est non ipse: sed is qui eum habet[l] si maluerit[m] contra tabu. bo. pos. accipere[n]. ¶ Plane si hic adoptiuus pater ante bono. possessionem petitam emancipauerit eum: non cogetur ad collationem. Et ita rescripto diuorum fratrum expressum est. sed ita demum adoptiuus emancipatus[o] collatione fratres priuabit: si sine fraude[p] hoc factum sit. ¶ Nec castrense nec quasi castrense peculium fratribus confertur[q]. hoc. n. precipuum esse oportere multis constitutionibus continetur. ¶ Sed an id quod dignitatis[r] nomine a patre datum est vel debetur: conferre[s] quis in commune cogatur videamus? Et ait Papi. li. xiij. questionum: non esse cogendum. hoc enim propter onera dignitatis precipuum haberi oportere. ¶ Sed si adhuc debetur[t] hoc sic interpretandum est vt non solus oneretur is qui dignitatem meruit: sed commune sit omnium heredum onus hoc debitum. ¶ Qui ab hostibus captus post mortem patris redit[u]: licet moriente patre nihil habuerit: cum apud hostes fuerit: tamen z ad bonorum pos. admittetur. z confert. s. ea que moriente patre haberet: si ab hostibus captus non fuisset. ¶ Sed z si redemptus ab hostibus mortis tempore patris inueniatur[v]: eque collatio erit facienda. ¶ Si emancipato legatum fuerit[x] cum pater moritur: etiam hic conferre[y] debet. ¶ Si ab ipso patre herede instituto[z] filio[&] eius fideicommissum fuerit relictum cum moriretur[?]: an id conferendum[P] est: quoniam vtile est hoc fideicommissum. z euenit vt pro eo habeatur atque si post mortem patris relictum[a] fuisset[b]. nec cogetur hic conferre[c] quia moriente[d] eo

non debet: vt. ff. de dolo. l. eleganter circa prin. Sed quare priuatur. f. quia emancipati ita demum conferunt ea que tempore mortis patris habent. vt. C. e. l. ea demum. sed iste tempore mortis patris nil habebat: quia erat in potestate patris adoptiui cuius oia erant. sed tamen propter fraudem suam. s. si fecit se emancipari: vt nec a se nec a patre adoptiuo conferat z ipse conferet. azo.

q ¶ Nec castrense. Castrense peculium vel quasi: z quod dignitatis filij nomine a patre datur vel debetur in collatione non venit. hoc. d. z habet tres partes: vt patet in lra. secunda ibi. sed an id. tertia ibi. sed si adhuc. Bar.

q ¶ Confert. ab emancipato. z sic proprie est peculium: vt. C. de inof. test. l. si. sed nec ab eo qui est in potestate: vt. C. eodem l. si. z pro socio. l. cum duobus. §. quis. nec aduenticium hodie. vt. C. e. l. si. profecticium sic: vt. C. famil. her. l. certum est. z fact. ff. ad trebel. l. titius ro. §. cum enim. ac.

r ¶ Sed an. dignitatis. emebat olim pater pro filio dignitatem. vt C. de pig. l. si. quod militis si non transibat ad heredes non confert. alis estimat quantum valet tempore mortis patris deducto onere. z illud quod est vltra confert: vt C. de colla. l. illud. que est contra. quod pater dedit vsque ad equivalentiam oneris non confert vt hic dicit. z secundum hoc intellige. C. de inoff. test. l. omnimodo. ... quia speciale est ... vt non conferant a patre quod est vltra estimationem oneris. quod vero infra est nemo confert vt hic.

s ¶ Conferre. primum ad commodum fratris non confert. secundum. f. quod debet a patre bene confert quo ad omnes: vt. j. §. proxi. si adhuc vt facit. ff. fa. herc. l. fi. z fa. idem scribit.

t ¶ Debetur. f. a patre precium militie quod idem pater promisit. ac.

u ¶ Qui ab hostibus. Quod quis habet post mortem patris venit in collatione si rem habitum fingatur. hoc dicit. Bar.

v ¶ Inueniatur. apud aliquem commissus loco pignoris: vt. ff. de le. i. l. senatus. §. si.

¶ Si emancipato. Quod quis habet tempore mortis patris venit in collatione. secus in eo quod

quesitum post mortem patris. h. d. cum. §. se. Bar.

d ¶ ... sed videtur quod nec filius in adoptiua familia constitutus ... adoptiuus eius noie habeant ff. ta. vt insti. de here. ab intes. ... ti. ij. l. si in adoptionem. ij. rn. z. l. si emancipatus. §. si ... ff. Sol. hic ano fuit datus ibi extraneo: vt. ff. tra. i. l. si. ... si. §. ideoque iuris. Item contra. ff. ti. ij. l. non putauit. §. i adoptiuo ... dat contra ta. nisi sit institutus z alius committat ei edictum. ... actio sit cum extraneo est datus. vel dic quod est fuit institutus. ... portio per preteritum committentem edictum. z sic tollatur ... Quo casu aut per contra tabu. augetur portio instituti ... institutus veniens per contra tabu. z sic hic fuit. aut ... non confert: vt. j. ti. i. l. si filia. quod autem augetur vel minuitur. ... contra tab. l. non putauit. §. si sit autem institutus adeat ex ... preteritus per contra ta. de rigore non confert: vt. ff. ti. ij. ... consequens. que est contra. aliud de equitate sceuole: vt ... Et similiter respondetur fini huius. §. nam videtur quod sibi sua ... non debeat: cum nec etiam ante conferret. dic ergo quod con... equitate tantum: z ponitur vt conferat. vel aliter dices: ibi ca... ius est secundum azo.

m ¶ ... quod potest alio committente edictum non alis. vt. ff. ti. ij. l. ... §. in adoptionem.

n ¶ ... tus. si petat contra ta. quod potest: vt. ff. ti. ij. l. si post ... in adoptione.

p ¶ Fraude. ... s. collationis non faciende. alterius cuius dolus sibi nocere

x ¶ Legatum fuerit. ab extraneo cum pater moriatur idest mori incipiat. Item. j. proxi. §. contra. Sol. ibi.

y ¶ Conferre. s. cum. n. emancipati oia conferre debeant que acquirunt in vita patris: vt. C. eo. l. ea. ergo z hoc legatum. cum. n. sic relictum est quod pater moritur z pater viues moritur. ergo viuo patre videtur questiuisse. sic. C. de here. insti. l. eximen. nam futurum indicatum hoc patitur. secus si esset futurum subiunctum. quia post mortem deberi incipere: quia formatur a preterito indicatiui. sic z alis. j. de v. ob. l. si quis stipulatur.

z ¶ Si ab ipso instituto. ab extraneo. azo.

& ¶ Filio. in potestate constituto. sed Jo. dicit in emancipato loqui. azo.

? ¶ Cum moretur. s. pater. azo.

P ¶ Conferendum. restituendo in communi. nec enim proprie pot dici conferre qui in potestate est. azo. vt. C. e. l. filie licet.

a ¶ Relictum. alioquin nullum diceret legatum quod filio in potestate degenti relictum diceretur a suo patre: vt insti. de lega. §. an seruo. sed si diceres huius legati diem cedere viuente patre. sed quia delatum videtur in tempus quo futurus sit sui iuris: vt. ff. de auro z argen. lega. l. filia. z legatum est vtile: z cessat collatio: vt pote in questu post mortem patris. si vero alij non tali filio relictum esset: dic vt diximus. ff. de condi. z demon. l. heres meus. azo.

b ¶ Fuisset. s. filio. ac.

c ¶ Conferre. sic. ff. pri. §. contra. sol. hec ita tamen varie: quia verisimile videtur quod patrem filio sicut extraneum voluerit obligare secundum Jo.

d ¶ Moriente. s. incipiente mori.

Q

... ꝛ nota ꝙ refert cum moriet: an postꝙ mo ...
... c Hoc. s. dotez. azo.
... Anteꝙ. collatio. debeat fieri.
... re. azo. ꝛ fa. C. fami. her. l. ij. ꝛ. ff. fami.

... Si dicerit. als si adiisset: vt nūc hereditario iure quesitū post mortē su non confert. vt. j. de acqui. re. do. l. in eo iure. sed quare ... tuto dicit facit. ff. de pcura. l. procuratorem. ac.
... Confert. acquireret: de hoc dic vt. j. de re. a. iur. l. non fraudant.
a Etiā sibi. non solum alij quasi superiori casu tantum alij.

eius non fuisset. Emācipatꝰ filiꝰ si dotem hēat ab vxore acceptaz: hic minus ꝯfert ꝛ si anteꝙ uxor decesserit. Si ipuberi arrogato sm diui pij rescriptū q̄rta debeat: vidēdū est an si prīs naturalis bonoꝝ possessionē petat: cōferre q̄rtaz debeat. questio in eo ē: an bñficio suo relinq̄t q̄rte actionē: an nō. Et magis est vt ad heredē trāsferat: q: psonalis actio est. Igit etiaz de q̄rta ꝯferenda cauere eū oportebit. sz hoc ita dēmū si iā nata est q̄rte petitio. Ceterū si adhuc prīs adoptiuꝰ viuat q eū emācipauit: dicēdū ē cautionē q̄cq̄z cessare. Prematura est enim species collatiōis cū adhuc viuat is cuius de bonis quarta debet. Si is q bona collaturus est habeat filium peculiuz castrēse hūtem: nō coget vtiqz peculiū eius cōferre. sz si iā tūc mortuus erat filiꝰ eius: ꝛ castrēse peculiū hūit: cum moret is cuius bonoꝝ possessio petēda erit: sic ꝯferre cogat. Cū sūt vēdicari id patri sit necesse: dici oportebit ꝯferēdū. Non. n. nūc acquirit: sed nō amittitur. Ampliꝰ dico etiā si institutus a filio fuerit hēs: ꝛ nōdū adierit: habeatqz substitutū: q: nō magis tūc q̄rit peculiū ꝙ nō alienat: ꝯferri debere. Confert aūt etiā si quid eius non fuerit: dolo malo autem sit factū quominus esset. sz hoc sic accipiēdū est: vt hoc demū conferatur qđ eius esse desijt dolo malo. Ceterum si id egerit: ne qd acquireret: nō veniet ad collationem. nā hic etiā sibi insidiatus est. Portiones collationū ita erūt faciēde. vtputa duo sunt filij in potestate. vnus emācipatus habens trecenta: ducenta fratribꝰ ꝯferret: sibi centū. facit enim eis partē: quā uis sit is cui cōferri nō solet. Qꝫ si sunt duo filij emancipati: hūtes trecēta: ꝛ duo in potestate. eqne dicendū est ꝛ singulos singulis q sūt in ptāte cētena cōferi e: cētena retinere. sed ꝛ ipsos inuicē nihil ꝯferre. Bona quoqz collatio in eūdē modū fiet: ut quicūqz ꝯferret ēt suam personam numeret in partibus faciendis.

Paulus.

Cum emancipati filij noīe ventrē posthumū post sui mortē editūz: dicimus bonoꝝ possess. accipe oportere: necessariū erit dicere oīa bona sua eū cōferre: lz nō pōt dici mortis tpe qui bona habuisse: quia ipse nondū in reruz natura erat. agitur sine hereditatē a patre: sine legatū accepit hoc cōferre debebit. Illud autez intelligendū est filium in bonis habere qđ deducto ere alieno supest. Sed si sub cōditione debeat: non statim id deducere debebit: sed id quoqz ꝯferre. Contra autez ei caueri oportebit ab eo qui in ptāte est: vt existēte cōditione defendatur ꝓ ea parte quā cōtulit. De illis que sine culpa filij emācipati post mortem patris perierunt: queritur. ad cuius detrimentuz ea pertinere debeat. Et pleriqz putāt ea que sine dolo malo ꝛ culpa perierūt ad collationem non pertinere. ꝛ hoc ex illis verbis intelligendū est. quibus ꝓtor viri boni arbitratu iubet bona cōferri. Vir autē bonus non sit arbitraturus conferēduz id quod nec habz nec dolo nec culpa desijt hēre. Id quoqz quod sub conditione ex stipulatu debetur: emācipato conferri dz. Diuersuz ē in legato ꝯditionali: q: ꝛ si in potestate fuisset: ꝛ post mortē prīs ꝯditio extitisset: ipse haberet actionez. Emancipatus filius si iniuriarum habeat actionem: nihil cōferre dz. Magis enim vindicte ꝙ pecunie hz persecutionem. Sed ꝛ

... familia. ff. eo. ꝛ. ij. sed ꝫ vr. nā tūc demū ... q̄rtā. sed si relinqt q̄rtā nullo mō dz dari ... tibi pmisissem ꝛ soluissem. ... tūc. vel expeditius dicā nō inspicio quo ... petere potuit: vt. ff. ti. i. l. is q. in pñ. az. ... mortem si retro quesitū fingit venit in collationē ...
... sed filij: vt. ff. ad mace. l. ij.
... ad collationē. i. ante mortem aui ne fit con...
... occupauit.
... pater cōis auus nepotis.
... bo. pos. vel dic hūit. s. nepos: ꝛ tūc pñcta ... solūt. ꝛ dicū ē necesse pñi vēdica ...

... gitur ergo de perditis post mortē culpam prestari ꝛ dolū ... l. proxi. §. ꝯfert. secus in pditis aū vel alienatis vel euictis ... eius c. l. pater. vel q: poteri deoqz filius ꝓ sua filia in dotem ... vt. ff. ti. i. l. i. in fi. sed que culpa prestabit: puto leuis. vt. ff. ... l. cū res. §. sed que culpa. ꝛ maxime q: gratia sua ꝛ suorum ... collatio. sua: vt habeat partem paternoꝝ. fratrum: vt ... tem bonorum ... ar. insti. qui. mo. re contra. ob. §. si.
k Id quoqz. debet sub eo emācipato. ꝛ est ratio diuersitatis ... ꝛ sequentē casum. ff. de verboꝝ obligatio. l. filius. ꝛ de reg... gata. Itē confert nō rei ipsa. sed ꝓ cautionē. vt. ff. titu. ij. l. i... ditione. ... dotē quā statim sibi ꝯputat. vt. C. eo. l. dot... eam habere ꝛ possidere etiā dum est apud virū. vt. C. qui ... habe. l. assiduis. Item contra. ff. eo. l. pen. Sol. vt ibi.
l Fuisset filius emācipatꝰ ab eo tēpore quo legabat. ... Sol. ibi. facit. C. de condi. insīr. l. si vxor. ac.

b Portiōes. ... retinet. ac.
c Habentes ... vt vnusquisqz.
d Retinere. ... cipatꝰ hñs. ccc. ... tinebit. ꝛ vna. ... vni ex filijs qui remanserūt. ...
e Cum ... editū ... ante mortē ...
f Illud. ...
g Debebit ... propter onus ...
h Caueri ...
i De illis ...

vt suppletur. sed qd de pupillarib[9] acti. vt de albo corrupto: τ alijs q- bus non psequit quis puuatū dānū si fuerit iā lis contestata. nā ante nō sunt in bonis. vt. j. de ver. signi. l. si cui. rñ. si rō legis spectet: qr ad vindictā. Idez est qd in act. iniur. sed si forte est τ alia rō in act. iniur. qr τ si eēt in ptāte sibi cpeteret: vt. j. de actio. τ obli. l. filius.

r ❡ Nihil relinqueret. tum quia pendente conditione decessit: vt. C. de cadu. tol. §. finaute. tum quia non agnita non transmittunt: vt. s. de bonor. pos. l. iij. §. deniqz.

s ❡ Frater. qui est in potestate. τ dic decessisset sine herede.

t ❡ Non admitteret. s. emancipatus. alij dicunt emācipatū non admitti: q non contulit fratri viuēti. qd nō placet: qr τ eius heredi potest caueri: vt. s. eo. l. i. §. ibidem. ac.

a ❡ Si tres emancipati. quorum quilibet habet ccc.

b ❡ Tertias. s. ptes ita q quilibet emancipatorū. c. viij. τ c. alteri det τ sibi centum teneat: vt j. l. pxi. §. iul. nec ob. s. e. l. i. §. si ex dodrante. vt ibi no.

c ❡ Non cōferant. vt. C. e. l. si emancipati.

d ❡ Unus. vt. n. si vn[9] eēt emācipatus τ hēret nonaginta cōfert. vtriqz ccc. τ sibi vna. ccc. retinet ita τ quādo sunt tres.

e ❡ Accipiāt. s. quartaz per contra tab. bo. pos.

f ❡ Bonorum pos. contra tab. ac.

g ❡ Si ex emancipato. suum heredē. puta quilibet filiū suum in potestate. ac.

h ❡ Cōferre debet. sic ergo nihil sibi retinet. imo viriliter debz sibi retinere: vt. s. e. l. i. §. portiones. rñ. q potest alia. l. habere qd aperte est cōtra hunc. §. dic ergo q qui dimidiam hereditatis aufert τ dimidiā de c. ei cferat. i. cōmunicet τ sic fratri. remanet ergo sibi medietas. τ sic si tātū conferat quātuz accipiat. τ sic est ctra. s. l. i. §. si ex dodrante. Sol. hic pp̄ter duas hereditates. sed adhuc obstat. §. portiōes. quia omnis patruo debent conferri. sed hoc facit hic duarū hereditatuz necessitas: vt minus det et in quātitatez τ plus accipiat.

i ❡ Si duo. dimidias. i. vterqz dimidiam.

k ❡ Quartas. i. vterqz nepotū quartam eorūz que habet: quia τ talem partez sunt habituri in bonis aui. vt insti. de here. ab intesta. §. τ qr placuit. ac.

l ❡ Duo fratres. scilz hi nepotes in ptāte retēti. azo. τ nota q plus confert q aufert. τ sic est ar. cōtra. s. e. l. i. §. si ex dodrāte. sed hoc ideo: quia hi duo nepotes sūt loco vnius silicet sui patris qui sic confert. Ac.

m ❡ Si duo. huius. i. non conferentis.

si furti habeat actionē: conferre debebit. ❡ Si tres emancipati[a] duo in potestate sint gaius cassius lib. vi. iuris ciuilis tertias[b] cferendas putat: vt emācipati qr inuicē non conferūt[c] vnius[d] loco sint: nec indignari eos oportere si plus cōferāt τ minus accipiāt[e]: qr in ptāte eorū fuit bonorū possessionē[f] omittere. Iul. quoqz cassij sententiam sequit. ❡ Si ex emancipato[g] filio nepos emācipatus mortuo patre simul τ auo bonoz possessionē vtriusqz accepit: cū vterqz eoz suū heredē reliquerit: eo modo collatio explicari pōt: vt si verbi gratia. c. in bonis hēbat: τ patruo qnquaginta: τ fratri qnquaginta cferre dz[h]. h eiz ratio facit siue psonas siue portiones numerem[9]. ❡ Si duo nepotes ex filio mortuo emancipati bonorū possessionē aui petāt: vtrum dimidias[i] an quartas[k] patruo cferre debeāt querit. Et verius est semisses cferre eos oportere. qr τ si viuo auo cū i eius potestate eēnt: ducēta puta acquisissent: cētuz filius: centū duo fratres[l] p hereditatē aui haberēt. ❡ Si duo frēs emancipati bonoz possessionē petierint τ vnus cōtulerit: alter non cōtulerit: huius[m] portio tm̄ ei q in ptāte ē pdesse debet, non etiā emācipato: qm̄ eius cā[n] q in ptāte est deneganf ei actiones. ❡ Si p inopiā[o] emācipat[9] cauere nō possit: nō statim[p] ab eo trāsferēda est possessio: sed sustinendū est donec possit inuenire fideiussores. vt tamē de his que mora deteriora futura sunt: his q in potestate sunt actio def: ipsiqz caueāt se in mediuz collaturos si cautum eis fuerit. Ulianus.

Pretor nō sub cditione collationis bonoruz pos. c̄ tab. pmisit: sz demōstrat q data bonoz possessione fieri oz: aliogn magna captio erit emancipati si non aliter bonorum possessionē itelligef accipe nisi cauisset de collatiōe. naz si iteriz ipe decessisset[q] heredi suo nihil relinqueret[r]. Itez si frater[s] eius decessisset nō admitteref[t] ad bonorū pos. ❡ Quid ergo hīntelligendū est bonorū posses. accipe[u]: τ anteqz caueat. Sed si non cauerit[x] ita obseruatur: vt tota hereditas apud eum qui in ptāte fuerit remaneat[y]. ❡ Emācipatus filius cōtrouersiā facit impuberi[z] q se filiū τ in ptāte patris fuisse dicit. Quero si[a] bona sua ei[b] emācipatus cferre debeat. Paulus notat puto cferendū[c] ei eē exacta cautiōe. vt vict[9] sicut hereditatē: ita τ que collata sūt pstet. Julia. quotiēs ctra tab. bono. possessio daf emācipatis: bona sua cōferre debēt his solis[a] q in ptāte patris fuerūt: vt quēadmodū expediri oporteat qri solet. nam si bona a patre relicta τ emācipatoz in mediū conferantur τ ita viriles[b] ptes fiunt: eueniet vt emācipatis[c] quoqz collatio ab ipsis facta psit. Uideamus ergo ne cōmodissimū sit emācipatos quartā ptem ex bonis pfrius cferre: ex suis tertiā. qd dico exēplo vt manifesti[9] fiat. ponam[9] patrē quadrigēta reliqsse: τ duos in ptāte filios: duos emācipatos: ex qbus alter[d]. c. alter. lx. in bonis habere. is q habebat centū. xxxiij[e]. τ trientē feret. is vero q sexaginta ctulerit: centū viginti[f]. atqz ita eueniet vt collatiōis emolumētuz ad solos q in ptāte remāserint pueniat. ❡ Emācipati bona sua cferre eis his q in potestate fuerūt iubentur. quare sicut is q in potestate est dotez vxoris pcepit: ita emācipat[9] quoqz quasi pcipiat[g] retinere debeat. ❡ Emācipatus filius pteritus si dum deliberat[h] cauerit[i] de bonorū collatiōe: nec bonoz possessionem petierit[k]: agēte fratre ex stipulatu: ipo iure tutus erit. ❡ Sed τ si pecuniā contulerit sub cditione[l] eam repetet. omissa enim bonorū possessione icipit pecunia sine causa esse apud heredē. ❡ Qui duos[m] filios i potestate habebat: τ ex vno eorū nepotem. emācipauit filium ex quo nepotem habebat: deinde emancipatus factus parrauit filium quem auus in loco filij adoptauit: τ vel intestatus[m] vel testamēto facto pterito emancipato filio decessit. Quesitū est quid de bonorum possessione. quid de collatione iuris eēt. Respondi bonorū de quibus queritur tres ptes fieri debent: ex quibus vna ptinet ad

u ❡ Accipere. s. posse.

x ❡ Non cauerit. s. postea.

y ❡ Remaneat. si possideat denegatis actionib[9] ei q non cauit: vt. C. eo. l. posthumo. vel si nō possideat officio iudicis ei cōsulet: vt. C. eo. l. si totor. τ facit q cditio nō intelligatur: vt. j. de acquirē. posse. l. qd meo. §. si furiosus. lz ar. ctra. j. eo. ti. l. si me in vacuā. τ. j. de no. op. nū. l. stipulatio. §. habetur.

z ❡ Emācipatus. Impuberi. d statu. τ bonis. τ sic hz locum carbonianū: vt arg. j. de carbo. edic. l. i. in prin.

a ❡ Si. idest an.

b ❡ Ei. impuberi.

c ❡ Conferēdum. τ sic apparet q petet carbon. bo. pos. τ collationē satisdederit: vt h. τ. j. de carbo. edic. l. pe. §. si. secur.

a ❡ Julia. his solis. q. d. non alijs emancipatis: vt. C. eo. l. si emancipati.

b ❡ Uiriles. de vtriusqz bonis. secur.

c ❡ Et emancipatis. scilicet alijs.

d ❡ Alterum. emācipatorū.

e ❡ Centum. xxxiij. s. c. de paternis. τ. xxxiij. aureos. τ tertiā alterius aurei qd ē tertia centum de suis. Ac.

f ❡ Cētū. xx. scilicet. c. de paternis. xx. de suis. i. tertiā. τ sic plus cfert q aufert. cfert enim tertiam: τ aufert quartā. sic. s. l. prox. §. si tres. nec obstat. s. eo. l. i. §. si ex dodrante. vt ibi no.

g ❡ Emancipati. precipiat. et constante matrimonio: qr sentit onera matrimonij: vt s. famil. hercis. l. si filia. §. h amplius. τ. s. de iur. do. l. si is. §. ibi. τ facit. s. eo. l. i. §. emancipatus.

h ❡ Emancipat[9]. deliberat. de accipiēda bo. pos. vel nō.

i ❡ Cauerit. spōte. nā inuitus anteqz petat bonoz pos. nō cogif cauere: vt. s. e. l. in pn. b.

k ❡ Petierit. si omiserit. sed qd ē qd pmisso: nō tenef ipso iure vt h: sz tradēdo trāsfert dñiuz vt subijcit: rñ. dic tunc ipso iure. s. exceptiōis. sic ponit. j. d solu. l. q. x. ij. rñ. τ ar. j. d reg. iur. l. nihil itelligif. vel stipulatio ē de iure ciuili vnde p aliō iuriciuile pōt intelligi tacita cditio. l. si petat bo. pos. sed traditio dominij est de iure gentiū: vt insti. de rez di. §. p traditionē circa qd. vt circa imutabile ius ciuile fingere nō audet: vt insti. de leg. ag. tu. §. ij. τ de here. ab intesta. §. minus. lz expressa possit apponi cditio etiā in dominio. vt. j. de solu. l. sub conditione. sed placet prima qr stipulatio valet: sed condicif liberatio: vt. s. de condi. sine ca. l. qs sine. τ facit. s. de condi. ob causam. l. i. §. i. τ. l. si filius.

l ❡ Conditione. sine causa: vt subijcit. τ etiā ob causaz: vt. d. l. si filius.

m ❡ Qui duos. intestatus. hoc casu habet locum vnde liberi. ac.

n ❡ Eius causa. sic. C. q ad libe. procla. non pos. l. ij. ac.

o ❡ Si per inopiam. secus si per contumaciam.

p ❡ Statim. s. trāsacto tēpore nec modico nec maximo. sic. j. de solu. l. ratam. vtroqz tamen casu constituef curator bonis: vt. C. e. l. i. §. si frater. τ. §. si tum duobus. azo.

Pretor. Ius implendi conditionem non transit ad heredē in dispositione legis. h. d. Bar.

q ❡ Ipse decessisset. s. emancipatus.

a Ei nepoti. & facit. s. de cōtra ta. l. iij. § si qs posth. & l. si duobus. l. si. & s. ti. j. l. quia. & s. e. l. i. §. i. & §. si ex dodrante. in si. & j. e. l. filius. l. si.

Ulpianus. Dos profectitia non dicit esse in bonis patris. h. d. Bar.

b Filiū. matrissa. que fratribus suis d3 conferre. & fa. ad. l. j. ti. i. l. §. §. si. & j. ad. l. fal. l. pf. & de iure do. l. pater. & ad treb. l. a filia. ac.

vt. s. e. l. i. §. si. s3 videt q tñ iter se & nō patruis: vt. j. ti. i. l. i. si sit nepos. i. & ij. & v. rñ. cōtra. sol. ibi. & facit. j. de cōiun. h. l. i. §. antepe. ac.

Papinianus. Circa hereditatem admittitur variatio vsqz ad annum. h. d. bar.

a Mutāns. volūtatē. vñ dicit: sapiētis est mutare cōsiliū in melius: vt in auc. vt fra. fi. i pn. sed cōtra. C. de mō mul. l. si i fi. & j. de bo. h. l. nā absurdū. & s. de leg. i. l. si ex toto. §. fi. & s. de in fin. l. sed & si. §. itē si plures. Sol. hic specialiter d hereditate patris vel aui tractat. q est q̄si nobis dbita: vt. C. de codi. l. fi. & dic similis. s. de petit. l. in cause. §. i.

filiuz qui in potestate remansit: altera ad nepotem qui in locum filij adoptatus est: tertia ad emācipatū filium & nepotē qui in potestate remāserit: ita ut pater soli ei[a] conferat: cum quo bonorum possessionē accipiat. Africanus.

Filium emācipatū dotē quaz filie sue noīe dedit conferre nō debere: quia nō sicut in matrissa[b] bonis esse dos intelligit: ita & in patris a quo sit profecta. Ulpianus.

Si quis filiū[c] sui iuris: & ex eo nepotē in potestate sua h3: consequēter erit dicendum: si nepos patris sui emācipati accipiat bo. possessionez[d] de conferēdis suis[e] quoqz bonis cauere eū[f] debere: & eē similes[g] ei q adoptauit. hoc.n. diui fratres rescripserūt ut ad collationez auus cōpellat. ¶ Plane eodē rescripto adiectū est sic: nisi forte auus iste nullū ex istis bonis fructum acquirere vult: paratusqz ē de potestate nepotē dimittere: ut ad[h] emācipatū omne emolumētū bonoz possessiōis perueniat: nec ideirco ea filia q post emācipationē nata patri[i] heres extitit: iuste q̄ri poterit in id[k] q eo facto collationis cōmoda erudit cū auo[l] quoqz defūcto ad bona eius simul cū fratre possit peruenire. Hec in patre adoptiuo rō reddi nō pōt[m]. & tñ idem[n] dicemus si sine dolo malo emācipauerit. ¶ Stipulatio aūt collatiōis tūc cōmittit: cū iterpellatus cū aliquo spacio[o] quo conferri potuit nō facit: maxime cū viri boni arbitratu collationē fieri edicto pretoris isertū ē. Siue ergo in totū collatio facta nō ē: siue in parte facta: locū habebit h stipulatio. Et siue qs nō cōferat[p] ex hac stipulatione: siue dolo fecerit quominus cōferat: q̄ti ea res erit: in tantā pecuniam cōdēnabitur. Celsus.

Dedit dotem auus prius: an post mortē aui mortua in matrimonio filia patri reddi oporteat q̄ritur? Occurrit equitas rei: ut qd pater meus pp me filie mee noīe dedit: perinde sit atqz si ipse ego[q] dederim. Quippe officiū aui circa nepotē ex officio[r] patris erga filiū pēdet. & quia pater filie. ideo auus p patre nepti dotē dare d3. Qd si filius exheredatus est existimo non dici absurde etiaz in exheredato filio idem[s] posse defendi. nec inf...orabilis sententia ē: ut hoc saltem hēat ex paternis qd propter illum datuz est. Idem.

Si nepotes[t] in locū filij[v] succedunt: vna portio his conferri[x] debet: vni[y] bonoz pos. vnā ptez habeant. s3 ipsi[z] ita cōferri debēt q̄si oēs vnus essent. Papinianus.

Omnīū pter variātē nō repellit: & cōsiliū mutāns[a] non aspernat. Unde quidā filiuz emācipatuz qui de bonis cōferendis cauere fratribus voluit: audienduz post putauit: si vellet oblata cautiōe bñficiū bonoz possessiōis exercere: tā et si rñderi pt videri eū possessionē repudiasse: q formaz possessionis conseruare noluit. S3 benignior ē diuersa sñia: maxime cū de bonis patris iter fratres disputet: quē tñ facilius admittēduz existimo si itra tps delate possessiōis cautionē offerat. Nā post annū q̄ delata esset bonoz possessio voluntariā moraz cautionis admittere difficilius est. Idem.

Filius emācipatus itestati patris bonoz possessionē[a] accepit: nepos ex eodē in familia[b] retētus semissez[c] hereditatis cū emolumēto[d] collatōis hēbit. ¶ Idē nepos si postea possessionez intestati patris accipiat: fratri[e] post emancipationez patris quesito: & in familiam[f] retento: bona sua cōferre cogetur[g]. Scaeuola.

Si filius in potestate heres institutus[h] adeat: & emancipato petente bonorum possessionē contra tab. ipse non petat[i]: nec conferēduz est ei: & ita edictum[k] se h3. Scaeuola. sed magis sermo vt quēadmodū pro parte hereditatem retinet eo iure quo bonoruz possessionem petere possit: & ita conferri ei debeat vtiqz cū iniuriā p bonoruz pos. patiatur. Paulus.

Paulus respondit ea que post mortem patris filio reddi debuerunt: emancipatū filium q̄uis prius cōsecutus sit q̄ deberet: fratri qui in potestate patris relictus est conferre non debere[l]: cum post mortem patris non tam ex dona-

Si quis. Si nepos in potestate retentus veniat ad successionem patris emancipati auus pro eo cogitur conferre nisi cum bona fide emancipet. h. d. bar.

c Filiū. pone casum: vt. j. vsi libe. l. si pater. ac.

d Bonoz pos. cū sorore: & in ptāte cōstituta. de qua. j. dicit q pōt. vt. s. de cōtra tab. l. si retentus.

e Suis. s. nepotis bonis.

f Cum. s. auū: qui habet in potestate nepotem. ac.

g Siles. hīc naturalē nepotē. & auū vice naturalis nepotis. ei q adoptauit nepotē tāqz ex filio natum filio cōsentiente: & postea filiā generauit hic filius. ad qd. s. e. l. j. §. is quoqz. ac.

h Ut ad. s. eum nepotē emancipatum.

i Patri. s. auus patre est hec filia. s. filij emancipati.

k Id. s. propter id. azo.

l Cū auo. s. ecce quare nō debet conqueri. azo.

m Non pōt. imo maior: q auo defūcto nepos i totū de iure ciuili: filius adoptiuus emancipatus in n. bilū succedit. azo.

n Et tñ idē. no. q vbi nō ē eadē rō. est tñ idez ius. ar. p. & contra. s. ad. l. aql. l. illud.

o Stipulatio. spacio. nec minimo nec maximo. j. d sol. l. rum. & l. qd dicimus. & s. ad. l. fal. l. i. §. item si ita. & §. quod dixi. & j. ad tertul. l. ij. §. cōfestim. ac.

p Cōferat. q res suas alienauit quas cōferre debebat. & fac. s. e. l. i. §. si eum duobus. & l. i. §. d illis. Ac.

Dedit. Si auus dat dotem p nepote ex filio in suis qd h3 auus in dote succedit ille filius: siue istitutus siue exheredatus. h. d. bar.

q Dedit dotē. si ipse ego s. factus mei iuris.

r Ex officio. i. ex pietate quā gliber pr d3 filio. & ēt nepti puidere h3 necesse. s. pr p filij psonā mediā: vt subijcit. azo. & fac. s. de dona. inter virum & vxo. l. iij. §. si.

s Idē. vt obeat ei dos reddi. sed contra. s. de iur. do. l. auus. Sol. hic equitas: ibi rigor. vel dic pp filiū dedit nomine neptis. ibi ppter neptē nomine neptis vt hic colligitur. sed an debeat eā conferre si vult succedere auo: tū. si extat matrimoniū tpe mortis aui constat q non: vt s. eo. filium. & j. ti. i. l. i. §. si. alis sūt morte. s. non constat matrimoniū & confert. aut alio modo: & tunc non: vt ar. s. p socio. l. si socius. §. cetez. & s. e. l. i. §. si is qui bona.

? Patris. i. pmo gradu consistentis. nā idem esset. si disceptaret d bonis auitis. azo.

z Morā. admissam in primo anno. azo. admittit. tñ ppetuo ad cauendum: vt no. s. eo. l. i. §. sed si per cōtumaciā. vel modo infra annum bono. pos. agnoscat: vt. s. e. l. pretor. in pn.

a Filius. bono. pos. s. vnde liberi.

b Familia. s. aui.

c Semissez. i. dimidiā hereditatis auite. ac.

d Emolumēto. q fiu pr ei cōferret: vt. s. e. l. si tot. l. fi. & j. de cōiū. h. l. i. §. emācipatus. Accur.

e Fratri suo. s. pprio. Accur.

f In familiam. s. sui patris.

g Cogetur. p3 ergo collationē fieri ab emancipatis: & ab his qui quoquo modo sui iuris facti sūt. hic eniz nepos per mortē aui sui iuris factus ē. nec mirū q contra tab. dat quocunqz modo sui iuris facto: vt. s. de contra tab. l. i. §. & siu. & l. si emācipat. in pn. & p petitionē cōtra. iducit collatio. az. vt. s. e. l. i. in pn.

h Si filius. institut. in solidum vel in plus q̄ in virili.

i Nō petat. sed iure ciuili adeat & retineat.

k Edictum. s. hic ergo p edictum non fit collatio nisi iter eos q veniūt eodē iure: vt ambo p vnde liberi vel ambo p cōtra ta. l3 vnus bñficio alterius vt hic. & s. e. l. i. & j. ti. i. l. nec ipsa. & s. ti. i. l. filiū. §. & hoc cōsequēs. que est cōtra. sed p equitatē sceuole secus vt hic subijcit. & etiā iperator: vt. j. ti. i. l. i. in pn̄cipio. & C. eo. l. liberis. & hoc si minuit portio instituti p contra tabulas pteriti vt hic subijcit. augere autē nō posset. cū adijt institutus: vt. s. de contra tabulis. l. ex duob. §. sed illud. Item cōtra huic. l. j. titulo primo. l. pater. Sol. hic ex toto rumpit per contra tabulas iure pretorio: vt. s. de contra tabu. l. si filiū. §. emancipatū autem. sed per querelam non: vt in contrario.

t Si nepotes. s. in potestate cōstituti.

v Filij emancipati. qui fuit eorum pater.

x Conferri debet. a patruis. scilicet.

y Uni. i. sicut bonoz pos. vt. s. e. l. cū emancipati. §. si duo. ac.

z Sed ipsi. cū emācipati sūt. Jo. vel in ptāte cōstituti. aliogn nō cōferēt: vt. s. e. l. i. §. pfon. & dic patruis retinēdo sibi virilē p numero patruoz.

l Paulus rñdit. non debere. imo videt q sic ispecto initio: vt. s. e. l. cū emācipati. §. id quoqz. in pn. que est cōtra. Sol. hic est debitū castrēse. ad qd. s. e. l. i. §. nec castrēse. vel pr filio donauit cā mortis

tis sub ɔdi. ꝛ hēdit ante mortē. sed post mortē extitit ɔditio. hoc. n. ca
su nō ɔfert sicut nec legatu: vt. C. e. l. si emancipati. est. n. filis legato:
vt. ff. de dona. §. i. vel veri⁹ ibi ꝗb eꝛneo sub ɔditione fuit filius sti
pulac' hic a patre ɔferete in eū supmū iudiciū ꝗ hēret ꝑpetua. ꝛ si cēt
in ptāte vt. C. fa. her. l. filie. ꝛ facit. C. e. l. vt liberis. in fi.

n ¶ Ex eodē pre. eodēq3 filio. nā. ff. posuit in nepotibus ex diuersis filijs.
o ¶ Tantū inuicem. vt. ff. ti. i. ꝛ. ij. rn. huius. §.
¶ Cum dos. Tm ipense necessarie detrahunt. h. d. Bar.
p ¶ Cū dos necessariū. idē in utilibus ꝗ necessarie qnq3 dicunt fm azo. ꝛ. b.
q ¶ Ceteraꝝ. s. volūtariaꝝ. cōputabit ergo in suā portionē dotē tāto min⁹ quāta est hec expēsa ut hic. ꝛ. C. co. l. dotis.

tione ꝗ3 ex causa debiti^a ea possidere videtur. ¶ Idem.

Si ꝑgnātem^b qs vxorez reliquerit: ꝛ ea vētris noīe in possessionē missa fuerit: interi3 cessat collatio. nā anteq3 nascāt nō pōt dici in ptāte morientis fuisse: s3 nato ɔfert

¶ De collatione dotis.

¶ Ulpianus.

Tāuis ita demū ad collationez dotis pretor cogat filiā si petat bonorū pos. attamen ꝛ si non petat cōferre debebit: si mō se bonis paternis imisceat^c. ꝛ hoc diu⁹ pius vlpio adriano rescripsit. ¶ Etiam eā que nō petierit bo. pos. ad collationem dotis per arbitriu3 famil. hercis. posse cōpelli^d. ¶ Si in stipulationē deducta sit dos si quidē ipa mulier stipulata sit. vel ipi negociū gestum^e est: eque cōferre cogetur. ¶ Si vero alij quesita ē stipulatio: dicēdū est cessare collationez^f. Et si tm̄ ꝓmissa sit dos collatio eius fiet. ¶ Si sit^g nepos ꝛ neptis ex eodez filio: ꝛ dotata neptis sit ꝛ fili⁹ nō pater eoꝝ^h: neptis^i omnē dotē soli^k frī collatura ē. em ācipata aūt neptis dotē ꝛ bona sua soli nepoti: si ēt patruo ɔferet. ¶ S3 si sit neptis sola nō ēt nepos ex eodē: tunc ɔfert patruo: itēq3 nepoti vel nepti ex alio^l. ¶ S3 ꝛ si due neptes sint i diuersis filijs: ɔferēt inuicē^m ꝛ patruo. ¶ Si ex eodē pre^n. tm̄ inuicē^o ɔferēt. ¶ Cū dos ɔfert ipēsaꝝ necessariaꝝ^p fit dtractio: cetera rū^q nō. Qr si iā diuortiū fcm̄ ē ꝛ maritus nō sit soluēdo nō debebit integra dos cōputari mulieri: sed id qō ad mulierē pōt ꝑuenire. hoc est qō facere maritus pōt^r. Si sub cōditōe pr̄ vel eꝛne^s dotē ꝓmiserit: cautiōe opus erit vt ita ɔferat mulier dotē cū dotata esse cepit. ¶ Fi

liam que ab itestato^t patri heres sit ɔferre quidē dotez oportet^v. Consequens aūt est: vt ex pollicitatiōe^x dotis ꝓ pte dimidia fratrē^y suu3 liberet. Equi⁹ ei3 est insolidū de suo eā dotatā esse. ¶ Si emācipat⁹ filius q ɔtra ta. bo. pos. accepit filia3 dotatam habeat: non debet dotez eius conferre^z: quia in bonis eius^& non est. ¶ Paulus.

In adoptionē data ꝛ heres istituta^? d3 sicut emācipata nō solū bona sua: sed ꝛ dotē q ad eā ꝑuenire poterit cōferre. Si adhuc pr̄ adoptiuus^ꝶ viuit: hic necesse habebit conferre. ¶ Ulpianus.

Si filia fuerit hrs̄ istituta: collatiōe dotis nō fungeť^a vn̄ si cōmisso ab altero edicto necesse^b hūit ɔ ta. bo. pos. accipe: dicendu3 ē: qm̄ nullā iniuriā facit fratri si debere eā dotē ɔferre. Nam qō hūit ex iudicio^c ɔuertit ad cōtra ta. bo. pos. ¶ Plane si ex minore parte fuerit heres instituta: ꝛ alia quedā in ea contulit contra ta. bo. posses. aucta portione eius dicendum erit collatiōis munere eam fungi^d: nisi forte contenta fuerit portione ex qua instituta est. tūc enim dicendū est ex iudicio parentis eam non vementē nō debere munus collatōis sustinere. ¶ Pomponius.

Si pater ꝓ filia dotem^e ꝓmiserit: deide exheredate vel ēt emancipate ꝛ pterite legatū dederit. hēbit filia etiam dotez ꝑcipua3 ꝛ legatum^f. ¶ Papinianus.

Filius emācipatis q possessionē cōtra ta. accipe potuit: intestati patris^g possessionem^h accepit. atq3 ita filia ꝗ māsit i ptāte: cu3 eiusdē familie fratre heres istituta possessionem intestati patris errore^i fratris emancipati secuta accepit: dotē scripto frī ɔferre nō coge-

m ¶ Debiti. sic. ff. de he. redi. inst. l. iii. §. ii.
b ¶ Pꝑgnātē. facit. C. e. l. posthumo.
¶ De collatione dotis. Hic agit̄ de aliquid spālē: vt patet. ff. titu. i. l. cū pater. §. id quoq3. Et primat sic. Dictum est. ff. de collatione in genere: nūc dicit̄ ꝺ collatio dotis i specie. Bar.
¶ Tāuis. Dos duit i ꝑncipio. ¶ Primo ꝙ collatio fit ēt si nō petat̄ iter succedētes ꝺ casū qō in alijs casi bus non est. Scdō ꝙ collatio dotis est itroducta a pretore. Alia est i troducta ex edicto pretoris. Bar.
c ¶ Imisceat. vt. ff. ti. l. ꝑcepe. ꝛ. ff. e. l. pr̄. ꝛ arg. ff. de le. iij. l. xi. §. si cui. ac.
d ¶ Cōpelli. facit. C. eo. l. soror.
e ¶ Stipulationem. gestum. facit. ff. de ne. gestis. l. ꝑenul.
f ¶ Collationē. qō aliter statuit. C. e. l. pe. ꝛ. C. e. l. s. ff. de admi. tu. l. dibitust. §. sed is. ac.
¶ Si sit. Iste. §. pōit quinq3 casus vsq3 ad. §. cū dos. Scdōs ibi: emācipata. Tertius ibi. sed si. Quartus ibi. sed ꝛ si. Quintus ibi. si ex eodem patre. Bar.
g ¶ Si sit. hic agit̄ ꝺ successione sui mortui relicto nepote ꝛ nepte dotata ab auo vl̄ suo pr̄e q erat vel nō erat emācipat⁹. Et querit cui neptis ɔferet dotem. ɔstat in fumo nō. vtrū fratri vl̄ patruis. Et aut erat neptis i ptāte aui ꝛ cōfert fratri: patruus dotē. nā ꝓs̄ nō pōt fil is ꝛ frē ꝺ dotē ꝛ dona. ꝓp̄ iure: vt. ff. fa.

her. ꝓpo. §. fi. si aūt emācipata: ꝛ tūc dotē ꝛ cetera bona fratri ɔfert ꝛ patruus. si nō h3 fratrē: tūc patruis ꝛ filijs p̄emortuoꝝ patruorū. Si videt ꝙ solis patruis ꝛ patruoꝝ filijs indistincte cōferat: vt. ff. ti. i. l. fi nepotes. §. ē ɔ. ad primū ꝛ scdm ꝛ quartū rn̄. huius. §. sed dices i do te ipsiē. cū. n. loco sui p̄ris ēēt nō ɔfert suis fratrib⁹: vt. ff. ti. i. l. filiū. ergo nec ipsa. sed hec rō nō est sufficiēs. ad scdō3 rn̄. vbi dicit de ceteris bonis. s3 ibi erat neptis emācipata ꝛ nepos i ptāte. vn̄ ei soli facit in iuriā q hēret totū qō hūit ābo nisi ipa cēēt: vt. ff. ti. i. l. ꝑtor. l fi. At i 3. a. pater fuerat in ptāte aui tpe mortis. sed i dote vr̄ hec lex corrigi. vt. C. de col. l. illā. vel illā itellige qn̄ nō h3 fratrē. vel meli⁹ ibi cōfert c fratri vel neptis dotē sue m̄ris. q ꝛ m̄r ɔtulisset. hic non ɔfert suā ꝓ pria ꝺ patruis q ꝛ nec m̄r nec pr̄ cōtulisset vt dixi. Alij ꝙ hic ꝺ suc cessiōe p̄ris nepotis dicat ꝛ nil esset contra. sed contra. l. istā est.
h ¶ Non pr̄ eoꝝ. sub. fit. i. nō viuit. al's qdo neptis ɔferret: cū nec suc cessisset. azo. i ¶ Neptis. suo succedens. ac.
k ¶ Soli. nepoti i ptāte aui ɔstituto: cui soli fit iniuria tū hec neptis cum ille cu3 eo admittat̄: nō aūt patruis fit iniuria. ꝛ iō eis non ɔfert: vt. ff. ti. i. l. preter. §. fi. l ¶ Ex alio. patruo.
m ¶ Inuicē. qō vni eoꝝ datum est a patre ɔmuni. nam bona paterna quas vnus cēnt conferūt. vt. ff. ti. i. l. si nepotes.

r ¶ Potest. sed hodie ɔfert actionez inanē ꝛ integrā portionem percipit: vt. C. e. ti. auť. qō locum.
s ¶ Si sub ɔditiōe. eꝛne⁹. cōtēplatōe pr̄is. als nō: vt. ff. ꝺ iure do. l. profectitia. §. i. ꝛ hoc si q̃rat de collatōe facienda emācipatis: vel h̄is q nō fuerūt in ptāte. suis aūt etiā ɔductitiā dotē cōfert: vt. C. co. l. filie do. §. sedū. azo.
t ¶ Filiā. itestato. azo nē; nisi pater hoc cauit: vt. C. e. l. filiā. hodie cōtra. vt in auť. de trien. ꝛ se. §. illud. azo.
v ¶ Oportet. hic siue ipa mulier dotem a viro stipulata fit. siue alius eius nomie: vt. ff. e. l. i. §. i.
x ¶ Ex pollicitatiōe. facta a patre mulieris.
y ¶ Fratrē. qui tenet ex pollicitatione patris. vt. ff. ꝺ iure do. l. pater ita. ꝛ facit. ff. §. i. in fi. §.
z ¶ Si emācipatus. cōferre. ꝺ si constet mandatum. sed quid si est solutu3: rn̄. vt. ff. ti. i. l. dedit. ac.
& ¶ Eius. s. patris. vt. ff. ti. i. l. filiu3. ꝛ de euic. l. pater. ꝛ ad legem falcidiam. l. pater. ꝛ. ff. co. l. fi. ac.
? ¶ In adop. p. instituta. dicūt qdā in duob⁹ casib⁹ fieri coll. iure veteri ex testamēto. vnus quādo pater cauit. vt. C. co. l. filiā. aliusi hac filia data in adop. s3 tu dic ꝙ hic fuit istituta ab extraneo s3 pr̄i naturali succedit ab itestato s3 Jo. vel s3 azo. a pr̄e naturali ꝛ legitie. ꝛ est ei cōmissum edictū per preteritū. ꝛ ē aucta sua portio. ꝛ ideo cōfert: vt. ff. de cōtra ta. l. nō putauit. §. i adoptionem. ꝛ. ff. ti. i. l. i. §. pater. ꝛ. ff. l. proxi. ac.
ꝶ ¶ Hic pr̄ adoptiu⁹. vt ꝛ. ff. ti. i. l. i. §. is quoq3. supiori ergo casu erat mortuus.
a ¶ Si filia. non fungeť. nisi vt statim distinguitur.

b ¶ Necesse. imo pōt adire de iure ciuili si vult: vt. ff. de ɔtra ta. l. si ex duobus. §. sed illud. rn̄. necesse. i. vtile. sic. ff. de offi. pre. l. vnica. in pn̄. vel dic necesse. i. si voluerit iure succedere quo preteritus.
c ¶ Ex iudicio. s. testatoris. sic. ff. de le. pre. l. nōnunꝗ.
d ¶ Eam fungi. ɔtra tab. vt. ff. de contra tab. l. filius. ꝛ hoc sic consequēs vbi dicit ꝙ cessat collatio. Sol. aliud est cū petit institut⁹ collationē cui ꝑ aliū est cōmissum edictū ꝙ nō pōt vt ibi nisi diminuať portio instituti: vt ff. ti. i. l. si filius. aliud est si petat p̄teritus ab instituto collationē fieri: vbi distinguiť vt hic. azo. ꝛ. ff. ti. i. l. i. §. pater filium.
e ¶ Si pater. dotem. quasi relicta. ꝛ hoc repudiata bonoꝝ po. h. ad qō ē C. co. l. a patre. ꝛ. l. filiam. ꝛ de rei vxo. act. §. videam⁹.
f ¶ Et legatum. nisi ab itestato. vel per contra tabu. vel querelam velit cedere. accur.
¶ Filius. Errone a successio non inducit collationem. h. d. Bar.
g ¶ Filius. patris possessionē. vnde liberi. azo. ꝛ dic ꝙ pater emācipatū preterijt: ꝛ filium aliū ꝛ filiam in potestate constitutos instituit: ꝛ sic quelibet in sex vncijs. ac.
h ¶ Possessionem. bonoꝝ. vnde liberi.
i ¶ Errore. errauit. n. emancipatus cū dēbet petere bonoꝝ pos. ɔtra tab. ꝛ ipse petijt vnde liberi. ꝛ sic fecit sororem errare. ac.

a Non cogetur. ut puta instituta. ut. j. e. l. si filia. in prin.
b Petita sit. sic. j. ti. a. l. i. in prin. et. ff. de tu. et cu. da. ab his. l. scie. ac.
c Fratris. alias patris alio fratrio. et no. virili. s. iiii. vncias cum sint tres. sic ergo portio filie minuitur merito ergo non conferet: ut. ff. e. l. si filia. §. i. ac.
d Ea filia. fructus: quod de fructibus hic dicit planum est: ut. ff. de usur. l. videamus. §. si actorem. sed quod dicit de usur. est mirabile. nam dotis collatio aut petitur officio iudicis quod potest: ut. ff. e. l. i. rn. aut stipulatione de conferendo interposita: et tunc cum actio sit stricti iuris non recipit usuram: ut. C. de condi. inde. l. i. azo. et fa. C. de ac. emp. l. curabit. et. ff. de act. emp. l. iiii. §. ex vendito. et ar. C. de peti. here. l. fi. ibi. quod si non opti.

Pater. Si testamentum rumpitur querela pro parte non cessat collatio et sic inter eos qui diverso iure succedunt. h. d. Bar.

e Abstulit. nec plus debuit obtinere: ut. ff. de inof. te. l. circa.
f Propria. quia pro parte tenet testamentum. azo. et ex testamento hic frater succedit.
g Nam et libertates. hoc dico valent tamen pro parte. nam et. et dicit libertates valere in totum: ut. C. de inof. test. l. cum duobus. et. j. de excep. rei iu. l. iudicare. ii. rn. Item no. cessare collationem cum agitur querela ut hic. et. ff. de con. ta. l. filium. §. nihilo magis. hodie contra: ut. C. e. l. ut liberis.
h Ex ipsa. cum bona rorum ut. ff. de con. ta. l. filium. §. et hoc confis. Item melior quod propter testamentum: ut. ff. l. pri. dirimus.
i Diverso. hec ab intestato. ff. ex testamento et sub. nec eodem iure possunt esse heredes. alioqui conferret. ff. e. t. i. l. si filius. et facit. ff. de bo. pos. sed cum patrono. ac.

Pater. Verba enunciativa per modum conditionis prolata exceptionem inducunt. h. d. Bar.

k Preter dotem. i. dotem et alias res dedit. sed si hec conditio vel alia de conferendo apposita. non esset. dic ut. C. e. l. si donatione.
l Non in dotem. idem et in dotem: ut. j. l. pr. azo. et fa. C. e. l. filiam. et. l. a patre. et. ff. l. i. in prin. et. ff. de rei ve. l. emptor. §. fi. ac.

Fratr. Qui non vult hereditatem non cogitur ad collationem. h. d. Bar.

m Non compelli. s. conferre. ut. ff. l. prox. cum concor.
n A fratribus. mulieris. qui ut patris heredes tenentur: ut et. ff. e. l. i. §. filiam. et facit. ff. e. l. §. fi. cum concor. ac.

De ventre in possessionem mittendo. Hoc est facti non iuris. sed ideo post rubricam de con. ta. non posuit de sebis quod est iuris. Ratio. quia hoc datur etiam potentis qui precedunt institutos: ut. j. de con. ta. l. ii. §. expectandum. continuatio patet ex prin. l. i. Bar.

tur[a]: tamen ea possessio frustra petita[b] sit et filia fratris[c] voluntatem secuta: finem virilis partis teneat. i. ut omnes trientes habeant et bonorum possessione unius liberi fungantur: quod post contra tabulas est petita.

Ea filia que soluto matrimonio dotem conferre debuit: moram collationi fecit: viri boni arbitratu cogetur usuras quoque dotis conferre: cum emancipatus frater etiam fructus[d] conferat et filia partis sui fructus percipiat.
Dez.

Pater filium emancipatum heredem instituit et filiam exheredavit: que inofficiosi lite planta. partem dimidiam hereditatis abstulit[e]: non esse fratrem bona propria[f] conferre cogendum respondi: nam et libertates[g] competere placuit.
Paulus.

Nec ipsa dotem fratribus suis conferet: cum diverso iure fratres heredes sint.
Papinia.

Pater nubenti filie quasdam res preter dotem[k] dedit: easque in familiam retinuit: ac fratribus sub conditione si dotem et cetera: que nubenti tradidit contulisset: coheredem conscripsit cum filia se bonis abstinuisset: fratribus res non in dotem[l] datas vendicantibus: exceptionem doli placuit obstare: quoniam pater filiam alterutrum habere voluit.
Tri.

Fuit quesitum an si sua heres filia patri cum fratribus contenta dote abstineat se bonis: compellatur eam conferre? Et divus marcus rescripsit non compelli[m] abstinentem se ab hereditate patris: ergo non nisi data apud maritum remanebit: sed et promissa exigetur etiam a fratribus[n]: et est eris alieni loco. abscessit enim a bonis patris.

De ventre in posses. mittendo et curatore eius.
Vlpianus.

Sicuti[o] liberorum eorum qui iam in rebus humanis sunt curam pretor habuit: ita etiam eos qui nondum nati sunt propter spem nascendi non neglexit. Nam et hac parte edicti eos tuitus est dum ventrem mittit in possessionem: vice contra ta. bono. possessionis. Pregnantem[p] esse mulierem oportet omnimodo: nec dicere se pregnantem sufficit. Quare nec tenet dano bonorum possessionis nisi vere pregnans fuerit et mortis[q] tempore et eo quo se mitti in possessionem petit.

Tonens[r] autem mittitur in possessionem venter si non est exheredatus: et id quod in utero erit inter suos[s] heredes futurum erit. Sed et si incertum sit aliquo[t] tamen casu possit existere: quo qui editur suus futurus sit ventrem mittemus. Equius[t]. n. est vel frustra non numquam impendia fieri: quam denegari aliquando alimenta ei qui dominus bonorum aliquo casu[u] futurus est. Quare si ita exheredatio facta sit. si mihi filius[v] unus nascetur exheres esto: quia filia[u] nasci potest vel plures[x] filii: vel filius et filia et venter in possessionem mittetur. Sanctius[y] etiam sub incerto eius qui edetur: alimentum etiam eum qui exheredatus sit: quam eum qui non sit exheredatus fame necari. Ratumque esse debet quod diminutum est[z]: quamvis is nascatur qui repellitur. Idem erit dicendum et si mulier que in possessione fuit abortum fecisset. Sed et si sub conditione[&] posthumus sit exheredatus. pendente conditione Pedius sententiam admittimus existimans posse ventrem in pos. mitti: quia sub incerto utilius est ventrem ali.

Si venter ab institutis exheredatus sit: a substitutis preteritus. Marcellus negat in possessionem eum mitti posse vivientibus institutis: quia exheredatus est: quod verum est. Per contrarium autem si ab institutis preteritus sit venter: a substitutis exheredatus: vivis institutis mittendus est in possessionem. Quod si non vivat negat mittendum: quia ad eum gradum devoluta est hereditas a quo exheredatus est. Si filius ab hostibus[+] captus sit: uxor eius pregnans in possessionem bonorum soceri mittenda est: nam aliquo casu spes est id quod nascitur inter suos heredes futurum: ut puta si pater eius apud hostes decedat. Sed et si quis ventrem ita exheredasset[a]. Qui mihi intra tres menses mortis mee natus erit exheres esto. vel qui post tres[b] menses. venter in pos.[c] umquam mittetur qui aliquo casu suus heres futurus est. Et sane benigniorem[d] esse pretorem in hac parte oportebit: ne qui speratur ante vitam necetur.

Rectissime autem pretor tunc quoque uxoris[e] mentionem fecit. quia fieri potest ut in mortis tempore uxor non fuerit[f].

v Aliquo casu. i. uno casu est futurus suus quia sub conditione exheredatur de qua subiicit cum non valeat: ut. ff. de li. et post. l. iii. §. pure. sed dico quod inferior non est conditio tunc nihil suspendat. nam aut nascetur filius et solus: et statim tenet exheredatio ut. ff. de inius. test. l. si ita. aut filia vel plures. et statim non tenet. Item dum speratur nasci non differtur propter conditionem que nondum est. nullo ergo tempore conditionalis est. azo.
v Filia. sub ergo masculinum concepit femininum propter odium: ut et ar. ff. de lib. et posth. l. cum quidam. et propter hoc dicit plerumque. j. de ver. sign. l. pronunciatio. in principio.
x Plures. sicut hoc odium facit non comprehendi omnes: sic et alias favor facit comprehendi omnes: ut. C. de fideicom. li. l. i.
y Sanctius. facit. j. de penis. l. absentem. et. j. e. l. §. sed et si quis. et. j. de re. iur. l. si is apud. §. i. et. C. de carbo. edic. l. fi. in fi.
z Diminutum est. ut. j. e. l. iii. §. nisi in casu. ut. j. e. l. in fi.
& Sed et si sub conditione facta in defectum prestat ne conditionis. alias. n. nulla esset: ut. ff. de li. et post. l. iii. §. pure. et de here. insti. l. iam dubitari. et. j. e. §. sed et si quis.
+ Si venter viventibus. et deliberantibus vel adeuntibus hereditatem. sed nonne aliquo casu potest esse suus: puta si instituti repudient ergo mittendus est: ut. ff. pri. §. rn. non est illud sic extendendum. alias etiam rite et pure exheredatus venter in possessionem mitteretur: quia aliquo casu potest fieri suus ut perlata querela contra scriptum heredem: ut. ff. de in offi. te. l. pap. §. si ex causa. ff. ergo fit suus ex defectu conditionis. vel diei exheredationi apposite. hic utraque. s. institutio et exheredatio pure facta est. et facit. ff. de con. ta. l. non putavit. §. i. et. §. a prio.
+ Si filius. ab hostibus. soceri. hoc ita si vivente socero sit conceptus: ut. ff. de iniusto testa. l. si quis ex asse. §. sed hoc ita.

o Sicuti. pretor servando carbonianam et con. ta. et ceteris. sed certe et posthumo dat con. ta. ut. ff. de con. ta. l. i. §. hoc autem sed illis cum essent nati: hoc autem ante.
p Pregnantem. nec dicere se. C. quod metus causa. l. metum.
q Ex mortis. ad hoc. j. e. l. fi. Item hoc vere vel quoad opinionem: ut. j. e. l. §. si filius. et facit. ff. de acqui. here. l. cum quidam.
r Tonens. exheredatus rite: ut. ff. de con. ta. l. non putavit. §. non quemus.
s Inter suos. ut qui ex viro existente sui iuris et ex uxore conceptus sit: ut. isti. de pa. po. §. qui igitur. Idem si est loco sui heredis: qui et contra ta. habet: ut. j. e. l. ubi. §. emancipato. et. ff. de con. ta. l. et si retentus. Idem est in eo qui non habet per se contra ta. sed per alium. ut. j. e. §. si filius in fi. §. Idem de eo de quo est aliqua spes: ut. j. §. sed et si quis. Sed quid erit si venter non est paritura suum vel quasi suum, sed agnatum vel cognatum qui sint habituri bonorum pos. per unum agnati vel unum cognati vel aliam an mittetur in pos. ex hoc edicto: rn. ut. j. e. l. fi. quod est contra.
t Aliquo tamen casu. ut in sequenti exemplo queritur et.
t Equius. s. minus inique. nam hec non est equitas alii de alienis indebite: ut. C. de pac. l. fi.

a Exheredasset. s. his verbis qui et.
b Post tres. repete exheres esto. est enim alius casus.
c In possessionem. his. n. casibus qui nascitur eo casu quo omissus est suus est. ut. ff. de lib. et posth. l. commodissime. aliud in institutione ut per unum vel et alium comprehenderetur. C. de posthu. here. insti. l. fi. que est contra.
d Benigniorem. i. benignum. et fa. ff. e. l. §. si incertum. et. §. sed et si sub conditione.
e Rectissime. uxoris. s. pregnantis mulieris: ut. ff. e. l. §. pregnante. ac.
f Non fuerit. ab eo forte divortio separata: mittetur tamen in possessionem. et sic non ob. j. eo. §. si ea. quia ibi vagabitur uxor aliquo tempore. Item contra. ff. de le. iii. l. item legato. §. si uxori. et. §. sed ut legatum. hoc autem propter ventrem tantum dicitur. ac.

a ¶ Etiā ex īi post emācipationē ɔcepto vt differat a primo sequnti ca su. ⁊ dic possessionē .i. bonoz aui vt differat ab vltimo casu huius. §.
b ¶ Iam: ante emancipatione. ⁊ sic remansit in ptate aui: vt insti. qui bus mo. ius pa. po sol. §. si ac.
c ¶ Bonoz possessionē .s. contra tabu. vt. s. de contra ta. l. si emancipatus. §. nepote. ac.

datus: vt. s. de cur. fur. l. bonoz. ⁊ faciet inuentariū: vt. j. §. curator. ac.
¶ Creditores. enī .n. ɔsensu ɔstituēd⁹ ē si adesse volūt: vt. j. de cur. bo. dā. l. ij. i pn. Et q̄ dicit dz nō iportat necessitatē: vt. ⁊. s. de iusti. ⁊ iur. l. i. i pn.
¶ Utimur. frequentius. ac.
¶ Dādi sūt. ⁊ oēs agūt ⁊ ɔueniunt isolidū: vt. ⁊. j. de cura. bo. da. l. ij. §. si plures. ⁊ l. si plures. ⁊ sa. s. de cura. da. ab his .i. l. ventri.

que se ex eo p̄gnātez dicit. ¶ Etiā ex emācipato vēter ad pos. admittit. Unde illō iuliani. xxvij. dig. q̄rit si emācipat⁹ quis sit vxore iāz p̄gnante: deide decessisset, ⁊ pr ei⁹ mortu⁹ sit: an venter in pos. emancipati patris mitti possit? Et rectissime scripsit rōez nō eē cur venter quē edictū admittit repelli debeat. Est. n. eq̄ssimū partui ɔsuli qui natus bo. pos. accepturus ē. ¶ Sz ⁊ si au⁹ viueret filr ventrē admitteremus. ¶ Si fili⁹ in adoptionē datus decesserit p̄gnante vxore: tunc deinde adoptator defunctus fuerit: admittetur venter in poss. aui adoptiui. Sed an etiā i eius qui in adoptionē dederat fili⁹ mittetr videam⁹. Et si hic nepos posthum⁹ heres ab auo naturali institutus sit. mittetur i pos. quia ⁊ si nato eo nemo ex liberis sit ali⁹: bo. pos. s3 tabu. dari pōt. aut si sint liberi p̄teriti et ɔ tab. cū ip̄is pōt accipe. ¶ Si pr nurū p̄gnāte filiū emācipauerit nō in totū repelli vter⁹ dz. nāq3 nat⁹ solet pri ex nouo edicto iūgi. ¶ Et gn̄alr qbus casib⁹ pri iungit nat⁹ admittēdus ē vēter i pos. ¶ Si ea que in pos. vult ire vxor negetur: vel nur⁹: vel esse: vel fuisse: vel ex eo p̄gnās nō esse ɔtēdatur: decretū iterponit p̄tor ad exemplum carboniani edicti. ⁊ ita diu⁹ adrianus claudio paulo p̄tori rescripsit vel sūmatī de re cognosceret. Et si manifestā calūniā videbit eius q̄ ventris noie in pos. mitti desiderat nihil noui decernere: si dubitari de re poterit operam daret: ne qd̄ p̄iudiciū ei q i vtero est: sed ventrē in posses. mitti opz. ¶ Apparet itaq3 nisi manifesta sit calumniatrix mulier: debere eam decretuz eligere. ¶ Et vbi omnino iuste dubitari poterit: an ex eo p̄gnans sit: decreto tuēda est ne p̄iudiciū partui fiat. ¶ Idēq3 ē ⁊ si status cōtrouersia mulieri fiat. ¶ Et gn̄alr ex quib⁹ causis carbonianā bo. pos. puero pretor dare solit⁹ est: ex hisdē causis ventri quoq3 subuenire pretorē debere nō dubitam⁹: eo facilius q̄ fauorabilior ē cā ptus, q̄3 pueri. Partui. n. in hoc fauet vt i lucē p̄ducat. ¶ Puero vt i familiā deducat. ¶ Part⁹ eniz iste alēdus ē: q ⁊ si tm̄ parēti cui⁹ eē dr, verū et reipu. nascit. ¶ Si qs p̄ma uxore p̄gnāte fcā mortr aliaz duxerit: cūq3 p̄gnantez fecit diēq3 suuz obierit edictū ābab⁹ sufficiet: videlicet cū nemo ɔtēdit nec calūniatricē dicit. ¶ Quotiēs aūt venter in possessione mittit solet mulier curatorē ventri petere. solet ⁊ bonis. ¶ Sz si qdē tm̄ ventri curator dat⁹ sit: creditorib⁹ pmittēduz i custodia bonoz eē. ¶ Si vero ñ tm̄ vētri: s3 et bonis curator dat⁹ est. pñt et securi creditores esse. cū piculuz ad curatorē ptineat: idcirco curatorez bonis ex inq̄sitōe dādū idoneū .s. ops creditores curare. Vel si qs sli⁹ est qui nō edito ptu successiōez speret. ¶ Hoc autez inreuenimur vt idez curator ⁊ bōis ⁊ vētri def. ¶ Sz si creditores istēt vel q spat se successurz: diligenti⁹ atq3 circumspecti⁹ id fieri dēbebit. ⁊ plures si desiderēt dādi sūt. ¶ Mulier aūt i possessionē missa: ea sola sine qb⁹ se sustinere ⁊ ad ptū vsq3 pducī ñ possit: sumet ex bōis dz ⁊ i hāc rez curator ɔstituēdus est: q cibū ⁊ potū ⁊ vestitū ⁊ tectū mulieri p̄stet p facultatib⁹ defuncti ⁊ p dignitate ei⁹ atq3 mulieris. ¶ Diminutio āt ad hos sūptus fieri dz. pmū ex pecunia numerata, si ea non fuerit ex his reb3 q̄ p̄simonia onerare magis ip̄edio q̄3 augere fructib⁹ ɔsueuerūt. ¶ Itē si piculū ē ne iterim res vsucapiant: ne debitores tpe liberent: idez curare dz. Ita igit curā h̄ q̄q3 officio administrabit quo solent curatores atq3 tutores pupillor. ¶ Eligit āt curator aut ex his q tutores dati sūt posthūo, aut ex necessariys affinibusq3: aut ex s̄bstitutis, aut ex amicis defuncti, aut ex creditorib⁹. s3 is vniq3 q idone⁹ uidebit. aut si ō psonis eoz qō moueat vir bonus eligat. ¶ Et si nōdū curator ɔstitutus sit (q: plerūq3 aut nō petit: aut tardius petit aut seruus dat.) Seruius aiebat res hereditarias heredē institutū, uel substitutū obsignare non debere: sed tm̄ pnumerare ⁊ mīeri assignar. ¶ Idē ait ad custodiēds ea q̄ sine custodia salua eē nō pñt custodez sb hd̄e ponēdū: vt puta pecoris: ⁊ nōduz messis vindemiaue facta sit. Et si fuerit ɔtrouersia q̄tum diminui oporteat arbitrū dādu3. ¶ Curatore aūt ɔstituto hec oīa cessare puto. cōscribere tm̄ curatori dēbēt: ⁊ vēdēti ⁊ iuentariū rez faciēti. ¶ Tādiu autez vēter in posses-

d ¶ Admitterem⁹: quia cōtra ta. darer: vt. s. de cōtra ta. l. si retentus.
e ¶ Si filiu. fm ta. facit. j. de bo. pos. l. non puta uit. §. in adoptionem. ⁊ §. dat. sed ɔi eo. ti. l. cuz emācipatus. §. q duos. Sol. ibi. ac.
f ¶ Si pr. repelli. i bonoz pos. aui. h.
g ¶ Ex nouo. .s. de coniūg. vt. j. ti. i. l. i. §. i. ac.
h ¶ Patri. emancipato vel quoquo mō a patria ptāte liberato.
i ¶ In possessionē. bonoz aui. .s. pro parte. ⁊ sa. at. s. ti. ij. l. filius.
k ¶ Si ea. vxor. legitīa. ⁊ sup hoc sūmatiz cognoscit vt s̄bijcit. ceter vxorē eē pbari plene dz. sed certe idē de legitimatōe vr: qr talis dz eē q̄ suum paritura sit: vt. s. e. §. totiēs. i pn. s3 illud dicat p̄ s̄ptme modico faciete. pro hoc q̄ sit legitima.
l ¶ Fuisse. aliquo tēpore. nec ob. s §. rectissime.
m ¶ Ad exēplū. vbi sūmatiz cognoscit. ⁊ si modicū est p puero fit missio: vt. j. de car. edic. l. iij. §. cāe. ⁊ s. ne vis fiat ei. l. fi. §. pe. sed ɔtra. j. eo. l. vtriusq3. §. interdum. vbi dicit plene cognosci. Sol. ibi ⁊ nota de sūmaria cognitione sūa. s. ad edic. l. iii. § ibidem. ac.
n ¶ Nihil noui. q: ñ mittet eam in pos.
o ¶ Preiudiciū. quale cūq3. nā plenū non fit. vt s. de inreiur. l. iii. §. pe.
p ¶ Ex qbus causis. s. cū d statu ⁊ bonis vel d statu tm̄ querit: vt. j. de car. edic. l. iii. §. causis. azo.
q ¶ In lucē. ne qui sperent ante vitā necetur: vt s. ea. l. §. si fili⁹. l. fi. ⁊ facit. s. e. l. in prin.
r ¶ In familiā. .s. agnationē q̄ ei negabat. ac.
s ¶ Reipu. nota quē nasci reipu. sic. s. de vē. insp. l. i. §. quāq̄. magis q̄ parētib⁹: vt. j. de cap. ⁊ postli. l. postliminiuz. §. filius. ⁊ facit. C. de sacro san. ec. l. sancimus. ⁊ fi. ibi. anime bolum⁹ ac. ⁊. j. de mune. ⁊ ho. l. ij. §. filius ac.
t ¶ Si qs p̄ma. mort. dissoluto primo matrimonio diuortio. azo. ⁊ sic p̄ma nō est vxor tpe mortis: vt ⁊. s. e. l. §. rectissime.
v ¶ Cum nemo. maxime vt. s. proximo. §.
x ¶ Quotiens. nunc transit ad secundā partem rubrice.
y ¶ Bonoz esse. .s. qr cā rei seruande mittentur in possessionem.
z ¶ Periculū. vt. j. e. l. §. itē piculū. ⁊ ideo satisdat nisi sit ex inq̄sitōe

a ¶ Mulier. pduci. .s. sine his.
b ¶ Cōstituēdus. .i. ɔstitutus ventri: ⁊ bonis faciet hec: vt j. e. l. curator. ac.
c ¶ Dignitate. sic. j. e. l. habitatio. §. fuis. ⁊ l. curator. ⁊ s. de legatis. i. l. si seru⁹ pluriū. §. fi. ⁊ j. de car. edic. l. s3 si is. §. an autē. ⁊. j. de mune. ⁊ bo. l. i. §. itez ventris.
d ¶ Cōsueuerūt. tertio d mobilib⁹. quarto de imobilib⁹: vt. C. de bo. q̄ li. l. fi. §. finaūt es alienū. ⁊ §. finaūt nō sufficiūt. azo. ⁊ s. de relig. l. si qs sepulchrum. §. fi. ⁊ l. se.
d ¶ Idē. .s. curator bonis datus: vt. j. de mune. ⁊ bono. l. i. §. sed ⁊ in bonis. ⁊ de bon. auc. iudi. pos. l. creditore.
e ¶ Solet. hoc quo ad hec q̄ ex necessitate sunt gerēda ut h. ⁊. j. de cur. bo. da. l. i. in fi. ceterz alia nō vendet. ⁊ i hoc differt a tutore pupilli ⁊ curatore adulti. vt. s. de adm. tu. l. iter. ⁊ nota q̄ q̄das ex his facit vt curator bonis quedā vt curator vētris. ac.
f ¶ Eligit. curator. volēs demū nō fuit⁹ nisi ex cā: vt. s. de cu. bo. da. l. ii. §. querit. azo.
g ¶ Dati sūt. hi tenent vtili actiōe neg. gest. nisi nato posthumo: vt. s. de te. tu. l. sine mo. §. testamēto. azo.
h ¶ Substitutis. postponit d s̄bstitut⁹ pp spez successiōis: vt. C. vbi pu. edu. l. fi. azo.
i ¶ Defuncti. .s. ad defūcti. ac.
k ¶ Idone⁹. reb⁹ ⁊ facultate cōueniendi: vt. j. de ver. ob. si qs stipulatus. l. fi. p qualitate rez: vt. j. de verb. sig. l. quos nos. §. locuplex. azo.
l ¶ Uir bon⁹. .s. pdius arbitrio vt. s. de cura. bo. dādo. l. ii. i prin. ⁊. s. de admi. tu. l. iij. §. si non erit azo.
m ¶ Tardius. aliās serius datur. aliās seruus debat ⁊c.
n ¶ Obsignar. .s. ob hoc signare ne quid inde minuat. ac.
o ¶ Pnumerare. .s. oēs numerare. p enim totū significat: vt. j. de ver. sig. l. vrbana. azo.
p ¶ Facta sit. sub. messi ⁊ vindemie custodē apponet. ac.
q ¶ Diminui. pp ventrē. vel pecora vel messez vel vindemiam: imo in ventre cōtra: vt. s. pxi. azo.
r ¶ Curatore. ɔstituēdo. ⁊ dic ɔscribere. .i. ei scribere debēt oēs simul creditores. ⁊ aliquorū iterest ɔstitui de qbus hic ⁊ supiori. §. dicit. vel maior ps q in eū cōsentiūt: vt. s. de cura. bo. dan. l. ai. in pn. azo. ⁊ q̄ dixit vendēti. .s. que pñt vendi que dixi. s. e. §. mulier. nec obstat. j. de cura. bo. da. l. ij. qr ⁊ ibi debet cōsentire si exigatur: l3 qdā dicāt aliud in illo curatore.
s ¶ Hec oīa. que sunt. s. e. l. §. q̄ si. ⁊. §. idem. vt dicta sunt. azo.
t ¶ Tādiu aūt. tenet enim actione in factū ad interesse vsq3 ad annuz: vt

§.si mulier ven.no.l.i.§.cõpetit.& per calũniã. & §.hanc autem. & facit.§. de his qui no.infa.l.notat. & de iureiuran.l.iii.§.penul.ac. statu⁹ vt isti.de bo.pos.§.sunt aũt liberoꝝ agnatoꝝ. iste enĩ suꝑ̃ptio edicti. vt.j.si ta.tes.nulle exta.l.i.in pri. & p hoc.j.ad tertul.l.i.§.sꝫ si infra.ꝛ.ꝑ.co.l.vbicũqꝫ ĩ ꝑn.in qb⁹ sũt eadẽ verba. Itẽ expressũ videt .§.l.vbicũqꝫ.§.iterdũ. Alii dicũt ñ aliter nisi sit paritura suũ vel q̃si suũ.ut.§.e.l.i.§.totiẽs. & ꝙ dicit̃ oĩb⁹ edic. &c.i.siue ab intestato: siue ex testõ ꝑ sꝫ ta. vel ꝯtra ta. successurus quomodo su⁹ vel q̃si suus. sꝫ sic non ꝯprehenderent oẽs ptes edicti. vel si vis seruare scdam opinioẽm dic ex oĩb⁹ &c. i. siue sint successuri ut liberi: siue ut agnati: siue ut cognati. qd facere possunt ut.j.de suc. edi.l.i.§.sꝫ videndũ. & de car.edi.l.de bonis.§.huic. prima placet maxime per.§. iterdũ.lꝫ in aliq differat ut ibi dicitur. Sꝫ qd si I stitui ventrem herede ex. nec qd possũt.ut.§.de sta. ho.l.qui in vtero. ĩ.rñ. habet qui habiturus est fm tabu.ac.

a Pariat.futuꝝ agnatũ vel cognatum: vt.j.e.l.vbicũqꝫ.§.interdũ.

b Emptus.bona fide.qꝛ se credebat pregnantẽ & ex defuncto.& facit .§.e.l.i.§.totiens.ibi ratum &c.& j.e.l.pe.

c Habitatio.facit.§.e.l. i.§.mulier.ac.

d Curator.q in vtero ẽ. qꝛ ẽ portio viscerꝝ matris: vt.§.de ven. inspi.l.i.§. ex hoc re. sed ꝯtra.j.e.l.extraneo.Sol.ibi.ac.

e Sub pena.vl̃ vsura.alioqñ nõ nisi fuerit ꝯuetus.az. & nota ꝙ hoc ẽ ex natura curatoris bonoꝝ: sed in pñ.huius.l.ex natura dati ventri. Itẽ facit.§.de cur. bo.dã.l. i.in fi. & de here. insti.l.si qs instituat.§.fi. Itẽ qd dicit sub pena sub.maxime fm azo.

f Extraneo postbumo.at ex emãcipato ꝯcept⁹ q poterat etiã oliꝫ istitui: vt i sti.de le.§.postbumo.& §.postbum⁹. & sec⁹ in suo filio: vt §.l.pri.in pñ.que est cõtra.

g Nisi. nota ꝙ hec dictio nisi ponit. sic.§. si quis cau.l.si eũ.in fi. & facit hec lex ad solutionẽ qõnis facte.C.de rei vx.act.l.i.§.exactio. i fi. magne glo. & facit.j.de car. edic.l.si is.§.an autem.

h Vtriũqꝫ. bonoꝝ.pos. scꝫ vñ li. sed fm quosdã tñ dicẽt vñ agnati vel cognati. vt dices.j.l.fi. vbi expones hec verba in oĩb⁹ &c.

i Pro supstite. quo ad cõmodum ventris.

k Interdũ. differẽtiã facit §.hic.an mulier q̃ petit mitti sit paritura suũ vel q̃si suũ & ei resistit̃ ab aliis liberis: quo casu sit plena cãe cognitio cũ dbeat vsqꝫ ad pubertatẽ eẽ i possessiõe & alii.lꝫ in iã nato fieret sũmaria: ut.j. de car.e.l.aii.§.cause. an sit paritura agnatũ vel cognatũ defũcti & resistit̃ ei ab aliis agnatis: & tũc circa cãe cognitiõem maximã mittet: qꝛ tũc nõ dꝫ eẽ in possessiõe nec alia: nisi vsqꝫ dũ nascet̃. Ceterũ qd stat⁹ semp differt̃ i tp̃a pubertatis. & sꝫ hoc nõ ẽꝫ.§.l.i.§.si tu. nã ibi vt agnatũ erat paritura. vel dic ꝙ si suũ tñ nõ erãt liberi q resisterẽt suis: sꝫ vel ꝯñei vel nulli: & iõ sit ibi sũmaria.ac.

l Cũ liberis resistẽtibus.

m Vñ legitimi.i.q̃si legitimũ.i.agnatũ vel cognatũ sit paritura. & hoc cũ aliis agnatis vel cognatis resistentibus.ac.

n Cognitionem.plenã. & merito: qꝛ nõ erit in possessiõe: nisi vsqꝫ quo nascet̃.nec enim &c.

o Ventrẽ. pariturũ agnatum vel cognatum.

p Sed & enim. ꝑ certe. & hec dictio sed: aduersat̃ ad id qd dixerat vescĩ. q.d.non vescet̃ post natiuitatẽ: sed questio status differtur.

q Cũ his. vt paritura suũ cũ aliis suis. paritura agnatũ cũ aliis suis agnatis.

r Solus. & facit de manu.testa.l.si ita fuerit.§.q̃stio. & .j.ti.i.l.i.§. si pater emãcipatus. & .§. de vsufru.le.l.illi.ac.

s Si vẽtris. differẽdã.i.imo ꝯtra: vt.j.de adul.l.miles.§.quapp. & C.de fal.l.i. & .j.de car.edi.l.i. i fi. & l.titia. q̃ dicũt nõ differri. sꝫ ibi pp natum: hic ꝓpter nascitur. vel dic aut ideo accuso vt sic impediã partũ.i. vẽtrem in possessionẽ mitti quasi ex adulterio cõceptus: & differt̃ vt hic. aut etiam vt ipsa puniat̃ ꝙ possum: vt in cõtrariis. ar.j.ti.ii.l.titia.

t Preiudiciũ. q̃le q̃le nõ tñ cui sicl̃: vt.§.de peti. here.l.si qs libertatẽ. §.i.rñ.sic snĩa lata ꝯ heredẽ dꝫ nõ ꝑiudicare: ut.C.res inter ali. ac.l.i. & alibi ꝙ ꝑiudicat: vt.j.de appel.l.a snĩa. & sa.j.de car.edi.l.iii.§.ibidẽ.

v Cum venter. & facit.§.e.l.sumptus.

x Postbumus ꝯceptus iã. alioqñ nõ: vt.j.vnde cog.l.i.§. sed hoc ita.

y Bonoꝝ pos. vñ libi. vel sꝫ ta.vel ꝯ ta.si sunt istitut⁹ vel ꝓterit⁹.

z Edicti partib⁹.hic q̃ro an vẽter paritur⁹ agnatũ vel cognatũ possit mitti ex hoc edicto. dicit azo. ꝙ sic vt ẽt in q̃rto gradu vel vlteriori. dũmodo ali⁹ cũ nõ ꝓcedat. nã dicit ex oĩbus ꝑtib⁹ &c.s.q̃ male sit ex testõ & ab itestato ...

sione esse dꝫ: q̃diu aut pariat[a] aut abortũ faciat: aut certũ sit eaꝫ non esse ꝑgnantẽ. ¶ Et si sciens prudensqꝫ se pregnantẽ non esse consumpserit: de suo id eam consumpsisse labeo ait. Paulus.

Sed & si eaꝫ eiiciderit: q repulsus ẽ discedere dꝫ. Hermo.

Sumpt⁹[b] aũt ab ea facti bona fi de[b] nõ repetent̃. Paulus.

Habitatio[c] quoqꝫ si domũ defunctus non habuerit ꝯducẽda erit mulieri. Suis quoqꝫ mulieris qui necessarii sũt ad ministeriũ eius fm dignitatẽ cibaria prestanda sunt. Gaius.

Curator[d] ventris alimẽta mulieris statuere dꝫ: nec ad rem pertinet vtrũ dotẽ habeat vñ sustẽtare se possit: qꝛ videnť que ita prestanť ipsi ꝑstari qui in vtero est.

¶ Curator ventri datus: soluẽdi debiti rõnẽ habere dꝫ: vtiqꝫ eius qd sub pena[e] aut pignoribus preciosis debetur. Vlpianus.

Extraneo postbumo[f] hẽde instituto nõ aliter vẽter i possessionẽ mittit̃: nisi[g] mater aliũde se alere ñ possit. ne forte ei q nat⁹: bonorũ possessor futur⁹ ẽ: denegasse alimenta videamur. Idem.

Vtriũqꝫ[h] ab intestato venter admittit̃. s. si talis fuerit is q i vtero est: vt si ille in rebus humanis eẽt bonoꝝ possessionẽ petere possit: vt in oĩbus ptibus edicti ꝓ supstite[i] habeat̃ is qui in vtero est.

¶ Interdũ[k] nõ passiꝫ sꝫ cũ cãe cognitiõe mitti vẽter in possessionẽ dꝫ: si qs sit qui ꝯtrouersiã referat. Sed hoc tñ ad eũ vẽtrẽ erit referẽdũ: qui cũ liberis[l] admittit̃. ¶ Ceterꝫ si admittit̃ vñ legitimi[m]: vel q̃ alia ex parte: dicendũ est nõ eẽ cause cognitionẽ[n] necessariã. Nec eiꝫ equũ est tp̃s pubertatis vẽtrẽ[o] vesci de alieno: in tp̃s pubertatis dilata cõtrouersia. ¶ Sed & enim[p] placet oẽs cõtrouersias que quasi status controuersiaꝫ cõtinẽt in tp̃s pubertatis differri: sꝫ non vt is in possessiõe sit: status ꝯtrouersia dilata: sed sine possessione. ¶ Quãuis aũt ventrẽ ꝑtor in possessionẽ mittat cũ his[q] qbus possessionẽ dederit: attñ ẽt solus[r] vẽter admittet̃ ad bonoꝝ possessionẽ. Paulus.

Si ventris noie mulier in possessionẽ missa sit: diu⁹[s] adrianus calfurnio flacco differẽdã accusatõẽ adulterii rescripsit: ne qd ꝑiudiciũ[t] fieret nato. Vlpian⁹.

Cum vẽter[v] mittit̃ in pos. qd i vẽtris alimẽta diminutũ ẽ: õ trahit̃ velut es alienũ. Paulus

Postbumus natus quocũqꝫ tẽpore: qui tamẽ ante mortẽ testatoris cõceptus[x] iaꝫ erat: potest agnoscere bonorũ posses.[y] nã & vẽtrẽ pretor ex oĩbus edicti ptibus[z] mittit in possessionẽ bonoruꝫ: non missurus scilicet si ei nato datur⁹ non esset bonorum possessionem.

¶ De cõiungendis cũ emancipato liberis eius. Vlpianus.

Si quis[a] ex his qbus bonoꝝ possessionem ꝑtor pollicet̃: i ptãte parẽtis cũ morit̃ non fuerit: ei liberisqꝫ quos in eiusdeꝫ familia habuit: si ad eos hereditas suo noie ꝑtinebit: neqꝫ notã exhe-

¶ De ꝯiungendis cum emãcipato liberis eius. Continuatio pꝫ ex pñ. l.i.nam dictuꝫ est.§.de contra ta. uerũ qꝛ ad determinationẽ eoꝝ que ibi sunt dicta.s.est factũ illud edictum. Ideo ponit̃ ista rubrica de cõiungendis cũ emãcipato liberis. Bar.

Si quis. Primo põit iurisconsultus mentem edicti. Secundo illud exponit. Secũda ibi. hoc edictum. Bar.

a ¶ Si quis. per.l.antiquã.xii.tab.soli sui succedunt: ut insti.de here.ab itest.§.i. & sunt sui ẽt nepotes i ptãte si pater eorum est emãcipatus: ut insti. de here.qua. & diff.§.sui.sed per pretorem solus emãcipatus: ac si in potestate mãsisset: ut.§.de cõtra ta.l.i. §.vocantur. hanc discordiam sedat hic pretor: ut partem quã erat habiturus emancipatus si in ptãte stetisset diuidat cũ suis filiis at ipse diuidũ illi aliud dimidiũ habeãt: & eis solũ conferãt nõ aliis fratribus. Sed ad hoc ut fiat hec ꝯiunctio multa sunt necessaria. primo ut pr̃ sit emancipatus alias ipse solus succederet ꝯmuni iure: ut.j.e.l pñ.§.si pater.i.rñ. Scdo ꝙ liberi eius sint in familia.i.in ptãte tpe mortis aui ut hic. & dicto §.sui. Tertio ꝙ hi nepotes sint naturales & legitimi: nõ legitimi tñ ut.j.l.si qs filiũ. Quarto ꝙ hereditas pertineat ad eos.s.nepotes & filiũ.s.ꝙ filius ꝑteritus sit & illi instituti uel ecõtra: uel oẽs preteriti & alius istitutus. qbus casibus ꝓpter cõtra ta. maxime locum habet cõcordia: uel prorsus intestatus decessit ut hic. nam uerbũ pertinere late ꝑꝫ: ut.j.de uer.sig.l.uerbum. Quinto ꝙ suo noie pertineat. alias secus ut hic. & .j.e.l.si nepos exheredat⁹. & .§.de bo.pos.l.nõ putauit. §.sed & si ipse. Sexto ꝙ hereditas sit pr̃is generis: ut aui paterni. alias ꝑteritio pro exheredatiõe habet̃: ut.§.de ꝯ ta.l.illud.§.ad testamẽta. Septimo ꝙ nõ sint exheredati filius & nepotes: qꝛ tunc in contra ta.non iungent̃: qꝛ oĩno eis denegat̃ suo & alieno iure ut hic. & .§.de cõtra tab.l.si post.§.exheredati. Octauo ꝙ emãcipatus nõ sit in adoptio.datus. nã tũc nõ fit ei ꝯiũctio. qꝛ nec hꝫ ꝯ tab nisi sit istitutus. & alius ꝯmittat edictũ. ut.§.de bo.pos.l.nõ putauit.§.in adoptionẽ. nisi sit datus a ꝑprio suo pr̃i in adop.ut.§.de ꝯ ta.l.iii.§.idẽ. & fm hoc edictũ hodie locũ nõ hꝫ. qꝛ sublata ẽ differẽtia pr̃ie ptãtis. ut in auẽ. de here.ab itesta.§.i. vñ solus fili⁹ nõ nepos ex eo succedit. sꝫ nihilominus est legẽdus. qꝛ & de col. dicit. qꝛ & bona ar. hic sũt. & qꝛ alias leges reddit itelligibiles. dic ergo si qs &c.s.emãcipatus. & his qbus &c. & p hoc repellit succedentes per lineam femininã. qꝛ eis non dat ꝯtra ta.

[illegible]

danois meruerit: bonoꝝ possess. eius ptis daꝛ q ad eũ ptineret si in ptãte pmãsisset: sꝫ ita vt ex ea ptez dimidiã: reliquã eiꝰ liberi eiꝰ hẽant: hisq; duntaxat bona sua conferat. ¶ Hoc edictũ eqssimũ est ut neqꝫ emãcipatꝰ solus vẽiat ꝛ excludat nepotes i ptãte manentes: neqꝫ nepotes iure ptãtis obijciãtur patri suo. ¶ Et in adoptionẽ datꝰ filius pꝰs ĩstitutꝰ ad h̃ edictũ ptinet: vt cõiũgaꝛ nepos q i aui sui ptãte est. ¶ Iungiꝛ ãt nepos pr̃i suo emãcipato: siue pr̃ ptẽritꝰ sit siue institutꝰ. ꝛ h̃ erit drĩa iter ĩstitutũ i adoptionẽ datũ ꝛ emãcipatũ. q̃ i adoptionẽ qdẽ dato ñ aliꝰ iũgiꝛ nisi instituto ꝛ ãlio cõmittẽre edictum: emãcipato ãt siue sit ĩstitutꝰ emãcipatꝰ siue ptẽritꝰ sit. ¶ Filio i ptãte exhẽsse, emãcipato ex triẽte hẽrede ĩstituto: iulianꝰ ait nepotẽ ptẽritũ pctita ꝯ ta.bo.pos. pr̃uo sextãte: pr̃i vnciã ablaturꝛ. ¶ Si pr̃ emancipatꝰ exhẽdatꝰ sit nepotibꝰ ex eo ptẽritis q erãt i ptãte retẽti: nepotes admittunt: absurdũ ẽ.n. cũ pr̃i ptẽrito iũgant: ĩstituto eo vl̃ exhẽredato ñ admitti. ¶ Sꝫ ꝛ si patruꝰ eoꝝ q erãt i ptãte sit ptẽritꝰ: pr̃ exhẽdatꝰ: õbẽt nepotes admitti. nã exhẽdatꝰ pr̃ eoꝝ p mortuo habeꝛ. ¶ Si pr̃ i ptãte manẽs: vl̃ exhẽredatꝰ vl̃ ĩstitutꝰ sit: nepotẽ ex eo: siue i ptãte manẽtẽ siue emãcipatuꝫ ad bõa aui neqꝫ vocari: neqꝫ vocã dũ eẽ scẽuola ait. Tõnes.n. nepoti pulẽdũ ẽ: qñtiẽs i ptãte retẽtꝰ ẽ: pr̃e emãcipato. Liberos igitur i familia eẽ oꝫ ut huic edicto locꝰ sit. eiꝰ familie cuiꝰ bo.pos. petiꝛ. ¶ Sꝫ si postliminio natꝰ ex emancipato emancipationẽ ꝯceptꝰ: idẽ erit dicendũ. ¶ Liberos ãt non oẽs simul vocat ptor: sꝫ gradati. h̃ ẽ eos qui sui sunt. s. nepotes: si sũt. si minꝰ eos q sunt ĩferioris gradꝰ nec eos ꝯiscebimus. Plane si sit ex emãcipato nepos: ꝛ ex nepote eiꝰ alioꝰ pnepos dicendũ erit vtrũqꝫ ei iũgi. ãbo.n. i suoꝝ loco successerũt. ¶ Si postliminio nepos rẽdierit: dicendũ erit eum pr̃i emancipato iũgi. ¶ Si pr̃ ex duobꝰ filijs quos in ptãte habuerit: alteꝝ emancipauerit: ꝛ nepotem ex eo in locum filij adoptauerit: ꝛ ptẽrito emãcipato decesserit iulianus ait nepoti in locũ filij adoptato succurri oportere vt quasi portionẽ filiꝰ habeat

quam hẽret ꝛ si ex̃neus adoptatus eẽt. Sic fiet igit ut filiꝰ q i ptãte fuerit tertiã ptẽ. nepos i locũ filij adoptatꝰ aliaꝫ tertiaꝫ. emãcipatus filius cũ nepote altero retẽto in ptãte ptiaꝛ. nec.n. minꝰ oꝫ ferre nepos in locũ filij adoptatꝰ q̃ si ab ex̃neo esset adoptatus. ¶ Illud ñ itereſt q̃ta portio hẽditãs ad nepotẽ ptineat: an p̃ q̃ modica. nã ꝛ si modica sit. attñ dicemꝰ eẽ locũ huic pti edicti. ¶ Inter ipꝫ filiũ ꝛ liberos eiꝰ diuidiꝛ hẽditas sic. ut ipe dimidium liberi diuidiũ hẽant. ¶ Proinde pone solũ eẽ filiũ emãcipatũ: ꝛ nepotes in ptãte duos. neminẽ ptẽrea ex liberis. hẽbit emancipatus dimidiã ptem hẽditatis: aliaꝫ dimidiã duo nepotes vt quadrantes ferãt. ¶ Sed ꝛ si sit ptẽrea alius filius: eueniet vt filius hẽat dimidiã ptem hẽditatis: ex quo nepotes nõ sunt: alius semissem hẽditatis cũ filijs suis: ita ut q̃drãtez hẽditatis ipe ferat: q̃drans in liberos eiꝰ diuidaꝛ. ¶ Sꝫ ꝛ si ambo filij emancipati sint ꝛ hẽant singuli nepotes: eueniet vt singuli singulos semisses cũ nepotibꝰ suis diuidant: ita ut ipsi qdẽ q̃drãtes ferãt: nepotes ãt residuos quadrantes. ¶ Et si alter duos filios ꝛ alter tres hẽat q̃drans vnꝰ inter duos: alius iter tres diuidaꝛ. ¶ Si qs ex nepotibus suã portionẽ omisit, eueniet vt nõ ad pr̃eꝫ eiꝰ sꝫ magis ad fratrẽ ptineat. ¶ Sꝫ ꝛ si oẽs nepotes omittãt pr̃uo nihil accrescet sꝫ soli pr̃i. Qd̃ si pr̃ omisit tũc patruo accresciꝛ. ¶ Emãcipatus filius sigdẽ nepotes i aui ptãte nõ habeat: fr̃ibꝰ suis ꝯferet. ¶ Sed ꝛ si sint nepotes: uoluit enꝫ ptor filijs ins q sunt i ptãte solꝰ ꝯferre. merito: q: veniẽdo ad bo.pos. illis solꝰ iniuriã facit. ¶ Nũc videamꝰ q̃ tũ eis ꝯferat. ꝛ sigdẽ sp cum fratribus emãcipatꝰ ꝯfert. uirilẽ sibi detrahit. vtꝝ ꝛ i eo casu virilẽ detrahat: an uero q: dimidiã ptẽꝫ hẽat bonoꝝ pos. dimidiam partem etiam bonorum suorum conferat. Et puto dimidiã tñ bonoꝝ eius ptem ꝯferre õbere. ¶ Nam ꝛ si filius emancipatus sit filius alius in ptãte retẽtus. filiꝰ emancipatꝰ his duobus nepotibus vnam partem tñ cõferet: ꝛ patruo eorum qui in potestate mansit vnã ptẽ dabit, tertiã ipe hẽbit. ¶ Nec qd̃ ne-

[illegible]

¶ His duobus. natis ex altero emãcipato ꝯferet. [illegible] emãcipatus. ut. C. de emã. l. si emãcipati. Itẽ h̃ dico [illegible] cẽnt solis eis cõferet. ut. s. ea. l. §. sed si sunt. ac.

a Ipsi nepotes.ac.
b Conferet.i.cōicabūt.qđ videbaẜ p hoc edictū sed non ē ita.hoc.n.ꝛc.
c Propter bona.sic.ff.de peculio.l.eo tempore.in fi.ac.
d Eueniet igiẜ fm ea q.ff.dixi:ubi ꝛ puto dixi dixi ꝛc.
e Nepotibus.i.filijs.no.gl.sic.j.stati nepotē p filio ꝛ pnepotē pro ipso nepote pōi.nā respectu aui ꝯfuncti dr nepos ꝛ pnepos ille q ad filium emancipatū ē filius ꝛ nepos.
f Alio vna.nō dico ex alio.i.suo fratre pmortuo ꝛ ex ꝯ filio.illis.n.nō ꝯferẜ sicut nec coꝝ auo. Itē ille semissē hereditatis parite haberēt sicut cōsi auus. Uel dic si nepote suo.i.suo filio:secꝯ si ex eodē nepote hbēt: qꝛ tūc pro nepos p nepotē.i.p.pfez sinum excluderet.vt.ff.e.c.§.liberos.azo.nisi ponas nepotem pmortuū.ꝛ facit.ff.e.§.liberos in fi.ꝛ.j.pr.§.ꝛ.ff.si colla.l.si nepotes.ac.
Sꝫ si sit filius ...dit.§.vl qꝫ ad finē diuidiẜ in tres partes vt pꝫ ex lra.Barꝛ.
g Si sit filꝯ.ex ꝺfūcto/quodam tertio q erat i ptāte.
h Alius.s.nepos.
i Tractat.i.tractādo dirit.
k Nepotibꝯ.s.illis nepotibꝯ quoꝝ alteꝛ emācipatꝯ erat. Sꝫ quō ꝯferẜ emancipato nepoti ff.l.ff.ꝺ colla.l.i.§.portiones.rū. ex psona sui pris pmortui petunt conferri sibi hi nepotes.q pater fuerat i ptāte aui.ꝛ qꝛ ex eius psona nituntur: eadē eius portio confertur que pri ꝯferreẜ vt.ff.ꝺ colla.l.si nepotes in locū. maxime si cautū erat pri de col.ante mortem. Sꝫ obstat qꝫ subijcit ꝗuis hi minꝯ ꝛc. aliis si.n.pr viuet ꝛ concurreret cū suis fratribus nō erāt habituri minus imo nihil. vt.ff.eo.l.§.si pr in ptāte. Rñ.minꝯ qꝫ prius qꝛ nihil. nā qđ nihil ē minus ē.vt.ff.ꝺ trib.l.illud.vel dic scđo qꝫ petāt ꝯferri ex sua psona nō pris:ꝛ dic ꝺ pfectitijs bonis aui vl pris.vt.C.ꝺ col.l.filie dotē.§.nec dubiū.ꝛ.l.vt liberis.§.fi.vel tertio dic hūc nepotē a pre suo si auo emācipatū.ꝛ iō ei ꝯferẜ qꝛ nec p se.nec p aliū factū ē quominus sit in ptāte aui:ꝛ sꝫ has duas positiones dic pfez nepotē emācipatū.ꝛ qđ subijcit ꝗuis ꝛc.q.d.si pr viueret in portiōe tertia ꝯcurreret cū filiis suis:ꝛ sic nepotes hñt medietatē tertie:sꝫ tñ hūt itegrā tertiā collatōis. Itē q.b ad hūc ti.rū.qꝛ b ti.dr ꝺ collatōe faciēda a pre filijs.ut.ff.e.l.i.i pn.cuꝯ rei cā ēt supponit gñalr:q ꝛ quantū debeant ꝯferre nepotibus ꝛ qbus ēt ꝯferāt nepotes.ac.

potibꝯ ꝯferẜ a patruo emācipato: ipsiꝯ pri ꝯferētb.hoc.n.nō de bonis auit:sꝫ pp bōac postea eis accrescit. Euenietd igiẜ vt pr emācipatꝯ si c.in bonis hēat quinq̄ginta sibi detrahat:residua q̄nq̄ginta oībus nepotibꝯe.i.filijs suis ꝯferat. Aut si vnū nepotē hēat ꝛ duos ex alio pnepotes:ita diuidat q̄nquagīta vt nepos hēat.xxv.pronepotes ex alio vnaf.xxv.nam ꝛ bonoꝝ possessionis ꝺbo vnā partē habeant. Si sit filꝯg in ptāte,alꝯ emancipatꝯ ex defuncto vnus in ptāte nepos: aliush nepos emancipatꝯ elegāter scęuola tractati.patruus emācipatus tñ nepotibusk ꝗtū fri suol cōferret. Et ait posse dici tres partes eū facere ꝺberi.sibi vnā.fri vnā.istis vnā collaturꝯ:ꝗuis hi minꝯ quaꝫ patruus ex hereditate aui ꝯcurrēte pre sint habituri.q̄ sñia vera est. Sꝫ ꝛ si sunt duo nepotes ex eodēm filio:hiqꝫ emācipati sunt:ꝛ ex altero eoꝝ pnepos i ptāte ꝺfūctin. ptē hēl nepos vnus: aliū nepos cū filio ꝛc. Sꝫ ꝛ sip nepos sit: ꝛ ex alio nepote ꝺfuncto duo pnepotesq unꝯ ex pnepotibꝯ emācipatꝯ soli fratri suo cōferat.vel si fratri non est soli patruo. non ēt patruo maioꝛi.

Paulus.

Nihil i hac pte edictir cauiẜ p toꝛ vt legata exceptis psonis nepos pstet:sꝫ pōt supioꝛ smos et ad hūc casum referri. Nam absurdū ē pfez qdē legata pstare.ipsuzt vero plꝯ hre.tū eadē conditione in eadē pte vocent.

Marcellus.

Qui duos filios hēbat: alteꝝ ex his emācipauitu nepotē ex eo in ptāte retinuit.emancipatus filiū suumx sustulit:ꝛ a pre exheredatusy ē.Quero cū frater eiusz ꝛ ipse emancipatus sit ptcritus: ꝛ nepotes ex emācipato filio ab auo heredes institūtiꝛ quid de bo.pos.iuris sitꝯ.ꝛ qd intersit si emācipatū quoqꝫ ex quo nepotes erant nati:pteritum esse ponamusꝫ: Respondi si filiū retēto ex eo nepote emancipauit.ꝛ emācipatus pereauit filiuz,ꝛ hrs vterqꝫ nepos istitutus fuerit: pr eoꝝ exheredatusa:alꝯ filꝯ preteritus:solusb filius pteritꝯ bo.pos.p ꝯ ta.petere poterit.exheredatꝯ.n.obstat filijsc suis post emācipationez susceptis:nepoti retēto in ptāte bonoꝝ pos.dari dꝫ. Qm si pr eius emancipatus pteritus esset:simul cū eod bonoꝝ pos.accipe possete ppterf id caput edicti qđ a iuliano introductū ē.i.ex noua clā: nec dꝫ deterioꝛis eē conditōis.qꝛ pr eius exheredatus sit: ideoqꝫ eig preterito quoqꝫ pstari opoꝛtebit. Sꝫ fratri eius q post emācipationem natus ē:diuersa ꝯditioh ē.cōseruāda est tñ ꝛ illi ad virilē ptem hereditas:sicut ēt impatoꝛ antoninus in psona nepotisi ex filia rescripsit.

Modestinus.

Emancipato quis filio retinuit ex eo nepotes i ptāte.filius emancipatus susceptis postea liberis decessit.placuit in aui potestate manentes simul cum his q post emancipationem nati sunt: decreto bonoꝝ possessionēk accipe manente eol: vt si velit auus sibi per nepotesm acquiri:bōa suan cōferat aut nepotes emācipet vt sibi emolumētūo prē hereditatis acqrāt idqꝫ diuꝯ marcꝯ rescripsit.

Idē.

Si nepos exheredatus heres extiterit ei quē auus heredem fecerat.deinde pater eius emancipatus testamēto preteritus accipiat ꝯ tab.pris bonoꝝ possessionez: iungi pri suo nepos non poteritp: sꝫ velut extraneꝯ excludeẜ qꝛ si suo noīeq auo hrs extiterit.

Idē.

Si qs filiū hñs i ptāte extraneū i nepotis locū quasi ex eo filio natū ꝛ pferu eius emancipatū vel pteritū vel ambos pteritos ...

Liber:

redis.ꝛ facit.ff.de inoffi.test.l.si pponas.ꝛ.ff.de lega.pstan.l.filium.§.ad eum.sed contra.j.e.l.fi.

a Sermo.i.edcti de le.p.qđ ē.ff.ꝛ pone nepotē in ptāte hrdē institutū ꝛ pfem eius emancipatū vel pteritū vel ambos pteritos ex eo instituto ꝛ petisse ꝯ tab.rupto testō ꝛ iungunẜ: ꝛ ambo soluūt legata exceptis psonis.qꝛ cū nepos facit iniuriā emācipato q solus de iure ptorio succedit ꝛ pcipiet emolumētum pcipiet ꝛ onus:ꝛ facit de le.p.l.nepos.ꝛ.l.seq.ac.
t Ipsi nepotē.q plus hēret ꝗ pater si legata solueret pater ꝛ nō ipse.
Quidam. Ista lex ē magne difficultatis in casu ꝛ parue vtilitatis. Et pmo ponitur thema ꝛ due questiones ex themate. Secūdo ponitur rñsio ad pmam qōnem. Tertio rñsio ad secundam. Secūda ibi rñdi. Tertia ibi: quoniaꝫ si pater. Bar.
v Emancipauit.s.primum ꝛ alium post:vt.j.innuit.
x Suū.s.alium.ꝛ sustulit.i.pereauit.s.pꝯ emācipationem.
y Exheredatus.s.filꝯ pmo emancipatꝯ ex quo sunt nepotes.ac.
z Frater eius.ordo litere ē quero cum frater eius sit emancipatus: ꝛ ipse.s.frater eius pteritꝯ ꝛ nepos ꝛc.azo.
ꝛ Instituti.s.sunt.
ꝯ Iuris sit.hoc casu ꝛ sequenti.
ꝫ Ponamus.ꝛ si ambo filij eēnt pteriti.ac.
a Exheredatus.scilꝫ fuit.
b Solus.non exheredatus illuz excludit.
c Filijs suis.i.filio.vt posuit in casu.azo.
d Cum eo.s.patre.
e Posset.s.filius committere edictum.
f Propter.rō supioris prime edicti.ꝛ dic qꝫ magister iul.fuit auctor huius noui edicti de coniungen. quod ptor pposuit.vel forte illius tantū clausule vt nepos pteritꝯ cū exheredato patre iungatur.
g Ei.s.nepoti etiam soli.ac.
h Diuersa cōditio.vt pote cum ei non dēt cōtra ta.azo.
i Nepotis.instituti heredis.ꝛ facit.ff.de inoffi.test.l.si pponas.ꝛ.ff.de lega.pstan.l.filium.§.ad eum.sed contra.j.e.l.fi.

k Emancipato.bonoꝝ pos.s.vn liberi in bōis pris emācipati.sed qđ ad hūc ti.rū.ꝛ si non directo vtiẜ tñ.ꝛ hoc casu locum hꝫ.nā retentus in ptāte aui quodāmō ꝗtum ad suū pfem emancipatꝯ vr.cum.n.non iaceat sub ptāte ꝯiungiẜ tñ tanꝗ emācipatus cū his q sunt in ptāte vt viriliter cum eis succedat.azo.
l Manente eo.s.in sua firmitate azo.i.saluo eo.
m Per nepotes.s.in ptāte retentos.ac.
n Bona sua.s.nepotū.ad qđ.ff.de col.bo.l.si qs filiū.ꝛ.l.i.§.f. quoqꝫ.ꝛ no.uelit.nā nō cogitur emācipare.ut.ff.de le.i.l.filiusfa.§.sꝫ vulgare.nisi in casibus no.isti.q.mo.ius pa.po.sol.§.fi.ac.
o Emolumentū.s.nepotibus.
p Si nepos.nō poterit.qꝛ ipse sit institutus ab auo ꝛ sic accipiat ꝯ ta.alio cōmittente edictum.ac.
q Nō suo noīe.i.e.l.i.i pn.ꝛ.ff.de ꝯ ta.l.si putant.§.sed si ipsi.ꝛ.ff.de opis li.l.cū pfonꝯ.§.cū libertꝯ.ꝛ.ff.de le.p.l.iii.§.hoc aūt.
r Si qs filiū.nō desit casus deest non.ꝛ fm hoc istud qꝛ erit nō quare videatur admitti.ꝛ rūdetur hac rōne non pōt iungi: qꝫ ...

l Fratri suo.q erat in potestate.ac.
m Ex eodem filio mortuo.ac.
n Defuncti.s.aui.
o Filio.s.pnepote defuncti.videbaẜ qꝛ patruus emācipatus cōferret soli pnepoti:q remāsit in ptāte sꝫ secꝯ ē.ꝛ hꝫ ꝺ locū eadē qđ q ꝛ in supioꝛi.§.
p Sꝫ ꝛ si.s.ff.dixit ꝗr nepotibus ꝯferẜ:nūc ꝗ qualiter ipsi ꝯferant ꝛc.ꝛ dic qꝫ habui fratrē ex quo fuerūt duo filij q fuerūt nepotes patri meo.i.auo suo ꝛ et vno eoꝝ nepotū pmortuo sunt duo pnepotes ad auū: quoꝝ alterū emācipauit auus:nūc auus moriẜ.ego filius succedo in dimidiā.nepos supstes in medio alterius dimidie.alia ꝗrta ꝺberet dari pnepoti remanēti in ptāte aui de iure ciuili:sed p ptorē fit ei iniuria q vocat ēt pnepotem emācipatū cui daẜ alia quarta.cū ergo soli ei faciat iniuriā ei soli cōfert. Scđo ꝯferet patruo suo si supest:si nō supest primiꝯ patruus.tertio mihi q sum patruus magnus.
q Pronepotes.s.sint.ac.
Clausula adiecta in.l.iter pretata videtur repetita in.l.iteꝝ ... cante.b.d.Bar.
r Edicti.s.de coniungendis.

eē ⁊c. vl si h' cā si erit rō ꝙ eē ñ in debeāt admitti tñ sufficiēs: sed sub audī nec hui⁹ nepotis cā i naturalī. az. ⁊ h. h ñ ob j. ō ap. l. si me tibi.

S**i post emancipatione**. Jurisconsultus pōit h pmo vnā qōnē cui ñ rñdet. Scdo pōit aliā cui rñdet. Tertio aliā cui rñdet. Secūda ibi ⁊ pponamus. Tertia ibi ⁊ cui. ⁊ aduertatis qꝛ ē valde diffi cilis i hoc pnci. Bar.

a Conseruanda. et iter ptatione potius ꝙ vbis edicti ei edcm iūgat nepotem in ptāte retētuz vt. s. e. l. i. in pn.

a Qō. i. qrtum. ⁊c.

b Semisses. nō cōputato tali nepote. ⁊c.

c Antonini. p ɔstōnez antonini tali nepoti cōseruatur portio. ut. s. e. l. q duos. in fi.

d Viril. i. tertia. duo eni sunt filij. ⁊ si hic nepos vocareṫ in virilem tertiā hret. vt. s. ō le. i. l. viriles. in pn. azo.

e Quarta. s. toti⁹ hedi tatis. i. dimidiā dimidie sicut si in ptāte eēt retētus. ⁊ h ē. nā si ⁊c. azo.

f Coniungebaṫ. p vba edicti.

g Proponamus. aliā ppoit qōnem.

h Et eodē. i. filio ⁊ sic duo nepotes. alter i ptāte: alter non. ⁊ ꝙ subijcit duo mutat casum tā dem redit ad istum ibi. an ergo ⁊c. azo.

i Quartā. totius here ditatis. i. dimidiam dimidie. azo.

k Ergo tunc. qō alter de nepotibus ē in ptāte alter non.

l Sextūciā. vnciam et dimidiā. ⁊ sic inter ambos hñt tres uncias. i. qrtā totius hereditatis vt insti. de here. insti. §. hereditatis.

m Petētus ē hoc fatis vl cū sint duo nepotes: alter in ptāte: alter nō. sed qōni. s. facte. ibi nūc vō. ⁊c. nō rñ. ⁊ dic virilē ɔseruandā. ut. s. e. l. qui duos. l. fi. que ē s. Cū. n. duo accipiant ɔ ta. pr ⁊ filius virilis cōseruaṫ filio. i. nepoti. vt. s. de le. pstā. l. virilis. in pn. nec mir si plus hēat nepote in ptāte retento q solaz quartam hz et hoc edicto. hic. n. nō suo iure. i. ɔ tab. habet: sed, qꝛ institutus ē. Alij dicunt ⁊ hunc in quartam vocari: ⁊ corrigi qō ē in. l. q duos. in fi. Alij ꝙ i virilem. i. in tñ qtum excipet nepos in ptāte. ⁊ sic illa sm istam nō virilem totius hereditatis. ⁊c.

n Et pruo. non solum pri. h.

o Prestaret. non solū pr sed ēt pruus. nec obstat. s. de le. pstan. l. nepos in fi. qꝛ ibi erat nepos in potestate: hic non.

De carboniano edicto. A carbōe ptore sicut publicians a publicio vt insti. de a. §. alie ⁊c. ɔtinua. dcm ē. s. de bo. pos ɔ ta. ⁊ de multis edictis factis circa illud. sed qꝛ edcm carbonianū ē scdm circa edcm ō ɔ ta. merito sequiṫ ista Rubrica. Bar.

S**i cui controuersia fiat**. Jurisconsultus hic pmo ponit edicti naturam. Secūdo incipit edictum exponere. Secūda ibi non tñ masculi. Bar.

p Si cui. nō instituto vel exhdato: ut. j. e. §. pompo. azo.

q Fiat. nā ⁊ reus debet facere ɔtrouersiā. ut. s. de pcura. l. non solū. §. si status. hic eni filius agebat vt statim patet. azo.

r Sit. ɔnumerādus. ⁊ ita ō statu. i. filiatōe simul ⁊ de bōis. alioqn locū si hz. ut. j. e. l. iij. §. qūis. idē ⁊ si seru⁹ dicaṫ: ut. j. e. §. sz ⁊ si qs. az.

s Et ipubes. alij n. nō subueniṫ. qō dic vt. j. e. l. §. impuberi. ⁊c.

t Cā cognita. qō dic: vt. j. e. l. iij. §. cause. azo.

v Possessio. corpa his rex hditariax. azo.

x Cū q. ñ dcṫ. ō bonis restituēdis si appeat eē ñ filiū: vt colligiṫ. j. e. l. sz ⁊ si is. §. pe. ⁊ df. s. ō col. bo. l. iij. §. i. Itē imo qñqz ⁊ si ñ satisdeṫ: vt. j. e. l. fius. i pn. azo.

y Simul. sz differṫ. qō dic vt. j. e. l. ō bonis. §. q pupillo. ⁊ l. sed ⁊ si is ⁊c.

natū adoptet: mox filiū emācipet. nō iūgeṫ hic nepos filio emācipato: qꝛ nō desijt eē emancipatus ex liberis. Ulpianus.

S**i post emancipationē filij** susceptus ex eo fuerit nepos cōseruanda[a] illi erit portio: sz qrtā videamus. finge eni pruo scripto heredi cohrdē datū hūc nepotē. prez qūt cuisdē pteritū accepisse ɔ tab. bo. pos. qō ad edcm pretoris attinet semisses[b] bonoꝛ fiet. Nunc uero post restōnem diui pij antonini[c] si ɔseruaṫ ps nepoti vtrū virilis[d] an qrta[e] debeat seruari. naz si in aui ptāte uat⁹ fuisset ɔiungebaṫ[f] in vnā ptē cū pre suo. Et ppona-m⁹[g] aliū eē ex eodē[h] nepotē i familia aui: duo unā qrtā[i] hituri erant pre eoꝛ accipiēte ɔ ta. bo. pos. si fuissent i aui ptāte. An ergo[k] tunc in sextūciam[l] tuēdus sit q nō in familia retent⁹[m] est. Et cui abscedet ps q̄ huic cessura ē: pri eius tñ an ⁊ patruo[n]? ⁊ puto ⁊ patruo. naz et legatū eidem datū pstaret[o].

De carboniano edicto. Lrix.

S**i cui[p] controuersia fiet[q]** an iter liberos sit[r] ⁊ impubes[s] sit. cā cognita[t] p inde possessio[v] daṫ ac si nulla ō ea re controuersia eēt ⁊ iudiciū i tps pubertatis cā cognita differṫ. Cū q ɔtrouersiam facit: si p pupillo satis ei nō decur[x]: simul[y] i possessionē eoꝛ bonorū eē ptor iubet. Nō tñ masculi[z] sz ⁊ femie ex virili sexu ōscendētes carboniani cōmodū hebunt.

Et generalr dicem⁹[ꝛ] his demū carbonianū cōpetere qb⁹ ɔ ta. bo. possessio cōpetit. his vero nō competere q repelluṫ a ɔ ta. bonoꝛ pos. Si qs ñ ab aliquo[ꝯ] hāc cōtrouersiā patiaṫ ꝙ inter liberos ñ sit, sed ab ipo[ꝰ] patre: vtputa nepos q se retentum in ptāte aui dicat ab emancipato pre[a] eni iūgi ōsiderat: an differri ōbeat? ⁊ magis ē vt differaṫ. Parui enim refert quis ei controuersiā faciat. Cum ⁊ si testator[b] euz negauerit ex liberis: nō tñ exheredē scripserit: carboniano[c] possit esse locus. Sed et si q s nō tñ ex liberis negeṫ eē. uerū enaz seruus eē dicatur forte ex ancilla editus. Julianus scripsit adhuc carboniano locum esse quod ⁊ diu⁹ pius rescripsit. Nā[d] vel magis ɔsulendū ē his quibus magis periculum intendiṫ. Nam si aliter obseruet inuenta erit[e] rō quemadmodū audacissimus qsqz maiore iniuria impuberē afficiat: ꝙ ⁊ plura ⁊ grauiora de eo mētiaṫ. Sz ⁊ si ipe defunct⁹ seruus eē dicatur: idē erit dicendū. Qō ⁊ si fiscus[f] faciat impuberi ɔtrouersiam: carbonianū edictū pōt locum habeṫ.

Pomponius li. lxix. ad edcm rescripsit. cum filius heres vel exheres script⁹ est: carbonianū edcm cessare[g]: Quis filius esse negeṫ: qꝛ vel quasi scriptus hz[h] bonoꝛ possessionē[i]: et si filius non ē: vel repelliṫ quasi exheredatus ⁊ si filius eē videatur[k]: nisi forte posthum⁹ ingt est hrs institutus: ⁊ natus negeṫ eē filius: sed subiectus esse dicetur. quo casu eius partis tñ danda ē ei bonorū possessio[l] ex qua institutus ē. Idez ait[m] cū qdaz exheredem scripsisset filium: ꝙ diceret[n] eū ex adulterio conceptum: qꝛ si fieret ei hec cōtrouersia an inter liberos sit ex hac parte edicti: ei bonorum possessionem competere. Cuz si sine elogio[o] exheres scriptus esset nō hēat bonoꝛuz possessionem. Idēqz ē ⁊ si ita sit scriptus. Quisqs est q filium meuz se esse dicat exheres esto. qꝛ nō est fili⁹

z Nō tñ. ex virili. sz ēt ex feminio: eū eis ɔ ta. denegetur vt. s. de ɔ tab. l. illō. §. ad testamēta. ergo ⁊ hoc edcm. vt j. pr. §. differṫ tñ qō. vt. j. e. l. de bonis. in pn. azo.

ꝛ Et gnālr dicemus huic regule derogaṫ ⁊ ex testō: qꝛ cōtra ta. non daṫ instituto vel exhrdato. vt. s. de ɔ ta. l. i. i pn. sed hoc qñqz sic: vt. j. e. l. §. pōpo. ⁊ l. si ipubes. §. i. terdū. Item ab itestato: qꝛ ɔ ta. ñ h, locū ab itestato: vt i sti. ō bo. pos. §. finaūt. h sic. vt. j. e. l. carbonianū. i. tñ. et l. ō bōis. §. huic. q̄ fuit ɔ. az. ⁊ fa. s. ō iof. te. l. q ō ioffōso. ⁊ q scih hēs. s. ō ɔ ta. l. j. i pn.

ꝯ Si qs. ab aliquo eēneo.

ꝰ Ab ipo pre. i. df ꝙ nō sit de liberis. az.

a Pre. repete ɔtrouersiaz patiṫ.

b Testator. i. am pdci pris pr.

c Carboniano. nō ergo pris dcm filio pjudicat: vel etiam ignorantia: vt. j. ō capti. l. si qs igeuā. nec mris. vt. s. ō fi. istr. l. fi. l fi. ⁊ arg. s. ad silt. l. iij. §. i. lz psit pris dcm: ut. s. de li. agno. l. i. §. iul. ⁊. s. de fi. istr. l. fi. l pn.

d Sz ⁊ si qs. nāuāl p etiam.

e Inuēta erit rō. ñ apiri viam malicijs. sic. s. ō trāsac. l. cū hi. §. sz cū his. ⁊ ō tributoria ac. l. illō. §. sed si mercedē ⁊. C. ō edi. di. ard. tol. l. Quis

f Qō ⁊ si fiscus. facit. s. de bo. pos. l. non ē.

Pomponius. Nō datur ɔ tabu. ei q habz bonoꝛ pos. sm ta. h. d. Bar.

g Cū filius. cessare. ad scriptū facit. j. e. l. iij. §. quis. ⁊ j. e. l. cū sine. ad exheredatū facit. j. e. l. si ipubes. §. cum vo. ⁊ §. interdū. s. de inoffi. test. l. q de inofficioso.

h Hz bo. pos. sm tab.

i Possessionē. i. sm tabu.

k Videaṫ. i. psumaṫ: qꝛ constante mrimonio ē edit⁹: vt s. de his q sunt sui vl ali. iur. l. filium. §. non tñ. az.

l Bonoꝛ pos. carboniana sed cur huic magis daṫ ꝙ nato instituto. Rñ. in iā nato nō ē dubitatio an sit institutus. constat. n. vnde sufficit ei s ta. at h nō ē visimile testatorē instituisse: nisi eū q ex se ɔcipeṫ: ut. s. de ɔdi. et demō. l. cū vir uxori. at non ɔstat eē cōceptū ex eo pp negationē: ut. C. q od h. pda. l. fi. ⁊ iō non ei extraordinaria magis ꝙ ordinaria bo. pos. sm ta. cōpetit. Idē si negaṫ institutus. ut. j. e. l. iij. in pn. azo.

Idem ait. Si aliquis exheredatur tanꝙ non filius exheredatio non valet. h. d. Bar.

m Idem ait. idem pōpo. vel idem iul. sit pompo.

n Qō diceret. s. pr vl diceret ille q faṫ ɔtrouersiā: ⁊ sic legiṫ cū seqntib⁹.

o Elogio. s. ex illo q et adulterio nat⁹ ē. azo. ⁊ no. ꝙ rō hui⁹ edci est: qꝛ pr dicēdo eū spuriū vl exheredasse vt eēneū: ⁊ sic exheredatio nō valet. ⁊ eadē ē rō in seqnti: qꝛ eū iposui penā si diceret se filiū p ɔñs volui eū eēneuz dici: ut ar. isti. ō le. §. fi. ⁊ sic ut eēneū exhrdo ⁊ sic n valet utpote res inepta i eēneo: ut. j. de v. ob. l. qdā. §. in eo. ⁊ sic hēs tres casus in qb⁹ exheredatio habeṫ p infecta: sz in eo casu eū dixi exheredo: qꝛ ex adulterio ⁊c. vl valere exheredatio. ut. s. de li. ⁊ post hu. l. si pepcerit. i pn. Sol. ꝙ hic dē nullā exheredationē. dic si phebeṫ eū filiū eēpr enim iō exheredauit. qꝛ credebat euz non eē filium. interim ergo donec probetur filius exheredatet.

noceat. vt. ff. de lib. et posthu. l. si posthumus. §. si. et 3 azo.

a ¶ Si quis filium. non quasi filium scilicet instituit.

b ¶ Decessisse. quasi si preterito. cum non sit institutus ut filius.

c ¶ Negent. ac per hoc testamentum respectu eius portionem quam valere contendunt. vt. C. de here. insti. l. si pater hic et infra exponitur. azo.

d ¶ Valere. scilicet solummodo respectu patrum omnium: non etiam negant cum filium: ita de bonis tantum faciunt controuersiam: vnde non debet differri. vt. j. e. l. si impubes. §. cum vero

e ¶ Cessat. vt. j. e. l. si impubes. §. cum vero. sed ar. contra. j. e. l. de bonis. in prin.

f ¶ Hereditatem. nunquid hereditatem amitteret si probaret filius. ar. quod sic. j. de iure fis. l. aufertur. sed non est itaque: quia hic non vt filius fuit institutus: vt hic dicitur. nec falsa demonstratio ei nocere debet: vt. ff. de condi. et demon. l. falsa demonstratio. et C. de falsa causa. l. ii. azo.

g ¶ Si mater arguatur. i. accusetur. l. cornelia de fal. vt. C. de fal. l. prima.

h ¶ In dubium. facta controuersia ei puero de bonis et de statu: vel de statu tantum: vt. j. l. iii. §. quotiens. b.

i ¶ Cum vero mater. scilicet tantum. alioquin si etiam puero fieret quod differretur: vt. ff. dictum est. vel vt dicunt si primo puero tantum. et non matri fiebat quod hoc vtrique quos et verbis legis et sententia et verba iuuare videntur. azo. et facit. j. de adul. l. miles. §. defuncto. ac.

k ¶ Cognitionis. habita contra puerum conuentum vna cum matre.

l ¶ Apparuerit. sententia lata contra puerum non contra matrem solam. illa. n. puero non preiudicat. vt. ff. de iure iurando. l. iii. §. per. sed ar. contra. ff. de vent. in pos. mit. l. siue ventris. sol. ibi et facit. j. e. l. iii. §. si mater. et l. si impubes. §. si mater. et l. tertia et quod no. C. de fal. l. i. Item facit. j. de fal. l. qui falsam. §. i. et l. lege. §. de partu. ac.

Licet Donec viuit aliquis ex principibus criminis non potest agi ciuiliter de crimine contra tertium. b. d. Bar.

m ¶ Particeps. contra videbatur: quia auctrice extincta nec ipsi teneri possunt. acc.

n ¶ Decesserunt. hoc est contra non qui dicimus quod viuente criminoso tamen quis potest criminaliter accusari: potest etiam ciuiliter agi alii contra quod dic vt. C. de si. i. stru. l. si. §. i. et hoc etiam in vita mulieris potest exerceri carbonianum.

o ¶ Cognitio. de statu et de bonis.

p ¶ Carbonianam. bo. pos. vt. n. illa datur et denegatur sic fiat de carboniano bo. pos. ut. ff. e. l. i. §. et generaliter.

q ¶ Intestati. quia concurrit cum suis liberis. ut. j. e. l. de bonis. §. huic. azo.

r ¶ In quibusdam casibus dicit casibus. quia regulariter non habet locum secundum ta. ut. ff. e. l. i. §. posp.

s ¶ Negetur legitimus esse vero. s. quod sit institutus aliquis posthumus: et negatur etiam filius. alias non habet locum carbo. bo. pos. quia de bonis tantum est controuersia. ut. ff. eo. l. i. §. si quis filium. Idem in quolibet impubere instituto: ut habeat locum car. bo. pos. si hec duo negentur: secus si alterum tantum. ut. j. proxi. §.

t ¶ Et cum. hic legata relicta filio ut filiorum heres dicitur cum non esse filius mittetur in possessionem legatorum: et differtur quod status et legatorum. et secundum hoc est mirum quod legatario singulari datur car. Et secundo testamento secundum pla. Et queritur secundum eum an filius pro his legatis habeat secundum ta. sicut car. quod videtur absurdum. Vel planius dicam posthumum missum in possessionem ex car. et legatario legata petere certa differretur: quia separatur petitio hereditatis mouerip legitimos contra filium quam erit pubes. ut ar. C. de peti. her. l. si. et secundum hoc dic causa. s. legatorum potest. i. debet. et facit. j. e. si quis liber.

u ¶ Quamuis. heredi. impuberi quem constat sine negatione scriptum. aliogn

exheredatus. ¶ Si quis filium suum heredem instituerit ex minima parte sic. ille qui ex illa natus est. heres esto non quasi filium suum. deinde hic contendat patrem intestatum decessisse: sequitur ei suum heredem esse. interest coheredes eius vtrum negent eum filium: an vero contendant testamentum valere. Si testamentum valere contendunt controuersia non est differenda: et carbonianum edictum cessat. Quod si filium eum negarent et ad ipsos pertinens quasi ad consanguineos hereditatem pertinere dicunt: data bo. possessione impuberi controuersia in tempus pubertatis differetur. ¶ Si mater subiecisse partum arguatur: an differenda sit quod propter statum pueri queritur: et siquidem pupilli status in dubium deducatur differri quod in tempus pubertatis debet: cum mater potest esse nemini idonee defendatur. ¶ Cum vero mater rea postulatur: vtique integra fide et maiore constantia causa defensura: recenti tempore dubium non est cognitionem fieri oportere. et post euentum cognitionis si suppositum partum apparuerit: actiones hereditarie puero denegande sunt. omniaque perinde de hereditate atque si heres scriptus non fuisset.

Licet inter quam partum ¶ Marcia. subiecisse dicitur decesserit: tamen si principes malefici sunt qui puniri possunt in primis cognoscendum est. Si nemo autem sit qui puniri possit: quia omnes principes facinoris forte decesserunt: tunc carbonianum edictum in tempus pubertatis differenda est cognitio. ¶ Ulpianus.

Carbonianum edictum aptatum est ad contra ta. bo. pos. et intestati. cum et in secundum ta. bo. pos. in quibusdam casibus possit videri necessarium edictum. veluti si paterfamilias ita instituerit posthumus heres vel posthuma heres esto. et negetur esse verum quod in testamento ita scriptum est. Et cum de fideicommissis vel legatis queritur differri potest causa in tempus pubertatis. ad eum diuus pius claudio adriano rescripsit. ¶ Quamuis scripto heredi non primum bo. pos. ex edicto carboniano certum sit: tamen questionem status in tempus pubertatis differri proculdubio est. Ergo siquidem de paternis bonis simul et de statu controuersia fiat hoc edictum locum habebit. Si vero status tantum: differetur

quod in tempus pubertatis: sed non ex carboniano sed ex constitutionibus. ¶ Puberi quamuis minori. xxv. annis carbonianum non succurrit: sed si cum esset pubes quasi impubes obrepserit bonorumque possessionem acceperit: dicendum erit nihil eum egisse. Nam et si impubes esset mox pubes factus esset: finiretur bonorum possessionis emolumentum. ¶ Cause cognitio in eo vertitur. ut si manifesta calumnia appareret eorum qui infantibus bonorum possessionem peterent non daretur bo. possessio. Summatim ergo cum petitur ex carboniano edicto bo. pos. debet pretor cognoscere. et siquidem absolutam causam inuenerit euidenterque probetur filium non esse: negare debet ei bonorum possessionem carboniani. Si vero ambiguam causam hoc est vel modicum pro puero facientem vt non videatur filius euidenter non esse: dabit ei carbonianam bo. possessionem.

¶ Due autem sunt cause cognitionis. una vnde carboniane pos. que habet commodum illud: ut perinde atque si nullam controuersiam pateretur impubes: possessionem bonorum accipiat. Alia est cause cognitio: illa utrum debeat differri in tempus pubertatis cognitio: an representari. Hoc autem diligentissime pretori examinandum est: an expediat pupillo representari cognitionem an potius differri in tempus pubertatis. Et maxime inquirere hoc a cognatis. matre. tutoribusque pupilli debet. ¶ Finge esse testes quosdam qui dilata controuersia aut mutabunt consilium aut decedent: aut propter temporis interuallum non eandem fidem habebunt: vel finge esse anum obstetricem vel ancillas quae veritatem pro partu possunt insinuare: vel instrumenta satis idonea ad victoriam vel quedam alia argumenta ut maius damnum patiatur pupillus quod differtur cognitio quam compendium quod non representatur. ¶ Finge pupillum satisdare non posse contra admissos in pos. qui de hereditate controuersiam faciunt multa posse subtrahere. nouare. moliri. aut stulti aut inique pretoris erit tamen in tempus pubertatis differre cum summo eius incommodo cum consultum velit. ¶ Diuus n. adrianus rescripsit. quod in tempus pubertatis

contra. vt. ff. pri. resp. azo.

3 ¶ Certum sit. ipse tamen possessionem adipiscitur iure cum sine auxilio carbo. vt. C. de edi. di. adri. tol. l. quamuis. et. j. quorum lega. l. i. et. ii. azo.

r ¶ Differetur quod. sed nunquid fit missio: vt. ff. stari dixit. azo. Item hoc sine agatur. nunc conueniatur impubes. vt. j. e. l. §. parum.

? ¶ Ex constitutionibus. si vero de bonis nulla sit dilatio ut. ff. eo. l. si impubes. §. cum vo azo. Item ff. j. e. l. de bonis. §. ita demum. Sol. ibi.

y ¶ Puberi. possessionis petende non petite. vt. j. e. de bonis. §. post. vel dic idem et si sit indulta a iudice dum tamen ipsa corporaliter non sit tradita. azo. vt. j. e. l. pe.

a ¶ Cause. dixit. ff. e. l. i. in prin. in duobus vti causae cognitionem. et hoc de primo. et. j. pri. dicetur de alio.

b ¶ Summatim. imo plene. ut. C. e. l. ii. sed expone vt ibi. ac.

c ¶ Absolutam. i. sine dubitatione: hoc cum euidenter ac. sic ergo alia regula dolo facit qui petit ac. vt. j. de excep. do. l. dolo. habet locum et in possessoriis. et sic est contra. j. quorum le. l. i. §. redigunt. sed dic vt no. ff. d. l. dolo. Item no. de summaria cognitione. vt. ff. ad exhi. l. iii. §. ibidem. acc.

d ¶ Non esse. quod duobus modis fit. ut. ff. de his qui sunt sui vel ali. l. filium. §. sed et si sic. et §. sed mihi.

e ¶ Due. vna de qua dixit supra pri. §. ac.

f ¶ Diligentissime. hoc ergo cause cognitio fit plene: sed supra semiplene. az.

g ¶ Non eandem fidem. quia fierent infames. et sic non idem sit de facto fiant infames: quia nunquam creditur. nam tempore redditi testimonii fides testis inspicitur. ut. ff. de test. l. iii. in prin. vel dic non eadem fide. i. non ita creditur quia non est verisimile quod de tam longo tempore sic recordentur sicut de recenti.

h ¶ Anum. i. vetulam ad quod supra de test. l. in uiti. et. l. ex eo.

i ¶ Ancillas. caute hic in plurali. ff. in singulari dixit. quia in questione vnius serui cum ponenda non est. vt. j. de quest. l. i. §. idem cornelio. plurimum enim seruorum argumenta et indicia aliis precedentibus sunt necessaria. ac.

k ¶ Veritatem. et contra fratres huius qui negat filium. quod dicit. j. de questionibus. l. extraneo. §. de questione. azo.

l ¶ Insinuare. non e idonea hoc allegatio cum possint hodie testimonia publicari. ut in auth. de testi. §. et hoc iubemus. et idem et in suppositionibus allegationibus. sed non sic in sermonibus. azo.

m ¶ Differtur. hoc concedebat bul. si filius peteret car. alias etiam si sibi expediret representari. cum se in pubertatem differtur. quod Jo. si placet. pro bul. est. ff. e. l. i. §. quotiens. nam ibi dicit differenda cum tamen status sit controuersia. non ergo locum habet car. sed ar. contra cum est contra bul. tamen. azo.

n ¶ Admissos. id. scilicet qui non satisdatur. ut. ff. l. i. §. i. ac.

o ¶ Hereditate. et de statu: aliter. n. locum non habet. ut. ff. e. l. i. §. si quis filium. ac.

p ¶ Moliri. repete posse illos missos. et sic vel est ibi copula et nouare ac. vel punctum loco copule.

a Expiri. i. ostendere. sic. j. de re iudi. l. sepe. §. s; scientib⁹. vel dic agē do: vt. j. e. l. §. paruī. ⁊ fin pmā no. cogi aduersarios agere ad tps. sic C. de igenu. ma. l. diffamari. azo. b Nō ꝑ ipsis. iam qd fauore ꝯc. C. de le. ⁊ ꝯsti. l. qd fauore. ⁊ fa. ā. de li be. cā. l. omi. in pri.

c Si mater. obtinuerit. idē ⁊ si subiisset. azo.

d Questio. ꝯ impuberem. sed ꝯ infem ꝺ adulterio non tn̄ facile. ar. j. de accu. l. si cui. §. ꝯside hic aūt videbaẜ ꝯ q: ab soluta adultera ⁊ adulter vī absolutus. vt. j. ꝺ adul. l. denūciasse. §. ꝯtr. ⁊ facit. ā. eo. l. i. l si. accur.

e Si is. natus de secūdo matrimonio. ac.

f Filio. nato ex primo mrimonio ⁊ codez pře. s; nō eadem mře. ac.

g Mr ei. s. filio secūdi mrimonii. ac.

h Impuberi. s. supstiti.

i Quā. s. ꝯtrouersiam.

k Eū filiū. s. supstitem.

l Suo. an hrditario. sic. ā. ad tre. l. si res. l si. sed arg. ꝯ in eo. ti. m. l. si psoni. §. q fideicōmissaria. ꝯ. n. rn̄. ⁊. l. facta. §. si cum suspecta.

m Negat. s. is non negat hunc. s. supstitē filiū defuncti. sed ēt dicit de suo ⁊ deinde nec supstes negat filiū suū fratrem s; dicit mrem non debere succedere. ⁊ hoc colligiť ibi nō. n. re. s. alij n̄ hnt non ⁊ tūc dic fm. B. mr negat supstitē filiū. s. solū filiū q: ⁊ suū fr̄ dicit. nec supstes negat. sed et si negaret supstes: idem ⁊ cesset carbo. q: non patitur sed facit cōtrouersiam supersites. ut. j. eo. l. quod si ille.

n Prinis. melior rō: q: tm̄ de bonis ⁊ non de statu fit controuersia: ut ā. e. l. i. §. si qs filiū azo. ⁊ fa. j. e. l. si impubes. §. si pupillus.

o Alterius quoqꝫ. s. sic. ā. que res pig. ob. pos. l. cristo. ⁊ que ad. ser. s. l. si eodem. ⁊. ā. de ven. in pos. mit. l. ap. s. sed contra. j. e. l. tacia. sed dic vt j. e. l. si ipubes. §. si mr.

p Parui refert. s. quantum ad differendam qōnem status: nam utrobiqꝫ differtur.

res differri solet pupillorum cā fit: ne de statu pdidit anteqꝫ se meri possint. Ceterum si idōeos hēant a q bus defendātur: ⁊ tā expeditā cāz vt ipoz iteršit maturē ꝺ ea iudicari ⁊ tutores eoz iudicio expiri[a] nolūt nō ꝺz aduersus pupillos obseruari q pro ipsis[b] excogitatū ē: ⁊ pēdere status eoz cū iā possit indubitatus eē. Si mater ipuberis subiecti p̄t[c]rea postulata cām obtinuerit[d]: poterit adhuc supeē stat⁹ qō[e]: ut puta si dicaẜ aut si ex ipo defuncto cōceptus: aut et ipso qdem: s; nō ex mrimonio editus. Si is[f] q statu controuersiā filio[g] faciebat: ⁊ solum se filiū dicebat decessit: ⁊ mr[g] ei heres extiterit: siqdē eandē ꝯtrouersiā ipuberi[h] mater faciat q se et alia natū affirmat, quā[i] filiū[k] ei⁹ faciebat. s. vt neget eū filium[l]: iccircoqꝫ ad se totā hrditatē ex psona filij sui ꝺfuncti ptīere ꝺbere: i tps pubertatis differri iulian⁹ ait. q: nihil interest suo: an hrditario[l] noie ꝯtrouersia hec fiat. Plāe si mr negat[m] hūc quoqꝫ ꝺfuncti filiū eē: iccircoqꝫ ꝺfūcti prē dimidiā hrditatis solā sibi uēdicet ex bōis prīnis: n̄ erit iudiciū i tps pubertatis differēdū. Nō. n. ꝺ prīnis[n]: s; ꝺ ſrīnis bōis ipuberi fit ꝯtrouersia. Ibidē iulianus ait. si duo ipuberes patiāẜ stat⁹ ꝯtrouersiā: ⁊ alter eoz pubuerit expectari alteri⁹ quoqꝫ[o] pubertatē oz. s. ut sic ꝺ vtriusqꝫ statu agaẜ: ne aliqō pīudiciū fiat ipuberi pp puberis psonā. Parui refert[p] utrū petitor[q] sit ipubes, an possessor qui stat⁹[r] ꝯtrouersiā patiẜ[s]. Nam siue possideat: siue petat i tps pubertatis differẜ[t]. Si duo[v] ipuberes i uicē stat⁹[x] ꝯtrouersiā faciūt: iteršt vtrū qsqꝫ se solū filiū dicat an ⁊ se[y]. nā ⁊ si se solū dicat filiū[z] dicēdū ē ꝺ hec ꝯtrouersiā ad utriusqꝫ puber

tatē differri. siue petitor: siue possessor sit[a]. Si uero alter se solū: alter ⁊ se[b] dicat. siqdē ille adoleuerit q se solū dicat: adhuc differẜ ꝯtrouersia pp pueritiā ei⁹ q ⁊ se eē dicit. s; de pte nō de toto. de pte. n. unqꝫ nec litigaẜ. Nō si ille adoleuerit q ⁊ se dicat: ille ipubes sit q se solū dicit: n̄ differẜ ꝯtrouersia: nec. n. patiẜ ipubes ꝯtrouersiā status[c] s; facit[d]: cū hic pubes ⁊ se dicat: ⁊ illū nō neget filiū. Si qs liber ⁊ hrs eē iussus[e] sit ⁊ stat⁹ ꝯtrouersiā[f] ipuberi faciat: q fili⁹ eē ⁊ testm̄ pris rupisse dr. Julian⁹ ait vtraqꝫ iudicia libertatis ⁊ hrditatis, i tps pubertatis differēda. Neutr. n. coz ita explicari pōt: ut nō ꝯditōi ei⁹ q se filiū eē ꝯtēdat pīudiceẜ. Ceteẜ quoqꝫ libertatis qōnes ex testō pendentes[g] in tps pubertatis differuntur. Cū extaret ipubes qui se defuncti filiū diceret: debitoresqꝫ negent eū eē filium defuncti: ⁊ intestati hereditatē ad agnatū q forte trās mare abierit ptinere[e]: necessarium erit puero carbonianū edictū[f]: s; ⁊ absenti erit pspiciendū: ut ⁊ cautio[g] pstet. Missum aūt ex carboniano edicto in possessionē: studēt ptores possessionē ꝯstituere[h]. Nō si ceperit aut hrditatē petere: quasi bonoz possessor carbonian⁹: aut singulas res. rectissime iulianus lib. xxiij. dige. scribit exceptōe[i] eū summouendū. Cōtentus. n. esse ꝺz hac prerogatiua: q possessorē eū pretor tantisper cōstituit. Si igiẜ hereditatē aut singulas res vult petere: petat inqt directa actōe quasi heres vt ea petitōe iudicari[l] possit; an quasi ex liberis[m] heres sit[n]: ne psumptio carboniane[o] bonorū possessionis iniuriā[p] aduersarijs afferat. Que sniā hꝫ rōnē ⁊ equitatē. Hec aūt possessio itra ānū daẜ

q Possessor sit. s. qlibet eoz de quo querit.

r Alter ⁊ se. s. aliū. azo. v Status. in. l. de filiatione.

a Facit. s. de statu alterius controuersiā agendo vel excipiendo possessorio: vel petitorio. ac. b Si qs liber. iussus. aliqs maior.

c Status ꝯtrouersiā. q: seruū eē dicat: agit ergo institutus petitōe hereditatis ⁊ filius dicit testm̄ ruptū institutus replicat filiū esse seruū: secus aūt si ipse pupillus ageret petitorio ꝯ institutū. q: tunc nō differẜ. sic. j. e. §. missum. ⁊. C. de or. iu. l. i. ⁊ ē rō: q: pmo casu retinet. scōo alij extraneo oia auferri vult. ac.

d Pendētes. i. si qs dicat ex testō se eē liberū. ad qō. C. de pe. hr. l. si. ⁊. ā. ꝺ peti. here. l. si qs liber. in si.

Cum extaret. Si pp ꝺbita pticularia qō status infer impuberi: differẜ in tps pubertatis. h. d. Bar.

e Pertinere. s. dicāt. azo.

f Edictū. vt fiat missio. ac.

g Cautio. s. cū fideiussore: vt C. e. l. i. ⁊ fiet seruo publico. vt. j. rem pu. sal. fo. l. ij.

Missum. Missum i possessione ex hoc edicto pretor tueẜ. nō tn̄ missus vt car. possessor pōt hereditatē vel res singulas vendicare nisi velet de filiatione plene docere. h dicit. Bar.

h Cōstituere. vt ergo q̄ pꝯ ma missio n̄ faciat eū possessorē: sicut nec in dāno isecto. nec ēt illa que fit de vētre vel cā rei seruāde. vt. j. de dāno insecto. l. si finitu. §. iul. ⁊ de acq. pos. l. iij. l si. sed debeat fm decretū interponi: ut h l nuit. sed dico ꝯ. s. q statī etiam possideẜ si fuit re ipsa fcā missio. ⁊ aliud in dāno insecto: q: ibi speraẜ dānum vel satisdatio. hic aūt ēt inuito aduersario admittiẜ ipubes satisdās. Itē ⁊ aliud in muliere ⁊ similib⁹. q: hic semꝑ dr daẜ carbo. poss. vel accipit possessionē. vt. ā. e. §. due. l si. ⁊. §. cāe. sed in predcis dr mittiẜ in possessionez. ⁊ talis possessio nō qriẜ. vt. j. de acq. pos. l. si qs ait. §. i. ⁊ p hoc q iste possideat est. j. l. pe. ⁊ ff. ꝺ inof. test. l. q de inoff. q ergo hic dicit studere. p. cō. pos. dic. i. possessorem constitutum tm̄: arg. j. de vb. sig. l. lege. vel dic qn̄ est missus v. bo iudicis tm̄ ꝯstituetur possessor: vt adipiscaẜ possessionē ꝯ ꝯtneos. vt. j. e. l. qriẜ. ⁊ ē vtilis, s; q actōe. rn̄. in factū q oriẜ ex hoc edicto. sicut ex quolibet alio: ut. j. ne uis fi. ei. l. pe. §. cū ptor. ⁊ venit corpalia tm̄ ar. j. quorū bu. l. ij. i Aut hrditatē. s. qn̄ vbo tm̄ erat missus: ut. n. agnoscēs qlibet aliā bo. pos. vel ēt vn̄ liberi vel ēt vn̄ agna. statim pōt agere peti. he. bo. pos. vt. ā. ꝺ bo. pos. here. pe. ita iste putabit. s; nō est ita: q: alie tribuunt ius in ppetuū. hec in pos. tm̄ vt hic dr. uel si de facto erat missus petet res aliqs quas non hꝫ peti. here. vel rei uen. quasi heres vel quasi habeat ius in ppetuū. hic non pōt. s; sed contra. j. e. l. pe. sol. ibi. ac.

k Exceptione. s. in factū. q: preiudiciū hrditati fieri non ꝺz. vt. ff. ꝺ exce. l. si post. ⁊. ā. ne peti. here. l. diuus. s; nōne hodie ꝯ. ut. C. de peti. hr. l. fi. n. rn̄. nō: q: hic agere vult heres ad suū cōmodum ⁊ alterius preiudicium q moturus ē litē. ibi ꝺ ꝯuenit. Itē ꝯ. ā. e. §. patui. dic vt ibi.

l Judicari possit. s. ut. C. de o. cog. l. i. contra. sol. ibi.

m Ex liberis. s. dicere si ipse vult vēdicare res dicat se hrdē. uel q: fit de libetis vel alius. n Heres sit. s. petat. o Presumptio car. s. filiatōis summati cognite: ut. ā. e. §. summati. pp qō daẜ car. pos. azo.

p Iniuriā. s. de reb⁹ amittēdis si tm̄ petitoriū pponereẜ ⁊ pp psumptionē qlequalē res possessori auferreẜ in ppetuū ius possidentiū eēt sopitum vt. C. ut li. pen. l. q licitā. azo. ⁊ ne iniuriā ꝯc. ue. C. vn̄ vi. l. meminerit

q Petitor. s. possessionis. azo.

r Status. s. tm̄. uel status ⁊ bonoz si uelit in possessionē mitti.

s Patiẜ. nō. patiẜ. sec⁹. n. si alij faciat: ut. j. e. §. qō si ille. ac.

t Differẜ. qō. v Si duo. ad euidentiā hui⁹. §. dic q ille solus ⁊ ille oino ipubes q patiẜ ꝯtrouersiā status suppn̄ possit postulare differri qōnē status. ille aūt ipubes q facit alteri ipuberi ꝺ statu eius ipuberis quē ꝯuenit ꝯtrouersiā: nunqꝫ pōt postulare. ⁊ ē rō: q: impuberi ne amittat libertatē suā ꝺz fauor exhiberi: nō ut aliū ipuberem sua libertate puaret. ⁊ ita oia sunt clara. nā in. i. rn̄. sic dr: q: cū vterqꝫ alteri faciat ꝯtrouersiā ⁊ uterqꝫ patiẜ ab alterutro: utroqꝫ ipubere existe adhuc differeẜ. In scōo ꝺo ē ēt pdicta rō: q: cū is adoleuerit q se solum dicit. alter aūt qui ⁊ se dicit ē ipubes: pubes ipuberi facit ꝯtrouersiā. ⁊ ita ipubes patiẜ litem ⁊ sic differẜ. In tertio ꝺo nō differẜ. q: pubes ab ipubere patiebaẜ litem.

x Status. s. tm̄ uel status ⁊ bonoz: s; possessionē vel retinet vel adipiscit: ut. ā. ꝺ inof. te. l. q ꝺ inofficioso. Itē ꝺ ꝯa sunt si agaẜ possessorio. si ēt petitorio distiguiẜ: an agaẜ: ⁊ n̄ differẜ. an ꝯuemaẜ: ⁊ tūc sic ēt hoc ptiẜ stat⁹ ꝯtrouersiā patiẜ: ut. j. e. l. §. iussū. y An ⁊ se. s. ⁊ aliū.

z Dicat filiū. s. se qlꝫ eoz. ⁊ sic qlibet. de altero negat.

sicut ordinarie quoqz q̄ liberis dā-tur intra annuz dant: sz oportebit būc q se filiū dicit nō solum carbo-nianā bo.pos.accipe: verū etiā or-dinariā agnoscere. ¶ Currūt aūt tpa ad vtrāqz bo.pos.sepati. ordia-rie quidē ex quo p̄ fez suū decessis-se scit: ⁊ facultatē bo.pos.petende habuerit: carboniane vero eo tpe ex quo ꝯtrouersiā sibi fieri cogno-uit. ¶ Ulianus.

Ideoqz si ex prima pte edicti bonoꝝ pos.n̄ petierit: al's po-terit ex secūda pte edicti ad exēplū carboniani edicti accipe bono .pos-sessionē. al's nō poterit. Nā si con-festim post patris mortē cōtrouer-sia ei facta fuerit inter liberos an bonoꝝ pos.accipe possit: simul ad vtriusqz edicti cā annus cessisse vi-debitur. ¶ Sin uero iterposito tpe scierit ꝯtrouersiā sibi moueri: poterit ēt finito tpe itra qd ex p̄ia parte bonoꝝ pos.accepat: ex secūda ei bonoꝝ pos.petere. quā cuz acce-pit perpetuo possessor his actoni-bus vteꝝ. Sz si post pubertatē ꝯ eū iudicatū fuerit: denegabunt̄ ei actiones. ¶ Ulpianus.

Sed ⁊ si is qui ꝯtrouersiā ipu-beri facit ex liberis sit: cuemet vt siue caueat is cui fit ꝯtrouer-sia sit: siue n̄ caueat: attū simul sit ī possessiōe. ¶ Si ipubes nō defen-dat icarcoqz missus sit ī possessio-nē ⁊ ēt aduersarius eius actiones h̄ditarias quis exercebit? Et iulia-nus ait. li. xxiiij. dige. curatorē ꝯsti-tui d̄bere q oīa curet ⁊ actōes exer-ceat. Denīqz scribit ēt cū q cū ipu-bes missus ē ī pos. actōes posse ad-uersus curatorē intēdere: nec eē p-hibēdū. Nullū enī p hoc p̄iudiciū h̄ditati fiet. nā ⁊ aduersus ip̄z pu-pillū si satisdedisset: recte expiret. ¶ Quotiēscūqz ipubes satis non dat: mittit̄ i possessionē eius aduer-sarius: siue satisdet siue n̄ det. Et si vellit aduersarius cōmitti sibi ad-ministrationē: satisdare dz pupil-lo. Ceteꝝ si satis n̄ det dz cura-tor ꝯstitui per quē bona administre-tur. ¶ Aduersarius aūt si satisdede-rit res q̄ tpe puture aut deteriores fu-ture sunt distrahere dz. ¶ Item debitoribus q tpe liberātur exigere dz. cetera cū pupillo possidebit. ¶ Ali-mēti aūt pstandi cā dumtaxat possidet is qui ex carboniano missus ē videa-mus. Et siquidē satis ipubes de-derit siue deceuerit p̄ses siue n̄ dum-met vescendi cā. ⁊ hoc minus re-stituet hereditatis petitori. ¶ Ma-xime si satisdat̄ n̄ potuit: ⁊ alter alere vel se posse: diminuendi cā usqz ad id qd alimēntis eius necessariū ē mi-tēdus ē: nec mirū dz videri h̄ditate propter alimēta minui eius: quem fortasse iudicabit̄ filiū non eē: cum oīuz edictis vēter in possessionē mittat: ⁊ alimēta mulieri p̄stent p-pter eū qui pōt non nasci. Et cura in eo: adhiberi d̄beat ne fame p̄ere at filius: q̄ ne minor hereditas ad petitorē perueniat: si apparuerit fi-lium non esse. ¶ Marime autē puto si missus fuerit in possessio-nem aduersarius desiderādū a p̄-tore: ne instrumenta in possessionē suā redigat. ¶ Ceteꝝ d̄cipiet pupil-lus dum vel instruitur aduersari-us eius vel etiaz intercipere ea po-test. ¶ Cū aūt in satisdatione pu-pillus ⁊ aduersarius eius cessant: cu-rato: constituendus ē qui bōa ad-ministret. ⁊ qn̄qz ei q in iudicio vi-cerit restituat. ¶ Quid tñ si tuto-res pupilli velint administrare? e-rūt audiendi nisi satisdederint no-mine pupilli: aut curatores quoqz idem ipsi sunt constituti.

¶ Paulus.

De bōis matris: an decretum interponendū sit queritur? Et decretū quidē non ē interponen-dū. dilatio aūt longissima adhiben-da est que in tempus pubertatis extraheret negocium. ¶ Plane si d̄ paternis simul ⁊ maternis bo-nis ꝯtrouersia sit: ul'ēt d̄ fraternis ⁊ has cōtrouersias in tempus pu-bertatis differendas esse iulianus

---

a ¶ Dec aūt liberis danf. ex quolibz capite: vt. j. q. or. in bo. pos. f. l. si co heredes. b ¶ Carbonianā: hic tñ tñ bonoꝝ fit cōtrouersia fm ... c ... si daref vt. ȝ. e. l. 1. §. si q̄s filiū. qd h ꝯcedit. ... d ¶ Ordinariā. f. vñ liberi vel vñ cogna. vel aliā q̄ ei deferf ⁊ h si voluerit ... tare. ⁊ id dicit oportebit. q: hec bō. fine ordinaria competit ... §. si. licet ... exerceat.

b ¶ Satisdare dz. vt insti. de satisda. ... c ¶ Exigere. sic. ȝ. de vē. in pos. mit. l. ... d ¶ Cetera. qdā hñt c. reꝝ cū pupillus ... sus ibi. ceterū ⁊ nō ibi. an aūt. ⁊ deficit ...

... q ¶ Iudicatū fuerit. in peti. h̄r. dū ip̄e agit uel ꝯuenitur quasi non sit filius. r ¶ Denegabunt. ip̄o iure sic ȝ. de arb. l. si cū dies. § si q̄s. s ¶ Actōes. oēs ēt possessione

Ceterū si is. Dic iuris cōsultus icipit exponere tertiū caput edicti d̄ satisda-tōe. bar. t ¶ Sz ⁊ si is. caueat. accipe is cui ⁊c. sec' in ē̄neo: q n̄ admit tit ī pos. nisi pupillo n̄ cauēte. ut. j. §. quotiēscūqz. ⁊ h est rō ne qd vni dat̄ alteri denegef. ut. C. q po. ī pig. l. si. §. exceptis. ⁊ fa. ȝ. e. l. 1. §. 1. ag. v ¶ Si ipubes. nō defendaf. cū possideat. x ¶ Aduersarius. qui nō est ex liberis. y ¶ Exerceat. tpe puturas al's nō. ut. ȝ. de uē. ī pos. mit. l. 1. §. ite si piculū. d admi. tu. l. inter. ⁊. j. pri. ibi. aduersarius aūt ⁊c. z ¶ Aduersus curatorē. insolidū. ut. ȝ. de cur. bo. ds. l. si plures. ⁊ dic acti ones nō h̄ditarias. tūc. n. fieret p̄iudiciū petitōi her. sz actōes cōpeten tes ex aliquo ꝯtu quē habuerit cū defuncto ⁊ tūc fit p̄iudiciū h̄dirati: q: sibi. sz hoc cōcedit. q: suo iuri ⁊ fauori lz ei renūciare. ut. C. de pac. l. pe. ⁊ ¶ Si satisdedisset. sup ꝯmis. ɔ ¶ Quotienscūqz. satis. f. pupillus. ⁊ sic aduersarius nō eēt in possessione. ꝯ ¶ Nō dat. in casu. ⁊ satisdedit mittit aduersari'. puta si ēt ex lib. ris. ut. ȝ. e. l. 1. in pn. ... ¶ Nō det. f. aduersarius. ⁊ hoc quo ad missionē. sz quo ad administratōē

li. ⁊ aliorum: ut hic. ⁊. ȝ. de uen. in pos. mit. l. ubicumqz. §. ... r ¶ Negociū. f. questionem status. q: d̄r non filius defuncti ... nis per consequentiam. nam si de bonis tñ fieret questio ... tur: ut. ȝ. e. l. 1. §. si quis. s ¶ Differēdas. ex constitutionibus: ut modo no. ⁊ dic q ... dere p̄t negatur filius. Idem de matre quia negat̄ filius. Idem ... tre. q: vult succedere fratri ⁊ negatur frater. sed si simul ... missio in paternis ex car. an ⁊ in alijs. f. maternis fraternis ... tur occasione paternoꝝ. ar. j. de m ⁊ in ar. l. 1. §. si fundus. ... bes. §. si pupillus. sz dico ȝ. q: alia ē rō in uno q̄ in alijs ... torum secreta dz esse rō. ut. C. de dona. inter uirū ⁊ uxore. ... nā pōt esse filius tiei ⁊ non h̄ere uxoris ⁊ econtra sed se... liberti. q: si filius defuncti est: ergo eius libertis succedere ...

... p ¶ Quidem ... ȝ. e. l. non ... q ¶ Adhibenda est ... stitutionibus ... in. §. q̄uis. ... tatione pruden...

[illegible]

respondit. ¶ Huic aũt edicto loc⁹ est etiam si ab intestato ad bonorũ possessionẽ veniãt liberi: tã ⁊ si ex inferioribus gradibus petant qua legitimi vocant: qm̃ sui sunt vel ex illa que cognatis dat. ¶ Ita demũ aũt huic edicto locus ẽ: si hereditatis ↄtrouersia fit. nã si tm̃ stat⁹: q2 seruus dicat eẽ: nec vlla bonorũ ↄtrouersia fit: hoc casu liberale iudiciũ statī explicandũ erit. ¶ Qui pupillo cõtrouersiã facit: si simul cũ eo in possessionẽ missus ẽ. ali ex bonis defuncti nõ debebit: nec q̃ c̃ꝫ de bonis defuncti diminuere. hec. n. possessio ꝓ satisdatiõe cedit. ¶ Nõ solũ alimẽta p̃stari debent pupillo: sꝫ ẽt in studio ⁊ in ceteras necessarias ipensas dꝫ impẽdi pro mõ facultatũ. ¶ Post pubertatẽ querit: an actoris ptes sustinere debeat: q ex carboniano missus est in possessionẽ. Et rñsũ ẽ rei ptes eũ sustinere ðbere: maxĩe si cauit: sꝫ ⁊ si nõ cauerit: sꝫ nũc parat⁹ sit cauere: q̃si possessor ↄuenienđus est. ¶ Nõ si nũc non caueat possessio trãsferẽ aduersario satis offerẽte: pinde atqꝫ si nũc primũ ab eo peteret hereditas. Ulia.

Si impubes neget adoptat⁹: ⁊ iõ p̃ris h̃ditatis ei controuersia fiat: si erit iniquũ simile carboniano decretũ iterponeẽ. ¶ Itẽ si ipubes in adoptionẽ datus esse dicaẽ: ⁊ iõ negeẽ naturalis p̃ris hereditas ad eũ ptinere: q2 ⁊ hoc casu querit an iure filij obtinere hereditatẽ possit: loc⁹ erit carboniano edicto. ¶ Cum vero ꝓponitur exheredatum eẽ: nõ est necessariũ cõtrouersiã in tp̃s pubertatis differri: q2 nõ de iptius filij sed de testi iure querit. ¶ Si mr̃ ei⁹ cui ⁊ de libertate ⁊ de hereditate paterna cõtrouersia fit: in q̃õnẽ libertatis vocatur: iudicium de matre non semper in tp̃s pubertatis differẽdum erit. nã ⁊ ipi q subiectus eẽ dr̃ ex cã repñtari solet. ¶ Quotiẽs carbonianũ decretũ interponiẽ eodeꝫ loco rẽ hẽri dꝫ: quo eẽt si nulla ↄtrouersia fieret ei q bonoꝝ accepit possessionẽ. ¶ Cũ aũt ex duobus fratribus ex hoc decreto missis alter ꝓ pte sua p̃rnã h̃ditatẽ nõ defendit: cõpellitur alter totaꝫ defendere: aut vniuersam creditorib⁹ cedere. ¶ Interdum ẽt exheredatus filius ex carboniano decreto bonoꝝ possessionem accipiet: si nõ cõtra ta. bonoꝝ possessionẽ petit sed ab intestato vnde liberi petit: quia neget tabulas testi patris tales eẽ vt fm̃ eas bonoꝝ possessio dari possit: ⁊ dicaẽ ñ eẽ fili⁹. ¶ Si pupill⁹ p̃m liberti bonoꝝ pos. peteret: negareẽ aũt filius p̃roni eẽ. q2 de p̃ronis ei bõis nulla ↄtrouersia fieret differendũ hoc iudiciũ nõ ẽ. ¶ Si vero p⁹ interpositũ decretũ carbonianũ h̃ quoqꝫ ↄtrouersia moueret. hoc iudiciũ i id tp̃s differri dꝫ. ¶ Quesitũ ẽ an simul ⁊ pupillus ex carboniano: ⁊ scripti h̃des fm̃ ta. bo. pos. hẽrent. R̃ñ. si filius nõ eẽt aut nõ accepisset ↄtra ta. vel ab intestato bo. pos. simul ⁊ ipꝫ ex carboniano ⁊ scriptos h̃des sꝫ tabulas habituros bonoꝝ pos. Tri.

Decessit: quẽ ego filiũ meũ ⁊ i mea p̃tãte eẽ dico. exstit ipubes q eũ p̃remisa. ⁊ ad se h̃ditateꝫ ptinere dicat. decretũ necessariũ eẽ rñ. ¶ Itẽ emãcipat⁹ ðcessit intestato supstite filio ipubere q se ei fiũ eẽ dicit: ego ↄtẽdo añ emãcipanõnẽ ↄceptũ atqꝫ iõ i mea p̃tãte eẽ: et bona emãcipati ad me ptinere. ⁊ q dẽ huc filiũ eẽ ↄstat: sꝫ hacten⁹ ð statu ei⁹ q̃riẽ q̃ i p̃tãte p̃ris fuerit nec ne. s̃nia tñ edicti ꝓculdubio ex carboniano admittiẽ. Era.

Quod labeo dicit quotiẽs supposit⁹ eẽ dr̃ pupillus cũ quo ð p̃ris ei⁹ h̃ditate ↄtrouersia ẽ: curare p̃torẽ ðbere vt is i possessiõe sit: de eo puto eũ uelle itelligi. q p⁹ mortem patrissa. q se sine liberis decedere credidit: filius eius esse cepit

[illegible]

sum dari intelligi in eo casu q dubitabilē nō q idubitabilis:sic.j.ad mu nic.l.i.in fi. a Agnitus.i.habitus p se vt filius.
b Iustior.vt i pos.mit.si qd fiat de ei statu.e fac.ff.de lib.ag.l.i.§.iulia nus.azo. c Posthumi.de quo dixit labeo.

Vel sic Dictum ē ff.de bonorum possessione contra ta. verum qd est alia bonorum possessio que vocatur fm tabu.q non habz locum do nec pōt intentari contra tabu.vt.j.eo.l.iij.in pn.e ideo premisit ti tulū de bonorum possessione contra tabulas.seqt de bonorū pos sessione fm tabulas.

Quum mulier. Veteri nō dat bonoꝝ possessio ex carboniāo.b.d.bar.

...dici.nā cuius q agnitus[a] est ab eo de cuius bonis querit iustior[b] in ea re cā ē q̄ʒ posthumi[c]. Afri.

Quum mulier ōferēte hēr de ui rauerit se p̄gnantē bo.posses sio ex edicto carbo.[d] dari ds[e] vl' de negari:si illa hēdi ōtulit inuitā an dū. Cū cā[f] cognita decē possessio ne aut hēdi bonoꝝ possessio data[g] faciat p̄iudiciū: aut denegata[h] ius ordiariū[i] eripiat pupillo. Ulpi.

Quum sine beneficio pretoris q patitur ꝯtrouersiam: filius hēs eē pōt:forte qꝛ sci ipt⁹ ē:edicto car boniano locus[k] nō ē. Ac simili ter cū certū ē ꝗʒuis filius sit eiʒ tn̄ hēdē nō fore. veluti si ticio herede istituto posthumus aut ipubes ex hēdat⁹ negeſ fili⁹ eē. Nec ad rem ptinet q̄ interest illius in qbusdā fi liū eē: veluti pp fratris ex alia[l] ma tre nati bona: vel iure[m] libertoꝝ[n] ꝛ sepulchroꝝ. Istos.n.casus ad car bonianū[o] ꝯstat nō ptinere. Id.

Scriptus heres ꝯtra quē fili⁹ impubes q subiectus ds: ex edicto primo bonoꝝ possessionēʒ[p] petit:exēplo legitimi[q] fm tabulas interiʒ accipere non pōt. Qđ si medio tpe scriptus: vel ille q inte stan bo.possessionē hēre potuerit morant:hēdibus eorū succurren dū erit. Quid eni si non potue rit adire hēditatē iure cessante[r]: vl' ob litē in dubio[s] ꝯstituti[t]. Iu.

Titia post mortem mariti sui posthumā enixa ē: eideʒ ticie crimen adulterij semproni⁹ apud p̄sidē p̄uincie obiecit. Quero an i tps pubertatis qđ adulterij differ ri debeat:ne p̄iudiciuʒ posthume fiat? Paulus respondit si ei pupil le de qua querit bonorū questio paternoꝛuʒ nō moueatur:sine cā tutores desiderare adulterij quo qʒ questionem in tempus puberta tis pupille differri. Scevola.

Queritur an ipubes q bonoruʒ possessionē ex carboniāo edi cto accepit:si anq̄ʒ possessio ad eū trāslata sit pubes fact⁹ sit: petitoris partibus fungi debeat? Respōdi i eo q̄ a possessore peteret:probatio nē[u] ei incūbere. Hermogēia.

Hec bonoruʒ possessio si sans datum sit nō tn̄ ad possessio nem adipiscendam[x]:sed ad res ēt persequendas[y]: ꝛ debitum exigen dum:ꝛ collationem bonorum : et dotis ꝛ omnium que conferri dixi mus prodest. Paulus.

Sed sicut de bonis[z] paternis emancipato[2] cauet:ita de istis que ipsi[3] conferūt cauendum est.

De bonorum possessionib⁹ se cundum tabulas.

Ulpianus.

Tabulas testamenti ac cipe debemus:omnē materie[a] figuraꝫ: siue igitur tabule sint lig nee siue cuiusqʒ alteri us materie:siue carte:siue mēbra ne:siue corij aialis alicui⁹: tabule recte dicunt. Non aūt oēs tabu las ptoꝛ sequr hac pte edicti: sʒ su premas:hoc ē eas que nouissime[b] ita sunt facte:post quas nulle facte sunt. Supreme enim he sunt:non que sub ipso tempore mortis fa cte sunt:sed post quas nulle[c] facte sunt:licet he veteres[d] sint. Suf ficit autem extare tabulas: ꝛ si non pferantur si certum sit eas extare. Igitur ꝛ si apud fureʒ[e] sint vel apud euʒ apud quē deposite sunt: dubitari non opʒ admitti posse bo norum possessionem. Nec enim opus ē apire[f] eas vt bonorum pos sessio fm tabulas agnoscatur. Semel autem extitisse tabulas mortuo testatore desideratur[g] tā ꝛ si extare desierūt.quare ꝛ si postea interciderunt bonorum possessio

d Ex edcō carbo.ꝛ de ven. in pos.iducto ad exēpli car. vt.ff.d vē.i pos.mit.l.i.§.si ea.nā h edictū si subuēit na sciturꝫ:sʒ natis sit ꝛ bo. pos. ꝯ tab.vt.ff.d vē.i pos.l.i.in pn. e Dari dʒ.mulieri.
f Cū cā.hoc ē dicere decē h bo.pos.vētri cū cā cognita: sʒ hec tacita vl' expssa ne ꝛc.
g Data.mulieri.
h Denegata.s. mulieri.
i Ordinariū.sʒ nec exordi nariū:puta car.pos.q̄ vl' ex ordinariaq nō tribuit ius in si circa possessionē.ꝛ fac.ff.d iureiu.l.an.§.pe.sʒ ꝯ.ff.e.l. s.in fi.Sol.ibi.sc.
Quum sine. Exheredat⁹ nō hʒ carbonianā. bar.
k Locus.s.ē eō.vt.ff.d mi no.l.i causē.i.rñ.sʒ ꝯ.j.ut ex le.ꝛ sena.cō.l.i §. minq.
l Ex alia.ad hoc.C.d leg. hē l.emācipat⁹. in fi. ꝛ auc. cessāte.ꝛ auc.p⁹.ꝛ auc.fres.
m Iure.sub.pro.
n Libertoꝝ.ad h.j.d op.li. l.si opar.ꝛ.l.cuʒ pron⁹.ꝛ.l. cū libt⁹.ꝛ.ff.d reli.l. q̄ pf.
o Carbo.vt ꝛ.ff.e.l.si ipu bes.§.si pupill⁹.ē ergo lctō legia q̄ istitut⁹ vl' exhēdat⁹ h hʒ car.vt.ff.e.l.i.§. pōpo.
p Script⁹. possessionēʒ.ꝯ ta.q dat ex edcō pmo .i.qđ p̄cedit fm ta.vt.j.e.i. l.ii.in pn.ꝛ als ab intestato: vt statim dicet.
q Legitimi.q ñ hñt: vnde agnati iteri dñ spaf ꝯ tab. si nūc repetas fm tab.qꝛ eam non hʒ legitimus.
r Cessante.s. auctoritatē si p̄stante ei q legitim⁹ ē:vt.C. cōis de suc.l.anq̄ scrip⁹. at si cert⁹ eet de iurib⁹ testamti hñ adiret:ut.ff.d ꝯ ta.l.illō. in pn. lʒ non petat hʒ tabu.
s In dubio.an valeat te stm̄:vn iterl nō adit:vt. ff.d acq.hē.l.sʒ ꝛ si.§ cui aūt.
t Cōstituti.s.ipuberis . hac l.no.hēditatē ñ aditā trans mitti.sic.ff.ad sil. l. si qs in grau.§.si.ꝛ.ff.de ꝯ ta.l.illō §.si.ꝛ.l.se.ꝛ.C. d his q ante ap.ta.l.i.sed regulr ꝯ:vt.C. de ca.tol.§.in nouissimo. et facit.ff.de acq.here.l.uentre.
v Titia.sine cā ꝯ.ff.de uē.i pos.mit.l.si uētris. Sol.ibi Item ꝯ.ff.e.l. iij.§.ibidē.Sol.ut dixi.ff.e.l.si ipubes.§.si mf. ꝛ facit.ff.e.l.i.l si.
x Querit. pbationē: ꝛ facit.ff.e.l.de bonis.§.si.
y Hec bonorum.adipiscendam: ex carboniano edicto.sc.
z Persequendas.hoc ē ꝯ.ff.e.l.iij.§.missum.ubi agēs exceptōne repellit.So.h uēdicat res uel debita ab ꝯneis.ibi do ñ ab aduersarijs ut ibi conuincit.ibi ne p̄ssura car.ꝛ.uel h logt cū satisdedit quo casu non ut carbonianus possessor.sed sicut bonoꝝ curator agit.ut.ff.e.l.sed ꝛ si is.§. si ipubes.ꝛ.§.aduersari⁹.ꝛ pbauit plene i qōne ppetatis q̄ oia h ꝛ illa lex vl' iuuere.azo.uel dic ut no.ff.e.l.ideq̄ʒ.ꝛ facit.ff.d inof. tes.l.q d iof.sc.
2 Sed sicut de bonis.restituēdis ab ipubere si appuerit hūc non ee fi lium.ut.ff.de col.bo.l.iij.§.i.ꝛ ar.ff.e.l. sed ꝛ si is.§.si.
3 Emancipato.q adicit eum non esse filium.
4 Ipsi.si hēs ipse.s.emancipatus:si ipi.s. ipuberi cōfert emācipatus.
De bonoꝝ possessionib⁹ ſm tabu. Primo dixit de ꝯ tabu . secutus or dinē edicti qđ p̄mo defert ꝯ tab. q̄ fm tab.ut ff.ti.i.l.i.deq̄ʒ.sed in.C.eō tra ꝯsiderando dignitatē.dignior.n.ē fm tab.qꝛ initit ex uoluntate defūcti

a Tabulas testa mēti.oēm ma terie.testi sunt lfe ꝛ id i quo scribif.de p̄ma dic grecis ul latinis vel alius:vt.C.de test.l.hac ꝯsultissima.ꝛ si.ꝛ.l.qm i si.si not;ut.ff.d bo.pos. l.cū pfono.§. si. Itē de eo i qo scribif subijcit. Sʒ tunc q̄ro qd si ferree sunt vl' qd si i terra sint ꝯscripte:vt.C.d tes.mi. l.milites.monet q̄ signa ri non pñt:ꝛ h logtur de tabulis in scriptis cōdi tis.rñ.testm̄ sine scriptꝫ in terra ꝛ lapide. ꝛ in oī materia fieri posse non ē dubiū:sed si in scriptis facere velit quoquomo do suo ingenio sigillare possit:sine i terra vel la pide testm̄ faciat nō re probo fm azo.
b Non sūt.nouissime: solennis tñ: vt insti.qui. mo.test.infir.§. ex eo.
c Nulle .vel ēt sole sūt vt.j.de hbo.sig.l. illa.
d Veteres.nisi sint ta bule militis.q̄ q̄nqʒ in fra annū tñ valēt:vt.ff. de test.mil.l q̄ ꝯstitu tū.ꝛ.l.quod dl. sʒ qd si duo testa q̄ta pferunf fa cta eodē die ꝛ si appʒ qđ posterius:ꝛ alius ē hēs i vno q̄ in alio qs admit tef.vl' nullus.Rñ.si sint sub vna sigillatione:liʒ diuersis chartis.vnuʒ ē testm̄:ꝛ sic ambo sūt hēr des vt.j.eo.l.§. si qs in duobus.ꝛ.j.de ta.exhi. l.locū.§. i.si aūt diuerse sint sigillatiōes ꝛ diuer se charte ꝛ diuersi here des:vl' pp ter incertum vtrūqʒ admitti.vt.j.e. l.q ex li.in pn. vel presu mo vtrūqʒ posterius cū nō appeat qđ sit posteri us:vt.ff.de rebus du.l. q duos.in pn. ꝛ de vul. sub l.ex duobus ꝛ sic ad vtrūqʒ pueniet.lʒ testa tor voluit ad alterū tñ de quo nescimus.vt.ff.ad treb.l.debitor.nō ergo rerū naturā sʒ no strā inscientiā accipim⁹:vt.ff.d iudi.l.sʒ ꝛ si suscepit.§.si.cedere vl' q̄ nullus cū incertū sit qs:vt.ff.de rei vē.l.itē pōpo.§.si.ꝛ de li.ꝛ pos. l.ii.ꝛ.ff.ad.l. aql.l.scia.§.cū alter. Itē nullus admittif nō iur offici te:sed pbatiōe.vt.ff.de testa.tu.l.duo.ꝛ de hē insti.l.in tps.§.i. Itē ꝯ defuncti voluntatē ē utrūqʒ admitti.vt.ff.ad treb.l.fcā.§.si sub cō ditiōe.ꝛ.l.si cui pure.§.si aute. Itē si vn⁹ alter ipediet p ꝯcursum.ut.ff.de vsufru.l.quotiens.ꝛ de here.insti.l.q soluendo.ꝛ de le.i.l. hu ius.§.si.azo.ꝛ hoc soluūt q̄ nullus.vt.j.§.si qs in duobus.
e Igit.apud furē.qualr aūt p his agaf:dic ut no.ff.ad exhi.l.ij.§. interdum.azo.ꝛ facit.C.de testa.l.non iccirco.
f Apire.dūm ꝯscē pbef ipm scriptū hēdē.ut.C.e.l.ij.uel ēt si nō pbe tur vt pote cū spreto iudicis decreto sola attestatio āplectido bo.pos. sufficiat:vt.C.q ad bo.pos.ad.l.ut ūboꝝ. Itē oʒ eas eē signatas vti. sigill.ut.j.e.l.cū ta.ꝛ.C.e.l.ij.az.
g Desideraf.quo ad bo.pos. ut hic.ꝛ.ff. de ꝯ ta.l.qđ vulgo.sʒ adiri pōt hēditas ēt si muta itur cederent:ut.ff.de iniusto tes.l.si.ꝛ.C.de testa.l.penulti.ꝛ facit.ff.qđ metus cā.l.uideamus.ꝛ.C.qñ di.lega.ced.l.cū uxori.

a Scientiā. extare. sic. ſ. de cōdi. ⁊ de. l. ij. in ſi. ⁊ dic extare. ſ. tempoꝛ mortis. ad quod. ȷ. ſi ta. teſta. nul. ex. l. i.

b Si qs in duob⁹ exēplaribus. i. autenticis. ſʒ exemplū eſt qḋ idē ſumitur: cui non creditur vt ſtatim dicet.

c Videtur. ſic. ſ. vi. bo. rap. l. ij. §. qḋ ait ꝓtoꝛ bōa. ⁊. ſ. quēadmodū teſta. ape. l. ante pe.

m vertitur dubitatio non ē credendum. aliogn ſecus. Jo. vt. C. de teſta. l. ſi vnus. §. i. ⁊. §. pe. ⁊. §. ſi.

n Vel linnoi. quo ſunt ligate. nel etiā vbi ſunt ſigilla appenſa. ſm qḋ di. ȷ. ſ. pri. §.

o Unum linū. i. vnā ligaturam. nam idem ſi nullum ut ꝑdixit vel dic q̄ in vna cordula ſunt tres uel plures liguli quo cāu ſufficit ſi vnum remāet qḋ ſuſtineat ſigillum.

peti poterit. Sciam aūt exigim⁹ ut ſciat hr̄e extare tabulas: certuſq; ſit ōlatā ſibi bonorum poſſeſſionē. Si qs in duob⁹ exēplarib⁹ fecerit teſtm̄: ⁊ aliud extet aliud nō extet tabule extare videntur: petiq; poterit bonoꝝ poſſeſſio. Sʒ ſi ī duob⁹ codicill' ſimul ſignatis alios atq; alios hr̄des ſcripſit: ⁊ vtrunq; extet: ex vtroq; q̄ſi ex vno cō petit bonoꝝ poſſeſſio: q2 ꝓ vnis tabulis hn̄dū ē: ⁊ ſupmū vtrūq; accipiem⁹. Sʒ ⁊ ſi vnū fecerit q̄ſi teſtm̄ teſtatoꝛ: aliud quaſi exēplū: ſiqdē id extat qḋ voluit eē teſtm̄: bonorū poſſeſſio petetur. Si vo id qḋ exēplū erat: bonorū poſſeſſio peti nō poterit: vt pōponi⁹ ſcripſit. Exigit ꝑtoꝛ vt is cuius bonoꝝ poſſeſſio datur: utroq; tpe ius teſti faciēdi habuerit ⁊ cū facit teſtm̄ ⁊ cū moritr̄. Proinde ſi ipubes⁹ vl' furioſus vl' qs alius ex his q̄ teſtm̄ facē nō poſſint: ſecerit teſtamētū: ōinde hn̄s teſti factionē ōceſſerit: peti bonoꝝ poſſeſſio ñ poterit. Sʒ ⁊ ſi filiuſfam. putans ſe patrēfa. teſtm̄ fecerit: deinde mortis tpe pr̄fa. inuenia: nō pōt bonoꝝ poſſeſſio ſm tabulas peti. Sʒ ſi filiuſfa. veteranus ō caſtrēſi teſtm̄ faciat: ōinde emancipat⁹ vl' al's pr̄fa. fact⁹ ōcedat: pōt ei⁹ bonoꝝ poſſeſſio peti. Sʒ ſi qs vtroq; tpe teſtamēti factionē habuerit: medio tpe non habuerit: bonoꝝ poſſeſſio ſm tabulas peti poterit. Si qs aūt teſtamētum fecerit: ōinde amiſit teſtamēti facti onē: vl' furoꝛ vl' q2 ei bonis interdictum ē: pōt eius peti bonorū poſſio: q2 iuſ teſtamētuz ei⁹ valet: ⁊ h̄ gnāl'r ō omnib⁹ hmōi dicitur q̄ amittūt mortis tpe teſti factionē: ſʒ añ factū teſtm̄ eoruʒ valʒ. Si linū quo ligate ſūt tabule inciſum' ſit: ſiqdē aliquis ꝯ volūtatē teſtatoꝛis icidēit bonorum poſſeſſio peti poterit. Qḋ ſi ipe teſtatoꝛ id fecerit non uidētur tabule ſignate ⁊ iō bonoꝝ poſſio peti nō poteſt. Si roſe ſint a murib⁹ tabule ul' linū ul' aliter ruptū ul' uetuſtate ul' ſitu ul' caſu putrefactuʒ ⁊ ſic uidētur tabule ſignate. maxime ſi ꝓponas ul' unū linū teneri: ſi ter forte ul' quater linū eēt circūductū⁹ dicēdū ē ſignatas tabulas ei⁹ extari: q̄uis ul' inciſa ſit li ni pe una ul' roſa. De.

Quiſſimū⁹ ordinē ꝑtoꝛ ſecutus ē. ꝑtoꝛ. n. uoluit ꝑmo ad liberos bonorū poſſeſſionē contra tabulas ꝑtinere: mox ſi ī de nō ſit occupata' iudicium defuncti ſequendum ē. Expectandi' igitur liberi erunt q̄diu bonorum poſſeſſionē peter' poſſunt. Qḋ ſi tēpus fuerit finitum aut añ deceſſerint ul' repudiauerint': uel ius petēde bonoꝝ poſſeſſionis' amiſerint: tunc reuertetur bonorum poſſeſſio' ad ſcriptos heredes. Si ſub conditione' heres inſtitutus filius ſit: iulianus pereque putauit ſm tabulas competer' ei quaſi ſcripto bonorum poſſeſſionēʒ qualiſcūq; conditio ſit: etiam ſi hec ſi nauis ex aſia uenerit': ⁊ quāuis ōſe

d Simul. ſecus ſi ſimul ſignata non eſſent puta diuerſa habent ſigilla. tunc enim duo teſtamenta preſumunt: vt d'eruʒ eſt: vnum p̄ aliud rumpit: quaſi poſterius. qa nemo decedit duob⁹ teſtamentis: niſi ſit miles: vt. ſ. de teſta. mili. l. q̄re datur. azo.

e Extet. tpe mortis. et vtrūq; eodem tempore confectum.

f Exēplū. ſic. ſ. de fide inſtru. l. ij.

Exigit. Juriſconſultus procedit hoc ordine. Primo dicit a qbus debent eſſe facte tabule vt bonorum poſſeſſio dari poſſit. Scdō dicit quomodo. Tertio quando. Quarto dicit ꝑ qua parte dʒ dari bonorum poſſeſſio. Supra vero dixit ex quibus tabulis datur bonoꝝ poſſeſſio. Bar.

g Exigit. cuʒ moritur. ſic. ſ. de teſta. l. ij. ⁊. l. ſi. ſilius.

h Impubes. ad hoc ⁊ ſequentia facit inſti. qui teſta. facer' poſ. §. i. ⁊. ij. ⁊. C. qui teſta. fa. poſ. l. furioſum. ⁊. ſ. ō here. in ſti. l. ſi alienū. §. i. Jtem hoc ſi ſuo dilecto amitteret. ſecus ſi caſu: vt. ȷ. e. §. ſi quis autem.

i Utroq; tpe. nota q̄ duobus temporibus dʒ teſtatoꝛ habere factionē teſtamenti: vt. ſ. eo. §. exigit. ⁊ de primo cōſtat vt. ȷ. de regu. iur. l. q̄ ī initio. ⁊. l. pe. ſed de ſecūdo diſtingue q2 aut poſt teſtamētum mutauit cōditionē in melius ⁊ valet: vt. ſ. ea. §. ſʒ ⁊ ſi filius. aut in deterius. ⁊ tūc aut ſuo facto delicto ī aliquam ut maxima vel media capi. di. ⁊ tunc non valet vel ēt minima vt ſi dedit ſe in arrogationē. ⁊ nō dat ſm ta. niſi ī hoc vltimo tempore mortis ſit ſui iuris. nō ſic in duob⁹ primis. vt inſti. q̄. mo. teſt. infir. §. nō tū ſʒ ⁊ aliō op⁹ ē ut declaret ſe velle mori eo teſtō vt. ȷ. e. l. q̄ ex libertis. §. i. Sʒ qd ſi in ꝑmis fuerit ī integ. reſtitut⁹ ꝑ ꝑncipē: rñ. valere teſtm̄ qḋ pri⁹ fecerat: vt. ſ. de iurep a. l. fine. ⁊. ſ. de contra ta. l. i. in ſi. ſi aūt nō ſuo fcō: vt furioſus. vel etiam ſuo facto. ſʒ ī ſe ut q2 ꝓdigus: ⁊ non nocet: ut. ȷ. pri. §.

Si linum. Hec incipit tractare q̄les debēt eſſe tabule vt bonoꝝ poſſeſſio detur. h. d. Bar.

k Si linū. i. cordule de lino. ⁊ no. q̄ alia ē cordula que ligat teſtm̄. et de hac hic dicit ⁊ alie qb⁹ appendunt ſigilla que debēt eſſe. vij. prime tres q̄ contingunt caput teſtamēti tū ſire. ⁊ ī quibet ē vnū ſigillū. Jtē due ex quolibet latere: ⁊ hoc q̄ñ nullus vult ſcire qd continet ibi. vt. ȷ. colligit. vt. C. de teſta. l. hac cōſul. in prin.

l Inciſum. ēt uiuente teſtatore. ⁊ facit. ȷ. ſi ta. te. nul. et. l. i. §. pe. Sʒ qd de alia vbi eſt appenſum ſigillū: rñ. nec illud nocet ſi adhuc remanet. vij. ut. ȷ. e. l. cū tabule. ⁊. l. ut bonoꝝ. Jdē ſi non tota corda. vbi ē appenſum ſigillum: ſʒ pars tm̄ eſt roſa: ut in ſi. §.

m Si roſe. a muribus. quandocūq; ēt viuente teſtatore: ita tm̄ ſi legi poſſunt: ut. ȷ. ſi ta. te. nul. ex. l. i. Jdē in deleto: vt. ȷ. e. l. ſed an deleto ſit credendum vel raſo. vt. ȷ. in ſi. R. ſi in ea parte ſit raſuʒ ſuper qua

p Circumductuʒ. vel dic circa teſtm̄ ut liget. vel dic cum tribus vel q̄ttuoꝛ ligulis coꝛda conneta. ⁊ facit. ſ. quēad. teſta. ape. l. pe.

Ordinem. Hic iuriſcōſultus icipit tractare quo tpe pōt peti bonoꝝ poſſeſſio ſm tabu. Bar.

q Equiſſimū. al's let. ⁊ al's. §.

r Occupata. vnde inſtituti interim non conueniunt: ut de excep. rei iudi. l. ij. nec cōueniuntur. ȷ. de bo. lib. l. q̄ diu. ſed q̄nq; inſtituti nō expectant ꝑteritos. ut. ſ. de contra ta. l. illud. §. ſi qs eū. ȷ. ſʒ ibi nō ꝑ ſm ta. petunt. ⁊ ē iō ut ibi no.

s Expectandi. ſed nūquid iterum dū nullus eſt hr̄s hūt iſti filij unde lib. uidet q̄ ſic: ut. ȷ. ſi ta. te. nul. ex. l. i. §. ſi. ⁊. ſ. de lib. ⁊ poſhu. l. ſi. Jteʒ ē ꝯ uidet q̄ non: q2 donec pōt peti ſm ta. nel cōtra nō petitur unde li. vt. ȷ. ſi ta. teſ. nul. ex. l. i. §. i. q2 eſt ab inteſtato. Rñ. poſſunt ab inteſtato venire. ſed datur cōtra tab. ex abundantia. ut. ȷ. e. l. filiuʒ. i. rñ. ⁊. §. uideamus. ⁊ prodeſt emācipato: ut non ꝑſtet legata. nam inteſtatus eſt defunctus herede ſcripto nō adeūte: ut. ȷ. ō le. pre. l. is q̄ ī poſ. in prin. niſi forte ꝑ edictum ſi omiſſa cā teſ. ut. ſ. ſi omiſ. cā. teſta. l. qui āte. §. hoc edictum. ⁊ idem in poſthumo: ut. C. e. l. ſi. ⁊ de poſthu. here. inſti. l. pe. Sed nūqd eodē tpe cedet utriq; tpa bo. poſ. rñ. ſic. ut. ſ. ō carbo. edi. l. ideoq;. lʒ ſit argu. cōtra. ſ. de ſucceſ. edi. l. i. §. qb⁹. ſʒ ibi ſimul non competunt. azo.

t Repudiauerint. quid ſi repudiauerit is qui teſtitui ꝑt rñ. locus eſt huic bono. poſ. vt. ȷ. de ſideicō. li. l. iiij. §. i. ⁊ ȷ. ad tertul. l. ij. §. ſi bonorū. ⁊. ſ. de mino. l. ⁊ ſi fine. §. ſed qḋ papi. ⁊. l. qḋ ſi minoꝛ. §. ſcenola. azo. ⁊ ſm cit. ſ. ri. i. l. ſcriptus.

v Bono. poſſeſſionis. ſ. contra ta.

x Bono. poſſeſſio. ſ. ſm tab.

y Si ſub cōditōe. hic no. ſi pendet cōditio inſtōnis pōt peti ſm tab. ſiue erat fili⁹ ſiue extraneus qui ꝑ oterat ab inteſtato ſuccedere. dū tamē vtilr ſit inſtitut⁹ vt h. ⁊. ȷ. e. l. hi demum. ſi tū nō erat aliqs ꝑterit⁹ cui cōpeteret ꝯ ta. ne ꝯ dicat. ſ. pri. §. at poſt petitā. aut extitit cōditio uol defecit. ſi extitit ꝯfirmat agnitio' vt. ȷ. §. ſi qs ita inſtituerit. ſi defecit: tūc diſtiguit an ſit fili⁹ emācipat⁹ an ſuus. q̄ ēt ꝑteriti hēret ꝯ ta. ⁊ tū ꝑtoꝛ tuet ī ſe. ta. ac ſi accepiſſet ꝯ tabo. ⁊ ſic ſm ta. vtil' ꝯ tab. qḋ ē mir. ac ſi de albo fieret nigr vt h̄ ſubnectit: ⁊ q̄uis ⁊. ſi aūt extrane⁹ ē ī ſirmat agnitio. nā ſi ī filio tū tuet vt ſubnectit. ergo ſec⁹ ī eſt neo: vt ar. C. ō peura. l. marit⁹. ſʒ quā bonoꝝ poſ. petet ꝯditiōe pēdēte. vel q̄ facti vel q̄ iuris ſit: rñ qdā q̄ illa q̄ ē facti vt hic. nō iuris: vt. ȷ. e. §. ſi qs ita. ⁊ ꝑ eis. ſ. de acq. her'. l. is q̄. ij. rñ. ⁊. C. de inof. teſta. l. fili⁹. put ē ibi cū he. ⁊. ſ. ad treb. l. facta. §. q̄ ſi conditio. tu dic ſm azo. ea q̄ ē iuris nō facti hoc eū nō hʒ effectū niſi extitit cōdi. vt. d. §. ſi qs ita. ⁊ ꝑ hoc. C. de inof. teſta. l. filius. put eſt ibi in lr̄a iure. ⁊ ibi plene no.

z Ex aſia venerit. ſed nōne ſi filius eſt ī ꝑtāte ē teſtm̄ nullum: rñ. ſic. vt ī ſi. de exhere. li. in prin. nō ergo. ſm. ta. locū hʒ. vt. ȷ. e. l. hi. demū. dic q̄ q̄ hic erat emācipatus. vel dic ē nullū fauore ſui. vnde enā tūc petet ſm ta.

vt no.C.de insti.z subst.l.si pater.

a Conditio.casualis vel mixta.nam si est potestatiua et filius q est in ptate pa tris sibi imputet si non impleuit: vt non habeat sm ta.vt.s.de here.insti.l. filius.ij.rn.non ergo repetit qualis qualis.

b Filium.s.talem qui ab intesta.succederet.

c Et qui.s.tm.ei vo q est in potestate non est necessario: quia iure ciuili vocatur ab intesta.sed emancipatus p pretorem tm: vt insti. de he.que ab intesta.§.emancipati.z fa cit.j.e.l.sub conditioe.§.i.sz an suus institutus sub conditione petet sm ta. ea pendete:rn.si est potestatiua sic.q a valet testm.als cum non valet nõ petitur sm tab.vel dic vt modo no.quia suo fauore est nullum.sed videtur q hic tuitio in contra ta. non põt stare. primo quia deficiente conditione:deficit viribus testamentum:ergo cessat contra ta. vt.s.de bo.pos.contra ta.l. qõ vulgo.secũdo quia instituto non potuit dari cõtra ta. s.de contra ta.l.sub conditoe. sed expone h perinde deferri dz ac si petisset cõtra tabulas eo casu quo peti potuisset vel dic q non põt peti cõtra tab.ab instituto.s.pendente conditione:sz ea deficiẽte sic.

Pro qua. Vidisti s.s. quomodo petatur bonorum possessio sm tabu.nunc sequitur videre p qua parte petitur.Bar.

d Pro ea.p qua.s.uoluntatem.

e Defert.hic quere qõ diximus.s.de here.insti.l.si quis ita.azo.z facit.s.de inoffi.te. l.papi.§.qm.z.l.q repudiãtis.z.s.de contra ta.l.i.§.si ex tribus.sz ar.contra.j.de assig. li.l.sub conditione.§.i.z.s.de acq.here.l.si ex semisse.Ac.

f Si primus.institutus.idest substitutus.

g Si intra decem.s.decessit filius pupillus.

h Quartũdecimum subaudi decesserit filius.z facit.s. de vulg.sub.l.si ita quis.z.l. ex fcõ.§.item quero.

i Defert.scriptis.s.tm nõ et successoribus eorũ: vt.s.de vulga.subst.l.q plures.z.l.q duos.i.rn.z.§.i.azo.

k Substitutis hoc plerũqz. qõ dic.vt.j.§.si qs ita scripserit.als primo vocatur substitutus q coniunctus.vt.j.e. §.si duo.z.C.de ca.tol.§.fin autem aliquid sub.z facit.s.de di.adi.tol.i.z.s.de cõmu.li.l.i. num.§.certum.

l Loco.i.primo gradu institut

m Proximi sunt.s.primo grads.instituti.z no.q sĩlia sunt petitio bonorũ pos.z hereditatis aditio vt hic.z.j.e.l.si ita.§.q filio.z.§.is aũt cui.i multis tm differunt vt pbat.s.e.l.§.si sub cõditione.z de acq.he.l.is qui. Item.s.de inius.testa.posthumus.z insti.q.mo.te.infir.§.non tm.z diximus.s.e.l.i.§.semel.Ac.

n Si qs ita ex prima parte.s.dimidia.

o Heres esto.ex eadem dimidia.ac.

p Priores.ex gradu superiori:vt.s.ea.l.§.defertur.lz sit arg.cõtra.s. pri.§.z facit.s.de vul.sub.l.q cum plures.z de here.insti.l.si ita quis insti.Accursius.

q Si qs ita instituerit.petet p dodrante.non pro ea parte q cõstat vnũ quẽqz eorũ heredem:etiam ante petitionem bz bo.pos.vt.s.de here. insti.l.liber bõ.§.si ita scriptũ.sz certe imo z p dodrãte:vt.s.e.l.si sub cõdi.

s.Solutio ibi de ea qõ e facti:hic de ea q iuris sm quosdam vel non petit hic cũ effectu et q facti e.i.q non possit sibi auferri deficiete cõditione.vel dic sm azo.q et pendente cõditoe petitur que iuris est ut ibi:vt extate conditione sibi proficiat.azo.z fa.s.de he.insti.l.quoties.§.si qs ita scripserit.z de cõdi.insti.l.vl.

erit conditio[a]:tm pretor filium[b] qui amiserit sm tabulas:tueri debebit:ac si cõtra tabulas accepetit. que tuitio ei qui[c] emãcipatus est:necessaria e. Pro qua qsqz parte heres script[d] est: p ea[e] accipiet bonorũ possessionez:sic tamen vt si non sit q ei cõcurrat habeat solus bonorũ possessionez quãdiu tamen vnus ex hẽdibus deliberat:vtrũ amittat bonorum possessionẽ an nõ:portio bonorz possessionis eius cohẽdi nõ defertur[e]. Si prim[f] quidẽ ita institutus[f] sit:si intra decem[g]. secũdus si post decẽ itra quartũdecimũ[h] ãnuz.siqdem intra decez decesserit primus solus heres erit: z accipiet bonorũ possessionẽ.si vo post decẽ intra quartũdecimũ.secundus solus hẽs erit: z accipiet bonorũ possessionez:nec sibi iungitur:cuz ad suas qsqz cãz substitutus sit. Defertur bonorũ possessio sz tabulas pmo gradu scriptis[i] hẽdibus:in or illis nõ petentibus z sequentibus:nõ solũ substitutis[k] veruz substitutis quoqz substitutis:z p seriem substitutos admittimus. Primo aũt gradu scriptos accipẽ dbem[l] oẽs q primo loco scripti sunt.nã sicuti ad eandẽ hẽditatẽ primi sunt[m]: ita z ad bonorũ possessionez admittẽdam. Si qs ita scripserit primus ei pma pte[n] hẽs esto[o] si prim hẽs nõ erit secũdus hẽs esto.terti ex alia parte dimidia heres esto. si tertius heres non erit quartus heres esto. primus z tertius priores[p] ad bonorz possessionẽ iuitant. Si quis ita instituerit[q] hẽdes.uter ex fribus meis seiam vxorẽ duxerit ex dodrante mihi hẽs esto.uter nõ duxerit ex quadrante hẽs esto. si qdem mortua fuerit seia equas p

tes habituros hẽdes cõstat.[r] Nõ si ab altero vxor ducta fuerit:dodrantẽ z quadrantem ei competere. Bonorũ autẽ possessionez añqz existat cõditio neuter petet[t]. Si consulto sit iductũ[r] nomẽ hẽdis indubitanter pbatur bonorũ possessionẽ petẽ cũ nõ posse.quẽadmodũ non põt qui his scriptus ẽ nõ consulto[s] testatore. nam pro non scripto est quẽ scribi noluit. Si duo sunt hẽdes institutus pmus: z secundus: z secũdo tertius substitut.omittente secundo bonorũ possessionẽ tertius succedit. Qõ si terti noluerit hẽditatẽ adire vel bonorũ possessionez accipere:recidit bonorũ possessio ad pmũ. nec erit necesse ei petere[t] bonorũ possessionẽ:sed ipso iur ei accrescet.[v] Hẽdi.n.scripto sicut portio hẽditatis:ita z bonorz possessio accrescit[v]. Si su[x] hẽs script sit ei dño deferk bonorũ possessio: ad quẽ hereditas ptinebit[x] ãbulat n.cuz dño bonorum possessio. Quare si mortis tpe stichus heres institut fuerit seru sempronij:nec semproni[z] cũ iussit[z] adire.sed vel decessit vl ẽt cũ alienauerit: z cepit esse septicij. cuenit vt si septici cũ iusserit:septicio[z] deferak bonorz possessio. ad hũc.n.hẽditas ptinet. vñ si per multos dños transierit su: tres vel plures:nouissimo dabimus bono.pos.

Au.

Ex ẽ omnẽ posthumum q moriente testatore ĩ vtero[x] fuerit si nat[a] fuerit:bo.pos.petere posse.

Vlpia.

Parte appellatio ẽt ad nouã chartã referk: z ad deleticiaz[b]: pinde si in epistographo[c] quis testat sit:hinc peti põt bo

r Si consulto.inductũ a testatore.si vo inconsulte distingue vtrũ possit legi uel non: ut.j.si ta. testa.nul.ex.l.i. z fa.s. de his que in testa.de.l. i.§.i.z.§.sed z cõsulto. in fi.§.

s Non consulto.i.non ex voluntate testatoris nam z.ut.s.de le.i.l.si ita scriptum.

Si duo. Si substitutus prefert coniuncto: conditione cessante:coniunctus admittitur.b. dicit.Bar.

t Petere.sed nec pro herede gerere.ut.s.de here.insti.l.liber hõ.§. titius.qñqz tm est necesse vtrũqz.s.petere de nouo bonorz possessionez: vt.s.de bonorz pos.l. sed cũ patrono.z de nouo adire.vt.s.de acq. here.l.si solus.

v Accrescit.ẽt inuito: ut.s.de acqui.here.l.q ex duab.§.si.z.C.de iure delibe.l.cũ aliquis.z fact.j.e.l.si ita.§.sm hanc contra.So.sbu.

x Si seruus.pertinebit.si iussit eum adire.

y Cũ dño.vt petat dominus.sz z seruus sciente pretore:vt.j.de bonorum.pos.l.seruus.

z Sempronius.sub.heres esto.

z Iussit.sz nõne sempronij cõtemplatione institut videk:rn.ita:vt C.de iure deli.l.cum qs. quomodo ergo ali põt iubere[a] adire:rn.bene. nam z hoc idem est ubi contemplatiõe fructuarij vel bone fidei possessoris seruus instituitur. iubet.n. dominus non bone fidei possessor. ut s.de acq.here.l.si quis mihi.bo.§.i.z.rn.z.§. iussuz.sed tamen dominus per condi.sine causa reddit:vt.j.de stipu. ser.l.pe.hoc enim est ere.vt.s.de acqui.here. l.aditi.in fine.azo.

z Septicio.secus in legato:vt.s.qñ di.le.ce.l.si post.§.si.z est rõ. quia legatum queritur domino seruo etiam inuito:ut.s.de condi.et demon.l.filio.non hereditas:ut.C.de here.insti.l.cum pponas.nec bonorum posses.ut.s.ad trebel.l.seruo inuito.in prnci. Item quã de trebellianica restitutione:rn.similis est bonorũ possessioni: ut.s. ad trebel.l.seruo inuito.z facit insti.de here.insti.§.alienus.

x Erum est.in utero.als secus:ut.j.vnde cognati.l.i.§. sed hic ita.Azo.

a Natus.aliogn contra:ut.j.de v.sig.l.qui mortui.azo.z facit insti. de bono.pos.i.rn.

b Parte.ad deleticiã.i. que scripta fuit z postea rasa.z sic ut.q instrumenta fieri possunt in chartis rasis argumen. contra. C. de edic.diui hadri.tol.l.finali.ibi.prima figura z.c. sz expone ut ibi.

c In epistographo.i.in tabula lignea in qua erant scripta debita: ut hodie fit.z dicitur epistographum ab opib: z grapha quod ẽ scriptura qsi scriptura suarum opum.Acc.

norum possessio. Idem.

Si sub conditione heres institutus quis fit: et accepta bonorum possessione secundum tabulas conditio defecerit: interdum evenit ut res possessori[a] concedenda sit[b]: ut puta si filius emancipatus sit sub conditione heres institutus. nam si defecerit[c] conditio attamen secundum tabulas bonorum possessionem eum accipere[d] iulianus scribit. Sed et si is[e] fuerit qui ab intestato bonorum possessor futurus esset: tuendum[f] esse scripsit. et hoc iure utimur. Videndum est an legata ab eis[g] debeantur filius[h] quidem quasi contra tabulas bonorum possessione accepta rem habere videtur. ceteri[i] vero quasi ab intestato: et ideo filius liberis parentibusque legata relicta[k] solis prestare cogetur. ceteris[l] non[m]. Plane ei cui ab intestato fideicommissum[n] relictum est: erit prestandum quasi videtur hoc ipso fraudatus[o] quod ex testamento petita sit bonorum possessio[p]. Idem.

Hi demum[q] sub conditione heredes instituti: bonorum possessionem secundum tabulas ex pendente conditione necdum impleta petere possunt qui utiliter sunt instituti. Nam si inutiliter quis sit institutus: nec ad bonorum[r] possessionem inutilis institutio proficit. Ulis.

Cum tabule testamenti pluri[a]bus[s] signis signate essent: quedam ex his[t] non apparerent: septem tamen signa maneant: sufficit ad bonorum possessionem dandam septem testium signa apparere. licet non omnium qui signaverunt maneant signa. Idem.

Si ita scriptum sit. sempronius ex parte dimidia heres esto: et titius si navis ex asia venerit[v] ex parte tertia heres esto. Idem titius[x] si navis ex asia non venerit ex parte sexta heres esto. Titius non ex duabus partibus heres scriptus: sed ipse sibi substitutus intelligi[y] debet ideoque non ex maiore parte quam tertia scriptus videtur. secundum hanc rationem cum sextans vacuus relinquatur: bonorum possessionem titius accipiet: non solum tertie partis: sed eius quoque que ex sextante[z] eidem accrescit. Qui filio impuberi substituitur ita. si filius meus moriatur priusque in suam tutelam veniat: tunc titius mihi heres esto: sic hereditatem[r] vendicat: perinde ac si hoc verbum mihi adiectum non esset: et ita bonorum eius quoque possessionem accipere potest. Sed et cum in nomine prenomine et cognomine erratum[2] est: is ad quem hereditas pertinet: et bonorum possessionem accipiet. Is autem cuius nomen in testamento voluntate testatoris inductum[z] est: sicut ad adeundam hereditatem: ita ad petendam bo. possessionem scriptus intelligitur: quamvis nomen eius legatur: Quodam testamentum in tabulis[a] sibi fecit: filio autem impuberi per nuncupationem substituit. Responsa sententiam pretoris in danda bonorum possessione eam esse: ut separatim[b] patris: separatim filii heredes existimari debeant. nam quemadmodum scripto[c] filio[d] heredi separatim ab heredibus patris: ita nuncupato potest videri separatim a scriptis[e] patris heredibus bonorum possessionem dari. Pomponius.

Ut bonorum possessio secundum pupillares tabulas admitti possit: requiritur an patris testamentum signatum[f] sit: licet secunde tabule resignate[g] proferantur. Paulus.

Si servus sub conditione heres institutus sit: an bonorum possessionem accipere potest[h] dubitatur. et scevola noster probat posse[i]. Pap.

Qui ex liberis meis impubes supremus moriatur: titius ei heres esto. duobus peregre[k] defunctis: si substitutus ignoraret uter novissimus decesserit: admittenda

a Si sub conditione. possessori. i. ei qui bonorum possessionem petijt. Non. i. dicere a. i. hereditas. ac.
b Sit. quia perinde habetur ac si contra tabulas petijsset: ut. ff. l. i. §. si sub conditione. azo.
c Defecerit. i. deficere potuit.
d Accipe. pendente conditione: ut. d. §. si sub conditione. azo.
e Sed et si in. s. filius in potestate: ut addat precedenti casui: ut. ff. de le. pre. l. iii q. in prin. azo.
f Tuendum. et deficiente conditione: nisi fuerit potestativa. quia tunc sibi imputet si non impleverit: ut. ff. de here. insti. l. suus. §. sed utrum. sed si casualis est non. nec ipso iure testamentum est nullum: ut. ff. de here. insti. l. suus in prin. tamen est si velit. sed si malit contra tab. potest ut petiturus tamen defecerit conditio. ut. ff. de contra ta. l. iii. §. quod ergo. azo.
g Ab eis. s. ab emancipato et suo. et quod subiecit et filius: prosequitur in emancipato tamen. et dic here videtur ut per contra tabulas. ut ita prestet legata coniunctis ceterisque qui sunt in potestate tamen ab intestato q. d. sed et ipsi teneantur per contra tab. in defectum conditionis tamen quo ad legata ut non debent etiam coniunctis ab intestato habere videntur.
h Filius. s. emancipatus sub conditione institutus: quod deficit. secus in suo quia ab intestato: ut. ff. de le. presta. l. is q. in prin. azo.
i Ceteri. qui sunt in potestate.
k Relicta. Item uxori vel nurui. ut. ff. de leg. pre. l. i. azo.
l Ceteris. non coniunctis.
m Non. s. illa que in testamento relicta sunt omnibus omnino prestabuntur ut hic subijcit. azo. Item hic contra. ff. de le. presta. l. si duo. in fi. Sol. ibi.
n Fideicommissum. hoc quere quod dixi. insti. de bo. pos. §. sunt autem.
o Fraudatus. legatarius ab intestato presumptive. fac. ff. man. l. si procuratorem. §. si ignorantes.
p Bonorum possessio. secundum ta. que est conversa in contra tabu. cum defecerit conditio.

q Hi demum. hic sumunt quidam quod in demum petit secundum ta. pendente conditione: qui ab intestato succedere potest. sed Jo. ff. nam quia fit scriptus dicitur dari: ut. ff. e. l. i. §. sed si sub conditione. et arg. ff. e. l. si sub conditione. generaliter eius ibi dicitur in quolibet instituto: licet deficiente conditione distinguatur: ut no. in §. si sub conditione. et per Jo. e. j. e. l. si servus. et facit ad. l. ff. de testa. tu. l. iij. et de testibus. l. scio. ff. de bo. pos. l. non est. §. ubicunque.
r Nec ad bonorum. aliquid tamen quandoque prodest: quia trahitur ad fideicom. ut. ff. ad trebel. l. sceuola. ac.
s Cum tabule. plurium. puta decem. et facit. ff. de testa. l. heredes. §. et si plures.
t Ex his. s. signis.
u Si ita scriptum. venerit. quod dicitur venire etsi perierit: si venit: ut. j. de aqua quo. l. i. §. ductum.
x Idem titius. verba testatoris. azo.
y Intelligi. s. existente condi. quod dictum est si non erit heres ex tertia sit ex sexta. unde cum causa in substitutione non sit mutata. quod patet existente conditione nulla est ei facta substitutio: ut. ff. de vulga. substitu. l. servum communem. §. titius interim. tamen pendente conditione valere potest. et deficiente conditione. sed et iterum vel pro tertia vel pro sexta petit secundum ta. quia in utraque disiunctive et sub conditione est institutus. azo.
z Que ex sextante. sextans enim vacuus pro rata accrescit sempronio et titio ut hic. et. ff. de here. insti. l. interdum. §. i. sed in eo quod dicit accipiet. immo videtur ipso iure accrescere: ut. ff. l. i. §. si duo. ff. Sol. et hoc ipso iure accrescit. sed dicitur hic petitur una cum tertia: unde iam accreverat ipso iure. non eius bis petit sed semel tamen: ibi ideo hunc non accreverat. et ideo postea dicitur accrescere ipso iure. ac.
r Qui filio. sic hereditatem. videbatur contra: quia ex substitutione ipsi pupillo directo sit aliquis heres non patri nisi per obliquum ut insti. de vul. sub. §. quo casu. et. ff. de here. insti. l. pro filio. Item no. non nocere verbum positum vel omissum: ut. ff. de here. insti. l. quotiens. §. si duo. et. §. se. et. C. de testa. l. testium. Item no. assimilari hereditatem et bonorum possessionem sic. ff. e. l. ij. §. primo gradu. et j. in fi. huius. §. ac.
2 Sed et cum erratum. facit. ff. de condi. et demon. l. demon. et. C. de te. l. si in nomine. ac.
z Inductum. facit. ff. e. l. ij. §. si consulto.
a Quodam. in tabulis. i. in scriptis. et alios sibi et alios filio fecit heredes ut statim patet quod fieri potest: ut. ff. de vul. sub. l. patrim. in fi. ac.
b Separatim. q. d. alia hec alia bonorum pos. illa est.
c Scripto. sic accipe scripto: idest substituto heredi: vel assignato ipsi filio. ac.
d Filio. dativus casus.
e Scriptis. sub. a scriptis etc. et facit. j. l. proxi.
f Ut bonorum. signatum. eius signa tabulis secundis sufficiant: ut. ff. de vul. sub. l. patrim.
g Resignate. i. aperte coram honestis personis et precide. et iterum signate: ut. C. quemadmodum testa. ape. l. ij. debet enim prius pater sibi facere testamentum et solenniter. alias nullum est testamentum: ut. ff. de vul. sub. l. ij. §. i. et insti. de pu. sub. §. liberis. Si vero ex postfacto impugnatur testamentum patris. siquidem de iure pretoris ut per contra tabu. tenet nihilominus pupillare. ut. ff. de vul. sub. l. et si contra tab. si vero de iure civili ut per querelam pro ea parte pro qua expugnatur testamentum paternum et pupillare: ut. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. sed nec impuberis.
h Si servus. potest. pendente conditione.
i Posse. etiam ipsum servum: ut. ff. de bo. pos. l. servus. et sic patet quod bo. po. non petuntur in figura iudicij in quo servus esse non potest. ut. C. e. l. servus. Item quia qui succubit in contra tabu. non perdit legatum: ut. ff. de le. pre. l. filium. §. si quis. secus si in figura iudicij: ut. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. meminisse. Item no. hic pro opinione Jo. quam dixi. ff. e. l. hi demum.
k Qui ex liberis. peregre. idem si non peregre: dummodo tamen si non propter facti obscuritatem impossibilis sit ultimi discretio: ut. ff. de rebus du. l. qui duos. hec enim discretio quia propter locorum distantiam est valde difficilis: impossibilis reputatur: ut. ff. de usufru. l. i. §. si in varijs. secus si non difficilis. ut in argu. contra. ff. de testa. tu. l. duo. ut contra hoc. j. de ver. ob. l. continuus. §. illud. azo. et facit. ff. de vul. sub. ex duobus. et. ff. ad. l. fal. l. prefa. §. si. sed argu. contra ff. de re. du. l. si fuerit. et de heredi. insti. l. in tempus. §. i. et de manu. testa. l. cum ex pluribus. et ad trebel. l. cum.

a ¶ Prio:is. ꝛ sic vtriusqꝫ. b.
b ¶ Filius. qui erat ab hostibus captus.
c ¶ Et anni. v tpos. cum sit vtilis: vt ꝭ. quis o:. in bo. pos. ser. l. i. §. dies. vnde tria exiguntur. vt. ꝭ. de diuer. pres. l. i. azo. ꝛ sa. ꝭ. qd vi aut clam. l. semper. §. si quis.

ta scdo testo ꝛ ex eo agenti. vnde videt non opponenda actori. q: scdm tollit primu. opponit tamen. non. n. ipso iure rumpit testm. sed per cancellationem.
r ¶ Similiter. petat ei vel no. nam alias forte non opponet ea3 scdo herdi preter primu. azo. ꝛ fm hꝫ ē in persona ex pte opponētis. ꝛ especiale pp̄ter scdm testm. reqrit cōtra: vt. ꝭ. de except. do. l. ij. §. plane. ꝛ facit. ꝭ. de pac. l. si vn⁹. §. pactus.

d ¶ Computabit. sed nonne potuit dare pcuratore: vt. ꝭ. de mino. l. pap. isi. no: vt. ꝭ. qb⁹ ex cau. ma. l. hostib⁹. az.
¶ Testamento Hic ē sub his. §. Et primo ponit vnu dictum. Secūdo eius limitationem. Tertio ponit aliud dictū: qd videt simile primo. Quarto assignat aliquas dissimilitudines inter illud dictum certium ꝛ primū. Secunda ibi. plane. Tertia ibi. no secus. Quarta ibi. nec putauerit. Et breuiter hoc. d: Testamentū eius qui se dedit ad arrogādum irritatur nisi postq̄ factus fuit sui iuris noua voluntate approbetur. Item testamentum primum tollitur per secundum nisi secundum postea incidat vt primū confirmet: quia tūc primū ad excipiedum tm valebit. h. d. bar.
e ¶ Testamēto. possessionē. idest bonoꝝ possessionē.
f ¶ Exceptōe. no ipso iure. q: capitis diminutio est de iure pretorio: testamentū de iure ciuili: vt. ꝭ. de capi. di. l. ij. §. i. ꝛ isti. de bo. pos. §. quos autem. fm azo. ꝛ. h. sed certe hodie ē de iure ciuili capitis diminutio: vt insti. de le. ag. §. fi. ꝛ edictū de capitis di. no inducit exceptionē: sꝫ restituit actionē i capite diminuto. ꝛ hoc io dicit exceptōe3: q: n potest fieri per recentem voluntatem quin arrogatio facta teneret: vt. ꝭ. d capi. di. l. ij. ac.

est iuliani sn̄ia: qui pp̄ter incertum cōditionis: etiam prioris[a] posse peti bonoꝝ possessionē respondit. ¶ Filius[b] heres institutus post mortē patris ab hostibus rediit: bonorū possessionē accipiet: ꝛ anni[c] tps a quo rediit ei computabit[d]. ¶ Testō facto ticius ad arrogandū se pbuit: ac postea sui iuris effectus vita decessit: scriptus heres si possessionem[e] petat: exceptiōe[f] doli mali sūmouebit: quia dando se in arrogādū testator: cum capite fortunas[g] quoqꝫ suas in familia ꝛ domū alienā trāsferat. ¶ Plane si sui iuris effectus: codicillis aut aliis litteris[h] eodē testamēto se mori velle dclarauerit voluntas que defecerit iudicio recenti rediisse[i] intelligit. ¶ No secus[k] ac si qs aliud testm fecisset: ac supmas[l] tabulas incidisset: vt tabulas veteriores supmas reliquerit. ¶ Nec putauit[m] quisqꝫ nuda volūtate constitui[n] testm. Nō. n. d iure testamēti[o] maxime querit: sꝫ de viribus exceptōis[p] que in hoc iudicio[q] quāqꝫ actori opponat ex psona tn eius qui opponit estimat[r]. Iulius.

¶ Scriptus hrs agnoscere possit bonoꝝ possessionē: exigēdum puto vt ꝛ demonstratus sit pp̄ria demonstratione: ꝛ portio ascripta ei iueniri possit: lꝫ sine pte heres ītitutus sit. nā qui sine pte heres institutus est: vacantē portionē vel aliū asse3 occupat[s]. ¶ Nō si ita hrs scriptus sit vt interdū excludatur a testō: eo q̄ nō inuenitur[t] portio ex qua institutus est: nec[u] bonoꝝ possessiōe3 petere pōt: id euenit si quis ita heredē īstituat. titius quanta ex priore parte testamē to eum heredē scriptum habeo heres esto. vel[x] quanta ex parte codicillis scriptum eum habeo heres esto. si scriptus non inueniatur. ¶ Nō si ita scripsero. titius si eum priore testamēto ex semisse hrdē scriptū habeo vel si cū codicillis ex semisse hrdem scripsero: ex semisse hrs esto. tūc accipiet bo. possessionē q̄si sub conditione heres scriptus.

¶ Si a parēte quis manumissus fuerit. Vlpianus.

¶ Mancipatus a parēte in ea cā ē: vt in cōtra tabulas bonorū possessionē liberti patiatur[y] exitu3. qd equissimū ptori visū3 est: q: a parente bñficium habuit bonorū quero3. Quippe si filiusfamilias eēt quodcunqꝫ sibi acquireret[z]: eius emolumētum[ꝛ] patri acquireret: ꝛ ideo itum est[ꝯ] in hoc: vt parens exēplo[ꝶ] patroni ad ꝯtra

¶ Scriptus Ad hoc vt heres possit hanc bonoꝝ possessionē agnoscere requirit q̄ ipse certus sit demōstrat⁹ in testamēto: ꝛ q̄ certa portio sibi deferat. als secus. Bar.
s ¶ Occupat. facit insti. de here. insti. §. q̄tibus. ꝛ. ꝭ. de heredi. insti. l. sabinus. ꝛ l. ite3 q̄. ꝛ. l. ex facto. ꝛ l. ex vi.
t ¶ Inuenit. ergo no valet talis volūtas. sed ꝭ. ꝭ. de heredi. insti. l. si q̄s ita. Sol. hic de preterito: ibi de futuro. Io. ꝛ Ro: q: que de pterito sūt nō recipiūt icertitudin3 idest incerte partis institutionē cū certissima debeāt eē. secus in his que futura sūt. vt. ꝭ. de ver. ob. l. si q̄s stipul.
u ¶ Nec. als nec. als nihil. i. non.
x ¶ Vel. hoc vel non est pauli sed testatoris. als falsū eēt primū. vt. ꝭ. primo dicit. nam ē ibi inest conditio vt ꝛ posita ꝭ. sol. testat.
¶ Si a parēte q̄s fuerit manumissus. Idest emācipat⁹. vt. ꝭ. qn actio de pecul. ē an. l. i. §. alienatio. ꝛ dic dicit. ꝭ. de contra ta. q̄ dat liberis contra testamentū parētu3 nūc ecōtra de ea que parentis datur contra tabulas. vt

g ¶ Fortunas. no omnes: vt olim vel hodie. qd dic vt insti. de acquisi. per ar. §. ecce. ꝛ facit insti. q. mo. te. fir. §. non tn. ꝛ. ꝭ. de codicil. l. conficiunt. §. si post. ac.
h ¶ Aliis litteris. que tn habēt q̄nqꝫ testes: vt. C. de codi. l. fi. §. fi.
i ¶ Rediisse. no ergo ex codicillis dat hereditas: sed pma volūtate: vt. ꝭ. de condi. insti. l. institutio talis.
k ¶ Non secus. quasi dicat: casus superior de arrogato post testm similis ē inferiori: qn. s. testator fecit primū testm: postea secundum. tertio incidit secundū vt prius haberet vltimum. Sed quero in quo ē similitudo. rn. non in rūpendo primū. quia in superiori casu arrogatōe irritat per exceptionē at h ipso iure per secundū: vt. C. de testa. l. sancimus. Item nec in suscitatione primi: q: per recentē voluntatē resuscitat ad agendum p fm tabu. ꝛ ad excipiendū. a tn inferiori non ad agendū sed ad excipiendum. vt. ꝭ. in fi. sed si agant instituti in secundo repellunt ab institutis in primo per exceptionē. non autē instituti in primo agere possunt: cum ipso iure primus euanuit p scdm. sunt ergo similes in excipiēdo. ꝛ sic non p ola similes.
l ¶ Supremas. vt. n. deleto legato relicto non videt fuisse relictū: vt. ꝭ. de leg. ꝛ. l. si ita sit scriptum. ita causa ademptiōis renouata in secundo testō nunq̄ videt ademptū qd in primo fuerat relictū: q: non durat ademptio: vt. ꝭ. de in cem verso. l. si pro patre. §. versum. Accur.
m ¶ Nec putauerit. circa primū casum procedit.
n ¶ Constitui. i. resuscitari primū: vel constitui eo statu quo erat an scdm. ꝛ hoc nuda volūtate. i. per incisionē secūdi. nam ipso iure euanuit primū. nec resuscitat ipso iure: sed sic. vt si agant instituti in secūdo opponat eis exceptio. Item nec ex primo agi posset. q: ipso iure ē nullum. ac.
o ¶ Testamenti. s. primi. principalr valeat vel non.
p ¶ Sed de viribus exceptiōis. ergo prius testm non ipso iure. sed per exceptionē tollit per scdm. ꝛ sic ē contra. C. de testa. l. sancimus. §. i. Sol. dic hic exceptionis opponende ex primo contra agentē ex secundo non. nam hoc non ē valere. q: si valeret: ad agendū valeret. qd hic non ē q: ipso iure ē sublatum. Alii dicunt q̄ hic. §. nec putauerit ꝛc. vsqꝫ in fi. refert ad primū casum de arrogatōe. non ad primū. alii aliter vt ibi notat.
q ¶ Que in hoc iudicio. ita construe. que. s. exceptio q̄q̄ in hoc iudicio. s.

rentibus contra testamēta liberorum. lꝫ hec ꝭ. vnde li. l. scripto in fi. ꝛ nota q̄ caute dicit contra testamentū emācipati. nam ille qui ē in potestate non poterat olim habere heredem etiam parentem nisi haberet castrense peculium ꝛ faceret testamētum: ꝛ adiret hereditas. ꝛ tunc cessat contra tabulas ꝛ querela. vt. C. de inoffi. testa. l. fina. Idem in quasi castrensi per predicta3. l. si. de inoffi. testa. hodie autē in quasi castrensi videt fm quosdam q̄ habeat locum querela ꝛ contra tabulas. vt. C. de epi. ꝛ cle. au. presbyteros. si autem non adiret hereditas. pater omnia occupat iure peculii. ut. ꝭ. de castrensi pecu. l. ij. accur.
¶ Mancipatus Pater preteritus a filio emancipato hab3 contra tabu. h. d. Bar.
y ¶ Patiat. hic emācipatus. vt sicut patronus preteritus a liberto. sic pater preteritus a filio emācipato habeat cōtra tabulas. vt insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. preterea. ac.
z ¶ Acquireret. i. datum vt sibi quereret. si autem diceres sibi quereret non ergo patri.
ꝛ ¶ Emolumentū. quo ad proprietatem plenam sicut seruus. ꝛ est similis cō. C. de li. ꝛ eoꝝ libe. si manumission.
ꝯ ¶ Item est. q: eadem ratio. vt. ꝭ. ad. l. aquil. l. illud. sed tamen hodie non fit eadem equitas. q: non querit in aduētitiis nisi quo ad vsufructu3. vt. C. de bo. que lib. l. cum oportet. §. i. dicit enim azo. q̄ aliud est in patre q̄ in patrono. sed. h. dicit hodie etiam idem. Item nota quem teneri ad remunerandum. sic. C. de in ius vo. l. venia. als non. vt. ꝭ. de peti. heredi. l. sed ꝛ si lege. §. consuluit. sed per lombardam semper. azo. quam vocat lemachilam.
ꝶ ¶ Exemplo. differt tamen in multis. nam patronus imponit operas. vt. C. de ope. lib. l. i. parens non. ut. ꝭ. e. l. pe. Item patronus habet contra ta. etiam si per pecuniam manumiserit. vt. C. de ope. lib. l. i. parens non ut. ꝭ. e. l. §. si parens. Itē liberi patroni petunt contra tab. sed non parentis: ut. ꝭ. e. l. §. liberos autem. Item differt in

faviana et calvisiana: vt. j. e. l. nō vsq;. Itē pater revocat quādoq; in totum. q̃si. s. turpis persona ē instituta: vt j. e. l. pātonius. sed patronus p tertia: vt instituta de succes. lib. §. si vero testamētum.

a ¶ Ad contra tabulas. Imo ad querelā inof. vt. §. de inof. te. l. pater. in fi. contra. Sol. ibi ponit querela p contra ta. Itē fallit et hoc de iure veteri in castrensibus vt. §. de testa. mili. l. si a milite in fi. Sed qd si intestatus decedit: Rñ. hz pater vnde legitimi. vt no. C. vnde liberi. l. fi.

q ¶ Non posse. cum filiusfa. militans fuerit. azo.

r ¶ Liberos. manumissoris. i. emācipatoris. et facit. C. de pculi. do. l. fi.

s ¶ Patroni. s. filij. vt. j. de bo. li. l. libertinus. §. si patroni.

¶ Patrem autem. Si pater fuit institutus in testamēto filij: et per errorem petijt et accepit cōtra tab. poterit redire ad ius suum: et ab intestato succedet. Bar.

tabulas bonorū possessionē admittat. ¶ Enumerant igit edicto psone manumissor: sic: in eo qui a patre avove paterno: proavove paterni avi pfe. ¶ Nepos ab avo manumissus vedit se ad arrogandū patri suo: sive manens in potestate patris decesserit: sive manumissus diez suum obeat: solus admittet avus ad eius successionē ex interpretatione edicti: quia perinde nō fert pretor bonorū possessionē: atq; si ex servitute manumissus eēt. ¶ Porro si hoc esset aut nō eēt arrogatus: q2 arrogatio liberti admittēda non est. aut si obrepserit: patroni tamē nihilominus ius integrum maneret. ¶ Si parēs vel accepit pecuniam vt emanciparet: vel postea vivus in eum filius quantum satis est contulit: ne iudicia eius inquietet: exceptione doli repelletur. ¶ Est et alius casus quo bonorum possessionē contra tabulas parēs non accipiet: si forte filius militare ceperit. Nā divus pius rescripsit: patrē; ad contra tabulas bonor possessionem venire non posse. ¶ Liberos autē manumissoris non venire ad cōtra tabulas bonorum possessionē emācipati filij cōstat quāvis patroni veniāt. ¶ Patrem autem accepta cōtra tabulas bonorū possessiōe etiā ius antiquū qd et sine manumissiōe habebat: posse sibi defēdere Julianus scripsit. Nec enim nocere debebit ei q iura patronatus hēbat cum sit et pater. ¶ Ulpianus.

Non vsq; adeo exequādus est patrono parēs: vt et faviana aut calvisiana actio ei detur: q2 iniquū ē ingenuis hominibus non eē liberam rerū suarum alienationē. Paulus.

Pantonius ait: si turpes personas veluti meretricem a parēte manumissus heredes fecisset et nihil parēti dereliquisset totorū bonor contra tabulas possessio parēti datur: aut cōstitute partis si non turpis heres eēt institutus. ¶ Si filius emācipatus testō suo patrē suū preterierit: sive heredē instituerit fideicōmissa non coget pater pstare ex sua pte que ei obēf: etiā si adierit hereditatē. ¶ Sed et si filia vel neptis manumissa fit: et pater vel avus pteritus petat bonorū possessionē: eadē que et in filio dicenda sunt: Marcianus.

Patri qui filiū emācipavit: ne his que libertatis causa ipposita fuerāt: ptor nihil edicit et iō frustra pater operas stipulabitur de filio. Papinianus.

Divus traianus filiū quē pater male et cōtra pietatē afficiebat coegit emācipare: quo postea defūcto: pater vt manumissor bonor possessionē sibi cōpetere dicebat: sed consilio neratij

b ¶ Manumissorum. s. emancipatorum.

c ¶ Proavo. sed quid si a superioribus. puta a tritavo sit emancipatus ac nepos: Rñ. idem puto; cū eadē ē ratio. et q2 nomen parentis in pri. huius. l. ponitur quod ē generale: vt. j. de gradi. iurisconsultus. §. parētes. et. §. de in ius vo. l. quisq;. §. fi. azo. et no. q defitiunt verba edicti nisi forte hic sequebatur idē quod in liberto observabo fm azo.

¶ Nepos. Nota casum mirabilē. in quo fz hec iura filiusfamilias habet heredem. Bar.

d ¶ Manumissus. idest emancipatus.

e ¶ Patris. adoptivi.

f ¶ Successionē. nota succeditur filiofami. Jo. et est speciale. alis cōtra. j. de castrēsi pecu. l. ij. hodie semper succedit: ut l. aut. ō heredi. ab intesta. §. ij. Accursius.

g ¶ Esset. sub. quo ad hoc. non quo ad alia. vt statim dicit porro et. h.

h ¶ Hoc esset. i. ex servitute manumissus. ac.

i ¶ Nō ē. vt. §. de adop. l. si pater in fi. nisi suo patrono: et sic non sit ingenuus: sed iura igenuitatis habz. vt. §. de sta. ho. l. fi. et de ritu nuptiarum. l. sciendum.

k ¶ Maneret. patrono: vt et. §. de i ius vo. l. sed si hac lege. §. rationū. et. j. de bo. li. l. antepe. et facit. j. ad trebel. l. equissimū. §. fi. ac.

¶ Si parens. Hic habes duos casus: in quibus pater repellitur a contra ta. Bar.

l ¶ Accepit pecuniā secus in patrono: vt. C. de bo. li. l. i. sed nōne hodie semper accipit: ut insti. per quas personas nobis acquiri. §. hoc quoq;. Rñ. illud fit lege permittēte: vnde non habet penā: vt. C. de adul. l. gracchus.

m ¶ In eum. sic. §. ad. l. fal. l. cum qui. §. fi.

n ¶ Quantum. s. qd arbitrio iudicis diffinitur. et sic pro minimo nō perdit pater ius succedendi.

o ¶ Repellit. Imo non. ut. C. de inof. testa. l. si quando. §. illud. que ē contra. Sol. ibi filius non repellit. h pater sic. q2 nō sic patri debetur filius sicut filio debet hereditas patris: vt. §. de inoffi. testa. l. nam et si. vel hoc ideo: q2 sicut olim pater succedebat filio emancipato ex pacto scz si se emācipabat contracta fiducia: ita ex pacto repellebat vt hic. hodie non admittit ex pacto. ut insti. de suc. li. §. fi. ergo non repellit ex pacto fm azo. vel dic vt ibi. et facit. j. de ver. ob. l. vnum.

¶ Est et alius. Si filiusfami. cepit militare contra eius testm̄ nō datur contra tabu. in aliquo. nec in castren. vel quasi. nec in alijs bonis. Bar.

p ¶ Militare ceperit. sic. §. de testa. mili. l. si a milite. §. fi. et est idē in patrono vt. j. de bo. li. l. etiā. §. patronus. Sed nunquid est hoc in armata militia tm̄. est enim et inermis. vt. C. de neg. ges. mili. l. vnica. li. xij. azo. et q in armata tm̄ vtar. C. de his q ve. e. l. fi. sed certe imo idem est et in inermi: q2 huius beneficij plenior ē habenda interpretatio: vt §. de consti. prin. l. fi. azo.

t ¶ Accepta in fpe. azo.

u ¶ Jus antiquum. puta alimentorū. ut. §. de lib. agno. l. si quis liberis. in pri. vel aliter dico. loquitur enim de bonorū possessione que patri dabatur cum non ipse sed avus eius nepotis non contracta fiducia emancipavit: et erat ab intestato que hodie locum nō habet: ut insti. de bo. pos. §. et cum de testamentis. ibi sunt autē. x. et c. et. §. que autē in pretore. posset etiam dici ius antiquū bonorū posses. fm tabulas que datur patri instituto in castrensi vel quasi castrēsi peculio. et cum in eo non possit habere locū cōtra tabulas: vtpote cum nō possit habere locū contra tabulas: vtpote cū non possit sibi cōmitti edictū: accipit contra tab. vnde nō impedit in secūdis tabulis. ut. §. de le. pre. l. filiū. §. si qs. q quā in quasi castrensi contra tabu. edictū possit filio cōmitti. ut. §. de cōtra tab. l. iij. §. si pater aliquis. sed in hoc casu cum tenuerit datur contra tabu. fz ta. ei non daret: ut. §. de le. p stan. l. si filiū. §. oībus. azo.

x ¶ Cū sit pater. et no. q duplici iure pōt vti. argu. C. de his q mili. non pos. l. his quidez. et. §. de cōtra ta. l. iij. §. si qs ex liberis. et. §. plane. et l. ex duobus. i. ri. Itē no. hic patrē hēre in filiū emancipatū ius patronatus.

y ¶ Non vsq;. dicit p rebus alienatis revocādis.

z ¶ Ingenuis. at liberti ingenui nō sunt: et ideo in ipsis aliud dicit. sed cū hodie liberti sunt ingenui: ut in aut. ut li. decc. §. i. et ij. videt idez. sed certe et hodie iura patronatus ex tali igenuitate non leduntur ut ibidem dicit.

& ¶ Alienationem. solitis modis et casibus: non aūt in casibus phibitis vt in fundo dotali et similibus: ut insti. qbus alie. non licet. in pn. et facit. C. de ac. et ob. l. sicut. sed argu. contra. §. de ac. emp. l. ult. §. idem celsus. Itē ar. contra. j. si quis in frau. patro. l. fi..

? Pantonius. meretricē non tm̄ ē ifsmis: ut. §. de his q no. infa. l. pe. nisi eēt in adulterio dephēsa: vt. §. de ritu nup. l. palā. §. q in adulterio.

? ¶ Manumissus. i. emancipatus.

a ¶ Totor. in hoc differt a patrono qui semp tertiā habet. ut insti. de succes. li. §. sed nostra. et facit. C. de inoffi. testa. l. fratres. ac.

b ¶ Constitute. in pfono que ē hodie tertia. idē in patre cū eadē sit equitas. ut. §. e. l. i. in pnci. at filius p querelā semp in totum: nisi reus sit in parte institutus. ut. §. de ioffi. testa. l. papi. §. sed nec impuberis. et nisi scripti sint diversi iuris. ut. e. ti. l. circa. et nisi vnus ex pluribus exhēdatis agat: ut. j. e. ti. l. filio. in pnci. et no. q hic pater hz hanc tertiā sine gravamine: ut. §. de dona. l. patronus. et. j. pri. §. fic. et. C. de inof. test. l. qm̄ in pridus.

c ¶ Si filius pterierit. et extraneū instituit a quo instituto legata relīqt quā eis psonis que pater debet pstare. ut. §. de le. p. l. pater i pnci. hoc qdem fiet salua tertia. et sic fuit institutus: et exinanita hereditas legatis: ut. §. de condi. et demon. l. si is. et de dona. l. si patronus. ac.

d ¶ Patri. emancipavit. scilicet filium.

e ¶ Imposita fuerant. vt opere filio.

f ¶ De filio. pietatem enim non operas debet filius. ut. j. de obse. l. pe. secus in patrono. ut. C. de ope. li. l. i.

g ¶ Divus. coegit. spāle. vt et alias. sz regulr ē. qd dic ut insti. q. mo. ius pa. po. sol. §. fi. et facit. j. vnī li. l. i. et. l. pe. et. C. d spectacul. l. lateret. et. §. de his q sunt sui vel alie. iuris. l. ij. Item no. q pro haciniuria etiam

atroci iniuriarum non agit: vt. ff. de iniur. l. pretor. §. sed & si quis.

s ¶ Denegata. s. bonorum possessio. & dic propter necessitatē. s. omissaz. & ita in quo delīgt nō oz remunerari: vt. ff. de iterdi. & rele. l. relegatorum. §. fi.

¶ [illegible] bo. pos. ex testa. mili. Quia quedam specialia seruant in bonorum pos. sm ta. ex testamēto militis. ideo de hoc dicit.

¶ On dubium. Milites & priuati existentes i acie belli possūt testari quō volunt tam i terra & in mari. h. d. hat.

b ¶ Eorum paganorum. nō militum tantum.

c ¶ Hostili loco. i. procinctu. vt. j. proximo.

d ¶ Obijssent. i hoc quenit. sz post reuersionē militis valet īfra annū: vt. ff. de testa. mi. l. qd pstitutū ē. & l. qd dr

e ¶ Coditio. qr nō ē eadem.

f ¶ Persona. s. paganorū. nam priuilegiati sunt milites pagani. ac.

g ¶ Cum eadē. vbi eadez rō ibi idē ius: vt. ff. ti. i. in pn. & habēt priuilegiū: vt q als non pōt restitui miles: possit vt surdus & mut⁹ & filius fa. vt i sti. de testa. mi. §. quinimo. & §. fi. Itē vt possit istituere il lū quē pagan⁹ nō pōt: vt de portatū. vt. ff. de testa. mili. l. neqz eniz. §. i. Itē vt corā duob⁹ testibus vocatis: vel nullo vocato qñqz possit testari: vt. C. d testa. mili. l. milites. sed pra. C. d testa. mili. l. antepe. sed hic erāt i loco hostili: ibi nō. vel vt ibi.

h ¶ Iure militari. i. militis. qr milites nō sunt. azo. & facit. ff. de testa. mi. l. fi.

i ¶ Nō pōt. qr miles nō est.

k ¶ Item nauarchos. ab archos. i. naui.

l ¶ Trierarchos. trierarchi dicunt q psunt nauibus triū remorum. trieres enim remi dicunt: vt in psalt. dicit. ibūt in trieribus. azo.

m ¶ Milites sūt. Itē aduocatus. vt. C. de aduo. di. iu. l. aduocati. Item qlibet officialis. vt. C. i q. ca. mili. fori pscrip. vti nō pos. l. i. Itē militat in illus catulus. ac.

n ¶ Uigiles. in castris testari. pra. ff. de testa. mili. l. ex eo. vbi nō hz priuilegium q nō ē in numero. Sol. ibi. de priuilegio solēnitatis: hic de alijs que hz in testando. vel hic iurauerat. ibi non. ac.

¶ [illegible] Dixit. ff. ti. ij. de contra tabu. q daf patri & patrono. quod ē vnum de iuribus pronatus: nunc dicit de omni iure pa.

prisci & arifionis ei pp necessitatē soluēde pietatis denegata° est.

¶ De bonorum pos. ex testamēto militis. Ulpia.

On dubium ē qn debeant voluntates rate eē eorum^b q in hostili loco^c suprema iudicia sua quoquo mō ordinassent: ibidēqz die suū obijssent^d quāqz eniz distet cōditio^e militū ab his psonis^f qs cōstitutiones pncipales separāt: tñ q in pcinctu versant cū eadez^g picula experiant. iura quoqz eadē merito sibi vēdicant. ¶ Oēs igit oīno q eius sunt cōditiōis vt iure militari testari nō possint si in hostili loco dephēdant: & illic decedāt: quō velint & quō possint testabunt: siue pses qdē sit puincie: siue legat⁹: siue qs ali⁹ q iure militari^h testari n̄ pōt^i. ¶ Itē nauarchos^k & trierarchos^l classium iure militari posse testari nulla dubitatio ē. ¶ In classibus omnes remiges & naute milites sūt^m. ¶ Itē vigiles^n milites sunt: & iure militari posse testari eos nulla dubitatio ē. ¶ Si qs militū ex alio numero trāslat⁹ sit i aliū: quāuis & hinc exēptus sit: & illo nōdū pueneniit: tamen poterit iure militari testari. Est enim miles quāuis in numeris non sit.

¶ De inofficiosis. Ulpia.

p Atronorum qrelas aduersus libertos presides audire: & nō trāslatiue° exeq debēt. cum si ingratus libertus sit: nō ipune eū ferre oporteat. ¶ Sed & si quidem iofficiosus^p patrono patroneue: liberisue eorum sit tantūmodo castigari^q eum sub cōminatiōe aliqua seueritatis^r nō defuture si rursuz cām qrela pbuerit: & dimitti oz^s. ¶ Enimuero si contumeliā fecerit: aut cōuiciū

eis dixerit: etiā in exilium tēporale^t dari debebit. ¶ Qd si manus intulerit in metallū dādus erit. ¶ Idē erit & si calūniaz aliquā eis istruxerit: vel delatorez subornauerit. uel quā^u cāz aduersus eos tētauerit. Idem.

Liberti omnes a negociatiōe licita phiberi a patronis nō debent^x. Marcianus.

Si qs tutor datus cū sibi legata eēt ancilla: & rogatus eaz manumittere manumiserit agnito legato & a tutela pupilli se excusauerit^y. diuus seuerus & antoninus rescripserūt huic esse^z qdez pronū sed omni cōmodo pronatus carere. Idem.

Iura libertorum pronorum liberis cū pater eorum erat pduellionis dānatus: salua^t eē diui seuerus & antoninus benignissime rescripserūt: sicut ex alia causa punitorum liberis iura libertorum salua sunt. Idem.

Diu⁹ claudi⁹ libertū q pbatus fuerit prono dilatores submisisse: q de statu^? eius facerent ei questionē seruū proni eē iussit eum libertuz. ¶ Impatoris nri rescripto cauet: vt si pronus libertū suū non aluerit^z ius patroni pdat^a. Pau.

Adigē iureiurādo ne nubat libertaz^b vel liberos tollat intelligit etiā is qui libertuz iurare patiat. ¶ Sz & si ignorāte eo suus filius adegerit stipulatusue fuerit: nihil ei nocebit^c. ¶ Certe si iussu proni is qui in ptāte est id fecerit. dicendū ē eū hac lege teneri. ¶ Stipulat⁹^d est centum opas: aut in singulas aureos quinos dari non videt contra legem^e stipulatus: qr in potestate liberti est opas dare^f. ¶ Quāuis nulla psona lege excipiat: tñ itelligēduz^g est de his

x ¶ Liberti. non debēt vt. j. e. l. quero. & ff. de offi. psi. l. illicitas. §. neqz licita. sed ab illicita quilibet debet phiberi: vt. C. que res ven. non pos. l. i. & argu. ff. de his qui. vt indig. l. i.

y ¶ Si qs tu. excusauerit. sed nunqd potuit: nī. non qr accipiēdo legatum se offert: vt. ff. de testa. tu. l. ex snia. hz sit argu. contra. ff. de cōfir. tu. l. fi. qr manumittendo retro reddere videt.

z ¶ Nunc eē. alteriūs vero rei legatū oīo aufert: vt. C. de le. l. si legatarius. nisi in casib⁹ ibi notatis. inter quos est miles vt. j. eo. ti. l. ab administratiōe. & est rō qr data libertas nō pōt reuocari: vt. ff. de mino. l. verū. §. qr si minor. alīs nō ēt a legatario legatarij aufert si cōtēplatiōe pmi sit secūdo relictū. nō alīs: vt. ff. d testa. tu. l. q tutelā. & de excusa. tu. l. legatarius. & faut. ff. ad treb. l. si patroni. §. qui fideicōmissaz. & ff. d excusa. tu. l. tutor. §. i. ac.

t ¶ Ura. salua. sz iura sepulchrorum nō sūt eis salua. vt. j. de suis & le. l. i. §. interdū. & videtur hec iura libertorum nō salua: vt. j. de interdic. & rele. l. iij. que est pra. Sol. h ex alijs causis legitimus nō qr in pncipē, sit ... ex eq tate: ibi ex sincto iure. vel hic specialr fuit concessū. forte qr multa erāt liberi: vt. j. de bo. dā. l. fi. §. si plures. & facit. C. d bo. li. l. i. & C. de obse. l. v. & j. ad. l. iulia. maiesta. l. cos. accur.

? ¶ Diuus. de statu. i. vel d libertate vel de statiōe vel de ptāte vt. ff. de car. edic. l. i. §. sed & si qs. j. rñ. & l. theosit. sic. n. accipit status p his tribus in. e. ti. l. carbonianaz. §. ... & facit. ff. l. i. in fi. cōtra: vbi i metallū. sed & alia submittebat: nō que statum tangerent.

z ¶ Nō aluerit. vt. j. de bo. li. l. si pron⁹ nō aluerit. & ff. de li. ag. l. alimēta. & dic que sunt d iura & quibus modis amittātur: vt no. C. de ope. li. l. si. §. fi. in fi.

a ¶ Perdat. vt. j. d bo. li. l. si patronus.

b ¶ Adigere. libertā no. qui patit quod prohibere potest facere videt. de quo dic vt no. ff. de his qui no infa. l. quid ergo. §. recte. Item est arg. contra. ff. de le. ij. l. si ita sit scriptuz. & facit. j. qui & a quibus. l. fi. in prin. & de in iure vo. l. adoptiuū. §. fi. & j. e. l. qui contra le. sed contra. j. qui & a quib⁹ l. pe. sed ibi ad tēpus. hic vt ppetuo non nubat.

c ¶ Nocebit. nisi ratuz habuerit: vt. j. de vi & vi ar. l. i. §. cum autem. si tamen suo nomine gestum est. azo.

d ¶ Stipulatus. aut alternatiue.

e ¶ Contra legē. elie sētiam: vt. j. qui & a quibus. l. fi. §. is qui.

f ¶ Operas dare. vt. ff. de iure do. l. plerūqz in fi. alias ergo qui precium operarū stipulatur vel aliquid pro operis. perdit ius patronatus: vt. j. qui & a quibus. l. fi. §. i. & ij. & C. de ope. li. l. nec patronus. sed propter opas solas non perdit nisi contra tabulas. qd dic vt no. C. de ope. li. l. si quam. §. huis. ac.

g ¶ Intelligendū. no. qr vbi lex nō distinguit: nos tamē distinguimus

o Atronorum. & non translatiue. i. facto trāsitu vel saltu non debēt trāsferre cognitionē suaz ad aliam querelā. deinde iterposito spacio auditā patroni querelaz exequi. sed cū aduenerint & cognouerint statim puniri debent: licet nō plene quandoqz cognouerint: vt. ff. de officio proconsul. l. nec quicquam. §. de plano. Azo.

p ¶ Inofficiosus. i. obsequiosus. quod conuenit liberto: vt no. C. de nego. gest. l. obsequio. non enim prestat ei reuerentiam.

q ¶ Castigari. verbis. ac.

r ¶ Defuture seueritatis. dico non defuture. i. qr non deerit si rc. nam iterato aget penitentiā: vt. j. de penis. l. capitaliū. §. solent.

s ¶ Oportet. cum verbis conceptum.

t ¶ Tēporale. improprie exilium: sed relegatio pprie dicit: vt. j. de pub. iudi. l. ij. & distingue an ex volūtate vel ex necessitate manumittat: vt no. C. de lib. & eorum li. l. ij.

u ¶ Vel quam. i. aliquam.

sic.ff.de testi.l.quesitum. ar.contra.ff.de publi.l.de precio. vbi plene notatur.

a ¶ Et perinde.facit ff.de cōdi.ꝛ demō.l.cū ita.ꝛ.l.hoc modo.

b ¶ Lege iulia.remittitur.no.legem vim apostolici obtinere vt remittat iuramentum.sicut.ff.si quis cautionibus.l.fi. sed quid si aliquis vel aliqua sponte iurauerit non cōtrahere matrimoniū vel vouit castitatē.nunqd poterit postea contrahere? azo.

de bonis li.l. qui cum maior.§. accusasse. ꝛ.ff.de in ius vo.l. quamuis. Accursius.

u ¶ Is aūt. qui accusauit vel detulit.ꝛ sic continuaꝭ cū superiori.

x ¶ Duodecim tabularū que desert patronis hereditatē liberti: vt insti.de suc.li.in prīn.nec ad cōtra ta.que alias datur patronis preteritis vt.ff.de bonorū. posses. l.sed cum patrono.in prin.

legem sentire qui liberos tollere possunt. Itaqꝫ si castratum libertuꝫ iureiurando quis adegerit.dicendū est nō puniri patronum hac lege. ¶ Si patronus libertam iureiurando adegerit vt sibi nuberet: siquidem ducturus eaꝫ adegerit nihil contra legeꝫ fecisse videbiꝭ. ¶ Si vero non ducturus ꝑpter hoc solum adegerit ne alij nuberet: fraudē legi factaꝫ iulianus ait.ꝛ ꝑinde[a] patronum teneri ac si coegisset iurare libertam non nupturam. ¶ Lege iulia de maritādis ordinibus remittiꝭ[b] iusiurandū qđ liberto in hoc oppositū est: ne vxorem duxerit: liberte ne nuberet si modo nuptias contrahere recte velint. Modestinus.

Diuus vespasianus decreuit vt si q̄ hac lege venierit ne prostitueret. ꝛ si prostituta esset vt esset libera[c]: si postea ab emptore alij sine hac ꝯditiōe venierit: ex lege vēditiōis liberam esse ꝛ libertam prioris venditoris. ¶ Mādatis imperatorꝫ caueꝭ vt etiam in ꝓuincijs preſides de querelis patronoꝝ inspicientes ꝓm delictū admissum: libertis penas irrogēt[d]. ¶ Interduꝫ ille[e] pene a liberto ingrato exigūtur: vel ps bonoꝝ eius auferꝭ: ꝛ pfono daꝭ[f]: vel fustib[g] cediꝭ ꝛ ita absolniꝭ. Idem.

Seruum[g] a filiofamilias milite manumissū: diuus adrianus rescripsit militē libertū suū facere non pōs. ¶ Seruus nō manumissus libertatem consequiꝭ[h] scilicet is qui ea lege distractus est vt manumittaꝭ intra tēpus. quod[i] superueniens lꝫ nō manumittaꝭ: facit tamen libertum emptoris[k]. Idem.

Filij hereditate paterna se abstinentes: ius qđ in libertis[l] habēt paternis nō amittūt. ¶ Idē ꝛ in emācipato[m]: vt in bonis liberti locum quidē non haberent: lege excipiunꝭ rei capitalis dānatus si restitutus nō est: si index cuius[n] flagitij sit fuerit tue: vel maior annis vigītiquīqꝫ cuꝫ esset: capitis[o] accusauerit libertū paternū. Tertius.

Cum patronū[p] qui capitis libertuꝫ[q] accusasset: excludi a bonorum possessione contra ta. placuit. ¶ Labeo existimabat capitis[r] accusationē eam esse cuius pena mors aut exiliuꝫ esset. ¶ Qui nomē detulit[s] accusasse intelligēdus ē[t] nisi abolitōeꝫ petat. idqꝫ etiā ꝑculo placuisse seruius refert. Lpia.

Is aūt[u] nec ad legitimā hereditatē q̄ ex lege.xij. tabularū[x] deferꝭ admittiꝭ. Mode.

Gaius seius decedens testō ordinato inter filios suos ꝛ iuliū libertū suū quasi ꝛ ipsuꝫ filiū ex pte heredē noīauit. Quero an huiusmodi scriptura possit liberto statū conditionis mutare? Modestinus rñ. statuꝫ mutare non posse[y]. Idem.

Filiusfamilias seruuꝫ peculiarem manumittē non potest iussu tamē patris manumittere pōt. qui manumissus libertus sit patris[z]. Lpia.

Si iurauero me patronū eē: dicendū ē nō esse me quātū ad successionē[&] patronuꝫ: quia iusiurandū patronuꝫ non facit. ¶ Aliter atqꝫ si patronuꝫ esse pronūciatum sit: tuncenim sententie stabitur[?]. Paulus.

Qui contra legē eliescentiā ad iusiurandū libertuꝫ adegit: nihil iuris habet: nec ipse nec liberi eius[r]. Lpianus.

Si libertus[a] minorem se centenario in fraudem legis[b] fecit: ipso[c] iure nō valebit id qđ factum est: ꝛ ideo quasi in centenarij liberti bonis locum habebit patron[9]. Quicquid igiꝭ quaqꝫ ratione alienauit: ea alienatio nulli[9] momenti est. ¶ Plane si qua alienauerit[e] in fraudē patroni: adhuc tamen post alienationem maior centenario remaneat: alienatio quidē vires[f] habebit. Uerūtamen ꝑ fauianā ꝛ caluisianam[g] actionem reuocabunꭍ ea q̄ ꝑ fraudē sint alienata. ꝛ ita iulian[9] sepissime scripsit. eoqꝫ iure vtimur. Diuersitatis āt ea rō ē: q: quotiēs in fraudē[h] legis fit: in re prohibita datur.

c ¶ Diuus vespasian[9] libera. etiam si prostituta non est: vt no.C. si man.ita fuer.alie.l.i. in fi.ꝛ facit.ff.e.ti.l.ii.ꝛ ff.de seruis expor.l.si titius.ac.

d ¶ Mādatis. irrogent C.de obseq.l.pe.

e ¶ Ille que sint.ff.e.l. i. vel dic que sequentur. ꝛ sub. scilꝫ quia vel fusti bus ꝛc.

f ¶ Datur. reguꭍ fisco danꭍ. vt.C.de mō mulctarū.l.mulctarū.que ē contra. Ac.

g ¶ Seruum. castrensis peculij. vt.ff.qui ꝛ a quibus.l.si quis.§.a.ꝛ ff.de bo.li.l.iii.§.si fili[9]. ꝛ.ff.de suis ꝛ legiti.l.iij. §.miles. Ac.

h ¶ Consequitur ex constitutione duorū fratrum. missa ad aufidiuꝫ victorinuꝫ si datus fuit ea.l. vt manumitteretꭍ: vt.ff. priori.§.ꝛ.ff. de le.tu.l. iii.§.i.

i ¶ Qđ.s.tempus.

k ¶ Emptoris. nō tamē ingratuꝫ accusat: vt.ff.q ꝛ a quibus.l. si quis. in principio.

l ¶ Filij.ius qđ i libertis. puta de successiōe ꝛ alia. vt.C.de lati.li.tol.§. finanteꝫ fuerit.ꝛ.ff.titulo.ij. si operarum.nisi quando sunt in non faciendo que trāseunt etiam ad heredes extraneos: vt.C. de in ius vocan.l.vena.ac.

m ¶ Emancipato. ergo erat in potestate.ff.

n ¶ Cuius.i. alienus.qꝛ patronus vindicauit delictum liberti sine accusatione: vt differat a sequenti casu.ac.

o ¶ Capitis. comparatꭍ tamen ei in multis casibus qui sūt.ff.de bonis libertorū.l. qui cum maior.per totam legē.

p ¶ Cum patronum. id.s.t patroni filium q ꝛ ipsi patroni sūt vt institutu de legitima pa.tu Accur.

q ¶ Libertum. paternū qui ꝛ filij dici pōt.vt.ff. de verbo. signi.licet.§. patronos secus in ipso manumittente: vt.ff.de fideicō. li.l.si filius.§.erit.ꝛ fact.ff.de his qui bus vt indig.l.tutore.§.i.

r ¶ Capitis.sic.ff.de bo.li.qui cum.§.is demum. ꝛ.ff.de bono.pos.l. edicto.§.rei causa.

s ¶ Detulit. offerendo libellum accusationis.

t ¶ Intelligendus est. verbis edicti inspectis. sed non sententia: vt.ff.

y ¶ Gaius.nō posse. vt.C. de testa.l.neqꝫ.ꝛ ibi nota.

z ¶ Filiusfa. sit patris: vt ꝛ ff.de ritu nup.l.matrimonij.

& ¶ Si iurauero. ad successionem. sed quo ad veniam. sic vt.ff. de in ius vo. l.adoptiuū.§.patroni. Idē secus econtra si iurat libertus se libertū non esse: vt.ff. de iureiurando.l.cum qui. §.libertus. ꝛ ē hoc fauore ingenuitatis.ꝛ dic vt ibi.

? ¶ Sententie stabitur. quia facit ius hoc casu. vt.ff.de sta. ho.l.ingenuum.

r ¶ Qui contra legeꝫ eius. cōtra.ff.de in ius vocan. adoptiuum. vbi hoc non nocet filijs etiam patre viuo. Sol. ibi in tali re est que patri per filium queri non potest: puta reuerentia de non vocando in ius. hic vero poterat. vt successio. quo casu distinguitur: aut sit in potestate: obtinet quod hic. aut sui iuris: ꝛ non nocet filijs: vt.ff.eodem. diui fratres.§. sed cum ipso. que videtur cōtra. arg. huius distinctionis ff.de bonis libe. queritur. ꝛ l. in seruitute.§.si patroni. alij dicant q̄ hic consenserūt filij in contrarijs non. ꝛ facit C.de obsequijs.l.ij. ibi aut iure ꝛc.

¶ Si libertus. Alienatio facta in fraudeꝫ legis ipso iure non valet. facta autē in fraudem hominis valet: sed per reuocatoriam rescinditur. h .d.bar.

a ¶ Si libertus. in cuius bonis habet patronus contra tabulas: vt.ff.si quid in fraudem patroni.l.i. primo responso. ꝛ referas hic que dicuntur instit. de suc. lib.in prīnci. ꝛ.§.postea.ꝛ.§.ſꝫ nostra.ac.

b ¶ Legis papie. vt instit. de suc.li.§.postea.

c ¶ Ipso iure. vt.C.de legi. ꝛ se.con.l.nō dubium.

d ¶ Quicquid.q: ipso iure nihil valet.ergo nullus ꝛc.

e ¶ Alienauerit.libertus. secus in ingenuo: vt.ff. ti.ij.l. non vsqꝫ.azo.

f ¶ Uires.arg.pro sententia nostra.quam dicimus in.C. de condi.ob causam.l.ea.licet in hoc sit dissimilitudo. quia fauiana contra possidētem.cōditio vero ob causam contra paciscentem tantum datur.

g ¶ Et caluisianā.que cui detur.dic vt.C.si qd in fraudem pa.l.i.

h ¶ In fraudem.quot modis fiat fraus: dicunt.ff.de le.ꝛ se. con.l.fraus. hic autem fit in re.i.rei diminutione.non ergo hic modus continetur sub illis. quod verum est. quia illi modi gratia exempli doctrinaliter traduntur.azo. Item ꝛ no.ex precedentibus q̄ durius agitur cum eo qui fra-

dat legem q qui fraudat homines. ⁊ sic est ar. contra. ff. de ar. l. celsus. ac.
a ¶ Si qs centenario patrui alienatione facit se minorem centenario ideoqz ipso iure fit reuocatio. per scdam non fit minor quam iam minor erat per primam quare ipso iure nõ reuocat sed per caluisianã. Jo.
b ¶ Una. de rebus. c ¶ Reuocata. ipso iure.
d ¶ Omniũ. s. rerum.
e ¶ Partibus. s. tertius reuocandis. non ipso iure sed

bis hīc vt. C. de liis vo. l. veniā. ⁊ tamē filius
vo. l. adoptiuũ. §. fi. ⁊ hoc esse ...
bis deo nõ possint admitti ...
si filius. §. i. ⁊ fm hoc ...
q ff in. d. l. adoptiuũ. §. fi. trãsire ius de p̃fecm ...

gis sit alienatio: nõ valet quod factum est. In fraudem autez fit cum quis se minorem centenario facit ad hoc vt legis preceptum euertat. ¶ At cum alienatione facta nihilominus centenarius est: nõ videtur in legis fraudem factum esse: sed tantuz in fraudez patroni: idcirco fauiano ⁊ caluisiano iudicio reuocabitur id quod alienatum ẽ. ¶ Si quis plures res simul alienãdo: minorem se centenario[a] fecerit: quarum vna[b] reuocata[c] in omnium[d] partibus[e] maior centenario efficitur: vtruz reuocamus omnes[f]: an ꝓ rata ex singulis vt ex singulis centenarium eum faciamus? Magisqz est vt omniuz rerum alienatio facta nullius momenti[g] sit. ¶ Si quis plane nõ simul alienauerit: sed quasdam res[h] ante: quasdaz postea: alienatio earuz rerum que postea[i] alienate sunt[k] ipso iure non reuocabitur: sed prior[l] in posterioribus fauiane et caluisiane locus erit. Idem.

Quum fratres ĩ hec verba rescripserunt. Comperimus a pretoribus dubitatuz aliquãdo an nepos contra tabulas aui ti liberti bonoruz possessionem petere possit: si eum libertuz pater patris[m] cum annorũ viginti quinqz esset[n] capitis accusasset? Et proculum sane non leuez iuris auctorez in hac opinione fuisse: vt nepoti in huiusmodi causa non putaret dandam bonorũ possessionem. Cuius sententiaz nos quoqz secuti sumus cum rescriberemus ad libelluz cecilie longine. Sed ⁊ volusius[o] metianus amicus noster: vt ⁊ iuris ciuilis preter veterem ⁊ bene fundatam peritiam antiq diligens religiõe rescripti nostri ductus sit: vt coraz nobis affirmauerit: non arbitratum se aliter respondere. ¶ Sed cuz[p] ipso metiano ⁊ alijs amicis nostris iuris peritis adhibitis plenius tractaremus magis visum est nepotem neqz verbis: neqz sententiis legis: aut edicti pretoris ex persona vel nota patris sui excludi a bonis auiti liberti[q]: pluriũ etiã iuris auctorum. sed ⁊ saluij iuliani amici nr̃i clarissimi viri hanc sententiam fuisse[r]. ¶ Item quesituz est si patroni filius capitis accusauerit libertum: an hoc noceat liberis ipsius? Sed proculus quidem in hac fuit opinione: notam aspersam patroni filio liberis[s] eius nocere. iulianus autem negauit: sed hoc idem quod iulianus ait dicendũ erit. Ceruidius Scevola.

Quero an libertus[t] ꝓhiberi potest a patrono ĩ eadez colonia in qua ipse negociatur: idez gen[u] negocij exercere? Scevola respondit non posse prohiberi. Idem.

Sicut testamento facto: decedẽte liberto potestas datur patrono vt libertatis causa imposita[x] petere vel partis[y] bonorum possessionẽ[z]: ita ⁊ cuz intestato decesserit: earum rerum ei electio manet[a]. Paulus.

Ingratus[b] libertus ẽ: ⁊ qui patrono obsequz nõ pstat: vel res eius filiorũue tutelã administrare detractat[c]. Terenti[d].

Siue libertus siue patron[e] deportatur: ⁊ post restituatur[f]: amissuz patronatus ⁊ petẽde contra tabulas bonoruz possessiõis ius recipitur[g]. Quod ius seruatur ⁊ si in metallum patronus vel libertus damnatus restituaf. ¶ Excludetur a contra tabulas bonorum possessione patronus: ⁊ si ex vncia[h] heres instituaf. ⁊ id quod deest ad supplendam debitam portionez p seruum[i] iudicio liberti sine conditione ⁊ dilatione ei in hereditate vel legato[k] siue fideicõ. queri potest. ¶ Ex duobus patronis vnus ex debita parte[l] heres institutus sine conditione ⁊ dilatione contra tabulas bonorum possessionem petere non poterit[m]: licet si minor ei portio esset relicta. ⁊ contra tabulas bonorum possessionem petisset. alia etiam portio accrescere[n] potuisset. ¶ Naturales[o] liberi liberti

C. de col. l. pe. §. q tam in aliis. ato.
f ¶ Nos poterit. supple nec accrescat portio alteri ...
g ¶ Accrescere. ⁊ ẽ rõ qr accresceret pte suo iure nõ ...
bo. pos. sz cu p̃rono. ⁊. ff. de bo. lib. l. vi. ⁊. l. si libert ...
les. sub. ⁊ legitimi. als frustra de exhẽdatõe dicit ...

a ¶ Alio.i.non patrono.ac.
b ¶ Patrono.qr ꝓtum ad cõmodũ instituti sunt.ar.ꝫ.qð cum eo.l.si filio §.si filio.sed ar. contra.j.de op.li.l.cũ patron⁹.§.cũ libertus.
c ¶ Liberti.excludit.qr nõ videt̃ ee filius cũ et nõ succedat.sʒ ar.cõtra j.de fideicõ.li cũ quasi.§.sed ꝛ si qs.su⁹.heres.

v ¶ Honori parentum.in infinitum.quod dic vt.ꝫ.de in ius vocan.l.qq3.§.sed an.in fine.
x ¶ De dolo sed huius loco in factum.vt supra de dolo non debet.in prĩcipio ꝛ in fine.
y ¶ Iniuriarum.vt.j.de iniur.non solum.§.ꝙꝓ nisi sit atrox.vt.ꝫ.de in ius vocan.l.sed si hac.§.si.na.sed contra hoc.j.e.l.licʒ §.honor.Sol.ibi.ꝛ eodem modo.sol.aliud.ꝫ.de.l.sʒ si hac.§.si.

d ¶ Gratis.parentis.ð linquẽtis etiaʒ:qr ex eius parte nõ habʒ libertũ.azo.
e ¶ Si fili⁹.patroni filio.nũqd vt heres habebit ius patronat⁹? videtur ꝙ sic:vt.j.de fideicõ.li.si fili⁹.§.erit.ꝛ facit.C.pro qbus cau.ser.p.pre.l.i.ꝛ.j.de bo.li.si necesʒ.ꝛ de suis ꝛ le.l.intestato.§.i.ꝛ.ꝫ.ad sil.si seruus.accur.
f ¶ Cũ ex.qdem eos.cõtra.C.de peti.here.l.si.§.pe.Sol.ibi a lege nõ daf.hic ab hoie data valet vt ibi.ꝛ fact.C.de fideicõ.li.l.ij.ac.
g ¶ Estimationeʒ.s.ex.attr.vt.j.de ma.test.cũ ex falsis.in pnci.ac.
¶ Armelia. Iudex appellatiõis pot ꝑ parte sententiaʒ cõfirmare ꝑ parte nullã pnunciare.h.d. Bar.
h ¶ Carmelia.codẽ modo.quo ceterarũ rex.vt ꝫ.famil.hercis.l.quedã ꝫ.ꝫ.de ali.le.l.iij.in pn.sʒ quomodo ꝑ parte valet sententia? Respon. plures sunt sententie ꝙ capitula.vt nota.in cõtrario.vt.ꝫ.fami.hercis.eũde.in hoc iuditio.Accursius.
¶ De obseqjs a libe.ꝛc.
h ¶ Etiã.pietatis ratio.a seipsis militib⁹ debita vel.i.rõ que ẽ pietas.
i ¶ In parentes.i.circa parentes.sic ꝛ dicit̃ circa thecam hʒ in manu.i.circa manũ.
m ¶ Constare debet.i.certã esse debʒ.acc.
n ¶ Puniendas.vel a patre vel a iudice.sicut vult pater.vt.C.ð emãcipa.li.l.si filius.
o ¶ Collibertos.sub.scilicet matreʒ ꝛc.puta qr ambo erant manumissi sic ꝛ alibi insti.de seruil.cog.Sed quid si amb̃o essent serui.idem videtur.vt.ꝫ.de ritu nupti.adoptiuus.§.seruiles.
p ¶ Si filius.venerari.not.sic infra eodem liberto.

exheredati facti:alio⁹ ex pte herede instituto:si p seruuʒ ex alia pte parenti successerint:obijciũtur patrono[b]. ¶ Liberti filius herẽs institutus:si bona repudiauerit pronum non excludit[c].

Paulus.

Satis constat vt etiam si in potestate sit parẽtis[d] fili⁹ patrone:nihilomin⁹ legitimo iurẽ ad eũ ptinere hereditatem.

Tryphoninus.

Si filius pris necẽ multam reliquerit:quam hu⁹ detexit. ꝛ libertatẽ meruerit:dixi nõ habendũ pro pronĩ filio[e]:qr indignus ẽ. ¶ Cuʒ ex falsis codicillis q̃ hi aliquo tpe crediti sunt: herẽs ignorans qsi ex fideicõmisso libtatẽ huis prestitisset: rescriptũ ẽ a diuo adriano libos qdeʒ eos eẽ:sed estimationẽ[g] sui pstarĩ debeẽ:ꝛ hos liberos manumissoris eẽ recte probaẽ:qr saluum ẽ etiam in his libtis ius proni.

Paulus.

Carmelia pia ab hermogene appellauerat:ꝙ diceret iudicem de diuidenda hrditate inter se ꝛ coheredẽ non tãtum res:sed etiam libertos diuisisse. Nullo enim iurẽ id eum fecisse. Placuit nullam eẽ libertoꝝ diuisionẽ. ¶ Alimẽtoꝝ aũt diuisionẽ a iudice inter coheredes factam:eodem mõ[h] ratam esse.

¶ De obseqjs a libertis ꝛ libertis parentib⁹ ꝛ pronis pstandis.

Ulpian⁹.

Etiam militib⁹ pietatis ratio[k] in parẽtes[i] constare[m] debet:quare si filius miles in prem aliqua cõmisit:ꝑ modo delicti puniẽdus ẽ. ¶ Et iter collibertos[n] mrẽm ꝛ filium pietatis rõ hm naturam eẽ salua debet. ¶ Si fili⁹ prem ꝛ matrem quos venerari[o] oportet cõtumelijs afficit:vel impias man⁹ eis infert:prefect⁹ vrbis delictũ ad publicã[p] pietatem ptinens pro modo ei⁹ vĩdicat. ¶ Indign⁹[q] militia iudicandus fili⁹ ẽ q prẽʒ ꝛ matreʒ qb⁹ se educatũ dixerit: maleficos[s] appellauerit[t].

Paulus.

Honori parentuʒ[v] ac patronorum tribuendum est:vt quãuis p pcuratorem iudicium accipiant:nec actio ð dolo[x]: aut iniuriaꝝ[y] in eos det̃:licet enĩ verbis edicti non habeant ĩfames ita condemnati[z]:re tamẽ ipsa ꝛ opinione hominũ non effugiũt infamie[&] notã. ¶ Interdictum quoqʒ vnde vi non ẽ aduersus eos reddendum.

Marcellus.

Titius puerũ emit:quẽ post multos ãnos venirẽ iussit[a]: postea exorat⁹ accepto ei⁹ pcio eũ manumisit. Quero an eum filius ꝛ herẽs manumissoris vt ingratum accusare possit? Respõdi posse si nihil aliud eẽt impedimẽto.nam plurimũ interest a suo seruo[a] qs:vel etiam ab amico[b] eius nũmis acceptis dederit libertatem:an ab eo seruo q cuʒ eẽt alien⁹:in fidem ei⁹ deuenit. Etenim ille[c] etiaʒ si non gratuitum:beneficiũ[d] tamen prestitit. iste nihil ampli⁹ ꝙ operã[e] suam accõmodare videri potest.

Marcianus.

Et procuratorem[f] ingratũ libertũ posse argui diu⁹ seuerus ꝛ antoninus rescripserũt.

Ulpianus.

Parens pron⁹ patrona liberiue:aut parẽtes patrõi patroneue:neqʒ si ob negociũ faciendũ vel non faciẽdum pecuniam accepisse dicerent̃:in factuʒ[g] actione tenentur. ¶ Sʒ nec famose[h] actiones aduersos eos dãtur:nec hee qdẽ que doli vl' fraudis hãt mentionẽ[i]. Paulus.

Nec serui corrupti[k] agetur. Ulpian⁹.

z ¶ Condemnati.per pcuratorem.vt supra de his qui no.infa.l.furti.§.si quis alieno.
& ¶ Infamie.s.de facto.q in qbusdam nocet:vt.C.ð his q no.infa.l.ea.azo.
? ¶ Reddendum.sed in factum eius loco:vt.j.de vi.et vi ar.l.i.§.interdictum hoc quia atroci.accur.
¶ Titius.iussit.forte patratori suo.
a ¶ A suo seruo.vt proxime dixit.
b ¶ Ab amico.facto pacto ð manumittendo inter dominum ꝛ seruum.non amicum qui nihil dicebat sed solum pecuniam dabat.nam idem est tunc quod est si ipse seruus dat vt non cogatur manumittere:vt hic.ꝛ.C.de libe.cau.l.cum affirmes.ꝛ oẽ ius patroni saluum:vt.C.ð obseqjs.l.etiam.ꝛ in seruitutem reuocatur.vt hic. Si autem cum amico serui pepigit:tunc etiaʒ cogitur manumittere.vt.ꝫ.de manu.l.si quis ab alio.ꝛ ideo nec reuocat in seruitutẽ:vt.C.ð libe.ꝛ eo.li.l.i.nec succedit:vt.C.de lati.li.tol.l.i.§.illud.accur.
c ¶ Etenim ille.q accepit a seruo vel ab amico serui.pacto tamẽ facto cũ seruo tantum.ac.
d ¶ Beneficium.qr nõ tenebatur manumittere.
e ¶ Operam suaʒ.s.de facto sed certe lmo ꝛ confert libertatem si hoc dictum est.sed ꝛ si nõ sit dem cõpetit libertas.vt.j.de ma.l.is q fuis.§.fine.vñ aliud ẽ ꝙ.ꝫ.ꝛ per hoc qr cõfert libertatẽ nõ pt in ius vocari.vt nota.ꝫ.de in ius vo.sʒ ꝛ si hac lege.n.rñ.hic dico libertatẽ.licet ꝛ non data cõpetat.nã nõ mutat substantiã.nõ necessaria verbor ꝛc.vt.ꝫ.de auro ꝛ arg.le.l.pediculis.§.labeo.accursius.
f ¶ Et procuratorem.argu.contra infra de publi.iudi.l.penulti.§.ad criminẽ.sed pecuniarium commodum respicit.vt plene nota.supra de procurato.l.

q ¶ Publicam.i.que cuilibet parti de populo debetur vel.i.publica vtilitas est talem impietatem puniri ꝛ facit.ꝫ.de offi.pcon.l.nec quicq̃.§.de plano.ꝛ de offi.pre.vr.l.i.§.cũ patronus.ꝛ quod no.C.de liber.ꝛ eorum li.l.si manumissori.in fine.
r ¶ Indignus militia.idest priuilegio militie qu punitur a preside vel.i.degradandus ꝛ libert⁹ in seruitutem reuocandus.ꝛ sic ẽ arg.ꝑ prelatis contra eos qb⁹ benefecerunt.
s ¶ Maleficos.i.de aliquo maleficio.
t ¶ Appellauerit idest accusauerit.vel dic qr dixit affactur strictʒ.sic scriptur.C.de malefi.l.nemo.

sed hec.§.i.accursius.
g ¶ Parens.in factũ.s.illa q̃ oritur ex edicto de calũnia.vt.ꝫ.ð calũ.l.i.in princi.que infamat ut ibi no.sed in factum generalis bene datur hoc casu.vt supra de dolo.l.non debet.in fi.
h ¶ Famose ac.que multe sunt.vt supra de infami.l.prima.§.qui furti.ꝛc.accursius.
i ¶ Mentionem.lʒ non sint famose de iure:vt conditio furtiua.ut infra eodem.l.licet.que huic continuatur.accursius.
k ¶ Nec serui corrupti.hec infamat.ut supra de seruo corrupto.l.dolo.accursius.

a Licet non sint famose. alique de predictis: vt conditio furtiua. et interdum vnde vi: vt. j. de act. et ob. l. cessat. et de vi et vi armata. l. neq3. §. vnde vi. de sed. n. isfamant. vt. s. eo. bonou. q2 noie doli dant.
b Ex incertum. vt insti. de ac. §. sed et si qs.
c Nec exceptiones doli. vel similes que continet dolu: vt. j. de excep. do li. l. apud. §. aduersus. acc.

x Initio. postea aut ius succedendi e inductu. vt. ti. i. l. i.
y Operas. non pot. quod dic vt dixi insti. de ... omno.
z Solu pot. inito stipulatione.
& Diurni. vt. s. l. i.
fra quaru reru. actio. l. i. §. que onerande.

Licet famose non sint[a]: et incertu[b] facere possunt dānantur: nec exceptiones[c] doli patiūtur: vel vis: metusve cā: vel interdictū vnde vi[d] vel qd vi aut clā patiūtur. Nec deferentes iusiurandū de calūnia[e] iurāt. Nec nō et si vētris nomine in possessionem calūnie cā missa dicat patrona: libert[us] hoc dicēs[f] nō audietur: q2 de calūnia psoni qri nō dz. his enī psonis ēt in ceteris ptib[us] edci[g] bonor debēbit. Honor aūt his psonis hēbit: ipsis ēt interuentorib[us][h] eor: et si forte ipsi p alijs iteruenīat honor habebit.

Paulus.

Heres[k] liberti omnia iura integra extranei hoīs aduersus patronū defuncti habet[l].

Paulus.

Liberto et filio semp honesta et scā psona p̄ris ac patroni[m] videri dz[n].

Ripho.

Nullū ius libertatis cā iposito2 hz p̄r in emancipato filio. q2 nihil imponi liberis solet. nec qsq3 dixerit iureiurādo obligari filiū manumissori p̄ri: vt libertū patrono[o]. Nam pietatem liberi parentib[us] non operas debēt.

Apinia.

Liberta ingrata nō est q ar te sua[p] cōtra patrone volūtatem vtitur.

Incipit liber. xxxviij. digestorum ... tuus.

De opis libertorum.

Vlpianus.

Paulus libro singulari d varijs actionibus. Opere sunt diurnuz officium[q].

Vlpianus.

Hoc edictū[r] pretor[s] propōit coartande persecutionis libertatis cā impositorum. animaduertit enim rem istaz libertatis cā impositorum[t] pstationem vltra excreuisse vt premeret[v] atq3 oneraret libertinas personas. In initio[x] igitur p̄tor pollicet se iudiciū oparum daturum in libertos et libertas.

Pompo.

Operas stipulatus ante pactum dieī: opam ei[us] diei petere nō pōt[y]. Nec pars ope p horas solui pōt[z]: q2 id est officij diurni[&]: itaq3[?] nec ei liberto qui sex horis dūtarat ante[ꝑ] meridianis presto[a] fuisset: liberatio eius diei cōtingit.

Idem.

A duob[us] manumissus vtriq3 operas[b] promiserat. altero ex his mortuo nihil est qre non filio eius q̄uis superstite altero[c] oparū detur petitio: nec hoc quisq3 cōe habet cū heriditate: aut bonoruz possessione[d]: Net inde enim opera libertis ac pecunia credita[e] petit. hec ita aristo scripsit: cui[us] sententiam puto veram[f]. Nam etiā p̄teritarum oparum[g] actionem dari heredi extraneo: sine metu exceptiōis placet. dabit[h] igitur et viuo altero patrono.

Vlpianus.

Si qs operas sit stipulat[us] sibi liberisq3 suis: etiam ad posthumos[k] ptinet stipulatio.

Idem.

Fabriles opere[l]: cetereq3 q quasi in pecunie prestatiōe consistūt: ad heredem extraneū transeunt. officiales v̄o nō trāseunt.

Idem.

Ob iurisiurādi obligatio ꝯtrahat[m]: libertum[n] esse oz q iu

d Unde vi. vt et. j. de vi et vi ar. l. i. §. interdictum. accursius.
e De calūnia iurant vt. et s. de iureiurā. l. si patronus.
f Hoc dicens. agēdo ac. in factum. q2 infamat. vt. s. de his q no. infa. l. notantur. et l. sequen. ac.
g Edicti. hz enim hoc edictum multas partes. s. d furto rapina. iniuria. metu. et dolo. et vi: in qbus agitur ppter dolum et infamiam. et infamatur infamia iuris vel facti. vt. s. l. parens. et. l. sequē. et in hac. l. in prin.
h Interuentorib[us]. vt procuratoribus et tutorib[us] et similibus. sed contra. j. de dam. in fec. q bona. §. si alieno. vbi ēt pcurator non iurat de calumnia. sed speciale ē in iuramento: quod nō placet. Itē contra. s. eo. l. bonou. in prin. Sol. ad vtrūq3. dic q ex dolo interuentoris. et agitur contra eum interuentorem: et excipitur ut hic. sed contra patronū nec agitur nec excipitur: vt hic. als autē ex dolo tm̄ excipit contra dominū vt. j. de excep. do. l. apd. §. quesitum. et §. illa. ceterū de dolo patrōi nec patrono nec alij nomine ei[us] agenti de dolo excipit: vt dcā. l. qui bōa. §. si qs. nec etiam agit cōtra eum vel aliuin ei[us] nomine ex dolo patroni. vt. s. eo. honori. hoc si agat libert[us] suo nomine. alias sec[us] quod dic vt s. de in ius vo. l. quesitum.
i Honor. vt et. s. de in ius vo. l. sed si hac lege. §. si.
k Heres. s. etiam fili[us]. est enim ingenuus. vt insti. de ingenuis.
l Defuncti habz. ideoq3 ei non succedit. vt. s. de rebus tu. l. q duos. §. si cū filio. az. sed arg. contra. C. de li. et e. li. l. fi. Sol. ibi.
m Liberto. honesta: etiā si sit inhonesta: vnde eū non accusat: vt. j. de accusatio. l. q accusare. in fi. et de adul. si adulteriū. §. liberto.
n Debet. et magistri.
o Nullum. patrono. vt. j. ti. i. l. vt iurisiurandi. nec ob. aut. iuramenta. q2 ibi super licitis hic super illicitis. sic. et. C. de le. et se. cō. l. si dubium. et facit. s. si s parc. qs fu ma. l. penul. et. C. de inoffi. testa. l. si quando. §. i. Item arg. contra. j. de v. obli. vrrū. Sz ibi non ē opera.
p Liberta sua. sua. i. psone. vel sue. i. liberte. et facit. s. ti. i. l. d̄ro. ac.

? Itaq3. expositio est pcedentis.
ꝑ Ante. due pces. sint et sm hoc dic anq3 consumatur. vel ē vnaps vt dicantur an meridiane hore que currūt an meridiem.
a Presto. dicit libertus se paratum seruire hodie p. vi. horas et alia die p. vi. horas. hoc qdem non pōt: q2 opera non diuiditur: vt hic et j. de vbo. ob. l. in stipulationib[us]. §. operatuz. et j. eo. libertus q post. §. i. et s. de an. le. l. ij.
b Duobus. operas certas.
c Altero. s. patrono.
d Bonor possessiōe. s. bonis s. liberti. vt altero mortuo admitteretur superstes exclusis filijs mortui: vt h. et j. de bonis liber. l. cōi. et s. s le. tu. l. tutela. §. si duo. ij eni. et mortuo patrono relicto filio et nepote ex altero. fili[us] pfert: vt supra de le. tu. l. tutela. §. pinde.
e Credita. vt et. j. ti. i. l. iiij. et l. fi.
f Veram. sz petitur vt pecunia credita. na3 et. azo. et copula etiā extraneo heredi et.
g Oparum. certaru. secus de incertis que nō trāseūt ad extraneū heredem: vt. j. eo. si opaū et. s. de acq. herdi. p herde. §. si qd tamē. et s. ad trebel. si patroni. in prin. certa ergo transit ad heredes etiam extraneos: si directo non per obliquū sunt heredes. vt infra eo. tuz patronus. §. tum libertus ad heredē aūt herdis nulla opera transit. vt. j. de vbo. ob. fiendum. §. i. ac.
h Dabitur. opaz certarū petitio preteritaz etiam et futurarū extraneo heredi vni[us] patroni altero viuo: sicut actio pecunie mutuate. acc.

q De operis libertorum. Paulus libro. officium. i. officiū quod qs exhibet aliui per diem. s. artificiale non naturale. vt. s. de an. le. l. ij. et j. de vbo. sig. l. ij. §. i. et ibi. Factū e vespe et mane dies vn[us]. quāqz tamen p breuioris officio tpis ponit. vt ops obseqsis. vt in salutando et similib[us]: vt. s. de condi. indebi. l. si non forte. §. libertus. et consistit opera in actu: vt. s. de ope. seruoru. l. i. et differt hic titul. ab illo. q2 ibi de serui. hic de liberti operis dicit.
r Hoc edictum. cuius verba non habemus.
s Pretor. s. rutilius. vt. j. ti. i. l. i.
t Impositorum. i. prestationem impositorum et. azo.
v Vt premeret. impositorum dico ab aliquo: vt ipse premeret. et facit l.

i Si qs opas. certas vel incertas. hoc adiecto liberisq3 et. et sic loquitur. j. ut iurisiurādi. §. si liberi. sz hoc non adiecto distinguitur certa ab incerta ut. j. eo. l. cū patron[us]. §. cū libert[us]. et s. l. prima.
k Etiam ad posthumos. et dabitur utilis filio. ut. j. de vborum obligat. l. quodcūq3. §. si quis. accur.
l Fabriles ope. oparum alie officiales vel obseqales: que sine spo sitione debent. ut. s. de condi. indebi. l. si non fortem. §. libert[us]. in prin. et iste si in faciendo sunt: ut in assurgendo nō transeūt ad herdem extraneū: ut hic in fi. et. C. eo. liberti. si in nō faciendo: ut in nō vocando in ius tunc trāseunt: ut. C. de in ius uo. l. ij. Alie sunt fabriles. s. incerte. ut. x. operas nō adiecto pictorias alie artificiales. s. certe. ut. x. opas pictorias. et iste certe trāseūt ut hic. in prin. et. j. e. l. a duob[us]. in fi. sic ergo ponit hic fabriles ī proprie p certis. q. d. aliquis fabriles certe nō transeūt. ut in ea. l. a duobus. in fi. no.
m Ob iurisiurandi. cōtrahatur. super operas.
n Libertum. nō ingenuuz. ut. j. de fideius. si qs p eo. in prin. ... seruum. ut. j. ea. l. §. iurare. ac.

a ¶ Libertatis cā.s.q alit non eēt manumissurus. ⁊ hoc presumitur qn incōtinenti. vt no.ff.de liber.cā.l.fi.in fine.

b ¶ Plane.iureiurando.sponte remittit ei condi.sicut si pure eēt relicta libertas ⁊ legatum sub condi iurandi. vt.j.de manu.testa.l.si quis libertatem sub iurisiurandi condi.§.sed si pure.nc.

c ¶ Ob cām.cuius cā legata.vt hic.sed cōtra.ff.pri.vbi dr: q cā libertatis.sed hic corrigitur.vl dic per obliquum causa libertatis.vel ibi quando incontinenti.hic ex interuallo.

d ¶ Iurare.manumissionem.⁊ etiam ante.si tamen incontinenti sequitur manumissio.que.n.fiunt incontinenti videntur inesse.vt.ff.si certum pe.l.lecta.§.dicebat.

e ¶ Sine post temp⁹.s.ex interuallo.⁊ sic ē contra.ff.de libe.causa.l.fi.§.adeo.Sol.hic sponte ibi de necessitate.ar.infra.e.l.campanus.vl tē pore manumissionis fuit actū vt etiam post fieret.ar.j.de sol.l.modestinus.in seruitute autē non sufficit agi.vt.ff.de lib.cā.l.fi.⁊ no.pactum vestiri iuramēto.quod nō est als.⁊ orit actio in factum vt ar.C.de reb⁹ cre.l.actori.sed ex stipulatione orit conditio certi.si opera ē certa:vt.ff.e.a duob⁹.als ex stipulatu.vt insti.de vboꝝ oblig.in pn.sed cū opera ē facti:ergo semp incerta:vt.j.de vbo.obliga.l.vbi aūt.§.q id qd.sed certe ⁊ quandoqꝫ ē i dando.vt insti statim dicitur.

f ¶ Iure licito.non illicito vt causa onerande libertatis.vt.j.eo.q onerande.Itē differūt donum ⁊ mun⁹.vt.j.d v.significatione.l.inter.accur.

g ¶ Rescriptum ē.pdurans:vt.j.e.si quis hac.⁊.C.eo.in ter.nisi in cau.vt.j.ti.e.l.q ex causa in fi.l.

h ¶ Dabit.actio.sic ergo pupillus iurat vel pmittit.

i ¶ Librarius.vt.j.de regu.iur.si librarius.acc.

k ¶ Minculator.als minictator.i.ioculator.vt C.de epis.audi.l.minime.als nūmiculator.q bene scit computare ⁊ summas coaceruare.⁊ facit.j.de libe.causa.l.fi.§.fi.

p ¶ Preterita opera.⁊ eius estimatio.acc.

q ¶ Non possit.i.eadem ⁊ ab eadem persona:⁊ eidem.vt.ff.de condi.inde.si non sortem.§.libertus.

r ¶ Pro liberto.facit.j.de duobus reis.l.nemo.⁊.j.eodem si libert⁹ moram.accur.

ret: ⁊ libertatis cā iuret. ¶ Plane quaeritur si qs liberto suo legauerit: si filio suo iurauerit se decem oparum nomine pstaturū: an obligetur iureiurando[b]. Et celsus iubentius obligari eum ait.paruiqꝫ referre quā ob cā[c] ō opas libertus iurauerit. ⁊ ego celso acqesco. ¶ Iurare aūt debet post manumissionē[d] vt obligetur: ⁊ sine stati: sine post tēp⁹[e] iurauerit obligabit. ¶ Iurare aūt dz opas donū: mun⁹ se pstaturū.opas qualescunqꝫ q modo pbe iur licito[f] iponūtur. ¶ Rescriptū ē a diuo adriano: ⁊ deinceps cessare oparum psecutionē aduersus eum q ex cā fideicōmissi ad libertatem pductus[g] est.

¶ Dabitur ⁊ in impuberē: cuz adoleuerit oparum actio[h]: sz interdū ⁊ qzdiu impubes ē.nā huius quoqꝫ ē ministerium. si forte vel librarius[i] vl minculator[k] vel calculator sit vl histrio: vel alterius voluptatis artifex.

¶ Si liberi patroni ex inequalibus ptibus eēnt instituti: vtz p pte dimidia an p hereditariis hēant oparum[l] actionem? Et puto viris liberos p equalibus partib⁹ habituros actionem.

¶ Parui aūt refert in potestate fuerint liberi: an vo emācipati. ¶ Sz si in adoptionē datū[m] hrdez scripserit patron⁹: magis ē vt ope ei ōbeant. ¶ Nec pfone liberi summonētur ab opaꝝ petitione.

Pompo.

Si quando duob⁹ patronis iurauerit libt⁹ operas[n] se daturū: labeoni placet ⁊ dari ⁊ peti posse ptem ope⁹[o]: rum semp pterita opa[p]: q iam dari non possit[q] petat: quod contingit si vel ipsis patrōis iuretur vel repro

mittatur: vel cōi seruo eoꝝ. vel cum plures hrdes vni patrono existant. ¶ Pro liberto[r] iurāte fideiubere quēuis posse placer.

Vlpian⁹.

Operē[s] in rerum natura nō sunt: sed officiales[t] qdez futurę. Necnūquam alij deberi possunt q patrono: cum ppietas eorum ⁊ in edentis psona: ⁊ in ei⁹ cui edūtur consistat. ¶ Fabriles[v] aūt aliēve eius generis sunt: vt a quocūqꝫ ⁊ cuicūqꝫ solui possint. ¶ Sane enim si i artificio sint iubēte patrono ⁊ alij edi possunt.

Pomponius.

Seru⁹[x] patroni a liberto male ita stipulatur: operas mihi dare[y] spondes: itaqꝫ patrono dari stipulandum ē. ¶ Libert⁹ operarum nomine ita iurando patrono aut lucio ticio: soluere lucio ticio non potest: vt a[?] patrono liberetur.

Vlpianus.

Nihil[z] aūt interest extraneus sit luci⁹ ticius an filius.

Pomponius.

Quia alie ope[⁊]erunt: que lucio ticio danf. Sed si libertatis cā pecuniam pmittat libert⁹ agenti patrono aut lucio ticio: omnimodo adiectio ticij valet.

Vlpianus.

Si[?] quis hac lege empt⁹ sit: vt manumittatur. ⁊ ex constitutione diui marci pueuerit ad libertatem: opere ei imposite nullum effectum[ꝫ] habebunt. ¶ Sed ne is cui bona adiecta sunt ex constitutione diui marci: libertatum conseruandarum cā[ꝫ]: poterit operas petere. neqꝫ ab his q directas: neqꝫ ab his q fideicōmissarias libertates acce

s Operę.incerte ⁊ preterite.nam aut sunt solute ⁊ non debent.aut non.ex tunc non ipse: sed estimatio petitur. vt.ff.l.pri. vel dic etiam future.i.ipsa opa vel obligatio eius antequā venit dies eius: vt.ff.de operis ser.l.i.quando autem cedat dic vt.j.eodem.l.quotiens.accur.

t ¶ Sed officiales.quelibet opera sic dici potest: cuz sit officium diurnum.vt.ff.e.l.i.sed hic ponitur pro incerta.s.fabrili.que non potest alij vel per alium edi nisi in duobus casibus.vt.j.e.pfonus qui operas.⁊.l.si libertus artez.secus in opera certa.vt.j.statim.§.fabriles.azo.sed si de officiali ⁊ obsequiali hic diceret bene ē: vt.ff.de condi.indeb.l.si nō sortem.§.libertus.ibi sed cum officium ⁊c.fm Io.⁊ q subijcit de fabrili.s.incerta.ex postea de certa ibi.sane ⁊c.sic certa ⁊ incerta poterit alij edi.⁊ ab alio.fm Io.

v ¶ Fabriles.idest artificiales.s.certe.⁊ q subijcit sane pro certe fm azo.vel dic sz Io.fabriles scerte.⁊ q subijcit sane de certis dicit.⁊ per hoc q dicit aliene scilicet certe.

x Seruus.mihi dare suo: vl ergo domino vl simpliciter debet stipulari.vt ⁊.j.de stipu.seruo.l.antepe.⁊ hic subijcit.⁊ hoc in incerta secus in opera certa: vt.j.e.qui libertinus.§.nihil.q est contra.⁊ pōt esse ratio: quia incerte sunt tale factū quod conferri ex stipulatione serui in personam domini non potest.petet igitur istas operas dominus non tanquam ex sua: sed tanquam ex persona serui: ad quod est insti.tuta.de stipu.seruo.§.sed cum factum.⁊ argu.infra.e.in.l quia.vel est ratio quia operi debet prestari considerata persona edentis: ⁊ eius cui editur alias posset eligi talis que persone serui non conueniret. Et Ioan.intelligit litterum contrarie legis quando verba stipulationis concipiuntur i persona domini.⁊ ratio quare in persona serui non possunt concipi est ea quam premisi scdm.Io.⁊ secūdum hoc ⁊ de certa ⁊ de incerta hic titu.loquitur.

l ¶ Si liberi operarum.certarum vel incertarum: si dixit sibi liberisqꝫ suis: vt nota.ff.eo.si qs operas.si autem simpliciter sibi.tunc pone l opera incerta at certa ad oēm heredem vt.ff.e.a duobus.

m ¶ Datum.ab alio sibi vel a se aliu.nc.

n Si quando.operan.ergo plures.⁊ sic numero fiet inter eos diuisio.vt.j.e.l.libertus.§.ideo.⁊ de verbo.obli.l.in stipulationibus.§.operarum.

o ¶ Partem opere.sed hoc quomodo cum sit indiuidua.vt.j.eo.libertus.§.sed neqꝫ.⁊ de v.obliga.l.stipulationes non di.que sunt cōtra.sol.hic pars opere.i.p estimationis.vt dcā.l.stipulationes.in fine.sic.⁊.ff.si seruit⁹ vendi.l.loci.§.si fundus.Item dic opere preterite non future.cum semper ⁊c.vt ⁊.j.e.l.si quis hac lege.§.indicii.⁊ dic q dies vni⁹ tm opere cesserat.nec iter patronos fuerit adhuc assignatio facta.vel vna erit numero impari.sic enim per estimationē

y ¶ Operarum.incertarum.secus in certis fm Io.vt.j.eo.he oper.⁊.l.patronus.⁊.l.si libertus.fm Io.

z Nihil autem.continuatur superiori.⁊ facit.j.de verborum obliga.l.cum qui.§.qui sibi.

⁊ Quia alie opere.ab his que in obligationem deducte sunt.vnde nō contingit liberatio.vt.j.de verborum obligationibus.l.finali.§.cū mihi.accursius.

? Si quis.diui marci.vt.C.si man.ita fue.ali.vt ma.l.secunda ⁊ tertia.accursius.

ꝫ ¶ Effectum.nec ingratus accusari.vt.j.qui ⁊ a qui.l.si quis.

ꝫ ¶ Conseruandarum causa.cuius constitutionis verba sunt insti.de eo cui liber.causa bo.§.i.⁊ facit.C.de testa.ma.l.fi.

a Quos nulla. proprios. et facit. ff. e. l. vt iurisiurandi. §. rescriptum. et infra. e. l. campanus.
b De operis. incertis: statim patet. et. j. e. quotiens. et. ff. e. si. quando. et facit. j. e. cum patronus. et. ff. de vsufruc. le. l. opere.
c Exigere. secus in liberta nupta. vt. C. eo. l. quod ex liberta. et. C. de obsequiis. l. ij. et. j. proximo. §. accur.
d Si impubes. nupta per quod patronus perdat operas. vt nota. supra proximo. §.
e Nisi tutoris. Item et iudicis hodie. vt. C. de admini. tu. l. lex.
f Libertus. operarum incertarum: quod de indictione dicit. vt. j. e. interdum et supra de vsufruc. le. l. opere. et. ff. lo. l. sed addes. §. pe. et de statu libe. l. cum heres. §. stichus.
g Opera. vt et. ff. eo. ouas. sed contra. ff. eo. si quando. Sol. ibi.
h Operarum numero. vt et. j. de verbo. oblig. in stipulationibus. §. fin. et facit ff. eodem. l. vt iurisiurandi. §. si liberi.
i Quinquagenas. alias quinquagentas et melius.
k Ejus. honeste. hoc statim declarabit. et. j. eo. be opere. accur.
l Debuerint. quia eas tantum tunc sciebat.
m Exercere ceperit. vt faceret artem ludricam.
n Tales. ex etate. j. eo. l. pe. et. ff. de condi. inde. l. si non sortem. §. libertus. ibi plerumque enim etc.
o Nec audiendus. minuitur. vt et. j. e. interdum in fi. accur.
p Suo victu. s. liberti. Et dic operas incertas: sed certas sumptu patroni. vt infra eo. l. opere. et. l. imponi. et. l. penulti. in fi. que sunt contra. azo. Alii econtra. s. quod hoc de certis: in contrariis de incertis. et est ratio quia in certis potest libertus se properare ad educationem et victualia acquirere. sed in incertis non cum nesciat quales debeant sibi imponi sed et hoc fallit quando patronus vagatur. vt. ff. eodem. l. quod nisi. in fine. vel dic idem in vtrisque: vt sumptus prestentur liberti. nisi quando est inops et tunc contrarie.
q Aut certe. facit. j. eo. l. penul.
r Quod nisi. vnusquisque. generalior est ratio vt etiam species comprehendat. et propter speciem dicit quandiu etc. vt et. j. de verborum ob. l. si ex legati. et sic no. cōtra. ff. eo. l. opere. acc.
s Et prouincia. romā. vbi patronus moratur. acc.
t Operas. non aperit certas vel incertas. sed incertas dic secundum azo: quia sumptu liberti vadit. Alii dicunt certas: quod dic vt no. ff. codem l. suo. sed contra. C. de solu. l. vsuras. Sed quod ibi dicit ex causa tollit contrarium.
v Perire. sed cum libertus possit etiam morari vbi velit: vt. C. e. l. penul. ergo poterit ita se remouere quod in itinere consumet tempus. quare dicit Jo. quod illud est quando patronus secesserat non alias. vt. j. inuit vi dic plane vt sonat verba vt tamen libertus non succedat. alias non diminueretur dies operarum. ar. huius legis.

prunt. quamuis fideicommissarias libertates qui acceperunt ipsius liberti efficiantur. Non. n. sic fiunt liberti vt sunt proprii quos nullus[a] necessitate cogente manumisit.
Judicium de opis[b] nunc locum habet: cum opere preterierint. Preterire autem non possunt antequam incipiant cedere: et incipiunt posteaquam fuerint indicte. Etiam si vxorem habeat libertus: non prohibetur patronus operas exigere[c]. Si impubes sit patronus[d]: voluntate eius non videtur liberta nupta[e]: nisi tutoris[e] auctoritas voluntati accesserit. Rati quoque habitio patrono obest in nuptiis liberte.

Hermogenianus.

Plane cum desierit nupta esse: operas peti posse omnes consentiunt. Ulpianus.

Libertus qui post indictionem operarum[f] valitudine impeditur quominus operas prestet: non tenetur. Nec. n. potest videri per eum stare quominus operas prestet.
Et neque promitti neque solui: nec deberi nec peti pro parte poterit opera[g]. Ideo papinianus subiicit: si non vna sed plures opere sint et plures heredes existant patrono qui operas stipulatus est: verum est obligationem operarum[h] numero diuidi.
Denique celsus libro. xiij. scribit. si communis libertus patronis duobus operas mille daturum se iurauerit: aut communi eorum suo promisit: quinquagenas[i] potius deberi quam singularium operarum dimidias. Paulus.

Ejus artificii quod post manumissionem didicerat libertus operas debebit prestare: si he sint que quandoque honeste[k] et sine periculo vite prestantur: nec semper he que manumissionis tempore prestari debuerint[l]. Sed si turpes operas postea exercere[m] cepit: prestare debebit eas quas manumissionis tempore prestabat. Tales patrono operae dantur: quales ex etate[n] dignitate: valitudine: necessitate: proposito: ceterisque eiusdem generis in vtraque persona estimari debent. Idem.

Nec audiendus est patronus si poscat operas quas vel etas recuset: vel infirmitas corporis non patiatur: vel quibus institutum vel propositum vite minuitur[o]. Idem.

Suo victu[p] vestituque operas prestare debere libertum: sabinus ad edictum pretoris vrbani libro quinto scribit. Quod si alere se non possit prestanda sunt ei a patrono alimenta. Gaius.

Aut certe[q] ita exigende sunt ab eo opere: vt his quoque diebus quibus operas edat: satis tempus ad questum faciendum vnde ali possit habeat. Iauius.

Quod nisi fiat: pretorem ipsum patrono denegaturum operarum prestationem. idque verum est: quia vnusquisque[r] quod spoponderit suo impendio dare debet: quamdiu id quod debet in rerum natura est. Ex prouincia libertum romam[s] debere venire ad reddendas operas[t] proculus ait. Sed qui dies interea cesserint deberet romam venit patrono perire[v]: dummodo patronus tanquam vir bonus ac diligens paterfamilias rome moraretur: vel in prouinciam proficiscatur. Ceterum si vagari per orbem[x] terrarum velit: non esse iniungendam necessitatem liberto vbicunque sequi. Labeo.

Opere[y]. n. eo loco edi debent vbi patronus moratur: sumptu scilicet et vectura patroni.

Gaius.

Cum patronus operas[z] stipulatus sit: tunc scilicet committitur stipulatio cum poposcerit[&]: nec libertus prestiterit. Nec interest adiecta sint hec verba cum poposcero: an non sint adiecta. Aliud enim est de operis[?]: aliud de ceteris[ꝝ] rebus. Cum enim operarum editio nihil aliud sit quam officii prestatio absurdum est credere alio die deberi officium quam in quo is vellet cui prestandum est.
Cum libertus promiserit patrono operas[a] se daturum: neque adiecerit liberisque eius: constat liberis[b] eius ita demum deberi si patri heredes[c] extiterint. Heredes autem extitisse liberos parenti: ita demum prodesse ad operarum petitionem Juliano placet: si non per alium[d] heredes extiterint.
Itaque si quis exheredato[e] emancipato filio: seruum eius heredem instituerit: et per eum seruum heres extiterit filius: repelli eum ab operarum petitione debere: perinde ac si repelleretur patronus qui operas non imposuisset: vel quas imposuit reuendidisset[f]. In omnibus operis precipue obseruandum est vt temporis spacia que ad curam corporis necessaria sunt liberto relinquantur.

x Per orbem. facit. ff. de procura. l. sed hec. §. non solum. et de an. le. l. mea. §. vrori. ac.
y Opere. certe et incerte. et quod subiicit sumptu etc. restringitur ad certas vt non sit contra ff. eo. l. suo. secundum azo. alii econtra vt ibi no.
z Cum patronus. operas. s. incertas. ac.
& Cum poposcerit. sic ff. eo. et. si quis hac lege. §. iudicium. in fi. et de vsufr. le. l. opere. et. j. de verb. ob. interdum. §. item sed ar. contra. C. de contrahen. stipu. l. magnam. sed ibi dies fuit apposita. accur.
? De operis. incertis de quibus loquitur.
ꝝ De ceteris. s. speciebus vel generibus. et etiam de operibus certis quando committitur statim stipulatio cum est interposita et cedit dies. venit autem quando potuit prestari et non est prestitum. vt. j. e. quotiens.
a Cum libertus. operas. s. certas. et sic soluitur contra. j. e. l. si operarum. azo.
b Constat liberis. tunc secus. vt no. ff. e. si quis operas. ac.
c Heredes. tantum. et tunc habent vtilem ex stipulatu. vt. j. de verb. obliga. quodcunque. §. si quis ita. sed et si non sint heredes reuerentia debetur. vt. C. eo. l. pe.
d Per alium. sic. infra de ver. obliga. sciendum §. idem.
e Exheredato. moraliter. alias pro instituto habetur. vt infra titu. i. si patronus. §. si quis.
f Reuendidisset. vt infra titu. proximo. l. vltima. acc.

Ulianus.

Hec opere[a] quas libertus promittit multum distant a fabrilibus[b] vel pictorijs operis. Denique si libertus[c] faber aut pictor fuerit: quandiu id artificium exercebit has operas[d] patrono prestare cogitur. Quas sicut fabriles[e] operas quis[f] potest sibi aut ticio stipulari: ita patronus a liberto operas[f] sibi aut sempronio recte stipulatur. et libertus obligatione soluetur. si tales operas extraneo dederit quales patrono prestando[g] liberatur. ¶ Si patroni plures consulto[h] in diuersas regiones discesserint: et liberto simul operas indixerint: potest dici diez operarum cedere[i]: sed libertum non obligari: quia non per eum sed per patronos staret quominus opere dentur: sicut accidit cum egrotanti liberto opere indicuntur. ¶ Quod si diuersarum ciuitatum patroni sint et in sua vnusquisque moretur: consentire debet in operis ab eo accipiendis[k]. ¶ Durum[l] aliquando est eum qui se liberare potest decem diebus operando: simul operis indictis: si in accipiendis non consentiant, compelli ad prestandam alteri quinque operarum estimationem.

Idem.

Quoties certe spes[m] operum in stipulatione deducuntur veluti pictorie et fabriles[n]: peti quidem non possunt nisi preterite: quia et si non verbis attamen re ipsa inest stipulationi tractus temporis[o]: sicut cum ephesi dare stipulemur: dies continetur: et ideo inutilis[p] est hec stipulatio: scilicet operas tuas pictorias centum hodie dari spondes: cedunt tamen opere ex die interposite stipulationis[q]. ¶ Sed opere[r] quas patronus a liberto postulat[s], confestim non cedunt. quia id agi inter eos videtur ne ante cederent quam indicte fuissent: scilicet quia ex commodo patroni libertus operas edere debet: quod in fabro pictoreve dici non conuenit[t].

Idem.

Patronus qui operas liberti sui locat[v] non statim[x] intelligendus est mercedem ab eo capere[y]. sed hoc ex genere operarum ex persona patroni atque liberti colligi debet. Nam si quis panthonium vel archimimum[z] libertum habeat: et eius mediocris patrimonij sit[&] vt non aliter operis eius vti possit quam si locauerit eas. exigere magis operas quam mercedem capere existimandus est. Item plerumque medici[?] seruos eiusdem[v] artis libertos perducunt[a]: quorum operis perpetuo vti non aliter possunt: quam vt eas locent. Ea et in ceteris artificibus dici possunt. ¶ Sed qui operis sui liberti vti potest: et locando precium earum consequi malet estimandus est mercedem ex operis liberti sui capere[b]. ¶ Non nunquam autem libertis ipsis postulantibus patroni operas locant[c]. quo facto precium[d] magis operarum quam mercedem cape estimandi sunt.

Aphenus.

Medicus libertus[e] quod putaret si liberti sui medicinam non facerent: multo plures imperantes[f] sibi habiturum: postulabat vt sequerentur se neque opus[g] facerent. id ius est: nec ne. Respondi id ius esse dummodo liberas operas ab his exigeret. hoc est vt acquiescere eos meridiano tempore: et valitudinis et honestatis sue rationem habere sineret. ¶ Item rogaui si has operas liberti dare noluerint: quanti oporteret estimari. Respondi quantum ex illorum operis[h] fructus. non quantum ex incommodo dando illis si prohiberet eos medicinam facere, commodum patronus consecuturus esset.

Ulianus.

Si libertus artem patroni exerceat: verum est debere eum non solum ipsi patrono sed etiam amicorum ludis gratuitam operam prebere, sicut eum quoque libertum qui medicinam exercet: verum est voluntate patroni curaturum gratis amicos eius. Neque enim oportet patronum vt operis liberti sui vtatur: aut ludos semper facere: aut egrotare[i].

Paulus.

Si duorum[k] pluriumve communis liberta vnius patroni voluntate nupserit: alteri patrono ius operarum manet.

Ulpianus.

Si operarum[l] iudicio actum fuerit cum liberto: et postea decesserit conuenit translationem heredi extraneo

---

a ¶ Hec opere. s. incerte.
b ¶ A fabrilibus. i. a certis. et sic improprie dicuntur fabriles et facit. j. e. quoties. accursius.
c ¶ Operas. i. huius artificij. non autem in eo quod ignoret: vt supra eodem. l. eius. in fi.
d ¶ Fabriles. s. certas.
e ¶ Quis. qui non est persona aut libertus etc.
f ¶ Operas. s. certas.
g ¶ Prestando. s. s. e. seruus. in fi. sed ibi de incertis. hic de certis. et est ratio diuersitatis. quia opere eduntur considerata honestate edentis: et eius cui eduntur. vt. s. e. eius. §. tales. et. l. sequenti et posset esse quod tales indicerentur que persone adiecte non conuenirent. sed persone stipulantis sic. sed enim de eisdem vtrisque prestandis sentire videtur vt. j. de verbo. ob. stipulatio ista. §. eum qui. et hac ratione ne delegari possunt: sed certa opera est determinata. et fatur vtrum adiecte persone conueniat. et secundum hoc intelligitur. s. eo. operis rerum. §. i. et facit. s. de condi. inde. si non sorte. §. libertus. circa fi. §.
h ¶ Si patroni. consulto. s. maliciose. vt. s. eo. quod at si. §. si.
i ¶ Cedere. quia indicte sint vt. s. eo. si quis hac. §. iudicium.
k ¶ Accipiendis. alioquin nihil habebunt. vt s. pri. et argu. s. q. mo. vsufruc. amit. l. ij. in fi.
l ¶ Durum. durius est de pecunia quam de persona seruire. et sic potest esse ratio quare totum singulare interesse venit cum obligato est in facto: et non quando in dando. vt no. C. de sen. que pro eo quod interest. l. i.
m ¶ Quoties certe species. i. certa opera: alio tamen respectu est incerta. quia factum continet. vt. j. de v. obliga. vbi sunt. §. id quod.
n ¶ Fabriles. i. de fabrica. et ita certe. ac.
o ¶ Tractus temporis. vt et. j. de verbo. ob. interdum. et. l. continuus. §. cum ita.
p ¶ Inutilis. sic. j. de v. ob. l. si. §. si autem.
q ¶ Stipulationis. licet non possint peti, sed incerte cedunt ex die quo indicte sunt: vt. s. eo. si quis hac. §. iudicium.
r ¶ Sed opere. s. incerte.
s ¶ Postulat. i. postulare debet.
t ¶ Conuenit. quod non cedat dies ex tempore interposite stipulationis.
v ¶ Patronus. locat ipsi liberto vel alij.
x ¶ Non statim. i. non semper.
y ¶ Capere. vt amittat ius patronatus. ac.
z ¶ Archimimum. i. principem histrionum.
& ¶ Sit vt. s. patronus.
? ¶ Medici. s. domini.
v ¶ Eiusdem artis. s. medicine.

a ¶ Perducunt. i. faciunt libertos manumittendo eos.
b ¶ Cape. quod est illicitum. vt. C. e. l. i. §. solet. vnde amittit ius patronatus. vt. C. de bonorum pos. contra ta. l. patronus. et. s. de in repa. sicut et de liberis agno. l. si quis. §. si quis a libertis.
c ¶ Locant. liberto vel alij.
d ¶ Precium. preteritarum quod licet. vt. C. eo. nec patronus. sic quando sponte fit conductio et sponte mercedis solutio: vt hic. secus si conductio sponte sed exactio future coacte. quia perdit ius patronatus. vt. s. et a quibus. l. si. §. ij. et sic potest loquitur contra. C. e. l. i. §. l. precium. vel refert locet ipsi liberto. quo casu non est proprie locatio. et si ex ea locatio ne fit exactio ab inuito liberto obtinet quod in. l. illa quibus. vel, aut alij ad postulationem liberti. et tunc etiam ab inuito conductore accipit non perdit ius patronatus: vt hic. et adde quod no. C. e. l. si quam.
e ¶ Medicus libertus. alias libertus qui sub se libertos habet. alias patronus.
f ¶ Imperantes. i. rogantes.
g ¶ Opus. i. medicine.
h ¶ Operis. consequendo fructus. i. consecuturus etc. quod seruitium posse valuisse. x. si quantum commodi esset consecuturus ex incommodo dando. i. inferendo illis si prohiberet etc. quod commodum postea esset in alio. x. alij dicunt quod vtilitatem persone estimamus secundum id quod esset consecuturus patronus si fuisset obtemperatum: et sic x. x. non secundum quod liberti passi fuissent damnum in patrimonio si obtemperassent et quod forte est. xl.
i ¶ Si libertus. egrotaret. quia est medicus. et facit. s. patronus.
k ¶ Si duorum. j. e. si libertus in fi.
l ¶ Si operarum. actum fuerit. et sic lis contestata. j. rem ra. ha. amplius. et si erant preterite. vt. s. eo. si quis hac. §. iudicium.

a ¶ Dandam lino contra. vt supra. e. cum patronus. §. cum libert. Sol. B sibi liberisq; suis sibi simpliciter sibi. vel sui az. ubi de certa hic de incerta. Item dic nisi lata sententia. vt. s. e. qui libertus. §. sed si iam. Sed quare incerta etiam preterita non transit ad extraneum heredem? Rn. quia opera que conuenit patri presumitur et filio conuenire: quod non sic in extraneo. Alij dicunt quod hic fuit stipulatus sibi liberisq; suis: et reddunt rationem. quia filius adiectus in stipulatione post mortem patris agit ex stipulatione patris. vt de. s. s. de verborum oblig. l. quecunq;. §. si quis. quod non est in extraneo. et adde quod not. s. de condi. inde. l. si non sortem. §. libertus in glo. §. expone ibi. serto differt. Item hoc in patronatu liberti: sz patronatus ecclesie cum vniuersitate transit in quemlibet. arg. s. de acqui. reru do. l. quedam. sed singulari titulo transit in ecclesiam aliam a priuato. et tunc illa ecclesia habet presentationem vt priuatus. Item habet ius instituendi in temporalibus collatis a quodam priuato: lz priuatus non habuerit. vt ar. i fra de iure fis. l. fiscus. in spiritualibus aut non habz ius instituendi: nisi ecclesia sit collata ab episcopo tum omni suo iure. et est canonis distinctio. vt. c. disti. sane. et extra de pusil. Cum et plantare. et ar. op. est. s. ti. i. qui ex causa. in fi.

b ¶ Non fuerit. vel fuerat vt s. e. s. pri. et facit. C. de rei vxo. actio. §. et hoc ex rei vxo rie actione.

c ¶ Exheredatus. mala mente. als sec. vt infra ti. i. si patronus. §. si quis non mala. et l. si pater. que sunt contra. et facit supra ti. i. filij. in principio.

d ¶ Si libertus. arbitratus. sic. s. loca. l. si in lege. et s. de reg. iur. in personaz. §. i. sed contra. s. de verborum oblig. si quis arbitratu. sed ibi nec fuit arbitratus bene vel male. et facit hoc ad id quod no. s. de ar. l. pe.

e ¶ Preteritarum. non futurarum. vt. s. co. si duoy. et. s. e. sicut.

f ¶ Operis. non poterit. sic. C. de vsuris. creditor. et de pac. l. si certis. sz contra. s. de vsuris. cum de in rem ver. Sol. vt ibi plene notat.

g ¶ Qui onerande. vt si libertus promittat. c. si in aliquo offenderit patronuz quo casu non tenetur vt hic. et. s. quarum re. ac. non da. l. i. §. si onerande. ac.

h ¶ Exegerit. per vim. nam de iure non pot: vt dixi.

i ¶ Petere. vt. C. e. l. si quam.

k ¶ Imponi opere. certe alias sec: vt supra eodem. l. suo. vel vt ibi.

l ¶ Interdum diminutionem. i. perditionem. vt in exemplis hic subiectis. et. s. de peti. here. l. de perditum. h.

m ¶ Augmentum. hoc ex pacto procedit.

n ¶ Et mutationem. vt si quibusdam diebus languet quibusdam non. h. et facit. s. e. libertus qui post. et. l. nec est audiendus.

o ¶ Liberta. non cogitur. sed liberatur ab imposita. ergo nec imponi dz ea existente maiore quinquaginta annis sm Jo.

p ¶ Labeo ait libertatis causa. quia dicit dominus ob hoc te soluz manumitto vt mecum contrahas societatem. naz vt sequitur nulla est societas quia libera voluntate procedere debet. vt et. s. quarum re. ac. non da. l. i. §. si onerande. et dic vt ibi dixi. B. sm. M. vel pone exemplum. vt. s. ti. pro. l. i.

non est dandam[a]. filio autem et si heres non extat: et in potestate non fuerit[b]: tamen omnimodo competat: nisi exheredatus sit[c].

Celsus.

Si libertus ita iurauerit dare se quot operas patronus arbitratus[d] sit: non aliter ratum fore arbitrium patroni quam si equum arbitratus sit. et fere ea mens est personam arbitrio substituentium: vt quis sperent eum recte arbitraturum id faciant: non quia vel immodice obligari velint. ¶ In libertam que voluntate patroni nupsit preteritarum[e] ante nuptias operarum actio datur.

Modest.

Operis non impositis: manumissus etiam si ex voluntate quo tempore prestiterit: compelli ad prestandas quas non promisit non poterit[f].

Idem.

Qui onerande[g] libertatis causa pecuniam patrono repromisit non tenetur. Vel patronus si pecuniam exegerit[h] bonorum possessionem contra ta. eius non pot petere[i].

Iaboleno.

Imponi ope[k] ita vt ipse libertus se alat: non potest.

Pomponius.

Interdum et diminutionem[l] et augmentum[m] et mutationem[n] recipere obligationes operarum sciendum est. Nam dum languet libertus: patrono ope que iam cedere ceperint pereunt. ¶ Sed si liberta que operas promisit: ad eam dignitatem perueniat: vt inconueniens sit prestare patrono operas: ipso iure he intercident.

Paulus.

Liberta maior quinquaginta annis operas prestare patrono non cogitur[o].

Ulpianus.

Labeo ait libertatis causa[p] societatem inter libertum et patronum factam: ipso iure nihil valere palam esse.

Paulus.

Qui libertinos duos pluresve a se genitos: natosve in sua potestate habebit: preter eum qui artem ludricam fecerit: quive operas suas vt cum bestijs pugnaret: lo

cauerit[q]: ne quis eorum operas doni muneris: aliudve quicquam libertatis causa patrono patrone liberisve eorum: de quibus iurauerit vel promiserit obligatusve erit: dare facere prestare dz. Et si non eodem tempore[r] duos in potestate habuerit: vel vnumquinquennem[s] liberabitur in obligatione operarum. ¶ Amissi antea[t] liberi ad eas operas que postea[v] imponuntur prosunt vt iulia. ait. ¶ Sz si vno amisso obliget se: deinde alter nascatur. multo magis Pomponius ait amissum huic iungi vt liberetur. ¶ Nihil aut interest[x] vtrum ipsi promittant patrono: an eis qui in potestate eius sunt. ¶ Sz si creditori suo libertum patronus delegauerit: non pot idem dici. Solutionis[y] enim vicem continet hec delegatio. pot tamen dici si in id quod patrono promisit: alij postea delegatus sit: posse eum liberari ex hac lege[z]. nam verum est patrono eum expromisisse: quamuis patrono nunc non debeat. ¶ Nos si ab initio delegante patrono libertus promiserit: si liberari eum. Et non solum futurarum sed etiam preteritarum operarum liberatio fit. ¶ Julianus etiam si iam petite sunt ope: liberis sublatis absolutionem faciendam. ¶ Sz si iam operarum nomine condemnatus est non pot liberari: quia iam pecuniam debere cepit. ¶ Posthumus[v] liberi heredes patris sui non liberat: quia perficiscitur liberatio a liberto dz. nec quisquam post mortem liberari intelligi pot. ¶ Ex lege[?] aut nati liberi prosunt: et si in persona liberti collata liberatio est. fideiussores quoque liberabuntur ex sententia legis. ¶ Nos si libert[?] expromissorem dederit[x]: nihil ergo[a] hoc caput[b] ei proderit.

Ulpianus.

Hec demum imposite ope intelliguntur que sine turpitudine prestari possunt[c]: et sine periculo vite. Nec enim si meretrix manumissa fuerit easdem operas patrono prestare debeat: quamuis adhuc corpore questum faciat. ¶ Nec arenarius manumissus tales operas: quia iste sine periculo vite prestari non possunt: si tamen libertus artifi

q ¶ Qui libertinos. hoc casu. hi non prosunt patri liberto.

r ¶ Eodem tempore. i. non simul. sz diuerso tempore.

s ¶ Quinquennem. quia solus sufficit. et no. quod paulus hic retulit verba. l. iul. de maritandis ordinibus. vt. C. e. l. nec patronis. et sic et no. modos dissoluendi obligationem operarum vt ibi no. et facit supra de excu. tu. l. excusatus. et. l. remittit. sed argu. contra ad hoc et sequentia insti. de excu. tu. §. filij. vbi tantum superstites prosunt.

t ¶ Amissi antea. hic incipit paulus loqui.

v ¶ Que postea. ergo ex interuallo. et sic sunt contra. s. de li. causa. adeo. et. s. de sol. liberto. Sol. vt no. supra eo. vt iurisiurandi glo. s. ex interuallo. Item est ar. contra insti. de excu. tuto. §. filijs.

x ¶ Nihil autem interest. quantum ad hoc vt propter liberos ante vel post natos liberetur ab obligatione operarum. Dic tamen stipulationem factam. vt. s. eodem seruus. Sed alij dicunt quod hoc in certis. illud in incertis. vt argu. s. eodez l. a duobus.

y ¶ Solutionis. quam si fecisset non posset repetere propter liberos postea natos. et facit supra ad velle. quamuis. §. interdum.

z ¶ Ex hac lege. de maritandis ordinibus. vt C. eodem. l. nec seruus. in fine.

v ¶ Posthumus. redit ad materiam de qua incepit. in princ. l.

? ¶ Ex lege iul. de maritandis ordinibus. et dic nati non nascituri. nam prin. l. dixit genitos natosq;. alij dicunt legentis. i. legitime nati.

x ¶ Dederit. nam promittendo ipse tenetur. ad quod infra. e. l. pen. et supra de postu. l. i. §. nunquid.

a ¶ Ergo. sic econtra. supra eodem. l. §. quod si ab initio.

b ¶ Caput. i. capitulum. l. iulie. nam et alia habet capitula. vt. s. de vir et vxor. l. i. in fi.

c ¶ Hec demum possunt. s. e. l. eius. et. l. se.

a Moretur. cum sit in dignitate. et sic sunt exempla ope iabonestae. i facit. C. e. l. pe.
b Ita quasi onerande. quo casu non valeret. vt. s. e. qae oneran-de. ac. c Promisse. fictione iuris non ve vt praedixit. et. s. de ac. et ob. l. obligationum fere. §. pe. et de v. ob. l. ita stipulat⁹. q sunt s. re idem ia cuiuslibet facti pmissione. vt infra de verborum obliga. cum si lius. §. 1.
v Retinet. vt. et. s. de vsur. l. mora. is fi. et. s. de ver. ob. l. mora.
x Ibertus. si nullam. maxime. vt. s. ti. ij. quero. et ti. i. l. fi. vel illas s istam intellige.

cu exerceat ei⁹ quoqz opas patrono pstat debebit et si post manmissione id didicerit. Quod si artificium exerce desierit: tales opas edet debebit q non s dignitate ei⁹ fuerint: veluti ut cu patrono moret pegre pficiscat: nego cu eius exerceat.

Aulus.

Si ita stipulatio s patrono fca sit. si dece dieru opas no dederis: viginti numos dar spondes videdum e an nec in viginti actio dada sit: qsi onerade libertatis gra pmisse sint: nec oparu q pmisse no sunt. an vo ope dutaxat pmisse fingi debeatur: ne patronus omnimo excludat: et hoc qz ptor sentit opas dutaxat pmissas. Seqns illa qo e an libertus impetrar debeat ne maioris summe qz viginti codenetur. qr vr quodamo patron⁹ tati opas estimasse: io ipe no debebit transgredi taxatione viginti. Sz iniquum e: nec opz libto hoc idulger: quia non dz ex pte obligationem comprobare et ex parte tan. qz d iniqua qri.

Apinia.

Si bona patroni vedierit opa-rum q post vedirione pterierut actio patrono dabit: et si alere se possit an veditione pteritar no dabitur: qm ex ani gesto agit.

Idem.

Libertus q oparum obligatione dimissus e: atqz ita liberam testi factione assecutus e: nihilominus obsequo decundie tenetur. Alimetorum ca e diversa cum inopia patroni pinuidiam libertum convenit.

Idem.

Cerdone seruum meu manumitti volo: ita vt opas hrdi pmittat. non cogitur manumissus hrdi pmitte. Sz et si promisit: in eum actio non dabitur. nam iur publico denegari non poterit qui fideicommissariam libertate dedit.

Idem.

Operis obligatus libertus militie nome non sine iniuris patroni dabit.

Ceuola.

Si libertus moram in opis fecerit: fideiussor tenet: mora fideiussoris nulla erat. In homine aut debito fideiussor etiam ex sua mora in obligatione retinetur.

Idem.

Libertus negociatorius vestiarij an eande negociationem in eade ciuitate et in eode loco inuito patrono exerce possit: Rn. nihil ppom cur non possit si nullaz lesione ex hoc sentiat patronus.

Idem.

Liberta si in cocubinatu patroni eet: pinde ac si nupta eide eet: oparum petitionem in eam dari non oportere constat.

Idem.

Campanus scribit no debet ptore pati donum munus opas impoi ei q ex ca fideicom. manumittat. Sz si cum sciret posse ea recusar: obligari se passus sit no inhibedam oparu petitione: qr donasse videtur.

Ermo.

Sicut patron⁹: ita et pronis filius nepos et pnepos q liberte nuptijs cosensit: oparum exactione amittit. nam hec cuius mtrimonio cosensit: in officio mariti ee dz. Si aut nuptie qbus patron⁹ consensit nullas hant vires: opas exige patronus no phibetur. Patrone: item filie et nepti et pronepti patroni q liberti nuptijs cosensit: oparum exactio non denegatur: qr his nec ab ea que nupta e indecore pstantur.

Ayus.

Duorum libertus potest alio quo casu singulis diversas operas vno tpe insolidum edere: veluti si librarius sit: et alij patrono librorum scribendoru opas edat. alter vo pegre cu suis pficiscens: opas custodie domus eide indixerit. nihil. n. vetat du custodit domu libros scribere. hoc ita neratius libris membranarum scripsit.

Era.

Operaru editione pedere existimatione edetis. naz dignitati. facultatibus. cosuetudini. artificio eius convenietes edendas. No solum aut liberum: sed et quelibet aliuz opas edetem alendum: aut satis tepo ris ad questu quesitu alimentorum relinquendum. Et in omnibus tpa ad cura corporis necessariam relinquenda.

Aulus.

Interdu operarum manet petitio etia si ius patroni non sit: ut euenit in fratrib⁹ ei⁹ cui assignatus est libertus. aut nepote alterius patroni: extante alterius patroni filio.

d Queri(?) no. s varian tem. sic. s. ti. i. l. nam absurdu. et. s. de pen. l. i. causse. sz arg. s. s. de col. bo. l. nonnunq.
e Si bona. venierit. p creditores.
f Possit. s. alias sine operis.
g Ibert⁹. dimissus. a suitute. qr manmittedo imposuit operas. ac.
h Atqz ita libera sunt qd et sola impositioe cosequ libera testameti factionem: s vgo. et. h. q sic vt dic. Jo. et azo. et. h. q no sz dema facta exactiose eax. et h subaudiut fca eax exactione. q dic vt no. C. eo. l. si qua.
i Verecudie. qd obsequium et sine impositioe debet. vt. s. de codi. ind. e. si ad forte. §. libt⁹. i pn.
k Diversa. a libera testameti factioe sz s. s. de lib. ag. si qs a liberis. §. si liberti. sz ibi exigit earu pciu h aut ipsas operas. sz si dicas q h exegerit mercedez dicas q diversa e ab obsequo. qa obsequm pstatur: alimenta non. acc.
l Inopia. s. patronus inops convenit liberta ad alimenta.
m Per inidia. i. blasfemi evitadam ac. et facit C. e. l. i.
n Cerdone. q facit sotulares: vel q vendit carnes.
o Volo ita. ab hrde. et sic hrs no pot imponere opas tn ex necessitate facit. vt. C. e. l. int. et. l. ij. nisi sit filius. vt. s. ti. i. q ex causa.
p Promisit. s. coact⁹.
q Dabit. vt. s. de leg. i. l. videndum.
r Fideicomissaria. qd e vt manumissus ex necessitate no teneatur ad opas: vt dixi. et nota q aliud e quod testator no pot. sic. C. vt is pos. le. l. sai. et. s. ad. l. fal. l. qd de bonis. in fi.
s Operis. iniuria. i. dano. na amittit. vt. s. e. iterdu. sz ar. contra. C. d li. et eo. li. l. fi.
t Si libert⁹. opis. s. incertis quar dies si cedit nisi cu indicte fuerint. vt. s. e. cu pron⁹. et e ro qr fideiussor ex sua mora teneri no pot cuz reus ad sit obligat⁹: nisi cu pus idicte fueri. az. in opa asit certa ide qd in pecunia. vt. s. e. a duobus. lex tn videt dice-

y Iberta. patroni esset. vt. C. e. l. liberti.
z Campan⁹. facit. s. ti. i. q ex ca. et. s. e. si qs. ac.
& Sciret. sic. s. si qs cau. s. sed et si. §. fi. ac.
ç Sicut. amittit. facit. C. eo. q ex liberta. et d obsequio. l. ij. et. s. e. si libert⁹. in fi. sed contra. s. de v. sg. l. sciendu. §. pe. vbi s trasit opera ad hrde hrdis. at hic trasit et ad pronepote. Sol. hic fuit stipulatus sibi plenisqz suis: ibi non arg. s. e. l. cu patron⁹. §. cu libertus: vl h fuerut pmi hrdes isti nepotes et pronepotes cu nullus pcederet: vt ar. insti. de hr. q. et dif. §. fi. et. §. sur.
ꝯ Esse dz. no. vxore oparum viro: vt. s. de dona. inter vir. et vxo. sz si vir. in pn. et seru⁹ dno. vt. s. de statu libe. l. ij. §. si qs seruuz: sed qd si viro mortuo infra aanum: R. ibi dz oparum vsu et alimetari. qd vsu fiat no. C. de rei vxo. act. §. exactio ia fi.
a Duorum. si librari⁹. s. d re iu. in. si librari⁹. ac.
b Cu suis. s. de familia.
c Scripsit. sed si non pot simul vtriqz opari. dic vt. s. e. l. he opere. §. fi. ac.
d Peraru. edetis. s. e. l. interdum. et. l. eius. et. l. he opere.
e Sz et aliu. p hoc pz q loquitur de certis cu dicat libertu p aliu posse pstare. na incerte nec alij p aliu pstatur. vt. s. e. l. ope i re. §. i. sz az. vel si velis dicere et incertas pstari sumptu liberti. dices h libertuz non hre vnde se alat: vt. s. e. suo. in fi. sz Jo. et. M. Et ao. ingenuu pmittente p liberto. na et legari et locari pot opa liberi hois. vt s. de vsufr. le. l. hois. non tn iurciur. obligari: vt. s. e. l. ut iurisiurandi. is pn.
f Interdu. libertus. nam ope debent ob⁹: sz quo ad alia. s. ille solus sit patronus cui assignatus e. vt. s. de assigna. li. l. i. in pnci. et si ille amittit redit patron⁹ ad alios. vt ibide. et. s. ti. i. l. uij. §. si capitis.
g Filio. hoc habes. s. e. a duobus in pn.

De bonis libertorum

a Oc edictum. grãde. z inestimabile. vt insti. q manumit. non pos. §. eadem. ac.
b Operarum. sic. ff. ti. i. l. ij.
c Pepigisset. ff. ti. l. i. labeo.

a Uel vnit. facit. ff. de testa. tu. l. si nemo.
b In castris. sed in alijs secus. vt. ff. de test. mi. l. a milite. §. fi. z fa cit. C. de iof. test. l. fi. §. penul. z. ff. d in ius uoc. l. adoptiuum. circa pri.
c Si deportatus. facit. ff. de iure patrona. l. si ut.
d Si qs. ut patron⁹. ut. ff. de iure patro. l. seruũ.

De bonis libertoꝝ. Ulpi.

Oc edictuz a ptore ppositũ ẽ bonoris qñẽ liberti patronis exhibẽ debẽt moderãdi grã. nãqz vt seru⁹ scri psit. ante soliti fuerãt a libertis durissimas res exigẽ. s. ad remunerandũ tã grande bñficiũ qd in lib tos ꝯfert: cũ ex suitute ad ciuitatẽ romanã pducũt. Et qdẽ primus ptor Rutilius edixit se amplius nõ datuꝝ patrono q̃z opaꝝ z societatis actionẽ videlicz si h pepigissz: vt nisi ei obsequm pstaret libt⁹ in societatẽ admittẽtur patron⁹. Posteriores ptores certe partis bonoꝝ possessionẽ pollicebãt. videlz imago societatis induxit eiusdẽ ptis pstationẽ: vt qd vni⁹ solebat societatis nomie pstãt: id post mortem pstaret. Idem.

Si patron⁹ a libto pterit⁹ bonorũ possessionẽ petẽ potuerit ꝯ ta. z añq̃z petẽt decesserit: vl' dies ei⁹ bonoꝝ possessionis agnoscẽde pterierit: libi eius vl' alteri⁹ proni petẽ poterunt ex illa pte edicti: q̃ pmis non petentibus aut ẽt nolẽtib⁹ ad se ptinẽt, sequẽtib⁹ dat atqz si pores ex eo numero non eẽnt. Sz si pronus hẽs istitut⁹ viuo libto decessisset supstitib⁹ liberis. Quesitũ ẽ an illi ꝯ tabulas testi bonoꝝ possessionẽ petẽ pñt. z id decursũ ẽ vt mortis tps quo dferẽ bonorum possessio spectari debeat an patron⁹ nõ sit. ut si sit ex pte prima edicti filij ei⁹ bonoꝝ possessionẽ petẽ nõ possint. Si fili⁹ emãcipat⁹ nepotẽ in ptãte aui reliqssz: bonoꝝ possessionẽ ptis dimidie dandã ei filio testati libti: q̃z nisi ipo iur legitims hẽditas ad nepotẽ ptineat: qr z ꝯ ta. ei⁹ libti filio potius bonoꝝ possessio partis debite daretur.

Ulpianus.

Etiam si ius ãnuloꝝ consecutus sit libtus a pncipe: aduersus huius tabulas vẽit patron⁹: ut multis rescriptis continẽt. Hic .n. viuit quasi ingenuus: moritur quasi libtus. Plane si natalibus redditus sit: cessat cõtra tabulas bonorum possessio.

Idẽ z si a pncipe liberã testi factionẽ ipetrauerit. Sz si hac lege emit⁹ qs vt manumittat: ad hãc ptẽ edicti ptinet. Si qs nũmos accepit⁹ vt manumittẽt non hz contra tabulas bonoꝝ possessionẽ. Ut patron⁹ aũt contra tabulas bonoꝝ possessionẽ accipe possit: ꝯ hẽditatẽ aditã ẽẽ: aut bonoꝝ possessionẽ petitã. Sufficit aũt vl' vnum ex hẽdibus adijsse hẽditatẽ: bonorũ possessionẽ petijsse. Patronus ꝯ ea bona libti omnino nõ admittitur: q̃ in castris qsita sint. Si deportatus patronus restitutus sit libti contra tabu. possessionẽ accipe potest. Idẽqz z in libto deportato z restituto dicẽduz ẽ. Si qs si. iussũ. suũ d castrẽsi peculio manumisit ex constitutione diui adriani pron⁹ ẽ: admittiqz poterit ad contra ta. bonoꝝ possessionẽ vt pronus. Si capitis libtũ accusauerit is cui assignatus ẽ: non pot is petẽ contra tab. bonorũ possessionẽ: fratribusqz suis non obstabit. sz hi ꝯ tabulas bonoꝝ possessionẽ petent: quẽadmodũ peterent si ex altero filio nepotes eẽnt. Libtus. n. q alteri ex filijs assignatur nõ desinit alteri⁹ filij libt⁹ eẽ. Amplius dicẽdum ẽ ẽt si omisit frater bonoꝝ possessionẽ: alter frater cui assignat⁹ ẽ nõ pt succedẽ: ꝯtra tab. bonoꝝ possessionez petẽ. Totiẽs ad bo. possessionẽ ꝯ ta. inuitat patron⁹. quotiens nõ hẽs ẽ ex debita portione institutus. Si patron⁹ sub cõditione hẽs sit institutus: eaqz conditio viuo testatore extitit: contra ta. bonoꝝ possessionẽ accipe non pot. Quid ergo si mortis tẽpore pẽdet: extitit tamẽ añq̃z patrono dferat bonorum possessio: hoc ẽ añ aditam hẽditatẽ: an inuitet ex hac parte edicti? Et magis est vt adite hẽditatis tps spectet. hoc. n. iur vtimur. Si tñ in pteritũ collata sit cõditio vl' ad psens: non vr sub conditiõe institut⁹. aut. n. ipleta ẽ z pur institutus ẽ. aut si ẽ: z nec hẽs institutus ẽ. Libtus si patronũ suũz ita hẽdẽ scripsit. si filius meus me uiuo morietur patronus hẽs esto nõ male uidetur testatus: nam si decesserit filius poterit hic existẽte cõditione accipere bo. possessionẽ. Si debita patrono portio legata sit: z scriptus hẽs ipse patronus non fuerit satisfa-

d Si pronus. vl' dies. spacium. e. dictum.
e Liberi ei⁹. eo mortuo vl omittente.
f Uel patroni. s. liberi eo mortuo vel viuo omittente q non admittebãt viuo altero prono. vt. ff. ti. i. l. a duobus.
g Edicti. s. successori. ac.
h Ex pma parte edicti: q̃ ẽ contra ta. vt. ff. de car. edic. l. adeoqz.
i Possint. cũ alius precedat. ac.
k Si fili⁹. possessionẽ. vnde legitum mortuo liberto intestato. ac.
l Dimidie. que hodie ẽ tertia: vt insti. de suc. li. l. i. §. sz nostra.
m Intestati. transitiue.
n Iure. videlicet ciuili.
o Hereditas. s. ant. ad qd ff. de coniũgendis cũ eman. li. in prin.
p Ad nepotem. s. tñ nisi per edictum de coniungendis.
q Contra tab. eo liberto mortuo testato.
r Liberti. defuncti z intestati.
s Potius. non ergo h casu z superiori habet locũ edictum de coniungen. lz ad parentis bona ambo vocentur vt. j. e. libertus. §. si. quãz q dam ponũt contra sed ẽ idẽ sed azo dicit q sic. vt. ff. d coniungen. l. i. §. hic.
t Etiaz. patronus. vt. ff. de iure aur. an. l. q̃uis
v Hic. n. facit. ff. de condi. z de. l. falsa. §. i. z. C. de iure anu. l. ij.
x Ingenuus. quo ad multa non quo ad oia. vt. ff. d ius vo. sed si hac. §. si in ius. z. C. ad. l. visel. l. i. sed hodie quo ad plura. vt. C. d iure an. aure. l. sed hodie.
y Plane si natalib⁹ vt z I fra de nata. resti. l. interduz in fi.
z Liberã. hoc ẽ ꝯ. vt. C. de offi. test. l. qñ. Sol. ibi in iudiciũ libertoꝝ non valet q bus plus debet hẽditas patris q̃ libertis patroni. vel dic ut ibi. Item ꝯ. j. e. paul⁹ §. patro. sed ibi filius patronus hic pnceps.
& Emit nũmus serui. z tñc non hz ꝯ tab. vt. C. e. l. i. vel dic suis ppriis. z tñc hz vt ff. de de in ius voc. sed si hac lege. l pn. z. j. d suis z le. l. ite statu. §. is plane. z facit. ff. ti. ij. l. tic⁹. z. C. de lati. lib. tollen. l. i. §. illud.
ꝯ Acceperit. ab extraneo. secus si a seruo suo. vt. C. eo. l. i. ac.
ꝑ Aditã. aliud in ꝯ tab. q̃ datur liberis: vt. ff. de cõtra tab. l. illud. in pncipio. q ẽ ꝑ.

e Si capitis. non pot vt. ff. de iure pa. l. eum.
f Obstabit. ut z. j. d assigna. liber. l. i. §. vtiqz sic ex.
g Possessionem. per quã nõ in totũ sz in suã legitimã testm̃ irpit. et p hoc. arg. j. e. si ex prono. in pn. z sm hoc dicẽt a q̃rela. sed ꝯ vl. j. e. l. i. seruitute. §. si. z. ff. d inspa. l. fine i si. i. rñ.
h Peterẽt. s. nepotes.
i Libert⁹. redit ad hoc q dixit fratribusqz suis z cetera.
k Non desinit. oino ne obst. j. de assigna. li. l. i. pmo rñ.
l Assignatus ẽ. q accu sauit. alij hñt assignat⁹ non ẽ. pot succedẽ z. ẽ sic premittit non. z ẽ alius casus. sz primuz vl.
m Cõtra ta. bonorum possessionẽ. cũ capitis libertum accusauerit.
n Totiens. non hẽs ẽ. vl' ẽt quoquo titulo re licti. vt z. j. e. l. §. si debita. Item hodie z similius hz non petit cõtra ta. sed agit ad supplem tum conditione ex. l. vt insti. de suc. h. §. sed nostra. sed certe z iure veteri vr idẽ. ut. ff. de iure pa. l. fine. §. excludit. sz dic illud a compositoribus additum.
o Si patron⁹. accipere non pot. facit. ff. d cõdi. z de. l. ij.
p Ante aditam. bene exponit. ut. ff. ea. l. §. vt patronus. ac.
q Collata sit. facit. ff. de inu. test. l. cũ in secũ do. z si cer. pe. l. pe. z. j. de dona. cau. mor. l. illud. §. fi.
r Bonoꝝ possessionẽ. ff in ta. ut. ff. pr. ci. sed si filius vir cludit proni. ut. inst. de suc. li. §. sed nostra.

a ¶ Si debita. satisfecit nec hoc contingit per aut. vt iure institutionis relinquatur: ut in filijs vt in aut. vt cum de ap. cogni. §. aliud.

b ¶ Funguntur. vt ꝛ in sti. de dona. §. i.

c ¶ Idez erit dicendum sic. C. de col. l. pe. §. fin.

d ¶ Quasi agnita. pmisit verius: ut. j. c. l. si vo §. penul.

e ¶ Si patrono conditionis puta instituit aliuz heredē si det. c. de hereditate patrono suo.

f ¶ Sed ꝛ si dolo malo. facit. j. & quid in fraudē pa. l. i. in prin.

g Si necē. nullius priuati viuentis: sed omnibus: vt. j. q sine ma. l. qui ob necē. Idē tūc adhuc cōtra. j. de suis ꝛ le. here. l. intestato. §. qđ si necē. Sol. distingue aut fuit heres in mora vindicandi necē. vt hic. aut non: vt ibi. ꝛ. ff. de iure pa. l. si filius. ꝛ facit. ff. de insti. l. antepe. C. pro quibus cau. l. i.

h ¶ Non tangat. quia seruus est hostium. ac.

i ¶ Decesserit. vt. ff. de testa. l. lex cor.

k ¶ Habet. vt ꝛ. ff. de cōtra ta. l. i. §. filij; sed ar. contra. ff. de conditio. ꝛ demon. l. iterdicit §. respon. ꝛ fa. C. de sen. pas. l. fi.

l ¶ Propter spez. ff. fa. herc. l. propter spem.

m Libertinus. liberos eius ad istar. l. vel. ar. insti. de exhereda. li. §. posthumorū. ꝛ facit. ff. e. l. ij. in prin. ꝛ. l. etiam. §. libertus.

n ¶ Si patroni. libert⁹. contra. ff. e. l. ij. §. fi. sol. simo idē vt ibi no. fa. ff. de le. tutorib⁹. l. tutella. §. proinde.

o Et si ex modica. liberti hic est amphibologia. nam dictio liberi pōt logui de liberis liberti que si instituat libertus ꝛ sic repelsitur patronus secus si exheredet.

etum⁹ est ei. ¶ Sz ꝛ si institut⁹ sit ex parte minore q̄ꝫ ei debet. residua vo pars suppleta ē ei legatis siue fideicōmissis. ꝛ ita satisfactuꝫ ei videt. ¶ Sz ꝛ mortis cā donationib⁹ poterit patrono debita portio suppleri. Naz mortis cā donatiōes vice legatorum funguntᵇ. sed ꝛ si nō mortis cā donauerit libertus patrono: cōtēplatione tū debite portionis donata sunt: idē erit dicēdumᶜ. Tūc enim vel q̄si mortꝭ cā imputabūtur: vel q̄si agnitaᵈ repellent patronū a ꝯ ta. bo. posses. ¶ Si patrono ꝯditionisᵉ implēde cā qđ datū sit: in portionē debitā iputari dꝫ: si tm̄ de bonis sit liberti profectū. debitā aūt partem eoꝝ que cū morit libert⁹ habuit: patrono damus. mortis enīz tempus spectamus. ¶ Sz ꝛ si dolo maloᶠ fecit quomin⁹ habeat: hꝯ quoqꝫ voluit pretor p eo haberi atqꝫ si in bonis eēt eius.

Paulus.

Si necē dn̄i detexerit seru⁹ᵍ: pretor statuere solet vt liber sit. ꝛ cōstat eū quasi ex senatusconsulto libertatē ꝯsecutū: nullius esse libertū. ¶ Si libert⁹ capt⁹ ab hostib⁹ ibi decesserit q̄muis liberti appellatio eū nō tangatʰ: tamē ppter legē corneliā que testamentū sic cōfirmat: atqꝫ si i ciuitate decesserit patrono bonorū possessio dāda erit. ¶ Si deportatus patronus sit filio eius cōpetit bonorū possessio in bonis liberti. nec īpedimēto est ei talis patronus qui mortui loco habetᵏ. ¶ Et dissimile est si patronus apud hostes sit: nā ppter spemˡ postliminij obstat liberis suis. ¶ Si extrane⁹ a liberto hēs institutus: rogat⁹ sit filio patroni hereditatem restituere: cū ex senatusconsulto trebelliano restituta hereditate heredis filius habet patronus sūmouend⁹ ē.

Ulpianus.

Libertinos qui patronū patroniqꝫ liberos hꝫ: si patronum ex parte debita hērdez instituit: liberos eiusᵐ in eandē portionē substituere dꝫ: vt lꝫ patron⁹ viuo liberto mortu⁹ fuerit satisfactū videat liberis eius. ¶ Si patroniⁿ filiū emācipatum: ꝛ nepotē ex eo qui in aui familiā remāsit libertus habeat: filio tm̄modo nō etiā nepoti satisfacere debebit libertus. Nec ad rē pertinet q ad parētis bona pariter vocantur.

Ulpia.

Et si ex modica parte instituti sūt liberi: liberti° bonoꝝ possessionē cōtra tab. patronus petere nō pōt. nam ꝛ marcellus libro nono digestorū scripsit. ex pte quātulacūqꝫ heredē institutū liberti filiuꝫ patronum expellere. ¶ Cum patroni filia hēs instituta esset a liberto: falsumqꝫ testimē dictū esset in quo scripta erat. et appellatione interposita ꝛ pendente dicit suū obijsset. heredibus eiusᵖ diuus marc⁹ subuenit: vt id haberēt qđ haberet patroni filia si viueret. ¶ Si filius liberti heres ab eo institut⁹ abstinuerit: quāuis noīe sit heresᵠ patron⁹ admittit. ¶ Sed ꝛ si p in integrū restitutionē is qui pmixtus est paterne hēditati vel qui adit hereditatem abstinuerit se: poterit quis patronū admittere. ¶ Patronus patroniqꝫ liberti ꝛ si fꝫ voluntatē mortui liberti hereditatē adierintʳ legatū ne aut fideicommissum petere maluerint: ad contra tab. bo. posses. non admittunturˢ.

Ulus.

Nam absurdumᵗ videtur licere eideꝫ partiꝫ cōprobare iudiciuꝫ defuncti partiꝫ euertere.

Ulpianus.

Si vo nōᵘ habuerit effectuꝫ petitio eius dico nō impediri quominus admittetur: quin immo ꝛ si adijt quasi ex debita portiōe institutus: mox apparuit eū minorē partem q̄ꝫ sperauit accepisse. Equissimum est admitti euꝫ ad suū auxiliū. ¶ Sz ꝛ si testator cōuenisset heredem vt sibi legatuꝫ solueretur: morˣ penituisset: puto euꝫ posse adiuuari. ¶ Si patronus legatum sibi relictum agnouerit: id quod fuerit euictum: competit ei legitimuꝫ auxiliuꝫʸ qꝛ id qđ sperauit se habiturū nō habetᶻ. ¶ Sed ꝛ si nō totū euictum sit: verū aliquid min⁹ hꝫ q̄ꝫ putauit: erit ei subueniendū. ¶ Si sibi vel filio suo aliqđ relictū patron⁹ agnouerit: pinde a ꝯ tab. bono. pos. repelletur atqꝫ si agnouissꝫ sibi relictū. ¶ Sed si mortis cā dōnationē agnouerit: dicēdū ē repelli eū a ꝯ tab. bo. pos. sic tm̄ si post mortē libti agnouerit. ¶ Ceterum si ei viu⁹ libert⁹ donauerit: ꝛ ille acceperit nō ideirco erit repulsus a cōtra tab. bo. pos. qꝛ potest dicere sperasse q i testō q̄qꝫ grauatus circa eū fieret: remittiqꝫ ei debet ab eis discedere vel eas compensare in portionem pro rata. ¶ Quare dicitur ꝛ si cōditionis implende causa fuerit quid datū patrono post mortem liberti: repelli eum a cōtra tabu. bonorum possessione quasi agnouerit iudicium. ¶ Si

vtilles nō vult esse heres: vt ff. de iure pa. l. sine. §. fi. ꝛ insti. de suc. li. §. sed nostra. secundo vt dicat q filius patroni institutus repellat patronum ꝛ tunc dices bonorum pos. ꝯtra tab. liberti. ꝛ p hac. j. e. l. si vo. §. si seruo. sꝫ pma hec est vera. vt subiñt.

p ¶ Heredib⁹ ei⁹. s. filie patroni quodā vel erat sui iuris.

q ¶ Si filius. sit heres. ut ꝛ. j. de fideicō. li. l. euꝫ qui. §. sꝫ ꝛ si quis. ꝛ fact. ff. de iure pa. l. sine. §. finali.

r ¶ Patronus. adierint. forte ex modica institutus. q esset eius debitum.

s ¶ Non admittunt. vt ꝛ. C. de pac cō. l. fi. §. i. ꝛ. ff. de cōtra ta. si post. §. illud sed ar. ꝯ in eadē. l. §. si in adoptionez. sed ibi coactus adijt.

t Nam absurdū. sic. ff. ti. t. si ita stipulatio in fi.

u Si vo nō. fa. ff. de inof. te. mater. ꝛ. l. nihil.

x ¶ Mox penituisset. sic. ff. de inoffi. te. papi. §. meminisse.

y ¶ Si patronus. auxiliū qđ bo. sit statim dices.

z ¶ Nō hꝫ. sic. ff. de ac. emp. l. itē ꝛ. j. de sol. si quis aliā.

ꝛ ¶ Subueniēdū. vt agat ad repletionez. q̄si de euictione cōdictione ex. l. vt. C. de inof. si. testa. sensus circa pn quē cōtra. ꝛ hoc est q. ff. dixit legitimum auxiliū vel dic per contra tab. iur isto leonecto i patrono. siue totū siue pars sit euicta. ꝛ aliud in filio iure nouo. sed si ab initio minus legitima sit relicta patrono: ad supplementuꝫ agitur: vt no. ff. eo. l. etiam. §. totiens.

ꝯ ¶ Relictum. vt. ff. de cōtra tab. l. iij. §. fi.

ꝶ ¶ Quoqꝫ gratus existens.

ꝶ ¶ Discedere. s. donatiōib⁹ lꝫ hodie videtur vt agat ad supplementuꝫ: vt. C. de inof. testa. si quādo. §. i. vel ibi expressit in dando. ut i quartā imputetur. hꝯ simpliciter. et facit. ff. eo. l. etiam. §. fi.

patronus[a] minor annis .xxv. liberti iudiciũ agnouerit: ĩ integrũ restitui eũ oportere existimam[9] vt possit contra tab. accipe bo. possessionem.

Paulus.

Qui in seruitutem libertũ paternũ petierit[b]: nec nomine liberorum bonorum[c] pos. accipere potest.

Ulpianus.

Si ex patronis alicui satisfactũ nõ erit ita vt alij sua ampliua portione ex bonis liberti relinquat: ei cui satisfactum non erit: ita actio dabitur: vt ei[9] portio suppleat ex eo qđ extraneo heredi: ꝛ qđ patrono supra portionem suã relictũ ẽ[d]. Eadem rõ ꝛ ĩ pluribus pronis libertoꝝ seruabitur. ¶ Julianus ait: euz q ab auo suo exheredatus ẽ: a bõis libertoꝝ eius summoneri a patris vero sui libertoꝝ bonis non excludi. ¶ Qđ si a pr̃e sit exheredatus: ab auo non sit: non solũ a libertoꝝ bonis pr̃noꝝ: veꝝ etiã ab aui quoqꝫ excludi debere: q2 p patrem[e] aui libertos cõsequitur. ¶ Qđ si pr̃ eius sit ab auo exheredat[9]: ipse nõ sit[f]: posse nepotẽ auitoꝝ libertoꝝ ꝯtra ta. bo. pos. petere. ¶ Idez ait[g] si pater me exheredauit: auus meus patrez meuz: ꝛ prior auus decesserit ab vtrisqꝫ libertis me repelli. Sed si ante pr̃ meus decesserit postea auus: dicẽdũ erit nihil mihi nocere pr̃is exheredationẽ ad auitoꝝ libertorum bona.

Julianus.

Quod si pr̃ me[9] a patre suo[h] sit exheredatus: ego neqꝫ a patre meo: neqꝫ ab auo: mortuo qdem patre ꝛ aduersus auitos: ꝛ aduersus pr̃nos libertos ius habeo. ¶ Uiuente patre[9] quãdiu ĩ ptãte eius ero: non petaꝫ contra tabulas auitoꝝ libertorum bonorũ possessionẽ[i] emãcipatus non summouebor.

Ulpianus.

Si patronus testõ iure militari facto: filium[i] silentio exheredauerit: debebit nocere ei exheredatio. Uerũ ẽ enim hunc exheredatũ eẽ. ¶ Si qs libertũ[k] filio suo assignauerit. eũqꝫ exheredauerit: admitti põt ad bonoꝝ liberti possessionez. ¶ Si quis nõ mala mente parẽtis exheredatus sit: sꝫ alia ex cã: exheredatio ipsi nõ nocꝫ[l]: vt puta pone furoris cã exheredatum eum vl' ideo q2 ĩpubes erat: heredez quoqꝫ institutum rogatũqꝫ ei restituere hereditatem. Si qs cuꝫ esset exheredatus pronũciatus vel pperã[m] sit exheredatus non repellitur: rebus eniꝫ[n] iudicatis standum est. ¶ Si filius patroni exheredatus in ptez obtinuit de inofficioso: ĩ ptem victus sit[o] videamus an noceat ei exheredatio: ꝛ nocẽ arbitror: q2 testm̃ valꝫ a q exheredatus est. ¶ Ex testõ aũt ex quo neqꝫ adita ẽ hereditas. neqꝫ petita bonoꝝ possessio liberis exheredatio nõ nocet. Absurdum est enim ĩ hoc valere tm̃ testm̃ vt exheredatio vigeat[p]: cum alias nõ valeat. Si patroni filius põre gradu sit heres scriptus: secundo exheredatus huic non nocꝫ exheredatio: cum voluntate patris vel extiterit heres: vel extitere potuerit. Neqꝫ enim dꝫ videri pr̃ ĩdignuꝫ existimasse filium bonis libertoruꝫ: quẽ ad hereditatẽ suã primũ vocauerit. ¶ Ac nec eũ qdẽ existimãdũ est summoueri a bõis liberti: q2 primo gradu exheredatus: ꝛ idẽ substitutus est: ergo is qui institutus sit heres: vel p̃mo gradu vel sequenti vel alio quo gradu: licet exheres sit eodem testamento non est summouẽdus a liberti bõis. ¶ Si patroni filius emancipatus noluerit adire hereditatez: vel q ĩ potestate est retineẽ: nihilominus liberti bonoꝝ posses. hẽbit.

Julianus.

Filius pr̃oni exheredatus[q] cuius nepos ex eo heres scriptus fuerit bono. pos.[q] cõtra tabulas paternoꝝ libertoꝝ accipere nõ potest. Licet. n. necessarius existat patri suo: non p semet ipsum: sed p aliũ ad hereditatez admittitur. ¶ Et certe ꝯstat si emãcipatus filius exheredatus fuerit: ꝛ seruus eius heres scriptus: ꝛ si iusserit seruo hereditatẽ adire: ꝛ ita patri suo heres extiterit non habebit contra tabulas paternorum libertorum bonorum possessionem.

Ulpianus.

Qui cuꝫ maior natu esset q̃ꝫ .xxv. annis libertuꝫ[r] capitis accusauerit[s] aut in seruitutez petierit[t]: remouetur a contra tabulas bonorum possessiõe. ¶ Si vero accusauerit minor: dicẽdũ hũc nõ excludi siue ipse[u]: siue tutor eius vl' curator accusauerit. ¶ Sed si minor quidẽ instituerit accusationez: maior autez factus sententiam acceperit benigne erit dicenduꝫ ignosci[x] ei debere: q2 minor cepit. ¶ Neqꝫ eniꝫ ĩputare ei possumus cur nõ deseruit accusationẽ: vl' cur abolitionẽ nõ petierit[y]: cuꝫ alteꝝ si fecerit ĩ turpilianũ ĩciderẽ[z]: alte

a ¶ Patron[9]. ꝛ sic adducit: vt ꝛ. ff. de mino. l. ait pretor §. hodie.

b Qui in seruitutez. petierit. pone calũniose: vt. ĩ. e. idem est.

c ¶ Liberorum bonoꝝ. no. ergo delictum pr̃is nocere filiis vt nec ipsi nec pater eoꝝ nomine petat. sed cõtra. ĩ. l. q si pr̃. in fi. ꝛ. l. q̃nẽ. Sol. sic erãt in ptãte quo casu p aliã viaꝫ daretur pr̃i bonoꝝ pos. qđ eẽ nõ dꝫ. vt. d. l. q̃nẽ. vel q h pr̃ repellẽ pp iniuriam quaꝫ ipse fecit liberto ibi võ nõ fecit iniuriã. imo pp iniuriã sibi factam repellẽ. vnde in primo casu seuerius in secundo benigni[9] cũ eo agitur. ꝛ facit. ĩ. e. filius q patri. ꝛ de v. si. l. lꝫ. §. fi. ꝛ. ĩ. vnđ li. l. fi.

d Si ex pronis. relictũ est nõ. n. sũt duo rei credẽdi tunc eẽt secus: vt. ff. si qs cau. si duo. in pñ.

e ¶ Quia p patrẽ. nõ exheredatũ vel nõ mala mente: vt ĩ. si patronus. §. ij.

f ¶ Qđ si pater ipse nõ sit ab auo exheredatus. est tñ a patre sed si a nullo paternoruꝫ ꝛ auitorũ petijt bonoꝝ pos. vt. ĩ. l. proxima.

g ¶ Idem ait distinguẽdo casum propositum.

h Quod si pater. viuẽte patre concordat. ĩ. e. l. queritur. ꝛ. l. fili[9].

i Si patronus. filiũ. queꝫ scit se hẽre: vt. C. de testamẽto mili. l. si cuiꝫ ꝯtra ĩ. e. l. paul[9]. l si. Sol. illa hãc corrigit. vel hic mala mente. ibi non: vt. ĩ. e. l. §. ij. Accu.

k ¶ Si qs liberum dic vt. ĩ. de assig. li. l. i. §. q si post.

l ¶ Si qs nõ nocet. fa. ff. de lib. ꝛ posthu. l. multi. ꝛ. ĩ. e. l. paulus. in prin.

m ¶ Uel pperã. i. nõ vt oportet. ꝛ sic nõ tenet exheredatio vel perperã idest nõ mala mente parentis. Accur.

n ¶ Rebus enim refert se ad primũ. s. vbi sit pnunciatus. ꝛ dic standũ vt nõ vltra pcedaẽ a bonis liberoꝝ. nam nõ oĩs exheredat[9] excluditur sed is tm̃ q mala mente est exheredat[9]. vt ĩ. e. l. §. si quis non mala. sic accipiẽ standum. vt ff. de pac. l. iuris gẽtiuꝫ in pñ. al's accipiẽ. l. parẽdũ: vt. C. de re iudi. l. i. ꝛ. ff. de arbi. celsus. §. finali.

o ¶ Si filius. victus sit. qđ eẽ põt. vt. ff. de inof. testa. l. nihil. §. fi. ꝛ. ỏ lega. ij. cũ fili[9]. in pñ.

p ¶ Uigeat: vt. ff. ỏ cõtra tab. l. filiũ. §. i.

q Fili[9]. bo. possessionẽ. refert ergo directo vel p obliquum sit heres. sic. ĩ. de v. sig. siẽdũ. ꝛ. ff. de interro. ac. si sine. §. illỏ. ꝛ. ff. ti. i. cũ patron[9]. §. cu libertus: sꝫ arg. ꝯtra. ĩ. eo. si filius qui patri. an pñ.

r Qui cũ liberum. paternũ: vt. ĩ. e. si tñ. ꝛ multis locis hac l. no. ꝛ no. ff. ỏ l ius vo. sed ꝛ si. §. si aũt liber. ꝛ de iure pa. l. eum.

s ¶ Accusauerit. per calũ. vt. ĩ. in si. ꝛ. ĩ. l. pri.

t ¶ Petierit. hoc psequẽ. ĩ. e. l. in seruitutẽ. sꝫ primum prosequatur hec lex. ꝛ. ĩ. l. pri.

u ¶ Siue ipse. qđ põt sine auctore tutore: vt. C. ỏ auctoritate pre. l. datum.

x ¶ Ignosci. de equitate. vt dixi. secus de rigore vt. ff. de mino. l. iij. §. vũ scio. Accur.

y ¶ Deseruit. fact[9] maior. nã ante desistere potest: vt. ĩ. ad turpil. l. i. §. accusatione. in si.

z ¶ Incideret. cuius pena est. ĩ. de preua. l. ij. ꝛ. l. fi.

rū non facile[a] ipetratur. ¶ Certe si abolitione publice[b] data repetit iā maioꝛ dicendū est hunc esse remouendum. Maioꝛ enim factus potuit sine timoꝛ deserere abolitam accusationē. ¶ Is demum[c] videtur accusasse qui tali iudicio appetit: cuiꝰ pena aut suppliciuꝫ habuit: aut exiliūm: quod fit vice deportatiōis: vbi ciuitas amittitur. ¶ Si tamē quis libertuꝫ eo crimine accusauerit: cuius pena non sit capitis verumtamen iudicanti placuit augere[d] penaꝫ: non obest hoc patroni filio[e]. Neqꝫ enim imperitia aut seueritas iudicantis obesse debet patroni filio: qui crimen leuius impetrauit. ¶ Sed si nō accusauerit: sed testimoniū in caput liberti dixerit: aut subiecit accusatoreꝫ: puto eum a cōtra tabulas remoueri. ¶ Si libertus maiestatis crimine, patroni filium accusauerit[f] ꝛ patroni filius calumnie eū capitis punire desiderauerit[g] non debent repelli ꝺ edicto. ¶ Idem puto ꝛ si ab eo petitus retoꝛsit[h] in eū crimina. Ignoscendum est enim ei si voluit se vlcisci ꝓuocatus.

¶ Si patris moꝛtem defendere[i] necesse habuerit: an dicendū sit hic quoqꝫ ei succurrendum[k] si libertum paternuꝫ pꝛopter hoc accusauerit medicuꝫ ob moꝛteꝫ patris aut cubicularīuꝫ: aut quē alium qui circa patrem fuerat: ꝛ puto succurrendum si affectiōe ꝛ periculo paterne substantie ducēte: necesse habuerit accusationem vel calumniosaꝫ[l] instituere.

¶ Accusasse aūt eum dicemus qui crimina obiecit ꝛ cām poꝛari vsqꝫ ad sniam effecit. Ceterū si ante quieuit[m] non accusauit: ꝛ hoc iure vtimur. ¶ Sed si appellatione interposita desijt: benigne dicetur non ꝓtulisse accusationem: si igitur pendente appellatiōe decessent libertus: patroni filius admittetur ad bonoꝛum possessioneꝫ: qꝛ ante sententiam libertus moꝛte subtractus est ¶ Si patroni filius aduocationem accusatoꝛi liberti pꝛestitit non est repellēdus: neqꝫ enī aduocatus accusat[n]. ¶ Si pater testamento cauerit[o]: vt accusaretur libertus: quasi venenum sibi parasset: aut quid aliud in se admisisset magis ē vt ignosci liberis deberet qui non sponte[p] accusauerunt. ¶ Sed ꝛ si accusauerit libertuꝫ ꝛ pꝛobauerit crimen patroni filius posteaqꝫ hic libertus sit restitutus: nō erit repellendus: crimen eniꝫ quod intendit etiam perfecit[q].

Tryphoninus.

Idem est ꝛ si crimen quideꝫ quod in liberto pꝛobatum est: meruerat[r] capitis penam: benignius auteꝫ punitus[s] est libertus veluti tantuꝫ relegatus: de calūniatoꝛe enim sensit[t] pꝛetoꝛ.

Ulianus.

In seruituteꝫ[u] petisse nō is videtur: qui ei qui in possessione erat seruitutis: petenti se ī libertatem contradixit: verum is qui ex libertate petit in seruitutem. Sed ꝛ si quis non totum suum: sed pꝛo parte: vel vsufructum in eo suum dicat: vel quid aliud quod habere non potest ī eo nisi seruus sit: an repellaꝫ quasi in seruituteꝫ petierit quod est verius. ¶ Si petierit in seruitutem ꝛ obtinuerit: moꝛ cognita veritate passus sit ī libertate moꝛari non debet ei obesse: maxime si habuerit iustam causam errandi. ¶ Petisse[x] in seruitutem non videtur qui ante litem ꝯtestatam destitisset: sed ꝛ si post litem contestatam dicendum est nec id nocere debere: qꝛ nō vsqꝫ ad sententiā durauit. ¶ Si patroni filius sit institutus vꝉ exheredatus: vel si in seruitutē libertum paternum petit: vꝉ capitis accusauerit libertuꝫ: non nocet[y] hoc liberis eius qui ī potestate nō sunt: ꝛ hoc diui fratres Quintilio rescripserunt. ¶ Si qs bonoꝛum possessioneꝫ contra tab. liberti acceperit ab omni liberti iudicio repellitur[z]. Nec tantū si ipsi libertino heres fuerit scriptus[&]: verum etiam si impuberi filio substitutus sit. Naꝫ ꝛ Julianus scripsit si post petitaꝫ bonoꝛum possessionem adierit impuberis filij liberti hereditateꝫ patronus denegari ei debere actiones. ¶ Sed ꝛ si quid codicillis fuerit patrono relictū: vel moꝛtis causa donatum: simili modo bonoꝛum quoqꝫ persecutio denegabitur. ¶ Nonnunquā plane post petitam bonoꝛum possessionem dabitur patrono legati ꝓsecutio si nihil ad emolumētum eius peruenturum sit: quia foꝛte rogatus ē alij restituere[?].

¶ Preterea non tantum quod ipsis nominatim datuꝫ est: id se pꝛetoꝛ denegaturum ait: veruꝫ etiaꝫ si quid pꝛoponas ad ipsos per alios peruenturum: vt puta per subiectas personas: quod quidē sunt habituri non restituturi.

¶ Dabimus legati[ꝛ] petitiōeꝫ patrono: nisi seruo patroni dederit[ꝫ] libertatem: pꝛecio eius pa-

a ¶ Nō facile. qꝛ eū quadaꝫ solēnitate petit: vt C. de abolitī. l. i. in ꝓn. ꝛ no. de facili ꝛ difficili: vt. ꝛ. ꝭ. de ne. ge. sin autē in ꝓn. ꝛ. ꝭ. de aqua quo. ꝛ estiu. l. i. §. pe.

b ¶ Publice. ꝑpter leticiam ꝓncipis. vt. ꝭ. ad turpil. l. abolitio.

c ¶ Is demum. fa. ꝭ. de penis. l. ij. ac.

d ¶ Si tamen augere. qđ pōt ex cā vt. ꝭ. ꝺ his q̄ no. infa. l. quid ergo. §. pena.

e ¶ Patroni filio. no. filio. ꝛ. ꝭ. e. §. si libertꝰ. qđ facit pro eo qđ no. in prin. huius legis.

f ¶ Si libertus accusauerit qđ pōt: vt. C. q accusa non pos. l. pe.

g ¶ Desiderauerit. per officiuꝫ: vt. C. de calū. l. i. nō in modū accusationis: vt. C. qui accu. non pos. l. neganda.

h ¶ Retoꝛsit. quasi socium criminis: vt sic repellaꝫ ab accusando: vt C. de liberali causa si filij ꝛ no. ignoscendū ei q non facit spōte: vt. ꝭ. ꝓ. xi. §. ꝛ. §. penul. ꝛ. ꝭ. ad sill. l. iij. §. vtrū. ꝛ. ꝭ. ad l. aql. l. sciētiā. §. q cum aliter. ꝛ. ꝭ. ꝺ iure fi. l. ij. in ꝓn. ꝛ. ꝭ. de iniur. l. sed si vnius. §. si iussu. ꝛ. C. de trāsac. l. si qs maioꝛ. ꝛ de re iudi. l. si se. in ꝓnci. ꝛ. C. de metatis. de notum. ꝛ. ꝭ. si quadrupes. l. i. §. cum arietes. ꝛ. C. de admi. tu. cū que dā. sꝫ ꝯtra. ꝭ. ad. l. aql. sciētiā. §. sed si defendēdi. vbi nō licet vlcisci. sꝫ hic licet per iudiceꝫ. ac.

i ¶ Defendere. accusando. Accu.

k ¶ Succurendū. ne perdat ꝯtra ta. liberti bon. pos. etiam si ꝑ calūniaꝫ accusat vt subijcit. non tamē subuenit si ꝑ calūniā accusat: ne puniaꝫ ꝺ calūnia.

l ¶ Uel calūniosaꝫ. i. q̄ vere erat calūniosa sꝫ iudex ignorabat: alioquin repelleret eū azo: vt. C. vt nemo pri. l. fina. l. si. ꝛ facit. ꝭ. pri. §. cū suis concoꝛ.

m ¶ Ceterū. quieuit. sic. ꝭ. ꝺ inof. testa. pap. §. meminisse ꝛ. ꝭ. rē ra. haberi. l. amplꝰ. ꝛ isti. de ꝯben. emp. §. i. Sꝫ cōtra. ꝭ. de iurepa. l. cuꝫ. §. si. ꝛ l. ij. sol. ibi. Itē fa. ꝭ. e. l. ī seruitutem. §. petisse. sed ar. cōtra. C. q accu. nō pos. l. pe. sꝫ ibi speciale. Accur.

n ¶ Accusat. vt ꝛ. ꝭ. ꝺ rei vē. l. inter. sed cōtra. ꝭ. de inof. tes. l. si. in ꝓncipio. sol. ibi.

o ¶ Si pater. cauerit. idē foꝛte ꝛ si ceperit accusare: vt. ꝭ. de inof. test. l. filius. §. multo. ꝛ de bo. pos. l. cū quidā. ꝛ de pig. ac. si seruꝰ. ꝛ. ꝭ. ꝺ ali. iudi. l. nam ꝛ si ob.

p ¶ Nō spōte. vt ꝛ. C. ꝺ calū. l. mater. ꝛ. ꝭ. e. l. §. si libertꝰ cum concoꝛdan.

q ¶ Etiam perfecit. de calūniatoꝛe ergo tm̄ intelligunꝫ predicta: vt. ꝭ. l. pꝛi. ꝛ fa. ꝭ. ꝺ iniur. l. eum qui. Accur.

r Idem est. meruerat. qꝛ vere cōmiserat crimē ꝛ capitale erat.

s ¶ Penitus. qđ qñqꝫ cōtingit. vt. ꝭ. de his qui no. infa. l. quid ergo. §. pena. Accur.

t ¶ Sensit. vt. ꝭ. l. pꝛi. in fi.

u In seruitutē. fa. ꝭ. l. qui cū maioꝛ. §. si libertus.

x ¶ Petisse. fa. ꝭ. e. l. qui cū §. accusasse. cū cōcoꝛ. sed ar. contra. C. q ac. nō pos. l. pe.

y ¶ Si patroni. nō nocet: vt ꝛ. ꝭ. ꝺ iure. pat. l. diui. ꝛ fac. ꝭ. eo querit.

z ¶ Si quis. repellitur: vt. ꝭ. pꝛi. §. ꝛ. ꝭ. de vulga. sub. l. is qui. ꝛ de le. ꝓstā. l. iij. in ꝓn ꝛ de his qꝰ vt idig. post legatur. §. pe. Accu.

& ¶ Scriptꝰ. ex modico: sꝫ nō ne excludiꝫ ꝛ agit ad supplemētum: vt. ꝭ. de iure patro. l. diui. §. i. sol. hic nō fuit repulsus.

? ¶ Nōnunq̄. restituere: vt ꝛ ꝭ. de inof. tes. papi. §. meminisse. ꝛ de excu. tu. legatarꝰ.

ꝛ ¶ Dabimꝰ legati relicti nō tm̄ pro eodem precio. Accu.

ꝫ ¶ Dederit. i. reliquerit libertus. Accur.

a ¶ Prelegato. s. legato relicto. Accur.
b ¶ Ei qui. patrona. institutu ex modico. Accur.
c ¶ Si patronus auferre constat. et facit ad id qd diximus. s. eo. l. etiam. §. si capitis.
d Liberto. i primis. etiam ante patrem et fratrem liberti: vt hic. et. s. de suis et le. l. intestato. sed hodie contra in vtroqz sz. Azo. vt insti. de seruili cog. lz. Joan. in fratre dicat no corrigi.
e ¶ Patrono et patrone. mortuis. et est datiui casus.
f ¶ Proximi. cognati eorum vsqz ad. v. gradum. vt insti. de suc. li. §. multis.
g Patrone. et vulgo. facit insti. ad orfi. §. pe.
h Si patronus. nec obtinuisset. i. succubuisset. et sic facit. s. de inoffi. testa. papi. §. meminisse.
i ¶ Hereditatem. iudicio defuncti delatam. ergo eadem rone supplementum. sed contra. §. de pe. here. luti⁹. vbi qui succubuit in falso dicit nullum. sol. h destitit ante sententiam. vel h fuit calumniat⁹. ar. s. de accu. si cui. §. i. vel veri⁹ vt ibi. Item contra. C. de inf. tes. l. cum. vbi in falso succubens agit querela. sol. ibi nihil erat relictum. hic sic legitima vel min⁹ vel ibi per vtramqz viam reducebat ad nullum qd no fit p contra. tab. vt. s. de inof. test. l. filio. §. si. sed sol. vt ibi.

trono non prelegato[a]. ¶ Ei qui substitutus erit patrono qui contra tabu. bonorum possessionem petierit: actio eius patris cuius patrono[b] possessio data erit non datur. ¶ Si patronus[c] sit substitutus: et patron⁹ viuo testatore decesserit: filium patroni petentem contra tabulas bonorum possessionem non solius substituti partem occupare: verum omnibus heredibus pro parte aliquid auferre constat.

Idem.

Liberto sine libris mortuo in primis[d] patronus et patrona bonorum possessionem accipere possunt: et quidem simul. Sed et si patrono[e] et patrone proximi[f] sint aliqui simul admittentur.

Paulus.

Patrone quidem liberi etiam vulgo[g] quesiti: accipient materni liberti bonorum possessionem: patroni autem non nisi iure quesitum.

Idem.

Si patronus ex minori parte qz legitima heres institutus: falsum testamentum dixisset: nec obtinuisset[h] non est ambiguum contra tab. ei non deferri bonorum possessionem eo qd facto suo perdidit hereditatem[i]: cum temere falsum dixit. ¶ Nos si ex debita parte fuerit heres institutus: siue adijt: siue non: a contra tab. bonorum possessione repellitur quasi debitam sibi portionem acceperit: nec poterit contra tabu. bonorum possessionem petere.

Ulianus.

Si libertus sub conditione iurisiurandi quam pretor remittere solet[k] patronum instituit heredem non puto dubitandum quin a bonorum possessione summoueatur: verum est enim eum heredem factum. ¶ Si ticio legatum fuisset eiusqz fideicommissum vt patrono restitueret: denegatur legatorum actio ticio: si patrono pro debita parte ascripto heredi erit satisfactum[l]. ¶ Libertus patronum et extraneum coniunctim ex parte dimidia heredem scripsit: quadrans ex quo institutus erat patronus totus ipsi imputari debebit: residuum[m] ex debita sibi parte omnibus heredibus pro portione cuiusqz aufert. ¶ Idem seruari conueniet in legato qd patrono coniunctim et ticio datum fuerit vt pars legati in portionem debitam patrono imputetur: ex reliqua parte tantum ticio detrahat quantum ab herede pro rata[n] portione. ¶ Si libertinus filium emancipatum sub conditione heredem instituerit: et deficiente conditione substitut⁹ adierit. Quero vtrum patrono aduersus substitutum in partem debitam pretor: an emancipato filio in totam hereditatem succurrere debeat? Respondi cum pr filium sub conditione primo gradu heredem instituit: si deficiente conditione sub qua filius heres institutus est: ad secundum gradum hereditas pertinet[o]: vel adhuc pendente conditione filius decesserit patrono partis debite bonorum possessionem[p] aduersus substitutum competere. ¶ Idemqz est et si filius vel non petierit bonorum possessionem et tempore exclusus: vel repudiauerit. ¶ Si vero deficiente conditione hereditas ad filium pertineat[q] emancipatum potius tuebitur pretor aduersus substitutum. ¶ Estimo autem[r] quotiens sub conditione heres filius scribitur: alias necessariam esse exheredationem a substitutis: alias superuacuam. Nam si id genus conditionis fuerit que in potestate filij esset: veluti cum testum fecerit: puto etiam omissa conditione filium locum substitutis facere. Si vero conditio non fuerit in potestate filij veluti: si titius consul factus fuerit: tunc substitutus admittitur: si filius ab eo nominatim exheredatus fuerit. ¶ Si libertus filium emancipatum heredem instituerit eiusqz fideicommiserit vt totam hereditatem sempronio restitueret et filius cum suspectam sibi hereditatem diceret iussu pretoris adierit eam et sempronio restituerit: non inique patrono bonorum possessio partis debite dabitur: quia videtur ac si non filius: sed is cui[s] hereditas restituta est liberto heres extitisset. ¶ Item si filius hereditatem liberti patris omiserit et coheres ei⁹ toti⁹ hereditatis onus susceperit: danda erit patrono bono. pos. vtroqz enim casu non filio sed extraneo pars eripitur.

Idem.

Ex trib⁹[t] personis vno cessante bono. posses. petere: duo equas partes habebunt.

Marcianus.

Si filiusfamilias miles manumittat secundum iuliani quidem sententiam quam libro. xxviij. digestorum probat patris libertum faciet: sz quamdiu inquit viuit prefertur filius in bona eius patris[x]. ¶ Sed diuus adrianus flauio apro rescripsit: suum libertum eum facere non patris.

Ulianus.

k Si libertus. solet: vt. s. de condi. insti. l. q sub condi. in princi.
l ¶ Si titio satisfactum. p hanc enim satisfactionem legatum fuerat titio. Ac.
m ¶ Libert⁹. residuum ib. qd deest ex debito et qd est hodie tertia olim dimidia: vt insti. de suc. li. §. sed nostra.
n ¶ Pro rata. fa. s. e. l. seruitutem. §. si.
o ¶ Si libertin⁹. hereditas pertinet. qz fuit potestatiua.
p ¶ Bo. possessionem. sz tabu.
q ¶ Pertineat. qz non fuit potestatiua. et fa. s. de contra tab. l. iij. §. si quis ex liberis. et. §. si sub ea.
r ¶ Estimo. facit. C. de insti. et sub. l. iiij. Accu.
s ¶ Sed is cui effectu. n. heres est: vt. s. qd cum e. l. si filius. §. i. et facit. C. de inof. tes. l. i.
t ¶ Onus. ad hoc. s. de aq. here. l. cum hereditate.
u Ex trib⁹. facit. C. quando non pe. partes peten. accres. l. i.
x Si filiusfa. patris. vt. s. de iure pa. l. seruum in prima.

Si libertus preterito patrono extraneũ instituerit heredẽ et patronus anteq̃ꝫ cõtra ta. bonorũ possessionẽ petierit: in adoptionẽ se dederit. deĩde scriptus omiserit hereditatẽ: patronus totorꝫ bonorũ liberti possessionẽ vt legitimus[a] petere põt. ¶ Si libertus[b] intestato decesserit: relictis patroni filio et ex altero filio duobus nepotibus: nepotes non admittentur quãdiu filius eẽt: qꝛ proximũ[c] quẽqꝫ ad hereditatẽ liberti vocari mãifestũ est. ¶ Si autẽ ex duobus patronis alter vnum filiũ: alter duos reliquisset[d]: viri viriles inter eos partes fieri. Idem.

Communi liberto si ex duobus pronis alter iniuriãdũ exegerit ne vxorẽ ducat[e]: vel viuo liberto decesserit[f], vel superuixerit is qui extra hanc culpam fuerit: partis vtriqꝫ debite bonorũ possessionẽ solus habebit. Idem.

Quandiu patrono bonorũ possessio partis debite dari potest: exceptio debitorib[9] dabitur aduersus heredẽ petentẽ. si nõ in ea[g] cã sit patronus vt bonorũ possessionẽ pro parte debita contra tabulas petere possit. Africanus.

Liberto[h] octoginta habenti fundus quinquaginta legatus est. is die cedente legati decessit: extraneo herede istituto: Respondi posse patronum partem debitam vendicare. nam videri defunctum mortis tempore ampliorem[i] habuisse rem centum: cum hereditas ei[9] propter computationẽ legati pluris venire possit: neqꝫ referre heres instituus repudiet legatum liberto relictuꝫ necne. Nam et si de lege falcidia queraẽ: tale legatum quãuis repudiatum[k] in quadrãtem hereditatis imputetur legatariis[l]. Idem.

Quo[m] filio si nepos exheredaẽ: nocebit exheredatio ad bona libertorum auitorum. Floren.

Si in libertinuꝫ animaduersum[n] erit: patronis ei[9] quod in bonis eius habituri essent: si is in quem animaduersuꝫ est sua morte decessisset: eripiendũ nõ est: sed reliquam parteꝫ bonorũ que ad manumissorem iure ciuili non pertineat: fisco esse vendicandam placet. ¶ Eandemqꝫ sequentur in bonis eorum q metu accusationis mortem sibi consciuerint: aut fugerint: q in damnatorum bonis constituta sunt. Marcianus.

Qui ex causa fideicommissi[o] manumittitur: est quidem libertus manumissoris: et tamen cõtra ta. q̃ꝫ ab itestato ad bona ei[9] venire potest quasi patronus. ¶ Sed operas ei iponere non potest: nec impositas ab eo petere[p]. ¶ Sed si defunct[9] filio suo legauit seruum: et rogauit vt euꝫ manumittat ea mente vt plenũ ius patroni habeat, defendendũ est posse eum operas iure imponere[q]. Gaius.

Si quis libertum paternum in seruitutem ea voluntate petierit: vt causam euictionis sibi conseruet: non amittit[q] beneficium bonorum possessionis. Marcellus.

Patrono[r] libertus fundum quem ab eo alienuꝫ emerat legauit. ita constituit patronus ad se pertinere legatum, contra tabu. bonorꝫ possessionẽ accipe nõ pt: et sic nihil pficit ei legatũ: q alienã rem legauerat ei libertus quia patronus ipse cum liberto vendiderat. Idem.

Si libertus meus i seruitutẽ redact[9] postea ab alio[s] liberatus ẽ: et ei[9] cepit eẽ libert[9]: preferẽ: mihi ad ꝯ tab. bonorũ: pos. q eũ manumisit[t]. Mode.

Si patron[9] non aluerit libertũ: ex eliẽtentia adimit ei ius libertinitatis cã ipositarũ[v]: et tã ei q̃ꝫ illi id quẽ ea respiciet[x]. ¶ Itẽ hereditatẽ ipsi et liberis ei[9]: nisi heres institutus[y] sit: et bonorꝫ possessionẽ preter q̃ꝫ sm tabulas. Iabolenus.

Si libertus[z] cum duos patronos hẽret: alterũ preterijt: alterũ ex semisse heredẽ fecit: et alteri extraneo semissem dereliqt scriptus quidẽ patronus debitã sibi partẽ imunẽ hꝫ. de cetera aũt pte pronũ q supra debitã ei relicta est: et de semisse extraneo relicta: alteri patrono pro rata portione satisfieri oꝫ. Idem.

A liberto suo hrẽde instituto: sei[9] vsufructũ fundi meuio legauit. libertus meuio herede relicto[?] decessit. Quero enim contra tabulas testamenti[?] petierit seu fili[9] aduersus meuiũ: vtrũ deducto vsufructu pars debita ei[9] fundi restituenda[?] sit: an solida: qꝛ eorũ bonorum acceperit possessionẽ: que liberti fuerit cũ moreret filius: Respondi vsufructũ in causam pristinam restituẽduꝫ puto. Optimum itaqꝫ erit arbitrum postulare: et arbitrio eius vsufructum in integruꝫ restitue

a ¶ Si libertus. vt legitim[9] per bo. posses. vnde legitimi: vt ss. ti. de bo. posses. §. cũqꝫ ãtea.
b ¶ Si libertus. quia.
c ¶ Proximũ. vt et ss. de operi. li. l. a duob[9]. et ss. de le. tu. l. tu. §. si duo.
d ¶ Duos reliqsset. non nepotes. filij enĩ eẽẽ nepotib[9] nõ admittuẽ a30.
e ¶ Communi. vxoreꝫ ducat. p qd pdit ius patronatus: vt. ss. de iure pa. l. q cõtra. accur.
f ¶ Decesserit. alter patronus: quo casu ad suꝑstitem non filiũ premortui deferẽ: vt hic: et ss. de operi. li. l. a duobus. sꝫ in eo qd de iuramento dixit videẽ cõtra. ss. de iureiuran. si duo. vbi dicit q portio amittentis alteri nõ accrescit. sꝫ ibi libertus iurauit et ei suũ sacramentũ prodesse debet. hic vero nõ iurauit: nec aliquid fecit. qd sibi prodesse debeat: imo hoc i culpa fuit q paruit i delicto iubẽti patrono. vel dic vt ibi: et facit ss. de iur. pre. l. si seru[9] communis.
g ¶ Quãdiu. si non in ea. vba exceptionis. sic. j. de excep. rei iudicate. l. ij. et de actio. et obli. q cũ hrẽde sed hodie videẽ cõtra. vt. C. de petitio. hrẽdi. l. fi. §. sin autem. ac.
h ¶ Liberto. ad intellectum. huius. l. est. ss. de iure patro. si libertus. in prin.
i ¶ Ampliorem. s. centum. xx.
k ¶ Repudiatuꝫ. ab herede legatarij. ac.
l ¶ Legatarijs. s. ad eorum cõmodum.
m ¶ Quo. facit. ss. e. si et patrõis. §. iulianus.
n ¶ Si in libertinum. animaduersuꝫ. vt quia suspendit pꝑter delictum. et habes ideꝫ. j. de bo. dan. l. cũ ratio. §. primo.

o ¶ Qui ex causa. ab eo petere. concor. C. de ope. li. l. ij. et de contra tab. li. l. i. et ss. ti. i. l. cerdonem et l. campanus. et j. de suis et legi. l. iij. . ij. nũ. et ss. de lega. i. l. videndum. et de iusvo. l. is quoqꝫ.
p ¶ Imponere. speciale in filio. in alijs contra: vt. ss. hac. l. cũ alijs que in hoc ei concordãt. et de fideicõmis. li. l. si filius in prin. sed illam sm istã intellige. vel vt ibi.
q ¶ Si quis libertum. non amittit. sed succumbit imo et sic non succumbit in eo quod ad seruitutem vocat. et facit. ss. de neg. gest. l. at qui natura. §. cum me. et j. de in iur. l. qui de libertate.
r ¶ Patrono. facit. ss. de bo. te pre. l. licet.
s ¶ Si libertus. ab alio cui[9] seruus factus est. et facit supra de sena. l. fi. et ss. de reli. g. si mulier. et j. ad tertullianum. l. ij. §. ij. et C. de digni. l. i. li. xij. et j. de re iudi. l. se. pe. §. nam et si libertus. et C. de lib. causa. l. principaliter.
t ¶ Manumisit. l. postea.
v ¶ Si patronus. imposita rum. vt operaꝝ. accur.
x ¶ Pertinet. vt sunt liberi vel heredes: ad quos opere quãdoqꝫ producuntur vt. ss. ti. i. l. si operarum. et facit ad hanc. l. ss. de lib. agno. l. alimẽta. et supra de iure patro. l. omnis.
y ¶ Institutus. ss. patronus.
z ¶ Si libert[9]. satisfieri opꝫ et sic. ss. codeꝫ. l. si ex patronis. in prin.
? ¶ A liberto. seius. i. patronus.
? ¶ Herede relicto. cum seius patronus decessit ante libertum. ac.
? ¶ Testi. liberti patroni.
? ¶ Restituenda. et sic in illo nõ hẽbit filius partem. ac.

a Libertus. [v]eniat: sic. ff. ad. l. fal. l. in. in pri.
b Quod modicum. idest quia modicum. &c.
c Pertinere. vt. ff. si quid in fraudem pa. l. i. §. & si a. z. ff. de mino. l. si in emptionem. z. C. de administra. tutorum. l. lex que. &c.
d Potius. sic. ff. man. l. cum seruus.
e Ulianus ait. facit. ff. de furepa. l. sicut. z. ff. ti. i. l. libertus qui. z no. C. de ope. lib. l. si quam.
f De familia. de hoc dic vt C. e. l. cum fratrem.
g Ueritur. exhredato. mala mente parentis.
h Per alios. sic. C. de hered. inst. l. neqz. z facit. ff. e. l. qui seruitutem. z. l. quod si pater. et z. ff. de iure patro. l. q contra.
i Si pater. exhredato: vt z ff. e. l. si patronus. §. ij. sed. ff. ti. ij. si operarum. in fi. contra. sol. vt ibi.
k Si libertus. manumittere. facit ad id quod nota. ff. ad. l. fal. l. si ea. &c.
l Herede. in omnibus.
m Petierit. quod seruus manumittatur.
n Accepta. a patrono.
o Portione. de hereditate in qua solus est heres patron⁹ qui nõ vult manumittere.
p Redimi. per substitutum a patrono.
q Si filius. s. patroni exheredatus mala mente.
r Exheredatum. si tamen a bonis patris abstinuisset.
s Adoptio noceret. Jo. dicit quod hic debet esse aliud nõ: vt dicas noceret. i. nõ prodesset. azo. siue habeas scõz non siue nõ habeas expone noceret. i. non prodesset.

re. Idem.

Libertus qui soluendo nõ erat preterito patrono extraneos reliquit heredes. quero an possit patronus petere contra tabu. bono. possessionem? Respondi cum a scriptis heredibus adita est hereditas: patronus contra tab. bono. pos. potest petere: quia soluendo hereditas est que inueniat[a] heredes. & sane absurdum est eius in patroni petenda bonorum possessione contra tabulas aliorum computationem nõ iudicio ipsius patroni estimari auferriqz patrono quod modicum[b] videtur esse. Multi enim casus interuenire possunt: quibus expediat patrono petere bonorum pos. quamuis eris alieni magnitudo quam libertus reliquerit facultates patrimonij eius excedat. veluti si predia sunt aliqua ex bonis liberti in quibus maiorum patroni sepulchra sint & magni estimat patronus bo. pos. iura pro parte ea ad se pertinere[c]: vel aliquod mancipium quod nõ precio sed effectu sit. Non ergo ideo minus habere debet ius petende bonorum possessionis: quia alio potius[d] quam aliorum computatione bona liberti estimat: cum eo ipso sufficere patrimonium videri possit: quod & heredem habeat & bonorum possessionem.

Ulpianus.

Ulianus ait[e]. si patronus libertatis causa imposita liberte reuendiderit: filium eius a bo. pos. summoueri quia contra tab. testamenti liberti bo. possessionem accipere quotiens pater eius donum munus operas liberto reuendiderit. Plane si patroni filius libertatis causa imposita reuendiderat: nihilominus familiam bono. pos contra tab. liberti accipere ait. quia filius reuendendo libertatis causa imposita fratrem suum non summouet. Si libertus heredem scripserit: itaqz prius quam de familia[f] questionem haberet. adierit hereditatem: patronum admitti iulia. ait. Debuit enim & patronus contra bonorum possessio. non ad liberti necem vendicare: quod & in patrona erit dicendum.

Terentius.

Ueritur an filio exhredato[g] etiam nepotes ex eo a bonorum possessione liberti excludantur: quod vtiqz sic dirimendum est vt viuo filio donec in potestate eius liberti manet non admittantur ad bonorum possessionem ne qui suo nomine a bonorum possessione summouentur: per alios[h] eam subsequantur. Sin autem emancipati a patre fuerit: vel alio modo sui iuris effecti: sine aliquo impedimento ad bonorum pos. admittantur. Si filius liberti patris sui hereditatem omiserit: hoc patrono proficiet.

Idem.

Patroni filia si in adoptiua familia sit: ad bona libertorum paternorum admittitur.

Idem.

Si pater exheredato[i] filio ita cauit: ut ius liberti saluum ei esset ad hanc rem nihil ei nocet exheredatio.

Papinianus.

Si libertus patrono quod ad debitam portionem attinet satisfaciat: inuito tamen aliquid extorquere conetur: quid statuendum est queritur. Quid enim si ex parte debita instituto decem preterea legentur: & rogetur seruum proprium qui sit decem vel minoris precij manumittere iniquum est & legatum velle percipere & libertatem seruo non dare: sed parte debita accepta & ad legata temperare & libertatem imponere non cogi: ne seruum forte de se male meritum cogatur manumittere[k]. Quid ergo si dolo herede[l] eodem instituto idem libert⁹ petierit[m]: si substitutum habebit eque decreti remedium poterit procedere: vt accepta[n] debita portione[o] cetera pars ad substitutum perueniat: ita vt si forte seruus redimi[p] potuisset prestaretur libertas. Cessante vero substitutione: patronum hereditatem liberti amplectentem: pretor qui de fideicommissis cognoscit libertatem seruo eum imponere cogat.

Idem.

Si filius[q] qui patri heres extiterit fratrem suum exheredatum[r] arrogauit: atqz ita herede eo relicto defunctus est: bonorum possessionem liberti patris naturalis exheredatus non habebit: nam cum nõ exheredato talis adoptio noceret[s]: & nocere[t] debet exheredato[v]: quoniam pena que legibus aut edicto irrogatur[x]: adoptionis eius remedio nõ oblitteraretur[y]. Paulus notat[z] ei qui alio iure venit[&] quam eo quod amisit[ꝯ]: non nocet id quod perdidit sed prodest id quod habet. Sicqz edictum est patrono[ꝝ] eidemqz patroni filio non obesse quod quasi patronus deliquit: si vt patroni filius venire possit. Papinianus castrensium bonorum ticium libertum heredem fecit: ceterorum alium[a] ab intestato adita est a ticio hereditas. Magis nobis placet nondum[b] patronum possessionem contra tabu. petere posse: verum illa que

t Et nocere. idest nõ prodesse.
v Exheredato. dic hic est sensus sicut hic filius qui frater est adoptantis abstinuisset a bonis patris nõ habere ius in bonis liberti. sic & nunc cum est exheredatus talis adoptio sibi prodesse nõ debet: vt habeat ius.
x Irrogetur. vt exheredatus mala mente nõ habeat contra tab.
y Obliteraret. i. non debebit. sic. C. de aposta tis. l. hi q. secus si ab eo adoptetur quia ois macula abstergit: vel aut. de monach. in principio.
z Paulus notat. corrigens predicta.
& Uenit. vt filij fili⁹. &c.
ꝯ Quod amisit. amisit enim vt filius. &c.
ꝝ Patrono. vba veteris legis. azo. et dic quod mater & filius manumiserunt seruum coemptum contra hec quod dicit paulus ff. de ver. sig. sciendum. §. item. solu. ibi. Item. ff. de contra ta. l. sub conditione §. si. so. ibi. Item contra in eo. ti. de contra ta. l. pe. in fi. sed expone vt ibi. Item contra. ff. de condi. & demon. l. fideicommissum. sed alio casu dicit. Item contra ff. eo. l. qui seruitutem. sol. ibi. & eo. mõ soluit. ff. e. quis. z. l. quod si a pretextu no. hic quod qs nõ pot per se per alium. sic. ff. de transac. l. q cum tu. z. ff. que res pig. l. ii. z. ff. de fideicom. l. si filius. §. etiam. z. ff. de inoff. testamen. filius. §. pe. z. §. si.
a Castrensium. alium puta seium.
b Nondum. quia nondum

adijt secus in paganicis quod est opus vt. ff. eo. et §. vt patronus. quorum cum posset agi: non autem pro castrensibus: vt. C. de inof. testa. l. si. §. si tamen. sed et pro paganicis ita demum si decessit non in militia. alias non posset testari vt vellet: vt. C. de testa. mili. l. milites.

a ¶ Accepit. destinatione defuncti non re ipsa.

b ¶ Eiusdem. i. alicuius cuius pars repudiata et non adita accrescit: vt. C. de cadu. tol. §. his ita. hic autem due sunt: vt. ff. de testa. mili. l. si certarum. §. iulianus.

c ¶ Intestati. et ita pro non. vel ab intestato: vt et ff. de testa. mili. l. si duobus. et. C. de testa. mili. l. i. et. ij. sed videtur accrescere ticio: vt. ff. de te. mili. l. idemque est. sed illud obtinet cum vnus solus est heres institutus extraneus non commilito: vt. C. de testa. mili. l. ij.

d ¶ Ticius. si vt legitimus ab intestato paganica bona possideat.

e ¶ Manumissorem. petentem per viam legitimi et per bonorum possessionem hereditatis petitionem. et accipe. i. in bonis ceteris. s. paganicis. que nondum et c. i. que non erant adita ex testamento: nihil ticio auferatur. s. de castrensibus.

f ¶ Bonorum pos. viam liberi que est prima inter eas que deferuntur ab intestato.

g ¶ Accipere possit. viam legitimi.

h ¶ Et sine dubio. alterius exordium. et concor. i. de iure fis. l. edicto. §. cum autem et de adul. l. ij. §. si. et l. se. et l. si maritus. in prin.

i ¶ Intelligitur. sic. ff. de acq. here. filius. et de inoffi. testa. filio in fi. et de tu. et cu. da. l. sciendum. ac.

k ¶ Sed et in patrono. redit ad primum.

l ¶ Controuersia. suppositi partus.

m ¶ Dicendum vt deferat vel vt ei data non valeat et hoc probat plane.

n ¶ Si falsum. here potuit: vt et. ff. de contra ta. l. sed et si decesserint.

ctio que interuenit: an omittente eo qui reliqua bona accepit[a]: perinde ticio accrescant ac si partes eiusdem[b] hereditatis accepisset: verius mihi videtur intestati[c] iure deferri bona cetera. ¶ Ticius[d] igitur heres non poterit euitare manumissorem[e] cum ticio nihil auferatur in ceteris bonis que nondum ad causam testamenti pertinent. ¶ Cum filius liberti impubes qui subiectus dicitur: ex prima parte bonorum possessionem accipiat: an patronus defuncti possessionem[f] accipere[g] possit quesitum est: et sine dubio[h] qui sequentis gradus sunt: non admittuntur interim cum enim precedit alia possessio qui sequitur accipere non potest. ¶ Plane si contra eum qui subiectus dicitur fuerit iudicatum: data non intelligitur[i]. ¶ Sed et in patrono[k] pendente controuersia[l] idem erit dicendum[m]. ¶ Plane quoque quod ad patroni personam pertinet differri controuersia debebit. ¶ Si falsum liberti testamentum ab aliis in prouincia dictum sit: atque ita res per appellationem extracta esset: defuncta medio tempore patroni filia quam libertus heredem instituerat: filio mulieris seruabit. diuus marcus eam partem bonorum quam filia patroni vel iure intestati viuus sibi here potuit[n].

Idem.

Iulianus ait putat patronum qui ticio pro parte dimidia[o] herede instituto substitutus eo deliberante bonorum possessionem contra tabu. acceperit[p]. si postea ticius non adierit hereditatem: nihil ei qui adijt hereditatem abstulisse: non magis quam si sub conditione fuisset institutus. ergo ticio deliberante res in incerto erit vtrum ne semis ex substitutione in possessionem[q] conuertatur an ticio adeunte singulis heredibus partes debite auferantur[r].

Paulus.

Si patronum ex debita portione heredem instituas[s]: et pure roges fundum dare: eique[t] sub conditione tantundem leges[v]: in conditione fideicommissum[x] redigitur: erit tamen et id quod moueatur. Onerabitur enim patronus satisdatione fideicom. sed dicendum est ab eo[y] fideicommissario cauendum a quo patrono legatum est: vt vndique patronus suum ius habeat imminutum. ¶ Patronus heres institutus legato ei seruo per quem suppleretur debita ei portio: non petet contra tabulas bonorum possessionem: quamuis seruus clausis tabulis decessit[z].

¶ Si ex bonis que mortis tempore fuerunt: debitam partem dedit libertus in hereditate vel legato: seruus tamen post mortem liberti reuersus ab hostibus augeat patrimonium: non potest patronus propterea queri quod minus habeat in seruo quam habet si ex debita portione esset institutus[z]. ¶ Idem est in alluuione cum satisfactum sit ex his bonis que mortis tempore fuerunt. ¶ Idem est et si pars legati liberto relicti ab eo cui simul datum erat: vel hereditatis[&] tunc illis abstinentibus accrescat. Idem.

Si patronus ex sexta[?] et seruus[?] eius ex reliqua[?] parte sit heres institutus: nec ex serui portione fideicommissum debetur: at si seruus duntaxat heres institutus est: puto nec hic ex debita portione prestandum. Idem.

Paulus respondit patronum: qui deceptus falsum iudicium testatoris secutus est: bonorum possessionem contra tabulas testamenti liberti petere non prohiberi[a].

Idem.

Paulus respondit exheredationem nepotis que non nota gratia[b] sed alio consilio adiecta est: nocere ei non oportere: quominus contra tabulas libertorum aut bonorum possessionem petere possit. ¶ Quero an si ticia patroni filia iactat ticium patrem suum priusquam moreretur litteras ad se fecisse: quibus adijceret per libertos suos maleficijs appetitum: easque litteras secuta[c] post mortem patris libertos accusaret: an aliquid ei prodesse[d] possit hec accusatio. Paulus respon. eam que ex voluntate patris accusauit non debere repelli a bonorum possessione contra tabu. quoniam non suum iudicium sed alienum secuta est. ¶ Patroni filius epistolam talem liberto emisit. Sempronius proculo liberto suo salutem. Ob merita tua fidemque tuam quam mihi semper exhibuisti concedo tibi liberam testamenti factionem: quero an patroni filio nihil relinquere debeat: paulus respondit eum libertum de quo queritur liberam testamenti factionem consecutam non videri[e]. ¶ Paulus respondit nepotem etiam post mortem aui conceptum superstite liberto bonorum possessionem contra tabu. aui et liberti[f] petere posse et ad hereditatem eius legitimam admitti. responsum enim ius tantum ad hereditatem legitimam. Item ad bonorum pos. aui petendam perti

o ¶ Iulianus. pro parte dimidia. in alia secus fuit institutus: sed soli ticio patronus fuit substitutus.

p ¶ Acceperit. et sic contra ticium et scium. ac.

q ¶ In possessionem. secundum tab. que excludit contra ta.

r ¶ Auferantur. vt et. ff. e. si libertus. cum sub condi. quibus sed ta. vt. ff. de secundis ta. l. ij. §. si sub condi. sed videtur hunc ammodo ex iudicio non admitti qui petijt contra ta. vt. ff. eo in seruitutem. §. si quis bonorum. Respon. hic sit ne fiat preiudicium coheredi. ac.

s ¶ Si patronum. instituas: tu libertus.

t ¶ Ei. i. s. patrono.

v ¶ Leges. idest prelegas a coherede.

x ¶ Fideicommissum. fundi pure relicti quod nunc sit conditionale. et facit. ff. de le. i. quedam. §. penul.

y ¶ Ab eo. coherede a quo et c.

z ¶ Decessit. nam tempus mortis inspicitur: vt. ff. e. l. ij. §. i. et. i. proximo. §.

z ¶ Si ex bonis. institutus. facit. ff. ad. l. falci. l. serui. qui.

& ¶ Vel hereditatis. nam et heredi heredis accrescit: vt. C. de cadu. tol. §. his ita.

? ¶ Si patronus ex sexta. que non facit tertiam patrono debitam.

? ¶ Ex reliqua parte. patrono debita que est tertia.

a ¶ Paulus respondit. non prohibetur: vt et. ff. de peti. here. l. legitimam. sed et. i. si quid in frau. pa. l. iij. in prin. solu. ibi errauit in iure. hic in facto.

b ¶ Paulus respondit. note gratia. i. non mala mente: vt. ff. e. l. si patronus. §. si. et. ff. ad. l. fal. qui fundum. §. qui filios. et. i. de assig. li. l. i. §. sed si exheredato. et. ff. solu. ma. l. si vo. §. filium.

c ¶ Quero. secuta: vt et. ff. e. l. qui cum maior. §. si.

d ¶ Prodesse. i. non nocere.

e ¶ Patroni. non videri: vt C. e. l. si sol. ibi. et facit. ff. e. l. et. §. i. et. i. ne quid in loco pu. l. ij. §. si quis. ac.

f ¶ Liberti. sed non aui subijcit. et insti. de here. ab intesta. §. cum autem si est ro. quia ad hoc vt quis admittatur per viam liberi oportet quod sit de liberis. vel si per viam agnati quod fuerit agnatus: et sic cognatus: vt. i. de suis et le. l. ticius. et vnde cognati. l. i. §. si quis proximior. in fi. et ad bona liberti admittitur et qui nunquam fuit eius cognatus.

a ¶ Paulus respondit. habetur: vt. C. de testamento mili. l. sicut.
b ¶ Patronorum. ff. eo. si patronus. in prin. contra Sol. ibi ac.
c Vero. l. metallum vt qz noctur. ff. de effra. l. fi.
d Liberto. nõ admittit. vt ff. de in ius vocan. l. sz ⁊ fi. §. patronum.
e Nihil. seruũ vendiderit patroni institutum a liberto. ac.
f ¶ Bonoꝝ pos. quia ali⁹ heres non ipse. ac.
g ¶ Cõmodũ. quia plna vẽdidit quia est institutus.
h ¶ Facilior. s. est.
i ¶ Suspitio s. hereditatem habere. qđ est. s. quasi enim habet pater cum hz filius.
k ¶ Ex voto. vt. ⁊. ff. vnde li. l. scripto. ⁊ de bo. dan. cũ rõ. ⁊. ff. de inoffi. te. nã ⁊ fi.
l ¶ Si pson⁹. psoni mortui.
m ¶ Quez. s. filium patroni.
n ¶ Heredez. psi adoptiuo.
o ¶ Heres liberti.
p ¶ Ut patris. s. adoptiui.
q ¶ Si obitã. bo. pos. fac. ff. de le. prestã. l. filiũ. §. oibus.
r Si eũdẽ. ⁊ tu fili⁹ psoni.
s ¶ Manumisit. s. añ. nam dicit libertum.
t ¶ Immo ꝯ. s. qñoz vt pbat.
v ¶ Seruum. s. alienum.
x ¶ Factus fuerit. quia forte emit. nõ eni facile poterat s sistere: vt ar. ff. l. qui cum maior. §. i.

¶ De libertis vniuersitatũ.
y Municipib⁹. s. ipi vniuersitati.
z ¶ Nõ possũt. s. facile fm Jo. vt. ff. õ ori gi. iur. l. ij. §. deinde. qz dicit azo. ⁊ sic intelligit. s. de acq.

nere. ¶ Paulus rñdit[a] quãuis filij a pre milite pteriti, p exheredatis habeant[b]: tñ non eo vs qz silentiũ pris eis nocere debere vt ⁊ a bonis libertoꝝ auitoꝝ repelli debeant. ¶ Idez respõsum est etiã de bonis libertorũ patronorum[c]. ¶ Scęuola.

Quero de eo q libertũ effracture crimine accusauit: respõdi si eiusmodi crimie effracture accusat⁹ fit ex q̃ si pbaret ĩ metallũ⁹ dãnatus esset: denegãdaz bonoꝝ possessionem.

¶ Paulus.

Liberto per obreptiõez arrogato ius suum patronus non amittit. ¶ Triphõ.

Nihil interest ipe pson⁹ scripti⁹ hrs ex minori pte adierit hrditatẽ: an seruũ suũ scriptũ iusserit adire hrditatez quã retinet. nihilomin⁹. n. repulsus erat a cõtra ta. bonoꝝ possessiõe: si tñ anteq̃ iuberet liberti hrditatẽ adire seruũ vendiderit[e]: aut manumiserit: ⁊ ita ipse nouus libert⁹ aut emptor hrs extiterit: verbis edicti nõ phibetur patron⁹ accipere cõtra ta. bonoꝝ possessionẽ[f]. ¶ Sz nunqd pretor ei õ negari possessorias actiões debeat: si fraudẽ edicto eius facẽ voluerit: vt pcio vberiore pcepto vel tacita pactiõe etiã hereditatis ex institutiõe velatã cõmodũ[g] bonorũ possessiõis cõtra tab. haberet: facilior qz[h] suspicio[i] p scriptũ filium heredẽ quãuis emancipatũ adeuntem liberti hereditatem ipsuz patronũ habẽ: cum oia q̃ nra sunt liberis nris ex voto[k] parem[l]. ¶ Si tñ adhuc clausis tabulis testamenti liberti cũ ignoraret iudiciũ eius patron⁹ eorũ q̃daz q̃ supra scripta sũt circa istitutum subiectũ iuri suo fecit: amota fraudis suspitiõe: suo iure bonoꝝ possessiõe cõtra tabulas vtetur. ¶ Si pson⁹ ex debita portiõe a liberto script⁹ hrs rogatusqz hereditatez restituere suspectaz dixit: ⁊ cõpulsus adire cũ retinere posset restituerit: nõ poterit cõtra tabulas accipere bonorum possessionem. ⁊ q̃ agnouit iudicium eius liberti: ⁊ q̃ spreuit ⁊ quasi damnauit possessionẽ: lõge distat ab h pson⁹ filius quem[m] libertus arrogauit: ⁊ ex minore parte heredez[n] scripsit cum nemo ex familia patroni alius esset. q̃z enim hic ipso iure quasi suus heres[o] depbendatur: si tamen se nõ imiscuit hereditati vt patris[p]: sz abstinuit: q̃si patroni tamen filius admittendus est ad cõtra ta. bonorum possessionem. ¶ Si deberi patrono certam pecuniam debitã⁹ liberatiõez libertus reliqsset: isqz vsus est aduersus hrdez petentẽ debitũ exceptiõe doli: aut acceptilatiõe liberatus est debito: ppter legatum dicendum est eum nõ posse accipere cõtra tab. bonorum possessionem.

¶ Abeo.

Si eundem libertum ⁊ tu⁹ capitis accusasti: ⁊ pater tuus manumisit[s]: nõ põt ibi ei⁹ liberti bonoꝝ possessio ex edicto pretoris dari. Paulus imo cõtra[t] accideret si quẽ seruuz[v] accusaueris: deinde is pris tui factus fuerit[x]: ⁊ is postea eũ manumiserit.

¶ De libertis vniuersitatum.

¶ Ulpianus.

Municipibus[y] plenum ius in bonis libertorũ libertarũqz deferẽ. h ẽ id ius qđ ẽt patrono. ¶ Sz an oĩno petere bonoꝝ possessiõez possint dubitaẽ: Mouet eniz q; ꝯsentire nõ possunt[z]: sz per aliũ⁹ possunt petita bonorum possessiõe ipi acquirere. Sz q̃ ratiõe senatus censuit vt restitui eis ex trebelliano hereditas possit⁹: ⁊ q̃ ratiõe alio senatuscõsulto⁹ hrdibus eis institutis a liberto acqrere hereditatez pmissum est: ita ⁊ bonorũ quoqz⁹ possessiõem petere dicendum est. tẽporaqz bonorum possessiõis petende cedere municipibus erinde ex quo decernere de petenda potuerant[b] quod ⁊ papinianus respondit.

¶ De assignandis libertis.

¶ Ulpianus.

Senatusconsulto quod factuz est claudianis[c] tẽporibus vellio rufo[d] ⁊ hostorio scapula consulibus: de assignãdis libertis in hec verba cauẽ. Si quis duos pluresue liberos ex iustis nuptijs quesitos in ptã te habens: de liberto[e] libertaue sua significasset: cuius ex liberis suis cum libertum eamue libertam esse vellet: is[f] eaue quando is qui eum eamue manumisit inter viuos vel testamento, in ciuitate esse desisser[g]: solus ei patronus solaue esset patrona: perinde atqz si ab eo eaue libertatem ꝯsecutus ꝯsecutaue eẽt. ¶ Utiqz si ex liberis quis[h] ĩ ciuitate eẽ desisset: neqz ei liberi vlli essent ceteris ei⁹ liberis qui manumisit: perinde omnia iura seruarentur ac si nihil de eo liberto eaue liberta is parens significasset. ¶ Quãuis in singulari sermo

pos. l. i. in fi. ⁊. ff. de dolo. l. si ex dolo. §. i.
r ¶ Per aliũ. de hoc non est dubiuz. vt. ff. de acqui. pos. l. ij.
ꝯ ¶ Possit. vt. ff. ad sena. con. trebel. l. i oib⁹.
ꝶ ¶ Senatuscõsulto. cuius verba nõ habem⁹. sed facit. C. de here. insti. l. hereditatis. Item ⁊ legitima defertur hereditas patrono liberti vt. ff. de suis ⁊ leg. l. iij. §. municipes.
a ¶ Et bonoꝝ quoqz. vt ⁊. ff. de bo. pos. l. iij. §. a municipibus. ⁊ facit. ff. õ arbi. l. item fi. §. principaliter.
b ¶ Potuerũt eligẽde ⁊ decernendo sindicum vel actorem.

¶ De assignãdis libꝫ.
c Senatus. claudianis. i. tẽpore ipi⁹ claudij.
d ¶ Ruffo. h vocatur velleius ruffus. sz Isi. e. §. fi. sibili⁹ ruffus.
e ¶ De libto. sub. ⁊ õ li.
f ¶ Vellet is. ista duo pnoia ad libertos referũtur. ⁊ omitte hic ⁊ iũge. s. consecutus consecuta ue ⁊c. ⁊ media lege pas.
g ¶ Esse desisset. p morte naturalẽ vel ciuilem deportationem: vt no. s. e. l. iij. in fi.
h ¶ Ex liberis quis. s. is cui assignat⁹ decessent: vt insti. eo. §. i. ⁊. ff. de bo. li. l. ẽt. §. si capitis.

a Apud hostes est assignari. ⁊ vendi ⁊ promitti. vt. ff. de ac. emp. l. si. ⁊ legari ut. ff. de le. i. id qð. ⁊ facit. ff. fami. her. propter. ⁊ de acq. here. si seruū. ac.
b Assignare. ad h ⁊ sequentia facit. s. eo. assignare. ⁊. i. l. si. ⁊ insti. e. §. si. ⁊. ff. de sepul. le. l. labeo. in si. ⁊. C. de fideicō. li. l. ⁊ in epistola.
c Sz ⁊ si exheredato. facit ad hec ⁊ sequētia. ff. de bo. li. paul⁹ rñdit. ⁊. ff. de bo. pos. cōtra ta. non putauit. §. si qs. ac.
d Si sit ex vno. eoruz duorū. excludit h iō q̄ i capita distribuitur hereditas. ut insti. de suc. li. §. multis. ⁊. ff. ti. ij. si liberto preterito. in si. et dic vtrūq3 p̄sonuz mortuū ne sit cōtra. s. e. si ex duobus.
e Frater eius. cui fratri nō est assignatus.
f Hereditatē. liberti.
g Capite minut⁹. maxima vel media ca. di. alias secus: vt. ff. ti. ij. si libertus p̄terito. in pñ. ⁊ i. patroni filia. imo etiā minima si emācipet: vt insti. e. §. vnde querit.
h Sed si is. ⁊ sic pacti. az. ⁊ sub. scilicet meo. nec hēas copulātimo cōsanguineo. h. ⁊ habeas hic copulaz ⁊ alteri⁹ ⁊c. ⁊ vtraq3 bona. ac.
i Nepotem. i. filiuz decedentis.
k Quem. s. semissem ē habiturus.
l Filius. s. alter cui nō fuit assignatus.
m Assignasset p3 q̄ l3 filius alterius p̄roni deberet p̄ferri huic nepoti: vt. ff. tit. ij. si libertus pre. §. i. tñ h nepos retinet p patruū l3 sibi patruus hēre non possit. sic j. l. proxi. sed si h fili⁹ nō viueret alterius patroni filius preponeret nepoti meo.
n Idem erit dicendum. nepotē. ex altero filio.
o Nepos. cui assignatus est libertus.
p Hereditatē. liberti.

ne senatusconsultū scriptū est: tamen ⁊ pluribus liberis ⁊ plures libtos libertasue posse assignari certum est. Is quoq3 libertus qui apud hostes[a] est assignari potest. Assignare[b] autem quis pōt quibuscūq3 verbis vel nutu vel testō vel codicillis: vel viuus adimere assignationē: et nuda voluntate poterit. Sz ⁊ si exheredato[c] filio libertuz qs assignauerit: valet assignatio: nec nocet ei nota exheredatiōis quātū ad ius patronat⁹. Sz ⁊ si post assignationē fuerit exheredatus: non semp exheredatio adimit assignationem: nisi hoc animo facta sit. Sed ⁊ si is cui assignatus est repudiauerit: puto veri⁹ qð ⁊ marcel. scripsit posse admitti fratres ei⁹. Si sit[d] ex vno patrono filius vn⁹: ex altero duo: ⁊ vni eorū libert⁹ assignatus est: videndū est quot partes fiant hēditatis liberti. ⁊ vtrū tres aut duas habeat is cui assignatus est. i. suā ⁊ fratris[e] an ho equales partes fiant: quoniaz p assignationez alius excludit. Et iulia. lib. xxv. scripsit magis esse vt bessem hic habeat qui fratrē excludit. qð verum est q̄zdiu frater eius[f] viuat: vel admitti potuit ad legitimā hereditatē. ceteruz si fuerit capite minut⁹[g] eq̄les partes habebant.

Pomponius.

Sed si is[h] cui assignassem decessisset relicto filio ⁊ fratre alteri⁹ patroni filio semissem habiturū cum nepotē[i]: quē[k] eēt filius[l] meus is qui viuit habiturus: si ego eū libertū nō assignassez[m].

Idem.

Idem erit dicendū[n] ⁊ si is q filiū ⁊ nepotē habebat: nepoti libertū assignauerit. admittetur. n. nepos[o] ad legitimaz hereditatem[p]: l3 sit alteri⁹ patroni filius ⁊ hoc contingit patrui[q] vita. ceterū si ille non esset: nihil ei prodesse assignatio ad ouiunuēdum ius alterius patroni filij[r]. Posse[s] autem ⁊ nepoti assignari certū est: ⁊ preferri filio nepotem assignatoris ↄstat. vnde queri pōt an si filiuz habeat ⁊ ex eo nepotē: possit quasi duos habeat in potestate ius senatuscon sulti inducere: in qua specie cum placeat[t] etiam ei qui in potestate recasurus est assignari: q̄re nō admittimus cū vtrūq3[t] eē in potestate negari non possim⁹: An autem[u] iure ad legitimā hereditatem admitti possit hic q in potestate est tractari pōt. ⁊ cū multi sunt casus qbus ⁊ libertuz habere qui in ptāte ē: possit: cur nō h quoq3 admittēdū sit vt p euz pater ad legitime hēditatis admitratur emolumentū qð ⁊ pōpo. recte videt. Habent aūt libertos etiā filijfa. vtputa si castrensem[x] seruum eoz manumiserint. Emancipatos[y] quoq3 filios eius cui assignatus est libertus: habere cōmodū senatuscon sulti puto nō vt ad legitimā[z] hereditatē admittant: sz ad ea que possunt.[⁊] sm q̄ libto intestato defuncto quoniā ad legitimaz hereditatē admitti non possunt: videndū ne admitta filius assignatoris in familia remanens: an non? Et puto emancipatos p pretorez preferendos[?]: liberos aūt eius cui assignatus est accipere debemus nō solū filios: verū ēt nepotes ⁊ neptes ⁊ deinceps descendētes. Si qs duobus assignauerit libertū ⁊ alter in ciuitate esse sine liberis defierit[♃]: alter non.

Ulpianus.

Uel viuus[a] hereditatē ad se liberti[b] pertinere voluerit.

Idem.

Utruz portio eius q in ciuitate esse desijt vel repudiauit in familiam[c] redeat: an ho ei poti⁹ accrescat in cuius psona durat assignatio? Et iulian⁹ libro septuagesimoquinto scripsit assignationem in huius persona locum hēre: ⁊ solū admittenduz: qð verum est. Qð si sine liberis decesserit an cū vivo admittat? Et putat[d] adhuc solum admittēdū. Defuncto aūt eo liberos alteri⁹ succedere: non in familiam libertum redire. Sed si ex duob⁹ istis alter filios: alter nepotes reliquerit: an simul ad legitimā hereditatem admittantur? ⁊ puto etiam ordinem inter eos faciendum.

Marcianus.

Si seruus[e] liber eē iussus fuerit: ⁊ filio legatus. deinde testator viuus eum manumiserit: ad filium libertus quasi agnatus pertinet. hoc ita est sine exp̄ssum est vel certe intellexit non quasi seruū eum legasse: sed quasi libertum assignasse.

Scevola.

Assignare[f] ⁊ pure ⁊ sub conditione ⁊ per epistolam vel testationem vel chyrographuz possumus quia assignatio neq3 quasi legatum neq3 quasi fideicommissum percipitur. deniq3 nec fideicommisso onerari potest.

Modestinus.

q Patrui. q ai ⁊ patron⁹ erat sed succedat prohibēte assignatione facta in filio alterius fratris. h. idē si viuat suus pater: vt. j. proxime.
r Patroni filij. preponere tur enim ei alterius patroni filius. ac.
s Posse. repetit predicta vt addat ibi. vñ queritur ⁊c. ⁊ facit insti. e. §. in tantum.
t Placeat. assignanti.
t Utrunq3. i. patrem ⁊ ei⁹ filium.
u An autē. l3 assignatio teneat de nepote viuo p̄re nepotis: dubium tñ erat an succedat: ⁊ dicit q̄ sic. ⁊ probat per similia ⁊ facit. ff. ó bo. li. si libertus p̄terito. in pñ.
x Habent aūt. castrensem: vt. ff. de bo. li. i. si filius. idez hodie in aduētitia causa.
y Emācipatos. exponit q̄ dixit. ff. l. i. §. vltiq3. ibi neq3 enim liberi. ⁊c.
z Ad legitimā. de iure ciuili sed per pretorē: vt. j. statiz sequitur.
⁊ Nō pñt. s. emancipati.
? Preferendos. pretorio iure.
♃ Defecerit. morte naturali vel ciuili: vt deportatiōe. nā ⁊ tunc liberti remanent liberis ad succedendum vt no. j. de interdic. ⁊ re. l. iij.
a Uel viuus. patronus.
b Liberti. mortui. nā in vita nō tenet repudiatio: vt. ff. de acq. here. q supstit3.
c Tram. familiam patroni.
d Et puto. s. no. ius accrescēdi mirabile. nam alð post ius acquisitu3 cessat ius accrescēdi. nisi in vsufru. vt. ff. de vsufruc. ac. l. i. §. si. ⁊ facit insti. ó le. §. si eadem. ⁊ C. de sol. libera. ⁊ l. i. sed cōtra insti. eo. §. datur. sol. refert vni liberorum assignauerit vt tunc eo decedente ad eius liberos: ut ibi. An duobus ⁊ tunc altero deficiente ad alterum: alterius sobole exclusa.
e Si seruus. intellexit: hic est. tacita assignatō. ac.
f Assignare. onerari. sic ff. de le. i. l. videndū. ⁊ C. de fideicō. l. ab eo. ⁊ facit. j. de verbo. sig. l. assignare. ⁊ ff. e. l. i. §. assignare.

a Liberti. non poterunt. nec potest iudex assignare: vt. ß. de iurepa. l. finali. accur.
b Utrum possit. s. ei assignari qui est in potestate sm. azo.
c Pauciores. si eū viuū solum haberet frustra fieret assignatio: q2 solus & sine assignatio ne eum habiturus est.
d Posse. an emancipato possit assignari: pla. sic. & dicit hic posse etiaz emancipato assignari. sed contra insti. eo. §. datur. vbi per superuenientem emancipationē euanescit assignatio. sz dicit. p. non esse inconueniens: vt. ß. de arbi. non distinguem⁹. §. satisdatio. sed Jo. dicit non posse assignari emancipato per. l. contrariā. & hic ēt dicit posse. s. filio in potestate constituto & in. d. l. de arbi. non dicit extingui compromissū: sed arbitrum non cogi pronunciare.
e Sub conditione. si vni solum. non dicit q2 habeat totum. vel illud & ideo q2 ibi ius patronatus est indiuiduum sm azo. & facit. ß. de vsufr. ac. adem est. §. fin⁹ & ß ad treb. l. i. §. sed quotiens. sed ar. cōtra. ß. si pars here. pe. l. ii.
f Alimentorū. consequātur: vt. ß. de ali. leg. l. secunda. ac.
g Saluo iure cōi. quod habet in libertos pater.
h Si ex duobus. solidum. no. ad qōnem de vsuf. qō hz ille qui monachat⁹ scilicet q2 finiat sicut esset finitus non facta translatione in monasterium. h. & facit. ß. de op. li. l. duorum.
i Testamento. facit. ß. e. l. i. §. assignare.
k De libertis. est ergo. hīc valet hic argu. vt. ß. de col. bo. l. si. in fi.
l Quod inquit senatus. ß. e. l. i. §. vtiqz si ex liberis.
m Ex die. vix pōt. i. nullo modo pōt sic. ß. ad vell. l. tutor. sz aliter: vt. ß. de iudi. l. vix.
n Finem. per hoc q2 qs si ne liberis in ciuitate esse desinit: vt. ß. e. l. i. §. vtiqz si ex.

Liberti patroni quāq2 & ipsi in plerisq2 causis manumissoris iure censentur: tamē libertum paternum libertis suis assignare non poterunt[a] etiaz si eis a parente fuerit assignatus. Idē q2 & iulianus & marcellus ꝓbāt.

Idem.

Utrum ei tm̄ q in potestate est an etiam emancipato filio assignare libertos patronus possit[b]: si modo non pauciores[c] q2 unos libertos preterea in potestate habeat dubitari solz. Et magis est posse[d].

Terentius.

Sub conditione vel in diez liberto assignato: interim pendente die vel cōditione oia perinde obseruabuntur ac si assignatus non esset. itaq2 mortuo eo interiz ad omnes liberos hereditas bonorumue possessio ꝑtinebit. Si vni pure: alij sub conditione libertus assignatus sit: eum cui pure assignat⁹ sit pēdente conditione solum[e] patronatus habere dicendum est.

Papinianus.

Alimentorū causa libertos filijs attributos: filijs assignatos non videri respōdit: cuz ea ratione libertis cōsuli patronus voluerit: quo facilius volūtatis emolumentum consequātur[f]: saluo iure[g] communi.

Pomponius.

Si ex duobus patronis alter eorum filio suo libertū assignauerit: non obstat quominus alter patronus ius solidū[h] suum habeat.

Idem.

Testamento[i] potest qs seruū manumittere: & eundem vt libertū assignare. De libertis[k] qui sunt in potestate senatus locutus est: ergo de posthumis nihil hoc senatusconsulto prouisum est. magis tamen puto etiā posthumos ꝯtineri. Quod inquit[l] senatus si ex liberis quis in ciuitate esse desisset, eū significat qui in perpetuū in ciuitate esse desierit: non etiaz si quis ab hostibus captus reuerti possit. Ex die quoq2 certa assignari potest: sed vsq2 in diem certū vix potest[m]. naz ipse senat⁹ huic negocio finem proposuit[n].

Si quid in fraudez patroni factum sit.

Ulpianus.

Si quid dolo malo liberti factum[o] esse dicetur: siue testamento facto: siue intestato libertus decesserit: quominus pars debita[p] bonorum ad eum quem perueniret qui ꝯtra tabulas bonorum possessionem accipē posset: cognoscit pretor & operam dat ne ea res fraudi[q] sit. Si alienatio[r] dolo malo facta sit. nō querimus vtrum mortis causa facta sit: an non sit: omni enī modo reuocatur. Si vero non sit dolo malo[s] facta: sed alias, actori tunc probandū[t] est mortis causa factam alienationem. Si enim proponis mortis causa factam alienationem: non requirimus vtrum dolo malo facta sit an non sit. Sufficit enim dicere mortis causa factam nec immerito. Mortis enim causa donationes comparantur legatis[v]. & sicut in legatis non querimus dolo malo factum sit an non sit: nec in mortis causa donationibus. Quod autem mortis causa filio[x] donatuz est non reuocatur: nam cui liberum fuit legare[y] filio quantum vellet. is donādo non videtur fraudasse patronum. Omne autem quod eū q2 in fraudem patroni gestū est reuocatur. Doluz accipere nos oportet eius qui alienauit[z]: non eius cui alienatuz est. Et ita euenit vt qui fraudis vel doli cōscius non fuit carere debeat re in fraudem patroni alienata[&]: et si putauit ingenuum nec credidit libertinum. Aduersus eum patronum qui contra tabulas bonorum possessionem omisit[?] fauiana non competit. si plus[ꝑ] sit in eo quod donatum[a] est q2 pars debita patrono: quia si mortis causa ei[b] donatum sit partem faciet cum patrono[c] quemadmodum legatarius patronus facit. Utrum autem ad ea sola reuocāda fauiana pertinet que qs libertus de bonis diminuit, an etiam ad ea sola que non acquisiuit videndum est. Et ait Julianus libro. xxvi. digestorū. si hereditatem libertus non adierit fraudandi patroni causa vel legatū repulerit fauianā cessare[d]:

o Si quid dolo. factum esse. alienādo vel diminuēdo aliquo mō.
p Debita. que est tertia. vt insitu. de suc. li. §. sed nostra.
q Fraudi. i. dando: dando ei reuocatorias actiōes. ac.
r Si alienatio. dicit si alienat gratis & dolo reuocat vt hic. si non dolo vt intervivos nō reuocat: vt. ß. de proba. l. patronus. sed in vltima voluntate sic vt subijcit. si vo nō sit &c. si vo non gratis reuocat. licet quandoq2 temperet. vt j. eo. §. si quis. & §. qui mutuam.
s Dolo malo. liberti alienantis.
t Probandum. ex quo constat alias nō esse dolum commissum.
u Legatis. vt & j. de dona. cau. mor. l. illud. que legata non debent nisi deducto ere alieno. vt. ß. ad trebel. l. i. §. antepe. at tertia patronis est vt es alienum vt quarta arrogati: vt. j. de dona. si patronus. et ß. de inoff. testa. papi. §. si quis ex his. & facit. ß. de iurepa. l. si libertus. in pri. & §. plane. & ß. de peti. heredi. q2 si diem. §. idem scribit.
x Filio. liberti a liberto patre.
y Legare. filius enim excludit patronum: vt insti. de suc. li. §. sed nostra.
z Dolum. alienauit. gratuito. Accur.
& Alienata. grat⁹ alioquin cōtra: vt. j. eo. §. si quid in fraudē & sic in titu. lucratiuo cōuenit cū re alienata in fraudem creditorū vt. C. de his que in frau. cre. l. pe. at i lucratiuo differt: vt. j. eo. §. si quis.
? Aduersus. omisit. & necesse habuit omittere tum suam partē habeat quoquo titulo. s. dona. causa mortis: vt h & ß. de bo. li. si patronus. §. si ex bonis.
ꝑ Non plus. sic. j. de ver. ob. stipulatio scā.
a Quod donatuz. illi patrono. duo enim erāt patroni.
b Ei. s. alteri ꝑrono.
c Cū patrono. qui putabat iure accrescēdi cōpetere sibi totū altero repudiante: vt. ß. de bo. pos. l. veluti. sed hic donatarius & si verbo omittat re ipsa habet debitū in donatione.
d Cessare. hoc probat statim. §. in ceteris. per multas rationes. & facit ad hoc & ad ea q̄ sequūtur. j. que in frau. cre. l. qui autez. & de reg. iur. l. non alienat. & pro socio. l. nemo. §. i.

quod mihi videtur verum: quã uis enim legatum retro nostrũ sit nisi repudietur: attamen cũ repudiatur retro nostrum non fuisse palam[a] est. ¶ In ceteris quoq; liberalitatibus quas non admisit id libertus cui quis donatum voluit: idem erit probandũ fauianã cessare. Sufficit enim patrono si nihil de suo in necẽ eius libertus alienauit: nõ & si nõ acquisiuit[b]. ¶ Proinde & si cũ sub cõditione ei legatũ eẽt: idq; egerit ne cõditio existeret. vel si sub cõditione stipulat[us] fuerit: maluerit deficere cõditionẽ. dicẽdum erit fauianam cessare. ¶ Quid si in lite vinci voluit? siquidem cõdemnatus est dare opõ vel in iure cõfessus: dicẽdũ erit fauianam locũ habere[c]. ¶ Nõ si noluit obtinere cũ peteret hic videndũ. Et puto hũc diminuisse de p̃rimonio. actionẽ enim de bonis diminuit. quẽadmodũ si passus esset actõis diem abire[d]. ¶ Sz si puta querelã inofficiosi quam potuit. vel quã aliã forte iniuriarũ vel similẽ instituere voluit: nõ põt p̃ronus ob eã rem fauianã experiri[e]. ¶ At si transegit in fraudẽ patroni. poterit p̃ronus fauiana vti. ¶ Sz si libertus filiã dotauit, non vt fraudare patronũ q; pietas p̃ris nõ est reprehẽdenda[f]. ¶ Si pluribus in fraudẽ libertus donauit vel plurib[us] mortis cã equaliter patron[us] aduersus oẽs[g] in partem sibi debitam: siue fauiana siue caluisiana[h] experiet. ¶ Si quis in fraudẽ patroni rẽ vendiderit vl̃ locauerit vl̃ mutauerit: q̃le sit arbitrium iudicis videamus. Et in rẽ quidem distracta[i] deferri conditio dz emptori[k] vtrũ malit rẽ emptam habere iusto precio[l]: an vero a re discedẽ p̃cio recepto. neq; omnimodo rescindere debemus venditionem: quasi libertus ius vendendi nõ habuerit: ne fraudemus emptorem[m] precio: maxime cũ de dolo eius non disputetur: sed de dolo liberti. ¶ Sz si emerit in fraudẽ patroni libertus[n] eque dicendũ erit si magno[o] emerit: in precio releuãdum patronũ: conditione nõ ipsi delata an velit ab emptiõe discedere: sz venditori vtrũ malit de precio remittẽ: an poti[us] quã vendidit percipe p̃soluto p̃cio. ¶ Et in p̃mutatione & in locatione & in conductione similiter idẽ obseruabimus. ¶ Sz si rem quidẽ bona fide vẽdiderit: & sine vlla gratia libertus p̃cium acceptum alij donauit: uidendũ erit quis fauiana inquietet: vtrum qui rem emit: an vero is qui precium dono accepit. Et pomponius. lib. lxxiiij. recte scripsit emptorem non esse inquietandum. fraus enim in precio patrono facta est. eũ igit̃ qui precium dono accepit: fauiana conueniẽdũ eẽ. ¶ Et al's videamus si dicat patronus rẽ quidẽ iusto precio venisse. verũtamẽ hic interesse sua nõ esse venũdatam. in q; hoc esse fraudẽ q̃ venerit possessio i quã habet p̃ron[us] affectionẽ: ul' oportunitatis vel vicinitatis vel zeli vel q̃ illic educatus sit. vel parentes sepulti: an debeat audiri volẽs reuocare? sed nullo pacto erit audiendus. ¶ Fraus enim in dãno accipitur pecuniario[p]. ¶ Sed & si forte & vilius res distracta sit: & precium alij donatum: vterq; fauiano iudicio cõuenietur: & qui vilius emit & qui pecuniam accepit muneris. is tamen qui emit si malit rem restituere non al's restituet q̃ si precium quod numerauit recipiat. ¶ Quid ergo si delegatus emptor soluit ei cui donabat libertus: an nihilominus reciperaret? & magis est vt recipere debeat licet precium ad alium peruenit qui soluendo non est nam si acceptum precium libertus prodegisset[q]: diceremus nihilominus eum qui dedesit recipere debere: si velit ab emptione discedere. ¶ Si mutuam pecuniam libertus in fraudem patroni acceperit: an fauiana locum habeat videamus. & quod medium in hoc est qui accepit mutuam pecuniam. Siquidem quod accepit donauit: conueniat eum patronus cui donauit libertus. Sz si accepit & p̃degerit: non debet perdere qui mutuum dedit. nec ei imputari cur dedit. ¶ Plane si non accepit sed spopondit[r] stipulãti erit fauiane locus. si fideiussit apud me libertus vel rem suam pro alio pignori dedit in necem patroni: an fauiana locum habeat videamus. & nungd cum damno meo non debeat patrono subuenire. neq; enim donauit aliquid mihi si pro aliquo interuenit qui non fuit soluendo: eoq; iure vtimur. Igitur creditor non poterit fauiana conueniri: debitor poterit quidem. sed poterit mandari. ¶ Plane si deficiat mandati actio: quia donationis causa[s] interuenerit: erit fauiane locus. ¶ Sed et si mandator extiterit pro aliquo libertus idem erit probandum.

a ¶ Palam. facit. ff. ad l. aquil. l. qui retro. & ff. de ma. vin. l. iij. & ff. de le. i. seruum filij. in pri. & l. legatarius. §. i. & de le. ij. l. legatũ. & ff. si certum peta. l. proinde.
b ¶ Acquisiuit. vt. ff. pri. §. cum concordan.
c ¶ Locum habere. sic. j. que in frau. credi. l. iij. in prin. & §. i. & j. prox.
d ¶ Diem abire. ff. pri. §. cum concordan.
e ¶ Experiri. hoc colligitur inoffi. querelam: & iniuriarũ non computari in bonis ante litis cõte. ut & j. de iniur. l. iniuriarum. &c.
f ¶ At si. reprehendenda. contrariũ est in debitore qui dotat filiam in fraudẽ creditorum: vt. j. que i frau. cre. l. ait pretor. §. si cum mulier. contra hic dicit q' hic de lucro patronus. ibi creditor de dãno vitando certat. & facit. ff. ad treb. l. mulier. §. cum proponeretur. &c.
g ¶ In pluribus. aduersus omnes. sic. ff. de bonis li. l. si libertus in si. et l. in seruitutem. in si. & l. si libertus sub condi. §. libertus. & ar. ff. de pec. leg. l. si peculium. in prin.
h ¶ Caluisiana. iste dantur patrono vt hic: & ff. de peti. here. de sol. quires. in prin. & no. quatuor de ce reuocatõis: ut no. C. eo. defuncto.
i ¶ Si quis. distracta. i. vẽdita sic. ff. de publi. l. si ego. §. partus.
k ¶ Emptori. bone fidei vel male fi.
l ¶ Precio. cũ nõ emit iusto.
m ¶ Emptorem. p̃ronus reddit pietã vt hic: creditor nõ: vt. j. que in frau. credi. si debitor. que est cõtra. R. hic de lucro patronus certat: ibi de dãno creditor.
n ¶ Sed si libertus. tenet: vt & ff. e. l. §. dolum.
o ¶ Si magno. s. precio.
p ¶ Pecuniario. no. sic. ff. de oper. ser. l. si. sed arg. contra j. q̃ vi aut clam. l. cõpetit. §. i. & ff. de bo. li. l. libertus. qui sol.
q ¶ Quid ergo prodegisset. i. consumpsisset. sic. ff. de of. p̃. plebiscita. sed arg. contra. j. que in frau. cre. l. ex his.
r ¶ Si mutuã. sed spopondit. s. se redditurũ quasi accepisset: vt. j. que i frau. cre. l. iij. & C. de dona. cã mor. l. ij.
s ¶ Quia donationis: vt. ff. de pac. l. quod dictum.

¶ Quãuis^a aũt ĩ partẽ fauiana ↄpetat.tñ in his q̃ diuidi nõ pos sunt isolidũ cõpetit vtputa i ser-uitutẽ. ¶ Si suo meo vl' filio familias libert^9 in fraudẽ p̃roni qd dederit: an aduersus me iudi ciũ fauianũ cõpetat videamus. Et mihi videt̃ sufficẽ aduersum me pareĩ: arbitrioq3 iudicis cõ-tineri tã in id qd in rẽ versuz est ↄdẽnãdi q̃3 id quod in peculio. Sed si iussu p̃ris cõtractũ cuz filio est: pater vtiq3 tenebitur. ¶ Si cũ seruo in fraudẽ p̃roni libert^9 ↄxerit: isq3 fuerit manu missus: an fauiana teneat̃ q̃rit̃? Et cũ dixerim^9 doluz tm̃ liberti spectãdũ: nõ ẽt^b eius cũ quo con traxerit põt manumissũ fauia-nã nõ teneri^c. ¶ Itẽ q̃ri potest manumisso vel mortuo vel alie nato suo an ĩtra annũ^d agẽdum sit? ⁊ ait põpo. agendũ. ¶ Hec actio in p̃sonã est nõ ĩ rẽ ⁊ in he-dez cõpetit ⁊ in ceteros successo res. ⁊ heredi ⁊ ceteris successori-bus p̃roni ⁊ nõ est h̃ditaria. i. ex bonis liberti s3 ꝓpria^e patroni. ¶ Si libertus in fraudẽ patro ni aliqd dederit: dĩnde defũcto p̃rono viuo liberto: fili^9 patroni acceperit bonoꝝ pos. ↄ̃ ta. liber ti: an fauiana vti possit ad reuo-canda ea q̃ sunt alienata Et ẽve ruz qd ⁊ põponius ꝓbat li. lxxx-iiij. Itẽ papinian^9 li. iiij. q̃onum cõpetere ei fauianã: sufficere enĩ q̃ in fraudẽ p̃ronatus^f factuz sit. Magis. n. fraudez rei nõ p̃sone^g accipimus. ¶ In hac actionẽ etiam fructus veniunt qui sunt post litem contestatam pcepti^h.

Ar. li. iij. regũ.

I^N fauiana ⁊ caluisiana ac-tiõe recte dr̃ ẽt p̃teritos fru ctus venire q̃tenus^i pretor oẽm fraudẽ liberoꝝ vult rescindere.

Vlpianus.

S^I p̃ronus h̃rs istitutus ex debita^k parte adierit h̃di-tatẽ: dũ ignorat aliq̃ libertuz in fraudẽ suã alienasse: videam^9 an succurri ei ignorãti^l ius debeat ne decipiat̃ liberti fraudibus. ⁊ pa-pinian^9. li. xiiij. q̃õnũ n̄dit in ea dẽ cã manẽ ea que alienata sũt. iccirco patronũ sibi iputare de-bere: q cũ posset bonorũ pos. ac-cipere ↄ̃ tabulas^m; pp ea q̃ alie-nata vel mortis cã donata sunt nõ fecit^n. ¶ Hec actio in ppe-tuum dat̃ q2 habet rei p̃secutio-nem. ¶ Patronũ ex asse^o here dem institutũ: volẽtez fauiana^p actõe vti p̃tor admittit: q2 erat iniquũ excludi euz a fauiana: q2 nõ sponte adiit h̃ditatez: s3 qa bonorũ possessionẽ ↄ̃ ta. petere nõ potuit. ¶ Si itestatus^q lib-tus decesserit: p̃ron^9 adeũdo h̃ ditatẽ ei^9 reuocat p caluisianam actionẽ ea que alienata sunt do-lo malo: q̃min^9 pars ex testõ de-bits bonorũ liberti ad p̃ronũ: li bertosue ei^9 pueniret. id q3 est siue petita sit a p̃rono ab itestato bo no. pos. siue nõ sit. ¶ Si plures sint p̃rone ⁊ p̃roni: singuli viri-lẽ^r tm̃ reuocabũt per caluisianã. ¶ Si libert^9 intestat^9 decesserit relicta^s p̃rono debita portione: aut aliq̃ ampli^9 aliqd^t etiã aliena uerit. papi. li. xiiij. q̃õnuz scribit nihil esse reuocandũ. nã qui po-tuit alicui relinquere qd in testa mẽto: debitã portiõez p̃rono re linquat: postea dãdo^u nihil vide tur in fraudẽ facẽ.

Idem.

Q^Uodcũq3 dolo malo liber ti aliẽat ũ ẽ: ⁊ fauiana actio ne reuocat̃: ⁊ si plures p̃roni sint oẽs vnã^x partẽ habebũt. ¶ Sed si viriles nõ peterẽt portio cete ris accrescit^y. ¶ Qd in p̃ronis dixi ⁊ in liberis p̃roni est: s3 nõ si mul veniẽt sed patronis deficiẽ tibus.

Paulus.

T^Enet̃ fauiana actiõe ⁊ a is q accepit^z q̃3 ipse q iussit alij dare id qd ipsi donabat̃. ¶ In actiõe fauiana si res nõ restituat̃ tanti cõdemnabit̃ reus quãti ac tor in litẽ iurauerit^ʒ.

Iulia.

S^I libertus cũ fraudare p̃ro nũ vellet: filiofamilias con tra senatuscõsultũ pecuniã credi derit: nõ erit ĩhibenda actio fa-uiana: q2 libert^9 donasse magis in hũc casum intelligendus est i fraudẽ patroni q̃3 contra sena-tuscon. credidisse.

Scevola.

E^Rgo si senatusconsultuz lo cum non habet^? non cessat fauiana cum exigi possit.

Iulianus.

S^Ed si maiori q̃3 vigintiqn q3 annis natu filiofa. credi-derit: causa cognita ei succurri^a debet.

Idem.

U^Iuus libert^9 donat̃ hñ me rẽtib^9 amicis p̃t: legat̃^b vo nec hñ merentibus^c amicis põt:

a ¶ Quãuis aũt. sic. ff. de aqua plu. ar. l. sed interdũ. ⁊ ff. de v. ob. l. ij. ⁊ de dam. infec. l. si finita. §. ex hoc. ⁊ ff. de re iur. cũ amplius. ⁊ ff. de aqua quo ti. ⁊ esti. l. i. §. itẽ queritur. ⁊ s. de bo. li. l. si libertus. §. penul.

b ¶ Si cum. non etiam: vt. s. e. l. §. dolum.

c ¶ Nõ teneri. q2 ex eo q fu^9 fecit nõ tenet̃ liber fact^9: ut. C. an seru^9 ex suo facto. l. i.

d ¶ Intra annum. s. tñ.

e ¶ Hec actio. s3 ppria: vt et s. de peti. here. q si in die. §. pe. ⁊ facit insti. de act. §. itez si quis. ⁊ ff. que in frau. cre. l. ait pretor. §. si.

f ¶ Si libert^9. patronat^9. vt ⁊. s. e. l. §. doluz.

g ¶ Non p̃sone. sic. ff. de nom ope. nun. de pupillo. §. ij.

h ¶ Sunt percepti. ⁊ etiã an teriores: vt. ff. l. pri.

i I^N fauiana. q̃ten^9. s. q2 ⁊ est aliud in actiõe in factũ que dat̃ creditorib^9 qa fruct^9 medio tpe pcepti ĩ ea non reuocant̃: vt. ff. q̃ in frau. cre. l. si. §. nõ solũ. ⁊ fac. s. de vsur. l. videam^9. §. ĩ fauiana.

k S^I patron^9. ex debita. q̃ est tertia sed ad qd cuz tertiã habere possit peter̃ cõ tra ta. qd. ff. statim dicit: tñ. põt hr̃e tertiã eorũ q̃ apd li-bertũ remanserant tpe mor-tis. Itez no. in pte: secus si ĩ totũ eẽt heres institutus vel ab intestato. q2 nõ h3 contra ta. reuocat tñ: vt. ff. e. l. si pro nus. §. si intestatus.

l ¶ Ignorãti. imo d̃ errore fa cti ponit exẽplũ cũ dicit dum ignorat ⁊c. s3 dic q nesciebat se posse reuocare d̃ iur̃ et quo erat institut^9 heres: l3 ex par te: sciebat tñ aliẽata. ⁊ expo-ne ignorat alienata. s. sic vt credat per hoc posse reuoca re. vel dic q credebat q licz pro pte eẽt heres ⁊ adiit pos se reuocare aliẽata qd lex ve tuit. voluit. n. lex ut pri^9 p̃ro nus iste istitutus petat cõtra ta. cõtra coheredes ⁊ ita pu net eos portiõe h̃ditatis: et legata ⁊ donatiões cã mortis deducat in irritũ q̃3 reuocet alienata in termino vt d̃ sub iicit. ⁊ s. si qs omis. cã te. l. q aũt. §. si p̃ronus. Itez caute dicit ius: secus si factũ ignora-uit: vt. s. de inoffi. test. inf ⁊ s. de bo. li. paul^9. Itẽ ⁊ in iu-re videt̃ cõtra. s. de le. ij. que fideicõ. sol. ibi.

m ¶ Contra ta. cõtra cohere des hodie ageret ad supple-mentũ. ut insti. de suc. libe. §. sed nostra.

n ¶ Non fecit. imo adeũdo iu dicũ liberti est secutus: vt ⁊ C. de inoffi. te. l. parẽtibus. ⁊ s. de minorib^9. si filius. ⁊ fac s. de contra ta. filiũ qs.

o ¶ Patronũ ex asse. secus si pro parte: vt in pu. huius. l. ⁊ facit. ff. prori. §.

p ¶ Fauiana. hac. f. ratione allegata. azo. vt nõ excluda-tur. Et no. q hoc põt intelli gi vt fauiana agat quãdo nõ erat in tota hereditate tan-tum quantum fiebat debita portio patroni si nihil esset alienatum in fraudẽ. quid ergo si libertus donauit inter viuos ĩ frau-dem promisit se non venturum cõtra sub pena. nonne patronus cõ uenietur ad penam q2 est heres. vel nunqd repellitur ab agendo ex re spondeo. nõ: q2 l3 sit heres in hoc plus põt q̃ defunctus. q2 cũ rescin-dit principale. i. donatũ: ergo ⁊ accessorium vt pactum euictionis vel pene ar. s. de euic. l. pe. In venditis vero vel si milibus non fit reuoca-tio: nisi quaten^9 faceret aliquid libert^9 in fraudẽ patroni: vt. s. e. l. i. §. si quis. ⁊ §. si mutuam. et no. s. e. l. i. in prin.

q ¶ Si intestatus. sa. s. prori. §.

r ¶ Si plures. virilẽ tñ. s. tertie vel vltime: vt s. l. prori.

s ¶ Si libertus. relicta. per codicillos vel reliqt corpso q in alios nõ di-sposuit: vt. s. de iure co-dicil. l. ↄficiant̃. ij. rñ.

t ¶ Aliquid. s. reliqt pa trono.

u ¶ Dãdo. inter viuos.

x Q^Uodcũq3. vnaz. vt. s. l. prori. §. si plures.

y ¶ Accrescit. vt. s. d̃ bo nis. li. l. ex tribus.

z T^Enet̃. accepit sibi retenturus. ⁊ sic si contra. ff. eo. l. libert^9 vel sol. ibi. Accur.

ʒ ¶ Iurauerit. d̃ specia le vt iuret̃ in litẽ in hac actione stricti iuris: qa l3 sit personalis vel ac-tio in rem tamẽ scripta est sm. azo.

? E^Rgo. non h3. qa nõ est mutuũ: sed alius cõtractus vt ficta donatio: vt. s. l. prori. ⁊ s. ad mace. si filius. §. is autem.

? S^Ed si minori. suc-curri. per restit. in integ. contra fauianam nisi probet actor mino-rem locupletatũ: ut. C. d̃ aduer. cre. l. i.

a U^Iuus. legare. ⁊ sic cessat dolus si do-lorem querat: vt. C. de sacro san. ec. l. iubemus §. i. ⁊c.

b ¶ Merentibus. d̃ nõ q̃ritur fraus: s3 in dona-tione inter viuos sic. vt s. e. l. i. §. i.

quo patroni partem minuat.

Africanus.

Si id quod a liberto in fraudem alienatum est non extet: actio patroni cessat[a]. Quemadmodum si pecuniam in fraudē abiecisset: aut ēt is q mortis cā liberto accepisset: eam rem vēdidisset: ꝛ bōeſi. empto. vſucepiſſ.

Paulus.

Non videtur patronus[b] fraudari eo q consensit: sic ꝛ q volente patrono libertus donauerit nō poterit fauiana reuocari.

L. Abolenus.

Libertus cū fraudandi pfoni causa fundum seio tradere vellet: seius ticius mandauit: vt eum[c] accipiat ita vt inter seiū ꝛ ticium mandatum contrahat. Quero post mortem liberti patronus vtrum cū seio dūtarat q mandauit actionem habeat: an cum ticio q fūdum retinet: an cū quo velit agere possit. Rūdi in eum cui donatio quesita est (ita tamen si ad illum res pertineret) actio dabitur: cum oē negociū quod eius voluntate gestū sit: in condemnationem eius conferatur: nec potest videri id prestaturus: qd alius possidet, cum actōe mandati[d] conseq rem possit: ita aut ipse patrono restituat aut eū cum quo mandatū contraxit restituere cogat. Quid enī dicemus si is qui in re iterpositus est nihil dolo fecit? Non dubitamus quin oīno agi non possit[e]? Quid enī potest videri dolo fecisse q fidem suam amico cōmodauit: q alij q̄ sibi ex libti fraude acquisiuit.

Paulus.

Constitutione[f] diui pij cauetur de impubere adoptādo vt ex bonis que mortis tempore illius qui adoptauit fuerunt: quarta pars ad eū pertineat[g]: q adoptatus ē. Sed ꝛ bōa eius q acqsiuit pri restitui iussit: si cā cognita emācipat⁹ fuerat quartam perdidit. Si qd itaqꝫ in fraudem eius alienatum fuerit: quasi p caluisianam[h] vel fauianā actionem reuocandum est.

Si tabule testamēti nulle extabunt.

Ulpianus.

Posteaq̄ pretor locutus est de bono. pos.[i] eius qui testatus est transitū fecit ad intestatos[k]: cum ordinem secutus quem lex.xij.tab. secuta est. fuit enī ordinariū ante de iudicijs testim: ꝛ sic deinde de successione ab intestato loqui: sꝫ successionem etiaꝫ ab intestato in plures partes diuisit: fecit enī gradus[l] varios primum liberorū[m], secūdum legitimorum, tertium cognatorum: deinde viri ꝛ vxoris. Ita autē ab intestato potest competere bonorum pos. si neqꝫ fm tab. neqꝫ cōtra tab. bonorum pos. agnita[n] sit. Plane si tempora quidem petende bonoꝝ possessionis ex testamento largiebantur: verū tamen repudiata est bonorū possessio: dicendū est ab intestato bonorum possessionem iam incipere. Cū enim is qui repudiauit bonorū pos. petere nō potest: post repudiationem consequēs erit vt ab intestato posse peti incipiat[o].

Sꝫ ꝛ si ex carboniāo edicto bonorum possessio data sit: magis est vt dicere debeamus ab intestato nihilominus posse peti. vt enim in suo loco ostēdimus[p] non impedit bonorū possessionem edictalē[q] carboniana bonorum possessio. Recte autem pretor a liberis initium facit ab intestato successionibus: vt sicut contra tabu. ipsis defert: ita ab intestato ipsos vocet. Liberos autem accipere debemus quos ad contra tabulas bonorum possessionem admittendos dicimus[r]: tā naturales q̄ adoptiuos: sed adoptiuos hactenus admittimus si fuerit in potestate. ceterum si sui iuris fuerit ad bonorum possessionem non inuitantur[s]: quia adoptionis iura dissoluta sunt emancipatiōe. Si quis filium suum emancipatum in locum nepotis adoptauit[t] ꝛ emancipauit[u]: cum haberet in potestate ꝛ nepotem ex eo. Quesitum est apud marcellum an adoptio rescissa[x] impediat nepotem. Sꝫ cum soleat emācipato patri iungi nepos[y] quis nō dicat ꝛ si adoptatus sit ꝛ quasi[z] filius nihilominus filio suo eum non obstare[&]: quia quasi filius adoptiuus est in potestate non quasi naturalis. Si heres institutus non habeat volūtatem: vel quia incise[?] sunt tabule: vel quia cancellate: vel q̄ alia ratione voluntatem testator mutauit: voluitqꝫ intestato decedere: dicendū est ab intestato rem habituros eos qui bonorum possessionem acceperunt[ꝫ]. Si emancipatus filius exheres fuerit: is autem q i potestate fuerat preteritus[ꝫ]:

---

a Si id qd. cessat contra acceptorē. ꝛ sic non ob. ſ. de bo. li. l. etiam. §. fi.

b Non videtur patronus. ſ. de reg. iur. non fraudant. ꝛ. C. eo. l. ij. ꝛ. ſ. que in frau. cre. qui autē. §. hoc edictum. ac.

c Libertus. vt eum. i. fundum.

d Mandati. ſ. que in frau. cre. l. hac ta factū.

e Quid. n. possit contra. ſ. e. l. tenetur. in pn. sol. ibi. Alij q ibi vtriqꝫ sint acquisiturū hic in benti tm, alij habent in littera non. ibi. quid nō potest dolo ꝛ. q. d. tenetur ꝛ ille. sed prima placet ꝛ non habes non.

f Constitutione. fa. cit. ſ. de adop. l. si arrogator. ꝛ insti. de adop. §. cū aūt. ꝛ. C. de adop. l. cū in adoptiuis. §. cū autem.

g Pertineat. vt ꝛ insti. de adop. §. sꝫ si decedens.

h Caluisianam. quasi. i. per vtilem, sed argu. contra. ſ. si a parē. quis factit ma. l. ij.

Si tabule testamenti nulle extabunt.

i Postea. possione. ſ. fm ta. ꝛ contra tabu. vt. ſ. §. ita āt. ac.

k Intestatos. qd contingit multis modis. vt insti. de here. ab intest. in prin.

l Gradus. i. capita.

m Liberorum. insti. de here. ab intest. §. aū enī ꝛ. accur.

n Ita autem. agnita. ita mō alio: vt. ſ. §. si heres. ꝛ fac. ſ. de acqu. here. l. q̄diu. ꝛ in auē. ō here. ꝛ fal. §. is igitur. ꝛ C. cōmunia de suc. l. antequā. ꝛ. ſ. ad tertu. l. ij. §. sed bonorū. ꝛ insti. de here. ab intesta. §. sꝫ ea. ꝛ. C. e. l. ij. ꝛ. ſ. de cōtra tabu. filium. §. i, Sꝫ ac. contra. in auē. de nup. col. iij.

o Incipit. vt ꝛ. C. qui admit. ad bo. pos. l. fi.

p Ostendimus. vt. ſ. de car. edic. l. de bonis. §. huic.

q Edictalem. i. eā que ex edicto pretoris defertur: vt. ſ. ti. l. i.

r Recte dicimus: vt ꝛ. ſ. de contra tab. l. i. in prin.

s Non inuitantur. fact. C. de adop. l. cū in adoptiuis. §. sed si quidē. ꝛ. §. siue autē. ꝛ. C. de suis ꝛ leg. l. si te. ꝛ insti. de here. ab intest. §. emancipati. ꝛ. §. at hi. ꝛ. §. min⁹.

t Si quis adoptauit. scilꝫ postea.

u Emancipauit. s. iterum.

x Rescissa. i. que ē rescissa.

y Iungi. nepos: vt. ſ. ō coniun. cū emāci. li. l. i. in princi.

z Quasi filius. ꝛ etiā nō de nuo emācipatus vt subijcit. ꝛ hoc nisi tāq̄ pater hui⁹ nepotis sit adoptatus: vt. ſ. de contra tab. l. iij. §. i, arg. contra de li. ꝛ posthu. l. filio. ac.

& Obstare multo magis ergo non nocet filio suo quando loco nepotis est: ꝛ est iterū emancipatus.

? Si heres. qꝛ incise. voluntate testatoris vt subijcit. ac.

ꝫ Acceperunt. imo vr q fiscus: vt ꝛ. ſ. ō his q i test. de. l. proxi. in prin. ꝛ. C. de his q hus vt indig. l. hereditas. sol. plene dic vt. C. de testamentis. l. pe. Idē cōtra. ſ. de test. mi. l. militis. veteran⁹. sed lꝫ ipso iure ibi non rescindātur institutiones: legitimi tamē auocāt a scriptis fm Azo. vl ibi audis vbis. h facto. et sic etiaꝫ soluitur. insti. qui. mo. test. infir. §. ex eo. nisi sit miles testator: vt. ſ. de test. mi. l. in fraudē. §. ꝛ cōtra. ſ. si qs aliquē te. phi. l. i. in pn. vbi confiscat. sed dic vt ibi.

ꝫ Si emancipatus. preteritus, sic ipso iure totū testamentum nullū: vt. ſ. de iniusto testa. filio. ꝛ insti. de exhere. li. in prin. alias si valeret testim: ageret querela prehabita bo. pos. gratia agnoscende litis: vt. C. de inoffi. testa. l. ij. ꝛ non peteret vnde liberi ab intestato: vt. ſ. e. l. i. in pn. ca. nisi perlata querela.

Unde liberi.

a Emancipatus. hic est ti. unde liberi s(ecundu)m quosdam: al's est sub ti. si tabu. testa.

b e Adierint. q(uia) potuerunt de iure ciuili: vt. ff. de contra tabu. filium in prin. nõ de iure pretorio s(ecundu)m tab. vt. ff. de se. tab. l. ij. in prin. z. §. ex petenda.

c Possessionem. hic punc(t)a. z quod seq(ui)t(ur) ex illa z(c). est respon.

d Heredes. qui adierũt hereditatem. ff.

e Liberti. quidam habẽt hic rubricam vnde liberi. alij ff. l. emancipatus. alij post illam si ta. te. nul. ex. z vnde liberi.

f Minuti. minima. vt emã cipatiõe: vt z. ff. vnde cognati. l. iij. §. sec(us) si maxima vel media: vt. ff. ad tertul. l. i. §. capitis. z facit ad. l. insti. de here. ab intest. §. emancipati. z §. at hi. z. §. eadẽ. sed ẽ ff. de contra tabu. l. iij. §. si quis ã bo. sol. ibi.

g Bonorum posses. signatas. vt z. C. e. l. ij. z. ff. eo. l. i. in princi. z no. q(uod) h bo. pos. non datur liberis in successione linee materne: vt. C. de suis z le. quotiens. z est ratio vt ibi no. z probatur hoc idem. ff. l. si quis. in prin. z facit. C. de test. l. si vnus. in pri.

h Si quis. eiusdẽ familia. per hoc apte no. q(uod) natis ex filiab(us) vel ex nepotib(us): etiã natis ex filia nõ dat(ur) vnde liberi. q(uia) in familia defuncti aut v(er)patu nõ fuerũt: vt in ff. de pa. po. §. fi. z probatur C. de suis z le. l. quotiens.

i Dimidiã. per edictum de coniun. ff. de coiun. li. l. i. in principio. z. §. i.

k Dũtaxat. q(uia) eis solum faciebat iniuriam per edictum de coniungen.

l Sed z si obstet. s(ed) obstat nepoti pater suus. qui si decesserit solus nepos admittitur: vt. ff. de cõtra tab. si emã cipatus. idem si repudiet: vt ff. ea. l. §. fi.

m Procreauerit. fa. ff. de cõtra tabu. si emancipat(us). z c.

n Bonorũ. pos. vnde liberi. z c.

o Nepotibus. in aui potestate retentis. z c.

p Solis natis. q(uia) de eis solis per edictum de coniun. faciebat iniuriam.

q Non etiam reliquis. scz nepotibus alterius filij p(re)mortui. si autem ille viueret soli ei accresceret: q(uod) h ei(us) frater repudiaret: vt. ff. de coniun. l. i. §. si quis ex nepotib(us) in fi. vel ei non solu: vt ibi no. h. z fa. ff. ö bo. pos. l. iij. §. fi. vel dic reliquis. i. fratrib(us) ei(us).

r Si pater. pone casum: vt ff. de coniun. emancipato. z de col. bo. l. si quis filiũ.

s De bo. pos. vnde liberi.

t Ut eius. nepotis.

u Patris detur. vt. ff. l. p(ro)xi. ibi. nam z filius z(c).

x Bona. huius nepotis q(uia) nepos quo ad patrem suum habetur pro emãcipato.

y Sorori. post emancipationem concepte.

z Auus. fac. z. ff. de coll. bo. l. i. §. is quoq(ue).

z Scripto. susceptus. i. natus (idem est si conceptus: vt. C. de inof. testa. si quis filium in prin.) secus si nec conceptus: vt. ff. de suis z le. si titius. z. l. seque.

emancipatum petentem ab intestato bonorum possessionem vnde liberi tueri debet p(re)tor vs q(ue) ad partem dimidiam: perinde atq(ue) nullas ta. pater reliquisset.

Unde liberi.

Iulianus.

Emancipatus[a] preteritus si contra tabulas bonorum pos. nõ accepit: z scripti heredes adierint[b] hereditatem: sua culpa amittit paternam hereditatem: nã quãuis s(ecundu)m tab. bono. pos. petita non fuerit: non tamen pretor eum tuetur vt bonorum possessionem accipiat vnde liberi: nam z patronũ preteritum si non petat contra tab. bonorũ pos.[c] ex illa parte edicti vnde legitimi vocãtur: nõ solet tueri p(re)tor aduersus scriptos heredes[d].

Paulus.

Liberti[e] z capite minuti[f] per edictum pretoris ad bonorum pos. vocantur parentum: nisi adoptiui fuerint: hi enim z liberorũ nomen amittunt post emãcipationem. Sed si naturales emãcipati z adoptati iterũ emãcipati sunt: ius habent naturale liberorum.

Ulpianus.

Bonorum pos. potest peti ab intestato si certum sit ta. nõ extare septem testium signis signatas[g].

Pomponius.

Si quis ex his quibus bonorum pos. pretor pollicetur, in potestate parentis (de cuius bonis agitur) cum moritur non fuerit: ei liberisq(ue) quos in eiusdẽ familia[h] habebit: si ad eos hereditas suo noie non p(er)tinebit: neq(ue) noiatim exheredes scripti erant, bo. pos. ei(us) patris datur: que ad eum pertineret si in potestate p(er)mansisset: s(ed) ita vt ea parte dimidiam[i] habeat reliqui liberi eius his q(ue) dũtaxat[k] bona sua cõferat. Sed z si filium z nepotem ex eo pater emãcipauerit: filius solus veniet ad bo. pos. quãuis capitis diminutio per edictũ nulli obstet[l]: quin etiam hi quoq(ue) q(ui) in potestate nũq(uam) fuerint: nec sui heredis locum obtinuerint vocantur ad bo. pos. parentum: nã si filius emancipatus reliquerit in potestate aui nepotem: dabit(ur) ei qui i(n) potestate relictus est patris emãcipati bo. pos. Et si post emancipationem procreauerit[m]: ita nato dabitur aui bonor(um) pos. scilicet nõ obstãte ei patre suo. Sed si filius emancipatus non petierit bono. possessiõem[n]: ita integra sunt omnia nepotibus[o]: atq(ue) si filius non fuisset: vt quod filius habiturus esset petita bo. pos. hoc nepotib(us) ex eo solis natis[p] non etiam reliquis[q] accrescat.

Ulpianus.

Si pater[r] filium emancipauerit: nepotem retinuerit: deinde filius decesserit, z rei equitas z causa edicti quo de bono. possessione[s] liberis danda cauetur: efficit vt eius[t] ratio habeatur: z bonorum possessio intestati patris detur[u]: vt tamen bona[x] sorori[y]: que necessaria heres patri extitit, cõferre cogatur auus[z]; qui per eum bono. possess. emolumentum acquisiturus est: nisi forte auus iste nullum ex his fructũ acquirere vult: paratusq(ue) est de potestate nepotem dimittere: vt ad emancipatum emolumentum omne bono. pos. perueniat: nec iccirco soror: que patris heres extitit iuste queri potest q(uod) ex eo facto a collationis cõmodo excluditur. cum auo quãdoq(ue) intestato defuncto ad bona eius simul cum fratre possit venire.

Pomponius.

Scripto herede deliberante filius exheredatus mortem obijt: atq(ue) ita scriptus heres omiserat hereditatem: nepos ex illo filio susceptus[z] auo suo heres erit: neq(ue) pater videbitur obstitisse: cuius[?] post mortẽ legitima defertur hereditas: nec dici potest heredem non suum nepotem fore: q(uod) proximum gradum nunquam tenuerit[?]: cũ z ipse fuerit in potestate: neq(ue) pater cum in hac successiõe preuenerit: alioquin si non suus heres est: quo iure heres erit qui sine dubio non est agnatus[¥]? Ceterum z si non fit exheredatus[¥] nepos: adiri poterit[¥] ex testa-

? Cuius. al's cuius. i. post mortem cuius. s. patris: z al's cui. s. nepoti post mortẽ pa. le. de hereditas. s. aui. non enim tempus mortis: s(ed) quo apparet defunctum intestatum decessisse inspi(citur): vt insti. de here. ab intest. §. cum autem.

? Tenuerit. s. fili(us) quo ad succedendũ. q(uia) nun(quam) q(uam) fuit ei viuo delata. et s(ecundu)m hoc q(uod) i. quia z(c). z ratio quare nõ potest ei nepotem nõ suũ auo. z alia ad idem sequitur ratio cum z ipse z(c). vel dic secundo tenuerit. s. nepos. z tũc est ratio motiua quare videtur nepos nõ suus. sed que sequitur cũ z ipse z(c). est contrariũ que preualet.

¥ Agnatus. posito q(uod) non sit suus. q(uia) nec agnatus. quia omnis suus est agnatus sed nõ conuertitur. vel non est agnat(us). i. admittẽdus vt agnatus q(uia) edictum successorium non locum in agnatis. sed hodie secus vt ff. de lega. agna. suc. §. placebat. z c.

¥ Ceterum. exheredatus s(ed) vt in n(ost)ro casu nec fuit necesse cum pater eius precederet: vt. ff. de inoffi. te. si quis filiũ. in pri. nisi propter timorem legis vellei: que haberet locum si filius viuo p(at)re suo decedat: vt insti. de exhere. li. §. posthumorum. q(uod) h nõ fuit. quia non viuo auo sed post mortem eius decessit filius. z sic nõ habet locum lex velleia: vt. C. de inoffi. testa. si quis filium.

¥ Adiri poterit. s(cilicet) ab instituto. z h exclusio nepote omnino s(ecundu)m hec iura. sed hodie habet querelam ad se transmissam: s(ed) non preparatam: vt. C. de inoffi. testa. si quis filium. acqu(ir)it.

a Non obstat.s.scriptus heres qui si non adeat ex testõ:non obstat nepoti quo minus vt suus hẽs ab intestato succedat ac si ex testamẽto adeat:obstat nepoti vt hic:vt etiam querelam inoffi.testa.non hẽat ſm hec iura.sed hodie cõtra.vt.d.l.si quis filiũ. Item ex hac.l.casuz habes vbi nepos est suus licet tẽpore pater eius viueret ꝛ esset in potestate vt.j.de le.here.l.i.§.sciendũ.est ꝛ ali⁹ vt in ca.l.§.idem ẽt regulariter contra.vt insti.de here.qua.ꝛ dif.§.sui.ꝛ facit.C.vnde liberi.l.fi.ꝛ quod ibi no.

l Si prius.ꝙ peteret.vt.j.ti.i.l.2.sed secus in bono.pos.ſm ta.230.vt.s.de ca.di.l.tutelas.

m Mutauerit.dando se in arrogationem.secus ecõtra.vt.s.l.liberi.et fact.j.de contra ta.l.iij.§.si emancipatus filius.ac.

Unde legitimi.ꝛ vnde agnati. Idem est.nam finguntur agnati qui ꝑ se.cõ.succedunt de quib⁹ dicit.j.l.ij.in fi.

mento hereditas a scripto herede mortuo filio:quare q non obstat iure intestati:iure testati videbitur obstitisse. Nõ sic parentibus liberoꝝ:vt liberis parentum debetur hereditas:cuz parentes ad bona liberoꝝ ratio miserationis^b admittit.liberos nature simul ꝛ parentuz cõe votum. Idem.

Affinissimi.vt proximus cognatus^c patre consentiente possessionem^d agnouit:quãuis ꝑ conditionem^e testõ datam ꝙ in patris potestate manserit ab hereditate^f sit exclusus:tamẽ vtiliter possessionem agnouisse videbitur^g: nec in edicti sententiam incidet:qm̃ possessionem ſm tabulas non agnouit: cum inde^h rem habere non poterit:nec i filij potestate cõditio fuerit,nec facile.^i pater emancipare filiuz cogi poterit. Paulus.

Si posteaꝙ filius emancipatus bonorum possessionez^k patris perit statum suũ mutauit, nihil obest ei quominus id quod acquisiuit retineat. Quod si prius^l conditionem suam mutauerit^m:bonorum pos.eum petere non posse.

Unde legitimi ꝛ vñ agnati. Iulianus.

Ex verba edicti eum^n quẽ ei esse heredez oꝫ si itestatus mortuus^o esset: non ad mortis^p testatoris referuntur tempus:ꝛ cum quodam temporis spacio^q accipiuntur:sed ad id quo bonoꝝ possessio peteretur: ꝛ ideo legittimum heredẽ si capite diminut⁹ eẽt:etiaꝫ ab hac bonorum pos.submoueri palaꝫ ẽ. Ulpianus.

Si repudiauerint sui ab intestato bonoruz possessionẽ^r: adhuc dicemus eos obstare legitimis:hoc ẽ his qbus legitima potuit deferri hereditas.iccirco qꝛ repudiãdo ꝗsi liberi bo.pos. hanc incipiũt habere quasi legitimi. Hec autem bono.pos. non tm̃ masculorum^t defertur:sꝫ etiaꝫ feminarũ:nec tm̃ ingenuorum:verum etiã libertinorum: cõmunis est igitur pluribus:naꝫ ꝛ femine possunt vel consanguineos:vel agnatos hẽre. Iteꝫ libertini possunt patronos patronasqꝫ habere:nec tantuz masculi hanc bonorum posses.accipe possunt:verum etiaꝫ femine. Si quis decesserit ꝺ quo incertum est vtrum paterfa.an filiusfa.sit:qꝛ pater eius ab hostib⁹ captus adhuc viuat:vel ꝙ alia cã suspendebat eius statum^v:magis ẽ ne peti possit bono.pos.qꝛ nondum intestatum euz esse appet:cum incertum sit an testari possit.Cuꝫ igitur cepit certi status esse:tunc demum petenda ẽ bono.pos.nõ cum certum esse cepit intestatum eum esse:sed cum cepit esse certum patremfa.esse. Hec autẽ bo.pos.vocat oẽm q ab inte.potuerit esse heres:siue lex.xij.tab.eum legitimuz heredem facit siue alia lex^x senatusue consultuz.Deniqꝫ mater que ex senatusconsulto venit tertulliano.Item qui ex orficiano ad legitimã hereditatem admittunt hanc^y bonoruz possessionem petere possunt. Paulus.

Generaliter igitur sciendũ est quotiensciiqꝫ vel lex vel senatusconsultũ defert hereditatẽ:nõ etiã bonoꝝ possessionem: ex hac pte^z eã peti oportere. Cũ vero bonorum possessionem dari iubet:tũc ex illa pte qua ex legibus peti debeat^&: sed ꝛ ex hac pte^? peti poterit. Iulianus.

Si ex duobus^a fratrib⁹ alter decesserit testõ iure facto: deinde deliberãte herede alterqꝫ itestato decesserit:ꝛ scriptus heres omiserit hereditatẽ patru⁹ legitimaꝫ^a hereditatẽ habebit. Nam hec bonoꝝ possessio:tunc quẽ heredem esse oꝫ:ꝛ ad id tẽps refertur^b: quo ꝓmũ ab intestato bono.pos.eius peti potuisset. Modestinus.

Inter agnatos ꝛ cognatos hoc interest:ꝙ in agnatis ꝛ cognati cõtinẽtur^c: in cognatis non vtiqꝫ agnati: verbi gratia frater p̃ris idest patruus ꝛ agnatus ꝛ cognatus est:matris autez frater idest auunculus cognatus est agnatus non est. Quandiu^d spes est suum heredẽ aliquẽ defuncto existere:tandiu consanguineis locus non est: puta si defuncti vxor pregnãs sit vel defũcti filius apud hostes sit. Hermo.

scitur ꝛ vel legibus.se.con.l.i.i fi.

b Miserationis.i.pietatis.vt.s.de inoffi.testa.l.naꝫ ꝛ si parentib⁹.in solacium filij amiss.:vt.s.de iure dot.l.iure succursum.ꝛ facit.s.de bo.li.l.nihil.est.

c Iussa. cognat⁹. puta matris.

d Possessionem.vnde cognati vel etiaz vs de legitimi per orficianum.vt.j.tit.i.l.i.§.fi.ꝛ.l.seq.sed q̃ro ab intestato durante successione ex testamento:ut.C.communia.de suc.l.antequã.que est cõtra.sol.hic cõditio defecerat eo non emancipato istra tẽpus.ac.

e Per conditionem.hanc.s.si emancipatus fuerit infra.x.dies.

f Hereditate.testõ delata elapsis.x.dichus.

g Uidebitur.sed q̃ro cum duret spes succedẽdi ex testõ:vt.C.communia de suc.l.anteꝙ. que est ꝯ.sed h nõ erat spes.qꝛ tẽps.x.dierũ erat elapsum dic ꝙ vtiliter quã tũ ad h ne incidat in edictum si quis omis.c.te.ꝛ sic ut nõ teneatur legatarijs ꝛ fideicom.vt innuitur in sequentibus ꝛ.s.si quis omis.c.t.l.iul. vel dic vtiliter: vt filius habeat hereditatez.nõ eni pater potest retinere:vt.C.de inoffi.te.l.filius ma.in fi.que est contra.vel dic vtiliter etiã quo ad patrem vt sibi ꝗratur.ſm hec iura ſm ꝗ aduenticia patri querebatur.ꝛ ſꝫ istas duas expositiões dic edicti cui⁹ mens est.s.e.l.i.vbi.dicit ꝙ primo ex testamẽto ꝗ ab itestato peti oꝫ bo.pos.accur.

h Cum inde.als cũ inde.i.ex vistõne.als cum a iure non potuit habere.s.hereditatem.

i Nec facile.qꝛ non nisi quattuor casib⁹:vt.s.de adop.l.non potest.ꝛ fa.s.de leg.i.l.filius.§.ſm vulgarẽ.Itẽ non oꝫ facile sic.s.de bo.li.qui cum maior.§.i.ꝛ fa.s.si pars here.pe.l.fi.ex.s.de se.tabu.l.sub conditione.

k Si postea.bo.pos. vnde liberi.

n Ex verba.eũ quẽ habes eũ quẽ heredem esse ꝛc.vt.j.de ver.sig.l.ex illa.in prin.ꝛ.j.vt ex legibus.se.con.l.i.i fi.

o Mortu⁹.sub.ei bo.pos.vnde legitimi dabo.

p Ad mortis.s.tm̃.

q Spacio.etiã h.sub tm̃.nã tunc demũ erit heres.vel bo.possessor si non sit capite minutus tpe mortis.nec postea non nocet eũ capite minui:vt.s.ti.i.l.fi.ꝛ.j.ad tertul.l.i.§.qui mortis ꝛ.j.tit.i.capitis.ꝛ.l.legitim⁹.ꝛ.j.e.si ex duobus.Item ꝙ dicit ꝺ spacio.facit.s.ꝺ col.bo.si ꝗs fi.§.stipulatio.

r Si repudiauerint.bono.pos.vnde liberi.

s Hãc.s.vñ legitimi.vt et.j.de suc.co.l.i.§.sed sciẽdũ.ꝛ.j.de reg.iu.l.quotiẽs vtriusqꝫ.ꝛ arg.C.de repu.here.l.fi.ꝛ.j.ad tertul.l.i.§.si nemo accur.

t Masculorũ.s.in hereditatem masculorum.

v Si quis.statum.vt qꝛ dãnatus ad mortez appellauerit.vt.s.de testa.qui a latronibus.§.fi.ꝛ.l.qui in dominio.ꝛ.l.de statu.

x Hec autẽ.alis lex.veluti lex cor.que pꝛe ꝺfuncto apud hostes filium ad hereditatez vocat vt.j.vt ex le.se.con.l.i.Accur.

y Hãc.vnde legitimi.

z Generalr.ex hac parte.vnde legitimi.

& Peti deberet.vt ꝛ.j.vt ex le.se.cõ.l.i.in fi.

? Parte.p hoc pꝫ ꝙ hoc genus est:illa species.

a Si ex duob⁹.ponitur.j.de suis ꝛ le.l.v.

a Legitimã.vtriusqꝫ.

b Ad id tps refert.sed non ad id soluz:vt no.s.e.l.i.ac.

c Inter agnatos.continẽtur vt genus in specie sic inest pactum in emptiõe vt.s.de le.i.si quid.§.interdum.ꝛ ſm h non ob.j.ꝺ gradib⁹.l.iur.cõ.§.ij.ꝛ insti.de leg.ag.tu.in prin.

d Quãdiu.fa.s.de pe.he.l.antiqui.in prin.

a Nati post. ff. J. de suis & legi. l. iiij.
Unde cognati.
b Hec bonorum possessio. vn̄ cognati. accur.
c b Cognati. ff. J. de gradibus. l. non facile. ij. resp.
d Lex hec. i. edictum quod in genere est lex. vt. J. de va. rijs & extraor. co.

p Petere poterit. vt. S. titu. i. l. ij. in fi.
q Gradatim. ff. S. §. pri.
r Si quis ab eo posse. postliminio reverso. expectat. n. reverti vt partus nasci. ut. S. eo. ti. l. i. §. si ex tribus.
s Hac parte proconsul. i. pretor.

Nati post[a] mortem patris: vel post captivitatem sive deportationem. sed & hi qui eo tempore quo capiebatur vel deportabatur pater: in potestate fuerunt: ius inter se consanguinitatis habent: & si heredes patris non extiterint sicut exheredati.

Unde cognati.

Ulpianus.

Hec bonorum possessio[b] nondum habet pretoris indulgentiam: neque ex iure civili originem habet. nam eos invitat ad bonorum possessionem qui iure civili ad successionem admitti non possunt: idest cognatos. Cognati[c] autem appellati sunt: quasi ex uno nati: vt ait labeo: quasi commune nascendi initium habuerunt. Pertinet autem lex hec[d] ad cognationes non serviles. nec. n. facile ulla servilis[e] videtur esse cognatio. Hec autem bonorum possessio que ex hac parte edicti datur: cognatorum gradus sex complectitur[f] & ex septimo duas personas sobrino sobrina natum et natam. Cognationem facit etiam adoptio[g]. Etenim quibus fiet agnatus is qui adoptatus est hisdem & cognatus fiet. nam ubicumque de cognatis agitur: ibi sic accipiemus ut etiam adoptione cognati facti contineantur. Evenit igitur vt is qui in adoptionem datus est: tam in familia naturalis[h] patris iura cognationis retineat: quam in familia adoptiva nanciscatur. sed eorum tantum cognationem in adoptiva familia nanciscitur quibus fit agnatus. In naturali autem omnium pertinebit[i]. Proximus[k] autem accipitur is etiam qui solus est: quamvis proprie proximus ex pluribus dicitur. Proximum accipere nos oportet eo tempore quo bonorum possessio defertur. Si quis igitur proximus cognatus dum heredes scripti deliberant diem suum obierit[l]: sequens quasi proximus admittetur. hoc est quicumque fuerit tunc deprehensus proximus locum obtinet. Si quis proximior cognatus nasci speretur: in ea conditione est vt dici debeat obstare eum sequentibus.[m] Sed ubi natus est non admittemus eum qui post ventrem proximus videbatur. sed hoc ita demum erit accipiendum si hic qui in utero esse dicitur: vivo eo de cuius bonorum possess. agitur fuerit conceptus. Nam si post mortem: neque obstabit aliis neque ipse admittetur: quia neque fuit proximus cognatus ei: quo vivo nondum animal fuerit[n]. Si qua pregnans decesserit: & utero exsecto[o] partus sit editus: in ea conditione est partus iste: ut matris sue accipere bonorum possessionem possit vnde proximi cognati. sed post senatusconsultum orficianum & vnde legitimi petere poterit[p]: quia tempore mortis in utero fuit. Gradatim[q] vero admittuntur cognati ad bo. posses. ut qui sunt proximo gradu omnes simul admittantur. Si quis apud hostes fuerit mortis eius tempore de cuius bonorum possessione agitur: dicendum est bo. pos. peti ab eo posse[r].

Idem.

Hac parte proconsul[s] naturali equitate motus: omnibus cognatis permittit bo. possessi. quos sanguinis ratio vocat ad hereditatem: licet iure civili deficiant. Itaque etiam vulgo quesiti[t]: liberi matris & mater talium liberorum. Item ipsi fratres inter se ex hac parte bo. posses. petere possunt: quia sunt invicem sibi cognati: usque adeo ut pregnans quoque manumissa si peperit: & is qui natus est mihi & mater ipsi: & inter se quoque qui nascuntur[u] cognati sunt.

Julianus.

Capitis diminutione[x] perimuntur cognationes que per adoptionem acquisite sunt. igitur si post mortem verbi gratia fratris adoptivi intra centesimum diem adoptivus frater[y] capite diminutus fuerit: bo. pos. accipere non poterit: que proximitatis[z] nomine fratri defertur. Pretorem enim non solum mortis tempus: sed etiam id quo bo. possessio petitur intueri palam est[&].

Ulpianus.

Si spurius intestato decesserit iure consanguinitatis[?] aut agnationis: hereditas eius ad nullum pertinet. quia consanguinitatis. itemque agnationis iura a patre oriuntur[p]. Proximitatis vero nomine mater eius: aut frater eadem matre natus bonorum possessionem eius ex edicto petere potest[p].

Pomponius.

e Servilis. vt & insti. de gradibus. §. illud. & J. de gradibus. l. iur. con. §. iter. facile autem dicit propter matrimonium. ut insti. de nup. §. illis.
f Hec autem complectitur. vt insti. de suc. co. §. si. & J. de gradibus. l. non facile.
g Adoptio. vt & S. de ado. l. i. & J. de gradibus. l. non facile. §. cognationis. & facit. S. de adop. l. qui in adoptio. et de in ius vo. l. patris.
h Naturalis. s. familie.
i Pertinebit. i. firmiter tenebit cognationem omnium.
k Proximus. quia prior proximior defert: vt. J. e. §. gradatim. & J. de gradibus. l. iure con. ij. resp. & facit. l. de ver. sig. proximus. & S. de re. du. l. qui duos. §. in proxi.
l Si quis obierit. & scripti repudient. & facit. S. de suis & le. l. ij. §. proxi. & S. si tabu. te. l. scripto.
m Si quis. sequentibus. sic S. ti. i. l. pe. & si pars bo. pe. l. antiqui. in prin. & J. qs or. in bo. pos. ser. l. ij. §. si venter. et & S. de ven. bo. qui in utero.
n Sed ubi animal fuerit. sic. J. de suis & le. l. intus. & insti. de he. ab intesta. §. cum autem
o Si qua pregnans. exsecto sic. C. de posth. test. l. posthumus & J. ad tertul. l. i. §. sed si matris & S. ad l. fal. l. in lege fal.

t Vulgo quesiti. vt insti. ad orf. §. novissime. & de suc. co. §. vulgo. & J. e. mod. & ff. C. de adop. l. cum in adop. §. sed si quidem.
u Nascuntur. C. ad orfi. l. fi. sed nati ex duabus concubinis eodem tamen patre natis. an sint cognati: resp. non succedunt quia cognati patris etiam legitimentur. vt in auc. quibus mo. na effi. sui. §. filium autem.
x Capitis diminutione. minima.
y Frater. duo erant fratres adoptivi.
z Proximitatis. i. cognationis civilis.
& Palam est. vt & S. ti. i. l. ij. in princi. & facit. J. vnde vir & uxor. l. i. & S. de rebus du. l. si cognatus. & dic vt ibi.
? Si spurius. consanguinitatis. & p. i. agnationis.
p Oriuntur. ergo mater non est agnata filio: vt & colligitur ex insti. de suc. co. §. vulgo.
p Petere potest. vt & S. eo. l. hac parte. cum concordan. salvo quod dicitur de illustr. vt. C. ad or. l. si qua.

m Nō potuisse. hoc verū est si erat mut⁹ alis pōt testari. ut. C. qui testa. fa. pos. l. discretis. vel illud nouum. hoc vetus.
n Ignorasse. vt ꝛ. C. de in inte. resti. l. de tute.
o Intestata. vt ſ. patet.
p Enixa. sempronia. ꝛ facit. ſ. ad tertul. l. i. §. pe.
q De successorio edicto. Ho: edictū est de capite i caput: vt. ſ. si tabu. testa. ex. l. i. ī pn. Itē de gradu i gradū: vt. ſ. e. l. i. §. quib⁹. ꝙ plene no. C. eo. super rubrica.

Legitimis capite diminutis non datur bonorū pos. iure heredis legitimi: q2 nō eadez causa eorum est que liberorum: sed gradu cognatorū rursus vocantur. Ulpia.

Cognati accusatio nihil obstat ad successionem, si accusauit cognatos suos.

Modestinus.

Is qui alia ratione seru⁹ factus est manumissus: nulla ratione recipit cognationem.

Idem.

Modestinus rn̄. non eo minus ad suæ materne bōa ab intestato nepotes admitti: ꝙ vulgo quesiti proponuntur.

Papinia.

Octaui gradus agnato infra legitimi heredis: ꝛ si nō extiterit heres possessio ōfertur. vt proximo autē agnato ꝙ̄uis extiterit heres non defertur. Fratris filius pro parte heres institutus: cū patronum surdum esse cōtenderet: atq3 ideo testm̄ facere nō potuisse ꝛ possessionem vt primus cognatus acceperit: ex die mortis temporis haberi rationē placuit. q2 verisimile non videbat tam coniunctum sanguini defuncti valitudinē ignorasse. Scevola.

Intestata reliquit sororez sepriciā diuerso pr̄e natā: ꝛ pregnantē matrē ex alio marito. Quero si mr̄ hereditatem repudiauerit: dū3 adhuc ꝑgnans ē: posteaq3 enixa fuerit semproniam: an ēt sempronia bonorū titie possessionez accipere possit: rn̄di si mater hr̄ditate exclusa est: eaq3 vt ꝓponeret postea nata est: accipere posse.

De successorio edicto.

Ulpianus.

Accessoriū3 edictū icirco propositum est: ne bona hereditaria vacua sine dn̄o diuti⁹ iacerēt: ꝛ creditoribus longior mora fieret. bene igitur pretor putauit ꝯstituere tēpus his quibus bonorum possessionem detulit: ꝛ dare inter eos successionem vt maturius possint creditores scire vtrum habeant cum quo congrediantur an vero bona vacantis fisco sint delata: an potius ad bonorū possessionē procedere debeāt quasi sine successore defuncti. Unusquisq3 enim suam bono. posses. repudiare potest: alienam non pōt. Proinde procurator me⁹ sine mea voluntate mea3 bonorum possessionem repudiare nō potest. Per seruum delatā bonorum possessione3 domin⁹ repudiaꝛ potest. Tutor pupilli an possit repudiare bono. pos. videamus. Et magis est ne possit. sed ille ex auctoritate tutoris repudiare potest. Furiosi curator nequaquā poterit repudiare: q2 necdum delata est. Qui semel noluit bonorum posses. petere: perdidit ius eius: ꝛ si tempora largiant. Ubi enim noluit: iam cepit ad alios pertinere bonorū possessio: aut fiscu3 inuitare. Decretalis bonorū possessio an repudiari possit videamus. ꝛ quidem diebus finiri potest: sed repudiare eam non posse verius est: q2 nō dum delata est nisi cū3 fuerit decreta. rursum posteaq3 decreta est: sera repudiatio est. qa quod acquisitum est repudiari non potest. Si intra centesimum diem mortuus sit prior statim seqūēs admitti potest. Quod dicimus intra diem centesimu3 bono. possessione3 peti posse ita intelligendum est vt et ipso die centesimo bonorū possessio peti possit queadmodum intra calendas etiam ipse calende sint. Idem est ꝛ si in diebus centesimis dicatur. Quibus ex edicto bonorū possessio dari pōt. Si quis eorū aut dari sibi noluerit: aut in dieb⁹ statutis non admiserit: tūc ceteris bono. posses. perinde ꝯpetit: ac si prior ex eo numero non fuerit. Sed videndum est an inter ceteros ipse quoq3 qui exclusus est admittatur: vtputa filius est i potestate: delata est ei bono. pos. ex prima

d Non pōt sicut nec hr̄ditas: vt. C. de repu. here. l. fi. aut. ꝛ. ſ. de nup. pompo. ibi quotiens ꝛc. ſ. de acqui. here. qui superstitis.

... qui sunt in ꝓximiori gradu ꝙ̄uis potuerit vt agnatus succedere. h ... dicit h dari vn̄ agnati. ꝛ ꝙ. ſ. dicit vt in pri. ... dicit. i. agnato. ꝛ nullus est capite minutus.
Extiterit. i. existere potuit.
Defert. ſ. hoc ca bo. pos. vn̄ cognati. ꝛ fa. ſ. ad tertul. l. i. §. si nemo.
Institutus. ꝛ pro alia extraneus.

e Si intra. fuerit h successio de gradu i gradū. s3. ſ. pr. §. d capite i caput.
f Mortuus sit. vel alio exclusus fuit. ſ. §. quibus.
g Quod dicimus. ꝛ si in diebus. hec sunt paria intra. c. diem vel etiam centesimo die. ut ꝛ. ſ. de verbo. ob. l. qui aurem. ꝛ insti. de ver. ob. §. ois.
h Quibus. noluerit. i. repudiauerit. ꝙ pōt etiam suus de iure ꝓuo: ut insti. de here. qua. ꝛ dif. §. sui.

parte vnde liberis[a] defertur: exclusus est tempore vel repudiatione nec ceteris[b] defertur: sꝫ an ipse sibi succedat ex hac successoria parte. Et magis est vt succedat[c]: vt vnde legitimi possit petere. ꝛ post hos suo ordine ex illa parte vnde proximi cognati vocantur: ꝛ hoc iure vtimur vt dimittantur. poterit igitur ex sequenti parte succedere ipse sibi[d].

¶ Itemqꝫ hoc dici poterit ꝛ in sꝫ tab. bo. po. vt si sꝫ ta. si petierit[e] bonorum possessionem is qui potuit ab intestato succedere ipse sibi succedat[f]. ¶ Largius temp[g] parentibus liberisqꝫ petende bo. pos. tribuitur in honorem sanguinis[g] vꝫ. quia artandi nō erant qui pene ad bona propria[h] veniunt. ideoqꝫ placuit eis prestitui annuꝫ. s. ita moderate vt neqꝫ ipsi vrgerentur ad bonorum possessionis petitionem: neqꝫ bona diu iacerent. Sane nōnūqꝫ vrgentibus creditoribus interrogandi sunt in iure an sibi bo. pos. admittāt: vt si repudiare se dicāt sciāt creditores quid sibi agenduꝫ esset: si deliberare se adhuc dicant preci pitandi nō sunt[i]. ¶ Si qs autē a patre suo ipubere filio[k] sit substitutus: nō intra annum sed intra diē centesimum bo. pos. petere. poterit. ¶ Nō solū autem[l] cum suo nomine veniunt liberi parentesqꝫ: hoc eis tribuitur: verum etiam si seruus erat qui ex liberis parentibusqꝫ heres institut[us] est: intra annum cōpetit bono. pos. persona est enim ea que meruit hoc beneficiū qd petat. ¶ Sed ꝛ si pater emācipati filij bo. pos. contra. tab. accipere velit. an id anni tempus ei competere constat: ꝛ generaliter[m] ait iulianus ex omnibus causis liberis parētibusqꝫ intra annum bo. pos. cōpetere.

Pomponius.

Inferioris gradus cognatus[n] beneficium edicti successorij nō habuit: cū prior ex propria pte bo. poss. accepisset[o] nec ad rem pertinuit qꝫ abstinēdi facultatem ob auxilium pietatis prior cognatus acceperat. Igitur fisco vacantia bona recte deferre placuit.

¶ De gradibus affinitatis.

Gaius.

Gradus cognationis alij superioris ordinis sunt: alij inferioris[p]: alij ex transuerso siue a latere. ¶ Superioris sunt ordinis parentes. Inferioris liberi: ꝛ ex transuerso siue a latere fratres ꝛ sorores liberiqꝫ eorum. Sed superior quidem ꝛ inferior cognatio a primo gradu incipit. Ex trāsuerso siue a latere nullus est primus gradus: ꝛ ideo incipit a secundo. ¶ Itaqꝫ[q] in primo gradu cognationis: superioris quidem ꝛ inferioris ordinis cognati[r] possunt concurrere. ex transuerso vero nunquam eodē gradu quisquam concurrere potest. at in secundo ꝛ tertio ꝛ deinceps in ceteris. Possunt enim ex transuerso quidam concurrere: ꝛ in superioris ordinis cognatis. sed admonendi sumus si quādo de hereditate vel bono. possessione queramus: nō semper eos qui eiusdem gradus sūt concurrere. ¶ Primo gradu sunt supra pater ꝛ mater. infra filius filia. ¶ Secundo sunt gradu supra auus auia. infra nepos neptis. ex trāsuerso frater soror. ¶ Tertio gradu sūt supra proauus proauia. infra pronepos proneptis. ex transuerso fratris sororisqꝫ filius filia. Et conuenienter patruus. amita: auunculus: matertera. ¶ Quarto gradu sunt supra: abauus abauia. infra abnepos abneptis. ex transuerso fratris sororisqꝫ nepos neptis. Et conuenienter patruus magnus ꝛ amita magna. i. aui frater ꝛ soror. auunculus magnus ꝛ matertera magna. idest auie frater ꝛ soror. ¶ Item fratres patrueles sororesqꝫ patrueles. idest qui qꝫ ne ex duobus fratribus propagantur[s]. ¶ Item consobrini cōsobrineqꝫ. idest qui queue ex duabus sororibus nascūtur: quasi cōsororini. ¶ Item amitini amitine. i. qui queue ex sorore ꝛ fratre propagantur. sed vulgus fere omnes istos commum appellatione consobrinos vocat.

¶ Quinto[t] gradu[t] sunt supra: attauus attauia: infra atnepos atneptis. ꝛ ex transuerso fratris ꝛ sororis pronepos proneptis: ꝛ cōuenienter propatruus ꝛ proamita. idest proaui frater ꝛ soror: proauun-

uersus trans. l. i. ꝛ. ij. Pla. aūt dixit nullo mō admitti. nā ex gradu cognatorum nō a quo est exclusus per petitionē primi: vt insti. de her. ab intest. §. admonendi. ꝛ. ff. ti. i. l. legitimus. Itē sequēs caput nullū est iuris vir. ꝛ vxor ꝛ postea fiscus ex quibus capitibus cognat[us] non vocat. dic ergo qꝫ hic de mere cognato dicit cui ideo postea vendat pretor ne videat auferre qꝫ dederat priori. ꝛ sic est ludibrio. at in contrarius iure ciuili veniebat vt agnat[us] per. l. xij. tabula. at i. §. si adita vbi dicit ius antiquū. vel qꝫ si agnatus vt per se. cō. vt in dicto. §. si bo. pos. vel p testiū qd ꝛ ipsum ē iuris ciuilis: vt. d. l. ꝫ vul. sub. l. ij. §. ego aūt. Itē ꝛ patronus iure ciuili vocat: vt. d. l. ꝛ si ex mo. quo casu nada volūtate fit heres. vt ꝛ. insti. de here. qua. ꝛ dif. §. fi. qꝫ in iure preterito non sed facto pretoris ē op[us] qd esset contrarius potius: vl dic casuꝫ qd hic prior ab initio repudiauit ꝛ cōsequens posset petere repudiauit vel tēpore fuit exclusus: tādē pretor permit restitui vt adeat ꝛ iterum vt dimittat: nūc sequens vult restitui vt admittat ad instar precedentis qui fuerat minor. sed nō potest obstante sua sibi repudiatione vel negligentia. ꝛ fact. ff. de mino. ꝛ si sine. §. sed qꝫ pap. et qꝫ ibi not. vel ille. j. ad tertul. in filio loquitur in quo fit speciale. ꝛ fac. ar. j. ad tertul. filij. §. i. ꝛ. ff. ti. i. l. octaui.

a ¶ Vnde liberis. s. ex qua parte.
b ¶ Ceteris. i. agnatis vel cognatis.
c ¶ Succedat. si sint aliqui qui possint venire per vnde liberi. nō illi isti preferuntur: vt insti. de here. ab inte. §. admonendi. ꝛ. ff. ti. a. l. legitimus. sed qd si simpliciter repudiauit vl in totū repudiasse: vt ar. ff. de inter. ac. l. si sine. §. interrogatus. ꝛ de acqr. here. l. in plurium.
d ¶ Ipse sibi. sic ergo admittitur vt aliꝫ: vt ꝛ ar. ff. de adop. l. emancipatū. §. fi. ꝛ. ff. vnde li. l. ij. i prin. ꝛ. C. de adul. l. iter ma. ꝛ. ff. qui po. i pig. l. ij. in prin. sed ar. cōtra. C. de codicil. l. fi. in prin.
e ¶ Petierit. i. repudiauit. ꝛ sic concordat. ff. de acq. here. l. in plurium. sed contra. j. eo. ti. l. illud. sol. ibi delata ē successio vtriqꝫ de iure ciuili qꝫ pꝫ qꝫ institutus ab intestato potest adire. lꝫ incidat in edictū si qs omis. cā testa. hic aūt iure pro. nō est delata ex scdo capite. nisi repudiet ex primo: vt. j. qs or. i bo. pos. ser. l. i. ꝛ. ff. si qs omis. cā test. l. i. vel dic qꝫ hic repudiauit ex primo capite tantū. ibi ex vtroqꝫ vel indistincte. ꝛ facit. ff. de acq. he. l. in pluriuꝫ.
f ¶ Succedat. ab intestato.
g ¶ Largius. sanguinis. sic et ff. ti. i. l. ij.
h ¶ Propria. sic. ꝛ. ff. de lib. ꝛ postbu. l. in suis. ꝛ. j. de bonis dā. l. cum ratio. in prin.
i ¶ Nō sunt. sic ꝛ. ff. de inter. act. l. qui interrogatur. et. l. se. ꝛ facit. insti. eo. libertis.
k ¶ Si qs filio. qui erat frater eius ꝛ tunc est rōqꝫ vt collateralis ei succedit quasi ex testamento impuberi fratris. qd fecit pater p eo: vt insti. de pu. sub. §. igitur. alij dicunt qꝫ pater fuit substitutus suo filio impuberi: ab auo instituto. ꝛ tunc est rōqꝫ vt quilibet substituitur nō vt filius. sed nōne filius instituit a patre vt qlibet. ꝛ tū hꝫ annuꝫ: vt. j. §. fi. imo vt filius ꝛ quia hic necesse hꝫ facere.
l ¶ Nō solū aūt bo. pos. sic nō interest. ff. de peti. here. l. si. ꝛ. iij. sed ar. contra. ff. de leg. pre. l. iij. §. i. ꝛ de inter. act. si sine. §. illud.
m ¶ Et generaliter. sic. j. qs or. i bo. pos. serue. l. iij. in fi.
n Inferior. cognat[us]. multo magis in agnato vbi hoc iure nō hꝫ locū successorium edictū de gradu in gradū: hꝫ hodie sꝫ: vt insti. de here. ab intestato. §. placebat.
o ¶ Accepisset. sic. C. de impu. ꝛ ali. sub. l. post aditam. ꝛ. ff. de acqui. here. l. si minor. sed sꝫ. j. ad tertul. l. i. §. si adita. ꝛ. l. ij. §. si bonorum. ꝛ. ff. de vul. sub. l. ij. § ego et. ꝛ. ff. de bo. li. si ex modica. §. si filius qbus of qꝫ sequens admittitur: si precedēs petit restitui vt dimittat. sol. ille de equitate: hic de rigore. vnde et hic de equitate admittitur. nā tuꝫ precedēs petit restitui vt referat ex quadā cōsequentia ꝛ hic habet: dꝫ restitui vt accipiat saltē vtiliter. ar. C. si ad

¶ De gradibus affinitatis ꝛ nominibus eorum.

p Gradus inferioris. facit insti. c. ꝛ in sum. de hered. ab inte. in prin.
q ¶ Itaqꝫ. quia sunt parentes. ꝛ liberi.
r ¶ Cognati. vt mater filio. ꝛ filius matri.
s ¶ Propagantur. alias progenerantur. alias procreantur.
t ¶ Quinto gradu. ꝛ isti sunt idest de hoc quinto gradu. filius: patrui magni idest filius fratris auunculi.

culus τ promatertera: idest pa- uie frater τ soror. ¶ Itē fratris patruelis. i. sororis patruelis fi- lius filia τ similiter cōsobrini cō- sobrine. ¶ Item amitini ami- tine filius filia proprior sobrin⁹ ꝓprior sobrina. Isti sunt patrui magni amitte magne: auunculi magni matertere magne filius filia. ¶ Ulpianus.

Hoc est patris eius de cuius cognatione queritur conso brinus᷊ cōsobrina siue frater pa- truelis. ¶ Aius.

Sexto[b] gradu sunt supra tri- tauus tritauia. infra trine- pos trineptis. ex transuerso fra- tris τ sororis abnepos abneptis τ conuenienter abpatruus aba- mita. i. abaui fr̄ τ soror. abauun- culus abmatertera. i. abauie fra- ter τ soror. ¶ Item patrui ma- gni amite magne auunculi ma- gni matertē magne. i. nepos ne- ptis. ¶ Item fratris patruelis sororis patruelis consobrini cō- sobrine: amitini amitine: nepos neptis: propatrui proamite. ꝓ- auūculi promatertere fili⁹ filia. ¶ Item q ex fratribus patrue libus aut consobrinis aut amiti nis q vndiqꝫ propagantur: q ꝓ- prie sobrini vocantur. ¶ In se- ptimo autē gradu q̄ꝫ multe eē possunt persone: ex his q̄ dixim⁹ satis apparet. ¶ Admonendi[c] tamen sumus parentum libero- rumqꝫ personas semꝑ duplari. Auū etenim τ auiā tā maternos q̄ꝫ p̄nos intelligimus. ¶ Itēꝫ nepotes neptesqꝫ taꝫ ex filio q̄ꝫ ex filia. q̄ ex ratione. scilicet dein- ceps i omnibus gradibus supra ifraqꝫ sequent. ¶ Modestinus.

Non facile[d] aūt quod ad no- struꝫ ius attinet cum de na turali cognatōe q̄ritur: septimū graduꝫ qs excedit: q̄tenus vltra eum fere gradū rerūꝫ natura co- gnatorum vitam consistere non patitur. ¶ Cognati ab eo dici putāt̄[e] q̄ q̄si vna cōmuniterue nati: vel ab eodē orti progeniti ue sint. ¶ Cognationis[f] substā- tia bifariā apud romanos intel- ligitur. nam q̄dam cognationes iure ciuili, q̄dam naturali conne- ctunt̄. nōnumq̄ꝫ vtroqꝫ iure con currente τ naturali τ ciuili com- pulatur cognatio. Et q̄dem na- turalis cognatio per se sine ciui- li cognatione intelligitur: q̄ per feminas[g] descendit: q̄ vulgo libe ros peperit. Ciuilis aūt per se q̄ etiaꝫ legitima dicitur: sine natu rali fit cognatione per adoptio- nem: vtroqꝫ iure consistit cogna tio vt cum iustis nuptijs contra ctus copulatur: sed naturalis q̄- dem cognatio hic ipso nomine[h] appellatur. Ciuilis vero cogna tio licet ipsa quoqꝫ per se plenissi me h̄ noīe vocetur: ꝓprie tamē agnatio vocatur: videlicꝫ q̄ per mares contingit. ¶ Sed qm̄ q̄ dam iura inter affines q̄qꝫ v̄san tur: non alienum est hoc loco de affinibus q̄qꝫ breuiter disserere. ¶ Affines[i] sūt viri τ vxoris co- gnati dicti ab eo q̄ due cognati ones q̄ diuerse inter se sunt ꝑ nu ptias[k] copulantur: τ altera ad al terius cognationis finem acce- dit. namqꝫ coniungende affini- tatis cā fit ex nuptijs[k]. Nomina vero coꝝ hec sunt: socer: socrus: gener: nurus: nouerca: vitricus: ꝑuignus: priuigna. ¶ Gradus[l] vero affinitatis nulli sunt: τ qui dē viri pater vxorisqꝫ socer: ma ter autem eorum socrus appel- latur cum apud grecos proprie viri pf chipoc. mater vero ochi mepi vocatur τ vxoris auteꝫ pa ter penteros: τ mater vero one pa vocatur. Filij autem vxor nu rus: filie vero vir: gener appel- latur. vxor vero liberis ex alia vxore natis nouerca dicitur. ma tris vir ex alio viro natis vitri cus appellatur. Eorum vterqꝫ natos aliunde priuignos priui- gnasqꝫ vocant. Pōt etiā sic diffi finiri soter. socer est vxoris mee pater. ego illius sum gener. So cer magnus dicitur vxoris mee auus τ ego sum illius progener. τ retro pater meus vxoris mee socer est: hec illi nurus est. auus nurus socer magnus est: illa illi pronurus. Item prosocrus mi- hi vxoris mee auia est: ego illi⁹ suꝫ progener. τ retro mater mea vxoris mee socr⁹ est: illa huic nu rus: τ auia mea socrus magna est τ vxor mea illi pronurus est, pri uignus autem est vxoris mee fi- lius ex alio viro natus. ego illo- rum vitricus. Et in contrariuꝫ vxor mea liberis q̄s ex alia vxo- re habeo nouerca dicitur. liberi mei illi ꝑuigni sūt: viri fr̄ leuir ē apud grecos dayp appellatur: vt est apud homerum relatum. Sic. n. helena ad hectoreꝫ dicit.

¶ Uiri soror glos dicitur: apō grecos galos. duoꝝ fratruꝫ vxo res gētrices dr̄ apud grecos. grece. q̄ vno v̄su ideꝫ homer⁹ si gnificat. Hos itaqꝫ[m] q affinitatꝫ cā iter se parētū loco liberoꝝqꝫ habēt: i m̄rimonio copulari ne- fas ē. ¶ Sciēduꝫ[n] ē neqꝫ cogna tionē neqꝫ affinitatem eē posse: vbi nuptie iterdicte sūt: et qb⁹

a Hoc est. consobri- nus. τ ē sensus. q̄ fili⁹ patrui mei magni ē cōsobrin⁹ pr̄is mei. i. mei de cuius scilicet mei co gnatione queritur.

b Sexto gradu.

c ¶ Admonēdi. du plam: nam duos habeo in primo gradu. s. s. pa trem τ matrem τ duos ex inferiori. s. filium τ fi liaꝫ. ergo in secundo. s. sūt. iiij. s. au⁹ τ auus pa terni: τ auus τ auia ma terni. sic τ. s. nepos τ ne ptis ex filio. Itē nepos τ neptis ex filia. τ sic de inceps vt̄ subijcit.

d Non facile. i. nullo modo. vt. s. vnde co gnati. l. i. §. hoc aūt. sic s. de pcur. in causē. in fi.

e ¶ Dici putant̄. vt τ. s. vnde co. l. i. §. i.

f ¶ Cognatiōis. facit. s. vn̄ co. l. i. §. cognatiōeꝫ τ. l. capitis.

g ¶ Per feminas. sic i. si tu. de legi. ag. tute. i principio.

h ¶ Noie. s. generali q̄ ē cognatio. τ sic spēs as- sumit nomē generis. vt τ. s. de adop. l. ij.

i ¶ Affines. ꝑ nuptias licitas vt. j. e. l. §. sciendum. Sꝫ sꝫ canones etiaꝫ ꝑ fornicatiōeꝫ sꝫ certe sm̄ azo. etiā sꝫ leges quo ad prohibitionē nup. cō trahitur affinitas sine nupti is: vt. s. ō ritu nup. l. τ nihil extra de eo q cog. ꝯsan. vxo. sue discretionem.

k ¶ Ex nuptijs. s. si nuptie sunt causa affinitatū ergo nō sunt affines vir τ vxor. sed cū ceteroꝝ affiniū vt hic.

l ¶ Gradus vero nulli sunt. verū est proprie nā gradus dicit̄ rōne cognatiōis natura lis que hic nō est. improprie tamen τ hic possunt dici gra dus vt. j. de iure cog. in pn̄. τ de his dic q̄ quoto gradu est vxori mee iure cognatiōis toto erit mihi iure affinitatis idem econtra in meis cogna tis ad eam.

m ¶ Hos itaqꝫ. sic. s. de ritu nup. l. nuptie.

n ¶ Sciendū vbi nuptie als est vbi nuptie interdicte rē. als est vbi nuptie non sint i- terdicte. als vbi nuptie sint ex quibus rē. τ facit. s. eo. §. fines. τ quod ibi no.

affinitas cōiungit. Libertini libertineq; iter se affines eē possunt. In adoptionē᷑ datus: aut emācipatus q̄scunq; cognatōes affinitatesq; habuit retinet. gradus agnationis iura redibebit[b]. Sz in eā familiam ad quā adoptionē venit nemo ē illi cognatus p̄ter patrē eosue q̄bus agnascitur. affinis aūt[c] ei oīno in eatū familia nemo est[b]. ¶ Is cui aq̄ ⁊ igni interdictū est vel aliq̄ modo[d] capite diminutus est: ita vt libertatē ⁊ ciuitatem amitteret: ⁊ cognatōes ⁊ affinitates oēs q̄s ante[e] habuit amittit.

Paulus.

Si filium naturalem emancipauero ⁊ aliū adoptauero: non esse[e] eos fratres. ¶ Si filio meo mortuo ticium adoptauero: videri eum defuncti fratrē fuisse: arrianus ait[f].

Vlpianus.

Labeo scribit nepotis ex filia mea nati vxorem nurū mihi esse. ¶ Et generi ⁊ nurus appellatione sponsus q̄z ⁊ sponsa continent[g]. Itē soceri ⁊ socrus appellatione sponsoꝝ parentes contineri videntur.

Sceuola.

Priuign⁹ etiā is q vulgo cōceptus ex ea natus est: q̄ postea mihi nupsit. q̄ ⁊ is q[b] cū in cōcubinatu erat mater eius natus ē ex ea: eaq; postea alij nupta sit.

Pomponius.

Seruius recte dicebat soceri ⁊ socrus: ⁊ generi ⁊ nur⁹ appellationem etiam ex sponsalibus acqri[i].

Paulus.

Stēmata[k] cognationū directo limite in duas lineas separant: q̄rum altera est superior altera inferior: ex supiore āo et scđo gradu[l] transuerse linee pendent: q̄s oēs latiore tractatu habito in librū singularem conteximus.

Idem.

Iuriscōsultus cognatoꝝ gradus ⁊ affinium[m] nosse đbet: q̄a legibus hereditates ⁊ tutele ad quēq; proximū agnatū redire ꝯsueuerūt[n]: sz ⁊ edicto pretor ꝓximo[o]. cuiq; cognato dat bonoꝝ possessionē. ¶ Preterea lege iudicioꝝ publicoꝝ cōtra affines ⁊ agnatos testimoniū inuiti dicere nō cogunt[p]. ¶ Nomē cognatiōis a greca voce đcm vr̄ esse. sic eni illi vocant q̄s nos cognatos appellamus. cognati sunt ⁊ q̄s agnatos lex. xij. tab. appellat. sz hi sunt[q] q per patrē cognati ex eadem familia sunt. q āt per feminas contingunt cognati tm̄ noiant. primiores ex agnatis sui dr̄[r]. ¶ Inter agnatos[s] igit ⁊ cognatos h̄ iterest q̄d iter gen⁹ ⁊ spēz. nā q ē agnat⁹ ⁊ cognatus ē. nō vtiq; āt q cognatus ē ⁊ agnatus ē. alterū. n. ciuile: alteꝝ nāle nomen ē. ¶ Nūc āo non parcimus[t] his noib⁹. i. cognatorū ēt in seruis. itaq; parētes ⁊ liberos frēsq; ēt huoꝝ dicim⁹ sed ad leges ciuiles cognatiōes nō ptinēt[v]. ¶ Cognatiōis origo ⁊ p feminas solas cōtingit. frater. n. ē ⁊ q ex eadē mr̄e tm̄ natus ē: nā q eūdē p̄rem hūt: lz diuersas matres ēt agnati sūt. ¶ Parētes āo vsq; ad tritauū apud romanos ꝓpo vocabulo noiant. vlteriores q nō hūt spāle nomē: maiores appellāt[x]. Itē liberi[y] vsq; ad trinepotē vltra hos posteriores vocāt. ¶ Sūt ⁊ ex laterib⁹ cognati: vt frēs sororesq; et ex his ꝓgeniti. Itē patrui. amite auūculi ⁊ mr̄tere. Nā q̄tiēs q̄rit q̄to gradu q̄q; psona sit: ab eo icipiēdū ē cui⁹ de cognatione q̄rimus. ¶ Et si ex iferiorib⁹ aut supiorib⁹ gradibus ēt recta linea: sursū āsus vel deorsū tēdentiū facile inueni⁹ gradus si p singulos ꝓximū queq; numeram⁹. nā q mihi ꝓximo gradu ē: ꝓximus ei⁹ scđo gradu ē mihi. silr̄. n. ascēdētib⁹ singulis accrescit numer⁹. ¶ Idē faciēdū i trāsuersis gradib⁹: sic frr̄ scđo gradu ē: q̄ꝯ pr̄is vl mr̄is psona p q̄s ꝯiūgit prior numeret. ¶ Gradus autē dicti sūt ad siītudinē scalaꝝ locorūue ꝓcliuiū: q̄s ita igredimur vt a ꝓximo i ꝓximū. i. i eū q q̄si ex eo nascit trāseamus. ¶ Trāseam⁹ nūc ⁊ singulos gradus numeremus. Primo gradu cognatiōis sūt sursū āsū: duo pr̄ ⁊ mr̄. deorsum āsū: duo fili⁹ ⁊ filia: q tn̄ et plures eē pnt. ¶ Scđo gradu xij. psone cōtinent hec. auus: h̄ est pr̄is ⁊ mr̄is pr̄. Itē auia silr̄ tam pr̄na q̄z materna. frater q̄q; per vtrūq; parentē accipit. i. aut p mr̄ē tm̄: aut p p̄rē: aut p vtrūq;. i. ex vtroq; parēte eodē: sz h̄ numeꝝ nō auget: q̄ nihil differt hic ab eo qui eundem parentē haberet tantum: nisi q̄ is eosdē cognatos habet tam paternos q̄z maternos: ⁊ ideo euenire solet in his qui diuersis parentib⁹ nati sūt: vt qui meo fratri frater sit: meus cognatus non sit. pone me frēm hēre ex eodē tm̄ patre: fratrem aliū habere ex eadē matre: illi iter se fratres sūt: mihi alter cognat⁹ nō ē. hi sorori similr̄ numerant: vt frater. ¶ Nepos q̄q; dupliciter intelligitur ex fi-

a ¶ In adoptionē. redibebit. i. perdit als pđet.
b ¶ Affinis aūt. s. adoptiuo.
c ¶ Nemo ēimmo pr̄is adoptiui vxor ē ei nouerca vt. s. đ ritu nup. adoptiuus. l pri. sz ibi nō consequit affinitatē in familia adoptātis. nec eni vxor adoptātis ē de sua adoptatoris familia. vel di. nō est vere affinitatis sed affinitatis locū obtinet quo ad ꝓhibitionē nuptiaꝝ: sicut i eadē. l. §. seruiles. fm̄. Io.
d ¶ Amittit. insti. de ca. di. §. q̄ autem.
e ¶ Si filiū. non eē: sic isti. de nup. §. iter eas. in fi.
f ¶ Arrianus ait. arg. contra. s. de ap. l. antepe.
g ¶ Labeo. continentur. et dic improprie non proprie: vt. s. de ritu nupti. l. si quā. §. i. als non contineri. ⁊ tunc dic in sensu ꝓprio: vt. s. e. nō facile. §. ⁊ quidem.
h ¶ Priuignus. ⁊ is q. iterpretatiue: nō ꝓprie vt. s. l. nō facile. §. priuignus.
i ¶ Seruius. acquiri. vt isti. de nup. § si vxor. ⁊ facit. s. de testibus. l. in legibus.
k ¶ Stemata. i. gradus. vt dicit. s. eo. l. i. i. rū. ⁊ in iuuēali ponit pro sanguinis nobilitate ⁊ debet scribi per duo. m.
l ¶ Et scđo gradu. i. ex linea superiori ⁊ inferiori pendent linee transuersales.
m ¶ Iurisconsultus. ⁊ affinium. s. gradus sed cōtra. s. e. l. non facile. §. gradus. fol. ibi.
n ¶ Consueuerunt. vt insti. de le. ag. tu. §. i. ⁊ de le. ag. suc. §. i.
o ¶ Proximo. vt ⁊. s. vnde co. l. i. §. gradatim.
p ¶ Non cogunt. vt. s. de testibus. l. lege iulia. ⁊c.
q ¶ Nomen. sz hi sūt. s. agnati. ⁊ fa. institu. de leg. agna. suc. circa prin.
r ¶ Sui dicunt. male ergo dicūt q dicūt suos nō esse agnatos: īmo sunt ⁊ proximi: vt ⁊ j. de suis ⁊ le. l. filius.

s ¶ Inter agnatos. con contra. s. vnde leg. l. inter agnatos. sol. ibi.
t ¶ Nūc parcimus. alias vtimur. ⁊ als nūc vo nō parcimus hic ⁊c.
v ¶ Nō ptinēt. nisi quo ad nuptiaꝝ prohibitionem. vt istitu. de nup. §. seruiles. ⁊c.
x ¶ Maiores appellantur. vt. s. đ in ius vo. l. quiq;. §. fi. 3. sol. ibi.
y ¶ Itē liberi. si vis scire de aliq̄bus nō eodē patre natis quoto gradu cōsanguinitatis sibi iungantur recurre ad stipitē. ⁊ si eq̄liter distant ab aliquo. quoto gradu ab eo. toto iter se distāt sz iequalr̄ quoto gradu distat remotior a stipite toto iter se: cum autē sunt nati ex eodē patre nō dicunt gradu iter se distare. cum si duo fuerunt: vel etiā mille vnū gradū faciāt: sz no. q̄ eē in eodem gradu duob⁹ modis dr̄. primo q̄ duo faciunt vnū gradū. vt. in fratribus eodem patre natis: vel q̄ sint i eadē linea ꝯsanguinitatis vt filij duorū fratrum ⁊ tn̄ sunt eodē gradu ad stipite. Itē fm̄ canones xuij. psone ad iunius faciunt. vi. gradus: fm̄ leges. vij. Item no. q̄ pr̄ nō est in gradu fm̄ quosdā sed maie. nā est in pmo gradu ascendentiū: filius in pmo gradu descēdentiū. vt. xxxv. q. v. c. ad sedē. ⁊ insti. e. §. i. itē vbi recurrit ad stipite nunq̄ supex p gradu cōputat. Itē fm̄ leges q̄ de successione tractatur ꝯputatur. vi. ⁊ vij. gradus ⁊ etiā. x. vt isti. de suc. cog. §. fi. sz h̄ canones atiquos vsq; ad vij. q̄ de nup. tractatur. ⁊. h. sed hec est glo. fm̄ canones nā aliter cōputantur gradus sz leges. vt. j. per hanc legē.

lio vel filia natus. idē est ꝛ in nepte. ¶ Tertio gradu ꝑsone cōtinentur. xxxii. qui gradus quadrifariā intelligitur. est. n. aui paterni vel materni pater. Itē auie pater ne vel mr̄ne pater. Proauia quoqꝫ quattuor ꝑsonas cōplectit̄. est. n. aut aui pr̄ni aut auie pr̄ne mater. Item aui materni: ꝛ silr̄ auie mr̄ne mater. Patruꝰ autē is est pr̄is frater ꝛ ipse dupliciter intelligēdus est ex pr̄e vel mr̄e. ¶ Auia pr̄na mea nupsit pr̄i tuo: peperit te. aut auia pr̄na tua nupsit patri meo: peperit me. ego tibi patruꝰ sum: ꝛ tu mihi. Idē euenit si mulieres altera alteriꝰ filio nupserit. nā qui ex his masculis nati sunt inuicē patrui sunt: que femine inuicē amite. Itē masculis feminis similiter patrui: feminę illis amite. Si vir ꝛ mulier: ille filiā eiꝰ duxerit: illa filio eiꝰ nupserit: qui ex pr̄e adolescentis nati erūt ex mr̄e puelle natos fratris filios: ille eos patruos illi eas amitas appellabūt. ¶ Auūculꝰ est frater mr̄is eadē significatiōe qua ī patruo diximꝰ ꝯtingit. Si duo viri alter alteriꝰ duxerit filiā: qui ex his masculi nati fuerint: īuicē auūculi. que femine inuicē matertere erūt: ꝛ eadē rōe masculi puellis auūculi: ꝛ ille illis erūt matertere. ¶ Amitta est soror pr̄is sicut supra accipienda est. ¶ Mr̄tera est mr̄is soror silr̄ vt supra. ¶ Illō notandū est nō quēadmodū patris mr̄is quoqꝫ fratres ꝛ sorores: patrui amite auūculi matertē dicunt̄: ita fratris sororisqꝫ filios filiasqꝫ nomē spāle cognatiōis hr̄e. sed ita demōstrari fr̄is sororisqꝫ filios filiasqꝫ. qđ qdē ꝛ ī alijs accidere ex posterioribꝰ appebit. ¶ Pronepos qꝫ ꝛ ꝓneptis q̄drifariter itelligunt̄. aut. n. ex nepote ex filio: aut ex nepote ex filia descēdunt: aut ex nepote ex filio: aut ex nepte ex filia propagant̄. ¶ Quarto gradu ꝑsone ꝯtinentur octoginta. abauꝰ cuiꝰ intellectus ī octo ꝑsonas porrigit̄. Est. n. ꝓaui pr̄ni aut materni pr̄: quos singulos duplici mō intelligendos diximus: aut ꝓauie paterne aut mr̄ne pater: q̄ ꝛ ipse singule ꝑsone dupliciter accipiunt̄. abauie ꝛ he hac rōe numerant̄. Est. n. proaui pr̄ni aut mr̄ni mater. Itē ꝓauie paterne aut mr̄ne mater. ¶ Patruꝰ magnus ē frater aui: q auus itē fratres cū duobꝰ mōis intelligant̄ q̄ttuor ꝑsonas h̄ nomen amplectit̄: vt sit aui paterni vel mr̄ni frater: q ē ex eodē patre. i. ꝓauo uel tm̄ mr̄e eadē. i. ꝓauia natꝰ est: q hō mihi est patruꝰ magnus is patri meo vl̄ mr̄i mee patruꝰ ē. ¶ Amita magna est aui soror: auꝰ aūt item soror vt supra diximꝰ dupliciter itelligit̄: ꝛ iō hic quoqꝫ q̄ttuor ꝑsonas itelligimꝰ. Silr̄ q pr̄is mei uel mr̄is mee amita ē mihi erit amita magna: h auūculus magnꝰ est auie frater. Quattuor ꝑsone huic nomini eadē rōe sūt subiecte: mihiqꝫ is est auūculus magnꝰ qui pr̄i meo uel mr̄i mee auūculꝰ est. Matertera magna est auie soror q̄ttuor modis: ꝛ hoc ob eādē cām intelligit̄. Ea que mr̄i mee vl̄ patri meo matertera est: mihi matertera magna vocatur. ¶ Eodē gradu sunt ꝛ illi q vocant̄ fratres patrueles. Itē sorores patrueles: cōsobrini ꝯsobrine. Hi aūt sunt qui ex fratribus aut sororibus nascunt̄: quos qdā ita distinxerūt: vt eos qdē qui ex fratribus nati sunt fratres patrueles. Itē eas que ex fratribꝰ nate sunt: sorores patrueles. Ex fratre aūt ꝛ sorore amitinos amitinas. Eos hō ꝛ eas q̄ que ex sororibus nati natene sunt ꝯsobrinos ꝯsobrinas q̄si ꝯsororinos. sꝫ pleriqꝫ hos oēs ꝯsobrinos vocāt sicut trebatius. Sub hac appellatiōe nouum ꝑsone cadūt sexdecī he patrui filiꝰ. Itē filia bifariā sicut supra numerantur nā patris mei frater eē potest vel ex eodem patre vel etiā ex eadē matre sola: amite filius. Itē filia auūculi filius. Itē filia matertere filius. Itē filia amite auunculo matertere. ceteris tamē duplici intellectu ratio est fuanda intellectus fm̄ patrui nomen. ¶ Fratris sororisqꝫ nepos ac neptis eodem gradu sunt sed ꝛ fr̄. Itē soror nepos ue ꝛ neptis dupliciter accepti continebunt personas sexdecim. Sic fratris eodē parente nati nepos ex filio: nepos ex filia. Fratris eodē pr̄e nati: neptis ex filio: neptis ex filia. Fratris alio patre eadem matre nati: neptis ex filio: neptis ex filia. Eadēqꝫ eā octo ꝑsone efficuntur: ut alie octo accedāt. Et ex sorore natorū nepotes neptesqꝫ silr̄ numerant̄ a nobis. Fratris aūt mei nepos neptisqꝫ mee patruū magnū appellant. Fratrū sororumqꝫ meorū nepotes neptes. Itē mei inter se consobrini sunt. ¶ Abnepos abneptis hi sunt. ꝓnepotis ꝓneptis filius filia. nepos neptisue. nepos neptis filij filieue: ꝓnepos ꝓneptis: nepote vel ex filio nato uel ex filia: nepte vel ex filio nata vel ex filia acceptis: vt ad singulas personas gradu descēdamus sic. Filiꝰ nepos ꝓnepos abnepos. filius nepos ꝓnepos abneptis. filius nepos ꝓnepos abnepos abneptis silr̄ he ꝑsone numerabunt̄ ꝓposita filia ꝛ sic fient sexdecim.

¶ Quinto gradu ꝑsone cōtinent̄. c. octoginta q̄ttuor. attauꝰ. s. ꝛ attauia. attauus est abaui vel abauie pr̄: ꝓaui vel proauie auus. aui auieqꝫ proauus. matris vel pr̄is abauꝰ. huiꝰ appellatio ꝑsonas cōplectit̄ sexdecī enumeratiōe fcā tā ꝑ mares q̄ꝫ ꝑ feminas: ut sic ad singulas ꝑsonas ꝑueniamus: pr̄ auus ꝓauus abauꝰ attauꝰ. pr̄ auia ꝓauus abauia attauꝰ. pr̄ auia ꝓauus abauꝰ attauia. pr̄ auia ꝓauꝰ abauia attauꝰ. pr̄ ꝓauia attauꝰ silr̄ matris ꝑsona ꝓposita numeratio fiet. Abauia totidē ꝑsonas ꝯtinet eadē rōne numeratas. i. sexdecī. Patruꝰ maior ē ꝓaui frater. Pr̄is vel mr̄is patruꝰ magnꝰ sub h̄ noīe erūt ꝑsone octo. ꝛ sic noīe enumerabunt̄: pr̄ auꝰ ꝓauus abauꝰ fr̄. ꝓaui: pr̄ auus: ꝓauꝰ abauia. fr̄. ꝓauie. pr̄ aui. ꝓauꝰ abauꝰ: pr̄. ꝓaui: pr̄ auie. ꝓauꝰ. abauia mr̄ ꝓauie: totidem erūt ī mr̄is ꝑsona: ꝛ ꝓauo eiꝰ ꝓpositis. iō aūt fr̄ē ꝓauie enumerātes ad abauū ponimꝰ: q ut supra significamꝰ nō alr̄ ꝑuenit̄ ad eū de q̄ q̄rit̄: nisi ꝑ eos trāsitū fuerit: ex qbꝰ nascitur abauūculꝰ maior. i. ꝓauie fr̄: pr̄is ul mr̄is auūculꝰ magnꝰ. Ea dē dinūeratiōe h̄ qꝫ octo ꝑsonas ꝯputabimꝰ. h̄ tm̄ imutato: ut is ꝑ fr̄e ꝓauie ꝓponat̄. Amita maior ea ē soror pr̄is ul̄ mr̄is. ē amita maior ea ꝓaui soror amita magna. q ad nūerū ꝛ expositiōē ꝑsonaꝝ eadē erūt: imutato h̄ ut ꝓaui soror ad extremū ponat̄. Mr̄tera maior h̄ ē soror ꝓauie pr̄is vel mr̄is mr̄tera magna. Nūerꝰ ꝑsonaꝝ idē ē ut ī nouissimo ponat̄ ꝓauie soror hos oēs pr̄uos maiores q̄s retulimꝰ qdā appellāt ita: ꝓpatruꝰ. ꝓauūculꝰ. ꝓamita. ꝓmr̄tera q̄s tn̄ ego ita noīo illi ꝯ fr̄is vl̄ sororis ꝓnepotē me demōstrant. Patrui magni filiꝰ filia sūt fr̄is aui filiꝰ filia: ꝓaui ꝓauie nepos neptꝫ ex filio filia pr̄is ul̄ mr̄is ꝯsobrinꝰ ꝯsobrina octo ꝑsonas. ꝛ h̄ ꝯputabimꝰ q auꝰ ꝛ fr̄ ut iā dictū ē dupliciter accipiūt̄. ꝛ iō patrui magni filiꝰ q̄tuor iplet totidē filia. amite magne filiꝰ filia. hi sūt aui sororis filiꝰ filia ꝓaui ꝓauie nepos neptis ex filia pr̄is ul̄ mr̄is ꝯsobrinꝰ ꝯsobrina. nūerꝰ ꝑsonaꝝ idē est q supra. Auūculi magni filiꝰ filia. hi sūt auie pr̄is filiꝰ filia ꝓaui aut ꝓauie nepos neptꝫ ex filio pr̄is ul̄ mr̄is ꝯsobrinꝰ ꝯsobrina nūerꝰ idē. ¶ Mr̄tere magne filiꝰ filia. hi sūt auie sororꝫ filiꝰ filia ꝓaui ꝓauie nepos neptis ex filia pr̄is ul̄ mr̄is cōsobrinꝰ ꝯsobrina. ꝯputatio eadē ꝑsonarum q̄s enūerauimus. ¶ Patrui magni filiꝰ eiꝰ de cuiꝰ cognatiōe q̄rit̄ ꝓpior ꝯsobrinꝰ vocat̄. nā ut ꝛ massuriꝰ ait quē qs appellat ꝓrē sobrinū q ē pr̄is ul̄ mr̄is sue ꝯsobrinꝰ aut ꝯsobrina: ab eo ꝯsobrina ꝯsobrinene filiꝰ filia noīat̄. ¶ Patrui nepos neptis hi sunt aui pr̄ni uel auie pr̄ne ꝓnepos ꝓneptis ex nepote ul̄ ex nepte filia natis: ꝯsobrini ꝯsobrine filiꝰ filia octo ꝑsonas ꝯtinebūt q̄ttuor nepos q̄ttuor neptis: q ꝛ patruꝰ dupliciter accipit̄ ꝛ nepos ul̄ neptis sub singlis patruoꝝ ꝑsonis duplicat̄. ¶ Amite nepos uel neptis hi sunt aui pr̄ni ul̄ auie paterne ꝓnepos ꝓneptis ex nepote ul̄ ex nepte filia natis ꝯsobrini ꝯsobrine filiꝰ filia. nūerꝰ idē est. ¶ Auūculi nepos neptis hi sunt aui mr̄ni ul̄ auie mr̄ne ꝓnepos ꝓneptis. cetera ea q̄ in patrui nepote vl̄ nepte his oibꝰ diximꝰ q̄s de patrui nepote ꝓposuimꝰ. is de cuiꝰ cognatiōe q̄rit̄ ꝓprior sobrinꝰ ē. nā pr̄is ul̄ mr̄is eoꝝ ꝯsobrinꝰ ē. ¶ Fr̄is ꝓnepos ꝓneptis hi ꝯtinebūt ꝑsonas sexdecī fr̄e dupliciter ꝛ ꝓnepote ꝛ ꝓnepte: singulis quadrifariā vt supra demōstrauimꝰ acceptis. ¶ So-

toris ꝓnepos ꝓneptis fiūt sexdecim personas ꝯtinebunt. ¶ Atnepos atneptis hi sūt abneptis vel abneptis filiꝰ filia ꝓnepotis vel ꝓneptis: nepos ꝓneptis nepotis vł neptis. ꝓnepos ꝓneptis filii vel filie: abnepos abneptis. nūmerabunt sub hac appellatiōe. xxxij. psōe: qꝛ abnepos. xvi. hꝫ: ꝛ totidē abneptis. ¶ Sexto gradu ꝯtinent psone. xlviij. tritanꝰ aūt est tritaui pris vel matris attauus aui vel auie abauus ꝑaui vel ꝑauie auus abaui vel abauie auꝰ attaui vel attauie pr: dictus tritanꝰ quasi tertiꝰ auus. psonas vero cōplectimr. xxxij. geminet. n. necesse est qui in attauo fuit īmutatiōe p singulas psonas attaui iaꝫ facta: vt sexdecies tritauus ītelligat attauo ꝛ totiens attauie tritauia sitr enumerata faciet psonas. xxxij. patruus maximus. i. abaui frater attaui ꝛ attauie filiꝰ pris vel mris. patruus maior psonas ꝯtīebit. xvi. sic pr ꝑauꝰ auꝰ abauꝰ attauꝰ abaui ff pr aui ꝑauꝰ abauꝰ attauo ff abaui: pr aui ꝑauꝰ: abauꝰ attauo. ff aba. p r aui ꝑauie abauus attauia. ff abaui totidē erunt matris appellatione proposita. ¶ Auūculus maximus ē abauie frater pris: vel matris auūculus maior ꝛ numerus idem ꝛ personarū expositio eadē que supra: hoc duntaxat īmutato vt proaui fratre abauie fratrem ponas. ¶ Amita maxima ē abaui soror: patris vel matris amita maior. cetera vt i patruo maximo: immutato tm̄ hoc vt vbi ē abaui frater: ponatur abaui soror. ¶ Matertera maxima ē abauie soror patris vł matris matertera maior: cetera vt supra ad extraneuꝫ duntaxat ꝑauie frater: proposita abauie sorore. Hos oēs quos a patruo magno ꝓposuimus: quidā his noibus designāt: abpatruus abauunculus abmatertera: itaqꝫ ꝛ nos indifferenter hos ponemus. Quos aūt ego appello abpatruos abauunculos abamitas abmaterteras illi demonstrant me fratris sororisqꝫ abnepotem. ¶ Patrui maioris filius filia: hi sunt ꝑaui fratris filius filia: ab aui abauie: per proauū nepos neptis ex filio. Persone hūc hoc erunt sexdecim enumeratione sic dicta: vt in q̄nto gradu cum patruū maiorem demonstrare fecimus adiecto dūtaxat filio filie: qꝛ filius patrui maioris totidem necesse est personas complectatur quot patruus maior. i. viij. totidē ex filie persona computatis: is numerus efficietur queꝫ supra posuimus. ¶ Amite maioris filius filia: hi sunt ꝑaui proauie sororis: filius filia abaui abauie: per proauum nepos neptis ex filia: ꝛ hic eadeꝫ ratiōe psonas enumeramus totidem. ¶ Auunculi maioris filius filia: hi sunt proaui proauie fratris filius filia: abaui abauie: p proauiā nepos neptis ex filio: eadem hic dinumeratio facienda est: que in patrui maioris filio filia. ¶ Matertere maioris filius filia: abaui abauie. Per proauiaꝫ nepos neptis ex filio circa numerum psonarum expositio est: vt supra omnes quos ꝓposuimꝰ a patrui maioris filio auo auie esse eius: d cuius cognatione queritur fratribus ꝛ sororibus eoꝝ consobrini cōsobrine ne sunt: at patri matriqꝫ eiusdeꝫ patribus ꝛ sororibus vtriusqꝫ ꝓprior sobrinus patrui magni nepos vł neptis auunculi magni nepos vel neptis. Amite magne nepos vł neptis matertere magne nepos vel neptis. Hec singula nomina continent personas. lxiiij. nam cuꝫ patrui magni: verbi gratia persona quadrifariā ītelligatur: nepotis bifariam geminatur is numerus: nepote duntaxat adnumerato: ꝛ quadruplatus is q̄ geminatus erat: duplicatur ēt nepte cōputata: ꝛ tm̄ vnius dinumeratione ꝓponimus: exempli gratia: pater: auus: ꝑauus: frater aui: q ē patruus magnus filius eius: nepos eiusdē ex filio. Iteꝫ neptis totideꝫ. Et eadē rōne exponūtur matris nomine anteposito. i. vt aui materni fratres: nepotes ꝛ neptes cōputemus. Iteꝫ in amita magna. i. auie sorore: nepotes neptesqꝫ enumerabimꝰ. Idē qꝫ i auūculo magno. i. auie fratris. Eadē ratio est ī matertera magna. i. auie sorore: ex q̄bus vniuersus numerus cōplectitur. lxiiij. hi oēs ꝑaui: aui ꝑauie eius: de cuius cognatione querit ꝓnepotes ꝛ ꝓneptes eiusdē aui: auie fratres sororesue: nepos nepotesue: ꝛ ꝯtra coꝝ eiusdē auus auia: patruꝰ magnus: amita magna: auūculus magnꝰ: matertera magna: erunt aūt pater materue eiusdē fratresqꝫ ꝛ sorores vtriusqꝫ corūꝫ proprij consobrini. ipse is sobrinus est ꝛ inuiceꝫ huic illi sobrini. ¶ Patrui ꝓnepos patrui ꝓneptis cōtinent psonas octo. naꝫ vtriusqꝫ sexus fiūt sexdecim: sic pater auus patruus filius patrui: nepos eiusdeꝫ ex filio: ꝓnepos eiusdeꝫ ex nepote filio nato. Item proneptis pater auus patruus filius patrui nepos eiusdem ex filio pronepos ex nepote filio nato. Itē proneptis pater auus patruus: filia patrui nepos eiusdeꝫ ex filio: pronepos ex nepote filia nato. Iteꝫ ꝓneptis pater auia patruꝰ filia patri nepos eius ex filio: ꝓnepos ex nepote filio nato. Iteꝫ ꝓneptis pr auus patruus filius patrui: neptis eiusdem ex filio: ꝓnepos ex nepote filio nato. Iteꝫ ꝓneptis pater auia patruus filius ꝓpatrui nepos eiusdē ex filio: ꝓnepos ex nepote filio nata. Itē ꝓneptis: pater auꝰ patruꝰ filia patrui neptis eiusdē ex filia: ꝓnepos ex nepote filia nata. Item ꝓneptis: pater auia patruꝰ filia patrui neptis eiusdeꝫ ex filia ꝓnepos ex nepte filia nata. itē neptis. ¶ Amite ꝓnepos ꝓneptis totidē psonas eadē rōne ꝛ is cōtinet: tm̄ propatruo amita suppts. Itē auūculi ꝓnepos ꝓnepris. itē ꝓpatruo auūculo posito. Matertere ꝓnepos proneptis. ꝛ hic vbi patruꝰ positus est: matertera numerata eundem numeꝝ psonaꝝ inueniemus hi omnes eiꝰ de cuius cognatiōe q̄rit: ꝯsobrinoꝝ nepotes neptesue sūt. ¶ Fratris sororisqꝫ abnepos abneptis: efficiūt psonas. lxiiij. vt ex suprascriptis apparere pōt. hi sunt filij filiene atnepos atneptis: nepotis neptis. abnepos abneptis: ꝓnepotis proneptisue: ꝓnepos proneptis. abnepotis abneptis: nepos neptis: atnepos atneptis: filiꝰ filia. he appellationes demōstrāt psonas. lxiiij. nā. xxxij. trinepos ꝯplet: totidē trineptis. ¶ Trinepos trineptis: abnepote. n. numerꝰ q̄druplatus in se efficit. xxxij. ipo nepote duas significante: ꝓnepote q̄ttuor. abnepote octo atnepote sexdeciꝫ. his accedūt trinepos trineptis: vna ex atnepote nata: altera ex atnepte nata. Per singulos aūt gradꝰ iō germinatio fit qꝛ maribꝰ adijciunt femine ex q̄bꝰ ꝓximꝰ q̄sqꝫ ꝓgenitꝰ ē: ꝛ enumerabūt sic filiꝰ nepos ꝓnepos abnepos atnepos trinepos. Iteꝫ trineptis filia nepos ꝓnepos abnepos atnepos trinepos. Itē trineptis filiꝰ neptis ꝓnepos abnepos atnepos trinepos. Itē trineptis filia neptis ꝓneptis abnepos atnepos trinepos. Itē trineptis filiꝰ nepos ꝓneptis abnepos atnepos trinepos. Itē trineptis filia nepos ꝓneptis abnepos atnepos triepos. Itē trineptis filius neptis: ꝓneptis abneptis atnepos trinepos. Itē trineptis filia neptis ꝓnepos abneptis atnepos trinepos. Itē trineptis filiꝰ abnepos ꝓneptis abnepos atneptis trinepos. Itē trineptis filiꝰ neptis ꝓneptis abnepos atnepos trineptis. Itē trineptis filiꝰ nepos ꝓnepotis abnepotis atnepris trinepos trinepotis abnepos atneptis trinepos. Itē trieptis filiꝰ neptis ꝓneptis abneptis atnepos trinepos. Itē trineptis filiꝰ neptis ꝓneptis abneptis trineptis. Itē trineptis filius nepos ꝓnepos abnepos abnepris trinepos. Itē trineptis filiꝰ neptis proneptis abnepris atnepos trinepos. Item trineptis filiꝰ neptis ꝓneptis abneptis atnepotis trinepos. Itē trineptis filiꝰ nepotis proneptis abnepotis atnepotis triepos. Itē trineptis filiꝰ nepos pronepos abnepos atneptis triepos. Itē trineptis neptis filiꝰ neptis pronepos abnepos atnepris trinepos. Itē trineptis filius pronepos proneptis atneptis trinepos. Itē trineptis filius proneptis pronepos abneptis atneptis trinepos. Iteꝫ trineptis filius neptis proneptis abneptis trinepos. Itē trineptis filiꝰ nepos proneptis abnepos atneptis triepos. Itē trineptis filius nepos proneptis abnepotis atne-

ptis trinepos. Itē trineptis fili
us neptis proneptis abnepotis
atneptis trinepos. Itē neptis fi
li⁹ pnepotis nepos abneptis at
neptis trinepos. Item neptis fi
lia pnepotis nepos abneptis at
neptis trinepos. Itez trineptis
filius nepos pneptis abnepos
atneptis triepos. Itē trineptis
filia nepos abneptis trinepos.
Itē trineptis filius nepos pne
pos abnepos atnepos trine-
ptis. Itē neptis filia neptis pro
neptis atneptis trinepos. Itez
trineptis filius neptis pnepos
abneptis atneptis triepos. Itē
trieptis fili⁹ neptis pnepos ab
nepos: atneptis trinepos. Itez
trieptis filia neptis pneptis ab
neptis atnepos trinepos. Itez
trineptis filius neptis abnepos
atneptis triepos. Itē trineptis
filia neptis pneptis abnepos tri
nepos. Itē trieptis. ¶ Septio
gradu psone ptinēt mille.xxiiij.
hec tritaui: itēqz tritauie pr̄ ⁊ mr̄
psonas efficiūt.cxxviij. tritaui.n.
pr̄es tot sunt quot ipsi tritaui.
Itē eiusdē mr̄es totidē fiūt.lxxx
iiij. idē numerus tritauie patris
matrisqz. ¶ Attaui attauie fr̄
sororue: hi sunt tritaui fili⁹ filia
abaui abauie patruus auūculus
amita mr̄tera paui pauie patru
us magnus auūcul⁹ magn⁹ ami
ta magna matertera magna aui
auiene ppatru⁹ pauūculus ab-
amita abmr̄tera fiunt psone at-
taui fratris.xxxij. nā.xvi. q̄s atta
u⁹ explet accedūt totidē pp fr̄is
duplicē psonā necesse ē: nam sex
decī fr̄es attaui ex pr̄e cōputent
⁊ sexdecī ex mr̄e filii attaui: soro-
res.xxxij. fiūt.lxiiij. ⁊ totidez at-
tauie fr̄is item sororis. ¶ Pa
trui magni filius filij: hi sunt at
taui nepos neptis ex filio abaui
fr̄is filius filia. hi sunt attaui ne-
pos neptis ex filio abaui sororis
filius filia: auunculi maximi fili-
us filia: hi sunt attaui nepos ne-
ptis ex filio abauie sororis fili⁹
filia. ¶ Mr̄tere marie fili⁹ filia
hi sunt: abaui nepos neptis ex fi
lia abauie sororis filius filia: he
oēs psone q̄s patrui maximi fili
os enumerauimus paui pauie-
qz eius: de cuius cognatione q̄ri
tur: psobrīe sunt aui auieqz eius-
dē, pp prior sobrin⁹ sobrīa: singule
appellatiōes ptinēt psonas sex
decī: q2 cū patru⁹ maxim⁹ sexde-
cim efficiat fili⁹ ei⁹ eandem hēat
numerationē: totidēqz filie ⁊ sic
ex oib⁹ bis q̄s a patrui maximi
filio pprehēdim⁹: ductis p octo
sexdecī fiūt.cxxviij. ¶ Patrui
maioris nepos psonas continet
xvi. Est.n. abaui abauie pnepos
⁊ cū abauus octies numeret: ne
pos bis octies cōputatis supra
dictū numez efficiūt: patrui ma
ioris nepos neptis: itē auūculi
maioris nepos neptis: eadē rō-
ne psonas cōplebūt.xxxij. amite
maioris nepos neptis eadē rōe
ita matertere maioris nepos ne
ptis: ⁊ sic ex omnibus colligunt
cxxviij. his psonis auus auia ei⁹
de cuius cognatiōe queritur po
res sobrini sunt: pr̄ mr̄ sobrinus
sobrina: is de cuius cognatione
queritur sobrino natus ē: hic p-
ximo noie diffinitur penti suo so
brinus vt trebatius ait: rōnem
q3 noīs hanc reddidit q2 vltimi
gradus cognationum sobrinoꝝ
fiūt: itaqz sobrini filiū recte pri
mum nomē ab eo ipo huius so-
brini filius dicet: ⁊ iō eos q ex so
brinis nati sunt īter se proximū
nomē appellant. Hos.n. nullū
propriū hr̄e nomē quo inter se
vocēt patrui magni: pronepos
proneptis: auunculi magni pro
nepos proneptis: amite magne
pronepos proneptis: materte-
re magne pronepos proneptis.
ex his oibus.cxxviij. psone effici
unt: q2 singl'e appellatiōes.xvi.
cōplēt: nā cū exēpli gr̄a patruus
magnus quadrifariā itelligitur
ad singuloꝝ patruū maioꝝ pso-
nas quadruplicat pnepos. Itē
pneptis.xxxij. psonas reddit tot-
qz q̄ter numerare illā q̄ posita ē
summā efficiūt eoꝝ pr̄es matresqz
eius: de cuius cognatione q̄ritur
sobrini sobrineqz sunt: ipe v̄o is
de sobrino sobrinaue natus pa-
trui abnepos abneptis auūculi
abnepos abneptis amite abne-
pos abneptis: mr̄tere abnepos
abneptis hec singula vocabula
senas denas cōtinent psonas: v̄
bi gr̄a.n. patrui abnepos sic enu
merabit vt bifariā patruo acce
pto q̄ter pnepos totiēs pnepti
ducat: ⁊ sic ad eoꝝ filios veniat:
sexdecies cōputatos eadē rōne
ad filiā. Itē in ceteros ⁊ p h̄ ex oī
bus pficietur numerus psonarū
cxxviij: hi sunt de cuius cogna-
tiōe querit psobrinoꝝ nepotes
neptesqz eoꝝ: de cuius cognatio
ne q̄ritur patrui maximi auūcu-
li maximi: amite maxime: mr̄te
re maxime: filius filia: itez paui
proauie consobrinus fratris so-
rorisqz abnepos abneptis: pso-
nas continēt.cxxviij. ⁊ trinepo-
tis filius. Item filia trineptis fi
lius. Item filia: hi.cxxviij. fiunt
quod cum trinepos trineptisqz.
vt supra demōstrauimus.lxiiij
impleantur filius earum eadem
enumeratione totidemqz filia
esse putabitur.

Unde vir et vxor. Licet vir vxori et cõtra succedat: tamẽ vltra iura affinitatis secꝰ est. vt. C. cõmunia de succes. l. affinitatis.

a n Tam bonorũ possessio. ex testamento. talis iniusti viri vel vxoris: vt. ff. de his qbꝰ vt idig. l. claudiꝰ. et de vsufruc. le. l. vxori. Ac.

b Capi ex testamẽto et ab intestato, sic repellitur mulier si nubat intra annũ cũ nec legitimas habeat hereditates vltra tertiũ gradũ. vt. C. de se. nup. l. i. in fine. Itẽ preferunt vxori omnes cõsanguinei vt. C. e. l. i. Itẽ quidã alij q sũt. C. de here. decu. p totũ. Itez focꝰ libertatis imperialis. vt. C. si libe. imperiali. l. i. li. et. alij ipi inuicez succedũt excluso fisco. vt. C. eo. l. i. hoc iure veteri: sz iure aut. est aliqd plꝰ: vt. C. e. aut. p̃terea.

c Ut autẽ hec. mortis tempore sic. ff. de rebꝰ du. l. si cognatis. et. ff. vnde cog. l. capitis et i auc. de nup. §. qr vo.

d Durat. quo ad quedã vt non possit alij nubere. vt. j. subijcit. vere tñ solutum est: vt. ff. de diuor. l. fi. in prin.

d Si liberta alias et i libro dñi ac. deest istud fi. Accur.

e Retinet. vt. et. ff. de diuor. l. patrono. et. C. de ope. li. l. liberte. et fm hoc dic retinet quo ad qdaz. vt. ff. dixi.

f Inuito patrono. vt. et. ff. de diuor. l. fi. in prin.

g Certo modo. puta p verba apta ad h vt. ff. de diuor. l. ij. et facit. j. de adulte. l. pe.

De veteranorũ et militũ successione.

h m Militi. cõcedendũ. super bonis castrẽsibꝰ tñ et iure militari. et si hoc sit cõcessũ a pncipe vel a iudice et sit damnatꝰ d militari crimine: vt. ff. eo. l. et militibꝰ. et. ff. de testamẽ. l. ex militari. i pncipio. et d iniusto testa. si qs ex. §. quotiens. et. j. in fi. huius. l.

i Cognatos. vsqz ad qntũ gradũ non vltra vt. j. l. proxi. Item hoc est in castrẽsibꝰ sz paganica fisco applicãtur vt. C. e. l. et militibus. dic vt ibi accur.

k Ex militari. q multa sũt. vt. j. de re mili. per totum.

l Bona. castrẽsia. secus i paganicis: vt no. l. pxima.

m Legitimus. s. agnatꝰ sed cõtra insti. vt succes. cog. §. si. vbi aliter agnati et aliter cognati. immo ambo i ulio gradu q hic et sic in duobꝰ est cõtra. Sol. hic speciale.

Quibꝰ nõ competit bonorum possessio.

n s Seruo. denegari. s. actiões. de h enim qritur. et habes. ff. si qs ali. test. phi. l. i. §. i. et facit. e. ti. l. i. in pa. et. l. ij. et. iij. et. C. si qs ali. te. phi. l. i. Accur.

o Emancipato. post sz tẽpore phibitiõis erat i ptãte. arg. C. ne filiꝰ p pr̃e. l. ne cõtra. et facit. ff. de acqrẽ. here. l. si. seruus eius qui capere.

Ut ex legibus.

Unde vir et vxor.

Ulpianus.

Tam bonorum possessio peti possit: v vnde vir et vxor: iustũ eẽ matrimoniũ oz ẽetum: ceterũ si iniustum fuerit matrimoniũ: nequaqz bonorũ possessio peti poterit: quẽadmoduz nec ex testõ ᵃ adiri hereditas vel fm tab. peti bo. pos. põt. Nihil enim capiᵇ pp iniustũ matrimoniũ põt. Ut aũt hecᶜ bonorũ possessio locũ habeat vxorẽ esse oz mortz tpe. Sed et si diuortiũ qdẽ secutũ sit: verũtñ duratᵈ matrimoniũ: hec successio locuz nõ hz. Hoc aũt in hmõi spẽbus pcedat si libertaᵈ ab inuito patrono diuertit: lex iulia de maritandis ordinibus retinetᵉ istã in matrimonio: dũ eã phibet alij nubereᶠ inuito patronoᶠ. Itẽ lex iulia de adulterijs nisi certo modoᵍ diuortium factuz sit: pro infecto habet.

De veteranorũ et mili. succes.

Marcellus lib. ij. d iure militari.

Militi qᵐ capite puniri meruit testiũ facẽ ꝯcedẽdũʰ paulus et menãder scribunt: eiusqz bona intestati: si punitus sit ad cognatosⁱ eius ptinere: si tñ ex militariᵏ dlicto ñ ex cõi criminic punitꝰ sit. Papinianus.

Bona militis intestati defũcti castrensiaˡ a fisco non vẽdicantur cuz heres legitimusᵐ ad finez qnti gradus existat: aut proximus cognatus eiusdez gradus infra tempus possessionẽ acceperit.

Quibus nõ cõpetit bo. poss.

Ulianus.

Seruo meo herede instituto dolo feci s ne testm̃ mutaret: eũqz postea manumisi: quesitum est: an actiones ei denegãde eẽnt: nidi hꝯ casus verbis edicti non cõtinetur: sed est equũ si dñs dolo fecerit ne testm̃ mutaret: quo seruus eius heres scriptus erat: quãuis manumissus adierit herditatẽ ei denegariⁿ: cum etiam emancipatoᵒ filio deneget: si pr̃ dolo fecerit ne testamentum mutaretur.

p Rector. dabo. h est illa bonorũ possessio septima et extraordinaria q optima ratiõe inducta dicit. vt insti. de bo. pos. §. septima. et habet locũ nũc ex testamento. et nũc ab itestato: vt pz in defũcto apud hostes: q lege cor. habet heredẽ. vt C. de testa. l. lege. et. C. de cap. l. nec nos. Itẽ exẽplũ ex testamẽto: vt C. de inof. tes. l. si mater. itẽ aliud. ff. d bo. pos. l. sz cũ patrono. sz pone i casibꝰ illis tribꝰ in qbꝰ ẽ hodie necessaria. sz ta. vt no. C. vnde legitimi l. finali.

Ut ex legibus senatusve consultis bonorum pos. detur.

Ulpianus.

Rector sit: vti me p quaqz lege senatusue consulto bonorũ possessionẽ dar oportebat ita daboᵖ. Nũquam bonorum possessio que ex alis parte edicti agnita est impeditᑫ istã bonorum possessionem. Cũ ex lege. xij. tabu. quis habet hereditatem hinc non petit: sed indeʳ tum quem ei heredem eẽ oz. quippe cum nõ alias hincˢ competat bonorũ possessio: qz si lexᵗ specialiter deferat bonoruz possessionem.

Quis ordo in bo. pos. seruet.

Modestinus.

Intestati hi gradꝰ vocantur: primo sui heredes: secundo legitimi. tertio primi cognati: deindeᵛ vir et vxor.

Siue ta. testamenti non extent: siue extent. si fm eas vel cõtra eas bonorum possessionẽ nemo accepit, intestati detur bonorum possessio. Intestati pr̃is liberis bonorũ possessio daturˣ non tantũ is qui in potestate parentis vsqz in mortis tẽpus fuerunt: sed etiaz emancipatisʸ.

Ulpianus.

Utileᶻ tempus est bonoruz possessionum admittendarum: ita autem vtile tempus est vt singuli dies in eo vtiles sint: scilicz vt per singulos dies et scierit et potuerit admittẽ. Ceterum quacũqz die nescierit aut non potuerit: nulla dubitatio ẽ quin dies ei non cedatᶻ. Fieri autem potest: vt qui in initio scierit vel potuerit bonorũ possessionem admittere: hic incipiat nescire vel non posse admittere: scilicet si cum in initio cognouisset eum intestatum decessisse: postea quasi certiore nuncio allato dubitare ceperit: nunquid testatus decesserit: vel nunquid viuat: qz h rumor postea irrepserat. Idem et in contrarium accipi potest: vt qui ignorauit in initio postea scire incipiat. Dies bonorum possessionis vtiles

q Impedit. q. d. alia suo loco ꝯpetẽs nõ impedit hãc quin suo loco defẽsivel. dic q si ille cui h cõpetit et ñ alia, agnoscat aliam nõ valet illa agnitio: sz nec huic pinudicat. ut. ff. si mẽsor fal. mo. di. l. i. §. ideo autẽ.

r Sed inde. i. vnde legitimi. vt et. ff. vñ leg. l. i. et. l. generaliter. Acc.

s Hinc. i. ex h edicto.

t Si lex. s. noua post l. xij. ta. si aut defert lex noua hereditatẽ tñ tñc habet locuz vnde legitimi. sz hoc raro inuenitur q deferat bono. possessionem. inuenitur tamẽ quandoqz: vt. C. d cap. l. nec nos. sz i antiquis libris forte hoc erat ẽt i alijs exẽplis. ff. positis.

Quis ordo in bonorũ possessionibꝰ seruetur.

u i Intestati. deinde. vt. ff. si ta. te. l. i. i pncipi. et insti. d here. ab i. §. admonẽdi. ac.

x Datur. vt et. ff. si ta. tes. l. i. §. ita deide. et. C. q admit. ad bo. l. v. ac.

y Sed etiam emancipatis. vt insti. de here. ab in. §. emancipati.

z Utile: vt isti. d bono. pos. §. pe. ac.

z Nõ cedat. sz ꝯtinuũ cedit ẽt ignorãti factuz: vt. ff. de his q no. infa. in l. genero. §. sz cũ tps. sz cõtra huic. l. C. de resti. mi. l. i. sz ibi in militia potuit petere: et tamen negligẽti restitutio dat cũ absentie insufficiẽtia cã interuenit. R. et facit. j. de diuer. et tẽp. pre. l. i. et. ff. d se. ta. l. pe. §. filiꝰ et. ff. de edil. edic. l. cum mancipiũ. et. l. cuz lex. et. ff. qbus ex cau. ma. l. sz et si per pretorem. §. ait pretor. Et no. q qttuor sunt necessaria: vt tẽpꝰ currat. s. q sciat sibi delatã. alꝰ secꝰ vt h. et. ff. de iuris et fac igno. l. i. Itẽ q possit agere. Itẽ q sit copia rei. Itẽ iudicis. sed hoc cãu i ceo ñ est opus cum sine aduersario cognoscat: vt. ff. d bo. pos. l. iij. §. bonorũ. sed qdã sunt vtilia quo ad scientiã tñ: vt. ff. de edil. edic. cum ter. et de calũ. l. annꝰ. et quando

appel.sit.l.i.§.dies.et de excu.tu.quinquaginta.et.l.fere.et sint dicta tempora vtilia quo ad prin.tñ fm quosdam.ac.

a ¶ Dies.sessionũ.scȝ dies in qbus sedit ꝑ tribunali nõ numerant: qa sedeat vel nõ sedeat ꝑ tribunali tñ adiri possit currunt dies quo ad illas bo.pos.q̃ nõ tribuunt ius in ꝓprietate: vt carboniana et ventris

qa su.ma.l.i.in pñ.idẽ si ab intestato ꝑ vtilẽ vñ liberi.vel vñ parentes vt vnde legitimi: vt no C.vnde lib.l.i.si.in glo.sup vbo herede in fi.

q ¶ Cum filio agnitionem.i.a filio factam.

r ¶ Dies.c.sed cũ ipsi filio sit delata vt hic dicit: et ideo et pre ignorãte peti possit a filio: vt.C.q admitti ad bo.pos.l.i.qre nõ cedunt tepora

eẽ palã est: sȝ non sessionũ[a] nume rabunt si mõ ea sit bonoꝝ posses sio que de plano[b] peti potuit. ¶ Nõ si ea est q̃ cause cognitio nẽ ꝑ tribunali[c] ꝯsiderat: vel que decretũ exposcit sessiones erunt nobis cõputande: qbus sedit is qbusqȝ per ipsuȝ ꝑtorẽ factũ nõ est: q̃minus daret bonorũ posses sionẽ. ¶ In bonoꝝ pos.q.ꝑ tri bunali dat: illõ q̃rit: si sederit quidẽ ꝑtor ꝑ tribunali: sȝ postu latiõibus nõ dederit respõsum. Põt dici[d] tẽpus ad bonorũ pos sessionẽ nõ cedere cuȝ ꝑses aliis rebus: aut militaribus custodiis aut cognitiõibus fuerit occupa tus. ¶ Si ꝑses ꝓuincie in ꝓxi ma fuit ciuitate: accedere[e] dȝ ad vtilitatẽ tẽporis spaciũ itineris .s.numeratiõe.xx.miliũ passuum facta. Nec.n.expectare debem⁹ vt ꝑses ꝓuincie veniat ad eũ[f] qui bonorũ possessionem petiturus est. ¶ Si venter in possessionẽ missus sit: bonorũ possessiõis tẽ pus cedere sequẽtibus nequaq̃ȝ ambigendũ[g] ẽ: nec tñ intra cẽte simũ diem: verȝ etiaȝ quãdiu na sci possit. nã et si natus fuerit an te[h]: ei deferri bonoꝝ possessionẽ sciendũ est. ¶ Scientiaȝ[i] eã ob seruandã esse põponius ait: non q̃ cadit i iuris prudẽtes: sed quã qs aut ꝑse: aut per alios assequi potuit.s.cõsulendo prudẽtiores vt diligentiorẽ patrẽfa. consule re dignum sit. Paulus.

Circa tẽpora bonorũ posses sionis patris sciẽtia ignorã ti filio nõ nocet[k]. Ulianus.

Si coheredi tuo substitutus fuisses et bonorũ possessiõeȝ acceperis q̃ncunqȝ cohẽs tu⁹ cõ stituerit nolle petere bonorum possessionẽ, tibi õlata tota itelli gitur[l]: et cohẽs tuus ãplius petẽ de bonoꝝ possessiõis facultateȝ nõ hẽbit[m]. ¶ Filius nõ soluȝ si tanq̃ȝ filius: sȝ et si tanq̃ȝ agnat⁹ vel tanq̃ȝ cognatus ad bonoruȝ possessionẽ vocaret annuum spa ciũ hȝ[n]. sicut[o] si filiũ manumisiſſȝ pr: q̃uis vt manumissor bono rũ possessionẽ[p] accipiat. tamẽ ad bonorũ possessionẽ accipiendã annuũ spaciũ hȝ. Marcel.

Cum filiofa.bonoruȝ posses sio delata est: dica qbus cer tiorare patrẽ non põt. vt vel in beat agnosci bonoꝝ possessionẽ vel ratam habeat agnitionem[q]

bonorum possessiõis nõ cedunt. Fingamus statiȝ primo die quo fuerit delata agnouisse eũ bono rũ pos. certiorare patrẽ vt cõpro ber nõ posse: non cedẽt dies.c.[r] incipiẽt aũt cedere tũ certioꝛ[s] fie ri potuerit, ꝑteritis[t] autẽ.c.die bus frustra ratũ hẽbit. ¶ Que ri põt[v] si tũ posset fili⁹ petere bo. pos. patre ita abſẽte vt certiora re eũ non possit: vel ẽt sciẽte pe tere neglexerit: an peti amplius nõ possit. Sȝ qd noceat nõ peti tã bo.pos. que si petita eẽt tamẽ non ante acquireret q̃ȝ pater cõ probasset[x]. ¶ Si seruus alien⁹ hẽs istitutus venisset[y]: queritur an posteriori dño dies bo.posses sionis petẽde iputari dȝ: et placȝ quãtũ priori domino suffierit ei imputari.

¶ De suis et legitimis hẽdib⁹. Ulpianus.

Intestati ꝓprie appel lant: q cum possent te stamentuȝ facere testa ti nõ sũt: sȝ et is q testa mẽtũ fecit: si ei⁹ hereditas nõ est adita: vel ruptũ vel irritũ est te stamentũ: itestat⁹ nõ iꝓprie di cet decessisse[z]. ¶ Plane q testa ri nõ potuit: ꝓprie nõ ẽ itestat⁹. puta ipubes furiosus vel cui bo nis interdictũ ẽ: sȝ et hos quoqȝ ꝓ intestatis accipere debemus. ¶ Eũ quoqȝ q ab hostibus ca ptus[&] ẽ qm̃ per legeȝ corneliam successio his deferẽ: qbus defer tur⁹ si in ciuitate decessisset: nam et eius hereditas fuisse creditur: ¶ Queri poterit si ex ea q̃ in fi deicõmissaria libertate moram passa ẽ conceptus et natus sit: an suus patri existat: et cuȝ placeat eũ igenuũ nasci[ꝯ] vt ẽ a diuis mar co et seuero ipatorib⁹ nr̃is et anto nino augusto scriptũ. Cur nõ in torũ ꝑ mãu missa hẽ hẽat vt vxor ducta suũ pariat: nec mirum sit ex ser ua igenuũ nasci cũ ex captiua[a] re scriptũ sit igenuũ nasci: q̃re ausus suȝ dicere et si pr̃ hui⁹ pueri eius dẽ sortis fuerit cuius mr̃ moraȝ passa est in libertate fideicõmis saria: ipse quoqȝ moraȝ passus ẽ suũ eũ pr̃i nasci: exẽplo captiuo rũ parẽtuȝ cũ qb⁹ rediit[b]: ergo si ne postea pr̃ ei⁹ post morã manu mittat recipiet eũ i ptãte, siue an decesserit diffiniendũ erit suum existere. ¶ Suos[b] hẽdes accipe debemus: filios filias: siue nãles

appel... (left margin glosses:)

vt.ff.de ventre in posses. mit.l.i.§.si ca.et.l.vbi cunqȝ.§.interdȝ.et de his et diebus feriatis co gnoscit.vt.ff.de ferijs.l. ij. Item illa que dat gra tia agnoscende litis: vt ff.de ioffi.testa.l.papi nia.§.i.et ẽ sic.j.de adul te.l.miles.§.sexagin ta.ac.

b ¶ De plano.idest que ẽt nõ sedẽte iudice õtur sic.C.de dila.l.apcedẽ te. Sed nunqd libellus dabit. tñ non videt vt C.de naufragiis.l.de sub mersis.cũ nec i figura iu dicij agnoscant: alij sec⁹ puto. vt patet.C.de car bon.edic.l.i.ac.

c ¶ Pro tribunali scilȝ iudice sedente. q̃les sũt cetere q̃ tribuũt ius: vt ff.de bo.posses.l.iij.§.si ca. et supiores possũt de legari. iste nõ vt.ff.de of fi.eius cui mãdata ẽ iu ris.l.penul.§.vt bono rũ. et de offi.pcõ.nec qc q̃.§.vbi.accu.

d ¶ In bonoꝝ pos.dici. sub. et tũc potest et c.

e ¶ Si preses.accedere. vt hẽat vltra annũ.vel c.dieꝝ spaciũ: et ẽ sed qd si nõ in pri.vt q̃ ire nõ teneat: et interim nõ cur rat tẽpus vt hic.et ar.C. de iudi.l.si.in pan.ac.

f ¶ Ad eũ.vt.C.de epis. et cle.l.iubemus. in si.

g ¶ Si vẽter.ambigen dũ: vt et.ff.vñ cog.l.i.§. si qs primior.et si ps her di.peta.l.antiqui.ac.

h ¶ Ante.s.q̃ sequenti b⁹.als ẽ nõ fuerit: vt qa secus: vt.ff.vñ cog.l.i. §.si qua pregnans.

i ¶ Scientiam.s.iuris et dic ignoranti stm̃ nõ ce dit tẽpus: vt.ff.in prin. bonus.l.sȝ ignorãti ius cedit. qr q̃libet õbet scire ius. Nõ q̃liter intelli gat hic dicit.et.ff.de bo. pos.l.i bonoꝝ.ff.de iur. et fac.igno.l.regula.§. sed iuris.

k ¶ Circa.si nocȝ.sic.ff. de iur.et fac.igno. l.inigissimuȝ.sed ȝ.ff.de bono.pos.sm tab.l.iij. So.ibi. Itez cur. secus ecõtra: vt.j.e.l.cũ filio.

l ¶ Si coheredi.intelli git: vt et.ff.de bo. pos.l.iij in fin.et.l.se.

m ¶ Habebit.fact.ff.de suc.e.l.i.§.qui semel.

n ¶ Habet.vt.ff.de suc. e.l.i.§.quibus.et.§.pe. et.§.fin.

o ¶ Sicut.s.econtra.

p ¶ Bonoꝝ possessionẽ cõtra ta.vt.ff.si a parẽ.

etiã si patrẽ certiorare nõ po tuit. fortiter q̃rit Ioã.et põt dici nõ esse mirandũ. qr et em phitheota nõ certiorato do mino alienare nõ põt licȝ sit dñs: vt.C.de iure emphi.l.si. §.i.vel meli⁹ dicas nõ fuit de lata filie. Nõ vo dicit hic filio delatã expone.i.patri per fi liũ. et tunc hȝ fili⁹ petere pos sit qr ei⁹ voluntas est nẽcessa ria: vt.ff.ad trebel.l.seruo li uito.tñ non põt amittere: ni si pr̃e certiorato. qd enim no cet et c.vt.j.e.l.§.q̃ri.sȝ si pa trẽ certiorar potuit fili⁹ amit tit qr in acqrendis pr̃i nocere põt: vt.C.de acq.pos.l.si nã cẽt ide si i bonoꝝ pos. cõsenti re nollet fȝ Io. Itẽ hoc iure veteri q̃n ola pr̃i querebant sȝ hodie filio iure ꝓprietatis et iõ etiã agit inuito pr̃e: vt.C. de bo.lib.l.fi.§.finantẽ.reus sante ergo eo ignorãte: vt.j. de reg.iur.l.q põt nisi ꝯtem platiõe pris eẽt liberatus: qr tũc eẽt qd oli: vt ar.ff.de vul. ꝓbli.sȝ si ꝑses.§.i arrogato.

s ¶ Certior.et ita snis filij no cet pri. sec⁹ ecõtra: vt.ff.c.cir ca: sȝ videt q̃ fili⁹ nõ possit pe tere nec tẽpus cedat: vt.C.de an.ex.l.i.§.si.sȝ illud in acq sitis: vt no.C.de eo q admit. ad bo.pos.l.i.ac.

t ¶ Preteritis. qd contingit ex quo certior potuit fieri: et facit.j.re ra.habe.l.bonorũ. et.ff.de col.bono.l.nõnunq̃. et.j.proxi.§.et.ff.si qs in ius vo.l.i.

v ¶ Queri põt.fac.ff.prime.

x ¶ Comprobasset. facit.C.de an.ex.l.i.§.fi.

y ¶ Uenisset.i.venditus esset.

¶ De suis et legitimis hẽdibus. Supra de successiõib⁹ ꝓtorio iure. hic ciuili. de quib⁹ pau ca dicturus postponit.ac.

z ¶ Intestati decessisse. sic.j.de vbo.signi. l.intestatus.et ist. de here.ab intesta. in pri.et.ff.de inius to test.l.i.

& ¶ Captus ẽ.sub.dicim⁹ inte statũ.et fac.C.e.l.apd hostes

ꝯ ¶ Defert.ab intestato.ac. ¶ Queri. Ex seruo q morã patit libertatis õr nasci suus liberto vl suo q libtatis mo rã patitur.h.d.Bar.

ꝯ ¶ Nasci.sic et.C.ad orfi.l.si. et.j.ti.i.l.i.§.interdũ.et.C.de his qb⁹ vt idi.l.cũ fillaniano.

a ¶ Ex captiua.vt.C.de ca.et postli.re.l.preses.ac.

b ¶ Rediit.vt.C.de ca.l.i.ac.

fue adoptiuos. ¶ Interdūz ēt filiꝰ suꝰ hēs excludit fisco plato. puta si pduellionis fuerit dānatꝰ pſ pꝰ mortē suā. hoc ꝗqꝫ vt nec iura sepulchroꝝ hic filius hēat. ¶ Si filiꝰ suus hēs eē desijt: in eiusdē parrē succedēt oēs nepotes nepteſqꝫ ex eo nati: q i ptāte sūt: qḋ nāli eqtate ꝯtingit. ¶ Filius āt suus hēs eē desijt si capitis diminutiōe vel magna vl' minore exierit de ptāte. ¶ Nō si filius apud hostes sit quādiu viuit nepotes non succedūt. ꝑinde ⁊ si fuerit redēptꝰ nōdū succedūt añ luitionē. ¶ Sꝫ si iterū decesserit cū placeat eum statu recepto decessisse: nepotibus obstabitꝰ. ¶ Sꝫ si qs nō desijt eē in ptāte sꝫ nūꝗ̄ cepit vtputa si filiꝰ meꝰ viuo pr̄e meo ab hostibꝰ captꝰ ē mor ibi me p̄fa. fcō decesserit: nepotes i eiꝰ locū succedēt: non minꝰ āt neptes ꝗ̄ nepotes succedēt in locū parētū. ¶ Interdū lꝫ parēs alicuiꝰ in ptāte eē n̄ desierit: sꝫ nec cepit, tñ dicimus succedētes ei liberos suos existere vtputa arrogaui eū cuiꝰ filius ab hostibꝰ erat captꝰ: nepos aūt in ciuitate, mortuo filio arrogato: mortuo et captiuo apud hostes: ꝑnepos iste suus hēs mihi erit. ¶ Sci ēdū āt ē nepotes et deīceps iterdū ēt si parētes eos mortis tpe p̄cesserit: tñ posse suos hēdes existē: ꝗ̄uis successioꝰ in suis hēdibꝰ n̄ fit. qḋ ita ꝑcedit si pr̄a. testō fcō decesserit exhēdato filio: mox d̄liberāte hēde istituto filiꝰ decesserit: postea deide repudiauit hēs institutꝰ: poterit nepos suꝰ hēs eē: vt et marcellꝰ li. x. scripsit. qm̄ nec delata ē filio hēditas. ¶ Idē erit dicēdū ⁊ si filiꝰ ex asse sub cōditiōe q̄ fuit in arbitrio illiꝰ, vl' neposᵇ sub cōditiōe istitutꝰ nō ipleta cōditiōe decesserit, nā dicēdū erit suos posse succedē: si mō mortis testatoris tpe vel i rebꝰ hūanis: vel saltē cōceptiᵏ fuerit: idqꝫ iuliano ⁊ marcello plꝫ. ¶ Post suos statim cōsanguinei vocāt. ¶ Cōsanguineos āt cassiꝰ diffinit eos qui sanguie iter se cōnexi sūt. Et ēverū eos cōsanguineos esse ēt si sui hēdes nō extiterūt pr̄i: vtputa exhēdatos. Sꝫ ⁊ si pr̄ eorū d̄portatꝰ fit nihilominꝰ hos iter se cōsanguineos eē: lꝫ pr̄is sui hēdes nō extitissentᵐ. Et q nūꝗ̄ i ptāte fuerūt: erūt sibi consanguinei vtputa q post captiuitatē pr̄is nascunt: vel q pꝰ mortē. ¶ Nō solū āt nālesⁿ s̄ et adoptiui q̄s iura cōsanguinitatis hebunt cū his q̄ sūt i familia: vel vteroꝰ vl pꝰ morte pr̄is natiᵒ. ¶ Idem.

Post cōsanguineosᵖ admittunt agnati: si cōsanguinei nō sunt merito. Nā si sunt cōsanguinei: lꝫ nō adierint hēditatē legitimis nō defertᑫ. Sꝫ hoc sic erit accipiēdū si nec sperant eē. Ceterū si vel nasci cōsanguineꝰ: vel d̄ captiuitate reuerti potest agnati ipediunt. ¶ Agnati aūt sunt cognati virilis sexus ab eo dē orti, nā post suos ⁊ consanguineos stati mihi primus ē cōsanguinei mei filiꝰ: ⁊ ego ei: pr̄is q̄z frr̄ patruus appellat: deincepſqꝫ ceteri qui sunt incertiʳ in īfinitū. ¶ Hereditas, primo agnato. i. ei quē nemo añcedit: defertur. ¶ Et si plres sint eiusdē gradus oibus cōpetit. f. vt si duos frēs habuit: vel duos patruos: vnꝰ ex his vnū filiū: aliꝰ duos religt: hēditas mea i tres ptesᵗ diuidit. ¶ Parui p̄o refert agnatus hic natiuitate an adoptiōeᵘ sit q̄sitꝰ. nā q adoptatur: hisdē fit agnatꝰ qbus pr̄ ipsius fuit ⁊ legitimam coꝝ hereditatē hēbit vl' ipi eiꝰ. ¶ Legitima hēditas tm̄ ꝑioˣ defert. nec iterest vnus solus sit: an ex duobus prior pluribusue: an duo pl'esue ab eodē gradu veniētes: q vel ceteros añcedāt vl' soli sint: qr is est, primus quē nemo añcedit: ⁊ is vltimus quē nemo sequit. ⁊ iterdū is ē primus postremusqꝫ qui solus occurrit. ¶ Interdū vlteriorē agnatuz admittimus: vtputa fecit qs testamētū cū hēet patruū ⁊ patrui filiū. deliberāte hēde scripto patruus decessit: mox hēs institutꝰ repudiauit hēditatē. patrui filiꝰ admittet. ergo ⁊ bonoꝝ pos. petere pōt. ¶ Proximū non euz q̄rimus q tunc fuerit cū moreret pr̄fa. sꝫ eū q tūc fuit cū itestatū decessisse certū ē: fm q̄ ⁊ si suꝰ q p̄cedebat vel cōsanguineᵘ os: si nemo eoꝝ cū repudiei hereditas viuit. ¶ Proximumʸ eū accipimꝰ q tūc cū repudiatur hēditas primꝰ ē. ¶ Vñ velleᶻ q̄ri pōt, an ēt post repudiationē adhuc demꝰ successionē. pōe herede scriptū rogatū restituē hereditatē repudiasse eā: cū nihilominus cōpelli potuit adire hereditatē: ⁊ restituē vt diuus piꝰ rescripsit: finge eū superuixisse. c. diebus verbi gr̄a: ⁊ iteri, primuz decessisse: mox ⁊ euz q eratꝰ restituere rogatꝰ: dicēdū posteriorē admitti eum cum onere fideicōmissi. ¶ Idem.

Intestato liberto mortuo p̄mū suis deferri hēditatē velū ē. si hi nō fuerint tūc p̄fonoᵛ.

a ¶ Decesserint. q̄ manumittat post moram tamē. ac.
b ¶ Suos. sic lit d̄ hr̄. ab. §. i.
a ¶ Perduellionis. i. criminis maiestatis. vt institu. de here. q̄ ab itest deferunt. §. p contrarium.
b ¶ Sepulchroꝝ. aliud i iure libertoꝝ: vt. s. de iure patro. l. iu. Itē alid si ex maiori delicto ꝯficiēt bona: vt. s. d̄ reli. & quis heres. que est contra.
c ¶ Si filius vel minore. ineft media ⁊ minima: vt insti. qbꝰ mo. ius pa. potes. sol. in pn.
d ¶ Obstabit. quo minꝰ fit suꝰ vt. j. d̄ capti. l. a patre. accur. ¶ Nūq̄ qs itestatus decedit an qs sit suꝰ. tps mortis ispicit. sꝫ si decedit fcō testamento tempus quo testamētum destituitur inspicatur. b.
e ¶ Succēdū. successio. i. successionū edictū. ⁊ hoc p. l. duodecim ta. cū inuitus fiebat hēs: ergo sedꝫ nō poterat admitti: sed pretorio etiā abstinere pōt suus. ⁊ p ꝯsequēs admitti: vt isti. d̄ hr̄. qualita. ⁊ dif. §. fui. ⁊. §. sed ⁊ his.
f ¶ Suꝰ hēs. sic. s. si ta. te. nul. ex. l. scripto. ⁊. C. de los. te. si quis filiuz. ⁊ institu. de here. abinte. §. cum autē.
g ¶ Idē erit. in arbitrio. ⁊ q̄ tēpore mortis potuerit ipleri. als secus lꝫ sit potestatiua: vt ⁊. s. de condi. insti. l. si.
h ¶ Vel nepos. nepos enim ēt sub casuali potest institui: vt s. de here. insti. l. sed ⁊ si in cōditione. §. nepotes.
i ¶ Decesserit. scilicet filiꝰ vel nepos. accur.
k ¶ Cōcepti. secꝰ si nec concepti: vt insti. eo. §. cū autem. ⁊ s. vnde co. l. i. §. si quis proximos. ⁊ facit. C. vnde li. l. si.
l ¶ Post cōsanguinei. i. frēs vt isti. d̄ le. ag. suc. §. i. sꝫ nōne hic locꝰ ē edicto successorio de capite suoꝝ i capita agnatoꝝ d̄ iure ciuili. sꝫ qḋ d̄ logr. ⁊ sic est. s. s. si ta. te. l. scripto. ⁊. C. vñ li. l. si. nā ibi negat nepotē succedere aūo de iure ciuili ēt vt agnatꝰ. lꝫ pr̄ nepotis d̄ medio exiuit. sꝫ dic q̄ d̄ nūꝗ̄ fuerūt sui secꝰ si fuissent lꝫ exclusi fuint: sꝫ iure p̄torio hūt hꝫ locuz cū filiꝰ eo iure p̄torio possit repudiare: vt isti. d̄ hr̄. ql. ⁊ dif. §. sꝫ ⁊ his. ac. Alii dicūt s. ⁊ i l. C. dicūt nepotē admitti: vt agnatū d̄ iure ciuili. sꝫ ipse vt suꝰ tm̄ volebat admitti. ⁊ i. l. scripto pōt exponet p̄mo mō ibi dcō. sꝫ nōne i. l. C. vñ li. l. si. dabit bo. pos. vñ agnati nepoti: vt ꝗ̄ꝗ̄ nō possit vocari vt agnatꝰ iure ciuili vocet tñ vt cognatꝰ iure p̄torio. nam ⁊ ita ꝯtigit i vñ li. vt q iure ciuili nō pōt vocari i ordie liberorū vt emācipatꝰ vocat p vñ li. iure p̄torio. Rñ. nō qr pretor nō sūt mō subuenerat agnatꝫ ⁊ liberis: vt. s. vñ le. l. legitimus. l. illa. vñ liberi mutatur ius ciuile: vt. s. vnde le. l. i. in principio. ac.

m ¶ Extitissent. nā non hꝫ herede deportatus: vt. C. de bonis proscri. l. deportati.
n ¶ Non solum naturales. sub. ⁊ legitimi.
o ¶ Nati. ⁊ ēt cōcepti. sꝫ quosdaꝫ. sꝫ cōtra est. nā oꝫ q̄ viuo pr̄e fuerint cōcepti: vt. j. e. & ticius ⁊ isti. d̄ hr̄. abi. §. cū āt l si. cū enī nō possūt admitti vt cognati: vt. s. vñ cog. l. i. §. qs primior. ꝗ̄ nec vt agnati: qr a quo remouet genꝰ ⁊ spēcies remouet. ꝗ̄ eadem rōne nec vt ꝯsanguinei. i. fratres qr ꝯsanguinitas. i. frr̄nitas species ē agnatiōis sꝫ Jo. vt isti. d̄ suc. cog. §. vulgo. ac.
p ¶ Post ꝯsanguineos idest fratres.
q ¶ Defertur. qr successorū nō hꝫ loci in agnatis. hodie p ꝯstitutiōez iul. secus vt insti. de le. ag. suc. §. placebat. ⁊ facit. s. vñ. cog. l. i. §. gradatim. ac.
r ¶ Incerti ratione infinitatis. vt subiicit.
s ¶ Hereditas. defert. fa. s. vñ cog. l. i. §. pri.
t ¶ In tres ptes. ⁊ sic i capita: vt isti. d̄ le. ag. suc. §. si plures. ac.
u ¶ Adoptione. vt isti. d̄ lega. agna. suc. §. per adoptionem.
x ¶ Prior. sꝫ fallit hodie i instis: vt isti. d̄ ser. uili cog. §. pe. ⁊ fi. az. ⁊ j. pri. §. ⁊ facit insti. de le. ag. suc. §. si plures.
¶ Interdum. Proximior itelligitur de tēpore mortis si nullū cōditū est testamētuz. als proximior intelligit eo tēpore quo testamētū destituitur. b. d. bar.
y ¶ Proximuz. hoc intellige facto testamēto sed non fcō testō tēpus mortis ispicit: vt insti. d̄ le. ag. suc. §. proximꝰ ⁊. s. vñ legi. l. si ex duobus. ac.
¶ Unde velle. Scripto herede repudiāte succedūt primiores in gradu cum onere fideicōmissi abintestato petiti. Bar.
z ¶ Unde velle. sic ordina. pōt velle queri.
⁊ ¶ Qui erat. pone decessisse.
ꝯ ¶ Fideicōmissi. sic. s. ad treb. l. si eiꝰ. §. si q rogatus. accur.
ꝰ ¶ Intestato. p̄fono sꝫ an fratri liberti p̄ferr̄ patronus. Rñ. vt. s. de bo. li. l. liberto

a Admittitur. patronus:vt.z.§.de bo.lib.l. qui ex causa.
b Admittet:vt.z.§.so lu.ma.l.dotalem.
c Emi. meis vel serui nummis: vt.§.de ritu nup.l.in eo.z de in ius vocan.sed si hac.in pn. z de in rep.a.filiuz. z.C. de ope.lib.si tuis.
d Nō si necē.ex sena-tuscon.sil.vt.z.§.ad sil. l.iij.§.ex stipulatione.
e Seruus.s.testatoris z sic dicitur qd dic: vt.§. de bo.li.si necem.et fa-cit.C.p quibus cau.ser. pre.li.ac.l.i.z.§.de in-repa.l.pe.ac.
f Si quis.certus tem pus.qd est contra.§.q si-ne ma.ad liber.perue. l.qui ob necez.Sol.ibi.
g Si municipes.facit §.de liber.vniuer.l.i.et de in ius vo.l.sed si hac le.§.qui manu.
h Miles.filiofami.qz de peculio.§.dicit q nō potest habere nisi filiusfa.vt.C.de inoffi.test.l. si.z fa.§.de inrepa.ser uum.ac.
i Principē.suorū pa-trimonialium:z etiaz fi scalium qi ola sunt sua: vt.C.de quadri.pres.l. si.in prin.
k Ad legitimam.vt z §.de sta.ho.l.q in vte-ro.z facit.§.si pars.hē. pe.l.antiqui.in prin.et §.vnde cogn.l.i.§.si qs proximior.sed ar.cōtra §.de cō.ta.l.illud.§.si-na.accur.
l Est aūt.non esse.s.p gnantem.z facit.§.si ps here.pe.l.illud.ibi z cō trariuz ē.dicit ibi.z fa cie.§.de iudi.l.sed si re-stituatur.ac.
m Transmittit.vt et d.l.§.de contra ta.illō. in fine.
n Post decez.secun-do die.i.sexto mense et duobus dieb⁹ tactis de vn.z facit in auten.d re sti.z ea q̄ pa.§.si.z.§.d sta.bo.l.septimo.
o Hi. minut⁹:z ma-xima vel media ca.di.sicuti morte.Idez si emancipatione:vt.§. adopti.l.libertuz secus si se in arrogationem de derit:qz filij mutant fa-miliam:vt.§.de ca.di. l.liberos.

Libertuz accipere debemus eum quē quis ex seruitute ad ci-uitatez romanam perduxit siue sponte siue necessitate: quoniaz rogatus fuit eum manumitte-re.nam z ad huius legitimaz he-reditatez admittitur[a]. Et si dotalē quis seruū manumisit ipse patron⁹ habeť:z ad legitimā he-reditatē admitteť[b]. Is pla-ne quē hac lege emi[c] vt manumit tam:z si ex ɔstitutione diui mar ci peruenerit ad libertatē:tā vt eadē cōstitutione expressum est meus est libert⁹.z legitima eius hēditas mihi deferť. Quod si necē dñi detexerit.z ex senatuscō.[d]libertatē meruerit: siquidē assignauit pretor cui⁹ libert⁹ sit sine dubio ei⁹ erit:z ei legitiā hē ditas defertur qd si non assigna uit efficieť quidē ciuis roman⁹. sed eius erit libert⁹ cuius prime fuit seruus[e]:z ad legitimā hēdi-tatē ipse admitteť:nisi sicubi qsi indigno denegāda fuerit hēdi-tas. Si qs libertā sic iureiu-rādo adegit ne illicite nubat:nō debere incidere in legē eliescen tiam. Sz si intra tps[f] certū ne ducat:neue aliā quā de qua pro nus consenserit:vel non nisi col-libertam. aut patroni cognatā. dicendū est incidere eum in legē eliescentiaz:nec ad legitimā he reditatē admitti. Si muni-cipes[g] seruuz manumiserint :ad mitteň ad legitimā hereditatē in bonis liberti vel liberte inte statorum. Miles[h] manumit tendo seruū peculiarem suuz fa-ciet libertū z ad legitimā here-ditatē eius admittiť. Prin cipem ad bona libertorū suorū[i] admitti plus q̄z manifestuz est. Utiqz ex lege.xij.tab. ad le-gitimaz[k] hereditatē is qui i vte ro fuit admittiť:si fuerit editus. Inde solet remorari in sequen-tes sibi agnatos qbus preferť si fuerit editus. Inde z partē facit his qui pari gradu sunt:vt puta frater vnus est:z vterus vel pa-trui filius vn⁹ natus est qui i vte ro est. Est aūt tractatum pro qua parte faciat:qz ex vno vte-ro plures nasci possunt.z placuit si in rerū natura certū sit hāc que se dicit pregnantē nō esse[l]:et as-seiam eē heredē hūc qui natus est:qm z ignorans heres fit:qz z si in medio tpe decesserit itegrā hereditatem ad hēdez suuz trās-mittit[m]. Post.x.mēses mor tis natus nō admitteť ad legiti mam hēditatē. De eo vo q. cētesimo octuagesimo scdo die[n] natus est.hypocrates scripsit:et diuus pius pōtificib⁹ rescripsit iusto tpe videri natū:nec videri in seruitutē cōceptū:cum mater ipsius ante centesimū octuagesi mum scōm diē esset manumissa.

Pomponius.

Hi quorū parens capite mi nutus[o] est:legitime heredi tatis ius z in ceteris personis et inter se retinent:z alij aduersus eos. Ulpianus.

Si quis[p] cū haberet fratrē z patruū decesserit testō facto deinde pendente conditione hē dum scriptorū frater itestato de cesserit: mox conditio defecerit patruū posse vtrusqz adire he-reditatē legitimā cōstat.

Iulianus.

Titius exheredato filio ex-traneū hēdez sub cōditiōe instituit.quesitū est si post mortē patris pendente cōditione fili⁹ vxorē duxisset z filiū procreasset z decessisset.deinde ɔditio insti-tuti hēdis defecisset:an ad hunc posthumū nepotē legitima he-reditas aui pertineret? respōdi qui post mortē aui sui cōcipiť is neqz legitimā hereditatez eius tanq̄z suus hēs:neqz bono. pos. tanqz cognatus accipere pōt:qz lex.xij.tab.eum vocat ad heredi tatem:qui moriēte eo de cuius bonis queritur in rerū natura[q] fuerit. Celsus.

Uel si viuo eo cōceptus est qz cōceptus quodāmō i re rum natura esse existimatur.

Iulianus.

Item pretor edicto suo proximi tatis noie bo.pos. polliceť his q defuncto mortis tpe cogna ti fuerint[r]:naz q in ɔsuetudine nepotes cognati appellanť.etiā eorū,post quorū mortez cōcepti sunt:nō proprie sz per abusionē poti⁹ accidit[s]. Si qs pregnā tez vxorē reliquisset:z matrē[t] et sororē.si viua vxore mater mor tua fuisset:deinde vxor mortuū peperisset.ad sororē solā legiti-mā hereditas pertinet:qa certū est matrē eo tempore decessisse quo legitima hereditas ad eaz[u] non pertinebat. Marcellus.

Si ex pluribus legitimis hēdi bus qdā omiserit adire hē-ditatē.vl morte vel q̄ alia rōne i pediti fuerint :q̄mnius adeant: reliqs q adierit accrescit illa por tio.z lz decesserit añq̄z accresce-ret hoc ius ad eorū pertinet[x] he redez. Alia cā[y] ē instituti he redis z cohēdis substituti.hinc enim viuo ɔfertur ex substitu-tiōe hēditas nō ēt si decesserit hē dem eius seqtur. Modesti.

p Si quis.facit.§.vñ le.l. si ex duobus.
q Titius.natura.vt.z.§. vnde cog.l.i.§.si quis proximior.z de bo.li.l.pau-lus.§.paulus.z inst.de her. ab intest.§.cum autez l si.§. z fact.§.vnde li.l.scripto.z C.de inoffi.te.si quis filium. z continua l.sequente z aliā sequentem.ac.
r Item pretor.fuerint: vt.z.§.vñ cog.l.i.§.si quis proximior.
s Accidit.non enim fit:vt §.l.titius.cum suis concor.
t Si quis.z matrem.nō di co pregnantem.
u Ad eam.s.matrem.
Si ex pluribus. Ius accrescendi sequitur rē z ideo ad heredes trāsit:ius substitutionis respicit perso nam:ideo ad heredem non transmittitur.h.d.Bar.
x Pertinet.vt.C.de cadu. tol.§.in ira.z.§.de ɔdi.z de mō.l.hec scriptura.§.i.z.§. de bo.li.l.iii.§.si.z.l.i.z.C. qñ non pe.par.petē.ac.l.i.z C.de impu.z ali.sub.l.testa mento accur.
y Alia cā.Titi⁹ z seius in-stituti fuerīt:z titius seio sb-stitutus.si primo titi⁹ decedat portio sei iure accrescēdi pōt accrescere heredi titij non iure substitutionis.z est ratio: qz substitutio est institutio:z institutio non transit ad he-redem:ergo nec substitutio: at accessio fit rei:nec est con-tra.§.de acquiren.here.si so lus.qi ibi nulla portio erat q̄ defecisset fm.azo.nam exti-tit conditio partis serui.z sic non defecit.sed seruo tunc li-bero acquiretur non domino accrescat.Item hoc in vulga ri.In pupillari autez dicitur §.de acqui.here.qui pr.z ad hoc q̄ hēs non venit ad sub-stitutione.fa.§.de vul.sbstit. q libera.§.si.z.l.si pater.

a ¶ Si ad patrē. legitima. q̄ manumisit. i. ēmancipauit cōtracta fiducia: vt insti. de leg. ag. succes. §. fi.

b ¶ Manumissori. quia sine emancipatione factus est sui iuris: vt dignitate: vt insti. qui. mo. ius pa. po. so. §. filius. Uel primo gradu. idest cū per imaginariā venditionē. Scḋa ex rescripto principis: vt insti. quibus mo. ius pa. po. sol. §. preterea. uel dic primo cōtracta fiducia. secūdo non manumisit. s. cōtracta fiducia. vtroq3 enim casu est legitimus: vt 7. ſ. e. l. fili⁹. Item vtroq3 casu h3 vsū legitimi: l3 videatur hic velle notare differentiā vt primo de iure ciuili. secūdo de iure pretorio succedat. 7 facit. C. ad tertul. l. ij.

c ¶ Capitis diminutione. & minima. 7 fa. ḡ. vnde le. l. i. in fi. 7 ff. ca. te. l. fi. 7 ḡ. de capi. di. l. tutelas. 7. ſ. tit. e. l. i. §. qui mortis. 7 insti. quibus mo. tu. fi. §. simili. 7. ḡ. l. i. §. si filius.

d ¶ Filius. proximus. licet nepos in succedēdo qn̄q3 preueniat: vt supra si tab. tes. l. scripto.

e ¶ Ulla. capitis diminutionē: sic insti. ad orfi. §. sciendum. 7. ḡ. de cōtra ta. illud. §. ad testamenta.

f ¶ In suis. sic. 7. ḡ. de libe. 7 postbu. l. in suis. hoc tū accipe si velit ñ als ut no. C. si vt omissa here. l. i.

g ¶ Si pater. captus ante mortem filij.

h ¶ Patrefamilias. i. factuz sui iuris vt heredem habeat ab intestato non vt secūde tabule valeant: vt. ſ. de cap. l. q̄ si filius. 7 hic subijcit quāuis 7c. 7 est rō q2 h tantū lex operat. ibi ēt pater a quo in plenū non est liberatus a potestate. ac.

i ¶ Nō fuerit ia cuius ptātez redit persona 7 res. sic. C. de pac. cō. l. generali.

k ¶ Iuris cōstitutionē. postliminij. q̄d cōstituit: vt reuerso patre fingatur nec fuisse captus: vt insti. q. mo. ius pa. po. sol. si ab hostib⁹. 7 fa. C. de suis 7 leg. l. apud hostes. accur.

l ¶ Pater constat. vt 7. C. de pac. pactuz. 7. ḡ. de inutili stip. l. ex eo. 7. C. de inoffi. test. l. si qn̄. 7 de col. l. pactum. 7 quod ibi nota.

m ¶ Cautiones. illicitas sec⁹ si fuerint licite. vt. ḡ. deposi. ti. l. i. §. si cōuenit.

¶ Ad senatusconsul. tertul. Succedit matri filius per orficianuz. Inuidiam portans econtra tertulianum.

¶ Iue ingenua. Tota ista lex tractat de offō senatuscon. orficiani: per quod filius succedit matri. sed secūda lex loquitur d senatuscōsulto tertuliano p qd mater succedit filio. h. dicit. Bar.

n ¶ Siue ingenua. sic ecōtra: vt. §. l. proxi. in prin. 7 fact. ḡ. vnde le. l. iii. in fi.

o ¶ Captus sit. qd iuris sit q̄ro: 7 rñ. cum certum 7c.

Si ad patrē manumissorem filij intestati legitima[a] hereditas perueniat: vel nō manumissori[b] bono. pos. cōpetat: mater defuncti summouebitur. ¶ Ode.

Capitis diminutione[c] pereunt legitime hereditates q̄ ex lege. xij. tab. veniūt: siue viuo aliquo siue anteq3 adeat hereditas eius capitis diminutio intercessit. quoniā desinit suus heres vel agnatus recte dici. Que autē ex legibus nouis aut ex senatusconsultis: nō vtiq3 admittuntur.

¶ Idem.

Filius patri agnatus proximus[d] est. ¶ Idem.

Nulla femina aut suos habet heredes: vel desinē habere pōt pp capitis diminutionem[e]. ¶ Idem.

In suis[f] heredibus aditio nō est necessaria: q2 statim ipso iure heredes existunt. ¶ Papi.

Si pater[g] apō hostes moriatur defuncto iam in ciuitate filio: credimus patrēfamilias[h] decessisse: quāuis a patria ptāte quādiu vixerit non fuerit[i] in plenum liberatus. Itaq3 heredez habiturus est iste nō reuerso patre. Sed 7 si postliminio nō redierit pater iā defuncto filio: qcq̄d medio tpe per eū quesituz est habebit. Et nō est mir2 si peculiū quoq3 defuncti pridez filij defertur patri: cū ex eo natus ptātis ipsi⁹ fiat per suspensi iuris cōstitutionem[k]. ¶ Idem.

Pater instrumento dotz cōprehendit filiā ita dotem accepisse ne quid aliō ex hereditate patris speraret: eā scripturā ius successiōis nō mutasse ꝯstat[l]. priuatorum enī cautiones[m] legum auctoritate nō censeri.

¶ Ad senatusconsultum tertulianum 7 orficianum.

¶ Ulpianus.

Siue ingenua[n] siue libertina mater est: admitti possunt liberi ad hereditatē ei⁹ ex senatusconsulto orficiano. ¶ Si ea sit mater de cuius statu dubitat vtrum materfamilias sit: an filiafamilias: vtputa qm̄ pater eius ab hostibus captus sit[o]: cū certū esse cepit matrēfamilias esse: liberi ad successionem eius admittent. Uñ tractari pōt: an medio tpe dum status pendet succurri eis[p] per pretorem debeat: ne si medio tempore decesserint nihil ad heredez transmittant. Et magis ē ut subueniatur: ut in multis casib⁹ placuit[q]. ¶ Sz 7 vulgo quesiti admittuntur ad matris[r] legitimaz hereditatē. ¶ Interdū 7 l seruitute quesito[s] erit concedenda legitima hereditas. veluti si post morā3 fideicōmissarie libertatis matri sue factam natus sit certe si post manumissionem matris fuerit natus l3 in seruitute cōcept⁹: ad legitimā eius hereditatē admittetur. ¶ Sed 7 si apud hostes cōceptus: 7 ex captiua perceptus cum ea[t] redijt: sm̄ rescriptū imperatoris nr̄i 7 diui pr̄is ei⁹ ad uinium tertulianū poterit ex hoc senatusconsulto admitti q̄si vulgo quesitus filius. ¶ Filio qui mortis[u] tpe matris ciuis romanus fuit: si ante aditam hereditatez in seruitutē deducatur: legitima hereditas non defert: nec si postea liber fact⁹ sit nisi forte seruus pene effect⁹ beneficio principis sit restitut⁹[x]. ¶ Sed 7 si matris exsecto ventre filius editus sit: magis dicēdū ē hunc quoq3 ad legitimaz[y] hereditatē admitti: nā 7 institutus sm̄ tab. 7 ab intestato vnde cognati[z]. et multomagis vnde legitimi bonorum possessionē petere potuit. argumēto ē q̄ venter in pos. ex oī pte[&] edicti mittit. ¶ Qui operas suas vt cū bestijs pugnaret locauit que rei capitalis dānatus neq3 restitutus ē: ex senatusconsulto orficiano ad matris hereditatez nō admittebatur: sed humana iterpretatiōe[ꝯ] placuit[ꝰ] eū admittere. ¶ Idē erit dicēdum 7 si h filius in eius sit potestate qui i cā sit suprascripta pos se eum ex orficiano admitti. ¶ Sz 7 si mater testō fcō filiuz heredez scripserit vnū sub ꝯditione cū plures haberet: si ꝯditiōe pendente bono. pos. petierit[a] et postea cōditio defecerit: equum est ceteris ēt filijs legitimā hereditatē nō auferri: qd 7 papi. li. xvi. qōnum scripsit. ¶ Capitis minutio saluo statu cōtingens[b] liberis nihil nocet ad legitimā[c] hereditatē: nā vetus sola hereditas que ex lege. xij. tab. defert capitis diminutōe perimit: no-

p ¶ Eis. s. filijs.

q ¶ Placuit. vt 7. ḡ. de his quibus vt indig. l. pe. 7. ḡ. de bo. pos. contra ta. l. illud. in fi. 7 ad sill. l. iij. eleganter.

r ¶ Ad matris. nisi sit illustris cui nō succedant spurij cū legitimis: sz naturales cum legitimis sic. ā. ad orfi. si qua. 7 facit insti. ad orfi. §. nouissime.

s ¶ Interdū. q̄sito 7 ingenuo nato. a3. ut. C. ad orfi. l. fi. 7 fact. ḡ. ti. i. l. i. §. queritur. 7. ſ. l. proxi. §. 7 in seruitute.

t ¶ Cum ea. tn̄. vt. ſ. de cap. l. dious. in fi. 7. C. de cap. l. i.

u ¶ Filio qui mortis. sic insti. de capi. di. §. quod autem. 7. ſ. §. proinde. 7 ſ. l. proxi. §. u. ac.

x ¶ Restitutus. vt. ſ. de sentē. pas. l. fi.

y ¶ Ad legitimam. etiā ad testamentariam: vt C. de de inoffi. te l. iij.

z ¶ Unde cognati. sic. ḡ. vnde cogna. l. i. §. si qua. 7 de inoffi. test. postbumus.

& ¶ Ex omni parte. hec verba expone: vt no. ſ. de ven. in pos. mitten. l. fi.

ꝯ ¶ Qui operas. interpretatione. i. interpretor. i. corrigo: vt h. Item hoc verbū apertius expone: vt. C. de legi. 7 cō. l. fin. Item arrogo. item prorogo: ut. ḡ. de orig. iur. l. i. 7 sic ecōtra corrigo. i. addo: vt in au. quibus mo. na. effi. legi. in pri.

ꝰ ¶ Placuit eu3. qui locauit operas suas: vt cū bestijs pugnaret. ō alioquin nō loquitur: q2 alius nō admittitur: vt. ſ. ea. l. §. capitis. ac.

a ¶ Petierit. sm̄ ta. vt ḡ. de secūd. ta. l. ij. §. i.

b ¶ Contingens. q2 fuit minima.

c ¶ Legitimam. i. que ex orficiano defert: que legitima dicitur: vt insti. de perp. 7 tē. ac. in pn.

a ¶ Nõ perimunt. ꝛ fa. ff. ti. i. l. capitis cũ ꝯcor. ꝛ insti. de leg. ag. tu. §. fi. et. ff. ea. l. §. filio qui mortis. als. §. qui mortis.
b ¶ Minuat. mi. ca. di. ꝛ hoc verũ est cũ per se. cõsul. defert. secus in bo. pos. vbi distinguitur ante vel post vt. ff. vnde li. l. fi. ꝛ de bono. pos. ꝯ ta. l. non tm̃. §. si emancipatus filius pre.

dic vt. C. de transac. sub pretextu instrumenti.
x ¶ Uel consensu. pacto gratuito de non petendo.
y ¶ Uel longo. i. longissimo. vt. C. de iure deli. l. licet. ꝛ l. si curatoris.
z Siue ingenua lex precedens pncipal' ẽ orficiano: hec de tertul. dicit.
a ¶ Commodum. vt succedat filio.

ne vel ex lege: vel ex senatuscõ. delate non perimuntur capitis diminutiõe. ¶ Proinde siue qs añ delatã siue post delatã capite minuat ad legitimã hereditatẽ admittet: nisi magna capitis diminutio iteruenẽat vel q̃ ciuitatẽ adimit: vt puta si deportetur. ¶ Si nemo filiorũ eorũ ꝯ qbus fit legitĩa hereditas defert: volet ad se eã hereditatẽ ptinẽ ius antiquũ ẽ. Hoc idẽ dr: vt q̃zdiu vl' vn' fili' vult legitimã hrditatẽ ad se ptinẽ, ius vetus locũ nõ hẽat. ¶ Itaqz si ex duob' alter adierit: alter repudiauerit hereditatẽ ei portio accrescet. Et si forte sit filius: ꝛ patron' repudiãte filio p̃ nõ defert. ¶ Si qs adita mris hereditate p i ĩtegrũ restitutionẽ fuerit absẽtẽ': an ius antiquũ possit locum hr̃e: vba ad mittunt vt possit si volet ad se ingt eã hereditatẽ ptinere: nã ꝛ h nõ vult: ꝛ si aliqñ voluit: ꝛ dico posse ius ãtiquũ locũ habere. ¶ Utrũ aũt ei defert successio q tũc legitim' ẽ p hẽdit: an vo ei q tũc fuit cũ filio defert: vt puta ꝓponam' fuisse defuncte consanguineũ: eiusqz filiũ deliberãte filio defuncte ꝯsanguineũ obisse: mox filiũ repudiasse mris hereditatẽ: an ꝯsanguinei filius admitti possit: ꝛ Julia. recte putat circa tertulianũ locũ ẽẽ succedenti agnato. ¶ Quod ait senatus q̃ iudicata trãsacta finitaue sunt rata maneãt: ita itelligẽdũ ẽ vt iudicata dcamus accipe ab eo: cui iudicãdi ius fuerit. trãsacta. s. bonafide vt valeat transactio. finita vel ꝯsensu vel longo silẽtio sopita. ¶ Idem.

Siue ingenua sit mr̃ siue libertina hẽbit tertuliani cõmodũ. ¶ Filiũ aũt vel filiã accipere debem' siue iuste sint procreati: vl' vulgo quesiti. idqz in vulgo quesitis: ꝛ Iulianus li. lix. dig. scribit. ¶ Sed ꝛ si filius vl' filia libertini sint effecti: mr̃ legitimam hereditatẽ vendicare non potuit: qm̃ mr̃ esse hmõi filiorũ desijt: idqz ꝛ Iulianus scripsit ꝛ ꝯstitutũ est ab Imperatore nostro. ¶ Sed si in seruitutẽ cõcepit filium: ꝛ manumissa ediderit ad legitimã eius hereditatẽ admittet. ¶ Idẽqz ꝛ si serua pene ꝯceperit ꝛ restituta ediderit. ¶ Hoc idem ꝛ si libera conce pit ꝛ ediderit: serua pene mox restituta est. ¶ Sed si libera cõcepit ꝛ in seruitutem redacta edidit: mox manumissa est: ad legitimam hereditatẽ eius admittetur. Itẽ si adhuc pregnans manumissa ẽ dicendũ erit prodesse. ¶ Et in seruitutẽ editi filij ad legitimã hereditatẽ mr̃ admittet: vt puta si post morã factã ĩ fideicõmissaria libtate pepit vel apud hostes: ꝛ cũ eo adijt: vel si redẽpta edidit. ¶ Si mlier sit famosa ad legitimã hereditatẽ liberorũ admittet. ¶ Impuberẽ cui pr̃ scdas tab. fecit: tũc certũ ẽ itestatũ decessisse cũ omiserint substituti hereditatẽ eius. Quare ꝛ si ĩpubes sit arrogatus dicẽdũ ẽ matrẽ ad bona admitti q̃ hr̃et si itestatus decessisset. ¶ Liberi defuncti sui qdẽ obstabũt mr̃i eius taz virilis sexus q̃z feminini: tã nãles q̃z adoptiui: matremqz ei' excludunt bo. possessores ẽt nõ sui: ꝛ qdẽ soli nãles. ¶ Adoptiui aũt liberi post emãcipationẽ ita admittũtur si ex libis nãlibus fuerit: vt puta nepos nãlis abauo adoptat': nãlz sit emãcipat' bo. pos. accepta mr̃i obstabit. ¶ Si vero apd hostes ẽ fili' vel nasci sperat pẽdet ius mris dõec redierit vl' nascat. ¶ Sz ꝛ si sint sui hẽdes, verũ hẽditas ad eos nõ ptineat: videam' an mr̃ admittat: vt puta abstinuit se hẽditate. ¶ African' ꝛ publici' tẽtant dicẽ in cãu quo se abstinẽt sui mrem venire ꝛ tũc ei obstẽt quotiens rẽ haberẽt: nec nudũ nomẽ sui heredis noceat mr̃i: que sententia equior est. ¶ Sed si quis dcesserit relicta filia quã in adoptionẽ legitime dederat: ꝛ matre relicta diuus pius decreuit cessare senatusconsultũ tertulianũ: ꝛ simul esse admittẽdas ad bonorũ possessionem: vnde proximi cognati matrem ꝛ filiam. ¶ Sed q idem iulianus scripsit matrẽ ex senatuscõsulto nõ posse admitti si filia in bonorũ possessione petenda cessauerit: verũ non erit: succedit enim filie: ꝛ ideo dicẽdum erit matrẽ: donec filia bo. pos. petere põt, bonorũ possessionem accipere non posse: quoniam succedere quasi legitĩa sperat. ¶ Si bonorũ possessione accepta filius emancipatus

c ¶ Magna. i. nõ minimus sic. ff. de dolo nõ debet in fi.
d ¶ Uel pro saltem.
e ¶ Eorum. i. ceterorum descendentiũ ꝛ datorũ curie: ꝛ ex concubina postea vxore facta: vt insti. de here. ab intesta. §. i. non dicas q omnes descendentes simul succedunt: vt eo. ti. §. ita tñ: sed simul. i. añ transuersales. vel dic ẽt nepotes quãdoqz cũ filijs vocari: vt insti. de here. ab intesta. §. cum filius.
f ¶ Hereditatem. scilicet maternam.
g ¶ Antiquum. i. lex. xij. ta. que vocat agnatos tñ exclusis filijs per orficianum.
h ¶ Ideo. id est verbum nemo ideo ponitur. ac.
i ¶ Patrono defert. et postposito fratri liberti. sm̃ quosdã. qd dic vt. ff. de bono. li. l. liberta.
k ¶ Si quis. verba. scilicet supradicta. scilicet si nemo. ꝛc.
l ¶ Uolet. scilicet nemo filiorum. ac.
m ¶ Non vult. ꝛ sic penitet: vt ꝛ. j. de verbo. ob. si quis stipulatus.
n ¶ Ius antiquum. i. legem. xij. tab. s. vt agnati admittant. sz ꝯtra. ff. de suc. edic. l. fin. vel semel exclusus per aditionem petiui postea non admittit. Sol. ibi idem q hic dicã in testo. vt abstinente herede per in integ. resti. qui iã adierat admittatur substitutus si velit. nec eniz cogit: nisi sit de necessarijs: quia tunc distinguit sit soluẽdo hereditas vl' non: vt ff. de acquirẽ. here. si minor. ꝛ de minori. l. ꝛ si si ne. §. sed qd papi. ꝛ sa. j. l. proxi. §. si bonorũ. ꝛ §. sed ꝛ si mater. ꝛ. §. qd autem diximus.
o ¶ Qui tunc. cũ filius non vult.
p ¶ Consanguineum. i. fratrem.
q ¶ Mris. s. defuncte.
r ¶ Succedenti. per successorium edictum.
s ¶ Qd ait senatus. per orfi. cuius verba nõ habemus plene. sed forte erant que iudicata sunt contra filium pro agnatis ꝛc.
t ¶ Ius fuerit. als sententia non valet: vt. C. si a non compe. iudi. per totum ꝛ. j. de re iudi. si se. §. cõdemnatis.
u ¶ Bona fide. de hoc

? ¶ Uulgo quesiti. sic insti. ad tertulia. §. fi. ꝛ. ff. vnde cog. l. ij. nisi sit mater illustris: vt ar. C. ad orfi. si qua.
x ¶ Sed si filius. sint effecti. q facti serui ꝛ postea manumissi: vt ꝛ. ff. l. pe. §. qui mortis. ꝛ. ff. vñ cogna. l. is qui.
a ¶ Concepit. facit ad hoc io sti. de ingenuis.
b ¶ Et si libera. j. de sergen. pas. l. fi. ac.
c ¶ Itẽ si adhuc. retinet eundem casum als esset idez qd. ff. ibi. sed ꝛ si in fuitute. ac.
d ¶ Post morã. ff. l. proxi. §. interdum cum concor.
e ¶ Apud hostes. ff. l. proxi. §. sed ꝛ si apud hostes.
f ¶ Redẽpta. C. de postli. reuer. l. preses. ac.
g ¶ Famosa. i. infamis.
h ¶ Impuberem. decessisse. ꝛ sic mater admittitur.
i ¶ Admitti. ipsa enim arrogatione irritat pupillare testamentuz: vt. ff. de adop. l. nec ei. §. eorum. ꝛ dic admitti ex se. cõsul. si factus sui iuris decessit. si aũt in familia adoptiua tunc ex stipul. exp̃ssa vel tacita vt. ff. de adopt. l. nõ aliter. ꝛ. l. his verbis.
k ¶ Liberi. liberi nominatiui: ꝛ defuncti genitiuus.
l ¶ Eius. s. defuncti.
m ¶ Possessores. vt emancipati.
n ¶ Nõ sui. subaudi excludũt matrez.
o ¶ Naturales. subaudi ꝛ legitimi.
p ¶ Admittunt. ꝛ non si fuerunt extranei q emancipati desinunt esse liberi.
q ¶ Equior est. fa. ff. de fideicõ. li. l. cum queritur. §. sed ꝛ si quis.
r ¶ Et filiam. filia eni nec vt sua: nec vt agnata põt vocari: q mutauit familiã. restat ergo vt vocet vt cognata.
s ¶ Cessauerit. i. repudiauerit. sed tñ per vñ cognati: cũ sit adoptata ab alio.
t ¶ Succedit enim. successorio edicto.
u ¶ Petere potest. vnde cognati.
x ¶ Non posse. differt ergo et pro sua pte: vt. j. e. l. §. si sit.
y ¶ Speratur. s. mater p se. consul. si filia repudiauit. et facit. ff. de bo. li. l. si filius. §. cum filius.

abstinuerit[a] se hereditate: per in integrum restitutionem verum est senatusconsultum posse locum habere: sed si fuerit rursus immixtus[b] rursus oportet mater abstinere. ¶ Si quis ex liberis dum est in vtero in possessionem missus sit[c] mox natus sit: et ante bonorum possessionem[d] acceptam decesserit an matri noceat videndum: quasi bonorum possessor. Et puto non nocere si non suus patri agnascitur[e]. Neque enim sufficit mitti in possessionem: nisi status quoque acceperit bonorum possessionem. ¶ Igitur et si furioso decreto petita sit bono. pos. et prius quam ipse sit mentis compos factus et bonorum possessionem[f] petierit: decesserit: matri non obstabit. ¶ Sed si quis cum status controuersiam pateretur, carbonianam[g] solam acceperit: an noceat matri bonorum possessio[h] quesitum est quidem: sed cum hoc tempore[i] finiatur, dicendum est matri post tempus non nocere: aut si impubes decesserit matrem posse admitti. ¶ Sed si infanti[k] per tutorem petita sit pos. licet statim decesserit: dicendum erit matri obstitisse: non enim similis[l] est ei que furioso datur. ¶ Ita demum vero mater a senatuscon. beneficio excluditur si filius adijt legitimam hereditatem. Ceterum si omiserit legitimam hereditatem, mater ex senatusconsulto tertulliano admittetur: sed si non sit solus iste filius legitimus heres: sed sint qui cum eo admittantur[m] nec in partem eorum mater ex senatusconsulto erit vocanda. ¶ Obijcitur matri pater[n] in vtriusque bonis tam filij quam filie: siue heres[o]; siue bonorum possessor existat. ¶ Sed neque auus neque proauus in tertulliano matri nocent quamuis fiduciam contraxerint.[p] Pater autem tantum naturalis: non etiam adoptiuus[q] noceat matri verius enim est cum pater[r] esse desierit[s] a matre eum excludi: sed nec ad bonorum pos. contra tab. eum admitti cum pater esse desierit. ¶ Undecumque autem acceperit bono. pos. pater naturalis: siue legitimus[t]: siue contracta[v]. ex quauis parte excludit matrem. ¶ Si sit agnatus defuncti: et naturalis pater sit in adoptiua familia et mater: matrem admittimus: quoniam patrem agnatus excludit[x]. ¶ Si sit consanguinea[y] soror defuncti: et mater sit et pater adoptatus vel emancipatus[z]: si consanguinea velit habere hereditatem matrem ex se. co. vna cum ea venire et patrem excludi[&] placet. ¶ Si consanguinea repudiet matrem ex se. co. propter patrem non venire. Et quamuis alias non soleat mater expectare consanguineam: velit nec ne adire hereditatem[2]: nunc tamen expectatur an consanguinea est que patrem excludit ¶ Repudiante ergo consanguinea bo. pos. habebit mater cum patre: quasi cognata: sed in hac moram[p] patietur: nec ante accipiet bo. pos. quam pater petierit quam omittente eo potest ex sena. consul. succedere. ¶ Sed et si ipsa[a] mater eadem sit et soror et consanguinea: vt puta quoniam pater matris nepotem suum ex filia adoptauit: sit preterea et pater naturalis: hec mater siquidem mater quasi consanguinea veniat[b] excludet patrem. si ius consanguinee repudiauit[c]: vel capitis diminutione[d] amisit ex se. co. venire propter patrem non potest. Repudiante vero patre rursus ex sena. co. potest venire. ¶ Si mater hereditatem filij filieue non adierit ex senatusco. treb. in bo. possessione[e] antiquum ius seruandum est. Cum enim est prelatio matre omittente senatusconsulti beneficium. ius succedit vetus. ¶ Sed si mater repudiauerit bono. pos. de adeunda[f] vero hereditate deliberet: dicendum erit agnatum non succedere: quoniam nondum verum est non adijsse matrem. ¶ Quod autem diximus[g] ius antiquum seruari matre non adeunte: cui persone deferatur hereditas videndum est vtrum ei que nunc prima inuenitur cum mater repudiat: an ei que fuerat cum intestato decessisse certum esset: vt puta fuit patruus[h] cum intestato decederet[i]: patrui filius cum mater repudiasset: patruo nondum delata hereditate: atque ideo defuncto eo matre deliberante patrui filium vocari. ¶ Si mater non petierit tutores idoneos filijs suis dari vel pro eis excusat; siue rejectis non confestim aliorum nomen ediderit ius non habet vendicandorum[k] sibi bonorum intestatorum filiorum: et quidem si non petijt incidit in constitutionem. Ait enim[l]: vel si non peteret: sed a quo non petet loquitur quidem de pretore constituto: sed puto etiam in prouincijs locum habere: etiam si a ma

a ¶ Si bonorum. abstinuerit, abstinet hic heres extraneus. alibi dicitur quod repudiat suus: vt. C. de legi. here. l. defunctus. et vtrumque improprie. vt in ff. de here. quali. et dif. §. extraneis. et in extraneis et facit. ff. e. l. i. §. si adita. sed contra. ff. de suc. edic. l. fi. sol. ibi.

b ¶ Immixtus. per in inte. resti. quod potest: vt. ff. de mino. l. et si sine. §. restitutus.

c ¶ Si quis. missus sit. s. matre nomine ventris: que possessio non tribuit ius.

d ¶ Bonorum pos. vnde liberi. que tribuit ius in proprietate.

e ¶ Agnascitur. sed quomodo potest non agnasci cum viueret pater tempore quo hic nascitur in potestate sua esset: vt insti. de tutel. §. fi. Responsio. non agnascitur. s. non sit eius heres vt filius qui et agnatus est vt. ff. ti. i. filius. oportet ergo quod vel adeat de iure communi vel petat bo. pos. vt excludat matrem tertul. et per hoc collige hereditatem non aditam non transire ad superiores. Sed quidam contra et hoc dicunt loqui de nepote nato ex emancipato: quod si est suus: vt quia ante emancipationem fuit conceptus. transmittit etiam non aditam alias non. sed certe his obstat: quia dicit patri. sed possunt dicere. i. parenti: et per eis. C. de suis et legiti. here. l. apud hostes. ac.

f ¶ Bonorum pos. per curatorem eius quod fieri potest: vt. C. de cura. fur. l. fi. §. i. sed habetur pro non petita: si in furore decedat: vt. C. de cur. furi. l. fi. §. sinautem.

g ¶ Sed si quis. carbonianam. nec hoc tribuit ius sicut nec ventris: vt. ff. e. l. §. si quis ex liberis.

h ¶ Possessio. carboniana.

i ¶ Sed cum hoc tempore. finiatur. s. carbo. finitur. n. petenda anni curso ex quo scit controuersiam sibi fieri: vt. ff. de carb. edic. l. iij. i fi. Item petita ea finitur pubertate: vt. j. e. l. iij. §. pubertate ergo vel non fuit petita et eo de tempore anni finita est cum ordinaria: quia sciunt sibi eam deferri: et hec extraordinaria: quia sunt sibi controuersiam referri: vt. ff. de car. edi. l. iiij. §. fi. et ita mater admittitur. Uel si petijt carb. adueniente pubertate pronunciatum fuit eum non esse filium. vt ff. de carbo. edi. l. iij. in fi.

k ¶ Sed si infanti. alias in li. vo mim ac. et vel si impubes. et c.

l ¶ Non enim similis. secundum hoc intellige. qui admit. ad bo. pos. l. infantis.

m ¶ Ita demum. admittuntur. puta alij filij qui licet repudiet quandiu vnus vult mater non admittitur vt. ff. e. l. i. §. si nemo vt hic sunt nepotes ab alio filio qui in locum sui patris cum patre vocantur. vt insti. de here. ab intesta. §. cum filius.

n ¶ Obijcitur. pater. qui emancipauit. alias non haberet heredem secundum hec iura.

o ¶ Siue heres. quia contracta fiducia emancipauit: siue bo. pos. quia non contracta: vt. ff. ti. i. l. si ad patrem. et insti. ad tertul. §. preferuntur. et. C. eo. l. ij.

p ¶ Fiduciam contraxerint. i. emancipauerunt contracta fiducia.

q ¶ Etiam adoptiuus, nisi in casu vt. j. e. equissimum. §. i. ac.

r ¶ Cum pater. semper dicas post emancipationem: vt modo notaui.

s ¶ Desierit. adoptiuus. per emancipationem vt. ff. vnde liberi. l. liberi.

t ¶ Undecumque. legitimus puta per vnde legitimi quando contracta fiducia emancipauit.

u ¶ Contra ta. quando contracta fiducia vel non contracta emancipauit.

x ¶ Si sit. excludit. si vel eo vincente te. et c. vt hic et. j. de diuer. et tem. pre. l. de accessionibus.

y ¶ Consanguinea. s. ex eodem patre.

z ¶ Uel emancipatus. a patre naturali vel etiam adoptiuo.

& ¶ Excludi. per sororem. quia extra familiam est pater.

2 ¶ Adire hereditatem. quia pro sua parte accepit mater: vt insti. ad tertul. §. soror.

p ¶ In hac moram. facit. ff. e. §. si qui decesserit. i fi.

a ¶ Sed et si ipsa. s. mater.

b ¶ Ueniat. fuit quod nepos a patre adoptiuo emancipatus: alias non haberet heredem secundum hec iura. sed et hoc videtur desinere esse soror: vt insti. de nup. §. inter eas. sed responsio. hoc non desinit habere ius sororitatis quam ab auo fuit eius filius adoptatus. vt. ff. eo. l. §. liberi.

c ¶ Repudiauit. repudians vno iure potest venire per aliud: vt et. C. de in re deli. seruum.

d ¶ Diminutione. minima quia ipsa sit emancipata. sed quare et hic non retinetur ius sororitatis post ca. diminutionem. ibi erat ciuile et naturale vinculum: hoc naturale tantum.

e ¶ In bonorum possessione. vnde legitimi: vt. ff. vnde leg. l. ij. in fi. et l. iij.

f ¶ De adeunda. per tertu.

g ¶ Diximus. ff. pri. §.

h ¶ Patruus. nunc videtur. sic eius. ff. e. l. §. vtrum.

i ¶ Decederet filius.

¶ Si mater. Dictum est. ff. qualiter mater excludatur a successione filij propter filios vel consanguineos: modo est videndum quando priuetur successione propter tutorem non petitum. Et primo ponit mentem cuiusdam constitutionis. Secundo incipit illam constitutionem exponere. Secunda ibi: et quidem. Bar.

k ¶ Uendicandorum. si moriatur impubes non alias: vt. C. ad tertul. l. omnem. et l. matres. et de legi. here. sciant et hec omnia. j. e. exponit.

l ¶ Ait enim. constitutio diui pij: vt. ff. qui pe. tu. l. ij. §. idem diuus.

gistratibus municipalibus petant. Quia et magistratibus municipalibus dandi necessitas iniungit[a]. ¶ Quid ergo si petijt: sed admonita vel a libertis vel a cognatis: an incidit in se. con. et puto eam incidere si compulsa fecerit: non si cum petere non cunctaret[b] admonita e. ¶ Nos si pater eius peti prohibuerat tutores qui p matrem rem eorum administrari voluit icidit: si nec perat nec legitime[c] tutelam admistrat. ¶ Nos si penitus egenis filijs nō petit ignoscēdum est ei: sed si forte absens a libertis preuenta est vel ab alijs: dicendum est eā nō excludi[d]: nisi forte eum frustraret id ptingit. ¶ Filijs aūt non petendo punitur vtiqz et filiabus. Et qd si nepotibus: similiter nō petēdo punitur. ¶ Quid si curatores nō petit: verba rescripti deficiunt. Sed dicendum est sigdez impuberibus[e] turatores nō petijt eandē eē rōnem si iam puberibus cessare debere[f]. Nos cum pregnans esset bonis non petit curatorē: dico in sniam incidere. nam et si apud hostes habuit impuberem idē erit dicendum: qd si furioso tutorem[g] vel curatorē non petijt magis est vt incidat. ¶ Non solū aūt que non petit cohercetur: sz et que defūctorie[h] petijt: vt rescripto debeatur vel priuilegio[i] munitum vel oneratum: puta tribus tutelis: sed ita demum si data opera hoc fecit. ¶ Quid ergo si tales petijt et susceperunt nihilominus vel detenti sunt: excusata erit mater. ¶ Quid si idignos vel minus habiles ad tutelam petierit: qui sciebat pretorem eos non daturum. ¶ Quid tū si dedit eosdē pretor matris petitionem secutus: iam qdem pretoris delictum est: sed et matris punimus consiliū: igitur si forte excusati sint illi vel improbati dz mater alios sine mora petere: ergo sine non petierit: sine non idoneos petierit punietur: etiā si dati fuerint minus idonei pretore errante[k]. ¶ Idoneos aūt vtrum facultatibus: an et moribus petere debeat dubitationis esse pōt. Puto aūt facile ei ignosci: si locupletes sint hi quos petijt. ¶ Sed et si priorib⁹ excusatis reiectis ue non confestim alioꝝ noīa ediderit punit. ¶ Quid ergo si non fuerint oēs excusati: vel nō oēs reiecti: videndum est an ei imputetur cur in locum excusati nō petijt: et puto imputādum[l]. Quid si decesserint quidā: puto lz verba deficiant sniam ɔstitutiōis locum habere. ¶ Sz qd diximꝰ reiecti vtrū sic accipimus a pretore nō dati: an et si suspecti fuerit remoti: vel ob negligentiam vel ignauiā repulsi: rñdeo et hos qs reiectos recte dicet: ergo et si latitent: sed hoc longum est: nam nec hoc ei imputetur: cur suspectos non fecit. Alioquin et si latitarent potuit edicto desideraret vt eos ptor adesse iuberet: et suspectos eos remouerit si deessēt. Quid si nō ɔpulit eos miscere se tutele: et cū plenū officium[m] a matre desideramꝰ: et hec ei curanda sunt ne in hereditate ei obstent. Confestim autem[n] sic erit accipiendum vbi primū potuit. i. pretoris copiam habuit huic rei sedentis[o]: nisi forte infirmitate īpedita est vel alia magna causa: que etiam mandare[p] eam ad petēdos tutores impediret: ita tū vt nullo modo annale tēpus excederet. Si eni mortalitate filij preuenta est: nihil matri iputetur. Tractari velle pōt si pupillo amplum legatum sub conditione sit relictum si tutores non habuerit: et puta propterea ei mater non petierit: ne ɔditione deficeretur: an ɔstitutio cesset: et puto cessare si damnum minus sit tumulo legati: quod et ī magistratibus municipalibus tractat apd tertullianum. Et puto dādam in eo actionem quatenus plus erit in damno qz in legato: nisi forte quis putet conditionē hāc quasi vtilitati publice oppugnantē remittendam: vt alias plerasqz[q] aut verba cauillatus imputaueris matri cur curatores non petierit. Finge autem plenius[r] conditionem cōscriptam: nōne erit matri ignoscendum: aut hoc imputatur matri cur non desiderauerit a principe conditionem remitti: et puto non esse imputandam[s]. Ego etiam si mater ei qui soluendo non erit non petierit tutorem puto ignoscendum. Cōsuluit enim ei vt minus inquietetur quasi indefensus. ¶ Et si forte quis vxorem communis filij matrem heredem scripserit rogauitqz ipsam remissa etiam satisdatione: vt filio pubere facto restituat hereditatem: nec mater ei petijt tutores: debet dici cessare constitutionem tum patris voluntatem secuta est: et nihil habenti filio tutores non petierit. ¶ Quod si ei remissa satisdatio non fuerit contra erit: quoniam vel pp hoc debuit tutores hre. ¶ Sed si forte impubes post

a ¶ Iniungitur. vt. s. de tuto. et cu. da. ab his. l. ius dandi.

b ¶ Cunctar tur. i. dubitaret: et qt p certo proponebat petere. &c.

c ¶ Nec legitime. qd potuit petendo a principe fm hec tempora. vt. s. de tute. l. fi. quid aūt si pater eorum matri non mandauit gerere: ipa tn gessit: et ideo tutores nō petijt. Item quid si alij gesserūt: sed a iudice tutelam non petierūt. nec inuētarium fecerunt an punif mater: respondeo aperte h videtur dicere qd incidat. qi non legitime gessit. fm azo.

d ¶ Excludi. ut. C. de his qui. vt indig. sotore. n. et C. de iure fisci. l. edicto. §. cum autem.

e ¶ Impuberib⁹. qd sa qñqz. vt insti. de cu. §. interdum.

f ¶ Cessare debere. sed ipsi sibimet petāt: vt. s. qui petant tuto. l. ij. §. curatorem. &c.

g ¶ Tutorē. s. de tute. l. qui haber. in pan.

h ¶ Defunctorie. perastimando. &c.

i ¶ Priuilegio. sic. s. qd cuiusqz vni. l. i. §. fi.

k ¶ Errante. nisi statim alios petat: vt. s. §. sed et si prioribus. &c.

l ¶ Imputandam. nisi cū reliqui sufficiunt administrationi: vt. s. qui pe. tu. l. credendum.

m ¶ Plenum officium. vt et C. qui pe. tu. l. cum a matribus. et no. qd quo ad suspectos est hoc consiliū: ne sit cōtra dictam. l. s. qui pe. tu. l. fi. §. fi. sed quo ad cetera ē necessitas. vt. C. de admi. tu. l. fi. §. personis.

n ¶ Confestim autem. hoc ē verbum orationis recitare. s. §. si mater.

o ¶ Sedentis. sic. s. quis or. ī bo. posses. ser. l. ij. §. in bonorum. accur.

p ¶ Mandare. procuratori. scilicz quod potest: vt. C. qui pe. tu. l. cum a matribus.

q ¶ Plerasqz. vt. s. de condi. insti. l. conditiones et. l. filius. Accur.

r ¶ Plenius. scilicet vt nec curatores petat.

s ¶ Impstandam. et sic non ē remittenda.

g ¶ Et si forte. ex stipulatu actionem. quaz alias haberet. vt. s. e. l. i. §. impuberi.

¶ Videndum est. Hic est valde notabilis. §. et habuistis. s. in verbis questionis post finem. §. si mater. quod mater que non petiit tutorem filio non habet ius vendicandorum bonorum. Modo queritur qualiter intelligatur quod non habeat ius vendicandorum bonorum ad quod respondet hic iurisconsultus. Bar.

b ¶ Admitti. s. ad hereditatem. sed an idem ordo in petendis tutoribus: vt prius mater quam alij audiantur. s. donec mater vult petere alius non audiatur: ut no. vt. s. e. §. sed si forte. et qui pe. tu. l. ij. in fin. Item nota quod ipso iure mater esse desinit. vt hic.

c ¶ Patrem. pone casum vt s. l. proxi. §. obijcitur.

d ¶ Equissimum. s. eo. l. ij. §. liberi.

e ¶ Auus. vt. s. eo. l. ij. §. sed neque auus.

f ¶ Pretoris. vt. s. si a pa. quis fu. ma. l. i. §. nepos.

g ¶ Conseruare. non ergo mater excludit auum quando pater est in medio. Et no. quod hic fallit regula quam habes. s. de diuer. et tem. pre. l. de accessionibus. i. si vinco vincentem te, nam auus vincit patrem: et pater matrem. non tamen auus solus vincit matrem: vt h. et. s. l. ij. §. obijcitur. nisi pater sit in medio: vt hic dicitur. et sic fallit alias ut no. C. de na. liber. aut. licet. accur.

h ¶ Alij. hic pacta. s. si mater. sic econtra. s. eo. l. penul.

i ¶ Filius. extensiua. propter verbum volet: quod formatur a presenti. vt. s. de verbo. obli. si stipulatus. Accur.

k ¶ Admittenda est. immo vt quod non: vt. C. de iur. et fac. ign. l. ij. que est contra. Sol. ibi alius iam acceperat. hic non vt s. de mino. l. quod si minor. §. scenola. vel sol. ut ibi no.

matris cessationem fuerit arrogatus: et impubes obierit: dicendum erit matri aduersus arrogatorem non competere ex stipulatu actionem. ¶ Videndum est matre prohibita ius suum vendicare: vtrum ceteros admittamus atque si mater non esset: an ipsam heredem dicimus fieri: ne aliud nomen successionis inducere: sed negamus ei actiones: et inuenimus rescriptum ab imperatore nostro antonino augusto et diuo patre eius mannue mari me pridie idibus aprilis planciano iterum consule matre remota eos admitti[b]: qui venirent si mater non fuisset. ergo et agnati ceterique succedunt. aut si nemo sit bona vacabunt.

Modestinus.

Patrem[c] adoptiuum matri non obesse plerique probant.

Idem.

Matris intestate defuncte hereditatem ad omnes eius liberos pertinere: etiam si ex diuersis matrimonijs nati fuerit: iuris est.

Paulus.

Equissimum[d] est omnes filios matri preferri: etiam si per adoptionem in familia relicti essent. sed et nepos ex adoptiuo filio natus ex verbis senatusconsulti non obstabit. ¶ Si ex filio nepotem auus manumiserit: isque patre et auo et matre superstitibus decesserit: potest queri quis potior esse debeat: nam si mater excluserit suum[e] manumissorem qui patri anteponitur: edicto pretoris[f] inducetur pater defuncti: quo admisso desinit senatusconsulto locus esse: et rursus auus vocabitur. itaque rectius est: auo ius suum conseruare[g]: et qui contra scriptos heredes possessionem bonorum accipere solet.

Idem.

Alij[h] mater ex hoc senatusconsulto si in aliena potestate sit etiam ad hereditatem admittitur. Filius qui se nolle adire hereditatem matris dixit: an post mutata voluntate adire aut quam consanguineus vel agnatus adierit: videndum est propter hec verba si nemo filiorum volet hereditatem suscipere: quia extensiua[i] sunt: et cum verba extensiua sunt penitentia eius vsque ad annum admittenda est[k]: cum et ipsa filij bonorum possessio annalis est.

Idem.

Si quis[l] intestatus decesserit relicta matre et fratre consanguineo vel sorore: que ius per arrogationem quesitis. eadem iura in persona matris servantur: que et in naturalibus extantibus liberis.

Gaius.

In suspenso[m] est ius matris si filius defuncti emancipatus deliberet de bo. possessione petenda.

Idem.

Sacratissimi principis nostri oratione cauetur: ut matris intestate hereditas ad liberos: tam et si in aliena potestate erunt[n]: pertineat.

Pomponius.

Si filiusfami. miles[o] non sit testatus de his que in castris acquisierit: an ea ad matrem pertineant videndum est. Sed non puto. magis enim iudicio[p] militum hoc beneficium concessum est: vt omnimodo quasi patresfami. in ea re sint. ¶ Quando in pendenti est: an quedam persone possint obstare matri: et casus tulerit vt non inducerentur[q]: matri ius integrum erit: quod medio tempore apprehenderit[r]: veluti si filio intestato mortuo posthumus ei filius potuerit nasci: nec natus sit: aut mortuus edit[s]: vel etiam quod filius eius qui in hostium potestate erat postliminio non sit reuersus.

FINIS.

l ¶ Si quis. in persona matris volentis succedere filio qualiter autem naturales succedant cum matre habes instit. ad tertul. §. matre.

m ¶ In suspenso. de bo. pos. vnde liberi.

n ¶ Sacratissimi. in potestate erunt. sic econtra. s. eo. filij. in princi. et facit. C. ad orfi. l. secunda. accur.

o ¶ Si filiusfamili. miles. qui manet in potestate: vt insti. quibus mo. ius pa. pos. so. §. filius. accur.

p ¶ In iudicio. i. vt testentur si volent. alias pater occupat iure peculij. vt. s. de castren. per. l. ij. et facit. s. ad. l. falci. filius. et de stipula. ser. l. si seruus communis in prin. accur.

q ¶ Inducerentur. in eo statu vt succedant filio. accur.

r ¶ Apprehenderit. sed licet de facto apprehenderit non interim est heres considerata veritate et videtur quod non: ut. s. eodem. l. in suspenso. et no. s. si pars here. pe. l. filius in prin. accur.

FINIS.

Registrum Infortiati

a
Primi alba
soluto matrimonio
non solum in dote
statum .§.calen.

b
Stipulatus est
secundum hoc eam
non fecisset
in partem vir

c
Domicia nomen
non solum ipsorum
et potestatem.h.d.
da hereditate

d
Libertus sperare
sump.fu.et alec
causa cognita
nit eum habere

e
Non queat.l.nolis
excussi fuerint
si minori id est
alias priori

f
In reliquis vt si
in oppido heriteneu
non solum quicunque
tribunal tria nota

g
Impuberis sic ergo
significatio est
tis tu dic quod
trimonium esset

h
Si cui donatio
et bonorum possessio.
consultissima
non erit secundus

i
Dumtaxat coniugitur
firmatur que
nitur persona
et habet alia

k
Ut Jo.et.R.q
posthuma quoque
vt testamentum
si ita coniunctus

l
Ad superstites
qui duos licet
honorauit.ff.de
ideo quia verisimile

m
Secus vt.S.
in principio.secur.
miles priuilegia
putabat tria

n
Substitutum scilicet
qui ex parte
potestate scilicet
qui bona liber

o
Et si non totam
tamen secus est
vindictam per
si.hoc est dicere

p
Debere cum effectu
valebit legatum
non amplius
ostēdatur legatarius

q
Is fecerit scilicet
si fundum per
si sempronius
res sunt instituti

r
Missionem inest
lior est conditio
ti.i.l.seruum
vt.§.de do.pre.

s
Gratia secus si
co.ti.l.titius
surdo legati
non est mirum

t
Hercif.l.si ita
fortassis temperamentū
arbitrium sed
§.de vsufru.le.

u
Condicere scilicet
habet sed adulc
materiatum quas
verbo.signi.l.

x
In singulos legatum
cōfirmatis quod
cog.l.ab arbitro
heres in fundo

y
Per iudicium fami.
deneganda legatario
mera vel aliqua
an alis secus

z
Vendicatio idest
respondit iulia.
autem dicam si
instrumenti rhede

&
Et de rei vendi.
insint per hoc
et replumbari.
ne.item legatarij

ɔ
Supra de leg.i.l.si.
redisset sic.§.
eo fictum videtur
substitutus est

ꝶ
Inter heredes
et hec etiam vno
demonstratio falsa
Sol.speciale est

A
Lutius filiatio
si cesserit ex vna
pro dimidia
ipsius qui tantum

B
Penales actiones
tum est ad quod
partem quartam
nomine falci.

C
Conueniantur a credi.
Azo quod ambe iste
idem dicitur nam
qua etate vel dic

D
.§.i.item an ipso
opus alia restitutione
legatum non solum
de libertis est

E
Tres heredes
prima restitutio
numissio et.
nisi forte et.

F
Ipsos cum eis
seruus. seruus potest
qui habebat filius
.l.si quis in graui

G
Sed et siquidē
vt dupletur.sed
tis sub condi.
etiam ex.idest post

H
Scientiam extare
si sub conditione
fauniani et caluisians
sic.§.de testi.l.

I
Si debita satisfactum
non facile quia
si libertum
adiit seruus in

K
Legitimis idest agnatis
hoc est consobri.
lio vel filia
ptis trinepos
appel.sit.l.i.

FINIS.

Venetijs per Baptistaz
de tortis.M.cccc.
die.xvij.martij.

353

INFORTIATUM.

99